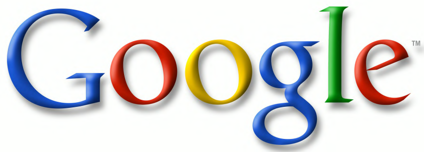

ADM. REV. P.

F. LUCII FERRARIS

Soler-Alexandrini, Ordinis Minor. Regul. Observ. S. P. Francisci, Lectoris Jubilati, Exprovincial. Examin. Synodalis, ac S. O. Consultoris

PROMPTA

BIBLIOTHECA

CANONICA, JURIDICA, MORALIS, THEOLOGICA

NEC NON

ASCETICA, POLEMICA, RUBRICISTICA, HISTORICA

De Principalioribus, & fere Omnibus, quae in dies occurrunt, nec penes omnes facile, ac prompte reperiri possunt,

EX UTROQUE JURE, PONTIFICIIS CONSTITUTIONIBUS, CONCILIIS, SACRARUM CONGREGATIONUM DECRETIS, SACRAE ROMANAE ROTAE DECISIONIBUS, AC PROBATISSIMIS ET SELECTISSIMIS AUCTORIBUS

Accurate collecta, adaucta, in unum redacta, & ordine alphabetico congesta

AC IN DECEM TOMOS DISTRIBUTA.

Editio Novissima denuo recognita, aucta, & emendata, adjecto Indice Materiarum absolutissimo.

TOMUS SECUNDUS

Bi = C

VENETIIS

Apud GASPAREM STORTI

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

M. DCC. LXXXII.

INDEX
TITULORUM

Qui Secundo hoc Tomo continentur.

ART.

Con-

ADM.

A D M. R E V. P.

F. LUCII FERRARIS
PROMPTA BIBLIOTHECA
CANONICA, JURIDICO-MORALIS, THEOLOGICA.

BIGAMIA, BIGAMUS.

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex sit, & quando incurritur Bigamia, & quis sit Bigamus, vel non?

1 Bigamia est reiteratio successiva Ma-
trimonii consummati, seu divisio
2 carnis in duas successive uxores; Ad-
ditur *successiva*, vel *successive* ad
differentiam *Polygamiæ*, quæ non
est successiva, sed simultanea pluralitas uxo-
rum, qualis olim ex Divina revelatione, at-
que dispensatione Patriarchis, & aliis antiquæ
Legis permissa fuerat; *cap. Gaudemus* 8. *de*
3 *Divortiis*. At in Lege Evangelica fuit a Chri-
sto Domino penitus reprobata, & sublata;
Matth. 19. Marc. 10. Luc. 16. *& cit. cap.
Gaudemus* 8. *de Divortiis*, & expresse noviter
condemnata a Tridentino *sess.* 24. *Can.* 2. ibi;
*Si quis dixerit licere Christianis plures simul ha-
bere uxores, & hoc nulla lege Divina esse pro-
hibitum, anathema sit.*
4 Bigamia est triplex, scilicet vera, inter-
pretativa, & similitudinaria; sic Fagnanus *in
cap. Nuper* 4. *de Bigamis non ordinandis n.* 2.
Navarr. *in Manuali cap.* 28. *num.* 19. Speculator
in tit. de Dispens. §. *juxta num.* 6. & fere
communiter omnes moderni Canonistæ &
Theologi, quamvis duo membra tantum, vi-
delicet Bigamiam veram, & interpretativam
constituat Glossa *in cap. Super eo* 2. *de Bi-
gamis verb. In Bigamis*; Hostiens. *in summ.
eod. tit.* §. *quot sunt species*; Joan. Andreas,
& nonnulli alii antiquiores. Bigamia vera est,
5 cum quis diversis temporibus successive valide
contraxit Matrimonium cum duabus, illudque
consummavit; Unde Bigamus proprie, & ve-
re vocatur ille, qui diversis temporibus, &
successive duas legitimas habuit uxores, &
cum utraque Matrimonium consummavit,
nam ex solo Matrimonio rato cum secunda
inito non consurgit Bigamia, nisi illud sit
consummatum, ut patet *ex cap. Valentino* 20.
dist. 34. *& cap. Debitum* 5. *de Bigamis*, & di-
citur *Bigamus*, quasi homo bini conjugii, seu
binæ mulieris maritus, sicuti *Monogamus* di-
citur unius uxoris vir; *cap. Unius uxoris* 1.
dist. 26. a *Monos* quod est unum, & *Gamos*
quod est conjugium, vel mulier, ut explicat
Glossa *ibidem*. Hinc qui tres successive habuit 6
uxores dicitur *Trigamus*, qui quinque *Quinto-
gamus*, qui octo, *Octogamus*, & sic loquendo
de aliis, textu expresso *in cap. Aperiant* 11.
caus. 42. *qu.* 1. Bigamia interpretativa est, 7
cum quis quadam Juris fictione, seu interpre-
tatione censetur habuisse duas uxores, licet ve-
re illas non habuerit, ut cum quis contraxit
cum vidua, vel ab alio corrupta; *cap. Mari-
tum* 2. *dist.* 33. *cap. Si quis Viduam* 13. *dist.*
34. *cap. de Bigamis* 3. *cap. Debitum* 5. *de
Bigamis non ordinandis*. Bigamia similitudina- 8
ria est, cum quis Sacro Ordine insignitus, vel
solemniter professus Matrimonium contrahit,
& consummat, etiam cum unica, & Virgi-
ne; hic censetur similis iterato contrahenti,
adeoque incurrit Bigamiam similitudinariam,
cap. Quotquot 24. *& cap. Monacho* 32. *caus.*
27. *q.* 1.
Bigamia vera incurritur, seu contrahitur, 9
quando quis vere duas uxores successive legiti-
me duxit, easque carnali copula cognovit,
quamvis utramque, vel alteram habuerit ante

susceptum Baptismum; *cap. Acutius* 2. *& cap. Deinde* 3. *cap. Una* 4. *dist.* 26. *& cap. Si quis Viduam* 13. *dist.* 34. Et ratio est, quia hoc impedimentum non est inductum ab Ecclesia in pœnam alicujus delicti, quæ per Baptismum una cum delicto remittatur, sed quia tale Matrimonium non est aptum ad significandam conjunctionem Christi cum Ecclesia, quæ est unius viri cum una Sponsa, eaque ab alio non assumpta; qui defectus perfectæ significationis æque reperitur in Matrimonio contracto ante Baptismum, quam post illum. Et hæc sententia est Divi Aug. in Epistolam *ad Titum*, *& de bono conjugii cap.* 18. & refertur *in cit. c. Acutius* 2. *dist.* 26. & S. Ambrosii *lib.* 1. *de Offic. cap. ult.* & refertur *in cap. Una* 4. *ead. dist.* 26. & fuit postea approbata per Innocentium Papam *in cap. Deinde* 3. *dist.* 26. *& in cap. Si quis Viduam* 13. *dist.* 34. Et sic tenet communis Doctorum cum Sanchez *lib.* 7. *disp.* 83. *n.* 9. Suarez *disp.* 39. *de Censuris sect.* 6. *n.* 10. *& seq.* Barbosa *de Offic. & Potest. Episcop. alleg.* 49. *num.* 2. Fagnan. *in cap. Nuper* 4. *de Bigamis n.* 3. Pirhing *lib.* 1. *tit.* 21. *n.* 6. Reiffenstuel *ib. n.* 9. & aliis plurimis.

10 Nec valet objicere, quod sicuti propter homicidium ante Baptismum juste, vel injuste patratum, non incurritur Irregularitas, ita neque propter Matrimonium duplex initum ante Baptisma, incurritur Irregularitas Bigamiæ. Non valet, inquam, nec currit paritas, quia prior Irregularitas est imposita a Jure, homicidio patrato solum post Baptismum; *c. Si quis Viduam* 8. *dist.* 50. *c. Si quis post acceptum Baptis-*
11 *mum* 4. *dist.* 31. Posterior vero Irregularitas Bigamiæ veræ a Jure est imposita ei, qui duplex Matrimoninm legitimum quandocumque contraxit, & consummavit, sive ante, sive post Baptismum; *c. Acutius* 2. *dist.* 26. in cujus Summario expresse dicitur: *Qui ante Baptismum habuerit unam, & post Baptismum aliam, ordinandus non est*; & *c. Una* 4. *dist.* 25. in cujus summario sic etiam præcise habetur: *Bigamus reputatur, qui ante Baptismum habuerit unam,*
12 *& post Baptismum aliam*. Et ratio disparitatis est, quia per Baptismum sicuti crimina plene dimittuntur, sic etiam purgatur prava, & immitis voluntas, qua illa fuerunt commissa; Secus autem est de Bigamia, neque enim in Baptismo tollitur acceptæ uxoris consortium, nec reintegratur divisio carnis, ut cessare valeat defectus Sacramenti per Apostolum *c.* 5. *ad Ephe.* explicati, & hoc clare habetur *ex cap. Una* 4. *dist.* 26. ibi: *Quod plerisque mirum videtur, cur etiam ante Baptismum iterata conjugia electioni muneris, & prærogativæ Ordinationis impedimenta generent, cum etiam delicta obesse non soleant, si Lavacri remissa fuerint Sacramento; sed intelligere debemus, quia in Baptismo culpa dimitti potest, Lex aboleri non potest; in conjugio non culpa, sed Lex est. Quod culpæ est igitur, in Baptismo relaxatur; quod Legis est, conjugio non solvitur. Et ex c. Si quis Viduam* 13. *dist.* 34. ibi: *In Baptismate enim crimina dimittuntur, non acceptæ uxoris conjugium relaxatur.*

Bigamia vera non incurritur ab eo, qui duas 13
uxores legitime, & valide duxit, sed cum altera, sive priore, sive posteriore Matrimonium non consummavit, quia ex solo Matrimonio rato cum altera inito non consurgit Bigamia, nisi illud etiam sit consummatum; ut patet ex *cap. Valentino* 20. *dist.* 34. *& cap. Debitum* 5. *de Bigamis*, ubi is, qui mulierem ab alio viro desponsatam per verba de præsenti, sed ab illo non cognitam duxit uxorem, Bigamus non censetur, nec impeditur promoveri ad Sacerdotium, *quia* (inquit Papa Innocent. III.) *nec illa nec ipse carnem suam divisit in plures*; sicque non intervenit defectus Sacramenti significantis conjunctionem Christi cum Ecclesia per carnis assumptionem; ex quo defectu velut fundamento oritur Irregularitas Bigamiæ *cit. cap. Debitum* 5. *de Bigamis*, ibi: *Cum ergo propter Sacramenti defectum, inhibitum sit, ne Bigamus, aut Maritus Viduæ præsumat ad Sacros Ordines promoveri, quoniam nec illa est unica unici, nec iste unus unius profecto, ubi deficit inter hujusmodi conjuges commixtio corporum, non deest hujusmodi signaculum Sacramenti*. Un- 14
de ex hoc infertur, quod multiplicitas Matrimonii rati, & non consummati non inducit Bigamiam, cum deficiat divisio carnis in plures; Barbosa *de Offic. & Potest. Episc. allegat.* 15
49. *n.* 13. *Et communis*. Sic nec multiplicitas sponsaliorum cum pluribus initorum inducit Bigamiam, etiamsi subsecuta sit copula, quia sine Matrimonio vero, vel attentato non contrahitur Bigamia; duo namque necessaria sunt, ut Bigamia vera contrahatur, Matrimonium scilicet præcedens, & usus venereus subsequens cum pluribus; Barbosa *loc. mox citato*, Pirhing *lib.* 1. *tit.* 21. *n.* 5. Sanchez *lib.* 7. *disp.* 83. *n.* 5. *&* 6. & alii passim.

Bigamia vera non incurritur ab eo, qui cum 16
Meretrice sæpius fornicatus est, vel plures Concubinas habuit, sive ante Matrimonium contractum cum una Virgine, sive eo stante, sive post illud; ut colligitur *ex c. Fraternitatis* 7. *dist.* 34. & *c. Quia circa* 6. *de Bigamis*, ubi sic præcise habe-

habetur : *Sane postulasti per Sedem Apostolicam edoceri, si Presbyteri plures Concubinas habentes Bigami censeantur. Ad quod duximus respondendum, quod cum Irregularitatem non incurrerint Bigamiæ, cum eis tamquam simplici fornicatione notatis, quoad executionem Sacerdotalis Officii, poteris dispensare;* Et ratio est, quia ut diximus, ad hoc ut Bigamia vera contrahatur, duo pernecessaria requiruntur, Matrimonium scilicet præcedens, & usus venereus subsequens cum pluribus; per simplicem enim conjunctionem fornicariam non significatur conjunctio Christi cum Ecclesia per assumptionem carnis, sicuti significatur per Matrimonium cum pluribus; & sic non potest in conjunctione fornicaria habere locum defectus Sacramenti significantis talem conjunctionem Christi cum Ecclesia per carnis assumptionem, ex quo defectu velut fundamento oritur Irregularitas Bi-
17 gamiæ; *cit. c. Debitum* 5. *de Bigamis*. Neque tales conjunctiones fornicariæ, sive præcedant, sive sequantur, sive fiant stante Matrimonio cum una Virgine impediunt, quominus tale Matrimonium adhuc habeat perfectam significationem Sacramenti, cum sit maritalis conjunctio unius viri cum unica ab alio non assumpta, adeoque non patiatur defectum Sacramenti, qui est fundamentum Bigamiæ per *cit. c. Debitum* 5. *de Bigamis*, Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. disp.* 83. *n.* 3. Pirhing *l. c. n.* 4. & alii.

18 Bigamia interpretativa quatuor præcipue modis a Doctoribus censetur incurri. *Primus* modus est, quando quis ducit Viduam a priori viro carnaliter cognitam, vel ab alio per fornicationem corruptam, & cum ea Matrimonium consummat; Hunc modum inducere Bigamiæ Irregularitatem, habetur *in cap. Maritum* 2. *dist.* 33. *cap. Curandum* 6. *cap. Præcipimus* 10. *cap. Si quis Viduam* 13. *& cap. Si quis Viduam* 15. *dist.* 34. *cap. Si quis Viduam* 8. *dist.* 50. *cap. Qui* 5. *dist.* 51. *cap. Quisquis* 5. *dist.* 84. *cap. Ut Bigami* 1. *cap. de Bigamis* 3. *& cap. Debitum* 5. *de Bigamis non ordinandis*. Et ratio est, quia ducens Viduam, vel ab alio per fornicationem corruptam, seu qualitercumque carnaliter cognitam, & cum ea Matrimonium consummans, fit una caro cum illa, & per consequens sicut ipsa uxor vere carnem suam divisit in plures, ita etiam vir ejus, cui per copulam carnalem factus est una caro cum ipsa, ex Juris interpretatione censetur carnem suam divisisse in plures; Unde deficit tale Matrimonium a perfecta significatione Matrimonii Christi cum Ecclesia, cum hoc sit unius cum una Virgine Ecclesia, non ab alio assumpta, & penitus intacta, & illud esset unius cum una non amplius Virgine, cum jam ab alio assumpta, seu corrupta, & sic divisa in plures carnes. *Sic Doctores communiter*.
Hanc interpretativam Bigamiam incurrit ducens Viduam, vel corruptam, etiamsi penitus ignoraverit esse Viduam, vel corruptam; Et ratio est, quia hic non agitur de Irregularitate proveniente ex delicto, seu propria culpa, sed de ea, quæ provenit ex defectu Sacramenti, qualem potest incurrere, & de facto incurrit in dictis casibus etiam ignorans; quia licet ignorantia violationis posset eximere eumdem a culpa, si quæ esset, non tamen a dispositis a Jure quoad Irregularitatem; nam revera verificatur, quod illa fuerit corrupta, & divisa in plures carnes; Sic tradunt communiter Doctores cum Barbosa *de Offic. & Potest. Episcop. allegat.* 49. *n.* 6. Fagnan. *in c. Nuper* 5. *de Bigamis n.* 5. Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. disp.* 84. *n.* 15. Sylvester *in Summa verb. Bigamia num.* 4. Immo volunt Doctores, 20
quod ducens corruptam incurrat Bigamiæ Irregularitatem, etiamsi mulier per vim fuerit cognita ab alio; quia vis illata excusat quidem Fœminam a culpa, at non efficit Matrimonium illud esse aptum ad significandam conjunctionem Christi cum Ecclesia una, eaque Virgine; cum talis mulier per vim cognita, adhuc re vera esset corrupta, & divisa *in plures carnes*; Pirhing *lib.* 1. *tit.* 21. *num.* 10. Reiffenstuel *ibidem num.* 13. Sanchez *l. c.* & alii.

Hanc tamen Bigamiam interpretativam non 21
incurrit ducens Virginem, & existimans illam esse corruptam; quia ad Irregularitates, & Censuras incurrendas non sufficit sola intentio, sed requiritur, ut factum re ipsa sequatur; Barbosa *loc. cit.* Sanchez *loc. cit.* Et re vera Irregularis non est occidens feram credens esse hominem, nec est excommunicatus percutiens Laicum, licet credat esse Clericum; Pirhing *cit. lib.* 1. *tit.* 21. *n.* 10. & aliorum communis. Nec etiam hanc interpretativam 22
Bigamiam incurrit, qui ducit Viduam, sed a priore Marito incognitam; *cap. Debitum* 5. *de Bigamis non ordinandis*, ubi Innocentius III. Summus Pontifex expresse declarat eum, qui mulierem ab alio viro desponsatam per verba de præsenti, sed ab illo non cognitam, duxit uxorem, Bigamum non censeri, nec impediri promoveri ad Sacerdotium; *Quia* (inquit Pontifex) *nec illa, nec ipse carnem suam divisit in plures*. Sicque non intervenit defectus Sacramenti significantis conjunctionem

cum una Ecclesia Virgine per carnis assum-
23 ptionem . Nec tandem hanc interpretativam
Bigamiam incurrit, qui ducit mulierem non
ab alio, sed a se ipso solo corruptam : Et ratio
est, quia per illam præcedentem violationem
factam ab eodem respectu neutrius facta est di-
visio carnis, sicque illud Matrimonium aptum
est significare illam unionem Christi cum Ec-
clesia; Glossa communiter recepta *in cap. De-
bitum* 5. *de Bigamis verb. divisit*, S. Thomas
in 4. *dist.* 27. *qu.* 3. *art.* 1. *quæstiuncula* 3. *ad* 2.
S. Antonin. 3. *part. tit.* 28. *cap.* 3. Sanchez
24 & alii communiter. Nec contra hoc ultimum
assertum obstat textus *in cap. Qualis* 4. *caus.*
30. *qu.* 5. ubi præscribitur, quod ad hoc ut
vir non contrahat Irregularitatem Bigamiæ,
debet esse contractus cum Virgine casta, &
desponsata in Virginitate. Nec pariter obstat
textus *in cap. Unico*, *de Clericis conjugatis in* 6.
ubi statuitur, quod solummodo promovendi
sint ad Sacros Ordines, qui cum unicis, &
25 Virginibus contraxerint. Non obstant, in-
quam, citati textus, quia facillime solvuntur
dicendo; Virginitatem in tantum requiri, in
quantum uxor non potest esse divisa, unde
sufficit, ut non sit ab alio corrupta; Glossa
in cap. Debitum 5. *de Bigamis*, *verb. divisit*,
in fine; Sanchez *loc. c.* Pirhing *loc. c. n.* 11.
& alii passim.
26 Secundus modus Bigamiæ interpretativæ est,
quando quis ducit Virginem, & postquam a-
dulterata est, illam adhuc carnaliter cogno-
scit; *cap. Si cujus* 11. & *cap. Si Laici* 12.
27 *dist.* 34. Et hæc Bigamia interpretativa in-
curritur, etiamsi vir adulterium uxoris igno-
raverit, & ipsa uxor non volens, sed per vim
cognita sit ab adultero: Barbosa *loc. c. n.* 8.
& 9. Sanchez *loc. c. disp.* 84. *n.* 15. Pirhing
loc. c. n. 14. & alii communiter; Et ratio
est, quia, ut diximus supra in primo modo,
hic non agitur de Irregularitate proveniente
ex delicto, seu propria culpa, sed de ea, quæ
provenit ex defectu Sacramenti, qualis defe-
ctus Sacramenti adhuc adesset, licet vir igno-
raverit adulterium uxoris, & uxor non volens,
sed coacta fuerit ab adultero cognita, quia
re vera adhuc ipsa esset corrupta, & divisa
in plures carnes, & sic tale Matrimonium
non esset aptum ad significandam conjunctio-
nem Christi cum Ecclesia, una eaque Virgi-
ne, & intacta. Immo hanc Bigamiæ Irregu-
laritatem incurrit vir, etiamsi debitum reddi-
derit uxori adulteræ a Superiore compulsus,
ex eo quod adulterium non fuerit plene pro-
28 batum. Quinimmo eam incurrit, etiamsi com-
pellatur ab Ecclesia denuo conjungi, & copu-
lari uxori, quæ ipso in longinquis agente,
vel in exercitu bellante, aut in mare navi-
gante, & pro mortuo habito præcedente Ju-
dicio Ecclesiæ, alteri nupserat, & Matrimo-
nium consummaverat. Sic cum multis Barbo-
sa *loc. c. n.* 10. & colligitur ex Divo Thoma
in 4. *dist.* 27. *q.* 3. *art.* 1. *quæstiunc.* 3. *ad quar-
tum*, S. Antonin. 3. *part. tit.* 28. *cap.* 3. Abu-
lens. *cap.* 19. *in Matth. qu.* 27. *ad quartum*;
Rosella *verb. Bigamia n.* 6. Henric. *c.* 1. *n.* 18.
de Bigamis; Sot. *in* 4. *dist.* 27. *q.* 3. *art.* 1. &
alii passim; Et ratio est, quia stante tali di-
visione carnis semper verificatur, quod non
valeat significare illam unionem Christi cum
unica Ecclesia Virgine, & intacta. Nec va- 29
let objicere contra ultima asserta, quod iis
stantibus sequeretur manifesta contradictio,
nempe quod idem vir ex eodem actu merere-
tur, & demereretur; mereretur, quia adim-
pleret præceptum Ecclesiæ; demereretur, quia
incurreret hanc Irregularitatem. Non valet, 30
inquam, quia iste nullimode demereretur, &
quod incurreret Irregularitatem, non esset ex
delicto, & sua propria culpa, sed solum ex
defectu Sacramenti, sicuti ex communi Do-
ctorum contrahuntur absque propria culpa om-
nes Irregularitates ex defectu.
Tertius modus Bigamiæ interpretativæ est, 31
quando quis init duo Matrimonia, unum va-
lidum, & alterum invalidum, & utrumque
consummat; colligitur *ex cap. Nuper* 4. *de
Bigamis non ordinandis*, ubi statuitur, quod
cum similibus, *tamquam cum Bigamis non li-
ceat dispensare . . . non propter Sacramenti defe-
ctum* (cum enim nullum fuerit unum Matri-
monium, adeoque nec fuerit Sacramentum,
non potuit pati defectum Sacramenti) *sed pro-
pter affectum intentionis cum opere subsecuto*.
Quia nimirum, quantum in ipsis erat, volun-
tarie aliud Matrimonium cum alia contraxe-
runt, & consummarunt. Et quamvis *in cit.* 32
cap. Nuper solum expresse sit sermo de Cleri-
cis in Sacris constitutis, communiter tamen
hoc a Doctoribus extenditur etiam ad Cleri-
cos in Minoribus Ordinibus constitutos, &
ad omnes Laicos, quia etiam in Clericis Mi-
norum Ordinum, & in Laicis, qui contraxe-
runt duo Matrimonia, unum validum, & al-
terum invalidum propter dirimens impedimen-
tum, adest affectus intentionis ad alterum Ma-
trimonium cum opere subsecuto carnalis copu-
læ, & sic in Clericis inferioribus, & Laicis
habetur eadem ipsissima ratio, ob quam in
dict. cap. Nuper statuitur Clericos in Sacris

con-

constitutos, etsi non sint vere Bigami, tamen pœnam, seu impedimentum Bigamiæ incurrere: *Non propter Sacramenti defectum, sed propter effectum intentionis cum opere subsecuto;* Adeoque ex quocumque capite proveniat impedimentum dirimens, sive in Clerico, sive in Laico, procedit illa decisio secundum omnes; Fagnan. *in cit. cap. Nuper n.* 4. Layman *lib.* 1. *tr.* 5. *p.* 5. *c.* 6. *num.* 5. Sanchez *loc. c. disp.* 84. *num.* 3. Pirhing *loc. c. n.* 16. & alii

33 passim. Hanc Bigamiæ interpretativæ Irregularitatem incurrit etiam, qui bona fide contraxit unum Matrimonium, illudque consummavit, & postea cognita nullitate ejusdem ad aliud transivit, illudque consummavit; Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. disp.* 85. *n.* 5. & alii passim, quia non obstante bona fide, quantum est ex parte contrahentis, per propriam voluntatem duplex Matrimonium contraxit, & in duobus per consummationem carnem divisit, quod officit significationi Sacramenti denotantis conjunctionem unius cum una, nem-

34 pe Christi cum unica Ecclesia. Sic etiam hanc Bigamiæ Irregularitatem incurrit, qui dissoluto priori Matrimonio legitimo, ignorans impedimentum, aliud contrahit, quia etiam in hac hypothesi non obstante ignorantia, interveniunt omnia, quæ requiruntur ad inducendam hanc Irregularitatem, nempe divisio carnis in plures, & effectus talis divisionis in contrahente, & quamvis talis divisio non sit culpabilis, in hoc tamen non desideratur culpa, cum Jura non respiciant affectum delinquendi, sed duplicis Matrimonii contracti, & consummati, ut patet *in cit. cap. Nuper*, ibi: *Sed propter affectum intentionis cum opere subsecuto;* Joann. Andreas *in cap. Unico num.* 1. *super gloss.* 3. *de Bigamia n.* 6. & ibi Antonius *cap. Nuper num.* 8. *de Bigamis*, Angelus *verb. Bigamia num.* 9. Sylvester *eod. verb. Bigamia q.* 7. & alii passim.

35 Quartus modus Bigamiæ interpretativæ est, quando quis, etiamsi sit Clericus in Minoribus, vel Laicus, init duo Matrimonia, sed utraque invalida, & utraque consummat; colligitur *ex cit. cap. Nuper* 4. *de Bigamis non ordinandis* per jam adducta verba: *Non propter Sacramenti defectum, sed propter affectum intentionis cum opere subsecuto.* Tunc enim incurritur Irregularitas Bigamiæ non ob Sacramenti veri defectum, cum non detur aliquod Sacramentum Matrimonii veri, cui deficiat significatio Sacramenti, sed talis fit Irregularis, & quasi, sive interpretative Bigamus propter affectum intentionis ad duo Matrimonia ineunda cum subsecuto opere carnalis copulæ; quantum enim est ex se, contraxit duo Matrimonia, & utraque consummando carnem suam divisit in eas, cum quibus consummavit, & sic, quantum est ex parte ipsius contrahentis, significatio Sacramenti deficit: Et sic tenent Glossa *in c.* 2. *de Bigamis*, *verb. in Bigamis*, Speculator *tit. de dispens.* §. *juxta n.* 5. *vers. Et scias;* Goffred. *in summa tit. de Bigamis n.* 1. Archidiac. *cap. Unico n.* 1. *de Bigamis n.* 6. Navarr. *in Manuali c.* 27. *n.* 295. S. Thomas *in* 5. *dist.* 27. *qu.* 3. *art.* 1. *quæstiunc. prima in corp.* S. Antoninus 3. *par. tit.* 28. *c.* 3. Barbosa *de offic. & Potest. Episc. allegat.* 49. *n.* 11. Pirhing *lib.* 1. *tit.* 21. *n.* 17. Reiffenst. *ib. n.* 12. Sanchez, Suarez, & alii. Nec valet 36 dicere, quod Matrimonia nulla perinde sint, ac si non essent Matrimonia, adeoque sicuti non contrahit Irregularitatem, qui plures fornicationes committit extra Matrimonium, ita nec eamdem contrahit, qui in duobus Matrimoniis nullis cum duabus carnaliter commiscetur. Non valet, inquam, quia in pluribus 37 illis fornicationibus extra Matrimonium non est aliquid, quod vel ex natura sua, vel ex voluntate fornicationis ordinetur ad repræsentandam illam Conjunctionem Christi cum Ecclesia; In duobus istis autem Matrimoniis contractis, & consummatis, quantumvis nullis, adest, quod ad illam repræsentationem ordinentur, non ex natura sua, sed ex affectu ipsa contrahentis; *arg. cit. cap. Nuper* 4. & *cap. A nobis* 7. *de Bigamis*, ibi: *Non propter Sacramenti defectum* (cum supponatur utrumque Matrimonium invalidum) *sed propter affectum intentionis cum opere subsecuto.*

Hanc Bigamiæ interpretativæ Irregularitatem incurrit omnis, qui unum Matrimonium invalidum propter aliquod impedimentum dirimens contraxit, & consummavit cum Vidua, vel corrupta, *arg. cap. A nobis* 7. *de Bigamis;* Et ratio est, quia contrahens cum duabus successive; & semel contrahens cum corrupta, in omnibus æquiparantur, ubi Matrimonium est validum; *cap. de Bigamis* 3. *de Bigamis non ordinandis*, ibi: *De Bigamis Presbyteris, & Viduarum maritis idem sancimus omnino*, ergo eodem modo æquiparantur, cum Matrimonium est nullum; ut idem operetur oppositum in opposito, quod propositum in proposito, ut *l. Si ex toto*, *ff. de Legat.* 1. *leg.* 3. §. *fin. l.* 4. & *l. Legata in fin. ff. de adimen. legat.* & contrariorum eadem sit disciplina, *ut leg.* 1. *ff. de his, qui sunt sui, vel alieni Jur.* cum similibus; sed contrahens nulliter, 38

liter, & de facto cum duabus, incurrit pœnam
Bigamiæ, etiamsi sit Clericus Ordinum Mino-
rum, aut Laicus, ut supra dictum est: ergo
eamdem pœnam incurrit omnis, etiamsi sit
Clericus in Minoribus, vel Laicus contrahens
39 nulliter cum Vidua, vel corrupta. Et ad hoc
optime facit regula generalis Joan. Andr. *in
cit. cap. Nuper n. 5.* his verbis: *Quomodocum-
que non teneat Matrimonium consanguinitate, af-
finitate, voto, vel alia quacumque de causa, si
de Jure contractum induceret Bigamiam, contra-
ctum de facto copula subsecuta inducit pœnam Bi-
gamiæ;* & infra, *satis est enim, quod habuerit
affectum conjugii, & iste affectus hic attendi-
tur, ut dixi supra post Innocent. Sicuti ergo pu-
blica honestas inducitur ex Matrimonio, quod non
tenet, dummodo teneat ex consensu de Sponsal.
cap. unico lib. 6. sic ex tali Matrimonio induci-
tur Bigamia.* Et eamdem regulam ante ipsum
posuit *ibid.* Hostiens. *n. 4. verb. Clericus*, &
eam sequuntur Collector *n. 3.* Butr. *n.* 8. Car-
dinal. *in 6. notab.* Ancharan. *in 3. notab.* &
Joann. de Anan. *num.* 2. Sed Matrimonium de
Jure contractum cum Vidua, vel corrupta in-
ducit Bigamiam etiam in Clericis Minorum
Ordinum, & in Laicis, ut *in cap. Maritum
2. dist. 33. cap. Curandum 9. cap. Præcipimus
10. cap. Si quis Viduam 13. & cap. Si quis Vi-
duam 15. dist. 34. cap. Si quis Viduam 8. dist.
50. cap. Qui 5. dist. 51. cap. Quisquis 5. dist.
84. cap. Ut Bigami 1. cap. de Bigamis 3. &
cap. Debitum 5. de Bigamis non ordinandis*,
ergo etiam Matrimonium contractum de fa-
cto, seu nullum in talibus inducit pœnam Bi-
40 gamiæ. Et hanc sententiam tenent Domini
de Rota *dec. 1. de Bigamis in novis;* ubi ar-
ticulo de mandato Papæ mature discusso una-
nimiter resolvunt Clericum Minorum Ordi-
num, qui de facto contraxit cum Vidua, esse
Bigamum interpretative, & egere dispensatio-
ne Apostolica; subesse tamen justam causam
dispensandi, quia ille Clericus ignoravit im-
pedimentum, & postea matrimonio divortia-
to, bona fide intravit Religionem, & pro-
motus fuit ad omnes Sacros Ordines, & ita
Urbanus VI. dispensavit propter talem deci-
sionem, ut ibi infertur, teste Fagnano *in cap.
Nuper 5. de Bigamis n. 5.* Et hanc sententiam
tenet Goffred. Hostiens. *in Summa hujus tit.
n. 3. §. quot sunt species, vers. quarto;* Alber.
in dictionar. litt. B. in verb. Bigamia in fin.
Astens. *in Summa part. lib. 6. tit. 7. art. unico
qu.* 2. Montaign. *de Bigamis qu. 6. n. 2. vers.
quarto;* Suarez *disput. 49. de Censuris sect. 3.
num. 3. & seq.* & alii plurimi cum Covarruv.
qui *in Clementin. Si furiosus par. 1. §. 2. n. 2.
ver. secundo, & tertio, de homicid.* testatur
esse communem sententiam.

Bigamia similitudinaria incurritur, quando 41
quis in Sacris constitutus, vel in aliqua Re-
ligione Professus, Matrimonium contrahit cum
aliqua, eamque carnaliter cognoscit. De Cle- 42
rico in Sacris constituto desumitur *ex cap. de
Diacono 1. & cap. Ex litterarum tuarum teno-
re 2. Qui Clerici, vel voventes, & ex cap. Sa-
ne 4. de Cleric. conjug.* De Professo in aliqua 43
Religione desumitur *ex cap. Quotquot 24. caus.
27. qu. 1.* ibi: *Quotquot Virginitatem pollicitam
prævaricatæ sunt Professione contempta, inter Bi-
gamos, idest, qui ad secundas nuptias transie-
runt haberi debebunt.* Et quamvis hic textus
loqui videatur de solis Virginibus Deo conse-
cratis, tamen idem procedit etiam in Viris;
cum communis Doctorum sententia, & pra-
xis, ac traditio Ecclesiæ testetur Religiosos
propter Matrimonium illegitime contractum,
& consummatum, Irregularitatem incurrere;
Et sic aperte colligitur ex Summario ipsius-
met citati textus, ubi indiscriminatim de om-
nibus sic præcise dicitur: *Inter Bigamos repu-
tantur, qui virginitatem pollicitam prævarican-
tur.* Et ratio est, quia ratione voti castitatis 44
annexi tam Sacris Ordinibus, quam Professio-
ni Regulari, uterque, scilicet tam Clericus
in Sacris, quam Professus Regularis, censetur
spirituali quodam Matrimonio conjunctus cum
Christo, & Ecclesia, & deinde volens carna-
liter cum alia conjungi per Matrimonium,
censetur celebrare duo Matrimonia; Et quam-
vis secundum, scilicet carnale, invalidum sit
per impedimentum procedens a voto solemni,
vel Sacro Ordine; quia tamen adest affectus
intentionis cum opere subsecuto, judicatur Bi-
gamus similitudinarie propter similitudinem ad
vere Bigamum; Speculator *tit. de dispensat.
§. juxta n. 6. vers. Et scias;* Navarr. *in Ma-
nual. cap. 17. num. 195. vers. Similitudinaria;
& consil. 1. num. 3. vers. Ex quibus, de Biga-
mis;* Covarruv. *in Clement. Si furiosus, de ho-
micidio 1. par. §. 2. num. 2. vers. 3.* Suarez *de
Censuris tom. 5. disp. 46. sect. 6.* Sanchez *lib. 7.
de Matrimon. disp. 85. num. 11.* Garcias *de Be-
nefic. par. 7. cap. 6. n. 15.* cum pluribus aliis;
Barbosa *de Offic. & Potest. Episc. par. 2. alle-
gat. 49. num. 15.* & alii.

Additiones ex aliena manu.

Antiquitus cognitæ dnmtaxat erant Biga- 45
mia vera, & Bigamia interpretativa: prorsus
ve-

vero incognita erat Bigamia similitudinaria; Van-Espen *Jur. Eccles. Univers. par.* 2. *tit.* 10. *cap.* 2. *num.* 31. Rousseaud de la Combe *Jurisprudent. Canon. verb. Irregularitas sect.* 3. *art.* 2.
46 *n.* 3. ubi quod etiamnum nonnulli Canonistæ hanc Bigamiæ speciem non agnoscunt: mo-
47 netque Rousseaud de la Combe *loc. cit. n.* 2. deductam fuisse speciem hanc Bigamiæ similitudinariæ *ex Canone* 24. *caus.* 27. *qu.* 1. qui est *Canon* 18. *Synod. Ancyran.* juxta pravam ver-
48 sionem *Isidori*. Cæterum si stetur versioni *Hervei*, id unum, ait laudatus Auctor, Patres dicti Concilii statuerunt, quod qui ita violant solemnia vota, eamdem subire debeant pœnitentiam ac Bigami.

49 Fundamentum irregularitatis orientis ex Bigamia vera a Patribus Græcis repositum est
50 in suspicione incontinentiæ. Contra vero Patres Latini illud reposuerunt in defectu Sacramenti. Utraque opinio suas habet difficultates; vide Van-Espen *Jur. Eccles. Univers. part.* 2. *tit.* 10. *cap.* 2. *num.* 31. qui tamen Patribus Græcis adstipulatur. Mirum vero, quod Au-
51 ctor hic cum Patribus Græcis rationem irregularitatis descendentis ex Bigamia interpretativa desumendam quoque teneat ex suspicione incontinentiæ, nimirum ipsius Mulieris nuptias iterantis, quam per Mulierem in Maritum aliquo modo redundare supponit.

Articulus II.

Bigamia quo ad ejus effectus, & pœnas.

1 Bigamiæ effectus in primis est Irregularitatem inducere, ac proinde Bigami prohibentur Ordines suscipere, & in susceptis ministrare; *cap. Acutius* 2. & *cap. Deinde* 3. *dist.* 26. *cap. Si quis* 1. & *cap. Maritum* 2. *dist.* 33. *cap. Curandum* 9. *cap. Præcipimus* 10. *cap. Si quis Viduam* 13. *cap. Cognoscamus* 14. & *cap. Si quis Viduam* 15. *dist.* 34. *cap. Ut Bigami* 1. *cap. Super eo* 2. *cap. de Bigamis* 3. *de Bigamis non ordinandis*; & *cap. Unic. de Bigamis in* 6.
2 Immo Bigami prohibentur suscipere Tonsuram;
3 *cap. Si quis Viduam* 8. *dist.* 50. Et hujusmodi Irregularitas ex Bigamia proveniens, descendit ex antiquissima traditione Apostolica, juxta illud Apostoli 1. *ad Timoth. cap.* 3. *num.* 2. *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum*. Et infra *n.* 12. *Diaconi sint unius*
4 *uxoris viri*. Et hæc Irregularitas Bigamiæ non oritur ex delicto, sed ex defectu Sacramenti, ut notatur *in cap. Acutius* 2. *dist.* 26. & *cap. Debitum* 5. *de Bigamis non ordinandis*. Matrimonium enim consummatum significat conjunctionem Christi cum Ecclesia per carnis assumptionem, juxta illud Apostoli *ad Ephes.* 5. *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico, in Christo, & Ecclesia*. Hæc autem significatio deficit in Matrimonio cum secunda Uxore, vel cum Vidua, aut corrupta, contracto, & consummato, quia non est conjunctio unius cum una eaque Virgine, sicuti Dei Filius per carnis assumptionem copulavit sibi Ecclesiam unam, Virginem, & ab alio non assumptam; Unde S. Thomas *in* 4. *dist.* 27. *qu.* 3. *art.* 1. *quæst.* 1. sic præcise dicit: *Bigamia Irregularitatem inducit, quia habens aliis ministrare Sacramenta, ut habens Sacramentum Ordinis, nullum debet in Sacramentis defectum pati; Defectus autem in Sacramento est, quando Sacramenti significatio integra non invenitur; Sacramentum autem Matrimonii significat conjunctionem Christi ad Ecclesiam, quæ est unius ad unam, unde ad perfectam significationem Sacramenti pertinet, ut vir sit tantum unius vir, & uxor tantum unius uxor, & consequenter Bigamia, quæ hoc tollit, Irregularitatem inducit*.

Insuper Bigamiæ effectus est privare Biga- 5
mos omni privilegio Clericali, ac eos subjicere Jurisdictioni Fori sæcularis; *cap. Quisquis* 5. *dist.* 84. *cap. Unico de Bigamis in* 6. ubi ex verbis desumptis a Concilio Generali Lugdunensi sic præcise dicitur: *Bigamos omni privilegio Clericali declaramus esse nudatos, & coercitioni Fori sæcularis addictos, consuetudine contraria non obstante. Ipsis quoque sub anathemate prohibemus deferre Tonsuram, vel habitum Clericalem*. Et sic Rota *part.* 1. *dec.* 352. *num.* 4. *part.* 5. *tom.* 1. *dec.* 50. *num.* 4. *par.* 5. *tom.* 2. *dec.* 450. *num.* 9. & 27. Unde Bigamus rema- 6
net merus Laicus; Rota *par.* 5. *tom.* 1. *dec.* 7. *num.* 2. *par.* 5. *tom.* 2. *dec.* 450. *num.* 31. *par.* 19. *tom.* 1. *dec.* 253. *num.* 2. Et sic non potest 7
deferre habitum Clericalem, nec Tonsuram; Rota *par.* 5. *dec.* 450. *num.* 15. & *dict. cap. Unico de Bigamis num.* 6. Nec est capax ali- 8
cujus Ecclesiastici Beneficii, utpote Irregularis; *cap. Si celebrat.* 10. *de Clerico Excommunicato ministrante*, *cap. Ex litteris* 2. *de Clerico non ordinato ministrante cap. Præcipimus* 10. *dist.* 34. *cap. Non confidat* 59. *dist.* 50. Immo 9
Bigamus nec est capax Pensionum Ecclesiasticarum; Rota *p.* 5. *tom.* 2. *dec.* 450. *n.* 30. *par.* 19. *tom.* 1. *dec.* 253. *n.* 1. Potest tamen harum 10
Ecclesiasticarum Pensionum fieri capax per Apostolicam dispensationem; Rota *part.* 5. *tom.* 1. *decis.* 12. *num.* 28. & 29. *part.* 13. *dec.* 247. *num.* 24. Et dispensatus ad obtinendas, & re- 11

tinendas Pensiones non obstante Bigamia, censetur etiam dispensatus ad retinendum privilegium, seu exercitium Characteris Clericatus ad dictum effectum; Rota *par.* 5. *num.* 2. *dec.* 450. *num.* 19. *&* 21.

12 Hic tamen est advertendum primo, quod licet ex dictis Bigamus ratione Bigamiæ ordinari non debeat, tamen si secus fieret, Characterem reciperet, ut clare constat *ex cap. Super eo* 2. *de Bigamis non ordinandis*, ibi: *Super eo, quod tua Fraternitas de Bigamis requisivit; Respondemus quod Ordinatores eorum potestate, & Officio ordinandi, & Ordinati; si ad Sacros Ordines fuerint promoti, eis ideo sunt privandi; quia in Bigamis contra Apostolum dispensare non licet, ut debeant ad Sacros Ordines promoveri; vel in eas si promoti fuerint, remanere*; ubi ponderanda sunt illa verba, *sunt privandi, & remanere*; nam quando privari, & remanere possent, si Ordines non recepissent? Idipsum patet *in cap. Quicumque pœnitens, quicumque Bigamus* 56. *dist.* 50. ibi: *In hoc, in quo invenitur Ordine, perpetua stabilitate permaneat;* Et tenet Glossa *magna in fin. super cit. cap. Super eo*, & ibi Innocent. *num.* 1. *in verb. dispensare*; Butr. *n.* 3. *&* 7. Ancharan. *n.* 2. Fagnan. *num.* 1. & cæteri Canonistæ; S. Th. *in* 4. *dist.* 27. *qu.* 3. *art.* 3. Rota *dec.* 1. *de Bigamis in novis*, *& dec.* 7. *num.* 3. & plenius

13 *dec.* 50. *num.* 6. *par.* 5. *recentior.* Et quamvis Bigamus ratione Bigamiæ amittat exercitium, & privilegium Clericale, tamen ratione Characteris non destituitur Clericatu, tamquam signo indelebili; Rota *p.* 1. *dec.* 352. *n.* 4. *in fine p.* 4. *tom.* 3. *dec.* 648. *n.* 5. *& p.* 5. *t.* 1. *dec.* 50. *num.* 6. *& seq.* & sæpe alias in pluribus decisionibus.

14 Advertendum secundo, quod pœna privationis omnis privilegii Clericalis una cum prohibitione deferendi Tonsuram, & habitum Clericalem imposita Bigamis *in cit. cap. Unico de Bigamis in* 6. habet locum solummodo in Clericis Minoristis seu constitutis in solis Ordinibus Minoribus, qui privantur omni privilegio Clericali, etiam quo ad immunitatem Personæ; itaut qui illos percusserit, non incidat in Canonem *Si quis suadente Diabolo*; Glossa *in cit. c. Unic. de Bigamis in* 6. *verb. Omni privilegio*, Suarez *disp.* 49. *de Censuris sect.* 5. *num.* 7. Pirhing *lib.* 1. *t.* 21. *num.* 24. Se-

15 cus autem est dicendum de Clericis, qui jam constituti sunt in Sacris Ordinibus. Sic Glossa communiter recepta *in cit. c. Unico de Bigamis in* 6. *verb. Bigamos;* Clerici enim in Sacris Ordinibus constituti non nisi per degradationem privantur habitu, & Tonsura, omnique privilegio Clericali, ut *cap. Degradatio* 2. *de pœnis in* 6. adeoque licet similitudinariam Bigamiam incurrant contrahendo de facto solum, seu invalide Matrimonium, illudque consummando, adhuc ob reverentiam Sacrorum Ordinum retinent privilegium Fori, & Canonis; *arg. cap. Nuper* 4. *& c. A nobis* 7. *de Bigamis non ordinandis*. Ratio autem di- 16
versitatis inter Clericos in Minoribus, & Clericos in Sacris, est, quia Clericus existens in Minoribus factus Bigamus, quia duas uxores duxit, vel unam Viduam, vel corruptam ab alio, fit Laicus, & non remanet Persona Ecclesiastica; Rota *part.* 5. *tom.* 1. *dec.* 7. *n.* 2. *part.* 5. *tom.* 2. *dec.* 450. *num.* 31. *& par.* 19. *tom.* 1. *dec.* 253. *num.* 2. Clericus vero in Sa- 17
cris non potest redire ad sæculum propter Ordinem Sacrum, nec desinit esse Persona Ecclesiastica, ideoque etsi privatus sit usu, & executione Ordinum, non tamen privilegio Clericali Fori, & Canonis; Glossa *in cit. cap. Unico de Bigamis in* 6. *verb. Bigamos*, & alia Glossa *in c. Tuæ* 3. *de Apostatis verb. Tollerandi*, Geminian. *in dict. c. Unico*; Suarez *disp.* 49. *de Censuris*, *sect.* 5. *num.* 7. Sylvester *verb. Bigamia num.* 8. Pirhing *lib.* 1. *t.* 21. *num.* 24. Reiffenstuel *ibid. num.* 27. & alii passim cum Fagnano *in c. Nuper* 4. *de Bigamis num.* 28. *&* 39. ubi dicit, sic etiam resolutum fuisse a Sacra Congreg. Concilii. Si- 18
militer non privantur privilegio Clericali Bigami Professi in aliqua Religione approbata, quia per Bigamiam similitudinariam non amittuntur privilegia Clericalia, sed solum per veram, & interpretativam; Glossa *cit. in dict. c. Unico verb. Bigamus*; Suarez, & Pirhing *loc. cit.* & textus *in cit. c. Unico*. Restringitur ad solos Clericos sæculares, qui sunt in Minoribus, & non comprehendit Clericos sæculares in Sacris, nec quoscumque in aliqua Religione Professos. Unde Professi in Religio- 19
ne approbata, licet Bigamiam contraxerint, adhuc gaudent privilegiis Clericorum, & qui tales percuteret, esset excommunicatus; Sylvester *vers. Bigamia*, Suarez *dict. disp.* 49. *sect.* 5. *num.* 7. Pirhing *loc. cit.* & Glossa *in cit. cap. Tuæ* 3. *de Apostatis verb. Tolerandi*, ibi; *Intellige quod hic dicitur de eo qui ... est in Ordine Sacro, vel in aliqua Professione, cui non licet ultra ad sæculum redire, unde tolerandi non sunt in habitu sæculari*.

Advertendum tertio, quod non solum in 20
Sacris Canonibus incurrunt suam pœnam Bigami ordinati, ut videlicet nequeant in su-

sce-

sceptis Ordinibus ministrare, & ad altiores
ascendere, & sic evadant Irregulares; *cap. Nu-*
21 *per* 4. *& cap. Debitum* 5. *de Bigamis*; Sed
etiam suam specialem pœnam incurrunt Epi-
scopi tales Bigamos ordinantes, & promoven-
tes; Textu expresso *in cit. c. Super eo* 2. *de*
Bigamis, ibi: *Super eo quod Fraternitas tua de*
Bigamis requisivit, Respondemus, quod Ordina-
tores eorum potestate, & Officio ordinandi, &
Ordinati, si ad Sacros Ordines fuerint promoti,
eis ideo sunt privandi; quia in Bigamis contra
Apostolum dispensare non licet, ut debeant ad
Sacros Ordines promoveri, vel in eis, si promo-
ti fuerint, remanere. In Ordinatore autem potest
dispensatio adhiberi, ut ordinandi potestate, &
22 *officio non privetur*. Unde Episcopus, qui scien-
ter Bigamum ordinat, incurrit suspensionem
annualem ipso Jure a collatione ejusdem Or-
dinis, quem contulit Bigamo, nec non a ce-
lebratione Missæ, ut docet Navarr. *Consil.* 3.
num. 2. *sub titul. de Bigamis*, quia deponi in-
super potest a Potestate, & Officio ordinan-
di, juxta *cit. cap. Super eo* 2. *de Bigamis*, &
Glossa *in c. Nullus pœnitentem, Nullus Biga-*
23 *mum* 2. *dist.* 55. *verb. Severiorem*. Nec obstat
littera textus mox adducti *c. Super eo*, ibi:
sunt privandi, quia exponitur, idest *deponendi*
secundum Hostiens. *in princ. in verb. Officio*;
Joann. And. *num.* 2. Bellam. & Card. *in prin-*
cip. in eodem verb. & notat Archidiacon. *in*
d. c. Nullus n. 2. in prima Glossa qui ad hoc
allegat. *c. Aliquanto* 1. *dist.* 51. *& cap. Nul-*
lus in Episcopum 3. *dist.* 62. Et hoc sentit
Anton. de Butrio *in dict. c. Super eo n.* 2. &
24 Fagnan. *ibidem n.* 2. 44. *&* 46. Et quamvis
Sacra Congreg. Concil. videatur sensisse Epi-
scopum sic ordinantem in nullam pœnam in-
cidere ipso Jure, tamen contrarium probavit
Sixtus V. in casu contingenti de Episcopo,
qui primam Tonsuram, & Beneficium sim-
plex suo subdito vero Bigamo ordinaria aucto-
ritate contulerat, quem licet dicta Sac. Cong.
Concil. censeret esse excusandum, nihilominus
dictus Pontifex in Consistorio respondit signi-
ficandum Episcopo ipsum esse suspensum a col-
latione Ordinum, & promotum incidisse in
pœnas superius propositas; subjunxit tamen
se benigne acturum cum utroque, qui absolu-
tionem, & dispensationem peterent. Hæc fi-
deliter ex Fagnano *loco cit. n.* 46. *in fine*.

25 Fateor tamen esse suffultam solidis funda-
mentis, & gravissimis Doctoribus contrariam
sententiam tenentem Episcopis ordinantibus
Bigamos nullam pœnam impositam esse ipso
Jure, seu latæ sententiæ, sed solum pœnam
sententiæ ferendæ. Et quidem de dicta pœna 26
suspensionis a collatione Ordinis, quem Epi-
scopus contulit Bigamo, videtur dicendum es-
se solum sententiæ ferendæ ex ipsomet textu
c. Super eo 2. *de Bigamis* ibi: *sunt privandi*.
Nec ullus est Canon in contrarium asserens,
nam *cap. Eo* 2. *& c. Nullus Episcopus* 4. *de*
Temporibus ordinationum; ubi Episcopis ratio-
ne indebitæ, & illegitime factæ Ordinationis
imponitur suspensio per annum a collatione
Ordinum, non loquuntur de Ordinatione Bi-
gami, ut ibi clare patet, & pœnæ non sunt
extendendæ in alium casum, juxta vulgaria
Juris. Et quamvis *in cit. c. Nullus pœniten-*
tem, Nullus Bigamum 2. *dist.* 55. videatur im-
poni pœna suspensionis a celebratione Missæ
per Annum; tamen ex quo antequam incur-
ratur, requiritur factum Judicis, coram quo
delictum, seu transgressio probetur, ut patet
ex illis verbis ipsiusmet textus: *Ab ea die,*
qua potuerit ei hoc approbari; forte illa pœna
non est dicenda Canonis late sententiæ, sed
ferendæ secund. Abbat. *in c. Si diligenti* 12.
de Foro compet. num. 19. qui post Hugon. &
Archidiac. notat esse pœnam sententiæ feren-
dæ. Ultra quamquod Sac. Cong. Conc. ut ca-
vetur in addit. *ad consil. Navarr. sub titulo*
de Bigamis, censuit Episcopum Ordinantem
Bigamos non incurrere aliquam certam pœ-
nam ipso Jure, seu latæ sententiæ. Ita Gar-
cias *p.* 7. *de Benefic. c.* 6. *n.* 8. *& seq.* ubi
n. 11. admonet, quod, quamvis ex Constitu-
tione 91. Sixti V. incip. *Sanctum*, Episcopi
male promoventes a collatione Ordinum eo
ipso suspensi existerent, illa est jam redacta
ad terminos Juris communis, & Tridentini
per aliam Clementis VIII. incip. *Romanum*
Pontificem, & quadragesima in ordine, prout
observat ipse Garcias *part.* 2. *c.* 5. *n.* 70. Bar-
bosa *de offic. & Potest. Episc. p.* 2. *alleg.* 49.
n. 19. Pirhing *lib.* 1. *tit.* 21. *n.* 46.

Additiones ex aliena manu.

Principio Bigami etiam *veri* nonnisi a sacris 27
Ordinibus exclusi erant; idque quia Apostolus
verbis illis: *unius uxoris vir*, loquebatur de
Episcopis, sub quibus & Presbiteri compre-
hendebantur & Diaconi. Accedit quod in Ca-
none 3. Concilii Toletani 1. *relato apud Gra-*
tian. dist. 34. *Can.* 18 habetur: *Lector si vi-*
duam alterius uxorem acceperit, in Lectoratu per-
maneat, aut si forte necessitas fuerit, Subdiaco-
nus fiat: nihil autem supra. Similiter & si Bi-
ga-

gamus fuerit: Tunc autem Subdiaconatus nondum erat ordo Sacer.

28 Concilium vero Lugdunense *sub Gregorio X.* edidit Decretum relatum *in cap. unic. de Bigam. in 6.* quo declaravit: *Bigamos omni privilegio Clericali esse nudatos, & coercitioni fori Sæcularis addictos, consuetudine contraria non obstante;* Additque: *Ipsis quoque sub anathemate prohibemus deferre tonsuram, vel habitum Clericalem;* vide Van-Espen *Jur. Eccles. Univers. par. 2. tit. 10. c. 2. num. 22. & sequent.* Rousseaud de la Combe *in Jurisprudent. Canonic. ver. Irregularitas sect. 3. ar. 1. num. 5.*

ARTICULUS III.

Bigamia quoad ejus Dispensationem.

1 PApa dispensare potest in omni Bigamia, & quo ad omnes Ordines, & Dignitates; sic *communis Doctorum sententia* cum Glossa *in c. Lector* 18. *dist.* 34. *verb. Fiat*, ubi refert Lucium Papam cum Archidiacono Panormitano Bigamo dispensasse; Et ratio est, quia Irregularitas Bigamiæ non est introducta Jure naturali, aut Divino, sed solum Jure humano, & positivo Ecclesiastico; immo ut dicit Innocentius *in c. Cum pridem* 10. *de renuntiat. n.* 8. & Abbas *in c. Super eo 2. de Bigamis n. 6.* omnis Irregularitas est a Jure positivo Ecclesiastico; atqui Papa potest dispensare in omni Jure positivo Ecclesiastico; *c. Proposuit 4. de Concessione Præbendæ* ibi: *Secundum plenitudinem potestatis de Jure possumus supra Jus*
2 *dispensare*, ergo &c. Major, in qua stat difficultas, ostenditur, quia, licet Apostolus 1. *ad Timoth. 3. n. 2.* dicat, *oportet Episcopum esse unius uxoris virum*; & infra *n.* 12. *Diaconi sint unius uxoris viri*: & Lucius Papa III. *in c. Super eo 2. de Bigamis* asserat: *Quia in Bigamis contra Apostolum dispensare non licet, ut debeant ad Sacros Ordines promoveri;* Tamen Divus Paulus id statuit non auctoritate Divina tamquam Apostolus promulgans Jus Divinum, sed tamquam Episcopus, & Pastor Ecclesiæ condendo Leges Ecclesiasticas, adeoque quod dicitur de Bigamo non promovendo, non est Juris naturalis, & Divini, sed institutio auctoritatis humanæ divinitus homini concessæ. Sic S. Thomas *quodlib. 4. art. 13. ad 1.* Sanchez *lib. 7. de Matrim. disp. 86. n. 6.* Fagnan. *in cit. c. Super eo n. 15.* & alii com-
3 muniter. Tum quia in eadem Epistola dicit Apostolus Episcopum oportere esse etiam *Non percussorem*, & tamen Papa nedum cum Percussore, sed & cum homicida dispensat, ut patet *in c. Sicut Dignum 6. §. Clericos 6. de Homic. c. Henricus 1. de Clericis pugnant. in Duello c. Præsertim lator 3. & c. Continentia Litterarum 4. de Clerico percussore;* adeoque potest Papa eodem modo dispensare cum Bigamo, licet Paulus prohibeat ipsum ordinari; Et per hoc patet responsio ad textum adductum *ex c. Super eo*, quia *ly contra Apostolum dispensare non licet*, non importat impossibilitatem dispensandi, sed solum difficultatem, idest non nisi ex justa, & gravi caussa, ut desumitur *ex c. Presbyter 5. dist.* 82. ubi in simili casu Papam ex rationabili caussa contra Canones Apostolorum dispensare posse perhibetur; & hoc ipsum factum fuisse cum Bigamis habetur ex *c. Si Subdiaconus 17. & c. Lector 18. disp. 34. & c. Quicumque pœnitens; Quicumque Bigamus 16. dist.* 50.

Episcopus dispensare nequit in Bigamia vera, & interpretativa notoria, non solum quoad Ordines Sacros, seu Majores, ut *ex cap. Super eo 2. de Bigamis*, & Glossa ibi *Verb. dispensare*, cum communi; Sed nequidem quoad Ordines Minores, aut primam Tonsuram, vel Beneficium simplex; *c. Si quis Viduam 8. dist.* 50. ubi sic expresse statuitur; *Si quis Viduam, aut ab alia dimissam duxerit, non admittatur ad Clericatum; quod si irrepserit, dejiciatur.* Glossa *fin. in c. Virginem 12. in caus. 27. qu. 1.* Innoc. *in c. Super eo 2. de Bigamis n. 1.* & *ibid.* Joann. Andr. Ancharan. Cardin. & Abbas. Idem tenet Franciscus Glossator relatus a Joann. Andrea *in c. 1. Glossa 2. de Bigamis in 6.* & ibid. Geminian. *post n.* 5. Ancharan *n.* 6. & Franc. *n.* 4. expresse tenentes Episcopum non dispensare cum Bigamo, nec quoad minores Ordines; Et hanc sententiam esse communem testatur Præposit. *in c. Lector* 18. *dist.* 34. Covarr. *in Clement. 1. de Homicid. part. 1. §. 2. num.* 4. Majol. *de Irregul. lib. 1. cap. 33. num.* 4. Joan. Montaig. *de Bigamis q. ultim. post num. 13. vers. Secunda autem pars*, & expresse tenent Navarr. *cap. 27. n. 197. vers. sexto dico;* Suarez *cit. disp. 49. sect. 6. num.* 4. Fagnan. *in cap. Super eo 2. de Bigamis n. 29. & sequent.* Garcias *part. 7. de Benefic. cap. 6. num. 3. & sequent.* ubi refert, sic declarasse Sacram Congregationem Conc. *die 30. Jan.* 1589. Et talem declarationem fuisse approbatam a Sixto V. tenet Barbosa *de Offic. & Potest. Episcop. part. 12. allegat.* 49. ubi refert sic iterum declarasse eamdem Sacram Conc. Congregationem *in Feretrana 13. April.* 1530. in qua fuit expresse re-

so-

solutum, quod *Bigamus effectus Bigamiæ inter-
pretativa, etiamsi ante constitutus esset in Ordi-
ne Ostiariatus, non potest mortua uxore dispensa-
ri per Episcopum*, ut in Ordine suscepto mi-
nistret; sic etiam refert *in collectan. decis. Apo-
stolicar. verb. Bigamus;* Piasec. *in praxi part.* 1.
cap. 1. *artic.* 10. *n.* 11. Layman *lib.* 1. *tract.* 5.
part. 5. *c.* 6. *num.* 7. Vallensis *de Bigamis n.* 5.
Pirhing *lib.* 1. *tit.* 21. *de Bigamis n.* 28. Reif-
fenstuel *ibidem n.* 32. & alii plurimi apud Bar-
bosam & Fagn. *loc. cit.*

7 Et veritas hujus nostræ sententiæ ostenditur
aliis solidissimis fundamentis; *c. Cognoscamus*
14. *dist.* 14. sic habetur expresse; *Cognoscamus
non solum hoc de Episcopo, & Presbytero Apo-
stolum statuisse, sed etiam Patres in Concilii
Nicæni tractatu addidisse, neque Clericum quem-
quam debere esse, qui secunda Conjugia sortitus
sit; cap. Non confidat* 59. *dist.* 50. sic præcise
dicitur. *Non confidat quisquam Pontificum fas
esse Bigamos ... Divinis servituros applicare
ministeriis*. Concordant *c. Super eo* 2. *c. Nu-
per* 4. *& c. A nobis* 7. *de Bigamis non ordi-
nandis*, ubi simpliciter asseritur, quod cum
Bigamis dispensare non licet. Et clarissime
deducitur ex Concil. Generali Lugdunensi re-
lato *in c. Unico de Bigamis in* 6. ibi; *Biga-
mos omni privilegio Clericali declaramus esse nu-
datos, & coercitioni Fori sæcularis addictos,
consuetudine contraria non obstante; ipsis quoque
sub anathemate prohibemus deferre Tonsuram,*
8 *vel habitum Clericalem*. Cum igitur ex hac
Decretali omni Clericali privilegio nudentur
Bigami, & sub anathemate prohibeantur de-
ferre Tonsuram, & habitum Clericalem, stat
clarissime, quod cum eis nequeat dispensare
Episcopus, neque quoad primam Tonsuram,
aut Ordines Minores, vel ad Beneficium sim-
plex, quia in hoc casu necesse est, ut Ton-
suram, habitumque Clericalem deferrent, non
solum contra Summi Pontificis Gregorii X.
prohibitionem in Concilio Generali Lugdunen-
si editam, supra quam Jus dispensandi Epi-
scopo non competit, sed etiam contra Tri-
dentinum *sess.* 23. *cap.* 17. ubi in casu, quo
in Ministeriis quatuor Minorum Ordinum exer-
cendis deficiant Clerici cœlibes, permittit qui-
dem Clericis conjugatis, ut illorum Ordinum,
quos receperunt, functiones exerceant, & dum-
modo Tonsuram, & habitum Clericalem in
Ecclesia gestent, & non sint Bigami, ibi:
*Quod si in Ministeriis quatuor Minorum exercen-
dis Clerici cœlibes non erunt, suffici possunt etiam
conjugati, vitæ probatæ, dummodo non Biga-
mi, ad ea munia obeunda idonei, & qui Ton-
suram, & habitum Clericalem in Ecclesia gestent*.

Contra hanc tamen nostram sententiam va- 9
ria objiciunt Adversarii, inter quos est D. Tho-
mas *in* 4. *dist.* 27. *qu.* 3. Bonacina *de Censu-
ris disp.* 7. *qu.* 2. *punct.* 5. *n.* 15. Azorius &
alii relati a Barbosa *de Offic. & potest. Epi-
scop. allegat.* 49. *n.* 24. & a Fagnano *in cap. Su-
per eo* 2. *de Bigamis n.* 21. *& seq.* Primo ad- 10
ducunt Canonem *in cap. Lector* 18. *dist.* 34.
ibi: *Lector si Viduam alterius uxorem acceperit,
in Lectoratu permaneat, aut si forte necessitas
fuerit, Subdiaconus fiat, nihil autem supra, si-
militer si Bigamus fuerit*, ex quo, dicunt ipsi,
colligitur quod Episcopus possit dispensare cum
Bigamo usque ad Subdiaconatum inclusive exi-
gente necessitate; quia quando in Canone di-
citur similiter posse dispensari, nec Papa sibi,
aut alteri personæ reservat dispensationem,
tunc censetur Episcopo data facultas dispen-
sandi, quamvis hoc ipsi expresse non fuerit
concessum, ut recte docet Glossa *in cap. Quis-
quis verb. Fiat, de election.* & Glossa final.
in cap. In quibusdam, & ibi Abbas *num.* 5.
de pœnis; & rursus Abbas *in cap. Etsi unani-
miter num.* 10. *de Postulatione Prælator.* dicens
quod Episcopi semper dispensant, ubicumque
a Jure permittitur dispensatio in genere, li-
cet specifice non permittatur Episcopis, &
cum multis Barbosa *de Offic. & Potest. Epi-
scop. part.* 2. *allegat.* 33. *n.* 2. ubi dicit, quod
tunc, quia frustra dispensatio conceditur Sum-
mo Pontifici, qui de Jure potestatem dispen-
sandi habet; *cap. Proposuit* 4. *de concessione
Præbendæ* censetur illa facultas data Prælatis
Inferioribus, & Episcopis, prout in specie
accidit, *cap. Postulastis* 7. *de Clerico excomm.
ministrante* ubi textus dicit excommunicatos
non posse retinere Beneficia, subdens, *nisi
cum eis fuerit misericorditer dispensatum*, ubi
Glossa *verb. Dispensatum*, sic præcise ait; *Non
dicit a quo, ergo videtur relicta potestas dispen-
sandi Episcopis*. Respondetur autem citatum 11
Canonem *in cap. Lector* 18. *dist.* 34. parum,
aut nihil urgere, quia Suarez *de Censuris disp.*
49. *sect.* 6. *num.* 4. & Layman *cap. Super eo,
de Bigamis n.* 2. asserunt non esse Martini Pa-
pæ, ut a Gratiano inscribitur, sed Martini
Bracharensis Archiepiscopi, qui diversos Ca-
nones collegit. Et dato quod ille Canon esset
Martini Papæ, & tunc per ipsum facultas di-
spensandi fuisset concessa Episcopis, eadem
tamen postmodum foret revocata per poste-
riores Canones, ut ex *cap. Super eo* 2. *cap.
Nuper* 4. *cap. A nobis* 7. *de Bigamis non ordi-
nandis*; & clarius, & clarissime mox *cit. cap.*

Uni-

Unico, de Bigamis in 6. desumpto ex Conci-
lio Generali Lugdunensi, quo Bigamis sub ex-
communicationis pœna prohibetur, ne Ton-
suram, & habitum Clericalem deferant, spo-
lianturque omni privilegio Clericali, & tam-
quam mere Laici decernuntur Judicibus sæcu-
laribus subesse; & novissime ex Conc. Trid.
sess. 23. *cap.* 17. ubi in casu, quo non adsint
Clerici cœlibes, permittit quidem Clericis con-
jugatis, ut illorum quatuor Minorum Ordi-
num, quos receperunt, functiones exerceant,
sed cum expressa reservatione quod non sint
Bigami, ibi: *Dummodo non Bigami*. Unde
cum contra Conciliorum Generalium præscri-
ptum nequeat Episcopus dispensare, ut ex-
presse cavetur in *Extravag. Unica Joan. XXII.*
de Religiosis Domibus §. *Quidam autem*, stat
clarum, quod neque virtute illius Canonis
in cit. cap. Lector possit Episcopus cum Bi-
gamis veris, & interpretativis ullimode di-
spensare.

12 Secundo adducunt Canonem *in cap. Is qui*
defectum 1. *de Filiis Presbyterorum in* 6. ubi
habetur, quud Episcopus potest dispensare cum
illegitimis, quo ad Ordines Minores, & Be-
neficium sine Cura; ergo a pari poterit di-
13 spensare etiam cum Bigamis. Respondetur ad
hunc Canonem negando paritatem; & dispa-
ritas est, quia illegitimi prohibentur inter
Clericos assumi, quia timetur, ne sint imita-
tores paternæ incontinentiæ; quæ præsumptio
cessat, si laudabiliter, & continenter vivant.
Secus est in Bigamia, quæ est inducta ob de-
fectum Sacramenti, quia propter carnis divi-
sionem numquam potest repræsentare unitatem
Christi cum Ecclesia sibi copulata; *cap. De-*
14 *bitum* 5. *de Bigamis non ordinandis*. Tertio ad-
ducunt Canonem *in cap. At si Clerici* 4. *de*
Judiciis §. *de Adulteriis*, ubi habetur, quod Epi-
scopus potest dispensare ab aliis Irregularitatibus
cum criminosis, ut patet de Adulteriis, &
aliis inferioribus delictis; ergo etiam ab Irre-
15 gularitate Bigamiæ, quæ est sine delicto. Re-
spondetur ad hunc Canonem negando conse-
quentiam, & paritatem; & disparitas est,
quia delicta per Pœnitentiam delentur, ideo-
que facilius in iis dispensatur, quam in Biga-
mia, quæ oritur ex defectu Sacramenti, qui
defectus non tollitur per Pœnitentiam, nec
per Baptismum, sed postea etiam durat; *cap.*
Acutius 2. *cap. Deinde* 3. *cap. Una dist.* 26.
cap. Si quis Viduam 13. *dist.* 34. & expresse
Glossa *in cap. Super eo* 2. *de Bigamis verb. Di-*
spensare. Tum quia ideo in dictis delictis Epi-
scopus dispensat, quia in illis Jura concedunt
ei facultatem dispensandi; Secus vero in Bi-
gamia, pro cujus dispensatione nedum in Ju-
re nulla reperitur Episcopo concessa facultas,
sed immo reperitur expresse prohibita, ut pa-
tet in *cit. cap. Cognoscamus* 14. *dist.* 34. *in*
cap. Si quis Viduam 8. *dist.* 50. *cap. Non con-*
fidat 59. *ead. dist.* 50. *cap. Super eo* 2. *cap. Nu-*
per 4. *cap. A nobis* 7. *de Bigamis non ordinan-*
dis; cap. Unico de Bigamis in 6. Quarto addu- 16
cunt Canonem *in cap. De Diacono* 1. *Qui Cle-*
rici vel voventes, ubi habetur quod Episcopus
dispensat cum Diacono, qui Matrimonium
contraxit; Sed ad hunc Canonem statim re- 17
spondetur non loqui de Bigamia vera, aut in-
terpretativa, sed solum de similitudinaria, a
qua & nos fatemur posse Episcopum dispen-
sare, ut infra patebit.

Licet autem Episcopus nequeat dispensare 18
in Bigamia notoria, potest tamen dispensare
in Bigamia interpretativa occulta, & contra-
cta inde Irregularitate, quoties ea provenit ex
delicto, qualis est illa, quæ oritur ex duplici
Matrimonio invalido, vel uno valido, & al-
tero invalido, dummodo delictum sit occul-
tum; Tunc enim nedum dispensare posset in
Ordinibus susceptis, sed etiam in omnibus Or-
dinibus suscipiendis, etiam sacris. Episcopus 19
enim ex Tridentino habet potestatem dispen-
sandi in omnibus Irregularitatibus provenien-
tibus ex delicto occulto, excepta illa, quæ
provenit ex Homicidio voluntario. Sic ex-
presse cit. Concil. *sess.* 24. *cap.* 6. ibi: *Liceat*
Episcopis in Irregularitatibus omnibus, & su-
spensionibus ex delicto occulto provenientibus (*ex-*
cepta ea, quæ oritur ex Homicidio voluntario,
& exceptis aliis deductis ad Forum contentio-
sum) *dispensare*. Sic Fagnan. *in cap. Nuper*
4. *de Bigamis non ordinandis num.* 9. & 10.
Barbosa *de Offic. & Potest. Episcop. part.* 2. *al-*
legat. 49. *n.* 25. Sanchez *cit. disp.* 86. *num.* 13.
Reiffenstuel *lib.* 1. *tit.* 21. *de Bigamis num.* 31.
Pontas *verb. Dispensatio Irregularitatis caus.* 34.
in fine, Henriquez & alii.

In Bigamia similitudinaria, quæ pure sit 20
talis, nec Bigamiam interpretativam admix-
tam habeat, Episcopus dispensare potest etiam
ad altiores Sacros Ordines suscipiendos, vel
ministrandum in susceptis, dummodo Clericus
in Sacris, vel Professus in Religione, qui de
facto cum una virgine Matrimonium contra-
here, & consummare præsumpsit, pœnitentia
correctus laudabilem vitam duxerit; *cap. Sane*
4. *de Clericis conjugatis*, & ibi Glossa *verb. Ex*
indulgentia, *cap. de Diacono* 1. *Qui Clerici vel*
voventes, ubi Alexander III. in sua Decretali
ad

ad Archiepiscopum Rhemensem scripta sic præcise definivit: *De Diacono qui... uxorem accepit, hoc tuæ prudentiæ respondemus, quod si contrito, & humiliato corde ad Ecclesiam redire voluerit, dimissa illa, quam accepit in uxorem, & absolutione obtenta, injuncta sibi pœnitentia.... post eam peractam, dispensative poteris ei Diaconatus Officium reddere, & si perfectæ vitæ, & conversationis fuerit, eum in Presbyterum ordinare*, & Glossa ibi: *verb. Dispensative*, sic expresse ait: *Et ita Episcopi possunt etiam dispensare cum Clericis constitutis in Sacris Ordinibus, si contrahant de facto*. Notanter autem additur ly *quæ pure sit talis, nec Bigamiam interpretativam admixtam habeat*; quia, cum Bigamia similitudinaria habet admixtam interpretativam, v. g. si Clericus in Sacris, vel Professus in Religione approbata præsumat de facto cum Vidua, vel corrupta ab alio Matrimonium contrahere, illudque consummare, nequit amplius Episcopus cum eo dispensare, cum talis propter admixtam Bigamiam interpretativam incurrat Irregularitatem indispensabilem; textu expresso *in cap. A nobis 7. de Bigamis*, ibi: *Ille autem, qui in Subdiaconatus Ordine constitutus de facto tantum (quia de Jure non potuit) duxit Viduam in uxorem, profecto Bigamus non existit, sed nec Viduæ potest in veritate dici Maritus, cum inter ipsum, & illam non fuerit vinculum maritale contractum: cum eo tamen contra doctrinam Apostoli tamquam cum Marito Viduæ dispensare non licet, non propter Sacramenti defectum, sed propter affectum intentionis cum opere subsecuto*.

22 Et licet textus loquatur explicite tantum de Clerico in Sacris, intelligitur tamen implicite etiam de Professo in Religione approbata, quia Clericus in Sacris, & Professus in Religione, quantum ad hanc Irregularitatem, a Doctoribus æquiparantur; Suarez *de Censuris disp. 49. sect. 6. num. 7.* Sanchez *cit. disp. 86. num. 22.* Layman *lib. 1. tract. 5. part. 5. cap. 6. num. 6.* Pirhing *lib. 1. tit. 21. de Bigamis num. 31. arg. cap. Quotquot 24. caus. 27. qu. 1.*

23 Prælati Regulares quicumque sint spectato Jure communi, & seclusis specialibus privilegiis, dispensare non possunt cum suis subditis Regularibus, ne quidem quo ad Ordines Minores; Nam sicut Episcopi non habent hanc facultatem, ut supra ostendimus, ita nec ea gaudent Prælati Regulares, nullibi enim in Jure Canonico reperitur talis facultas concessa Prælatis Regularibus.

24 Quantum autem ad specialia Regularium privilegia, Avila *de Censuris part. 7. disp. 8. dub. 4. conclus. 6.* Henriquez *in Summa lib. 12. cap. 6. §. 12. in commento litt. Z.* Reiffenstuel *l. 5. decretal. tit. 37. de pœnis num. 97.* dicunt, Religiosos dispensari posse in Bigamia præfata, nedum a Superioribus, sed etiam a quocumque Confessario Ordinis ex amplissima concessione Sixti IV. facta Minoribus de Observantia, quæ habetur *in compendio privilegiorum; verb. absolutio extraordinaria quoad Fratres n. 5.* ubi sic habetur ad Litteram: *Sixtus IV. concessit omnibus Fratribus Minoribus de Observantia præsentibus, & futuris, tam Professis, quam Novitiis (qui tamen habent propositum profitendi) nec non sororibus S. Claræ, & Tertiariis utriusque sexus, & famulis, & servitoribus prædictorum omnium, ut quilibet eorum possit semel eligere Confessorem de hujusmodi Observantia, qui audita ejus Confessione, pœnitentiam salutarem injungendo, absolvat eos ab omnibus criminibus, excessibus, & Censuris Ecclesiasticis, & dispenset cum eis in omnibus Irregularitatibus, si quas forte contraxerint (homicidio voluntario, & mutilatione membri semper exceptis) & ei remissionem generalem, & plenariam omnium peccatorum impartiri valeat*; ergo infert idem Avila ubi supra, cum in hoc privilegio excipiatur solummodo homicidium voluntarium, quæ Irregularitas est omnium gravissima, & non excipiatur alia, quæ sit facilioris dispensationis, ut Bigamia, sequitur super illam vigore memorati privilegii dispensari posse; Et ultra istud amplissimum privilegium concessum a Sixto IV. Minoribus de

25 Observantia, adest aliud amplissimum concessum a S. Pio V. Cassinensibus, Idibus Julii 1571. Constit. 129. incip. *Dum ad Congregationem Cassinensem*, in qua concedit Abbatibus, & Prælatis ejusdem Congregationis (cum qua communicant alii Regulares) ut suos subditos etiam Novitios in Religione perseverantes ab omnibus casibus, & Censuris, etiam in Bulla Cœnæ contentis, absolvere possint, & cum eisdem dispensare in omnibus Irregularitatibus quomodocumque contractis, & pro Foro conscientiæ, etiam in Irregularitate contracta ex homicidio voluntario, dummodo non sit commissum post ingressum in Religionem, & eos habilitare, ut possint ad quascumque Prælaturas suæ Congregationis eligi, & assumi, & eas libere, & licite retinere, & quæcumque Ordinis Officia exercere, etiamsi Irregularitatem contraxerint ante eorum pro-

26 motionem. Nec hoc privilegium videtur revocatum per Concilium Tridentinum, cum fue-

fuerit concessum post idem Concilium cum clausula derogatoria quorumcumque Conciliorum.

27 His tamen non obstantibus contrarium sustinent Collector privilegior. Mendicantium *in compendio. loc. supra cit.* Navarr. *cons.* 84. *num.* 1. *de Regular. in novis*, Frater Emanuel *in Summ. tom.* 1. *cap.* 158. *concl.* 7. Frater Barthol. de Vechiis *in praxi observanda in admittendis ad Religionis statum Novit. disp.* 9. *dub.* 15. *num.* 2. *in fine*. Hieron. Roderic. *in compend. qq. Regular. resol.* 16. *num.* 14. Portel. *in addit. ad dub. Reg. verb. dispensare num.* 5. Laurentius de Peyrinis *de Religioso Prælato tom.* 2. *q.* 2. *cap.* 5. §. 8. *num.* 99. Ascan. Tamburin. *in tract. de Jure Abbatum tom.* 2. *disp.* 17. *q.* 3. *num.* 2. Sigismund. a Bononia *de elect. part.* 2. *cap.* 4. *dub.* 71. *num.* 2. Diana *part.* 4. *tract.* 2. *resolut.* 63. Barbosa *de Offic. & Potest. Episcop. allegat.* 49. *part.* 2. *num.* 29. *&* 30. &
28 alii. Et ratio est, quia ex regula Juris 82. *in* 6. *In generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus;* sed in specie facultas dispensandi generaliter super Irregularitatibus, non extenditur ad Bigamiam, & homicidium voluntarium, ut tradunt Navarr. *sub tit. de homicid. cons.* 38. *in novis*. Vivald. *in Candelabro aureo tit. de Irregul. num.* 312. Frater Emmanuel *qu. Regul. tom.* 1. *q.* 24. *art.* 15. *& tom.* 2. *quæst.* 105. *art.* 1. *in fine*, Miranda *in Manuali Prælator. tom.* 2. *qu.* 8. *art.* 14. *conclus.* 5. Homobon. *De casibus reservatis part.* 1. *t.* 4. §. *quinto observandum fol.* 100. Barbosa *loc. c. n.* 30. Suarez 4. *tom.* 1. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 2. Lezana *Summ. tom.* 1. *c.* 18. *n.* 42. & alii: ergo non obstantibus privilegiis concessis Prælatis Regularibus, ut possint dispensare generaliter super omnibus Irregularitatibus, adhuc non censetur includi in ipsis facultas dispensandi ab Irregularitate Bigamiæ veræ, & interpretativæ. Immo Reginaldus *in praxi Fori Pœnit. lib.* 39. *tract.* 2. *cap.* 28. *num.* 89. dicit, quod *id alienum est a communis Ecclesiæ praxi, quia Summus Pontifex plerumque Generalibus Religionum concedens facultatem cum suis dispensandi in Irregularitate, solet excipere eam, quæ est ex Bi-*
29 *gamia*. Et de facto idem Sixtus IV. in alia concessione facta Minoribus in Bulla Maris Magni incipiente *Regimini*, expresse excepit Irregularitatem, quæ est ex Bigamia, homicidio voluntario, & mutilatione membrorum, ibi: *Nec non cum his, qui ex quavis caussa, præterquam homicidii voluntarii, Bigamiæ, & mutilationis membrorum, Irregulares forent*. Et ita sub eisdem fere terminis legitur respective in Mari magno aliorum Mendicantium.
Unde de primo ad ultimum concludendum est, 30
quod cum hoc pertineat ad quæstionem facti, ostendendum est, ut recte Suarez *de Censuris disp.* 46. *sect.* 6. *n.* 17. Pirhing *lib.* 1. *tit.* 21. *num.* 32. & inspicienda sunt caute Indulta a Sancta Sede Religionibus concessa, & attente considerandum, an uni concessa, extendantur ad cæteras? an verba concessionis facultatem restringant? an sint certis conditionibus qualificata, ut eas observare pro valida dispensatione sit necessarium? & an per ipsosmet Pontifices concedentes, aut per suos successores, concessiones ex integro, aut in parte revocentur per clausulam derogatoriam privilegiorum: *Non obstantibus quibuscumque privilegiis*, ut docte notat Lezana Summ. *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 41.

In Bigamia similitudinaria possunt Prælati 31
Regulares cum Novitiis, ac Professis sibi subditis dispensare in illis casibus, quibus id Episcopis licitum esse supra conclusimus *num.* 7. Suarez *cit. disp.* 49. *de Censuris sect.* 6. *num.* 16. *&* 18. *& tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 21. *n.* 11. Sigismund. a Bonon. *de elect.* 71. *num.* 2. Pirhing *loc. c.* & cum aliis Barbosa *loc. c. num.* 31. Et ratio est, quia Prælati Regulares, licet a Tridentino non habeant facultatem dispensandi concessam Episcopis, eamdem tamen habent in suos subditos per concessionem variorum Pontificum, & præcipue S. Pii V. qui Constitut. incip. *Romani Pontificis*, indulsit Prælatis Ordinis Prædicatorum, (cum quibus communicant alii Regulares) ut sequitur: *Et insuper, quia Œcumenicum Generale Trident. Conc. concessit Episcopis, ut absolvere possint in Foro animæ, seu conscientiæ ab omnibus peccatis, & dispensare in Irregularitatibus, prout sess.* 24. *cap.* 6. *habetur: Ne Prior Conventualis, aut Superiores Prælati dicti totius Ordinis, tam in dicta Provincia, quam extra eam ubilibet, deterioris conditionis, quam Clerici, aut sæculares existant eisdem Priori Conventuali, & Superioribus Prælatis, ut ipsi per se ipsos idem omnino possint in Fratres, & Moniales dicti Ordinis sibi subditos, quod possunt Episcopi in Clericos, & Laicos sibi subditos, tam quo ad absolvendi, & dispensandi, quam alias quascumque facultates eisdem auctoritate, & tenore perpetuo concedimus, & indulgemus.*

Sup-

Supplementa Auctoris.

32 Bigamia tam *propria* quam *similitudinaria* prohibetur Diaconis Ecclesiæ Orientalis; Benedict. XIV. tom. 1. Constitut. 129. incip. *Eo*
33 *quamvis tempore* §. 31. & 32. Bigamus, ideoque irregularis recte censetur is etiam, qui unam uxorem ante Baptismum, & aliam post Baptismum habuit; Idem tom. 2. Constit. 54. incip. *Postquam intelleximus* §. 71. ubi ostendit id contra opinionem S. Hieronymi definitum fuisse, non quidem a S. Siricio, sed a S. Innocentio I. Vide sup. *art.* 1. *a num.* 9.
34 *ad* 12. Bigamus abstinere debet ab administrando Sacramento Baptismi, etiam in casu necessitatis, si alius adsit ab hac nota immunis, & aliunde Idoneus; Idem tom. 2. Constitut. 28. incip. *Postremo mense* §. 31.

Additiones ex aliena manu.

35 Facultas dispensandi super Irregularitate procedente ex Bigamia inde dependet, utrum irregularitas hæc sit juris Divini, an juris Ec-
36 clesiastici. Quidquid autem cum paucis quibusdam contradicat Franciscus Turrian. *lib.* 1. *cap.* 1. *advers. Magdeburgen.* constantissima sententia Theologorum, & Canonistarum est, dictam irregularitatem juris esse Ecclesiastici; vide Hericour. *in Leg. Eccles. suo ordin. restit. part.* 3. *c.* 4. *art.* 2. §. 16. & Giballin. *de Ir-*
37 *regularit. c.* 3. *quæst.* 4. *num.* 6. Quocirca jure Summus Pontifex dispensat super dicta irregularitate.

BIRRETUM.

---

1 BIrreti, seu Berretini, aut Pileoli usus in Missa, etiam extra Canonem concedi non potest ab Episcopo; sed solum a Papa; Sac. Congr. Episc. & Regular. 2. *Januarii* 1590. & *die* 17. *Junii* 1595. Idem censuit etiam,
2 Sacra Congr. Concil. 16. *Februarii* 1619. Unde nullus etiam Episcopus eo uti potest sine Sedis Apostolicæ licentia; Sacra Rituum Congregat. 31. *Januarii* & 24. *Aprilis* 1626. quia *cap. Nullus* 56. *de consecrat. dist.* 1. etiam Episcopo prohibet velato capite celebrare.

3 Birretum debet Episcopus cum Cappa sedens ad Sedem suam de per se sibi extrahere, & reponere. Sic pluries censuit Sac. Rit. Cong. ut patet in sequentibus decisionibus. Pro parte Capituli Cathedralis Laudensis petitum fuit a Sac. Rit. Congr. declarari: *An in Provincia Mediolanensi sit laudabilis ea consuetudo, ut Episcopo cum Cappa sedenti ad Sedem suam caput aperiatur, & cooperiatur ab altero ex Diaconis assistentibus, & in eo casu ad quem spectabit:* Et Sac. Rit. Congregat. *audita relatione Eminentiss. & Reverendiss. D. Cardinalis Bellarmini respondit; Birretum debere Episcopum sibi de per se extrahere; die* 4. *Aprilis* 1620. Capitulum, & Canonici Collegiatæ Ecclesiæ S. Martini Terræ Cerreti Thelesinæ Diœcesis petierunt ab eadem Sacra Rituum Congregatione responderi; *An Episcopo assistenti Divinis Officiis cum Cappa, Canonici debeant deponere, & ponere Birretum in capite Episcopi? Et an isto casu debeatur assistentia Canonicorum;* Et eadem Sacra Congreg. *sub die* 22. *Decembris* 1629. *respondit: Nihil deberi de prædictis Episcopo;* Et postea eadem Sacra Congreg. *in Isernien.* 21. *Augusti* 1632. *censuit, neque Dignitates, neque Canonicos assistentes Episcopo teneri caput Episcopo tegere, & detegere, quando assistit divinis cum Cappa, & Birreto.*

Non potest Episcopus Decretum facere, quod 4
sui Clerici teneantur semper deferre Birretum; Sac. Congr. Episcop. & Regul. 13. *Maii* 1616.
Canonici in Processione intra Ecclesiam de- 5
bent incedere capite detecto, & extra eam, cum Birreto in capite; Sacra Rit. Congreg.
30. *Martii* 1633. Clerici in Choro uti debent 6
Birreto, & non Pileo; Concil. Mediol. I. *p.* 2. *tit. Quomodo versandum in Choro.* ibi: *In Choro etiam in Matutino Officio Clerici Birreto, non Pileo utantur, alioquin moneantur a Præsidente Chori, vel ab eo, qui proximo loco sedet, & nisi paruerint, pro absentibus habeantur.*

Birretum rubeum omnibus Cardinalibus, ex- 7
ceptis Regularibus, concessit Paulus Secundus, ut refert *Platina in ejus vita;* Azorius *Institut. Moral. part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *qu.* 18. Barbosa *Juris Ecclesiast. univers. lib.* 1. *cap.* 3.
num. 9. Postea vero Birretum rubeum gestare 8
etiam Cardinales, ex Ordinibus Regularibus assumptos statuit Gregorius XIV. Constit. 9.
incip. *Sanctissimus.* Cum enim Cardinales Re- 9
gulares prius de antiquo more portassent Birretum ejusdem coloris, cujus erat habitus Religionis, in qua fuerant professi, dictus Summus Pontifex Gregorius XIV. de voto aliorum Cardinalium concessit Cardinalibus Regularibus usum Birreti rubei, habitu in cæteris nihil immutato, ut patet ex cit. Constitutione, incip. *Sanctissimus.*

Alia

10 Alia ad rem, vide in tomo 8. Decreta *S. R. C. sub n.* 38. 85. 175. 443.

Additiones ex aliena manu.

11 Birretum tegumentum est capitis, Clericis olim proprium; Ducang. *in Gloss. ad Scriptor. med. & infim. Latinit. ver. Birretum*. Pluribus enim in Conciliis imperatus est Clericis usus Birretorum tamquam conveniens Ordini ipsorum, quo a Laicis distinguerentur. In Salisburgensi Concilio anno 1386. cap. 6. interdicitur Clericis, *ne sine caputio capitis, birreto, capello, vel pileo cooperto præsumant in Ecclesia, seu in publico incedere, quum hoc honestatem non deceat Clericalem*. In Concilio Turonensi anno 1583. cap. 14. jubentur Clerici *uti birretis, non vero galeris, præsertim in Ecclesia*. In Concilio Bituricensi anno 1584. tit. 12. cap. 10. de Canonicis edicunt Patres: *Horas Canonicas dicturi cum tunica talari, superpelliceis mundis, almutiis, pileis quadratis... utantur*. In Concilio Tolosano anno 1590. forma describitur Birretorum, simulque edicitur, *ut nusquam aut in Ecclesia, aut per urbem absque quadrato Birreto Clerici conspiciantur*. Est igitur Birretum tegumentum speciale Clericorum, & ideo in investituris Canonicorum adhiberi solitum, quem morem adhuc hodie servant Ecclesiæ Cathedrales.

12 Communicatum etiam Birretum fuit Magistris artium, & Doctoribus utpote Canonicis non absimilibus, qui itidem in solemnibus promotionibus jam olim de dignitate hac scholastica per Birreti impositionem investiti sunt; Leibnitius *tom. 2. Scriptor. Brunsvic.* ubi in introductione ex relatione Joannis Buschi affert: *Erfordiæ Doctori juris canonici Birretum brunum, Doctori juris civilis vero rubrum impositum fuisse:* Confer etiam Ducange *ubi supra*.

BLASPHEMIA.

Articulus I.

Quid sit, & quotuplex sit, & quænam culpa sit Blasphemia?

1 Blasphemia *est contumeliosa locutio in Deum; seu contumeliosa de Deo affirmatio, vel negatio. Est communis* cum S. Thoma 2. 2. *q.*
13. *art.* 1. *in corpore*, ubi sic ait: *Nomen blasphemiæ importare videtur quamdam derogationem
alicujus excellentis bonitatis, & præcipue divinæ... Quicumque ergo vel negat aliquid de Deo,
quod ei convenit, vel asserit de Deo, quod ei
non convenit, derogat divinæ bonitati*. Et hæc 2
contumeliosa locutio potest esse, vel immediata, quæ Deum in se ipso attingit; vel
mediata, quæ profertur in Sanctos, & in
Deum cadit; injuria enim, sicuti laus in Sanctos, redundat in Deum, ex illo Luc. 16. *Qui
vos spernit, me spernit:* Et Psalm. 150. *Laudate Dominum in Sanctis ejus*. Unde Blasphe- 3
mia quadrupliciter potissimum committi potest; Primo, dum de Deo negatur, quod ei
convenit, ut cum dicitur; *Deus non est justus,
non est Omnipotens, non est verax &c.* vel aliquid de ipso affirmatur, quod ei non convenit, ut cum dicitur; *Deus est peccator, est mendax, est ignorans*, &c. Secundo, dum quis 4
Deum detestatur, ut cum dicit, *sit maledictus
Deus* &c. aut aliquod malum ei imprecatur,
ut cum dicitur, *pereat Deus, contemnatur Deus
&c.* Tertio, dum quis hujusmodi contume- 5
liosas locutiones profert etiam in B. M. V.,
vel Sanctos, aut Sacramenta, vel res Deo sacras, sicuti enim Deus laudatur in Sanctis
suis, sic etiam Blasphemia, quæ fit contra
Sanctos, in Deum redundat, & pro Blasphemia in Deum reputatur, ut recte docet S.
Thomas 2. 2. *qu.* 13. *art.* 1. *ad* 2. *Sicut Deus in
Sanctis suis laudatur, in quantum laudantur opera, quæ Deus in Sanctis efficit, ita & Blasphemia, quæ fit in Sanctos, ex consequente in Deum
redundat*. Quarto, dum quis absque affirma- 6
tione, vel negatione, aut detestatione, vel
imprecatione per despectum, ac indignationem injuriose, ac probrose nominat Dei attributa, dicendo v. g. cholerice: *Dei potentia, Dei
bonitas*, seu vulgariter: *Poter di Dio, Cospetto
di Dio*, & hujusmodi, aut sic probrose per
indignationem nominat Sacramenta, Sanguinem, Vulnera, Membra Christi, dicendo v.
g. *Sangue di Cristo, Corpo di Cristo*, & hujusmodi; vel probrose, & cholerice nominat
horrendissime membra pudenda Christi, B.
M. V. atque Sanctorum, immo etiam ipsius
Dei: aut alia horrenda ipsis repugnantia, quæ
hic pro honestate non nominantur.
Blasphemia in duas species præcipuas divi- 7
ditur; Una dicitur Hæreticalis, & altera simplex, seu non Hæreticalis. Blasphemia Hære- 8
ticalis est illa, quæ cum Hæresi connexionem
habet, ut cum affirmatur, vel negatur aliquid de Deo contrarium articulis Fidei, dicen-

cendo v. g. *Deus est injustus*, *est mendax*, *Deus non est omnipotens*, *non est ubique*, & hujusmodi.
9 Blasphemia simplex, seu non Hæreticalis, est illa, quæ cum Hæresi connexionem non habet, ut cum aliquid Fidei non oppositum contra Deum pronunciatur, dicendo v. g. despective, seu contemptive, *In contemptu Dei volo hoc facere*, vel detestative, *sit maledictus Deus*, vel imprecative, *Pereat Deus*, vel irrisorie, *Vah qui destruis templum Dei*,
10 vel juratorie, *Pereat Deus si ita non sit*. Ad hanc simplicem, seu non Hæreticalem Blasphemiam reducuntur, Primo, omnia verba injuriose usurpantia Christi membra, vulnera, Sacramenta, & hujusmodi, ut si dicatur, perdat te Christi caput, sanguis, passio, ejusque Sacramenta; vel si quis contra homines, animalia, vel quæcumque alia creata irritatus pronuntiet, Sanguinem Christi, Sacramenta, aliaque Deo sacra, quia ipsa non ad perdendos nos, sed ad salvandos nobis data sunt, & communiter in his apprehendunt homines magnam Dei, Sacrorumque Sacramentorum, & rerum sibi sacrarum vilipensionem contineri, & graviter honori Deo debito derogari.
11 Secundo, ad simplicem Blasphemiam reducuntur omnia verba contumeliosa prolata in Sanctos formaliter quatenus Sancti sunt, sive cum habitudine saltem virtuali ad Deum, ita ut mortaliter etiam Dei honor censeatur tangi, & vilipendi, ut communiter advertunt Docto-
12 res cum S. Thoma *loc. c.* Vide præcisa ejus verba *num.* 5. Tertio ad simplicem Blasphemiam reducuntur etiam signa, & facta contumeliosa contra Deum, contra Imagines Christi Crucifixi, Virginis Mariæ, aliorumque Sanctorum, licet verba non sint, ut spuere in Cœlum, in ipsas Imagines, seu statuas, frendere dentibus, & hujusmodi. *Sic communiter Doctores*.

13 Blasphemia qualibet deliberate commissa, est peccatum mortale. *Ita omnes*, & ratio est, quia Blasphemis est indicta pœna mortis; Levitici 24. *num.* 16. ibi: *Qui blasphemaverit nomen Domini*, *morte moriatur*; sed ut cum communi recte docet S. Thomas 2. 2. *quest.* 13. *art.* 2. *in corp.* pœna mortis non infertur, nisi pro peccato mortali: ergo Blasphemia est peccatum mortale; Et sane Legi Divinæ, naturali, ipsique rationi nihil magis repugnat, & consequenter nihil gravius, quam quod Creator maledicatur a Creatura, & quod homo contra primum Decalogi præceptum sibi stricte præcipiens debitum cultum Deo exhibendum, ei pro cultu contumeliosa convicia, & probrosa maledicta in Blasphemia rependat. Unde tam atrox, immane, & detesta- 14
bile peccatum est Blasphemia, quod etiamsi sit joco prolata, dummodo deliberate, & advertenter ad inhonorationem Dei, est ordinarie peccatum mortale, quia etiam sic joco prolata vergit in diminutionem Divini honoris; nisi tamen in raro casu talis esset jocus, ut omnibus perpensis nulla appareret diminutio Divini honoris, quia tunc ex quo non esset vera Blasphemia, non esset peccatum mortale; Sporer *tom.* 1. *tract.* 2. *in* 1. *præcept. Decalog. c.* 10. *sect.* 3. *num.* 22. & cum multis aliis Sanchez *lib.* 2. *c.* 33. *num.* 41. Sic etiam 15
Blasphemia est peccatum mortale, licet prolata ex habitu, aut ex indignatione, & ira, si Blasphemus ira loquens advertat ad vilipensionem Dei, vel rerum sacrarum, quam verba suæ Blasphemiæ præseferunt; Sic S. Thomas 2. 2. *q.* 3. *art.* 2. *ad* 3. & alii passim.
Si vero loquens absque deliberatione, ex sub- 16
reptione, non advertat ad vilipensionem Dei, aut rerum sacrarum, non peccat graviter. Sic S. Thomas *loc. c.* Layman *l.* 4. *tract.* 10. *c.* 6. *num.* 10. Burgh. *centur.* 1. *cas.* 44. & alii; tunc enim est defectus plenæ cognitionis, & voluntarii; Immo si verba Blasphema, quæ ex impetu, vel subito motu iræ proferuntur, omnem rationis advertentiam præveniant, nullum erit peccatum, sed erunt actus primo primi, ubi enim malitia non est præcognita, non potest esse volita; Si autem adsit aliqua advertentia, sed non perfecte deliberata, erunt motus secundo primi, & peccata venialia tantum, quia actus tales non sunt perfecte liberi, & malitia sicuti imperfecte est cognita, ita etiam imperfecte potest esse volita, ut docet Burgh. *centur.* 3. *cas.* 49. Qui tamen ha- 17
beret talem habitum, seu consuetudinem blasphemandi, teneretur sub mortali serio conari eam tollere, quia talis consuetudo est intrinsece mala, & de se graviter inhonorativa Dei, aliter graviter peccaret, ex quo talis prava consuetudo esset voluntaria in caussa; Sanctus Thomas 2. 2. *qu.* 77. *art.* 7. *in corp.* & alii passim. (*)

In

(*) In editione Romana hujus Bibliothecæ lector remittitur ad Epistolam II. P. Danielis Concina adversus librum inscriptum: *Dissertatio in Casus reservatos Venetæ Diœcesis;* impressam ad Calcem Compendii suæ Theologiæ Christianæ.

ARTICULUS II.

Blasphemia quibusnam pœnis subjiciatur? & quis sit ejus competens Judex?

1 TAm detestabilis est Blasphemiæ culpa, ut
in Lege veteri fuerit mortis pœnæ subje-
cta: Levit. 24. *n.* 16. ibi: *Qui blasphemaverit*
nomen Domini, morte moriatur, lapidibus oppri-
2 *met eum omnis multitudo*. Et de facto ob Blas-
phemiam filius mulieris Israelitidis præcepto Do-
3 mini lapidibus fuit obrutus; Levit. *c.* 24. Ob
Blasphemiam Antiochus insanabili, & invisi-
bili plaga percussus fuit; 2. Machab. *cap.* 9.
4 Ob Blasphemiam Holofernes fœminæ manu oc-
5 cisus fuit; Jud. 11. Goliath Israelem Blasphe-
mans a Davide lapidis ictu e funda emisso oc-
6 ciditur; 2. Reg. *cap.* 21. Et populus ob Bas-
phemiam gladio, & fame consumptus est; Je-
7 remiæ *c.* 14. Et sic varii alii ob Blasphemiam
morte puniti fuerunt, ut patet legenti Scri-
pturam, & Covarruviam *in cap. Quamvis pa-*
ctum par. 1. 7. *n.* 10. *in principio*; Salced.
in pract. cap. 113. *vers. Est quidem*, ubi varia
alia exempla adducuntur.
8 Modo Blasphemiæ pœnæ aliæ sunt de Jure
9 Canonico, & aliæ de Jure Civili. De Jure-
Canonico pœna Blasphemantis, si sit Clericus,
10 est depositio ab Officio, & statu Clericali; si
sit Laicus, est Excommunicatio ferenda; *cap.*
Si quis 10. *caus.* 22. *qu.* 1. ibi: *Si quis...*
Blasphemia contra Deum usus fuerit, si in Ec-
clesiastico Ordine fuerit, deponatur; si Laicus
anathematizetur. Deinde *in c. Statuimus* 2. *de* 11
Maledicis. statuuntur in Blasphemos pœnæ se-
quentes præcisis his verbis: *Statuimus, ut si quis*
contra Deum, vel aliquem Sanctorum suorum,
& maxime B. Virginem, linguam in Blasphe-
miam publice relaxare præsumpserit, per Episco-
pum suum pœnæ subdatur inferius annotatæ, videli-
cet, quod in septem diebus Dominicis præ foribus
Ecclesiæ in manifesto (dum aguntur Missarum
solemnia) Blasphemus existens ultimo illorum die
Dominico, pallium, & calceamenta non habeat,
ligatus corrigia circa collum, septemque præce-
dentibus sextis feriis in pane, & aqua jejunet,
Ecclesiam nullatenus ingressurus. Quolibet quoque
prædictorum dierum, tres si poterit, alioquin duos
reficiat pauperes, sive unum. Et si nec ad hoc
ejus facultates suppetant, id in pœnam aliam com-
mutetur, cui etiam, si renuerit recipere, ac pe-
ragere pœnitentiam supradictam, Ecclesiæ interdi-
catur ingressus, & in obitu Ecclesiasticâ careat
sepultura. Per temporalem propterea potestatem,
coactione (si necesse fuerit) Episcopi Diœcesani
adhibita, contra eum, Blaphemus si Dives
fuerit, quadraginta solidorum, alioquin triginta,
sive viginti, & si ad id non sufficiat, quinque
solidorum usualis monetæ pœna mulctetur, nullam 1
in hoc misericordiam habiturus, quod etiam inter
alia Communitatum statuta ponatur.

Ul-

Sed sciendum, quod P. Concina in indicata Epistola eloquenter admodum declamat contra Propositionem hanc: *Si Blasphemia sit imperfecte deliberata ex prava consuetudine blasphemandi, vel, secundum multos Doctores, utpote non voluntaria saltem perfecte, non est culpa saltem mortalis; vel, si est culpa mortalis secundum non multos Doctores, utpote perfecte voluntaria solum in causa, seu in dicta consuetudine, non est blasphemia formalis*. Verum in præsenti argumento doctrinam hanc dialectice magis, ac breviter dilucidat more suo R. P. Patritius Sporer Ord. FF. Min. Recollect. *in Tract.* 1. *Proœm. suæ Theolog. moral. cap.* 2. *sect.* 3. *num.* 25. ubi cum communi ait: *Peccatum indirecte voluntarium tunc committitur, quando culpabiliter posita, vel non ablata causa (cum quis scilicet*, & sciat, & possit, & debeat auferre) *effectus prævisus factus est voluntarius indirecte, & non tunc quando re ipsa effectus sequitur. Exemplis disce.* 1. *Quando* &c.... *Qui sciens, & volens per frequentes actus contrahit consuetudinem blasphemandi, v. gr. tunc quidem dupliciter peccat mortaliter, & non amplius tunc quando vi involuntariæ remanentis consuetudinis, ac quasi naturali impetu, omnino inadvertenter in blasphemias prorumpit. Eademque ratio est, quandocumque quis sciens & volens posuit, vel non abstulit causam effectus prævisi, sive indirecte tantum, ut in exemplis allatis, sive etiam directe intenderit talem effectum, & postea, eo non amplius volente, sequitur effectus... Tunc solum peccavit, quando causam posuit, non vero postea, quando non amplius est in potestate, quin effectus sequatur, tametsi maxime velis impedire; ideoque in se coram Deo neque majus, neque minus peccatum videtur, sive effectus sequatur, sive non*. Hæc P. Sporer, quem consule: seu potius apud P. Natalem Alexandrum *in Theol. dogm. moral. tom.* 8. *lib.* 3. *de peccatis, cap.* 20. *regul.* 11. ut tutius in tam salebrosa materia figas pedem, lege D. Augustinum, qui *lib.* 12. *cap.* 44. *contra Faustum* loquens de Lot ait: *culpandus est, non quantum ille incestus, sed quantum ebrietas meruit*. ☙

12 Ultra recensitas pœnas a Jure communi Canonico statutas, variæ aliæ contra Blasphemos, sive Clericos, sive Laicos, sunt a variis
13 Summis Pontificibus ordinatæ. Et signanter a Leone X. in Constitut. 7. incip. *Supernæ dispositionis*, ubi contra Clericos Blasphemos in Jesum Christum, & M. V. ejus Matrem statuitur, quod pro prima vice mulctentur fructibus unius anni Beneficiorum Ecclesiasticorum, quæcumque habuerint; Pro secunda vice si unicum habuerint Beneficium, eo priventur, si autem plura, quod Ordinarius maluerit, id amittere cogantur; Pro tertia vice convicti, Dignitatibus, ac Beneficiis omnibus, quæcumque habuerint, eo ipso privati existant, & ad ea ulterius retinenda inhabiles reddan-
14 tur: Contra Laicos vero similiter Blasphemos statuitur, quod si nobiles fuerint, pro prima vice pœna vigintiquinque Ducatorum mulctentur, & pro secunda vice quinquaginta; & pro
15 tertia nobilitatem amittant; Si vero ignobiles fuerint, in carcerem detrudantur; quod si ultra duas vices publice blasphemaverint, mitra infami per integrum diem ante fores Ecclesiæ principalis coronati stare cogantur; quod si sæpius in hoc peccatum lapsi fuerint, ad perpetuos carceres, vel ad triremes damnentur.
16 Et qui reliquos Sanctos blasphemaverint, arbitrio Judicis, rationem personarum habituri, aliquando mitius puniantur: Judices vero Sæculares negligentes eis infligere tales statutas pœnas decernit Pontifex, quod quasi eodem scelere contaminati eisdem quoque pœnis subjiciantur; & qui in illis puniendis soliciti, & severi fuerint, qualibet vice decem annorum indulgentiam consequantur, & tertiam partem mulctæ pecuniariæ habeant.

17 Non dissimiles a Leonis X. pœnis sunt pœne pro Blasphemis statutæ a Julio III. in Constitut. 23. incip. *In multis*, ubi statuit, quod Blasphemans Deum, sive Patrem, sive Filium, sive Spiritum Sanctum, vel Beatam V. M. convictus condemnetur ad solvendum quadraginta scuta auri; Secunda vice duplicetur pœna pecuniaria, & infamiam incurrat, ac inhabilitatem ad Officia, Gradus, Dignitates, Beneficia, & Honores; Vilibus vero perfodiatur lingua; Tertia vice condemnetur, ut in secunda, & fiat intestabilis active, ac passive, sit inhabilis ad ferendum testimonium, sitque bannitus per tres annos ab Urbe; Viles vero fustigandi, aut per tres annos ad triremes damnandi, aut exilio perpetuo plecten-
18 di. Immo ob horrendam malitiam tanti criminis idem Julius statuit supradictas pœnas, nedum contra Blasphemos, sed insuper eas extendit ad audientes, & non denuntiantes. *Insuper*, sunt sua præcisa verba, *Insuper ne Sacrilega, & mortifera hæc pestis, si lateat, minus vereri, vel præcidi possit, ex Omnipotentis Dei auctoritate mandamus omnibus, & singulis, cujuscumque sint gradus, & conditionis, qui sciverint aliquos blasphemasse, ut supra, quod eos denuntient Reverendissimis Judicibus &c. sicque omnes, & singulos in districto Dei Judicio requirimus, & eorum conscientias aggravamus, monendo tamen eos, quod si constiterit aliquem scientem noluisse denuntiare, cujuscumque fuerit status, dignitatis, & conditionis præter ultionem Justitiæ Divinæ, quam ei annuntiamus, & præter culpam mortalem, quam incurrent ob inobedientiam, & ob neglectum honorem Dei, punientur eisdem pœnis, quibus Blasphemi, & sic eos mulctari præcipimus; non enim solum digni sunt pœna, & supplicio, qui ea faciunt, sed & qui non corrigunt facientes*. Tandem idem Pontifex 19
statuit, quod pro condemnando hoc execrabili scelere sufficiant duo testes, fide digni, & loco testium haberi, & admitti possit testis unus denuncians cum juramento.

Quia tamen hæc Julii Constitutio edita fuit 20
pro solis Romanis, ut indicat Rubrica Cherubini, & prooemium, & progressus ipsiusmet Constitutionis; Fuerunt innovatæ pœnæ Leo- 21
nis X. a S. Pio V. in Constitut. 5. incip. *Cum primum Apostolatus*, condita pro universo Orbe Christiano, ubi inter alia sic præcise disponit: *Ad abolendum vere nefarium, & execrabile Blasphemiæ scelus, quod in antiqua Lege Deus morte puniri mandat, & Imperialibus quoque Legibus præceptum est, nunc autem propter nimiam Judicum in puniendo segnitiem, vel potius desuetudinem supra modum invaluit, Leonis X. Predecessoris nostri in novissimo Lateranensi Concilio statuta innovantes, decernimus, ut quicumque Laicus Deum, & Dominum nostrum Jesum Christum, vel Gloriosam Virginem Mariam ejus Genitricem expresse blasphemaverit, pro prima vice pœnam viginti Ducatorum incurrat, pro secunda pœna duplicabitur, pro tertia autem centum Ducatos solvat, & ignominia notatus exilio mulctabitur. Qui vero plebejus fuerit, nec erit solvendo, pro prima vice manibus post tergum ligatis ante Fores Ecclesiæ constituatur per diem integrum, pro secunda fustigabitur per Urbem, pro tertia ei lingua perforabitur, & mittetur ad triremes. Quicumque Clericus Blasphemiæ crimen admiserit, pro prima vice fructibus unius anni omnium, & quorumlibet Beneficiorum suorum, pro secunda Beneficiis ipsis privetur, pro tertia*

omnibus etiam Dignitatibus exutus deponatur, & *in exilium mittatur. Quod si Clericus nullum obtinuerit Beneficium, pœna pecuniaria, vel corporali pro prima vice puniatur, pro secunda vice Carceribus mancipetur, pro tertia verbaliter degradetur, & ad triremes mittatur. Qui reliquos Sanctos blasphemaverit pro qualitate Blasphemiæ, atque Personarum, arbitrio Judicis pu-*
22 *niatur*. Est tamen advertendum, quod verba illa *pro prima vice* interpretanda sunt pro prima vice punitionis, & non Blasphemiæ, etiamsi Clericus fuerit pro illa prima vice inquisitus, quod pluries blasphemasset, ad quod facit textus *in cap. Grave nimis 29. de Præbendis*, ibi: *post primam*, & *secundam correctionem*. Ita Prosper de August. *in addit. ad* Quarantam *in Summa Bullarii verb. Blasphemia;* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 63. in noviss. edit.* Barbosa *de Offic. & Potest. Episcopi part. 3. allegat. 51. num.* 100.

23 Blasphemiæ pœna de Jure Civili est ultimum supplicium, seu pœna mortis; *Authent. Ut non luxurientur homines §. Et quoniam, collat. 6. novell.* 77. quam pœnam ultimi supplicii pro gravi Blasphemia præsertim in ipsum Deum etiam statuit Carolus V. *Constit. crim. art.* 106. pro leviori autem, præsertim si non in Deum, sed B. V. Mariam, vel Sanctos fiat, præcisionem, vel mutilationem linguæ, fustigationem, carcerationem, mulctam pecuniariam, vel aliam arbitrariam pro diversitate circumstantiarum delinquentis, & delicti; quæ tamen pœna tunc potissimum locum habet, si quis ex consuetudine blasphemet, &
24 in hoc vitio sit incorrigibilis. Et licet justissimus rigor pœnarum contra Blasphemos pluribus in locis ob invalescentem abusum blasphemandi exacte non observetur, ut observat Covarruv. *in cap. Quamvis, de pact. part.* 1.
25 *relect. §. 7. num.* 10. Tamen recte monet Clarus §. *Blasphemia num.* 3. cum aliis ibi allegatis, has pœnas non servari ob defectum Religionis, & Justitiæ, & Principes Christianos graviter peccare, qui hoc execrabile crimen severissime non puniunt. Impræsentiarum tamen usus invaluit, ut pœna Blasphemiæ imponatur pro arbitrio Judicis, spectata qualitate Personæ, & facti, ita ut si Blasphemia sit excessive execrabilis, & enormis, etiam pœna ultimi supplicii, seu mortis infligi possit, ac debeat a Judice; Clarus §. *Blasphemia n.* 3. Menoch. *de Arbitr. Judic. cas.* 375. *num.* 20. Farinac. *in praxi crim. lib. 1. titul. 3. qu.* 20. *n.* 66. & 67. & alii.

Ad hoc autem, ut Blasphemi ordinariis pœ- 26
nis a Jure statutis subjaceant, debent deliberate, & plena advertentia Blasphemias proferre. Si enim aliquis in ebrietate, vel ira- 27
cundia ex gravi, & justa causa ortum habente blasphemaret, non rigore pœnæ a Jure statutæ, sed mitius arbitrio Judicis puniri deberet; Farinac. *prax. Criminal. lib. 1. tit. 3. q.* 24. *num.* 47. Clarus §. *Blasphemia num.* 6. & 55. *fin. q.* 6. *num* 9. Menoch. *de Arbitr. Jud. cas.* 375. *n.* 33. cum communi aliorum; *arg. cap. Statuimus 2. de Maledicis*, ibi: *Linguam in Blasphemiam publice relaxare præsumpserit*, quod importat deliberationem, & plenam advertentiam, quam Ebrii, & Iracundi non habent, cum nesciant quomodo, & quid agant. Fuit autem dictum notanter; *Vel iracundia ex* 28
gravi, & justa causa ortum habente, ut si quis v. g. ab hoste injuste invasus, vel uxorem in adulterio deprehendens accensus blasphemet; Nam iracundia ex levi, seu injusta causa or- 29
ta, non excusat Blasphemantem a pœna ordinaria. Si quis enim v. g. juste privatus ali- 30
quo Officio, vel ob perditam in ludo pecuniam, iracundia accensus blasphemet, debet subjacere pœnæ ordinariæ a Jure statutæ; Abbas *in cap. Statuimus 2. de Maledicis num.* 6. Clarus *cit. q.* 60. *n.* 9. Farinac. *loc. cit. n.* 48. & 49. Pirhing *lib. 5. tit. 26. n.* 11. Reiffenstuel *ibid. n.* 25. & alii passim.

Judex competens Blasphemiæ Hæreticalis, 31
seu habentis conjunctam Hæresim, est solus Ecclesiasticus; *cap. Ut Inquisitionis* 18. §. *prohibemus, de Hæreticis in* 6. ibi: *Prohibemus quoque districtius Potestatibus, Dominis temporalibus, & Rectoribus, eorumdemque Officialibus supradictis, ne ipsi de hoc crimine (cum sit mere Ecclesiasticum) quoquo modo cognoscant, vel judicent*. Et ratio assignatur in adducto textu, videlicet, quia hoc crimen *est mere Ecclesiasticum;* De Ecclesiasticis autem sola judicat Potestas Ecclesiastica; *cap. Decernimus 2. de Judiciis*, ibi: *Decernimus, ut Laici Ecclesiastica tractare negotia non præsumant, sed Episcopi, Abbates, Archiepiscopi, & alii Ecclesiarum Prælati de negotiis Ecclesiasticis (maxime de illis, quæ spiritualia esse noscuntur) Laicorum Judicio non disponant; Nec propter eorum prohibitionem Ecclesiasticam dimittant Justitiam exercere;* concordat *cap. Quanto 3. de Judiciis*, & *cap. Si Judex 12. de sententia Excommunic. in* 6. Judex vero competens Blasphemiæ non Hæ- 32
reticalis, seu simplicis potest esse Ecclesiasticus, vel Sæcularis; Cum enim talis Blasphemia sit mixti Fori, ut probat textus *in cap. Sta-*

Statuimus 2. *de Maledicis*, §. *Per temporalem praeterea Potestatem*, & cum pluribus aliis a se citatis Barbosa *De Offic. & potest. Episcop. part.*
33 3. *allegat.* 51. *num.* 94. Datur locus praeventioni ita tamen, ut si unus v. g. Judex Ecclesiasticus illam punit, per hoc non impediatur Judex Saecularis, quin Blasphemum etiam in suo Foro punire valeat; & e contra, Farinac. *loc. cit. q.* 20. *n.* 39. Pirhing *loc. cit. n.* 14.
34 Reiffenst. *l. c. n.* 28. Quod si Judex Saecularis sit negligens in puniendis Blasphemis, potest ad id compelli a Judice Ecclesiastico, *cit. cap. Statuimus* 2. *de Maledicis* §. *Per temporalem praeterea Potestatem*, ibi: *Coactione* (*si necesse fuerit*) *Episcopi Dioecesani adhibita contra eum*, & Glossa ibi: *verb. Contra eum* praecisis his verbis: *Contra eum, idest Potestatem, & ita habes hic, quod si Judex Saecularis negligit facere Justitiam, potest compelli per Ecclesiam*, & colligitur *ex cap. Administratores* 26. *caus.* 23. *qu.* 5. Abbas *in cit. cap. Statuimus num.* 9. & alii passim.

B O N A.

ARTICULUS I.

Bona Ecclesiastica quo ad alienationem, locationem, occupationem, seu usurpationem.

1 BOna Ecclesiastica sine justa causa, & debita solemnitate alienari non possunt; *cap. Apostolicus* 13. *cap. Sine exceptione* 52. *caus.* 12. *qu.* 2. & *cap. Cum Laicis* 12. *de rebus Ecclesiastic. non alienand. Clement.* 1. *eod. tit. Extravag. Ambitiosae eod. tit. inter Communes*,
2 Trid. *sess.* 25. *cap.* 11. *de reform.* Quae autem veniant nomine Bonorum Ecclesiasticorum, quae sint justae causae alienandi, & quae requirantur solemnitates; vide *verb. Alienare*, ubi late per tot.

3 Bona Ecclesiastica jam incorporata alienari non possunt sine requisitis solemnitatibus, quamvis sint Ecclesiae ita relicta, & donata, ut possint pro libito sine solemnitatibns alienari, quia cum res legata Ecclesiae, statim Testatore defuncto, efficiatur Ecclesiastica ministerio Legis, dispositio hominis non potest Constitutionem Canonum immutare; Glossa *in cap. Tua nobis verb. Interdici, de Testament.* Corrad. *prax. Dispens. lib.* 9. *cap.* 7. *num.* 15. ubi sic praecise habet: *Advertendum est tamen, quod sub Pontificatu Urbani VIII. magna desuper orta fuit controversia, nam ita ferente casu post multa hinc inde deducta coram bonae memoriae Ægidio Ursino Datario, a pluribus Advocatis informantibus, re etiam ad ipsum Urbanum delata, fuit resolutum negative, nempe prohibitionem alienationis rerum Ecclesiae locum sibi vindicare etiam in casu, quo res ita donatur, vel legatur Ecclesiae, ut possit alienari sine solemnitatibus, quia nihilominus illae requiruntur, non obstante dicta voluntate, quae tamquam illicita, servanda non est*. Et sic tenent Quaranta, Barbosa, Donat. Passerin. Diana, Monacell. & alii jam citati sub *verb. Alienare art.* 4. *per tot. vid.* ibi, & Cardin. Petram *tom.* 1. *Comment. ad Const.* 1. *Divi Leonis Magni sect.* 4. *a n.* 45. & *tom.* 5. *Comment. ad Const.* 5. *Pauli II. sect.* 2. *per tot.* ubi suo more egregie multa habet ad rem.

Bona tamen nondum incorporata relicta 4
Ecclesiae sub expressa conditione, ut vendantur ad aliquem determinatum effectum, v. g. ut ex illorum pretio emantur Calices, Candelabra argentea, vel Lampades, aut alia ad Dei cultum, vel ut dotentur Virgines, & similia, tunc ante incorporationem possunt alienari sine solemnitatibus, ut sic adimpleatur mens Testatoris. Et a fortiori existente prae- 5
cepto Testatoris, ut Bona certa, & determinata vendantur, & solvantur debita, non requiritur Beneplacitum Apostolicum, quia non fiunt Ecclesiastica, nisi deducto aere alieno, & fuerunt acquisita dicta Lege. *Est communis*, & sic declaravit Sac. Congreg. Episcop. & Regul. *in Imolensi* 5. *Februarii* 1602. *Bona Ecclesiae non incorporata possunt alienari sine solemnitate ad solvendum aes alienum Testatoris*.
Post incorporationem autem, & non existen- 6
te dicto praecepto Testatoris, seu etiam existente, sed solum generaliter, ut Bona vendantur, & non specialiter, ut certa, & determinata Bona vendantur, requiritur Beneplacitum Apostolicum pro alienatione certorum, & determinatorum bonorum; Et ratio est, quia Ecclesia potest laedi in venditione horum potius, quam aliorum Bonorum, propter quam rationem non potest a pari Tutor alienare Bona Pupilli Haeredis pro solvendis debitis Testatoris sine solemnitatibus, licet ipse Testator mandaverit debita solvi, ut bene Surd. *dec.* 77. *n.* 2. Gratian. *dec. Marchiae* 131. *n.* 4. quia intelligi debet, ut fiat servatis servandis, ut ex verbis textus *in l.* 1. *ff. de rebus eorum*, Gratian. *loc. cit. num.* 5. & ut non requi-

quirantur solemnitates, necesse est, ut Testator mandaverit alienari certam, & determinatam rem pro debitis solvendis, nam si facultas fuerit generalis, & indeterminata, requiruntur solemnitates, quia potius in una, quam altera re vendenda, potest dari læsio, ut bene Gratian. *loc. cit. n.* 7. *&* 8. Surd. *conf.* 151. *num.* 18. *vers. ex his*, *& dec. n.* 2. *& seq.* Petra *loc. cit. num.* 58. & Rota *part.* 12. *recent. dec.* 355. *& part.* 19. *tom.* 2. *decis.*
7 579. *num.* 27. *&* 28. Hinc Ecclesia Hæres debitoris in scutis tot, nequit assignare pro credito certum, & determinatum fundum sine Beneplacito Apostolico, non existente præcepto Testatoris de tali certo, & determinato fundo assignando, quia potest Ecclesia lædi, vel in assignatione, vel circa pretium, unde in simili casu Sac. Congreg. Concil. *in una Policastren.* 5. *Julii* 1681. *ad dubium: An Ecclesia, seu Capella possit sine Beneplacito Apostolico ad hujusmodi assignationem devenire; respondit negative, sed Episcopus absolvat, & convalidet contractum*, quia aderat utilitas.

8 Sine Beneplacito Apostolico alienari possunt Bona immobilia relicta Monasterio, seu Ecclesiæ incapaci ea retinendi, ut sunt Monasteria Ordinis Minorum de Observantia S. P. Francisci, Reformatorum, Capuccinorum, Clericorum Regularium, seu Theatinorum: * & Domus Professæ Societatis Jesu, * Et ratio est, quia talia Bona immobilia non sunt Monasterio incorporata ob incapacitatem ejusdem; *Ex Clementina Exivi*, *de verb. signification. & ex cap. Exiit qui seminat §. Ad hæc quia*, *de verb. significat. pro Minoribus*, & ex speciali etiam Decreto Sacræ Congregationis, *quæ* 12. *April.* 1725. *censuit Fratres Minores de Observantia non comprehendi sub prohibitione alienandi Immobilia*, *Census*, *& Annuos redditus*, & ex Decreto Sacræ Congreg. Concil. *pro Theatinis*, ut refert Donatus *tom.* 1. *part.* 2. *tract.* 14. *qu.* 67. his verbis: *Sacra Congreg. Cardinalium Concil. Trident. interpretum censuit Religionem Clericorum Regularium Theatinorum, quamdiu Institutum superius propositum retineat, quo ad Bona immobilia non comprehendi in prohibitione nuper edita de rebus Ecclesiæ non alienandis*. Isti enim omnes cum neque in communi Bona immobilia, ut agros, vineas, & similia possint possidere, si quæ talia eis legentur, possunt ea vendere sine Juris solemnitate, & pretium expendere in necessitatem, ac utilitatem Ecclesiæ, vel Monasterii, ut concessit nostro Ordini de Observantia Clemens VII. 23. Novembris 1526. in Const. incip. *Nuper*. Vide tamen verb. *Syndicus num.* 19. & tene, ut ibi. Bona Ecclesiastica sine Bene- 9
placito Apostolico possunt locari solummodo ad triennium *cit. Extravag. Ambitiosæ*, *de rebus Ecclesiasticis non alienandis*, *inter Communes*,

Hoc triennium debet intelligi de tribus an- 10
nis fructiferis; ita ut si alicubi prædia locata fructificent solum singulo biennio, possunt locari ad sex annos; & si fructificent solum singulo triennio, possunt locari ad novem annos, ut sic conductores tres possint percipere fructus, cum Constitutio *Ambitiosæ* respiciat fructus triennales, non autem temporis spatium sine fructu; tunc enim unum biennium, seu triennium semel tantum fructiferum unico æquivalet anno; ut decidit Rota Romana 19. *Junii* 1684. *in una Tiburtina Affictus*, *part.* 20. *decis.* 219. *n.* 7. Glossa *fin. in leg. Item quæritur §. qui impleto*, *prope finem vers. Item quod si in rusticis*, & sic Bartol. Bald. Donatus, &
alii passim. Locatio autem rei fructificantis 11
singulis annis facta ad sexennium v. g. aut ad novennium simpliciter, & indivisibiliter, est nulla, & invalida etiam pro primo triennio; sic decidit Rota Romana 1. *Junii* 1612. *in Aventina Bonorum part.* 3. *dec.* 435. *num.* 3. plures allegans Doctores; Nec refert, dicit Rota, quod quamplures teneant contrariam sententiam, quia non videtur recedendum a prædicta opinione, quam Rota uti veriorem pluries approbavit, ut in causa *Romana Devolutionis domus* 4. *Februarii* 1583. *coram D. de Rubeis*, *& in alia Placentina Decimarum* 2. *Junii* 1586. *& in alia Brixien. Locationis* 5. *De-*
cemb. 1586. Si vero locatio fiat ad sexennium, 12
aut novennium divisibiliter ad primum, & secundum, aut tertium triennium, & uno triennio elapso semper liberi remaneant contrahentes, tunc valet, & tenet locatio ipso primo triennio, quia talis locatio non censetur facta in fraudem legis, sed solummodo ad evitanda incommoda, & expensas in reiteratis contractibus, & scripturis; & sic tenet Barbosa *de Offic. & Potest. Episcop. part.* 3. *allegat.* 95. *num.* 10. *& sequent.* Guttierez, Engel, & alii passim, & sic decidit Rota 27. *Februar.* 1640. *dec.* 826. *coram Merlino*.

Bona Ecclesiastica occupantes, seu usurpan- 13
tes, quicumque sint, incurrunt Excommunicationem ipso facto Papæ reservatam *c. Conquestus* 16. *de Foro Competenti*, ibi: *Cum autem valde sit iniquum*, *ut ea*, *quæ collata sunt pro remedio peccatorum Venerabilibus Ecclesiis vel relicta*, *aut eis justis modis alias acquisita*, *aliis usi-*

usibus applicari, *propter quod merito invasores*
ipsarum rerum, *tamquam sacrilegi*, *sunt anathe-*
mati usque ad satisfactionem congruam supponen-
14 *di*. Et licet ex hoc canone Excommunicatio
sit tantum ferendæ sententiæ, ut clare constat
ex textu ibi: *Mandamus quatenus si tibi con-*
stiterit de præmissis, *monitione præmissa per cen-*
suras Ecclesiasticas cessare ipsos ab hujusmodi,
& satisfacere de præteritis damnis, *& injuriis*,
appellatione remota, *compellas*; & tenent com-
muniter Doctores cum Gonzalez *ad cit. cap.*
Conquestus n. 2. Pirhing *lib.* 5. *decretal. tit.* 39.
de sententia Excomunicat. sect. 3. §. 6. *n.* 99.
15 & Suarez *de Censur. disp.* 22. *num.* 4. Tamen
Excommunicationem latæ sententiæ & Papæ
reservatam incurrunt ex Trid. *sess.* 22. *c.* 11.
de reformat. ibi: *Si quem Clericorum*, *vel Lai-*
corum, *quacumque is dignitate*, *etiam Imperiali*,
aut Regali præfulgeat, *in tantum malorum om-*
nium radix cupiditas occupaverit, *ut alicujus*
Ecclesiæ, *seu cujusvis sæcularis*, *vel Regularis*
Beneficii, *Montium pietatis*, *aliorumque Piorum*
Locorum Jurisdictiones, *Bona*, *Census*, *ac Jura*
etiam Feudalia, *& Emphyteutica*, *fructus*, *emo-*
lumenta, *seu quascumque obventiones*, *quæ in*
Ministrorum, *& Pauperum necessitates converti*
debent per se vel alios vi, *vel timore incusso*,
seu etiam per suppositas Personas Clericorum,
aut Laicorum, *seu quacumque arte*, *quocumque*
quæsito colore in proprios usus convertere, *illos-*
que usurpare præsumserit, *seu impedire*, *ne ab*
iis, *ad quos Jure pertinent*, *percipiantur*, *is ana-*
thémati tamdiu subjaceat, *quandiu jurisdictio-*
nes, *Bona*, *Res*, *& Jura*, *Fructus*, *& Reddi.*
tus, *quos occupaverit*, *vel qui ad eum quomo-*
documque, *etiam ex donatione suppositæ Personæ*
pervenerint, *Ecclesiæ*, *ejusque Administratori*,
sive Beneficiato integre restituerit, *ac deinde a*
Romano Pontifice absolutionem obtinuerit. Et
similiter eam incurrunt ex Bulla Cœnæ §. 17.
ibi: *Quive Jurisdictiones*, *seu Fructus*, *Reddi-*
tus, *& Proventus ad Nos*, *Sedem Apostolicam*,
& quascumque Ecclesiasticas Personas ratione Ec-
clesiarum, *Monasteriorum*, *& aliorum Beneficio-*
rum Ecclesiasticorum pertinentes usurpant, *vel*
etiam quavis occasione, *vel causa sine Romani*
Pontificis, *vel aliorum ad id legitimam faculta-*
tem habentium, *expressa licentia sequestrant*.
16 Excommunicationem latam contra usurpan-
tes Bona Ecclesiastica incurrunt; Primo omnes
Jurisdictionem Ecclesiasticam sibi tamquam pro-
priam usurpantes; Suarez *tom.* 5. *de Censuris*
disputat. 21. *sect.* 2. *n.* 95. Duard. *lib.* 2. *in*
Canon. 17. *qu.* 3. *num.* 13. Filliuc. *tract.* 16.
cap. 6. *qu.* 10. *num.* 219. Barbosa *in Trident.*
sess. 22. *cap.* 11. *num.* 3. & alii communiter.
Secundo, omnes sequestrantes, vel surripien- 17
tes inique fructus alicujus Beneficii; Suarez
loco cit. n. 98. Duard. *loc. cit. q.* 2. *num.* 5.
vers. 1. *&* 6. Bonacina *de Censuris qu.* 18.
punct. 4. *n.* 9. Barbosa *loc. cit. n.* 4. & alii
passim. Tertio, omnes sequestrantes, vel 18
usurpantes quotidianas distributiones; Duard.
cit. Canon. 17. *qu.* 4. *n.* 12. *& seq.* Bonac.
loc. cit. qu. 18. *punct.* 6. *num.* 8. *& de Horis*
Canonicis disp. 2. *qu.* 2. *punct.* 1. *n.* 2. Barbo-
sa *loc. cit. n.* 5. & alii. Quarto, omnes usur- 19
pantes Fructus, Redditus, vel Proventus Ec-
clesiæ, seu Beneficii vacantis, & Papatus Se-
de vacante; Petra *tom.* 1. *Comment. ad Con-*
stitut. 1. *Leonis IX. sect.* 1. *n.* 9. Suarez *loco*
cit. sect. 2. *n.* 97. Valer. Reginald. *in praxi*
for. Pœnitent. lib. 9. *cap.* 25. *n.* 352. Duard.
loco cit. qu. 12. Barbosa *loc. cit. n.* 8. & alii
passim. Quinto, omnes usurpantes Glandes, 20
Oleas, Silvas, Fœnum, Triticum, Uvas,
Pensiones Domorum, vel Prædiorum, Cen-
sus, Decimas, & alia ad Ecclesiasticas Perso-
nas, ratione Ecclesiarum, Monasteriorum,
vel Beneficiorum pertinentia; Bonacina *loco*
cit. qu. 18. *punct.* 2. *n.* 8. Duard. Ugolin. &
Barbosa *loco cit. n.* 6. & alii. Sexto, omnes 21
vi, aut clam arbores alieni Beneficii cæden-
tes, & usurpantes; Bonacina *loco cit. q.* 18.
punct. 4. *num.* 4. Barbosa *loco. cit. num.* 10. &
alii cum Pignatell. *tom.* 7. *consult.* 11. *num.* 5.
ubi dicit sic declarasse Sac. Congr. Conc. *in*
Feretrana his verbis: *Hoc decretum non habet*
locum, *quando Dominus Beneficii cædit arbores*
fructiferas, *& illas ad commodum proprium con-*
vertit, *seu procedit in cædentes arbores animo*
furandi. Septimo, omnes impedientes, quo mi- 22
nus recipiantur ab iis, ad quos pertinent,
proventus Ecclesiarum vel Piorum Locorum;
Del Bene *tom.* 1. *cap.* 3. *dub.* 4. *sect.* 2. Pe-
tra *loco cit. n.* 29. ubi refert sic declarasse Sa-
cram Congreg. his verbis: *Usurpantes Bona*,
vel proventus Ecclesiarum, *vel Piorum Locorum*,
vel occupantes, *vel impedientes*, *quo minus re-*
cipiantur ab iis, *ad quos pertinent*. *Et Ecclesia-*
stici consentientes incidunt in Canonem Bullæ
Cœnæ, *& pœnas* Conc. Trident. *sess.* 22. *c.* 11.
Octavo, Excommunicationem incurrunt omnes 23
sive publica sive privata auctoritate bona seu
Jura Ecclesiastica usurpantes; Duard. *lib.* 2.
cit. Canon. 17. *qu.* 2. *num.* 1. Ugolin *in Bul-*
la Cœnæ part. 3. *cap.* 18. §. 1. Filliuc. *tr.* 16.
num. 212. Petra *loco cit. num.* 21. *&* 28. Pi-
gnatell. *tom.* 7. *consultat.* 11. *num.* 9. & alii
plurimi. Nono, omnes etiam Ecclesiastici Bo- 24

na, seu jura Ecclesiastica usurpantes; Pignatell. *loco cit.* Petra *loc. cit. num.* 19. Ugolin. *loc. cit.* Duard. *loc. cit.* & alii, & colligitur *in cit.* §. 7. *Bullæ Cœnæ* ubi dicitur: *Quive*, idest *Quicumque* & habetur expresse ex Tri-
25 dentino *loc. cit.* ibi: *Si quem Clericorum.* Immo ex Tridentino Clerici ultra Excommunicationem privantur Beneficiis obtentis, fiunt inhabiles ad alia consequenda, & sunt suspendendi a suorum Ordinum executione, ibi in fine: *Clericus vero, qui nefandæ fraudis, & usurpationis hujusmodi Fabricator, seu consentiens fuerit, eisdem pœnis subjaceat, nec non quibuscumque Beneficiis privatus sit, & ad quæcumque alia Beneficia inhabilis efficiatur, & a suorum Ordinum executione etiam post integram satisfactionem, & absolutionem sui Ordinarii arbitrio suspendatur;* Petra *loco citato num.* 17. Barbosa *loco citato num.* 15. cum multis ab
26 ipsis citatis. Decimo, omnes Ecclesiastici consentientes occupationi, vel usurpationi Bonorum Ecclesiasticorum, incidunt in Excommunicationem Concilii, & Bullæ Cœnæ; Del Bene *tom.* 1. *cap.* 3. *dub.* 4. *sect.* 2. Petra *loc. cit. num.* 29. Barbosa *loco cit. num.* 15. & Sacra Congreg. supra adducta *num.* 22. ibi: *Et Ecclesiastici consentientes incidunt in Canonem Bullæ Cœnæ, & pœnas Concil. Trident. sess.* 12.
27 *cap.* 11. Undecimo, omnes supradicti incurrunt Excommunicationem latam in Concilio Tridentino, & in Bulla Cœnæ contra usurpantes Bona, seu Jura Ecclesiastica, solummodo quando sciunt prædicta Bona usurpata, seu occupata esse Ecclesiastica; Alter. *tom.* 1. *disp.* 18. *de Excomm. Bullæ Cœnæ cap.* 1. Barbosa *loc. cit. n.* 12. Navarr. *in Manuali c.* 27. *n.* 9. & 76. Sperell. *dec.* 105. *n.* 19. & *seq.* & *dec.* 129. *n.* 8. & *sequent.* & late Pignatell. *tom.* 7. *consult.* 11. *per totam*, & *tom.* 9. *consult.* 11. *n.* 1. & plurimi alii penes ipsos, & colligitur ex Concil. Trident. *l. c. verb. usurpare præsumpserit*, ex quo probatur non intrare ejus dispositionem sine dolo; Dec. *cons.* 37. *num.* 8. Menoch. *cons.* 767. *num.* 10. Alter. *de Censuris lib.* 5. *disp.* 22. *quæst.* 2. *vers. quantum spectat;* ideoque quilibet ignorans excusatur, cum præsumptio dolum importet: Idem Alter. *tom.* 2. *de suspens. disp.* 11. *c.* 5. *col.* 6. & usurpatio aliud non significat, nisi scienter rem alienam sibi adscribere; Alter. *tom.* 1. *disp.* 18. *de Excommunic. Bullæ Cœnæ cap.* 1. *col.* 4. Pignatell. *cit. tom.* 7. *consult.* 11. *num.* 2.

28 Excommunicationem latam contra usurpantes Bona, & Jura Ecclesiastica non incurrunt, Primo, usurpantes fructus, quos Sacerdos percipere solet ex bonis patrimonialibus, ad quorum Titulum promotus est ad Sacros Ordines, quia illi fructus non competunt illi ratione Ecclesiarum, vel Beneficiorum Ecclesiasticorum; Navarr. *in Manuali cap.* 27. *n.* 71. Sayr. *de Censuris lib.* 3. *cap.* 21. *n.* 4. Anton. de Sousa *in relect. Bullæ Cœnæ cap.* 18. *disput.* 86. *n.* 3. Filliuc. *tract.* 16. *c.* 8. *n.* 218. *q.* 9. Bonacina *de Censur. q.* 18. *punct.* 2. *num.* 23. Barbosa *loco cit. n.* 7. & alii. Secundo hanc 29
Excommunicationem non incurrunt ii, qui Clerico tantum ex fructibus Beneficii subtrahunt, quantum respondet suo credito, modo summam sui crediti non excedant; Navarr. *cons.* 31. *de sentent. Excommunic.* Alter. *lib.* 5. *disput.* 18. *capit.* 1. *col.* 4. Filliuc. *tractat.* 16. *c.* 8. *quæst.* 11. *num.* 227. Bonacina *loc. cit. quæst.* 18. *punct.* 3. *n.* 6. Barbosa *loc. cit. n.* 9. & alii. Tertio, probabiliter credentes Bona 30
Ecclesiæ ad se pertinere, si illa occupent, non incidunt in Excommunicationem Bullæ Cœnæ, & Concil. Trident. quia ad hanc incurrendam requiritur certa scientia, quod res occupata sit Ecclesiæ, unde eam non incurrunt occupantes, qui Bona Ecclesiæ prætendunt esse sua aliquo Jure, quia tunc nec direptio, nec usurpatio cedit in rem, uti Ecclesiasticam, & sic cessat Censura, tam Concilii, quam Bullarum, ad quam incurrendam requiritur dolus ex proposito; Alter. *tom.* 1. *disput.* 18. *de Excommunic. Bullæ Cœnæ cap.* 1. *col.* 4. Sperell. *dec.* 105. *num.* 19. & *seq.* & *dec.* 129. *num.* 8. & *seq.* Navarr. *in Manuali c.* 27. *n.* 9. & 76. & late Pignatell. *tom.* 7. *consult.* 11. *per totam*, & *tom.* 9. *consult.* 11. *num.* 1. cum multis ibi a se citatis. Ex ea ratione præsertim, quia Concilium *loc. cit.* loquitur cum verbo præsumere ibi, *præsumpserit*, quod importat ingentem temeritatem, quæ non reperitur in eo, qui non est in dolo, & nescit Bona esse Ecclesiæ, vel habet titulum ea occupandi; Raynald. *observat. crimin. in supplet. ad cap.* 7. *supplet.* 9. *num.* 5. & usurpatio nihil aliud significat, nisi scienter rem alienam sibi adscribere; Alter. *tom.* 1. *disp.* 18. *de Excommunic. Bullæ Cœnæ cap.* 1. *col.* 4. Pignatell. *tom.* 7. *consult.* 11. *num.* 2. Quarto, Fures, Milites, & hujusmodi surri- 31
pientes Bona Ecclesiæ non incurrunt Excommunicationem Bullæ Cœnæ, & Concilii; Ipsi enim non advertunt, an Bona sint Ecclesiæ principaliter, sed tantum agunt, ut sibi consulant, nec cum armis, aut vi agunt. Ita Petra *loco cit. n.* 14. & Pignatell. *tom.* 7. *consult.*

sult. 11. *num.* 9. ubi ait esse communem Doctorum sententiam, & dicit sic censuisse Sacram Congregationem Concilii *in Sorana* 27. *Februarii* 1596. his verbis: *Fures surripientes res Ecclesiæ, vel Locorum Piorum non incurrere Excommunicationem Bullæ Cœnæ, neque Concilii, neque qui debita non solvunt, licet possint,*
32 *ut in Cajetana* 15. *Novembris* 1659. Furtum autem committentes intra Ecclesiam sunt ipso Jure Excommunicati Excommunicatione lata *in cap. Conquesti* 22. *de Sententia Excommunicat.* dummodo tamen simul concurrat januæ aut murorum effractio, ita ut unum sine altero non sufficiat, sed debet intervenire & furtum, & fractura, ut recte observant Gonzalez *in ipso cap. Conquesti n.* 2. *& in cap. Ex litteris, de Furtis,* Azorius *institut. moral. part.* 1. *lib.* 9. *cap.* 27. *quæst.* 10. Farinac. *quæst.* 72. Navarr. *in Bullar. comment.* 115. *num.* 16. Pe-
33 tra *loco cit. num.* 5. & alii. Quinto, Excommunicationem latam contra usurpantes Bona Ecclesiastica non incurrunt ipsa alienantes sine solemnitate, quia isti non dicuntur fures, & latrones, nec usurpatores, sed potius mali administratores, contra quos adsunt specialia Jura eos mulctantia; *cap. Cum Laicis* 12. *de rebus Ecclesiasticis non alienandis, Clementina* 1. *eod. titul. Extravagant. Ambitiosæ eod. titul. inter communes;* Petra *loc. cit.* Pignatell. & alii. Reliqua de Bonis Ecclesiasticis vid. verb. *Alienare.*

Supplementa Auctoris.

34 Leges observandæ in concedendis locationibus bonorum Cameræ Apostolicæ fuse traduntur a Benedicto XIV. tom. 1. Constitut. 65. incip. *Essendo*. Vide ibi per tot. ubi multa
35 ad rem. Bona de directo Dominio Ecclesiæ cadentia sub concursu pendente in Curia Laicali contra Laicum debitorem, quomodo executari, subhastari, & deliberari debeant, assignatur ab eodem Summo Pontifice Const. 115. incip. *Romanæ Curiæ* §. 26. Vide *ibi*, ubi multa scitu digna.
36 Bona Cameræ Apostolicæ devoluta, in emphiteusim, aut Feudum iterum concedi nequeunt ab ullo, præterquam a solo Romano Pontifice. Idem tom. 2. Constit. 50. incip.
37 *Concreditum*. Neque restitutiones in integrum adversus caducitates incursas, nec purgatio moræ, nec condonationes, aut compositiones super responsionibus non solutis, ab aliis concedi possunt, & signanter a Cardinalibus Provinciarum Legatis. Idem *ibid.*

Si tamen investituræ ea lege concessæ sint, 38
ut renoventur post certum tempus, Legati, & Provinciarum Præsides adveniente termino, valent renovationes concedere; Idem *ibid.* Item 39
si possessoribus indultum reperitur, ut ea bona alienare possint de consensu Cameræ, iisdem conceditur, ut consensum nomine Cameræ præstare possint; Idem *ibid.* In casibus autem 40
dubiis, decisio Romani Pontificis expectanda est; Idem *ibid.*

Bona reorum, statim ab initio inquisitionis, 41
si indicia graviora suppetant, describi debent, eaque descriptio in processu inseri debet; & Commissario Cameræ intimari, ut Camera Apostolica post eorum condemnationem, viatica, aliasque expensas repetere possit; Idem Constitut. 44. incip. *Rerum humanarum*. Et 42
si id in Commissionibus Tribunalis Cardinalis Vicarii, & A. C. neglectum fuerit, Judices, & Notarii nihil pro viaticis, & cibariis a Camera Apostolica repetere poterunt; Idem *ibid.*

Additiones ex aliena manu.

Referri ad bona Ecclesiastica debet omne il- 43
lud, quod est in Ecclesiæ patrimonio jure quocumque, & ex quo redditus Ecclesiæ augentur; Bohemer. *in jur. Paroch. sect.* 5. *cap.* §. 7.

Sunt autem bona Ecclesiæ in duplici diffe- 44
rentia, vel *communia*, vel *mensalia*, ut explicui in additione ad verb. *Alienatio art.* 1. Usus 45
autem hujus divisionis, obtinet tum in materia alienationis, ut inibi monui, tum in materia præscriptionis, ut suo loco dicetur; vide interim Bohemer. *in decretal. lib.* 2. *tit.* 26. §. 25. *& seq.*

Initio tertii sæculi sub Urbano I. Ecclesiam 46
bona stabilia possidere cœpisse autumat Petrus Muller. *disput. de bon. Parochial. cap.* 2. *thes.* 1. innixus epistolæ ejusdem Pontificis relatæ a Gratiano *in cap. Attendendum c.* 16. *qu.* 4. At epistola hæc tamquam apocrypha rejicitur a Zieglero *de dote Eccles. cap.* 3. §. 7. tum a Scoockio *de bon. Eccles. sect.* 1. *cap.* 2. Rectius 47
meo judicio Linck. *de origin. Templor. cap.* 11. *num.* 113. *Hisce tribus sæculis* (inquit) *potissimum ex bonis mobilibus Ecclesia sustentata est. Neutiquam enim durante persecutionum æstu temporum illorum conditio Ecclesiæ, ut prædia & fundos possideret, permisit. Ideoque ante tempora Constantini Magni Bona Ecclesiastica in mobilibus ferme constiterunt, ut de possessione rerum immobilium vix certi aliquid esse possit.*

Modi, quibus Ecclesia bona acquirit, varii 48
sunt.

49 sunt. Aliquos hic tangemus. Inter vivos ac-
quirit bona Ecclesia donatione; & duplici qui-
dem modo, vel quatenus Ecclesia adhuc est
extruenda, vel quatenus jam extructa est.
Prior modus in specie dicitur *dotatio*, poste-
rior vero *donatio*, quatenus fit ab alio, quam
ab ipso Patrono, ex libera voluntate nullo ju-
re cogente.

50 Circa donationem olim hoc singulare obti-
nebat, quod quum aliæ donationes sine insi-
nuatione usque ad ducentos solidos tantummo-
do valerent, *l.* 34. *cod. de donat.* hæc cum a-
liis in pias causas factis etiam non munita in-
sinuatione ad quingentos usque solidos vale-
ret, *cit. l.* 1. *l. Illud quoque*, C. *de SS. Eccl.*
51 Sed postea in *l.* 26. *cod. de donat.* hoc omni-
bus donationibus in genere tributum est, ut
possint absque insinuatione fieri usque ad quin-
52 gentos solidos. Hinc non immerito quæsitum
est, an donatio facta Ecclesiæ post *hanc legem*
privilegium suum amiserit, nihilque amplius
singulare retineat. Vide contrarias inter se
opiniones apud Harprect. *in addit. ad* Clar.
§. *donatio quæst.* 17. *verb. Hodie tenendum est*,
tum apud Bohemer. *in jure Parochial. sect.* 5.
cap. 1. §. 1.

Plura alia singularia locum habent in dona-
53 tione facta Ecclesiæ. I. Quod acceptationem
54 non desideret a parte Ecclesiæ. II. Quod do-
minium rerum donatarum sola donatione abs-
55 que traditione in Ecclesiam transeat. III. Quod
fieri Ecclesiæ possit donatio bonorum omnium
præsentium, & futurorum; Bohemer. *dicto lo-
co* §. 13.

56 Quod vero concernit dotationem, ad eam
tenetur qui Ecclesiam extruit, ita ut Episco-
pus consentire nequeat in extructionem Eccle-
siæ, nisi prius constet de dote, eaque ad con-
servationem ipsius sufficiente; Gonzal. *in cap.*
8. *num.* 1. *de consecr. Eccles.* Ziegler. *de dot.*
57 *Eccles. cap.* 6. §. 3. Quod si Episcopus extru-
ctionem Ecclesiæ permiserit sine congrua do-
te, nec extruens eam præstare possit, ad ipsam
tenetur ipse Episcopus; Stryk. *ad Jus Eccles.*
Brunemann. *lib.* 2. *cap.* 8. §. 7. Bohemer. *d.*
58 *tract.* §. 15. Dos vero Ecclesiæ quanta esse
debeat, tum in quibus rebus consistere, ali-
bi tradetur: Confer Bohemer. *ubi supra* §. 16.
& sequent.

59 Per ultimam voluntatem etiam acquiruntur
varie Ecclesiis bona, & potissimum per testa-
mentum, quod vocatur ad *pias causas*, plura
habens privilegia. De eo itidem alibi erit a-
gendi locus; Consule, si lubet, eumdem Bohe-
merum *pluries cit. loc. a* §. 18. *ad plur. seq.*

Bona Ecclesiæ, nisi de alio titulo doceatur, 60
titulo dotis acquisita censentur; Rota *in Fer-
rarien. Decimarum* 16. *Aprilis* 1728. *coram cla-
ræ memoriæ* Millin. ubi & de usu hujus obser-
vationis.

Bona Ecclesiæ invasa ab hostibus, & a Ca- 61
tholico Rege iterum recuperata, an possint ab
eodem donari alteri, quam antiquo domino,
maxime quando de tempore recuperationis,
& donationis, idem antiquus Dominus a Fi-
de Orthodoxa discesserat? Itemque an possint 62
applicari Regio Fisco, & quatenus negative,
an sufficiat illa donare alicui Religioni? Vi-
de Rotam *in Polocen. Bonorum* 21. *Januarii* 1726.
& 4. *Decembris ejusdem anni cor. bon. mem.
Cornelia*.

Articulus II.

Bona Ecclesiastica quo ad eorum immunitatem.

Bona Ecclesiastica, quantum ad præsens 1
spectat, in triplici genere possunt conside-
rari; Bona Ecclesiastica primi generis sunt ipsæ-
met Ecclesiæ materiales, seu templa ædifica-
ta, adjuncta cœmeteria, item vasa sacra, ve-
stes, paramenta, & alia hujusmodi sive con-
secrata, sive benedicta ad Divinum cultum tam-
quam ejus instrumenta legitime deputata. Et 2
Bona Ecclesiastica hujus primi generis ex com-
muni omnium Doctorum sunt immunia, &
exempta ab omni Jurisdictione Laicali, & ab
omnibus oneribus, tributis, & exactionibus,
quia hæc bona nullam temporalem utilitatem
habent, quæ in æstimationem venire possit;
cum enim ad Divini cultus ministerium tam-
quam consecrata, vel benedicta sint dedicata,
nullis aliis usibus humanis, ac profanis appli-
cari possunt; *arg. cap. Quæ semel* 4. *caus.* 19.
qu. 3. *cap. Ligna* 38. *de Consecrat. dist.* 1. *&
cap. semel* 51. *de R. J. in* 6. ibi: *Semel Deo
dicatum non est ad usus humanos ulterius trans-
ferendum*. Bona secundi generis sunt Ecclesia- 3
rum, & Beneficiorum bona temporalia a Fun-
datoribus, vel aliis Fidelibus ad Dei honorem
oblata, seu donata, ut a Prælatis Ecclesiarum
tamquam administratoribus, vel ab ipsis Be-
neficiatis in pios usus, puta Ecclesiæ orna-
tum, Ministrorum, & pauperum sustentatio-
nem convertantur. Et hæc bona hujusmodi 4
generis non sunt immunia, & exempta ab
oneribus, & tributis mere realibus, quæ sine
habitudine ad Personarum qualitatem sunt per-
petuo, certe, & invariabiliter ipsis bonis
pro-

propter bona, imposita, antequam ad Ecclesiam transirent, vel Bona Ecclesiastica essent
5 effecta. Et ratio est, quia Bona, & res transeunt cum onere suo; *cap. Ex litteris* 5. *de pignoribus*, ibi: *cum bona suo onere transierint ad quemlibet possidentem*: & *cap. Cum non sit* 33. *de Decimis*, ibi; *Quoniam res transit cum suo onere*, & manifestum est, eum, qui venditione, donatione, legato &c. rem quampiam in Ecclesiam transfert, præjudicare non posse Juri alterius, quod in re illa habet, nam *suæ quisque rei moderator, atque arbiter est*, & non alie-
6 næ; *l. In re mandata* 21. *Cod. Mandati*. Et sic tenent communiter Doctores teste Fagnan. in *cap. Non minus* 4. *de Immunit. Ecclesiastica num.* 9. & expresse Rota *in Brundusina Gabellæ* 13. *Februarii* 1604. *coram Penia*, quam decisionem ut Magistralem in hac materia passim amplectitur Sacra Congregat. super controversiis Jurisdictionalibus, ut asseritur ab eadem Sacra Rota *part.* 6. *recentior. decis.* 339. *in Albensi Gabellæ, seu onerum* 28. *Junii* 1630. *coram Merlino*, & hanc Merlini decisionem pluries secuta est Rota, & præsertim *in Barchinonen. Exemptionis* 20. *Junii* 1636. *coram Cocino*. Et sic etiam expresse loquitur textus *in cap. Tributum* 22. *caus.* 23. *qu.* 8. ibi: *De exterioribus Ecclesiæ, quod constitutum antiquitus est . . . persolvendum est*, ubi Rota *cit. decis.* 339. *num.* 57. *p.* 6. *recentior.* explicat ly *Antiquitus*, nempe illud, quod constitutum est, an-
7 tequam ad Ecclesiam pervenerint prædia. Nec etiam Bona Ecclesiastica hujus secundi generis sunt immunia, & exempta a pensionibus, & præstationibus, quas Fundatores Ecclesiarum, & Beneficiorum cum consensu Episcopi in fundatione, sibi vel aliis moderate reservarunt; nam hujusmodi pacta, sive conditiones debent necessario observari, ut aperte colligitur *ex cap. Verum* 4. *de Conditionibus appositis, cap. Cum Dilecti Filii* 6. *de Donationibus*, & *cap. Præterea* 23. *de Jurepatronatus*, & Glossa ibi: *verb. Institutos*, & ex Concil. Trid. *sess.* 25. *cap.* 5. ubi sic expresse habet: *Ratio postulat, ut illis, quæ bene constituta sunt, contrariis ordinationibus non detrahatur: quando igitur ex Beneficiorum quorumcumque erectione, seu fundatione, aut aliis constitutionibus qualitates aliquæ requiruntur, seu certa illis onera sunt injuncta in Beneficiorum collatione, seu in quacumque alia dispositione, eis non derogetur*; vid. verb. *Beneficia quomodo erigenda art.* 2. §. 3.
8 Bona autem hujus secundi generis, postquam sunt effecta Ecclesiastica, sunt immunia a Tributis, & Oneribus Laicalibus de novo imponendis; *arg. cap. Non minus* 4. *cap. Adversus* 7. *de Immunit. Ecclesiast. cap. Quia nonnulli* 1. *de Immunit. Ecclesiast. in* 6. *Clement. unic. eod. tit. cap. Quamquam* 4. *de Censibus in* 6. *cap. Nulli* 3. *caus.* 12. *quæst.* 2. *cap. Secundum* 24. *caus.* 23. *qu.* 8. ibi: *Secundum Canonicam auctoritatem, & constitutionem Domini Imperatoris Ludovici de Ecclesiastico agro . . . . Nullus quemquam Presbyterorum aliquem censum persolvere cogat, nec quisquam cujuslibet Ordinis, vel Dignitatis exinde quidquam subtrahat, aut redhibitionem quamcumque exigat temporalem; quod si fecerit, communione usque ad satisfactionem privetur, & Regia potestate dare cogatur*. Et concordat expresse Jus Civile *Authent. Item Nulla, Cod. de Episc. & Clericis*, ibi: *Item nulla Communitas, vel Persona publica, vel privata collectas, vel exactiones, angarias, vel parangarias, Ecclesiis, vel aliis Piis Locis, aut Ecclesiasticis Personis imponere, aut invadere Bona Ecclesiastica præsumat; quod si fecerint, & requisiti ab Ecclesia, vel Imperio contempserint, triplum refundant, & nihilominus Bona Imperiali Banno subjaceant, quod absque satisfactione debita nullatenus remittatur*, Et sic tenent Bald. *in l. Placet num.* 10. *vers. Postquam autem res facta est Ecclesiæ, Cod. de Sacrosanctis Eccles.* Abbas *in cap. Non minus* 4. *de Immunit. Ecclesiast. num.* 16. Fagnan. *ibid. num.* 10. & alii communiter cum Rota *par.* 16. *dec.* 339.
num. 41. Non sunt tamen hæc Bona Ecclesia- 9
stica immunia, & exempta ab oneribus, quæ ratione naturali ipsis rebus incumbunt, ut reficere iter ante domum, & pro rata parietem medium inter domum Ecclesiæ, seu Beneficii, & Laici, & etiam pro rata solvere expensas pro purgatione Putei Ecclesiæ, & toti Viciniæ necessarium; Bart. *in l. Administrationem num.* 3. *Cod. de Sacr. Eccles.* Cæpol. *in tract. servit. rust. tit. de via qu.* 25. Abbas *in cap. Non minus* 4. *de Immunit. Ecclesiast. num.* 16. *vers. Idem dico*; Speculat. *in tit. de Cen-*
sibus §. *Nunc dicendum*. Non tenentur vero 10
Ecclesiæ, & Personæ Ecclesiasticæ ad sordida munera, ut ad terram, & arenam fodiendam, ad fossata construenda, ad calces coquendas, ad balneorum custodias, & similia, de quibus habentur multa exempla *in l. Munerum* 18. *usque ad* §. *Patrimoniorum, ff. de muner. & honor.* & *in l. Maximarum, Cod. de excus. Munerum*, ibi: *Novarum etiam collationum, & sordidorum munerum immunitatem acceperunt; ne*, ut paulo infra ibidem dicitur *ex l. Placet, Cod. de Sacrosanct. Eccles. ne prædia usibus Cælestium secretorum dedicata sordidorum munerum*

fa-

fæce vexentur; Et sic communiter Doctores cum Fagnano *loc. cit. num.* 14. & 15.

11 Bona Ecclesiastica tertii generis sunt Bona Ecclesiarum, & Clericorum propria titulo aliquo temporali v. gr. emptione, inventione, hæreditate, donatione, arte, labore, aut alio
12 simili titulo acquisita. Et hæc pariter gaudent immunitate ab omnibus oneribus, & exactionibus Laicalibus modo supra dicto de bonis secundi generis; habetur aperte *ex cap. Adversus* 7. *de Immunit. Ecclesiast. cap. Quamquam* 4. *de Censibus in* 6. *cap. Quia nonnulli* 1. *de Immunit. Ecclesiast. in* 6. *Clement. unic. titul. eod. lib.* 2. & *Authent. Item nulla communitas, Cod. de Episc. & Cleric.* Nam his Juribus universim prohibetur, ne Ecclesiasticis Personis talliæ, collectæ, aut aliæ quæcumque exactiones imponantur, quia Ecclesiasticæ Personæ, & res earum a Sæcularium Potestatum exactione immunes esse oportet, ut habetur apertissime *in citat. cap. Quamquam*, ibi; *Cum igitur Ecclesiæ, Ecclesiasticæque Personæ, ac res ipsarum, non solum Jure humano, quin & Divino a Sæcularium Personarum exa-*
13 *ctionibus sint immunes*. Et paulo infra asseritur in specie, res etiam proprias Personarum Ecclesiasticarum esse exemptas, ibi: *Nec ad exhibendum, vel solvendum talia pro rebus suis*
14 *propriis*. Et clarissime de omnibus Bonis legitime acquisitis, & acquirendis ab Ecclesiis, & personis Ecclesiasticis loquitur textus *in capit. Quia nonnulli* 1. *de Immunit. Eccles. in* 6. ubi postquam Pontifex contra quosdam Dominos temporales conquestus est, quod ab Ecclesiis, & Ecclesiasticis Personis exigant *collectas, tallias*, & alia similia onera prætendant, *prætextu Bonorum*, quæ ad Ecclesias & Personas Ecclesiasticas pertinent, statuit præcise, ut sequitur; *Volentes itaque (prout expedit) solicite providere, totque temerariis abusibus, congruis præsidiis obviare auctoritate Apostolica, præhabita cum Fratribus nostris diligenti deliberatione, decernimus non licere præfatis Communiis, Scabinis, & his qui in eis Jurisdictionem temporalem obtinent, vel Justitiam temporalem exercent, tallias, & collectas, seu exactiones quascumque, Ecclesiis, vel Personis Ecclesiasticis imponere, vel exigere ab eis pro Domibus, prædiis, vel quibuscumque possessionibus, ab eisdem Ecclesiis, vel Personis Ecclesiasticis legitime hactenus acquisitis, vel in posterum acquirendis, etiamsi ipsæ Ecclesiæ, vel Personæ, vel res hujusmodi sint intra illarum districtum, vel territorium constitutæ. Nec etiam licet illis ipsas Ecclesias, vel personas ad distrahendum, vel alienandum, aut extra manum suam ponendum acquisita jam, vel quæ deinceps acquirent, aliquatenus coarctare*. Et quo ad Bona patrimonia- 15
lia sic pluries declaravit Sacra Congreg. ut refert Pignatell. *tom.* 2. *consult.* 54. *Patrimonium Clerici est exemptum instar Bonorum Ecclesiasticorum*; Sac. Congregat. *in Tricaricen.* 14. *Novembris* 1603. *Patrimonium Sacerdotum gaudet exemptione a gabellis*; Sac. Congreg. Immunitatis *in Camerinen.* 24. *Martii* 1627. *Bona Patrimonii Clericorum sunt etiam exempta ab oneribus Cameralibus*; Ead. Congreg. *in dicta Camerinen.* 7. *Octob.* 1631. Et ratio est clara, quia solvere tributa &c. est proprium subditorum, cum id sit verum signum subjectionis, ut testatur Apostolus *ad Roman.* 13. *n.* 5. ibi: *Necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam, ideo enim, & tributa præstatis*. Et clarissime habetur *ex cap. Omnis Anima* 2. *de Censibus*, ibi: *Vos subditi esse debetis, ideo enim tributa præstatis, quia hæc est probatio subjectionis*; Sed Personæ Ecclesiasticæ sunt immunes a Jurisdictione Laicali, ut fatentur omnes in titulo de Foro competenti, ergo etiam ab oneribus, & tributis; Tum quia ex quo Domini Sæculares a Clericis, aliisque Ecclesiasticis Personis spiritualia commoda accipiant, æquum non est, ut etiam temporalia ab iis exigant, sed potius tribuant, juxta illud Apostoli 1. *ad Corinth. cap.* 9. *num.* 11. ibi: *Si nos vobis spiritualia seminamus, magnum est, si nos carnalia vestra vetamus?*

Omnia supradicta Bona Ecclesiastica, tam 16
primi, quam secundi, & tertii generis, sunt immunia, & exempta ab omnibus oneribus, & exactionibus Laicalibus, nedum de Jure Civili, & Canonico ex citatis, & aliis textibus, sed etiam de Jure Divino; prout habetur aperte ex Genesi 47. *num.* 23. & *sequent. Dixit ergo Joseph ad populos: en ut cernitis, & vos & terram vestram Pharao possidet: Accipite semina, & serite agros, ut fruges habere possitis; quintam partem Regi dabitis . . . Ex eo tempore usque in præsentem diem in universa terra Ægypti Regibus quinta pars solvitur, & factum est quasi in legem, absque terra Sacerdotali, quæ libera ab hac conditione fuit*; & refertur *in cap. Non minus* 4. *de Immunit. Eccles.* ubi idcirco graviter improperatur quibusdam Christianis Potestatibus sæcularibus, quod *deterioris conditionis factum sub eis Sacerdotium videatur, quam sub Pharaone fuerit, qui Legis Divinæ notitiam non habebat*. Habetur etiam 17
ex primo Esdræ *cap.* 7. *num.* 24. ubi Artaxer-

ses

ses Rex gentilis ad favorem Sacerdotum, & Ministrorum Templi Dei Israel, Decretum Immunitatis edidit, ibi: *Vobis quoque* (idest Custodibus, & Gubernatoribus) *notum facimus de universis Sacerdotibus, & Levitis, & Cantoribus, & Janitoribus, Nathinæis, & Ministris Domus Dei, ut vectigal, & tributum, & annonas non habeatis potestatem imponendi super eos*. Et clarissime habetur ex verbis Christi Matt. 17. *num.* 24. ibi: *Quid tibi videtur Simon? Reges Terræ a quibus accipiunt tributum vel censum? a Filiis suis, an ab alienis? Et ille dixit: ab alienis; Dixit illi Jesus, ergo liberi sunt Filii. Ut autem non scandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum, & eum piscem, qui prius ascenderit, tolle, & aperto ore ejus invenies staterem; Illum sumens da eis pro me, & te*. En verba Domini luculenter ostendentia exemptionem rerum, & Personarum Ecclesiasticarum; Qui enim nomine *liberorum* magis censendi sunt, quam Clerici utpote specialiter in sortem Domini electi, præsertim quia Petrus tunc totius Ecclesiastici status vicem gerebat, teste Divo Augustino *serm.* 6. *de verbis Apostol.* Neque enim verba illa intelligi possunt de exemptione solius Christi, ceu vere Filii Dei, nam illico jussit Christus, ut ad vitandum scandalum Petrus inventum in ore piscis staterem daret pro utroque, sicque de Jure exemptus dignoscebatur; Christus quidem, utpote filius Regis Regum; Petrus autem veluti repræsentans Ecclesiam sponsam Christi, Ecclesiasticasque Personas tamquam Domesticos ejus, ac proin eadem prærogativa cum ipso gaudentes, prout inferunt Sanctus Hieronymus, *ibi*, & Sanctus Augustinus *lib.* 1. *quæst. Evangelic. qu.* 23.

18

19 Colligitur etiam ex variis textibus Juris Canonici, exemptionem Ecclesiarum, rerum Ecclesiasticarum, seu Immunitatem realem esse Juris Divini, adstruentibus; Et in primis *ex canon.* 39. (alias 37.) *Apostolorum & cap. Quisquis Episcopus* 19. *caus.* 12. *quæst.* 2. & Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 1. *de reformat.* cum similibus, ubi res Ecclesiasticæ, utpote Deo dedicatæ, dicuntur esse Dei, illis verbis: *Quæ Dei sunt*, adeoque hoc ipso sunt exemptæ a Jurisdictione mere Laicali, & quidem

20 Jure divino tamquam res Dei. Accedit textus expressus *in cap. Quamquam* 4. *de Censibus in* 6. ibi: *Cum igitur Ecclesiæ, Ecclesiasticæque Personæ, ac res ipsarum, non solum Jure humano, quin & Divino, sæcularium Personarum exactionibus sint immunes*. Concordat *cap. Non minus* 4. *de immunit. Eccles.* ibi: *In diversis mundi partibus Consules Civitatum, & Rectores, nec non & alii, qui potestatem habere videntur, tot onera frequenter imponunt Ecclesiis, ut deterioris conditionis factum sub eis Sacerdotium videatur, quam sub Pharaone fuerit, qui* (nota) *Legis divinæ notitiam non habebat*. Unde, & novissime Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 20. *de reformat.* expresse contestatur: *Ecclesiæ, & Personarum Ecclesiasticarum Immunitatem, Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus constitutam*. Accedit etiam Jus Civile *in l. Sancimus* 22. *Cod. de Sacrosanct. Eccles.* ubi Justinianus Imperator sic expresse ait; *Cur enim non faciamus discrimen inter res divinas, & humanas? & cur competens prærogativa Cœlesti favori non conservetur?* 21

Et hanc Immunitatem Bonorum Ecclesiasticorum originem habere non solum a Jure positivo, Canonico scilicet, & Civili, sed immediate a Jure divino, decidit expresse Rota *part.* 6. *recentior. dec.* 339. *num.* 7. & *sequent. Et part.* 19. *tom.* 2. *decis.* 493. *num.* 1. & 2. Quod dicit procedere etiam respectu bonorum patrimonialium Clericorum; Dicta *dec.* 339. *num.* 23. 24. & 27. *part.* 6. Et cum ea passim transit Sacra Congregatio Immunitatis Ecclesiasticæ, ut refertur in argumento hujus decisionis. Et expresse tenet cum plurimis a se citatis Barbosa *Juris Ecclesiastici Universi lib.* 1. *cap.* 39. §. 4. *num.* 3. late Sperell. *decis.* 37. & Fagnan. *in cap. Non minus* 4. *de Immunit. Eccles. n.* 4. ubi dicit esse unanimem Canonistarum sententiam. 22

23 Hic juvat adducere Sacræ Congregationis Immunitatis Epistolam omnibus Episcopis Provinciæ Mediolanensis die vigesimatertia Julii 1652. scriptam tenoris sequentis; *Avendo rappresentato a questa Sacra Congregazione il Clero secolare e Regolare di cotesta, ed altre Città dello stato di Milano le novità promosse con Editti, e provisioni Laicali totalmente ripugnanti all' Immunità, e libertà concessa anche per ordinazioni Divine alle Persone, e ai beni Ecclesiastici, perciò con partecipazione della Santità di N. Signore si ordina a V. S. con la presente, che non lasci di rimovere simili pregiudizii, usando dopo le ammonizioni Pastorali i rimedj in questa materia prescritti da' Sacri Canoni, Concilii, e dalle Constituzioni Apostoliche con notificare a tutti i Confessori, Secolari, e Regolari, che dalle censure, che incorrano per la suddetta causa, non può alcuno assolvere, se non il Sommo Pontefice, al quale detta assoluzione da' medesimi Canoni, Concilii, e dalle Constituzioni Apostoliche, è specialmente riservata. Così adunque eseguir-*

guirà V. S. con la dovuta vigilanza, ed applicazione per compire all' obbligo Pastorale, ad eseguire la Santa mente di Sua Beatitudine; e del seguito si attenderà distinto ragguaglio per riferirlo alla Santità Sua, mentre le prego dal Signor Dio compiuta felicità. Di Roma a 24. di Luglio *del* 1652. Sic ad litteram reperitur apud Pignatell. *tom.* 2. *consult.* 54. *num.* 61. ubi varia Sacrarum Congregationum Decreta in summarium redacta adducit, quæ utpote ad nostrum propositum facientia placet hic, ut jacent, referre; Quamvis tamen aliqua ex ipsis sint jam supra adducta.

24 Clerus non potest solvere Collectas absque incursu Censurarum; Sac. Congreg. Immunit. *in Volaterrana* 18. *Septemb.* 1629.

25 Ecclesiastici sunt exempti a solutione Collectarum; Ead. Sac. Congreg. *in Firmana* 19. *Novembris* 1630. & *in Cathanien.* 11. *Septembr.* 1634.

26 Moniales non tenentur ad Collectas per æs, & libram impositas pro bonis acquisitis; Ead. Sac. Congreg. *in Feretrana* 22. *Decembris* 1636.

27 Clerici in Minoribus sunt exempti a Collectis, etiamsi non inserviant Ecclesiæ; Ead. Sac. Congreg. *in Civitat. Pennen.* 21. *Martii* 1646.

28 Ecclesiastici viventes simul cum conjunctis, sunt exempti a Collectis pro portione bonorum ad eos spectante; Ead. Sac. Congregat. *in Aprutina* 6. *Martii* 1635.

29 Vendens Bona Ecclesiasticis non debet gravari Collecta; Ead. Sac. Congreg. *in Callien.* 18. *Octobris* 1628.

30 Bona, quæ transeunt ad Ecclesiasticos, sunt exempta a Collectis Laicalibus; Ead. Sac. Congreg. *in Montis Regalis* 14. *Februar.* 1645.

31 Clerici non tenentur ad Collectas pro bonis datis; Ead. Sac. Congreg. *in Hieracen.* 4. *Julii* 1745.

32 Pro bonis acquisitis Clerici tenentur solvere onera realia; Ead. Sac. Congreg. *in Marsican.* 26. *Junii* 1628. *in Auximana* 22. *Januar.* 1629. *in Ferentina*, & *Firmana* 9. *Novembris ejusdem anni*, & *in Taurinen.* 25. *April.* 1634.

33 Pro Bonis acquisitis Clerici non tenentur ad onera Personalia; Ead. Sac. Congr. *in Albanen.* 16. *Augusti* 1634.

34 Pro Bonis acquisitis servanda est decisio Rotæ in Brundusina; Ead. Sac. Congregat. *in Taurinen.* 26. *Mart.* 1629. *in Faventina* 2. *Jul.* 1647. *in Fanen.* 20. *Januar.* 1637. *in Montis Regalis* 11. *Augusti* 1638. *in Senogallien.* 27. *Januar.* 1634. & *in Firmana* 11. *Augusti* 1631.

Bona Clericorum pro indiviso cum Fratribus sunt exempta pro virili; Ead. Sac. Congregat. *in Viterbien.* 6. *Decemb.* 1627. 35

Bulla Pii IV. in statu Urbinatensi non est in usu, & Clerici non tenentur, nisi ad onera realia; Ead. Sacra Congreg. *in Pisauriensi* 29. *Januar.* 1636. 36

In Nazarena 2. *April.* 1669. ad tenorem Decretorum, scilicet quod bona assignata pro suscipiendis Ordinibus non gaudent Immunitate a gabellis, donec Clerici non fuerint in Sacris constituti; Idem Decretum *in Tranen.* 4. *Maji ejusdem anni*, ubi etiam quod Ordinarius cognoscere debeat super fraudibus, quæ in hujusmodi donationibus committuntur; Ead. Sac. Congreg. 37

Immunitas Bonorum Ecclesiasticorum non suffragatur bonis ad Patrem, Matrem, Fratres, & Sorores spectantibus; Eadem Sacra Congreg. *in Albanen.* 14. *Augusti* 1634. *in Auximana* 25. *Januar.* 1650. 38

Si conjuncti Ecclesiasticorum vivant cum ipsis, & impensis eorum, sunt etiam immunes a Collectis pro portione bonorum; Ead. Sac. Congreg. *in Aprutina* 6. *Mart.* 1635. & *in Hydruntina* 14. *Jun.* 1630. & *in Caven.* 27. *April.* 1632. 39

Bona data pro erectione Monasterii Monialium, sunt immunia; Ead. Sac. Congregat. *in Tropien.* 15. *Januar.* 1641. 40

Bona assignata Capellæ Jurispatronatus immunia sunt; Ead. Sac. Congreg. *in Asculana* 11. *Mart.* 1642. 41

Bona assignata pro Dote Beneficii erecti sunt immunia; Ead. Sacra Congregat. *in Firmana* 20. *Januar.* 1637. 42

Clericus gaudere debet exemptione a Bonatenentia, quamvis absens; Ead. Sac. Congreg. *in Fundana* 23. *Mart.* 1638. 43

Clerici sunt Immunes a Bonatenentia; Ead. Sacr. Congreg. *in Tricaricen.* 28. *Maji* 1626. 44

Clericus gaudet Immunitate a Bonatenentia pro bonis emptis, & donatis; Ead. Sac. Congreg. *in Casertana* 19. *Augusti* 1630. 45

Clericus, quamvis inhabilis ad suscipiendum Ordines Sacros, gaudet Immunitate a Bonatenentia; Ead. Sac. Congreg. *in Sulmonen.* 6. *Maji* 1631. 46

Ecclesiastici non possunt gravari a prætensa gabella Communitatis: Ead. Sacra Congr. *in Urbinaten.* 18. *Julii* 1627. 47

Ecclesiastici non tenentur ad onera ad favorem Principis; Ead. Sac. Cong. *in Casalen.* 18. *Augusti* 1637. 48

Non tenentur ad solutionem oneris nuncu- 49

pati

pati *il Tasso*; Ead. Sacra Gongr. *in Casalen.* *9. Junii* 1637.

50 Clerus non potest sponte solvere gabellas a Laicis impositas; Ead. Sacra Congregat. *in Vicentina* 15. *Junii* 1628. & *in Andrien* 27. *Septembr.* 1632.

51 Non est permittendum, ut pro Universitatum oneribus quidquam Ecclesiastici contribuant, neque sub eleemosynæ nomine; Sac. Cong. Episc. *in Squillacen.* 21. *Maji* 1598.

52 Clerici de bonis patrimonialibus non tenentur ad ratam pro impositionibus Cameralibus; Sac. Congreg. de Bono Regimine 4. *Februarii* 1609.

53 Clerici non tenentur solvere onera imposita per Communitatem super eorum bonis patrimonialibus, & Domibus, ubi habitant, etiam quod antea solverint; Sacra Congreg. Immun. 7. *Decemb.* 1632.

54 Bona Clericorum non tenentur solvere bonamtenentiam; Sac. Congreg. Episcop. *in Baren.* 10. *Jun.* 1616. *in Ugentina* 31. *Augusti* 1618. & 26. *Januar.* 1619. & *in Brundusina* 15. *Decemb.* 1623.

55 Bonatenentia neque donatori, seu venditori, sive cedenti imponi potest, quia sic indirecte Ecclesiasticis imponeretur; Ead. Sacra Cong. Episc. 8. *Dec.* 1582. & 1582.

56 Bona Clericorum, si prætendantur Feudalia, & ab eis negentur esse talia, cognitio dictæ qualitatis spectat ad Judicem Ecclesiasticum; Sacra Congreg. Immunitatis *in Cassanen.* 4. *Septemb.* 1631.

57 Bona acquisita a Clericis, & a quibusvis Personis Ecclesiasticis sunt immunia ab oneribus Laicis; Sac. Congr. Immunit. *sæpe sæpius*.

58 Bona Patrimonii Ordinati reputantur sicuti bona Ecclesiastica, pro quo Clericus tenetur experiri coram Judice Ecclesiastico, sicut pro bonis Beneficialibus; Sac. Congreg. Concil. *in Feretrana 6. Augusti* 1616.

59 Bona, ad quorum titulum ordinatus est Clericus, gaudent privilegio bonorum Ecclesiasticorum, & ideo sunt exempta ab omnibus Collectis, gabellis, & oneribus Laicorum; Sac. Congreg. Episcop. *in Cathacen.* 3. *Augusti* 1591. *in Montispelusii* 24. *Martii* 1599. & *in Vulturarien.* 13. *Decembr. ejusdem anni*, & *in Aquilana* 2. *Maii* 1601. & *in Bisignana* 9. *Martii* 1604. ac alibi sæpissime.

60 Bona Hospitalium, & Confraternitatum potiuntur iisdem privilegiis, ac bona Ecclesiastica; Sacra Congr. Episcop. *in Baren.* 30. *Jun.* 1617.

Patrimonium Clerici est exemptum instar Bonorum Ecclesiasticorum; Sacra Congreg. *in Tricaricen.* 14. *Novemb.* 1603. 61

Patrimonium Clerici, ad cujus Titulum fuit ad Sacros Ordines promotus, non potest capi in executionem ob illata vulnera alicui, ad reficiendas curationis expensas a Judice condemnatus, etiamsi nihil aliud præterea possideat, quia ejus alienatio interdicta est Decreto Concilii *cap.* 2. *sess.* 21. *de reformat.* Sacra Congr. Concil. *sub die* 5. *Febr.* 1604. 62

Ordinati ad Titulum Patrimonii gaudent Immunitate pro sufficienti Titulo; Sac. Congregat. Immunit. *in Potentina* 19. *Jul.* 1624. 63

Patrimonium Sacerdotum gaudet exemptione a Gabellis; Ead. Sac. Congr. *in Camerin.* 24. *Martii* 1627. 64

Bona Patrimonii Clericorum sunt etiam exempta ab oneribus Cameralibus; *In dicta Camerinen.* 7. *Octob.* 1631. 65

Bona, ad quorum Titulum Clericus est ordinatus, gaudent exemptionibus etiam post adeptum Beneficium, nisi fuerit subrogatum in locum Patrimonii; Ead. Sacra Congregat. *in Firmana* 11. *Januar.* 1633. 66

Bona Patrimonii Clericalis non possunt confiscari; Ead. Sacra Congreg. *in Mutinen.* 13. *Januar.* 1640. 67

Bona Ecclesiastica Emphyteutica.

1 Bona Emphyteutica Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum non possunt a Laicis collectari; Sacra Congr. Immunit. *in Capacen.* 27. *Augusti* 1627. *lib.* 1. *Decr. Paul. p.* 62. *Balneoregien.* 15. *Februar.* 1633. *lib.* 2. *Decr. Paul.* 149. *Senogallien.* 18. *Decemb.* 1668. *lib.* 1. *decr. Alt. p.* 303. & 3. *Jul.* 1698. *lib.* 2. *decr. Val. p.* 34.

2 Prædium Emphyteuticum Ecclesiastici non tenetur ad Collectas Laicales, & Ordinarius mandet restitui pignora; *In una nullius Guastallæ* 28. *Jul.* 1693. *lib.* 1. *Decr. Vallem. p.* 64.

3 Molendina, & alia ædificia sub directo Dominio Ecclesiæ, sunt exempta, & Episcopus tueatur dictam exemptionem; *Montis Regalis* 15. *Januar.* 1644. *lib.* 4. *Decr. Paul. p.* 2.

4 Bona livellaria directi Dominii Ecclesiastici non subjacent Collectis commutativis; *Senogallien.* 12. *Januar.* 1694. *lib.* 1. *Decr. Vallem. p.* 98.

5 Bona Ecclesiarum, & Locorum Piorum in Em-

Emphyteusim Laicis concessa, sive Canones, qui pro dictis solvuntur, sive tenues, sive correspondentes fructibus, sunt exempta ab oneribus, & impositionibus Laicalibus; *Oppien. 23. Jul. 1652. lib. 4. Decr. Paul. pag. 191. Papien. 24. Augusti 1694. lib. 1. Decr. Vallem. p. 141.*

6 Vineæ, & Terræ Emphytheuticæ Ecclesiæ non comprehenduntur sub edictis, & aliis similibus publicatis a Laicis, sed sunt prorsus exemptæ; *Montis Falisci 23. Augusti 1632. lib. 2. Decr. Paul. p. 136.*

Ad hanc Bonorum Ecclesiasticorum Immunitatem tuendam, famosam Constitutionem edidit Urbanus VIII. *die 23. Septemb. 1641.* quæ incipit *Romanus Pontifex*. Et cum sit ad hoc valde scitu necessaria, pro omnium commoditate hic per extensum adducitur.

URBANUS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

ROmanus Pontifex in Sacra Beati Petri Sede a Domino constitutus, non valens curam suæ Pastoralis solicitudinis in gregem sibi commissum personaliter in qualibet mundi parte exercere, Legatos etiam de Latere, ac Nuncios, aliosque Ministros Apostolicos ad diversas Provincias, & Regna, prout cognoscit in Domino expedire, consuevit destinare, ut vices suas supplendo, facultatesque sibi concessas non excedendo, errata corrigant, & commissis sibi populis Justitiæ, & gratiæ incrementa ministrent, Juraque Sedis Apostolicæ, Jurisdictionem, & libertatem Ecclesiasticam tueantur, ac de gravioribus Summum Pontificem reddant certiorem, remediaque, ac mandata opportuna Apostolica expectent, & exequantur.

„ §. 1. Cum autem, ut accepimus, a nonnullis prætendatur, quosdam ex Legatis sive natis, sive aliis etiam de Latere, etiam S. R. E. Card. Nunciisque, ac aliis Ministris Apostolicis, quovis nomine nuncupatis, ac etiam ex Rectoribus, seu Gubernatoribus Provinciarum, Civitatum, & Locorum ditionis temporalis S. R. E. per Romanos Pontifices Prædecessores nostros, ac etiam per Nos missis, cæterisque Officialibus Cameræ Apostolicæ, ac Romanæ Curiæ, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, etiam Vicecancellariis, & Camerariis, ac Feudatariis, quantumlibet qualificatis, & individua mentione dignis, ac etiam Baronibus, aliisque Jurisdictionem quomodolibet exercentibus, aliqua eidem Sedi, aut Jurisdictioni, vel Immunitati, seu libertati Ecclesiasticæ, Ecclesiisque, & Personis Ecclesiasticis præjudicialia, præter, aut contra facultates sibi concessas, nedum fecisse, declarasse, concessisse, ac decrevisse, sed etiam prædicta, & quæcumque alia eis præjudicialia a quibuscumque aliis, sive Ecclesiasticis, sive Laicis, quomodolibet qualificatis sufficientem facultatem Apostolicam non habentibus commissa, & facta, oneraque super Ecclesiis, ac earum bonis, & Juribus, earumque fructibus absque sufficiente facultate Apostolica imposita; transgressionesque & excessus contra Sacrorum Canonum, Constitutionum Apostolicarum, & Conciliorum Universalium dispositionem, contra Sedem Apostolicam, Jurisdictionem, Immunitatem, aut libertatem Ecclesiasticam, seu Ecclesias, & Personas Ecclesiasticas, earumque bona, & Jura quæcumque quomodolibet commissos, & perpetratos tolerasse, & approbasse, vel quomodolibet permisisse, seu eisdem præjudicialibus consensisse, immo ipsorum Legatorum, Nunciorum, & Ministrorum Apostolicorum, ac etiam respective Gubernatorum Provinciarum, Civitatum, & Locorum ditionis temporalis ejusdem Sedis Apostolicæ, & quorumcumque aliorum Officialium ipsius seu cujuslibet eorum asserta scientia, taciturnitate, tolerantia, vel consensu, ipsorumque præjudicialium observantia inferri posse, tam in prædictis, quam in cæteris quibuscumque præjudicialibus, nedum ad præsumptam scientiam, tolerantiam, consensum, seu approbationem Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum, & cujuslibet eorum, ac nostram, sed etiam ad præsumendum super eis, & eorum quolibet fuisse concessum Beneplacitum Apostolicum, etiamsi Prædecessores nostri prædicti multoties ea via, qua licebat se opposuerint, & Nos quoque contradixerimus; concessas quoque, & Gratias quascumque, ac Investituras etiam Civitatum, Terrarum, Castrorum, aliorumque Locorum & bonorum etiam Jurisdictionalium ad eamdem Apostolicam Sedem, seu ad Ecclesias inferiores respective spectantium ab aliquibus ex eisdem Prædecessoribus nostris, vel a Prælatis, seu Rectoribus Ecclesiarum inferiorum prædictarum quomodocumque, vel quandocumque ad certas vitas, aut generationes, seu lineas jam extinctas, vel ad certum tempus jam elapsum, illorumque,

ac

ac illarum pignorationes, seu in pignus dationes, ac alienationes cum pacto redimendi factas ex prædicta asserta scientia, & tolerantia Sedis Apostolicæ nedum in longius protrahi, sed etiam perpetuari, aliaque indebita, & injusta prætendantur in prædictæ Sedis Apostolicæ, Jurisdictionis, Immunitatis, seu libertatis Ecclesiasticæ, aliarum Ecclesiarum, Personarumque Ecclesiasticarum maximum detrimentum, & populorum grave scandalum, animarumque ipsorum prætendentium, transgredientium, vel occupantium, seu usurpantium, ac in Censuris eo ipso incursis insordescentium perniciem.

„ §. 2. Propterea Nos, sicut ex onere Pastorali tenemur indemnitati Sedis Apostolicæ, jurisdictionisque ac libertatis Ecclesiasticæ, Ecclesiarumque, & Personarum Ecclesiasticarum, quantum Nobis ex alto conceditur, prout iidem Prædecessores nostri omnibus præjudiciis obviam ire exoptarunt, consulere volentes, attendentesque, quod prædicti Legati, Nuncii, & Cardinales etiam Vice Cancellarii, & Camerarii, aliique omnes, & singuli prædicti sine speciali Papæ mandato nulla eidem Sedi, & Ecclesiis, aliisque prædictis præjudicialia unquam tacite, vel expresse facere potuerunt, vel possunt, quodque ad locorum distantiam, ac negotiorum molem, quibus Sedes Apostolica premitur, hujusmodi præjudicia non fuerunt Summo Pontifici pro tempore existenti, minusque ejus Successoribus nota, saltem cum suis circumstantiis præjudicium inferentibus, & aggravantibus, quodque confirmationes, approbationes, & Beneplacita Papæ præsertim ubi actum fuit, vel agitur de præjudicio perpetuo, semper consueverunt in scriptis expediri, præcipue per Litteras Apostolicas, sive sub plumbo, sive in forma Brevis sub Annulo Piscatoris, prout etiam in Pontificatu nostro expediuntur, ideo si in Regestis Apostolicis, quæ fideliter custodiuntur, & asservantur, prædictorum quorumcumque præjudicialium approbationes, confirmationes, vel Beneplacita Apostolica non reperiuntur descripta, seu registrata, vel non exhibentur originalia Litterarum Apostolicarum, aut transumpta juxta formam Constitutionis nostræ desuper alias editæ sub datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub die 1. Junii 1655. Pontificatus nostri Anno duodecimo, inde deducitur neque Romanos Pontifices Prædecessores nostros, nec nos unquam præjudicialia approbasse, vel confirmasse, Beneplacitaque Apostolica super præjudicialibus numquam concessisse: ac denique quod Romani Pontifices Prædecessores Nostri pro damnandis, impugnandis, & evitandis omnibus, & singulis præjudicialibus, illisque, & prætensis tolerandis consensibus, possessionibus, intrusionibus, occupationibus, usurpationibus, observantiis, & præscriptionibus quibuscumque impediendis, interrumpendis, penitusque avertendis, & excludendis hactenus consueverunt quolibet anno in die Cœnæ Domini facere processus generales, Bullas ejusdem Cœnæ nuncupatas, & publicare contra quoscumque, sicut etiam nos fecimus, & publicavimus prout in eis, idcirco etiamsi prædicta omnia, & singula eidem Sedi Apostolicæ, Jurisdictioni, vel Immunitati, aut Libertati Ecclesiasticæ, seu Ecclesiis, vel Personis Ecclesiasticis, earumve bonis, Juribusque, ac fructibus quomodolibet præjudicialia, per prædictos, & alios quoscumque contra, aut præter facultates eis concessas, facta, eo ipso fuerint, & sint nulla, & invalida.

„ §. 3. Nihilominus abundantiori cautela uti volentes, omniumque, & singulorum quomodolibet præjudicialium quomodocumque, & a quibusvis, ac ex quacumque caussa, & quovis modo factorum, & gestorum, ac inde secutorum quorumcumque, cæterorumque sui de necessitate forsan exprimendorum, ac inserendorum tenores etiam majores, & veriores, pro plene expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, motu proprio, certaque scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, motique ex causis prædictis, aut illarum altera, seu ex aliis justis, & rationabilibus animum nostrum moventibus, ad quarum omnium & singularum verificationem Ecclesiam Romanam præfatam, Sedem Apostolicam, & quemcumque alium numquam teneri volumus, ultra quascumque revocationes, hactenus factas, quas innovamus, hac nostra perpetua Constitutione declaramus, omnia & singula Acta, Decreta, Statuta, Indulta, Concessiones, Ordinationes, Declarationes, Concordias & Pacta etiam nomine ejusdem Sedis Apostolicæ inita, venditionesque, & alienationes Officiorum, aliorumque ejusdem Sedis, Ecclesiarumve inferiorum Jurium, & quascumque alias dispositiones quocumque nomine nuncupatas eidem Sedi Apostolicæ, Romanæque Ecclesiæ, seu quibuscumque aliis Ecclesiis, seu Locis Piis, ac Personis Ecclesiasticis quomodolibet præjudiciales a quibuscumque Legatis etiam de Latere, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Car-

Cardinalibus, Nunciis, seu aliis Ministris Apostolicis, Cameræque Apostolicæ, & Romanæ Curiæ Officialibus, & Ministris etiam Cardinalibus, Vice-Cancellariis, & Camerariis, & respective Rectoribus, & Gubernatoribus, Feudatariis, Baronibus, & cæteris Jurisdictionem quomodolibet exercentibus, aliisque præfatis, quantumlibet qualificatis, & individua expressione dignis, qnandocumque, & qualitercumque, & quomodocumque præter, vel contra facultates eis concessas facta, & gesta, factasque, & gestas, aut alias quovis modo ab eis emanata, & emanatas hactenus, etiam per modum Edicti, Declarationis, Constitutionis, Pragmaticæ, Reformationis, ac alias quomodolibet, etiam cum Clausula, salvo, reservato Sedis Apostolicæ Beneplacito, vel fortasse etiam cum intentione data, vel promissione etiam facta illud ab hac Sancta Sede, seu a Romano Pontifice, aut etiam a Nobis impetrandi, etiam cum prætensa illarum executione, & observantia quantumlibet longissima, ac aliis inde quomodolibet secutis quibuscumque etiam in favorem, seu intuitu, vel contemplatione Imperatoris, Regum, aliorumque Principum etiam Supremorum, etiam Laicorum, Nationum, Rerumpublicarum, Provinciarum, Regnorum, aliorumque Dominorum, & Officialium quorumcumque, vel Civitatum, Universitatum, etiam Studiorum Generalium, Collegiorum, Religionumve, seu Militiarum, Ecclesiarum, & Monasteriorum quorumcumque Ordinum, vel aliorum quorumvis etiam speciali nota dignorum ex quacumque causa, occasione, vel ratione, quantumlibet pia, publica, favorabili, seu privilegiata, etiam transactionis, vel concordiæ, sive Belli, Treguæ vel Pacis etiam universalis, & ad majus malum, vel scandalum, ut asseritur, evitandum, seu ex aliis rationibus, & causis etiam omnibus simul concurrentibus, ac alias individuam expressionem requirentibus.

„ §. 4. Nec non quascumque tolerantias, taciturnitates, conniventias, permissiones, consensus, declarationes, executiones, approbationes, vel confirmationes expresse, vel tacite dicto, vel facto, ac alias quomodolibet præter, aut contra suas facultates ab eisdem Legatis, Nunciis, ac Ministris Apostolicis, & respective Rectoribus, Gubernatoribus, & Feudatariis, ut asseritur, factas, seu habitas, vel respective præstitas in quibuscumque actibus eidem Sedi Apostolicæ, sive Jurisdictioni, Immunitati, seu Libertati Ecclesiis, vel Personis Ecclesiasticis quomodolibet præjudicialibus per quoscumque alios, etiam Laicos, quantumlibet, ut præmittitur, qualificatos, quavis auctoritate, & potestate etiam Imperiali, Regali, aut quacumque alia individuam expressionem requirente fungentes, etiam sub prætextu, quod Bullæ seu Constitutiones Apostolicæ non fuerint publicatæ, vel usu receptæ, aut contrario usu etiam decennali, & quantumlibet longissimo, ut prætenditur, abrogatæ, vel sub prætextu Constitutionum, Litterarum, seu dispositionum Apostolicarum, de quarum existentia per canonica documenta Apostolica non constat, seu revocatæ, aut non sufficientes sunt, ac etiam in permittendo editionem, seu impressionem librorum eidem Sedi, aliisque præjudicialium, seu continentium opiniones damnatas, vel in admittendo, seu exequendo minus legitimam earumdem Constitutionum, Litterarum, seu dispositionum Apostolicarum interpretationem, vel faciendo, aut approbando, ex quibus disciplina Ecclesiastica quomodolibet enervatur, seu læditur, factis & gestis.

„ §. 5. Molestias quoque, vexationes, & impedimenta quæcumque Legatis, Nunciis, vel aliis Ministris, & Officialibus Apostolicis per quoscumque etiam Laicos cujusvis status, gradus, conditionis, Qualitatis, Dignitatis Ecclesiasticæ, ut præmittitur, existente quomodolibet factas, & illatas, factaque & illata tam eorum ingressum in Provincias sibi commissas denegando, quam ne suas facultates libere in illis exerceant impediendo, ac eos ab illis expellendo.

„ §. 6. Nec non quascumque contributiones, collectas, gabellas, Militum Hospitationes, Decimas, vel alias fructuum partes, aliaque onera, & gravamina quæcumque super Ecclesiis, Monasteriis, & Locis Piis præsertim vacantibus, Personis Ecclesiasticis, earumque vel eorum bonis, seu fructibus, etiam prætextu, vel causa facultatis bona stabilia acquirendi, seu retinendi; ac quomodolibet per Laicos præfatos, & quoscumque alios alias quomodolibet qualificatos absque sufficienti facultate Apostolica, impositas, exactasque etiam a sponte dantibus, vel contribuentibus.

„ §. 7. Item molestationes, perturbationes, acta, carcerationes, & attentata quæcumque a quibus Laicis etiam Officialibus quomodolibet qualificatis contra Personas Ecclesiasticas, vel Ecclesias, seu cujuslibet earum bona sive Jura, vel fructus, tam civiliter, quam criminaliter, & alias quomodolibet quantumcum-

cumque hactenus facta, gesta, & commissa etiam de facto executioni etiam pluribus vicibus, & quocumque temporis cursu, etiam longævo, & longissimo, ac, ut prætenditur, immemorabili, etiam cum fama asserti privilegii, quomodolibet demandata.

„ §. 8. Nec non quascumque transgressiones, & excessus contra dispositiones Sacrorum Canonum, Constitutionum Apostolicarum, & Conciliorum Universalium præsertim Lateran. sub Alexandro III. Generalis nuncupati sub Innocentio III. Viennensis sub Clemente V. Lateranensis ultimi sub Leone X. fel. record. Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris, seu Tridentini a quibuscumque & a quibusvis causis quomodolibet, & quandocumque factis in præjudicium Sedis Apostolicæ, sive Jurisdictionis, vel Immunitatis, aut Libertatis Ecclesiasticæ, seu Ecclesiarum, vel Personarum Ecclesiasticarum, earumque bonorum, seu fructuum etiam effectum, ut præmittitur, de facto sortitas, & inde secuta quæcumque.

„ §. 9. Item quascumque prorogationes, extensiones, protractiones, seu perpetuationes quarumcumque Gratiarum, Concessionum, & Investiturarum a Sede Apostolica, vel a Prælatis, seu Rectoribus Ecclesiarum inferiorum quandocumque hactenus factarum ad certas vitas, aut generationes, seu lineas jam finitas, vel extinctas, sive ad certum jam elapsum tempus, pignorationumque, & venditionum cum pacto redimendi, permutationum, aliorumque contractuum, ac dispositionum quarumcumque de Civitatibus, Terris, Dominiis, Castris, locis, & bonis etiam Feudalibus, vel Jurisdictionibus, ac Juribus ejusdem Sedis Apostolicæ, vel Ecclesiarum inferiorum a quibuscumque quantumlibet, uti præmittitur, qualificatis quandoque præsentatas, etiam executioni demandatas, & quocumque temporis cursu continuatas. Nec non reliqua omnia quæcumque, & qualiacumque eidem Sedi Apostolicæ, vel Jurisdictioni, Immunitati, aut Libertati Ecclesiasticæ, seu Ecclesiis, vel Personis Ecclesiasticis, earumve Juribus, bonis, & fructibus quomodolibet præjudicialia per quoscumque sufficienti, & legitima facultate Apostolica non munitos, facta, gesta, & respective perpetrata cum omnibus, & singulis quandocumque, & quomodocumque inde secutis, & quocumque tempore longissimo executioni demandatis, ac observatis, fuisse, & esse ipso Jure nullas, & invalidas, ac nulla & invalida, nulliusque roboris, vel momenti, indebitaque, & illicita, ac de facto præsumptas, & præsumpta, nullumque præjudicium eisdem intulisse, nec inferre unquam posse, illasque, & illa ex quocumque temporis cursu, nec etiam ex quacumque prætensa observantia, quantumlibet diuturna, longæva, longissima, seu immemorabili, etiam cum fama prætensi privilegii Apostolici, ac etiam juncta quavis scientia, conniventia, tolerantia, taciturnitate, facultate, & permissione, etiam ex actibus positivis non legitimis resultante, Prælatorum, Ecclesiarum inferiorum, Legatorum, Nunciorum, & aliorum quorumcumque Ministrorum Apostolicorum, ac etiam respective quorumvis Rectorum, & Gubernatorum, aliorumque prædictorum, etiam Feudatariorum, etiam Sedis Apostolicæ, ac Baronum, cæterorumque Jurisdictionem quomodolibet exercentium, ac forsan Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum, & nostra, nequaquam hactenus fuisse, nec in posterum fore approbata, convalidata, neque respective prorogata, extensa, protracta, vel perpetuata, minusque inde aliquam approbationem, vel præsumptionem alicujus Beneplaciti Apostolici, neque aliquam bonam fidem, possessionem, vel quasi, aut præscriptionem, in aliquo etiam impediente, imponente, exigente, attentante, vel respective occupante, usurpante, vel transgrediente, aut quomodolibet continuante, nec in quocumque alio potuisse, nec unquam posse resultare, vel induci respective Sedis Apostolicæ, Jurisdictionis, Immunitatis, aut Libertatis Ecclesiasticæ, seu Ecclesiarum, vel Personarum Ecclesiasticarum, earumve Jurium, ac bonorum, & fructuum præjudicium, talemque præsumi fuisse semper mentem, & intentionem Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum prædictorum, ac respective nostram fuisse, & esse quovis modo prædicta, & quæcumque alia præjudicialia numquam approbandi, seu confirmandi, nisi de prætensa approbatione, vel confirmatione Apostolicis constiterit ex prædictis Regestis Apostolicis, vel alias juxta formam prædictæ alterius Constitutionis nostræ: quinimmo omnia, & singula præjudicialia fuisse a Sacris Canonibus, Constitutionibus Apostolicis, & Conciliis etiam universalibus, præsertimque a prædicta Bulla in Cœna Domini legi solita respective reprobata, ac damnata, prout etiam ad abundantiorem cautelam tenore præsentium reprobamus, & damnamus, Beneplacitaque Apostolica per Prædecessores Nostros, & Nos hactenus denegata fuisse declaramus, sicut etiam harum vigore denegamus,

mus, & quatenus foret opus, omnia, & singula præjudicialia prædicta, omniaque alia, si quæ sint, irritamus, & annullamus, ac respective revocamus, cum inde secutis quibuscumque præsertim intrusionibus, occupationibus, usurpationibus, & observantiis, ac usibus, & consuetudinibus, quantumvis longissimis, & immemorabilibus, etiam cum asserta fama privilegii Apostolici, quas, & quæ illicita, irrationabilia declaramus, & pro reprobatis, illicitis, irrationabilibus, irritis, & annullatis perpetuo haberi volumus, decernimusque, & damnamus, ita quod in posterum illa, & illæ non possint unquam in Judicio, nec extra Judicium a quoquam quomodolibet allegari, deduci, probari, nec ab aliquo admitti ad quemcumque effectum, & quatenus opus foret adversus illos, illa, ac aliaque quæcumque quomodolibet præjudicialia harum serie eamdem Sedem Apostolicam, Romanamque Ecclesiam, & Ecclesias inferiores, ac Personas Ecclesiasticas quascumque plenarie, & plenissime ex justis causis Nobis benevisis, ac si talia numquam extitissent, in integrum, & pristinum, in quo antea erant, statum restituimus, reponimusque, ac reintegramus, præjudiciaque hujusmodi, ne in posterum perpetuis futuris temporibus fiant, etiam interdicimus, & prohibemus.

„ §. 10. Insuperque cum etiam Nobis innotuerit, quod aliquando in provisionibus Ecclesiarum Cathedralium, Metropolitanarum, Primatialium, Patriarchalium, aliisque Gratiis, & dispositionibus Apostolicis fuit ob incuriam quorumdam Sedis Apostolicæ, seu Romanæ Curiæ Officialium inadvertenter in præjudicium liberæ provisionis earum narrata, vel etiam forsan de facto admissa, præsentatio, nominatio, vel supplicatio alterius quantumlibet, ut præmittitur, qualificati absque eo quod de ejus Jure præsentandi, nominandi, vel supplicandi constitisset, & aliquando prædicta seu alia eidem Sedi Apostolicæ narrativa præjudicialis fortasse in prætenso Ecclesiarum ultimo statu, aut alias de libera provisione etiam per Litteras erectionis, aut alio modo appareret, seu constare posset, aliquando etiam in provisionibus Ecclesiarum pro cultu Divino, & ipsarum Ecclesiarum felici gubernio apponuntur diversa Decreta, quæ per obitum provisorum, vel alias asseruntur expirasse, cum nihilominus perdurare debeant, donec fuerint adimpleta.

„ §. 11. Quandoque etiam in concedendis Facultatibus, Indultis, seu aliis Gratiis per Sedem Apostolicam etiam Regibus, & Principibus, Rebuspublicis, seu Dominis, ac Feudatariis, quomodolibet qualificatis & speciali expressione dignis concedi solitis, in quibus juxta antiquum stylum prius erant habendæ Litteræ declarationis, & promissionis per privilegiatos scribendæ Papæ concedenti, quibus ipsi petentes facultates, & privilegia se e converso obligare debent pro observatione, & conservatione quarumcumque Immunitatum, Libertatum, & Jurium Sedis Apostolicæ, Ecclesiarum, & Personarum Ecclesiasticarum, ac bonorum Ecclesiasticorum quorumcumque, & tamen illis Litteris non receptis fuerunt concessæ Facultates, Indulta, & Gratiæ Apostolicæ præfatæ etiam absque aliquo onere illa intra aliquod tempus scribendi, & eidem Sedi præsentandi, immo etiam aliquando Officiales Cameræ Apostolicæ, sive notitiam Jurium, & scripturarum Cameræ non habentes, seu memoriam non retinentes, vel alias expediverunt sive expediri a Romanis Pontificibus, seu etiam a Nobis fecerunt, vel permiserunt vigore Conventionum, Concordatorum, Transactionum, & Compactorum cum Sede Apostolica initorum quasdam Gratias, Facultates, seu Concessiones, & Privilegia, uti debitas, ac debita, cum tamen Conventiones, Concordiæ, & Pacta, tunc per obitum Personarum, vel alias quomodolibet etiam ex lapsu temporum saltem in ea parte cessassent, seu expirassent, quæ omnia, eorumque singula etiam prætendantur in magnum ipsius Sanctæ Sedis redundare detrimentum.

„ §. 12. Idcirco motu, scientia, deliberatione, ac potestatis plenitudine paribus præsentium Litterarum tenore præfatas narrativas, enunciativas, seu assertiones quomodolibet eidem Sedi præjudiciales factas, seu admissas, ac respective easdem Facultatum, Indultorum, & Gratiarum Apostolicarum Concessiones, ac Litterarum expeditiones factas non expetaris, nec receptis Litteris ipsorum Privilegiatorum, seu Privilegiandorum, Concessiones quoque in vim Conventionum, & Pactorum quomodolibet expiratorum fuisse, & esse erroneas, erroneeque respective expeditas, nullumque propterea cum non sit æquum, ut error veritati prævaleat, intulisse, nec inferre potuisse, neque in futurum posse præjudicium Sedi Apostolicæ, ac statui Ecclesiarum, statumque ultimum ipsarum Ecclesiarum, & respective Civitatum, Terrarum, Dominiorum, Castrorum, & Locorum Jurisdictionalium prædictorum, & quarumcumque Facultatum, Gratiarum,

rum, Concessionum, & aliorum Jurium Sedis Apostolicæ Ecclesiarum inferiorum non fuisse, nec unquam esse attendendum, ubi de antecedenti contrario statu, vel initio constat, modo, & forma præmissis pariter declaramus, & respective omnia præjudicialia tollimus, & irritamus, ac Decreta in provisionibus prædictarum Ecclesiarum apposita non expirasse, nec expirare, sed donec adimpleta fuerint vigere, & in sequentibus censeri repetita etiam declaramus, sicque in posterum perpetuo observari volumus, quatenus umquam contingeret, tam super præsentium Litterarum, quam super quarumcumque Concessionum, Facultatum, Indultorum, Gratiarum, ac dispositionum Apostolicarum in favorem Imperatoris, Regum, Principum, Rerumpublicarum, Dominiorum, Nationum, Provinciarum, seu Regnorum per Romanos Pontifices Prædecessores Nostros. & per Nos concessarum, seu alias a Sede Apostolica emanatarum, interpretatione, vel declaratione hæsitari, vel dubitari, tunc omnibus, & singulis cujuscumque Status, Gradus, Conditionis, Qualitatis, ac Dignitatis, etiam Ecclesiasticæ existentibus, etiam quomodolibet, ut præmittitur, qualificatis, etiam Regularibus cujuscumque Ordinis, Instituti, Congregat. ac Societatis, de quibus individua expressio facienda foret, quamlibet interpretationem, ac declarationem sub majoris Excommunicationis latæ sententiæ, ac nullitatis omnium gerendorum pœnis, eo ipso, etiam nulla facta declaratione, incurrendis prohibemus, & interdicimus, & quamcumque declarationem quomodolibet necessariam, seu opportunam desuper quandocumque faciendam dumtaxat Nobis, ac Romanis Pontificibus Successoribus nostris Canonice intrantibus perpetuo reservamus, & ante factas declarationes hujusmodi, volumus præsentes nostras Litteras, & quascumque Litteras, Concessiones, ac Dispositiones Apostolicas prædictas intelligendas esse ad litteram prout jacent.

§. 13. Præsentes quoque Litteras, ac omnia, & singula in eis contenta etiam ex eo quod quicumque in præmissis, seu eorum aliquo interesse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes illis nullatenus consenserint, & ad ea vocati, citati, vel auditi non fuerint, minusque causæ, propter quas eædem præsentes emanarunt, deductæ, verificatæ, seu alias sufficienter, aut etiam ullo modo justificatæ non fuerint, nullo umquam tempore de subreptionis, obreptionis, nullitatis, aut invaliditatis vitio, seu intentionis nostræ, aut alio quantumlibet magno, inexcogitato, & substantiali defectu, aut ex quovis alio capite a Jure, vel facto, aut statuto, vel consuetudine resultante, sive præscriptionis etiam quadraginta annorum, & immemorabilis, ac enormis, enormissimæ & totalis læsionis, aut quoquo alio colore, vel prætextu etiam in corpore Juris clauso, seu quacumque caussa, & occasione etiam quantumvis justa, rationabili, & privilegiata, etiam tali, quæ ad effectum validitatis præmissorum necessario exprimenda foret, aut quod de voluntate nostra hujusmodi, & aliis superius expressis, seu relatis nihil ullibi appareret, seu aliter probari posset, notari, impugnari, invalidari, retractari, in Jus, vel Controversiam revocari, aut ad terminos Juris, aut aliud quodcumque Juris, facti, gratiæ, vel Justitiæ remedium impetrari, seu etiam motu proprio, & alias quomodolibet concedi, aut sic impetrato, vel concesso quempiam uti, seu se juvare in Judicio, vel extra illud minime posse, sed easdem præsentes semper validas, firmas, ac efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac ab omnibus, & singulis, ad quos spectat, & spectabit, quomodolibet in futurum inviolabiliter observari.

§. 14. Sicque, & non aliter in præmissis omnibus, & singulis per quoscumque Judices ordinarios, & Delegatos etiam Palatii Apostolici Auditores, ceterosque Præsidentes, ac Cameræ prædictorum Ministros, & Officiales, nec non S. R. E. Cardinales, etiam Vice-Cancellarios, ac etiam de Latere Legatos, ejusdemque Sedis Nuncios, ac quascumque Congregationes, etiam specialem expressionem requirentes, etiam quorumcumque S. R. E. Cardinalium, & Prælatorum, & quosvis alios quacumque auctoritate fulgentes, nunc, & pro tempore existentes, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, declarandi, interpretandi facultate, & auctoritate semper, & ubique judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane quidquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari similiter decernimus.

§. 15. Non obstantibus præmissis, & quibusvis Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, tam generalibus, quam specialibus, etiam in Conciliis universalibus editis, & quatenus opus sit Regula nostra de non tollendo Jure quæsito, & fel. record. Pii IV. etiam Prædecessoris nostri de gratiis qualecumque interesse Cameræ Apostolicæ concernentibus,

bus, infra certum tunc expressum tempus in eadem Camera præsentandis, ac registrandis, ita ut præsentari, seu registrari necesse sit. Nec non quibusvis conniventiis, tolerantiis, consensibus, taciturnitatibus, permissionibus, usibus, consuetudinibus etiam longissimis, & immemorabilibus, etiam cum asserta fama privilegii Apostolici, ac statutis etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis alia firmitate roboratis, Privilegiis quoque, Indultis, Concessionibus, Licentiis, & Litteris Apostolicis quibuscumque Personis, etiam ut præmittitur, qualificatis, ac Provinciis, Regnis, Civitatibus, Universitatibus, Ecclesiis, Ordinibus etiam S. Joannis Hierosolymitani, Congregationibus, Institutis, etiam Societatis Jesu, aliisque Locis, & Personis quibuslibet, etiam nostra scientia, deliberatione, ac potestatis plenitudine similibus etiam consistorialiter sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis; aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, & decretis etiam irritantibus & aliis quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, editis, factis, ac pluries, & iteratis vicibus confirmatis, approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis etiamsi pro sufficienti illorum derogatione de illis, eorumque totis ten. specialis, specifica, individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio facienda, aut alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum inserti essent, præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, & insertis, formamque in illis traditam pro servata habentes ad præmissorum effectum specialiter, & expresse derogamus, ac derogatum esse volumus, ceterisque contrariis quibuscumque. Non intendimus autem per præsentes tollere declarationes, & caussarum terminationes, ac alia, quæ etiam respectu Jurisdictionalium tam Allodialium, quam Feudalium præsertim in ditione temporali Sedis Apostolicæ consistentium factæ, seu facta fuerunt hucusque vel in futurum fient judicialiter, vel etiam extrajudicialiter, caussa tamen cognita in Romana Curia per Rotam, vel Cameram, aut etiam per specialiter deputatam a Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris, vel a Nobis, seu a Successoribus nostris Congreg. aut Judicem, nec etiam tollere centenariam præscriptionem concurrentibus de Jure requisitis, nec immemorabilem, nisi in Casibus, in quibus per Sacros Canones, seu Concilia Universalia, vel Constitutiones, Ordines, aut Dispositiones Apostolicas illa reprobatur, seu illi derogatur, aut alias de Jure illa non suffragatur, firma tamen, & illibata remanente Bulla Cœnæ Domini, tam per Nos, & Romanos Pontifices Prædecessores nostros publicata, quam in posterum a Nobis, & Successoribus nostris publicanda, quoad omnia, & singula, quæ in ea continentur.

„ §. 16. Volumus autem &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris die 5. Junii 1641. Pontificatus Nostri Anno Decimo Octavo.

In qua Constitutione, ut vides, decernit, & declarat Pontifex: Primo, quod impositiones, & exactiones quarumcumque contributionum, & collectarum, ac gabellarum super Ecclesiarum, vel Monasteriorum, & Locorum Piorum bonis, vel fructibus, sint prorsus invalidæ, & illicitæ, ac indebitæ, etsi a sponte consentientibus sint datæ, ac solutæ, sine speciali facultate Sedis Apostolicæ. Secundo, esse nullas, & illicitas, etiam non obstante, quod per tempus quantumvis longissimum, & immemorabile sint exactæ, aut solutæ. Tertio etiamsi sint solutæ, vel exactæ sub prætextu Apostolici privilegii accepti. Quarto, etiamsi sint exactæ, vel solutæ cum tolerantia, facultate, ac permissione Prælatorum Ecclesiasticorum inferiorum Episcoporum, Abbatum, ac Præpositorum, Generalium, Provincialium, Priorum, Rectorum &c. immo, & Legatorum, ac Nunciorum Sedis Apostolicæ. Quinto, restituuntur in integrum omnia præjudicialia in contrarium facta, & præcipitur, ut numquam deinceps talia attententur. Sexto, etiamsi ea sint attentata per Imperatores, & Reges, & quoscumque alios sufficienti, ac legitima facultate Apostolica non munitos. Septimo, etiamsi hujusmodi præjudicialia immunitati Ecclesiasticæ sint attentata sub prætextu, quod Bullæ, seu Constitutiones Apostolicæ non fuerint publicatæ, vel usu receptæ, prout habetur *in cit. Bulla* §. 4. Denique *in* §. 13. & 14. adduntur clausulæ derogatoriæ, & adimitur Judicibus, omnibus Ordinariis, & Delegatis quacumque auctoritate præditis aliter judicandi, declarandi, & interpretandi facultas. 69

70 Quamvis autem Ecclesiæ, Ecclesiasticæque personæ, ac bona, & res ipsarum quælibet immunes, & exemptæ sint ab omnibus Exactionibus, Collectis, Tributis, & Oneribus novis, & extraordinariis etiam illis, quæ ob bonum commune Reipublicæ in casu necessitatis

tatis communis, tam Clericos, quam Laicos tangentis imponuntur, ita ut quacumque necessitate, etiam belli, famis, & pestis emergente, ab eis, vel ab earum bonis nihil exigi possit, ut expresse defendit Abbas *in cap. Ex litteris* 16. *de vita & honestat. Clericorum num.* 12. *& in cap. Non minus* 4. *de Immunit. Eccles. num.* 3. Pignatell. *tom.* 3. *cons.* 15. *per totum*. Fagnan. *in cap. Non minus* 4. *de Immun. Eccles. a n.* 45. Barbosa *in cit. cap. Non minus*, cum communissima Canonistarum;

71 Tamen seu copulative concurrentibus conditionibus tempore necessitatis, Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ Personæ ratione suorum bonorum tenentur ad Collectas, Exactiones, & Contributiones extraordinarias. *Est omnium communis* cum Rota, quæ has sex necessarias conditiones adducit præcisis verbis: *In Brundusina Gabelle* 13. *Februarii* 1604. *coram Penia*. Primo, *Ut adsit magna necessitas, cui alias facile subveniri non possit, nisi Clerici cum Laicis contrahunt, ut probatur in d. cap. Non minus, ubi expresse notat Abb. n.* 5. *vers. Secundo sequitur, & d. cap. Adversus*, de Immunit. *Eccles. ubi Abbas n.* 4. *Et clarius apparet per extravag. Benedicti XI. sub t. de Immun. Eccles.* Secundo, *debet concurrere communis utilitas, vel saltem pietas, ut in dict.* C. *Non minus & c. Adversus, & c. Pervenit, de Immunit. Eccles. & de pietate consideravit textus in l. Ad instructiones*, C. *de Sacros. Eccles.* Tertio, *oportet quod onus illud sit tale, ut ad illud sustinendum Laici non sufficiant, quia Clerici, & Ecclesia solum tenentur cum Laicis contribuere in subsidium, & ubi Laicorum non suppetunt facultates, ut in dict.* C. *Non minus, c. Adversus; quas conditiones consideravit Benedictus in dict. Extravag. de Immunit. Eccles. ibi: Caeterum solicite attendant Ecclesiarum Prælati, & alii Clerici Lateranense Concilium, quod in hujusmodi subventionibus solum casum necessitatis, aut communis utilitatis, ubi Laicorum ad id non suppetunt facultates, deliberatione provida noscitur excepisse*. Quarto, *requiritur, ut ad onus hujusmodi imponendum vocetur, & consentiat totus Clerus, nec sufficeret Episcopus cum Capitulo, quia quod omnes tangit, ab omnibus particulariter debet approbari; cap. Cum omnes, de Regul. Juris in* 6. *Et probatur in d. cap. Non minus, n.* 4. *&* 5. *notab.* Quinto, *in istis oneribus imponendis ad effectum, ut Clerus teneatur, potissimum requiritur, ut Papa consulatur, & ipso consulto, & non alias Clerici contribuant, d. cap. Adversus, ubi notat Abb. n.* 4. *vers. quarto requiritur; & sic fuit expresse cautum per Benedictum XI. in d. Extravag. de Immunit. Eccles. & merito, quia si arbitrio Episcoporum, & Cleri hoc relinqueretur, facile contingerent hujusmodi impositiones, & onera per ambitum, & preces Principum, & Ministrorum Laicorum, quibus occurrere solent Romani Pontifices, qui non aliter, quam caussa cognita, illas facultates, ut Clerici contribuant, concedere solent*. Postremo *requiritur, quod ad hæc onera, & impositiones solvendas, postquam prædictis requisitis concurrentibus imposita fuerint, Clerici, & Personæ Ecclesiasticæ, non a Ministris Laicis, sed a suo Episcopo, & Superiore Ecclesiastico compellantur; Principes enim, & sæculares Potestates non possunt in his se intromittere. Ita Innocent. in dict. cap. Non minus n.* 6. *vers. Quamvis ad ea, & Bald. in dict.* C. *ad Instructiones n.* 5. *vers. Adhuc tamen, & n.* 8. *vers. Quod verum credo*, C. *de Sacros. Eccles. & Innocentium, & Baldum communiter sequuntur Doctores, & signanter Abbas in dict.* C. *Non minus n.* 18. *vers. Dicit tamen de Immunitat. Eccles. & Guid. Papa dec.* 18. *in fin. vers. Si tamen dicti viri &c.* Hactenus decisio Rotæ, quam sequuta est Sac. Congreg. ut in sequenti Decreto: *Sacra Congreg. Eminentissimorum Cardinalium controversiis Jurisdictionalibus præpositorum alias censuit, Bona per Ecclesiasticos possessa gaudere exemptionibus a quibuscumque impositionibus, & oneribus, quæ non sunt copulative certa, realia, & invariabilia, juxta decisionem in Brundusina Gabellæ coram bonæ mem. Penia; & Concordantes, nec non ab impositionibus Cameralibus, etiam comprehensivis Ecclesiasticorum, quando Ecclesiastici libertatem ea non solvendi præscripserint juxta decretum anni* 1600. *tempore Sanctæ mem. Clementis VIII. Dat. hac die* 28. *Aprilis* 1640. *refert Barbosa Juris Ecclesiast. univers. lib.* 1. *cap.* 39. §. 5. *n.* 8.

Additiones ex aliena manu.

Immunitas Bonorum Ecclesiasticorum a contributionibus & collectis, legibus etiam civilibus fundatur; Videsis *Legem* 5. *C. de SS. Eccles.* quæ *in Codice Theodosiano* est Lex 40. *de Episc. & Cler.* Quinimo hac lege spectata, adeo ampla erat immunitas Bonorum Ecclesiasticorum, ut ea ne contribuere quidem tenerentur in itinerum, & pontium instructiones. Undecim vero post annis Ecclesiastica Bona collectione hac non fuerunt amplius immunia; *L.* 5. *C. de SS. Eccles.* At immunia adhuc manserunt a sordibus muneribus, & extraordinariis collectionibus. Sordida munera recen- 72 73 74 75

sent

sent *Lex* 12. C. *de excus. muner. Lex* 15. & *Lex* 18. *Cod. Theod. de extraord. sive sord. muner.* Tum sigillatim perlustrat Muller. *de immunit. præd. Eccles. a mun.* §. 18. *& sequent.* Extraordinarias itidem collectiones declarat Muller. ubi supra §. 32. *& sequent.*

76 Constat etiam *ex d. L.* 5. *C. de SS. Eccl.* Bona Ecclesiastica gavisa olim fuisse immunitate illa, adhibito discrimine, utrum Ecclesiæ essent in dotem datæ, an vero alio quocumque titulo in Ecclesiam translata ad ejus patrimonium augendum; Ziegler. *de Dot. Eccles. cap.* 12. §. 59. In Concilio vero Wormatiensi *c.* 50. relato *in cap.* 23. *quæst.* 8. & *c.* 1. *de Censib.* videtur inter bona quædam distinctio nata. Statutum namque fuit, ut unicuique Ecclesiæ unus mansus integer absque ullo servitio attribueretur, atque Presbyteri, neque de domibus, neque de atriis, vel de hortis juxta Ecclesiam positis, neque de præscripto manso aliquod servitium facerent præter Ecclesiasticum. Si quid vero amplius habuerint, inde *majoribus*, (vel ut alii legunt, *Senioribus*) suum debitum impenderent servitium.

77 (marginal number beside "clesf. cap. 12.")

78 Hinc autem facilis evadit resolutio ejus quæstionis, de qua agit Barbosa *Jur. Eccles. univ. lib.* 1. *cap.* 36. §. 5. *num.* 35. an bona, quæ priusquam Ecclesiæ obvenirent, obnoxia erant tributis & oneribus, eo ipso quod Ecclesiastica fiant, immunia evadant a tributis & gabellis. Licetque nonnulli id simpliciter asseruerint, rectius tamen Barbosa explosis horum sententiis illa bona propterea immunia fieri negat, quod tributa, & exactiones sint onera ipsi rei inhærentia, adeoque ad Ecclesiam quoque transeant tanquam eorum possessorem.

79 (marginal number beside "bellis.")

80 Intellige vero cum eodem Barbosa *num.* 59. de onere reali ipsi fundo inhærente, non autem Personis propter bona imposito. Probeque laudatus Auctor advertit, quod bona nullo onere antea affecta, libera quoque in Ecclesiam transeant, & mutata pristina qualitate, ab extraordinariis, quæ noviter imponuntur, immunia sint.

81 (marginal number beside "tem Personis")

82 De Conductoribus Bonorum Ecclesiasticorum quæri solet, an gaudeant ii eodem Immunitatis privilegio? Affirmant communiter Doctores; vide Carpzov. *l.* 2. *Jurisp. Consistor. defin.* 300. Bohemer. *in Jur. Paroch. sect.* 5. *c.* 3. §. 14. *Quamvis enim* (inquit Bohemer. *loc. cit.*) *intuitu Ecclesiæ hoc privilegium concessum sit, quia tamen adhuc Ecclesia illa mediante possidet, licet ea locando in alium transferat, in ejus damnum & præjudicium vergeret, si Conductor ad solvenda tributa obstringeretur, quia regulariter Conductor non obstringetur, quia regulariter Conductor non obstringetur ad tributa; quamvis Fiscus possessionem sequatur &c. tamen nisi aliud actum a Locatore Conductor repetere potest, quæ tributorum nomine solvit &c. adeoque in effectu gravaretur Ecclesia, & sic contra Immunitatem suam teneretur ad collectas*; Confer etiam Rotam *in Cervien. Dazii vini* 13. *Junii* 1746. §. 17. *coram clar. mem. Millin.*

An autem, & quatenus Emphyteutæ & coloni partiarii, qui bona Ecclesiastica possident, tali Immunitate fruantur, tradunt Menoch. *de Arbit. cap.* 562. *per tot.* Tamburin. *de Jur. Abb. tom.* 1. *disp.* 15. *quæst.* 21. *pariter per tot.* Tum an hoc privilegio gaudeant possessores Bonorum Ecclesiasticorum, non simplices uti Conductores, sed jure hæreditario, vel Coloni perpetui talia possidentes, excutiunt Carpzov. *Jurisprud. Consist. lib.* 2. *defin.* 307. Bohemer. *in Jur. Parochial. sect.* 5. *cap.* 3. §. 15. 83

84 (marginal number beside "per tot. Tum an hoc privilegio")

Gravior est quæstio, an emptores fructuum Bonorum Ecclesiæ gaudeant immunitate illa, qua gaudet ipsa Ecclesia? Invaluit autem hæc distinctio, quod aut in pactum deducta ab Ecclesia fuit immunitas, & gaudere illa ipsa immunitate debeant emtores; aut immunitas minime conventa fuit, & non est cur ea gaudere debeant emtores; Ita post alios distinguit Piton. *discept. Eccles.* 158. *fer. per tot.* quem sequuta est Sac. Congregatio Immunitatis *in Fanen.* 13. *Februarii* 1754. 85

Alterum privilegium bonis Ecclesiasticis competens consistit in eo, quod sunt exempta a sæculari jurisdictione, & subjecta tantummodo jurisdictioni Ecclesiasticæ; Sed de eo alibi fuse differemus. 86

Articulus III.

De Pœnis violantium Immunitatem Bonorum Ecclesiasticorum, & de absolutione.

Ultra gravissimam Sacrilegii culpam, triplex potissimum pœna incurritur a violantibus Immunitatem Bonorum Ecclesiasticorum. 1

Prima pœna est, quod omnia eorum acta contra talem Immunitatem, omnesque Constitutiones, & sententiæ, quæ a collectantibus Ecclesias, vel Ecclesiasticos, ac compellentibus ad contribuendum etiam pro necessitatibus communibus sunt editæ, vel de ipsorum mandato promulgatæ, ipso Jure sint irritæ, nec ullo umquam tempore valituræ, textu expres- 2

so

so in cap. *Adversus* 7. *de Immunit. Eccles.* ibi: *Quia vero nec sic quorumdam malitia contra Dei Ecclesiam conquievit, adjicimus, ut Constitutiones, & sententiæ, quæ a talibus, vel de ipsorum mandato, fuerint promulgatæ, inanes, & irrita habeantur, nullo umquam tempore valituræ:* Et ratio est quia *ex Regul. Juris* 26. *in* 6. *Ea quæ fiunt a Judice, si ad ejus non spe-*
3 *ctant Officium, viribus non subsistunt.* Secunda pœna est, quod teneatur restituere ea omnia, quæ ab Ecclesiis, & Ecclesiasticis Personis, aut bonis earum exegerunt; *citat. cap. Non minus*, ibi: *Donec satisfactionem impenderint competentem; Et est communis.* Quidquid enim injuste acquiritur, aut usurpatur, restitui debet, & a fortiori si vi, vel minis fuerit extortum; ut habetur expresse Levit. 6. ibi: *Qui vi aliquid extorserit ... omnia integra pri-*
4 *num restituat.* Tertia pœna est, quod incurrant ipso Jure, & facto Excommunicationem majorem; *cap. Non minus* 4. *de Immunit. Eccles.* ibi: *Sub anathematis districtione talia prohibemus, cap. Adversus* 7. *Tit. eod.* ibi: *Provide præsumptionem hujusmodi sub anathematis districtione prohibuit; cap. Quamquam* 4. *de Censibus in* 6. ibi: *Excommunicationis sententiam ipso facto incurrat*, concordat *Clement. Quoniam cap. unic. de Immunit. Eccles. & Extravagant. Quod olim cap.* 1. *tit. eod.* Et expresse Bulla Cœnæ §. 18. & Constitutio Urbani VIII. incipiens *Romanus Pontifex*, supra *art.* 2. *sub num.* 68. relata.

5 Hujus Excommunicationis pœnam incurrunt omnes, & singuli sine expressa speciali licentia Romani Pontificis exigentes ab Ecclesiis, Ecclesiasticisque Personis, aut earum bonis Collectas, Decimas, Talleas, Præstantias, & quæcumque alia hujusmodi; *cap. Non minus* 4. & *c. Adversus* 7. *de Immunit. Eccles. c. Quia nonnulli* 1. *eod. tit. in* 6. Constitut. cit. Urbani VIII. incip. *Romanus Pontifex*, & expresse Bulla Cœnæ §. 18. ibi: *Quive Collectas, Decimas, Talleas, Præstantias, & alia onera Clericis, Prælatis, & aliis Personis Ecclesiasticis, ac earum Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, proventibus hujusmodi absque simili Romani Pontificis speciali, & expressa licentia imponunt, & diversis etiam*
6 *exquisitis modis exigunt.* Item qui Pedagia, Quidagia, Talleas, vel Vectigalia eisdem imponunt, vel ab eis exigunt, etiam pro rebus propriis ipsorum Ecclesiasticorum; *cap. Quamquam* 4. *de Censibus in* 6. ubi expresse statuitur, *Ecclesias, & Ecclesiasticas Personas ad Pedagia, & Quidagia penitus non teneri, nec ad exhibendum, vel solvendum talia pro rebus suis propriis, quas non caussa negotiandi deferunt, vel deferri faciunt, aut transmittunt, etiam contraria consuetudine quacumque, quæ dicenda est corruptela verius, non obstante.* Immo hanc Ex- 7
communicationem incurrunt, qui sic imposita etiam a sponte dantibus, & concedentibus (hoc est sine alia vi, aut coactione præter exactionem, seu impositionem) recipiunt; Bulla Cœnæ *in citat.* §. 18. ibi: *Aut sic imposita etiam a sponte dantibus, & concedentibus recipiunt*, & citat. Constitut. Urbani VIII. incip. *Romanus Pontifex* §. 6. ibi: *Etiam a sponte dantibus, & contribuentibus*, & Sacræ Congregat. *in Adrien.* 27. *Septembris* 1632. & *in Vicentina* 15. *Junii* 1638. vide *in decretis supra relatis art.* 2. *n.* 24. & *seqq.* Item eam in- 8
currunt omnes, qui per se, vel per alios, directe, vel indirecte prædicta faciunt, procurant, vel exequuntur, aut in eisdem auxilium, consilium, vel favorem præstant, sive sint supremi Principes cujuscumque præeminentiæ, seu Dignitatis, etiam Imperialis, Regalis, Ducalis &c. sive sint subordinati Senatus, Magistratus, aut alii hujusmodi Præsidentes, & Judices, sive sint infimi servi, vel Famuli, aut Lictores, vel Satellites, aut Milites directe, vel indirecte exequentes, vel ad executionem juvantes, textu expresso *in citata* Bulla Cœnæ §. 18. ibi: *Nec non qui per se, vel alios directe, vel indirecte prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel favorem præstare non verentur, cujuscumque sint Præeminentiæ, Dignitatis, Ordinis, Conditionis, aut Status, etiamsi Imperiali, aut Regali præfulgeant Dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones, & alii Potentatus quicumque etiam Regnis, Provinciis, Civitatibus, & Terris quoquomodo Præsidentes, Consiliarii, & Senatores, aut quavis etiam Pontificali Dignitate insigniti. Innovantes Decreta super his per Sacros Canones tam in Lateranensi novissime celebrato, quam aliis Conciliis Generalibus edita cum Censuris, & pœnis in eis contentis.*

Quinimmo etiam successores in officio im- 9
ponentium collectas, vel onera Ecclesiasticis excommunicationem incurrunt, nisi intra mensem satisfecerint, textu expresso *in cit. cap. Adversus* 7. *de Immunitate Eccles.* ibi: *Successorem ipsius, nisi satisfecerit intra mensem, manere decernimus Ecclesiastica censura conclusum, donec satisfecerit competenter; cum succedat in onere, qui in honore substituitur;* Hujusmodi autem

tem successores, ne Excommunicatione obstringantur, tenentur ad satisfactionem, curando satisfactionem præstari a Communitate, in cujus utilitatem concessum est tributum, seu collecta; vel constringendo satisfactionem præstari ab iis, quibus collectæ applicatæ sunt; nam quantum ad hoc merito succedunt in onere, qui succedunt in honore, sive Officio, & Magistratu, ut dicitur *in citato cap. Ad-*
10 *versus*. In defectu vero Communitatis, vel illorum, quibus collectæ applicatæ sunt, si successores in Officio sint etiam Hæredes prædecessorum, qui Collectam imposuerunt, tenentur ipsi ad restitutionem damni, quod Ecclesiæ, vel Ecclesiasticæ Personæ ex impositione illius Collectæ passæ sunt; nam cum in tali casu, & defectu tenerentur ad restitutionem ipsi prædecessores, qui Collectam imposuerunt, ut colligitur *ex cit. cap. Adversus 7. de Immunit. Ecclesiast.* & tenet Abbas ibi *num. 9.* Pirhing. *lib. decretal. tit. 49. sect. 3.* §. 7. *n.* 91. & alii, & hæreditas transeat cum suo onere per vulgaria; *arg. cap. Ex litteris 5. de Pignoribus*, ibi: *Cum bona cum suo onere transierint ad quemlibet possidentem, & cap. Cum non sit 33. de Decimis*, ibi: *Quoniam res transit cum suo onere*, ideo evidenter sequitur ad eandem restitutionem teneri in tali defectu etiam successores, si sint Hæredes; Sic Suarez *disp. 21. de Censuris sect. 2. num.* 101. & cum aliis Barbosa *in cit. cap. Adversus n. 4.*
11 *&* 5. Si vero successores in Officio non sint Hæredes, non tenentur ex propriis bonis satisfacere, seu restituere, cum ipsi non deliquerint, nec aliquid ex Collectis ab Ecclesia datis usurpaverint; adeoque si intra mensem non possint satisfactionem præstare, non incurrent Excommunicationem, quia revera non deliquerunt; Pirhing *lib. 3. Decretal. tit. 49. sect. 3.* §. 7. *n.* 91. & alii.

12 A præfata Excommunicatione incurrenda, nulla consuetudo etiam immemorabilis, nulla præscriptio, nullum privilegium, nullusque alius titulus excusat; *cap. Quamquam 4. de Censibus n. 6.* ibi: *Contraria consuetudine quacumque* (*quæ dicenda est corruptela verius*) *non obstante*. Et expresse Bulla Cœnæ §. 24. ibi: *Non obstantibus Privilegiis, Indulgentiis, Indultis, & Litteris Apostolicis, generalibus, & specialibus, supradictis, vel eorum alicui, seu aliquibus aliis cujuscumque Ordinis, Status, vel Conditionis, Dignitatis, & Præeminentiæ fuerint, etiamsi, ut præfertur, Pontificali, Imperiali, Regali, seu quavis Ecclesiastica, & mundana præfulgeant Dignitate, vel eorum Regnis, Provinciis, Civitatibus, seu Locis a prædicta Sede ex quavis causa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, & sub quavis alia forma & tenore, ac cum quibusvis clausulis, etiam continentibus, quod excommunicari, anathematizari, vel interdici non possint per Litteras Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de Privilegiis, Indulgentiis, Indultis hujusmodi, ac de Ordinibus, Locis, Nominibus propriis, Cognominibus, & Dignitatibus eorum mentionem, nec non consuetudinibus, etiam immemorabilibus, ac præscriptionibus quantumcumque longissimis, & aliis quibuslibet observantiis scriptis, per quæ contra hos nostros processus, ac sententias, quo minus includantur, in eis se juvare valeant, vel tueri; quæ omnia quo ad hoc, eorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, insererentur, præsentibus pro expressis habentes, penitus tollimus, & omnino revocamus, cæteraque contraria quæcumque*. Nec valet obji- 13
cere, quod Bulla Cœnæ Domini non sit ubique recepta, & consequenter non ubique obliget, cum Lex non recepta, vel non promulgata, non obliget secundum plures Doctores. Non valet, inquam, quia Alexander VII. anno 1665. *die 24. Septembris* inter alias propositiones etiam sequentem ordine 28. damnavit. *Populus non peccat, etiamsi absque ulla caussa non recipiat Legem a Principe promulgatam*. Immo dato, & non concesso, quod Leges a- 14
liæ non obligent in locis, in quibus non sunt receptæ, & promulgatæ, obligant tamen Leges, & Constitutiones Pontificiæ pro Immunitate Ecclesiastica editæ (inter quas præcipua est Bulla Cœnæ) non obstante prætextu Legis non receptæ, aut non promulgatæ, prout expresse sancivit Urbanus VIII. in allata Constit. incip. *Romanus Pontifex* §. 4. ibi: *Etiam sub prætextu quod Bullæ, seu Constitutiones Apostolicæ non fuerint publicatæ, vel usu receptæ, aut contrario usu decennali, & quantumlibet longissimo, ut prætenditur, abrogatæ*. Unde Bulla Cœnæ etiam in locis, ubi non est 15
promulgata, quo ad ea, quæ pro Immunitate Ecclesiastica reali, & Personali disponit, certissime obligat, & vim suam habet, ut clarissime patet ex citatis verbis Urbani VIII.

A præfata Excommunicatione, aliisque pœ- 16
nis extra articulum mortis nullus præter Romanum Pontificem absolvere potest; Et in 17
articulo mortis nullus absolvere potest, nisi Violatores prius cautionem præstent de satisfaciendo, seu restitutionem faciendo, & mandatis Ecclesiæ integre parendo, & similia non ul-

ulterius faciendo, ut habetur expresse in cit. Bullæ Cœnæ §. 21. ibi : *Cæterum a prædictis sententiis nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, nisi in articulo mortis constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautione præstita absolvi possit etiam prætextu quarumvis facultatum, & Indultorum quibuscumque Personis Ecclesiasticis Sæcularibus, & quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium, & Militarium Regularibus, etiam Episcopali, vel alia majori Dignitate præditis, ipsisque Ordinibus, & eorum Monasteriis, Conventibus, & Domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & Locis Piis; nec non Laicis etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per Nos, & dictam Sedem, ac cujusvis Concilii Decreta, verbo, Litteris, aut alia quacumque scriptura in genere, vel specie, concessorum, innovatorum, aut concedendorum,*
18 *& innovandorum*. Advertendum tamen hic, quod dato casu, quo aliquis similis Violator cautionem præstare vere non posset, adhuc in simili casu posset absolvi, dummodo firmiter proponeret, & promitteret de satisfaciendo, seu restitutionem fideliter faciendo, & de stando totaliter Ecclesiæ mandatis, & similia non amplius faciendo. *Communis*.

19 Si aliquis alius, quam Romanus Pontifex extra mortis articulum, vel in articulo mortis, non servatis præfatis conditionibus, similem Violatorem absolveret, gravissime peccaret, Excommunicationem incurreret, & gravius spiritualiter, & temporaliter adhuc contra eum posset procedi. Sic expresse cit. Bulla Cœnæ §. 22. ibi : *Quod si forte aliqui contra tenorem præsentium talibus Excommunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorum alicui absolutionis Beneficium impendere de facto præsumpserint, eos Excommunicationis sententia innodamus, gravius contra eos spiritualiter, & temporaliter, prout expedire noverimus, processuri*.

20 Immo nulla absolutio, etiam per Romanum Pontificem facta, Violatoribus Immunitatis suffragatur, nisi prius a præmissis cum vero proposito ulterius similia non committendi, destiterint, seu facta decreta contra Ecclesiasticam libertatem publice revocaverint, & ex Archivis, Librisque, in quibus fuerant annotata, expunxerint, & de his Pontificem certiorem fecerint; Sic expresse cit. Bulla Cœnæ §. 23. ibi : *Declarantes, ac protestantes quamcumque absolutionem etiam solemniter per Nos faciendam prædictos Excommunicatos sub præsentibus comprehensos, nisi prius a præmissis cum vero proposito ulterius similia non committendi, destiterint : ac quo ad eos, qui contra Ecclesiasticam Libertatem, ut præfertur, statuta fecerint, nisi prius statuta, Ordinationes, Constitutiones, Pragmaticas, & Decreta hujusmodi publice revocaverint, & ex Archivis, seu Capitularibus Loci, aut Libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri, & cassari, ac Nos de revocatione hujusmodi certiores fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter suffragari, quin etiam per hujusmodi absolutionem, aut quoscumque alios actus contrarios, tacitos vel expressos, at etiam per patientiam, tolerantiam nostram, vel Successorum nostrorum quantocumque tempore continuatam in præmissis omnibus, & singulis, ac quibuscumque Juribus Sedi Apostolicæ, aut S. R. E. undecumque & quandocumque quæsitis vel quærendis nullatenus præjudicari posse, aut debere*.

ARTICULUS IV.

De Bonis Laicalibus; & præcipue de Bonis Conjugum, & Filiorum Familias, quoad suum esse, proprietatem, & usumfructum.

Bona Conjugum alia sunt Dotalia, alia Paraphernalia, alia Antiphernalia, alia Pro- 1
pria, alia Communia. Bona *Dotalia* sunt ea, 2
quæ ab Uxore, vel ab alio nomine ipsius dantur Marito ad onera Matrimonii sustinenda, puta ad alendam Uxorem, Liberos, & Familiam. Hæc enim cura Marito incumbit; adeoque horum bonorum dotalium ususfructus pertinet totaliter ad Maritum, quamdiu Matrimonium consistit; Textu expresso *in l. 7. ff. de Jure Dotium*, ibi : *Dotis fructum ad Maritum pertinere debere, æquitas suggerit; cum enim ipse onera Matrimonii subeat, æquum est etiam*
fructus percipere. Proprietas autem horum bo- 3
norum pertinet ad Uxorem; *L. In rebus 30. Cod. de Jure dotium; L. Quamvis 75. ff. eodem*. Immo bonorum dotalium proprietas ita spectat ad Uxorem, ut pro eis sint ipsi tacite hypothecata omnia bona Mariti, donec sibi talia bona Dotalia restituantur; *Text. clar.*
l. In rebus 50. Cod. de Jure Dotium. Quare 4
soluto Matrimonio per mortem Viri, præfertur Uxor in repetenda Dote omnibus aliis creditoribus, etiam tempore prioribus, & hypothecam habentibus; *l. Assiduis 12. Cod. qui pot. in pign. hab.* ubi sic expresse habetur : *Sancimus ex stipulatu actionem, quam Mulieribus jam pro Dote restituenda dedimus, cuique etiam tacitam donavimus inesse hypothecam, po-*

tio-

*tiora Jura contra omnes habere Mariti credito-
res, licet anterioris sint temporis privilegio val-*
5 *lati*. Quin etiam durante Matrimonio, si Ma-
ritus ad inopiam vergat, ita ut periculum sit,
ne dotem aggrediatur, & absumat, fas est
Uxori eam repetere; *L. Si constante, in princip.*
*24. ff. solut. Matrim. l. Ubi adhuc 29. Cod. de
Jure Dot. & Authent. Quod locum, C. de Col-*
6 *lat.* Dantur tamen duo præcipui casus, in qui-
bus proprietas, seu dominium dotis plene tran-
sit ad Maritum; sed cum obligatione tantum-
dem soluto Matrimonio restituendi; Primus
casus est, si Dos consistat in numerata pecu-
nia, vel aliis rebus usu consumptibilibus;
Tunc enim quasi Mutui contractus intervenit,
adeoque Maritus plenum dominium recipit
ipsius pecuniæ cum sola obligatione restituen-
di tantumdem ejusdem generis, & qualitatis
soluto Matrimonio; *arg. l. Res in Dotem 42.
ff. de Jure Dotium*; Secundus casus est, si Res
Dotales usu non consumptibiles, ut puta do-
mus, prædium &c. Marito æstimatæ tradan-
tur, non quidem eo solo animo, ut sciatur
earum valor, si forte deperditæ, vel diminu-
tæ fuerint culpa Mariti, sed ita æstimatæ,
ut æstimatio faciat venditionem, & emptio-
nem; nam tunc Maritus acquirit dominium
ipsarum, & summæ pecuniæ taxatæ veluti
pretii debitor efficitur, ac soluto Matrimonio
potest retinere rem, & offerre, seu restituere
pecuniam taxatam; *textu claro l. Quoties 5.*
7 *Cod. de Jure Dotium*. Et in his duobus casi-
bus bonorum dotalium periculum spectat ad
Maritum; *arg. l. Res in dotem 42. ff. de Ju-
re dot.* quod alioquin ad Uxorem tanquam do-
minam bonorum dotalium pertineret, si sine
dolo, aut culpa Mariti deteriorarent, vel om-
nino perirent, ut colligitur *ex l. Plerumque
10. ff. de Jur. Dot. juncta l. pen. & ultim. ff.
soluto Matrimonio, quemadmodum dos petatur,
& l. ultim. Cod. de pactis conventis; Gloss.
verb. Dolum*.

8 Bona *Paraphernalia*, seu extradotalia sunt
omnia alia bona Uxoris extra dotem, sic di-
cta a vocabulo Græco *Para*, idest extra, &
pherna, idest Dotem; *text. & DD. in l. Hac*
9 *lege 8. Cod. de pactis conventis*. Horum bono-
rum *Paraphernalium*, seu extradotalium habet
Uxor plenam proprietatem, administrationem,
& usumfructum, ita ut Maritus sine ejus con-
sensu nequaquam hujusmodi bonis se immisce-
re possit; *l. Hac lege 8. Cod. de pactis conven-
tis*, quamvis bonum, atque consultum sit *Mu-
lieri, quæ seipsam Marito committit, res etiam
ejusdem pari arbitrio gubernari*, ut expresse ha-
betur *in cit. l. Hac Lege 8. Cod. de pactis con-
ventis*. Et in casu, quo administratio bono- 10
rum *Paraphernalium* sit commissa Marito, tunc
Uxor pro his quoque bonis habet tacitam hy-
pothecam in bonis Mariti, ut expresse colli-
gitur ex *l. final. C. de pactis conventis*, ubi
sic legitur: *Sin autem hoc scriptum minime in-
venitur, ex præsenti nostra Lege habeat hypothe-
cam contra res Mariti*. Hæc tamen hypotheca 11
pro bonis *Paraphernalibus* non est ita privile-
giata, sicuti hypotheca Legalis pro dote, cum
ipsi non competat privilegium prælationis con-
cessum pro dote; *in l. Assiduis 12. Cod. qui
pot. in pign. hab.* adducta supra *num. 4.* Ita
Glossa *in l. Si ego §. Dotis, ff. de Jure Dot.*
Salicet. *in l. Assiduis, num. 13. C. qui pot. in
pign. hab.* Merlinus *de pignor. part. 3. quæst. 54.
num. ult.* Cardin. de Luca *de Dot. discurs.* 120.
num. 2. & disc. 168. *num.* 20. & alii passim.
Et ratio est, quia de hoc privilegio non est
cautum in Jure, & sic subingreditur regula,
quod non sint extendenda privilegia ultra ex-
pressa. Bona *Antiphernalia*, seu contradotalia 12
sunt ea, quæ Maritus assignat Uxori in com-
pensationem reciprocam dotis; Et horum do-
minium, etiam quo ad usumfructum, est pe-
nes Maritum; Claudius la Croix *lib. 3. part.
1. dub. 4. de Furto num.* 1019. Bona *Propria* 13
Mariti sunt omnia, quæ is possidet, excepta
dote. Bona *Propria* Uxoris quo ad Jus sunt
Bona *Dotalia*: quod ad Jus, & usum sunt Bo-
na *Paraphernalia*. Bona *Communia* sunt illa, 14
quæ durante Matrimonio accedunt ex com-
munibus bonis, dicunturque *superlucrata*, quo-
rum medietas, quo ad Jus ad Maritum, &
medietas ad Uxorem spectat; quo ad usum
autem, & administrationem omnia spectant
ad Maritum tantum. Et hoc intellige pro il- 15
lis Provinciis, & Regnis, ubi Legibus, & In-
stitutis receptum est, ut Bona Mariti sint
Communia. item & Uxoris; uti Jure Hispa-
nico *Communia* sunt tum ea, quæ communi
industria, tum ea quæ proprio singuli Conju-
ges labore, emptione, venditione &c. lucran-
tur; tum fructus Patrimonii bonorum Castren-
sium, & quarumcumque donationum, quæ
quidem ita sunt communia, ut dimidium il-
lorum sit Mariti, & dimidium Uxoris, ut te-
statur Petrus Navarra *de restitut. lib. 3. cap. 1.
n. 93. 97. 100. 122.* consentiente Molina *tract.
2. disp.* 272. Id ipsum in tota fere Gallia pra-
cticari docet Cassan. *in consuetudine Burgundiæ
rubr. 4. §. 2.* Unde circa hæc attendendæ sunt
speciales cujusque Provinciæ Leges, & legiti-
mæ consuetudines.

Ex

16 Ex dictis infertur primo, Maritum graviter peccare consumendo, ac dilapidando bona *Paraphernalia* Uxoris sine ejus licentia, adeoque teneri ad restitutionem; Et ratio est, quia revera usurpat rem alienam, scilicet ad Uxorem Jure dominii, & administrationis spectantem juste invito domino, & expresse contra *Leg. Hac Lege*, *C. de pactis conventis*, ubi sic statuitur: *Hac Lege decernimus, ut Vir in his rebus, quas extra dotem Mulier habet, nullam Uxore prohibente habeat communionem, nec*
17 *aliquam rei necessitatem imponat*. Quinimmo etiamsi sit ab Uxore commissa Marito administratio bonorum *Paraphernalium*, adhuc tamen is gravem committit injustitiam, si prædicta bona in Bacchum, Venerem, aliasque prodigas, aut turpes alienationes expendat, juxta Legem *Quidquid tutoris*, *Cod. arbit. tu-*
18 *telæ*. Insuper in locis, ubi bona Mariti, & Uxoris sunt *Communia*, & consequenter medietas ipsorum spectat ad Uxorem, peccat mortaliter contra Justitiam Maritus, tenetur-que ad restitutionem, si invita uxore, quid notabile dissipet in excessivis comessationibus, & potationibus, in largis donationibus, & hujusmodi; Layman *lib.* 3. *sect.* 5. *tract.* 4. *c.* 12. *num.* 6. Petr. Navarr. *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 114. Lessius *l.* 2. *c.* 12. *dub.* 14. *n.* 87. Molina *disp.* 274. §. *media tamen*. Et ratio est, quia vera injuria, injustoque damno afficit tunc Uxorem, utpote quæ in prædictis locis habet cum Marito contractum societatis, ut refert communis opinio Jureconsultorum apud Navarrum *loc. cit. n.* 108.

19 Infertur secundo, Etiam Uxorem graviter peccare consumendo, ac dilapidando, seu surripiendo summam notabilem ex bonis Mariti, eo rationabiliter invito, adeoque ad restitutionem teneri; Et ratio eadem est, quia ipsa re vera usurpat rem alienam, scilicet ad Maritum Jure dominii & administrationis spectantem, juste, & rationabiliter invito domi-
20 no; *Est communis*. Insuper in Provinciis, & Locis, ubi lucra tam Uxoris, quam Mariti sunt communia, Uxor peccat graviter contra Justitiam, & tenetur ad restitutionem, si invito rationabiliter Marito ipsa bona *Communia* alienet, dissipando, vel surripiendo; *arg. Regul.* 19. *Juris in* 6. ibi: *Non est sine culpa, qui rei, quæ ad ipsum non pertinet, se immiscet*: Et ratio eadem est, quia vera injuria, injustoque damno afficit tunc Maritum, utpote qui in prædictis locis habet cum Uxore contractum societatis, & quo ad omnia ple-
21 nam administrationem, & usum. Immo in ipsis locis graviter peccat, & tenetur ad restitutionem, etiamsi alienet dissipando ea bona, quæ ipsa sua industria acquisivit; Et ratio est, quia in ejusmodi locis tum administratio, tum etiam saltem media ex parte ususfructus ipsi Marito competit; Petrus Navarr. *lib.* 3. *de restitut. cap.* 1. *n.* 90. post Cordubam, Gobat *tract.* 5. *Quinarii cap.* 24. *sect.* 2. *n.* 28. & alii. Si vero Uxor absumat ea in bonum 22
Familiæ, in quod Maritus ipse erat absumpturus; non obligatur ad quidquam restituendum, quia nullo damno reali afficit hoc modo Maritum, esto afficiat injuria usurpando sibi ipsius officium, atque administrationem bonorum *Communium*; Restitutio enim proprie non debetur; Molina *tom.* 3. *disp.* 715. Card. de Lugo *t.* 1. *de Justitia disp.* 6. *n.* 56. Gobat *l. c.*

Infertur tertio, Uxorem obligatam in su- 23
pradictis casibus ad restitutionem; teneri saltem restituere de bonis propriis *Paraphernalibus*, si habeat, seu ex ipsis suis bonis omnino propriis tantum insumere in suam, aut Familiæ necessariam sustentationem, quantum est id, in quo læsit injuste Maritum. Si vero 24
Uxor bona Paraphernalia, & omnino *propria* non habeat, tenetur abstinere usu quorumdam, quæ a Marito exigendi Jus habet. Si 25
autem hæc non sufficiant pro integra, & debita restitutione, tenebitur post mortem Mariti restituere Hæredibus ex Dote, vel aliunde acquisitis. *Intellige* tamen hæc de Uxore, 26
quæ non habuerit Maritum similiter prodigum, vel dilapidatorem, quia si Maritus prodigat, vel dilapidet bona *Communia*, vel *Paraphernalia*, tunc erit locus compensationi. Dato autem quod Mulier prodiga, vel dilapi- 27
datrix non habuerit Maritum similiter prodigum vel dilapidatorem, & nullum habeat ex supradictis modis restituendi, & compensandi, tunc excusabit omnimoda impotentia, juxta communem Doctrinam in materia de restitutione.

Infertur quarto, posse Uxorem sine pecca- 28
to, & onere restitutionis de bonis *communibus*, seu *propriis* Mariti disponere in variis casibus. Primo cum ipsa Uxor bona administrat, & Familiam gubernat, vel consentiente Viro, ut sæpe fit, vel Viro absente, ægroto, aliave caussa impedito, tunc potest facere honestas donationes, eleemosynas, & similes rationabiles expensas, quas ipse Maritus gubernans faceret, vel secundum regulas prudentis administrationis facere deberet: non autem excessivas, & notabiliter majores, ut

notat Navarr. *cap.* 173. *n.* 3. Sporer *t.* 2. *tract.* 5. *sect.* 2. *n.* 53. & alii.

29 Secundo; Potest Uxor, etiam cum Familiam gubernat Maritus, sine peccato, & onere restitutionis, ex bonis *communibus*, & Mariti facere eleemosynas, & donationes secundum consuetudinem aliarum Mulierum suæ
30 conditionis. Nec obstat Canon *cap. Quod Deo* 2. *caus.* 33. *q.* 5. ubi ex verbis S. Augustini sic dicitur: *Nihil de tua veste, nihil de tuo auro, vel argento, vel quacumque pecunia, vel de rebus terrenis tuis sine ejus* (id est Mariti) *arbitrio facere debuisti*. Non obstat, inquam, quia, ut constat ex contextu, S. Augustinus loquitur de nimis profusa eleemosyna cujusdam nobilis Matronæ nomine Ecditiæ, quæ omnia fere bona, quæ domi habebat, duobus Monachis, uti pauperibus, inscio Marito, erogaverat, ibi: *Omnia, vel pene omnia, quæ habebas, nescio quibus duobus transeuntibus Monachis tamquam pauperibus eroganda donaveris*; Maritus enim quando eleemosynas, & donationes vetat, videtur vetare solum excessivas, alioquin foret irrationabiliter contrarius, seu invitus; siquidem Uxor non est mancipium Viri, sed socia habens etiam quamdam auctoritatem administrationis, etsi vero subjectam, ne quid inordinate fiat; Unde nequit Maritus omnes eleemosynas, & donationes etiam moderatas, & rationabiles secundum consuetudinem aliarum Mulierum suæ conditionis Uxori prohibere.

31 Tertio; Potest uxor sine peccato, & onere restitutionis in suas, Filiorum, totiusque Familiæ necessitates, atque adeo in victum, vestitum, medicinas, & hujusmodi accipere, & convertere tantum, quantum teneretur Maritus, posito, quod hic præ avaritia, vel ignorantia non subministret talia necessaria; Maritus enim tenetur præstare Uxori tamquam Matrifamilias victum, & sustentationem competentem, ut per text. in *l. Et cætera* 44. *ff. de Verbor. signif. Victus appellatione ea significantur, quibus curandi tuendique corporis nostri gratia utimur*.

32 Quarto; Potest Uxor sine peccato, & onere restitutionis eas expensas, donationes, & eleemosynas facere, quas necessarias rationabiliter judicat ad avertendum a Marito grave damnum, sive spirituale, largiendo v. g. eleemosynas, ne Deus ipsum ob flagitia puniat; sive temporale v. g. morbum, mortem, carcerem, si præ avaritia, vel ignorantia id negligat Maritus; sicut fecisse Abigail ad perpetuam ejus laudem legitur 1. *Reg. c.* 25. *n.* 18. & 19. Quæ cum Nabali viro suo iratum Davidem novisset, eo quod cibaria recusasset, Regem hunc donis maximis, quæ non indicavit Marito suo placavit, ibi: *Festinavit igitur Abigail, & tulit ducentos panes, & duos utres vini, & quinque arietes coctos, & quinque sata polentæ, & centum ligaturas uvæ passæ, & ducentas massas caricarum... Viro autem suo Nabal non indicavit*. Sic enim Uxor gerit utilissime negotium Mariti, cujus damnum etiam redundaret in ipsammet Uxorem, ac proinde nequit rationabiliter esse invitus.

Quinto; potest Uxor sine peccato, & onere restitutionis de bonis *communibus*, aut Mariti, accipere ea, quæ Maritus certe, & facile concederet, si rogaretur; Communiter enim est justa caussa non petendi, ne se velut ancillam ostendat; Lessius, Lugo, Dicastillo, Bonacina, & alii cum Gobat, *l. c. n.* 46. & hoc confirmari potest per Doctrinam Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 8. *c.* 11. *n.* 10. & *c.* 19. *n.* 2. Layman *lib.* 5. *tract.* 6. *c.* 10. *n.* 16. Lugonis de *Pœnit. disp.* 19. *sect.* 2. *num.* 22. Raynaud *in morali disciplina dist.* 2. *num.* 50. generatim negantium a Petro v. g. committi furtum, si Paulo inscio rem ipsius surripiat, prudenter credens Paulum, si eam peteret, donaturum esse. Quod quidem licet videatur aperte decidi *l. Inter omnes, ff. de furt.* numquam erit in praxi sequendum. 33

Sexto; Quando Maritus ita dilapidat bona *communia*, ut periculum sit, ne Familia egeat, tunc potest Uxor licite surripere clam ea, quæ judicat fore in posterum necessaria sibi, & Familiæ. Immo in tali casu, eo quod Maritus dilapidando bona *communia* faciat injuriam Uxori, poterit Uxor uti occulta compensatione, aliquid de bonis *propriis* ipsius Mariti subtrahendo; Dummodo caveat, ne soluto Matrimonio propter ignorantiam factæ occultæ compensationis, restitutio Dotis ipsi denuo fiat; *Communis*. 34 35

Septimo, Quando Pater, vel Mater Uxoris, vel ejus ex priore Matrimonio Filii sunt ita pauperes, ut juxta suum statum valde misere vivant, tunc potest Uxor, si non habet bona *propria*, eis succurrere ex bonis Mariti; Ratio est, quia Jure naturæ tenetur istis succurrere si potest, & isti Jus habent alimenta ab ea petendi, unde Maritus non potest Jure id inique prohibere, cum Jus, quod habet Uxor ad honestam sustentationem, extendat se ad illas largitiones, ad quas naturæ Lex obligat; Hoc tamen casu ex Jure communi soluto Matrimonio debebit ipsa, quæ dedit, restitue- 36

stituere ex sua Dote hæredibus Mariti, ut docet communis, nisi ab ipso Marito vivente, vel ab ejus Hæredibus fuerint condonata.
37 Immo potest Uxor ex bonis *communibus*, vel Mariti, si non habet *propria*, succurrere etiam suis Fratribus, & Sororibus simili miseria, & paupertate afflictis; Et ratio est, quia cum Maritus Jure communi teneatur Fratribus, & Sororibus suis gravi necessitate pressis subvenire, ut tradunt communiter Doctores; cum Glossa *in l. Qui Filium 4. ff. Ubi pupillus educari debeat*; sic pari rationi tenebitur Uxor respectu suorum, ut etiam innuitur *l. Mutus 73. §. 1. ff. de Jure Dotium*; ibi: *Manente Matrimonio, non perituræ Uxori ob has caussas dos reddi potest, ut se, suosque alat, ut fundum idoneum emat, ut in exilium, vel insulam relegato Parenti præstet alimenta, aut egentem Virum, fratrem, sororemve sustineat.*

38 Bona Filiorum-familias alia sunt Castrensia, alia quasi Castrensia, alia Adventitia, &
39 alia Profectitia. Bona *Castrensia* sunt ea, quæ Filiusfamilias acquirit ratione Militiæ, sive mobilia sint, sive immobilia, ut stipendia Militum, prædæ ex hostibus, donationes Ducum, data a Parentibus Filio eunti ad bellum; & omnia lucra, quæ ex talibus bonis mediante
40 fructu, vel contractu proveniunt; Et horum bonorum proprietas, dominium, & ususfructus, seu administratio spectat pleno Jure ad ipsum Filium independenter a Parente, adeoque potest de ipsis suo arbitrio disponere, donando, contrahendo &c. *l. Castrense 11. ff. de*
41 *Castrensi peculio*. Bona *quasi Castrensia* sunt ea, quæ licet ratione Militiæ acquisita non sint, gaudent tamen privilegio Castrensium, eo quod acquiruntur medio etiam ordinato ad bonum commune Reipublicæ, ut sunt ea, quæ Filius acquirit ex Artium Liberalium professione, ex publico Officio, Ministri, Advocati, Medici, Judicis, Consiliarii, Prætoris, & hujusmodi, & ea quæ Filius Clericus ex Beneficio, vel Officio Ecclesiastico. *Est communis*; & colligitur *ex l. 2. Cum multa 7. Cod.*
42 *de bonis quæ liberis*. Et horum bonorum proprietas, dominium, & ususfructus, seu administratio spectat etiam pleno Jure ad ipsum Filium independenter a Parente cum sua omnimoda libertate disponendi de ipsis, ut sibi placuerit; *cit. l. Castrense 11. de Castrensi peculio*; Et ratio est, quia ita expedit bono communi Reipublicæ, ut Filius-familias in bonis acquisitis ex Officio aliquo publico, sicuti in bonis acquisitis ex bello, sit sui Juris, & independens a Parentibus, ne alias ab obsequio boni communis retrahatur. Bona *Adventitia* sunt ea, quæ nec sunt Castrensia, 43
nec quasi Castrensia, ita tamen acquisita a Filio adhuc sub patria potestate constituto, ut nec a Patre proveniant, nec Patris intuitu, aut caussa, principaliter sint data, sed omnino aliunde, uti sunt bona, quæ Filius acquirit arte mechanica, industria, casu, fortuna, inventione, legato, donatione aliorum, & ea quæ Jure hæreditario a Matre, Avis maternis, aliisque propinquis in linea materna acquirit. Et horum bonorum *Adventitiorum* dominium directum seu proprietatem habet Filius, adeoque mortuo Patre illi soli competunt; Dominium vero utile, usumfructum, & administrationem habet Pater, dum vivit, *l. Cum oportet 6. C. de bonis, quæ liberis*. 44

Quandoque tamen etiam usumfructum, & administrationem habet Filius, ut si Pater ipsi concedat, vel saltem tacite consentiat; 45
Item si ab aliis ipse ususfructus sit expresse relictus, vel concessus Filio, tunc enim Pater nihil potest habere, cum super usumfructum non possit statui alius ususfructus; Item si Filius accipiat Dotem Patre non consentiente, nec se obligante. Item quando Pater noluit consentire Filio adeunti aliquam hæreditatem; tunc enim non habebit ejus usumfructum: In his, & similibus casibus ex communi Doctorum pro certo est, teste Lugone *tom. 1. disp. 5. sect. 2. num. 23.* etiam usumfructum, & administrationem bonorum *Adventitiorum* spectare ad Filium. Quod si bona *Adventitia* Filii 46
sint usu consumptibilia, ut pecunia, vinum, frumentum, & similia, cum super his non possit dari ususfructus proprie dictus, tunc conceditur Patri ususfructus minus proprius, cum obligatione restituendi Filio tamquam proprietario, in æquivalenti, idest, bona *Adventitia* usu consumptibilia debent pro usufructu consignari Patri æstimata cum obligatione reddendi æstimationem transacto tempore ususfructus; *l. 1. ff. de usufructu earum rerum, quæ usu consumuntur*. Bona *Profectitia* sunt ea, quæ 47
proficiscuntur, & proveniunt ex rebus Patris, & Filius in ipsis negotiando lucratur, vel intuitu Patris donantur Filio adhuc sub patria potestate constituto; *l. 6. Cod. de bonis, quæ liberis*. Et horum bonorum *Profectitiorum* dominium totale, & ususfructus spectat ad solum Patrem; *§. Sancitum, instit. Per quas Personas cuique acquir*. Unde de hujusmodi bonis 48
Profectitiis (immo nec de Adventitiis, cum eorum fructus ad Patrem spectet) nihil potest 49

test Filius alienare sine consensu Patris; *leg.*
50 *fin.* §. *Filiis*, *Cod. de bonis*, *quæ liberis*. Quod
si donentur, vel relinquantur talia bona occasione quidem aliqua Patris, attamen principaliter ex affectu, & amicitia erga Filium
ipsum, sunt *Adventitia*; *l.* 6. *Cod. de bonis*,
51 *quæ liberis*. Quæ autem ab ipsis Parentibus
dantur Filio in Patrimonium, ut suscipiat Sacros Ordines, vel Filiæ in Dotem, aut Filio
ad nuptias, ad studia &c. non sunt *Profectitia*, nisi quo ad hunc effectum, quod debeant
postea in partitionem hæreditatis cum aliis
Fratribus afferri; Dominium tamen eorum,
& fructus percipiendi ad Filium, vel Filiam
pertinet; neque ii fructus afferri debent in
partitionem; Molina *disp.* 233. §. *hujusmodi
autem*; Lugo *l. c. n.* 37. *in fine*; Sporer *t.* 2.
tr. 6. *in complem. septim. Præcep. c.* 1. *sect.* 2.
n. 51. & alii passim.

52 Ex dictis infertur primo, posse Filium de
bonis *Castrensibus*, ac *quasi Castrensibus* libere ad suum arbitrium independenter a Patre
disponere, non secus, ac si esset Paterfamilias, per donationes, ac contractus; *l. Castrense* 11. *de Castrensi peculio*. Immo potest de ipsis libere disponere etiam per Testamentum, & ultimam voluntatem, si tamen
sit pubes, idest si expleverit annum 14. ante
enim hoc tempus testari nequit; *l. A qua ætate* 5. *ff. qui Test. fac. poss. Et est communis*.

53 Infertur secundo, Filium peccare graviter,
& teneri ad restitutionem, si rationabiliter invito Patre, notabilem quantitatem surripiat
de bonis paternis, quorum scilicet dominium,
vel saltem administratio, & ususfructus ad Patrem spectat, ut sunt ipsa etiam bona Filii
Adventitia, & *Profectitia*. *Est communis* DD.
ex illo *Proverb.* 28. *num.* 24. *Qui subtrahit aliquid a Patre suo, & a Matre, & dicit hoc non
esse peccatum, particeps homicidæ est*.

54 Infertur tertio, Patrem graviter peccare
peccato injustitiæ, si Filio rationabiliter invito auferat bona *Castrensia*, vel *quasi Castrensia* in notabili quantitate; *arg. Qui abstulerit
6. caus.* 21. *quæst.* 2. *& l. fin. C. de inoff.
Testam. l.* 1. §. *fin. C. ad Macedon. l. Castrense* 11. *ff. de Peculio Castrensi*, ubi expresse statuitur hujusmodi bona pleno Jure, tam quo
ad dominium, quam quo ad usumfructum
pertinere ad Filium, & in eis Patrem nihil
habere.

55 Infertur quarto, Patrem graviter peccare,
si Bona *Adventitia* Filii quo ad proprietatem
auferat, vel enormiter per malam administrationem, aut alio modo, lædat; colligitur ex
l. Non solum, *& l. cum oportet*, *C. de bonis*,
quæ liberis, ubi dicitur quod proprietas hujusmodi bonorum nullo Jure pertinet ad Patrem, adeoque Pater proprietatem hujusmodi bonorum, vel eripiendo, vel enormiter per
malam administrationem, aut alio modo lædendo mortifere peccat; cum de facto aliena
sibi usurpet, aut lædat invito rationabiliter
Domino.

Infertur quinto, Patrem non graviter pec- 56
care libere disponendo, auferendo, enormiter
lædendo Bona *Profectitia* Filiorum, sicuti non
peccat disponendo de bonis propriis; colligitur *ex cit.* §. *Sancitum*, *Institut. Per quas Personas nobis acquir.* Ubi dicitur, quod in hujusmodi bonis tam proprietas, quam ususfructus pertinent ad ipsum Patrem, & nullo modo ad Filios, adeoque Pater de illis ad suum
libitum disponendo non peccat, cum utatur
re sua, cujus pleno gaudet Jure. Neque ex 57
his potest inferri; ergo bona *Profectitia* Filiorum nil amplius habent, ac si essent bona Patrimonialia, & *propria* Patris. Non, inquam,
hoc potest inferri, quia Bona *Profectitia* hoc
amplius habent supra bona Patrimonialia Patris, ut si bona Patris publicentur ex aliquo
delicto, sub illa publicatione non veniant bona illa *Profectitia* Filii, prout probat Sylvester *verb. Peculium q.* 3. *per textum in l. Si
finita*, §. *si de vectigalibus*, *ff. de damno infecto*.

Additiones ex aliena manu.

De bonis Conjugum tum Filiorum familias
hic Auctor disserit, at parce præ vastitate materiæ; Latius igitur disserendum.

De jure communi nullam inter Conjuges es- 58
se communionem, vel societatem propriam,
receptissima D. D. opinio est; Bugnynon. *de
Leg. abrog. lib.* 6. *cent.* 16. Schilter *Prax. For.
Roman. exercit.* 36. §. 97. Kohl. *de Pact. dotal. ad Const. March. quæst.* 2. At statutis plu- 59
rium gentium hæc communio inducta est; Immo laudant hæc statuta Crusius *ad Jus statut.
Mindens. lib.* 1. *tit.* 13. *dec.* 3. Mev. *ad Jus
Lubec. lib.* 1. *artic.* 5. *tit.* 5. *n.* 9. *& sequent.*

Spectato itaque jure communi, bona uxoris 60
vel sunt dotalia, vel paraphernalia, vel receptitia. Bona dotalia sunt res quævis datæ ma- 61
rito propter nuptias ad ferenda onera matrimonii. Bona paraphernalia stricte dicta sunt, 62
quæ uxor marito præter docem tradit. Bona 63
receptitia sunt, quæ uxor marito non tradidit; Strykius *juridic. dissert. tom.* 5. *disput.* 18.
cap. 3.

cap. 3. n. 17. & plur. sequent. ubi & illud an data bona dotalia potius, quam paraphernalia præsumenda sint.

64 De bonis dotalibus agemus in *verbo Dos*. Ad bona paraphernalia quod attinet, ea constitui possunt voluntate uxoris, vel *expressa*, vel *tacita: DD. in l. 9. §. 3. ff. de Jur. Dot.*

65 Nomine autem paraphernorum tradi possunt bona omnia, quæ sunt in uxoris dominio.

66 Et quidem dari possunt multo facilius nomine paraphernorum, quam dotis, idque quia dotis constitutio transfert jus in re, non idem

67 vero in constitutione paraphernorum. Quo fit ut feuda nomine paraphernorum transferri queant; Rosenthal. *de Feud. c. 9. conclus. 9. num.* 12.

68 Jus autem mariti in paraphernis competens,

69 potissimum est *administratio*. Et in dubio, si *administratio* ab uxore simpliciter credita, maritus est generalis, seu universalis *administrator* paraphernorum; Strykius *juridic. dissert. tom. 4. disp. 17. cap. 3. num.* 8.

70 Maritus nomine uxoris agens an mandato opus habeat in paraphernis? Affirmant post alios Giphan. *ad l. 21. C. de Procurat.* & Hilliger. *in suo Donello enucleato lib.* 18. *cap.* 12. *lit.* L. Negat vero, & quidem nominatim refutatis mox laudatis Auctoribus, aliisque, Strykius *juridic. dissert. tom. 5. disp. 17. c. 3. num. 9. & seq.*

71 Extra judicium fas haud est marito jura-

72 mentum deferre in paraphernis. In judicio vero licere marito in paraphernis deferre juramentum, modo causa sit dubia, tenet idem Stryk. *loco c. n.* 12.

73 Restitutionem in integrum nomine uxoris petere in paraphernis prohibetur, *l.* 21. §. 1. *ff. de Minor.*

74 Alienatio in paraphernis est interdicta marito, si excipies fructus, & res, quæ servando servari nequeunt, & alia id genus, de quibus Strykius *allegat. disp. n. 14. & plur. se-*

75 *quent.* ubi quod nec consentiente uxore possit maritus alienare bona paraphernalia, quod tamen difficultate non caret.

76 Solvere etiam potest maritus ex paraphernis

77 Creditoribus uxoris. Quinimo cogi ab illis potest ad solvendum; Strykius *ibidem num. 15. & seq.*

78 Tenetur maritus circa paapherna præstare tantummodo dolum & diligentiam, quam circa suas res habere invenitur, *l. fin. C. de Pact. convent.* Majorem vero exigit diligentiam laudatus Auctor *d. loco n.* 19. si maritus fructus lucretur.

Ad quos fructus restituendos teneatur maritus? An fructus consumtos uxor repetere queat a marito? Quid si maritus illos in communem utilitatem, sed invita uxore, consumsit? Hæc & alia de fructibus excutit Strykius *d. loco a num. 2. ad plur. sequent.* Confer etiam Rotam *in Pisaurien. Pecuniaria super fructibus bonorum extradotalium* 13. *Jan.* 1742. *coram R. P. D. Caniliac.* 79

Tacita hypotheca, quæ ut ait Auctor *n.* 10. 80
sine prælatione competit uxori contra maritum pro paraphernis, non a die nuptiarum, sed a tempore commissionis, & illationis computanda; Carpzov. *part. 1. constit. 28. defin. 87. & seq.*

De bonis receptitiis, ut disseramus, quod 81
marito in ea competit jus, in hoc consistit, quod cautione rati præstita, admittatur ad agendum; Strykius *cit. disp. c. 4. n.* 2.

Hactenus de bonis uxoris *jure communi* at- 82
tento; At spectata *consuetudine generali* tribuente marito administrationem bonorum omnium uxoris, dubitari potest, an amplius dentur bona hæc receptitia uxoris; Vide Rotam *in d. Pisaurien. Pecuniaria super fructibus bonorum extradotalium* 15. *Junii* 1742. *coram* R. P. D. Canilliac.

Bona Filiorum familias vocabulo *Peculii* de- 83
signari solent. Dividitur autem Peculium in militare, & paganum. Militare vel est castrense, vel quasi castrense; Paganum vel adventitium vel profectitium. Castrense pecu- 84
lium est, *quod Filio familias, vel in ipsa militia; vel occasione illius, & ut instructior ad illam redderetur*, obvenit, *l. 11. ff. de Castr. Pecul.* Ut igitur peculium dici queat castren- 85
se, non sufficit a milite illud esse acquisitum, sed ut in militia vel occasione illius quis illud acquisiverit præcise requiritur. Hinc facile est dignoscere, ad peculium Castrense referenda esse, I. quæ in militiam eunti donata 86
etiam ab amicis sunt, modo bona sint mobilia. II. Res quas Filius secum tulit. III. In 87
Militia acquisita. Hæreditates Commilitonis 88
extranei etiam agnati, item fratris, non etiam matris. IV. Quæ ex peculio Castrensi emta 89
sunt. Consule, ubi res postulat, Strykium *juridicar. dissert. tom. 8. disput. 26. cap. 2. a §. 5. ad* 8.

Est autem hoc peculium Castrense in to- 90
tum a bonis paternis separatum, nam & proprietas, & ususfructus, & libera ejus administratio filio competit; *princ. Instit. Quibus non est permiss. facere testam. L. 16. §. final. C. de usufr. & habit.* Quocirca intuitu ejus 91
om-

omnes contractus filius celebrat; Libere de illo disponit, ut paterfamilias; Mutuum etiam accipit, & cessat exceptio Senatusconsulti Ma-
92 cedoniani. Conventus tamen vel ex mutuo, vel ex alio contractu, gaudet beneficio, quod dicitur *competentiæ;* Strykius *d. disp.* 26. *d. capit.* 2. *a* §. 9. *ad* 11.
93 Erratque Michalor. *de Fratrib. part.* 1. *c.* 2. *num.* 18. ajendo, non omnes fructus ex peculio Castrensi provenientes Castrensium jure censeri, sed illos tantum, qui immediate ex eo proveniunt; quos vero opera & industria humana producit, eos pro dimidia peculio adventitio cedere; Vide eum refutantem Strykium *d. disp.* 26. *d. cap.* 2. §. 12.
94 Cedit vero peculium Castrense patri, si ob delictum filii bona ipsius filii confiscentur; *L.* 3. *C. de Bon. proscript.* Farinac. *quæst.* 24. *n.* 13. *in fine*, licet alii dissentiant, quos citat *n.* 12. Confer Bruneman. *in comment. ad*
95 *L.* 1. *&* 3. *utrobique fere per tot. d. titul.* Quod si ob crimen læsæ majestatis bona filii occupet Fiscus, pater hoc peculium præcipuum non habebit, ut præter allegatos firmat Michalor. *de fratrib. part.* 1. *capit.* 1. *num.* 9. *&*
96 *capit.* 12. *num.* 16. *in fin.* Mortuo vero filio, quid obtineat quoad successionem in peculium Castrense, expendit Strykius *d. dissert.* 26. *c.* 2. §. 13.
97 Peculium quasi castrense describitur: *Substantia rerum a filio familias occasione muneris alicujus publici, & ex litterarum studiis honeste*
98 *acquisitarum*. Pertinent I. ad peculium quasi castrense, quæ filius occasione alicujus muneris publici honeste quæsivit, *Leg.* 4. *Cod. de*
99 *Advoc. div. Jud.* Sunt tamen qui tenent ad peculium quasi castrense referenda dumtaxat esse, quæ Ministris aliisque personis in publico officio constitutis ex publico solvuntur, non item quæ hisce personis a privatis intuitu of-
100 ficii, quod gerunt, afferuntur. Qua ratione Advocati hodie peculium castrense haud haberent, ob defectum publici salarii. Sed pro Advocatis, tum etiam pro Procuratoribus caussam dicit Strykius *d. dissert.* 26. *cap.* 2. §. 15.
101 *&* 16. Pertinent II. Donata a patre, vel alio intuitu dignitatis; etiam libri licet studioso
102 donati. III. Artibus liberalibus quæsita. IV.
103 Donata a Principe, vel Augusto. V. Hæredi-
104 tates, quæ filio occasione militiæ togatæ obvenerunt, item ea, quæ ex quasi castrensi peculio emta sunt; Confer Strykium *c. disput.* 26. *cap.* 2. §. 16. *& seq.*
105 De quasi castrensi peculio, non secus ac de castrensi, libere disponit filius familias, & valide se obligat; agere & conveniri potest;
Idem Auctor loco mox citato, ubi an filius 106
de libris disponere queat, tum an intuitu hujus peculii quasi castrensis gaudeat filius beneficio competentiæ?

Peculium adventitium vel est regulare, vel 107
irregulare. Regulare dicitur: *substantia rerum, quæ filiofamilias non ex re patris vel ejus intuitu, sed aliunde, extra militiæ tamen casum, obvenerunt:* Ad regulare hoc peculium adven- 108
titium referuntur, quæ prospera fortuna, labor, industria, favor amicorum &c. filiofamilias, citra tamen respectum patris, & extra militiæ causam adjecerunt; Vide exempla apud Strykium *d. dissert.* 26. *cap.* 3. *a* §. 3. *ad plur. sequent.* ubi quid obtineat de quæsitis partim industria filii, partim ex re patris. 109

Jure Justinianeo peculii adventitii regularis 110
proprietatem habet filius, pater vero usumfructum & administrationem, *L.* 6. *C. de Bon. quæ liber.* Ratione vero administrationis patri 111
competentis, valde est restricta dispositio filii respectu etiam proprietatis. Ut itaque actus 112
inter vivos celebrare possit filius, consensu patris opus habet; *L. final.* §. 1. *C. de Bon. quæ liber.* Cæterum si contraxerit sine consensu pa- 113
tris, valide obligatur, sed differenda est executio donec vel moriatur pater, vel ipse filius consequatur usumfructum cum administratione v. gr. si patris bona ob delictum læsæ majestatis exceptæ, confiscentur; Cavalcan. *de usufr. mulier. relict. num.* 235.

Agere quoque, & conveniri, nonnisi con- 114
sensu patris, filius de hoc peculio valet, *d. l. final.* §. 1. *l. d. t.* Testamentum vero de hoc 115
peculio, ne consentiente quidem patre, condere valet, *l.* 3. *C. Qui testam. facere poss.* An vero de consensu patris mortis causa do- 116
nare possit? Affirmat Strykius *d. disput.* 26. *capit.* 3. §. 11.

Pater non tenetur cavere de rato. *l. final.* 117
§. 4. *C. de bon. quæ liber.* nec conficere inventarium, nec reddere rationem de administratione sua, licet ad secundas transeat nuptias, *l.* 6. §. 2. *l. final.* §. 4. *d. t.* Non ta- 118
men effrænata patri datur licentia liberis sine justa causa præjudicandi. Indistincte alienare 119
hæc Bona pater nequit; Vide tamen limitationes apud Strykium *d. disput.* 26. *c.* 3. §. 15. ubi an & quando agere in judicio valeat, & 120
transigere. Prospectum etiam est filio hypo- 121
theca tacita in omnibus bonis patris, *l.* 9. §. *fin. C. de sec. nupt.* nec ratione solum bonorum maternorum, lucrorumque nuptiarum tantum, sed omnium bonorum adventitiorum, quo-

quorum pater habet usumfructum & administrationem; Strykius *eod. loc.* §. 12.

122 Irregulare peculium adventitium est, quod
123 non quoad proprietatem tantum, sed etiam quoad usumfructum & administrationem a bonis & rationibus paternis, separatum est, ita ut pater nil juris in illud prætendere queat.
124 Ad irregulare hoc peculium adventitium spe-
125 ctant I. Quæ dissentiente patre acquisita. II. Quæ sub conditione relicta, ne patri ususfru-
126 ctus acquiratur. III. Portio hæreditatis fra-
127 ternæ. IV. Quod ob divortium parentum ac-
128 quisitum. V. Bona adventitia, quorum usumfru-
129 ctum pater remisit. VI. Quæ pater ex peculio adventitio alienavit, & filius recuperavit.
130 VII. Fructus dotis. VIII. Quæ pater gravatus est restituere; Confer Lauterbach. *dissert. de Pecul. Advent. irregul. thes.* 10. *& sequent. & de ususfr. patern. thes.* 23. *num.* 5. *& thes. sequent.* & Stryk. *d. disp.* 26. *cap.* 3. §. 18. *& plur. seq.*

131 Filius in hoc peculio adventitio irregulari idem juris habet, quod in quasi castrensi ipsi competit, excepta solummodo factione testamenti; Strykius *d. disp.* 26. *cap.* 3. §. 30. *& sequent.* ubi quod etiam mutuum contrahere potest.

132 Peculium profectitium est *Substantia rerum, quas filius vel ex re patris, vel ejus occasione & intuitu, acquisivit, citra tamen militiæ ca-*
133 *sum*. Referuntur ad peculium profectitium,
134 I. Bona ex re patris profecta. II. Quæ intuitu patris filio sunt donata. In dubio vero præ-
135 sumptio est, quod filio facta sit donatio. III. Fructus ex rebus filio in peculio a patre concessis obvenientes, sive industriales sive civiles; Modo illos sciente & patiente patre filius administrare incipiat; Strykius *d. disput.* 26. *cap.* 4. §. 2.

136 De pecunia ludrica quæritur quorsum sit referenda? Vide Strykium *d. disput.* 26. *cap.* 3. §. 21. *& plur. seq.* tum Rotam *in Ferrarien. Jocalium* 4. *Februarii &* 17. *Junii* 1746. *cor. clar. mem. Millin.*

137 Hujus peculii pater nedum proprietatem, sed & usumfructum habet. Quocirca nec directe, nec indirecte in hoc peculio præjudi-
138 care filius patri potest. Quæ vero pater præsumptive faceret, vel facere deberet, si Bona
139 administraret, facere filius potest. Hinc descendit, quod filius contrahere potest de hoc peculio; & quidem obligando ipsum patrem peculio tenus; Strykius *d. disp.* 26. *c.* 5. §. 4. *&* §. 5. ubi quid patria potestate sublata de hoc peculio obtineat.

BREVE, BULLA.

Quid sint? Unde dicantur? & in quibus differant, & conveniant?

Nomine Brevis Apostolici veniunt illæ Litteræ Pontificiæ, quæ in membranis subtilibus, & candidis charactere latino, nitido, eleganti, ac intelligibili sunt descriptæ, & non sigillo plumbeo, sed cerea rubea chordulis lineis inclusa, annulo Piscatoris sunt signatæ, ac manu Secretarii subscriptæ; Rota *de Exec. Litt. Apost. cap.* 2. *num.* 30. Ameyden *de stylo Datariæ cap.* 28. *num.* 2. Reiffenst. *lib.* 1. *decret. tit.* 2. *num.* 16. Petra *tom.* 1. *ad Const. Apostol.* §. 2. *Procemial. n.* 1. Tales Litteræ Pontificiæ, seu Brevia Apostolica signantur annulo Piscatoris, sic dicto ab insculpta Imagine S. Petri eo modo, quo a navicula in mari piscabatur, quo annulo simpliciter usum fuisse Divum Petrum traditur; Petra *loc. cit. num.* 2. & caute servatur apud intimum Familiarem Papæ, post cujus mortem statim frangitur per Cardinalem Camerarium. Hæc Brevia subscribuntur tantum a Secretario Brevium, qui solet esse aliquis magnus Prælatus, vel Cardinalis maximæ Doctrinæ, & apprime versatus in Sacris Canonibus, & in variis stylis Sedis Apostolicæ pro concedendis Gratiis, & expediendis Litteris Pontificiis. Dicuntur autem Brevia, quia res in ipsis contentæ conscribuntur summatim, & in brevioribus verbis, quam in Bullis, in quibus magis Pontificia dignitas longiori sermone explicatur; Rebuffus *in praxi Benefic. num.* 6. *&* 7. Cherub. *ad Bullarium lib.* 2. *fol.* 86. *ad Bullam* 18. *Gregorii XIII.* Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancellar. Glossa* 60. *num.* 19. Petra *loco cit. num.* 2. Vel cum interdum prolixitate sua non correspondeant huius nominis etymologiæ, dicuntur *Brevia* ex eo, quia in brevibus materiis, seu breve negotium concernentibus, concedi solent, nam in arduis negotiis communius Bullæ expediuntur; Rebuff. *in addit. ad Regul. Cancellar.* 34. §. *Breve*; Card. de Luca *tom.* 3. *de relatione Curiæ discurs.* 7. *n.* 9. 1 2 3 4 5

Nomine Bullæ veniunt illæ Litteræ Pontificiæ, quæ expediuntur sub plumbo, sive sigillo plumbeo pendente ex chordulis, conscriptæ in membrana magis nigra, & rudi, atque antiquo charactere Gothico; Card. de Lu- 6

ea *tom. 3. de relat. Curiæ discurs. 7. n. 9.* Reif-
fenst. *loco cit.* Rebuff. *ad dict. Regul. Cancell.*
34. *circa finem*, ubi addit, sicuti praxis ha-
bet, quod si Bulla expediatur in materia Gra-
tiæ, sigillum plumbeum pendeat ex chorda se-
rica: si vero fuerit Bulla Justitiæ, seu data in
materia contentiosa, illud pendeat ex chorda
de canaba, uti jam antea observavit Felinus
*in cap. Postulasti n. 1. §. Dum declarat, de
Rescriptis*, & hoc sigillum custoditur in Pala-
tio Vaticano per Præsidem Plumbi, & statim
rumpitur post obitum Pontificis sicut annulus
7 Piscatoris. Bullæ scribuntur in membranis ru-
dibus cum charactere Gallico, licet latino,
ducto tali usu ab eo tempore, quo Sedes A-
postolica residebat in Civitate Avenionensi;
Card. de Luca *loc. cit. num.* 12. Petra *loc. cit.
num.* 18. Bulla vocatur a *Boule*, quo nuncupa-
bantur ornamenta quædam orbicularia; Caro-
lus Dufresne *in Glossario, verb. Bulla*, Petra
loc. cit. §. 1. *Proœmial. num.* 2. & ex hoc
existimatur morem invaluisse, ut sigilla quo-
que propter formam orbicularem nuncuparen-
tur Bullæ; Petra *ibidem*; Bulla enim proprie
erat Imperatoris sigillum, quod apponi con-
sueverat in Litteris ardua continentibus; *cap.
Licet, de crimine falsi*, & quia sigillum erat
aureum, dicebantur hujusmodi Imperiales Lit-
teræ Bullæ aureæ, juxta Gloss. *verb. Aurea*
8 *Bulla, in Clement. 1. de Jurejurando.* Sicque
bullare idem est, ac sigillare, & Litteræ bul-
latæ, sigillatæ significantur; Arnoldus *Histor.
Sclavor. lib. 7. cap. 14.* ibi: *Et Rex vade, ait,
& post modicum revertere, & invenies Litte-
ras bullatas*; Opingh *de Jure sigilli cap. 7.* Pe-
tra *loc. cit. n. 9.*

9 Brevia, & Bullæ inter se multipliciter dif-
ferunt. Primo, quia Brevia a Curia Romana
expediuntur per Secretariam Apostolicam sub
Annulo Piscatoris; Bullæ vero expediuntur
per Cancellariam Apostolicam sub sigillo plum-
beo habente hisce temporibus ex una parte
Imaginem SS. Petri, & Pauli, & ex altera
nomen Papæ Regnantis impressum, quod si-
gillum est suum ultimum complementum,
adeo ut ipsæ Bullæ ante illius appensionem,
nec dum expeditæ censeantur; *cap. Licet 5.
de crimine falsi*; Rota *part. 5. tom. 2. decis.*
10 560. *n.* 5. Secundo, quia Brevia scribuntur in
membranis subtilibus, & albis; Bullæ vero in
membranis magis nigris, & grossis, seu ru-
11 dibus. Tertio, quia Brevia scribuntur chara-
ctere latino, juxta nostrum usum intelligibi-
li, nitido, & eleganti; Bullæ vero scribun-
tur charactere antiquo Gallico, licet latino,
nulla linea, nec puncto adhibito, nec serva-
ta ortographia, sicut in Brevibus observatur.
Quarto, quia in Brevibus *data* fit incipiendo 12
annum a die Nativitatis; In Bullis vero a
die Incarnationis. Quinto, quia in Brevibus 13
ponitur *data* temporis brevior; In Bullis ve-
ro *data* temporis longior. Sexto, quia Bre- 14
via incipiunt cum his verbis ad formam ti-
tuli: *Clemens Papa XII.* Bullæ vero incipiunt
cum verbis: *Clemens Episcopus Servus Servo-
rum Dei*, non in medio, & forma tituli, sed
a capite versiculi. Septimo, quia Brevia ex- 15
pediuntur etiam ante Papæ coronationem;
Bullæ vero regulariter solum post Papæ coro-
nationem; & dato quod ratione dilatæ coro-
nationis expediatur ante ipsam aliqua Bulla,
* quæ etiam media seu dimidia Bulla ideo
appellatur, quia Pontifices tunc temporis non
bullant Bulla integra, sed mediam tantum
Bullam ponunt, seu sigillum plumbeum, ha-
bens ex uno latere capita SS. Apostolorum
Petri, & Pauli insculpta, & ex alio latere,
quo ponitur nomen, Bulla est sine nomine.
Vide Fagnan. *in c. Licet, de electione, n. 9.*
* tunc inscribitur Pontificatus, ut infra: *Da-
tum suscepti a Nobis Apostolatus Officii anno
&c.* ubi post coronationem inscribitur Ponti-
ficatus absolute, ut infra: *Datum Pontificatus
nostri anno &c.* incipiendo tantum annos Pon-
tificatus a die coronationis, ut observavit Fa-
gnan. *lib. 1. decret. in c. Licet 6. de elect. n. 9.
& 10.* Petra *l. c. §. tertio proœmial. n. 7.* Et
quo ad supradictas, & alias differentias inter 16
Brevia, & Bullas, vide Corrad. *in praxi di-
spensat. lib. 2. c. 7. num. 29.* Rosam *de Execu-
tione Litterar. Apostolicar. c. 2. n. 67.* Petram
l. c. n. 6. & 7. Gonzal. *ad Regul. 8. Cancel-
lariæ*; Cardinal. de Luca *in relation. Romanæ
Curiæ discurs. 7.* Ameyden *De stylo Dataricæ*,
Reiffenstuel *lib. 1. decretal. tit. 2. §. 1. n. 19.
& 20.* & alios Canonistas passim.

Non obstantibus autem supradictis, & aliis 17
differentiis inter Brevia, & Bullas, & non
obstante, quod major fides soleat adhiberi
Bullis, quam Brevibus, ex quo Bullæ sint so-
lemniori ritu conscriptæ omnibus patenti, ut
observavit Gonzal. *ad Regul. 8. Cancell. Gloss.* 18
59. *n.* 6. & Petra *l. c. §. 2. proœmial. n.* 14.
Tamen in hoc conveniunt, quod Brevia Apo-
stolica rite confecta, tantam vim habeant in
illis materiis, in quibus conficiuntur, quan-
tam habent Bullæ in cæteris materiis; ac pro-
inde Brevia rite confecta parificantur, & con-
veniunt in effectu cum Bullis; Sicque non so- 19
lum ille incidit in crimen falsi, hujusque pœ-
nis

nis tenetur, qui corrumpit Bullas Romani Pontificis, sed etiam qui falsificat, & corrumpit Brevia Apostolica; *argum. c. Ad falsariorum 7. de crimine falsis*, & notat Rebuffus *in addit. ad Regul.* 34. *Cancellariæ* §. *Breve*, Reiffenstuel *l. c. num.* 18. Gonzal. *l. c. n.* 15. Petra
20 *l. c. n.* 14. Unde etiam Brevia Apostolica habent vim Legis; *l. fin. C. de Legibus;* Rota *p.* 10. *recent. dec.* 79. *n.* 9.* Non esse tamen censendos ab Episcopo excommunicatos in Bulla Cœnæ, qui mutant verba in litteris Apostolicis rei veritatem non inficientia, solidis rationibus defendit Maraviglia *in Lege* 229. *Prudentiæ Episcopalis* contra nonnullos *ibid.* citatos. *

Supplementa Auctoris.

21 Gratiarum genera per secretariam Brevium secretorum privative expedienda sub pœna nullitatis, assignantur a Benedicto XIV. tom. 1. Constit. 145. incip. *Gravissimum* §. 5. nempe Altaria portatilia, Altaria privilegiata, concessiones habitus Militiæ Domini nostri Jesu Christi, aut alterius Militiæ similis, Advocationes causarum, & extinctiones litium, Abbreviatoriæ Nuntiaturarum, & plurima alia, quæ ibi enumerantur, & brevitatis gratia ibi
22 videnda relinquuntur. Et quæ promiscue per eamdem, & Datariam Apostolicam expediri possunt, assignantur *ib.* §. 6. nempe Confirmationes contractuum, statutorum, Privilegiorum, Ordinationum, Concordiarum, & Transactionum, tam in forma communi, quam in forma specifica: Absolutiones cum dispensationibus ad Ordines super Irregularitate proveniente ex defectu corporis, vel ex delicto, non tamen homicidii in statu Ecclesiastico commissi; Confirmationes decreti Judicis, & alia multa ibi videnda, una cum illis, quæ Datariæ Apostolicæ privative quoad Secretariam prædictam reservantur.

Additiones ex aliena manu.

23 Sæpe in Foro de eo quæstio est, utrum Bullæ veræ sint, an falsæ. Longum autem esset cunctas Regulas tradere, quibus veræ a falsis Bullis sint secernendæ; Consule pro re nata Rotam *in Ratisbonen. Vicariæ* 1. *April.* 1743. *cor. bon. memor. de Vais*, 5. *Mar.* 1746. *cor. clar. mem. Millin. in Nullius seu Tarraconensi Precedentiæ* 13. *Maii* 1746. *cor. mox memorato clar. mem. Millin.* 20. *Februar.*, & 18. *Jun.* 1647. *cor. Eminentissimo Elephantutio.*

BULLA CRUCIATÆ.

Bulla Cruciatæ sic dicitur, quia olim hæc Bulla concedebatur militibus, qui rubeo signo Sanctæ Crucis insigniti ad bellum contra Turcas proficiscebantur sub Urbano II. & in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. & nunc concedi solet cunctis utriusque sexus Christi fidelibus in Regnis, ac Provinciis omnibus Hispaniarum Regi subjectis certam opem, seu operam in subsidium belli contra infideles, & hæreticos conferentibus. 1

Unde Bulla Cruciatæ recte describitur, quod sit *Diploma, seu Breve Pontificium continens gratias multas concessas Christifidelibus, sive per pugnam, sive per Pia opera, sive per eleemosynam ad bellum contra infideles, & hæreticos concurrentibus. Est in re communis.* 2

Ad obtinendam valide hanc Bullam debet quis consistere in Regnis, vel Provinciis, seu Territoriis Regi Hispaniarum subjectis, vel ad illa accedere, ut patet ex verbis Bullæ, ibi: *Consistentibus, & ad illa declinantibus.* Hinc non valet Bulla in Regnis, Insulis, aut Locis, quæ ab obedientia, & Dominio Regis Hispaniarum recesserunt, & obedientiæ, ac dominio alterius Principis se cum juramento submiserunt. Nisi Summus Pontifex Bullam in favorem talis Regni, Insulæ, aut Loci denuo concesserit; La Croix *lib.* 8. *de Sancta Cruciatæ Bulla dub.* 2. *vers. Infertur secundo*, & alii passim. Unde etiamsi alicui existenti extra Regna, & Provincias Bullæ, ab alio accipiatur, & remittatur Bulla, non poterit gaudere Bullæ privilegiis, quia Bulla requirit, ut qui ejus privilegiis gaudere voluerit, eo tempore, quo Bulla accipitur, sit in eo ipso Loco, cui Bulla conceditur; La Croix *loc. cit. vers. Deducitur quinto*; Felix Potest. *tom.* 1. *part.* 4. *cap.* 10. *n.* 341. & alii. 3

Possunt tamen extranei valide recipere Bullam, si personaliter ad locum Bullæ accedant, etiamsi solum transeunter per unum diem, immo per unam horam quacumque caussa, etiam solo animo sumendi Bullam, & statim discedendi, quia Bulla conceditur non solum illis, qui in Regnis, & Insulis Regi Hispaniarum subjectis fixe commorantur, sed etiam iis, quæ ad illam ditionem declinant, seu adveniunt, ut patet ex adductis verbis: *Consistentibus, & ad illa declinantibus;* Et idem di- 4

3. *num.* 4. Sebast. Acosta *in explicat. Bullæ q.* 12. & alii.

15 Si Bulla amittatur inculpabiliter, potest adhuc qui amisit ejus privilegiis uti, secus si consulto amittatur, projiciatur, vel laceretur. Sic enim colligitur ex verbis Summarii Bullæ traditi a Commissario, & tenent Gallegus *clauf.* 14. *dub.* 18. Diana *part.* 10. *tract.* 2. *resol.* 4. Tamburin. *loc. cit.* §. 4. *n.* 3. & 4. & alii.

16 Potest Bulla sumi pro Petro a Paulo existente in eadem Civitate Regni, seu Provinciæ Bullæ, si Paulus illam ferat ad Petrum, vel Petrum de acceptione moneat, & ipse Petrus acceptet; *Communis*. Id enim docet quotidiana praxis, qua non pauci servis, amicisque utuntur ad recipiendam Bullam.

17 Immo valet dicta Bulla sumpta pro Petro a Paulo existente in diversa Civitate, seu Provincia, sed tamen ejusdem ditionis Regis Hispaniarum, ubi promulgatur Bulla, si Petrus admonitus de Bullæ receptione pro se facta eam acceptavit, & Paulus pro Petro eleemosynam dedit, & Petri nomen in illa inscripsit, & pro Petro servat; uterque enim est in loco apto ad sumptionem Bullæ, ut requirit Summus Pontifex, & ubi actio personalis non requiritur, *qui per alium facit, est perinde ac si faciat per se ipsum*, textu expresso in *Reg.* 72. *Juris in* 6. cui consonat *l. Quod jussu alterius* 180. *ff. eod.* ex qua desumpta est talis Canonica Regula juxta Gloss. *ib. vers. Qui facit*; Tambur. *loc. cit.* §. 2. *num.* 8. & Gallegus *loc. cit. clausul.* 1. *dub.* 170. cum Suarez, Henriq. Villalobos, & Trullench. ibi allegatis.

18 Non potest autem valide recipi Bulla pro Petro existente in Regno vel Provincia, ubi non promulgatur Bulla, a Paulo existente pariter extra Regnum, seu Provinciam promulgationis Bullæ, quamvis alteruter, vel uterque esset nativus illius Regni, vel Provinciæ, ubi promulgatur Bulla; *Communis* per clarum textum Bullæ, in qua Pontifex statuit quod solum existentibus, vel declinantibus ad Regna, seu Provincias Regi Hispaniarum subjectas concedatur Bulla, ibi: *Consistentibus, & ad illa declinantibus*.

19 Bulla non prodest Petro, antequam sit admonitus de acceptione Bullæ pro se facta a Paulo, sive in eadem, sive in diversa Civitate ejusdem Regni, seu Provinciæ Bullæ Petrus, & Paulus existant, etiamsi Petrus acceptionem Bullæ Paulo commiserit, & ipse Petrus sciat Paulum esse diligentissimum in exequendis ejusdem negotiis, seu quolibet anno solitum esse eodem die pro se Bullam accipere; Gallegus *loco cit. clauf.* 14. *dub.* 180. citans Vegam, & Rodriq. Tambur. *loc. cit.* §. 3. *num.* 11. & alii. Et ratio est, quia privilegia Bullæ, & absolutio a reservatis, & similia, cum sint maximi momenti, requirunt certam potestatem, vel saltem vere probabilem, quæ vera probabilitas non adest in nostro casu, sed res potius remanet valde dubia: Petrus enim non potest certo moraliter scire fuisse tali die pro se acceptam Bullam a Paulo, qui a multis casibus, & periculis, potuit præpediri, ut a morte, infirmitate, oblivione, absentia a loco promulgationis, multitudine negotiorum, & hujusmodi. Unde non adest hic certitudo moralis, prætensa a Diana, Henriquez, & Villalobos apud Gallegum *loc. cit.* adeoque &c.

Bulla communis potest eodem anno bis sumi, data utraque vice eleemosyna taxata, & secunda Bulla inserviet, ut qui eam accipit possit iterum Indulgentiam plenariam in vita, & iterum in morte acquirere, licet per primam Bullam eam acquisierit. Item ut iterum absolvatur ab iis reservatis, a quibus semel forte absolutus fuit per primam Bullam. Et insuper poterit iterum, seu bis accipere eodem anno Bullam pro defunctis, atque adeo bis applicare pro ipsis plenariam Indulgentiam. Sic expresse Tamburin. *loc. c. cap.* 16. §. *unic. num.* 2. & colligitur clare ex verbis Bullæ Cruciatæ Gregorii XIII. ubi sic expresse habetur: *Ac etiam ut omnes Christifideles non tantam semel, sed bis singulo quoque anno servatis tenore, & forma prædictis, quibus eodem anno idem summarium sumpserint, tam pro se, quam per modum suffragii pro Animabus in Purgatorio detentis, Indultis, Concessionibus, & Gratiis, & Indulgentiis prædictis uti, & potiri, & gaudere, ac dictorum bonorum spiritualium participes fieri valeant, in Domino misericorditer concedimus, & indulgemus.* 20

Per communem Cruciatæ Bullam varia conceduntur privilegia taxatam eleemosynam ad ipsam obtinendam erogantibus, ut patet ex ipsius Bullæ summario relato a Ludovico a Cruce *in expositione ipsius Bullæ in principio libri*, & a Mendo *in elucidatione ejusdem Bullæ Cruciatæ disp.* 1. & ab aliis. Unde omissis brevitatis gratia, & ut minus ad nos hodie spectantibus Indulgentiis, & privilegiis concessis personaliter ad pugnandum contra Infideles se conferentibus, seu ad tale bellum alios mittentes, & Clericis, ac Regularibus exercitum 21

comi-

comitantibus, ut milites in spiritualibus adjuvent, traduntur, & explanantur breviter privilegia concessa d. taxatam eleemosynam pro ipsa Bulla habenda largientibus.

22 *Primo* igitur conceditur amplissimum privilegium varia complectens circa tempus Interdicti, ut patet a Clausula quinta ad septimam dicti summarii, ibi: *Conceditur, ut possint in Ecclesiis, in quibus alia Divina Officia (Interdicto durante) quomodolibet celebrare permissum fuerit, vel in privato Oratorio ad Divinum cultum tantum deputato ab Ordinario visitando, & designando etiam tempore Interdicti, cui ipsi causam non dederint, vel per eos non steterit, quominus amoveatur, & qui facultatem ad id a Commissario Generali habuerit, etiam per horam, antequam elucescat dies, & per horam post meridiem in sua, ac familiarium, ac consanguineorum suorum præsentia Missas, & alia Divina Officia per se ipsos, si Presbyteri fuerint, vel per alium celebrare facere, & tempore Interdicti Divinis interesse, eis tamen qui privato Oratorio ad præmissa uti voluerint, ut quoties id fecerint, aliquas preces pro unione Principum Christianorum contra Infideles, eorumque contra eosdem victoria fundere teneantur, imponitur. Item conceditur tempore Interdicti, idest Interdicti Generalis, Eucharistiam, & alia Sacramenta, præterquam in die Paschatis, posse recipere. Item conceditur mortuorum corpora (nisi forte vinculo Excommunicationis innodati decesserint) cum moderata funerali pompa sepeliri.*

23 Nomine Ecclesiarum, in quibus conceditur habenti Bullam Cruciatæ, ut tempore Interdicti possint coram eo, & suis familiaribus, ac consanguineis celebrari, & audiri Missæ, & Divina Officia, intelliguntur quæcumque Ecclesiæ, & Oratoria, in quibus fuerint alias supradicta permissa. Et Oratoria privata supponuntur jam rite approbata ab Ordinario, cum Bulla non det facultatem ad ipsa erigenda, sed jam supponat erecta, sicuti cum concedit, ut tempore Interdicti possit audiri Missa in Ecclesia, supponit jam Ecclesiam erectam, non autem concedit, ut de novo erigatur; Diana *p. 9. tract.* 1. *resolut.* 23. Tambur. *l. c. cap.* 5. §. 4. *num.* 2. & 3. Mendo *disp.* 6. *c.* 1. *num.* 6. Trullench. *de Bulla lib.* 1. §. 3. *dub.* 4. Gallegus *locn cit. c.* 4. *dub.* 31. Felix Potest. *loco c. n.* 3865. La Croix *loc. c. cap.* 1. *dub.* 12. & alii plures contra paucos alios.

24 In Oratoriis privatis ratione Bullæ Cruciatæ majora permittuntur, quam ratione ordinarii indulti Pontificii soliti concedi nobilibus; Indultum enim ordinarium non concedit nisi celebrationem unius Missæ; Item non concedit ipsam in solemnioribus Festivitatibus; Et non concedit ipsam nisi in præsentia Domini, ejusque familiæ, ac hospitum Nobilium, exclusis familiaribus actu non necessariis: Privilegium vero Cruciatæ concedit, ut possint celebrari quot Missæ voluerit Dominus eadem die. Item concedit, ut possint ibi celebrari Missæ, & alia Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ recipi, etiam in solemnioribus Festivitatibus, præterquam in die Paschatis, de quo numero sequenti; Et insuper concedit, ut possint prædictis gratiis gaudere etiam familiares non necessarii, & consanguinei non commensales Domini habentis Bullam. Sic patet ex ipsa Bulla, & Indulto.

Num autem per illam particulam *Præterquam in die Paschatis* prohibeatur solum receptio Eucharistiæ, quæ ad satisfaciendum præcepto Paschali præstari debet in propria Parochia, vel etiam receptio Eucharistiæ ex devotione? La Croix *loco cit. cap.* 1. *dub.* 12. §. *Respondeo secundo;* Felix Potest. *loco cit. num.* 3866. Tambur. *l. c. cap.* 6. *num.* 3. & alii tenent non prohiberi receptionem Eucharistiæ ex devotione, sed solum ad satisfaciendum præcepto, quia dicunt Bullam per illam exceptionem nihil aliud intendere, nisi quod communio annua ex præcepto fiat in propria Parochia, ut Pastor ovium suarum faciem agnoscere possit, & receptionem Eucharistiæ ex devotione in die Paschatis licere ex consuetudine in Ecclesia qualibet; adeoque etiam in Oratorio privato. Quia tamen Sacra Congr. Conc. pluries decrevit non posse Regulares, in die Paschatis administrare sæcularibus Eucharistiam, etiamsi tales personæ sæculares in alia die satisfecerint præcepto, ut *in Burdigalen.* 8. *Junii* 1644. *in Senonen.* 11. *Junii* 1650. & *in Mechlinen.* 31. *Jan.* 1682. videtur id non licere, nisi vere adsit talis consuetudo in locis, ubi promulgatur Bulla Cruciatæ, quia in tali casu cum consuetudo sit optima Legum interpres; *l. Si de interpretatione* 37. *ff. de Legibus*, *cap. Cum dilectus* 8. *de consuetudine*, ipsa consuetudo, nisi de mente Pontificis, seu Sac. Cong. aliud constet, posset observari; *leg. De quibus* 32. *ff. de Legibus*, *c. Cum tanto* 11. *de consuetudine*. 25

Habens Bullam an teneantur audire Missam diebus Festis tempore Interdicti: Variant DD. Negativam sententiam tenent Coninch, Avila, & Alterius apud Tamburin. *l. cit. cap.* 5. §. 2. *num.* 6. quia, dicunt ipsi, nemo cogitur uti 26

uti suo privilegio, adeoque obtinens cum Bulla privilegium assistendi Missæ tempore Interdicti, potest hoc privilegio nolle uti, alias non esset privilegium, & honor, sed onus. Affirmativam autem defendunt Ludovicus a Cruce, Villalobos, Joan. Sanch. Trullench. apud Tambur. *loco cit. num.* 7. Felix Potest. *l. c. num.* 3881. Mendo *disp.* 25. *num.* 19. & alii. Et ratio est, quia quando instat præceptum, & quis potest illud adimplere, tenetur ad impletionem. In diebus autem Festis instat præceptum audiendi Missam, & qui habet Bullam Cruciatæ, potest illud adimplere audiendo Missam, adeoque tenetur audire. Quæ opinio affirmativa est probabilior, & securior, ut tenet etiam la Croix *l. c. dub.* 11. *art.* 5. *vers. Respondetur*, quamvis negativa sit etiam probabilis, ut dicit ipse *loc. c.* & Tambur. *l. o. n.* 7. & alii.

27 Qui Bullam recipiunt, nisi excommunicati decedant, possunt tempore Interdicti cum moderata pompa sepeliri, quæ moderata pompa ex Corduba apud Ludovicum a Cruce *loc. c. d.* 7. *num.* 2. est, ut cum cantu, & tribus campanarum clamoribus cadaver deferatur, & sepeliatur apertis januis Ecclesiæ, sed sine Missa; seu est medietas pompæ, & solemnitatis, quæ juxta qualitatem defuncti fieret extra tempus Interdicti. At vero Ludovicus a Cruce *loco cit.* Rodriquez Villalobos, & Trullench. citati a Mendo *l. cit. num.* 47. dicunt illam esse moderatam pompam, quæ juxta consuetudinem locorum fuerit ab Episcopo, aut ejus Vicario, vel Parocho, in eorum absentia, prudenter determinata.

28 Qui privato Oratorio ad supradictos effectus uti voluerint, debent ad suum arbitrium orare mentaliter, seu vocaliter pro unione Principum Christianorum contra Infideles, eorumque contra dictos infideles victoria; Et sufficit qualibet brevis devota oratio etiam unius Pater, & Ave, & ejus omissio non esset nisi venialis, cum præceptum Pontificis sit in materia levi; Tambur. *loc. cit. cap.* 7. *num.* 4. Henriq. Avila, Trullench. & alii citati, & secuti a la Croix *loco cit. dub.* 11. *artic.* 1. *num.* 9.

29 *Secundo*, conceditur privilegium vescendi ovis, lacticiniis, & carnibus, diebus jejuniorum durante anno Bullæ. *Item ut durante dicto anno intra ipsa Regis Hispaniæ Regna* (intellige ubi promulgatur Bulla,) *& non extra, carnibus, de consilio utriusque Medici temporibus jejuniorum totius anni, etiam Quadragesimalium, vesci, ac pro eorum libitu ovis, & lacticiniis. Itaque qui carnes comederint, servata in cæteris jejunii Ecclesiastici forma, dicto jejunio satis fecisse censeantur. Excipiuntur ab Indulto vescendi ovis, & lacticiniis quoad Quadragesimalia jejunia tantum Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, Episcopi, & alii Superiores, vel Inferiores Prælati, & qualibet persona Regularis, & ex Sæcularibus illi, qui in Presbyteratus Ordine constituti sunt, nisi fuerint sexagenarii.*

Nomine utriusque Medici, de cujus consilio potest habens Bullam carnibus vesci, intelligitur Medicus spiritualis, & Medicus corporalis. Pro Medico spirituali venit non solum Parochus, sed etiam Confessarius quilibet, etiamsi non sit proprius, cum in foro conscientiæ omnes Confessarii reputentur, ut unum quid, nec requiratur, quod consilium detur in Confessione, sed sufficiat, quod detur extra Confessionem, ex quo Bulla Confessionem actualem non requirat; Tambur. *loco cit. cap.* 8. §. 1. *num.* 3. Gallegus *loc. cit. cap.* 6. *dub.* 45. La Croix *loco cit. dub.* 15. *art.* 1. *vers. Quod ad minus*. Pro Medico corporali venit non solum doctorali laurea insignitus, sed etiam ubi non est talis Medicus, nec ad illum facilis est recursus, ut in parvis locis, qualibet persona perita, & experta aliquam in infirmitatibus, aut languoribus cognitionem habens; Tambur. *loco cit. num.* 4. Henriq. *l.* 6. *cap.* 23. La Croix *loco cit. n.* 3. ubi addit, quod qui pollet scientia, & conscientia ad noscendum dubium, potest carnibus vesci absque alicujus Medici declaratione, seu consilio, quia ideo consilium utriusque Medici requiritur, ex quo in propria causa non soleat quis esse ita integer Judex. 30

Pro usu carnium diebus jejuniorum requiritur causa, scilicet necessitas, & consilium utriusque Medici, si necessitas non sit patienti certa, & manifesta. Pro usu autem ovorum, & lacticiniorum non requiritur causa, sed sufficit Bullæ privilegium. Nec potest dici, quod privilegium vescendi carnibus de consilio utriusque Medici sit superfluum, cum etiam sine Bulla, quando necessitas est patienti dubia, possit quis de consilio utriusque Medici carnibus vesci. Non potest, inquam, id dici, quia ratione privilegii Bullæ, quamvis de consilio utriusque Medici vescatur carnibus, is satisfacit præcepto, & ex dispensatione Thesauri Ecclesiæ per Pontificiam Bullam ei facta habet meritum jejunii, ac si carnibus non vesceretur; Tambur. *loco cit.* §. 1. *num.* 2. Felix Potest. *l. c. n.* 3876. & alii. 31

Ra-

32 Ratione Bullæ Cruciatæ possunt omnes non excepti etiam sine consilio utriusque Medici vesci ovis, & lacticiniis cunctis diebus jejuniorum etiam Quadragesimalium. Excepti autem quo ad jejunia Quadragesimalia per Bullam communem sunt Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, Episcopi, & alii superiores, vel inferiores Prælati, & quælibet persona Regularis, & ex sæcularibus illi, qui in Presbyteratus Ordine sunt constituti, qui tamen omnes possunt illis vesci, si fuerint sexagenarii, ut patet expresse ex verbis Bullæ adductis *supra n.* 29.

33 Notanter autem dicitur: *Excepti per Bullam communem*, quia ex prædictis exceptis per Bullam communem varii per aliam Bullam Urbani VIII. quæ vocari solet *Bulla parva*, *seu Bulla lacticiniorum*, possunt vesci ovis, & lacticiniis, etiam in Quadragesima, excepta hebdomada Sancta, quæ incipit a Dominica Palmarum inclusive, cum hebdomada constet ex septem diebus, & tales privilegiati per dictam Urbani VIII. *Bullam lacticiniorum* sunt expressi in sequentibus Bullæ verbis: *Venerabilibus Patriarchis*, *Primatibus*, *Archiepiscopis*, *Episcopis*, *& aliis inferioribus Prælatis*, *nec non Presbyteris sæcularibus dumtaxat*, *ut Quadragesimali tempore* (*hebdomada tamen majori excepta*) *ovis similiter*, *ac lacticiniis pro eorum libitu uti*, *& vesci valeant indulgemus*, *data eleemosyna per Commissarium Generalem taxanda*.

34 Taxa pro hac lacticiniorum Bulla obtinenda est sequens: Pro Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis etiam Titularibus, & Abbatibus jurisdictione gaudentibus sunt viginti quatuor Reales, seu Argentei Castellani. Pro Dignitatibus Canonicalibus Ecclesiarum Cathedralium, vel Collegiatarum Reales, seu Argentei Castellani octo. Pro illis, qui gaudent portionibus, & pro Beneficiariis curam habentibus animarum, vel non habentibus, & quorum redditus annuus ascendit ad scuta trecenta, Reales, seu Argentei Castellani sex. Pro habentibus Beneficia, Capellanias, Portiones, & quosvis redditus Ecclesiasticos ascendentes ad scuta ducenta, Reales, seu Argentei Castellani quatuor. Pro cæteris Clericis, & Presbyteris sæcularibus, Reales, seu Argentei Castellani duo.

35 Regulares utriusque sexus non possunt uti *Bulla lacticiniorum* quo ad jejunia Quadragesimalia, cum ipsi sint quoad talia jejunia expresse excepti *in Bulla communi*, ut patet ex verbis adductis *supra num.* 29. Nec est eis tale privilegium concessum in *parva Bulla lacticiniorum*, ut constat ex verbis adductis *supra sub num.* 33. Nec possunt uti Episcopi ex Ordine Minimorum, quia Episcopi assumpti ex hoc Ordine, nisi specialiter dispensentur, tenentur adhuc ad vitam Quadragesimalem; Peyrin. *tom.* 3. *c.* 14. *num.* 3. referens tres Summos Pontifices, nempe Paulum V. Gregorium XV. & Urbanum VIII. cum tribus Episcopis dicti Ordinis Minimorum dispensasse, & ipsum Urbanum VIII. in examine Patris Francisci Castellani pro Episcopatu Caprulensi, qui ad interrogationem: An factus Episcopus teneretur ad votum vitæ Quadragesimalis, respondit non teneri, dixisse, *Errasti*, *teneris enim* & parum defuisse, ut excluderetur, nec voluisse cum ipso dispensare; Sic Felix Potest. *tom.* 1. *part.* 2. *num.* 1868. *& sequent.* cum Montoya, Ledesma, & Vasquez, *tom.* 1. & *part.* 4. *num.* 3873. recte addens, quod tali Bulla de lacticiniis, & ovis in Quadragesima uti possunt alii Episcopi Regulares, quia in ipsis prævalet qualitas Episcopalis, cum dignius debeat ad se trahere minus dignum; Sic etiam Tambur. *loc. cit. cap.* 8. §. 5. *num.* 10. Trullen. *loc. cit. cap.* 8. §. 5. *num.* 10. Trullen. *loc. cit. n.* 9. & alii.

Cardinales Regulares nisi sint Episcopi, non 36
possunt uti dicta *Bulla parva lacticiniorum*, quia in dicta Bulla non fit talis concessio Regularibus, nec meræ Dignitati Cardinalatus, ut patet ex iisdem verbis adductis supra *sub num.* 33. Tambur. *loc. cit.* §. 1. *num.* 11. Felix Potest. *loc. cit. num.* 3873. Quamvis tamen non sit improbabilis contraria sententia, quod lacticiniis, & ovis vesci possint etiam Cardinales Regulares non Episcopi, quia in tantum non includuntur expresse in concessione *parvæ Bullæ*, in quantum non sunt expresse exclusi a concessione *Bullæ communis*, ut patet ex verbis utriusque Bullæ. Unde sicuti Regulares Episcopi possunt vesci ovis, & lacticiniis in Quadragesima, quia in ipsis prævalet qualitas Episcopatus, ita etiam Regulares Cardinales, quia in ipsis prævalet qualitas Cardinalatus per regulam: *Si id*, *de quo magis*; *Authent. Multo magis*, *Cod. de Sacrosanctis Ecclesiis*, & illa verba Bullæ communis, *Et quælibet persona Regularis*, possunt intelligi de quacumque persona Regulari adhuc in Religione existenti, & non de assumptis extra Religionem ad Cardinalatum &c.

Car-

37 Cardinales sæculares non Presbyteri per solam Bullam communem Cruciatæ vesci possunt ovis, & lacticiniis per totam Quadragesimam, etiam in majori hebdomada, sicuti cæteri sæculares, ut colligitur ex verbis ipsius Bullæ, & tenent Gallegus *clauf.* 7. *d.* 54. Tambur. *loco cit.* §. 4. *num.* 7. Felix Potest. *loco cit. num.* 3873. La Croix *loco c. dub.* 13. *art.* 2. *num.* 6. & alii.

38 Novitii, & Novitiæ cujuscumque Religionis uti possunt privilegio Bullæ quo ad usum ovorum, & lacticiniorum in tota Quadragesima, quia non comprehenduntur in odiosis nomine Regularium, cum nondum Professionem emiserint; Trullen. *l.* 1. §. 4. *dub.* 5. Tambur. *loco cit. num.* 8. La Croix *loco cit. num.* 7. & alii passim.

39 Religiosi Ordinum Militarium etiam S. Joannis Hierosolymitani, si Bullam legitime sumant, hoc privilegium vescendi ovis, & lacticiniis participant, ut patet in Summario Bullæ vulgaris, quod fidelibus distribuitur; Tambur. *loco cit. num.* 9. & 11. ubi subjungit, quod hoc privilegium concessum Religionibus Ordinum Militarium intelligitur concessum non solum Equitibus, sed etiam Regularibus utriusque sexus earumdem Religionum, quia Pontifex includit in hoc privilegio omnes, qui sunt Ordinis Militaris. Sic etiam Mendo *d.* 18. *num.* 16. & 17. afferens Basilium Legionensem, & Alfonsum de Vico DD. Salmaticenses testantes talem esse praxim; La Croix *loco cit. n.* 14. Gallegus *clauf.* 6. *dub.* 8. ubi dicit hanc doctrinam practicari in Conventu Sanctæ Mariæ de Monte Ordinis Militaris Sancti Joannis in Diœcesi Toletana.

40 Omnes sexagenarii, sive Episcopi, sive Regulares, sive Presbyteri sæculares, & quicumque alii habentes Bullam Cruciatæ possunt etiam in jejuniis Quadragesimalibus vseci ovis, & lacticiniis: & annus sexagesimus sufficit, quod sit inceptus, quia in favorabilibus annus inceptus valet pro completo, cum favores sint ampliandi; *cap. Odia* 15. *de Regul. jur. in* 6. La Croix *loco cit. n.* 10. Tambur. *loc. cit.* §. 4. *n.* 19. Uterque Sanchez, & multi alii apud Leandr. *de præcept. Eccles. tract.* 5. *d.* 8. *q.* 17.

41 *Tertio*, conceditur privilegium quo ad varias Indulgentias, & participationem bonorum operum: *Item prædicti Bullam sumentes, qui diebus jejunio non suppositis ad implorandum Divinum auxilium pro unione, & victoria prædictis voluntarium jejunium, vel si jejunare impediti legitime fuerint, aliud Opus Pium arbitrio eorum Confessarii, vel Parochi assumpserint, & simul pro unione, & victoria prædictis preces fuderint, quoties id fecerint, dicto anno durante, quindecim anni, & totidem quadragenæ de injunctis eis quomodolibet debitis pœnitentiis misericorditer in Domino relaxentur, & insuper omnium precum, eleemosynarum, peregrinationum, etiam Hierosolymæ, & aliorum bonorum, quæ in universali militante Ecclesia, & singulis ejus membris fiunt, participes reddantur.*

Dictum privilegium clare patet ex ipsius 42 verbis; si autem quæras, quid intelligatur per ipsos quindecim annos, & Quadragenas &c. Vide verb. *Indulgentia art.* 1. Et si insuper scire desideres, quid intelligatur per participationem bonorum operum, Vide verb. *Suffragia.*

Quarto, conceditur privilegium lucrandi in- 43 dulgentias stationum Almæ Urbis: *Item qui dicto anno durante in singulis diebus stationum Almæ Urbis quinque Ecclesias, seu Altaria, seu in illorum defectu quinquies unum Altare devote visitaverint, precesque ad Deum pro unione, & victoria prædictis fuderint, omnes, & singulas Indulgentias stationum intra, & extra muros prædictæ Urbis tam pro se, quam per modum suffragii, pro defunctis, pro quibus visitaverint, consequentur.*

Quænam autem, & quot sint, & quomodo 44 acquirantur Indulgentiæ stationum Urbis? Vide verb. *Indulgentia art.* 4. *a n.* 17. *ad* 19. & *art.* 6. *sub n.* 23.

Regulares utriusque sexus, licet sine Bulla 45 nequeant lucrari Indulgentias speciales a Bulla Pontificia concessas, possunt tamen sine dicta Bulla lucrari alias omnes sibi aliunde concessas; Habetur ex ipsa Bulla: *Exceptis tamen iis, quæ concessæ sunt Ordinum Mendicantium Superioribus quoad eorum Fratres.* Et ex declaratione Sacræ Congr. Concil. quam refert Turanus *pag.* 215. *n.* 5. his verbis: *Ad instantiam Fratrum Minorum in Regno Siciliæ existentium* Sacra Congr. Concil. *die* 24. *Martii* 1640. *respondit Oratores gaudere Indulgentiis a Sede Apostolica concessis, etiamsi Cruciatam non acceperint. Habetur in Archivo Procurat. Reform. S. Francisci Transtyberim fol.* 78. & refert Felix Potest. *loc. cit. n.* 3883.

Cruciatæ Sanctæ Bullam ante, vel post su- 46 scipere non est necessarium ad consequendas in Regnis Hispaniarum Indulgentias Jubilæi, quæ a Summis Pontificibus concedi consueverunt; Sac. Congr. S. R. E. Cardinalium negotiis Indulgentiarum præfecta *approbante Urbano VIII. sub die* 8. *Febr.* 1631. apud Barbosam

sam in Sum. Apostolicarum decision. verb. Cruciata Sancta num. 5.

47 *Quinto*, conceditur maximum privilegium circa absolutionem a reservatis, & acquisitionem Indulgentiæ plenariæ semel in vita, & semel in articulo mortis: *Item quo omnes, & singuli prædicti purius ad Deum preces effundere, & efficacius Divinum auxilium implorare possint, conceditur, ut possint eligere quemcumque Presbyterum Sæcularem, vel Regularem ex approbatis ab Ordinario, & ab eo quorumcumque peccatorum, etiam Censurarum, etiam Sedi Apostolicæ, & in Bulla Cœnæ Domini reservatorum, & reservatarum plenariam Indulgentiam, & remissionem semel in vita, & semel in articulo mortis. Aliorum vero Sedi Apostolicæ non reservatorum, aut reservatarum toties quoties confitebuntur, absolutionem, & remissionem mediante salutari pœnitentia secundum culparum indigentiam obtinere; Dummodo, ubi necessaria erit, per ipsos, vel dato impedimento per hæredes, aut alios satisfactio fiat.*

48 Confessarius eligendus virtute Bullæ Cruciatæ debet esse approbatus ab Ordinario loci, ubi fit, & excipitur Confessio, nec sufficit, quod fuerit approbatus in aliis Diœcesibus. Sic pluries declaravit Sac. Congr. Conc. & signanter *in Valentina* relata a Rodriquez *in Bulla Cruciatæ* §. 9. *num.* 5. *& in Hispalensi* confirmata a Paulo V. *die* 11. *Octobris* 1611. *& in alia Hispalensi* 16. *Febr.* 1675. & expresse declaravit Innoc. XII. die 19. April. 1700. Constit. incip. *Cum sicut*, ibi: *Adeo ut Confessarii, tam sæculares, quam Regulares quicumque illi sint in vim dictæ Bullæ Cruciatæ a Pœnitentibus ab audiendas eorum Sacramentales Confessiones electi, nullatenus Confessiones hujusmodi audire valeant sine approbatione Ordinarii, & Episcopi Diœcesani loci, in quo ipsi Pœnitentes degunt, & Confessarios eligunt, vel ad excipiendas Confessiones requirunt. Nec ad hoc suffragari approbationem semel, vel pluries ab aliis Ordinariis aliorum locorum, & Diœcesum obtentam, etiamsi Pœnitentes illorum Ordinariorum, qui Confessarios electos approbassent, subditi forent.* ☞ Parochus tamen unius loci ubique terrarum est eligibilis in Confessarium, quia approbatus est pro omni Ecclesia. Idem dicendum de eo, qui habens jurisdictionem ordinariam est superior Parocho. Bulla Cruciatæ nihil concedit Confessario circa approbationem, sed confert illi electo jurisdictionem; quod satis ostendunt ipsa verba Bullæ asserentia, posse accipientem illam eligere unum Confessarium ex approbatis ab Ordinario in ordine ad ea privilegia absolutionis, & commutationis votorum ibi contenta, quare supponit approbationem requisitam a Tridentino, neque huic vult Pontifex in aliquo derogare. Tridentinum autem indefinite asserit, parochiale Beneficium habentem posse confessiones audire, in quo jus novum erga Parochos non introducit; juxta antiquum autem poterat Parochus ubivis audire confessiones, ergo & nunc potest. Et merito, nam Parochus est minister publicus Ecclesiæ, ab illaque approbatus; unde etiam potest non solum in sua Parochia, sed in tota diœcesi confessiones audire, hoc ipso quod Parochus sit, quamvis diversam approbationem non habeat respectu reliquæ Diœcesis. Ita communis apud Mendo *in Bul. Cruc. disp.* 22. *cap.* 2. *& in Append. disp.* 2. *n.* 123. *& disp.* 5. *n.* 130. ☜

Confessarius electus ab habente Bullam Cruciatæ potest anno Bullæ durante ipsum absolvere pro Foro interno ab omnibus casibus, & Censuris reservatis, tam Episcopo, quam Summo Pontifici, etiam in Bulla Cœnæ, excepta hæresi formali, & externa, etiam occulta. Cum hac tamen intelligentia, quod pars læsa, si detur, sit satisfacta vel per se ab ipso Pœnitente, vel dato impedimento per suos hæredes, aut alios, & quod ipse Pœnitens a casibus reservatis Episcopo absolvi possit toties quoties, sicuti etiam toties quoties a casibus reservatis Pontifici extra Bullam Cœnæ Domini, si sint occulti, quia evadunt Episcopales, cum absolvi possint ab Episcopo; a casibus autem reservatis Pontifici extra Bullam Cœnæ, si sint publici, & a casibus in Bulla Cœnæ contentis sive sint publici, sive occulti, potest absolvi semel tantum in vita, & semel in articulo mortis per primam Bullam, & iterum secundo, si secundam, seu aliam Bullam accipiat. Non vero tertio, si tertiam Bullam sumeret, cum pro se non possit Bulla Cruciatæ accipi nisi bis singulo quoque anno, ut patet ex dictis *sup. n.* 20. 49

Cruciata Sancta Laicis, & Clericis sæcularibus cujuscumque status, gradus, qualitatis, & conditionis, etiam speciali nota dignæ, quo ad casus reservatos etiam in Bulla Cœnæ, hæresi excepta, contentos non nisi in Foro conscientiæ, non autem in Foro externo suffragatur; Urban. VIII. Const. 105. incip. *In specula*, ut in *n. seq.* * Hinc etiam facultas concessa in eadem Bulla Cruciatæ de absolutione a censuris obtinenda, valet tantummodo pro foro interno, ut patet ex cit. Urbani VIII. Const. mox afferenda; quare consititu- 50

stitutiones Hispanicæ aliter statúentes rejiciendæ sunt; Bened. XIV. *de Syn. Diæcef. lib. 7. cap. 65. §. 7.* *

51 Regulares, & Moniales non possunt vi Bullæ Cruciatæ eligere sibi Confessarium quo ad casus reservatos, Sic expresse declararunt plures Summi Pontifices, & signanter S. Pius V. Const. 132. incip. *Exponi Nobis*, Clemens VIII. Constit. 60. incip. *Romani Pontificis*, & Urbanus VIII. Constit. 105. incip. *In specula*, ibi: *In* &c. *Nos* &c. *Motu proprio* &c. *Concessionem S. Cruciatæ, quæ respectu facultatis hujusmodi etiam Laicis, & Clericis sæcularibus cujuscumque status, gradus, & conditionis, etiam speciali nota dignæ, quo ad casus reservatos, etiam in Bulla Cœnæ Domini (hæresi excepta) contentos non nisi in Foro conscientiæ, non autem in Foro externo suffragatur, aliorumque Indultorum hujusmodi quantum ad prædictum articulum eligendi Confessarium, & absolvendi prædictos a casibus reservatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis, cum Fratribus, & Monialibus prædictis Fratrum Prædicatorum, & aliorum quorumcumque Ordinum &c. locum minime habuisse, neque habere, neque illis ullo modo suffragari potuisse, neque posse &c. sed nostræ intentionis fuisse, & esse, quod iidem Fratres, & Moniales quantum ad Sacramentum Pœnitentiæ, &c. ordinariæ dispositioni suorum Prælatorum, & Sedis Apostolicæ quoad sibi reservata subjecti sint earumdem tenore præsentium perpetuo declaramus &c. ac irritum, & inane si secus &c. Dat. Romæ &c. 16. Junii 1630.*

52 Cruciatæ vigore, & facultatis in ea concessæ non possunt Moniales alios Confessarios præter eos, qui ad audiendas ipsarum Monialium Confessiones ab Ordinario approbati fuerint, eligere; Sacra Congreg. Concil. apud F. Eman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ §. 9. n. 24.* ubi ejus addit. *sect. 2. n. 30.* & Barbosa in *Summ. Apost. decis. verb. Cruciata sancta*. Vide verb. *Approbatio art. 3. a n. 5. ad 12.*

53 *Sexto*, conceditur privilegium quo ad commutationem Votorum. *Item sumentibus Bullam conceditur Vota omnia, ultramarino, Castitatis, & Religionis exceptis, in aliquod subsidium hujus expeditionis per eumdem Confessarium commutari.*

54 Ex quibus verbis clare patet, quod Confessarius electus ab habente Bullam potest ei commutare (non autem dispensare) omnia vota etiam jurata, exceptis tribus, nempe Castitatis perpetuæ, ac perfectæ, voti simplicis Religionis, & peregrinationis Jerusalem devotionis caussa.

Hinc talis potestas se extendit etiam ad vota jurata; Item ad vota in favorem tertii facta, & nondum acceptata; secus si essent acceptata; Item ad promissiones factas Sanctis; Item ad votum de non petenda commutatione, & dispensatione votorum; Item ad vota Castitatis, & Religionis, quando sunt pœnalia, quando sunt conditionata, & quando emissa sunt ex metu, & alia hujusmodi. Vide verb. *Jubilæum art. 2. a n. 35. ad 49.* & discurre ut ibi salva proportione. 55

Dicta Votorum commutatio potest fieri etiam extra Confessionem, nec ad eam requiritur alia caussa præter aliquod subsidium præstandum pro belli expeditione contra infideles; La Croix *loco c. dub. 16. art. 1. q. 2. & 3.* cum aliis ibi allegatis; Felix Potest. *loco cit. num. 3861.* & alii; vide verb. *Jubilæum art. 1. a num. 64. ad 67.* & verb. *Votum art. 3. num. 128.* 56

In commutatione votorum imponenda est a Confessario personæ voventi aliqua eleemosyna in subsidium Sanctæ Cruciatæ, quæ eleemosyna, si votum non habeat annexam aliquam expensam in ipsius adimpletione faciendam, debet a Confessario taxari juxta qualitatem, & commoditatem voventis. Si autem habeat annexam expensam, eleemosyna debet esse tanta, quanta esset expensa facienda pro adimpletione voti, & regulanda est juxta dicta sub verb. *Votum art. 3. a num. 42.* Vide *ibi*. 57

Septimo, conceditur Commissario Cruciatæ facultas suspendendi Indulgentias; *Item prædicto Commissario datur facultas, ut suspendere possit, dicto anno durante omnes similes, aut dissimiles Indulgentias, & facultates ab eisdem, & a Sede Apostolica, vel ejus auctoritate concessas quibusvis Ecclesiis, Monasteriis, Hospitalibus, Piis Locis, Universitatibus, & singularibus personis in Regnis, Insulis, Terris, Locis, & Dominiis præfatis* &c. Et paulo post: *Ita ut interim neque publicari, neque prædicari possint, neque publicatæ cuivis hominum communiter, vel divisim suffragentur. Exceptis tamen concessis Ordinum Mendicantium Superioribus quo ad eorum Fratres. Item dicto Commissario conceditur etiam facultas, ut ipse per se, vel per alium, vel alios (quantum, & quoties sibi videbitur) Indulgentias, & alias Gratias per eum suspensas in favorem illorum, qui præsentium Gratiarum in hanc causam pro Religionis defensione concessarum, participes effecti fuerint, revalidare absque alio præmio possit.* 58

Virtute dictæ facultatis sibi a Papa conces- 59

sæ Commissarius Generalis Sanctæ Cruciatæ suspendit pro toto anno publicationis Bullæ cunctas Indulgentias, & Gratias in locis omnibus, ubi fit Bullæ promulgatio, exceptis illis concessis Ordinum Mendicantium Superioribus quo ad eorum Religiosos. Et postea ad animandos fideles ad erogandam eleemosynam in Sanctæ Cruciatæ subsidium revalidat cunctas ante suspensas Indulgentias, & gratias pro accipientibus Bullam, media erogatione taxatæ eleemosynæ.

60 Non potest tamen dictus Commissarius suspendere Indulgentias, & Gratias concessas Regularibus utriusque sexus, ut constat ex allatis Bullæ verbis: *Exceptis tamen concessis Ordinum Mendicantium Superioribus, quo ad eorum Fratres*, ut patet ex dictis *supra n.* 45.

61 An autem per promulgationem Bullæ Cruciatæ suspendantur facultates aliquæ concessæ Regularibus, v. g. facultas, quam habent absolvendi a casibus reservatis, commutandi vota, dispensandi in quibusdam rebus, & aliæ similes facultates? Variant Doctores: Suspendi enim tenent Navarrus, Lopez, Acosta, & Trullench. apud La Croix *loco c. dub.* 23. *n.* 13. Non suspendi autem docent plusquam decem & octo Auctores, quos citat, & sequitur Mendo *disp.* 29. *n.* 63. & La Croix *loc. cit.* ubi ex ipso Mendo addit S. Pium V. consultum respondisse, mentem suam non esse revocare per Bullam hæc privilegia, & expressit anno 1571. in privilegiis Ordinis Prædicatorum, & putandum est hunc fuisse, & esse animum reliquorum Pontificum. Et de facto teste Tamburino *loco cit. cap.* 14. *num.* 7. talis est praxis timoratorum Religiosorum, qui suis prædictis privilegiis utuntur sine scrupulo, etiam in ordine ad sæculares non habentes Bullam, quæ continuata praxis potuit certo legitimam introducere consuetudinem, quæ est optima Legum interpres, *l. Si de interpretatione* 37. *ff. de Legibus*, *cap. Cum dilectus* 8. *de consuetudine*.

62 Indulgentiæ, & Gratiæ Jubilæi possunt a quibuscumque consequi etiam sine Bulla non obstante suspensione Indulgentiarum &c. facta a Commissario Generali Cruciatæ. Vide *supra num.* 46. Decretum Sacræ Congreg. Indulgentiarum, & approbationem ad id factam ab Urbano VIII.

63 Ut solemnius fiat Bullæ Cruciatæ promulgatio, Commissarius Generalis ex facultate sibi a Papa concessa suspendit Interdictum locale a quocumque Judice positum per octo dies ante, & per octo post promulgationem; Unde probabile est dictam Interdicti suspensionem extendi usque ad 17. dies, cum dies promulgationis, ex quo favorabilis non videatur includi in illis 16. sed excludi ab illis, & ampliari ad 17. *arg. c. Odia* 15. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Odia restringi, & favores convenit ampliari*; Mendo *l. c. disp.* 39. *n.* 2. La Croix *l. c. dub.* 17. *art.* 4. *n.* 1. & alii. Non sus- 64
suspenditur autem a d. Commissario Interdictum personale particulare, quia hoc Interdictum non obstat solemnitati promulgationis Bullæ, qui est finis intentus in suspensione Interdicti; Mendo *l. c. n.* 12. La Croix *l. c. n.* 5. & alii.

Octavo, conceditur Commissario Generali facultas faciendi compositionem super bonis male habitis, illicite retentis, aut usurpatis, quando eorum Dominus omnino ignoratur. Hæc sunt verba Pontificis in Bulla compositionis: *Ut possit Commissarius componere super illicite habitis, nec non super medietate Legatorum omnium, quæ propter male ablata facta sunt, si Legatarii per annum in exactione negligentes fuerint, ac super illis, quæ facta erunt (hoc est quæ invenientur jam esse facta) & quæ dicto anno durante fient, si Legatarii inveniri non potuerunt; necnon super male ablatis, & per usurariam pravitatem, aut aliter male acquisitis, si in omnibus præmissis casibus (præterquam dictæ annualis negligentiæ) personæ, quibus restitutio, seu solutio facienda est (præstito per restitutorem juramento de diligentia per eum facta pro inveniendo Legatario, seu Creditore, & minime invento) non reperiantur, possit, inquam, Commissarius componere, & ita debitores liberare*. Et paulo post: *Ita etiam datur facultas eidem Commissario componendi cum eis, qui ad restitutionem fructuum ex omissione Horarum Canonicarum tenentur, ita ut quantitas compositionis pro medietate Ecclesiis, vel aliis locis, quarum, vel quorum ratione Horas prædictas recitare debent, & pro altera medietate in subventionem hujus negotii detur*. 65

Compositio igitur generaliter loquendo fieri potest in omnibus casibus, in quibus certum est faciendam esse restitutionem, sive ratione rei malæ acceptæ, sive ratione injustæ acceptionis, & retentionis, sive ratione damni illati, sive ratione contractus, concurrentibus tamen duabus conditionibus, nempe quod facta debita diligentia dominus certus, aut ejus hæres non inveniatur, & quod bona restituenda non fuerint ablata, & retenta ex confidentia hujus Bullæ. *Communis*. 66

Si jam facta legitima compositione debitor in notitiam certam veniat Creditoris, tenetur 67

resti-

restituere totum id, in quo factus est ditior, quia Papa per Bullam compositionis non intendit juri alieno præjudicare; Unde illam concedendo concedit sub conditione, si, seu donec Dominus non inveniatur; Sic Rodriquez, Villalobos, Ludovicus a Cruce apud Trullench. *lib. 3. d. n. 5.* Felix Potestas *loco cit. n.* 3898. & alii contra Henriq. Bannez, Trullen. La Croix; & alios volentes talem Debitorem ad nihil amplius obligari in Foro conscientiæ. Quorum opinio est vere probabilis, quia Papa habet supremam auctoritatem transferendi per compositionem Dominium talium bonorum, quando hæc concernunt bonum spirituale, & sunt in tali statu, quod ad pauperes pertineant. Et sic tenet etiam Tambur. *loc. cit. cap.* 18. §. 5. *num.* 10. *& seq.* Si autem Debitor bona fide jam omnia talia bona consumpsit, ad nihil tenetur in Foro interno conscientiæ, ut tenent Doctores utriusque sententiæ. At pro Foro externo (quamvis etiam in hoc Foro ad nihil amplius teneretur, cum compositio sit facta auctoritate Papæ potentis liberare, atque sine ulla conditione, & restrictione absolute liberantis debitorem) posset ipse debitor a Judice cogi ad restituenda talia bona Creditori comparenti, quia cum in Foro externo debeat constare eam compositionem fuisse legitime expeditam, & hoc sit valde difficile, ex quo posset Creditor dicere compositionem non fuisse factam super suo Credito, non fuisse præmissam debitam diligentiam, & hujusmodi: ideo possunt ad id a Judice cogi, & consequenter quamvis talis compositio possit prodesse in utroque Foro propter adductam rationem, regulariter non prodest nisi in Foro interno; Sic Tambur. *loco cit. num.* 11. 12. *&* 13. cum Trullench. Bald. & aliis ibi allegatis; Felix Potest. *loco cit. vers. Hoc autem*; La Croix *loco cit. cap.* 2. *art.* 2. *quæsit.* 1. & alii.

68 Item compositio fieri potest super Legatis, cum hac tamen advertentia, quod si Legata fuerint facta pro exoneranda conscientia a bonis male habitis, seu ablatis, & Legatarii conscii, seu moniti de talibus Legatis negligentes fuerint per annum integrum in exigendis ipsis Legatis, tunc hæredes possunt se componere super medietate totius summæ Legatæ. Si autem Legata facta fuerint non pro exoneranda conscientia, sed pro alia pia caussa, tunc si hæredes Legantis facta debita diligentia invenire, seu scire non possint Legatarios, possunt se componere quo ad totam summam Legatam accipiendo tot Bullas, quot requiruntur ad ratam quantitatis summæ Legatæ. *Communis*.

Item compositio fieri potest super fructibus Beneficiorum, & aliorum redditυum Ecclesiasticorum male perceptis, & restitutioni obnoxiis ratione omissionis Horarum Canonicarum, seu ratione non recitati Officii Divini cum erogatione tamen eleemosynæ taxatæ, ut infra diceeur sub *n.* 76. vide *ibi*. 69

Non potest tamen fieri compositio super distributionibus injuste perceptis, quia istæ habent certos Dominos, quibus debeant restitui, nempe Choro interessentes, seu assistentes. *Communis*. 70

Nec potest fieri compositio super Missis celebrandis pro eleemosynis acceptis, quamvis debitor non recordetur, a quibus acceperit, & nec pro quibus debeat applicare, quia hic satisfaciet offerendo Sacrificia pro illis, qui eleemosynas erogaverunt, seu pro quibus debet. *Communis*. 71

Compositio fieri potest solum usque ad determinatam summam, nempe usque ad summam trecentorum scutorum Hispaniæ, seu trecentorum scutorum, & viginti unius cum tarenis octo, & granis novem monetæ Siculæ (aut aliter, juxta illius, quod vocant *Cambio*, diversitatem) aut duorum millium nongentorum quadraginta, & unius Argenteorum, seu Realium, & sex Maravedisiorum, cum quinquaginta tamen Bullis Compositionis acceptis, quia per unam Bullam non potest componi nisi summa quinquaginta Realium, seu Argenteorum, & viginti, & octo Maravedisiorum. Unde pro componenda tota summa dictorum duorum millium nongentorum quadraginta, & unius Argenteorum, seu Realium, & sex Maravedisiorum, quinquaginta debent sumi Bullæ compositionis, quæ singulis annis omnes accipi possunt, sive simul, sive seorsim; At in uno anno non possunt accipi plures quam quinquaginta; *Communis*. 72

Si debitum excedat dictam summam, quæ cum quinquaginta Bullis componi potest, debet recurri ad Commissarium, qui per Compositionem particularem solet exigere decimam partem summæ componendæ, seu decem pro singulis centenariis in subsidium Cruciatæ; *Communis*. 73

Nec qui habet tale debitum excedens summam per quinquaginta Bullas componendam potest differre compositionem, aut restitutionem ad sequentem annum, ut componat excessum summæ per novas Bullas, sed statim 74

debet

debet restituere, aut componere cum Commissario etiam illum excessum summæ, alias graviter peccat; *Communis*.

75 Quot sunt debitores, tot debent accipi Bullæ, nec sufficit una Bulla pro pluribus, quamvis totum eorum debitum simul non excedat summam componibilem per unicam Bullam. Praxis enim est, quod unaquæque Bulla uni soli concedatur, & quilibet pro sua Bulla taxatam eleemosynam solvat.

76 Taxata eleemosyna pro una Bulla est, quod erogentur duo Argentei Castellani, seu duo Reales a qualibet persona, tam privata, quam insigni, & illi multiplicentur ad multiplicationem Bullarum, quæ accipiuntur usque ad quinquaginta, pro quibus quinquaginta Bullis debentur centum Argentei, seu Reales. Si autem compositio facienda sit de bonis, seu fructibus Ecclesiasticis debitis, seu restituendis pro omissione Divini Officii, seu Horarum Canonicarum, debent erogari quatuor Argentei Castellani, seu Reales, duo in subsidium Cruciatæ, & alii duo in subsidium illius Ecclesiæ, in qua habet Beneficium, seu redditus, qui Officium divinum omisit, & si summa a Beneficiario male percepta excedat summam componibilem per quinquaginta dictas Bullas, ut supra *in num.* 72. ita ut pro excessu dictæ summæ debeat fieri particularis compositio immediate cum Commissario, tunc summa hujus particularis compositionis pro medietate debetur in subsidium Cruciatæ, & pro altera medietate pari modo in subsidium Ecclesiæ, ubi habet Beneficium, seu redditus, qui Horas Canonicas culpabiliter omisit; Sic colligitur ex verbis summarii vulgaris, quod pro hac compositione solet distribui, teste Tamburino *loco cit. cap.* 18. §. 4. *n.* 2. ibi: *Che abbi da dare altri due Reali alla fabbrica della Chiesa del Beneficio ec. e volendosi comporre di più, si osservi l'ordine dichiarato di sopra*.

77 Qui vult hanc Bullam compositionis obtinere, debet existere in Regno, ubi Bulla promulgatur, vel ad illud personaliter declinare, uti etiam dictum est de Bulla communi *supra n.* 8. *Communis*.

78 In Bulla compositionis debet inscribi nomen eam accipientis, & scribi, seu imprimi nomen Commissarii cum appositione sigilli ejusdem, ut patet ex verbis Summarii vulgaris, quod, ut testatur Tamburin. *loco cit. cap.* 16. §. 5. solet distribui conceptum his verbis: *Ed ordiniamo precisamente, che riceviate in Voi questa Santa Bolla essendovi in essa scritto il vostro nome, perchè così vuole, e comanda Sua Santità, o che altrimenti non godiate della composizione, che per essa vi si concede. La quale Bolla ordiniamo, che sia stampata col nostro nome, e sigillata col nostro sigillo*. Non est tamen necesse, ut hæc Bulla compositionis conservetur, sicut Bulla communis, ut contra Mendo tradunt Tamburin. *loco cit. cap.* 15. §. 5. *per tot. & cap.* 18. §. 7. *n.* 2. Bardi *part.* 3. *tract.* 5. *cap.* 2. *sect.* 2. *n.* 20. Felix Potest. *loco cit. n.* 3894. *vers. In Bulla*, & alii. Et ratio diversitatis est, quia Pontifex per suum Commissarium mandat conservationem Bullæ communis, & non conservationem Bullæ compositionis; nec sine ratione, ut observant Bardi, & Tamburin. *locis citatis*, quia in Bulla communi multa adsunt privilegia, quæ habent tractum successivum pro toto anno, unde congruum fuit mandare, ut ea conservaretur, ne scilicet erraret Privilegiatus, quando uti ejus privilegiis voluerit; At in Bulla compositionis unica est Gratia: qua scilicet Bullam hanc recipiens liberatur a restitutione incertorum, qua Gratia semel habita, nihil refert Bullam conservare. Hactenus Doctissimus Tamburinus.

Bulla compositionis prodesse potest etiam defuncto, qui pro exoneranda conscientia injunxit hæredi, aut alteri, ut necessarias ad id Bullas compositionis pro se acciperet; La Croix *loco cit. cap.* 2. *dub.* 1. *art.* 2. *quæsit.* 2. Felix Potest. *loco cit. n.* 3894. *vers. Hæc Bulla*, & alii passim. 79

Nono, conceditur etiam Bulla pro defunctis: *Item eadem Indulgentia (utique plenaria) suffragabitur per modum suffragii etiam Animabus defunctorum, pro quibus in hujusmodi subsidium (nempe belli contra infideles) proficisci, vel milites mitti contigerit, aut pro quibus non euntes, nec mittentes, tamen eleemosynam de bonis suis juxta taxam per Commissarium, personarum qualitate inspecta, faciendam, pro Religionis defensione contulerit*. 80

Hac Bulla pro defunctis elargitur Pontifex liberationem unius Animæ a pœnis Purgatorii, seu Indulgentiam plenariam per modum suffragii applicandam ab ipso sumente Bullam cuicumque Animæ sibi bene visæ, & hæc Indulgentia est distincta ab Indulgentiis Bullæ communis, quæ etiam applicari possunt in suffragium, seu liberationem cujuscumque Animæ sibi bene visæ, ut patet ex dictis *supra n.* 20. 43. & 44. 81

Quamvis non sit necesse, ut in hac Bulla inscribatur nomen defuncti, & ipsam accipientis, tamen praxis invaluit, ut in ipsa inscriba- 82

batur, & nomen defuncti pro cujus anima accipitur, & nomen ejus, qui illam accipit, ut testatur Tamburinus *loco cit. cap.* 17. §. 2. *n.* 3. asserens verba ipsius Bullæ solita distribui in suo Regno Siciliæ, ibi: *Per quanto voi Pietro Romano dassivo due Reali di Plata, cioè d' argento, che è quello, che sta tassato, e dichiarato per Noi il Dottor D. Pietro Paceo Commissario Generale della Santa Cruciata a beneficio dell' Anima di Bernardo Amadeo, e ricevessivo in voi questa santa Bulla, gli è concessa l' Indulgenza sopradetta ec.*

83 Ubi, ut vides, pro hac obtinenda Bulla erogantur duo Reales, seu duo Argentei Castellani ab omnibus personis, sive privatis, sive insignibus. Quamvis enim pro Bulla vivorum Commissarius distinctam taxam statuerit pro diversitate personarum, ut patet ex dictis *supra n.* 6. Non sic tamen pro defunctis, cum ex pietate voluerit illis sanctis Animabus favere liberalius, ut recte observat Tamburin. *loco cit. n.* 8.

84 Una Bulla non potest applicari pro pluribus Animabus, sed solum pro una Anima, quia in Bulla, quæ distribuitur, expresse ponitur *pro Anima talis Personæ*, ut patet *supra n.* 82. Sic Tamburin. *loco cit. num.* 6. Felix Potestas *loco cit. num.* 3888. & alii contra Mendo *disp.* 36. *num.* 2. & La Croix *loco cit. cap.* 3. *dub.* 1. *quæsit.* 5. volentes unam Bullam posse applicari pro pluribus, & tunc fructus Indulgentiæ dividi inter illas plures Animas pro rata, quæ opinio non caret sua probabilitate.

85 Possunt tamen pro eadem Anima sumi singulis annis duæ Bullæ, & valde utile est, ut aliæ aliis annis sumantur, sicuti pro eadem Anima utiliter plures applicantur Indulgentiæ, & Missæ; Tamburin. *loco cit. num.* 10. & 11. La Croix *loco cit. quæsit.* 3. Felix Potestas *loco cit. n.* 3883. & alii passim.

86 Et hoc non obstante quod teneatur Indulgentiam hujus Bullæ, sicuti quamcumque aliam plenariam rite concessam, & acquisitam certo, & infallibiliter prodesse Animæ illi, cui applicatur; vide verb. *Indulgentia art.* 3. *a n.* 16. *ad* 20.

87 Qui Bullam pro defuncto accipit, & illi applicat, non est necesse, ut sit in gratia; La Croix *loco cit. cap.* 3. *dub.* 2. *quæsit.* 1. *n.* 1. & 2. Tamburin. *loco cit. cap.* 17. *num.* 5. & alii; vide dicta verb. *Indulgentia art.* 3. *n.* 21.

88 Vivus existens in Regno, ubi promulgatur Bulla, potest ipsam sumere, & applicare Animæ defuncti, etiam extra dictum Regnum, aut locum Bullæ; Tamburin. *loco cit. num.* 9. allegans ad id Ludovicum a Cruce; Bulla enim pro defunctis non exprimit esse necessarium ad obtinendam hanc Indulgentiam, quod quis obierit in loco promulgationis Bullæ, sicuti esse hoc necesse exprimit Bulla communis pro vivis; Unde sicuti hic quod voluit, expressit, ita illic si id voluisset, expressisset; *arg. cap. Inter corporalia* 2. *de translation. Episcop.* §. *Sed neque istud*, *cap. Ad audientiam* 12. *de decimis*, & *cap. Quia circa* 22. *de privileg.* Eo vel maxime quod in suffragium Animarum defunctorum privilegia ampliari debent, quantum possunt.

Anima per Indulgentiam hujus Bullæ liberatur, quando accipiens Bullam applicat illi suffragium. Si autem prius accipiat Bullam, & inde ad tempus applicat, liberatur quando applicat, quia ultimum requisitum est applicatio; Tamburin. *loco cit. num.* 7. *vers. At quandonam;* La Croix *loco cit. quæsit.* 2. & alii. Unde etiamsi Bulla accipiatur credito, suum effectum habet statim facta applicatione, absque eo quod expectetur tempus solutionis; Felix Potest. *loco cit. n.* 3890. & alii. 89

Semel facta applicatione pro tali Anima non potest amplius variari, & fieri applicatio pro alia, quia Indulgentia Bullæ per primam applicationem jam habuit totum suum adæquatum effectum; Tamburin. *loco cit. n.* 7. *vers. Nota;* Felix Potestas *loco cit. num.* 3889. & alii. 90

Additiones ex aliena manu.

Cruciatarum originem alii deducunt ab Urbano II. alii vero a Concilio Lateranensi sub Innocentio III. habito; vide Mendo *de Bulla Cruciatæ disp.* 1. *c.* 4. *num.* 18. qui contra Emman. Rodriquez asserit Urbanum II. primum earum Institutorem; Auctor noster tam Urbano II. quam Innocentio III. adjudicat hanc institutionem. 91

Dicitur autem hæc *Bulla Cruciatæ*, a Cruce, qua proficiscentes ad expeditiones Terræ Sanctæ, vel contra alios Infideles, aut Hæreticos, donabantur cum multis indulgentiis & privilegiis; 92
Quæ per hanc Bullam extenduntur etiam ad eos, qui eleemosynas ad earum expeditionum sumtus faciendos erogant. Primus Terram Sanctam e manibus Infidelium eruere conatus est Urbanus II. in Concilio Claramontano anno 1095. habito, Episcopos & Prælatos ad eam expeditionem cohortatus, data pro militari tessera ad hoc bellum Cruce super scapulam dexteram ex purpureo panno gestanda; ac- 93 94

pro-

propterea is verus Cruciatarum institutor est
95 appellandus. Varii deinde Pontifices Cruciatam indixerunt aliquibus Principibus juxta temporum indigentiam; vide Mendo *disput.* 1. *c.* 4. *per totum*.
96 Quoad Hispanos vero, ut Gelasium II. prætereamus, de quo vide Baronium *ad an.* 1118.
iis speciatim Cruciatam concessit Julius II.
anno 1509. juxta Alph. Perez apud Mendo
loc. cit. num. 21. Deinde Leo X. anno 1519.
Clemens VII. anno 1529. Paulus III. annis
1535. & 1537. Julius III. anno 1565. Paulus
IV. anno 1559. Pius IV. annis 1562. & 1563.
97 & S. Pius V. anno 1571. Qui & concessionem
ampliavit ad sexennium, itaut binis quo-
98 que annis publicaretur; quæ ampliatio in
ejus concessione hodie viget, quandocum-
que scilicet Pontifices Maximi illam conce-
dunt, sive renovant, eam ad sexennium va-
lere indulgent. Postea concessit Gregorius
XIII. annis 1573. & 1576. Xistus V. an-
no 1585. Gregorius XIV. anno 1591. Cle-
mens VIII. annis 1592. 1600. & 1603. Pau-
lus V. anne 1605. cum prorogatione pro His-
paniis usque ad annum 1625. & pro Indiis ad
99 1663. Cæteri Pontifices, excepto Gregorio XV.
cujus tempore ampliatio Pauli V. perdurabat,
singulis sexenniis illam prorogarunt; nunquam
enim in perpetuum illam concesserunt; vide
Mendo *ubi supra n.* 21. & 22.
100 Nota tamen, Gregorium XIII. in prima
ejus concessione anno 1573. decrevisse, ut Bul-
la Cruciatæ in Hispaniis singulis annis; in In-
diis vero singulis bienniis publicaretur; Men-
101 do *ibi*, *n.* 22. Et Bulla a hoc Pontifice con-
cessa omnium præcedentium est amplissima,
& favorabilissima, tam quoad privilegia, quam
quoad personas. Bullæ vero a subsequentibus
Pontificibus usque in hodiernam diem ad ejus
normam efformantur.
102 Ut autem, quæ Auctor pro explanatione,
& interpretatione hujus Bullæ amplissime af-
fert, plenius intelligantur, placuit hic illius
exemplar apponere, non quidem ad verbum,
qualem Pontifex aliquis ex his, qui Crucia-
tam indixerunt, expedierit, sed ex omnibus,
quas Pontifices indulserunt, & ampliarunt,
compactam a Commissario Generali Cruciatæ,
qui fideliter gratias, privilegia, & facultates
extraxit. Is igitur, loquens de variis Ponti-
ficibus, sic ait post procemialia verba, apud
sæpe citatum Mendo *in disp.* 1. *n.* 1.

„ PRimo, concedunt prædicto Ferdinando
„ Regi huic defensioni, & expeditioni
„ contra Turcas, & Infideles assidua cura
„ & diligentia incumbenti; nec non omni-
„ bus, & singulis utriusque sexus Christi fideli-
„ bus, in Hispaniarum Regnis, & Insulis
„ illis adjacentibus, ac etiam Sardiniæ, nec
„ non Siciliæ ultra Pharum, similiter Regnis,
„ locis, terris, oppidis, & dominiis Terræ
„ firmæ, & maris Oceani, seu alias nuncu-
„ patis, eidem Ferdinando Regi; tam me-
„ diate, quam immediate, & alias quomodo-
„ cumque, & qualitercumque subjectis, con-
„ sistentibus, & ad illa declinantibus, qui in-
„ tra annum a die publicationis præsentium
„ in singulis locis prædictis faciendæ inchoan-
„ dum, fidei zelo moti; ad exercitium prædi-
„ cti Serenissimi Regis Hispaniarum contra
„ Turcas, & alios Infideles, in illos pugna-
„ turi, aut aliud genus servitii gratis facturi
„ accesserint, & ibidem usque in finem expe-
„ ditionis ejusdem anni permanserint, plenam
„ omnium suorum peccatorum (si de illis
„ corde contriti, & ore confessi fuerint; aut
„ non valentes confiteri, id corde desiderave-
„ rint) indulgentiam, & remissionem, quæ
„ proficiscentibus ad recuperationem Terræ San-
„ ctæ quæque in anno Jubilei concedi con-
„ suevit. Item declarant, quod eandem Indul-
„ gentiam assequantur, qui ante finem expe-
„ ditionis, aut in itinere ad exercitum, aut
„ in eodem exercitu obierint; & illi, qui
„ propter infirmitatem, seu aliam superve-
„ nientem necessitatem inde recesserint. Item,
„ qui alios suis expensis miserint, dummodo
„ si mittens fuerit Sanctæ Romanæ Ecclesiæ
„ Cardinalis, Primas, Patriarcha, aut Epi-
„ scopus, Regis filius, Princeps, Dux, Mar-
„ chio, aut Comes, mittat quot homines,
„ usque ad decem inclusive, commode pote-
„ rit, nec mittat pauciores quatuor, si plu-
„ res non poterit. Alius vero, cujuscumque
„ sit conditionis, sive Laicus, sive Clericus
„ sæcularis, unum mittere teneatur. Quod si
„ tenues adeo fuerint facultates, ut id præ-
„ stare non possit, eo casu, duo vel tres,
„ aut quatuor stipendium uni persolvant, pro
„ rata facultatum inter eos distribuendum.
„ Item Capitula Ecclesiarum, Monasteria,
„ & loca etiam Regularium, & Mendican-
„ tium, tam fœminarum, quam masculorum,
„ si pro decem personis eorumdem Capitulo-
„ rum, & locorum, præcedente Capitulari,
„ seu Conventuali deliberatione, unum mi-
„ serint. Item eamdem Indulgentiam asse-
„ quantur etiam omnes, qui mittentur, si
„ pauperes fuerint. Item Clerici sæculares,

„ qui ab Ordinariis, & Regulares a suis Superioribus habita licentia Verbum Dei in eodem exercitu prædicaverint, Confessiones audierint, seu Missas celebraverint, vel alia Ecclesiastica, & pia ministeria exercuerint. Quibus etiam conceditur, ut beneficiis tam Sæcularibus, quam Regularibus, per idoneos Vicarios deservire possint, exceptis beneficia curam-animarum habentia obtinentibus. Item eadem Indulgentia suffragabitur per modum suffragii etiam animabus defunctorum, pro quibus in hujusmodi subsidium proficisci, vel milites mitti contigerit, aut pro quibus non euntes, nec mittentes, de bonis suis, juxta taxam per Commissarium, personarum qualitate inspecta, faciendam, pro religionis defensione contulerint. Item milites in bello occupati a jejuniis votivis, vel Ecclesiæ excusantur; & quod in die festo belli negotiis vacare possint, declaratur. Item conceditur omnibus prædictis, nec non iis, qui nec ibunt, nec mittent, si tamen infra dictum annum ex bonis sibi a Deo collatis, in hanc expeditionem, pro religionis defensione liberaliter contulerint, ut dicto anno durante, possint in Ecclesiis, in quibus alias Divina Officia, Interdicto durante, quomodolibet celebrare permissum fuerit, vel in privato Oratorio ad divinum cultum tantum deputato, ab Ordinario visitando, & designando etiam tempore Interdicti, cui ipsi causam non dederint, vel per eos non steterit, quo minus amoveatur; & qui facultatem ad id a Commissario generali habuerint, etiam per horam, antequam illucescat dies, & per horam post meridiem, in sua, ac familiarium, & domesticorum, ac consanguineorum suorum præsentia, Missas, & alia Divina Officia, per se ipsos, si Presbyteri fuerint, vel per alium celebrare facere, & tempore Interdicti divinis interesse, eis tamen, qui privato Oratorio ad præmissa uti voluerint, ut quoties id fecerint aliquas preces Deo pro unione Principum Christianorum contra infideles, eorumque contra eosdem victoria, fundere teneantur, imponitur. Item Eucharistiam, & alia Sacramenta, præterquam in die Paschatis, recipere. Item mortuorum corpora (nisi forte vinculo excommunicationis innodati decesserint) cum moderata funerali pompa sepeliri. Item, uno dicto anno durante, in omnibus, & singulis Regnis, Insulis, locis, terris, oppidis, & dominiis prædictis (& non extra illa) carnibus, de consilio utriusque Medici, temporibus jejuniorum totius anni, etiam Quadragesimalibus, vesci; ac pro eorum libitu ovis, & lacticiniis; ita quod, qui carnes non comederint, servata in cæteris jejunii Ecclesiastici forma, dicto jejunio satisfecisse censeantur. Et sub hoc indulto vescendi carnibus, ovis & lacticiniis, comprehenduntur omnes cujusvis militiæ Regulares; Patriarchis; vero Archiepiscopis, & Episcopis, aliisque inferioribus Prælatis, nec non aliis personis Regularibus, & qui in ordine Presbyteratus fuerint, sæcularibus, id minime conceditur, nisi sexagenarii fuerint. Item erogantes prædicti, qui, diebus jejunio non suppositis ad implorandum divinum auxilium pro unione, & victoria prædictis, voluntarium jejunium, vel si jejunare legitime impediti fuerint, aliud opus pium, arbitrio eorum Confessoris, vel Parochi, assumpserint, & simul preces ad Deum pro unione, & victoria prædictis fuderint, toties quoties id fecerint, dicto anno durante, quindecim annos, & totidem quadragenas, de injunctis eis, & quomodolibet debitis pœnitentiis, misericorditer in Domino relaxantur; & insuper omnium precum, eleemosynarum, peregrinationum, etiam Hierosolymitanæ, & aliorum bonorum operum, quæ in universali militanti Ecclesia, & singulis ejus membris fiunt, participes redduntur. Item, qui dicto anno durante, in singulis diebus Stationum almæ Urbis, quinque Ecclesias, seu altaria, seu in illorum defectum, quinquies unum altare devote visitaverint, precesque ad Deum pro unione, & victoria prædictis fuderint, omnes, & singulas indulgentias Stationum intra, & extra muros prædictæ urbis, tam per se, quam per modum suffragii, pro defunctis, pro quibus visitaverint, consequantur. Item mandatur, ut summarium hoc per omnes Christi fideles ad prædictum bellum contribuentes, qui hujusmodi gratiarum participes esse voluerint, recipiatur, & retineatur; ne circa sibi concessas gratias errare, neve alii illas sibi usurpare possint, & unusquisque, qua facultate eisdem gratiis, & facultatibus utatur, docere valeat. Item quo omnes, & singuli prædicti purius ad Deum preces fundere, & efficacius divinum auxilium implorare possint, conceditur, ut possint eligere confessorem sæcularem, vel quemcumque etiam Mendicantium Ordinum Regularem, ex his, qui

ab

„ ab Ordinariis, & quoad Regulares, qui semel tantum approbati fuerint, & ab eo quorumcumque peccatorum, & censurarum (etiam Sedi Apostolicæ, & in Bulla Cœnæ Domini reservatorum & reservatarum) plenariam Indulgentiam, & remissionem semel in vita, & semel in mortis articulo: aliorum vero Sedi Apostolicæ non reservatorum, toties, quoties confitebuntur absolutionem, & remissionem mediante salutari pœnitentia, secundum culparum indigentiam obtinere. Modo in casibus, in quibus necessaria erit, per ipsos, vel dato impedimento, per hæredes, aut alios satisfactio fiat. Et illis vota omnia (Ultramarino, Castitatis, & Religionis exceptis) in aliquod subsidium hujus expeditionis per eumdem confessorem commutari. Item, si dicto anno durante contingat vel ob repentinam mortem, vel Confessorum absentiam sine confessione decedere, modo contriti decesserint, & prius statuto tempore confessi fuerint, & neque hujus confessionis fiducia negligentiores fuerint, plenariam, ut supra, remissionem consequantur. Ac uti item omnes Christi fideles non tantum semel, sed bis singulo quoque anno, quo idem summarium sumpserint, tam per se, quam per modum suffragii, pro animabus in Purgatorio detentis, indulgentias, concessiones, gratias, & indulta prædicta consequi, eisque infra eumdem annum, his (ut præfertur) uti, & potiri, gaudere, ac dictorum bonorum spiritualium participes fieri valeant, in Domino misericorditer concedimus, & elargimur. Item prædicto Commissario, & Receptori generali datur facultas, ut suspendere possit, dicto anno durante, omnes similes, vel dissimiles indulgentias, & facultates, ab eisdem & Sede Apostolica, vel ejus auctoritate, quibusvis Ecclesiis, Monasteriis, Hospitalibus, Piis Locis, Universitatibus, Confraternitatibus, & singularibus personis, in Regnis, Insulis, terris, locis, & dominiis præfatis (etiam in favorem fabricæ Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, vel alterius similis Cruciatæ, si quæ in Regnis, Insulis, terris, locis, & dominiis præfatis recepta adhuc durent) concessas hujusmodi; etiamsi clausulas aliquas contra suspensionem facientes continerent; ita ut interim neque publicari possint, neque publicatæ cuivis hominum communiter, vel divisim suffragentur: exceptis tamen concessis Ordinum Mendicantium superioribus, quoad eorum Fratres tantum. Item dicto Commissario etiam conceditur facultas, ut ipse per se, vel alium, seu alios, quando, & quoties sibi videbitur, indulgentias & alias gratias per eum suspensas in favorem illorum, qui præsentium gratiarum in hanc causam pro Religionis defensione concessarum, participes effecti fuerint, revalidare absque aliquo præmio possit. Item omnes Ordinarii, Episcopi, & Archiepiscopi dictorum Regnorum, Insularum, Terrarum, & Dominiorum prædictorum enixe rogantur, & in virtute sanctæ obedientiæ eis præcipitur, ut omnes pœnas pecuniarias, etiam loco corporalium, durante dicto anno, imponendas, seu exigendas, huic tam pio operi velint applicare; eæque pœnæ omnes, de quarum tamen quantitate, assertioni Ordinariorum, quorum conscientiæ onerantur, standum esse decernitur, thesauro ejusdem expeditionis contra Turcas, & alios Infideles, ex nunc, prout ex tunc, applicantur, & appropriantur, una cum pœnis eorum, qui aliquid in hujus expeditionis præjudicium vel ad eam euntium patraverint. Item N. Commissario, & Receptori generali hujus expeditionis deputato, & constituto, ut supra Ordinariorum hujusmodi pœnis inquirere, & contra eos, qui in præjudicium hujus expeditionis, & ad eam euntium aliquid patraverint, procedere. Item eidem Commissario datur etiam facultas ad singulas Provincias Commissarios deputandi & eligendi, per Ordinarios locorum, prævia matura deliberatione (onerando eorum conscientias) approbandos, cum simili, & limitata facultate, etiam pro collectione pecuniarum. Item eidem Commissario conceditur facultas deputandi Notarios, quorum opera utendum erit, ab Ordinariis tamen locorum, in quibus illi deputandi sunt, similiter approbandos; Necnon cogendi tabelliones, & quemlibet alium ad exhibitionem quarumcumque scripturarum, vel instrumentorum huic negotio pertinentium, & deinde inhibendi, quibus inhibendum erit. Neque possit Commissarius generalis prædictus coram alio, quam nobis, neque ab eo deputandi possint coram alio, quam ipso Commissario pro re ad hoc munus pertinente, quandiu iis negotiis vacaverint, in judicium trahi. Possint tamen a locorum Ordinariis, si ibi deliquerint, coerceri, & puniri. Item quod si in loco, ubi erit facienda publicatio, fuerit interdictum, possit hujusmodi

„ modi interdictum, per octo dies antea, & „ post suspendere. Item, quod monere possit „ habentes pecunias & bona in hoc opus desti„ nata, seu instrumenta, aut scripturas hoc ne„ gotium principaliter, vel secundario concer„ nentes, ut statim, cum copiam Commissarii, „ aut ab eo deputati habuerint, propalare te„ neantur sub pœnis pecuniariis in subsidium, „ quoad Episcopos, & alios majores Prælа„ tos suspensionis a divinis, & interdicti in „ Ecclesiam ingressus; quoad alios, excom„ municationis latæ sententiæ, a qua, non„ nisi a Sede Apostolica, absolvi possint; & „ qui scienter aliquod prædictorum retinuerit, „ nullo modo possit harum litterarum, & gra„ tiarum in eis contentarum beneficio frui. „ Item declaratur, quod expirante anno, om„ nes supradictæ facultates, & gratiæ, & in„ dulta expirent, tantumque poterunt causæ „ pendentes ad finem perduci. Item similiter „ conceditur facultas dicto Commissario dis„ pensandi, & componendi super irregulari„ tate cum his, qui quibusvis Ecclesiasticis „ censuris ligati Missam, & alia Divina Offi„ cia (non tamen in contemptum clavium, „ celebraverint, seu alias se immiscuerint) „ & super alia illis qualibet irregularitate, „ præter quam homicidii voluntarii, aut si„ moniæ, vel apostasiæ a fide, aut hæresis, „ vel propter malam ordinum susceptionem, „ contracta, cum retentione beneficiorum, & „ fructuum ex eis perceptorum, & infamiæ, „ ac inhabilitatis exinde provenientis, abo„ litione & executione ordinum non male „ susceptorum. Ac nullis datis litteris, seu „ per Confessores laceratis, cum his, qui pri„ mo, & secundo affinitatis ex fornicatione „ contractæ, gradibus conjuncti matrimonium „ contraxerunt: dummodo, si post Concilium „ Tridentinum illius formam servaverint, ac „ impedimenta hujusmodi penitus occulta sint; „ & alter contrahentium tempore contracti „ matrimonii impedimenti ignarus extiterit, „ ut altero, ita ut prædicitur, impedimen„ tum ignorante, de nullitate prioris consen„ sus prius certificato, taciteque, si videbi„ tur caussa nullitatis matrimonium inter se „ etiam secrete de novo contrahere, in foro „ conscientiæ dumtaxat, si ad evitanda gra„ via scandala dispensandum judicaverit, dis„ pensare, prolemque susceptam, & suscipien„ dam exinde legitimam decernere; nec non „ etiam in superveniente simili affinitatis im„ pedimento, similiter dispensare, ut debitum „ petere possint. Item etiam conceditur fa„ facultas dicto Commissario, quod personis no„ bilibus, & quæ juxta ipsius Commissarii ar„ bitrium qualificatæ fuerint, ut Missas per „ horam ante lucem, & post meridiem audi„ re, & celebrare facere valeant, indulgere „ possit. Ac super illicite habitis, necnon su„ per medietate legatorum omnium, quæ pro„ pter male ablata facta sunt, si legatarii per „ annum in exactione negligentes fuerint; ac „ super illis, quæ facta erunt, & quæ dicto „ anno durante, fient, si legatarii inveniri „ non potuerunt; necnon super male ablatis, „ & per usurariam pravitatem, aut aliter ma„ le acquisitis, si in omnibus præmissis casi„ bus (præterquam dictæ annualis negligen„ tiæ, personæ, quibus restitutio, seu solu„ tio facienda est, præstito per restitutorem „ juramento de diligentia per eum facta pro „ inveniendo legatario, seu creditore, & mi„ nime invento, non reperiantur, compone„ re, & ita debitores liberari possint. Item „ etiam datur facultas eidem Commissario „ componendi cum eis, qui ad restitutionem „ fructuum ex omissione horarum Canonica„ rum tenentur, ita ut quantitas compositio„ nis, pro medietate Ecclesiis, vel aliis lo„ cis, quorum, vel quarum ratione horas præ„ dictas recitare debent, & pro altera medie„ tate in subventionem hujus negotii detur. „ Cæterum, ut omnibus pateﬁat hoc præsens „ Summarium, de latino idiomate in vulgari „ lingua juxta ritus Provinciarum, ubi publi„ catio facienda erit, non mutata illius substan„ tia, ac præmisso aliquo convenienti, ac pro „ præsentium temporum conditione idoneo proœ„ mio, converti, illudque de ejusdem Com„ missarii mandato simul, vel ad partem addi„ tis, etiam nominatim pro singulorum noti„ tia diebus stationum totius anni intra, & „ extra muros hujus Almæ Urbis, ipsorum Com„ missarii, & deputandorum arbitrio imprimi.

CADAVER.

1 Cadavera nequeunt sepeliri, aut reponi
sub Altaribus, neque sub gradibus eo-
rum aut bradellis; Sac. Congr. Episc. & Re-
gular. *in Interamnensi* 14. *Septemb.* 1593. *in*
una Termular. 8. *Februar.* 1594. & *in Mes-*
2 *sanensi* 2. *Maii* 1601. Et si contra hujusmodi
prohibitionem sepulturæ ibi reperiantur con-
structæ, non debent Missæ in illo Altari ce-
lebrari, donec Cadavera alio transferantur,
ut declaravit eadem Sac. Congreg. *in una Tra-*
nensi 10. *Nov.* 1599.
3 Cadaverum capsæ, deposita, seu conditoria
in Ecclesiis super terram existentia debent o-
mnino amoveri, & Cadavera Defunctorum in
tumbis profundis infra terram collocari; S. Pius
4 V. in Constitut. 5. incip. *Cum primum*. Non
comprehenduntur tamen sub hac prohibitione
monumenta marmorea muris, seu columnis
adhærentia, præsertim amotis Cadaveribus a
locis altis, quia hæc nullam indecentiam,
immo magnum ornamentum afferunt; Sac.
Cong. Episc. & Regul. *in una Mantuana* 13.
Oct. 1579.
5 Cadavera pauperum Fidelium gratis omni-
no tumulari, & sepulturæ tradi debent; Sac.
Congr. Episcop. & Regul. *in una Cassanen.* 5.
Maii 1617. Clemens IX. in Constitut. 38. in-
6 cipiente *In excelsa*. Nec ad extorquendam,
seu emendicandam a vicinis vel affinibus elee-
mosynam publice possunt exponi; Clemens IX.
7 *ibidem*. Nec prohiberi potest, ne Cadaver se-
peliatur, occasione Iuris sepulturæ, cum nulla
ratio patiatur, Christianæque pietati repugnans
videatur, maxime vero ob pecuniarum inte-
resse Cadaver insepultum remanere; Sac. Congr.
Episcop. & Regul. *in una Crotonien.* 17. *Se-*
ptemb. 1617.
8 Cadavera decedentium in Parochia, ad cu-
jus Ecclesiam Capitulum Cathedralis Ecclesiæ
translatum est, non possunt levari per ipsum
Capitulum, seu Canonicos, nisi requisito Pa-
rocho dictæ Ecclesiæ; Sac. Congreg. Rit. *in*
9 *Thelesina* 18. *Augusti* 1629. Cadavera Defun-
ctorum levare de Domo propria nullo modo
licet Regularibus, & Presbyteris sæcularibus,
nisi de licentia, & consensu proprii Parochi;
Sac. Cong. Rit. *in Adrien.* 22. *Novemb.* 1631.
10 *in respons. ad* 1. Vocato tamen Parocho, &
ipso renuente intervenire, vel alterum mitte-
re, tunc possunt Regulares absque Parocho
deferre Cadavera in eorum Ecclesiis sepelien-
da; Sac. Cong. Rit. *in Senogallien.* 22. *Junii*
1675. *in responsione ad sextum* his verbis: *Ad*
sextum Sac. Cong. respondit, Vocato Parocho,
& ipso renuente intervenire, vel alterum mit-
tere, tunc Regularibus licere absque Parocho de-
ferre Cadavera in eorum Ecclesiis sepelienda. Et
sic in terminis fuit iterum decisum ab eadem
Sac. Congr. *ad instantiam Ordinis Minor. de*
Observantia S. P. Francisci die 13. *Jul.* 1675.
Et sic jam fuerat decisum a Sacra Congreg.
Episcop. & Regul. 14. *Januar.* 1639. quod de-
cretum fuit confirmatum ab Alexand. VII.
30. *Apr.* 1660. in Constitut. incip. *Alias pro*
parte.
Cadaver illius, qui elegit sepulturam apud 11
Regulares, est restituendum eis simul cum o-
blationibus, si fuerit sepultum in Cathedrali;
Sac. Congreg. Rit. *in Bituntina* 22. *Julii* 1607.
Sac. Congreg. Episcop. & Regul. 12. *Martii*
1660. *in una Calaritana*, contra Capitulum il-
lius Metropolitanæ, cui mandavit restitui Mi-
noribus de Observantia Cadaver in sua Metro-
politana sepultum, ibi: *Sacra Congregatio E-*
minentissimorum S. R. E. Cardinalium negotiis,
& consultationibus Episcoporum, & Regularium
præposita, attentis narratis, reque, partibus tam
verbo, quam scripto informantibus auditis, Emi-
nentissimo Santacrucio referente, diligenter, ac
mature examinata & discussa, censuit Cadaver,
de quo agitur, restituendum esse prout una cum
funerali pompa restitui mandat, & præcipit S.
Mariæ Jesu Fratrum Minorum Observantiæ San-
cti Francisci. Quod decretum fuit ad litteram
confirmatum ab Alexandro VII. *die* 30. *Apri-*
lis 1960. in Constitut. incip. *Alias pro parte*,
& sic Sacra Congreg. Concil. 27. *Junii* 1680.
in una Alexandrina restitutionis Cadaveris de-
crevit esse restituendum Cadaver sepultum in
Ecclesia Cathedrali a Capitulo Fratribus Dis-
calceatis Carmelitis, una cum oblationibus,
stante electione facta sepulturæ. Apud Petram
tom. 2. *comment. ad Constitut.* 3. *Cælestini III.*
sect. 1. *num.* 19. & idem statuit Sacra Congr.
Concil. *in Sorana* 24. *Aprilis* 1723. apud Ur-
sayam *tom.* 6. *p.* 2. *disceptat.* 24. *sub num.* 69.
70. 71.
Cadavera Defunctorum deferri possunt ad 12
Ecclesiam pro beneplacito suorum, non ta-
men sepeliri, nisi post competens temporis
spatium; Sac. Cong. Episcop. & Regular. *in*
una Alifan. 20. *Februar.* 1601. Cadavera ne- 13

queunt deferri ad sepulturam curru clausa; Sac. Cong. Episcop. & Regul. *in una Mutinensi* 13. *Jul.* 1646. & 26. *Februar.* 1646. & 17. *Martii* 1650. & 15. *Febr.* 1658. & alibi.

14 Cadavera alicubi deposita ad tempus, transferri possunt ad proprium sepulcrum absque alia licentia, secus si tradita fuerint perpetuæ sepulturæ. Sac. Cong. Episcop. & Regul. *in una Lingon.* 16. *Octob.* 1602. & *in Rit. Rom.*

15 Pro transportatione Cadaveris de uno ad alium locum, non solvitur gabella, sive vectigal; Sac. Cong. Immunitatis *in una Firmana* 10. *Jun.* 1635.

16 Cadavera exhumari non debent pro capienda informatione absque licentia; Sac. Congr. Immunit. *in Æsina* 17. *Decemb.* 1602. & *in*

17 *Sutrina* 1. *Jun.* 1604. Unde Episcopus non potest concedere licentiam Curiæ Laicali, ut exhumentur Cadavera ad faciendam recognitionem in ipsa Ecclesia, sed extra, & arbitrio ipsius Episcopi; Sac. Congreg. Immunit. *in Nullius* 2. *Maii* 1639. quam decisionem refert, & ad suam petitionem sic responsum fuisse dicit Sperell. *in Decisionibus Fori Ecclesiastici decis.* 51. *n.* 18.

18 Quinimmo nequidem potest Episcopus concedere Curiæ Laicali licentiam, ut exhumentur Cadavera ad faciendam recognitionem in loco immuni, licet extra Ecclesiam; Sacra Congreg. Immunit. *in Macerat.* 8. *Aug.* 1645. ubi proposito, jussu Sanctissimi, iterum dubio, videlicet: *An Episcopi possint, & debeant concedere Judicibus Laicis ad effectum recognitionis, & probationis corporis delicti facultatem exhumandi Cadavera, examinandi vulneratos, testes, & similes in Ecclesiis, & aliis locis immunibus Ordinum Regularium. Die* 8. *Augusti* 1645. &c. *prævia matura discussione, & de communi PP. consensu censuit standum esse in decisis sub die* 22. *Maii* 1629. *Scilicet Episcop. posse corpora exhumanda, vulneratos, & testes extrahere facere extra Ecclesias, & loca immunia ad effectum recognitionis, & probationis corporis delicti per Judices, & Ministros Laicos faciendæ pro eorumdem Episcoporum arbitrio recte tamen regulato. Non autem posse facultatem concedere eisdem Judicibus, & Ministris Laicis in Ecclesiis, & aliis locis Immunibus ad actum aliquem recognitionis Cadaverum, seu examinis vulneratorum, & testium, nisi in casu urgentis necessitatis, & quando Summus Pontifex commode adiri non potest: idque pro eorumdem Episcoporum arbitrio recte tamen regulato. Superioribus vero Regularibus minime licere etiam in Ecclesiis, & locis Immunibus ipsorum Regularium, sed id solos Episcopos spectare; l.* 1. *Decr. Pauluc. fol.* 259. Et sic declaravit ead. Sac. Congreg. Immunit. *in una Anagnina* 21. *Januar.* 1659. in qua dicitur: *Moneatur Episcopus ipsum non potuisse dare licentiam faciendi recognitionem, & examinandi testes in loco Immuni; lib. decret. Rocci fol.* 146. Et sic etiam ead. Sac. Cong. *in una Spoletana* 11. *Maii* 1683. *ubi Vicarius Capitularis monetur, quia dederit Curiæ Laicæ licentiam exhumandi Cadavera a loco immuni pro facienda recognitione: lib.* 3. *decret. Altovit. fol.* 176. & sic etiam declaravit ead. Sac. Cong. *in una Oritana* 30. *Sept.* 1704. *lib.* 3. *decr. Vallem. fol.* 618. Et Cancellarius S. Officii censuratus ob recognitionem Cadaveris factam in loco Immuni, cassata dicta recognitione, absolvitur; Sac. Cong. Immunit. 7. *Maii* 1678. *lib.* 2. *Altovit. pag.* 1577.

Si Cadaver occisi a sæculari fuerit Personæ Ecclesiasticæ, Sac. Congreg. utitur hac distinctione; Vel tale Cadaver nondum est translatum ad Ecclesiam, seu locum immunem, & tunc poterit a Judice Laico, qui prævenit, fieri recognitio corporis delicti; Vel Cadaver Clerici occisi est jam ad locum immunem, seu ad Ecclesiam translatum, ac sepulturæ traditum, & tunc hujusmodi recognitio fieri ab eo non poterit absque legitima facultate a Sacra Congregatione Immunitatis concedenda. *Sic in una Civitatis Castelli, ac in aliis sæpe* 19. *Jul.* 1667. *uti* refert Pignatell. *tom.* 4. *consult.* 122. *num.* 4. Ubi etiam dicit, 19

quod solet dari facultas Episcopo concedendi licentiam absque violatione Immunitatis Ecclesiæ transportandi Cadavera, & vulneratos a loco immuni pro recognitione corporis delicti pro octo casibus, præmissa ab Ordinario solita protestatione juxta *cap. Prælatis* 2. *de homic. in* 6. Qua in re extat formula in Secretaria Sacræ Congregationis Immunitatis tenoris sequentis: *La Santità di Nostro Signore concede a V. S. col mezzo di questa la facoltà di dar la licenza per otto casi, conforme alla sua prudenza, che i feriti, o i Cadaveri esistenti in luoghi immuni con l'assistenza di Persona Ecclesiastica da deputarsi da Lei, si trasportino in luogo vicino, ed opportuno con la dovuta sicurezza, ad effetto che la Corte secolare possa provare il corpo del delitto col far le recognizioni de' morti, o de' feriti, e senza violazione dell' Immunità Ecclesiastica, acciocchè i delitti non rimangano impuniti, mentre facendosi da Lei la solita protesta secondo la disposizione del cap. Prælatis de homic. in* 6. *la Santità Sua la pre-* 20

str-

ferva dalle Irregolarità, che perciò Ella, e i suoi Delegati Ecclesiastici potessero incorrere.

21 Solus Episcopus, sive ejus Vicarius Generalis concedit licentiam exhumandi Cadavera Laicorum pro recognitione facienda extra Ecclesiam, & locum immunem, etiamsi ipsa Cadavera fuerint sepulta in Ecclesiis Regularium; Sac. Congr. Immunit. *in cit. Macerat.* 8. *Aug.* 1645. ibi: *Superioribus vero Regularibus minime licet etiam in Ecclesiis, & locis immunibus ipsorum Regularium, sed id ad Episcopos solos spectat, lib.* 3. *decr. Pauluc. pag.* 259. Vide *supra n.* 18. Sic etiam decrevit ead. Sac. Congreg. *in Fanen.* 20. *Apr.* 1649. *l.* 4. *decr. Paul. pag.* 76. *& in una Marsorum* 13. *Julii* 1693. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 54. *& in una Ariminen.* 7. *Jul.* 1701. *lib.* 1. *decr. Altov. pag.* 570. Et sic etiam jam decreverat Sac. Cong. Episcop. & Regul. 11. *Sept.* 1643. ordinando Episcopo Placentino, ut quosdam reprehenderet Regulares, qui permiserant exhumari Cadaver Defuncti cujusdam, ut a Curia Sæculari recognosceretur absque Domini Episcopi

22 consensu. Immo etiamsi vulneratus, aut offensus esset Regularis, qui existeret in Monasterio, tunc recognitio fieri poterit a Curia Episcopali, prout fieri jussit Sac. Congr. Immunit. *in una Burgi S. Sepulchri* 13. *Novemb.* 1619. *lib.* 2. *decret. Paul. fol.* 12.

23 Cadavera Defunctorum cum ululatibus ad Ecclesiam associare non est permittendum; Nos enim Christifideles, qui per Evangelium Christo post mortem vivimus expectantes resurrectionem, potius in obitu debemus lætari, quam mœrore affici, cum ab hac lacrymarum valle ad beatam Patriam cum Christo regnaturi transeamus; Unde eliminandi sunt certi constrepentes ululatus, & certæ neniæ, & cantilenæ pluribus in locis maxime a mulieribus practicari solitæ, cum sic non debeant Christiani contristari, ut Judæi, & Gentiles, aliique extra Fidem Catholicam existentes, qui infelices post hanc laboriosam vitam sine ulla spe melioris vitæ ad æternas miserias perducuntur, juxta illud Apostoli 1. ad Thessalonic. *cap.* 4. *n.* 12. ibi: *Nolumus autem vos ignorare fratres de dormientibus, ut non contristemini, sicuti & cæteri, qui spem non habent.*

24 Quare merito hujusmodi ululatus, neniæ, & cantilenæ in variarum Diœcesum Synodalibus constitutionibus expresse prohibentur, ut inter alias, in Diœcesi hac Alexandr. Synod. II. *celebrat.* 1605. *decr.* 33. *Synod. IV. celebrat.* 1613. *& Synod. XII. celebrat.* 1732. *tit.* 27. & in Diœcesi Bovensi, ubi cum Episcopus in Constitutionibus Synodalibus decretum edidisset, quod Consanguinei Defunctorum non comitarentur funus cum ululatu, reclamante universitate dictæ Civitatis, ut moderaretur pœna arbitraria ibi imposita ad Censuram tantum, non autem ut posset statui pecuniaria, Laicis non infligenda ab Ecclesia, proposita fuere dubia in Sacra Congr. Conc. *Secundo: An pœna non tantum Excommunicationis, sed etiam pecuniaria potuerit per Episcopum apponi Laicis transgressoribus? Tertio: An pœna arbitraria imposita comitantibus funera cum ululatu, possit extendi ad pecuniariam?* Sac. Congreg. *die* 28. *Januar.* 1690. respondit. *Ad secundum affirmative, dummodo Excommunicatio sit in subsidium. Ad Tertium negative, sed Episcopus suaviter curet tolli abusus.* Ubi vide Sacram Congregationem decrevisse esse tollendum similem abusum, licet non pœna pecuniaria redolente potius avaritiam.

Juxta dispositionem *cap. A nobis* 2. *de sentent. Excommunicat. & cap. final. de sepult.* 25
procedendum est ad exhumationem Cadaveris Excommunicati; Sac. Congreg. Immunit. *in Tropien.* 4. *Jul.* 1645. *lib.* 3. *decr. Pauluc. pag.*
216. Cadaver tamen Excommunicati, qui non 26
tantum dedit signa pœnitentiæ, sed etiam decessit munitus Sacramentis, Episcopus tradat Ecclesiasticæ sepulturæ ad formam *cap. A nobis* 2. *de sentent. Excommunic.* Comminanda 27
est exhumatio Cadaverum Excommunicatorum, nisi eorum hæredes satisfaciant Ecclesiæ violatæ, Sacra Congreg. Immunit. *in Calvensi* 26. *Martii* 1658. *lib. decr. Rocci pag.* 76. Sæpe injungitur Episcopo, ut faciat exhumari Cadaver Excommunicati, & præstito per hæredes juramento de stando mandatis Ecclesiæ, cum dederit signa pœnitentiæ ante obitum, absolvat ad tenorem *cap. A nobis, de sentent. Excommunic.* Et deinde tradat Ecclesiasticæ 28
sepulturæ; Sac. Congreg. Immunit. *in Januen.* 14. *Septembr.* 1626. *lib.* 1. *decret. Pauluc. pag.* 15. *Acernen.* 33. *Septemb.* 1653. *lib.* 5. *decret. Pauluc. pag.* 21. *Cesenaten.* 26. *Mart.* 1658. *lib. decret. Rocci pag.* 77. *Sanctæ Severinæ* 29. *Decemb.* 1666. *lib.* 1. *decret. Altovit. pag.* 76. *Bituntina* 2. *Januar.* 1672. *d. lib. pag.* 368. Injun- 29
gitur Vicario, ut prævia absolutione ad formam *cap. A nobis de sentent. Excommunic. & cap. fin. de sepultura* tradat Ecclesiasticæ sepulturæ Cadaver occisoris Clerici, qui duobus diebus ante ejus obitum petiit confiteri, & absolvi a simplici Confessario, existimans se esse in periculo vitæ, ut eventus demonstravit; nam post duos dies a suis inimicis occisus

ſus fuit in loco immuni; Sacra Congreg. Immunit. *in Aquilana* 27. *Julii* 1706. *lib. Marefuſci*.

30 Cadavera in quacumque hora diei deferri poſſunt ad Eccleſiam, de nocte vero nonniſi de licentia Ordinarii; Sacra Congreg. Concil. 15. *Mart.* 1704. *&* *Clemens XI.* 9. *Decembris* 1704.

31 Quo ad tempus humationis Cadaverum ſervandam eſſe Synodum, cenſuit Sac. Rit. Cong. 22. *Junii* 1675. & iterum 13. *Julii ejuſdem anni*.

32 Parochi juriſdictio ſuper Cadaver durat, quouſque tranſeat in aliorum juriſdictionem; non tranſit autem Cadaver in Juriſdictionem Regularium, niſi quando pervenit ad fores eorum Eccleſiæ; Sacra Congr. Conc. 28. *Febr.* *&* 26. *Mart.* 1711. & Sacra Rituum Congr. 2. *Septemb.* 1741.

33 Cadavera recto tramite ad Eccleſiam deferri debent; Sac. Cong. Epiſc. & Reg. 11. *Decemb.* 1615. *&* 14. *Jan.* 1639.

34 An Cadavera Defunctorum ſepelienda in Eccleſia Regularium, antequam ad eorum Eccleſiam deferantur, debeant prius aſportari ad Parochialem, & eorum ibidem debeat fieri expoſitio uſque ad horam ſepulturæ? Reſp. *negative* Sacra Congreg. Concil. 14. *Mart.* 1722. 16. *Mart.* 1726. *&* 6. *Febr.* 1734.

35 An illatis Cadaveribus private ab hæredibus ad aliquam tertiam Eccleſiam per modum depoſiti, Regulares convenire, & congregari debeant in dicta tertia Eccleſia, aut in Parochiali ad effectum illa aſſociandi ad Eccleſiam, ubi ſunt tumulanda? Sac. Rituum Congreg. inhærendo alias decretis reſpondit, Regulares debere congregari in illa Eccleſia tertia, ubi Cadaver fuit depoſitum, ut ſupra; *Die* 22. *Jun.* 1675. *in una Ord. S. Auguſtini, & iterum* 13. *Julii* 1675. *in una Ord. Minor. Obſerv.*

36 Defunctorum corpora ſi deponantur in Parochiali, ut inde transferantur ad Eccleſiam Regularium, in qua elegerunt ſepulturam, nihil debetur Eccleſiæ Parochiali, exceptis juribus Parochialibus; Sacra Rituum Congreg. 23. *Martii* 1619. *in Placentina*.

37 An Archipresbyter aſſociando Cadavera ſepelienda in Eccleſia Regularium, teneatur incedere ſub illorum cruce, ſeu potius valeat propriam crucem elevare? *Affirmative quoad primam, & negative quoad ſecundam partem*, reſpondit Sac. Congreg. Conc. 16. *Mart.* 1726. *&* 29. *Januar.* 1735.

38 An Regulares poſſint cogi ad aſſocianda Cadavera in eorum Eccleſiis tumulanda; an vero poſſint expectare in propriis eorum Eccleſiis; Sacra Rituum Congreg. reſpondit, Regulares, non poſſe cogi ad exeundum a propriis Eccleſiis, ad effectum aſſociandi Cadavera in eiſdem ſepelienda, ſed ſufficere, quod illa *expectent ad januas*; *die* 22. *Junii &* 13. *Julii* 1675.

An Parochus teneatur aſſociare Cadavera in Eccleſiis Regularium ſepelienda, uſque ad januas ejuſdem Eccleſiæ, etiam ipſis Regularibus non aſſociantibus; Sacra Rituum Congr. reſpondit, Parochum teneri aſſociare Cadavera in Eccleſiis Regularium ſepelienda; *die* 21. *Jun. &* 13. *Jul.* 1675. 39

Epiſcopus prohibere non poteſt, ne hebdomadarius cotta, ſtolaque utatur cum funeribus cadaverum intereſt, quæ deferuntur ſepelienda ad Eccleſias Regularium; Sacra Congreg. Epiſc. & Regul. 13. *Junii* 1594. 40

Hebdomadarius Regularium, ad quorum Eccleſiam Cadaver ſepeliendum defertur, etſi in cotta, & ſtola funeri interſit, nec domi, nec in via officium facere poteſt ut Parochus; Sacra Congr. Epiſc. & Regul. 28. *Octobris* 1584. 41

Dum Defunctorum Cadavera in Eccleſiis Regularium ſepeliuntur, tenetur Parochus funerale ducere, & comitari uſque ad eaſdem Eccleſias Regularium; Sacra Congr. Concil. 18. *Junii* 1581. 42

Sicut non licet Parocho, depoſito feretro ante limina Eccleſiæ Regularium, conſuetas recitare preces ſupra Cadaver, ita non poterunt Regulares (etiam rogati a parentibus defuncti, vel a quolibet alio) antequam vere, & realiter ſit Cadaver intra limites propriæ juriſdictionis, ſuper illud abſolvere, depoſito feretro in vico; qui actus ad ſummum unice ſpectaret ad Parochum; Sacra Rituum Congr. 2. *Septembr.* 1741. 43

Parochis in aſſociatione, ſive occaſione aſſociationis Cadaverum non licet ingredi Eccleſias Regularium, ſed tenentur dimittere eadem Cadavera ad januam Eccleſiarum, ibique ſolum poſſunt benedicere, & dare ultimum vale. Officia vero, & alia munia, quæ in ejuſmodi miniſteriis adhiberi ſolent, ab ipſis Regularibus peragi debent, non autem a Parochis. Atque ita in præmiſſis omnino deinceps fieri, & exequi præſentium vigore mandat, & præcipit, contrariis quibuſcumque non obſtantibus; Sacra Congr. Epiſc. & Regul. 27. *Novembris* 1671. accedente ampliſſima approbatione, & confirmatio- 44

tio-

tione Clementis X. Constit. incip. *Nuper* 18. *Januarii* 1672.

45 Parochi tenentur Cadavera suorum Parochianorum, levare a loco, ubi asservantur, & associare usque ad portam Ecclesiæ Regularium, etiam ipsis Regularibus non associantibus, nec Parochi se ingerere possunt in faciendo super iisdem Cadaveribus Officium in Ecclesiis præfatorum Regularium, sed ad ipsos Regulares in propria Ecclesia spectat, & pertinet; Urbanus VIII. 24. *Julii* 1641. & Sacra Rituum Congr. 4. *Martii* 1673. *&* 27. *Januarii* 1680. approbante Innocentio XI. 11. *Martii* 1680.

46 An ad Parochum specter facere Officium funebre super Cadaveribus sepeliendis in Ecclesiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum? Resp. *affirmative*, quando tumulandus est subjectus Parocho, intra cujus fines est Ecclesia, vel Oratorium; Sacra Rituum Congr. 10. *Decembris* 1703. approbante Clemente XI. *die* 12. *Januarii* 1704.

47 An liceat Confraternitati Salutis sepelire in propria Ecclesia Cadavera Confratrum, & Consororum, qui ibidem elegerint sepulturam; & an ejusdem Capellanus absente Parocho valeat Officium, aliasque functiones super iisdem Cadaveribus explere? Sacra Congr. Concilii respondit affirmative quoad primam partem, quoad secundam negative, nisi Parochus vocatus renuat, vel alium Sacerdotem non substituat; *die* 28. *Julii* 1724.

48 Consuetudo benedicendi Cadavera ad Ecclesiæ portam, & in funeribus servanda est; Sacra Congreg. Episc & Regul. 8. *Novembris* 1647. *&* 21. *Januarii* 1650.

49 Domi, antequam Cadaver efferatur, possunt hæredes super eo officia recitare facere cuicumque libuerit; Sacra Congr. Episc. & Regul. 19. *Maii* 1579.

50 An hæredes Defunctorum sint cogendi ad retinendum domi Cadavera usque ad tempus illa sepeliendi; An vero iisdem hæredibus liceat pro libito asportare dicta Cadavera e propriis domibus ad quamcumque aliam Ecclesiam per modum depositi usque ad horam illa tumulandi, etiamsi essent sepelienda in Ecclesiis Regularium, non obstante dissensu Parochi, seu prohibitione ab eodem facta uti Vicario Foraneo; Sacra Rituum Congregatio respondit: *petita, & etiam non obtenta licentia, posse Cadavera deponi arbitrio hæredum in qualibet Ecclesia usque ad tempus illa processionaliter deferendi ad Ecclesiam sepulturæ; die* 22. *Junii*, *&* 23. *Julii* 1625.

Cadavera non sunt sepelienda privatim sine lumine, Cruce, & Parocho; Sacra Congreg. Episc. & Regul. 28. *Januarii* 1610. Etiamsi id ordinasset defunctus, cum talis dispositio tamquam irrationabilis una cum consuetudine, quæ alicubi esse posset, sit rejicienda, ut censuit Rota Romana 15. Junii 1699. & confirmavit Clemens XI. 9. *Decembris* 1704. *Edict.* incip. *La Santità di Nostro Signore*, ut refert BENEDICTUS XIV. tom. 2. notificat 16. & Cavalieri *loc. cit. cap.* 4. *Decret.* 42. *num.* 4. 51

Restituendum esse Cadaver Ecclesiæ, in qua defunctus sepulturam elegerat, una cum emolumentis, quarta deducta, censuit Sacra Congreg. Episc. & Regul. 1. *Februarii* *&* 31. *Maii* 1647. 5. *Febr.* 1649. 14. *Januarii* *&* 1. *Aprilis* 1650. *ac* 22. *Septembris* 1657. 52

Cadaver, quod alicubi positum non est per modum depositi, sed traditum est perpetuæ sepulturæ, exhumari non licet, nec alio asportari, nisi de licentia Ordinarii; Sacra Congr. Episc. & Regul. 28. *Januarii* 1603. 53

Exhumari nequeunt Cadavera sine licentia Sacræ Congregationis pro recognitione facienda a Curia Sæculari; Sacra Congr. Episc. & Regul. 17. *Decembris* 1602. 54

Defunctorum Cadavera non possunt vulgo arrestari, seu sequestrari ob debita civilia, quibus gravantur, etiam erga mensam, nec eadem de causa potest differri eorumdem sepultura, sed prius Cadavera sepelienda sunt, & postea debitum medio jure petendum, cum Christiana pietas non patiatur propter interesse pecuniarium remanere insepulta Cadavera; Sacra Congr. Episc. & Regul. 14. *Augusti* 1590. 20. *Octobris* 1591. *&* 23. *Augusti* 1652. 55

Parochi pauperum Cadavera gratis sepelire tenentur; Sacra Congreg. Episcop. & Regul. 5. *Maii* 1617. *&* 31. *Martii* 1646. Sic dicta Decreta traduntur, & erudite declarantur a sapientissimo Pat. Cavalieri in *Agenda Defunctorum*. 56

* In sectione Cadaverum anatomiæ addiscendæ causa, si quis adhibeat Cadavera non condemnatorum, nulla obtenta ab Episcopo facultate, peccat quidem graviter, sed non incurrit excommunicationem Bonifacii VIII. de qua *in cap.* 1. *de sepulchris*, cum illa feratur tantum in eos, qui exhumantes cadavera, ea lacerant, & alio sepelienda transferunt. Ita ex sensu DD. Benedicti XIV. *Instit. Eccl.* 64. §. 10. 57

Si instituta Processione, & præcedente Cruce associandum sit cadaver ad sepulturam, & transitus fiat per agrum, vel possessionem privatam, non ideo via illa publica efficitur; leges enim civiles, ex quibus id posset evinci, 58

ci nihil aliud volunt, nisi quod monumentum positum in loco privato efficiat locum illum sacrum; quin & leges illæ a jure Canonico abolitæ sunt, ut ex DD. demonstratur *Instit. Eccles.* 89. §. 9.

59 Si Cadaver tumulandum sit in Ecclesia Regularium, non potest Parochus exigere, ut apportetur prius ad parochialem, & ibi exponatur, dein in sepulturam in Ecclesia Regularium inferatur, ut ex *Lucana* funerum censuit Sacra Congregatio Concilii; *Instit. Eccles.* 105. §. 25.

60 Ex Decretis Sacræ Congregationis Concilii firmatum est, non esse levandum cadaver a domo absque præsentia ac facultate Parochi loci, ubi domus sita est; *Ibid.*

61 Cum distinguitur Ecclesia tumulans a Parochiali, processio funebris debet incedere sub Cruce Ecclesiæ tumulantis, nec potest præcisa consuetudine Parochus propriam Crucem levare, nisi in casu, quo interveniat Capitulum Cathedralis, & tunc Cathedralis Crux sola præcedit. Ita ex Decretis Sacræ Congr. *Ib.* §. 26.

62 Societates funus comitantes si procedant cum sacco, tenent locum ante feretrum, & ante clerum tam sæcularem, quam Regularem; si sine sacco, eant post feretrum, uti ex statutis Cleri Romani; *Ibid.* §. 30. & 31.

63 Laici Regulares non debent comparere cum Capellanis conductis in processione funebri, ut multis firmatur; *Ibid.* §. 32. At si invitatus sit conventus Regularis, qui certe constat ex laicis conversis, & Sacerdotibus, excludendi non sunt; *Ibid.*

64 Regulares cogi non possunt, ut associent pompam funebrem, cum cadaver in eorum Ecclesia sepeliendum est, sed possunt ad januas Ecclesiæ suæ expectare. Ita ex Decis. Sac. Congreg. *ibid.* §. 38.

65 Si quis habitator urbis decedat ruri non electa sepultura, cadaver ejus sepulturæ mandandum est, non in Ecclesia rurali, sed in sua parœcia, vel in Ecclesia, ubi sita est sepultura majorum suorum, ut decisum est *cap. Is qui, de sepulturis* 126.; dummodo id possit fieri sine gravi incommodo. Grave autem incommodum declarat Pontifex intercedere, si obitus accidat in loco ultra tria milliaria distante a parœcia. Id vero ex paritate rationis statuendum est de illo, qui ruri habitans, in civitate decedat; *Ibidem.*

66 Cum e rure transferendum est cadaver in civitatem, deferendum est in catalecto præcedente Cruce a Clero delata, & associantibus geminis Sacerdotibus, altero Ecclesiæ tumulantis, altero se tenente ex parte Parochi illius loci, ubi mors accidit; *Ibid.* §. 46.

In extractione, vel intratione cadaveris in portas urbis gabella minime solvenda est, ut ex DD. *ibid.* §. 46. 67

Pro transitu processionis funebris ex una parœcia in aliam, nulla petenda est licentia a Parocho illius loci per quem transitus fieri debet, ut ex Bulla Leonis X. 22. & Decretis S. Congregat. firmatur; *ibid.* §. 49. 68

Pro sepultura, & exequiis cadaveris exigi nihil potest, ut ex sacris Canonibus firmum est, *Ibid.* §. 58. Verum si consuetudo obtinuit, ut aliquid detur, quamquam circa hoc nulla sit actio judiciaria, attamen recurri potest ad officium Ordinarii, ut ex textu *cap. ad audientiam* 24. *de Simonia;* cit. *Instit.* §. 58. 69 70

Additiones ex aliena manu.

Frequens in Foro est controversia de exhumatione Cadaverum, quæ alibi sepulta sunt, quam ubi sepeliri debebant. At videndum de cujus præjudicio agatur, num propriæ Parochiæ, & Ecclesiæ, an Ecclesiæ, in qua est sepultura majorum, vel quæ fuit electa pro sepultura, aut demum ejus ad quem sepultura spectat. 71

Regula pro exhumatione Cadaverum est in priori casu *cap.* 5. *de Sepult.* tum in secundo casu *cap.* 6. *eod. tit.* licet Regula hæc nonnullas patiatur limitationes, de quibus vide Romaguer. *ad Constit Synod. Gerund. lib.* 3. *t.* 9. *cap.* 3. *n.* 3. *& seq.* Calvin. *de æquitate l.* 1. *cap.* 93. *per tot.* Rota *in recent. dec.* 41. *n.* 4. *& seq. par.* 18 *cor.* Bichio *decis.* 439. *fere per tot.* In tertio vero casu Regula non est pro exhumatione Cadaverum, sed pro compositione cum eo, ad quem sepultura spectat, ut ex mox allegatis optime præ cæteris firmat Romaguer. *ubi supra num.* 31. *& seq.* & adamussim convenit Frass. *de Reg. Patron. tom.* 2. *cap.* 89. *num.* 35. *& seq.* 72 73 74 75

De Cadavere Clerici, qui mortem sibi conscivit, quis cognoscere debeat, num Judex Ecclesiasticus, an Judex Sæcularis, an uterque simul, vide contrarias inter se opiniones apud Rousseaud de la Combe *in sua Jurisprudentia Canonica verb. Cadaver.* 76

Additiones Novissimæ.

Inspecta moderna Ecclesiæ disciplina locum, quo Cadavera sepeliantur eligere in Ecclesia solis Patronis aut Fundatoribus competit; quibus etiam in Choro locus dari consuevit; quod in- 77

inter jura honorifica computabatur. Alias locum sepulturæ in Ecclesia nemo sibi propria auctoritate eligere potest; sed is designandus
78 ab iis qui Ecclesiis præsident. Quia Parochus vita durante, curam spiritualem suorum Parochianorum sustinet, æquum est ut & defunctos sive Cadavera non deserat; hinc indubitatum est, Ecclesiam Parochialem, ejusve cœmeterium esse proprium locum sepulturæ
79 Parochianorum. Ita in *Cap. 3. tit. De Sepulturis*. Proinde uno consensu jus sepeliendi Cadavera omnes Interpretes juribus Parochia-
80 libus annumerant. Quantum ad sepulturam. Parochiani dicuntur, qui intra limites Parochiæ ita morantur, ut ipsa Sacramenta in
81 ipsa percipere, & Parochi ipsis administrare teneantur. Quod si defunctus habeat sepulcrum *Majorum*, in eo potius; quam in Parochia
82 ejus Cadaver sepeliendum esse declaratur *C. 1. & 3. tit. De Sepult.* In Cadaverum inhumatione Sepulturæ Majorum, uti & Parochiali de jure & consuetudine præfertur sepultura a defuncto electa; *Cap. 1. De Sepult.* Quod intelli-
83 gendum est, si talis electio facta fuerit in loco
84 Religioso juxta Rituale Romanum. Oblationes, quæ fieri consuescunt in Cadaverum funeratione, ex pluribus Synodorum Decretis, licitum esse recipere Parochis, aliisque, quibus de jure vel consuetudine aliove legitimo titulo competunt, indubitatum est. Ob non solutionem
85 Jurium funeralium sepultura Cadaverum non est differenda: Quam dilatationem non tantum a sacris Canonibus, sed Principum legibus improbatam ostendit Christianus Lupus, *Diss. II. ad. Tom. III. Scholiorum in Canones cap.*
86 12. Cum jus Cadavera inhumandi sit plane distinctum a jure celebrandi exequias, & utrumque illud jus spectet de jure communi ad Ecclesiam Parochialem, certum est, quod uno eorum alteri loco, vigore privilegii, communicato, nequaquam alterum censeri debeat indultum in præjudicium Ecclesiæ Parochialis; hinc jure inhumationis communicato alicui Ecclesiæ, seu religioso loco, salva nihilominus remanent Ecclesiæ Parochiali, reliqua jura. Competit igitur Parocho de jure, ut Cadaver
87 præsentetur suæ Ecclesiæ; atque eo præsente missa celebretur; uti notavit Glossographus ad
88 *Clementinam* Dudum, *de Sepult.* Quæstio incidit, quod genus exequiarum in Ecclesia Parochiali sit persolvendum Cadaveribus, quando in alia Ecclesia fuit electa sepultura? & an hæres sive executor qualicumque officio in Ecclesia Parochiali defungatur? & judicatum refert D. Van-Espen, hæredem teneri ad exequias sive officium istius generis, quod respondet officio sive funeralibus factis in ipsa Cadaveris inhumatione in loco sepulturæ electæ. Ratio subjicitur, quia per factam eo modo inhumationem censetur determinasse genus funeris. Nec excluditur Ecclesia Parochialis ab illis oblationibus, quæ sepeliendis Cadaveribus
in altera Ecclesia impenduntur. Factum enim 89
est, ut si aliquem Parochianorum alibi contigerit eligere sepulturam, Ecclesiæ Parochiali 90
quarta funerum impendatur; quæ portio est major vel minor juxta locorum sive Provinciarum consuetudinem, Conc. Trid. *Sess. 15. c. 13. De Ref.*

CADUCITAS. Vide verb. *Emphyteusis art. 3. a num. 8. ad 12.*

CÆCUS, * quoad recitationem divini Officii vide verb. *Officium divinum art. 5. a n. 1. ad 8.* quo ad obtinendam dispensationem ad effectum tum obtinendi Beneficium Ecclesiasticum, tum Missam celebrandi, vide verb. *Dispensatio n. 69. 70.* quoad percipiendas distributiones quotidianas, vide verb. *Distributiones quotidianæ art. 1. num. 15. & 61.*

C Æ L I B A T U S.

CÆlibatus Sacris Ministris initio præscri- 1
ptus fuit tam in Orientali, quam in Occidentali Ecclesia; BENEDICTUS XIV. tom.
1. Constitut. 129. incip. *Eo quamvis tempore* 2
§. 34. Sed deinde ex indulgentia permissa fuit uxorum retentio Græcis, Maronitis, aliisque Orientalibus; Idem *ibid.* §. 35.

Cælibatus Græcis Subdiaconis, Diaconis, & 3
Presbyteris enixe suadetur, quamvis eorum Matrimonium cum unica, & Virgine non reprobetur; Idem Constitut. 67. incip. *Et si* §. 7. *num.* 26. ibi: *Etsi expetendum quam maxime esset, ut Græci, qui sunt in Sacris Ordinibus constituti, castitatem, non secus ac Latini, servarent; Nihilominus ut eorum Clerici, Subdiaconi, Diaconi, & Presbyteri uxores in eorum ministerio retineant, dummodo ante Sacros Ordines, Virgines, non Viduas, neque corruptas, duxerint, Romana non prohibet Ecclesia. Eos autem, qui Viduam, vel corruptam duxerint, vel ad secunda vota, prima uxore mortua, convolarint, ad Subdiaconatum, Diaconatum, & Presbiteratum promoveri omnino prohibemus.*

CÆREMONIÆ. Vide verb. *Baptismus art.* 6. *a num.* 12. verb. *Confirmatio art.* 3. *a n.* 21. & verb. *Magister cæremoniar. num.* 10.

CALIX.

Varia de Calicibus.

1 CAlices licet in primis Ecclesiæ temporibus potuerint esse etiam lignei, & vitrei, ut testantur S. Hieronymus *Epistol.* 4. Strabo *de rebus Ecclesiæ cap.* 24. & Gratianus *in cap. Va-*
2 *sa 44. de consecrat. dist.* 1. Tamen a multis sæculis obsolevit usus ille, & non debent esse lignei, quia cum lignum sit porosum, aliquid sanguinis subintraret; nec vitrei, aut ex Crystallo propter fragilitatem, nec de lapide propter ineptitudinem, nec de ære, aut aurichalco, aut cupro, quia hæc propter æruginem vomitum provocant, sed tam ipsi Calices, quam Patenæ debent esse de auro, vel argento, vel stanno, ita ut si non ex auro, saltem ex argento fiant, vel ad minus ob magnam paupertatem ex stanno; Innocen. IV. in Constit. 26. incip. *Sub Catholicæ*, ibi: *Unusquisque Sacerdos in aureo, vel argenteo solum, aut saltem stanneo Calice sacrificet*; *cap. Calix* 45. *de Consecr. dist.* 1. ibi: *Ut Calix Domini cum Patena si non ex auro, omnino ex argento fiat. Si quis autem tam pauper est, saltem, ut stanneum Calicem habeat: de ære, aut aurichalcho non fiat Calix, quia ob vini virtutem æruginem parit, quæ vomitum provocat. Nullus autem in ligneo, aut vitreo Calice præsumat Mis-*
3 *sam cantare.* Calices & Patenæ debent consecrari, ac Chrismate perungi, *cap. Cum venisset* 1. *de Sacra Unctione* §. *Ungitur.* Immo contra eum, qui utitur Calice ligneo, aut non consecrato, constituta est pœna depositionis ab Officio, & Beneficio; *cap. Litteras* 14. *de celebrat. Missar.* Bonacina *de Sacrament. disp.* 4. *quæst. ultim. punct.* 9. *num.* 16. Lezana *in Summa Verb. Calix num.* 2.

4 Calices, ac Patenas consecrare de Jure ordinario spectat ad Episcopos, quia est actus Ordinis Episcopalis; Sylvester *in Summa verb. Benedicto n.* 2. & 3. Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. alleg.* 27. *num.* 35. & alii ibi citati; *arg. cap. Abbates* 3. *de privileg. in* 6. cum enim in tali consecratione adhibeatur Sacra Unctio, vel Oleum Sanctum, ab ipso tantum Episcopo ordinato, & consecrato benedicenda, inungenda, & consecranda, sunt de Jure ordinario, uti omnia alia, in quibus adhibetur Sacra Unctio; *arg. cap. Cum venisset* 1. *de Sacra Unctione* & censuit Sacra Rit. Congr. *in Imolensi* 14. *Novembr.* 1615. *In Savonensi* 3. *Decemb.* 1616. *In Taurinen. Pistorien.* & *Tarvisina* 2. *Maii* 1619. *In Novarien.* 21. *Mart.* 1620. *In Tridentina* 7. *August.* 1521. & *in Caputaquen.* 20 *Jul.* 1630. Ex privilegio ta- 5
men possunt Calices, & Patenas benedicere, seu consecrare Abbates, aliique Prælati usum Pontificalium habentes, ut expresse declaravit Sacra Cong. *in Patavina* 5. *Apr.* 1620. Dummodo id faciant pro solo usu suarum Ecclesiarum, ut pluries censuit Sacra Congreg. & signanter 27. *Sept.* 1659. §. 10. in Decreto circa usum Pontificalium Prælatis Episcopo inferioribus concessorum coram Sanctissimo Domino nostro Alexandro VII. emanato ibi: *Reliqua Pontificalia extra loca ipsis* Abbatibus subjecta, vel pro servitio alienæ Ecclesiæ, aut in subditos pariter alienos, *etiam de licentia Ordinariorum exercere non valeant, puta Campanarum benedictiones, Calicum, & similium, in quibus Sacra adhibetur Unctio, nec non Minorum Ordinum Collationes.*

Immo possent ab Episcopis tamquam Sedis 6
Apostolicæ Delegatis, Abbates, aliique Prælati usum Pontificalium habentes Censura Interdicti ab ingressu Ecclesiæ, vel Suspensionis ab exercitio Pontificalium puniri, & coerceri, si Calices, Patenas, & Paramenta Sacra pro usu aliarum Ecclesiarum, quam suarum benedicerent, cum eis expresse sit vetitum a Decretis generalibus Sacræ Congregationis Rit. emanatis 27. *Septemb.* 1659. & 20. *Jul.* 1660. quo ad hoc, confirmatis, & approbatis ab Alexandro VII. ut videri possunt, veb. *Abbas sub num.* 31. in quibus datur Ordinariis facultas inobedientes, & transgressores per Censuras compellendi. Privilegium benedicendi 7
Calices, & Patenas, cum ex Jure Ecclesiastico proveniat, potest a Summo Pontifice concedi etiam simplicibus Sacerdotibus, ut ex communi notat Barbosa *part.* 2. *de Offic. & potest. Episcop. alleg.* 27. *num.* 26. Et de facto Paulus 8
III. anno 1549. concessit Presbyteris Societatis Jesu, ut in locis remotissimis infidelium, ubi Catholici Episcopi nulli sunt, Altaria, & Calices consecrare possint, ut referunt plures, & signanter Suarez *tom.* 2. *disp.* 81. *sect.* 71. *vers. Alia autem.* Simile privilegium con- 9
cessum Fratribus Minoribus de Observantia in-

in partibus Indiarum referunt plures, & si-
gnanter Rodriq. *tom.* 1. *Regul. quæstion. quæst.*
1. *art.* 4.
10 Calix, & Patena duobus potissimum modis
consecrationem amittunt, scilicet per fractio-
11 nem, & per novam inaurationem. Per fra-
ctionem amittunt consecrationem, quando Pa-
tena est ita notabiliter fracta, ut Hostiam
commode capere non possit, & Calix etiam
ita notabiliter fractus, ut in eo commode
Sanguis Christi consecrari non possit; Barbo-
sa *loc. cit. num.* 37. cum Vasquez, S. Tho-
12 ma, & aliis ibi citatis. Sic etiam per fractio-
nem amittit Calix consecrationem, quando
pes fixus in cuppa, & non amovibilis, cum
fractione separatur ab ipsa cuppa, quia Calix
in tali eventu amittit suam figuram, & non
est amplius aptus ad usum, ad quem fuerat
factus: Suarez *disp.* 81. *sect.* 7. *vers. rursus
inquiri potest*; Paludan. *in* 4. *dist.* 13. *qu.* 2.
art. 5. *conclus.* 2. & multi alii cum Barbosa
13 *loc. cit. num.* 40. Si autem pes Calicis sit
amovibilis & separetur a cuppa sine fractio-
ne, ut accidit in Calice tornatili, cujus par-
tes separantur absque fractione; tunc per ta-
lem separationem non amittit consecrationem,
cum adhuc remaneat aptus ad usum, ad quem
fuit factus, & adhuc retineat suam figuram;
ideo enim Calix fit tornatilis, ut possit faci-
le separari. Sic absolute Silvius *in* 2. *part. S.
Thomæ q.* 83. *art.* 3. *q.* 6. præcisis his verbis:
*Si tamen esset Calix tornatilis ita per artem
factus, ut pes a Cyatho posset separari; dicen-
dum est, quod per separationem non perderet con-
secrationem ... quia per ejusmodi separationem
non diceretur Calix frangi vel scindi*; Suarez
loc. cit. Naldus *in Summa verb. Calix num.* 6.
14 & alii cum Barbosa *loc. cit. num.* 40. Per no-
vam inaurationem amittunt consecrationem,
quando (ratione auri amissi ex longo usu,
vel ex abusu quorumdam Sacerdotum, qui ut
ait Gobat *tom.* 1. *tract.* 3. *cas.* 10. *num.* 310.
& Sporer *tom.* 3. *part.* 2. *cap.* 6. *sect.* 2. *num.*
395. toto nisu manuum scrupulose simul, &
ridicule Calices Purificatorio detergunt, vel
potius, ut ita dicam, auro expoliant) de-
nuo inaurantur, quo ad illam superficiem,
quæ tangit Corpus, & Sanguinem Christi;
tunc enim opus est nova consecratione, ex
eo quod consecratio Calicis, & Patenæ fit
præcipue propter contactum Corporis, & San-
guinis: posita autem nova inauratione con-
tactus ille nequit amplius fieri in parte, seu
superficie consecrata, cum aurum de novo ad-
ditum non sit consecratum; Suarez *tom.* 1.
disp. 81. *sect.* 3. *vers. solet vero*; Rosignol. *de
de Eucharist. q.* 9. *de ritibus art.* 2. *num.* 16.
& 17. Angelus *verb. Calix n.* 2. Barbosa *l. c.
n.* 38. cum plurimis ibi citatis, qui dicunt ta-
lem esse praxim Ecclesiæ, & receptam con-
suetudinem Calices denuo consecrandi, cum de-
nuo inaurantur.

Nec valet objicere, quod sicut Calix, & Pa- 15
tena non indigent nova consecratione, cum
per diuturnum usum amittunt inaurationem,
ut tenent communius Doctores, ita non in-
digent nova consecratione, cum de novo inau-
rantur. Non valet, inquam, quia in tantum 16
Doctores communius tenent Calicem argen-
teum non obstante amissione inaurationis ad-
huc remanere consecratum, nec indigere nova
consecratione; quia non fuit consecratum ipsum
solum aurum Calicis secundum se, sed fuit
consecratus totus Calix per modum unius,
adeoque nihil tunc intervenit, quod nondum
fuerit consecratum; In casu autem novæ inau-
rationis intervenit aurum de novo additum,
quod non est consecratum, & consequenter
necessaria est nova consecratio, cum ipsum
aurum additum immediate tangat Corpus &
Sanguinem Christi.

Nec valet instare, quod major pars trahat 17
ad se minorem, adeoque consecrationem Ca-
licis consecrati redundare in aurum de novo
additum, tamquam in accessorium, & minus
principale, & sic ipsum reddere sacrum abs-
que nova consecratione; *arg. Quod in dubiis
3. de consecrat. Eccles. vel Altar.* Non valet, 18
inquam, quia major pars trahens ad se mino-
rem non censentur ea, quæ est major quanti-
tate molis, sed quæ est principalior, & di-
gnior, & proxime instituta ad continendum,
& tangendum Corpus, & Sanguinem Christi,
quod præcipue fit in parte inaurata, quæ li-
cet sit minor respectu materialis quantitatis,
est tamen major ratione excellentiæ, & mu-
neris, quod debet præstare per continentiam,
& immediatum contactum ejusdem Sanguinis;
& Corporis Christi; Unde instantia militat in
oppositum, & contra adversarios; Sic Suarez,
Vasquez, aliique plurimi cum Barbosa *loco cit.
num.* 38. Rosignol. *loc. cit. num.* 17. Reiffen-
stuel *lib.* 1. *decret. tit.* 16. *num.* 35. Non amit-
titur autem consecratio Calicis, & Patenæ
per aliquos ictus a Fabro inflictos, cum per
eos nec notabiliter frangatur, nec mutetur
interne superficies illa, qua continetur, &
immediate tangitur Sanguis, & Corpus Chri-
sti; Armilla *in Summa verb. Calix num.* 4.
Bartholomæus ab Angelo *Dialog.* 5. *de Missa*

§. 327.

§. 327. Azor. *part.* 1. *lib.* 50. *cap.* 28. *quæst.* 5. Bonacina *de Sacrament. disp.* 4. *q. ultim. punct.* 9. *n.* 18. Barbosa *loc. cit. n.* 39.

19 Calicem non consecratum remanere consecratum, si in eo bona fide celebretur, probabiliter defenditur; quæ enim major consecratio esse potest, quam contactus Corporis & Sanguinis Christi, in quo residet ipsa substantialis sanctitas? sic Diana *part.* 5. *tract.* 13.
20 *resolut.* 60. aliique multi; sed probabilius dicendum est non sufficere consecrationem per contactum Corporis, & Sanguinis Domini, & ulterius requiri consecrationem cæremonialem, quæ fit per Chrismatis inunctionem, & benedictionem Episcopi, vel Abbatis, vel alterius ad id privilegium Pontificium habentis; quia Ecclesia pro forma consecrationis Calicis verbalem benedictionem cum Chrismatis inunctione solum assignavit; si enim profanus Calix fit sacer per contactum Sanguinis Christi, ut vult Diana, cur non etiam barba, & pannus, in quo defluxit sacer Sanguis? ut dicit Gobat *lib.* 1. *tract.* 3. *casu* 10. *sect.* 2. *num.* 309. Tum quia si celebratio Missæ bona fide facta in Calice non consecrato sufficeret pro Calicis consecratione, idem dicendum esset etiam de celebratione Missæ mala fide facta in simili Calice, quod plane falsum est, aliter multa absurda, & inconvenientia possent oriri. Et hanc opinionem tenent Suarez *in tertia parte tom.* 3. *disp.* 82. *sect.* 7. *vers. Alia vero forma;* Lugo *disp.* 20. *de Eucharistia n.* 92. Dicastillo *disp.* 4. *de Eucharist. n.* 199. Lezana *in Summa verb. Calix n.* 8. & expressius Fagundez *de quinque Eccles. præcept. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 21. *n.* 15. ubi refert ita fuisse decisum a gravissimis Patribus Societatis Jesu.

21 Calix, Patena, & alia ornamenta, quæ immediate attingunt Corpus, & Sanguinem Christi, ut sunt Corporale, & Palla, non possunt tangi a Laicis, & multo minus a Fœminis,
22 prout habetur *in c. Sacras* 25. *dist.* 23. Tangere enim vasa sacra, quando non continent actu Corpus, & Sanguinem Christi, est restrictum Subdiaconis privative quo ad alios Ministros non consecratos; *c. Non oportet* 30. &
23 *c. Non liceat* 31. *dist.* 23. Quando autem continent actu Corpus, & Sanguinem Christi, tangi nequeunt, nisi a Sacerdotibus, & Diaconis privative etiam quo ad ipsos Subdiaco-
24 nos; *cap. Non oportet* 26. *dist.* 23. Facultas tangendi vasa sacra vacua concessa videtur etiam Acolythis in ipso Missæ Ministerio; *cap. Non licet* 32. *dist.* & *cap. Nullus* 1. *dist.* 24. quæ tamen non est ex vi Ordinationis, cum Acolythis in ipsorum Ordinatione (hujusmodi vasa tangenda non tradantur, sed solum ex quadam permissione. Hæc facultas tangendi 25
vasa sacra vacua fuit postea ex privilegio concessa a variis Summis Pontificibus, Laicis, & Clericis nondum in Sacris constitutis Regularium, ut referunt Casarubius *verb. Ornamenta*, Confectius *Bulla Sixti IV.* & Rodericus *tom.* 1. *Bullarii in Oraculis ejusdem Sixti*, ubi habetur, quod Eugenius IV. & Paulus V. concessit Cassinensibus, & Calistus III. & Sixtus IV. Minoribus, & Augustinianis, ut Fratres eorum Laici, & Clerici nondum Sacris initiati deputati Officio Sacristiæ, seu Ministerio Altaris, possint cum licentia Superiorum contrectare Calices, Corporalia, & res alias Sacras, easque lavare cum opus fuerit, quod extenditur etiam ad Moniales Sacristanas, ut patet *sub verb. Vasa Sacra num.* 14.
Quicumque autem non habent hanc faculta- 26
tem, nec ex vi suæ Ordinationis, nec ex speciali privilegio & permissione, si absque rationabili caussa, & sine morali necessitate tangant Vasa Sacra, peccant saltem venialiter; Suarez *tom.* 3. *disp.* 81. *sect.* 8. *vers. tertium exemplum sit;* Marchinus *tract.* 3. *de sacrific. Missæ part.* 3. *de requisit. ad Missæ celebr. cap.* 13. *n.* 8. & *seqq.* Rosign. *de Eucharist. q.* 9. *de ritib. art.* 2. *num.* 26. & alii passim; Et ratio est, quia præfert quamdam irreverentiam, & præsumptionem, & inanis esset concessio privilegiorum facta Regularibus tangendi hujusmodi vasa, si sine labe possent ab aliis omnibus indefinite tangi.

Calices, aliaque vasa Sacra urgente neces- 27
sitate possunt vendi; cum hoc tamen quod si vendantur Laicis, debent prius conflari, vel saltem frangi, & solum Ecclesiasticis Personis possunt integra sine fractione vendi. Nec ra- 28
tione consecrationis eorum potest aliquid plus exigi ab emptoribus, sive Laicis, sive Ecclesiasticis, aliter erit gravissimum Simoniæ peccatum; *arg. c. Non satis* 8. *de Simonia*. Cum enim consecratio Calicis, aliorumque vasorum, sit quidpiam mere spirituale, non æstimanda est pretio pecuniæ, nec in quocumque casu potest ingredi commercium. Ita *communis Doctorum*. Et pro omnibus sufficiet adducere verba S. Thomæ *in* 4. *dist.* 25. *q.* 3. *art.* 1. *q.* 3. *ad* 1. *Vasa Sacra*, inquit S. Doctor, *nullo modo ratione consecrationis vendenda sunt, ut, scilicet pro consecratione eorum aliquid plus exigatur: Tamen in necessitate Ecclesiæ possunt vendi ex parte ejus, quod in eis non est spirituale, scilicet materia auri, & argenti. Et tunc si*

ven-

venduntur Ecclesiasticæ Personæ, possunt integra vendi: Si autem venduntur aliis non ad usum Ecclesiæ, debent prius frangi præmissa ratione, ne sancta ab aliis tractentur, quam a Ministris Ecclesiæ.

29 Calix non debet poni in manibus Sacerdotum defunctorum, ut abusive introductum est; Bassi *de sodalitiis q.* 1. *n.* 14. Clericat. & alii relati sub verb. *Sacerdos n.* 69. vide ibi.

30 Ad dubium utrum Calix in fine Missæ debeat totus velari in parte anteriori, prout ab initio Missæ? Sac. R. Congreg. *in Pragen. die* 1. *Martii* 1698. respondit: *ante versiculum, qui dicitur Communio, cooperiendum velo Calicem in anteriori parte, prout ante Confessionem.*

Additiones ex aliena manu.

31 De Calicis usu Laicis, Clericis, & Sacerdotibus non sacrificantibus aliquando permisso, vide Benedictum XIV. *de Sacrificio Missæ editionis latinæ* §. 359. *& plur. sequent.*

32 Calices, Patenas, atque Altaria portatilia cum oleis tamen ab Episcopo benedictis, possunt Sede vacante consecrare Vicarii Generales ab Episcopo Vicario Apostolico in Indiis constituto ex facultate ipsis tributa a mox laudato Summo Pontifice in litteris expeditis *die* 26. *Januarii* 1753.

33 Quis teneatur præstare Calices, tum alia ornamenta Ecclesiæ Parochiali, deficientibus, vel non sufficientibus redditibus Fabricæ, vide apud Rousseau de la Combe *in sua Jurisprudentia Canonica verb. Calix.*

C A L V A R I U S.

---

1 CAlvarius unde nomen traxerit, & an ibi Adam sepultus fuerit? Calvarium, seu Golgotha cranium significare, fert communis opinio, indeque exiguo illi monti nomen fuisse inditum, ex quo eo in loco Adamum fuisse sepultum, percrebuit opinio, ut tradit S. Hieronymus *in cap.* 5. *ad Ephesios*, quamvis de veritate circa id satis dubitet, ibi: *Hæc*, inquit, *vera sint, nec ne, lectoris arbitrio derelinquo. Certe tunc in populo dicta placuerunt, & quodam plausu ac tripudio sunt excepta.* Idemque S. Doctor de hoc etiam dubitat loquens de hac re *in cap.* 27. Matth. At vero ipsemet *epistola* 46. alias 17. *Paulæ & Eustochii ad Marcellam*, ab eo scripta vel dictata, eam sententiam sequitur, quam aliis in locis non probaverat, ibi: *In hac urbe* (Hierusalem), *immo in hoc tunc loco & habitasse dicitur, & mortuus esse Adam. Unde & locus, in quo crucifixus est Dominus noster, Calvaria appellatur, scilicet, quod ibi sint antiqui hominis calvaria condita, ut secundus Adam, idest Sanguis Christi de Cruce stillans, primi Adam & jacentis protoplasti peccata dilueret.* Et huic opinioni favent Tertullianus, Origenes, Epiphanius, Chrysostomus, Augustinus; & Baronius *ad ann. Christi* 34. *num.* 112. expresse tenet, locum illum ideo Calvarium appellatum, quod Adam ibi sepultus fuerit. Cui opinioni ac traditioni pia etiam innititur illa pictorum praxis, ut ad pedem, idest inferiorem Crucis partem hominis calvariam depingant. Videatur Lambertinus Benedictus XIV. *de Festis D. N. J. C. num.* 271. & Ajala *Pictor Christianus Eruditus lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 16. ubi ad rem subjungit: Ita enim (si tamen ejus sunt) diserte docent illa Tertulliani carmina, quæ sic habent:

Hic hominum primum suscepimus esse sepultum,
Hic patitur Christus, pio Sanguine terra madescit,
Pulvis Adæ ut possit veteris cum Sanguine Christi
Commixtus stillantis aquæ virtute lavari.

Non desunt tamen qui aliter sentiant, ut referunt idem Ajala, & Card. Lambertin. Benedictus XIV. *loco cit.* & Calmet *in Dictionario* verb. *Adam*, & verb. *Calvaria*; in quo sub verb. Adam, tradit ipse Calmet, quod in Calvario Sacellum visitur Adamo sacrum; vide verb. *Mundus a num.* 13. *& num.* 55. 2

C A M B I U M.

Quid, & quotuplex sit Cambium? & an sit licitum?

CAmbium venit a verbo *Cambire*, quod apud omnes idem significat, ac permutare; unde Cambium idem est, ac Permutatio, & quantum ad præsens spectat, sumitur pro sola permutatione pecuniæ. Et sic communiter definitur, quod *Cambium sit pecuniæ pro pecunia permutatio.* Dicitur *permutatio*, quæ particula stat loco generis, & per ipsam Cambium convenit cum quacumque alia permutationis acceptione, quæ proprie, & specifice non 1 2

non est Cambium. Dicitur *pecuniæ pro pecu-*
3 *nia*, quæ particulæ stant loco differentiæ. Per ipsas enim Cambium differt primo a simplici permutatione, in qua res pro re traditur, & ab emptione, & venditione, in quo pretium pro merce, & merces pro pretio transfertur,
4 non pecunia pro pecunia. Differt secundo a Mutuo; Tum quia Cambium non perficitur nisi facta utriusque traditione pecuniæ, quæ etiam eodem tempore fieri potest; in Mutuo vero traditur pecunia, vel res alio tempore reddenda; Tum quia Cambium fit tantum in pecuniis, Mutuum vero etiam in aliis rebus; Tum etiam quia in Cambio intervenit aliqua diversitas, vel quo ad pecuniam, vel quo ad locum; In Mutuo vero potest eadem res &
5 eodem loco reddi. Differt tertio a Deposito, quia per Depositum non transfertur rei Dominium in Depositarium; per Cambium vero transfertur a Campsario in Campsorem, & e
6 converso a Campsore in Campsarium. Et hic adverte quod *Campsor* dicitur ille, qui in gratiam alterius pecuniam permutat; *Campsarius* vero dicitur ille, in cujus gratiam fit pecuniæ permutatio; seu, qui dat ad Cambium, ut lucretur, dicitur *Campsor*; Qui vero recipit ad Cambium, & dat lucrum, dicitur *Campsarius*.
7 Cambium est duplex; Reale & siccum. Cam-
8 bium reale est, quo pecunia realiter cum alia
9 pecunia commutatur. Et hoc Cambium reale est adhuc duplex, scilicet Cambium reale minutum, seu manuale, & Cambium reale lo-
10 cale, seu per litteras. Cambium minutum, seu manuale *est quo pecunia minor præsens cum alia majori pariter præsenti commutatur, vel e converso*, ut cum permutatur moneta argentea cum aurea, ærea cum argentea, patria, & currens cum extera, & non currente, nova cum vetere, aut denique moneta levis, & deficiens in justo pondere, cum moneta justi,
11 & legitimi ponderis, aut e contra. Et dicitur Cambium minutum, quia in eo frequentius pecuniæ grandiores cum minutioribus commutantur pro usu commodo ad res vulgares, ac necessarias emendas, & minutiores pecuniæ cum magnis commutantur pro majori facilitate ad eas alio transportandas, aut reconden-
12 das. Et hoc Cambium minutum est licitum cum moderato lucro secundum consuetudinem regionis pluribus de causis; 1. ratione laboris, 2. incommodi, 3. officii cambiendi, 4. expensarum, 5. commoditatis, 6. antiquitatis honorificæ, 7. raritatis, 8. præstantioris metalli, 9. peculiaris affectus, quo quis se privat, 10. usus, & expedibilitatis.

Cambium locale seu per litteras *est quo pecunia præsens a Campsario commutatur cum pecunia absente sibi in alio loco solvenda mediante Campsoris syngrapha*. Et dicitur Cambium lo- 13
cale seu per litteras, quia in eo dantur litteræ de loco ad locum, quibus mandatur correspondenti, ut in illo altero loco pecunias 14
solvat; Et hoc Cambium locale, seu per litteras est licitum cum moderato lucro secundum consuetudinem, majorem, vel minorem distantiam Locorum, pluribus etiam de causis; 1. ratione laboris, 2. ratione incommodi, 3. ratione expensarum in detinendo telonium, & famulos ad cambiendum paratos, & in conservandis correspondentibus in locis, aut nundinis, 4. ratione assecurationis pecuniæ Campsarii, quæ si transportari deberet, Campsarius expensas pateretur, & pericula, 5. ratione virtualis translationis pecuniæ, quæ fit per litteras, & correspondentes de uno in alium locum in commodum Campsarii petentis, 6. ratione majoris, vel minoris æstimationis pecuniæ. 15

* Nota ad rem. Cambium locale, & per litteras, de quo hic agitur, quando revera litteræ mittuntur, vel transmittitur alio loco pecunia eo modo, quo apud theologos describitur, admittitur a Benedicto XIV. in Tract. *de Synodo Diœces. lib.* 7. *cap.* 48. §. 7. Cambium vero obliquum, quo mutuatarius se obligat ad negotiandum in cambiis tantumdem pecuniæ, quantum mutuo accepit a Cambista in favorem ipsius Cambistæ, vel eidem Cambistæ dat facultatem, ut nomine suo accipiat sive a seipso, sive ab alio tantumdem pecuniæ, quantum sibi mutuo datum est; accipiat, inquam, eam per cambii contractum; atque interim mutuatarius se obligat ad solvendum quantum necesse est pro ratione hujus secundi cambii; hoc inquam, Cambium, quamvis non reprobatum a nonnullis, & revera fortasse in foro fori sustineri posset, adhuc tamen in conscientia reprobandum est; *Ibid*. §. 9. & 10. Interdum vero mutuatarius in se suscipit onus negotiandi per Cambium tantumdem pecuniæ, quantum a Cambista mutui nomine recepit; tunc vero quidquid lucratur, vel lucrari potest in isto Cambio nomine mutuantis facto, totum illi solvit; quæ solutio etiam facienda est, etsi istud negotium Cambii revera factum non sit, quia Cambistæ intererat, ut fieret. Id etiam perinde ac prius a Pontifice reprobatur; *ibid*. Hic tamen adverte, quod hæc omnia Cambia, quamvis per se, saltem quoad nonnulla, licita laicis, interdicta esse Clericis

Cano-

Canones magno consensu demonstrant, & evincunt; *ibid. cap.* 49. §. 11. *

16 Cambium siccum est *quando fingitur solutio facienda alibi, sed revera fit in eodem loco cum usuris*. Et dicitur Cambium siccum, quia caret humido justitiæ, seu justo titulo ad pa-
17 riendum lucrum; Hoc contingit, quando Campsor dat pecunias Campsario cum pacto, ut sibi solvantur in alio loco distanti eo pretio solito dari pro similibus locis distantibus, licet Campsor certo sciat Campsarium non habere pecuniam, nec correspondentem in tali loco distanti, adeoque certo credat pecuniam
18 in eodem priori loco postea restituendam esse. Et hoc non est verum, sed apparenter tantum, & fictitie Cambium; reipsa autem est verum, & merum Mutuum, indeque sumptum lucrum vera, & mera Usura, & per hoc damnatum fuit ab Urbano III. *cap. consuluit* 10. *de Usuris;* Et novissime a S. Pio V. in Bulla de Cambiis incip. *In eam pro nostro*, ubi hujusmodi Cambia sicca tamquam usuraria expresse damnat.

19 Cambiorum usus, seu negotiatio ex duplici fine lucrandi videtur inducta, ut recte notat Azorius *Instit. Moral. lib.* 10. *cap.* 3. *vers.* 1. *quæritur*. Scilicet, vel ex tali fine ob publicum Reipublicæ commodum, vel ex ipso ob
20 privatam Campsorum utilitatem. Et ex utroque fine est licita Cambiorum negotiatio; Ex primo enim fine, nemo est qui id neget, & justitiam ipsius satis indicat necessitas Reipublicæ, quæ summe indiget Cambiorum realium usu, seu negotiatione; tum pro sustinendis nundinis, mercaturis, & commerciis exteris, cambiendo pecuniam patriam, & currentem cum extera, & non currente; tum pro obeundis in longinqua itineribus, aut pro ibi peragendis contractibus, cambiendo per litteras pecuniam præsentem cum absente, seu æream, & argenteam cum aurea translatu faciliore, & commodiore; tum denique pro quotidianis minutis contractibus, & emptionibus cambiendo integras monetas cum minutioribus ad tales minutas emptiones magis idoneis, & hujusmodi, adeoque stat clarum esse licitissimum usum Cambiorum ex primo fine, scilicet ob publicum Reipublicæ bonum; propter quod S. Pius V. in citata Bulla de Cambiis incip. *In eam pro nostro*, appellat *Cambiorum usum legitimum, & quem necessitas, publicaque utilitas*
21 *induxit*. Et secundo etiam fine, scilicet ob privatam Campsorum utilitatem esse licita Cambia, clare patet, quia finis particularis acquirendi lucrum per contractus licitos, non potest dici illicitus, aliter illicita esset omnis negotiatio, & mercatura ad finem lucrandi, quod a nemine sanæ mentis est dicendum; Contractus autem, & usus Cambiorum est licitissimus, tum per Jus civile in C. *de Usuris*, ubi Doctores communiter, tum per Jus Canonicum *in cap. Naviganti* 19. *de Usuris*, & præcipue per citatam Constitutionem S. Pii V. de Cambiis editam *quinto Kalend. Februarii* 1571. Dummodo serventur conditiones in ea- 22
dem Constitutione præscriptæ, quæ præcipue sunt quatuor. 1. Quod Campsor non paciscatur de aliquo lucro ratione solutionis dilatæ ultra terminum. 2. Quod non paciscatur de certo interesse sive a principio celebrationis Cambii, sive ex post. 3. Quod Cambia realia aliter non fiant, nisi ad proximas nundinas. 4. Quod in terminis solutionum constituendis habeatur ratio longinquitatis, & vicinitatis locorum, ad quæ solutio destinatur.

Cambiorum negotiatio potest etiam licite 23
exerceri a qualibet Persona privata non destinata a Republica ad Cambiendum, & aliquod lucrum, seu utilitatem recipere ex Cambiis, quæ ex proprio arbitrio, & libertate exercet; Navarrus *cap.* 17. *n.* 288. Lessius *lib.* 2. *de justitia cap.* 23. *dubitat.* 2. *num.* 9. & alii communiter. Permissio enim, seu deputatio Principis ad aliquod munus non potest reddere illud munus licitum, si ex se illicitum est, adeoque si licita sunt Cambia exercita a deputatis a Principe, vel Republica, erunt etiam licita Cambia exercita a qualibet Persona privata non destinata a Republica. Immo etiamsi 24
Personæ privatæ per decretum Principis, seu Reipublicæ prohibeantur negotiationem Cambiorum exercere, nihilominus non obstante hujusmodi prohibitione contractus suorum Cambiorum subsistunt, & alias servata Justitia pretii, nulla restituendi obligatio sequitur, cum nullum damnum inferri supponatur. Sic contra Sotum, Molina *disp.* 399. & 405. Lessius *cap.* 23. *dubit.* 2. *num.* 17. Layman *lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 4. Lugo *disp.* 28. *sect.* 4. Rosignol. *de Cambiis contract.* 5. *punct.* 3. *n.* 7. Sporer *tom.* 2. *tract.* 6. *sect.* 2. *de Cambiis num.* 44. Nec 25
tales privatæ Personæ cambientes contra prohibitionem Principis peccant mortaliter, nisi sua Cambia cedant in grave detrimentum Reipublicæ, ut puta si fiant cum exteris, vel hostibus, ut sic bonæ monetæ extra Provinciam extrahantur, & malæ introducantur, & alia hujusmodi gravia detrimenta Reipublicæ inferantur, alioquin a peccato mortali recte excusant Molina, Lessius, Layman, Sporer *lo-*

cis citatis, Tamburin. *cap.* 3. §. 2. & alii. Cum enim nulli damnum inferant, non potest dici, quod ullum peccatum mortale incurrant præter venialem forte inobedientiam, & pœnam in Foro externo solvendam a deprehensis. (*)

26 Quando Cambium simul, & semel æque prodest, tam Campsario, quam Campsori, seu uterque Cambientium reportat ex Cambio æquale commodum, is qui prævenitur ab altero potest ab illo lucrum Cambii recipere v. g. Petrus eget pecunia Alexandriæ, sed habet Mediolani, Paulus habet Mediolani, sed eget Alexandriæ; si Petrus præveniat Paulum petendo ab ipso Cambium Mediolanum, lucrum Cambii erit Pauli; & e contra, si Paulus præveniat Petrum petendo ab ipso Cambium Alexandriam, lucrum Cambii erit Petri. Et ratio est, quia qui prævenitur, revera præstat alteri obsequium, & servitium pretio æstimabile, & per accidens est, atque ad ejus fortunam spectat, quod id aliunde vertatur in suum commodum. Ita Cajetan. Sylvester, Bonacina, & alii cum Molina *disp.* 405. Tamburin. *lib.* 9. *cap.* 4. §. 3. Sporer *loc. cit. num.* 40. & alii passim.

27 Famulus, qui pecunias aureas accipit a domino, ut ipsas deferat pro solutione ad creditorem ejusdem domini, illasque commutat cum argenteis, acquisito in illa commutatione, seu Cambio aliquo lucro; si cum pecuniis illis argenteis satisfecit in integrum creditori intra debitum tempus, nec graviter peccat, nec ad ullam restitutionem, vel domino, vel ejus creditori faciendam, obligatur, suppositis tribus. 1. Quod Dominus creditori non teneatur ex pacto pecuniam auream in specie solvere, sed satisfaciat, etiam pecuniam argenteam ejus valoris solvendo. 2. Quod famulus non plus a creditoribus in utilitatem Domini sui consequi possit, seu aureas, seu argenteas tradat. 3. Quod famulus neque expressum, neque præsumptum Domini mandatum habeat, ut easdem pecunias in specie tradat, aut forte easdem cambio, ipsi Domino lucretur; sed proprio nomine, ac periculo tale Cambium instituat. Ita pluribus citatis Molina *disp.* 402. Lessius *cap.* 24. *dubit.* 2. Layman *loc. cit. n.* 5. Sporer *loc. cit. num.* 46. & alii passim. Et ratio est, quia per lucrum illud acquisitum a famulo, nec læditur Jus creditoris, nec violatur intentio debitoris; ergo non consurgit aliqua obligatio uni, vel alteri illud resarciendi. Consequentia est clara, quia debitum restitutionis non consurgit, nisi ex læsione alterius, vel ratione rei injuste acceptæ, vel ratione injustæ acceptionis; non est autem res injuste accepta, per quam nullus læditur, nec injusta acceptio, quæ non est contra voluntatem ejus, qui pecuniam illam solvendam tradit; Antecedens probatur, quia Jus creditoris est solum, ut ad æqualitatem solvatur tantum, quantum erat illi debitum, potius in pecunia in uno genere, quam in altero; finis vero Domini debitoris, ut extinguatur præcise Jus, quod adversus ipsum habebat creditor; æque autem extinguitur per pecuniam in argento, ac in auro, dummodo sit ad æqualitatem secundum valorem legalem, & quidem in tali loco, & tempore, in quo solvitur, nisi aliter conventum sit; adeoque &c. Tum quia id quod ex pecunia, natura sua sterili, acquiritur, non est fructus rei, sed industriæ, adeoque illud lucrum in proposito non acquiritur Domino, nec creditori, sed ipsi famulo industriam applicanti, sicut etiam Depositarius, Commodatarius, immo Fur, vel Usurarius, vel quilibet injustus Possessor ex alienis pecuniis negotiando, lucrum non Domino, sed sibi acquirit, dummodo alias Dominum indemnem servet, ut cum Divo Thoma 2. 2. *q.* 78. *art.* 3. tenent Doctores communiter.

28 (margin, beside "alii passim. Et ratio est")

29 (margin, beside "&c. Tum quia")

30 Si autem Dominus expresse mandet famulo, ut pecunias in eadem illa specie auri deferat, & solvat creditoribus, tunc famulus contra expressam voluntatem Domini, & præsumptam voluntatem creditorum, commutando in argenteam, vel æream, graviter peccat, & tenetur ad restitutionem omnis damni creditoribus exinde secuti; Et ratio est, quia in hoc casu creditores Jus habent secundum Domini

(*) Haud ita facile pronunciandum, veniali dumtaxat noxa esse damnandos, qui, adversa Principis voluntate, cambia ineunt, licet justam mercedem cambis respondentem non excedant; Principis enim legi, & quidem non parvi momenti, contradicunt, cum de ea re agatur, quæ commune Reipublicæ bonum respicit. Leges autem Principis de re gravi latæ, nisi aliter constet, sub gravi obligare, omnes docent Theologi. Adde damnum, quod ceteris Campsoribus a Principe deputatis aut approbatis immineret. Ea propter, mortaliter per se peccare cambientes contra Principis prohibitionem, pronuntiandum videtur. *Consul. Pontas Diction. Cas. Consc. vers.* Campsor, *cas.* 11.

mini voluntatem, ac mandatum exigendi a famulo pecunias aureas in tali specie sibi destinatas, quas si ille non reddat, injuriam eis affert, & consequenter damnum emergens, vel lucrum inde cessans compensare tenetur.

31 Si vero nullum inde damnum sequatur, ut puta si pecunias aureas, non aliter, ac argenteas, & æreas expenderet; adhuc quidem erit injuria, cum esset, & contra Domini, & contra creditorum voluntatem; sed nulla erit obligatio restituendi, quia obligatio restitutionis non est pro injuria sola, sed pro damno illato, quod hic cessat; Molin. *loco cit. concl.* 3. Laym. *loco cit. n.* 5. & alii passim.

32 Cambium cum recambio, seu cum recursu, quod fit cum Petrus Campsor v. g. bona fide numerat mille aureos Paulo Campsario hic Alexandriæ solvendos postea Romæ; sed quia Paulus Campsarius Romæ nullas pecunias, seu correspondentes habet, utitur correspondente ipsius Petri Campsoris, unde correspondens Campsoris fit pro tunc etiam correspondens Pauli Campsarii, & loco ipsius Campsarii solvit imaginarie Romæ pro pretio consueto; & mox novo Cambio cum iterato pretio committit solvendos Alexandriæ cum duplicato lucro. Hoc Cambium cum recambio, seu cum recursu, ab unis vocatum *Vesuntinum* a Vesuntio Urbe in Burgundia, & ab aliis *Placentinum* a Placentia Italiæ Urbe, eo quod credatur in istis locis primo celebratum, licet a variis velut licitum speculative defendatur; tamen pro praxi est absolute rejiciendum, velut purum Mutuum, & palliata Usura, adeoque Cambium siccum duplicatum, cum revera in ipso Campsarius patiatur onus duplicis Cambii, & Campsor referat duplex lucrum. Sic recte Lessius, Navarr. Lugo *n.* 98. Diana *part.* 1. *tract.* 8. *resol.* 1. *p.* 9. *tract.* 8. *resol.* 67. Burg. *centur.* 3. *cas.* 36. La Croix *lib.* 3. *p.* 2. *num.* 1033. Sporer *loc. c. num.* 44. ubi hoc Cambium vocat rem diabolicam, cum revera practice non videatur esse aliud, quam Cambium siccum, seu fictum duplicatum.

33 Cambium *Francofurtense*, sic dictum, ex quo credatur ibi adinventum, & quod generalius vocatur Cambium ad nundinas, ex quo ordinarie detur pro nundinis, fit, cum euntibus ad nundinas v. g. Francofurtenses dantur pecuniæ ad Cambium tanto majori cum incremento ibi recipiendæ, quanto longiori temporis intervallo nundinæ distant; itaut si uno tantum mense distent, unum Grossum v. g. in singulos Florenos lucrentur; si duobus, duos, si tribus, tres, & sic consequenter usque ad ipsas nundinas, quæ tamen non distabunt ultra sex menses; Cambium hoc ex communi Doctorum fieri potest licite ratione majoris lucri cessantis, quo diutius nundinæ distant, & pecuniæ solutio differetur, præsertim apud Mercatores, quorum lucrandi unicum instrumentum pecunia est; Et dato quod in hoc 34
Cambio interdum non adsit ratio majoris lucri cessantis, adhuc ex ratione, & natura contractus defenditur, & excusatur a plurimis, etiam per hoc quod tempore propinquo nundinis sit copia pecuniarum, adeoque multitudo Campsorum faciat Cambium vilius, e contra tempore remotiore, est minor copia, unde cum talis pecunia habeat se per modum mercis, pretium ejus augebitur ex penuria venditorum, & minuetur ex copia; Molina *cit. disp.* 404. Lessius *loco cit. num.* 35. Layman *loc. cit. num.* 9. Tamburin. *l.* 9. *cap.* 5. Castropal. *D.* 7. *num.* 3. Cajet. Tolet. Sa, Salas, & alii.

Additiones ex aliena manu.

De Cambio obliquo ne verbum quidem facit Auctor. At frequentes adeo in Foro sunt controversiæ de hoc obliquo Cambio, ut necessarium omnino sit de eo paucis disserere.

Cambium obliquum *sub se* (ita opportune 35
illud describit Cardin. de Luca *in summa de Cambiis n.* 16.) *tres occultat contractus, mutui scilicet, mandati, & cambii. Ille siquidem, qui pro aliis usibus, vel indigentiis pecunia indigeat, eam mutuam suscipit, adeoque primus est contractus mutui. Quia vero mutuator illam otiosam retenturus non est, sed in istam Cambiorum negotiatiationem retenturus; hinc mutuatarius, ut mutuatorem etiam ex justitiæ legibus indemnem servet ab eo lucro, quod ex licita Cambiorum negotiatione mutuatæ pecuniæ obtenturus esset, eidem mutuatori facultatem tribuit, ut ab aliis, vel etiam a se ipso tantumdem, sive æquivalentem summam sub Cambiis succipere, & ratificare valeat; sive idem mutuatarius istud onus in se suscipit: Ideoque non in ipsa mutuata pecunia, sed in alia æquivalenti Cambium ineundum est, ac propterea ultra primum mutui contractum alii duo occultantur, ille scilicet mandati, quod mutuatarius mutuatori præstat, vel e converso, & alter ipsius Cambii, quod in mandante executionem ineatur, vel pro inito in odium mandatarii susceptum mandatum non adimplentis haberi debeat, ut ad damna, & interesse ut supra obligatus remaneat.*

Quid sentiendum sit de hoc contractu in foro interno, vide apud Benedictum XIV. Pontificem Optimum Maximum *de Synodo Diœcesana lib.* 10. *cap.* 5. *n.* 10. In foro tamen externo, non diffitente eodem Summo Pontifice, probatus ille est.

37 In creatione hujus, de quo differitur, Cambii obliqui, necesse haud est, ut interveniat pecunia numerata, sed creari ipsum potest ex præexistentibus creditis, iis tamen certis; Rota *in Eugubina Cambiorum super reservatis* 7. *Junii* 1754. §. 2. & 12. *Aprilis* 1755. §. 2. *cor R. P. D. Elephant.* & 25. *Aprilis* 1757.
38 §. 3. *cor. R. P. D. Canilliac*; modo absit suf-
39 focatio debitoris: quando vero hæc dicatur adesse; tradit Rota *cor. Lancett. decis.* 107. *n.* 10. & *plur. sequent.* & *inter impress. post Albit. de inconstant. in judic. decis.* 14. *n.* 1.

40 Quinimo creari potest Cambium obliquum ex fructibus decursis, & nondum solutis alio-
41 rum Cambiorum. Tunc sane quum creatur aliquod Cambium, conveniri nequit, ut fructus in dies decurrentes, nisi suo tempore solvantur, augeant sortem, estque conventio hæc anatocismus ille tantopere a legibus improbatus; *l. si non sortem, ff. de condict. indebit. l.*
42 *ut nullo, C. de usur.* At nihil impedit, quominus fructus jam decursi una coacervati conferantur in sortem aptam alios fructus progignere, dummodo titulus justi contractus, prout est Cambium obliquum, adhibeatur; idem sacrum Tribunal Rotæ non modo in mox citatis decisionibus, verum etiam *cor. Caprara decis.* 346. *n.* 3. & *sequent.* & *decis.* 368. *n.* 2. *cor. Ansald. decis.* 104. *num.* 9. *cor. clar. mem. Tanara decis.* 174. *n.* 2.

43 Quid vero, si nondum venerit dies omnium illorum fructuum? Modo causa fructuum sit duratura, ii sicuti anticipate possunt vere solvi, ita & anticipate solvi ficte possunt per conversionem ipsorum in alia Cambia; Rota *cor. Ansald. decis.* 104. *num.* 2. & 9. & *in confirmatoria cor. Mut. impressa apud de Comit. inter decis. Florent. decis.* 113. *n.* 7.

44 Quod si creditum, ex quo creatum est Cambium obliquum, in totum haud subsistat, vitiatur ipsum Cambium obliquum, quoad excessum, & sustinetur pro parte vere debita;
45 idque quia ubi agitur de dividuis, utile per inutile non vitiatur, ut ex text. *in l.* 2. §. *sed si mihi, ff. de V. O.* firmavit Rota *coram Caprara dec.* 652. *n.* 2. & *duab. sequent. cor. Ansaldo decis.* 176. *n.* 6. & *sequent.*

46 De eo etiam disputari solet, an validum sit Cambium obliquum ex credito creatum, si creditor sciverit nullas apud debitorem esse pecunias numeratas, quæ ad nundinas transmitti possent, ut promissa Cambia effectum habere possent; Negant Noguerol. *alleg.* 10. *n.* 134. & *sequent.* Palm. Nep. *alleg.* 267. *n.* 18. Sanminiat. *controv.* 183. *n.* 7. Paulut. *dissert.* 65. *num.* 77. & *sequent.* Leotard. *de usur. qu.* 26. *num.* 51. Rota *cor. Peuting. decis.* 163. *n.* 1. 5. & *sequent.* & *decis.* 196. *n.* 1. & 2. At præ- 47
valuit opinio affirmativa; vide Balducc. ad Roman. *observ.* 40. *n.* 6. & *sequent.* Card. de Luca *de Camb. disc.* 3. *num.* 6. & *sequent.* & *disc.* 4. *n.* 3. & *sequent.* & *disc.* 5 *n.* 8. Ansald. *de commer. discurs.* 45. *n.* 48. Casareg. *eod. tract. discurs.* 21. *n.* 10. & *sequent.* Rot. Bonon. apud Urceol. *de transact. qu.* 4. *n.* 23. *ad fin.* Rot. Rom. *cor. Dunozet. jun. dec.* 829. *n.* 15. & *sequent. cor. Emer jun. decis.* 834. *num.* 9. *cor. Caprara decis.* 621. & *inter impressas post Balducc. ad consil. Rom. dec.* 49. *n.* 17.

Num autem id ipsum obtineat, si Debitor 48
in creatione Cambii fassus fuerit, se non esse solvendo? Ratio dubitandi inde nascitur, quod 49
in creatione Cambii obliqui ex aliquo credito duo actus intervenisse finguntur, alter scilicet solutionis pecuniarum in causam crediti, & alter retrodationis earumdem pecuniarum titulo Cambii. Ubi autem debitor se non esse solvendo fateatur, fingi nec possunt hi duo actus. At videndum, utrum impotentia a de- 50
bitore confessa erat physica, an moralis. Priori casu sustineri nequit Cambium ex mox dicta ratione; sustinetur vero posteriori casu; Consule Rotam *in Romana Cambiorum* 26. *Januarii* 1699. §. *absque, cor. Mut.* impressa apud Casareg. *de Commerc. discurs.* 49.

Major quæstio est, an sustineatur Cambium 51
obliquum ex credito creatum, si præservata fuit anterioritas, & potioritas ipsius crediti. Distinguendum ita est: si cum anterioritate, 52
& potioritate præservata fuit duratio ipsius crediti, non sustinetur, quia locus nec esse potest fictioni dictorum duorum casuum. At si præservata dumtaxat fuit anterioritas, & potioritas crediti, sustinetur; Confer Rotam in Mantis. ad Card. de Luca *de credit. decis.* 8. *num.* 16. *tom.* 3.

Ex hoc collige, quod si quoquo alio modo 53
præservata appareat duratio crediti, ut si debitor petierit dilationem, non sustineatur Cambium obliquum ex ipso credito creatum; Rota *in Eugubina Cambiorum* 8. *Martii* 1754. §. 3. & *sequen. cor. R. P. D. Elephant.* Sed jam satis de Cambio obliquo ex credito aliquo creato.

De

54 De fructibus Cambii hujus obliqui tametsi valide creati, an, & quaneo ii debeantur, non inutilis inspectio hic est. Hac autem distinctione proceditur; si onus cambiandi susceptum fuit a creditore, non aliter debentur, quam si ipse creditor probet, se revera implevisse onus hoc cambiandi. At si debitor in se assumpserit onus cambiandi, debetur fructus etiam non docto de implemento oneris Cambiandi; idque quia actus in odium gerere debentis pro gesto habetur, ne sua culposo prosit culpa, & Adversario noceat; Card. de Luca *de Camb. discurs.* 4. *num.* 6. *& sequ.* Rocc. *select. jur. disp. c.* 95. *n.* 18. Rota *cor. Bich. decis.* 74. *num.* 4. *coram Molin. decis.* 1201. *num* 4. *& sequ. & in Romana seu Ferrarien. Dotis* 15. *Junii* 1736. §. 9. *& sequ. cor. Calcagnin.*

55 Gravis hinc oritur quæstio, utrius sit onus Cambiandi in dubio, creditoris ne, an debitoris. Placuit, quod sit creditoris, & non aliter pertinere possit ad debitorem, quam si pacto expresso fuerit in ipsum translatum; Card. de Luca *de Camb. discurs.* 9. *num.* 9. Rota *Florent. apud Casareg. de Commerc. discurs.* 149. *n.* 47. Rota Romana *cor. Cerr. decis.* 583. *n.* 4. *egregie in Romana Cambii* impressa apud Card. de Luca *tom.* 1. *l.* 5. *decis.* 17. *n.* 1. *& duab. sequ. in Romana seu Ferrarien. Dotis* 15. *Junii* 1736. §. 12. *cor. Calcagnino*, *& in Romana, seu Ferrarien. Dotis super fructibus Cambii* 17. *Maii* 1737. §. *absque*, *cor. R. P. D. Canilliac.*

56 Quod si debitor assumat onus cambiandi, nihil vetat quominus illud assumere queat proprio periculo, propriisque expensis; Rota *in recent. decis.* 304. *n.* 3. *part.* 3. *& in Eugubina Cambiorum super reservatis* 21. *Aprilis* 1755. §. 2. *cor. R. P. D. Elephantut.*

57 An cessent fructus Cambii obliqui per decoctionem debitoris, qui onus Cambiandi as-
58 sumpsit? Et quid si alter cum debitore in solidum se obligaverit? Vide Rotam *in Romana Concursus super reservatis* 6. *Decembris* 1741. *coram de Vais*, *tum in Romana Cambiorum* 17. *Februarii* 1745. *cor. Millino.*

59 An itidem cessent fructus Cambii obliqui elapso tempore præfinito? Distingue; ubi debitor assumpsit onus Cambiandi absque ulla temporis limitatione, fructus debentur ad sortis usque restitutionem, non obstante termino adjecto restitutioni sortis, utpote qui adjectus censetur in gratiam ipsius debitoris, ne interim scilicet possit ad ipsam sortis restitutionem compelli. Cæterum si non constet, debitorem onus Cambiandi assumpsisse absque limitatione temporis, non debentur fructus ultra tempus restitutioni sortis adjectum; Rota *in Bononien. Cambii* 28. *Junii* 1754. §. *atque hinc*, *coram Harrac. & in Romana Cambii* 25. *Novembr.* 1735. *& in Confirmatoria* 8. *Jun.* 1736. *utrobique fer. per tot. cor. Calcagnino*. De Cambio vero obliquo ad biennium contracto, & 60
deinde ad beneplacitum partium, an, & quando prorogatum censeri debeat, adi Rotam *in Florentina Pecuniaria super fructibus* 21. *Junii* 1745. *cor. R. P. D. Elephantut.*

De fructibus quoque Cambii obliqui non 61
incongrue quæritur, an conveniri a principio possint in certa quantitate? Affirmant Rocc. *disp. jur. select. c.* 96. *n.* 1. Casareg. *de commerc. discurs.* 16. *n.* 16. Rota *in Eugubina Cambiorum super reservatis* 25. *Aprilis* 1757. §. 10. *cor. R. P. D. Canilliac.*

An in Cambio obliquo dari possit Fidejus- 62
sor, vel recipi pignus, non conveniunt inter se Doctores. At magis recepta est opinio affirmativa; Consule Gatt. *de credit. cap.* 2. *tit.* 7. *qu.* 6. *n.* 2336. *& plur. seq.* Turr. *de Camb. disp.* 3. *quæst.* 1. *n.* 5. 6. *&* 13. & qui Bacc. Osach. Noguerol. Capyc. Latr. Roderic. aliosque contrarios confutat Constantin. *vot. decisiv.* 219. *per tot.* Vide de Cambio obliquo alia verb. *Clericus art.* 3. & de Cambio directo verb. *Litteræ.*

CAMPANA.

Campanarum usus expresse indicatur a Gloss. 1
in cap. Quia cunctos unic. de Offic. Custodis. Extravag. commun. ubi verb. *Campana* adducit Campanam sic de se ipsa loquentem duobus his versibus:

Laudo Deum verum, Plebem voco, congrego Clerum.
Defunctos ploro, Pestem fugo, Festa decoro.

Unde non licet regulariter pulsare Campa- 2
nas benedictas, seu consecratas, ut convocetur populus ad arma, vel ad designanda supplicia, & mortes, quæ dantur reis; Concil. Mediolan. I. *par.* 2. *tit. de Ecclesiis, & eorum cultu in fine*, his verbis: *Sacræ Campanæ usum, qui ad fideles præmonendos, ut ad Divina conveniant Officia, est introductus, indignum est,*

ad conveniendos homines ad spectacula suppliciorum adhiberi. Quamobrem Principes, ac Magistratus etiam atque etiam hortamur, ut Campanis, quæ Ecclesiarum usui sunt addictæ, si consecratæ sint, ad pœnarum significationem quemquam uti ne patiantur. Et Sac. Congregat. Episcop. & Regular. *in Papiensi de anno* 1581. apud Barbosam *in Collectan. decis. Apost. verb. Campana n.* 1. expresse decrevit, quod Campanæ consecratæ etiam in turri profana existentes, nullatenus usui profano inservire debeant, etiamsi in hunc usum a sæcularibus fa-
3 bricatæ prætenderentur. Campanæ ex Conc. Coloniensi II. *part. 9. cap.* 14. benedicuntur, ut vocetur populus ad conveniendum in templo, & Clerus ad nunciandas Dei laudes, ut Fideles omnes invitentur ad preces, & devotionem, cujus institutionis meminit liber Romani Ordinis relatus *in cap.* 1. *de Offic. Custodis*, ubi Campanæ appellantur signa, quia in eum finem pulsantur, ut sint signa temporis, quo Clerici ad Divinas Horas recitandas, & Fideles ad interessendum Sacris debent convenire; consonat textus *in cap. Solent, de Consecrat. dist.* 1. *& in cap.* 2. *de offic. Custodis.*

4 Insuper, ait ipsum citat. Concil. Coloniense, benedicuntur Campanæ, ut earum sonitu territi Dæmones, statim discedant, & ut repellantur procul hostiles exercitus, & ut fragor grandinum, procellæ turbinum, impetus tempestatum, & fulgurum, infesta tonitrua, & ventorum flamina suspendantur, spiritus procellarum, & aereæ tempestates prosternantur; Concilium ibi; Fusc. *de visitat. lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 7. & latissime post alios recentiores Martinus Delrius *disquisit. magic. lib.* 6. *cap.* 3. *q.* 33. *ad fin. litt.* F. & cum pluribus aliis Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. par.* 2. *allegat.* 27. *num.* 47. *&* 48.

5 Campanæ, antequam in Campanili collocentur, debent esse benedictæ, & consecratæ ab Episcopo, vel alio habente facultatem, & hoc de necessitate præcepti, prout habetur ex Pontificali *tit. de Benedictione Campanæ*, ubi præscribitur, quod Campana debet benedici, antequam ponantur in Campanili; Verbum enim illud *debet*, necessitam importat; *l.* 1. §. 1. *Quod quisque Juris;* Glossa *in Clementina Attendentes, verb. debeant, de statu Monachorum;* Rota apud Farinac. *part.* 1. *tit.* 1.
6. *dec.* 79. Adeout etiam Regulares possint cogi ab Episcopo ad deponendum de Campanili Campanas, si ibi non benedictas appenderunt; Sacra Congreg. Episcop. & Regul. *in Aprutina* 17.
7 *Januar.* 1614. Immo Episcopus potest prohibere, ne Campanæ nondum benedictæ pulsentur; Sacra Congreg. Rit. *in Aprutina* 5. *Julii*
1614. Et hoc est advertendum, quod benedi- 8
ctio Campanarum ab Episcopo delegari non potest, quia unctio, quæ debet fieri cum Sacris Oleis, est Ordinis Episcopalis, & de necessitate præcepti, ut habetur *in citato Pontificali;* & ideo inferioribus Episcopo committi non potest, nisi ex speciali indulto Papæ; Sacra Congr. Rit. *in Majoricen.* 19. *April.* 1687.
Et qui habet Indultum non potest aliis bene- 9
dictionem delegare, nisi hoc illi concedatur expresse; Eadem Congreg. *in nullius Fulden.*
1. *Septembr.* 1703. Privilegio benedicendi Cam- 10
panas gaudent Abbates, aliique Prælati usum Pontificalium habentes, ut expresse declaravit Sacra Congreg. *in Patavina* 5. *April.* 1620. dummodo id faciant pro solo usu suarum Ecclesiarum; ut pluries censuit Sacra Congreg. *& signanter* 27. *Septembris* 1619. §. 19. *in Decret. circa usum Pontificalium Prælatis Episcopo inferioribus concessorum coram Sanctissimo Domino nostro Alexandro VII. emanato.* Vid. verb. *Calix n.* 5. & verb. *Abbas n.* 31. * & verb. *Benedicere, Benedictio art.* 5. *a n.* 52. *ad* 56. ubi plura quo ad præceptum, jus, & ritum benedicendi Campanas traduntur, merito videnda & in praxi servanda.

Campanæ in Sabbato Sancto non possunt in 11
aliqua Ecclesia pulsari ante pulsationem in Ecclesia Cathedrali, vel Matrice; Leo X. in Constitut. incip. *Dum intra* §. 12. ibi: *Et ut debitus honor Matrici Ecclesiæ reddatur, tam ipsi Fratres, quam alii Clerici sæculares, etiam super hoc Apostolicæ Sedis privilegio muniti, die Sabbati majoris Hebdomadæ, antequam Campanæ Cathedralis, vel Matricis Ecclesiæ pulsaverint, Campanam in Ecclesiis suis pulsare minime possint. Contrafacientes pœnam centum Ducatorum incurrant;* Sacra Congreg. Rit. *in Oriolen.* 11. *Aprilis* 1601. *in Marsicen.* 1609. *in Venusina* 20. *Decembris* 1614. *&* 14. *Novembris* 1615. *In Siracusana* 3. *Junii* 1617. *& in alia*
Siracusana Modicæ 13. *Februarii* 1619. Tam in 12
Ecclesiis Regularibus, quam Sæcularibus; *ex cit. Constitut.* Leonis X. & adductis decretis.
Etiam in Ecclesiis S. Joannis Hierosolymita- 13
ni, etiam prope & extra muros existentibus, & etiam in Ecclesiis Confratrum; Sacra Rit. Congreg. *in Placentina* 11. *Aug.* 1604. *& in*
Meliten. 6. *Decemb.* 1621. Etiamsi adsit Eccle- 14
sia Collegiata, quæ habeat omnimodam præcedentiam supra Matricem; Ead. Sac. Congr.
Rit. *in Siracusana Modicæ* 22. *Febr.* 1619. Re- 15
gulares ratione hujusmodi pulsationis in Sabbato

bato Sancto, posse conveniri coram loci Or-
dinario decrevit Sacra Congr. Concil. *in Ca-
puana* 23. *April.* 1591. nisi consuetudo in con-
trarium esset legitima; vel Ecclesiæ multum
distarent, ex Sacra Congreg. Episc. & Regul.
in Surrentina 16. *Julii* 1601. *& postea in Tho-
lesina* 15. *Febr.* 1622.

16 Regulares prohiberi non possunt ab Ordina-
riis, & aliis quibuscumque Personis, ne in
aliis diebus, præter Sabbatum Sanctum, pul-
sent Campanas in suis Ecclesiis, & Missas ce-
lebrent ante celebrationem Missæ, & pulsatio-
nem Campanæ in Ecclesia Cathedrali, vel
Matrice; S. Pius V. in Constit. incip. *Et si
Mendicantium* §. 22. ibi: *Prohibemus insuper
eisdem Ordinariis, ac aliis quibuscumque Perso-
nis, ne impediant ipsos Fratres, quando eis pla-
cuerit, tam in diebus Dominicis, seu Festivis,
aut aliis totius anni temporibus Campanas pul-
sare, & etiam tempore, quo ipsi celebraverint,
17 Missas celebrare*. Immo priusquam Parochi ce-
lebrent ex eodem S. Pio V. §. 8. ejusdem *Con-
stitutionis* incip. *Et si Mendicantium*, ibi: *Nec
non Missas* (ait) *& Divina Officia hujusmodi
etiam in diebus Dominicis, vel Festivis, etiam
antequam Rector Parochialis Ecclesiæ celebrave-
rit, celebrare, & facere, quando eis videtur*.
18 Et post Indultum S. Pii V. adest decretum
Sacræ Congreg. Episcop. & Reg. 10. *Octobris*
1586. sic statuentis: *Ordinarii non impediant
Fratres pulsare Campanas ad Matutinum, ad
Horas, & ad Missam, antequam pulsetur Cam-
pana majoris Ecclesiæ præterquam in die Sabbati
Sancti*. Et aliud Sacræ Congregationis Rituum
19 *in Oriolen.* 11. *Aprilis* 1601. statuentis: *Quod
Campanæ in aliis diebus præter Sabbatum San-
ctum pulsari possint ad salutationem Angelicam
&c. indifferenter ante, vel post pulsationem in
Ecclesia Cathedrali, vel Matrice*. Et aliud Sa-
20 cræ Congregationis Concilii *in causa Nullius
Provinciæ Ravennaten.* 15. *Septembris* 1629. sta-
tuentis: *Nequaquam prohibitum esse Regulari-
bus Missas celebrare, & Campanas pulsare in
suis Ecclesiis ante celebrationem Missæ, & pul-
21 sationem Campanæ in Ecclesia Cathedrali*. Et
aliud ejusdem Sacræ Congr. Concil. *in Aquensi*
pro loco Incisæ, ubi *ad 14. dubium: An pos-
sint PP. Carmelitæ dare signum, & celebrare
Missam in diebus Festivis eodem tempore, vel
antequam detur signum, & celebretur Missa Pa-
rochialis? sub diebus* 19. *Maii &* 9. *Jun.* 1708.
respondit, *Affirmative*.

22 Campanæ non sunt pulsandæ tempore Inter-
dicti; *cap. Quod Nonnullis* 26. *de privilegiis
cap. Permittimus* 57. *de Sentent. Excommunicat.
& cap. Alma Mater* 24. *de Sentent. Excommu-
nicat in* 6. Et hoc autem *cap. Alma Mater* 23
verb. in Festivitatibus permittitur, ut in Fe-
stis Nativitatis Domini, Paschatis, Penteco-
stes, & Assumptionis B. M. V. celebrentur Di-
vina Officia solemniter cum pulsatione Cam-
panarum, ibi: *In Festivitatibus vero Natalis
Domini, Paschæ, ac Pentecostes, & Assumptio-
nis Virginis Gloriosæ Campanæ pulsentur, & ja-
nuis apertis alta voce Divina Officia solemniter
celebrentur, Excommunicatis prorsus exclusis, sed
Interdictis admissis, quibus ob reverentiam dicta-
rum solemnitatum, & ipsi ad humilitatis gra-
tiam, & reconciliationis effectum facilius incli-
nentur, præfatis diebus participationem permitti-
mus Divinorum; sic tamen quod illi, propter
quorum excessum Interdictum hujusmodi est pro-
latum, Altari nullatenus appropinquentur*. Et 24
hanc concessionem fuisse per Martinum V. Eu-
genium IV. & Leon. X. ampliatam ad Cor-
pus Christi, & Virginis Conceptionem cum
tota octava refert Volpi *resolut.* 93. *num.* 6.

Regulares, quibus post Concilium Tridenti- 25
num, & Gregorium XIII. cum sufficientibus
derogatoriis specifice, & expresse est a Sede
Apostolica concessum, ut quædam proprii Or-
dinis Festa solemni ritu tempore Interdicti ge-
neralis quacumque auctoritate positi, celebrent,
possunt in omnibus illis Festivitatibus voce al-
ta, apertis januis, & pulsatis Campanis Di-
vina facere, ac omnibus Fidelibus Sacramen-
ta ministrare, exceptis nominatim Interdictis,
& Interdicto causam præbentibus, & omnia
alia libere, & solemni ritu peragere, ac si
Interdictum minime appositum esset, ut ex-
presse (post Concilium Tridentinum & Gre-
gorium XIII. qui in sua Constitut. incip. *In
tanta rerum, & negotiorum mole*, revocaverat
omnia privilegia Tridentino adversantia) con-
cessit Ordini Minorum S. P. Francisci Clemens
VIII. *die* 17. *Octobr.* 1595. Constitut. incip.
Sacræ Seraphici, per quam omnem dubietatem
e medio tollit præcisis his verbis: *Sacræ Sera-
phici B. Francisci Religionis in Sanctam Roma-
nam Ecclesiam merita poscunt, ut Privilegia,
& indulta illi per Sedem Apostolicam concessa,
non modo conserventur, sed etiam amplientur.
Cum itaque sicut accepimus diversorum Romano-
rum Pontificum concessionibus, Religioni præfa-
tæ indultum sit, ut temporibus Interdicti, qua-
cumque etiam Apostolica auctoritate appositi, Fe-
sta Sanctorum ejusdem Ordinis, Francisci nimi-
rum, Bonaventuræ, Antonii de Padua, Ludo-
vici, Bernardini, Claræ, Elisabeth, ac Marty-
rum solemni ritu celebrare, proinde, ac si Inter-*
di-

dictum hujusmodi minime appositum esset, libere possint; Festa vero Sancti Didaci, & Portiunculæ in prædicto Indulto minime comprehendantur; Nos Religionem prædictam amplioribus favoribus, & gratiis prosequi volentes, ac Indultorum hujusmodi, & Litterarum Apostolicarum desuper expeditarum tenore, præsentibus pro expressis habentes, supplicationibus dictæ Religionis, per dilectum Filium nostrum Hieronymum Presbyterum Cardinalem Matthæium, Nobis super hoc humiliter porrectis, inclinati, Religioni prædictæ universæ, ac cuicumque ipsius Ordinis, sive Familiæ Conventui, ut in eorum Ecclesiis, Festa etiam Sancti Didaci, & Portiunculæ, temporibus Interdicti, solemniter, prout alia Festa prædicta ac juxta Indultorum illis concessorum seriem, & tenorem, celebrare libere, & licite possint, auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, & indulgemus, ac Indulta prædicta ad prædictas Sancti Didaci, & Portiunculæ Festivitates extendimus, & ampliamus. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, Universalibus, Provincialibus, & Synodalibus, in Conciliis editis generalibus, vel specialibus, nec non omnibus illis, quæ in præfatis Indultis, & Litteris Apostolicis concessum est, non obstare, cæterisque contrariis quibuscumque. Dat. Tuscul. sub annulo Piscatoris 17. Octobris 1595. Pontificatus nostri anno quarto. Sic extat ad litteram apud Rodric. *Collect. Privil. Bulla* 4. & sic tenent plurimi cum Pignatell. *tom.* 10. *consult.* 1.

26 Campanæ benedictæ non pulsentur, nisi ad usus, quos recenset Glossa *Extr. Quia cunctos, de Offic. custod.* Sacra Congreg. Episc. & Regul. 32. *Januar.* & 18. *Martii* 1581. & 29. *Julii* 1616.

27 De consensu Episcopi Campanæ benedictæ pulsari possunt ad usus profanos, ad quos non sequuntur causæ sanguinis; & præsertim si Communitatis expensis constructæ fuerint, quantumvis tale jus non sibi servasset, Sac. Cong. Episc. & Regul. 31. *Januarii* 1559.

28 Pro pulsatione Campanarum ad præfatos usus necesse non est ab Ordinario licentiam petere toties, quoties pulsandæ sunt, sed sufficit eamdem semel petere pro semper; Sac. Congreg. Episc. & Regul. 8. *Junii* 1592.

29 Episcopus prohibere non potest Regularibus, ne Campanas pro funeribus pulsent sine licentia ipsius Episcopi; Sac. Congr. Episc. & Regul. 2. *Februarii* 1601.

30 Servanda est pia consuetudo pulsandi Campanam aliquot ictibus tam de sero, quam de mane, quando dicendum est Officium Defunctorum; Sac. Congr. Episc. & Regul. 21. *Augusti* 1607.

Quoad mercedem Campanæ, quæ pulsatur occasione funerum, servanda est consuetudo; Sacra Congr. Episc. & Regul. 1. *Maii* 1617. & 28. *Maii* 1638. 31

Est abusus non tolerandus, quod Campana aliqua pro solis nobilibus pulsari reservetur, sed pulsari debet pro quibuscumque petierint; Sacra Congr. Episc. & Regul. 19. *Junii* 1583. 32

Additiones ex aliena manu.

Cuinam primus usus Campanarum tribuendus sit, non conveniunt inter se Scriptores; vide contrarias inter se opiniones *apud BENEDICTUM XIV. Instit. Eccles.* 20. *num.* 2. & *dub.* 6. *sequent. Illud* (ait Pontifex Maximus n. 1) *solum dici potest, tintinnabula ante sæculum sextum ab Ecclesia Occidentali usu recepta fuisse, quum ex vita S. Columbani Abbatis, quæ sæculo sexto exarata fuit, ac postea a P. Mabillonio in lucem edita, deprehendatur, ipsum sub mediam noctem pulsante Campana ad templum se contulisse, cæterosque Monachos somno excitatos ad templum pariter convenisse.* 33

De Disciplina pariter, ob quam majori hebdomada campanarum pulsatio interdicitur, non una Scriptorum opinio, vide eundem *BENEDICTUM XIV. d. Instit. Eccles. n.* 6. & *sequ.* ubi, & qua norma sonitus campanarum repetatur. 34

Quod si in aliquo loco nec Cathedralis habeatur, nec Matrix Ecclesia, Ecclesia magis digna campanas prior pulsare debet Sabbato Majoris Hebdomadæ, idem Pontifex *n.* 9. 35

Tametsi duæ Ecclesiæ pari inter se dignitate veteri pactione statuerint, ut Sabbato Majoris Hebdomadæ alternis vicibus prima campanas pulsaret, alterutra earum in Collegiata erecta, ipsa pactione abrogata, prior campanas pulsare debet Sabbato Majoris Hebdomadæ; mox laudatus Pontifex *ib. n.* 4. 36

Vide, & alia de campanis apud eumdem Pontificem *Instit. Eccles.* 61. *n.* 4. 37

Additiones Novissimæ.

Jam a sexto Sæculo constat ex Ordine Romano, Campanas in Ecclesia in usu esse cœpisse. Motivo promovendi Officium sive Missam Parochialem constitutum, ut Ecclesia Parochialis plures, easque majores Campanas habeat, quarum pulsu populus ad officium con- 38 39 40

ve-

vocetur. Sanctus Carolus optavit, ut in omnibus Ecclesiis Parochialibus ad minus duæ Campanæ habeantur, eæque distincto soni concentu inter se recte consentientes, pro varia divinorum Officiorum quæ fiunt, ratione

41 & significatione. Campana certis horis diei ac noctis pulsalnas consuetudine introductum est. Primo, tempore Sacrificii Missæ & Horarum Canonicarum; secundo, cum elevatur Hostia in Missa Solemni; item cum Viaticum, seu Corpus Domini ad infirmos defertur; hora meridiana, item vespere hora salutationis Angelicæ; in receptione Episcoporum & etiam Abbatum jura Episcopalia habentium, necnon Principum Sæcularium, item ad fugandas tempestates; & in obitu

42 defunctorum. In die etiam anniversaria nequaquam recens est, quod Campanæ sero &

43 mane ante Officium diu pulsentur. Refert Ordericus Vitalis *lib. 3. Historiæ*, Osbertum Abbatem Uticensem hujus ritus Auctorem fuisse. Consuetudine passim receptum est, quod Decimatores sive alii, quibus onus reparationis incumbit, quive suppeditare tenentur necessaria ornamenta pro celebratione Divini Officii, teneantur ad unius saltem Campanæ restaurationem & intertentionem, quam *Bannalem* vulgo appellant. De quo vide Peckium & Brodæum in Notis ad Lovetium *Litt. R. num.* 50.

CANCELLARIA, CANCELLARIUS.

---

1 CAncellariæ Apostolicæ Collegium ex 72. Officialibus constans, stabilivit Sixtus IV. *Constit.* 16. incip. *Divina*. Dicuntur Abbre-

2 viatores, *ibidem*. Aliqui sunt Præsidentes de Parco Majori, & sunt 22. Alii 22. de Parco minori; Alii examinant Litteras; & iis Officialibus competit Litteras signare; Qualitates eorum, ut assumantur, *ibid.* Quomodo dividendæ inter eos supplicationes, quid pro labore accipere possint, a quo conficiendæ minutæ; Possunt Officia resignare, vel libere, vel in favorem alterius; Litteræ Apostolicæ pro eis gratis expediendæ; Non possunt expedire Litteras non signatas a Vicecancellario; signatas possunt acceptare, & disponere,

3 *ibid.* Vicecancellario subduntur, & in hos am-

4 pla est potestas Vicecancellarii, *ibid.* Cancellariæ Apostolicæ regulæ observandæ pro expeditionibus Litterarum reformatæ, & præscriptæ sunt a variis Summis Pontificibus, & novissime a Clemente XI. in Constitutione incip. *Sanctissimus* per septuaginta duo capita.

Cancellariæ Regulæ sunt certæ Constitutiones 5
Apostolicæ, quas singuli Pontifices a principio sui regiminis circa caussas Beneficiales, & Judiciales facere, vel a Prædecessoribus suis jam factas renovare, augere, vel minuere consueverunt. Et solent esse septuaginta duæ, 6
ut ad earum numerum reduxit Clemens XI. in dict. Constitut. incip. *Sanctissimus* facta, & publicata 1700. *Decemb. anno primo sui Pontificatus*.

Cancellariæ Episcopalis exercitium non de- 7
bet vendi, neque locari; Sac. Cong. Episcop. & Regul. *in Hostunen. 3. Sept.* 1677. *in Aversan. 3. Februar.* 1593. *in Recinaten.* 10. *Januarii* 1594. *in Hydruntina* 22. *Januar.* 1601. *in Guardien.* 23. *Decemb.* 1603. Sed debet exer- 8
ceri per proprios Episcopi Ministros, statuta provisione absque ulla participatione emolumentorum; quia sic subditi certiores erunt, se non gravari exactionibus indebitis, & pauperes consequendi majores, ac uberiores gratias, quam Affictuarii facere vellent, vel possent. Sic de mente Clementis VIII. Sacra Congreg. Episc. & Regular. *in Neapolitana* 26. *August.* 1592. ut patet ex Litteris hac de re scriptis ad Archiepiscopum Neapolitanum præcisis his verbis: *La Santità di Nostro Signore col parere di questi miei Illustrissimi Signori della Sagra Congregazione sopra i Vescovi ha risoluto, che i Prelati non abbiano ad affittar le Cancellarie de' loro Tribunali, ma quelle devono far esercitare da Ministri proprj da essi provisionati, senza dar loro participazione alcuna delli emolumenti, e proventi di essa; confidandosi che con questo i Popoli abbiano a rimaner più sicuri da esazioni indebite, e i Poveri da conseguir più grazie di quelle, che ponno far loro gli istessi Affittuarj. E acciocchè sii lecito ad ognuno veder, che non sia loro fatto aggravio, vuole anche Sua Beatitudine, che ciascun Tribunale abbia la sua Pandetta, e tassa delle mercedi degli Officiali, stesa, ed attaccata in pubblico nella stanza della residenza de' Notarj, di maniera che colui, che tratta nel Tribunale, possa a sua posta chiarirsi di quanto dee pagare; di che ora do avviso a V. S. d'ordine della Santità sua, affinchè ella per quel che a lei tocca, così eseguisca, e per sue Lettere comandi a tutti i suoi suffraganei di commissione di sua Beatitudine; contro a' negligenti si manderà Commissario con spesa, e poca loro riputazione; E se*

se paresse ad alcuno essergli ciò dannoso, abbia pazienza, perchè il guadagno consiste solo nel servizio di Dio, e nella salute, e buona soddisfazione dei Popoli. Di Roma 26. Agosto 1592. Sic ad litteram refert Fagnan. *in cap. Quoniam* 2. *Ne Prælati vices suas n.* 24. Pignatell. *tom.* 8. *consult.* 11. *n.* 14.

9 Emolumenta Cancellariæ debent sufficere pro solo Notario; Sac. Congreg. Episc. & Regul. *in Senogallien.* 16. *Octobris* 1603. Sacra Congregatio aliquando concessit Ordinario uti emolumentis Cancellariæ pro solvenda Pensione; Sac. Congreg. Episcop. & Regul. *in Beneventana* 25. *Januar.* 1647. Vel pro suis necessitatibus; Sac. Congreg. Episcop. & Regul. *in Tranen.* 31. *Maii* 1647. 8. *Maii* 1649.

10

11

12 9. *Februar.* 1659. In Cancellariis Episcopalibus servanda est taxa Innocentiana, ex decretis, ut infra. *Die prima Octobris* 1678. *facta per me infrascriptum istarum resolutionum, seu declarationum relatione Sanctissimo Domino Nostro Innocentio XI. mediante illarum lectura verbo ad verbum, Sanctitas sua laudavit, approbavit, ac servari mandavit, earumque observantiam, & publicationem injunxit Sac. Congreg. Concilii. Joannes Baptista de Luca præfati Sanctiss. Domini Nostri Innocentii Papæ XI. Auditor, & Secretarius Memorialium die* 8. *Octob.* 1678. *Sac. Congreg. Eminentiss. S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, inhærendo mandatis Sanctitatis suæ censuit præmissam taxam, seu declarationes Typis dandas esse, & per Litteras circulares ad quoscumque locorum Ordinarios transmittendas, ut eas in Cancellaria in loco omnibus patenti retineri faciant, easdemque adamussim observent, ac faciant observari.*

13 Ipsa autem Taxa Innocentiana refertur per extensum a Pignatello *tom.* 8. *consult.* 11. *in fine*, & a Nobis verb. *Taxa Innocentiana*, in qua inter alias habetur, quod nihil, neque sub specie doni gratuiti, recipi possit pro licentiis, seu Patentalibus concionandi, sive in Quadragesima, sive in Adventu, sive in omnibus aliis temporibus, & pro quibuslibet locis.

14 Cancellarius Episcopi nihil accipere potest, nec ratione scripturæ, neque sigilli, neque laboris, aut alio titulo, sed gratis his, quorum interest, debet præstare hæc omnia, videlicet: *Approbationes ad audiendas Confessiones, licentiam deserviendi Beneficiis, licentiam sepeliendi Defunctorum corpora in Ecclesia, licentiam celebrandi Missas, licentiam colligendi eleemosynas, mandata publicandi in Ecclesiis eos qui primam Tonsuram, vel Minores, ac Sacros Ordines suscipere voluerint.* Quo ad alia vero 15
quæ sequuntur, poterit aliquid percipere, si nullum sibi salarium, vel stipendium constitutum fuerit; tuncque congruam tantum sui laboris mercedem, quæ quo ad Litteras collationis, vel institutionis Curatarum Ecclesiarum, vel deputationis Vicariorum in illis unum aureum, & quo ad Litteras Dimissoriales, & Testimoniales decimam unius aurei numquam excedat. *Pro Litteris Collationum, Institutionum, seu Provisionum Beneficiorum vacantium per obitum, vel per resignationem, etiam ex causa permutationis, vel alia; Pro litteris dimissorialibus, seu Testimonialibus, quæ conceduntur Presbyteris, seu Clericis ad alias Diœceses transituris; Pro litteris recipiendi Ordines ab aliis Episcopis; Pro licentia ordinandi se ad titulum Patrimonii, seu pro approbationibus hujusmodi titulorum; Pro licentia absentandi se ab Ecclesia, seu Beneficiis; Pro licentia erigendi Capellas; Pro litteris approbationis concurrentium ad Parochialium vacationes in mensibus reservatis, quæ ad Sedem Apostolicam intromittuntur; Pro approbatione Jurispatronatus ex fundatione, vel dotatione; Pro creationibus Vicariorum in Parochialibus; Pro deputationibus Œconomorum, dum Beneficia vacant; Pro executionibus Litterarum Apostolicarum Gratiam, seu Justitiam concernentium;* Sacra Congreg. Concilii *in Vicent.* 8. *Maii* 1602. Sic præcise refert, & tenet Barbosa *Collectan. in Trident. sess.* 21. *cap.* 1. *de reform. num.* 14. & 15. & Collectan. *Apostolic. decis. verb. Cancellarius num.* 7. & *de Offic. & potest. Episcop. part.* 3. *allegat.* 107. *n.* 28. & 29. Vide tamen *verb. Taxa Innocentiana.*

Cancellarius Episcopi pro mercede copiæ 16
Processuum, sive Actorum servare debet Taxam pluries a Sacra Congregatione Episcop. approbatam & præsertim *in Larinen.* 7. *Julii* 1690. in qua recurrente Dominico Sorella fuit Episcopo injunctum: *Che pagandosi dal medesimo la mercede al Cancelliere alla ragione di bajocchi due, e mezzo per qualsivoglia facciata di carta di venti versi, contenenti venti lettere per ciascun verso, trasmetta all' EE. loro la copia autentica de' predetti Atti.* Et in *Savonen.* 17
4. *Septembris* 1693. recurrentibus Capellanis, & Sacerdotibus Burgi Finalis proponente clar. memor. Cardinal. Petrucci, fuit rescriptum: *Ad mentem Eminentissimi Ponentis.* Et mens fuit, quod nomine Congregationis injungeret Ordinario transmissionem Actorum soluta mercede juxta supradictam Taxam, prout mandavit transmitti, Decreto sequenti: *Cancellarius,*

& alii

& alii Actuarii, seu Officiales, & Ministri
Curiæ Episcopalis Savonen. soluta ipsius per Ora-
tores mercede ad rationem medii Julii Romani
pro qualibet integra charta, cujus unaquæque
pagina constet saltem 10. *lineis, quarum una-*
quæque contineat saltem 20. *litteras, ita ut in-*
tegra charta habeat 40. *lineas juxta mentem Sa-*
cræ Congregationis, integram copiam Processus,
& omnium Actorum prædictis Oratoribus tra-
dant, & consignent &c. Dat. Romæ 9. *Se-*
ptembris 1692. *P. M. Cardinalis Petruccius Po-*
18 *nens*. Cancellarius in exigendis emolumentis
debet servare Taxam Innocentianam in illis,
in quibus ipsa Taxa disponit; In reliquis ve-
ro, vel Metropolitanam, vel propriam Diœ-
cesim, dummodo non sit rigidior, & contra
Decreta Sacræ Congregationis, ut responsum
fuit a Sac. Congreg. Episcop. *in Thelesina* 19.
19 *April.* 1697. Cancellarius enim, sive Notarius
non potest exigere, nisi mercedem taxatam a
Lege, & si aliquid ultra recipiat, peccat, &
tenetur ad restitutionem, ut pluribus allega-
tis firmat Passerinus *in cap. Statutum* §. *No-*
tarium n. 321. *&* 322. *de Rescriptis in* 6. ubi
hunc Notarii excessum appellat crimen con-
cussionis seu extorsionis, & sequitur Monacell.
tom. 1. *tit.* 1. *form.* 5. *n.* 9. & alii passim.
20 Scripturæ, & Instrumenta, quæ conficiun-
tur, & rogantur a Cancellario Episcopi, tam-
quam Cancellario, servari debent in Episco-
pi Cancellaria, non autem transferri debent
ad Archivium Communitatis; Sac. Congreg.
Concilii *in una Civitatis Castelli* 19. *Septemb.*
1625. ut constat ex sequenti attestatione ad
litteram relata a Pignatello *tom.* 4. *consul.* 210.
num. 3. *Nos Scipio S. R. E. Presbyter Cardina-*
lis S. Susannæ fidem facimus, & attestamur in
regesto Litterarum Sacræ Congregationis Concilii
extare Litteras ad Vicarium Perusinum una cum
Libello infrascripti tenoris, videlicet: Admodum
R. D. Cum actum esset in Sacra Congregatione
Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum de
asservatione Scripturarum Fori Episcopalis Civi-
tatis Castelli inter Episcopum, & Communita-
tem ejus Civitatis, Sacra Congregatio auditis
partibus censuit, scripturas omnes rogatas a Can-
cellario Episcopali, tamquam illius Curiæ Can-
cellario esse asservandas, & custodiendas in Can-
cellaria ipsius Episcopi, & ne in ejusmodi scri-
pturarum separatione oriantur controversiæ, &
scandala, tibi, quod facimus, committendum
duxit, ut illuc te transferas, & scripturas in
folio his Litteris adjuncto exaratas, ac si quæ
aliæ rogatæ fuerint a Cancellario Episcopali tam-
quam illius Curiæ Cancellario, separes a scriptu-
ris Archivii Communitatis, & ad Cancellariam
ipsius Episcopi deferendas cures; quod pro tua
diligentia sedulo efficies, & bene valebis in Do-
mino. Romæ 19. *Septemb.* 1625. Et exinde
enumeratis omnibus scripturis pertinentibus ad
Curiam Episcopalem, sic præcise respondit;
Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Triden-
tini Interpretum censuit scripturas expressas, ac
si quæ aliæ rogatæ fuerint, a Cancellario Epis-
copali, tamquam Cancellario illius Curiæ esse
asservandas in Cancellaria ipsius Episcopi. Ro-
mæ 15. *Novemb.* Vide apud Pignatell. *loc. cit.*
num. 4. Quinimmo potest Episcopus per Edi- 21
ctum præceptum facere aliis Notariis, quod
exhibere debeant in Cancellaria Episcopali
Acta, seu Rogitus, illorumque exemplaria
spectantia ad Monasteria Monialium; Sacra
Congreg. Episcop. & Regul. *in una Eugubina*
31. *Januarii* 1595.
Cancellarius Episcopi, etiamsi sit Laicus, 22
gaudet privilegio Fori, & exemptione ab one-
ribus personalibus, præsertim sordidis; Sacra
Congreg. Immunit. *in Cervien.* 17. *Decembris*
1630. *in Beneventana* 21. *Januar.* 1681. *in A-*
quinatensi 27. *Junii* 1649. Quamvis extra Diœ- 23
cesim delinquat, adhuc gaudet privilegio Fo-
ri; Ead. Sac. Congreg. *in Fundana* 25. *No-*
vemb. 1636. *lib.* 3. *Decr. Pauluc. pag.* 37. In- 24
tellige tamen dummodo tempore carcerationis
inserviat; Eadem Sacra Congreg. *in Sarzanen.*
3. *April.* 1626. *ex regest. scrip. ant. pag.* 100.
Hinc Cancellarius Episcopi, & alii de ejus 25
familia sine Episcopi licentia non sunt mole-
standi pro custodia portæ Civitatis; Ead. Sac.
Congreg. *in Pisaur.* 22. *Junii* 1630. *lib.* 2. *de-*
cret. Paul. pag. 51. Cancellarius Curiæ, & 26
Mensæ Episcopalis, qui non vivit expensis
Episcopi, seu non est ejus commensalis, gau-
det quidem privilegio Fori, & exemptione a
personalibus; sed non ab oneribus realibus,
& mixtis, nisi concurrat legitima consuetudo
ad ejus favorem; Ead. Sacra Congr. *in Mon-*
tis Regalis 6. *Septemb.* 1638. *lib.* 3. *decr. Pauluc.*
pag. 75. *in Aquinat.* 23. *Junii* 1648. *lib.* 4. *decr.*
Paluc. p. 59. *in Foro sempron.* 28. *April.* 1671.
lib. 1. *Decret. Altoviti pag.* 546.
Cancellarius Foraneus Archiepiscopi gaudet 27
privilegio Fori; Sac. Congr. Immunit. *in Fir-*
mana 13. *Januar.* 1632. *lib.* 2. *Decret. Paul.*
p. 67. Idem decretum fuit de Cancellario Ab- 28
batis; Ead. Sac. Congreg. *in una Nullius S.*
Mariæ de Balneo 15. *Junii* 1638. *lib.* 3. *Decr.*
Pauluc. pag. 64. Cancellarius Foraneus Curiæ 29
Episcopalis admittendus est ad Magistratum
sæcularem, ne libertas Ecclesiastica præjudi-
cé-

cetur, ita tamen, ut quo ad pertinentia ad
Officium Magistratus, non gaudeat privilegio
Fori; Ead. Sac. Congr. *in Lauretana* 14. *Maii*
1657. *lib.* 1. *Decret. Altovit. pag.* 1098. *in Tu-*
30 *dertina* 14. *Maii* 1676. *ibi pag.* 1252. Cancel-
larius Vicarii Foranei gaudet tantum privile-
gio Fori; Ead. Sacra Congr. *in Senogalliensi*
19. *Augusti* 1639. *lib.* 1. *Decr. Paul. pag.* 55.
in Æsina 7. *Augusti* 1657. *lib. Decret. Rocci*
pag. 21. *in Urbevetana* 8. *Aprilis* 1687. *lib.*
Decret. Mart. pag. 663. *in Imolen.* 19. *Aprilis*
1695. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 183.
31 Cancellarius S. Officii censuratus ob reco-
gnitionem Cadaveris factam in loco immuni,
cassata dicta recognitione, absolvitur; Sacra
Congreg. Immun. *in Narn.* 7. *Maii* 1678. *lib.*
32 2. *Decret. Altovit. pag.* 1577. Cancellarius, &
alii Officiales Curiæ Laicalis facientes reco-
gnitionem corporis cadaveris præcipitati in
puteo Cortilis contigui habitationi Vicarii
Generalis, non incidunt in Excommunicatio-
nem, attento quod Vicarius dixerit talem
recognitionem non spectare ad ipsum, sed ad
Curiam Laicalem; Sac. Congreg. Immunit.
in Albanen. 24. *Aug.* 1694. *lib.* 1. *Decr. Vallem.*
pag. 140.

Additiones ex aliena manu.

33 Cancellaria Apostolica, an, & quomodo
possit supplere in Litteris Apostolicis id quod
est omissum in supplicatione, tradit Rigant.
in regul. 27. *Cancellar. n.* 76. *& plur. sequent.*
34 Idem Auctor *in regul.* 72. *fer. per tot.* docet
quoque, in quibus Cancellaria Apostolica pos-
sit Litteras Apostolicas corrigere.

Additiones Novissimæ.

35 Cancellaria, vox barbara, usurpata olim
est pro loco, ubi publicæ litteræ a Scribis
36 Principum & Magistratuum conficiuntur. Hinc
Cancellarius juxta Budæum dicebatur, cujus
eæ primæ erant partes videre ut nulla Princi-
pis Constitutio, nulla Sanctio, nullum Re-
scriptum, nulli Codicilli Regii, e Republica
atque etiam a dignitate Reipublicæ principa-
37 lique non exeant. Legitur quoque in Eccle-
siis Cathedralibus jam pridem munus Cancel-
larii fuisse, sigilla ad causas & negotia con-
ferre, litteras Capituli facere & consignare.
38 In Jure vero Canonico, Cancellaria accipitur
pro loco, ubi acta judiciaria scribuntur; &
qui præest, Cancellarius dicitur, cujus officium
valde antiquum in Ecclesia esse probat Cohel-
lus *in Notitia Card. cap.* 16. *&* 20. Licet au- 39
tem Cancellarius apud Veteres Scriptores
acciperetur pro Notario, qui inter Cancellos
consistens Judicum litteras, responsa, & edicta
scribebat, tamen in Jure novo frequenter ac-
cipitur pro dignitate Ecclesiastica. Quando 40
Cancellarii munus ad eam pervenerit eminen-
tiam & prærogativam, in qua hodie in Ro-
mana Curia conspicitur, non omnino con-
stat. Ejus tamen originem discutientes tradunt
post tempora Innocentii III. inventam & ere-
ctam fuisse. Cancellarii munus tunc exercuisse 41
constat privatæ fortis homines, sed probitate
& eruditione spectatissimos. Progressu tempo- 42
ris sub Bonifacio VIII. dignitatem Cancella-
rii uni ex Cardinalibus tributam indubitatum
est. Cardinalis eo munere fungens non dicitur
Cancellarius, sed Vice-Cancellarius. Credit 43
verisimilius Cardinalis de Luca, sic dici cœ- 44
pisse, cum dignitas Cardinalitia ad tantum fa-
stigium elevata est, ut non videretur dignita-
ti Cardinalitiæ congruere assumere officium in-
ferius sive Prælatitium, quod tamen provisio-
naliter, seu jure cujusdam commendationis per
Cardinalem administrari sit incongruum, que-
madmodum & in munere Datarii praxis do-
cet. Vice-Cancellarius habet fixum titulum 45
Cardinalitium, scilicet Ecclesiæ Collegiatæ S.
Laurentii in Damaso. Primaria & graviora 46
Sedis Apostolicæ negotia, publica & solemnia,
qualia sunt Consistorialia, per Vice-Cancel-
larii manus transeunt, adeo ut is dicendus sit
cum quadam proportione Cancellarius Papæ. 47
Plures habet Vice-Cancellarius Officiales, quos
inter primarius est ille qui Cancellariæ Re-
gens dicitur, qui revidet Bullas expeditas &
promulgatas, & si quis error irrepserit, eum
corrigit. Cæteri Vice-Cancellarii Officiales 48
Prælaturam annexam habentes sunt Præsiden-
tes de majori, vel minori Parco, ita dicti a
loco Cancellariæ, in quem conveniunt, qui
vulgo Parcus dicitur. Prælati de majori Par- 49
co Cancellariæ quoddam quasi tribunal consti-
tuunt, in quod collegialiter convenientes de-
cidunt dubia, quæ oriri contingit super litte-
rarum formula, vel clausulis & Decretis in
eis adjiciendis, ac etiam super emolumento-
rum sive jurium solutionibus. Prælati de mi- 50
nori Parco Cancellariæ exiguam habent juris-
dictionem, in id unum intendentes, ut Bullæ
ferantur & tradantur Prælatis de majori Par-
co. Scriptores, & Abbreviatores, aliique ex- 51
pediendis in Cancellaria Romana litteris præ-
positi omnes participant in juribus illis &
emolumentis, quæ Taxæ Cancellariæ Aposto-
licæ

licæ communiter dicuntur. Horum jurium au-
52 ctorem fuisse Joannem XXII. patet ex ejus
Extravagante quæ incipit *Cum ad Sacrosan-*
53 *cta*. Habet Vice-Cancellarius sive Cancellaria
quasdam a Pontificibus Regulas, juxta quas
ipse Vice-Cancellarius, ejusque Officiales ne-
gotia ad Cancellariam spectantia nec non lit-
teras necessarias gerere & expedire debent,
54 quæ propterea Regulæ Cancellariæ vocantur.
55 Hæ Regulæ perpetuæ non sunt, sed morte
Pontificis extinguuntur. Ideo singuli Pontifices
altero suæ Assumptionis die eas de novo evul-
gant, idque nonnunquam novis Regulis addi-
tis, vel antiquis immutatis, vel etiam su-
56 binde aliquibus expunctis & omissis. Regulæ
Cancellariæ Juri Novissimo merito accensen-
tur; nulla enim in Decretalibus Gregorii IX.
aliisque Collectionibus Corpori Canonico in-
clusis, earum mentio occurrit. Compertum
57 est primitus, & usque ad tempora Nicolai V.
Regulas Cancellariæ unice pene respexisse for-
mam expediendi litteras & judicia in Cancel-
58 laria reddenda: Sed quemadmorum progressu
temporis hæ Regulæ a Romanis Pontificibus
sensim, & diversimode auctæ fuerunt, ita ad
eum statum sunt perductæ, ut etiam ad re-
servationes Beneficiorum similesque materias
59 extra Cancellariam se tandem extendant. Hæ
Regulæ Cancellariæ juxta indubitatam & no-
toriam praxim nihilominus non habentur ut
leges generales, mox ut in Cancellaria Ro-
60 mana stylo Curiæ consueto fuerint publicatæ;
sed omnis earum obligandi efficacia desumen-
da est ab earum in aliis Provinciis & Regnis
61 receptione & Regio placito. Hinc notorium
est in una Provincia plurium, in alia paucio-
rum istarum Regularum Cancellariæ usum es-
62 se. Et utinam nullius roboris vel momenti
ubique forent quæ judiciorum aut disciplinæ
normam in Regnis stabilitam invertere, aut
juri Principum & Ordinariorum derogare, vel
solum commodum Curiæ Romanæ spectare sa-
tis aperte noscuntur.

CANDELA.

1 CAndelarum benedictio in die Purificatio-
nis B. M. Virginis, & earum dispensa-
tio inter Parochiales functiones connumeran-
tur, ac proinde ad proprios Parochos spectant;
Sac. Congreg. Rit. *in Alatrina* 5. *Mart.* 1633.
2 Ipsarum tamen Candelarum benedictio, & di-
stributio potest regulariter fieri in omnibus
etiam Ecclesiis Collegiatis, tam Sæcularibus,
quam Regularibus; Sac. Congreg. Rit. *in
Ostien. Curiæ* 28. *April.* 1607. Candelas bene- 3
dictas in die Purificationis B. Virginis ad ædes
sæcularium Parochi transmittere non debent,
sed juxta laudabilem, & observatam ab Ec-
clesia universali consuetudinem, in Ecclesiis
populus eas recipere tenetur; Sac. Congreg.
Episcop. & Regul. *in Fulginensi* 31. *Januar.*
1581. *in Triventina* 26. *Mart.* 1585. *in Castri-
durant.* 9. *Januar.* 1587. *& in Spoletana* 12.
Januar. 1633.
Benedictio, & distributio Candelarum, Ci- 4
nerum, & Palmarum absente, vel impedito
Episcopo, pertinet non ad Hebdomadarium,
sed ad primam Dignitatem; Sacra Rit. Congr.
in Pisaurien. 12. *Mart.* 1609. Episcopus non 5
debet prætermittere dare Candelas in die Pu-
rificationis B. M. V. & non debent recipi de
manu Syndicorum, vel aliorum Laicorum, sed
Episcopi; Sac. Congreg. Episcop. & Regul.
in Hostunen. 22. *Januar.* 1577. *& in Hieracen.*
22. *Januar.* 1577. *&* 10. *Januar.* 1653. Ideoque 6
prevideat Episcopus expensis propriis de quan-
titate Ceræ pro congrua distributione, juxta
solitum; Ead. Sac. Congr. *in Nicoterana* 1.
April. 1596. Nec gravet Parochos pro aliqua 7
insolita contributione; Ead. Sac. Congreg. *in
Hieracen.* 15. *Januar.* 1578. Ubi tamen facul- 8
tates Ecclesiæ non suppetunt, datur facultas
Episcopo diminuendi pondus; Ead. Sac. Cong.
in Adrien. 12. *Mart.* 1623.
Candela benedicta debet Episcopo ministra- 9
ri a prima Dignitate; Sac. Congreg. Rit. *in
Brixiensi* 28. *Mart.* 1616. Et Candelam ab Epi- 10
scopo accipere debet ante omnes, etiam ante
Vicarium ille, qui Candelam Episcopo mini-
stravit; Ead. Sac. Congreg. *in Lucerina* 15.
Junii 1608. Et iterum Ead. Sac. Congreg. *in
caussa S. Marci* 5. *Mart.* 1633. censuit quod 11
Episcopo distribuente Candelas, Cineres, &
Palmas, præferendus est ille, a quo Episco-
pus prædicta recepit, postea Dignitates, &
Canonici sacris vestibus induti, & ante omnes
Vicerius Generalis; Et Ead. Sac. Congr. *in
Vulterana Terræ Gualdi* 5. *Mart.* 1633. decla- 12
ravit, quod in distributione Candelarum, Ci-
nerum, Palmarum, & similium supra omnes
alios, etiam supra Vicarium Generalem, præ-
ferenda est illa Dignitas, vel Canonicus, a
quo Celebrans recepit Candelam, Cinerem,
Palmam, & similia, post quam immediate
Vicarius Generalis in præmissis omnibus ante-
ponendus est.

13 Candelæ, & Palmæ dantur Vicario Generali ante Canonicos, & Dignitates, exceptis iis, qui cum Paramentis assistunt Episcopo in Sede Pontificali existenti; Sac. Congr. Episc.
14 & Regul. *in Bisignan.* 16. *Maii* 1600. Nam hujusmodi Parati præcedunt Vicario Generali, non obstante consuetudine in contrarium, ut resolvit Sac. Rit. Congr. *in una Lauretana 6. Septemb.* 1603. *in Alexandrina* 25. *Mart.* 1606. *in Casalensi* 5. *Jul.* 1614. *& in alia Casalensi* 25. *Septemb.* 1621. ubi resolutum fuit: *præcedentiam competere Dignitatibus, & Canonicis Paratis supra Vicarium Generalem, neque allegatam consuetudinem, immo verius abusum,*
15 *illi suffragari.* Et tunc sunt thurificandi ante Vicarium; Ead. Sac. Congreg. *in Egitaniensi* 3. *Augusti* 1602. *& in Tiburtina* 6. *Mart.* 1610.
16 Nec Candelæ quatuor accendi, nec duo Capellani assistere debent ad Missam Vicarii Ge-
17 neralis; Sac. Congr. Rit. 7. *Augusti* 1627. Candelas qui distribuit, detecto capite distribuere debet; Sac. Rit. Congr. 18. *Jul.* 1656. Qui autem habet privilegium gestandi Mitram, eas distribuit stando cum Mitra in capite; Ead. Sacr. Congreg. 18. *Februar.* 1650.
18 Candelæ in Missa sunt accendendæ, nec ante finem Missæ sunt extinguendæ; *cap. Litteras* 14. *de celebrat. Missar.* Candelæ, quæ inserviunt pro Missa, & aliis Divinis, non sint tam parvæ magnitudinis, quæ non deceat Majestatem Divinam; Concil. Mediolan. I. *p.* 2. *tit. Communia ratione Divinorum Officiorum*, ibi: *Camdelæ, & Cerei in Missa & aliis Divinis Officiis, ea exiguitate ne adhibeantur, quæ in tanto Mysterio dedeceat, & adstantibus of-*
19 *fensionem afferre possit.* Parochis ad funus interventientibus, sive associatis, sive non, ab aliis Canonicis ejusdem Parochiæ, distribui non debet Candela major illa, quæ datur Superiori Regularium associato ab aliis Fratribus; Sacra Congreg. Concil. *in Novarien. Funerum* 15. *Mart.* 1704. ubi pro oppido Varalli propositis variis dubiis, tertium erat: *An Parochis intervenientibus, sive associatis, sive non, ab aliis Canonicis ejusdem Parochiæ, distribui debeat Candela major illa, quæ datur Superiori Regularium, associato ab aliis Fratribus?* Et fuit responsum: *Ad* 3. *Negative apud Monacell. part.* 2. *tit.* 13. *formul.* 1. *sub n.* 92. Et differentiam quantitatis Candelarum pendere ab arbitrio hæredum, aut aliorum distribui mandantium decrevit Sacra Congreg. Episcop. & Regular. *in Cassanen.* 5. *Maii* 1617. *& in Placentina* 16. *Decembr.* 1661. referentibus D. Ursaya *tom.* 1. *p.* 2. *discep* 15. *n.* 23. Panimol. *dec.* 1. *annot.* 10. *n.* 20. Matthæuc. *Offic. Cur. cap.* 29. *num.* 4.

Candelæ eædem accensæ in associatione Cadaveris deservire possunt, stante consuetudine etiam in ejus tumulatione; Sic Sac. Congreg. Concil *in Tiburtina* 12. *Maii* 1685. *in responsione ad* 5. *dubium* conceptum his verbis: *Quarto. An servanda sit consuetudo, quod in funeralibus eædem faculæ, seu intortitia, quæ fuerunt accensæ in associatione Cadaveris, deserviant, & reaccendantur circa feretrum in Ecclesia, in qua sepeliendum est Cadaver?* 20

Ad quartum: Affirmative.

Ita refert Panimoll. decis. 161. in fine.

Supplementa Auctoris.

Residua illius ceræ, quam aliqua Confraternitas, vel Locus Pius impendit de suo in sepeliendis pauperibus gratis, nec a Parocho, nec a quocumque alio prætendi possunt, nisi subsit fraus aliqua; Sac. Congreg. Episcop. & Regul. 22. *Novemb.* 1588. 11. *Mart.* 1598. 21. *Aug.* 1606. *&* 15. *Mart.* 1616. 21

Licet hæredibus Cadavera Defunctorum ad tumulum associari facere intortitiis, & candelis extinctis, offerendis Confraternitatibus pro associatione SS. Sacramenti, aut pauperum ad sepulturam, dummodo eorumdem cereorum saltem duplum accensum deferatur; unde si ex extinctis deferuntur duo, ex accensis saltem debent esse quatuor; Sac. Congreg. Episcop. & Regul. 14. *Octob.* 1698. 22

Servanda est consuetudo circa Candelas, quas prætendit Abbas, dum impeditus ad funera mittit crucem Ecclesiæ, donec aliter declaretur; Sac. Congr. Episcop. & Regul. 19. *April.* 1641.

Hæres defuncti pro funere ad suum libitum accipere potest quantitatem ceræ; Sac. Congr. Episc. & Regul. 1. *Maii* 1617. 24

Partes residuæ cereorum, seu intortitiorum, quæ a Parochianis in die commemorationis omnium fidelium defunctorum deferuntur in Ecclesiam Parochialem, ibique super sepulcra, aut Altaria, durantibus divinis officiis, accensa permanent, spectant ad Parochum, nisi obstet consuetudo, aut de contraria mente deferentium constet; Sacr. Congreg. Episcop. & Regul. 26. *Januar.* 1638. Supradicta Decreta referuntur a Doctissimo P. Cavalieri in *Agenda Defunctorum*. 25

Ad-

Additiones Novissimæ.

26 Neophytis olim Candelas, sive cereos in manibus traditos fuisse refert Cyrillus Hierosolymitanus *Catech.* 1. *mypt.* Gestationem Candelæ inter Baptismi cæremonias quoque reponit S. Gregorius Nazianzenus, *Or.* 4. *de Baptismo*, ex quo etiam Baptismum luminum
27
28 nomine appellare non dubitat. Candelæ in Baptismo accenduntur vel in signum lætitiæ, vel ut ipsæ demonstrentur signare Spiritum
29 Sanctum. Candela septem diebus, quemadmodum veste Candida Neophytos olim usos fuisse, clare expressit Alcuinus, de *Divinis officiis*, *c. de Sabbato in albis*. Quod indicare videtur, Baptizatos, extinctis peccatis præteritis, columna Candelæ illuminata, idest innocentia præcedente, ad Ecclesiam semper es-
30 se ducendos. Ex quo ritu profluit, ut hodie quoque Sacerdos det Neophyto vel Patrino Candelam accensam, dicens: *Accipe lampadem ardentem, & irreprehensibilis custodi Baptismum tuum, serva Dei mandata, ut cum Dominus venerit ad Nuptias possis occurrere ei una cum omnibus Sanctis in aula Cælesti, habeasque vitam æternam, & vivas in secula seculorum.*

CANDELABRUM.

1 Candelabrum septimum non adhibetur in Vesperis, neque in Missis Defunctorum, licet ab Episcopo celebrentur, sed solum in Missis solemnibus ab Episcopo celebrandis; Sac. Congreg. Rituum *in Placentina* 19. *Maii*
2 1607. *dub.* 8. Candelabrum septimum non debet poni super Altare, quando solemniter celebrat Episcopus Suffraganeus sicut ponitur, quando celebrat Episcopus Ordinarius; Ead. Sac. Congr. Rit. *in Bracharen.* 1. *Sept.* 1607.
3 Abbates, & Prælati Episcopo inferiores, qui Pontificalium usu fruuntur, super Altare, in quo Sacra erunt facturi, septimum nequaquam apponant candelabrum; Sac. Rit. Congreg. *in Decreto Generali* §. 1. *circa usum Pontificalium Prelatis Episcopo inferioribus concessorum, edito coram Sanctissimo Domino nostro Alexandro VII. die* 27. *Septemb.* 1659.

CANIS.

Canes venatici teneri, & ali non possunt 1
ab Episcopis sub pœna Excommunicationis per tres Menses; neque a Presbyteris sub pœna Excommunicationis per duos Menses; neque a Diaconis sub pœna privationis ab omni Officio; *cap. Episcopum* 1. *de Clerico venatore*, ibi: *Episcopum, Presbyterum, aut Diaconum, Canes, aut accipitres, aut hujusmodi ad venandum habere non licet; Quod si quis talium Personarum in hac voluptate sæpius detentus fuerit, si Episcopus est, tribus Mensibus a communione; si Presbyter, duobus; si Diaconus ab omni Officio suspendatur*, quam suspen- 2
sionis pœnam etiam ad Subdiaconum extendit Glossa *in cit. cap. Episcopum*, *verb. Voluptas*.
Minoristas vero Clericos arbitrio Judicis ple- 3
ctendos tradit ibi Ancharanus, & Hostiensis *in summa n.* 4. quia tenere, & alere Canes pro venatione omnibus Clericis est prohibitum; *cap. Omnibus Servis Dei* 2. *de Clerico Venatore*; Concil. Lateranense IV. *cap.* 15. Concil. Agathense *cap.* 55. & Concil. Vormatiense *cap.* 17. Canes in Ecclesia inferri non 4
possunt; Concil. Mediolanense I. *part.* 2. *tit. de Ecclesiis, & eorum cultu*, Concil. Mexican. *lib.* 5. §. 28.

Propter inconvenientia secuta ex parvis ca- 5
niculis, quæ voluptatis gratia tenebantur in Monasteriis Monialium, facta fuit circa id prohibitio generalis, ne amplius intus habeantur, neque masculi, neque fœminæ; Sacra Congreg. Episcop. & Regular. *in Mutinensi* 3. *Februar.* 1597. & *in Justinopolitana* 22. *Septemb.* 1651.

CANON MISSÆ

Additiones Novissimæ.

Canon Missæ pro mysticis precibus, quibus 1
actio Divina celebratur, accipitur. Canon est regula, ordo, formula, ac ritus solemnis, quo sanctissima hæc oblatio fieri debet. Idcirco enim sic concepta hæc regula fuit, ut ex nullius penderet primo arbitrio.
Circa Auctorem Canonis non consentiunt cum 2

Catholicis hæretici. Sed quidquid sit, id om-
nino indubitatum est, quod Canon tum ex ipsis
Domini verbis, tum ex Apostolorum traditio-
nibus, sanctorum quoque Pontificum piis in-
3 stitutionibus constet. Primum a S. Petro Ca-
nonem institutum, & in sua Liturgia apposi-
tum fuisse probat cum aliis quamplurimis S.
4 Isidorus, *Lib. 1. de Ecclesiast. Off.* Plura a
Novatoribus adducuntur, ut demonstrent cum
Polydoro Virgilio, *Lib. 5. de inventione rer.
cap.* 10. Canonem Missæ non a S. Petro &
ab Apostolis institutum, sed a pluribus Pon-
tificibus variis temporibus compositum & au-
5 ctum fuisse. Sed his facile respondetur, Pon-
tifices quidem aliqua verba non de novo ad-
jecisse, sed jam a scriptoribus omissa instau-
rasse & restituisse, ut docet Herrera, *Lib. 1.
de Cæremon. Missæ cap. 3.* Contra eos, qui
6 putant Apostolos ad Orationem tantum Do-
minicam celebrasse, asseri posset cum Lautdme-
rer *L. 2. de Vet. Mon. cap.* 81. ad solam
Orationem Dominicam Apostolos consecrasse,
sed videlicet antequam Canonem instituissent;
nam postea non solum Canonem, verum &
preces, quibus hodie Ecclesia utitur, in Mis-
sæ sacrificio fundebant. „ Postquam, scribit
„ Sanctus Proclus, *in libel. de tradit. divinæ*
„ *liturgiæ*, Servator noster in Cælum assum-
„ ptus est, Apostoli priusquam per orbem
„ terrarum dispergerentur, conspirantibus ani-
„ mis ad toto die orandum convertebantur,
„ & cum multam consolationem in Mystico
„ illo Dominici corporis sacrificio positum in-
„ venissent; fusissima & longa oratione litur-
„ giam decantabant.... Quare multas decan-
„ tabant preces, divinum Numen impense
„ orantes..... Qui quidem religiosus ritus
„ observatur ad hoc usque tempus, & ad fi-
„ nem usque sæculi manebit. "

CANONES.

1 *Canonum statuta ab omnibus custodienda* di-
citur *in cap. 1. de Constitution.* potissimum
autem ab Episcopis, qui sunt custodes Sacra-
rum regularum, uti habetur in *cap. cum si-
mus 9. qu. 3.* quique in sui consecratione se
ad id arctissimo obstringunt juramento, ut in
cap. Ego N. de jurejur. Bened. XIV. *de Synodo
Diœces. lib. 7. c. 65. n. 1.*
2 Canones Pœnitentiales utiliter in multis Sy-
nodis sunt impressi, ut Confessarii eos addi-
scant, & pœnitentes moneant, quanta olim
pœnitentia pro quibusdam criminibus impone-
retur; Idem *ibid. n. 5. 6. 7.* Vide *tom. 6.* Verb.
Pœnitentiæ Sacramentum, art. 3. n. 49. ubi af-
feruntur.
Canones Apostolorum, vide verb. *Apostolus* 3
num. 16.

Additiones Novissimæ.

Ecclesiastica Constitutio Canonis nomine de- 4
signatur. Canon idem est ac Regula, quæ di-
cta est ex eo, quod recte ducit, neque ali-
quando aliorsum trahit. Canones disciplinam 5
exteriorem præscribentes ex temporum, loco-
rum, & personarum circumstantiis potissimum
expendendi sunt. Certum enim est Canones
pro temporum, locorum, personarum, alia- 6
rumque causarum consideratione & necessitate
editos fuisse, & nonnunquam temperatos, aut
eadem postulante consideratione aut necessitate
mutatos. Ob neglectam hanc considerationem 7
sæpe a vero Canonum sensu aberratur. In con- 8
dendis Canonibus nihil aliud sibi Patres pro-
posuerunt, quam ut fidelibus, ac præcipue
Ministris Ecclesiæ in suis Decretis seu Cano-
nibus vivendi rationem, atque Ecclesiæ rite
administrandæ optimam, maximeque conve-
nientem disciplinam præformarent. Nulli proin- 9
de Sacerdotum licet Canones ignorare; quan-
doquidem eorum neglectui corruptionis Mo-
ralis Christianæ primam causam adscribere non
verebatur Christianus Lupus, *Præfat. in Scho-
lia.* Canones editi ad formandos mores, vitia 10
eluenda, atque rite regimen Ecclesiæ instituen-
dum, tametsi aliquid Juris positivi contineant,
præcipuum nihilominus quod in iis occurrit,
atque decernitur, potius juris naturalis ac di-
vini interpretatio, declaratio, atque ad parti-
culares casus & causas applicatio, quam juris
positivi nova constitutio dicenda est. Proinde 11
nulla, quantumvis inveterata consuetudo, nec
contraria multorum praxis Canones in totum
abrogare poterit. Quod si Canonum rigor 12
etiam Patrum ætate nonnumquam relaxatus fue-
rit, hæc relaxatio nonnisi necessitate urgente,
aut publica Ecclesiæ utilitate flagitante indul-
ta est; idque ea semper cautione, ut cessante
necessitate, pristinus Canonum rigor servare-
tur. Sed nequaquam propterea Canonum mi- 13
tigatio ab eorum studio ac diligenti perscruta-
tione deterrere debet. In Canonibus perscru-
tandis ratio & spiritus magis quam verba at-
tendenda sunt, ut hinc & sanctissimæ ac uti-
lissimæ non raro ibi contentæ morum regulæ
sa-

facilius detegantur, & intimus quoque Eccle-
siæ Patrumque sensus quam clarissime inno-
14 tescat & percipiatur. Canonibus ex mente
Ecclesiæ perpensis, cuinam dubium, quin præ-
cipue Clericorum quisque deprehendat, con-
tinuam & jugem in Ministeriis Ecclesiasticis
occupationem ab Ecclesia maximopere incul-
cari; & dum leges ab oneribus tum civilibus
tum personalibus Clero exemptionem indul-
gent, id principaliter intendi, non ut Clerici
otio vacantes vitam oneribus exemptam agant,
vel commodis temporalibus augeantur, sed ut
jugiter, ac sine distractione Altaribus deservi-
re queant, idest vivere ut evangelizent.

CANONICATUS, CANONICUS.

Articulus I.

Quid sint Canonia, seu Canonicatus; & Canonicus? & unde dicantur?

1 Canonia vulgo Canonicatus est Jus spiritua-
le, quod provenit ex electione, seu rece-
ptione alicujus in Fratrem, seu Canonicum.
Sic Innocentius *in c. Cum M. 9. §. Canonicos, de*
Constit. Nebrissensis in *Vocabular. Jur. verb. Ca-*
2 *nonia, & alii*. Hoc autem Jus spirituale, quod
præbet Canonia, consistit primo in Jure ha-
bendi in Choro Sedem (vulgo stallum,) &
3 vocem in Capitulo. Secundo consistit in hoc,
ut quam primum facultas se se obtulerit, Ca-
nonico eandem Canoniam legitime obtinen-
ti, etiam conferatur Præbenda, seu competens
portio fructuum Canonicalium; *c. Relatum 9.*
de Præbend. ibi: Quia non est congruum, ut Præ-
benda (scilicet vacante, vel proximo vacatu-
ra) *careat, qui in Canonicum nescitur esse rece-*
ptus; concordat *cap. Dilectus 19. de Præbend.*
4 *& c. Cum M. 9. de Constit.* Si quis enim sim-
pliciter in Canonicum receptus fuerit, ante-
quam redditus Canonicales eidem assignentur,
sive conferantur, dicitur habere *Canoniam*,
hoc est Canonicatum, nondum vero Præben-
dam; Siquidem Præbenda ulterius importat Jus
5 ad percipiendos fructus annuos Canoniæ, sive
debitos ex titulo Juris Canonicalis; Unde, qui
habet utrumque, is Canonicus Præbendarius
appellatus; *c. Sanctorum 2. dist. 70.*
6 Canonici nomen idem est ac Regularis; Ve-
nit enim a voce Græca *Canon*, quæ regulam
significat; *cap. Canon 1, dist. 3.* ibi: *Canon*
græce, latine regula nuncupatur. Et in Conc. 7
Colon. II. *par. 3. c. 4.* sic expresse dicitur: *Ut*
de Canonicis dicamus pauca, respondeat eorum
vita titulo, respondeat nomini: sint re ipsa, ut
sunt nomine Canonici, idest Regulares. Canoni-
corum prima origo fuit in Monastica Disci-
plina; Conc. Colon. *loc. cit.* his verbis: *Ne-*
que enim clam est primam eorum originem Mo-
nasticæ Disciplinæ fuisse. Imitetur Apostolos, &
nascentis Ecclesiæ ministros, quorum erat cor
unum, & anima una, qui quotidie (ut in Actis
Apostolicis legimus) *perdurantes unanimiter in*
Templo, & frangentes circa Domos panem su-
mebant cibum cum exultatione, & simplicitate
cordis perseverantes in orationibus... porro Ec-
clesiæ istæ Collegiatæ quandam vetustatem spirant,
& Ecclesiæ primitivæ institutum præseferunt;
quod vel forma ædificiorum ostendit, quæ Canoni-
cos prope templum in unum pene habitaculum col-
locavit, ut procul a promiscua multitudine sepa-
rati; Divinis pariter laudibus jugiter insisterent.
Hinc Sanctus Augustinus ad communem vi- 8
tam in Domo Episcopali Sacerdotes, & Dia-
conos congregavit, cujus exemplum secuti sunt
plurimi Africæ Episcopi; & illi Sacerdotes,
& Diaconi pro ministerio suo Distributiones
bonorum Ecclesiæ accipiebant. Tuncque pri- 9
mum *Canonici* dicti sunt illi, qui eas recipie-
bant, eo quod Ecclesiæ adscripti vitam *Cano-*
nibus conformem ducerent. Et ipsis etiam fun- 10
dos per vitam suam possidendos assignabat E-
piscopus, ut docet Concilium Aurelianense
tertium *cap. 17.* & sic Canonicorum, & præ-
bendarum origo, nomen, & usus invaluit.

Additiones ex aliena manu.

Primis Ecclesiæ Sæculis quicumque Clerici 11
certæ Ecclesiæ addicti, quique ex ejus penu
alebantur, vocabantur Canonici: Ratio deno- 12
minationis inde petita fuit, quod Albo seu
Matriculæ Ecclesiæ fuissent inscripti: tum quod
stipendiis Ecclesiæ militarent. Canon enim 13
antiquis Scriptoribus non raro significat Ec- 14
clesiæ Matriculam seu Album. Præterea etiam 15
Canon pensionem, stipendiumque denotat,
quod vel jus Romanum docet in *l. 1. cap. de*
Indict. l. unic. C. de Collat. bon. l. 3. cap. quæ
res vend. non poss. Confer etiam Anton. Mat-
thæi *de Nobil. lib. 2. cap. 33.* Gerard. de Bois
in Histor. Paris. lib. 6. cap. 1. §. 5. At ab his 16
minime ortum trahunt qui hodie in opposi-
tione ad cæteros Clericos dicuntur privative
Canonici. Postea enim dicti sunt Canonici 17
qui vitam quamdam communem agebant, com-

muni refectorio, & dormitorio utebantur, &
ita speciale aliquod Collegium constituebant.
18 Nova hæc Canonicorum ratio apparuit tem-
pore Pipini, auctore Chrodegango Metensium
Episcopo, qui Clericos suos in unam congre-
gavit societatem, & in uno Claustro ad vi-
tam communem ad instar Monachorum colen-
dam eosdem traxit, perduxitque, certas illis
regulas vivendi præscribens; Paul. Diacon. *in
Fragment. de Episcop. Metens.* apud Duches-
nium *tom. 2. Histor. Fran.*
19 Non omnis tamen Clerus, sed tantum Ca-
thedralis Ecclesiæ a Chrodegango ita collectus
20 est. Propagata vero fuit Regula Chrodegangi
21 tempore Caroli Magni. Adeoque sub hoc no-
vo instituto quotidie crevit Clericorum nu-
merus, ut Congregationibus Ecclesiæ Cathe-
22 dralis non omnes possent coadunari. Hinc plu-
ra Collegia Canonicorum extra Ecclesias Ca-
thedrales sunt exorta, quod vel hodie Eccle-
23 siarum Collegiatarum Canonici docent. Om-
24 nium tamen una erat ratio, & conditio. Sæ-
culo autem decimo passim Canonici pristinam
deseruerunt disciplinam; Trithemius *in Chron.*
25 *Hirsaugiensi de anno* 977. Ad evitandam autem
expulsionem Canonicorum male viventium, vi-
26 ta regularis inventa est. Sunt qui Petro Da-
miani reformationis opus adscribunt, & Re-
gulam in calce ejus operum editam, hunc in
27 finem ab eo conscriptam esse contendunt. At
Natalis Alexand. Petrum de Honestis Aucto-
rem hujus novi instituti facit, eumque a Pe-
tro Damiani distinguendum esse demonstrat.
Duplex posthac emersit Canonicorum status.
28 Qui proprietati renuntiabant, Regulares, cæte-
ri qui extra communem vitam vivebant, Sæ-
culares dicti sunt, quod in sæculo adhuc ma-
nerent, ad quod proprietatem bonorum retu-
lerunt.

Additiones Novissimæ.

29 Canonici dicebantur, qui juxta regulam pro-
priæ suæ Ecclesiæ vivebant. Concil. Tom. II.
can. 20. Licet Urbanus II. in Concil. Claro-
30 mont. *can.* 9. & Arnulphus Episcopus Lexov.
epist. ad Alex. Pap. præbendam Canonicam pro
Canonia ponant, valde tamen differunt jure
31 communi inspecto; nam Canonia est jus ha-
bendi sedem in Choro ad canendum, & vo-
cem in Capitulo, proveniens ex electione, seu
receptione in fratrem; præbenda vero ex se non
32 habet sedem in Choro, nec vocem in Capitu-
lo, & titulus Canoniæ est receptio in fratrem,
33 titulus vero præbendæ collatio. Canoniam per
se absque præbenda Beneficium Ecclesiasticum
esse pluribus textibus evincitur. Nam Canoni- 34
cus habet jus percipiendi distributiones quoti-
dianas, quæ licet fructus beneficii non sint,
sunt emolumenta, quæ propter officium im-
pensum in Ecclesia præstantur. Barbosa *de Ca-
nonicis cap.* 21. Solorzanus *de jurib. honor. n.*
481. & Moneta *de distrib. q.* 6. *per totum*.
Canonicorum institutum antonomastice *Militia* 35
Clericalis dicitur; & ab exactiore quam profi-
tentur Canonum custodia Canonici nomen sor-
tiuntur. Canonicæ Regulæ primaria fuit insti- 36
tutio, ut sub Episcopo Canonici essent sancte
viventes, & prompti ad omne Ecclesiasticum
ministerium ad quod a Præposito suo ordina-
rentur. Unde nemini dubium esse potuit, quin 37
Canonici subsidio & adjutorio Episcopis esse
teneantur. Primis temporibus qui dicebantur 38
Canonici, prope Domum Episcopalem sub uno
Directore habitare solebant; at postquam Epi-
scopi plures Ecclesias sub uno regimine habe-
re cœperunt, Canonicorum Collegia aliis in 39
locis, ab Episcopis, aut fidelibus constructa
fuere, tum ut ipsi, utpote Canonum singula-
rem custodiam profitentes, reliquo Clero su-
perintenderent, tum etiam ut in ipsis Capitu-
lis personas haberent Episcopi, quæ sibi in re-
gimine populi forent adjutores. Canonicorum 40
Collegia, dum olim Canonici vitam commu-
nem agerent, unoque claustro sub certa regu-
la, & superiorum directione viverent, Mona-
steria dicta fuisse ex monumentis, & scriptori-
bus antiquis notissimum est. At postquam Ca- 41
nonici, abjecta vita communi, ad vitam sin-
gularem transierunt, externaque vivendi disci-
plina se plane a Monachis, & Regularibus in
communi viventibus discreverunt, eorum Ec-
clesiæ sive Collegia dici cæperunt Capitula.
Singularitate semel introducta, suas etiam Con- 42
gregationes, quæ prius Conventus, sive Colla-
tio dicebantur, Capitula differunt, eaque quæ
in illis Congregationibus acta sunt, Acta Ca-
pitularia & Capitulariter Acta dicuntur. Ob 43
singularem vitam quam inter sæculares vivere
cœperunt, Canonici sæculares dicti sunt; quæ
nomenclatura profluit ex eo quod, cum antea
in claustris ab omni mundi strepitu, & homi-
num sæcularium conversatione segregati plane
e sæculo exiisse viderentur, nunc inter sæcula-
res homines conversentur & habitent. Sed 44
quidquid mutationis intervenerit, unice ipsam
exteriorem vivendi disciplinam concernit, qua
etiam non observata, Canonici quæ suæ sunt
vocationis & professionis exacte adimplere
possunt.

An-

ARTICULUS II.

Canonicatus quo ad Collationem, & possessionem.

1 QUamvis de Jure collatio seu provisio Canonicatuum in Ecclesiis Cathedralibus simultanee spectare præsumatur ad Episcopum, & Capitulum, ut per Glossam communiter receptam *in cap. Cum Ecclesia Vulterana* 31. *de election.* Rota *part.* 2. *recentior. dec.* 124. *n.* 1. *decis.* 086. *num.* 4. *part.* 4. *tom.* 1. *decis.* 529. *n.* 1. *part.* 5. *tom.* 2. *decis.* 440. *n.* 9. *decis.* 444. *num.* 1. *part.* 16. *dec.* 244. *n.* 1. *cum sequent. part.* 19. *tom.* 1. *decis.* 121. *n.* 1.
2 Consuetudo tamen in contrarium attendi debet, videlicet quod ad solum Episcopum privative quo ad Capitulum; vel e converso ad solum Capitulum, privative quo ad ipsum Episcopum collatio, seu provisio pertineat; *cap. cum Ecclesia Vulterana* 31. *de election. cap. Ex parte Astensis Ecclesiæ, de concessione Prebendæ* Abbas *in cit. cap. Cum Ecclesia Vulterana n.* 1. *&* 10. Cassador. *decis.* 22. *num.* 2. *de Præbend.* plene Barbosa *de Canonicis, & Dignitat. c.* 14. *n.* 20. Rota *part.* 3. *decis.* 124. *num.* 1. *part.* 5. *tom.* 2. *decis.* 444. *num.* 1. *part.* 16. *decis.* 244. *num.* 2. *part.* 19. *tom.* 1. *decis.* 121. *num.* 2.
3 Consuetudo Canonicatus, & Dignitates conferendi a Capitulo irrequisito Episcopo probatur ex collationibus factis tantum ab eodem Capitulo; Rota *part.* 3. *decis.* 124. *in Casalensi Juris conferendi part.* 16. *decis.* 244. *in Beneventana Juris conferendi part.* 19. *tom.* 1. *decis.* 121.
4 *in Novarien. Canonicatus*. Quæ consuetudo ad exclusionem simultaneæ collationis præscribitur spatio 40. annorum, ut tenent communiter Doctores *in cap. Cum de Beneficiatis in* 6. Glossa *fin. in principio in cap. fin.* ibique Abbas *num.* 7. *de consuet.* Barbosa *de Canonicis cap.* 14. *n.* 20. Peregrin. *cons.* 28. *num.* 4. *&* 5. Gonzalez *super Regul.* 8. *Cancell.* Gloss. 7. *n.* 8. Lotter. *de re benef. lib.* 1. *quæst.* 21. *num.* 47. Rota *part.* 11. *recent. decis.* 74. *num.* 11. *part.* 16. *decis.* 224. *num.* 3.
5 Nedum in Ecclesiis Cathedralibus, sed etiam in Ecclesiis Collegiatis sæcularibus collatio, seu provisio Canonicatuum spectat simultanee ad Episcopum, & Capitulum; Rota *part.* 1. *recent. dec.* 232. *num.* 2. Barbosa *de Canonicis*
6 *cap.* 14. *num.* 15. *cum pluribus ibi cit.* Nec pertinet ad solum Episcopum; Rota *part.* 3. *dec.* 289. *n.* 2. Dec. *respons.* 6. *n.* 11. *&* 12. Cassa-
7 dor. *decis.* 22. *de Præbend. num.* 3. Nisi consuetudine, aut pacto Episcopus dictos Canonicatus conferendi facultatem acquisiverit; Rota *cit. part.* 4. *decis.* 287. *n.* 3. Quo casu Epi- 8
scopus habens vigore pacti, aut consuetudinis facultatem conferendi Canonicatus Ecclesiæ Collegiatæ excludit reservationem in vim alternativæ; Rota *cit. decis.* 289. *num.* 4. Quan- 9
do Canonicatus sunt simultaneæ collationis, Indultum concessum Ordinario suffragatur etiam Capitulo; Rota *part.* 5. *tom.* 2. *dec.* 440. *num.* 8. Immo quando est simultanea electio, 10
seu collatio inter Ordinarium, & Capitulum, si Ordinarius reperiatur exemptus a Regula octava Cancellariæ, hæc exemptio prodest etiam Capitulo; Rota *part.* 5. *tom.* 2. *dec.* 444. *num.* 12. In his collationibus simultaneis Epi- 11
scopi, & Capituli tantam potestatem habet Episcopus solus per se, quantam habet totum Capitulum, & e contra; *l. Titio, & hæredibus, ff. de usufruct. l. Mulierum liberis, ff. de hæred. instit.* Selv. *de benef. part.* 2. *q.* 17. *n.* 9. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancellar.* Glossa 45. *n.* 51. Nicol. Garcias *de benef. part.* 5. *cap.* 4. *n.* 28. Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *part.* 21. *n.* 29. Rota *dec.* 783. *lib.* 3. *part.* 3. *divers.* Si Episcopus conferat uni, 12
& Capitulum alteri, neutra collatio valebit, quia ad invicem se impediunt; Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell.* Glossa 45. *num.* 58. Nicolaus Garcias *cit. cap.* 4. *n.* 29. *ubi &* *n.* 33. *cum sequent.* ex multis Sacræ Rotæ Decisionibus ostendit, quod cum neutra collatio valeat, si Papa provideat tertio, etiam sequenti die, ille dicitur habere potius Jus, & ejus possessio erit bona. Immo stante dicta discordia inter Episcopum, 13
& Capitulum, Papa non tenetur conferre tale Beneficium uni, vel alteri nulliter per Episcopum, & Capitulum provisis, nec gratificari digniori; Rota *in Hispalensi Portionis* 19. *Januar.* 1590. *coram Pamphilio*. Sede Episco- 14
pali vacante, vel Episcopo a Beneficiorum collatione suspenso, stante simultanea, collatio spectat ad Capitulum Jure proprio; Sicuti e contra, effecto inhabili Capitulo, collatio Jure proprio spectat ad Episcopum, textu expresso *in cap. unico, Ne sede vacante in* 6. ibi: *Si ad Episcopum, & Capitulum communiter pertineat collatio Præbendarum, mortuo Episcopo, vel a Beneficiorum collatione suspenso, poterit Capitulum vacantes conferre Præbendas; etiamsi Episcopus interesse habeat in collatione hujusmodi ut Prælatus. Idem poterit Episcopus, si Capitulum ab ipsa collatione suspendi contingat, vel singulariter omnes de Capitulo majoris excommunicationis vinculo innodati.*

Possessio Canonicatus, sive Dignitatis, quæ 15
sit

sit de Capitulo, capitulariter capi debet; *cap.*
Si Capitulo 5. *de concessione Præbendæ num.* 6.
Rota *part.* 5. *tom.* 1. *dec.* 97. *num.* 21. *part.* 10.
16 *decis.* 140. *n.* 12. Aliter si non sit capitulari-
ter capta, est nulla, nec est manutenibilis;
Rota *part.* 2. *decis.* 701. *num.* 5. *part.* 7. *decis.*
216. *num.* 13. *part.* 9. *tom.* 1. *dec.* 183. *n.* 4.
17 & 6. *part.* 13. *decis.* 433. *n.* 12. & 14. Immo
possessio non capitulariter capta de Canonica-
tu, non suffragatur, quamvis fuisset capta de
mandato Executoris Litterarum Apostolicarum;
Abbas *in cap.* 1. *num.* 16. *de consuetudine*, &
in cap. Transmissam num. 3. *de election.* Cassa-
dor. *decis.* 8. *de caussa possess.* Rota *in Metensi*
Canonicatus, & *in una Senensi* & *alia Tarvisi-*
na Canonicatus, *quarum meminit* Beltram. *in*
annotat. ad Gregor. XV. decis. 634. *num.* 7. *post*
18 *princip. vers. Et conclusio procedit*. Ut possessio
dicatur capitulariter capta, debet convocari
Capitulum ad sonum Campanæ; Rota *part.* 9.
19 *tom.* 1. *decis.* 158. *num.* 7. Quæ si sit capta si-
ne prævio sono Campanæ, non dicitur capi-
tulariter capta, & est nulla, de cujus soni at-
20 testatione non statur depositioni Notarii sine
testibus; Rota *cit. part.* 9. *tom.* 1. *decis.* 158.
num. 10. Possessio, ut dicatur capta, debet
Canonicus sedere in Sede propria Canonicatus,
de quo agitur, & non in alia; Rota *in Ver-*
cellensi Unitatis Capituli 22. *Junii* 1598. *coram*
Penia, *in Tarraconensi Canonicatus* 26. *Junii*
1609. *coram Ottemberg. in Bracharensi Archidia-*
conatus 2. *Decemb.* 1630. *coram Coccino*, & *part.*
21 3. *recent. decis.* 594. *num.* 4. Capta hora Missa-
rum cum assignatione Stalli in Choro, & lo-
ci in Capitulo, est sufficiens; Rota *part.* 4.
22 *tom.* 1. *decis.* 496. *num.* 2. Habetur possessio
pro capitulariter capta, si Capitulum sine ju-
sta causa eam tradere recusavit; *cap. Si Ca-*
pitulo 5. *de concessione Præbendæ in* 6. Rota
part. 5. *tom.* 1. *dec.* 97. *n.* 23. *in Alexandrina*
Archipresbyteratus coram Merlino, & *part.* 9.
23 *tom.* 2. *decis.* 389. *num.* 1. Ita ut Capitulo al-
leganti justam caussam incumbat onus eam
probandi; Rota *dict. part.* 9. *tom.* 2. *decis.* 389.
24 *n.* 2. Habetur etiam pro capitulariter capta, si
prima Dignitas demandavit convocari Capitu-
lum, & vocati noluerint intervenire, nisi
duo, vel tres Canonici, in quibus dicitur re-
sidere totum Jus Capituli; *arg. cit. cap. Si Ca-*
pitulo; Rota *part.* 5. *tom.* 1. *decis.* 34. *num.* 8.
25 Immo Capitulum potest repræsentari in unico
Canonico in casu traditionis possessionis Cano-
nicatus, & omnibus Canonicis injuste relu-
ctantibus, potest possessio tradi ab unico Ca-
nonico, & sic tradita, & capta est manute-
nibilis; Rota *part.* 9. *tom.* 1. *decis.* 78. *num.* 4.
& 5. Aliquo impedimento existente, propter 26
quod possessio capitulariter capi non possit,
sufficit si aliter capiatur. Sic Rota aliis deci-
sionibus relatis in *Nullius Præposituræ Castri-*
durantis 4. *Julii* 1623. *coram Rambaldo*. Et
quod in Ecclesiasticis possessio habeatur pro
tradita, ubi fuit præstitum impedimentum ex
recursu ad Judices Laicos; Ludov. Pastic. *in*
tractat. mandati de manutenendo observat. 21.
n. 17. Rota apud eundem *decis.* 175. *num.* 15.
Barbosa *de Canonicis c.* 15. *n.* 12.

Possessio Canonicatus, quod sit legitime ca- 27
pta, justificatur ex actibus Canonicalibus per
Canonicum gestis cum præsentia, & patientia
Capituli; Cassador. *dec.* 8. *de caus. possession.*
& *decision.* 5. *n.* 3. *de Jurepatr.* Burat. *decis.*
522. *n.* 12. Barbosa *de Canon. cap.* 15. *n.* 16.
Rota *part.* 5. *tom.* 1. *decis.* 97. *in Alexandr. Ar-*
chipresbyteratus. Hinc Canonicus, si successive 28
post adeptam possessionem non capitulariter
captam, ex patientia Canonicorum ad actus
Canonicales Canonicis tantum competentes ad-
missus fuerit, tunc censetur legitimus posses-
sor; Rota *part.* 1. *recent. decis.* 91. *num.* 6. &
sic etiam fuit decisum *in Spoletana Canonica-*
tus 8. *Jun.* 1605. *coram Ubaldo*, & in *Cartha-*
ginensi Canonicatus 5. *April.* & 25. *Maii* 1609.
coram Card. Lancellot. junior. Talis autem pa- 29
tientia Capituli, seu Canonicorum non suffi-
cit ad validandam possessionem in præjudicium
tertii, qui inter actus prædictos Canonicales
apprehendit possessionem capitulariter; Rota
decis. 1156. *vers. nec patientia part.* 3. *lib.* 3. *de-*
cis., & fuit pariter sic decisum in *Calliensi*
Canonicatus 29. *Januar.* 1619. *coram Cardinali*
Pamphil. junior. Canonicatum injuste possidens 30
superveniente sibi novo titulo valido, potest
continuare possessionem ipsam de facto muta-
to solum primo jure, & titulo possessionis,
quæ mutatio ipso jure statim facta intelligitur
data notitia secundi tituli, etiam absque alia
declaratione; Rota *part.* 5. *tom.* 1. *recent. dec.*
97. *in Alexandr. Archipresbyteratus coram Mer-*
lino 28. *Junii* 1627. ubi Dominus Massobrius
de Solerio fuit præsentatus a Domino Arnu-
tio, & ab Illustrissimo Episcopo obtenta in-
stitutione, apprehendit capitulariter possessio-
nem Archipresbyteratus, pluresque actus con-
cernentes Officium hujusmodi Dignitatis, nec
non etiam curam animarum illi annexam exer-
cuit. Verum monitus assertum Juspatrona-
tus non subsistere, immo cum vacatio conti-
gerit de Mense Augusti, illius collationem
spectare ad Sanctissimum, ab eo impetravit
pro-

provisionem cum solito tamen decreto, quod
renunciaret dictæ præsentationi, prout his ver-
bis, decreto paruit: *Renunciavit Præsentatio-
ni, & Institutioni, ac Possessioni exinde secutæ,
& d. Archipresbyteratum uti reservatum, & non
aliter, in futurum possidere velle declaravit*. Et
continuando in reali possessione, post hujusmo-
di renunciationem, interfuit Choro, Processio-
nibus, & aliis functionibus Capitularibus. Un-
de cum fuisset dubitatum, An eodem Masso-
brio dandum esset mandatum de manutenen-
do; ter ac mature discusso articulo, fuit affir-
mative decisum. Et iterum repropositâ in Sa-
cra Rota eadem causa 24. *Novembris* 1627.
permanserunt Domini in decisis; Rota *cit. part.*
5. *tom.* 1. *decis.* 108. *in eadem Alexandrina Ar-*
31 *chipresbyteratus coram Merlino*. Immo si Cano-
nicus falsus diu stetit in possessione, & dein-
de a Papa obtinuit provisionem, non est ne-
cessaria nova apprehensio, & installatio, quia
ipso Jure fit quædam conversio ex novo titu-
lo superveniente; Bald. *in l.* 2. *num.* 63. *vers.
sed pone C. de serv. & aqua*, Cravetta *consult.*
171. *n.* 1. *vers. Secundo pro hac;* Rota *cit. part.*
5. *tom.* 1. *dec.* 97. *n.* 7. *in dicta Alexandrina
Archipresbyteratus coram Merlino*.

32 Pro admissione ad possessionem Canonica-
tuum, aut Præbendarum, & Distributionum
quotidianarum sunt prohibitæ certæ conditio-
nes, seu deductiones ex fructibus, solutio-
nes, promissiones, compensationesque illici-
tæ, aut etiam quæ in aliquibus Ecclesiis di-
cuntur Turnorum lucra; Concil. Trident.
sess. 24. *de reform. cap.* 14. & S. Pius V. in
Constit. incip. *Durum nimis*, *sub dat. pridie
Kalend. Julii* 1570. ubi revocavit privilegia,
& consuetudines Ecclesiarum aliquid recipiendi
in collatione, seu admissione ad possessionem
33 Beneficiorum. Dulciaria multa sunt de gene-
re prohibitorum a Conc. Trid. *dicto cap.* 14.
ab aliquo Capitulo exigendorum pro admissio-
ne in possessionem alicujus novi Canonici. Sic
a Sac. Congreg. Concil. fuisse decisum refert
Zerol. *in prax. Episc. part.* 2. *verb. possessio*
34 *Beneficii* §. 2. *in fine*. Neque Dulciaria quæ-
dam vulgo nuncupata *Confetture* possunt exigi
pro admissione ad possessionem Canonicatus,
ex dicto *cap.* 14. *sess.* 24. *de reform.* etiam
concurrente consuetudine antiquissima; sic
censuit Sacra Congreg. Concil. *in Tridentina*
35 19 *Februar.* 1633. Unde consuetudo donandi
aliquid in ingressu, & admissione alicujus ad
Canonicatum est sublata per Concil. *dict. cap.*
14. ut decisum fuisse a Sac. Congreg. Concil.
refert Armendar. *in addit. ad recop. legum* Na-
var. *lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Episc. num.* 10.
resp. 8. prout & illa secundum quam provisi
solvunt cæteris prandium, ut etiam deci-
sum fuisse ab eadem Sac. Congreg. Concil.
refert Barbosa *de Canonicis cap.* 15. *num.* 28.
& talem consuetudinem abolendam esse respon-
dit etiam Sac. Congreg. Episcop. *in Caputa-
quen.* 7. *Martii* 1692. & Sac. Congreg. Conc.
in Burg. 3. *Septemb.* 1729. Sic consuetudo, 36
quæ imponit onus recepto in Canonicum,
quod tendat in utilitatem Canonicorum, et-
iamsi convertatur, in reparationem, & restau-
rationem prædiorum, molendinorum, ac
quorumcumque bonorum mensæ capitularis est
per dictum *cap.* 14. Concilii reprobata. Ita
decisum fuisse a Sac. Concil. Congreg. refert
Garcias *tract. de Benefic. part.* 8. *cap.* 1. *n.* 90.
Unde nec Episcopus cum consensu Capituli 37
statuere potest, ut aliquid minimum solvatur
in ingressu Canonicorum. Sic decisum fuisse
ab ead. Sacra Congr. refert Barbosa *de Cano-
nicis cap.* 15. *num.* 25. Nec Episcopis licet 38
quidquam sibi accipere pro collatione Cano-
nicatus non obstante quacumque consuetudine
etiam immemorabili, ut pariter fuisse deci-
sum ab ead. Sac. Cong. refert idem Barbosa
loc. cit. n. 26.

In dicto autem Decreto Concilii *cap.* 14. 39
sess. 24. *de reform.* & in dicta Bulla S. Pii V.
incip. *Durum nimis;* non comprehenduntur
statuta, & consuetudines de serviendo per
annum, vel aliquod tempus, & nihil per-
cipiendo interim de Massa grossa, nisi pe-
racto integro dicto servitio. Sic decisum
fuisse a Sac. Concil. Congreg. refert Garcias
de Beneficiis part. 11. *cap.* 5. *num.* 138. Barb.
de Canonicis cap. 15. *num.* 7. & *supra* Con-
cil. *sess.* 14. *cap.* 14. *num.* 4. Pignatell. *tom.*
3. *consult.* 30. *num.* 10., & recenter iterum
declaravit Sacra Congreg. Concil. *in Andrien.*
2. *Maii* 1699. & 20. *Decemb.* & 8. *Augusti*
1699. Sic in Ecclesiis, in quibus adest con- 40
suetudo, ut Clerici, & Presbyteri Canoni-
ci, antequam admittantur ad participationem
Massæ, debeant inservire per plures annos,
& Missas celebrare *gratis*, est servanda, ut
declaravit Sacra Congreg. Concil. *in Salerni-
tana* 11. *Maii* 1609. *in Policast.* 13. *Janua-
rii* 1682. *in Hydruntina* 28. *Novembris* 1705.
Valet etiam, & servanda est consuetudo Ec-
clesiæ Astensis, quod fructus spectent ad Ca-
pitulum, donec Beneficiatus sit Sacerdos; Sac.
Congreg. Concil. 6. *Maii* 1617. quæ ad pro-
positum dubium de valore talis consuetudinis
censuit *valere hujusmodi consuetudinem, quia
in-*

intentio Concilii dicto cap. 14. fuit, ne ratione collationis aliquid reciperetur. Tenet pariter,
42 & observanda est Constitutio facta per Episcopum, & Capitulum post Concil. Tridentinum ad solvendam certam quantitatem ratione novæ possessionis Canonicatuum, quæ integra cedat in fabricam Ecclesiæ; Nihil autem ex pecunia Notariis, Cursoribus, Campanariis, aliisque Ecclesiæ Ministris, quibus alia constituta sunt salaria, attribuendum; Sacra Congreg. Concil. *in Segobien.*
43 11. *Julii* 1590. Si in aliqua Ecclesia sit consuetudo, ut duobus primis annis, quibus quis fuerit Canonicus, fructus Canonicatus sint hæredum antecessoris, istum casum non comprehendi Decreto Conc. Tridentini *sess.* 24. *de reform.* nec dicta Bulla S. Pii V. incipiente *Durum nimis*, decrevit Sac. Concil. Congreg. ut refert Garcias *de Benefic. p.* 11. *cap.* 5. *num.* 138. & censuit Rota *decis.* 660. *p.* 4.
44 *diversf.* Clericus, quamvis ignobilis, & parum scientificus, eligi seu præsentari potest in Canonicum Cathedralis, & in possessionem debet admitti, etiamsi dicta Cathedralis ab immemorabili non consueverit tales admittere. Textu expresso in *cap. Venerabilis* 37. *de Præbendis*.

Additiones ex aliena manu.

De collatione Canonicatuum de jure spectante ad Episcopum simul & Capitulum, de qua hic primo loco agit Auctor, vide quæ diximus *in additione ad verb. Beneficium art.* 4.
45 Differit secundo loco Auctor de possessione Canonicatus. Hic vero non incongrue discuti potest, an Canonicus, qui facto alterius injuste impeditus fuit, quominus possessionem Canonicatus apprehenderet, pro possessore a principio habendus sit, tum contra ipsum impedientem, tum contra tertium, cui jus interim fuit quæ-
46 situm. Hæc autem obtinuit distinctio: si impedimentum non est nisi indirectum, habetur Canonicus ille pro possessore contra impedientem dumtaxat; contra vero si impedimentum est directum, ut si quis ab apprehensione possessionis recta repellatur, pro possessore habetur dictus Canonicus, tum contra impedientem, tum contra tertium quemcumque, vide Rotam *in Dertbusen. Canonicatus* 25. *April* 1749. §. 16. *& in confirmatoria* 1. *Decembris ejusdem anni* 1749. §. 7. *coram R. P. D. Cavilliac.*
47 Restat, ut verba de eo faciamus, an Capitulum pro possessione Canonicatus aliquid exigere a Canonico queat, de quo ultimo loco tractat Auctor. Convivium exigi vetat *textus* 48
in cap. Jacobus, de simonia. Concilium vero 49
Lateranense *in cap. quum in Ecclesia eodem* generaliter prohibet quidquam exigi. Verum Ur- 50
banus IV. alias V. *Extravag. Sane, de simon. int. commun.* non solum quidquam in privatam utilitatem exigi vetuit, sed & in usum pium; idque locum habere voluit, tametsi pecunia vel alia res ex pura liberalitate, vel alia pactione daretur. Quumque constitutio illa Re- 51
ligiosas domos, ac Monasteria potissimum concernent, Concilium Basileense *sess.* 21. §. 1. 52
id etiam in electione, postulatione, provisione, collatione, institutione, & installatione quorumcumque beneficiorum servari præcepit, & solummodo salaria Scriptoribus, Abbreviatoribus, & Registratoribus Litterarum seu Mi- 53
nutarum juxta modum laboris solvi permisit. Licetque Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 54
15. *de Reformat.* innovaverit, immo corroboraverit prohibitiones hasce, abrogando quascumque contrarias consuetudines; nihilo ta- 55
men minus limitationem addidit quoad ea, quæ in pios usus convertuntur. Idque ipsum 56
sanxit S. Pius V. in Constitutione, cui initium est: *Durum nimis*, quam innovavit Innocen- 57
tius XII. in Constitutione incipiente *Ecclesiæ Catholicæ*.

Sunt qui tenent, Concilium Tridentinum 58
non permittere nova condi statuta, quorum vigore exigi possit pro possessione Canonicatus aliquid in pios usus erogandum, sed si qua sunt statuta, eaque confirmata vel vere, vel præsumpte, tum consuetudines jam inductas tantummodo approbat; ut refutato *Oliva de For. Eccles. part.* 3. *qu.* 6. *num.* 36. firmat Louvrex *dissert. can.* 2. *sub num.* 66. Quod si Canonici talia nova statuta condere velint, ea nonnisi auctoritate S. Sedis concedere possunt, uti præter Louvrex *ubi supra*, tradunt Garz. *de Benefic. par.* 8. *cap.* 1. *n.* 87. *& duob. sequ.* Zypæus *Jur. Pontific. nov. lib.* 5. *tit. de Simon. num.* 8. Plures vero in Folio Sac. Congreg. Concilii interpretis *in Leodien. Capitulationum* 30. *Septembris* 1720. afferuntur Resolutiones tum ipsius S. C. tum alterius Episcoporum, & Regularium negotiis præpositæ, quibus probata videntur talia statuta sine auctoritate S. Sedis condita. In 59
dicta tamen *Leodien. Capitulationum ad* 1. *dub.* S. C. Concilii interpres improbavit hujusmodi statutum. At eo in casu agebatur de statuto condito sequuta jam vacatione eorum

Be-

Beneficiorum, quæ gravata fuere favore Fabricæ Ecclesiæ.

60 Omittendum non est, quod Fagnanus *in cap. In ordinando num. 4. de simon. & in cap. Praeterea n. 65. & 81. Ne Prælati vices suas*, tenet, valere statutum aut consuetudinem, cujus vigore aliquid in pios usus erogandum exigitur pro possessione Canonicatus, si ipsemet Canonicatus onere illo gravetur, ita ut ipsum tamquam Canonicatui inhærens post apprehensam etiam possessionem exigi possit; nequaquam vero si onus ipsum Canonicum afficiat, adeo ut apprehendere nequeat possessionem, antequam solvat integram summam præ-

61 finitam. At Louvrex *d. dissert. can. 2. n. 65.* distinctionem hanc subtilitati potius, quam veritati inniti contendit, censetque in genere sustineri statutum aut consuetudinem exigendi aliquid erogandum in Pios Usus, attenta dispositione Concilii Tridentini id permittentis correctis antiquis Canonibus. Idemque videtur sentire Tondut. *quæst. Benefic. part. 1. cap. 67. n. 6.*

62 Quoniam in nonnullis Ecclesiis, dum recipiuntur Canonici, examinari debent eorum qualitates, testes audiri, vel inspici instrumenta, quæstionis est, an hoc saltem nomine exigi aliquid valeat. Vide contrarias inter se opiniones apud Louvrex *dict. dissert. can. 2. n. 67. & seq.*

Additiones Novissimæ.

63 Cum Canonici & Episcopus unum quasi corpus sint, æquum apparet, ut ad electionem membrorum totum corpus concurrat.

64 Hinc indubie factum, ut in nonnullis Ecclesiis Cathedralibus etiamnum hodie Canonicorum electio spectet ad Episcopum & Canonicos. At illud notandum, quod in illis Ecclesiis in quibus hæc collatio ad Episcopum & Capitulum spectat, non ubique eodem modo ad electionem Capitulum & Episcopus con-

65 currant. In aliquibus enim Ecclesiis, Episcopi suffragium æquivalet suffragio Capituli; ita ut non simul Capitulariter eligant Canonici & Episcopus; sed Episcopus separatim eligat, & Capitulum suum suffragium Episcopi suffragio æquivalens depromat; ideoque hoc casu & Episcopus & Capitulum suum jus sive suffragium diverso loco, diversoque tempore vel modo dare possint; uti notat De Luca *De Summa Beneficiorum num. 10.* Episcopus nempe singulariter, Capitulum vero Collegiali-

66 ter. Quia vero ob concurrentiam in diversas personas non raro difficultates oriebantur, laudabilis inolevit usus, ait citatus De Luca, hujusmodi juris exercitium dividendi per alternativam, seu per menses & tempora, ut quilibet nomine consortis totum jus absque hac discrepantia exerceat. Plerumque autem hæc 67

electio simultanea fit per Episcopum & Canonicos Capitulariter congregatos; soletque Episcopus tamquam Caput Capituli proponere & concludere, eoque titulo suffragium decisionem in paritate habere; præter quod subinde habet suffragium absolutum. Quod au- 68

tem nonnumquam Episcopus interveniat ut Canonicus, patet ex *cap. 15. tit. De concess. Præbendæ* in verbis: „ Nisi forte Archiepiscopus non ut Prælatus, sed ut Canonicus vobiscum jus habeat conferendi." Ulterius 69

quemadmodum labentibus seculis cœperunt Capitula Cathedralia se ab Episcoporum Jurisdictione eximere, atque bona Capituli separare a proventibus Episcopi, & corpus suum ita distinguere, ut etiam a negotiis suis omnino Episcopum excludere cœperint, ut nec ipsum Capitulo interesse finerent; non minus proinde, quod ipsum Episcopum ab electione Canonicorum etiam excluserint atque jus electionis tandem, conniventibus Episcopis, ad solos Canonicos, devolutum sit; quod consuetudine introduci posse probat Innocent. III. 70

in *Cap. 31. tit. de Elect.* Sicuti naturale est 71

ut Canonici Cathedrales una cum Episcopo tanquam cum suo Capite eligant corporis sui membra; ita quoque jure communi electio Canonicorum Ecclesiarum Collegiatarum spectare videtur ad Canonicos una cum suo Decano, aut illo qui cum Canonicis unum Corpus sive Capitulum constituit; de jure vide Garziam, & ab eo citatos, *de Beneficiis part. 5. cap. 4.* Verum quia multæ Ecclesiæ Collegia- 72

tæ aliquando fuere Regulares, electio Canonicorum etiam in pluribus illarum mansit apud solum Præpositum tanquam qui tempore Regularitatis erat caput Congregationis: idque ad normam Regulæ Monachalis S. Benedicti, & Canonicalis S. Grodegangi; quæ Abbati sive Præposito dant facultatem recipiendi Monachos & Canonicos; uti observat Thomassinus *de Discipl. Eccles. part. 4. lib. 2. cap. 9.*

An-

ARTICULUS III.

Quo ad Ætatem in Canonicis, & Dignitatibus requisitam, & quo ad tempus, intra quod tenentur suscipere Ordines suis Canonicatibus & Dignitatibus annexos.

1 ÆTas requisita, & sufficiens ad obtinendum Canonicatum in Ecclesia Collegiata est ætas 14. annorum. Super his enim Canonicatibus nihil innovavit Concilium Tridentinum, ut censuit Sac. Congregatio Concilii, teste Gallet. *in Margarita Casuum Conscientiæ verb. Canonicus* 3. *pag.* 29. *cum* Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancellariæ glos.* 5. *num.* 29. Piasec. *in praxi nova Episcop. cap.* 5. *n.* 21. *pag.* 350. Armendar. *lib.* 1. *de ætate n.* 8. Aloysius Ricc. & alii passim; adeoque standum est pro his Canonicatibus Juris Communis dispositioni, secundum quam sufficit ætas 13. annorum pro his obtinendis; *cap. Nuper inordinata* 35. juncta glossa
2 *verb. pueri, de Prabend.* Et hoc est intelligendum, si talis Canonicatus Ecclesiæ Collegiatæ ex sua fundatione, vel statuto, aut consuetudine nullum requirat Sacrum Ordinem, alias deberet de illo providendus esse constitutus in illis Sacris Ordinibus, quos requireret talis Canonicatus; Vel in ea ætate, qua intra annum a Jure statutum posset ad illos Ordines promoveri, ut cum Communi sentit Aloysius
3 Riccius *in praxi aurea resolut.* 239. *n.* 3. Et hæc ætas 14. annorum sufficit etiam in Collegiata, in qua spectat Cura Animarum Canonicis non uti singulis, sed uti unitis; Sic decisum fuisse a Sacra Congregat. Concil. refert Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. in princip. num.* 92. Riccius, Piasec., Barbosa, & tenet Rota *part.* 10.
4 *decis.* 31. *n.* 33. Si vero Cura Animarum totaliter spectet ad aliquem Canonicum, vel Dignitatem particularem, requiritur ætas 25. annorum saltem incœptorum, *cap. Cum in cunctis*, §. *inferiora, de election. cap. Licet Canon.* 14. *de election. in* 6. ubi sic præcise statuitur: *Decernentes collationes de Parochialibus Ecclesiis his, qui non attigerint vigesimum quintum annum, de cætero faciendas, viribus omnino carere;* Et Concil. Trident. *sess.* 24. *de reform. cap.* 12. ubi dicit; *Nemo igitur deinceps ad Dignitates quascumque, quibus animarum Cura subest, promoveatur, nisi qui saltem* 26. *suæ ætatis*
5 *annum attigerit*. Hæc tamen ætas 25. annorum incœptorum requisita ad obtinendos Canonicatus, seu Dignitates, quibus subest Cura Animarum, non exigitur, nec est necessaria, quando Canonicatui, vel Dignitati Cura Animarum non subest principaliter, sed solum accessorie est ipsi unita; Sic decrevit Sac. Cong. Concil. his verbis: *Si aliqua Parochialis esset unita alicui Canonicatui Ecclesiæ Cathedralis accessorie, sufficiunt viginti duo anni*. Ita refert Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. gloss.* 9. *num.* 4. Gallet. *in Margarita casuum Conscientiæ verb. Canonicatus* 51. *& verb. Parochus*, Riccius, Garcias, & alii, & ita fuisse in Rota decisum refert Seraphin. *decis.* 1138. Circa ætatem 6
requisitam ad Dignitates sine Cura in Collegiatis variant Doctores, *vid. verb.* Ætas *n.* 24. *&* 25.

Ætas requisita, & sufficiens ad Canonicatus 7
Cathedralis, ubi est facta distributio Sacrorum Ordinum, est illa, quam exigit Ordo Canonicatus, id est ad Canonicatum Subdiaconalem ætas 21. annorum, Diaconalem ætas 22. annorum, & Sacerdotalem ætas 24. annorum, cum omnes respective sint sic in tali ætate, ut infra annum possint ascendere ad Ordinem a suo Canonicatu requisitum; sic expresse Tridentinum *cit. sess.* 24. *de reformat. cap.* 14. ibi: *Neminem etiam deinceps ad Dignitatem, & Canonicatum, aut Portionem recipiant, nisi qui eo Ordine Sacro, aut sit initiatus, quem illa Dignitas, Prebenda, aut Portio requirit, aut in tali ætate sit, ut infra tempus a Jure, & ab hac Sancta Synodo statutum initiari valeat*. Ad Ca- 8
nonicatus autem Cathedralis, ubi non est facta distributio Sacrorum Ordinum, requiritur ætas annorum 22. incœptorum; Sic Sac. Congreg. Concil. *in una Algarb.* ubi sicuti refert Nicolaus Garcias *de Benefic. par.* 7. *cap.* 4. *n.* 29. censuit, *quod etiam in Ecclesia, ubi non fuit facta distributio Sacrorum Ordinum, requiritur, quod provisus de Canonicatu, ad minus attingat* 22. *annorum ætatem, & quod collatio facta habenti* 20. *tantum, non valeat*; Sed ad minus debet esse constitutus in vigesimo primo anno, ita quod possint infra annum ad Sacrum Subdiaconatus Ordinem promoveri, ut declaravit Sacra Congregatio Concil. *die* 4. *Augusti* 1654. Ætas requisita ad Dignitates, vel Personatus, quibus nulla subest Cura animarum in Cathedralibus, est ætas 22. annorum. Sic 9
Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 12. ibi: *Ad cæteras autem Dignitates, vel Personatus, quibus animarum cura nulla subest, Clerici alioqui idonei, & viginti duobus annis non minores adsciscantur*. Qui anni viginti duo debent esse completi, taliter, quod neque Episcopus possit in hoc dispensare, ut censuit Sacra Congr. Concil. 20. *Septembr.* 1631. *dicens*, *Dignitatem in Ecclesia Cathedrali non habentem ani-*

animarum Curam non posse conferri, nisi ei, qui ha-
buerit 22. annos completos, & Episcopum non
10 *posse dispensare*. Ætas vero requisita ad Digni-
tates, seu Canonicatus, quibus subest Cura
Animarum, seu Regimen Parochiale, est ætas
25. annorum saltem incœptorum, *cap. Cum in*
cunctis 7. §. *inferiora, de elect. cap. Licet*
canon. 14. *de electEion. in* 6. & Tridentinum
citat. sess. 24. *de reformat. c.* 12. ibi: *Nemo*
igitur deinceps ad Dignitates quascumque, quibus
Animarum Cura subest, promoveatur, nisi qui
11 *saltem* 25. *suæ ætatis annum attigerit*, Et hæc
ætas 25. annorum incœptorum requiritur etiam
ad Dignitatem Ecclesiæ Cathedralis, cui sit
Distributio Missæ cantatæ per turnum infra
hebdomadam, cum habeat onus annuum, ac
proinde tenetur per se adimplere. Sacra Con-
gregat. Concil. *in Crotonien.* 4. *Decembris* 1627.
12 Canonici supranumerarii possunt recipi in an-
no 14. sed adveniente tempore Præbendæ, de-
bent esse in ætate integra. Sic præcise decrevit
Sacra Congr. Conc. *in Venafren.* 13. *Martii* 1603.
13 Canonici, qui in Cathedralibus, & Collegia-
tis Ecclesiis obtinent Canonicatus, Dignitates,
vel Personatus, quibus aliqui Ordines sunt an-
nexi, tenentur eumdem Ordinem requisitum in-
tra annum suscipere; *Clement. Ut ii* 2. *de æta-*
te, & qualitate & Ordine præficiendorum. Et
Concil Trident. *sess.* 22. *de Reformat. cap.* 4.
14 Adeoque promoti ad Canonicatus, Dignitates,
vel Personatus debent in ea ætate constituti
esse, ut infra annum possint ad Ordinem re-
quisitum promoveri; Conc. Trident. *sess.* 24. *de*
Reformat. c. 14. ibi: *Neminem etiam deinceps*
ad Dignitatem, Canonicatum, aut Portionem re-
cipiant, nisi qui eo Ordine Sacro, aut sit initia-
tus, quem illa Dignitas, Præbenda, aut Portio
requirit, aut in tali ætate, ut infra tem-
pus a Jure, & ab hac Sancta Synodo statu-
15 *tum, initiari valeat*. Aliter promotio, seu pro-
visio erit nulla, ut expresse statuitur a Tri-
dentino *sess.* 22. *de Reformat. c.* 4. ibi: *Nec*
aliis in posterum fiat provisio, nisi iis, qui jam
ætatem, & cæteras habilitates integre habere di-
16 *noscantur. Aliter irrita sit provisio*. Et annus
hujusmodi statutus ad se promoveri faciendum
ad Sacros Ordines computari debet, non a
tempore collationis factæ, sed a die habitæ
pacificæ possessionis, dummodo per provisum
non steterit, quominus antea possessionem per-
ceperit, ut expresse respondit Sacra Congreg.
Conc. his verbis: *Die* 23. *Septemb.* 1631.,
Cong. Cardinalium Conc. Tridentin. interpretum
respondit annum de se promovere faciendo ad
Sacros Ordines computari debere a die habita
possessionis, dummodo per provisum non steterit,
quominus antea possessionem perceperit. R. Cardi-
nalis Ubaldus, Franciscus Paulutius Sac. Cong.
Concil. Secretarius.

Canonici qui ad Sacros Ordines suis Cano- 17
nicatibus, Dignitatibus, vel Personatibus an-
nexos, se intra annum, justo impedimento
cessante, promovere non faciunt, ex tunc
donec promoti fuerint, privantur voce in Ca-
pitulo, & dimidia parte Distributionum; *Cle-*
mentin. Ut ii 2. *de ætate, & qualitate, ibi: Il-*
li vero, qui Dignitates, Personatus, Officia,
vel Præbendas, quibus certi Ordines sunt anne-
xi, pacifice nunc obtinent in eisdem Ecclesiis, vel
obtinuerint in futurum; nisi (justo impedimen-
to cessante) ad hujusmodi Ordines se promove-
re fecerint infra annum, ex tunc donec ad eos
promoti fuerint, nullo modo vocem in Capitulo
habeant eorumdem. Ipsisque Distributionum, quæ
dantur his, qui certis Horis intersunt, pars di-
midia subtrahatur, non obstantibus quibuslibet
consuetudinibus, vel statutis; Pœnis aliis, quæ
contra tales promoveri ad Ordines recusantes
statuuntur in Jure, nihilominus in suo robore
permansuris. Et sic etiam fuit statutum, &
innovatum a Concil. Trident. *sess.* 22. *de Re-*
format. c. 4. his verbis: *Ii vero, qui Digni-*
tates, Personatus, Officia, Præbendas, Portiones,
ac quælibet alia Beneficia in dictis Ecclesiis obti-
nent, aut in posterum obtinebunt, quibus onera va-
ria sunt annexa, videlicet ut alii Missas, alii E-
vangelium, alii Epistolas dicant seu cantent, quo-
cumque ii privilegio, exemptione, prærogativa,
generis nobilitate sint insigniti, teneantur,
justo impedimento cessante, infra annum Ordi-
nes suscipere requisitos, alioquin Pœnas incur-
runt juxta Constitutionem Concilii Viennensis,
quæ incipit; Ut ii, qui; quam præsenti De-
creto innovat; cognantque Episcopi diebus statutis
dictos Ordines per seipsos exercere, ac cætera om-
nia Officia, quæ debent in cultu Divino præstare,
sub iisdem, & aliis gravioribus pœnis arbitrio
eorum imponendis. Immo Canonici ad requi- 18
sitos Ordines intra annum non promoti possunt
aliis pœnis etiam privationis puniri; Colligitur
expresse ex cit. *Clementin. Ut ii* 2. *de ætate &*
qualitate in fine, ibi: Pœnis aliis, quæ contra ta-
les promoveri ad Ordines recusantes statuuntur in
Jure, nihilominus in suo robore permansuris.
Et sic declaravit Sacra Congreg. Concil *in Pa-*
tavina, his verbis: *Canonici, qui Ordines Sacros*
debitos post monitionem sumere recusant, ab Ordi-
nario privari debent.

Pœna privationis dimidiæ partis distributio- 19
num, quam incurrunt Canonici requisitos Or-
di-

dines intra annum non suscipientes, locum habet, quamvis intersint Divinis, & Officium recitent; Moneta *de Distribut. quotid. part.* 2. *quæst.* 19. *n.* 30. Barbosa *de Canonicis c.* 16. *n.* 15. *& alii passim in cit. Clement.* 2. §. *Illi ve-*
20 *ro*. Nec valet consuetudo, quod Canonici residentes non priventur tali dimidia parte distributionum, licet intra annum ad requisitos Ordines non sint promoti; Roch. de Curte *in reper. c. fin. de consuetudine sect.* 6. *n.* 39. Moneta *cit. p.* 2. *quæst.* 19. *n.* 5. Barbosa *loco cit. n.* 16.
21 Pœna privationis dimidiæ partis Distributionum, quam incurrunt Canonici requisitos Ordines intra annum non suscipientes, locum habet, quamvis reliqua dimidia pars, quæ superest, non sufficiat ad sustentationem Canonici; Glossa *in cit. Clementina Ut ii* 2. *de ætate, & qualitate, verb. Pars dimidia*, ibi: *Etiamsi reliqua dimidia ad sustentationem ipsorum non sufficiat, & imputent sibi, cum per Ordinis receptionem hanc pœnam vitare possint;* & Glossam
22 sequuntur passim Doctores. Talis autem privatio dimidiæ partis Distributionum intelligenda est de iis solummodo Distributionibus, quæ proprie, & stricte Distributiones quotidianæ dicuntur, nempe quæ dantur iis, qui Horis, seu Officiis ordinariis intersunt, de quibus loquitur *cit. Clement. Ut ii* 2. *de ætate, & qualitate*; Non autem de extraordinariis distributionibus, quæ dantur pro Funeralibus, seu anniversariis defunctorum, & aliis hujusmodi, quæ large, & generaliter Distributiones vocantur; Moneta *de Distribution. quotidianis*
23 *p.* 1. *q.* 3. *n.* 12. Barbosa *loco cit. n.* 13. Nisi Distributiones funeralium, seu anniversariorum sint unitæ cum Horis, ut recte advertit Garcias *in addit. ad dict. p.* 3. *cap.* 4. *sub num.* 15. & Barbosa *in Concil, Trident. sess.* 22. *c.* 4.
24 *de reformat. n.* 22. Nullam tamen pœnam incurrunt Canonici, si ad Ordines requisitos non promoveantur intra annum propter justum impedimentum, ut esset infirmitas totius illius anni, vel si absens erat Episcopus, & commendatitiæ Litteræ haberi non potuerint, vel eos Episcopus ordinare noluerit, vel his similia; prout exemplificat Glossa *in cap. Commisso* 35. *de election. in* 6. *verbo Justo impedimento*. Et sequitur Glossa *in cit. Clement. Ut ii* 2. *de ætate, & qualitate, verb. impedimento*. Isti enim sic impediti adhuc post annum percipient integras quotidianas distributiones: quia per ipsos non stat, quin promoveantur propter justum impedimentum, quod approbavit citat. *Clement. Ut ii* 2. *de ætate, & qualitate*, & Concil. Trid. *cit. sess.* 22. *c.* 4. *de Reform.* ibi:
Justo impedimento cessante. Nec etiam ullam ta- 25
lem pœnam incurrit Canonicus dispensatus a Papa, ut in ætate v. g. sexdecim annorum, vel in alia sufficienti Canonicatum in Cathedrali obtinere possit; nam eo ipso quod est dispensatus circa ætatem, & provisus de Canonicatu, Præbenda, Fructibus, & Stallo, debet ad Vocem, & ad Distributiones admitti, prout alii Canonici; Sic respondit Sac. Congreg. *in Reatina* 13. *Septembris* 1631. *& in Mediolanensi* 6. *Martii* 1632. *sic præcise censuit, Canonicum, qui propter defectum ætatis non potuit ordinari ad Sacros Ordines, & provisus fuit a Papa cum expressione ætatis, debere lucrari Distributiones quotidianas, si Choro intersit*. Et in una S. Miniati habetur sic: *Carolus de Ansaldis Clericus S. Miniati in ætatis suæ anno* 15. *provisus, & dispensatus a Sanctissimo Domino nostro Papa Urbano VIII. ad Canonicatum obtinendum in Cathedrali ejusdem Civitatis petit declarari se vocem in Capitulo habere, ac Distributiones quotidianas, dum Divinis Officiis interest, lucrari. Die* 18. *Septembris* 1629. *Sacra Congr. Concil. Trident. Interpretum secundum ea, quæ ponuntur, censuit prædictum Oratorem vocem in Capitulo habere, & Distributiones quotidianas, dum Di-*
vinis Officiis interest, lucrari. Canonicus autem 26
dispensatus super ætate ad obtinendum Canonicatum, si promoveri non curavit ad Ordines, postquam ad legitimam ætatem pervenit, juxta formam in dispensatione præscriptam, Distributiones non acquirit, quamvis Choro inserviat, ut declaravit Sac. Congr. Concil. *in Florentina* 2. *Januar.* 1697.
Canonicus tamen a Sede Apostolica super 27
ætate dispensatus non prius cogendus est ad Sacros Ordines promoveri, quam ad 22. annos pervenerit. Sic decisum fuisse a Sacra Congreg. Concil. refert Garcias *de Benefic. part.* 3. *c.* 4.
num. 35. Canonicus in Sacris non constitutus 28
Vocem in Capitulo aliquo pacto acquirere, seu præscribere non potest; Sac. Cong. Concil. 20.
April. 1602. Canonicus non Subdiaconus, nec 29
vocem consultivam in electionibus, & Synodo habet. Sic decisum fuisse a Sac. Congr. Conc. refert Garcias *de Benefic. p.* 3. *cap.* 4. *n.* 25.
Præsidens vero in Capitulo, etiamsi non sit in 30
Sacris, in eo proponere, ac resolutiones accipere potest; Prima enim Dignitas v. g. Archidiaconus, ad quem spectat convocare Capitulum, & in eo proponere, ac resolutiones accipere, id potest etiamsi non sit in Sacris; cum iste sit actus Jurisdictionis, qui competit Archidiacono etiam in Sacris non constituto. Sic decisum fuisse a Sac. Congr. Concil. refert Gar-

31 Garcias *de Benef. p. 3. qu. 4. n. 16.* Prælato Ecclesiæ Collegiatæ etiamsi Sacris Ordinibus careat, Præsidentia, ac Vox in Capitulo competit; Barbosa *in Trident. sess. 22. de Reformat. cap. 4. num. 9.* cum variis aliis, & Nicolaus Garcias *in addit. ad d. cap. 4. sub n. 26.* ubi subdit in illis non procedere *dict. Clement. Ut ii, de ætate, & qualitate;* & Concil. Trident. *dicta sess. 22. de Reform. cap. 4.*

32 Canonicus in Ecclesia Collegiata habens Canonicatum, cui neque Jure communi, neque ex consuetudine, institutione, aut statuto annexus est aliquis Ordo, præsertim Sacer, obtinere potest, & percipere Distributiones, licet nunquam hujusmodi Sacrum Ordinem suscipiat, sed simplex Clericus remaneat; Moneta *de distribut. quotid. par. 2. qu. 19. n. 27.*

33 Ipse tamen Canonicus in Collegiata, nisi sit in Sacris, Vocem in Capitulo habere non potest; Stephan. Gratian. *discep. forens. tom. 4. c. 482. n. 20. cum seq.* Barbosa *in Trident. sess. 22. de Reform. cap. 4. n. 5. & de Canonicis cap. 37. num. 10.* Sell. in Selectis Canon. *cap. 2. num. 4.* & sic censuit Sac. Congr. Concil. *sub die 8. Augusti 1621.*

Et novissime in *Romana Vocis in Capitulo* die 22. Julii 1742. in qua a Canonicis Ecclesiæ Collegiatæ S. Mariæ in Cosmedin proposito dubio: *An Canonici Clerici Ecclesiæ Collegiatæ S. Mariæ in Cosmedin intervenire possint in Capitulo, inibique habere vocem activam in casu &c.* Eadem Sacra Congreg. Concil. die, & anno quo supra respondit: *Posse intervenire, sed non habere vocem;* juxta Clementin. *Ut ii 2. de ætate & qualit.* & Concil. Trident. *sess. 22. de Reform. cap. 4.* jam a nobis allegat. *ibi sub num. 31. & aliis.*

Additiones ex aliena manu.

34 De varia Ecclesiæ disciplina circa ætatem Canonicorum Ecclesiarum Cathedralium, tum Collegiatarum, agit Lauræa *de ætat. ad Benefi-*
35 *cia requisita cap. 9. tum cap. 11.* In præsens autem, ut ait Auctor, in Ecclesiis Cathedralibus, in quibus non est facta distributio Ordinum, ætas in Canonicis requisita est annorum 22. ut firmavit Rota *in Cracovien. Canonicatus 28. Junii 1743. cor. bon. men. de Vais;*
36 in Collegiatis vero Ecclesiis, in quibus consuetudo vel statutum Ordinem sacrum Canonicatibus haud adnexuit, sufficit in Canonicis ætas 14. annorum, ut respondit idem Sacrum Tribunal in *Nepesina Canonicatus 3. Julii 1750. cor. bon. mem. Vicecom.* Quando vero consue- 37
tudo vel statutum dicatur adnexuisse necne Ordinem Sacrum Canonicatibus, vide apud Rotam *in d. Nepesina Canonicatus 3. Julii 1750. cor. dicto Vicecom.*

Interdum onus susceptionis sacri Ordinis afficit Canonicos, non item est adnexum Canonicatibus: de hoc, tum de effectibus diversis inde promanantibus consule Rotam *in Leodien. seu Acquisgranen. Canonicatus 15. Januarii 1734. cor. Eminentissimo Crescentio.* 38

ARTICULUS. IV.

Canonici, & Dignitates, quo ad Fidei professionem, & pœnas eam omittentium.

CAnonici, & Dignitates Ecclesiæ Cathedralis tenentur a die adeptæ possessionis ad minus intra duos menses Fidei professionem facere, non solum coram Episcopo, vel ejus Vicario Generali, sed etiam coram Capitulo. Sic expresse statuit Concil. Trident. *sess. 24. de Reformat. cap. 12. vers. provisi;* & Pius IV. Constitut. incip. *Injunctum nobis*, * Quæ tamen Constitutio non obligat Canonicos aliarum Collegiatarum, sed Cathedralis tantummodo; ut ex pluribus decretis Sacræ Congregationis firmat Benedictus XIV. *Instit. Eccles. 60. d. 1.* Hanc Fidei professionem 2 sufficit facere coram Vicario, etiam Episcopo non impedito. Verba enim illa Concil. *vel eo impedito*, ponuntur solum ad quamdam admonitionem, & simul ad denotandum convenientius esse ipsam facere coram Episcopo, si non fuerit impeditus; Barbosa *de Offic. & potest. Episc. par. 3. allegat. 61. num. 16. & de Canon. cap. 17. num 3.* Filliuc. *tom. 3. tract. 41. cap. 16. num. 8.* Squilant *de Obligation Clericorum part. 1. num. 9.* Trullench. *in exposit. Decalogi lib. 1. cap. 1. dub. 8. num. 1.* Garcias *de Benef. part. 2. cap. 3. n. 33.* ubi inquit ita accipienda esse alia similia verba Concil. Trid. *sess. 24. de Reform. cap. 18. §. transacto*, ibi: *Examinentur ab Episcopo, sive eo impedito, ab ejus Vicario Generali.* Nec est ne- 3
cessarium, ut hæc Fidei professio prius fiat coram Episcopo, vel ejus Vicario, & postmodum coram Capitulo separatim repetatur, sed si Episcopus adsit in Capitulo, satis est, ut Episcopo præsente semel fiat in Capitulo. Sic censuit Sac. Congreg. Concil. *in Seguntina 18. April. 1590.* & tenet Garcias *de Benefic. par. 3. cap. 31. n. 51.* Barbosa *de Offic. & potest.*

Episc.

Episc. alleg. 61. *n.* 17. *& de Canonic. cap.* 17.
4 *n.* 4. & alii passim. Sede Episcopali vacante non sufficit hanc Fidei professionem facere coram solo Capitulo, sed debet etiam fieri coram Vicario Capitulari; Garcias *de Benefic. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 27. *&* 28. Barbosa *de Offic. & potest. Episc. alleg.* 61. *num.* 18. *& de Offic. Parochi cap.* 4. *num.* 6. Castropalao *tract.* 4. *de Fide disp.* 1. *punct.* 19. *num.* 9. Bonac. *in* 1. *Ecclesiæ præcepto disp.* 3. *quæst.* 2. *punct.* 4. *num.* 2. & alii passim. Et ratio est quia licet Capitulum succedat in Jurisdictione Episcopi, & fungatur vice illius, tamen cum Concilium Trident. *sess.* 24. *de Reform. c.* 16. statuat Jurisdictionem Episcopalem administrari per Vicarium Capitularem, & non per ipsum Capitulum; magis per Vicarium, quam per Capitulum repræsentatur Episcopus; *arg.*
5 *cap. Non putamus* 2. *de consuetudine in* 6. Hanc Fidei professionem Canonici, & Dignitates Cathedralis tenentur facere per se ipsos personaliter, & non sufficit per procuratorem; Sacra Congreg. Concil. *in Seguntina* 18. *Aprilis* 1590. & iterum in alia causa *die* 12. *Septemb.* 1620. Et iterum sic declaravit eadem Sacra Congr. Conc. *super cap.* 12. *sess.* 24. *de Reformat. in Calaguritana* 22. *Septembr.* 1696. in qua Episcopo de hoc sciscitanti responsum fuit: *Non admittat provisos ad professionem Fidei, nisi per se ipsos emittant*, & tenent Garcias *de Benefic. p.* 3. *cap.* 3. *num.* 51. Scortia *in selectas summor. Pontificum Const. Epist.* 84. *theorem.* 207. *n. Quid si Beneficiarius*, Corradi *praxis Benefic. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 50. Steph. Grat. *discep. forens. cap.* 166. *num.* 22. Diana *par.* 5. *resol. mor. tract.* 14. *resol.* 23. Ugolin. *de Offic. & potest. Episc. cap.* 5. §. 16. *n.* 1. Barb. *in Summa decis. Apost. verb. Professio Fidei n.* 5. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 2. *form.* 13. *n.* 4. & alii, * Et Benedict. XIV. *Institut. Eccl.* 60. §. 3. quod adeo verum est, ut si quis Romæ existens obtinuerit facultatem, professionem hanc emittendi coram Cardinali Vicario, teneatur illam repetere coram Ordinario simul ac in locum residentiæ pervenerit, ut in ea-
6 dem facultate exprimi solet *. Et dato quod Canonicus provisus præsens in Curia non possit statim ad residendum accedere, solet tunc Sacra Congreg. Concil. Trident. illum admittere ad professionem Fidei, coram & in manibus Datarii vel Cardinalis Præfecti Sacræ Congregationis, & etiam coram Urbis Vicario, non obstante, quod in Litteris provisionis adsit Decretum emittendi in manibus Episcopi; Sacra Cong. Concil. *in Syracusana* 11. *Januar.* 1698. & non posse fieri per Procuratorem decrevit iterum eadem Sacra Congreg. *in Cathac.* 6. *Febr.* 1726. adeoque propter talia Decreta non sunt attendendi Doctores sustinentes posse Fidei professionem emitti per Procuratorem specialiter deputatum. * Enimvero qui Fidei professionem taliter emisit vel coram Cardinali Vicario, tenetur illam repetere coram Ordinario simul ac in locum residentiæ pervenerit, ut solet exprimi in formula concessæ sibi facultatis Romæ professionem emittendi; Benedict. XIV. *Instit. Eccles.* 60.
§. 3. * Hanc Fidei professionem tenentur de 7
novo facere etiam illi Canonici, qui jam antea eam emiserunt in adeptione alterius similis Beneficii. Sic decisum fuisse a Sacra Congr. Concil. refert Garcias *part.* 3. *de Benef. cap.* 6. *num.* 17. *&* 18. *&* Barb. *de Offic. & potest. Episc. alleg.* 61. *num.* 8. *& in Summ. Apost. decis. verb. Professio Fidei num.* 4. Concilium enim Tridentinum *cit. sess.* 24. *de Ref. cap.* 12. simpliciter præcipit, ut provisi de Canonicatibus, & Dignitatibus in Ecclesiis Cathedralibus Fidei professionem emittant; & non distinguit, an antea fecerint; adeoque neque nos distinguere debemus; *cap. Quia circa* 22. *de Privileg. & leg. de pretio, ff. de publica in*
rem actione. Immo ex Barb. *part.* 3. *de Offic.* 8
& pot. Episc. alleg. 61. *num.* 9. Castropalao *tract.* 4. *de Fide disput.* 1. *punct.* 19. *num.* 7. Reiffenstuel *lib.* 1. *Decretal. tit.* 1. §. 8. *num.* 159. & aliis tenentur iterum prædictam Fidei professionem emittere etiam illi, qui denuo adipiscuntur in Cathedralibus Ecclesiis Canonicatum, vel Dignitatem, quam antea habuerant, & dimiserant, non obstante priore Fidei professione. Et ratio est, quia qui fuit Canonicus, & postea Canonicatum dimisit, non remanet amplius adstrictus præstito juramento, adeoque si ad Canonicatum dimissum denuo redeat, iterum jure tenetur; *cap. Venerabilem* 34. *de electione cap. Ex insinuatione* 26. *de Simonia*; Federicus de Senis *cons.* 264. *num.* 6. Marches. *de commissionibus part.* 4. §. 2. *de comm. relaxationis Juramenti ad effectum agendi num.* 79. *pag.* 219. Barbosa *de Canon. cap.* 17. *num.* 8.

Hæc Fidei professio fieri debet saltem in- 9
tra duos menses a die adeptæ possessionis Dignitatis, vel Canonicatus in Ecclesia Cathedrali; Conc. Trident. *sess.* 24. *de Reform. cap.*
12. Et hic terminus duorum mensium datus 10
ad emittendam professionem, non currit proviso, qui non accepit possessionem, quamvis per eum stet, quominus eam accipiat, quia li-

licet idem videatur, provisum accipere possessionem, & per eum stare, quominus eam accipiat; *arg. cap. Commissa* 35. *de elect. in* 6. *& cap. Licet Episcopus* 28. *de Præbend. in* 6. Nihilominus Concilium *loco citato* obligat ad emittendam professionem Fidei solum illos, qui realiter adepti sunt talem possessionem Canonicatus vel Dignitatis; Garcias *de Benefic. par.* 3. *cap.* 3. *n.* 32. Barb. *de Offic. & potest. Episc. alleg.* 61. *num.* 25. Ricciulus *l.* 1. *de Jure personarum extra gremium Ecclesiæ*
11 *existentium*. Immo ad effectum, ut incipiant currere prædicti duo menses, non sufficit fuisse adeptam possessionem, sed requiritur possessio pacifica, ita ut in ejus exercitio non fuerit talis Canonicus statim turbatus de jure, vel de facto, sed in eo pacifice perseveraverit saltem per unum, vel duos menses sine turbatione, aut molestia; Barb. & Ricciulus *loc. cit.* Trullench. *in expositión. Decalogi lib.* 1. *cap.* 1. *dub.* 8. *sub num.* 5. Reiffenstuel *l. decret. tit.* 1. §. 8. *n.* 127. & alii.
12 Si vero intra prædictos duos menses a die adeptæ realiter pacificæ possessionis Canonicatus, talis Canonicus non emiserit dictam Fidei professionem, non per hoc solutus est ab obligatione illam in posterum emittendi, sed nihilominus semper ad eam faciendam tenebitur, quia tempus duorum mensium a Concilio assignatum non est præfixum ad remittendam, & terminandam obligationem, sed ad differendam executionem, atque pœnam; *arg. cap. cum dilecti* §. *Præterea* 6. *de Dolo, & contumac.* in cujus summario sic præcise habetur: *Citatus ad totam caussam certo termino ad comparendum assignato, tenetur comparere in termino, & dato impedimento in termino, debet comparere quanto citius potest post terminum, alias condemnabitur in expensis a tempore citationis admissæ*. In tali enim Conciliari decreto duo inter se divisibilia imponuntur Canonicis Cathedralis; unum, ut Fidei professionem faciant, & alterum, ut eam intra tale tempus, idest intra duos menses faciant. Et sic tenent Navarrus *l.* 2. *consil.* 11. *n.* 1. *de jurejur.* Garcias *de Benefic. p.* 3. *c.* 3. *n.* 29. Reiffenstuel *loc. cit. n.* 175. & cum pluribus a se citatis Barbosa *de Offic. & Potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 61. *n.* 22.
13 *& de Canonicis cap.* 17. *n.* 16. Canonici, & Dignitates Ecclesiæ Cathedralis tenentur ultro sese offerre ad faciendam Fidei professionem, adeout non requiratur ad hoc prævia monitio; Nicol. Garcias *de Benefic. dict. cap.* 3. *n.* 19. *&* 20. Ricciulus *de Jure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 18. Trullench. *d. lib.* 1. *cap.* 1. *dub.* 8. *n.* 1. *in fine*, Barb. *de Canon. cap.* 17. *n.* 11. *& l.* 1. *Juris Ecclesiastici univers. cap.* 21. *n.* 62. Et ratio est, quia tempus ipsum a Jure statutum sufficienter monet, ac pro facienda Fidei professione interpellat; *arg. c. Potuit* 4. *de locat. & conducto* §. *ult.* ibi: *Non obstante quod ei, ut canonem solveret, non extitit nunciatum, cum in hoc casu dies statuta pro Domino interpellet*.

Canonici, & Dignitates Cathedralis omittentes facere debitam Fidei professionem, peccant mortaliter; Concilium enim Tridentinum *loc. cit.* imponit hanc obligationem sub verbis graviter obligatoriis, & simul sub gravissimis pœnis. Ita Sanchez *l.* 2. *in Decalogum c.* 5. *num.* 1. Petrus de Ledesma *in Summ. p.* 2. *tract.* 1. *cap.* 4. *conclus.* 10. Bonacina *disp.* 3. *de fide par.* 2. *punct.* 3. *n.* 14. *&* 15. Castropal. *tract.* 4. *disp.* 1. *de Fide punct.* 19. *n.* 2. Reiffenstuel *l.* 1. *Decret. tit.* 1. §. 9. *n.* 288. & cum pluribus a se citatis Barb. *de Canon. c.* 17. *n.* 20. Non peccant tamen mortaliter, si per ignorantiam, inadvertentiam, aut oblivionem ipsam facere omittant; Navarrus *consil.* 2. *de Jurejurand.* Reiffenstuel *loco cit. n.* 189. & cum pluribus a se citatis Barb. *de Canon. c.* 17. *n.* 21. Et ratio est, quia sicut in aliis materiis, ita & in proposito potest ignorantia, inadvertentia, atque oblivio inculpata excusare a culpa mortali, ad ipsam enim requiritur, ex communi Doctorum, plena advertentia, & perfectus consensus; Et ignorantis, seu inadvertentis nullus est consensus, *l. Si per errorem* 15. *ff. de Jurisdict. omn. Judic.* * Nec ad eam pœnam incurrendam requiritur sententia declaratoria, ut ex Synodo Farfensi firmatur *Institut. Eccles.* 57. §. 15.* Canonici, & Dignitates Cathedralis non facientes Fidei professionem intra duos menses a die adeptæ possessionis, ultra peccatum mortale incurrunt etiam fructuum amissionem; Concil. Trident. *sess.* 24. *de Reformat. cap.* 12. ibi: *Fructus non faciant suos, nec in illis possessio suffragetur*. In hac tamen pœna amissionis fructuum non includuntur distributiones quotidianæ, nam istæ cum dentur ratione ministerii Sacri, ac servitii personalis, non amittuntur propter omissam Fidei professionem; Sic a Sac. Congregat. Concil. decisum fuisse refert Ugolinus *de Offic. & potest. Episcop. cap.* 50. §. 16. *n.* 5. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellar.* §. 6. *Proœm. num.* 170. Garcias *dict. cap.* 3. *num.* 60. Trullench. *dict. dub.* 8. *num.* 9. Et sic tenet Rota *in Varmiensi Canonicatus* 28. *April. &* 18. *Junii* 1608. *coram Sacrato*. Nisi ta-

(Right margin: 14 beside "Canonici, & Dignitates Cathedralis omittentes"; 15 beside "c. 17. n. 20. Non peccant"; 16 beside "§. 15.* Canonici"; 17 beside "In hac tamen pœna"; 18 beside "Nisi")

tamen omnes redditus Canonicatus consistant in distributionibus quotidianis, quia in tali casu, ut pœna adjecta per Concilium possit aliquid operari, & in aliquo verificari, debebit intelligi de distributionibus, ut recte advertit Ricciulus *dict. lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 55. Trullench. *dict. dub.* 8. *n.* 10. Barbosa *in Concil. Trident. sess.* 24. *de Reformat. cap.* 12. *n.* 31. *de Offic. & potest. Episcop. part.* 3. *alleg.* 61. *num.* 30. *de Canon. cap.* 17. *num.* 26. *& lib.* 1. *Juris univers. Ecclesiast. cap.* 21. *num.* 74.

19 Prædicta pœna amissionis fructuum intelligenda est solum de fructibus decurrendis post lapsum duorum mensium, non vero de decursis ipsis duobus mensibus; Cum enim a Concil. concedantur duo menses ad Fidei professionem faciendam, possunt Canonici talem professionem differre usque ad ultimum diem primi bimestris absque culpa; adeoque etiam absque pœna; Garcias *dict. c.* 3. *n.* 31. Reiffenstuel *loc. cit. n.* 193. Sanchez *lib.* 2. *in Decalogum c.* 5. *n.* 10. Barbosa *in Trident. sess.* 24. *de Reformat. cap.* 12. *n.* 32. *de Offic. & potest. Episcop. alleg.* 61. *n.* 23. *& de Canonicis cap.* 17.

20 *n.* 22. Professio Fidei ex post facta non proficit ad recuperandos fructus amissos post dictos duos menses, sed solum ad acquirendos futuros; Rota *in Ovetensi Mercedis* 12. *Decemb.* 1601. *coram Coccino Decano*, Navarrus *consil.* 11. *num.* 3. *de Jurejurand.* Azorius *tom.* 2. *institut. moral. lib.* 7. *cap.* 2. *qu.* 4. *&* 5. Sanchez *loc. cit. num.* 5. Barbosa *de Canon. cap.* 17. *num.* 23. *& in Tridentinum cit. sess.* 24. *cap.* 12. Et ratio est, quia fructus præteriti Jure Concilii, jam semel sunt deperditi, & regulariter quæ semel ipso Jure perdita sunt, non amplius acquiruntur; *arg. cap. Quam periculosum* 8. *caus.* 7. *q.* 1. *& l. Qui res suas* 98. *ff. de solutionibus* ibi: *In perpetuum enim sublata obligatio restitui non potest*.

21 Fructus Canonicatus, & Dignitatis ob omissionem professionis Fidei non acquisiti debent applicari in usus pauperum, vel in fabricam Ecclesiæ Beneficii si indigeat; Deducitur clare ex Concil. Trid. *sess.* 13. *de Reformat. cap.* 1. §. *Si quis autem*, ubi hoc ipsum statuit de fructibus Beneficiorum non residentium, ibi: *Si quis autem, quod utinam numquam eveniat, contra hujus Decreti dispositionem abfuerit, statuit Sacrosancta Synodus præter alias pœnas adversus non residentes sub Paulo III. impositas & innovatas, ac mortalis peccati reatum, quem incurrit, cum pro rata temporis absentiæ fructus suos non facere, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi detinere posse, sed teneri, aut ipso cessante per Superiorem Ecclesiasticum illos fabricæ Ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare*. Et colligitur ex eodem Concil. *sess.* 22. *de Reformat. cap.* 3. ubi similes fructus fabricæ Ecclesiæ, quatenus indigeat, aut alteri Pio Loco, arbitrio Ordinarii applicari jubentur, ibi: *Nec ejus quoquomodo Dominium acquirant, sed fabricæ Ecclesiæ, quatenus indigeat, aut alteri pio loco, arbitrio Ordinarii applicetur*. Et sic cum communi tenet Barbosa *in Trident. sess.* 24. *cap.* 12. *de Reformat. lib.* 1. *Juris Ecclesiast. univ. cap.* 21. *num.* 75. *de Offic. & potest. Episcop. allegat.* 61. *num.* 31. *& de Canon. cap.* 7. *num.* 27. Intellige tamen hoc solum verificari in Canonicis, & Dignitatibus habentibus fructus distinctos, & separatos a mensa Capitulari; At in Canonicatibus, & Dignitatibus non habentibus fructus distinctos, & separatos a mensa Capitulari, fructus amissi ob non factam Fidei professionem spectant ad Capitulum, sicuti Fructus non residentium aut Excommunicatorum; Barbosa *de Offic. & potestat. Episcop. part.* 3. *allegat.* 61. *num.* 31. Garcias *part.* 3. *de Benefic. cap.* 3. *num.* 36. Castropalao *tract.* 4. *disp.* 1. *de Fide punct.* 19. *num.* 19. Reiffenst. *lib.* 2. *Decret. tit.* 1. §. 9. *num.* 206. Nec Episcopus 22

23 potest condonare hujusmodi fructus amissos ob non factam Fidei professionem. Sic decisum fuisse a Sac. Congr. Concil. refert Garcias *d. cap.* 3. *num.* 53. Barbosa *de alleg.* 61. *num.* 31. Episcopus enim nequit remittere pœnam a Concilio Generali inflictam, nisi in casibus sibi expresse permissis, quia Lex Superioris per inferiorem dispensari non potest; *Clementin. Ne Romani* 2. *de Election.* §. 1. *cap. Inferior* 4. *dist.* 21. *cap. cum Inferior* 16. *de Majorit. & Obed.* Sed talium fructuum condonatio, & remissio potest fieri solummodo a Sancta Sede, vel Sacra Congregat. pro ut ipsamet Sacra Congr. Concil. censuit, & benigne condonavit *in Tuscanen.* 4. *Martii* 1614. cuidam Angelo Costantino Cathedralis Ecclesiæ Tuscanensis Primicerio fructus omnes sui Primiceriatus, quos ob non emissam Fidei professionem suos non fecit, ut refert Barbosa *de Canon. cap.* 17. *n.* 22. *& in Summa Apostolicar. decis. verb. Professio Fidei n.* 7. 24

25 Licet Canonicis Cathedralis omittentibus Fidei professionem possessio Canonicatus nihil suffragetur quo ad fructuum perceptionem ex Trident. *cit. sess.* 24. *de Reformat. cap.* 12. ibi: *Fructus non faciant suos, nec illis possessio suffragetur;* Ipsa tamen possessio Canonicatus suffragatur eis quo ad titulum, & proprietatem talis

talis Canonicatus, & vocem habendam in Capitulo, & Jus præcedentiæ, & cætera alia Jura a die adeptæ possessionis; Concilium enim Tridentinum per citata verba non excludit tales Canonicos a possessione Canonicatus quo ad titulum, & proprietatem, & quo ad alia Jura exinde eis competentia, sed impedit solummodo possessionis effectum, quo ad fructuum
26 perceptionem; Et sic decisum fuisse a Sacra Concil. Congr. referunt Prosper de Augustino *in addit. ad Quaranta verb. Beneficiorum possessio*; Garcias *d. cap.* 5. *num.* 34. Ricciulus *d. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 30. Barbosa *de Offic. & potest. Episc. par.* 3. *dec.* 61. *n.* 27. & tenuit Rota *in Varmiensi Canonicatus* 28. *Aprilis &* 13. *Junii* 1608. *&* 4. *Febr.* 1611. *coram*
27 *Cardinali Sacrato*. Et sic sentiunt passim Doctores. Unde possessores Dignitatum vel Canonicatuum in Cathedralibus, qui non fecerunt Fidei professionem intra duos menses, juvantur regula de triennali ad effectum, ne possint molestari super titulo. Ita Flamin. Paris. *de Resignat. Benefic. lib.* 1. *qu. ult. n.* 4. *& seq.* Sanchez *d. cap.* 5. *n.* 9. Ricciulus *d. c.* 16. *n.* 22. Castropalao *d. punct.* 19. *n.* 15. Barbosa *lib.* 1. *Juris Ecclesiast. univers. c.* 21. *n.* 79. *& de Offic. & potest. Episc. dict. alleg.* 61. *n.* 27. *& de Canon. d. c.* 17. *n.* 52. *& Trident. dict. sess.* 24. *de Reform. c.* 12. *n.* 37. Reiffenstuel *lib.* 1. *Decret. tit.* 1. §. 9.
28 *n.* 204. *& alii*. Quo ad Fructus tamen retinendos non suffragatur, nec eis prodest etiam longissima possessio, quamdiu professionem Fidei non emiserint. Sic decisum fuisse a Sacra Concilii Congregatione referunt Flamin. Paris. *de resignat. Benefic. lib.* 8. *quæst.* 9. *n.* 122. Garcias *dict. cap.* 5. *num.* 34. Ricciulus *d. cap.* 16. *num.* 13. Barbosa *de Offic. & potest. Episc. d. cap.* 17. *num.* 19. *& in Trident. d.*
29 *sess.* 24. *de Reformat. cap.* 12. *n.* 38. Unde Dignitates, & Canonici Cathedralis Ecclesiæ tenentur in conscientia etiam ante sententiam Judicis restituere ipsos fructus amissos ob non factam Fidei professionem; Ita Garcias *par.* 3, *de Benefic. cap.* 3. *num.* 37. Azorius *par.* 2. *l.* 7. *c.* 2. *qu.* 1. Petrus de Ledesma *tom.* 2. *Summæ tract. c.* 4. *conclus.* 10. *Dif.* 1. Ugolin. *d. cap.* 26. *num.* 4. Ricciulus *d. cap.* 13. *num.* 43. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 5. *form.* 2. *num.* 30. ubi dicit contrariam sententiam tenentem non obligari tales Canonicos, & Dignitates ad restitutionem fructuum in conscientia ante sententiam condemnatoriam, videri ex paritate rationis damnatam ab Alexandro VII. die 24. Septembris 1665. propositione 20. in ordine, ibi: *Restitutio a S. Pio V. imposita Beneficiatis non recitantibus, non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam Judicis, eo quod sit pœna*; adeoque idem dicendum est in proposito; Et ratio est ista, quia potissimum fundamentum eorum, qui sustinent non obligare Concilium ad restitutionem talium fructuum in conscientia ante sententiam Judicis, est, quia Decretum Concil. est pœnale; adeoque quantum fieri potest debere benignius interpretari juxta *Regulam* 15. *Juris in* 6. ibi: *Odia restringi, & favores convenit ampliari, & regul.* 49. *Juris in* 6. ibi: *In pœnis benignior est interpretatio facienda*, sed restitutio a S. Pio imposita Beneficiatis non recitantibus Officium debet fieri in conscientia ante sententiam Judicis, non obstante, quod sit pœna, ut patet ex d. damnata propositione, ergo videtur ex paritate rationis idem dicendum in proposito. Tum quia Concilium Tridentinum injungens Canonicis, & Dignitatibus Ecclesiæ Cathedralis privationem fructuum ob omissam professionem Fidei, utitur iisdem verbis, quibus utitur S. Pius V. in Constitut. incip. *Ex proximo*, injungens Beneficiatis restitutionem fructuum ob omissam recitationem Officii. Dicit enim S. Pius V. *Beneficiorum suorum fructus pro rata omissionis Officii, & temporis suos non faciant*. Et Concilium *loco cit.* dicit etiam expresse: *Fructus non faciant suos*, adeoque si ex Tridentino tales Canonici, & Dignitates ob omissam Fidei professionem fructus non faciunt suos, ita ut ex declaratione Sacræ Congregationis Concilii *in Saguntina* 18. *April.* 1590. relata a Garcia *d. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 51. Barbosa *in summ. Apostolic. Decision. verb. Professio Fidei num.* 7. eos restituere teneantur: sequitur eos teneri, veluti rem alienam restituere etiam ante omnem sententiam condemnatoriam, eo vel maxime, quod Concilium *loco citato* post *d. Verb. Fructus non faciant suos* statim subjungit: *Nec illis possessio suffragetur*; & consequenter nullo titulo possunt in conscientia illos fructus sibi retinere etiam ante sententiam condemnatoriam Judicis, cum jam sint ab ipso Concilio sufficienter condemnati ad talem restitutionem faciendam; aliter contra Decretum Concilii multum ipsis suffragaretur possessio, ex quo ratione possessionis censerent posse tuta conscientia ipsos fructus tamquam suos percipere, & sibi retinere, donec condemnarentur a Judice non obstante quod Concilium expresse declaret, *quod fructus non faciant suos*.

30 Coadjutores Canonicorum, seu Dignitatum
Cathedralium de rigore Juris Communis, seu
Concilli Tridentini non tenentur emittere
professionem Fidei; quia Coadjutor durante
Coadjutoria nondum est verus Canonicus, cum
nondum sit in possessione Canonicatus, sed
solum Coadjutoriæ, & solum post mortem
Coadjuti sit verus Canonicus, adeo ut solum
tunc sit ei assignanda Sedes, & ultima inter
omnes, taliter quod eum præcedant Canonici
ingressi etiam durante Coadjutoria, & post
ejus receptionem; Nicol. Garcias *de Benefic.
part.* 4. *cap.* 5. *num.* 74. & 76. Gonzalez
ad Regul. 8. *Cancell. Gloss.* 5. §. 9. *n.* 110.
Trullench. *in expositione Decalogi lib.* 1. *cap.*
1. *dub.* 8. *num.* 1. Barbosa *d. allegat.* 61.
num. 13. & 14. & *de Canon. cap.* 17. *num.*
31 12. Nec talem Fidei professionem tenentur
facere Portionarii, Vicarii temporales, & alii
provisi de Capellaniis in Ecclesia Cathedrali:
Garcias *d. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 13, Sanchez
lib. 2. *Decalog. cap.* 5. *num.* 1. Barbosa *lib.*
1. *Juris Ecclesiast. univers. c.* 2. *num.* 64. &
de Canon. cap. 17. *num.* 13. Reiffenstuel. *lib.*
1. *Decretal. tit.* 1. §. 8. *num.* 166. & ratio
est, quia supradicti omnes non comprehenduntur
sub illis personis, quas Concilium Tridentinum
cit. sess. 24. *de Reformat. cap.* 12.
& Pius IV. in Constitut. incip. *Injunctum nobis*
obligavit ad Fidei professionem, ut legenti
patet. Unde cum ibi sancita a Tridentino,
& Pio IV. sint pœnalia, & novi Juris
inductiva, non debent extendi ultra personas
expressas, juxta cit. *Regul.* 15. & 49.
32 *Juris in 6. Vide supra n.* 29. Nec ad ipsam
Fidei professionem emittendam tenentur Jure
Tridentini Canonici, & Dignitates Ecclesiarum
Collegiatarum, & possidentes Beneficia
inferiora non curata. Sic decisum fuisse a
Sac. Congreg. Concil. *die* 19. *Februar.* 1588.
refert Garcias *de Benefic. part.* 3. *c.* 3. *num.*
11. & ratio est, quia Concil. Trident. *loc.
cit.* & Pius IV. in dicta Constitutione, incip.
Injunctum nobis, loquitur solummodo de Canonicatibus,
& Dignitatibus in Ecclesiis Cathedralibus,
& de aliis Beneficiis Curam animarum
habentibus, adeoque Trident. & Piana
dispositio non est extendenda ad Canonicatus,
& Dignitates Ecclesiarum non Cathedralium,
& solummodo Collegiatarum. Aliter
illa adjecta limitatio in Ecclesiis Cathedralibus
careret effectu, & frustra membranas
occuparet, Garcias *d. p.* 3. *de Benefic. cap.*
3. *num.* 11. Sanch. *cit. cap.* 5. *num.* 1. Squillant.
d. q. 2. *punct.* 4. §. 1. *n.* 9. Barb. *d.*
alleg. 61. *n.* 15. & *d. c.* 17. *de Canon. n.* 14.
& alii passim. Fuit autem dictum supradi- 33
ctos omnes non teneri ad talem Fidei professionem;
de rigore Juris communis, seu Conc.
Trid. & d. Constitutionis Pii IV. quia licet
supradicti, & cæteri alii Beneficiati non teneantur
ad emittendam Fidei professionem vigore
Concilii Tridentini, & cit. Constitutionis
Pii IV. cum ibi sit sermo solum de obtinentibus
Dignitates, & Canonicatus in Ecclesiis
Cathedralibus, & de habentibus Beneficia
Curata, tenentur tamen ipsam emittere vigore
Legum Diœcesanarum, in quibus fere omnibus
reperitur statutum, ut omnes Beneficiati
etiam in Collegiatis, & quicumque etiam
Beneficia simplicia ubicumque obtinentes teneantur
intra duos menses Fidei professionem
facere coram Episcopo, vel ejus Generali Vicario,
ut expresse sancitum fuit in Synodo
Alexandrina 1753. *tit.* 1. *de Fidei professione*
post Antuerpiensem *de anno* 1609. *tit.* 1. *can.*
14. & Mechlinensem *de eodem anno* 1609. *tit.*
1. *can.* 4. & alias passim.

Additiones ex aliena manu.

De Fidei professione emittenda a Canonicis 34
diximus *in addit. ad verb. Beneficiatus art.* 1.
Illud autem hic non omittendum, quod li- 35
cet ex resolutionibus Sac. Congregat. Concilii
Interpretis allegatis ab Auctore constans dict. Sac.
Congregationis sententia fuerit, quod Fidei
professio fieri nequeat per Procuratorem; tamen
dubitari potest, an ead. Sac. Congreg.
in hac ipsa sententia steterit in *Toletana* 17.
Aprilis 1728. *tum in Mindoninen. Fructuum* 26.
Junii 1756. Consule Folia harum causarum,
resolutionesque quoad ipsas editas.
Lex autem hæc de facienda Fidei professio- 36
ne non solvitur per consuetudinem etiam constantem,
sed solum per expressam exemptionem;
Benedictus XIV. *Instit. Eccles.* 60. *n.* 7.
Confer de hac ipsa materia professionis Fidei
eumdem Sanctissimum dict. *Institut. Eccles.* 60.
per tot.

Articulus V.

Canonici quo ad residentiam, Chorum, & Missam.

Canonici sive Cathedralium, sive Collegia- 1
tarum tenentur saltem per novem menses
residere in Ecclesiis sui Canonicatus, ita ut
non liceat ipsis ultra tres menses ab eisdem
quo-

quolibet anno abesse: Salvis nihilominus earum Ecclesiarum Constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt, sicque absentiam trium mensium non concedunt; Concil. Trid. *sess. 24. cap. 12. de reformat.* ibi: *Præterea obtinentibus in eisdem Cathedralibus, aut Collegiatis Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, non liceat vigore cujuslibet Statuti, aut Consuetudinis ultra tres menses ab eisdem Ecclesiis quolibet anno abesse: Salvis nihilominus earum Ecclesiarum Constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt;* Concordat *cap. Ex gestis 2. cap. Relatum 4. c. Conquerente 6. cap. Cum ad hoc 16. & c. Clericus 17. de Clericis non residentibus, cap. Ad hæc 13. c. Extirpandæ 30. §. Qui vero, & c. Super inordina-
2 ta 35. de Præbendis.* Menses tres, quibus Canonici quolibet anno abesse possunt, continere debent nonaginta dies, ita ut quilibet Mensis suos triginta dies contineat; Et dies isti possunt esse, vel continui, vel interpolati. Sic decisum fuisse a Sacra Congreg. Concilii refert Fagnan. *in c. Licet 35. De Præbend. n. 54.
3 & 55.* Ita tamen, ut non omnes Canonici possint simul abesse eodem tempore, ne Ecclesia destituatur omni servitio, sed solum ea quota Canonicorum simul abesse possit, quæ videbitur arbitrio Episcopi, & Capituli, & Sanctissimus approbavit Sententiam Congregationis ad se relatam, subdens Concilium non dedisse tres menses Capitulo, sed Canonicis, scilicet singulis per vices. Sic apud Fagnan.
4 *loc. cit.* Hujusmodi tres menses non debent incurrere in Natale, aut Pascha Domini, vel similes maximas Solemnitates, aut in tempus Adventus, & Quadragesimæ, aut in dies Dominices, & Festos totius anni. Ita decrevit Sacra Cong. Conc. *in Interamnen.* 21. *Jul.* 1640. & alibi pluries, ut referunt Zerola *part. 1. praxis Episcopal. verb. privatio §. num. 2. dub. 3.* Garcias *p. 3. de Benefic. cap. 2. num.
5 315.* Armendar. *tit. de residentia num. 38.* Ad conficiendum spatium trium mensium non sunt computandæ horæ cujuslibet diei, sed dies integri absentiæ tantum; Neque ad constituendum servitium novem mensium colligendæ punctaturæ, quas iis, qui novem partes punctaturarum ex duodecim, quæ ex servitio totius anni conflantur, deserviendo tulerint, servitio punctaturarum debito satisfecerint, sed ipsi dies residentiæ, & servitii, sive continui fuerint, sive interpolati numerandi sunt, ut compleant numerum dictorum novem mensium. Sic responsum fuisse a Sacra Congreg.
6 Concil. refert Fagnan. *loc. cit. num.* 56. Unde statutum Ecclesiæ permittens, ut Canonici propter loci frigiditatem, & aeris intemperiem in uno ex novem mensibus residentiæ, uni Horæ tantum quotidie intersint pro lucrandis fructibus illius mensis, est quidem contra Tridentinum, adeo ut non interessentes omnibus Horis in prædicto mense amittant illam ratam fructuum, quam amitterent in aliis octo mensibus, singulis Horis non interessendo, non tamen incidunt in pœnam latam ab ipso Concilio, quasi absfuissent ultra tres menses. Sic respondit Sacra Congreg. Concil. *Episcopo Palentino*, ut refert Fagnan. *loc. cit. n. 57.*

Fundationum privilegiis, quibus ultra tres 7
menses Canonicis abesse licet, non est derogatum a Tridentino. Sic declaravit Sac. Cong. 21. *Februar.* 1578. teste Fagn. *loc. c. n.* 58. Nec 8
ab ipso Tridentino sunt sublata Statuta a Summo Pontifice confirmata, ut Canonici abesse possint ultra tres menses; Cardinalibus enim Sacræ Congregationis, *Die* 7. *Julii* 1575. in diversa abeuntibus Gregorius XIII. his auditis jussit servari statutum confirmatum, ut refert Fagnan. *loc. cit. n.* 59. Immo cum postea 9
dubitatum fuisset, an per Concilium esset sublatum quoddam statutum Ecclesiæ Eboren. ante ipsum Concilium a Sede Apostolica confirmatum, ut Canonici semel in vita anno abesse possent Hierusalem proficiscendi causa, & sex mensibus, cum Basilicam S. Petri quolibet quinquennio visitare vellent? Sac. Congr. censuit Statutum hujusmodi a Sede Apostolica confirmatum, non esse sublatum per Concilium; & ita etiam Sanctissimus probavit, ut refert Fagnan. *ibid. n.* 60. Ut Canonici abesse possint tribus 10
mensibus a Concilio permissis, nec Episcopi, nec Capituli licentia, nec causa requiritur, & possunt Canonici tunc abesse etiam ex causa recreationis. Sic decisum fuisse a Sac. Concil. Congreg. referunt Zerola *in praxi Episcop. p. 1. verb. privatio §. 2. dub. 4.* Garcias *d. c. 2. n. 314. & 315.* Barbosa *dict. allegat. 53. n. 118.* Fagnan. *loc. cit. n. 52.* Et sic novissime respondit Sacra Congreg. Concil. *in Castrimaris 4. Maii* 1737. pro absentia intra Diœcesim; si tamen velint abesse extra Diœcesim, requiritur licentia Episcopi, ut expresse statuit *ibidem in responsione ad 2. dub.*
Licet autem Canonici possint libere, & licite 11
abesse illis tribus mensibus, non tamen pro eo tempore lucrantur Distributiones quotidianas, sed solum fructus grossos, seu Præbendam. Sic declaravit Sacra Congreg. Concil. ut referunt Flaminius *de resignat. l. 1. q. 10. n. 65.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. §. 9. proœmial. num.*

 182.

182. Monet. *de distributionibus quotidianis p. 1. quaest. 6.* Fagnan. *loc. cit. num.* 32. *&* 93.
12 Barbosa *dict. allegat.* 53. *n.* 124. Potest Episcopus ob legitimam causam dare Canonicis suis facultatem, ut possint abesse per quatuor menses. Sic decisum fuisse a Sacra Concil. Congr. referunt Armendar. *loc. c. n.* 124. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *quaest.* 59. *n.* 2. Garcias *loc. c. n.* 411. *&* 413. Alzed. *de praestantia Episcop. Dign. p.* 2. *c.* 9. *n.* 39. Barbosa *loc. c. n.* 123. & Fagnan. *loc. cit. n.* 47. ubi dicit, quod Sanctissimus die 7. Octob. 1580. audita relatione Congregationis impertitus est facultatem Episcopo, ut possit singulis annis, si sibi justa causa videbitur, licentiam concedere Canonicis non residendi per alium men-
13 sem ultra tres a Concilio eis concessos. Si per specialem aliquarum Ecclesiarum Constitutionem, aut consuetudinem, longius servitii tempus requiratur, non est licitum Canonicis per tres menses abesse; sic expresse statuit Concil. *dict. sect.* 24. *c.* 22. ibi: *Salvis nihilominus earum Ecclesiarum Constitutionibus, quae longius servitii tempus requirunt.* Unde Fagnanus *loc. c. n.* 51. refert, quod Canonicis per Constitutiones suarum Ecclesiarum ad longius residentiae tempus adstrictis, atque postulantibus ex gratia vacationem trium mensium, Sacra Con-
14 gregatio suo tempore semper abnuerit. Dato tamen, quod alicujus Ecclesiae Constitutio, aut Consuetudo requirat servitium totius anni, tunc licitum est Canonicis per tres menses abesse. Sic refert Garcias *p.* 2. *de Benefic. c.* 2. *n.* 311. *&* 312. declarasse Sacram Congregationem *in una Astoricen.* his verbis: *Decretum Concilii c.* 12. *sess.* 24. *concedit Canonicis absentiam trium mensium, si Constitutiones Ecclesiae servitium totius anni requirunt.* Residentia enim totius anni nimis dura videtur, maxime spectata fragilitate humana. Sic tenet idem Garcias *loco cit.* Barbosa *dict. alleg.* 53. *n.* 121. Armend. *loco cit. num.* 35. & alii. Advertendum tamen est, quod *in Atrien.* cum Canonici Ecclesiae Cathedralis assiduum singulis diebus servitium praestare solerent, & indultum vacationis per tres menses postularent, *die* 19. *Decembr.* 1722. rescriptum fuit; Pro gratia ad duos menses, ut ad normam Decreti editi *in Farfen.* 13. *Novembris* 1655. Nempe quod omnes interesse divinis Officiis deberent diebus Dominicis per omne tempus Adventus, Quadragesimae, Octavae Nativitatis Domini, ejusque Resurrectionis, nec non Pentecostes, & Corporis Christi; & numquam plures Canonici, quam in tertia parte eodem tempore frui vacatione possent. Et *in Sypontina servitii Ecclesiae die* 6. *Februarii* 1734. ad dub. An decretum Capituli concedens Dignitatibus, & Canonicis vacationem per tres menses, cum conditionibus in eo praescriptis sustineatur in casu &c. Respondit: *Negative, & amplius*, divisi enim erant Canonici, quorum aliqui volebant continuare servitium sine vacatione, & alii volebant vacationem.

Canonici non residentes per novem menses 15
incidunt in poenas Concilii Tridentini mox adducendas. Immo in ipsas Tridentini poenas incidunt etiam Canonici, qui majori servitio Ecclesiae, quam novem mensium sunt adstricti, si non resederint per tempus ipsum majus sibi constitutum. Sic decisum fuisse a Sacra Congreg. Concil. referunt Garcias *d. c.* 2. *n.* 144. Barbosa *d. alleg.* 53. *n.* 146. & Fagnan. *in cit. cap. Licet num.* 50. ubi dicit, quod proposito dubio: *An Canonici, qui majori servitio Ecclesiae, quam novem mensium sunt adstricti, subjaceant, si non resederint, eisdem poenis, de quibus in dicto cap.* 12. *Sacra Congregatio censuit subjacere.* Poenae autem a Tridentino im- 16
positae Canonicis, ut supra, non residentibus, sunt, quod absens ultra tempus permissum primo anno privetur dimidia parte fructuum, & quidem ad ratam mensium, quibus absfuit, si non est integer annus, ut censuit Sac. Congreg. teste Fagnano *in c. Ex tuae* 11. *de Clericis non residentibus num.* 15. Secundo anno omnibus fructibus; Et tertio anno privetur etiam Titulo Canonicatus, sic ipsum Concilium *sess.* 24. *c.* 12. §. *praeterea ibi: Alioquin primo anno privetur unusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam Praebendae, ac residentiae fecit suos. Quod si iterum eadem fuerit usus negligentia, privetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit; Crescente vero contumacia, contra eos juxta Sacrorum Canonum Constitutiones procedatur*; idest ad privationem
Tituli. Canonici tamen, qui ob absentiam in 17
poenam privationis fructuum incidunt, non tenentur istos in conscientia restituere ante sententiam condemnatoriam Judicis; sic colligitur ex ipso verbo Concilii: *Privetur*, quod non operatur ipso Jure, sed per sententiam; Garcias *part.* 3. *de Benefic. c.* 2. *n.* 151. *&* 152. Barbosa *de Canonicis cap.* 20. *num.* 22. Fagnan. *in cit. cap. Licet de Praebend. n.* 26. & Rota *in causa Caurien. Fructuum coram Orano* 10. *Aprilis* 1592. Ad incurrendam a Cano- 18
nicis non residentibus poenam privationis fructuum non est opus praevia monitione, ut resideant; *Argum. cap. Potuit* 4. *de locato* ibi:

Nam

Non obstante, quod ei ut Canonem solveret non extitit nunciatum, cum in hoc casu dies statuta pro Domino interpellet, & sic expresse decisum fuisse a Sacra Congregatione Concilii refert
19 Garcias *d. c. 2. n.* 145. Fructus illi quibus privandi sunt Canonici non residentes pro constituto tempore, debent applicari in usum, & fabricam Ecclesiæ si indiget, alias alteri Pio Loco, arbitrio Ordinarii. Sic decrevit Sacra Congregatio, ut referunt Garcias *cit. c. 2. n.* 146. *&* 147. Armend. *in addit. ad recop. legum Navarræ l. 2. tit. 23. de residentia n.* 10. Castropalao *in opere morali tract. 7. de Orat. disp. 3. punct. 8. num. 6.* Barbosa *d. allegat.* 53. *n.* 150.

20 Pœnarum gradus contra Canonicos non residentes a Concilio *d. cap.* 12. præscripti sunt necessario servandi, antequam deveniatur ad privationem: alias ipsa privatio, seu sententia privationis erit nulla. Sic Sac. Rota *in una Salmantina de Petroso die* 15. *Decembris* 1576. *coram Seraphino, & in una Oriolen. Canonica-*
21 *tus* 14. *Martii* 1622. *coram Navarro*. Licet enim secundum aliquos Canones Canonicus absens privari posset Beneficio, si infra congruum terminum sibi præfixum ad residentiam non rediisset, ut habetur *cap. Pervenit.* 28. *de appellat. & cap. Inter quatuor* 10. *& c. Cle-*
22 *ricos* 17. *de Clericis non residentibus*: Tamen ex nova dispositione Concil. Trident. *loc. supra cit. sub n.* 16. Canonicus ob absentiam privari non potest Titulo, nisi post lapsum trium annorum, ut declaravit Sacra Congregat. ipsius Concilii Interpres; Cum enim Episcopus Tarentinus olim petiisset declarari a Sacra Congregat. Concil. An recte processisset contra subcantorem Canonicum Ecclesiæ suæ jam decem & octo menses absentem, cum ei comminatus fuisset pœnam privationis, si intra mensem non resideret; Sacra Congregatio declaravit, Concilium clare disposuisse expectandum esse lapsum trium annorum, antequam ad privationem in totum procedatur, ut *in dict. c.* 12. *sess.* 24. *vers. Præterea obtinentibus*. Nam in primo amittit non residens dimidiam, in secundo omnes fructus, in tertio privatur Titulo, & ita rescriptum fuit plurimis Episcopis. Sic præcise refert Fagnan. *in d. cap. Licet, de Præb. num.* 26. & Garcias *p. 7. de Benefic. cap. 2. n.* 140. adducit aliam declarationem Sacræ Congr. Concil. quæ sic habet: *Redarguitur Episcopus, qui primo anno in Cathedrali, vel Collegiata Ecclesia non residentem privat*. Disponit enim expresse Concilium, ut post primum, & secundum annum absentiæ Canonicorum: *Crescente contumacia, contra eos juxta Sacrorum Canonum Constitutiones procedatur*. Unde postquam juxta Concilium Cano- 23
nicus absens fuit privatus pro primo anno medietate fructuum, & pro secundo anno omnibus fructibus; si sine legitimo impedimento sit adhuc contumaciter absens, debet, juxta Sacrorum Canonum Constitutiones, si sciatur ubi existit, personaliter moneri, seu citari, ut redeat ad residendum in termino congruo arbitrio Episcopi sibi præfigendo sub pœna privationis, nisi resipiscat; *cap. Ex parte vestra* 8. *& cap. Clericos* 16. *de Clericis non residentibus*; Si vero ignoratur ubi existat, tunc trinæ citationis Edicto in valvis Ecclesiæ Beneficii assignando, debet vocari, seu citari, atque post ultimam citationem per sex menses expectari; Quibus elapsis, si sine legitimo pro- 24
bato impedimento Canonicus residere contempserit, non amplius privandus est fructibus, sed Beneficio est omnino spoliandus, juxta formam præscriptam *in cap. Ex tuæ devotionis* 11. *de Clericis non residentibus*, quam Concilium non immutavit, immo expresse præservavit *in d. sess.* 24. *c.* 12. ibi: *Contra eos juxta Sacrorum Canonum Constitutiones procedatur*; idest Beneficio privantur ad eum modum, quo Sacri Canones præscribunt. Sic decisum fuisse a Sacra Congr. Conc. referunt Armend. *loc. cit. n.* 98. & Barbosa *d. Alleg.* 53. *n.* 146.

Ad propositum juvat adducere quæ in una 25
Cathacen. fuerunt quæsita, & a Sacra Congr. Conc. fuerunt resoluta, prout sequitur.

1 *An in caussa privationis Beneficii ob non residentiam debeant servari dilationes trium annorum a Sacro Concilio præscriptæ?*

2 *An servatio dictarum dilationum sit arbitraria Ordinario in Canonicatibus?*

3 *An ex eo, quod Canonicatus Cathacen. quatenus etiam consisteret in solis Distributionibus, sine Præbenda, aut massa grossa, in illius privationem ob non residentiam, dicta temporum dilationes a Sacro Concilio præscriptæ potuerint ab Ordinario remitti eo quod illius cap. Dispositio non applicetur; cum non existentibus fructibus non potuerit fieri sequestrum?*

4 *An ex eo quod idem Canonicus absens fuerit spatio duorum, & plus annorum, post quorum lapsum tantum fuerit monitus, currat eidem terminus trium annorum a Sac. Concilio indultorum, vel sex mensium a die absentiæ, vel a die primæ monitionis?*

5 *An a privatione etiam ser. ser. facta ab Ordinario de Canonicatu ob non residentiam, detur appellatio suspensiva, vel tantum devolutiva?*

Die 14. *Novemb.* 1671. *Eadem Congr. re mature discussa, censuit:*

Ad 1. *Affirmative.*

Ad 2. *Negative.*

Ad 3. *In Casu proposito posse omitti sequestrationes fructuum, non vero dilationes temporum.*

Ad 4. *Incipere triennium a die absentiæ.*

Ad 5. *Non dari suspensivam.*

26 Et cum postea in eadem caussa pro dilucidatione 4. Dubii quæsitum esset, an contra d. Canonicum non residentem posset procedi ad privationem juxta Sacrorum Canonum Constitutiones post lapsum trium mensium, & ultra secundi anni, vel expectandum esset, quod laberetur tertius annus integer?

Die 21. *Maii* 1672. *censuit expectandum esse triennium completum.*

27 Verum est tamen, quod pendente ipso triennio poterit Episcopus præviis citationibus contra Canonicos absentes procedere per Censuras, illosque suspendere, & excommunicare non obstante, quod inchoata sit via Judicii præscripta a Concilio, juxta dispositionem *Text. in cap.* Ex *tuæ devotionis* 11. §. *contra eos, de Clericis non residentibus*, prout eadem Sac. Congreg. declaravit *in Palentina* 18. *No-*
28 *vembris* 1673. Pœnæ Canonicorum non residentium possunt infligi etiam contra Canonicos Coadjutores cum futura successione, & ideo monendi sunt ad residendum sub pœna privationis, ut respondit eadem Sacra Congregat. Concilii 12. *Martii* 1672. *&* *in Oxomen.* 8.
29 *Maii* 1688. Pœnas autem contra Canonicos non residentes, non potest Episcopus remittere in totum; bene tamen ante sententiam minuere, vel augere; sic decisum fuisse a Sacra Congreg. Concil. refert Garcias *d. cap.* 2. *n.* 150. Reiffenstuel *loc. cit. n.* 128. & Fagnan. *in lib.* 1. *Decretal. cap. Irrefragabili* §. *Excessus, de offic. Ordinar. n.* 28. ubi refert, quod cum Episcopus Vercellensis supplicasset declarari, an hujusmodi pœnam posset ipsis Canonicis remittere? Sac. Congreg. *censuit posse Episcopum ante sententiam, vel in actu sententiæ ex causa justa augere vel diminuere, & non in totum remittere.*

Canonici si in novem mensibus anni absque 30
legitima caussa a residentia notabiliter absint, ultra supradictas pœnas, incurrunt etiam secundum multos culpam mortalem. Sic tenent Emanuel Sà *in Aphorim. verb. Residentia n.* 1. Nicolaus Garcias *cit. cap.* 2. *num.* 321. Squillant. *de obligat. Clericor. part.* 1. *num.* 120. Sanctarell. *var. resolut. quæst.* 4. *num.* 24. Filliuc. *qq. moral. tom.* 2. *tract.* 23. *c.* 7. *num.* 207. Suarez *de Religione tom.* 2. *lib.* 4. *c.* 10. *n.* 17. *& c.* 13. *n.* 5. Diana *Moral. resolut. par.* 2. *tract.* 12. *resolut.* 31. Machado *lib.* 4. *tract.* 3. *document.* 4. *n.* 1. Leander *par.* 6. *tract.* 9. *disput.* 6. *q.* 33. *& sequent.* Barbosa *de Canonicis cap.* 20. *num.* 8. & alii. Et ratio est, quia Canonici sub gravissimis pœnis, & sub districto Obedientiæ præcepto adstringuntur ad assistentiam Chori; *c. Dolentes* 9. *de celebrat. Missarum.* Immo ex Garcia, *d. cap. num.* 31
322. *Declarat.* 29. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Navarræ l.* 2. *tit.* 23. *de resident. n.* 41. & Barbosa *loc. cit. num.* 9. nec excusantur a culpa mortali, quamvis velint quotidianas distributiones amittere. A culpa mor- 32
tali tamen eos excusant Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. c.* 5. §. 4. *num.* 7. & alii apud Leandrum *cit. q.* 23. dummodo habeant animum cedendi distribuiiones tempore absentiæ, & non deficiant in contemptum, aut contra præceptum Superioris, vel ex eorum defectu non omittatur Officium in Ecclesia, aut non dicatur cum debita solemnitate; et ratio istorum est, quia nullus adest textus, ex quo mortalis obligatio colligatur, pro residentia Canonicorum, sicuti clare habetur pro residentia Parochorum in Tridentino *sess.* 23. *c.* 1. *de Reform.* Tum quia concurrit praxis multorum prudentum, qui nullum sibi conscientiæ scrupulum faciunt, non existimantes in eo peccare, nec communiter id notatur. *

Dantur tamen aliquæ legitimæ caussæ omni- 33
no excusantes a continua residentia; & istæ generatim loquendo sunt quatuor, scilicet Christiana Charitas, urgens Necessitas, debita Obedientia, & evidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ Utilitas, uti colligitur ex Tridentino *sess.* 23. *cap.* 1. *de Reformat.* ibi: *Cum Christiana Charitas, urgens Necessitas, debita Obedientia, ac evidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ Utilitas, aliquos nonnumquam abesse postulent, & exi-*

* Verum hanc Tamburini sententiam laxitatem redolere quis non videt?

34 *exigant*. Ad primam caussam Christianæ Charitatis seu pietatis pertinet, si Canonicus a loco Beneficii seu Canonicatus discedat caussa juvandi proximum auxilio indigentem, v. g. ad dirimendas lites, aut sedanda odia, quæ inter quosdam sint suborta, & hujusmo-
35 di. Ad secundam caussam *urgentis Necessitatis* pertinet, si Canonicus absit propter aeris intemperiem, vel corporis infirmitatem, juxta *cap. Præsentium* 3. *caus.* 7. *quæst.* 1. & *cap. Ad audientiam* 15. de Clericis non residentibus: vel ad effugiendam Tyranni persecutionem, seu ad evitandas capitales inimicitias contra ejus personam subortas, ut notat Glossa *in cap. Clericos* 17. *de Clericis non resident. verb. excusationem rationabilem*; & in Clementina 1. *de statu Monachorum* §. *Cæterum*, *verb. caussa rationabili*, vel ad prosequendam litem super Juribus Canonicatus; aut ob piam peregrinationem, seu similem honestam caussam, impetrata tamen licentia Prælati, sicuti habetur *in cap. Relatum* 4. juxta Gloss. *ibid. verb. Prælatorum*, *de Cle-*
36 *ricis non residentibus*. Ad tertiam caussam debitæ Obedientiæ pertinet, si Canonicus absit a residentia de mandato Papæ, ut in Apostolicæ Sedis servitio occupetur; Occupatus enim servitio Papæ habetur pro residente in propria Ecclesia, cum serviat Ecclesiæ universali; *cap. cum dilectus* 14. & *cap. ad audien-*
37 *tiam* 15. *de Clericis non residentibus*. Ad quartam caussam evidentis Ecclesiæ, vel Reipublicæ Utilitatis pertinet, si Canonicus absit ob negotium, & servitium Ecclesiæ; *cap. Ex parte* 13. & *c. ad audientiam* 15. *de Clericis non residentibus*, vel caussa adeundi Synodum Generalem, seu Provincialem, aut Diœcesanam; vel caussa studiorum; *cap. Relatum* 4. *de Clericis non residentibus*. Totius enim Ecclesiæ universalis permaxime interest ad sui regimen, & servitium viros habere Litteratos; *cap. Cum ex eo* 34. *de elect. num.* 6. *Et in cap. super specula* 5. *de Magistris*, permittitur Beneficiatis, ut quinquennio Theologiæ studere, eandem vero quandio voluerint docere absentes possint
38 sine reddituum privatione. Speciatim etiam conceditur, ut duo Canonici in servitio Episcopi occupati pro residentibus habeantur; *cap. de cætero* 7. & *cap. ad audientiam* 15. *de*
39. *Clericis non residentibus*. Et isti duo Canonici possunt ab Episcopo assumi, sive ex Cathedrali, sive ex Collegiata, ut a Sacra Congr. Conc. fuit expresse decisum proposito dubio in hæc verba: *in Causa Colonien. petente Archiep. Electore, an liceret pro servitio suæ Diœcesis assumere duos Canonicos ex qualibet Collegiata, sicut licet assumere ex Cathedrali?* Sacra Congreg. *die* 9. *Septemb.* 1628. *censuit Episcopum posse uti opera duorum Canonicorum sive de Cathedrali, sive de Collegiata Ecclesia, sed non plus duobus*, sic refert Barbosa *de Canonicis c.* 15. *n.* 8. Canonici ex justa caussa absentes 40
non tenentur relinquere Substitutum, ac per hunc interim deservire, non obstante immemorabili consuetudine, sic decisum fuisse a Sac. Congreg. Concilii refert Garcias *d. part.* 3. *c.* 2. *n.* 197. & Fagnan. *in cap. Nulla* 2. *de Concession. Prœbend. n.* 73. Alia de residentia *vide verb. Distributiones*.

Canonici tenentur recitare Officium in Cho- 41
ro; Nec ipsis potest Episcopus concedere, ut officient in Sacristia; Sacra Congreg. Episcop. *in Signina* 12. *Januarii* 1604. Potest tamen 42
aliquando ex caussa, veluti ob frigus, extra Chorum arbitrio Episcopi recitari Divinum Officium in diebus Ferialibus, in diebus vero Festivis omnino recitandum est in Choro; Sacra Rit. Congreg. *in Lunen. Sarzanen.* 5. *Martii* 1633. Et Sac. Congreg. Episcop. *in una S.* 43
Severini 13. *Septembris* 1641. decrevit esse tolerandum, quod Canonici tribus mensibus anni frigidioribus recitent diebus Ferialibus Matutinum in Sacristia. In Choro non est a Ca- 44
nonicis inchoandum Officium statim signo dato, sed elapsa tertia parte horæ; Sac. Rit. Congregat. *in Tarentina Chrysspolitarum* 3. *Septembris* 1601. *ad* 5. *Dub.* Et dato ipso signo 45
debent Canonici in Choro Officium inchoare non expectato Vicario; Eadem Sac. Rit. Congreg. *in Neritonen.* 2. *Februarii* 1606. Cano- 46
nici sub onere, & obligatione restitutionis fructuum tenentur psallere, seu canere in Choro cum aliis, & non satisfaciunt, si solum assistant, & intersint Horis, & per Capellanos, & alios Beneficiarios psallant, ipsi vero, vel ibi, vel Domi privatim recitent Horas, quia institutio Canonicatuum est, non ut adsint tantum in Choro, sed ut canendo assistant, & ob id eis dantur Distributiones; ut colligitur ex Trident. *sess.* 24. *c.* 12. *de reform.* ibi; *Omnes vero divina per se, & non per substitutos compellantur obire Officia . . . . . atque in Choro ad psallendum instituto Hymnis, & Canticis Dei nomen reverenter, distincte, devoteque laudare*; & sic censuit Sac. Congr. Concilii; nam proposito dubio; *An Canonici, & alii qui intersunt Divinis Officiis, satisfaciant eorum muneri exhibendo suam præsentiam in Choro, etiam quod non cantent neque psallant, maxime si allegarent, se eo tempore meditari, vel submissa*

voce dicere, quæ ab aliis cantantur, vel alias
pias preces tunc recitare? An vero teneantur præ-
cise alta, & consona voce divina Officia, &
Horas Canonicas recitare, cantare, & psallere,
& aliter non satisfaciant muneri, & Obligatio-
ni? Eadem Sac. Congreg. *sub die* 20. *April.*
1602. *censuit teneri omnino psallere, alioquin*
Obligationi suæ non satisfacere. Vide verb. Mis-
sa. *art.* 3. *num.* 11. ubi ad id affertur novissi-
47 ma dispositio Benedicti XIV. Canonici ex de-
centia debent alta voce cantare in Choro, &
Episcopus potest illos ad hoc hortari, sed non
cogere; Sacra Congregat. Rituum *in Egita-*
48 *nensi* 24. *Novemb.* 1602. Canonici non tenen-
tur ad harmonicam modulationem cantus fi-
gurati, sed satisfaciunt in magnis Festivita-
tibus, in quibus Ecclesia eo cantu utitur assi-
stendo cum debita attentione Cantoribus; Ita
cum pluribus a se citatis Barbosa *de Canoni-*
49 *cis cap.* 34. *num.* 14. Canonici, qui solebant
cantare Matutinum una hora post ortum So-
lis, non sunt cogendi, ut Matutinum ante
ortum Solis cantent; Sac. Congreg. Rit. *in*
50 *Asculana* 16. *Sept.* 1606. Canonici quamvis
pauci sint, puta duo, vel tres, tenentur ca-
nere, seu recitare Officium in Choro, alias
possunt ab Ordinario Distributionibus puncta-
tura privari; Sacra Congreg. Concil. *in Nul-*
lius Orbetelli 31. *Martii* 1696.
51 Canonici tenentur recitare in Choro Offi-
cium Defunctorum, Psalmos Graduales, &
Pœnitentiales solum juxta Constitutionem S.
Pii V. & non alias; Sacra Congreg. Rit. *in*
52 *Suessan.* 28. *Januarii* 1606. Et qui prædicta
non recitant, minime peccant; Eadem Sacra
53 Cong. *in Barchinon.* 10. *Januarii* 1609. Ca-
nonici recitantes in Choro Officium B. Virgi-
nis Mariæ in Semiduplicibus, & Dominicis
ex consuetudine, illa deinceps uti possunt,
non obstante Rubrica Breviarii; Sac. Congreg.
54 Rit. 1. *Septemb.* 1607. Canonici recitantes in
Choro Officium parvum B. Virginis Mariæ
tempore Paschali, debent facere sine addito
Alleluja; Sac. Rit. Congr. 28. *Martii* 1626.
55 Canonici tamen non tenentur recitare in Cho-
ro Officium Beatæ M. V. ubi non est consue-
tudo; ex Bulla enim S. Pii V. incipiente *Quod*
a nobis, Romano Breviario præfixa, pro his,
qui Romanum ritum servant, sublatum est
hoc onus, ubi contraria consuetudo illud re-
citandi non vigeat, quam S. Pontifex non
abstulit, sed jussit servari, ut observat Fa-
56 gnan. *in cap.* 1. *n.* 35. *de celebr. Missar.* Immo
S. Pontifex in ipsa Constitutione, ut videri
potest in principio Breviarii, tollit peccati
obligationem, quæ erat recitandi in Choro
Officium parvum B. Mariæ V. Defunctorum,
Psalmos Pœnitentiales, & Graduales juxta Ru-
bricas Breviarii. Canonicos cogere potest Epi- 57
scopus ad præstandum juramentum de fideli-
ter punctando in Choro, Sac. Congreg. Conc.
17. *Martii* 1619. Canonici non possunt exire 58
a Choro, nisi petita venia Archidiacono, si-
ve Præsidenti per salutationem sub pœna pun-
ctationis, ut præscripsit Sacra Congreg. Epi-
scop. *in Aprutina* 18. *Aprilis* 1617. & decla-
ravit Sac. Congr. Concil. *in Lunen. Sarzanen.*
4. *Junii* 1701. Canonici confabulantes in Cho- 59
ro sunt punctandi, & privandi Distributioni-
bus tamquam absentes, ut rescripsit Sac. Con-
greg. Episc. *Episcopo Nucerino* 7. *Sept.* 1594.
Canonici, & Dignitates non debent in Choro 60
habere stratum, sive tapetum; Sac. Congreg.
Rit. *in Herbipolen. Præeminentiarum* 22. *Novemb.*
1698. *& in Urbinaten.* 23. *Januarii* 1700. Ca- 61
nonici in Choro, vel in Ecclesia Divinis Of-
ficiis interessentes sine Habitu Canonicali, &
Superpelliceo, debent punctari; Sac. Congr.
Rit. *in Lunen. Sarzanen.* 3. *Martii* 1633. Ca- 62
nonici non debent permittere, ut Laici, dum
Divina celebrantur, stent, vel sedeant in Cho-
ro; Sac. Congr. Rit. *in Compostellan.* 4. *Fe-*
bruarii 1600. Canonicum, vel Capellanum po- 63
test Ordinarius excusare a Choro ex caussa justa
comprehensa *in capite unic. de Clericis non resi-*
dentibus in 6. sine consensu aliorum Canonico-
rum, & Capellanorum. Sic decisum fuisse a
Sacra Congregatione Concilii, refert Garcias
de Benefic. part. 3. *cap.* 2. *num.* 407. Canoni- 64
cus Junior in Choro juxta consuetudinem Ec-
clesiæ debet supplere vices Hebdomadarii absen-
tis, vel impediti, & non Coadjutor, licet
sedeat post ultimum Canonicum; Sacra Cong.
Rit. *in Elboren.* 15. *Aprilis* 1606.

Canonici tenentur quotidie ad canendam 65
Missam Conventualem; adesse enim in Eccle-
siis Cathedralibus, & Collegiatis obligatio-
nem cantandi quotidie Missam Conventualem,
tradunt communiter Doctores, præsertim Glossa
in cap. Cum Creatura 51. *de celebrat. Missar.*
ubi Abbas, Joan. Andr. Fagnan. & cæteri
Canonistæ, idque sub mortali, quia est de
materia gravi, & quæ omnium plurimum
confert ad Divinum cultum, cui maxime de-
traheretur, immo plusquam si non celebraren-
tur Horæ Canonicæ, cum major sit cultus Sa-
crificii, quam Horarum Canonicarum; stante
autem gravitate materiæ consurgit gravis obli-
gatio. Sic expresse Pignatell. *tom.* 1. *consult.*
321. *n.* 2. *& consult.* 391.

Et

66 Et Missam Conventualem canendam esse quotidie in Cathedralibus, & Collegiatis pluries decrevit Sac. Congreg. Rit. *& signanter* 14. *Januarii* 1603. *& in Faventina sub die* 25. *Junii* 1611. *& sub die* 28. *Januarii* 1612. decrevit Canonicos teneri omnino ad cantandam
67 Missam de Die. Et etiam in illis diebus, quibus cantant aliquam Missam votivam; Eadem Sac. Congreg. *in una Urbinatensi* 21. *Junii* 1611. Non enim pro Missa votiva omitti potest Missa Conventualis; Eadem Sac. Cong.
68 *in dicta Favent. sub die* 16. *Febr.* 1627. Et abrogatur omnis consuetudo non cantandi Missam de Die, ultra votivam, seu pro Defunctis; Eadem Sac. Congreg. *in d. Faventina*
69 *sub die* 18. *Junii*, *&* 28. *Augusti* 1628. Unde licet in illis Ecclesiis, in quibus adest inveterata consuetudo cantandi Missam votivam de B. M. Virgine singulis diebus Sabbati, possit hic pius usus, seu populorum devotio continuari etiam in Sabbatis Festo duplici impeditis, non est tamen omittenda Missa Conventualis; Eadem Sac. Congreg. 2. *Decemb.* 1684.
70 Præterea Missa Conventualis in Quadragesima, Adventu, Quatuor Temporibus, & similibus, etiam quod in dictis diebus occurrat Festum duplex, non est omittenda, sed utraque Missa, nempe de Sancto, & de Feria, est celebranda; Eadem Sac. Congreg. *in Lu-*
71 *nen. Sarzanen.* 5. *Martii* 1633. Hinc cum Canonici Ecclesiæ Cathedralis Faventinæ petiissent eximi ab Obligatione canendi Missam Conventualem de Die, quotiescumque eadem die aliam Missam cantassent votivam, vel Defunctorum; Sac. Congreg. Rit. *de mense Martii* 1631. respondit, *non posse prætermitti*
72 *Conventualem*. Et sic jam fuerat decisum in una *Sarnen.* cum enim Canonici Cathedralis Sarnensis ex conventione cum Episcop. a nonaginta annis inita consuevissent singulis Hebdomadis tres Missas canere, videlicet Feria secunda pro Defunctis, Feria quarta de Angelis, & Feria sexta de S. Cruce; Episcopus successor eos compellebat ad canendum quotidie Missam Conventualem præter supradictas; sed cum Ecclesia extra habitationes, & in loco insalubris Cœli sita esset, & in ea vix decem extarent Canonici, quorum sæpe aliquis ægrotabat, præterquam quod Curam habebant animarum; idcirco petiissent benigne secum agi, ut ad dictam Missam Conventualem non tenerentur nisi in diebus Festis, *die* 9. *Novemb.* 1613. Sac. Cong. Concilii *censuit*, *quod petitur non concedendum*.
73 In Cathedralibus, & Collegiatis non potest omitti altera ex duabus Missis cantandis ob celebrationem Capituli Canonicorum; Sacra Congr. Rit. 16. *Maii* 1626. Missa Defuncto- 74
rum cantari debet a Canonicis juxta legem fundationis, etiam in illis diebus, in quibus ex præscripto Missalis cantatur alia Missa pro Defunctis; ut decrevit Sac. Congreg. Concil. *in una Ipren.* Cum enim in insigni Collegiata S. Petri Casalensis Ipren. Diœcesis essent fundata tria Beneficia, quorum possessores soliti erant per totum annum vicissim cantare Missam pro Fundatore dictæ Ecclesiæ, & aliis Defunctis, dictaque Missa, & Vigiliæ Defunctorum decantari consuevissent in Choro, quando Officium fiebat de Feria, vel Festo simplici; quidam Canonici dictæ Ecclesiæ sub prætextu, quod in Missali Romano caveatur, ut prima die cujuslibet Mensis, & secunda Feria cujuslibet Hebdomadæ non impedita in Collegiatis Ecclesiis dicantur duæ Missæ, una pro Defunctis, & alia de Feria, seu Festo simplici, prætendebant satisfieri dictæ fundationi, si Missæ ut præfertur cantari solitæ, demissa voce legerentur. Unde cum quæsitum esset, an satisfieret, vel potius obstaret *cap.* 5. *sess.* 25. Sac. Cong. Conc. censuit Missas cantandas esse juxta earum fundationem. Nec 75
propter anniversarium, seu aliam Missam Defunctorum potest omitti Missa Conventualis cantanda de die, seu de Officio currente; Sac. Rit. Congreg. 28. *Augusti* 1628. Canonici pro 76
Missa Conventuali, quam quotidie celebrare, & Sacrificium pro Benefactoribus, & Fundatoribus applicare, tenentur, nullatenus possunt aliam eleemosynam recipere, non obstante contraria consuetudine, nec tenuitate reddituum; Sacra Congreg. Concil. *in una Elven. die* 4. *Maii* 1646. *ad cap.* 2. *sess.* 25. *de Reformat. in una Civitatis Castellanæ* 4. *Martii* 1690. *in una Hidrunt.* 1. *Martii* 1692. *in una Cathacen.* 29. *Novembr.* 1698. & tenet solide Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 321. Monacell. *part.* 1. *tit.* 2. *formul.* 4. *num.* 27. Vide Verb. *Missa art.* 3. *num.* 11. ubi ad id affertur novissima dispositio Benedicti XIV. Pro hujusmodi Missa 77
Conventuali debetur Canonicis Distributio ex Massa communi; Sacra Congregat. Concil. *in dict. Elven. die* 23. *Februarii* 1647. & tenet Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 322.

Canonicus, qui Missam solemnem celebrat 78
die Dominico, tenetur Officium Vesperarum facere eodem die post prandium, non obstante quacumque contraria consuetudine; Sacra Congr. Rit. *in Æsina* 25. *Januarii* 1605. Ca- 79
nonicus, vel alius Sacerdos, qui celebrat Missam

sam Conventualem, in qua Chorus tenetur
cantare Symbolum, non potest illam prosequi
eo tempore, quo a Choro cantatur Symbolum
prædictum; Sac. Congreg. Rit. 17. *Decembr.*
80 1695. Non est facienda Altaris thurificatio in
Missa Conventuali dierum solemnium, si abs-
que cantu, & Ministris celebretur; Sac. Con-
81 greg. Rit. 22. *Januarii* 1701. Canonicus Mis-
sam celebrans in Ecclesia, vel ex devotione,
vel ex obligatione, tempore, quo cantatur
una hora in Choro, non dicitur interfuisse il-
li horæ, nec illius distributiones accipere po-
test, nisi in illa hora ad celebrandam Missam
ab eo, ad quem pertinet, compulsus, & jus-
sus fuerit; Sac. Cong. Concil. *in Callien.* 29.
Julii 1628. *in respons. ad* 4. *& in Oriolen.* 27.
82 *Martii* 1632. *in responsion. ad* 12. Canonici
Missam celebrantes coram Episcopo, non de-
bent sedere in Sede cum postergali, sed in
scamno oblongo, tapeto, vel panno cooper-
to, in latere Epistolæ; Sacra Congregat. Rit.
83 *in Turritana* 19. *Maii* 1614. Canonici, & Di-
gnitates tenentur per seipsos Divina Officia
obire, nec non Missas majores canere illis die-
bus, quibus ad eas decantandas obligati sunt;
Sacra Congreg. Concilii *in Segobien.* 21. *Julii*
84 1590. Canonici, & Dignitates in decantatio-
ne Missæ, Evangelii, Epistolæ, & in fun-
ctione similium debent per se ipsos subire, &
exercere munera incumbentia, & annexa; Quod
si aliqui legitimo impedimento detenti, ea
per se ipsos adimplere non potuerint, tunc
alios, ejusdem tamen Ordinis, & gradus,
non autem inferioris, Dignitates nempe alias
Dignitates, Canonici alios Canonicos, & Por-
tionarii respective Portionarios in sua quaque
Hebdomada, ne graduum, & Ordinum præ-
rogativæ confundantur, deputare debebunt;
Sac. Rit. Cong. *in Abulen.* 18. *Maii* 1602. At
hoc non videtur observari, quia passim Di-
gnitate aliqua impedita, celebrant pro ea Ca-
nonici, & alii ministrant, sicuti ministrarent
Dignitati, & admittunt ipsa decreta *S. C. R.*
in Mediolanen. 16. *Maii* 1642. *Bellocastrens.*
11. *Junii ejusdem anni, & in Tarvisina* 26.
85 *Augusti* 1645. Missas Pontificales celebrare,
absente Episcopo, pertinet ad primam Di-
gnitatem, vel ad antiquiorem Canonicum, non
autem ad Canonicum hebdomadarium; Sacra
Congreg. Rit. *in Tarentina* 10. *Januarii* 1597.
& in Vallisoletana 11. *Junii* 1606. *& in Pi-*
86 *saurien.* 21. *Martii* 1609. Si vero sit con-
suetudo immemorabilis quod ad Canonicum
hebdomadarium, vel ad Archipresbyterum,
licet non sit prima Dignitas, vel ad aliam
Dignitatem hujusmodi functiones spectent,
servanda est consuetudo, quæ non tollitur per
Cæremoniale; Sac. Rit. Congr. *in Asten.* 25.
Januarii 1602. *& in Hidruntina* 30. *Januarii*
1616. & in Monopolitana 3. *Septemb.* 1616. 87
Canonico solemniter celebranti pro Diacono,
& Subdiacono inservire debent pariter Cano-
nici, non obstante immemorabili contraria con-
suetudine, quæ potius est abusus, & corrupte-
la; Sac. Congreg. Rit. *in Calaguritana* 7. *Se-*
ptembr. 1593. *in Ceneten.* 14. *Febr.* 1615. *in*
Colonien. 31. *Martii* 1629. *& in Sarnen.* 4.
Martii 1638. *ubi declaravit Canonico solemni-*
ter celebranti pro Diacono, & Subdiacono in-
servire debere pariter Canonicos, non autem Ca-
pellanos, non obstante immemoriali contraria con-
suetudine allegata, quæ venit prius formiter pro-
banda, & subjunxit, Canonico solemniter cele-
branti pro Diacono & Subdiacono inservire de-
bere Canonicos habentes Præbendam Diaconalem,
& Subdiaconalem. Et in Alexandrina 17. *Maii*
1719. ubi per Eminentiss. Cardinalem Gabriel-
lum proposito dubio: *An Capellani Capella-*
niarum erectarum in Ecclesia Cathedrali Alexan-
drina vigore dispositionis quondam Canonici Po-
mesani teneantur inservire in Officio Diaconi, &
Subdiaconi Dignitatibus, vel Canonicis ejusdem
Cathedralis celebrantibus in casu &c. Ab eadem
Sac. Rit. Congreg. responsum fuit *Negative*
cum addito, ut caussa amplius non propone-
retur. Sic refert Ursaya *tom.* 8. *part.* 2. *di-*
scept. 26. ubi per totum egregie id probat ad-
ductis solidis rationibus, & pluribus aliis ejus-
dem Sacræ Congreg. Decretis: & signanter in
Sypontina 8. *Martii* 1631. *in Clusina* 20. *Apri-*
lis 1641. *in Brundusina* 7. *Decembris* 1658. *in*
Tolentina 7. *Aprilis* 1698. *& in Nucerina Pa-*
ganorum 25. *Januarii* 1698. ubi declaratum fuit
quod Diaconus, & Subdiaconus inservientes
Canonico celebranti debeant esse etiam Cano-
nici, sive Juniores, sive Antiquiores sint ipso
Canonico celebrante, & non alii inferioris or-
dinis, non obstante quod in aliqua Cathedra-
li non sint distinctæ Præbendæ in Sacerdota-
les, Diaconales, & Subdiaconales, ut in Ca-
thedrali Alexandrina, *in cit. Nucerina Pagano-*
rum, ac variis aliis; & etiam non obstante
contraria consuetudine, quæ potius abusus est,
& corruptela; vide ibi *num.* 75.

Dignitas prima, si velit functiones Episco- 88
pales facere, debet etiam Missam canere; alias
pertinent ad subsequentes cum eadem condi-
tione; Sac. Congr. Rit. *in Aretina* 30. *Janua-*
rii 1612. *in Tirasonen.* 1. *Martii* 1614. *& in*
Neritonen. eodem die & anno. Dignitas prima, 89
quæ

quæ vult portare Sanctissimum Sacramentum in Processione, absente Episcopo, debet Missam cantare; quod si noluerit, debet Sanctissimum Sacramentum portare ea Dignitas, vel Canonicus, qui Missam celebraverit; Sac. Congreg. Rit. *in Baren.* 19. *Januarii* 1608. & 23. *Martii* 1709. *in respons. ad* 4. teste Ursaya *tom.*
90 2. *part.* 1. *discept.* 20. *n.* 19. Nec convenit, quod prima Dignitas celebret Missam ante Processionem SS. Sacramenti, & deinde altera Dignitas minor gestet illud in Processione; Eadem
91 Sac. Congregat. Rit. 30. *Junii* 1632. Canonici non supplent vices Protonotariorum, & aliorum inferiorum, sed bene vices Dignitatum; Sacra Rit. Congregat. *in Milevitana* 3. *Junii*
92 1617. Canonici, & Dignitates, quæ habent annexam Præbendam cum onere cantandi Epistolam, sive Evangelium, non tenentur ministrare inferioribus; Sacra Congregat. Rit.
93 *in Salmantina* 10. *Januarii* 1604. Canonici non sunt cogendi ad cantandam Epistolam, vel Evangelium, quando alius Canonicus, seu Dignitas celebrat, nisi quando Præbendæ sunt distinctæ; Sacra Congreg. Rit. *in Tarentina*
94 *Crypsolitarum* 7. *Septembr.* 1605. Canonici, qui habent Præbendas Diaconales, vel Subdiaconales, tenentur ministrare, & inservire Dignitatibus, & aliis Canonicis, quando Missas celebrant solemnes, vel Vesperas; Sacra Congreg. Rit. *in Bituntin.* 9. *Februarii* 1608.
95 Canonici, Diaconi, & Subdiaconi in quibusdam solemnitatibus, etiam non celebrante Episcopo, cogi possunt ad cantandam Epistolam, & Evangelium, non obstante quocumque prætextu, vel consuetudine in contrarium; Sacra Rituum Congregat. *in Januensi* 29. *Decembris*
96 1602. Canonici tamen, non tenentur, nec debent cogi ministrare in officio Diaconi, vel Subdiaconi Mansionariis, & aliis inferioribus Presbyteris celebrantibus, non obstante consuetudine; Sac. Congr. Rit. *in Hispalen.* 10. *Januar.* 1601. *in Cadicen.* 23. *Novembr.* 1602. &
97 *in Materan.* 5. *Junii* 1614. Assistentia, quæ fit ad Missam & Vesperas, debet fieri cum Pluvia-
98 li; Sac. Rit. Congr. 3. *Augusti* 1602. Canonici tenentur inservire pro Diacono, & Subdiacono Dignitatibus, ac eorum Coadjutoribus solemniter celebrantibus, non obstante contraria consuetudine; Sac. Cong. Rit. *in Clusina* 20. *Apr.* 1641. *in Brundusina* 7. *Dec.* 1655. *in Casalen.* 28. *Jan.* 1690. *in Tolentinaten.* 7. *Apr.* 1696.
99 & *in Neapolitana* 25. *Jan.* 1698. Et non tantum Canonici Juniores, sed etiam Antiani, & Antiquiores; Sac. Congr. Rit. *in Nucerina Pa-*
100 *ganorum* 25. *Jan.* 1698. Dignitates vero nunquam debent Canonicis celebrantibus inservire; Eadem Sac. Congr. Rit. *in Gerunden.* 3. *Octob.*
1699. Circa Missas privatas, an possint Canonici eas celebrare tempore, quo Episcopus solemniter celebrat, vel concionatur, extat decisio Sacræ Congregationis particularis deputatæ a Clemente XI. in una *Casalen.* pro resolutione variorum dubiorum, inter quæ erat dubium 18. ut sequitur: *Decimo octavo; an Canonici valeant celebrare Missas privatas in Cathedrali tempore, quo Episcopus celebrat solemniter, vel concionatur, die* 11. *Martii* 1708. censuit *ad* 18. *tempore celebrationis servandum esse statutum Ecclesiæ; tempore vero concionis negative*. Et hæc decisio, & resolutio fuit a Sanctissimo per Breve confirmata, ut refert Eminentissimus Petra *tom.* 3. *comment. ad Constitut.* 1. *Nicolai III. num.* 17. & *comment. ad Constitut. I. Urbani IV. num.* 16. dicit se (dum erat Secretarius Concilii) fuisse deputatum Secretarium dictæ particularis Congregationis habitæ una cum Illustrissimis, & Reverendissimis DD. Nuntio Archiepiscopo Nicæno, & Secretario S. C. Episcopor. & Regul. Inghirami Secretario S. C. Rituum, & Maresusco Secretario S. C. Immunitatis coram Eminentissimo, & Reverendissimo D. Cardinali Josepho Vallemano. 101

Supplementa Auctoris.

Contra Canonicos non residentes ultra amissionem distributionum quotidianarum potest Episcopus procedere per mulctas pecuniarias, atque alio juris remedio ad residendum ipsos compellere. Sic expresse Sacra Congregat. Concil. *in Jadren. vulgo Zara*, 17. *Sept.* 1610. ibi: *Sacra &c. censuit, non inservientes Ecclesiæ, nec Divinis interessentes ultra amissionem distributionum quotidianarum, posse ab Archiepiscopo per mulctas pecuniarias, atque alio juris remedio compelli*. Et idem respondit *in Castellaneten.* 7. *Junii* 1659. & *sæpe alibi*. 102

Quo ad residentiam Canonicorum advertendum est, quod aliquibus peculiaribus Canonicorum Capitulis, vel ratione paupertatis redditunm, vel consuetudinis, attento etiam numero Canonicorum, aliorumque inservientium, solet quandoque concedi Indultum assistendi Choro, aliisque functionibus per mediarias, idest per mediam partem ipsorum vicissim, ut *in Sanctæ Severinæ*, in qua ad propositum dub. *An omnes Canonici, & Clerus Cathedralis Ecclesiæ S. Severinæ, vigore donationis expletæ per bon. mem. Archiepiscopum Berlingerium teneantur* 103

tur quotidie intervenire servitio Ecclesiæ, seu potius sit indulgendum, ut possint alternative, & facta divisione per turnum, & hebdomadam interesse eidem servitio, exceptis temporibus Adventus, Quadragesimæ, Rogationum, aliisque Vigiliis, & omnibus diebus Festis in casu; S. C. Concil. *die* 13. *Jul.* 1725. Respondit: *Esse indulgendam alternativam cum solitis clausulis*, apud Thesaurum Resolut. *tom.* 3. *in d. S. Severinæ*.

104 Et quamvis in Cathacen. Servitii Chori eadem S. Congregat. improbasset consuetudinem Capituli Cathedralis inserviendi Choro per tertiarias, idest quod singuli inservirent una ex ternis hebdomadibus in turno per totum annum respondendo *Negative* ad dubium *die* 25. *Novembr.* 1698. ei propositum. *An liceat Capitularibus inservire per tertiarias in casu* &c. Tamen reproposita causa *die* 5. *Septemb.* 1699. ad instantiam ejusdem Capituli sub consueto dubio: *An esset standum, vel recedendum a Decisis, Sacra Congregatio stetit in Decisis; sed attenta tenuitate reddituum, censuit, ex gratia indulgendum esse, prout benigne indulsit præfatis Capitularibus, ut toto anni tempore per mediarias, idest per dimidiam eorum partem alternis hebdomadis Missæ, Matutino, & omnibus Horis interesse valeant, ita tamen ut diebus Dominicis, & festis de præcepto, tempore Adventus; & Quadragesimæ, ac Octavarum Nativitatis Domini, Paschatis Resurrectionis D. N. Jesu Christi, ac Sanctissimi Corporis Christi ultra medietatem Capitularium, qui non erunt de servitio, Missæ, & Vesperis inservire teneantur, ut in lib.* 49. *Decr. pag.* 311. & 312. Quæ resolutio in terminis refertur, & confirmatur in alia *Castri Maris Servitii Chori*, in qua ad dubium, *An sit standum, vel recedendum a Decisis in casu* &c. Ead. S. Congreg. *die* 30. *Julii* 1735. respondit: *In decisis, sed ex gratia indulgendum esse, ut inservire possit per mediarias, ad formam Rescripti in Cathacen. servitii Chori* 5. *Septemb.* 1699. Sic apud Thesaur. Resolution. *tom.* 7. *in d. Castri Maris Servitii Chori*. Consimile Indultum concessum fuit Dignitatibus, & Canonicis Collegiatæ S. Mariæ Majoris *in Tranen.* in qua ad dubium, *An Dignitatibus & Canonicis Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ Majoris Baruli sit concedenda gratia inserviendi d. Ecclesiæ Alternatim, & per hebdomadas in casu* &c. Ead. S. C. C. 22. *Novemb.* 1738. Respondit: *Affirmative cum solitis clausulis*, apud Thesaur. Resol. *tom.* 8. & sæpe idem *alibi*.

105 Et quia Canonici, & Beneficiati quandoque ultro progressi sunt petentes sibi impertiri Indultum inserviendi per mediariam, etiam diebus festivis, *Annuendum non esse* respondit S. Cong. Concil. *in una Civitatis Castelli Servitii Chori* in qua ad dubium, *An & quomodo Dignitatum, & Canonicorum precibus sit annuendum in casu* &c. *die* 14. *Junii* 1738. prodiit Rescriptum: *Negative & serventur Resolutiones dierum* 30. *Januarii, &* 17. *April.* 1728. *& amplius*. Sic apud Thesaurum Resolutionum *tom.* 8. *in d. Civitatis Castelli Servitii Chori*, in qua prius proposita *die* 10. *Maii ejusdem anni* 1728. afferuntur citatæ Resolutiones *dierum* 30. *Januarii, &* 17. *April.* 1728. Vide ibi, ubi etiam alia ad rem. Et insuper in *Rossanen. Servitii Chori, & distributionum quotidianarum*, in qua ad dubia: I. *An in omnibus diebus Dominicis, & Festis Dignitates, Canonici, & alii de Capitulo Missæ Conventuali, aliisque Divinis Officiis interesse debeant, vel potius eis liceat etiam prædictis diebus per quartariam inservire, per assistentiam nempe unius Dignitatis, quinque Canonicorum, & sex Presbyterorum?* II. *An si locus augmento distributionum, quomodo, & in qua summa:* & quatenus affirmative. III. *An donec idem augmentum non fuerit factum, teneantur omnes dictis diebus Dominicis, & Festis Choro, & Ecclesiæ interesse in casu* &c. Ead. Sac. Congreg. Concil. *die* 1. *Martii* 1738. Respondit: Ad I. *Affirmative quo ad secundam; Ad* II. *habebitur in casu recursus cum opportunis documentis; Ad* III. *Affirmative*. Sic apud Thesaur. Resolut. *tom.* 8. *in d. Rossanen.*

Canonici, & Dignitates ubique ad psallendum tenentur, non obstante qualibet contraria consuetudine, aut præsumptis privilegiis; Benedictus XIV. *tom.* 1. Constitut. 103. incip. *Cum semper* §. 25. 106

Supplementa Auctoris.

Ex Decreto Sac. Congreg. Rituum 2. *Septemb.* 1741. *in Aquen.* Canonici non tenentur extra Chorum ad Psalmos Graduales, Pœnitentiales, Officium B. M. V. & Defunctorum, cum recitanda sint tantum in Choro, ubi est consuetudo, & nequeunt Canonici ad illorum recitationem cogi, ubi recitari non consueverunt, ut decrevit Sac. Congr. Concil. *in Montis alti* 18. *Septemb.* 1754. in qua ad dubium: *An Canonici Ecclesiæ Cathedralis Montis alti ultra Horas Canonicas teneantur quoque in Choro recitare Officium Defunctorum, B. M. V. Psalmos Pœnitentiales, & Graduales diebus in Breviario designatis, sive potius sit servanda consue-* 107

suetudo in casu &c. die & anno, quo supra respondit: *Servandam esse consuetudinem*. Unde non est attendendum Decretum Congreg. Episcopor. & Regular. *in Alexandrina* 18. *Mart.* 1587. prout mendose refertur a Crispino *in Visitat. Pastoral. par.* 2. §. 20. contrarium sentiens quoad Officium B.M.V. cum in eo legatur tantum: *Canonicos debere hortari ad recitandum in Choro Officium B.V. diebus in Breviario præscriptis, non autem cogi, ubi non est solitum*. Vide in nostro tomo 8. Decreta S. R. C. sub *n.* 1112. tum Appendicem Resolutionum S. C. C. sub *num.* 307.

108 Cum ab antiquo & immemorabili tempore Canonici Ecclesiæ Cathedralis Casalensis diebus Dominicis, aliisque festis infra annum occurrentibus, quando a Musicis Vesperæ decantantur consueverint eo tempore in Choro bini & bini Vesperas & Completorium recitare, excitatum est dubium, an per eum modum recitandi Completorium satisfaciant Canonici muneri suo; pro cujus declaratione Episcopus Casalen. & Canonici prædicti ad Sacram Rit. Congregationem recursum habuerunt; & Sac. eadem Congregatio iis omnibus mature expensis, quæ in hanc rem deducta sunt, rescripsit: *Canonicos non satisfacere obligationi Chori recitando modo prædicto Completorium tempore, quo a Musicis Vesperæ decantantur*. Vide in nostro tomo 8. decreta S. R. C. sub *n.* 1589.

109 * Ad rem placet adhuc e penu *Institutionum Ecclesiast.* Benedicti XIV. proferre sequentia. Canonici, & Beneficiati tenentur ex jure Ecclesiastico recitare Officium divinum cum eo discrimine, ut Beneficiati ubique locorum possint huic muneri satisfacere, Canonici vero Cathedralium, vel Collegiatarum præstare id in Choro tenentur; *Institut. Eccles.* 107. §. 7.

110 Nec solum tenentur assistere, sed etiam alta voce recitare, & associare cantum Horarum Canonicarum, nulla in contrarium obstante consuetudine, ut ex dispositione S. Conc. Tridentini *sess.* 24. *cap.* 12. *de reformat.* evincitur.

111 Idcirco tenentur Canonici, & alii addicti Choro cantum Gregorianum addiscere, ut in folio exhibito S. Congregationi in causa Murana Mansionariæ *die* 13. *Novemb.* 1735. a Secretario ejusdem Congreg. demonstratur; *Instit. Eccles.* 107. §. 16.

112 In Tridentino quidem injunctum est, ut omnes *divina per se, & non per substitutos compellantur obire officia*, sed ut censuit Sac. Congregatio, non est sublata Capitularibus facultas *sese invicem substituendi, dummodo substituens & substitutus eidem servitio adscripti non sint*. Cavendum est tamen, ne nimis frequentes sint istæ substitutiones. Non possunt uti 113 hac facultate illi Canonici, qui extra civitatem vel suburbia consistunt. Nec ea uti potest nisi Canonicus, vel Mansionarius, non vero coadjutores eorum, ut ex pluribus Decretis Sac. Congreg. *ibid.* §. 17. 18.

Si Chorus Ecclesiæ efficiatur incommodus; 114 puta hiemali tempore, potest adaptari eidem muneri præstando aliqua Capella ejusdem Ecclesiæ, ut ex decreto Sac. Congr. *ibid.* §. 19.

In ordine ad recitationem Horarum præ- 115 fertur illa sententia, quæ docet, eos, qui horis admiscent jocos, risus, & cachinnos &c. & confabulationes in choro, reos esse peccatis gravis, & ad restitutionem teneri, *ibidem* §. 25.

In Decretali *Dolentes, de celebrat. Missar.* 116 pœna in eos, qui hæc similia agunt, suspensio indicitur; hæc tamen suspensio est ferendæ, non latæ sententiæ, ut explicavit Honorius III. *in cap.* 3. *de vita & honest. Clericor.* inserto in quinta compilatione Decretalium edita a Cironio; *ibid.* §. 29.

Mos non mulctandi Canonicos, nisi cum 117 supervenerint in Choro post absolutum primum nocturnum cum lectionibus, vel post sex priores psalmos in matutinis de feria, etiamsi consuetudo adsit, reprobatur a S. Congregatione Concilii in *Interamnen. Visitationis die* 24. *Maii* 1674. *ibid.* §. 23.

Missa Conventualis, quamquam non veniat 118 nomine Horarum Canonicarum, venit tamen nomine Divini Officii, quare si Cathedralis & Collegiatarum Canonici tenentur ad quotidianum Officium divinum, tenentur etiam ad quotidianam celebrationem ejusdem Missæ; *Ibid.* §. 11.

Immemorabilis consuetudo non excusat Ca- 119 nonicos Cathedralium, & Collegiatarum insignium a residentia; bene tamen in Collegiatis non insignibus, & ruralibus, in quibus adeo tenues sunt redditus, ut Canonici aliunde non habentes, unde vivant non habent; *ibid.* §. 2. ex Decreto S. Congreg.

Absentia a Choro per tres menses non in- 120 telligitur permissa a Tridentino, si Ecclesiæ Constitutiones servitium totius anni absque ulla intermissione requirant; qua in re nulla contraria consuetudo, etiam immemorabilis admittitur, ut censuit S. Congreg. in suo Decreto; *ibid.* §. 34.

Ad vacationem trium mensium concessam 121 a Tridentino non requiritur licentia Episcopi, si tamen intra diœcesim consistant; requiritur au-

autem vicissim, si se ab illa absentent; petita tamen non debet ab Episcopo negari; ita ex Decretis Sac. Congreg. *ibid.* §. 36.

122 Canonici vigore trimestris a Concilio Trident. sibi concessi non possunt simul abesse a Choro ultra tertiam partem uno & eodem tempore, nec vacationem hanc obtinere possunt tempore Quadragesimæ, & Adventus, & in Festis solemnioribus. Ita ex Decreto Sac. Congreg. *ibid.* §. 34.

123 Pro absentibus habentur qui absunt ab Ecclesiæ servitio tot vicibus, ut præscripta quantitas trium mensium annuo spatio superetur. Hinc Sacra Congregatio decidit plusquam trimestrem valere, ut censeantur absentes; nec approbavit illos, qui calculum conficiebant ab hora ad horam, & non a die in diem; ita ex Decreto Sac. Congreg. *ibid.* §. 32, 33.

124 Absentes a servitio tempore vacationis non lucrantur distributiones quotidianas, nisi concessæ sint illis a Constitutionibus confirmatis a SS. Pontificibus ante Concilium Trident. Ita ex Decreto S. Congreg. *ibid.*

125 Canonici, qui abfuerint ultra trimestre, non sunt citandi ut veniant ad servitium Ecclesiæ, qua in re differunt a Curatis non residentibus, qui ex Concilii præscripto citandi, vel admonendi sunt, ut contra illos procedatur. Vocandi sunt igitur Canonici, ut deducant causam cur non debeant privari medietate, sive omnibus fructibus juxta præscriptum Sac. Cong. Concilii; Ita ex Decreto S. Congr. *ibid.* §. 37.

126 Porro ut tunc procedatur ad privationem Canonicatus, præcedere debet trium annorum absentia, tum expediendæ sunt tres citationes contra absentem, qui dein expectandus est per sex menses, iisque elapsis, si non compareat, ad sententiam privationis procedatur. Ita ex Decretis Sac. Congreg. *ibid.*

127 Attamen intra hoc triennium expectationis procedi potest ad suspensionem delinquentis, juxta dispositionem *cap. ex tua, de Cleric. non resid.* Quod etiam fieri potest inchoata jam via procedendi a Concilio præscripta; attamen tunc pergendum non est ad sententiam privationis; Ita ex Decreto S. Congr. *ibid.* §. 38.

128 Alia ad rem vide verb. *Distributiones.*

Additiones ex aliena manu.

129 Residentia Canonicorum Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum, non debet amplius regulari a statutis, & consuetudinibus earumdem Ecclesiarum, sed a Concilio Tridentino *sess.* 24. *cap.* 2. *de Reformat.* quod injungendo Canonicis onus residentiæ, contrariis omnibus consuetudinibus, & statutis derogavit, ut aliis cumulatis firmavit Rota *in Monasterien. Parochialis* 16. *Februarii* 1748. §. 6. *coram Illustrissimo Migazzi*, & 28. *Junii ejusdem anni* 1748. §. 13. *coram bon. mem. Lana.*

At non omittendum est, Summum Pontificem Benedictum XIV. *Institut. Eccles.* 107. *in principio num.* 2. referre Pontificium hoc decretum consilio Sac. Congreg. Concilii Interpretis editum: *Sanctissimus Dominus etiam ex sententia* Sac. Congreg. Concilii *declaravit immemorabilem consuetudinem non excusare a residentia in Ecclesiis Cathedralibus*, & *Collegiatis insignibus. In Collegiatis autem non insignibus posse excusare, dum tamen sint rurales, prorsus destitutæ*, & *in quibus numquam antea supra hominum memoriam solitum esset residere, aut quæ adeo tenuis reditus essent, ut Canonicos aliunde non habentes unde vivant alere non possent.* 130

Quæstionis est, an Canonici, qui spatio plurium annorum, decem scilicet, viginti, triginta &c. non resederunt, puniri queant privatione Canonicatuum non servato ordine præscripto a Concilio Tridentino *cap.* 12. *sess.* 24. *de Reform.* de quo Auctor *num.* 23.? Negavit Rota *in Tuder. Servitiorum super privatione* 17. *Aprilis* 1751. §. 3. *coram bon. mem. Amadeo.* 131

De servitio, quod Canonici præstare debent Choro, tum de aliis, quæ agit hic Auctor, consule pro re nata mox dictum Summum Pontificem Bened. XIV. *d. Instit. Eccles.* 107. *a* §. 1. *ad finem.* 132

Articulus VI.

Canonici, quoad associationem, & assistentiam debitam Episcopo.

Canonici tenentur in eorum Habitu Canonicali accedere ad Domum Episcopi & illum associare ad Ecclesiam celebraturum, vel Divina Officia auditurum cum Cappa accedentem, & finito Officio in reditu associare; Cæremonial. Episcop. *cap.* 15. ibi: *Cum Episcopus rei Divinæ peragendæ caussa ad Ecclesiam venturus erit, sive ipsemet celebraturus sit, sive alter, debent Canonici omnes in eorum Ecclesiastico*, & *Canonicali habitu appropinquante hora ad illum accedere, eumdemque Cappa indutum ex aula, sive camera, quam ad hoc destina-* 1

*ſtinavit ad Eccleſiam progredientem comitari, &
deducere;* & paulo inferius; *In redeundo idem
ordo ſervetur.* Et ſic etiam cenſuit Sac. Congr.
Rit. *in Raguſina* 8. *Martii* 1617. *& in Tar-
viſina* 10. *Januarii* 1719. *& in Piſauriens* 22.
2 *Martii* 1653. Et ad hoc tenentur, non ſolum
ex urbanitate, ſed ex debito; Sacra Rit. Con-
3 greg. *in Salamantina* 16. *Julii* 1605. Etiamſi
Domus non ſit contigua Eccleſiæ, dummodo
non multum diſtet; Ead. Sacra Congr. Rit.
in Oſcen. 16. *Maii* 1601. *& in Conimbrien.* 6.
4 *Julii* 1681. Etiamſi diſtet per ſpatium 60. paſ-
ſuum, qui habetur pro modico ſpatio; Ead.
Sacra Congreg. *in Theatina* 14. *Decembr.* 1602.
5 *& in Tifernaten.* 5. *Julii* 1603. Etiamſi diſtet
per ſpatium 110. paſſuum; Ead. Sac. Congr.
6 *in Elven.* 10. *Januar.* 1604. Etiamſi diſtet per
ſpatium 160. paſſuum; Ead. Sacra Congr. *in*
7 *Tarracinen.* 20. *Aug.* 1622. Immo Canonici te-
nentur accedere ad Palatium Epiſcopi ad effe-
ctum eumdem aſſociandi ad Eccleſiam non ob-
ſtante diſtantia Cathedralis 200. & ultra paſ-
ſuum; Sac. Rit. Congr. *in Turritana* 26. *April.*
1704. *ad* 6. ut refert Monacell. *tom.* 4. *in ſup-
8 plement. ad tertium tom. n.* 193. Si vero Pala-
tium Epiſcopi ſit longe diſtans, debet aſſocia-
ri ex aliquo loco ad hoc deputato prope Ec-
cleſiam, vel Eccleſiæ ipſius atrio, aut ſcalis
vicino; Eadem Sacra Congr. *in d. Oſcenſ.* 16.
9 *Maii* 1601. Ut Canonici in debita aſſociatione
Epiſcopi deeſſe non poſſint, & Officia Divi-
na non turbentur, debet Epiſcopus certam ho-
ram ſui adventus tempore congruo ſtatuere,
& ſignificare; Sacra Congr. Rit. *in Alboren.*
& Oſcen. 16. *Maii* 1601. *& in Placentina*
Compoſtellæ 4. *Julii* 1615. *in reſp. ad primum*
10 *dubium*. Et determinata, ac ſtabilita cum
Epiſcopo certa hora Officii, ſi dato ultimo ſi-
gno Campanæ, non veniat Epiſcopus, poſſunt
Canonici inchoare Officium, etiam non ex-
pectato Epiſcopo; Eadem Congreg. *in d. Pla-
centina in reſp. ad quintum dubium, & in Sa-
11 lamantina* 16. *Julii* 1605. Si Epiſcopus poſt in-
choatum Officium ad Eccleſiam deſcendat,
tunc ſatis erit, ſi quatuor, vel quinque Cano-
nici obviam eant, & major pars Canonico-
rum in Choro remaneat; Ead. Sac. Congr. *in*
12 *d. Placentina in reſp. ad primum dubium*. Vel
ſaltem duo ex Canonicis tenentur ex Choro di-
ſcedere, & obviam ire Epiſcopo porrigentes
Aſperſorium, ut ead. Sac. Congr. cenſuit *in*
Lunen. Sarzan. 3. *Martii* 1633. his verbis:
Sac. Congr. Rit. *cenſuit, quod Epiſcopo venien-
ti ad Eccleſiam, dum in Choro a Canonicis re-
citantur Horæ Canonicæ, ſaltem duo ex Canoni-
cis teneantur a Choro diſcedere, & obviam ire
porrigentes Aſperſorium.* Et idem ſi Epiſcopus 13
venit eo tempore, quo poſt decantatum Evan-
gelium concio inchoatur; Eadem Sac. Congr.
in d. Placentina in reſp. ad ſecundum dubium.
Quod ſi finita concione, velit Domum redire, 14
nec pariter Canonici omnes debent deſerere
Miſſam, ſed tantum tres, vel quatuor Epiſco-
pum uſque ad portam comitentur, & ſtatim
redeant; Ead. Congreg. *in d. Placentina in
reſp. ad tertium dubium*. Sed ſi poſt finitam 15
Miſſam velit diſcedere, nec expectare, quod
Hora ſexta recitetur, quæ de conſuetudine Ec-
cleſiæ immediate finita Miſſa cantari ſolet.
Canonici omnes ſaltem uſque ad portam Ec-
cleſiæ comitentur; Ead. Congr. *in Placentina
in reſp. ad quartum dubium*. Si vero diſcedat 16
perſolutis Divinis Officiis, tenentur illum aſ-
ſociare uſque extra portam Eccleſiæ, vel uſque
ad primum atrium Domus Epiſcopii, quando
Domus eſt contigua Eccleſiæ; Ead. Sacra Congr.
*in d. Placent. in reſp. ad ſextum dubium; &
in Piſaurien.* 13. *Sept.* 1646. Epiſcopum aſſo- 17
ciare, uti ſupra, tenentur etiam Dignitates,
licet Cæremoniale tantum Canonicos expri-
mat; S. C. R. *in Peruſina* 21. *Aug.* 1601.
Canonici, & Dignitates non tenentur aſſo- 18
ciare, & reaſſociare Epiſcopum toties, quo-
ties accedit ad Eccleſiam, & ab illa recedit,
ſed ſolum in ſolemnioribus diebus, quibus cum
Cappa ad celebrandum, aut ad aſſiſtendum Di-
vinis Officiis, vel ad Pontificalia exercenda
accedit; Sac. Rit. Congr. *in Peruſina* 26. *Nov.*
1611. *& in d. Placentina in reſp. ad primum
dubium*. In cæteris vero diebus, quibus Epi- 19
ſcopus privatæ ſine Cappa, vel ex alia cauſſa
ad Eccleſiam accedere voluerit, non tenentur,
niſi ex voluntate, & urbanitate hæc obſequia
ei præſtare, & ſatis eſt ſi aliqui ex Canoni-
cis, & Dignitatibus ad oſtium Eccleſiæ accur-
rant, cui dignior Aſperſorium cum aqua bene-
dicta miniſtrare debet, & abeuntem ſimiliter
uſque ad oſtium comitentur; Ead. Sacra Rit.
Congr. *in d. Peruſina* 20. *Decemb.* 1601. *Brun-
duſina* 2. *Martii* 1603. *Aſculana* 16. *Decembr.*
1606. *Ripana* 24. *Octobr.* 1609. *Sarzanen.* 12.
Mart. 1618. *Tarviſina* 19. *Januar.* 1619. *Sar-
nenſ.* 30. *Mart.* 1619. *Limana in Indiis* 29.
Maii 1621. Si autem extet conſuetudo, quod 20
Canonici ſoleant aſſociare Epiſcopum a Cubi-
culo, ſeu a Camera deputata, quoties cum
Cappa accedit ad Eccleſiam ut celebret, &
Divinis Officiis aſſiſtat etiam in Dominicis die-
bus, & aliis Feſtivitatibus per annum, talis
conſuetudo ſervanda eſt; Sac. Congr. Rit. *in*

Ri-

21 *Ripana* 30. *Jan.* 1610. Immo Canonici tenentur Episcopum associare, & reducere, etiamsi Cappa non utatur, quando pro loci, aut Provinciæ consuetudine, aut alias, Cappa uti non solet, aut ejus loco alium habitum ferre solet; Sac. Congr. Rit. *in Elboren.* 8. *Mart.* 1600.
22 Canonici omnes non tenentur associare Episcopum ab eo Altari, in quo Missam planam celebravit, ad Sedem Episcopalem, si voluerit Missæ Conventuali assistere; Sacra Congr. *in*
23 *Typhernaten.* 5. *Jul.* 1603. Canonici non tenentur, nisi ex urbanitate associare Episcopum venientem ad Cameram Capitularem; Sacra
24 Congr. Rit. *in Salamant.* 16. *Jul.* 1605. Canonici & Dignitates associantes per Civitatem eorum Episcopum Cardinalem non collegialiter, nec cum habitu Canonicali, debent illum anteire, non autem sequi; Sacra Congr. Rit.
25 *in Patavien.* 4. *Jul.* 1626. Canonici omnes non tenentur ire obviam Episcopo Suffraganeo venienti ad Ecclesiam, ad celebrandum nomine Episcopi proprii usque ad cubiculum, sicuti tenentur ire obviam Episcopo proprio, sed satis est, ut Suffraganeo aliqui Canonici obviam procedant usque ad portam Ecclesiæ; Sac. Congreg. Rit. *in Bracharen.* 1. *Septembr.*
26 1607. Si Suffraganeus de licentia Episcopi deferat Cappam, tenentur duo Canonici ire usque ad ostium Ecclesiæ; Et Dignior porrigat ei Aspersorium, quo Suffraganeus seipsum tantum aspergat, & pariter eum associent in reditu usque ad eumdem locum; Sac. Congr. Rit. *in Veliterna* 6. *Septemb.* 1698. *in responsione ad primum dubium*.

27 Assistentia a Canonicis & Dignitatibus debita Episcopo facienda est secundum Cæremoniale Roman. Sac. Cong. Rit. *in una Visen.* 31. *Jun.* 1605. *in una Alexandrina* 15. *Mart.* 1607. *&*
28 *in Mexicana* 4. *April.* 1620. Et hujus Cæremonialis dispositionem tenetur Episcopus omnino observari facere in Cathedralibus, & in aliis Ecclesiis suæ Diœcesis; Ead. Sac. Congr.
29 *in Angrens.* 15. *Decemb.* 1632. Nisi tamen adsit laudabilis, & immemorabilis consuetudo in contrarium, ut *in Salernitana* 16. *Jul.* 1605.
30 Quia Cæremoniale non tollit immemorabiles, & laudabiles consuetudines, sed abusus; Ead. Sacra Congr. *in Salamantina* 20. *Januar.* 1604. *Cæsaraugustana* 10. *April.* 1605. *Mantuana* 19. *Jun.* 1604. *Tornacensi* 26. *Januar.* 1612. *Brundusina* 17. *Septemb.* 1623. *Forolivien.* 4. *April.*
31 1615. *Hydruntina* 30. *Januar.* 1616. Unde Canonici, Dignitates, & Portionarii tenentur assistere Episcopo solemniter celebranti, aut alia Pontificalia exercenti; Conc. Trid. *sess.* 24. *de Reform. cap.* 12. *vers. & Episcopo Celebranti*. Et sic Episcopo celebranti assistere tenentur 32
prima Dignitas, & duæ aliæ Dignitates, vel Canonici præter Diaconum, & Subdiaconum Ministros, qui cantant Evangelium, & Epistolam; Sacra Congr. Rit. *in una Lucensi de anno*
1609. Assistere enim Episcopo debent Digniores, & honoratiores; Ead. Sac. Congreg. *in Calaguritana* 1. *Jul.* 1601. Et per hoc a prima 33 34
Dignitate seu Digniore in Ordine Sacerdotali constituto, assistentia cum Pluviali Episcopo celebranti facienda est; Ead. Sac. Congr. *in Reatina* 10. *Jan.* 1609. *& in Vercellensi* 7. *Aug.*
1610. Et talis prima Dignitas, seu Dignior in casu, quo recuset, sic Episcopo assistere, cogendus est pœnis & Censuris Ecclesiasticis; Eadem S. Congreg. *in d. Reatina* 10. *Jan.* 1609. 35
& 28. *Maii* 1616. Prima Dignitas debet assistere Episcopo celebranti licet sit unica, & ad assistendum potest cogi sub eisdem pœnis, & Censuris; Eadem Sac. Congreg. *in Calagurit.* 36
12. *Decemb.* 1620. Archidiaconus non potest assistere Episcopo in habitu Prælatitio non Chorali, licet sit Protonotarius; Eadem Congreg. 37
6. *Martii* 1610. Consuetudo ut Dignitates, & Canonici Mitram, Gremiale, & Thuribulum, ac simile ministrent Episcopo, servanda est; Eadem Sacra Congreg. *in Lamac.* 5. *Julii* 38
1603. Assistentia duorum Canonicorum semper convenit Episcodo loci Ordinario, tantum, sive celebret, sive Divinis assistat, maxime quando est paratus; Eadem Congr. *in Æsina* 30. *Aug.* 1602. *in Saonen.* 21. *Aug.* 1604. *in Granat.* 10. *Maii* 1608. *& in Cæsaraugustana* 39
9. *Maii* 1696. Et hi duo Canonici assistentes debent eligi ex numero Diaconorum, quando præbendæ sunt distinctæ; Eadem Sac. Congr. *in Nolana* 13. *Maii* 1603. *& in Placentina Provinciæ Compostellanæ* 15. *Maii* 1607. *in respon. ad septimum dub.* Canonici duo Diaconi assistentes, & non Presbyter assistens, debet elevare fimbrias Pluvialis hinc inde, dum Episcopus progreditur, & thurificat Altare; Eadem Congr. *in d. Placent. in resp. ad septimum dub.* 40 41
Canonici iidem assistere debent Episcopo, quando facit Ordinationes, tam si faciat cum Missa solemni, quam si faciat cum Missa privata; Ead. S. Cong. *in d. Placentina in resp. ad* 2. *dubium*. Canonici Diaconi non debent hinc inde assistere Episcopo, dum is accedit ad Ecclesiam, nisi quando est paratus cum Pluviali, & Mitra; Ead. Congr. *in Æsina* 2. *Aug.* 1602. 42 43
Canonici, qui assistunt Episcopo cum Cappa, non tenentur ei ponere, & deponere birretum, sicut tenentur ei ponere, & deponere Mi- 44

Mitram, sed debet Episcopus sibi de per se extrahere; Eadem Sac. Congr. *in Sarnen.* 21. *Aug.* 1604. *in Lauden.* 4. *April.* 1602. *in Thelesina* 22. *Decemb.* 1629. *& in Isernien.* 21. *Augusti* 1632.
45 Canonici tenentur, & cogi possunt ab Episcopo, ut sibi ministrent, & inserviant non modo in Cathedrali, verum etiam in quibuscumque Civitatis Ecclesiis, ad quas ad publicas, vel solemnes Episcopales functiones exercendas Episcopum ire contigerit; non tamen extra Civitatem; Ead. S. Congr. *in Typhernaten.* 5. *Julii* 1603. *in Salamantina* 10. *Januar.* 1604. *in Granaten.* 9. *Maii* 1606. *in Elboren.* 7.
46 *Julii* 1612. Dummodo in Cathedrali numerus sufficiens Canonicorum, & Ministrorum remaneat, & Officium, & Servitium Chori non deseratur; Ead. Sac. Congr. *in Lamacen.* 17. *Mar-*
47 *tii* 1607. *& in d. Elboren.* 7. *Julii* 1612. Non tamen possunt Canonici cogi ad assistendum Episcopo, si accesserit ad alias Ecclesias ad celebrandum private; Ead. Sac. Congr. *in Ty-*
48 *phernaten.* 5. *Julii* 1603. Immo neque tenentur Canonici Episcopo assistere Missam private celebranti in ipsa Cathedrali, ut decisum fuisse a Sacra Congregat. refert Scipio de Rubeis *in aphorism. Episcop. verb. Assistentia n.* 2.
49 Barbosa *de Canon. cap.* 33. *num.* 12. Et quatenus Episcopo in Missis privatis inserviant, non gaudent Distributionibus, ut censuit Sac.
50 Cong. Conc. *sub die* 17. *Maii* 1618. Si tamen ex consuetudine Ecclesiæ assistere tenerentur, talis consuetudo esset observanda, & Canonici assistentes non amitterent Distributiones quotidianas, ut censuit Sac. Rit. Congr. *in Lamacensi*
51 25. *April.* 1608. Canonici Cathedralis, si adsint, debent inservire Episcopo Pontificalia exercenti extra Cathedralem, & non alii inferiores, cum enim pro parte Capituli Cathedralis Isernien. narratum fuisset Episcopum exercentem Pontificalia extra Cathedralem adhibere inservientes Presbyteros simplices, neglectis Canonicis Cathedralis, & petitum declarari an conveniat, Eadem Sacra Rituum Congreg. *sub die* 2. *Augusti* 1631. respondit, *non convenire, sed Canonicos Cathedralis in casu proposito inservire debere etiam extra Cathe-*
52 *dralem, & non alios inferiores.* Immo ad Dignitates, & Canonicos Cathedralis, si adsint, pertinet assistere Episcopo Pontificaliter celebranti, etiam in Ecclesia Collegiata, vel Parochiali, non autem ad Canonicos Collegiatæ, vel Presbyteros Parochialium, etiamsi numerus alioquin sufficiens sit Presbyterorum; Eadem Cong. Rit. *in Calaguritana* 1. *Jul.* 1601. *in Bononien.* 20. *April.* 1602. *& in Brundusina* 15. *Jul.* 1617. Et hoc procedit etiam quan- 53
do Episcopus celebrat, aut Missæ, seu Vesperis solemnibus quacumque ex caussa interest in Ecclesiis exemptis, & Sedi Apostolicæ immediate subjectis intra fines tamen suæ Diœcesis existentibus, quia potest ibi sibi assumere suos Canonicos, & ibi habere cum eis circulum ad Gloriam, & ad ipsum pertinet Confessionem facere cum Sacerdote, incensum ponere, & benedicere, ac Benedictionem post Vesperas, & post Missam dare; S. Rit. Congr. *in Alexandrina S. Petri in Borgolio* 7. *Febr.* 1604. Vide tamen verb. *Assistentia n.* 25.

Canonici tenentur assistere Suffraganeo, 54
quando nomine proprii Episcopi functiones Episcopales exercet; Eadem Sacra Congregat. Rituum *in Bracharen.* 21. *Februarii* 1604. Ea- 55
dem enim obsequia præstanda sunt Episcopo Delegato, quæ præstari debent Deleganti; Eadem Sacra Congregat. *in dict. Bracharen.* 20. *Martii* 1604. Canonicorum duo- 56
rum assistentiam habere non debet Episcopus Suffraganeus ultra Diaconum, & Subdiaconum, qui sunt cantaturi Evangelium, & Epistolam, sicut haberet proprius Episcopus; Sacra Congregat. Rituum *in Bracharen.* 1. *Septembris* 1607. Si tamen consuetudo antiqua 57
id permitteret, esset observanda, ut Suffraganeus haberet assistentiam aliorum duorum Canonicorum præter Diaconum, & Subdiaconum; Eadem Sacra Congreg. *in Tarraconen.* 7. *Julii* 1612. Canonici, & Dignitates 58
omnes non debent assistere parati, quando Episcopus Suffraganeus solemniter celebrat, sed in habitu ordinario, sicut & quando facit Ordinationes, Consecrationes, & alias similes functiones pro Ordinario, quo casu, illi tantum debent accipere paramenta, qui sunt necessarii in ministerio; Eadem Sacra Congreg. *in Bracharen.* 1. *Septemb.* 1607. Canonici Dia- 59
coni assistentes non tenentur, immo non debent inservire Archiepiscopo de Bugia, seu Candela, sed ea administranda est per Capellanum, & non possunt cogi Canonici ad inserviendum Archiepiscopo in Missis privatis præter consuetudinem; Eadem Sacra Congr. *in Ragusina* 16. *Martii* 1659. Canonici autem, 60
seu Dignitates, qui assistunt, juxta consuetudinem Ecclesiæ Archiepiscopo, vel Episcopo privatim celebranti in Ecclesia Cathedrali, non amittunt Distributiones quotidianas; Eadem Sacra Congr. *in Lamacen.* 8. *April.* 1607.
Canonici enim, & Dignitates, dum sunt in 61

debita assistentia apud Episcopum, intelliguntur præsentes in Choro, tam in Ecclesia Cathedrali, quam in alia Ecclesia; Eadem Sacra Congregatio *in Cameracen.* 15. *Martii* 1608.

62 Circa assistentiam faciendam a Canonicis Episcopo conciones habenti, fuerunt resoluta varia dubia a particulari Congregatione deputata a Clemente XI. *de anno* 1708. *in Casalensi, ut tom.* 3. *comment. ad Constit. I.* Nicolai III. *n.* 18. refert Eminentissimus Petra, qui fuit Secretarius talis specialis Congregationis, ut fatetur ipse ad Constitut. 1. Urbani IV. *num.* 16. Dubia igitur, & resolutiones sunt, ut sequitur. Vigesimo septimo. An, & qualis assistentia debeatur per Canonicos Episcopo concionanti, tam in Missis solemnibus, quam extra, & tam in Sede Episcopali, quam in Ambone, tam cum Pluviali, quam cum Mozzetta, & Cappa magna. Vigesimo octavo. An, & quibus casibus prædictis, liceat Episcopo dare solemnem benedictionem prævia solemni Confessione. Die 1. Aprilis 1708. Censuit ad Vigesimum septimum Episcopo concionanti Pontificaliter intra Missarum solemnia servandum Concilium Provinciale; concionante vero cum Mozzetta seu Cappa servandum Decretum S. Congr. Rituum die 19..... 1643. tenoris videlicet. *Dubium*; Quæsitum fuit, an Episcopo Prædicanti in Ecclesia Cathedrali in Ambone, ubi Prædicatores Ordinarii prædicare consueverunt, sine Baldachino, & in habitu Mozzettæ, & stolæ debeatur assistentia a Canonicis & Dignitatibus? Sacra Congregatio respondit: In casu proposito assistentiam non deberi ei, nisi quando cum Pluviali, & Mitra ad præscriptum Cæremonialis Episcoporum voluerit prædicare. Ad Vigesimum octavum censuit. In casu, quo Episcopus concionatur Pontificaliter inter Missarum solemnia, servandum esse Cæremoniale, & in reliquis ex deductis Negative; & proposito die 16. Maii dicti anni eodem dubio Vigesimo septimo, An sit standum, vel recedendum a decisis? censuit quo ad primam, & secundam partem in decisis; quo ad tertiam concionante Episcopo cum Cappa, & Stola servandum rursus esse Concilium Provinciale; concionante vero cum Mozzetta, servandam esse resolutionem Sacræ Congregationis Rituum.

Supplementa Auctoris.

63 Pro intelligentia assistentiæ debitæ Episcopo attendenda est resolutio data ad sequentia dubia a Sacra Congregatione Concil. *in Licien. die* 17. *Augusti* 1641. ibi. Primo, An Decretum Sacri Concilii *cap.* 12. *sess.* 24. *de Reformatione* locum habeat, dum Episcopus in sua Ecclesia Cathedrali assistit cum Cappa Missæ, & Divinis Officiis diebus Dominicis, & festivis, etiam non solemnibus, & in diebus ferialibus Quadragesimæ?

Secundo, an locum habeat, quando Episcopus in aliis Ecclesiis sibi subjectis, in Civitate existentibus, Pontificaliter celebrat, vel paratus assistit cum Pluviali, & Mitra, aut cum Cappa Divinis Officiis, & Missæ solemni, vel alia Pontificalia exercet, tam occasione alicujus Sancti, qui in ipsis Ecclesiis solemnizatur, quam alia occasione, si numerus sufficiens Canonicorum, & Ministrorum, in Ecclesia Cathedrali remaneat?

Tertio, an habeat locum, cum Episcopus cum Cappa in Ecclesia Cathedrali assistit Concioni, quæ solita est haberi post Missam Conventualem diebus Quadragesimæ, & etiam aliis intra annum?

Quarto, an similiter habeat locum, quando Episcopus intervenit cum Cappa Concioni, quæ habetur in aliis Ecclesiis Civitatis etiam exemptis diebus festivis, vel ferialibus Quadragesimæ, & intra annum aut si saltem duo ex iis compelli possint ad sibi assistendum hinc inde a sua Sede, & si isti duo debeant esse digniores, dummodo non sint legitime impediti, seu illi qui solent assistere in Ecclesia Cathedrali, vel omnes per turnum alternis vicibus?

Sacra &c. ad primum respondit, Decretum Sacri Concilii *cap.* 12. *vers. Omnes vero, sess.* 24. habere locum.

Ad secundum, & tertium, itidem habere locum.

Ad quartum respondit, locum non habere.

* Fas est Episcopo servitiis suis adjungere saltem geminos Canonicos Cathedralis, seu etiam Collegiatarum, attamen non potest seligere Canonicum, seu dignitatem, neque etiam Coadjutorem. Ita ex pluribus Decretis Sac. Congr. *Instit. Ecclesi.* 107. §. 57. 64

Ex lege Concilii Trident. *sess.* 24. *cap.* 12. possunt cogi Canonici *Episcopo celebranti vel alia Pontificalia exercenti assistere & inservire.* Porro ex Decretis Sac. Congregationis dicimus Episcopo in Cathedrali celebranti in Pontificalibus inservire teneri omnes, iis exceptis, qui legitimis vacationibus absunt. Tenentur vero etiam præstare illi munus Subdiaconi, quod verum est etiamsi Episcopus celebret, seu Ordines ministret extra Cathedralem, intra 65

tra

tra Diœcesim, & suburbia; tenentur enim etiam tunc præstare munus Diaconi, Subdiaconi, Presbyteri assistentis, & illorum Canonicorum, qui Episcopo Ordines ministranti cum Archidiacono adsunt. Ita ex pluribus Decretis Sac. Cong. *ib.* §. 60.

66 Porro hæc assistentia locum habet etiam cum Episcopus in sua Cathedrali præsens est Missæ, & divinis Officiis diebus Dominicis, & Festis etiam non solemnibus, & in diebus ferialibus Quadragesimæ. Quod verum est etiam, quando Episcopus in aliis Ecclesiis Civitatis Pontificaliter celebrat, vel paratus assistit cum Pluviali & Mitra, aut cum Cappa divinis officiis, & Missæ solemni aut alia Pontificalia exercet, si tamen numerus sufficiens Canonicorum & ministrorum in Ecclesia Cathedrali remaneat. Hæc valent etiam, dum Episcopus in Cathedrali adest concioni diebus Quadragesimæ, & aliis intra annum; non vero si cum cappa assistit concioni, quæ habetur in aliis Ecclesiis Civitatis, etiam exemptis, *ib.*

Additiones ex aliena manu.

67 Ad plenam cognitionem materiæ, de qua agit hoc in Articulo Auctor, valde conducit referre dubia in Sac. Congreg. Rituum proposita ad instantiam Archiepiscopi, tum Capituli Hispalensis, resolutionesque ab ea datas, quas non Urbanus VIII. ut per errorem asseruit Scarfantonius ad Ceccoper. *in animadvers. ad lib.* 4. *tit.* 7. *num.* 26. sed Clemens VIII. confirmavit die 17. Junii 1592.

Primum dubium est: An quando Archiepiscopus solemniter celebrat, vel alia Pontificalia munia exercet, compellere possit Dignitates, Canonicos, & universum Capitulum Ecclesiæ Metropolitanæ, ut sibi assistant?

Secundum: Quod sic, quonam ritu, & a quibus interveniendum erit?

Tertium: An quando contigerit, ut Missa per eumdem Archiepiscopum solemniter celebranda, vel aliæ functiones Pontificales sint exercendæ extra Metropolitanam in alia Ecclesia ejusdem Civitatis, vel suburbiorum, possit similiter compellere complures, ut sibi inserviant, & assistant, etiamsi ipsa Ecclesia esset Collegiata, & in ea Dignitates, & Canonici existerent?

Quartum: An Dignitates, Canonici, Capitulum teneantur Archiepiscopum accedentem ad Ecclesiam diebus festis cappa indutum comitari, & ex quo loco?

Quintum; An etiam in reditu debeant eum reducere, & ad quem locum?

Sextum: An si privatim ad Ecclesiam venerit, sit ei obviam eundum, rediens sit reducendus, & quomodo?

Septimum: An decens sit Archiepiscopum cum cappa incedentem, unam, aut duas Dignitates ad latus suum admittere?

Octavum: An Archiepiscopo in Ecclesiam intranti prima ex cæteris præstantior Dignitas debeat offerre aspersorium?

Nonum: An primam, & præstantiorem Dignitatem in ordine sacerdotali obtinens teneatur pluviali indutus assistere, & servire de libro Archiepiscopo solemniter celebranti, sive alias Pontificales functiones exercenti?

Decimum: Quinam diaconali habitu induti debeant assistere, elevare fimbrias, imponere & deponere mitram, & qui Evangelium, & Epistolam cantare teneantur, & debeant?

Ad primum, & secundum respondit Sac. Congr. posse Archiepiscopum de decreto S. Concilii Tridentini cap. 12. sess. 24. de reformat. supradictos compellere, ut sibi assistant, & inserviant. Modus autem assistendi, & inserviendi is esse debet, quem Regulæ Pontificalis Romani præscribunt.

Ad tertium, licere Archiepiscopo eosdem compellere, quoties ad alias ejusdem Civitatis, & Suburbiorum Ecclesias accedit ad aliquod speciale munus exercendum. Verum quum honoris & servitii sui causa voluerit ab Ecclesia Metropolitana Dignitates, Canonicos, aliosque Capitulares extrahere, qui sibi solemniter celebranti, vel Pontificalia exercenti assistant, & inserviant, curet, ut par est, ne ipsa Ecclesia Metropolitana ministris omnibus destituatur, debitoque cultu, & officio defraudetur. Accedens vero ad Ecclesias, in quibus aliæ sint Dignitates, & Canonici, curet quoque Dom. Archiepiscopus pro sua prudentia, ut omnes confusionis, & perturbationum occasiones removeantur, & suas Dignitates, & Canonicos Ecclesiæ Metropolitanæ debere omnino præcedere Dignitates, & Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ.

Ad quartum, quintum, & sextum, Dignitates, Canonicos, & Capitulum debere ad cubiculum accedere, ubi Archiepiscopus induitur cappa, & eum ad Ecclesiam venientem debito cum honore comitentur. In reditu debere etiam saltem usque ad ostium domus ipsum Archiepiscopum associare. Eo vero venienti sine cappa nonnullos ex Dignitatibus, & Canonicis ad ostium Ecclesiæ, & in reditu similiter usque ad ostium Ecclesiæ, ipsum comitari debere.

Ad septimum, Archiepiscopum cum Pontificali cappa incedentem, neminem arrogare sibi de-

bere, ut se non vocatum ad ejus latus adjungat. Ipsum vero Archiepiscopum pro sua Dignitate magis decere, ut solus incedat, quam ut ullas Dignitates, & Canonicos, qui sua membra, & subditi sunt, ad latus suum habeat.

Ad octavum, debere primam Dignitatem aspersorium Archiepiscopo offerre; eaque legitime impedita, illud ipsum munus subire debere aliam Dignitatem, aut Personam, quæ dignior ex Capitulo aderit. At in alia Collegiata Ecclesia aspersorium esse porrigendum a Præposito ejusdem Ecclesiæ, vel, quocumque nomine nuncupetur, ab illo, qui in illa digniorem Personam gerit, ut tam Ecclesiæ, quam Personæ porrigenti ea ratione honor tribuatur.

Ad nonum, obtinentem primam Dignitatem in ordine Presbyterali pluviali indutum fungi debere Assistentis munere, qui de libro serviat, naviculam Archiepiscopo in throno assistenti porrigat; eumdemque ibi thurificet. Eo vero legitime impedito, digniorem de Capitulo in ordine etiam presbyterali præsentem, & legitime non impeditum debere in ejus locum succedere.

Ad decimum, Assistendi munus ad Archiepiscopi latera, fimbrias elevandi, imponendi, & deponendi mitram, aliaque in Pontificali descripta agendi, pertinere ad Archidiaconum, & antiquiorem Diaconum, Canonicos ambos Dalmaticis indutos. Quod si Canonicus Diaconus nullus aderit, ultimum Presbyterum Canonicum in Diaconali tamen habitu succedere debere, qui stabit a sinistris Archiepiscopi, & Archidiaconus a dextris, licet ipse Archidiaconus ordine tantum Diaconali fuerit initiatus. Epistolam vero, & Evangelium cantare debere duos Canonicos ex ordine Diaconali, & Subdiaconali, modo in eadem Ecclesia sint distincti inter Canonicos hujusmodi ordines, alioquin duo ex ordine Presbyterali illud munus, per turnum singulos cujuscumque Ordinis, peragere debere. Diaconum autem Evangelii Archiepiscopo ad Altare existenti naviculam ministrare, & eum ibi thurificare debere. Et ita observandum contraria consuetudine non obstante.

Insuper eadem Sac. Cong. nonnullas circa prædictas resolutiones fecit declarationes, videlicet:

Primo: Archiepiscop. ad Ecclesiam cum cappa Pontificali accessurum, ut solemniter celebret, vel ut assistat divinis Officiis, concioni, aut processioni, vel ut aliud quidquam ex Pontificalib. exerceat, curare debere, ut Capit. congruo tempore intimetur hora ejus accessus ad Ecclesiam., ad hoc ut ipsum Capitulum commode ejus occursui se accingere possit. Archiepis. vero convenientem, & congruam horam eligat, v. g. si Missam solemnem in aliquo die festo sit celebraturus, tunc post Primam in choro finitam, antequam Tertia inchoetur, ad Eccles. accedere poterit. Quo casu Dignitates, Canonici, cæterique Capitulares, statim post Primam completam, facto modico intervallo, prodire obviam debent Archiepis. ad ejus cubiculum, eumdemque ad Eccles. venientem deducere, quemadmodum ipsa Sac. C. faciendum esse respondit. Quumque Archiepis. in Ecclesiam venerit, Tertia suo tempore inchoanda erit juxta præscriptum Cæremonialis Romani. Idque omnino faciendum est, non obstante quacumque consuetudine. Quum enim Pastor teneatur ad suam Ecclesiam accedere, ut ex ejus præsentia divinus cultus augmentum, Ecclesiaque ipsa splendorem, & decorem non modicum recipiat, non est ei prabenda occasio, vel non accedendi, ex quo debita cum decentia id facere nequeat, vel indecenter accedendi.

Secundo: Quod quando Archiepiscopus finita Missa, vel aliqua alia hora Canonica, est ab Ecclesia discessurus, tantisper cessandum est a reliquis horis decantandis, quousque Capitulares abeuntem Archiepiscopum reducere possint, ut in omnibus congrua oqedientia Prælato, & Deo debitum obsequium reddatur.

Tertio: Quod si interdum contingat, quod Archiepiscopus, vel processione, vel aliqua hora Canonica nondum finita, abire compellatur ob aliquam sui necessitatem, tunc opus non erit, ut omnes Capitulares cum eo discedant, sed sat erit si quatuor de Capitulo eum domum reducant, itaut processioni, vel divinis Officiis impedimentum, aut perturbationis occasio non præbeatur, quamvis hæc, quæ perraro eveniunt, minime consideranda sint.

Quarto: Ad evitandas perturbationes, & confusiones in diebus, quibus Archiepiscopus divinis Officiis est interfuturus, campana aliquanto citius pulsetur, ut tempore rebus agendis consideratis, cuncta rectius fiant, & horis congruis expleantur.

Quinto: Quod Archiepiscopo accedente ad Chorum cum cappa Pontificali, Capitulares eum associantes, eumdem habitum gestare debeant, quem in ipso Choro deferre solent.

Sexto: Omnes Dignitates, omnesque Capitulares, qui ad Chorum vadunt, teneri omnino Archiepiscopum associare. Qui autem legitimo impedimento detenti dicantur, dispositioni juris communis relinquitur.

Septimo: Tunc dici Archiepiscopum privatim ad Ecclesiam accedere, quum sine cappa Pontificali accedit.

Octa-

Octavo: Nullam Dignitatem, Canonicum, aliamve Personam propria auctoritate, vel vigore cujusvis consuetudinis ad latus Archiepiscopi cappa, vel sacris vestibus induti, accedere debere, nisi ipse ex sua humanitate aliquem vocare velit.

Nono: Quum prima Dignitas Archiepiscopo Ecclesiam introeunti aspersorium porrigere teneatur, ut supra dictum fuit, ipsa prima Dignitas si legitimo aliquo impedimento detenta sit, huic muneri supplere debet prima Dignitas ex iis omnibus, quæ in Ecclesia sunt præsentes. Legitimi autem impedimenti causa non censetur, quod aliquis in Choro sit occupatus, nisi sacris vestibus ad Missam majorem celebrandam sit indutus.

Decimo: Debere quemlibet Capellanum, vel Portionarium Ecclesiæ ad id deputatum Archiepiscopo librum manibus sustinere; primam vero Dignitatem debere ad dexteram Archiepiscopi celebrantis parumper caput supponere ad librum, quem Capellanus, vel Portionarius manibus sustinet, dum in sede eminenti intonat ipse Archiepiscopus hymnum *Gloria in excelsis*, cantat orationem, *Credo*, & *Dominus vobiscum* ad Offertorium. Sed quando Archiepiscopus legit Epistolam, Graduale, & Evangelium, prima Dignitas nil aliud agens stabit loco suo erecta, digito autem indicare debebit legenda in libro, quando Archiepiscopus est ad Altare, neque dedignari debet prima Dignitas, quod his muneribus fungatur, quum maxime honorifica sint, & eadem omnino faciat prior Episcopus Cardinalium, dum assistit Summo Pontifici celebranti.

Undecimo: Primæ Dignitatis assistentis propriam sedem esse scabellum ligneum, quod tamen permittitur depictum, vel aliqua pulcra forma fabricatum, dummodo sit nudum, nullo scilicet panno, vel alia re coopertum, in plano solii ad partem dexteram Archiepiscopi præparatum, atque eo loco, & ordine situm, ut primæ Dignitati assistens ad Altare, & ad faciem Archiepiscopi respicere possit, qui locus dignior reputatur locis Diaconorum ministrantium.

Duodecimo: Quum Archiepiscopus solam concionem auditurus ad Ecclesiam accedit, etiamsi cappa Pontificali indutus eam concionem auditurus sit, non omnes Capitulares, sed aliqui dumtaxat, videlicet saltem duo ex Dignitatibus, & sex ad minus ex Canonicis Archiepiscopum venientem ad Ostium Ecclesiæ recipere, atque ad eumdem usque locum abeuntem reducere debent.

De obsequiis vero debitis Episcopo Suffraganeo, vel Coadjutori ad Ecclesiam accedenti. Vide Scarsanton. ad Ceccoper. *lib.* 2. *tit.* 2. *fere per tot.*

ARTICULUS VII.

Canonici quo ad præcedentiam, & præeminentiam.

Canonicus Ecclesiæ Collegiatæ Urbis Romæ dignior est Canonico Cathedralis alterius Civitatis, etiamsi Cathedralis Capitulum sit exemptum; Sic declaravit Sac. Cong. Conc. *super cap.* 12. *sess.* 24. *de Reformat.* ut refert Monacell. *tom.* 1. *tit.* 2. *formul.* 15. *num.* 1. & Zerola *in praxi Episcop. par.* 2. *verb. Canonici* §. 4. ubi etiam, refert ita in facto fuisse responsum ab eadem Sac. Congr. *de mente Summi Pontificis Episcopo Rossanensi*. Canonici Cathedralis in omnibus, & per omnia sunt præferendi Magistratui Sæculari, quando non est de perpetuis, & majoribus, & Concionator debet ipsos prius salutare quam Magistratum; Sacra Congreg. Rituum *in Tirason.* 3. *Octob.* 1605. *&* *in Capuana*, ubi sequentia dubia fuerunt proposita, & resoluta. Primo: *An Capitulo Ecclesiæ Metropolitanæ debeatur præcedentia super Magistratum sæcularem ejusdem Civitatis in omnibus functionibus Ecclesiasticis?* Secundo: *An Concionator debeat salutare prius Capitulum, vel Magistratum?* Tertio: *An absente Archiepiscopo Magistratus debeat salutari cum titulo Illustrissimi, & Capitulum cum titulo Reverendissimi?* Sac. Congregatio Rituum 23. *Januar.* 1700. respondit: *Ad primum deberi; Ad secundum affirmative; Ad tertium negative in casu proposito.* Et in alia *Vercellensi* 11. *Augusti* 1691. Declaravit, quod Concionator debet prius salutare Canonicos quam Gubernatorem Civitatis. Canonici Cathedralis thurificandi sunt ante Magistratum, tam in Ecclesia Cathedrali, quam in aliis, in quibus simul convenerint, ubi talis est consuetudo; Sacra Congreg. Rituum *in Narnien.* 16. *Jun.* 1605. Canonici Cathedralis extra Ecclesiam nullam habent Jurisdictionem incedentes uti singuli, ideo cedere debent habentibus Jurisdictionem, & Civitatem repræsentantibus, præsertim si de Consuetudine in contrarium non constaret; Sac. Congreg. Rit. *in Veronen.* 15. *Mart.* 1594. Canonici Cathedralis omnibus aliis Canonicis præcedunt; *cap. Statuimus, de majoritate, & Obedientia*. Cathedralis enim Ecclesia Collegiatam vincit honore, & superat dignitate; *cap. Venerabili in fine, ubi Gloss. de verb. significatione, cap. cum Canonicis de Cens.* Rota *in Cæsaraugustana Synodi* 13. *Februar.* 1626. *coram Coccino*. Adeoque Canonici Cathe-

thedralis in omnibus functionibus præferendi
sunt Canonicis Collegiatæ, non obstante con-
suetudine in contrarium; Sac. Congr. Rit. *in*
7 *Tusculanen.* 19. *August.* 1619. Etiamsi in om-
nibus actibus in propria Collegiata exercen-
dis; Eadem Sacra Congreg. *in una Fundan.* 2.
8 *Octob.* 1597. Immo Canonici Cathedralis præ-
cedunt Canonicis Collegiatæ etiam in associan-
dis Funeribus Defunctorum propriæ ipsius Col-
legiatæ Parochiæ; Ead. Sac. Congr. Rituum
9 *in Prænestina Cavarum* 18. *Augusti* 1618. Sed
quo ad Funera, & præcedentiam Canonicis de-
bitam in ipsis, melius in Articulo sequenti.
10 Canonici Cathedralis, & Collegiatæ, & alii
Clerici sæculares semper præcedere debent Re-
gularibus, etiam in ipsorum Regularium Ec-
clesiis; Eadem Sac. Congr. Rit. *in Tullen.* 12.
Mart. 1616. *& in Firmana Terræ Victoriæ* 31.
Mart. 1618., & sic statuerat Clemens VIII.
in sua Constit. incip. *Decet Romanum Ponti-
ficem*, *sub die* 10. *Februar.* 1601. & in alia
incip. *Quæ ad removendum*, *sub die* 5. *No-
vemb.* 1603. quas Clementis VIII. Constitutio-
nes observari mandat Gregorius XV. in sua Con-
stitutione incip. *Alias a felicis*, *sub die* 13. *Au-
gusti* 1622. Et de Jure etiam communi Clerici
sæculares præcedere debent Regularibus, ut col-
ligitur *ex cap. Alia causa* 6. *& cap. Legi Epi-*
11 *stolam* 36. *q.* 1. *conf.* 16. Canonici, & Pres-
byteri Ecclesiæ Cathedralis debent præcedere
omnibus Curatis Parochialium Ecclesiarum in
omnibus Processionibus, & functionibus, etiam
in propriis ipsorum Curatorum Ecclesiis; Sac.
Cong. Rit. *in Pisaur.* 23. *Maii* 1603. *& in Su-*
12 *trina* 2. *Augusti* 1603. Etiamsi Curati sint Cot-
ta, & Stola induti; Ead. Sac. Congr. Rituum
in Ripana 30. *Julii* 1616., *& in Viterbien.* 25.
13 *Julii* 1611. Canonici Cathedralis si ob intempe-
riem aeris resideant in alia Ecclesia, Rector
illius debet sedere post Canonicos supra Man-
sionarios & reliquos Presbyteros, & si fuerit
Protonotarius præcedit Canonicis, ut singulis,
non autem capitulariter: Sac. Rit. Cong. *in Con-*
14 *cordien.* 16. *Maii* 1601. Canonicis Cathedralis in
Ecclesia Perochiali dignior locus debetur im-
mediate post Episcopum, & post Canonicos se-
dere debet Rector; Sac. Congr. Rit. *in Turri-*
15 *tana* 14. *Februarii* 1632. Canonici Collegia-
tarum Ecclesiarum præcedere debent omnibus
Rectoribus, Curatis, Plebanis, ac Presbyteris
Ecclesiarum Parochialium in publicis Proces-
sionibus, & functionibus, etiam Synodalibus;
Sac. Rit. Congr. *in Verulen.* 31. *Decemb.* 1613.
& in Senogallien. 23. *Martii* 1619. *&* 4. *Apri-*
16 *lis* 1620. Etiamsi ante erectionem in Collegia-
tam mixtim incederent cum dictis Rectoribus;
Eadem Sac. Congr. *in Syracusana* 20. *Decemb.*
1601. Vel inferiores Ecclesiæ essent antiquiores, 17
& fuissent in quasi possessione præcedendi an-
te erectionem; Eadem Sac. Rongr. *in Iller-
densi Præeminentiarum* 26. *Junii* 1602. ubi sub-
ditur *hoc procedere, etiamsi in erectione adsit Clau-
sula sine præjudicio alicujus*. Canonici tamen, 18
qui sine Cruce suæ Ecclesiæ, & sine interven-
tu Capituli tamquam singuli incedunt, non
habent præcedentiam supra Curatos; Eadem
Sac. Congr. *in Sutrina* 3. *Decembr.* 1603. Ca- 19
nonici capitulariter, & Processionaliter proce-
dentes præferuntur Abbatibus benedictis; Ea-
dem Sac. Congr. *in Valven.* 8. *Julii* 1602. Ca- 20
nonicis, & Dignitatibus extra Ecclesiam præ-
cedere debet Prælatus utriusque Signaturæ Re-
ferendarius; Eadem Sac. Congr. Rit. *in Vero-
nen.* 6. *Junii & 4. Julii* 1626.
Canonicus prius factus debet præcedere aliis 21
post ipsum admissis, etiamsi sint Doctores; Sa-
cra Congr. Rit. *in Mediolan.* 29. *Nov.* 1603.
& in Panormit. 15. *Maii* 1610. Et etiam in
Congregationibus, & ubique Canonici Eccle- 22
siæ Cathedralis, licet non sint Doctores, præ-
ferendi sunt Presbyteris non Canonicis, licet
sint Doctores; Eadem Sacra Congreg. Rit. *in una
Bituntina* 9. *Januarii* 1608. in hæc verba;
*Cum in Congregationibus, quæ fiunt coram Epi-
scopo Bituntino, vel Vicario Generali pro exami-
ne Ordinandorum, admittantur nonnulli Presby-
teri Doctoratus gradu insigniti una cum aliqui-
bus Canonicis, quæsitum fuit in* Sacra Rituum
Congregatione, *quis locum digniorem obtinere
debeat in sedendo, an Presbyter graduatus non
Canonicus, vel potius Canonicus non graduatus?*
Et Sac. Rit. Congr. *respondit Canonicos Cathe-
dralis Ecclesiæ etiam non graduatos præferendos
esse omnibus Presbyteris non Canonicis, etiam
graduatis*. Canonicus Presbyter præcedit Ca- 23
nonico antiquiori non Presbytero; Eadem Sa-
cra Congreg. *in Cabalicen.* 3. *Augusti* 1617.
Canonici vero, quando omnes sunt Presbyteri, 24
præcedunt inter se secundum suam receptio-
nem; Eadem Sacra Congreg. *in Albanensi* 2.
Martii 1602. *in Orten.* 19. *Junii* 1604. *& in
Tropien.* 10. *Decembr.* 1619. Ubi autem Præ- 25
bendæ sunt distinctæ, Canonici provisi de Ca-
nonicatibus Presbyteralibus debent præcedere
Canonicis provisis de Canonicatibus Diacona-
libus, & Subdiaconalibus, licet prius in Ec-
clesia receptis; Eadem Sac. Congreg. Rit. *in
Saonen.* 11. *April. &* 11. *Octob.* 1601. *in Nea-
politana* 23. *Martii* 1602. *in Albingan.* 6. *Se-
ptembris* 1603. *& in Tropien.* 17. *Junii* 1607.
& de-

& deducitur ex *cap. Præcipimus 26. dist. 93.* ibi: *Præcipimus ne Diaconus, quamvis etiam in Dignitate, hoc est in Officio quolibet Ecclesiastico sit, ante Presbyterum sedeat, & cap. Statuimus 15. de Majoritate, & Obedientia*, ibi: *Et qui major est Ordine, etiamsi postea sit rece-*
26 *ptus, potiorem esse volumus*. Et hoc procedit etiam non obstante consuetudine immemorabili in contrarium, ut *in Sutrina pro Collegiata Ecclesia Bracciani, inhærendo Decreto Ecclesiæ Collegiatæ Sanctæ Mariæ ad Martyres de Urbe alias emanato 29. Martii, & 27. Septembr. 1659. in qua fel. rec. Alexander Papa VII. in Congreg. ordinaria coram eodem habita* decrevit Canonicos Sacerdotes, quamvis possessione Canonicatus posteriores, ubi Præbendæ non sunt distinctæ, semper, & ubique præferendos esse Canonicis inferioris Ordinis, etiam possessione Canonicatus anterioribus, non obstante immemorabili consuetudine, quam abusum imprætcriptibilem declaravit *die 30. Julii 1689.* & idem prius declaraverat *in Farfen. pro Collegiata S. Mariæ Terræ Toffia 15. Septembris* 1668.

27 Canonici Ordinis Diaconalis in Minoribus, vel Diaconali Ordine constituti, ubi Præbendæ sunt distinctæ, præcedere debent Canonicis Ordinis Subdiaconalis, quamvis Presbyteris. Cum enim *in Æsina 31. Maii* 1670. quæsitum fuisset, an Canonici Ordinis Diaconalis in Minoribus, vel in Sacro Diaconatus Ordine tantum constituti, debeant præcedere Canonicis Ordinis Subdiaconalis in Presbyteratus Ordine constitutis; Sacra Congr. Rit. eadem die respondit, *Affirmative*; ea ratione, quia ubi Præbendæ sunt distinctæ, attenditur cujus Ordinis sint Canonici seu Coadjutores, non autem attenditur qualitas, seu dignitas persona-
28 rum. Et an præcedentia deberetur Coadjutori Canonici Ordinis Presbyteralis, non adhuc Sacerdoti, sed in Minoribus tantum Ordinibus constituto; *Eadem die* respondit, *Affirma-*
29 *tive*; Et cum in eadem Æsina fuisset quæsitum, An præsente Coadjuto Diacono, & per seipsum inserviente; illius Coadjutor Diaconus debeat in Choro, & functionibus Ecclesiasticis stare post omnes Canonicos ejusdem Ordinis Diaconalis tantum, vel potius post etiam Canonicos Subdiaconos in casu. Sacra Congr. Rit. respondit, *die 4. April.* 1705. *Affirmative, quoad primam partem, negative quo*
30 *ad secundam*. Et in eadem Æsina ad quæsitum, An Coadjutori Canonici Presbyteri in Ecclesia, in qua Præbendæ sunt distinctæ, debeatur præcedentia supra Diaconos, dum pro suo Coadjuto Divinis interest? *Jam ab eadem Sac. Rit. Congregatione fuerat responsum in casu proposito, præcedentiam deberi, die 4. Martii* 1645.

Canonicus Diaconus, qui habet anteriorem 31 possessionem, si postea promoveatur ad Sacerdotium, non recuperat locum præcedentiæ, quam prius cesserat Canonico Presbytero possessione posteriore. Sic in terminis decrevit Sacra Congr. Rit. *in Sutrina 27. Augusti* 1707. *& sic etiam decreverat in una Urbis 3. Augusti* 1602. quia attenditur prioritas Ordinis, & non Canonicatus; Pignatell. *tom. 3. consult. 55. formul. 7. num. 5. & tom. 4. supplem. ad 3. tom. num.* 108. *cum pluribus aliis*. In processioni- 32 bus, quæ fiunt cum interventu Capituli Cathedralis, præcedentia debetur Beneficiatis supra Parochos; Sacra Rit. Congr. *in Taurinen. 2. Octobris* 1683. & licet contrarium decisum reperiatur *in alia Bituntina 21. Augusti* 1688. in qua præcedentia data fuit Parochis supra Beneficiatos Cathedralis; hoc evenit, quia Parochi Bituntini habent stallum in Choro, & sunt de gremio illius Capituli. Præcedentia au- 33 tem, quæ debetur Parochis, & curatis perpetuis, eadem debetur Parochis, & Curatis amovibilibus ad nutum, quia etiam hi gaudent prærogativis Parochorum perpetuorum; Sacra Congr. Concil. *in una Comensi 27. Martii* 1706. Dignitatibus, & Canonicis Cathedralis conve- 34 nit distinctio tam quo ad qualitatem paramentorum, quam quo ad locum se parandi in Missis; Sac. Congr. Rit. *in Recineten. 20. Martii 1706. in responsione ad primum*. Canonici Col- 35 legiatæ non debent in Processionibus incedere parati, sicut Canonici Ecclesiæ Cathedralis; Sacra Congr. Rit. *in una Placentina 19. Maii 1607. in respons. ad 20. Dubium*. Canonici non 36 possunt in celebratione Missæ uti Palmatoria, vulgo Bugia; Sac. Congreg. Rit. *in Vicentina 11. Julii 1699.* in qua tale Indultum denegatum fuit.

Canonici digniores debent sedere in Sedibus 37 quæ sunt viciniores Sedi Episcopali; Sac. Congreg. Rituum *in Alexand. 15. Martii 1608. in respons. ad dubium* 14. Canonicus celebrans ratione paramentorum, & Officii debet habere 38 primum locum, & primam sedem Chori, supra Dignitates, & Canonicos; Sac. Congreg. Rit. *in Arboren. 26. Junii* 1610. Canonicus Heb- 39 domadarius Officium faciens debet habere locum supra omnes Dignitates, & Canonicos; Ead. Sac. Congr. *in Brundusina 27. Junii* 1616. Canonicus primus, vel prima Dignitas, qui 40 digniorem locum habet in Capitulo, præferendus est cæteris in Processionibus; Eadem Sac.

Congr. *in Astensi* 18. *Novembris.* 1606. Canoni-
ci, & Dignitates parati præcedunt Vicario Ge-
nerali, non obstante consuetudine in contra-
rium; Sac. Congr. Rit. *in Lauretana* 6. *Sept.*
1603. *in Alexandrina* 15. *Martii* 1607. *in Ca-*
sal. 5. *Julii* 1614. & *in Castellan.* 25. *Septem-*
bris 1621. ubi fuit decisum, *præcedentiam com-*
petere Dignitatibus, & Canonicis paratis supra
Vicarium Generalem, neque allegatam consuetu-
dinem, immo verius abusum, illi suffragari.
42 Et tunc sunt thurificandi ante Vicarium; Ea-
dem Sac. Congr. *in Egitanensi* 3. *Aug.* 1602.
43 & *in Tiburtina* 6. *Martii* 1610. Canonici, &
Dignitates non præcedunt Vicario Generali,
nisi quando sunt sacris vestibus parati, & dum-
modo Vicarius non sit de eorum numero, quia
Vicarius Generalis Canonicus, cum sedet uti
Canonicus, debet sedere in loco suæ receptio-
44 nis, & in habitu Canonicali; Alias si uti Vi-
carius sedeat, præcedit omnibus Canonicis, &
Dignitatibus, sed non lucratur Distributiones
quotidianas; Sac. Congr. Rit. *in Calaguritana*
2. *Augusti* 1603. *in Casal.* 5. *Julii* 1613. *in Am-*
purien. 7. *Decembr.* 1630. & *in Acernensi* 21.
45 *Junii* 1632. Etiam quæ dantur interessentibus
Processionibus; Eadem Sac. Congreg. *in Com-*
postellana 21. *Februarii* 1604. *Brundusina* 16.
Julii 1607. *Gallipolen.* 21. *Decemb.* 1613. *Su-*
trina 1. *Octobris* 1616. & *Oritana* 4. *Aprilis*
46 1620. Canonici, & Dignitates præcedunt Vi-
cario Capitulari Canonico, si ut lucretur Di-
stributiones voluerit Choro interesse, quia Cho-
ro interessendo debet habere solitam vestem
Canonicalem, & sedere in loco proprio sui
Canonicatus, neminem antiquiorem præceden-
do; Rota *in una Lucana Benefic.* 18. *Decemb.*
1679. *coram Seraphino, & decis.* 288. *n.* 2.
apud Farin. par. 2. *recent.* Barbosa *de potest.*
47 *Episc. p.* 3. *alleg.* 54. *n.* 167. Si autem Vi-
carius Capitularis noluerit lucrari Distributio-
nes, tunc debet præcedere omnes Canonicos,
& Dignitates, excepta prima post Pontifica-
lem, ut declaravit Sac. Rit. Congr. *de mense*
Augusti 1603. *in una Assisiensi*; Et ratio, qua-
re prima Dignitas præcedat Vicario Capitula-
ri, potest esse, quia sicut se habet Vicarius
Episcopi ad Episcopum, ita regulariter se ha-
bet Vicarius Capituli ad Capitulum, ut ob-
servat Sbroz. *de Vicario Episcopi l.* 2. *qu.* 15.
n. 20. & Barbosa *de Canonicis cap.* 36. *n.* 8.
Unde cum Episcopus præcedat Vicario suo,
æquum est ut saltem prima Dignitas Capituli
præcedat Vicario ejusdem Capituli, quæ tam-
quam Caput repræsentat, & continet eminen-
ter totum corpus Capituli; *cap. Legimus* 24.
dist. 93. & Glossa *ibi verb. Continentur.* Un- 48
de Vicarius Capitularis non potest occupare
Sedem Archidiaconi in Ecclesia, sed debet se-
dere in alia sede portatili; Sacra Congr. Ri-
tuum *in Lucerina* 11. *April.* 1601. Vicarius Fo- 49
raneus ratione sui Vicariatus nullam in qua-
vis functione, & loco habet præcedentiam su-
per alias Dignitates, & Canonicos antiquio-
res; Sacra Rit. Congr. *in una Neritonensi* 22.
Decemb. 1629. Etiam quacumque consuetudi- 50
ne non obstante; Eadem Sacra Congr. *in Si-*
racusana 8. *Julii* 1630.

Canonicus, vel Dignitas factus Episcopus 51
cum retentione Canonicatus, vel Dignitatis
debet præcedere omnibus aliis Canonicis, &
Dignitatibus, etiam ipso antiquioribus; Sacra
Rit. Congr. *in una Ruthenensi* 24. *Septembris*
1605. Canonicus, qui est Episcopus Titularis, 52
ratione Episcopatus, quem habet in Terris
infidelium, debet præcedere omnibus Canoni-
cis, & Dignitatibus in Choro, Capitulo, &
Processionibus, aliisque actibus; sic pluries de-
crevit Sacra Rit. Congr. *Cum enim Episcopus*
Bruscie in partibus infidelium obtinuisset Canoni-
catum in Ecclesia Compostellana, & dubitatum
fuisset in quo loco sedere deberet, & quo habitu
uti deberet in Ecclesia; proposito hujusmodi du-
bio in Sacra Rituum Congregatione, respondit
ratione Episcopatus posse, & debere uti habitu
ordinario, quo utuntur Episcopi in Romana Cu-
ria, idest Rocbetto super Subtana, & Mantel-
letta violacei coloris, & debere præcedere omni-
bus aliis Canonicis ejusdem Ecclesiæ, & sedere
in primo stallo supra omnes, ut fit, & serva-
tur Romæ simili casu veniente in tribus Ecclesiis
Patriarchalibus Sancti Joannis, Sancti Petri, &
Sanctæ Mariæ Majoris, & ita censuit, & de-
claravit, & in Ecclesia Compostellana servari
mandavit sub die 11. *Julii* 1617. Et deinde ea-
dem Sac. Cong. *sub die* 12. *Novemb.* 1621. *in*
una Calaritana in Sardinia censuit *Episcopo Ti-*
tulari, qui in Calaritana Ecclesia Canonicatum
obtinet, in Choro, Capitulo, & Processionibus,
aliisque actibus supra omnes ejusdem Ecclesiæ Di-
gnitates, & Canonicos præcedentiam competere.
Canonicus, qui permutavit Canonicatum, si 53
permutatio effectum habere non potuit, & re-
dierit ad suum Canonicatum, debet habere lo-
cum, & Stallum antiquum, nec tamquam no-
vus Canonicus censendus est, nec tenetur ite-
rum solvere jocalia pro admissione; Sac. Con-
greg. Rit. *in Mutinen.* 29. *Novemb.* 1605. Ca-
nonicus vero, qui Canonicatum dimisit, & 54
alium in eadem Ecclesia impetravit, locum
ultimi Canonicatus obtenti obtinere debet, nec
po-

potest obtinere locum Canonicatus dimissi; Ead. Sac. Congr. *in Callien.* 21. *Martii* 1609.
55 *& in Sutrina Præcedentiæ* 11. *Junii* 1701. Canonicatus licet sit de Iurepatronatus, debet eum obtinens præcedere tamquam verus Canonicus omnibus aliis, qui post illum obtinuerunt Canonicatum; Ead. Sac. Congr. *in Hortana* 30. *Julii* 1616.

Additiones ex aliena manu.

56 Licet Canonici Collegiatarum Urbis præcedant Canonicis Cathedralium aliarum Civitatum, ut monet Auctor *n.* 1. in cæteris vero rebus exæquati non sunt dictis Canonicis Ca-
57 thedralium aliarum Civitatum. Inde fit, quod si ex Pontificio indulto in translatione Pensio-
58 nis intervenire debent *Quicumque Loci Ordinarii vel Canonici Metropolitanorum, seu aliarum Cathedralium Ecclesiarum, aut Personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ*, satisfactum haud dici potest per interventum Canonici Collegiatæ Urbis; Rota *in Romana Pensionum* 13. *Jannar.* 1747. §. 2. *& plur. seq. cor. clar. mem.*
59 *Millin.* ubi & de aliis differentiis agit Canonicos Collegiatarum Urbis inter & Canonicos Cathedralium aliarum Civitatum.
60 Pacifica haud est opinio Auctoris *n.* 11. *& seq.* quod Canonici Cathedralium in omnibus functionibus præcedentiam, & præeminentiam obtinere debeant supra Parochos etiam in pro-
61 priis ipsorum Parochorum Ecclesiis. Contrarium enim decidit novissime S. Congregatio Rituum *in S. Severini Præeminentiarum* 13. *Martii* 1756. *in responsione ad dubium* 13. si agatur de actibus illis, quibus Parochi munus proprium exercent ex ratione illa, quod quilibet in domo sua aliis præferatur; & quidem non
62 obstante quod allegatus fuerit Louvrex, qui *dissert. can.* 10. *n.* 4. rationem hanc *non semper esse veram* ait, *sed intelligendam esse respectu illorum, qui etsi majorem possideant dignitatem, nullam habent superioritatem in eum, in cujus fundo versantur; adeo ut aliud statuendum sit de iis, quibus aliqua in eum, in cujus territorio existunt, superioritas competit, etsi non omnimoda. Unde fit, ut Episcopus Ecclesiarum quantumvis exemptarum Prælatis in ipsis Ecclesiis exemptis præcedat ob reverentiam, quam exempti Episcopo debent &c. Idque ad Capitulum Ecclesiæ Cathedralis Collegialiter incedens, seu in actibus, in quibus Ecclesiam Cathedralem repræsentat, plurimi extendunt, quasi tunc de juribus Episcopo Capiti suo competentibus participet.*
63 Valde implicata est quæstio illa, utrum præcedentiam obtinere debeat Canonicus de tempore prior, an Canonicus major Ordine. In ea enim non solum contrarii sunt inter se DD. sed & sibi contradicunt ipsæ resolutiones S. C.
Rituum. Plures innixi textui *in cap. Statui-* 64
mus, de majorit. & obed. in ea sunt sententia, unum supra alterum Canonicum præcedentiam obtinere debere non ex prioritate temporis, sed ex majoritate ordinis, censentque, tunc attendendam esse prioritatem temporis, quum cætera sunt paria; Ita Pignatell. *consult.* 55. *n.* 12. Monacell. *Formul. Legal. pract. part.* 3. *tit.* 2. *Formul.* 7. *fer. per tot.* aliique. Et in hoc ipso sensu videtur fuisse S. C. Rituum, referente post alios Riccio *tit. de Præcedentia resol.* 529.
Contra, plures quoque constanter tenent, de 65
præcedentia Canonicorum statuendum esse non secundum majoritatem Ordinis, sed secundum prioritatem temporis, ita ut Canonicus minor ordine, tempore autem prior præcedere debeat, ut inter alios Gratian. *disceptat. Forens. cap.* 106. *n.* 3. Vegnareck. *in cap. Statuimus, de major. & obed.* Nec sua caret ratione hæc opinio, ut patet ex his, quæ habet Vegnarek loco mox citato, ibi: Ex hoc textu colligit Tiraquell. *dignitatem antiquitati præferendam, & majorem dignitatem præcedere debere, quando Dignitas est ordinata ad illum actum, pro quo tractatur de præcedentia, secus est de actu diverso. Ideoque quia dignitas sacerdotalis per se non ordinatur ad eligendum, vel ad alios actus capitulares, sed ad actus Ordinis; in Capitulis non præcedunt Sacerdotes, neque Episcopi, si forte sint simul Canonici, sed eo ordine sedent, aut incedunt, quo venerunt in Capitulum, aut acceperunt possessionem Canonicatus.* Allegatur etiam pro hac opinione Resolutio S. C. Rituum a Gratiano *ubi supra*.
Diffidentes hasce sententias ita (dubitanter 66
tamen) conciliat Ferr. *de Præced. & Prælat. Eccles. qu.* 10. *sub num.* 9. ibi: *Declaratio relata per* Ricc. *loquitur in Canonicatibus Ecclesiæ Cathedralis, in quibus requiritur Ordo sacer, ut supra dixi, ideo ad illum principaliter attenditur. Declaratio vero a Gratiano relata ex ejus verbis loqui videtur in Canonicatibus Ecclesiæ Collegiatæ &c. Ideo Canonicus Collegialis major gradu, quamvis minor ordine, præfertur majori in ordine, & minori in gradu.*
Hæc alia conciliatio placuit Gothofredo *dia-* 67
trib. de jure præced. lib. 1. *cap.* 3. *sub lit. A.* ibi: *Prima Declaratio procedit in Ecclesia, ubi Prebendæ sunt distinctæ, secunda vero ubi prebendæ non sunt distinctæ.* Hanc ipsam conciliatio-

tionem probavit etiam Novar. *ad L.* 1. *num.* 7. C. *de Consul.*

Animadversiones Auctoris.

Poterat hic eruditissimus Additor, saltem ad eruditionem, superaddere quæ ad rem, quamvis contra, tradit doctiss. Catalanus in Cæremoniali Episcoporum, Romæ impresso anno 1754. *tom.* 1. in Præloquio ad lectorem *pag.* xi. *n.* 12. Videatur ibi, ubi multa ad rem.

ARTICULUS VIII.

Canonici quo ad perceptionem Sacramentorum, & quo ad funera & Sepulturam.

1 CAnonicus Ecclesiæ Cathedralis carentis Canonica, sive ædibus Canonicalibus, habens Domicilium, & actu habitans intra fines alterius Parochiæ, tenetur in infirmitate recipere Sacramenta, non a Parocho dictæ Ecclesiæ Cathedralis, sed a Parocho Domicilii; Sic expresse decrevit Sacra Congreg. Concilii 12. *Maii* 1685. *in Tiburtina in responsione ad* 1. ubi cum inter alia dubia fuerit quæsitum. *Primo*: *an Canonicus Ecclesiæ Cathedralis carentis Canonica, sive ædibus Canonicalibus, habens Domicilium, & actu habitans intra fines alterius Parochiæ, dicatur Parochianus Ecclesiæ Cathedralis, itaut in infirmitate teneatur recipere Sacramenta a Parocho Ecclesiæ Cathedralis, vel potius a Parocho Domicilii*; Sac. Congr. *in Tiburtina* 12. *Maii* 1685. respondit; *Ad primum teneri recipere a Parocho Domicilii*; Vide verb. *Parochus art.* 3. *n.* 14. Et ratio est, quia quilibet tenetur recipere Sacramenta, præsertim Viatici, & Extremæ Unctionis, a proprio Parocho, *ut in Clem.* 1. *de privil.* atque proprius Parochus est ille, in cujus Parochia quis actu habitat, vel habet Domicilium; juxta *cap. Is qui*, *de sepulturis in* 6. & juxta Fagnanum *in cap. Significavit* 5. *de Parochiis, & alienis Parochianis n.* 27. & 32. ubi etiam *n.* 36. refert hanc esse sententiam Sac. Congr. Concilii in casibus contingentibus per Glossam *in d. Clement.* 1. *de privileg. verb. Parochialis*; & Abb. *in cap. Omnis utriusque sexus, de pænit. & remiss.* ubi testatur de communi. Et sic videtur decerni etiam in Sac. Conc. Trident. *sess.* 24. *cap.* 13. *de Reform.* ubi præcipitur Episcopis, *ut distincto populo in certas, propriasque Parochias, unicuique suum perpetuum, peculiaremque Parochum assignent, qui eas cognoscere valeat, & a quo solo licite Sacramenta suscipiant .... non obstantibus quibuscumque privilegiis, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus*. Nec obstat, 2
quod Ecclesia Cathedralis dicatur Parochia ipsius Canonici, immo & Parochiæ communis totius Diœcesis. Nam est Parochia communis, quando in ea Episcopus administrat Sacramenta, cum ipse sit Parochus totius Diœcesis, non autem quando Parochus Cathedralis illa administraret, quia cum sit tantum Parochus Cathedralis, extra illam, & illius Parochiam nullam habet Jurisdictionem, adeoque non potest administrare Sacramenta in alienis Parochiis, ut expresse decrevit Sacra Congr. Conc. 20. *Septemb.* 1628. *apud* Gavant. *in Manuali Episc. verb. Parochor. mun. in addit. n.* 2. Præterea est Parochia communis iis, qui ad ipsam voluerint accedere pro recipiendis Sacramentis, ut notat Abb. *in dict. cap. Omnis utriusque sexus n.* 2. *de pænit. & remiss.* Gutrier. *Can. qq. lib.* 1. *c.* 30. *n.* 12. non autem ad illa ministrandum in alienis Parochiis, quibus sua Jura debent illæsa conservari, ita exigente earum institutione, cum non sint confundenda, juxta *cap. Scriptum est* 1. *caus.* 6. *qu.* 3. & *cap. Nullus* 3. *caus.* 9. *qu.* 2. Sic expresse Pignatell. *tom.* 8. *consf.* 5. *n.* 1. 2. & 3.

Canonici ad funera intervenientes, si sint 3
Canonici Ecclesiæ Cathedralis, præcedunt nedum proprio Parocho Defuncti, etiamsi sit Stola indutus, ut pluries declaravit Sac. Rit. Congr. & signanter *in Viterbiensi* 25. *Jun.* 1611. & *in Aversana* 15. *Sept.* 1640. sed etiam præcedunt Canonicis Collegiatæ etiam in associandis funeribus Defunctorum propriæ ipsius Collegiatæ Parochiæ, ut pluries declaravit Sacra Rit. Congreg. & signanter *in Prænestina Cavarum* 18. *Augusti* 1618. & *in Leodiensi Præcedentiæ* 10. *Martii* & 21. *Aprilis* 1668. Si 4
autem sint Canonici Ecclesiarum Collegiatarum, in funeribus præcedunt propriis Parochis Defunctorum; Sac. Cong. Rit. *in Sutrina* 30. *Augusti* 1602. & 2. *Augusti* 1603. *in Meliten.* 18. *Nov.* 1606. *in Ostiens.* 18. *April.* 1607. *in Prænestina Cavarum* 14. *Aug.* 1618. ubi in causa Præcedentiæ inter Archipresbyterum, & Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ Sanctæ Mariæ, & Parochum S. Stephani declaratum fuit, *præcedentiam semper, & ubique competere Archipresbytero, & Canonicis supra Parochum prædictum, etiam in associandis funeribus Defunctorum propriæ ipsius Parochiæ; Jus tamen faciendi Officium circa corpus Defuncti ad Parochum in sua Parochiali Ecclesia spectare*. Et idipsum diserte firmatum fuit a dicta Sacra Congreg. 14. *Maii* 1643. neque in associatione funerum, salva legi-

gii.

gitima loci consuetudine, deberi præcedentiam Capitulo Collegiatæ supra Parochum, etiam proprium Defuncti, sine tamen præjudicio in reliquis Jurium, & præeminentiarum eidem Parocho de Jure, vel de consuetudine competentium; Et sic tenent Pignat. *tom. 3. consult.* 52. & Barbosa *de Canonicis cap.* 18. *n.* 67. *&* 68. non obstante quod pro præcedentia Parochorum supra Collegiatam extent etiam varia Decreta Sac. Congr. Rit. *in Nucerina* 24. *Oct.* 1609. *in una S. Angeli Terræ Saxiferrati eod. die, & anno, in Prænestina* 13. *Jul.* 1619. *in Spoletana* 21. *April.* 1625: *in Laudensi* 23. *Maii*
5 1639. Canonici Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ non possunt sociare Cadavera ex alienis Parochiis, sine proprio Parocho; Sacra Rituum Congr. *in Novarien.* 15. *Januar.* 1633. *in Aversana* 15. *Septemb.* 1640. ibi: *Eminentissimo Paleotto referente dubia pro parte Parochorum Civitatis Aversanæ, prædictis dubiis sic respondendum censuit*: Ad primum: *Vocato ad funus Capitulo Cathedralis, non aliam Crucem, quam ipsius Capituli deferendam esse.* Ad secundum: *Capitulo interveniente, ut supra proprium Parochum Defuncti, etiam quod sit Stola indutus, incedere debere ante Canonicos Cathedralis.* Ad Tertium: *Ad solum Parochum spectare aspergere aqua benedicta Cadaver, antequam levetur de domo, & ad eumdem pertinere intonare Antiphonam: Si iniquitates, & Officium super Cadaver in sua*
6 *Ecclesia peragere; die* 15. *Septembr.* 1640. Et iterum in Novariensi *Vicario*, ibi: *Rev. Pater. A Parochis Civitatis Novariæ supplicatum fuit Sacræ Congregat. juxta Decreta alias lata declarari Capitulum, & Canonicos Sancti Gaudentii non posse Parocho inconsulto cadavera Defunctorum ex ulla Parochia levare, & ad unumquemque Parochum spectare munus faciendi benedictionem super eadem Cadavera, & illa aqua benedicta aspergendi, Antiphonam, Exultabunt Domino, intonandi, quando effertur Cadaver, Officium Defunctorum peragendi, omniaque alia ad funus pertinentia. Eminentissimi vero Patres eorum Decretorum exemplar adjunctum tibi remitti voluerunt, cujus partes erunt illorum observantiam curare. In quo si aliqua difficultas orietur, mandabis, ut in Sacra Congreg. jura deducantur, non suspensa tamen dictorum Decretorum executione. Datum Romæ* 21. *Septemb.* 1651. *Alexand. Card.* Cappon. Sic refert, & tenet Pi-
7 gnat. *tom.* 6. *consult.* 59. *num.* 5. *&* 6. Immo *num.* 8. dicit, quod ex ipsis probe colligitur, quod ad proprium Parochum, non autem ad alios spectat peragere Officium super Cadaver in ejus propria Domo, illudque aspergere aqua benedicta, intonare Antiphonam, quando effertur, ac peragere omnes alias Cæremonias funeris, ut speciatim ultra dispositionem Ritualis Romani tit. *Exequiarum Ordo*, habentur quoque declarationes Sacræ Congr. Rituum *in d. Aversana* 15. *Sept.* 1640. *in d. Novarien.* 21. *Sept.* 1651. *in Pientina* 1. *Mart.* 1646. *& in ead.* 2. *Augusti* 1637. in qua requisita fuit probatio immemorabilis temporis ad firmandam contrariam consuetudinem.

Unde quando non adsit legitima in contrarium consuetudo, nemini neque Canonici Ecclesiæ Cathedralis licet levare de Domo, & deferre Cadavera ad sepulturam irrequisito proprio Parocho, ut tenet etiam Barbosa *de Offic. & potest. Parochi p.* 3. *c.* 27. *n.* 66. dicens sic decisum fuisse a Sac. Congr. Rit. *in Thelesina* 18. *Augusti* 1629. & expressius *in Adrianensi* 29. *Novemb.* 1631. *in respons. ad* 1. ut refert, & tenet etiam Gavant. *in Manuali verb. Exequiæ in addit. num.* 8. & Pitton. *constit. ad Parochos n.* 493. & tenet Ugolin. *de potest. Episc. cap.* 17. *n.* 3. Stephanus Gratian. *tom.* 3. *c.* 402. *a n.* 19. Quæ tamen Decreta citat in contrarium Samuel *de Sepulturis controvers.* 5. ubi sic præcise habet: *Canonici Ecclesiæ Cathedralis, quando est Cadaver in eorum Ecclesia tumulandum, irrequisito proprio Parocho licite, & libere levare illud queunt de Domo aut Ecclesia Parochiali, & ad Matricem Ecclesiam deferre.* Sic declaravit Sacra Rit. Congreg. *in Thelesina* 18. *Augusti* 1629. *& in una Adrianensi* 29. *Novembris* 1631. Sacra autem Congreg. Concil. *in Narnien. Jurium Parochialium* 26. *Septemb.* 1699. *apud Ursayam loc. cit. infra sub num.* 14. *resolvit a fortiori juxta primam sententiam Canonicum decessum in domo propria asportandum esse ad Cathedralem, requisito tamen Parocho domicilii.* Capitulum non vocatum non potest, 10
invitis Hæredibus, lucrandi stipendii causa funeribus interesse; Sacra Congreg. Concilii *in Matheranen. loci Grottulæ*, in qua propositis dubiis. Primo: an attenta consuetudine, cujus vigore Capitulum expensas funerum pro ratione personarum Defunctorum taxare solet, sit locus certam, ac perpetuam taxam pro funeribus quibuscumque præscribendi. Secundo: an Capitulum, quamvis non vocatum, possit invitis Hæredibus lucrandi stipendii causa funeribus interesse? *Die* 12. *Novemb.* 1660. *Sacra Congregatio secundum ea, quæ narrantur, censuit: Ad Primum licere Capitulo taxam ad suum libitum facere, & Archiepiscopo injungendum, ut ipse auditis partibus taxam conficiat, eamque Sacræ Congregationi probandam transmit-*

mittat. Ad secundum; *censuit non posse*. Quam Declarationem confirmavit *in Lavellen.* in qua cum Communitas institisset, ut prohiberetur Capitulo, & Episcopo intervenire funeralibus invitis Hæredibus, & decerneretur, quod taxa non penderet ab ipsorum arbitrio. *Die 16. Junii 1668. Sacra Congreg. audita relatione Episcopi Lavellen. inhærendo declarationi ejusdem Sacræ Congregationis in Matheranen. sub die 13. Novembris 1670. emanatæ, censuit non posse funeralibus invitis Hæredibus interesse, nec licere taxam ad suum libitum facere, sed eidem Episcopo injungendum prout injungit, ut auditis partibus taxam conficiat, eamque ad Sac. Congreg. probandam transmittat*.

11 Canonici Cathedralis Ecclesiæ decedentes non electa sibi sepultura debent sepeliri in Ecclesia Cathedrali, si in ea adsit sepulcrum proprium Canonicorum. Si vero in Cathedrali non adsit sepulcrum proprium ipsorum, debent sepeliri in sepulcro Majorum; Sac. Congreg. Concil. 12. *Maii* 1685. *in Tiburtina in responsione ad secundum*, ubi ad secundum Dubium quod erat. *An idem Canonicus decedens non electa sibi sepultura debeat sepeliri in Ecclesia Cathedrali tamquam sua Parochia, vel in Parochia Domicilii, vel potius in Sepulcro suorum Majorum? Die 12. Maii 1685. respondit, ad secundum in Cathedrali, si in ea adsit Sepulcrum proprium Canonicorum: sin minus in sepulcro majorum; iis vero non existentibus, an Cadaver Canonici sit sepeliendum in Ecclesia Cathedrali, vel Parochiali, in alia Cong. videndum*. Et sic etiam decrevit eadem Sacra Congreg. Episc. *in Forosempr.* 1. *Septembr.* 1690. quod nempe Clerici debeat sepeliri in Cathedrali, etiam sepultura non electa, si adest Sepulcrum Clericorum, ut Rituale disposuit, non obstante, quod in alia Ecclesia adsit sepulcrum majorum, uti jam decreverat *in Senogallien. Die 13. Maii* 1650. apud Nicol. *num.* 1. *lucubr. civil. lib.* 4. *tit.* 15. *n.* 23. *vers. ult.* ibi: *Clericus non sepelitur in Sepulcro majorum, quando in Cathedrali, vel Matrice adest proprium Clericorum sepulcrum a Laicalibus separatum*. Et
12 quamvis recenter in alia Senogallien. *die* 9. *Maii* 1705. Sac. Cong. Rit. declaraverit, quod quidam Clericus Defunctus, qui sibi non elegerat sepulturam, sepeliri deberet in Sepulcro Majorum, & non Clericorum; Tamen videtur quod standum sit primis citatis Decretis Sac. Cong. Episcop. quia ut recte observat Monacell. *tom.* 4. *supplem. ad tom.* 1. *n.* 176. agitur non de ritu sepeliendi, sed de jure funerandi, quod declarare ad quem spectat, potius ad Sacram Congr. Episcop. & Regul. quam Rituum noscitur pertinere ex Bulla erectionis Sixti V. incip. *Immensa* §. *Jam vero*; Tum quia sicuti Laicis decedentibus non electa sepultura provisum fuit a Jure in *c. Licet* 4. *de Sepulturis in* 6. ut sepeliri debeant in sepulcro majorum; Ita Clericos sic decedentes, ut in sepulcro Clericorum in Cathedrali, vel Matrice Ecclesia construendo, sive sint intitulati, sive non, sepeliri debeant, statuitur in Rituali Romano auctoritate Apostolica Pauli V. constit. 85. confirmato, & evulgato, quod pro lege servandum; Pax Jord. *t.* 3. *lib.* 14. *tit.* 30. *n.* 45. & cum aliis Monacel. *cit. tom.* 4. *suppl. ad tom.* 1. *n.* 176. Requiritur autem, quod in Cathedrali 13
extet sepultura pro Canonicis, & aliis Clericis specialiter constructa & deputata, alioquin Canonici, & Clerici sepeliendi erunt in sepulcro Majorum. Ecclesia vero Parochialis succedit tantum in defectum electionis sepulturæ, Sepulcri communis Canonicorum in Ecclesia Cathedrali, & Sepulcri Majorum, ita ut Ecclesia Parochialis sit ultima, juxta Ordinem adductum per textum *in cap. Nos instituta* 1. *de Sepulturis*, ut dicit Pignat. *tom.* 8. *consult.* 5. *n.* 4. Attamen Sacra Congregatio in d. Tiburtina nihil decrevit circa dubium: An non existentibus Sepulcro proprio Canonicorum in Cathedrali, vel Sepulcro suorum Majorum sint Canonici sepeliendi in Cathedrali, vel in Parochiali; ibi respons. ad secundum, *iis vero non existentibus, an Cadaver Canonici sit sepeliendum in Ecclesia Cathedrali, vel Parochiali in alia Congregatione videndum*. Pro sepultura 14
Canonicorum Cathedralium debetur quarta funeralis Parocho Domicilii, non vero Parocho Cathedralis, neque Parocho Parochiæ, ubi adest Sepultura suorum Majorum; Sac. Congr. Concil. *in d. Tiburtina in resp. ad* 3. Quæ decisio, ut ab omnibus præ oculis haberi possit, ponitur hic cum suis propositis dubiis per extensum.

Primo. An Canonicus Ecclesiæ Cathed. carentis Canonica, sive ædibus Canonicalibus, habens Domicilium, & actu habitans infra fines alterius Parochiæ, dicatur Parochianus Ecclesiæ Cathedralis, ita ut in Infirmitate teneatur recipere Sacramenta a Parocho Ecclesiæ Cathedralis, vel potius a Parocho Domicilii.

Secundo. An idem Canonicus decedens non electa sibi sepultura debeat sepeliri in Ecclesia Cathedrali, tamquam sua Parochia, vel in Parochia Domicilii, vel potius in sepulcro suorum Majorum?

Tertio. An pro sepultura Canonici, ut supra de-

defuncti, debeatur quarta funeralis Parocho Domicilii, aut Parocho Cathedralis, vel Parocho Parochiæ suorum Majorum?

Sac. Congreg. Conc. *in Tiburtin.* 12. *Maii* 1685. *censuit.*

Ad Primum, Teneri recipere a Parocho Domicilii.

Ad Secundum. In Cathedrali si in ea adsit sepulcrum proprium Canonicorum; si minus in sepulcro majorum; iis vero non existentibus, an Cadaver Canonici sit sepeliendum in Ecclesia Cathedrali, vel in Parochiali, in alia Congregatione videndam.

Ad Tertium. Deberi Parocho Domicilii.

Et sic etiam decrevit Sacra Congr. Concil. *in Narnien. Jurium Parochialium* 26. *Septemb.* 1699. *ad* 2. 3. *&* 5. *dubia l.* 49. *Decret. fol.* 253. teste D. Ursaya *Instit. crimin. lib.* 3. *tit.* 8. *num.* 15. *&* 16.

15 Si intervenerit funeribus Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, in hoc casu Curatus, & Sacrista illius Cathedralis, licet sint amovibiles, debet præcedere Parocho Defuncti; Sac. Cong. Rit. 22. *Mart.* 1631. *apud* Barbosam *de potest. Parochi part.* 3. *cap.* 27. *n.* 78.

Additiones ex aliena manu.

16 Tametsi Sac. Congreg. Concilii interpres in allegata ab Auctore *Tiburtina* 12. *Maii* 1685. in responsione *ad* 1. *dubium* fuerit in sensu, quod Canonicus domicilium habens in aliena Parochia non a Parocho Cathedralis, sed a Parocho domicilii sacramenta in ultima infirmitate recipere teneatur; contrarium videtur rescripsisse *in Derthonen. Jurium Parochialium*

17 3. *Decemb.* 1718. In hac enim causa hoc inter alia dubia proposito: *An Canonicus Ecclesiæ Collegiatæ habitans in domo sita intra fines alterius Parochiæ in ultima infirmitate teneatur recipere Sacramenta ab Ecclesia Collegiata, vel potius a Pacocho domicilii?* rescriptum fuit *Affirmative quoad primam partem, Negative quoad secundam.*

18 Verum est quod denuo hac ipsa causa proposita die 7. Decembris 1720. responsum fuit: *Examinandos esse Testes formiter.* At ex responso hoc quisque facili negotio intelligere potest, Sacram Congregationem Concilii interpretem veram in puncto juris existimasse resolutionem captam die 3. Decembris 1718. quod Canonicus ubicumque habitans Sacramenta in ultima infirmitate recipere teneatur a sua Ecclesia; solumque autumasse, locum esse posse limitationi dictæ propositionis ex contraria consuetudine; ideoque demaudavit examinandos esse testes formiter; alias enim sine ullo Testium examine recessisset *a decisis.*

Hic igitur fuit ultimus sensus Sac. Congregationis Concilii interpretis in hac controversia. At Sacra Congreg. Rituum novissime censuit, Canonicum in aliena Parochia habitantem, non a Parocho Cathedralis, sed a Parocho domicilii teneri in ultima infirmitate recipere Sacramenta, ut patet ex responsione data in *S. Severini Præeminentiarum* 13. *Mart.* 1756. *ad* 6. *dubium*; & *in decisis* perstitit in nova propositione causæ habita de mense Decembri ejusdem anni 1756. licet allegata fuerit d. Resolutio Sac. Congregationis Concilii interpretis *in d. Derthonen.* 19

Illud non est hic prætereundum, quod eadem Sac. Congreg. Rituum in responsione *ad dub.* 11. censuit, Canonicos etiam habentes domicilium in aliena Parochia sepeliendos esse in Ecclesia Cathedrali, solutis tamen juribus parochialibus Parocho domicilii. Et quod summopere notandum est, in casu illo non constabat, quod in Ecclesia Cathedrali aderat sepulchrum pro Canonicis. Vide quoque conformes *decisiones in Rota Romana juris tumulandi* 20. *Februar.* 1702. §. *Nonnulla*, *&* §. *Prædicta*, *& in confirmatoria* 6. *Maii* 1703. §. *Præcedenti cor. clar. mem. Priol. in Gerunden. juris sepeliendi* 8. *Mart.* 1735. §. *Quantum cor. clar. mem. Cincio*, *& in Barchinonen. Jurium Parochialium* 2. *Decembr.* 1735. §. *Demum*, *cor. Eminentiss. Rezzonico.* 20

At si jus sepeliendi Canonicos ubicumque domicilium habentes inde favore Ecclesiæ Cathedralis oritur, quod Canonici perpetuo manent ejus Parochiani, & Sacramenta omnia ab ipsa recipiant, ut disserunt Reiffenstuel *in jus Canon. l.* 3. *tit.* 28. *n.* 24. Schmalzgrueb. *jur. Eccles. univ. lib.* 3. *part.* 3. *tit.* 28. §. 5. *n.* 47. Louvrez *dissert. canon.* 23. *n.* 17. Amostaz. *de causis piis lib.* 9. *cap.* 2. *n.* 50. 21

Non videtur congruere, quod Sacramenta recipere ii in ultima infirmitate debeant a Parocho domicilii.

ARTICULUS IX.

De variis concernentibus Canonicum Theologum, Pœnitentiarium, Protonotarium, & Jubilatum.

CAnonicus Theologus debet deputari in omnibus Ecclesiis Metropolitanis vel Cathe- 1

drali-

dralibus, si Civitas sit insignis, vel populosa,
ac etiam in Collegiatis existentibus in aliquo
insigni Oppido, etiam nullius Diœcesis, si ibi
Clerus numerosus fuerit; & ubi nulla Præben-
da, aut præstimonium, seu stipendium hujus-
modi deputatum reperitur, Præbenda quomo-
documque, præterquam ex caussa resignationis,
primo vacatura, cui aliquid onus incompatibile
injunctum non sit, ad eum usum ipso facto per-
petuo constituta, & deputata intelligitur. Sic
expresse Conc. Trid. *Sess.* 5. *de Refor. cap.* 1.
2 Hujus Canonici Theologi deputatio non fit in
Ecclesiis Cathedralibus Regularibus, ubi Præ-
bendæ non sunt distinctæ, nec Ecclesiæ nume-
ratæ, ut est Cathedralis Pampilonensis, sed
cogendi sunt Monachi, ut provideant de Le-
ctore idoneo Theologiæ, qui publice legat non
solum ipsis Monachis, sed & aliis audire volen-
tibus; Sac. Congr. Conc. *in Pampilon.* 9. *Sept.*
3 1573. Canonico Theologo in vim unionis fa-
ctæ ab Episcopo de Præbenda vacatura non
competit Jus adversus Canonicatum vacatum
per resignationem; Sac. Congr. Conc. *in Mo-*
4 *nopolitana* 29. *Augusti* 1627. Præbenda erecta,
& deputata pro Theologo, a sequenti Cano-
nico optari non potest. Sic decisum fuisse a
Sac. Congr. referunt Gonzal. *ad Regul.* 8. *Can-*
cellar. Gloss. 34. *n.* 80. Monet. *de option. Can.*
cap. 3. *qu.* 6. *num.* 129. Garcias *in adit. ad*
5 *part.* 5. *cap.* 4. *n.* 132. Præbenda Theologalis
sicut non potest ab aliquo Canonico optari,
cum debeatur per electionem prævio examine,
ita Theologus non est admittendus ad Jus o-
6 ptandi; Sac. Congr. Conc. 12. *Feb.* 1602. Non
enim obtinens Præbendam Theologalem potest
illam dimittere, & aliam optare ad instar alio-
rum Canonicorum; Sac. Cong. Conc. 7. *Junii*
7 1601. Canonicus tamen Theologus, qui resigna-
vit in manibus Ordinarii Præbendam Theologa-
lem, potest obtinere mediante optione pinguio-
rem Præbendam cum retentione sui stalli in
Choro; Sac. Congr. Rit. *in Veronen.* 2. *Sept.*
8 1587. Canonicus Theologus stante consuetudi-
ne in Ecclesia Cathedrali, ut per quemlibet
Canonicum habentem Præbendam Canonicatui
annexam, obtineatur una ex Dignitatibus in
eadem Ecclesia, quæ nullum habet onus, seu
emolumentum, sed solum sedet supra Canoni-
cos, & illos in Processionibus præcedit, potest
dictam Dignitatem obtinere; Sac. Cong. Conc.
9 18. *Novemb.* 1620. Deputatio Præbendæ primo
vacaturæ in Theologalem non comprehendit
eam, quæ vigore statuti a sequenti Canoni-
co optatur, sed illa Præbenda, quam dimise-
rit Canonicus, qui novissime optat, huic mu-
neri unita, & affecta remanet; Sac. Congreg.
Concil *in Lunen. Sarzanen.* 6. *Jul.* 1591. Ele- 10
ctio personæ ad hujusmodi Præbendam Theo-
logalem vacantem in mense Ordinario, perti-
net ad solum Episcopum; collatio vero ad il-
los, ad quos antea spectabat, Sic decisum
fuisse a Sac. Congr. Conc. referunt Garcias *in*
addit. ad part. 5. *cap.* 4. *n.* 162. & Gonzal. *ad*
Regul. 8. *Cancellar. glos.* 9. *n.* 87. Si vero ta- 11
lis Præbenda Theologalis vacaverit in mense
Apostolico, vel alias esset reservata, seu affe-
cta, tunc electio personæ, & collatio specta-
bit ad Papam. Sic tenent Garcias *cit. c.* 4. *n.*
164. Gonzal. *loc. cit.* Barbosa *de Canon. c.* 27.
n. 13. Sac. Cong. Concil. *in Parmen.* 7. *Octob.*
1576. Electio personæ, cui conferendus est Ca- 12
nonicatus habens annexum onus lectionis Sa-
cræ Theologiæ ex præscripto Concilii, perti-
net ad Episcopum; collatio vero eidem perso-
næ facienda est ab eis, ad quos ante Concilium
pertinebat, quamvis regulariter in ea Eccle-
sia electio sola Canonicorum pertineat ad Ca-
pitulum, & confirmatio, seu institutio ad Epi-
scopum; Sac. Congr. Conc. *in Aretina* 13. *Ju-*
nii 1627. Præbendæ Theologalis collatio ere- 13
ctæ post Concilium spectat ad eum, ad quem
ante Concilium spectabat, etiam in casu, quo
ante Concilium electio spectabat ad Capitu-
lum, & institutio ad Episcopum; Sac. Congr.
Conc. *in Toletana* 24. *Sept.* 1592. Hodie ele- 14
ctio Theologi (sicuti etiam Pœnitentiarii, de
quo infra *num.* 45.) debet fieri per concur-
sum ex noviss. Constitutione Bened. XIII. in-
cip. *Pastoralis Officii*, quæ per extensum ad-
ducitur infra sub *num.* 88.

Canonicus Theologus quadraginta saltem 15
quotannis lectiones publice in Ecclesia habere
tenetur per seipsum, vel per alios idoneos;
Benedictus XIII. in Concilio Romano *tit.* 1.
cap. 71. * Et satisfacit muneri suo, sive le-
gat Sacram Scripturam, sive Theologiam scho-
lasticam, ut sæpius resolvit Sac. Congregatio;
non tamen si legat Theologiam moralem;
Benedict. XIV. *Instit. Eccles.* 57. §. 6. 7. *
Theologalis Præbenda debetur Doctori in Ju- 16
re Canonico, non attenta Clausula assumendi
infra annum gradum Magisterii in Sacra Theo-
logia; Sacra Congregatio Concil. *in dub. Præ-*
bendæ Theologalis 5. *Junii* 1723. Canonicus 17
Theologus potest compelli ut per se, & non
per substitutum muneri suo satisfaciat, nisi
adesset legitima absentiæ caussa; Sac. Congr.
Concil. apud Rotam *part.* 3. *recentior. decis.*
147. *num.* 1. Immo tenetur per seipsum, vel 18
per alium substitutum, si diuturnum adsit im-
pedi-

pedimentum, ad lectionem Sacræ Scripturæ,
licet sit senio confectus, aut Jubilatus a ser-
vitio Ecclesiæ; & quamvis nulla reperiatur
facta assignatio aliorum redditutum præter fru-
ctus, & Distributiones Theologalis Præben-
dæ; Sac. Congregat. Concil. *in Anagnina Le-*
19 *ctura* 30. *Jul.* 1701. Si tamen Canonicus Theo-
logus sit infirmus infirmitate sanabili, non
potest ab Episcopo compelli ad substituendum
alium, & eo casu, quo alius substituendus
sit, puta in casu absentiæ, sine legitima cau-
sa; electio substituti pertinet ab Episcopum;
Sacra Congr. Concil. *in Asten.* 30. *Maii* 1620.
20 *& in Cæsaraugustana* 1682. sumptibus Cano-
nici Theologi munus suum non adimplentis;
Eadem Sac. Congr. *in Placentina* 29. *Martii*
21 1687. Et dato quod Canonicus Theologus no-
lit ullo modo legere, potest Episcopus illum
cogere comminationibus pœnarum, sequestra-
tionibus fructuum, & perseverante contumacia,
etiam ad privationem devenire; Sac. Congr.
Conc. *in Majoricensi*, ut refert Aldan. *in Com-*
22 *pendio Canon. resol. lib.* 1. *tit.* 3. *num.* 5. Et
ubi Episcopus procedat contra eum ad priva-
tionem, non tenetur servare temporum inter-
valla, quæ præscribuntur *in c.* 12. *sess.* 24.
Eadem Sac. Congr. 15. *Novembr.* 1621. 13.
23 *Decret. fol.* 85. Cum Præbenda Theologalis va-
cat, dari debet in commendam Canonico ido-
neo ejusdem Capituli, donec Titularis provi-
deatur, alias poterit Episcopus applicare fru-
ctus alicui personæ extra Capitulum, quæ sup-
pleat munus legendi; Sac. Congr. Conc. *in*
24 *Camerin.* 8. *Febr.* 1593. Et hæc persona extra
Capitulun, debet, si reperiatur idonea, eligi
ex Clericis sæcularibus; Sac. Cong. Episc. *in*
25 *Urbinaten.* 5. *Octob.* 1573. Si vero Clericus Sæ-
cularis idoneus non reperiatur pro dicta Præ-
benda Theologali, & pro ejus Officio exequen-
do, collatio illius suspendenda est, donec in-
veniatur Theologus Sæcularis, cui fieri possit,
& interim nullus est deputandus Custos, aut
Curator fructuum ipsius Prebendæ, sed illi om-
nes tradendi sunt Superiori alicujus Ordinis,
qui curet, ut aliquis Theologus ex suis Regu-
laribus publice in Cathedrali Ecclesia doceat
Sacram Scripturam, prout mandatur Decreto
Conc. *sess.* 5. *de Ref. c.* 1. atque ei in primis ne-
cessaria subministret de dictis fructibus, & quod
reliquum fuerit, in usum Monasterii conver-
tat; Sic resolutum fuisse a S. Pio V. & Greg.
XIII. referunt Aldan. *in Compendio Canonic.
resol. l.* 1. *tit.* 3. *n.* 2. Zerola *in praxi Episc.
l.* 1. *verb. Præbenda Theologalis*. Barb. *in Trid.
sess.* 5. *de Ref. cap.* 1. *num.* 13. & Pignatell.
tom. 3. *consult.* 62. *n.* 14. ubi dicit sic etiam
fuisse decisum a Sac. Congr. Episcop. *in Torton.*
1. *Aug.* 1581. *in Camerinen.* 26. *Jan.* 1594.
& in Beneventana 25. *Octob.* 1593.

Canonicus Theologus gaudet vacatione a le- 26
ctione Sacræ Scripturæ in diebus, & tempori-
bus, quibus gaudent Doctores Universitatum,
scilicet a Festo S. Thomæ Apostoli usque ad
diem post Epiphaniam, a Dominica Septua-
gesimæ ad primam Dominicam Quadragesi-
mæ; a Dominica Palmarum ad totam Octa-
vam Paschatis; a Festo S. Joannis Bapti-
stæ ad diem 5. Novembris. Ita respondit Sa-
cra Congreg. Concil. *in Assisien.* 24. *Januar.*
1629. *lib.* 98. *pag.* 350. Tempus, locum, 27
& Materiam Sacræ Scripturæ, super qua le-
gendum sit, Sacra Congregatio Concilii re-
mittit arbitrio Ordinarii *in Brixiensi* 4. *April.*
1596. & etiam Sacra Congr. Episc. 11. *Ja-
nuar.* 1594. Unde Episcopus potest statuere, 28
ut lectiones a Canonico Theologo non in Ca-
thedrali Ecclesia, sed in Palatio Episcopi habean-
tur, maxime si in Cathedrali sit infrequens Ca-
nonici Theologi ibi legentis auditorium, ut
in simili casu censuit Sac. Cong. Conc. in *Fos-
sanen. lectionis* 11. *Mart.* 1662. Et quod Episco- 29
pus possit præscribere materiam explicandam a
Theologo, censuit expresse Sac. Congr. Conc.
in Urbinaten. 15. *Mart.* 1663. *& in Ripana* 12.
Januar. 1692. Satisfacit tamen Concilio, si a 30
Canonico Theologo Theologia Scholastica le-
gatur; Ead. Sac. Congreg. Concil. 5. *April.*
1576. Non potest autem Canonicus Theologus 31
se eximere ab explanatione Scripturæ, præ-
textu, quod non habeat auditores; Ead. Sac.
Congreg. Concil. *in Fundana* 15. *Octobris* 1618.
Non tenetur tamen Canonicus Theologus lege- 32
re, si ejus Antecessores nunquam legerint, ex
quo non adesset necessitas; Sac. Cong. Episc. 8.
Maii 1637. *in Bononiensi*, ubi declaravit Cano-
nicum Sancti Petronii Bononiensis non teneri
legere, quod nulla ejus lectionis adesset neces-
sitas, & quod ejus Antecessores numquam le-
gerint, ut refert Pignatell. *t.* 3. *consult.* 62. *n.*
38. Ad lectionem Sacræ Scripturæ in Cathe- 33
drali teneri accedere Canonicos, & cæteros
Presbyteros ipsius Ecclesiæ Cathedralis, & pos-
se compelli ab Episcopo, decrevit Sac. Cong.
Conc. 11. *Aug.* 1618. un refert Barb. *de Canon.
c.* 27. *n.* 28. *& in Urbinaten.* 10. *Maii* 1663. ut
refert Pignatell. *t.* 3. *consult.* 62. *n.* 45. & jam
sic decreverat etiam Sac. Cong. Episc. *in Funda-
na* 16. *Mart.* 1593. ut refert, & tenet mordi-
cus Monacell. *t.* 1. *tit.* 2. *formul.* 5. *n.* 8. 9.
10. *&* 11. & Pax Jordan. *Lucub. Canon. t.* 2.
lib.

lib. 6. tit. 3. n. 48. ubi testatur, ita in Ecclesia Jadrensi practicasse, & appellationem a suo Decreto, & ordinatione interpositam, fuisse
34 rejectam. Et de facto Canonici, si in Quadragesima non intersint Concioni in Cathedrali, vel sua respectiva Collegiata, privari possunt Distributionibus illius diei; Sac. Cong. Episc. *in Comensi* 10. *Maii* 1580. *&* *in Castellanensi* 10. *Aug.* 1602. Unde Sac. Cong. Concil. *die* 2. *Jun.* 1593. approbavit præceptum Archiepiscopi Tarentini, quod Canonici non interessentes concioni punirentur solita punctatura.

35 Ad interessendum autem lectioni, seu conferentiæ Casuum conscientiæ possunt solum compelli Canonici, aliique Presbyteri, qui sunt Confessarii; cæteri vero Canonici, & Presbyteri, qui non sunt Confessarii, possunt solum hortari, ut pluries declaravit Sac. Cong. Conc. & novissime *in Civitatis Plebis*, 15. *Mart.* 1692. in qua collatis decretis, quæ ad invicem videbantur pugnare; ad Dubium propositum; *An Episcopus posset compellere Canonicos Confessarios cæterosque Presbyteros Cathedralis sub pœna pecuniaria, ut accederent ad Congregationem Casuum conscientiæ; responsum fuit posse compellere omnes Sacerdotes sæculares Confessarios, etiamsi Canonici sint, cæteros autem hortari;* & sic fuit etiam decisum a Congregatione particulari deputata, in *Vigilen. Synodi* 30. *Maii* 1696. *in responsione ad* 35. *Decretum*, & iterum in Congregat. Generali 18. *Jul. ejusdem. anni.* 1696. & prius iu alia
36 *S. Angeli Bisaciarum* 15. *April.* 1696. Regulares vero, nisi sint Parochi, nullatenus cogi possunt ad interessendum lectioni, seu conferentiæ Casuum conscientiæ; Sacr. Cong. Conc. *in Forosempronien.* 3. *Sept.* 1630. Ead. Sac. Congr. *in Urbinaten.* 10. *Mart.* 1663. & expresse Sac. Cong. *super statu Regularium* decrevit, ut sequitur: Cum Conventus suppressi, & postea restituti, in quibus non degunt de familia duodecim Religiosi, sint vigore Decreti Ut in parvis, fel. recordationis Innocenti X. subjecti Visitationi, Correctioni, & omnimodæ Jurisdictioni Ordinariorum locorum, contigit dubitari: An Religiosi Confessores, & non Parochi in hujusmodi Conventibus degentes compelli possent ab eisdem Ordinariis, ut accedant ad conferentiam Casuum Conscientiæ? Proposito hoc dubio in Sac. Congr. super statu Regularium habita in Palatio Vaticano die 15. Januar. 1682. Eminentissimi Patres censuerunt Ordinarios locorum posse quidem hortari, non autem compellere prædictos Religiosos Confessores non Parochos ad accedendum ad conferentiam Casuum conscientiæ. Cæsar Card. Fache-
37 netus ... B. Panciaticus Secretarius. Immo neque possunt cogi ad interessendum lectioni Sacræ Scripturæ Regulares illi, in quorum Monasteriis talis lectio minime habetur, ut expresse censuit Sac. Cong. Concil. *in Fossanen. Lectionis* 11. *Mart.* 1662. ubi fuerunt proposita dubia tenoris ut sequitur. Primo: *An Episcopus statuere possit, ut lectiones a Canonico Theologo non in Cathedrali Ecclesia, sed in Palatio Episcopi habeantur?* Secundo: *An ipse cogere possit Regulares, in quorum Monasteriis lectio Sacræ Scripturæ minime habetur, ut lectionibus per Canonicum Theologum habendis intersint?* Sac. Cong. Concil. censuit; Ad Primum in casu, de quo agitur, *affirmative*. Ad secundum, *Negative*. Regulares tamen, qui exercent curam Animarum, tenentur intervenire 38
conferentiis Casuum Conscientiæ, & ad omnia alia, ad quæ tenentur Curati Sæculares; Sac. Cong. Episcop. *in Vigevanens.* 7. *Januar.* 1508. *in Lucensi* 4. *Februar.* 1602. *in Senogalliens.* 26. *August.* 1616., *&* 13. *Septemb.* 1641., *ac* 22. *ejusdem* 1645. *&* 8. *Octob.* 1649. *&* 8. *Januar.* 1650. Ad quæ cogi possunt ab Episcopo; 39
Ead. Sac. Cong. *in Paduana* 13. *Februar.* 1604. Etiamsi sint ad nutum amovibiles; & sic etiam Sac. Cong. Conc. *in Cauriensi* 5. *April.* 1631. Et ideo si renuerint, potest Episcopus proce- 40
dere contra ipsos Regulares Parochos, non autem contra eorum Superiores; Ead. Sac. Cong. Concil. *in Segobiensi.* 1. *April.* 1656. Non tamen iidem Parochi Regulares cogi possunt ad assistendum Divinis in Cathedrali, nequidem in festo S. Patroni; Ead. Sac. Cong. 1. *Decemb.* 1626.

Canonico Theologo die qua legit, licet 41
Choro non intersit, debentur Distributiones non solum pro illis Horis, quibus legit, ut si mane legat pro horis matutinis, & Missa solemni, sed etiam pro tota die; Sac. Congr. Conc. *in Oriolen.* 5. *August.* 1616., *& in Fanensi* 3. *August.* 1624. Immo non solum tri- 42
buendæ sunt illi Distributiones quotidianæ omnium horarum illius diei, qua legerit, sed etiam emolumenta quæcumque personaliter interessentibus dari solita, etiamsi Choro non intersit; Sac. Cong. Concil. *in Oriolensi* 12. *August.* 1628. Quamvis tamen tota die, qua 43
legit, habeatur pro præsente in Choro, etiam quo ad Distributiones juxta supradicta, non censetur tamen præsens Matutino, quod dicitur pro die sequenti in Vespere præcedente secundum consuetudinem, vel privilegium aliquarum Ecclesiarum. Sic decisum fuisse a Sac. Congreg. Conc. referunt Garcias *de Benef. p.* 3. *cap.* 2. *num.* 118. Gallet. *in Margarita Casuum conscientiæ, verb. Canonicus p.* 29. Nald. *verb.*

Distri-

Distributiones num. 9. Barb. *de Offic. & potest.*
Episcop. part. 3. *alleg.* 56. *n.* 9. *& de Canon.*
c. 27. *num.* 34. *& in Conc. Trid. sess.* 5. *de*
Reform. c. 1. *n.* 35. *& Apostolic. decis. verb.*
Canonicus Theologus n. 12. Nota. * Ex Præ-
benda Theologali segreganda est tertia pars,
ex cujus redditibus data proportione solvenda
est sua portio Sacristiæ Metropolitanæ, respon-
dens diebus, quibus Canonicus deesset muneri
44 suo. Ita cit. *Instit. Eccles.* 57. §. 7. * Cano-
nicus Theologus debet sedere in loco sui Ca-
nonicatus, non enim illi competit præceden-
tia super alios Canonicos, non obstante contra-
ria consuetudine, quia non est Dignitas, sed
sedere, & incedere debet secundum suam an-
tianitatem; Sac. Congreg. Conc. *in Senensi* 16.
Apr. 1695., *& in Murana* 11. *Apr.* 1697.
45 Pœnitentiarius Canonicus in omnibus Ec-
clesiis Cathedralibus, ubi id commode fieri
potest, est instituendus; Conc. Trid. *sess.* 24.
cap. 8. ibi: *In omnibus etiam Cathedralibus*
Ecclesiis, ubi id commode fieri poterit, Pœni-
tentiarius aliquis cum unione Præbendæ proxime
46 *vacaturæ ab Episcopo instituatur*. Canonicus
Pœnitentiarius deputari debet, qui sit Magi-
ster, aut Doctor seu licentiatus in Sacra Theo-
logia, vel Jure Canonico: Trid. *loc. cit.* ibi:
Qui Magister sit, vel Doctor, aut licentiatus
47 *in Theologia, vel Jure Canonico*. Immo non
sufficit, quod sit Doctor nomine, sed debet
esse Doctor re, & si constet Deputatum esse
valde ignarum, licet ipse sit Doctor, est
deputandus alius; Vacante enim Officio Pœ-
nitentiariæ Cathedralis Ecclesiæ Capuanæ Emi-
nentissimus Card. Bellarminus Archiepiscopus
petiit a Sac. Congreg. Conc. an æsset confe-
rendum N. qui licet Doctor fuisset, tamen
attestabatur, esse valde ignarum? Et Sacra
Congreg. *die* 20. *Martii* 1623., censuit hu-
jusmodi N. haberi ac si non esset Doctor, &
ideo de alio providendum; sic ex Barb. *de*
Canon. & Dignitatib. cap. 26. *num.* 9. refert
Corrad. *in praxi Benefic. lib.* 2. *cap.* 4. *num.*
120. *ubi num. præc.* ait *ex Felin. in cap. Si*
quando numer. 7. *de rescrip.* quod Ecclesia in-
diget viris litteratis, non Asinis ferratis.
48 Quando autem Doctores, & licentiati in Ju-
re Canonico, vel Theologia apti non inve-
niuntur, non est necesse pro validitate Colla-
tionis hujus Præbendæ, quod provisus sit Do-
ctor vel Theologus, sed sufficit, quod in lo-
co sit aptior. Colligitur ex Trid. *loc. cit.* ibi:
seu alias, qui aptior pro loci qualitate reperia-
tur, & tenet Garcias *de Benef. part.* 7. *cap.*
4. *num.* 32. Barb. *supra Concil. d. c.* 8. *num.*
16. Monacelli *tom.* 1. *tit.* 2. *formul.* 6. *num.*
2., Et Corrad *loc. cit. cum.* 121. refert, Sac. 49
Congreg. Concil. *in Elbor. Pœnitent.* 12. *Mar-*
tii 1623. decrevisse, quod potest Præbenda
Pœnitentiariæ resignari ad favorem illius, qui
non sit Doctor, neque licentiatus, sed atte-
stationibus Ordinarii, Capituli, & Accade-
miæ asseritur doctus, & habilis, quia suffi-
cienter constat de idoneitate ad effectum ut
Papa provideat, *& n.* 122. prosequitur dicens,
quod licet vulgo dicamus, non omnem Docto-
rem doctum esse, attamen bene e converso,
omnem doctum esse Doctorem, multi enim
sunt Doctores nomine, pauci vero opere; qua-
re Doctoratus dignitas hodie in Italia quasi
contemptibilis est, quandoquidem ad illam
fere omnes promoveri curant, ex Lotter. *de*
re Benefic. in appar. n. 128. *cum pluribus seqq.*
Canonicus Pœnitentiarius debet esse in ætate 50
quadraginta annorum; Conc. Trident. *loc. cit.*
ibi: *& annorum quadraginta*, & hujusmodi
quadraginta annos debere esse completos, te-
nuit Garcias *p.* 7. *cap.* 4. *num.* 35. Novar.
conclus. 17. *num.* 2. Barbosa *in Concil. loc. cit.*
n. 19. *& de Canonic. cap.* 26. *num.* 10. *&*
d. allegat. 55. *num.* 9. contra Azorium existi-
mantem sufficere esse inceptos. Defectus ta- 51
men ætatis quadraginta annorum in Canonico
Pœnitentiario non obstat, ubi alias aptior pro
loci qualitate reperiri non potest, & sufficit,
quod non reperiatur in Civitate, aut in Diœ-
cesi persona apta cum dictis qualitatibus; nec
enim est quærenda extra Diœcesim; *arg. cap.*
Nullus 13. *Dist.* 61. *& c. Sacrorum* 34. *Dist.* 63.
& ita tenent Salazar de Mendoza *in libello de*
institutione Canonicatus Pœnitentiariæ in Ecclesia
Toletana §. 3. Squillant. *de privileg. Clericor. c.*
4. *n.* 70. Navarr. *in Singul. Canon. conclus.* 17.
n. 4. Garcias *d. c.* 4. *n.* 33. Barbosa *de Offic. &*
potest. Episcop. d. allegat. 55. *n.* 8. *& in Concil.*
loc. cit. n. 20. *& de Canonicis loc. cit.*
Canonici Pœnitentiarii institutio in Cathe- 52
dralibus tantum est facienda, ut colligitur ex
Trident. *loc. cit.* ibi: *In omnibus Cathedralibus*
Ecclesiis, & quod Decretum Concilii intelligi
debeat tantum de Cathedralibus, & locum non
habeat in aliis Collegiatis, decisum fuisse a
Sac. Cong. Concil. referunt Sell. *in Selectis Ca-*
non. c. 21. *n.* 3. & Garcias *de Benefic. part.*
5. *cap.* 4. *num.* 113. Pœnitentiarii institutio,
& electio personæ ad solum Episcopum absque 53
consensu Capituli spectat, cum hoc solius Epi-
scopi arbitrio relinquatur; Et sic decisum fuis-
sa a Sacra Congr. Concil., referunt Garcias, *d.*
cap. 4. *n.* 138. Aloys. Ricc. *in praxi for. Ec-*

clesiast. resolut. 477. *n.* 1. *in* 2. *edit.* Ugolin.
c. 33. *num.* 2. Zerola *verb. Pœnitentiarius* §.
3. & tenuit Rota *in una Abulen. Canonicatus*
Pœnitentiariæ 17. *April.* 1589. *coram Mantica*,
& in Majoricen. Canonicatus 15. *Novembris*
54 1593. *coram Cardin. Millino*. Electio Personæ
Pœnitentiarii ad solum Episcopum tunc pertinet, quando Præbenda non vacat in mense Apostolico, vel non adest alia reservatio seu affectio, nam tunc ad Papam pertinet ratione reservationis; Gonzal *ad Regul.* 8. *Cancellar. gloss.* 9. §. 2. *num.* 24. Salazar de Mendoza *in d. Libello* §. 2. *&* 3. Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. d. allegat. n.* 55. 13. *& in Trident. loc. cit. n.* 12. *& de Canon. n.* 4.

55 Pœnitentiaria vacans, Sede Episcopali vacante, non potest provideri a Capitulo, quamvis collatio Præbendarum sit communis Episcopi, & Capituli, vel etiam solius Capituli; sic decisum fuisse a Sac. Congr. Concilii referunt Garcias *d. p.* 5. *c.* 4. *n.* 144. Aloys. Ricc. *d. reso-*
56 *lut.* 477. *n.* 4. Immo Pœnitentiariæ vacantis, Sede Episcopali vacante, electio, & collatio pertinet ad Papam, etiam seclusa reservatione, & non est reservanda futuro Episcopo; sic decisum fuisse a Sac. Congr. Concil. *in una Januensi*
57 refert Garcias *in addit. ad d. can.* 4. *n.* 150. Capitulum non potest se intromittere in electione Pœnitentiarii, licet ad ipsum collatio spectet, quamvis Episcopus sit absens, sed ipse Episcopus absens poterit, ubicumque fuerit, eligere Pœnitentiarium; non enim ad id est necessaria præsentia, seu existentia in Diœcesi, nam etiam extra illam potest expediri, cum non sit contentiosæ, sed voluntariæ Jurisdictionis, prout decisum fuisse *in una Burgen.* refert Nicol. Gar-
58 cias *in addit. ad d. c.* 4. *n.* 143. Pœnitentiarii enim electio pertinet solum ad Episcopum, vel eo absente, ad suum Vicarium, cui Episcopus
59 in specie delegaverit hanc facultatem. Sic etiam declaravit ead. Sac. Cong. ut refert Garcias *loc. mox cit.* Quamvis electio Pœnitentiarii quandocumque facienda spectet ad solum Episcopum, vel eo absente, ad suum Vicarium ad hoc specialiter delegatum, absque consensu Capituli, collatio tamen Præbendæ unitæ Officio Pœnitentiarii ab illis fieri debet, ad quos antea spectabat. Sic decisum fuisse a Sac. Congreg. Concil. referunt Garcias *d. p.* 5. *c.* 4. *n.* 238. Gonz. *ad Reg.* 8. *Canc. gloss.* 9. §. 2. *n.* 84. Aloys. Ricc. *d. resolut.* 476. *n.* 2.

60 Præbenda Officio Pœnitentiarii unienda debet esse integra, & Canonicalis; Sac. Congreg. Concil. 31. *Maii* 1596. *& in Conimbrien.* 31.
61 *Martii* 1602. Portio enim, quæ sit in Ecclesia, in Præbendam Pœnitentialem erigi non potest, sed Præbenda Canonicalis; & si non essent Præbendæ, sed fructus omnes in Distributionibus quotidianis consisterent, tunc Distributiones habebuntur pro Præbenda. Sic decisum fuisse a Sac. Congreg. Concil. refert Garcias *d. p.* 5.
c. 4. *num.* 127. Non potest Episcopus primam 62
Præbendam vacantem assignare pro Pœnitentiario, quamvis in loco videretur magis necessarius, sed prius debet erigi Theologalis propter
verba Concil. *sess.* 5. *c.* 1. *de Reformat.* Si ta- 63
men in aliqua Civitate fuerit judicatum magis expediens, ut prius de Pœnitentiario, quam de Theologo provideatur, habenda est confirmatio a Sede Apostolica, ad omnem difficultatem tollendam; Sacra Congregat. Concil.
in Civitatis Castellanæ 17. *Novemb.* 1629. Ca- 64
nonicatus Pœnitentialis non potest optari, nec Pœnitentiarius potest aliam Præbendam optare, quia ad eam videtur electa industria personæ. Et ubi Beneficium requirit certas qualitates, aut examen, si cui indulgetur, ut possit consequi aliam Dignitatem, aut Beneficium, illud non venit, quod examen, aut qualitates illas requirit, ut est textus optimus *in cap. Licet in tantum* 4. *de translat. Episcopi*. Unde a Sacra Congregat. Concil. fuit expresse decisum *Die* 12. *Februarii* 1601. *Pœnitentiarii Præbendam, etiam postquam est effectum sortita, non subjacere optioni. Et in una Vercellen.* 7. *Julii* 1601. etiam fuit dictum, quod non solum non potest optari Præbenda Pœni-
tentiarii, sed nec titulus, ac Ordo illius. Po- 65
test tamen Pœnitentiaria resignari, sicut alia Præbenda, etiam in favorem alterius, dummodo habeat qualitates requisitas; Sic tenet Salazar de Mendoza *in d. Libello* §. 5. Ceval. *commun. contra commun. quæst.* 894. *num.* 485. ubi *num.* 489. subdit posse etiam super eam imponi pensionem; Barbosa *de Offic. & potestat. Episcoporum part.* 2. *allegat.* 55. *num.* 34.
& de Canon. cap. 26. *num.* 23. Pœnitentia- 66
lis Præbendæ erectio non habet locum in ea, quæ vigore statuti a sequenti Canonico optatur, sed illa Præbenda, quam dimiserit Canonicus, qui novissime optat, huic muneri affecta, & unita remanet; Sacra Congregat. Concil. *in Lunen. Sarzanen.* 6. *Julii* 1592.

Pœnitentiarius eo ipso, quod est institutus, 67
habet a Jure, & Concilio facultatem audiendi Confessiones, & Jurisdictionem ad absolvendum a peccatis absque alia Ordinarii licentia, & est veluti Parochi totius Diœcesis; Navarr. *cons.* 20. *de pœnit. in novis*; Lel. Zech. *de repub. Eccles. c.* 24. *de Capitulo, & Canon. sub n.* 17.

Sala-

Salazar de Mendoza *in d. Libello* §. 5. Ugolin. *de Offic. Episcop. c.* 33. *n.* 2. & 3. Aloys. Ricc. *d. resol.* 477. *n.* 5. Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. d. allegat.* 55. *n.* 19. & *de Canonicis c.* 26. *n.* 12. & *in Concilio Trid. sess.* 24. *c.* 8. *n.* 21.
68 Pœnitentiario quilibet potest peccata sua confiteri; & sic satisfacere præcepto; *c. Omnis utriusque sexus, De Pœnitent. & remission.* Sic decisum fuisse a S. C., referunt Aloys. *loc. mox cit.* Garcias *d. p.* 5. *c.* 4. *n.* 113. Barbosa *d. allegat.* 55. *n.* 20. & *in Trident. loc. cit. n.*
69 22. & *de Canonicis loc. cit. num.* 13. Pœnitentiarius institutus pro audiendis Confessionibus unius Diœcesis, non potest audire in alia, etiam habentium Bullam, vel licentiam sui Parochi; Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. d. allegat.* 55. *n.* 21. Garcias *d. p.* 5. *cap.* 8. *dub.* 4. ubi dicit sic decisum fuisse a Sac. Congregat. in casu simili de Parocho; scilicet, quod in aliena Diœcesi sine illius Ordinarii approbatione eligi nequeat in Confessarium ab habentibus privilegium vigore Jubilei eligendi
70 Confessarium approbatum. Pœnitentiarius non potest delegare suam auctoritatem; Sac. Cong. Episcop. & Regul. *in Regien.* 2. *Octobr.* 1584.
71 Non potest Pœnitentiarius absolvere a casibus, quos Episcopus sibi expresse reservavit, nisi ipsemet Episcopus talem specialem facultatem ei expresse concesserit. Sic decisum fuisse a Sacra Congregat. referunt Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. Decis.* 751. *in* 1. *edit. & resolut.* 692. *n.* 2. *in* 2. *edit.* & Garcias *d. p.* 5.
72 *cap.* 4. *num.* 115. Nec potest casus reservatos sibi ab Episcopo commissos alteri subdelegare, nisi habuerit expressam ad hoc Episcopi facultatem, quia censetur electa industria personæ, & Delegatus, maxime ad nudum ministerium, subdelegare non potest, nisi hoc illi expresse demandetur; *cap. ult.* §. *cæterum de Offic. deleg.* Ita Joan. Valer. *de Different. inter utrumque forum, verb. Jurisdictio different.* 2. *n.* 3. Barbosa *de Offic. & potestat. Episcop. dict. allegat.* 55. *n.* 24. & *de Canon. d. c.* 28. *n.* 17.
73 Pœnitentiarius tenetur integras Confessiones audire, non autem solos casus reservatos; Sac. Cong. Concil. teste Nicolao Garcia *d. p.* 5.
74 *c.* 4. *num.* 117. Confessiones Parochianorum Civitatis audire nullo modo recusare potest Pœnitentiarius; Sac. Cong. Rit. apud Nicol.
75 Garcias *d. part.* 5. *cap.* 4. *n.* 118. Confessiones audire si renuerit Pœnitentiarius, poterit ab Episcopo puniri; Sic decisum fuisse a Sac. Cong. Concil. refert Garcias *d. part.* 5. *c.* 4.
76 *num.* 119. Immo Pœnitentiarius debet assistere, & residere, de mane, etiam non vocatus, in Sede Confessionali ab Episcopo destinata diebus Festis solemnioribus, videlicet tempore jejuniorum Quadragesimæ, Adventus, Quatuor temporum, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes, Corporis Christi, Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis, Omnium Sanctorum, & Nativitatis Domini, ut habetur decisum *in Segobien.* a Sacra Congr. Concil. quam per extensum refert Crispin *de visit. part.* 2. §. 24. *num.* 2. & cit. Garcias *d. p.* 5. *cap.* 4. *n.* 122. Non debet tamen Pœ- 77
nitentiarius tenere in manu Virgam, seu bachettam sicut in Urbe, præcipue in locis ubi hoc non est in usu; ita decisum *in una Abulen.* 21. *April.* 1587. referunt Garcias *d. p.* 5. *c.* 4. *n.* 117. Ugolin. *d. c.* 33. *n.* 6. Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. d. allegat.* 55. *n.* 29. Nec potest cogi ab Episcopo ad interessendum in sua Sede pro audiendis Confessionibus eo tempore, quo non adsunt pœnitentes, qui sua opera uti velint; Sac. Congreg. Episc. 18. *Septembr.* 1627.

Pœnitentiarius non potest cogi ad majorem 78
residentiam, quam alii Canonici, qui per tres menses abesse possunt, dummodo tamen non absit tempore, quo frequentius pœnitentes accedunt, & diebus Festis solemnioribus, veluti tempore jejuniorum Quadragesimæ, Adventus, Quatuor temporum, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes, Corporis Christi, Assumptionis B. M. V. Nativitatis Domini, & omnium Sanctorum; Sac. Congr. Concil. testibus Garcia *d. part.* 5. *cap.* 4. *n.* 122. Ugolino *d. c.* 33. *n.* 6. Salazar de Mendozza *in d. Libello* §. 7. quia in ipsis tenetur de mane residere in Sede Confessionali, etiam non vocatus, ut patet supra *num.* 76. Pœnitentiarius pro præ- 79
sente in Choro est habendus, dum audit Confessiones in Ecclesia; Concil. Trident. *loc. cit.* ibi: *Qui dum Confessiones in Ecclesia audiet, interim præsens in Choro censeatur; Sive in Confessionario, sive extra.* Non tamen pro tempo- 80
re, quo residet in Confessionario, nec audit Confessiones, aliis in Choro Divina celebrantibus; nec item si dixerit Missam, aut si privatim Officium dixerit, etiam ut oppportunius Confessiones audiat, censendus est præsens in Choro; sic decisum fuisse a Sac. Congr. Concil. referunt Moneta *de Distributionibus quotidianis part.* 2. *q.* 11. *n.* 64. & *sequent.* Ugolin. *d. c.* 33. *n.* 5. Garcias *d. part.* 5. *cap.* 4. *num.* 124. & *seq.* Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. d. alleg.* 55. *num.* 30. & *de Canonicis d. cap.* 26. *n* 20. & *in Trid. loc. cit. n.* 28. & *Apostolicar. Decis. collect.* verb. *Canonicus Pœnitentiarius*

81 *tuarius n.* 5. Pœnitentiarius dum actualiter au-
dit Confessiones in Ecclesia, non solum cen-
setur præsens in Choro ad lucrandas distribu-
tiones quotidianas, sed etiam eleemosynas
ipsas, quæ distribuuntur pro associandis, &
sepeliendis Cadaveribus Defunctorum, vel pro
supplicationibus, & processionibus, quæ per
Urbem aguntur; Sac. Cong. Conc. *in Januen.*
4. *Septemb.* 1591. ut refert Garcias *d. part.* 5.
c. 4. *n.* 125. & sequitur Barbosa *d. alleg.* 55.
num. 31. *& de Canon. d. cap.* 26. *num.* 21. *&*
in Trident. loc. cit. n. 29. *& Apostolicar. Decis.*
loc. cit. n. 6. & tenent Castropalao *in opere mo-
rali tract.* 7. *disp.* 3. *punct.* 3. §. 5. *n.* 2. Trul-
lench. *in exposit. Decal. lib.* 1. *cap.* 8. *dub.* 12.
§. 5. *n.* 1. *in fine;* Bonacina *de Horis Canonicis
dispút.* 2. *part.* 5. *punct.* 3. §. 5. *num.* 4. & alii
82 contra Monetam *d. part.* 11. *n.* 65. Pœnitentia-
rius non censendus est pro præsente in Choro,
si extra Ecclesiam Confessiones audiat, etiam
infirmorum; Sic Garcias *in addit. ad d. part.*
5. *cap.* 4. *n.* 125. *in fine;* Barbosa *de Offic. &
potest. Episcop. d. alleg.* 55. *n.* 32. *& de Cano-
nicis d. cap.* 26. *n.* 22. *& in Trident. loc. cit.*
83 *num.* 30. Canonicus Pœnitentiarius non præce-
dit aliis Canonicis, non obstante contraria
consuetudine, quia non est Dignitas, sed sede-
re, & incedere debet secundum suam antiani-
tatem; Sac. Congr. Concil. *in Senen.* 16. *April.*
84 1695. *& in Murana* 11. *April.* 1699. Pœniten-
tiarius approbatus, & in possessionem immis-
sus a Delegato Apostolico eo quod Vicarium,
& Tribunal Ordinarii suspectum haberet, po-
test audire Confessiones absque alia licentia
ipsius Ordinarii; Sac. Cong. Episcop. 25. *Fe-*
85 *bruar.* 1607. Pœnitentiarius non potest esse Vi-
carius Generalis Episcopi, ne suspicionem in-
gerat, quod in administratione justitiæ utatur
scientia Confessionis, nisi tantæ apud omnes
esset opinionis, ut excluderetur hujusmodi su-
spicio; Sac. Congr. Episcop. 15. *Julii* 1611.
86 Canonicus Pœnitentiarius, quamvis regulari-
ter non sit admittendus in Confessarium Mo-
nialium propter difficultatem satisfaciendi utri-
que muneri; tamen cum potest utrique mu-
neri satisfacere; Sac. Congreg. Concil. *in Ja-
nuen.* 11. *Septemb.* 1666. censuit in hoc casu
non esse prohibendum; Pignatell. *tom.* 7. *con-
sult.* 13.
87 Innuimus supra, *num.* 14. electionem Theo-
logi, & Pœnitentiarii hodie fieri debere per
concursum, ex noviss. Const. Benedicti XIII.
sed ut ab omnibus ea præ oculis habeatur,
præstat hic ad litteram adduci.

BENEDICTUS EPISCOPUS, 88

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

PAstoralis Officii nostri esse ducimus, assiduo, enixoque studio curare, ut universa Sacræ Tridentinæ Synodi Decreta inviolabiliter observentur; sed eorum præ cæteris exequutionem strenue promovendam, urgendamque Nobis esse arbitramur, ex quibus majorem in Ecclesia Dei utilitatem proventuram fore conspicimus, ac eos potissimum, quorum opus in prædicatione, & doctrina consistere debet, ut cunctos ædificent, tam fidei scientia, quam actionum disciplina, excitari maxime posse confidimus ad impensius frequentandam tantopere necessariam Sanctarum Scripturarum lectionem, quas qui nescit, ut Beatus Hieronymus admonet, nescit Dei virtutem, ejusque sapientiam, nam ignoratio Scripturarum, ignoratio Christi est.

Cum itaque saluberrimo prædicti Concilii Tridentini Decreto relato *in cap.* 1. *sess.* 5. *de reform.* cautum sit, ut nedum in Ecclesiis Cathedralibus, sed in Collegiatis etiam Oppidorum insignium, in quibus Præbenda, aut Præstimonium, seu stipendium pro Sacræ Scripturæ Lectoribus constitutum non reperitur, Præbenda quomodocumque, præterquam ex caussa resignationis, primo vacatura, ipso facto ad eum usum perpetuo constituta, ac deputata intelligatur. Et quatenus nulla, vel non sufficiens Præbenda foret, Locorum Ordinarii per assignationem fructuum alicujus simplicis Beneficii, debitis tamen ejus supportatis oneribus, vel per contributionem Beneficiatorum suarum Diœcesum, vel alias prout commodius fieri poterit, ita provideant, ut ipsa Sacræ Scripturæ lectio omnino habeatur: Verum ejusmodi provida præfati Concilii dispositio in aliquibus Cathedralibus, sicut non absque gravi animi nostri dolore percepimus huc usque neglecta, debitæque exequutioni demandata non fuerit; Hinc igitur est quod Nos illius exequutionem pro Pontificiæ vigilantiæ debito urgere intendentes, Motu proprio, ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, hac nostra perpetuo valitura Constitutione sancimus, decernimus, & mandamus, ut in Cathedralibus quibuscumque Italiæ, Insularumque adjacentium, in quibus Præbenda Theologalis ha-

cte-

ctenus instituta non fuerit, Præbenda primo vacatura, post ejusdem præsentis Constitutionis publicationem, sive ad Nos, Sedemque Apostolicam, sive ad Ordinarium illius collatio, atque provisio pertineat, ipso jure, & absque ulla alia declaratione sit, ac esse censeatur Præbenda Theologalis constituta. Volumus insuper, ut tam illa, quam reliquæ omnes aliæ Præbendæ Theologales hactenus constitutæ, & deputatæ, conferri semper debeant Doctori in Sacra Theologia, vel qui infra annum Doctoralem Lauream in eadem facultate suscipiat; & cæteroquin magis idoneo in formali concursu ab Examinatoribus renunciato, eo plane modo, quo Parochiales Ecclesiæ conferuntur. Hunc porro in finem, quotiescumque ejusmodi Præbenda Theologalis conferenda erit, per Edictum publicum vocentur quicumque concurrere, & examini se se subjicere voluerint coram Episcopo, & quatuor Examinatoribus, etiamsi Synodales non sint, ab eodem Episcopo actu eligendis, ac deputandis, in Theologali tamen facultate Licentiatis, & valde peritis, sive Sæcularibus, sive Regularibus, & illi, qui in concursu ejusmodi probatus, magisque idoneus renunciatus fuerit, Præbenda conferatur. Quoties autem Præbendæ collatio ad Sanctam Sedem spectabit, Episcopus ad Romanum Pontificem pro tempore existentem acta concursus transmittere teneatur, ut ipse vacantem Præbendam illi assignare, atque conferre possit, quem cæteris digniorem, atque magis idoneum in Domino judicaverit.

Quod si Episcopus primo vacaturam Præbendam contra formam in præsenti Constitutione præscriptam conferre præsumpserit, vel etiam in aliis occurrentibus casibus eamdem formam observare neglexerit, illius collatio, atque provisio ipso jure, nulla, & irrita, nulliusque prorsus roboris, vel momenti sit, ac esse debeat, ejusdemque Præbendæ dispositio statim devolvatur, & pertineat ad Sanctam Sedem, & Romanum Pontificem pro tempore existentem, a quo Doctori in Sacra Theologia conferetur.

Cæterum, ut fructus, quem Tridentina Synodus ex Præbendæ Theologalis institutione perceptum iri speravit, omnino re ipsa, & cum effectu percipiatur, volumus, statuimus, & mandamus tertiam partem proventuum dictæ Præbendæ Theologalis ab Episcopo distribui, & proportionaliter applicari singulis Lectionibus Sacræ Scripturæ, quæ a Præbendato, præscriptis diebus, & horis totius anni habendæ sunt, ita ut si Præbendatus universas lectiones habuerit, assignatas Distributiones integras absque ulla prorsus diminutione consequatur; Si vero in aliqua, vel pluribus lectionibus defecerit, Distributiones neglectis lectionibus respondentes amittat, quæ in Sacristiæ Ecclesiæ Beneficium cedant, ac erogentur. In casu autem gravioris contumaciæ Præbendati liceat Episcopo deputare alium Theologum Sacerdotem Sæcularem, vel Regularem, qui jugiter supplendo ejusdem Præbendati vice,, præfatis Distributionibus potiatur.

Quoniam vero nonnulli Episcopi, sicut accepimus, ut propriæ incuriæ aliquod velamen obtendant, dilatæ erectionis ejusmodi Præbendæ Theologalis caussam in tenuitatem, ac insufficientiam Præbendarum suarum Ecclesiarum rejicere solent; Nos omnem de cætero prætextum, sive excusationem e medio tollere, ac penitus eliminare volentes, motu, scientia, ac potestatis plenitudine similibus decernimus, statuimus, atque præcipimus, quod ubi Præbenda Theologalis, computatis etiam distributionibus quotidianis, ad annuum saltem redditum Scutorum sexaginta monetæ Romanæ non ascendat, pro summa ad hanc Taxam conficiendam deficiente, iidem Episcopi unire possint, & debeant eidem Præbendæ aliquod simplex Beneficium, cujus supplemento prædicta summa conficiatur, primo vacaturum, in quocumque mense, & qualitercumque, & quomodocumque Sedi Apostolicæ affectum, & reservatum: ita tamen ut a tali unione illa omnia Beneficia, quæ pro Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, Papæ Familiaribus, Nunciis Apostolicis, atque Prælatis Congregationum, quibus iidem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales intersunt, Secretariis in alia Constitutione ad promovendam Seminariorum erectionem novissime per Nos condita peculiariter reservavimus, perpetuo reservata, & excepta sint, ac esse intelligantur, & quidquid secus fieri contingeret, ex nunc prorsus irritum, ac inane, nulliusque roboris, vel momenti esse, ac fore decernimus, & declaramus.

Postremo quæcumque hactenus de Præbenda Theologali, & Sacræ Scripturæ lectione sancivimus, extendimus etiam, ac adamussim observari volumus, & mandamus (congrua tamen congruis referendo) quoad institutionem Canonici Pœnitentiari in illis Cathedralibus, in quibus nondum fuerit institutus, ejusque honestam sustentationem, concursum, deputationem, omniaque alia ad illius Officium

cium pertinentia, & præter illa, quæ a Nobis superius disposita sunt, ea insuper quæ Tridentina Synodus *cap.* 8. *sess.* 24. *de reform.* de hujus Ministri qualitate, ætate, ac exemptione a servitio Chori constituit, exacte observari decernimus, præcipimus, & mandamus.

Decernentes etiam præsentes Litteras semper firmas, validas & efficaces existere, &c.

Non obstantibus, quatenus opus sit, &c.

Ut autem præsentes Litteræ ad omnium notitiam facilius deveniant, &c.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostram, &c.

Dat. Romæ apud S. Petrum. Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo septingentesimo vigesimo quinto; decimo quarto Kal. Junii. Pontificatus Nostri Anno Primo.

P. M. Card. Prodat.
F. Card. Oliverius.

Visa de Curia S. C. Archiepiscopus Amasenus.

Loco ✠ Plumbi.

L. Martinettus.

Registrata in Secretaria Brevium.

89 * Hic nota ad rem quod Concurrentes ad Præbendam Theologalem debent esse Doctores in Sacra Theologia, vel saltem intra annum tenentur, doctoralem lauream in aliqua universitate approbata Studii generalis assequi. Nec sufficit laurea Canonica, ex responso Sac. Congreg. Nec etiam sufficit laurea Canonica recepta ab aliquo privilegium obtinente; sed omnino requiritur obtinuisse in Universitate approbata, quod commune est omnibus Beneficiis lauream doctoralem exigentibus, ut e Bulla S. Pii V. Benedict. XIV. *Institut. Eccles.* 57. §. 4. *& seq.*

90 Protonotarius Canonicus non potest in functionibus, & aliis actibus publicis sibi tamquam Canouico competentibus uti habitu Protonotarii, sed suo habitu Canonicali; Sacra Congreg. Rit. *in Asculana* 19. *Novemb.* 1612.

91 Potest tamen uti habitu Protonotarii in omnibus actibus non competentibus sibi tamquam Canonico; Sacra Congregat. Rit. *in nullius Terræ Piscia* 19. *Novembr.* 1611. *& Ascula-*

92 *na* 28. *Januarii* 1612. Protonotarius Canonicus, seu Dignitas, si cum habitu Protonotarii intersit Choro, Processionibus, & Divinis, non lucratur fructus, & Distributiones sui Canonicatus; Sacra Congreg. Rit. *in Asculana* 16. *Martii* 1610. *&* 19. *Novembris* 1611. *& in Spoletana contra Priorem Collegiatæ S. Michaelis Terræ Sevaniæ* 9. *Julii* 1695. qui cum parere Decreto recusaret, & Indultum saltem prædictum habitum deferendi in Choro postularet; *Caussa repropolita* 17. *Decembr. ejusdem anni* 1695. *responsum fuit, Distributiones restituendas esse a die Decreti, & Indultum non esse concedendum.* Immo in habitu Protonotarii inter- 93
veniens Choro, Distributiones amittit non obstante consensu, & concordia Capituli; Cum enim post dictam resolutionem Sacræ Congregationis, Canonici cum supradicto Priore concordassent, quod posset d. habitu uti in functionibus Ecclesiasticis, solutis tamen annuatim Sacristiæ scutis quindecim loco amissionis Distributionum, & concordiæ approbationem ab eadem Congregatione postulassent, *sub die* 5. *Julii* 1698. *referente claræ mem. Card. Petruccio* prodiit resolutio: *Non esse locum approbationi concordiæ.* Dignitates enim, & Cano- 94
nici, ut lucrentur Distributiones, debent intervenire cum proprio habitu Canonicali; Sacra Congreg. Rit. *in Melitensi* 7. *Augusti* 1621.
Alias si voluerint uti habitu Protonotarii in 95
sua Ecclesia, reputantur tamquam extranei, eisque assignatur locus non inter Canonicos, sed post ipsos Canonicos, & Abbates, & non lucrantur Distributiones; Sacra Congreg. Rit. *in d. Asculana* 16. *Martii* 1610. *& in d. Melitensi* 7. *Augusti* 1621. Possunt tamen Digni- 96
tates, & Canonici Protonotarii in Ecclesia uti subtana violacea, licet reliqui Canonici deferant nigram, dummodo in reliquis gerant habitum similem, & æqualem aliis Canonicis, Eadem Sacra Congregat. Rit. *in Panormitana* 14. *Januarii* 1612. *&* 11. *Decemb.* 1627. Non possunt vero uti Rochetto sub Cotta dum in 97
Choro assistunt Horis Canonicis; Ead. Sacra Congr. Rit. *in Tricar.* 15. *Martii* 1614. Protonotarius si sit prima Dignitas, potest in 98
Choro deferre Rochettum cum Mantelletta; Si vero non sit prima Dignitas, sedere debet in suo Stallo cum suo habitu Canonicali; Sacra Rit. Congreg. *in Clomaclen. & Neocastren.* 21. *Augusti* 1601. Protonotarius utens habitu 99
Protonotarii, & Præiati etiamsi non sit prima Dignitas, debet præcedere Archidiacono primæ Dignitati, dummodo tunc non lucretur Distributiones quotidianas; Sacra Congr. Rit. *in nullius Terræ Pisciæ* 15. *Januarii* 1611. Sed non potest uti dicto habitu in Processio- 100
nibus, & in aliis actibus publicis, in quibus cum-

cum Capitulo intervenit; Sacra Congreg. Rit. *in Asculana* 19. *Novembr.* 1611.

101 Indultum Jubilationis, quod est Ecclesiæ odiosum, & ideo parce concedendum, non constito de laudabili servitio Ecclesiæ per 40. annos præstito, ac de aliqua alia commiserationis causa, puta infirmitatis habitualis, vel senectutis, quæ una cum laudabili servitio concurrere debet, non solet, neque debet concedi, ut fuit ponderatum a Sacra Congreg. Concil. *in Maceraten. Indulti* 8. *Martii* 1698. in qua Indultum per subreptionem jam conces-

102 sum, fuit revocatum. Unde advertendum est, quod ex tempore laudabilis servitii Ecclesiæ quadraginta annorum, propter quod solet a Sacra Congregatione concedi Indultum Jubilationis, est deducendum servitium præstitum tempore Clericatus ante adeptam Præbendam, quod non computatur ad favorem Indultum petentis, ut respondit Sacra Congregat. Con-

103 cil *in Trident.* 13. *Januarii* 1603. Neque valet Indultum Jubilationis post quadragenarium servitium, si sit concessum a Capitulo, & non a Sacra Congregatione, quia Canonici non habent hanc potestatem, sicuti nec possunt concedere Canonicis absentibus, quod participent de aliqua parte Distributionum non obstante consuetudine, ut respondit Sacra Congregat.

104 Concil. *in Segobien.* 15. *Decembr.* 1703. Concesso igitur legitime alicui Canonico a Sacra Congregatione Indulto Jubilationis, talis Canonicus Jubilatus debet participare de Distributionibus, de quibus participant alii Canonici Choro, & Divinis interessentes, etiam de illis, quæ ob aliorum absentiam Canonicis interessentibus accrescunt; Dicitur enim Ecclesiæ per gloriam adhuc inservire, qui post diuturnum servitium, senio confectus ex licentia Summi Pontificis quiescit ad instar Militis veterani, juxta *text. in l.* 1. *Cod. de veteranis lib.* 12. *tit.* 47. Et sic censuit Sacra Congreg. Concil. *in Viterbien.* 26. *Augusti* 1628. *in Romana* 13. *Maii* 1651. *in alia Romana* 19. *April.* 1692. *& in Aquipendii* 13. *Martii* 1697.

105 Etiamsi Distributiones essent auctæ post obtentam Jubilationem, quia participat de augmento; Ead. Sac. Congr. Concil. *in Lunen. Sarzanen.* 16. *Maii* 1685. *in Bononien.* 16. *Junii* 1696.

106 *&* 20. *April.* 1697. Indultum Jubilationis concessum Canonico suffragatur pro participatione fructuum, & Distributionum, etiam extraordinariarum, & d. Distributiones sunt per Canonicos restituendæ a die intimati Indulti; Sacra Congregat. Concil. *in Burgi S. Donnini Jubilationis die* 19. *April.* 1704. *ubi propositis infrascriptis Dubiis*; Primo; *An Indultum Jubilationis concessum Razino sub die* 29. *April.* 1702. *suffragetur pro participatione omnium fructuum, & distributionum etiam extraordinariarum, & contentarum in Decreto bon. mem. Episcopi Pallavicini? Et quatenus affirmative.* Secundo: *An dictæ Distributiones veniant per Canonicos restituendæ a die intimati indulti*; Ead. Sacra Congregatio respondit *Affirmative ad utrumque*. Et sic in simili jam responsum fuerat ab ead. Sacra Congreg. Concil. *in una Alexandrina, ubi cum dubitaretur: An Canonici legitimis ex causis absentes, quando non amittunt proprias Distributiones quotidianas, debeant etiam lucrari, & participes esse pro rata Distributionum aliorum Canonicorum absentium absque legitima causa? Et an prædicti Canonici legitima ex causa absentes, ac proinde non amittentes proprias Distributiones ut supra, debeant illas recuperare ab aliis Canonicis, inter quos divisæ fuerant, an etiam possint ab universo Capitulo repetere.?* Sacra Congregat. &c. *die* 29. *Septembris* 1657. *Ad primum respondit deberi hujusmodi Canonico etiam punctaturas absentiæ. Ad secundum posse repetere etiam a Capitulo.*

Canonico Jubilato debentur etiam ea, quæ proveniunt ex emolumentis Processionum, & Anniversariorum, & aliorum, dummodo Testatorum voluntas non obstet; Sacra Congreg. Conc. *in Romana* 5. *Martii* 1678. *& in Perusina* 17. *Julii* 1688. Et sic etiam fuerat decisum *in Novarien. Jubilationis*, ubi proposito Dubio, an frui deberent emolumentis Anniversariorum, quæ fiunt infra annum, quamvis iis non assisterent duo Canonici Ecclesiæ Collegiatæ S. Gaudentii Civitatis Novariæ, qui a San. Mem. Clemente X. obtinuerant Indultum hisce verbis conceptum „ Cum sicut „ exponi fecisti tu, qui in sexagesimo quinto „ ætatis anno constitutus, quadraginta & amplius annorum spatio resides, Nos &c. „ tibi, ut quoad vixeris a prædicta Ecclesia „ abesse, ac interim omnia, & singula, fru„ ctus, redditus, proventus, jura, obventio„ nes, & emolumenta quæcumque, nec non „ Distributiones etiam quotidianas ordinarias, „ & extraordinarias quomodolibet nuncupatas, „ & in quibusvis rebus consistentes, ac unde„ cumque provenientes ad te ratione dicti Cano„ nicatus, & Præbendæ, si in eadem Ecclesia per„ sonaliter resideres, ac Divinis Officiis singulis„ que diurnis, ac nocturnis Horis assidue interes„ ses, spectantes, & pertinentes, ac etiam solis „ præsentibus, & Divinis Officiis ac Horis prædi- 107

„ ctis assidue interessentibus manualiter quoti-
„ die præstari, ac per eas lucrifieri solita, cum
„ ea integritate percipere, cum qua perciperes,
„ si personaliter resideres, libere, & licite pos-
sis, & valeas concedimus, & indulgemus;"
Sac. Congreg. *die* 2. *Octobris* 1677. respondit: *Affirmative*. Verum cum postmodum *sub die* 1. *Julii* 1679. *in una Bituntina Anniversariorum* quæsitum fuisset: *An vigore Indulti similis Jubilationis Canonicus Jubilatus percipere valeret, perinde, ac si Choro personaliter interesset, emolumenta Anniversariorum?* Ead. Sac. Congreg. *negative* resolvit. Hinc cæteri Capitulares prædictæ Ecclesiæ S. Gaudentii freti hac postrema resolutione, iterum obtinuerunt proponi Dubium: *An Canonici Jubilati vigore præfati Brevis frui debeant emolumentis Anniversariorum, quæ fiunt intra annum, quamvis non assistant, ita ut standum, vel recedendum sit a Decisis?* Et Sac. Congr. *sub die* 29. *Novembr.* respondit *in decisis quo ad Anniversaria fixa, & in quibus non est cautum*. Et sic etiam *in Romana Jurium Canonicalium* 5. *Martii* 1703. in qua ad dubium: *An indultum vacandi a Choro aliisque Divinis Officiis ex caussa infirmitatis concessum, valeat etiam pro laudemiis, Quindeniis, Capitulis, Anniversariis, Festivitatibus, Processionibus, ac quibuscumque functionibus in Ecclesia peragendis, ita ut lucrari debeat omnia emolumenta communia nuncupata, ac etiam Victualia, & Candelas?* Respondit, *Affirmative etiam quo ad laudemia, exceptis Anniversariis, & aliis obventionibus non fixis, & in quibus diversimode fuerit a Testatore dispositum; quæ etiam confirmata fuit die* 20. *Jun.* 1705.

108 Ex quibus omnibus, & aliis adductis *in verb. Anniversarium n.* 8. 9. & 10. satis constat, quod Indultum quantumcumque amplum non comprehendat Anniversaria non fixa, & corporaliter interessentibus a Testatore relicta, nisi in Indulto sit expressa voluntas Papæ Testatoris menti clare derogantis, & etiam talia Anniversaria Indultario explicite indulgentis.

109 Anniversaria autem fixa, & alia similia, in quibus non adsit contraria Dispositio Testatoris, & Fundatoris, participantur ab Indultariis, ac si personaliter interessent, quamvis functionibus vere non intersint, & onera Missarum aliis injuncta, pro rata non adimpleant; Sac. Congr. Concil. *in Lunen. Sarzanen.* 16. *Maii* 1685. *in Urbanien.* 29. *Novemb.* 1687. & *in Romana Jubilationis* 24. *Mart.* 1703. ubi proposito Dubio: *An Jubilato debeantur emolumenta Processionum, etsi illis non interfuerit?*

110 Respondit *Affirmative*. Canonici Jubilati non tenentur neque per se ipsos, neque per alios Missam Conventualem per turnum celebrare; Sac. Congregat. Conc. *in Aquipendii* 27. *Mart.* 1697. Episcopus non potest decernere, quod 111
Canonicis Jubilatis vigore Indulti non debeantur Distributiones extraordinariæ, quæ vel ob absentiam, vel vacationem Canonicorum interessentibus accrescunt; nam pro his Indultum suffragatur; Sac. Cong. Concil. *in Romana* 5. *Maii* 1703. & *in Burgi S. Donnini* 19. *April.* 1704.

Additiones ex aliena manu.

Constitutio *Pastoralis* S. Mem. Benedicti XIII. 112
tametsi jusserit, *ut Præbenda primo vacatura post ejusdem præsentis Constitutionis publicationem, sive ad Nos Sedemque Apostolicam, sive ad Ordinarium illius collatio, atque provisio pertineat, ipso jure, & absque ulla declaratione, sit atque esse censeatur Præbenda Theologalis*: nihilotamen minus si Episcopus non devenerit ad ipsius erectionem in Theologalem, minime ea habetur pro erecta in Theologalem. Idque 113
procedit sive de Collegiata, sine de Cathedrali agatur, ut respondit Rota *in Sorana Canonica-* 114
tus 8. *Martii* 1745. §. 10. & *sequent. cor. R. P. D. Canilliac.*

Pœna autem Episcopi, qui non erexit Ca- 115
nonicatum primo vacatum in Theologalem, est ejus devolutio ad Sanctam Sedem. Cæterum non prohibetur idem Episcopus alium secundo, vel tertio &c. vacatum in Theologalem erigere, ut prosequitur idem supremum Tribunal *in dicta Sorana Canonicatus* 8. *Martii* §. 12. *cor. R. P. D. Canilliac.*

Quæstionis autem est, num Episcopus at- 116
tenta dicta Constitutione Canonicatum reservationi obnoxium erigere queat in Theologalem? Huc etiam pertinet quæstio illa, an E- 117
piscopus spectata pariter eadem Constitutione, unire valeat Canonicatui Theologali simplex Beneficium reservatum? Vide Rot. *in Bitteclen.* 118
Beneficiorum 13. *Januarii* 1732. §. 5. *cor. Em. Rezzonico* & *in Monopolitana Beneficiorum* 2. *Decemb.* 1737. §. *Insuper* & *sequent. cor. bon. mem. Peralt.*

Canonicatus Theologalis ex sæpe dicta Con- 119
stitutione conferri debet per concursum. In 120
eo autem intervenire debent quatuor Examinatores. Notandum autem hic est, quod si Examinatores sint Synodales non debent præterea esse in Theologica facultate licentiati. Sin autem Synodales minime sint, necessario 121
licentiati in Theologica facultate esse debent;

ut

ut ipsam Constitutionem interpretando magistraliter, respondit Rota *in Imolen. Canonicatus Theologalis* 2. *Aprilis* 1743. §. 5. *& plur.*
122 *sequent. cor. Illustr. Molin.* ubi quod, si non servetur forma conferendi a dicta Constitutione præscripta, locus sit devolutioni ad Sanctam Sedem.

123 Et, quod majorem animadversionem meretur, electio Personæ post dictam Constitutionem non amplius pertinet ad Episcopum, sed ad ipsos Examinatores, ut resolvit Sac. Congreg. Concilii interpres *in Salernitana Canonicatus Pœnitentiarii* 1. *Septembris* 1753.

124 Num Canonicatum Theologalem obtinere possit qui non in Theologia, sed in Jure Canonico doctor sit? *Quum hodie* (ita apposite inquit Sanctissimus Dominus Noster Benedictus XIV. de Synod. Diœces. *lib.* 13. *cap.* 9. *num.* 17.) hæ facultates tamquam ab invicem distinctæ diversa ratione tractentur, & magisteria seorsim conferantur, statueritque Concilium, ut is Canonicus Theologus eligatur, qui in Sacra Theologia sit Doctor, merito a Sacra Congregatione responsum fuit, ad consequendam Præbendam Theologalem generaliter loquendo satis non esse, ut quis in jure Canonico Doctoris gradum adeptus fuerit; in casibus tamen particularibus videri posse, an expediat eamdem Præbendam alicui Sacrorum Canonum Magistro conferre, qui scilicet cum Juris Canonici lectione, ea quoque conjungere valeat, quæ pertinent ad Theologiam moralem. *Consule eumdem* SS. Institut. Eccles. 67. n. 4. & plur. sequent.

125 Quod attinet ad munus Canonici Theologi, recte idem Summus Pontifex *de Synod. dict. lib.* 13. *dict. cap.* 9. *dict. n.* 17. inquit: Decretum illud Tridentini Concilli, sive ejus verba considerentur, sive ratio habeatur praxis & consuetudinis sequentium temporum, æque comprehendere Scripturarum Sacrarum expositionem, ac Theologiæ Scholasticæ disciplinam, & a Canonico Theologo non magis suo muneri satisfieri, si sacræ Scripturæ libros explicet, & declaret, quam si in Theologia Scholastica Clerum erudiat, dummodo hæc talis sit, qualem Melchior Canus tradendam, addiscendamque suadet, in suo lib. 8. de Locis Theologicis cap. 1. & quidem nos etiam indicavimus in nostra Institutione 42. quæ scilicet circa quæstiones gravis momenti, & utilitatis versetur, easque pertractet allatis Divinæ Scripturæ testimoniis, Conciliorum decretis, & Patrum auctoritatibus, ulterius adnotavimus, nonnullorum Episcoporum mandato laudabiliter factum esse, ut per Canonicum Theologum ea traderetur Theologia, quæ est de conscientiis, & moribus dirigendis; id unum vero minime decisum fuisse, num juxta Concilii mentem Canonicus Theologus suum munus satis adimpleat, si explicando Juri Canonico operam præstet.

Quæ de Canonico Theologo dicta sunt usque ad *n.* 11. ea locum itidem sibi vindicant, 126
quoad Canonicum Pœnitentiarium. Alia de Canonico Pœnitentiario, vide apud Benedictum 127
XIV. *Instit. Ecclesiast.* §. 9. De Canonico Jubilato consule Scarfanton. *in animadvers. ad.* Ceccoper. *lib.* 1. *tit.* 6. *a n.* 8. *ad n.* 10. ubi illud 128
valde notabile *n.* 20. quod si Canonicus post obtentum indultum jubilationis ex causa servitii præstiti Ecclesiæ per quadraginta annos provideatur de novo Canonicatu, seu Dignitate in eadem Ecclesia, licet reputetur novus Canonicus, noviterque receptus, itaut in Choro, & aliis actibus ei debeatur locus Canonicatus noviter obtenti; nihilo tamen minus 129
haud indiget novo jubilationis indulto, sed vigore jam obtenti lucratur fructus, & distributiones secundi Canonicatus, quia adhuc durat causa, pro qua fuit concessum.

ARTICULUS X.

Quo ad ea, quæ, concernunt Coadjutorias, Canonicos Coadjutores, & Coadjutos.

COadjutoriæ fuerunt inventæ principaliter, 1
ne Ecclesia ob impedimentum Coadjuti suo defraudetur servitio; Rota R. *part.* 3. *recentior. decis.* 392. *n.* 1. *part.* 5. *tom.* 2. *decis.* 601. *n. cum sequent. part.* 6. *decis.* 36.
n. 2. Et ideo permittuntur tantum ex caussa 2
necessitatis, vel evidentis utilitatis Ecclesiæ; Rota *part.* 1. *decis.* 276. *num.* 1. *part.* 6. *decis.* 20. *num.* 7. *&* 11. *part.* 16. *decis.* 112.
num. 7. 25. 28. Itaut Papa concedendo Co- 3
adjutoriam censeatur principaliter motus propter dictam necessitatem, & utilitatem Ecclesiæ; Rota *p.* 7. *decis.* 313. *n.* 20. *&* 24.
& decis. 255. *n.* 19. *cum sequent.* Licet se- 4
cundario videatur voluisse Coadjutori providere de Beneficio, præveniendo tempus vacationis, quæ per obitum Coadjuto est successura; Rota *p.* 7. *decis.* 255. *num.* 19. *cum sequent.*
& dec. 317. *num.* 21. Dicta autem causa de- 5
bet a Sanctissimo diligenter cognosci; Rota
p. 16. *dec.* 112. *n.* 5. Unde quamvis Conci- 6
lium Tridentinum *sess.* 25. *de Reform. cap.* 7. *vers. in Coadjutoriis*, statuerit, ut nemini in quibuscumque Beneficiis Ecclesiasticis permitterentur perpetuæ, & irrevocabiles Coadjutoriæ

riæ cum futura successione cum præcisis his
verbis *In Coadjutoriis quoque cum futura suc-
cessione idem posthac observetur, ut nemini in
quibuscumque Beneficiis Ecclesiasticis permittan-
tur*. Tamen exinde propter supradictam cau-
sam multæ fuerunt a Summis Pontificibus con-
cessæ, & adhuc in dies conceduntur Coadjuto-
riæ cum futura successione in Dignitatibus,
Canonicatibus, & Portionibus Cathedralium,
& Collegiatarum a solo scilicet Papa, & non
ab alio, quamvis sit Legatus, seu Nuncius;
ut per Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 5. §. 9.
n. 91. Nicol. Garc. *de Benefic. part.* 4. *cap.*
5. *n.* 19. Monet. *de Distributionibus quotidia-
nis part.* 2. *quæst.* 1. *num.* 33. Paris. *de Resi-
gnat. lib.* 6. *quæst.* 4. *num.* 15. *& lib.* 7. *q.*
7 20. *num.* 14. Ut tamen excludatur votum ca-
ptandæ mortis, super quo est fundata repro-
batio Expectativarum; *c. Detestanda* 2. *de con-
cession. Præbend. in* 6. pro obtinenda Coadjuto-
ria exigitur consensus, & requisitio Coadjuti;
Rota *part.* 7. *decis.* 313. *n.* 27. *& part.* 16.
8 *decis.* 112. *n.* 33. Qui consensus adnotari de-
bet in libris publicis Cameræ, vel Cancella-
9 riæ; Rota *p.* 18. *tom.* 1. *decis.* 108. *n.* 12. Et
pro ipsa Coadjutoria obtinenda requiritur e-
tiam consensus Capituli, qui sufficit, quod da-
tus sit a majori parte Capituli; Rota *p.* 6. *dec.*
10 20. *n.* 9. Et insuper ad obtinendam Coadjuto-
riam requiruntur Litteræ commendatitiæ Epi-
scopi, vel Capituli super qualitatibus Coadju-
toris, & indigentiæ Ecclesiæ, licet plerumque
hujusmodi Litteræ emendicatis favoribus ex-
torqueantur; Rota *part.* 16. *decis.* 112. *n.* 17.
11 Coadjutor, vivente Coadjuto, non est vere
Canonicus, sed dicitur fictus Canonicus, &
Beneficiatus; Rota *p.* 19. *tom.* 2. *decis.* 667.
n. 12. & Sacra Rit. Congreg. *in Colimbrien.*
12 16. *Septemb.* 1606. Et repræsentat tantummo-
do Canonicum, & Beneficiatum; Rota *part.*
13 19. *t.* 2. *dec.* 667. *n.* 13. Unde Coadjutor ef-
ficitur verè Canonicus solummodo post mor-
tem Coadjuti; Sac. Cong. Rit. *in Tullen.* 21.
14 *Martii* 1609. Coadjutor enim vivente Coadju-
to, sedere debet in ultimo loco post omnes
Canonicos, & quando facit aliquas functiones,
quæ pertinent ad suum Coadjutum, ut canta-
re Lectiones, præintonare Antiphonas &c. de-
bet illas facere in novissimo loco; Sac. Cong.
Rit. *in Colimbrien.* 16. *Septemb.* 1606. *in Pata-
vina* 3. *Decemb.* 1616. *in Brundus.* 18. *Martii*
1617. *in Casalensi* 15. *Julii.* 1617. *in Vicentina*
18. *Augusti* 1618. *in alia Casalen.* 10. *Decemb.*
1619. *& in Elven.* 2. *Maii* 1620. & Sac. Congr.
15 Concil. *in Casalen.* 13. *April.* 1690. Et sic non
debet Coadjutor gradatim ascendere; sed post
omnes sedere, non obstante Statuto in contra-
rium disponente; Sacra Cong. Rit. *in Casalen.*
18. *Decemb.* 1618. *& in Elven.* 7. *Augusti* 1622.
Excipiuntur tamen Coadjutores Dignitatum, 16
qui idem prorsus stallum obtinere debent, quod
obtinerent sui Coadjuti, si præsentes essent,
& præcedunt Canonicis, & Dignitatibus infe-
rioribus; Sac. Cong. Rit. *in Neritonen.* 22. *Octob.*
1619. *& in Brundusina* 29. *Maii* 1621. Coad- 17
jutor in absentia Coadjuti præcedere debet Cu-
ratis, Plebanis, & Prioribus Ecclesiarum Pa-
rochialium, sicut præcedunt veri Canonici;
Eadem Sac Cong. *in Pistorien.* 15. *Martii* 1618.
Rota *p.* 19. *t.* 1. *dec.* 99. *n.* 1. Coadjutor, vi- 18
vente Coadjuto, stante divisione Canonicatuum
in Ecclesia Cathedrali in Ordines Subdiacona-
les, Diaconales, & Presbyterales, & stante
quod Coadjutor sit Coadjutor Canonici Pres-
byteri, installandus est ultimo loco in Ordine
Presbyterali; Sac. Cong. Rit. *in Monopolitana
Primicerii* 17. *Julii* 1732. *in Æsina* 4. *Martii*
1644. *in Januensi Stalli* 14. *Augusti* 1665.

Immo, ubi Præbendæ sunt distinctæ, præce- 19
dentia supra Canonicos Ordinis Diaconalis, &
Subdiaconalis debetur Coadjutori Canonici Co-
adjuti Ordinis Presbyteralis, quamvis Coadjutor
nondum sit Sacerdos, sed in minoribus tantum
Ordinibus constitutus; Sac. Congr. Rit. *in
Æsina* 31. *Maii* 1670. Et præcedentia debetur 20
ipsis Coadjutoribus Canonicorum altiorum Or-
dinum super Canonicos inferiorum Ordinum,
etiam præsentibus suis Coadjutis, & per se
ipsos inservientibus; Sac. Cong. Rit. *in Æsina*,
ubi cum quæsitum fuisset, *An præsente Coadju-
to Diacono, & per se ipsum inserviente, illius Co-
adjutor Diaconus debeat in Choro, & functioni-
bus Ecclesiasticis stare post omnes Canonicos ejus-
dem Ordinis Diaconalis tantum, vel potius post
etiam Canonicos Subdiaconos in casu?* Sac. Con-
gregatio Rit. respondit *die* 4. *April.* 1705. *Af-
firmative, quo ad primam partem, Negative quo
ad secundam*. In hoc est differentia inter Co- 21
adjutores Dignitatum, & Coadjutores Canoni-
corum, quia illi sicuti sedent in stallo Digni-
tatis, ita debent facere functiones spectantes
ad Dignitatem Coadjutam; Coadjutores vero
Canonicorum, sicuti sedent post omnes Cano-
nicos, ita non admittuntur ad honorarias fun-
ctiones, si adsint alii Canonici, qui suppleant,
juxta dispositionem Cæremonialis *l.* 1. *cap.* 26.
de supplend. vicib. Sac. Rit. Congr. *in Ferrarien.*
21. *Junii* 1640. apud Pignatell. *tom.* 4. *consult.*
185. *n.* 3. ubi addit, quod ob hanc regulam
Coadjutores numquam faciunt assistentiam Epi-
sco-

scopo, si adsint veri Canonici, ex eadem Sa-
cra Cong. *in una Civitatis Castelli 24. Maii 1636.*
22 Coadjutores ex forma Coadjutoriæ, extra suam
Ecclesiam, & sine Capitulo, nullam habent
prærogativam, ac si non essent Coadjutores;
Unde in concursu cum aliis Sacerdotibus, non
præcedunt nisi ratione antiquitatis in Ordine,
ut sunt Declarationes Sacræ Congregat. Rit.
in Anconitana 18. *Martii* 1623. tenoris sequen-
tis *Sac. &c. censuit, Coadjutores Dignitatum
extra Ecclesiam nullum habere privilegium, sed
præcedentiam inter eos servandam esse, ac si non
essent Coadjutores. Et in Laudensi 7. Martii* 1637.
tenoris sequentis; *Sacra &c. ad instantiam Di-
gnitatum, & Canonicorum Ecclesiæ Cathedralis
Laudensis respondit, Coadjutori Dignitatis extra
Ecclesiam, & actus Capitulares nullam deberi
præeminentiam, seu prærogativam supra antiquio-*
23 *res in Ordine Sacerdotali*. Ex quibus ut dicit
Pignat. *tom.* 4. *consult.* 185. *n.* 12. apparet Sa-
cram Congreg. recessisse ab antiqua sententia,
quod Coadjutores extra Ecclesiam habeant præ-
rogativam, uti veri Canonici, *ut in Casalensi
anno* 1608. *& Pistoriensi* 35. *Martii* 1608.
realat. a Barbosa *in Concil. Trident. sess.* 25. *de
reformat. c.* 7. *n.* 40. *& Apostol. decis. verb.
Coadjutor n.* 2. *& de Canonicis c.* 20. *n.* 50.
24 Coadjutor debet habere locum captæ posses-
sionis post mortem Coadjuti, & non locum
possessionis captæ vivente Coadjuto; Sac. Cong.
25 Rit. *in Trullen.* 21. *Martii* 1706. Cum possessio
numeranda sit ab obitu Coadjuti, quamvis
prior possessio accederet ad annos 20. Ead. Sac.
Cong. Rit. *in Bergomensi* 8. *Augusti* 1627. Nec
enim vere capit possessionem, nisi post cessa-
tionem Coadjutoriæ; Rota *p.* 1. *recent. decis.*
26 476. *n.* 6. Unde non sufficit prima capta pos-
sessio vivente Coadjuto, ut declaravit Sac. Rit.
Cong. *in Colimbrien.* 16. *Sept.* 1606. *in respon.
ad primum dub. & in Patavina* 30. *Januar.*
1616. Sed debet capi nova possessio post mor-
tem Coadjuti Ead. Sac. Cong. *in Patavina* 30.
Junii 1616. Rota *p.* 1. *recent. dec.* 456. *n.* 6.
& dec. 637. *n.* 4. *p.* 3. *dec.* 648. *n.* 2. *p.* 4.
tom. 1. *decis.* 410. *n.* 5. *par.* 16. *dec.* 112.
27 *n.* 3. At vero, si suscepit possessionem Cano-
nicatus vivente Coadjuto, ex tunc pro tem-
pore, quando venerit casus cessationis Coad-
jutoriæ, non indiget nova possessione post obi-
tum Coadjuti; Sac Rit. Cong. *in Vercellensi*
28 12. *Maii* 1612. Verum dicta possessio requiri-
tur, quod sit capitulariter capta, ut possessio
Canonicatus, vel Beneficii acquiratur; Rota
29 *p.* 10. *recent. decis.* 132. *num.* 2. *&* 5. Coad-
jutor gaudet regula de annali, & triennali
possessione, etiamsi non sit ei data nova pos-
sessio post obitum Coadjuti, si per annum,
triennium, vel decennium continuaverit in
possessione post obitum Coadjuti; Sacra Rit.
Cong. *in Colimbriensi 16. Septemb. 1606. in re-
sponsione ad dubium tertium*.
Coadjutor tenetur residere, & Divinis inter- 30
venire; Sac. Cong. Concil. *die.* 7. *April.* 1618.
Coadjutor tenetur residere etiam in casu, quo 31
Coadjutus propter infirmitatem, vel legitime
impeditus, non tenetur alioquim residere, alias
amittuntur Distributiones quotidianæ, quæ
punctentur Coadjuto, in damnum tamen ipsius
Coadjutoris, ita ut Coadjutor teneatur satisfa-
cere de bonis suis pro interessentia non so-
luta; Sacra Cong. Rit. *in Elboren.* 15. *April.*
1606. *in Patavina* 8. *Maii* 1617. *& in Cene-
ten.* 4. *April.* 1620. Potest tamen gaudere men- 32
sibus datis causa recreationis, & illos consum-
mare sicut Principalis, ita tamen quod dies
per unum ipsorum consumpti, non possint per
alterum assumi, sed quo ad ambos remaneant
consumpti; Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.*
5. §. 9. *n.* 13. *& seq.* Garcias *de Benefic. p.*
2. *cap. n.* 79. Rota *in Salamantina Coadju-
toriæ coram Penia, impressa per Marchesan.* de
commiss. part. 1. §. 2. *pag.* 496. *in fine* his
verbis: *Præterea cum Concilii Tridentini, &
Ecclesiæ Salamantinæ constitutiones quolibet anno
indulgeant Canonicis tres menses recreationis, qui-
bus ab onere residendi liberantur, & Coadjutor
prætenderit se isto Beneficio posse frui; Contra
Capitulum sentiret. Ideo fuit dubitatum: An
Joannes Coadjutor posset dies gratiæ petere, &
consummare? Et Domini responderunt affirmative,
quia respectu temporis concessi a Concilio, &
Ecclesiæ Salamantinæ constitutionibus, censuerunt
habere locum argumentum desumptum a subroga-
tione, seu æquiparatione, non obstante inconve-
niente per Capitulum commemorato, quod si Co-
adjutor haberet tres menses, posset etiam Antonius
Coadjutus alios tres menses sibi assumere, & sic
cultus Divinus, & servitium Ecclesiæ eludere-
tur, quia hoc cessabat ex eo quod quando unus
ipsorum usus est Beneficio dicti temporis, tunc
alter non poterat eodem Beneficio perfrui, nec sibi
aliud trimestre applicare &c.* Coadjutor tenetur 33
celebrare Missas, quas vigore testamenti, &
institutionis Capellaniæ ipse Coadjutus cele-
brare tenetur, quando Coadjutus est legitime
impeditus; Sac. Congr. Rit. *in Patavina.* 3. *De-
cembr.* 1616. Unde tenetur Coadjutor habere 34
qualitates requisitas ad obtinendam Præben-
dam. Adeoque debet esse constitutus in illa
ætate, quæ ad obtinendum illud Beneficium
re-

requiritur; Garcias *de Benefic. p. 7. c. 4. in*
fine; Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 5. §.
9. *n.* 6. & 90. Squilant. *de privil. Cleric. c.* 4.
num. 97. Machado *lib.* 4. *p.* 4. *tract.* 7. *Do-*
cum. 2. Barbosa *in Concil. Trid. sess.* 25. *de*
Reform. cap. 7. *n.* 38. & *de Canon. c.* 29. *n.*
35 48. Et per hoc debet promoveri infra annum,
ex quo residet, & inservit, ad Ordinem suæ
Præbendæ annexum; Garcias *d. c.* 6. *in addit.*
sub n. 120. *dub.* 23. *vers. modo*; Barbosa *loc.*
36 *cit. in Trid. n.* 39. & *de Canon. n.* 49. Non
tenetur tamen se promoveri facere intra an-
num ad Ordinem requisitum, si nunquam re-
sedit, seu inservivit, quia Coadjutus non vult
ex quo non habet exercitium Coadjutoriæ, si-
cuti habens Curam habitu, & non actu, non
tenetur ad Sacerdotium promoveri infra an-
num; Garcias *in addit. sub n.* 23. *vers. mo-*
do, *loc. cit. in Trident. num.* 29. & *de Canon.*
37 *num.* 38. Quamvis autem Coadjutor non sit
in Sacris constitutus, potest omnia, & singu-
la facere, & exercere, quæ sine paramentis
Sacris cum Cappa, & Cotta facere posset
Coadjutus, si præsens esset; Sacra Rit. Con-
greg. in *Bononiensi* 10. *Decemb.* 1615.
38 Coadjutor lucratur Distributiones quotidia-
nas absente Coadjuto, ad ipsius Coadjuti uti-
litatem; Sac. Congr. Rit. *in Elboren.* 15. *April.*
1606. & *in Colimbrien.* 16. *Septemb. ejusdem*
39 *anni* 1606. *in responsione ad sextum Dub.* Coad-
jutore infirmo, vel impedito, Coadjutus lu-
cratur Distributiones quotidianas, etiamsi Ho-
ris Canonicis non intersit; si ex forma, seu
Litteris Coadjutoriæ, ipse Coadjutus nunquam
teneatur Horis Canonicis interesse; Sac. Cong.
Concil. *in Barbastren.* ubi ad propositum Du-
bium: *An Coadjutus, impedito seu infirmo Coad-*
jutore, teneatur inservire, si habilis sit, ad ef-
fectum lucrandi Distributiones? Die 7. Novem-
bris 1630. censuit: *Si ex forma Litterarum A-*
postolicarum Coadjuti, nunquam teneantur Ho-
ris Canonicis interesse Coadjutores, quamdiu ali-
qua ex tribus causis expressis in cap. Unico de
Clericis non residentibus in 6. vere fuerint im-
pediti, distributiones quotidianas lucrari perinde
ac si Divinis interessent. Et in hoc sensu ac-
cipienda est alia ejusdem Sacræ Congr. Conc.
Decisio in Urbevetana 9. *Novembris* 1628. quæ
sic habet: *Distributiones quotidianæ debentur Ca-*
nonico Coadjuto, infirmo, absente, vel non ser-
40 *viente Coadjutore.* Tres autem illæ causæ le-
gitimæ expressæ *in cit. cap. Unico, de Clericis*
non residentibus in 6. sunt istæ, scilicet, Infir-
mitas, justa & rationabilis Necessitas, & evi-
dens Ecclesiæ Utilitas; ibi: *Exceptis illis, quos*
Infirmitas, seu justa & rationabilis necessitas
corporalis, aut evidens Ecclesiæ utilitas excusaret.
Si vero ex forma, seu Litteris Coadjutoriæ 41
appareat Coadjutum non eximi totaliter a re-
sidentia, quando habilis sit, & quando, Coad-
jutor est absens; tunc Coadjutus tenetur inser-
vire per se, ut lucretur Distributiones; Sac.
Cong. Rit. *in Elboren.* 15. *Aprilis* 1603. Et si 42
Coadjuto ipso infirmo, vel impedito Coadju-
tor non resideat, non debentur ei Distributio-
nes quotidianæ, & punctatur in ipsius Coad-
jutoris damnum; Sac. Congreg. Rit. *in Pata-*
vina 8. *Maii* 1617. his verbis: *Distributiones*
quotidianæ non debentur Canonico infirmo, vel
alias legitime impedito, quando habet Coadjuto-
rem, sed si Coadjutor non resideat, punctatur in
ipsius Coadjutoris damnum. Coadjutor non po- 43
test lucrari Distributiones quotidianas, quando
Coadjutus est præsens; Sac. Rit. Cong. *in El-*
boren. 15. *April.* 1606. *in resp. ad tertium Dub.*
Coadjutor non lucratur distributiones, quæ 44
dantur Canonicis, & Præbendatis propriæ Ec-
clesiæ, quando aliquas Missas celebrat, nisi
quando celebrat pro ipso Coadjuto; Sac. Cong.
Rit. *in Patavin.* 3. *Decembris* 1616. Coadjutor 45
datus Canonico non ordinato ad formam Sta-
tuti requirentis certum ordinem in Canonicis
sub pœna amissionis ejusdem partis fructuum,
non lucratur hujusmodi fructus pro Coadjuto,
quamvis ipse Coadjutor esset ordinatus ad for-
mam dicti Statuti; Sacra Congregat. Rit. *in*
Barbastren. 1. *Decembris* 1629. Coadjutor inser- 46
viens non potest lucrari fructus Præbendæ pro
Præbendato Coadjuto pro eo tempore, quo
dictus Coadjutus culpabilis repertus, mansit
carceratus: Sacra Congregat. Concil. 15. *De-*
cembr. 1618.

Coadjutor potest inservire, & residere in Ec- 47
clesia, excommunicato existente Coadjuto,
quia non inservit, nec agit nomine excom-
municati, sed nomine proprio, aut nomine
Ecclesiæ; Garcias *de Benefic. p.* 2. *c.* 5. *a n.*
83. Barbosa *Juris Eccles. Univers. l.* 3. *c.* 10.
n. 87. & *in Concil. sess.* 25. *de Reform. c.* 7.
n. 37. & *de Canonicis cap.* 29. *n.* 49. Immo 48
si forte Coadjutori aliquid de fructibus, seu
Distributionibus assignatum sit pro congrua,
seu servitio, aut aliquando sit, id sibi poterit
lucrari, non obstante excommunicatione Coad-
juti, quæ sibi, non alteri, debet nocere, &
per hoc tunc Coadjutor non potest lucrari pro
Coadjuto Excommunicato, & ad ejus com-
modum & utilitatem; *c. Pastoralis* 13. *de ap-*
pellat. §. *verum*; Barbosa *loco cit.* & Garcias
loc. cit. n. 85. & 86. Rota apud Marchesan. *de*
com-

49 *commission. part.* 1. *pag.* 467. Nec officit, quod
in Litteris Apostolicis Coadjutoriæ dicatur,
quod Coadjutor inservire debeat pro Coadju-
to, & pro ipso Coadjuto lucrari. Quia ut re-
cte advertit citata Rota: *Jure insequitur, ut hoc
privilegium intelligatur competere Coadjuto, dum-
modo sit habilis, & capax. Excommunicatum
autem non lucrari fructus, & emolumenta Benefi-
ciorum clari Juris est; cap. Pastoralis* §. *verum
de appellat.* Rota *decis.* 8. *num.* 10. *de Sentent.
excommunic. in antiq.* Put. *decis.* 280. *num.* 1.
*Et qui non potest propter excommunicationem per
se aliquid agere, nec poterit per alium ad suam
utilitatem*, ut notant omnes *in cap. fin. Ubi;*
Imol. *n.* 19. *de procur.* Ita Rota apud Mar-
50 chesan. *loc. cit.* Coadjutor potest uti privilegiis
concessis veris Canonicis optandi Beneficia, ad
utilitatem tamen, & commoditatem Coadju-
ti; Sac. Cong. Rit. *in Colimbrien.* 16. *Decemb.*
51 1606. *in respons. ad* 5. *dub.* Coadjutor Canoni-
ci, si simul sit Rector Ecclesiæ Parochialis, po-
test in processionibus incedere cum Canonicis
sub eorum Cruce; nec ex eo quod non ince-
dit sub Cruce Rectorum, potest tamquam ab-
sens puniri in certa portione frumenti, sed du-
plicis personæ muneri satisfacit; Sac. Congr.
52 Rit. *in Veronen.* 27. *Julii* 1601. Coadjutor, &
Coadjutus possunt simul in habitu Canonicali
interesse in Processionibus, & Missarum sole-
mniis; Coadjutus in loco sibi debito, & Coad-
jutor post omnes Canonicos; Sebast. Cæsar. *in
select. de Eccles. Hierarch. p.* 3. *disp.* 14. §. 9.
n. 12. Barbosa *Jur. Eccles. univ. lib.* 3. *c.* 10. *n.* 96.
& de Canonicis c. 29. *n.* 54. Et videtur hoc
supposuisse etiam Sac. Rit. Cong. *dum in Elbo-
ren.* 15. *April.* 1606. *in respons. ad* 3. *dub.* cen-
suit Coadjutorem non posse lucrari Distribu-
tiones quotidianas, quando Coadjutus est præ-
sens; Sic enim decernendo supponit Coadjuto-
rem, & Coadjutum posse una simul interveni-
re in functionibus Ecclesiasticis in habitu Ca-
nonicali, dummodo Coadjutor non lucretur
Distributiones quotidianas.

53 Coadjutor non tenetur ad onera Canonico-
rum juniorum, licet teneatur ad onera sui
Coadjuti, quia licet sedeat post omnes Cano-
nicos, id non est ex eo quod sit Canonicus
junior, sed quia non est vere Canonicus, &
fulget aliena Dignitate, non propria; Sac. Rit.
Cong. *in Colimb.* 16. *Septemb.* 1606. *in respons.
ad septimum dub.* Unde censuit *in alia Elboren.*
15. *April.* 1606. quod Canonicus junior juxta
consuetudinem Ecclesiæ, debet supplere vices
Hebdomadarii absentis, vel impediti, & non
Coadjutor, licet sedeat post ultimum Canoni-
cum. Coadjutor non tenetur tempore conces- 54
sionis Coadjutoriæ habere Ordinem Presbyte-
ralem, ubi Statuto Ecclesiæ cautum fuerit,
quod Canonicus actu sit Sacerdos tempore pro-
motionis, sed sufficit habere Clericatum, &
legitimam ætatem ad Ordinem requisitam;
Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 5. §. 9.
Garcias *in d. addit. sub dub.* 24. Caputaquen.
decis. 127. *num.* 1. *&* 2. Barbosa *Juris Eccles.
univ. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 78. *& de Canon. c.*
29. *num.* 36. *& in Conc. Trid. loco cit. n.* 28.
Coadjutor non potest esse Judex Apostolicus, 55
seu Delegatus Papæ, nec designari Judex Sy-
nodalis, quia Coadjutor non est vere Digni-
tas, seu Canonicus, ut patet supra *num.* 11.
& sic non habet qualitates requisitas *in cap.
Statutum* 11. *de rescriptis in* 6. Sic Garc. *d.
part.* 4. *cap.* 5. *in addit. post num.* 130. *dub.* 28.
ubi subdit, quod præterea commissio facta Di-
gnitati non transit in ejus Coadjutorem, non
solum quando fuit expressum nomen proprium,
sed etiam quando non fuit expressum; Barbo-
sa *in Trid. loco cit. n.* 24. *& de Can. loc. cit.
n.* 21. *& Juris Eccl. univ. l. c. n.* 73. Coadjutor
non tenetur ad Fidei professionem, nisi cum fue- 56
rit successioni locus: Garcias *de Benefic. part.* 4.
c. 3. *n.* 16. Squillant. *de Privilegiis Clericor. c.*
4. *n.* 79. Ludovic. a Saravia *tract. de Jurisd.
Adjunctorum q.* 29. *n.* 37. Barbosa *de Offic. &
potest. Episcop. p.* 3. *alleg.* 61. *n.* 13. *& de Ca-
non. loco cit. n.* 14. *& in Trident. loco cit. n.* 13.
& Juris Eccles. univers. n. 60. Coadjutor non 57
tenetur ad Officium Canonicum recitandum,
extra chorum; in choro vero tenetur, cum
ibi non sufficiat sola materialis præsentia, ut
a Benedicto XIV. declaratum est Constit. in-
cipiente *Cum semper*, 19. Augusti 1744.;
sed Proprietarius; Barbosa *Juris Eccles. univers.
loco cit. num.* 56. *& de Canonicis loco cit. n.*
13. *& in Trident. loco cit. n.* 12. cum com-
muni aliorum *ibi cit.* Coadjutores enim cum fu- 58
tura successione non sunt Beneficiarii interim
dum vivunt Coadjuti, nec habent Jus in re,
sed ad rem; Rota *part.* 1. *recent. decis.* 456.
n. 9. Quia Coadjutoriæ hujusmodi non sunt 59
vere, & proprie Beneficia secundum Abbat. *in
cap. de Rectoribus* 3. *de Cleric. ægrot.* Gonzal.
d. gloss. 5. *num.* 40. *&* 64. *cum sequent.* & Bar-
bosa cum multis aliis a se cit. *lib.* 3. *Juris Ec-
cles. univers. cap.* 10. *num.* 49. *&* 50. *& in
Trid. loco cit. num.* 7. *& de Canonicis loc. cit.
num.* 4. Nec Coadjutores sunt vere Canonici, 60
& Beneficiarii, sed solummodo ficti Beneficia-
rii, & ficti Canonici, ex Decreto Sac. Cong.
Rit. *in Colimb.* 16. *Septembr.* 1606. & Rota

part.

part. 1. *recent. decis.* 456. *num.* 8. & pluries alibi, ut patet supra *n.* 11.

61 Coadjutor consequi non potest fructus ex Beneficio Coadjuti; Rota *Decis.* 295. *lib.* 3. *part.* 3. *divers.* Navarr. *consil.* 2. *n.* 3. *de Cleric. ægrot.* Barbosa *Juris univers. Eccles. loc. cit. n.* 56. *& in Trid. loco cit. num.* 10. Immo lucratur etiam Distributiones quotidianas absente Coadjuto ad utilitatem ipsius Coadjuti, *ut n.* 38. fuit jam dictum ex Declarat. Sac. Congr. Rit. *in Elboren.* 15. *April.* 1606. *& in Colimbrien.* 16. *Sept.* ejusdem *anni in respons. ad sextum Dub.*

62 Et ideo quando Coadjutor habet aliunde, unde se valeat decenter sustentare, disponitur sæpe sæpius, quod nihil prorsus percipere debeat de fructibus, nec Distributionibus; Et interdum mandatur dari centum Ducatos, & aliquando plus, vel minus, pro ut partes inter se conveniunt ante porrectam supplicationem, habita semper consideratione, ne Coadjutor egeat, ut refert Gonzal. *d. Gloss.* 5. §. 9. *n.* 66. quia alias Coadjutor posset petere a Coadjuto congruam sustentationem, si deserviat uti Coadjutor; Navarr. *Consil.* 2. *n.* 1. *&* 7. *& de Orat. cap.* 20. *num.* 18. Garcias *d. part.* 4. *cap.* 5. *in addit. sub n.* 130. *Dub.* 36. nisi aliud caveatur in Coadjutoria hujusmodi, in qua nostris hisce temporibus solet poni clausula: *Quia partes ita conveniunt, quod Coadjutor non possit petere congruam, nec quidquam exigere quovis titulo ratione Coadjutoriæ*, ut testatur ipse Garcias *loco proxime citato*; Quamvis tamen si Coadjutor ob paupertatem magnam non valeat decenter servire Ecclesiæ, posset excusari a servitio, nec Coadjutus posset illum arctare, seu compellere, nisi dando ei aliquid, quo decenter, & honeste valeat deservire; Barbosa *in Concil. Trident. loco cit. n.* 11. *& Jur. Eccles. unic. loc. cit. n.* 58. *& de Canon. loc. cit. num.* 12.

63 Coadjutor non potest gaudere privilegiis, & Indultis de percipiendis fructibus in absentia, puta ratione studii, ut Lecturæ in aliqua Universitate, quibus Coadjutus gaudere potest; Garcias *in d. addit. Dub.* 30. Barbosa *Juris Eccles. univers. loco cit. num.* 74. *& de Canon. loc. cit. num.* 32. *& in Trident. loco cit. num.* 25.

64 Coadjutor in ingressu non tenetur Fabricæ solvere quod est consuetum solvi per Canonicos de novo ingressos; Garcias *d. part.* 4. *cap.* 5. *num.* 76. Barbosa *de Canon. loc. cit. num.* 30. *& in Trident. loco cit. num.* 23. *&*

65 *Juris Eccles. univers. loco citato num.* 72. Coadjutor non potest exercere Officia, ad quæ Coadjutus electus est; Nam in his, quæ speciali nominatione competunt Coadjuto, non venit Coadjutor, nec eum repræsentat; Garcias *in addit. ad d. cap.* 5. *sub n.* 88. Barbosa *Juris Eccles. univers. loc. cit. n.* 81. *& de Canon. loc. cit. num.* 40. *& in Trident. loc. cit. num.* 31. Canonici tamen tenentur inservire, 66 & ministrare Coadjutori, prout tenerentur inservire proprio Canonico Coadjuto in omnibus functionibus Canonicalibus; Sacra Rit. Congr. 67 *in Casalen.* 10. *Januar.* 1689. Coadjutor non potest ordinari ad titulum Coadjutoriæ; Gonzal. *d. gloss.* 5, §. 9. *num.* 8. Moneta *de opt. Can. cap.* 5. *qu.* 8. *num.* 169. Garcias *de Benefic. par.* 2. *cap.* 5. *a num.* 132. ubi subdit posse quem ordinari ad titulum Coadjutoriæ, si forte rationis illius haberet congruam, non tamquam ad titulum Beneficii, sed tamquam ad titulum pensionis; Barbosa *Juris Eccles. univers. loco cit. num.* 80. *& de Canon. loco cit. n.* 39. *& in Trident. loc. cit. n.* 30. Coadjutor 68 non intelligitur comprehensus in statuto, quod ex aliqua causa jubilare facit Canonicos; Sac. Congreg. Rit. *in Elboren.* 15. *April.* 1606. *in respons. ad* 3. *Dub.* Unde Rota apud Marchesan. *de commission. par.* 2. *pag.* 467. censuit Coadjutum non perficere suam jubilationem per servitium Coadjutoris. Canonicus Coadjutor, 69 etiam Coadjuto absente, non potest Capitulis interesse, nec in illis votum dare, nec Officium antianitatis exercere, nisi in Litteris Apostolicis Jura hæc expresse concedantur, ut partibus auditis, censuit Sacra Congreg. Concit. *in Narnien.* 20. *Maii* 1649.

Pro Coadjutis, & Coadjutoribus adhuc attendendæ sunt resolutiones sequentium dubiorum. Proposito enim dubio in Sacra Congregatione Concil. *An Canonicus senio confectus, cui datus est Coadjutor cum Clausula, quod Coadjuto impotente, aut inservire nolente, teneatur Coadjutor inservire, si hujusmodi Coadjutor postea gravi infirmitate oppressus, adeout de illius salute nulla fere spes adsit, & sic inservire non valeat, teneatur idem Coadjutus per seipsum inservire, ad effectum percipiendi distributiones quotidianas?* Eadem Sacra Congreg. *die* 2. *Maii* 1643. respondit, *Coadjutum non teneri inservire*. Quod postea ab eadem Sac. Congregatione *die* 39. *Maii* 1677. extensum fuit ad casum, in quo Coadjutor esset infirmus etiam extra Civitatem. *Hæc Sacra Congregatio censuit Canonicum Coadjutum non teneri inservire in locum Coadjutoris infirmi, sed quia Coadjutor est infirmus extra Civitatem, supplicatur declarari, an etiam in hoc casu Resolutio præfata locum habeat? Sacra &c. respondit affirmative*. Et in una *Romana Distributionum die* 19. *Augusti* 173– pro-

proposito a Coadjutoribus dubio, *An lucra provenientia ex punctaturis, & absentiis Canonicorum, quæ præsentibus accrescunt, debeantur Canonicis Coadjutoribus, sive potius Coadjutis, in casu &c. Sac. Congreg. Concil. respondit deberi Canonicis Coadjutis*. Sic apud toties laudatum Lambertin. *volum.* 5. *in Regulis circa servitium Chori* §. 9.

Alia ad rem vide verb. *Distributiones quotidianæ* fere per tot.

Additiones ex aliena manu.

71 Consensus Capituli, de quo verba facit Auctor *num.* 6. exquiri solet a Summo Pontifice in gratia Coadjutoriæ cum futura successione, non ex aliqua necessitate, sed ex superabundanti, ut certior fiat de idoneitate Coadjutoris; Cardin. de Luca *ad Conc. Trid. disc.* 45. *n.* 10. Piton. *discept. Eccl.* 89. *n.* 10. Carol. Anton. de Luco *in Ventrigl. in prax. For. Ecclesiast. tom.* 2. *adnot.* 13. §. *unic. n.* 9. Matth. *de caus. Consistor. sect.* 22. *num.* 98. Ansald. *in secunda additione ad dec.* 20. *num.* 24.

72 Quinimmo necessarius neque est consensus Capituli, tametsi jus eligendi, & quidem in om-
73 nibus mensibus spectet ad ipsum Capitulum. Atque hinc de subreptione gratia Coadjutoriæ cum futura successione redargui ex eo nequit, quod expressum non sit jus eligendi in omnibus mensibus spectans ad Capitulum; Matth. *de caus. Consist. sect.* 22. *num.* 99. *& duob. sequent.* ubi hanc reddit rationem: „ Capitulis „ nullum competit jus eligendi, Episcopali, „ seu Abbatiali Sede plena, sed tale jus solum „ oritur vacante Sede, ac proinde dici non potest, quod per dationem hujusmodi Coadjuto- „ ris & futuri Successoris Papa tollat jus, quod „ non est, sed potius quod Papa impediat, „ ne oriatur jus eligendi adveniente vacatio- „ ne, quod non est quid considerabile; *Rota* „ inter impress. post Remocamp. de Coadjutor. dec. 22. n. 1.

74 An idem obtineat non narrato jure præsentandi competenti Patrono laico, vide apud Rotam *in nov. dec.* 71. *n.* 5. *de Præbend. & in recent. dec.* 161. *n.* 46. *plur. seq. par.* 12. & inter impressas post *Remocamp. de Coadjutor. dec.* 1. *n.* 24.

75 Nec Litteræ commendatitiæ Episcopi, de quibus disserit Auctor *n.* 10. sunt de forma Coadjutoriæ cum futura successione, nisi doceatur, Papam fuisse deceptum circa necessitatem, & utilitatem Ecclesiæ; Rota *in Cracovien. Coadjutoriæ* 14. *Junii* 1743. *coram R.P. Canilliac.*

76 Coadjutori debetur præcedentia supra alios Canonicos non a die apprehensæ possessionis Coadjutoriæ cum futura successione, sed a die apprehensæ possessionis post obitum Coadjuti, & quidem non obstante, quod gratia Coadjutoriæ contineat clausulam: *Ex nunc prout ex tunc*, ut quidquid in contrarium innuere videtur Auctor *num.* 27. firmavit Rota *in Majoricen. Canonicatus* 27. *Novembr.* 1744. §. 7. *& seq. & in Confirmatoria* §. 4. *cor. bon. mem. Vicecomit.*

Clausula: *Etiamsi actu nunc, vel modo præmisso, vel alio quovis modo actu vacet*, apponi 77
solita in gratia Coadjutoriæ cum futura successione licet sustinere nequeat gratiam, si Beneficium de eo tempore vacaverit de facto, gratiam tamen sustinet, si vacaverit tunc Beneficium de jure tantummodo; Garcias *de Benefic. par.* 4. *cap.* 5. *n.* 133. Leuren. *de Vicar. tract.* 2. *cap.* 10. *qu.* 428. *n.* 3. Rota *cor. Manzaned. dec.* 490. *n.* 10. *& seq. & in Uladislavien. Archidiaconatus super Coadjutoria* 13. *Januarii* 1757. §. 4. *cor. R. P. D. Paracciano.*

ARTICULUS XI.

Varia alia in supplementum de Canonicis.

Non licet novum habitum, sive signum a 1
Canonicis Cathedralis Ecclesiæ absque Sedis Apostolicæ auctoritate assumi; Sac. Congreg. Concil. *in Taurinen.* 21. *Junii* 1641. *&*
in Tarvisina 8. *Februarii* 1659. Canonici, & 2
Præbendati non possunt deferre Almutias, cum uti singuli invitantur ad associandum funera, sed uti tantum possunt in casibus, quando incedunt Collegialiter cum Capitulo; Sac. Congreg. Episcop. *in Placentina Funerum* 2. *Maii* 1659. Canonici Cathedralis non sunt in Digni-
tate Ecclesiastica constituti, nisi late sumpto 3
vocabulo, sed dicuntur Clerici primi Ordinis; Sperell. *dec.* 167. *num.* 8. *&* 10. Panimol. *decis.* 1. *adnot.* 6. *num.* 28. *& duob. seqq.* Monacell. *tom.* 1. *tit.* 1. *formul.* 4. *num.* 18. Sunt tamen Canonici Cathedralis personæ in Dignitate constitutæ, ad hoc ut possit coram eis fieri translatio Pensionis; Gratian. *discept.* 551. *num.* 18. Tondut. *de pension. cap. Eo num.* 30.
Monacell. *tom.* 2. *tit.* 4. *formul.* 7. *n.* 2. Colle- 4
giata simplex præcedit omnibus Ecclesiis simplicibus, & quæ tantum Parochiales sunt; Sacra Congreg. Rituum *in Senogallien.* 23. *Martii*
1619. Etiamsi antequam erigeretur in Colle- 5
giatam, illis cederet; Sacra Congreg. Rituum
in Terracin. Sonuisse 25. *Februarii* 1606. Cano- 6
nici Collegiatæ de Jure insignis præferuntur Canonicis Collegiatæ, quæ est insignis per Indul-

dultum de recenti; Seu Collegiata antiquior, quæ habet insignitatem a Jure, præfertur habenti insignitatem ex privilegio posteriorem; Sacra Congreg. Rituum *in Civitatis Castellanæ Præcedentiæ* 13. *Februarii*, *& in Novarien.* 8.
7 *Maii* 1700. Canonicus Ecclesiæ Collegiatæ, quamvis peritissimus Doctor, eligi non potest in Judicem Synodalem, etiamsi non extent in Cathedrali Doctores, saltem ita idonei; Sac. Congreg. Concil. *in Alexandrina*, quam citat, & sibi fuisse responsum asserit Massobrius *de*
8 *Synodo Diœcesana cap.* 4. *num.* 10. Canonicus celebrans in Ecclesia Collegiata non tenetur facere reverentiam Vicario Generali præsenti in fine Missæ ante benedictionem; Sacra Congreg. Rit. 21. *Februarii* 1604. Canonicorum ad
9 privationem potest procedere Episcopus sine Adjunctis ex causa, quod Ordines suis Præbendis annexos non susceperint. Sic decisum fuisse a Sacra Congreg. Concil. refert Garcias *de Be-*
10 *nefic. par.* 3. *cap.* 4. *num.* 22. Si Canonicus Pœnitentiarius non faciat residentiam, & Episcopus velit procedere contra eum ad privationem Canonicatus, tenetur servare regulam præscriptam a Sacro Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 12. *de reformat.* ut respondit Sacra Congr. Concil. Episcopo Sutrien. qui cum supplicasset declarari: *An absente Canonico Pœnitentiario ultra tres menses, & per alium inservire faciente, quoad munus Pœnitentiarii, contra eum servanda sit regula præscripta a Sacro Concilio Tridentino sess.* 24. *de Reformat. super privatione Canonicatuum Ecclesiæ Cathedralis, vel potius sit diversimode procedendum? Die* 7. *Decembris* 1696. Sacra Congreg. Concil. *censuit Canonicum Pœnitentiarium esse comprehensum sub dispositione Concilii.*

11 Canonicos vocare ad Palatium Episcopale potest Episcopus, & tenentur accedere; non tamen tenentur ire vocati a Vicario; Sacra
12 Congr. Rit. *in Cassanen.* 5. *Martii* 1633. Canonici Cathedralis, & Collegiatæ debent retinere Tabellam horariam, & Officia Divina persolvere statutis horis. Et propterea cura erit Episcopi Visitatoris recognoscere Tabellam horariam, & quatenus non adesset, aut inordinatam inveniat, illam præfinire, seu reformare non negligat ad formam Tabellæ, quam approbavit Sacra Congreg. Episc. *in Aretina* 30. *Maii* 1599. & per extensum refert Crispin.
13 *de Visit. par.* 2. §. 20. *num.* 11. Canonicos ad discendum Cantum Gregorianum cogere potest Episcopus, & renitentes mulctare etiam pœna non participationis Distributionum quotidianarum, & subtractionis fructuum; Sacra Congr. *in Tropien.* 9. *Martii* 1620. Canonici abesse 14
volentes extra Diœcesim, tenentur semper petere licentiam ab Episcopo. Sic decisum fuisse a Sacra Congreg. Concil. refert Pax Jord. *elucubr. lib.* 10. *tit.* 40. *n.* 73. *vers. attamen*, & testatur authenticam decisionem penes se retinuisse tenoris sequentis; Sacra Congr. Concil. Trident. Interp. *tametsi declaraverit nullam requiri licentiam, ad hoc ut Canonici abesse possint in mensibus ab eodem Concilio permissis, censuit tamen hanc declarationem non vindicare sibi locum, quoties Canonici abesse volunt extra Diœcesim, proinde hoc casu Episcopi licentiam esse obtinendam. Cæterum Episcopum non debere illam absque rationabili causa denegare.* Unde 15
patet quod concurrente honesta, & rationabili causa absentiæ, non potest ab Episcopo denegari Canonico licentia se absentandi, alias datur recursus ad Superiorem, qui licentiam Ordinarii supplendo ipse concedat, vel ut Ordinarium compellat ad illam dandam, ut docet Abbas *in cap. Relatum, de Clerico non residente num.* 6. ubi ampliat quod propter necessitatem subito, & inopinate occurrente possit Clericus, qui residentiam habet, se absentare absque licentia Ordinarii, consideratis tamen qualitate causæ, præjudicii, & facilitate petendi licentiam. Canonicus absens de licen- 16
tia Sacræ Congregat. cum Clausula: *Dimissa tertia parte fructuum*, dimittit eam tertiam, quæ superest, detracta pensione; Sacra Congreg. Concil. 3. *Julii* 1690. pro Canonico S. Laurentii in Damaso Urbis, licet, ut asserebatur, in Basilicis Majoribus ejusdem Urbis detractio fieret a toto Præbendæ fructu, nullo habito respectu ad pensiones.

Canonicatum erigere Episcopus non potest 17
sine consensu Capituli; Sacra Congreg. Concil. *in Clodien.* 5. *Julii* 1608. *in Aquinaten.* 20. *Februarii* 1677. *in Nazarien.* 20. *Septemb.* 1692. *& in Sabinen.* 14. *April.* 1696. Si tamen Ca- 18
nonici irrationabiliter renuant præstare consensum erectioni novi Canonicatus, Superior supplet; Sacra Congreg. Concil. *in Sabinen.* 2. *Julii* 1696. Et etiam suppleri petebatur in alia *Almerina* 25. *Junii* 1695. in qua Episcopus cupiens in executionem Legati Testatoris duos Canonicatus erigere de novo, Capitulum assensum præbere renuit ob deficientiam redderituum, & ideo fuit rescriptum, *Firmetur Status hæreditatis*, ut dignosci possit, an Capitulum rationabiliter se opponeret nec ne. Immo non potest Episcopus auctoritate ordinaria 19
in sua Ecclesia creare Canonicos supranumerarios absque consensu Capituli, & Canonicorum;

rum; Sacra Congreg. Concil. *in Fulginaten.*
20 *26. Februarii* 1639. Canonicus supranumerarius neque ad futuram Præbendam creari potest, quia hujusmodi Expectativæ fuerunt abrogatæ a Sacro Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 19. *de reformat.* Ita Sacra Congreg. Concil. *in Tirasonen.* 30. *Maii* 1698. in qua fuit denegata con-
21 firmatio talis electionis seu institutionis. Canonicus supranumerarius receptus suppliciter de mandato Papæ in aliqua Ecclesia, in qua est certus numerus Canonicorum, non illi derogando, aut non mandando recipi cum plenitudine Juris Canonicalis, non habet Jus Canonicæ, stallum scilicet in Choro, & vocem in Capitulo, & alias omnes prærogativas, quibus cæteri Canonici gaudent. Canonicus vero supranumerarius receptus cum expressa Papæ derogatione de certo Canonicorum numero, vel cum plenitudine Juris Canonicalis, habet tale Jus Canonicæ, idest stallum in Choro, vocem in Capitulo, & alias omnes prærogativas, quibus gaudent cæteri Canonici; Lel. Zech. *cap.* 24. *de Canon. num.* 4. *vers. Causa vero*, ubi subdit, quod quando a Papa impetratur Canonicatus, qui sit supra numerum, debet id in Litteris exprimi, alias impetratio non valeret; Pavin. *de potest. Cap. sed. vac. præl.* 5. *n.* 15. Hojed. *de incomp. Benefic. par.* 1. *cap.* 12. *num.* 6. Stephan. Gratian. *Discept. forens. tom.* 5. *cap.* 867. *a num.* 1. Barbosa *de Ca-*
22 *non. cap.* 3. *num.* 15. Canonici autem supranumerarii ordinarii dicuntur illi, qui in Canonicorum Collegium cooptantur, & Canonici creantur ultra numerum certum Præbendarum, & Canonicatuum, absque ulla Præbenda illis statim attributa, ut ex Glossa & Abbat. *in cap. Cum M. Ferrariensis* 9. *de Constitutionibus* resolvit Azorius *Institut. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 11. *q.* 13. Barbosa *de Canon. cap.* 3. *num.* 12.
23 Si Canonicus supranumerarius fuit admissus per Capitulum simpliciter sine præservatione suorum Jurium, quotidianas lucratur Distributiones; Rota *part.* 18. *recent. tom.* 1. *decis.* 364.
24 *num.* 14. Canonici supranumerarii, qui ex privilegio Apostolico in aliqua Ecclesia recipiuntur, cum eo quod solum participent de Distributionibus quotidianis, & nullam obtineant Præbendam, sed ad primam vacaturam juxta eorum prioritatem admittantur, non tenentur habere majorem ætatem, quam quatuordecim annorum, dummodo non optent, nisi cum ætatem requisitam habuerint; Sacra Congreg. Conc. *in una Venafren.* 13. *Martii* 1663. Potest
25 permitti quod Canonici deputent in Parochum Canonicum supranumerarium; cum hoc non sit incompatibile; Sac. Congr. Conc. *in Fulginat.* 14. *Martii* 1648.

* Dignitatem novam in cathedrali Ecclesia erigere nemo potest, nisi unus tantummodo Summus Pontifex, ut pluries decisum in Sacra Congregatione Concilii, notatur *in Tract. de Synodo diœces. lib.* 7. *cap.* 75. §. 8. 26

* *Additiones ex aliena manu.*

Erectio novi Canonicatus est subreptitia, si Summo Pontifici non fuerit expressum statutum prohibens augeri numerum Canonicatuum. 27
Neque alicujus efficaciæ est generica statutorum derogatio, quia non censetur Summus Pontifex derogare voluisse statutariæ prohibitioni non expressæ; Rota *in Fanen. Suppressionis* 4. *Junii* 1742. *cor. R. P. D. Canilliac.* 28

De Canonicis novæ erectionis frequens est disputatio, an & quomodo participent proventus Capituli; tum an & quomodo teneantur ad onera Capituli; Vide de prima disputatione Rotam *in Senogallien. Successionis* 30. *Junii* 1738. *cor. bon. mem. Nunez*, tum, & maxime *in Vercellen. Functionum* 14. *Junii* 1738. *&* 28. *Novembris* 1742. utrobique fere *per tot. cor. bon. mem. de Vais*, & de secunda disputatione consule idem supremum Tribunal *in Viterbien. Contributionum, & expensarum* 15. *Junii* 1745. *cor. R. P. D. Elephant.* 29 30

De præcedentia quoque ipsis debita quæri solet; Adi sacrum Auditorium *in Novarien. Præcedentiæ* 11. *Decembris* 1711. *cor. bon. mem. Barbadico.* 31

CANONICI REGULARES,

Quo ad Beneficia curata, &c.

CAnonici Regulares Lateranenses, & Sanctissimi Salvatoris incapaces declarantur obtinendi Beneficia sæcularia, & Pensiones Ecclesiasticas, & accedendi ad Concursus pro Ecclesiis Parochialibus, & Præbendis Theologalibus, & Pœnitentiariis; Benedict. XIV. tom. 1. Constitut. 135. incip. *Quod inscrutabili per tot.* & signanter §. 14. 1

Dicti Canonici provisi de Beneficiis Curatis, aut residentialibus prohibentur e Claustris discedere absque Indulto Apostolico; Idem *ibid.* 2
§. 15. Provisi de Beneficiis simplicibus, aut Pensionibus Ecclesiasticis jubentur intra claustra manere, sub pœnis contra Apostatas; Idem *ibid.* 3

4 *ibid.* Quia tamen Regulæ inserviunt laxiori, Indulta Apostolica facilius ipsis sunt concedenda; Idem *ibid.* §. 16.

5 Quando a Patronis præsentandi valeant ad Ecclesias Curatas, Canonicatus, seu Præbendas sæculares, assignatur; *ibid.* §. 17. & 18. Item quomodo ab Ordinariis provideri possint sine concursu; *ibid.* §. 29. Item quomodo ad Concursus admitti; *ibid.* §. 21. Item quomodo provideri de Parochia, aut Præbenda Theologali, vel Pœnitentiaria extra concursum; *ibid.* §. 23. Item qua ratione eorum Superiores præstare debeant consensum pro hujusmodi provisionibus; *ibid.* §. 17.

6 Præfati Canonici Resignationes, Coadjutorias, Beneficia simplicia, & Pensiones Ecclesiasticas, a Summo Pontifice dumtaxat obti-
7 nere possunt; Idem *ibid.* §. 24. Obtinentes Parochias sæculares, aut Beneficia residentialia, non compelluntur habitum Religionis gestare, nec Socium sui Ordinis retinere; Idem *ibid.* §. 27. Nec a Superioribus Regularibus ad claustra revocari possunt; Idem *ibidem* §. 26. Ad quæ nihilominus redire coguntur, si Parochiam, aut Canonicatum resignaverint, vel de ipsis per sententiam privati, aut perpetuo suspensi, & inhabilitati fuerint; Idem *ibid.* §. 28. Non vero si Coadjutorem acceperint, aut jubilationem obtinuerint; Idem *ibid.*

8 Canonici Regulares Ordinis Hospitalarii S. Spiritus, ejusdemque Ordinis Moniales in Hispaniis, & Polonia existentes, subjiciuntur Ordinariis locorum, & eximuntur a Jurisdictione Præceptoris Generalis S. Spiritus in Saxia de Urbe; Idem tom. 1. Constitut. 15. incip. *Sæpe Romanorum*.

9 Canonici Regulares S. Augustini Monasterii Ultiensis in Alpibus sæcularizantur, & habiles in posterum possidendi, hæreditandi, & testandi, ac absoluti ab omnibus professæ Regulæ observantiis, excepto voto castitatis, ut alii Sæculares Presbyteri, declarantur; Idem tom. 2. Constitut. 56. incip. *In Sacrosancta*.

10 Canonici Regulares Præmonstratenses Parochiales Ecclesias etiam sæculares, & Vicarias obtinere possunt, & retinere sine Apostolica dispensatione; sic declaravit idem Pontifex Benedict. XIV. die 5. *Septemb.* 1750. Constit. incip. *Oneroso*.

11 * Canonici Regulares, quamquam sint capaces Beneficii curati, ex textu *cap. Quod Dei timorem, de statu Monach.* non sunt tamen Beneficii simplicis, ut ex pluribus decretis Sac. Congr. Conc. firmatur; Idem *Institut. Eccles.* 88. §. 2. Sicut nec Beneficiorum residentialium non parochialium, ut ex sensu multorum Canonistarum; *Ibid.* §. 3.

Nec possint Parochias laicas recipere cum 12
sola licentia Abbatis Generalis; sed requiritur facultas Summi Pontificis; *Ibid. n.* 5.

Canonicis Regularibus Rescripta & Brevia pro 13
exercendo Advocati munere, numquam conceduntur; quod est conforme *Can. Ex parte tua, de postulando*; Idem *de synodo Diœc. lib.* 13. *cap.* 10. §. 12. *nov. edit.*

CANONIZATIO SANCTORUM. Vide verb. *Veneratio Sanctorum*.

CANTIONES. Vide verb. *Ecclesia art.* 5. *num.* 41. verb. *Luxuria*, *num.* 86. 87. verb. *Processio num.* 53.

CANTUS.

Additiones Novissimæ.

CAntum in divinis laudibus adhibere, ri- 1
tum esse vetustissimum, ab ipsius quoque Christi & Apostolorum exemplo originem trahentem, docet Sanctus Augustinus *Epist.* 55. 2
ult. edit. c. 28. Nequaquam tamen ubique eodem tempore, neque ab omnibus æque receptum, & probatum fuisse fatendum est. Testis 3
enim est Sanctus Augustinus *lib.* 9. *Conf. c.* 7. suo tempore primum a S. Ambrosio in Ecclesia Mediolanensi institutum fuisse, ut Hymni & Psalmi canerentur secundum morem Orientalium partium, ne populus mœroris tædio contabesceret. Mos Orientalium erat ut Hymni & Psalmi alternatim canerentur. Quæ disci- 4
plina ab omni plane ævo probata atque recepta hodie quoque viget in Ecclesia; ita ut unusquisque psallentium aut recitantium Ho- 5
ras Canonicas tam publice quam privatim, suo muneri satisfaciat, si quisque alternatim versus Psalmorum aut Hymnorum recitet, licet nec Psalmorum nec Hymnorum versus ab altero socio vel choro recitatos privatim repetat. Decantatio distincta Divini Officii excitamentum est singulare ad devotionem. Quod intendens piissimus Mediolanensium Antistes 6
Sanctus Carolus decrevit, ut „ omnes in Cho-

„ ro divina Officia, ut temporis ratio postu-
„ larit, alternis vocibus canant, recitent, at-
„ tenteque audiant; *idque non cursim*, *non per-*
„ *turbate*, *non oscitanter*, *sed leniter*, *distincte*
7 „ *ac studiose faciant*. " Distincte canere est ca-
nere non syncopando, non mutilando, non
cursim, non festinanter, non commiscendo
verba vel syllabas; faciendo pausam in me-
dio, vel intra utrumque versiculum. Hinc
mellifluus Pater filiis suis hoc monitum reli-
quit; „ Psalmodiam, inquit, non nimium
„ protrahamus, sed rotunda & viva voce can-
„ temus. Medium & finem versus simul in-
„ tonemus, & simul dimittamus. Punctum
„ nullus teneat, sed statim dimittat. Post
„ medium bonam pausam faciamus. Nullus
„ ante alios incipere, & nimis currere præ-
„ sumat, aut post alios pneuma trahere vel
„ punctum tenere: Simul cantemus, simul
„ pausemus semper auscultando. Quicumque
„ incipit Antiphonam, aut Psalmum, Hym-
„ num, Responsorium, Alleluja, unum aut
„ duas partes solus dicat aliis tacentibus; &
„ ab eo loco quo ille dimittit, alii incipiant,
„ non repetentes quod ille jam dixit. Mone-
„ mus vos, dilectissimi, ut sicut reverenter,
„ ita, & alacriter Domino assistatis non pi-
„ gri, non somnolenti, non oscitantes, non
„ parcentes vocibus, non præcidentes verba
„ dimidia, non integra transilientes, non fra-
„ ctis, & remissis vocibus muliebre quiddam
„ de nare sonantes, sed virili sonitu & affe-
„ ctu voces sancti Spiritus depromentes. "

CANTUS GREGORIANUS.

CAntus Gregorianus in Choro, aliisque functionibus, a Fratribus, & Monialibus Ordinis Minorum Sancti Francisci de Paula peragendis, adhiberi præcipitur. Benedict. XIV. Constit. incip. *Romanus Pontifex*.

CAPPA.

Additiones Novissimæ.

1 CAppa est antiquior habitus Choralis, ac
2 proprius Canonicorum. In Collegiatis in-
signibus concedi solet Canonicis per Sedem
Apostolicam nobilior habitus Cappæ cum Roc-
chetto, ut tradit Corradus *in Praxi Benef.*
l. 2. *c.* 14. *n.* 3. 4. & 14. Per concessionem
Cappæ intelligitur quoque concessus usus Roc- 3
chetti; quod probatur a Carol. Dufresne *in*
verb. Cappa, *vers. Cappæ Chorales*. Non de- 4
sunt exempla, quod hujusmodi insignia nedum
Canonicis concessa fuerunt per Sedem Aposto-
licam, sed immo etiam inferioribus Clericis,
ut de usu Cappæ concesso Cappellanis Eccle-
siæ Ferrariensis ex Decreto *S. Congr.* 28. *Ja-*
nuar. 1606. testatur Barbosa cum aliis. Cer- 5
tum est, quod si Ecclesia Cathedralis non ha-
beat usum Cappæ & Rocchetti, non solet,
nec debet idem usus concedi Ecclesiæ Colle-
giatæ; nam cum majoritas habitus majorita-
tem personæ designet, iuxta Textum *in Cap.*
Ut Apostolicæ, *de Privil. in VI.* incongruum
est, quod Collegiata nobiliori habitu suam
Cathedralem antecellat, ut notat Corradus *in*
Praxi Benef. c. 14. *num.* 15. *vers. Sane*, &
resolvit Sacra Congregatio *in Trojana indulti*
Cappæ Canonicalis 10. *Septembris* 1701. ad re-
lationem Eminentiss. D. Card. Coloredi. Sed 6
excipi videtur casus, quod in limine erectio-
nis Ecclesiæ Collegiatæ, aliquis Laicus de suis
bonis eam dotando desiderasset hunc habitum
nobiliorem; nam tunc summus Pontifex de-
ferre solet desiderio dotantis, qui ita & non
aliter voluit Ecclesiam dotare, eamque erigi
facere in Collegiatam, ut apud Carill. *decis.*
76. *num.* 12. & *seq.*, & advertit Corradus
dicto c. num. 16. Quoties autem Cathedralis 7
habeat ex indulto usum Cappæ & Rocchetti,
seu alium, non potest idem habitus concedi
Collegiatæ; quia debet esse distinctio inter Ca-
nonicos Cathedralis, & Collegiatæ; tamquam
inter majores & minores. Hæc procedunt, si 8
Cathedralis & Collegiata sint in eodem loco;
sed si distent inter se, ita ut uterque Clerus
non conveniat in functionibus, contrarium su-
stineri posse videtur; nam tali casu cessat in-
decentia, & incongruentia ob distantiam utriu-
sque Cleri. Usus Cappæ & Rocchetti est de 9
regalibus Summi Pontificis, & eorum conces-
sio pendet ab ejus absoluta potestate, & ipse
solus habet interesse. Cappa & Rocchettum 10
non denotant jurisdictionem, sed solum perfe-
ctionem, gravitatem, & ornamentum perso-
narum, ut tenet Ceccoper. *Lucub. Canonic.*
l. 1. *num.* 93. Cappa & Rocchettum gestari 11
possunt non solum in Ecclesia; sed etiam in
processionibus & aliis functionibus Ecclesiasti-
cis, cum sit privilegium personale, quod non
circumscribitur loco, ut resolvit Sac. Rit.

Congr. 19. *Augusti* 1634., & testatur Ceccoper. *Ibidem l.* 1. *n.* 92. *&* 93.

CAPPELLA.

1 CAppella, & Cappellania sæpe pro eodem accipiuntur, ut probat Glossa 1. *in Clement.* 2. *vers. Quid de Cappellaniis, vel Beneficiis Altarium, de Decimis*, Felin. *in cap. de rescript. n.* 2. *vers. Naturam vero istorum Altarium, sive Cappellaniarum*, Fagnan. *in cap. Exposuisti,*
2 *de Præbend. num.* 3. Sed revera Cappella, & Cappellania inter se differunt, quia Cappella proprie est locus privatus in Ecclesia, vel extra Ecclesiæ positus, vel Sacratus; *cap. Quisquis, vers. Cappellæ* 17. *quæst.* 4. Fusch. *de visit. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 6. Alphons. de Leone *de Offic. Cappellani part.* 1. *qu.* 3. *sect.* 1. *n.* 1. Barbosa *Juris Eccles. univers. lib.* 2. *cap.* 8. *n.*
3 17. Cappellania vero definitur, quod sit onus celebrandi annuatim certas Missas in Cappella, vel Altari; Vasq. *tom.* 3. *in* 3. *part. S. Thomæ disp.* 234. *n.* 28. Perez de Lara *de anniverf. & Cappell. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 2. Alphons. de Leone *de Offic. Cappellani part.* 1. *q.* 3. *sect.* 2. *num.* 19. Barbosa *Juris Eccles. Univers. l.* 3. *cap.* 5. *n.* 1.

4 Cappella plerumque accipitur in Jure pro modica Ecclesia, ut *in cap.* 1. *& per tot. de Cap-*
5 *pellis Monach.* Aliquando sumitur pro Ecclesia
6 Parochiali, *ut cap. Exposuisti* 33. *de Præbend.* Interdum intelligitur nomine Cappellæ Ecclesia Collegiata, *ut cap. Cum Cappella* 16. *de Privi-*
7 *legiis*. Quandoque sumitur pro Ecclesia Jurispatronatus, *ut cap. Nobis* 25. *de Jurepatronatus*.
8 Frequenter etiam pro Cappella veniunt Sacrorum solemnia, quæ coram Papa, & Cardinalibus, seu aliis magnis Principibus, & Prælatis peragantur, ut per Card. Paleot. de Sac. Consistor. *consult. p.* 5. *quæst.* 11. *pag.* 813. *litt. B.* & de his Cappellis Pontificiis plura sanxit
9 Sixtus V. in Constit. incip. *Egregia*. Frequentius tamen, & magis proprie pro Cappella intelligimus Sacellum, seu Oratorium, idest locum Deo consecratum intus, vel extra Ecclesiam; *cap. Quisquis* 20. *vers. Cappellæ,*
10 *caus.* 17. *q.* 3. Et Cappella hoc ultimo modo sumpta tribus modis sic appellatur; Primo, quando est ædificatum Altare in Ecclesia, etiamsi sit Altare majus; Rota *in Civitatis Castelli Beneficii* 16. *Jun.* 1628. *coram Card. Virili*, sive sit in Ecclesia sæculari, sive regulari, *ut in toto titulo de Cappellis Monach.* Secundo quando est ædificatum Altare in aliquo loco separato ab Ecclesia, ita ut habeat januam in publica via, ut fieri solet in Villis, & in aliis locis campestribus. Tertio quando est ædificatum Altare in aliqua Domo alicujus privati in loco remoto ejusdem Domus, ita ut sit pars Domus; Ita Alphonsus de Leone *de Officio Cappellani part.* 1. *q.* 3. *num.* 11. *cum seq.* Barbosa *Juris Eccles. univers. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 20.

Quare autem hæc loca sic Deo dicata, & 11
consecrata appellentur Cappellæ, varii varia dicunt. Aliqui enim volunt Cappellam dictam esse a Cappa B. Martini, quam Reges Franciæ ad Bella portabant, & sub quodam tentorio servabatur; quod inde Cappella, & inde Cappellani custodes illius dicebantur; Barbosa *Juris Ecclesiast. univers. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 19.
Alii dicunt, quod potius Cappella est Franci- 12
cum nomen, quod significat tegumen, quod veluti tentorium sibi Reges Francorum extruebant in castris militaribus, in quibus Sacrum audire soliti erant; Azor. *institut. moral. part.* 2. *lib.* 3. *c.* 8. *q.* 1. *&* 2. Nonnulli 13
tenent, quod Cappella idem sit, ac Capanna, & desumatur a verbo *capio*, *& annus*, quasi importet locum, qui capit populum, & in quo annuatim Sacra fiunt; Fringerus *in etymologico latino, verb. Cappella*. Alii autem sustinent 14
Cappellam dictam esse a Capris, quarum pellibus olim tegebatur; Glossa *in cap. Concedimus* 30. *dist.* 1. *de consecratione*, ibi: *Cum antiquitus dicerentur Cappellæ Tuguria Caprarum pellibus tecta*, & ibid. *Turrecremata n.* 4. *& cum aliis* Barbosa *loc. cit.* Hisce autem nostris 15
temporibus ex communi usu loquendi Cappella accipitur pro Altari in Ecclesia ab aliquo erecto, vel dotato, in quo Juspatronatus obtineat; Rebuff. *in concordata in forma mandati Apost. verb. Cappella;* Barbosa *loc. cit. n.* 18. Et a Cappellis sic sumptis derivantur etymologice Cappellaniæ.

Cappella constructa pro celebratione Missa- 16
rum debet sufficienter dotari a Patrono, aliter non acquirit Juspatronatus; Abbas *in cap. Ad audientiam* 3. *de Jurepatron. n.* 4. Garcias *de Benefic. part.* 5. *cap.* 9. *num.* 52. Glossa in can. *Quicumque* 30. *caus.* 16. *q.* 7. *arg. cap. Nemo Ecclesiam* 9. *dist.* 1. *de consecration.* & declaravit Sac. Cong. apud Garciam *loc. cit.* his verbis: *Dotans insufficienter, quod arbitrabitur Ordinarius, non acquirit Juspatronatus, sed dicitur Benefactor*. Si Cappella non sit sufficienter 17
dotata, potest fieri præceptum Patronis Benefacio-

ficiorum, ut intra competentem terminum provideant Altaria de omnibus necessariis, vel ut dotem augeant sub pœna privationis eorum Juris, eo autem elapso, & non parito, ad privationem procedi potest; Hinc Altaria inornata, & indotata posse ab Episcopis, & Regularibus concedi aliis Patronis, qui eis provideant, si proprii post tertiam monitionem cum aliquo intervallo, vel termino non adeo coarctato ab Ordinario faciendam, id præstare negligant, vel recusent, censuit Sac. Congregatio Episcoporum *in Mutinensi* 2. *Maii* 1601. *&* 16. *Februar.* 1604. ac alibi sæpe, ut testatur Pignatell. *tom.* 6. *consultat.* 15. *n.* 4.

18 Præceptum de augenda, vel constituenda dote sub pœna privationis Jurispatronatus, & Cappellæ, potest fieri quoque Patrono, etiamsi in fundatione fuerit sufficienter assignata, & deinde tractu temporis fuerit diminuta, vel deperdita; Sperell. *dec.* 67. *n.* 12. Lambertin. *de Jurepatronat. lib.* 1. *q.* 6. *art.* 4. *num.* 5. *&* 6. Lotter. *de re Beneficiaria qu.* 31. *num.* 19. Genuens. *in praxi cap.* 109. *sub n.* 31. Pignatell. *cit.*

19 *tom.* 6. *cons.* 15. *num* 5. Et hoc intellige, quando Dos a Patrono sufficienter assignata periit, vel diminuta est sine ulla culpa Rectoris Cappellæ seu Beneficii, quia si Dos sufficiens assignata a Patrono pro totali manutentione Altaris, seu Cappellæ periisset, vel diminuta esset culpa Rectoris Cappellæ, seu Beneficii, tunc nullatenus esset Patronus inquietandus, sed teneretur ad manutentionem Rector Cappellæ, seu Beneficii, quia juxta *regul.* 22. *Juris in* 6. *Non debet aliquis alterius odio prægravari*, & juxta *regul.* 23. *etiam Juris in* 6. *Sine culpa (nisi subsit caussa) non est ali-*

20 *quis puniendus*. Et ad hoc faciunt Canones *cap. Quicumque* 1. *& cap. de his* 4. *de Ecclesiis ædificand.* ubi videtur injunctam Rectoribus Ecclesiæ, vel Cappellæ onus ipsas reficien-

21 di, & reparandi. Quod onus extenditur etiam ad ornamenta, paramenta, luminaria, & omnia alia, sine quibus Divina celebrari non possunt, quia fabricatio Ecclesiæ, & præparatio ornamentorum a pari procedunt, & parificantur; *cap. de his* 20. *de Testamentis*, ibi: *de his quæ in ornamentis, vel pro Cereis, seu fabrica, luminaribus, vel aliis ad perpetuum cultum Divinum &c.*

22 Num autem manutentio Altarium, seu Cappellarum, quæ sunt de Jurepatronatus, ac ornamentorum necessariorum pro eisdem Altaribus, seu Cappellis, spectet ad ipsos Patronos, an ad Ecclesiam, in qua dictæ Cappellæ, seu Altaria sunt erecta, stante consuetudine, quod Patroni numquam fuerint coacti ad dictam manutentionem, sed eamdem impensam præstiterit dicta Ecclesia, prout hodie supplet impensas capparum, & omnium paramentorum Sacerdotalium; Nec Beneficiati, qui habent Cappellanias erectas in dictis Cappellis, seu Altaribus, possunt eidem manutentioni concurrere, stante redditus tenuitate vix excedentis onera Missarum, quæ dictis Cappellaniis annexa sunt; Sacra Congreg. Conc. *in Urbinatensi*, in qua fuit propositum tale dubium *sub die* 10. *Maii* 1663. *ad cap.* 7. *sess.* 21. *& cap.* 9. *sess.* 22. respondit *teneri Ecclesiam ad limites consuetudinis legitimæ. In reliquis prout de Jure.*

Hoc tamen est intelligendum, quando Ecclesia sit ita dotata, ut possit congruenti modo 23
manutenere Altaria, & de facto longo tempore manutenuerit, quia tunc Dos Ecclesiæ censetur etiam Dos Altarium; Et oportet, quod talis Dos sit instituta pro manutentione Ecclesiæ, non autem sit destinata pro manutentione Ministrorum, quia proventus destinati pro Ministris non debent minui, ut provideatur Altaribus, cum jam ad ipsos Jus acquisiverint, quare in tali casu aliunde esset providendum de Dote, ut recte dicit Pignatell. *loc. cit. n.* 3. Quam Dotem pro congrua ma- 24
nutentione Cappellæ teneretur assignare Patronus, ut jam supra diximus, quia fundans Cappellam tenetur illam competenter dotare, quemadmodum Pater Filiam, juxta text. *in leg. Qui liberum, ff. de rit. nupt.* Abbas *cons.* 89. *n.* 20. *lib.* 2. Bellet. *disput. Cleric.* §. 15. *n.* 3. Villagut. *dec.* 9. *n.* 2. Sperell. *dec.* 68. *n.* 15. Rota *dec.* 230. *n.* 1. *part.* 1. *divers. arg. cap. Nemo* 9. *dist.* 1. *de consecrat.*

Si vero nec Patronus, nec Ecclesia, nec 25
Rector, seu Beneficiatus possunt necessaria ministrare, & aliter necessitati opportunum remedium præberi nequit, tunc Episcopus poterit secundum aliquos certam partem pecuniæ destinatæ pro celebrandis Missis, vel Anniversariis ad tempus in eamdem necessitatem convertere, per textum in *l.* 1. *C. de expens.* Imol. *lib.* 11. Joan. Andreas *in cap. fin. extra, de testament.* & tradit Ricc. *dec.* 123. *part.* 2. Genuens. *in praxi cap.* 54. *num.* 5. Pignatell. *loc. cit. num.* 5. Et facit decretum Sacræ Congreg. 26
Conc. *in una Romana Legati Missarum pro Archiconfraternitate S. Martæ de Planctu*, quod Legatum conceptum erat his verbis: *di far celebrare tante Messe l' anno, quante ne comporteranno li frutti della sua Eredità.* Ubi quo ad distributionem pro utensilibus Sacristiæ *die* 26. *Martii* 1679. ita rescripsit; *Taxandam esse elee-*

mosyam ad rationem eleemosynæ manualis in Urbe currentis, *detractis tamen ex iisdem introitibus hæreditariis scutis quatuor pro singula Missa quotidiana ratione utensilium Sacrarum supellectilium pro hujus Missæ celebratione*, *l.* 39. *Decret. fol.* 509. ut refert Monacell. *tom.* 4.
27 *supplement. ad* 3. *tom. num.* 181. Nunc tamen perpendenda sunt Decreta Sacræ Congregat. Concil. *de celebrat. Missarum cum suis declarationibus*, ut recte observavit Episcopus Lyciensis *in sua II. Synodo Diœcesana* §. 2. *in annot.* & Pignatell. *loc. cit. num.* 5. Vide verb. *Utensilia num.* 14.

28 Cappellæ fundationem, & Juspatronatus demonstrant inscriptiones, arma, & insignia familiæ insculpta in marmoreis lapidibus, vel pariete Cappellæ, quæ regulariter apponi non solent in re, vel ædificio alienis sumptibus
29 constructo. Hinc eorum insculptio demonstrat rem esse de Dominio, & pertinentia illius, cujus sunt arma; & insignia; Rota *part.* 17.
30 *dec.* 139. *n.* 5. Et sic reperta in aliqua Cappella, vel Altari inducunt præsumptionem Jurispatronatus, & bonæ fidei in antiquis; Rota
31 *part.* 2. *decis.* 548. *n.* 7. Et arguunt illum, cujus sunt arma, & insignia, sibi, & suis ædificare, & acquirere voluisse; Rota *par.* 9. *tom.*
32 1. *dec.* 124. *n.* 21. Et licet non appareant ita antiqua, ut dici possint apposita fuisse in fundatione, nihilominus conducunt ad probandam fundationem, quia præsumuntur per Patronos, & Fundatores apposita vel ad conservationem sui Juris, vel ad ostendendam devotionem erga Deum, & Sanctos; Rota *par.* 1. *dec.* 13.
33 *num.* 3. Unde Patroni debent manuteneri in quasi possessione tenendi in Cappella, seu Altari insignia, ut decrevit Sac. Congreg. Episcop.
34 17. *Sept.* 1601. & 4. *Septembr.* 1602. Quæ arma, vel insignia, sive probentur esse apposita in fundatione, vel ob restaurationem, aut meliorationem, nulli unquam, sive Rectori, sive Conventus Prælato, sive Hæredi licet ea abradere, & removere, vel ut memoria fundationis, aut Benefactoris deperdatur, vel ut aliorum nomina, & insignia ibi ponantur; *l. Qui liberalitate* §. *Nec ejus nomine*, *ff. de operibus publicis*, ibi: *Nec ejus nomine*, *cujus liberalitate opus extructum est*, *eraso*, *aliorum nomina inscribantur*; Panimoll. *dec.* 10. *adnot. pr. n.*
35 68. Genuens. *in praxi. c.* 190. *n.* 1. Immo Genuens. *n.* 4. concludit Hæredem non posse sua arma affigere in Cappella, in qua sunt illa Fundatoris, ne memoria Defuncti deperdatur contra mentem ipsius Fundatoris, qui in signum Patronatus ibidem arma, & insignia, seu stemmata familiæ suæ ponendo, videtur id fecisse sub ea lege, ne unquam amoverentur, & aliena ponerentur per *dict. l. Qui liberalitate*, & *l. si Judices*, *ff. de operibus publicis*, & *l. Legatum*, *ff. de administr. ser. ad Civit. pertinent.*
Et per hoc tam Jure communi, quam parti- 36
cularibus multorum locorum legibus statutum est, quod corrumpentes, ac delentes alicujus familiæ insignia in Ecclesiis, Cappellis, aliove loco ad perpetuam memoriam collocata, severe puniantur, *l. Opus*, *ff. de operibus publicis*. Et quidem Romanus *sing.* 474. scriptum reliquit pœnam ejusmodi esse Judici arbitrariam, cui subscripserunt Gom. §. *Pœnales n.* 5. *instit. de actionibus*, Rebuff. *in compend. ad Reg. Constitut. Gall. tom.* 3. *tit. de mat. possess. art.* 1. *gloss.* 2. *num.* 35. *ex textu*, ubi Bartol. *in l. Qui liberalitate*, *ff. de operibus publicis*; Menoch. *de arbitr. l.* 2. *centur.* 3. *q.* 281.

Cappellæ Regiæ, & eorum Cappellani sub- 37
sunt locorum Ordinariis, non autem Cappellarum Magistris; nam & ipsi Reges in spiritualibus subsunt Episcopis Diœcesanis; *cap. Omnes Principes* 4. *cap. Solitæ* 6. *de majoritate & obedient. cap. Duo sunt quippe* 10. *dist.* 96. adeoque multo magis Clerici Cappellarum, & ipsa Cappella; Abbas in *Cap. Cum Cappella* 16. *de privilegiis n.* 3. Marian. Soccin. *ibidem in tertio notabil.*, Fagnan. *ibid. n.* 7. Unde dictæ Cap- 38
pellæ, earumque Cappellani, quantumcumque gaudeant prærogativa exemptionis, poterunt nihilominus visitari ab Episcopo loci ex Decretis *cap.* 4. *sess.* 6. *cap.* 6. *sess.* 25. ut declarasse Sacram Cong. Conc. refert Fagnan. *loco cit. n.* 8. ubi dicit quod cum quidam Sacerdos Regius Cappellanus vocatus ad Judicium coram Ordinario loci postulasset se remitti ad Cappellanum majorem sub prætextu exemptionis, de qua habetur in Conc. Trid. *cap.* 11. *sess.* 24. *de reform.* Sacra Congr. censuit *cap.* 4. *sess.* 6. & *cap.* 6. *sess.* 25. comprehendere Cappellas Regias, etiamsi in privilegiis esset dictum, ut non possent visitari ab Ordinariis, quia cum *d. cap.* 6. *sess.* 25. deroget etiam fundationi, & immemorabili, censetur derogare istis privilegiis. Nec obstant privilegia exemptionis 39
concessa Regiis Cappellanis *sess.* 24. *cap.* 11., quia reservatio exemptionis, de qua *in d. sess.* 24. *cap.* 11. procedit juxta terminos *cap. Cum Cappella* 16. *de privilegiis*, solum quo ad suspensionem, vel Excommmunicationem, aut Interdictum, non autem quo ad visitationem, & aliam jurisdictionem, ut ibi aperte patet, & tenet Rota *decis.* 744. *part.* 1. *Divers.* Covarruv. *practic. c.* 11. *n.* 5. Barbosa *in Concil. sess.*

7. *cap.* 8.

9. *cap.* 8. *n.* 26. Fagnan. *in d. cap. Cum Cappella n.* 7., *&* 10. Et de facto Tridentinum *dict. sess.* 24. *c.* 11. *de reform.* expresse præservavit dictam Decretalem, ibi: *Et quo ad Cappellanos Regios juxta Constitutionem Innocentii III. quæ incipit, Cum Cappella, subjecti exi-*
40 *stant*. Nec huic Ordinariorum jurisdictioni, (quod scilicet in locis, Cappellis, & Ecclesiis, quæ sub Regum immediata protectione sunt, Episcopi possint visitare, & recognoscere decentiam Divini Cultus, & alia facere, & inquirere, quæ pertinent ad sacra Mysteria) fuit in aliquo derogatum per Trident. *cap.* 8. *sess.* 22. *de reformat.* ut censuit Sacra Congr. Concil. *in Neapolitana* 12. *Decemb.* 1601. *lib.* 15. *decis.*
41 423. In qua responsione pro instructione additur, quod protectio Regia ad effectum exemptionis contentæ in textu Concilii non acquiratur per simplicem receptionem in protectionem; Barbosa *supra d. cap.* 8. *sess.* 22. *de reformat. n.* 30. Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *form.* 2. *n.* 53. Pignatell. *tom.* 1. *cons.* 114. *n.* 32.
42 ubi refert prout sequitur. In una Messan. fuit dubitatum. Primo, an Hospitale, alias non exemptum, si accipiatur a Rege sub immediata sui protectione, eximatur a jurisdictione Ordinarii, itaut ab eo visitari non possit, juxta
43 Sacr. Concil. Trident. dispositionem *sess.* 22. *cap.* 8. *de reformat.* Secundo: An Hospitale, in quo Rex habet Juspatronatus, si alias exemptum non fuerit, visitari possit ab Ordinario?
44 Tertio: An per immemorabilem consuetudinem non visitandi aliquod Hospitale excludatur Ordinarius a Jure illud in posterum visitandi? *Die* 11. *Decemb.* 1621. Sacra Cong. Concil.
45 *Ad Primum dubium* respondit, *Hospitale alias non exemptum, non ideo esse immune ab Ordinarii jurisdictione, etiamsi acceptum fuerit a Rege sub immediata ejus protectione, ac propterea hoc non obstare, quamvis ab Archiepiscopo visitari va-*
46 *leat*. Ad secundum, *Hospitale, in quo Rex habet Juspatronatus, si alias exemptum non fuerit,*
47 *utique posse ab Ordinario visitari*. Ad Tertium, *Ejusmodi consuetudinem etiam immemorabilem esse sublatam Decreto cap.* 8. *sess.* 22. *de reform. ac proinde per eam nequaquam excludi Ordinarium a jure Hospitalia visitandi*.

48 Cappellæ, seu Altaria Confraternitatum Laicorum existentium in Claustris, vel Ecclesiis Regularium, ab Episcopis visitari non possunt nisi in iis, quæ Confraternitatum administrationem respiciunt; Sacra Cong. Conc. *in una Nucerina Paganorum* 23. *Junii* 1629.; quam confirmavit *in Urbanien.* 23. *Sept.* 1690. Et tenuit similiter Sac. Congr. Episcop. *in Fanen.* 10. *Apr.* 1693. *referente Eminentiss. Card. Carpineo*. Tenor autem Decreti emanati in Nucerina talis est: *Nucerina Paganorum* 23. *Junii* 1692. *Sac. Congr. &c. inhærendo declarationibus alias factis censuit Confraternitates Laicorum in Ecclesiis Regularium exemptorum institutas subesse jurisdictioni, & visitationi Episcopi, illasque ab eo visitari posse, nec non illorum Cappellas in eisdem Ecclesiis Regularium existentes, in his tamen, quæ Confraternitatum administrationem respiciunt, & si Confraternitatibus incumbit onus manutenendi Altare, & illius cultum, Episcopum posse visitare circa ea, quæ respiciunt ipsam manutentionem, cultum, & ornamenta Altaris, seu Cappellæ, onera Missarum, atque Divinorum officiorum, ibid. celebrandorum, & circa ea omnia, quæ ad obligationem eorumdem Confratrum relationem habent*. Decreta Episcop. Hieracen. pro ut sequitur „ questi Eminentissimi miei „ Signori m' hanno comandato di significarle, „ che da questa S. C. de' Vescovi, e Regola„ ri è stato più volte risoluto, che li Ordi„ narj possono visitare le Confraternite de' Lai„ ci erette nelle Chiese de' Regolari, e d' al„ tre persone esenti, non solo in quanto agli „ beni, ed entrate loro con rivedere li Con„ ti, ma anche le Cappelle stesse in quanto a „ quello che risguarda l' amministrazione, ed al„ tri obblighi personali, che spettano alla Com„ pagnia, e Confratelli ascritti a quella, cioè „ in riconoscere, se l' entrate ed elemosine, che „ si danno per adornare e mantenimento delle „ Cappelle, e per accrescere ivi il Culto Divi„ no, e divozione del popolo, siano spese fe„ delmente, e con effetto s' impieghino ad uti„ lità, e in benefizio della stessa Cappella, e „ non in altri usi; non toccando però il restante „ che spetta alla cura, e total amministrazio„ ne de' Frati, e Regolari, che son Padroni „ di tutto il corpo della Chiesa, dove sono det„ te Cappelle, e Confraternità, come gli Al„ tari, Immagini, ed altre cose materiali af„ fisse, ed utensili sacri applicati a quelle, „ sopra de' quali nè i Vescovi, nè altri Or„ dinarj hanno da ingerirsi, nè usar alcuna „ giurisdizione, o sopraintendenza; a segno ta„ le che non gli è permesso usar alcun atto giu„ risdizionale nelle suddette Chiese de' Rego„ lari, fuora di quanto si è detto sovra. On„ de V. S. dovrà governarsi in questa confor„ mità, che tale è sempre stato il senso del„ la Sacra Congregazione.

Potest Episcopus visitare Cappellam, quæ est 49
titulus Beneficii sæcularis, existentem in Ecclesia Regulari respectu tantummodo tituli Bene-

neficii, ac ejusdem Beneficiati, & non ultra;
Sacra Congreg. Episcop. & Regul. 12. *Aprilis*
50 1658. Non potest Episcopus visitare Cappellas
campestres Regularium; Sacra Congr. Concil.
in una Tarvisina 17. *April.* 1649. *ad c.* 8. *sess.*
7. *de reform.* ubi ut refert Pignatell. *tom.* 1.
consult. 347. propositis duobus sequentibus Dubiis.
Primo: An Episcopus possit visitare Cappellas
Campestres Regularium? Secundo: An
idem possit præcipere Cappellanis earumdem,
ne Missas celebrent, antequam celebretur Missa
Ecclesiarum Parochialium; Sac. Congregat.
respondit, *ad Primum negative, quatenus Ecclesiæ
sint Regulares. Ad Secundum etiam negati-*
51 *ve.* Oratoria tamen publica, quæ habent requisita
Ecclesiæ, visitantur ab Episcopo, etiamsi
sint de pertinentiis Regularium, dummodo
separata sint a Claustris, & Campestria; Sac.
Congregat. Concil. *in Cæsenaten.* 23. *Septembris*
1690. *&* *in Cortonen.* 20. *April.* 1697. ut
refert Monacell. *tom.* 1. *tit.* 5. *form.* 2. *n.* 5.
52 Cappellas vero, seu Oratoria, quæ sunt in
Grangiis, seu Domibus ruralibus Regularium,
nullatenus visitare potest Episcopus, nec ab
eis procurationem exigere; Cum enim non sint
loca sacra, aut Religiosa, immo nec pia, ut
censuit Abbas *in cap. Auctoritate, de censibus
num.* 1. Fagnan. *ibid. in disceptatione de Grangiis,
& eorum Oratoriis num.* 2. *&* 9. jam
non videtur ex quo capite Episcoporum visitationi
subjaceant; *cit. cap. Auctoritate*, ubi
Fagnan. *num.* 1. *& in d. disceptatione de
Grangiis a num.* 6. Ventrigl. *in praxi tom.* 2.
annot. 19. §. *unic. num.* 19. Petra *tom.* 2. *comment.
in Constit.* 8. *Honor. III. num.* 58. Vide
Fagnan. *loc. cit.* ubi suo more hanc conclusio-
53 nem solide probat. Sic nec etiam potest Episcopus
visitare Cappellas, seu oratoria, quæ
in privatorum domibus sunt, nec ab eis procurationem
exigere; Fagnan. Ventrigl. & Petra
locis supracitatis, Pignatell. *tom.* 1. *consult.*
94. *sub n.* 24. *circa medium*, ubi citat Jura.
54 Ad hæc tamen Oratoria, seu Cappellas in domibus
privatorum, licet non possit Episcopus
tamquam Visitator accedere; permissum ei nihilominus
est videre saltem per viam denunciationis,
aut inquisitionis, an decenter, &
cum debita reverentia Sacrificium Missæ ibi
celebretur; Fagnan. *l. c. n.* 25. Ventrigl. *loc.
cit.* Barbosa *lib.* 2. *Juris Ecclesiast. univers. c.* 8.
n. 15. Pignatell. *tom.* 6. *cons.* 98. *num.* 39. Petra
55 *loc. cit. n.* 60. Episcopus dispensare non potest,
ut Missæ relictæ a Testatore in una Cappella,
dicantur, vel remittantur in alia, quando satisfieri
possunt in propria; Sac. Cong. Conc.
in Hispalen. 30. *Sept.* 1580. Cappellæ privatorum 56
Palatiorum non gaudent immunitate; Sacra
Congr. Immunit. *in Perusina* 9. *Decemb.* 1631.
in Tudertin. 7. *Maii* 1658. *&* ante a Sacr.
Congr. Episc. *in Marsicana* 17. *Novemb.* 1716.
Cappella carcerum, vel contigua carceribus, 57
non gaudet immunitate; Sacra Cong. Immun.
in Tudertina 12. *Junii* 1663. Cappella contigua, 58
ut dicitur *al corpo di guardia*, erecta ut milites
ibi degentes audiant Missam, maxime diebus
Festivis, permittitur declarari non esse
locum immunem: Sacra Congreg. Immun. *in
una Nullius Orbetelli* 16. *Febr.* 1683. Cappella 59
ruralis vulgo dicta *Una Maestà* posita in publica
via, nisi probetur fuisse constructam auctoritate
Ordinarii, non gaudet Immunitate;
Sac. Cong. Immun. *in Spoletana* 2. *Mart.* 1642.
Cappella sita in Palatio Abbatiali, habens in- 60
gressum ab atrio ejusdem Palatii, inserviens
publicæ utilitati, gaudet immunitate Ecclesiastica,
quamvis Palatium non sit unitum Ecclesiæ
Abbatiali; Sacra Congr. Immun. *in una
Nullius S. Joannis in Lamis*, 14. *Nov.* 1662.
Quando Cappella existens in Palatio Gubernatoris 61
est perpetua, & invariabilis, confugientes
ad eam gaudent immunitate, secus si sit variabilis,
& non perpetua; Sac. Congr. Immun.
in Tudert. 6. *Maii* 1658. Cappella, an vendi, 62
& alienari possit? * Non posse omnino vendi,
neque alienari a Constructoribus, & Institutoribus
alicujus Cappellæ in aliqua Ecclesia constructæ;
immo neque ullo modo esse permittendas
subrogationem personarum in jus Cappellæ
per aliquod venditionis genus, late probat
Joseph Maria Maraviglia *in Leg.* 275. *&*
276. *Prudentiæ Episcopalis*; vid. verb. *Sepultura
a num.* 159. *ad* 162.

Supplementa Auctoris.

Cappellam Pontificiam haberi statuitur in 63
exequiis S. R. E. Cardinalium; Benedict. XIV.
tom. 1. Constitut. 37. incip. *Præcipuum* §. 2.
Item Cappellæ Pontificiæ celebratio decernitur 64
in Basilica S. Mariæ Majoris die Festo Conceptionis
B. M. Virginis; Idem *tom.* 2. *in
Appendic. n.* 9. *pag.* 47.

Cappellæ per Octavam SS. Apostolorum Petri 65
& Pauli Romæ celebrandæ indicuntur, & assignantur;
Nempe solemnizato cum omni majori
celebritate eorum Natali die, ut moris est,
in Basilica Vaticana; Secunda die infra Octa- 66
vam in Ecclesia S. Pauli Apostoli Via Hostiensi
Missarum solemnia in Pontificalibus celebrentur,
præsentibus Episcopis Pontificio

Thro-

67 Throno assistentibus. Tertia die in Ecclesia S. Pudentianæ, intervenientibus Protonotariis Apostolicæ Sedis ex numero Participantium.
68 Quarta die in Ecclesia Sanctæ Mariæ in Via Lata, adstantibus Causarum Palatii Apostoli-
69 ci Auditoribus. Quinta die in Ecclesia Sancti Petri ad Vincula interessentibus Cameræ
70 Apostolicæ Clericis. Sexta die in Ecclesia S. Petri in Carcere, assistentibus Referendariis
71 Signaturæ Justitiæ. Septima die in Ecclesia S. Petri in Monte Auro, intervenientibus Ab-
72 breviatoribus de Parco Majori. Octava die in Sancta Lateranensi Basilica solemnitas absolvatur, præsente Missarum solemniis S. R. E.
73 Cardinalium Collegio. Vespere autem Sacras Apostolorum Reliquias veneraturi solemni cultu & pari animi devotione ad eamdem Basilicam pergant Nobilissimi Viri Senator Urbis, & Romanorum Civium, & Cameræ Ur-
74 bis Conservatores. Pomeridiano autem tempore aliorum dierum, omnes Confraternitates Urbis per Eminentissimum Cardinalem Vicarium publico Edicto intimandæ, statis suis quæque diebus, ad eam Ecclesiam, ubi mane Missa in honorem Apostolorum celebrata
75 fuerit, pie, & devote procedant. Sic expresse BENEDICTUS XIV. tom. 1. Constit. 83. incip. *Admirabilis*; concedens singulis Confratribus processionaliter accedentibus indulgentiam septem annorum, & totidem quadragenarum, & aliis omnibus utriusque sexus Christi fidelibus vere pœnitentibus, & confessis, qui eandem Ecclesiam, ubi Statio erit, religiose visitaverint, indulgentiam centum dierum. Vide dictam Constitutionem, ubi insuper assignantur motiva, propter quæ prædictæ Ecclesiæ præ aliis sint ad id selectæ.

Additiones ex aliena manu.

76 Quo tempore vocabulum hoc *Cappella* usurpari cœperit, tum quæ sit ejus etymologia, erudite pro more explicat Caraf. *de Cappella Regis cap.* 2. §. 1.

77 De privilegiis Cappellarum, & Cappellanorum Regum Angliæ, Galliæ, Hispaniæ, Lusitaniæ, Sardiniæ, & Neapolis agit idem Auctor ipso tract. *cap.* 4. *per tot.*

78 Status Cappellæ obnoxiæ juripatronatus an mutari possit inscio Patrono, vide apud Rotam in Calaguritana. Præeminentiarum 20. *Januarii* 1755. *cor. clar. mem. Millin.*

Additiones Novissimæ.

De varia Cappellarum significatione & ori- 79
gine late tractat Du-Cange in Glossario Mediæ & infimæ Latinitatis, verbo *Cappella*. Cappellæ propria significatione dicebantur ædes sa-
cræ, quæ in Palatio, aut circa Palatium Re- 80
gum & Imperatorum constructæ erant. Presby-
teri & Clerici, qui his Cappellis præpositi 81
erant, Cappellani *Palatini* vel Regii dicti sunt; creditque Ludovicus Thomassinus, *De Discipl. Eccles. par.* 4. *l.* 1. *c.* 43. præcipuum scopum Sacellorum sive Cappellarum Regiarum fuisse, ut ibi Presbyteri Divinum Officium persolverent, cui Principes cum sua familia possent
assistere. Lapsu temporis exemplo Regum & 82
Principum alii etiam fideles laici cœperunt ad honorem alicujus Sancti extruere ædiculas sive Oratoria; idque subinde separatim ab Ecclesia Parochiali, aut alia Collegiata vel Cathedrali, etiam constituta dote pro Sacerdote & fabrica, aliisque ad Missarum celebrationem,
aliaque Divina Officia peragenda necessariis. 83
Deinde Laici non sufficientes extruere hujusmodi separatas Cappellas sive Sacella cum convenienti dote, cœperunt in ipsis Ecclesiis majoribus tam Parochialibus quam Collegiatis, & Cathedralibus, laterales aliquas ædiculas, vel etiam Altaria in honorem hujus, illiusve Sancti, vel in memoriam alicujus Mysterii extruere, eisque annectere annuos aliquot proventus pro Presbyteris, qui his ædiculis vel Altaribus præessent. Sed de his Cappellis jam pridem
statutum, ne ipsæ sine consensu & auctoritate 84
Episcopi, in cujus diæcesi Parochia sita est,
construerentur. Circa hæc Oratoria sive Cap- 85
pellas aut Sacella admittenda, in primis attendere debet Episcopus, ne per hæc populus a Parochiali Ecclesia nimium abstrahatur; atque hinc ulterius ex illo Ecclesiæ Parochialis neglectu oriatur in populo crassa ignorantia, tam circa credenda quam agenda: prospicereque potissimum, ut observetur clausula de stylo solita inseri Litteris, quibus usus Oratorii seu Cappellæ conceditur: *Sine Parochialis Ecclesiæ præjudicio*. Hujusmodi Cappellarum, sive Ora-
toriorum ædificationem aut usum non facile 86
tamen, sed magna de causa Episcopus permittere debet. Dum vero necessitate vel magna
causa exigente hæ Cappellæ concedendæ vide- 87
buntur, vult S. Carolus *in Conc. Mediol.* 1. *p.* 2. *tit. Quæ pertinent ad celebrationem Missæ*, ut Episcopi in his designandis vel probandis hæc servent: „ Ne sint in interiorum ædium par-

„ partibus, in quibus domini, vel familia frequentius versentur, sed commodo & honesto loco, a cubiculis, tricliniis, & ab aula separato, ad templi formam & regulam propius accedant. Nec ita angusta sint, ut qui Missam audierint, ad ostium aut fenestram stare cogantur, aut denique ibi sacris interesse, ubi promiscue profanum aliquod exerceatur, quod fieri omnino prohibemus."

88 Ulterius ne populus per has Cappellas sive Oratoria a frequentatione Parochialis Ecclesiæ nimium distrahatur, idem Sanctus Carolus insinuat, ut *cui id permissum fuerit, is rarius utatur, ne distracti homines illa commoditate, Ecclesiam Dei minus frequentent, quod exemplo etiam noceat aliis*. Hinc de stylo ordinario in
89 concessione Cappellarum excipi solent præcipuæ per annum festivitates, ut nimirum non liceat tunc ibidem celebrare; idque conformiter ad vetus Decr. Synodi Agath. apud Grat. *Dist.* 1. *de Consecr. Can.* 55. quo decernitur: „ Si quis extra Parochias, in quibus legitimus est ordinariusque conventus, Oratorium in agro habere voluerit, reliquis festivitatibus, ut ibi Missas audiat, propter fatigationem familiæ justa ordinatione permittimus. Pascha vero, Natali Domini, Pentecoste, & Natali Sancti Joannis Baptistæ, & si qui maximi dies in festivitatibus habentur, nonnisi in civitatibus, aut in Parochiis audiant. Clerici vero, si qui in festivitatibus, quas supra diximus (nisi jubente sive permittente Episcopo) Missas celebrare voluerint, Communione priventur." Denique stylus
90 hodiernus addit in concessionibus hujusmodi Cappellarum sive Oratoriorum, ut alii præterquam servitio personæ, cujus intuitu Oratorium sive Cappella conceditur, necessarii, ibidem audientes Missam ab obligatione cum in Ecclesia audiendi per hoc non liberentur.

CAPPELLANIA.

---

1 Cappellaniæ sunt in triplici Differentia, scilicet Cappellaniæ Mercenariæ, Cappellaniæ Collativæ, & Cappellaniæ Gentilitiæ, seu Ju-
2 rispatronatus. Cappellaniæ Mercenariæ sunt illæ, quæ ita instituuntur, ut non conferantur Sacerdoti in titulum, sed eligatur ad implendum munus impositum a Testatore, ita tamen, ut possit ad nutum Hæredis removeri; Ut cum v. g. Testator relinquit Laico bona temporalia cum onere faciendi celebrari in tali Altari certas Missas a Sacerdote sibi beneviso; & hac ratione Cappellania dicitur Mercenaria, cum Missæ celebrentur recepta mercede sine titulo, & tunc bona relicta pro hoc onere remanent in sua temporalitate; Nec Episcopus potest in his se intromittere: Licet enim talia bona sint affecta onere Missarum, possidentur tamen a Laico, & sub ejus sunt regimine, & dispositione, ut notavit Gamma *decis.* 288. *n.* 4. *in princip. arg. text. in l. fin. C. de bon. vacant. lib.* 10. Et tales Cappellaniæ di- 3
cuntur etiam manuales, & ad nutum revocabiles, quia in alterius manu, & dispositione stat illa relinquere, vel auferre, & istæ rigorose loquendo non sunt proprie Beneficia Ecclesiastica, cum de natura Beneficii Ecclesiastici proprie dicti sit, ut institutum perpetuo duret; *cap. Sanctorum* 2. *dist.* 70.

Cappellaniæ collativæ sunt illæ, quæ ita sunt 4
institutæ, ut conferantur in titulum, ut cum v. g. Testator reliquit bona temporalia ut ex eorum redditibus celebrari debeat in tali Altari Missa quotidiana, vel certus Missarum numerus singulis annis, quam Cappellaniam debet Hæres cum Episcopi auctoritate erigere, & fundare; quia nullus privatus sine Ordinarii auctoritate potest locum Sacrum, vel rem spiritualem constituere; *arg. cap. Ad hoc* 4. *de Religios. Domib.* Si enim Episcopi auctoritas, & assensus in erectione deficeret, non dicerentur Beneficia Ecclesiastica proprie dicta; *arg. cap. Nemo* 9. *dist.* 1. *de consecrat.* Rota *p.* 2. *recent. decis.* 371. *num.* 3. Dicuntur autem Col- 5
lativæ, quia ad Episcopum pertinet eas conferre, & quamvis nominatio ad easdem Cappellanias possit esse a Laico, non potest Testator apponere conditionem, quod Episcopus se non intromittat ad conferendum, supposito, quod sint institutæ cum recensitis conditionibus, per text. *c. Si quidem* 2. *caus.* 10. *q.* 1.

Cappellaniæ Gentilitiæ, seu Jurispatronatus 6
sunt ejusdem rationis cum Collativis, hoc solum adjecto, ut ad Hæredes, seu electos, seu vocatos a Testatore pro tali Jurepatonatus, pertineat Jus nominandi ad hujusmodi Capellanias, servatis, quæ in hoc genere, quo ad nominationem, servanda sunt; Licet enim nominatio fiat a Patrono, institutio tamen, seu collatio ad Episcopum pertinet; Rota *decis.* 10. *de Testamen. in antiquis n.* 1. *c. Ex frequentibus* 3. *de Institutionibus & cap. Nullus Laicorum*. Nec Episcopus potest ullimode excludi 7
a collatione, seu institutione talis Cappellaniæ Gentilitiæ, seu Jurispatronatus, etiamsi Fundator

dator in ejus fundatione asseruerit, quod Episcopus nequeat se ingerere, & si se ingesserit, institutio Cappellani nullius sit roboris; talis enim Cappellania, hoc non obstante, subsistit, nam quod de Jure non tenet, vinculo pœnæ nequit constringi; *per textum in l. Non dubium in fin. C. de regibus*, *& l. Quod de Bonis* §.
8 *1. ff. ad falcid.* Licet enim Testator, seu Fundator possit in limine fundationis adjicere quascumque leges, & conditiones sibi benevisas, etiam Juri communi contrarias; requiritur tamen, quod tales leges, & conditiones non sint contra naturam Cappellaniæ, & Jurispatronatus, & quod sint ab Episcopo concordatæ, & admissæ; *cap. Significatum* 11. *de Præbend. cap. Præterea* 23. *de Jurepatron. & cap. Quanto* 16. *de censib.* & est communis DD. cum Rota *decis.* 1. *de Præbend. in novis*, *& decis.* 2. *de*
9 *Testam. in antiqu.* Unde cum talis conditio a Testatore, seu Fundatore posita, esset contra naturam veræ Cappellaniæ, ex quo requiritur, quod vera Cappellania conferatur a solis Ecclesiæ Prælatis, eorumque Officialibus; *cap. Ex frequentibus* 3. *de institutionibus*, *c. Si quis deinceps* 12. *cap. Si quis Clericus* 16. *cap. Constitutiones* 17. *cap. Nullus Laicorum* 18. *cap. per Laicos* 20. *caus.* 16. *q.* 7. Ideo habenda esset pro non adjecta; Abbas *in cap. Nobis num.* 5. *de Jurepatronatus*; Innocentius *in cap. In Lateranensi num.* 5. *de Præbend.* Lambertinus *de Jurepatronat. lib.* 1. *prim. part. q.* 9. *principal. num.* 68. Sarmiensis *lib.* 1. *select. cap.* 11. *num.* 10.

10 Ad Titulum Cappellaniæ Mercenariæ & amovibilis, nemo potest ordinari, quia Cappellanus Mercenarius, & amovibilis Titulum habere non censetur; *arg. cap. Constitutus* 8. *de Filiis Presbyterorum*, & Abbas ibi *n.* 5. Nec habet certos redditus quibus sustentari valeat, ne emendicare, aut turpem artem exercere teneatur in magnum dedecus Ordinis Ecclesiastici, potest enim ad nutum Hæredis, vel Erogatarii removeri. Ita tenent Majol. *de irregularitate lib.* 4. *cap.* 14. *num.* Campanil. *in diversf. Juris Canonici rubr.* 8. *c.* 4. *n.* 8. *in fin.* Garcias *p.* 1. *de Benefic. c.* 2. *n.* 83. & plures alii cum Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. p.* 2. *allegat.* 19. *n.* 15. *& lib.* 3.
11 *Juris Ecclesiast. univers. c.* 5. *n.* 19. Si tamen talis Cappellania Mercenaria, & amovibilis, consentiente Patrono, & Episcopo, conferatur alicui in Titulum vitalitium, poterit ipse ad Sacros Ordines promoveri, seu ordinari. Et ratio est, quia ipse in tali casu haberet ea, quæ ex Sacris Canonibus, & Pontificum Constitutionibus in hac parte requiruntur, scilicet sufficientes redditus ex Beneficio Ecclesiastico, quibus sufficienter sustentari valeat, ne teneatur emendicare, aut sordidam artem exercere; cum quo ad usque vixerit, habeat redditus illius Cappellaniæ, qui sufficientes supponuntur ad congruam sustentationem; Accedit praxis circa hoc fere communis. Obtinens 12
autem Cappellaniam in Cappella Papæ, licet sit ad nutum amovibilis, potest ad illius Titulum ordinari; Navarr. *conf.* 20. *de temporib. ordinat.* Sayr. *in floribus decis. sub eodem titul. decis.* 59. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. resolut.* 334. *in fine;* Molses. *tract.* 6. *sum. c.* 1. *n.* 77. Alphons. de Leon. *par.* 1. *q.* 3. *n.* 57. Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. allegat.* 19. *n.* 30. *& lib.* 3. *Juris Ecclesiast. univers. c.* 5. *num.* 19.

Cappellania erecta in una Ecclesia non potest sine necessitate transferri de Jure communi ad aliam Ecclesiam; Etiamsi sit Cappellania de Jurepatronatus. Et ratio est, quia Cappellania Collativa procul dubio est affixa Ecclesiæ; est enim Beneficium Ecclesiasticum, quod erigi non potest, nisi ad Altare; *cap. Nemo* 9. *dist.* 1. *de consecr.* & notat Lotter. *de re Benefic. lib.* 1. *quæst.* 4. *n.* 55. Duran. *dec.* 130. *num.* 4. Eo ipso tamen quod Altare erigitur, remanet affixum Ecclesiæ, in qua erigitur; Unde Tridentinum *sess.* 25. *de Reformat. c.* 5. jubet quod his Cappellaniarum, seu Beneficiorum erectionibus non derogetur, ibi. „ Ratio „ postulat, ut illis, quæ bene constituta sunt, „ contrariis Ordinationibus non detrahatur, „ quando igitur ex Beneficiorum quorumcumque „ erectione, seu fundatione, aut aliis constitu- „ tionibus, qualitates aliquæ requiruntur, seu „ certa illis onera sunt injuncta: in Beneficio- „ rum collatione, seu in quacumque alia disposi- „ tione, eis non derogetur." Missarum enim 13
onera relicta in determinata Ecclesia, seu Cappella, non possunt alio transferri absque Sedis Apostolicæ licentia, ex Sacra Cong. Conc. *in Hispalens.* 30. *Septemb.* 1580. *& in Brixien.* 1. 14
Decemb. 1684. Immo neque Nuncius Apostolicus potest concedere Indultum, quod Missæ celebrandæ in loco a Testatore designato alibi celebrentur; Sacra Cong. Conc. *in Genuen.* 18. 15
Augusti 1703. Alias translatio esset nulla, quamvis fieret Auctoritate Executorum Testamentariorum, qui talem facultatem expressam non haberent; Sacra Cong. Conc. *in Derthonen.* 4. *Junii* 1701. 16

Videtur tamen esse a S. Sede indulgendum, 17
ut Cappellania Jurispatronatus possit transferri de

de loco ad locum, ut de facto fuit indultum, ut Cappellania transferretur de Castro, in quo a Domino ipsius Castri fuerat erecta, ad aliud Castrum de jurisdictione ejusdem familiæ, ex qua primogenitus Fundatoris amiserat Jus Castri, in quo fundata erat, & petierat a Sacra Congregatione Concilii facultatem eam transferendi ad aliud Castrum, in quo jurisdictionem habebat. Et ratio indulgendi videtur rationabilis, scilicet necessitas Sacrificii in nova Ecclesia, præsertim cum nullum detrimentum Cultus Divinus patiatur in Ecclesia, in qua fundata est Cappellania, cum supponatur in dicta Ecclesia adhuc remanere alios Cappellanos, uti remanserant in casu expresso. Tum quia prima Ecclesia censetur electa a Fundatore Cappellaniæ cum respectu ad Patronos illius Castri, tamquam proprii, & possessi ab ipsis. Unde transeuntibus Patronis ad alium Castrum, videtur transferenda etiam Cappellania, quia Ecclesia censetur electa cum sua qualitate, seu tamquam patronatus Castri, ex eo quod sit electa cum respectu ad Patronos, juxta illud *2. Machab. cap. 5. n. 19. Non propter locum gentem, sed propter gentem locum elegit Deus*. Ex hoc autem fit, quod dum Patroni se transferunt ad alium locum, transferatur cum ipsis Cappellania Patronatus, quia prior desinit esse locus Patronalis, atque adeo non amplius est ille, quem contemplatus est Fundator, quia eum contemplatus est tamquam Patronalem, & cum respectu ad Patronos, & novus incipit esse ille, quem est contemplatus, quia fit Patronalis, & fit talium Patronorum, qualis in fundatione Fundator fuit contemplatus; Et id a fortiori procedit, quia cum Patroni soleant percipere emolumentum ab hac celebratione Missarum, oritur præsumptio, quod Fundator voluerit hoc pacto ipsis providere ex parte non solum eorum commodo, sed etiam præsenti necessitati, qua nunc tenentur ob inopiam Missarum in novo Castro. Quilibet enim præsumitur operari eo modo, quo sibi utilis
18 est *l. 1. & 2. ff. de solut.* Unde censendum est Fundatorem nedum respexisse ad fructum Sacrificii, sed etiam ad sublevandam indigentiam Hæredum Patronorum, cum in hoc potuerit exercere actum pietatis, & ordinare suam dispositionem ad duplicem finem, & ex utroque percipere utilitatem; & propterea videtur ex gratia a Sancta Sede esse Indulgendum, ut revera censuit Sac. Congr. Conc. *in Viterbien. 25. Januarii 1663.* Hactenus Pignatell. *tom. 4. cons. 12. num. 2. & 3.*

19 Cappellaniam obtinens non tenetur Sacros Ordines suscipere, sed Missarum oneri potest per alium satisfacere, nisi in fundatione cautum sit, ut per se ipsum celebret; Sac. Congreg. Concil. *in Mediolanen. 6. Julii 1581.* Cappella- 20
nia, in cujus erectione Fundator sic disposuit: *Instituatur Cappellanus, qui Missas celebret*, non est Sacerdotalis, & conferri potest Clerico quatuordecim annorum; Sac. Congr. Concil. 15. *Junii 1589.* & sæpe alibi, & signanter *in Melevitana*, ut testatur Fagnan. *in c. Ut Abbates 1. de ætat. & qualit. & ordine præficiendorum n. 70.* Et ratio est, quia per illum modum loquendi significare voluit Testator potius onus Cappellano impositum Missas celebrandi, quam factum ipsum celebrationis Missarum; non enim tale onus imponitur ei personaliter adimplendum, sed potest adimplere vel per se, vel per alium. Cappellania, in cujus ere- 21
ctione fundator sic disposuit: *Eligatur Cappellanus, vel Sacerdos*, non est Sacerdotalis, & potest etiam conferri simplici Clerico annorum quatuordecim; Et ratio est, quia in disjunctivis sufficit, quod propositio in una parte verificetur; Glossa *in cap. Ex parte verb. perpetuo, de rescriptis*, Rota Romana *dec. 7. de rescriptis in novissimis*; Si enim debuisset esse Sacerdos, superflue fuisset apposita illa particula *Cappellanus*, cum satis fuisset dicere, quod eligendus deberet esse Sacerdos, nam eo ipso, quod Sacerdos fuisset electus, immediate esset Cappellanus, & juxta hunc sensum processit Rota *in Lucana Cappellaniæ 17. Decemb. 1593. coram Cardin. Gyptio*, quam ad integrum refert Garcias *par. 7. de Benefic. c. 1. n. 70.* Cappel- 22
lania hac conditione erecta: *Ut eligi debeat unus Præbendarius, qui singulo quoque die teneatur Missam celebrare, & Divinis Officiis interesse* non est Sacerdotalis, & Cappellanus potest per alium Missas celebrari facere; Sic decisum fuisse a Sacra Congreg. Concil. *in Placentina* refert Fagnan. *loc. cit. n. 67.* Cappellania hac 23
lege fundata, *ut Cappellanus per seipsum Missas celebrare teneatur*, conferri potest simplici Clerico, in ea tamen ætate, ut infra annum possit in Sacerdotem ordinari, nisi alia essent verba in fundatione posita, quæ requirerent obtinentem tempore collationis esse actu Presbyterum. Sic expresse decisum a Sac. Congreg. Concil. refert Fagnan. *in c. Ut Abbates num. 52. & in cap. Conquerente 6. de Clericis non residentibus num. 29.* Et ratio est, quia in Beneficiis Sacerdotalibus sufficit habilitas proxima ad Sacerdotium, per textum *in c. Si 15. de institutionibus in 6. cum ibi notatis*, & Concil. Trident. *sess. 24. cap. 12. de Reform.*

Abb.

Abb. & Dec. post Innocent. *in cap. Cum in cunctis §. Inferiora, de Electione;* Rolan. *consf.* 42. *num.* 59. *lib.* 1. ubi testatur de communi, & in terminis Cappellaniæ Sacerdotalis de recepta opinione testatur Navarr. *consil.* 7. *in fine de Præbend.* Marchin. *tract.* 3. *de Sacrific. Missæ par.* 2. *cap.* 29. *num.* 10.

24 Cappellania, in cujus erectione habentur similia verba: *Legavit dictæ Ecclesiæ Collegiatæ duplas octoginta pro constituenda, & erigenda una Præbenda Sacerdotali in dicta Ecclesia, cum onere, ut Præbendarius nominandus, & eligendus ad dictam Præbendam, teneatur singula Hebdomada celebrare Missas duas in dicta Ecclesia,* non requirit præsentandum esse actu Sacerdotem, sed sufficit, quod sit talis ætatis, ut infra annum promoveri possit ad Sacerdotium; Sacra Congregatio Concilii 5. *Januarii* 1604.

25 apud Fagnan. *loc. cit. num.* 52. Cappellania, in cujus fundatione habentur consimilia verba: *Quilibet Sacerdos, qui pro tempore fuerit, continuam residentiam personalem in dicta Ecclesia facere teneatur, & singulis diebus, quibus facultas, & commoditas sibi aderit, in dicta Ecclesia teneatur Missam devotione debita celebrare,* non requirit, quod præsentandus sit actu Sacerdos, sed sufficit, quod infra annum possit ad Sacerdotium promoveri. Sic Sacra Congreg. Concilii 13. *Junii* 1608. apud Fagnanum

26 *loc. cit. num.* 52. Sic Cappellania erecta hac lege: *Usufructuarii teneantur manutenere unum Cappellanum, seu Presbyterum, qui omni die celebret, & celebrare debeat Missam unam in Ecclesia per ipsum Testatorem fundata &c. & post eorum obitum per N. & N. quos eligit in Patronos dictæ Ecclesiæ, manuteneri debeant duo Cappellani, qui omni die residentiam faciant in dicta Ecclesia, & qui celebrent & celebrare debeant Missam in eadem,* est quidem Cappellania Sacerdotalis, sed satis est, ut ad eam præsentetur Clericus in ea ætate constitutus, ut infra annum possit ad Sacerdotium promoveri; Eadem Sac. Congreg. Concil. 22. *Februar.*

27 1614. apud Fagnan. *loco cit. num.* 53. Cappellaniæ in Cathedrali, quarum Cappellani a Capitulo electi *tenentur Missas Conventuales canere, & Divinis interesse,* sunt Sacerdotales aptitudine. Sic a Sacra Congregatione Concilii decisum fuisse refert Fagnan. *loco citato num.*

28 53. Cappellania in Cathedrali Ecclesia sic fundata: *Ut Cappellanus debeat celebrare diu, noctuque Divinum Officium,* non requirit, ut Cappellanus debeat esse Presbyter; Sic decrevisse Sacram Congreg. Concil. *in Pistoriensi, & Abulensi* refert Fagnan. *loco cit. num.* 72. Et ratio est, quia verbum, *celebret Divinum officium,* non refertur ad celebrationem Missæ, ut colligitur *ex Clementin.* 1. §. *Ne igitur, de celebrat. Missarum,* ubi Zabar. *num.* 2.

Cappellania, in cujus erectione sic statuitur: 29
Eligatur Sacerdos qui celebret, non requirit, ut præsentandus sit actu Sacerdos, sed sufficit, ut infra annum possit ad Sacerdotium promoveri; Sic Gratianus *disceptat. forens. cap.* 133. *num.* 1. ubi adducit plures Rotæ Romanæ decisiones; & videntur facere etiam decisiones Sacræ Congreg. Concil. adductæ supra *num.* 21. 22. 23. 24. 25. 26. Annexio enim Sacerdotii ad Capellaniam, seu Beneficium intelligitur ibi facta per modum aptitudinis. * Immo juxta Illustrissimi, ac Reverendissimi D. D. Josephi Mariæ Maraviglia *Legem* 218. *Prudentiæ Episcopalis,* neque necesse est, ut simplex Clericus ad hanc Cappellaniam sic erectam, & fundatam præsentatus, & institutus ad Sacerdotium unquam promoveatur. Non enim per illam Clausulam designatur qualitas pro idoneitate eligendi, sed qualitas muneris exercendi, quod cum per alium impleri possit, non est intelligenda tamquam qualitas propria personæ electæ, sed tanquam qualitas requisita ad satisfaciendum oneri, cui satis est, quod per alium satisfiat. Sic ille. Vide etiam infra *num.* 49. * Cappella- 30
nia, in cujus fundatione sic disponitur: *Eligatur Cappellanus, qui actu sit Sacerdos,* vel *non conferatur, nisi Presbytero,* requirit necessario, quod præsentandus sit actualiter Sacerdos. Sic communiter Doctores cum Gratiano *disceptat. forens. cap.* 133. *num.* 2. Et ratio est clara, quia in hujusmodi dispositionibus habetur expressa mens Testatoris exigentis qualitatem Sacerdotii actualis, a qua non potest recedi, neque ab Ordinario etiam de consensu Patronorum, ut censuit Sacra Congregatio Concilii teste Fagnano *in capit. Conquerente* 6. *de Clericis non residentibus num.* 24. & dixit Rota *in Alexandrina Decanatus coram Orano* 12. *Junii* 1598.

Ad dignoscendum autem, an ad Cappella- 31
niam sit præsentandus Cappellanus, qui actu sit Sacerdos, vel solum aptitudine, sequenda est Theorica, quam tenuit Rota Romana in plurimis consimilibus casibus, & signanter *in Parmen. Prioratus* 8. *Junii* 1578. *coram Blanchetto; in Firmana Beneficiorum* 26. *Novembr.* 1582. *coram Orano &* 29. *April.* 1583. *coram Blanchetto; in Valentina Jurispatronatus* 20. *Martii* 1589. *coram Orano; in Alexandrina Decanatus* 12. *Junii &* 14. *Decembris* 1589. *coram*

num Orano; in Romana Cappellaniæ 19. Martii 1596. *coram Card. Pamphilio; in Gerunden. Beneficii 22. Martii, coram Justo; in Tarvisina Jurispatronatus* 27. *Junii* 1607. *coram Marcomontio; in Recanatensi Beneficii* 14. *Junii* 1608. *coram Cardin. Lancelloto*, quæ habetur impressa *part.* 2. *recent. decis.* 216. *num.* 2. quam Theoricam sæpius probavit Sac. Congr. Concil. ut refert, & tenet Fagnan. *in cap. ut*
32 *Abbates* 2. *de ætate, & qualitate num.* 54. Et Theorica est ut sequitur. Aut verba Fundationis seu institutionis Beneficii respiciunt ex necessitate ipsum actum præsentationis, institutionis, vel collationis; Aut non respiciunt actum, sed potius illius prosecutionem.
33 In primo casu requiritur Sacerdotium in ipso actu, ut v. gr. si Fundator dixerit: *Volo, ut præsentetur, vel instituatur, aut eligatur Sacerdos, vel ut Cappellania conferatur Sacerdoti, seu constituto in Ordine Sacerdotali, quia qualitas conjuncta verbo, intelligitur secundum tempus verbi, l. In delictis §. in extraneo, ff. de noxal. action. l. si Titius, ubi Bart. ff. de testament. milit.* idest in ipso actus initio, ut declarat Card. *in cap. Perpendimus, sub num.* 7. *vers. sed redeundo ad contrarium, de Sentent. excomm.* Gomez. *decis.* 72. *in princip. lib.* 1. in proposito præter Rotam, tenent Abbas *in cap. Cum in cunctis §. Inferiora num.* 10. *vers. Secundo casu, de election. & decis. cum num.* 21. *ad finem, & num.* 22. *in eodem cap. Cum in cunctis, de election.* Idem Abbas *in Clement. Ut hi sub num.* 18. *vers. Item pone exemplum, de ætate & qualitate*, & ibi etiam Card. *in §. Illa vero num.* 4. & Vitalin. *num.* 16. & Imol. *col.* 1. *Paris. cons.* 50. *num.* 12. *& seq. lib.* 4. Rebuff. *in praxi Benefic. tit. requisita ad collationem. num.* 33. *& in repet. cap. Extirpandæ, §. qui vero in 2. notabili, de Præbend.* Lambertin. *de Jurepatronat. part.* 1. *lib.* 2. *quæst.* 7. *art.* 29. Ferrer. *cons.* 211. *num.* 8. *&* 9. Ripa *in l. Ex facto num.* 32. *ff. de vulgar.* Fagnan. *in cit. cap. Ut Abbates num.* 56. & ita Sacra Congreg. Concil. 8. *Maii* 1677. apud Monacell. *tom.* 2. *tit.* 15. *form.* 1. *num.* 18.
34 Et idem est si fundator Cappellaniæ dixerit: *Volo ut præsentetur Presbyter Cappellanus, qui Missam celebret*, in quo casu proprie loquitur cit. Decisio Rotæ *in Romana Cappellaniæ* 19. *Martii* 1595. *coram Card. Pamphilio*, & censuit Sacra Congreg. Concil. *in una Materanensi* 8. *Januarii* 1628. in qua fuit decisum: *Sacerdotium actu requiri stante dispositione Testatoris in fundatione duarum Cappellaniarum, ut per Beneficiatos provideantur Clerici Sacerdotes, qui teneantur, & debeant Missas celebrare, & arbitrio Capituli deservire, vel ipsis impeditis per alios substituendos a Cappellanis eisdem, & a Capitulo approbandos.* Et hoc vult firmiter esse tenendum Fagnan. *in cit. cap. Ut Abbates num.* 56. quidquid contra scripserint nonnulli, quos citat Nicol. Garcias *in tractat. de Beneficiis par.* 7. *cap.* 1. *n.* 62. *vers. & quamvis*, Zerola, & alii. Nec requiritur adjectio 35
illius dictionis, *actu* seu *actualiter*, idest præsentetur, seu instituatur *actu* Presbyter, vel qui *actualiter* sit constitutus in Ordine Presbyterali, ut censet Gonz. *ad Regul.* 8. *Cancell. Gloss.* 5. *a num.* 104. sed satis est, ut Testator in fundatione disposuerit: *Ut præsentetur, seu instituatur Sacerdos, qui Missam celebret* juxta conclusionem Rotæ, & communem per rationem jam adductam *num.* 33. quod qualitas adjuncta verbo intelligitur secundum tempus verbi; *l. In delictis §. in extraneo, ff. de noxal. action.* Fagnan. *loc. cit.* Immo Barbosa 36
de Offic. & potest. Episc. par. 2. *alleg.* 24. *n.* 37. vult quod ad Cappellaniam his verbis institutam: *Ut præsentetur, aut nominetur Presbyter, sive Sacerdos*, requiratur actu Sacerdotium, quamvis non alia adessent, quæ apponi plerumque solent, nempe, *qui celebret Missas*, aut his similia, quia his adjunctis certior apparet resolutio; tunc enim Cappellanus debet esse actu Sacerdos tempore provisionis, & impetrationis. Ita Mendosa *in tract. annalium casuum num.* 8. *dec. in cap. Cum in cunctis §. Inferiora num.* 22. *de judic. & cons.* 129. *incip. Pro tenui num.* 5. Rebuff. *in recept. cap. Extirpandæ §. Qui vero notabil. de Præbend.* Spin. *de testam. gloss.* 4. *num.* 67. Perez *lib.* 1. *vers. notabile est etiam dubium, tit.* 6. *lib.* 1. *Ordin.* Guttierez *consil.* 1. *num.* 11. *& consil.* 2. *per totum;* Nicolaus Garcias *de Benefic. part.* 7. *cap.* 5. *a num.* 58. Moneta *de commut. ultim. volunt. cap.* 10. *quæst.* 4. *num.* 139. *&* 145. Campanil. *in divers. Juris Canonic. rubr.* 7. *c.* 6. *num.* 10. Castropalao *in opere moral. tom.* 2. *tract.* 13. *disput.* 1. *punct.* 6. *num.* 12. Gratian. *discept. forens. cap.* 133. *num.* 5. & Rota Romana *in una Parmensi Jurispatronatus* 26. *Novemb.* 1582. *coram Card. Blanchetto.*

In secundo autem casu, idest cum verba fundationis Cappellaniæ non respiciunt actum præsentationis, vel collationis, sed potius illius prosecutionem, ut dictum est *num.* 33. tunc non requiritur in præsentando Sacerdotium actu, sed sufficit ut sit in ea ætate, ut infra annum possit ad Sacerdotium promoveri, juxta Theoricam Abbatis *in cap. Cum in cunctis* 37

§. Infe-

§. *Inferius num.* 10. *de elect.* & Rotæ supra allegat. a Doctoribus communiter receptam.
38 Et exemplum v. g. est, si in fundatione consimilis dispositio habeatur: *Cappellanus debeat esse Presbyter*; Vel: *Præsentetur Clericus, qui per seipsum teneatur Cappellaniæ in Divinis inservire, & Missas celebrare*; Vel: *Præsentetur*
39 *qui celebrare teneatur*, & hujusmodi; Nam licet in his casibus Andreas Siculus *in cons.* 33. *Scripsit Psalmista*, *lib.* 2. & post eum Lambertin. *de Jurepatron. lib.* 2. *par.* 1. *quæst.* 7. *art.* 27. & alii senserint requiri Sacerdotium actu, veritas tamen est in oppositum, ut absolute dicit Fagnan. *in cit. cap. Ut Abb. num.* 58. quia hujusmodi verba respiciunt prosecutionem ipsius præsentationis, & tempus post institutionem, & ideo sufficit, ut præsentatus sit Sacerdos habitu, seu aptitudine, licet non actu; *argum. cap. Si quis* 2. *de institutionibus in* 6. & in hoc casu loquitur Rota in Romana *Cappellaniæ de Capisucchis*, *die* 20. *Novembris* 1573. *coram Cotta*, quæ refertur *in d. Romana Cappellaniæ* 19. *Mart.* 1596. *coram Card. Pamphil.*
40 Et sic etiam in his, & consimilibus terminis sæpius respondit Sac. Congr. Conc. & signanter *in Tiburtina*, in qua Testator mandabat, quod in Cappella erecta per eum, *Missæ celebrari deberent ab uno Sacerdote de familia*; *eoque non existente, celebrari deberent a Sacerdote deputando*; Sac. Cong. Concil. *sub die* 9. *Decemb.* 1690. declaravit *Cappellaniam esse Clericalem*; *In Justinopolitana*, in qua erecta erat Cappellania cum hac lege; *Quod Missa quotidiana in puncto meridiei constituto Sacerdoti, aut Canonico bonæ vitæ celebrari committatur*, & quærebatur, an esset Sacerdotalis? *Sub die* 23. *Novembr.* 1697. ead. Congreg. *respondit negative*. *In Tusculana*, in qua Testator mandaverat erigi in Cathedrali Beneficium cum onere inserviendi Choro, & celebrandi unam Missam *de Requiem* pro qualibet hebdomada; & quia præsentatus Ordines Sacros infra annum non susceperat juxta consuetudines illius Cathedralis, quibus reddebatur obnoxius; Eadem Sacra Congregatio *die* 4. *Septembris* 1700. declaravit *Beneficium esse Sacerdotale habitu, & non actu tempore præsentationis, ita*
41 *tamen, ut infra annum deberet promoveri*; Et sic pluries declaraverat pro variis Cappellaniis erectis in consimilibus terminis, ut potest videri supra *num.* 22. 23. 24. 25. 26. 27. semper interpretando & statuendo, quod similes Cappellaniæ sint quidem Sacerdotales habitu, sed tamen satis sit ut ad eas præsententur, seu instituantur Clerici in ea ætate, ut infra annum possint ad Sacerdotium promoveri. Regulare enim est in Beneficiis Sacerdo- 42
talibus sufficere solam habilitatem ad Sacerdotium; *cap. Si is* 2. *de institutionibus in* 6. ibi: *Si is, ad quem Rectoris præsentatio in aliqua Parochiali Ecclesia noscitur pertinere, quempiam non constitutum in Sacris præsentet ad eam, ipsum (dummodo alias sit idoneus, & infra tempus a Jure statutum, ad Ordines, quos ipsius Ecclesiæ Cura requirit, valeat promoveri) decernimus admittendum*; & ibi sic clarissime adnotatur: *Vacante aliqua Ecclesia Parochiali, Patronus illius Ecclesiæ præsentavit Titium Clericum in Minoribus Ordinibus Diœcesano, qui Clericus erat alias idoneus, utrum propter istum defectum, qui non est promotus ad Sacerdotium, sit repellendus a Beneficio?* Respondet, *quod propter defectum Sacri Ordinis non est a Beneficio repellendus, dummodo alias fuerit idoneus, & possit promoveri ad Sacros Ordines infra annum*; *& cap. Si pro Clericis* 8. *de Præbend. in* 6. *ubi* Gemin. & Franc. & Innocent. Abb. & Dec. *in cap. Cum in cunctis*, *de elect. in* §. *Infer.* Roman. *cons.* 325. *n.* 1. Dec. *cons.* 122. *sub n.* 2. Rolan. *cons.* 47. *n.* 59. *l.* 1. & Fagn. *in d. c. Ut Abbates n.* 59.

Cappellania fundata cum onere interessendi 43
Divinis Officiis in Cathedrali, vel Collegiata, requirit personale servitium, quod non potest adimpleri per substitutum; *ad cap. Unicum de Clericis non residentib. in* 6. *& cap.* 12. *sess.* 24. Concil. Trident. ibi: *Omnes vero Divina per se, non per substitutum compellantur obire Officia*, juncta decisione Sacræ Congr. Concil. qua ut refert Fagnan. *in d. cap. Ut Abbates num.* 92. declaratum fuit *d. cap.* 13. *vers. Præterea* comprehendere etiam Mansionarios, & alia Beneficia, quæ sunt perpetua, & habent annexum servitium in Choro. Si vero Cappellania fun- 44
data sit in Ecclesia non Cathedrali, vel Collegiata, sed in alia Ecclesia non habente servitium Chori; hoc casu, quamvis in fundatione Cappellæ cautum sit; ut Cappellanus debeat Missas celebrare, & Divinis inservire, seu interesse, tamen non tenebitur Ordinem Sacerdotalem suscipere, nec Missas, aut Divina Officia celebrare per seipsum, sed satis erit, ut hæc munia per alium adimpleat. Sic decisum fuisse a Sac. Cong. Conc. *in una Placentina* refert Fagnan. *in d. cap. Ut Abbates num.* 67. *&* 68. & tenuit Rota *in Romana Cappellaniæ* 19. *Martii* 1596. *coram Card. Pamphil.* Cappel- 45
laniæ Cathedralis Ecclesiæ, quarum redditus in Distributionibus quotidianis consistunt, personalem residentiam requirunt; Sac. Congreg.

Conc.

46 Conc. *die 9. Novemb.* 1619. Cappellania sic in-
stituta, *ut Cappellanus quotidie Missam celebret*,
& si negligens fuerit, *certam pœnam incurrat*,
non requirit personalem residentiam. Sic fuis-
se a Sac. Cong. decisum refert Fagnanus *in d.*
47 *cap. Ut Abbates num.* 68. Item personalem re-
sidentiam non requirit Cappellania, in cujus
erectione dispositum est, *ut Domus ædificetur*
Cappellano, *in qua habitet*, *& Divinis inser-*
viat, *& nisi habitet*, *& inserviat*, *possit amo-*
veri, *& de alio provideri*. Sic decrevit Sac. C.
Conc. *in una Casalensi* teste Fagnano *loc. cit.*
48 *num.* 69. Cappellaniæ, quibus incumbit onus
celebrandi Missas, & Choro inserviendi, non
sunt compatibiles cum Canonicatibus, & Pa-
rochialibus, quamvis per earum constitutiones
liceat servire per substitutum; Sac. Congreg.
49 Concil. 9. *Novemb.* 1619. Cappellania sic fun-
data, *ut eligatur idoneus Cappellanus Sacerdos*,
qui Missam celebret, est Sacerdotalis, sed Cap-
pellanus non tenetur inservire per seipsum, &
potest celebrare per alium; Sac. Cong. Conc.
50 17. *Novemb.* 1604. *&* 3. *April.* 1620. Capella-
nia non potest conferri Filiis illegitimis Pres-
byterorum in Ecclesiis, in quibus eorum Pa-
tres fuerunt Beneficiati. Sic expresse Concil.
Trid. *sess.* 25. *de Refor. cap.* 15. ibi: *Ut paternæ*
incontinentiæ memoria a locis Deo consecratis,
quos maxime puritas sanctitasque decet, *longissi-*
me arceatur, *non liceat Filiis Clericorum*, *qui*
non ex legitimo nati sunt Matrimonio, *in Eccle-*
siis, *ubi eorum Patres Beneficium aliquod Eccle-*
siasticum habent, *aut habuerunt*, *quodcumque et-*
iam dissimile Beneficium obtinere, *nec in dictis*
Ecclesiis quoquomodo ministrare; *nec pensiones*
super fructibus Beneficiorum, *quæ Parentes eorum*
obtinent, *vel alias obtinuerunt*, *habere*.

Additiones ex aliena manu.

51 De Cappellaniis duo potissimum quæri so-
lent. *Primum* est, utrum Cappellania sit Ec-
clesiastica, an Laicalis. *Alterum* est, an Cap-
pellania sit Sacerdotalis, nec ne. Ad primum
quod attinet, nisi constet de erectione Cappel-
laniæ auctoritate Ordinarii vel *vere*, vel sal-
tem *præsumptive*, Cappellania non Ecclesiasti-
ca, sed Laicalis dicenda est quidem, etiamsi
concurrant cætera naturæ Ecclesiasticæ Cappel-
laniæ convenientia, ut *ex text. in cap. Ad hæc*,
de Religios. Dom. firmavit Rota *in Pampilon.*
Cappellaniæ impress. apud Piton. de controvers.
Patron. allegat. 33. *in Nullius*, *seu Orbellaten.*
Cappellaniæ 3. *Februarii* 1741. *fere per tot.*
cor. R. P. D. Canilliac. in Tarraconensi Cap-
pellaniæ 12. *Martii* 1748. §. 8. *cor. Illust.*
Cortiada.

Hæres vel Executor testamentarius, ut di- 52
ctum est *in additione ad verb. Beneficium art.*
2. *num.* 4. *& sequent.* in erectione Cappellaniæ
auctoritatem Ordinarii haud potest adhibere,
eamque efficere Ecclesiasticam, si ipsa a de-
functo sit in actu inter vivos erecta; potest
vero, si defunctus ejus erectionem demanda-
vit in ultima voluntate, dummodo ipse de-
functus, nec expresse, nec tacite alienus fue-
rit ab Ecclesiastica qualitate Cappellaniæ.

Hinc non inutilis est inspectio, quando de- 53
functus alienus dici nequeat, & quando dici
queat alienus a qualitate Ecclesiastica Cappel-
laniæ. Si defunctus fuerit Persona Ecclesiasti-
ca, erectionem Cappellaniæ demandaverit in
certa ac determinata Ecclesia, dotem ei con-
stituerit, ipsam Cappellaniam nominaverit Be-
neficium, & futuros Cappellanos Rectores, di-
ci nequit alienus ab Ecclesiastica Cappellaniæ
qualitate; Plene Rot. *in Anconitana Beneficii*
21. *Martii* 1746. *per tot. cor. bon. mem. de*
Vais, ubi ita fuit definitum, non obstante,
quod a defuncto tributa fuerit primo Cappella-
no facultas capiendi propria auctoritate pos-
sessionem bonorum cum clausulis Constituti &
Precarii, eo quia fuit creditum dictam facul-
tatem referendam esse ad tempus non adhuc
sequutæ erectionis.

Quod si defunctus excluserit Ordinarium ab 54
institutione Cappellanorum pro tempore, alie-
nus omnino dici debet a qualitate Ecclesiasti-
cæ Cappellaniæ; Piton. *de controvers. Patron.*
Allegat. 34. *num.* 10. Amostaz. *de Causis Piis*
lib. 3. *cap.* 13. *n.* 4. optime Rot. *cor. Seraph.*
decis. 611. *num.* 4. *cor. Lancellot. decis.* 1030. *n.*
25. *& sequent. in Tarracon. Cappellaniæ* 11.
Martii 1748. §. 9. *cor. Illustrissimo Cortiada*;
Idem asserendum est, si Bona non Cappellaniæ,
sed Cappellanis reliquerit; Piton. *de controvers.*
Patron. allegat. 49. *n.* 9. *&* 11. & rursus *alle-*
gat. 87. *num.* 3. Lar. *de Anniversar. & Cappel-*
lan. lib. 1. *cap.* 8. *num.* 36. Rota *cor. Coccin.*
decis. 2244. *num.* 4. *& cor. Pamphil. decis.* 87.
num. 5. tam si reliquit Cappellaniæ, sed expres-
so titulo stipendii & salarii Cappellani; Lotter.
de re Benefic. lib. 1. *quæst.* 31. *n.* 60. *& sequent.*
Bord. *de legat. Missar. cap.* 6. *num.* 32. *& seq.*
Rot. *in Civitatis Castelli Cappellaniæ* 29. *Aprilis*
1744. §. 10. *cor. bon. mem. Vicecom. in Ana-*
gnina Cappellaniæ 16. *Junii* 1749. §. 3. & con-
firmatoria 30. *Junii* 1750. §. 4. *cor. Eminen-*
tissimo Matthæjo.

In universum si defunctus disponendo de 55
Cap-

Cappellania aliquid demandavit, quod convenit Ecclesiasticæ Cappellaniæ, alienus dici nequit a qualitate Ecclesiasticæ Cappellaniæ; contra vero si quid voluit Cappellaniæ Ecclesiasticæ repugnans, ab Ecclesiastica qualitate Cappellaniæ dicendus est alienus. Intellige tamen si agatur de Persona, quæ intelligat, quid sit Cappellania Ecclesiastica, quidque sit Cappellania Laicalis; nam si res sit de Rustico, de Muliere, vel de aliis id genus, nec tute procedi potest cum dicta distinctione; Vide Rot. *in Prænestina Legati Pii* 21. *Apr.* 1749. §. 8. *cor. bon. mem. Lana*.

56 Cappellania (ut ad alterum transeamus) dicitur Sacerdotalis, ubi Rectori impositum est onus celebrandi per seipsum vel expresse, vel saltem virtualiter. Quando autem virtualiter injunctum Rectori dici queat onus celebrandi per seipsum, adi Rot. *in Derthusen. Beneficii* 3. *Junii* 1741 *cor. Illustrissimo Molino*, ubi declarantur *Decisiones, quæ videntur contrariæ*. Quod si nomen Presbyteri, seu Sacerdotis referatur ad exercitium, Beneficium est Sacerdotale habitu, sin autem referatur ad ipsum initium electionis, seu præsentationis, Beneficium est Sacerdotale actu; Rota *in Majoricen. Beneficii* 27. *Aprilis* 1742. *cor. clar. mem. Calcagnin.*

57 Cæterum si nec expresse, nec virtualiter fuerit Cappellano onus injunctum celebrandi per seipsum, Cappellania dici nequit Sacerdotalis, tametsi dictum sit quod Cappellanus sit Presbyter, & quidem idoneus, & sufficiens ad celebrationem Missæ, & Divini Officii; Rot. *in Imolen. Beneficii super institutione* 13. *Januarii* 1744. *cor. Illustrissimo Molino*. Num idem obtineat, si dictum sit, quod Cappellanus sit Sacerdos? Vide Rot. *in Majoricen. Collegiat.* 26. *Apr.* 1743. *cor. Illustriss. Thom.*

58 Quod ait Auctor *n.* 11. Cappellaniam scilicet Laicalem, adeoque amovibilem de consensu Patroni, tenere posse vicem tituli in promotionibus ad ordines sacros, intellige, si agatur de Jurepatronatus hæreditario; ita ut successor uti obstrictus servare factum defuncti nequeat amovere Cappellanum, non itidem si res sit de jure patronatus gentilitio, aut mixto sic ut successor tamquam vocatus, ex propria persona possit Cappellanum amovere; Amostaz. *de Caussis Piis lib.* 3. *c.* 1. *n.* 42.

59 Pariter quod inquit Auctor *n.* 43. Cappellaniam videlicet fundatam cum onere celebrandi divina Officia in Cathedrali vel Collegiata Ecclesia, requirere personale servitium, quod non potest adimpleri per substitutum, intellige si obtinens illam Cappellaniam recenseatur inter Mansionarios illius Ecclesiæ; quia si non sit de Mansionariis, non est obligatus ad personale servitium, potestque per alium inservire; Rota *in Vicen. Beneficii* 5. *Julii* 1751. §. 11. *& plur. sequent. cor. Illustrissimo Cortiada*.

CAPPELLANUS IN COMMUNI.

CAppellanus tenetur per seipsum Missas celebrare, si id verbis expressis, aut æquipollentibus cautum fuerit in fundatione Cappellaniæ; quod enim in ipsa erectione Cappellaniæ constitutum, & dispositum est, id omnino est observandum, ut expresse statuitur a Concil. Trid. *sess.* 25. *de reformat. c.* 5. Nec requiritur, ut in erectione sit expresse statutum, ut Cappellanus celebret per seipsum; sed satis est, ut id verbis æquipollentibus sit ordinatum; *arg. cap. In his* 15. *de verb. signific. l. final.*, *ff. de donat. quæ sub modo*, *l. quid tamen* §. 1., *ff. de re arbitr.* & sic fuisse a Sac. Cong. Conc. decisum, refert Fagnanus *loc. c. n.* 76. 1
& 77. Immo Cappellani tenentur Missas celebrare per se ipsos, si adsit præceptum Testatoris, seu Fundatoris ita conceptum: *E se alle volte non potessero celebrare, facciano celebrare per altri*, ut respondit Sac. Cong. Conc. 18. 2
Decemb. 1688. Sic etiam si onus Missarum reperiatur injunctum Cappellano hac lege: *Che debba celebrar la Messa, e se alcuna volta non potesse, faccia celebrar altri quotidianamente*, *Vel*: 3
Che il Cappellano pro tempore, in tempo della raccolta abbia vacanza di due mesi l'anno, e non più. Che potrà prender tutti, o pochi giorni alla settimana, e ciò etiam in caso di malattia, possa farle dire da altri; Vel: *Et in casu infirmitatis, vel absentiæ possit Cappellanus alium substituere*, dicitur onus injunctum personale, ita ut per se ipsum teneatur celebrare, quia onus dirigitur in personam Cappellani, cujus industria videtur electa, & importat satisfactionem personalem, prout in præfatis casibus respondit Sac. Congr. Concil. *in Romana* 15. *Apr.* 1605. *lib. decret.* 35. *fol.* 96. *&* 18. *Decemb.* 1688. *in Florentina* 13. *Novemb.* 1688. *& in Civitatis plebis* 15. *Decemb.* 1608. Secus si Testator diceret: *qual Messa* 4
vuole, che sia celebrata dal Rettore, che sarà nominato; Nam tunc poterit Missa celebrari, & onus adimpleri per alium; ead. Sacra Congre-

gregat. Conc. 15. *Januar.* 1669. *lib.* 27. *Decr. fol.* 281. Sicuti si ita mandaret: *Heres teneatur eligere Cappellanum, qui singulis hebdomadis celebret Missas v.g. quatuor;* Nam etiam tunc non teneretur celebrare per se ipsum, sed posset per alium; Ut ead. Sac. Congreg. Conc. *respondit in alia Sabinen.* 18. *Mart.* 1684.

5 Cappellanus, qui de mente Testatoris quotidie per se ipsum celebrare tenetur, semel in hebdomada per alium poterit celebrare; Sacra Congr. Conc. *in Comens.* 10. *Mart.* 1623. *arg.*
6 *cap. Significatum* 11. *de Præbend.* Obligatio enim quotidie per se celebrandi, inhonesta & illicita (*a*) censeri debet; Rota Romana *part.*
7 1. *recentior. decis.* 496. Immo volunt Doctores, quod Cappellanus obligatus ad quotidie celebrandum per se ipsum personaliter, nedum semel in hebdomada possit celebrare per alium, sed etiam titulo honestatis, vel reverentiæ Sacramenti, aut alia justa caussa, possit aliquoties, & etiam semel in hebdomada abstinere a celebratione absque eo quod faciat tali die celebrare per alium, maxime si obligatio quotidie celebrandi sit mere personalis ad ipsius Cappellani personam directa, ut cum multis tenemus etiam nos *verb. Missa art.* 3. *num.* 14. *& sequent.* afferendo ibi varia Decreta Sac. Congreg. Conc. ad hoc facientia, & expresse tenet Monacell. *tom.* 4. *in appendice ad formular. instructione* 5. *pro adimplemento onerum Missarum num.* 11. & hoc *ex cap. Significatum* 11. *de Præbend.* & juxta Decre- 8
tum circa hoc editum ab Eminentissimo Petruccio in visitatione Domus Patrum Ministrorum infirmorum Magdalenæ Romæ approbatum a Sacra Congreg. Visitationis Apostolicæ *sub die* 18. *Jun.* 1697. in quo sic habetur: *Religiosi a Superioribus pro tempore destinati pro celebratione Missarum sex quotidianarum pro legato, & Suffragio R. P. D. olim Vincentii Justiniani juxta reductionem obtentam ab anno* 1646. *a celebratione quotidiana vacare non possint, nisi semel tantum in hebdomada. At in diebus, quibus vacant, pro aliis celebrare, & aliam eleemosynam, seu stipem accipere nequaquam possint, sed si vacare ut supra volunt a celebratione pro eodem Testatore, vel pro seipsis, & eorum devotione dumtaxat, poterunt semel in hebdomada celebrare, sub pœna reiterandæ celebrationis, & restitutionis respective, super quibus eorumdem Reli-*

(*a*) *Nota Romani Theologi.* Non satis apte, sed improprie *inhonesta*, *& illicita* vocatur Sacerdotis obligatio, qua ad quotidie per seipsum celebrandum adstringatur; neque enim celebratio etiam quotidiana onus est, quod aut cum honestate pugnet, aut exequi per se non liceat. Parcendum tamen Auctori est, quod illis vocabulis nihil aliud innuere voluerit, nisi quod tanta esse nequeat celebrandi obligatio, ut ab isto onere quotidiano dispensari duplici saltem de causa non possit, scilicet ob corporis infirmitatem, & ob specialem aliquam causam honestatis, & devotionis sacrificio debitæ, quibus in casibus censeri nequit Sacerdos obligatus.

Neque ferri posse videtur, quod statim subnectit; posse scilicet Sacerdotem semel in hebdomada a celebranda Missa abstinere, quin teneatur per alium satisfacere. Decretum enim, quod affert, ad particularem casum spectat, in quo particulares circumstantiæ occurrere debuere. Quamobrem ex ipso generalis regula statui nequit, qua permittatur generatim Capellanis quinquaginta & duas Missas quolibet anno contra propriam obligationem omittere. Quamobrem satius cum Cabassutio, aliisque censerem, non ultra unam in mense Missam extendi posse hanc Capellanorum exemptionem: ne notabiliter mutetur, & lædatur Institutoris dispositio, atque voluntas.

Responsio Auctoris. Asserit hic R. Theologus, quod ego minus apte dicam, quod obligatio quotidie per se celebrandi *inhonesta* & *illicita* censeri debet. Et tamen sunt ipsa præcisa verba Sacræ Romanæ Rotæ, *part.* 1. *recent. decis.* 496. ubi in Summario *num.* 7. sic præcise habet: *onus celebrandi Missas quotidie adjectum Sacerdoti, ne per se ipsum celebret, dicitur inhonestum & illicitum*, & in corpore eodem *n.* 7. sic repetit: *obligatio quotidie celebrandi tamquam inhonesta, & illicita &c.* Unde si audet censura inurere ipsissima verba tam Venerabilis Sacri Tribunalis, ad quod confluunt decidendæ Causæ Urbis, & Orbis, quis modo ab ejus censuris poterit esse tutus? Aut quis & quantus Theologus hic Censor, qui videtur Sac. Rom. Rotam nec e limine salutasse?

Quo autem ad reliqua ab eo *hic supra* notata, vide, ultra *ibi* a me tradita; Monacell. *Edit. Rom.* 1769. *part.* 3. *in appendic. instruct.* 5. *pro adimplemento onerum Missarum, pag.* 217. *num.* 11. *& seq.* ubi satis ad rem.

Religiosorum, & Superiorum conscientiam stricte oneramus; vid. verb. *Missa art. 3. n. 10. & seq.*

9 Cappellanus, qui tenetur quotidie celebrare, non potest novam eleemosynam accipere, & duabus obligationibus unica Missa satisfacere, nisi in fundatione expresse cautum sit, quod non teneatur Sacrificium applicare; Sac. Congreg. Conc. *in Nullius, celebrationis Missarum 13. Jul.* 1630. & in Decretis de celebratione Missarum; ubi ad quartum quæsitum respondit: *Sacerdotes diebus, quibus tenentur Missas celebrare ratione Beneficii, seu Capellaniæ, Legati, aut Salarii, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem*

10 *Missa utrique obligationi satisfacere*. Cappellanus, qui potest per alium celebrare, non tenetur dare stipendium Sacerdoti celebranti ad rationem redditūum Cappellaniæ; Sic Sac. Congregat. Conc. *in Decretis de celebratione Missarum in responsione ad octavum*, ubi expresse dicit: *Satis esse, ut Rector Beneficii, qui potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam congruam secundum morem Civitatis, vel Provinciæ, nisi fundatione*

11 *ipsius Beneficii aliud cautum fuerit*. Sic Cappellani amovibiles, qui sunt nominati, vel electi ab Hæredibus Testatorum ad celebrandas Missas cum assignatione certi redditus, juxta dispositionem Testatorum, possunt assignare certam mercedem juxta morem Regionis Sacerdoti pro Missis celebrandis, & pro se aliam partem retinere; Sac. Cong. Conc. *in*

12 *Neapolitana 17. Aug.* 1630. Ita etiam Cappellanus ad nutum amovibilis cum obligatione unius Missæ qualibet hebdomada, cum stipendio legato, & confirmato de octo annis in octo annos, potest demandare celebrationem dictarum Missarum alteri, cum eleemosyna consueta juxta morem Regionis, retenta sibi parte dicti stipendii debiti Cappellano; Sacra Congregat. Conc. *in Fanen. 7. Septemb.* 1630.

13 Si vero reperiatur injunctum v. g. quod celebrentur singulis annis Missæ 30. S. Gregorii pro Defunctis in Ecclesia N, per Sacerdotem eligendum a N. cui solvantur pro eleemosyna Scuta octo, vel decem; Cappellanus Sacerdos sic electus tenetur per se ipsum celebrare, nec poterit dare eleemosynam currentem alteri Sacerdoti, qui præfatas Missas celebret, retento sibi, quod superest; ut Sac. Congr. Conc. *requisita respondit 21. Febr.* 1688. & reproposito Dubio 17. *Julii ejusdem anni*, responsum confirmavit, *lib.* 38. *Decr. fol.* 89. 339. 340. & clare etiam colligitur ex Decretis de celebrat. Missarum, ubi ad decimum quæsitum: *An Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemosyna major solita pro celebratione Missæ, debeant dare eandem integram eleemosynam iis, quibus Missas celebrandas committunt; An vero satis sit, ut dent celebrantibus eleemosynam consuetam. Respondit, debere absolute tribuere integram eleemosynam Sacerdoti celebranti, nec ullam illius partem sibi retinere posse.*

Cappellanus, cui impositum est onus, ut debeat continue singulis diebus Missam celebrare, & si cessaverit eam celebrare, teneatur v. g. solvere duos Paulos pro qualibet Missa non celebrata, non potest umquam vacare, nisi suppleat per alium; Sac. Congreg. Concil. 17. *Septembr.* 1695. Non tenetur tamen per alium celebrare tempore infirmitatis non excedentis quindecim dies, ut declaravit eadem Sacra Congr. Concil. 17. *Septemb.* 1695. Immo ex Concilio Provinciali Mediolanen. *septimo tit. de Missis*, Cappellanus deobligatur a celebrando, & supplendo per alium ratione infirmitatis (a), etiam si per mensem integrum ægrotet. Loquitur enim ibi Concilium præcisis verbis: *Si Cappellanus saltem per annum functus sit suo munere celebrandi in aliquo loco, si etiam per mensem ægrotet, adhuc integram eleemosynam judicio Episcopi accipere potest*: & in hoc consentiunt Covarruv. *lib.* 3. *var. resolut. cap.* 13. Petrus de Navarra *lib.* 2. *de restit. c.* 2. *num.* 210. Molfesius *in Summa tract.* 6. *cap.* 1. *n.* 79. Hurtadus *de Sacrament. disp.* 4. *diffi.* 14 15 16

(a) *Nota Romani Theologi*. Nimis laxa visa Censoribus est Auctoris opinio, qua ægrotantes per mensem Cappellani ab onere eximantur satisfaciendi per alios. Nam alii cum Barbosa ad decem tantum dies hanc exemptionem extendunt; nonnulli cum Axorio, & Silvestro in infirmitate quoque paucorum dierum adstringi ad satisfaciendum per alios opinati sunt; sunt qui cum Auctore ad mensem extendunt; sed media, & æquior sententia est, non ultra quindecim dies protrahi hanc libertatem posse; atque hæc opinio duplici Sacræ Congregationis Concilii decreto comprobata est; quorum alterum editum fuit 17. Novembris 1686. alterum vero 4. Julii 1689. Hujusmodi decreta refert vir Cl. P. Ubaldus Giraldi a S. Cajetano Cler. Regul. Scholarum Piarum part. 1. Inst. Canonicar. P. Remigii Mascart a S. Erasmo pag. 265. post num. 7. eaque nos proferemus in verbo *Missæ*.

4. *diffic.* 1. Fagundez *de quinque Eccles. præcept. lib.* 3. *c.* 16. *nu.* 11. Gavant. *in rub. Missal. p.* 3. *tit.* 12. *n.* 18. Rodriquez *in Summa c.* 252. *concl.* 3. Rosignol. *de Eucharistia quæst.* 11. *art.* 1. *n.* 13. & alii magis communiter. Maxime si in fundatione Cappellaniæ sit cautum, ut Cap-
17 pellanus teneatur celebrare per seipsum. Si vero ex fundatione Cappellanus non teneatur celebrare per seipsum, cum talis Cappellanus ex decreto Sacræ Congr. Concilii *in Casalen.* 18. *Sept.* 1685. *in respons. ad* 6. numquam possit a celebratione vacare, ut videri potest *verb. Missa art.* 3. *n.* 20. *&* 21. ipse non teneretur per alium celebrare solum tempore infirmitatis non excedentis quindecim dies, ut declaravit eadem Sacra Congreg. Conc. 17. *No-*
18 *vembr.* 1695. Sacerdos autem substitutus a Cappellano ad celebrandum pro Fundatore; si omittat celebrare caussa infirmitatis per aliquot dies, non acquirit stipem Missis omissis correspondentem, sed illa est eroganda alteri Sacerdoti ut celebret, vel est retinenda ab ipso Cappellano, si ipse per se ipsum pro illis diebus celebret, & ratio est, quia sic substitutus videtur taliter computandus, ac si esset dietim conductus ad celebrandum pro testatore, potest enim ad libitum removeri a tali onere, cum sit mercenarius; conductus autem dietim ad opera de die in diem, acquirit stipem ratione operum, quæ de die in diem præstat; sicque pro diebus, quibus non præstat opera, licet caussa infirmitatis non præstet, mercedem non acquirit, ut patet in similibus; nam quod est datum ob caussam, repetitur, si ex infirmitate recipientis non potuit adimpleri; *l. Si pecuniam in princip.*, *ff. de conduct. caussa data*; adeoque substitutus sic conductus, si pro aliquibus diebus non celebret, licet caussa infirmitatis non celebret, mercedem non acquirit.

19 Cappellanus Episcopi, qui cum eo recitat Officium, debet se illi conformare; Sac. Con-
20 greg. Rit. 11. *Junii* 1605. Cappellanus eligendus ab Episcopo pro tempore, non est amovibilis, neque manualis, sed perpetuus; Sacra Congreg. Conc. *in Gravinen.* 6. *Decemb.* 1645.
21 Cappellani Ecclesiæ Cathedralis, qui sunt membra Ecclesiæ, debent incedere in processionibus, & sedere in Choro immediate post Canonicos; nec inter eos debent interponi Rectores Ecclesiarum aliarum, etiam prætextu Doctoratus; Sac. Cong. Rit. *in Turritana* 1. *&* 27. *Julii* 1601. *&* *in Terrulen.* 20. *Decemb.*
22 *ejusdem* 1601. Cappellanus Presbyter prius ordinatus debet præcedere Cappellano postea ordinato, licet ultimo ordinatus prius acceperit possessionem Cappellaniæ; Sac. Congregat. Rit. *in Novarien.* 16. *Julii* 1605. Non potest 23
Episcopus præcipere Cappellanis Cappellarum Campestrium Regularium, ne Missas celebrent, antequam celebretur Missa Ecclesiarum Parochialium; Sac. Cong. Conc. *in Tarvisina ad c.* 8. *sess.* 7. *de reform.* 17. *Apr.* 1640. Cappella- 24
nus non potest cogi ab Episcopo, ut celebret certa hora, quando in fundatione hoc non reperitur injunctum; Sac. Congreg. Conc. *in Pisaur.* 6. *Apr.* 1647. Posset tamen Episcopus 25
Cappellanum adstringere (non Censuris) ad providendum de proprio paramenta, ut respondit Sac. Congr. Episc. *in Surrentina* 11. *Apr.* 1589. Cappellanus semel examinatus, & 26
approbatus quo ad scientiam ab Ordinario, nulli examini exinde de scientia subjici debet; Sac. Congreg. Episc. & Regul. 17. *Julii* 1615. Nec Hæres, nec Executor Testamentarius, 27
neque Episcopus, potest in erectione Cappellaniæ, seu Beneficii simplicis injungere Cappellano onus residentiæ, quod Testator non injunxit, neque addere, quod Cappellanus pro tempore per seipsum Missas celebret, neque alio modo Testatoris voluntatem immutare; Sac. Congr. Concil. *in Viterbien.* 11. *Jan.* 1698. *in Mexicana* 16. *Maii* 1699. *&* *in Derthonen.* 4. *Junii* 1701. Cappellanus Confraternitatis non 28
potest suo arbitrio sine expressa licentia Episcopi processiones facere; Sac. Congreg. Rit. *in Meliten. Galatii* 4. *Mart.* 1606. Et si non 29
adsit licentia Episcopi, non potest illas facere sine licentia Parochorum, per quorum territorium transeundum est; Sacra Congreg. Rit. 10. *Decemb.* 1703. *in respons. ad vigesimum secundum*. Nec potest Cappellanus Confraternita- 30
tis in processionibus extra propriam Ecclesiam deferre stolam; Eadem Sac. Congreg. 10. *Decemb.* 1703. *in respons. ad* 23. Cappellani Con- 31
fraternitatum non debent ab Episcopo sine caussa amoveri reluctantibus Confratribus; Sacra Congreg. Episc. *in Forosempronien.* 3. *Octobris* 1692. Alia de istis Cappellanis vide verb. 32
Confraternitas. Cappellanus, quo tempore, lo- 33
co, seu Ecclesia, vel Altari debeat celebrare Missam; & pro quo debeat applicare; & quid possit quo ad reductionem, satisfactionem, eleemosynam, & alia; vide verb. *Missa*, *ubi late de omnibus*.

Cappellanus habens obligationem inhabitandi 34
domum a fundatore ad id relictam instructam supellectilibus, & mobilibus necessariis, tenetur omnimode ibi inhabitare, & residere ad formam Testamenti; Sac. Congreg. Concil. *in Aqui-*

Aquilana Cappellaniæ 16. *Maii* 1733. *in respons. ad prim. dub.*

Additiones ex aliena manu.

De amotione Cappellani non infrequens controversia est. Porro si Cappellania sit Laicalis,
35 seclusa contraria voluntate Fundatoris, potest Cappellanus ab eo, qui jus habet ipsum destinandi, pro arbitrio, & sine ulla causa amoveri Card. de Luca *de Benefic. discur.* 80. *n.* 17. *& sequent.* Leon. *de offic. Cappellan. quæst.* 5. *sect.* 16. *num.* 251. Rota *in Leodien. Cappellaniarum super bono jure* 27. *Februarii* 1719. §. *Ea moti, & sequent. cor. bon. mem. Foscar. confirmata* 28. *Junii* 1720. §. *Pro eo vero, cor. eod.* 12. *Junii* 1732. §. *Validitate, cor. clar. mem. Corio; in Civitatis Castelli Cappellaniæ* 15. *Januar.* 1744. §. 10. *& sequent. &* 29. *Apr. ejusdem anni* 1744. §. 5. *cor. bon. mem. Vicecom. &* 28. *Junii* 1745. §. 5. *cor. bon. mem. Lan. & in Firmana Cappellaniæ* 6. *Jun.* 1736. §. 2. *cor. bon. mem. Vicecom.*

36 Potest tamen is, qui pollet jure hoc destinandi Cappellanum, renunciare facultati hunc
37 amovendi, vel expresse, vel tacite. Quando vero successor teneatur, nec ne, stare facto Antecessoris; vide *in superiori additione ad verb. Cappellania num.* 8.

38 Quod si Cappellania sit Ecclesiastica, nequit Cappellanus amoveri. Num autem in ejus erectione possit ab Episcopo approbari conditio, qua sit potestas Patrono ipsum amovendi, ma-
39 gna quæstio est. Ejus vero solutio inde pendet, an perpetuitas sit de essentia nec ne Cappellaniæ Ecclesiasticæ; nam Episcopus etsi in limine fundationis approbare valeat conditiones juri contrarias, minime tamen approbare potest conditiones essentiæ Cappellaniæ Ecclesiasticæ repugnantes. *In additione* autem ad *verbum Beneficium articul.* 1. *n.* 5. dictum est quod Rota *in Casertana Beneficii* 28. *Jun.* 1745. §. 6. *cor. clar. mem. Millin.* in medio reliquit, utrum perpetuitas sit de essentia Ecclesiasticæ
40 Cappellaniæ. At idem supremum Tribunal *in Fanen. juris nominandi* 2. *Jul.* 1745. *cor. Reverendiss. P. D. Bussio Decano* firmavit, posse conditionem hanc ab Episcopo in limine fundationis approbari. Et quod summopere notandum est, agebatur in casu illius *decisionis* de Cappellano, cui incumbebat cura animarum.

41 De Cappellano, qui ad vitandam dismembrationem Parochiæ, solet constitui ad coadjuvandum Parochum, quæritur etiam, utrum sit perpetuus, an amovibilis? Esse amovibilem *ex justa tamen causa* definit Rota *in Bononien. Amovibilitatis Cappellani* 31. *Januar.* 1727. *cor. clar. mem. Corio*, ubi quod si Cappellanus hic initio suæ possessionis acceptasset conditionem amovibilitatis ad nutum, posset ad nutum amoveri. Monet vero idem sacrum Au- 42
ditorium in hac ipsa decisione, quod in Cappellania perpetua acceptatio conditionis amovibilitatis ad nutum initio possessionis nihil operatur. Num Cappellanus Curatus ad nutum 43
amovibilis a Patrono, inscio, & non certiorato Episcopo, amoveri queat, expendit Rota *in Comen. Loci Furculæ* 27. *Januar.* 1730. *cor. bon. mem. Ratto inter impressas dec.* 274. *t.* 3.

Si in fundatione alicujus Cappellaniæ dictum sit, quod præsentetur Cappellanus, qui intra annum possit ascendere ad ordinem Sacerdotalem, initium anni desumi debet non ad institutionis, & possessionis die, sed a die præsentationis, ut firmavit Rota *in Majoricen. Beneficii* 13. *Aprilis* 1742. *cor. clar. mem. Millin.* ubi quod contrariæ auctoritates procedunt in promotionibus Sacerdotum ad dignitates & Canonicatus ad præscriptum juris. 44

CAPPELLANUS MONIALIUM.

Cappellani Monialium debent esse maturæ ætatis, non autem Juvenes, quia in Senioribus præsumitur major probitas; *cap. Si Officia* 2. *dist.* 19. & morum gravitas; *cap. Porro* 6. *dist.* 84. Unde non obstante, quod Moniales Jus habeant nominandi Cappellanum, potest illum Episcopus ex justa causa rejicere, puta si sit junior; Sac. Congr. Episcop. *in Bononien.* 31. *Maii* 1602. *&* 29. *Novembr.* 1605. Immo si Episcopus ipse dare velit Monialibus Cappellanum juvenem, potest Abbatissa illum non recipere; Sac. Cong. Episcop. *in Messan.* 10. *Decemb.* 1602. Ubi tamen senes, & provecti de facili non inveniuntur, ut in Civitatibus, & locis parvis, relinquitur prudentiæ Episcopi, ut etiam juvenes bene perpensis loci, & facti circumstantiis, possit admittere, dummodo ornati sint bonis moribus, & præditi Religiosis qualitatibus, & apud omnes sint bonæ famæ. Removentur enim quicumque Cappellani Monialium vitæ dissolutæ; maxime si contrahant amicitias, & mittant munera Monialibus; Sac. Congr. Episcop. *in Terracin.* 14. *Januar.* 1742. *&* 16. *Mart.* 1645.

Vel si se ingerant ultra eorum Officium; Eadem Sac. Congreg. 15. *Jun.* 1647. Regulares non possunt esse Cappellani Monialium, ut declaravit, & censuit Sac. Congr. Episcop. & Regular. *in Sulmon.* 17. *April.* 1604. nisi propter penuriam Presbyterorum Sæcularium; modo Regularis sit ætate simul, ac moribus gravis, & habeat consensum suorum Superiorum, nec tractet cum Monialibus, prout resolvit eadem Sacra Congreg. Episcop. & Regular. *in*
7 *Parmen.* 14. *Jul.* 1607. Cappellani Monialium debent esse amovibiles, non autem perpetui, seu intitulati; Sac. Congreg. Episcop. *in Bri-*
8 *xien.* 18. *Jul.* 1692. Quando tamen Moniales sunt in quasi possessione præsentandi eorum Cappellanum ad vitam, Episcopus non debet innovare, sed suorum Jurium monumenta ad Sacram Congregationem mittere; Sac. Cong. Episcop. *in Liciensi* 21. *Octob.* 1577.
9 Cappellanus in Ecclesiis Monialium Regularibus subjectarum approbatur a superiore Regulari; Sac. Congr. Conc. *in Hieracensi Visitationis* 26. *Januar.* 1692. *in respons. ad nonum;* & tenet Monacell. *t.* 1. *tit.* 11. *formul.* 23.
10 *num.* 4. Cæteri vero Presbyteri Sæculares, qui advocantur pro celebratione Missarum in Ecclesiis Monialium, possunt ab Episcopo prohiberi, ne accedant, quamvis Moniales exemptæ sint, aut Regularibus subjiciantur, quia talis accessus pertinet ad custodiam Clausuræ, super qua Episcopus invigilat, & jurisdictionem indiscriminatim exercet, ut respondit Sac. Congr. Conc. *in d. Hieracensi in resp. ad*
11 *septimum*. Cappellanus Monialium potest Missam celebrare de Sancto, cujus Officium ab ipsis Monialibus celebratur in Choro, Missali tamen Romano, in quo si Missa particularis de eodem Sancto non adest, sumitur de communi; Sac. Rit. Congr. *in Austriæ Œniponti* 22. *Decemb.* 1612. *&* ead. Sacra Congr. Rit. 20. *Novembr.* 1628. *apud Nicol. lucubrat. Canon. lib.* 3. *tit.* 1. *de vit. & honestate Clericor.* & Gavant *in Manuali Episcopor. verb. Monia-*
12 *lium cura spiritualis num.* 33. Idem dicendum est quo ad recitationem Officii; vide verb. *Officium divinum art.* 3. *num.* 78. & in tomo
13 10. Decreta S. R. Congr. *sub n.* 893. Cappellanus Monialium non debet alium Presbyterum substituere sine licentia Episcopi, sive Vicarii Generalis, in casu impedimenti; Monacell.
14 *tom.* 1. *tit.* 11. *formul.* 22. *n.* 7. Cappellanus Sæcularis de licentia Confessoris Monialium potest Eucharistiæ Sacramentum ministrare; sicut enim cum licentia Sacristæ potest in Monasteriis Mendicantium simplex Sacerdos sæcularis dictum Sacramentum administrare, id ipsum poterit in Ecclesiis Monialium de licentia Confessoris earumdem, stante communicatione privilegiorum; Tamburin. *de jure Abbatissar. disput.* 15. *qu.* 3. *n.* 2. Cappellani Ec- 15
clesiarum exemptarum amoveri non debent ab Episcopo sine causa; Sacra Cong. Episcop. & Regular. 25. *Octobr.* 1602. Immo genera- 16
liter nullus Cappellanus, licet amovibilis, amoveri debet sine causa; ead. Sac. Congr. *in Sulmon.* 14. *Maii* 1645. *&* 16. *Maii* 1653.

Additiones ex aliena manu.

Cappellanus Monialium exemptarum, exclu- 17
so Parocho, omnia Sacramenta etiam in articulo mortis ipsis administrat, ita ut loco Parochi habeatur; Tamburin. *de Jure Abbatiss. disput.* 36. *quæsit.* 4. *per tot.* Pellizzar. *de Monial. c.* 9. *quæsit.* 8. *n.* 15.
Num itidem obtineat quoad Moniales non 18
exemptas? Tenet Tamburin. *loco mox citato*, quod Episcopus Monialibus sibi subjectis soleat etiam destinare Cappellanum, qui vice Parochi fungatur. Verum non aliter admittenda est 19
hæc Tamburini opinio, quam si consuetudo, eaque jam præscripta, Episcopo adstipuletur. Seclusa namque consuetudine, non est cur E- 20
piscopus in præjudicium Parochi possit destinare hunc Cappellanum, qui Parochi vice fungatur. Moniales enim non exemptæ de jure 21
communi sunt Parochis subjectæ, ut non diffitetur ipse Tamburinus, & tradunt Abb. *in cap. Dilectus n.* 17. *de stat. Monach.* Azor. *Institut. Moral. p.* 1. *lib.* 13. *cap.* 9. *quæsit.* 4. Pellizzar. *ubi supra*.

CAPPELLANUS MILITUM, SEU MISSIONARIUS EXERCITUS, VEL CASTRENSIS.

CAppellani Militum, seu Missionarii Exerci- 1
tus, vel Castrenses in casibus, in quibus non adsit Breve Apostolicum aliter disponens, debent approbari ab Ordinario loci, non autem a Cappellano majori Regio. Immo dato quod adsit Breve Apostolicum, est bene, & caute perpendendum, an fuerit personale concessum alicui Regi, vel limitatum pro aliquo Regno, quia nequit extendi, pro ut, si in Brevi fiat mentio de militibus in Præsidio, non extenditur ad Milites in Bello, & e contra;

ra; cum in hujusmodi materia sit stricta facienda interpretatio, & de facto proposito dubio in Sacra Congregatione *in Mazarien. facultatis approbandi Confessarios*: *An approbatio Confessariorum pro Sacramentalibus Militum Confessionibus audiendis pertineat ad Cappellanum Regium, vel ad Ordinarium loci? Die* 22. *Mart.* 1687. respondit, *pertinere ad Ordinarium loci*, quia Breve, quod aderat respectu Regis Catholici, videbatur ex variis circumstantiis non extendi ad Regna extra Hispanias. Unde Sac.
2 Congregat. Episcop. jam pluries declaraverat, quod Cappellani Militum essent approbandi ab Ordinario loci, & non a majori Cappellano Regio; *in Tarentina enim* 3. *April.* 1618. *& in Neapolitana* 4. *Aug. ejusdem anni*, rescripsit, quod Cappellanus Regius major Neapolis concedere non audeat licentiam ministrandi Sacra-
3 menta sine licentia Ordinarii. Alioquin Confessiones, & Matrimonia nulla erunt, & ipsis non concedetur amplius semestris prorogatio suarum facultatum, ut resolvit ead. Sac. Cong. *in Brundusina* 5. *Sept.* 1607. *in Gravinensi* 2. *Maii* 1615. *in Salernitana* 16. *Febr.* 1619. *in*
4 *Neapolitana* 11. *Apr.* 1620. Quæ etiam declaravit hujusmodi Cappellanos non habere jurisdictionem in Clericos, ut *in Lucerina* 15. *Febr.*
5 1622. Regii Cappellani Majores non possunt prætendere, ut omnes Cappellani vulgo nuncupati, *delli Præsidj*, *o Fortezze*, sint exempti a jurisdictione Episcoporum Diœcesanorum, & subjecti suæ jurisdictioni, adeout hujusmodi Cappellanis a quocumque Ordinario ad Confessiones approbatis, demandare valeant omnium Sacramentorum administrationem absque alia approbatione, seu licentia Episcoporum Diœcesanorum: Quare Ordinarii uti debent Jure suo; Sac. Cong. Conc. 18. *Novemb.* 1644. *in*
6 *Brundusina ad c.* 11. *sess.* 24. *de Reform.* Regii Cappellani Majores ex Brevi Clementis VIII. concesso Philippo Regi habent solummodo exemptiones spectantes ad personas, non ad loca, nec in dicto Brevi legitur, quod ipsi possint eligere Personas ad audiendas Confessiones, & alia Sacramenta administranda, nisi ex approbatis ab Ordinario; S. Congr. Immunitatis *in una Massæ pro Ecclesia Portus Longonis* 13. *Nov.* 1668.
7 Occasione cujusdam Brevis Apostolici concessi Archiepiscopo Mechliniensi pro exercitu in Flandria; Sac. Congr. Conc. *in una Belgii Matrimoniorum die* 29. *Maii* 1683. ad infrascripta dubia sic respondit.

Primo, *An vigore præfatæ delegationis Apostolicæ, ipse Delegatus Apostolicus uti talis, ejusque Vicarius, & Cappellani exercitus facultatem habeant assistendi Matrimoniis Militum, dum hi reperiuntur in actuali expeditione*: respondit *affirmative*.

Secundo, *An dictam facultatem habeant privative quo ad contrahentium Parochos*? respondit *negative*.

Tertio, *An eamdem facultatem habeant, dum Milites Matrimonium contracturi in hybernis, vel æstivis Castris commorantur*? respondit *negative*.

Quarto, *An eamdem facultatem habeant, dum Milites sunt in Præsidiis*? respondit *negative*.

In Mediolanensi Matrimonii proposito Dubio 8
in Sac. Congreg. Conc. An sit validum Matrimonium contractum a Milite in Statione degente coram Cappellano sui Tertii? *Die* 11. *Decemb.* 1677. Sac. Congr. Conc. *respondit Matrimonia Militum contrahenda coram Cappellanis exercituum quocumque loco existentium fore nulla, nisi doceant de sufficienti facultate, vel privilegio; Et quo ad Matrimonia contracta particulariter videatur; & hoc scribatur Eminentissimo Archiepiscopo Mediolanensi, qui aliis Episcopis prudenter communicet.*

In Derthonen. die 22. *Apr.* 1693. Episcopus 9
Derthonæ suis litteris datis 6. currentis scribit, quod Frater Joannes Giuzolo Ord. Min. Conventualium Cappellanus Militiæ Equestris celebravit Matrimonium inter Franciscum Tafolier Germanum militem, & Felicem Terram Mediolanens. in statione Terræ Vogheræ existentes, absque denunciationibus, & probationibus eorum liberi status; consulit quid facere debeat, tam in præsenti, quam in futuris temporibus? *Decretum*. „ Dicto Episcopo rescribendum, ut prædictos Franciscum, & „ Felicem de nullitate eorum Matrimonii certioret, & ideo separari tenentur, alias in „ peccato existunt, donec illud coram Parocho loci ser. ser. denuo contrahant; nec non „ dictum Cappellanum moneat, quod ipse juxta resolutiones Sacræ Congreg. Conc. & S. „ Officii, quando Milites sunt in statione, facultatem celebrandi Matrimonia non habet, & „ ideo in futurum a similibus se abstineat. Et „ super hoc se intelligat cum D. Duce del „ Sesto, ut mandet dicto Cappellano, ut Or- „ dinibus Sacræ Congregationis pareat."

In Dubio jurisdictionis Cappellanorum Exer- 10
citus, occasione Militum a variis Germaniæ partibus in Italiam irrumpentium remissa cognitione a Sacra Congregatione Sancti Officii ad Sacram Congregation. Concilii, ab ista fuerunt proposita, & resoluta infrascripta Dubia.

Primo. *An Cappellani cujusvis Exercitus, sive Regulares, sive Saeculares Catholici possint administrare Militibus in Praesidiis degentibus Sacramenta Poenitentiae, Eucharistia, & Extremae Unctionis sine speciali facultate Sedis Apostolicae, vel licentia, & approbatione Ordinarii, in cujus Dioecesi extare contigerit?*

Secundo. *An assistere Matrimoniis Militum cujuscumque nationis degentium in Praesidiis cum Militaribus Foeminis sine dicta facultate Apostolica, & praecedenti probatione status liberi, ejusque recognitione coram Ordinario loci, & licentia Parochi, sub cujus Parochia manent?*

Tertio. *An idem cum Militibus degentibus in Castris, & Stationibus hybernis, vel aestivis,*

Quarto. *An idem cum Militibus in actuali expeditione positis?*

Quinto. *An idem cum Militibus nubere volentibus cum Foeminis non Militaribus, sed Italis originariis loci, sive Dioecesis, in qua reperiuntur?*

Sexto. *An Milites Acatholici cum Acatholicis contrahentes teneantur servare formam praescriptam in Sacr. Conc. Trid.*

Septimo. *An eo magis Acatholici contrahentes cum Acatholicis mulieribus militaribus in Praesidiis, Castris, & expeditione manentes?*

Octavo. *An Cappellani Acatholici assistere possint Matrimoniis Acatholicorum cum Acatholicis, & respective Catholicis etiam intra fines Italiae, quatenus negative in omnibus praeter 6. & 7.*

Nono. *An, & quid pro sanatione gestorum in praeteritum, & faciendorum in futurum super praedictis omnibus pro certa regula Sanctissimo consulendum, & statuendum sit?*

Die 6. Mart. 1694. Sac. Congr. Conc. respondit ad 1. 2. 3. 4. 5. & 8. negative. Ad sextum affirmative in locis, ubi publicatum fuit Concilium juxta Decretum Sacrae Congregationis 26. Septemb. 1602. ad tertium Dubium approbante S. M. Clemente VIII. Ad septimum affirmative, sed ulterius indigere dispensatione, ut praedicta Matrimonia licite contrahantur. Ad nonum in praeteritum non esse inquietandas conscientias, quo ad Sacramentum Poenitentiae; Quo vero ad Matrimonia inita sine speciali facultate Apostolica, vel sine licentia Ordinarii loci, vel Parochi non servata forma Sacr. Conc. Trident. in cap. 1. sess. 24. de reformat. Matrimon. pro sanatione, si Sanctissimo Domino Nostro placuerit, renovato tamen consensu, etiam coram Confessario approbato, qui teneatur tradere testimonium renovationis dicti consensus Parocho illius loci, in quo fieri contingat hujusmodi renovatio. Provisio in futurum differatur in prima proxima Congregatione, in qua consulendum erit, ac deliberandum. Sub die 20. Martii ejusdem anni super provisione Congregatio dixit Secretario cum Sanctissimo pro tali provisione, & sanatione.

Casalens. Matrimonii.

Dubitans Episcopus Casalens. de potestate Cappellani Militum circa assistentiam praestandam Matrimoniis contrahendis in eorum Regiminibus existentibus in his calamitosis temporibus in ejus Dioecesi, dum ad valorem Matrimonii aliqui existimant sufficere assistentiam Parochi putativi, ex adductis per Barbosam in Sac. Cong. *c.* 1. *sess.* 25. *de reform. Matrim. n.* 79. Ad tollenda omnia inconvenientia, & pro suae conscientiae serenitate Oraculum E. E. V. V. super infrascripto dubio summopere exposcit. 11

„ An Cappellanus alicujus Regiminis, vulgo Monte del Reggimento, censeri valeat proprius Parochus Militum ejusdem Regiminis, ita ut valide assistere possit Matrimoniis eorumdem Militum?"

Die 28. Junii 1704. Sacra Congregatio Concilii censuit dandum esse Decretum sub die 6. Martii 1694.

Primo. *An Cappellani cujusvis exercitus sive Regulares, sive Saeculares Catholici possint administrare Militibus in Praesidiis degentibus Sacramenta Poenitentiae, Eucharistiae, & Extremae Unctionis sine speciali facultate Sedis Apostolicae, vel licentia, & approbatione Ordinarii, in cujus Dioecesi extare contigerit?*

Secundo. *An assistere Matrimoniis Militum cujuscumque nationis degentium in Praesidiis cum Militaribus Foeminis sine dicta facultate Apostolica, & praecedenti probatione status liberi, ejusque recognitione coram Ordinario loci, & licentia Parochi, sub cujus Parochia maneant?*

Tertio. *An idem cum Militibus degentibus in Castris, & Stationibus hybernis, vel aestivis?*

Quarto. *An idem cum Militibus in actuali expeditione positis.*

Quinto. *An itidem cum Militibus nubere volentibus cum Foeminis non militaribus, sed Italis originariis loci, seu Dioecesis, in qua reperiuntur?*

Die 28. Jun. 1704. Sacra Congr. Conc. ad primum, secundum, tertium, quartum, & quintum, respondit *negative*.

Matrimonia contracta coram Cappellanis Exercitus a Militibus degentibus in Castris, & stationibus hybernis, vel aestivis, aut in expeditione etiam cum militaribus Foeminis sine licentia Ordinarii loci, vel sine speciali facultate Sedis Apostolicae, nulla sunt, ut Dubio proposito respondit Sac. Congregat. Conc. *6.* 12

Mar-

Martii 1694. & refert Monacell. *t.* 1. *tit.* 8.
13 *form.* 10. *n.* 13. Matrimonium contractum a viro Catholico cum muliere pariter Catholica coram Ministro Acatholico est nullum, quia licet fuerit initum in Terris Hæreticorum, adhuc ubi fuit publicatum Concilium Tridentinum, illius forma tradita *in cap.* 1. *sess.* 24. *de reform.* ubique servanda est pro validitate, ut pluries declaravit Sac. Cong. Conc. apud Pignatell. *tomo* 5. *consul.* 79. *a n.* 36. & nuper *in Venetiarum* 1. *Dec.* 1696.

14 Ad uberiorem notitiam consimilium Cappellanorum juvat adducere Dubium propositum in Sac. Congr. Conc. 18. *Apr.* 1713. An P. P. Capuccini Cappellani Triremium Summi Pontificis excipere possint sine approbatione Episcopi Viterbiensis Confessiones Remigum, & aliorum in Triremibus degentium; sive quando Regimes, & alii sunt in Triremibus, & Triremes sunt in Portu, vel in Receptaculo, *vulgo Darsena;* sive quando Remiges, aliique in Triremibus degentes sunt in Civitate Centum Cellarum.

Cui Dubio responsum fuit per Sac. Congr. *Posse P. P. Capuccinos sine approbatione Episcopi Viterbiensis, & cum sola approbatione Eminentissimi Urbis Vicarii excipere Confessiones Remigum, & aliorum in Triremibus continue degentium, tam in ipsis Triremibus, quam in Portu, & in Receptaculo, vulgo Darsena, & in Hospitio in Darsena existente; Sed non posse eosdem PP. Capuccinos excipere eorumdem Confessiones in Civitate Centum Cellarum sine approbatione Episcopi Viterbiensis.* Sic refert Card. Petra *t.* 1. *Comment. in Constitut.* 1. *Pauli II. n.* 89.

15 Attendenda sunt Indulta Apostolica variis Regibus, suis pro Cappellanis militaribus concessa, & signanter novissima concessa Regibus Catholico, & Sardiniæ, quæ pro regula ab omnibus observanda, hic ad litteram traduntur.

CLEMENS PAPA XII.

Ad futuram rei memoriam.

QUoniam in Exercitibus Charissimi in Christo Filii nostri Philippi Hispaniarum Regis Catholici multa sæpe contingere possunt, in quibus, pro recta Sacramentorum administratione; salubrique directione, & cura animarum illorum, qui in Castris degunt, & versantur; nec non pro cognoscendis, & decidendis inter eos Causis, & Controversiis ad forum Ecclesiasticum pertinentibus, opera, & industria unius, seu plurium personarum Ecclesiasticarum opus sit; Propterea quod non facile ad proprios Parochos, & Locorum Ordinarios, aut ad Nos, & Sedem Apostolicam recursus haberi potest; Idcirco Nos supplicationibus ipsius Philippi Regis nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, Cappellano Majori Exercituum hujusmodi ab eodem Philippo Rege pro tempore deputato infrascriptas facultates per se, vel alium, seu alios Sacerdotes probos, & idoneos per ipsum Cappellanum Majorem, prævio diligenti, ac rigoroso examine repertos, ac approbatos (quatenus jam ab aliquo suo Ordinario approbati non essent) & ab eodem Cappellano Majori subdelegandos erga Milites, aliasque utriusque sexus Personas ad dictos Exercitus (comprehensis etiam copiis auxiliaribus) quomodolibet spectantes tantum exercendas.

I. Videlicet administrandi omnia Ecclesiæ Sacramenta, etiam ea, quæ nonnisi per Parochialium Ecclesiarum Rectores ministrari consueverunt, præter Confirmationem, & Ordinem, reliquasque functiones & munera Parochialia obeundi.

II. Absolvendi ab Hæresi, Apostasia a Fide, & Schismate intra Italiam quidem, & Insulas adjacentes, illos tantum, qui in eis locis, ubi Hæresis impune grassatur, nati sint, nec unquam errores judicialiter abjuraverint, vel Sacræ Romanæ Ecclesiæ reconciliati fuerint. Extra Italiam vero, dictasque Insulas adjacentes, quoscumque etiam Ecclesiasticos, tam Sæculares, quam Regulares eadem castra sequentes, non tamen eos, qui ex illis locis fuerint, in quibus viget Officium Inquisitionis adversus hæreticam pravitatem, nisi inibi deliquerint, ubi hæresis impune grassatur, neque etiam illos, qui errores judicialiter abjuraverint, nisi isti nati sint, ubi similiter grassatur Hæresis, & post judicialem abjurationem illuc reversi in Hæresim fuerint relapsi, & hos in foro Conscientiæ dumtaxat.

III. Absolvendi quoque a quibusvis excessibus, & delictis quantumcumque gravibus, & enormibus, etiam in Casibus Nobis, & eidem Sedi Apostolicæ specialiter reservatis ac etiam contentis in Litteris die Cœnæ Domini quotannis legi solitis.

IV. Retinendi extra Italiam solummodo, & Insulas adjacentes, & legendi (non tamen aliis similem licentiam concedendi) libros prohibitos Hæreticornm, vel Infidelium de eorum Religione tractantes, & alios quos-

quoscumque ad effectum eos impugnandi, & Hæreticos, seu infideles in Castris forte degentes ad Orthodoxam Fidem convertendi, exceptis tamen operibus Caroli Molinæi, Nicolai Macchiavelli, & libris de Astrologia judiciaria tractantibus, ac ita ut dicti libri prohibiti ex Provinciis, in quibus Hæreses impune grassantur, minime efferant.

V. Celebrandi Missam una hora ante Auroram, & alia post meridiem, &, si cogat necessitas, etiam extra Ecclesiam in quocumque loco decenti, etiam sub dio, vel sub terra, & gravi omnino urgente necessitate, etiam bis in die (si tamen in priori Missa ablutionem non sumpserit, ac jejunus fuerit) necnon super Altari portatili, etiam non integro, seu disfracto, aut læso, & sine Sanctorum Reliquiis, ac demum si aliter celebrari non possit, & absit periculum sacrilegii, scandali, & irreverentiæ, etiam præsentibus hæreticis, aliisque excommunicatis, dummodo inserviens Missæ non sit hæreticus, vel excommunicatus.

VI. Concedendi primo Conversis ab hæresi, vel Schismate plenariam, aliis itidem quibuscumque utriusque sexus Christi-fidelibus ad prædictos Exercitus pertinentibus in Articulo mortis saltem contritis, si confiteri non poterunt, necnon in Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi, Paschatis Resurrectionis, ac Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis Immaculatæ festis diebus, vere pœnitentibus, & confessis ac sacra Communione refectis similiter plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem.

VII. Singulis autem Dominicis, & aliis festivis diebus de præcepto relaxandi iis, qui ejus Concionibus intervenerint, decem annos de injunctis illis, seu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Ecclesiæ consueta; Easdemque Indulgentias sibi lucrandi.

VIII. Singulis secundis feriis cujuslibet hebdomadæ, Officio novem lectionum non impeditis, vel eis impeditis die immediate sequenti, celebrandi Missam de Requiem in quocumque altari, etiam portatili (si aliter celebrari non possit) & per ejus applicationem liberandi Animam alicujus ex pie defunctis dictorum Exercituum secundum celebrantis intentionem a Purgatorii pœnis per modum suffragii.

IX. Deferendi, si in locis versentur, ubi ab Hæreticis, vel Infidelibus periculum subsit Sacrilegii, vel irreverentiæ, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum occulte ad infirmos sine lumine, illudque sine eodem in prædictis casibus retinendi pro iisdem Infirmis, in loco tamen apto, atque decenti.

X. Induendi (si quandoque in iis partibus degant, per quas propter Hæreticorum, vel Infidelium insultus aliter transire, vel in illis morari non possent) vestibus Sæcularibus, licet Sacerdotes etiam Regulares fuerint.

XI. Benedicendi quæcumque Vasa, Tabernacula, Vestimenta, Paramenta. & Ornamenta Ecclesiastica, aliaque ad Divinum Cultum, (pro servitio eorumdem Exercituum dumtaxat), & necessaria, & pertinentia; Exceptis tamen iis, in quibus Sacra Unctio adhibenda erit.

XII. Reconciliandi Ecclesias, & Cappellas, ac Cœmeteria, & Oratoria quomodolibet polluta in illis partibus, in quibus ipsi Exercitus consederint, si ad Locorum Ordinarios commodus non pateat accessus, aqua tamen prius per aliquem Catholicum Antistitem, ut moris est, benedicta; immo etiam, magna urgente necessitate, ut Missæ Dominicis, & aliis festivis diebus celebrari possint, illa etiam a memorato Antistite non benedicta.

XIII. Præterea eidem Cappellano Majori per se pariter, vel alium, seu alios ab eo delegandos probos, & idoneos Sacerdotes in foro Ecclesiastico versatos juxta attentionem, & informationem ab eorum Ordinario, aliisve personis fide dignis per ipsum Cappellanum Majorem desuper exquirendam, omnem, & quamcumque jurisdictionem Ecclesiasticam exercendi in eos, qui in Exercitibus præfatis pro Sacramentorum administratione, necnon spirituali Animarum Cura, & directione pro tempore inservient, sive Clerici vel Presbyteri Sæculares, sive quorumvis, etiam Mendicantium Ordinum Regulares fuerint, perinde ac si quoad Clericos Sæculares, eorum veri Præsules, & Pastores, quoad Regulares vero, illorum Superiores Generales essent.

XIV. Omnesque Causas Ecclesiasticas, profanas, Civiles, Criminales, & mixtas, inter, seu contra prædictas, aliasque personas in Exercitibus prædictis commorantes ad forum Ecclesiasticum quovis modo pertinentes, etiam summarie, simpliciter, & de plano sine strepitu, & forma Judicii, sola facti

veri-

veritate inspecta, audiendi, ac fine debito terminandi, contra inobedientes quoslibet ad Censuras, & pœnas Ecclesiasticas, procedendi, aliasque aggravandi, ac etiam sæpius reaggravandi, auxiliumque Brachii sæcularis invocandi.

XV. Eisdem insuper Christifidelibus in dictis Exercitibus degentibus concedendi licentiam Ovis, Caseo, Butyro, & aliis lacticiniis, ac etiam Carnibus Quadragesimæ, & aliis annis temporibus, & diebus, quibus eorum esus est prohibitus (Feria Sexta, & Sabbato cujuslibet hebdomadæ, ac tota Majori Hebdomada quoad Carnes exceptis) vescendi.

XVI. Ac demum commutandi, relaxandi, dispensandi, & absolvendi respective prout, & in quantum Episcopis, Locorum Ordinariis, juxta Sacros Canones, & Concilii Tridentini Decreta, id facere licet, seu permittitur, quoad vota, juramenta, irregularitates, & Censuras Ecclesiasticas, nempe Excommunicationes, Suspensiones, & Interdicta, necnon quoad omissionem omnium, seu aliquarum ex denunciationibus, quæ Matrimoniis personarum ad prædictos Exercitus pertinentium, & cum illis commorantium contrahendis præmitti deberent.

XVII. Ad septennium a data præsentium computandum, ac interim ad nostrum, & Sedis Apostolicæ beneplacitum auctoritate Apostolica tenore præsentium tribuimus, & impertimur.

XVIII. Volumus autem, ut ii Sacerdotes, quos idem Cappellanus Major pro Sacramentis etiam Parochialibus, Militibus, aliisque personis quibuscumque dictorum Exercituum ministrandis, ut prædicitur, deputandos duxerit, nullatenus quidem hujusmodi facultatibus uti valeant erga milites præsidiarios, qui continue arcium, seu aliorum locorum custodiæ adscripti sunt, quos eorumdem locorum Parochis, & Ordinariis in omnibus, & per omnia subesse debere declaramus, sed dumtaxat erga Milites, & personas Exercituum prædictorum ad vagas Belli operationes destinatos, tum ubi in actuali expeditione reperiuntur, tum etiam in quibuslibet accidentalibus, & temporaneis, sive hybernis, sive æstivis, aut etiam præsidialibus stationibus pro tempore detinebuntur; ita tamen ut statim atque iidem Sacerdotes, quos Cappellanus Major subdelegaverit, ad temporaneas illas stationes pervenerint, Litteras testimoniales, tam super eorum Sacerdotio, quam super sua deputatione, ac facultatibus sibi vigore præsentium concessis pro ejusmodi munere exercendo, Parochis locorum exhibere debeant, quibus visis hi non impediant, quominus Missam in suis Ecclesiis celebrare, ac in vim earumdem facultatum Sacramenta etiam Parochialia ministrare valeant.

XIX. Quod si ex tempore Matrimonium inter personas, quarum altera militaris sit, seu ad dictos Exercitus pertineat, ibique occasione stationum præfatarum commoretur, altera vero Parochi loci subdita reperiatur, contrahi contingat, eo casu nec Parochus sine Sacerdote hujusmodi, nec vicissim Sacerdos sine Parocho celebrationi hujusmodi Matrimonii assistat, aut Benedictionem impertiatur: Sed ambo simul atque æqualiter stolæ emolumenta, si quæ licite percipi solent, accipiant, & inter se dividant.

XX. Non obstantibus Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibusque, & Synodalibus Conciliis editis, generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus, necnon Ordinum, quorum personæ hujusmodi professæ fuerint, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apostolicis Ordinibus præfatis, vel eorum Superioribus, aut singularibus personis quomodolibet concessis, ac approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis illorum tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, & de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 4. Februarii anno millesimo septingentesimo trigesimo sexto, Pontificatus Nostri anno sexto.

Pro Domino Cardinali Passioneo
Cajetanus Amatus.

Quod idem fuit iterum ad litteram confirmatum in simili forma Brevis a Benedicto XIV. die 2. *Junii* 1741. ut sequitur. 16

BE-

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad futuram &c.

QUoniam in Exercitibus Chariſſimi in Chriſto Filii noſtri Caroli Emanuelis Sardiniæ Regis Illuſtris multa ſæpe contingere poſſunt, in quibus pro recta Sacramentorum administratione, ſalubrique directione, & cura Animarum illorum, qui in Caſtris degunt, & verſantur; necnon pro cognoſcendis, & decidendis inter eos Cauſis, & Controverſiis ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus opera, & induſtria unius, ſeu plurium perſonarum Eccleſiaſticarum opus ſit; propterea quod non facile ad proprios Parochos, & Locorum Ordinarios, aut ad Nos, & Sedem Apoſtolicam recurſus haberi poteſt; Idcirco Nos ſupplicationibus ipſius Caroli Emanuelis Regis nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, Cappellano Majori Exercituum hujuſmodi ab eodem Carolo Emanuele Rege pro tempore deputato infraſcriptas facultates per ſe, vel alium, ſeu alios Sacerdotes probos, & idoneos per ipſum Cappellanum Majorem prævio diligenti ac rigoroſo examine repertos, ac approbatos (quatenus jam ab aliquo ſuo Ordinario approbati eſſent) & ab eodem Cappellano Majori ſubdelegandos erga Milites, aliaſque utriuſque ſexus perſonas ad dictos Exercitus (comprehenſis etiam copiis auxiliaribus) quomodolibet ſpectantes tantum exercendas.

I. Videlicet adminiſtrandi omnia Eccleſiæ Sacramenta, etiam ea, quæ nonniſi per Parochialium Eccleſiarum Rectores miniſtrari conſueverunt, præter Confirmationem, & Ordinem, reliquaſque functiones, & munera Parochialia obeundi.

II. Abſolvendi ab hæreſi, Apoſtaſia a fide, & Schiſmate in ditionibus dicto Carolo Emanueli Regi ſubjectis, intra Italiam quidem illos tantum, qui in eis locis, ubi hæreſis impune graſſatur, nati ſunt, nec umquam errores judicialiter abjuraverint, vel Sacræ Romanæ Eccleſiæ reconciliati fuerint, extra Italiam vero, & ditiones prædictas quoſcumque etiam Eccleſiaſticos tam Sæculares, quam Regulares eadem Caſtra ſequentes, non tamen eos, qui ex illis locis fuerint, in quibus viget Officium Inquiſitionis adverſus hæreticam pravitatem, niſi inibi deliquerint, ubi hæreſis impune graſſatur, neque etiam illos, qui errores judicialiter abjuraverint, niſi iſti nati ſint, ubi ſimiliter graſſatur hæreſis, & poſt judicialem abjurationem illuc reverſi in hæreſim fuerint relapſi, & hos in foro conſcientiæ dumtaxat.

III. Abſolvendi quoque a quibuſvis exceſſibus, & delictis quantumcumque gravibus, & enormibus, etiam in caſibus Nobis, & eidem Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter reſervatis, ac etiam contentis in litteris die Cœna Domini quotannis legi ſolitis.

IV. Retinendi in ditionibus prædictis ſolummodo, & legendi (non tamen aliis ſimilem licentiam concedendi) libros prohibitos Hæreticorum, vel Infidelium de eorum Religione tractantes, & alios quoſcumque ad effectum eos impugnandi, & Hæreticos, ſeu Infideles in Caſtris forte degentes ad Orthodoxam Fidem convertendi, exceptis tamen operibus Caroli Molinæi, Nicolai Macchiavelli, & libris de Aſtrologia judiciaria tractantibus, ac ita ut dicti libri prohibiti ex Provinciis, in quibus Hæreſes impune graſſantur, minime efferantur.

V. Celebrandi Miſſam una hora ante Auroram, & alia poſt meridiem, & ſi cogat neceſſitas, etiam extra Eccleſiam in quocumque loco decenti, etiam ſub dio vel ſub terra, & gravi omnino urgente neceſſitate, etiam bis in die (ſi tamen in priori Miſſa ablutionem non ſumpſerit, ac jejunus fuerit); necnon ſuper Altari portatili, etiam non integro, ſeu disfracto, aut læſo, & ſine Sanctorum Reliquiis; ac demum ſi aliter celebrari non poſſit, & abſit periculum ſacrilegii, Scandali, & irreverentiæ, etiam præſentibus Hæreticis, aliiſque excommunicatis, dummodo inſerviens Miſſæ non ſit hæreticus, vel excommunicatus.

VI. Concedendi primo converſis ab hæreſi, vel Schiſmate Indulg. plenariam, aliis itidem quibuſcumque utriuſque ſexus Chriſtifidelibus ad prædictos Exercitus pertinentibus in Articulo Mortis ſaltem contritis, ſi confiteri non poterunt, necnon in Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, Paſchatis Reſurrectionis, ac Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis Immaculatæ feſtis diebus, vere pœnitentibus, & confeſſis, ac Sacra Communione refectis, ſimiliter plenariam omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem.

VII. Singulis autem Dominicis, ſeu aliis feſtivis diebus de præcepto relaxandi iis, qui

qui ejus Concionibus interveneriint, decem Annos de injunctis illis, seu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Ecclesiæ consueta; easdemque Indulgentias sibi lucrandi.

VIII. „ Singulis secundis feriis cujuslibet hebdomadæ Officio novem lectionum non impeditis, vel eis impeditis, die immediate sequenti, celebrandi Missam de Requiem in quocumque Altari, etiam portatili (si aliter celebrari non possit) & per ejus applicationem liberandi Animam alicujus ex pie defunctis dictorum Exercituum secundum celebrantis intentionem a Purgatorii pœnis per modum suffragii.

IX. „ Deferendi, si in locis versentur, ubi ab Hæreticis, vel Infidelibus periculum subsit Sacrilegii, vel irreverentiæ, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum occulte ad Infirmos sine lumine, illudque sine eodem in prædictis casibus retinendi pro iisdem Infirmis, in loco tamen apto atque decenti.

X. „ Induendi (si quandoque in iis partibus degant, per quas propter hæreticorum, vel infidelium insultus aliter transire, vel in illis morari non possent) vestibus sæcularibus, licet Sacerdotes etiam Regulares fuerint.

XI. „ Benedicendi quæcumque Vasa, Tabernacula, Vestimenta, Paramenta, & Ornamenta Ecclesiastica, aliaque ad Divinum Cultum pro Servitio eorumdem Exercituum dumtaxat necessaria, & pertinentia, exceptis tamen iis, in quibus Sacra Unctio adhibenda erit.

XII. „ Reconciliandi Ecclesias, & Cappellas, ac Cœmeteria, & Oratoria quomodolibet polluta in illis partibus, in quibus ipsi Exercitus consederint, si ad Locorum Ordinarios commodus non pateat accessus, aqua tamen prius per aliquem Catholicum Antistitem, ut moris est, benedicta; immo etiam, magna urgente necessitate, ut Missæ Dominicis, & aliis festivis diebus celebrari possint, illa etiam a memorato Antistite non benedicta.

XII. „ Præterea eidem Cappellano Majori per se pariter, vel alium, seu alios ab eo subdelegandos probos, & idoneos Sacerdotes in foro Ecclesiastico versatos juxta attestationem, & informationem ab eorum Ordinario, aliisve personis fide dignis per ipsum Cappellanum Majorem desuper exquirendam omnem, & quamcumque jurisdictionem Ecclesiasticam exercendi in eos, qui in Exercitibus præfatis pro Sacramentorum administratione, necnon spirituali Animarum Cura, & directione pro tempore inservient, sive Clerici, vel Presbyteri Sæculares, sive quorumvis, etiam Mendicantium Ordinum Regulares fuerint, perinde ac si quoad Clericos sæculares, eorum veri Præsules, & Pastores, quoad Regulares vero, illorum Superiores Generales essent.

XIV. „ Omnesque Causas Ecclesiasticas, profanas, Civiles, Criminales, & mixtas inter, seu contra præfatas, aliasque personas, in Exercitibus prædictis commorantes ad forum Ecclesiasticum quovis modo pertinentes, etiam summarie, simpliciter, & de plano sine strepitu, & forma Judicii, sola facti veritate inspecta, audiendi, ac sine debito terminandi, contra inobedientes quoslibet ad Censuras, & pœnas Ecclesiasticas procedendi, illasque aggravandi; ac etiam sæpius reaggravandi, auxiliumque Brachii sæcularis invocandi.

XV. „ Eisdem insuper Christifidelibus in dictis Exercitibus degentibus concedendi licentiam Ovis, Caseo, Butyro, & aliis lacticiniis, ac etiam Carnibus, Quadragesimæ, & aliis anni temporibus, & diebus, quibus eorum esus est prohibitus (feria sexta, & Sabbato cujuslibet hebdomadæ, ac tota majori hebdomada, quoad Carnes exceptis) vescendi.

XVI. „ Ac demum commutandi, relaxandi, dispensandi, & absolvendi respective, prout, & in quantum Episcopis, Locorum Ordinariis, juxta Sacros Canones, & Concilii Tridentini Decreta, id facere licet, seu permittitur, quoad vota, juramenta, irregularitates, & Censuras Ecclesiasticas, nempe Excommunicationes, suspensiones, & interdicta, necnon quoad omissionem omnium, seu aliquarum ex denunciationibus, quæ Matrimoniis personarum ad prædictos Exercitus pertinentium, & cum illis commorantium contrahendis præmitti deberent.

XVII. „ Ad septennium, ac interim ad nostrum, & Sedis Apostolicæ Beneplacitum Auctoritate Apostolica tenore præsentium tribuimus, & impertimur.

XVIII. „ Volumus autem, ut ii Sacerdotes, quos idem Cappellanus Major pro Sacramentis etiam Parochialibus, Militibus, aliisque personis quibuscumque dictorum Exercituum ministrandis, ut præfertur, deputandos duxerit, nullatenus quidem hujusmodi facultatibus uti valeant erga Milites præ-

præsidiarios, qui continue Arcium, seu aliorum locorum Custodiæ adscripti sunt, quos eorumdem locorum Parochis, & Ordinariis in omnibus, & per omnia subesse debere declaramus, sed dumtaxat erga Milites, & personas Exercituum prædictorum ad vagas Belli operationes destinatos, tum ubi in actuali expeditione reperiuntur, tum etiam cum in quibuslibet accidentalibus, & temporaneis, sive hybernis, sive æstivis, aut etiam præsidialibus stationibus pro tempore detinebuntur, ita tamen ut statim atque iidem Sacerdotes, quos Cappellanus major subdelegaverit, ad temporaneas illas stationes pervenerint, Litteras Testimoniales tam super eorum Sacerdotio, quam super sua deputatione, ac facultatibus sibi vigore præsentium concessis pro ejusmodi munere exercendo, Parochis locorum exhibere debeant, quibus visis hi non impediant, quominus Missam in suis Ecclesiis celebrare, ac in vim earumdem facultatum Sacramenta etiam Parochialia ministrare valeant.

XIX. „ Quod si ex tempore Matrimonium inter personas, quarum altera militaris sit, seu ad dictos Exercitus pertineat, ibique occasione stationum præfatarum commoretur, altera vero Parocho loci subdita reperiatur, contrahi contingat, eo casu, nec Parochus sine Sacerdote hujusmodi, nec vicissim Sacerdos sine Parocho celebrationi hujusmodi Matrimonii assistat, aut Benedictionem impertiatur; sed ambo simul atque æqualiter stolæ emolumenta, si quæ licite percipi solent, accipiant, & inter se dividant.

XX. „ Non obstantibus Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibusque, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus, nec non Ordinum, quorum personæ hujusmodi professæ fuerint, etiam juramento, Confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis Statutis, & Consuetudinibus, Privilegiis quoque, indultis, & Litteris Apostolicis, Ordinibus præfatis, vel eorum Superioribus, aut singularibus personis, quomodolibet concessis, ac approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis illorum tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, & de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Dat. in Arce Gandulphi Alban. Diœcesis sub Annulo Piscatoris die 28. Maii 1746. Pontificatus Nostri Anno sexto.

„ D. Card. Passioneus.

„ *Registrat. dal Senato per Ordinato delli 4.*
„ *Luglio 1746.*

Additiones ex aliena manu.

De variis nominibus magni Cappellani Regum, tum ejus variis diversis temporibus juribus, consule, ubi res postulat, eruditissimum Caraf. *de Cappella Regis cap.* 3. *&* 4. *utrobique per tot.* 16

CAPILLITIUM fictitium. Vid. verb. *Coma fictitia per tot.*

CAPITULUM.

ARTICULUS I.

Quo ad ea, quæ concernunt Capituli convocationem, seu Congregationem.

1 Capituli convocatio est facienda juxta solitum; Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 43. Passerin. *cap.* 10. *de electione n.* 49. Gonzal. *in lib. Decret. cap. unico, de Syndico num.* 9. Rota *decis.* 1247. *num.* 1. *coram Seraphin. & decis.* 295. *coram Puteo lib.* 3. Capituli convocatio spectat ad Majorem, & Digniorem; Innocent. & Hostiens. *in cap.* 1. *de Majoritat. & Obedient.* Fagnan. *in cap. Ut Abbates, de ætate, & qualitate num.* 24. Barbosa *de Canon. cap.* 35. *num.* 1. *& sequent.* Sacra Congregat. Concil. *in Bononien.* 16. *Junii* 1683. *in Lunen. Sarzanen.* 12. *Martii* 1695. *in respons. ad tertium*, & Sac. Congreg. Rituum *in Neapolitana* 25. *Januarii* 1698. *in responsione ad quintum*. Etiamsi Major, seu Dignior non sit in Ordinibus Sacris constitutus, nec votum habeat, adhuc ad eum spectat convocare Capitulum, proponere negotia decidenda, & suffragia Collegialium votantium colligere, cum iste sit actus jurisdictionis, qui competit Præsidenti etiam in Sacris non constituto ratione superioritatis. Ita decisum fuisse a Sac. Congreg. refert Garcias *de Benefic. part.* 3. *cap.* 4. *num.*

2 3

num. 26. & tenent Barbosa *de Canon. cap.* 35. *num.* 2. Nicol. *Lucubr. Canon. lib.* 1. *titul.* 14. *de etate*, *&* *qualitat. num.* 7. *limit.* 3. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 4. *formul.* 4. *num.* 24. Petra *tit.* 1. *comment. in constitut.* 1. *Divi Leonis*
4 *sect.* 2. *num.* 46. Aliquando tamen convocatio Capituli ex consuetudine potest spectare alternatim ad duos, ut declaravit Sac. Congregat. Episcopor. *die* 3. *Februar.* 1623. *fol.* 11. ad Archidiaconum Syracusanum spectare convocare Capitulum, & aperire Litteras Capitulares
5 alternis vicibus cum Decano. Per hoc tamen, quod convocatio spectet ad Majorem seu Digniorem, non est refrænatum arbitrium Capitulo illud congregandi; Abbas *in cap. Cum nobis*, *de election. num.* 9. *ad textum in cap.* 1. *de his*, *quæ fiunt a majori parte Capituli;* Petra *loc. cit. num.* 47. Nam renuente Majore, seu Digniore convocare Capitulum, possunt alii Capitulares, vel illud cogere ad convocationem faciendam mandato Superioris legitimi, ut advertit Abb. *loco cit. num.* 4. *vers. Ut ex hoc*, & Rota *in Hispalen. juris præsidendi in Capitulo* 2. *Julii* 1700. *coram dell' Olmo*, vel si facta debita requisitione ipsi Majori, seu Capiti Capituli, adhuc renuat illud congregare, potest fieri convocatio a subsequenti in gradu, ut censuit Rota *in Gerunden. supr. dubio juris præsidendi in Capitulo* 14. *Junii* 1702. *coram D. Priolo*. Convocator
6 Capituli non tenetur explicare materiam convocationis in ipsa convocatione, ut declaravit Sacra Congregat. Concil. *in Lunen. Sarzanen.* 12. *Mart.* 1655. *ad quartum*, quia possent petere dilationem in Capitulo ad consulto respondendum: in hac tamen materia debet attendi solitum, quo alternato poterunt semper Vocales actum irritare, ut advertunt Passerin. *c.* 10. *de election. n.* 49. Petra *loc. cit. n.* 45. & alii.

7 Pro convocatione Capituli non requiritur licentia Episcopi, si solitum sit sine illa congregari; Sacra Congregat. Episcop. *in Brundusina* 17. *Jan.* 1484. ibi: *La Sacra Congregazione ha risolto, che il Capitolo sia libero di congregarsi quando vuole, purchè non sia in pregiudizio del Culto Divino; onde non si può obbligar a domandar licenza*. Et in *Neritonen.* 20. *Augusti* 1601. ibi: *Essendo il Capitolo in possesso d' adunanrsi senza del Vescovo, e del Vicario, non si dee in ciò fare altra novità*. Barbosa *de Canon. cap.* 15. *num.* 3. Pignatell.
8 *tom.* 4. *consult.* 154. Et ubi est solitum congregari absque licentia Episcopi, is non potest, multoque minus ejus Vicarius, prohibere absque justa caussa, ne convocetur Capitulum; Sac. Congreg. Episcop. *in Rhegiensi* 4. *Junii* 1602. Secus autem, si adsit justa caus- 9
sa; Ead. Sacra Congr. Episcop. *in Amerina* 13. *Septembr.* 1641. Immo si prohibuerit ex 10
justa caussa v. g. ne Capitulum convocetur tempore Divinorum Officiorum, potest Episcopus etiam sine Adjunctis procedere ad subtractionem fructuum, & ad mulctas ab eo impositas contra Canonicos habentes Capitulum eo tempore, quo Divina Officia celebrari debent, nisi caussa aliqua urgens in aliud tempus differri non patiatur; Sacra Congreg. Conc. *in Oriolen.* 27. *Martii* 1632. *ad* 11. Non 11
potest tamen Episcopus cogere Canonicos ad sibi significandum, quid tractare velint in Capitulo; Sac. Cong. Episc. *in Andrien.* 25. *Fe-* 12
bruar. 1703. Quamvis possit ipse Episcopus cogere Capitulares ad sibi exhibendam copiam actorum seu resolutionum Capitularium, ut censuit Sacra Congregat. Episcop. 6. *Martii &* 22. *Aprilis* 1596. Et ratio est, quia cura est Episcopi superintendere, ne fiant a Capitulo resolutiones Juri contrariæ; Fermosin. *de cap. Sede Vacante*, *tract.* 3. *quæst.* 6. *num.* 15. Barbosa *de Canon. citat. cap.* 35. *num.* 6. Petra *loco cit. num.* 55. & late Rota *in Gerunden. jurisdictionis super exhibitione resolutionum Capitularium* 12. *Junii* 1702. *coram Priolo;* ubi ampliatur etiam ad Vicarium Capitularem Sede Vacante, cum ad ipsum devolvatur Jurisdictio Episcopi.

Episcopus potest congregare Capitulum pro 13
casibus in quibus, juxta Sacros Canones, tenetur exquirere ejus votum, vel consilium, & in aliis casibus spectantibus ad sui Dignitatem; Barbosa *de Canon. cap.* 35. *num.* 7. Fagnan. *cap. Cum ex injuncto num.* 26. *& sequent. de novi operis nunciatione*, & consonat Dispositio Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 6. *de reform.* ibi: *Quod si aliquid Canonici ad deliberandum proponent, nec de re ad suum, vel suorum commodum spectante agatur, Episcopi ipsi Capitulum convocent, vota exquirant, & juxta ea concludant*. Non potest tamen Episcopus convocare 14
Capitulum pro actibus Capitularibus, qui spectant ad Capitulum, uti Capitulum, quia pro rebus spectantibus ad ipsum Capitulum remanet illæsa, & intacta sua jurisdictio, ut post prædicta verba, quibus aperte demonstratur ad quæ se extendat hæc potestas Episcoporum, sic expresse addit Tridentinum Concilium: *Cæteris autem in rebus, Capituli jurisdictio, & potestas, si qua eis competit, & bonorum administratio salva, & intacta omnino*

nino relinquatur; Barbosa *de potest. Episcop. allegat.* 73. *num.* 17. *vers. Si Episcopus*, Petra
15 *loc. cit. num.* 50. Vicarius Generalis Episcopi, sive præsente, sive absente Episcopo, in nullo casu potest convocare Capitulum exemptum, cum expresse in hoc reperiatur exceptus a Concilio Trident. *sess.* 25. *cap.* 6. *de Reform.* ibi: *Nec ad id Vicarius Episcopi admitta-*
16 *tur*. Secus autem est dicendum de Capitulo non exempto, quia mox citatus textus, *Nec ad id Vicarius Episcopi admittatur*, est intelligendus, si Capitulum sit exemptum, prout decisum fuisse a Sacra Congregat refert Sbrozz. *in addit. ad summ. tract. de Offic. Vicarii lib.* 2. *quæst.* 30. & post eum tenet Barbosa *in cit. cap.* 6. *sess.* 25. *Tridentini num.* 48. Fagnan. *in cit. cap. Cum injuncto num.* 28. Petra *loc. cit. num.* 52. Et ratio diversitatis est, quia in Capitulis exemptis facultas convocandi tribuitur a Tridentino *loc. citato* solum Episcopo cum expressa conclusione Vicarii, ut patet per *citat. verba*; *Nec ad id Vicarius Episcopi admittatur*. In reliquis vero Capitulis non exemptis non est necessaria talis facultas, quia eam habet ex Jure communi, eamque communicat Vicario, qui proinde habet jurisdictionem in Capitulo, & sic potest Capitulum convocare justa existente caussa in iis negotiis, in quibus juxta suas facultates Judex esse potest.

17 Extante legitima consuetudine, ut Episcopus, seu Vicarius interveniat in omnibus Capitulis, etiam quæ fiunt pro re spectante ad Capitulum, debet illa servari; Sbrozz. *de Vicario quæst.* 36. *num.* 25. Petra *loco cit. num.* 56. Pignatell. *tom.* 4. *consult.* 154. *num.* 6. ubi refert talem consuetudinem extare Mediolani, & sic ibi decisum fuisse a Sacra Congregat. Episcop. 2. *Junii* 1591. Unde etiam Sac. Congreg. Concil. censuit *per cap.* 6. *sess.* 25. §. *absente vero Episcopo*, non obstare, quominus Vicarius Archiepiscopi Mediolanensis possit intervenire in Capitulo, ac in eo sedere, si talis facultas ei ante Concilium, vel Constitutione, vel consuetudine, vel alio quocumque modo legitime competebat juxta dictum Decretum in fine, præsertim si ipsum Capitulum nullo exemptionis, aut speciali Jure juvetur adversus omnimodam subjectionem Archiepiscopi. Quæ quidem declaratio fuit discussa a Sacra Congr. Episcop. 5. *Maii* 1587. his verbis: *Sacra Congregatio super Episcopos decrevit Vicarium Archiepiscopi Mediolanensis Capitulis Ecclesiæ Metropolitanæ, & negotiorum Capitularium tractationi, & expeditioni interesse valere, & primam sedem juxta Decretum Concil. Provincialis tertii*. Quamvis tamen ex 18
consuetudine, seu alio Jure speciali, Episcopus, seu Vicarius possit intervenire in Capitulis omnibus, non potest tamen nec Episcopus, nec Vicarius intervenire, si in Capitulo agendum sit de interesse proprio, seu suorum, ut ex Sacra Congr. Concilii concludit Pignatell. *loc. cit. num.* 6. Barbosa *cit. cap.* 35. *num.* 8. Rota in Gerunden. *Jurisdictionis super exhibitione resolution. Capitularium* 12. *Jun.* 1703. §. *pro utroque*, *coram Domino Priolo*. Et dato, 19
quod Episcopus, vel Vicarius congregaverit Capitulum, & rem proposuerit, ubi agitur de suo, vel suorum commodo, debet exire, & relinquere Canonicos de Capitulo solos, ut ipsi libere rem discutiant, & determinent; Vener. *in Examine Episcop. lib.* 4. *cap.* 37. *num.* 36. *cum sequent.* Gallet. *in Margarita casuum conscientiæ verb. Episcopus*, Barbosa *de Canon. cap.* 35. *num.* 9. Rota *in Hispalens. Juris præsidendi in Capitulo* 2. *Julii* 1700. §. *Similiter coram D. dell' Olmo*. Hujusmodi ta- 20
men interesse debet esse speciale proprium, vel suorum; non autem ratione Ecclesiæ; in quo casu, sicuti posset esse Judex Episcopus, vel Vicarius, ita pari ratione non sunt repellendi, ut pluries censuit Sacra Congregat. Concil. *in lib. enim Card. Alciati fol.* 1270. ita habetur: *Tertio an sub illis verb. Sacr. Conc. d. cap.* 6. nec agatur de re ad suum, vel suorum commodum spectante, *comprehendantur ea, quæ concernunt Ecclesiam, ut si agatur generaliter: An Episcopo sit serviendum celebranti*; Sac. Congregat. respondit, *non* comprehendi: Et eadem Sac. Congregat. Concil. *in Turritana* 14. *Junii* 1651. respondit: *Locum Aulæ Archiepiscopalis non esse immutandum, sed quando agendum de interesse privato ipsius Archiepiscopi, ipsum, & ejus Vicarium abstinendum ab interessentia in Capitulo*, & Rota *in cit. Gerunden.* §. *fin.* Ubi autem Episcopus, 21
seu Vicarius juxta solitum, seu consuetudinem Capitulis intervenit, non potest ferre suffragium, quia hoc ferre spectat tantum ad illos de Capitulo, ut decrevit Sacra Congr. Concil. *apud Cardin. Alciatum, in cujus lib. fol.* 1269. sic adnotatur: *Cum dubitaretur ab Episcopo Cadicen. An cum ipse ex Decreto Sac. Concil. cap.* 6. *sess.* 25. *Capitulum convocat, habeat tamen in eo votum?* Sac. Congreg. *censuit non habere, neque ex Jure, neque ex Decreto Concilii*; & sic censuit ead. Sacra Congr. etiam *in Aprutina* 13. *Julii* 1694. denegando Vicario Jus dicti Suffragii, & sic etiam sen-

sensit Rota *in D. Hispalens. Juris præsidendi in*
22 *Capitulo* §. *prout*. Dato autem quod Episcopus, seu Vicarius esset Canonicus, tunc posset quidem ferre suffragium, sed unicum tantum, uti Canonicus; quia uti Canonicus esset pars ipsius Capituli; Gratian. *Discep.* 106. *n.* 5. *& sequent.* Lotter. *de re Benefic. lib.* 1. *q.* 19. *n.* 104. *&* 105. Barbosa *de potest. Episcop. alleg.* 73. *n.* 17. *&* 18. Petra *loco cit. num.* 19. & plene Rota *part.* 12. *recent. decis.* 278. *num.* 1. *&* 2. *& prius Decis.* 156. *n.* 17. *& sequent. ead. part.* 12.

23 Episcopus in casibus, in quibus convocat Capitulum, debet in eo præsidere cum omnibus prærogativis; Cum enim sit in Capitulo uti caput, debet ipse retinere primam Sedem, & præeminentiam horologii, vota recipere, negotia proponere, ac alia peragere, quæ necessaria sunt; Trid. *sess.* 25. *c.* 6. *de reform.* ibi: *Episcopis præterea ubiqueis honor tribuatur, qui eorum dignitati par est, eisque in Choro, & in Capitulo, in Processionibus, & aliis actibus publicis sit prima Sedes, & locus, quem ipsi elegerint, & præcipue omnium rerum agendarum auctoritas*; Rota *in Gerunden. Jurisdictionis super jure præsidendi in Capitulo* 14. *Junii* 1702. *coram Priolo; & Hispalen. Juris præsidendi in Capitulo* 2. *Junii* 1700. per tot. ubi late examinatur Articulus etiam in Capitu-
24 lo exempto *coram D. dell' Olmo*. Episcopus interveniens Capitulo non illud congregando, seu convocando pro rebus ad suam Dignitatem pertinentibus, sed solum ratione consuetudinis interveniens Capitulis, quæ congregantur a Capite Capituli pro rebus, & negotiis ipsius Capituli, habet præeminentiam loci, & prærogativas Horologii, & Tintinnabuli, quia etiam ibi intervenit uti Episcopus, & incongruum videtur, ut subsit alteri cum Caput Capituli sit inferior Episcopo; Sarav. *de Adjunctis q.* 1. *n.* 7. Ceccoper. *lucubrat. Canonic. l.* 4. *n.* 133. Lotter. *de re Benefic. lib.* 1. *q.* 16.
25 *n.* 69. Petra *loc. c. n.* 66. In actibus vero concomitantibus ipsum Capitulum, nempe convocatione, votorum receptione, ac similibus, tales prærogativæ spectant ad Caput Capituli, & non ad Episcopum, nisi etiam actus præfati ex consuetudine spectent ad Episcopum, quia Episcopus ibi non intervenit uti constituens unicum Corpus mysticum cum ejus Capitulo pro explendis actibus, qui opus habeant unione dicti corporis mystici, sed dicti actus pro rebus Capituli explentur per Corpus Capituli, sine Episcopo, qui potius intervenit ibi uti Judex, ne aliquid agatur contra Jus. Et sic videtur recte sentire Rota *in d. Hispalen. Juris præsidendi in Capitulo* 2. *Jul.* 1700. §. *Minusque urget*, Petra *loc. c. n.* 66. Episcopus, qui est 26
Canonicus sive in Ecclesia suæ propriæ Diœcesis, sive in Ecclesia alienæ Diœcesis, sive in Ecclesia exempta, non potest uti Canonicus convocare Capitulum, vota recipere, & similia, sed hæc spectant ad Caput Capituli, quia Episcopus, ut Canonicus, est pars Capituli. Episcopus autem, etiam Titularis, licet 27
interveniat Capitulo, & aliis functionibus Capitularibus uti Canonicus, habet præcedentiam, & præeminentiam super omnes Canonicos, & Dignitates; Rota *in Asturicen. Præeminentiarum* 2. *Jun.* 1704. §. *Sentiebant*, & §. *Fortius coram D. Ansaldo*, & Sac. Congr. Rit. *in Neapolitana*, ut refert Card. de Luca *disc.* 41. *de præeminentiis*, *in Ruthenen.* 24. *Sept.* 1605. *in Compostellana* 11. *Jul.* 1617. *& in Calaguritana* 13. *Novemb.* 1611. Vid. verb. *Canonicus art.* 7. *n.* 45. Et ratio est, quia præcedentia, seu præeminentia loci, ac hujusmodi, sunt inseparabiles a Dignitate Episcopali, quæ supereminet tali Capitulo, & per hoc, ut recte advertit Hieronymus Vero *in Examine Episcop. lib.* 4. *c.* 28. *n.* 32. & cum ipso Barbosa de *Canon. cap.* 36. *n.* 6. & Petra *loco cit. n.* 78. debet Præfectus Capituli, quando proponit, petere cum debita urbanitate licentiam ab Episcopo illum salutando.

Capitulum convocari, seu celebrari debet 28
in Ecclesia & loco ad hoc determinato; *Cap. Quod sicut* 28. *de elect.* & Glossa *ibi verb. Constitutiones*, *c. Qua fronte* 25. *de appellat. & ibi* Glossa *verb. Canonicum*, *c. In nomine Domini* 1. *dist.* 23. *c. Præceptum* 6. *q.* 2. *caus.* 1. Fagnan. *in c. Cum ex injuncto* 2. *de novi operis nunt. n.* 17. *cum multis ibi citat.* Nec Episcopus potest 29
Domi suæ illud convocare; sed ad aulam Capitularem, ubi antea solitum fuit convenire; Sac. Cong. Conc. *in Placentina*, *ubi*, ut refert Fagnan. *loc. cit. n.* 18. proposito dubio: An Episcopus volens aliquid in Capitulo ponere *juxta c.* 6. *sess.* 25. teneatur accedere ad Ecclesiam, & locum solitum deputare; An vero illud in ædibus propriis convocare possit? Sac. Congr. prius respondit, quod quando Episcopus vult aliquid proponere Canonicis ad deliberandum, nec de re ad suum, vel suorum commodum spectante agitur, solus Episcopus privative ad quoscumque potest convocare, idque in domibus suis; Postea vero auditis utriusque rationibus, partiumque Advocatis, & Procuratoribus, ab omnibus illis hanc sententiam itum est, ut Episcopus non possit Domi suæ Ca-

pitulum convocare, sed ad aulam Capitularem, in qua antea semper solitum fuit Capitulum

30 convenire. Potest tamen Capitulum ad alium locum transferri, & convocari, quando non potest tuto convenire in Ecclesia, vel loco Capitulari, ut patet *in c. in nomine Domini* 1. *Dist.* 23. his verbis circa medium: *Quod si pravorum, atque iniquorum hominum ita perversitas invaluerit, ut pura, sincera, atque gratuita fieri in Urbe non possit electio, Cardinales Episcopi cum Religiosis Clericis, Catholicisque Laicis licet parvis, Jus potestatis obtineant eligere Apostolicæ Sedis Pontificem, ubi congruere viderint*. Et ibi notat Glossa *in verb. fieri in Urbe*;

31 Fagn. *loc. cit. num.* 21. Et inter alias justas causas transferendi Capitulum ad alium locum, justa causa est repulsio Episcopi ab ingressu in Civitatem, vel rebellio contra ipsum Episcopum, ut ex causa rebellionis contra Episcopum Leodiensem fuit concessa facultas transferendi ipsum Capitulum ad alium locum idoneum, & tutum in dicta Diœcesi Leodiensi constitutum, de quo Episcopo, & Capitulo expedire videbitur. Sic concessit Clemens VI. in Constit. incip. *Ecclesiis, Dat. Avenione Kalendis Maii anno sexto sui Pontificatus; Et confirmavit* Innocentius X. in Constitut incip. *Cum alias Dat. Romæ* 24. *Jun.* 1649. *anno quinto sui Pontificatus*, ut videre est apud Fagnan. *in cap. Cum ex injuncto* 2. *de nov. oper. nunt. n.* 55. *&* 56. Et ratio est, quia ut expresse dicitur *in cap. Non decet* 1. *dist.* 12. *Non decet a Capite membra discedere, sed ea juxta Scripturæ testimonium Caput sequantur*. Caput autem est Episcopus, & membra sunt Canonici; *Cap. Novit* 4. *de his, quæ fiunt a Prælato*, ibi: *Novit tuæ discretionis prudentia, qualiter tu, & fratres tui unum Corpus sitis, ita quod tu Caput, & illi membra esse probentur, unde non decet te omissis membris aliorum consilio in Ecclesiæ tuæ negotiis uti*. Quare cum ob impedimentum ei illatum Episcopus nequiverit ad suam Cathedralem Ecclesiam se conferre, ibique Canonicorum consilium exquirere pro negotiis Ecclesiæ expediendis, necesse est, ut possit alio eos convocare, ut juxta citat. Canon. *Membra Caput suum sequantur*, ne cogatur Episcopus, *omissis membris, aliorum consilio uti in negotiis suæ Ecclesiæ*.

32 Capitula, seu Tractatus, & Congregationes, ac Actus Capitulares per Canonicos Cathedralium & Collegiatarum Ecclesiarum fieri non debent eo tempore, quo celebrantur Divina Officia, ut rescripsit Sacra Rituum Congreg. *Archiepiscopo Ulyssiponen.* his verbis; *Sac. Congreg. Rit. visa, & perpenso memoriali pro parte dimidiorum Canonicorum Quaternariorum Ecclesiæ Ulyssiponen. eidem Sac. Congregat. porrecto, declaravit Capitula, seu Tractatus, & Congreg. ac actus Capitulares per Canonicos Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum peractis Divinis Officiis, & præsertim Missa majori, ne Divinus Cultus propter Ministrorum subtractionem minuatur, habendos esse. Quod si dum Missa, & alia Divina Officia celebrantur, aut Horæ Canonicæ recitantur, Capitula habere voluerint, nisi forte evidens necessitas id postulaverint, ejus Horæ, in qua id commiserint, quotidianas Distributiones minime lucrari debere censuit sub die* 17. *Novembr.* 1600. Et sic etiam censuit Sac. Congreg. *in Oriolen.* 27. *Martii* 1632. in responsione *ad* 11. *ubi respondit, Capitulum non esse habendum eo tempore, quo Divina Officia celebrari debent, nisi causa aliqua urgens in aliud tempus differre non patiatur; Quod si secus fiat, Canonicos numquam lucrari Distributiones quotidianas pro illis Horis, quibus Divinis non interfuerint, & eo casu Episcopum posse sine Conjudicibus contra Canonicos procedere ad subtractionem fructuum, & ad mulctas ab eo impositas*.

Additiones ex aliena manu.

Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, definiente 33
Bohemero *in decretal. lib.* 3. *tit.* 9. §. 7. est *Collegium sub Episcopo quidem, sed separatum corpus tamen sub directione Præpositi & Decani constituens, & peculiaribus suis juribus gaudens, Episcopo in adjutorium datum, & de regimine Ecclesiastico participans, constans ex iis, qui vel ratione prabendæ suæ, vel alias de consuetudine*
votum, sessionemque in Capitulo acceperunt. Quod 34
olim Presbyterium, id capitulum sibi hodie
vindicat. De origine vero Capitulorum, adisis 35
eumdem Bohemerum *in decretal. d. l.* 3. *d. t.* 9. §. 2. *ad plur. sequent.* cum Rousseaud de la Combe *verb. Capitulum. sect.* 1. *per tot.*

Ut autem Capitulum jure suo expleat ne- 36
gotia, quatuor hæc concurrant oportet. I Ut sit legitime congregatum. II. Ut vocentur omnes, qui vocem in Capitulo habent, vel de præsenti habere possunt. III. Ut negotia capitulariter expediantur. IV. Ut major pars consensum suum interponat.

Quod attinet ad primum requisitum, Capi- 37
tulum ut legitime convocetur, haberi debet ratio *Personarum*, id est Convocantium, *mo-*
di, loci, & temporis. Convocat Capitulum 38
Episcopus, vel Decanus. Episcopus convocat

in

in negotiis, quæ peragi debent cum consensu
vel consilio Capituli, vel alias conjunctim ad
39 Episcopum & Capitulum pertinent. In cæte-
ris negotiis Decanus convocat Capitulum vel
tempore stato vel extraordinario pro re nata,
eoque deficiente senior ut plurimum, nisi ali-
ter ea in Ecclesia obtinuerit; Bohemer. *in de-
cretal. l.* 4. *tit.* 11. §. 3. ubi quod convocan-
te Decano Capitulum haud opus est licentia
Episcopi; Louvrez *dissert. Canon.* 17. *num.* 1.
& plur. sequent.
40 De modo convocandi Capitulum nihil in jure
statutum est. Quocirca retineri debet modus
ille, qui in Ecclesia, de qua agitur, invaluit.
Alibi enim fit convocatio per sonum campanæ,
alibi per litteras, alibi viva voce. Quod vero
attinet ad absentes, ii necessario convocandi
sunt per litteras, vel per Nuncium; Passerin.
de elect. Canon cap. 11. *fere per tot.*
41 Locus Capituli solet esse certus, ac determi-
natus. Episcopus tamen potest Capitulum in
aula sua convocare, nisi controversiam cum ipso
Capitulo habeat; Fermosin. *de Potest. Capitul.*
42 *Sede Vacante tract.* 3. *q.* 6. *num.* 12. Verum si
alibi, modo in loco honesto, convocatum sit
Capitulum, nequit actus hoc nomine impugna-
ri, quod Capitulum non sit convocatum in
loco consueto; Cardinal. de Luca *de Regular.
discurs.* 15. *n.* 12. Passer. *de elect. Canon. c.* 12.
n. 2. *& sequent.*
43 Demum tempore consueto convocari debet Ca-
pitulum, non eo tamen quo divina celebran-
tur, alias Capitulares impune non comparerent;
Leuren. *For. Beneficial. tom.* 1. *quæst.* 420. *n.* 5.
44 Quod concernit secundum requisitum; vocem
in Capitulo habent, adeoque sunt convocandi
qui nomine Capituli veniunt, & sic regulariter
45 soli Canonici; nam nonnisi Canonici veniunt
nomine Capituli, ipsumque constituunt: Bohe-
46 mer. *in decretal. lib.* 3. *tit.* 11. §. 6. Hinc se-
quitur, Dignitates convocari non debere, nam
eæ non dicuntur de Capitulo, nisi vel funda-
tione, vel consuetudine aliud obtineant; Car-
dinal. de Luca *de Beneficiis discurs.* 46. *n.* 1.
47 Barbosa *de Canon. c.* 36. *n.* 14. Idem dicendum
est de Mansionariis, quippe qui nec de Ca-
pitulo dicuntur; Ayrer. *in dissert. de beneficiar.
assis.* Confer etiam Rot. *cor. Crisp. decis.* 50.
n. 20. *in Gerunden. Servitutum* 23. *Febr.* 1731.
§. *Siquidem*, *cor. clar. mem. Cincio*.
48 Quinimmo nec omnes Canonici convocandi
sunt, sed tantum præbendati, intra numerum,
& in ordine saltem Diaconatus constituti; Bo-
49 hemer. *in decretal. lib.* 3. *tit.* 11. §. 7. *&* 8. Num
autem Canonici absentes vocandi sint? Negatur,
exceptis tamen negotiis majoris ponderis, ut
sunt electio Prælati, receptio Canonicorum, aut
Præbendarum collatio, & cessatio a divinis a
Capitulo indicenda; Idem Auctor *loc. cit.* §. 9.
Tertium requisitum est, ut negotia Capitula- 50
riter expediantur. Dicuntur enim negotia ex-
pediri Capitulariter, si congregatum sit Capi-
tulum, audita sint vota singulorum, & delibe-
ratio a Congregatis facta sit. Neque enim sin- 51
guli extra Congregationem Capitulum consti-
tuunt, & ita nec singulorum consensus extra
Capitulum interpositus sufficit in negotiis a
Capitulo expediendis; id quod ex natura Col-
legiorum fluit; Cardinal. de Luca *de benefic.
discurs.* 30. *n.* 3. *&* 5. optime Louvrez *d. dis-
sert. Canon* 17. *n.* 14.
Restat ut differamus de ultimo requisito, ut 52
major pars Capituli consensum suum interpo-
nat. Id quoque ex natura omnium Collegio-
rum & Universitatum fluit, quum non esset
ratio expediendorum negotiorum, nisi majora
concluderent. Major tamen pars æstimari de- 53
bet non respectu partium minorum, sed totius
Capituli, idest omnium Canonicorum inter-
venientium, & suffragium ferentium, nisi alia
sit consuetudo; Louvrez *d. dissert. Canon.* 17.
n. 9. *& seq.* Idemque obtinere debere tenet di- 54
ctus Auctor, si Capitulum consenserit, ut ma-
jor pars respectu partium minorum concludat.
Cæterum si agatur de negotio Canonicos uti 55
singulos concernente, non sufficit consensus
majoris partis, sed singulorum Canonicorum
consensus exigitur; Fagnan. *in Cap. Quum in
cunctis* fere per tot. *de his, quæ fiunt a ma-
jori parte Capit.* Fermosin. *de Potest. Capitul.
Sede Vacante*, *tract.* 3. *quæst.* 1. *num.* 5. 15. *&
sequent.*
At quando negotium dici debeat hujus ge- 56
neris, ut concernat Canonicos uti singulos,
omnium optime explicat Louvrez *sæpe dicta
dissert. Canon.* 17. *a num.* 16. *ad plur. seq.* om-
nino consulendus ubi res postulat.
Num ad convocationem Capituli extraordi- 57
narii debeant Canonici ei, qui jus habet con-
vocandi ipsum Capitulum, eique præsidendi,
negotia pandere, propter quæ convocatio illa
desideratur?
De quæstione hac magna utrinque animorum 58
contentione disputatum novissime est in Ro-
ta. At tribunal hoc definivit necesse haud ha-
bere Canonicos negotia proponenda in Capi-
tulo extraordinario nota facere habenti jus con-
vocandi Capitulum, ipsique præsidendi. Vide
Decisionem in Avenionen. Convocationis Ca-
pituli 17. *Martii* 1752. *cor. Emin. Bussio*.

Articulus II.

Quo ad ea, in quibus requiritur consilium, vel consensus Capituli.

1 CApituli consensus requiritur; Primo, in alie-
natione rerum Ecclesiasticarum, quæ ad
Cathedralem Ecclesiam pertinent; *c. Sine ex-*
ceptione 53. caus. 12. q. 2. c. Ut super §. fin.
de rebus Eccles. non alien. c. 1. De his, quæ
fiunt a Prælat. Rota *in Triventina Beneficii* 12.
2 *Nov. 1629. coram Queipo*. Secundo, requiritur
Capituli consensus in administratione bonorum,
& reddituum Ecclesiæ; Si enim hæc omnia
sunt communia inter Prælatum, & Capitulum,
ad eos simul spectare debet administratio; *c.*
Novit 4. c. Quanto 5. c. Ea noscitur 6. de his
quæ fiunt a Prælatis sine consensu Capituli; Ro-
ta *p. 1. recent. decis. 183. n. 1. & in Gerun-*
den. Administrationis 16. Febr. 1629. coram Ve-
rospio, & in eadem 11. Decemb. 1630. coram
3 *Coccino Decano*. Tertio, requiritur Capituli con-
sensus in suppressione Canonicatuum, & Be-
neficiorum, quæ non permittitur Episcopo abs-
que tali consensu, & sine legitima caussa; *c.*
Cum accessissent, de constitut. ubi Abb. *n. 4. & 9.*
4 Felin. *n. 17. dec. n. 45.* & alii passim. Quar-
to, requiritur Capituli consensus in unione unius
Ecclesiæ alteri Ecclesiæ, seu Dignitati, vel
Præbendæ per Episcopum facienda; *c. Si Epi-*
scopus 72. caus. 12. q. 2. ubi gloss. in fin. c. Tua
nuper, de his, quæ fiunt a Prælat. Clement. Si
una, de rebus Eccles. non alien. Rota *dec. 133.*
n. 2. part. 2. divers. & decis. 294. num. 17.
5 *p. 5. divers.* Quinto, requiritur Capituli con-
sensus in casu, quo diminueretur Ecclesiæ au-
ctoritas; *c. Dilecti 13. de Majorit. & Obedient.*
Piasec. *in praxi Episcop. p. 2. quæst. 2. c. 2.*
6 *n. 9. vers. Item in casu*. Sexto, requiritur Ca-
pituli consensus in omni negotio, quod con-
cernat præjudicium Ecclesiæ Cathedralis; *cap.*
Humilis doctrina 17. de Major. & Obedient.
7 Septimo, requiritur Capituli consensus, ut eri-
gatur Seminarium in ædibus Canonicalibus;
Seminarium enim ibi erigi non potest, nisi de
consensu Canonicorum, & ita separatum, ut
Presbyteri, vel Clerici nullam communicatio-
nem habeant cum Seminaristis; Sac. Congreg.
8 Conc. *in Mutinensi 3. Februar. 1604.* Octavo,
requiritur Capituli consensus in creatione Ca-
nonicorum supranumerariorum; Nec enim po-
test Episcopus auctoritate ordinaria in sua Ec-
clesia creare Canonicos supranumerarios absque
consensu Capituli, & Canonicorum; Sac. Cong.
Conc. *26. Februar. 1639. in una Fulginat.*. No- 9
no, requiritur Capituli consensus, ut vigore
Concil. *cap. 7. sess. de reformat.* Curam ani-
marum toti Capitulo Cathedralis incumben-
tem, per viam unionis perpetuæ in certam
Personam, seu Dignitatem ejusdem Ecclesiæ
adnectere possit Episcopus; Sacra Congreg.
Conc. *in Compsana 1. Jul. 1647.* Decimo, con- 10
sensus omnium Canonicorum requiritur in acti-
bus Capituli voluntariis, & ubi agitur de Ec-
clesiæ præjudicio, nec sufficit consensus majo-
ris partis; Rota *p. 6. recent. Decis. 20. n. 5.*
part. 16. decis. 244. num. 25. Secus vero in
actibus necessariis, & ubi agitur de ejusdem
Ecclesiæ utilitate; Rota *p. 6. dec. 20. n. 7.*
& sequent. part. 16. decis. 244. n. 25. part.
19. tom. 1. dec. 171. n. 7. Undecimo, con- 11
sensus majoris partis Capituli requiritur in
quolibet actu Capitulari; *l. 3. & l. 4. ff. quod*
cujusque univers. nom. l. nominationum 46. C. de
Decurion. l. 10. Rota *p. 17. dec. 79. n. 10.*
Unde advertendum est, quod consensus majo- 12
ris partis sufficit in iis, quæ sunt communia
pluribus, uti universis, non autem uti singu-
lis; *cap. 1. De iis, quæ fiunt a majori parte*
Cap. Rota *part. 17. decis. 263. n. 5.* Et pa- 13
riter advertendum est, quod ubicumque requi-
ritur consensus Capituli, debet præstari colle-
gialiter, & Capitulo ad id legitime congrega-
to: Rota *part. 2. decis. 382. num. 3.* Et circa 14
hoc est ultimo advertendum, quod in omni-
bus casibus, ubi requiritur consensus Capituli,
id quod ab Episcopo sine tali consensu Capi-
tuli factum fuerit, nullius erit roboris, & mo-
menti; Barbosa *de Canonicis c. 42. num. 15.*
& alii passim.

Capituli consilium requiritur: Primo, in in- 15
stitutionibus, & destitutionibus Beneficiorum;
cap. Novit 4. de his, quæ fiunt a Prælatis sine
consensu Capituli. Secundo, requiritur Capituli 16
consilium in Clericorum Ordinationibus; *cap.*
Episcopus sine consil. 6. dist. 24. ibi: *Episcopus*
sine consilio Clericorum suorum Clericos non ordi-
net. Tertio, requiritur Capituli consilium in 17
dispensationibus, & confirmationibus; *c. Præ-*
sentium 3. caus. 1. q. 5. & ibi Glossa *c. Quan-*
to 5. de iis, quæ fiunt a Prælatis sine consensu
Capituli. Quarto, requiritur Capituli consilium 18
in inquisitionibus & condemnationibus Cleri-
corum & Sacerdotum; *cap. Si quid vero 23.*
dist. 86. & ibi plene Glossa *in verb. Ecclesia c.*
Licet Heli 31. vers. nam juxta Canonicas san-
ctiones, de Simonia. Quinto, in Processionibus 19
edicendis, decernendis, dirigendis, atque de-
ducendis consilium Capituli est requirendum,

non autem consensus exigendus; Sac. Congr. Rit. *in Elboren.* 28. *Mart.* 1628. & *in Comen.* 7. *Februar.* 1632. ubi declaravit ad Episcopum pertinere cum Capituli tamen consilio indicere publicas processiones, & præscribere quomodo, & quo sint dirigendæ; Quod per Vicarium Generalem absente Episcopo requirendum quoque esse ab eodem Capitulo censuit ead. Sacra Con-
20 greg. *in Vigilen.* 28. *Septembris* 1630. Sexto, consilium Capituli requirere tenetur Episcopus casu, quo Canonicatus, & Portiones omnes suæ Ecclesiæ Cathedralis ex fundatione, aut antiqua consuetudine, aut statuto aliquem Ordinem Presbyteratus, vel Diaconatus annexum non habent, ut scilicet cum prædicti sui Capituli consilio destinare, & distribuere valeat, quibus quisque Ordo in posterum debeat esse annexus, itaut saltem pro dimidia parte sint Presbyteri, cæteri vero Diaconi, vel Subdiaconi; Concil. Trident. *sess.* 24. *de Reformat. cap.* 12. *vers. Episcopus autem;* ubi jussit observari consuetudinem illam, quæ habuerit, ut plures, vel omnes sint Presbyteri, circa quam Conciliarem dispositionem emanarunt exinde a Sac. Cong. Conc. tres sequentes Decisiones. Prima est: *Episcopus cum consilio Capituli designare debet, quibus Beneficiis, vel Canonicatibus quisque Ordo debeat esse annexus, non quibus Personis, vel Canonicis, quia mandavit Synodus Sacros Ordines annecti Canonicatibus ipsis, ut in posterum perpetua, & continua foret Sacrorum Ordinum assignatio, non ipsis personis possidentibus Canonicatus, ne opus foret singulis vicibus nova assignatione accedentibus novis Canonicis.* Secunda: *Episcopus auctoritate dicti Decreti non potest imponere omnibus Canonicatibus Ordinem Presbyterii, sed dumtaxat sub hoc numero dimidiæ partis comprehensis Dignitatibus: vel iis, qui Dignitatem obtinent, nam reliqua pars manere potest solis Ordinibus Diaconatus, vel Subdiaconatus obnoxia.* Tertia: *In facienda distributione, seu designatione Sacrorum Ordinum Episcopus tenetur dumtaxat adhibere consilium sui Capituli, non etiam assensum ejusdem expectare, quia potest etiam invito Capitulo efficere, id, quod judicaverit magis expedire;* Sic ex Stephan. Vueymf. Barbosa *de Canon. cap.* 42. *n.* 20.

21 Episcopus antequam indicat, & publicet Synodum Diœcesanam, requirere debet saltem consilium Capituli juxta regulam *cap. Quanto* 5. *de iis, quæ fiunt a Prælatis sine consensu Capituli;* Rota *in Barbastren. Jurisdictionis coram Pamphilio* 7. *Julii* 1585. Episcopus enim
22 prudens, antequam Decreta Synodi promulget, debet prius in privatis congressibus a Viris doctrina, prudentia, & pietate præstantibus, & deinde ex obligatione a Capitulo collegialiter coadunato consilium exquirere, licet solus potestatem legislativam statuendi habeat, & consilium sequi non teneatur; Sac. Congr. Concil. *in Hispalen. Synodi* 26. *Novemb.* 1689.
Et sic quod Episcopus in concernendo, & sta- 23
tuendo ea, quæ sibi benevisa fuerint in Synode Diœcesana, teneatur requirere consilium Capituli, non autem illud sequi in casibus in Jure expressis, decrevit eadem Sac. Cong. *in d. Hispalen.* 15. *Januar.* 1695. Requisitio tamen 24
consilii Capituli facta per edictum sufficit ad sustinendam validitatem Synodi, prout censuit Sac. Cong. Concil. *in Ostunen. Synodi* 15. *Decemb.* 1696. * Concordant omnino quæ habet Benedictus XIV. *de Synodo diœces. lib.* 8. *cap.* 1. *per totum;* ibique subdit, quod si Episco- 25
pus Constitutiones suas inconsulto capitulo promulgaverit, illæ profecto, quod ad normam juris non sint exactæ, firmitate carent. * De 26
primo ad ultimum Capituli consilium requiri debet in omnibus arduis Ecclesiæ negotiis; *cap. Novit* 4. *cap. Quanto* 5. *c. Pastoralis* 9. *de iis quæ fiunt a Prælatis sine consensu Capituli.* Ecclesia enim habet Senatum cœtum 27
Presbyterorum (idest Capitulum,) sine quorum consilio Prælato nihil agere licet, ut legitur *in cap. Ecclesia habet Senatum* 7. *caus.* 16. *quæst.* 1. & facit ad hoc Concilium Trident. *sess.* 24. *cap.* 12. *de reformat. circa finem*, ibi: *Ut merito Ecclesiæ Senatus dici possit.* Adeoque pro arduis Ecclesiæ negotiis expediendis esset semper requirendum hujus Ecclesiastici Senatus Consilium. At vero fere 28
ubique habetur in plurimis consuetudo contraria, qua legitime extante, non amplius requiritur ipsius Capituli consilium, *textu expresso in cap. Non est* 3. *de consuetudine in* 6. sicuti in aliis quoque, quæ supra diximus, contraria prævalet consuetudo; *cap. Ea noscitur* 6. *de iis, quæ fiunt a Prælatis sine consensu Capituli.*
Et de facto, quod Capitulum Cathedralis sub- 29
jiciatur Constitutionibus Synodalibus aliisque legibus, etiam per edicta panditis sine consilio Capituli, respondit novissime Sac. Congr. Concil. *in Gerunden.* 19. *Decemb.* 1739. *ad* 3.

* Idque procedit, etiamsi Capitulum Cathe- 30
dralis exemptionem obtineat; Subditur enim legibus Synodalibus in iis, quæ versantur circa morum, & disciplinæ reformationem, ita declarante S. Congregatione. *De Synodo diœc. lib.* 4. *c.* 8. §. 7.

Additiones ex aliena manu.

31 Antiquitus Presbyterium Senatus erat Ec-
clesiasticus, quo cum Episcopus peragebat
32 potiora suæ Ecclesiæ negotia. In locum Presby-
terii successit Capitulum, & Episcopo loco Se-
natus intimi per plura sæcula fuit in causis
gravioribus & statum Ecclesiæ concernentibus.
33 Sed a sæculo duodecimo, quo Episcopi tot si-
bi Officiales assumere cœperunt, decrescere cœ-
34 pit auctoritas Capitulorum. Adhuc tamen pro
varietate negotiorum debent Episcopi aliquan-
do consilium, aliquando consensum Capitulo-
35 rum exquirere. Illud sat est, quod Episcopi
36 exquirant, quum non obliget: hunc autem E-
piscopi & exquirere & sequi regulariter de-
bent; Bohemer. *in decretal. l. 3. t.* 10. §. 1.
& duob. seq.

37 Consensus vero locum sibi vindicat, si vel
in jure Canonico, vel in Capitulationibus ex-
38 presse exigatur. In aliis negotiis gravioribus
sufficit consilium, nisi consuetudo ab hac etiam
39 necessitate Episcopum absolverit, nam non
esse improbandam hanc consuetudinem dicitur
in c. 3. de Consuetud. in 6. Consule Barbosam
de Canon. cap. 42. *n.* 29. *& sequent.* Fermo-
sin *de Potest. Capit. Sede Vacante tract.* 2.
quæst. 1. *n.* 4.

40 Casus, in quibus Episcopus adhibere debet
consensum Capituli, recentes Auctor, at non
omnes extra controversiam sint; Confer Bohe-
mer. *in decretal. lib.* 3. *tit.* 10. *a* §. 4. *ad fin.*

Articulus III.

Capitulum, quo ad ea, quæ ipsum concernunt, & Sede plena, & Sede vacante.

1 Capitulum, Sede plena, seu vivente Episcopo potest etiam sine consensu Episcopi condere statuta de his, quæ recipiunt particularia ipsius Capituli negotia, aut proprios Capitulares concernunt circa rectam ordinationem Ecclesiæ, puta ut certis modis dividantur quotidianæ distributiones, vel ut certis temporibus ad Capitulum non vocati conveniant, sed ut tali ordine, aut ad pulsum hujus, vel illius Campanæ Canonici ad Chorum, vel Capitulum vocentur, vel super administratione bonorum communium Capituli, in quibus Capitulum habet administrationem seorsim ab Episcopo, vel super aliis hujusmodi. Sic Glossa receptissima *in c. Constitution. vers. Statutum 2. de verb. significat. in 6.* & Doctores communiter cum Rota *in Illerden. Statuti* 19. *Mart.* 1597. *coram Corduba, & in Paduana Sedilium* 26. *Jan.* 1618. *coram Card. Sacrato*, & desumitur *ex cap. Cum accessissent* 8. *de Constitutionibus, & c. Significatum* 12. *de Præbend.* ubi reperitur Capitulum quædam talia statuta fecisse, quæ non solum rejecta non fuerunt ex defectu potestatis ea ferendi, sed etiam fuerunt per Papam approbata; Accedit textus *in cap. Ex litteris* 11. *de Constitutionibus*, ubi istud ipsum admittitur in inferioribus Universitatibus, juncta *l.* 1. §. 2. *ff. Quod cujusque Universit. nomin. & l. ultima
Cod. de Jurisd. omn. Jud.* Immo Capitulum 2
potest adjicere pœnas hujusmodi statutis, ad
hoc ut firmius observentur; Et sufficit consensus majoris partis Capituli. Talia tamen statuta non obligant Canonicos successores, nisi ab Episcopo fuerint confirmata; Sic Sacra Congreg. Conc. 31. *Mart.* 1607. in qua proposito dubio: *Patres unanimiter censuerunt Capitulum posse pœnas adjicere quasi conventionaliter, ex his videlicet quæ pacto privatorum promitti, ac in conventionem deduci possunt, sufficereque consensum majoris partis Capituli, sed Canonicos successores non affici hujusmodi statutis, nisi ab Episcopo fuerint confirmata;* Sic refert, & tenet Fagnan. *in cap. Dum omnes 6.
de Constitut. num.* 37. *usque ad num.* 43. Ca- 3
pitulum ex caussa publicæ utilitatis potest statuta facere contra antiquam Ecclesiæ consuetudinem, etiam de ea non facta mentione; Glossa *in cap. Cum M. Ferrariensis 9. de Constitutionibus, verb. Consuetudinem;* Hostiens. *in eodem verb. num.* 2. Butr. *num.* 10. *&* 12. Imol. *num.* 8. *vers. Et nota etiam;* Fagnan. *ibid. n.* 13. *per ration. c.* 1. *de consuetud. in c.*
Etiamsi consuetudo foveat utilitatem publi- 4
cam, & statutum sit nutritivum utilitatis privatæ ipsorum statuentium, dummodo tamen hoc faciant ex rationabili caussa, secundum Abbat. *in cit. cap. M. Ferrariensis n.* 2. Are-
tin. *n.* 4. & Fagnan. *num.* 14. Et dummodo 5
principaliter, & directe concernat utilitatem Ecclesiæ, & solum secundario, & indirecte privatum commodum singulorum Canonicorum, & fiat de Episcopi consensu; Ripa *in cit. cap. Cum M. Ferrarien. n.* 22. Joan. Andreas *n.* 2. *in verb. statuerunt*, & Fagn. *ib. n.*
15. Ut autem valeant statuta a Capitulo con- 6
dita, quatuor potissimum requiruntur conditiones. Prima, ut Capitulares condant tale statutum non in quovis loco, sed in loco ad Capitula celebranda deputato Canonicis non quomodocumque, vel singulariter, sed collegiali-

gialiter, *& Capitulo ad id legitime congregato*; Rota *p.* 1 *dec.* 382. *n.* 3. Secunda, quod duæ saltem partes Capitularium adsint; *l.* 3. *&* 4. *ff. quod cujuscumque Univer. nomine*; Tertia, ut omnes fuerint vocati, alioquin unus contemptus, seu non vocatus, cum vocari debuisset, posset reclamare, actumque irritare, nisi ob bonum pacis postea consentire voluerit; *arg. cap. Bonæ memoriæ* 36. *de elect.* cum similibus, ac notat Abbas *in c.* 1. *n. ult. de his, quæ fiunt a majori part. Capitul.* Quarta, ut sanior, & major pars eorum, qui adsunt, statuto consentiat; Barbosa *de Canonicis c.* 42. *n.* 18. & alii passim.

7 Capitulum, vivente Episcopo, non potest facere statuta, quæ obligent extraneos, sive totam Diœcesim, quia non habet Jurisdictionem in Diœcesanos vivente Episcopo; *Est com-*

8 *munis*. Nec etiam concedere potest statuta circa ea, quæ tangunt communem statum Ecclesiæ, sive Episcopatus, ejusque Jura, vel alia negotia ardua sine consensu Episcopi. Idque patet *ex cap. Cum consuetudinis* 9. *de consuetud.* ubi sub nullitate actus prohibetur, ne absque consensu Episcopi Capitulum immutet Ecclesiæ suæ constitutiones, vel consuetudines approbatas, atque novas inducat, & ita tenet Glossa *in c. Constitutionem* 2. *de verb. signific. in* 6. *verb. statutum*; Barbosa *de Canonicis c.* 42. *n.* 16. Fermosinus *de potest. Capitul. tract.* 3 *q.* 4. *n.* 1. Rota *dec.* 11. apud Farinacium

9 *par.* 2. *recent.* Nec etiam potest Capitulum condere statuta Juri communi contraria, etiam interveniente consensu Episcopi. Et ratio est, quia inferior non potest tollere Legem Superioris; *cap. Inferior* 5. *Dist.* 21. *& Clement. Ne Romani* §. 1. *de elect.* Barbosa *cap.* 42. *de Canon n.* 17. Oltradus *consil.* 259. *n.* 6. Federic. de Senis *consil.* 17. Fermosin. *loc. cit. qu.* 4. *n.* 5. *&* 6. & Rota *in Hispalen. Portionis de Ossuna* 10. *Febr.* 1623. *coram Manzanedo*.

10 Nec etiam potest Capitulum cum consensu Episcopi statuere, quod descendentes ex genere infecto, puta Judæorum, Maurorum, & Hæreticorum, cæteroquin tamen digni, non admittantur ad Beneficia Ecclesiastica. Nam hujusmodi statutum est contra Jus commune; *cap. Ea te* 7. *de Rescript.* ubi Pontifex cuidam scribit his verbis: *Pro eo vero, quod Judæus extiterit, ipsum dedignari non debes recipere in Canonicum*; Barbosa *loco c. n.* 18. *& l.* 1. *Juris Ecclesiastic. c.* 32. *n.* 18. Fermosin. *loco c. q.* 4. *n.* 6. & Rota *in Cordubens. Dimidiæ portionis*

11 28. *Junii* 1628. *coram Molino*. Nec etiam potest Capitulum statuere, ut non admittantur Canonici, nisi probata nobilitate, quia est contra *cap. Venerabilis* 37. *de Præbend.* allegata illa ratione: *non generis, sed virtutum nobilitas, vitæque honestas gratum Deo faciunt, dignumque servitorem .... Nec est acceptatio personarum apud Deum; & vix ad culmina Dignitatum (ne dum Præbendas) viri eminentis scientiæ valent reperiri*; Abbas *in cit. c. Venerabilis num* 4. Barb. *ibid. num.* 5. *de Præb.* Pirhing. *de Præb. n.* 111. ubi *n.* 113. excipit illas Ecclesias, in quibus ex primæva fundatione conditio nobilitatis exigitur. Nec etiam 12
potest Capitulum statuere, ut capiens possessionem Canonicatus, aut Beneficii, teneatur aliquid solvere convertendum in commodum aliorum Canonicorum, & Beneficiatorum; Hoc enim tamquam Simoniacum reprobatur *in cap. Si quis Præb.* 15. *caus.* 1. *quæst.* 3. *& c. Jacobus* 44. *de Simonia*. Et sic teste Garcia *p.* 8. *de Benefic. cap.* 1. *num.* 82. *&* 84. habetur ex decisione Sacræ Congreg. *in Leodiensi*, juncto Concil. Trident. *sess.* 24. *c.* 14. *de reformat.*

Capitulo potest competere Jus conferendi Be- 13
neficia, etiam privative ad Episcopum, ut colligitur clare *ex c. Nulla* 2. *de concessione Præb.* alias enim non fieret devolutio de Capitulo ad Episcopum, ut disponitur *in cit. cap. Nulla verb. Quod si ad Capitulum pertinuerit*, & notat Bernard. *ibi in principio*; Abbas *num.* 5. Fagnan. *num.* 40. Ad Capitulum, Episcopo 14
existente hæretico, spectat facultas concedendi Dimissorias; Immo ipsas Dimissorias sufficit obtinere ab uno ex Canonicis, si reliqui propter Hæresim sint dispersi; Sic Sacra Congr. Concil. in qua proposito dubio, An Episcopo existente hæretico facultas concedendi Dimissorias, juxta Trident. *c.* 20. *sess.* 7. pertineat ad Capitulum Cathedralis Ecclesiæ; Anve eo casu, quo Capitulum concedere potest Dimissorias, si Canonici propter hæreses dispersi sint, & nequeant convenire, aut conveniri sine difficultate, sufficiat habere Litteras Dimissorias ab uno aliquo ex Canonicis Cathedralis Ecclesiæ, aut omnino sine Dimissoriis adire pro suscipiendis Ordinibus viciniorem Episcopum? *Die* 14. *Januarii* 1588. *Sac. Congreg. Card. Concil. Trid. Interpretum; Ad primum censuit ad Capitulum pertinere, si Episcopus sit notorie hæreticus. Ad secundum, & primam ejus partem sufficere habere Dimissorias a residentibus Capitularibus, etiamsi unus dumtaxat resideret, quia Jus Capituli etiam in uno conservatur*; Glossa *penult. in cap. Gratum*, *ubi Abbas num.* 9. *de postulat. Prælat. Ad secun-*

N 4 *dum*

dam partem, neque adeundum viciniorem Episcopum, neque Metropolitanum, sed adeundam
16 *Sedem Apostolicam*. Capitula Cathedralium, etiam vivente Episcopo, vocanda sunt, & admittenda, aut eorum Nuncii, ad Concilia Provincialia, præsertim ad ea tractanda, quæ Capitula ipsa contingere dignoscuntur; *cap. Et si membra* 10. *de his, quæ fiunt a Prælatis sine consensu Capituli*, ibi: *Visum fuit nobis, & fratribus nostris, ut Capitula ipsa ad hujusmodi Concilia debeant invitari, & eorum Nuncii ad tractatum admitti, maxime super illis, quæ ipsa Capitula contingere dignoscuntur*, & in ejus Summario expresse dicitur: *Ad Concilia Provincialia vocari debent, & admitti Cathedralium Ecclesiarum Capitula*, ubi Abbas *n.* 4. dicit procedere etiam in negotiis non tangentibus Capitula; Bottæus *in tract. de Synodo part.* 2. *num.* 42. Quarant. *in Summa Bullarii verb. Concil. Provinciale, vers. quarto quæro*,
17 Barb. *de Canon. cap.* 42. *num.* 21. Immo ad Concilia Provincialia vocanda sunt etiam Capitula Collegiatarum quasi Episcopalem Jurisdictionem habentia, ut decisum fuisse a Sacra Congr. Concil. ex Prosper. de August. refert Barb. *de Canon. cap.* 42. *num.* 22. *lib.* 1. *Juris*
18 *Ecclesiast. Univers. cap.* 31. *num.* 21. Capitulum non potest residentiam Canonicorum remittere, neque servitium condonare, non obstante statuto, sive consuetudine, quæ potius dicitur corruptela; Sac. Congr. Conc. *in Tarraconen.* 26. *Januarii* 1697. *& in Genuen. Vacationum* 16. *Januarii* 1700.

19 Capitulum, Sede vacante, succedit in Jurisdictionem Episcopi, & potest omnia facere, quæ sunt Jurisdictionis ordinariæ, nisi expresse prohibita reperiantur; *cap. His quæ* 11. *cap. cum olim* 14. *de maj. & obed. cap. unic. eod. tit. in* 6. *cap. Ad abolendam, de hæret. cap. penult. & cap. final. de supplend. negligentia Prælator. in* 6. cum Concordantiis, & Glossa *in cap. Ad abolendum, de hæretic. verb. Sede va-*
20 *cante*, & sic Doctores passim. Non succedit tamen Capitulum in Jurisdictione Episcopo delegata, etiam ex generali delegatione Sedis Apostolicæ; Innocent. *in cap. Ad abolendam, de Heret. n.* 1. *vers. Item Episcopus, & Capitulum*, Et apertius ibi Joann. Andreas *super ultim. gloss.* Federic. de Senis *cons.* 30. Card. *in Clem. quæst.* 8. *de Heret.* Abbas *in d. cap. Cum olim n.* 2. *vers.* 5. *dubitatur*; & communem esse, & tenendam *attestatur* Franc. *in cap. Episcopali Sede vacante unic. de major. & obedient. in* 6. & Fagnan. *in cap. His, quæ* 11.
21 *de major. & obedient. num.* 55. Sic etiam in Capitulum, Sede vacante, non transeunt ea, quæ ex Concilio Trident. competunt Episcopo tamquam Sedis Apostolicæ Delegato; Fagn. *loco mox cit. num.* 56. Secus autem, si com- 22
petant Episcopis utroque Jure, scilicet ordinario, & Delegato, veluti si Concilium det Episcopis facultatem procedendi etiam auctoritate Apostolica; Ideoque Sacra Congreg. censuit facultatem transferendi Beneficia simplicia ab Ecclesiis collapsis competentem Episcopo *ex cap.* 7. *sess.* 21. transire in Vicarium Capituli Sede vacante, quippe Decretum illud non dicit simpliciter auctoritate Apostolica, sed addita particula *etiam*, quæ est implicativa Jurisdictionis ordinariæ; Sic refert, & tenet Fagnan. *loc. cit. num.* 56. Capitulum, Sede va- 23
cante, non succedit in Jurisdictione competente Episcopo Jure speciali; Glossa *in cap. Scriptum, de election. in verb. temporis*, & ibi Abbas *num.* 5. *Innoc. in cap. Verum, de For. compet. & ibid.* Felin. *in princip.* Fagn. *in cap. his, quæ, de Major. & obedien.* Et ideo Capi- 24
tulum Paduanum, sicuti omne aliud Capitulum respectu consimilis privilegiati Episcopi, non succedit in potestate conferendi gradum Doctoratus, & Magisterii, qui competit Episcopo de Jure speciali; Card. *in d. cap. Verum*, Joann. de Renan. *in dict. cap. His quæ, num.* 3. Fagn. *ibid. num.* 44. Sicuti nec succedit in Jurisdictione Episcopo competente ratione Feudi, nisi Feudum esset commune Episcopo & Capitulo, quia quando ea, quæ competunt Episcopo de Jure speciali, spectant communiter tam ad Episcopum, quam ad Capitulum, tunc succedit Capitulum; Unde si Feudum non esset de mensa solius Episcopi, sed esset commune Episcopo, & Capitulo, tunc Capitulum cognosceret Sede vacante; *cap. unic. Ne Sede vacante in* 6. Joann. Andreas *in d. cap. Verum* 7. *de For. compet. n.* 6. *vers. puto tamen quod si Feudum esset commune;* Abbas *ibid. n.* 8. *& in vers. & nota ex dictis;* Fagn. *ibid. n.* 9. ubi expresse subjungit, quod caput unicum *Ne* 25
Sede vacante in 6. locum habet non solum in collatione Beneficiorum, sed etiam in aliis, quæ spectant communiter ad Episcopum, & Capitulum.

Capitulum, Sede vacante, potest quasdam 26
Constitutiones facere obligantes totam Diœcesim, etiam in tempus futuri Episcopi, donec hic, vel ejus Successor easdem revocaverit; Sic Feder. de Senis *consil.* 16. Abbas *in cap. Cum olim* 14. *de Major. & obed. n.* 2. §. 7. *dubitatur;* Felinus *in cap. Cum omnes num.* 10. *de Constitutionibus;* Fermosin. *tract.* 1 *de potest.*

Ca-

Capituli qu. 17. *n.* 5. Fagn. *in cit. cap. Cum olim num.* 57. Castrop. *par.* 1. *tract.* 3. *disp.* 1. *punct.* 23. *n.* 22. *& alii passim*. Et ratio est, quia Capitulum, Sede vacante, succedit Episcopo in his, quæ sunt jurisdictionis; *cap. Cum olim* 14. *de Major. & obed. & cap. unic. eod. in* 6. cum Concordantiis, ac tradit Glossa magna *in Clement. unic. de rerum perm.* atqui potestas faciendi Constitutiones pertinet ad potestatem Jurisdictionis, adeoque &c. Dum quia Capitulum Sede vacante succedit Episcopo in administrationem temporalium, simulque Spiritualium rerum totius Diœcesis; *cap. Si Episc.* 3. *de supplend. negligen. Prælator. num.* 6. cum similibus, ergo succedit etiam in potestate faciendi Constitutiones ad correctionem criminum, ac morum reformationem deservientes, cum hoc concernat administrationem Diœcesis
27 in Spiritualibus. Licet Capitulum, Sede vacante, non arctetur de Jure communi ad constituendum Vicarium, sed possit Jurisdictionem ad se devolutam per se ipsum exercere, ut notat Abbas *in cap. Irrefragabili num.* 2. *de Offic. Ordin.* Felin. *in cap. Cum olim n.* 9. *de Major. & obed.* & Fagn. *in cap. his, quæ eod.*
28 *tit. n.* 66. Hodie tamen tenetur Vicarium Capitularem constituere infra octo dies post mortem Episcopi, alias Vicarii deputatio devolvitur ad Metropolitanum. Sic expresse Concil. Trid. *sess.* 24. *de reform. c.* 16. ibi: *Item Officialem seu Vicarium infra octo dies post mortem Episcopi constituere, vel existentem confirmare omnino teneatur, qui saltem in Jure Canonico sit Doctor vel Licentiatus, vel alias quantum fieri poterit idoneus; si secus factum fuerit, ad Metropolitanum deputatio hujusmodi devolvatur. Et si Ecclesia ipsa Metropolitana fuerit, aut exempta, Capitulumque, ut præfertur, negligens fuerit, tunc antiquior Episcopus ex Suffraganeis in Metropolitana, & propinquior Episcopus in exempta Œconomum, & Vicarium idoneus possit consti-*
29 *tuere*. Capitulum non potest cogi ad creandum Vicarium intra pauciores dies quam octo; sed potest gaudere termino a Sacro Coucilio sibi dato; colligitur ex verbis ipsius Concilii, & tenent expresse Quaranta *in Summa Bullar. verb. Capitulum Sede Vacante* §. 12. *quæro, vers. terminum;* Barb. *de Offic. & potest. Episc. par.* 3.
30 *alleg.* 54. *num.* 163. *in fin.* & alii passim. Et infra illos dies, antequam Vicarium constituat, exercitium Jurisdictionis spectat ad totum Capitulum in solidum; non autem ad primam Dignitatem. Sic expresse decrevit Sacra Congreg. Concil. 19. *Septembr.* 1620.
31 Capitulum, nedum potest eligere, seu constituere Vicarium Capitularem post mortem Episcopi, sed etiam quando Ecclesia vacat per translationem Episcopi ad aliam Ecclesiam; Tunc enim Capitulum, tamquam Sede Vacante, habita notitia etiam ex testimonio, seu documento Secretarii Sacri Collegii, quod Episcopus a suæ Ecclesiæ vinculo absolutus fuit in Consistorio Sanctitatis suæ, etiam ante expeditionem Litterarum Apostolicarum, vel adeptam possessionem secundæ Ecclesiæ, poterit, & debet Sedem vacantem publicare, & Vicarium, juxta Conc. Trid. præscriptum eligere; Sac. Congr. Conc. 14. *Decembr.* 1624. Urban. VIII. Constit. incipiente *Nobis nuper;* Rota *par.* 1. *recent. dec.* 10. *n.* 475. *per tot.* & communiter Doctores. Sic etiam Capitulum potest 32
constituere Vicarium in casu, quo Episcopus efficiatur captivus ab hostibus Catholicæ Fidei, puta a Turcis, Saracenis, Paganis, Hæreticis, Schismaticis, & hujusmodi, quia tunc diceretur mortuus civiliter, & in hoc casu mors civilis æquiparatur morti naturali; textu expresso *in cap. Si Episcopus* 3. *de supplend. negligent. Prælator. n.* 6. ibi: *Si Episcopus a Paganis, aut Schismaticis capiatur, non Archiepiscopus, sed Capitulum, ac si Sedes per mortem vacaret, illam in spiritualibus, & temporalibus ministrare debebit, donec eum libertati restitui, vel per Sedem Apostolicam (cujus interest Ecclesiarum providere necessitatibus) super hoc per ipsum Capitulum, quam cito commode poterit consulendam, aliud contigerit ordinari;* & ibi Glossa *in verb. mortem, & verb. Sed Capitulum, & verb. Paganis, vers. nota primo*, & Rota *in Burg.* 10. *Martii* 1597. *coram Orano*. Sic pariter Sedes 33
vacat, si Episcopus ingrediatur aliquam Religionem, nam tunc post admissionem Summi Pontificis ad resignationem Ecclesiæ, Capitulum succedit in Jurisdictione Episcopali, & sic eligere potest Vicarium Capitularem, qui illam administret; nam æquiparatur mors naturalis, & ingressus Religionis: *cap. placuit* 8. *caus.* 16. *q.* 1. & ibi Glossa *verb. Mortuus, & c. Nullus* 53. *caus.* 2. *q.* 7. *l. Res uxoris, Cod. de donat. inter Vir. & Uxor.* Sic etiam vacat Se- 34
des per renunciationem, quia quantum ad hoc renunciatio Episcopatus eundem parit effectum, sicuti mors Episcopi: *c.* 1. *de renunc. in* 6. Glossa *in cap. Si enim nulla, verb. moritur, de Præbend. in* 6. *& in cap. Si Episcopus, verb. mortem, de supplend. negligent. Prælat. in* 6. *& Doctores communiter in cap.* 2. *de Præb. in* 6. Sic similiter vacat Sedes per depo- 35
sitionem, vel Relegationem, quæ sunt pariter mors civilis, & quo ad hoc æquiparantur morti

morti naturali; Glossa *in cap. Si propter tua debita verb. vacabunt, de rescriptis in 6. & in cap. Si Episcopus, verb. mortem, de supplend. neglig. Prælator. in 6.* & Canonistæ communiter *in cap. Qualiter, & quando 24. de accusa-*
36 *tionibus*. Non potest tamen Capitulum Vicarium constituere in casu, quo Episcopus sit excommunicatus, vel suspensus; Vel in casu, quo Episcopo in remotis degente, Vicarius Generalis ab ipso relictus moriatur, vel a Principe Sæculari ejiciatur a Diœcesi, quia tunc recurrendum esset ad Sedem Apostolicam pro provisione; Sic decrevisse Sac. Congregationem Episcoporum, & Regul. 11. *Januarii* 1616. *in Messana ex cap. penult.* juncta Gloss. *verb. mortem, de supplend. neglig. Prælator. in 6.* refert Nicolius *in Floscul. verb. Vicarius Capitularis num.* 57. & tenet Monacell. *tom.* 1. *tit.* 1. *Formul.* 1. *num.* 2. & solide Fagnan. *in cap. Quia diversitatem 5. de concession. Præbend. a n.* 11. *usque in finem*.

37 Capitulum non potest devenire ad electionem Vicarii Capitularis ante certam notitiam vacationis, quia tempus a Tridentino statutum incipit a die scientiæ mortis certæ, & non præsumptæ, vel a die certæ translationis, resignationis, & hujusmodi, alias electio esset nulla, licet Capitulum certum esset de imminenti morte, vel translatione Episcopi; Sacra Congregat. Episc. *in una Neritonen.* 24. *Maii* 1651. *ex cap. Bonæ memoriæ 36. de elect.*
38 Capitulum neque potest devenire ad electionem Vicarii Capitularis post habitam notitiam mortis, vel translationis Episcopi, quando Vicarius Episcopi defuncti vel translati missus fuerat a S. Sede Apostolica, vel a Sacra Congregat. Episcop. Sic declaravit eadem Sac. Cong. *in Aquilana* 4. *Aug.* 1578. quia durat etiam Sede vacante; Eadem Sacra Congr. *in una Liciensi* 17. *Novemb.* 1590. *arg. Cap. penult.* juncta Glossa *in verb. mortem, de sup-*
39 *plend. negligent. Prælat. in 6.* Electio Vicarii Capitularis debet fieri, Capitulo more solito Capitulariter congregato, & per secreta suffragia, alioquin nulla est, ut declaravit Sacra Congreg. Episcopor. *in una Siculana* 18. *Novemb.* 1625. & Sac. Congreg. Conc. *super Ca-*
40 *put 6. de reformat. sess.* 25. Capitulum non potest eligere in Vicarium Capitularem nisi unum tantum, & si eligat plures, electio devolvitur ad Metropolitanum; Sacra Congreg. Episcop. *in Cassanensi 6. Augusti* 1569. *in Bobiensi* 12. *Martii* 1607. & *in Potentina* 30. *Augusti* 1641. Si tamen plures successive eligit, primo electus debet continuare, dummodo habeat requisita; Sacra Congreg. Episcop. *in Veliternen.* 1. *Sept.* 1623. Potest tamen Capitulum 41
duos Vicarios constituere, ut alternis mensibus Vicariatus munere fungantur, si legitimam habeat consuetudinem ab immemorabili servatam sine interruptione, & electi sint præditi omnibus qualitatibus, quas Tridentinum *c.* 16. *de reformat. sess.* 24. requirit; Sic declaravit Sacra Congreg. Conc. *in Salernitana* 26. *Junii* 1589. & *in Panormitana* 31. *Maii* 1593. Fa- 42
cta semel per Capitulum electione Vicarii Capitularis, non potest illum ad libitum revocare, & novum constituere; Sacra Congr. Episcopor. *in Messana* 1. *Sept.* 1603. & 6. *Martii* 1618. Si tamen adesset justa caussa illum re- 43
vocandi, debet prius habere licentiam a Sacra Cong. Episcopor. ut declaravit ead. Sac. Congreg. Episcop. *in Montis Regalis* 17. *Junii*, *in Monopolitana* 1. *Septemb. in Tarentina* 22. *ejusdem Sept.* 1603. & *in Aretina* 26. *Octobris* 1604. Immo Barbosa *in Summa Apostolicar. decis. collectan.* 716. *n.* 17. dicit non posse per 44
Capitulum revocari Vicarium Capitularem, etiamsi sit electus cum clausula, quod possit revocari ex caussis sibi benevisis, ut declaravit Sacra Congr. Concil. *in Ecclesien.* 1. *Apr.* 1628. quæ tandem remisit ad Congregationem Episcopor. & Regul. ut cognosceret caussam, ut refert Bonfadin. *in Thesaur. Ecclesiast. dec. resol.* 51. *n.* 22. Plures autem sunt caussæ, pro- 45
pter quas solet Sacra Congregatio Episcoporum facultatem concedere removendi Vicarium Capitularem, ut indignum; Prima, si Vicarius Capitularis non resideat, *ut in Tridentina* 7. *Julii* 1622. Secunda, si patitur multas exceptiones, & propter malos mores sit exosus Clero, & Populo, *ut in Neapolitana* 26. *Januarii* 1604. Tertia, si patitur aliquid fieri contra libertatem Ecclesiasticam, *ut in Matheranen.* 17. *Julii* 1601. Quarta, si Vicarius Capitularis sit debitor Capituli, *ut in Nullius Altamutæ* 13. *Julii* 1646. Quinta, si accipit pecuniam pro Dimissoriis, quam jussus a Superioribus non restituit statim, *ut in Tranen.* 17. *Maii* 1604. Sexta, si sit Vicarius Capitularis in Metropolitana, & sine caussa inhibeat Suffraganeo, vel ejus Vicario exercitium sui Officii, *ut in Tarentina* 7. *Januarii* 1600. *in Matheranen.* 8. *Maii* 1604.

A Capitulo, pro electione Vicarii Capitularis, non debent vocari Canonici absentes, 46
nisi commode fieri possit; Nec ita absentes possunt mittere, aut constituere Procuratorem ad ferendum in electione suffragium; Glossa & Canonistæ communiter *in cap. Quia propter*

42. *de election.* Eo enim ipso quod Canonicus transit ad locum, ex quo commode vocari non possit, facit se extraneum, & perdit Jus ad eligendum; Passerin. *de election. c.* 10.
47 *num.* 37. Si tamen adest consuetudo legitime præscripta admittendi in electione Canonicos absentes per Procuratorem, talis consuetudo esset intelligenda, & restringenda ad absentes solummodo intra Provinciam, & ibidem detentos aliquo legitimo impedimento de tempore actualis electionis Vicarii, ut declaravit Sac. Congregat. Concil. *in Hydruntina*
48 11. *Apr.* 1699. Et si e contra adesset consuetudo non vocandi quoquomodo absentes a Civitate, servanda esset; Sic censuit Rota *decis.* 85. *n.* 11. *coram Celso*. Et tanta est vis consuetudinis, quod a Capitulo pro electione Vicarii, præter Canonicos, vocandi sunt etiam illi, qui de Jure non sunt de Capitulo, ut Portionarii, aliique Beneficiati Ecclesiæ, si adsit consuetudo legitime præscripta illos vocandi; sic respondit Sacra Congreg. Conc. *in Nullius Altamuræ* 9. *Decemb.* 1699., *&* 4.
49 *April.* 1693. *&* [*in Castellaneten.* 1. *Decembr.* 1696. Si autem consuetudo non sit pacifica, & legitime præscripta, sed solum pauci actus afferantur, in quibus ii, qui non sunt de corpore Capituli, fuerint admissi ad suffragium ferendum, tunc Capitulum potest illos excludere, ut de facto accidit *in Recineten. proposita in* Sacra Congreg. Concil. 4. *Junii* 1701. in qua Altaristæ Cathedralis, qui pluries in electione Vicarii Capitularis interfuerunt, & suffragium dederunt, fuerunt exclusi, ex quo consuetudo non erat pacifica neque legitime
50 præscripta. Capitulum debet pro Vicario Capitulari eligere unum, qui sit de gremio Capituli, sit adsit Idoneus.; Sac. Congreg. Episcop. *in una Tranens.* 22. *Febr.* 1597. *& in*
51 *una Nepesina* 10. *Junii* 1602. Et qui sit Doctor, alias electio est nulla, ut declaravit Sac. Congregat. Episcop. *in Tranen.* 25. *Fe-*
52 *bruarii* 1597. *& in Puteolana* 27. *Martii* 1653. Nec sufficit, quod sit Magister in Sacra Theologia, sed debet esse saltem Doctor in Jure Canonico; Concil. Trident. *cit. sess.* 24. *cap.* 16. *de reformat.* ibi: *Qui saltem in Jure Canonico sit Doctor*, & declaravit Sac. Congr. Concil. 28. *Augusti* 1621. & Sac. Congr. Episcop. *in Bononien.* 9. *Jan.* 1601., ubi jussit removeri Decanum non Doctorem, & eligi Archidiaconnm Doctorem. Nec etiam suf-
53 ficit, quod sit Doctoratus a persona privata, sed in aliqua Universitate, ut declaravit Sacra Congreg. Conc. *die* 19. *Sept.* 1620. ibi: *quod debet doctorari in aliqua Universitate, non vero a persona privata*. Habilis tamen non Doctor tolerari potest, si Doctor haberi non pos- 54
sit; Sac. Cong. Episcop. *in Puteolana* 23. *Julii* 1603. Debet autem Vicarius non Doctor 55
eligere sibi Consultorem benevisum, qui sit Doctor, & in rebus Legalibus, & arduis peritus, a quo possit dirigi, prout fit, quando Vicarius Generalis Episcopi est Theologus, & non Jurista ex Decretis Sacræ Congregationis relatis a Nicol. *in floscul. verb. Vicarius Generalis Episcopi n.* 30.

Si Capitulum eligat aliquem in Vicatium 56
Capitularem non Doctorem, quando adest Doctor; ex quo talis electio sit nulla ex *d. Tranens.* 25. *Februarii* 1597. & *Puteolana* 27. *Martii* 1653., tunc electio devolvitur ad Metropolitanum ex Conc. Trid. *sess.* 24. *cap.* 16. *de reformat.* & pluries declaravit Sacra Congreg. Conc. ut refert Nicol. *in floscul. verb. Vicarius Capitularis n.* 61. & Sacra Congr. Episcopor. *in Mazarien.* 25. *Dec.* 1603., *& in Ostunen.* 10. *Novembr.* 1639. In casu tamen, quo Vica- 57
rius deputatus per Metropolitanum ob malam electionem Capituli, vel ob ejus negligentiam, decederet, tunc posset Capitulum novum eligere Vicarium infra octo dies, ut prius, quia pro prima vice tantum Jus amittit; Barbosa *lib.* 1. *Juris Ecclesiast. univers. cap.* 7. *num.* 102. Quarant. *verb. Capitulum, Sede Vacante n.* 4. Gemin. *in cap. fin. n.* 8. *de supplend. negligent. Prælator.* Monacell. *tom.* 1. *tit.* 4. *formul.* 2. *n.* 6. & alii. Capitulum non potest in electione, 58
seu deputatione Vicarii, apponere restrictivam, ut Vicarius Capitularis uon possit procedere contra aliquem Capitularem, absque consensu Capituli; Sacra Congreg. Episcop. *in Regien.* 26. *Julii* 1593. Vel sine adjunctis; Ead. Sac. 59
Congr. *in Salernitana* 16. *Julii* 1628. Nec po- 60
test apponere in electione conditionem, ut participet Capitulum de emolumentis ex Officio Vicariatus provenientibus; Sac. Congreg. Episcop. *in Brundusina* 8. *Maii* 1606. Nec potest 61
Capitulum reservare sibi facultatem signandi supplicationes, distribuendi Conciones, vel habendi superintendentiam Seminarii; Sac. Congreg. *in Tudertina* 11. *Decemb.* 1654. Vel fa- 62
ciendi gratiam condemnatis ab ipso Vicario, vel cognoscendi de caussis suspicionis ipsius Vicarii, ac Judicem non suspectum partibus deputandi, vel cum alia quacumque restrictiva insolita. Quod si Vicarius Capitularis electus fuerit cum hujusmodi restrictionibus, poterit nihilominus libere uti sua Jurisdictione absque ullo respectu supradictarum conditionum, ut de-

declaravit Sac. Congreg. Episc. *in Salernitana* 16. *Julii* 1628. *&* *in Venusina* 14. *Nov.* 1698.

63 Capitulum enim post electionem Vicarii nullam exercere potest Jurisdictionem, quia post electionem tota Jurisdictio Episcopalis transit in Vicarium Capitularem privative, quo ad Capitulum, non cumulative; Sac. Congr. Episcop. *in Hydruntina* 1. *Octobr.* 1655. *&* *in alia*
64 *Neriton.* 17. *Septemb. ejusdem anni*. Unde substitutio facienda propter absentiam Vicarii spectat ad ipsum Vicarium, & non ad Capitulum. Sic decisum fuisse a Sacra Congr. Conc. refert Garcias de Benefic. *par.* 5. *c.* 7. *n.* 23. *decl.* 6. Fagnan. *in cap. His quæ* 11. *de Majo-*
65 *rit. & obedient. n.* 74. Statuta, quæ excludunt plures Fratres utrinque aut ex uno tantum latere conjunctos a voce activa in Capitulo, vel Concilio, laudabilia sunt & approbanda. Sic expresse Sac. Congr. Conc. *in Paderbonen.* 9. *Augusti* 1704. Item statutum a Capitulo conditum, juxta quod non plures quam duo Consanguinei primi, & secundi gradus in Capitulo esse possint, ita ut tertius additus maneat exclusus a voce activa & passiva, fuit approbatum quoad vocem activam tantum; Sacra Congr. Conc. *in Constantien. Statuti* 21. *Maii* 1707. licet aliqui Canonici dissentirent, Episcopo tamen consentiente. Cætera alia vide verb. *Vicarius Capitularis*.

66 Capitulum Cathedralis non est salutandum a Concionatore cum titulo Reverendissimi, neque in absentia Episcopi; Sacra Rit. Congr. *in Capuana* 23. *Januar.* 1700. apud Monac. *tom.* 4. *supplement. ad* 1. *tom. n.* 20.

67 * Capitulum Cathedralis Ecclesiæ præcedere debet Capitulo Collegiatæ, adeo ut nec sustineantur constitutiones privatarum Ecclesiarum aliter decernentes, ut definivit Rota dec. IX. post Murgam ad Constit. Apostol. *De Synodo diœces. lib.* 7. *cap.* 65. §. 2.

68 Exemptio Capituli Cathedralis in eo præcipue sita est, ut Episcopus extra visitationem procedere nequeat contra aliquem Canonicum, sine duobus de Capitulo, adjunctis, ad normam Trident. *Sess.* 25. *c.* 6. *de Reform.* Quamvis Episcopus sine adjunctis potest illud visitare, ex Trident. *sess.* 6. *cap.* 4. *de Reform. De Synodo diœces. lib.* 8. *cap.* 4. §. 8. *&* *lib.* 13. *cap.* 9. *nov. edit.*

69 Capitulum sede vacante non potest in usus proprios convertere mulctas pecuniarias, & compositiones delinquentium ut sæpius a Sac. Congregatione decisum est; *ibid. lib.* 10. §. 4. *nov. edit.* *

70 Capituli extinctio non inducit suppressionem Cathedræ Episcopalis; Benedict. XIV. tom. 2. Constitut. 35. incip. *Notum tibi*.

Additiones ex aliena manu.

Ad potestatem Capituli *Sede plena* refertur 71
jus condendi statuta. At hæc quoad statuta a Capitulo condita recepta est distinctio. Aut 72
agitur de statutis, quibus quid cautum est in correctionem juris communis, & ad eorum validitatem opus est auctoritate Summi Pontificis, quippe qui derogare unice potest juri communi; Rota *in Bisaccien. Admissionis ad participationem super manutentione* 30. *Aprilis* 1745. §. 9. *cor. Illustriss. Caprara & in Hildesimen. Manutentionis* 17. *Martii* 1749. §. 18. *&* 4. *Julii ejusdem anni* 1749. §. 12. *cor. R. P. D. Elephantut.*

Aut disseritur de statutis, quibus licet nihil 73
dispositum sit contra jus commune, tamen vel aliquid jussum est, quod tendat in detrimentum Episcopi, vel immutatus est status universalis Ecclesiæ, & vim ea habere nequeunt, nisi munita sint auctoritate saltem Episcopi; Rota *in Onasburgen. Optionis* 13. *Januarii* 1730. §. *Nullam, cor. clar. mem. Millino*.

Aut demum disputatur de statutis, quibus 74
nec jus commune correctum est, nec Episcopi jura sunt læsa, nec status universalis Ecclesiæ immutatus est, sed aliquid tantummodo præscriptum, quod Ecclesiæ servitium concernat, & citra auctoritatem alicujus Ecclesiastici Superioris obligant talia statuta; Rota *in Majoricen. Juris amovendi Musicos* 4. *Februarii* 1729. §. *Pro eo, & in d. Onasburgen. Optionis* 13. *Januarii* 1730. *d.* §. *Nullam, utraque cor. clar. mem. Millin.*

De potestate Capituli *Sede vacante* mire in- 75
ter se variant Doctores. Sunt qui tenent, Capitulum Sede vacante omnia facere posse, quæ sunt ordinariæ jurisdictionis, nisi expresse prohibita reperiantur; Auctor *hic n.* 19. Zaloszowshi *de Potest. Capit. Sede Episc. vacante p.* 1. Corvin. *de Person. & Benefic. Eccles. p.* 1. *lib.* 1. *cap.* 26. *num.* 14.

Alii potestatem Capituli Sede vacante ad ea 76
tantum restringunt, quæ sunt jurisdictionis contentiosæ & necessitatis; Fermosin. *de Potestate Capit. Sede vacante tract.* 1. *cap. fere per tot.*

Nec desunt qui velint, Capitulum in ea tan- 77
tum succedere, quæ in jure reperiuntur expressa; vide hos apud Fermosin. *d. tract. c.* 1. *n.* 9.

Varietas hæc inde nata est, quod in jure 78
Canonico non satis determinatum sit, quo jure gaudeat Capitulum Sede vacante. Ita vero 79
de

de potestate Capituli Sede vacante ego cum Bohemero *in decret. lib. 3. tit. 9. §. 29.* sentiendum censeo; *Sede vacante in Capitulum exercitium jurisdictionis Episcopalis cum omnibus speciebus & accessoriis transit, quatenus hæc in Capitulum transire possunt, nec jurium Episcopalium diminutionem, & innovationem contineant.*

80 Prior limitatio, ut probe monet Bohemerus loco mox citato, excludit jura Ordinis, quæ ex consecratione fluunt, & functiones, quæ cohærent Archiepiscopali dignitati, immo & illa, quæ ex delegatione Summi Pontificis sunt

81 ad ipsius personam restricta. Illustrat posteriorum limitationem idem Auctor ibidem pluri-

82 bus allatis exemplis. Ipsi vero minime assentiri possum, dum §. 26. *Sede ad plures annos impedita*, ait, *ratio juris postulat, ut Capitulo jus conferendi Beneficia vacantia & ad jus Episcopi pertinentia integrum esse debeat. Neque enim Pontificem ad hunc casum irregularem respexisse probabile est, quin potius ratio rei Ecclesiasticæ postulat, ut potius officium Ecclesiasticum interim conferatur Habili, quam fiduciario ad tam longum tempus commendetur. Multoque magis hoc dicendum sit, si per culpam ipsius Episcopi Vacantia nata est, forsan quod suspensus sit, & ipse moram in petenda relaxatione suspensionis committat.* Quomodo enim Capitulo jus esse poterit conferendi Beneficia sede ad plures annos impedita, si *nunquam* (inquit Pontifex in cap. 2. *Ne Sede vacante innovetur*) *in jure cautum, quod Capitulum vacante Sede fungatur vice Episcopi in collationibus.*

83 Dantur Capitula, in quibus deest Cathedra Episcopalis, & ita Sedes vacans concipi nequit. Hujus generis sunt Capitula Collegiata-

84 rum Ecclesiarum. Quoniam vero regi non raro solent hæc Capitula per Decanum, vel Præpositum, cui jurisdictio quædam inferior competit, cum pluribus aliis juribus eminentibus, hinc quæritur, utrum mortuo tali Prælato exercitium jurisdictionis, aliorumque jurium Prælaturæ hujc cohærentium, spectet ad ipsa

85 Capitula, an ad Episcopos? Consule Bohemer. *loco cit.* §. 39. & *seq.*

Additiones Novissimæ.

86 Primis nascentis Ecclesiæ seculis Presbyteri & Diaconi in civitate Episcopali curam animarum gerentes, unum cum Episcopo corpus quasi constituebant.

87 Subsequentibus seculis paulatim Presbyterorum, Clericorumque numero crescente, cœperunt Episcopi e Clero quosdam eligere, sibique propius assignare, quorum consilio & opera Diœcesim suam regerent; quos posterior ætas *Canonicos* Cathedrales tanquam Cathedræ Episcopali propius adhærentes, & eorum Cœtum *Capitulum* Cathedrale vocavit.

Quæ enim primitus per Episcopum cum consilio & consensu Cleri erant secundum Canones tractanda & resolvenda, tandem tractari & absolvi cum consilio vel consensu Capituli, neglecto reliquo Clero, cœperunt. 88

Verosimile est hoc Jus ad Capitula Cathedralia devolvi cœpisse, quando & Beneficiorum & Dignitatum tituli erecti & separatim ab ordine collati leguntur. 89

Quia Capitulum Cathedrale ipsum quodammodo totius Diœcesis Clerum repræsentant, etiam prærogativa præcipua gaudet, cæteraque omnia Corpora Ecclesiastica præcedit. 90

Capitulum Cathedrale tanquam Senatus Ecclesiæ præcedit quoque Magistratum Civilem. 91

A Patrum descendit traditione, quod in Capitulum Cathedrale, Clerum Ecclesiæ repræsentans, Diœceseos regimen, ipsaque Episcopalis auctoritas, Sede Vacante, devolvatur. *Cap. 11. & 14. tit. de Majorit. & obedient. Cap. unic. Ne Sede vacante in VI. Cap. penult. De supplenda negligentia Prælatorum in VI.* 92

Hinc Canonistæ formant hanc Regulam: Capitulum, Sede vacante, fungitur vice Episcopi, & succedit in omnibus quæ sunt jurisdictionis ordinariæ, exceptis casibus in Jure expressis; licet etiam non competerent Episcopo Jure communi, sed solum ex consuetudine vel statuto sive indulto speciali; modo tamen competant tamquam Episcopo & Ordinario. 93

Notat Cardinalis de Luca *Disc. 31. in Conc. Trident.* quod, quia Ecclesia Cathedralis efformatur conjunctim ab Episcopo & Capitulo, ab illo scilicet tamquam Capite, ab isto tamquam reliquo Corpore, Ecclesiastica jurisdictione penes totum corpus habitualiter residente, exercitio autem in plerisque competente Capiti; consequenter, defecto Capite, jure consolidationis, vel ex jure non *decrescendi*, universa jurisdictio, seu jus Cathedraticum, tam in habitu quam in exercitio, maneat penes Capitulum, tanquam reliquum Corpus politicum, seu intellectuale. 94

Quapropter ea quæ competunt Episcopis vi suæ jurisdictionis Episcopalis; Sede Vacante, competunt Capitulo. 95

Illud

96 Illud procedit tam in jurisdictione contentiosa & necessaria, quam voluntaria & gratiosa. Vide Glossam Pragmat. *Tit. De Concubinariis*, verbo *superiores*.

97 Quin licet *Cap.* 20. *sess.* 24. *de Reformat.* Causæ matrimoniales, & criminales solius Episcopi cognitioni reserventur, exclusis omnibus inferioribus Judicibus; tamen non intelligi exclusum Capitulum, Sede Vacante, ex Quaranta monet Zypæus, quia *non est* inferior *Prælatus*, *sed fungitur ipsa jurisdictione Episcopi*.

98 Quæ vero Episcopo, non ut Episcopo, seu Ordinario suæ Diæceseos, sed in alia qualitate speciali, & quasi extranea attribuunrur, in his Capitulun Episcopum non repræsentat, nec ejus vices supplet.

99 Unde infertur, quod potestas attributa a Concilio Tridentino Episcopo *tamquam Sedis Apostolicæ Delegato*, defuncto Episcopo in Capitulum non transeat, uti in terminis post alios tradit Fagnanus *Ad Cap. His quæ*, *tit. de Majorit. & obedient. num.* 55. una monens hoc non procedere, si facultas illis Episcopis competat utroque jure, scilicet *Ordinario* & *Delegato*; veluti si Concilium det illis facultatem procedendi etiam auctoritate Apostolica.

100 Cauitulum Cathedrale ad exemplum pristini Presbyterii sive Cleri Sede Vacante, fungitur vice *Pastoris*, eique incumbit, curam Diœcesis gerendo, ea omnia facere, quæ Episcopus vi sui officii Episcopalis agere deberet, nisi quædam speciali jure futuro Episcopo sint reservata.

101 Hinc inter casus specialiter exceptos, in quibus Capitulum, Sede vacante, non succedit, præcipuum esse tradunt Canonistæ collationem Beneficiorum; idque sive competat jure collationis stricte dictæ, sive jure præsentationis; sive jure proprio, sive jure devoluto; modo tamen collatio sive præsentatio sit libera, neque conjunctim cum Capitulo, sed soli Episcopo competat.

102 Si vero collatio vel confirmatio aut institutio tantum competat Episcopo ad præsentationem Patroni Laici vel Ecclesiastici, vel collatio sit quidem libera, sed spectet conjunctim ad Episcopum & Capitulum, his casibus Capitulum, Sede vacante, Episcopo succedit; & collationem, confirmationem, vel institutionem dare potest; uti communiter docent Interpretes & communis praxis probat.

103 Immo si ex aliquo privilegio aut gratia, Beneficium spectans ad solius Episcopi collationem, debeatur certæ personæ verb. gr. Nominato Academico, eo casu posse Capitulum aut Vicarium, Sede vacante, conferre tradit Garzias *De Benef. part.* 5. *cap.* 7. *n.* 73.

Observant communiter Canonistæ, quod si Episcopus in collatione Beneficii duntaxat consilium Capituli petere debeat, eo casu non censeatur provisio *simultanea* penes Capitulum & Episcopum; sed ad solum Episcopum spectare, ut proinde Capitulum, Sede vacante, de illo Beneficio disponere nequeat, uti notat Cabassutius in sua Juris Canonici theoria & praxi, *lib.* 2. *cap.* 24. *n.* 17. 104

Cum Ecclesia suo destituta Pastore viduæ ac pupillo comparetur; ideo sicuti alienatio bonorum pupilli interdicta est Tutoribus & Curatoribus, pariformiter alienatio bonorum Ecclesiæ seu Episcopatus, sive ad mensam Episcopalem spectantium, Capitulo, Sede vacante, interdicta est; Fagnanus, *ad cap. His quæ*, *tit. de Majorit. & obedient. num.* 58. & alii ibidem citati. 105

Ulterius, quia ea quæ Ordinis sunt Episcopalis dependent a charactere Episcopali, qui nec Capitulo, nec singulis de Capitulo communicatur, etiam in Capitulum non transeunt quæ ab Ordine Episcopali dependent. 106

Verum, quia non tam Ordinis, quam Jurisdictionis est, licentiam impertiri subditis, ut ab alio quam Diœcesano Ordines suscipiant; aut ut Episcopus in aliena Diœcesi quæ Ordinis sunt, exerceat, hinc est, quod Capitulum, Sede vacante, neque quidem ea quæ Ordinis sunt, per se sive Vicarium suum exercere possit, possit tamen vi jurisdictionis ordinariæ per vacationem Sedis ad se devolutæ concedere, ut subditi sui ab alio Ordines suscipiant. *Cap.* 3. *de tempor. Ordin. in VI.* vel alteri Episcopo licentiam impertiri, etiam in Diœcesi viduata quæ Ordinis sunt, exercendi. 107

Hanc tamen Capituli potestatem limitavit Synodus Tridentina *sess.* 7. *cap.* 10. *de Reformatione*, *ut non liceat Capitulis Ecclesiarum*, *Sede vacante*, *infra annum a die vacationis*, *ordinandi licentiam*, *aut Litteras Dimissorias*, *seu reverendas*, *ut aliqui vocant*, *tam ex Juris Communis dispositione*, *quam etiam cujusvis privilegii*, *aut consuetudinis vigore*, *alicui*, *qui Beneficii Ecclesiastici recepti*, *sive recipiendi occasione arctatus non fuerit*, *concedere*. 108

Hoc Decreto etiam comprehendi Dimissorias pro prima Tonsura notat Garzias *De Beneficiis part.* 5. *cap.* 7. *num.* 93. non obstante declaratione S. Congregationis Cardinalium 109

ad

ad calcem hujus Decreti relata his verbis: *Congregatio censuit, textum hunc non comprehendere primam Tonsuram.*

110 Post annum vero libera est potestas Capitulo, tanquam vices Ordinarii supplenti, dare Dimissorias, etiam titulo patrimonii vel pensionis, si id Ecclesiæ necessitas aut utilitas requirat; conformiter *ad Cap. 2. sess. 21. de Reform.*

111 Sedes vacare censetur, donec Litteras confirmationis a Pontifice obtentas Principi, sive ejusdem Consilio Episcopus confirmatus ostenderit, illæque placetatæ Capitulo exhibitæ sunt; atque in vim illarum per se vel per alium possessionem acceperit.

112 De jure Communi jurisdictione Episcopi ad Capitulum, Sede vacante, devoluta, eam per se in communi olim exercere poterat.

113 At cum compertum esset, etiam hic non raro locum habere illud tritum: *Segnius expediunt commissa negotia plures*, declaravit Synodus Tridentina, *sess. 24. cap. 16. de Reformat.* quod, *Capitulum, Sede vacante, Officialem seu Vicarium infra octo dies post mortem Episcopi constituere, vel existentem confirmare omnino teneatur, qui saltem in Jure Canonico sit Doctor, vel Licentiatus, vel alias quantum fieri poterit, idoneus. Si secus factum fuerit, ad Metropolitanum deputatio hujusmodi devolvatur.*

114 Circa quod notandum est, Concilium pro uno eodemque accipere Officium & Vicarium, juxta scilicet usum plurium Ecclesiarum, & quidem totius Italiæ; ubi referente Thomassino *De Discipl. Eccles. part. 4. lib. 1. cap. 27. §. 5.* etiamnum hodie Officialis & Vicarius Episcopi solet esse eadem persona; quod tamen non obtinet in aliis Regnis & Provinciis, ubi plerumque solent Episcopi habere Officialem; qui contentiosam jurisdictionem, & Vicarium qui voluntariam exerceat, qui quidem *Vicarius Generalis* dici consuevit. Quam ob caussam observavit Cardinalis de Luca *Disc. 31. in Concil. Trident.* Quod in Hispania potissimum constans sit Ecclesiarum consuetudo eligendi in Vicarium, Sede Vacante, etiam non Doctorem, indubie quia ibi Vicarius Generalis distinguitur ab Officiali.

115 Sicuti Vicarius Episcopi omnem suam auctoritatem & Jurisdictionem ab Episcopo recipit; eamque juxta limites & formas sibi ab Episcopo præscriptas exercere debet; ita quoque Vicarius a Capitulo, Sede vacante nominatus, omnem suam Jurisdictionem & auctoritatem a Capitulo mutuat.

Licet enim Synodus Tridentina voluerit a Capitulo constitui Vicarium, nihil tamen circa jurisdictionis immediatam devolutionem mutavit, sed eam in terminis Juris communis reliquit, ut quemadmodum de Jure communi tota ad Capitulum devolvebatur, ita & nunc devolvatur, maneatque ipsa jurisdictio radicaliter, etiam constituto Vicario, apud ipsum Capitulum; exercitium vero apud Vicarium. 116

Hinc consequens est, Capitulo post nominationem Vicarii adhuc incumbere sollicitudinem Episcopalem in quam successit, neque ab ea constituto Vicario plene exonerari; uti notat Zypæus *Resp. 1. De Sede Vacante.* 117

Proinde tradit Fagnanus ad *cit. Cap. His quæ, tit. de Majorit. & obedient. numer. 75.* quod si Vicarius sit in aliqua causa suspectus, providet Capitulum, atque vi jurisdictionis ad ipsum remanentis de causis suspectationis cognoscit. 118

Quin, si Capitulum det Vicario limitatam jurisdictionem & auctoritatem reservando sibi aliqua, ea Vicarius exercere non potest. Garzias *De Benef. part. 5. cap. 7. numer. 30.* cui & Ecclesiarum multarum praxis consentit. 119

Quandoquidem de ratione Vicarii esse videatur dependere a voluntate & arbitrio Constituentis, sive illius, cujus vices sustinet, consequens apparet, Vicarium Capituli, non secus ac Vicarium Episcopi pro libitu & arbitrio Capituli revocari posse; & ita ante Concilium Tridentinum unanimi consensu sentiebant Canonistæ. 120

At cum hodie ex præscripto Tridentini Concilii Capitulum Vicarium nominare jubeatur, adeoque nominatio Vicarii, vel non designatio non ita sit in arbitrio Capituli, quemadmodum est in arbitrio ipsius Episcopi, hinc etiam penes Episcopum hodie videtur esse liberior revocatio ipsius Vicarii quam penes Capitulum. 121

Et quidem Synodus Mechliniensis decernit: *Vicarium semel a Capitulo electum vel confirmatum, postea* sine justa & rationabili causa *removeri non posse.* 122

Quin & refertur declarasse Sacram Congregationem, Vicarium a Capitulo nominatum removeri non posse, nisi ex causa a Sacra Congregatione Episcoporum probanda. 123

Ultra Vicarium, cui regimen Ecclesiæ committitur, vult Synodus Tridentina, ut Capitulum, Sede vacante, Œconomum unum 124

num

num vel plures fideles ac diligentes decernat, qui rerum Ecclesiasticarum & proventuum curam gerat.

125 Hanc tamen dispositionem Concilium limitat ad casum, ubi fructuum percipiendorum cura Capitulo, Sede vacante, incumbit.

126 Unde si Episcopatus Juri Regaliæ sint subjecti, Sede vacante, rerum temporalium administratio, non ad Œconomos a Capitulo deputandos, sed ad Officiarios Regios spectare consuevit.

127 Quod dicitur de Episcopatibus subjectis Regaliæ juxta mores Galliæ, simile obtinet in plerisque Episcopatibus Italiæ.

128 Quemadmodum enim in Gallia proventus Episcopatuum huic juri subjectorum cedunt, Sede vacante, Ærario Regis, ita in Italia, Sede vacante, sunt reservati Cameræ Apostolicæ, iisque colligendis deputantur collectores, qui Œconomos nominare consueverunt, uti notat de Luca *Discursu* 31. *in Conc. Trid. num.* 6. quæ reservatio verosimiliter profluxit ex quadam specie Regaliæ, quam posteriores Pontifices exercuerunt in Episcopatus Italiæ, præsertim in temporalibus sibi subjectos; cum nulla similis reservatio in commodum Cameræ Apostolicæ pristinis sæculis nota fuerit.

129 Œconomi a Capitulo deputati solam custodiam & curam rerum ad Episcopatum spectantium habent; unde instar Curatorum nihil de fundis aut rebus Episcopatus alienare possunt: tenenturque hi Œconomi Episcopo ad vacantem Ecclesiam promoto rationem suæ administrationis, si exigat, reddere; tametsi ex ipso Capitulo fuerint assumpti; potestque eos Episcopus punire, si in officio administrationis deliquerint, etiamsi prædicti Officiales, redditis rationibus, a Capitulo, vel Deputatis ab eodem, absolutionem aut liberationem obtinuerint; uti præcitatum Tridentinum Concilium declarasse videtur.

130 Vicario Capituli, Sede vacante, attento stylo Curiæ & Cancellariæ, non diriguntur dispensationes Matrimoniales, quia de illo Papa non confidit; sed Episcopo viciniori, sive ejus Vicario in spiritualibus generali.

131 Et si Litteræ dispensationis directæ Vicario seu Officiali Episcopi, exequerentur per Vicarium Capitularem, Sede Episcopali vacante, deputatum, executio esset nulla, nullumque Matrimonium vigore talis dispensationis contractum, Ita Corradus *in Praxi Dispens. lib.* 7. *cap.* 4. *num.* 15.

CAPUCCINI.

Declaratur, quod Ministro Generali Ordinis S. P. Francisci Capuccinorum; & secundariis superioribus ab eo dependentibus tanquam veris & legitimis filiis ejusdem S. P. Francisci conveniat, & competat in quocumque loco, Civitate, Provincia, & Regno, etiam ubi alii Tertiarii ejusdem Ordinis jam reperiuntur, erigere, instituere, ac fundare Confraternitates. Sic expresse Clemens XII. Constitut. incip. *Apostolicæ servitutis Officium*, quæ reperitur tum in communi Bullario Romano, edito a Hieronymo Mainardo, tum in speciali Bullario ejusdem Ordinis Capuccinorum. Quæ Constitutio si ad manus mihi obvenisset ante editionem Bibliothecæ hujus, certe pro consueta mea ingenuitate fuisset adducta, & uti nunc, aliter etiam tunc, juxta ipsam fuisset conclusum. 1

Hinc Tertiarii a Patribus Capuccinis recepti, gaudent omnibus gratiis, privilegiis, indulgentiis, indultis &c. quæ unquam per Apostolicam Sedem Tertio Ordini fuerunt concessa, & erunt deinde concedenda. Unde non amplius subsistunt tradita quo ad hoc in verb. *Tertiarii*, *Tertiariæ n.* 30. per satis de se claram Constitutionem Benedicti XIII. incip. *Dilecti Filii*, uti reperitur tum in indice, tum in corpore Bullarii Romæ editi typis Mainardi, Posteriora enim derogant prioribus; *L. non est novum* 26. *& L. Sed & posteriores* 26. *ff. de legib. Cap. Licet* 1. *de Constitut. in* 6. 2

Idem Pontifex Clemens XII. omnibus & singulis personis Tertii Ordinis S. Francisci, tam intra, quam extra claustra, sub jurisdictione Ministri Generalis Capuccinorum degentibus concessit per viam communicationis omnes Indulgentias, quibus fruuntur & gaudent confratres & consorores Confraternitatis B. M. V. de Monte Carmelo. Sic in ejus Constit. incip. *Sollicitudo Pastoralis Officii*. 3

Ast dictas Indulgentias Ordinis B. M. V. de Monte Carmelo Tertiariis sæcularibus Capuccinis a Clemente XII. per viam communicationis concessas, revocavit Benedictus XIV. Constit. incip. *Romanus Pontifex*, quæ extat tum in Bullario ejusdem Pontificis *tom.* 1. tum in Bullario eorumdem Capuccinorum *tom.* 7. *pag.* 356. 4

Capuccinis vetitum erat ex Constitutione quadam sui Capituli Generalis, ne peccata sua exponerent alteri, quam sui Ordinis Confessario, etiamsi longe abessent a Monasteriis sui Ordi- 5

Ordinis; verum Benedictus XIV. *die 30. Martii 1742.* facultatem fecit singulis eorum Sacerdotibus, & Laicis longe a suis Monasteriis versantibus, ut possent cuicumque Sacerdoti sæculari a suo ordinario approbato, vel Regulari a suo pariter Superiore approbato peccata sua in confessione aperire, & ab eo absolutionem obtinere, etiam a casibus & censuris in suo Ordine reservatis, addita tamen obligatione, ut ubi primum potuerint, coram Superiore se sistant, & novam ab illis casibus & censuris absolutionem obtineant. De hac re vide quæ fusius adducuntur in *Supplementis novissimis* ad verb. *Approbatio art. 2. n. 24.*

6 A Capucccino ad Religionem Hierosolymitanam auctoritate Apostolica translato legatum annuum vi Professionis Capuccinæ mortuum, recuperari sancivit Sacra Rota in Januen. *Legati 22. Junii 1622. Ex Bullar. Capuccinorum tom. 2. p. 381.*

7 Advertendum, quod Testatorum voluntates Fratres Capuccini, sicuti & alii Minoritæ, exequi possunt, nominando, vel eligendo ad subsidia dotalia, & ad Beneficia, ac juvenes ad seminaria. Sic Sac. Cong. Concilii in Papien. *subsidii dotalis* 1731. ex Bullario Capuccinorum *tom.* 1. *pag.* 187. ubi refertur integra hæc causa cum sua Resolutione, & egregiis notis. Vide etiam in nostro Tomo 10. Appendic. Resolutionum S. C. C. sub *num.* 143. Hinc cum his concilianda sunt quæ adducuntur verb. *Testamentum art.* 3. sub *n.* 53. 57. 58. *&* 59.

8 Capuccini, sicut & alii Minoritæ de Observantia, & Reformati, declarantur exempti a solutione alimentorum pro iis, qui carceribus S. Inquisitionis sunt mancipati; ex Decreto Supremæ & Universalis Inquisitionis Romanæ 15. *Julii* 1732. vide verb. *Alimenta num.* 118.

CARDINALES.

ARTICULUS I.

Quo ad eorum originem, Creationem, & Numerum.

1 CArdinales originem videntur habere figuraliter a Sacerdotibus Levitici generis, ut tradit Eugenius IV. in Constit. incip. *Non mediocri*, ex verbis *Deuteronomii 17. Si difficile, & ambiguum apud te judicium esse perspexeris, venies ad Sacerdotes Levitici generis, & facies quodcumque dixerint, qui præsunt loco, quem elegerit Dominus*, verba hujusmodi referendo ad Summum Pontificem, & S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales, Principales in Ecclesiæ regimine, ejusdem Cooperatores, Assessores, & Consiliarios, juxta expressam auctoritatem Innocentii III. *in cap. Per venerabilem*, *Qui filii sint legitimi*, *cujus verba de Cardinalibus* disserendo sunt ista: *Sunt autem Sacerdotes Levitici generis, Fratres nostri, qui nobis Jure Levitico in executione Sacerdotalis Officii Coadjutores existuunt*. Unde tali textu animati quam plures gravissimi Doctores non dubitarunt asserere Cardinalium officium, quo ad suam primordialem originem, & adumbrationem, Juris esse Divini, vel quidem Sacerdotum Levitici generis typum, & figuram tenere; Abbas, & alii Canonistæ *in d. cap. Per venerabilem*, S. Antonin. *par.* 3. *tit.* 21. *c.* 1. *&* 2. Augustin. Triumph. *in tract. de potest. Ecclesiast. qu.* 102. Cardin. Bellarm. *in Apolog. cap.* 4. *pag.* 35. Barbat. *tract. de Cardin. præst. qu.* 1. Laudens. *de Cardin. par.* 1. *qu.* 34. *& par.* 2. *quæst.* 7. *& qu.* 12. Alban. *de Cardin. par.* 5. Paleot. *de Sacr. Consistor. memb.* 5. *cap.* 11. Turrecremat. *lib.* 2. *cap.* 80. *&* 81. Lancell. *in templo omnium Judic. lib.* 2. *cap.* 2. §. 3. *num.* 27. Cuch. *in Instit. Canon. l.* 3. *tit.* 4. *num.* 53. Germon. *lib.* 3. *Sac. c.* 6. Macedo *de clavibus Petri lib.* 4. *cap.* 8. Camill. Borr. *in summa omnium dec. tit.* 5. *num.* 8. Azor. *par.* 2. *lib.* 4. *qu.* 2. & alii. Cardinales sicut 2
figuraliter originem videntur trahere a Sacerdotibus Levitici generis, sic exemplariter ab Apostolis Christi institutionem videntur habere; Instituti enim fuerunt exemplo Apostolorum, qui Christo Domino in terris tamquam Pontifici assistere videbantur. Sixtus V. in Constitut. incip. *Postquam verus*, ibi: *Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales repræsentantes Personas Apostolorum, dum Christo Salvatori regnum Dei prædicanti atque humanæ salutis Mysterium operanti ministrarent &c.* ut notat Jacobat. *de Concil. lib.* 1. *num.* 252. quem refert Azor. *Instit. Moral. par.* 2. *l.* 4. *c.* 1. *q.* 3. Barbosa *l.* 1. *Juris Ecclesiast. univers. cap.* 3. *num.* 2. Petra *tom.* 4. *comment. in Constit.* 15. *Eugen. IV. n.* 9. Et post Christi Domini Ascensionem Petro Pontificale munus gerenti assistebant, cooperantes in regimine universalis Ecclesiæ, tamquam Cardinalatus Officium exercentes, adeo ut Apostolos prius partes Cardinalium in Urbe Roma obiisse, quam Episcoporum, expresse inquit Cardin. Petrus de Alliaco *de Auctor. Eccles.* 4. *de Card.* præcisis

fis his verbis: *Ex hoc potest. inferri, quod Apostoli prius Cardinales, quam Episcopi fuerunt, &c. prius fuerunt Cardinales Orbis, quam Urbis*; & infra, *Senatui Apostolorum succedit Collegium Sacrum Cardinalium quantum ad illum statum quo Apostoli coasistebant Petro, antequam fierent particularium Ecclesiarum Episcopi*. Et simili sensu locuti sunt Anton. Pagan. *in Ordine jurisdict. & resident. Episc. serm. 2. circa finem*. Fridericus Imperator, & omnes Doctores Pragensis Academiæ, quando contra errores Joannis Hus subscripserunt, ut apparet ex eorum verbis relatis a Thomassino *de Benefic. par. 1. l. 2. c. 116. n. 3. §. qui munus*, quibus aperte constat cit. Eugenii IV. Constitutio incip. *Non mediocri*, ubi dicit Cardinalium Officium B. Petri tempore primordia habuisse.

3 Cardinalis autem nomen ante tempora Sancti Silvestri Papæ extitisse non constat, unde quidquid existiment alii, nomen Cardinalis ab
4 ipso Silvestro creditur adinventum; cum prima in Ecclesiasticis monumentis Cardinalium mentio inveniatur in Concilio Romano celebrato post conversionem Constantini Imperatoris præsente ipso S. Silvestro, in cujus *art. 1. c. 6 & 7.* septem Diaconi Cardinales Urbis Romæ, qui dicto Concilio interfuerunt, descripti reperiuntur, ut ex Card. Bar. notat Choell. *in notit. Card. c. 2.* & in ipso Concilio sic statutum fuisse legitur: *A Subdiacono usque ad Lectores omnes subditi sint Diacono Cardinali, viro Reverendissimo in Ecclesia, repræsentantes ei honorem &c.* Et in eodem quoque Concilio de Cardinalibus S. R. E. fit sequens mentio: *Præsul non damnetur, nisi cum 72. testibus, Presbyter vero Cardinalis nisi cum 64. testibus non deponatur, Diaconus autem Cardinalis Urbis Romanæ, nisi cum 27. testibus non condemnabitur*, sic refertur *in cap. Præsul 2. qu. 5. caus. 2.* Et in Litteris donationis factæ Ecclesiæ a Constantino Imperatore ante celebrationem hujus Concilii, nulla fit mentio de nomine Cardinalium, quod nomen tantæ Eminentiæ, & Dignitatis non fuisset certe tunc ab Imperatore reticitum, qui de Clericis S. Romanæ Ecclesiæ sic reverenter, & emphatice fuit locutus, ut patet *in cap. Constantinus dist. 99. Viris atiam Diversi Ordinis Reverendissimis Clericis S. Romanæ Ecclesiæ servientibus, illud culmen singularis potestatis, & præcellentiæ habere sancimus, cujus amplissimus noster*
5 *Senatus videtur gloria adornari*. Post Sanctum Silvestrum vero passim Romani Pontifices hoc nomine Cardinalis utuntur, ut patet in variis Sacris Canonibus, & signanter *in capit. Presbyteri 3. dist. 24.* ubi Gelasius Papa scribens Cœlestino Episcopo sic ait: *Sciturus Visitatoris te nomine, non Cardinalis creasse*. Et Gregorius post ipsum Gelasium eodem nomine sæpius utitur *ut in cap. Pastoralis 42. caus. 7. quæst. 1.* ibi: *In qua ordinatus es Cardinalis a nobis debeas Ecclesia permanere, & in cap. Relatio 5. caus. 21. quæst. 1.* ibi: *Sibi Cardinalem postulant te constitui, & cap. Illud quoque 6. ejusdem caus. & quæstion.* ibi: *Sic te prædictæ Tarraconen. Ecclesiæ Cardinalem esse constituimus*. Et ex post Stephanus IV. *in c. Oportebat 3. dist. 79.* ibi: *In Apostolatus culmen unus de Cardinalibus Presbyteris, aut Diaconibus consecraretur, & cap. Nullus 4. ejusdem Distinctionis 79.* ibi: *Nisi per distinctos gradus ascendet Diaconus, aut Presbyter factus fuerit Cardinalis*. Et deinceps Nicolaus II. *in cap. In nomine Domini 1. dist. 23.* ibi: *In primis Cardinales Episcopi diligentissime simul de electione tractantes mox Christi Clericos Cardinales adhibeant*; & sic alii posteriores, ut videre est in Sacris Canonibus, & Apostolicis Constitutionibus.

Immo sic exinde hujus nomine *Cardinalis* 6
usus invaluit, ut fere in omnibus principalioribus Ecclesiis præcipui Sacerdoies Cardinales reperirentur constituti, donec successivis temporibus ad Romanæ Ecclesiæ Senutus Summo Pontifici assistentem Cardinalitia nomen latura fuerit revocata, cum prohibitione, ne deinceps alius quilibet Clericus hujusmodi nomen usurparet, ul refert Ludovicus Roman. in Sermone habito in Conc. Basileen. *sive in cons. ult. num. 14.* Et cum adhuc a Canonicis in variis præcipuis Metropoliticis Cathedralibus, ut Ravennatensi, Compostellana, Mediolanensi, Neapolitana, & aliis, Cardinalitium nomen, ex prætensis, seu suppositis privilegiis retineretur, S. Pius V. anno 1567. 13. *Kal. Mart.* harum Ecclesiarum privilegia, (si quæ aderant) suo diplomate abrogavit, & in omnibus aliis Ecclesiis, preterquam in Romana, Cardinalis nomen totaliter extinxit, & solos S. Romanæ Ecclesiæ a Summo Pontifice creatos Cardinales hoc nomine decorandos esse sancivit, ut refert Choell. *in notit. Card. cap. 2. §. Et ideo*, ex Moscon. *de Majestat. milit. Eccles. lib. 1. par. 1. cap. 5. vers. Propter*. Et meri- 7
to undequaque hoc Cardinalium nomen supremo Romanæ Ecclesiæ Senatui fuit reservatum, nam ex *c. Sacrosancta 2. dist. 22. Apostolica Sedes caput, & cardo a Domino, & non ab aliis constituta est, & sicut Cardine ostium regitur, sic hujus Apostolicæ Sanctæ Sedis aucta-*

rita-

ritate omnes Ecclesiæ (Domino disponente) reguntur. Unde Senatus Cardinalium (ut ibi exponit Archidiaconus) a Cardine nomen accipit, quasi se regat, & alios; sicuti enim ostium regitur per Cardines; ita Ecclesia per istos; & Cardinales Cardines dicuntur in Romana Ecclesia duplici similitudine, vel quia sicut Domus habet Ostium, & Cardinem, sic Ecclesia habet Papam, qui est Ostium Dei, vel Ecclesiæ, &
8 *Cardinales &c.* Et his consentiunt Patres Basileensis Consessus de S. R. E. *Cardinalibus sess.* 23. ibi: *Sicut nomine, & re ipsa, Cardines sunt, super quos ostia universalis Ecclesiæ versentur, & sustententur.* Et Eugenius IV. in Constit. incip. *Non mediocri* §. 14. de Cardinalibus sic expresse dicit: *Quorum Officio nomen ipsum consonat optime, nam sicut super Cardinem volvitur ostium Domus, ita super eos Sedis Apostolicæ, & totius Ecclesiæ Ostium quiescit*; Ad quod non dubitavit alludere Choell. *in notit. Cardin. c. 2.* §. *& ideo verbis lib.* 1. *Reg. cap.* 2. *Domini enim sunt Cardines terræ, & posuit super hos orbem.*

9 Creatio Cardinalium diversimode, diversisque ritibus pro diversitate temporum, & Pontificum fuit hactenus acta, & nostris temporibus penitus obsolevit, quod in Cæremoniali Romano *lib.* 1. *sect.* 8. *c.* 1. *cum seq.* disponitur de promovendis Cardinalibus feria quarta quatuor anni temporum, & de voto Sacri Collegii exquirendo, an novos creare Cardinales necesse
10 sit, vel expediat, & in quo numero? Summus enim Pontifex pro suo libitu, quos vult, & quando vult ad Cardinalatus fastigium promovet, nulla adstrictus necessitate exquirendi Cardinalium suffragia, sed solum pro quadam sui convenientia eorum petendo consilium, ut directe probat Card. de Luca *in relat. Roman. Cur. disc.* 5. *n.* 6. Card. Jacobat. *de Conc. lib.* 7. *art.* 5. *n.* 117. & alii adducti a Choell. *in*
11 *notit. Card. c.* 9. *lit.* C. Immo nulla præcisa forma necessario observanda in Cardinalium promotione utitur Summus Pontifex, sed verbis sibi benevisis promotionem indicantibus
12 complet. Licet cæteroquin in Cæremoniali Romano hæc forma tradatur: *Auctoritate Dei Patris Omnipotentis, Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, & Nostra N. assumimus in Presbyterum, vel Diaconum Sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem*, ut notat Moscon. *de Majest. milit. Eccles. lib.* 1. *par.* 1. *c.* 6. Choell. *loc. cit. litt.* E.
13 Exinde, si noviter promoti reperiantur in Urbe, eodem, quo prius utebantur habitu, ad Aulam Apostolicam, nullo assumpto comitatu, se conferunt, ibique ab aliquo ex antiquis Cardinalibus excepti Summo Pontifici offeruntur, qui Birreto rubro eos insignit. Ex 14
post publicum indicitur Consistorium pro eis tradendo Galerum rubrum die benevisa Pontifici, qua adventa, omnibus Cardinalibus in Aula Apostolica congregatis, summus Pontifex Mitra pretiosa ornatus ad locum Consistorii more solito accedit, & statim post acceptum consuetum obsequium a Cardinalibus, præcipit, ut noviter promoti ad se accedant, qui illico obtemperantes, ac profunde se ei inclinantes, a Cæremoniarum Magistro post ultimum Cardinalem Presbyterum locantur ante conspectum Pontificis detecto Capite, ad quos habito gravi sermone de Cardinalitia præstantia, & eminentia, & de Cardinalium stricta pro tanti muneris obligatione, ex post accedunt noviter promoti ad Cathedram Pontificiam obsequia ei præstaturi, pedes videlicet, & manus Summi Pontificis osculando, qui ad oris osculum eosdem elevat; indeque ad pacis signum ab aliis Cardinalibus excipiendum deducuntur. Istis aliisque præscriptis Cæremoniis 15
peractis, traduntur eis Cardinalitia insignia; stantibus igitur interim aliis Cardinalibus ante Summum Pontificem in circulo, prior ex noviter promotis, deinde alii gradatim genuflectunt, cui Pontifex Galerum rubrum imponit super Caput sic dicens: *Ad laudem Omnipotentis Dei, & Sanctæ Sedis Apostolicæ ornamentum, accipe Galerum rubrum, insigne singularis Dignitatis Cardinalatus, per quod designatur, quod usque ad mortem, & sanguinis effusionem inclusive pro exaltatione Sanctæ Fidei, pace, & quiete populi Christiani, augmento, & statu Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ te intrepidum exhibere debeas in nomine Patris ✠, & Filii ✠, & Spiritus Sancti ✠ Amen.* In altero 16
postea Consistorio Summus Pontifex claudit os novis Cardinalibus, eis inhibendo, ne quid loqui præsumant in Consistoriis, aliisque Consessibus, quousque de Consilio Fratrum duxerit eis aperire os; In secundo vero, aut tertio Consistorio, omnibus Cardinalibus congregatis Summus Pontifex præcipit, ut noviter promoti exeant, donec ipse sciscitetur ab antiquis Cardinalibus, an expediat os noviter promotis aperire; atque omnibus plaudentibus, revocantur Candidati, & paterne a Pontifice admoniti, ad aperitionem oris accedunt, quæ his verbis expletur: *Aperimus vobis os, tam in Collationibus, quam in Consiliis, atque in electione Summi Pontificis, & in omnibus actibus, tam in Consistorio, quam extra, qui ad Cardinales spectant, & quos soliti sunt exercere. In nomine*

ne Patris ✠, *& Filii* ✠, *& Spiritus Sancti*
17 ✠, *Amen*. Promotio tandem perficitur cum Annulorum traditione, Titulorumque assignatione; ipsis enim genuflexis ante Summi Pontificis Cathedram, Pontifex immittit cuique in digito annulari dexteræ manus Annulum pretiosum ad id præparatum, assignando Titulum his verbis: *Ad honorem Dei Omnipotentis, Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, & S. N. committimus tibi Ecclesiam S. N. cum Clero, & Populo, & Cappellis suis secundum formam, qua committi consuevit Cardinalibus,*
18 *qui eandem Ecclesiam habuerunt*. Reliqua autem, quæ observantur in his promotionibus, & maxime, cum promoti sunt absentes ab Urbe Romana, satis colliguntur ex Cæremoniali Romano *l.* 1. *sect.* 8. Card. de Luca *in relatione Roman. Cur. disc.* 5. *num.* 9. Choell. *in notit. Cardinal. c.* 9. *&* 10. Corrad. *in praxi lib.* 10. *c.* 14. *num.* 26. & aliis; & ideo
19 relinquuntur penes ipsos videnda. Solum hic additur, quod promoti ad Cardinalatum, dum sunt absentes a Curia, jurare debent in receptione Birreti rubri intra annum se accessuros ad Limina Apostolorum sub pœna inhabilitatis, & privationis Cardinalatus, ut fuit statutum a Sixto V. in Constitutione 50. incip. *Postquam*.

20 Licet ab Eugenio IV. in Constitutione incip. *In eminenti* fuerit decretum, quod Cardinales in secreto Consistorio pronuntiati non dicantur Cardinales, antequam Cardinalatus insignia susceperint, neque vocem in electione Summi Pontificis habeant, donec sit eis licen-
21 tia votandi concessa. Tamen hodie Cardinales ex actu Creationis perfecte creati censentur, & habent vocem in electione Pontificis absque alia facultate; quamvis Cardinalatus insignia non obtinuerint, os eis apertum nondum fuerit, nec eis fuerit traditus Annulus, & Titulus assignatus: Et ratio est, quia oris aperitio, juramenti præstatio, aliaque traditionis insignium solemnia, ut optime dicit Card. de Luca *in relation. Romanæ Cur. disc.* 5. *n.* 11. *Sunt Cæremoniæ, vel Solemnitates, quæ non percutiunt substantiam, vel perfectionem actus, quoniam sequuta promotione, ut supra, illi sunt veri, ac perfecti Cardinales; ideoque (quidquid aliud dubitatum fuerit) votum habent in Conclavi in electione Pontificis, omnesque alias Cardinalitias Jurisdictiones, & præeminentias, ut*
22 *moderna praxis docuit &c.* Et sic expresse fuit decretum a S. Pio V. die 26. Januarii 1571. ut apparet ex verbis ipsius decreti, ut sequitur „ quia aliquando dubitatum fuit, utrum „ Cardinales, quibus os clausum esset, si antequam illud eis aperiretur, Sedis vacatio eveniret, utrum inquam in Summi Pontificis electione votum haberent. Sanctitas sua exquisitis R. R. D. D. sententiis, de eorum assensu, & consensu decrevit, quod cum potissima Cardinalium facultas in Romano Pontifice eligendo consistat, quæ sane ipsis propter insignium, & Cæremoniarum defectum auferri non debet, ob eam caussam Sanctitatem suam statuere, ut postquam aliquis S. R. E. Cardinalis creatus fuit, honoremque acceperit, & consensum suum dederit, is statim vocem, & Jus eligendi Romanum Pontificem habeat, & consequenter etiamsi Cardinalatus Galerus nondum illi traditus sit, neque os clausum, vel si clausum fuerit, nondum tamen apertum sit, videtur enim hujusmodi claudendi oris ritum, ad præcipuam Cardinalium facultatem, quæ circa Summi Pontificis electionem versatur, non pertinere, sed Cæremoniam quamdam esse, ea de caussa introductam, ut Cardinales antequam in Consistoriis, & Congreg. suffragium ferant, de modestia quæ ab ipsis in his, & aliis actibus adhiberi debet, quodammodo admoneantur &c. „ sub die 26. Jan. 1571. " Sic referunt Cherubin. Fil. *ad Constitutionem primam Eugenii IV.* incip. *In eminenti, scol.* 2. Barbosa *l.* 1. *Juris Eccles. univers. c.* 3. *num.* 41. Petra *comment. in cit. Constit. prima Eugenii IV. num.* 9. & recensetur in Constit. 19. Greg. XV. incip. *Decet*, de approbatione Cæremonialis in electione Summi Pontificis servandi. Et sic fuit 23
resolutum, & observatum in practico casu post obitum Clementis VIII. Cum enim iterum dubitatum fuisset, an Cardinalis de Comitibus, cui os clausum, nondum vero apertum fuerat, in electione Romani Pontificis vocem haberet; commissa discussione hujus quæstionis quatuor a Rotæ Tribunali ad Sacrum Collegium assumptis, tandem omnibus fere Cardinalibus in Consistoriis congregatis approbantibus; ut S. Pius V. decrevit, resolutum fuit, ut distincte recensetur *in annotat.* 45. *&* 46. *Coccin.* Et fuit observatum etiam in electione Innocentii X. in qua ante aperitionem oris vocem habuerunt Cardinales Panzirolus, Rosetus, & Estensis noviter pronunciati, ut refert Fagnanus *in cap. Cum olim de Majoritate & obedientia n.* 48.

Ad Cardinalatum promovendi debent habere ea omnia, & singula requisita, & qualitates, quæ pro Episcopis præficiendis a Sacris Canonibus decernuntur; Concil. Trident. *sess.* 24
24.

24. *de reform. c.* 1. ibi: *Ea vero omnia, & singula, quæ de Episcoporum, & præficiendorum vita, ætate, Doctrina, & cæteris qualitatibus alias in eadem Synodo constituta sunt, decrevit eadem etiam in Creatione S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, etiamsi Diaconi sint, exigenda;* Sic etiam Leo X. Constit. 7. incip. *Supernæ*, & Sixtus V. Constitut. 50. incip. *Postquam*.

25 Cardinales ex omnibus mundi partibus debent eligi si possibile sit; Concil. Trid. *cit. sess.* 24. *de reform. cap.* 1. ibi: *Quos Sanctissimus Romanus Pontifex ex omnibus Christianitatis nationibus, quantum commode fieri poterit, prout idoneos repererit, assumet;* Sic etiam Sixtus V. cit. Constit. incip. *Postquam* §. 11.

26 Ex Regularibus Mendicantibus quatuor saltem fieri debent Cardinales Theologi; Sixtus V. in d. Constit. incip. *Postquam* §. 4. ibi: „ inter „ hos septuaginta Cardinales præter egregios „ utriusque Juris, aut Decretorum Doctores, „ non desint aliquot insignes viri in Sacra „ Theologia Magistri, præsertim ex Regulari„ bus, & Mendicantium Ordinibus assumen„ di, saltem quatuor, non tamen pauciores"

27 Illegitimi, etiam per sequens Matrimonium legitimati, ad Cardinalitiam Dignitatem non sunt promovendi; Sixtus V. in d. Constitut. incip. *Postquam* §. 12. ibi: „ Præterea qui „ Cardinales creandi erunt, legitimis, & ho„ nestis sint exorti natalibus, neque ulla pror„ sus labe, aut illegitimorum natalium suspi„ cione quovis modo laborent, sed omni ma„ cula, & impuritate careant, alioquin ad tam „ eminentis Dignitatis gradum penitus inha„ biles, & illius incapaces sint, & esse cen„ seantur. Quocirca considerantes, quod li„ cet tanta sit vis, & efficacia Matrimo„ nii, quod Apostolo teste, Magnum est in „ Christo & in Ecclesia, ut qui ante geniti „ erant ex soluto, & soluta, post illud con„ tractum legitimi habeantur, in nonnullis „ tamen Provinciis, & Dominiis nobilitatis „ privilegiis non gaudent, nec ad sæcularia „ Officia, honores, Dignitates, nec ad No„ bilium Feudorum, & statuum successiones „ admittantur; Quod multo magis indeco„ rum videretur, & ab Apostolicæ Sedis Di„ gnitate alienum, si hujusmodi illegitimi „ per sequens Matrimonium, ut præfertur, „ legitimati, in Cardinales assumerentur, ac „ Cardinalatus celsitudo, & splendor, qui „ Dignitati Regiæ comparatur, facile depri„ mi, commaculari, aut quodammodo inobscu„ rari posset: Ideo ut puriori Dignitati puriores „ natales respondeant, quosque illegitime natos, „ quorumcumque etiam Magnorum Principum, „ etiam Ducali, aut majori, etiam Regia, & „ Imperiali auctoritate fulgentium Filios quo„ cumque gradu, Dignitate, & præeminentia „ præditos, etiam genitos ex soluto, & solu„ ta, inter quos tunc Matrimonium constare „ poterat, ac postea per sequens Matrimo„ nium, etiam rite, & solemniter in facie Ec„ clesiæ contractum, vel alias legitimatos, & „ quomodolibet habilitatos, & natalibus resti„ tutos, ac quorumvis bonorum capaces effe„ ctos, & etiamsi cum eis, ut hanc ipsam „ Dignitatem obtinere valeant, super defectu „ natalium fuerit expresse, & in specie auctori„ tate Apostolica quomodolibet dispensatum, „ nihilominus prædictæ Cardinalatus Dignita„ tis prorsus incapaces, & ad eam obtinendam „ perpetuo inhabiles decernimus, & declara„ mus." Unde tanto majus a Cardinalitia 28

Dignitate arcendi sunt spurii; Spurius enim unus ab Eugenio IV. in Cardinalem electus, antequam Galerum acciperet, e vita decessit, ut refert Azorius *part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 7. & Barbosa *lib.* 1. *Juris Eccles. c.* 3. *num.* 36.

Cardinalis eligendus, prius debet esse Cle- 29
ricus; Sixtus V. in d. Constitut. incip. *Postquam* §. 15. ibi: „ Ac proinde, ne homines „ Sacrarum rerum plane imperiti, aut rudes, „ atque Ecclesiarum functionum ignari, quasi „ in Ecclesia Dei hospites, & peregrini sta„ tim hujusmodi muneri præficiantur juxta De„ cretum jam pridem a Nobis in prædicto „ Consistorio nostro sancitum, quod pariter „ harum serie innovamus, districte interdi„ cimus, ne quis ullatenus ad Cardinalatus „ honorem assumi queat, nisi qui antea Cleri„ cali Charactere fuerit insignitus, & in quatuor „ Minoribus Ordinibus per annum saltem Habi„ tum, & Tonsuram gestaverit Clericalem."

Filios, vel nepotes ex eis habens nequit fieri 30
Cardinalis; Sixtus V. *ibidem* §. 16. ibi: „ Cum „ autem ad honorem adeo sublimem promoven„ di omni virtutum, & præsertim castimoniæ „ laude supra cæteros plurimum eminere debe„ ant, qui vero Filios etiam legitimos ex uxo„ re sua alias cognoscitur suscepisse, nequeat „ suæ testimonium continentiæ exhibere, & „ Pater erga proprios filios naturali affectu ni„ mia quadam propensione geratur, verendum„ que sit ut propterea variis propriæ Domus „ negotiis, ac multiplici liberorum cura distra„ ctus, Ecclesiæ negotia sibi credita, aut negli„ genter tractet, aut minus solicite, & fideliter, „ quam par est, ejusdem Ecclesiæ Jura tuea„ tur,

„ tur, prohibemus, ne aliquis, qui utriuslibet sexus filium, seu filios etiam ex legitimo Matrimonio susceptos, vel nepotes ex eis habeat, nullatenus in Cardinalem assumi, aut promoveri possit." Cardinalis esse
31 non potest frater ex uno parente germanus, vel patruelis consobrinus, aut amitinus alicujus Cardinalis viventis; Sixtus V. ibidem §. 17. ibi: „ Insuper, ut factionum fomitem, & simultatum ansam ex Sacro hoc cœtu, quantum cum Domino possumus, amputemus, Decretum piæ memoriæ Julii Papæ III. Prædecessoris nostri in Sacro olim Consistorio editum approbantes, & declarantes similiter perpetuo interdicimus, ne ullo unquam tempore assumatur aliquis posthac in ejusdem S. R. E. Card. qui Frater ex utroque, vel alterutro Parente germanus existat alterius Cardinalis viventis; ita ut eodem tempore duo Fratres germani in eodem Collegio nullatenus esse possint. Quinimmo idem Decretum extendentes, & ampliantes prohibemus quoque ne Patruele, vel Amitino, aut Consobrino Cardinale vivente, alter ejus Patruelis, vel Amitinus, aut Consobrinus, ad Cardinalatum valeat promoveri."

32 Patruo, aut Avunculo Cardinale vivente, ejus ex Fratre, vel Sorore nepos nequit fieri Cardinalis; Sicuti Nepote ex Fratre, vel Sorore Cardinale vivente, nequit fieri Cardinalis
33 illius Patruus, & Avunculus. Immo neque ullus potest esse Cardinalis, qui primo, aut secundo Consanguinitatis gradu alicui Cardinali viventi sit conjunctus; Sixtus V. *ibid.* §. 18. ibi: „ Sed, & pari ratione sancimus, ne Patruo, aut Avunculo Cardinale vivente, ejus ex Fratre, vel Sorore Nepos, nec rursus Nepote ex Fratre, vel Sorore Cardinale existente, illius Patruus, aut Avunculus, neque ullus denique, qui primo, aut secundo tantum consanguinitatis gradu alicui Cardinali viventi conjunctus sit, quandiu is vixerit, in Cardinalem assumi possit, itaut omnes, & singuli prædicti, tam Pater Filios, aut Nepotes habens, quam Fratres germani, Patrueles, Amitini, Consobrini Patruus, Avunculus, Nepos ex Fratre, vel Sorore; & qui ut supra primo, aut secundo gradu conjunctus alteri Cardinali viventi, ad Cardinalatum inhabiles sint, & censeantur, neque eorum aliquis Cardinalis creari valeat, neque adversus hanc prohibitionem ex quacumque etiam urgentissima caussa cum eis liceat dispensari. Et nihilominus electio, creatio, & pronunciatio Cardinalium hujusmodi contra præsentem prohibitionem, aut interdictum facta, & attentata, nulla, irrita, & inanis sit eo ipso, ac cum omnibus inde sequutis nullius sit roboris, vel momenti." Bigami ad Cardinalatum non solent assumi; Machado *tract.* 34
3. document. 6. num. 2. Barbosa *lib.* 1. *Juris Ecclef. cap. 3. num. 39.* ubi ex Azorio *lib. 6. cap. 7. prope finem* refert quod ideo Antonius de Rosellis, & Joannes de Lignano, quamvis Jurisperiti insignes, Cardinalitiam Dignitatem nunquam obtinere potuerunt. Ad Cardinalatum non sunt assumendi nisi lectissimi, præcellentes, & undequaque digni viri; Concil. Trid. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 1. ubi dicit: *Nihil magis Ecclesiæ Dei esse necessarium, quam ut Beatissimus Romanus Pontifex, quam solicitudinem universæ Ecclesiæ, ex muneris sui officio debet, eam hic potissimum impendat, ut lectissimos tantum sibi Cardinales asciscat.* Et sic Sixtus V. dict. Constitut. incip. *Postquam*, ibi: „ Cæterum ut non solum honore, sed etiam re ipsa Cardinales sint, super quibus Ostia universalis Ecclesiæ tuto nitantur, divinaque, & humana ministeria sibi commissa utilius exequi possint, statuimus, ut lectissimi, & præcellentes viri in ipsum collegium adscribantur, & quorum vitæ probitas, morum candor, præstans Doctrina & eruditio, eximia pietas, & erga salutem animarum ardens studium, & Zelus in dandis consiliis, sincera fides, & integritas, in rebus gerendis singularis prudentia, constantia & auctoritas, & aliæ qualitates a Jure requisitæ tam ipsi Pontifici, quam universo Collegio cognitæ, & probatæ sint." Unde Pau- 35
lus II. præclare dicit: *In rebus aliis hominem esse posse; in Ecclesiarum Rectoribus creandis Angelum; in Collegio augendo Deum, Pontificem esse oportere. Qui in altero peccet, impium, qui in altero, Dæmonem esse existimandum. In illo unam Ecclesiam prostitui, ac viro alieno conjungi, non suo; in hoc Ecclesias universas periclitari*, ut refert Rainald. *anno* 1471. *n.* 63. & Petra *Comment. in Constitut.* 1. Eugen. IV. *num.* 13.

Ætas pro Cardinalibus Presbyteris, & Episcopis requisita est triginta annorum; quamvis enim in d. Constitutione incipiente *Postquam*, non sit a Pontifice statuta certa ætas pro ipsis, tamen quia a Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat. c.* 1. decretum est, ut ea omnia, & singula, quæ de Episcoporum præficiendorum Doctrina, ætate, & cæteris qualitatibus constituta sunt, in creatione S. R. E. 36

Car-

Cardinalium observanda sint, ideo illa erit, quæ requiritur pro præficiendis Episcopis, scilicet triginta annorum, ut cum plurimis resolvit Barbosa *lib.* 1. *Juris Eccles. univers. c.* 3.
37 *n.* 33. Pro Cardinalibus autem Diaconis sufficit ætas 22. annorum, ut expresse statuit Sixtus V. in d. Constitut. incip. *Postquam* §. 6. Cum hoc tamen quod intra annum teneantur Ordinem Diaconatus accipere, alias carent voce activa, & passiva, tam in Consistoriis, & Congregationibus, aliisque omnibus actibus, quam in electione Summi Pontificis, ibi: „ Neque posthac quisquam in Diaconum Cardinalem assumi possit, nisi saltem in vigesimo secundo suæ ætatis anno fuerit constitutus, itaut omnino intra annum ad Sacrum Diaconatus Ordinem valeat, & debeat promoveri; alioquin si anno elapso ad ipsum Diaconatus Ordinem promotus non fuerit, eo ipso tam in Consistorialibus, ac omnibus aliis actibus, & negotiis Cardinalitiis, quam etiam juxta Constitutionem fel. record. Pii IV. Prædecessoris nostri super refor. Conclavis editam in electione Romani Pontificis: voce activa, & passiva omnino careat, ac privatus existat.
38 Numerus Cardinalium varius olim fuit pro varietate temporum, & Summorum Pontificum, qui juxta exigentiam, & temporum, seu rerum variam emergentiam plures, vel pauciores
39 Cardinales creabant. Inter omnes, qui plures Cardinales creaverit est Pius IV. qui pervenit usque ad septuagesimum sextum; quo neque ante, neque post perventum est. A tem-
40 pore tamen Sixti V. numerus septuagenarius invariatus remansit, prout ipse ad instar illorum septuaginta Seniorum, quos Dominus *Num.* 11. Auditores, & consiliarios Moysi dedit, constituit in sua Constit. incip. *Postquam verus ille*, §. 4. *post med.* ibi: „ Perpetuo statuimus, & ordinamus, ut in posterum connumeratis omnibus cujuscumque Ordinis, Episcopis, Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus, qui nunc sunt, quique in futurum creabuntur, cuncti simul numerum septuaginta, nullo unquam tempore excedant, ac talis numerus quovis prætextu, occasione vel causa etiam urgentissima minime augeatur, quod si unum, vel plures a Nobis, vel pro tempore existente Romano Pontifice in futurum ultra dictum numerum eligi in Cardinalem, aut creari, aut pronunciari contigerit, decernimus hujusmodi electionem, creationem, & pronunciationem nullam, irritam, & inanem fore, & censendam esse, nullumque Jus, seu Titulum re, aut nomine sic electo, seu electis acquiri, nec eorum quemquam pro Cardinali haberi, aut reputari posse, aut debere; nec dictam electionem, creationem, & pronunciationem ab initio invalidam, & ultra numerum factam, si postea ad præsens præscriptum numerum moriente uno, vel pluribus Cardinalibus ipsum Collegium redigatur, propterea ex post facto convalescere; sed uti a principio, sic deinceps in perpetuum nullius fore roboris, & momenti. " Cardinales igitur septuaginta es- 41
se debent, scilicet sex Cardinales Episcopi, Quinquaginta Cardinales Presbyteri, & Quatuordecim Cardinales Diaconi, citat. Constitut. Sixti V. incip. *Postquam* §. 4. & 5. Et cui- 42
libet ex omnibus istis Septuaginta Cardinalibus, juxta suum Ordinem est assignata sua particularis Ecclesia, Titulus, vel Diaconia, ut apparet in sequenti Constitutione Sixti V. quæ utpote faciens omnino ad rem, ad omnium commodum hic subnectitur.

SIXTUS EPISCOPUS &c.

Religiosa Sanctorum Pontificum Prædecesso- 43
rum nostrorum providentia institutum olim fuit, jam inde a vetustissimis temporibus, & posteris traditum, ut S. R. E. Presbyteris certæ in Urbe Roma Ecclesiæ, Tituli appellatæ, quasi quædam cujusque propriæ Diœceses, Diaconis vero Urbis Regiones ad Christianæ Religionis propagationem, & conservationem assignarentur. Quæ quidem Sancta institutio plurium sæculorum continuata serie, ac pro temporum varietate susceptis incrementis ad nostram usque ætatem servata, ita viget, ut præter sex Episcopos Cardinales, qui certis Ecclesiis Cathedralibus Urbi finitimis præsunt, singulis Presbyteris, & Diacónis Cardinalibus propriæ in Urbe Ecclesiæ, Tituli videlicet, & Diaconiæ cum suis Clero, & Populo, ac quasi Episcopali Jurisdictione in spiritualibus, & temporalibus regendæ, & administrandæ committantur.

Proinde, Nos postquam per nostram nuper editam Constitutionem creandorum Cardinalium numerum, computatis sex Episcopis prædictis, quatuordecim Diaconis, reliquis vero Presbyteris Cardinalibus ad septuaginta præscripsimus, nunc quoque ad Dei honorem, atque ad ipsius S. R. E. decus, & ornamentum ac Romani Cleri, & populi bonum Regimen, salubremque directionem eisdem Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus totidem Titulos, & Diaconias ipsorum amplitudini, & Dignitati maxime congruentes duximus assignandos. Ac licet

pleræque ex antiquis Ecclesiis in Titulos & Diaconias concedi solitis, aut a Prædecessoribus nostris successu temporum additis, adhuc integræ, & illæsæ permaneant, tamen quia nonnullæ tum diuturnitete, & injuria temporum, tum diversis, quæ olim contigerunt, ejusdem Urbis direptionibus, incendiis, & ruinis collapsæ sunt, Nos antiquæ pietatis, & Religionis Christianæ monumenta conservare cupientes, sicuti Sacrosanctas Basilicas, & augustiora templa, antiquitate ipsa veneranda, nedum sarta tecta custodiri, sed & integre nostro sumptu refici, instaurari, & ornari in dies magis curamus; ita etiam primo quidem loco, veteres, & nobiles Ecclesias priscis temporibus in Titulos Presbyterorum Cardinalium, ut præfertur, institutas delegimus, easque omnes, quæ adhuc extant, volumus omnino in Titulos pro modernis, & futuris Presbyteris Cardinalibus retinere. Deinde ex iis, quæ recenti memoria in Titulos erectæ fuerunt, prætermissis quibusdam propter loci incommoditatem, aut alias minus idoneis, cæteras itidem retinere, ac demum, ne Titulorum numerus Presbyteris Cardinalibus desit, exemplo nonnullorum nostrorum Prædecessorum, alias partim antiquas, nondum tamen hujusmodi honore decoratas, partim vero recentiores, celebres tamen Ecclesias, Dignitate Præsulum majorem in modum illustrare, & in similes Titulos erigere, & instituere, ac pro numero Presbyterorum Cardinalium tot Titulos addere, & supplere; Ex Diaconiis quoque antiquitus institutis quatuordecim magis insignes pro totidem Diaconis Cardinalibus seligere, & congrua distinctione confusionem perpetuo tollere decrevimus, eosdem nimirum Titulos, & Diaconias proprios cujusque Ordinis certos, & distinctos assignando, itaut numquam in posterum, quod hactenus sæpe factum est, Presbyteris Diaconiæ, nec Diaconis Tituli Presbyterales, perturbato ordine, aut promiscue concedantur. Quod quidem rationi consentaneum videtur, ut quemadmodum Summus Pontifex universali Ecclesiæ Præsidens, & omnium totius Orbis Ecclesiarum solicitudinem gerens, specialiter tamen Urbis Romæ Episcopus existit, & in ea Divina dispositione supremam Sacerdotalis potestatis Cathedram tenet, pari quoque ratione Cardinalibus, quos uti speciales S. R. E. Filios in Apostolici muneris functione, atque in universæ Reipublicæ Christianæ administratione præcipuos sibique maxime conjunctos habet Consiliarios, & Cooperatores in eadem Urbe Roma, quæ olim B. Petri Sede in ea constituta ipsius, & Coapostoli ejus Pauli Doctrina, & Martyrio consecrata, & Caput Christiani Orbis, & Religionis effecta est certa Sedes, mansionem, & locum unicuique proprium assignet, cujus quidem loci concessionem iidem Cardinales, & sui Officii admoneantur, & residentiæ, quam assistendo ipsi Romano Pontifici servare debent, & vel ex hoc magis tamquam in unum corpus compacta membra Sacro Capiti connexa esse, & ab illo dependente clarius dignoscantur.

Habita igitur cum Venerabilibus Fratribus nostris ejusdem S. R. E. Cardinalibus deliberatione matura de eorum consilio, & assensu, statuimus & ordinamus in posterum perpetuis futuris temporibus, Presbyteris Cardinalibus has tantum, quæ infra descriptæ sunt, Ecclesias, neque alias in Titulis assignari debere, videlicet ex antiquis Sanctæ Crucis in Hierusalem, Sanctorum Marcellini & Petri, Sanctorum quatuor Coronatorum, Sanctorum Joannis & Pauli, Sanctæ Anastasiæ, S. Sabinæ, S. Stephani in Cælio Monte, S. Clementis, Sanctorum Nerei & Achillei, S. Susannæ; S. Pudentianæ; S. Sixti, S. Petri ad Vincula; S. Martini in Montibus; S. Eusebii; S. Priscæ; S. Vitalis; S. Marci; S. Marcelli; S. Laurentii in Lucina; Basilicæ duodecim Apostolorum; S. Laurentii in Damaso, quæ S. R. E. Vicecancellario pro tempore existenti perpetuo concessa, & assignata est; S. Balbinæ; S. Cæciliæ; S. Chrysogoni; S. Praxedis; S. Mariæ Transtyberim. Ex posterioribus vero Sanctorum Quirici & Julittæ; S. Joannis ante portam Latinam, S. Agnetis in Agone; S. Laurentii in Palisperna; S. Thomæ in Parione; S. Silvestri in Campo Martio; S. Pancratii; S. Bartholomæi in Insula; S. Matthæi in Merulana; S. Mariæ de Ara Cœli; S. Mariæ in Via; S. Mariæ supra Minervam; S. Mariæ Angelorum in Thermis; S. Hieronymi Illyricorum; Nec non quas supradictis antiquis, & posterius institutis addimus, & ex nunc in Titulos Presbyterorum Cardinalium, cum honoribus, insignibus, Privilegiis, auctoritatibus, & præeminentiis debitis, & consuetis instar aliarum Ecclesiarum, quæ in similes Titulos per nostros Prædecessores antiquitus erectæ, & institutæ fuerunt, sine alicujus præjudicio perpetuo erigimus, & instituimus, ac Titulorum nomine, & Dignitate insignimus, & decoramus, S. Honuphrii in Janiculo, mutato illius statu ex Diaconia, quæ hactenus fuit, in Titulum

lum Presbyteralem; S. Augustini; S. Mariæ de Populo; S. Alexii in Aventino; S. Blasii de Annulo; S. Mariæ de Pace; S. Salvatoris de Lauro; S. Petri in Monte Aureo; Sanctissimæ Trinitatis in Monte Pincio; S. Mariæ Transpontinæ.

Ex Diaconiis vero antiquis statuimus retinendas esse tantummodo quatuordecim infrascriptas, videlicet S. Mariæ in Aquiro; S. Mariæ in Cosmedin; Sanctorum Cosmæ & Damiani; S. Mariæ Novæ; S. Hadriani; S. Mariæ in Via lata; S. Mariæ in Porticu; S. Angeli in Foro Piscario; S. Nicolai in Carcere Tulliano; S. Mariæ in Domnica; S. Eustachii; S. Viti in Macello; S. Agathæ; ac S. Georgii in Velabro; Ecclesias, quæ insigniores existunt, & præscriptum a Nobis Diaconorum Cardinalium numerum exæquant.

Ita ut computatis Ecclesiis Cathedralibus, videlicet Ostiensi, & Veliterna invicem unitis; Portuensi, & Sanctæ Ruffinæ itidem unitis; Albanensi; Sabinensi; Tusculana, & Prænestina; quibus sex Episcopi Cardinales præsunt, & Titulis Presbyterorum superius designatis numerum septuaginta Ecclesiarum constituant.

Et alter præterea Titulus supra numerum additus sit, ut si quando contingat Diaconum, vel Episcopum, Cardinalem Vicecancellarium esse, & ideo eumdem dictæ Ecclesiæ S. Laurentii in Damaso, quæ Vicecancellario pro tempore existenti per Litteras fel. record. Clementis Papæ VII. Prædecessoris nostri perpetuo, ut præfertur, concessa, & assignata fuit, præesse, alicui Presbytero Cardinali proprius Titulus non desit.

Omnes vero Ecclesias, quæ per præsentem nostram Constitutionem Presbyteris Cardinalibus, etiam forsan ex dispensatione Apostolica pro Diaconia obtinentur; itidem omnes, & quascumque ex quatuordecim superius enumeratis Diaconiis, quæ Presbyteris Cardinalibus in Titulos forsan etiam ex simili dispensatione concessæ alias fuerunt, & ab iis obtinentur: Demum omnes, & quascumque Ecclesias superius non expressas, ipsis Presbyteris, aut Diaconis Cardinalibus in Titulos, aut Diaconias commissas, & assignatas, ac per ipsos obtentas, volumus, & decernimus per præsentes ex nunc eo ipso vacare, & quascumque illarum assignationes, concessiones, nec non dispensationes desuper etiam motu proprio, & Consistorialiter, ac de simili Fratrum consilio expeditas, quæ a Prædecessoribus nostris, quæque a Nobismetipsis emanarunt, Litterasque Apostolicas desuper confectas, processusque habitos per easdem, & inde sequuta quæcumque cassamus, irritamus, & annullamus, irritaque, & nulla, ac nullius roboris, vel momenti esse nunciamus, mox assignaturi eisdem Cardinalibus, ex quorum Personis Ecclesiæ in Titulos, aut Diaconias per eos hactenus obtentæ vigore hujus nostri Decreti vacant, & eorum cuilibet alios Titulos, aut Diaconias ex supradicto numero proprio cujusque Ordinis congruentes.

In aliis vero, præterquam supranominatis Ecclesiis, etiamsi earum aliquæ in Titulos Presbyterorum, aut Denominationes Diaconorum Cardinalium concedi solitæ sunt, & Cardinales iis præfici consueverunt (quarum singularum situationes, & invocationes præsentibus haberi volumus pro expressis) nomina, insignia, denominationes, & statum hujusmodi Titulorum, aut Diaconorum perpetuo supprimimus, & extinguimus, ac districte etiam interdicimus, ne de cætero unquam perpetuis futuris temporibus alia, quam ex supra scripto numero Ecclesia in Titulum, aut Denominationem Cardinalatus cuipiam Presbytero, aut Diacono Cardinali concedatur, aut assignetur, neque aliis, quam supra nominatis Titulis, aut Diaconiis, Presbyteri, vel Diaconi Cardinales præficiantur, neve unquam aliqua ex supradictis Diaconis Presbytero; neque contra ullus ex dictis Titulis Diacono Cardinali quomodolibet concedatur, vel assignetur; neque cum iis, aut eorum aliquo ex quavis causa desuper dispenset ur.

Sed., & Decreta alias in Consistorio super hoc edita innovantes, & ampliantes pari ratione etiam perpetuo prohibemus, ne in posterum alicui Presbytero, aut Diacono Cardinali, qui alterum Titulum, aut Diaconiam quomodolibet assequutus fuerit, quive ex Ordine Diaconorum ad Ordinem Presbyterorum, vel ad Episcopalem Dignitatem transierit, aut ex Ordine Presbyteratus in Episcopum pariter promotus fuerit, licentia, & facultas retinendi priorem Ecclesiam sui Tituli, vel Diaconiæ in administrationem, aut in Titulum, neve Canonicatuum, & Præbendarum, Dignitatum, Officiorum, aut Beneficiorum dimissi Tituli, vel Diaconiæ collatio, neque Palatii, Domus, vineæ, hortorum, aut fructuum, redditrum, & proventuum, aut Jurium quorumcumque ad hujusmodi Titulos, seu Diaconias pertinentium ad tempus, seu ad vitam retentio, aut ulla alia reservatio quovis prætextu, occasione, vel causa, etiam melioramentorum, & sumptuum in illarum reparationem, necessitatem, sive utilitatem

tatem factorum concedantur, sed volumus, ut ipsi Tituli, & Diaconiæ, cum illis annexis, Juribusque, & pertinentiis suis universis libere dimittantur.

Insuper præcipimus, & perpetuo ordinamus, ut de cætero in quibuscumque Litteris Apostolicis, in quibus Cardinalium subscriptio manu propria facienda erit, iidem Cardinales, etiam Tituli, vel Diaconiæ, seu Episcopatus sui Cardinalatus nomine expresso se subscribant.

Decernentes per hujusmodi erectionem, & institutionem Decem prædictas per Nos in Titulos erectas Ecclesias tantummodo novis privilegiis, & Dignitate auctas, decoratas, insignitas; nihil autem omnino præjudicii cuiquam illatum, nihil alieni Juris detractum, aut immutatum censeri posse, aut debere, sicque per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, & Cardinales prædictos sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & in quavis causa, & instantia judicari, & definiri debere, nec non irritum, & inane, si secus super præmissis, eorumve aliquo a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter, contigerit attentari.

Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac Ecclesiarum supradictarum, & aliarum quarumcumque, nec non Ordinum, juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & Litteris Apostolicis illius, ac quibusvis personis quomodolibet concessis, approbatis, & innovatis, quibus omnibus illorum tenore præsentibus pro expressis habentes specialiter, & expresse derogamus; cæterisque contrariis quibuscumque.

Sic igitur ipsi Cardinales, quibus hujusmodi Ecclesiarum regimen, cura, & administratio pro tempore commissa erunt, eas in spiritualibus, & temporalibus solicite, fideliter, & prudenter regant, & gubernent, ac juxta Constitutionem piæ memoriæ Leonis Papæ X. Prædecessoris nostri in Concilio Lateranensi novissime celebrato editam, frequenter visitent, circa Cultum Divinum invigilent, mores ac vitam Cleri, & Populi eis subjecti diligenter explorent, eosque ad recte, & honeste vivendum paterno moneant affectu, bonorum, ac temporalium reddituum curam gerant. Sicque ad Dei Gloriam, & fidelis populi ædificationem pia, & magnifica structura, & fabrica, suas quique Ecclesias instaurare studeant, & exornare, & tam in vita, quam in mortis articulo pro Divini cultus augmento, & salute animarum suarum ad congrue sustentandum aliquem Presbyterum, qui inibi in Divinis deserviat, sive alias erga ipsas Ecclesias, si reparatione indigeant, vel alia subventione de bonis sibi a Deo collatis, prout cuique pro modo facultatum conscientia dictaverit, munificos se exhibeant, & liberales, ut earumdem Ecclesiarum decora, & ornamenta tantorum Præsulum respondeant Dignitati, ac ipsæ Ecclesiæ tam sublimibus Personis gaudeant se commissas, & eorum amplitudine illustratas; Iidemque Cardinales exinde ipsius S. R. E. cujus nobilissima membra sunt, majestatem sua pietate, solicitudine, & prudentia in dies magis extollant, & reverentiam omnium gentium erga illam exemplis bonorum operum insigniter augeant, ac denique præter æternæ retributionis præmia, digna quoque laudum præconia a Nobis, & Apostolica Sede valeant promereri.

Mandamus vero, ut præsentes Litteræ in quinterno Cancellariæ Apostolicæ de more describantur.

Nulli ergo omnino hominum, &c. Datum Romæ apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicæ 1587. Idibus Aprilis, Pontificatus nostri anno secundo.

Ego Sixtus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Ego A. Card. Farnesius, Vicecancellarius, Episcopus Ostiensis.

Ego Jacobus Card. Sabellus, Episcopus Portuensis.

Ego Joan. Antonius Card. S. Gregorii, Episcopus Tusculan.

Ego Joan. Avalus Card. de Aragonia, Episcopus Sabin.

Ego M. S. Card. de Altaemps, Titul. S. Mariæ Trans Tyberim.

Ego Marc. Anton. Card. Columna, Titul. S. Laurentii in Lucina.

Ego Gabriel Card. Paleothus, Titul. S. Martini in Montibus.

Ego F. Mich. Bonellus Card. Alexandrin. Titul. S. Mariæ super Minervam.

Ego Ludov. Card. Madrutius, Titul. S. Anastasiæ.

Ego N. Card. S. Praxedis.

Ego Jul. Anton. Sanctor. Titul. S. Bartholomæi in Insula, Card. S. Severinæ.

Ego Hieron. Card. Rusticuccius, Titul. S. Susannæ.

Ego

Ego Joann. Hieron. Card. Albanus, Titul. S. Joann. ante Portam Latinam.
Ego P. Card. Deza.
Ego Anton. Card. Titul. SS. Joannis & Pauli.
Ego Joan. Anton. Card. SS. Quatuor Coronatorum.
Ego Joan. Baptista Card. S. Marcelli.
Ego Julius Card. Cananus, Titul. S. Eusebii.
Ego Anton. Maria Card. Salviatus.
Ego Augustinus Card. Veronæ, Titul. S. Marci.
Ego Vincentius, Titul. S. Mariæ in Via, Card. Montis Regalis.
Ego Philippus Titul. S. Sabinæ, Cardinal. Spinula.
Ego Scipio Card. Lancellotus.
Ego Vincentius Card. Gonzaga.
Ego Fridericus Card. Cornelius, Titul. S. Stephani.
Ego Hippol. Card. Papien. Titul. S. Mariæ in Porticu.
Ego Decius Card. Azzolinus, Titul. S. Mathæi in Merulana.
Ego Hippol. Card. Aldobrandinus, Titul. S. Pancratii Major. Pœnit.
Ego Hieron. Card. de Ruvere, Tit. S. Petri ad Vincula.
Ego Fr. Constantinus Card. Sarnanus.
Ego Philip. Titul. S. Eustachii Diaconus Card. Vastavillanus Camerar.
Ego A. Card. Montaltus.
Ego Hieron. S. Hadriani Diaconus Card. Matthæus.
Ego Benedictus S. Gregorii Diaconus Card. Justinianus.
Ego Ascanius SS. Viti & Modesti, & Crescentiæ Diaconus Cardinalis Columna.

44 Ecclesiæ, Tituli, & Diaconiæ S. R. E. Cardinalium postea fuerunt designati a Clemente Papa VIII. & a Sacra Rituum Congreg. approbati sub die 30. Augusti 1602. ac a Paulo V. confirmati de anno 1618. ut in Libello impresso Romæ ex Typographia R. Cameræ Apostolicæ sub eodem anno in hunc modum.

Ecclesiæ Cardinalium Episcoporum, sex, nempe.

Ostiensis.
Portuensis.
Tusculanensis.
Sabinensis.
Prænestinensis.
Albanensis.

Tituli Presbyterales LI. videlicet.

Sanctæ Mariæ Angelorum in Thermis.
Sanctæ Mariæ Trans Tyberim.
Sancti Laurentii in Lucina.
Sanctæ Praxedis.
Sancti Petri ad Vincula.
Sanctæ Anastasiæ.
Sancti Petri in Monte Aureo.
Sancti Honuphrii.
Sancti Silvestri in Campo Martio.
Sanctæ Mariæ in Via.
Sancti Marcelli.
Sanctorum Marcellini & Petri.
Sanctorum Duodecim Apostolorum.
Sanctæ Balbinæ.
Sancti Cæsarei.
S. Agnetis in Agone.
Sancti Marci.
Sancti Stephani in Cælio Monte.
Sanctæ Mariæ Transpontinæ.
Sancti Eusebii.
Sancti Chrysogoni.
Sanctorum Quatuor Coronatorum.
Sanctorum Quirici & Julittæ.
Sancti Calixti.
Sancti Bartholomæi in Insula.
Sancti Augustini.
Sanctæ Cæciliæ.
Sanctorum Joannis & Pauli.
Sancti Martini in Montibus.
Sancti Alexii.
Sancti Clementis.
Sanctæ Mariæ de Populo.
Sanctorum Nerei & Achillei.
Sanctæ Mariæ de Pace.
Sanctæ Mariæ de Ara Cœli.
Sancti Salvatoris in Lauro.
Sanctæ Crucis in Hierusalem.
Sancti Laurentii in Palisperna.
Sancti Joannis ante Portam Latinam.
Sanctæ Pudentianæ.
Sanctæ Priscæ.
Sancti Pancratii.
Sanctæ Sabinæ.
Sanctæ Mariæ super Minervam.
Sancti Caroli.
Sancti Thomæ in Parione.
Sancti Hieronymi Illiricorum.
Sanctæ Susannæ.
Sancti Sixti.
Sancti Matthæi in Merulana.
Sanctissimæ Trinitatis in Monte Pincio.

Dia-

Diaconiæ XV. videlicet.

Sancti Laurentii in Damaso.
Sanctæ Mariæ in Via Lata.
Sancti Eustachii.
Sanctæ Mariæ Novæ.
Sancti Hadriani.
Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.
Sanctæ Agathæ.
Sanctæ Mariæ in Domnicæ.
Sanctæ Mariæ in Cosmedin.
Sancti Angeli in Foro Piscium.
Sancti Georgii ad velum aureum.
Sanctæ Mariæ in Porticu.
Sanctæ Mariæ in Aquiro.
Sanctorum Cosmæ, & Damiani.
Sancti Viti in Macello.

45 Notandum hic est, quod Ecclesia S. Laurentii in Damaso non est proprie Diaconia, sed per Litteras Clementis VII. Ecclesia hæc datur semper Vicecancellario, sive sit Diaconus, sive Presbyter, sive etiam Episcopus, ut refertur in mox adducta Constitutione Sixti V. ubi etiam *in* §. 5. disponitur, ut alius præterea Titulus ultra numerum præfinitum additus sit, ut si quando contingat Diaconum, vel Episcopum, Vicecancellarium esse, & ideo eumdem prædictæ Ecclesiæ S. Laurenrii præesse, alicui Presbytero Cardinali proprius Titulus non desit.

46 Cardinales ad Urbem accedentes, Summo Pontifici se sistere debent, nec ab Urbe discedere sine licentia ejusdem; Benedict. XIV. tom. 1. Constitut. 119. incip. *In regimine* §. 3.

47 Cardinales in Urbe non residentes qualibet ex causa, excluduntur a participatione rotu-

48 li. Idem *ibid.* Accedentibus ad Urbem ex causa legitima tribuitur portio pro tempore mo-

49 ræ; Idem *ibidem*. Cardinales in causis commissariis judicantes uti debent notario archivii; Idem tom. 2. Constit. 22. incip. *Justitiæ & pacis*.

50 Cardinalibus tribui potest Ecclesia Episcopalis in partibus infidelium; Idem Constit. 36. incip. *Cum a nobis*, ubi affert exempla Cardinalium, qui ad Episcopatus Titulares promoti fuere.

Additiones ex aliena manu.

51 De antiqua in Ecclesia denominatione *Cardinalium*, tum de origine horum, quos dicimus *Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales*, missis iis, quæ ex vulgo affert Auctor, lege, si lubet, Panvin. *de Cardin.* Plat. *de Cardinal. Dignit. & Offic.* Ducange *in Glossario ad Scriptores mediæ & infimæ Latinitatis verb. Cardinalis*, & Rousseaud de la Combe *in Jurisprudentia Canonica verb. Cardinalis sect.* 1.

Quod vero attinet ad varium variis tempo- 52
ribus numerum Cardinalium, de quo hic etiam agit Auctor, sciendum est, quod anno 1331. nonnisi viginti erant Cardinales. Anno 1352. statuere Cardinales, ne unquam essent plusquam viginti. Anno 1378. nondum erant, 53
nisi tres supra viginti. Multum vero deinde crevit numerus eorum per consequuta schismata. At Synodi Constantiensis, & Basileensis 54
jusserunt, ne essent plures, quam viginti quatuor. Multæ a Synodo Basileensi, & post 55
mortem Sixti IV. ab ipsis Cardinalibus præscriptæ referuntur Regulæ de creatione Cardinalium. Inter has, ne nisi 24. Cardinales un- 56
quam crearentur, nec nisi annos triginta jam nati, nec nisi secundum majorem numerum suffragiorum a Cardinalibus scripto datorum, nec nisi tres ex una Diœcesi, Pontificisque ipsius, aut Cardinalis Nepos nullus. Hoc ul- 57
timum vero caput mollivit conventio illa Cardinalium post Sixti IV. mortem, qua permissum fuit Pontifici, ut ex suis Cognatis, unum, sed solum, creare posset Cardinalem. Numero huic Cardinalium pauci inde adjecti 58
sunt usque ad tempora Leonis X. qui habens suspectos eos, qui tunc erant Cardinales, ob initam contra se conjurationem, 31. novos creavit. Numerus postea tamen ad 40. reno- 59
vatus est. At tandem pervenit ad 70. Confer 60
de his omnibus Thomassin. *de veter. & nov. Eccles. discipl. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 114. *fer. per tot.* Quæ vero a Sixto V. in Cardinalium electione fuerint constituta, non omnia in præsenti sunt usu recepta, ut ex historia nostrorum temporum patet.

Articulus II.

Quo ad Cardinalium Dignitatem, & præeminentiam.

Cardinalatu nulla est major Dignitas post 1
Papatum in Ecclesia Dei; In Cardinalibus enim residet tota Majestas Christianæ Reipublicæ. Eugenius IV. in Constit. incip. *Non Mediocri*, ubi validissimis rationibus definit post Caput Ecclesiæ, quod est Papa, contigua sui corporis membra, qui sunt Fratres ejus Cardinales, præ cæteris Ecclesiæ membris,

bris, ac partibus honorari debere, & Cardinalatus Dignitatem esse majorem, & sublimiorem Episcopali, Archiepiscopali, & Patriarchali. Item habetur in Constitutione Leonis X. incip. *Supernæ*, ibi: *Et cum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales cæteros omnes in ipsa Ecclesia post Summum Pontificem honore, ac Dignitate præcedant*. Et colligitur etiam ex Concilio Trid. *c.* 11. *sess.* 24. & ex Constitutione Sixti V. *de Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium præstantia, edita tertio nonas Decemb.* 1586. *& ex c. Quamquam caus.* 2. *q.* 7. *& c.*
2 *Constantinus Distin.* 96. Nec obstat quod Cardinales Ordine sint minores Episcopis; *c. Ante omnia dist.* 40. *c. de his dist.* 5. *de consec. Clem. Si quis suadente §. nec super hæc, de pœnis*, Gloss. *ult. in c. Quamquam caus.* 2. *q.* 7. Non obstat, inquam, quia in ejusmodi prærogativis, & privilegiis, est potius habenda ratio Dignitatis, quam Ordinis, ut declaravit idem Eugenius IV. in d. Const. *Non mediocri*, his verbis: *Ne causetur quispiam, quod Ordo Episcopalis Presbyterio major sit, quoniam in ejusmodi prælationis Officium, & Dignitas præponderat Ordini, quemadmodum Jure cautum est, ut Archidiaconus non Presbyter suæ Jurisdictionis obtentu Archipresbytero præferatur*. Et de facto hoc habetur etiam in Vicario Generali, qui quamvis simplex Cleri-
3 cus, præcedit omnes de Clero. Unde præeminentia non est commensuranda ab Ordine, sed ab Officio, & Jurisdictione, quæ dant Dignitatem, & consonant etiam verba textus in *cap. Quamquam, caus.* 2. *qu.* 7. ibi. *Quamquam secundum honorum vocabula, quæ jam Ecclesiæ usus obtinuit, Episcopus major Presbytero sit, tamen Augustinus in multis Hie-*
4 *ronymo minor est*. Et quod Dignitas, & Jurisdictio Cardinalium sit major Ordine Episcopali, patet *ex c. Constantinus dist.* 96. Episcopi enim non præsunt nisi uni certæ Diœcesi, & Cardinales repræsentantes Magistratum una cum Papa præsunt regimini totius universalis Ecclesiæ, ut recte dixit Innoc. III. *in c. Bonæ memoriæ* 3. *de postulat. Prælat.* ibi: *Quod Cardinalis persona utilis sit, non solum Romanæ, sed etiam Ecclesiæ universali*. Et Divus Bernardus ad Eug. III. inquit, *Veniamus autem ad Collaterales, & Adjutores tuos; hi seduli tui, hi intimi tui, eligendi de toto Orbe, Orbem judicaturi*.

5 Tantæ Dignitatis, præstantiæ, & præminentiæ sunt Cardinales, quod ipsis solis est demandata auctoritas eligendi Summum Pon-
6 tificem. Hanc enim auctoritatem concessit eis in primis Nicolaus II. *an.* 1059. in Conc. Romano *c.* 2. cum hoc tamen quod facta præcipue ab ipsis Cardinalibus Summi Pontificis electione, deinde reliquus Clerus, ac populus ad eam comprobandam accederet, prout refertur in c. *In nomine Domini* 1. *dist.* 23. ibi: *Decernimus, atque statuimus, ut obeunte hujus Romanæ universalis Ecclesiæ Pontifice, in primis Cardinales Episcopi diligentissime simul de electione tractantes, mox Christi Clericos Cardinales adhibeant, sicque reliquus Clerus, & populus ad consensum novæ electionis accedat*. Et hic mos eli- 7
gendi Pontificem perduravit usque ad tempora Alexandri III. optime meriti de hac mea Patria Alexandrina Civitate, utpote qui eam Sede Episcopali condecoravit, & suo nomine appellandam pro sibi præstita fidelitate, obedientia, & ope constituit. Sed quia adhuc quandoque pro simili electione, & approbatione schismata oriebantur, Alexander III. in Generali Lateranensi Concilio statuit, ut ille demum Canonice electus censeretur, in quem duæ ex tribus Collegii Cardinalium partes consensissent, & sic excluso Cleri, & Populi consensu, requisito ex supra laudato Decreto Nicolai II. in *d. c. in Nomine Domini*, tota Pontificis electio ad solum Cardinalium Collegium redacta est per ipsum Alex. III. ut expresse patet *in c. Licet 6. de electione*, ibi: *Licet de vitanda discordia in electione Romani Pontificis manifesta satis a Prædecessoribus nostris Constituta manaverint, quia tamen sæpe post illa per improbæ ambitionis audaciam, gravem passa est Ecclesia scissuram, Nos etiam ad malum evitandum hoc de Consilio Fratrum nostrorum & sacri approbatione Concilii aliquid decrevimus adjungendum. Statuimus ergo, ut, si forte (inimico homine superseminante Zizaniam) inter Cardinales de substituendo Summo Pontifice, non poterit esse plena concordia, & duabus partibus concordantibus, pars tertia concordare noluerit, aut sibi alium præsumpserit nominare, ille absque ulla exceptione ab universali Ecclesia Romanus Pontifex habeatur, qui a duabus partibus electus fuerit, & receptus*. Unde ut dicit Onu- 8
phrius in annotatione ad vitam dicti Alexandri III. in electione Lucii III. sui immediati successoris, ea tunc primum redacta fuit ad solos Cardinales, Clero omnino, & populo a Summi Pontificis electione exclusis, & Lex salutaris a dicto Alexandro III. in Concilio Generali Lateranensi *anno* 1179. celebrato lata de duobus tertiis Suffragiorum Cardinalium ad evitanda in posterum schismata, executioni mandata fuit, quod dicit

sibi

sibi constare ex ejusdem Pontificis Diplomate
9 apud se asservato. Et hæc facultas eligendi Summum Pontificem solis Cardinalibus demandata, fuit confirmata, & plenius statuta a Gregorio X. in Concilio Generali Lugdunensi 1274. celebrato, prout refertur *in cap. Ubi periculum* 3. *de elect. in* 6. & a Clemente V. in Concilio Viennensi 1311. *coacto*. prout refertur in *c. Ne Romani* 2. *Clem. de elect.* & ex post fuit semper inviolabiliter in ipsis conservata; Vide Barbosa *lib.* 1. *Juris Eccle-siast. univers. c.* 1. *n.* 55. & *seq.* cum multis ibi citatis.

10 Cardinales soli possunt deferre Pileum, seu Galerum rubrum eis concessum an. 1244. ab Innoc. IV. in Conc. Lugdunensi I. ut refert Barbosa cum multis aliis, *lib.* 1. *Juris Eccles. cap.* 3. *num.* 8. Petra *tom.* 4. *Comment. in Constitut.* 1. *Eugenii IV. num.* 21. & habetur ex inscriptione sua sepulchrali Neapoli, ubi obiit: *Innocent. IV. Pontifex maximus de omni Christiana Republica optime meritus. Qui natali S. Joannis Baptistæ anno* 1243. *Pontifex renunciatus, Die Apostolorum Principi Sacra Coronatus, cum Purpureo primus Pileo Cardinales exornasset, Neapolim a Corrado eversam S. P. restituendam curasset, innumerisque aliis præclare, & prope divine gestis, Pontificatum suum quam maxime illustrem reddidisset, anno* 1254. *B. Luciæ Virginis luce hac luce cessit. Annibal de Capua Archiepiscopus Neapolitanus in Sanctissimi viri memoriam obsoletum vetustate Epi-*
11 *gramma restituit*. Soli ipsi possunt deferre Birretum Purpureum, sive Pileolum Rubrum, ut eis publico Decreto concessit Paulus II. posita pœna, ne quis indumento illo Purpureo caput tegeret, concedens insuper eisdem Cardinalibus, ut ejusdem Coloris panno equos, vel mulas sternerent dum equitarent; Barbosa *lib.* 1. *Juris Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 9. Azor. *instit. moral. par.* 2. *l.* 4. *c.* 3. *q.* 18. Platina *in ejus vita*, Petra *tom* 4. *comment. in Const. Eugen. IV. num.* 21.

12 Quod privilegium ferendi Birreta, & Pileos Rubros more aliorum Cardinalium fuit postea etiam extensum ad Cardinales ex Regularium Ordinibus assumptos a Gregorio XIII.
13 Const. 9. incip. *Sanctissimus*. Soli ipsi Cardinales habent privilegium, ut Titulus Eminentiss. & Vestræ Eminentiæ una cum antiquo titulo Reverendiss. debeat esse suus proprius, & peculiaris Cardinalitiæ Dignitatis, prout infrascripto Decreto expresse continetur.

Die 10, Junii 1630. in Consistorio secreto, Fuit facta per Cardinalem Pium relatio Decreti Sacræ Congr. Cæremoniarum S. R. E. Cardinalium, ut infra.

BEATISSIME PATER.

Sacra Congregatio Cæremoniarum S. R. E. Cardinalium censuit, si Sanctitati Vestræ placuerit, loco Titulorum Illustrissimi, & Dominationis Vestræ Illustrissimæ, quibus hactenus usi sunt Cardinales, Titulos Eminentissimi, & vestræ Eminentiæ una cum antiquo Titulo Reverendissimi in posterum esse debere proprios, & peculiares Cardinalitiæ Dignitatis; ita ut præfati Tituli Eminentissimi, & Eminentiæ a nemine, præterquam ab Eccles. Rom. Imperii Electoribus, ac Magistro Hospitalis Hierosolym. usurpari possint, aut aliis attribui; eosdemque Titulos ab omnibus, & singulis Cardinalibus, & futuris omnino assumi illisque inter se tam voce, quam scripto perpetuo uti debere. Quod si contigerit aliquem cujuscumque Dignitatis, Gradus, & Conditionis (Imperatore, ac Regibus exceptis) hujusmodi Titulos alicui Cardinalium non tribuere, Cardinalis ille nullatenus cum eo agat, nec ejus Litteras quoquomodo recipiat.

Insuper censuit supplicandum esse Sanctitati Vestræ, ut per suum Consistoriale Decretum præcipere dignetur cæteris omnibus, & singulis Ecclesiasticis cujuscumque Conditionis, Gradus, & Dignitatis, etiam Episcopali, Archiepiscopali, Primatiali, seu Patriarchali Dignitate præfulgentibus, ne præfatos Eminentissimi, & Eminentiæ Titulos quoquomodo, sibi usurpent, sub pœnis indignationis Sanctitatis Vestræ, & Romanorum pro tempore Pontificum, inhabilitatisque ad Dignitates, & incapacitatis quarumcumque Gratiarum, seu Indultorum Sedis Apostolicæ, ac amissionis fructuum suarum Ecclesiarum, & Beneficiorum quorumcumque ipso facto incurrendis.

Item censuit hæc omnia in præsenti Consistorio esse referenda, ut Sanctitate Vestra annuente ab omnibus, & singulis Cardinalibus recipiantur, & super eorum perpetua, & inviolabili observatione juretur, debitæque executioni demandentur a præsentibus quidem in Consistorio statim; ab existentibus vero in Curia post tres dies; & absentibus post duos menses in Italia, & post quatuor extra Italiam. Inter alia super his etiam omnes, & singuli Cardinales, qui in futurum creabuntur, jurare teneantur præsentes quidem in receptione Pilei, absentes vero in receptione Birreti.

Quæ

Qua relatione habita S. S. D. N. per hæc verba, quid vobis videtur? omnium D. D. Card. exquisivit suffragia, & singulorum auditis sententiis non solum unanimiter consentientibus, verum etiam instantissime deprecantibus, atque S. Sanctitati supplicantibus, ut hujusmodi Decretum, & omnia in eo contenta approbaret; sicque probata per suum Consistoriale Decretum, cum auctoritate imprimendi &c. Et Litteras etiam in forma Brevis expediendi cum solitis clausulis &c. confirmaret. Sanctitas sua, ut sequitur, decrevit.

Petitionibus vestris annuentes proposita Nobis per vos omnia admittimus, & approbamus, & desuper Litteras etiam in forma Brevis cum Clausulis opportunis, & necessariis concedimus, & expediri mandamus cum auctoritate imprimendi. In nomine &c.

Absoluto Consistorio post discessum Pontificis in Congreg. generali omnes, & singuli Cardinales, qui Consistorio interfuerunt, tactis Sacrosanctis Evangeliis jurarunt, & subscripserunt, ut infra.

Nos miseratione Divina Episcopi, Presbyteri, & Diaconi S. R. E. Cardinales supradictum Decretum Sacræ Congreg. Cæremoniarum S. R. E. Cardinalium a Sanctissimo Domino Nostro approbatum, & a nobis receptum perpetuo, & inviolabiliter observare promittimus, & juramus.

Dominicus Episcopus Portuens. Cardin. Ginnesius.
C. Card. Pius Episcopus Albanen.
S. Card. Burghesius, Episcopus Sabinen.
Ego M. Episcopus Tusculanus Card. Lantes.
Ego G. Card. Borgia Presb.
Ego Rob. Card. Ubaldinus.
Ego I. Card. Sabellus.
Ego G. Card. Bentivolus.
Ego G. Card. de Torres.
Ego F. A. Card. S. Honuphrii.
Ego Aloysius Card. Cajetanus.
Ego Ludovisius Presbyter Card. S. Sixti nuncupatus.
Ego Berlingerius Presbyter Card. Gypsius.
Ego F. Presbyter Card. Verospius.
Ego Gregorius Presbyter Card. Narus.
Ego Lucas Ant. Presbyter Card. Virilis.
Ego Franciscus Diaconus Card. Barberinus.
Ego P. Maria Burghesius Diaconus Cardinal. S. Georgii.
Ego Hieronymus Diaconus Card. Vidonus.
Ego L. Diaconus Card. Biscia.
Ego M. Card. Ginettus.
Ego A. Diaconus Card. Cæsarinus.
Ego H. Diaconus Card. Columna.
Ego Theodorus Card. Trivultius.

Immo Cardinales sunt tantæ Dignitatis, & 14
præeminentiæ, ut eorum Dignitas non parum Regiam Majestatem æmulare contendat. 15
Nec desunt Reges, qui Cardinalibus præeminentiam in sedendo, & scribendo cesserint; scribit enim Raynaldus *ad annum.* 1235. *num.* 2. *&.* 6. quod cum convenissent Perusiæ Rex Siciliæ Carolus, & Regis Ungariæ Filius Carolus Martellus dictus, una cum Papa, & Cardinalibus, sedit in Consistorio Rex Pater inter Presbyteros Cardinales, Filius inter Diaconos, deinde post ministratum cibum Pontifici, accubuerunt mensæ cum Cardinalibus. Eodem anno 1235. fertur Regem Angliæ ad Cardinalem Presbyterum scribentem nomen suum illi Cardinalis postposuisse: Rex Daniæ cum anno 1474. Romam perrexisset, inter duos priores Cardinales exceptus fuit, nec umquam operire caput voluit, nisi post eos, & in die Parasceve ultimus post Cardinales adoraturus Crucem adivit; Card. Papien. *Epist.* 156. inquiens; *ut habeatur justus honor Summo Senatui.* Et multa alia reticentur consimilia exempla apud Scriptores videnda. Solum addendo quod præcipue ista præmi- 16
nentia debetur Cardinalibus Collegium repræsentantibus, nam ex Cæremoniali *rubr. de receptione Regis, & de ingressu Imperatoris* in Cappella, & Consistorio assignatur locus Regi post primum Cardinalem Episcopum, vel antiquiorem Cardinalem Presbyterum. Unde Cardinalium Collegium est honorabilius 17
membrum, quod habet Ecclesia Dei, & dicitur Gremium Romanæ Ecclesiæ: *cap. in Nomine Domini* 1. *circa medium dist.* 23. & merito de eo dici potest illud, quod de Romanæ tunc supremæ Reipublicæ Senatu interrogante Pyrrho Epirotarum Rege Cyneam suum legatum respondisse asserunt: *Urbem Romanam Templum sibi visum, Senatum Regiam, Senatores quot, tot Reges.* Hinc Pius II. *in comment. lib.* 2. *pag.* 66. ait: *Cardinales pares Regibus haberi;* & dum eos creabat, dicebat: *Vos Senatores Urbis, & Regum similes estis;* & hoc dixisse Paulum II. refert Card. Papiens. *Epist.* 180. *&* 181. Et Regibus æquiparari, & 18
in eis residere totam Majestatem Christianæ Reipublicæ tenet Card. Tusch. *tom.* 1. *in litt.* C. *conclus.* 100. *n.* 4. Decian. *consil.* 8. *n.* 63. *vol.* 1. Jacobat. *de Concil. l.* 1. *art.* 1. *num.* 1. Dua-

1. Duaren. *de Sac. Eccles. Minist. lib.* 1. *c.* 13. & Barbosa *lib.* 1. *Juris Eccles. univers. cap.* 4. *num.* 9. cum multis aliis ibi citatis.

19 Hic juvat adducere novissimas Apostolicas Sanctiones circa assecutionem Decanatus Sacri Collegii Cardinalium, & in primis affertur Decretum a particulari Congregat. editum die 28. Februarii 1721. & a Sanctissimo Domino nostro Clemente XI. approbatum, & servari mandatum.

DECRETUM.

IN casu vacationis Decanatus Sacri Collegii Cardinalium die 28. Februarii 1721. habita fuit Congregatio particularis in Mansionibus R. P. D. Auditoris Sanctissimi, cui interfuerunt RR. PP. DD. Petra Secretarius Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium; Marefuscus Auditor Sanctissimi, Lancetta, Cerrus, Herrera, Sacræ Rotæ Auditores, Ansidæus Assessor S. Officii, & Lambertinus Sacræ Congregationis Concilii, & hujus particularis Congregationis Secretarius.

Omnesque unanimiter responderunt.

Consulendum esse Sanctissimo, quod declarare dignetur Decanatum Sacri Collegii Cardinalium devenisse vigore Bullæ V. San. mem. Pauli IV. ad Eminentissimum Dominum Cardinalem Tanarium, uti Episcopum Cardinalem antiquiorem in Curia præsentem tempore vacationis dicti Decanatus sequutæ per obitum Cardinalis Fulvii Astalli, exclusis Episcopis Cardinalibus antiquioribus extra Curiam tempore dictæ vacationis commorantibus, non ex publica causa, & destinatione Romani Pontificis, etiamsi residerent in Diœcesibus, quarum administrationem ex dispensatione Apostolica retinent, & ita servandum esse perpetuis futuris vacationibus.

Quo ad aliam vero controversiam inter EE. DD. Cardinalem Tanarium antiquiorem in Episcopatu, & juniorem in Cardinalatu, & Cardinalem Judicem Juniorem in Episcopatu, sed antiquiorem in Cardinalatu, causa non fuit proposita, attenta cessione suo Juri facta ab eodem Cardinali Judice, Dominique unanimiter dixerunt consulendum esse Sanctissimo, quod declarare dignetur ex hujusmodi cessione nullum in futuris Decanatus vacationibus censeri irrogatum fuisse præjudicium Cardinalibus similia Jura foventibus.

Factaque eadem die per me infrascriptum Secretarium de præmissis Sanctissimo Domino nostro relatione, Sanctitas sua Congregationis sententiam quoad utramque partem benigne approbavit, & perpetuis futuris temporibus servari mandavit.

Prosper de Lambertinis Secret.

Sanctiss. D. N. D. Benedicti Pp. XIII. Constitutio, qua Decanatum Sacri S. R. E. Cardinalium Collegii ad Episcopum Cardinalem antiquiorem, licet a Romana Curia absentem, dummodo tempore vacationis ejusdem Decanatus apud priorem sibi commissam Ecclesiam personaliter resideat, devenire decernitur, pluraque alia quo ad Ostiensis, & Veliternensis Ecclesiarum optionem statuuntur, cum clausula, & derogationibus opportunis. 20

BENEDICTUS EPISCOPUS &c.

ROmani Pontificis circumspecta vigilantia ea, quæ certis etiam, & rationabilibus ex caussis a Prædecessoribus suis olim provide sancita fuerunt, ubi dissidiis, & contentionibus, præsertim inter eos, qui sublimi Cardinalatus Dignitate in Sancta Dei Ecclesia præfulgent, aliisque insuper gravioribus malis occasionem tribuere dignoscuntur, ipsa rerum experientia suadente, nonnumquam moderatur, ac immutat, & ad æquitatis, ac justitiæ normam redigit, ut sublatis e medio litium, malorumque seminibus, fraterna charitas, atque concordia, quam inter eosdem Cardinales maxime vigere decet, inviolata servetur, & publico simul bono consultum sit: Eumque in finem Apostolicæ auctoritatis, & providentiæ partes libenter interponit, prout matura deliberatione præhabita in Domino conspicit salubriter expedire.

§. I. Dudum siquidem a fel. rec. Paulo Papa IV. Prædecessore nostro emanavit Constitutio tenoris sequentis, videlicet „ PAULUS „ EPISCOPUS Servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Cum Venerabiles „ Fratres Nostri S. R. E. Cardinales in partem solicitudinis vocentur, ut pro tempore „ existenti Romano Pontifici assistant, ipseque „ Romanus Pontifex eorum consilio agenda „ disponat, & iidem Cardinales sint pars corporis, & membra ipsius Romani Pontificis, „ ac diversis almæ Urbis nostræ Parochialibus „ Ecclesiis, pro eorum Cardinalatus titulo, „ seu denominatione præficiantur, & in eis „ Episcopalem Jurisdictionem habeant, & pro-

„ pte-

„ pterea in Romana Curia residere debeant, „ præsentesque in dicta Curia magis digni, „ & privilegiati existant, quam absentes, & „ & in optionibus Titulorum, ac sex Ecclesiarum Cathedralium, quibus Cardinales „ pro eorum Cardinalatus titulo præfici solent, absentibus etiam ante eos in Cardinales assumptis præferantur, & si uni ex dictis Ecclesiis Cathedralibus præfecti fuerint, „ ex post semper alios non Episcopos Cardinales in quibusvis actibus, & sessionibus præcedant: Nos ex præmissis, & diversis aliis „ caussis animum nostrum moventibus, & inter cætera, ut eosdem Cardinales absentes ad „ residendum in Curia aliquibus uberioribus favoribus, & prærogativis alliceremus, Decanatu Collegii Cardinalium hujusmodi, quem „ Nos, dum in minoribus constituti essemus, „ obtinebamus, & ad quem propter nostram „ continuam in eadem Curia residentiam ante „ alios Card. Nobis in Cardinalatu antiquiores tunc ab ipsa Curia absentes perveneramus, per nostra ad Summi Apostolatus fastigium assumptionem vacante, habita super „ his cum Fratribus nostris in Consistorio nostro secreto deliberatione matura, de eorum „ consilio, & unanimi assensu, Venerabil. Fratrem nostrum Joann. Episcop. Ostien. S. R. „ E. Cardinalem de Bellajo nuncupatum, de „ Nobis, & Sede Apost. optime meritum, „ Decanum Collegii hujusmodi declaravimus, „ eumque ipsius Collegii Decanum vocavimus, „ & Decanatum ipsum ipsi concessimus, prout etiam per præsentes declaramus, vocamus, „ & concedimus. Et insuper, ne in posterum „ Decanatus prædictus, illius occurrente vacatione in aliquem Cardinalem ex voluntate „ sua, & non ex caussa publica absentem, & „ propter absentiam suam hujusmodi quandoque de negotiis dictæ Sedis minus informatum, in injuriam aliorum Cardinalium tunc „ præsentium, & Romano Pontifici assistentium, ac propterea de negotiis prædictis melius informatorum, deveniat, aut super eodem Decanatu aliquæ controversiæ, seu dissensiones inter ipsos Card. oriantur, providere volentes; Motu proprio, & ex certa „ scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, hac nostra perpetuo valitura Constitutione sancimus, quod Decanatus hujusmodi „ de cætero perpetuis futuris temporibus nonnisi ad Episcopum Cardin. antiquiorem in „ Curia præsentem, aut ex caussa publica absentem, & extra Curiam per Romanum „ Pontificem destinatum devenire possit. Et „ quod Episcopus Cardinalis antiquior in Curia præsens, aut, ut præfertur, absens, & „ extra Curiam destinatus, postquam Decanatus hujusmodi ad eum devenerit, omnes alios „ Cardinales, etiam antiquiores, semper in „ quibusvis sessionibus, & aliis actibus publicis „ præcedat, nec per alios Episcopos Cardin. „ etiam antiquiores, tunc absentes, etiamsi „ postmodum incontinenti ad eamdem Curiam „ se conferant, & in ea continuo resideant, super ipso Decanatu, aut illius sessionibus, vel „ aliis actibus, seu negotiis ad eum pertinentibus impediri, aut molestari valeat. Decernentes sic, & non aliter in præmissis omnibus, & singulis per quoscumque Judices, & „ Commissarios quavis etiam Apostolica auctoritate fungentes, etiam caussarum Palatii „ Apostolici Auditores, ac eorumdem Cardinalium Collegium in quavis caussa, & instantia, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi auctoritate, „ & facultate, judicari, & definiri debere; ac „ irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus „ Constitution., ac Ordinationibus Apostolicis, „ ac Stylo Consistorii nostri, nec non ipsius Collegii, etiam juramento confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, „ statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo &c. Si quis „ &c. Dat. Romæ apud S. Marcum Anno Incarnationis Dominicæ 1555. Undecimo Kal. „ Septembris Pontific. nostri Anno primo.

§. II. Postmodum, anno scilicet 1719. occasione obitus bon. mem. Nicolai S. R. E. Cardinalis Acciajoli Episcopi, dum viveret, Ostiensis, & Veliternensis, Sacrique Venerabilium Fratrum nostrorum ejusdem S. R. E. Cardinalium Collegii Decani dubitatio emersit, an prædicta Constitutione adversus Cardinales a Curia Romana absentes lata comprehenderentur, vel potius excluderentur Card. promotione antiquiores, qui eveniente Decanatus ejusdem Sacri Collegii vacatione a præfata Curia quidem abessent, sed apud illas Metropolitanas, seu Cathedrales Eccles. residerent, quibus eos una cum aliqua ex iis Cathedral. Ecclesiis Suburbicariis, quæ ipsis Cardinalibus antiquioribus pro suis Titulis, seu denominationibus assignari solent, præesse contingeret. Cumque ejusmodi dubitatio nullis antea Sanctæ Sedis definitionibus discussa, ac dirempta esse videretur, rec. mem. Clem. Pp. XI. Prædecessor itidem noster eam expendendam, librandamque committere decre-

decreverat, sive Dilectis Filiis Rotæ Romanæ Auditoribus, sive aliis ejusdem Curiæ Præsulibus, integritate, doctrinaque præstantibus, quorum audita sententia id, quod rationi, & æquitati consentaneum illi visum fuisset, statuere posset. Verum dum in ea deliberatione versaretur, Nos, quos potissimum, tamquam eo tempore S. R. E. Cardinalem Episcopum Portuensem, & Archiepiscopum Beneventanum, cæterisque Collegii promotione priores (memorata Pauli IV. Const. seposita) tam ad Decanatus dignitatem, quam ad præfatas Ostiensem, & Veliternensem Ecclesias, antiquitatis Jura vocabant, animo reputantes rem hanc absque alia contentione transigi minime posse, probeque memores verborum Apostoli Timotheum suum admonentis: *Servum Domini non oportet litigare*, firmiter constituimus super istiusmodi negotio a quavis concertatione, seu litis specie prorsus abstinere; adeoque datis primum ad eundem Prædecessorem Nostrum litteris ex suburbano secessu S. Pastoris, & mox etiam apertis verbis illi coram explicavimus, ac obtestati fuimus, ut quacumque Nostri ratione posthabita, dignitatem Decanatus Cardinali Episcopo ex residentibus in Romana Curia antiquiori deferre vellet, eidemque Ecclesiarum Ostiensis, & Veliternensis optionem permitteret: ea tamen adjecta declaratione, ut simili in posterum occurrente Decanatus vacatione, salva, & illæsa remanerent Jura Cardinalium Episcoporum, qui Cardinalatu quidem essent antiquiores, sed extra Romanam Curiam in prioribus suis Episcopatibus tunc residerent. Attenta itaque hujusmodi nostra obtestatione, atque cessione, vacans Sacri Colegii Decanatus una cum Ostiensi, & Veliternensi Ecclesiis a memorato Pontifice in Consistorio secreto habito die 26. Aprilis 1719. bon. mem. Fulvio S. R. E. Cardinali Astallio tunc Episcopo Sabinensi, qui ex Episcopis Cardinalibus in Curia degentibus antiquior erat, cum speciali tamen Jurium quorumcumque tam Episcoporum Cardinalium extra Curiam apud priores suas Ecclesias residentium, quam aliorum Cardinalium in eadem Curia commorantium, præservatione delatus fuit.

§. III. Deinde vero cum præfatus Cardinalis Astallius Decanus, inscrutabili Divinæ providentiæ dispositione ab humanis omnium opinione celerius decessisset, & alia non absimilis controversia inter Venerabiles Fratres nostros bonæ memoriæ Cardinalem Sebastianum Antonium Tanarium tunc Episcopum Tusculanum, & Cardinalem Franciscum Judicem, tunc pariter Episcopum Prænestinum, in Romana Curia præsentes (Nobis omnino silentibus, & a quacumque petitione prorsus abstinentibus) excitata fuisset, memoratus Clemens Prædecessor septem ejusdem Curiæ Præsules doctrina, & integritate præstantes deputavit, illisque commisit, ut probe, ac mature perpensis rationum momentis, quæ hinc inde afferri poterant, & de quibus eos plene instrui curavit, suum circa verum sensum antedictæ Constitutionis Pauli IV. judicium proferrent, quod postea in hunc, qui sequitur, modum protulerunt „ Die 28. Feb. 1721. Habita fuit Congregatio particularis in Mansionibus R. P. D. „ Auditoris Sanctissimi super caussa Decanatus „ Sacri Collegii Cardinalium, cui interfuerunt „ RR. PP. DD. Petra, Marefuscus Auditor „ Sanctissimi, Lancetta, Cerrus, Herrera, „ Ansidæus, & Lambertinus ejusdem Particularis Congregationis Secretarius: Omnesque „ unanimiter responderunt: Consulendum esse „ Sanctissimo, quod declarare dignetur Decanatum Sac. Collegii Cardinalium devenisse „ vigore Bullæ quintæ san. mem. Pauli IV. ad „ Eminentissimum D. Cardinalem Tanarium, „ uti Episcopum Cardinalem antiquiorem in „ Curia præsentem tempore vacationis dicti Decanatus sequutæ per obitum Cardinalis Fulvii Astallii, exclusis Episcopis Cardinalibus „ antiquioribus extra Curiam tempore dictæ vacationis commorantibus, non ex publica caussa, & destinatione Rom. Pontificis, etiamsi „ residerent in Ecclesiis, quarum administrationem ex dispensatione Apostolica retinent, „ & ita servandum esse perpetuis futuris vacationibus. Quoad aliam vero controversiam „ inter EE. DD. Cardin. Tanarium antiquiorem in Episcopatu, & juniorem in Cardinalatu, & Cardinalem Judicem juniorem in „ Episcopatu, sed antiquiorem in Cardinalatu, „ caussa non fuit proposita, attenta cessione „ suo Juri facta ab eodem Cardinali Judice, „ Dominique unanimiter dixerunt consulendum esse Sanctissimo, quod declarare dignetur ex hujusmodi cessione nullum in futuris Decanatus vacationibus censeri irrogatum fuisse præjudicium Cardinalibus similia „ Jura foventibus. Factaque eadem die per „ me infrascriptum Secretarium de præmissis „ Sanctissimo Domino Nostro relatione, Sanctitas sua Congregationis sententiam quoad „ utramque partem benigne approbavit, & „ perpetuis futuris temporibus observari mandavit." Prosper de Lambertinis Secretar. Idem vero Clemens Prædecessor non modo antedi-

tedictorum Præsulum Votum, seu Consilium, ut præfertur, benigne probavit, perpetuisque futuris temporibus observari mandavit, verum etiam illud in Consistorio secreto subinde, nempe die 3. Martii 1721. habito palam recitari, & inter Acta ejusdem Consistorii ad perpetuam rei memoriam asservari, atque custodiri præcepit.

§. IV. Cum autem, seclusa Pauliua Constitutione, maxime æquum, & rationi consonum videatur, ut Cardinales Episcopi antiquiores præfati, quamvis tempore vacationis Decanatus Sacri Collegii a Romana Curia absint, & apud priores sibi commissas Ecclesias personaliter resideant, ad eumdem Decanatum assequendum admitti debeant: tum quia ipsi revera a Curia non absunt ex voluntate sua, sed ex formali necessitate, cum ex Divinarum, Canonicarumque Sanctionum, & Concilii potissimum Tridentini præscripto, apud priores Ecclesias jugiter residere cogantur; quin etiam ab eis discedere absque Sedis Apostolicæ licentia non possint, nec ab hoc apud ipsas residendi onere exempti sint, quamvis in Urbe, vel in Ecclesiis Suburbicariis, quæ illis in titulum sunt assignatæ, commorari vellent, quemadmodum expresse sub gravissimis pœnis cavetur peculiari Constitutione piæ memoriæ Urbani Papæ VIII. Prædecessoris pariter nostri, cujus tenor est, qui sequitur, videlicet; „URBANUS „PAPA VIII. ad perpetuam rei memoriam. „Sancta Synodus Tridentina sub recolendæ „mem. Paulo Papa III. Prædecessore nostro, „ad disciplinam Ecclesiasticam restaurandam, „provide statuit, ut omnes quacumque digni- „tate, gradu, & præeminentia fulgentes Pa- „triarchalibus, Primatialibus, Metropolita- „nis, & Cathedralibus Ecclesiis quibuscum- „que quovis nomine, & titulo præfecti apud „eas personaliter residere deberent: alias, si „per sex menses continuos abessent, amissio- „nis quartæ partis fructuum unius anni pœ- „nam ipso Jure incurrerent: quod si per alios „sex menses in absentia perseverarent, tunc „aliam quartam partem fructuum hujusmodi „eo ipso amitterent: crescente vero contuma- „cia Romanus Pontifex suprema ejus auctori- „tate in ipsos absentes animadvertere, & Ec- „clesiis ipsis de Pastoribus utilioribus provide- „re posset. Deinde sub fel. record. Pio IV. „etiam Prædecessore nostro, eadem Synodus „declaravit omnes eisdem Patriarchalibus, Pri- „matialibus, Metropolitanis, & Cathedrali- „bus Ecclesiis præfectos, etiamsi S. R. E. Car- „dinales forent, obligari ad personalem resi- „dentiam in sua Ecclesia, vel Diæcesi facien- „dam; nec abesse posse, nisi ob legitimas „caussas in scriptis approbandas. Et in eo- „rumdem Concilii decretorum executionem „idem Pius IV. Prædecessor per suas sub plum- „bo sub Dat. 7. Kal. Dec. 1564. expeditas „Litteras monuit eosdem præfatis Ecclesiis „præfectos in virtute S. Obedientiæ, ac ultra „pœnas in eodem Concilio contentas, sub pri- „vationis eorum a regimine, & administratio- „ne ipsarum Ecclesiarum, ac amissionis facul- „tatum testandi, & disponendi, aliisque pœ- „nis suo, & Romani Pontificis arbitrio im- „ponendis mandavit eisdem, ut in Ecclesiis „præfatis omnino personaliter residere debe- „rent: Denique certior factus, quod multi eo- „rumdem Præfectorum erant inobedientes, „Motu suo proprio commisit Cameræ Apost. „Auditori generali, ut contra illos usque ad „sententiam procederet, & sibi deinde refer- „ret, ad effectum in eos privationis, & depo- „sitionis, sententiam in suo Consistorio secreto „pronunciandi. Successive alii etiam Romani „Pontif. contra non residentes diversa Edicta „publicari fecerunt, ac piæ mem. Gregorius „XIII. etiam Prædecessor noster per suum De- „cretum Consistoriale declaravit decreta ejus- „dem Concilii de personali residentia in Ec- „clesiis prædictis facienda in S. R. E. Card. „locum habere, quocumque titulo illis præes- „sent, ita ut a reatu, & pœnis in dicto Con- „cilio statutis non excusarentur, nisi absentiæ „caussa in scriptis approbata foret, scientia- „que, vel tolerantia non excusaret eosdem „Card., nec alios Episcopos. Similis quo- „que mem. Clemens Papa VIII. etiam Præ- „decessor noster per simile Consistoriale De- „cretum pro observantia residentiæ persona- „lis, ab eodem Concilio ordinatæ, addidit „pœnam inhabilitatis ad majores dignitates, „& Ecclesias obtinendas, prout in præfatis „Conc., ac Litteris Apostolicis, Consistoriali- „busque decretis latius continetur. Cumque „etiam Nos Edicta contra non residentes sæ- „pius publicari fecerimus, & tamen præteri- „tis mensibus, aliqui etiam S. R. E. Card. „Metropolitanis, seu Cathedralibus Ecclesiis „ex concessione Apostolica præfecti, suæ ob- „ligationis ad personalem residentiam in eis „faciendam immemores, in grave animarum „suarum detrimentum, ac ovium sibi credita- „rum præjudicium, ab eisdem Ecclesiis abesse „continuarent, etiam sub prætextu suorum Ti- „tulorum Cardinalatus, præsertim Episcopa- „lium, prope Urbem, seu in Urbis districtu

 „respe-

„ respective consistentium, & quod in eadem „ Urbe in conspectu, & præsentia nostra moram traherent; Nos pro nostro Pastorali debito, nedum animarum præfatarum, sed „ etiam Eccles. indemnitati providere volentes, in Consist. nostro secreto declaravimus „ eosdem S. R. E. Cardinales, qui aliis Ecclesiis Metropolitanis, & Cathedralibus præerant, & apud eas non resederant, nec residebant, non fecisse, nec facere illarum fructus suos; etiam sub prætextu, quod alicui ex dictis Ecclesiis Episcopalibus, quibus „ Cardinales in ordine priores præesse solent, „ præsideant, & ibi vel in Urbe commorentur, „ aut cujusvis tolerantiæ, vel facultatis, præterquam per Breve speciale nostrum, vel „ Rom. Pontificis pro tempore existentis, sibi „ concessæ: Ideoque eosdem Cardinal. monuimus pro prima vice, ut ad residentiam hujusmodi statim se conferrent, sub pœna amissionis fructuum eo ipso incurrenda, & aliis „ Canonicis pœnis, animo etiam procedendi ad „ ulteriora, si non paruissent, & prout in decreto nostro Consistoriali plenius habetur. „ Quia vero ab inde citra non omnes, prout „ tenebantur, nostra mandata executi sunt: „ Nos ut omnino debitum suum agnoscant, „ & animabus subjectis, quantum Nobis ex „ Alto conceditur, magis consultum sit, ulterius providere volentes, Conc. Trid. decretis, & Litteris Apostolicis, Motuique proprio, ac Consistorialibus decretis præfatis inhærentes, illorumque tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, pro plene insertis, & expressis habentes, Motu simili, & ex „ certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, præfati Concilii decreta, Litterasque „ Apostolicas, ac primo dictum Motum proprium, Decretaque Consistorialia præfata, „ & in eis contenta quæcumque nostra Constitutione perpetua confirmamus, & approbamus, & quatenus foret opus, adversus quemcumque prætensum non usum, vel contrarium usum, innovamus, & plenissime restituimus. Insuperque omnes, & singulos Ecclesiis Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, Archiepiscopalibus, & Episcopalibus, quocumque nomine, seu titulo præfectos, etiam S. R. E. Cardinales, a præfatis suis Ecclesiis absentes, in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub interdicti ingressus „ Eccles., amissionisque tam fructuum earumdem Ecclesiarum pro tempore, quo absentia „ duraverit, quam facultatum testandi, & disponendi de bonis suis, a Sede Apostolica sibi „ alias concessarum, eo ipso absque alia declaratione incurrendis, nec non privationis „ a regimine, & administratione suarum Ecclesiarum hujusmodi, aliisque pœnis nostro, & „ Romani Pontificis pro tempore existentis arbitrio infligendis, districte præcipiendo monemus; ut omnibus postpositis quanto citius, „ in Romana Curia videlicet moram trahentes intra unum, extra vero eam in Italia „ intra duos, extra vero Italiam euistentes intra „ quatuor menses a die publicationis præsentium in locis infrascriptis faciendæ computandos, quos pro tribus Canonicis monitionibus, peremptoriisque dilationibus, & terminis respective ei assignamus, & assignatos „ esse volumus, se itineri committere, & legitimis itineribus ad Ecclesias, seu Diœceses „ suas proficisci, & se personaliter conferre, „ ac ibidem, ut tenentur, residere debeant. „ Eisdem Præfectis postquam personaliter ad „ residendum se contulerint, nec non quibuscumque aliis apud suas Ecclesias quandocumque personaliter residentibus, sub eisdem pœnis, etiam eo ipso respective incurrendis, „ injungimus, ne ab eorum Ecclesiis discedant, nisi prius obtenta nostra, & Romani „ Pontificis pro tempore existentis, per Breve, seu Litteras missivas, licentia; Illos „ etiam, qui in posterum per nos, seu Romanos Pontifices successores nostros, alicui præfatarum Ecclesiar. Patriarchalium, Primatialium, Metropolitanarum, Archiepiscopalium, & Episcopalium quovis nomine, vel „ titulo præfecti fuerint, etiamsi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Card. quandocumque fuerint, „ vel sint, sub eisdem pœnis, etiam eo ipso „ respective incurrendis, debeant, & quilibet „ ipsorum debeat intra præfatum tempus, a „ die eorum promotionis ad aliquam præfatarum Ecclesiarum inchoandum, quod eis „ pro tribus monitionibus, & dilationibus, ut „ præfertur, ex nunc assignamus, pariter se „ itineri committere, & ad Ecclesias, sive „ Diœceses sibi commissas, ad personaliter in „ eis residendum, conferre, & respective, „ postquam residere incœperint, ab illis non „ discedere, nisi prius obtenta a Nobis, & „ Romano Pontifice pro tempore existente, „ licentia præfata. A quarum pœnarum incursu nolumus posse aliquem se excusare prætextu, & ratione cujuscumque servitii quomodolibet præstiti, & præstandi, pro gerendis, & tractandis negotiis quorumcumque „ Principum, etiam Imperatoris, & Regum, aut

„ aut Rerumpublicarum, Regnorum, ac Provinciarum; nec ratione cujuslibet jussionis, vel mandati eorum, vel earum, quandocumque facti, vel faciendi; nec etiam ratione prosecutionis, seu defensionis quarumcumque litium, seu controversiarum etiam Ecclesiasticarum; vel ineundi fœderis, aut cujuscumque alterius negotii etiam gravissimi, & speciali mentione digni tractandi; vel distantiæ locorum, aut brevitatis temporis, ob quam non videatur expectanda Sedis Apostolicæ licentia præfata, antequam a suis Ecclesiis, & Diœcesibus discedant; aut ratione alterius cujuscumque caussæ, vel occasionis, etiam publicæ, vel alias favorabilis, & æque piæ, etiam cujuslibet utilitatis, sive necessitatis Ecclesiarum, & personarum: præterquam personalis interessentiæ in Synodis Provincialibus, vel Congregationibus, seu Assembleis generalibus, in quibus Ecclesiastici intervenire solent, vel ratione muneris, aut Reipublicæ officii, Episcopatibus, vel Ecclesiis majoribus præfatis adjuncti, cujus ratione ad certum tempus occupari solent: & tunc pro tempore, quo illæ Synodi, Congregationes, & Assembleæ, exercitiumque muneris, seu officii publici, ipsis Ecclesiis adjuncti, actu duraverint, quibus finitis recto tramite ad Ecclesias præfatas sibi commissas se conferre debeant. Nec etiam a prædicta residentia, & pœnarum præfatarum incursu volumus excusari S. R. E. Cardinales nunc, & pro tempore existentes alicui præfatarum Ecclesiarum Præfectos, seu præficiendos, etiamsi, tamquam in ordine priores aliquem ex dictis Titulis Episcopalibus prope Urbem vel in ejus districtu consistentibus obtineant, & in posterum obtinuerint, & in prædictis Episcopatibus Titularibus Urbi proximis resederint, vel in Romana Curia in suis Titulis respective etiam Nobis, & Romanis Pontificibus successoribus nostris, scientibus, & videntibus, & quomodolibet tolerantibus, moram traxerint; ita ut nulla nostra, ac Romanorum Pontificum successorum nostrorum conniventia, taciturnitate, & ad quarumcumque functionum, & actuum Pontificalium, etiam publicorum, & solemnium celebrationem, receptione, & admissione, umquam tueri se possint. Et pro præmissorum, & infrascriptorum inviolabili observatione committimus, & mandamus dilecto Filio Cameræ Apostolicæ generali Auditori, nunc, & pro tempore existenti, quatenus contra omnes, & singulos prædictos, tam in Urbe,

„ quam alibi, & ubique locorum, nunc & pro tempore commorantes, & in suis Ecclesiis, seu Diœcesibus non residentes, per affixionem ad valvas Basilicæ S. Petri, ac in Acie Campi Floræ, & quo ad præsentes in Romana Curia ad abundantiorem cautelam, etiam dimissa copia, procedat: Et constito sibi, quantum sufficere videbitur, summarie, simpliciter, & de plano, sola veritate inspecta, & manu Regia de contraventione, & inobedientia præfatis usque ad sententiam exclusive procedat; & deinde Nobis, & Romano Pontifici pro tempore existenti, referat, ut Nos, & Romanus Pontifex pro tempore existens, in Consistorio ad sententiam declarationis incursus pœnarum, ac respective privationis, seu depositionis, aliarumque punitionum præfatorum inobedientium, valeamus, & ipse Pontifex Romanus pro tempore existens valeat procedere. Volumus tamen Episcopos, Archiepiscopos, Metropolitanos, Primates, & Patriarchas, etiam S. R. E. Cardinales citra Montes, vel Mare existentes per quatuor; alios vero ultra Montes, vel Mare degentes per septem menses continuos a residentia in præfatis Ecclesiis facienda, ad effectum visitandi limina SS. Apostolorum Petri & Pauli juxta Sacros Canones, ac Apostolicas Constitutiones pro qualibet visitatione excusari: ita tamen, ut tunc illis durantibus visitationis hujusmodi munus explere teneantur, nec ad alios actus se divertant. Cardinalibus vero nunc, & pro tempore existentibus, qui in casu vacationis Sedis Apostolicæ ad electionem Romani Pontificis faciendam accedere solent ad locum Conclavis ad hoc designati, concedimus licentiam discedendi ab Ecclesiis præfatis sibi commissis, habita tamen prius certa notitia vacationis ipsius Sedis Apostolicæ, & extra residentiam in loco, in quo electionem hujusmodi celebrari continget, commorandi, & permanendi usque ad peractam electionem, ac etiam postea per duos menses, postquam Romanus Pontifex Coronationis suæ insignia susceperit: quo tempore elapso præfati Cardinales, nisi illico, ut præfertur, ad Ecclesias præfatas, quibus præsidere eos contigerit, se contulerint, subjaceant pœnis supradictis. Præsentes quoque litteras &c. Sicque, & non aliter in præmissis &c. Non obstantibus præmissis &c. Volumus etiam, quod ii, qui duabus, vel pluribus Ecclesiis præfatis, ex earum unione, vel alias ex concessione, seu dispensatione Apostolica, quocumque nomine, vel titulo

„ præfecti sunt, vel pro tempore erunt, a residentia, & pœnis hujusmodi excusentur, dummodo in earum altera, in qua de Jure residere debent, vere, & personalirer resideant, exceptis tamen, ut præfertur, Ecclesiis Episcopalibus Urbi proximis, quibus Cardinales in ordine priores præesse solent: residentia enim, si qua apud præfatas Ecclesias Titulorum Cardinalium fieret, aliquam excusationem eisdem Cardinalibus, ut præfertur, non præstaret, quo minus ipsi in alia, vel aliis Ecclesiis præfatis, quibus eos etiam pro tempore præfici contigerit, residere omnino teneantur. Quodque, ut præsentes &c. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 11. Decembris 1634. Pontificatus nostri anno duodecimo." Tum etiam, quia si juxta Paulinam Constitutionem a Decanatu non repellitur Episcopus Cardinalis antiquior ex causa publica absens; & extra Curiam per Romanum Pontificem destinatus: ob eandem quoque rationem repelli non debere videtur Episcopus Cardinalis antiquior, qui apud priorem Ecclesiam residet: Is enim vere a Romana Curia abesse dicitur ex causa publica, publicam scilicet particularis Ecclesiæ, cui præest, utilitatem, in qua publicum quoque universalis Ecclesiæ commodum continetur, respiciente. Præterea negari non potest, quin ipse extra Curiam per Romanum Pontificem fuerit destinatus, dum idem Romanus Pontifex non modo illi priori Ecclesiæ regimen destinavit, sed etiam, ut commissam sibi Pastoralis sollicitudinis partem cumularius expleret, eum ad jugiter residendum apud Ecclesiam sibi destinatam, sub gravissimis in præinserta potissimum Urbani Prædecessoris Constitutione sancitis pœnis compulit, & obstrinxit. Accedit præmissis, quod ab ejusmodi exclusione Episcoporum Cardinalium antiquiorum extra Romanam Curiam in prioribus Ecclesiis residentium maximum illud promanat absurdum, quo alienæ mortis detestabile votum ingeritur: nam, sicut accepimus, & Nobis etiam ipsis evenisse non diffitemur, statim ac Cardinalis Sacri Collegii Decanus gravi, & periculoso morbo laborat, illico Episcopus Cardinalis antiquior absens, qui ipsi in Decanatu successurus est, amicorum litteris ad urbem quantocius repetendam incitatur, ut tempore obitus ejusdem Cardinalis Decani in Romana Curia præsens sit, adeoque ad eum ex Paulinæ Constitutionis præscripto Decanatus deferatur: Unde non sine gravi bonorum offensione, & Ecclesiasticæ disciplinæ detrimento, in Urbe conspicitur Episcopus Cardinalis antiquior, in Decanatu proxime successurus, qui Cardinalis Decani ægrotantis mortem expectat, ut ad ipsum dignitas vacatura deveniat: contra saluberrimum Lateranensis Concilii monitum, relatum in cap. 2. de concessione Præbendæ, cujus verba sunt. „ Ne desiderare quis mortem proximi videatur, in cujus locum, & Beneficium se crediderit successurum. Cum enim in ipsis etiam legibus Gentilium inveniatur inhibitum; turpe est, & divini plenum animadversione judicii, si locum in Ecclesia Dei futuræ successionis expectatio habeat, quam ipsi etiam Gentiles condemnare curarunt.

§. V. Nos itaque, qui deinde prædictum Sacri Collegii Cardinalium Decanatum absque ulla contentione ob illius vacationem retroactis mensibus secutam per obitum memorati Cardinalis Tanarii Decani, dum in Romana Curia præsentes essemus, & in Conclavi, ubi, Divina sic disponente Clementia, ad summi Apostolatus fastigium evecti fuimus, reperiremur; præmissis omnibus, quantum cum Domino possumus, occurrere, & obviare, ac alias desuper opportune providere volentes: Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, præfatis, aliisque justis, & rationabilibus causis animum nostrum moventibus adducti, hac nostra perpetuo valitura Constitutione sancimus, atque decernimus, quod Episcopus Cardinalis antiquior, qui una cum aliqua ex Cathedralibus Suburbicariis præfatis in Titulum Cardinalibus antiquioribus assignari solitis, aliam retinebit Cathedralem, seu Metropolitanam Ecclesiam in administratione, dummodo tamen apud ipsam secundo dictam Ecclesiam personaliter resideat tempore vacationis Decanatus ejusdem Sacri Collegii, de cætero ad ipsum Decanatum admitti debeat, & admittatur, perinde ac si occurrente illius vacatione in Romana Curia præsens fuisset, itaut absentia ab Urbe ad præmissum effectum ei nullatenus obesse possit: Quin etiam volumus, & declaramus ipsum Decanatum ad prædictum Episcopum Cardinalem antiquiorem absentem, & apud priorem Ecclesiam, ut præfertur, actu residentem, ipso Jure devenire debere, eo prorsus modo, quo in Paulina Constitutione ad Episcopum Cardinalem antiquiorem in Curia præsentem, aut ex causa publica absentem, & extra Curiam per Romanum Pontificem destinatum devenire debere decernitur, ita quod inter eos nullum amplius discrimen, seu differentia constituatur; ac ita perpetuis futuris tem-

temporibus servari præcipimus, & mandamus.

§. VI. Præterea expedire censentes, ut e medio tollatur, ac penitus extinguatur alia pariter controversia, alias, sicut præmittitur, excitata, & non definita, utrum scilicet in assecutione sæpe memorati Decanatus Cardinalis antiquior in Episcopatu Suburbicario, & junior in Cardinalatu, præferendus sit Cardinali juniori in Episcopatu, sed antiquiori in Cardinalatu, vel e contra; Motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, prælationem deberi Cardinali antiquiori in Episcopatu, licet sit junior in Cardinalatu, decernimus, & declaramus, ac ita deinceps in occurrentibus Decanatus vacationis perpetuo servari volumus, & mandamus.

§. VII. Quoniam vero ab antiquo tempore, ac præsertim ab edita Paulina Constitutione usque ad præsentem diem, Cardinalis Sacri Collegii Decanus Ostiensis, & Veliternensis Ecclesiarum invicem perpetuo Canonice unitarum Episcopatum semper obtinuit, adeoque sive ex præsumpta earum cum Decanatu unione, sive alio titulo, speciale Jus ad ipsum fovere videtur, in quo mentis, ac intentionis nostræ non est, ut eidem Cardinali Decano præjudicium aliquod deferatur: contingere autem facile potest, quod Episcopus Cardinalis antiquior a Romana Curia absens, & apud suam priorem Ecclesiam residens, ad quem Decanatus ex præmissis in posterum deveniet, ad Urbem celeriter accedere, & primo Consistorio, in quo memoratum Ostiensem, & Veliternensem Episcopatum optare deberet, præsens interesse nequeat: Motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus, optionem prædictarum Ostiensis, & Veliternensis Ecclesiarum Cardinali, qui pro tempore fuerit ejusdem Sacri Collegii Decanus, specialiter reservamus, ac reservatum esse volumus, & declaramus, ita ut earumdem Ecclesiarum Episcopatum nemo alius optare umquam possit, sed ad Cardinalem Decanum prædictum privative quo ad alios quoscumque perpetuis futuris temporibus ejusmodi optio pertineat, ac pertinere debeat. Volumus tamen, atque decernimus, quod idem Episcopus Cardinalis antiquior a Curia absens, & apud priorem Ecclesiam, ut præfertur, residens, postquam ad eum Sacri Collegii Decanatus devenerit, quantocius poterit, ad Urbem se conferre, Summoque Pontifici in Consistorio, ut moris est, pro optione earumdem Ostiensis, & Veliternensis Ecclesiarum supplicare teneatur. Quod si notoria ægritudine fuerit impeditus, vel ob aliam justam, & gravem caussam a Romano Pontifice pro tempore existente probandam ad Urbem venire nequiverit: Motu, scientia, ac potestatis plenitudine paribus, eidem Cardinali Decano, ut in prænarratis casibus per suum legitimum Procuratorem antedictas Ostiensem, & Veliternensem Ecclesias optare, & vigore optionis hujusmodi eas assequi libere, & licite possit, & valeat, non secus, ac si ipse præsens personaliter illas optasset, licentiam, & facultatem in Domino concedimus, & impertimur.

§. VII. Decernentes præsentes Litteras, & in eis contenta quæcumque, etiam ex eo, quod supradicti, & & alii quicumque in præmissis Jus, vel interesse habentes, aut habere prætendentes, illis non consenserint, nec ad ea vocati, ac auditi, & caussæ, proter quas præsentes emanarunt, verificata, seu alias sufficienter, aut etiam in aliquo justificatæ non fuerint, seu aliis quibusvis de causis, quantumvis urgentibus, ullo uumquam tempore a quoquam de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis nostræ, vel alio quolibet quantumvis magno, formali, & substantiali defectu notari, impugnari, retardari, invalidari, aut ex quovis quæsito prætextu, vel colore in controversiam vocari; ad terminos Juris reduci seu adversus illas aperitionis oris, restitutionis in integrum, aliudve quodcumque juris, facti, vel gratiæ remedium impetrari, aut quempiam impetrato, seu etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus concesso, uti nullatenus posse; nec sub quibuslibet similium, vel dissimilium Constitutionum, sive depositionum, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, etiam consistorialiter, aut alias quomodolibet per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores, & Successores Nostros, ac etiam per Nos factarum, & faciendarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, aut aliis contrariis dispositionibus comprehendi: sed easdem præsentes Litteras semper, & perpetuo validas, firmas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, ac obtinere, nec non prædictis S. R. E. Cardinalibus a Romana Curia absentibus, & apud suas priores Ecclesias, ut præfertur, actu residentibus plenissime suffragari: ab omnibus vero aliis, ad quos spectant, & pro tempore quandocumque spectabunt, inviolabiliter, & inconcusse observari debere; sicque, & non aliter in præmissis per quoscumque Judices Ordina-

narios, & Delegatos, etiam caufarum Palatii Apoftolici Auditores, & Cardinales, etiam de Latere Legatos, nec non quafcumque eorumdem Cardinalium Congregationes, & quosvis alios qualibet auctoritate, præeminentia, & poteftate fungentes, & quandocumque functuros, fublata eis, & eorum cuilibet quavis judicandi, & interpretandi facultate, judicari, & definiri debere; Irritum quoque, & inane quidquid fecus fuper his a quoquam quavis auctoritate fcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. IX. Non obftantibus præinferta Conftitutione Pauli IV. Prædecefforis noftri, & præinferto fimiliter Confilio, feu Voto Congregationis feptem Præfulum a fel. rec. Clemente XI. Prædeceffore etiam Noftro deputatorum, ab eo, ut præfertur, fpecialiter approbato, nec non Decretis Confiftorialibus fim. mem. Pauli III. & S. Pii V. Romanorum Pontificum pariter Prædecefforum Noftrorum, & Conftitutione fim. mem. Innocentii Papæ X. Prædecefforis itidem Noftri fuper refidentia ejufdem S. R. E. Cardinalium apud Sedem Apoftolicam, & quibufvis Noftris, & Cancellariæ Apoftolicæ Regulis, & fignanter illa de Jure quæfito non tollendo, & alia, quod Cardinales in Conftitutionibus, & Regulis per Nos edendis non comprehendantur, nifi illæ eorumdem Cardinalium favorem concernant, vel de ipforum, feu majoris partis eorum confilio editæ fuerint, & quibufvis aliis Conftitutionibus, & Ordinationibus Apoftolicis, etiam Conciliaribus, & aliis Decretis Confiftorialibus quibufcumque, nec non dicti Sac. Collegii, etiam juramento, Confirmatione Apoftolica, vel quavis alia firmitate roboratis, Decretis, Statutis, ufibus, ftylis, & confuetudinibus, etiam immemorabilibus; privilegiis quoque, & indultis, ac litteris Apoftolicis quibufcumque fub quibufvis tenoribus, & formis, & cum quibuscumque etiam derogatoriarum derogatoriis, aliifque efficacioribus, efficaciffimis, & infolitis claufulis, ac irritantibus, & aliis Decretis, etiam motu, fcientia, & poteftatis plenitudine fimilibus, & confiftorialiter, ac alias quomodolibet in contrarium præmifforum conceffis, editis, confirmatis, & approbatis, ac pluries, & quantifcumque vicibus innovatis. Quibus omnibus, & fingulis etiamfi pro illorum fufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus fpecialis, fpecifica, expreffa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per claufulas generales idem importantes, mentio, feu qualibet alia expreffio habenda, aut aliqua alia exquifita forma ad hoc fervanda foret, illorum omnium, & fingulorum tenores, formas, cauffas, & occafiones præfentibus pro plene, & fufficienter, & exactiffime expreffis, infertis, fervatis, & fpecificatis refpective habentes, illis alias in fuo robore permanfuris, ad præmifforum effectum fpecialiter, & expreffe, ac pleniffime, & ampliffime derogamus, & derogatum effe volumus, & mandamus, cæterifque contrariis quibufcumque.

§. X. Volumus autem &c.

§. XI. Nulli ergo omnino &c.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ 1724. feptimo Idus Septembris Pontificatus noftri anno primo.

Sanctiffimi D. N. D. Clementis Pp. XII. 21
Conftitutio, quæ prævia confirmatione, & innovatione alterius Conftit. fan. mem. Papæ Pauli IV. anno 1555. editæ, decernitur Decanatum Sacri S. R. E. Cardinalium Collegii ipfo Jure deferendum effe Cardinali antiquiori Epifcopo, qui tempore vacationis ipfius Decanatus, in Romana Curia præfens, vel ex cauffa publica ac Romani Pontificis deftinatione duntaxat, non tamen ratione refidentiæ apud aliam Ecclefiam fibi commiffam, a dicta Curia abfens fuerit; aliaque infuper ftatuuntur, & ordinantur tam circa ejufmodi Decanatum, quam circa fex Epifcopatus fuburbicarios, eifdem Cardinalibus affignari folitos pro Titulo fui Cardinalatus cum claufulis, & derogationibus opportunis.

CLEMENS PAPA XII.

PAftorale Officium, quo Dominici gregis regimini per ineffabilem Divinæ bonitatis abundantiam, nullo licet meritorum noftrorum fuffragio, præfidemus, exigit, ut inter graviffimas, multiplicefque Apoftolicæ fervitutis curas, quibus affidue premimur, ad ea, quæ Sacrum Venerabilem Fratrum Noftrorum S. R. E. Cardinalium Collegium, Sedis Beati Petri, & Univerfæ Ecclefiæ Senatum ampliffimum fpectant, rite, ac recte conftituenda, atque ordinanda peculiari ftudio advigilemus. Dudum fiquidem fel. rec. Paulus Papa IV. Prædeceffor Nofter provide confiderans eofdem S. R. E. Cardinales in partem Apoftolicæ follicitudinis vocari, ut pro tempore exiftenti Romano Pontifici in ipfius Univerfalis Ecclefiæ adminiftratione affiftant, ifque eorum confilio agenda difponat, ac partem præcipuam Sacri

Con-

Corporis, & membra ipsius Romani Pontificis existere; simulque attendens dicti Collegii Cardinalium Decanum singulari negotiorum hujus Sanctæ Sedis notitia, ac peritia, quæ absque diutina continuaque in Romana Curia residentia vix haberi potest, præditum esse oportere, habita super his cum tunc existentibus ejusdem S. R. E. Cardinalibus in Consistorio suo Secreto matura deliberatione, de illorum consilio, & unanimi assensu sancivit, quod Decanatus prædicti Sacri Collegii de cœtero perpetuis futuris temporibus ad Episcopum Cardinalem antiquiorem in Curia præsentem, aut ex caussa publica absentem, & extra Curiam per Romanum Pontificem destinatum devenire posset, & alias prout in Constitutione ipsius Pauli Prædecessoris anno Incarnationis Dominicæ 1555. undecimo Kal. Septembris Pontificatus sui anno primo desuper edita uberius continetur.

§. 1. Cumque postmodum subortum fuisset dubium, an juxta sensum istius Constitutionis, Decanatus hujusmodi deferri deberet Episcopis Cardinalibus promotione antiquioribus, qui occurrente dicti Decanatus vacatione ab ipsa quidem Curia abessent, sed apud Metropolitanas, seu Cathedrales Ecclesias residerent, quarum regimen, & administrationem una cum aliqua ex sex Cathedralibus Ecclesiis suburbicariis, quæ Cardinalibus antiquioribus pro titulo sui Cardinalatus assignari consueverunt, ex concessione Apostolica retinerent, rec. mem. Clemens Papa XI. Prædecessor etiam noster hujus quæstionis, quam dirimi volebat, discussionem commisit septem ejusdem Curiæ Prælatis doctrina, prudentia, & integritate præstantibus; qui re universa accuratissime ut par erat expensa unanimiter censuerunt, minime suffragari ipsis Episcopis Cardinalibus antiquioribus ad hujusmodi Decanatum obtinendum, eorum a Romana curia absentiam ex caussa suæ residentiæ apud Metropolitanas, seu Cathedrales Ecclesias, quibus ex Apostolica dispensatione præerant; Quam quidem sententiam idem Clemens Prædecessor non modo probavit, ac perpetuis itidem futuris temporibus inconcusse observari mandavit, sed insuper in suo quoque Consilio Secreto die 3. Mensis Martii 1721. habito, palam recitari, & inter acta Consistorialia deferri, & custodiri jussit.

§. 2. Quamquam vero piæ memoriæ Benedictus Papa XIII. Prædecessor pariter noster per quasdam sub plumbo anno item Incarnationis Dominicæ 1724. Septimo Idus Septembris Pontificatus sui anno primo, absentiam a Curia præfata Episcopis Cardinalibus antiquioribus, dummodo apud Metropolitanas, seu Cathedrales Ecclesias, quas in administratione obtineant, personaliter resideant, in assecutionem ejusdem Decanatus nullatenus obesse, sed Decanatum hujusmodi ipso Jure deferri prædictis Episcopis Cardinalibus antiquioribus absentibus, & apud dictas Metropolitanas, seu Cathedrales Ecclesias actu residentibus, statuere tunc opportunum duxerit, prout in ejus Litteris præfatis, quarum perinde ac supradictæ Pauli Prædecessoris Constitutionis tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, & ad verbum insertis haberi volumus, plenius etiam continetur. Nos tamen ad gravissima, quibus memorata Pauli Prædecessoris Sanctio niti dignoscitur, rationum momenta, nostræ dirigentes considerationis intuitum, aliisque justis, & rationabilibus caussis animum nostrum moventibus adducti, post deliberationem, quam super præmissis cum plurimus Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. prædictæ Cardinalibus habuimus diligentem, de eorum consilio, ac etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, hac nostra perpetuo valitura Constitutione illam Pauli Prædecessoris confirmamus, ac innovantes, decernimus, ac mandamus, ut deinceps quotiescumqoe Decanatus prædictus quomodolibet vacaverit, ipso Jure in eumdem Decanatum succedat Episcopus Cardinalis antiquior, qui tempore illius vacationis in dicta Curia præsens sit, vel qui ex caussa publica, & Romani Pontificis destinatione dumtaxat, non tamen ratione, seu ex caussa residentiæ in Metropolitana, seu Cathedrali Ecclesia, cujus regimen, & administrationem ex Indulto Apostolico retineat, ab eadem Curia tunc temporis absens reperiatur.

§. 3. Quod vero attinet ad alteram controversiam alias circa ipsum Decanatum excitatam, num scilicet in ejus assecutione Cardinalis anterior in Ordine Episcopali, sed posterior in Cardinalatu præferendus esset Cardinali posteriori in Ordine Episcopali, sed anteriori in Cardinalatu; declarationem a Benedicto Prædecessore in Litteris suis præfatis desuper editam tenore præsentium approbantes, pro majori illius firmitate, ac potiore cautela, iterum statuimus antiquitatem inter Episcopos Cardinales in dicta Curia præsentes non esse metiendam, sive ducendam a tempore suæ promotionis ad Cardinalatus honorem, sed a tempore eorum in-

ingressus in Ordinem Episcopalem, itaut Decanatus ejusdem Sacri Collegii ad antiquiorem in Ordine Episcopali, tametsi posteriorem in Cardinalatu, pervenire debeat, & qui prius alicui ex dictis sex Ecclesiis Suburbicariis præfectus fuerit, præferatur in assecutione Decanatus hujusmodi, alteri, qui ante ipsum ad Cardinalatus dignitatem promotus fuisset.

§. 4. Ad hæc sancimus, atque declaramus, nonnisi a Cardinalibus, qui fuerint in præfata Curia præsentes tempore ipso vacationis alicujus ex dictis sex Cathedralibus Ecclesiis Suburbicariis pro titulo Cardinalatus assignari solitis, vel ab eadem Curia absentes similiter ex caussa publica, & destinatione Romani Pontificis tantum, non tamen ex caussa residentiæ apud aliam sibi commissam Ecclesiam, ut præfertur, optari posse Cathedralem Ecclesiam Suburbicariam sic vacantem, nec Cardinales ab ipsa Curia absentes, præter quam in solo casu superius expresso, ad optionem ejusmodi etiam per Procuratorem ex eodem Collegio specialiter deputatum admittendos fore: revocantes proinde, & cassantes, irritaque prorsus, & inania decernentes quælibet Indulta optandi Ecclesias Suburbicarias præfatas in absentia, ac per Procuratorem, ex alia quacumque caussa, etiam residentiæ apud alteram Ecclesiam a Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris hactenus forsan concessa, quæ tamen nondum sint executioni demandata. Licetque nobis persuasum sit, Successores nostros ejusmodi Indulta, quæ non modicum eisdem Suburbicariis Ecclesiis, earumque Diœcesibus inferre possent detrimentum, minime esse concessuros, sicuti nos ipsi ab eorum concessione omnino abstinere intendimus, nihilominus, si quæ contra hanc nostram dispositionem, quandocumque, & qualitercumque contigerit, illa subreptitie obtenta censeri debere; nullique propterea, perinde ac si non emanassent, suffragari posse, itidem statuimus.

§. 5. Porro si quando evenerit Cardinales, Patriarchali, Primatiali, Archiepiscopali, vel Cathedrali Ecclesiæ præfectos, in dicta Curia, ex legitima caussa, aut Sedis Apostolicæ licentia præsentes tunc reperiri, cum factus fuerit locus vacationi alicujus ex sex Ecclesiis Suburbicariis hujusmodi, nostræ ac Romani Pontificis pro tempore existentis partes erunt animum sedulo advertere, & deliberare, dum absolventur a vinculo, quo priori Ecclesiæ tenentur, ad effectum optandi, & assequendi Ecclesiam vacantem ex dictis Suburbicariis, utrum expediat eis concedere administrationem, seu alio nomine retentionem alterius Ecclesiæ, cui antea præerant, ac in primis utrum ambæ sint invicem adeo propinquæ, ut Pastoralem curam utrique commode impendere, suumque ministerium recte implere valeant. Cæterum non possumus non summopere eos commendare, qui ut omnem curam, & studium suum in utilitatem Ecclesiæ jam sibi commissæ conferre pergant, ne de vigilantia ei debita quicquam detrahatur, ultro ab ejusmodi optione abstinent; quemadmodum superioribus temporibus plures Cardinales, memores saluberrimi illius Tridentinorum Patrum moniti (valde nimirum felicem illum esse censendum, qui unam Ecclesiam bene, ac fructuose, & cum animarum sibi commissarum salute regere contigerit) summa cum laude fecerunt.

§. 6. Præterea considerantes Cardinalibus veteri more facultatem competere optandi aliam ex sex Suburbicariis Ecclesiis, quoties vacaverint, dimissa priore, quæ sibi in Titulum assignata fuerat: id vero si frequenter fiat, spirituale incommodum afferre posse Gregibus, quorum Pastores ita crebro mutentur, volumus, ut in posterum Cardinales, qui ab Ordine Presbyterorum ad illum Episcoporum ascendentes, unam ex prædictis Ecclesiis Suburbicariis obtinuerint, deinceps ad aliam, priore dimissa, ac Romano Pontifice approbante, semel tantum, transire possint; salva tamen illis semper, atque illæsa facultate optandi, prævia dimissione prioris, Ecclesiam Ostiens. quæ peculiaribus gaudet prærogativis, ac præsertim illa, quod Cardinalis, qui ei præest, Pontificem Maximum solemni ritu Pallio etiam adhibito, consecrare soleat.

§. 7. Demum etsi minime dubitemus, quin Venerabiles Fratres nostri ipsius S. R. E. Cardinales, Episcopi sex Cathedralium Ecclesiarum præfatarum, omnibus incumbentis sibi muneris partibus cumulate hactenus satisfecerint, idemque posthac de eis, nec non aliis, qui ejusmodi Ecclesiis præficientur, Nobis merito polliceamur; pro nostra tamen Pastorali solicitudine, quæ nunquam in hoc nimia esse potest, ad eorum memoriam revocandum duximus, teneri ipsos, etiamsi in dicta Curia, ut Romano assistant Pontifici, commorentur, Ecclesias, & Diœceses suas ad præscriptum Sacrorum Canonum, & Decretorum Concil. Trid. visitare per se ipsos, aut si legitime impediti fuerint, per suum Vicarium in Spiritualibus generalem, aliumve probum, & ad id idoneum Virum Ecclesiasticum, nec non relationem status earumdem Ecclesiarum, & Diœcesum, quibus præsunt,

sunt, ipsi Pontifici, juxta Constitutionem similis memoriæ Sixti Papæ V. Prædecessoris quoque nostri, quæ incipit: *Romanus Pontifex &c.* exhibere, ac cætera, quæ ad Episcopale Officium pertinent, diligenter præstare. Quæ sane in re maxime decet eos pro sublimi, quem in Ecclesia Dei tenent, honoris, & Dignitatis gradu, aliis omnibus Antistitibus exemplo, quod ii sequantur, prælucere.

§. 8. Decernentes pariter ipsas præsentes Litteras, & in eis disposita quæcumque etiam ex eo, quod ejusdem S. R. E. Cardinales in præmissis Jus, vel interesse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes, illis non consenserint, nec ad ea vocati, seu auditi fuerint, sive ex alia quacumque caussa, colore, prætextu, & capite etiam in corpore Juris clauso, nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis nostræ, aliove quolibet etiam formali, & substantiali defectu notari, impugnari, infringi, retractari, aut in controversiam vocari, vel adversus illa aperitionis oris, restitutionis in integrum, aliudve quodcumque Juris, facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari, seu impetrato, vel etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus concesso, vel emanato quempiam in Judicio, vel extra illud uti, seu se juvare posse. Sed easdem præsentes Litteras semper, & perpetuo, firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, & per omnia inviolabiliter observari, & illis respective plenissime suffragari, sicque, & non aliter in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Caussarum Palatii Apostolici Auditores, ipsosque Cardinales, etiam de Latere Legatos, ac Sacrum Collegium, & quosvis alios quacumque præeminentia, & potestare fungentes, & functuros, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 9. Non obstantibus præmissis, & præsertim supradictis Benedicti Prædecessoris Litteris, aliisque quibusvis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, etiam Conciliaribus, ac nostris, & Cancellariæ Apostolicæ regulis, etiam quatenus opus sit illa de Jure quæsito non tollendo, & alia quod Cardinales in Constitutionibus & Regulis per Nos edendis non comprehendantur, nisi illæ eorumdem Cardinalium favorem concernant, vel de ipsorum, seu majoris partis eorum consilio editæ fuerint, nec non decretis Consistorialibus, dictique Sacri Collegii, aliisque etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, stylis, usibus, & consuetudinibus etiam immemorabilibus, privilegiis quoque, facultatibus, indultis, & litteris Apostolicis eisdem Collegio, & Cardinalibus sub quibusvis verborum tenoribus, & formis, ac cum quibuscumque etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, & insolitis clausulis, ac irritationibus, & aliis decretis etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, ac etiam consistorialiter, & alias quomodolibet, & ex quavis caussa etiam hic forsan necessario exprimenda in contrarium præmissorum concessis, emanatis, editis, confirmatis, approbatis, ac pluries, & quantiscumque vicibus innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio, habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum omnium, & singulorum tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice duntaxat specialiter, & expresse, ac plenissime, & amplissime derogamus, & derogatum esse volumus, & mandamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

§. 10. Volumus quoque &c.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 10. Januarii 1731. Pontificatus nostri anno primo.

Cardinales Episcopi per Ecclesiasticam Ditionem, quibus honoribus prosequendi sint a Gubernatoribus, Vicelegatis, & Præsidentibus, assignatur a Bened. XIV. tom. 2. Bullar. in *Append. n.* 2. 22
Cardinales tam in Urbe, quam in aliis civitatibus degentes, quando visitari debeant a Prælatis, & aliis, designatur *ib. num.* 5. 23

Plura de Cardinali Summo Pœnitentiario, vide verb. *Pœnitentiaria &c.* De Cardinali Vicario Urbis, vide verb. *Vicarius Urbis*. 24

Addi-

Additiones ex aliena manu.

25 De Cardinalatus Dignitate, prima in Ecclesia post Pontificatum, consule Platum *de Cardinalis Dignitate & officio c. 3. fer per tot.*

26 Illud vero hic non omittendum, quod cœperunt primum Episcopi Cardinales aliis omnibus Episcopis anteire, & eo quoque postea
27 Cardinales alii sensim pervenire. Licetque jam post medium sæculum undecimum, & sæculo duodecimo legantur quandoque omnes Cardinales antepositi etiam Archiepiscopis in Conciliis Romano, ac Beneventano, & in Galliis, non hæc tamen fuit iis semper prærogativa.
28 tiva. In Concilio vero Lugdunensi I. anno 1245. sederunt omnes in eminentiori loco an-
29 te Archiepiscopos. Immo & in Concilio Lugdunensi II. anno 1274. ante latinos Constantinopolitanum, & Antiochenum Patriarchas.
30 Consule tum de his, tum de aliis pertinentibus ad eminentiam Cardinalium præ Episcopis, Thomassin. *de vet. & nov. Eccles. disciplin. lib. 2. cap.* 113. *& seq. ubique fer. per totum.*

ARTICULUS III.

Quo ad Cardinalium residentiam, & eorum Jurisdictionem in suis Titulis, aut Diaconiis.

1 CArdinales tenentur residere in suis Titulis; *cap. Ex gestis* 2. *de Clericis non resi-*
2 *dentibus*. Alias si Canonice moniti non redeant, & resideant, sunt privandi, ut de facto fuit privatus Cardinalis Anastasius a Leone IV. in Concilio Romano; *cit. cap. Ex gestis*, ibi: *in Synodo Anastasius Presbyter Cardinalis tituli Beati Marcelli ab omnibus Canonice est depositus, eo quod Parochiam suam per annos quinque contra Canonum instituta deseruit, &*
3 *in alienis usque hodie demoratur*. Cardinales tamen non residentes privari non debent, nisi legitime moniti non redeant. Debent enim prius Canonice, & legitime moneri, ut redeant, ut constat ex *cit. cap. Ex gestis* per illa verba *Canonice est depositus*; Et per verba Leonis IV. in dicto Concilio Romano, ibi; *quem etiam auctoritate suffulti Canonice Apostolicis Litteris per tertiam, & quartam vicem vocavimus*; & ex *cap. Inter quatuor* 10. *& cap. Clericos* 17. *de Clericis non residentibus*.
4 Alias quantumcumque vagabundi discurrant ante legitimam, & Canonicam monitionem, ut redeant, non sunt privandi; *cap. Ex tuæ* 11. *de Clericis non residentibus*, & tenet Glossa ultim. *in d. cap. Ex gestis* & ibidem Hostiens. *num. 4. in verb. Canonice*, & Fagnanus *n. 9.* Cardinales sic contumaciter non residentes pos- 5
sunt deponi sine Concilio. Quamvis enim in *d. cap. Ex gestis* dicatur *ab omnibus est depositus*, tamen Glossa 1. exponit verbum, *ab omnibus*, idest *approbantibus*, quoniam solus Papa hunc Cardinalem deposuit, ut patet ex verbis ipsius Concilii Romani sub d. Leone IV. ibi: *Tunc elevans se præclarus Pontifex de Sede sua, ait, Anastasium jam nuper excommunicatum Presbyterum Tituli Sancti Marcelli, qui propriam Parochiam relinquens, in aliena per multa tempora nititur immorari, a Sacerdotali ministerio modis omnibus removemus, itaut locum restitutioni nequaquam inveniat*. Et revera in Summo Pontifice absque Concilio residet plenitudo potestatis, *ut est text. notab. in cap. Cuncta per mundum* 16. *caus. 9. quæst.* 3. ibi: *Apostolica Sede sine ulla Synodo præcedente, & solvendi quos Synodus inique damnaverat, & damnandi nulla existente Synodo, quos oportuit, habuit facultatem, & hoc nimirum pro suo Principatu, quem Beatus Petrus Apostolus Domini voce tenuit semper & tenebit*. Ideoque Bo- 6
nifacius VIII. Cardinales Columnenses sine Concilio deposuit, ut patet *ex cap. unic. de Schismat. in 6.* Immo Cardinales sic contu- 7
maciter non residentes possunt deponi a Papa etiam sine consilio, & consensu aliorum Fratrum Cardinalium; In solo enim Papa plenitudo residet potestatis; *cap. Ad honorem, de usu Pallii, & arg. cap. Proposuit, de concession. Preb.* & facit Constitutio Innocentii X. incip. *Cum juxta*, ubi disponitur etiam de imponenda pœna privationis Cardinalatus, & legitur hæc sequens clausula: *Perinde ac si in Consistorio nostro secreto de eorumdem Venerabilium Fratrum nostrorum consilio, & unanimi assensu emanassent*. Et est communis opinio, quod Papa possit ardua expedire, etiam sine consilio, & assensu Fratrum, ut testatur Gemin. *in cap. Super eo, circa med. vers. communis conclusio*, Decius *in Rubric. de Constitut. in 2. lect. n.* 10. & Felin. ibi *n. 2. vers. sed quod immo Papa*, ubi hanc partem solidissime comprobat, & plurimos citat idem sentientes, & contrariam opinionem dicit procedere de honestate, prout etiam loquitur textus *in cap. per venerabilem* 13. *Qui filii sint legitimi §. Rationibus*.
In quo tantam vim faciunt adversarii, quod 8
& nos ultro fatemur, nempe quod Papa de honestate non debet Cardinalem deponere, vel

vel alia ardua expedire sine Fratrum consilio; *arg. cap. Unic. de schismat. in 6. cap. ad Apostolicæ, de re jud. in 6. & cap. de renunciatione etiam in 6.*

9 Cardinales non possunt a Romana Curia abscedere sine licentia Papæ; Leo X. in Const. incip. *sub pœna*, edit. in Conc. Lateran. §. 28. Innocent. X. in Constitut. incip. *Cum juxta*, edita 19. *Februar.* 1646. Et ratio est, quia Cardinales sunt Collaterales Papæ; *cap. Excommunicatis, de Offic. Legat.* & debent ei assistere tamquam Coadjutores in executione Pastoralis Officii; *cap. Per venerabilem, qui filii sint legitimi* §. *Rationibus*, & Constitutio Sixti V. incipiens, *Postquam verus*: Sunt enim Cardinales membra, & pars Corporis Papæ; *l. Jurisperitos, ff. de excusat. tutor. l. quisquis*, ibi: *Senatores etiam, nam & ipsi pars Corporis nostri sunt; C. ad leg. Jul. Majestat. cap. Si quis 6. qu. 1. cap. Felicis, de pœnis in 6.* adeoque contra naturam rei est, ut se ab illius latere subducant; nam & a Capite non licet membra recedere; *cap. Cum non liceat,*

10 *de rescript.* Et ideo Summi Pontifices varias constituerunt pœnas contra Cardinales recedentes a Romana Curia sine Papæ licentia, & extra ipsam commorantes, ac inter alios Leo X. d. Constit. incip. *Sub pœna*, ibi: „ Et „ cum Cardinalis Officium in primis versetur „ in frequenti Romani Pontificis assistentia, „ & Sedis Apostolicæ negotiis; Propterea statuimus, ut omnes Cardinales in Romana „ Curia resideant, & qui sunt absentes, si in „ Italia, intra sex Menses, si extra Italiam, „ infra annum a die publicationis præsentis „ Constitutionis revertantur, alioquin fructus „ Beneficiorum, & omnium Officiorum suorum emolumenta amittant, omnibusque privilegiis generaliter, & specialiter Cardinalibus concessis quando abfuerint omnino careant; exceptis tamen illis, quos ratione Officii ab Apostolica Sede injuncti, vel de Romani Pontificis mandato, aut licentia, vel „ justo metu, aut quavis alia legitima caussa „ impediente, vel ægrotationis abesse contingat, privilegiis, indultis, & immunitatibus „ eisdem Cardinalibus concessis, & in Bulla „ nostra sub data Coronationis nostræ contentis, „ & expressis in suo robore nihilominus per-

11 „ manentibus. " Et Innocentius X. in d. Constit. incip. *Cum juxta*, cujus tenor per partes singulas, quæ octo sunt, compendiose hic adducitur, prout refertur a Fagnano *in cap. Ex gestis 2. de Clericis non residentibus n. 33.*

In prima igitur ponitur Constitutionis caussa, nempe obligatio Cardinalium residendi apud Papam in Romana Curia, Decreta contra sic recedentes edita, & illorum transgressores.

In secunda, ibi: *Quia vero*, Cardinales, qui post Bullam non obtenta Papæ licentia se transferunt extra statum Ecclesiasticum; Primo, privilegiis, & indultis omnibus etiam Beneficia conferendi, pensiones, & fructus Ecclesiasticos transferendi, & facultate testandi privantur, & ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur, ultra alias pœnas arbitrio Papæ infligendas, mandaturque deveniri ad sequestrum fructuum, Officiorum, & Beneficiorum, nec non pensionum, ac fructuum reservatorum. Secundo, si infra sex menses a die recessus ad Curiam non redierint, privantur iisdem fructibus arbitrio Papæ distribuendis. Tertio, si non redierint infra alios sex menses immediate sequentes ultra memoratas pœnas, privantur omnibus Officiis, Beneficiis, pensionibus, & fructibus reservatis, ut supra distribuendis.

In tertia, ibi: *Cardinales autem*, Cardinales qui ante Bullam sine licentia Papæ extra statum Ecclesiasticum jam se transtulerunt, si infra sex menses a die publicationis non redierint ad Curiam; Primo, interdicuntur ab ingressu Ecclesiæ, privantur facultate testandi, ac privilegiis, & indultis prædictis, nec non fructibus Officiorum, Beneficiorum, ac Pensionum. Secundo, si non redierint infra alios sex menses immediate sequentes, ipsis Officiis, Beneficiis, Pensionibus, ac fructibus reservatis privantur.

In quarta, ibi: *Si autem Cardinales*, statuitur ut contra Cardinales, qui ante Bullam sine licentia Papæ extra statum Ecclesiasticum jam se transtulerunt, aut post Bullam se transferent, si per alios tres menses immediate sequentes, qui pro tribus Canonicis monitionibus, ac peremptoriis terminis assignantur, & sic in totum infra quindecim menses ad Romanam Curiam non redierint, deveniri possit ad alias pœnas per Papam declarandas etiam usque ad privationem Dignitatis Cardinalatus inclusive.

In quinta, ibi: *Ac demum*, Cardinalibus, qui de cætero sine dicta licentia extra statum Ecclesiasticum se transferent, adimitur facultas substituendi Cardinalem Prælatum, vel alium quemcumque in suis Officiis, Legationibus, Præfecturis, Guberniis, Protectionibus, nec non administrationibus Tituli, vel Diaconiæ, aut etiam Episcopatus, & Ecclesiarum etiam Patriarchalium, ac Beneficiorum quo-

quorumcumque, & cassantur indulta super his concessa.

In sexta, ibi: *Ab omnium*, declaratur ab antedictis poenis non excusari Cardinales praetextu servitii, aut jussu etiam Imperatoris, & Regum, aut distantiae locorum, nisi ex caussa in corpore Juris clausa, coram Papa allegata, & expresse admissa. Praeservatur tamen Const. Urb. VIII. super residentia Episcoporum etiam Cardinalium.

In septima, ibi: *Ac ulterius*, reservatur Papae absolutio, & relaxatio earundem poenarum privative etiam quo ad Collegium Cardinalium Sede vacante.

In octava, ibi; *Decernentes*, praemissorum observantia injungitur, Decretum irritans apponitur, contrariis derogatur cum clausulis admodum urgentibus, Constitutio publicari, & illius transumptis fides adhiberi jubetur.

12 Cardinales, etiam non Episcopi, habent in
suis Titulis, & in Ecclesiis suis Titulis subjectis Episcopalem Jurisdictionem; *cap. his quae* 11. *de major. & obed.* Barb. *lib.* 1. *Juris Ecclesiast. univ. c.* 4. *n.* 33. Fagnan. *in d. cap. his quae n.* 15. & ita Joan. Monachus *in cap. Unic. num.* 2. *de maj. & obed. in* 6. attestatur Papam sibi respondisse, & tenent communiter Doctores, ut dicit Abbas *in d. cap.*
13 *his quae in* 2. *notabili*. Et licet ex responso
Gregorii XIII. nequeant Cardinales in suis Ecclesiis Titularibus, & eorum subditis uti illius facultatibus, quae a Concilio Tridentino concessae sunt Episcopis in suis Ecclesiis, & specialiter illis, quae comprehenduntur *cap.* 6. *sess.* 24. eo quod, ut dixit Pontifex, licet habeant quasi Episcopalem Jurisdictionem, ibi tamen vere, & proprie non sunt Episcopi; Nihilominus haec decisio, & responsio Pontificis, ut in libris Congregationis Concilii est adnotata, intelligenda est quoad facultates concessas a Concilio, de quibus tantummodo fuit tunc Pontifex interrogatus, ut refert, & tenet Fagnan. *in cap. ne pro dilatione* 16. *de poenit. & remissionibus num.* 42. *& cap. his quae* 11. *de majorit. & obed. num.* 17. Extra autem facultates a Concilio concessas salva manet Jurisdictio Cardinalium in suis Titulis ad praescriptum *d. capitis his quae*, ex sententia dictae Sacrae Congregationis Concilii a Fagnano relata *cit.*
14 *num.* 17. Unde Cardinales in suis Titulis ha-
bent Jus visitandi, sicut Episcopi in suis Episcopatibus; Leo X. in Constitut. incip. *Supernae* edita *in Conc. Lateran. V. sess.* 9. *c.* 2. ubi expresse disponitur, ut Cardinales loca sui Tituli, Clericos, & Populos Ecclesiarum Titulo suo subjectarum, si praesentes fuerint in Curia, personaliter, si vero absentes, per Vicarium idoneum semel saltem singulis annis vi-
sitent. Sic etiam habent Cardinales in suis 15
Titulis Jus corrigendi, & excommunicandi, Suspensionis, & Interdicti sententias fulminandi; textu expresso *in d. cap. his quae* 11. *de major. & obed.* ibi: *Correctionem ipsius Cardinalis recipientes humiliter, & Excommunicationis, Interdicti, vel Suspensionis sententias, quas tulerit in eos, & Ecclesias eorumdem inviolabi-
liter observantes*. Item in suis Titulis habent 16
Cardinales Jus instituendi, & destituendi; *cap. Querelam, de electione*, ibi: *A Cardinali S. Susannae, cui eadem Ecclesia tamquam Cappella suo Titulo in spiritualibus est subjecta, Canonice fuerat institutus*; & notat Innocent. in *cap. Dilectus, de Cappellis Monachorum, num.* 4. dicens institutionem, & destitutionem spectare ad Cardinales in suis Titulis; Fagnan. *in d. cap.*
his quae num. 21. Et sic possunt conferre Be- 17
neficia suarum Ecclesiarum Titularium; Felin. *in d. cap. his quae num.* 1. *vers. Adde Innocentium*, ubi refert Joan. Franc. Pavin. *in tract. de potest. C. Sede Vacante fol.* 38. enumerantem aliqua privilegia Cardinalium, inter quae dicitur fuisse eis concessum a Sixto IV. ut libere possint conferre omnia Beneficia in Ecclesiis, in quibus sunt intitulati, vel Commendatarii; Barb. *lib.* 1. *Juris Ecclesiast. Univers. c.* 4. *n.* 36. Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.*
13. *num.* 20. Intellige tamen, quando sunt prae- 18
sentes in Curia, seu in Urbe; nam in absentia solus Papa confert, ut habetur *in regula* 7. *Cancellariae*, Gonzal. *loc. cit.* Joann. a Cochier. *in regul.* 1. *Cancell. num.* 13. *vers. secunda*;
Fagnan. *n.* 23. *loc. cit.* Et pariformiter possunt 19
Cardinales recipere resignationes Beneficiorum existentium in suis Titulis; Flamin. Paris. *de resignatione Beneficiorum lib.* 7. *qu.* 12. *num.* 8. Diana *part.* 5. *tract.* 5. *resol.* 14. Fagnan. *loc.*
cit. num. 36. Cardinales possunt in suis Titu- 20
lis interesse Matrimoniis, vel aliis interessendi facultatem concedere; Azorius *instit. moral. part.* 2. *lib.* 4. *c.* 3. *q.* 2. Sanchez *de Matrim. lib.* 3. *disp.* 28. *num.* 7, Basil. Pont. *de Matrim. lib.* 5. *c.* 20. *num.* 6. Barb. *loc. cit. num.* 35. & alii passim. (*a*)

Cardinales in suis Titulis habent Jus utendi 21

(*a*) *Nota Romani Theologi*. Tituli Cardinalium olim Territorium separatum habebant cum Clero, atque Populo eisdem subjecto, ut colligere est ex quadam Joannis VIII. Constit. quam

di insigniis Pontificalibus, & solemniter benedicendi more Episcoporum, licet non sint Episcopi; Hostiens. & Joann. Andr. *in c.* 5. *de supplend. negligent. Prælat.* Felin. *in cap. inter Monasterium, de re judic. num.* 2. Barb.
22 *loco cit. num.* 35. Fagnan. *loc. cit. n.* 14. Item Cardinales Presbyteri, etiamsi Episcopi non sint, possunt in suis Titulis conferre primam Tonsuram, & omnes Ordines minores suis subditis, & familiaribus; Jacobat. *de Concil. l.* 1. *art.* 12. *vers. Item Cardinalibus*; Martin. Laud. *in tract. de Cardinalib. q.* 20. Barbosa *lib.* 1. *Juris Ecclesiast. univers. c.* 4. *num.* 40. *& p.* 2. *de Offic. & potest. Episcop. alleg.* 3.
23 *n.* 15. cum plurimis ibi citatis. Item possunt Cardinales in suis Titulis commutare ultimas voluntates in illis casibus, quibus possunt Episcopi respectu suorum Subditorum; Diana *p.* 5. *tract.* 2. *resol.* 57. Barbosa *loco cit. n.* 39.
24 Et etiam in suis Titulis possunt dispensare in iis Votis, in quibus dispensare possunt Episcopi suis in Diœcesibus; Diana *loc. cit. resol.* 58.
25 Barbosa *loco cit. n.* 39. Tandem possunt Cardinales sive per se, sive per suos Vicarios in suis Titulis reliqua facere, quæ sunt Jurisdictionis Episcopalis; Roman. Conc. 498. *num.* 11. *cum sequent.* Sbroz. *de Offic. Vicar. lib.* 1. *quæst.* 3. *n.* 23. Imol. *in Clement. Ne Romani in* 4. *quæst. num.* 24. *de elect.* ubi dicit, Cardinales in suis Titulis haberi loco Episcoporum, quoad Jurisdictionalia, cujus dictum sequitur Felin. *in cap. His quæ.* 11. *de Majorit. & Obed. num.* 1. & Fagnan. *ibid. n.* 26.
26 Et ideo Cardinalis Vicarius Urbis non cognoscit de causis sub Titulis Cardinalium; Flamin. Paris. *de resignat. Benefic. l.* 7. *qu.* 12. *num.* 121. Manfred. *de Card. dec.* 106. Fagn. *loc. cit. num.* 17. Barbosa *loco cit. num.* 37.
27 Et supradicta procedunt non solum in Cardinalibus Presbyteris, sed etiam in Cardinalibus Diaconis, scilicet, ut illi in suis Titulis, hi vero in suis Diaconiis quasi Episcopalem habeant Jurisdictionem, quamvis enim soli Cardinales Presbyteri proprie habeant Titulum, & cum Titulo inscribantur, ut *in cap. Querelam* 24. *in c. Coram* 35. *de election. in c. Licet* 49. *de testibus; & in c. Ex gestis* 2. *de Clericis non residentibus;* & notat Hostiensis *in. d. cap. His quæ* 11. *de majorit. & Obedient. n.* 1. *Cardinal. ibidem in primo notab.* Joann. Andreas *ibid. n.* 2. *& ibidem* etiam Fagnan. *n.* 28. & Cardinales Diaconi non habeant Titulos, sed Diaconias; tamen ex quo sint Cardinales, sive sint Presbyteri, sive Diaconi, sive habeant Titulum, sive Diaconiam, habent indistincte in suis Ecclesiis, & Cappellis subjectis Jurisdictionem quasi Episcopalem, ut expresse statuit Sixtus V. in Constit. incip. *Religiosa;* edita *Idibus Apr.* 1589. ibi: *Præter sex Episcopos Cardinales, qui certis Cathedralibus Urbi finitimis præsunt, singulis Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus propriæ in Urbe Ecclesiæ, Tituli videlicet, & Diaconiæ cum suis Clero, & populo, ac quasi Episcopali Jurisdictione in Spiritualibus, & temporalibus regendæ, & administrandæ committantur.*

Cardinalis Episcopus Residentiæ lege tenetur; Bened. XIV. tom. 2. Constit. 36. incip. 28
Cum a Nobis. Cardinales Episcopi sub legibus de Residentia Episcoporum expresse comprehenduntur; Idem Constitut. 18. incip. *Ad universæ.* 29

Cardinales in suis Titulis possunt conferre Tonsuram, & minores Ordines personis addictis ejusdem Ecclesiæ servitio; Idem Constit. 11. tom. 4. incip. *Ad audientiam* §. 16. 30

Cardinales Episcopi Suburbicarii Suffraganeum non habentes, suos subditos promovendos ad Vicarium Urbis ablegare debent; Idem *ibid.* §. 11. *&* 12. Si vero Suffraganeum habeant, Alexander VII. Constit. incip. *Apostolica sollicitudo;* decrevit canonicis quibusdam indictis pœnis in eos, qui contrafecissent, neminem ex iis Diœcesibus posse per hujusmodi Suffraganeos ad majorem quemcumque Ordinem promoveri, nisi peractis antea in Urbe in religiosa Domo ad id designata, Exercitiis spiritualibus per decem dies ad unumquemque ex iisdem Majoribus Ordinibus; Idem *ibid.* §. 11. 12. *&* 13. Possunt tamen per se, vel per alium 31

quam refert Baronius ad ann. 882. & ipse Cohelius *Not. Cardinal. cap.* 25. *pag.* 168. Dum ita Titulorum Ecclesiæ Cardinalium curæ concreditæ erant, poterant sane in iis matrimoniis interesse, vel aliis interessendi facultatem concedere: sed cum modo hujusmodi Territorium desit, ac jurisdictio inde deducta, opinio illorum auctorum, quos Lucius sequitur, locum habere non potest: id vero notandum est circa ea quoque, quæ de ultimarum voluntatum permutatione asserit *num.* 23. & circa dispensationem votorum *num.* 25. Nam nec subditos in iis habent, neque Vicarios, ut Auctor constituit, quorum ministerio tunc solum utebantur, cum Tituli Territorium separatum, ut supra diximus, constituebant.

alium Episcopum ordinare suos subditos, dum ipsi in Diœcesi commorantur; Idem *ib.* §. 12. Vide ad id jam tradita in *Tomo quinto verb. Ordo n.* 77.

32 Cardinales Episcopi Suburbicarii possunt Tonsuram conferre suis subditis in Cappella Palatii Urbis, irrequisito Urbis Vicario; Idem *ibid.* §. 21. Nequeunt tamen in Sacello Palatii Urbani Tonsuram insimul, & Minores Ordines conferre suis subditis, irrequisito Urbis Vicario; Idem *ibid.* §. 1. 7. 14. *& sequent.*

33 Cardinales Episcopi Suburbicarii, dum Romæ commorantur, manent extra Diœcesis suæ fines; Idem *ibid.* §. 8. Excusantur autem a materiali residentia, vel quia Pontifex id sciens, & patiens, ipsosque præterea videns, non obstantibus muneribus, quibus pro Apostolicæ Sedis utilitate occupantur, Suburbicariæ Diœcesis regimen recte gerere posse, tacite cum eis dispensat; vel quia ad easdem rerum circumstantias, declarat, præceptum Divinum de residentia non comprehendere casum illorum, qui certis muneribus in Urbe addicti, si non materialem residentiam in Diœcesi præsentes adimplent, formali certe satisfaciunt, non solum adhibita in id Ministrorum opera, sed propria etiam adjecta præsentia, dum ad ipsam Diœcesim visitandam percommode se conferunt; *ibid.* §. 15.

34 Cardinalium Episcoporum Suburbicariorum Cappella sita in Palatio Urbis, non debet censeri *fictione juris*, ut aliqui prætendunt, adhærens Episcopatui Suburbicario; Idem *ibid.* §. 15.

35 Cardinalis Vicarius est Ordinarius Urbis; Idem *ibid.* §. 18. Quoad Cardinalis Urbis Vicarii auctoritatem in exteros Romæ degentes, & ad Ordines promovendos, Clemens VIII. Decretum edidit, quo statuit, omnes exteros in Urbe degentes, qui ad Sacros Ordines, sive Minores, sive Majores, promoveri cupiunt, etiamsi Dimissorias Litteras a suis Ordinariis obtinuerint, quarum vigore a quocumque Episcopo ordinari possent, nihilominus neque his uti, neque Sacros Ordines extra Urbem suscipere posse, nisi antea examinati & approbati fuerint ab Examinatoribus Cardinalis Urbis Vicarii, hujusque licentiam obtinuerint; idque sub pœna Suspensionis, quam porro sequitur Irregularitas, si Ordinatus contra formam Decreti in susceptis Ordinibus ministrare præsumpserit. Clementis Decretum editum fuit die 24. Novemb. 1603. deindeque instauratum ab Alexandro VII. sub die 15. Maii 1654. Quum vero postmodum nonnullæ obortæ fuerint quæstiones super Decreti interpretatione, ac præcipue quinam censeri deberent Clerici exteri in Urbe commorantes sub ipsius Decreti censura comprehensi; & utrum eidem Decreto obnoxii dicendi essent ii, qui postquam in Urbe per aliquod temporis spatium morati fuerint, non examinati a Cardinalis Vicarii Examinatoribus, abscedunt, ut Sacros Ordines suscipiant a proprio Ordinario, quem scilicet proprium agnoscunt, sive ratione originis, sive domicilii, aut Beneficii, aut denique triennalis servitii: hæc omnia opportunis Decretis definita fuerunt in Congregatione particulari habita anno 1668. cujus Resolutiones videri possunt relatæ per accuratissimum Rigantium *Tom.* 2. *ad Regulas Cancellariæ*, Reg. 24. §. 3. a num. 177. ad 185. Idem *ibid.* §. 10. Allegatæ autem Resolutiones apud Rigant. loc. cit. sunt sequentes:

I. „ Qui dicantur Clerici in Urbe commo„ rantes, ad hoc ut præfato Edicto compre„ hendantur?

Resp. „ Qui habitant in Urbe, & in ea „ saltem per quatuor menses moram traxe„ rint.

II. „ An Clerici in Urbe commorantes ac„ cedentes ad proprium Ordinarium, & ab eo „ suscipientes Ordines absque eo quod exami„ nati fuerint in Urbe, afficiantur Edicto su„ pradicto.

Resp. „ Non afficiuntur Edicto si ab ipsomet Ordinario suscipiant Ordines, sed si ab „ aliis ordinentur, etiam vigore Dimissoria„ lium proprii Ordinarii.

III. „ Clerici in Urbe commorantes, & ab „ examinatoribus Eminentissimi Cardinalis „ Vicarii rejecti, recipientes Ordines a pro„ prio Ordinario, an incidant in pœnas Edi„ cti?

Resp. „ Clerici ab Examinatoribus Emi„ nentissimi Cardinalis Vicarii reprobati, in„ cidunt in pœnas Edicti, etiamsi a proprio„ met Ordinario approbati ab eodem suscepe„ rint Ordines.

IV. „ An Clerici in Urbe commorantes „ ordinari possint etiam ab Episcopis Domi„ cilii, & ab eo, cui triennale servitium per„ sonaliter præstiterunt ad formam Sac. Con„ cil. Trident. sess. 23. c. 9. de Reform. absque „ eo quod prius examinati & approbati fue„ rint ab Examinatoribus, juxta supradictum „ Edictum?

Resp. „ Clerici in Urbe commorantes bene „ recipiunt Ordines ab Episcopo domicilii, „ Beneficii, vel Triennalis servitii præstiti, „ dum-

„ dummodo ab ipsismet Episcopis ordinentur „ ad formam S. Conc. Tridentini. Et huic „ Resolutioni addi modo posset: nec non ad „ formam Constitutionis S. M. Innocentii XII. „ incip. *Speculatores*.

Vide ad id quæ traduntur novissima Tom. V. verb. *Ordo* art. 3. *n.* 76.

Additiones ex aliena manu.

36 De jurisdictione Cardinalium in Ecclesiis suorum Titulorum secundum præsentem Ecclesiæ disciplinam consulenda est Constitutio san. mem. Innocentii XII. incipiens, *Romanus Pontifex* in
37 Bullario ejus parvo 108. ubi declaratum fuit, Cardinalibus Titularibus competere dumtaxat *Facultatem seu Jurisdictionem in iis, quæ servitium Ecclesiæ seu Loci Pii, circa tamen disciplinam Ecclesiasticam & morum correctionem dumtaxat, concernunt*.

38 Hinc patet, Jurisdictionem Cardinalium in Ecclesiis suorum Titulorum longe minorem ea esse, quæ ipsis tribuitur ab Auctore, tum ab Albitio in sua dissertatione *De Jurisdictione*
39 *Cardinalium in Ecclesiis suorum Titulorum*. De ea disserens Piton. *de Controvers. Patron. allegat.* 41. *num.* 31. *& plur. sequen.* secundum mox allegatam Constitutionem: *Quæ quidem Constitutio* (ait) *silere facit hanc quæstionem super Jurisdictione Episcopali per Cardinales Titulares prætensa, eo ipso quod eorum facultatem restringit ad ea, quæ respiciunt servitium Ecclesiæ cum illa taxativa*, dumtaxat: *quæ omnem aliam Jurisdictionis speciem excludit &c. Per quæ verba*
40 *Constitutionis Innocentianæ non solum excluditur Jurisdictio in Populum, & Parochianos, sed etiam tribuitur sola Jurisdictio domestica in respicientibus servitium Ecclesiæ, disciplinam & correctionem morum, quæ competit omnibus Capitulis Ecclesiarum, seu earum Vicariis, Præpositis, Prioribus, seu Archipresbyteris in forma extrajudiciali pro recto Ecclesiæ gubernio, nempe faciendo ordinationes, & statuta in concernentibus disciplinam Ecclesiasticam, & contravenientes absque strepitu & figura judicii mulctando per subtractionem distributionum & fructuum, vocis in capitulo, aliasque similes multas domesticas & extrajudiciales &c. Neque extenditur hæc facultas ad excessus graves, & ad Tribunal contentiosum, ubi delicta castigantur ad vindictam publicam &c.*

41 Scripsit autem Pitonius de Jurisdictione Cardinalium in Ecclesiis suorum Titulorum in examine illius quæstionis, utrum erectio Beneficiorum in Ecclesiis Titulorum, reservatio jurispatronatus, & institutio pertineant ad Cardinales Titulares, an ad Cardinalem Urbis Vicarium. Cæterum haud assentior Pi- 42
tonio, dum *num.* 8. *& plur. sequ.* asserit, hosce actus non competere nisi iis, qui vel Episcopali, vel quasi Episcopali Jurisdictione pollent, quum possint ii etiam Prælato inferiori consuetudine, vel Privilegio competere; Vide Rot. *cor. Falconer. decis.* 19. *num.* 7. & *decis.* 2. *num.* 4. *de Offic. Ordin. & Territor. separat. cor. Molin. decis.* 549. *num.* 24. *in Burgen. Jurisdictionis S. Joannis super Territorio separato* 20. *Januarii* 1737. §. 12.° *cor. Reverendissimo P. D. Bussio nunc Decano*, & 16. *Maii* 1738. §. 15. *cor. clar. mem. Calcagnin.*

Ut autem ad propositum redeamus, de Ju- 43
risdictione Cardinalium in Ecclesiis suorum Titulorum confer eruditum virum *Reverendiss. Tria in Synopsi S. R. Eccl. Cardinalium præcipuorum Privilegiorum num.* 17. *ad num.* 24. impressa post *Plat. de Cardinal. Dignit. & Officio, editionis Romanæ anni* 1746. ubi etiam de Jurisdictione Cardinalium in Ecclesiis Regularibus suorum Titulorum verba facit.

ARTICULUS IV.

Quo ad Cardinalium Privilegia.

CArdinales primo gaudent privilegio Episcopis concesso *in c. Quia periculosum* 4. 1
de sentent. excommun. in 6. ut generali Statuto, vel Sententia Interdicti, aut Suspensionis non includantur, nisi eorum specialis, & expressa mentio fiat; Alban. *de Card. quæst.* 42. *priv.* 31. Azorius *part.* 3. *lib.* 4. *c.* 3. *qu.* 20. *vers.* 12. Henriquez in Summa *lib.* 13. *c.* 34. §. 2. *litt.* X. Bellet. *disquisit. Cler. p.* 1. *tit. de Disciplin. Cleric.* §. 2. *num.* 48. Barbosa *lib.* 1. *Juris Eccles. c.* 4. *num.* 69. Hurtado *de Censuris tract. de Suspens. diffic.* 9. *num.* 23. Diana *p.* 5. *tract.* 2. *resol.* 46. Secundo, Car- 2
dinales gaudent privilegio eligendi sibi Confessarium, etiam non approbatum ab Ordinario, ut colligitur *ex c. Ne pro dilatione* 16. *de pœnitentiis, & remissionibus*, ibi: *Ne pro dilatione pœnitentiæ periculum immineat animarum, permittimus Episcopis, & aliis Superioribus, nec non minoribus Prælatis exemptis, ut etiam præter sui Superioris licentiam providum, & discretum sibi possint eligere Confessorem*. Nam vides quod hæc facultas conceditur Episcopis, & aliis Superioribus; Cardinales au-

tem, ut patet ex dictis *articulo secundo*, sunt Superiores Episcopis Dignitate, & Jurisdictione. Tum quia esto id clare, & expresse non colligatur ex dicto textu, consuetudine tamen ita obtentum est; Reginaldus *in praxi Pœnit. tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 5. *sect.* 1. *num.* 32. Toletus *in Summa lib.* 6. *c.* 13. *num.* 5. Lugo *de Sacrament. Pœnit. disp.* 19. *sect.* 1. *num.* 5. Henriquez *in Summa lib.* 6. *cap.* 13. §. 5. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *q.* 101. *num.* 4. Lezana *verb. Cardinalis num.* 7. Barbosa *in d. cap. Ne pro dilatione num.* 4. Fagnan. *ibid. num.* 40. *& sequent.* Cardinal. Petra *tom.* 1. *in comment. Constitut. unic. Joan. XV. num.* 49. Azorius *institut. moral. part.* 2. *lib.* 4. *c.* 3. *quæst.* 16. Qui tamen *ibid. vers. Quæres an Cardinales*, subdit, Sacram Congregationem censuisse non posse Episcopum jam eligere Sacerdotem non subditum, qui a proprio Episcopo non sit approbatus, quasi innuens nunc post Concilium Tridentinum non posse Cardinales, qui nec sunt Episcopi, nec Legati, confiteri alicui, qui non sit ab Ordinario approbatus, quod etiam sentit Scipio de Rubeis *in Aphorism. Episcop. verb. Cardinalis num.* 5. & Fagnan. *in d. cap. Ne pro dilatione num.* 53. *& 62. cum sequent.* Sed illos reprobant Nald. *in Summa verb. Cardinalis num.* 8. Ludovic. a Cruce *in Bulla Cruciatæ disp.* 1. *cap.* 2. *dub.* 22. *num.* 11. *cum sequent.* Turrian. *de Pœnitent. disput.* 23. *dub.* 2. Boss. *de Jubilæo sect.* 4. *casu* 2. §. 4. *num.* citati a Diana *moral. resol. p.* 5. *tract.* 2. *resol.* 10., & quod Cardinales possint sibi eligere Confessarium non approbatum ab Ordinario, etiam si non sint Cardinales Episcopi, tenent expresse Toletus, Lugo, Lezana, *loco supra citato* & alii. Immo Cardinales omnes possunt etiam suis Familiaribus commensalibus Confessarium, etiam alias non approbatum, designare, ex eodem fundamento, & quia sunt veluti Pastores proprii suæ familiæ, ita ut ea non subjiciatur, quo ad Sacramenta, Parochiali locorum, in qua resident Cardinales, sed solum ipsis Cardinalibus; Naldus *in Summa verb. Cardinalis n.* 8. Lugo, & Lezana *loco cit.* Hinc etiam ex praxi Curiæ dicti Familiares in die Paschatis accipiunt Communionem in Oratoriis suorum Cardinalium; Ludovicus a Cruce in Bulla Cruciatæ *disp.* 1. *cap.* 2. *dub.* 22. *n.* 17. Diana *part.* 5. *tract.* 2. *resol*, 10. Lezana *loc. cit. n.* 7. (*a*) Ter-

3

4

(*a*) *Nota Romani Theologi*. Dubium est, ut vel ex ipso Auctore liquet, an Cardinales, qui Episcopi non sint, possint sibi Confessarium eligere ab Ordinario non approbatum, & multo magis num hujusmodi Confessarium ad excipiendas Familiarium confessiones deputare possint. Quam ob rem cum de valore Sacramenti agatur, quod sine debita jurisdictione nullum esset, nisi aliunde ex expressa Pontificis concessione constet, hoc Privilegium habere Cardinales, ex allatis rationibus concludi non potest, ut Auctor contendit, posse revera ita sibi eligere, vel Familiaribus deputare Confessarium.

Animadversiones Auctoris.

In verb. *Cardinalis art.* 3. *num.* 20. valde restringunt *Additor*, & *Theologus* Jurisdictionem Cardinalium in suis titulis, & *art.* 4. in nota *ad num.* 4. denegat *Theologus* ipsis Cardinalibus facultatem eligendi Confessarium non approbatum ab Ordinario, & deputandi pro recipiendis confessionibus suorum familiarium. Ego studui quantum potui cum assistentia juris, & auctoritate DD. magnificare, ut par est, eorum Eminentissimam dignitatem, probe sciens cum Emin. Petra *tom.* 1. *Commentar. in Constit. unic. Joannis XV. num.* 46. & pluribus aliis a me allegatis, quod nulla major est dignitas in Ecclesia Dei post Vicarium Christi, Cardinalatu; Clariss. Riganti in Regulas Cancellar. *tom.* 2. *pag.* 257. *num.* 92. quod Cardinalatus est summa dignitas nobilior Episcopatu, & summus gradus post Pontificatum; & Cardin. de Luca *de Jurisdict. discurs.* 116. sub *num.* 8. quod eorum Collegium est dignior, ac primus Senatus qui sit in Mundo; & Sacra Rota Rom. allegata a Monacello *tom.* 4. *Rom. Edit. in Appendic. decis.* 7. *num.* 49. *& decis.* 18. *num.* 9. 10. 32. quod Cardinalis in sua Ecclesia titulari non solum habet jurisdictionem quasi Episcopalem, sed transcendit etiam veram Episcopalem; & dignitas Cardinalitia in Ecclesia titulari nihil diminuitur, ex quo in pluribus non conveniat cum Episcopo: *ibid. dict. decis.* 18. *num.* 22. *&* 23. Unde Card. Petra *loc. cit. num.* 47. *ad* 49. sic expresse tradit: Immo si fiat mentio in aliquo Canone de privilegio Episcopis concesso, eorumque superioribus, concessum intelli-

5 Tertio, Cardinales de Jure communi gaudent privilegio Altaris portatilis, seu Viatici, *de quo in cap. final. de privileg. in 6.* ubi ibi ipsos comprehendi declaravit Sacra Congreg. Concil. teste Fagnano *in cap. Ne pro dilatione*
6 *16. de pœnit. & remission. n.* 46. Hodie tamen Cardinales aliique Privilegiati omnes attendere debent quo ad hoc novissimum Decretum Clementis XI. de Celebratione in Oratoriis privatis, quod ad Litteram refertur sub verb. *Oratorium n.* 5. Vide ibi *n.* 5. & 70. ubi affer-
7 tur posterior declaratio observanda. Quarto, Cardinales gaudent privilegio, quod lites, quas habent inter se, a Papa sint judicandæ, & decidendæ; Paulus IV. Const. incip. *Cum sæ-*
8 *pius*. Quinto, Cardinales in delicto debent ex Jure antiquo convinci, antequam condemnentur, per testes 72. si sint Episcopi; per 64. si sint Presbyteri; & per 27. si sint Diaconi; *c. Præsul 2. q. 5. caus.* 2. ibi: *Præsul non damnetur nisi cum 72. testibus; Presbyter vero Cardinalis nisi cum 64. testibus non deponatur; Diaconus autem Cardinalis Urbis Romanæ nisi cum 27. testibus non condemnabitur*. At vide verb. Testis, *artic.* 4. *n.* 6. Sexto, Cardinales
9 exempti sunt a Gabellis, Datiis, Tributis, & aliis oneribus Cameralibus, & non comprehenduntur in Bulla revocatoria Innocentii X. Sic
10 idem Const. 7. incip. *Et si ea*. Septimo, Cardinalium Clerici omnes Domestici, commensales se possunt illis in recitatione Officii conformare; *cap. fin. Clement. de Celebr. Missar.*
11 Octavo, Cardinales eo ipso, quod ad Cardinalatus fastigium sunt assumpti, remanent soluti a Patria potestate; Manfred. *de Cardinal. cap.* 8. *privileg.* 8. Azorius *part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *q.* 20. *vers.* 11. Zechius *de Republ. Christian. tit.* 3. *de Card. n.* 9. *privil.* 8. Germon. *de Indultis Card.* §. *Quod tu Romanam n.* 3. Diana *part.* 5. *tract.* 2. *resol.* 32. Molina *de justitia tract.* 2. *disp.* 220. *n.* 8. Barbosa *loc. cit.*
12 *num.* 70. & alii passim. Nono, Cardinales orto schismate, & duobus de Papatu contendentibus, Concilium congregare possunt: Manfred. *de Cardinal. cap.* 31. Sebast. Cæsar. *in relect. de Ecclesiast. Hierarch. Disp.* 1. §. 5. Barbosa *loc. cit. n.* 76. & alii passim, cum Fagnano *in cap. Cum olim* 14. *de Majorit. & Obedient.*
n. 50. Decimo, a sententia ex voto Cardinalium, 13
seu consensu lata minime appellatur, Alban. *de Cardin. q.* 24. *vers.* 3. Azorius *d. qu.* 20. *vers.* 3. Manfred. *de Cardinal. decis.* 30. Barbosa *loc. cit. n.* 62. & plures alii apud Dianam *d. part.* 5. *tract.* 2. *resolut.* 36. *per cap. Ecclesia habet Senatum* 7. *caus.* 16. *quæst.* 1.

Undecimo, Cardinales in Beneficialibus non 14
includuntur in Regulis Cancellariæ faciendis per Constitutionem 6. Urbani VIII. nisi fiant de consensu ilorum, vel majoris partis; Urban. VIII. Constit. 6. incip. *Sanctissimus cap.* 70. Barb. *loc. cit. n.* 54. cum plurimis ibi cita-
tis. Duodecimo, Cardinales in commissis sibi 15
Ecclesiis a Sede Apostolica possunt Beneficia conferre, & Jurisdictionem exercere ante captam possessionem & ostensionem Litterarum, non obstante decisione *Extravag. Injunctæ, de elect. inter communes*; Ludov. Gom. *in proœm. Reg. Cancell. q.* 4. *n.* 9. Gonzal. *in reg.* 8. *Cancell.* Gloss. 21. *n.* 7. Selv. *de Benefic. part.* 2. *qu.* 3. *n.* 45. *vers. octavum*, Jul. Lavor. *variar. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 15. *n.* 10. Diana *p.* 5. *tract.* 2. *resol.* 13. & Rota *in Burg. Canonicatus* 3.
Junii 1583. *coram Cardin. Lancellot. sen.* Tertio- 16
decimo, Beneficia Familiarium Cardinalium non possunt conferri per Papam sine consensu Cardinalis Patroni; Ægid. Bellam. *vers.* 19. *n.*
2. *vers.* 5. Barb. *loc. cit. n.* 84. & alii Quarto- 17
decimo, Cardinales judicant Familiares privative quo ad alios etiam Cardinales, & ideo etiam Vicarius Papæ non judicat tales Familiares, sed eos remittit suo Cardinali, qui ad pœnam habet privatum Carcerem. Sic de stylo Curiæ servari testatur Clar. §. *fin. q.* 35. *n.* 17. Card. Tusch. *tom.* 1. *concl.* 100. *n.* 52. Carol. de Gras-

telligi debet etiam Cardinalibus, puta in *cap. Final. de Privilegiis, lib.* 6. & *cap. Ne pro dilatione* 16. *de pœnit. & remission.* in quorum primo permittitur usus Altaris portatilis Episcopis, & eorum superioribus, & tamen intelligitur permissus etiam Cardinalibus, ex declaratione Sac. Congreg. Concilii, ut cit. Fagnan. *in c. Ne pro dilatione num.* 46. *de pœnit. & remiss.* In secundo vero, quum facultas data fuerit Episcopis, & superioribus Episcopis, puta Metropolitanis, & Patriarchis, sed etiam Cardinalibus, ut tradit cit. Fagnanus *num.* 50. Videatur dictus celeberrimus Canonista Fagnanus *in cit. cap. Ne pro dilatione per tot.* & *in cap. cum contingat, de ætat. & qualit.* & *in cap. His, quæ de majorit. & obedientia per tot.* ubi multa, & in *cap. Ex gestis num.* 11. *de Clericis non residentib.* ubi tradit, quod Cardinalis in suo titulo curam habet animarum tam fori pœnitentialis, quam contentiosi.

Grassis *de effect. Clericor. effect.* 1. *n.* 151. Carle-
val. *de judic. lib.* 1. *tit.* 1. *disp.* 2. *q.* 9. *sect.* 9.
n. 509. Diana *p.* 5. *tract.* 2. *resolut.* 25. & alii (*a*).
18 Quintodecimo, Cardinales gaudent privilegio
habendi partem reddituum Cameræ Apostoli-
cæ; *cap. Ubi periculum* §. *provisiones*, *de elect.*
19 *tit.* 6. Sextodecimo, Cardinali asserenti ali-
quid actum in præsentia Papæ, vel dicenti si-
bi vivæ vocis oraculo a Papa mandatum fuis-
se, credi debet; Imol. & Felin. *in c. Quod su-
per his*, *de fid. instrument.* Caputaq. *p.* 1. *decis.* 95.
Barbat. *de præstant. Card. part.* 2. *q.* 1. Card.
Tusch. *tom.* 1. *conclus.* 103. *n.* 2. Diana *d. tract.*
20 2. *resol.* 31. & alii passim. Decimo septimo,
Cardinali asserenti se esse Legatum, creditur
circa Ordinariam potestatem, etiamsi Litteras
suæ Legationis non exhibeat; *c. Nobilissimus
vir* 3. *dist.* 97. Alban. *de Card. q.* 24. Selva de
Benefic. p. 2. *q.* 3. *n.* 46. Barbosa *loc. cit. n.* 63.
21 cum pluribus ibi citatis. Decimo octavo, Car-
dinalis dicto, de consuetudine Curiæ, statur in
iis, quæ dicta, vel facta sunt coram eis; *cap.
Constitutis*, *& ibi* Hostiens. *de appellat.* Abb.
cons. 8. *l.* 2. *col.* 3. *vers. primo enim*, Card. Tusch.
loc. cit. concl. 103. *n.* 8. Diana *d. p.* 5. *tr.* 2. *resol.*
22 31. Barb. *loc. cit. n.* 65. Decimonono, Cardina-
les Episcopi habentes Indultum, possunt, non
obstante Decreto Sanctæ memoriæ Clementis
VIII. ante vacationem unire Seminario Benefi-
cium, quod obtinet Familiaris Papæ Defuncti;
Sac. Cong. Conc. *in Tudertina* 15. *April.* 1628.
apud Sellium in select. Canon. c. 2. *n.* 26. & Barb.
23 *Apostolicar. Decis. collect.* 131. *n.* 21. Vigesimo,
Privilegia omnia Episcopis ob status Dignitatem
concessa, ad Cardinales extenduntur, propter
majorem eorum Dignitatem, quam habent ex
Constitutione Eugenii IV. incip. *Non medio-
cri*. Sic expresse tenet Paulus Layman *in Theol.
moral. lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 3. *c.* 2. *n.* 1. Diana *d. p.*
5. *tract.* 2. *resol.* 48. Barbosa *loco cit. num.* 77. &
24 alii passim. Plurimis aliis privilegiis gaudent
omnes Eminent. Cardinales, sed quia nimis
operosum esset hic ea omnia retexere, relin-
quuntur videnda apud Alban. Manfred. Dian.
Germon. Zech. Lorich. Azor., & alios de ipsis
diffuse tractantes.

Additiones ex aliena manu.

25 De singulis Cardinalium Privilegiis differere
longum esset, limitesque excederet additio-
num. Eo vel maxime, quod de numero eorum
non convenitur. Albanus triginta tria enumerat
privilegia, Cohellius quadraginta unum, Man-
fredus octoginta novem; quidam in opere ma-
nuscripto, cujus meminit Germonius, ter cen-
tum. Vide, si lubet, Reverendissimum Tria *in
Synopsi S. R. E. Cardinalium præcipuorum Pri-
vilegiorum* impressa post Plat. *de Cardin. Offi-
cio*, *& Dignitate editionis Romanæ anni* 1746.

Illud vero hic non omittendum, quod Car- 26
dinales inter alia hoc donati sunt Privilegio,
ut testamentum facere possint, non secus ac
milites; Rota *cor. Crisp. decis.* 339. *num.* 1.
Nota vero, Cardinales non gaudere in testan- 27
do militum Privilegio quoad ea, quæ militi-
bus ratione imperitiæ tributa sunt, adeoque
hæredem in re certa instituere nequire; Rota
cor. Crisp. dicta decis. 339. *n.* 13.

Possunt itaque solum Cardinales ad instar 28
militum sine solemnitatibus testari, & sic Sche-
dula solemnitate a jure civili præscripta, &
sine ulla presentia Testium valet uti testamen-
tum; Lanfredin. *Respon.* 4. *num.* 4. Quod si
Cardinalibus placeat testamentum mutare,
vel novum condere, eodem semper ii gaudent
Privilegio non adhibendi solemnitates; Idem
supremum Tribunal *cor. Crisp. dicta decis.* 306.
num. 18.

Nonnunquam vero dubitari solet, an Sche- 29
dula a Cardinali relicta contineat certam, ac
determinatam ejus voluntatem; vide ubi res-
postulat Lanfredin. *Respons. Eccl.* 27. *tum* 28.
utrobique *per tot.* qui docte pro more mate-
riam discutit.

ARTICULUS V.

Quo ad Cardinales in Conclavi, & Sede vacante.

Cardinales ingredi debent Conclave transa- 1
ctis decem diebus a morte Papæ. Grego-
rius X. *in cap. Ubi periculum*, *de elect. in* 6.
ibi: *Cardinales, qui fuerint in Civitate ipsa præ-
sentes, expectare decem diebus tantummodo te-
neantur, quibus elapsis, sive absentes venerint,
sive non, ex tunc omnes conveniant in Palatio
&c.* Cardinales non possunt habere in Con- 2
clavi ultra duos servientes Clericos, vel Lai-
cos,

(*a*) *Nota Romani Theologi*. Hodie Cardinales non amplius judicant suos familiares, præsertim si delicta, & crimina committant, nec privatos habent carceres, ut Auctor asserit, teste Farinacio *consil.* 134. *num.* 6. sed in eos œconomicum tantum dominium habent, scilicet correctionis tantum; vide Cohellium *citat. p.* 176. *Privileg.* 21.

tos, sibi benevisos; Concil. Constan. *sess.* 41.
ibi: *Quilibet non habeat ultra duos servientes
Clericos vel Laicos, quos duxerit eligendos, &
simpliciter permittatur duos habere per Consti-
tutionem Clementis VI. licet in Constitutione:
Ubi majus, non liceret habere duos, nisi ex*
3 *patenti necessitate*. In Conclavi, Sede Aposto-
lica vacante, debet adesse unus Religiosus
pro Confessionibus audiendis, a majori parte
Cardinalium per secreta suffragia eligendus;
(*) Pius IV. in Constit. 63. incip. *In eligen-*
4 *dis* §. 18. Card. Episcopi, audita morte Papæ
tenentur accedere ad Conclave, & post Papæ
electionem, & coronationem etiam per duos
menses manere, & deinde redire ad suum Epis-
copatum sub pœna contra Episcopos non resi-
dentes; Urbanus VIII. Const. incip. *S. Syno-*
5 *dus*. Cardinales non intrantes Conclave, vel
exeuntes sine caussa, non sunt amplius requi-
rendi, vel admittendi ad electionem faciendam;
6 Conc. Constantien. *sess.* 41. Cardinalibus infir-
mis exeuntibus a Conclavi, alii debent prose-
qui electionem, & convalescentes possunt re-
dire; *cap. Ubi periculum, de elect. in 6.* & Conc.
7 Constantien. *sess.* 41. Similiter absentes, qui in-
tra decem dies non se stiterunt, si supervene-
rint re integra, debent admitti ad Conclave;
cit. cap. Ubi periculum; & *cit.* Conc. Con-
8 stantien. *ibid.* Dato casu, quo Papa pereat extra
Civitatem Romanam, vel extra eam, in qua
erat Curia, tunc Card. tenentur convenire in
Civitate, in cujus Territorio, seu districtu
Pontifex obiit, & ibi in Palatio Episcopali,
vel alio commodiori loco construere Conclave,
& Papam de more eligere; Nisi tamen talis
Civitas sit interdicta, vel contra Ecclesiam
Romanam in aperta rebellione persistat, quo
casu in alia viciniori non interdicta, nec re-
belli debent convenire; *d. cap. Ubi periculum,*
9 *de elect. 6.* Ex dicta Const. Greg. X. *in cap.
Ubi periculum*, deberent Cardinales habitare
in habitatione communi; sed Clemens VI.
Const. 5. incip. *Licet*, decrevit, ut eorum
Cellæ per cortinas dividantur; Conc. Constant.
10 *sess.* 41. Cardinales in Conclavi nulli alteri
negotio vacare possunt, quam negotio electio-
nis Pontificis, nisi Ecclesiæ necessitas urgeat;
& tunc negotia, quæ peraguntur, debent esse
omnibus nota; *d. cap. Ubi periculum*.
11 Cardinales in Conclavi nullos debent admit-
tere ad se venientes; nec cuiquam debet dari
aditus ad ipsos, & facultas cum eis secrete
loquendi; Greg. X. *in d. cap. Ubi periculum*,
ibi: *Nulli ad eosdem Cardinales aditus pateat,
vel facultas secrete loquendi cum eis, nec ipsi ali-
quos ad se venientes admittant, nisi eos, qui de
voluntate omnium Cardinalium inibi præsentium
pro his tantum, quæ ad electionis instantis ne-
gotium pertinent, vocarentur:* Nec cuiquam li- 12
cet mittere ipsis Cardinalibus, vel alicui eo-
rum nuncium, vel scripturam, aut cum ali-
quo ipsorum secrete de negotiis loqui, sub
pœna excommunicationis ipso facto incurren-
dæ; *d. cap. Ubi periculum*, ibi: *Nulli etiam
fas sit ipsis Cardinalibus, vel alicui eorum nun-
cium mittere, vel scripturam; qui vero contra-
fecerit, scripturam mittendo, vel nuncium, aut
cum aliquo ipsorum secreto loquendo, ipso facto
sententiam excommunicationis incurrat*. Grego- 13
rius X. *in d. cap. Ubi periculum*, statuit, ut
Cardinales intra tres dies deberent Pontificem
eligere, alias iis transactis, per 5. dies sequen-
tes unum tantum ferculum haberent; & si
intra 5. dies non eligerent, pane tantum, vi-
no, & aqua reficerentur, donec eligerent, ibi:
*Verum si (quod absit) infra tres dies postquam
(ut prædicitur,) Conclave præfatum iidem
Cardinales intraverint, non fuerit ipsi Ecclesiæ
de Pastore provisum per spatium quinque dierum
immediate sequentium, singulis diebus tam in
prandio quam in cœna uno solo ferculo sint con-
tenti, quibus (provisione non facta) decursis ex
tunc tantummodo panis, vinum, & aqua mini-
strentur eisdem, donec eadem provisio subsequa-
tur*. Et merito hæc Lex constituta fuerat ad 14
præcavenda de cætero infinita propemodum de-
trimenta, quæ passa fuerat Ecclesia Catholica
in tam longa vacatione Sedis Apostolicæ. Va-
caverat enim Sedes Apostolica post mortem
Clementis IV. sui immediati prædecessoris per
annos duos, menses novem, & dies duos se-
cundum Graveson. *in Tabula Chronologica*, &
Panvinium *in Chronol. Ecclesiast. in annot. Clem.
IV. & Greg. X.* donec suasionibus præcipue,
& consiliis Sancti mei Seraphici Bonaventuræ,
qui tunc totius meæ Religionis Ministrum Ge-
neralem agebat, Cardinales discordes facti con-
cordis die prima Sept. 1271. elegerunt Theal-
dum, seu Theobaldum Vicecomitem, patria
Placentinum, Archidiaconum Leodiensem, qui
tunc

(*) Quamquam olim lv *Religiosus* virum Regularem indigitare multi contenderent; nunc tamen omnis disputatio sublata esse videtur, cum in novissimo Conclavi Confessarius delectus fuerit ex Clero Seculari, qui postea & a Confessionibus fuit Clementis XIII.

tunc temporis cum Christiano exercitu in Sy-
ria degebat, & sequenti anno scilicet 1272.
sexto Kalendas April. Romam e Syria rever-
sum in Basilica S. Petri Romanum Pontifi-
cem dictum Gregorium X. inaugurarunt, quo
Pontifice electo Joannes Cardinalis Portuensis
in hæc duo Carmina prorupit:

Papatus munus tulit Archidiaconus unus,
Quem Patrem Patrum fecit discordia Fratrum.

15 Hæc Gregorii X. Constitutio fuit de facto
post ejus mortem statim a Cardinalibus execu-
tioni demandata, utpote qui elegerunt Inno-
centium V. prima, vel altera die ab ingressu
in Conclave; cum post obitum Greg. X. non
vacaverit Sedes secundum Panvinium *in d.
Chronologia Ecclesiastica*, & alias Chronologias,
nisi per decem dies, quibus solummodo tran-
sactis debent Cardinales ingredi Conclave pro
electione, ut fuit statutum in ead. Greg. X.
Constit. ut patet supra *num.* 1.
16 Cardinales in Conclavi excludi non possunt
ab electione activa, vel passiva ratione Ex-
communicationis, suspensionis, vel interdicti;
Clem. de electione, cap. Ne Romani §. *cæterum*,
ibi: *Cæterum, ut circa electionem prædictam eo
magis vitentur dissensiones, & schismata, quo
minor eligentibus aderit dissidendi facultas; de-
cernimus, ut nullus Cardinalium cujuslibet Ex-
communicationis, suspensionis, aut interdicti præ-
textu a dicta electione valeat repelli, Juribus
aliis circa electionem eamdem hactenus editis pla-
ne in suo robore duraturis*, & Const. Pii IV.
incip. *In eligendis* §. 19. & alia Gregorii XV.
17 incip. *Decet Romanum* §. 122. Plura alia ob-
servanda a Cardinalibus in Conclavi fuerunt
statuta ab ipso Gregorio X. *in cit. cap. Ubi
periculum*; a Clem. VI. Constitut. incip. *Li-
cet;* a Concil. Constan. *sess.* 41. a Pio IV.
18 Const. incip. *In eligendis*. Sed in variis fue-
runt moderata, & reformata a Gregor. XV.
Constit. 19. incip. *Decet Romanum*, ubi cla-
rius, & diffusius omnia explicantur, & decer-
nuntur, quæ Gregoriana Constitutio hodie
observatur, prout etiam est confirmata ab Ur-
19 bano VIII. Const. 45. incip. *Ad Romani*. Car-
dinales in Conclavi existentes possunt in suis
Titulis Jurisdictionem exercere, non persona-
liter, sed per suos Vicarios, & Ministros; Or-
dinaria enim Jurisdictio, quam habent Cardi-
nales in suis Titulis ad præscriptum *cap. His,
quæ* 11. *de Major. & obed.* non expirat Sede
vacante, ut per Card. in Clem. *Ne Romani*
§. *irritum q.* 3. *de elect.* & Fagnan. *in c. Cum*
20 14. *de major. & obed. n. 69.* Sic etiam Major
Pœnitentiarius in Conclavi existens, potest,
non personaliter, sed per Officiales Pœniten-
tiariæ exercere Officium suum extra Concla-
ve; Colligitur ex glossa *in Clem. Ne Romani*
§. *eo tamen proviso, de elect. verb. Majorem*,
ibi: *Tempore inclusionis Major Pœnitentiarius,
si est Cardinalis, per se non potest uti Officio;
si tamen nollet in Clausura manere etiam perso-
naliter utetur Officio*, & expresse Fagn. *loc. cit.
num.* 85. Sic pariter Camerarius Cardinalis in 21
Conclavi existens potest, non per se, sed per
suos Ministros, & Officiales suum exercere Of-
ficium. Camerarii enim, & Pœnitentiariorum
Papæ Officium, mortuo Papa, non expirat;
eisque deficientibus potest Collegium Cardina-
lium alios subrogare pro tempore Vacationis;
Clemen. de elect. cap. Ne Romani §. *Eo tamen
proviso*. Cardinales non sunt cogendi intrare 22
Conclave, nisi in casu, quo nullus vellet in-
trare, vel in casu, quo non electo Pontifice,
omnes simul, vel successive exire contigerit;
tunc enim intrare, vel reintrare essent com-
pellendi; *Clem. de elect. cap. Ne Romani* §.
Porro, ibi: *Porro si Romano non electo Pontifi-
ce, Cardinales omnes simul, vel successive (quod
absit) exire contingeret Conclave deputatum eis-
dem, hi, ad quos pertinet executio Constitutionis
prædictæ, illos ex ipsis, quibus infirmitas Corpo-
ris, aut nota debilitas excusationem non dabit,
idem Conclave, quam cito poterunt, reintrare
compellant, pœnas in dicta Constitutione conten-
tas, nisi hoc fecerint, incursuri*.
Sede vacante Cardinalium Collegium non 23
succedit Pontifici in his, quæ ratione excel-
lentiæ, Dignitatis, & præeminentiæ, ac præ-
rogativæ Papæ tantum sunt reservata; *c. Ubi
periculum* §. *iidem quoque, de elect. in 6. &
Clem. de elect. cap. Romani*, & Const. Pii IV.
incip. *In eligendis* §. 6. Unde Sede vacante non 24
potest Cardinalium Collegium creare Cardina-
les; Glossa *in d. Clemen. Ne Romani, de elect.
in verb. Potestatis*, quam ibi omnes sequuntur.
Immo Sede vacante nec potest Cardinalium 25
Collegium restituere, & habilitare Cardinales
per Papam privatos, seu depositos ne quidem
ad vocem; *cap. Unic. de Schismatic. in 6.* Nec 26
potest Sede vacante tradere Insignia Cardina-
latus Cardinalibus nuper creatis, eisque os
claudere, & aperire. Colligitur *ex cap. Ubi
periculum* §. *iidem quoque, de elect. cap. Ne Ro-
mani*. Eo vel maxime quod nulla talis urgeat
necessitas, cum oris aperitio, & similia sint
simplices Cæremoniæ, quæ ad substantiam ele-
ctionis non pertinent, & Cardinales noviter
electi vocem habent in electione ante aperitio-

nem oris, ex adductis supra *in articulo primo*
27 *num.* 22. Nec potest, Sede vacante, Episco-
pos creare, & electos confirmare; Fagnan. *in
c. Cum olim, de major. & obed. n.* 32. cum
aliis ibi citatis, nec jam creatos deponere;
Glossa *unic. in cap. Nullus* 7. *dist.* 79. quam
28 ibi sequuntur Archidiaconus, & alii. Cardi-
nalium Collegium, Sede vacante, Beneficia
conferre non potest; Joann. de Selva *de Benefic.
p.* 2. *q.* 2. *n.* 16. & 18. August. Triumph.
de potest. Eccles. quæst. 68. *art.* 3. Fagnan. *loco*
29 *cit. n.* 30. Nec mirum, quia nec inferiora Col-
legia hoc habent mortuo Prælato; *c. Illa, ne
Sede vacante; c. unic. eodem Titul in* 6. *c.* 1.
de Inst. in 6. & tenent communiter Doctores;
Quamvis Jurisdictio Prælati, Sede vacante,
transeat in Collegia inferiora; *ex cap. His,
quæ* 11. & *c. Cum olim* 4. *de major. & obed.
cap. Ad abolendam, de Heret. cap. Episcopali
Sede vacante unic. de major. & obed. in* 6. *c.
Si Episcopatus* 3. & *cap. Ecclesiæ Cathedrali
vacanti* 4. *de suppl. neglig. Prælator. in* 6. *c.*
30 *Cum nullus* 3. *de tempor. ordinat. in* 6. Et Ju-
risdictio, & Potestas Papæ, Sede vacante,
non transeat in Collegium Cardinalium; *ex
Clem. Cap. Romani*, ubi expresse decernitur
irritum, & inane quidquid potestatis, aut Ju-
risdictionis ad Romanum, dum vivit, Ponti-
ficem pertinentis, Cœtus Cardinalium, Roma-
na Ecclesia vacante, duxerit exercendum, ibi:
*Irritum nihilominus, & inane decernentes quid-
quid potestatis, aut jurisdictionis ad Romanum,
dum vivit, Pontificem, pertinentis (nisi quate-
nus in Constitutione prædicta permittitur) Cœtus
ipse duxerit, eadem vacante Ecclesia, exercen-
dum*; & habetur etiam ex Constitut. Pii IV.
31 incip. *In eligendis* §. 6. Unde in hoc Colle-
gium Cardinalium est deterioris conditionis,
quam sint inferiora Collegia, in quæ sola
transit Jurisdictio, Sede Episcopali vacante;
& non in Collegium Cardinalium, vacante
Sede Apostolica. Ita Joann. de Imol. *in d.
Clement. Ne Romani in* 7. *notabil. num.* 14.
Capyc. *decis.* 114. *num.* 9. Fagnan. *in d. c.
Cum olim* 14. *de major. & obed. n.* 55. & est
speciale in Collegio Cardinalium, ut inquit
Federic. de Senis *cons.* 16. incip. *Capitulum
Ecclesiæ Cathedralis num.* 2. *vers. Praterea spe-*
32 *ciale est*. Rationem specialitatis assignat Zen-
zelinus in eadem Clementina, *Ne Romani*;
& Glossa magna *in fin. in cap. unic. de Schis-
mat. in* 6. videlicet, quia ob accelerandam
provisionem Ecclesiæ, in cujus traditione im-
minet periculum, speciale quid statui debuit, &
est simile *in c. Accusatus* 8. *de Heret. in* 6 §. *Sane.*

Cardinales, Sede vacante, nec in arduis 33
possunt se immiscere, nisi pro Terra Ecclesiæ
defendenda, & grandi evidenti periculo im-
minenti; *cap. Ubi periculum* 3. *de elect. in* 6.
§. *iidem*, ibi; *Iidem quoque Cardinales accele-
randæ provisioni sic vacent attentius, quod se
nequaquam de alio negotio intromittant, nisi for-
san necessitas adeo urgens incideret, quod eos opor-
teret de Terra ipsius Ecclesiæ defendenda, vel
ejus parte aliqua providere, vel nisi aliquod tam
grande, & tam evidens periculum immineret,
quod omnibus & singulis Cardinalibus præsenti-
bus concorditer videretur illi celeriter occurrendum*;
Ancharan. *ibid. num.* 4. *vers. Item notat in
verb. iidem quoque*; Fagnan. *loco cit. n.* 79.
& expresse etiam Pius IV. in Constit. incip.
in eligendis §. 6. Cardinalium Collegium, Se- 34
de vacante, nullam potestatem, aut Jurisdi-
ctionem habet gratiam aliquam, aut justitiam
faciendi, aut factam per Pontificem mortuum
executioni demandandi, sed ea omnia futuro
Pontifici reservare tenetur. Sic expresse Pius
IV. in d. Constit. incip. *In eligendis* §. 6. ibi:
*Sedis autem vacatione durante Collegium Cardi-
nalium in iis, quæ ad Pontificem maximum,
dum viveret, pertinebant, nullam omnino pote-
statem, aut Jurisdictionem habeat, neque gra-
tiam, neque justitiam faciendi, aut factam per
Pontificem mortuum executioni demandandi, sed
ea omnia futuro Pontifici reservare teneatur*. Po- 35
test autem Collegium Cardinalium, Sede va-
cante, mittere unum Cardinalem pro Terra
Ecclesiæ defendenda, vel evidenti ingenti pe-
riculo, ut colligitur *ex d. cap. Ubi periculum*;
& *Clement. Ne Romani*, Paulus de Eleazaris;
Imola *ibid. n.* 26. Cardinal. *ibid.* §. *Irritum
in* 2. *qu.* Sic etiam potest Cardinalium Colle- 36
gium mittere unum Cardinalem ad Papam ele-
ctum in absentia, & illum reducendum ad
Urbem, illique expensas necessarias constitue-
re de redditibus Romanæ Ecclesiæ; Gambar.
de Offic. & auctorit. Legat. lib. 9. *num.* 185.
Fagnan. *loco cit. num.* 43. Qui tamen missus 37
Cardinalis in utroque casu non esset proprie
Legatus cum Jurisdictione, & potestate Le-
gati, sed Nuncius ad illam tantummodo ne-
cessariam defensam, vel ad nudum illud Mi-
nisterium facti; Cardinal. *in d. Clement. Ne
Romani* §. *Irritum in* 2. *quæst. de electione*; &
ibi etiam Imol. *num.* 26. & Fagnan. *loco cit.
num.* 43. Item potest Collegium Cardinalium, 38
Sede vacante, Legatum missum a Papa re-
vocare ex magna, & evidenti necessitate; *arg.
cap. Ne pro dilatione, de pœnit. & remissionib.
c. Ubi periculum, de elect. in* 6. *Clement. Ne*

39 *Romani*, *de elect.* Non autem sic posset revocare sine magna, & evidenti necessitate; *arg. cap. Cum inferior* 16. *de majorit. & obed. & l. Minor Magistratus*, *ff. de minoribus*; Fagnan. *loco cit. num.* 45. & 46.

40 Duobus de Papatu contendentibus, & Generale Concilium convocare renuentibus, potest fieri convocatio a Collegio Cardinalium; Cardin. Zabarella *in consil.* 150. incip. *In quæstione n.* 6. *in* 3. *quæst.* Fagnan. *loco cit. n.* 50. quoniam cum sint in possessione eligendi Romanum Pontificem; *cap. In nomine Domini* 1. *dist.* 13. *cap. Licet* 6. *de elect. cap. Ubi periculum* 3. *de elect. in* 6. & *cap. Ne Romani* 6. *Clem. de elect.* per consequens ad eos spectant omnia, quæ sunt consequentia ad electionem; *cap. Cupientes* 16. *de elect.* §. *Ad hæc*, & §. *Si vero*, *cap. Si forte* 9. & *quod ibi nota-*
41 *tur in gloss.* 3. *dist.* 65. Cardinalium Collegium potest, & debet intrusum in Papatu anathematizare, & extrudere, textu expresso *in cap. Si quis pecunia* 9. *dist.* 79. ibi: *Si quis pecunia*, *vel gratia humana*, *aut populari*, *aut militari tumultu*, *sine concordi*, & *canonica electione*, & *Cardinalium & sequentium Ordinum Religiosorum Clericorum fuerit Apostolicæ Sedi inthronizatus*, *non Apostolicus*, *sed Apostaticus habeatur*; *Liceatque Cardinalibus*, & *aliis Clericis Deum timentibus*, & *Laicis invasorem etiam cum anathemate*, & *humano auxilio*, & *studio a Sede Apostolica repellere*, & *quem dignum judicaverint*, *præponere*. Et hujus Canonis dispositio non est sublata, quin potius est præservata *in dict. cap. Ubi periculum* §. *iidem quoque*, *de elect. in* 6. Nam extrudere invasorem Pontificatus spectat manifeste ad electionis negotium, cui jubentur Cardinales sic attente vacare, ut de nullo negotio se se intromittant, nisi data urgente, & imminente necessitate, & grandi periculo, quale esset in casu talis intrusionis, cui celeriter esset occurrendum, ut dicitur in *ipso* §. *iidem quoque*.

2 Cardinalium Legatorum Apostolicorum Officium non expirat per obitum Papæ, seu Sede vacante, textu expresso *in cap. Legatos* 2. *de Officio Legati*, *in* 6. ibi: *Præsenti declaramus edicto commissum tibi a Prædecessore nostro Legationis Officium nequaquam per ipsius obitum ex-*
43 *pirasse*. Congregationum Cardinalium facultates sunt perpetuæ, & non expirant per obitum Papæ, sed etiam durant in tempus Pontificum Successorum; habent enim Jurisdictionem Ordinariam, cum Jurisdictio, quæ defertur a Lege, vel Statuto, sit ordinaria; *l. Et quia*, *ff. de jurisdict. omn. Judic. l.* 1. *in responf. ff. de Offic. ejus*, *cui mandata est Jurisdict.* Tum quia de natura Constitutionis est, ut sit perpetua; *cap. Nemini* 10. *de Offic. Legati*; Frideric. de Senis *consil.* 16. incip. *Capitulum*; Fagnan. *loc. cit. num.* 72. & nostro in proposito satis clare cautum reperitur in declarationibus facultatum earumdem Congregationum editis a Sixto V. *Constitut.* incip. *Immensa* §. 3. ibi: *Graviora vero quæcumque ad Nos*, *vel Successores nostros deferantur*. Ecce perpetuitas, non enim possent graviora ad Successores Pontifices deferri, nisi Constitutio id statuens esset perpetua; & clarius habetur *in* §. 18. ibi: *Ut autem hæ nostræ Litteræ*, *quam primum ubique locorum*, & *gentium innotescant*, *quas inter alias Apostolicas*, & *perpetuas Constitutiones annumeramus*. Ultraquam quod crea- 44
to novo Pontifice facultates Congregationum numquam consueverunt renovari, sed fiunt Congregationes, prout solebant vivente Papa Prædecessore, quod aperte demonstrat eas facultates non expirasse, alioquin opus esset nova concessione, quia Jurisdictio semel extincta, etiam caussa extinctionis cessante, non reviviscit, *l. Qui res* §. *Aream. vers. in perpetuum*, cum concord. de quibus *ibi per Gloss. ff. de solut. cap. Quæris vers. Non potest autem*, & ibi Glossa *in verb. contrahatur dist.* 4. *de consecrat.*

Licet autem Congregationum Cardinalium facultates per obitum Papæ non expirent, tamen Sede vacante, Cardinalibus in Conclavi manentibus, debent conquiescere, & dormitare quo ad negotia illa, & caussas, quæ in Congregatione expediuntur per subscriptionem Cardinalis Præfecti, seu habentis Sigillum. Et ratio est, quia *in cap. Ubi periculum* 3. *de election. in* 6. §. *iidem quoque*, præcipitur Cardinalibus existentibus in Conclavi, ut accelerandæ electioni Summi Pontificis sic vacent attentius, ut se nequaquam de alio negotio intromittant, exceptis duobus tantum casibus, idest urgentis necessitatis pro Terra Ecclesiæ, vel aliqua ejus parte defendenda, & grandis periculi imminentis, ibi: *Iidem quoque Cardinales accelerandæ provisioni sic vacent attentius*, *quod se nequaquam de alio negotio intromittant nisi &c.* Vide supra *num.* 33. quæ exceptio in aliis firmat regulam in contrarium, itaut imminente electione Summi Pontificis Cardinales Electores non debent se ab illa divertere, nam pluribus intentus &c. *l. Nemo C. de Assessorib. cap. Diversis* 5. *de Clericis conjugat.* & notat *in d. cap. Ubi periculum*: Joan. Andreas *in verb. alio negotio*; Ancharan. *num.* 4. *vers.* 45

item

46 *item notat. in verb. iidem quoque*. Congregationum Cardinalium autem negotia, quæ in communi forma a solo Secretario expediri solent, possunt etiam expediri Sede vacante; Et ratio est, quia in his levibus, & ordinariis negotiis, quæ a Cardinalibus non per se ipsos, sed per Secretarium expediri consueverunt, cessat omnino finis prohibitionis; *d. cap. Ubi periculum*, scilicet ne electionis negotium protrahatur, in quo grave imminet periculum, *ut ibi in principio*, *& in §. iidem quoque*, adeoque etiam prohibitio cessare debet, *cap. Et si Christus 26. de jurejurand.* cum similibus, & consequenter cum facultates Congregationum non expirent per obitum Papæ, ut dictum est *num. 43.* utique poterunt in his levibus negotiis per Secretarium, ut antea, exerceri, ut sentit Glossa in D. Clement. *Ne Romani §. Eo*
47 *tamen proviso*, *in verb. Extirpare*. Et sic per Secretarium Congregationis Episcopor. & Regular. possunt, Sede vacante, Cardinalibus in Conclavi manentibus, expediri licentiæ pro puellis educandis, prout fuerunt expeditæ tempore Sedis vacantis per obitum Urbani VIII. ex ordine dato a Cardinalibus ante ingressum in Conclave, prout refert Fagnan. *loco citato n. 83.* & eadem ratione dari poterunt Transumpta, & Duplicata, seu ut vocant, *Ita reperitur*, & alia hujusmodi, uti sunt etiam causæ ante obitum Papæ jam resolutæ in Congregatione, quæ expediri poterunt a Secretario in illis casibus, in quibus sufficit ejus subscriptio. Ita expresse Fagnan. *loco cit. num. 83.*

Additiones ex aliena manu.

48 Cardinales initio Conclavis jurejurando servare promittunt Constitutiones, quæ habentur
49 in Cæremoniali Electionis Papæ. Editæ eæ diversis temporibus fuere, nempe a Conciliis Lateranensibus sub Nicolao II. anno 1059. sub Alexandro III. anno 1180. Lugdunensi sub Gregorio IX. anno 1272. Viennensi sub Clemente V. anno 1310. a Clemente VI. anno 1353. a Julio II. anno 1503. a Paulo IV. anno 1558. a Pio IV. anno 1562. a Gregorio XV. anno 1621. ab Urbano VIII. anno 1625. & a Clemente XII. anno 1732.
50 Ex hisce autem Constitutionibus facile est colligere, quomodo gerere se debeant Cardinales in Conclavi. At ne nimius sim, vide Plat. *de Cardinalis Dignitat. & Offic. cap. 31. cum additionibus Reverendissimi Tria*.

ARTICULUS VI.

Quo ad Cardinalium Sepulturam, & Quartam Parochialem.

CArdinales Romæ decedentes non electa sibi Sepultura, sepeliendi sunt in Ecclesia sui 1
Tituli, si sepulcrum Majorum non habeant, & non in Parochia. Sic Rota *in Romana Juris tumulandi 20. Februarii 1702. coram D. Priolo*, in Sepultura Cadaveris Cardinalis Pallavicini Episcopi Auximani anno 1700. in Urbe decessi sine electione Sepulturæ, & de mandato Eminentissimi Vicarii sepulti in Ecclesia S. Martini in forma depositi, & facta obligatione de illo restituendo contra Ecclesiam S. Andreæ de Fractis Parochialem, in qua obiit, favore dictæ Ecclesiæ S. Martini Titularis. Amostaz. *de causis piis tit. 6. de funer. cap. 8. num. 62.* Card. Alban. *de Cardinal. quæst. 50. vers. vel dicamus*; Passerin. *de statu hominum art. 4. inspect. 4. cap. 2. num. 320.* & alii passim. Si vero tales Cardinales nondum habue- 2
rint Titulum, sepeliendi sunt in Ecclesia S. Joannis Lateranensis, cum ipsa sit Cathedralis Urbis; Cohell. *de notitia Cardin. cap. 16. privileg. 38. §. Verum*; Petra *tom. 2. comment. in Constitut. 2. Honor. III. num. 32.* Alban. Passerin. Amostaz. *loc. mox citatis*; & Rota *in dicta Romana coram D. Priolo num. 12.* Si tamen 3
Cardinales decedentes non electa Sepultura, habeant Sepulcrum Majorum, in eo sunt sepeliendi, in quo urget major affectio, sicuti hac ratione sepelitur quis potius in Sepulcro Majorum quam in Parochia. Sic expresse Card. Petra *loco cit. num. 32.* Ultra quamquod Cardinales habentes Sepulcrum Majorum, censentur tacite elegisse ipsum pro sua Sepultura; *arg. cap. Ebron 2. & cap. Unaquæque 3. caus. 13. qu. 2.* Cardinales autem decedentes extra 4
Urbem, sive in Patria, sive alibi, sive in itinere, antequam ad Urbem pervenerint, non electa sibi sepultura, nec habentes ibi Sepulcrum Majorum, sepeliendi sunt in Ecclesia Majori loci obitus, quia ratione Dignitatis illa Ecclesia censetur Parochialis Cardinalis defuncti; Murga *de sepult. tr. 8. disquisit. 2. Section. 2. dub. 7. concl. 4.* Petra *loc. cit. n. 34.* & Rota *in dicta Romana coram D. Priolo n. 16.* Nisi tamen alicui Parochiæ sint obligati ex 5
receptione Sacramentorum; Cardin. Petra *loc. cit. n. 34.* & videtur sentire Rota *in d. Romana n. 15.* Cardinalis Regularis, sicuti quilibet 6
alius Cardinalis, potest sibi eligere sepulturam ubi-

ubilibet sine licentia Superioris Regularis, alias decedens non electa sepultura, sepelitur in propria Ecclesia sui Tituli. Non enim in dicto casu supponitur Cardinalem Regularem habere voluntatem sepeliri in Ecclesia Regularium, quia magis stringit vinculum proprii Tituli Cardinalitii, quam vinculum generale Reli-
7 gionis. Tum quia dum Regularis assumitur ad Cardinalatum, eximitur ab obedientia Religionis, & sic sicuti remanet solutus a Lege vetante electionem Sepulturæ, ita præsumptio oritur, ut electio debeat esse in eo loco, in quo uti Cardinalis, & non uti Regularis, sepeliri debuerat, etiamsi Sacramenta alibi recipiat, ut prosequitur, *cit. decis.* apud Pitton. *discept. Eccles. tom.* 2. *post disceptat.* 51. Petra
8 *loco cit. n.* 33. Nullis autem Cardinalibus permittitur unquam sepeliri in Basilica Vaticana; Cohell. *in notit. Cardin. privileg. tit.* 90. Passerin. *loco cit. n.* 319. Petra *loco cit. n.* 28.
9 Quarta autem Parochialis, seu Portio Canonica debetur proprio Parocho ex funere Cardinalium, qui sepeliuntur extra Parochiam; Antonell. *de regimin. Eccles. lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 30. Pitton. *in addit. ad dict. disceptat.* 51. *in fine*; Petra *loco cit. num.* 55. Et sic sentire videtur Rota *in dict. Romana coram D. Priolo pro Sepultura Cardinalis Pallavicini n.* 3. ibi: *Quarta, quæ in quocumque casu Parochiæ debetur, cum ista sit in præmium laborum & propter administrationem Sacramentorum, ac contrahatur in ipso Nativitatis die, nempe ex susceptione Baptismatis.*

10 Forma & sollemnitas in exequiis S. R. E. Cardinalium servanda præscribitur a Benedicto XIV. Tom. 1. Bullar. Constit. 37. incip. *Præcipuum*, in qua §. 2. præsertim mandat haberi Cappellam Pontificiam ad Missam.

Additiones ex aliena manu.

11 Quod ait Auctor, Cardinales qui nec sepulturam elegerunt, nec sepulcrum habent majorum, sepeliri debere in Ecclesiis suorum Titu-
12 lorum, id procedit etiamsi Cardinales inibi non resideant, quia *residentia rigorosa non requiritur* (ut ait Card. Petra *in Comm. ad Constit. Apost. Const.* 2. *Honorii III. sect. un. n.* 32.) *sed sufficit ut sit in Urbe, dum non omnes Eccle-*
13 *siæ Cardinalium Titularium habent contiguas habitationes, & vere nititur hæc resolutio non solum consuetudini, sed etiam rationi, quia si Canonici sepeliri debent in Cathedrali, & Laicus in sepulcro Majorum ob præsumptam eorum voluntatem etiam non facta electione; eo magis hæc præsumpta voluntas est in Cardinali ratione suæ Ecclesiæ titularis.*

CARO, CARNIUM ESUS.

Carnibus vesci in Monasteriis Carthusiensibus est omnibus interdictum. Superioribus 1
enim & Monachis ejusdem Ordinis sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Romano Pontifici reservatæ interdicitur, ne cuicumque personæ etiam Cardinali, in Monasteriis dicti Ordinis carnibus vesci permittant; Clemens XI. Constitut. 50. incip. *Ex injuncto Nobis*.

Carnium esus, si cui concedatur tempore 2
jejunii, is servare debet leges præscriptas de unica comestione, de non permiscendis epulis, de hora refectionis, & aliis declaratis a Benedicto XIV. tom. 1. Constit. 99. incip. *Si Fraternitas* §. 1. Carnes comedi nequeunt in ve- 3
spertina refectiuncula tempore jejunii; Idem *ibid.* Vide verb. *Jejunium art.* 1. *num.* 35. ubi afferuntur plura ad rem.

Carnium esus die Sabbati prohibetur Lati- 4
nis in Græcorum famulatu degentibus; Idem Constitut. 57. incip. *Etsi* §. 9. *num.* 9. Car- 5
nium esus diebus Sabbati per annum permittitur in Regnis Castellæ, Legionis, & Indiarum; Idem Constitut. 118. incipiente *Jam pridem*.

Carnisprivium, ita dictum tempus ante Qua- 6
dragesimam, quo scilicet Ecclesiastici, & Religiosi a carnibus abstinere incipiebant; Idem tom. 2. Constitut. 45. incip. *Inter cætera*.

Abusum comedendi carnes Dominica prima 7
Quadragesimæ, Spectacula, ludosque publicos diebus Festis fieri solitos, ab Ecclesia Mediolanensi extirpavit S. Carolus Borromæus saluberrimis suis Constitutionibus, quas impugnantes, eorumque Auctorem Carolum veluti Novatorem palam & publice traducentes, ad Gregorium XIII. tunc Summum Pontificem Legati Romam perrexerunt a Mediolanensi Magistratu, instigante Civitatis Gubernatore, missi, ut in eadem Decreta apud Pontificem intercederent, qui Pontifex commissa causa nonnullorum Cardinalium Congregationi, auditisque variis Theologis, & Canonistis, ac spretis aliquorum Theologorum contrariis suffragiis, Caroli Archiepiscopi Edicta suis Apostolicis Litteris confirmavit, & Mediolanenses Legati, qui a Romanis per jocum appellabantur *Oratores Bacchanalium*, eo quod præcipue

pue illuc accessissent, ut Bacchanalium jura tuerentur, & ampliarent, inanes in patriam remearunt. Sic expresse Benedictus XIV. *de Synodo diœcesana lib. 7. cap. 54. a num. 3. ad 9.* ex pluribus ibi adductis.

Alia ad rem, quo ad carnium esum, vide verb. *Abstinentia num. 1. & 8.* verb. *Jejunium art. 1. num. 8. & seq.* ac verb. *Lex, art. 3. a num. 31. ad 35.*

CASTITAS. Vide verb. *Votum art. 2. a n. 157. usque in finem.*

CASUS FORTUITUS. Vide verb. *Commodatum num. 16.*

CASUS RESERVATI. Vide verb. *Reservatio casuum.*

CATECHUMENI. Vide verb. *Sepultura num. 172.* & verb. *Vestis n. 18.* ac verb. *Hæreticus num. 11.*

CATHEDRATICUM.

---

1 CAthedraticum, quod fuit introductum ex Conc. Bracharensi II. ut refertur *in cap. Placuit 1. caus. 10. q. 3.* est annua exactio duorum Solidorum, quos a qualibet Ecclesia suæ Diœcesis, præterquam a Monasteriis, potest Episcopus annuatim exigere; *cap. Illud te 4. cap. inter cætera 8. & cap. Illud magnitudinem 10. caus. 10. quæst. 3. & cap. Conquerente 16.*
2 *de Offic. Ordinarii.* Dicitur autem Cathedraticum, quia datur propter honorem Cathedræ Episcopalis, & in signum subjectionis ad ipsam Ecclesiam Cathedralem, cui præest Episcopus;
3 *cap. Placuit 1. caus. 10. quæst. 3.* Quandoque etiam appellatur *Synodaticum*, quia solvitur in Synodo; *cap. Olim 20. de censib.* Glossa *in d. cap. Conquerente, vers. duos solidos, de Offic.*
4 *Ordinar.* Nomine Solidi intelligitur, aureus, ut notat Glossa 1. *in cap. Placuit 1. caus. 10. quæst. 3.* nam & Lex civilis pro solido aureum intelligit, & antiquitus septuaginta duo solidi unam libram auri constituebant; *ut l. Quotiescumque*, & ibi Glossa & Bartol. *C. de Susceptoribus*, & Ancharan. *lib. 10.* Unde ad illam æstimationem solvendi essent, nisi obstaret consuetudo; Fagnan. *in cap. Conquerente 16. de Offic. Ordin. num. 47.* Hodie vero nonaginta sex aurei constituunt unam libram, ut per Abbat. *in d. cap. Conquerente num. 6.* & Fagnan.
5 *ibidem num. 47.* Duo autem solidi pro Cathedratico solvendi sunt juxta æstimationem illius Monetæ, quæ antiquitus, & ab initio solvi consuevit, nisi circa solutionem minoris, vel majoris Monetæ, quæ modo est in usu, sit præscriptum; *ut in dict. cap. cum olim 20. de censibus;* & cum Glossa sentiunt *in d. cap. Conquerente 16. de Offic. Ordin.* Hostiens. *num. 12. in fin.* Joan. Andreas *n. 39.* Butr. *n. 43.* Abbas *n. 6.* Fagnan. *num. 46.* Quantitas vero 6
usualis duorum solidorum pro Cathedratico solvendorum juxta *cap. Conquerente 16. de Offic. Ordin.* reducitur ad æstimationem duorum Ducatorum in Regno Neapolitano, ut declaravit Cardinalis Ursinus (qui fuit ex post Pontifex sub nomine Benedicti XIII.) *in sua Synodo Beneventana anno 1687. cap. 15. de Cathedratico;* & in Edicto *6. ibid.* registrato *pag. 19.* Alibi autem duorum Scutorum monetæ usua- 7
lis loci, ut in eodem Edicto §. 10. auctoritate probatur. Verum hæc reductio, seu æstimatio erit sequenda, quando non constet in præteritum in minori Summa non fuisse solutum; Nam si constaret fuisse ab Antecessore exactum in minori quantitate, tunc in hac minori summa esset solvendum; ut Sacra Congreg. Conc. declaravit *in Amalphitana 5. Septemb. 1705.* in qua ad rationem Carolenorum septem, Cathedraticum solvendum esse censuit juxta solitum. Quantitas enim Cathedratici debet sem- 8
per taxari juxta morem Regionis rationabilem; Barbosa *Juris Ecclesiastic. lib. 3. cap. 20. num. 11.* Tondut. *quæst. Benefic. tom. 1. par. 2. cap. 2. §. 1. num. 6.* Monacell. *par. 2. tit. 14. formul. 1. num. 8.* & expresse Sacra Congreg. Concil. *in Satrianen. 13. Februar. 1695.* Et si 9
mos non adsit, a viciniori Cathedra, vel Provincia erit desumenda; & juxta valorem, & æstimationem solidi antiqui, ut supra dictum est *n. 5.* & declaravit S. Congreg. Conc. *in Albinganensi 3. Decemb. 1644. in respons. ad secundum:* Monacell. *loc. cit.*

Cathedraticum est de Juribus Episcopalibus, 10
& adeo privilegiatum, ut in totum præscribi non possit; Archidiacon. & Joann. Andreas *in cap. 1. de Præbend. in 6.* Abbas *in c. cum venerabilis num. 3. de censibus, & cons. 99. vers. Videtur primo, in fine lib. 1. & cons. 7. num. 4. vers. sed quamquam lib. 4.* Piasec. *in praxi par. 2. art. 2. de statut. ab Episcopo faciend. n. 13.* Fagnan. *in d. cap. Conquerente num. 49. de Offic. Ordinar.* Et licet videretur, quod per im- 11
memorabilem consuetudinem posset præscribi juxta Declarationem olim emanatam a Congregat. Conc. *3. Decemb. 1645. in una Albinganensi*, ubi Episcopus cum Clero ejusdem civita-

vitatis supplicavit pro declaratione infrascriptorum Dubiorum.

Primo. *An modernus Episcopus, qui numquam adhuc exegit Cathedraticum, possit pro præterito tempore, & in futurum exigere?*

Secundo. *In qua quantitate, & qualitate Monetæ possit illud exigere?*

Tertio. *An a toto Clero, an vero a Beneficiatis tantum sit facienda exactio. Sacra &c. Ad dubia suprascripta respondit ut sequitur, videlicet.*

Ad Primum. *Si Cathedraticum Episcopis Antecessoribus aliquando fuerit solutum, posse per modernum Episcopum exigi.*

Ad Secundum. *Exigi tantum posse duos solidos juxta Juris communis dispositionem, & in Moneta antiqua juxta illius æstimationem non concurrente contraria consuetudine.*

Ad Tertium. *Exactionem non esse faciendam a toto Clero, sed tantum ab Ecclesiis, Capellis, & Beneficiatis, si ad eorum favorem non concurrat privilegium exemptionis, vel immemorabilis.*

12 Nihilominus cum Episcopus Lavellensis in Synodo, Cathedraticum in præteritum non solutum ab Ecclesiis sibi subjectis, nec non a Clero in futurum solvi debere statuisset, & Capitulum, & Clerus reclamando, hanc resolutionem opponerent, & numquam ab immemorabili solvisse assererent; Eadem Congregatio, ad quam caussa erat devoluta *sub die* 18. *Aprilis* 1693. rescripsit: *Examinetur formiter Albinganensis* 3. *Decembris* 1644. *ad tertium du-*
13 *bium*. Unde reproposita deinde caussa in plena Congregat. sub Dubio: An Cathedraticum Episcopo debeatur? respondit: Deberi ad formam Juris ab Ecclesiis & Beneficiatis tantum.
14 Et quod Cathedraticum solvi debeat Episcopo, non obstante contraria consuetudine etiam immemorabili, iterum declaravit Sacra Congregatio Concil. *in eadem Amalphitana* 26. *Februar.* 1707.
15 Cathedraticum non est sublatum a Concilio Tridentino; non tamen solvi debet in Visitatione, sed extra, & in Synodi celebratione; sic decrevisse Sacram Congregationem Concilii refert Fagnan. *in c. Venerabili* 24. *de Censibus n.* 16. ubi dicit, quod Episcopo Tarentino quærenti, an Concilium *capit.* 2. *sess.* 24. *vers. Interimque*, censeatur sustulisse Cathedraticum, quod singulis annis tam in visitatione, quam extra exigi consuevit ab Ordinario; Sacra Congregatio respondit, *Concilium nequaquam sustulisse Cathedraticum; sed illud non solvendum in Visitatione, sed extra, & in Synodi celebratione*; & late probat ipse Fagnan. *in cap. Cum olim* 16. *de Offic. Ordinar. a num.* 48. *usque ad* 60. Ad Cathedraticum sol- 16
vendum tenentur de Jure omnes Ecclesiæ Sæculares; Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. allegat.* 86. *a num.* 40. Vallens. *lib.* 3. *tit.* 39. *de censibus num.* 2. Engel *ibid. n.* 6. Pirhing *ibidem num.* 40. cum communi, & certa aliorum, *argum. cap. Conquerente* 16. *de Offic. Ordinar.* & ibi Glossa *vers. duos solidos*, *cap. Pastoralis* 7. de donation. *cap. Placuit* 1. *cap. Illud te* 4. *cap. Inter cætera* 8. & *cap. Illud magnitudinem* 10. *caus.* 10. *quæst.* 3. & ratio est, quia, ut diximus *supr. num.* 2. Cathedraticum datur in signum subjectionis, a qua nulla Ecclesia immunis esse debet, ne Acephala sit; *cap. Nulla ratione* 7. *dist.* 93. quapropter, & si aliqua Ecclesia plena libertate gaudeat, tamen ad Cathedraticum obligatur, ut notat Glossa in *cap. Pastoralis* 7. *de donationibus*, & ibi Innocentius, & Abbas, qui etiam docent nec posse Episcopum aliquam Ecclesiam liberare a Cathedratico. Hoc autem intelligen- 17
dum est de Ecclesiis, & Clericis intitulatis & Beneficiatis, a quibus solummodo potest exigi Cathedraticum. Non autem potest exigi a Cle- 18
ricis, seu Presbyteris non Beneficiatis, etiamsi in præteritum solvissent, ut respondit Sacra Congregat. Episcopor. *contra Archiepiscopum Compsanum* 15. *Januar.* 1694. qui vigore soliti exigere prætendebat a simplicibus Sacerdotibus annuatim Jure Cathedratici Julios quatuor. Solvi tamen debet a Seminario pro Be- 19
neficiis unitis, ut declaravit Sacra Congregatio Concil. 21. *Maii* 1644. *in Cathacen. lib.* 17. *decret. pag.* 409.

Regulares vero non tenentur solvere Cathe- 20
draticum pro Monasteriis, & eorum Ecclesiis Regularibus, ubi ipsi resident, & Divina peragunt; & quæ Monasteriis ipsorum contigue, seu immediate penes ipsa existunt, textu expresso *in cap. Inter cætera* 8. *caus.* 10. *quæst.* 3. ibi: *Monasteriorum tamen Basilicis ab hac solutionis pensione exemptis*; Et sic tenent Engel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 49. *num.* 6. Barbosa *lib.* 3. *Juris Ecclesiast. univers. cap.* 20. *num.* 11. cum communi aliorum. Et ratio est, quia a Lege Diœcesana (vi cujus competit Episcopo potestas exigendi Jura Episcopalia) sunt exempta; Barbosa *loco citato*; Fagnan. *loco cit. n.* 44. & communis aliorum;

arg.

arg. cap. Cum pro utilitate 34. *cauſ.* 16. *quæſt.* 1., & *cap. Quam ſit* 5. *cauſ.* 18. *quæſt.* 2.;
21 & *cap.* 1. *de ſtatu Monachor.* Pro Eccleſiis tamen, Beneficiis, Cappellis, & Parochiis Sæcularibus, quibus Regulares præſunt, Cathedraticum ſolvere Epiſcopo tenentur, etiamſi Monaſteriis, aut eorum Eccleſiis pleno Jure ſint incorporatæ; Fagnan. *in d. cap. Conquerente* 16. *de Offic. Ordinar. num.* 10. & *num.* 43. Abbas *ibidem num.* 1. Ancharanus *ibidem num.* 5. & Gloſſa communiter recepta *in cap. Inter cætera* 8. *cauſ.* 10. *quæſt.* 3. ubi docet quamvis a Cathedratico exempta ſint Monaſteria, & Baſilicæ Regularium, non tamen eorumdem Cappellæ, ideſt Eccleſiæ, Beneficia,
22 & Parochiæ Sæculares eis incorporatæ. Et ratio differentiæ eæ, quia Eccleſiæ, & Monaſteria Regularium exempta ſunt a Lege Diœceſana, ut in *d. cap. Inter cætera* 8. *cauſ.* 10. *quæſt.* 3. *In cap. Cum pro utilitate* 34. *cauſ.* 16. *quæſt.* 1. *cap. Quam ſit* 5. *cauſ.* 18. *quæſt.* 2. Non ſic autem Eccleſiæ, Beneficia, & Parochiæ Sæculares, Monaſteriis, & Eccleſiis Regularium incorporatæ, & unitæ, quia iſtæ nullibi reperiuntur exemptæ a Lege Diœceſana, ſed potius eidem poſitive ſubjectæ; *cap. de Monachis* 12. *de Præbend. cap. Ex part.* 3. & *cap. ad audientiam* 4. *de Cappellis Monachor.* cum ſimilibus, & notat Gloſſa *in d. cap. Inter cætera, in verb. ſolutiones*, Hoſtienſ. *in d. c. Con-*
23 *querente num.* 12. & Fagnan. *ibid. n.* 43. Sacra tamen Congregatio Concil. decrevit ad Cathedratici, & Synodatici ſolutionem non teneri, neque compelli poſſe Fratres S. Joannis Hieroſolymitani, ſive eorum Vicarios in Parochialibus Religioni prædictæ unitis. Sic ipſa S. Concil. Congregat. *in Auguſtana* 4. *Decemb.* 1630. & referunt Sellius *in ſelect. Canon. cap.* 10. *n.* 20. Barboſa *ſum. Apoſtolicar. dec. collect.* 137. *n.* 4.
24 Ad complementum juvat hic adducere id, quod de Cathedratico fuit noviſſime in Concilio Romano celebrato anno 1725. a Benedicto XIII. ſancitum. *In capite quarto* igitur *tituli* 8. *ejuſdem Concilii* ſic expreſſe habetur.

Cathedraticum Epiſcopis ſolvendum declaratur.

Ipſo communi Jure (*cap. Placuit* 1. *cap. Illud* 4. *cap. Illud magnitudinem tuam* 10. *cauſ.* 10. *q.* 3. & *cap. Conquerente* 16. *de Offic. Ordinar.*) eſt cautum, ut Epiſcopis Cathedraticum a Clericis debeatur, quod eſt duorum ſolidorum, viginti ſcilicet Juliorum, Cenſus Cathedralis Eccleſiæ ſolvendus in ſignum honoris, & ſubjectionis Cathedræ Pontificali. Jus ſane inter cætera Epiſcopalia ita privilegiatum, ut neque ab Epiſcopis in totum remitti, nec a quoquam valeat quocumque titulo, vel immemorabili conſuetudine præſcribi. Quod ſi forte aliquid ſub alio, vel fixorum munerum, vel xeniorum nomine offeratur, decernimus, ut ab Epiſcopis, tamquam qui non præmium, ſed honorem, poſtulant, munera, & xenia recuſentur hujuſmodi; Et Cathedraticum duntaxat, ſummam non excedens prædictam ab Eccleſiis (non tamen Regularium) & a Beneficiatis ſibi ſubjectis tali etiam volumus moderatione exigatur, videlicet.

I. Quibus ſunt redditus infra ſcuta decem (idem de Ducatis monetæ Neapolitanæ intelligatur) duo Julii.

II. Quibus ſcuta infra quinquaginta, Julii quinque.

III. Quibus infra centum, Julii decem.

IV. Quibus ultra centum, vel quacumque in alia majori ſumma, Julii quindecim.

V. Ab Eccleſiis vero, ubi plures de maſſa participant, ab omnibus in communi, Julii viginti, ſalvis tamen Conſuetudinibus, Eccleſiis, & Epiſcopis magis favorabilibus.

Addenda ſunt ad rem ſequentia decreta relata in Theſauro Reſolution. *t.* 6. *in Firmana Cathedratici*, ibi: In Congregatione particulari ſuper Cathedraticis pridem a Sanctiſſimo D. N. deputata quatuor ad inſtantiam Promotoris Fiſcalis Curiæ Archiepiſcopalis Firmanæ die 29. Aprilis 1731. contra Collegiatam Murri Vallis propoſitis Dubiis nimirum: I. *An Beneficia, quæ ſunt ad collationem Capituli Firmani præter ſolutionem cenſus, quam ei facere ſolent, teneantur etiam ſolvere Cathedraticum Reverendiſſimo Archiepiſcopo?* II. *An Capellæ, & Confraternitates Laicales teneantur ſolvere Cathedraticum?* III. *An Cathedraticum jam in certa ſumma taxatum, & ſolvi conſuetum potuerit augeri?* IV. *An augmentum hactenus exactum veniat reſtituendum?* Reſponſum fuit: Ad I. *Affirmative*. Ad II. *Cappellanias, & Confraternitates Laicales non teneri*. Ad III. *Negative*. Ad IV. *Affirmative*. Totidemque pariter 25
propoſitis contra Collegiatam S. Elpidii, ſcilicet: I. *An Capitulares, & Beneficiati Sancti Elpidii, quatenus habeant Præbendas diſtinctas a Maſſa communi, teneantur ſolvere Cathedraticum pro qualibet eorum Præbenda ultra Cathedraticum in communi?* II. *Antiqua, ſeu potius nova taxa Cathedratici, etiam quoad Beneficia extra gremium dictæ Collegiatæ, & Loca Pia* 26

dicta Terræ, sit exequenda? III. *An Beneficia, & Loca Pia de præterito non taxata pro Cathedratico teneantur in posterum illud solvere, & ad cujus taxæ rationem?* IV. *An constet de attentatis?* prodiit Rescriptum. Ad I. *Negative.* Ad II. *Antiquam Taxam esse servandam.* Ad III. *Ad mentem*, quæ fuit, ut *servetur dispositio Concilii Romani*. Ad IV. *Negative*: ac deinde reproposita Causa, die 5. Octobris ejusdem anni, Responsum fuit: *In Decisis in omnibus, & amplius.*

27 Et in dicta *Firmana Cathedratici* ad tria sequentia dubia: I. *An Beneficia, quorum redditus non excedunt annua scuta* 15. *deductis oneribus, teneantur solvere Cathedraticum, & in qua summa, in casu* &c.? II. *An Confraternitates erectæ auctoritate ordinaria, & habentes propriam Ecclesiam teneantur solvere Cathedraticum, in casu* &c.? III. *An ad solutionem Cathedratici teneantur etiam Confraternitates non habentes propriam Ecclesiam, sed simplicem tantum Cappellam in honorem Sanctorum, sub quorum titulo sunt erectæ in casu* &c.? Responsum fuit: Ad primum, & secundum *Affirmative*: Ad tertium *Negative, & amplius.*

28 In *Viterbien. Cathedratici*, propositis duobus sequentibus dubiis: I. *An substinenda sit provisio Præbendæ Pœnitentiariæ facta ab Ordinario?* & quatenus negative; II. *An dicta Præbenda Pœnitentiariæ sit conferenda Sigismundo Malatesta in casu* &c.? Sacra Congregat. Concil. 7. *April.* 1742. Respondit, Ad I. *Negative ad primam partem, & Affirmative ad secundam.* Ad II. *Satis provisum in primo.* Sic apud Thesaurum *tom* 10. *in dict. Viterbien. Cathedratici*. Alia vide *tom.* 10. *in Appendic. Decret. in* Guardien. & Asculana *Cathedratici*; Cassanen. *Cathedratici*; Perusina *Cathedratici*; Alia Cassanen. *Cathedratici*; Bisacciarum S. Severini *Cathedratici*; Amalphitana *Cathedratici & Procurationis*; Tolentina *Cathedratici*.

Additiones ex aliena manu.

29 Primis Ecclesiæ sæculis Cathedratici præstatio consuetudini potius, quam legi innitebatur.
30 Synodus Bracharensis prima omnium jussit, ut Cathedraticum Episcopo præstaretur;
31 *Can. Placuit* 10. *quæst.* 3. Hæc ipsa præstatio præscripta deinde fuit in tota Ecclesia ab Honorio III. *in cap. Conquerente, de Offic. Ordinarii.*

32 Ex decreto vero Synodi Bracharensis Capitula dumtaxat, & Ecclesiæ Parochiales Ca-
33 thedraticum solvere tenebantur: *Hæc autem restricta Cathedratici solutio* (inquit Rota *coram Tanario decis.* 228. *n.* 6. & 7.) *non alia ratione processit, nisi quia ex tunc ab Episcopis construi permittebantur Ecclesiæ dumtaxat Parochiales, in quibus Sacramenta Christifidelibus ministrarentur. Quum autem post datam Ecclesiæ pacem plures in dies temporisque progressu ab Hominum pietate ædificatæ, atque dotatæ fuerint Ecclesiæ, & respective fundata Beneficia; Hinc per viam Legis universalis statutum fuit ab Honorio III. in cap. Conquerente, de Offic. Ordinar. ut Cathedraticum esset omnino solvendum tam a Capitulis, & Parochialibus Ecclesiis, quam ab omnibus aliis quibuscumque Cappellis, & Beneficiis Ecclesiasticis.* 34 35

Præstatio autem Cathedratici statuta a jure est in duobus solidis, nulla habita ratione majoris vel minoris opulentiæ Ecclesiæ. An autem consuetudo vim haberi possit quoad quantitatem Cathedratici sive augendam, sive minuendam, vide apud Rotam *coram* Tanar. *dict. decis.* 234. *n.* 43. 36 37

Tempus vero non est præstitutum præstationi Cathedratici. Licet enim ut plurimum præstari soleat in Synodo; tamen consuetudine vel conventione partium potest alio tempore præstari. Et quod summopere notandum est, debet præstari in illis etiam annis, in quibus non celebratur Synodus; Sacra Congregatio Concilii interpres *in Cassanen. Cathedratici* 21. *Maii* 1735. *ad* 1. & 2. *dub. & rursus in Perusina Cathedratici* 19. *Novembris ejusdem anni* 1735. *ad secund. dub.* 38 39 40

Consuetudinem etiam immemorabilem eximere haud posse a præstatione Cathedratici firmavit Rota *coram dict.* Tanar. *decis.* 230. *num.* 46. 41

CAUPO, CAUPONA. Vide verb. *Taberna, Tabernarii per tot.* & verb. *Clericus art.* 5. *a n.* 10. *ad.* 14.

CAUSÆ, CAUSARUM COGNITIO.

Causæ omnes tam civiles, quam criminales exemptarum personarum in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat agnoscendæ sunt, causis privilegiatis exceptis; neque committi possunt etiam Auditori Cameræ Apostolicæ nisi per viam legitimæ appellationis. 1

2 nis. Si autem pendentibus causis in prima in-
stantia impetrentur citationes in signatura ju-
stitiæ, hæ quidem valent ad comparendum,
vel ad adeundam Signaturam, non vero ad
retardandam executionem processuum ad ulte-
3 riora. In causis autem ultra montes, etiam
privilegiatis, monitoria expediri prohibentur
in Curia absque speciali Judicis Rescripto; Be-
nedict. XIV. tom. 1. Constit. 48. incip. *Ad
Militantis* §. 32. *& sequ.*
4 Causarum commissiones ad partes judicibus
Synodalibus dumtaxat sunt dirigendæ; Idem
5 §. 6. Causæ de partibus non attingentes valo-
rem centum scutorum, & non privilegiatæ,
retineri nequeunt in Curia; sed subdelegandus
est Judex cum solita clausula: *Ad effectum co-
gnoscendi de gravamine pro admissione, vel de-
negatione recursus*, &c. Item Constit. 115. in-
6 cip. *Romanæ Curiæ* §. 12. Causæ jam contesta-
tæ, & introductæ in partibus, si ob privile-
gium variandi forum deferantur ad A. C. re-
assumi debent in statu, & terminis, refectis
sumptibus, & transportatis actis expensis il-
lius, qui variare voluerit; Idem *ibid.* §. 6.
7 Causæ infra valorem scut. 25. & mercedis,
judicari possunt a Cardinali Vicario Urbis,
& a Gubernatore contra quoscumque, etiamsi
adsit obligatio Cameralis; Idem *ibid.* §. 24.
8 Causæ quæcumque per commissionem manu
Pontificis signatam, cuilibet Judici, Tribuna-
li, aut Congregationi committi possunt; Idem
tom. 2. Constitut. 51. incip. *Justitiæ & pacis.*
9 Causæ Rotales a Prælatitiis distinguuntur;
Causæ enim graviores, & consequenter Rota-
les sunt illæ, in quibus agitur de jurisdictio-
nibus, Juribus Patronatus &c. Et generaliter
quoties earum valor citra montes adscendit ad
scuta auri quingenta, ultra montes autem ad
10 scuta mille hujusmodi; Idem *ibid.* Item cau-
sæ Beneficiales, in quibus agitur de Titulo Be-
neficii, & Pensionum, quorum redditus exce-
dat summam 24. ducatorum de Camera; vel
si agatur de prima Dignitate in Cathedrali-
11 bus, aut Collegiatis Ecclesiis; Idem *ibid.* Et
causæ Matrimoniales, tam super fœdere Ma-
trimonii, quam super divortio. Necnon super
nullitate Professionis Regularis; Idem *ibid.*
12 Causæ minus graves adeoque Prælatitiæ, cen-
sentur illæ pecuniariæ, citramontanæ, quæ
summam quingentorum scutorum aureorum;
ultramontanæ vero, quæ mille scutorum au-
reorum similium æstimationem non attingunt;
Idem *ibid.* Item Causæ Beneficiales, & Pen- 13
sionum Ecclesiarum, ubi valor annuus Be-
neficii, aut Pensionis summam vigintiquatuor
ducatorum auri non excedat; Idem *ibid.* In 14
causis censuum, si agatur de censibus redimi-
bilibus, attendenda est quantitas, seu valor sor-
tis, ut dicantur Rotales, necne; Idem *ibid.*
In causis servitutum, tam realium, quam mix- 15
tarum, considerandus est prædii valor; Idem
ibid. In causis Canonum habenda erit ratio 16
fundi, super quo Canon constitutus fuit; Idem
ibidem.

Causæ tam graves, quam minus graves, ad 17
Forum Capitolinum spectantes, numquam ab
illius Curia avocari poterunt, nisi de partium
consensu; Idem *ibid.* (*) Sed de consensu par- 18
tium Causa Rotalis Prælato, & Prælatitia
Auditorio Rotæ committi potest; Idem *ibid.* 19
Sicut etiam causa ad Capitolii Curiam perti-
nens, tam Rotæ, quam alteri cuicumque judici
committi valet; Idem *ibid.* (**) Exceptis causis 20
Matrimonialibus, & causis super nullitate
Professionum Regularium; Idem *ibid.*

Causæ Matrimoniales ad Auditorium Rotæ, 21
vel ad Congregationem Concilii omnino sunt
deferendæ; Idem *ib.* (***) Causæ autem su- 22
per nullitate Professionis Regularis intra quin-
quennium, sive ex parte Religiosi Professi, sive
ex parte Religionis proponantur, in prima
instantia cognoscendæ sunt a Superiore Regu-
lari simul cum Ordinario loci; Idem tom. 2.
Constit. 47. incip. *Si datam*. Idem statuitur, 23
si causa intra quinquennium intentata non pro-
sequuta fuerit, & post quinquennium reas-
sumpta; Idem *ibid.* Eadem in casu discre- 24
pantiæ inter Ordinarium, & Superiorem Lo-
calem devolvuntur ad Sanctam Sedem; Idem
ibidem.

Causæ nullitatis Professionis Monialium, si 25
fuerint Ordinario tantum subjectæ, ab eo ju-
dicari debent; Idem *ibid.* Secus si Regulari- 26
bus subjectæ sint; tunc enim judicandæ sunt
ab Ordinario loci simul, & a Superiore Re-
gulari, cui concreditum est universum Mona-
sterii regimen, non autem ab earum Confes-
sario; Idem *ibid.*

Causæ

(*) Ex nuperrima Constitutione Clementis XIII. felic. Regn. contrarium servari debet: nam Causæ Rotales Sacro Auditorio Rotæ; Prælatitiæ vero Prælatis committuntur.

(**) Scilicet, uti de voto.

(***) Quoad vero Sponsalia, ad Judices Ordinarios.

27 Causæ nullitatis Professionis ex capite non expleti Novitiatus in Cœnobio ad institutionem Novitiorum designato etiam intra quinquennium, privative spectant ad Congregationem Concilii, etiam in prima instantia; Idem
28 *ibidem*. Causæ super nullitate Professionis post primam instantiam, deferuntur ad Judices, ad quos de jure appellatio interponitur; Qui tamen procedere debent una cum altero Superiore Regulari; Idem *ibidem*.
29 Causæ nullitatis etiam intra quinquennium promotæ, si devolvantur ad S. Sedem, judicari debent vel ab Auditorio Rotæ, vel a Congregatione Concilii, vel a Congregatione Episcop. & Regular. sine interventu Superioris Regularis; Idem *ibid*.
30 Causæ nullitatis Professionis in gradu restitutionis in integrum adversus lapsum quinquennii a S. Sede tantum cognosci possunt;
31 Idem *ibid*. Sive ex parte Religionis, sive ex parte Professi introducantur, & impedimentum ad reclamandum duraverit quinquennio;
32 Idem *ibid*. Causæ in gradu restitutionis in integrum quandoque ex Apostolicæ Sedis dispensatione Ordinariis, & aliis Superioribus committuntur; Idem *ibid*.
33 Causas Spirituales avocantes a Judicibus Ecclesiasticis, excommunicantur; Idem tom. 1. Constitut. 14. incip. *Pastoralis* §. 14. publicata, & publicari solita in Cœna Domini.
34 * Causæ beneficiales habent appellationem suspensivam ab eo interpositam, qui in prima instantia succubuit; nec nisi post sententiam definitivam apud Sedem Apostolicam sive in Petitorio, sive in Possessorio est locus sequestrationis fructuum; *Clement. Unic. de sequestr. possess. & fruct.* neque aliter statui potest in Synodis particularium Ecclesiarum; Ita in *Tract. de Synodo diœces. lib. 12. c. 1. n. 3.*
35 Causæ omnes etiam civiles, & de re etiam profana, in quibus Ecclesiastici tamquam rei conveniuntur, semper cognoscendæ sunt in Foro Ecclesiastico & in prima instantia in foro proprii Episcopi, nec etiam de Episcopi consensu transferri possunt in prima instantia ad Curiam Romanam, nisi ita conventum sit inter partes, ut decisum refertur a Sac. Congr. Conc. in *Institut. Eccles.* 40. §. 3.
36 Si vero Clericus laicum convenerit pro repetendis rebus Ecclesiæ suæ, quamquam de rigore juris cognitio hujus causæ pertineat ad Judicem sæcularem, tamen si consuetudo contraria invaluerit, pertinere possunt ad Forum Ecclesiasticum. Utrum privative vero, adeo ut conventio ista fieri non possit ad tribunal laicum, vel cumulative, ut possit ad utrumque, ex consuetudine decidendum erit. Quamquam in casu etiam, in quo valet privativa, de licentia Episcopi potest causa ista agitari coram judice laico; ut ex decretis Sacræ Congregationis Episcopor. & Regular. confirmatis Brevi Pauli V. die 9. Martii 1617. *ibidem* §. 5.

CENSURA.

Quo ad ea, quæ concernunt Censuras in genere.

Censura, quæ venit *a censendo*, apud veteres Romanos significabat tum officium Censoris, tum sententiam ejusdem Censoris mores corrigentis, aut pœnam infligentis; Unde occasione hujus posterioris acceptionis factum est, quod Censura significet correctionem quamdam, & punitionem, juxta illud Juvenalis *Satyra* 1. *de Junone* canentis: *Dat veniam corvis, vexat censura columbas*. Nos autem nomine Censuræ intelligimus hic solam Ecclesiasticam, *quæ est correctio, & pœna quædam spiritualis, ac medicinalis privans usu aliquorum bonorum spiritualium, per Ecclesiasticam potestatem inflicta Christiano delinquenti, ut a contumacia recedat*. Ita in re communis. Dicitur *correctio, & pœna quædam spiritualis* ad differentiam pœnarum corporalium, seu temporalium, v. g. pœnæ pecuniariæ, exilii, carceris, & hujusmodi; Siquidem Censura non versatur principaliter circa similes pœnas corporales, vel temporales; Dicitur *medicinalis*, quia Censura Ecclesiastica non est pœna vindicativa delicti jam patrati, sed potius est pœna medicinalis intendens futuram correctionem Christiani delinquentis, idest inobedientis potestati Ecclesiasticæ sub Censura aliquid præcipientis, vel prohibentis; *argum. capit. cum medicinalis* 1. *de sentent. Excommun. in 6.* ibi: *Cum medicinalis sit Excommunicatio, non mortalis, disciplinans, non eradicans, dum tamen is, in quem facta fuerit, non contemnat*. Dicitur *privans usu aliquorum bonorum spiritualium*, non autem *omnium*, quia inter bona spiritualia quædam sunt propria, & permanentia, quibus nemo invitus spoliari potest, ut gratia habitualis, virtutes infusæ, earumque bonæ operationes; quædam vero sunt communia, quibus Christianus in pœnam pri-

privari potest quo ad usum activum, & passivum, ut est ministratio, & receptio Sacramentorum, participatio publicorum suffragiorum Ecclesiæ, & hujusmodi. Dicitur *per Ecclesiasticam potestatem inflicta*, quia cum potestas mere sæcularis spiritualia tractare nequeat, *cap. Judicatum 5. dist. 89. cap. Decernimus 2. de Judic. cum concordant.* potestas ferendi Censuram soli potestati Ecclesiasticæ competit. & quidem Jure Divino, juxta illud *Matth. 16. Quæcumque alligaveritis super terram &c. & 18. Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus;* hoc est a Fidelium communione segregatus, ut explicant omnes. Dicitur *Christiano delinquenti;* quia Judæi, Pagani, Saraceni, & alii Infideles, ex quo Ecclesiæ potestati non subsint, nulli Censuræ subjiciuntur, juxta illud Apostoli 1. ad Corinth. 5. *Quid mihi de iis, qui foris sunt judicare?* Dicitur ultimo *ut a contumacia recedat*, quia finis Judicis Censuram ferentis debet esse, ut fideles a contumaci, & rebelli inobedientia reducat ad promptam, & obsequiosam Ecclesiæ obedientiam; *arg. cap.* Cum *medicinalis 1. de sentent. Excommunicat. in 6.* ibi: *Caute provideat Judex Ecclesiasticus, ut in ea ferenda ostendat se prosequi, quod corrigentis fuerit & medentis.*

4 Censuræ Ecclesiasticæ proprie dictæ sunt tantum tres, videlicet Excommunicatio, Suspensio, & Interdictum; Ubicumque enim in Jure fit mentio Censuræ Ecclesiasticæ, solummodo istæ tres species numerantur, ut patet ex *c. Cum medicinalis 1. c. Statutum 13. c. Is cui 20. de sentent. Excommunic. in 6.* & præcipue *ex c. Quærenti 20. de V. S.* ibi: *Quærenti quid per Censuram Ecclesiæ debeat intelligi, cum hujusmodi clausulam in nostris Litteris apponimus; Respondemus, quod per ea non solum Interdicti, sed Suspensionis, & Excommunicationis sententia valet intelligi, nisi Judex discretus (rerum, & personarum circumstantiis indagatis) ferat quam magis viderit expedire.*

5 Irregularitas autem non est proprie Censura, seu pœna, sed inhabilitas quædam ad ministerium Altaris, seu impedimentum quoddam
6 accipiendi, vel exercendi Ordinem; Sic Depositio, & Degradatio non sunt Censuræ, sed pœnæ quædam contra incorrigibiles a Jure Canonico statutæ. Item cessatio a Divinis non 7
est Censura Ecclesiastica, quia non est prohibitio Divinorum Officiorum, sed desistentia, & omissio; Navarr. *in Manuali Prælator. cap. 27. num. 1. & sequent. & num.* 188. Pirhing *in Jus Canonic. lib. 3. tit. 39. num. 3. & 4.* &
communissima aliorum. Potestas ferendi Cen- 8
suras competit præcipue in primis Summo Pontifici, & Episcopis; *cap. Perniciosam 1. cap. Conquerente 16. de Offic. Ordinarii;* Concil. Trident. *sess. 6. cap. 3. & sess. 14. cap. 4. de reformat.* Legatis Sedis Apostolicæ in territorio suæ Legationis; *cap. Novit 7. de Officio Legati, & cap. Legatos* v. *de Officio Legat. in 6.* Cardinalibus in Ecclesiis sui Tituli, & aliis suo Titulo annexis, textu expresso *in cap. His quæ 11. de Majorit. & Obedient.* ibi: *Correctionem ipsius Cardinalis recipientes humiliter, & Excommunicationis, Interdicti, vel Suspensionis sententias, quas tulerit in eos, & in Ecclesias eorumdem inviolabiliter observantes.* Capitulis Cathedralibus Sede vacante; *arg. cap. Unic. de Majorit. & Obedient. in 6.* Vicario Generali Episcopi, & Vicario Capitulari Sede vacante; *cap. Venerabilibus 7. de sentent. Excommunicat. in 6.* Prælatis, & Præpositis Ecclesiarum Collegiatarum, & aliis habentibus Jurisdictionem in Foro Ecclesiæ externo; *arg. cap. Quærenti 2. de V. S. & cap. Cum medicinalis 1. de sent. Excommunicat. in 6.* Abbatibus, & reliquis Superioribus Regularibus non solum Generalibus, & Provincialibus, sed etiam per se loquendo localibus, scilicet Prioribus, Guardianis, Rectoribus, Correctoribus, & hujusmodi respectu suorum subditorum; *cap. Cum in Ecclesiis 10. de Majorit. & Obedient. cap. Ea quæ 8. de statu Monachor. cap. Sicut tuis 33. de Simonia*, & ibi Glossa *verb. Anathematis;* & demum Conciliis Generalibus, & Provincialibus in sua Provincia, aut natione, sicut & Capitulis, seu Congregationibus Generalibus in Religionibus, & Provincialibus in suis respective Provinciis; Suarez *de Censuris disp. 2. sect. 2.* Palao *tract. 29. disput. 1. sect. 4. a n. 2.* Navarr. *in Manuali cap. 27. n. 5.* & alii. (*a*)

Cen-

(*a*) *Romani Theologi Nota*. Superiores Regulares reservare sibi possunt sequentes casus 1. *Apostasia a Religione, habitu dimisso, aut retento. 2. Veneficia, incantationes, & sacrilegia. 3. Nocturna, & furtiva e Conventu egressio. 4. Proprietas contra votum paupertatis, quæ sit peccatum mortale. 5. Juramentum falsum in judicio legitimo. 6. Procuratio, auxilium, seu consilium ad abortum faciendum post animatum fœtum, etiam non secuto effectu. 7. Falsificatio manuum, aut sigilli Conventus. 8. Furtum de rebus Monasterii. 9. Lapsus carnis voluntarius opere* con-

9 Censura primo ferri non potest, nisi in delinquentes Christianos; quia Judæi, Pagani, Saraceni, & alii Infideles cum Ecclesiæ potestati non subsint, nulli Censuræ subjiciuntur, juxta illud Apostoli 1. *ad Corinth.* 5. *Quid mihi de iis, qui foris sunt, judicare?* Hæretici tamen, quia per Baptismum facti sunt subjecti potestati Ecclesiæ, possunt censurari, si legem vel præceptum Superioris sui Ecclesiastici v. g. Papæ sub Censura impositum transgrediantur; *arg. cap. De Judæis* 5. *dist.* 45. *cap. Majores*, *de Baptismo*; Et est communis; cum de facto quo-
10 tannis, excommunicentur in Bulla Cœnæ. Secundo ferri non potest nisi in rationis capaces, quia infantes, furiosi, amentes, hoc ipso quod defectu rationis, veræ culpæ, & contumaciæ capaces non sint; neque etiam existunt capaces Censuræ, ut sentiunt omnes communiter.
11 Tertio, non potest ferri, nisi in subjectos Jurisdictioni ferentis ipsam Censuram, quia cum par in parem non habeat imperium; *cap. Innotuit* 20. *de elect.* §. *Quamvis*, nec inferior in Superiorem, *c. Cum inferior* 16. *de majorit. & obedient.* clarum est requiri Subditum ferentis Censuram. *Est communis*. Quarto, Communi- 12
tas, aut Collegium potest quidem ligari Suspensione, & Interdicto, *c. Quia sæpe* 49. *de elect. in* 6. *& cap. Responso* 43. *de sentent. Excommunic.* minime tamen ligari potest excommunicatione; *c. Romana* 5. *de sentent. Excommunic. in* 6. ubi Pontifex provide statuit Censuram excommunicationis ferendam esse in singulos tantum de Communitate, vel Collegio, quos culpabiles esse constiterit, ibi: *Volens animarum periculum vitare, quod exinde sequi posset, cum nonnunquam contingeret innoxios hujusmodi sententia irretiri*. Quinto, ex speciali 13
Jure non ligantur Episcopi sententia generali Suspensionis, aut Interdicti, nisi de ipsis specialis mentio fiat; *cap. Quia periculosum* 4. *de sentent. Excommunicat. in* 6. Sexto, sic etiam 14
Cardinales, nisi specialis, & expressa de ipsis mentio fiat; *arg. d. cap. Periculosum*, & Doctores passim. *Vid. verb. Cardinales art.* 4. *n.* 1. Se-

consummatus. 10. *Occisio, seu vulneratio, seu gravis percussio cujuscumque*. 11. *Malitiosum impedimentum, vel retardatio, aut aperitio litterarum a Superioribus ad inferiores, vel ab inferioribus ad Superiores*. Præter hos Prælati Regulares nequeunt alios sibi reservare casus. Venio nunc ad Censuras.

Falsum est, etiam Superiores locales posse in subditos Censuras ferre. Immo neque Superiores possunt absque consensu Capituli Generalis, vel Provincialis. Nam Clem. VIII. die 26. Maii 1593. dum restrinxit facultatem Superiorum Regularium ad undecim supra recensitos casus, quos reservare sibi valeant, præcepit, quod si aliquod aliud grave peccatum reservandum sit, *id aliter non fiat, quam Generalis Capituli in toto Ordine, aut Provincialis in Provincia matura discussione, & consensu*. Cujus Decreti vigore nequeunt dicti Superiores alicui gravi peccato in eo non expresso Censuram annectere, quam sibi reservent; ex declar. Congreg. Episcop. & Reg. 7. Julii 1617.

Responsio Auctoris.

Asserit hic *R. Theologus*, falsum esse, posse Superiores locales in subditos censuras ferre. Et tamen sunt satis clari, & expressi Sacri Canones a me ibi citati, & signanter Canon *Quam in Ecclesiis* 10. *de majorit. & obedient.* in cujus summario sic expresse habetur: *Canonici Regulares inobedientes Priori suo, per ipsum excommunicari possunt*, & hic Prior, ut patet ex textu Canonis, erat solummodo Superior localis. Et id expresse statuunt nostræ leges Minoriticæ *in compilat. statutor.* Sambucæ, *cap.* 8. §. 6. *num.* 28. ibi: *Cum omnes Religionis nostræ Superiores sint vere Prælati, videlicet Minister, & Commissarius Generalis, Provinciales Ministri, & qui ab eis delegantur, Custodes etiam, & Guardiani quoque; propterea declaramus omnes supradictos juxta juris communis dispositionem, sententiam excommunicationis in suos subditos fulminare posse, & oppositum asserentes, ut errantes, & perturbatores graviter puniantur Superiorum arbitrio*. Quid ad hæc *Theologus* noster? Potest ne esse clarior, & expressa nostra constitutio, quam tenebatur ipse scire, utpote & ipse ipsi subjectus. Est ne falsa, ut ipse prætendit, mea assertio, aut non potius falsissima sua injusta Censura? Ponderet illa verba: *Et oppositum asserentes, ut errantes, & perturbatores graviter puniantur Superiorum arbitrio*. Hinc inferat prudens Lector, quid sentiendum de *Theologo*, qui immerito censurat, & impugnat propriam suam legem, & judicet, an merito ei conveniat illud *Cantic.* 1. 5. Filii Matris meæ

15 Septimo, Imperatores, & Reges ob suæ Dignitatis Excellentiam Censura aliqua ab Episcopis ligari non posse, docent passim Doctores cum Sylvestro *verb. Censura num.* 10. Palao *tract.* 29. *disp.* 1. *punct.* 6. *num.* 3. Hodie enim fere omnes Reges muniti sunt specialiter tali Apostolico privilegio.

16 Ad validitatem Censuræ requiritur culpa gravis, & in suo genere completa, cum contumacia, seu inobedientia delinquentis; Excommunicatio enim major, vel alia Censura Ecclesiastica gravis non potest infligi pro qualibet culpa etiam levi, quia pœna, ut sit justa, debet commensurari culpæ; Excommunicatio autem major v. g. est gravissima pœna; *cap. Corripiantur* 17. *caus.* 24. *qu.* 3. ibi: *Qua pœna in Ecclesia nulla major est*, adeoque gravem etiam culpam requirit.

17 Dicitur tamen notanter: *Excommunicatio major, vel alia Censura Ecclesiastica gravis;* quia Excommunicatio minor potest imponi non solum ob peccatum mortale, sed etiam ob veniale v. g. ob communicationem cum excommunicato vitando in colloquio, mensa, aliisque commerciis humanis, in quibus non reperitur notabilis irreverentia Dei, vel læsio, aut Proximi. Et sic etiam nihil prohibet, quin propter levem, sive venialem culpam, quandoque imponatur suspensio levis v. gr. Suspensio ab uno actu electionis, aut Missa celebranda per unum, aut alterum diem, ut notat Pirhing *lib.* 5. *tit.* 39. *n.* 207. Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *par.* 3. *num.* 2. Suarez, Navarr. & alii.

18 Et notanter fuit positum, *quod culpa in suo genere sit completa*, quia Leges pœnales sunt stricte interpretandæ; *cap. Odia* 15. *de Reg. Juris in* 6. ibi: *Odia restringi, & favores convenit ampliari;* Simulque eorum verba accipienda cum effectu; *arg. cap. Hæc autem verba* 17. *dist.* 1. *de Pœnitent.* ibi: *Hæc autem verba (quod statuerit, qui Jurisdictioni præest) cum effectu accipimus &c.* Unde qui tentavit percutere Clericum, sed erravit, aut impeditus fuit, non incurrit Excommunicationem latam in percussores

meæ pugnaverunt *contra me* (adde), & contra legem meam. Ultra quam quod meam conclusionem sustinent passim tum Canonistæ, tum Moralistæ, & signanter Fagnanus *in cap. Quanto, de officio Ordinarii n.* 2. expresse dicens: *Abbas, & Prior conventualis potest Monachos excommunicare, ut est expressum in cap. Cum in Ecclesiis de majoritate, & obedien. & in cap. Sicut, lib. primo de Simonia*, Monacell. *Formular. legal. practic. part.* 3. *in præludio num.* 47. Reiffenstuel *lib.* 5. *Decretal. tit.* 39. §. 1. *n.* 7. Schmalzgrueber *eodem tit.* 39. *num.* 13. Pirhing *eodem titulo num.* 24. Leurenius *eodem tit.* 39. *q.* 57. *n.* 1. Ludovicus de Amæno *tit.* 1. *practic.* §. 2. *n.* 14. Passerin. Tribunal. Regul. *q.* 2. *n.* 10. *& de election. Canonic. cap.* 25. *q.* 34. *num.* 436. & Gaudent. de Janua, *de visitat. tom.* 2. *cap.* 5. *sect.* 1. *num.* 29. Sanctorus verb. *Excommunicatio num.* 2. Augustinus de Gabrielis in Theologia Morali *num.* 1. *tract.* 16. *q.* 7. §. 1. dico secundo; Felix Potestas *tom.* 2. *part.* 5. *de Censuris cap.* 1. *num.* 4329. Clarissimus Daniel Concina Theologiæ Christian. *tom.* 10. *lib.* 3. *de Censuris cap.* 2. ubi ad quæstionem: quinam habeant potestatem ferendi jure ordinario Censuras *num.* 5. respondet: *Prælati Regulares, ut Generales, Provinciales, Rectores, Præpositi, Abbates, Priores, Guardiani, sive ex privilegio, sive ex natura rei hanc reipsa potestatem habent, majorem, vel minorem, juxta cujuscumque Religionis leges, & consuetudines.* Et hic certe non est Probabilista, sicut nec est eruditissimus Paulus Gabriel Antoine, qui in tract. *de Censuris quæst.* 7. expresse dicit, *potestatem ferendi Censuras . . . a Papa habent Superiores Ordinum, saltim Generales, & Provinciales, vel etiam Superiores locales secundum cujusque constitutiones, non item Parochi;* Kazemberger in Supplem. Theolog. Patris Sporer *cap.* 3. *de censuris* §. 4. *n.* 2. Vide etiam Gaudentium Kerckove in nostra Statuta generalia *cap.* 7. §. 8. *num.* 7. Et sic etiam plurimi alii brevitatis gratia missi. Aliud autem est facultas sibi reservandi casus, & aliud facultas ferendi Censuras; hæc ut dictum est, competit etiam Superioribus localibus, illa vero solummodo Generalibus, & Provincialibus, & quidem limitate ad solos illos undecim assignatos in Decreto Clementis octavi, vel ad aliquos ex illis, ultra quos, neque aliud quantumvis grave peccatum possunt sibi reservare sine matura discussione, & consensu Capituli Generalis, & respective Provincialis ex eodem Decreto; quod Apostolicum Decretum videntur illudere, qui, quia non possunt casus sibi reservare, reservant sibi excommunicationem, quam certis peccatis annectunt, ut declaravit Sacra Congregatio Episcop. & Regular. die 7. Julii 1617. Quod Decretum jam ego retuli in verb. *Prælatus Regularis num.* 55. Vide ibi, & verb. *Reservatio casuum*, ubi multa ad rem:

19 sores Clericorum ; & sic dicendum de simili-
bus . Dicitur etiam *notanter cum contumacia* ,
seu inobedientia delinquentis, quia ad incurren-
dam Censuram requiritur ulterius , ut culpa
illa gravis habeat annexam inobedientiam, &
contumaciam delinquentis, per quam reus Ec-
clesiæ monentis , & præcipientis auctoritatem
spernere censeatur ; ut cum communi docet
Navarr. *cap.* 17. Manual. *n.* 9. Sannig. *dist.* 1.
de Censuris qu. 3. *num.* 12. Abbas, & alii ; Et
hoc colligitur *ex Matthæi* 18. ubi dicitur : *Si*
Ecclesiam non audierit (idest si ei obediens non
fuerit) sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus ;
idest tamquam excommunicatus , & exclusus
20 ex gremio Ecclesiæ . Advertendum tamen hic
est , quod ad incurrendam Censuram non re-
quiritur semper contumacia , aut contemptus
formalis , sed sufficit inobedientia generalis ,
contemptus interpretativus, in hoc consistens,
quod quis sciens quidpiam ab Ecclesia esse pro-
hibitum sub Censura, nihilominus illud facere
21 velit . Ad validitatem Censuræ ferendæ ab ho-
mine requiritur etiam trina monitio , nisi ur-
gens necessitas aliud suadeat , quod nempe in
aliquo urgenti casu una solum admonitio per-
emptoria pro tribus sufficiat, *cap. Reprehensi-*
bilis 26. *de appellat. cap. Sacro* 48. *de sentent.*
Excommunic. cap. Romana 5. *cap. Constitutio-*
nem 9. *& cap. Statutum* 13. *de sentent. Excom-*
22 *municat. in* 6. Et talis monitio debet fieri in
scriptis cum expressione caussæ , & nominis
tam ejus, qui fert , quam ejus, contra quem
fertur Censura *maxime Excommunicationis* , ut
vult Palao *tract.* 29. *disp.* 1. *punct.* 5. *num.* 9.
& alii passim ; & coram testibus tradi , vel
legi ipsi personæ excommunicandæ ; *cap. Sa-*
cro 48. *de sentent. Excommunicat.* ibi : *Personis*
præsentibus idoneis , per quas si necesse fuerit possit
23 *probari monitio* . Nisi forsan talis malitiose se
absconderet , & fugeret, tunc enim sufficit, si
monitio , seu comminatio prævia scripta ad
ejus domum , vel ad valvas Ecclesiæ , vel in
alio publico loco affigatur ; *cap. Quoniam* §.
Porro, ut lite non contestata, & Clement. cau-
sam 3. *de election.* Suarez *de Censuris disp.* 3.
24 *sect.* 11. & alii . Dicitur autem notanter *maxi-*
me Excommunicationis , quia Censuræ Suspen-
sionis , & Interdicti aliquando non ut meræ
Censuræ , sed ut pœnæ vindicativæ imponun-
tur, & imponi possunt , nulla comminatione
præmissa ; *arg. cap. Cum in cunctis* 7. §. *final.*
de election. cap. Sacro 48. *de Sentent. Excommu-*
nicat. & cap. cum medicinalis 1. *de sentent. Ex-*
25 *communic. in* 6. Ad validitatem Censuræ ta-
men latæ sententiæ a Jure statutæ non requi-
ritur monitio, quia ipsum Jus præcedens, seu
Lex, & commune præceptum est continua mo-
nitio, adeoque alia monitione opus non est ;
arg. cap. Reprehensibilis 26. *de appellation. &*
cap. Conquesti 22. *verb. Nuntietis, de sentent.*
Excommunicat.

Censura Interdicti potest infligi etiam ob 26
peccatum alterius ; propter enim peccatum Re-
gis potest interdici totum regnum ; *arg. cap.*
Non est vobis 11. *de sponsalibus* : Et pro pec-
cato Episcopi terra ipsi subjecta ; *cap. Sane*
11. *de Officio Delegati* : Et propter peccatum
Rectoris Civitas ; *cap. Si sententia* 16. *de sen-*
tent. Excommunicat. in 6. & Monasterium ob
peccatum Prælati contumacis ; *cap. Cum dile-*
ctus 8. *de Religiosis domibus*, ac notat Fagnan.
cap. Responsio 43. *de sentent. Excommun. n.* 42.
Non potest tamen propter peccatum alterius 27
infligi Censura Excommunicationis majoris ,
quia Excommunicatio major non est infligen-
da, nisi propter peccatum mortale ; peccatum
vero, cum consistat in actu, non est commu-
nitatis, sed proprium singularium personarum ;
adeoque non est excommunicanda tota com-
munitas propter peccatum unius personæ sin-
gularis , ut expresse statuitur *in cap. Romana*
5. *de sentent. Excommunic. in* 6. ibi : *in Uni-*
versitatem vel Collegium proferri Excommunica-
tionis sententiam penitus prohibemus , volentes
animarum periculum evitare , quod exinde sequi
posset ; cum nonnumquam contingeret , innoxios
hujusmodi sententia irretiri ; sed in illos dunta-
xat de Collegio, vel Universitate, quos culpabi-
les esse constiterit , promulgetur ; Et quod unus
non sit excommunicandus propter peccatum
alterius v. g. Filius pro delicto Patris , dixit
expresse Augustinus relatus *in cap. Si habet* 2.
caus. 24. *quæst.* 3. Neque enim propter pecca- 28
tum alterius potest infligi Censura Suspensio-
nis proprie , & stricte acceptæ ; Sic Navarr.
in Manual. cap. 27. *num.* 165. Layman *lib.* 1.
tract. 5. *par.* 3. *cap.* 3. *num.* 1. Suarez, & alii
passim : Et ratio est, quia Suspensio est pro-
prie dicta pœna , quippe directe cuipiam adi-
mens usum Ecclesiasticæ potestatis ; atqui pœ-
na talis non incurritur sine culpa propria ; *arg.*
cap. Quæsivit 2. *de his, quæ fiunt a majori par.*
cap. ubi expresse dicitur : *Peccata suos auctores*
tenere debent ; adeoque &c.

Ab incurrendis Censuris tres præcipue cau- 29
sæ excusant . Prima est ignorantia invincibi-
lis Juris , aut Facti , cui sit annexa Censura ,
quod ignorantia invincibilis Juris , seu ipsius
Censuræ , dummodo non sit caussa, aut supi-
na , excuset ab incurrenda Censura , habetur
ex-

expresse *in cap. Ut animarum 2. de Constitutionibus in 6.* ibi: *Ut animarum periculis obvietur, sententiis per statuta quorumcumque Ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes, dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit, aut supina*: & quod excuset ab incurrenda Censura ignorantia Facti, qua quis ignorat factum suum esse tale, quod sit prohibitum sub Censura, habetur *in c. Si vero 3. de sentent. Excommunic.* ubi statuitur, quod non incurratur Excommunicatio ab eo, qui occidit Clericum, quem invincibiliter ignorabat esse talem, & putabat esse Laicum, ibi: *Si vero aliquis in Clericum nutrientem comam, manus injecerit violentas, propter hoc non debet Apostolico præsentari conspectui, nec etiam Excommunicatione innodari, dummodo ipsum esse Clericum ignoraverit*. Et quantum ad hoc excusat etiam inad-
30 vertentia, quia æquivalet ignorantiæ. Secunda est impotentia sive physica, sive moralis; Unde ratione impotentiæ physicæ, qui non habet, quid restituat, excusatur a Censura lata contra detinentem rem alienam, Et ratione impotentiæ moralis excusatur qui ob metum gravem v. g. mortis, mutilationis, infamiæ, gravis jacturæ bonorum, & similium cogitur omittere, aut facere aliquid, quod sub Censura præscribitur, vel respective prohibetur. Et ratio est, quia Leges Ecclesiasticæ regulariter loquendo non obligant cum periculo vitæ, membrorum, vel alterius gravis damni juxta communem sententiam; *arg. capit. 4. de Regulis Juris*, ibi: *Quod non est lici-*
31 *tum in lege, necessitas facit licitum*. Tertia est appellatio legitima interposita ad Superiorem post comminationem Censuræ ab inferiori factam, antequam incurratur; Et ratio est, quia appellatio facta in tempore suspendit usum Jurisdictionis in Judice, ut habetur expresse *in cap. Romana 3. & cap. Si a Judice 10. de appellat. in 6.* Et idem omnino facit recusatio Judicis, antequam sententiam Excommunicationis, vel alterius Censuræ ferat; textu claro *in cap. Quoties Episcopi 16. caus. 2. quæst. 6.* ibi: *Quoties Episcopi se a suis Comprovincialibus, vel a Metropolitano putaverint prægravari, aut eos suspectos habuerint, mox Romanam appellent Sedem, atque eis libere ire liceat, & dum prædictam Romanam Ecclesiam appellaverint, aut ab ea se audiri poposcerint, nullus eos Excommunicare, aut eorum Sedes surripere, aut res eorum auferre, aut aliquam eis*
32 *vim inferre præsumat*. Hoc tamen non verificatur, quando appellatio fit post jam latam Excommunicationis, vel alterius Censuræ sententiam, quia tunc appellatio facta solum post latam sententiam, non habet vim suspendendi, sed solum devolvendi, ut Superior possit cognoscere de justitia Censuræ; *cap. Ad reprimendam 8. de Offic. Judicis Ordinarii*.

Innocens censuratus v. g. Excommunicatus 33
secundum allegata, & probata in Foro externo pro tali habere se debet; quamvis coram Deo ab ea immunis sit, & in secreto contra eam agere possit. *Est communis sententia Doctorum*, & colligitur *ex cap. Sententia 1. caus. 11. quæst. 3.* ibi: *Sententia Pastoris, sive justa, sive injusta fuerit, timenda est*; & concordat *c. Inquisitionis tuæ 44. de sententia excommun.* ubi Excommunicatus innocenter, ob sanctam observantiam Legis Divinæ, ex justa tamen præsumpta causa in Foro externo, cogitur in eodem Foro servare Censuram; In publico enim se gerere debet, ut censuratus, & a ministerio suo abstinere, ne debitam auctoritati Ecclesiæ observantiam, & obedientiam infringat, si lata in eum sententia publice fuerit promulgata; *Ne*, ut dicit S. Gregorius *Homil. 26. in Evangel. Ne etsi injuste ligatus est, culpa, quæ non erat, fiat*. Et revera si talis secundum allegata, & probata in judicio censetur reus, & caussa ad Censuram censetur sufficiens, debet Censura in Foro externo, tam a Censurato, quam ab aliis servari, donec, vel ab ea præsumptus reus fuerit absolutus, vel innocentia ipsius, atque error Censuræ publice innotuerit; Hoc enim necesse est ad publicam utilitatem, & disciplinam, ipsamque Judicis ex Officio secundum allegata, & probata judicantis auctoritatem tuendam, cui bono communi merito bonum privatum postponi debet; Aliter aperiretur via malevolis quaslibet Censuras contemnendi, cum semper dicere possent, se coram Deo esse Innocentes, quamvis in Foro externo juxta allegata, & probata essent damnati ut rei. In secreto tamen posset 34
talis se gerere, ut non Censuratus; *cap. Cui est illata 46. caus. 11. quæst. 3.* ibi: *Cui est illata Sententia ... si injusta est, tanto eam curare non debet, quanto apud Deum, & Ecclesiam ejus neminem potest iniqua gravare sententia; Ita ergo ex se, non absolvi desideret, qua se nullatenus perspicit obligatum*. Immo ut habetur in *cap. Illud 87. caus. 11. q. 3.* ex verbis S. Augustini Censura injuste lata potius nocet Latori, quam ei, in quem est injuste lata, ibi: *Quod illud plane non temere dixerim, si quisquam fidelium fuerit anathematizatus injuste, ei potius oberit, qui faciet, quam ei, qui hanc patietur injuriam. Spiritus enim Sanctus ha-*

bitans in Sanctis, per quem quisque ligatur, aut solvitur, immeritam nulli pœnam ingerit.

35 A Censuris a Jure, si non sint reservatæ, absolvere potest quilibet Confessarius pro Foro interno Conscientiæ; pro Foro tamen externo Superior Censurati; *cap. Nuper 29. vers. in secundo casu, de sentent. Excommunic.* Si sint reservatæ, possunt absolvi ab eo, cui sunt reservatæ, aut ejus Delegato, vel a Superiore ejus, cui sunt reservatæ, vel a Confessariis ad id privilegiatis, uti sunt Confessarii Regulares, qui ab omnibus Censuris a Jure latis, & Papæ reservatis (exceptis contentis in Bulla Cœnæ, & aliis sex casibus intra Italiam, & extra Urbem de mandato Clementis VIII. reservatis) absolvere possunt, ut constat ex privilegio Pauli III. Constitut. incip. *Cum inter cunctas, edit. 3. Junii* 1545. in quo communicant alii Regulares, & ex aliis privilegiis. Vide verb. *Absolutio*. (*a*)

36 A Censuris ab homine latis per sententiam specialem potest absolvere solus ille, qui eas tulit, vel ejus Delegatus; *capit. Pastoralis 11. §. Præterea, de Offic. Ordin. capit. Quærentis 26. de Offic. Delegati*. Vel ejus Successor; *cap. Si Episcopus 11. quæst. 3.* pro quo venit etiam Capitulum Sede vacante: *cap. Unic. de Majorit. & Obedient. in 6.* Vel (si agnoscantur injustæ) Superior Censurantis plenam Jurisdictionem in illum habens, ut Papa respectu omnium; Generalis respectu Superiorum totius Ordinis; Provincialis respectu Superiorum suæ Provinciæ; * Adeo ut neque summus Pœnitentiarius Romæ Censuras illas in aliquem nominatim latas tollere consueverit, ne jurisdictio Ordinariorum turbetur; Benedictus XIV.

37 *Institut. Eccles.* 55. §. 11. * Non sic autem Archiepiscopus respectu suorum Suffraganeorum, nisi ad eum appelletur, quia Archiepiscopus non habet Jurisdictionem absolvendi a Censura, quam in proprium Subditum tulit Episcopus ejus Suffraganeus, nisi ad eum a sententia Censuræ appelletur, ut colligitur *ex cap. Nullus Primas 7. caus. 9. q. 3.* & ex *cap. Pastoralis 11. de Offic. Ordinarii*. Nec etiam Legatus Sedis Apostolicæ, qui licet aliquo modo superior sit Episcopi, non tamen in ordine ad caussas subditorum, nisi ad ipsum sit appellatum, ut deducitur ex Concil. Trident. *sess. 24. cap. 20. de Reformat.* Barbosa ibi, & alii. Nemo tamen debet absolvi a gravibus 38
Censuris sive pro Foro interno, sive pro externo, nisi prius serio promittat de parendo mandatis Ecclesiæ, vel absolventis, & de non committendo in posterum hujusmodi delicta; *cap. Super eo 1. cap. Ex tenore 10. cap. Ad hæc 12. & cap. Venerabili 52. de sentent. Excommunicat.* In articulo mortis potest quivis 39
Confessarius, & in defectu Confessarii quilibet Sacerdos a quibusvis Censuris absolvere sub onere tamen, ut elapso periculo pœnitens coram Superiore compareat ad exequendum, quod ille præscripserit; *cap. Eos 22. de sentent. Excommunicat. in 6.* Potest quis pluribus Cen- 40
suris ligari, & potest absolvi ab una & non ab aliis ad differentiam peccatorum. *Ita communis*. Censura Excommunicationis ligatus 41
non potest a peccatis absolvi, nisi prius ab ipsa absolvatur, quia excommunicatus est incapax susceptionis Sacramenti. Ita etiam *Communis Doctorum*. Forma absolutionis a Censu- 42
ris non habet præfixa verba, sed potest dari verbis exprimentibus absolutionem talis specialis Censuræ, a qua fit absolutio; sed de istis, & aliis vide verb. *Excommunicatio*, verb. *Suspensio*, verb. *Interdictum*, ubi diffuse de sin- 43
gulis. Hoc unum advertas, quod etiam Reo correcto, ejusque contumacia cessante, non cessant Censuræ, nisi per absolutionem tollantur, maxime loquendo de Censuris absolute latis,

(a) *Nota Romani Theologi*. Circa sex casus ex speciali mandato Clem. VIII. a Sac. Congreg. Episc. & Reg. an. 1602. 26. Novembris reservatos, adest declaratio Clementis XI. die 13. Martii 1711. qua decernitur, nec Sæculares, nec Regulares privilegiatos in Urbe absolvere posse ab istis casibus, scilicet *Violationis Clausuræ Monialium ad malum finem: Violationis publicæ immunitatis Ecclesiasticæ in terminis Constitut. Gregor. XIV. vel etiam occultæ, si fiat publica auctoritate*; atque *publicæ Presbyteri occisionis*. In reliquis vero casibus intacta manent in Urbe privilegia Confessariorum, quæ ante dictum decretum obtinebant.

Responsio Auctoris ad Notas Romani Theol.

Sed meminisse debuerat accuratus Theologus, & adnotare, jam in verb. *Absolvere, Absolutio, art. 1. num.* 47. fuisse a me allatam ad litteram dictam Declarationem Clementis XI. Vide ibi.

latis, ut clare patet ex Decreto 2. Alexandri VII. die 18. Martii 1666. inter alias propositiones sequentem ordine 44. condemnantis : *Quoad forum conscientiæ, Reo correcto, ejusque contumacia cessante, cessant Censuræ*.

44 Privilegium, ne quis inconsulta Sancta Sede Censuris irretiri possit, non afficit Ordinariorum sententias. Ideoque nec probat ab eorum jurisdictione exemptionem ; Bened. XIV. tom. 2. Const. 40. incip. *Causarum Palatii Apostolici*.

45 Censura potest irrogari nolentibus accedere ad Synodum, si accedere teneantur ; aut ea absoluta, pervenientibus, vel nondum completa, recedentibus. Idem *de Synodo Diœcesa-*
46 *na lib. 3. cap. 12. n. 1.* Non sunt ferendæ Censuræ nisi ad coercenda graviora crimina ; Nec quidquam sub Censura prohibendum, aut præcipiendum, nisi materiæ gravitas, ratione sui, aut circumstantiarum eas exposcat. Idem *ib.*
47 *n. 2. 3. & 4.* Et gravius debet esse delictum, ob quod infligatur Censura latæ sententiæ. Ac ad hanc incurrendam in foro externo, requiritur sententia declaratoria commissi, cui est
48 Censura jure ipso alligata. In foro autem interno nulla est necessaria Judicis declaratio, sed sufficit quod quis committat crimen, cui sciat adnexam esse Censuram, cum sic suam contumaciam, in Ecclesiæ contemptum satis aperte manifestet ; Idem *ib. n. 5.*

49 * Parcissimi esse debent Episcopi in Censuris latæ sententiæ ferendis ; cum enim extrema ea sit pœna, pro extremo remedio gravibus criminibus puniendis, coercendisque reservanda est ex constanti Sac. Congreg. sensu, *ib. lib. 7. cap. 45.*

50 Verumtamen prudenter ab Episcopis interdum sub pœna excommunicationis latæ sententiæ vetantur quædam ex natura sua leviora, sed ob grave scandalum, quod inde consequeretur, si res vetita neglecta fuisset, res ipsa postulat, ut ita provideatur. Ita Pontifex defendit Constitutionem suam, qua vetuit, ne dispensati in Quadragesima a comestione carnium pisces degustent ; *Ibid. tot. cap. 46.* At generatim loquendo, contra immoderatum Censurarum usum docte, & sapienter more suo insurgit laud. Pontifex in cit. *Tract. lib. 10. cap. 2.* adducta primum auctoritate Navarri, qui *Manual. cap. 27. num. 49.* declamat contra exorbitantem Censurarum usum, additque, *utilem, immo & necessariam fore aliquam earum limitationem, saltem quoad forum conscientiæ* : allatis deinde multis exemplis indicat, & suadet Episcopis cautelam, & circumspectionem, quam adhibere debent in decernendis prædictis Censuris.

Additiones ex aliena manu.

Probari nequit Veteribus fuisse tres tantum 51
species Censurarum, idque quia non tam stricte & præcise de Censuris loquuti ii sunt, sicut recentiores. Juxta igitur modernam disci- 52
plinam enumerantur tres species Censurarum, excommunicatio scilicet, suspensio, & inter- 53
dictum ; degradatio vero, depositio, similesque pœnæ Canonicæ non dicuntur Censuræ ; Minorin. *de Sacrament. Pœnit. l. 6. c. 25. n. 12. & seq.* Vanesp. *jur. Eccles. univers. p. 3. tit. 11. c. 2. §. 1. & plur. seq.*

Censuræ vel a jure, vel ab homine ferun- 54
tur. Censuræ a jure sunt generales, durant 55
post mortem etiam Legislatoris, potestque quilibet Confessarius ab iis absolvere, nisi sint reservatæ. At Censuræ ab homine non sunt 56
semper generales, nec durant post mortem Superioris, nec ab iis regulariter absolvere potest nisi idem Superior, vel Successor ; Rousseaud de la Combe *in sua jurisprud. Canon. verb. Censuræ sect. 1. n. 1.* Posse etiam absol- 57
vere ab ipsis Vicarium Capitularem Sede vacante, tenet idem Auctor *loc. c. sect. 7. n. 1.*

Censuræ tam a jure, quam ab homine so- 58
lent esse vel latæ, vel ferendæ sententiæ. Ast 59
quando dici debeant Censuræ latæ sententiæ, & quando ferendæ sententiæ, tradunt Cabassut. *l. 5. c. 10. n. 5. & seq. & ibi* Gibert. Zoel. *in decr. lib. 5. tit. 39. n. 25.*

Num Episcopus existens extra suam Diœ- 60
cesim ferre Censuras possit in subditos suos, vide apud Gibert. in Cabassut. *l. 5. cap. 10. num. 9.*

Mulieri an competere possit potestas feren- 61
di censuras, adi Vanespen *jur. Eccles. univers. par. 3. tit. 11. c. 2. n. 11. & plur. seq.* ubi expendit text. *in cap. de major. & obed.*

Quod attinet ad formam ferendi censuras, 62
notat Hurtad. *de Censur. in commun. difficult. 18. per tot.* quod quando agitur de censura ipso facto incurrenda annexa alicui præcepto, sufficit quod ipsum præceptum fuerit notificatum, ut ipsa per ejus violationem sine ulla monitione incurratur, quum ipsum præceptum stet loco ipsius monitionis, & quidem continuæ.

Cæterum de ipsa forma, & conditionibus in 63
prolatione censurarum observandis, tum quæ causæ requirantur, qui item sint earum effectus, & quomodo solvi queant, dicemus & quidem opportunius, dum de singulis Censuris.

CENSUS.

Quo ad ea, quæ concernunt esse, & conditiones Census.

1 HOc nomen *Census* varie accipitur. Primo accipitur Census, prout dicit, descriptionem, & æstimationem bonorum singularium civium, ut juxta singulorum quantitatem proportionaliter dividantur tributa. In hoc sensu accipitur Census *Matthæi* 22. ibi: *Liceo Censum dare Cæsari, an non?* Et sic etiam sumitur ab Ulpiano *in l. Vitia; & in l. Forum, ff. de Censibus*. Secundo, interdum sumitur Census pro ipsis bonis, seu fortunis, quæ censentur, juxta illud Poetæ: *Dat Census honores, Census amicitias*. Tertio, accipitur Census pro descriptione Civium, vel ad distinguendos diversos status in ordine ad distributionem munerum, seu pacis, seu belli juxta singulorum habilitatem, ut notat Budæus *in l. ultima, ff. de Senat.* Vel ad imponenda onera, in quo sensu accipitur *Lucæ* 1. ibi; *Exiit Edictum a Cæsare Augusto, ut describeretur universus orbis*. Quarto, sumitur pro omni eo, quod alteri solvitur in signum subjectionis, & imperii, & in hoc sensu accipitur *in cap. Quæsitum* 4. *caus.* 1. *q.* 3. ibi: *Salvo utique Episcoporum censu annuo, quem ab eisdem Al-
2 taribus habere soliti sunt*. Quinto, prout ad nostrum propositum spectat proprie accipiendo Censum, *Census est Jus percipiendi pensionem annuam ex re alterius utili, & fructifera, su-
3 per qua fundatur*. Dicitur *Jus percipiendi pensionem annuam*, per quæ verba indicatur, Censum non esse rem ipsam, quæ censui subjicitur, nec ipsam pensionem, quæ solvitur, sed potestatem, seu Jus exigendi talem pensionem ex re ipsa, super qua fundatus est Census. Et ideo cum quis per Contractum vendit *Censum*, non dicitur vendere pecuniam, aut fructus annuos, sed Jus quoddam, ratione cujus emptor *Census* potest annuatim exigere certam pecu-
4 niam, aut fructus ex re alterius. Dicitur *ex re alterius utili &c.* per quæ verba indicatur, *Censum* differre ab *Emphyteusi*, & *Feudo*, quia in Emphyteusi, & Feudo Dominium directum manet penes Dominum; Utile vero transit in *Emphyteutam*, vel *Vassallum*; Secus autem fit in *Censu*, nam Censuista, vel Censualista nullum habet dominium in re *Censuali* (quæ proinde simpliciter est alterius) sed habet Jus dumtaxat percipiendi ex ea quamdam certam pensionem in contractu conventam. Hinc ad- 5
verte, quod venditor *Census* se obligando ad solvendam annuatim certam pensionem ex ea, dicitur *Censuarius*; Qui vero pretium dedit, sicque *Censum*, seu Jus percipiendi pensionem annuam ex re alterius emit, vocatur *Censuista*, seu *Censualista*; Salas *tract. de Censibus dub.* 1. *n.* 7. qui dicit hanc esse magis communem appellationem. Licet alii appellent creditorem ipsum *Censuarium*, & *Censualistam*, & alii utroque nomine, utrumque appellari posse dicant.

Census dividitur in Reservativum, & Consi- 6
gnativum. Reservativus est, *quo quis transfert rem suam in alterum, quoad dominium directum, & utile, servata sibi pensione annua super eadem re*, ut cum quis dat alteri suam Domum, vel prædium reservando sibi certam pensionem annuatim ex Domo illa, vel prædio sibi præstanda, & de hoc Censu fit sermo *leg. ult. C. de rerum permut.* ibi: *Ea lege rebus donatis Candido, ut quod placuerat, annuum sibi præstaret*. Uti Joseph Ægyptiis dedit terras prius titulo permutationis cum tritico subjectas Dominio Pharaonis sub annuo *Censu* præstando; *Gen. cap.* 47. *v.* 24. & de hoc Censu non loquuntur Pontifices in suis Constitutionibus, neque in eo procedunt conditiones ibi requisitæ. Cen- 7
sus Consignativus, de quo in præsenti est sermo, & Pontifices loquuntur: *Est quo quis alteri consignat, seu vendit Jus percipiendi annuam pensionem super rebus suis fructiferis, vel super persona sua manente integro Dominio tam directo, quam utili ad venditorem*. Et hic Census Consignativus est veluti species quædam emptionis, ac venditionis, unde & in Jure Canonico *in Extrav.* Martini V. & Calisti III. quarum quælibet incipit: *Regimini*, de eo agitur sub titulo *de Emptione, & Venditione*. Census Consignativus dividitur in Realem, 8
Personalem, & Mixtum. *Realis est, qui constituitur, seu fundatur super re aliqua fructifera, cui adhæret, & qua pereunte, Census perit*. Personalis est, *qui fundatur super certa persona obligante se ad annuam pensionem ex industria, arte, opificio, vel labore suo solvendam*. Mixtus est, *qui immediate super re, & persona fundatur*; itaut si res pereat, maneat obligata persona ad Censum solvendum, ad differentiam Census realis, in quo pereunte re ex parte, vel in totum, ex parte etiam, vel in totum, 9
perit Census super ipsa re fundatus. Census Consignativus dividitur alterius in Perpetuum, & Tem-

& Temporalem. *Perpetuus est, quo pensio, stante
contractu, cæterisque salvis, semper solvenda est*;
ideoque etiam ad hæredes & Censuarii, &
Censualistæ transit. Temporalis est, *quo pensio
solvenda est solummodo ad tempus aliquod in con-*
10 *tractu conventum*. Census Perpetuus subdividi-
tur in Redimibilem, & Irredimibilem. Redi-
mibilis est, *qui restituto per venditorem pretio
potest redimi*. Irredimibilis est, *quo qui amplius*
11 *redimi nequit*. Temporalis etiam subdividitur
in Temporalem, qui extenditur ad certum,
& determinatum tempus v. g. ad 40. vel 60.
annos; & in Temporalem, qui extenditur ad
tempus incertum, v. g. ad vitam unius homi-
nis, vel duorum, & hic Census proprio no-
mine vocatur *Vitalitius*.
12 Ut Census sit licitus, ac justus Jure natu-
ræ, saltem quatuor requiruntur conditiones.
Prima est; ut Census fundetur in re fructife-
ra, ut prædium, Domus &c. cum enim Cen-
suarius vendat Censuistæ, seu Censualistæ Jus
percipiendi annuatim pensionem ex fructibus
alicujus rei, debet necesse ipsa res esse fructi-
13 fera ad hoc, ut ex ea possit solvi pensio. Se-
cunda est, ut justo pretio Census vendatur,
& ematur, cum justum pretium ex natura rei
requiratur ad quamlibet venditionem, & em-
ptionem; Rota *part.* 4. *tom.* 2. *decis.* 17. *n.* 34.
Justum autem pretium est, quod lege, vel
consuetudine taxatum est, uti est in Imperio
Romano centum pro quinque annuatim sol-
vendis ex Constitutione Caroli V. edita in Co-
14 mitiis Augustanis anno 1548. Tertia est, ut
pereunte re in totum, vel in partem, æqua-
15 liter pereat Census. Quarta est, ut res Cen-
sui subjecta non alienetur sine consensu Cen-
sualistæ, ne, vel minus secure, vel majori
difficultate cogatur exigere pensionem annuam.
16 Ut autem Census sit licitus, & justus Jure
Canonico plures aliæ Conditiones requiruntur,
ut videre est in Constitutione Martini V. in-
cip. *Regimini* edita 1425. & relata *in Extra-
vagan. commun. cap.* 1. *de emptione, & ven-
ditione*; & in Constitutione Calisti III. incip.
etiam *Regimini* edita 1455. & relata pariter
in d. Extravag. commun. cap. 2. *de emptione,
& venditione*; & in Constitutione Sancti Pii V.
incip. *Cum onus Apostolicæ servitutis*, edita
1569. quæ cum præ aliis conditiones ad Cen-
sus requisitas diffuse exprimat, per distinctos
§. ad litteram datur.

PIUS PAPA V.

Ad perpetuam rei memoriam.

Cum onus Apostolicæ Servitutis obeuntes 17
cognoverimus innumeros celebratos fuisse, & in dies celebrari Censuum Contractus, qui nedum continentur intra limites a nostris Antecessoribus eisdem Contractibus statutos, verum etiam, quod deterius est, contrariis omnino pactionibus, præter ardentem avaritiæ stimulum, Legum etiam Divinarum manifestum contemptum præseferunt, non potuimus, animarum, prout tenemur, saluti consulentes, ac piarum mentium petitionibus etiam satisfacientes, tam gravi morbo lethiferoque veneno salutari antidoto non mederi.

§. 1. Hac igitur nostra Constitutione statuimus, Censum, seu annuum redditum creari, constituive nullo modo posse, nisi in re immobili, aut quæ pro immobili habeatur de sui natura frugifera, quæ nominatim certis finibus designata sit.

§. 2. Rursum nisi vere in pecunia numerata, præsentibus testibus, ac Notario & in actu celebrationis Instrumenti, non autem prius recepto integro justo pretio.

§. 3. Solutiones, quas vulgo anticipatas appellant, fieri, aut in pactum deduci prohibemus.

§. 4. Conventiones directe, vel indirecte obligantes ad casus fortuitos eum, qui alias ex natura contractus non tenetur, nullo modo valere volumus.

§. 5. Quemadmodum nec pactum auferens, aut restringens facultatem alienandi rem Censui suppositam, quia volumus rem ipsam semper, & libere, ac sine solutione laudemii, seu quinquagesimæ, aut alterius quantitatis vel rei, tam inter vivos, quam in ultima voluntate alienari.

§. 6. Ubi autem vendenda sit, volumus Dominum Census aliis omnibus præferri; eique denuntiari conditiones, quibus vendenda sit, & per mensem expectari.

§. 7. Pacta continentia morosum Census debitorem teneri ad interesse lucri cessantis, vel ad Cambium, seu certas expensas, aut certa salaria, seu expensas medio juramento Creditoris liquidandas, aut rem Censui subjectam, sive aliquam ejus partem amittere, aut aliud Jus ex eodem contractu, sive aliunde acquisitum perdere, aut in aliquam pœnam cadere, ex toto irrita sint, & nulla.

§. 8.

§. 8. Immo, & Censum augeri, & novum creari super eadem, vel alia re in favorem ejusdem, aut personæ per eum suppositæ pro Censibus temporis, vel præteriti, vel futuri, omnino prohibemus.

§. 9. Sicuti etiam annullamus pacta continentia solutiones onerum ad eum spectare, ad quem alias de Jure, & ex natura contractus non spectarent.

§. 10. Postremo Census omnes in futurum creandos non solum re in totum, vel pro parte perempta, aut infructuosa in totum, vel pro parte effecta, volumus ad ratam perire, sed etiam posse pro eodem pretio extingui. Non obstante longissimi etiam temporis, ac immemorabili, immo centum, & plurium annorum præscriptione, non obstantibus aliquibus pactis directe talem facultatem auferentibus, quibuscumque verbis aut Clausulis concepta sint.

§. 11. Cum vero traditione pretii redditus extinguendus erit, volumus per bimestre ante id denunciari ei, cui pretium dandum erit, & post denunciam intra annum tamen etiam ab invito pretium repeti posse, & ubi pretium, nec volens intra bimestre solvat, nec ab invito intra annum exigatur, volumus nihilominus quandocumque redditum extingui posse, prævia tamen semper denuncia, de qua supra, & non obstantibus his, de quibus supra; idque observari mandamus etiam quo ad pluries, ac pluries denunciatum fuisset, nec unquam effectus secutus fuisset.

§. 12. Pacta etiam continentia pretium Census extra casum prædictum, ab invito, aut ob pœnam, aut ob aliam caussam repeti posse, omnino prohibemus.

§. 13. Contractusque sub alia forma posthac celebrandos fœneratitios judicamus, & ita illis propterea non obstantibus, quidquid vel expresse, vel tacite contra hæc nostra mandata dari, remitti, aut dimitti contingat a Fisco volumus posse vindicari.

§. 14. Hanc autem salutiferam sanctionem nedum in Censu noviter creando, verum etiam in creato quocumque tempore alienando, modo post publicationem Constitutionis creatus sit, perpetuo, & in omnibus servari volumus.

§. 15. Declarantes pretium semel Censui constitutum numquam posse ob temporum, aut contrahentium qualitatem, seu aliud accidens, nec quo ad ultimo contrahentes minui, vel augeri.

§. 16. Et licet Legem ipsam ad contractus jam celebratos non extendamus; illos tamen omnes, in quos sub alia forma pervenerunt Census, hortamur in Domino, ut singulos contractus Censuræ bonorum Religiosorum subjiciant, & animarum saluti consulant.

§. 17. Non obstantibus quibusvis Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, statutis & consuetudinibus, nec non privilegiis, & Litteris, etiam per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores nostros, ac etiam Nos sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis Clausulis etiam derogatoriarum derogatoriis, nec non irritantibus Decretis, ex quavis caussa etiam per modum Legis universalis, aut alias quomodolibet editis, sive in favorem Universitatum, Communitatum, Collegiorum, Congregationum, Civitatum, & Locorum concessis, approbatis, & innovatis, quibus omnibus, & singulis illorum tenores præsentibus pro expressis habentes, quatenus directe, vel indirecte præsenti nostræ Constitutioni in toto, vel in parte contrarientur, specialiter, & expresse derogamus; cæterisque contrariis quibuscumque.

§. 18. Volumus autem, quod præsentes in Cancellaria, & acie Campi Floræ publicentur, & inter Constitutiones extravagantes perpetuo valituras conscribantur.

§. 19. Et quia difficile foret præsentes ad singula quæque loca deferri, volumus, & etiam declaramus, quod earum transumptis, etiam impressis alicujus Notarii manu subscriptis, ac sigillo alicujus Prælati munitis, eadem prorsus fides ubique adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

§. 20. Nulli ergo omnino &c.

Dat. Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo nono, quartodecimo Kalendas Febr. Pontificatus nostri anno quarto.

18 *Sequuntur Declarationes dubitationum desuper exortarum.*

PIUS PAPA V.

Ad futuram &c.

Etsi Apostolica Sedes magna adhibita industria operam det, omnia perspicue promulgare, vix tamen est ut umquam satis queat usquequaque cavere, quin scrupulosæ quorumdam mentes novos illi sensus inducant, quorum perplexitate multi in dubium evocantur.

§. I. Pridem enim per Constitutionem nostram

stram de Censuum creatione inter alia volumus, Census omnes in futurum creandos non solum re in totum, vel pro parte perempta, aut infructuosa in totum effecta ad ratam perire, sed etiam pro eodem pretio extingui posse. Ac pacta continentia morosum Census debitorem ad interesse lucri cessantis, vel ad cambium, seu salaria, & expensas medio creditoris juramento liquidandas teneri, aut rem Censui subjectam, sive aliquam ejus partem amittere, aut aliud Jus, sive ex eodem contractu, sive aliunde acquisitum perdere, aut in aliquam pœnam cadere, ex toto nulla, atque irrita esse. Censum autem, seu annuum redditum non nisi in re immobili, aut quæ pro immobili habetur ex sui natura fructifera, atque nominatim certis finibus designata sit. Sed nec Censum ipsum, nisi vere in pecunia numerata præsentibus Notario, & testibus in actu celebrationis Instrumenti, non autem prius recepto integro, justoque pretio creari constituive nullo modo posse.

§. 2. Deinde per Dilectum Filium Octavium Spinulam Regni Siciliæ Magistrum Portulanum hac de causa ad nos destinatum, accepimus in dicto Regno Siciliæ scrupulum exoriri, an rerum prædictarum infructuositas etiam annalis, aut alias temporalis intelligatur.

§. 3. Et an per nullitatem pactorum aliorum prædictorum, etiam Jus recuperandi, sive repetendi impensas, quas litigando contra morosos prædictos, aut executores ad eorum loca transmittendo, aut alias ex Judicum mandato subire oportet, auferatur.

§. 4. Præterea an tam pro ipsis expensis quam etiam pro Censu recuperando contra tertium possessorem procedi? Et etiam Fidejussores dari; aliave bona prædii Censu gravati evictione, & ipsius Census solutione hypothecari? Denique, an Census hujusmodi super pluribus rebus inter se divisis constitui possit?

§. 5. Postremo an id, quod de pecunia numerata dicitur, prohibeat quominus in dotium assignatione Censum creari possit?

§. 6. Nos hæc discrimina, quantum in nobis est, tollere cupientes, tenore præsentium declaramus rem infructuosam, quæ tota, vel ex parte infructuosa perpetuo redditur, non autem ex qua fructus uno, duobus, pluribusque annis, sive tempestate, sive alio casu non proveniunt, salva alia Juris communis dispositione intelligi debere.

§. 7. Præterea exactionem illarum expensarum prohiberi, quæ ex pacto, vel conventione tantum inter contrahentes inita, & instrumento Census specialiter appositæ refici permittuntur, non autem eæ, quæ ex dicti Juris dispositione repetendæ veniunt, & mandato Judicis adjudicantur.

§. 8. Cæterum Fidejussores dari, aliave bona hypothecari pro prædii Censu gravati evictione, aut si prædium in alium devenerit, aut si aliquis tertius Fidejussor intercesserit, tertium possessorem, vel ejus bona obligari minime prohibemus. Hæc autem omnia pro evictione duntaxat, non autem solutione pœnæ adjudicari posse intelligimus.

§. 9. Postremo in Dotium assignandarum casu Censuum erectionem, & Constitutionem prædictam respectu actualis numerationis coram Notario, & Testibus faciendæ locum non habere. Sed in hoc casu Census ipsos etiam pecunia ad manum non habita creari posse declaramus.

§. 10. Denique, ut periculis, quæ ex transportatione pecuniarum frequenter in dicto Regno eveniunt, occuratur, permittimus ut si in creatione Census pecunia ad manum commode haberi nequiverit, illius loco Emptor apocam, seu schedulam bancariam idoneam integri pretii in ipso emptionis actu debeat exhibere.

§. 11. Constitutione nostra prædicta tam in casu Dotium, quam cæteris omnibus in ea contentis, in suo robore permanentibus.

§. 12. Volumus autem, &c.

Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris. Die 10. *Junii* 1570. *Pontificatus nostri anno quinto.*

Hanc vero Sancti Pii V. Constitutionem ob 19
solam præsumptionem usuræ esse latam, & consequenter in conscientia non obligare, *ubi Contractus Censualitius* ab usura alias immunis est, tenent Navar. *de usuris n.* 69. *&* 70. Sa *verb. Census*, *& alii*; sed nihilominus omnino tenendum est dictam Constitutionem Pianam, ubi usu recepta est, & per legitimam contrariam consuetudinem non est abrogata, absolute obligare; Castropalao *p.* 7. *tract.* 2. *disp.* 6. *punct.* 15. *n.* 4. ubi testatur hanc esse communem sententiam Doctorum. Census enim creatus contra formam Constitutionis S. Pii V. remanet nullus; Rota *part.* 19. *tom.* 1. *decis.* 338. *num.* 2. Ubi autem dicta Piana Con- 20
stitutio, vel non est usu recepta, vel si primitus recepta, deinde fuit per legitimam contrariam consuetudinem abrogata, utique

in

in nullo Foro obligat, cum Lex humana usu non recepta, vel per legitimam contrariam consuetudinem abrogata, vim obligandi non habeat *ex cap. Cum tanto* 11. *de consuetudine*, ibi: *Licet etiam longævæ consuetudinis non sit vilis auctoritas, non tamen est usque adeo valitura, ut vel Juri positivo debeat præjudicium generare, nisi fuerit rationabilis, & legitime sit præscripta*. Unde cum in hoc Canone, Lex jam recepta, & usu confirmata per contrariam consuetudinem abrogari possit; multo magis ab initio per non usum ei derogari poterit, ut recte dicit Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 3. *verb. quartum*. Et ad hoc optime facit, quod dicit Herincx *p.* 2. *Summæ Theologicæ disp.* 3. *de legibus num.* 117. ibi: *Ex his patet quomodo multæ Leges seu Bullæ Pontificiæ in variis regionibus non obligent; videlicet, quia vel in iis neque divulgatæ, seu publicatæ, neque acceptatæ fuerunt, consentiente, seu tacite connivente Pontifice; vel quia defectu publicationis, & acceptationis, esto in principio culpabili, tandem in perfectam desuetudinem desierunt. Illud autem plerumque oritur ex eo, quod Ordinarii frequenter advertant, aut existiment, ac sæpe non infundate, Leges varias non congruere publicæ utilitati suarum Diœcesium ob inveteratas, & rationabiles earumdem consuetudines, genium plebis, defectum finis Legis v. g. quia lata fuit ob pericula, & defectus, qui ibidem generatim non grassantur, immo vix noscuntur &c. Interdum etiam ordinarii ob Potestatem Laicam non possunt exequi pro libitu suo mandata Apostolica. Interea vero tempore fluente in desuetudinem Leges abeunt, antequam usu recipiantur*. Hæc ille, quia, testibus Tamburino *tom.* 2. *lib.* 9. *tract.* 2. *de censibus*, Lessio *l.* 2. *c.* 23. *dub.* 13. Herincx *in summa l.* 7. *c.* 10. §. 1. *litt.* I. & *aliis*, dicta S. Pii V. Constitutio non est usu recepta in Gallia, Belgio, Germania, Hispania, & Sicilia, ubi non obligat, & consequenter valide, & licite ibidem fiunt contractus Censuales, non attentis conditionibus in ipsa Piana Constitutione præscriptis.

21

22 Census Consignativus realis, sive perpetuus, & irredimibilis ex utraque parte, tam Censuarii, quam Censualistæ, sive Temporalis, & redimibilis ex utraque parte, ubi non est in usu Piana Constitutio, est licitus de Jure naturali, quia universaliter *ex Regula* 75. *Juris in* 6. *Contractus ex conventione legem accipere dignoscantur*, & tenent passim Doctores. Sic etiam de Jure naturæ est licitus Census personalis, dummodo Persona, in qua Census constituitur, sit fructifera, idest talis, quæ sua arte, opera, vel industria fructum aliquem pariat, unde Censum solvere possit; potest enim super industria hominis constitui obligatio solvendi annuatim aliquid ex suis lucris per modum Decimarum, vel tributorum, quæ dicuntur personales; *arg. cap. ad Apostolicæ, & c. Pastoralis, de Decimis*, & nihil obstat similem obligationem vendi posse, adeoque &c. De Jure autem Canonico, tam Census perpetuus, & irredimibilis ex utraque parte, sicuti & redimibilis pariter ex utraque parte; quam Census personalis, & illicitus, & prohibitus per citat. Constitutiones Martini V. & Calisti III. incip. *Regimini*, & S. Pii V. incip. *Cum onus*, adeoque non nisi in locis, ubi illæ, vel non receptæ, vel abrogatæ sunt, potest valide, & licite sustineri.

23

24

25 Census perpetui creati ad formam Bullæ Pianæ connumerantur inter bona immobilia; Clementin. *Exivi* §. *Cumque annui redditus, de verb. significat.* Merlin. *de pignorib. l.* 2. *tit.* 1. *quæst.* 44. *n.* 37. Binsfeld. Molinæus, & alii, quos affert, & sequitur Salas *dub.* 44. & Cardinal. Lugo *disp.* 27. *section.* 1. *n.* 8. ubi dicit quod communis, & verior sententia docet, Censum, seu redditus ad longum tempus censeri inter bona immobilia; secus vero si sint ad modicum tempus, & habetur etiam ex Rota *p.* 12. *recent. decis.* 413. *n.* 72. Census creati ad formam Bullæ Pianæ spectantes ad Ecclesias, & Loca Pia reduci non possunt ad minorem fructum sine Beneplacito Apostolico; Riccius *dec. Cur. Archiepiscop. Neapol.* 134. *part.* 1. *per tot. & in praxi part.* 1. *resol.* 87. *num.* 2. & alii, quos refert, & sequitur Donat. *prax. rerum Regul. t.* 2. *p.* 2. *tract.* 14. *q.* 58. *n.* 1.

26

27 Regulares nequeunt censuario nomine recipere pecuniam sine Beneplacito Apostolico; Sac. Cong. Conc. *in Romana Cisterciensium* 1. *Septembr.* 1617. teste Card. Petra *tom.* 5. *in Constit.* 5. *Pauli IV. sect.* 3. *n.* 23.

28 Censuum, & Cambiorum fructus a Communitatibus Ditionis Ecclesiasticæ conventi, ad æquitatis rationem reducuntur a Benedicto XIV. tom. 1. Constit. 139. incip. *Ci è stato*, ubi acriter improbata aviditate vilis lucri illorum, qui non erubuere opprimere, & aggravare magis Communitates dicti status exorbitantibus usuris quinque, sex, septem, & etian octo, & novem pro centenario; ipsos census reducit, & moderatur ad quatuor tantum pro quolibet centenario. Vide ipsam, ubi multa ad rem scitu digna traduntur.

Cen-

29 Census realis, de quo supra *n.* 8. licitus est, & immunis ab usura, nam venditur, & emitur jus percipiendi partem fructuum ex alieno fundo, quæ fructuum portio est pensio singulis annis solvenda; Idem *de Synodo Diœces. lib.* 7. *cap.* 48. §. 4.

30 Census vero personalis non transit in realem, quamvis detur hypotheca, qua pereunte Census non perit: de eo dubium est, num de sua natura sit usurarius, nec ne. Constat tamen vetitum esse ex Constitutione S. Pii V. in qua constituuntur Census conditiones; *ibid.* §. 4.

31 Num conditiones illæ, quoad ea, quæ non sunt de jure naturali, ac divino, ex contraria consuetudine legitime præscripta, cessarint obligare apud quasdam nationes, dubium est. Ac pro Hispania idem Pius V. concessit non obligare, ut ex Guttierez, *ibid.* §. 5. Et revera accidere posse, ut ea contraria consuetu-
32 do alicubi invaluerit, scribitur *ibid.* Monet tamen Pontifex, etiam in iis Diœcesibus, in quibus Piana Constitutio non viget, ut a censibus personalibus, præsertim utrinque redimibilibus abstineatur; *ibid.* §. 6.

Additiones ex aliena manu.

33 De Censo reservativo, tum consignativo ea supplere, quæ ab Auctore omissa sunt, longum esset, limitesque præfixos excederet. Vide, si lubet, qui de utroque hoc Censu paucis, sed dilucide agit, Aulisium in libro singulari *de Censibus*.

CESSIONES.

1 CEssiones commodi exigendi fructus Beneficiorum prohibentur sub pœna excommunicationis, & annullantur a Benedict. XIV, tom. 1. Constitut. 29. incip. *Universalis* §. 2.

2 Cessiones commodi exigendi pensiones, factæ intra sex menses a die captæ possessionis Beneficii, annullantur; Idem Constit. 30. incip. *In sublimi* §. 4.

3 Quoad Cessionem bonorum; Vide verb. *Restitutio art.* 1. *a n.* 49. *ad* 59. & verb. *Solutio a n.* 3. *ad* 6.

CHARACTER SACRAMENTALIS. Vide verb. *Sacramentum a n.* 33. *ad* 41.

CHARITAS. Vide verb. *Virtus a num.* 34. *ad* 87.

CHARITATIVUM SUBSIDIUM. Vide verb. *Subsidium Charitativum*.

CHIROMANTIA. Vide verb. *Superstitio num.* 20.

CHOREÆ.

CHoreæ publicæ festis diebus prohibentur a Benedicto XIV. tom. 1. Constit. 60. incil. *Nibil profecto*, §. 4. in qua Constitut. multa ad rem merito observanda traduntur. 1

Choreas extrema die Bacchanalium ad mediam noctem produci vetatur in tota Ecclesiastica Ditione ab eodem Pontifice, tom. 2. Constit. 45. incip. *Inter cætera*, & utinam ubique hoc observaretur. 2

* Choreæ, quamvis ex sui natura sint licitæ, vix tamen in actu, quomodo nunc fiunt, permitti possunt, cum plerumque sint peccandi occasio; Idem *Instit. Eccles.* 76. §. 5. 3

Choreas vero a Clericis non sine peccato gravi agi posse, Theologi plerique asserunt, *ibid.* §. 7. Quin & prohiberi possunt ab Episcopis Clerici omnes, ne choreas ducant, ne in illis ludant instrumentis, quin nec permittant eas fieri in suis ædibus Ecclesiasticis, Canonicalibus, seu etiam Beneficialibus deputatis pro domicilio Beneficiati, etiamsi illæ fierent nomine consanguineorum ibidem cohabitantium; quæ verba sunt decreti S. Congregationis, relati, *in cit. Inst.* 76. §. 8. * 4

Alia ad rem, vide verb. *Clericus art.* 4. *a n.* 13. & verb. *Luxuria n.* 88. 5

CHOREPISCOPI. Vide verb. *Episcopus art.* 1. *a n.* 36. *ad.* 41.

CHRISMA.

CHrisma benedici nequit, nisi ab Episcopo; Benedict. XIV. tom. 1. Constit. 17. 1
incip. *Etsi* §. 4. Chrisma pro Ecclesiis Græcis 2
reci-

recipi debet ab Episcopo Catholico, & quidem ab Ordinario; Idem *ibid.* Quamvis au-
3 tem Chrismatis consecratio sit unum ex præcipuis muneribus Ordinis Episcopalis, fertur tamen aliquos simplices Sacerdotes accepisse a Pontifice facultatem illud consecrandi, ut testatur Wadignus *Annal. Minor. tom. 9. ad ann.* 1440. de Eugenio IV. qui Fabiano de Bacchia Ord. Minor. ad Indos proficiscenti facultatem dedit non solum Chrismate consignandi Fideles, sed etiam ipsum Chrisma consecrandi; Et de aliis Mabillonius *tom.* 1. *part.* 2. *Musei Italici*, ex Epistola Joannis
4 Diaconi ad Senarium, *num.* 8. *pag.* 73. At vero insuetum esse, hac prærogativa, Episcopalis Ordinis propria, inferiorem Presbyterum insignire, erudite suo more tradit Benedictus XIV. *de Synodo Diœcesana lib.* 7. *cap.* 8. *num.* 2.
5 * Ex Can. *Si quis de alio*, *de Consecr. dist.* 4. colligitur vetitum esse Parochis aliud chrisma, quam ab Episcopo suo consecratum adhibere; *Instit. Eccles.* 81. §. 2. idque omni quacumque exemptione exclusa, ut ex Passerino, *ibid.*
6 Cum novum benedicitur, vetus comburendum est, nec licet absque necessitate veteri chrismate uti ad extremam Unctionem, cum novum haberi potest, ut ex Can. 122. *distinct.* 4. *de Consecrat.* colligunt Doctores, *ib.* §. 4.
7 Licitum est oleo consecrato admiscere aliquid olei non consecrati, quod attamen sit in minori quantitate quam consecratum; sed nec fas, nec ratio permittit, ut vetus oleum, cum potest novum haberi, ea admixtione perpetuetur; *ibid.* §. 4.
8 Cum Fontes die Sabbati Sancti a Parochis benedicuntur, præstaret novo Chrismate ab Episcopo feria V. in Cœna Domini ejus anni benedicto ritum peragere; *ib.* §. 5.
9 Ex jure communi Can. *Omni tempore*, *distinct.* 4. *de Consecrat.* non licet deferre sacra Olea nisi Subdiaconis, vel Diaconis, vel Sacerdotibus; *ib.* §. 5. *
10 Alia ad rem vide infra verb. *Confirmatio*, & verb. *Extrema Unctio.*

CHRISTUS.

Miracula quædam a Christo patrata vide verb. *Magi*, verb. *Hemorrhoissa*, verb. *Malchus*, verb. *Samaritana*, verb. *Filius Viduæ Naim*.

De Clavis, quibus Christus Cruci affixus est, vide verb. *Clavi*; tum de loco crucifixionis vide verb. *Calvarius*.

De verbis a Christo in Cruce ad latronem prolatis, vide verb. *Latrones*.

CIRCUMCISIO.

Circumcisio præcepta a Deo Abrahæ *Genes.* 1
57. deinde post 400. circiter annos in Lege scripta firmata, fuit verum, & proprie dictum Sacramentum deletivum culpæ originalis, & collativum gratiæ ex opere operato. Sic Scotus *in* 4. *dist.* 1. *qu.* 6. quem sequuntur passim Scotistæ, & plurimi alii, & hanc sententiam prius docuerant plures SS. Patres, & præsertim S. Augustinus *lib.* 1. *contra Petilianum cap.* 72. ibi: *Certe antiquus populus Dei Circumcisionem pro Baptismo habebat*, & idem tradit *lib.* 3. *contra Julianum c.* 18. *lib.* 2. *de gratia*, *&* *peccato originali cap.* 30. *l.* 16. *de Civitate Dei cap.* 27. *lib.* 4. *de Baptismo cap.* 24. *l.* 2. *de nuptiis*, *&* *concupisc. cap.* 11. & alibi frequenter; S. Gregorius *l.* 4. *moral. c.* 2. ibi: *Quod apud nos valet aqua Baptismi hoc egit apud Veteres... Mysterium Circumcisionis*, & sic etiam S. Bonaventura, Alensis Bernardus, Prosper, Fulgentius, Hugo, Beda, ac alii, & colligitur ex *Genes.* 17. ibi: *Masculus, cujus præputii caro circumcisa non fuerit delebitur anima illa de populo suo*, *&* *ex cap. Majores* 3. §. *Caute*, *de Baptismo*, ibi: *Originalis culpa remittebatur per Circumcisionis Mysterium*, *&* *damnationis periculum vitabatur*. (*)
Quod

(*) *Nota Romani Theologi*. Si auctor binas tantum legisset D. Augustini Calmet Dissertationes, quarum altera *de Origine & antiquitate*, altera *de effectibus Circumcisionis est*, non ea scripsisset quæ Circumcisionem respiciunt. Brevitatis ergo, solam Dissertationis secundo loco memoratæ conclusionem exscribo. „ Quamvis autem vulgo Scolastici, & Commentatores in Augu„ stini & Gregorii Magni sententiam concedentes autumaverint, originale crimen piaculo Cir„ cumcisionis deleri; alia tamen sedit pluribus aliis Theologorum opinio, ratis cum Græcis
„ & La-

2 Quod Circumcisio nedum fuerit deletiva culpæ originalis, sed etiam collativa gratiæ ex opere operato, necessario sequitur, nam juxta Concilium Trident. *sess.* 6. *cap.* 7. non remittitur peccatum sine infusione gratiæ, cum de facto non detur status medius inter filium Regni, & filium Gehennæ; adeoque concesso quod Circumcisio deleverit culpam originalem, necessario sequitur, quod gratiam contulerit, cum de potentia ordinaria non aliter culpa originalis deleri possit, quam per gratiæ collationem, ut omnes concedunt, teste Mastrio *in* 4. *disp.* 1. *q.* 2. *art.* 3. *n.* 74. Et quidem ex opere operato, quia illam non contulit ex opere operantis ipsius suscipientis, idest parvuli circumcisi, utpote meriti personalis incapacis, nec ex opere operantis ipsius Ministri, idest Circumcidentis, quia poterat conferri a perverso, & malo Ministro, ac etiam ab Infideli, & adhuc valida fuisset, si facere intendisset, quod facere intendebat vera Fidelium Ecclesia, ut recte tradit S. Augustinus *lib.* 1. *contra Cresconium cap.* 31., & *Epist.* 103. dicens Circumcisionem a Samaritano collatam fuisse validam non minus, quam nunc sit Baptismus collatus ab Hæretico, adeoque, si gratiam non contulit ex opere operantis, necessario sequitur eam contulisse ex opere operato, cum non detur alius modus in productione gratiæ, nisi ut conferatur intuitu meriti suscipientis, vel ministrantis, quod dicitur conferri ex opere operantis; ac virtute ipsius Sacramenti, quod dicitur conferri ex opere operato, nam juxta verum, & proprium loquendi modum, per opus operatum non intelligitur Passio Christi peracta, sed Sacramentum ipsum quatenus constitutum ex pacto, & promissione Dei, ut notat Mastrius *loco cit. num.* 78. *circa medium*.

3 Circumcisio non solum fuit, ut supra, Sacramentum Legis scriptæ, sed etiam Legis naturæ, cum fuerit data Patribus 400. circiter annis ante Legem Moysis; Unde Christus *Joann.* 7. *dicit*: *Moyses dedit vobis Circumcisionem, non quia ex Moyse est, sed ex Patribus*. Immo Circumcisio in Lege scripta non fuit aliud Sacramentum ab eo, quod erat in Lege naturæ, sed idem magis determinatum in Lege scripta, quam fuerit antea in Lege naturæ, cum non fuerit nisi determinatio quædam illius communis remedii pro populo Hebræo, & protestatio ejusdem Fidei peculiari ritu facta, sicque proprie non fuerit Sacramentum Legis Moysis, nec vim habuerit justificandi ex vi ipsius Legis Moysis, seu scriptæ, sed quatenus remedium Legis naturæ, ut recte docet Mastrius *loco cit. num.* 72. 83. & 86. ex Scoto *in* 4. *dist.* 1. *qu.* 6. §. *Hic supponendum*. Jam enim in Lege naturæ ante 5
Circumcisionem fuit a Deo institutum pro justificatione parvulorum Sacramentum aliquod consistens in signo exteriori protestativo Fidei in Christum venturum, sive interim illud esset oratio, sive benedictio, sive oblatio, sive sacrificium, dummodo sive explicite, sive implicite protestationem d. Fidei significaret, ut expresse docet S. Augustin. *Lib.* 5. *contra Julianum cap.* 21. dicens: *Non ideo tamen credendum est, & ante datam Circumcisionem famulos Dei (quandoquidem illis inerat Mediatoris Fides in carne venturi) nullo Sacramento ejus opitulatos fuisse parvulis suis, quamvis quid illud esset aliqua necessaria caussa Scriptura nos latere voluerit*, ubi, ut vides, non utitur S. Doctor nomine *Remedii*, sed Sacramenti & sic etiam tenent S. Gregorius *lib.* 4. *Moral. cap.* 3. S. Bernardus *Epist.* 77. Beda *in Lucam cap.* 8., Scotus *in* 4. *dist.* 1. *q.* 7., & Scotistæ passim, ac illi, & teste Mastrio *loco cit. art.* 1. *n.* 45. hæc est communis, & constans omnium Theol. sententia. Et ratio est, quia Deus, qui neminem vult perire, in omni statu providit hominum saluti instituendo remedium, ac Sacramentum culpæ originalis deletivum. Unde *in c. Majores* 3. *de Baptismo* dicitur: *Absit, ut universi parvuli pereant, quorum quotidie tanta multitudo moritur, quin & ipsis misericors Deus, qui neminem vult perire, aliquod remedium procuraverit ad salutem*. Et quamvis non constet quale fuerit illud remedium,

„ & Latinis vetustissimis Patribus nihil in Circumcisione agnoscendum, quam merum aliquod „ signum, nullam habens remittendi criminis efficacitatem. Id sibi disertissime asserendum su„ scepit Card. Bellarminus *l.* 2. *de Sacram in genere*, *c.* 16. 17. Sasbout *in c.* 4. *Epist. Rom.* „ Stapletonus *Antidot. Apost. contra Heret. in Epist. ad Rom.* Sylvius *in D. Thom.* 3. *part.* „ *qu.* 70. *art.* 4. S. Thomas 3. *part.* & *in Rom.* 4. & *in* 2. *part. qu.* 62 *art.* 6. aliique „ plures ejus interpretes, docentes originale crimen Circumcisione, nonnisi ex obliquo et ex „ consequenti remitti: quod enim deleretur, in causa fuisse fidem atque meritum illius, qui „ se Circumcisione initiandum traderet; quorum sane sententia æquior nobis probatur"

dium , nec a Deo fuerit determinatum in spe-
cie , fuit tamen determinatum in genere ,
& quantum sufficit ad rationem Sacramenti,
in quantum voluit , ut esset actus externus
Fidei de Christo Mediatore venturo , quocum-
que modo fieret , sive oratione , sive benedi-
ctione, sive oblatione, sive sacrificio &c. hu-
jusmodi , uti patet de Sacramento Ordinis ,
quod non fuit a Christo institutum in certa
determinata materia & forma , sed tantum in
genere sub ratione signi expressivi potesta-
tis , quæ per ordinem traditur , relinquendo
Ecclesiæ facultatem ipsas in specie determi-
nandi .

6 Circumcisio, quamvis fuerit data 400. cir-
citer annis ante Legem scriptam , & jam ab
illo tempore debuerit applicari omnibus ma-
sculis ex Abrahæ familia descendentibus , ut
patet *Genes.* 17. Illi tamen , qui non erant
ex genere Abrahæ, poterant ante Legem scri-
ptam circumcidi , sed non tenebantur , cum
Circumcisio proprie loquendo fuerit Cæremo-
nia Legis Mosaicæ , & solum in ipsa cœperit
obligare etiam illos masculos , qui non erant
7 de genere Abrahæ; *Levitic.* 12., *Joan.* 7. Pro
fœminis autem etiam post institutam Circum-
cisionem remansit, & perseveravit remedium ,
seu Sacramentum Legis naturæ; *Genes.* 17. &
34., & offerebantur in Templum die 14. post
earum nativitatem, ibique nomen imponeba-
tur ; *Levit.* 12. Glossa *in cap. Majores 3. de
Baptismo verb. Fœminæ* , Hostiens. *ibid. n.* 9.
verb. Quam Fœminæ ; Fagnan. *ibid. n.* 44. &
alii passim .

8 Quare autem Circumcisio instituta fuerit pro
solis masculis, & non pro fœminis ; Tostatus
in Genes. cap. 17. *vers. Quare* , dicit irriso-
riam esse istam quæstionem ; posito enim quod
Circumcisio fieri debeat , impossibile est eam
fieri in fœmina, cum non habeat , in quo fiat ;
superfluum ergo est quærere quare in viro, &
non in fœmina fiat Circumcisio . Unde omissis
variorum placitis , placet hic solum referre
quod ex S. Thoma *in 3. part. quæst.* 70. *art.*
2. *ad* 4. tenet Fagnan. *loco cit. num.* 45. vi-
delicet, quia Circumcisio instituta fuit, ut si-
gnum Fidei Abrahæ , qui credidit se Patrem
futurum Christi sibi repromissi , & ideo con-
venienter solis maribus competebat . Peccatum
etiam originale, dicit ipse , contra quod spe-
cialiter Circumcisio ordinabatur , a Patre tra-
9 hitur, non a Matre . Hinc Circumcisio fit in
membro genitali , quo generamur , & trans-
funditur peccatum originale , quod ipsa Cir-
cumcisione curatur , ut inter alios hanc ad-
ducit rationem Cornelius a Lapide . *in Genes.
cap.* 17. *vers.* 11.

Circumcisio , & Baptismus in multis diffe- 10
runt, & in multis conveniunt inter se . Diffe- 11
runt primo , quia Baptismus est generalior
Circumcisione ; *cap. Minores 3. de Baptismo* ,
nam hodie ex necessitate medii, tam masculi,
quam fœminæ baptizari debent, cum Christus
expresse , & generaliter omnes cujuscumque
ætatis , & sexus includens dixerit *Joan.* 3.
numer. 5. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua , &
Spiritu Sancto , non potest introire in Regnum
Dei* . At vero Circumcisio in veteri Testamen-
to ad fœminas non pertinebat ; *Genes.* 17. &
patet ex dictis *supra num.* 7.

Secundo differunt, quia multo plus confert 12
nunc Baptismus Christianis , quam Circumci-
sio olim Judæis, textu expresso *in cap. Majo-
res 3. §. Caute, de Baptismo*, ibi : *Caute ta-
men notandum est quantum plus Baptismus ho-
die conferat Christianis , quam quondam Judæis
Circumcisio contulisset ..... quoniam etsi origi-
nalis culpa remittebatur per Circumcisionis My-
sterium , & damnationis periculum vitabatur ,
non tamen perveniebatur ad Regnum Cœlorum ,
quod usque ad mortem Christi fuit omnibus ob-
seratum , sed per Sacramentum Baptismi Christi
sanguine rubricati culpa remittitur, vitatur peri-
culum & ad Regnum Cœlorum etiam perveni-
tur, cujus januam Christi Sanguis Fidelibus suis
misericorditer reservavit* .

Tertio differunt , quia Baptismus confert 13
augmentum gratiæ, seu gratiam secundam, ubi
baptizatus habet jam primam . Non sic au-
tem Circumcisio, ut recte docet Scotus *in* 4.
dist. 1. *qu.* 6. exemplo Abrahæ , qui jam ab
originali mundatus , & justificatus per reme-
dium Legis naturæ , seu per suam veram Fi-
dem, non fuit amplius justificatus ex Circum-
cisione, ne quidem justificatione secunda , seu
augmento gratiæ, ut colligitur ex *Epistola ad
Romanos cap.* 4. ibi : *Reputata est Abrahæ Fi-
des ad justitiam ; quomodo ergo reputata est? In
Circumcisione , an in præputio? Non in Circum-
cisione , sed in præputio* .

Quarto differunt, quia Baptismus non mo- 14
do est generalior , & efficacior , quam Cir-
cumcisio, ut supra in prima , & secunda dif-
ferentia, sed etiam significantior , ut *in cap.
Debitum 5. de Bigamis*, & decentior , ut per
se patet, ac facilior , quia in Baptismo non
effunditur sanguis, sicut in Circumcisione, ubi
tertia die gravissimus vulnerum dolor est , ut
expresse dicitur *Gen. cap.* 34. *n.* 25. & sic no-
tat Hostiens. *in cit. cap. Majores de Baptismo*

num.

num. 9. in verb. Cum generaliter, Joann. Andreas *ibid. num.* 5. Fagnanus *ibid. n.* 50. & alii.

15 Conveniunt autem primo inter se Baptismus, & Circumcisio, quia sicut olim Circumcisio tam adultis, quam parvulis ex præcepto Domini conferebatur, textu expresso *in cit. cap. Majores*, ibi: *Cum ergo Circumcisio tam adultis, quam parvulis ex præcepto Domini conferretur*, ita etiam nunc Baptismus tam adultis, quam parvulis est conferendus, textu expresso *in cit. cap. Majores*, ibi: *Ne Baptismus, qui successit loco ipsius* .... *minoris videatur effectus, tam adultis. quam parvulis est conferendus*, & concordat Concil. Trident. *sess.* 5. *in decreto de peccato originali cap.* 4. *& sess.* 7. *de Baptismo can.* 12. 13. *&* 14.

16 Conveniunt secundo, quia sicuti sine Circumcisione tunc nullus salvari poterat, ita nunc nemo salvari potest sine Baptismo, textu expresso *in cit. cap. Majores*, ibi, *sicut enim sine distinctione qualibet Mosaica Lex clamabat, Anima, cujus præputii caro circumcisa non fuerit, peribit de populo suo, ita nunc indistincte vox intonat Evangelica: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non intrabit in Regnum Dei.*

17 Conveniunt tertio, quia sicuti in veteri Testamento per Circumcisionem, quæ vicem Baptismi supplebat, remittebatur originale peccatum; *cap. Quod autem* 4. *& cap. Ex quo* 5. *de consecrat. dist.* 4. *& cap. Majores* 3. §. *Caute, de Baptismo*, ita in novo Testamento originalis culpa remittitur per Baptismum; *cit. cap. Majores* §. *Caute*, & Concil. Trident. *sess.* 5. *in decreto de peccato originali can. ultimo*, ibi: *Si quis per Jesu Christi Domini nostri gratiam, quæ in Baptismate confertur, reatum originalis peccati remitti negat, aut etiam asserit non tolli totum id, quod veram, & propriam peccati rationem habet, sed illud dicit tantum radi, aut non imputari, anathema sit.*

18 Nec valet objicere contra istam ultimam convenientiam, & principalem conclusionem *sub num.* 1. positam, quod Apostolus 1. *ad Corinth. cap.* 7. *n.* 19. dicit absolute; *Circumcisio nihil est, ad Galatas cap.* 5. *num.* 6. *cap.* 6. *n.* 15. *Neque Circumcisio aliquid valet*, & consimiliter frequenter alibi, adeoque Circumcisio non delebat culpam originalem, nec conferebat gratiam ex opere operato, uti facit Baptismus. Non valet, inquam, quia Apostolus vult ibi Circumcisionem nihil esse, nihil valere homini Christiano, quia licet valeret in Lege Mosaica, non sic tamen amplius in Lege Evangelica, in qua est penitus abrogata ex, uti patet ipsismet verbis Apostoli *loco cit.* ibi: *Nam in Christo Jesu neque Circumcisio aliquid valet.* Quod si prætendatur Apostolum alibi insinuare Circumcisionem etiam in Lege Mosaica nihil valuisse: Respondetur, Apostolum velle tantum insinuare, quod Circumcisio nihil valuerit, seu non habuerit vim justificandi in Lege Mosaica, quia ex Lege illa habuit tantum vim consignandi Dei populum, ipsumque ab aliis populis discernendi: Vim autem justificandi habuit, quatenus determinatum Legis naturæ remedium, juxta dicta *supra num.* 13.

19 Et si instetur, quod Apostolus pluribus in locis negare videtur universaliter antiquæ Legis Sacramentis vim justificandi, ut *ad Romanos* 3. *Ex operibus Legis non justificabitur omnis caro coram illo, & ad Galatas* 3. *In Lege nemo justificatur apud Deum*, ubi sub nomine Legis intelligit omnia antiquæ Legis Sacramenta, quæ *in eadem Epist. ad Galatas cap.* 4. vocat *infirma, & egena elementa, & ad Corinth.* 2. dicuntur *umbra futurorum*: Respondetur statim, quod Apostolus in dictis locis loquitur solum de Lege Mosaica, & de Sacramentis improprie dictis, quæ in ipsa præter Circumcisionem vigebant, ut oblationes hostiarum, aspersiones sanguinis hircorum, & vitulorum, purgationes ab immunditiis Legalibus per aquam expiationis, consecrationes Pontificum, Sacerdotum, & Levitarum, esus Agni Paschalis, & hujusmodi, prout notat Scotus *num.* 4. *dist.* 1. *quæst.* 6. *litt.* 3. quæ utique vim justificandi non habebant ex se, nec conferebant gratiam ex opere operato, sed solum ex opere operantis, quatenus pro tempore d. Legis fiebant in Charitate, & ex obedientia Dei sic præcipientis. Non autem loquitur ibi Apostolus de communi remedio, seu Sacramento Legis naturæ: Nec de ipsa Circumcisione, in quantum erat determinatio quædam illius communis remedii pro populo Hebræo, ut patet ex dictis *supra num.* 3. 4. 5. Et sic explicandi sunt Patres apparenter nostræ conclusioni contrarii, cum fundamenta suarum assertionum potissimum desumant ex adductis, aliisque similibus Apostoli Auctoritatibus.

20 Nec etiam valet objicere Concilium Florent. *sess. ult. in Decreto Fidei ad Armenos* ubi sic habet: *Novæ Legis Sacramenta mul-*

tum differunt a Sacramentis antiquæ Legis. Hæc enim non causabant gratiam, sed solum per Passionem Christi dandam figurabant; Nostra vero Sacramenta, & continent gratiam, & digne suscipientibus eam conferunt, & Concilium Tridentinum *sess.* 7. *Canon.* 2. ubi sic definitur: *Si quis dixerit novæ Legis Sacramenta a Sacramentis Legis antiquæ non differre; nisi quia sunt cæremoniæ aliæ, & alii ritus externi, anathema sit*; adeoque Sacramenta veteris Legis non conferebant gratiam ex opere operato, uti Sacramenta novæ Legis. Non valet, inquam, quia Concilium Florentinum loquitur solum de supradictis Sacramentis veteris Legis proprie dictis, non autem de remedio, seu Sacramento Legis naturæ, nec de ipsa Circumcisione, quæ 400. circiter annis ante Legem scriptam fuit instituta, & sic proprie non fuit Sacramentum Legis scriptæ, sed potius Legis naturæ in sensu explicato *supra num.* 4. Non enim præsumendum est condemnatos esse in dicto Concilio Augustinum, Gregorium, Innocentium tertium, aliosque Sanctos Patres *sub num.* 1. allegatos, expressissime docentes id præstitisse Hebræis Circumcisionem, quod præstat Christianis Baptismus. Et sic fere eodem modo responderi posset ad Canonem Concilii Tridentini. At etiam stante nostra conclusione, quod Circumcisio, & remedium, seu Sacramentum Legis naturæ deleverit originale peccatum, & contulerit gratiam ex opere operato, ut facit nunc Baptismus, adhuc in multis differunt a Sacramentis novæ Legis, ut patet ex differentiis adductis *sup. a num.* 11. *ad* 14. & sic nihil ponitur contra definitionem Concilii Tridentini.

21 Circumcisio, & remedium, seu Sacramentum Legis naturæ imprimebant characterem; Sic Scotus *in* 4. *dist.* 6. *quæst.* 9. *in solutione primi*, & Scotistæ passim, ac alii contra plurimos alios. Et ratio est, quia Circumcisio fuit verum, & proprie dictum Sacramentum deletivum culpæ originalis, & collativum gratiæ ex opere operato, ut patet ex dictis *supra num.* 1. & 2. eratque janua salutis, ac distinguebat familiam Dei, & Messiæ a circumcisis, sive explicite, sive implicite crediti venturi, sicut nunc Baptismus: Circumcisio enim non tantum instituta fuit ad remittendum originale peccatum, sed etiam ad consignandum Dei populum, illumque distinguendum a cæteris nationibus; Adeoque sicuti Baptismus his de caussis characterem imprimit, ita a pari dicendum est, quod Characterem impresserit etiam Circumcisio, cum utrobique quantum ad hoc par sit ratio. Quod idem per eamdem rationem dicendum est de Sacramento Legis naturæ deletivo culpæ originalis, ac collativo gratiæ ex opere operato; quod Sacramentum perseveraverit etiam in Lege scripta pro feminis, ut patet ex dictis *supra num.* 7. quia alias feminæ non fuissent æquiparatæ masculis in donis supernaturalibus, si character fuisset impressus in masculis per Circumcisionem, & non in feminis per dictum Legis naturæ Sacramentum pro ipsis adhuc perseverans in Lege scripta.

Additiones ex aliena manu.

Quæ hic tradit Auctor de effectu, & efficacia Circumcisionis, eam nempe peccato originis extinguendo fuisse institutam, gratiamque ex opere operato contulisse, non omnibus certe placet Theologis, Sacrarumque Scripturarum Interpretibus. Solis novæ Legis Sacramentis privilegium competere conferendi gratiam ex opere operato, omnes fere Theologi merito sentiunt, cum ab Apostolo *ad Galat.* 4. *vers.* 3. veteris Legis Sacramenta *infirma & egena elementa vocentur*. Neque irrefragabile putamus Circumcisionem peccatum originale delevisse. Eam fuisse veluti insigne, quo a cæteris gentibus Judaicus populus distingueretur, tradunt omnes Patres tam Græci quam Latini ante S. Augustinum, nulla de remissione originalis criminis facta mentione. *Gregem Israeliticum*, inquit Sanctus Hieronymus *lib.* 1. *in Epist. ad Galat. quodam Circumcisionis cauterio denotavit, ut viventes inter Ægyptios, inter Assyrios, Babylonios, atque Chaldæos hoc signaculo distinguerentur*: T. 7. edit. noviss. pag. 224. 22

CIRCUMSTANTIÆ PECCATORUM, Vide verb. *Pænitentiæ Sacramentum art.* 4. *n.* 100. *ad* 124.

CIVITAS, CIVILITAS, CIVES.

Civitas aliquando sumitur pro populo, 1
aliquando pro situ Civitatis, seu pro loco mœnibus cincto, vel denique pro coaduna-

dunatione hominum, ut tradunt Bald. *consil.* 327. *Pridie enim num.* 10. *in fine lib.* 1. Bartol. *consil.* 196. *Civitati Camerinæ num.* 6. *l.* 1. Frances *de Ecclesiis Cathedralibus c.* 4. *num.* 33. Magnum Lexicon Juridicum Calvin. verb. *Civitas*, Beyerlinch. in *Theatr. vitæ humanæ verb. Civitas* & alii.

2 Proprie tamen Civitas sumitur pro habitatoribus, & incolis, vel pro ipsa societate Civium, aut jure Civitatis, ac Civium, vel pro constitutione, & ordine populi, ac Civium; cit. Magnum Lexicon Calv. *verb. Ci-*
3 *vitas*. Civitas enim dicitur Civium unitas; Glossa *in c. Si Civitas* 17. *de sent. Excomm. in* 6. Fagn. *in c.* 1. *n.* 20. *de privileg.* Unde Cicero *de Somnio Scipionis* ait: *Nihil est quod in terris Deo fiat acceptius, quam consilia, cœtusque hominum jure sociari, quæ Civitates appellantur*. Quare civitatem multitudinem hominum societatis vinculo adunatam, muris cinctam, Episcopum habentem, a Veteribus sic appellatam definivit cum pluribus Ripol. *in tract. de regal. c.* 44. *de Regalia creandi Civitates, & Villas*, ac Frances *loc. cit. n.* 34. Seu Civitas est multitudo hominum societatis vinculo adunata ad simul una vivendum, uti ex Isidoro *lib.* 1. *Etymolog.* eam definit Joan. Andr. *in d. cap. Si Civitas n.* 1. ubi etiam alias recenset definitiones.

4 Urbs autem pro ædificiis, & ipso loco mœnibus cincto accipitur; Magnum Lexicon Calv.
5 verb. *Urbs*, & cit. verb. *Civitas*. Urbs enim dicta est ab *Urbe*, quod est aratrum, cum Urbum, sive Urvum sit curvatura aratri, & Urbare, sive urvare, sit arare, aratroque definire; textu expresso *in leg. Pupillus* 239. §. *Urbs, ff. de verb. signific.* In condendis enim Urbibus olim Veteres aratro utebantur, quo futuræ Urbis magnitudinem, proportionem, situmque muro cingendum definiebant; Cæl. Rhodig. *lib.* 24. *cap.* 15. Grat. *discept.* 179. *n.* 34. Beyerlinch *loc. cit. verb. Urbs in princ. & verb. Civitas in princip.* Frances *loco cit. n.* 27. *&* 28. Magnum Lexicon Calvin. verbo *Urbs*. Et ideo sicuti pro ædificandis, seu definiendis Urbibus aratrum adhibebant, ita etiam in destructione ad aratrum condemnabant, ut eodem, quo definitæ essent Urbes, modo rursus delerent, everterent, destruerent, juxta *l. Nihil tit.* 35. *ff. de Regul. jur. & cap. Omnis res* 1. *de Regul. juris*, sic citati Doctores, & alii.

6 Licet in jure quælibet Civitas possit appellari Urbs, ut ex text. *in l.* 2. *ff. de verborum signific. in l.* 2. C. *de ædif. privat. l. Præscriptio, Cod. de oper. public.* & ex Bart. observant Loaysa *de jure univers.* 1. *part. cap.* 2. *n.* 24. Joan. Andr. *in cap. Si Civitas* 17. *de sentent. Excomm. in* 6. Abbas *in c.* 1. *de privileg. n.* 1. Frances *loco cit. n.* 34. In rigore 7
tamen latino Civitas, & Urbs in hoc differunt, quod Civitas *Incolæ* dicuntur, Urbs vero complectitur ædificia ex Calep. verb. *Civitas*; Aristotel. *l.* 4. *polit. & lib. etiam Œconomicar.* Beyerlinch. *d. verb. Urbs vers. Cicero tamen*; Frances *loco citato num.* 35.

Civitas Romana Urbs appellatur per excel- 8
lentiam; ut dicit Abbas *in c.* 1. *de Offic. Ord. num.* 5. Frances *loc. cit. num.* 103. eo modo quo D. Paulus antonomastice vocatur *Apostolus*, quia omnium maxime profuit in Evangelicæ prædicationis semine propagando, ex Barbosa *in Collect. ad tract. in cap. B. Paulus* 22. *q.* 2. *n.* 4.

Oppidum proprie est omnis Urbs præter Ro- 9
mam, quæ peculiari nomine Urbs vocari cœpta est, & cæteræ Urbes vocantur Oppida, ut ex aliis notat Calv. *in suo magno Lexico juridico verb. Oppidum*. Oppida sic dicta fuere, 10
ut refert Isidorus *lib.* 15. *orig. cap.* 1. vel ab oppositione murorum, vel ab opibus recondendis, vel ab ope, quod contra hostem opem dent, seu apud Jurisconsultos Oppidum nomen accepisse traditur ab ope ferenda, & sustinenda; *l. Pupillus* 239. §. *Oppidum, ff. de verbor. signific.* ibi: *Oppidum ab ope dicitur, quod ejus rei causa mœnia sint constituta*. Unde Ci- 11
vitates muris cinguntur, ut ipsorum ope hosti securius resistamus, & ab incursionibus hostium, aliisque malis tuti simus; *cit. Magn. Lexicon. juridic. verb. Oppidum*. Castrum autem dicitur quasi casa arcta, quia non debet esse diffusum, ne tempore guerræ egeat magna custodia hominum, & victualibus; Sic expresse Glossa *in citato cap. Si Civitas* 17. *de sentent. Excomm. in* 6. *verb. Nota primo*.

Villa pro ædificio posito in Rure sumitur 12
l. Fundi appellatione 211. *ff. de verb. signific.* ibi: *In usu urbana ædificia, ædes rustica, Villæ dicuntur*, & concordat *l. si fundum* 81. §. 3. *ff. de Legatis* 1. Frances *loc. c. num.* 57. Ex 13
quo Villicus appellatur ille, qui propter fructus percipiendos in rure præponitur, *l. Si cum Villico* 16. *ff. de Institoria actione*; Frances *loco cit. n.* 58. cum aliis ibi allegatis. Unde so- 14
lum late sumpto vocabulo Villæ *Civitates* vocantur, cum proprie Villa ædificium in rure situm sine muro, & Vallo dicatur; Cosmas *in pragm. sanction. in Gloss. verb. Villis* §. *In-*

 super

super tus; *In Eccles. autem tit. de Collat.* Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius* 16. *verb. Et uxorem n.* 464. *de Testamentis*; Frances *loco cit. n.* 54. Hinc ad summum cum Villæ appellantur Civitates, hoc procedit in pusillis Civitatibus, quæ uti Terræ in Italia nudam tantum sui ipsius habent defensionem, & ideo habitatores vocantur rustici, quasi a rure, sicuti habitatores Civitatum appellantur Cives a Guillelm. Benedict. *loco cit.* & Frances
15 *loc. c. num.* 56. Quamvis tamen Civitates in Francia *Villæ* appellentur, Rus vero *Villagium*, ut testantur Cassan. *in Catalog. gloriæ mundi* 12. *p. cons.* 60. *paulo post principium*, Frances *loco cit. num.* 59.

16 Solam illam dici Civitatem, quæ habet Episcopum, quasi dignitas Episcopalis Civitatem constituat, & Urbem Cathedrali carentem Civitatem appellari non posse sustinent multi, inter quos Bartol. *in l. Si hæres* §. 1. *ff. de Legat.* 1. *& in final. col.* 2. *ff. de Colleg. illicitis & in Extravag. qui sint Rebelles* §. *Lombardiæ n.* 5. Baldus *in l. Ex hoc jure* 12. *ff. de justit. & jure*; Chassaneus *in Catalog. gloriæ mundi par.* 12. *Consil.* 60. *statim post initium*, & alii plures per tex. *cap. In illis* 2. *dist.* 80. ubi in singulis Civitatibus, in quibus antiqui Flamines erant positi, constitutos fuisse Episcopos a B. Petro docetur, & per text. *in c. Episc.* 3. *ead. dist.* 80. ubi prohibetur, ne in Castellis, & modicis Civitatibus constituantur Episcopi, & *in cap. Non debere* 5. *eadem dist.* 80. ubi interdicitur, ne in Vicis, & Castellis Episcopi ordinentur, *& in cap.* 1. *de Offic. Ordinar.* ubi singularum Urbium Episcopos caussas decidere debere statuitur.

17 Alii autem plurimi censent, & quidem verius, & melius ad essentiam Civitatis neque Episcopum, neque Ecclesiam Cathedralem requiri; Ita Abbas *in c.* 1. *de priv.* ubi late Decius *ibid. n.* 4. Ripal. *tract. de Regal. c.* 44. *n.* 14. *& seq.* Frances *loco cit. n.* 75. *& seq.* testans de communi DD. *in l. Ex hoc jure* 12. *ff. de justit. & jur.* ubi docent jus creandi Civitates dari independenter a Summo Pontifice, vel Episcopi designatione, & residere apud supremum Principem. Et id desumitur ex eisdem fundamentis adversariorum. Nam ex eo quod *in cit. c. In illis* 2. *dist.* 80. *& cit. cap.* 1. *de Offic. Ordinar.* statuitur in Civitatibus ponendos esse Episcopos, supponitur jam antea fuisse Civitates sine ipsis, & si *in cit. c. Episc.* 3. *ead. dist.* 80. prohibetur, ne in Castellis, & modicis Civitatibus constituantur Episcopi: ergo dantur modicæ Civitates, quæ veræ Civitates sunt, & non habent Episcopum. Et per hoc quod *in cit. c. Non debere* 5. *ead. dist.* 80. interdicitur, ne in Vicis, & Castellis Episcopi ordinentur, non sequitur, quod debeant Episcopi ordinari, seu constitui in omnibus Civitatibus. Quia licet nequeat dari Episcopus, & Ecclesia Cathedralis sine Civitate, ex quo cum novus erigitur Episcopatus, creaturque in Villa, vel Oppido, prius Civitatis honore decoretur; *Extravag. Salvator* 4. *vers. Volentes de Præbend. inter communes*, potest tamen dari Civitas sine Episcopo, & Ecclesia Cathedrali, adeoque dantur Civitates sine Episcopis.

Et de facto passim videmus plures Civitates non habentes Episcopum, per text. *in c. Audivimus* 4. *caus.* 3. *qu.* 2. & ultra experientiam testantur de pluribus Bartolus, Gratianus, Barbosa, Solorzan, Ripall. Cenedo apud Frances *loc. cit. num.* 78. & alii passim scriptores: Unde Doctores asserentes illas solum dici Civitates, que habent Episcopum, intelligendi sunt secundum communem usum loquendi, ex quo ordinarium sit, quod unaquæque Civitas suum habeat Episcopum. 18

Civitas occidens suum Episcopum privatur in pœnam dignitate Episcopali, & regimen committitur viciniori Episcopo; *cap. Ita nos* 25. *caus.* 25. *qu.* 2. *c. Felicis in fine*, *de pœnis in* 6. *& Clement. si quis suadente*, *de pœnis*; Pittonius *par.* 4. *discept.* 108. *n.* 8. Frances *loc. cit. cap.* 9. *n.* 6. Gonzal. *ad. Reg.* 8. *Cancellar. gloss.* 5. §. 7. *n.* 149. & alii communiter. 19

Occisio tamen debet esse de Episcopo consecrato, non vero de electo, & confirmato, per text. in *l. si nondum*, *Cod. de futuris*, ubi res destinata animo ex voto ut sit sacra, non habetur pro sacra ante consecrationem; Glossa *in Clem. si quis suadente*, *verb. quamvis Pontificem*, *de pœnis*, ibique Panormitan. *n.* 2. Bald. in *l. si nondum n.* 4. *C. de furtis*, Card. de Luca in *Miscellan. Eccl. disc.* 46. *n.* 3. Pax Jordan. *Lucubrat. t.* 1. *prælud.* 2. *n.* 6. Fagn. *in c. eam te n.* 16. *&* 17. *de Rescriptis*; Felin. *ibid. n.* 1. *vers. Unde*, Vitalin. *in cit. Clement. si quis suadente n.* 7. *de pœnis*; Frances *cit. c.* 9. *n.* 9. cum pluribus ibi citatis; Pitton. *loc. c. a n.* 9. cum multis ibi allegatis. Et ratio est, quia 20
pœna privationis Civitatis dignitate Episcopali ob necem Episcopi statuta fuit per Sacros Canones favore Ordinis Episcopalis, nec non consecrationis, non autem ratione Dignitatis, & jurisdictionis, adeoque locum habere non potest in Episcopi solum electo, & confirmato, seu nondum consecrato, ut notat Ancharan. 21

in cit.

cit. Clem. si quis suadente num. 2. in fine, de pœnis, ibi: *Iste textus requirit, quod quis ista delicta committat in Pontificem &c. non autem in Electo, confirmato, non consecrato secundum Glossam; Ista enim Constitutio est inducta in favorem Ordinis Episcopalis &c. Electi autem, confirmati, non consecrati, non sunt Episcopi.*

22 Dicta pœna non procedit, si occisio Episcopi processerit ex odio privato aliquorum Civium, sed solum quando processit ex facto Civitatis saltem cooperantis per auxilium, vel consilium, vel tacite ratificantis necem. Sic colligitur ex supracitatis Canonibus; in allegato enim *cap. ita nos 25. caus. 25. q. 2.* supponitur delictum Civitatis, ibi, *Hæc sit reperta Civitas, quæ Præsules ministrantes sibi Fidei Christianæ Sacramenta sine persecutione prosternat*, & inferius hoc ipsum replicatur, ibi: *Vel illa Civitas dum in quos desæviat, non habebit, ab hujusmodi temeritate desistat &c. egeat ergo Episcopalibus subsidiis sibimet aliunde pensandis, quæ Sacram in suo gremio collocatam fuso crudeliter maculat sanguine dignitatem*. Et explicat hoc delictum Civitatis alter Textus *in cit. cap. Felicis §. Civitas, de pœnis in 6.* ibi: *Civitas vero &c. quæ talia facienti, vel facientibus, seu præsumentibus in his consilium, vel auxilium dederit, aut favorem vel infra mensem saltem taliter delinquentes, prout tanti facinoris enormitas exegerit, & facultas ei adfuerit non duxerit puniendos, Pontificali, ut supra, sit eo ipso dignitate privata.*

23 Ex quo textu clarissime infertur, quod pœna privandi Civitatem dignitate Episcopali procedit, quando ipsa Civitas delinquit saltem cooperando in necem Episcopi mediante auxilio, vel consilio, vel ratum habendo delictum, non puniendo, aut puniri non curando delinquentes, ut in individuo quod requiratur necem Episcopi fuisse commissam ad suggestionem Civium, seu populi tradit Turrecremata *in cit. cap. Ita nos num. 2. vers. suggest. domest. Civium*. Quodque requiratur delictum Universitatis pulsata Campana, & convocato consilio post Gloss. *in l. Sicut verb. Non debetur, ff. Quod cujusque Universit. nomine* in subjecta quæstione firmarunt omnes Canonistæ *in d. Clem. Si quis suadente, de pœnis*, & signanter Vitalin. *n. 71.* ibi: *Quod est intelligendum, quando Campana pulsata, & convocato Consilio conveniunt, ut delinquant*, Joann. de Lignano *ib.* ait, *quod tunc dicitur Civitas facere, cum homines communicato Consilio, & tractatu habito in hoc faciunt, & sicut corpus, secus si ut singuli &c. Et per hoc dicit se consuluisse Civitatem Bononiæ non interdictam propter rebellionem factam a quibusdam ut singulis;* Ancharan. *ibid. num. 81.* Imola *num. 4.* Joann. Andr. *in cap. Felicis §. Civitas num. 20. de pœnis in 6.* ubi alias firmavit *Teneri singulos, & non Universitatem*, & late consuluerunt Soccin. & Doctores Collegii Florentini *inter Consilia Curtii senior. cons. 20. & 21. per tot.* Hactenus Pittonius *cit. disscept. 218. n. 13. & 14.* ubi *n. 15. & 16.* plurimos alios ad id citat Doctores.

Et hoc ea legali, & naturali ratione, quod pœna suos tenere debet Auctores; *l. Sancimus 22. Cod. de pœnis, c. Quæsivit 2. de his, quæ fiunt a majori parte Capituli*, & rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non convenit; *c. Cognoscentes 2. de Constitut. l. Gracchus 4. Cod. Ad Leg. Jul. de adulteriis*, ut in proposito advertit Archidiaconus *in citat. c. Felicis n. 20. de pœnis in 6.* neque justum est, ut privatum odium, & privatum delictum ad perniciem publicam Civitatis, quæ non deliquit, convertatur. Quod etiam agnoverunt Majores nostri, quibus absonum visum est paucorum privatorum culpam universorum juri derogare posse, quemadmodum refert Tacitus decisum per Senatum Romanum, & Cæsarem *lib. 13. ann.* ibi: *Paucorum culpam ipsis exitiosam esse debere, nihil universorum juri derogandum &c. Hæc sententia voluit, scripsitque Cæsar Senatui, privatim expenderent causam &c. in commune nihil derogent.* 24

Non improbabilis tamen est contraria opinio, quod nempe id procedat, etiamsi occisio Episcopi processerit ex solo odio privato aliquorum Civium, & non ex facto Civitatis, uti tenent Belletus *disquisit. Cler. p. 1. tit. de favor. Cler. Can. §. 1. n. 26.* Covarruv. *lib. 2. variar. cap. 8. num. 10.* Frances, *de Ecclesiis Cathedralibus cap. 9. num. 21.* Corrad. *prax. Beneficiar. lib. 8. cap. 8. num. 71.* Hojed. *de incompatib. Benefic. part. 1. cap. 23. num. 113.* & alii dicentes, quod licet non omnes Cives peccaverint, & tanti criminis rei non sint, adhuc privantur honore, & dignitate Episcopali, quia cum hæc sit pœna temporalis, ideo ex justa caussa possunt etiam innocentes eam pati, sicut Interdicti pœnam patiuntur, quæ cum animam non afficiat, ideo etiam innocentes ligat; *cap. Sane 11. de Offic. Delegati; cap. Non est vobis 11. de sponsalibus; cap. Si sententia 10. de sentent. Excomm.* 25

Cathedralitas ratione occisionis Episcopi non amittitur ipso jure, sed sententiam requirit ex Text. *cap. In quibusdam 22. §. Sacri, de pœnis*, nam cum textus *in cit. cap. Ita nos 25. caus.* 26

25. *qu.* 2. factum hominis postulet, declaratione indiget, & certum est ipso jure non esse Civitatem privatam, ut in terminis Patroni probat Moneta *de commut. ultim. volunt.* *c.* 11. *n.* 268. Frances *cit. cap.* 9. *n.* 11.

27 Si Civitas, vel populus occidat Episcopum in sui defensionem, non incurrit pœnam privationis, *arg. cap. Si vero* 3. *de sent. Excomm.* Frances *loco cit. n.* 14. Less. *de inhibition. cap.* 8.
28 §. 4. *num.* 21. Nec incurrit dictam pœnam, si occidat vim vi repellendo cum moderamine inculpatæ tutelæ, & alio modo mortem evitare non possit, *arg. Clem. Si furiosus, de homic.* Glossa *in cit. cap. In quibusdam, verb. Præsumpserint;* Moneta *loco citato num.* 268. Marius Itala *de Immunit. Eccles. lib.* 1. *cap.* 5. §. 12.
29 Frances *loco cit. n.* 15. Nec si occidat Episcopum eum non agnoscens, utpote quia non indutum Habitu Episcopali, sed armatum, & enormibus incumbentem; Decian. *in tract. crimin. lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 8. *in fine;* Farinac. *in Prax. crimin. p.* 4. *q.* 112. *n.* 127. Frances *l. c.* *num.* 16. & 27.

30 Si Civitas tentaverit occidere Episcopum, eum vero non occidit, sed solum vulneravit, a quo vulnere sanatus fuit, non amittit Cathedralitatem, cum conatus tantum non puniatur pœna ordinaria, sed extraordinaria; Menoch. *de arb. l.* 2. *cent.* 3. *casu* 360. ubi late de hoc; Frances *loc. cit. n.* 25. & alii.

31 Si Civitas persequatur Episcopum, ita ut eum a sua Diœcesi ejiciat, aut ejicere mandet, aut auxilium ad hoc facinus perpetrandum dederit, non privatur ob id Cathedralitate, sed tantum id facientes excommunicantur in Bulla Cœnæ Domiui, ut patet *in* §. 11. *ejusdem Bullæ*, Farinac. *in praxi crimin. part.* 4. *qu.* 112. *inspect.* 2. *n.* 84. & 130. Suarez *de Censur. tom.* 5. *disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 8. Navarr. *in Manual. cap.* 21. *num.* 67. Frances *loc. cit. n.* 23. & alii.

32 Civitas, quæ auxilium, consilium, aut favorem dederit ad occidendum, seu offendendum Cardinalem, privatur Cathedralitate; *c. Felicis* 5. §. *Civitas, de pœnis in* 6. ubi Gloss. & plures, quos sequitur Farinac. *in praxi crimin. p.* 4. *quæst.* 112. *inspect.* 2. *num.* 101. Frances *loc. cit. cap.* 4. *num.* 141. & *cap.* 9. *num.* 29. & alii.

33 Civitas conspirans contra Summum Pontificem, vel contra Sedem Apostolicam, privari potest Cathedralitate; *arg. l. Si usufructus* 21. *ff. Quibus modis usufructus amittatur*, ubi fit mentio de Civitate rebelli, in qua aratrum immittitur, & *arg. cit. cap. Felicis* 5. *de pœnis in* 6. Frances *cit. cap.* 9. *n.* 32. & in simili Card. Petra *tom.* 3. *Comment. in Constitut.* 9. *Innocentii IV. n.* 7. & 33. cum pluribus ibi citatis.

Item si tota Civitas labatur in Hæresim, 34
demoliri potest, sicque privari Cathedralitate, ut colligitur *ex c. Si audieris* 23. *q.* 5. & notant Gondisalv. *de Heretic. c.* 24. *per tot.* Decian. *tract. crimin. l.* 5. *c.* 51. *n.* 2. Card. Petra *loc. c. n.* 8. & 33. Frances *cit. cap.* 9. *n.* 31.

Civitas condemnata ad aratrum, seu ad de- 35
molitionem, non potest amplius ædificari absque speciali licentia Principis; Frances *in cap. Felicis* 5. *de pœnis in* 6. *n.* 4. & *cit. c.* 4. *num.* 145. Gratianus *discept.* 179. *a n.* 12. & alii. Unde Civitas damnata ad aratrum desinit esse Ci- 36
vitas, quia tunc mori dicitur, quando Superiorum auctoritate ad aratrum damnatur; Felin. *in c. Dilectas* 30. *column. penult. post medium n.* 4. *vers. secundo in quantum, de Simon.* Grat. *disc.* 217. *n.* 4. Frances *cit. c.* 4. *n.* 142. & alii, & patet de Carthagine *ex l. Si ususfructus* 21. *ff. Quibus modis ususfructus amittatur*, ibi: *Si ususfructus Civitati legetur, & aratrum in eam inducatur, Civitas esse desinit, ut passa est Carthago, ideoque quasi morte desinit habere usumfructum;* & de Civitate Castri a fundamentis demolita jussu Innocentii X. apud Card. Petram *loc. cit. n.* 33.

Civitas tamen solum privata Cathedralitate 37
propter occisionem proprii Episcopi, vel offensionem Cardinalis appellatur, & remanet adhuc Civitas quoad privilegia sæcularia Civitatum, nam cum hæc non dependeat a Cathedralitate, per accidens se habet privatio, vel existentia illius ad privilegia; Bartol. *in Extravag. Qui sint rebelles v. Lombardiæ n.* 5. Gratian. *disc.* 291. *n.* 37. Frances *cit. c.* 4. *n.* 134. cum aliis ibi citatis per text. *in c. Ita nos* 25. *caus.* 25. *quæst.* 2. ubi Civitas privata Cathedrali propter necem Episcopi, Civitas adhuc mansit, & pro tali adhuc appellatur, & per text. *in cap. Felicis* 5. §. *Civitas, de pœnis in* 6. ubi Civitas, quæ auxilium, favorem, seu consilium ad occidendum, vel offendendum Cardinalem dederit, privatur Cathedralitate, & nihil dicitur de Civitate.

Civitas privata Cathedrali propter delictum, 38
non privatur Diœcesi, unde in ea potest Episcopus quidquid antea in Civitate, & in Diœcesi exercebat. Et ratio est, quia Civitatis appellatione non venit Diœcesis in actibus potissimum odiosis; Coccinus *decis.* 129. *num.* 2. Frances *cit. c.* 4. *n.* 139. & *seq.* & *cit. c.* 9. *num.* 142. & plures alii apud Barb. *de appell. verb. Utriusque jur. appellat. verb. Civitas n.* 7.

An

39 An privatio Civitatis dignitate Episcopali ob occisionem Episcopi sit perpetua, vel temporalis? Variant DD. Quod sit tantum ad tempus, seu temporalis, tenent Archidiacon. *in cit. cap. Ita nos* 25. *caus.* 25. *quæst.* 2. *n.* 3. ibi: *Hic non fuit translatus Episcopatus, sed ad tempus isti caruerunt Episcopo in pœnam;* Turrecremata *ibid. n.* 2. ibi: *Ad tempus suspendit dignitatem Episcopalem hujus Ecclesiæ, non abstulit;* Bellamer. *ibid. num.* 2. ibi: *Secundum eum non fuit translatus Episcopatus, sed ad tempus isti caruerunt Episcopo;* Pittonius *cit. discept.* 108. *num.* 34. & 35. ubi ex Ughell. *in Ital. Sacr. tom.* 8. *fol.* 316. *num.* 34. & 35. refert sic servatum fuisse per san. mem. Urbanum VIII. occasione homicidii Episcopi Arianen. secuti *die* 10. *Junii* 1645. propter quod homicidium privata extitit illa Ecclesia proprio Pastore per solum decursum quinque annorum, dum de anno 1650. fuit iterum proprio Episcopo provisa.

40 Melius tamen, & verius quod talis privatio sit perpetua, tenent Corradus *in praxi Benefic. lib.* 2. *cap.* 8. *n.* 71. Rebuff. *tit. de differ. inter privileg. Rescript. & Mandat.*, Zerola *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Episcopus vers. vigesimo primo Episcopum;* Card. Lauræa *Epitom. Canon. in verb. occidens Episcopum*, Frances *cit. cap.* 9. *num.* 138. Ancharan. *in cit. cap.* 5. *de pœnis in* 6. *col.* 3. *notabil.* 7. & alii, quos sequitur Gratian. *discept.* 179. *n.* 12. & concordat Summarium *in dict. cap. Ita nos*, ibi: *Veluti dum Civitati Episcop. dignitas perpetuo subtrahitur.*

41 Et de facto Civitas Atinensis privata fuit in perpetuum Præposito, ob hujus necem ejus culpa secutam, ut apparet ex Decreto Sacræ Congr. Episcop. & Regul. *sub die* 13. *Julii* 1698. quæ censuit Civitatem privandam esse Dignitate Præpositi, illam perpetuo afficiendo vicino Episcopo Aquinaten. mediante sequenti Rescripto: *Cum Sanctissimo ad mentem, & mens est, Præposituram Atinæ esse perpetuo afficiendam, seu destinandam, cum specifica provisione Episcopi Aquinaten. pro tempore firmis remanentibus omnibus, & singulis juribus, prærogativis, & præminentiis, quibus hactenus eadem Præpositura usa fuit.* Unde san. mem. Innoc. XII. mediante Brevi in forma Motus proprii in sequelam allati Rescripti Sacræ Congregat. perpetuo affecit, seu destinavit Præposituram Episcopo Aquinaten. Reclamante autem Civitate apud eumdem Summum Pontificem Innocentium XII. obtinuit remitti causam ad Sacram Congregat. Episcop. & Regul. Sed deinde Summus Pontifex mandavit super hac causa imponi perpetuum silentium. Noviter autem reclamante Civitate & Clero sub die 15. Septemb. 1714. emanavit novum Rescriptum pro remissione causæ ad eamdem Sacram Congregat. Ex audientia Sanctissimi die 10. mensis Septembris 1714. Sanctitas sua mandavit, quod Partes deducant omnia jura sua in Sacra Congregat. Episcop. & Regul. Superveniente autem Rescripto Summi Pontificis, quod in Sacra Congregat. disputaretur, an sit concedenda aperitio oris, non obstante alio deinde subsecuto, quod causam simpliciter remittebat ad eamdem Congregationem, oportuit disputari dubium super aperitione oris. Et eadem Sacra Congregat. sub die 24. Julii 1716. ad relationem claræ mem. Card. Casini ad dictum dubium: *an sit concedenda aperitio oris;* respondit: *Negative & amplius*. Sic refert Pittonius *cit. discept.* 108. *per tot.* in qua scripsit pro d. Civitate, & ejusdem Capitulo.

Civilitas triplici modo acquiritur. Primo, per Nativitatem; Secundo, de jure; Tertio, per Privilegium, ut notant Zaul. *ad statut. Faventiæ lib.* 1. *Rubr.* 11. *n.* 1. *fol.* 226. Card. de Luca *de Præemin. in Summar. n.* 94. Ursaya *tom.* 6. *part.* 2. *discept.* 50. *num.* 37. ubi prima dicitur Civilitas originaria; Secunda domiciliaria, & Tertia privilegiativa, seu ut dicit Card. de Luca *cit. n.* 94. Prima dicitur naturalis, quæ sub originariæ vocabulo explicatur. Secunda accidentalis, vel acquisita, quæ domiciliaria dicitur; Tertia pariter accidentalis, vel acquisita, quæ privilegiativa sive occasionalis sit. 42

Civilitas naturalis, seu originaria plures subalternas habet species. Prima omnino vera, & propria tam legalis, quam naturalis est, quæ propriam, ac parentis originem in loco habet, adeo ut nulla Legis fictio vel suppletio accedat. Secunda naturalis quidem, sed quamdam legis fictionem habens, ea est, quæ provenit ex propria nativitate in loco ab extero patre, qui domiciliariam jam contraxit Civilitatem in tali loco. Tertia naturalis quidem, sed quamdam adhuc majorem Legis fictionem habens ea est, quæ provenit ex propria nativitate in loco ex extero tamen patre, casualiter, vel occasionaliter secuta, utpote quia ejus pater non ut domicilium, neglecta originaria patria, contraheret, ibi morari contigit, sed officii, feudi, mercaturæ, aulæ, vel professionis, seu artis occasione. Quarta, quæ majorem adhuc Legis fictionem habet, ea est, cui in propria persona, & propria nativitate naturalis deest veritas, originaria vero civica pater- 43

paterna qualitas filio eamdem tribuit originariam Civilitatem, ut patet de filio nato extra patriam patris alibi occasione solius temporalis officii, ut Judicis, Medici, Mercatoris, & hujusmodi commorantis.

44 Hinc ex dictis patet, quod duplex originaria qualitas in eamdem personam concurrere potest, una scilicet propria, & altera parentis; Quamvis enim occasionaliter, vel causative extra patriam in diverso loco natus, habeatur ac si vere, & proprie in ipsa patria natales habuerit; Adhuc tamen naturæ beneficium sibi non est denegandum, ut originarius Civis illius loci dici mereatur, ubi vere natus est.

45 Civilitas domiciliaria ea est, quæ per exterum in aliena patria eligentem domicilium acquiritur. Et ista ubi quæsita sit, eosdem favorabiles, ac odiosos operatur effectus, quos ipsa originaria, seu naturalis Civilitas producit, cum ei assimilata sit, nisi munerum qualitas veram, ac naturalem pro loci moribus, vel legibus exigat, istamque fictam non admittat.

46 Civilitas privilegiativa, quæ magis ficta dicitur, ea est, quam pro generali regula nobilitatis ad instar solus supremus Princeps concedit, eaque de Regalibus reputatur. Solius enim supremæ potestatis est fictum reddere verum, atque Veri operationem ficto tribuere. Subditæ enim Civitates, & inferiores domini sine expresso supremi Principis Indulto eam solam concedere possunt Civilitatem, quæ concedenti, atque ab eo dependentibus præjudicet, non autem ut personæ statum in omnibus firmet. Hactenus Card. de Luca *de præeminent. in Summa a n. 94. ad* 103.

47 Ad effectum veræ, & naturalis Civilitatis licet requiratur nativitas in loco, ad text. *in l. Cives* 7. *Cod. de incolis lib.* 10. *l. Adsumptio 6. §. Filius, ff. ad municipalem cum concord.* Card. de Luca *de præeminent. discept.* 27. *n.* 7., Giurba *observ.* 76. *num.* 1. Merlin. *dec.* 882. *n.* 2. *&* 2. Rota *in Sypontina Archiepiscopatus* 14. *Martii* 1646. *coram Verospio*, Barbosa *de Offic. & potest. Episcopor. part.* 2. *allegat.* 4. *num.* 2. *&* 3. cum aliis ibi allegatis;

48 Attamen si sequatur nativitas extra patriam originariam occasionaliter, quia nempe parentes ibi morentur occasione officii, feudi, militiæ, mercaturæ, & hujusmodi, habetur ac si vere, & naturaliter natus esset in propria patria; Felin. *in cap. Rodulphus num.* 14. *de Rescript.* Menoch. *consil.* 80. *num.* 9. *cum seqq. & lib.* 6. *præsumpt.* 30. *num.* 16. *&* 17. Giurba *d. Observat.* 76. Othobon. *decis.* 148. *n.* 8. Card. de Luca *loc. cit. num.* 9. allegans ad id Rotam *in Anconitana*, *& in Avenionen.* Ori- 49 ginarius enim, seu oriundus dicitur a nativitate propria, seu paterna, per text. *in cit. l. supra num.* 46. Jason *in l. Hujusmodi §. Legatum num.* 18. *ff. de Legatis* 1. Mandos. *ad Regul. Cancell. reg.* 16. *quæst.* 40. Lexicon juris verb. *Oriundus*, Barbosa *loc. c. num.* 3. *&* 6. cum aliis ibi allegatis. Cum jus Civile indi- 50 cet locum originis alicujus eum esse, in quo ejus pater natus est; *l. Adsumptio* 6. *§.* 1. *ff. Ad Municip. & l. Si ut proponis* 2. *Cod. de Municipibus lib.* 10. Alciat. *in l.* 147. *n.* 4. *ff. de verbor. significat.* Petr. Gregor. *in tract. de usuris lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 15. Campanil. *in diversar. jur. Canonico rubr.* 9. *cap.* 8. *n.* 8. Barbosa *loc. cit. n.* 5.

Civilitas etiam per spiritualem nativitatem 51 acquiritur, ita ut in illo loco quis dicatur ortus, ubi salutari lavacro Sacri Baptismatis fuit ablutus, quia Baptismus est nativitas spiritualis, & de ea ad naturalem validum est argumentum; *c. Debitum, de Baptism. juncto cap. Inter corporalia, de translat. Episcopor.* & in specie firmant Luc. de Penna *in l. Cives n.* 3. *&* 47. *Cod. de Incolis lib.* 10. ibique Amasa *num.* 47. Gratian. *cap.* 75. *n.* 16. ubi quod procedat nedum quoad spiritualia, sed etiam quo ad temporalia; Paschal. *de Patria potest. part.* 3. *cap.* 2. *n.* 34. *in fine*, Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancellar. gloss.* 9. *§.* 1. *num.* 106. *& seqq.* Ciarlin. *c.* 149. *num.* 12. Merlin. *controv. juris c.* 32. *n.* 22. *lib.* 2. Barbosa *de Offic. Paroch. cap.* 7. *num.* 5. Carleval. *de judic. tit.* 1. *disput.* 2. *num.* 111. Navar. pluries judicatum referens in Senatu Neapolitano *in Pragmatic.* 1. *de immunit. Neapol. collect.* 2. *num.* 14. Antunez *de donat. Reg. l.* 1. *part.* 2. *cap.* 15. *n.* 5. Rocca *disp. select. cap.* 83. *n.* 4. cum aliis ibi citatis, Amostaz. *de caussis piis lib.* 4. *cap.* 7. *n.* 2. *&* 3. cum aliis ibi allegatis.

Civilitas originis non amittitur ob alterius 52 loci incolatum necessarium, vel occasionalem, seu causativum negotiationis; Bartol. *in l. final. §. Item rescripserunt, ff. Ad municipal. sub n.* 3. Altograd. *consil.* 97. *n.* 16. *& seq. volum.* 1. Card. de Luca *de Regalib. discept.* 83. *num.* 12. *discept.* 97. *num.* 11. *dis.* 128. *num.* 9. Rota *part.* 9. *recent. decis.* 66. *n.* 23. *& seqq.* & communis aliorum.

Potest quis acquirere, & retinere duplicem 53 Civilitatem, unam scilicet originis, & alteram domicilii: *leg. Adsumptio* 6. *§. Juris, ff. Ad municipal.* Card. de Luca *de præeminent. dis.* 37. *n.* 3. Ursaya *tom.* 7. *part.* 2. *disc.* 31. *sub n.* 33.

n. 33. §. *Ratio est*; Rota *part.* 5. *tom.* 1. *recent. decis.* 137. *n.* 13.

54 Civilitas domiciliaria acquiritur decennali habitatione; Rota *p.* 9. *recent. t.* 1. *d.* 127. *n.* 6. Card. de Luca *de praeminent. disc.* 27. *num.* 3. Barbosa *cit. allegat.* 4. *n.* 28. cum pluribus ibi citatis, maxime si sit cum acquisitione domus, ac aliorum bonorum, & supportatione onerum Civicorum; *l. Nec ipsi* 1. *&* *l. Cives* 7. *Cod. de Incolis*. Talis enim decennalis habitatio perpetuæ permanentiæ regulariter suffragatur; Ro-

55 *ta part.* 13. *recentior. dec.* 261. *num.* 3. Et domicilium est habitatio animi destinatione perpetua, in qua quis rerum suarum magnam summam constituit; *l.* 1. ubi Bartol. *num.* 11. *l. Adsumptio* 6. §. *Juris prudentibus*, ibique idem Bartolus *n.* 2. *ff. ad municipal. l. Cives* 7. *Cod. de Incolis lib.* 10. *cap. Cum nullus*, ubi Glossa verb. *Domicilium*, *de temporib. ordinat. in* 6. Menoch. *de arbitr. casu* 86. *a n.* 6. *& lib.* 6. *de præsumpt. q.* 42. *num.* 2. Mascard. *de probat. concl.* 535. *num.* 13. Gratian. *discept. forens. cap.* 181. *num.* 10. *cum seqq.* Turreblanca *l.* 2. *cap.* 3. *num.* 10. Barbosa *cit. allegat.* 4. *n.* 23. Ursaya *tom.* 6. *discept.* 50. *a num.* 62. cum pluribus ibi citatis; Rota *in Granaten. Capellaniæ* 1. *Decis.* 1606. *coram Card. Marquemont.* impressa per Farinac. *decis.* 188. *num.* 1. *&* 2. *part.* 2. *recent.* ubi asserit tantum domicilium probari ex animo habitandi, & permanendi, quando scilicet quis cum tota familia mobilia bona transportavit, & habuit domum apertam.

56 In hoc enim differunt domicilium, & habitatio, quia domicilium est locus originis, vel perpetuæ habitationis; Habitatio vero est commoratio in loco per accidens, & animo alio se transferendi. Unde ad habitationem sufficit habitare pro aliquo tempore ex aliqua caussa, puta litis, mercaturæ, studiorum, & hujusmodi. Ad domicilium autem in aliquo loco constituendum requiritur animus ibi perpetuo permanendi, sine quo non contrahitur domicilium; *l. Cives*, *Cod. de Incolis l.* 10. Menoch. *de præsumpt. quæst.* 42. *num.* 2. *& de arb. cas.* 87. *a* 1. 9. Sanchez *de Matr. l.* 3. *disp.* 13. *a princ.* Barbosa *l. c. n.* 24. & alii.

57 Non contrahitur Civilitas domiciliaria per permanentiam in Civitatem per decem annos; Immo nec per triginta in servitio alicujus Principis, seu alterius domini; Parisius *cons.* 53. *n.* 91. *lib.* 3. Rota *in Romana Beneficiatus S. Petri* 30. *Martii* 1626. *coram Pirovano*, *& in Ferrarien. Bonorum de Tassonis* 18. *Martii* 1630. *coram eod. Pirovano in vers. Quia de hoc præsupposito*, quæ est decisio 109. apud Fenzon. *ad statuta Urb. & p.* 9. *recent. t.* 1. *dec.* 312. *num.* 17. *&* 18. ubi habetur hæc ratio, quod caussa habitandi diversa est ab animo domicilium contrahendi, idest domicilium non contrahitur sine animo. Unde cum quis habet 58
animum recedendi ab aliquo loco, licet per mille annos ibi habitaverit, non contrahit domicilium, seu domiciliariam Civilitatem; Joseph. Ludovic. Perusina *dec.* 76. *n.* 1. *cum seq.* Menoch. *de arb. casu* 86. *n.* 7. Marchin. *de Sacrament. Ordin. tract.* 1. §. *cap.* 7. *n.* 1. Barbosa *cit. alleg.* 4. *n.* 5.

Præcipua autem conjectura, & præsumptio 59
propensi animi ad acquirendum domicilium, seu domiciliariam Civilitatem ea est, si quis non solum habitationem transtulerit, sed & simul secum familiam, & omnia bona sua, vel eorum majorem partem retulerit; nam ex illa habitationis suæ, & rerum suarum translatione conjecturatur, & præsumitur animus alicubi perpetuo permanendi, & ibidem domicilium, & Civilitatem acquirendi; *l. Cives* 7. *Cod. de incolis*, *l. Senatores* 3. *Cod. ubi Senatores* cum similibus, Ursaya *Instit. criminal. lib.* 1. *t.* 3. *n.* 33. Ugolin. *de Offic. Episcop. part.* 2. *c.* 36. §. 2. *num.* 2. Marchin. *cit. tract.* 1. §. 5. *c.* 7. *n.* 7. Barbosa *cit. alleg.* 4. *num.* 27. & alii passim.

Civilitatem domiciliariam potest quis ha- 60
bere in pluribus locis, si in eisdem habeat domicilium, & bona cum supportatione onerum Civicorum; *l. Labeo* 5. *l. Adsumptio* 6. §. 2. *& l. Ejus* 27. §. 2. *ff. municipal.* Rota *p.* 5. *recentior tom.* 1. *decis.* 177. *n.* 50. Marchin. *loc. cit. cap.* 7. *num.* 10. Ugolin. *loc. cit. cap.* 26. §. 2. *n.* 3. Barbosa *loc. cit. num.* 37. cum pluribus aliis ibi allegatis. Unde potest quis plu- 61
res Civilitates retinere, & ex eis privilegia assequi tamquam Civis diversorum locorum; Rota *part.* 19. *recent. tom.* 2. *dec.* 459. *n.* 17. cum aliis ibi citatis.

Civilitas legitime acquisita cum habitatio- 62
ne, & solutione onerum constituit, & designat aliquem esse verum Civem, itant possit consequi Officia Civibus debita; Rota *cit. decis.* 459. *num.* 15. Nec amittitur talis acquisita Civilitas per quamdam necessariam, seu occasionalem absentiam: Habitatio enim dicitur continuata etiam ad effectum assequendi honores, & privilegia, quoties relinquitur famulus ad custodiam domus, & bonorum tempore absentiæ cum supportatione onerum; Rota 63
cit. dec. 459. *n.* 12. Card. de Luca *de præeminent. dis.* 37. *num.* 4. *cum seqq.* & alii apud ipsum.

64 ipsum. Nec Civilitati loci jam quæsitæ sit præjudicium ex possessione bonorum, quæ sint sita extra illius territorium; Rota *cit. dec.* 459. *num.* 21.

65 Civilitas privilegiativa generaliter quo ad omnes effectus est de Regalibus, & pertinet ad supremam Principis potestatem, sicque non conceditur nisi a Supremo Principe; Card. de Luca *de jurisdictione disc.* 46. *n.* 10. Menoch. *lib.* 6. *præsumpt.* 30. *num.* 22. Sessa *decis.* 90. *num.* 3. & 4. Roland. *consil.* 79. *n.* 16. *l.* 2. & alii apud ipsos.

66 Civitates non subditæ, & Domini inferiores solum in suum præjudicium, eorumque subditorum eam concedere possunt; Secus autem in præjudicium tertii suum jus ab ipsis independenter metientis; Bartol. *in l. Si Maritus* 25. §. *Legis Juliæ in fin. ff. Ad leg. Jul. de adulter.* Salicet. *in l. Cives num.* 4. *Cod. de appellat.* Roman. *consil.* 62. *n.* 9. Roland. *consil.* 79. *num.* 16. *lib.* 3. Berojus *consil.* 130. *num.* 6. & 8. *l.* 1. Sessa *decis.* 90. *n.* 3. & 4. Salernus *consil.* 2. *per tot.* Card. de Luca *de jurisdictione disc.* 46. *num.* 10. & *de praeminentiis disc.* 13. *num.* 26. *cum sequent.* Et ratio est, quia Civilitas, & formalis adoptio tertio præjudicialis fieri non potest, nisi cum auctoritate Principis, qui solus tollere potest jus tertii, ac facere verum id, quod est fictum.

67 Unde Civilitas concessa per Civitatem subditam, vel per Baronem, aut Dominum inferiorem, non præjudicat Episcopo, qui solum exigit quædam vectigalia a forensibus, non autem a Civibus, cum Episcopus ipsi Civitati, aut Baroni, seu domino inferiori non sit subjectus; Berojus *consil.* 104. *num.* 6. & 8. *lib.* 1. Card. de Luca *de jurisdictione cit. disc.* 46. *n.* 10.

68 Civilitas privilegiativa concessa per totam Civitatem, seu Consilium generale, per eamdem totam Civitatem, seu generale Consilium tolli debet, non autem per Magistratum particularem; Card. de Luca *de præeminentiis disc.* 83. *num.* 13. cum aliis ibi citatis: Unumquodque enim dissolvendum est eodem vinculo, quod est ligatum, cum eadem res per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvatur; textu expresso *in cap. Omnis res* 1. *de Regul. Juris.*

69 Civis naturalis, & originarius alicujus loci secundum aliquos dicitur, qui natus est etiam per transitum in tali loco, quamvis parentes ibi nati non sint, nec habeant domicilium, nec bona, nec animum ibi habitandi, sed casu ibi, aut tamquam peregrini reperti sint; Unde volunt ex sola nativitate pendere originem; Sic Felinus *in cap. Rodulphus* 35. *de script. num.* 14. Craveta *vol.* 3. *consil.* 441. *n.* 3. Barbosa *in l. Heres absens* §. *Proinde*, *ff. de judiciis art. de orig. fori n.* 2. Riccius *in praxi for. dec.* 289. *n.* 2. Gratian. *discept. forens. cap.* 75. *a n.* 1. Amaya *in l. Cives* 7. *Cod. de Incolis n.* 43. Narbona *in l.* 2. *tit.* 1. *l.* 4. *Recopilat. gloss.* 2. *a n.* 138. & alii per text. *in L. Municipem* 1. *ff. ad Municipalem*, & *in l. Cives* 7. *Cod. de Incolis.*

Secundum autem alios, ut quis dicatur Civis naturalis, & originarius alicujus loci, verius requiritur ultra suam nativitatem in tali loco, quod etiam pater in illo loco habeat domicilium constitutum, nec sufficit esse peregrinum, aut casu ibidem inveniri; Ita Carleval. *de judiciis l.* 1. *tit.* 1. *dis.* 2. *qu.* 2. *n.* 93. Andr. *controvers.* 293. *a n.* 49. Dunoz junior *decis.* 743. *n.* 8. Cevallos *commun. quæst.* 458. *n.* 17. Sanchez *de Matrim. lib.* 3. *disp.* 23. *n.* 3. Trullench. *lib.* 7. *Decalog. cap.* 18. *dub.* 7. *n.* 3. Marchin. *de Ordin. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 6. *n.* 8. Barbosa *de offic. & potest. Episcop. part.* 2. *allegat.* 4. *n.* 7. ubi citat Rotam Romanam *decis.* 327. *num.* 3. *p.* 1. *divers.* & Doctores *in c. Rodulphus* 35. *de Rescriptis*, per text. *in l. Filios* 3. *Cod. de municip. & originariis*, qui textus ad originem supponit domicilium esse necessarium, quapropter si casu alibi filius nascatur, seu in aliquo loco per transitum natus sit, ibidem non contrahit, sed sequitur domicilium patris, ubi ipsum habet: Quamvis enim aliqua jura dicant originem contrahi, ubi quis natus est, non expresse loquuntur ex sola nativitate; Unde intelligenda sunt, quando quis natus fuerit in domicilio patris, non vero alibi casu, aut quando peregrinus fuerit, ut ex citatis recte tradit Amostaz *de causis piis lib.* 4. *c.* 7. *n.* 7. & 11. & alii. 70

Hinc si legatum v. g. relictum sit pro puellis originariis alicujus loci, debetur illis, quæ ibidem natæ sunt, non casu, aut per transitum, sed quando pater domicilium ibi habuit, aut est locus, ubi pater natus est, aut de jure communi, ubi Avus natus fuit, & neptæ natæ in ejus potestate. Sic expresse Amostaz. *loc. cit. num.* 11. & concordant omnes supracitati & alii. 71

Civis originarius, ac naturalis paternæ patriæ dicitur quis, etiamsi natus sit extra patriam originariam occasionaliter, quia nempe parentes ibi morabantur occasione officii, feudi, militiæ, mercaturæ, & hujusmodi; *l. Adsumptio* 6. . 1. *ff. Ad municip. l. Si ut propo-* 72

nis

nis 2. *Cod. de municipibus*; *l. Hujusmodi* 84. §. *Legatum*, *ff. de Legat.* 1. Vide *supra num.* 48. 49. *&* 50.

73 Civis originarius esse non desinit, qui alibi necessarium, vel occasionale domicilium habet; Rota *coram Durano decis.* 31. *num.* 4. *cum seq. & p.* 5. *recent. dec.* 137. *n.* 13. *& part.* 13. *decis.* 364. *num.* 7. Bertazzol. *consil. Civil.* 56. *n.* 14. Peregrin. *consil.* 126. *num.* 7. *usque ad fin. lib.* 5. Pittonius *part.* 4. *discept.* 122. *n.* 8. & alii passim per text. *in l. Adsumptio* 6. §. 1. *&* 2. *& l. ejus* 27. §. 2. *ff. Ad municip.* Vide *supra num.* 52.

74 Civis domiciliarius alicujus loci dicitur, qui ibi, licet aliunde oriundus, jam per decennium habitat cum animo perpetuo ibidem permanendi. Sic Doctores communiter per text. *in l. Cives* 7. *Cod. de Incolis*, *l. Municipem* 1. *& l. Adsumptio* 6. §. *Jurisprudentibus*, *ff. Ad municipalem*. Vide *supra n.* 54. *&* 55. *&* 59. ubi assignatur, ex quibus conjectturetur animus alicubi perpetuo permanendi.

75 Potest quis eodem tempore esse Civis domiciliarius plurium locorum, si in eisdem habeat domicilium, & bona, cum supportatione onerum Civicorum; *l. Labeo* 5. *l. Adsumptio* 6. §. 2. *& l. Ejus* 27. §. 2. *ff. ad municipalem*; Rota *p.* 5. *recent. tom.* 1. *dec.* 177. *n.* 50. *part.* 8. *dec.* 177. *n.* 11. Vide *supra n.* 60.

76 Et sic esse Civis alicujus loci, & habere incolatum, & domicilium in alio; Rota *par.* 8.
77 *recent. cit. dec.* 177. *num.* 12. Ac sic privilegia assequi tamquam Civis diversorum locorum; Rota *p.* 19. *recent. tom.* 2. *dec.* 459. *n.* 17. cum aliis ibi allegatis. Vide *supra n.* 61.

78 Civis ex privilegio dicitur Civis verus, & proprius, non minus ac Civis originarius; *leg. Municipem* 1. ubi Glossa, & Bartol. *n.* 16. *ff. ad municipal. l. Cives* 7. *Cod. de Incolis*; Aretin. *in l.* 2. *in princip. vers. Nam si Civis creatus*, *ff. de verb. obligat.* Castrens. *consil.* 37. *lib.* 1. Ruin. *consil.* 227. *num.* 2. *lib.* 1. Bald. *in l.* 3. §. *Hæc verba num.* 2. *ff. de negot. gest.* Rocca *disp. select. cap.* 83. *num.* 1. cum aliis
79 innumeris ibi citatis. Et eadem Civilitas ex privilegio transit in filios alibi quoque natos, licet de illis non fuerit facta mentio in concessione; *l. Adsumptio* 6. §. *Filius*, *ff. Ad municipal.* & Clarius *in l. Libertus* 17. §. *Patris*, *ff. eod. l. Filios* 3. *Cod. de Municipibus*; Bartol. *in d. l. Libertus* §. *Patris*; Bald. *in l. Non plures*, *Cod. de sacrosanct. Ecclesiis*: Menoch. *cons.* 165. *n.* 6. *lib.* 2. Peregr. *cons.* 126. *num.* 2. *lib.* 5. Rocca *loc. cit. num.* 2. cum pluribus aliis ibi allegatis.

Quamvis autem Princeps per suum privilegium possit creare Civem exterum, qui gaudeat omnibus immunitatibus, & prærogativis, quibus gaudent alii originarii, non tamen potest facere, ut sit originarius; Rota *coram Seraphin. decis.* 1251. *num.* 9. *& par.* 9. *recent. tom.* 1. *dec.* 180. *num.* 9. *&* 10. Bartol. *in l. Si is*, *qui pro emptore num.* 23. ubi Jason. *num.* 120. & Bologn. *num.* 224. *ff. de usucap.* & alii. 80

Si enim statutum, seu dispositio aliqua requirat, quod aliquis sit verus Civis, ista verba sunt naturalia, & non possunt verificari in qualitate Civili acquisita per Rescriptum Principis, ut ex communiori sententia tradit Lara *de anniverf. lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 95. *cum seqq. & num.* 196. Rota *p.* 9. *recent. tom.* 1. *decis.* 180. *a num.* 6. cum aliis ibi citatis per text. *in l. fin. Cod. de his*, *qui ven. ætat. impetr.* ubi ætas 26. annorum completur tantum annorum curriculis, non vero imperiali beneficio. 81

Hinc cum statutum, seu dispositio aliqua requirit, ut quis sit verus Civis origine propria, & paterna, excludit legitimatum, cum filius legitimatus non dicatur verus Civis in sui origine, sed efficiatur per fictionem ex post facto, & ubi qualitas requiritur in origine, non sufficit, si superveniat; Rota *coram Seraphin. dec.* 1300. *ad fin. vers. Sed vis est in probando*, *& part.* 9. *recent. tom.* 2. *decis.* 180. *a n.* 11. Baldus *consil.* 367. *n.* 1. *vers. Item quando*; Soccin. *junct. consil.* 12. *n.* 8. *post medium & seq. lib.* 4. Ruin. *consil.* 92. *num.* 13. *lib.* 3. Roland. *consil.* 100. *n.* 26. *& seq. lib.* 2. Cephal. *consil.* 111. *n.* 13. Natta *consil.* 602. *n.* 2. *&* 3. Decian. *consil.* 88. *n.* 12. *lib.* 2. Mantic. *de conject. lib.* 11. *tit.* 12. *n.* 19. *vers. Quarto ego considero*; Peregrin. *de Fideicommiss. art.* 24. *n.* 29. *&* 32. Fachin. *lib.* 5. *controv. cap.* 54. *vers. Ego eorum sententiam.* 82

Civis ex privilegio quamvis non habitet in Civitate, adhuc tamen gaudet beneficio Civium quoad immunitatem a solutione vectigalium, cum habitatio non sit de substantia Civilitatis; Bartol. *in l. Municipem* 1. *ff. Ad municipal.* Soccin. Senior *consil.* 35. *ante n.* 8. *vers. Quarto probatur lib.* 1. Alexander *consil.* 117. *n.* 13. *lib.* 2. Decian. *consil.* 44. *n.* 37. *& seqq.* præcipue *num.* 62. *usque ad* 71. *lib.* 4. Cephal. *consil.* 451. *n.* 104. *& seq. l.* 4. Peregr. *consil.* 126. *per tot. lib.* 5. Surd. *consil.* 346. *n.* 11. Menoch. *consil.* 1129. *n.* 11. Cyriac. *controv.* 291. *n.* 40. *&* 543. *n.* 54. Rocca *l. c. n.* 6. aliique apud ipsum dicentes, regulare esse, ut habitatio ad retinendam Civilitatem non sit necessaria. 83

Ci-

84 Civis ex privilegio etiam creatus cum onere habitandi, Civilitatem non amittit, nisi fuerit interpellatus adimplere; Menoch. *consil.* 131. *n.* 5. *& seq.* Rocca *loc. cit. n.* 18. Bero. *consil.* 153. *lib.* 3. Cyriac. *controv.* 153. *n.* 56. Andreol. *controv.* 239. *n.* 6. Castald. *consult.* 15. *num.* 22. *& consult.* 53. *n.* 9. & alii.

85 Immo requiritur Judicis declaratio, & quod interpellatus contumax fuerit, & per annum steterit adimplere; Glossa in §. *Si quis autem non implens*, *verb. Admonitus*, *Authent. de hæredibus, & Falcidia*; Alciat. *resp.* 12. *n.* 3. *& seq. & resp.* 13. *n.* 6. *lib.* 4. Cypriac. *controv.* 153. *n.* 17. Andreol. *controv.* 239. *n.* 6. Gobius
86 *consult.* 116. *n.* 97. Rocca *l. c. n.* 19. & alii. Et hoc ex ratione communiter recepta; quia modus impleri debet per compulsionem ad differentiam conditionis, quæ impleri debet per expulsionem, seu exclusionem, quæ est regularis differentia inter modum, & conditionem, prout est textus *in Authent. Hoc amplius*, *Cod. de Fideicommiss.*

87 Civium appellatione veniunt etiam Comitatenses, seu forenses nati in Suburbiis, præcipue in favorabilibus, & in materia, quæ utrisque conveniat: Nomine autem Territorii venit quidquid intra fines loci simul cum ipso loco continetur, *l. Pupillus* §. *Territorium*, *ff. de verborum significat.* & natus in Suburbiis & continentibus Vicis idem est, ac si in Oppido natus fuisset; *l. Qui in continentibus* 147. *ff. de verbor. signific. l. Qui ex Vico* 30. *ff. Ad municipal.* Rota *part.* 18. *recent. tom.* 2. *decis.* 431. *n.* 13. *& decis.* 577. *n.* 8. Gratian. *discept.* 217. *num.* 10. *cum duob. seq.* Martin. de Monte *de finibus regend. c.* 6. *num.* 9. *inter tract. divers. tom.* 3. *part.* 2. *fol.* 234. Rebuff. *in l.* 2. *columm.* 1. §. *In quantum*, *ff. de verb. signific.* Soccin. *in l.* 2.
88 *ff. de reb. dub.* & alii. Hinc Filius originem habens a patre nato in Suburbiis, seu Villa, in Collegium Civitatis, vel Oppidi recipiendus est, cum per cit. Leges *Qui in continentibus*, & *Qui ex Vico*, natus in Suburbiis, & continentibus Vicis, idem sit, ac si in Civitate, vel Oppido natus fuisset; Rota *part.* 18. *recent. decis.* 117. *num.* 11. *&* 12. Baldus *consil.* 183. *n.* 1. *lib.* 3. & alii.

89 Civibus ex privilegio nihil suffragatur privilegium Civilitatis ad effectum successionis, ubi excludantur exteri forenses, nisi constet de habitatione, & onerum sustentatione; Sic Rota articulo discusso in *Cæsenaten. Hæreditatis* 18. *Jan.* 1620. *coram Pirovano*, *& part.* 6. *recent. decis.* 169. *n.* 28. Afflict. *decis.* 384. *n.* 6. & alii. Prout etiam non suffragatur, si quis eodem privilegio Civilitatis non est usus, nec umquam habitavit, nec onera sustinuit, ut multis cumulatis firmavit Rota *in Romana*, *seu Cæsenaten. Hæreditatis* 6. *Nov.* 1619. *&* 18. *Jan.* 1620. *coram Pirovano*, *& part.* 5. *tit.* 1. *decis.* 177. *num.* 57.

Civis autem ex privilegio admittitur ad Be- 90
neficium, ad quod vocantur soli Cives Civitatis; Sac. Cong. Conc. *in Romana* 16. *Sept.* 1649. *lib.* 18. *Decr. fol.* 674. referente Ursaya *Instit. Crimin. l.* 1. *tit.* 3. *n.* 31.

Civitas tamen Bononiæ ex concessione Julii 91
II. habet privilegium, ut illa Beneficia non nisi Civibus conferri possint, idemque privilegium confirmatum fuit per duos Pontifices Bononienses Gregorium XIII. & Gregorium XV. quorum ultimus addidit, ut Civilitas ex privilegio non suffragaretur. Sic Card. de Luca *de Beneficiis disc.* 113. *n.* 1.

Generaliter vero loquendo Beneficia Civibus 92
potius quam exteris conferri debent, & originarii, seu naturales loci præferendi sunt exteris, seu alienigenis; Rota *part.* 4. *recent. dec.* 61. *n.* 1. Card. de Luca *de Benefic. disc.* 96. *num.* 12. Decius *consil.* 542. *n.* 13. Roch. de Curt. *tract. de Jurepatron. verb. Honorificum*, *n.* 45. *cum pluribus seqq.* & alii: Licet enim in Beneficialibus ex regula, quod apud Deum non est acceptio personarum, ista qualitas Civilitatis non reputetur necessaria, & sola qualitas loci non sufficiat de jure ad exclusionem a Beneficio, per Rotam *part.* 13. *recent. decis.* 55. *n.* 12. Attamen data æqualitate idoneitatis, atque in concursu dicitur considerabilis, ac species etiam benemerentiæ, ob quam cæteris paribus prælatio saltem de congruo, seu de honestate debeatur, ex collectis apud Cavill. *decis.* 66. *alias decis.* 232. *p.* 7. *recentior.* & pluries ex præcedentibus, nec discordat in hac parte hæc justa, & recta opinio a juris communis dispositione, secundum quam Beneficia, Officia, & Gubernia propriis Civibus, non autem exteris demandanda, & conferenda sunt, ut post multos firmavit Rota *in Perusina Abbatiæ* 14. *Jan.* 1701. §. *Accedente*, *coram Scotto* apud Ursaiam *tom.* 8. *part.* 2. *discept.* 8. *num.* 9. & ead. Rota *part.* 7. *rec. decis.* 232. *n.* 11. dicens, quod cum Beneficia sint fundata ex bonis illius Civitatis, seu loci, fraudarentur Fundatores sua ultima voluntate, si eorum redditus ad extraneos transferrentur. Vide ibi, ubi multa ad rem.

Immo si fundator legem imposuit, ut Bene- 93
ficium conferatur solis originariis, seu oriundis ex tali loco, & non alienigenis, nullimode

de

de conferri poterit exteris, tum de jure divino, tum de jure Canonico, tum de jure Civili. De jure Divino Deuter. *c.* 17. *n.* 15. ibi: *Non poteris alterius gentis hominem facere Regem*, & *c.* 18. *num.* 15. ibi: *Prophetam de gente tua*. De jure Canonico *c. Bonæ memoriæ* 4. §. *Quia, vero, de Postulat. Prælat.* ibi: *Non poteramus salva conscientia eidem Ecclesiæ de persona alterius Regni providere*, ut allegat Rota *part.* 7. *recent. decis.* 232. *num.* 9. stando in vero sensu Canonis, non præcise in littera, *c. Ne pro defectu* 41. *de elect. c. Nec emeritis, & c. Nullus, dist.* 61. *cap. Afros dist.* 98. cum similibus. De Jure Civili *l. in Ecclesiis* 11. *Cod. de Episcopis, & Clericis*, ibi: *Clerici non ex alia possessione, vel Vico, sed ex eo, ubi Ecclesiam esse constiterit, ordinetur, leg. Unica Cod. Non licere Habitatoribus*, ibi: *Ut nullo extraneo illic quoquo modo possidendi licentia tribuatur*, & concordat Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 5. *de reformat.* ubi expresse jubet, ut in conferendis Beneficiis serventur omnino conditiones, & qualitates in eorum erectione, seu fundatione impositæ, ibi; *Ratio postulat, ut illis, quæ bene constituta sunt, contrariis ordinationibus non detrahatur: quando igitur ex Beneficiorum quorumcumque erectione seu fundatione, aut aliis constitutionibus qualitates aliquæ requiruntur, seu certa illis onera sunt injuncta in Beneficiorum collatione, seu in quacumque alia dispositione, eis non derogetur*.

94 Et ratio est, quia voluntas Testatoris, seu Fundatoris tamquam Lex est omnino servanda, *cap. Ultima voluntas* 4. *caus.* 13. *q.* 2. ibi: *Ultima voluntas defuncti modis omnibus servari debet; l. In conditionibus* 19. *de conditionibus & demonstrationibus*, ibi: *In conditionibus primum locum voluntas defuncti obtinet, eaque regit conditione, lib. Cum quæst.* 23. *in fin. Cod. de Legatis*, ibi: *In omnibus etenim Testatoris voluntatem, quæ legitima est, dominari censemus*. Nec ab alio, quam a Summo Pontifice, & quidem de potestatis plenitudine in his circumstantiis d. ultima voluntas commutari potest, juxta text. *in Clementin. Quia contingit, de Religios. domibus, & in l. Legatum, ff. de administrat. rer. ad hæreditatem pertinent*. & animadversa per Monet. *de commutat. ultim. volunt. cap.* 5. *quæst.* 2. *conclus.* 1. *n.* 86. Ursayam *tom.* 8. *part.* 2. *discept.* 8. *num.* 12. & Rota *decis.* 560. *num.* 2. ibique addendo *num.* 12. *coram Burat. & decis.* 979. *a n.* 1. *decis.* 1042. *num.* 1. *coram Emerix jun. part.* 7. *cit. decis.* 232. *per tot.* cum plurimis ibi adductis.

Beneficium erectum, seu Legatum fundatum pro solis Civibus v. g. Alexandrinis, debetur tantum natis in Civitate, Suburbiis, Vicis, & districtu, non autem natis in toto Comitatu, Provincia, seu Diœcesi, per text. in *l. Qui ex Vico* 30. *ff. Ad municipal. l. Qui in continentibus* 147. *ff. de verb. signific.* & dixit Rota *decis.* 188. *num.* 3. *dec.* 127. *num.* 12. *part.* 17. *dec.* 9. *num.* 1. *dec.* 429. *num.* 21. *part.* 10. *rec. & in Romana, seu Senen. Dotium* 22. *Jun.* 1703. *coram Caprara, &* 7. *Januar.* 1704. *cor. eod.* impress. apud Monacell. *part.* 2. *in append. decis.* 49. & 50. Et sic in terminis similis dispositionis Lara *de Anniv. cap.* 21. *num.* 34. ubi de Legato facto puellis Toletanis, Gratian. *dec. Marc.* 96. *num.* 1. *& seq.* ubi de Legato pro maritandis puellis Fanensibus; Ventrigl. *prax. for. Eccl. tom.* 1. *annot.* 29. *num.* 12. *in fine*, ubi de Legato facto maritandis puellis pauperibus Capuæ; Capon. *discept.* 115. *tom.* 2. Moron. *resp.* 4. *num.* 1. & 60. Amostaz. *lib.* 4. *de causis piis cap.* 6. *num.* 16. cum pluribus ibi citatis. 95

Et si a tali Beneficio, seu Legato excludantur expresse Cives ex privilegio, isti ad illud non possunt admitti, per dicta *supra a num.* 91. *ad* 92. Et Decretum allatum *n.* 90. intelligendum est de Civibus ex privilegio, qui non sunt expresse exclusi, seu de habentibus tale privilegium a Summo Pontifice de plenitudine potestatis derogante expresse simili dispositioni. Non censentur tamen exclusi Cives nati extra Civitatem originariam occasionaliter, per dicta *supra num.* 48. *& seq. num.* 52. & 72. Nec nati in Civitate & alibi necessarium, vel occasionale domicilium habentes, per dicta *supra num.* 73. Beneficium seu Legatum, ad quod vocantur Cives naturales, & originarii alicujus loci, debetur solum natis in tali loco non casu, aut per transitum, sed quando pater domicilium ibi habuit, aut est locus, ubi pater natus est, per dicta *supra num.* 70. & 71. Et solum in istorum defectum deberetur natis ibi casu, aut per transitum, ut a fortiori id debent tenere DD. citati *supra num.* 69. & patet a pari ex dictis sub verb. *Legatum n.* 74. 75. & 76. 96 97 98 99 100

Beneficium, seu Legatum, ad quod vocantur naturales alicujus loci, potest conferri non solum illius loci originariis, seu oriundis, sed etiam illis, qui per decennium ibidem Domicilium habent, licet aliunde originem traxerint, dummodo tamen habeant animum ibi commorandi cum retentione domus, & sup- 101

supportatione onerum Civicorum, nam talis habitatio facit quemquam naturalem illius loci; *l. Nec ipsi* 2. *& l. Cives* 7. *Cod. de incolis*; Rota *part.* 2. *diverf. decif.* 159. *num.* 2. Gregorius *in l.* 32. *tit.* 2. *part.* 3. *glossa dies annos*; Diana *part.* 4. *tract.* 4. *ref.* 140. *verf. Nota quinto*; Sanchez *de Matr. lib.* 3. *dif.* 23. *num.* 2. *& lib.* 4. *cap.* 2. *dub.* 12. Amostaz. *de causis piis lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 58. Ursaya *tom.* 9. *part.* 2. *discept.* 50. *per tot.* & signanter *a num.* 60. ubi innumeros ad id affert Doctores.

102 Beneficium, seu Legatum, ad quod vocantur patricii alicujus loci, potest conferri non solum patriciis originariis, sed etiam Domicilia-
103 riis. Patria enim est duplex, una originis, altera Domicilii, ut notant communiter DD. allegati & secuti ab Ursaya *cit. discept.* 50. *a n.* 75. Unde cum quis per decennalem habitationem cum retentione domus, & supportatione onerum Civicorum, & animo morandi in perpetuo in aliquo loco reddatur velus patricius illius loci, per text. *in cit. l. Nec ipsi* 2. *& l. Cives* 7. *de Incolis*, debet admitti ad tale Beneficium, seu Legatum, ad quod vocantur patricii. Vide dicta *supra n.* 53. *& seq.*

104 In dictis tamen, & similibus dispositionibus est serio, attente, & caute investiganda voluntas disponentis, seu erigentis, vel relinquentis, idque perpendendum ex verbis ipsius Vocantis, & qualitatibus Vocatorum: Potest enim Testator vocare naturales intelligendo, non solum domiciliarios, sed etiam oriundos alicujus Civitatis, vel Oppidi, prout quando est sermo de naturalibus alicujus Regni, in quo non domiciliarii tantum intelliguntur, sed etiam qui ibidem originem habent; Gregorius *in l.* 2. *tit.* 24. *part.* 4. *gloss.* 14. Salced. *ad Bernard. cap.* 54. *n.* 23. Bolanus *in Curia tom.* 2. *l.* 1. *cap.* 1. *n.* 37. Sanchez *Consil. l.* 2. *cap.* 1. *dub.* 9. Amostaz. *loc. cit. n.* 61. Et aliter potest naturales vocare intelligendo de iis, qui solum sunt domiciliarii, quamvis originem non habeant, ut sunt qui decennalem habitationem habent in aliquo loco cum retentione domus, supportatione onerum Civicorum, & animo ibidem perpetuo permanendi. Item vocando originarios potest Testator intelligere non solum de iis, qui nati sunt in loco, ubi parentes eorum habent domicilium constitutum, sed etiam de iis, qui nati sunt per transitum, seu casu in loco, ubi eorum parentes non habent domicilium, sed tamquam peregrini per transitum, aut casu ibi reperiebantur.

105 In his casibus, si Testator sub nomine naturalium voluerit solos originarios intelligere, non debent admitti domiciliarii, quia exclusi censentur; Castrensis 1. *p. conf.* 21. *n.* 5. Menoch. *l.* 6. *præsumpt.* 30. *n.* 22. Gail. *l.* 2. *Obs.* 35. *n.* 6. Barb. *in l. Heres absens* §. *Proinde, ff. de judiciis art. de for. orig. n.* 58. Amostaz *loc. cit. n.* 61. & alii passim. Et si voluerit comprehendere etiam domiciliarios, etiam isti, quamvis originem non habeant, sunt admittendi, per text. *in cit. l. Nec ipsi* 2. *& l. Cives* 7. *Cod. de Incolis*, & dicta *supra n.* 53. *& seq.*

Si vocando originarios voluerit Testator in- 106
telligere solum de illis, qui nati sunt in loco, ubi eorum parentes habent domicilium constitutum; non debent admitti, qui nati sunt per transitum, seu casu in loco, ubi eorum parentes non habent domicilium, sed tamquam peregrini per transitum, aut casu ibi reperiebantur, per text. *in l. Filios* 3. *Cod. de municip. & originariis*, & dicta *supra n.* 70. *&* 71. Si autem voluerit comprehendere etiam eos, qui nati sunt per transitum, aut casu in loco, ubi parentes non habebant domicilium; etiam isti veniunt admittendi per text. *in lib. Municipem* 2. *ff. Ad municipalem*, *& in l. Cives* 7. *Cod. de Incolis*, & dicta *supra n.* 69. *& seqq.*

Cum hoc tamen ordine, quod habentes 107
omnes qualitates volitas a Testatore præferendi sunt habentibus solum aliquas ex ipsis; unde qui sunt naturales, & domiciliarii, præferendi sunt pure domiciliariis, & pure naturalibus. Et qui sunt originarii nati in loco, ubi eorum parentes habent domicilium, præferendi sunt originariis natis in loco, ubi eorum parentes non habent dictum domicilium. Et sic de similibus: Hoc enim est magis conforme Testatoris voluntati, quæ tamquam Lex est omnino servanda per text. *in c. Ultima voluntas* 4. *cauf.* 13. *q.* 2. *l. In conditionibus, & demonstrationibus*, *l. Cum q.* 23. *in fine Cod. de Legatis*, & dicta *supra num.* 93. *& seqq. & num.* 100.

Additiones ex aliena manu.

Jus Civitatis differt a jure Civilitatis. Illud 108
regulariter est potestas dandi seu condendi e 109
pago, vel alio loco Civitatem, id quod ad Regalia Majestatis, vel majora Principis reservata 110
referunt *L.* 1. *C. de Metrop.* Beryt. Stephanus *de Jurisdict. lib.* 1. *part.* 1. *cap.* 1. *membr.* 2. *n.* 14. Limnæus *de Jur. public.* 2. *cap.* 9. *num.* 128. Hoc autem est jus recipiendi Cives, quibus da- 111
ri solet facultas seu potestas utendi, fruendi commodis, libertatibus, & privilegiis Civitatis: Be-

Besold. *Thesaur. Pract. Voce Stadt.* Knipsch. *de Jur. Civil. Imper. lib.* 1. *cap.* 29. *num.* 1. *&* 2.
112 Minimeque est de Regalibus; Mævius *ad Jus Lubecense part.* 1. *tit.* 2. *art.* 2. *n.* 59. *&* 60.
113 Civilitas, ut tradit Auctor, acquiritur vel ori-
114 gine, vel domicilio, vel allectione. De civilitate, quæ origine acquiritur, vulgo dicitur, non Matris, sed Patris spectandam esse originem; *L.* 1. §. 2. *ff. Ad Municip. L. Filios C. de Mu-*
115 *nicip. & originar.* At intellige id procedere, si de Civilitate quæstio sit, ut quis particeps esse possit commodorum & onerum omnium a jure
116 ipsi Civilitati annexorum. Cæterum si de Civilitate disseratur, ut admitti quis possit ad commoda ab homine relicta Civibus alicujus Loci, Filius non solum Patris, sed & Matris sequitur originem, Escobar *de Pontific. & Reg. Jurisdict. in Stud. cap.* 1. *a n.* 53. *ad plur. seq.* & rursus *cap.* 2. *a n.* 1. *ad n.* 16. Mendo *de jure Academ. lib.* 2. *quæst.* 18. *n.*
117 187. *& plur. seq.* Quinimo id ipsum obtinere, si quis non per Matrem, sed vel per Aviam, vel Proaviam originem ducat a Loco, de quo agitur, tenent iidem Auctores, prior *d. cap.* 2. *n.* 17. *& plur. seq.* posterior *d. quæst.* 18. *n.* 181. *& plur. seq.*
118 De eo quæri solet, num natus ante cooptionem Patris in Civium numerum pro Cive
119 originario haberi debeat? Tractant de hac quæstione Besold. *Politic. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 8. Wurmser. *in fascicul. jur. public. exercit.* 2. *thes.* 15. Carpzov. *Jurisprud. Forens. p.* 2. *cap.* 10. *definit.* 32. Lyser. *de Jure Civilitatis* §. 20. qui ultimus allegato loco pro affirmativa est, & hæc ita se habere concludit *per Leg.* 2. *ff. de Decurion.* nisi tamen speciali alicujus Civitatis Statuto aliud sit introductum.
120 Quid requiratur ad Domicilii constitutionem, explicat, & recte Strykius *dissert. jurid. tom.* 9. *disput.* 10. *cap.* 3. §. 6. *& plur. sequent.* confer etiam de domicilio Voet. *in Commentar. ad Pandect. lib.* 5. *tit.* 1. *n.* 91. *& plur. sequent.*
121 Novi domicilii ratio an habeatur, si in fraudem ea mutatio facta sit? Consule Argentr. *ad Consuet. Britan. art.* 9. *num.* 5. Anton. Fabr. *in Cod. lib.* 9. *tit.* 30. *defin.* 10. *n.* 2. Larrea *decis.* 94. *n.* 7. Ganaver. *decis.* 6. *n.* 7. 9. 28. 35. *&* 48.
122 Quod demum attinet ad allectionem, multum interest, utrum quis recipiatur in numerum Civium decreto Decurionum, an Rescripto Principis. Priori casu non aliter gaudet commodis cæterorum civium, quam si & onera eorumdem subeat. Posteriori vero casu 123
gaudere valet commodis cæterorum Civium, quin dicta onera subeat, modo Princeps sciverit eum non esse subiturum ipsorum onera; idque quia videtur in hoc casu jus Civilitatis concessisse sine oneribus illis; Boss. *de Princip. n.* 351. Campell. *ad Constit. ducat. Urbin. decret.* 23. *n.* 307.

De commodis, & oneribus Civilitati a jure 124
annexis adi Strykium *juridic. dissert. tom.* 9. *disp.* 10. *cap.* 5. *per tot.*

Tum de modis, quibus amittitur civilitas, 125
vide eumdem Strykium *Juridic. dissert. tom.* 7. *disp.* 24. *fer. per tot.* egregie æque ac late disserentem.

C L A U S U R A.

Clausura Monasteriorum quorumcumque vi- 1
rorum Regularium asseritur, sublata quibuslibet dispensandi facultate; Benedict. XIV. 2
tom. 1. Constit. 30. incip. *Regularis disciplinæ*. Revocat quæcumque Indulta, & Privilegia admittendi fœminas intra clausuram Conventuum quacumque de causa, etiam devotionis, associandi Processiones, & Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum; Idem *ibid.* 3
§. 4. Prohibet quibuscumque, etiam Cardinalibus, sive singulis, sive eorumdem Cardinalium Congregationibus sub pœna nullitatis, & sub Ecclesiasticis Censuris, Papæ (excepto mortis articulo) reservatis, ne facultates & licentias ingrediendi clausuram Conventuum Religiosorum feminis ullo modo concedant; Idem *ibid.* §. 4. *&* 5. Vide verb. *Conventus artic.* 3. *numero* 36. ubi alia necessaria ad rem.

Clausura Monialium constabilitur ab eodem 4
Pontifice Constit. 21. incip. *Cum Sacrarum*, in qua Monialibus in Portugalliæ, & Algarbiorum Monasteriis rigorosam clausuram professis, & extra illam degentibus, injungitur reditus ad claustra, & egressus in posterum prohibetur; sublata quibuscumque facultate in posterum indulgendi egressum e Monasteriis; Et Constit. 40. incip. *Salutare*, in qua universaliter de clausura Monialium confirmantur sanctiones Ecclesiasticæ antea editæ, ac revocantur facultates extraordinariæ permittendi ingressum, & egressum e Monasteriis; Et prohibetur quibuscumque, etiam Cardinalibus, sive singulis, sive eorumdem Cardinalium Congre-

gre-

gregationibus, ne facultates & licentias in-
grediendi clausuram Monialium ullo modo
concedant sub poenis nullitatis, & sub Eccle-
siasticis Censuris Papæ (excepto articulo mor-
tis) reservatis; Vide verb. *Monialis art.* 3.
5 *num.* 99. ubi alia necessaria ad rem. Insuper
super Monialium Clausura Constitutiones Apo-
stolicæ, & Conciliares innovantur, & Ordo
præscribitur pro introductione mulierum in Mo-
6 nasteria, ab eodem Pontifice, tom. 2. Con-
stit. 26. incip. *Per binas*, de quibus sub verb.
Educandæ, *&* *famulæ*.
7 Clausuram Monialium violantes ad malum
finem (quicumque sint, comprehensis etiam
ipsis Monialibus in casibus publicis, non po-
test Card. Major Poenitentiarius absolvere, nec
mandare absolvi, nisi pro ipsis Episcopi, seu
Ordinarii supplicaverint, & casus in Sacra
Congreg. Episcop. & Regular. deducti non
fuerint; Idem Const. 95. incip. *Pastor bonus*
§. 38.
8 Episcopo licitum est ad impartiendam bene-
dictionem Moniali in mortis articulo constitu-
tæ Monasterium intrare; Idem tom. 2. Const.
9 34. incip. *Pia Mater*. Sed ad hunc effectum
intra Monasterii septa se se conferens, comi-
tes habere debet ordinarium Confessarium di-
cti Monasterii, aliumque Sacerdotem ipsius
arbitrio eligendum; Idem *ibid.*
10 * Moniales post Professionem, neque etiam
ad breve tempus exire possunt e Monasterio,
nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo ap-
probanda. Causæ autem sunt ex Extrav. Pii
V. incip. *Decori*, incendium, lepra, & epide-
mia; *Instit. Eccles.* 85. §. 14.
11 In consecratione tamen ex præscripto Pon-
tificalis Romani exire debent e Clausura, &
ingredi in Ecclesiam senioribus matronis eas
comitantibus, & statim ad clausuram redire;
Ibid. §. 30.
12 Denique occasione consecrationis earumdem
monialium non licet Episcopo ingredi in clau-
suram, nec multo magis licet id agere Ma-
gistro cæremoniarum, & consanguineis conse-
crandarum virginum; ita ex eod. decreto;
ibid. §. 21.
13 Violantes clausuram Monialium ad malum
finem, non tamen prætextu facultatum obten-
tarum, non evitant excommunicationem re-
servatam Pontifici, quam etiam incurrunt ad-
mittentes hujusmodi violatores, neque excu-
santur ex contraria consuetudine, etiam post
Concilium introducta. Ita ex alio Decreto Sac.
Congr. *ibid.* §. 26. *

Additamenta novissima.

Clausura Monialium vigore Concilii Triden- 14
tini Episcopi curæ subjicitur, ita ut in cu-
jusque Ordinis Moniales, etiam eas quæ a
Regularibus reguntur, & alias sunt exemptæ,
is solus auctoritatem habeat in his quæ clau-
suram concernunt; uti etiam expressit Pius V.
in Bulla, *Cura Pastoralis*.

Hujus Clausuræ modus & effectus est, ut 15
Monialibus post professionem egredi non liceat
Monasterii sui Claustra, sive interiora septa,
etiam ad breve tempus, quocumque prætextu,
nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo ap-
probanda, indultis quibuscumque & privilegiis
non obstantibus, uti loquitur Concilium Tri-
dentinum.

Licet Synodus Tridentina non expresserit 16
quæ sit ad id censenda justa Causa, eamque
Episcopi judicio permisisse videatur; tamen
Pius V. nullo alio prætextu egressum permit-
ti voluit, nisi ex causa magni incendii, vel
infirmitatis lepræ, aut epidemiæ.

Credit nihilominus Barbosa post alios ab ipso 17
citatos quod non obstante restrictione Pii V.
Moniales possint exire e Monasterio etiam ex
aliis causis in ipsa Pii V. Bulla nominatim
non expressis: verb. gr. tempore belli, cum
periculum imminet invasionis a militibus, mul-
taque incommoda sustinendi, nisi se in locum
tutum recipiant.

Alter effectus Clausuræ Monialium est, pro- 18
hibitus quarumcumque personarum extranea-
rum ad Moniales accessus.

Ita ut nullus Monasteria Monialium intrare 19
possit sine licentia in scriptis obtenta; que-
madmodum decretum fuit a Synodo Triden-
tina.

Dare autem Episcopum debere in casibus ne- 20
cessariis hujusmodi licentiam patet ex eodem
Decreto.

Hæc autem necessitas ingrediendi a Triden- 21
tino requisita sic recepta est, ut etiam ipsi
Prælati tam Seculares quam Regulares, quibus
cura & regimen Monasteriorum incumbit, au-
ctoritate sibi ex officio attributa uti non pos-
sint, nisi in casibus necessariis; qua facultate
si forte uti aliquando contigerit, a paucis iisque
senioribus ac religiosis personis comitati ipsi
Monasteria ingredi studeant; quemadmodum
præscripsisse videtur Gregorius XIII. in Bulla
quæ incipit: *Dubiis*.

Casus necessarii, quibus Episcopis licet in- 22
gressum personarum secularium permittere, in-
tel-

telliguntur respectu Monasterii, non autem respectu ingredientis; uti sæpius declarasse Sacr. Congregationem testatur Fagnanus ad *cap. Cum Virum, tit. de Regularibus num.* 20.

23 Clausuram Monialium ita servari jusserunt pleræque Synodi, ut nec Præfectum Monialium sive Cappellanum, aut alium Sacerdotem ingredi patiantur eam Ecclesiæ partem ubi ipsæ psallunt, ne quidem prætextu ibidem celebrandi vel concionandi.

24 Neque in vestitionum aut professionum solemnitatibus licitus esse potest ingressus ad Moniales, & id tam viris quam mulieribus etiam illustribus; sed omnes per cancellos ipsis colloqui debent.

25 Excipiuntur tamen, cum id necessitas exigat, personæ necessariæ, utpote Confessarius, cum ad ægrotantium Monialium, quæ ad Confessionale accedere non possunt, Confessiones audiendas, aut Sanctissimum Eucharistiæ vel Extremæ Unctionis Sacramentum ipsis deferendum, & similia charitatis officia iisdem ægrotis impertienda, erit admittendus; item Medicus, Chirurgus, Bajulus vini aut cerevisiæ, faber, & similes personæ, quas omnes, duæ antiquiores Sanctimoniales semper comitari teneritur.

26 Episcopum posse prohibere, ne quis sine sua aut Commissarii sui licentia ad Monasteria Monialium etiam colloquendi causa accedat, docet Fagnanus ad *cap. Quantum, tit. de Privilegiis num.* 11.

27 Alia ad rem, vide verb. *Conventus, art.* 3. & verb. *Moniales, art.* 3.

CLAVI CRUCIFIXIONIS CHRISTI.

1 CLavis tribus an quatuor fuerit Christus affixus Cruci; non parva est inter doctores controversia. Tribus solummodo clavis fuisse Christum crucifixum, jam invaluit opinio, quod Pictores tribus clavis tantummodo Christum

2 Cruci affixum hoc tempore pingant. Ast cum ex Sacra Scriptura tum prophetica, tum Evangelica habeatur expresse, nullum ex Christi corpore os fractum fuisse, aut comminutum, nec facile percipi possit, quod non fuisset aliquod os fractum, si tribus solum clavis fuisset Christus crucifixus, utrumque pedem alterum alteri impositum uno solo clavo longiori & crassiori trajiciendo; & probabilius videtur dicendum, quod quatuor, & non tribus solum clavis fuerit Christus Cruci affixus. Sic tenent Gregorius Turonensis *de gloria Mart. lib.* 1. *cap.* 6. dicens, quod clavi dominici quatuor fuerint, scilicet: *Duo sunt affixi in plantis, & duo in palmis;* Summus Pontifex Innocentius III. *Serm. de uno Martyre*, ibi: *Fuerunt clavi quatuor, quibus manus crucifixæ sunt, & pedes affixi;* Ajala in opere *Pictor Christianus, lib.* 3. *c.* 17. *num.* 9. *& seq.* ubi cum pluribus aliis, id asserit; Bellarminus *de Septem Christi verbis*, in proœmio; Rocca *de Partic. Crucis, tom.* 1. *pag.* 262. veteres omnes refert imagines Christi quatuor clavis crucifixi. Justus Fontaninus Archiep. Ancyranus Dissertat. de *Corona Ferrea* expresse dicit, quod opinio de quatuor clavis est vetustior, ac propterea digna, ut eam omnes sequantur. Hanc de facto sequuntur Card. Gottus, Serrj, Sandinus, Gretserus, Lambertinus Bened. XIV. *de Festis D. N. J. C. num.* 279. ipsos allegans, & plura erudite suo more adducens; sicque alii plures, & Græci passim quatuor assignant, singulos singulis manibus, ac pedibus Crucifixi.

CLERICUS.

ARTICULUS I.

Quo ad ea, quæ concernunt Clerici nomen, habitum, & Tonsuram.

CLerici nomen venit a verbo Græco *Cleros*, 1
quod Latine *sors, seu hæreditas* dicitur; *c. Cleros* 1. *Distinct.* 21. ibi: *Cleros, hinc appellatos credimus, quia Matthias sorte electus est, quem primum per Apostolos legimus ordinatum; Cleros enim Græce, sors Latine, vel hæreditas dicitur.* Et ideo dicuntur Clerici, quia sunt 2
de sorte Domini, & Domini partem habent; *citat. cap. Cleros*, ibi: *Propterea ergo dicti sunt Clerici, quia de sorte Domini sunt, vel quia Domini partem habent* (*). Hinc Clerici 3
describuntur, quod sint *homines Christiani, qui de negotiis, curisque sæcularibus remoti, servitio, & cultui Divino specialiter sunt deputati.*

(*) Vide quæ hac de re superadduntur in additionibus ex aliena manu ad calcem hujusce Artic. sub *num.* 86. *& seq.*

tati. *Citat. capit. Cleros*, ibi: *Generaliter autem Clerici nuncupantur omnes, qui in Ecclesia Christi deserviunt*, & c. *Duo sunt genera* 7. *caus.* 12. *quæst.* 1. ibi: *Duo sunt genera Christianorum, est autem unum genus, quod mancipatum Divino Officio, & deditum contemplationi, & Orationi, ab omni strepitu temporalium cessare convenit, ut sunt Clerici..... Cleros enim Grace, Latine sors; inde hujusmodi homines vocantur Clerici, id est sorte electi... Aliud vero genus est Christianorum, ut sunt Laici;*
4 *Laos enim Grace, est populus Latine &c.* Clericorum nomen bifariam potest sumi; scilicet large, seu generaliter; & stricte, seu spe-
5 cialiter, magisque proprie. Clericorum nomine large, seu generaliter capto in materia favorabili veniunt omnes omnino Clerici, sive sint primæ Tonsuræ; *c. Cleros* 1. *d.* 21. *cap. Cum contingat* 11. *de ætate, & qualit.*
6 *præficiendor.* Sive in Minoribus, & Majoribus Ordinibus sint constituti; *d. c. Cleros, & c.*
7 *Clericum* 2. *dist.* 72. Sive etiam sint Canonici Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum; *c. cum tibi* 18. *de verb. significat.* ibi: *Appellatio Clericorum non solum alios, sed etiam Canonicos comprehendit, & c. Per exceptionem* 9. *de privileg. in* 6. ibi: *Si autem Clerici cujuscumque Ecclesiæ eximuntur; tunc tam Cano-*
8 *nici, quam alii Clerici eximuntur*. Sive sint in quacumque dignitate constituti, etiamsi sint Episcopi; *c. si quis suadente Diabolo* 29. *caus.* 17. *q.* 4. Et Abbas *in c. Cum tibi* 18. *de verb. significat. n.* 4. *& in rubrica de vita, & honestat. Clericorum num.* 8. *&* 9. Barbosa *lib.* 1. *Juris Ecclesiast. univers. cap.* 39. *n.* 4. & alii
9 passim. Sive etiam sint Cardinales; *cap. Ex gestis* 1. *de Clericis non residentibus*, Barbosa *loc. cit.* & alii passim.

10 Immo in materia favorabili veniunt etiam Monachi, quinimo, & Moniales; *dict. c. si quis suadente* 29. *caus.* 17. *q.* 4. ubi Clerici, & Monachi in materia favorabili, totumque statum Ecclesiasticum respiciente æquiparantur; Et licet ibi facta non sit mentio expressa de Monialibus, nihilominus Canonem illum comprehendere etiam Moniales fuit postea declaratum *c. de Monialibus* 33. *de sentent. Ex-*
11 *commun.* Et quantum ad hoc etiam Conversi, & Conversæ, *d. c. de Monialibus* 33. *de Sentent. Excommun. & c. Non dubium eod. tit.*
12 Etiam Novitii, & Novitiæ; *cap. Religiosos.*
13 *de Sentent. excommun. in* 6. Item Tertiarii, & Tertiariæ Mendicantium in Congregatione, & Communitate viventes, ex Constit. Leonis X. incip. *Dum intra*, edita 1. *Mart.* 1518. in Concil. Lateranensi *sess.* 11. Item Moniales 14
Tertiariæ in propriis Domibus viventes, virginalem, & cælibem vitam ducentes ex voto Castitatis de Ordinarii licentia emisso, ex eadem Constit. Leonis X. incip. *Dum intra*.
Item Eremitæ habitum Eremiticum ex legi- 15
tima facultate deferentes, & sub speciali obedientia Episcopi, vel alterius Prælati alicui Ecclesiæ, vel Eremitorio in Communitate, vel separatim deservientes, isti censentur Personæ Ecclesiasticæ; Sic Glossa *in cap. Qui vere* 12. *caus.* 6. *q.* 1. *Verb. vero*, asserens quod tales Eremitæ gaudent privilegio Clericorum, licet non renuncient propriis; Fagn. *in cap. Nullus n.* 61. *de foro competent.* post Card. *in Clem. Per litteras n.* 9. *de Præbend.* Innocentius *in cap. Cum Monasterium* 13. *de elect.* dicens quod licet *Eremitæ possint habere proprium, quia non abrenuntiant, tamen Ecclesiasticæ personæ sunt;* Anaclet. *lib.* 3. *Decret. tit.* 1. *sess.* 1. *de vita, & honest. Cleric.* & multi alii. Item 16
omnes illi, qui assumpto Habitu Religioso, Monialium servituti sunt addicti, & pro illis eleemosynas quærunt, & prope Monasterium, earum more degunt. Sic etiam Laici, qui 17
habitu clericali incedunt, & inserviunt Congregationi Presbyterorum, qui collegialiter sub certo Superiore modo religioso vivunt. Sic Antonell. *num.* 22. Matthæucci *Officialis Curiæ, quo ad excommunicationem Canonis num.* 10. Felix Potestas *de Ministr. Sacrament. Pænitent. c.* 5. *num.* 3560. & alii. Et colligitur *ex cap. Duo sunt genera* 7. *caus.* 12. *qu.* 1. ubi illud Christianorum genus reputatur inter Clericos, *quod mancipatum Divino Officio, & deditum contemplationi, & orationi ab omni strepitu temporalium cessare convenit, ut sunt Clerici, & Deo Devoti, videlicet conversi*. Item Equites 18
S. Joannis Hierosolymitani, vulgo dicti *Cavalieri di Malta;* ipsi enim emittunt tria vota substantialia a Sede Apostolica approbata, & sunt vere Religiosi, & si se invicem percutiant, Pontifex eis concedit, ut ab excommunicatione, hac de causa incursa, absolvi possint ab eorum Priore Sacerdote; *c. Canonica* 50. *de Sentent. Excomm.*

Clericorum nomine stricte, seu specialiter 19
in materia odiosa, cum scilicet agitur de damno, vel incommodo Clericis inferendo, veniunt dumtaxat soli inferiores Clerici Sæculares; non autem Canonici, Abbates, aliique in Dignitate Ecclesiastica constituti, nisi secus exprimatur, vel aliunde de opposito constet; *arg. Regul.* 15. *Juris in* 6. *Odia restringi, & favores convenit ampliari;* & Regula 40. *etiam*

in

in 6. In pœnis benignior interpretatio est facienda; & tenet Fagnan. *in cap. Bonæ Memoriæ de postulat. Prælator. n.* 12. Belletus *Disquis. Clerical. part.* 1. §. 2. *num.* 4. 5. *& sequent.* Card. Tusch. *litt. C. conclus.* 337. *n.* 4. *& sequent.* Barbosa *lib.* 1. *Juris Ecclesiast. cap.* 39.
20 *num.* 6. *& seq.* & alii passim. Sic nomine Clericorum in odiosis non veniunt Episcopi, eorumque Superiores, & multo minus S. R. E. Cardinales; *arg. cap. Sedes Apostolica* 15. *de rescriptis*, *cap. Periculosum* 4. *de Sent. excommun. in 6.*

21 Nec veniunt Canonici, aliique in Dignitate Ecclesiastica constituti; *arg. cit. c. Sedes Apostolica* 15. *de rescriptis*; ubi dicitur, quod *majores, & digniores personæ sub generali clausula non intelligantur includi*; & cap. *Statutum* 22. *de election. in* 6. Fagnan. *in citat. c. Bonæ memoriæ num.* 12. Abbas *ad rubr. titul.* 1. *de vita, & honestat. Clericorum n.* 12. Barbosa *loc. cit. n.* 6.
22 & alii passim. Nec etiam nomine Clericorum in odiosis veniunt Monachi, seu Regulares utriusque sexus, nisi istud exprimatur, vel ex subjecta materia, aliisque circumstantiis secus appareat; *arg. c. A. Subdiacono* 5. *dist.* 93. Abbas *in c. Non amplius nu.* 3. & Fagnan. *ibid. num.* 7. *de instit.* Barbosa *loc. cit. num.* 9. Roman. *Concil.* 219. *&* 418. Bellet. *loc. cit. ad* §. 2. *num.* 26. & colligitur etiam *ex c. Si quis suadente* 29. *caus.* 17. *q.* 4. *& c. Super Specula* 10. *Ne Clerici, vel Monachi*, aliisque consimilibus Canonibus, ubi Clerici, & Monachi ponuntur tamquam quid diversum.

23 Habitum, & Tonsuram Clericalem deferre tenentur Clerici in Sacris Ordinibus constituti; & etiam Clerici inferiores, si Beneficium Ecclesiasticum habeant; *c. Clericus* 8. *dist.* 41. cap. *Clerici Officia* 15. *de vita, & honestate Cleric. Clem. Quoniam* 2. *de vita, & honestat. Clericor.* Et Concilium Trident. *sess.* 14. *cap.* 6. *de reform.* ibi: *Etsi Habitus non faciat Monachum, oportet tamen Clericos vestes proprio congruentes Ordini semper deferre, ut per decentiam Habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendant*.
24 *dant*. Immo Clerici in Sacris, seu Beneficiati habitum Ordini, & Dignitati convenientem non deferentes subjiciuntur gravissimis pœnis. Si enim postquam ab Episcopo suo etiam per edictum publicum moniti fuerint, honestum habitum Clericalem illorum Ordini, & Dignitati congruentem non detulerint, sunt in primis puniendi per suspensionem ab Ordinibus, Officio, & Beneficio, & si semel moniti denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem Officiorum, & Beneficiorum puniri possunt, ac debent; Concil. Trid. *loco cit.* ibi *Propterea omnes Ecclesiasticæ personæ, quæ aut in in Sacris fuerint, aut Dignitates, Personatus, Officia, aut Beneficia qualiacumque Ecclesiastica obtinuerint, si postquam ab Episcopo suo etiam per Edictum publicum moniti fuerint, honestum Habitum Clericalem, illorum Ordini, & dignitati congruentem, & juxta ipsius Episcopi Ordinationem, & mandatum non detulerint, per suspensionem ab Ordinibus, ac Officio, & Beneficio, ac fructibus, redditibus, & proventibus ipsorum Beneficiorum, nec non si semel correpti, denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum, & Beneficiorum hujusmodi coerceri possint, & debeant, Constitutionem Clementis V. in Concilio Viennensi editam, quæ incipit, Quoniam, innovando, & ampliando*. Quinimo post 25
Concilium Tridentinum fuit edita a Sixto V. Constitutio incipiens *Cum Sacrosanctum, sub dat.* 5. *Idus Januar.* 1588. in qua statuit quod Clerici Beneficiati non deferentes Habitum, & Tonsuram Clericalem ipso facto absque ulla monitione, citatione, aut Judicis decreto ipsis Beneficiis privati dicantur, adeo ut ipsa Beneficia vacent, & uti vacantia, aliis libere conferri valeant, quoties Clericalem Habitum non deferant; Lotter. *de re Benefic. lib.* 3. *qu.* 16. *n.* 92. Monacell. *tom.* 2. *tit.* 15. *formul.* 4. *n.* 2. * & Benedictus XIV. *Institut. Eccles.* 71. *num.* 12. Rota *coram Caccia decis.* 1290. *num.* 1. & coram Molinos *in Barchinon. Beneficiorum* 15. *Aprilis* 1704. §. *Aretius*, in quibus decisionibus firmatur, quod non juvet allegare non usum dictæ Constitutionis Sixtinæ, quoniam Garcias *de Benefic. q.* 7. *c.* 1. *n.* 33. Barbosa *supra Concil. c.* 6. *sess.* 14. *de reform. n.* 4. Cortiad. *dec.* 119. *n.* 13. id tenentes fuerunt reprobati.

Clerici vero in prima Tonsura, aut etiam in 26
minoribus Ordinibus constituti, & Beneficia Ecclesiastica, seu Jus ad illa nondum habentes, non tenentur deferre Habitum, & Tonsuram Clericalem nisi caussative, quatenus velint gaudere privilegiis Clericalibus, ut notant Abbas, & alii in *cap. Fin. de Cleric. conjugat.* Riccius *Decis. Cur. Archiepiscop. Neapolit.* 162. *n.* 2. *part.* 2. Genuens. *prax. Cur. Archiepiscop. Neapolit. cap.* 45. *n.* 1. *secund. Impres. Neapolit.* 1602. *pag.* 280. & alii communiter; & clare deducitur *ex d. Clementina Quoniam* 2. *de vita, & honestat. Clericor.* ex Concil. Trident. *loc. cit.* & ex d. Constitut. Sixti V. incipiente *Cum Sacrosanctum*, quia dum ibi imponunt Clericis obligationem deferendi Habitum, & Tonsuram Clericalem, expresse loquuntur de Clericis in Sacris, vel Beneficia Ecclesiastica,

tiochiæ Christum Crucifixum maximo cum ardore prædicaret, nonnulli hostes nominis Christiani in ignominiam ejusdem caput illi abraserunt; Unde postea factum est, quod illud, quod fuit factum in opprobrium, verteretur in gloriam, juxta illud S. Leonis Papæ Sermon. *in Natali S. Laurent. In honorem transierunt triumphi etiam instrumenta supplicii*. Hinc
47 huic mysteriosæ Tonsuræ talem cœpit habere venerationem Ecclesia, ut licet non desint aliæ piæ considerationes, eam recepit etiam propter hanc reflexionem, tamquam insigne proprium Clericatus, ut scribit Petrus Patriarcha Antiochenus *in Epist. ad Cerularium*, quam refert Baron. *ann.* 1054. *num.* 41. & Berninus *in Historia omnium Hæresum tom.* 1. *fol.* 24. his verbis: *Nos Coronam in capite gestamus pro veneratione Principis Apostolorum Petri super quem Dei Ecclesia est superædificata. Quod enim impii illi ad contumeliam illius Sancti excogitaverunt, hoc nos pie ad gloriam, & honorem ipsius facimus*. Et quod de facto Tonsura Ecclesiastica fuerit in usu usque de tempore Apostolorum habetur etiam ex Sacra
48 Scriptura. *In capite enim* 18. *Act. Apostolor.* legimus Priscillam, & Aquilam hanc tonsionem capillorum adhibuisse, & hoc idem servasse Paulum Apostolum, & quatuor alios Christi discipulos, legimus *c.* 21. *dict. Actuum*
49 *Apostolor.* Unde patet quam erronee, & temere asserat Calvinus hujus Clericalis Tonsuræ acerrimus hostis, & oppugnator, hunc morem tondendi originem dumtaxat habuisse temporibus Divi Augustini, ut sic ostendat hanc Tonsuram esse novum figmentum Ecclesiæ, *lib.* 4. *Instit. c.* 19. *n.* 27.

50 Tonsura Clericalis antiquitus fiebat raso desuper capite in modum spheræ, & inferius quoque, ita ut patentibus auribus, sola capillorum corona circa caput remaneret; *cap. Psalmista* 20. *dist.* 23. ibi; *Clerici comam nutrire prohibentur, quorum caput desuper in modum spheræ rasum esse debet; c. Prohibita* 27. *ejusdem dist.* 23. ibi: *Clerici juxta Apostolum comam non nutriant, sed desuper caput in modum spheræ radant;* & cap. *Non licet* 72. *ejusd. dist.* 23. ibi: *Nec oportet Clericos comam nutrire, & sic ministrare, sed attonso capite auribus patentibus*; ad eum videlicet modum, quo hodie Monachi, & Regulares capita sua radere consueverunt; Barbosa *lib.* 1. *Juris Eccles. univers.*
51 *cap.* 40. *n.* 7. Progressu tamen temporis introductum fuit, atque hodie ab Ecclesia generaliter receptum, ut dicta corona capillorum a Monachis, aliisque Regularibus, nec non a Romano Pontifice retenta, reliqui Clerici sæculares loco ejusdem Coronæ solummodo circulum aliquem modicum in superiori parte capitis abrasum gerant; Barbosa *loc. c.* & testatur praxis communis. Et de tali corona proce- 52
dit text. in *c. Clerici* 15. *de vita, & honestate Clericor.* ubi loquendo de Clericis Sæcularibus dicitur, *Coronam, & Tonsuram habeant congruentem*, idest congruentem cujuslibet statui, & Ordini, nam minor corona, seu circulus solet deferri a Clericis; major a Sacerdotibus, atque adhuc amplior ab Episcopis usque ad Summum Pontificem, qui etiam impræsentiarum retinet coronam a primordiis Ecclesiæ usitatam. Et in specie pro minoribus Ordinibus pro quan- 53
titate, & longitudine Tonsuræ, seu Coronæ assignatur mensura unius Regalis, seu minoris hostiæ; pro Subdiaconatu paulo major; major etiam pro Diaconatu; pro Sacerdotio mensura Hostiæ Majoris; pro Episcopatu longe major totum fere caput circumcingens, ut definitum est in Conc. Toletano IV. & in Conc. Placentino sub Urbano VI. Hujus autem Tonsuræ, 54
seu Coronæ mistica significatio potissimum declaratur *in c. Duo sunt genera* 7. *caus.* 12. *qu.* 1. his verbis: *Hi namque (scilicet Clerici) sunt Reges, idest se, & alios regentes, & ita in Deo Regnum habent; Et hoc designat Corona in capite*. Hanc Coronam habent ab institutione Romanæ Ecclesiæ in signum Regni, quod in Christo expectatur. Rasio vero Capitis est temporalium omnium depositio. Et hoc ipsum diffusius declarat Glossa *in Clementina Quoniam* 2. *de vita, & honest. Cleric.* sub verb. *Et Tonsura*, ibi: *Circa hoc sciendum est, quod Clericis deputatis ad Divina ministeria competit tonsura, & Tonsura in modum Coronæ ratione figuræ, quia Corona est signum Regni, & perfectionis, cum sit circularis carens angulo, in signum carentiæ sordium, quia ubi angulus, ibi sordes; se ergo, & alios virtutibus regere, & sordibus mundare debent, & sic in Deo regnabunt*.

Clerici in Sacris, vel Beneficiati, licet in 55
prima Tonsura, aut etiam in Minoribus Ordinibus constituti, si per longum tempus Tonsuram, & habitum Clericalem non deferant, & comam sine justa causa nutriant, peccant mortaliter, ut colligitur *ex c. Psalmista* 20. *c. prohibita* 21. *& c. Non licet* 31. *dist.* 23. ubi *Clerici prohibentur comam nutrire*, & jubentur non nisi *attonso c. auribus patentibus ministrare, & ex c. si quis ex Cleric.* 25. *dist.* 23. *& c.* 4. *de vit. & honest. Cleric.* ubi sic præcise dicitur: *Si quis ex Clericis comam relaxaverit, anathema sit*: Et ex Conc. Trid. *sess.* 14. *c.* 6. *de reform.* ubi cum maxima

xima energia improperat hunc neglectum; vocat enim temeritatem, & Religionis contemptum, & imponit transgressoribus maximas pœnas, sicuti imponit etiam graviores Sixtus V. in Constit. incip. *Cum Sacrosanctum*, quod non posset fieri, nisi transgressio esset gravis culpa. Eo vel maxime quod ex *Concilio Romano* 1. *Zacharias cap.* 3. *& cap. Episcopi* 3. *caus.* 21. *qu.* 4. Clericus non deferens Habitum Clericalem supponitur Excommunicationi, ibi: *Communione privetur*; Sicuti etiam Excommunicationi supponitur Clericus non deferens Tonsuram, & comam relaxans, *ex cit. c. Si quis ex Clericis* 23. *dist.* 23. *& c.* 4. *de vita, &*
56 *honest. Clericor.* ibi: *Anathema sit*. Non potest autem infligi Excommunicatio nisi propter gravem culpam; cum Excommunicatio sit pœna gravissima, quam habet Ecclesia; *cap. Corripiatur* 17. *caus.* 24. *qu.* 3. ibi: *Qua pœna in Ecclesia nulla major est*. Sic tenet Navarr. *in Manual. cap.* 25. *num.* 110. *& sequ.* Vasquez *tom.* 3. *in tertia parte disp.* 250. *c.* 9. Sperell. *decis.* 66. *n.* 12. Bonacina *de Sacrament. disp.* 8. *quæst. unic. punct. ultim. n.* 3. Monacell. *t.* 2.
57 *tit.* 14. *formul.* 4. *n.* 2. & alii. Immo Panormit. *in c. Si quis* 4. *de vita & honest. Clericor.* Scotus *in* 4. *disput.* 24. *quæst.* 2. *art.* 1. *conclus.* 2. Silvester *verb. Clericus* 2. §. 2. *vers.* 4. *peccat*, Bannez *Secunda secundæ quæst.* 2. *art.* 1. statuunt indefinite omnes Clericos, qui per longum tempus negligunt Tonsuram, seu Coronam
58 gestare, peccare lethaliter. Videatur tamen Clementina *Quoniam* 2. *de vita, & honest. Clericor.* Concil. Trident. *sess.* 14. *cap. de reformat.* & Constitutio Sixti V. incipiens *Cum Sacrosanctum*, ubi expresse fit sermo de Clericis in Sacris, vel Beneficium Ecclesiasticum, aut saltem Jus ad illud habentibus, & solum contra ipsos non deferentes Habitum, & Tonsuram Clericalem variæ pœnæ statuuntur. (*)
59 Notanter vero fuit dictum *sine justa caussa*, quia dantur plures casus, in quibus habetur justa caussa non deferendi Habitum, & Tonsuram pro aliqua differentia temporum, locorum, & circumstantiarum; Ita Barbosa *l.* 1. *Jur. Ecclesiast. univers. c.* 40. *n.* 32. *& sequent.* & communis aliorum. Primo nullam incurrit culpam, & pœnam Clericus incedens absque Habitu, & Tonsura Clericali, quando id faciat ex caussa justi timoris; *c. Clerici Officia* 15. *de vita, & honest. Clericor.* ibi: *Nisi justa caussa timoris exegerit Habitum transformari*, ut esset in Clerico, qui transiturus esset per loca infidelium, vel hæreticorum cum periculo vitæ, aut metu servitutis, verberum, aut alterius gravis incommodi; ut refert Glossa *in c. Clericus, de vita, & honest. Clericor.* verb. *Relaxaverit*, de quodam Clerico, qui a Papa reprehensus, quod sine Tonsura, & Habitu Clericali Romam accessisset, sequentibus versibus se se excusavit:

Tutius ut peterem Laici sub imagine Romam,
Fas fuit, ut sinerem luxuriare Comam.

Secundo, nullam incurrit culpam, & pœnam qui non defert Tonsuram propter infirmitatem, vel non defert Habitum proprio Ordini congruentem ratione magnæ paupertatis; *Clementina Quoniam* 2. *de vita, & honestat. Clericor.* ubi *excipiuntur* illi, qui id faciunt ex aliqua caussa rationabili, ibi: *Præterquam ex caussa rationabili*; Barbosa *lib.* 1. *Juris Ecclesiast. univers. cap.* 40. *num.* 33. *&* 74. cum plurimis aliis. Tertio, nullam incurrit culpam, & pœnam, qui domi suæ, atque in occulto Habitum Clericalem dimittit; Gloss. *in d. Clement. Quoniam* verb. *Publice*, Ancharanus *ibid. num.* 2. Barbosa *loc. cit. n.* 35. *& in collect. n.* 2. *de vita, & honestat. Clericorum, & in Trident. sess.* 14. *cap.* 6. *de reform. num.* 12. cum multis aliis, quia *d. Clement. Quoniam* loquitur de deferente publice vestes alienas, adeoque secus est discurrendum, quando deferuntur solummodo domi, & occulte sine spretu; Tum quia iste talis non dimittit Habitum ne deferat, sed ut paulo post assumat, quo casu non dicitur dimisisse, sicuti etiam abesse non dicitur, qui statim est reversurus; *l. Postliminii jus* §. *captivus, & l. Nihil, ff. de captiv. & postlim. rev.* Quarto, nullam incurrit culpam, & pœnam Clericus itinerans, vel peregrinans, qui in itinere brevioribus utitur vestibus; *arg. c. Episcopi* 3. *caus.* 21. *q.* 4. ibi: *Præterquam si in itinere longo tempore ambulaverint*; Et ita rescripsit *Sac. Cong. Episc. & Regul. Archiep. Ulissiponensi* 18. *Oct.* 1589. Quinto, excusatur Clericus, qui semel Habitum dimisit; Is enim propter unicam Habitus dimissionem non debet Beneficio, vel Fori privilegio privari, sed requiritur, ut tantum perseveret, quo publice pro Laico habeatur. Ita Farinac. *in praxi Crimin. q.* 8. *n.* 68. Piasec. *in praxi Episc. part.* 2. *c.*

60 61 62 63

(*) Videatur etiam Constit. Benedicti XIII. incipiens *Catholicæ Ecclesiæ*, in qua aliæ pœnæ decernuntur. Edita fuit die 2. Maii 1725.

2. *c.* 3. *n.* 14. *verf. excufaretur.* Ugolin. *de Offic.*
& poteft. Epifcop. c. 12. §. 6. *n.* 3. Barb. *loc. cit.*
n. 32. Cardin. de Luca *in annotat. ad Conc. Trid.*
difc. 24. *n.* 32. afferens delationem Habitus mo-
raliter, non autem phyfice intelligendam effe;
& favet textus *in l. Quidquid iracundiæ, ff.*
de regul. Jur. ubi in brevi reverfa uxor divert-
tiffe non videtur.
64 Clericorum delectus & regimen Epifcopis
fummopere commendatur; Benedict. XIV. tom.
1. Conftit. 2. incip. *Ubi primum* §. 1.
65 Clerici operam dare debent inftruendis fide-
libus in Doctrina Chriftiana; Idem Conftitut.
42. incip. *Etfi minime* §. 6.
66 * Clerici antequam ordinentur in facris,
ftudium faltem Theologiæ Moralis præmittere
tenentur; ita enim intelligenda eft fanctio Tri-
dentini *feff.* 23. *cap.* 14. injungens, ut ordi-
nandi, *ad populum docendum ea, quæ fcire*
omnibus neceffarium eft ad falutem, ac admini-
ftranda facramenta, comprobentur; atque hoc in-
junctum effe a Benedicto XIV. confirmando
Bullam *Apoftolici minifterii &c.* datam pro re-
formatione Cleri Hifpani, & tanquam nor-
mam pro aliis Epifcopatibus, firmatur; *Infti-*
tut. Ecclef. 2. §. 4. & 5.
67 Sacerdotum penuria non fatis eft caufæ, ut
Clerici illiterati ad Sacros Ordines promovean-
tur, ut a S. Congreg. Concilii decifum re-
fert Fagnan. *in cap. Quæris n.* 18. *de ætat. &*
qualit. præficiend.
68 Clerici ordinandi in facris cogendi funt ad
præmittenda exercitia fpiritualia decem die-
rum, ut olim Epifcopis Italiæ, & Infularum
adjacentium mandavit in encyclica Innocen-
tius XI. & alia encyclica innovavit Clemens
XI. *Inftitut. Ecclef.* 104. §. 5.
69 Non debet Epifcopus præcipere, ut Clerici
minoribus Ordinibus initiati, vel etiam ma-
joribus Subdiaconatus &c. ad Sacros Ordines
afcendant, etiamfi id facile conftituat ad evi-
tanda fcandala minorum Clericorum, qui otio
& vitiis fe dedunt, id enim Ecclefiafticæ di-
fciplinæ repugnat; *de Synod. Diœcef. lib.* 12.
70 *cap.* 4. §. 2. *nov. edit.* Id tamen verum eft, fi
quidem Clerici nullum beneficium Ecclefiafti-
cum obtineant, vel obtineant quidem benefi-
cium, fed non ex illis, quibus adnexum eft
onus fufcipiendi Sacros Ordines; *Ibidem* §. 3.
Qui enim obligationem beneficio fuo adnexam
neglexerunt, beneficio privantur. Ex Trident.
cap. 12. *feff.* 24. *de reform.* nifi tamen jufto im-
pedimento excufari poffint; *Ibid.* §. 6. faltem
dummodo hoc impedimentum ab illis prævi-
fum fuerit, antequam beneficium acceperint.
Excipitur tamen, nifi aliter expofcat neceffitas
Ecclefiæ; *Ibid.* §. 7.

Additiones ex aliena manu.

Chriftiani, vel Clerici funt, vel Laici. Di- 71
cuntur Clerici, qui fervitio Ecclefiæ tanquam
Miniftri ejus publici dicati funt. Reliquus cœ- 72
tus Fidelium nomen habet Laicorum. Clerici 73
vero pro duplici functionum genere, fcilicet
Sacerdotio & Minifterio, funt duplicis gene- 74
ris. Sacerdotium Epifcoporum, & Presbyte-
rorum proprium eft; Minifterium Diacono-
rum, & reliquorum Clericorum. Gradus Cle- 75
ricorum diverfi vocantur Ordines, quos omnes
eminenter continet Epifcopatus; Confule Fleur.
Inftit. Ecclefiaft. part. 1. *c.* 3. *per tot.*
Primis fæculis Clerici a Laicis nec Capillis, 76
nec Veftibus, nec certo Habitu fuerunt diftin-
cti. Quum enim Clerici crudelius quam Laici 77
a Paganis vexarentur, noluerunt fine neceffita-
te mala hoc pacto fibi arceffere. Integra fuit 78
libertas hæc ad fæculum quintum ufque. Anno
enim 428. Cœleftinus Papa *Epiftola* 2. fcribit,
tunc temporis ne Epifcopos quidem externo
Habitu diftinctos a Chriftianis fuiffe.
Tonfuram primis quinque Ecclefiæ fæculis 79
datam haud fuiffe feparatim ab omni Ordine,
fed fimul cum primo Ordine veluti ritum ejus
collationi annexum, fentit Morin. *de ordinat.*
part. 3. *exercit.* 15. *cap.* 3. At Mabillon. *ad part.*
1. *fæcul.* 3. *Benedictin. num.* 19. Chriftianus Lu-
pus *in fcholiis ad Canon.* 13. *Concilii Œcume-* 80
nici VII. tenent, tonfuram ante tempus a Mo-
rino præfixum, datam fuiffe feparatim, & ante
fufceptionem alicujus Ordinis.
Quomodo autem Tonfura ab omni Ordine 81
feparari cœperit, ita narrat Morinus „ Paren-
„ tes filios fuos impuberes, immo fere infantes
„ Ecclefiafticis officiis confecrabant, & Epifco-
„ pis inftituendos offerebant. Eos Epifcopi in
„ eadem domo advocandos, & inftituendos cu-
„ rabant, ut effent Cleri reparandi velut femi-
„ narium. Eorum inftitutioni Senex aliquis e
„ Clero præficiebatur, atque ut plurimum Ar-
„ chidiaconus. Quum autem propter ætatis in-
„ firmitatem, Oftiariorum, aut Lectorum Officiis
„ in Ecclefia fungi non poffent, Ordines illos il-
„ lis non conferebant, fed folum Tonfuram cum
„ Vefte Clericali; Tonfuram ideo ab ordine fe-
„ parantes, ne Pueri ifti Ecclefiæ Minifteriis
„ Parentum pietate devoti, ut prorfus fæcula-
„ res, & profani hominum oculis comparerent;
„ longo poft tempore quod in pueris fiebat pro-
„ pter ætatis infirmitatem, in ætate valentibus
„ ufur-

„ usurpatum est, Tonsuraque Clericalis, ut „ Ordo quidam ab aliis separatus, quibuscumque „ que separatim collata est."

82 Probatio Tonsuræ fieri potest per litteras, vel ipsius Tonsuræ, vel superiorum Ordinum; Vanespen. *Jur. Eccles. univers. part.* 1. *tit.* 1. *num.* 8. ubi quod qui est in possessione Beneficii, is Tonsuram probare haud teneatur.

83 Occasio, qua factum est, ut Clerici peculiares Vestes elegerint, ex Monasticis moribus tracta est; Confer Bohemer. *in decretal. lib.* 3. *tit.* 1. §. 22. *& plur. seq.*

84 De varia vero Ecclesiæ disciplina circa Vestem Clericalem consule Thomassin. *de veter. & nov. Ecclesiæ disciplina tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 43. *tum* 44. utrobique *per tot.*

85 De amictu sive veste Clericis in præsens convenienti „ difficile (*inquit Vanespen.* Jur. Ecclesiast. univers. part. 1. tit. 2. cap. 2. n. 5.) „ est generaliter determinare, quum pro temporum, & locorum varietate varium esse, ac „ mutari posse indubium sit. Assumenda ergo est „ Vestis, quæ pro loci & temporis conditione „ honestati & modestiæ Clericorum sit conveniens, ita ut exterius modestiam, vitamque „ Clericalem omnibus ostentet, nihilque mundani fastus aut vanitatis sæcularis præferat. „ *Confer etiam Cardinal. de Luca* in adnot. ad „ Concil. Trid. disc. 24. n. 21. & sequent."

Additio altera ex aliena manu.

86 Clericorum nomine sequioribus sæculis donatos fuisse nedum illos, qui in Ecclesiæ ministerio erant, verum etiam eos omnes, qui studiis disciplinisque liberalibus perdiscendis vacabant, illorum temporum Scriptores passim ostendunt; Odericus Vitalis, Anglus, qui sæculo XII. floruit, Hist. Eccles. lib. 3. *Rodulphus autem*, inquit, *quintus frater*, *Clericus cognominatus est*, *quia peritia litterarum*, *aliarumque artium apprime imbutus est;* Willelmus Gemeticensis lib. 4. cap. 10. *Cognomento Clericus*, *quia copiose litteratus erat*. Speculum Saxonicum *lib.* 1. *art.* 5. §. 4. *Impossibile est aliquem Clericum nominare*, *nisi sit doctus*. Historia Episcopor. Eystetens. in Bavaria: *Iste Joannes Episcopus .... magnus Clericus in jure Canonico fuit*. Hinc apud Gallos idem sonabat vox *Clerc*, *Clericus*, ac vir doctus; & *Clergie*, *Clericatus*, ac doctrina, & scientia. Loca congessit Du Cange *Gloss. med. & inf. latinit.* verb. *Clericus*. Inde Regis Consiliarii Clerici dicebantur. *Clerici quoque nomine Regis Consiliarii* inquit Matthæus Parisius ad an. 1250. Ea de causa in epitaph. Guillelmi Ambianens. Episc. apud Morer. legitur:

Clericus Angelici fuit hic Regis Ludovici. 87
Idem mos, eademque consuetudo apud Italos invaluerat. Sic Chronicon Andrense: *aliquibus Romanis annuentibus*, *Hispanum quemdam*, *Burdinum nomine*, *satis Clericum*, *ei fecit subordinari*. De Stephano de Vicomercato in Chronico Mediolan. Ord. Prædicat. apud Muratorium (*Rer. Ital. Scriptor. to.* 3. *pag.* 60.) dicitur: *Hic fuit in Sæculo valde honorabilis Clericus*. Joannes Villanius *lib.* 4. *Hist. cap.* 3. scriptum reliquit, *post Hugonem Ciapetum regnasse Robertum filium*, *fuisseque magnum Clericum in Scriptura*. Ex quibus, aliisque, quæ adduci possent, monumentis evidenter deducitur, Sæculo XIII. & sequentibus ad restaurationem usque litterarum, in more fuisse positum, ut viri litterati *Clerici* compellarentur. Hæc jam a pluribus Eruditis viris fuerunt observata, & illustrata, præsertim a Cl. V. Liberato Fassonio Scholar. Piar. in quæstione, cui titulus *De viro Laico cum Hæreticis disputante*, habita in Regia Calaritana Accademia ann. 1765. impress. Liburnii, a qua hæc excerpsimus.

ARTICULUS II.

Clericus quo ad privilegium Fori, & Canonis.

PEr privilegium *Fori* intelligitur illud, vi 1
cujus quis exemptus est ab omni potestate, & jurisdictione Fori sæcularis adeo ut non possit amplius a Judice sæculari, in Judicium trahi, carcerari, vel puniri, sed duntaxat a Judice Ecclesiastico; ut colligitur *ex cap. Si Imperator* 11. *Distin.* 96. & est *Communis*, & dicitur *Fori* a Foroneo Rege, qui primus Græcis Legem dedit: *cap. Forus* 10. *de verbor. significat.* Per privilegium *Canonis* intelligitur il- 2
lud, vi cujus omnes offendentes, seu manus violentas injicientes in Clericos, vel Monachos ipso facto excommunicationem incurrunt; & dicitur *Canonis*, quia continetur in Canone 15. Concil. II. Lateranensis sub Innocentio II. *cap. Si quis suadente Diabolo* 29. *caus.* 17. *qu.* 4. ibi: *Si quis suadente Diabolo hujus Sacrilegii reatum incurrerit*, *quod in Clericum vel Monachum violentas manus injecerit*, *anathematis vinculo subjaceat*, *& nullus Episcoporum illum præsumat absolvere* (*nisi mortis periculo urgente*) *donec Apostolico conspectui præsentetur*; *& ejus mandatum suscipiat*. Clerici, & Mo- 3
na-

nachi, seu Regulares gaudent privilegio Fori, adeo ut ipsi ad Judicium Fori sæcularis trahi non possint; *Communis, & indubitata apud omnes;* Et quidem neque in casibus civilibus; *cap. Bene quidem* 1. *Dist.* 96. *cap. In Canonibus* 57. *caus.* 16. *quæst.* 1. *cap. Ecclesia S. Mariæ* 10. *de Constitutionibus, cap. Qualiter, & quando* 17. *de Judiciis, cap. Si diligenti* 12. *de Foro competent. & Authentic. Statuimus, de Episcop. & Cleric.* cum similibus. Et neque in caussis criminalibus; *cap. Nemo numquam* 1. *cap. Nullus Judicum* 2. *cap. Relatum* 13. *caus.* 11. *quæst.* 1. *cap. At si Clerici* 4. *de Judiciis*,
4 cum concordantiis. Nomine Clericorum quantum ad privilegium Fori, veniunt omnes omnino Clerici, sive sint primæ duntaxat Tonsuræ, aut in Ordinibus Minoribus constituti; *cap. Cleros, Dist.* 21. *& cap. Cum contingat, de stat. & qualit. præficiend.* dummodo habeant conditiones de Jure requisitas; *cap. Ult. de Clericis conjug. in* 6. & Concil. Trid. *sess.* 23. *c.* 6. *de reform.* Sive sint constituti in Ordinibus Majoribus; *cit. cap. Cleros, Dist.* 21. Aut etiam in Dignitate Ecclesiastica; *cap. Cum tibi* 18. *de verbor. significat.* & Glossa final. *ibi*.
5 Sic etiam nomine Clericorum, quantum ad privilegium Fori, veniunt Monachi, & Regulares omnes Religionum ab Ecclesia approbatarum, tam Professi, etiam Conversi, quam Novitii; immo & Moniales, earumque Conversæ, & Novitiæ. *Est Communis;* omnes enim tales sunt personæ Ecclesiasticæ, ac Dei Servitio Divinisque Ministeriis specialiter deputatæ, atque ideo in materia favorabili, ut est ista, veniunt nomine Clericorum; *ut c. Quisquis inventus* 21. *& cap. Si quis suadente* 29. *caus.* 17. *quæst.* 4.
6 Clerici tamen Minoristæ non gaudent privilegio *Fori*, nisi habeant aliquam ex tribus illis Conditionibus, quas requirit in ipsis Concilium Trident. *sess.* 23. *c.* 6. *de reformat.* his verbis: *Is etiam* (idest prima Tonsura initiatus, aut in Minoribus Ordinibus constitutus) *Fori privilegio non gaudeat, nisi Beneficium Ecclesiasticum habeat, aut Clericalem Habitum, & Tonsuram deferens, alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inserviat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua Schola, vel Universitate, de licentia Episcopi, quasi in via ad Majores*
7 *Ordines suscipiendos, versetur.* Sufficit vero quælibet trium conditionum a Concilio Tridentino requisitarum, ut Clericus Tonsura Clericali insignitus, vel etiam in Minoribus Ordinibus constitutus gaudeat privilegio Fori, nam Concilium ibidem loquitur sub disjunctione, *Aut, vel*, uti patet ex ipsis verbis mox citatis; *& ex Regul.* 76. *Juris in* 6. *In alternativis sufficit alterum impleri*, & in alternativa dispositione unum in effectu continetur; *l. Cum illud* 25. *ff. quando dies leg.* Unde Clericus habens Bene- 8
ficium gaudet privilegio Fori, licet Clericalem Habitum & Tonsuram non deferat, & Ecclesiæ non inserviat, ut expresse declaravit Sacra Cong. Concil. teste Fagnan. *in c. Inter cætera* 5. *de rescriptis n.* 3. Immo gaudet privi- 9
legio Fori Clericus primæ Tonsuræ, qui Beneficium Ecclesiasticum a se possessum resignavit, reservata sibi pensione, licet in Habitu, & Tonsura non incedat. Ita Fagnan. *in cap. Ad audientiam* 31. *de rescriptis n.* 127. *& num.* 131. ubi refert Gregorium XIII. *Die* 8. *Decembr.* 1576. declarasse, Pensionarium censeri Beneficiatum ad effectum gaudendi privilegio Fori Ecclesiastici, de quo Concilium loquitur; idque duabus rationibus; Primo, quia Cancellaria habet, Pensionarium pro Beneficiato, ideo vult exprimi in Bullis Pensiones, sicut Beneficia; Secundo, quia Sanctus Pius Bulla sua coegit Pensionarium ad dicendum Officium saltem Beatæ Virginis. Quinimmo Clericus 10
primæ Tonsuræ, seu Minorista non incedens in Habitu, & Tonsura Clericali gaudet privilegio Fori, nedum quando possidet Beneficium, seu Beneficium possessum resignavit cum pensione, sed etiam ante adeptam Beneficii possessionem, dummodo constet de valida collatione; Ita Flaminius Paris. *lib.* 7. *de resignat. benefic. q.* 1. *n.* 46. *&* 47. asserens quod fuerit resolutum in Sac. Cong. Conc. 16. *Julii* 1587. Beneficiatum gaudere privilegio Fori ante adeptam possessionem; & sic decrevisse refert etiam Fagnan. *in cap. Si quis, de Foro competent. num.* 44. Et tenet Gigas *de pensionibus qu.* 94. *n.* 12. Lezana *in Summa tom.* 3. *verb. Clericus n.* 20. & plurimi apud Barbosam *lib.* 1. *Juris Eccles. univers. cap.* 39. §. 2. *n.* 14. Et ratio est, quia in Beneficialibus non attenditur principaliter possessio, sed titulus; *arg. c. Ex frequentibus* 3. *de Institutionibus*. Tum quia in possessione non est aliquid spiritualitatis, ut dicit Abbas *in cap. quod in dubiis num.* 8. *de renunciat.*

Clericus Tonsuratus, vel Minorista non ha- 11
bens Beneficii possessionem, nec titulum, nec pensionem, ut Fori privilegio gaudeat, requiritur, & sufficit unum ex tribus infrascriptis, videlicet quod Clericalem Habitum, & Tonsuram deferens alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inserviat: vel quod Clericalem Habitum, & Tonsuram deferens in aliquo Semina-

minario de licentia Episcopi degat; vel quod in Habitu, & Tonsura incedens in aliqua Schola de licentia Episcopi versetur. Sic decisum fuisse a Sacra Congr. Conc. refert Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Navarræ lib. 2. tit. 19. l. 1. de foro compet. n. 2.* Barbosa *in*
12 *Conc. sess. 23. c. 7. de reform. n. 20.* Ita tamen, ut habitum Clericalem, & Tonsuram simul deferat; non enim sufficit gestatio Habitus, vel Coronæ pro gaudendo privilegio Fori; Armendar. *loc. cit. n. 13.* Aloysius Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. par. 4. dec. 154.* Barbosa *in Conc. loc. cit. num. 21. & lib. 1. Juris Ecclesiast. c. 39. §. 2. num. 23.* & sic decrevit Sacra Congreg. Conc. *super controversiis Jurisdictionalibus in Arimien. 21. Januar. & 28.*
13 *April.* 1626. Clericus Minorista in Habitu, & Tonsura deserviens Ecclesiæ, gaudet privilegio Fori, licet non deserviat ex mandato Episcopi; Sacra Congr. Conc. *in Valentina 29. Jun.*
14 1628. Sic etiam Clericus inserviens alteri Ecclesiæ, quam cui fuit adscriptus, gaudet privilegio Fori. Sic decisum fuisse a S. Congreg. Conc. referunt Prosper de Augustino ad Quarant. *in Summa Bullarii verb. Habitus*, Genuens. *in prax. Cur. Archiep. Neapol. cap. 7. n. 1.* ubi dicit, quod cum de *anno* 1586. *mense Decembr.* ad instantiam Vicarii Archiepiscopi Neapolitani propositum fuisset dubium: *An Clericus alteri Ecclesiæ inserviens, quam cui fuit adscriptus, Fori privilegio gaudeat; Congregatio*
15 *censuit gaudere*. Immo licet nulli Ecclesiæ esset adscriptus, talis Clericus alicui Ecclesiæ inserviens, adhuc gauderet privilegio Fori, prout decisum fuisse a Sacra Congreg. Conc. refert Sperell. *decis. 26. n. 31.* ubi dicit ipsam decisionem emanatam fuisse ad instantiam Episcopi Ferrariensis, & extare apud se in forma probante, & a bonæ memoriæ Cardinali Lancelloto subscriptam tenoris sequentis: *An Clericus in Minoribus Ordinibus constitutus, Clericalem Habitum, & Tonsuram deferens, atque Ecclesiæ inserviens, gaudeat privilegio Fori, si alicui Ecclesiæ adscriptus non sit?* Sac. Congreg. Concil. Trident. interpretum *censuit gaudere*.
16 Pluries enim, *dicit ibid.* Sperell. rescripsit ipsa Sac. Congregat. mandatum Episcopi non esse necessarium; quia, ut dicit Barbosa *lib. 1. Juris Ecclesiast. univers. cap. 39. §. 2. num. 36.* qualitas mandati, vel licentiæ Episcopi est levis, satisque est concurrere quæ potiora sunt, nempe Tonsuræ, & Habitus Clericalis delationem, & servitium Ecclesiæ, vel commorationem in aliqua Schola, aut Universitate; & facit ad hoc alia decisio Sacr. Congregat. ab ipso Barbosa mox citato adducta, tenoris, ut sequitur: *Joannes Jacobus Cuperchinus Clericus Romanus, qui prima Tonsura in Urbe initiatus, quatuor Minores Ordines Panormi cum dimissoriis Illustr. Urbis Vicarii suscepit, Romam reversus, & Habitu Clericali incedens, studiis incumbens, Collegium S. Thomæ frequentavit, & licet nulli esset adscriptus Ecclesiæ, tamen non destitit, diebus præcipue Festivis, & aliis, Sacrificio Missæ inservire in Ecclesia S. Jacobi Incurabilium, & alibi; Mox caussa honoris sororem occidit, dubitatur an gaudeat Fori privilegio? Fiscus respondet eum non gaudere, quia neque Beneficium habet, neque est adscriptus Ecclesiæ, neque versatur in Scholis de licentia Episcopi, ut requirit Conc. Trid. sess. 23. cap. 6. de reform. Die 30. Jun.* 1609. S. Congr. Conc. *perpendit secundum ea, quæ proponuntur, in hoc casu concurrere omnia requisita, ut hic Clericus gaudeat privilegio Fori; est enim initiatus prima Tonsura, incedebat in Habitu, & Tonsura, & Ecclesiæ inserviebat, immo in Schola versabatur, quia publicam Dialecticæ lectionem in ædibus S. Mariæ super Minervam audiebat*.

Clericus, si Habitum a se gestari solitum, 17
aliqua occasione ad breve tempus deposuerit, non ideo Fori privilegium amittit. Sic decrevisse Sacram Congregationem Concilii refert Fagnan. *in c. si quis 1. de Foro competent. n.*
20. Sic Clericus Beneficiatus solitus incedere 18
in Habitu, & Tonsura, licet aliquando talem gestationem intermiserit, non incidit in pœnam privationis Beneficii impositam a Sixto V. in Constitutione incip. *Cum Sacrosanctum*, & ex consequenti non amittit Fori privilegium, sed eo tamquam Beneficiatus debet gaudere ad præscriptum Concil. Trid. *sess. 23. c. 6. de reformat.* Sic censuit Sac. Cong. ejus-
dem Conc. *6. Octob.* 1612. Immo Clericus Be- 19
neficio privatus ex d. Bulla Sixti V. eo quod Habitum, & Tonsuram non detulerit, Fori privilegium non amittit ante latam a Judice Ecclesiastico declaratoriam super facto, vel delicto, idest quod Habitum, & Tonsuram Clericalem minime gestaverit. Sic declaravit ead.
Sac. Congreg. *d. die 6. Octobr.* 1612. Clericus 20
non Beneficiatus, solitus tamen Ecclesiæ inservire, & in Habitu, & Tonsura incedere, si noctu, vel interdiu in Habitu Laicali deprehendatur cum armis, gaudet privilegio Fori; quia ex ipsa consuetudine Habitum jugiter deferendi colligitur esse in ipso Clerico voluntatem illum reassumendi, ex notat. per Menoch. *l. 6. præsumpt. 37. num. 28.* & facit textus *in §. Pavonum, Institut. de rer. divis.* Mutatio autem

voluntatis non præsumitur, nisi probetur; *lib. Qui voluntatem*, *ff. de probat.* Tum quia, cum versemur in materia pœnali, & odiosa amissionis privilegii Fori, factum non dicitur, quod factum non durat; *cap. Nam & ego*, *de verbor. significat. cum concord.* de quibus ibi per Glossam *in verb. Quasi numquam esset*; Abbas *consil. 69. n. 1. col. 1. vers. sed his non obstantib.* Brevi enim reversa uxor, nec divertisse videtur; *l. Divortium*, *ff. de Divortio*; *l. Quidquid colore*, *ff. de regul. jur.* nec dicitur versum, quod versum, non durat *l. si pro Patre §. versum*, *de in rem verso*, & sic qui Habitum Clericalem dimisit, illum statim reassumpturus, censebitur non dimisisse; *argum. cap. ad nostram*, *de Regular.* ibi: *Statim pœnituit*, *quod Habitum induisset*; Et Glossa *ibid.*

21 Clericus gaudet privilegio Fori non obstante Irregularitate contracta ob homicidium; S. Congregat. Immunit. *in Alatrina 13. Aug.* 1658.

22 Clerici enim non possunt citari ad Forum Laicale; S. Congreg. Immunit. *in Nullius Montis Cassini 16. Augusti 1695.*

23 Clericus, qui post commissum delictum, sine ulla fraude Clericatum assumpsit, gaudet privilegio Fori, tam quo ad personam, quam quo ad bona, quia privilegium superveniens universaliter eximit; *cap. Frater noster*, & ibi Glossa *in verb. Aliquid*, *caus. 16. q. 1. c. cum Cappella*, *de privileg.* & liberat ab obligatione, qua quis antea tenebatur; *cap. ex antiquis*, *cap. Fraternitatem*; *& cap. si Servus dist. 54. l. penult. §. si post*, *& l. Spadonem §. scire*, *ff. de excusat. tutor. l. Is cui*, *ff. de alim. & cibor. legat* & sic expresse decisum fuisse a Sacra Congregat. Conc. refert Fagnan. *in cap. cum magnus 1. de obligat. ad ratiocin. n. 64.*

24 Si vero post commissum delictum, in fraudem Clericatum assumpsit, gaudet adhuc privilegio Fori quo ad personam; sic ead. Sac. Congreg. Concil. teste Fagnano *loc. cit. n. 64. & 76.* & Sac. Congregat. Immunit. *in Regiensi 28. Maii 1626. & in Januensi 16. Decembr.*

25 1642. At non gaudet privilegio Fori, quo ad bona, si Judex Laicus post commissum delictum, ante illius promotionem, prævenit in caussa: Qui enim post delictum assumit Clericatum in fraudem, quo ad bona subest sæculari Jurisdictioni, & potest a Judice Laico puniri pœna pecuniaria, & confiscatione bonorum, si Judex Laicus in causa prævenit, ut probat text. *in l. si quis postea*, *ff. de Judic.* ex qua Lege desumptus est similis text. *in cap. Proposuisti*, *de Foro competent.* & sic decrevit Sac. Congregat. Conc. apud Fagnan. *loc. cit. num. 71. & 76.* Judex tamen Sæcularis præveniens non potest in bonis talis Clerici procedere, nisi postquam Judex Ecclesiasticus pronunciaverit eum in fraudem Curiæ Sæcularis promotum fuisse; necesse enim est, ut præcedat Judicis Ecclesiastici declaratio super fraude, & interim debet Judex Laicus supersedere; *c. si Judex. Laicus in fin. de sentent. excommun. in 6.* ibi: *Contra eum interim quivis processus Juris conquiescat*; & ratio est, quia cum ejus Jurisdictio sit fundata super hac qualitate fraudis, & ea circumscripta Clericus sit exemptus ab ejus Jurisdictione, etiam quo ad bona, ut diximus *num.* 23. priusquam de hujusmodi fraude constiterit, Laicus non est ejus Judex, ideoque de qualitate fraudis Jurisdictionem tribuentis ante omnia constare debet; *l. 2. §. sed si dubitetur*, *& l. si quis ex aliena*, *ff. de Judice*; & sic declaravit ead. Sac. Congr. ut refert Fagnan. *loc. cit. num. 74. & 76.* 26

Clericus, qui dimisso Habitu, & Tonsura deliquit, & postea Habitum, & Tonsuram sumpsit, & Ecclesiæ inservivit, gaudet privilegio Fori, nisi reassumpserit Habitum in fraudem; Fagnan. *in cap. cum magnus 1. de obligat. ad ratiocin. n. 29.* ubi refert sic decrevisse Sac. Congregation. Conc. Quæ Congregatio *die 1. Februar. & die 26. April. 1607.* censuit spectare ad Judicem Ecclesiasticum declarare, an ipse Clericus reassumpserit Habitum in fraudem nec ne? Et ad hoc facit sequens casus. *Clericus primæ Tonsuræ a die, quo fuit ordinatus, per septem annos continuos non incessit in Habitu, & Tonsura, immo intra dictum tempus exercuit Officium Judicis; commisso delicto, fuit a Judice Laico inquisitus, citatus, & domi sistere jussus, sed arrepta fuga, reassumptoque Habitu cœpit Ecclesiæ inservire. Pro sua directione supplicat Episcopus Nicien. declarari:* 27 28 29

1 *An iste Clericus gaudeat privilegio Fori?*
2 *An Episcopus possit Judici Laico fundanti super notorietate, & reassumptione Habitus in fraudem, inhibere ne procedat, nec quo ad personam, nec quo ad bona, donec ipse cognoscat, an gaudere debeat?*
3 *An saltem id possit visis litteris primæ Tonsuræ?*
4 *An contra Judicem Laicum nihilominus non desistentem, possit procedere ad Censuras?*
5 *An possit Episcopus hanc caussam sibi vindicare?*
6. *An debeat?*

Die

Die 30. Martii 1676. Sacra Congr. Conc.
respondit ad omnia affirmative.

* Utrum vero de fraude ista prius constare
debeat ad hoc, ut judex laicus possit proce-
dére realiter contra bona Clerici, quæstio est
inter Doctores, in qua affirmativa sententia
facilius admittitur. Porro in fraudem resume-
re habitum censeretur ille, qui post relictam
vestem crimenque commissum, actus in car-
cerem a Judice Sæculari, fuga se vel aliqua
ratione subtraxit, tuncque Clericalem vestem
resumpsit; Ita in Tract. *de Synodo Diœc. lib.*
7\. *c.* 67. §. 2. *

30 Quinimmo Clericus etiamsi propria aucto-
ritate, Habitum Clericalem reassumat post de-
lictum, & processum; & fidejussionem det de
se præsentando coram Judice Laico, gaudere
debet Fori privilegio, & est liberatus a Juris-
dictione Judicis Laici, quo ad personam; quod
si subsit fraus, quam judex Ecclesiasticos co-
gnoscere, & declarare debet, potest Judex Lai-
cus processui finem imponere, & contra illum
realiter, quo ad bona, procedere; Sacra Con-
gregat. Concil. *in Papien.* 23. *Maii* 1626. Sa-
cra Congregat. Immunit. *in Consentina* 16. *Se-
ptemb.* 1620. & in eadem Sac. Congreg. *Super
controversiis jurisdictionalibus in Civitatis Ca-*
31 *stellanæ* 18. *Februar.* 1631. Clericus qui ante
carcerationem reassumpserat Habitum, Fori
privilegio gaudet; Sacra Congreg. Immunitat.
32 *in Rossanen.* 18. *Mart.* 1631. Clericus reassu-
mens Habitum, & Tonsuram post prætensum
delictum a se commissum, gaudere debet pri-
vilegio Fori Ecclesiastici, tam quo ad perso-
nam, quam quo ad bona, etiam ex constitu-
tionibus Regni; Sacra Congreg. Immunitat.
33 *in Marsicana* 11. *Decemb.* 1646. Et licet Cle-
rico reassumere Habitum, absque alia licentiâ
Episcopi: Sac. Congreg. Immunit. *in Oritana*
18\. *Augusti* 1654. * Et firmatur a Benedicto
XIV. in Tract. *de Synodo Diœc. cit. lib.* 7.
cap. 67. §. 3. Ad hoc autem ut evitentur ea
in re dissensiones inter utramque potestatem Ec-
clesiasticam & laicam, suadendum est, ut
Episcopus per edictum generale mandet Cleri-
cis, ut incedant in Habitu, & Tonsura, ac
deserviant alicui Ecclesiæ per certum tempus;
quo elapso transgressores admoneat tribus di-
stinctis vicibus, ut pareant. Contravenientes
dein per sententiam declarat eos propria cul-
pa excidisse a juribus Clericalibus, neque de-
inceps ad ea restituendos fore. Hujus senten-
tiæ vi transgressores illi neque resumpta veste
privilegio fori gaudent; Ita *cit. Tractat. de*
Synodo Diœces. lib. 7. *cap.* 67. §. 4. * Si ta- 34
men Clericus voluntarie, & expresse deponen-
do Habitum, ipsum renunciet in actis Curiæ
Episcopalis cum approbatione, & acceptatio-
ne Episcopi, & cum declaratione, quod abs-
que illius licentia Habitum non reassumet;
non potest propria auctoritate ipsum reassume-
re; Sac. Congreg. Immun. *in Mazarien.* 16.
Decemb. 1642. At vero si Clericus in carce- 35
ribus detentus, aut in alio loco, quem tenet
loco Carceris, renunciet privilegiis Clericali-
bus, aut Beneficiis, poterit Habitum reassu-
mere Clericalem sine licentia Episcopi, & ju-
ra ad Beneficium renunciatum, non obstante
decreto acceptationis, quia hujusmodi renun-
ciatio tamquam metu carceris facta, pro nul-
la habetur; *l. Qui in carcerem, ff. quod met.
caus.* & bis declaravit S. Congr. Episcopor.
nempe *in Aquipendii* 18. *April.* 1692. referen-
te Card. Merlino, *& in Aversana* 13. *Junii
ejusdem anni* referente Eminentissimo de Ab-
dua. Quod est verum, etiamsi carceratio esset
justa, ut observat Antonell. *de locis legal. lib.*
3\. *c.* 37. *n.* 19. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 5. *formul.*
9\. *n.* 35. Licet Clericus per dimissionem Ha- 36
bitus, & Tonsuræ, ante trinam monitionem
non perderet privilegium Fori; *ex cap. Con-
tingit* 45. *de sentent. Excommunic.* tamen Cle-
ricus Minorum Ordinum non Beneficiatus,
nisi Habitum, & Tonsuram deferat, & Ec-
clesiæ inserviat, vel in Seminario, aut in ali-
qua Schola, vel Universitate de licentia Epi-
scopi versetur, perdit privilegium Fori sine
alia monitione, ex Conc. Trid. *sess.* 23. *c.* 6.
de reform. & ex declaratione Sac. Congregat.
ejusdem Concil. relata a Fagnano *in cap. si
quis* 1. *de Foro competent. num.* 21. his verbis:
*Quibus autem casibus Clericus ex Decreto Concil.
Fori privilegio non gaudet, nullam requiri mo-
nitionem, ut illud amittat.* Nec ubi adsit, ob- 37
servanda est consuetudo, secundum quam Cle-
rici Habitum, vel Tonsuram deferentes, Fo-
ri privilegio gaudent, licet Beneficium Eccle-
siasticum non habeant, nec alicui Ecclesiæ in-
serviant, vel in Seminario Clericorum, aut in
aliqua Schola, vel Universitate de licentia
Episcopi versentur, juxta *c.* 6. *sess.* 23. Conc.
Trid. *de reform.* Sic decrevit Sacra Congreg.
Concil. teste Fagnano *in cap. Si quis* 1. *de
Foro compet. n.* 71.

Clericis tamen non habentibus supradicta re- 38
quisita Concilii non adimitur perpetuo privi-
legium Fori, sed suspenditur ad tempus, pro
ut ex iis, quæ de Clerico conjugato tradunt
Archidiacon. Joannes Andreas, Ancharan. &
Felin.

Felin. *in cap. unic. de Cleric. conjugat. in 6.* colligit Fagnan. *in c. Si quis* 1. *de Foro competen. n.* 49. ubi dicit, quod sic censuit Sac. Congreg. Conc. respondens, Clericum conjugatum, qui post dimissum Habitum Clericalem deliquit, quamvis pro eodem delicto in Curia Laicali citatus, & condemnatus fuerit, si deinde (modo non in fraudem) reassumpto Habitu, & Tonsura Ecclesiæ deserviat, non posse a Judice Laico pro eodem delicto perso-
39 naliter distringi. Clericus non habens requisita Concilii, quamvis non gaudeat privilegio Fori Ecclesiastici, & Forum Judicis sæcularis declinare non possit, ex Decreto Conc. Trid. *sess.* 23. *cap.* 6. *de reform.* tamen si adhuc se gerat pro Clerico, potest puniri etiam ab Episcopo, & est locus præventioni, ut declaravit Sac. Congreg. Conc. teste Nicolao Garcia *de Benefic. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 16. & Fagnan. *in cap. Odoardus* 3. *de solutionibus num.* 25. *& in cap. Si quis de Foro comp. num.* 75. Et iterum sic declaravit his verbis: *Clerici non incedentes in Habitu, & Tonsura*, non gaudent privilegio Fori; sed non propterea impeditur Episcopus, quo minus si prævenerit eosdem Clericos punire possit; Sac. Congreg. Conc. *in Baren.* 16. *Mart.* 1609. *& in Valentina* 20. *Mart.* 1607. *& in Leodiens.* 17. *Novemb.* 1630. Sac. Cong. *super Controv. jurisdiction. in Neapol.* 22. *Jun.* 1628. *& in Assisien.* 25. *Jun. &*
40 *in Parmen.* 26. *ejusdem mensis* 1629. Immo potest Episcopus procedere etiam in caussis similium Clericorum, in quibus non prævenit, ut censuit Sac. Cong. Conc. *die* 8. *Novemb.* 1630. *in una Leod.* semel, iterum ac tertio discussa, & a Sanctissimo approbata, tenoris sequentis.

Die 12. *Novembris* 1630. Sacra Congregat. Concil. *facta relatione Sanctissimo D. N. in caussa Leod.* 8. *ejusdem in* Sacra Congregat. Concil. *proposita, & resoluta, Sanctitas sua approbavit declarationem factam, ut Clerici etiam non habentes requisita cap.* 6. *sess.* 23. *de reformat. licet ipsi tamquam contravenientes Ordinationi Sacri* Conc. *non possint per se ipsos allegare privilegium Fori, nihilominus subsint Jurisdictioni Episcoporum, & Ordinariorum cognitioni, ne dum in caussis, in quibus iidem Episcopi, seu Ordinarii prævenerunt, sed etiam in quibus non prævenerunt, & illos e manibus Judicis Laici repetant, quando iidem Clerici adhuc Clerici permanent, videlicet si a Jure, vel ab homine per declarationem servatis servandis factam, privilegiis Clericalibus denudati, seu privati non sint.*

Die 1. *Augusti* 1634. *facta denuo relatione Sanctissimo D. N. Sanctitas sua ad removendam omnem difficultatem denuo jussit omnino observari supradictam declarationem, ut supra firmatam in dicta caussa Leodiensi.* Clericus repertus a 41
Curia Sæculari sine Habitu Clericali, donec doceat de suo Clericatu, in Carceribus Laicis potest detineri, dummodo non sit notorie Clericus; & si per octo menses ante carcerationem Habitum dimiserat, privilegio Clericali nullo modo gaudet, si a Curia, ut supra, captus fuerat in tali Habitu; Sac. Cong. Conc. 11. *Januar.* 1619. Clericus, qui in Habitu, & 42
Tonsura se immiscet enormitatibus, & pluribus vicibus, censetur absque monitione renunciasse privilegio Clericali, secus si in Habitu Laicali hæc perpetrasset, quia tunc requiritur monitio; Sac. Congreg. Conc. *in Motulen.* 1. *Febr.* 1620. Clericus in Minoribus constitutus 43
recusans frequentare Scholas, & Ecclesiam, non potest privilegio Fori privari, si adsit probabilis spes profectus; Sac. Congreg. Conc. *in Materanen.* 2. *August.* 1631. Clerici Filius le- 44
gitimus, ante Clericatum susceptus, gaudet privilegio Fori durante vita ejus Patris; Sac. Congreg. Immun. *in Callien.* 18. *Mart.* 1632. Clericus non potest verbis renunciare privile- 45
gio Fori, nec Judicem Laicum sibi constituere, etiamsi proprium juramentum, & adversarii consensus accedat, ut est casus *in cap. Si diligenti* 12. *de Foro competent.* & tamen potest hujusmodi privilegio renunciare ipso facto, si post dimissionem Habitus, & Tonsuræ, tertio commonitus se ipsum contempserit emendare, ut est textus expressus *in cap. Contingit* 45. *de Sentent. excommun. & in cap. In audientia* 25. *de Sentent. excommun.* Clericus 46
enim si a Prælato suo tertio monitus non reassumit Habitum, & Tonsuram, perdit privilegium Clericale; habetur expresse *in dict. cap. In audientia* 25. *& cap. Contingit* 45. *de Sentent. excommunic.*

Licet Clerici in prima Tonsura constituti, 47
vel Minoristæ non habentes Beneficium Ecclesiasticum, aut alias qualitates a Concilio Tridentino *cit. sess.* 23. *cap.* 6. *de reform.* requisitas, privilegio Fori non gaudeant, ex ipso Concilio ibidem sic expresse statuente; tamen privilegio Canonis non sunt privati, ut expresse declaravit Sac. Congr. ipsius Conc. nam proposito dubio: *An Clerici*, qui Decreto Concil. *cap.* 6. *sess.* 23. *privilegio Fori privantur, intelligantur etiam privati privilegio Canonis?* *Die* 16. *Octobris* 1581. Sac. Cong. *censuit non intelligi esse privatos*. Unde percutiens hujusmo- 48
di Clericum incidit in Excommunicationem Canonis,

nonis; Fagn. *in cap. Si quis* 1. *de Foro compet. a num.* 72. *usque in finem*; Garcias *de Benefic. part.* 2. *c.* 2. *n.* 10. Belletus *Disquit. Clerical. part.* 1. *tit. de favore Cleric.* §. 8. *n.* 22. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell.* Glossa 5. *num.* 7. *cum seq.* Aloysius Riccius *in praxi rerum Fori Ecclesiastici decis.* 607. *in* 1. *edition. & part.* 1. *resolut.* 551. *n.* 3. Portel. *in dub. Regular. verb. manus violentiæ*; Barbosa *part.* 2. *de Offic. & potest. Episcop. allegat.* 12. *n.* 32., *& lib.* 1. *Juris Ecclesiastici c.* 39. §. 2. *n.* 3. citans plures alios. Et ratio est quia Tridentinum circa hoc nihil innovavit, nec Juri communi derogavit, ut observat Clar. §. *fin. q.* 36. *num.* 19. & Barbosa *loc. cit.* De Jure autem communi omnes Clerici gaudent privilegio Canonis; *c. Si quis suadente Diabolo* 29. *caus.* 17. *q.* 4. Si enim Concilium *in d. sess.* 23. *cap.* 6. voluisset comprehendere ultra privilegium Fori etiam privilegium Canonis, etiam illud expressisset, prout in simili argumentatur Pontifex *in cap. Inter corporalia*, §. *sed neque*, *de translatione Episcopi*, *& cap. Ad audientiam* 12. *de Decimis*. Tum quia non censetur plus de priori lege mutatum, quam est expressum in posteriori; *l. Præcipimus*, *Cod. de appellat.*, *& l. Si vero*, §. *de viro ff. soluto matrimonio*, ubi Summarium ex Bartholo sic habet: *Provisio legis contra jus commune non extenditur ultra id, quod lex exprimit, licet eadem sit ratio.* Cum legum correctio veluti odiosa, quantum fieri potest, evitanda sit; *cap. Cum expediat* 29. *de elect. in* 6. *& ex Reg.* 15. *Juris in* 6. *Odia re-*
49 *stringi, & favores convenit ampliari*. Quænam autem personæ gaudeant tali privilegio Canonis, & quænam censeantur illud violare, & Excommunicationem incurrere; vide verb. *Excommunicatio art.* 10. 11. *&* 12. ubi late de omnibus ad hoc facientibus.

50 Privilegio Fori, & Canonis gaudent, nedum Clerici cælibes, sed etiam Clerici conjugati in Minoribus existentes; *cap. Clerici unic. de Clericis conjugatis in* 6. ibi: *Clerici, qui cum unicis, & virginibus contraxerunt, si Tonsuram, & vestes deferant Clericales, privilegium retinent Canonis ab Innocentio Papa II. Prædecessore nostro editi in favorem totius Ordinis Clericalis. Et cum juxta Parisiense Concilium nullus Clericus distringi, aut condemnari debeat a Judice Sæculari, præsenti declaramus edicto hujusmodi Clericos conjugatos pro commissis ab eis excessibus vel delictis, trahi non posse criminaliter, aut civiliter ad Judicium sæculare, nec ab ipsis sæcularibus Judicibus eos debere personaliter, vel etiam pecunialiter (ne per unam viam concedatur eisdem Judicibus, quod per aliam denegatur) nullatenus condemnari.* Et Concil. Trid. *sess.* 23. *cap.* 6. *de reformat.* ibi: *in Clericis vero conjugatis servetur Constitutio Bonifacii VIII. quæ incipit: Clerici, qui cum unicis, modo hi Clerici alicujus Ecclesiæ servitio, vel ministerio ab Episcopo deputati, eidem Ecclesiæ serviant, vel ministrent, & Clerici habitu, & Tonsura utantur, nemini quo ad hoc privilegio, vel consuetudine, etiam immemorabili. suffragante.* Ad 51
hoc tamen, ut gaudeant his privilegiis, debent habere tres conditiones; Prima, ut hujusmodi Clerici cum unica, & virgine contraxerint, ut expresse habetur *ex cit. cap. Clerici unic. de Clericis conjugat. in* 6. alioquin forent bigami, qui sunt nudati omni privilegio Clericali; *c. Altercationis unic. de bigamis in* 6. ibi: *Bigamos omni privilegio Clericali declaramus esse nudatos.* Secunda, ut deferant Tonsuram, & vestes Clericales; *cit. cap. Clerici*, & Concilium Tridentinum *loc. mox adducto*. Tertia, ut tales Clerici alicujus Ecclesiæ servitio, vel ministerio ab Episcopo deputati eidem Ecclesiæ serviant, vel ministrent, ut expresse fuit de novo statutum a Concilio Tridentino *dict. sess.* 23. *cap.* 6. *de reformat.* ut patet ex ejusdem verbis supra relatis. * Nota tamen, quod etiamsi Clericus Ecclesiæ alteri a designata ab Episcopo inserviat, adhuc tamen gaudet privilegio fori, ut a Sacra Congreg. decisum refertur *in Tract. de Synodo diœces. lib.* 7. *c.* 69. *n.* 3. * Clerici conjugati 52
ad hoc, ut gaudeant his privilegiis, debent habere copulative omnes tres supradictas conditiones, quarum una deficiente, nullo prorsus gaudent privilegio Clericali, ut patet *ex cit. cap. Clerici* §. *fin. de Clericis conjugat. in* 6. ibi: *In cæteris autem, vel nisi, ut præmittitur, Tonsuram, vel Vestes deferant Clericales, etiam in præmissis eos gaudere nolumus privilegio Clericali*, juncto Concilio Tridentino *cit. sess.* 23. *c.* 6. *de reform.* per ejus verba adducta supra sub *num.* 10. Clerici conjugati ha- 53
bentes tres supradictas conditiones gaudent privilegio Fori, nedum in caussis criminalibus, sed etiam in caussis mere civilibus; quidquid dicant aliqui Canonistæ. Sic enim unanimi consensu Sacra Congreg. Immunitatis approbavit opinionem, quod Clericus conjugatus gaudet privilegio Fori, etiam in mere civilibus, *in Caputaquen.* 14. *Novemb.* 1649. *lib.* 3. *decret. Pauluc. pag.* 214. Et insuper eadem 54
Sacra Congreg. Immunit. approbat formulam sententiæ promulgandæ per A. C. pro exemptione privilegii Fori Clericorum conjugatorum,

rum,

rum, additis tamen verbis tam in civilibus,
quam in criminalibus, quam etiam in mix-
tis. *Caputaquen.* 21. *Junii* 1644. *lib.* 3. *decre-
tal. Pauluc. pag.* 229. Immo gaudent privile-
55 gio Fori in caussis mere civilibus etiam non
dependentibus a criminalibus; *Sac. Cong. Imm.
in Bovin.* 2. *Jul.* 1630. *l.* 2. *dec. Paul. cap.* 47.
in Oppiden. 27. *Sept.* 1631. *ibid. pag.* 140. *in
ead. Oppiden.* 11. *Septemb.* 1634. *ibid. pag.* 201.
& 6. *Maii* 1635. *ib. pag.* 219. *in Squillacen.*
19. *Januar.* 1638. *lib.* 3. *decret. Pauluc. pag.*
13. *in Rossanen.* 13. *Martii* 1638. *ibidem pa-
gin.* 57.
56 Clerici conjugati non possunt conveniri co-
ram Judice Laico; *Sac. Congreg. Immunit. in
Montis Cassini* 22. *Dec.* 1694. *lib.* 1. *Dec. Val-
57 leman. pag.* 163. Unde Clerici conjugati ad so-
lutiones, ad quas de Jure tenentur, non pos-
sunt cogi nisi coram Judice Ecclesiastico, *Ead.
Cong. Immunit. in Rossanen.* 23. *Mart.* 1638.
lib. 3. *Decret. Pauluc. pag.* 57. *in Nazaret.* 15.
58 *Jun.* 1638. *ibidem pag.* 64. Clericum conjuga-
tum carcerantes excommunicantur; *Ead. Cong.
Imm. in Hydruntina* 18. *Decemb.* 1694. *lib.* 1.
59 *Decr. Valleman. pag.* 164. Clericum conjugatum
Episcopus tueri debet, ne vexetur a Curia Lai-
ca; *Ead. Sacr. Cong. in eadem Hydruntina* 27.
Novemb. 1694. *lib.* 1. *Decr. Valleman. pag.* 199.
in Bisignanen. 15. *Nov.* 1694. *lib.* 3. *Decret.
60 Valleman. pag.* 628. Invocato etiam, quatenus
opus sit, brachii sæcularis auxilio; *Ead. Sac.
Cong. Immun. in Nucerina* 9. *Februar.* 1694.
61 *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 195. Clericus con-
jugatus, Indulto Apostolico dispensatus ab obli-
gatione incedendi in Habitu, & Tonsura, gau-
det privilegio Fori; *Ead. Sac. Congr. Immunit.
in Fulginaten.* 18. *Octobr.* 1679. *lib.* 2. *Decret.
Altovit. pag.* 1961. Clericus conjugatus habens
omnia requisita, excepto quod non constat de
deputatione ad servitium Ecclesiæ certæ, & par-
ticularis, inserviens tamen Ecclesiæ in gene-
re, gaudet privilegio Fori; *Ead. Sac. Congr. in
Anconitana* 24. *Maii* 1601. *lib.* 3. *Decret. Valle-
62 man.* 3. Clericus conjugatus exercens artem mer-
ciariam cum mensuris fraudulentis puniendus
est ab Ordinario; *Ead. Cong. in Firmana* 17. *De-
cemb.* 1695. *lib.* 1. *Decret. Valleman. pag.* 135.
63 Clericus conjugatus, qui post fugam a Trire-
mibus, ad quos a sub Episcopo damnatus fue-
rat ad septennium, ob nova delicta carceratus
fuit a Curia Laica, remittendus est Episcopo,
qui postea remitti faciat ad Triremes; Et cum
Sanctissimo pro novis delictis, si de illis sufficien-
ter constiterit, ut puniatur pœna Triremium
ad vitam; *Ead. Congregatio in Milevitana* 15.
Decembr. 1643. *lib.* 3. *Decret. Pauluc. pag.* 216.
Subdiaconum, qui in vim dispensationis Apo- 64
stolicæ cum Vidua Matrimonium contraxit, &
pensiones Ecclesiasticas obtinet de Jure gaude-
re privilegio Fori, tenet Sellius *in Selectis Ca-
nonic. c.* 18. *n.* 29. attestans ita fuisse decisum
sub die 7. *Septemb.* 1618. Clericus conjugatus 65
gaudet exemptione ab oneribus personalibus, &
aliis de consuetudine competentibus; *Ead. Sac.
Cong. Immunit. in Lycien.* 28. *Maii* 1626. *lib.* 1.
Decret. Pauluc. p. 1. *in Neritonen.* 17. *Januar.
ejusdem anni* 1616. *ibid. pag.* 80. *in Anglonen.*
18. *Jun. ejusdem anni* 1626. *ibid. pag.* 4. *in S.
Severinæ* 19. *April.* 1627. *ibid. pag.* 46. *in Squil-
lacen.* 27. *August.* 1627. *ibid. pag.* 64. *In La-
quedonen.* 22. *Jul.* 1630. *lib.* 2. *Decr. Pauluc.
pag.* 51. *In Oppiden.* 11. *Septemb.* 1634. *ibid.
pag.* 201. Clericus conjugatus est exemptus ab 66
opere capitationis tamquam mere personali,
etiamsi exerceat aliquam artem, dummodo non
sordidam, sed honestam; Ead. Sacr. Congr.
in *Oppiden.* 21. *Novemb.* 1635. *lib.* 2. *Decret.
Pauluc. pag.* 238. *in Squillacens.* 19. *Januar.*
1638. *lib.* 3. *Decret. Pauluc. pag.* 53. *In Tri-
dentina* 18. *Novemb.* 1685. *lib.* 1. *Decret.*

Non gaudent tamen Clerici conjugati exem- 67
ptione ab oneribus realibus, nisi succedant lo-
co personalium, vel adsit consuetudo ad eo-
rum favorem; Ead. Sac. Cong. Immunit. in
Aprutina 6. *Mart.* 1631. *lib.* 2. *Decret. Pauluc.
pag.* 218. Sic Clerici conjugati non gaudent 68
exemptione a solutione Collectarum, nisi adsit
consuetudo contraria; Ead. Sac. Cong. *in Aqui-
lana* 25. *Septemb.* 1627. *lib.* 1 *Decr. Paul. pag.*
65. *in Camerinen.* 28. *Septemb.* 1694. *lib.* 1. *De-
cret. Vallem. p.* 84. Nec Clerici conjugati sunt 69
exempti, circumscripta consuetudine ad eorum
favorem, ab impositione taxæ, quæ non sit
onus personale; Ead. Sacr. Cong. *in Cathacen.* 19.
Novemb. 1641. *lib.* 3. *Decret. Pauluc. p.* 160.
Sic Clerici conjugati non sunt exempti ab one-
ribus etiam mixtis non concurrente consuetu-
dine legitima ad eorum favorem; Ead. Sac.
Congr. *in Cassanen.* 28. *Jun.* 1644. *lib.* 3. *Decret.
Paul. pag.* 232. Unde Clerici conjugati, cir- 70
cumscripta consuetudine ad eorum favorem,
de Jure communi non gaudent exemptione ab
hospitatione Militum, cum sit onus mixtum;
Ead. Cong. *in Oppiden.* 23. *Augusti* 1633. *lib.* 2. 71
Decr. Paul. p. 169. De Jure enim communi Cle-
rici conjugati nullo gaudent privilegio Cleri-
cali in rebus, seu bonis suis, ac proinde sicut alii
uxorati tenentur præstare consuetas exactio-
nes, seu collectas, & tributa. Ita textus *in
cap. Clericis unic. de Clericis conjugatis* §. *fin.
in* 6.

in 6. ibi: *In cæteris autem . . .* (idest præter casus enumeratos) *eos gaudere nolumus privilegio Clericali*. Idipsum habetur *cap. Ex parte 9. de Clericis conjugatis* ibi: *Cum igitur reddenda sint, quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo, æquanimiter duximus tolerandum, ut a talibus justitias debitas, velut ab aliis uxoratis exigas, & servitia consueta*. Et in ejus Summario sic præcise dicitur: *Clerici conjugati in rebus suis non gaudent privilegio Clericali*. Ubi Abbas, Joan. Andreas, Barbosa, & alii com-
72 muniter. Sic Clericus conjugatus non habens requisita, *cap. unic. de Clericis conjug. in 6.* non gaudet privilegio Fori; Sac. Congr. Imm. *in Civitatis Castelli 20. Decemb. 1661. lib. Decret. Rocci p. 37. & in Reatina 12. Aug. 1704.*
73 *l. 3. Decret. Vallem. p. 602.* Unde Clericus conjugatus non incedens in Habitu, & Tonsura, immo exercens Officium Gubernatoris armorum, conventus in Curia Capitolina, ubi acquievit ad plures actus, sed postea petens gaudere privilegio Fori, remittitur a Sacra Congregatione ad eandem Curiam Capitolinam; Ead. Sac. Cong. *in Romana 11. Jan. 1695. l. 1.*
74 *Decret. Vallem. p. 167.* Clericus conjugatus habens servitium militare cum functionibus mere Militaribus, & Laicalibus non retinet privilegia; *cap. Unic. de Cleric. conjug. in 6.* Eadem Congr. 10. *Febr. & 26. Maii 1699. l. 2. Decr.*
75 *Vallem. p. 222.* Clericus conjugatus non gaudet privilegio Fori, quando non incessit in Habitu, & Tonsura, aut fuit Capitaneus Militiæ, & incubuit mercaturæ; Eadem Congr. *in Assisien. 28. Jan. 1681. l. 2. Decr. Altov. p. 242.*
76 Clericus conjugatus numquam incedens in Habitu, & Tonsura, nec inserviens Ecclesiæ, & exercens artem ruralem, non gaudet privilegio Fori; Ead. Sac. Congreg. *in Sabinen.* 13. *Septemb. 1701. l. 2. Decret. Vallem. p. 379.*
77 Clerici gaudent privilegio Fori de Jure Divino; Ita Glossa *in cap. Si Imperator 11. dist. 96. verb. Et discuti*; Gloss. *in cap. Quamvis 4. de censibus in 4. verbo. Divino*, ubi id probat allegando Leges Divinas; Hostiens. *in cap. 2.* & Baldus ibid. *de majorit. & obedient.* Abbas *in cap. Ecclesia S. Mariæ 10. de Constitutionibus num. 6.* Bellarminus *lib. 1. de Clericis cap. 29. & 30.* Fagnan. *in cit. cap. Ecclesia S. Mariæ 10. de Constitut. num. 10. & in cap. Cum non ab homine 10. de Judic. n. 66.* Sperellus *decis. 37. Fori Ecclesiast. num. 1. & seq.* ubi allegat plures alios Canonistas, & Theologos & dicit hanc sententiam fuisse canonizatam a Rota Romana *in dec. 10. n. 2. de consuetud. in antiquioribus*; Engel. *lib. 2. tit. 2. de Foro compet. n. 38.* Piringh *lib. 1. tit. 2. de foro compet. nu. 107.* Reiffenstuel *ibid. num. 201. & seq.* Martha *de jurisdict. par. 2. cap. 6. n. 1. & seq.* Julius Clarus *in pract. crimin. §. in fin. qu. 36. n. 2.* asserens post Alciatum *in cap. Cum non ab homine n. 2. de Judic.* & alios hanc esse communem opinionem; Azorius *part. 1. instit. l. 5. cap. 12. qu. 1.* Tannerus *tom. 4. Theol. Schol. disp. 1. qu. 4. dub. 6. n. 138.* Layman. *lib. 4. Theol. Moral. tr. 9. cap. 8.* & plures Theologi apud ipsum; Barbosa *lib. 1. Juris Ecclesiast. cap. 39. §. 2. n. 5. & ibid. §. 5. num. 3. & in Trident. sess. 25. cap. 20. de reform.* citans plures alios contra Covarruviam, Lessium, Medinam, Molinam, & alios plurimos ab ipso
Barbosa relatos *loc. cit.* Et probatur primo ex 78
Sacra Scriptura, tum veteri, tum nova. Genesis enim 47. *vers. 22.* sub Pharaone Ægypti Rege habetur, Sacerdotes, & Levitas exemptos fuisse a Jurisdictione Sæculari, & a lege solvendi tributa, & refertur *in cap. Non minus 4. de Immunit. Eccles.* ubi idcirco graviter arguuntur plurimi Christiani Principes, *quod deterioris conditionis factum sub eis Sacerdotium videatur, quam sub Pharaone, qui Legis Divinæ notitiam non habebat*, ubi nota illa verba *Legis Divinæ*. Et similiter colligitur *ex cap. ult. vers. 28. Levit. & ex cap. 3. Numer. vers. 10. & cap. 45. vers. 14. & 15. & ex 1. Esdræ c. 7. vers. 24.* Idem habetur ex Matthæi *cap. 17. vers. 25. & 26.* ubi Christus seipsum, & Petrum a tributo solvendo exemit, nam cum ab ipso exigeretur tributum, dixit Petro: *Reges terræ a quibus accipiunt tributum, vel censum, a filiis suis, an ab alienis?* Et respondente Petro: *Ab alienis*, subintulit Christus: *Ergo liberi sunt filii*. Nomine autem filiorum intelliguntur omnes Sacerdotes, & Clerici, qui, cum Christo, ac Dei servitio peculiariter dedicati sint, e familia ejus esse censentur. Non enim illa verba intelligenda sunt de exemptione solius Christi, ut veri Filii Dei, nam statim jussit Christus, ut ad vitandum scandalum Petrus inventum in ore piscis staterem daret pro utroque; *Ut autem non scandalizemus eos, da eis pro me, & te*; adeoque uterque de Jure exemptus dignoscebatur, Christus quidem, ut verus filius Regis Regum, Petrus vero veluti repræsentans Ecclesiam sponsam Christi, & Ecclesiasticas personas, tamquam domesticus ejus, cum etiam in humana politia, non solum filii Regum, sed etiam eorum Domestici liberi sint a tributis; Et sic inferunt S. Hieronymus *in d. c. 17. Matthæi*; S. August. *l. 1. q. Evang. q. 23.* Maldonatus *in c. 17. Matth. vers. 25.* Pirhing. *loc.*

loc. cit. ubi post ipsum Maldonatum recte subjungit id non esse extendendum ad omnes Christianos, qui etsi sint adoptione Filii Dei, & Christi nomen gerant, non tamen sunt Domestici ejus, ut ipsi Apostoli, & consequenter omnes Clerici in ipsis Apostolis repræsentati: Ultra quam quod Christianos tributum solvere jubet Apostolus expresse ad Romanos *cap.*
79 13. *vers.* 7. Probatur insuper variis textibus Juris Canonici privilegium Fori Clericorum esse de Jure Divino; Et in primis *ex c. Continua* 5. *caus.* 11. *q.* 1. ubi refertur, quod in prima generali Synodo Nicæna ante emanatum quodcumque aliud privilegium super exemptione Clericorum, ad quorundam querelas contra Clericos coram se depositas sic pronuntiaverit Costantinus Magnus: *Vos a nemine dijudicari potestis, qui ad Dei solius judicium reservamini.* Idipsum fusius habetur *in c. Futuram* 15. *caus.* 12. *q.* 1. ibi: *Vos a nemine dijudicari potestis, quia solius Dei judicio reservamini: Dii etiam vocati estis, & idcirco non potestis ab ho-*
80 *minibus judicari.* Concordat *c. Si Imperator* 11. *dist.* 96. ibi: *Non a legibus publicis, non a potestatibus sæculi, sed a Pontificibus, & Sacerdotibus Omnipotens Deus Christianæ Religionis Clericos, & Sacerdotes voluit ordinari, & discuti*, hoc est judicari, ubi nota illa verba, *Omnipotens Deus voluit*, & illa *ordinari, & discuti*, per quæ demonstratur, ordinationem, & discussionem, seu Judicium Clericorum de Jure Divino pertinere ad solos Episcopos, & respective Judices Ecclesiasticos: Unde Glossa ibid. vers. *Et discuti*, sic notanter concludit: *Ergo antequam esset aliqua Constitutio, etiam Clerici non erant de Jurisdictione sæculari; Unde omnes Constitutiones quæ emanarunt, quod Clerici non sint judicandi nisi ab Episcopis, non sunt nisi Juris declaratio.* Et clarissime facit
81 *cap. Silvester* 13. *caus.* 11. *q.* 1. ubi S. Gelasius Papa reprehendit graviter attentatum cujusdam Clericos ad sæculare judicium pertrahentis, ibi: *Et contra Leges Divinas, & publicas, pulsatis Clericis Forum suum putatis auferri*, ubi nota illa verba *contra Leges Divinas*: Quid
82 enim clarius? Similiter habetur *in c. Nimis* 30. *de Jure Divino*, ibi: *Nimis de Jure Divino quidam Laici usurpare nituntur, cum viros Ecclesiasticos, nihil temporale obtinentes ab eis, ad præ-*
83 *standum sibi fidelitatis juramenta compellunt.* Et expresse demonstratur *in c. Quamquam* 4. *de censibus in* 6. ibi: *Cum igitur Ecclesiæ Ecclesiasticæque personæ, ac res ipsarum non solum Jure humano, quin & Divino a sæcularium per-*
84 *sonarum exactionibus sint immunes.* Et multis aliis relatis Canonicis textibus, id non obscure asserentibus, adducitur pro omnibus Concilium Tridentinum *sess.* 25. *c.* 20. *de reform.* ubi expresse contestatur, *Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum immunitatem, Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus constitutam.* Vide infra *num.* 96. *ad fin.*

Clerici gaudent privilegio Canonis solum Ju- 85
re Eccl., & positivo inducto. Fagnan. *in c. Perpendimus* 23. *de sent. Excom.* Licet enim Conc. 86
Triburiense *c.* 2. *tom.* 7. *Conc. pag.* 151. *col.* 2. *in impress. Paris.* aliud innuere videatur per verba sequentia: *Si quis, ut diximus, ullum eorum quocumque Ordine consecratum cædit vulneribus, vel quibuscumque injuriis angustiaverit &c. constringat protervum Episcopus auctoritate Canonica, ut idem Clerico, cui contra Divinas, & humanas Leges contumelias ingessit, justam, & debitam persolvat compensationem.* Tamen 87
indubitatum est apud omnes, privilegium Canonis inductum esse ex consuetudine Ecclesiæ, nempe ex Decreto Innocenti II. edito in Concil. Later. II. *c.* 15. relato *in c. Si quis suadente Diabolo* 29. *caus.* 17. *q.* 4. ut patet supra *n.* 1. ubi diximus hoc privilegium ideo dici *Canonis*, quia continetur in Canone 15. Concilii Later. secundi celebrati sub Innoc. II. Clerici omnes 88
sive in Sacris, sive in Minoribus dimittentes Habitum Clericalem, & Tonsuram ex sola vanitate, vel negligentia, non perdunt privilegium Canonis ante trinam monitionem; *c. In audientia* 25. *& c. Contingit* 45. *de sent. excommunicat.* & Gloss. *in c. Cum non ab homine* 14. *eod. tit. verb. Minime coercentur*; Hostiens. *in c. Perpendimus* 23. *eod. tit. in verb. Non propulsando*, & Fagnan. *ibid. n.* 14. Perdunt autem sta- 89
tim ante monitionem privilegium Canonis, si ex iniquitate, & malitia Habitum Clericalem, & Tonsuram dimittant; seu deposito Habitu, & Tonsura Clericali enormitatibus se immisceant; *c. Cum non ab homine* 14. *de sentent. excommun.* §. *in Articulo*, ibi: *Occisores Clericorum aut Presbyterorum, qui contempto Clericali Habitu tyrannidi, & enormitati se inverecunde immiscent, in odium Clericalis excessus, & terrorem, atque correctionem similium, Canone latæ sententiæ minime coercentur*; *cap. Perpendimus* 23. *de sentent. Excommunic.* & ibi Joannes Andreas, Butrius, Card. Ancharan. Felin., & Fagnan. ipsos citans *num.* 2. Privilegium ta- 90
men Fori de Jure communi non amittunt Clerici omnes, qui deposito Habitu & Tonsura Clericali, enormitatibus se immiscent, nisi ter moniti non desistant; *cap. Contingit* 45. *de sentent. Excommunicat.* ibi: *Volumus &*

man-

mandamus, ut tales, si tertio a te commoniti se ipsos contempserint emendare, illius efficiantur immunitatis extorres, quæ pro Clericorum tutela, & Laicorum violentia coercenda, dignoscitur instituta, & tenent Joannes Andreas *in d. c. Perpendimus num.* 5. Petrus de Ancharan. *in cap.* 1. *num.* 2. *vers. Si vero reliquit, de Apostat.* ubi concludit, Clericum, qui dimisso Habitu, & Tonsura sævis enormitatibus se immiscet, ac perseverat, ac deprehenditur in illis per Judicem sæcularem, non posse ab eo puniri, sed esse remittendum ad Judicem Ecclesiasticum, nisi monitio præcesserit, & sequitur Alexander *in con.* 8. *Videtur super primo num.* 3. *lib.* 1. dicens veriorem, & magis communem intellectum esse, quod *d. c. Perpendimus* locum habeat in privilegio Canonis, non autem in privilegio Fori, quod secundum eum non amittitur, nisi post trinam monitionem. Et secundum hoc consilium Alexand. millies, immo semper fuisse judicatum per Curiam, & Consilia Neapolitana attestatur Grammaticus *super Constitutionib. Regni Fol.* 29. *col.* 1. *vers. decimo utique;* & sequitur Fagnan. *in d. capit. Perpendimus num.* 4. 5. & 17. & *in cap. Contingit* 45. *de sentent. Excommunicat. num.* 13. & 14. & *in cap. Cum non ab homine* 10. *de judiciis n.* 26. & *num.* 106. ubi refert hoc servari in Curia; Et hoc videtur de mente *Sacræ Congregat. Concilii*, quæ in Motulen. 1. *Februarii* 1620. decrevit ut infra: *Clericus, qui in Habitu, & Tonsura se immiscet enormitatibus, & pluribus vicibus, censetur absque monitione renunciasse privilegio Clericali: secus si in Habitu Laicali hæc perpetrasset, quia tunc requiritur monitio;* Sic refert ex Sellio Barbosa *Apostolic. decis. collect.* 157. *n.* 8. & *in Trident. sess.* 23. *c.* 6. *de reform. n.* 25.

91 Unde de Jure communi facilius perditur privilegium *Canonis*, quam privilegium *Fori*, cum privilegium *Canonis* amittatur statim ante monitionem a Clericis, qui deposito Habitu, & Tonsura se immiscent enormitatibus, *ex cit. cap. Cum non ab homine* 14. *de sentent. excommun.* & *d. cap. Perpendimus* 23. *eod. tit.* ut patet *num.* 85. & privilegium *Fori* non amittatur a talibus Clericis nisi post trinam monitionem; *ex cit. cap. Contingit.* 45. *de sent. excom.* & ut pat. *n.* 86. Eo vel maxime, ut dicit Fagn. *in d. c. Perpendimus n.* 9. quia privilegium *Canonis* est solum de Jure Canonico, ut patet *n.* 82. & privilegium *Fori* est de Jure Divino, ut patet *num.* 74. De Jure autem Concilii Tridentini *sess.* 23. *cap.* 6. *de reformat.*

92 Clerici Minoristæ perdunt hodie difficilius privilegium *Canonis*, quam privilegium *Fori*, nam non perdunt privilegium *Canonis* per solam dimissionem Habitus, & Tonsuræ, nisi vel præcesserit trina monitio, ut ex d. cap. *Contingit* 45. *de sent. excomm.* vel sævis enormitatibus se immiscuerint, *ut ex d. cap. Cum non ab homine* 14. *de sentent. excommun.* & *d. c. Perpendimus* 23. *eod. tit.* At privilegium *Fori* 93
perdunt per solam dimissionem Habitus & Tonsuræ, vel servitii Ecclesiæ, licet non fuerint tertio moniti, ut ex *d. sess.* 23. *c.* 6. *de reformat.* & ex declarat. *Sacr. Congr. ejusdem Concilii* relat. a Fagnan. *in cap. Si quis, de Foro competent. num.* 21. ut patet *supra num.* 34. Loquendo vero de Clericis in Sacris, cum per 94
Tridentinum nihil de novo de ipsis disponatur quoad amissionem privilegi *Fori* per solam dimissionem Habitus, & Tonsuræ &c. ut disponitur de Minoristis *in d. sess.* 23. *cap.* 6. *de reformat.* standum est dispositioni Juris communis, quod ipsi non amittant privilegium *Fori*, nisi ter moniti non desistant ab enormitatibus quibus se immiscent, Habitu, & Tonsura Clericali depositis, *ex dict. cap. Contingit, de sentent. excommun.* ut patet *supra num.* 86. Et 95
consequenter quod facilius ipsi amittant privilegium *Canonis*, quam privilegium *Fori*, ut dictum est supra *num.* 87.

Supplementa Auctoris.

Clerici in minoribus constituti non servan- 96
tes præscripta Concilii Tridentini, non gaudent privilegio *Fori* in causis homicidii; Benedictus XIV. tom. 1. Constitut. 88. incip. *Alias* 5. 2. Atque etiam expleta pœna eo- 97
dem privilegio privati remanent, & habitum clericalem reassumere nequeunt; idem *ib.* Utrum præscripta a Concilio Tridentino ser- 98
vaverint, ab Ordinariis est declarandum, non retardata assecuratione personæ; Idem *ibid.* Simplices vero tonsurati non beneficiati et- 99
iam servantes præscripta Concilii privantur privilegio *Fori* post duo homicidia; Idem *ibid.*

* Pro hujus doctrinæ coronide illud hic omit- 100
tendum non est, quod animadvertit doctissimus æque ac piissimus Præsul Josephus Maria Maraviglia Episcopus Novariensis in suis *Legibus Prudentiæ Episcopalis* Beatissimo Patri Venerabili Innocentio XI. dicatis, & anno 1678. editis. Ille enim in *Lege* 47. in qua defendit, *Admittenda ab Episcopis Principum Privilegia a summis Pontificibus concessa*, ipsissimis hisce verbis utitur: Commune populorum commodum, quod

quod in recto Principum regimine semper spectandum est, exigit plerumque ut non modicis, sed amplis privilegiis a summis Pontificibus cumulentur Principes ipsi, cum nec ab eadem meta, quæ est mundanæ Reipublicæ salus ab iis, qui supremi moderatoris vices agunt in terris, nunquam fas sit aberrare; quæcumque enim temporanea populorum salus ita cum æterna animarum salute colligatur, ut hoc insolubile vinculum disrumpere nemini liceat; ac propterea non raro contingit, ut summi quoque Ecclesiæ Principes, & Hierarchæ ad tuendas aliorum Principum Respublicas, easque in optimum finem perducendas privilegia quædam non solo dispensent arbitrio, sed aliqua ex causa rem justitiæ, vel æquitatis, vel remunerationis patrocinante. Ejusmodi igitur Principum privilegia in bonum commune ex instituto collimantia ab Episcopali prudentia, ne dum facile admittenda sunt; sed etiam toto conatu in usum revocanda, utpote Ecclesiæ admodum faventia; licet enim videantur quandoque Ecclesiasticæ immunitati, aut libertati adversari, cum tamen, revera in ipsis ad summum jus Ecclesiæ ex indulto summorum Pontificum ad majora reparanda mala transferatur in laicam potestatem, sequitur aperte nihil juris Ecclesiæ lædi, aut violari per hujusmodi translationem: sed potius jus ipsum Ecclesiæ sustineri; cum omnia agant Principes ex hoc jure translato virtute privilegiorum, a quo etiam dicuntur accipere potestatem; &c. deinde aliam immediate *Legem 48.* sapientissimus Auctor subdit, in qua probans, *Permittenda ab Episcopis quædam Principum Judicia adversus Ecclesiasticos*, hæc præcisa verba scribit: Plures enumerant Canonistæ casus, in quibus licet Episcopali prudentiæ permittere Principibus judicia adversos Ecclesiasticos, sine læsione Ecclesiasticæ libertatis, qui quidem, cum sint fere omnibus noti, non est hic operæ pretium eos recensere. Quo jure vero id agant Principes, & Judices Laici etiam in causa mortis, ex supra dictis statutum est; utuntur namque jure illo in ipsos ab Ecclesia translato, ne sceleribus, vel criminibus atrocibus ab Ecclesiasticis perpetratis vel pereat Orbis, vel ipsa contaminetur Ecclesia, aut ab innato paulatim concidat innocentiæ candore. Præ cæteris Principibus ejusmodi Privilegiis ditata est a summis Pontificibus Serenissima Venetorum Respublica, quæ licet ex delictis atrocibus, vel ex criminibus læsæ Majestatis sæpe animadvertat in Clericos, cum tamen ubique terrarum fulgeat pietatis ac Religionis obsequio, atque Ecclesiæ veneratione, id sane non ageret, nisi hoc jure per Pontificia Diplomata in ejus potestatem translato impune uti posset. Diplomata, quæ extant in hac materia apud Venetos plura sunt. I. Xisti IV. datum Romæ die 11. Juni 1474. anno tert. Pontif. II. itidem Xisti IV. datum Romæ die 30. Junii 1474. anno tert. Pontif. III. Innocent. VIII. datum Romæ 1487. anno quart. Pontif. IV. Alexandri VI. datum Romæ die 28. Junii anno decimo Pontif. V. Pauli III. datum Romæ die 10. Octob. 1541. anno 8. Oct. Pontif. Quorum exempla manuscripta ipsemet vidi, & sub hac Lege XLVIII. recensentur ad verbum, ad tollendas mentis dubietates; novi enim quamplures supra ejusmodi Venetorum privilegia hæsitare &c." Hanc doctrinam temporibus Ven. Innocent. XI. tuebatur nunquam satis laudatus Episcopus Maraviglia. Diplomata ab illo indicata, quæ brevitatis gratia hic omittuntur, apud illum, si libuerit, videri poterunt per extensum.

Additiones ex aliena manu.

De eo gravis inter Doctores quæstio est, an simplex Clericus, qui privilegium Fori amisit, eo quia non implevit quod præscribit Concilium Tridentinum *sess. 23. cap. 6. de Reform.* amiserit simul alia Privilegia Clericis concessa? 101

Negant Comitol. *Respons. Moral. lib. 6. quæst.* 20. ubi affert pro sua negativa sententia Epistolam Sacræ Congregationis Concilii interpretis, de Marin. *lib. 2. quotidian. Resolut. cap.* 42. *num.* 5. ubi quod eadem Sac. Congregatio die 18. Septembris anni 1595. rescripsit: *Clericum prima tonsura insignitum gaudere beneficio cap. Odoardus, quamvis ille habitum Clericalem & tonsuram non deferat, nec in divinis inserviat.* 102

Affirmat vero, & quidem de opinione Rotæ Cardinal. de Luca *in adnotat. ad* Conc. Trid. *discurs.* 24. *num.* 33. *& sequent. Prorsus etenim improbabile est* (ait), *ut denegari debeat illud privilegium Fori, quod concernit præjudicium totius Ordinis Clericalis, adeo ut neque volens possit Clericus illi renunciare, ac se laicali foro subjicere retenta Clerici figura vel statu, adeout possit ita per Magistratum sæcularem furcis suspendi, atque in frusta scindi, seu ignominiose fustigari, aliisque subjici pœnis Clericali statui omnino incongruis, & ut ea retinere debeat privilegia, quæ interesse privatum concernunt, & quibus sine aliquo Ordinis præjudicia* 103

cio renuntiare potest, ut est illud factionis testamenti, exemptionis ab usufructu legali cum similibus. Ac etiam est illud cap. Odoardus, quod etiam Clericis in Sacris vel ratione doli, vel ratione arctioris obligationis, & in plerisque aliis casibus denegari solet: Assentiri videtur Cardinali de Luca *in Meliorat. ad de Marin. dict. lib. 2. dict. cap. 47. num. 14.* tum adduci pro Cardinali de Luca potest Rota *cor. Rojas dec. 475. num. 5.*

104 In hoc opinionum conflictu Auctor *Notarum in Concordat. S. Sedem inter & Regem utriusque Siciliæ cap. 3. art. 1. n. 35.* tenet, tunc amplecti posse affirmativam opinionem Cardinalis de Luca, quum trina præcessit monitio, & eam Clericus monitus minime curavit.

ARTICULUS III.

Clericus quo ad negotia sæcularia.

1 NEgotium sæculare accipitur tripliciter, scilicet large, stricte, & strictissime; Fagnan. *in cap. Cum multa 1. Ne Clerici, vel*
2 *Monachi, num. 18. & seq.* Negotium sæculare large acceptum est quidquid provenit ex carnali concupiscentia non subjecta fræno rationis; Colligitur *ex cap. Multa sunt negotia 1. Ne Clerici, vel Monachi*; & dicitur Negotium sæculare, quia per illud vivitur omnino sæculariter, idest secundum sæculum, & mundum, seu carnem, non autem secundum Deum & Spiritum; & hæc etiam prohibentur Laicis, ut patet ex multis enumeratis in citat. *cap. cum Multa*; sed specialiter prohibentur
3 Clericis. Negotium sæculare stricte acceptum comprehendi quidquid pertinet ad rempublicam mundanam, & seculares homines; Et hoc quamvis permissum sit Laicis, tamen Clericis est interdictum, ut *cap. Fornicari 10. dist. 88.* ibi: *Fornicari omnibus semper non licet; negotiari vero aliquando licet, antequam enim Ecclesiasticus quis sit, licet ei negotiari, facto jam non licet; & l. Placet, Cod. de Episcop. & Cleric.* ubi Clerici nihil commune habere dicuntur cum pluribus actionibus, vel ad Curiam pertinentibus, cujus corpori non sunt annexi.
4 Unde Clerici vacare debent Reipublicæ spirituali; Laici vero Reipublicæ temporali; *arg. cap. Duo sunt genera 1. qu. 1. c. Convenior, & cap. Reprehensibile 23. qu. 8. c. Duo sunt,*
5 *dist. 96. & c. Solitæ, de major. & obed.* Negotium sæculare strictissime acceptum sumitur pro exercitio mercatoris, seu negotiatoris, ut colligitur *ex. cap. Quid est aliud 13. dist. 88.* ibi: *Quid est aliud negotium, nisi quæ possint vilius comparari, carius velle distrahere? &c. Forus de verb. significat.* ibi: *Negotiatio in Commerciis dicitur, ubi aliquid datur, ut majora lucrentur.* Et talis negotiatio est Clericis prohibita, ut mox subjiciam.

Clericis omnibus in Sacris constitutis, aut 6
in Minoribus congruam sustentationem habentibus, sive ex Beneficio Ecclesiastico, sive ex bonis patrimonialibus, est prohibitum negotiis sæcularibus se se immiscere, cupiditatis, & turpis lucri gratia; *cap. Consequens 2. c. Episcopus 3. c. Prælatum 4. cap. Negotiatorem 9. c. Fornicari 50. c. Ejiciens 11. dist. 88. cap. Clerici officia 15. de vita, & honest. Cleric. c. Cum multa negotia 1. Ne Clerici, vel Monachi, & c. Secundum 6. tit. eod.* ubi sic expresse dicitur, *Secundum instituta Prædecessorum nostrorum, sub interminatione anathematis prohibemus, ne Monachi vel Clerici caussa lucri negotientur,* & sæpe alibi consimiliter repetitur interdicta Clericis negotiatio propter varias congruentes rationes. Prima quia, ut scribit Apostolus 2. 7
ad Timot. cap. 2. Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus; cum negotia sæcularia homines retrahant a spiritualibus, & Divinis Officiis, quibus incumbere peculiare munus est Clericorum; *cap. Numquam dist. 5. de consecr. c. Clericus 3. dist. 91.* ibi: *Absque Officii sui detrimento, c. Ex litteris 16. de vita, & honest. Cleric.* ibi: *Potius sæcularibus negotiationibus, quam Officiis Divinis intendunt.* Secun- 8
da, quia Clerici sunt ex illo genere Christianorum, quod mancipatur Divino Officio, & deditum contemplationi, & Orationi, ab omni strepitu temporalium cessare convenit, ut expresse habetur *in c. Duo sunt genera 12. q. 1.* Tertia, quia Clerici non sunt de corpore Rei- 9
publicæ sæcularis, sed Ecclesiasticæ; *l. Placuit Cod. de Episc. & Cleric. & c. Fornicari 10. dist. 88.* Quarta, quia negotiatio, ut plurimum 10
sine mendacio, & perjurio exerceri non potest; *cap. Ejiciens 11. dist. 88. & c. Qualitas 2. dist. 5. de pœnit.* ibi: *Difficile est inter ementis, vendentisque commercium non intervenire peccatum*; ut enim Gloss. final. ibid. observat, contrahentibus naturale est se invicem decipere; *l. In caussæ 17. §. Idem, ff. de Min. & l. Item si pretio, §. quemadmodum, ff. locati.*

Unde tales Clerici exercendo negotiationes 11
prohibitas peccant mortaliter, & possunt suspendi a Divinis, immo & excommunicari, si tertio admoniti non resipiscant; *cap. Negotiatorem 9. dist. 88.* ibi: *Negotiatorem Clericum, & ex inope divitem, & ex ignobili gloriosum,* *quasi*

quasi quandam pestem fuge; cap. Sed nec procurationes 4. Ne Clerici, vel Monachi, ubi præcipitur, ut suspendantur ex Officio Ecclesiastico, ibi: *Ecclesiastico fiat ministerio alienus, cap. Secundum 6. eod. tit.* ubi decernitur, ut excommunicentur, ibi: *Secundum instituta Prædecessorum nostrorum sub interminatione anathematis, prohibemus, ne Monachi, vel Clerici causa lucri negotientur, cap. Clericus 4. dist. 91. ubi imponitur eis degradationis pœna*, ibi: *Ab Officio suo degradentur*. Cum autem pœnæ tam graves non imponi soleant, nisi propter gravissimas culpas, *argum. cap. Nemo Episc. & cap. Nullus Sacerdotum 11. qu. 3.* stat evidenter, quod Clerici exercendo tales negotiationes sæculares, peccent mortaliter; Et sic tenent expresse Belletus *Disquisit. Clerical. par. 2. §. 51. de pœnis Cleric. n. 2.* Fagnan. *in cap. Multa, Ne Clerici, vel Monachi n. 11.* Barbosa *lib. 1. Juris Ecclesiast. univ. cap. 40. num. 114. & 128.*
12 cum plurimis ibi citatis, & alii passim. Ultra culpam mortalem, & pœnas supra recensitas Clerici negotiatores, si tertio admoniti a negotiationibus non desistant, perdunt interim privilegium Clericale, quo ad bona sua; *cap. Ex litteris 16. de vita, & honest. Clericorum*, ibi: *Mandamus, quatenus, si tales tertio a te moniti ab hujusmodi non resipuerint, sed prætermissis Divinis Officiis, negotiationibus institerint supradictis, cum facto privilegium abjiciant Clericale; tu quominus, dum his se implicant de suis facultatibus, statutis, & consuetudinibus patriæ subjaceant, non defendas eos-*
13 *dem*. Dantur tamen plures casus, in quibus Clerici negotiationem exercentes nullam culpam, & pœnam incurrunt. Primo, si Clerici negotiationem exercent non turpis lucri gratia, sed meræ necessitatis caussa, ut se suosque alant, cum aliunde non habeant, unde vivant, & bona ad eorum victum non sufficiant; *cap. Multa sunt negotia 1. Ne Clerici, vel Monachi*, ibi: *Nec tamen justum negotium est contradicendum propter necessitates diversas, quia legimus Sanctos Apostolos negotiatos fuisse, & in Regula Beati Benedicti præcipitur provideri, per quorum manus negotia Monasterii procurantur*.
14 Secundo, Clerici quando bona sua patrimonialia, ac Beneficiorum, quæ obtinent, excoli faciunt, animaliaque ad hunc effectum necessaria emunt, & vendunt; Ita Sac. Congreg. Episcop. & Regular. *in Barensi 15. Novembr.*
15 *1616.* Tertio, si Clerici vinum suum etiam minutim vendiderint; Sac. Congr. Episc. & Regular. *in Aversana 5. Maii 1593.* tabernam enim non dicuntur exercere, nec ad gabellæ solutionem tenentur, qui vinum suum ad minutum vendunt, ut pluries decrevit Sac. Congregat. Immunit. & signanter *in Ravennaten. & Spoletana 25. Septemb. 1627. in Nolana 12. Jul. 1649. in Lauretana 17. Jun. 1645. in Theatina 15. Mart. 1661. in Faventina 25. Januarii 1677.* Et sic possunt Clerici vendere panem coctum, & ad minutum ex frumento collecto in prædiis Canonicalibus sine suspicione illicitæ negotiationis; Abbas *consil. 6. in fine lib. 1.* Cravetta *consil. 5. n. 116.* Sylvester *in summ. verb. Excomm. 21. vers. Secundo nota, n. 46.* Carol. de Grassis *de effectibus Clerical. effect. 6. n. 33.* etiam non obstante prohibitione; Rolandus *consil. 72. n. 9. lib. 4.* Barbosa *lib. 1.*
Juris Ecclesiast. univers. cap. 40. num. 30. Quar- 16
to, quando a principio defuit animus negotiandi, vel lucrandi; idest quia Clericus emit pertinentia ad se, suamque familiam sustentandam per totum annum, & præter propositum empta supersunt, vel diminutione familiæ, vel alia ratione; tunc enim pretio currenti, etiamsi cariore, quam erat, absque illicitæ negotiationis periculo vendere potest; Prosp. de Augustino *in addit. ad Quarant. verb. vectigal, vers. tertio;* Aloysius Riccius *par. 3. praxis, resol. 202. num. 1.* Barbosa *lib. 1. Juris Eccles. univ. cap. 40. num. 122.* cum aliis ibi citatis.

Circa hanc autem materiam variis aliis re- 17
lictis, specialis decisio Sacræ Congregationis Concilii varios casus ad rem facientes complectens adducitur a Barbosa *loco cit. n. 127.* prout sequitur. *Eminentissimi, & Reverendissimi Domini, Capitulum, Presbyteri, & Clerus Civitatis, & Diœcesis Caputaquensis pro ut plurimum ob loci, personarum, & temporum qualitatem aliquas ex infrascriptis actionibus facere, nec non ad suam, & familiæ sustentationem coguntur quærere, ad obviandas vexationes Commissariorum petunt, ut declaretur, an liceat infrascripta facere absque reatu illicitæ negotiationis*.

18 Primo. An liceat eis terras Patrimoniales, & Beneficiales per laicos colere?

19 Secundo. An pro necessario culturæ usu possint emere boves, & alia animalia, & fœtus illorum vendere?

20 Tertio. An ii, qui in propriis terris habent quercus, & castaneas, quarum fructibus sues vescuntur, possin[illegible] emere, eosque alere, & pro familiæ sustentatione vendere?

21 Quarto. An iidem Clerici cum foliis suarum Arborum possint in propriis ædibus arti sericæ operam dare, vel idem opus dare

ad

ad medietatem, seu ad quartum, & fructus inde percipiendos vendere absque reatu illicitæ negotiationis?

22 Quinto. An Clerici pauperes ad suam, suæque familiæ sustentationem possint terras Ecclesiæ conducere?

23 Sexto. An possint locare boves, oves, & animalia, quæ habent ex successione, vel aliis debitis, vel decimis, eorumque fructus vendere?

24 Septimo. An liceat ex olivis, vineis, quercubus, & aliis arboribus existentibus in terris Patrimonialibus, & Beneficialibus, & aliis obtentis vendere oleum, vinum, glandes, & alios fructus ad sustentationem suæ familiæ; item, & granum, & frumentum hujusmodi ex bonis Patrimonialibus, aut Beneficialibus?

Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilii Tridentini interpretum prævia matura consideratione, & inhærendo declarationibus alias factis.

25 Ad Primum: Respondit, licere Clericis agros Beneficiorum, & bonorum Patrimonialium Laicorum opera colere absque metu illicitæ negotiationis.

26 Ad secundum: Posse similiter Clericos pro culturæ usu Boves, & alia animalia necessaria emere, illorumque fœtus justo pretio, & honesta ratione vendere, nec ob id prohibitæ negotiationis prætextu vexari posse, aut debere.

27 Ad tertium: Item, & posse Clericos habentes in propriis bonis quercus, & castaneas, sues emere, eosque alere pro sua, & familiæ sustentatione, dummodo tamen in emendis, alendis, distrahendisve nihil sordidum, aut indecens Ordini Clericali exequantur.

28 Ad quartum, licere Clericis folia arborum in propriis bonis existentium alicui Laico concedere eo pacto adjecto, ut lucrum ex bombicibus inter utrumque dividatur; & pariter eisdem licere earumdem arborum foliis per se ipsos absque Officii eorum detrimento arti sericæ operam dare pro sua, & familiæ sustentatione; dummodo tamen artificio hujusmodi personas non suspectas adhibeant, & quo ad hoc Episcopi licentia, quæ gratis sit concedenda, obtineatur.

29 Ad quintum: Clericos pauperes ad suam suæque familiæ sustentationem posse terras Ecclesiæ conducere absque reatu illicitæ negotiationis; bona vero Laicorum non posse nisi ex mera, & præcisa necessitate.

30 Ad sextum: Posse retinere, & locare boves, & oves, & alia animalia, quæ habent ex successione, vel decimis, nec non fructus illorum vendere absque reatu illicitæ negotiationis.

31 Ad septimum, eosdem posse vendere granum, hordeum, & alios fructus recollectos ex bonis Patrimonialibus, vel Ecclesiasticis pro sua, & suorum sustentatione. R. Cardin. Ubaldinus. Franc. Paulucius Sacræ Congreg. Concil. Trident. Secretarius.

Et sic responsum fuisse Presbyteris, & Clericis Terræ Maidæ Nicostraten. Diœcesis *de anno* 1627. refert Fagn. *in cap. Multa sunt negotia* 1. *Ne Clerici, vel Monachi n.* 34. *& seqq.* adducens ipsam declarationem; Et consimiliter responsum etiam fuisse Presbyteris, & Clericis Alti Montis Cassinensis Diœcesis *de anno* 1629. refert Carol. Marant. *tom.* 2. *respons.* 41. in fine adducens declarationem Sacræ Congr. Conc. quæ cum præcedenti coincidit. 32

Sacerdotes, & Beneficiati Diœcesis Alexanen. & Ugen. cum a Commissariis Spolii molestarentur ex capite illicitæ negotiationis in infrascriptis casibus supplicant Sac. Congr. dignetur declarare, quando in eisdem, sit licita, vel illicita Oratoribus negotiatio. 33

34 Primo. An Sacerdotes, & Clerici Beneficiati possint operas suorum bovum, quos pro laborandis prædiis suis Patrimonialibus, seu Beneficialibus retinent, dum sibi vacant, aliis locare pro certa mercede absque periculo spolii, & pœnarum Clericis negotiatoribus impositarum?

35 Secundo. An possint, si boves emerint, vel in suis prædiis natos educaverint, & instruxerint, conducere, ut vulgo dicitur *a giovatico* pro certa tritici quantitate quolibet anno persolvenda.

36 Tertio. An possint oves centum, vel saltem quadraginta simili actione concedere pro certa caseorum quantitate pro eorum, & suæ familiæ usu?

37 Quarto. An in suis Molendinis pro tritico, & pistrinis pro oleo postquam suum triticum, & olivas moluerint, alienum triticum, & alienas olivas certa mercede constituta molere possint; suppositis infrascriptis, quod id ab immemorabili tempore semper fuerit factum, & observatum: quod singulis annis non expedit pro solo ser-

servitio proprio triginta, vel quadraginta ducatos impendere in conficiendis pistrinis, nam fiunt ex juncis, & aliis materiis, quæ mensibus quinque, aut sex corrumpuntur; & in uno equo, & quatuor personis inservientibus ipsis pistrinis? Et quod molitura Olivarum durat per quatuor, quinque, vel sex menses, juxta annorum fertilitatem.

38 Quinto. An possint assumere onus colligendi, & faciendi a sua familia colligere Olivas pro certa olei portione Domino oliveti reddenda, supposita in hoc immemorabili consuetudine.

39 Sexto & ultimo. An possint in bonis amicorum, & propinquorum operas diurnas præstare, ut illis easdem in prædiis restituant?

Ad dubia proposita responsum fuit, ut sequitur:

40 Ad primum, affirmative, si tot juga bovum retineantur, quot sunt pro prædiis necessaria, vel si ultra necessitatem culturæ prædiorum, vel alio licito modo teneantur, per doctrinam Molinæ loco infra citando.

41 Ad secundum, quo ad boves emptos, negative, quo vero ad boves proprios, affirmative; P. Molina de contract. disp. 342. sub n. 4. quam refert, & sequitur Quaranta in verb. Vectigal. §. similiter ad illicita.

42 Ad Tertium, affirmative, si oves propriæ fuerint, & non emptæ ad illum effectum, ex præcedenti Molinæ Doctrina; & si emptæ, dummodo ad comparandum necessaria ad victum, & non ad lucrum.

43 Ad Quartum, affirmative, duobus concurrentibus, videlicet modo ob hanc caussam non se subtrahant ab iis, in quibus ex Officio Clericali incumbere debent, & dummodo non ad lucrum, sed ad necessaria vitæ comparanda pro se, & sua familia; Non enim hujusmodi artificium sordidum videtur, aut inhonestum in illis partibus, cum per unum equum, & quatuor famulos, seu operarios fiat, & non per ipsos Clericos. Quarant. ubi supra, post alios, §. difficultas versatur circa med., & fin.

44 Ad Quintum: Negative, nisi proprii redditus sibi, suæque familiæ non sufficiant; nam hoc casu ad comparandum victum etiam aliena prædia conducere licet; Gloss. in cap. Pervenit, verb. conductiones 86. Dist. quod est de mente omnium Doctorum, ut testatur Quaranta ubi supra §. quæritur in fine.

45 Ad Sextum, si opera non sint sordida, & inhonesta, possunt fieri hujusmodi commutationes per ea, quæ scribit Quaranta ubi supra §. Difficultas in fine ex Doctrina Sylvestri.

Hinc juvat afferre aliam Sacræ Congregationis responsionem datam dubio eidem Sacræ Congregationi proposito a Patre Passerino suæ Religionis Generali Procuratori his verbis... *An prædictis Presbyteris, & Clericis liceat absque negotiationis Clericis interdictæ nota, oves, boves, aliaque hujusmodi animalia emere, eaque locationis, aut societatis titulo conductori, aut socio tradere, ac lucrum ex ejusmodi locatione sive societate percipere? Die 7. Octob. 1662. Sac. Cong. S. R. E. Cardinalium Concil. Trident. Interpret. censuit non licere.* Quam resolutionem authenticam apud se retinuisse testatur *in Tractat. de statu homin. t. 2. q. 187. art. 2. n. 187. pag. 339.* Potest Episcopus prohibere Clericis Minorum Ordinum, & primæ Tonsuræ, ne exerceant mercaturam, nec suscipiant Appaltus Aquæ vitæ, Ceræ, Tabacci, Saponis, vel Macinatus, ut respondit Sac. Congreg. Concil. *in Civitatis Plebis 2. August. 1687. lib. 37. Decretor. fol. 464.* 46 47

Ex prædictis Sacræ Congregationis declarationibus satis aperte colligitur posse Clericos dare operam negotiationibus illius speciei, quæ dicitur artificium, non autem negotiationi proprie sumptæ. Ut autem hoc facilius percipiatur advertenda est differentia intercedens inter negotiationem proprie sumptam, & artificium. Negotiatio enim proprie sumpta est, quando emitur res ut omnino integra, & immutata carius vendatur, ita ut ex sola transmutatione de persona in personam sequatur lucrum; Artificium vero est, quando emitur res, ut inde habeatur materia ad operandum propriis manibus, eamque reducendi ad aliam formam; deducitur *ex cap. Ejiciens 11. Dist.* 88. ubi sic expresse dicitur: *Quicumque rem comparat non ut ipsam rem integram, & immutatam vendat, sed ut materia sibi sit inde aliquid operandi, ille non est negotiator; Qui autem comparat rem, ut illam ipsam integram, & immutatam dando lucretur, ille est mercator, qui de templo Dei ejicitur.* Et sic notat *ibid.* Gloss. Butr. Abbas, & alii passim cum 48 49

50 cum Fagnan. *in d. cap. Multa num.* 23. Addit autem Belletus *in disquisit. Clerical. part.* 2. §. 51. *de pœnis Clericor. num.* 1. etiam tunc intervenire negotiationem Clericis interdictam, cum quis eorum aliquam rem v. g. lanam emit, ut suis expensis per mercenariorum, & opificum industriam, & laborem (non autem per semetipsum) aliquod efficiat, scilicet ex lana empta pannum conficiat postea revenditurus, ut inde aliquid lucrari possit.

51 Unde licet negotiatio proprie sumpta sit Clericis interdicta, *ex cit. cap. Consequens* 2. *cap. Negotiator* 9. *cap. Fornicari* 10. *cap. Ejiciens* 11. *Dist.* 89. *cap. Clerici officia* 15. *de vita, & honest. Cleric. cap. cum Multa negotia* 1. *Ne Clerici, vel Monachi, & cap. Secundum* 6. *eod. tit.* cum similibus; Tamen artificium, & manualis operatio absque fine turpis lucri non interdicitur Clericis. Immo ipsis recommendatur, sicut agricultura, dummodo fiat absque neglectu Officii Ecclesiastici; *cap. Clericus* 2. *dist.* 91. ibi: *Clericus victum, & vestitum sibi artificiolo, vel agricultura absque Officii sui detrimento ponet; & cap. Cler.* 4. *ead. dist.* 92. ibi: *Clericus quamtumlibet verbo Dei*

52 *eruditus artificiolo victum quærat.* Non enim tale artificium, & manualis operatio implicat ad peccatum, sicut talis negotiatio, quæ vix potest exerceri sine mendaciis, perjuriis, fraudibus, & similibus, *ex cap. Ejiciens* 21. *dist.* 88. *& cap. Qualitas* 2. *dist.* 5. *de pœnit.* & aliis adductis supra *num.* 10. Hinc Apostoli post Christi passionem redierunt ad piscandum; Joann. *cap.* 11. Sanctus Matthæus vero ad telonium non amplius resedit, quia istud posterius est de illis, quæ implicant ad peccatum, non autem prius, pro ut observat Sanctus Gregorius Papa *Homil.* 24. *in Evang.* & refertur in cap. *Negotium* 7. *dist.* 5. *de pœnit.*

53 Quinimmo tale artificium, & manualis labor seu operatio ad multa bona inservit, ut observat S. Thomas 2. 2. *q.* 87. *art.* 3. Primo enim, & principaliter inservit ad victum quærendum; Unde Protoparenti Adamo dictum est: *In sudore vultus tui vesceris pane; Genes.* 3. *& Psalm.* 127. *Labores manuum tuarum quia manducabis;* & secundum hoc dubitandum non est, quin Clericis, & Monachis liceat operari manibus propriis; ait enim Apostolus *Actor.* 20. *Ad ea, quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt, ministraverunt manus istæ.* Et adducitur *in c. Clericus* 1. *caus.* 21. *q.* 1. *& in*

54 *c. Cum Apostolus* 6. *de Censibus.* Et de facto hoc laudabile institutum vivendi ex labore manuum suarum adhuc in dies observatur a pluribus Monachis, & maxime Basilianis Eremi del Tordon, de quibus Clemens VIII. in suis Litteris sub datum Tusculi sub annulo Piscatoris *die* 23. *Septemb.* 1603. *Pontificatus sui anno duodecimo cap.* 4. sic ait: „ Quærendi „ victus solertia (ut verba S. Basilii de Insti- „ tutionibus Monachorum serm. 1. referamus) „ his qui in hujusmodi vitæ genere degunt, ea „ maxime conveniens judicanda est, quæ præ- „ scripta est ab Apostolo, nimirum ut manibus „ laborantes panem suum honeste manducent; „ ex quo & aliis dicti Patris locis declaramus, „ Monachos S. Basilii ex peculiari suæ Regu- „ læ instituto ad victum propriis manibus pa- „ randum in communi teneri. Atque ita juxta „ præsentis reformationis statuta jubemus ob- „ servari in illis artibus, quas etiam S. Basilius „ concedit; præcipue quæ intra Domum exer- „ ceri possunt, velut texendi, plectendi, suen- „ di, sarciendi, & aliis secundum locorum, & „ temporum exigentiam. Cum autem S. Ba- „ silius agriculturam, quia ea facillime res ad „ usum necessariæ haberi possunt, concedat, „ modo ea neque ab Accolis tumultus afferat, „ aut turbas, nos eamdem ad frumentum, vi- „ num, mel, oleum, & cæteros agri fructus „ comparandos permittimus. *Et refertur* in c.

„ Numquam 33. dist. 5. de consecr. Sic S. Hie- 55
„ rony. ad Rusticum Monach. *de vivendi forma* „ *scribebat*: Si Apostoli habentes potestatem de „ Evangelio vivere, laborabant manibus suis, „ ne quemquam gravarent... Cur tu in usus tuos „ cessura non præparas? Vel fiscellam texe junco, vel canistrum lentis plecte viminibus, „ sarciatur humus, areolæ æquo limite dividantur, in quibus cum olerum jacta fuerint „ semina, vel plantæ per ordinem positæ, aquæ „ ducantur irriguæ.... Inserantur infructuosæ „ arbores gemmis, vel surculis, ut parvo post „ tempore laboris tui dulcia poma decerpas; „ Apum fabricare alvearia, ad quas te mittunt Salomonis proverbia, & Monasteriorum „ ordinem, ac Regiam disciplinam in parvis „ disce corporibus; texantur & lina capiendis „ piscibus; scribantur libri, ut & manus operetur cibum, & animus lectione saturetur. „ Hæc ibi Hieronymus, ubi subjungit, quod „ Ægyptiorum Monasteria hunc morem tenent, „ ut nullum absque operis labore suscipiant."

Secundo, artificium, seu operatio manualis 56
inservit ad tollendum otium, ex quo multa mala oriuntur; Unde dicitur Ecclesiast. 33. *Mitte servum tuum in operationem, ne vacet; multam enim malitiam docuit otiositas;* Negotium enim, auctore Isidoro *lib.* 18. *Etymolog. cap.* 15.

cap. 15. sic dictum est, quasi negans otium, ut refertur *in cap. Forus* 10. *de verborum signific.* ibi: *Dictum est negotium idest sine otio*, & Glossa *ibibem in verb. Negotium*; Unde ex ipsa vi nominis importat privationem otii, & significat actum omnem, cui otium repugnat; & ad hunc finem, nedum est licitum, sed & laudabilissimum Clericis, & Monachis operari manibus propriis, & ideo S. Hieronymus ad Rusticum Monachum: *Facito*, inquit, *aliquid operis, ut semper te Diabolus inveniat occupatum*, ut refertur *in d. c. Num-*
57 *quam* 33. *dist.* 5. *de consecrat.* Tertio, artificium, seu labor manualis inservit ad concupiscentiæ refrænationem, in quantum per hoc maceratur Corpus; Unde 1. ad Corinth. 6. *In laboribus, in jejuniis, in vigiliis, in castitate*; Et ad hunc finem est licitissimum Clericis, & Monachis tale artificium, seu labor manualis, unde in Monasteriis Ægypti nullus suscipiebatur incapax operandi, & laborandi, non tam propter victus necessitatem, quam propter animæ salutem, ne vagarentur similes Monachi perniciosis cogitationibus; *d. c. Nunquam* 33. *dist.* 5. *de consecr.* ibi: *Ægyptiorum Monasteria hunc morem tenent, ut nullum absque opere, & labore suscipiant, non tam propter victus necessitatem, quam propter animæ salutem, ne vagetur perniciosis cogitationibus mens, & ad instar fornicantis Hierusalem omni transeunti di-*
58 *varicet pedes suos*. Quarto, artificium, seu operatio manualis inservit ad evitanda furta, & ad eleemosynas faciendas, juxta illud Apostoli *ad Ephesios* 4. ibi: *Qui furabatur, jam non furetur, magis autem laboret operando manibus suis, quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti*. Et ad hunc finem est sine prorsus dubio licitum Clericis, & Monachis operari manibus propriis; *arg. c. Pervenit* 16. *d.* 86. *& c. Decrevit* 1. *dist.* 88.

59 Inter negotia, artes, & officia Clericis prohibita, multa alia reperiuntur. Primo, prohibentur Clerici præsertim Beneficiati, aut in Sacris constituti, agere Officium Procuratoris, & Advocati, in sæculari judicio, seu foro, apud quem postulare non possunt, nisi pro seipsis, pro Ecclesia, aut si necessitas immineat, pro miserabilibus personis; Textus sunt clari, & aperti in corpore Juris Civilis; *Authent. de Sacr. Episcop. §. Deo autem, vers. alium*; & in corpore Juris Canonici *in c. Quia Episc.* 5. *q.* 3. *c. Nullus* 12. *q.* 1. *c. Credo, & seq.* 21. *q.* 3. *c. Clerici* 1. *de Postulando*, ubi sic expresse dicitur: *Clerici in Subdiaconatum, & supra in Ordinibus quoque Minoribus, si stipendiis Ecclesiasticis sustententur, coram sæculari Judice Advocati, in negotiis sæcularibus fieri non præsumant; nisi propriam causam, vel Ecclesiæ suæ fuerint prosecuti, aut pro miserabilibus forte personis, quæ proprias causas administrare non possunt*. Concordat *c.* 60
Cum Sacerdotis sit Officium 3. *eodem tit.* ubi additur posse etiam postulare necessitate imminente pro personis conjunctis, ibi: *Non nisi pro seipso, vel Ecclesia sua, vel (si necessitas immineat) pro personis conjunctis, aut miserabilibus sibi licitum est postulare; c. Cum multa sunt negotia* 1. *Ne Clerici, vel Monachi*; *c. Sacerdotibus* 2. *eod. tit.* ibi: *Sacerdotibus, & Clericis tuis denuncies publice, ne ministri Laicorum fiant; nec in rebus eorum procuratores existant*. Quod est intelligendum, etiamsi Laici 61
essent Principes, aut alii Magni Domini; *cap. Sed nec* 4. *Ne Clerici, vel Monachi*, ibi: *Sed nec Procuratores villarum, aut Jurisdictiones etiam sæculares sub aliquibus Principibus, & sæcularibus viris, ut Justitiarius eorum fiat, Clericorum quispiam exercere præsumat*. (*)

Secundo, prohibentur Clerici esse Principum 62
Vicesgerentes, Vicedomini, Cancellarii, locorum Præfecti, aut Præpositi, Judices, Administratores, vel quomodocumque alia ratione Officiales; *cap. Clericus* 5. *Ne Clerici, vel Monachi*, ibi: *Jubemus etiam sub interminatione anathematis, ne quis Sacerdos Officium habeat Vicecomitis, aut Præpositi sæcularis*. Concordat *cap. Clerici* 15. *de vita, & honest. Cler.* ibi: *Clerici Officia sæcularia non exerceant*; *cap. Pervenit* 26. *dist.* 88. *& cit. cap. Clerici* 1. *& cap. Sacerdotis* 3. *de Postulando cit. cap. Multa sunt negotia* 1. *cap. Sacerdotibus* 2. *&*

cap. Sed

(*) *Nota*. Rescripta & Brevia pro exercendo Advocati munere sæcularibus Clericis, etiam beneficiatis, tum & Sacris Ordinibus initiatis concedi, ut advocaturam exerceant in tribunalibus Ecclesiasticis, in laicalibus, & coram Judice Sæculari, cum agitatur causa propria ipsorum, vel Ecclesiæ suæ, vel miserabilium personarum; quamquam in Brevibus libere conceditur Sacerdoti sæculari pauperi, ut libere causas civiles, & criminales agat, dummodo in criminalibus tantummodo reis patrocinetur; quin & tandiu munus illud exercere permittitur, donec certos Ecclesiasticos redditus ad congruam sustentationem sufficientes, vel Beneficium residentiale obtineat; Benedict. XIV. *de Syn. Diœc. lib.* 13. *c.* 19. *§.* 12. *nov. edit.*

cap. Sed nec 4. *Ne Clerici, vel Monachi*. Tertio, prohibentur Clerici præsertim Sacerdotes, ne inserviant Laicis in Officiis vilibus Domus,
63
fœminisque Nobilibus ancillentur, ac obsequia præstent, ac si essent homines infimæ conditionis; *cap. Sacerdotibus* 2. *Ne Clerici, vel Monachi*, ibi: *Ne ministri Laicorum fiant*; Et expresse de mandato Sanctissimi Sacra Congreg. Episcop. per Litteras Encyclicas sub datum Romæ præcisis his verbis; „ Fra le più assidue sollecitudini, che occupano la mente zelantissima di N. Signore per il ben spirituale della Chiesa: una si è di conservare, e ravvivare nel suo vero decoro la Santità, e dignità del Sacerdozio; Poichè dipendendo dagli Officj di quest' Ordine l' istruzione e correzione, e la santificazione de' Fedeli, conviene ancora, che l' esemplarità della vita, e gravità de' costumi sia in esso così distinta, e superiore ad ogni altro, che corrisponda alla sublimità del grado, ed al fine della sua Istituzione; Quindi è, che con l' Oracolo della sua viva voce ha sua Beatitudine ordinato, che si scriva a tutti i Pastori delle Diocesi la presente Lettera circolare, a fine d' eccitare una più esatta vigilanza in procurare l' adempimento, ed osservanza dell' ordinazione de' Sacri Concilj Ecumenici, e specialmente di quello di Trento in ordine all' onestà della vita del Clero, e singolarmente in non permettere, ed onninamente impedire, che li Sacerdoti non s' impieghino in Officj servili del Secolo, e de' Laici, e specialmente di Donne, improprj a' Ministri dell' Altare, ed al Carattere Sacrosanto, il quale quando venga conferito secondo le disposizioni del Sagro Concilio di Trento, con l' attual servigio d' una Chiesa, cesserà l' occasione di simili scandali, e si toglierà all' oziosità e povertà in un numero straordinario, e disapplicato, ogni scusa, e compatimento per tollerarli contro i Sacri divieti, in impieghi abjetti, ed indecenti. Saprà V. E. col fervente suo zelo conformarsi con l' esecuzione a quello di sua Beatitudine, e le bacio per fine umilmente le mani. Roma 16. Marzo 1697.

G. Card. Carpegna Prefetto.
Loco ✠ Sigilli.
M. Arcivescovo d' Atene Segr.

Quarto specialiter prohibetur Clericis officium Tabellionis, seu Notarii publici agere; 64
c. Sicut te 8. *ne Clerici, vel Monachi*: ibi: *Fraternitati tuæ mandamus, quatenus Clericis in Sac. Ordin. constitutis Tabellionatus Officium per Beneficiorum subtractionem appellatione postposita, interdicas*. Concordat *c. Ut officium* 11. §. *verum de Heretic. in* 6. Possunt tamen Clerici tam Re- 65
gulares, quam Sæculares esse Notarii, aut Tabelliones in caussis Fidei pro favore ejusdem; text. expresso *in c. Ut Officium* 11. §. *ad conscribendas de Heret. in* 6. Possunt etiam Clerici esse No- 66
tarii Papæ, aut in Curia Rom. Fagn. *in c. sicuti te* 8. *Ne Clerici, vel Monachi n.* 60. *&* 68. & Barbosa *ibid. num.* 7. Nam Papa admittendo, vel officium hoc tribuendo Clericis, videtur eos habilitare ad illud exercendum; *arg. l. Idem Ulpianus, ff. de excus. Tutor.* & de facto in Conc. Trid. fuerunt duo Notarii, Laicus unus, & alter Clericus, ut patet ex eorum subscriptionibus, quæ habentur in calce Concilii, ut observat etiam ipse Fagn. *loc. cit. n.* 68. Possunt insuper 67
Clerici esse Notarii in locis, ubi est consuetudo, præcipue in causis Ecclesiasticis, seu spiritualibus cor. Judice Ecclesiastico. Ita Joan. de Anan. & Philippus relati per Joann. Andream *in cit. c. sicut te n.* 8. & Goffred. *per c. Quinam* 5. *q.* 1. ubi Clericus potest esse Notarius Papæ; Item Episcoporum, & Archiepiscoporum, *ut in c. Multorum* 27. *q.* 2. *& in c. Monachus dist.* 77. & Butrius *in d. c. sicut te n.* 8. ubi dicit hanc sententiam esse veram, *& ibid.* Ancharan. *n.* 2. ubi dicit esse veriorem, Hostiens. *n.* 3. *vers. Quid ergo*; Barbosa *n.* 9. & alii, & ratio est, quia sola lege humana prohibitum est Clericis Officium Tabellionis, adeoque vi consuetudinis id peragere possunt; *arg. cap. fin. ne consuetudine*, maxime in causis Ecclesiasticis coram Judice Ecclesiastico, ut plerisque in locis Episcopi pro suis Cancellariis, Actuariis, & Tabellionibus adhibent Clericos; Fagnan. tamen *loc. cit. n.* 61. variis so- 68
lide adductis sententiam contrariam sequitur, & propugnat (*). Quinto, est Clericis absolute 69
prohibitum, ne judicium sanguinis exerceant, aut sententiam sanguinis dictent, proferant, vel executioni sententiæ intersint, & ne quidquam faciant, per quod ad vindictam sanguinis tendatur; *cap. Clericus* 5. *Ne Clerici, vel Monachi*, ibi: *Clericis in Sacris Ordinibus constitu-*

(*) Notarii, qui inserviunt Papæ, Regibus, Archiepiscopis, Episcopis, Magistratibus majoribus, vere sunt nobiles, cum dicantur in dignitate constituti. Hi tamen cæteris Notariis in probitate, in scientia & in prudentia debent præcellere. Adeoque solliciti sint, ne eorum vitio Fiscus detrimentum patiatur; *arg. text. in leg. fin. Cod. de bon. vacant.* Sed ut quisque suum

stitutis ex Concilio Toletano judicium sanguinis agitare non licet; Unde prohibemus ne, aut per se, truncationes membrorum faciant, aut judicent inferendas; cap. Sententiam 9. eod. tit. ibi: *Sententiam sanguinis nullus Clericus dictet, aut proferat, sed nec sanguinis vindictam exerceat, aut ubi exerceatur intersit .... Nec quisquam Clericus litteras dictet, aut scribat pro vindicta sanguinis destinandas.* Concordat *cap. Sæpe 29. & cap. His a quibus 30. caus. 23. quæst.* 8. &
70 *cap. Ex litteris* 10. *de Excessibus Prælat.* Hinc Clerici, seu Prælati Ecclesiastici habentes jurisdictionem temporalem possunt, & debent causas sanguinis Laico delegare, idque generaliter, non specialiter; textu expresso *in c. Episcopus 3. Ne Clerici, vel Monachi in 6.* ibi: *Episcopus, seu quicumque alius Prælatus, vel Clericus jurisdictionem obtinens temporalem, si homicidio, aut alio maleficio ab aliquibus in jurisdictione sua commisso Ballivo suo, aut alii cuicumque injungat, ut super hoc veritatem inquirens justitiæ debitum exequatur, irregularis censeri non debet, quamvis ipse Ballivus, vel alius contra malefactores ad pœnam sanguinis processerint justitia mediante. Nam licet Clericis causas sanguinis agitare non liceat, eos tamen (cum jurisdictionem obtinent temporalem) debent, & possunt metu irregularitatis cessante aliis delegare.*

71 Sexto, Clerici non possunt præponi Ruptuariis, vel Ballistariis, aut hujusmodi viris sanguinum; *cap. sententiam 9. Ne Clerici, vel Monachi*, ibi: *Nullus quoque Clericus Ruptuariis, vel Ballistariis, aut hujusmodi viris sanguinum præponatur*; Ruptuarii autem sunt illi, qui præsunt machinis bellicis, quibus rumpuntur muri, ut notat Joan. Andreas *in d. cap. Sententiam n.* 7. & Ballistarii sunt iidem, ac
72 Sagittarii. Unde deducitur non posse Clericos constitui Duces, vel Capitaneos militum in Bello, ut recte advertit Abbas *in d. cap. Sententiam*; Licet enim Clerici possint interesse Bello justo, ac milites ad pugnandum hortari; *c. Hortatu* 10. *& cap. Ut pridem* 17. *caus.* 23. *q.* 8. *& c. Petitio sua 24. de homicid.* tamen non possunt esse belli Duces ordinantes aciem, & dirigentes tormenta bellica, & hujusmodi, *ex cit. c. Sententiam*. Abbas *ibid.* & alii com-
73 muniter. Septimo, est prohibitum Clericis, & Religiosis publice, seu in Scholis vel Universitatibus publicis Jus civile, & Physicam, idest Medicinam audire; *cap. Nam magnopere 3. Ne Clerici, vel Monachi*, ubi adducitur justa ratio: *Ne occasione talis scientiæ spirituales viri mundanis rursus actionibus involvantur; & cap. Super Specula* 10. *eod. titulo*, ubi assignatur pro fine, ut studium Theologiæ, & SS. Canonum magis frequentetur pro dilatatione, & defensione Catholicæ Fidei contra suos impugnatores, ibi: *Quia vero Theologiæ studium cupimus ampliari, ut dilatato sui tentorii loco funiculos suos faciat longiores, ut sit Fides Catholica circumcincta muro inexpugnabili bellatorum, quibus resistere valeat ascendentibus ex adverso &c.* Hic tamen duo sunt advertenda; 74
Primum, quod notanter dicitur, *publice, seu in scholis, vel Universitatibus publicis*, quia privatim, ac Domi in Camera non prohibentur Religiosi, aut Clerici studere Juri Civili, ut tenent communior Doctorum, teste Fagn. *in cit. cap. Super Specula n.* 8. *& seq. n.* 30. & observat etiam Barbosa *ibid. n.* 3. & alii, præsertim si id faciant pro pleniori intellectu Juris Canonici, ac Theologiæ. Secundum, quod 75
licet sit prohibitum Religiosis, & Clericis publice Jus Civile, & Medicinam audire, seu ei studere, non est tamen eis prohibitum tale Jus Civile, & Medicinam publice docere, & legere; Ita Abbas *in d. c. Super Specula n.* 16. Barbosa *ibid. n.* 7. Pirhing *l.* 3. *decr. tit.* 50. *n.* 37. Reiffenstuel *ibid. n.* 10. Navarrus *in Manual. c.* 27. *n.* 176. Fagnan. *loc. cit. a num.* 37. *usque ad n.* 44. & alii; Licet enim varii Canonistæ contrarium sentiant, ex quo *in d. c. Non magnopere*, videatur expresse loqui de Religiosis legentibus, & docentibus, ibi: *Ad legendas leges, & confectiones Physicales ponderandas... Ad Physicam, legesve mundanas legendas*; tamen quia Honorius III. *in d. cap. Super Specula* dicit, Alexandrum III. in Concilio Turonensi olim statuisse, ut tamquam excommunicati vitentur Religiosi de claustris exeuntes, ad audiendas Leges, vel Physicam, necesse est ut Constitutio dicti Alexandri III. in Concilio Turonensi condita, & relata *in dict. cap. Non magnopere*, loquatur de Religiosis audientibus, non autem docentibus; alioquin

suum teneat, & suis pacifice gaudeat, & ne de privatorum bonis diminutio fiat in familiarum direptionem ac eversionem; ne alias in seipsos, ipsorumque familias iram Dei, ac indignationem illorum, quibus inserviunt, convertant, ut advertit Imperator in severa *l. univers. Cod. ubi caus. Fisc.* Sed ad hæc evitanda eligantur viri probi, ut monet D. Thom. 2. 2. *quæst.* 3. Ita Felix Tombolini *de offic. Notar. lib.* 1. a quo hæc excerpta sunt.

quin Papa Honorius *in d. cap. Super Specula* falsum dixisset, & non fideliter retulisset illam Constitutionem, aut certe illius tenorem ignorasset; quod non est dicendum, cum habeat omnia Jura in scrinio pectoris; *cap. Licet* 1. *de Constitutionibus in* 6. ibi: *Romanus Pontifex, qui Jura omnia in scrinio pectoris sui cen-*
76 *setur habere*: Unde quamvis illa, *ad legendas leges &c.* quæ habentur *in d. cap. Non magnopere*, inspecto cortice, legentes, & docentes importare videantur, tamen intelligi debent de audientibus, & sic de legentibus audiendo, seu addiscendo, ex quo illa sic intellexit Romanus Pontifex, qui solus auctoritatem habet verba Conciliorum per modum Legis interpretandi; *cap. Nec licuit* 4. *dist.* 17. ibi: *Sed quoties aliqua de universali Synodo in aliquibus dubitatio nascitur, ad recipiendum de eo, quod non intelligunt rationem . . . Ad Apostolicam Sedem conveniant*. Et de facto etiam Summarium ipsum *d. c. Non magnopere*, loquitur tantummodo de audientibus, ibi: *Religiosi professi exeuntes ad audiendas Leges, vel Physicam (nisi infra duos menses ad Claustrum redeant) excommunicati sunt*; adeoque verba illa ad docentes, aut legentes non sunt extendenda, utpote odiosa; *cap. Pœnæ* 18. *dist.* 1. *de pœnitent. cap. Odia* 15. *& cap. In pœnis* 49. *de regul. Juris in* 6.

77 Octavo, est prohibitum Clericis artem Chirurgiæ exercere; *cap. Sententiam* 9. *Ne Clerici, vel Monachi*, ibi: *Nec ullam Chirurgiæ artem Subdiaconus, Diaconus, vel Sacerdos exerceat, quæ adustionem, vel incisionem inducit*:
78 Quod etiam specialiter prohibetur Religiosis; *cap. Tua nos* 19. *de Homicidio*. Sic etiam est ipsis prohibitum artem Medicinæ exercere; *c. Ad aures* 7. *de ætate, & qualitate*; Ars enim Medicinæ, & Chirurgiæ, ultraquamquod subjacet variis erroribus, & periculis, est officium sæculare, ob quod Abbas *in cap. Sententiam* 9. *Ne Clerici, vel Monachi num.* 21. *&* 22. notat esse absolute prohibitam Clericis, etsi citra adustionem, & incisionem illam exerceant; *arg. cap. Multa sunt negotia* 1. *Ne Clerici, vel Monachi*: Et de arte Medicinæ ratio ulterior est, quia prohibetur Clericis illius studium, adeoque multo magis ejus exercitium; Abbas *loc. cit. arg. c. Cum quid* 39. *de Regulis Juris in* 6. ibi: *Cum quid prohibetur, prohibentur*
79 *omnia, quæ sequuntur ex illo*. Hoc tamen limitant Doctores in casu, quo urgente necessitate, & cessante periculo mortis, aliquis Clericus artem Medicinæ, & Chirurgiæ exerceat ex pietate, & charitate erga pauperes in defectu aliorum Medicorum, & Chirurgorum; ut Barbosa *in d. cap. Tua nos* 19. *de homicidio*; Pirhing *l.* 3. *decretal. tit.* 50. *num.* 17. Sanchez *l.* 6. *Moral. c.* 14. *num.* 15. *& seq.* Molina, Bonacina, & alii passim. Et de facto indul- 80
getur a Sacra Congregatione Concilii etiam Presbyteris, ut possint compositiones Hyacinti, Juleporum, & Alchermes facere, & distribuere in usum pauperum, prout indulsit Canonico Visino Terræ Apiri Camerinen. Diœcesis *sub die* 26. *Septemb.* 1693. Et solet etiam 81
frequenter expediri a Secretaria Brevium Indultum pro Sacerdotibus Physicis, ut possint artem Medicinæ exercere absque incursu Irregularitatis, cum clausula tamen: *Gratis, & Amore Dei erga omnes, attenta penuria Medicorum*; & tunc neque a sponte dantibus poterunt mercedem recipere, quia prohibitum ne aliquid exigatur, censetur vetitum etiam a sponte dantibus, juxta theoricam traditam a Sperell. *dec.* 37. *num.* 80. & Bellet. *disquisit. Cleric. tit. de exemt. Cler. bon.* §. 2. *num.* 5. & ita intelligi debere declaravit Sacra Congr. Concil. *in Cadurcen.* 14. *April.* 1690. *ad quartum*; in qua causa declaratum quoque fuit, quod illa verba Brevis, *attenta penuria Medicorum*, accipienda sunt moraliter. Et si adesset 82
in Brevi alia Clausula, quæ ut plurimum apponi solet, *dummodo nihil petas, sed a sponte dantibus, a pauperibus nihil omnino recipias*; tunc non posset Medicus Sacerdos a Publico conduci mercede conventa, prout respondit Sac. Congr. Episcop. *in Terracinen.* 9. *Septemb.* 1697. *referent. clar. mem. Card. Petrucio*.

Clericis est prohibitum exercere Tutelam 83
testamentariam, & dativam extraneorum; Rota *pag.* 4. *tom.* 2. *recent. dec.* 116. *n.* 18. Sacra Congreg. Episcop. *in Salernitana* 24. *Jun.* 1619. *& in Thelesina* 30. *Maii* 1626. *&* 13. *Julii* 1648. Possunt tamen Clerici, si velint, Tute- 84
lam legitimam consanguineorum usque ad quartum gradum subire; ut colligitur *ex c. Pervenit* 36. *dist.* 86. & tenet Grass. *de effect. Cleric. effect.* 16. *n.* 10. *&* 22. Turrecremat. *in c. fin. dist.* 86. Passer. *de statu hom. tom.* 2. *quæst.* 187. *art.* 2. *num.* 131. Monacel. *tom.* 1. *tit.* 6. *form.* 4. *num.* 1. & alii passim. Non debent 85
tamen administrationem suscipere, nisi accedente Superioris licentia: Doctores mox citati. Quæ licentia ut solet concedi a Sacra Congregatione Episcopor. & Regul. expediri consuevit sub hac formula. *Sacra &c. Benigne indul-* 86
sit Oratori, ut verificatis expositis, & quod ipse uti proximior antedictorum pupillorum Tutor legitimus, & a Jure datus existat, Tutelam, & curam eorumdem suscipere, & gerere, atque omnia,

nia, *& singula*, *quæ ad Tutores*, *& Curatores de Jure*, *usu*, *vel consuetudine pertinent*, *facere*, *& exercere possit ; Dummodo tamen Curator negotiis personis Ecclesiasticis interdictis*, *nullatenus se immisceat*, *nec quidquam aliud a sua professione alienum exercere permittatur . Ita in Capuana* 11. *Octobr.* 1645. *in Albinganensi* 8. *Decembr.* 1646. *in Verulana* 15. *Februar.* 1647. *ac sæpe alibi*, *ut tradit* Pignatell. *tom.* 5. *consult. num.* 12. qui *num.* 13. subjungit eamdem licentiam pro Tutela legitima solere concedere Regularibus, addita clausula : *Dummodo extra*
87 *claustra non pernoctent* . Ordinarie tamen talis facultas, & licentia solet Clericis concedi a propriis Episcopis, ut constat ex Formula, quam dat Monacell. *tom.* 1. *tit.* 6. *formul.* 4. ut sequitur.

N. Episcopus N.

Dilecto &c.

88 Cum tu N. & N. pupillorum uti proximior *Tutor legitimus* , & a Jure datus existas , ut Tutelam, & curam eorumdem usque dum ad legitimam ætatem pervenerint , suscipere , & gerere, atque omnia, & singula, quæ ad Tutores, & Curatores de Jure , usu, & consuetudine pertinent , facere , & exercere possis , licentiam , & facultatem concedimus ; Dummodo tamen negotiis personis Ecclesiasticis a Jure interdictis nullatenus te immisceas , sed omnino abstineas. In quorum &c. datum &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli

N. Cancellarius Episcopalis .

89 Quo vero ad Tutelam Testamentariam , & dativam extraneorum sine Papæ , vel Sac. Congregationis Indulto Clerici ab Episcopo non dispensantur , nisi pro pupillis , pauperibus , orphanis , & viduis , aliisque miserabilibus personis , pro quibus quando alius Tutor aptus non posset inveniri, possent etiam cogi, sicuti possunt etiam pro assumenda Tutela legitima consanguineorum ; *cap. Pervenit* 26. *dist.* 86. *cap. Licet* 1. *& cap. Defensionis* 2. *dist.* 87. & Glossa ibi : *cap. Decrevit* 1. *dist.* 88. & Glossa ibi : Surd. *dec.* 207. *num.* 23. Bellet. *disquisit. Cleric. tit. de Discipl. Cleric.* §. 23. *n.* 2. Turrecremat. *in c. fin. dist.* 86. Passerin. *de stat. hom. tom.* 2. *quæst.* 187. *art.* 2. *n.* 131.

Quoad negotia Clericis vetita attendenda 90
est dispositio Benedicti XIV. in Const. incip. *Apostolicæ servitutis* ; uti sub pœnis a Sacris Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis jam fulminatis , rigorose vetat omnibus Clericis omne sæculare negotium nomine proprio, aut alieno , & sub quocumque colore , aut prætextu exercitum : & sub eisdem pœnis expresse ipsis præcipit , ut statim dimittant quodcumque negotium ipsis spectans via hæreditatis , aut quocumque alio titulo , aut separatim , aut unitim aliis , quamvis ab istis esset exercitum ; Et si nequeant statim illud dimittere sine gravi detrimento, mandat, quod teneantur obtinere a Sacra Congregatione Concilii , aut ab Ordinario loci expressam facultatem solum concedendam , attentis circumstantiis pro aliquo brevi congruo tempore, intra quod tamen debebit negotium exerceri indispensabiliter a Persona Laica : Et si intra id temporis exerceatur a Clericis, aut eodem tempore elapso , statim non dimittatur negotium , vult dictos Clericos subjacere præfatis pœnis , & Spolio , non obstante quocumque Privilegio , & Indulto.

Hic ad rem ducimus afferre novissimam E- 91
pistolam Clementis XIII. super observantia Canonicarum sanctionum adversus Clericos negotiatores & sæcularibus negotiis se se immiscentes editarum.

Venerabilibus Fratribus , *universis Patriarchis* , *Primatibus*, *Archiepiscopis*, *& Episcopis gratiam & communionem Sedis Apostolicæ habentibus* .

CLEMENS PAPA XIII.

Venerabiles Fratres, Salutem, & Apostolicam Benedictionem .

CUm primum incomprehensibili Pastoris æterni judicio in Beati Petri Cathedra constituti , Dominici Gregis curam suscepimus , complures audivimus Ecclesiastico zelo ferventes Viros , præsertim Animarum Pastores , & Verbi Dei præcones , qui Civitates , atque Provincias peragrant , pœnitentiam populis , & morum emendationem indicentes , quorum unanimis conquestio fuit, inter abusus, & corruptelas, quas pro Ministerii sui officio notarunt, & pro viribus reformare studuerunt, reprehendendam sibi frequenter occurrisse quorumdam Ecclesiasticorum avaritiam , habendique cupiditatem . Quæ quoniam malorum omnium

mnium radix a Spiritu Sancto appellatur, nil mirum, si eos omnes, quorum semel animos imbuit, utut in atrociora crimina non abripiat, saltem in Dei cultu, propriæque vocationis muneribus obeundis socordes reddat, & ad sæcularia desideria conversos, mundanis addicat curis, & occupationibus, quibus abrenunciare se publice edixerunt, quum inter sacræ initiationis mysteria, solum Deum hæreditatis suæ partem agnoscere professi sunt. Hinc etiam litigiosi necessario fiunt, atque omnia miscere parati, ne vile aliquod lucrum, sive speratum, sive jam partum amittant. Hinc se ad abjecta quælibet officia, & ministeria, in gradus, & Ordinis sui dedecus, demittere non erubescunt. Quo fit, ut Laicorum plerique non eos ipsos dumtaxat, qui talia agunt, sæpe etiam universum Ecclesiasticorum cœtum contemnant; quin & amaro, aversoque animo sint erga illud hominum genus, quorum lites, & contentiones, ob temporalia negotia, sustinere coacti sunt, vel a quibus prærupta sibi viderunt honesta media, per quæ suæ, suorumque sustentationi consulere potuissent.

Horum relationibus, quas satis superque veritati innixas existimamus, quibusque nonnullos etiam designari censemus Regulares Viros, qui aliquando ab imposita sibi solicitudine de temporalibus Communitatum suarum emolumentis, ultra Ecclesiasticæ moderationis fines ferri se sinunt, excitari Nos quidem intelleximus, ut Apostolica, qua immerentes fungimur, auctoritate, hujusmodi corruptelam, unde Fidelis Populus scandalum, aliique noxii consequuntur effectus, e medio tollere satageremus.

Verum quum ab ipsis Ecclesiæ incunabilis usque ad hæc nostra tempora, nihil apertius, nihil districtius, aut Conciliorum Decretis, aut Prædecessorum Nostrorum Romanorum Pontificum Constitutionibus statutum legatur, nihil a Sanctis Patribus, Ecclesiarumque Pastoribus frequentius, aut impensius inculcatum appareat, quam, ut Ecclesiæ Ministri, tum Clerici, tum Monachi a temporalium lucrorum cupiditate abstinere, & a sæcularium negotiorum solicitudinibus arcere se debeant: Cumque non solum spirituales censuræ, sed etiam gravissimæ temporales pœnæ in eos decretæ fuerint, qui Canonicas Regulas hac in re infringere, aut violare præsumpserint; omnibus mature perpensis, nihil Nobis reliquum esse judicavimus, nisi ut Vos, Venerabiles Fratres, de constanti, enixaque voluntate Nostra, Prædecessorum Nostrorum menti, Ecclesiæque spiritui ppr omnia inhærente, commonefactos, Paternis, Fraternisque hortationibus excitaremus, ut debitam Sacrarum legum observationem ab omnibus Ecclesiasticis, tam Ordinariæ Vestræ, quam Delegatæ vobis Jurisdictioni subjectis, ad formam Sacrorum Canonum, & Decretorum Apostolicæ Sedis, ac respective synodalium uniuscujusque Diœcesis statutorum, exigere studeatis, ac reipsa obtinere curetis.

Ut igitur clarius innotescat perpetuum Nostrum, & Apostolicæ Sedis studium pro religiosa prædictarum Legum custodia, simulque vis omnis adimatur contrario cuilibet usui, stilo, aut consuetudini (quæ corruptelæ potius, & abusus, servata legitima vocabulorum proprietate, appellari debent) quibus Ecclesiastici quicumque criminosam suam in negotiis, curisque sæcularibus immixtionem obtegere, aut excusare contenderent, Nos, omnes, & singulas Canonicas leges, & Romanorum Pontificum Prædecessorum Nostrorum Constitutiones, adversus Clericos negotiatores, & sæcularibus negotiis se se immiscentes, præsertim a Pio Quinto, Urbano Octavo, & Clemente Nono latas atque editas, usque ad novissimam, quam S. M. Decessor Noster Benedictus Papa Quartusdecimus sub Dat. Kal. Martii 1741. Pontificatus sui anno primo evulgavit, cum omnibus item, & singulis pœnis, atque censuris per eas respective in dictis, perinde ac si Decreta omnia in præmissis contenta, eorumque pœnales sanctiones, præsentibus Nostris Litteris de verbo ad verbum inserta forent, per easdem præsentes approbamus, confirmamus, & innovamus; decernentes, ac declarantes, prædictis omnibus legibus, ac pœnis subjici, ac subjectas censeri debere omnes, & singulas personas Ecclesiasticas, non solum e Sæculari Clero, sed etiam e Regulari, cujuscumque sint Ordinis, Congregationis, Societatis, & Instituti, amplissimis licet, & singularibus Indultis, Privilegiis, & Exemptionibus munitas, & cujus etiam expressam & individuam mentionem fieri oporteret; itaut quicumque adversus hujusmodi leges deliquerint, statutas in ipsis pœnas incurrant, ac respective ab iis, ad quos pertinet, juxta casuum distinctionem & procedendi methodum alias a Tridentina Synodo, seu ab Apostolica Sede præscriptam, cum effectu multari, & puniri debeant; non obstante contrario quolibet usu, seu stilo, aur consuetudine, etiam immemorabili, quæ aliquo in loco, Diœcesi, aut Religione inolevisse dici

ci

ci posset: quam quidem Nos, veluti damnabilem abusum, & impræscriptibilem corruptelam, earumdem præsentium tenore, damnamus, proscribimus, & viribus omnibus vacuamus.

Deinde Vos omnes, Venerabiles Fratres, hortamur, & in Domino obsecramus, ut pro Ecclesiasticæ Disciplinæ integritate, & animarum salute advigilantes, in Clericorum omnium, Vobis tam Ordinario, quam Delegato jure subjectorum, agendi rationem sedulo inquiratis; ac, si quos forte hujusmodi avaritiæ labe infectos, adversus Canones, & Apostolicas Constitutiones peccasse comperietis, in eos, ad formam eorumdem Canonum, & Constitutionum, cum omni severitate, etiam ex officio, procedere non omittatis.

In quo sane duo Vobis magnopere cavenda erunt: Primum videlicet, ne subdolis delinquentium artibus diligentiam vestram eludi patiamini. Sæpe enim contingit, ut qui legum scita non ignorant, res suas ita fraudulenter componant, ut quatenus eorum crimen in judicium adducatur, tueri possint, se nihil contra leges ipsas admisisse. Modo enim, interposita alterius, sibi, suæque cupiditati inservientis, persona, aut alieno nomine tabulis, & rationum libris inscripto, negotiationem, aut conductionem, de qua quæritur, ad se nequaquam pertinere contendere: Modo, scientes intra quos fines districtior legum censura coerceatur, ita se gerere studebunt, ut si de lucrosis quæstibus a Superiore arguantur, defendere possint, non se turpi cupiditate adductos, ad lucrum captandum primario animum intendisse, sed provido consilio de damno vitando unice laborantes, insperatum emolumentum fortuito temporis beneficio adeptos fuisse. Aliquando etiam non sua, sed suorum, aut sanguinis, aut alio necessitudinis vinculo sibi conjunctorum, bona, negotiationibus implicita, ad eorum sustentationem, ex charitatis officio, & directionis titulo, procurare se prædicabunt.

Quamvis autem, propria etiam experientia in Episcopalis officii muneribus obeundis, satis edocti simus, quam difficile sit judicium ferre de peculiaribus quibusdam casibus, in quibus potiorem sibi partem vindicat bona, vel mala fides illius, qui de illicita negotiatione accusatur; non ideo tamen censere debetis, diligentiam vestram omni effectu vacuam fore, ubi saltem Ecclesiastici intelligant, vos minime conniventes esse super hujus gravissimi Ecclesiasticæ Disciplinæ capitis violatione. Magnum enim fructum capietis ex eo ipso, quod Vestram Ecclesiæque mentem ab obscurioribus etiam eorum prævaricationibus abhorrentem sæpius testatam facietis, iisdemque, oblata opportunitate, graviter denunciabitis, haud irrideri Deum, qui hominum renes, & corda scrutatur, nihilque apud Supremum illius Tribunal profuturas aliquando cavillationes, quibus nunc Ecclesiæ Præsulem decipere, indictasque legibus pœnas declinare satagunt. Cæterum non omnino impossibile erit latentem rei veritatem plerumque agnoscere, occultumque crimen revincere, si debita cura, atque solertia expendantur hominum mores, qui ex universo eorum vitæ tenore se produnt, rerumque, & casuum adjuncta, quæ allatas excusationes probabilius admittendas, rejiciendasve suadent. Id quod exemplis illustrare facile possemus, nisi de Fraternitatum vestrarum sapientia, & rerum usu, quantum par est, in Domino confideremus.

Alterum vero, quod æque revera ac illud cavere debetis, est, ne pravas Canonicarum legum interpretationes, quibus earum vigor enervatur, aut indulgentia præter fas extenditur, præter mentem, & spiritum Ecclesiæ, ex privatis opinionibus adinventas, & sine legitimi Superioris assensu ad proprii cujusque casus opportunitatem accommodatas, apud Vos ullo modo valere sinatis, ubi Clericorum Sæcularium, aut Regularium negotiationem, Vobis Judicibus, ad trutinam revocari contingat. Si enim quæstio sit de ipsa natura contractus, qui aliqua in Diœcesi ab Ecclesiasticis iniri soleat, an scilicet ipsis licitus, vel potius interdictus censeri debeat; haud æquum erit pro judicandi norma accipere, vel frequentiam ipsorum actuum, de quorum natura quæritur, vel ipsam contrahentium opinionem; sed ad tollenda dubia, reprimendamque opinantium licentiam, & audaciam, expeditissima erit via recurrendi ad hanc Apostolicam Sedem, quæ sicuti alias complures hujus generis quæstiones, per organum præsertim Congregat. S. R. E. Cardinalium Concil. Trident. Interpretum definivit, ita etiam in posterum quid de propositis casibus sentiendum sit, decernere non omittet: idoneis editis responsis, ex quibus agendi judicandique regula desumi valeat.

Quo in genere, quum acceperimus perspicuam Nostram, & Apostolicæ Sedis declarationem desiderari super eo, an Clericis liceat Cambium activum contrahere, quamvis non aliam fere rem dubitationi minus subjectam putemus, nihilominus, ad omnem causandi occa-

occasionem amputandam, præsentium Litterarum tenore declaramus, ac definimus, Cambium activum, natura sua, esse actum veræ & propriæ negotiationis; ideoque Ecclesiasticis omnibus vetitum censeri debere, tam proprio nomine, quam per interpositam personam illud contrahere, quemcumque vero e Sæculari, vel Regulari Clero Cambium activum contraxerit, omnibus obnoxium fieri pœnis, atque censuris, quæ in Clericos negotiatores constitutæ noscuntur.

Si autem Ecclesiasticorum quispiam, ad se excusandum, quod Sæcularibus negotiis se immisceat, necessitatem præferat indigentiæ, non quidem suæ (quandoquidem unicuique Clerico Canonicus Ordinationis Titulus, vel saltem congruum sufficiens patrimonium esse debet, quo se sustentet, iisque forsan deficientibus, debet ipse honestioribus artibus, suæque professioni conformibus, propriis necessitatibus consulere) sed aut Parentum, aut Sororum, aliarumque Personarum, quibus ex naturalis officii debito opem ferre teneatur; primum volumus atque decernimus, hujusmodi excusationem a Superiore Ecclesiastico nequaquam admitti, eidemque Clerico minime suffragari posse, quominus ad Canonicæ legis præscriptum pro modo culpæ puniatur, nisi doceat se antea præfatas necessitates Apostolicæ Sedi, si intra Italiam, & Insulas adjacentes existat, si vero in remotioribus Regionibus versetur, saltem Ordinario loci exposuisse, earumque intuitu, opportunam dispensationem, & facultatem prædictas Personas industria sua juvandi, vel ab eadem Apostolica Sede, vel respective ab Ordinario impetrasse.

Deinde, pro eo quod pertinet ad hujus Curiæ nostræ Officia, notum facimus, nostram mentem, & voluntatem esse, ut hujusmodi dispensationes, & facultates numquam concedantur, nisi cum ea conditione, quatenus adductæ causæ veritati nitantur, & nisi simul constet prædictas indigentias nulla alia ratione levari posse; eoque etiàm casu nunquam Ecclesiasticis permittatur, ejusmodi negotiationis genus assumere, cujus administratio Clericalem statum, & Characterem dedeceat; quinimo in ipsis Indultorum Præscriptis, & Litteris indicentur, ac præscribantur honestiores modi, quibus Clericus, justa moderatione servata, & intra veram indigentiæ mensuram pauperibus Consanguineis operam præstare valeat. Quæ omnia similiter Ordinarii, ad quos pertinet, in hujusmodi dispensationibus, & facultatibus concedendis observare debebunt: Hoc insuper advertentes, ne ea, quæ, vel ab ipsis, vel Apostolica Sede, peculiaribus quibusdam Clericis hoc in genere aliquando permissa, & justis concurrentibus causis, frequentius forsan indulta dignoscuntur, (exempli gratia, ut Ecclesiarum Fundos, certa annua pensione conventa, colendos, exercendosque conducerent); eadem a reliquis Ecclesiasticis, tanquam generaliter omnibus concessa, absque justa causa, & sine speciali Indulto usurpentur.

Cæterum facultates ipsas, etiam ut supra dictum est, obtentas, semper quoad tempus revocationi obnoxias censeri decernimus, ita ut pro invitis, & revocatis ipso jure habeantur, quoties allegatæ conjunctorum indigentiæ cessaverint, vel alia legitima se offerat ratio iisdem opportune prospiciendi. Super quorum omnium tum executione, tum observantia, Ordinariorum localium vigilantiam, atque conscientiam onerari volumus, & reipsa oneratam fore denunciamus.

Verum non uni dumtaxat negotiationi tribuenda est, quæ nunc temporis cernitur Ecclesiasticæ Dignitatis depressio. Sunt alii quidam abusus, quibus Ecclesiastici Viri proprium decorem, totiusque cœtus, & ordinis existimationem eo frequentius, atque securius abjicere dignoscuntur, quod eos nolunt non tam aperte adversari Litteræ Sacrorum Canonum, & Constitutionum ab Apostolica Sede editarum; proindeque se censuris, & pœnis ibidem statutis nequaquam subjiciendos fore confidunt. Plurimi enim, ut ex prædictorum relatione cognovimus, in ipsa bonorum suorum administratione, eorumque cultura, in distractione fructuum, animalium, & cæterorum, quæ in propriis Ecclesiæve Fundis enascuntur, seu aluntur, nec non in comparandis rebus, quæ, vel ad proprios usus, vel ad Fundos prædictos instruendos sunt necessaria, adeo indecoris actibus se ipsos exercere conspiciuntur, adeo se totos curis, & sollicitudinibus hujus Sæculi deditos, ac temporalibus lucris inhiantes ostendunt, ut qui sacræ dignitatis præstantia supra humanæ conditionis sortem erecti merito reputantur, infra ipsos abjectissimi status homines sese demittant; & qui Filii lucis esse, & apparere deberent, sæculi filios terrenæ aviditatis anxietate, superare videantur. Hos ajebant omnibus Nundinis, atque Mercatibus, laicali propemodum apparatu, ac specie se sistere, nec quicquam minus, quam Clericalis moderationis, atque modestiæ, vel

vel Ecclesiastici decoris, & gravitatis, specimen præseferre.

Quibus Nos quidem palam edicimus, nihil per Nos interdictum iri, quod ipsis, pro recta, & provida Ecclesiastici Patrimonii administratione, quoad ipsam actus naturam, permissum dignoscitur, vel etiam a Sanctis Patribus, & Ecclesiasticarum Legum Conditoribus eorum diligentiæ commendatum. Verum sicut alia complura sunt, quæ Clericis, quoad rei substantiam, non prohibentur, & tamen eorum usus, sub certis dumtaxat modo, & forma, iisdem permittitur; iis autem, qui præscriptum modum excesserint, statutamque Ecclesiasticæ Disciplinæ formam violaverint, tum temporales pœnæ, tum etiam spirituales censuræ a Sacris Canonibus infliguntur, cujus rei innumera extant exempla in generalibus Canonici Juris legibus, ac etiam in peculiaribus Diœcesum statutis, quæ plura de vita, & honestate, de habitu, & tonsura Clericorum, sive observanda, sive vitanda, præscribunt: Ita Vos, Venerabiles Fratres, oportet, Ecclesiasticorum omnium, qui in Diœcesibus vestris versantur, agendi rationem circa præmissa circumspectantes, si quid Vobis constiterit frequentius ab iis admitti, quod Clericorum Statum dedeceat, non solum eos idoneis instructionibus docere, ut collatæ sibi dignitatis celsitudinem cogitantes, non sibi licere putent indecoris actibus eam deturpare, debitamque Ecclesiastico Ordini existimationem, & reverentiam, quæ etiam spiritualibus Populorum utilitatibus plurimum prodest, ex Laicorum animis abolere; utque memores se in sortem Domini vocatos esse, non tam, quæ sua sunt, quam quæ Jesu Christi, quærant, & curent: Sed præterea, quatenus opus esse noveritis, opportunis Decretis conditis, ac severioribus Edictis propositis, ejusmodi Clericorum turpitudini, & cupiditati obviam ire; ac delinquentium culpas, habita minoris, majorisque scandali ratione, nunc quidem increpando arguere, nunc autem salutaribus pœnitentiis emendare, nunc demum districto pœnarum, ac etiam censurarum gladio, ad cæterorum exemplum, coercere, & punire.

Et parem quidem, vel etiam majorem Pastoralis Zeli vestri sollicitudinem, atque constantiam requirit aliud corruptelæ genus, quod plures Ecclesiasticos Viros inficere, & ab Ecclesiæ servitiis abductos, ad sæculi curas convertere accepimus. Sunt enim, qui industriam, operamque suam, quam totam Divino cultui, & Proximorum utilitatibus, ex charitatis lege, impendere deberent, Laicorum obsequiis, abjectisque servitiis addicere, aliquando etiam eorum negotiis administrandis, curandisque, pro temporali, eaque satis vili mercede, locare non recusant. In quo difficile est judicare, an magis deflenda sit eorum cœcitas, qui proprii gradus dignitatem ipsi proculcant, an potius reprehendenda sit Laicorum præsumptio, qui Sanctuarii Ministros, a quibus Christianæ vitæ documenta, æternæque salutis subsidia petere deberent, tam parvipendunt, ut eos in domesticis officiis sibi dicto audientes, servilibus ministeriis adhibere non vereantur.

Verum quod altius animum nostrum sollicitat, illud est, ne forte hujusmodi malum ex alio non minus detestabili abusu profluat; quod nempe aliquibus ad Clericalem statum temere adspirantibus quandoque contingat fallacibus corruptisque documentis Ordinarium suum decipere, confictoque sibi Patrimonio, cujus fructus, aut nulli sint, aut ad ipsos non vere pertingant, ad Sacros Ordines absque redditibus ad honestam vitæ sustentationem sufficientibus, promoveri. Quare ne quis vestrum miretur, Venerabiles Fratres, si hac occasione arrepta, Vos omnes, & singulos enixe hortamur, atque monemus, ut cautiores hac in re, oculatioresque vos præbeatis, ne cui Subditorum vestrorum detur ad Sacram Ordinationem obrepere, qui ex Beneficio Ecclesiastico, vel Ecclesiastica pensione, aut ex Patrimonio sibi constituto, in casibus a jure permissis, omni submota collusione, ac fraude, eam reipsa non percipiat annui redditus summam, quæ Synodalibus cujusque Diœcesis statutis, aut legitima consuetudine definita dignoscitur.

Clericos autem, & Sacerdotes in Laicorum Domibus ejusmodi Ministeriis addictos, quæ eorum gradum, & professionem dedeceant, quæque eos a Divinis obsequiis, & propriæ perfectionis cultura, ad illiberalium occupationum, & sæcularium negotiorum agitationem traducant, quantumvis honestioribus in speciem titulis susceptum servitii genus aliquando obtegere adnitantur, ne patiamini quietos in suo dedecore insordescere, aut forte obfirmatos, de sua ab Ecclesiæ castris defectione impune gloriari, sed omni Pastoralis sollicitudinis studio, & quatenus opus sit, tota Ordinariæ, ac Delegatæ Jurisdictionis auctoritate, servatis servandis, eosdem ad Ecclesiasticæ vitæ instituta, & ad Clericalis Militiæ munera revocate.

Hæc

Hæc sunt, Venerabiles Fratres, quæ pro Apostolici Ministerii Nostri officio, ad Ecclesiastici Ordinis honestatem, dignitatemque tuendam, & vindicandam, sollicitudini vestræ suggerenda, enixeque commendanda judicavimus. Hac enim in re, quæ ex peculiaribus actionum circumstantiis maxime pendet, vestras omnino partes primas esse oportet, utpote qui Subditorum Vestrorum facta, eorumque adjuncta, regionum necessitates, & personarum mores, quidque apud prudentes, & probos viros, honesti, aut indecori speciem habeat, in singulis locis præsentes constituti, & melius agnoscere, & securius æstimare potestis. Ut autem liberum Vobis sit in hoc rerum genere inordinata quæque corrigere, & reformare, quodcumque dispensationis, aut facultatis Indultum circa præmissa a quolibet Romanæ Curiæ Officio hactenus concessum, prudenti arbitrio vestro moderandum permittimus; nullum vero imposterum concedi volumus, nisi auditis prius Fraternitatum Vestrarum relationibus, & votis, adjectisque eidem Indulto ejusmodi formulis, & conditionibus, per quas integrum Vobis relinquatur arbitrium de illius executione, & effectu ita cognoscendi, ut nemini Ecclesiasticorum liceat, illius prætextu, Negotium ullum, aut Ministerium minus honestum, contra interdictum vestrum assumere, aut susceptum retinere, & protrahere. Interim in Pastorali zelo vestro acquiescentes, Fraternitatibus Vestris Apostolicam Benedictionem ex animo impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 17. Septembris 1759. Pontificatus Nostri Anno secundo.

Additiones ex aliena manu.

92 *Ne Clerici, vel Monachi* (ita conceptus est ipse titulus quinquagesimus & ultimus libri tertii decretalium) *sæcularibus negotiis se*
93 *immisceant*. Inter alios vero hunc titulum commentatus est Boetius Epon. Consulendi etiam, ubi res postulat, sunt Granullett. *in Apologia pro Lege divina prohibente Clericis Mercaturam*, Renatus *a* Valle, seu Theophilus Raynaldus *in Hipparcho, seu disceptat. de Religiosa negotiatione*; Lick. *de Cleric. Artific. & negotiator.* & Michael Grassus *de negotiat. Cle-*
94 *ric. prohibit.* Series vero negotiorum sæcularium Clericis interdictorum refertur *in cap.* 1.
95 *hoc titulo*. In primis vero Clericis est interdicta negotiatio quæstuaria; *cap.* 9. & 10. *dist.* 88. Hæc vero negotiatio quæstuaria duplex est, vel *personalis*, vel *realis*. Illa citra respe- 96
ctum prædiorum personis simpliciter competit, hæc autem prædiis cohæret, & jus quoddam reale & eximium, & quod cum re ad omnem possessorem transit, denotat. Non prohiberi 97
autem Clericos talia prædia possidentes jus tale reale exercere, modo decorum non lædatur, tenet Michael Grassus *de Negotiatione Clericorum prohibita cap.* 5. *p.* 40.

Quod attinet ad negotiationem quæstuariam 98
personalem, eam Clerici minime exercere dicuntur, si res emant non consilio illas vendendi, & lucrum inde faciendi, sed animo comparandi necessaria, & superflua vendendi; Pignatell. *consult.* 34. *n.* 19. Panimoll. *dec.* 6. *adnotat. n.* 5. *& plur. seq.*

Recollectionem vero nivis in propriis pu- 99
teis, ejusque venditionem lucri & compendii causa pertinere ad negotiationem quæstuariam *personalem*, & sic vetitam esse Clericis, nervose pro more firmat Lanfredin. *Respons. Ecclesiast.* 26. *per tot.*

Nota vero, quod contractus a Clericis initi, 100
qui continent negotiationem quæstuariam *personalem*, non declarantur invalidi favore debitorum, sed quæsita ex iis spectant ad Cameram Apostolicam; Rota *in Lucana Pecuniaria* 21. *Januarii* 1744. *cor. bon. mem. Peralt. & in Romana Salviani* 17. *Junii* 1748. *cor. bon. mem. Vicecomit.*

Illud non est omittendum, quod sub prohi- 101
bito Physicæ studio Clericis *in cap.* 3. & 10. *tit. Ne Cleric. vel Monach. &c.* intellecta eo tempore fuit Medicinæ ars; Confer Bohemer. *in decretal. lib.* 3. *dict. titul.* §. 16.

ARTICULUS IV.

Clericus quo ad cohabitationem cum mulieribus, & quo ad Choreas, Larvas, Comœdias, & alia spectacula publica.

Clerici non possunt frequentare domicilia 1
fœminarum; *cap. Clericus* 20. *Dis.* 81. ibi: *Clericus solus ad fœminæ tabernaculum non accedat, neque frequenter properet sine majoris notæ Sacerdotis jussione. Nec solus Presbyter cum sola fœmina fabulas misceat; Nec Archidiaconus sub prætextu humilitatis, aut Officii frequenter intret domicilia Matronarum, aut forte per Clericos, aut Domesticos Matronæ mandet aliquid secrete. Si quid agnitum fuerit, & ille deponatur, & illa a liminibus Ecclesiæ arceatur.* Concordat *cap. Sed si forte* 21. & *cap. Cum omnibus* 27. *ead. distin.* 81. & *cap. Clerici* 32. *ead.*

ead. dist. 81. ibi: *Clerici, vel continentes ad viduas, vel virgines nisi ex jussu, vel permissu Episcoporum, aut Presbyterorum non accedant; Et hoc non soli faciant, sed cum conclericis, vel cum quibus Episcopus, aut Presbyter jusserit, nec ipsi Episcopi, & Presbyteri soli habeant accessum ad hujusmodi fœminas, sed ubi aut Clerici præsentes sint, aut graves aliqui Christiani.*

2 Immo non solum Clericis est prohibitum frequentare domicilia fœminarum, sed insuper est eis vetitum fœminas ad sua domicilia admittere; *cap. Hospitiolum* 17. *dist.* 32. ibi: *Hospitiolum tuum, aut raro, aut nunquam mulierum pedes terant; quia non potest toto corde cum Deo habitare, qui fœminarum accessibus copulatur; fœmina conscientiam secum pariter habitantis exurit.* Concordat *cap. Oportet* 23. *dist.* 81. & *cap. Volumus* 24. *ead. dist.* 81. ubi sic expresse habetur: *Volumus, ut Sacerdotes prohiberi debeant, ne cum mulieribus conversentur; & cap. Legitur* 25. *ead. d.* 81. ubi refertur S. Augustinum nec cum sorore sua habitare consensisse, ibi: *Legitur quod Beatus Augustinus nec cum sorore habitare consenserit* dicens; *Quæ cum Sorore mea sunt, Sorores meæ non sunt; & cap. Inhibendum* 1. *de cohabitat. Clericor. & Mulier.* ibi: *Inhibendum est, ut nullus Sacerdos fœminas, de quibus suspicio esse potest, retineat; sed neque illas, quas Canones concedunt, Matrem, Amitam, & Sororem, quia, instigante Diabolo, & in illis scelus perpetratum reperitur, aut in pedissequis earumdem, sed si qua de his necessitatem habuerit, Presbyteri habeant in vico, aut in villa domum longe a sua conversatione, & ibi eis, quæ*

3 *sunt necessaria, subministrent.* Quotiescumque enim Mulieres, quæ cum Clericis cohabitare permittuntur, sunt aliquo modo suspectæ, non tantum extraneæ, & famulæ, sed etsi consanguineæ sint, separandæ sunt, & arcendæ ab illorum domibus, licet sint senilis ætatis; Nicol. *lucubrat. Canon. lib.* 3. *tit.* 2. *de cohabitat. Clericor. num.* 1. Sac. Congregat. Episcopor. *in Senogallien.* 15. *Februar.* 1619. & *in Ferrarien.* 7. *Junii ejusdem anni*, in qua famula erat ætatis annorum 66.

4 Sinistra autem suspicione cessante, licitum est Clericis, & a Jure concessum, in Domo sua retinere rei domesticæ gratia, seu ob aliud honestum motivum, Matres, Avias, Materteras, Amitas, Sorores, Filias Fratrum, aut Sororum, aliasve stricto naturali fœdere sanguinis conjunctas, textu expresso *in cap. Cum omnibus* 27. *dist.* 81. ibi: *Cum omnibus omnino Clericis extraneæ fœminæ non cohabitent, sed solæ Matres, Aviæ, Materteræ, Amitæ, Sorores, & Filiæ Fratrum, aut Sororum, & quæcumque ex familia domestica necessitate, etiam antequam ordinarentur, jum cum eis habitabant; vel si filii eorum, jam ordinatis parentibus, uxores acceperint, aut servis non habentibus in Domo quas ducant, aliunde ducere necessitas fuerit.* Concordat *cap. Interdicit* 16. *dist.* 32. ubi Sancta Synodus Nicæna quibuslibet Clericis interdixit *subintroductam habere mulierem, nisi forte, aut Matrem, aut Sororem, aut Amitam, aut etiam idoneas personas, quæ fugiant suspiciones. Et cap. A nobis* 9. *de cohabitat. Clericor. & Mulierum*, ibi: *Cum Clericis quoque non permittas mulierculas habitare, nisi forte de illis personis existant, in quibus naturale fœdus nihil permittet sævi criminis suspicari.* Quinimo cessan- 5
te suspicione, nedum licitum est Clericis domi retinere supradictas fœminas sibi conjunctas naturali fœdere sanguinis, sed etiam alias extraneas pro re domestica sibi valde utiles, & necessarias, *citat. cap. Interdixit*, ubi Sancta Synodus Nicæna præter Matrem, Sororem &c. permittit Clericis habere etiam *idoneas personas, quæ fugiant suspiciones*; Et Glossa ibi verb. *Idoneas* istud exemplificans in uxoribus servorum suorum, *cit. cap. Cum omnibus* 27. *dist.* 81. Quibus addi possunt mulieres, quæ sunt provectæ ætatis; *arg. cap. Cum in juventute* 15. *de præsumptionibus.* Ætas au- 6
tem provecta, in qua cessat omnis aliena sinistra suspicio, & mulier, seu famula alias bonæ famæ, & honesta præsumitur cohabitare posse cum Clerico sine periculo incontinentiæ, est ordinarie ætas quinquaginta annorum, ut notat Monacell. *tom.* 1. *tit.* 6. *formul.* 2. *n.* 1.
Dicitur autem notanter *ordinarie* esse ætatem 7
quinquaginta annorum, ad denotandum posse interdum dari famulas, seu Mulieres tantæ bonæ famæ, & virtutis, ut etiam in minori ætate nullum relinquant sinistre, & male suspicandi locum; Sicuti e contra possunt dari interdum aliæ, quæ licet in dicta ætata, aut simili, vel etiam in majori constitutæ, adhuc relinquant, seu præbeant sinistre suspicandi locum. Et ideo, ut refert Bar- 8
bosa *lib.* 1. *Juris Ecclesiast. univers. cap.* 40. *num.* 39. *conquerente apud Sacram Congregationem Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum Presbytero Jacobo Sanctissimo in sexagesimo ætatis suæ anno constituto, Episcopum Senogalliensem, ut famulam ætatis quadraginta annorum removeat, sibi injunxisse*, eamdem Sac. Congregationem supplicavit, *ut Oratorem hac de causa molestari minime permittat*; Sac. vero Congr. *die* 15. *Februarii* 1619. *eum-*

eumdem Jacobum parere debere respondit. Idem censuit in una Ferrariensi die 7. Junii ejusdem anni contra Presbyterum Joannem Baptistam Rebellum annorum 64. & ejus famulam annorum 66.

9 Unde remittitur prudentiæ, & vigilantiæ
Episcoporum, ut attenta ætate, qualitate, &
morum honestate tam Clericorum, quam Mulierum,
seu famularum eis concedant, vel interdicant
cohabitationem, prout eis melius in
10 Domino expedire videbitur. Possunt enim Episcopi
de Jure prohibere Presbyteris, & Clericis,
ne Domi retineant famulas, nisi fuerint
ab ipso approbatæ, & absque sua licentia. Sed
hanc concedendo debent illam gratis expedire,
ne unquam pusillis occasio detur dubitandi
Sacros Canones cohabitationem cum Clericis
prohibuisse, ut exinde Episcopi quæstum
faciant, ut monuit Sac. Congreg. Episcop. &
Regul. *Episcop. Bergomensem 22. Novemb.* 1593.
11 Dato autem quod mulier esset Presbytero, seu
Clerico conjuncta in gradu consanguinitatis de
Jure permisso, tunc non videtur imponenda
necessitas licentiam ab Episcopo impetrandi,
etiamsi retineatur cum qualitate famulatus,
ut censuisse videtur Sac. Congreg. Concil. *in
Cæsenaten. Synod. 26. Februar. & 26. Martii*
12 1695. Dummodo tamen non sit suspecta, quia
in tali casu ob periculum incontinentiæ non
posset retineri, etiamsi esset sibi stricto fœdere
sanguinis conjuncta; *ex d. cap. Inhibendum
1. de Cohabitatione Cler. & Mulier.* ibi: *Inhibendum
est, ut nullus Sacerdos fœminas, de quibus
suspicio esse potest, retineat, sed neque illas,
quas Canones concedunt, Matrem, Amitam,
& Sororem, quia instigante Diabolo, & in
illis scelus perpetratum reperitur;* Et declaravit
Sacra Congr. *deputata in Vigilien. Synodi* 20.
Maii 1699. ad 16.

13 Clerici non possunt Choreas, aut Saltationes
ducere, nec ubi ducuntur publice interesse;
Concil. Senonense *c.* 25. ibi: *non se admisceant
Choreis publicis, tripudiationibus, aut
saltationibus, non turpes, amatorias, aut lascivas
depromant cantilenas, seu cantationibus faveant,
aut adsint;* Concil. Moguntin. IX. *cap.*
74. ibi: *Choreas, spectaculaque, & Convivia
publica vitent, ne ob luxum, petulantiamque eorum
nomen Ecclesiasticum male audiat;* Concil.
Mediolanens. I. *part. 2. cap. His igitur dist.*
2. *c. Non oportet dist. 5. de consecration.* Concil.
Tridentin. *sess. 22. cap. 1. de reformat.* &
Sac. Congregat. Episcop. & Regul. *in Ferrar.*
14 5. *Febr.* 1585. Clerici non possunt personati
incedere, seu larva, aut, ut vulgo dicitur
Maschera, se tegere; *cap. Cum decorum 12. de
vit. & honest. Cleric. cap. Nullus dist. 44. cap.
Nullus Presbyterorum dist. 5. de consecrat.* Concil.
Mediolanens. 1. *p. 2. tit. de armis, ludis
&c.* Et hinc est, quod talis prohibitio potest 15
ab Episcopo extendi etiam ad Regulares, prout
laudando Episcopum Ferrariensem respondit
Sac. Cong. Episcop. & Regul. 5. *Febr.* 1585.
& Sac. Congregat. Concil. *in Mantuana* 10.
April. 1645. declaravit posse etiam in Clericos
incedentes personatos tempore bacchanalium
imponi ab Episcopo pœnam Excommunicationis. 16
Clerici vitare tenentur Comœdias,
Hastiludia, & alia hujusmodi vana spectacula;
*Authent. de Sanctissim. Episcop. §. Interdicimus
c. 1. dist. 37. c. Non oportet distinct. 5. de Consecr.
cap. Cum decorum 12. & c. Clerici Officia
15. de vita, & honest. Cler. c. 2. Ne Clerici,
vel Monachi, c. Inter dilectos, de excessibus Prælat.*
Non igitur licet Clericis interesse Comœdiis,
cum ut plurimum sint de rebus lascivis,
turpibus, & amoribus mundanis, provocantes
auditores ad malum, & libidinem; ac Spectatores
suo accessu, & præsentia caussam afferant
scenicis turpia agendi; Et ob id plurimi
ex classicioribus Doctoribus docent, mortali
peccato obnoxios esse, & qui Comœdias exhibent,
& qui ad eas accedunt, ut plurimis ad
hoc cumulatis refert Pignatell. *tom. 8. consult.*
153. *per tot.* acriter invehens in Comœdiarum
auctores, & Spectatores. Nec ullo modo possunt 17
Clerici recitare in Comœdiis profanis; &
contra recitantes in ipsis posse Episcopum statuere
pœnam Excommunicationis ferendæ sententiæ,
declaravit Sac. Congr. Conc. *in Sulmonen.
22. Aug.* 1655. Nec mimis, Joculatoribus, 18
& Histrionibus intendere debent; *textu
expresso in cap. Clerici Officia 15. de vita & honest.
Cler.* ibi: *Mimis, Joculatoribus, & Histrionibus
non intendant.*

Et quo ad hæc attendenda est sequens novissima 19
Epistola, qua Vicario Capitulari Aquilano
jussu Summi Pontificis mandatur, ut Sacerdotibus,
& Clericis ejusdem Civitatis inhibeat,
ne in Comœdiis cujusvis generis interlocutorum
partes agant.

E' pervenuto a notizia della Santità di Nostro Signore, che in cotesta Città sia per recitarsi una Commedia in Musica, nella quale intendano d' intervenire per Interlocutori alcuni Sacerdoti; E se bene la Santità Sua difficilmente si persuade, che voi, quando seriamente riflettiate alle Calamità universali, ed anco particolari di cotesta Città, non vi possiate indurre a permettere a' Sacerdoti, e Che-

rici, che comparifcano ne' Teatri, e Rappresentanze, le quali appena si tollerano nelle persone Laicali, essendo ciò vietato da' Sagri Canoni, e dalle risoluzioni di questa Sagra Congregazione, tuttavia ha stimato di strettamente ingiungere, che proibiate in nome di Sua Beatitudine sotto gravi pene a' Sacerdoti, e Cherici d' intervenire, come sopra, in alcuna sorta di Commedie, o Rappresentanze, benchè Sagre, o Spirituali. Non mancherete per tanto d' obbedire al Supremo comando di Nostro Signore &c. E Dio vi prosperi; Roma 31. Ottobre 1706.

Supplementa Auctoris.

20 Clerici a profanis bacchanalium licentiis specialiter abstinere jubentur; Benedictus XIV. tom. 2. Constit. 45. incip. *Inter cætera in fin.*

21 Clerici, ut jam tradidi in hoc *artic. n.* 16. vitare omnino tenentur comœdias, hastiludia, & alia hujusmodi vana spectacula, qua in opinione eo magis firmor, quia suffulta irrefragabili mente Benedicti XIV. qui in suo admirabili, semperque commendabili, omni rationum pondere, omni Scripturarum, Canonum, & Patrum auctoritate, omnique eruditionis cultura suo more referto, Opere *de Synodo Diœcesana*, *lib.* 11. *cap.* 10. *num.* 11. absolute asserit temere nimii rigoris censuram appingi Synodali Statuto, quo Ecclesiastici a choreis, comœdiis, aliisque spectaculis longe abesse jubentur; Et *num.* 12. nimis laxam pronunciat doctrinam a me *loc. cit.* (in prima editione) subjunctam sub *num.* 17. *Verum si Comœdiæ audiantur ob solam vanam curiositatem, absque probabili periculo lapsus etiamsi res turpes repræsententur, & modus repræsentandi sit turpis, probabilius est, non esse peccatum mortale, cessante scandalo, quod modo videtur cessare, & non esse, quia frequentissimum est Clericos Comœdiis interesse.* Cui propterea ex animo, omni filiali veneratione, summas, quas possum gratias rependo, & ob tantum mihi aliisque præstitum documentum, & ob gratam censuram, per quam me insuper absolvit ab alia censura, qua notabar nimiæ rigiditatis tum in consiliis, tum in exercitio Sacramentalium Confessionum.

Verum, ut de me fatear quod est, fateri cogor, non ut alios incusem; (quod a me Deus semper avertat) sed dumtaxat, ut me excusem, dicta doctrina non est mea, quamquam alioqui mea, ut phrasi utar S. Joannis Damasceni *Oration.* 1. *de Virgin. Mariæ Nativit.* recitari solita quotannis lect. 6. in Festo S. Joachim; Hanc enim accepi ab Augustino Barbosa Protonotario Apostolico, Sacræ Congregationis Indicis Consultore, Episcopo Ugentino, & a consiliis D. Philippi IV. Hispaniar. Regis Catholici, qui *lib.* 1. *Juris Ecclesiastici universi cap.* 40. *num.* 60. sic præcise habet: *Verum si Comœdiæ audiantur ob solam vanam curiositatem, absque periculo probabili lapsus, etiamsi res turpes repræsententur, & modus repræsentandi sit turpis, ego puto non esse peccatum mortale, cessante scandalo, quod existimo modo non esse, quia frequentissimum est Clericis comœdiis interesse.* Non obstat prohibitio ex *d. cap. pen. de vita, & honestat. Cleric.* quia secundum Innocent. ibi est sermo tantum de honestate: vel quod verius credo cum Cajetano *in Summ. verb. Clericorum peccata*, ille Textus non obligat sub mortali, cessante scandalo, & contemptu; Quare ita resolvunt Fr. Emmanuel *in Summ. tom.* 3. *cap.* 71. *num.* 1. Joannes Salas *in* 1. 2. *tract.* 3. *disp.* 6. *sect.* 24. *num.* 165. Paulus Squillant. *de obligat. Cleric. par.* 2. *num.* 45. Gallet. *in Margarita cauf. conscient. verb. Comœdia*, Sanchez *de Matrim. lib.* 9. *disp.* 46. *num.* 41. Bonacina *eod. tract. quæst.* 4. *punct.* 9. *num.* 22. Diana *resolut. moral. part.* 2. *tract.* 3. *Miscell. resolut.* 35. & *part.* 5. *tract.* 13. *Miscell.* 1. *resolut.* 18. Lezana *in Summ. qq. Regular. cap.* 10. *num.* 7. Illust. D. Roder. a Cunha *in comm. ad cap.* 7. *num.* 3. *diff.* 86. Ego ipse *in collect. ad c. penult. n.* 3. Hæc ille.

Item a Sanchez *tom.* 3. *de Matrimon. lib.* 9. *disp.* 46, *num.* 41. ibi: Ex his infertur primo, quamvis comœdiis interesse non sit mortale, ubi nec res turpes repræsentantur, nec modus repræsentandi est turpis, vel si hæc concurrant, audiuntur ob solam vanam curiositatem, absque periculo probabili lapsus in aliquod peccatum mortale. At quando turpia repræsentantur, vel modus est turpis, audiunturque ob delectationem ex ipsis turpibus rebus consurgentem, modo exposito num. 39. aut cum probabili ruinæ periculo, est lethale, quod ex ibi dictis constat. Quod si roges, an saltem Clerici in Sacris constituti peccent mortaliter, si illis intersint ob illam solam curiositatem? Respondeo, non peccare lethaliter, cessante scandalo, quod hodie cessare credo, cum frequentissimum sit, Clericos illis interesse. Nec obstat prohibitio *cap. Clerici, in* 2. *de vita, & honestat. Cleric. & cap. Non oportet* 2. *de consecr. dist.* 22

5. &

5. & *cap. Præterea dist.* 51. Quia si credimus Innocentio *dict. cap. Clerici num. unico*, est tantum de honestate; vel (quod verius credo) dicendum est cum Cajetano *Summ. verb. Clericorum peccata, ad finem*, non obligare sub mortali, cessantibus scandalo, & contemptu; Sic ille ad litteram.

23 Item a Diana *locis inibi citatis*, & *tom.* 7. *coordinat. tract.* 5. *resol.* 26. *num.* 2. ibi; *Tamen si audiantur ob solam vanam curiositatem, absque periculo probabili lapsus, etiamsi res turpes repræsententur, & modus repræsentandi sit turpis, ego puto non esse peccatum mortale.* Et ad id citat Bonac. Squillant. Sanchez., Alphonsum de Mendoza, Joann. Salas, Lorcam, & Azorium. Deinde *num.* 3. subjungit, *Quæ quidem opinio non solum tenenda est quoad sæculares, sed etiam quoad Clericos, non enim peccant mortaliter, cessante scandalo, quod puto non esse, quia frequentissimum est Clericos comœdiis interesse.* Neque ob id sæculares ad peccatum moventur, nam eodem modo audirent comœdias, licet Clerici abessent, & cum eodem detrimento, si quod patiuntur. Nec obstat prohibitio *cap. Clerici* 2. *de vita, & honestat. Clericor.* quia secundum Innocentium *in dict. cap. Est tantum de honestate*; Vel quod verius credo cum Cajetano *in Summ. verb. Clericorum peccata*, ille Textus non obligat sub mortali, cessante scandalo, & contemptu; Deinde contraria consuetudine videtur abrogatum; Et sic hanc opinionem sequuntur Sanchez, Rodriquez, & Salas *ubi supra*, & novissime Paulus Squillante *de obligatione Clericorum part.* 2. *num.* 45. Martinus Bonacina *de Matrimon. q.* 4. *punct.* 9. *num.* 22. & alii. Sic ipse expresse.

24 Item a Bonacina *tom.* 1. *de iis, quæ pertinent ad usum Matrimonii, quæst.* 4. *punct.* 9. *Tertia propositio num.* 21. ibi: Tertio, utrum interesse comœdiis sit peccatum mortale? Nam si comœdiæ turpia repræsentent, est peccatum mortale illis interesse cum delectatione rerum narratarum, vel cum periculo delectationis, vel alterius peccati gravis. Non est vero peccatum mortale interesse comœdiis ob solam delectationem in verbis, quæ ob solam vanam curiositatem audiuntur; Ita Sanchez *num.* 42. Filliucius *num.* 210. & 212. & alii communiter. Et *sub n.* 22. subjungit, si quæras, utrum Clerici, qui assistunt comœdiis, peccent mortaliter? Respondetur, secluso scandalo, vel alio periculo peccati, non peccare mortaliter; Ita Sanchez *lib.* 9. *disput.* 46. *n.* 42. Filliucius *num.* 212. Verum tamen est, Ecclesiasticos debere ab hujusmodi nugis abstinere; nam prohibitum est illis interesse, *de consecrat. dist.* 5. *cap. Non oportet* 2. *cap. Clerici* 2. *de vita, & honestat. Clericor.* Nihilominus istæ prohibitiones non obligant sub mortali, ut notat Sanchez cum Cajetano. Hæc ille præcisis verbis.

Item a Busembaum *lib.* 3. *part.* 1. *c.* 2. *dub.* 1. *n.* 8. ubi sic præcise tradit: Verba turpia, lectio obscœnorum, spectatio comœdiarum turpium, cantiones inhonestæ, gestus, litteræ, & dona amatoria, si tamen fiant ex curiositate, vel vano solatio, non sunt mortalia; secus tamen si fiant, vel animo inhonesto, sive venereo, vel cum periculo ruinæ spiritualis sui, vel aliorum. 25

Item a Gobat *tom.* 2. *tract.* 5. *cap.* 23. *num.* 198. & 199., ibi: Si vero illæ turpes cantilenæ ideo solum canantur, quia delectant, vel ut delectent, & sic hilariter transeunt, vel transeant, non sunt ut sic peccata mortalia, sed tantum venialia valde periculosa, inquit Cajetanus *loc. cit.* (nempe 2. 2. *q.* 148. *art.* 6. recte id probans, tum ex Scriptura, tum ex Patribus, tum ratione, ut ipsum legenti patet). Et generaliter locutio de rebus turpibus facta solum ob voluptatem, quæ præcise oritur ex ipsa narratione, absque ulteriore intentione ipsarum rerum (addo, aut voluptatis venereæ) non excedit veniale; Filliucius *tractat.* 30. *num.* 209. Unde non peccant mortaliter, qui turpes cantilenas audiunt præcise ob delectationem, quam adfert prolatio illorum verborum, aut ex levitate, aut ex curiositate; Filliucius *loc. cit. num.* 219. Ita ipse expresse. 26

Consimiliter tradit Augustinus de Gabrielis Lector Capuccinus in Theologia Morali novissime impressa Pisauri 1747. *tom.* 3. *tract.* 11. *q.* 3. *num.* 492. ubi sic præcise concludit: Dico ergo primo; Audiens cum delectatione carmina turpia, mortaliter peccat; Si vero ea audit absque prava intentione, ac sine ullo lapsus periculo, venialiter.... Probatur secunda pars; Qui audit turpia sine prava intentione, & periculo lapsus, solum indecenter se gerit, sed hæc indecentia non est tanti momenti, quod per eam Deus velit damnare audientem; ergo solum venialiter peccabit.. Dico secundo, interesse comœdiis obscœnis, & spectaculis turpibus, plerumque ob periculum labendi in aliquam delectationem turpem, est peccatum mortale. Si absit hoc periculum, veniale.... Probatur secunda pars; Ubi abest prorsus hoc periculum, interesse specta- 27

culis, est mera curiositas contra verecundiam, sed hæc curiositas nequit dici mortalis, ergo &c.

28 Idem docet Clericatus, *decis. Sacram. tom.* 3. *cap.* 73. *num.* 23. ubi sic expresse habet: Quær. An verba turpia, lectio obscœnorum, spectatio comœdiarum turpium, cantiones inhonestæ, litteræ, aut dona amatoria sint peccata mortalia? Respond. cum distinctione, si fiant ex sola curiositate, sine periculo pollutionis, aut consensus in Venerem, sunt venialia; Secus vero censentur mortalia.

29 Nec desunt alii, ultra inibi allegatos, brevitatis gratia missi, qui in eamdem, ut eruditis compertum, consentiunt, præsertim in hypothesi, ubi concurrant quatuor illæ conditiones, restrictiones, seu modificationes, quibus limitata adest dicta propositio, nempe: *comœdiæ audiantur ob solam vanam curiositatem, absque probabili periculo lapsus, cesset scandalum, & frequentissimum sit Clericos comœdiis interesse*, quibus conditionibus non concurrentibus, habetur pro non posita propositio, cum conditionalia nihil ponant in esse, nisi purificatis conditionibus, *arg.* §. *Sub conditione* 4. *institut. de verborum obligationib. L. Hoc jure utimur* 8. & *ibi addit. margin. ff. de verbor. obligationib. L. Quia autem* 6. §. *final. ff. Si quis omissa causa testament. L. unica* §. *Si autem, Cod. de caducitatibus tollendis cap.* 1. §. *final. de sponsalib. in* 6. *Clement.* 1. *de concession. præb.* Suspenditur enim eorum valor usque ad eventum conditionum, *L. Legata sub conditione* 41. *ff. de condit. & demonstrationib. Cap. Si vero pro te, & ibi Glossa si ad id, de Rescript. in* 6. *c.* 1. §. *final. de sponsalib. in* 6. *Clement.* 1. *de concession. præbend.* cum similibus.

30. Ad quorum sequelam movebar potissimum ex iis, quæ tradit S. Thomas *quodlib.* 9. *q.* 7. *artic.* 15. *in corp.* ibi: *Respondeo dicendum, quod omnis quæstio, in qua de peccato mortali quæritur, nisi expresse veritas habeatur, periculose determinatur*. Quod & confirmat 1. 2. *q.* 107. *art.* 4. *in corp.* provida hac sua, & S. Augustini *epist.* 119. *cap.* 19. *circa fin. tom.* 1. monitione; In iis, quæ ex institutione Sanctorum superaddita sunt præceptis Christi, & Apostolorum, *esse moderationem attendendam, ne conversatio fidelium onerosa reddatur*. Et ex dicto Aragonii *in* 2. 2. *quæst.* 83. *artic.* 12. *in titulo* 30. *conclus.* 3. ibi: *Certe videtur durum, & a Christiana Charitate alienum, mittere aliquem in Infernum, & dicere quod peccet mortaliter sine evidenti, & certa ratione*, Unde & Gobat *tom.* 1. *tract.* 3. *casu* 21. *num.* 702. & 703. habet: *Mihi displicet asseri aliquid esse peccatum etiam veniale, & consequenter extare aliquod præceptum, quando non habetur sufficiens fundamentum. Et longe magis horreo, noxam lethalem asserere, nisi vel clara ratio, vel auctoritas irrefragabilis cogat*. Quod similiter asserit *tr.* 5. *casu* 23. *n.* 723. *in fin.*

Sed quidquid de illis, prævio recessu a sequela ipsorum, quod scripsi *loc. cit. n.* 17. & 18. 31
(prioris edition.) expunctum penitus volo, & sistendum edico tantummodo in scriptis inibi *n.* 16. 19. 20. & 21. captivans omnimode intellectum in obsequium tantæ Lambertinianæ Pontificiæ opinionis, malens ipsum præ cæteris aliis, in omnibus, & per omnia sequi, uti & in istis sequutus fuissem, & nedum scripto, sed nec animo contraire ei ausus fuissem, si dum ea scriberem præ manibus habuissem suas mirabiles Notificationes, eruditissimum dictum Opus de Synodo Diœcesana, & prope Divinum suum Bullarium; firmiter mecum reputans, inoffenso posse pede procedere, si tantum Doctorem, tantumque Pontificem, ac peculiarissimum meum Benefactorem (utpote ab ipso Summis Apostolicis Gratiis cumulatus) pro Duce, pro Magistro, & Canone habendum censuerim. Et oh faxit Deus, ut nedum ego, sed & omnes pari animo, submissione, & veneratione tantum cœlitus datum sanioris Doctrinæ Instructorem, firmioris Juris Conditorem, ac summe vigilem Ecclesiæ Catholicæ Moderatorem plane sequantur, & imitentur.

Additiones ex aliena manu.

Tria *titul. Decretal. de cohabitat. Clericor. &c.* prohibentur Clericis 1. Consortium cum 32
fœminis, quas olim vocabant Sorores, Agapetas, aut extraneas mulieres. 2. Conversatio suspecta cum mulieribus, & quod caput rei est, 3. Concubinatus.

Prohibitio consortii Clericorum cum Agapetis continetur *cap.* 1. *dicto tit.* Eas Justell. 33
ad cap. 3. *Concil. Nicæn.* describit: *Erant neque Uxores, neque Concubinæ, sed tertii cujusdam generis Mulieres, quæ secum Clerici non sobolis, nec libidinis gratia, sed pietatis studio aut certe prætextu fovebant*.

Interdicta præterea est Clericis omnis suspecta conversatio cum mulieribus extra domum, 34
quod variis Conciliorum Canonibus exornat Claudius Espencæus *lib.* 6. *de Continent. cap.* 12. *Nemo* (ait Symmachus Papa in cap. 2. dist. 81.) *enim recte Personam majoris suscipit, nisi qui actibus suis errata condemnat, & amorem*

35 *rem innocentiæ conversatione* demonstrat. Cæterum hoc intelligendum de conversatione frequentiori, & ex aliis causis suspecta, quod ex moribus Clerici, tum vita anteacta mulieris, æstimandum.

36 De variis prohibitionibus Concubinatus Clericis factis consule Bohemer. *in decretal. lib.* 3.
37 *tit.* 2. *fer. per tot.* Hic vero omittendum non
est, Episcopo adversus Clericos concubinarios procedere debere servato ordine præscripto a Concilio Tridentino *sess.* 21. *cap.* 6. *& sess.* 25. *cap.* 14. *de reformat.* quo, ut monet clariss. P. Girald. *in Elench. Decretal. ampliat. a Sacr.*
38 *Concilio Tridentino Elench.* 3. *lib.* 3. *tit.* 2. ampliata, & respective moderata fuit Decretalis in *cap.* 2. *de cohabit. Clericor.* infligens Clerico in sacris suspecto de fornicatione cum quacumque fœmina pœnam excommunicationis latæ sententiæ post trinam monitionem. Ordo autem hic sequens est.

39 Monendi in primis & quidem monitione speciali in personam sunt, etiamsi notorii sint. Quare non sufficit generalis per edi-
40 ctum, aut in Synodo facta. I. Licet alias
41 hæc trinæ monitionis vim habeat. II. Si ita moniti non abstinuerint ipso facto, privati sunt tertia parte fructuum quorumcumque, & pensionum, quæ Fabricæ Ecclesiæ, aut alicui Loco Pio arbitrio Episcopi applicatur.
42 III. Si perseveraverint in eodem delicto cum eadem, vel alia fœmina, nec paruerint secundæ monitioni, eo ipso amittunt fructus omnes Locis Piis applicandos, & insuper ab administratione suorum Beneficiorum, quamdiu Ordinario videbitur, debent suspendi.
43 IV. Si ita suspensi nihilominus non abstineant, privandi sunt perpetuo Beneficiis, pensionibus, & officiis Ecclesiasticis quibuscumque, ac inhabiles ad ea in posterum assequenda de-
44 bent declarari. V. Si etiam ita puniti non resipiscant, excommunicationis gladio sunt plectendi; Rota *in Placen. Parochiæ* 9. *Decemb.* 1743. §. 9. *cor. bon. mem. Lan. & in* confirmatoria 15. *Jun.* 1744. §. 8. *cor. cl. mem. Millin.*

45 Simplex vero Clericus concubinarius, vel fornicarius punitur pœna carceris, vel suspensionis ab Ordine, ac inhabilitatis ad beneficia obtinenda, ut pariter monet P. Girald. ubi supra.

46 Nomine vero Clericorum concubinariorum, contra quos ita procedere potest, & debet Episcopus, intellige eos, qui concubinam, vel domi suæ, vel etiam extra illam alibi instar Uxoris continue retinent. Cæterum Clerici, qui simplicem incontinentiam commiserint, non possunt ita plecti; ut tradunt DD. *in titul. decretal. de cohabit. Clericor.* Zypæus *n.* 6. Pirhing *n.* 14. Schmalzgrueb. *n.* 9.

Alia ad rem. Vid. in verb. *Comœdiæ* per tot.

Articulus V.

Clericus quo ad ludos, cauponas, vel tabernas, crapulam, & ebrietatem.

Clericis est severissime prohibitus alearum, 1
seu taxillorum ludus, & maxime ille ludus, qui magis fortuna, quam arte, vel industria ludentium regitur; ut habetur expresse *ex Can.* 41. *&* 42. *Apostolorum*, ubi in trangressores, nisi desistant, statuitur pœna depositionis, aut Excommunicationis, ibi: *Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui vel aleæ, vel ebrietatibus indulget, vel desinitor, vel deponitor. Subdiaconus, aut Cantor, aut Lector, qui consimilia facit, vel desinitor, vel a Communione sejungitor*: Concordat *c. Episcopus* 1. *dist.* 35. ibi: *Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus aleæ, aut ebrietati deserviens, aut desinat, aut certe damnetur, Subdiaconus, aut Lector, aut Cantor similia faciens, aut desinat, aut communione privetur: c. Clerici Officia* 15. *de vita, & honest. Cler.* desumptum ex Conc. Generali Later. celeb. sub Innoc. III. ibi: *Clerici... ad aleas, vel taxillos non ludant, nec hujusmodi ludis intersint;* Conc. Trid. *sess.* 22. *c.* 1. *de ref.* ubi renovat antiquas prohibitiones, quas Ecclesia circa hoc Clericis statuit, & præcipit, ut adhuc severius puniantur, si necesse fuerit, illi, qui reperiuntur his prohibitionibus non paruisse, ibi: *Statuit Sancta Synodus, ut quæ alias a Summis Pontificibus, & a Sacris Conciliis de Cler. vita, & honestate.... aleis, lusibus.... copiose, ac salubriter sancita fuerunt, eadem in posterum, iisdem pœnis, vel majoribus, arbitrio Ordinarii imponendis, observentur*. Concilium Burdigal. celebratum 1583. ludum sic Clericis interdicit: *Ab alea, tesseris, Chartis, & quovis alio vetito, & indecoro ludo tum privatim, tum publice penitus abstineant*. Conc. Senonense celeb. 1528. *Can.* 15. sic præcipit: *A ludo Alearum, aliisque, qui a sorte pendent, abstineant, neque ludentium fautores, spectatores, aut testes existant*. Conc. Mediolan. 1. *part.* 2. *tit. de armis, ludis &c.* ubi S. Carolus sic statuit: *Nec solum ludere vetamus, sed eos ludorum spectatores esse nolumus, aut quemquam ludenteni in ædibus suis permittere*; Immo non solum Legibus Ecclesiasticis, & Canonicis est ludus prohibitus Clericis,

cis, sed etiam Legibus Cæsareis, & Civilibus; ut expresse habetur *in Authent. Interdicimus, Cod. de Episcopis, & Clericis*, ibi: *Interdicimus Sanctissimis Episcopis, & Presbyteris, Diaconis, & Lectoribus, & omnibus aliis cujuslibet ordinis venerabilis Collegii .... ad tabulas ludere, aut aliis ludentibus participes esse, aut inspectores fieri ..... Si quis autem ex his in hoc deliquerit, jubemus hunc tribus annis a venerabili Ministerio prohiberi, & in Monasterium redigi*.

3] Quare ex tam multiplici rigida prohibitione, simulque adjunctis pœnis, nonnisi pro peccato mortali imponi solitis, communiter colligunt Doctores, quod Clericus lucri gratia, & pro notabili quantitate taliter ludens, peccet mortaliter, præsertim si frequenter, aut publice cum scandalo aliorum id fiat; Navarrus *cap.* 20. *Manual. n. n. 6.* Sylvester *verb. Ludus q.* 4. Layman *lib. 3. Theolog. moral. tract.* 4. *cap.* 21. *n.* 1. Pirhing *lib. 3. dec. tit.* 1. 25. Reiffenstuel
4 *ibid. num.* 58. & alii. Secus vero esset dicendum, si privatim, ac sine scandalo ex bonis patrimonialibus, aut etiam ex redditibus Beneficiorum suorum, sed solum in quantitate modica spectato statu suo, & redditūum copia, recreationis caussa luserit, præsertim cum nostris hisce temporibus rigori antiquorum Canonum per consuetudinem derogatum videatur; Tum quia Canones relati loquuntur de illis, *qui aleæ, & ebrietati deserviunt*, idest, crebro, & per longum tempus ludunt, seu lusui hujusmodi *valde serviunt*, ut explicat Glossa in cit. c. *Episcopus d. 35. verb. deserviens*, Lessius *lib. 2. de Justitia, & Jure c.* 26. *dub.* 1. *num.* 5. & 6. Reiffenstuel Pirhing
5 & Layman *loc. cit.* Qui Layman ibid. n. 2. insuper addit, Clericos ludentes raro, & moderate ob recreationem, omnino excusari a peccato, si Lex Diœcesana ipsis non prohibeat tales fortunæ ludos, & consuetudo loci permittat, ac quodammodo cohonestet, Pirhing *loco citato*, Monacell. *tom. 3. tit. 2. formul. 6.*
6 *num.* 6. Ludum autem Scacchorum seu latrunculorum non esse prohibitum Clericis, tenent Abbas *in cap. Clericis 15. de vita, & honest. Cleric. num.* 4. Jo: Andr. *ibid. num.* 17. Barbosa *ibid. num.* 8. & alii ab ipso citati; ubi idem Barbosa de Scacchorum, seu latrunculorum ludo sic subjungit: *Qui quidem latrunculorum ludus licet ingenio constet, non multum tamen litteratis hominibus convenire arbitramur, quod mentem jam litterarum studiis fatigatam recreare magis cessatione, & quiete, quam novo meditationis labore gravare oporteat*, ut etiam advertit Joann. Baptista *fin. de regul. Jur. hom.* 22. *in fine*. Sic etiam est Clericis 7
permissus omnis ille ludus, qui consistit in ingenio, aut virtute corporis; Farin. *in praxi Criminal. part. 3. q. 109. n.* 103. & 106. Bellet. *disquisit. Clerical. part. 1. titul. de Disciplina Clerical.* §. 24. *n.* 8. & 9. Barb. *loc. cit. num.* 7. & alii. Quantum autem ad ludos 8
ut supra prohibitos nempe alearum, & taxillorum, aliorumve, qui non recreationis gratia frequentantur, advertendum est quod merito Clericis prohibentur, eo quod ex illis plura nascuntur inconvenientia, quæ recenset Archidiaconus *in cap. Episcopus dist.* 35. Primum est desiderium lucrandi, & sic est cupiditas, quæ est radix omnium malorum. Secundum est voluntas spoliandi proximum; & sic est rapina. Tertium usura quoque consideratur. Quartum multiplicata mendacia, & verba obscena, otiosa, & vana. Quintum Blasphemiæ, & ita hæresis. Sextum corruptio maxima plurimorum, qui ad ludum videndum, & concupiscendum conveniunt. Septimum scandalum bonorum. Octavum contemptus prohibitionis Sanctæ Matris Ecclesiæ. Nonum amissio temporis, & interdum (adde tu) desperatio. Unde P. Ribadeneira *in vita S. Francisci de Borgia c.* 5. dicit ludo tria pretiosa 9
amitti, tempus scilicet, pecuniam, & devotionem, ac sæpe conscientiam.

Clerici cauponas, vel tabernas, nisi longioris itineris caussa ingredi prohibentur; *c. Non* 10
oportet 2. *c. Nulli Cler.* 3. & *c. Clerici* 4. *Dist.* 44. *in quorum ultimo* sic præcise statuitur: *Clerici edendi, & bibendi caussa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi*; Concordat *Can.* 13. *Apostol.* ubi sic decernitur: *Si quis Clericus in caupona cibum capere deprehensus fuerit, a communione excludatur; excepto tamen, qui necessario in itinere in commune diverterit hospitium. Et c. Clerici Officia* 15. *de vita, & honestate Cleric.* ubi sic expresse habetur: *Et tabernas prorsus evitent, nisi forte caussa necessitatis in itinere constituti*. Et 11
tanto minus eis tabernas habere licet; si enim eas ingredi prohibeatur, multo magis in ipsis ministrare aliis vetantur, textu expresso *in cap. Nulli Clerico* 3. *dist.* 44. ibi: *Nulli Clerico tabernam, aut ergasterium habere, si enim eas ingredi prohibentur, multo magis aliis ministrare in ea. Si quis vero tale quid fecerit, aut cesset, aut deponatur*. Concordat *Clement.* 1. *de vita, & honest. Cleric.* ibi: *Diœcesanis locorum districte præcipimus, ut Clericos carnificum, seu Macellorum, aut taber-*

nario-

nariorum Officium publice, & personaliter exercentes nominatim, & tertio moneant, ut sic ab hujusmodi Officiis intra convenientem terminum monentium ipsorum arbitrio moderandum desistant, & quod ipsa nullo unquam tempore reas-
12 *sumant*. Tales Clerici, si ter personaliter moniti non desistant, vel deinde reassumant, tunc si sint Clerici conjugati, omni carent privilegio Clericali; si vero sint Clerici cælibes, carent privilegio Clericali solum in rebus, dum incedunt ut Clerici; Et si incedant, ut Laici, carent etiam privilegio Clericali in personis eo ipso, & quandiu in præmissis perstiterint; textu claro *in d. Clement.* 1. ibi: *Qui si taliter moniti ab ipsis non destiterint, aut ipsa (ut præmissum est) exercendo reassumpserint quandocumque, conjugati omnino; non conjugati vero in rebus; & si omnino incedant ut Laici, in personis, privilegium Clericale, quamdiu præ-*
13 *missis institerint, eo ipso amittant*. Quod tamen procedit si hujusmodi artes exerceant per se, & personaliter, secus si per alium; Ita Glossa verb. *publice & personaliter in dict. Clement.* 1. Duaren. *reg.* 69. *vers. limita tertio*; Menoch. *de arbitr. cauf.* 413. Perez *lib.* 3. Glossa 1. *pag.* 96. *t.* 4. *l.* 8. *ord.* Azeved. *lib.* 15. *num.* 2. *tit.* 7. *novæ recop.* Barbosa *lib.* 1. *Juris*
14 *Eccles. univers. cap.* 40. *n.* 74. Per tabernas autem, & cauponas intelliguntur Domus, in quibus panis, & vinum, & carnes coctæ, & alia hujusmodi venduntur; Ita Glossa *verb. Tabernariorum in dict. Clem.* 1. *de vit. & honest. Cleric.* Rebuff. *in leg. Tabernæ appellatione* 183. *ff. de verb. signific. pag.* 96. Cardinal. Tusch. *pract. conclus. tom.* 8. *litt. V. Conclus.* 1. Barb. *de appellatione verborum utriusque Juris signific. appell.* 257. *num.* 1.

15 Crapula, & ebrietas sub gravissimis pœnis usque ad suspensionem ab Officio, & Beneficio est Clericis interdicta; *Canon.* 41. & 42. *Apost. cap. Episc. dist.* 35. quorum verba relata sunt supra *num.* 1. *cap. A Crapula* 14. *de vita, & honest. Cleric.* ibi: *A Crapula, & ebrietate omnes Clerici diligenter abstineant, unde vinum sibi temperent, & se vino; nec ad bibendum quispiam incitetur, cum ebrietas, & mentis inducat exilium, & libidinis provocet incentivum. Unde illum abusum penitus decernimus abolendum, quo in quibusdam partibus ad potus æquales suo modo se obligant potatores; Et ille judicio talium plus laudatur, qui plures inebriat, & calices fœcundiores exhaurit. Si quis autem super his se culpabilem exhibuerit, nisi a Superiore commonitus satisfecerit, ab Officio, & Beneficio suspendatur*. Concordat Concil. Trid. *sess.* 22. *cap.* 1. *de reform.* sub eisdem pœnis per antiquos Canones statutis, & etiam majoribus arbitrio Ordinarii infligendis abstinentiam a comessationibus, & ebrietatibus injungens, ibi: *Statuit Sancta Synodus, ut ea quæ alias a Summis Pontificibus, & a Sacris Conciliis de Clericorum vita, & honestate... luxu, comessationibus... copiose, ac salubriter sancita fuerunt, eadem in posterum iisdem pœnis, vel majoribus arbitrio Ordinarii imponendis observentur*.
Et merito sunt statutæ tam rigidæ pœnæ con- 16
tra Clericos crapulæ, & ebrietati deservientes, cum ex Concilio Agathensi relato *in cap. Ante omnia* 9. *dist.* 35. ebrietas sit omnium vitiorum fomes, & nutrix, ibi: *Ante omnia Clericis vitetur ebrietas, quæ omnium vitiorum fomes, & nutrix est*, & juxta cit. cap. *A Crapula*: *Ebrietas, & mentis inducat exilium, & libidinis provocet incentivum*; adeoque suadeat Apostolus *ad Ephes.* 5. *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria*; Et Salvator ipse *Luc.* 21. præcipiat: *attendite vobis, ne forte graventur corda vestra a crapula, & ebrietate*, cum sit maxima Dei offensa, propter quam ebriosi Regnum Dei non possidebunt, 1. *ad Cor.* 6. utpote *quorum Deus venter est*, ut scribit Apostolus *ad Philippen.* 5. Unde contra hanc cibi, 17
& potus immoderantiam vehementer declamat S. Hieronymus relatus in *cap. Ne tales* 28. & *cap. Legimus* 29. *dist.* 5. *de consecr.* ex quo talis immoderantia valetudinem lædat, morbos accrescat, & vitam ipsam abrumpat, juxta illud Ecclesiastici 37. *in multis escis erit infirmitas, & aviditas appropinquabit usque ad choleram; Propter crapulam multi obierunt, qui autem abstinens est, adjiciet vitam*. Observandum 18
tamen est, quod hic in sensu Sacrorum Canonum aliud est crapula, & aliud est ebrietas. Crapula enim est excessus cibi, seu immoderata voracitas, & ingluvies, qua stomachus prægravatur; *cap. Ne tales* 28. *dist.* 5. *de consecr.* dicit enim lex: Ex nimia ingurgitatione olet os; *l. Quod clarum §. Is cui, ff. de ædil. edict.* Glossa *in cap. Cum Apostolus, de censibus in verb. sumptuosas*. Dicitur autem *Crapula* quasi *cruda epula*; Glossa *in d. cap. A Crapu-* 19
la, verb. Crapula, quia homines ita voraciter epulantes nimiamque ciborum superfluitatem ingurgitantes, perfecte non digerunt, sed materiam indigestam emittunt; *cap. Sint tibi* 18. & *cap. Ne tales* 28. *dist.* 5. *de consecr.* Ebrie- 20
tas vero est excessus vini, & immoderata potatio, & sic distinguunt Glossa 1. *in cap. A Crapula* 14. *de vita & honest. Cleric.* & ibidem Hostiens. *n.* 1. Joann. Andreas *num.* 4. Butrius *num.* 8.

num. 8. Ancharan. & Abb. *n.* 1. Fagn. *n.* 9. alii. Sed Aristoteles *in Problem.* in eo distinguit crapulam ab ebrietate, quod ebrietas una cum mente adimit & sensum doloris, cra-
21 pula vero constante animo caput afflictat. Dicitur autem Ebrietas ab *E* quod est sine, & *bria* quod est mensura; Unde ebrius dicitur, qui sine mensura bibit, hoc est usque ad privationem usus rationis; Ita Glossa *in d. cap.*
22 *A Crapula, verb. Crapula.* Unde licet hæc omnibus prohibeantur, præcipue tamen damnantur in Ecclesiasticis, & Dei servitio mancipatis; *cap. Vinol. 6. dist.* 35. ibi: *Vinolentum Sacerdotem & Apostolus damnat, & vetus lex prohibet. Sacerdotes, qui ministrant in templo Dei, probibentur vinum & sceram bibere, ne crapu-*
23 *la, & ebrietate aggraventur corda eorum.* Nec Clerici debent bibere ultra tertiam vicem, ut dicit textus *in cap. Quando presbyteri 9. dist.* 44. ibi: *Et maxime ultra tertiam vicem poculum non contingant.* Unde Lucius Apulejus *Florid.* 1. Prima, inquit, cratera ad sitim pertinet, secunda ad hilaritatem; tertia ad voluptatem, quarta ad insaniam; sed in hoc spectanda est qualitas complexionis, & temporis, & omnia ad sobrietatem, & necessitatem sunt reducenda, ut recte advertit Marianus Soccin. *in cap. Si constiterit n.* 19. *vers. Tertio quoties sit bibendum, de accusationibus.* Licet enim Navarrus *in Manual. cap.* 25. *num.* 111. dicat quod Clerici ultra tertiam vicem bibentes peccent, tamen secundum rectum sensum Abbat. *in cit. cap. A Crapula n.* 2. *verb. Nam debet Clericus*, est sic tenendum, dummodo appetitus naturalis ultra non exigat.

Additiones ex aliena manu.

24 An lusus schaccorum referendus sit ad ludum aleæ, Clericisque sit prohibitus, non conveniunt Doctores. Dubium nascitur ex eo quod ingenii magis quam fortunæ ludus esse videatur. Qui licitum eum faciunt, quatuor obser-
25 vari volunt requisita. I. Ut ad oblectamen-
26 tum, non ad lucrum ludus instituatur. II. Ut non magnum temporis spatium insumatur, ne
27 a rebus sacris abstrahantur. III. Ut aliorum, & præsertim sæcularium aspectus evitetur. Et
28 IV. Ut profanos viros in eo socios non admittant. At Angelus *de Malefic. pag. mibi* 333. & Navarr. *in Manual. Confess. cap.* 20. *sub n.* 3. eum Clericis interdictum volunt, quum ad latrunculos istos artificiose versandos exigatur ea ingenii contentio, ac prolixitas temporis, ut ad animos potius defatigandos, quam relaxandos aptus videatur, & qui vincitur nunquam non male se habet.

ARTICULUS VI.

Clericus quo ad arma, & venationem.

CLerici sine justa, & necessaria caussa arma deferre non possunt; *cap. Nimirum* 1
1. *Cap. Cum a Judæis* 2. *cap. Non pila* 3. *capit. Clerici quæ* 15. *cap. Quicumque ex Clero* 6. *caus.* 23. *quæst.* 8. *cap. Clerici arma* 2. *de vita, & honest. Clericor. cap. In audientia* 25. *de Sentent. Excommunic. & Clement.* 1. *de vita, & honestate Clericor. in fin.* ibi: *Arma portantes.* Quinimmo est Clericis prohibitum arma 2
deferre sub pœna Excommunicationis; textu claro *in dict. cap. Clerici arma portantes .... excommunicentur.* Unde inferunt Doctores, quod 3
Clerici arma prohibita deferendo peccent mortaliter, quia Excommunicatio non fertur nisi pro gravi crimine; *cap. Nemo Episc. cap.* 14. *caus.* 11. *quæst.* 3. ibi: *Quia Anathema æternæ est mortis damnatio, & non nisi pro mortali debet imponi crimine;* Concordat *cap. Nullus Sacerdotum* 42. *eadem caus. & quæstione.* Et 4
ratio, quam communiter reddere solent Doctores, est, quia Clericorum arma, & munimenta debent esse Orationes, & lacrymæ, ut inquit S. Ambrosius *ad Marcellinam sororem Epist.* 33. & refertur *in cap. Convenior* 21. *caus.* 23. *quæst.* 8. ibi: *Lacrymæ meæ mea arma sunt, talia enim sunt munimenta Sacerdotis.* Idemque S. Ambrosius relatus *in cap. Non pila* 3. *caus.* 23. *quæst.* 8. ibi: *Orationes, & lacrymæ fuerunt mihi arma adversus Milites, talia enim sunt munimenta Sacerdotis*, & colligitur ex Divo Hieronymo in *Levitico*, & relato *in cap. Si quis* 3. *dist.* 36. & ex Joanne Summo Pontifice *in cap. Porro* 14. *caus.* 16. *quæst.* 3. Sed quo ad hoc, & omnia quæ fa- 5
ciunt ad delationem armorum, vide verb. *Arma* ubi late per totum.

Venatio frequens, & voluptuosa præcipue 6
cum armis, & clamorosa, est Clericis interdicta; *cap. Episcopum* 1. *de Clerico venatore*, ibi: *Episcopum, Presbyterum, aut Diaconum canes, aut accipitres, aut hujusmodi ad venandum habere non licet. Quod si quis talium personarum in hac voluptate sæpius detentus fuerit; si Episcopus est, tribus mensibus a communione; si Presbyter, duobus; si Diaconus ab omni officio suspendatur; cap. Omnibus* 2. *eodem tit.* ibi: *Omnibus Servis Dei venationes, & silvaticas fatigationes cum canibus, & accipitres,*

aut

aut falcones habere interdicimus. Concil. Lateranense IV. Can. 15. sub Innocentio II. his verbis: *Venationem, aut Aucupationem universis Clericis interdicimus*; & Concil. Tridentin. *sess.* 24. *cap.* 12. *de reformat.* ubi præcipitur, ut Clerici *ab illicitis venationibus, & aucupiis*
7 *abstineant*. Venatio enim, quæ fit cum canibus, & falconibus propriis ex voluptate, dicitur clamorosa, & illicita; ex citat. cap. *Episcopum* 1. *& cap. Omnibus* 2. *de Cler. venat.* Difficile enim est quod hæc venatio non sit illicita Clericis, si canes, qui ad venandum retinentur, ex bonis Ecclesiæ nutriantur. Nam cum bona Clericorum sint pauperum, aut Ecclesiæ, & consumi non possint, nisi in usus pios, non erit leve delictum, si comedant bestiæ, quod Christi pauperes alere deberet; Passer. *de stat. homin. tom.* 2. *qu.* 187. *art.* 2. *num.* 293. ubi expendit textum Evangelii *Matth.* 15. *Non est bonum sumere*
8 *panem filiorum, & dare canibus*. Unde juremerito observat S. Hieronymus, quod & notare, & trepidare deberent omnes Clerici venatores, quod venatores fuisse Sanctos non legitur. Sic refertur *in cap. Quorumdam* 1. *dist.* 34. ibi: *Nam, & B. dicit Hieronym. venatorem numquam legimus sanctum, & cap. Esau* 11. *dist.* 86. ibi: *Esau venator erat, quoniam peccator erat, & penitus non invenimus in Scri-*
9 *pturis Sanctis Sanctum aliquem venatorem*. Nec minus urgent, quæ contra vitium venationis declamat S. Ambrosius relatus *in cap. Quid prodest* 12. *dist.* 86. ibi; *Quid prodest jejunare visceribus, & luxuriare venatibus, abstinere cibis, & errare peccatis? Et in cap. An putatis* 13. *eadem dist.* 86. ibi: *An putatis illum jejunare fratres, qui primo diluculo non ad Ecclesiam vigilat, non Beatorum Martyrum loca Sancta perquirit, sed surgens congregat servulos, disponit retia, canes producit, saltus, silvasque perlustrat? Servulos, inquam, secum pertrahit, fortasse magis ad Ecclesiam festinantes, & voluptatibus suis peccata accumulat aliena, nesciens reum se futurum tam de suo delicto, quam de perditione servorum*.

10 Unde neque Episcopis licet arma concedere Clericis pro sola voluptuosa venatione, quia ex Sac. Congregatione Immunitatis fuit declaratum licere Episcopis concedere Clericis licentiam gerendi arma solum cum legitima causa juxta Sacros Canones, *ut in Carinolen.* 2. *Julii* 1647. *Decret. Paul. pag.* 14. his verbis *Episcopo licere licentiam concedere Clericis gerendi arma ad præscriptum Sacrorum Canonum, illaque non posse comprehendi sub bannimentis laicalibus, & in Bellocast.* 18. *Junii* 1658. *lib. Decret. Rocci pag.* 92. his verbis: *Episcopus cum legitima causa juxta Sacros Canones potest concedere Clericis licentiam gerendi arma, nec illi comprehenduntur sub bannimentis Laicalibus:* Adeo- 11
que cum ex supradictis aperte constet extra casus itineris, & necessariæ defensionis ab hostibus, & latronibus, Clericos arma deferre, & præsertim pro voluptuosa venatione esse contra, & non juxta Sacros Canones, stat evidenter, quod Episcopi nequeant licite pro ista sola causa eis licentiam concedere arma gestandi; & consequenter Episcopi, concedendo Clericis licentiam deferendi sclopum venatorium, non sunt immunes a culpa, quia potestate, quam dedit illis Deus in ædificationem, ipsi abutuntur in destructionem contra præceptum Apostoli 2. *ad Corinth. cap.* 10. *& cap.* 13. Nec excusari 12
possunt Episcopi prætextu, quod Canonum rigor abierit in desuetudinem, & quod contrarius fere ubique hodie invaluerit usus; quia talia opponentibus aptatur responsio Innocentii III. data Archiepiscopo Turonensi contra aleatores, qui se excusabant prætextu consuetudinis, *in cap. Cum inter dilectos* 11. *de excessibus Prælator.* his verbis: *Nos tamen, qui ex Officii nostri debito pestes hujusmodi extirpare proponimus, atque ludos voluptuosos, occasione quorum sub quodam curialitatis imagine ad dissolutionis materiam devenitur, penitus improbamus excusationem prædictam, quæ per pravam consuetudinem (quæ corruptela est) palliantur, frivolam reputamus, cum in illis magis plectibilis sit offensa, per quos ad excusandas excusationes in culpis, delinquendi auctoritas usurpatur*. Et concordat *cap. Ad audientiam nostram* 4. *de consuetudine*, ubi sic expresse habetur: *Consuetudo, quæ Canonicis obviat institutis, nullius debet esse momenti*. Et etiam quia talis excusatio im- 13
probatur hodie a Sacro Concil Trid. *sess.* 22. *cap.* 1. *de reform.* præcisis, & formidandis his verbis: *Statuit Sancta Synodus, ut quæ alias a Summis Pontificibus, & a Sacris Conciliis de Clericorum vita, & honestate, cultu, doctrinaque retinenda, ac simul de luxu, comessationibus, Choreis, aleis, lusibus, ac quibuscumque criminibus, nec non sæcularibus negotiis fugiendis copiose, & salubriter sancita fuerunt, eadem in posterum iisdem pœnis, vel majoribus arbitrio Ordinarii imponendis observentur; Nec appellatio executionem hanc, quæ ad morum corruptionem pertinet, suspendat. Si qua vero ex his in desuetudinem abiisse compererint, eam quam primum in usum revocari, & ab omnibus accurate custodiri studeant, non obstantibus consuetudinibus qui-*

bu-

buscumque, ne subditorum neglectæ emendationis ipsi condignas Deo vindice pœnas persolvant.

14 Et per hoc Patres *in Concilio Mediolanensi 1. part. 1. tit. de armis, laudis, & spect. p.* 18. una cum S. Carolo congregati sic absolute decreverunt: *Idcirco edicimus, ne Clerici arma cujusvis generis ferant; quod si Episcopus probabili justaque de causa id eis permittendum judicaverit, tunc scripto impetrata venia, ipsis uti liceat, non tamen publice, nisi rei, aut facti necessitas postulet: Omnino balista, Astis, & Sclopeto, aliisque hujus generis instrumentis uti*

15 *ipsis interdicimus*. Et sic etiam censuit Sacra Congreg. Immunit. *in Ostunen. 6. Jul.* 1697. in qua cum Clerus Terræ S. Viti illius Diœcesis recursum habuisset ad dictam Sacram Congregationem pro moderatione Synodi, in qua inter cætera *in tit. de vita, & honestat. Clericor.* statutum reperiebatur sic: *Ne quis gestare audeat seu afferre arma non prohibita offensiva, videlicet Pistole, Terzette, Archibugi, seu Schiopette, Spade ec. ed altre armi offensive sub pœna exilii in hac Civitate, & Diœcesi per quinquennium &c.* Et cum Eminentissimus Cardin. Casanata, cui dictæ Synodi revisio commissa fuerat, votum dedisset ita conceptum: *Episcopus, gratis, & discrete licentiam concedat;* Facta relatione in plena Congrega-

16 tione sub dicta die prodiit resolutio: *Servetur Decretum Synodi pro ut jacet*. Nec valet objicere, quod non desunt Doctores tum Canonistæ, tum Theologi, qui sustinent esse licitam Clericis delationem Sclopi venatorii pro sola voluptuosa venatione. Non valet, inquam, quia præcipui Doctores, qui admittunt, Clericis aliquando recreationis gratia licitam esse venationem, intelligunt de venatione, quæ exercetur, & fit cum retibus, laqueis, & hujusmodi sine strepitu, & clamore, ut patet ex propris ipsorum verbis, quorum varia hic ad uberiorem notitiam subnectimus; Abbas *in cap.* 1. *de Clerico Venatore n.* 1. *litt.* C. sic expresse habet: *Quædam vero est Venatio, quæ fit cum retibus, seu laqueis, & licita est Clericis, dummodo frequenter non insistat;* Sylvester *in Summ. verb.* Venatio sic habet: *Ponere autem laqueum, vel rete sine strepitu, & clamore, & canibus, licet etiam Clericis;* Hostiens. *in Summ. tit. de Clerico venatore num.* 2. sic ait: *Licet enim Clericis causa necessitatis, utilitatis, vel recreationis cum retibus, laqueis, & canibus venari, dummodo cum silentio, & modestia;* Bertacin. *repert. in verb. Venatio vers.* 3. *circa fin.* dicit: *Quædam est venatio, quæ fit cum rete, seu laqueo, & licita est Clericis, dummodo frequenter non insistant;* Turrecremata *in c. Quorumdam Dist.* 34. *num.* 9. sic habet: *Alia venatio, quæ fit cum retibus, & laqueis forte licita est Clerico, quia non fit cum clamore, nec emittuntur voces; & in cap. Qui venatoribus dist.* 86. *num.* 3. *in fin.* sic inquit: *Venatio cum laqueis, & pedicis atque retibus, Clericis etiam est licita, & dummodo cum silentio, & modestia fiat;* Graff. *decis. aur. part.* 2. *lib.* 3. *n.* 9. sic concludit: *Venatio cum laqueis, & pedicis, atque retibus, & canibus Clericis etiam est licita, dummodo cum silentio, & modestia fiat;* Barbosa *Juris Ecclesiast. univ. lib.* 1. *cap.* 40. *num.* 79. sic asserit: *Postremo Clericis non licet canes habere, vel accipitres ad venandum, nec venationes facere periculosas, seu clamorosas, veluti aprorum, & cum armis;* Gonzal. *commentar. in cap.* 1. *de Clerico Venatore* sic adducit: *venatio Silvatica, aucupatica, saltuosa, de qua in præsenti agitur, est, dum armis, canibus, seu avibus quis animalia terrestria, seu aves aucupatur, & ratio prohibitionis ea est, quia plerumque fit armis;* Et *num.* 8. refellendo objectiones, concludit quod venatio hæc in Clericis sit usus improbus; Sebastian. Medic. *tract. de venat. part.* 1. *quæst.* 8. *num.* 18. sic firmat: *Venatio vero, quæ fit cum rete, aut laqueo, licita est Clericis, dummodo frequenter non insistant;* Diana *part.* 3. *tract.* 6. *miscellan. resolut.* 19. sic dicit: *Sed ego puto cum Panormitano venerationem Clericis recreationis causa non esse prohibitam, dummodo non sit clamorosa, sed modesta, nempe cum retibus, vel laqueis*.

Et sic fere omnes Canonistæ consimili sen- 17
su, quamvis non iisdem verbis, cum quibus & nos concludimus, quod quamvis non sit licita Clericis venatio voluptuosa, tumultuosa, & clamorosa, & moderata nimis frequenter facta, ut usque modo diximus; est tamen eis licita veneratio quieta, & moderata raro facta, & non pro sola voluptate venationis, sed vel causa necessitatis ad tollendas feras noxias vineis, segetibus &c. vel causa utilitatis, ut dum ex tali venatione partem redditum, vel alias fructuum notabilem percipiunt, vel causa honestæ recreationis, seu distractionis pro tuenda, & recuperanda sanitate. Sic Gloss. *in cap. Episcopum* 1. *de Cleri-* 18
co Venatore, verb. voluptate, ibi: *Ergo videtur, quod causa necessitatis, vel recitationis licitum sit, quod possit concedi aliis Clericis excepto Episcopo, cui omnino non licet, dist.* 34. *cap.* 1. *dummodo clamorosam venationem evitent. Dist.* 86. *cap. An putatis, & non sæpius,* ut hic, (scilicet

in

in *d. cap. Episcopum*) dicit, *ne in consuetudinem perducant*; & sic etiam tenent communiter Doctores, & in specie Abbas *in d. cap. Episcopum* 1. *de Clerico Venatore num.* 1. & ibi Hostiens. & Barb. *num.* 2. Silvester *verb. Venatio*; Menoch. *consil.* 121. *n.* 50. Sebast. Medic. *de venat. piscat. & aucup. p.* 2. *quæst.* 7. *num.* 17. Bellet. *disquisit. Cleric. p.* 1. *tit. de Disciplina Cleric.* §. 19. Bernard. *in pract. cap.* 79. *per totum*, *secundum novissimam impressionem*, Sayr. *in Clavi Regia lib.* 11. *cap.* 9. *num.* 7. Rebell. *de obligat. justit. part.* 1. *lib.* 2. *quæst.* 14. *num.* 9. Pirhing *lib.* 5. *Decretal. tit.* 24. *num.* 3. Reiffenstuel. *ib. num.* 5. Th. Valasc. *allegat. Juris t.* 1. *alleg.* 21. *num.* 13. ubi refert ad hoc Constitutiones Synodales Diœcesium Brachar. Olyssipon. Elbor. Colimb. Visen. & Lamacen. Martha *de Jurisdict. p.* 4. *cas.* 57. *a num.* 17. ubi advertit, Clericos *per d. cap. Episcopum* non esse regulariter prohibitos venari, sed tantum si ad voluptatem venati fuerint, & sæpius in ipsa voluptate detenti; & alii passim id colligentes *ex d. cap. Episcopum*, ubi videtur interdici Clericis sola venatio frequens, voluptuosa, & clamorosa, ibi: *In hac voluptate sæpius detentus . . . . canes, aut accipitres, aut hujusmodi ad venandum habere non licet*, *& ex d. cap.* 13. *Concil. Trident.* ubi præcipitur Clericis abstinere *ab illicitis venationibus*. Cum enim ibi non dicatur absolute a venationibus, aut ab omnibus venationibus, sed ab illicitis, supponitur aperte aliquas esse ipsis licitas, quales revera videntur esse venationes quietæ, & modestæ. & raro factæ propter aliquam ex tribus causis addu-
19 ctis *sub num.* 17. Et hoc venandi genus saltem approbasse videtur Sacra Congregat. Immunitatis *in una Civitatis Castellanæ*, *sive Hortana Libertatis venandi pro Clero Suriani*, in qua *sub die* 23. *August.* 1667. censuit rescribendum ad A. C. non impedita interim venatione Ecclesiasticis; *& sub die* 20. *Decemb. ejusd. anni* re iterum proposita, *censuit standum esse in decisis*: quod quidem non decrevisset, si omnis venatio esset Clericis interdicta. Et per hoc fuit notanter dictum in con-
20 clusione *sub num.* 6. quod *Venatio frequens*, *& voluptuosa præcipue cum armis*, *& clamorosa*, *est Clericis interdicta*. Et de facto hanc tantum venationem prohibuit Sacra Cong. Episc. & Regul. *in una Casertana sub die* 6. *Jun.* 1601.
21 Et notanter etiam diximus *sub num.* 10. quod neque Episcopis licet arma concedere Clericis pro sola voluptuosa venatione, quia ex Decretis Sac. Congreg. Immunit. *sub d. n.* 10. adductis possunt Episcopi concedere Clericis facultatem arma gestandi ad præscriptum Sacrorum Canonum, & cum legitima caussa, uti esset aliqua ex tribus assignatis *sub d. n.* 17. Et a fortiori esset justa ratio concedendi talem facultatem caussa itineris, & defensionis ab hostibus, & latronibus *ex cap. Maximianus caus.* 23. *q.* 3. utque fuit dictum *verb. Arma n.* 9. 10. *&* 11.

22 Venatio, quæ fit retibus, vel laqueis moderatæ, & honestæ recreationis gratia, ut piscatio, & hujusmodi, est licita Clericis; Tum quia cessant omnes rationes, quibus est prohibita venatio tumultuosa, & clamorosa cum armis offensivis, ut periculum homicidii, mu-
23 tilationis membrorum, & consequenter irregularitatis &c. Tum etiam quia invenimus in Scriptura Sacra plures Piscatores Sanctos, Venatores autem, ut supra, prohibitos, non item, ut observat S. Hieronymus relatus *in c. Quorumdam* 1. *dist.* 34. *& in c. Esau* 11. *dist.* 86. ubi sic habet: *Et penitus non invenimus in Scripturis Sanctis Sanctum aliquem Venatorem*, *Piscatores invenimus Sanctos*.
24 Dummodo tamen non fiat in solemnitatibus majoribus; *c. Licet*, *de feriis*. Et neque animo negotiandi;
25 dicerentur enim Clerici negotiatores, si piscationem exercerent, ut pisces venderent; Alberic. in *l. Legatis servis*, *ff. de legat.* 3. Sebastian. Medic. *in tract. de piscat. & venat. q.* 60. Bellet. *disquisit. Cleric. part.* 1. *tit. de discipl. Cleric.* §. 19. *in fin.* Sperell. *decis.* 124. *num.* 35. Barbosa *in c. Episcopum* 1. *de Clerico venatore num.* 6. & alii passim.
26 Et dummodo ab Episcopo eorum Ordinario per edictum, vel in Synodo, vel alias non prohibeatur; tunc enim absque ejus licentia piscari non possunt; quia tunc solum caussa rationabilis excusat, quando fit de licentia Superioris, ad quem pertinet distinguere inter casum, & casum, & tempus licitum, & illicitum; *c. Consilium vers. potes*, *& debes de observ. jejun.* Sperell. *dec.* 124. *sub n.* 37. Graff. *dec. aur. part.* 2. *lib.* 3. *c.* 17. *n.* 14. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 6. *form.* 5. *n.* 15.
27 Hinc advertendum venit, quod licet venatio, & piscatio pro uno eodemque Jure ponantur *in l.* 2. *&* 5. *ff. de acquir. rer. dom. &* §. *fere*, *instit. eod.* tamen non nihil inter venationem, & piscationem revera interest; nam generaliter loquendo venari in alieno licet, piscari non item; *l. Injuriarum* 13. §. *fin. de injur.* Donell. *lib.* 4. *tom.* 8. Pignatell. *tom.* 3. *consul.* 7. *n.* 59. Insuper piscatio differt a venatione, non 28
solum

solum tamquam Jus magis licitum, & spectaculum minus cruentum; sed quia est magis humilis, & civilis, quæ non eget hujusmodi clamore, & tumultu canum, accipitrum, aut falconum, quos alere prohibentur Clerici; *c. Episcopum 2. dist. 34. c. Episcopum 1. & c. Omnibus 2. de Clerico venatore*. Et ideo piscatio Ecclesiasticis personis indistincte permissa est, non
29 autem venatio, nam quo cruentius est Jus venationis, eo videtur magis ab humilitate esse alienum; *l. Cruenta Spectacula, Cod. de glad. lib.* 11. minusque Ecclesiasticis convenire personis; Pignatell. *loc. cit. n. 7. in fin.*

30 Unde reperimus in Jure impositas esse pœnas contra tales Venatores, non autem contra Piscatores. Si enim Venator sit Episcopus, suspenditur tribus mensibus, si Presbyter duobus, si Diaconus ab omni Officio; textu expresso *in c. Episcopum 1. de Clerico Venatore*, ibi: *Quod si quis talium personarum in hac voluptate sæpius detentus fuerit, si Episcopus est, tribus mensibus a communione; si Presbyter, duobus; si Diaconus, ab omni Officio suspendatur*.
31 Quam suspensionis pœnam etiam ad Subdiaco-
32 num extendit Gloss. *ibid.* Et etiam ad Clericos Minoristas Innoc. Hostiens. Joann. Andreas, Henrich. Boich. *ibid.* quos refert & se-
33 quitur Sperell. *decis.* 124. *n.* 29. Qui Minoristæ, licet in dicto *c. Episcopum* non comprehenderentur, ut volunt varii Canonistæ, essent tamen per communem Doctrinam arbitrio Judi-
34 cis plectendi. Et ideo laudantur illi Ordinarii; qui sub determinatis, & arbitrariis pœnis interdicunt omnibus suis Clericis hujusmodi venationem, & delationem armorum. Quæ ta-
35 men pœnæ non debent esse nimis rigorosæ præcipue in prima vice, ut censuit *Sac. Congr. Episc. & Regul. in Assisien.* 16. *Mart.* 1622. præsertim excommunicationis ipso facto, ut *in una Eugubina* 16. *Jan.* 1596. ac sæpe alibi censuit, quod in prohibitione venationis, vel delationis armorum etiam prohibitorum facta quibuscumque etiam Clericis non debet apponi pœna excommunic. ipso facto incurrendæ, nec privatio privilegii Clericalis, sed aliæ pœnæ Sacrorum Canonum, *ut die* 2. *Apr.* 1601. *& in Licien.* 18. *Jun.* 1602. *&* 15. *Apr.* 1605.
36 *& in Squilacen.* 15. *Jul.* 1605. Potest vero ab Episcopo prohiberi Clericis delatio sclopi sub pœna Suspensionis a divinis ipso facto incurrenda, dummodo sint in Sacris. *Sic Sacr. Cong. Conc.* damnando delationem armorum *in Sarcinaten.* 12. *Aug.* 1645. responsum dedit Episcopo, ipsum potuisse edicto publico imponere Clericis in Sacris constitutis pœnam suspensionis a Divinis ipso facto incurrendam deferentibus Archibugium, ita ut illud deferentes absque licentia dictam pœnam ipso facto incurrant, & si incursi celebrassent, irregulares evasissent,
lib. 17. *dec. pag.* 499. Clerici deferentes arma 37
contra prohibitionem Episcopi possunt puniri, etiamsi non capiantur in fragranti, sed solum per testes fuerint visi; Cum enim de Jure Canonico in quolibet delicto procedatur per inquisitionem, & ex Officio, Rayn. *observ. Crim. tom.* 3. *c.* 34. §. 10. *n.* 7. prohibente Episcopali edicto delationem armorum, seu sclopum venatorium, potest Episcopus contra transgressores procedere per inquisitionem, etiamsi non sint capti in fragranti, ne clypeo deficientiæ probationis Corporis delicti per capturam in fragranti Clerici audaciores evadant, & sine pœnæ timore, delatione armorum abutantur, & occasio delinquendi illis præbeatur; Conciol. *resol. crim. verb. arma, resol.* 11. *n.* 1. *&* 5. & alii ab ipso allegati: Tum quia Episcopus ex caussa, & pro morum reformatione, sicuti potest augere pœnam Canonum, *c. Et parte* 11. *de transactionibus, c. Sicut dignum* 6. *de homicid.* Abbas *in c. Licet n.* 2. *de Offic. Judic. Ordin.* Riccius *in praxi for. Ecclesiast. part.* 2. *resol.* 106. *n.* 1. *vers. Secundo*: Ita ad tollendos abusus potest ex Officio, & per inquisitionem processum instituere contra Clericos arma, seu sclopum venatorium abusive & frequenter deferentes, & eos moderata pœna pecuniaria mulctare; Farinac. *p.* 12. *q.* 108. *n.* 13. Amen. *de delict. & pœn. tit.* 7. §. 1. *n.* 16.
Clerici tamen, qui non abusive, & frequenter, 38
sed raro, bis v. g. ter, aut quater in anno moderatione, & modestia servata, ac numquam dimisso habitu Clericali in saltu, vel in agro ad venandas aves recreationis gratia, sclopo venatorio uterentur, non essent processandi nec puniendi, sed cum eis esset connivendum, & dissimulandum; Glossa *in c.* 1. *de Cleric. venator.* Conciol. *resol crim. verb. arma, resol.* 24. *n.* 2. *&* 5. Monacell. *tom.* 2. *tit.* 15. *form.* 4. *n.* 23. Pignatell. *tom.* 3. *consult.* 59. *n.* 13. ubi dici venationis abusum, & non usum esse Clericis prohibitum. Eo vel maxime, quod Clerici venatores non nisi trina monitione præcedente, puniendi sunt; Hostiens. *in sum. tit. de venat.* §. *fin.* Ananias *in c.* 1. *de Cleric. venator*. Henric. *ibid.* Menochius *in cons.* 221. *n.* 52. *vol.* 3. Belet. *disquisit. Clerical. tit. de disciplin. Cler.* §. 19. *sub num.* 6. *verb. verumtamen*, quos refert, & sequitur Sperell. *decis.* 124. *num.* 33.

* Sententia asserens omnem quamcumque venatio- 39

nationem a sacris Canonibus interdictam esse Clericis, magis juri conformis est; Bened. XIV. *de Synodo Diœc. l. 7. c. 61. §. 7.* quare nimii
40 rigoris damnandæ non sunt Constitutiones illæ Synodales Episcoporum, quæ indicta pœna Clericos ab omni venatione removent; *ib. §. 8.*

Additiones ex aliena manu.

41 De prohibita Clericis delatione Armorum diximus in addit. ad verb. *Arma*. Hic vero non incongrue quæri potest, an Clericus deferens arma, quæ statuto sæculari simpliciter, vel certo tempore aut loco prohibita sunt, spoliari iisdem a ministris Curiæ sæcularis possit?
42 Affirmant inter alios Iulius Clarus §. *final. quæst. 36. num. 26.* Covarr. *variar. resolut. lib. 2. cap. 20. num. 18.* idque quia tale statutum concernit publicam utilitatem, & sacris Canonibus conforme est, adeoque Clericos etiam
43 obligat. Sed esto quod statutum hujusmodi potis sit obligare Clericos, tamen non sæcularis, sed Ecclesiasticæ potestatis esse debet,
44 ut Clerici illud observent. Rectius igitur Ugolin. *de potest. Episcop. c. 23. §. 12. n. 3.* Guazzin. *part. 1. defens. 20. cap. 9. n. 11. de Jurisd. part. 4. centur. 1. cas. 7. per tot.* aliique sentiunt, quod dictus Clericus, nisi in fragranti crimine, aut ejus machinatione deprehendatur, aliqua via non superfit, qua injuria, vel damnum ab eo inferendum prohiberi possit, armis etiam specialiter prohibitis jussu sæcularis Magistratus spoliari nequeat.
45 Prohibitionem venationis Canonibus tot Conciliorum Clericis factam accipiunt communiter Canonistæ de venatione *clamorosa, & periculosa*, uti vocant, eaque quæ cum armis fieri solet, eaque propter tenent, sanitatis, vel recreationis causa Clericos venatione uti non prohiberi, dummodo id faciant cum silentio, & modestia.
46 At Ziegler. *de Episcop. lib. 4. cap. 19. n. 5. & seq.* „ Verum enim vero (inquit) interpretatio ista Canonistarum non videtur satis „ conveniens, vel Canonum textui, & litteræ, „ vel priscis Ecclesiæ institutis. Canones „ quod attinet, generaliter illi omnem venationem interdicunt. Et ne de hac generalitate quis dubitet, legi poterit interpretatio „ Nicolai Papæ, quæ habetur apud Gratianum „ dicto loco. Verba digna sunt, quæ hic adscribantur: Quorumdam relatione fidelium „ nostris auribus intimatum est, quod Lanfredus Episcopus, qui & juvenis dicitur, venationi sit deditus, quod vitium plurimos „ etiam de Clericali catalogo, genere dum„ taxat Germanos & Gallos, irreverentes implicat. Verum iste, si ita est, ut audimus, „ merito juvenis dicitur, quia juvenilibus desideriis occupatus nulla gravitate constringitur; „ nam ut B. dicit Hieronym., Venatorem nunquam legimus sanctum ... Oportet ergo fraternitatem tuam, Synodale cum Episc., & „ suffraganeis tuis convocare Concil., & hunc „ salutaribus eloquiis Episc. convenire, atque „ illi pastorali auctoritate præcipere, quatenus „ ab omni bestiarum, vel volucrum venatione „ penitus alienus existat &c. Generalia sunt verba & talia, quæ nullam admittunt exceptionem, aut limitationes; ab omnium bestiarum, vel volucrum venatione penitus alienus. „ In verbis sequentibus comminatur Pontifex „ excommunicare eum debere pro venationis „ delectatione, si parere contempserit. Nec distinctionem fecit inter Episc., & alios Cleric. „ dum ait vitium istud plurimos etiam de Clericali catalogo implicasse. In utrisque scilicet vitium esse censetur. Instituta Ecclesiæ „ primitivæ hæc erant, ut Clerici morum gravitate, & vitæ genere omnibus aliis in Republica Civibus antecellerent, utve, quantum „ fieri posset, inania hominum studia, & nimiam familiaritatem vitarent, & ab omni „ negotio abstinerent, per quod corrumpi sanctitas Christiana posset. Honoratur Ministerium, inquit Bernar. ep. 28. morum gravitate, Consiliorum auctoritate, & actuum honestate. Nec enim doctrina tantum, sed & „ vita Ministrorum Eccl. in conspectu omnium „ instar Civitatis supra montem sitæ posita est, „ adeoque cavendum ipsis assidue, ne vitæ humanæ tenebris involvantur, & ab enormi „ actionum suarum norma scandalum Ecclesiæ „ præbeant. Atque hinc dubitare licet, utrum „ per venationis exercitium servari possit ea „ morum gravitas, quæ in Ministro Eccl. exigitur. " Hanc ipsam distinctionem pluribus rejicit Joan. Busæus *ad Ep. 56.* Petri Blesensis.

ARTICULUS VII.

Clericus, quo ad immunitatem, & exemptionem.

Clerici confugientes ad Ecclesiam gaudent immunitate Ecclesiastica; Sacra Congregatio Immunit. *in Romana 17. Januar. 1628. lib. 1. decr. Pauluc. pag. 79.* Clericus percussor alterius Clerici confugiens ad Ecclesiam gaudere debet immunitate; ead. Sac. Congr. *in Sulmonen. 9. Octob. 1635. lib. 2. dec. Pauluc. pag. 236.* Etiam Regularis captus in loco immuni pro delicto non excepto in Bulla 1 2 3

Gregor. XIV. gaudere debet immunitate Ecclesiastica; Ead. Sac. Congr. *in Fulginaten.* 9.
4 *Mart.* 1639. *lib.* 1. *Decr. Paul. pag.* 116. Immo Regularis Sacerdos de Ordine Prioris Conventus, & Commissarii causæ Criminalis extractus ab Ecclesia Conventus, ad quam confugerat e carceribus ipsius Conventus, restituendus est, & injungitur Archiepiscopo, ut mandet restitui; Ead. Sac. Cong. *in Neapolit.* 11. *Oct.*
5 1692. *lib. decret. Grimald. pag.* 209. Clerici non tenentur ad solutionem onerum impositorum pro Physico, Chirurgo, & Ludimagistro; Sac. Congr. Episcop. & Regular. *in Lauretana Pennen. Diaecesis* 2. *Augusti* 1619. & Sac. Congreg. Immunit. *in una Nullius S. Laurentii in campo* 14. *Februar.* 1628. *lib.* 1. *decret. Pauluc.*
6 *pag.* 84. Clerici non tenentur ad onera, nisi ea sint certa, realia, & invariabilia; S. Cong. Immunit. *in Camerin.* 17. *Januar.* 1626. *lib.* 1.
7 *Decret. Pauluc. pag.* 80. Clerici gaudent exemptione pro bonis patrimonialibus in totum, & etiam pro acquisitis & donatis; Ead. Sac. Congregat. *in Campanien.* 4. *Septemb.* 1674. *lib.* 1. *decr. Altovit. pag.* 992. Clerici ex solo
8 Charactere Clericali gaudent exemptione ab impositionibus, collectis, & aliis oneribus; Ead. Sac. Cong. *in Fanen.* 23. *Jun.* 1647. *lib.* 4.
9 *Decret. Pauluc. pag.* 19. Etiamsi in Minoribus, nec habeant requisita Concilii; cum Concilium Tridentinum non habentibus dictas qualitates non adimat nisi privilegium Fori; Ead. Cong. *in Firmana* 10. *Septemb.* 1629. *lib.* 2. *decret. Pauluc. pag.* 5. *in Assisiens.* 29. *Jun.* 1629. *lib.* 2. *decr. Pauluc. pag.* 141. & 10. *Maii* 1633. *lib.* 2. *decret. Pauluc. p.* 155. & 3. *Octob.* 1634. *lib.* 2. *decret. Pauluc. pag.* 203. *in Aprutina* 6. *Mart.* 1635. *lib.* 2. *decret. Pauluc. pag.* 218. *in Fanen.* 13. *Augusti* 1647. *lib.* 4. *decret. Pauluc.*
10 *pag.* 23. Etiamsi in susceptione Ordinis protestati fuerint nolle eximi ab oneribus Laicalibus; Ead. Sacra Cong. *in Aprutina* 10. *Septemb.*
11 1652. *lib.* 4. *Decr. Pauluc. p.* 197. Etiamsi sint Clerici solum primæ Tonsuræ, sunt exempti ab impositionibus Laicalibus; Ead. Cong. *in una Montis Regalis* 10. *August.* 1638. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 69. *in una Montis Alti* 10. *Novemb.* 1628. *lib.* 3. *Decret. Pauluc. pag.* 77. *in Mutinen.* 23. *Augusti* 1650. *lib.* 4. *Decret. Paul.*
12 *pag.* 116. Etiamsi ipsi Clerici habentes solum primam Tonsuram, Habitum, vel Tonsuram non deferant, nisi tertio moniti, contumaces extiterint; Ead. S. Congr. *in Aquilana* 5. *Maii* 1741. *lib.* 3. *Decret. Pauluc. pag.* 138. Fagnan. *in cap. Pervenit* 2. *de immunit. Ecclesiarum p.* 14. & 15.

Clerici gaudent exemptione pro bonis patrimonialibus in portione sibi tangente; Sac. 13
Cong. Immunit. *in Astens.* 10. *Maii* 1633. *l.* 2. *dec. Pauluc. pag.* 156. *in Novarien.* 23. *August.* 1633. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 169. Clerici non 14
tenentur ad Gabellas, quando per alios, vel per se ipsos absque sui Officii detrimento arti sericæ operam dant cum foliis arborum in propriis bonis existentium; Ead. Cong. *in Neocastr.* 9. *Jun.* 1637. *lib.* 3. *Decret. Paul. p.* 34.
Clerici in Minoribus constituti viventes simul 15
cum eorum Patribus, non tenentur ad collectas, & alia onera pro bonis sibi donatis, nisi donationes sint fraudulentes, & uti tales per Judicem Ecclesiasticum declaratæ; Ead. Congregat. *in Hieracen.* 4. *Jul.* 1545. *lib.* 3. *Decret. Pauluc. pag.* 244. Clerici in Minoribus etiamsi 16
non se promovere faciant ad Ordines Sacros, gaudent exemptiooe ab impositionibus; Ead. Congregatio *in una Civitatis Pœnnæ* 21. *Mart.* 1656. *lib.* 3. *Decr. Paul. pag.* 273. Clerici sunt 17
exempti a Gabellis Laicalibus etiam pro portione colonica; Ead. Congreg. *in Ostunen.* 24. *Jul.* 1634. *lib.* 2. *Decr. Pauluc. pag.* 196. Clerici non tenentur ad Gabellam impositam pro 18
extractione olei recollecti in suis bonis Patrimonialibus, & Beneficialibus; Ead. Congr. *in Lycien.* 24. *Jul.* 1634. *lib.* 2. *Decret. Pauluc p.* 196. Clerici Cives Romani possidentes bona 19
in Territorio Civitatis Malleani, non tenentur ad solutionem Gabellæ extractionis vigore statuti Laicalis debitæ pro fructibus ex iisdem bonis recollectis Romam convehendis pro eorum usu; Ead. Congregatio *in Sabinen.* 8. *April.* 1687. *lib. Decret. Martell. pag.* 86. Clericus non tenetur ad impositionem Capitationis 20
ex bonis, & redditibus Patris, cujus impensis vivit; Ead. Congregat. *in Aquilana* 4. *Sept.* 1640. *lib.* 3. *Decret. Pauluc. pag.* 127. Clerici 21
non gaudent privilegiis Patrimonii Ecclesiastici pro bonis ad suscipiendos Ordines Sacros eis assignatis, donec non fuerint in Sacris Ordinibus constituti; Si vero dicta bona fuerint translata in possessionem eorumdem Clericorum sine fraude, de qua Episcopus diligenter cognoscere debet, gaudent, ut cætera bona a Clericis acquisita etiam ante susceptionem Ordinum Sacrorum; Ead. Congregatio *in Castellanen.* 20. *Mart.* 1662. *lib. Decret. Rocci pag.* 391. *in Campanien.* 4. *Septemb.* 1674. *lib.* 1. *Decret. Altov. pag.* 992. *in Pedemontana* 22. *Nov.* 1692. *Decr. Vallem. pag.* 4.

Clerici, & Ecclesiastici sunt exempti a tributis impositis causa belli, pestis, & hujusmodi, 22
nisi concurrant requisita *c. Non minus* 4. & *c.*

Adver-

Adversus 7. de Immunit. Ecclesiarum: Sac. Con-
greg. Immunit. in una Polon. 3. Jan. 1628. lib. 1.
Decret. Paul. pag. 78. & sæpe alibi pro consi-
23 milibus contributionibus, ut pro novis muris
Civitatis ædificandis, in Jan. 16. April. 1630.
lib. 2. dec. Paul. p. 36. Pro refectione Aggerum;
in Mut. 19. Dec. 1634. lib. 2. Decr. Paul. pag.
212. in Nullius Guastallæ 8. Apr. 1636. l. 3. Dec.
Pauluc. pag. 2. in Perusina 3. Jun. 1690. l.
24 Decret. Martell. pag. 616. Pro excavatione al-
veorum, & fovearum; in Assisien. 18. Februar.
1631. lib. 2. Decret. Paul. pag. 95. & 23. Au-
gust. 1650. lib. 4. Decr. Paul. p. 115. in Mu-
tinen. 13. Jul. 1637. lib. 3. Decr. Paul. p. 37.
25 Pro refectione pontium; in Mutinens. 19. De-
26 cemb. 1634. lib. 2. Decr. Paul. pag. 212. Pro
reparatione fluminum, in Lucana 28. Januar.
1681. lib. 2. Decret. Altovit. pag. 2145. & in
eadem 22. Januar. 1692. lib. Decret. Grimald.
27 pag. 78. Pro introducenda aqua in Civitatem;
in Isclana 17. Jul. 1585. Pro excavatione fa-
cienda Canalis; in Ferrariens. 4. Januar. 1632.
28 lib. 2. Decret. Paul. pag. 112. Pro defensione
Arcium Africæ ad formam indulti S. M.
Clement. X. sub die 17. Jul. 1671. In una Re-
gni Siciliæ 21. Novemb. 1690. lib. Decr. Mar-
29 tell. pag. 688. Ex dict. autem cap. Non mi-
nus 4. cap. Adversus 7. de immunitat. Eccles.
ut Clerici licite solvant collectas, & imposi-
30 tiones Laicorum sex requiruntur. Primo re-
quiritur, ut Episcopus simul, & Clerus super
hoc deliberent, & consentiant, ut patet ex lit-
tera in d. cap. Non minus, ibi: Episcopus, &
Clerus. Unde hoc non potest Episcopus sine
Clero, nec Clerus sine Episcopo; cum copula
Et in textu posita requirat concursum utrius-
que copulati; l. Si quis ita stipulatus, & ibi
Bart. ff. de verb. oblig. & clarissime habetur
ex verbis d. c. Adversus, ibi: Episcopus simul
31 cum Clericis. Quo fit, ut nec cum Capitulo
Episcopus id possit, quia, in tangentibus to-
tum Clerum, non sufficit, quod Episcopus ha-
beat consensum sui Capituli, sed requiritur,
quod interveniat consensus Cleri; ut colligi-
tur ex Clem. 1. & 2. de censibus, & tenet Abbas
in d. c. Non minus n. 5. & ibid. Fagn. n. 24.
32 Secundo requiritur, ut evidens utilitas, vel
necessitas subsit, ut declarant verba textus,
& in d. c. Non minus, ibi: tantam necessita-
33 tem, & utilitatem perspexerint. Et hæc neces-
sitas, vel utilitas quanta esse debeat ad hoc,
ut Clerici licite solvant Collectam pro subsi-
dio Laicorum, spectat ad Episcopum, & Cle-
rum judicare, ut colligitur ex ipsis verbis
utriusque textus; Aspexerint, prospexerint, &
tenet Gloss. in d. c. Non minus, verb. tan-
tam necessitatem, & ibid. Fagnan. n. 25.

Tertio requiritur, ut hujusmodi necessitas, 34
vel utilitas sit communis, scilicet tam Laico-
rum, quam Clericorum; ut patet ex verbis iis-
dem in utroque capite, ibi: Ad relevandas com-
munes utilitates, vel necessitates. Et sic solide
tenent Abbas in d. c. Non minus n. 18. Fagn.
ibid. num. 18. & alii passim. Quarto requi- 35
ritur, ut ad relevandas communes utilitates
vel necessitates non sufficiant solæ facultates
Laicorum, textu expresso in utroque dicto ca-
pite, ibi: Ubi Laicorum non suppetunt facultates.
Quinto requiritur, ut contributio ab Episcopis 36
fiat sponte, & sine aliqua exactione, vel com-
pulsione, ut clare ex his verbis d. c. non mi-
nus, ibi: Absque ulla exactione, & clarius ex
verbis d. cap. Adversus, ibi: Absque ulla coa- 37
ctione. Semper enim exactio pecuniarum ab
Ecclesiasticis in similibus casibus est facienda a
Ministro deputando ab Episcopo, ut pluries
censuit Sac. Congr. Immunitatis, & signanter
22. Apr. 1697. & in Florentina 19. Aug. 1698.
lib. 2. decret. Vallem. pag. 169. & in una Mon-
tis Politiani 17. Novemb. 1696. lib. 2. Dec. Val-
leman. pag. 258. Immo sæpius injungitur Epi-
scopo, ut non permittat Laicos exigere per
se ipsos contributiones ab Ecclesiasticis causa
belli, & exacta restituere faciat; Ead. Sac.
Congreg. in Aquen. 6. Decemb. 1602. lib. 1. Decr.
Vallem. pag. 8. in Casalensi 13. Decemb. 1692.
lib. 1. Decret. Valleman. p. 10. ibid. 16. Mart.
1694. lib. 1. Decret. Valleman. pag. 110. Sex- 38
to requiritur, ut Romanus Pontifex prius con-
sulatur; textu expresso in d. cap. Adversus,
ibi: Propter imprudentiam tamen quorumdam
Romanus Pontifex prius consulatur, cujus inte-
rest communibus utilitatibus providere; Et hæc
est opinio vera, & observata in Constitutio-
nibus Ecclesiasticorum, cum semper requira-
tur Beneplacitum Apostolicum; Sacra Congre-
gatio Immunit. in Mutinens. 10. Mart. 1643.
lib. 3. Decret. Pauluc. pag. 197. Etiam quando 39
contribuunt pro rata commodi particularis,
& privati; Sacra Congreg. in Firmana 13. Jul.
1633. lib. 3. Decret. Paul. pag. 37. in Mu-
tinens. 19. Novemb. 1647. lib. 4. Decr. Pauluc.
pag. 3.

Clerici non tenentur custodias facere occa- 40
sione suspicionis Turcarum, nisi concurrente
præcisa necessitate; S. Cong. Immunit. in Tra-
nen. 11. Januar. 1633. lib. 2. Decret. Pauluc. p.
140. Nec tenentur ad onus ligni pro qua- 41
libet sarcina ob servitium arcis; Ead. Sacr.
Congreg. in Perusina 9. Octob. 1640. lib. 3. decr.

42 *Paul. pag.* 132. Nec ligantur bannimentis Magistratus sæcularis de petenda licentia accedendi ad proprias vineas tempore vindemiarum, & ideo non tenentur petere præfatam licentiam, & quando bannimenta ista sint necessaria pro publica utilitate, & necessitate, Episcopus potest providere mediante suo Edicto; *Ead. Con. in Forolivien.* 31. *Maii* 1659. *lib.* 5.
43 *dec. Paul. pag.* 92. Clerici & Ecclesiastici non sunt subjecti oneribus, nec ordinariis, nec extraordinariis impositis ad favorem Principis, nisi juxta decisionem in *Brundusina & Albanen. Gabellæ*; Nec tenentur ad consignationem frumenti, & aliorum fructuum faciendam Principi Laico; *Ead. Congr. in Casalen.* 18. *Aug.* 1637. *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 79. Etiam hoc decreverat *Sac. Congr. Episcopor. & Regular. in Ferrarien.* 19. *Jun.* 1592. quod semper Clerici non tenentur denunciare sua frumenta vel bladas Judici Laico, sed Episcopo, qui notam dabit sæcularibus, absque eo tamen
44 quod graventur Clerici. Unde tempore penuriæ ut dicitur, *le rassegne* frumentorum, & bladarum Ecclesiasticorum faciendæ sunt per Ecclesiasticos Curiæ Episcopalis, & ab Episcopo arbitranda est quantitas, qua indiget unusquisque Ecclesiasticus; frumentum vero, & bladæ asserventur in loco ipsi Episcopo beneviso, & sub custodia deputati ab ipso Episcopo; Et ut dicitur *si spiani* in furno Ecclesiasticorum, si quem habent; *Sac. Cong. Immun. in una Civitatis Castelli* 4. *Jan.* 1630. *lib.* 2. *decr.*
45 *Paul. pag.* 25. Unde prodiit rescriptum, quod contra Edictum Senatus super notificatione frumentorum, & visitatione horreorum comprehensivum Ecclesiasticorum uti læsivum Immunitatis, Libertatis, & Jurisdictionis Ecclesiasticæ; Episcopi tueantur Ecclesiasticos, & desuper dantur litteræ circulares; *Ead. Cong. in Papien.* 19. *Oct.* 1675. *lib.* 1. *decret. Altovit.*
46 *pan.* 1150. Sic perquisitio frumentorum in locis immunibus est prorsus prohibita Laicis; *Ead. Congregat. in Florentin.* 15. *Dec.* 1648. *lib.* 4. *Decret. Pauluc. pag.* 66. Et ideo dantur litteræ circulares Episcopatus Ecclesiastici pro perquisitione frumenti in locis immunibus ad effectum faciendi ejus assignationem Ministris Abundantiæ soluto competenti pretio; *Ead. Congreg.* 20. *Aug.* 1678. *lib.* 2. *Decret. Altovit. pag.* 1630.
47 Non est permittendum Ecclesiasticos comprehendi in prohibitione Laicorum vendendi & emendi frumenta, sed urgente necessitate potest Ordinarius peculiari suo edicto Ecclesiasticis prohibere; *Ead. Congr. in Ragusina* 10. *Jun.* 1636. *lib.* 3. *Decr. Paul. pag.* 7. In venditione frumenti, bladarum, & similium Clerici, & Ecclesiastici non tenentur servare taxam, & alias ordinationes editas a Potestate Laica, sed Episcopus sua ordinatione constituat eamdem taxam pretii justi, & contra transgressores procedat; *Ead. Cong. in Melevitana* 21. *Mart.* 1646. *l.* 3. *decr. Paul. pag.* 276. *in Bovinen.* 17. *Maii* 1695. *l.* 1. *decr. Vallem. pag.* 48
189. Episcopus potest in casu necessitatis proprio edicto statuere pretium frumenti Ecclesiasticorum, eosque cogere ad venditionem; reservata tamen pro usu, & sustentatione ipsorum æqua, & proportionata quantitate; *Ead. Congr. in Casal.* 12. *Febr.* 1695. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 171. Immo injungitur Episcopo, ut pro currenti anno attenta gravissima penuria præfigat proprio Edicto justum pretium frumento Ecclesiasticorum, & obliget auctoritate Sacræ Congregationis Ecclesiasticos tam sæculares, quam Regulares ad venditionem frumenti, reservatæ tamen pro usu, & sustentatione eorum ea quantitate, quæ æqua, & proportionata omnibus consideratis ab eodem Episcopo reputata fuerit; *Ead. Sac. Congr. in Neocastren.* 1. *Dec.* 1696. *lib.* 2. *decr. Valleman. pag.* 49 50
61. Quatenus Episcopus judicet talem esse penuriam frumenti, ut sit expediens prohibere Ecclesiasticis extractionem, eam prohibeat proprio Edicto, nulla facta mentione vel habita relatione ad Edictum Laicale; *Ead. S. Congr. in Neocastrensi* 8. *Aug.* 1693. *l.* 1. *Decr. Vallem. pag.* 66. Mandatur Episcopis, & Archiepiscopis Regni, ut attenta penuria vendant eorum frumenta, & respective vendere faciant a propriis Ecclesiasticis pro pretio tamen per eosdem cum emptoribus concordato, & quatenus non concordent, vendant pro pretio judicato arbitrio Episcoporum; *Ead. Sac. Congr. in Neap.* 10. *Nov.* 1646. *lib.* 4. *decr. Pauluc. pag.* 63. Nuncio Neapolis scribitur non esse extendendam facultatem extrahendi frumenta, ita ut etiam cum deputatione personæ Ecclesiasticæ minime liceat Commissario Regio extrahere frumenta recondita in locis immunibus, etiamsi fortassis empta contra formam Pragmaticæ; *Ead. Sac. Congr. in Neapolitana* 28. *Septemb.* 1694. *lib.* 1. *decr. Valleman. pag.* 149. 51 52 53
Gubernator non potest cogere Ecclesiasticos ad asportandum in horrea publica partem suorum frumentorum; *Ead. S. Cong. in Auximana* 10. *Dec.* 1636. *lib.* 4. *decr. Paul. pag.* 35. Immo ob edicta Gubernatoris læsiva libertatis Ecclesiasticæ proceditur contra eumdem; *Ead. Sac. Congr. in Minerbinen.* 6. *Nov.* 1694. *lib.* 1. *decret.* 54 55

cret. Vallem. pag. 155. & 19. April. 1695. d. lib. pag. 183.

56 Clerici, & Ecclesiastici non possunt cogi ire ad molendinum Domini temporalis, seu Communitatis, sed possunt ire ad alia sibi benevisa; Sacra Congr. Immunit. in Neritonen. 1.
57 Sept. 1643. l. 3. decr. Paul. pag. 208. Prohibitio Communitatis eundi ad alia molendina, quam ad molendina ipsius Communitatis, non comprehendit molendina Episcopi, Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum, tam intra, quam extra Communitatis territorium existentia, & Communitas est cogenda ad declarationem non comprehensionis; ead. Sac. Cong. in Firmana 19.
58 Nov. 1630. lib. 2. decret. Pauluc. pag. 65. Ecclesiasticorum molendina non comprehenduntur sub bannis Gubernatoris, qui debet facere declarationem de non comprehensione eorum; ead. Sac. Congr. in Æsina 8. Apr. 1631. lib.
59 2. decret. Pauluc. pag. 47. Ecclesiasticorum molendina, ac molentes in ipsis molendinis non comprehenduntur sub prohibitione Laicorum solvendi Gabellam, ut dicitur della Pesa; Ead. Sac. Cong. in Maceraten. 19. Jan. 1638.
60 lib. 3. decret. Paul. pag. 52. Repugnat Immunitati, & Libertati Ecclesiasticæ exactio oneris molituræ in molendinis Ecclesiasticorum, & equitum Sancti Mauritii; nec non publicatio ordinis prohibitivi eundi ad dicta molendina; ead. Sac. Congr. in Taurinen. 11.
61 Sept. 1643. lib. 2. decr. Paul. pag. 202. Edicta Laicalia prohibentia ire ad certa molendina, afficere nequeunt Ecclesiasticos; ead. Sac. Congr. in Maceraten. 4. Jun. 1672. lib. 1. de-
62 cret. Altovitі pag. 694. Edicta Curiæ Laicalis prohibentia Laicis molere olivas in molendinis Ecclesiasticorum sunt revocanda; ead. Sac. Congr. in una Nullius Marubii 16. Sept.
63 1687. l. decr. Martell. pag. 157. Immo impedientes molere olivas in molendinis Ecclesiasticorum, & prætendentes decimas, sunt ab Ordinario excommunicandi; ead. Sac. Congr. in Catacen. 11. Aug. 1631. lib. 2. decret. Pauluc. pag. 85. in Ugentina 29. Octob. 1695. l.
64 1. decret. Valleman. pag. 226. Edictum pœnale Baronis prohibens suis subditis, ne utantur molendino Monachorum Cisterciensium omnino revocari cogat Episcopus, & referat Sacræ Congregationi; ead. Sacra Congr. in Anglonen. 2. Nov. 1693. lib. 1. decr. Vallem. pag. 87.
65 Episcopus procedat prout de Jure contra Ministros Laicos impedientes Moniales in fabricatione molendini olearii, non obstante Monitorio A. C. ead. Sac. Congr. in Ariminen. 9. Febr. 1700. lib. 2. decret. Valleman.

pag. 272. Clerici, & Ecclesiastici sunt exempti ab impositione molituræ; ead. Sac. Congr. 66
in Isernien. 18. Mart. 1631. lib. 2. decr. Paul. pag. 99. Non licet Gubernatori, seu Curiæ 67
sæculari visitare, seu perquisitiones facere in molendinis Monialium, & aliorum Piorum Locorum, quamvis sint conducta a Molitoribus affictuariis; eadem Sacra Congregatio in Verulana 2. Octobris 1691. lib. decret. Grimald. pag. 18.

Clerici, & Ecclesiastici sunt omnino exempti ab onere hospitandi Milites; eadem Sac. 68
Congr. in Papiens. 10. Sept. 1629. lib. 2. decr. Paul. pag. 6. Etiam in bonis Patrimonialibus 69
pro sua portione, & virili; ead. Sacra Congr. in Derthonen. 4. Decemb. 1629. lib. 3. decret. Paul. pag. 18. in Aquilana 16. Apr. 1630. lib. 2. decr. Paul. pag. 35. Episcopus non permit- 70
tat hospitationem equorum Militarium in atriis, & cortilibus Monasteriorum Monialium; ead. Sacra Congr. in Asten. 5. Decemb. 1696. l. 2. decr. Vallem. pag. 61. Ministri pu- 71
blici Civitatis, qui violenter fecerunt reponi fœnum in Claustro Regularium, incidunt in Excommunicationem, sed attenta remotione fœni, & prævia aliqua eleemosyna eroganda Ecclesiæ violatæ consensu partis, & obligatione de non incurrendo amplius in similia, datur facultas absolvendi in forma; ead. Sacra Congr. in Papiens. 27. Aug. 1697. lib. 2. decr. Valleman. pag. 110. Officiales, & Milites præ- 72
via reintegratione Ecclesiæ, & consensu partis, absolvuntur ob violentam hospitationem in Domo Canonicali; ead. Sac. Congr. in Augustana Pedemont. 9. Apr. 1693. lib. 1. decr. Valleman. pag. 181. Clerici, & Ecclesiastici sunt 73
immunes a Gabella chartæ sigillatæ, seu Bullatæ; ead. Sac. Congreg. in Florentin. 19. Mart. 1647. lib. 3. decr. Paul. pag. 7. Clerici, & Ecclesiastici non tenentur ad expensas novæ mensurationis bonorum, quæ fit ad instantiam Communitatis; ead. Sacra Congreg. in Bertinoren. 10. Maii 1630. l. 3. decr. Paul. pag. 89. Cle- 74
rici, & Ecclesiastici sunt exempti a Collectis pro portione bonorum ad eos spectantium, non pro portione Matris, Fratrum, & Sororum, ac Conjunctorum, nisi isti vivant cum ipsis Ecclesiasticis, & expensis eorumdem Ecclesiasticorum; ead. Sacra Congr. in Albanen. 14. August. 1634. lib. decret. Paul. pag. 197. in Aprutina 6. Mart. 1635. l. 2. decret. Paul. pag. 218. in Auximana 25. Jun. 1650. lib. 4. decret. Paul. pag. 94. Ecclesiastici ementes bo- 75
na cum pacto solvendi onera, non tenentur ad onera personalia, sed tantum ad onera realia,

quæ sint certa, & invariabilia, & ante venditionem imposita; ead. Sac. Congr. *in Taurin.* 26.
76 *Mart.* 1629. *l.* 2. *decr. Paul.* 132. Clerici, & Ecclesiastici non tenentur ad solutionem oneris nuncupati *il Tasso della Cittadella*; Ead. Sac. Congr. *in Casalen.* 23. *Apr.* 1634. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 188.
77 Clerici, & Ecclesiastici sunt taliter exempti a Gabellis Laicalibus, ut nec etiam sponte possint illas solvere sine Beneplacito Apostolico; Ead. Sac. Congreg. *in Placentin. Provinc. Compostellanæ* 31. *Maii* 1639. *lib.* 3. *decret. Pauluc.*
78 *pag.* 93. Unde sponte solventes impositiones Laicales, absolvuntur a Censuris; Ead. Sacra Congr. *in Sulmonen.* 10. *Sept.* 1639. *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 102. Ecclesiastici vendentes, &
79 ementes vinum, non tenentur ad Gabellam desuper impositam; Ead. Sac. Congr. *in Neriton.* 21. *Novemb.* 1651. *lib.* 4. *decret. Paul. pag.*
80 167. Hinc Ecclesiastici possunt libere vendere triticum, & vinum in suis prædiis collectum juxta privilegia Sacrorum Canonum, & declarationes Sacræ Congregationis; Ead. Sacra Congr. *in Lucana* 30. *Jul.* 1692. *lib. decret.*
81 *Grimald. pag.* 192. Insuper Clerici, & Ecclesiastici possunt vinum recollectum in propriis bonis vendere etiam minutatim in suis domibus, absque eo quod teneantur ad Gabellam vulgo dictam *della foglietta*, & cognitio fraudum, quæ desuper fieri possunt, spectat ad Judicem Ecclesiasticum; Ead. Sac. Cong. *in Spoletana* 25. *Sept.* 1627. *lib.* 1. *decr. Paul. pag.* 67. *in Theatina* 15. *Mart.* 1661. *lib. decret. Rocci pag.* 323. *in Faventina* 25. *Jan.* 1677. *lib.* 2. *decret. Altovit. pag.* 1338. *in Auximana* 2. *April.*
82 1680. *lib.* 2. *decret. Altovit. pag.* 1654. Quinimo ne dum non tenentur ad Gabellam pro vino minutatim vendito, sed & pignus desuper factum, est iis restituendum; Ead. Sac. Congr. *in Callien.* 1. *April.* 1704. *lib. decret.*
83 *Vallem. pag.* 568. Edictum, vulgo *Grida*, jussu Ducis N. facta præcipiens describi omnes personas sui status, non comprehendit Ecclesiasticos, nec personas exemptas; Ead. Sacra Congr. *in Casalen.* 9. *Maii* 1695. *lib. decr. Mar-*
84 *tel. pag.* 607. Archiepiscopus prohibeat Clericis suæ Diœcesis sub comminatione Censurarum, ut non pareant mandatis Judicis Laici de exhibenda nota propriorum nominum, patriæ, qualitatis, & valoris Beneficiorum, atque de tempore, quo illa possident; Ead. Sac. Cong. *in Mediolan.* 19. *Jul.* 1624. *Ex regesto scriptu-*
85 *rarum Veterum pag.* 29. Edictum Gubernatoris Mediolani circa omnes Censualistas nequit afficere Loca Pia; Ead. Sac. Cong. *in Cremon.* 31. *Jul.* 1691. *lib. decr. Martell. pag.* 748. Edictum 86
Regium, quo ad taxas impositas caussa monetæ novæ, non afficit Ecclesiasticos; Ead. Sac. Congr. 1. *April.* 1695. *lib.* 1. *decret. Valleman. pag.* 180. Ad instantiam tamen Regis Catho- 87
lici Sacra Congregatio ex placito Sanctissimi concedit approbationem Donativi extraordinarii Ecclesiasticorum in Regno Siciliæ, dummodo erogetur in caussa monetæ novæ; Ead. Sac. Cong. *in una Regni Siciliæ, seu Panormitana* 15. *Sept.* 1698. *lib.* 2. *decret. Valleman. pag.* 176. Vid. alia ad rem in verb. *Bona Ecclesiastica, quo ad eorum immunitatem art.* 2. *per tot.*

Additiones ex aliena manu.

Non incongrua hic est quæstio illa, an Cle- 88
rici obligentur statutis laicorum, quorum materia Clericis æque ac sæcularibus communis est, neque privilegiis ipsorum Clericorum repugnat. Affirmant communiter Doctores. Vi- 89
de inter alios Suarez *de Legib. cap.* 33. *n.* 13. Soll. *de Immunit. part.* 2. *n.* 278. idque quia uniformis talium statutorum observatio necessaria omnino est ad Reipublicæ pacem, tranquillitatem, & incolumitatem conservandam.

Tria vero ad plenam hujus quæstionis dis- 90
cussionem examinanda sunt. Primum est, unde oriatur obligatio Clericorum quoad observationem dictorum statutorum. Alterum est, an Clerici a potestate Civili adigi possint ad servanda dicta statuta. Tertium illudque magni momenti, quænam statuta sint illa, quorum materia est communis tum Clericis, tum laicis, neque Clericorum Privilegiis repugnat.

Quod attinet ad primum, Soll. *ubi supra*: 91
Eos obligari (inquit) *ex æquitate seu ratione naturali, seu potius vi juris Canonici Clericis hanc obligationem imperantis*. Quoad vero secun- 92
dum, non a potestate Civili, sed a Potestate Ecclesiastica adigendi sunt Clerici ad dicta statuta servanda. Quinimo non tenetur Judex Ec- 93
clesiasticus Clerico transgressori imponere pœnam a dictis statutis inflictam; Covarruv. *practic. quæst. cap.* 33. *in fin.* Sperell. *decis.* 123. *a num.* 6. *ad plur. sequent.* Quod demum con- 94
cernit tertium, difficile est regulam generalem tradere, qua tuto affirmari possit, statuta, de quibus controversia est, esse de iis, quorum non minus Clericis, quam sæcularibus sit communis, & Privilegiis haud repugnet Clericorum. In particulari de ipsis agendum. Plura id genus statuta ad examen revocat Zypæus *de jurisdict. lib.* 2. *fer. per totum*, omnino ubi res postulat

lat consulendus. Illud non est silentio prætereundum, quod traditur de dictis staturis locum itidem sibi vindicat quoad consuetudinem, quæ pariter versetur circa materiam communem Clericis & Laicis, & non repugnet privilegiis Laicorum; Zypæus *de jurisdict. d. l. 2. c. 3. per tot.*

Articulus VIII.

Clericus, quo ad obedientiam, & subjectionem Episcopo.

1 Clerici non possunt cogi ab Episcopo ad præstandum aliquod servitium non expressum in Jure; *c. quia cognovimus 6. caus.* 10. *q.* 3.
2 Et per hoc fuit alias responsum, Episcopum Burgi S. Donnini potuisse quidem invitare, sed non compellere Clericos suæ Civitatis, ut interessent Litaniis Beatissimæ Virginis, quas in Sabbato decantari jusserat in sua Cathedra-
3 li Ecclesia. Et alias responsum est, Clericos non habentes Officium, vel Beneficium Ecclesiasticum cogi non posse ab Episcopo ad publicas Processiones accedere. Sic refert, & tenet Fagnan. *in c. Conquerente 16. de Offic. Ordinar. n.* 8. & Barbosa verb. *Processio n. 5. in collectan. Ap. dec.* ubi refert Sacram Congr. Conc. 9. *Maii* 1597. expresse decrevisse, quod Processionibus publicis interesse non sunt compellendi ab Episcopo Sacerdotes nullum Officium, aut Beneficium Ecclesiasticum in Civitate, vel Diœcesi
4 obtinentes. Sic etiam simplices Sacerdotes non habentes Officium, neque Beneficium in Ecclesia Cathedrali, non possunt per Episcopum cogi ad eidem, & Canonicis inserviendum in functionibus Ecclesiasticis, seu munere Diaconi, vel Subdiaconi in Missis cantatis, non obstante exiguo numero Canonicorum, ut pluries declaravit Sac. Congr. Conc. apud Nicol. *lucubrat. Canon. lib. 1. tit. 22. num. 3. & 4. in Sarnen. Servitii Ecclesiæ 17. Jun. 1690. in Nul-*
5 *lius S. Laurentii in campo 27. Jan. 1691.* Sola enim potestate ordinaria Episcopus hoc præcipere, & statuere nequit; nec minus mulctis Presbyteros simplices non de gremio Capituli, si non inserviant, gravare, ut declaravit ead. Sac. Congregat. Concil. *in terminis paucitatis numeri Mansionariorum in Auximana 17. Au-*
6 *gust.* 1702. *& in Signina 15. Dec.* 1703. Nisi adesset contraria consuetudo, ut decrevit ead. Sac. Cong. Conc. *in Trojana 20. Sept.* 1704. *& in Bellocastren. Servitii 15. Novemb.* 1670.
7 *& 21. August.* 1706. Vel nisi ageretur de Clericis pro necessitate, & utilitate Cathedralis ad titulum Patrimonii ordinatis, quæ cum eis indigeat, possunt cogi ad inserviendum, dato illis assignamento competenti pro servitio, ut respondit Sacra Congreg. Episcop. & Regular. *Archiepiscopo Cosentino 5. April.* 1593. & Sacra Congregat. Concil. *in Naxien.* 22. *August.* 1631. ut sequitur: *Ad 2. respondit, si hujusmodi Sacerdotes ad servitium Ecclesiæ Cathedralis in ipsa Ordinum susceptione vigore decreti prædefuncti Archiepiscopi hactenus executioni demandati eidem Ecclesiæ servitium præstare consueverunt; Nec non patrimonia, ad quorum titulum sunt ordinati, una cum redditibus extraordinariis, qui ex ipsa Ecclesia percipiuntur, ad honestam ipsorum sustentationem sint sufficientia, posse utique a suo Archiepiscopo compelli ad præstandum servitium, quod ejusdem Ecclesiæ necessitas, & utilitas requirit; lib. 4. decr. pag.* 491.

Et dato quod ob parvum numerum Cano- 8
nicorum, & deficientiam Mansionariorum servitium Ecclesiæ Cathedralis detrimentum pateretur, tunc erit recurrendum ad Sac. Congr. Conc. quæ solet indulgere, ut possint cogi Presbyteri, qui habent Beneficia, vel Capellanias in Cathedrali, ad inserviendum Missis solemnibus pro Diacono, & Subdiacono, assignata illis aliqua emolumentorum portione, prout indulsit Episcopo Civitatis Plebis *sub die 22. Jun.* 1631. tribuens eidem sequentem facultatem: *Eminentissimi Patres impertiti sunt Episcopo facultatem, ut pro necessario servitio suæ Ecclesiæ cogere possit quolibet die Festo duos ex obtinentibus Beneficia, seu Capellanias in eadem Ecclesia, ut dum Missa decantatur, duo ex eis per turnum inserviant, alter in officio Diaconi, alter in officio Subdiaconi, & pro eorum stipendio applicanda esse quolibet anno scuta decem monetæ ex mulctis, & pœnis Curiæ Episcopalis, quæ inter dictos Beneficiatos, habita ratione servitii præstiti, in fine anni dividi debeant, lib. 4. decret. pag.* 459. De se 9
enim, & sola sua facultate ordinaria nequit Episcopus compellere Clericos Sacerdotes habentes Beneficia personalem residentiam non requirentia, & tanto minus Clericos non Beneficiatos, ut Ecclesiæ Cathedrali inserviant, neque pro totis diebus Festis, ut declaravit Sac. Congreg. Conc. *in Americana 15. Jun.* 1639. *lib. 16. decr. pag.* 137. sic rescribendo: *Ab Episcopo non potuisse Sacerdotes, & alios Clericos nulla, vel tantum simplicia Beneficia obtinentes, etiam Diœcesanæ Synodi auctoritate compelli, ut dominicis, & aliis diebus Festis ad Ecclesiam Cathedralem accederent, & missis majo-*

ribus, & aliis Divinis Officiis intersint, sed si
aliquis adesset in Ordinatione servitio dictæ Ec-
clesiæ Cathedralis adscriptus, qui locum incon-
sulto Episcopo desereret, interdicendum erit tan-
tummodo sacrorum exercitium, juxta c. 16. sess.
10 *23. de reform.* Et de simplicibus Sacerdotibus,
quod non possint compelli ad interessendum,
& assistendum functionibus Ecclesiasticis in Ca-
thedrali, adest resolutio Sac. Congregationis
Episcoporum *in una Castri Maris 20. Martii*
1692. emanata partibus informantibus ad rela-
tionem Claræ Mem. Cardin. Petruccii, & con-
11 cordant Decreta citata supra *num.* 5. Clerici,
aliive Presbyteri non Confessarii, cogi non
possunt, sed hortari ad interessendum confe-
rentiis casuum Conscientiæ, ut pluries decla-
ravit Sac. Congr. Conc. & novissime in *Civi-*
tatis Plebis 15. Mart. 1692. in qua collatis
decretis, quæ ad invicem videbantur pugna-
re ad dubium propositum: *An Episcopus posset*
compellere Canonicos Confessarios, cæterosque Pres-
byteros Cathedralis sub pœna pecuniaria, ut ac-
cederent ad Congregationem casuum Conscientiæ,
responsum fuit: *Posse compellere omnes Sacer-*
dotes sæculares Confessarios, etiamsi Canonici
12 *sint, cæteros autem hortari*. Hæc resolutio, quæ
cum antiquis Decretis relatis a Pignatell. *con-*
sult. 18. *num.* 8. a Panimoll. *dec.* 1. *annot.* 18.
num. 20. concordat, fuit deinde confirmata *a*
Congregatione particulari deputata in Vigilien. Sy-
nodi 20. Maii 1699. in responsione ad 35. De-
cretum & iterum *in Congr. Generali in Arimi-*
nensi 16. Jul. ejusd. ann. 1699. & prius *in alia*
Sancti Angeli Bisacciarum.
13 Episcopus non potest Clericis Beneficiatis
addere nova onera in fundatione Beneficio-
rum a fundatoribus non apposita, aut a Sa-
cris Canonibus non imposita, Verb. Grat.
non potest injungere Clerico Beneficiato onus
residentiæ, quod Testator, seu Fundator
non injunxit; Nec addere, quod Beneficia-
tus, seu Capellanus pro tempore per se ipsum
Missas celebret, pro ut respondit Sacra Con-
gregatio Concilii *in Viterbiensi 11. Januarii*
1698. & in Asten. 14. Februarii 1699. & Me-
14 *xicana. 16. Maii ejusdam anni 1699.* Neque
alio modo Testatoris voluntatem immutare;
Eadem Sacra Congregatio Concilii *in Dertho-*
nen. 4. Junii 1701. Barbosa supra Concil. Tri-
dent. *sess.* 25. *de reformat. cap.* 5. *num.* 7.
15 ubi *num.* 11. addit neque de consensu Patro-
norum posse Episcopum nova onera addere
Clericis Beneficiatis, & sic decisum fuisse a
S. Cong. Conc. refert Garcias *de Benef. par.* 7.
16 *cap.* 1. *num.* 122. Et ibi Garcias hoc ampliat,
etiamsi aliquo tempore ex sua voluntate præ-
stiterint; & tenent Riccius *in praxi parte* 4.
resol. 468. *n.* 2. Fagn. *in cit. c. Conquerente, de*
Clericis non residentibus num. 24. & 25. Et 17
etiamsi consensus Canonicorum, seu Benefi-
ciatorum antecessorum intercessisset; Riccius
loc. cit. resolut. 463. *per tot.* Monacell. *tom.* 3.
tit. 2. *form.* 7. *num.* 21. Episcopus non potest 18
a Clericis exigere charitativum subsidium, nisi
sit pauper; Unde qui habet Congruam exce-
dentem taxam Concilii, non potest illud exi-
gere; Sacra Congregat. Concil. *in Gerunden.*
17. *Februar.* 1663. & Sac. Congreg. Episcopor.
in Policastren. 19. April. 1697. referente Clar.
Mem. Cardinal. Petrucci. Episcopus non po- 19
test exigere Charitativum subsidium a Clericis
non Beneficiatis; Leoncin. *de privileg. pauper.*
par. 2. *privileg.* 50. *n.* 29. Barbosa *de Offic.*
& potestat. Episcopor. allegat. 87. *n.* 48. cum
pluribus aliis ab ipso citatis. Episcopus non 20
potest cogere Clericos in Minoribus constitu-
tos ad suscipiendos Ordines Majores sub pœ-
na privationis privilegiorum Clericalium; Sac.
Congregatio Immunitat. *in Casertana 22.*
Augusti 1628. lib. Decret. Pauluc. pag. 102. *in*
Neocastren. 9. Junii 1637. lib. 4. Decret. Pau-
luc. pag. 34. Clerici sæculares transire possunt 21
ad Religionem non petita Episcopi licentia,
immo & ipso contradicente, textu expresso *in*
cap. duæ sunt 2. caus. 19. quæst. 2. ibi: *Quis-*
quis igitur hoc spiritu ducitur etiam suo Episco-
po contradicente, eat liber nostra auctoritate,
& in ejus Summario sic præcise dicitur: *Qui*
Monachorum propositum appetit; etiam invito
Episcopo suscipiendus est; Fagnan. *cap. Licet*
18. *de Regul. num.* 28. Et sic expresse statuit
novissime Benedictus XIV. Constit. incip. *Ex*
quo. Vide infra *n.* 32.
Clerici omnes, immo & Laici quantum- 22
cumque potentes tenentur Episcopo præstare
Canonicam Obedientiam; *cap. si autem no-*
bis 11. caus. 11. quæst. 3. cap. Omnes Prin-
cipes 4. & cap. Dilecta 12. de majorit. &
Obedient. Clerici peregrinari non debent nisi 23
de licentia Episcopi; *cap. Non oportet 35. de*
consecrat. dist. 5. cap. Magnæ 7. de voto. Cle- 24
rici non possunt Testimonium judiciale perhi-
bere in Foro sæculari sine licentia Episcopi;
cap. Testimonium 11. q. 1. cap. Super pruden-
tiam, & c. Quamquam 14. q. 2. Bellet. *dis-*
quisit. Cleric. par. 1. tit. de Cleric. teste §. 2.
n. 1. Episcopus permittere debet, ut Presbyte- 25
ri pro caussis civilibus in Foro sæculari exa-
minentur, dummodo ex eo aliquo modo crimi-
nalitas oriri non possit, & Juramentum in tri-
buna-

bunali Episcopi præstetur; S. Cong. Episcop. *in Tifernitana* 14. *Apr.* 1616. *& in Placentina* 19.
26 *Jul.* 1619. Licentia autem, quæ per Episcopum Clericis testimonium ferendi in Foro Laico conceditur, gratis expedienda est, ut respondit S. Congreg. Immunit. *in Aquilana* 5. *Maii* 1637. *ad n.* 2. *lib.* 3. *Decret.* Pauluc. *pag.* 30.
27 Clericus sponte deponens sine licentia cor. Judice Laico, potest ab Episcopo puniri pœna arbitraria; Bellet. *disquis. Cleric. tit. de pœn. Cler.* §. 51. *num.* 14. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 6. *form.* 3. *n.* 6. Ejus tamen depositio valida esset; Bellet. *disquis. Cleric. par.* 1. *tit. de Cleric. teste* §. 6. *n.* 2. Monacell. *loc. cit.* & alii.
28 Episcopus in delictis difficilis probationis sibi notis potest extrajudicialiter, & sine processu Clericos, & Presbyteros a Divinis suspendere, prout declaravit S. Cong. Conc. *in Bonon.* 14. *Nov.* 1654. in qua cum supplicatum fuisset declarari: *An Ordinariis Locorum facultate sibi concessa* a S. Conc. Trid. *sess.* 14. *c.* 1. *de reformat. liceat ob legitimas caussas suspendere etiam extrajudicialiter Clericos, & Presbyteros sæculares, etiam Parochos sibi subditos, sublata eis potestate appellandi?* Sac. Congregat. Conc. *censuit Ordinariis, ut supra, licere.* Quam declarationem refert Crispin. *de visit. Pastor. part.*
29 3. §. 5. *num.* 5. Episcopus potest de facto absque judiciali monitione excommunicare Clericos, sive Laicos, qui se opponunt Visitationi, ut pro validitate Censurarum respondit Sac. Congreg. Conc. *in una Vicentina Juris Visitandi* 26. *Septemb.* 1699. 16. *Januar.* 1700.
30 Et cæteros qui solita obsequia ei injuriose denegant; Ead. Sac. Congr. *in alia Venafrana Interdicti* 26. *Januarii* 1697. Alia vid. verb. *Episcopus.*
31 * Clericis ne ad sacros, & ulteriores Ordines ascendant, prohibere potest Episcopus de occulto eorum crimine ex informata tantum conscientia conscius, sicut eo modo suspendere Clericos a Divinis, ut a S. Congregatione decisum traditur in Tract. *de Synodo Diœces. lib.* 7. *cap.* 71. §. 3. Quod adeo verum est, ut nullo jure obstringi possit ad causam ejus suspensionis manifestandam. Fas est tamen reo querelas tantummodo suas, non appellationem Sedi Apostolicæ exponere, ut ex responso S. Congregationis traditur *ibid.* §. 4. Ex quo fit ut, etsi reus appellationem interposuerit, si interim ordinem suum solemniter exercuerit, continuo irregularitatem incurrat; *ibid.* §. 5. *
32 Episcopus vetare non debet Clericis sæcularibus transitum ad claustra Regularia; ipsis enim licet sanctioris vitæ statum etiam contradicente Episcopo amplecti, & ingredi Religionem non solum deditam vitæ contemplativæ, sed etiam activæ; Benedict. XIV. tom. 2. Constit. 25. incip. *Ex quo.*

Additiones ex aliena manu.

De jure, ut monet Auctor, simplices Presbyteri, qui de redditibus Ecclesiæ non participant, cogi ab Episcopo nequeunt ad ullum ipsi servitium præstandum. Dubitari vero potest, num aliquid novi hac in re statuerit Concilium Romanum *tit.* 6. *cap.* 2. Verum recte perpenso hoc Concilii Romani loco, perspicuum est, ipsum non de Presbyteris, sed de Clericis aliisque in sacris constitutis, sed nondum Presbyteris, loqui, ut sensit S. Congregatio Concilii interpres *in Segnen. Decretorum* 2. *Novembris* 1749. *ad dub.* 11. Conceptum enim ita erat dubium: *An aliud decretum in visitatione editum, quo præcipitur, ut omnes Presbyteri præter legitime impeditos interesse teneantur Missæ sacrificio per unum Canonicum cum expositione SS. Sacramenti in quolibet die Jovis celebrari solito sub eadem pœna sustineatur?* Respondit vero d. S. Congregatio: *Negative, & esse hortandos, sed non esse cogendos.* 33 34 35

Clericus, quo ad Ordines; vide verb. *Ordo*, in Tom. V. 36

Additiones Novissimæ ad præcedentes Articulos.

Ex mente ac sententia Ecclesiæ Clericis Tonsuram conferri, ut per eam Militiæ Christi adscribantur, & ita a sæculi servitute liberati, Deo fidelem cultum præstent, nemini dubium esse potest. 37

Hinc a Tonsura Clericali Clerici nuncupantur, & de foro Ecclesiæ constituuntur, atque ita privilegia Clericalia adipiscuntur; uti ipsemet Episcopus ordinans ex Pontificali Tonsurandis denunciat, dicens: *Filii charissimi, animadvertere debetis, quod hodie de Foro Ecclesiæ facti estis, & privilegia Clericalia sortiti estis.* Pontif. Roman.

Nihil adeo Vocationi Clericali oppositum, nihilque Ecclesiæ magis probrosum & Laicis scandalosum, quam otiosam esse ac inertem Clericorum vitam. 38

Hinc jam pridem sollicita fuit Ecclesia, ne quis in Clerum assumeretur, nisi certo loco adscriberetur, ubi functionibus Ordini suo convenientibus occuparetur, & vitam Clerico dignam institueret. 39

Quam

40 Quam disciplinam Canone sexto Concilii Chalcedonensis probatam, sed temporum injuria pene collapsam, restauratam volens Synodus Tridentina, inhærendo vestigiis dicti Concilii, statuit; „ Ut nullus in posterum „ ordinetur, qui illi Ecclesiæ, aut pio lo- „ co, pro cujus necessitate aut utilitate assu- „ mitur, non adscribatur, ubi suis funga- „ tur muneribus, nec incertis vagetur sedi- „ bus. " *Sess. 23. cap. 16. de Reform.*

41 Ab hac regula non immerito excipiuntur in Universitate aut Seminario degentes; hi enim præter quam quod in Oratoriis Collegiorum aut Seminariorum functiones Ordinum obire soleant, etiam studiis aliisque exercitiis se ad altiores Ordines, & majores functiones obeundas ex voto Ecclesiæ præparant.

42 Clerici possunt certæ Ecclesiæ adscribi tum ipsa ordinatione, tum per Beneficiorum acceptionem, & Canonicam in iis institutionem.

43 Semel ac quis alicui Ecclesiæ adscriptus est, ita eidem alligatur, ut eam inconsulto Episcopo nunquam deserere possit. Et si quis inconsulto Episcopo eam deseruerit, Synodus Tridentina vult, ut eidem sacrorum exercitium interdicatur.

44 Quæ disciplina pristinis Ecclesiæ Canonibus conformis, & pluribus Romanorum Pontificum rescriptis confirmata, tali auctoritate donata est, ut juris communis partem hodiedum constituat.

45 Ita ut nec Episcopis alienos Clericos sine licentia proprii Episcopi suscipere ex Canonibus unquam licitum esse possit.

46 Quam odiosæ semper fuerint Clericorum de una ad aliam Ecclesiam migrationes, quæ vel ex ambitione, vel ex avaritia procedere solent, probat vel ipsa pœna a Concilio Chalcedonensi inflicta tam in Episcopum suscipientem, quam in Clericum susceptum, quæ est, ut ille ab exercitio Pontificalium, iste vero a functionibus Ordinis suspendatur. Quam pœnam optandum maxime, ut hodie Clerici illi saltem expenderent, qui non alio quam lucri aut proprii commodi vel promotionis intuitu videntur Ecclesiæ esse adscripti; ita ut dubium esse non possit quin deserturi eam sint, ubi majus lucrum, vel aliud quidpiam temporale offerretur.

47 Ex præallegata disciplina infertur, quod Clerici ad Ordines promoveri non possint nisi a proprio Episcopo.

48 Item quod hujusmodi promotio sive ordinatio peragi non valeat, nisi ad titulum illius Ecclesiæ, cui Clerici sunt adscripti.

Et titulum Ordinationis acceptum fuisse pro Ecclesia, cui Clerici adscriberentur eum in finem, ut ibidem stabiliter functiones Ordini proprias obirent, indubitatum est; ita ut ante seculum XII. cum de titulo Ordinationis agebatur, nunquam mentio Patrimonii, aut proventuum, unde Clerici sustentationem accipere possent, ullibi facta fuerit. 49

Cum itaque Patrimonii titulus invaluerit, non amplius titulus Ecclesiasticus acceptus fuit pro Ecclesia, sed pro proventibus, e quibus ipse Clericus honeste vivere possit. 50

Hinc Synodus Tridentina duos Ordinationis titulos agnovit, *Beneficialem* scilicet & *Patrimonialem*, cum hac tamen differentia, ut primus *Ordinarius*, alter vero *Extraordinarius* habeatur. 51

Ex quo concludendum esse videtur, Synodum non voluisse in titulo Ordinationis solum attendi, utrum Ordinandus habeat sufficiens vitæ subsidium; id enim æque ex Patrimonio, quam ex Beneficio haberi potest; sed insuper ut Clericus alicui Ecclesiæ vi sui tituli adscriptus esset, ubi stabiliter functionibus sui Ordinis incumberet; quemadmodum Patrum disciplina religiose servavit, quæ Clericos otiosos & vagantes, nulli speciali Ecclesiæ adscriptos, exclusos ab ordinatione volebat. 52

Cum autem per ordinationem Clerici Ministri Ecclesiæ efficiantur, æquum est ut ipsi Laicorum sint Magistri & Doctores, ea vitæ integritate viventes, ut quæ verbo alios docent, operibus non negent. 53

Hinc plurima a Clericis sunt plane cavenda, ut sunt inhonestas in habitu, incontinentia, & familiarior cum mulieribus conversatio, ebrietas, comessatio, popinarum frequentatio, ludus alearum seu a fortuna dependens, venatio, mercatura, & hujusmodi alia, de quibus Auctor noster fuse disserit. 54

Cum de exemptione Clericorum sermo est, non sic eam competere Ecclesiæ intelligendum est, quin supremus Princeps, qui eam benigne indulsit, possit eamdem restringere, mutare, ac ejusdem legitimum usum præscribere, ubi commune bonum id exegerit; uti etiam eos non raro fecisse constat. Manet enim semper apud illos summa potestas ordinandi, statuendi, & agendi, quæ ad subdi- 55

torum

rerum & Reipublicæ commodum, secundum Deum judicaverint expedire.

56 Quo vero ad immunitatem, de qua Auctor noster, si Decretales attendamus, evidens est, Clericos, sive personas Ecclesiasticas immunes esse ab exactionibus ac talliis & oneribus patrimonialibus quæ personalia dicuntur.

57 Sed quemadmodum hæc Ecclesiæ & Clericorum immunitas præsertim ab oneribus temporalibus non ita est accipienda, quasi esset jure divino præcepta & stabilita; ideo ut pro temporum & locorum diversitate variam circa ipsam fuisse & adhuc esse disciplinam constat, ita in hac materia non nisi consuetudo & usus receptus attendenda videntur.

58 Inter onera mere personalia, sed tamen patrimonialia, est illud quod *Capitatio* dici consuevit, estque vectigal sive tributum, quod pro capite solvitur, puta quod patresfamilias pro singulis capitibus ærario publico dependere coguntur.

59 Ab hoc titulo sive onere Clericos esse immunes ex Jure scripto evidens est: cum nimis evidens sit hujusmodi oneris impositione Ecclesiasticas personas a laicis gravari contra *Cap. 7. tit. de Immunit. Eccles. & cap. 1. de Censibus in VI.*

60 Quoad hanc materiam nihil aliud subjiciendum ducimus, nisi quod optimum & efficacissimum medium conservandæ immunitatis bonorum Ecclesiasticorum erit, si bona Ecclesiastica in usus Ecclesiasticorum operantium in vinea Domini, & ex iis moderate viventium, & alimenta pauperum aliosve pios usus impenderentur. Si enim hunc in usum bona Ecclesiæ impendi viderent Principes, haud dubie non secus ac majores ipsorum ad bona illa Ecclesiis integra servanda incitarentur; ubi e contra, dum ea in usus profanos contra Fundatorum & Offerentium intentionem insumi conspiciunt, parum existimant piaculi, dum ea in Reipublicæ commoda convertunt; tuncque sæpe locum habet illud vulgatum: *Quod non capit Christus, rapit Fiscus.*

CLERUS.

Additiones Novissimæ.

1 Clerum omnem, tamquam membrum & partem Reipublicæ, Principibus subjici, expeditum est. *Omnis* enim *anima* (teste Apostolo ad Rom. 13. v. 1.) *potestatibus sublimioribus subdita sit.*

Certum est quod jam pridem in more fuerit, ut non tantum sæculares, sed & Ecclesiastici Proceres annua dona sive munera Principi offerrent. 2

Quod per hæc dona Clerus satisfacere intenderet debito suo erga Principes per Apostolum denuntiato, scribit Hincmarus Remensis Opusculo *De Ordine Palatii*. Verba ejus sunt: „ Causa suæ defensionis Regi ac Rei- 3
„ publicæ vectigalia, quæ nobiscum annua
„ dona vocantur, præstat Ecclesia, servans
„ quod jubet Apostolus: *Cui honorem, ho-*
„ *norem; cui vectigal, vectigal*, præstate
„ Regi ac Defensoribus vestris. *Rom. cap.*
„ 13.

Etiam Patres congregati in Synodo secus Theudonis Villam statuerunt, ut Clerus, & omnes Ecclesiastici, quantum possunt, non tantum spirituali, sed & temporali subsidio Regi auxilio essent. Verba Synodi sunt: 4
„ Unusquisque vir Ecclesiasticus & interces-
„ sionis adjutorium, & solatii quo Respu-
„ blica indiget subsidium; juxta quantita-
„ tem rerum Ecclesiæ sibi commissæ, salvo
„ jure quod exinde divinis dispensationibus
„ debet impendi, prompte & ex animo pa-
„ rate & impigre, sicut tempore antecesso-
„ rum vestrorum consueverat, studebit af-
„ ferre.

Et sane nunquam Ecclesia non probavit, ut etiam ex Ecclesiæ facultatibus Reipublicæ & Principibus ad defensionem Regni, aliasque necessitates liberali & grato animo subsidium feratur. 5

Occasione expeditionis Hierosolymitanæ pro recuperatione *Terræ Sanctæ* pro expensis illius expeditionis sustinendis, cœpisse a Clero postulari contributionem apud omnes in confesso est. 6

Hæc contributio etiam exigi cœpit ad bellum conficiendum contra alios hæreticos. In Concilio enim Bituricensi decretum fuisse legitur: „ Clerus cum animi gaudio, de pu- 7
„ ra liberalitate, ne tanto negotio deesse vi-
„ deretur, dimidiam partem decimæ, non
„ quidem nomine decimæ, sed obtentu sub-
„ sidii persolverunt, aliam partem, & etiam
„ majorem, si expediret, si Deus eumdem
„ Regem reservasset incolumem, & in eo-
„ dem negotio persistentem, libenter, & li-
„ beraliter solutari.

Processu temporis adeo frequentes fuere 8
hæ

hæ decimarum impositiones, ut fere annuæ & ordinariæ fierent; & Reges eas in suum ærarium referre postea non dubitarunt.

9 Interim Clerus jam quodammodo assuefactus huic decimarum pensitationi, eam in defensionem & conservationem proprii Regni & Ecclesiæ annuere non destitit.

10 Et hac contributione titulo defensionis vel tuitionis semel introducta, eam in casu necessitatis a Prælatis & Clero Principes passim petiere.

11 Ut autem progressu temporis Pontifices Romani voluerunt, ut absque expressa Sedis Apostolicæ licentia non liceret in aliquam contributionem consentire; ita interdum impetrata licentia Pontificum, interdum ipso Clero in subsidium ad postulationem Regum consentiente, hujusmodi impositionem exactam fuisse multis ostendit Ludovicus Thomassinus *De Discipl. Eccl.* part. 4. lib. 3. cap. 24.

12 In annuendis subsidiis ea ratio potissimum tenenda videtur, ut dum necessitatibus Patriæ succurri prætenditur, ipse Clerus ac signanter Pastores & animarum Directores suis necessariis non priventur.

13 Unde omnino justum est, dum subsidio aut aliqua voluntaria contributione Clerus gravatur, ut ipsa Pastoralis competentia omnino servetur exempta.

14 Et nullatenus verisimile est, Principes desiderare, ut per subsidia competentia Pastoralis minuatur, qui tantopere solliciti fuerunt, ut sine mora Parochis de competentia provideretur.

COADJUTORIA, COADJUTOR.

1 COadjutoria est facultas ex caussa auctoritate Juris vel Judicis cuipiam concessa adjuvandi Prælatum, vel alium Beneficiatum in Ecclesiæ, vel Beneficii regimine. *Est in re*

2 *communis*. Et Coadjutoria est duplex; Una temporalis, & revocabilis, seu data sine Jure succedendi in Ecclesia, seu Beneficio, per quam Prælato, seu Rectori Ecclesiæ, aut alii Beneficiato propter infirmitatem, aliamve caussam impedito ab exercitio sui muneris datur Coadjutor quamdiu is vivit; *cap. Ex parte tua & cap. in Consultationibus 6. de Clerico ægrotante*. Alia est perpetua, & irrevocabilis, seu data cum Jure succedendi in Ecclesia, seu Beneficio, per quam Coadjutori Jus tribuitur mortuo Coadjuto in ejus Ecclesiam, seu Beneficium succedendi; Et hæc ex stylo est adinventa, ut apud Cassad. *decis.* 2. *num.* 2. *de rest. spoliat.* Fagnan. *in d. cap. Ex parte sua num.* 15. Cum talis Coadjutoria sit Sacris Canonibus inimica, & odiosa; *cap. Accepimus* 5. *de pactis*, *cap. Nulla* 2. *de Concessione Præbend. cap. Detestanda* 3. *cap. Ne captandæ* 4. *de concess. Præbendæ in* 6. & expresse prohibita a Concil. Trident. *sess.* 23. *de reformat. cap.* 7. *vers. in Coadjutoriis*, ibi: *In Coadjutoriis quoque cum futura successione idest posthac observetur, ut nemini in quibuscumque Beneficiis Ecclesiasticis permittantur*. Unde Coadjutoria perpetua cum futura successione, utpote Sacris Canonibus odiosa, & Patrum Decretis contraria, concedi non potest, nisi per Papam, cum ipse solus secundum plenitudinem potestatis de Jure possit supra Jus dispensare; *cap. Proposuit* 4. *de concessione Præb.* ibi: *Qui secundum plenitudinem potestatis de Jure possumus supra Jus dispensare*. Hinc fit quod talis perpetua Coadjutoria cum futura successione, queat concedi neque a Cardinali Legato, seu Nuncio; Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancellariæ gloss.* 5. §. 9. *num.* 91. Garcias *de Benefic. par.* 4. *cap.* 5. *num.* 19. Moneta *de Distributionibus quotidianis par.* 2. *q.* 1. *num.* 33. Paris. *de resignat. lib.* 6. *q.* 5. *num.* 15. *& lib.* 7. *qu.* 20. *n.* 14. Coadjutoria autem temporalis sine futura successione in Ecclesiis, & Beneficiis Episcopatu inferioribus, potest concedi a proprio Prælato. Parochis enim, & aliis Beneficiatis Episcopo inferioribus, qui propter infirmitatem incurabilem, aut aliud perpetuum impedimentum munus suum adimplere nequeunt, Coadjutorem temporalem dare pertinet ad proprium Episcopum, quia sicuti Episcopus potest eos instituere, & destituere in Beneficiis, ita potest etiam, & quidem a fortiori, Coadjutorem dare; Ita Jo: Andr. *in cap. Consultationibus 6. de Clerico ægrotante n.* 7. Abbas *ibid. num.* 5. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. gloss.* 5. §. 9. *n.* 38. cum aliis ab ipso citatis. Notanter vero dictum fuit in Ecclesiis, & Beneficiis Episcopatu inferioribus; quia Coadjutoris datio etiam temporalis Episcopis, & Superioribus Prælatis, est de caussis majoribus, & pertinet ad solum Papam, non obstante consuetudine contraria; textu expresso *in cap. Pastoralis unic. de Cleric. ægrot. in* 6. ibi: *Pastoralis Officii debitum exequentes declaramus, atque statuimus Coadjutoriam Episcoporum, & Superiorum Prælatorum intelligendam esse de caussis majoribus, & referendam ad Sedem Apostolicam, ac ab ea (consuetu-*

suetudine non obstante contraria) *tantummodo po-*
stulandum. Nec obstat textus *in cap. Ex par.*
8 *4. de Cler. ægrotante*: quia potius facit pro
hac parte, quia Episcopus Arelatensis ibi si-
gnatus non dedit Coadjutorem Episcopo Com-
provinciali auctoritate ordinaria, sed tamquam
Sedis Apostolicæ delegatus; ut patet *ex litte-
ra*, ibi: *Mandamus*, & observant ibi Card.
in 4. not. Abbas *num. 3.* Guid. Papa *num. 2.*
Fagn. *n. 2.* & Glossa *in d. cap. Pastoris, verb.
Tantummodo*.

9 Coadjutor est ille; qui datur ex caussa Ju-
ris, vel Judicis auctoritate ad coadjuvandum
Officium Præsidentis, seu Ministri Ecclesiæ;
Ita Joan. Andreas *in cap. Consultationibus 6. de
Cler. ægrotante n. 3. vers. de primo die*. & ibi
Butr. Card. Ancharan. Abbas, & alii commu-
10 niter cum Fagn. *n. 22.* Dicitur enim Coadjutor
a coadjuvando, sicuti Tutor a tuendo, quasi
Tuitor, & Defensor; *l. 1. ff. de tutel.* Fagn.
11 *loc. cit. n. 13.* Coadjutor ob varias caussas da-
ri potest, & solet. Primo datur Coadjutor
simpliciter, & sine futura successione Clericis
ob morbum incurabilem, & perpetuum; *c. ex
par. 5. de Cler. ægrot.* ibi: *Gravi, & incura-
bili morbo, cap. Pastoralis unic. de Cler. ægrot.*
12 *in 6.* ibi: *Incurabili morbo gravatus, & per-
petuo impedimento detentus*. Secus est dicendum
si morbus sit curabilis, & temporalis; tunc
enim ipsemet Clericus ægrotus poterit sibi Vi-
carium temporalem constituere pro tempore
morbi durantis; *arg. cap. Adjicimus 19. caus.
16. qu. 1.* juncto Concilio Trid. *sess. 21. c. 1.
de reform.* ubi Rectores Ecclesiarum jubentur
*sibi tot sacerdotes ad munus Pastorale adjungere,
quot sufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cul-
tum Divinum celebrandum*. Ita Joann. Andreas
in *d. cap. Consultationibus n. 6.* Fagn. *ib. num.
11. 12. & 13.* citans Hostiensem *in cap. Cle-*
13 *ricos, de offic. Vicar.* & alios. Secundo propter
lepram, cum ratione lepræ non possit leprosus
Clericus sua Officia obire sine scandalo, & hor-
rore populi, *cap. de Rectoribus 3. de Cleric.
ægrotante*, ibi: *De Rectoribus Ecclesiarum lepræ
macula usque adeo infectis quod Altari servire
non possunt, nec sine magno scandalo eorum, qui
sani sunt, Ecclesias ingredi, hoc volumus te quod
eis dandus est Coadjutor tenere*. Concordat *cap.*
14 *Tua nos 4. eodem tit.* Tertio datur Coadjutor
Beneficiato propter amissum linguæ usum; *cap.
Consultationibus 6. de Cleric. ægrot.* ibi: *Archi-
diacono autem, quem morbo paralitico laboran-
tem officium linguæ asseris amisisse, Coadjutor est*
15 *merito adhibendus*. Quarto dandus est Coadju-
tor Clerico Beneficiato propter ejus amentiam;
*cap. Quamvis 14. caus. 7. qu. 1. cap. Pastoralis
unic. de Cleric. ægrot. in 6.* Quinto datur Co- 16
adjutor propter senectutem, atque ingravescen-
tem ætatem Beneficiati, qua ipse reddatur per-
petuo inutilis ad executionem Officiorum suo-
rum, *cap. Petiisti 17. qu. 1. & d. cap. Pasto-
ralis*, ibi: *Episcopus senio aut valetudine corpo-
rali gravatus, vel etiam alias adeo impeditus
perpetuo, ut suum Officium nequeat exercere*. Sex- 17
to propter imperitiam, & illiteraturam Re-
ctorum Ecclesiarum Parochialium, textu ex-
presso in Concilio Trid. *sess. 21. cap. 6. de re-
form.* ibi: *Quia illiterati, & imperiti Parochia-
lium Ecclesiarum Rectores Sacris minus apti sunt
Officiis... Episcopi etiam tamquam Apostolicæ
Sedis Delegati eisdem illiteratis, & imperitis si
alias honestæ vitæ sint, Coadjutores, aut Vica-
rios pro tempore deputare, partemque fructuum
eisdem pro sufficienti victu assignare, vel aliter
providere possint*.

Coadjutor debet habere omnes qualitates de 18
Jure requisitas ad illud Officium, pro qua da-
tur. Sic expresse statuit Concilium Tridentin.
sess. 25. c. 7. de reform. Unde debet esse consti-
tutus in illa ætate, quæ ad obtinendum illud
Beneficium, seu Ecclesiam requiritur; Rota
dec. 347. n. 3. part. 3. div. Gonzal. *ad reg. 8.
Cancell. gloss. 5. §. 9. n. 6.* Garcias *de Benefic.
par. 7. cap. 4. in fine* Barb. *in Conc. Trid. sess.
25. de reform. c. 7. n. 38. & de Canonicis c. 29.
n. 48.* Squillant. *de privileg. c. 4. n. 97.* & alii
passim. Et si Coadjutor datur in Spiritualibus 19
Parocho v. gr. aut Episcopo, debet habere
scientiam & prudentiam, qua sciat populum
regere, Parochiam, vel Diœcesim gubernare,
animarumque sibi commissarum saluti prospi-
cere, & inquietos sub disciplinæ vinculo con-
stringere; *cap. Quamvis sit triste 14. cap. Pe-
tiisti 17. & cap. Quia Frater 18. caus. 1. cap.
Ex par. 5. de Clerico ægrot.* Et Coadjutor datus 20
Episcopo universaliter, quo ad Spiritualia, de-
bet esse Episcopus consecratus, aliter non pos-
set exercere Pontificalia, sed solummodo Juris-
dictionem Episcopalem; *arg. c. Aqua, de con-
sec. Eccles.* Si vero datur Coadjutor Episcopo, 21
vel alteri Beneficiato, seu Rectori Ecclesiæ so-
lum in temporalibus, quia v. gr. Episcopus,
seu Rector Ecclesiæ, seu Beneficii est dilapida-
tor, debet esse fidelis, & probus, & circum-
spectus Administrator; *cap. Grandi 2. de sup-
plend. neglig. Prælat. in 6.* & sufficit quod sit
constitutus in ætate vigintiquinque annorum,
cum ætas hæc censeatur esse perfecta, quo ad
administrationem temporalem. Unde, & in
tali ætate potest quis esse Tutor; *l. ult. Cod.
de*

de legit. tutela, atque Procurator etiam ad judicia; *cap. Qui generaliter*, §. *fin. de Procura-*
22 *toribus in 6.* Hinc nota quod Coadjutor fere coincidit cum Administratore, qui tum in Spiritualibus, tum in temporalibus a Sede Apostolica dari solet Episcopis a suo Episcopatu legitime absentibus, vel Personis Principibus auctoritate Apostolica dispensatione promotis ad Episcopatum ante legitimam ætatem, aut ipsis Ecclesiis Cathedralibus, ut fit mentio *in c. Is cui* 42. *de elect. in 6.* juncta Glossa & *D. D.*
23 *ibid.* Et etiam Coadjutor fere coincidit cum Suffraganeo, qui solet deputari pro Ecclesiis Cardinalium, & pro aliis, quæ consueverunt Suffraganeum habere, sicut enim dicitur Co-
24 adjutor a coadjuvando, ita Suffraganeus a suffragando. Et ideo Coadjutoria, & Suffraganeatus sine successione, & solum temporales expirant per obitum Episcopi, quia non est quem coadjuvent, aut cui suffragentur, pro ut hæc notantur per Joan. Andream *in cap. Consultationibus 6. de Cler. ægrot. num. 6. & 10.* & Fagn. *in cap. Episcopalia 1. de privil. n.* 58. *& in cap. Ex par. 5. de Cleric. ægrot. n. 6. &*
25 10. cum Rota *par.* 1. *recent. dec.* 456. *n.* 5. Sicuti etiam cessat redeunte Episcopo absente, aut Episcopo promoto ex dispensatione Apostolica, ætatem debitam attingente, illico cessat Officium Administratoris interim constituti; *cap. de caussis 4. de officio delegati.*

26 Quamvis autem Coadjutoria temporalis, sicuti, & Suffraganeatus, & Administratio cesset statim mortuo Coadjuto, Coadjutoria tamen perpetua concessa per Sedem Apostolicam cum futura successione non expirat per obitum Coadjuti; quia potius transit in Jus plenum, & de Jure ad rem transit in Jus in re respectu Ecclesiæ seu Beneficii; Puteus *dec.* 98. *lib.* 2. Fagnan. *in cap. ex par. 5. de Cleric. ægrotant. n.* 15. 16. & alii passim; Per Apostolicam enim concessionem Coadjutoriæ perpetuæ acquiritur Coadjutori in Beneficio Jus ad rem, quod eveniente morte Coadjuti efficitur Jus plenum, seu in re: adeo ut non requiratur pro tali perpetuo Coadjutore nova collatio, sed absque alio ministerio illa gratia Coadjutoriæ ex primo Jure sibi concesso, effectum sortiatur; Cum Papa in istis Coadjutoriis perpetuis cum futura successione sub clausula *Ex nunc pro tunc* faciat collationem, ut resolvit Rota *in Tirasonen. Coadjutoriæ 8. Nov.* 1599. *cor. Penia*, quæ habetur impressa apud Garciam *de Benefic. par.* 4. *cap.* 5. *n.* 128. Prædicta enim Clausula operatur, ut unum tempus videatur alteri inesse, futurum scilicet in præsenti; sicque actus postea factus, censeatur jam a principio factus; Barbosa *in tract. de Clausulis usu frequent. Claus.* 61. *n.* 1. *&* 6. *& seq.* Nec Beneficium potest alteri conferri; Seraphin. *dec.* 1447. *n.* 4. Fagnan. *loc. cit. n.* 16. Sed hic oritur dubita- 27
tio: An perpetuus Coadjutor datus Episcopo cum futura successione, & cum libera potestate administrandi &c. possit ipso Episcopo Coadjuto vivente, & contradicente, solus administrare quæ sunt Jurisdictionis Spiritualis, seu Temporalis? Et ad hoc respondetur cum 28
distinctione: Aut enim Coadjutor datus est Episcopo dementi, vel alias omnino inhabili, ut in casu *cap. Pastoralis unic. de Cleric. ægrotant. in 6.* §. *si vero Episcopus;* Et tunc Coadjutor potest solus administrare; quia cum non possit Episcopus Coadjutus præstare rationalem consensum, vel dissensum, §. *Furiosus, instit. de inutil. stipulat.* Coadjutor libere exequitur, *cit.* §. *si vero Episcopus.* Aut Coadjutor datus 29
est Episcopo impedito, vel alias non prorsus inhabili, sed propter gravem infirmitatem, aut decrepitatem Pastoralia munia per se ipsum exercere non valenti, & tunc Coadjutor non potest solus exequi, & expedire ea, quibus Episcopus Coadjutus rationabiliter contradicit: ut colligitur *ex cap. Pontifices 4. caus. 7. qu. 1.* addita ibi hac ratione: *Ne per necessitatis occasionem præsumptionis pullulet ambitio.* Et Rota *in una Eborensi Distributionum 23. Octob.* 1598. *cor. D. Corduba* expresse tenuit Coadjutorem non posse inservire invito Coadjuto, sed ipso petente; sic refert Garcias *par.* 4. *de Benef. c.* 5. *n.* 60. citans Campegium *de Coadjutore Episc. num.* 9. atque id probat ulterius *ex cap. Nihil contra 16.* §. *Ecce caus. 7. qu. 2. & ex cap. Pastoralis unic. de Cleric. ægrotant. num.* 6. Et de 30
mente Sac. Congregationis Fagnan. *in cap. Ex par. 5. de Cleric. ægrotant. n.* 24. infert præcisis his verbis: *Ut Coadjutor datus Episcopo ob senium, aut ægritudinem de ejus consensu cum futura successione, & cum plena, & libera, & omnimoda facultate in temporalibus, & Spiritualibus administrandi ea omnia, quæ ad Officium Coadjutoris pertinent; minime possit se immiscere in exercitio Pontificalium, neque Jurisdictionalium, quibus defungi potest, & vult ipse Episcopus; nec ea solus expedire, quibus ex rationabili causa Episcopus contradicit.*

Coadjutor vivere debet, & recipere con- 31
gruam portionem de proventibus Ecclesiæ, seu Beneficii, cujus Prælato, vel Beneficiario datus est; *cap. de Rectoribus 3. de Cleric. ægrot.* ibi: *De facultatibus Ecclesiæ ad sustentationem suam, congruam recipiat portionem; cap. Pastoralis*

ralis unic. de Cleric. ægrot. in 6. §. Præsenti, ibi: *Præsenti quoque adjicimus Sanctioni, ut Coadjutores hujusmodi de proventibus Prælatorum, in quorum assumuntur auxilium, sumptus recipiant moderatos*; Concordat Conc. Trid. *sess.* 21. *cap. 6. de reform.* ibi: *Episcopi etiam tamquam Apostolicæ Sedis Delegati eisdem illiteratis, & impeditis, si alias honestæ vitæ sunt, Coadjutores, aut Vicarios pro tempore deputare, partemque fructuum eisdem pro sufficienti victu assi-
32 gnare ... possint*. Et in hoc conveniunt omnes Doctores, quando redditus Ecclesiæ, seu Beneficii sunt abundantes, seu saltem sufficiunt pro congrua sustentatione, tam Coadjutoris,
33 quam Coadjuti v. gr. ægrotantis. Sed quis sit præferendus, an Coadjutor, vel Coadjutus, quando redditus Ecclesiæ non sufficiunt pro utroque, non parum controvertunt Doctores; Glossa enim *final. in d. c. de Rectoribus* 3. *de Cleric. ægrotant.* tenet quod ex proventibus Ecclesiæ prius sit providendus Coadjutor, utpote operarius, qui Ecclesiæ inservit, ac proinde dignus est cibo suo, juxta illud
34 *Matthæi 16. Dignus est operarius cibo suo*. Coadjuto autem infirmo provideat postea Episcopus; Et ad hoc *allegat. c.* 1. *&* 2. *dist.* 82. & cum Glossa concordat Tancred. & Goffred. *in d. cap. de Rectoribus*, Henric. Boich. *in d. c.*
35 *Consultationibus, de Cleric. ægrot.* Sed tenenda est sententia contraria, quod scilicet in casu dictæ insufficientiæ redditumm Ecclesiæ pro utroque, sit præferendus Coadjutus, & ipse potius sit subveniendus, quam Coadjutor; & sic tenent Vincentius Cardinalis, & Abbas *in d. c. de Rectoribus n.* 5. Barbosa *ibid. num.* 4. Fagn. *ibid. n.* 12. Pirhing *lib.* 3. *decret. tit.* 6. *n.* 8. Reiffenstuel *ib. n.* 57. Engel *ibid. num.* 7. & alii magis communiter.

36 Et ratio est, quia Coadjutus infirmus adhuc remanet Prælatus, & Rector Ecclesiæ, saltem quo ad Jus, licet non quo ad exercitium; adeoque illi prius subveniendum est de redditibus Ecclesiæ tamquam proprio Rectori, & Prælato; maxime quia is adhuc ut infirmus residere debet; Ut pro Parocho declaravit Sacra Congr. Conc. his verbis; *Propter Deputationem Coadjutoris, Parochus, cui datur, non poterit abesse a residentia*, sic refert Gonzal. *ad*
37 *Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 5. §. 9. *n.* 30. Et pro Episcopo declaravit Sacra Congreg. Episcopor. & Regular. his verbis: *Cum Episcopus Nicoteren. eo quia Coadjutorem in ejus Episcopatu haberet, a residentia abesset, Sanctissimus sub die 7. Sept.* 1619. *mandavit dari Litteras Episcopo eum monendo, quod concessio Coadjutoris non liberat a residentia, & quod propterea omnino ad suam accedat residentiam*; sic refert Barbosa *lib.* 1. *Juris Eccles. univers. c.* 17. *n.* 13. Unde cum sic ratione hujus suæ residentiæ, censeatur Ecclesiæ suæ deservire; *c.* 1. *de Cleric. ægrot.* merito ex ejus facultatibus est sustentandus; *cap. Cum secundum* 16. *de Præbend.*
Et cum Coadjutus habeat titulum, & possessionem cum servitio residentiæ; præferendus est Coadjutori, qui ex Rota *dec.* 410. *num.* 5. *par.* 4. *rec.* nec titulum habet, nec possessionem, sed nudum exercitium; Alioquin si Ægroto subtraherentur stipendia, hoc exemplo deterriti non invenirentur qui vellent Ecclesiæ militare, ut dicit Pontifex *in cit. cap.* 1. *de Clerico ægrotante*, ibi: *Quia si alii ejus essent exemplo deterriti, forte non posset, qui militaret Ecclesiæ, inveniri*. Tum quia pro hac nostra 39
sententia multum etiam facit textus *in d. c. de Rectoribus*, quod scilicet Coadjutor *de facultatibus Ecclesiæ ad sustentationem suam congruam recipiat portionem*; & textus *in d. c. Pastoralis unic. de Cleric. ægrotant. in 6.* quod scilicet *Coadjutores hujusmodi de proventibus Prælatorum, in quorum assumuntur auxilium, sumptus recipiant moderatos*; & textus Concil. Trid. *dict. sess.* 21. *c.* 6. *de reform.* quod scilicet Episcopi *partem fructuum eisdem* (Coadjutoribus) *pro sufficienti victu assignare, vel aliter providere possint*, ex quibus textibus satis innuitur, quod proventus Ecclesiæ primo, & principaliter sunt in dispositione Coadjuti, veluti Prælati, & Rectoris Ecclesiæ, & consequenter, quod illius necessitati prius sit providendum, & postea si redditus sufficiant, sit providendum Coadjutori cum congrua portione, seu cum *moderatis sumptibus*, seu *cum parte fructuum* ipsius Ecclesiæ. Si vero redditus 40
Ecclesiæ pro utroque non sufficiant, tunc Coadjutori, pro quanto adhuc ipsi ad congruam sustentationem deficiet, providebit Episcopus in quantum sibi possibile fuerit; juxta *cap.* 1. *dist.* 82. alleg. a Glossa *supr. n.* 34. pro sententia contraria; Et si nullo modo id Episcopus 41
præstare sufficiat, tunc auctoritate ejusdem Episcopi erit cogendus populus ad Coadjutori necessaria præbenda; *arg. c. Omnis Christianus* 67. *de Consecratione dist.* 1. & Glossa *ibid. verb. Vacuus*, *& c. ad audientiam* 3. *& c. de his* 4. *de Eccles. ædificand.* Et Conc. Trid. *sess.* 22. *c.* 4. *de reform.* ubi statuitur, quod si redditus Ecclesiæ non sufficiant pro Sacerdotibus Parochialium noviter erectarum, cogi possit populus ea subministrare, quæ sufficiant ad vitam dictorum Sacerdotum sustentandam; Et in Coadju-

adjutore sic alias respondit Sacra Congregatio ejusdem Concil. interpres *in Theatina*, ut refert, & tenet Fagnan. *in cap. de Rectoribus 3. de Cleric. ægrot. num.* 13. & sic etiam tenent Abbas *ibid. num.* 5. *&* 6. Barbosa *n.*4. Azorius *par.* 2, *lib.* 3. *c.* 2. *num.* 9. Pirhing *lib.* 3. *decret. tit.* 6. *n.* 8. Reiffenstuel *ibid. num.* 58. & alii passim.

42 De his, quæ concernunt Coadjutorem perpetuum datum Archiepiscopo, vel Episcopo habetur specialis declaratio Sacræ Congregationis Rituum *data* 31. *Januarii* 1561. ad dubia proposita nomine Cardinalium Paoletti, & Veronen. quibus respondendum censuit, ut sequitur.

43 *Ad primum Dubium* censuit Coadjutori cum futura successione non licere ingredi Civitatem Pontificaliter, quia licet sit Coadjutor cum futura successione, ex quo tamen non habet Jus in re, sed ad rem, non debet recognosci tamquam Superior, & Caput, sed uti Coadjutor, & eo magis, quia contingere potest, ut non succedat in Episcopatu, sed prior moriatur.

44 *Ad secundum respondit*, ipsum non debere uti Cruce in Divinis, nec in functionibus Pontificiis, nec dum incedit per Urbem, cum Crux sit signum, & ornamentum dignitatis, & Jurisdictionis, & Coadjutor utraque careat.

45 *Ad tertium censuit* Coadjutorem Pontificalia in Ecclesia exercentem absente Archiepiscopo uti posse Cappa, cum ea sit tantum ornamentum Dignitatis Episcopalis, præsente autem Archiepiscopo uti debere Mantelletta, & Rochetto; neque licere unquam Coadjutori uti Mozzetta, & Rochetto etiam absente Archiepiscopo, cum hoc proprium sit ejus, penes quem est Dignitas, & Jurisdictio.

46 *Ad quartum respondit* negative, cum una sedes non capiat duos.

47 *Ad quintum censuit* Canonicos esse compellendos, ut Coadjutori Episcopo solemniter celebranti, & Pontificalia exercenti, semper assistant, alioquin indecorum videretur, si Episcopus sine Canonicorum assistentia celebraret, nec non videretur esse contra Decretum Concilii Tridentini, quod extensive huic etiam casui accommodari potest.

48 *Quo ad circulos respondit*, Canonicos non debere accedere ad circulos, cum ipsi circuli denotent membrorum unionem ad ipsum Caput, ut ex superius deductis constat, Coadjutorem non debere esse Caput.

49 *Quo vero ad Confessionem faciendam cum celebrante solemniter*, respondit decere, ut Coadjutor Episcopi Confessionem faciat cum Sacerdote Canonico celebrante, ut idem quoque benedicat in fine Missæ, ne populus præsens Divinis Benedictione Episcopali defraudetur, & jam est usu receptum, ut Episcopus benedicturus in fine Missæ faciat etiam Confessionem cum celebrante.

Ad sextum censuit, licere Coadjutori, de licentia tamen Archiepiscopi, benedicere populo, dum per Civitatem incedit. 50

Ad septimum respondit, maxime decere, ut Canonici prodeant obviam Coadjutori Episcopo ad Eccl. Pontificaliter accedenti ad ostium Ecclesiæ, eumque discedentem ad idem ostium deducant, immo esset valde commendandum, si nonnulli Canonici officii, & urbanitatis gratia ad ipsius Coadjutoris ædes accederent. 51

Ad octavum respondit, Coadjutorem non habere facultatem largiendi Indulgentias, & sic eas Archiepiscopi nomine, si quas Archiepiscopus concedere voluerit, esse publicandas. 52

53 Coadjutor Episcopi non sedet celebrans nisi in Faldistorio, neque habet Diaconos assistentes, neque Canonicos paratos, neque septimum Candelabrum; Sac. Congregatio Rituum 1. *Septemb.* 1607. 54 Nec utitur Baculo, nisi in Ordinationibus, Ead. Sac. Congregatio eodem die, & anno. 55 Ipse tamen Coadjutor Episcopi celebrans præter Diaconum, & Subdiaconum, debet habere assistentem Canonicum pro libro; Ead. Sacra Congreg. 7. *Augusti* 1627. 56 Coadjutor Episcopi non tenetur visitare Limina Apostolorum, sed Coadjutus; Ead. Sac. Congreg. Concil. *die* 4. *Augusti* 1609. 57 Coadjutor Episcopi etiam non adhibitus ad ullam functionem, tenetur residere, neque discedere potest absque consensu Coadjuti, vel licentia Sacræ Congregationis; & tenetur quoties fuerit requisitus, Pontificalia, & alias functiones obire, quamvis Coadjutus propria impedimenta non probet; Sacra Congregatio Episcop. *in Fulginaten.* 28. *Maii* 1628. 58 Non potest dictus Coadjutor præsente Coadjuto Benedictionem Pontificalem impertiri; non est tamen cogendus in hoc casu Missas, aut Vesperas celebrare, sed hoc peragi debet a simplici Canonico, vel Dignitate; tenetur tamen interesse Concioni in Cathedrali etiam absente Coadjuto in loco decenti, & separato, sed non sub Baldachino; Ead. Sacra Congregatio *in dict. Fulginatensi eodem die, & anno*. 59 Coadjutor debet, quoties fuerit requisitus, Coadjutum in Visitatione comitari, expensis tamen ipsius Coadjuti pro eo, & familia, & absque ulla exactione Procurationis ratione ejusdem Coadjutoris; Visitans autem ex commissione

Coadjuti non potest recusare assistentiam Vicarii Generalis cum facultatibus, quas ei dare Coadjuto placuerit; Ead. Sac. Congregatio Episcop. *in dict. Fulginaten. eodem die*, & *anno*, ut refert Nicol. *in lucubrat. tom. 2. tit.*
60 *6. lib. 3. num.* 3. 6. 7. 9. 10. & 11. Cum Episcopus habens Coadjutorem est impeditus, non potest functiones alteri, quam Coadjutori delegare; Sacra Congregatio Episcop. *in Firmana* 25. *Septemb.* 1623. apud Nicol. *loc. cit. n.* 5. ubi *num.* 12. ait quod Episcopus non potest Coadjutorem punire, licet sit etiam Canonicus, vel Archidiaconus in sua Ecclesia, & sic nec ratione Beneficii; Sac. Congregat. Concilii *in Posnaniens.* 18. *Februarii ejusdem*
61 *anni*. Episcopus Coadjutus debet dare suo Coadjutori commoditatem habitationis in Palatio Episcopali, & omnia necessaria pro exercitio Pontificalium, & pro aliis Episcopalibus functionibus; Sac. Congregatio Episcop.
62 *in Nicoterensi* 27. *Junii* 1619. Coadjutor separatum Tribunal statuere, aut habere non potest, sed in consueto Tribunali Episcopi Jus reddendum est; Sic ex Sacra Congregatione infert Fagnan. *in capit. Ex parte quinta*, *de*
63 *Clerico ægrotante num.* 27. Episcopus residere tenetur, licet habeat Coadjutorem; Sacra Congreg. Episcop. *in Neapolitana* 24. *Mart.* 1597. & *in Nicoteren* 7. *Septemb.* 1619.
64 Coadjutor Archiepiscopi Metropolitan. Bononien. debet præcedere Vexillifero ejusdem Civitatis; Sac. Congreg. Rit *in Bononien.* 4.
65 *Maii* 1502. Coadjutor Episcopus in Synodo Provinciali debet sedere inter Episcopos Provinciales loco suæ promotionis, cum propriis radiis fulgeat; sic decrevit Sacra Congr. Rit. 20. *Septembr.* 1596. pro Coadjutoribus Episcoporum Veronen. & Trident. occasione Syno-
66 di Provincialis Aquilejensis. Coadjutor Parochi in absentia Coadjuti in functionibus Parochialibus præcedit Beneficiatos, & recipit eadem emolumenta, quæ Coadjuto debentur; Sacra Congr. Concil. *in Lucana* 15. *Apr.* 1690.
67 De Coadjutoribus perpetuis Canonicorum, vide verb. *Canonicus art.* 10. *per tot.*
68 Episcopo Titulari Suffraganeo, qualis honor, & præeminentia debeatur in Ecclesia, in qua vice Episcopi Ordinarii functiones Pontificales exercet, innuitur in provisionibus captis a Sac. Congregatione Rituum *in Veliterna*, in qua pro parte illius Suffraganei propositis sequentibus dubiis:

69 1 An saltem aliqui Canonici teneantur eidem Suffraganeo obviam ire usque ad ostium Ecclesiæ, ibique ex iisdem dignior Aspersorium porrigere, & in reditu usque ad eamdem Januam comitari, dum Cappa indutus ad Pontificales functiones obeundas accedit, Antecessoris conniventia minime obstante?

2 An eidem Suffraganeo debeatur genuflexorium cum stratu, & pulvinaribus ad orandum ante SS. Sacramentum, dum occasione earumdem functionum Ecclesiam ingreditur? 70

3 An Suffraganeo facienti Ordinationes generales in aliquo ejusdem Ecclesiæ Sacello (propter impedimentum Altaris Majoris ex causa recitationis horarum in Choro) debeant in eodem Sacello assistere aliqui ex Canonicis? 71

4 An dum assistit Concioni Prædicatoris, salutatio ei prius dirigi debeat distincte ab illa Canonicorum, & Magistratus sæcularis? 72

Sacra Congregatio die 6. Septembris 1698. respondit,

Ad primum, posse de licentia Eminentissimi Decani Episcopi Ostiensis, & Veliterni deferre Cappam, & in hoc casu teneantur duo Canonici ire usque ad Ostium Ecclesiæ, & dignior porrigat Aspersorium, quo Suffraganeus se ipsum tantum aspergat, & pariter eum associent in reditu usque ad eumdem locum. 73

Ad secundum, in Voto Magistri Cæremoniarum. 74

Ad tertium, servetur Pontificale cum Missa solemni in Altari Majori præsente Clero. 75

Ad quartum, affirmative quatenus sedeat in Presbyterio. 76

Quia vero in aliis præeminentiis, & juribus præfatum Suffraganeum excessisse modum Capitulum conquerebatur, eodem tempore per viam reconventionis proponi curavit sequentia dubia. 77

1 An Suffraganeus Veliternen. occasione functionum Episcopalium solemnium teneatur se parare in Sacristia, vel potius paramenta sumere ab Altari, vel in Faldistorio? 78

2 An valeat deferre Cappam Pontificalem in accessu, & recessu ad Ecclesiam Cathedralem, & quatenus affirmative? 79

3 An possit sibi deferri facere caudam ejusdem 80

Cappæ per alium, seu potius illam deferre teneatur involutam sub brachio sinistro?

81 4 An similiter possit sibi deferri facere caudam vestis violaceæ una cum elevatione fimbriæ anterioris in plano pavimenti Ecclesiæ?

82 5 An eidem accedenti ad Ecclesiam porrigi debeat Aspersorium ad Januam Ecclesiæ per aliquem ex Canonicis; & an possit Alumnos Seminarii, aliosve circumstantes aspergere, vel potius aquam tantum recipere extremitate digitorum?

83 6 An possit per Civitatem uti Mantello oblongo coloris violacei cum signis rubeis super vestem nigram interiorem, vulgo Zimarra?

84 7 An per Civitatem possit sibi deferri, & elevari facere Umbellam Sericam viridis coloris?

85 8 An dum assistit Concioni possit sedere in Sede separata a Canonicis, vel potius debeat sedere in eodem scamno Canonicorum, absque tapeto, & pulvinari, primus inter illos, & in quo habitu?

Quibus Sacra Congregatio eadem supradicta die respondit,

86 *Ad* 1. Si accedat cum Cappa, in Faldistorio; alias in Sacrario.

87 *Ad* 2. Jam provisum.

88 *Ad* 3. Negative quo ad primam partem, & affirmative quo ad secundum.

89 *Ad* 4. Negative.

90 *Ad* 5. Jam provisum.

91 *Ad* 6. Negative.

92 *Ad* 7. Negative.

93 *Ad* 8. Dilata.

94 Episcopus Suffraganeus, quando nomine proprii Episcopi exercet functiones Episcopales, debet habere assistentiam Dignitatum, & Canonicorum; Sac. Congregatio Rituum *in Bracharen.* 21. *Februarii* 1604. Episcopus Suffraganeus solemniter celebrans non debet habere
95 assistentiam duorum Canonicorum ultra Diaconum, & Subdiaconum, qui sunt cantaturi Evangelium, & Epistolam, sicut haberet proprias Episcopus, sed sufficit Diaconus, & Subdiaconus, & unus Canonicus paratus cum Pluviali ad librum; Sac. Congr. Rituum *in Cæsaraugust.* 9. *Maii* 1606. *&* *in Brach.ren.* 1. *Septembris* 1607. Episcopo Suffraganeo solemni-
96 ter celebranti non debent Canonici assistere, sicuti assisterent Episcopo proprio, sed in habitu ordinario, & Canonicali; Ead. Sac. Congreg. Rituum *in dict. Bracharensi*. Episcopo Suffraganeo facienti Ordinationes, vel alias 97
functiones nomine proprii Episcopi, Canonici debent assistere in habitu ordinario Canonicali præter aliquos, qui juxta necessitatem Officii debent accipere paramenta; Ead. Sac. Congr. Rituum *in dict. Bracharensi*. Episcopo Suffraganeo non tenentur Canonici obviam ire usque 98
ad cubiculum, sicut tenentur proprio Episcopo venienti ad Ecclesiam, sed satis est si aliqui Canonici ei obviam procedant usque ad portam Ecclesiæ; Sacra Congreg. Rituum *in dict. Bracharen.* 1. *Septembr.* 1607. Episcopus Suf- 99
fraganeus solemniter celebrans non debet sedere in Sede Episcopali, sed in Faldistorio; Ead. Sac. Congr. Rituum *in dict. Bracharensi*. Episcopus Suffraganeus solemniter celebrans non 100
debet uti Baculo Pastorali, nisi in Ordinationibus, & aliis actibus necessariis; Ead. Sac. Cong. Rituum *in dict. Bracharen.* Episcopo 101
Suffraganeo solemniter celebranti non debet poni super Altare septimum Candelabrum, sicut ponitur celebrante Episcopo Ordinario, Eadem Sac. Congreg. Rituum *in dict. Bracharen.* Epi- 102
scopus Suffraganeus non dispensat supra Interstitiis, nisi habeat speciale mandatum; neque votum habet in approbatione Ordinandorum, nisi sit ex numero Examinatorum; Sac. Congr. Episc. & Regul. *in Brixinen.* 14. *Febr.* 1585. Episcopus Suffraganeus, ubi per Diœcesim 103
pro Pontificalibus exercendis proficisci contigerit, expensas ab Episcopo habere debet; Ead. Sac. Congreg. Episc. *in dict. Brixinensi*. Episcopus Suffraganeus non potest visitare Clau- 104
suram Monialium Monasteriorum, nisi sit simul Vicarius Generalis, & ab Episcopo, cujus est Suffraganeus, facultatem Vicarii Generalis, vel aliud speciale mandatum habeat, prout pro Suffraganeis Germaniæ declaravit Sac. Congreg. Concil. 17. *Junii* 1630. *lib.* 4. *decr. fol.* 3000.

Coadjutorem habens in animarum Cura, aut in Canonicatu, tenetur residere in loco Parochiæ, & Canonicatus, ut Coadjutoris impediti vices supplere possit; Benedict. XIV. tom. 1. Constitut. 135. incip. *Quod inscrutabili* §. 28. 105

Additiones ex aliena manu.

De Coadjutoria vide quæ diximus in addit. ad verb. *Canonicus artic.* 10. Hic vero tria, eaque magni momenti sunt notanda. Primum est, quod gratia Coadjutoriæ cum futura successione minime valida sit, si consensus detur 106 107

a Pro-

108 a Procuratore post obitum Coadjuti. Nec obstat, quod aliud sit gratia Coadjutoriæ, aliud futura successio, quia utrumque provenit a legitimo consensu Coadjuti, qui non dicitur adesse, dum datur a Coadjutore post obitum Coadjuti; Rota *in Seguntina Archidiaconatus 6. Maii 1726. cor. bon. mem. Cornelio.*

109 Alterum est, quod in Coadjutore ad tempus qualitates necessariæ concurrere debent de tempore gratiæ, at in Coadjutore perpetuo cum futura succcessione possunt intra annum concurrere; Rota *in Monasteriensi Decanatus 9. Junii 1738. §. 9. cor. clar. mem. Millin.*

110 Tertium est, quod Coadjutore effecto impotenti ad servitium Ecclesiæ, cessat gratia Coadjutoriæ, & ita quidem, ut nec successionem in Beneficium prætendere valeat ipse Coadjutor; Plenissime Rota *in Mindonien. Coadjutoriæ 2. Decembr. 1732. & in confirmatoria 25. Febr. 1733. cor. clar. mem. Aldrovand.*

CODICILLUS. Vide verb. *Testamentum art. 4. per tot.*

COEMETERIUM.

Additiones Novissimæ.

1 LOca humandis corporibus destinata usitatius & olim & hodie dicuntur Cœmeteria a græco verbo κοιμάω, quod *dormire* significat; ex eo scilicet, ait Baronius ad *anno 226.* quod Fides doceret Christianos non mori, sed rursus excitandos, interea in Domino obdormire.

2 Cœmeterium ut corporibus Christianorum humandis deserviat, prius in locum religiosum per Episcopum solemni ritu erigendum & consecrandum est.

3 Hujus ritus consecrandi seu benedicendi Cœmeteria videtur etiam Sanctus Gregorius Turonensis *de Gloria Confessorum* cap. 106. meminisse; adeo ut consecrationem Cœmeterii cum ipsa quodammodo Ecclesiæ consecratione cœpisse affirmari posset.

4 Immo Cœmeterium tamquam partem & appendicem, aut verius aream vel porticum ipsius una quasi consecratione cum ipsa Ecclesia consecratum fuisse, innuere videtur Innocentius III. *tit. de Consecrat. Eccles.* scribens: „ Cœmeteria vero in quibus excommunicatorum corpora sepeliuntur per suorum violentiam propinquorum, reconcilianda erunt aspersione aquæ solemniter benedictæ, sicut in Ecclesiarum dedicationibus consuevit.

Cœmeterium per solemnem benedictionem a loco profano effici locum religiosum; immo tamquam Ecclesiæ appendici etiam de jure immunitatem localem esse indultam, compertum est. 5

Ecclesias, & Cœmeteria tamquam loca religiosa junxit Concilium Lugdunense sub Gregorio X. decernens, ut „ cessent in Ecclesiis earumque Cœmeteriis negotiationes & præcipue nundinarum ac fori cujuscumque tumultus, omnis in eis secularium judiciorum strepitus conquiescat, nulla ibi causa per laicos criminalis agitetur, sint loca eadem a laicorum cognitionibus aliena. 6

Cœmeteriis tamquam locis religiosis specialem venerationem deberi, ex pluribus patet, quæ ad eorum decorem & venerationem conducunt. Synodus enim P. II. Cameracensis *tit. 13. cap. 6.* statuit: „ Cœmeteria diligenter sepiantur & claudantur, nec animalia in eisdem ad pascendum admittantur. " Quod interdixisse quoque videtur Synodus D. Mechliniensis *tit. 11. cap. 16.* ubi statuit ut „ Cœmeteria muris, fossis aut sepibus ita concludantur, ut equis, vaccis, porcis, aliisque similibus animalibus nullus pateat accessus. " 7

Ita ut profanas omnes actiones Synodi volunt a Cœmeteriis abesse, & generaliter nihil in eis permitti, quod loci religioni ac sanctitati repugnet; ut speciatim colligitur ex Concilio Lugdunensi sub Gregorio X. *in cap. 2. de Immunit. Eccles. in VI.*, quod nominatim de Cœmeteriis loquens, statuit, *ut cessent in Ecclesiis earumque Cœmeteriis negotiationes, & præcipue Nundinarum ac fori cujuscumque tumultus.* 8

Ex ipsius Cœmeterii benedictionis formula, quæ hodie in Pontificali legitur, sat constat Cœmeterium unice benedici ad inhumationem corporum Christianorum: adeo ut summus abusus dicendus sit mos hodiernus promiscue sepeliendi in Ecclesiis. 9

Admissio in Cœmeterio ad Ecclesiasticam sepulturam videtur esse species quædam Communionis. 10

Hinc est quod excommunicatis, aliisque, quibus in vivis non communicamus, non tantum sepultura sit neganda; sed insuper per eorum in loco religioso sive Cœmeterio sepultu- 11

turam, locus ipse pollui seu profanari censeatur, eatenus saltem, ut divina Officia ibidem agi nequeant, ne Ecclesia illum ibidem sepultum in sua communione recipere videatur, neque ullus fidelis eo loco sepeliri possit: ne per eam inhumationem cum excommunicato ibidem sepulto, cum quo in vivis communicare non poterat, post mortem communicare videatur.

52 Unde conformiter ad plurimos Synodorum Canones Innocentius III. *in cap.* 12. *de Sepulturis*, respondit. „ Si contingat interdum, „ quod vel excommunicatorum corpora per „ violentiam aliquorum, vel alio casu in Cœmeterio Ecclesiastico tumulentur, si ab aliorum corporibus discerni poterint, exhumari „ debent, & procul ab Ecclesiastica sepultura „ jactari.

53 Cœmeteria non secus ac ipsæ Ecclesiæ hodie ubique asylo gaudent, quia scilicet tamquam loca sacra solemni ritu ab Episcopo benedicuntur, & humandis fidelium cadaveribus specialiter deputantur; uti latius ostendit Gambacurta, in suo speciali de hac immunitate Tractatu *lib.* 4. *c.* 3.

COGNATIO LEGALIS.

Additamenta novissima.

1 Cognatio Legalis oritur ex adoptione, qua quis liberos naturales non habens, alienum sibi in filium adoptat.

2 Cognatio quam adoptio parit, *Civilis*, & *legitima*, seu *legalis*, ad differentiam cognationis *naturalis* appellatur *Leg.* 4. §. 2. *ff. De gradibus*; quia sola lege adoptio nititur, & actus est mere civilis.

3 Cum autem per legem ideo inducta sit adoptio, ut is, qui natura filius non erat, filius per legem efficiatur adoptanti, consequens visum est, ut nec inter hos per Matrimonii vinculum alia connexio seu necessitudo intercedere debeat.

4 Itaque civilis hæc cognatio impedimentum Matrimonii contrahendi inter adoptantem & adoptatam, & generaliter inter omnes personas quæ per adoptionem liberorum & parentum loco sunt, induxit, idque etiam soluta adoptione per emancipationem. *Leg.* 17. & 55. *ff. de Ritu Nuptiarum.*

Quod impedimentum ulterius leges extendunt ad adoptatum, & filias naturales adoptantis; quasi jure fraternitatis, quod inter adoptatum tamquam filium legalem adoptantis, & hujus proles naturales intercedit; hac tamen differentia, quod hoc fraternitatis impedimentum solvatur, soluta per emancipationem adoptione, dicta *Leg.* 55. §. 1. quia post emancipationem (ait) extraneus intelligitur. 5

Hoc impedimentum a legum auctoritate primum inductum, Ecclesia quoque recepit; ejusque mentio fit apud Gratianum in *Can.* 6. *caus.* 30. *qu.* 3. & *in c. unico tit. De Cognatione legali*, ubi ex responsis Nicolai I. ad Consulta Bulgarorum refertur: „ Si qua per „ adoptionem mihi soror esse cœperit, quamdiu durat adoptio, inter me & ipsam nu„ptiæ consistere non possunt ". 6

Nec legitur, Ecclesiam circa hoc impedimentum aliquid mutasse; nec quidquam innovavit ipsa Synodus Tridentina, uti monet Cujacius ad titulum Decretalium *De Cognatione Legali*; qui credit etiam hodie fraternitatem legalem constituere impedimentum dirimens; nimirum durante adoptione; quemadmodum Legibus constitutum erat, & ipse Nicolaus I. respondit. 7

Quæ adducit auctor noster quoad hanc cognationem, vide verb. *Impedimenta Matrimonii ar.* 1. *n.* 61. *ad* 63.

COGNATIO SPIRITUALIS.

De Cognatione spirituali, vide verb. *Baptismus art.* 7. *per tot.* verb. *Confirmatio art.* 3. verb. *Impedimenta Matrimonii artic.* 1. *a n.* 58. *ad* 59. quibus adde sequentem hunc Casum, qui hic affertur. 1

Cognatio Spiritualis an fuerit contracta in hoc casu dubitatur. Petrus, & Anna Conjuges elegerunt in susceptores in Baptismo filii Andream, & Lauram, sed adveniente tempore Baptismi, audiens Andrea a Petro fuisse electam Lauram in Commatrem, rogavit Petrum, ut illa posthabita eligeret Rosam; replicavit Petrus se id facere non posse citra injuriam; cui responsioni Andrea non acquiescente, idem Petrus omnia retulit Parocho, & facta expressa declaratione animi sui, quod nullo pacto intendebat Rosam in Commatrem habere; Parochus consilium dedit, ut ambæ 2

ad-

admitterentur, sed pollicebatur expresse se nullatenus admissurum Rosam ad tangendum infantem; Cui consilio Petrus acquiescens designavit etiam Rosam in Commatrem: ista autem præter intentionem Petri, & promissionem eidem Petro factam a Parocho infantem in actu Baptismi simul cum Laura tetigit; Quæritur an fuerit contracta Compaternitas etiam inter dictam Rosam, & Petrum, an potius solum inter Petrum, & Lauram; Sac. Cong. *in Aquens.* 10. *Martii* 1631. censuit contraxisse etiam cum Rosa, quia fuit designata: Sic ex Sellio refert Barbosa *Collectan. decis. Apost. verb. Cognatio spiritualis num.* 10. Vide ut supra cit. verb. *Confirmatio art.* 3. *verb. Impedimenta Matrimon. a num.* 48. *ad* 59.

Additiones Novissimæ.

3 Ad Cognationis legalis imitationem & exemplum comparata est cognatio spiritualis; atque impedimentum Matrimonii ex ipsa profluens. Sicuti enim Adoptans adoptatum sibi in locum filii assumit & habet; Ita quoque Susceptor, sive Patrinus recipit Baptizatum in filium suum spiritualem; idest, ut illi Patris spiritualis loco sit, sive ejus curam spiritualem tamquam alter Pater gerat.

4 Hanc cognationem spiritualem, & ex ea resultans impedimentum Matrimonii notam fuisse in Ecclesia Græca seculo VII. manifestum est ex *Canone* 53. Synodi VI. in Trullo, ubi Patres dicunt: „ In nonnullis autem locis „ cognovimus quosdam, qui ex sancto & salutari Baptismate infantes suscipiunt, postea „ quoque cum matribus eorum viduis Matrimonium contraherent, statuimus, ut imposterum nihil fiat hujusmodi. Si qui autem „ post præsentem Canonem hoc facere deprehensi fuerint, ii quidem ab illicito Matrimonio desistant: deinde & fornicatorum pœnis subjiciantur."

5 Hanc omnem cognationem, atque exinde resultans impedimentum esse ex jure mere positivo, sat ostendit varia quæ diverso tempore, & in diversis Ecclesiis circa hæc fuit disciplina.

6 Synodus quoque Tridentina nullam hic Divinam Legem, quæ impedimentum hoc induxisset, aut ad certas personas extendisset, agnoscens, illud contra jam pridem stabilitam disciplinam in multis restrinxit; eo quod „ doceret experientia propter multitudinem „ prohibitionum multoties in casibus prohibitis ignoranter contrahi Matrimonium: in „ quibus vel non sine magno peccato perseveratur, vel ea non sine magno scandalo „ dirimuntur;" uti loquitur *c.* 2. *sess. de Reformat. Matrimonii.*

His incommodis occurrere volens Synodus statuit, „ ut unus tantum, sive vir sive mulier, juxta Sacrorum Canonum instituta, „ vel ad summum unus & una baptizatum „ de Baptismo suscipiant; & inter ipsos ac „ Baptizatum ac illius patrem & matrem, „ nec non inter baptizantem & baptizatum, „ baptizatique patrem ac matrem spiritualis „ cognatio contrahatur." 7

Ex hoc Decreto modernam Ecclesiæ disciplinam circa cognationem Spiritualem metiendam esse compertum est. 8

Hinc contra dispositionem veterum Canonum, & *cap.* 1. *tit. De Cognat. Spirituali* hodie valet Matrimonium contractum inter filiam suscipientis, & baptizatum, uti censuit Sacra Congregatio apud Fagnanum ad dictum *cap.* 1. *num.* 4. neque ultra personas in Decreto antedicto expressas impedimentum extenditur. 9

Cognatio spiritualis contrahitur inter conjuges, si alter eorum prolem communem suscipiat, vel baptizet extra casum necessitatis, quæ cognatio impedit usum conjugii, saltem donec Ordinarius dispenset. 10

Ob quam cognationem tamen Gratianus affirmat, quod mulier a viro suo non sit separanda; quod & de viro similiter oportet intelligi. Et hanc conclusionem sequuti Pontifices, ac signanter Alexander III. *in cap.* 2. *tit. de Cognatione Spirituali*, respondit, quod „ sive ex ignorantia, sive ex malitia, proprium filium de Fonte susceperint, non esse ab invicem separandos, nec alter alteri „ debitum debere subtrahere, nisi ad continentiam servandam possint induci." 11

Quæ de cognatione contrahenda in Baptismo decrevit Synodus Tridentina, eadem servari voluit in ea cognatione, quæ ex Confirmatione contrahitur; ut scilicet hæc extra confirmantem & confirmatum, illiusque patrem & matrem ac tenentem non egrediatur. 12

Cum non tantum per Baptismum quis dicatur regenerari, sed etiam per Sacramentum Pœnitentiæ, tamquam per secundas naufragii tabulas, hinc & creditum jam pridem fuit, inter pœnitentem & Sacerdotem, spiritualem quamdam cognationem oriri, aitque Gratianus ad calcem Canonis 7. „ Dicitur etiam 13

„ etiam spiritualis filia Sacerdotis, quæ ei pec„ cata sua confitetur. " Unde peccatum carnis inter illos gravius est, graviusque puniendum.

COGNATIO NATURALIS. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 1. *num.* 28. *ad* 47.

COLLATIUNCULA die jejunii. Vide verb. *Jejunium art.* 1. *a n.* 14. *&* 41. *ad* 46.

COLLEGIUM, COLLEGIATA.

---

1 COllegium, Universitas, Communitas sunt synonima, seu idem importantia, ut dicunt Joannes Monach., & Joan. Andreas *in cap. Romana* 5. *de sentent. excommun. in* 6., & Fagn. *in cap. Responsio* 43. *de sent. excomm. n.*
2 35. Collegium dicitur, quasi unum Collectum, & est societas Collegarum in uno corpore positorum, secundum Joannem Monach., & Joannem Andream *l. c.* Vel ut dicit Prob. *in eodem cap. Romana n.* 6. Collegium est collectio plurium corporum rationabilium, constituens
3 uuum Corpus repræsentatum. Universitas secundum Joann. Monach. & Joan. Andream *loc. cit.* dicta est ab *Universo*, & Universum dicitur quasi in *Uni versum*, cum scilicet plures habent Jus, vel causam vertendi se in unum, ut faciant Universitatem, eo quod requiratur hoc eis concessum ab his, qui super hoc Jus habent, ut *l.* 3. *ff. de Colleg. illicit.* Unde ut ipsi definiunt, Universitas est plurium Corporum inter se distantium uno nomine specialiter eis deputato collectio. Vel secundum Oldrad. *cons.* 315. *circa istud*, Universitas est multorum in unum Congregatio eidem Capiti sub-
4 jectorum. Communitas dicta est a communi, & est commune compositum *a cum & munium*, idest Officium, quasi communio plurium in unum Officium; *cap. Consulti, de procurat.* ut qui habent arcam communem, sigillum commune, unum Rectorem, & similia; *arg. cap. Dilecti, de excessibus Prælator.* notat. Bald. *in cap. Cum omnes, de Constitut. n.* 26. Fagnan.
5 *loc. cit. n.* 36. Hinc juvat observare quod ad constituendum Collegium requiruntur tres; *l. Neratius, ff. de verb. significat.* Jus autem Collegii conservari potest in duobus, immo & in uno, *c.* 1. ubi Glossa *de election.* Glossa *in cap. Statutum verb. Collegiat. de election. in* 6. Fagnan. *in cap. Cum sit ars, de ætate, & qualitate num.* 33. *&* 34. At tunc non erit Col- 6
legium actu, sed habitu, seu virtute; Fagn. *in dict. cap.* 1. *de election. num.* 30. Pirhing *in Jus Canonic. lib.* 1. *tit.* 6. *num.* 12. Istud 7
autem Jus, quod in uno remanet, non retinet pro se ipso, sed pro Collegio; Glossa *in l. Neratius, ff. de verbor. significat.* Glossa *in c.* 2. *de postulat. Prælator. verb. Pauciores in fin.* Ad- 8
eo ut nomine Collegii, si non potest eligere se ipsum (prout plures volunt) poterit tamen alium eligere in totius Collegii Prælatum; Glossa *in dict. cap.* 2. *de Postulat. Prælat.* cum aliis pluribus, quos allegat, & sequitur Passerin. *de election. cap.* 10. *q.* 1. *n.* 8.
Ad constituendam Universitatem sufficiunt quin- 9
que Personæ, ut notat Bald. *in d. cap.* 1. *de election. n.* 8. *per text. in l. fin. Cod. de testament.* Et per Gloss. *in l. sicut ad fin. ff. Quod cujusque univers. nom.* Universitas potest constitui per tres, & Glossam sequitur Bartol. *in l. Præter la seconda n.* 1. *ff. de vi bonorum raptorum*; Et Universitatis nomine censetur Sy- 10
nodus, Concilium, Cœtus, Conventus, de quibus Isidor. *in c.* 5. *dist.* 15. Fagnan. *loc. cit. n.* 35. Et Universitatis Jus propter casus su- 11
pervenientiam conservari potest etiam in una persona; *l. sicut, ad fin. ff. Quod cujusqae univers. nom.* & notat Glossa *in cap.* 1. *de Election.*, *& in cap. Gratum, de postulat. Prælator.*
Ad constituendam Congregationem sufficiunt 12
duæ personæ; *cap.* 1. *de election.* Fagnan. *in cap. vestra* 7. *de cohabitat. Cleric. & Mulier. n.* 91. Ad constituendam familiam requiruntur 13
plures duobus; *l. Detestatio* 40. *ff. de verbor. significat.* Ad faciendam Parochiam sufficiunt 14
decem homines; Fagnan. *loco cit. in d. c. Ve-* 15
stra num. 89. Ad constituendum populum sufficiunt decem homines; *cap. Unic.* 3. *caus.* 10. *qu.* 3. Glossa 1., *& D. D. in cap.* 1. *de elect.* Fagnan. *in cap. Responso* 43. *de sent. excomm.*
Item plures, quam decem, vel quindecim fa- 16
ciunt Turbam; *l. Prætor ait* §. 1. *ff. de vi bonorum raptor.* Item gregem ovium decem oves; 17
Porcorum vero quatuor, vel quinque faciunt; *l. Oves, ff. de abig.* Nicol. *in floscul. verb. Grex.*

Collegiata non potest erigi nisi per Papam, 18
quia Collegia non nisi potestate Principis supremi erigenda sunt; *l.* 3. §. *in Summa, ff. de Colleg. illicit.* & sic probat inconcussa observantia, quod scilicet Collegiatarum erectiones fiant semper a Papa, ut testatur Card. de Luca *de Benefic. disc.* 14. *n.* 12. Lotter. *de Benefic. lib.* 1. *q.* 14. *n.* 43. *&* 44. Barbosa *de Jur. Ecclesiast.*

stast. univers. lib. 2. cap. 6. n. 1. Rota *decis.* 1084. *n.* 5. *coram Emerix junior. decis.* 331. *n.* 5. *p.* 4. *tom.* 1. *decis.* 99. *n.* 9. *part.* 7. *decis.* 32. *n.* 9. *cum sequent.* & *decis.* 297. *n.* 2. *p.* 17. *recentior.* & *in Montis Regalis Prioratus* 2. *Maii* 1701. §. *atque*, *coram D. Ansaldo*, atque ita pluries respondit Sacra Congr. Episc. & signanter *in Tropien.* 22. *Julii* 1588. *in Messana* 4. *Junii* 1602. *in Aurien.* 23. *Maii* 1614. & Sacra Congr. Concil. *in Conversana* 27. *Jun.* 1629. & nuper ead. Sacr. Congr. *in Catanien. Erectionis Collegiatæ* 1. *Septemb.* 1691. in qua proposito dubio; *An erectio Collegiatæ, facta per Episcopum in actu Visitationis Ecclesiæ S. Antonii Oppidi S. Philippi de Argyra sustineretur;*
19 responsum, fuit, *Negative*. Et de quodam motu proprio Clementis VIII. prohibentis de cætero Episcopis erigere Parochiales in Collegiatas, testatur Rebuff. *in prax. tit. de erect. in Colleg. in fine*, *vers. Quidquid autem*; & ex eo Tondut. *resol. Benefic. part.* 2. *cap.* 2. §. 2. *n.* 10. Et Card. Petra *tom.* 3. *commentar. ad Con-*
20 *stitut.* 7. *Innocent. IV. n.* 11. Adeo ut erectio facta etiam cum reservatione Beneplaciti Apostolici nulla sit, antequam obtineatur; Sacra Congr. Episcop. *in Nicoteren.* 16. *Mart.* 1612. *in una Montis Regalis* 27. *Novembris* 1654. *in*
21 *Syracusana* 30. *April.* 1655. Sola enim auctoritate Episcopi Collegiata numquam potest erigi, sed semper debet recurri ad Papam, qui erectionem concedit, dummodo votum Sacræ Congreg. Concilii (ad quam remittuntur preces) sit favorabile; quæ regulariter pro concessione solet inclinare, quoties concurrant sequentia. Primo, qualitas loci nota digni. Secundo docilitas, civilitas, & numerositas populi & Clericorum. Tertio, structura decora, & capacitas Ecclesiæ in Collegiatam erigendæ. Quarto abundantia, decentia, & pretiositas Sacrarum supellectilium. Quinto dos congrua pro Præbenda Canonicorum, & distributionibus, quæ regulariter a qualitate loci, & consuetudine aliarum Collegiatarum illius Provinciæ, adeo ut aliquando admiserit summam scutorum sexdecim pro unoquoque Canonico, præter distributiones, & *in una Sarzanen.* 26. *Januarii* 1704. licet non habuerit effectum propter litem ortam super pertinentia Ecclesiæ inter Postulatores, & Cathedralem. Sexto, si conditiones fundationis, & erectionis non sint exorbitantes a Jure. Septimo, si augeatur Divinus cultus, & concessio nemini inferat præjudicium. Octavo, si Episcopus approbet, & laudet erectionem: sic refert Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *form.* 6. *num.* 8.

Licet autem Collegiatæ erectio nequeat fieri 22
de novo ab Episcopo ex hucusque adductis; posita tamen erectione Collegiatæ rite facta auctoritate Summi Pontificis, si contingat Collegium deficere ob mortem v. g. Canonicorum, vel aliam consimilem caussam, ex qua licet desinat esse Collegiata actu, remanet tamen adhuc talis habitu, ut per Felin. *in cap. Accedentes*, *de præscriptionibus n.* 2. *vers. possit etiam*; Innocent. *in cap. Postulasti*, *de Jure patro-* 23
natus n. 1. Archidiacon. *in cap. Licet Canon. de elect. in* 6. *n.* 2. Mascard. *de probat. Conclus.* 584. *n.* 5. Barbosa *lib.* 2. *Juris Eccl. univ. c.* 6. *n.* 9. cum aliis, quos refert, & sequitur Rota *in Cremonensi Præpositura* 25. *Februarii* 1622. coram bonæ memoriæ Rambaldo, & *decis.* 221. *part.* 6. *recentior. n.* 25. & 26. In tali casu reductio Collegialitatis ad actum poterit fieri ab Episcopo, cum hæc non sit erectio; sic D. Pit- 24
ton. *tom.* 1. *Disceptation.* 8. *n.* 24. Fuscus *in Visitat. lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 3. *in fin. Card.* Petra *loc. sup. cit. n.* 12. ubi *n.* 13. subjungit, quod si agatur de Collegiata jam erecta tempore, quo vigebat opinio, ut posset ab Ordinario erigi, tunc similiter judicari debet juxta illud tempus, & non secundum opinionem posteriorem contrariam, ut notat Rota *decis.* 240. *n.* 12. *coram S. M. Alexandro VIII.* & *cit. decis.* 1084. *num.* 5. & *seq. coram Emerix junior.* itaut præscriptio validitatem erectionis inducat per spatium temporis centum annorum: & consensus Papæ præsumitur, si fuerit in statu Collegialitatis, saltem implicito, donec contrarium declaretur. Ex antecedenti enim statu Collegia- 25
litatis præsumitur ejus continuatio. *D. D. in l. Sive possidetis*, *Cod. de probat.* Rota *decis.* 4. *de probat.* & *decis.* 4. *n.* 12. *part.* 2. *divers.* & *decis.* 221. *n.* 8. *part.* 8. *recentior.* & late Menoch. *lib.* 6. *præsumpt.* 64. Quod procedit et- 26
iam quod agatur de re multum remota; Rota *in Comen. Decimarum* 11. *Martii* 1611. *coram bonæ memoriæ Cardinali Sacrato circa fin.* & *dict. decis.* 221. *n.* 9. *part.* 9. *recentior.* Status 27
enim Collegialitatis non dissolvitur nisi tribus modis, nempe, vel volentibus omnibus Collegialibus; vel etiam ipsis invitis ex facto Superioris supremi; vel casu per mortem omnium, ut tradunt D. D. *in cap. Dilecta*, *de excessibus Prælator.* & Rota *part.* 6. *recent. d. decis.* 221. 28
n. 1. Nec Collegiatæ suppressio unquam justificata dicitur, nisi de auctoritate Superioris supremi facta appareat; Glossa *in cap. Statutum num.* 22. *verb. Collegiata*, *de electiou. in* 6. Gemin. *in cap. Licet num.* 6. *ante fin. vers.* 3. *casu*, *eod. tit.* Felin. *in cap. Accedentes*, *de præ-*

ſumptionib. num. 2. *ſterſ. ponit etiam de iſtis ſi-*
gnis; Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 153. *ſub n.* 4.
29 Quæ tamen ſuppreſſio non inducitur ex Decre-
to facto ab Epiſcopo declarante Eccleſiam non
eſſe Collegiatam, ſed ſimplicem Parochialem;
30 Cum Epiſcopus ſicuti non habet facultatem
de non Collegiata faciendi Collegiatam, ex
dictis *ſupra num* 18. & etiam ex Rota *part.* 6.
recentior. deciſ. 221. *num.* 29. *&* *part.* 7. *deciſ.*
99. *num.* 9. *&* *part.* 15. *deciſ.* 105. *num.* 5.
& 14. tanto minus habet hanc facultatem de
Collegiata faciendi non Collegiatam; Rota
31 *part.* 6. *recentior. dict. deciſ.* 221. *n.* 30. Uti nec
poteſt Curam ſupprimere, ut erigat Dignita-
tem; Sacra Congr. Concil. *in Pientina* 14. *Fe-*
bruarii 1693.
32 Collegialitas Eccleſiæ, quando non conſtat
de primæva legitima erectione, vel ſubſequen-
ti privilegio Apoſtolico, probatur ex conjectu-
ris, indiciis, & enunciativis; Barboſa *lib.* 2.
Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap. 5. *num.* 5. cum
pluribus ibi citatis; Cardinal. Petra *tom.* 3. *com-*
ment. ad Conſtitut. 7. *Innocentii IV. ſect.* 2. *num.*
16. cum pluribus pariter ibi citatis, Rota *part.*
6. *recent. deciſ.* 221. *num.* 1. *part.* 16. *deciſ.* 234.
33 *part.* 18. *tom.* 2. *deciſ.* 469. *num.* 16. Conje-
cturæ autem, & indicia potiſſima Collegiali-
tatis ſunt. Primo ex immemorabili reputatio-
ne, & nominatione Collegialitatis junctis enun-
ciativis antiquis; Rota *part.* 16. *recent. deciſ.*
234. *num.* 5. Felin. *in cap. Cum cauſſam n.* 4.
de probat. Nonius *conſ.* 73. *num.* 8. cum aliis
relatis per Rotam *deciſ.* 587. *n.* 1. *part.* 4.
diverſ. & deciſ. 99. *num.* 6. *part.* 10. *recent.*
34 Secundo ex litteris Apoſtolicis dirigi ſolitis
Canonicis Cathedralis, vel Collegiatæ; *cap.*
Statutum, de reſcriptis in 6. Amiden. de Stylo
Datariæ *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 36. *quæſt.* 1. Ro-
35 ta *part.* 16. *recent. d. deciſ.* 234. *num.* 6. Ter-
tio ex communi ſigillo, ideſt proprio ipſius
Collegii; *c. Dilecta, de exceſſib. Prælator. cap.*
Significavit, de appellat. Barboſa *de Canonic. c.*
2. *num.* 10. *& lib.* 2. *Juris Eccleſ. cap.* 6. *n.*
36 Petra *loc. citat. num.* 24. Dummodo tamen
ſigillum contineat inſignia ipſius Eccleſiæ, non
autem ejus Miniſtri, & Exactoris; Rota *part.*
6. *recentior. deciſ.* 136. *num.* 17. Sigillum enim
publicum, ſeu authenticum nonniſi Capitulis,
& Collegiis approbatis habere licet ad facien-
dam fidem pro tota Communitate, ut obſer-
37 vat Gonzal. *ad cit. cap. Dilecta num.* 3. Quar-
to ex communi Arca, & Maſſa; *lib.* 1. §.
Quibus autem, ff. quod cujuſc. univ. nom. Bar-
boſa *cit. lib.* 1. *num.* 6. cum aliis pluribus ibi
adductis, Rota *deciſ.* 175. *num.* 1. *& deciſ.*
215. *num.* 1. *coram Mantica deciſ.* 960. *num.* 3.
coram Penia, deciſ. 1256. *num.* 1. *coram Sera-*
phin. deciſ. 482. *num.* 4. *coram Ludoviſio, &*
deciſ. 584. *n.* 2. *part.* 4. *diverſ. & deciſ.* 56.
num. 5. *part.* 5. *recentior. tom.* 1. *& deciſ.* 216.
num. 2. *part.* 7. *& deciſ.* 234. *num.* 7. *part.*
16. *recentior.*
Quinto ex convocatione Canonicorum de 38
mandato principalis dignitatis illorum Capitis,
& Congregationibus capitulariter factis; Bar-
boſa *loc. cit. n.* 6. Vivian. *de Jure Patronatus*
part. 2. *lib.* 8. *cap.* 3. *num.* 3. *&* 5. Rota *de-*
ciſ. 584. *n.* 2. *& deciſ.* 585. *n.* 1. *&* 2. *part.*
4. *diverſ.* & coram Buratt. *deciſ.* 473. *n.* 11. &
coram Merlin. *deciſ.* 87. *n.* 10. & coram Lu-
doviſ. *deciſ.* 482. *n.* 4. & coram Eminentiſs.
Ottobon. *deciſ.* 240. *num.* 17. *&* 18. *& part.*
16. *recentior. d. deciſ.* 234. *n.* 9. *&* 10. Sex- 39
to ex electione, vel collatione Canonicatus fa-
cta per Capitulum, & Canonicos ad hunc ef-
fectum congregatos; Rota *part.* 4. *recent. tom.*
2. *deciſ.* 465. *num.* 2. *part.* 6. *deciſ.* 221. *num.*
2. *&* 3. *part.* 16. *deciſ.* 234. *n.* 11. Rota *in*
antiq. deciſ. 8. *n.* 1. *&* 2. *de Præbend.* Put.
deciſ. 135. *lib.* 1. Seraphin. *deciſ.* 1021. *n.* 4.
Septimo ex poſſeſſione tradita Canonicatuum 40
cum aſſignatione Stalli in Choro, & loci in
Capitulo, facta per Canonicos capitulariter con-
gregatos; Barboſa lib. 2. *Juris Eccl. univerſ.*
cap. 6. *n.* 7. Vivian. *de Jure Patronatus deciſ.*
44. *num.* 2. Rota coram Penia *deciſ.* 960. *n.* 6.
& deciſ. 1163. §. *tertium ſignum, & part.* 4.
tom. 2. *recentior. deciſ.* 465. *num.* 2. *part.* 6.
deciſ. 221. *num.* 5. *part.* 16. *deciſ.* 234. *num.*
12. Octavo ex receptione Proviſorum in Fra- 41
tres juncto nomine Fraternitatis, quæ circum-
ſtantia plurimum ad id confert; Rota *part.* 6.
recentior. deciſ. 221. *num.* 5. *part.* 16. *deciſ.* 134.
n. 13. & coram Buratt. *deciſ.* 809. *n.* 2. *&*
18. Pariſ. *de reſignat. lib.* 6. *quæſt.* 5. *num.* 32.
Vivian. *de Jure Patronat. deciſ.* 44. *n.* 2. No- 42
no, ex juramento poſito a Proviſis de ſervan-
dis conſtitutionibus, ſtatutis, & conſuetudini-
bus ipſius Eccleſiæ: Rota coram Mantica *dec.*
175. *num.* 1. *verſ. item quia*; *& deciſ.* 215. *n.*
1. *& part.* 5. *diverſ. deciſ.* 284. *&* 285. *utro-*
bique n. 1. *& part.* 16. *recent. deciſ.* 234. *num.*
14. Fagnan. *in cap. Poſtulaſti, de Jure Patronat.*
num. 5. *in fine*; Barboſa & alii paſſim. Deci- 43
mo, ex venditionibus, & locationibus & aliis
contractibus capitulariter factis; Alexand. *conſ.*
74. *n.* 4. *l.* 4. *Penia d. deciſ.* 960. *num.* 5. Rota
part. 16. *recent. deciſ.* 234. *num.* 8. Undecimo, 44
ex eo quod in Eccleſia adſit aliquis uti Caput,
& Clerici, vel Canonici uti membra; Alexan-
der

der *conf.* 74. *num.* 5. *lib.* 4. Barbosa *d. lib.* 2. *num.* 10. Mantica *decis.* 215. *sub num.* 1. *vers. Unde* ; Rota *in Cremonen. Præposituræ* 25. *Februarii* 1622. coram Rambaldo, *& in Asculana Plebaniæ* 13. *Januarii* 1624. coram Merlino.

45 Duodecimo, ex Jure eligendi Prælatum, *cap.* 1. *de election.* electio siquidem Prælati in quolibet Collegio de jure pertinet ad personas ejusdem Collegii, nisi adsint reservationes Apostolicæ, ut in secunda, & tertia Regula Cancellariæ, ubi reservantur omnes Dignitates majores post Pontificalem in Cathedralibus, & principales Dignitates in Collegiatis; cum enim Prælatus censeatur ille, qui est Caput, habetque Jurisdictionem in singulos de Collegio, sequitur ut ex ejus electione eruatur maximum signum in probanda Collegialitate; Cardin. de Luca *de Benefic. disc.* 14. *n.* 13. Lambertin. *de Jure Patronat. part.* 1. *lib.* 2. *quæst.* 5. *principal. num.* 4. *pag.* 39. Lotter. *de re Benefic. quæst.* 14. *num.* 74. Mascard. *de probat. conclus.* 584. *n.* 10. Cardin. Petra *d. tom.* 3. *in Constit.* 7. *In-*

46 *nocent. IV. sect.* 2. *num.* 33. & alii. Tertiodecimo, ex eo quod Cura animarum sit penes Capitulum, etiamsi habitu tantum; Lotter. *d. q.* 14. *n.* 93. Card. Petra *loc. cit. num.* 34. Ro-

47 ta *decis.* 60. *n.* 3. coram Carillo. Quartodecimo, ex eo quod in actibus Visitationis ab Episcopo dicatur Collegiata, cum hic præsumatur scire statum suarum Ecclesiarum; vel si in ea fuerit facta provisio tamquam de prima Dignitate; Petra *loc. c. n.* 34. Rota *decis.* 481. coram Ludovisio, *& in Matheranen. Archipresbyteratus* 27. *Junii* 1707. §. *Collegialitas* coram D. Kaunitz, *& in Comen. Canonicatus* 11. *Februarii* 1704. §. *visa fuit* coram D. Scotto.

48 Quintodecimo, ex declarationibus Parochorum ejusdem Ecclesiæ, quam conjecturam alias Rota maximi fecit; Rota coram Penia *dec.* 1163. *n.* 11. *& decis.* 960. *n.* 8. & apud Postium *de manut. decis.* 32. *n.* 3. & coram Buratt. *decis.* 455. *n.* 1. *vers. Ecclesiam vero*, *& part.* 19. *tom.*

49 2. *recent. decis.* 469. *n.* 17. Ex prædictis igitur conjecturis, seu signis, aliisque sufficientibus, Ecclesia est existimanda Collegiata, licet de fundatione, & privilegio non constet; sic censuit Sac. R. Cong. *in una Caputaquens.* 16. *Januar.* 1620. ut refert, & tenet Barbosa *d. l.* 2. *c.* 6. *Juris Eccles. num.* 14. *& de Canon. & Dignitat.*

50 *c.* 2. *n.* 16. Non est autem necessarium, quod omnes supradictæ conjecturæ, seu signa simul concurrant, ut Ecclesia dicatur Collegiata, sed sufficit aliquas adesse, ex quibus id argui possit, & verisimile credi, ut per Rotam *decis.* 584. *n.* 2. *par.* 4. *divers.* Mantic. *decis.* 215. *n.* 5. *vers. nec etiam*; Rota *part.* 4. *recentior. tom.* 2. *decis.* 292. *n.* 12. *part.* 16. *decis.* 234. *num.* 4. *part.* 19. *tom.* 2. *decis.* 469. *n.* 22. Barbosa *locis mox citatis*, Lotter. *d. quæst.* 14. *n.* 89. *cum sequent.* advertens ex multis fieri posse, ut sigillum deficiat, vel non sit in usu, vel etiam quod Collegium non habeat Prælatum, cum ad ejus essentiam id minime necessarium sit.

Collegiata insignis præcedit aliis non Insignibus, etiamsi fuerint prius erectæ; Sac. Rit. Congr. *in Firmana* 24. *Maii* 1612. Quamvis erectio sine præjudicio alterius facta fuerit; Ead. Sac. Rituum Congr. *in Nolana* 21. *Apr.* 1602. *& in Nullius*, *seu Firmana* 23. *Martii* 1602. Sic Barbosa *Collect. Apostolic. dec. verb. Collegiata n.* 5. Quænam autem Collegiata dicatur insignis, in Jure Canonico definitum non est; Unde res ex facto dependet, attento nomine *Insignis*, quod Ecclesiæ nobilitatem, & excellentiam præsefert. Et D. D. volunt, quod Collegiata communiter reputetur, & dicatur insignis, si sit Matrix in loco, præcedatque aliis in publicis functionibus, sit antiqua, & conspicua quo ad structuram materialem, & numerositatem Dignitatum, & Canonicorum, aliorumve Ministrorum; sitque in loco, seu Oppido nobili, & numeroso, & peritorum copioso; Card. de Luca *de præeminent. disc.* 8. *n.* 14. Barbosa *in c. Transmissæ* 34. *de verbor. signific. & de jure Eccles. lib.* 2. *c.* 6. *n.* 15. *& de Canon. c.* 2. *n.* 18. Lotter. *de re Benefic. lib.* 1. *quæst.* 15. *a num.* 1. *ad* 9. Corrad. *in praxi Benefic. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 17. Aloys. Ricc. *in Collect. dec. part.* 6. *collectan.* 2350. *vers. insignis*, Petra *loc. cit. n.* 36. *& plene* Rota *dec.* 29. *per tot. part.* 2. *divers.* Et quod in dijudicatione hujusmodi Insignitatis fieri possit consideratio ex qualitate loci, fuit decisum a Sacra Rituum Congreg. *in una Collegiatæ Ecclesiæ Sancti Pauli Civitatis novæ Firmanæ Diœcesis* ad instantiam D. Ludovici Centoflorini, qui obtinuit dictam Collegiatam dici Insignem: eo quod oppidum, in quo sita est, insigne reddat numerus quatuor mille habitatorum, hoc est focularium 820. quatuor Regularium Conventus, & unum Monasterium Monialium, copia peritorum, & nobilium ibi existentium. Sic refert Massobrius *in sua praxi habendi concursum prælud.* 2. *dub.* 2. *& tract. de Synodo Episcop. c.* 4. *dub.* 14. *num.* 9. & ex ipso Barbosa *locis citatis*. Et insuper refert Massobrius *ibidem*, quod idem D. Ludovicus supplicavit Sacram Rituum Congregationem, ut dignaretur declarare., Primo; An Canonici Ecclesiarum Collegiatarum insignium debeant præcedere in Synodo Canonicis Ecclesiarum non insi-

51 52 53 54

insignium? Secundo; An debeant adhuc praecedere, si Ecclesia Collegiata non insignis sit antiquior in erectione? Tertio; quid si erectio Collegiatae Insignis facta fuerit sine praejudicio
55 alicujus; Sacra Rituum Congregatio ad primum respondit, Canonicos Ecclesiarum Collegiatarum Insignium praeferendos esse in Synodo, ac processionibus Canonicis Ecclesiarum
56 Collegiatarum non Insignium. Ad secundum, itidem praeferendos esse, etiamsi Ecclesia Collegiata non Insignis sit antiquior in erectione.
57 Ad tertium, idem procedere, etiamsi erectio Collegiatae Insignis facta fuerit cum clausula, *sine alicujus praejudicio*, cum eo ipso, quod Ecclesia est effecta insignis, gaudeat privilegiis Ecclesiarum insignium. Sic ipse Massobrius *loc. cit.* & ex ipso Barbosa *in c. Transmissae* 33. *de verbor. significat. n.* 3.
58 Pro expensis factis a Canonicis pro obtinendo Indulto deferendi Cappas, & Rochettum, non possunt ab ipsis alienari bona Ecclesiae; Sacra Congreg. Concilii *in una Pratensi Beneplaciti die* 7. *Julii* 1697. quae denegavit Capitulo facultatem alienandi Capitale Scutorum 25. aureorum relictorum eidem cum libera facultate erogandi pro Ecclesia, ad effectum convertendi dictum Capitale pro expensis Bullae Indulti deferendi Cappas & Rochettum, quia non considerabatur utilitas evidens Ecclesiae, licet
59 majus decus Canonicorum; Et eadem Sacra Congregatio Concilii *in una Montis Regalis* 19. *Maii* 1708. occasione, qua in Civitate Cunei ejusdem Dioecesis erecta fuerat Collegiata, adhibita tantum auctoritate Ordinarii; Cumque Episcopus successor Canonicos coegisset ad obtinendam, pro ut ab initio obtinere debuerant, dispensationem Apostolicam; pro qua quemadmodum etiam pro indulto deferendi Rochettum, & Cappas, nonnullas fecerunt expensas. Unde pro eorum satisfactione supplicarunt pro facultate alienandi, seu obligandi quaedam stabilia Ecclesiae, quam eadem Sacra Congregatio die, qua supra, concessit tantum pro expensis factis pro erectione Collegiatae, non autem pro Indulto deferendi Cappas,
60 & Rocchettum. Collegiata Ecclesia circa ritus, & caeremonias debet servare laudabiles, & antiquas consuetudines aliarum similium Ecclesiarum Provinciae; Sac. Rituum Congr.
61 *in Ter.* 25. *Febr.* 1607. Collegiatae Ecclesiae statuta quaerenda sunt a proprio Episcopo; Ead. S. Rituum Congr. *in Mediol.* 28. *Sept.* 1602.
62 Collegiata debet praecedere omnibus aliis Ecclesiis simplicibus, vel quae tantum Parochiales sunt; S. Rituum Cong. *in Nolana* 10. *Jun.* 1620. *&* *in Sen.* 23. *Mart.* 1619. *&* 4. *April.* 1620. Etiamsi antequam erigeretur in Collegiatam illis cederet; Ead. S. Cong. *in Teracinensi Sommini* 24. *Febr.* 1606. Archipresbyter, 63
& Canonici Collegiatae, quae non est Parochia, 64
possunt benedicere Cineres, & Palmas, populoque distribuere, similiter Aquam, Ignem, Ova, Fructus, & caetera omnia secundum Ritum Sanctae Matris Ecclesiae, sed non possunt Sabbato San., vel alio tempore aspergere publice Domos Aqua benedicta, vel aliquem alium actum Jurisdictionis Parochialis exercere. Similiter non possunt Sabbato San. pulsare Campanas ante Parochialem, neque alios communicare in Paschate, nisi Presbyteros, & Clericos suae Collegiatae; Sac. Congreg. Episcop. *in Senogallien.* 21. *Julii* 1578. Canonici Collegiatae non tenentur inservire Episcopo extra 65
eorum Ecclesiam, nisi in casu necessitatis, aut contrariae consuetudinis; Sac. Congreg. Episcop. *in Verulana* 29. *Julii* 1592. *in Andr.* 10. *Martii* 1597. *&* 20. *Martii* 1637. Canonici 66
Collegiatae non tenentur intervenire processioni SS. Sacramenti, quae fit in Cathedrali qualibet tertia Dominica Mensis, quia illa est privata Processio, cui non tenentur intervenire, nisi Clerici illius Ecclesiae, in qua fit; Sacra Congregatio Episcop. *in Verulana* 20. *Julii* 1592.

Collegiata nuper erecta, subjecta est Ordinario, nec habet praecedentiam super alias; 67
Sac. Congr. Episc. *in Nolana* 29. *Maii* 1601. Capitulum Cathedralis praebere non potest ullam molestiam Capitulo Collegiatae, quo teneat Clericos ad cantandum in Choro, & extra, & serviendum Missis, & aliis Divinis Officiis cum Cotta, & vestibus talaribus, eundum ad processiones, sepeliendum mortuos, & celebranda Divina Officia in aliis Ecclesiis, ubi invitantur; Sacra Congr. Episcop. *in Barchinonen.* 21. *April.* 1592. Collegiatae Canonici 68
possunt juxta eorum consuetudinem deferre Crucem propriam in processionibus, dummodo digniorem; & ultimum locum relinquant Clero Ecclesiae Cathedralis; S. Rituum Cong. 69
in Anconitana 24. *Aug.* 1609. Collegiata non debet accedere ad Ecclesiam Parochialem ad faciendam benedictionem, & distributionem Candelarum, & Palmarum, non obstante consuetudine; Sac. Rit. Congr. *in Hostiensi Core* 29. *April.* 1607. In Ecclesia Collegiata pos- 70
sunt Divina persolvi citius, quam in Cathedrali; Sac. Cong. Episc. *in Bononiensi* 3. *Decemb.* 1602. Numerus trium Canonicorum con- 71
gruus est ad Collegiatam constituendam; Ro- 72
ta in.

in *Asculana Plebaniæ* 13. *Januar.* 1624. *coram Merlino*, & cum multis aliis Barbosa *lib.*
73 2. *Juris Eccles. c.* 6. *n.* 8. *&* 9. Qui si recesserint, vel saltem de præsenti non existat Collegiata, adhuc tamen sufficit illam habitu esse, ad hoc ut censeri debeat Collegiata; Rota *in Cremonensi Præpositura* 25. *Febr.* 1622. *coram Rambaldo*, *& part.* 6. *recent. decis.* 221. *n.* 25.
74 *&* 26. Barbosa *loc. cit.* cum aliis. Collegiata adhuc dicitur, & gaudet privilegiis, deficientibus omnibus illius Canonicis, & tantum uno remanente; Sac. Congreg. Concil. *sub die* 6.
75 *April.* 1621. Ecclesia Parochialis erigi potest in Collegiatam, & nihilominus Cura remanere penes Parochum, prout antea erat, non autem in Collegium, vel Dignitatem transferri; Rota *in Mediolanensi Jurium Parochialium coram Matth.* 10. *part.* 19. *tom.* 1. *recent. dec.*
76 224. *n.* 24. Collegiata antiquior, quæ habet insignitatem a Jure, præfertur habenti insignitatem ex privilegio posteriorem; Sac. Rituum Congregat. *in Civitatis Castellanæ Præcedentiæ* 13. *Februarii* 1700. *& in Novariensi* 8. *Maii ejusdem anni* 1700.

Additiones ex aliena manu.

77 Frequenter de eo disputari solet, an aliqua
78 Ecclesia sit Collegiata? Jam vero si erectio Ecclesiæ in Collegiatam reservata est S. Sedi, non aliter probari potest Ecclesiam aliquam esse Collegiatam, quam Apostolico Privilegio, vel saltem præsumpto, inde scilicet eruto, quod fuerit Ecclesia, de qua quæstio est, per spatium immemorabile, aut centenarium habita pro Collegiata; Rota *in Gerunden. Canonicatus* 3. *Martii* 1727. *cor. clar. mem. Calca-*
79 *gnin.* ubi quod Privilegium Apostolicum præsumi haud potest, quoties de tempore proximo prætensæ illius expeditioni, de ipso doctum haud est, occasione alterius litis, nec ejus notitia haberi potest, ex revolutione actorum Datariæ, in quibus adnotari debuisset, quantumvis concessa per Secretariam Status, aut Brevium.
80 Difficile vero est statuere, ex quibus Eccle-
81 sia habita dicenda sit pro Collegiata. Datur enim Ecclesia communitativa, quæ in multis
82 convenit cum Ecclesia Collegiata. Quocirca nisi sciantur differentiæ intercedentes Ecclesiam communitativam inter & Ecclesiam Collegiatam, facile haud est dijudicare, ex quibus habenda sit aliqua Ecclesia pro Collegiata.
83 Quoad ea, quæ natura sua requirit unaquæque communitas, non differt Ecclesia communitativa ab Ecclesia Collegiata. Sigillum, stal- 84
lum, communis massa, communis arca, Archivium commune; locus certus, tum signum sese congregandi, statuta, juramentum de iis servandis, liber resolutionum, & alia id genus utpote propria uniuscujusque Communitatis, non solum conveniunt Ecclesiæ Collegiatæ, sed & Ecclesiæ communitativæ; Rota *in Celsonen. Admissionis* 5. *Julii* 1751. §. 4. *coram Illustriss. Migazzi in Barchinonen. Collegii* 9. *Maii* 1755. §. 5. *coram Reverendissimo P. D. Bussio Decano*. Quocirca ex his sustineri ne- 85
quit, Ecclesiam aliquam habitam esse pro Collegiata, & quidem etiamsi præterea tri- 86
buta sit Ecclesiæ denominatio Collegiatæ, & Beneficiatis illa Canonicorum; Rota *in Thelesina Collegiatæ* 4. *Julii* 1754. *coram Eminentissimo Crescentio*.

Differt vero Ecclesia Communitativa ab Ec- 87
clesia Collegiata, quod in Ecclesia Communitativa nequeunt esse Dignitates, ut tradunt Fagnan. *in cap. Ut Abbates num.* 23. *de ætat. & qualitat.* Thomassin. *de veter. & nov. Eccles. Disciplin. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 8. & rescripsit Sacra Congregatio Concilii interpres *in Cassanen. Matricitatis* 5. *Aprilis* 1756. *ad dub.* 5. & sic locus esse nequit Regulæ quar- 88
tæ Cancellariæ perpetuo reservanti S. Sedi primam Dignitatem Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum. In Ecclesia autem Colle- 89
giata non solum esse possunt Dignitates, sed esse debet una saltem Dignitas, eaque juxta mox dictam Regulam quartam perpetuo S. Sedi reservata. Insignia non conveniunt Benefi- 90
ciatis Ecclesiæ Communitativæ, at conveniunt Canonicis Ecclesiæ Colleg.; Rigant. *in comment. ad Regul. IV. Cancellar.* §. 2. *num.* 92. Executio Litterarum Apostolicarum numquam 91
committitur a Summo Pontif. Beneficiatis Ecclesiæ Communitativæ; at committi solet Canonicis Ecclesiæ Colleg. Rota *in recent. decis.* 234. *n.* 6. *part.* 16. *cor. Molin. decis.* 156. *n.* 11. Sunt etiam qui tenent, ad residentiam præ- 92
cisam de jure non teneri Beneficiatos Ecclesiæ Collegiatæ. Sed dicemus de hoc in addit. ad verb. *Residentia*. Quod si concurrant, & qui- 93
dem per tempus legitimum, ea quæ æque conveniunt Ecclesiæ Communitativæ, ac Ecclesiæ Collegiatæ, tum hæc, quæ proprie dumtaxat sunt Ecclesiæ Collegiatæ, concludi potest aliquam Ecclesiam esse Collegiatam privilegio Apostolico præsumpto; Confer Rigant. 94
loco mox citato a n. 43. *ad fin.* ubi quod Rota variavit in hac materia.

Recte monet idem Auctor *n.* 39. rigide in- 95
qui-

quirendum de Collegialitate, si de ea quæstio sit ad omnes effectus; secus vero si de ipsa disputari contingat incidenter ad unum, vel alterum effectum.

Additiones Novissimæ.

96 Collegium vel Universitas tamquam repræsentans unam personam non dicitur aliquid fecisse, nisi omnes vel major ejus pars consenserint.

97 Et si vota scindantur in duas partes æquales; non ideo constituunt duo Collegia, vel duas Universitates.

98 Collegium vel Universitas habens juspatronatus si dividatur in duas partes habentes æqualia vota, quarum una unum, alia alium præsentet, utraque valet, & est locus gratificationi pensatis meritis utriusque præsentati. Ita Lambertinus *de Jurepatr. l.* 2. *par.* 2. *q.* 3. *art.* 8. *num.* 10.

99 Scissa Universitate vel Collegio in duas partes habentes æqualia vota circa præsentationem, adhuc illa pars dicitur major & sanior quæ præsentavit digniorem; ratio est quia majoritas & sanioritas non coalescit tantum ex numero, sed etiam ex meritis electi, & dignitate eligentium, cum quibus in paritate numeri efficitur major & sanior Pars, ut relatis antiquioribus firmavit Rot. *coram Cerro decis.* 26. *num.* 33. *&* 34.

100 Si autem cum paritate votorum concurrit paritas meritorum in præsentatis, electio non est conclusa, nec est locus gratificationi Ordinarii, aut alterius inferioris a Papa; juxta Gloss. *in cap. Ecclesia vestra* 57. *de elect.* quam ibi explicant Jo. Andreas, & Abb. *num.* 13. *circa finem vers. dicit*.

101 Præsentati ab Universitate vel Collegio, si paria vota bis in scrutinio uterque sortitus sit, Papa solus potest gratificare, etiam pendente termino ad eligendum; inferior vero non potest gratificare, sed tantum providere jure devoluto, elapso dicto termino. Ita Loth. & Panorm. in dicto *Cap. Ecclesia vestra num.* 13. *in fin. vers. Sed si potestas eligendi*.

102 Pendente termino ad eligendum, potest Collegium vel Universitas toties quoties sibi videbitur iterare scrutinium, donec sequatur electio per majorem partem.

103 Potest etiam durante termino adiri Superior, ut compellat ad concordandum intra certum terminum, quo elapso, ad ipsum devolvatur electio, ut docuit Gloss. *in Cap. penult. in VI. verb. tenentur*.

Patroni plures singulares si discordent in præsentatione, fit locus gratificationi; secus quando illi plures constituunt unicam vocem individuam, ut in Universitate & Collegio, quia tunc attenditur tantum factum a majori parte, & si partes sunt æquales, nulla dici potest facta præsentatio. Rot. *Decis.* 148. *num.* 10. *penes Vivian. de Jurepatronat.* 104

Ideo hoc casu nulla esset provisio Apostolica facta pendente termino ad præsentandum favore unius ex præsentatis. 105

Jura Collegii remanent etiam in uno, & apud ipsum stat nomen totius Universitatis. 106

Ad extinguendum Collegium actu attenditur factum de facto, sed in habitu attenditur factum de jure. 107

Destructio Collegii per desuetudinem seu rerum naturam æquiparatur destructioni factæ de jure. 108

Præpositus ubi adest, regulariter indicat, se fuisse caput Collegii; quod procedit, concurrente circumstantia, quod sub eo antiquitus aderant Canonici tanquam membra ipsius Corporis. 109

Nomen Præpositi per se non adaptatur Parocho, vel Plebano; potest tamen esse Parochus, retento nomine Præpositi, ex quo cura animarum est penes Collegium, & exercetur per Præpositum tamquam Caput ejusdem. 110

Acclamatio, seu congratulatio Vocalium post electionem factam cum majori parte respectu minoris, vim habet Collegialis approbationis: sic sæpe decisum fuit per Rotam *in Leodien. Præpositure* 3. *Martii* 1648. §. *finali coram Albergato*, *&* 2. *Junii* 1687. §. *finali*, *&* 26. *Januarii* 1681. §. *finali coram Benincasa*. 111

Ex dispositione Juris communis electio Prælati in Collegiata pertinet ad Collegium, seu Capitulum, *ex Capit. In Genesi*, *& Capit. In veteri*, *de election.* quod affirmant quoque Cardinal. de Luca *de Benefic. disc.* 12. *num.* 13. Garzias *de Benefic. part.* 5. *cap.* 5. *num.* 58. *& seqq.* & Rota *decis.* 31. *num.* 8. 112

COLOR PARAMENTORUM. Vide verb. *Paramenta sacra a n.* 25. *ad* 28.

COMA

COMA FICTITIA, SEU ADSCITITIA.

1 Coma fictitia, seu adscititia, vulgo *Parrucca*, est Personis Ecclesiasticis interdicta. Sic sæpe sæpius statuerunt Summi Pontifices, Concilia, tum Generalia, tum Provincialia, tum Synodalia, adeo ut a Caston. *in Tractatu de Corona, Tonsura, & Habitu Clericorum*, a Clericato *in Miscellan. dec.* 109. *n.* 5. & ab Ursaya *tom.* 4. *part.* 1. *discept.* 20. *n.* 54. numerentur ad id Decreta 16. Bullarum Apostolicarum, 10. Conciliorum Generalium, Provincialium 136. Synodalium 252.

2 Nec valet consuetudo contraria, ut optime Clericatus *loc. cit.* præcisis his verbis: *Nec suffragari potest contraria consuetudo particularium Personarum, vel locorum, quia hæc tamquam abusus, & corruptela, ubique terrarum declarata est, ac damnata infinitis propemodum Constitutionibus, quas collegit* Caston. Chamillard. *in Tract. de Corona, Tonsuru, & Habitu Cleric. in quo leguntur Decreta 16. Bullarum Apostolicarum, 10. Conciliorum Generalium, Provincialium 136. Synodalium 252. & ulterius referuntur plurimæ SS. Patrum sententiæ, Principum, ac Senatuum Edicta, Theologorum, ac Canonistarum allegationes in condemnationem Clericorum relaxantium Comam. Neminem vero latet invalidam, nulliusque roboris esse consuetudinem (quamvis centenariam, & immemorabilem) quæ declarata est abusus, & corruptela.*

3 Hinc Clemens IX. Innocentius XI. Innocentius XII. Clemens XI. Benedictus XIII. per specialia Edicta sub gravibus pœnis interdixere Personis Ecclesiasticis tales fictitias Comas, seu adscititia Capillitia. Verba Edicti san.
4 mem. Clem. IX. sub die 29. Junii 1667. sunt sequentia: „ Comanda, che non sia permesso „ ec. con avere la Chierica, Corona Ecclesia„ stica ec. e senza Zazzera, o Capigliatura, e „ questo sotto pena di Scudi dieci d'applicarsi „ ad opere pie, e Luoghi Pii conforme al solito.

5 Verba Edicti san. mem. Innocentii XI. sub die 10. Octobris 1681. sunt ista: „ Che la „ Chierica si veda, e li Capelli sieno corti, „ acciò non resti coperta, e si distingua il Sa„ cerdote per la Tonsura, e Abito.

6 Verba Edicti san. mem. Innocentii XII. sub die 20. Novembris 1691. sunt sequentia: „ Si „ ordina parimente e comanda, che nessun Sa„ cerdote o Chierico ancora di prima Tonsura „ come sopra, porti Zazzera, o capigliatura, „ e nemmeno Zazzera, o capelli finti chia„ mata volgarmente Parrucca, che cuopra la „ fronte, e l'orecchie sotto pena ec. per qual„ sivoglia volta si trasgredirà, della carcere, „ e di Scudi dieci d'applicarsi ad Opere, e „ Luoghi Pii.

Verba Edicti ejusdem san. mem. Innocentii 7
XII. sub die 31. Martii 1699. sunt hæc: „ Che „ verun Sacerdote, o ordinato in Sacris, o an„ cora Chierico di prima Tonsura, come so„ pra, porti Zazzera, o capigliatura, che cuo„ pra la fronte, e le orecchie sotto pena in „ ciascheduno di detti casi, e per qualsivoglia „ volta, che si trasgredirà, di dieci Scudi d' „ applicarsi ad Opere, e Luoghi Pii, ed al„ tanti giorni di carcere. Che non permettano „ ec. che il Sacerdote celebri con capigliatura „ finta detta comunemente Parrucca sotto pena „ tanto a' medesimi deputati, o Sagrestani co„ me sopra, quanto a' Sacerdoti, che celebra„ no in qualsivoglia di detti casi, della So„ spensione da' Divini Offizj da incorrersi ipso „ facto senza altra dichiarazione.

Quæ Edicta confirmata fuerunt a san. mem. 8
Clemente XI. die 7. Decembris 1706. sequentibus verbis: „ Primieramente col presente „ Editto si rinnovano gli altri sopra tal ma„ teria pubblicati, ed in specie li 29. Giugno „ 1667. e li 10. Ottobre 1681. e li 20. No„ vemb. 1691. e li 22. Novemb. 1696. e li 31. „ Marzo 1699. dalli Sommi Pontefici Clem. „ IX. Innocenzo XI. ed Innocenzo XII. ec.

„ Si ordina parimente, e comanda che ve- 9
„ run Sacerdote, ed ordinato in Sacris, o anco„ ra Chierico di prima Tonsura, come sopra, „ porti Zazzera, o capigliatura, che cuopra la „ fronte, e l'orecchie sotto pena in ciasche„ duno di detti casi, e per qualsivoglia volta, „ che si trasgredirà, di dieci Scudi d'applicarsi „ subito all'Opere e Luoghi Pii, e d'altrettanti „ giorni di carcere. Potendo in oltre esser certi „ quelli, che contravverranno, che la loro „ disobbedienza sarà ad essi di totale impedi„ mento per conseguire qualsivoglia Beneficio, „ o Officio Ecclesiastico. *Nec non die* 18. 10
„ *Junii* 1714. *sequentibus verbis*: Che non si „ permetta che alcun Sacerdote celebri con „ con capigliatura finta detta comunemente „ Parrucca. Altrimente incorreranno nella „ Sospensione ipso facto secondo l'ultimo Editto.

Immo idem san. mem. Clem. XI. quo ad 11
obligatos ad Chorum in Urbis Basilicis, & Collegiatis Ecclesiis die 4. Maii 1701. per organum

ganum Congregationis Visitat. Apostolicæ sequens publicavit præceptum punctualissimæ exequutioni usque ad hodie demandatum, & registratum *in Lib. Decret.* ejusdem Sacræ Congregationis *ab anno 1692. usque ad annum 1705. fol.* 154.

„ Considerando la Santità di N. S. Papa Clemente XI. quello, che da' Sacri Canoni, „ dal Sacro Concilio di Trento, e da altre „ Ordinazioni Apostoliche si prescrive sopra la „ moderazione, e congrua Tonsura di Capelli „ delle Persone Ecclesiastiche, e riconoscendosi „ dalla S. S. quanto repugni alla disposizione „ de' medesimi Sagri Canoni, e sia disconveniente ed indecente a chiunque professa stato „ Clericale, usare capelliere finte dette volgar„ mente Parrucche, e specialmente a quelli, „ che essendo obbligati al servizio delle Chiese „ devono assistere alli Divini Offizj, nel Co„ ro: D'ordine espresso datoci a bocca comanda, che in avvenire principiando dal primo „ giorno d'Agosto dell'anno corrente, niuno, „ che in qualsivoglia Basilica e Chiesa di Ro„ ma goda Vicariati, Dignità, Canonicati, „ Beneficiati, e Chiericati, Mansionariati, „ Cappellanie perpetue, o annuali, Prebende, „ ed ogni altro Officio, che con qualunque „ titolo abbia annesso il servizio della Chiesa, „ e l'assistenza del Coro, non intervenga con „ capelli finti, girelli posticci, o Parrucche, ben„ chè queste fossero liscie, corte, e moderate, o „ con Berrettini di artifizio straordinario, ed „ insolito praticarsi, e la S. S. espressamente „ comanda, che ciascheduno de' soprannomi„ nati, che ardisse d'intervenire, ad assistere „ alle Messe, Divini Offizj, Processioni, ed „ ogni altra fonzione Ecclesiastica con capelli „ finti, girelli, Parrucche, ovvero Berrettini di „ artifizio straordinario, ed insolito a prati„ carsi come sopra, terminato il mese di Lu„ glio prossimo venturo sia tenuto, e reputato „ come assente, e dalli Puntatori si punti, „ come se non fosse in modo alcuno intervenu„ to, e presente, lasciando in suo vigore tutte „ le ordinazioni, proibizioni, e pene rispet„ tivamente altre volte decretate contro li „ Ecclesiastici, che ec. usassero Capelli finti, „ e Parrucche.

12 Verba Edicti san. mem. Benedicti XIII. sub die 20. Decembr. 1724. sunt ista: „ Primiera„ mente col presente Editto si rinnovano gli „ altri sopra tal materia pubblicati, ed in spe„ cie a 29. Giugno 1667. a 10. Ottobre 1681. „ a 20. Nov. 1691. a 22. Novemb. 1696. ed a „ 17. Decemb. 1706. per ordine de' Sommi „ Pontefici Clem. IX. Innoc. XI. Innoc. XII. „ e di Clem. XI. di fel. mem. ed a quelli rife„ rendosi, e respettivamente ampliandoli ordina „ e comanda: Che niun Sacerdote, ed ordinato „ in Sacris, o Chierico Beneficiato, come so„ pra, ancorchè il Benefizio sia tenue secondo „ la risoluzione della Sagra Cong. del Concilio „ a 18. Sett. 1677. possa andare per la Città „ dalla levata del Sole fino a mezz'ora di notte „ con Abito, e veste corta, e sia tenuto an„ dare con Abito lungo fino al collo de' piede „ detto volgarmente Abito talare, che ciascu„ no de' suddetti devono avere; e se vi fosse „ qualcheduno, che non l'avesse, se li dà un „ mese di tempo a provvedersene, ed in oltre „ debba sempre portare la Chierica, o sia Co„ rona, o Tonsura Clericale della grandezza „ conveniente all'Ordine, e grado di ciasche„ duno, la quale però non sia minore d'un „ Testone, e sia totalmente apparente, e così „ spesso rinovata, che si possa ben vedere.

„ Ordina parimente, e comanda, che niun „ Sacerdote, ed ordinato in Sacris, o ancora „ Chierico di prima Tonsura come sopra, „ porti Zazzera, o capigliatura, che cuopra „ la fronte, e le orecchie, e molto meno usi „ Parrucca sotto pena in ciascheduno di detti „ casi, e per qualsivoglia volta, che si tra„ sgredirà, di dieci scudi da applicarsi subito „ ad Opere, e Luoghi Pii, e di altrettanti „ giorni di carcere, potendo in oltre esser „ certi quei, che contravverranno, che la di„ sobbedienza sarà loro di totale impedimen„ to per conseguire qualsivoglia Benefizio, o „ Officio Ecclesiastico. Comanda parimente a „ tutti i Rettori, Sagrestani, Cappellani, Cu„ stodi, o altri sotto qualsivoglia nome depu„ tati all'amministrazione, cura, o sovrain„ tendenza di qualsivoglia Sagrestia, tanto nel„ le Patriarcali, Basiliche, Collegiate, Con„ gregazioni, Oratorj, Cappelle, Ospedali, „ ed altre Chiese secolari, quanto di qualsivo„ glia Chiesa Regolare, o in qualsisia modo „ privilegiata, tanto dentro di Roma, come „ de' Sobborghi, che non permettano ad al„ cun Sacerdote di celebrare nelle loro Chie„ se o Cappelle senza la Chierica, o Tonsura „ Chiericale, o senza l'Abito decente, e tala„ re; qual'Abito il Sacerdote l'abbia indosso „ avanti l'ingresso della Chiesa, nè possa es„ serli prestato, o vestirsene dentro la Sagre„ stia, o che il Sacerdote celebri con capiglia„ tura finta detta comunemente Parrucca, ov„ vero con l'anello, anzi che nè tampoco per„ mettano di celebrare a qualsisia Sacerdote,

„ in

„ in cui si riconosce chiaramente, che porta „ Parrucca, ancorchè la lasci in Sagrestia, o „ prima d'entrare in essa, sotto pena tanto a' „ medesimi deputati, e Sagrestani, come so- „ pra, quanto a' Sacerdoti, che celebrano in „ qualsivoglia de' detti casi, della sospensione a „ *Divinis* da incorrersi *ipso facto* senz' altra di- „ chiarazione per quindici giorni riservata a „ Noi, oltre alle altre di carcere, e pecu- „ niarie come sopra, espresse. "

13 Et tales comas fictitias, seu Capillitia adscititia pluries prohibuit expresse S. Cong. Concil. & signanter in *Bergomen. sub die 9. Dec.* 1690. *lib. 4. Decr. fol.* 765. rejiciendo instantiam Abbatis Petri Negroni Canonici Cathedralis deferendi comam fictitiam in Choro sub prætextu frigiditatis, & subtilitatis aeris: Et *in Vigilien. Synodi* 28. *Maii* 1699. *ad dub.* 28. ubi approbavit pœnam Excommunicationis impositam Clericis ferentibus dictas Comas fictitias, aut Capillitia adscititia, *in Melphiten.* 8. *Aug.* 1722. approbando edictum Episcopi interdicentis Clericis sub pœnis arbitrariis etiam Excommunicationis, delationem Capillitii adscititii, seu comæ fictitiæ vulgo *Parrucca*.

14 Hinc plurimi, ac gravissimi Doctores tenent Clericos præsertim in Sacris Constitutos, vel Beneficiatos deferentes comam adscititiam calamistratam contra tot Pontificias, Conciliares, ac Synodales prohibitiones peccare mortaliter, cum obligent sub culpa gravi, per text. *in c. si quis venerit* 2. *de Majorit. & obedient.* ibique Barb. *n.* 6. & 7. de communi sententia testatur Fagnan. *in c. quoniam* 13. *de Constitut. n.* 22. & Clericatus *de Sacrificio Missæ decis.* 48. *a n.* 21. *ad num.* 27. reprobando inclinantes in oppositum respondet omnibus contrariis, optimum dans consilium Confessariis, ne absolvant Clericos adulterinos Capillos gestantes, eo quod id involvit lethalem culpam, ibi: *Utinam criniti Clerici, & eorum Confessarii serio considerarent delationem Comæ in Ministris Sacris esse peccatum mortale, ut probant &c. Hi enim non impenderent ipsis Sacramentalem absolutionem, & illi melius consulerent Animabus suis.*

Et in terminis exclamando contra similem abusum, & junctis manibus Deum exorando, ut nostrorum temporum Confessarii imitarentur Confessarios illos, qui absolutionem negabant Clericis ad ipsos accedentes cum fictitia coma, inter quos piæ memoriæ vir P. Joan. Maria Mons-rubeus Sacerd. Cong. Oratorii Patavii, atque P. Jo: Marianus in Historia Cong. Oratorii Neap. *t.* 4. *lib.* 3. *c.* 9. ibi: „ Fosse in piacere di Dio che in questi nostri tempi, ne' „ quali gli Ecclesiastici anche Sacerdoti non „ contenti de' proprj Capelli, li prendono in „ prestito da altri comprandoli a caro prezzo „ per vanamente ornare il loro venerando Capo, „ vi fossero molti imitatori del Monterosso, che „ con petto costante latrassero come cani fedeli „ contro questo intollerabile abuso, e come giu- „ sti, e severi Giudici negassero a' Trasgressori „ l'assoluzione, che ben tosto si vedrebbe tolta „ la vanità de' Capelli, e delle vesti corte, e „ quasi secolaresche, che con sì poca edifica- „ zione si usano oggi da molti Ecclesiastici; " Et Clericat. *de Sacram. Ordin. dec.* 10. *n.* 28. *ubi quod idem P. Mons-rubeus* (sunt ejus præcisa verba) *adeo zelabat observantiam Sacrorum Canonum, circa Clericalem Tonsuram, ut cuicumque Clerico comam, Capillosve prolixos deferenti constanter absolutionem Sacramentalem negaret. Et quadam die Capellano cujusdam exteri Episc., ac Principis prohibuit celebrare in Eccl. sui Oratorii, quia comatus erat, & eidem Capellano dicenti sibi usum ferendi comam ab Ecclesiast. esse universalem, pius Pater respondit abusum fore, & corruptelam incessanter ab Ecclesia, & a Summis Pontificibus damnatam &c. Quapropter Capellanus ille confusus, & ejus Herus convictus absque Missæ celebratione discesserunt.* Sic ad litteram refert doctissimus D. Ursaya *tom.* 4. *part.* 1. *discept.* 20. *a num.* 59. *ad* 62. Vide ipsum per totam dictam disceptationem, ubi plurima ad rem scitu dignissima.

Supplementa Auctoris.

Gestationem Comæ fictitiæ vulgo *Parrucca* 15 esse Personis Ecclesiasticis interdictam jam supra tradidi, & *t.* 6. *verb. Pileolus*. Hinc so- 16 lent zelantes Episcopi suis in Synodis, aut Edictis sub gravibus pœnis eam Clericis omnibus prohibere, reservata sibi facultate, qua pollent, ut eruditissime suo more tradit Bened. XIV. *de Synodo Diœces. lib.* 7. *c.* 60. *n.* 5. eam permittendi illis, qui Medicorum judicio valetudinis causa, ipsa indigent, uti prudenter factum animadvertit in Synodo Bononiensi anni 1608. *lib.* 3. *c.* 1. ubi similis prohibitio hac mitigatur limitatione: *Nisi ex causa Nobis, vel Vicario nostro cognita indulgendum ad tempus arbitrabitur*, atque in Synodo Asculana anni 1719. *c.* 20. *nisi ex justa, & rationabili causa dispensationem impetraverint*. Et in hac Synodo Alexandrina anni 1722. cui & ego tamquam Consultor, atque Examinator interfui, ubi sub *cap.* 10. *de vita, & honestate Clericorum* inter alia, hæc statuuntur: *Multo magis præcipimus, ne quis ex Clericis*

vicis comam nutriat, vel concinnet, vel coma fictitia utatur, neque pulvere Cyprio aspergat; quod si necessitas postulaverit, comam fictitiam, nonnisi praevia concessione nostra, & omnino eamdem juxta concessionis formam adhibebunt, ita ut in hac materia peccantes, habendi sint tamquam in Tonsura non incedentes, iisdem poenis
17 *puniendi*. Monet tamen Pontifex *loc. cit.* quod caveant Episcopi, ne hanc veniam elargiantur, nisi praeter causam, etiam comam ipsam, quam Clerici gestare cupiunt, diligenter examinaverint. Non alia siquidem est iisdem, praecipue si sint in Sacris constituti, permittenda, nisi quae nullam praeseferat vanitatem; sed tanta sit moderatione, ac modestia concinnata, ut omnibus manifeste appareat, eam ob meram necessitatem, non ad luxum, & pompam, ad capitis, non ornamentum, sed tegumentum adhiberi.

18 Nullimode tamen possunt Episcopi ulli Sacerdoti licentiam concedere, ut cum coma fictitia, seu adscititia Missam celebret: ut pluries decreverunt Sacrae Congregationes, & sta-
19 tuerunt Summi Pontifices. Cum enim in Congregatione particulari ab Alexandro VIII. anno 1690. deputata, fuerit speciatim discussum, an *Pileoli* nomine comprehendatur etiam coma suppositita, itaut neque cum hac fas sit Sacerdoti, sine dispensatione Papae, Missam facere, etiamsi illa sit decens & modesta, responsum fuit *comprehendi*, in cujus quidem decreti sequelam Innocentius XII. per suos Apostolicos Nuncios locorum Ordinarios moneri jussit, ne quemquam permitterent, sine dispensatione Apostolica, cum capillitio fictitio Missam celebrare, ut ex aliis refert dictus eruditissimus & Zelantissimus Pontifex
20 *loc. cit. num.* 5. Quam dispensationem Presbyteris actu celebrantibus concedi non posse neque ab Episcopis, neque a Legatis Sedis Apostolicae, idem Pontifex Benedict. XIV. probat in *Instit. Ecclesiast. Instit.* 34. §. 4. Vide supra, & *tom.* 5. *verb. Missa art.* 9. *n.* 2. *ad* 4. *& tom.* 6. *verb. Pileolus n.* 7. ubi referuntur dictae Apostolicae prohibitiones.

Additiones ex aliena manu.

21 Dubitant aliqui Episcopi, an justa de causa potestatem facere queant Clericis, Beneficio praeditis, vel sacris Ordinibus initiatis gerendi Comam fictitiam; At omne dubium sustulisse videtur Summus Pontifex Benedictus XIV. posse affirmando, tum de *Synod. Dioecesan. lib.* 11. *cap.* 9. *n.* 5. tum *Institut. Eccles. num.* 8. extra tamen celebrationem Missae.

De differentia Comam fictitiam inter ac circulum capillorum, tum an hic eamdem, ac illa, prohibitionem incurrat, vide eumdem Benedict. XIV. *dicta Instit. Eccles.* 69. *n.* 5. *& plur. sequent.* 22

COMESSATIONES.

Comessationes in Ecclesiis fieri prohibentur; Benedict. XIV. Const. 317. incip. *Singularem* §. 4. & 7.

COMMEMORATIO.

Commemoratio Romani Pontificis, & Episcopi Latini Dioecesani, ab Italo-Graecis in Missis fieri praecipitur a Summo Pontifice Benedicto XIV. Const. incip. *Etsi Pastoralis* §. 9. Non vero Patriarcharum, vel Episcoporum Orientalium; *ibid.* 1

Permittitur tamen comm. Episc. Graeci exercentis Pontificalia in ea Dioecesi de licentia S. Sedis, vel Ordinarii; Idem *ib.* 2

Additiones ex aliena manu.

De commemoratione in sacris Liturgiis facienda addendum censuimus, Schismatici, vel Haeretici Patriarchae, sive Episcopi commemorationem fieri nullo modo posse a Graecis, 3
Armenis, aliisque Orientalibus. Nam id esset 4
cum iisdem in divinis communicare, ac probare quodammodo Schisma, vel Haeresim. Immo in iis locis Romani Pontificis commemoratio fieri omnino debet: tum quia haec commemoratio tessera est communionis cum eodem Pontifice; tum etiam quia ibi necessaria ad tollendam Schismatis suspicionem, & ad Fidem illam profitendam, quam Schismatici, negando primatum Summi Pontificis, 5
contemnunt. Huc spectat monitum primum, quod Benedictus XIV. in prima de novi Euchologii Graeci editione Epistola proponit: *Sciendum est*, inquit, *quod Sacerdotes, qui Euchologio sunt usuri, nosse debent Ecclesiasticos Sanctorum Patrum Canones, & Catholicae Ecclesiae Constitutiones, ne divina administrantes Sacra-*

Sacramenta, aliaque peragentes officia, errare comperiantur. Cum igitur in Sacra Liturgia commemorationes fieri soleant, oportet primum quidem Romani Pontificis commemorationem agi, deinde proprii Episcopi, & Patriarchæ, dummodo Catholici sint. Quod si alter eorum, vel ambo sint Schismatici, sive Hæretici, eorum com-
6 *memoratio nequaquam fiat*. Id autem decreto consonum est Congreg. habitæ 1. Maji anno 1746. ac a Pontifice Maximo probato, quo instructionem hanc Euchologio præmittendam
7 præcipiebatur. Omnes Latini sive Ambrosianum, sive Mozarabicum, sive alium quemcumque ritum habentes, in Missa Romani Pontificis commemorationem faciunt, quod argumentum est, antiquam esse, & a primis deductam temporibus hanc in Latina Ecclesia
8 consuetudinem. In Græca quoque Ecclesia a multis sæculis hanc fieri consuevisse commemorationem, & nonnisi orto Schismate subla-
9 tam, facile conjicimus. Nam Romanus Pontifex Acacium Constantinopolitanum Antistitem communione privavit, quod anno 484. inaudito ad eam diem temeritatis excessu Felicis III. Romani Pontificis nomen e diptychis abraserit, cujus damnationi Græca quoque Ecclesia subscripsit sub Hormisda Pontifice, ac Justino Imperatore. Erat itaque in Sacris diptychis Romani Pontificis nomen; pro eo ergo nominatim orabant Græci inter Missarum
10 solemnia. Quod quidem magis magisque comprobatur ex eo, quod Michael Cerularius Photiani Schismatis instaurator ad alios Patriarchas Orientis scripserit, ut videre est apud Cotelerium *tom. 2. monument. Eccles. Græcæ num. 9. pag.* 140. ac miratus sit, quod nomen Romani Pontificis in sacris diptychis recenserent. Cui Petrus Patriarcha Antiochenus ita respondit Epistola ab eodem Cotelerio in citato Opere relata: *Ad hæc ego quoque testis sum omni exceptione major, aliique mecum plures eorum, qui in Ecclesia præcellunt, quod sub beatæ memoriæ Patriarcha Antiochiæ Domino Joanne, Papa Romæ ipse etiam Joannes nominatus in Sacris Diptychis refertur. Constantinopolim præterea ante hos annos quadraginta quinque ingressus, reperi, sub sanctæ memoriæ Patriarcha Domno Sergio, prædictum Papam in Sacra Mis-*
11 *sa cum aliis Patriarchis referri*. Accedit etiam, post natum in Græcis Schisma numquam agi cœptum de unione cum Romana Ecclesia instauranda, nisi ea in antecessum admissa conditio fuerit, ut Sacræ Liturgiæ Romani Pon-
12 tificis commemoratio insereretur. Hanc sane conditionem Michaeli Palæologo anno 1263. unionem optanti Urbanus IV. proposuit, teste Niceta *lib. 5. cap.* 2. eamdemque conditionem proposuit in Concilio Lugdunensi anno 1275. Beatus Gregorius X. eamque a Græcis fuisse admissam, ac exequutioni demandatam asserit Pachymeres *lib. 5. c.* 32. ubi ait: *Ex hoc Legatorum adventu pacem factam referentium, duo consecuta sunt, vi prius conventorum exauctoratio Patriarchæ, & Papæ in Sacro commemoratio publica*. Id etiam in Flo- 13
rentina Synodo actum fuisse testatur quoque Sylvester Sguropulus Schismaticus Scriptor *in hist. Concil. Florentini sess.* 10. *cap.* 22. Ea- 14
demque præmissa conditione tentata iterum fuit concordia a Constantino, dum ad Nicolaum V. Legatos pro ea interim obtinenda misit. Hujus autem commemorationis necessitas ex eo patet, quia hæc membrorum cum Ecclesiæ capite communionis est tessera. Hinc 15
Apostolica Sedes Græco-Italis imperavit, Const. *Etsi Pastoralis*, ut hanc commemorationem facerent: & a variis Orientalis Ritus Christianis in Synodis id constitutum legimus. In Synodo præsertim Zamosciæ a Ruthenis habita 1710. & in ea, quæ in Monte Libano a Maronitis celebrata fuit anno 1736. in qua tit. de Symb. Fidei num. 12. habetur: *Sanctissimi Romani Pontificis commemorationem tam in Missis, quam in Divinis Officiis, ante Reverendissimi Domini Patriarchæ nomen, ut hactenus consuevimus, celebrare non omittamus*.

COMMODATUM, COMMODATARIUS.

Commodatum ex etymologia nominis sic dicitur, ex quo in ejus, cui fit, commodum 1
cedat; Gloss. *in cap. Cum gratia unic. de Commodato, verb. Commodatum*, ibi: *Et dicitur Commodatum, quasi utentis Commodo datum*.
Hinc ille, qui rem alteri commodat, dicitur 2
Commodans, seu *Commodator*, qui autem rem sibi commodatam recipit, *Commodatarius* appellatur. Commodatum est contractus, quo res 3
ad aliquem specialem usum, & determinatum tempus gratis alicui conceditur sine translatione dominii; Colligitur ex §. *Item is cui* 2. *Inst. quibus modis re contrahitur obligatio lib.* 3. *tit.* 15. & concordat cum definitione tradita a Gloss. *loc. cit.* ibi: *Est autem Commodatum alicujus rei ad aliquem specialem usum gratuito facta concessio, & non translatio*; & est in re

 com-

4 communis. Dicitur autem res *ad aliquem specialem usum*, *& determinatum tempus*, quia per ly *res* intelligitur posse commodari quamlibet rem, sive immobilem, ut est Domus, Stabulum, & similia; sive mobilem præsertim usu non consumptibilem, ut est Equus, Vestis, & hujusmodi; omnia enim ista commodari possunt; *l.* 1. §. *hujus*, *ff. Commodati*. Per ly *ad*
5 *usum*, Commodatum differt a pignore, & deposito, quorum usus non conceditur, quia si Creditor Domino invito utatur pignore, & depositarius re deposita, furtum committit; §. *Furtum autem*, *Inst. de obligat. quæ ex delicto*
6 *&c.* Per ly *aliquem specialem*, datur intelligi, quod non est licitum uti re commodata ad alium usum præter eum, ad quem est concessa: *l. in Commodato*, §. *sicut de Commodato*, ibi: *Modum commodati*, *finemque præscribere ejus est*, *qui beneficium tribuit*: *l.* 4. *Instit. tit.* 1. §. *Placuit* 7. ibi: *Placuit tamen eos*, *qui rebus commodatis aliter uterentur*, *quam utendas acceperint*, *ita furtum committere*, *si se intelligant id invito Domino facere*, *eumque si intellexisset non*
7 *permissurum*. Per ly *determinatum tempus*, differt commodatum a Precario, quia Precarium pendet ex mera liberalitate concedentis, qui potest illud revocare, quandocumque voluerit; *l. Precarium* 1. *ff. de Precario*, ibi: *Precarium est*, *quod precibus petenti utendum conceditur tamdiu*, *quamdiu is*, *qui concessit*, *patitur*; & concordat *cap. Precarium* 3. *de Precario*, ibi; *Precarium utendum conceditur*, *quamdiu patitur qui concessit*. Secus autem dicendum est de Commodato, utpote quod non potest revocari ante completum usum, sive tempus determinatum; *l. In Commodato* 17. §. 3. *ff. Commodati*, *vel contra lib.* 13. *tit.* 17. *& cap. Cum gratia unic. de Commodato*, ibi: *Nisi post usum expletum*, *cujus gratia res fuerat commodata*.
8 Per ly *gratis alicui conceditur*, differt Commodatum a Locatione, Emphyteusi, & aliis similibus contractibus, ubi pro concessione, seu pro usu cujuspiam rei certum pretium solvendum constituitur; Commodata autem tunc res proprie dicitur, cum nulla mercede accepta cuipiam utenda traditur; §. *item lib.* 3. *tit.* 15. *Institut. quibus modis re contrahitur obligatio*, ibi: *Commodata autem res tunc proprie intelligitur*, *si nulla mercede accepta*, *vel constitu-*
9 *ta*, *res utenda data est*. Per ly *sine translatione dominii*, differt Commodatum a Mutuo, quia in Mutuo dominium rei datæ, seu mutuatæ transfertur in Mutuatarium, nam mutui datio sic appellatur, quia de meo tuum fit, juxta textum expressum *in l. Mutuum*, §. *Appellata*, *ff. si certum petatur*; E contra in Commodato solus usus transfertur in Commodatarium, sine translatione dominii, cum dominium remaneat penes Commodantem; *l. Rei commodatæ*, *& sequent. ff. de Commodato*.

Ad clarius, & facilius intelligendum, an, & 10
ex qua culpa teneatur Commodatarius si res Commodata apud ipsum pereat, vel deterior fiat, & an teneatur præstare casus fortuitos? juvat prius advertere quid, & quotuplex sit culpa Juridica, seu Civilis, Dolus, & Casus fortuitus; Culpa enim aliter sumitur apud Theologos; & aliter apud Juristas; siquidem *Culpa* apud Theologos, idem est ac peccatum contra legem, & mores; Apud Juristas autem *Culpa* idem est, ac omissio alicujus diligentiæ præstari debitæ, unde sequitur aliquod damnum, vel incommodum proximo; & potest de facili contingere, quod talis culpa Juridica, seu Civilis sit homini involuntaria, & omni peccato coram Deo vacet, ut v. g. si ex naturali oblivione vestem sibi commodatam in publico loco aliquis relinquat, unde sequitur amissio, is culpam Juridicam committit, quamvis coram Deo nihil peccet. Unde culpa 11
Juridica, seu Civilis, quæ ad præsens spectat, dividitur in culpam latam, levem, & levissimam. Ita Bartolus *in l. Quod Nerva* 32. *in repetit. n.* 7. *ff. Depositi*, Abbas *in cap. cum gratia unic. de Commodato n.* 13. & est Commu- 12
nis. Culpa lata, sive crassa est omissio ejus diligentiæ, & circumspectionis, quam passim omnes homines ejusdem conditionis, professionis, & ætatis adhibere solent, ut si quis vestem commodatam relinquat foris, ante ostium Domus, quæ proinde auferatur, censebitur eam amisisse per culpam latam. Et talis cul- 13
pa lata, licet Dolus proprie non sit, tamen in Jure æquiparatur Dolo; *l.* 1. *ff. Si mensor falsum*, ibi: *Lata Culpa plane dolo comparabitur*.
Culpa levis est omissio ejus diligentiæ, & cir- 14
cumspectionis, quam solent homines diligentiores illius conditionis, professionis, & ætatis adhibere, ut si quis vestem sibi commodatam relinquat intra cubiculum, non clauso ostio, censebitur eam amisisse per culpam levem; Culpa levissima est omissio ejus diligentiæ, 15
quam nonnisi diligentissimi, & apertissimi illius artis, professionis, & ætatis adhibere solent, ut si quis vestem sibi commodatam intra cubiculum relinquens claudat quidem ostium, sed non tenet manu, an illud sit bene obseratum, censebitur eam amisisse per culpam levissimam. Casus autem fortuitus est rei ino- 16
pinatæ eventus; qui nullo consilio humano

præ-

prævideri potest; *lib.* 1. §. *Si eo tempore*, *ff. de administrat. rer. ad civ. pertin. cap. Joannes* 24. *De homicid.*, & vis, cui resisti non potest; *l. In rebus* 8. *in principio ff. de commodat.*

17 Dolus vero dicitur omnis calliditas, fallacia, & machinatio ad circumveniendum, fallendum, & decipiendum alterum adhibita; *l.* 1. §. *Dolum*, *de Dolo malo*.

18 Hinc colligitur primo, quod cum aliquid commodatur in gratiam Commodatarii tantum, v. g. in gratiam solius Commodatarii commodatur ei equus a Commodante, tunc Commodatarius obligatur etiam ex levissima culpa, & sic si equus fuit amissus ex sua culpa licet levissima, tenetur jacturam resarcire, textu expresso *in cap. Cum gratia unica de Commodato*, ibi: *Cum gratia sui tantum quid commodatum accepit*, *de levissima etiam culpa*

19 *tenetur*. Concordat Jus Civile, istud pariter statuens, *l. in rebus* §. 1. *ff. Commodati*, *vel contra*, ibi: *In rebus commodatis talis diligentia præstanda est*, *qualem quisque diligentissimus Paterfamilias suis rebus adhibet*; *l. Obligationes* 1. §. *Is quoque*, *ff. de obligationibus*, *lib.* 4. *tit.* 7. ibi: *Is vero qui utendum accepit*, *exactissimam diligentiam custodiendæ rei præstare compellitur*; Nec sufficit eam diligentiam adhibere, quam suis rebus adhibet, si alius diligentior custodire potuerit; Et cum antiquo Jure concordat etiam Jus novum, *l.* 3. *Instit. tit.* 5. *quibus modis re contrahitur obligatio* §. 2.

20 Et ratio est, quia quo majus est beneficium, eo magis est cavendum, ne pro beneficio injuria, vel damnum rependatur. Et hoc procedit non solum in foro externo, sed etiam in foro interno Conscientiæ, taliter, quod Commodatarius teneatur sub peccato ante omnem sententiam Judicis ad reparationem damni etiam ex levissima sua culpa dati, quamvis in damno dato nullum peccatum, nec culpa Theologica intervenerit; Molina *tract.* 2. *disp.* 295. *num. ult.* Covarr. *in epitom.* 4. *decis. num.* 40. Pirhing *l.* 3. *decr. tit.* 15. *num.* & alii passim

21 Fateor tamen etiam oppositam sententiam probabilem, scilicet probabile esse non teneri Commodatarium in conscientia ad reparationem damni dati ex sola levissima culpa, saltem antequam a parte damnificata exigatur, & ante sententiam Judicis, cum prædictæ leges humanæ non videantur cum tanto rigore in foro conscientiæ usu receptæ, & reparatio damni illati plerumque non nisi ob culpam latam, non autem levem, & levissimam a contrahentibus peti soleat, ut tradit Card. Lugo *tract.* 1. *de Justit. disp.* 8. *sect.* 8. *num.* 110. cum aliis. Sed revera ordinarie in praxi servanda est sententia dicens, citatas Leges obligare in conscientia etiam ante sententiam Judicis ad reparationem damni dati etiam levissima culpa, quia citatæ leges sanciunt id, quod naturali æquitati est consentaneum præstare circa res commodatas, qua sanctione posita, qui facit talem Contractum accipiendo Commodatum in solum sui commodum, implicite se obligat ad præstandam eam diligentiam, quam Leges requirunt; sed Leges requirunt in hujusmodi Commodatario exactissimam diligentiam, ut patet ex textibus sub *num.* 18. adductis. Ergo si hanc diligentiam non præstet (quamvis 22
id naturali oblivione sine omni culpa Theologica factum sit) tenebitur in conscientia, etiam ante sententiam Judicis ad restitutionem; Navarrus *cap.* 17. *num.* 184. Covarr. *in Epitome* 4. *Decret. par.* 2. *cap.* 6. §. 6. *n.* 15. Lessius *lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 45. Pirhing, & alii citati *sub num.* 20.

Colligitur secundo, quod cum aliquid commodatur in gratiam, vel utilitatem solius Commodantis, & non Commodatarii, tunc Commodatarius tenetur solum de dolo, & culpa lata, non autem de culpa levi, & levissima; *l. Si ut certo* §. 5. *interdum*, *ff. Commodati*, ubi affertur exemplum de eo, qui sua dumtaxat caussa v. gr. sponsæ, aut uxori suæ commodavit ornamenta, ut honestius culta coram se compareret, & de eo, qui ob sui voluptatem scenicis pretio non conductis vestes necessarias ad ludos theatrales exhibendos commodavit; tunc enim quia tale Commodatum fit gratia solius Commodantis, re commodata pereunte, tenetur Commodatarius solum de dolo, & culpa lata, non autem de culpa levi, & levissima, quia cum Commodatarius potius præstet, quam accipiat beneficium, non est conveniens, ut ad arctam diligentiam obligetur; Gloss. *in cap. Cum gratia unicum*, *de Commodato*, *verbum de levissima*; Abbas ibid. *num.* 12. Angelus *in Summa*, *verb. Commodatum n.* 11. Pirhing *lib.* 3. *decret. tit.* 15. *num.* 5. Reiffenstuel *ibid. num.* 25. Sannig *ibid. n.* 1. & alii passim. Colligitur tertio, quod cum aliquid 24
commodatur in gratiam utriusque, scilicet Commodantis, & Commodatarii, tunc Commodatarius tenetur de culpa lata, & levi, non autem de levissima; *l. In rebus* 18. §. 1. *ff. Commodati*; *l. Sicut certo* 6. §. 2. *ff. eod. tit.* juncta Glossa *ibid. verb. Æstimatio*; & colligitur *ex l. Contractus* 23. *ff. de R. J.* Glossa *in cap. Cum gratia unica de Commodato verb. de levissima*. Unde si Petrus v. gr. contractu 25

societatis conjunctus cum Paulo, commodet suum equum ipsi Paulo de communi consensu ituro ad aliam Civitatem pro exigenda solutione pecuniæ in communi sibi debitæ, Paulus Commodatarius tenetur pro equo amisso, non solum de damno, quod sua culpa lata, sed etiam de damno, quod sua culpa levi contigit, cum etiam propriæ utilitatis caussa Commodatum accipiat; Non tenetur autem de damno, quod sua tantum culpa levissima contigit, nam cum minus beneficium accipiat a Commodante non tenetur ad exactissimam diligentiam in equo sibi commodato custodiendo; Abbas *in cit. cap. unico de Commodato num.* 12. Angelus *verb. Commodatum num.* 11. Pirhing *lib.* 3. *dec. tit.* 15. *n.* 6. Sannig *ibid. cap.* 2. *num.* 2. Reiffenstuel *ibid. num.* 24. & alii passim.

26 Colligitur quarto, quod qui utitur re commodata ad diversum usum ab eo, pro quo fuit sibi commodata, tenetur de omni damno caussato in tali re propter diversum, & longiorem, seu graviorem usum de ipsa factum; *l. Si ut certo* §. 8. *ff. Commodati, vel contra*, ibi: *Quinimmo, & qui alias re commodata utitur, non solum commodati, verum furti quoque tenetur.... Quemadmodum qui equo... vel vestimento, aliter quam commodatum est, utitur, furti tenetur*. Concordat S. Raymundus *in summa lib.* 2. *tit.* 6. *de furtis*, §. 5. his verbis: *Qui accipit equum... usque ad certum locum, & ipse ultra locum procedit... furtum*. Quod cum hac justa, & optima definitione confirmat Justinianus *lib.* 4. *Institut.* 1. §. 6. & 7. ibi: *Si quis rem utendam accipit, & in alium usum eam transferat, quam cujus gratia ei data est, furtum committit, veluti.... Si quis equum gestandi caussa commodatum sibi, longius aliquo duxerit... Placuit tamen eos, qui rebus commodatis aliter uterentur, quam utendas acceperint, ita furtum committere, si se intelligunt id invito Domino facere, eumque, si intellexisset, non permissurum; At si permissurum credant, extra crimen videri, optima sane distinctione, quia furtum sine affectu furandi non committitur*.

27 Colligitur quinto, quod Commodatarius, qui equum v. g. sibi commodatum adhibet ad solum moderatum usum, seu iter, pro quo fuit sibi commodatus, abunde interim ei ad vitam necessaria suppeditans, licet ex tali usu, & itinere deterior, & pretio vilior factus sit sine ulla sua culpa, nullum damnum Commodatori pro tali deterioratione præstare tenetur; *l. Dum qui* 10. *ff. Commodati; vel contra*, ibi: *Eum, qui rem commodatam accepit, in eam rem usus est, in quam accipit, nihil præstare, si eam in nulla parte, culpa sua deteriorem fecit, verum est*; Nam si culpa ejus fecit deteriorem, tenebitur; *l. Si Commodavero fin. eod. tit.* ibi: *Si commodavero tibi equum, quo utereris usque ad certum locum, si nulla culpa tua interveniente, in ipso itinere deterior equus factus sit, non teneberis Commodati. Nam ego in culpa ero, qui in tam longum iter commodavi, qui eum laborem sustinere non potuit*. Si vero 28
culpa Commodatarii equus sit factus deterior, v. g. ex quo ad præcipitem cursum, indebitumque iter ipsum coegit, vel necessaria alimenta ei non præstitit, & hujusmodi, tunc ea deterioritate tenetur; *l. Sed mihi* 4. §. 1. *ff. Commodati*, ibi: *Non videbitur reddita* (res commodata) *quæ deterior facta redditur, nisi quod interest, præstetur; proprie enim dicitur res non reddita, quæ deterior redditur*.

Colligitur sexto, ex Commodato duas oriri 29
actiones; Una, quæ dicitur *Actio directa Commodati*; & altera, quæ dicitur *Actio contraria Commodati*. Actio directa Commodati est illa, quæ competit Commodanti, ejusque hæredibus adversus Commodatarium, ejusque hæredes, ut sibi res commodata post expletum usum, seu determinatum tempus restituatur, & si culpa Commodatarii deterior facta est, damnum resarciatur, sicuti de dolo, vel culpa Commodatarii res periit, debet ab ipso, vel a suis hæredibus damnum integrum resarciri; *l. Si is, qui Commodatum, l. In Commodum, ff. Commodati, vel contra, & cit. l. Sed mihi* 3. §. 1. *ff. Commodati, vel contra*. *Estque Communis*; & patet etiam ex hucusque dictis. Actio contraria Commodati est illa, 30
quæ competit Commodatario adversus Commodantem; idque variis ex caussis. Primo, 31
si Commodans non patiatur Commodatarium uti re pro eo tempore, & usu, pro quo est commodata, v. g. quia rem commodatam ante tempus, & usum determinatum intempestive revocat; Si enim ex hoc Commodatario damnum inferat, tunc is actione contraria Commodati ad resarciendum damnum illatum tenetur; *l. in Commodato*, §. *Sicut, ff. Commodati, vel contra*. Licet enim a principio meræ voluntatis sit commodare, & ita modum, tempus, & finem Commodati præscribere liceat Commodanti, postquam tamen commodavit ad determinatum tempus, & usum, remanet obligatus pro toto tempore, & usu concesso, nec ante ipsum potest commodatam rem revocare, *l. In commodato* 17. §. 3. *ff. Commodati, vel con-*

contra lib. 3. tit. 7. ibi: *Sicut autem voluntatis, & Officii magis quam necessitatis est, ita modum* Commodati *finemque præscribere, ejus est, qui Beneficium tribuit. Cum autem id fecerit, idest postquam commodavit, tunc finem præscribere, & retro agere, atque intempestive usum commodatæ rei auferre, non officium tantum impedit, sed & suscepta est obligatio inter dandum accipiendumque. Geritur enim negotium invicem; & ideo invicem propositæ sunt actiones, ut appareat, quod principio, ac nudæ voluntatis fuerat commitii in mutuas præstationes, actionesque civiles ..... adjuvari quippe nos, non decipi Beneficio oportet;* & concordat textus *in cap. Cum gratia unic. de Commodato*, ibi: *Contra eum quoque recte Commodati non agitur, nisi post usum completum, cujus gratia res fuerat commodata, cum non decipi Beneficio nos oporteat, sed adjuvari.*

32 Hinc tamen advertendum est, quod cum dicitur rem commodatam non posse repeti ante tempus finitum, vel usum rei expletum, pro quo fuerat res concessa; id limitari debeat, nisi inopinate eveniat, ut ipse Commodans æquale damnum sit passurus, nisi rem commodatam mox repetat; non enim censetur ad talem eventum se obligare voluisse, qui gratis commodavit, cum quisque ex re sua magis sibi consulere voluisse præsumendus sit, quam alteri; Azorius *par. 3. lib. 7. de Commodato, c. 8. qu. 2. n. 18.* Molina *tract. 2. disp. 294. n. 121.* Pirhing *lib. 3. Decret. tit. 15. n. 11.* Angelus *verb. Commodatum* §. 4. Sylvester *verb. eodem qu. 4.* Lessius *l. 2. c. 27. n. 17.* Layman *lib. 3.*

33 *c. 14. tract. 4. num. 3.* Secundo contraria Commodati actione atque ad resarciendum damnum secutum tenetur Commodans, quando scienter alteri commodavit rem vitiosam, propter quam Commodatarius damnum passus est; *l. In rebus*, §. *Item qui sciens, ff. Commodati, vel contra*, ibi: *Qui sciens vasa vitiosa commodavit, si infusum ibi vinum, vel oleum, corruptum, effusumque est, condemnandus eo nomine est;* No-

34 tanter autem dicitur, *qui sciens*, seu scienter, quia secus dicendum est de ignorante, ut notat Gloss. *in cit. §. Item qui sciens;* An autem quis scienter commodaverit rem vitiosam, colligendum est ex circumstantiis, & ubi ex circumstantiis non potest certo colligi, & res adhuc manet in dubio, præsumendum est ignoranter fecisse, seu rem vitiosam commodasse ignorans, & nesciens esse vitiosam; *arg. Regul. 47. Juris in 6.* ibi: *Præsumitur ignorantia,*

35 *ubi scientia non probatur.* Tertio, potest interdum Commodatarius contrariam Commodati actionem adversus Commodantem instituere ad recuperandas v. gr. impensas majores, & extraordinarias, quas fecit circa rem commodatam, v. gr. in curationem equi, vel alterius animalis, seu etiam Servi commodati, & infirmati, pro cujus valetudine recuperanda majores, & extraordinarias fecit impensas; Modica vero impendia, sicuti expensæ cibariorum ad Commodatarium pertinent; habetur hoc totum expressum *in l. Si in rebus* §. *possunt, ff. Commodati, vel contra;* Est communis.

Colligitur septimo, Commodatarium non teneri de casu fortuito, quo res sibi commodata periit, idest non tenetur præstare Commodanti damnum in re commodata causatum, v. gr. ex incendio, ex aquarum multitudine, seu naufragio, & hostium incursu, ex prædonum impetu, & hujusmodi; *l. Contractus 23. de diversis Juris antiqui reg. in fin. lib. 5. tit. 17.* ibi: *Rapinæ, tumultus, incendia, aquarum magnitudines, impetus prædonum a nullo præstantur; l. Sicut vero 5. §. 4. ff. Commodati, vel contra*, ibi: *Quod vero senectute contigit, vel morbo, vel vi latronum ereptum est, aut quid simile accidit, dicendum est nihil eorum imputandum esse ei, qui commodatum accipit, nisi aliqua culpa interveniat.* Concordat textus clarus *in l. Si uni certo, §. Nunc videndum, ff. Commodati, vel contra, & l. 1. §. Is vero, ff. de obligationibus, & actionibus, & c. Cum gratia unic. de Commodato*, ibi: *Licet casus fortuitus ... sibi non debeat imputari*, Gloss. ibid. *verb. de levissima, & est Communis.* Et ratio est, quia si res casu fortuito pereat, Domino suo perit; *l. pignus 9. Cod. de pignerat. act.* Dominus autem rei Commodatæ est Commodator; *l. Rei commodatæ, ff. Commodati, vel contra.* Cum in Commodato solus usus transferatur in Commodatarium sine translatione dominii; quod remanet penes Commodatorem, seu Commodantem, ut fuit dictum *supra num 9.* adeoque &c. Excipiuntur tamen communiter tres casus, in quibus Commodatarius etiam de casu fortuito tenetur, & habentur expressi in *cit. c. Cum gratia unic. de Commodato*, ibi: *Licet casus fortuitus (nisi acciderit culpa sua, vel intervenerit pactum, seu in mora fuisset) sibi non debeat imputari.*

Primus igitur casus, ut patet ex textu, est si culpa Commodatarii secutus est casus infelix, seu eventus fortuitus, ibi: *Nisi acciderit culpa sua*, v. gr. Si quis tibi vas argenteum commodavit pro parando convivio in Civitate, tu illud transtulisti in longinqua, ubi prædonum, vel hostium incursu fuit deperditum,

tunc debes damnum integrum resarcire Commodanti, textu expresso *in l. In rebus* §. 1. *ff. Commodati, vel contra; & l.* 1. §. *Sed & in majoribus ff. de actionibus, & obligationibus*. Vel si quis equum tibi commodavit, ut equitares ad villam, & tu duxisti illum ad bellum, ubi occisus fuit, tunc teneris de integro damno; *l. Si ut certo 6.* §. *Sed interdum, ff. Commodati, vel contra.*

40 Secundus casus est, si ab initio ita conventum fuit, ut Commodatarius omne periculum eventus fortuiti in se susciperet, ut patet ex verbis citati textus, ibi: *Vel intervenerit pactum*, quia juxta *l. Contractus ff. de R. J. & l.* 1. §. *Convenit ff. de Deposito, & Regul.* 85. *Jur. in 6.* Contractus ex conventione legem accipiunt. Sic v. g. qui sibi bovem, vel equum commodari petiit, sed intuitu hostilis incursionis timendæ periculum ejus in se suscepit, compellitur a Judice conventionem implere, & bovem, seu equum ab hostibus direptum resarcire, textu expresso *in l.* 1. *Cod. de Commodato.*

41 Tertius casus est, si Commodatarius fuit in culpabili mora restituendi rem commodatam, ut patet ex verbis citati textus, ibi: *Seu in mora fuisset*, quia si quis v. g. tardasset reddere Domino equum commodatum post expletum ipsius usum, & tempus determinatum, & interim casu fortuito periisset, teneretur is integrum damnum resarcire Commodanti, *cit. cap. Cum gratia unic. de Commodato, quia mora sua cuilibet est nociva; Reg.* 25.

42 *Jur. in 6.* Dummodo tamen mora fuerit culpabilis*, quia si Commodatarius justam caussam habuit differendi restitutionem equi commodati, v. gr. quia legitime impeditus fuit, quominus determinato tempore, & expleto usu, ipsum equum restitueret, casum fortuitum præstare non teneretur; Deducitur *ex l. Illud* 40. *ff. de hæred. petit. l. Utique* 16. *ff. de rei vindic. l. De eo* 12. §. *Si post, ff. ad exhibend.* Pirhing *lib.* 3. *decis. tit.* 15. *num.* 8.

43 Et dummodo equus commodatus similiter periturus non fuisset apud Dominum, si suo tem-

44 pore & loco restitutus fuisset; Nam si equus Commodatus eodem modo periturus fuisset apud Dominum, etiamsi suo tempore, & loco restitutus fuisset; tunc morosus Commodatarius non teneretur ad compensandum damnum, quia ratione illius moræ, licet culpabilis, non fuit caussa interitus equi commodati, sive damni illati, siquidem equus eodem modo periturus fuisset, etiam apud proprium Dominum; *l. Si plures* 14. *in fine ff. Depositi;* Navarr. *cap.* 17. Manual. *n.* 80. Sylvester *verb. Commodatum qu.* 4. Azor. *par.* 3. *lib.* 7. *de Commodato cap.* 7. *qu.* 3. §. *quæ res;* Molina *tract.* 2. *disp.* 295. *n.* 4. Lessius *lib.* 4. *de justitia, & jur. cap.* 7. *num.* 38. Engel *tit. de pactis* §. 7. *num.* 26. Pirhing *lib.* 3. *decret. tit.* 15. *num.* 8. Reiffenstuel *ibid. n.* 32. & alii. Hoc 45 tamen est intelligendum, si Dominus non erat equum venditurus; tunc enim nihil ei deest, quia si fortassis interea Dominus equum sibi restitutum vendidisset, non apud se, sed apud alium periisset, & sic cum Commodatarius ratione suæ culpabilis moræ talem jacturam equi caussasset Commodanti, teneretur de damno; Glossa *ad reg.* 20. *Juris in 6. verb. mora sua;* Pirhing *l.* 3. *decret. tit.* 15. *de Commodato sub n.* 8. Zoesius *ff. de Commodato n.* 11. & alii.

Datur etiam quartus Casus, in quo Com- 46 modatarius præstare debet casum fortuitum, nempe si res commodata tradatur æstimata Commodatario; Glossa *in l. Si ut certo* 5. *verb. Periculum, ff. Commodati, vel contra;* Bartolus *ibid.* & alii. Et ratio est, quia Commodati non fuit æstimatio, nisi ut de illius pretio teneatur Commodatarius, si forte non restituat; nempe talem æstimationem exigit Commodans, nisi ut de ea fiat securus in quoslibet futuros casus, aut de illius valore, si forte pereat; Adeoque Commodatarius accepta æstimatione eosdem etiam Casus fortuitos a se præstandos suscipit, ut Jure definitum est, *l. Si ut certo* §. 3. *ff. Commodati vel contra*, ibi: *Si forte res æstimata data sit, omne periculum præstandum est ab eo, qui æstimationem se præstaturum recipit; l. Actio* 1. §. 1. *ff. de æstimatoria actione; lib.* 19. *tit.* 3. ibi: *Æstimatio periculum facit ejus, qui suscipit: aut igitur ipsam debet interruptam reddere, aut æstimationem, de qua convenit; l. Plerumque* 10. §. 5. *ff. de jure dotium lib.* 23. *tit.* 3. quia, ut ibi dicitur, *Æstimatio venditio est.*

Colligitur octavo, Commodatarium ad nul- 47 lum damnum teneri, licet res commodata culpa nuncii, vel casu fortuito pereat, quando ipsam rem commodatam consignavit ipsi nuncio a Commodante misso cum mandato, ut ipsam repeteret, & ferret; Tunc enim ipsa re commodata Domino perit ratione mandati per Commodantem dati de consignanda re commodata ipsi nuncio ad hoc misso; textu expresso *in l. Eum, qui rem* §. *Sed & si dum, ff. hoc tit.* Secus autem esset, si Nuncius, vel 48 famulus missus fuisset tantum commonendi caussa, ut res commodata restitueretur a Commodatario sine mandato, ut per eum mitteret;

tunc

tunc enim Commodatarius tali nuncio, seu fa-
mulo rem commodatam consignans non excu-
saretur, si casu fortuito, vel dolo, seu culpa
illius nuncii res periret; Bartolus *in cit. leg.
Eum qui* §. *Sed & si dum*, *verb. Tertio*; Pir-
hing *cit. lib.* 3. *tit.* 15. *de Commodato n.* 10.
49 Reiffenstuel *ibid. n.* 35. & alii. Hoc tamen est
intelligendum, si nuncius ille communiter pro
fideli, ac idoneo non habeatur; *arg. cit. leg.
Eum, qui* 10. §. *Sed & si dum ff. loc. cit. &
leg. Argentum* 20. *ff. hoc tit.* Reiffenstuel *loc.
50 cit. n.* 35. Commodatarius eligens ipse nun-
cium, seu famulum, per quem remittat Com-
modanti rem commodatam, si res commoda-
ta culpa nuncii pereat vel deterioretur, tene-
tur de omni damno; Sibi enim imputare de-
bet, quod talem malum nuncium, seu famu-
lum elegerit; textu expresso *in cit. Leg. Eum
qui* 10. *& leg. Sequent.* de hoc rationem red-
dente his verbis præcisis: *Qui non tam idoneum
hominem eligit, ut recte id* (scilicet Commo-
51 datum) *perferri posset*. Et hoc est etiam in-
telligendum si nuncius, seu famulus a Com-
modatario electus communiter pro fideli, ac
idoneo non habeatur; nam si Commodatarius
remisit rem commodatam per servum commu-
ni opinione pro fideli, & idoneo habitum,
non cogitur restituere, licet res per servi do-
lum, seu culpam pereat, aut deterioretur, tex-
tu expresso *in l. Argentum* 20. *loc. cit.* ibi: *Ar-
gentum commodatum si tam idoneo servo meo tra-
didissem ad te perferendum, ut non debueris quis
existimare futurum, ut a quibusdam malis homi-
nibus deciperetur: tuum, non meum detrimen-
tum erit, si id mali homines intercepissent*. Et
id ipsum brevius, & clarius tradit Bartolus *in
Summario ibid.* his verbis: *Si res culpa nuncii
perdatur, perit periculo Domini, si remittens non
fuit in culpa malæ electionis*, & tenet Zoesius
in Comment. ff. hoc tit. n. 13. Azorius *par.* 3.
lib. 7. *de commodato cap.* 8. *qu.* 1. Navarr. *cap.*
17. *Manual. n.* 185. Pirhing *loc. cit. num.* 10.
Reiffenstuel *ibid. num.* 37. & alii passim.
52 Colligitur nono, Commodatarium in casi-
bus fortuitis v. gr. in incendio, naufragio,
incursione hostium, & hujusmodi posse res
suas pretiosiores præferre, & salvare præ alie-
nis minus pretiosis, quando utrasque salvare
non posset; in tali enim casu Commodatarius
eripiendo propria, quæ magis pretiosa sunt,
& deserendo aliena sibi commodata, quæ mi-
nus pretiosa sunt, nihil restituere debet. Et
ratio est, quia quilibet vir prudens, ac dili-
gens, quæ pretiosiora sunt, anteponit minus
pretiosis; Commodatarius autem non tenetur
facere circa alienas res sibi commodatas, nisi
quod diligentissimus faceret circa proprias; *l.
In rebus, ff. Commodati*; adeoque &c. Ita
Glossa *in l. Si ut certo, verb. solvere face-
re, ff. Commodati*; Abbas *in cap. de Deposito
num.* 2. Angelus *verb. Commodatum num.* 16.
Azorius *p.* 3. *lib.* 7. *de Commodato cap.* 7. *q.* 6.
Lessius *lib.* 2. *de justit. & jure c.* 27. *num.* 23.
& 27. Laym. *Theol. Moral. lib.* 3. *tr.* 4. *c.* 7.
n. 7. Pirhing *lib.* 3. *Decret. tit.* 16. Reiffenstuel
ibid. num. 40. Engel *ibid. num.* 9. *& commu-
nis*. Si vero res commodatæ pretiosiores sint 53
rebus propriis ipsius Commodatarii, & in ca-
su fortuito utrasque salvare nequeat, tenetur
Commodatarius res alienas pretiosiores sibi com-
modatas salvare postpositis propriis minus pre-
tiosis. Et ratio est, quia Commodatarius ex
natura contractus commodati se tacite obligat
ad exactissimam rei commodatæ custodiam;
lib. 1. §. *Is quoque, ff. de action. & obligat.*
ibi: *Exactissimam diligentiam custodiendæ rei
præstare compellitur; & ad eam custodiam, qua-
lem quisque prudentissimus Pater familiæ rebus
adhibet, l. In rebus* 18. *ff. Commodati*; sed
quilibet Paterfamilias, & prudens, seu dili-
gens, quæ pretiosiora sunt anteponit minus
pretiosis, & vilioribus relictis, quæ pretiosio-
ra sunt salvat, ergo &c. Ita Abbas *in cit.
cap.* 2. *n.* 2. *de deposito*, Angelus *verb. Commo-
datum n.* 16. Layman *loc. cit. n.* 7. Sylvester
verb. Commodatum qu. 12. Reiffenstuel *loc. cit.
num.* 43. & alii. Immo Commodatarius tene- 54
tur præferre, & salvare res commodatas reli-
ctis propriis, quando ambæ sunt æqualis pre-
tiositatis, nec utrasque salvare potest; *l. Si ut
certo* §. *Quod vero, ff. Commodati*, ibi: *Pro-
inde & si incendio vel ruina aliquid contigit, vel
aliquod fatale damnum, non tenebitur, nisi forte
cum res commodatas salvas facere posset, suas
prætulit*; Et ratio est, quia in pari causa ma-
gis convenit Commodatarium, in cujus solius
gratiam contractus institutus fuit, ex fortuito
casu damnum sustinere, quia ut Jure cautum
est *in l.* 1. §. *Is quoque, ff. de actionibus, &
obligationibus*. *Nec ei* (*Commodatario*) *sufficit
eam diligentiam adhibere, quam suis rebus ad-
hibet*, & tenet Sylvester *verb. Commodatum
qu.* 12. sic dicens: *Sed si erant pretiositatis, si
Commodatum factum est causa sui* (*Commoda-
tarii*) *non potest præferre suas*; Lessius *lib.* 2.
de justit. & jure cap. 27. *num.* 29. Layman *l.
cit. n.* 7. Pirhing *lib.* 3. *decr. tit.* 16. *num.* 18.
Reiffenstuel *ibid. n.* 42. & alii. Commodata- 55
rius, si in casu fortuito omnes res salvare non
potest, potest præferre res suas si utiles sint,

& ipsas salvare, relictis rebus Commodantis, quando Commodatum factum est in gratiam solius ipsius Commodantis, *l. Si ut certo §. Interdum, ff. Commodati, l. Quod Nerva in fin. de deposito*; & tenet expresse Syl-
56 vester *verb. Commodatum qu.* 12. & alii. Sic etiam potest Commodatarius res suas præferre, & salvare præ rebus commodatis, quando utrasque salvare non potest, etiamsi Commodatum factum sit in gratiam utriusque, ut tenet similiter Sylvester *loco cit.* his præcisis verbis: *Si vero gratia utriusque, similiter potest præponere suas, quia cæteris paribus, debet plus se, & sua diligere, quam alium, & aliena*; & Glossa *in l. Si ut certo §. Quod vero, ff. commodati verb. salvas facere*; Bartol. *ibid.* & favet multum Abbas *in cap.* 2. *num.* 2. *de deposito*: Reiffenstuel *tit.* 16. *num.* 42. & alii.

Additiones ex aliena manu.

57 Si pluribus simul res commodata sit, contra singulos in solidum actio commodati datur,
58 nisi aliud placuerit ab initio, ut placuit dum
59 convenit ut res commodata esset pluribus periculo communi, idest ut unusquisque præstaret partem, *L.* 21. §. 1. *ff. Commodat.*
60 Deficiente vero conventione hac, singuli tenentur in solidum, ita ut duo quodammodo Rei habeantur, & si alter conventus præstiterit, liberetur alter, electione Commodanti tributa quem convenire velit; *L.* 5. §. *ult. ff. eodem*, junctis *L.* 3. & *L.* 11. *ff. de duobus Reis*
61 *constituend.* nisi unus solus pro re commodata sibi furto subducta, egerit furti, permittente secundum jus novissimum Commodante, & furti actioni renunciante; tunc enim si alter conveniatur qui furti non egit, & paratus sit periculo suo conveniri alterum, qui agendo furti lucrum ex re commodata sensit, audiendus & absolvendus est; *L.* 7. *princip. ff. eodem pariter titulo.*
62 Quin & si ex duobus ejusdem rei Commodatariis unus rei in solidum restituendæ facultatem habeat, æquum haud est alterum de rei
63 restitutione conveniri; & quum plures hæredes sunt ejusdem Commodatarii, unus vero ipsorum totam rem possidet, atque ita solidæ rei restituendæ facultatem habet, solus is damnari debet, quasi hoc conveniat arbitrio bo-
64 ni judicis; uti & tunc quum unus eorum non ex defuncti, sed proprio facto hac actione interpellatur, licet alioquin ita jus sit, ut hæredes Commodatarii singuli pro ea tantum par-
te, qua hæredes sunt, conveniri debeant; 65
L. 3. §. 3. *L.* 17. §. 2. *ff. d. tit.*

C O M M U N I O.

Communio populi infra Missam non est de 1
præcepto; Benedict. XIV. tom. 1. Constitut. 64. incip. *Certiores*. Et justis ex causis
prohibere potest; Idem *ibid.* 2
Communio sub utraque specie toleratur pro 3
Græcis, ubi viget consuetudo; Idem Constit.
57. incip. *Etsi Pastoralis* §. 6. Quæ tamen con- 4
suetudo alibi introduci prohibetur; Idem *ibid.*
Communionis Paschalis tempus prorogatur 5
pro incolis Serviæ; Idem Constit. 39. incip.
Inter omnigenas §. 21. Ad primam Communio- 6
nem admitti non debent pueri in Doctrina Christiana non satis edocti; Idem Constit. 42. incip. *Etsi minime* §. 9.
Alia ad rem, vide verb. *Eucharistia n.* 40. 7
41. 52. verb. *Missa art.* 11. *a num.* 7. *ad* 46. & *art.* 14. *n.* 22. 23. nec non *decreta S. R. C.* in tomo 10. hujus *Biblioth.*

COMMUTATIO LEGATORUM PIORUM.

Vide verb. *Legatum a n.* 143. *ad* 165.

C O M Œ D I Æ.

Articulus unicus ex aliena manu.

De Commœdiarum apud Christianos usu, & quænam licitæ, quænam vero illicitæ Patrum, Theologorumque auctoritate comprobentur.

Comœdiæ a superstitiosis gentibus originem 1
trahunt, & primum apud Græcos, deinde apud Romanos usurpatæ fuerunt: Veluti moribus, ac publico bono noxias improbavit Plato lib. de Republica, ac damnarunt etiam nonnulli Romanorum sapientes. De earum origine, vicissitudine, & mutationibus egregie scripsit Vir. cl. Jo: Antonius Bianchi Ordinis Minorum de Observantia in Opere nomine Laurisii Past. Arc. Romæ vulgato anno 1753. Vide præfationem ejusdem Operis.
Sancti Ecclesiæ Patres unanimi consensu Co- 2
mœdias

mœdias improbarunt, atque uno omnes ore clamarunt vetitum Christianis esse, non solum Actores, sed etiam spectatores in Comœdiis esse. Patrum hac de re sententias collegit, & accurate recensuit omnes P. Daniel Concina in Opere de Spectaculis Theatralibus, easque indicaverat antea Natalis Alexander in *Hist. Eccles. 4. Sæculi cap. 6. art. 3.* atque inter alios inculcaverat Hieronymus Florentinius Congr. Matris Dei Theologus in Opere inscripto *Comœdo-Crisis &c.* ubi observat, nuncupatas a Patribus fuisse *sacrarium Veneris, impudicitiæ consistorium, Dæmonum inventum, pudoris publici lupanarium, obscœnitatis magisterium, scholam fœditatis, & lascivia & fornicationis gymnasium, intemperantiæ, & inhonestatis exemplar*.

3 Interdicta quoque hujusmodi Spectacula a Conciliis fuere sub gravissimis pœnis. Vide Concilium Illiberitanum Canone 62. & 67. Arelatense 1. Canone 5. Carthaginense 3. Canone 2. Carthaginense 4. Canone 88. Concilium Africanum Canone 28. vel 61. secundum Codicem Canonum Ecclesiæ Africanæ, Arelatense 2. Canone 20. Trullanum Canone 51. Cabilonense 2. Canone 20.

4 Cum apud Gentes superstitiosa essent hujusmodi spectacula, quod in falsorum Numinum obsequium plerumque fierent, ac etiam obscœnitatis plena essent, facile intelligere est, qua de causa ab antiquis Patribus, & Conciliis tam severe Christianis prohiberentur. Num vero iis etiam seclusis, Theatralia spectacula, atque Comœdias Patres interdixerint, quæstio inter Theologos est. Natalis Alexander loco supracitato & docti quamplures Galli Theologi, atque P. Concina, tum in laudato Opere, tum in alio italice deinceps scripto, opinantur omnem omnino Comœdiam Patres damnasse veluti Christianæ professionis inimicam. Atque inferunt, Christianis omnibus illicitum esse spectaculis hujusmodi interesse, iisque delectari; & contra solemne illud fœdus agere, quod cum Deo in Baptismi susceptione inserunt, abrenunciando *Satanæ, & omnibus operibus ejus, & omnibus pompis ejus*. Satanæ enim abrenuntiatione, inquiunt, Christianos profiteri idololatriæ detestationem; abrenuntiatione operum Satanæ, detestationem eorum omnium, quæ naturæ ac Dei lege prohibita sunt; hæc enim cum peccata sint, opera Diaboli dicuntur; abrenuntiatione denique pomparum Satanæ, detestationem illarum rerum, atque functionum, quæ vanitatem, concupiscentiam oculorum, concupiscentiam carnis, & superbiam vitæ foveant, & excitent. Ita enim professionem in Baptismo factam explicari a pluribus antiquis Patribus ostendit Concina in Operibus supracitatis, ubi laudat Tertullianum *lib. De Spectaculis cap. 24.* Cyrillum Hierosolymitanum Catechesi 1. Jo: Chrysostomum *hom. 21.* ad Populum Antiochenum, Ephræmum Syrum, Cæsarium Arelatensem, aliosque.

5 Contra vero Florentinius supracitatus, Manzius, Ludovicus Antonius Muratori, Scipio Maffejus, ac noster Joannes Antonius Bianchi, aliique quamplurimi contendunt, non omnes omnino Comœdias improbatas a Patribus fuisse, sed eas tantum, quæ superstitione, & obscœnitate, aliisque defectibus scaterent, qui morum innocentiæ adversarentur. Id enim unice ex modo, quo Sancti Patres loquuntur, argumentari potest, ut vel ex ipsis nominibus colligere est, quibus nuncupatas ab ipsis Comœdias, diximus. Si enim Comœdiæ argumentum morale sit, & honestum, quod nil morum innocentiæ adversum habeat, nil in eis occurrit, per quod dici possit *sacrarium Veneris, & impudicitiæ consistorium*, atque alias hujusmodi appellationes habere, quibus detestatæ a Patribus Comœdiæ nuncupantur. Audiatur Florentinius supracitatus, qui conclusionem primam ita proponit: *Licet sine peccato componere Comœdias, in quibus argumentum est vel indifferens, vel honestum, & ad ejus repræsentationem nulla adhibentur vel facta, vel verba illicita, & immodesta, seu etiam alicui nociva. Licet etiam eodem modo Actoribus illas recitare, & auditoribus interesse; habito tamen respectu, & adhibita debita moderatione quoad circumstantiam loci, temporis, & personarum. Hæc Conclusio est S. Thom. 2. 2. quæst. 168. art. 2. & 3. & omnes illam defendunt tamquam communem*. Nec rem demonstratu difficilem arbitror. Fac enim, in Comœdia rem Sacram exhiberi, Morale argumentum esse, nil vero in Actoribus occurrere, quod vitia foveat, sed omnia ad vitii detestationem, virtutisque commendationem ordinata esse, juxta artis Poeticæ regulas, quid in ea deprehendas Christianis illicitum? *Officium Histrionum*, inquit S. Thom. loc. cit. *quod ordinatur ad solatium hominibus exhibendum, non est secundum se illicitum: nec sunt in statu peccati, dummodo moderate ludo utantur, idest non utendo aliquibus illicitis verbis, vel factis ad ludum, & non adhibendo ludum negotiis, & temporibus indebitis*. Atque ludum hujusmodi pertinere ad virtutem Eutrapeliæ post S. Thomam tradidere S. Antonin. *part. 1. tit. 2. cap. 23. §. 2.*

Sum.

Sum. Theol. Card. Cajetanus, Sylvester, aliique. Si ergo Comœdia ratione argumenti honesta, vel indifferens sit, ac loco, tempore, congruis personis, & gestis, ac verbis honestis exhibeatur, quid in ea erit ab illo Histrionum ludo diversum, per quod illicita fiat? Numquid Theatrales pompæ? At hæ natura sua malæ non sunt, sed indifferentes, & ad solatium hominibus exhibendum aptæ quam maxime sunt. Res autem indifferentes licite ad humanæ conversationis solatium adhibentur, ex eodem S. D. loco citato. Dicent fortasse, delectare has homines, atque vanitatem fovere. At delectatio ex licito ludo, quæ recto fine percipiatur, vetita homini Christiano non est, Neque pompæ, quæ honestam Comœdiam exornent, vanitatem homine Christiano indignam fovent. Si enim hæ licitam, atque honestam animæ recreationem pariant, ac delectationem, quæ ad Comœdiam illam attentionem conciliet, quæ optimis morum præceptis instructa sit, cujusque finis sit homines ad vitii detestationem, atque ad virtutem sectandam movere, & allicere, non video, quid in illis pompis reprehendi valeat: si peccatum non sit penes sumptus aliis Christianis virtutibus contrarios, de quibus in præsentia non disputamus. Hoc in sensu Auctores, qui licitum Theatrum propugnant, Diaboli pompas esse Comœdias negant.

6 Si Comœdiæ inhonestæ, turpes, obscœnæque sint, nefas Christianis est easdem repræsentare, vel audire. Inhonestæ dicuntur, quæ vel quidpiam continent morum præceptis contrarium; vel turpes, obscœnasque res exhibent, vel obscœnis verbis, aut actibus exprimuntur. Hæ malæ sunt, atque illa etiam naturæ lege prohibitæ, qua scandalum prohibetur. Non solum enim præceptis illis contrariæ sunt, quæ inhonestos, ac turpes actus prohibent, sed etiam occasiones sunt ruinæ spiritualis proximi, cum inhonesti, turpes, obscœnique actus, fabulis, aut verbis ad inhonesta, atque turpia eo fortius homines alliciant, & trahant, quo vividius, ac majori cum apparatu exhibeantur. Hinc nemo negat, graviter peccare Actores, qui hujusmodi spectacula exhibeant. Non solum enim publice ac palam rei operam dant illicitæ, atque turpi, sed etiam actionem exercent, quæ in Spectatoribus pravos affectus, & gravia peccata natura sua excitat, atque parit. Et sane si prava colloquia, & studiosa pravorum librorum lectio, præsertim dum coram multitudine fiant, excusari a gravi culpa non possunt, quis excusabit a gravi culpa publicam fabulæ repræsentationem, inter Theatri pompas, & apparatus, a gravi peccato? Hæc enim fortiora sunt ad vitia incitamenta.

Sic Actores, cooperatores, spectatoresque 7
gravis culpæ sunt rei. Nam & ii in actionem illam moraliter influunt, quæ natura sua nata est depravare hominum mores, ut manifestum est. Actores voco, qui composuere Comœdiam, cooperatores, qui mimos, ac mimas, saltatoresque dirigant, mercede illos conducant, vel alia præstent ad operam conducentia. Ad spectatores quod attinet; præterquam quod approbant rem illicitam, & solvendo pro audiendis, inspiciendisque Comœdiis pretio, morales illius causæ dicuntur, quia pretii solutione ad operam illicitam exercendam venales mimos movent, periculo etiam peccandi sese exponunt, atque alios exemplo suo in hujusmodi periculum trahunt. Qui vero se libere exponit occasioni peccandi, etsi non peccet, gravis culpæ reus est, ex Theologorum omnium sententia.

Atque hinc facile patet, quam æqua censu- 8
ra sit sapientissimi Pontificis Benedicti XIV. qua in Opere *de Synod. Diœces. lib.* 11. *c.* 10. ita Auctorem nostrum reprehendit: *Nimis porro laxa, ne dicam aperte erronea, & scandalosa est doctrina, quam tradit Lucius Ferraris in sua Bibliotheca Canonica tom. 2. verb. Clericus art. 4. n. 17. edit. 1. ubi etsi fateatur, non esse Clericis permittendum comicos agere, seu Comœdiarum actores esse, attamen a gravi culpa eosdem absolvit Comœdias spectantes quantumvis turpes, atque obscœnas, dummodo ex illarum auditione nullum sibi imminere prævideant probabile periculum lapsus, eorumque præsentia nullum in Populum ingerat scandalum;* Verum, *ait*, si Comœdiæ audiantur ob solam vanam curiositatem absque periculo probabili lapsus, etiamsi res turpes repræsententur, & modus repræsentandi sit turpis, probabilius est, non esse peccatum mortale, cessante scandalo, quod modo videtur cessare, & non esse, quia frequentissimum est Clericos Comœdiis interesse. *Quis est, qui non intelligat, rerum obscœnarum vel solam narrationem pravos animi motus in audientibus excitare, eosque sensim ad interitum disponere, juxta illud Apostoli effatum* 1. ad Corinth. 15. Corrumpunt mores bonos colloquia mala? *Qua igitur ratione, quo pacto evenire poterit, ut suæ spiritualis ruinæ periculum declinet, qui earumdem turpium rerum theatrali intersit repræsentationi, quæ plus certe efficacitatis habent ad spectatorum mentes perturbandas, animos commoven-*

vendum; & tandem ad peccatum inducendum? Quocirca etiam mollioris ethices sectatores, ejusmodi Comœdias damnant, & nedum Clericos, sed laicos quoque eas inspicientes vix umquam gravem culpam evadere, communi calculo docent cum D. Thoma in 4. dist. 16. quæst. 3. art. 2. quæstiunc. 2. Ad secundam quæstionem, dicendum, quod hujusmodi spectacula, si sunt rerum turpium, & ad peccatum provocantium, studiosa eorum inspectio peccatum est, & quandoque in eis tanta potest libido adhiberi, ut sit etiam mortale: unde a tali inspectione omnes se arcere debent.

9 Palinodiam Lucius cecinit, ut legere est pag. 247. Sed tot ibi congerit Probabilistarum auctoritates ad se excusandum, ut suspicari possit, voluisse hac via ostendere, recitatam ab ipso opinionem, Pontificia probabiliorem, ac plausibiliorem esse, præsertim iis, qui ex numero auctorum opiniones metiuntur. Ne vero hujusmodi apparatu lectores decipiantur, observandum hic duximus: 1. Summo Pontifici, dum pronunciavit laxam hanc opinionem, exploratas jam fuisse Probabilistarum sententias, atque etiam has censura perstrinxisse. 2. Turpes & obscœnas Comœdias eas esse, quas Patres supracitati damnarunt, ac opera, pompasque Diaboli dixerunt, quibus Christiani abrenunciarunt in receptione Baptismi. 3. Plura Concilia non solum antiqua, sed etiam recentia sub excommunicatione, aliisque Ecclesiasticis pœnis turpes obscœnasque Comœdias populo interdixisse. 4. Denique rationes num. 6. a nobis allatas satis ostendere turpes Comœdias naturæ esse lege prohibitas, ac graviter peccare tum actores, tum spectatores illarum. Hæc omnia perspecta, atque rite examinata fuere a Sapientissimo Pontifice Benedicto XIV. dum censuram in hanc Probabilistarum opinionem tulit.

Ajunt recensiti a Lucio Probabilistæ, abolitos contraria consuetudine esse Canones, quibus Clerici Comœdiis interesse prohibentur, atque hos ab omni culpa excusari, *Quia frequentissimum est Clericos Comœdiis interesse*. Numquid vero licita usu & consuetudine fieri potest actio naturæ lege prohibita, atque ad ruinam animæ spiritualem contendens? Hujusmodi vero est repræsentatio, atque auditio turpis, obscœnæque Comœdiæ, ut supra diximus. Rursus si Clerici spectatores sint, homines scilicet in Dei sortem vocati, sacro Altari addicti, ac illius status, in quo ad altioris virtutis gradum adstringuntur, quis eos a gravi culpa excusabit, dum libere peccandi occasioni sese exponant; dum turpem, obscœnamque operam præsentia sua probent, & dum alios exemplo suo ad id alliciant, & provocent? Numquid contraria consuetudine debitum tolli potest, quod ex proprii status obligatione enascitur; ac licita fieri actio, quæ maxime indecens proprio statui sit? Hujusmodi vero sunt turpes, obscœnæque Comœdiæ ad Clericos comparatæ.

Audiant hic benigniores Casuistæ Sancti Caroli Borromæi sententiam a tot deinceps Pastoribus in suis Ecclesiis inculcatam. In Concilio 3. Provinciali Mediolanensis Ecclesiæ hæc statuit, quæ legi possunt in Actis ejusdem Eccl. par. 4. pag. 400. *Publicorum peccatorum illecebras, quas homines depravatæ consuetudinis errore decepti pro nihilo putant, concionator perpetuo reprehendat.... spectacula, ludos, lubricasque res id generis, quæ ab Ethnicorum moribus originem ducunt, disciplinæque Christianæ adversantur, perpetuo detestabitur, execrabitur. Demonstrabit incommoda, publicasque ærumnas inde in Christianum Populum emanare. In quam sententiam valde Populum confirmabit argumentis, quæ viri gravissimi*, Tertullianus, Cyprianus Martyr, Salvianus, & Chrysostomus *afferunt. In eoque argumenti genere nullum aliud omittet, quo tanta corruptela extirpetur. Choreas, saltationes, ac tripudia, e quibus mortiferæ cupiditates excitantur, de suggestu sæpe graviter reprehendet, atque insectabitur. Scenicæ, personatæque actiones, unde tamquam e quodam seminario semina malefactorum, ac flagitiorum pene omnium existunt, quam a Christianæ disciplinæ officiis abhorrentes, quam valde cum paganorum institutis convenientes atque Diaboli astu inventæ, omni officio a Populo Christiano exterminandæ sint, qua maxima poterit religiosa contentione aget. Omnem in muliebri vestitu luxum, caudatas vestes, superbum ornatum, deformem illam ornandi speciem, muliebres fucos, ac pigmenta, cæteraque ad mollitiem, atque adeo ad libidinis incitamentum fœde excogitata, omni persuasionum vi, & argumentorum quasi telis oppugnabit. Quæ multa subministrabunt magni illi Ecclesiæ viri* Cyprianus Martyr, Augustinus, & Ambrosius *in primis*.

Animadversiones Auctoris.

In hoc Articulo de Comœdiis a se de novo addito, immerito exaggerat R. Theologus contra ea, quæ a me tradita in prima Editione in verb. *Clericus art.* 4. retractaveram jam in *Supplemento* ad idem *verb.* in edition.

po-

posteriorib. ubi post adductos Auctores, quos fueram secutus, tandem sub *num.* 31. ingenue subdidi: = sed quidquid de illis, prævio recessu a sequela ipsorum, quod scripsi *loc. cit. num.* 17. & 18. expunctum penitus volo. = Unde cum ibi clarissime mentem meam aperuerim, & in claris nulla admittatur interpretatio ex communi post Gloss. *in cap. Quum dilectus* 8. *de consuetudine*, *verb. nec juri communi*, & colligitur ex *l. Licet Imperator* 74. *de legat.* 1. & *l. Ille*, *aut ille* 25. *de legat.* 111. nescio quo animo voluerit falso interpretari mentem meam jam aperte manifestatam, eamque torquere in sensum obliquum, & a veritate aberrantem. Voluisset potius serio perpendere propositionem meam, & invenisset illam, prout a me traditur, restrictam ac modificatam quatuor illis adjectis conditionibus, non tantopere, ut exaggerat, pugnare cum auctoritatibus, aliisque a se ibi adductis. Præterquam quod debuerat animadvertere criticus Theologus, quod Benedictus XIV., immortalis memoriæ Pontifex, in sua censura loquitur ut merus Doctor privatus, ut ipsemet testatur in præfatione primi sui tomi de *Synodo Diœcesana* §. *Prima hujus Operis* præcisis his verbis: = At ubi neque a Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris, neque a Nobis in Bullario, aut alibi Apostolica auctoritate quidquam definitum est, ac generaliter omnibus in rebus, quibus nullum ex publica auctoritate pondus accessit, nihil nos definire, ac veluti decretorium exhibere intendimus... libentique animo subscribimus doctrinæ Scriptoris egregii Melchioris Cani, qui *lib.* 6. *de locis theologicis*, *cap.* 8. *in responsione ad nonum argumentum*, de libris agens, qui a Summis Pontificibus conscripti publicantur, hæc ait: *Cum edunt libros de re qualibet Romani Pontifices, sententiam suam ut homines alii docti exprimunt, non tamquam Ecclesiæ Judices de Fide pronunciant*. Magnus ille Prædecessor noster Innocentius IV. Commentaria sua in Libros Decretalium scripsit, quum summum Pontificatum gereret...., neque profecto Innocentius hoc sibi unquam arrogavit, ut quidquid in eo opere scripsisset, pro re definita haberetur, sed facile passus est, opiniones suas, quas tamquam privatus Doctor proposuerat, ab aliis Doctoribus oppugnari, ut patet ex ipsa, quam citavimus, illius vita, multoque magis ex ea, quam sibi amplissimam hac in re licentiam sumpserunt Canonistæ, dum sententias ab Innocentio suis in Commentariis insertas sæpe deserere, & in alia omnia ire non dubitarunt. Hæc ille ad litteram, quæ si attendisset Theologus noster, tam acri stylo forsan non perstrinxisset quæ tradideram opportunis jam restrictionibus moderata.

Alia de Comœdiis; vid. in verb. *Clericus*, *art.* 4. *n.* 16. & verb. *Luxuria n.* 87.

Comœdi sunt infames, & irregulares; vid. verb. *Infamis num.* 11. & verb. *Irregularitas*, *art.* 1. *n.* 11. vers. *Octava*.

COMPENSATIO.

Compensatio est debiti, & crediti inter se contributio; *l. Compensatio* 1. *ff. de Compensationibus lib.* 16. *tit.* 2. & secundum Polman. *Breviar. Theol. part.* 2. *n.* 413. *Compensatio est rei unius per alteram adæquatio, & tantidem refusio*, & fit v. g. cum quis tibi debet centum scuta, & illa nequis via ordinaria recuperare ab eodem debitore, in occulto surripis totidem scuta; vel si debitor ejusdem occultus existas, solutionem in æquivalenti non præstes. Et hæc Compensatio, si debitæ adsint conditiones, est licita; *l. Postquam* 21. *ff. de compensationib.* ibi: *Placuit inter omnes, id quod invicem debetur, pro jure compensari*; *l. ideo* 3. *ff. de compensationib.* ibi: *Compensatio necessaria est, quia interest nostra potius non solvere, quam solutum repetere*: Compensatio enim ad instar solutionis accipitur, ut constat ex *l. Si debitor*, *ff. Qui potiores in pignore*, ubi dicitur, *Nihil interesse solveritne aliquis, an compensaverit*; *& ex l.* 76. *de verbor. significat.* ubi dicitur, *dedisse etiam eum intelligendum esse, qui compensavit*: Et sic tenet Glossa *in cap. Jus gentium* 9. *dist.* 2. *verb. Sedium*, Divus Thomas 2. 2. *quæst.* 16. *art.* 5. *ad tertium*, Abbas *in c. Sicut* 29, *num.* 14. & 15. *de Jurejurand.* Silvester *verb. Furtum q.* 13. Navarrus *in Manual. c.* 17. *num.* 112. Engel *lib.* 3. *decret. tit.* 23. & 16. Reiffenstuel *ibid. num.* 57. Layman *lib.* 3. *tr.* 3. *p.* 1. *cap.* 1. *n.* 9. & communis aliorum; Et ratio est quia Jure naturali, & gentium licitum est ex rebus debitoris sibi satisfacere, seque indemnem reddere, quando aliter solutionem obtinere quis nequit. Ad hoc autem ut sit licita Compensatio occulta, requiruntur sequentes conditiones. Prima, ut debitum sit certum, idest, ut moraliter certo constet rem esse tuam, aut tibi ex justitia deberi, *l.* 4. *de compensat.* In dubio enim melior

est

4 est conditio possidentis; *Regul. 65. Juris in 6.* Secunda, ut debitum sit strictum, & proprie dictum debitum, idest quod sit res debita ex justitia, & non solum ex convenientia, & gratitudine, nam hæc non inducit stricte, &
5 proprie dictum debitum. Tertia, ut res non possit alia via recuperari, vel saltem non absque notabili molestia, aut expensis, vel amissione favoris, aut benevolentiæ, sive jactura honoris, ut v. g. si debitum sit quidem certum, & strictum, sed desint probationes; vel si habeantur, sine gravi tamen metu nequeant produci, *l. 13. ff. Quod metus causa*.
6 Quarta, ut non fiat compensatio in re alterius, sed in re ipsius debitoris, nam si fieret Compensatio in re alterius, tertius ille
7 gravaretur. Quinta, ut fiat sine periculo scandali, seu sine periculo damnificandi tertium, ne videlicet compensatio alicui imputetur tamquam furtum, & cogatur indebite restituere.
8 Sexta, ut fiat sine periculo damnificandi ipsum debitorem, vel ejus hæredes; ne videlicet ab ipso debitore, vel ejus hæredibus tibi, vel tuis hæredibus idem debitum iterum solvatur; vel ne ipse debitor, aut sui hæredes putantes necdum esse solutum, maneant in conscientia pec-
9 cati, nolendo solvere. Septima, ut in compensatione non plus accipiatur, quam revera debetur; alioquin excessus ille esset contra justitiam, & consequenter in conscientia restituen-
10 dus. Octava, ut fiat sine præjudicio tertii, uti esset si compensatio fieret in re alteri v. g. locata, ut commodata; huic enim in tali casu fieret injuria, & præjudicium caussaretur, si ante tempus expletum res locata, vel com-
11 modata eriperetur. Et sic etiam in casu, quo essent alii creditores, quibus de Jure deberetur anterior, vel partialis solutio: Tunc enim si Petrus v. g. creditor sciat Paulum debitorem suum non posse solvere omnibus etiam aliis creditoribus habentibus æquale Jus, non potest Petrus integrum debitum suum clam
12 subducere Paulo, sed tantum pro rata. Sic etiam in casu, quo tu non possis debitum a Rege obtinere, non potes illud tibi compensare, defraudando v. g. gabellas venditas, seu locatas v. g. Petro, quia hoc faceres in præjudicium ipsius Petri, cum compensares tibi non ex bonis Regis, sed ex bonis, quæ licet fuissent Regis, jam nunc ratione venditionis, seu locationis, essent Petri, qui solus, & non Rex, damnum ex illa compensatione sentiret; Tum quia licet Petrus conducat, vel emat jus gabellarum, non ideo obligatio Regis transfertur in Petrum; sicuti ex eo quod conducas, vel emas agrum Pauli, & jus percipiendi fructus ex illo, non ideo obligationes Pauli transferuntur in te; ergo non ideo habebis jus compensandi ex gabellis, nisi quando istæ manebunt Regis; Sic Corduba *in Summa q. 95. dub. 3.* Reginald. *in praxi tom. 1. lib. 10. c. 24. num. 383.* Jacob. Graffius *in decis. aur. p. 1. lib. 2. c. 125. num. 39.* Sporer *tract. 5. in septim. & decim. Precep. decal. c. 5. sect. 3. de occulta compensat. num. 81.* Claudius la Croix *tom. 1. lib. 1. tract. 5. n. 970.* & alii contra varios alios.

Pro foro externo varia sunt dubia a Jure ex- 13
cepta, in quibus compensatio non potest fieri, etiamsi adsint conditiones requisitæ ad occultam compensationem, & alia via talia debita obtineri nequeant; Primo v. g. Creditor quo 14
ad rem apud se depositam a debitore, non potest in foro externo compensationem facere; *cap. Bona fides 2. de deposito*, ibi: *Sane depositori licuit, pro voluntate sua depositum revocare, contra quod compensationi, vel deductioni locus non fuit*, ubi per ly *deductioni* intelligitur compensatio ex parte; Glossa *verb. contra quod*, *ubi dicit; quod nec in toto, nec in parte admittitur compensatio contra depositum*. Secundo Cre- 15
ditor quoad rem sibi commodatam a debitore non potest in foro externo compensationem facere; *l. fin. C. de commod.* ibi: *Prætextu debiti, restitutio commodati non probabiliter recusatur*. Licet enim varii hoc negent de Commo- 16
dato, & concedant solum de Deposito; tamen est utrobique par ratio, quia sicuti Depositum committitur soli fidei Depositarii, ita Commodatum soli fidei Commodatarii; Immo fortius videtur obligare ipsum Commodatarium res commodata, quam Depositarium res deposita, quandoquidem magis obligatur quis pro eo quod datum est in ipsius gratiam, & commoditatem, quam id quod datum, & acceptum est in alterius gratiam, & commodum. Tertio Creditor non potest in foro ex- 17
terno compensationem facere in rebus sui Debitoris, quas inique ex furto, rapina, fraude, & spolio occupat; *l. fin. Cod. de compensationib.* ibi: *Possessionem autem alienam perperam occupantibus compensatio non datur*. Quar- 18
to Creditor non potest in foro externo compensationem facere in rebus, quas ex caussa vectigalis, vel tributi debet Principi, vel Reipublicæ sibi debitrici; *l. 3. Cod. de compensationib.* Pro foro tamen interno, seu conscien- 19
tiæ supradictorum debitorum exceptio locum non habet, sed licite potest fieri compensatio occul-

occulta etiam in omnibus dictis casibus. Et ratio est, quia de Jure naturæ, & gentium potest quilibet Creditor sibi de qualibet re debitoris satisfacere, quando aliter vel non nisi cum maxima difficultate, & summo incommodo potest satisfieri, adeoque in ipsis casibus non obstantibus Juribus positivis poterit Creditor etiam in Deposito, in Commodato, in Vectigalibus, & tributis, & in rebus alienis inique per rapinam, fraudem, & hujusmodi occupatis facere compensationem; Non enim est credendum, quod in similibus casibus Jura positiva voluerint Creditores suo Jure privare in ordine ad consequenda sua credita, quia hoc esset eisdem noxium, & commodum inferret debitoribus, ne tenerentur satisfacere. *Sic communis Doctorum*. (*a*)

20 Circa Compensationem, quam solent facere famuli, & famulæ surripiendo occulte de bonis Dominorum, ex quo judicent mercedem, seu salarium eorum non correspondere suo famulatui, & esse minus justo, absolute tenendum est, esse omnino illicitam, si famuli, vel famulæ absque certa, & evidenti cognitione simile judicium ferunt ex fundamento, sive apparenter, sive vere probabili tantum; hoc habetur clare, & expresse ex contraria doctrina damnata ab Innocentio XI. *sub die* 2. *Martii* 1697. in sequenti propositione ordine 37. ex ibi damnatis: *Famuli, & famulæ domesticæ possunt occulte heris suis surripere ad compensandum operam suam, quam majorem judicant salario, quod recipiunt*. Et ratio est quia

21 ex dictis *sub n.* 3. prima conditio requisita ad licitam occultam compensationem est, ut debitum sit certum; ergo non sufficit debitum solum probabile. In dubio enim, vel pari caussa melior est conditio possidentis; *Regula* 65. *Juris in* 6. Unde cum Dominus sit in possessione ob probabilem solum rationem privari nequit, quia Possessio legitima tribuit Jus certum retinendi, quo spoliari ob rationes sólummodo probabiles nemo potest; *arg. c. Dilecto* 28. §. *fin. de V. S. l. Peregre* 44. *ff. de*

22 *acquirend. possess.* In damnatione supradictæ propositionis includuntur non solum famuli, & famulæ, sed etiam omnes illi, qui pro mercede, & salario operas, & servitium præstant, ut sunt opifices, seu artifices, Administratores, Consiliarii, Judices, Ministri, Secretarii, Belliduces, & hujusmodi; his enim omnibus est etiam illicita occulta Compensatio, nisi adsint omnes conditiones requisitæ ad justam, & licitam Compensationem, & adductæ supra *a num.* 3. *usque ad* 12. Ita Cardenas in propositiones damnatas *dissert.* 23. *c.* 1. *artic.* 3. ubi dicit, quod cum eadem sit ratio de istis ac de illis, consequenter idem debet esse judicium, & eadem juris dispositio; *arg. l. Illud, ff. Ad leg. Aquil.* Si vero non solum 23
probabiliter, sed certo, & evidenter constet, mercedem, seu stipendium famulis, vel aliis stipendio conductis, ac servientibus personis ex justitia debitum esse minus justo, tunc licitum est famulis, aliisque stipendio conductis uti occulta compensatione, quia in simili casu famuli, aliique stipendio conducti accipiunt solùm, quod suum est, vel saltem, quod eis certo debetur, nec alia via eis suppetit ad suum repetendum, nisi cum maximis incommodis, & periculis, ut videtur ordinarie evenire, quando famuli pro sua justa mercede obtinenda cum Dominis in Judicio contendunt; Sic tenet Cardenas *in propositiones damnatas dissert.* 23. *c.* 1. *art.* 1. *num.* 38. Navarrus *Manual. cap.* 17. *num.* 172. Molina *disp.* 506. *num.* 5. La Croix *loc. cit. num.* 971. & communis aliorum, *arg. l.* 6. *ff. de Compensationibus*. (*b*)

Sic etiam quando certum est, quod famulus 24
invitus occupatur in aliis, ad quæ non est conductus, nec datur ei stipendium, quod juxta servitii proportionem ab aliis communiter dari solet, tunc licita est occulta compensatio. Item licita est occulta compensatio, quan- 25
do herus vel stipendium promissum integre non solvit, vel si solvit, solvit in materia inferiori, & qua famulus non indiget, & cogitur eam vendere minori pretio, quam sit stipendium conventum. Item licita est occulta 26
compensatio, si famulus fuerit invitus a Domino coactus, dolo, minis &c. ad serviendum minori pretio, infimo justo, vel minori pretio eo, quod communiter dari solet aliis talia ser-

(*a*) *Nota Romani Theologi*. Falsum est, in rebus alienis inique per rapinam, & furtum occupatis fieri compensationem posse in foro Conscientiæ. Nam hæ debitoris non sunt, easque proprio domino restituere tenetur; ideoque ex re aliena compensaretur, quæ clamat ad Dominum suum; ut dicetur, ubi de furto disputabitur. Iniqua ergo hæc compensatio erit, & obligationem secum ferre debet restituendi illam proprio domino.

(*b*) *Nota Romani Theologi*. Nisi pactum intercesserit de minori mercede; nam posito hoc pacto, majus stipendium non debetur, ut num. 33. exprimitur.

servitia præstantibus: in his igitur solum casi-
bus, & totaliter consimilibus licita est occulta
compensatio; Cardenas *loc. cit.* Lessius *l.* 2. *c.*
12. *n.* 83. Molina *disp.* 306. Navarr. *in Manual.*
27 *d. c.* 17. & communis aliorum. Unde Con-
fessarius satis caute procedere debet cum se
occulte compensantibus, & firmiter in praxi
tenere, quod nisi evidenter, certo, & indu-
bitanter constet stipendium, seu salarium esse
injustum, numquam liceat famulis, aliisque
28 mercede conductis, occulta compensatio. Nec
in judicando, an stipendium, seu salarium sit
evidenter, certo, & indubitanter, injustum,
standum est judicio ipsorum famulorum, cum
isti in caussa propria facile decipiantur; amor
enim proprius facit sæpe credi evidens, quod
29 dubium, aut vix probabile est. Immo nec
quantum ad hoc standum est judicio cujusvis
obvii mediocriter docti Confessarii, sed debet
inquiri vir valde doctus, multumque prudens,
ac peritus in rebus similibus, ut omnibus pen-
satis judicent, an certum, & evidens sit, quod
tale stipendium sit injustum, & sic licita sit occul-
ta Compensatio: Difficillimum enim est judica-
re, quodnam sit stipendium, seu salarium cer-
to, & evidenter injustum, ob varias circum-
stantias temporum, & personarum, & con-
suetudines locorum, quæ possunt Compensa-
30 tionem illam occultam reddere illicitam. Ad-
vertendum enim est, an adsint alii, qui pro
tali vili pretio, seu stipendio parati sint tale
31 servitium præstare? Item advertendum est,
an tale servitium sit aliunde compensatum v. g.
per favores, per protectionem, per spem pro-
32 motionis, & hujusmodi. Item advertendum
est, an famulus se potius ad inserviendum ob-
tulerit, & Dominus suo servitio parum, aut
nihil indiguerit, & potius in gratiam ejusdem
33 ad servitium receperit. Item advertendum est,
an famulus conductus ab initio contractus ces-
serit Juri suo ad majus stipendium, & se con-
tentum declaraverit stipendio convento, quia
in his omnibus, & consimilibus casibus stipen-
dium adhuc esset justum, quamvis solito mi-
nus, ut communiter fatentur Doctores.

Additiones ex aliena manu.

34 De Compensatione *occulta*, de qua hic po-
tissimum agit Auctor, meum non est differe-
re. Consule tamen pro re nata Zamoran.
de Compensat. ad utrumq. for. pertinent.
35 Compensatio profluit ex naturali æquitate
primum, deinde ex civili ratione. In hoc na-
turalis æquitas consistit, quod nostra interest
potius non solvere, quam solutum repetere,
& dolo agit, qui quod est restituturus petit.
Civilis ratio in ea versatur, quod lites immi-
nui Reipublicæ interest; Mæstert. *de Compens.*
quæst. 1. *num.* 1. & 2.

Effectum Compensatio habet solutionis; *L.* 4. 36
C. *de Compensat.* Quocirca non tantum prior ob- 37
ligatio, sed & omnia ejus accessoria censentur
sublata; Stryck. *in usu modern. Pandect. l.* 16.
tit. 2. §. 2. Locumque ex hac ipsa ratione sibi 38
vindicat Compensatio in processu executivo,
tum etiam post rem judicatam in termino exe-
cutionis; Stryck. *in usu modern. Pandect. lib.* 16.
tit. 2. *tit.* 2. §. 11. Quinimo pinguior Compen- 39
satio in eo est solutione, quod pupillo solvi
nequit sine decreto magistratus; §. *ultim. Instit.*
quib. alien. licet, vel non licet, potest tamen 40
opponi Compensatio; *L.* 1. §. 4. *ff. De Compens.*
L. 3. *C. eod. L.* 23. *C. de contr. tutel. action.*

In primis autem, & ante omnia præsuppo- 41
nitur debitum utrimque liquidum. Nota vero, 42
quod ad sistendum cursum usurarum datur etiam
Compensatio cum credito certo, sed non li-
quidato in principio, sed ex intervallo; Rota
in Rom. Cambii 1. *Mar.* 1728. *cor. clar. mem. Calc.*

Alius pro alio non recte compensat; *L.* 18. 43
§. 1. *ff. de Compensat.* Limita tamen, si Tertii 44
intersit Compensationem talem ex debito ejus
fieri. Quo fit, ut fidejussor opponere valeat 45
Compensationem ejus, quod debet creditor, et-
iamsi vel maxime debitor non amplius solven-
do sit, & concursus jam excitatus fuerit. Vide
& alia exempla apud Stryk. *in usu modern. Pan-*
dect. lib. 16. *tit.* 2. *n.* 5.

An cessionario obstet Compensatio, quæ ob- 46
stabat cedenti, non est una omnium sententia.
Distinguitur communiter, utrum cessio facta sit
ex causa onerosa, an ex causa lucrativa; & an
cessionarius agat tamquam Procurator in rem
suam ex jure cedentis, an vero jure proprio,
ita ut cessionario, qui ex causa onerosa jus cre-
ditoris sibi acquisivit, & actione utili agit,
Compensatio objici non possit. At Compensa- 47
tionem indistincte objici cessionario posse, te-
nent Franzk. *l.* 1. *resolut.* 13. *fer. per tot.* Guid.
Pap. *decis.* 567. *Thesaur. decis.* 221. Afflict. *decis.*
84. *n.* 4. & *sequent.* Hoc vero certum, si post 48
factam cessionem cedens debere incipiat debitori
cesso, Compensationi locum non esse, modo
debitori cesso facta fuerit cessionis notificatio;
Franzk. *lib.* 1. *dict. resolut.* 13. *n.* 41. & *seq.*

De Compensatione vide qui breviter, sed 49
dilucide de ea agit, Mæstert. *de compensat.*

COM-

COMPETENTIA PASTORALIS.

Additiones Novissimæ.

1 CUm circa Seculum X. contigerit, ut quibusdam in locis Ecclesiæ Parochiales Canonicorum & Monachorum Collegiis incorporarentur, & Canonici ipsi ac Monachi plerique abdicata a se cura illarum Parochialium Ecclesiarum, eam in Presbyteros, quos Vicarios dixere, transtulerint; ordinatum fuit, ne defectu sustentationis, Ministri hujusmodi curam negligerent, ut ex Decimis, aliisque proventibus per tales incorporationes ad Monasteria, vel similia Corpora devolutis, tantum ut minus detraheretur, & eorum possessores dare cogerentur, quantum curæ animarum debite exercendæ requireretur.

2 Hæc portio ex Decimis, aut aliis proventibus Ecclesiasticis Ministris Ecclesiarum Parochialium curam sustinentibus subministranda, vocatur communiter *Portio congrua*, quasi, scilicet, congruens illi cui assignatur, idest proportionata illius necessitatibus; & venire nomine *Competentiæ Pastoralis*, apud omnes compertum est.

3 Portionem congruam sive competentiam Pastoralem debere esse talem, quæ Presbyterorum Parochialium Ecclesiarum curam gerentium, ipsiusque Parochiæ necessitati decenter sufficiat, evincunt universa Ecclesiæ Decreta.

4 Porro cum hæc sufficientia a temporum, personarum & locorum diversitate plurimum dependeat, neque generaliter, quid sufficiat, decerni queat, sed ex pluribus factis frequenti mutationis obnoxiis judicandum sit; necesse est, ut determinatio Portionis congruæ sive competentiæ Pastoralis arbitrio judicis fiat, qui omnibus rite expensis statuat quid hic & nunc sustentationi Presbyterorum & Parochiæ necessitati succurrendæ decenter sufficiat.

5 In determinatione hujus competentiæ, observat post Canonistas Joannes Tournet, quod judex attendere debeat qualitatem partium, situm locorum, quantitatem proventuum, amplitudinem Parochiæ, numerum Parochianorum, onera ordinaria & extraordinaria, aliasque similes circumstantias; quæ omnia variis Judicum sententiis confirmata videntur.

6 In quantum portio congrua sive Competentia Pastoralis desumitur ex Decimis intra limites Parochiæ excrescentibus, negari nequit, quin de jure favorabilis dicenda sit hujusmodi assignatio. Ita Wamesius *Consf.* 452. *num.* 9., cui unanimiter consentiunt Canonistæ.

Itaque notat Rebuffus Tractatu *de Congrua Portione n.* 82. quod judex debeat potius inclinare ad partem congruam Vicariorum; quam ad possessorem Decimarum. 7

Assignationem portionis congruæ sive competentiæ Pastoralis esse causam alimentorum, extra dubium est. 8

Porro si in causa alimentationis ex notorio jure & praxi summarie & per provisionem sit procedendum, vel magis in hac causa hic procedendi modus servandus erit. Ita Rebuffus *eodem Tractatu n.* 54. *& Tractatu de sententia provisionali in Præfatione n.* 30. 9

Competentia Pastoralis adjudicatur per modum provisionis, si contingat in ejus assignatione oriri aliquam difficultatem. 10

Competentia Pastoralis transactione vel conventione tolli minime potest, nullo quippe facto effici potest, ut non dentur necessaria alimenta Parocho, aliisque in vinea Domini laborantibus. 11

Conventio sive transactio super Competentia, si fiat quandoque Decimatores inter & Vicarios privata auctoritate, successoribus præjudicare nequit, quin ea non obstante majorem competentiam petere queant. 12

Si vero transactio auctoritate Superiorum interveniente legitime inita & firmata fuerit, ea quidem ad successores transibit; sed nequaquam ita ipsos ligabit, quin circumstantiis probabiliter mutatis portionis congruæ, augmentum petere queant. Ita Rebuffus, qui ulterius monet, quod ille idem Vicarius, qui super portione congrua convenit, possit augmentum ejusdem petere, si notorie appareat illum Vicarium nunc ex illis vivere non posse. 13

Sicut per transactionem, sive quamcumque conventionem tolli nequit Competentia, eo quod necessariæ alimentationis loco sit; ita eamdem ob causam nec compensatione elidi potest. 14

Onus assignandi Portionem congruam sive Competentiam Decimis inhæret, & reale est. 15

Proinde in unionibus seu incorporationibus Ecclesiarum Parochialium cum Decimis ac proventibus ad eas spectantibus solet adjici hæc similisque clausula: *Reservata tamen de fructibus, reditibus, proventibus, juribus, obventionibus pro Vicario perpetuo in eis instituendo congrua portione, ex qua idem Vicarius commode sustentari valeat, jura Episcopalia solvere, & alia* 16

alia sibi incumbentia onera supportare. Rebuffus *ad Reg. Cancell. De Unionibus gloss.* 11. *num.* 16.

17 Portio Congrua sive Competentia debet esse sufficiens pro tot Presbyteris, quot ad curam animarum Parochiæ requiruntur.

18 Proinde ex mente Synodi Tridentinæ nequaquam Competentia sufficiens erit, si non sufficiat tot intertinendis Sacerdotibus, quot sufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cultum divinum celebrandum.

19 Hinc patet, Parochum sive Vicarium perpetuum petere posse augmentum portionis congruæ, tametsi hæc quam habet, sibi quidem sufficiat, sed nequaquam sufficiens sit Presbyteris, quos sibi in administrandis Sacramentis, & cultu divino celebrando multitudinem Parochianorum, aut latitudinem Parochiæ adjungere debet.

20 Parochus postulans competentiæ augmentum, ut plures sibi Presbyteros adjungere queat, hoc unum ostendere debet, quod in Ecclesia sibi concredita populus ita numerosus sit, ut nec ipse nec hi, qui modo adjuncti sunt, sufficere possint Ecclesiasticis Sacramentis ministrandis, & cultui divino peragendo; tametsi forsan ejus Prædecessores vel soli, vel cum uno alterove adjuncto Presbytero, curam animarum sustinuerint.

21 Si per Beneficiorum simplicium unionem Ecclesiis Parochialibus sufficienter provideri nequeat, vult Synodus Tridentina, *Sess.* 24. *cap.* 13. *de Reformatione*: „ ut Primitiarum „ aut Decimarum assignatione, aut per Paro- „ chianorum symbola ac collectas, aut qua „ commodiori Episcopo videbitur ratione, „ tantum redigatur, quod pro Rectoris, ac „ Parochiæ necessitate decenter sufficiat. "

22 Et quidem quod ad Primitias attinet, cum hodie non alio quam voluntariarum oblationum loco habeantur, atque inter voluntarias oblationes recenseantur, merito in assignanda Competentia Pastorali, earum ante Decimas ratio habetur. Neque enim dubium, quin oblationes, & quæ oblationum nomine veniant, magis proprie ad Parochum, quam Decimæ pertineant, uti monet Zypæus *l.* 3. *De Consult. Can. Consul.* 3. De Parochiis *n.* 14.

23 Ac propterea si oblationes alteri quam Parocho competant, prius ratione harum oblationum ad congruam portionem sive Competentiam is tenetur quam Decimarum possessor, ac prius oblationes Parocho vindicandæ: quæ si non sufficiant, tum demum ad Decimas recurrendum.

Hoc vero intelligendum est de oblationibus quæ ex solo privilegio, aut præscriptione ad Pastores, ver. gr. primitivos transierunt, & quæ secluso privilegio aut præscriptione & voluntate offerentium & Jure communi ad Parochum spectarent; qualia esse solent ea quæ in Defunctorum inhumationibus offerri sive donari solent; secus vero de oblationibus, quæ ex voluntate offerentium in alium pium usum offeruntur. Hæ enim nullatenus in Parochorum competentiam convertendæ videntur. 24

Licet omnibus Decimis indifferenter onus Competentiæ Pastoralis videatur inhærere, atque cum hoc onere ad suos transiisse possessores; tamen indubitatum est, quod & inter Decimas nonnullæ sint, quæ specialiori titulo præ reliquis huic oneri sunt subjectæ, eo quod proprius & specialius ad Parochos pertineant. 25

Hac ratione Decimæ novales, cæteris paribus, prius Parocho addicendæ sunt, & ad competentiam possessoribus excutiendæ, quia proprie Parochorum sunt, ac difficilius quam veteres Decimæ a Parocho ad alios transferuntur. Ita Zypæus *loc. cit. Consul.* 3. *de Parochiis n.* 5. 26

Quoad Decimas non novales seu veteres, ante alias Competentiæ, seu congruæ portioni obnoxiæ sunt, quæ ultimo loco ab Ecclesia Parochiali decisæ. 27

Hinc inter decimarum possessores ante reliquos ad Competentiam ordinarie tenentur hi, qui dicuntur primitivi Pastores, qui solent possidere ipsas Ecclesias Parochiales incorporatas cum Decimis & proventibus sub expressa conditione assignandi Vicario congruam portionem, si ipsi per se curam earum Ecclesiarum non habeant. 28

Præterea de Jure communi in *Clem.* 1. *de Jure Patronatus*, Diœcesanis sub obtestatione Divini judicii districte inhibetur, „ ne præsentatum aliquem per quamcumque personam „ Ecclesiasticam jus præsentandi ad Ecclesiam „ aliquam habentem admittant; nisi intra certum terminum competentem per Diœcesanos ipsos præsentantibus præfigendum, ipsi „ præsentato fuerit coram eis congrua de proventibus Ecclesiæ portio assignata: quam si „ iidem præsentantes intra terminum ipsum assignare neglexerint, ne factum eorum noceat præsentato, statuitur ut ex tunc Diœcesani debeant præsentatum (nisi aliud Canonicum obstet) admittere, & in pœnam „ præsentantium, ad Diœcesanos ipsos potestas „ assignationis hujusmodi devolvatur ". 29

rit, absolutionem denegantes; Dummodo tamen ex circumstantiis de adhæsione ad prædictam damnatam praxim, tamquam ad licitam, vel alio quovis modo de prava credulitate tales Confessarii suspecti reddantur; & si ut supra culpabiles reperti fuerint, pro criminum qualitate, & circumstantiis, suspensionis ab Officio Confessiones audiendi, vel etiam ab executione Ordinum, privationis Beneficiorum, Dignitatum, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, nec non vocis activæ, & passivæ, si Regulares fuerint, aliisque pœnis mulctentur.

16 Insuper mandat, quod quicumque aliquem ex supradictis modis deliquisse cognoverint, eum intra terminum dierum in Edictis S. Officii præfigi solitum, eidem S. Officio denunciare teneantur, alioquin pœnas non denunciantibus per eadem Edicta infligi consuetas, incurrant. Ab hoc autem onere denunciandi justis de causis eximit Pœnitentem in causa propria, idest in casu, quo a Confessario adigatur ad sibi manifestandum nomen Complicis in eodem peccato; Relicto tamen ei onere dictum Confessarium denunciandi, si aliunde, quam ex propria, ut dictum est, Confessione, noverit ipsum aliquo ex superius numeratis, & S. Officio denunciandis modis deliquisse.

17 Quod si Confessarius Pœnitentem de Complicis nomine perperam interrogans, absolutionemque ei, ni sibi detegatur, denegans, de prava credulitate, vel de mala adhæsione ad suprædictam damnatam praxim, tamquam ad licitam, ex circumstantiis suspectus non reddatur, tunc ejusmodi delictum, neque denunciationis oneri, neque S. Officii cognitioni subjectum esse declarat; sed de illo cognoscere, atque in delinquentem Confessarium per suspensionem ab audiendis Confessionibus, vel alias Canonicas, & legitimas pœnas pro delicti modo animadvertere, ad locorum Ordinarios in sua cujusque Diœcesi mandat omnino spectare.

18 Cum autem prædictas suas Apostolicas Litteras, utpote ad Lusitaniæ Regnorum, atque Ditionum opportunitatem accommodatas, & pro eisdem solummodo emanatas, generalis definitionis, & Legis vim, auctoritatemque habere, ab aliquibus temere negaretur, ipse Summus Pontifex Bened. XIV. non ignorans etiam alibi irrepsisse dictam perniciosissimam praxim; alia sua provida Constitutione incip. *Ad eradicandam*, edit. 28. Septembr. 1746. sic expresse declarat: *Ideo Nos motu proprio, atque ex certa scienti[...] tenore, ac de Apostolicæ p[...] dine, easdem præinsertas Litteras in[...] & declaramantes, & roborantes, decernimus, & declaramus memoratam praxim in se ipsa, & ubique locorum, ac temporum, Apostolica auctoritate reprobatam, atque damnatam esse, & censeri debere; Nec ulli licitum esse contra doctrinam in præfato nostro Brevi contentam docere, scribere, aut loqui, eamque impugnare, aut perverse interpretari, vel ipsi actu contraire, sub pœnis adversus tuentes, asserentes, aut tradentes opiniones scandalosas, perniciosas, & uti tales a Sede Apostolica rejectas, & condemnatas, & respective adversus contrafacientes mandatis Apostolicis, & Ecclesiasticis Sanctionibus, statutis, atque præscriptis.*

Hic juvat adducere, utpote scitu summe necessariam, declarationem Constitutionis incip. *Sacramentum Pœnitentiæ*, de qua supra *num.* 1. editam ab eodem Pontifice tom. 1. Constitut. 120. incip. *Apostolici muneris*, & est teno- 19
ris sequentis.

BENEDICTUS Pp. XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

Apostolici muneris partes in procuranda præcipue rerum sacrarum pura, illibataque „ penitus administratione versari debere pro„ be intelligentes, non modo & assiduis hor„ tationibus, & justa, ubi res postulat, le„ gum severitate, ut ab Ecclesiasticis quibus„ que Ministris Sancta sancte tractentur, quan„ tum cum Domino possumus, providere stu„ demus; verum etiam leges ipsas, ne forte „ sinistris interpretationibus in alterutram ex„ tremam partem, aut immoderati rigoris, aut „ detestabilis laxitatis perperam detorquean„ tur, opportune communire, ac roborare, „ pro earumdem tuendo vigore, cum occasio „ poposcerit, non prætermittimus.

„ §. 1. Sane cum Nos alias per quamdam 20
„ nostram Constitutionem, cujus initium est; „ *Sacramentum Pœnitentiæ* Anno Incarnationis „ Dominicæ millesimo septingentesimo qua„ dragesimo primo Kalendis Junii Pontifi„ catus nostri Anno Primo editam, omni„ bus, & singulis Sacerdotibus tam Sæcu„ laribus, quam Regularibus, interdixerimus, „ & prohibuerimus, ne alicuius eorum, ex„ tra casum extremæ necessitatis, nimirum „ in ipsius mortis articulo, & deficiente tunc „ quocumque alio Sacerdote, qui Confessa„ rii

rii munus obire possit, Confessionem Sacramentalem personæ complicis in peccato turpi atque inhonesto, contra sextum Decalogi præceptum commisso, excipere auderet; Ita ut absolutio, si quam impertivisset, nulla, atque irrita omnino esset, tamquam impertita a Sacerdote, qui jurisdictione, & facultate ad valide absolvendum necessaria, ipsi per Nos vigore ejusdem Constitutionis adempta, privatus existeret, & alias prout in memorata Constitutione, cujus tenorem præsentibus pro plene, & sufficienter expresso, & inserto haberi volumus, uberius dicitur contineri. Cum Nos subinde super ea dictæ Constitutionis parte, quæ mortis articulum respicit, dubitationes quasdam exortas fuisse acceperimus, quarum resolutionem privato cujusque judicio relinquendam minime existimamus, ne Lex incertis conjecturis, & opinionibus jactata, in sensus a mente Nostra alienos forsitan distrahatur, ejusque vigor paulatim langueat, atque enervetur.

„ §. 2. Hinc est, quod Nos omnem dubitandi rationem, quantum cum Domino possumus, de medio auferre cupientes, Motu proprio, ac ex certa scientia, & matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, memoratam Constitutionem nostram, cum omnibus, & singulis in ea contentis, tenore præsentium, quatenus opus sit, confirmamus, illamque integre, penitus, & omnino, atque ab illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, inviolabiliter, & inconcusse observari præcipimus, & mandamus. Præterea habita super his cum Venerabili Fratre Nostro Vincentio Episcopo Prænestino Sanctæ R. E. Cardinali Petra nuncupato Pœnitentiario Nostro Majori, ac dilectis Filiis Officii Pœnitentiariæ Apostolicæ Ministris, qui rem jussu Nostro mature perpenderunt, deliberatione, motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus edicimus, ac declaramus, eadem Constitutione singulis, ut supra, Sacerdotibus quemadmodum interdictum non est in mortis articulo personam in prædicto turpi peccato complicem confitentem audire, atque ab hujusmodi quoque culpa rite contritam absolvere, deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confessarii munus obire possit; ita interdici re ipsa, & prohiberi prædicto modo tunc audire, & absolvere, ut si alius aliquis Sacerdos non defuerit, etiamsi forte iste alius simplex tantummodo Sacerdos fuerit, sive alias ad Confessiones audiendas non approbatus, possit nihilominus ipse Sacerdos simplex Confessionem excipere, ac absolutionem impertiri.

21 „ §. 3. Porro, si casus urgentis qualitas, & concurrentes circumstantiæ, quæ vitari non possint, ejusmodi fuerint, ut alius Sacerdos ad audiendam constitutæ in dicto articulo personæ confessionem vocari, aut accedere, sine gravi aliqua exoritura infamia, vel scandalo nequeat; tunc alium Sacerdotem perinde haberi, censerique posse, ac si revera abesset, atque deficeret; ac proinde in eo rerum statu, non prohiberi socio criminis Sacerdoti absolutionem pœnitenti ab eo quoque crimine impertiri. Sciat autem complex ejusmodi Sacerdos, & serio animadvertat, fore se reipsa coram Deo, qui irrideri non potest, reum gravis adversus prædictam nostram Constitutionem inobedientiæ, latisque in ea pœnis obnoxium, si prædictæ infamiæ, aut scandali pericula sibi ultra ipse confingat, ubi non sunt: immo intelligat, teneri se graviter hujusmodi pericula, quantum in se erit, antevertere, vel removere opportunis adhibitis mediis, unde fiat, ut alteri cuivis Sacerdoti locus pateat illius Confessionis, absque ullius infamia, vel scandalo audiendæ. Ita enim ipsum teneri vigore memoratæ nostræ Constitutionis declaramus, & nunc quoque ita ipsi faciendum esse districte mandamus, & præcipimus.

22 „ §. 4. Quod si idem Sacerdos, aut quovis modo sese nulla gravi necessitate compulsus ingesserit, aut, ubi infamiæ, vel scandali periculum timetur, si alterius Sacerdotis opera requirenda sit, ipse ad id periculum avertendum congrua media adhibere de industria neglexerit, atque ita personæ in dicto crimine complicis, eoque in articulo, ut præfertur, constitutæ sacramentalem confessionem excipere, ab eoque crimine absolutionem largiri, nulla, sicut præmittitur, necessaria caussa cogente, præsumpserit, quamvis hujusmodi absolutio valida futura sit, dummodo ex parte pœnitentis dispositiones a Christo Domino ad Sacramenti Pœnitentiæ valorem requisitæ non defuerint; Non intendimus enim pro formidando mortis articulo eidem Sacerdoti, quantumvis indigno, necessariam jurisdictionem auferre, ne hac ipsa occasione aliquis pereat: Nihilominus Sacerdos ipse violatæ ausu ejusmodi

„ di temerario Legis pœnas nequaquam effu-
„ giet; ac propterea latam in dicta Constitu-
„ tione majorem excommunicationem, eo-
„ demque plane modo, quo ibidem decerni-
„ tur, Nobis, & huic Sanctæ Sedi reserva-
„ tam, incurrere declaramus, volumus, at-
„ que statuimus. Non obstantibus omnibus, &
„ singulis illis, quæ in præfata nostra Consti-
„ tutione voluimus non obstare, cæterisque
„ contrariis quibuscumque.

„ §. 5. Volumus autem, &c.

„ Datum Romæ apud Sanctam Mariam
„ Majorem sub Annulo Piscatoris die 8. Fe-
„ bruarii MDCCXLV. Pontificatus Nostri an-
„ no Quinto.

D. Cardinalis Passioneus.

23 Alia ad rem, vide verb. *Moniales artic.* 1. *num.* 18. verb. *Pœnitentiæ Sacramentum n.* 89. 90. & infra verb. *Confessarius art.* 4. *num.* 22. *ad* 28.

COMPOSITIO SUPER LEGATIS RELICTIS FRATRIBUS MINORIBUS. Vide verb. *Legatum a num.* 97. *ad* 100.

COMPOSITIO DEBITORUM CUM CREDITORIBUS. Vide verb. *Restitutio art.* 5. *a num.* 30. *ad* 35. *& a n.* 41. *ad* 59.

COMPROMISSUM QUO AD ARBITROS. Vide verb. *Arbiter per tot.*

COMPROMISSUM QUO AD ELECTIONEM. Vide verb. *Electio art.* 1. *a n.* 14. *ad* 31.

CONCILIUM.

ARTICULUS I.

De his quæ concernunt Concilium ut sic, & Concilium Generale.

1 Concilium dicitur a *Con* & *cilium*, quia ibi omnes congregantur, ut conveniant, sicuti cilia oculorum, dum clauduntur, conveniunt, secundum Hug. & Archid. *in capit. Canones num.* 1. *dist.* 15. & Fagnan. *in cap. Ex parte* 3. *de Capellis Monachor. n.* 10. Unde *in cit. cap. Canones* 1. *Distinct.* 15. sic expresse dicitur: *Cilia enim oculorum sunt; Unde qui sibimet dissentiunt, non agunt Concilium, quia non consentiunt in unum . . . Concilii vero nomen*, dicit ipsemet Canon, *tractum est ex more Romano; tempore enim, quo causa agebatur, conveniebant omnes in unum, communique intentione tractabant; Unde Concilium a communi intentione dictum quasi Consilium, quasi Consilium dicitur in l. Litteram transeunte*. Sic ut 2
observat Silvester *verb. Concilium num.* 1. a societate multorum in unum concedentium appellatur. Concilium igitur, quod Græci *Synodum* appellant, quantum ad nostrum propo- 3
situm sumitur pro Cœtu, seu pro Conventu Sacerdotum, maxime Episcoporum pro resolvendis rebus Fidei, seu aliis gravioribus Ecclesiæ negotiis, a legitimo Superiore congregatorum. Et Concilium sic appellatum est triplex, scilicet Generale, Provinciale, & Episcopale. Concilium *Generale* seu *Œcumenicum* 4
est illud, ad quod a Summo Pontifice convocantur omnes Episcopi totius Orbis, ut singuli competenter conveniant, nisi Canonico impedimento fuerint præpediti; *cap. Placuit, distinct.* 18. *& cap. Ego* 4. *de jurejurando*. Con- 5
cilium Provinciale est illud, quod congregatur ex Suffraganeis certæ Provinciæ auctoritate Metropolitani ad definiendas causas Spirituales illius Provinciæ, quæ non sunt ex majoribus, Summoque Pontifici reservatis; & nomine Concilii Provincialis venit etiam Concilium Nationale, in quo videlicet omnes Archiepiscopi, & Episcopi certæ Nationis sub uno Primate, vel Patriarcha conveniunt. Concilium Episco- 6
pale (seu Synodus Diœcesana) est illud, quod ob idem motivum, & finem, ac Provinciale, congregatur auctoritate Episcopi Diœcesani.

Concilium Generale absque auctoritate Ro- 7
mani Pontificis celebrari non potest; *c. Synodum* 1. *cap. Regula* 2. *& cap. Multis* 5. *dist.* 17. cum similibus; Et Constit. Pelagii II. incip. *Manifesto*, ibi: *Generalem Synodum convocandi auctoritas Apostolicæ Sedi Beati Petri singulari privilegio est tradita*. Constitut. Leonis IX. incip. *Cum ex eo*, ibi: *Nolo vos lateat non debere præter sententiam Romani Pontificis universale Concilium celebrari*. Constitut. Pii II. incip. *In minoribus*, ibi: *Inter Concilia nullum invenimus unquam fuisse ratum, quod stante Romano indubitato Præsule, absque ipsius auctoritate convenerit; quia non est corpus Ecclesiæ sine Capite; & omnis ex capite defluit in membra potestas*. Constitut. Leonis X. incip. *Pastor æternus*, in Concilio Lateranensi *sess.* 11. *tom.* 4. *Concil. p.* 2. *pag.* 120. ibi: *Solum Romanum Pontificem pro tempore existentem tamquam auctoritatem super omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorum & transfe-*

ferendorum, ac dissolvendorum plenum jus, & potestatem habere, ne dum ex Sacræ Scripturæ testimonio, dictis SS. Patrum, ac aliorum Pontificum Prædecessorum nostrorum, Sacrorumque Canonum decretis, sed propria, etiam eorumdem Conciliorum Confessione manifeste constat; & ibi Pontifex aliqua talia Concilia recenset.
8 Unde Concilium non dicitur, sed Conciliabulum, seu Conventiculum, quod sine auctoritate Romani Pontificis celebratur *cap. Multis dist.* 17. ubi ex Pelagio II. scribente ad Episcopos, qui convenerant ad Concilium Universale a Joanne Patriarcha Constantinopolitano temere convocatum, sic habetur: *Multis Apostolicis, & Canonicis, atque Ecclesiasticis instruimur Regulis non debere absque sententia Romani Pontificis Concilium celebrari. Quapropter recte non Concilium, sed vestrum Conventiculum, vel Conciliabulum cassatur, & quidquid in eo actum est, irritum habetur & va-*
9 *cuum*. Et hoc adeo verum est, ut etiam ab initio Concilium fuerit auctoritate Apostolica congregatum, tamen si postea per Romanum Pontificem dissolutum, aut alio translatum fuerit, ex eo tempore remaneat Acephalum, & Schismaticum, nec sit amplius Concilium, sed Conciliabulum; *cap. Clericus* 24. *q.* 3. & *c. Submittitur dist.* 21. ibi: *Alioquin Acephalum liquet esse Concilium*. Et fuit definitum in Concilio Lateranensi sub Leone X. *sess.* 11. *tom.* 4. *Concil. p.* 2. *pag.* 120. *col.* 2.

10 Hinc tamquam Conventicula, & Conciliabula fuerunt semper reprobata Concilia, quæ vel non a Summo Romano Pontifice, vel non ejus auctoritate ab Imperatoribus indicta sunt.
11 Hoc titulo reprobatum est in Synodo Romana a Gregor. II. Conciliabulum Constantinopolitanum trecentorum Episcoporum congregatum an. 730. eodem Gregorio renitente, a
12 Leone Isauro Imperatore. Eadem ratione in Concilio Romano a Stephano IV. *anno* 769. recisa sunt acta Conciliabuli Constantinopolitani pseudo-septimi universalis, a Constantino Copronimo Leonis filio congregati *anno*
13 754. Eadem causa in Concilio Lateranensi V. reprobatum est Conciliabulum Pisanum contra Julium secundum Papam indictum *anno*
14 1511. Sic ab Eugenio IV. *anno* 1433. fuerunt cassata, irrita, & annullata omnia, & singula statuta, & decreta edita a Concilio Basileensi, postquam ab ipso fuerat ibi dissolutum, & Bononiam, inde Ferrariam, & ultimo Florentiam translatum. Et sic de cæteris dicendum cassata, & infirmata esse Concilia, quæ absque auctoritate Romani Pontificis convocata, seu continuata esse constat, & inter Acephala, & Schismatica Conciliabu-
la numeranda esse. Nec juvat objicere, quod 15
olim Imperatores convocabant ipsi Concilia, quæ tamen sunt habita, ut vera, Canonica, legitima, & Oecumenica Concilia, & non Conventicula, & Conciliabula, ut patet de Nicæno primo convocato a Constantino Magno, de Constantinopolitano primo a Theodosio seniore; de Ephesino a Theodosio Juniore, de Chalcedonensi a Martiano, & sic
de aliis. Non juvat, inquam, sic objicere, 16
quia respondetur, quod tales Imperatores, & alii, qui convocarunt Concilia, non convocarunt *coactive*, & *auctoritative*, sed so-
lum *exhortative*, & *opitulative*. Hæc enim 17
est differentia inter Pontificem, & Imperatorem in convocatione Conciliorum; Papa indicit Concilia auctoritative & potestative mandat Episcopis congregari; Imperator vero exhortative, & opitulative, in quantum suadet, & exhortatur, immo tamquam executor mandati & voluntatis Pontificiæ opitulatur, ac brachium, & adjutrices manus porrigit, ut tuto Patres congregentur, defendantur, & definita juxta Romani Pontificis determinationem executioni mandentur; atque ita Romanus Pontifex efficacius, & facilius in convocatione Concilii suum consequatur intentum.
Unde ubi legitur Imperatores sive Reges 18
Concilia indixisse, debet intelligi, quod ipsi hoc fecerint, vel mandante, vel consulente, vel exhortante ad id Romano Pontifice *ut dist.* 17. *per totum*, & prout D. Gregorius *lib.* 4. *Epist.* 1. exhortatur Theodoricum Galliæ Regem ad eliminandam Simoniam, &
ad indicendam Synodum in suo Regno. Quod 19
si aliquod ex Conciliis Generalibus reperiatur convocatum ab Imperatoribus, & Regibus absque auctoritate, & consilio, & consensu Romani Pontificis, numquam potuit Oecumenicum appellari; donec ipse Romanus Pontifex ratam ex suo beneplacito, & assensu haberet illius convocationem; per subsequentem enim confirmationem robur tunc obtineret, & de Con-
ciliabulo legitimum Concilium evaderet. Et 20
dato, quod aliqua Concilia fuerint ab Imperatoribus, & Regibus coacta, Romano Pontifice contradicente, & numquam assentiente; tunc illa irrita, & nulla fuerunt; Immo expresse a Romanis Pontificibus cassata, & annullata, ut patet de adductis supra *sub n.* 11. 12. 13. & 14. Hac enim in re Jus, non factum, est attendendum, & non tantum quid, sed quo Jure factum fuerit, oportet expendere. Concilio-

liorum enim convocationem ad solum Roma-
num Pontificem spectare certum est, ex addu-
21 ctis supra *sub n. 7.* Etiamsi de jure causa agatur,
ut statuit Julius II. Const. 27. incip. *Sacrosanctæ*:
22 In casu Schismatis, existentibus pluribus dubiis
Pontificibus, possunt Cardinales Concilium con-
vocare, & præcipere, ut Pontifices contenden-
tes Pontificatu se abdicent, quod ni fecerint,
possunt eos sententia lata a Pontificatu dejice-
re, omnesque Cristifideles ab eorum obedien-
tia absolvere, ipsisque præcipere, ne eos ullo
modo pro Pontificibus agnoscant, & veneren-
tur, sed eum ut legitimum teneant, qui a
23 Cardinalibus canonice postea eligatur. Et de
facto ad tollendum Schisma, quod diu, & valde
Ecclesiam exagitavit, contendentibus de Papatu
Greg. XII. & Bened. XIII. Pisis per Cardina-
les utriusque partis congregatum fuit Concil.
ann. 1409. cui ex utraque factione interfuerunt
vigintisex Cardinales (seu ut alii volunt, vi-
gintitres) tres Patriarchæ, Alexandrinus, An-
tiochenus, & Hierosolymitanus, Archiepiscopi,
& Episcopi centum octoginta, Abbatum, &
Theologorum ingens numerus; Et adfuerunt pa-
riter Oratores Regum Franciæ, Bohemiæ, An-
gliæ, Hierusalem, Cypri, Siciliæ, Poloniæ,
24 & aliorum Principum. In eo igitur Pisano
Concilio, duo, scilicet Greg. dictus XII. &
Bened. XIII. de Papatu contendentes accusati
sunt, quod concordiam contra Jusjurandum,
& fidem datam ad pacem Ecclesiæ dandam
inire recusarent. Hinc juridice & peremptorie
ipsis citatis, & subinde non comparentibus,
probataque prius eorum notoria in Schismate
contumacia, fuit in eos tamquam Schismati-
cos, perjuros, & Schismaticorum fautores pro-
nunciata suo e prætenso Pontificatu sententia
depositionis, & declaratum Ecclesiam Roma-
nam vacare, & omnes ab eorum obedientia
fuerunt absoluti. Exinde a Cardinalibus Con-
clave ingressis electus Petrus Philargi ex meo
Minorum Ordine, Archiepiscopus tunc Medio-
lanensis, & Cardinalis, magnæ vir Sanctitatis,
& Doctrina conspicuus, qui appellari voluit
25 Alexander V. Et quamvis non defuerint, qui
dubitarent de legitimate hujus Concilii, ta-
men cum diu Florentiæ disputatum esset a
Laurentio Rodulpho, tandem conclusum fuit,
licite & canonice Concilium in tali casu con-
vocari, & fieri potuisse; Quæ fuit quoque sen-
tentia Universitatum Parisiensis, & Bononien-
sis, a quibus hæc fuerunt Concilio directa:
*Stante dubio inextricabili Papatus propter du-
bium facti, & Juris, ne in subversionem Fidei
Ecclesia sic maneat perpetuo divisa cum tanto
scandalo, & animarum perditione, provisio spe-
ctat ad Concilium, ut utrumque, eis non ceden-
tibus, possit a Papatu ejicere.* Et legitimitas 26
hujus Concilii, & electionis Alexandri V. aper-
te comprobatur, ex quo Alexander V. in Ca-
talogo legitimorum Pontificum communiter re-
ponatur.

Ad Concilia Generalia vocandi sunt de Ju- 27
re solum Episcopi, & Majores Prælati, scili-
cet Patriarchæ, Primates, & Archiepiscopi,
ut notat Innocent. & Joan. Andreas; *in cap.
Grave, de Præbend.* & alii communiter, ad
quod facit *cap. Episcopus* 9. *cap. Placuit* 10. *c.
Si quis* 12. *cap. Si Episcopus* 13. *cap. Si quis
Episcoporum* 14. *& cap. Propter* 15. *dist.* 18.
Cum similibus. Ad omnes istos spectare de Ju- 28
re, & Officio in Conciliis Generalibus Jus
Suffragii decisivi, communis Catholicorum
sententia est. Quia cum isti sub Romano
Pontifice sint Pastores Ecclesiarum, ad eos
pertinet ex officio sub eodem causas fieri de-
cernere, & negotia Ecclesiastica in Conciliis
Oecumenicis legitime congregatis tractare.
Immo eodem suffragii decisivi Jure gaudent 29
etiam Episcopi Titulares, & ideo etiam ipsi
sunt de Jure vocandi ad Generalia Concilia;
Licet enim a Tyrannis infidelibus sint occu-
patæ Ecclesiæ, ad quarum titulum sunt ordi-
nati, & consecrati Episcopi; & consequenter
in actu secundo careant Jurisdictione, ex quo
non habent Territorium actuale, in quo sub-
ditis Jus dicere possint &c. . . . retinent ta-
men jurisdictionem in actu primo quo ad suas
Titulares Ecclesias, quæ potest dari (& utinam
pro dilatatione Fidei detur) quod liberentur a
tyrannide infidelium, & sic etiam in actu se-
cundo habeant Territorium, in quo subditis,
sicuti omnes alii Episcopi Jus dicere possint.
Ex privilegio autem, & consuetudine vocandi 30
sunt ad Concilia Generalia cum suffragio de-
cisivo Cardinales etiam non Episcopi, Abba-
tes, & Ordinum Regularium Generales; Bel-
larminus *lib. 1. de Conciliis cap. 15. & com-
munis Catholicorum.* Ad Concilia Generalia 31
solent vocari etiam aliqui insignes Theologi,
& Sacrorum Canonum Doctores; non quidem
pro suffragio decisivo, sed solummodo pro vo-
to consultivo. Principes etiam ad Concilia 32
Generalia solent invitari, ut per se, vel per
suos Oratores intersint, tum ut Concilium
defendant, & scandala, seu novitates Nova-
torum compescant; *ut cap. Quia Sancta* 28.
§. verum dist. 63. tum ut testes, & conscii
decretorum Concilii, postea transgressores,
& contumaces pœnis corporalibus puniant;

Bel-

Bellarminus *loc. cit.* ubi dicit hanc esse sententiam communem Catholicorum; & sic patere tum ex personis, quæ interfuerunt Concilio Tridentino, tum ex Turrecremata *l.* 3. *c.* 12. & 15. aliisque Catholicis Auctoribus.

33 Ipsi autem Principes, sive Imperiali, sive Regali, sive alia quacumque dignitate præfulgeant, & quicumque alii Laici, quacumque scientia, Doctrina, & Juris utriusque peritia conspicui, in Conciliis Generalibus suffragium decisivum non habent. *Sic communis Catholicorum* contra Lutheranos, & Calvinistas, aliosque Hæreticos; Laici enim semper sunt ab Ecclesiasticis negotiis ut Judices excludendi; *c. Messana, de election. c. Debent, de Offic. Judic. Or-*
34 *dinar.* cum similibus. Et hoc fuit observatum etiam in veteri Lege, ubi dubia Religionis, & eorum, quæ ad Deum pertinebant, decidere spectabant ad Sacerdotes, & non ad Laicos; *ut ex* 2. *Paralip. c.* 19. ibi: *In Hierusalem quoque constituit Josaphat Rex Levitas, & Sacerdotes, & Principes familiarum ex Israel, ut judicium, & causam Domini judicarent habitatoribus ejus: Amasias autem Sacerdos, & Pontifex vester in his, quæ ad Deum pertinent, præsidebit: Porro Zabadias filius Ismael, qui est dux in Domo Juda, super ea opera erit, quæ*
35 *ad Regis officium pertinent.* Sic etiam invenimus observatum ab exordio Ecclesiæ in Concilio Apostolorum *Actor.* 15. ubi Laici non habuerunt Jus suffragii decisivi, sed facta per Apostolos, & Seniores disquisitione super quæstione de Mosaicæ Legis ritibus, utrum necessarius esset illorum usus, Petrus sententiam definitivam pronunciavit: *Convenerunt Apostoli, & seniores videre de verbo hoc,* idest consultare: *Cum autem magna conquisitio fieret, surgens Petrus dixit ad eos: Viri Fratres, vos scitis quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit per os meum audire gentes verbum Evangelii, & credere;* & controversiam decidit; *Quo facto,* dicit textus, *tacuit omnis multitudo,* etiam aliter sentientium, suo silentio definitivam sententiam Petri amplectens.

36 Et de facto auctoritas decidendi Dubia ad Religionem, & mores spectantia, & functio regendi Ecclesiam, non Laicis, sed solis Episcopis est demandata: *Actor.* 20. ibi: *Attendite vobis, & universo gregi, in quo Spiritus Sanctus posuit vos Episcopos regere Ecclesiam Dei.*

37 Et hanc demandatam Episcopis auctoritatem, & sibi non concessam cognoverunt, & fassi sunt ipsimet Imperatores: Constantinus enim Magnus apud Ruffinum 1. *hist. c.* 2. in Concilio Nicæno requisitus, ut auditis quorumdam Episcoporum querimoniis, Judex esset, illud dignum tanto Principe protulit; *Vos a Deo nobis dati estis Dii, & conveniens non est, ut*
bono judicet Deos. Theodosius Junior in Episto- 38
la ad Ephesinum Concilium, quæ extat 1. *tom. ejusdem Concilii cap.* 32. *Illicitum est,* inquit, *eum qui non sit in Ordine Sanctissimorum Episco-*
porum, Ecclesiasticis immisceri tractatibus. Basi- 39
lius Imperator in octava Synodo scribens ad Episcopos, affirmat, eos Judicii Synodici potestatem divinitus accepisse; Ubi nota, quod non sibi, sed Episcopis eam attribuit potestatem.
Et in action. 4. ex Gravina *tom.* 4. *part.* 2. *Ca-* 40
thol. præscript. disp. 2. *art.* 8. §. *Confutatio n.* 30. legitur, *Imperatores nostri miserunt servos suos, qui Senatus vocantur, ut simus discretivi eorum, quæ geruntur, Auditores;* Quibus verbis, ut clare patet, Senatores illi fatentur se esse testes solummodo discretivos, hoc est, distincte cognoscentes ea, quæ per Patres in Concilio gerebantur. Et plurimæ habentur consimiles Imperatorum, aliorumque Principum confessiones, ex quibus patet, quod Jus decisivi Suffragii, & sententiam ferendi in Conciliis competit solis Episcopis, & nullimode Laicis quavis auctoritate, dignitate, & doctrina fulgentibus, ut perperam prætendunt Hæretici protestantes, aliique hujus furfuris
viri. Tum quia hoc non spectare ad Laicos, 41
sed ad solos Episcopos clare deducitur ex Conciliis hucusque celebratis; omnium enim Conciliorum Decreta ab Episcopis solis facta esse
patet ex subscriptionibus; In omnibus enim 42
Conciliis reperimus solos Episcopos subscripsisse, exceptis paucis Generalibus, quibus etiam Imperator subscripsit, sed alia forma, quam Episcopi; Episcopi enim definiendo, ut Ju-
dices; Imperatores consentiendo, subscripse- 43
runt; Immo quibusdam etiam paucissimis exceptis, ut Florentino, Lateranensi, & Tridentino, quibus subscripserunt Abbates, & Generales Ordinum Regularium; nulli alii umquam, quamvis optimi, & doctissimi, sunt admissi in Conciliis legitimis ad suffragium decisivum, & consequenter ad definitivam subscriptionem, ut observat Bellarminus *l.* 1. *de Con-*
ciliis cap. 15. Et per hoc supra *n.* 30. & *se-* 44
quent. fuit dictum, quod solum ex privilegio, & consuetudine vocandi sunt Cardinales non Episcopi, Abbates, & Generales Ordinum Regularium ad Generalia Concilia cum suffragio decisivo; Et solum pro ferendo voto consultivo solere vocari aliquos insignes Theologos, & Canonistas; & ut Defensores, & pro am-

plia-

pliativa observantia Conciliarium Decretorum potissimi adjutores, & executores solere vocari etiam Principes.

45 Soli Romano Pontifici competit Jus auctoritative præsidendi, vel per se, vel per suos Legatos in Conciliis Generalibus. *Est communis* inter Catholicos, contra Lutherum, Calvinum, Vergerium, & alios volentes Imperatorem Concilio Generali præesse, & ipsum sua auctoritate confirmare; solus enim Pontifex Romanus est omnium Pastor, & a Christo Primatum habet in tota Ecclesia, & is solus potest facere, ut reliqua Ecclesiæ capita conveniant in nomine Domini, *Matth.* 18. *vers.* 20. idest auctoritate a Christo emanante; Et vere non Tiberio Imperatori, sed Petro piscatori tradidit Christus claves, & Regimen totius Ecclesiæ suæ; *Matth.* 16. *vers.* 19. *& Joan. ultimo vers.* 15. Nec enim dixit Imperatori *pasce oves meas*, sed Petro; per quæ verba auctoritati Pontificiæ Christus subjecit, nedum Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, sed etiam Reges, & Imperatores; idem enim est, ac si dixisset Christus Petro ex Chrysostomo in hunc locum; *Esto præpositus loco mei, & caput Fratrum tuorum;* Unde sicut Christus in medio sedet eorum, qui congregantur in nomine suo, quibus obscura legis explicat *Joan.* 16. *vers.* 13. sic etiam sedere debet Summus Pontifex in medio Episcoporum, tamquam Judex Supremus; Christus enim plenissimam potestatem Petro, & Successoribus ejus plenissime commisit; S. Cyrillus Alexandr. apud S. Thomam contra errores Græcorum, *Opuscul. l.* 1. *cap.* 32. *titulo de Romano Pontifice*. Cum ergo habeat plenissimam potestatem, non tantum convocare potest Prælatos ad Concilium, sed insuper in illo auctoritative præsidere tamquam supremus Princeps sive per se, sive per Le-

46 gatos. Et revera in omnibus hucusque celebratis Generalibus Conciliis semper præsedit auctoritative Romanus Pontifex sive per se,

47 sive per suos Legatos. Nec valet objicere, quod in multis Generalibus Conciliis præsederint Imperatores, ut Constantinus in Nicæno, Marcianus in Chalcedonensi, & sic de multis aliis: Non valet, inquam, quia licet in aliquibus Generalibus Conciliis, maxime Orientalibus, præsederint Imperatores præsidentia *honoraria*, numquam tamen præsederunt præsidentia *auctoritativa*, & per hoc notanter dicitur in Conclusione, quod soli Romano Pontifici competit Jus præsidendi *auctoritative*.

48 Unde ad faciliorem intelligentiam notandum est, quod alia est præsidentia *auctoritativa*, & alia est præsidentia *honoraria*. Præsidentia *auctoritativa* dicitur ab auctoritate proponendi in Concilio quæ pertractanda sunt cum jure ferendi suffragium, & determinandi, ac decidendi, quæ expedire videntur, & insuper cum auctoritate coactiva compescendi etiam per Censuras Ecclesiasticas, & alia juris remedia contradictores, & rebelles, & contumaces, prout ex Constitutione 11. Martini V. incipiente: *Dum onus*. Et hæc præsidentia com- 49
petit Romano Pontifici per proprietatem, quam suis Legatis communicat, ut eisdem Conciliis, ipso absente, præsint, semper tamen cum subordinatione ad ipsum, ad quem spectat res ultimo decidere, & definire. Præsidentia *ho-* 50
noraria dicitur a loco honoratiori, eminentiori, & digniori in consessu Concilii habito. Et 51
hac præsidentia fatemur Imperatores nonnullis Conciliis Generalibus in Oriente celebratis præsedisse; Cum ad ipsa numquam interfuerint per se ipsos Summi Pontifices, ut patet ex Epistola 17. Leonis Papæ ad Theodosium, & 47 ad Concilium Chalcedonense, ubi dicit se non venire ad Synodum, quoniam id non patitur consuetudo, nec ulla Prædecessorum habet de hac re exempla; Sed semper mise- 52
runt ad præsidendum *auctoritative* suos Legatos, ante quos, utcumque tolerabile esset, in loco eminentiori, & digniori sedebant in Concilio Imperatores; Quibus tamen numquam 53
fuisset permissum sedere in loco eminentiori, & digniori, quam Summus Pontifex, si ipse personaliter interfuisset; Uti patet in Concilio 54
Florentino in initio, ubi nullatenus fuit permissum, uti Græci contendebant, ut in summo loco sederet eorum Imperator, & Summum Pontificem præcederet.

Soli etiam Romano Pontifici competit Jus 55
auctoritative confirmandi Concilia Generalia, & absque illius confirmatione Decreta in illis robur non habent; ut colligitur *ex c. Reg.* 2. *c. Nec licuit* 4. *c. Multi* 5. *cap. Concilia* 6. *dist.* 17. & habetur *in c. Significasti* 4. *de electon.* ibi: *Cum omnia Concilia per Romanæ Ecclesiæ auctoritatem, & facta sint, & robur acceperint*. Et in Constitutione Gelasii primi incip. *Valde* §. 16. ibi: *Prima sedes* (scilicet Romana) *unamquamque Synodum confirmat sua auctoritate*. Et de 56
facto est praxis Patrum Conciliorum petere semper a Romano Pontifice confirmationem eorum, quæ in Concilio statuerunt. Patres Concilii Nicæni (quod fuit norma & regula cæterorum) per Epistolam Synodicam petierunt a S. Silvestro, ut auctoritate Apostolica decreta Concilii confirmaret. *Nunc itaque* (sunt pro-

propria eorum verba) *Nunc itaque ad vestræ Sedis augmentum accurrimus roborari*, & infra; *Quidquid autem constituimus in Concilio Nicæno precamur vestri oris consortio confirmetur*: Silvester autem petitioni Patrum annuens Concilium Nicænum confirmavit, ut sequitur: *Quidquid in Nicæa Bithyniæ constitutum est ad robur Sanctæ Matris Ecclesiæ Catholicæ, & Apostolicæ, a Sanctis Sacerdotibus trecentis decem & octo, nostro ore conformiter confirmamus; Omnes, qui ausi fuerint dissolvere definitionem Sancti & Magni Concilii, quod apud Nicæam congregatum est sub præsentia piissimi, & venerandi Principis Constantini Augusti, anathematizamus*. (a) Sic ex Concilio Romano III. sub eodem Silvestro celebrato anno 325. apud Bail.
57 *Sum. tom. 2. Concil. sæcul. IV.* Et similiter Patres, seu Legati, qui nomine Romani Pontificis in aliis Conciliis Generalibus præsederunt, confirmationem petierunt, & obtinuerunt ab ipso solo Romano Pontifice, ut, omnibus aliis brevitatis gratia relictis, constat ex Concil. Trid. in cujus fine habentur verba ipsa, quibus Patres ipsum Concilium a Pio IV. confirmari postularunt, ut sequitur: *Illustrissimi Domini, Reverendissimique Patres, placet ne vobis, ut ad laudem Dei omnipotentis huic Sacræ Oecumenicæ Synodo finis imponatur, & omnium, & singulorum, quæ tam sub fel. record. Paulo III. & Julio III. quam sub Sanctissimo Domino Nostro Pio IV. Romanis Pontificibus, in ea decreta, & definita sunt, Confirmatio nomine hujus Sanctæ Synodi per Apostolicæ Sedis Legatos, & Præsidentes a Beatissimo Romano Pontifice peta-*
58 *tur?* Patres responderunt: *Placet*. Et confirmationem ab ipso Pontifice in executionem Decreti petierunt Cardinalis Moronus, & Simoneta, qui tunc Legati, & Præsidentes erant, quibus Pontifex annuens, & Concilium confirmavit, omnibusque fidelibus observantiam præcepit; ut patet ex verbis propriis ipsius Pontificis, in Resp. incip. *Petitioni nomine Concil. Oecumenici Trid.* ad finem ipsius Concilii, & Constitutionis incip. *Benedictus Deus*.

59 Nec officit, quod reperiantur etiam plures Conciliorum confirmationes factæ ab Imperatoribus ad postulationem etiam Patrum ipsorum Conciliorum, ut patet de Concilio Constantinopolitano primo, ubi Patres in Epistola incip. *Initio*, rogaverunt Theodosium Seniorem, ut Decreta Concilii confirmaret, ibi; *Cupimus abs te humanissime, & piissime Imperator, diplomate tuo Synodi sententiam confirmari..... placita Synodi ad finem prædicta subscriptione tua munias*, & consimiliter reperitur de aliis. Non 60
officit, inquam, quia licet Imperatores etiam ad petitionem ipsorum Patrum aliquando Concilia confirmarint, & sua subscriptione munierint, numquam tamen *auctoritative*, ut Summ. Pont. sed solummodo *testificative*, vel *receptive*, aut *executive*. Unde ad hoc juvat notare, quod 61
triplex est confirmatio: Prima est confirmatio testificativa, in quantum per ipsam testificatur unio, & concordia in edendis Decretis Conciliaribus, & talia esse vere, & realiter decreta edita in tali Concilio. Secunda est confirma- 62
tio *receptiva*, aut *executiva*, in quantum per ipsam recipiuntur, seu acceptantur Decr. Conc. & præcipiuntur coercitive exequi, & observari etiam a contradicentibus, & rebellibus. Tertia 63
est confirmatio auctoritativa, in quantum per ipsam Decr. Conc. auctorizantur, ut Divinæ revelationi conformia, & præcipiuntur haberi a tota Ecclesia tamquam Regulæ Fidei, & morum, simulque exacte observari. Hinc prima 64
& secunda confirmatio potest fieri etiam ab Imperatoribus, Regibus, aliisque Supremis Principibus. Tertia autem a solo Rom. Pontifice 65
fieri potest privative, quo ad omnes; Unde egregie ad rem Card. Cusanus *lib. 3. de Concord. Catholica c. 15.* dixit: *Summ. Pontif. confirmat tamquam auctoritatem præbens Concilio, Imperator vero tanquam testis eorum, quæ gesta sunt, & decreta, & tamquam ea approbans, & recipiens, eisque se subjiciens, & quia Regis ad exemplum totus componitur Orbis, cæteri omnes Concilio obediunt; nullam vero vocem Synodicam, vel decisivam, vel conclusivam habet; Ideo cum deprehendimus Imperatores Concilia confirmasse, id factum est, ut manus auxiliares præberent Ecclesiæ*.

Definitiones Universalis Concilii etiam legi- 66
time congregati editæ absente Romano Pontifice non sunt infallibiles sine ipsius Papæ confirma-

(a) Firmo remanente Romani Pontificis jure Conciliorum Generalium confirmandorum, monitum Lectorem volumus, tum Epistolam Concilii Nicæni ad Silvestrum, tum ejusdem Silvestri ad Concilium, nec non acta Romani Concilii hoc numero laudata inter supposititia scripta esse recensenda, ut omnes cordati viri hodie fatentur. Consule clariss. Coustantii Congregat. S. Mauri Censuram duarum illarum Epistolarum, & illius Synodi, in Appendice Epistolarum RR. PP. *pag. 51. & sequ.*

firmatione; Christus enim non pro Apostolorum Concilio, sed pro Petro rogavit, ut non deficeret Fides ejus; *Lucæ* 22. ibi: *Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat Fides tua, & tu*
67 *aliquando conversus confirma fratres tuos*. Unde infallibilitatem in definiendo dedit solum Petro, & ejus successoribus; *c. A recta 9. c. Hæc est fides* 14. *cauf.* 24. *q.* 1. *& cap. Majores* 3.
68 *de Baptismo*. Non autem Concilio, quod potest errare, pro ut de facto alias erravit, *ut c. De puellis* 3. *& c. Placuit* 11. *cauf.* 26. *q.* 2. & notat Abbas *in c. Significasti n.* 3. *de electio*n. Turrecremata *in cap. Anastasius in fin. dist.* 19. Card. Alban. *de potest. Papæ, & Concilii in* 2. *par. n.* 107. Card. Petra *tom.* 5. *comment. in Constit.* 10. Pii II. *n.* 31. Fagnan. *in cap. Majores* 3. *de Baptismo n.* 29. ubi *num.* 30. subjungit, quod licet Universale Concilium Ephesinum II. legitima auctoritate fuerit inchoatum, nihilominus Leo Papa minime probavit ipsius Concilii definitiones, immo illas in sequenti Concilio Chalcedonensi tamquam hæreticas damnavit, ut refert Card. Turrecrema-
69 ta *in Summa de Ecclesia l.* 2. *c.* 100. Nec obstat, quod cum omnia Concilia per Romani Pontificis auctoritatem celebrentur, ut expresse cavetur *in c. Significasti* 4. *de electio*n. illorum definitiones post impertitam eis auctoritatem censeri debeant Papales, & consequenter infallibiles; *c. Si Apostolicæ; cap. Si eum, & cap. Hi qui in fi. de Præbend. in* 6. *cap. Cum aliquibus, de rescriptis in* 6., *quia ex l.* 1. §. *Sed neque C. de veteri J. enuclean. Omnia nostra facimus, quibus auctoritatem impertimur*; & regul. 72. *Juris in* 6. ibi: *Qui facit per alium,*
70 *est perinde ac si faciat per seipsum*. Non obstat, inquam, quia respondetur, prædictas Regulas, & Jura procedere in iis tantum, quæ ex sui natura possunt alteri delegari, ut notatur *in l.* 1. *ff. de Offic. ejus, & in dict. Re-*
71 *gul.* 72. *Qui facit per alium*. Infallibilitas autem in determinationibus, & definitionibus spectantibus ad Dogmata Fidei non est alteri delegabilis & communicabilis, quia fuit divinitus collata solum ipsi Petro; & ex Petri Persona illius successoribus, ut *ex cit. cap.* 22. *Lucæ, cit. cap. A recta 9. c. Hæc est Fides* 14. *cauf.* 24. *q.* 1., *& cit. c. Majores* 3. *de Baptismo*, Fagn. *loc. cit. n.* 33. Bellarmin. *lib.* 2. *de Concil. cap.* 11. Malderus *disput.* 3. *de Concil. dub.* 1. Cardin. Petra *loc. cit. num.* 31. *&* 32. & sic alii passim;

72 Concilia Generalia a Summo Pontifice confirmata sunt infallibilis veritatis, & errare non possunt nec in Fide, nec in moribus. Oritur autem hæc infallibilitas ex assistentia Spiritus Sancti non ipsi soli Pontifici, sed etiam reliquo Concilio cum Pontifice in unum collecto; *Matthæi* enim 18. expresse dicitur: *Ubi duo, vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi sum in medio eorum*, idest, ait Concilium Chalcedonense post act. 3. in Epistol. ad Leonem Papam, *si duo, vel tres congregati in nomine meo, meam assistentiam accipiant, quanto magis Congregatio tota Prælatorum cum capite suo?* Joan. 16. dicitur, *Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem*. Unde fidenter pronunciat primum Concil. Hierosolymitan. Actor. 15. *Visum est Spiritui Sancto, & nobis*. Hinc est quod Con- 73
cilia Generalia a Summis Pontific. approbata seu confirmata habentur ab Ecclesia tanquam norma Ecclesiasticæ Veritatis; *cap. Canones* 1. *c. Sicuti Sancti Evangelii* 2., *& c. Sancta Romana Ecclesia* 3. *dist.* 15. Concilia autem Gene- 74
ralia ab Ecclesia totaliter approbata sunt decem & octo; videlicet, *Nicænum* celebratum sub Silvestro Papa anno 325. contra Arium negantem Christi divinitatem; *Constantinopolitanum* primum, celebratum sub Damaso ann. 381. contra Macedonium negantem Spiritum Sanctum; *Ephesinum* sub Cœlestino I. anno 431. contra Nestorium constituentem duas in Christo personas; *Chalcedonense* sub Leone I. anno 451. contra Eutychetem, & Dioscorum, statuentes unicam in Christo voluntatem, & naturam. Et de his quatuor primis Conciliis testatur expresse S. Gregorius *l.* 1. *Epist.* 24. se illa venerari sicut quatuor Libros Evangeliorum *cit. c. Sicut Sancti Evangelii* 2. *dist.* 15. *Constantinopolitanum* secundum sub Vigilio Papa anno 553. contra Petrum Gnaphæum Episcopum Antiochenum hæresi partim Macedoniana, partim Nestoriana infectum; *Constantinopolitanum* tertium sub Agathone Papa anno 681. contra Sergium, Pyrrhum, & alios Monothelitas; *Nicænum* secundum sub Adriano I. anno 781. contra Iconoclastas; *Constantinopolitanum* quartum sub Adriano II. anno 870. contra Photium Pseudo-Patriarcham; *Lateranense* primum sub Calisto anno 1123. pro recuperanda Terra Sancta; *Lateranense* secundum sub Innocentio II. anno 1139. pro Juribus Cleri, & Schismate sopiendo; *Lateranense* tertium sub Alex. III. anno 1180. contra Waldenses; *Lateranense* quartum sub Innoc. III. anno 1215. pro reformatione Ecclesiæ, & recuperatione Terræ Sanctæ; *Lugdunense* primum sub Innocentio IV. anno 1245. contra Fridericum II. Imperatorem, Henrici V. filium, & pro Terra Sancta; *Lugdunense* secundum sub Gregorio X. anno 1274. contra

Græ-

Græcorum errores; *Viennense* in Gallia sub Clemente V. anno 1311. contra Saracænos invasores Terræ Sanctæ; item contra hæreticos Beguardos, & Beguinas; *Florentinum* sub Eugenio IV. anno 1438. pro reconciliatione, & reductione Græcorum; *Lateranense* quintum sub Leone X. anno 1517. contra Pseudo-Concilium Pisanum; *Tridentinum* sub Paulo III. indictum anno 1542. & inchoatum anno 1545. contra Lutheranos, aliosque Hæreticos Novatores, & sub Pio IV. demum finitum anno 1563.

76 Concilium Generale non est supra Papam; sed Papa est supra Generale Concilium; soli enim Petro, & in Petri persona omni ejus successori (non autem Concilio, aut alicui Congregationi) dictum est a Christo Matt. 16. *Ego dico tibi, tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Tibi dabo Claves* (quæ supremam potestatem denotant) *Regni Cœlorum*; & Joann. ultimo *vers.* 15. *Pasce agnos, Pasce oves meas*, etiam Episcopos in Concilio congregatos; & sic sæpius fuit definitum, videlicet ab Innocentio *in cap. Nemo judicabit*, a Symmacho *in cap. Aliorum*, ab Anthero *in cap. Facta subditorum*, a Gelasio *in cap. Cuncta per Mundum 9. quæst.* 3. in quorum ultimo habentur, (ut alia aliorum brevitatis gratia omittam) præcisa hæc verba: *Apostolica Sedes sine ulla Synodo præcedente, & solvendi quos Synodus inique damnaverat, & damnandi nulla existente Synodo, quos oportuit, habuit facultatem; & hoc nimirum pro suo principatu, quem Beatus Petrus Apostolus Domini voce & tenuit semper, & retinebit*. Et ab Innocentio III. *in cap. Per venerabilem* §. *rationibus*; *Qui filii sint legitimi*; Et clarius a Pio II. in Constitut. incip. *In minoribus agentes*, in qua respuens contrariam opinionem, quam adhuc in minoribus imprimis defenderat, errorem suum, & scripta humiliter, & ingenue reprobans, docet firmiter tenendum esse auctoritatem Pontificiam esse supra Concilium.

77 Quinimmo hoc idem etiam ipsa Generalia Concilia sæpe sæpius declararunt. Sic Concilium Florentinum celebratum anno 1436. sub Eugenio IV. ubi post *sess.* 25. *tom.* 4. *Conciliorum part.* 1. *pag.* 106. sic habetur: *Definimus Sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in universum Orbem tenere primatum, & ipsum Romanum Pontificem successorem esse Beati Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Patrem, & Doctorem existere, & ipsi in Beato Petro pascendi, regendi, ac gubernandi universalem Ecclesiam a Domino Nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis Œcumenicorum Conciliorum, & in Sacris Canonibus continetur*. Cui definitioni subscri- 78
pserunt etiam Imperator Græcorum & Patres, tam Græci, quam Latini. Et sic etiam fuit definitum in Concilio Lateranensi quinto celebrato anno 1517. sub Leone X. ubi *sess.* 11. *tom.* 4. *Concil. part.* 2. *p.* 120. sic habetur: *Solum Romanum Pontificem pro tempore existentem tamquam auctoritatem super omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum, plenum Jus, & potestatem habere nedum ex Sacræ Scripturæ testimonio, dictis Sanctorum Patrum, ac aliorum Romanorum Pontificum, Sacrorumque Canonum Decretis, sed propria etiam eorumdem Conciliorum confessione constat*; & ibi varia talia Concilia recensentur, quæ brevitatis gratia ibi videnda, seu in Constitutione d. Leonis X. incip. *Pastor æternus* legenda relinquuntur.

Insuper Concilia ipsa dupliciter agnoverunt 79
se inferiora esse Romano Pontifice. Primo, quia in Decretis Generalium Concilior. clare excipitur auctoritas ipsius Romani Pontificis, ut pat. *in c. Significasti* 4. *de election. vers. Cum omnia Concilia*, & concordat *cap. Dudum*, & *cap. Peregrina* 3. *quæst.* 6. & expresse *Concil. Trid. sess.* 25. *cap.* 21. *de reform.* Auctoritas au- 80
tem non excipitur nisi Superioris; *c. Venientes de Jurejurand. & dic. cap. Dudum* 3. *quæst.* 6. Secundo quia Patres consueverunt petere, & obtinere Conciliorum confirmationem a Summo Pontifice; *c. Multi* 5. *c. Concilia* 6. *dist.* 17. Sicut in specie confirmationem petierunt Patres Concilii Nicæni, & aliorum, & postremo Patres Concilii Tridentini, ut patet supra *sub n.* 56. 57. & 68. Confirmatio est evidens signum Su- 81
perioritatis, ut per Bald. *in l. fin. n.* 4. *vers. ulterius, nota C. de legibus*, ubi ait; *Nihil est majus, sive sanctius imperio, intellige, nisi Apostolatus B. Petri, cum enim Apostolic. confirmet Principem, istud est manifestum signum Superioritatis, ut in Auth. de defen. civ.* §. *interum*; Hæc Bald. quem ad propositum primatus Papæ in Conc. adducit Felinus *in cap.* 1. *in fin. vers. Pro dicto Abbatis, de treg. & pac.* & Card. Alb. *in tractat. de potest. Papæ part.* 1. *n.* 88. Qui propterea hinc deducit ipsamet Concilia, dum confirmationem petierunt, se Romano Pontifice inferiora declarasse. Quod satis etiam constat ex Bulla Pii IV. confirmationis Concilii Tridentini, quæ incipit: *Benedictus Deus*, ibi: *Cum autem ipsa Synodus pro sua er-*

ga Sedem Apostolic. reverentia, antiquorum Conciliorum vestigiis inhærens, Decretorum suorum omnium confirmationem a nobis petierit, & infra, ibi: *Cujus auctoritatem etiam ipsa S. Sy-*
82 *nodus tum reverenter agnovit*. Tum quia a Sententia Concilii Generalis potest appellari ad Papam tamquam ad Superiorem, sed non e converso; *c. Cuncta per Mundum 9. q. 3. &*
83 *cap. Qui se scit 2. quæst. 6.* Immo appellantes a Romano Pontifice ad futurum Concilium, eorumque consiliarii, & fautores, pœnis Excommunicationis, criminisque læsæ Majestatis Divinæ, & humanæ subjiciuntur a Pio II. in Constitut. incip. *Execrabilis*. Et decernuntur veri, & indubitati Schismatici, & de Catholica Fide male sentientes a Julio II. in Constit. incipiente *Suscepti regiminis*, & quotannis excommunicantur in die Cœnæ Domini,
84 ut patet *ex Bulla Cœnæ* §. 2. Unde cum appellatio sit de minore ad Superiorem Judicem provocatio; *l. 1. §. si quis a Judice, ff. de appellat. c. 2. de consuetud. in 6.* ex quo non possit appellari a Papa ad Concilium, quia esset appellare a Superiore ad inferiorem contra naturam appellationis, stat evidenter, quod Papa
85 sit supra Concilium, & non e contra. Quid plura? Auctoritas Romani Pontificis supra Concilium, ultraquamquod fuit expresse definita a Leone X. *in Conc. Lateranensi quinto sess.* 11. ut patet ex ejus verbis relatis *sup. n.* 77. habetur ad præsens etiam expresse definita ab Alex. VIII. *qui 7. Dec.* 1690. hanc in ordine 29. propositionem damnavit: *Futilis, & toties convulsa est assertio de Pontificis Romani supra Conc. Œcumen icum auctoritate, & in Fidei quæstionibus decidendis infallibilitate. Et prius 4.*
86 *Aug. ejusd. anni* 1690. Const. incip. *Inter multiplices*, proscripserat quatuor propositiones editas in Comitiis Gallicanis de anno 1682. quarum secunda auctoritatem Concilii supra Romanum Pontificem elevabat, per sequentia verba: *Sic autem inesse Apostolicæ Sedi, ac Petri Successoribus Christi Vicariis rerum spiritualium plenam potestatem, ut simul valeant, atque immota consistant Sanctæ Œcumenicæ Synodi Constantiensis a Sede Apostolica comprobata, ipsoque Romanorum Pontificum, ac totius Ecclesiæ usu confirmata, atque ab Ecclesia Gallicana perpetua Religione custodita, Decreta de auctoritate Conc. Generalium, quæ sess. 4. & 5. continetur; nec probari, qui eorum Decretorum quasi dubiæ sint auctoritatis, ac minus approbata, robur infringant, aut ad solum schismatis tempus Concilii dicta detorqueant.*
87 Appellantes ad futurum Concilium Generale damnantur, & excommunicantur etiam a Benedict. XIV. Constitut. 14. incip. *Pastoralis* §. 2.

Additiones ex aliena manu.

De Romani Ponticis auctoritate supra Concilium Generale non est quod disseratur, nam ea communiter admittitur a Theologis, & Canonistis; Confer Biner *in Apparat. ad Jurisprud. Eccles. part. 3. capit. 1. quæst. 6. per tot.* 88

Ex hac autem Pontificis Romani auctoritate supra generale Concilium, I. Infertur, quod a Romano Pontifice, ut recte monuit Auctor, appellari nequeat ad Concilium generale; appellatio enim de sui natura fieri debet 90
ab inferiore ad Superiorem. Non est itaque quod a Pontifice Romano appellari queat ad Concilium generale: *Neque* (ita opportune Christianus Lupus *de appellat. cap.* 19. Edit. Venet. anni 1742. fol. 90. col. 2.) „ in damnatam hanc appellandi temeritatem ullus „ unquam antiquis Ecclesiæ sæculis prorupit, „ nisi a turbulentia infamissimi Donatistæ. „ Dico antiquis Ecclesiæ sæculis. Etenim in „ novissimis, quibus iniquitas abundare cœpit, temporibus, eam resumpsit turbidus „ spiritus Friderici II. qui primus a Gregorio IX. ad Romanam, ac postea ab Innocentio IV. ad Lugdunensem Synodum „ evocatus de hæresi, atque aliis criminibus „ respondere per Thadæum legatum, suas primum Lugduni exceptiones proposuit, ac „ ob illas a secunda depositionis sententia „ non retrocedente Pontifice appellavit, uti „ scribit Matthæus Paris, ad Concilium futurum generalius, eo quod omnes Prælati, & Principum oratores non essent præsentes. Verum perrexit Pontifex, exuitque „ Fridericum & Imperio, & Ecclesiastica communione. Eamdem in foveam se se a Bonifacio VIII. excommunicatus projecit Philippus Pulcher Galliæ Rex, eique non solummodo Gallicani Proceres, sed & quidam Episcopi adhæsere, quos obsecrarat, „ ne Bonifacium spirituali gladio abusum in „ ulteriores excommunicationes prorumpere „ smerent, pollicitus se congregandæ Synodo „ pro viribus adnisurum. Sciebat Philippus, „ rem a se tentari irregularem. Hinc salva a „ se omnia Romanæ Ecclesiæ privilegia protestatus est, & agi contra solam Pontificis Personam, eumque de hæresi accusavit. „ Sciebat enim nonnisi ex manifesta hæresi

„ ad-

„ adversus Principales Claves posse quippiam „ attentari. Sic a Joanne XXII. appellans „ Ludovicus Bavarus dixit sibi quæstionem „ non esse de Potestate Papali, aut jurisdi„ ctione Ecclesiastica, sed de temporalibus „ Imperii Juribus, quæ Joannes violenter per „ arma potius quam per Apostolicas Claves „ invadebat. Norat a Papali sententia appel„ lationem rem esse minime Christianam. Et „ quem finem ambo hi Principes habuerint, „ novit Mundus universus." Adi eumdem Christianum Lupum loco citato.

91 Infertur II. quod a Concilio Generali appellari possit ad Romanum Pontificem. Nec desunt exempla, & quidem in Sanctis Homini-
92 bus. Ea habemus in S. Athanasio Patriarcha Alexandrino, & Paulo Patriarcha Constantinopolitano, qui a Concilio depositi appellarunt ad Julium I. Papam, a quo Sedibus suis fuerunt restituti; Sozom. *l.* 1. *c.* 7. in S. Flaviano pariter Patriarcha Constantinopolitano, & Theodoreto Episcopo Cyri, qui a Concilio Ephesino II. appellarunt ad Leonem I. Pontificem; S. Leo *epist.* 25. Liberatus *in Breviario c.* 12. in S. Joanne Chrysostomo itidem Patriarcha Constantinopolitano appellante a Concilio, a quo fuit depositus, ad Innocentium I. Gelas. *in Epist. ad Episc. Dardan.*

Additiones Novissimæ.

93 Cum indubitatum sit, Concilii Œcumenici universalem & Catholicam Ecclesiam repræsentantis majorem esse auctoritatem, quam cujusvis alterius Concilii, aut Conventus particularis, nequaquam dubitari potest, quin hoc titulo Canones Concilii Œcumenici reliquorum Conciliorum Canonibus auctoritate prævaleant.

94 Inter Concilia Œcumenica indubie eo major est eorum auctoritas (cæteris intellige paribus) quo magis ad Œcumenicam Synodum accedunt, & majorem totius Ecclesiæ partem
95 repræsentant. Recens non est, Concilium aliquod recipi in iis quæ fidem tangunt, licet non ubique recipiantur omnia ejus disciplinam spectantia.

96 Quare priusquam per Provincias promulgentur Conciliorum Decreta exteriorem disciplinam spectantia, expendenda & examinanda ab iis qui jurisdictioni in illis Provinciis præsunt.

97 In Conciliis Episcopi sunt Judices.

98 Proinde semper concludendum esse ex omnium Sacerdotum seu Episcoporum sententiis ex libertate prolatis, S. Leo ipse supposuit; ac per consequens omnes Episcopos qui adsunt esse veros Judices, e quorum sententiis, sive suffragiis conclusio formanda sit.

Concilia etiam generalia in particularibus fa- 99
ctis non revelatis, errare possunt, nec id obest auctoritati Synodi in decidendis vel confirmandis articulis fidei.

Concilia præcipue ad stabiliendam fidem, & 100
formandos mores congregantur.

Constitutio lata vel edita solemniter in Con- 101
cilio generali, si tamen non fuerit publice Communitati promulgata, non obligat etiam præsentes, & scientes.

Conciliorum præsertim generalium Sanctio- 102
nibus acquiescere nolentes, semper pro hæreticis declarati fuerunt.

Concilii Nationalis auctoritas proxime ad 103
Concilii Œcumenici auctoritatem accedit.

Hinc quædam Concilia Nationalia dicta sunt 104
Universalia, Plenaria, & Generalia.

A Patribus Africanis statutum legitur, ut 105
Synodus Nationalis annue haberetur.

Sed hoc statutum de convocanda generali 106
Synodo anniversaria fuit postea mitigatum.

Concilium Provinciale auctoritate cedit Con- 107
ciliis Nationalibus.

Sicuti pariter indubitatum est Provinciale 108
Concilium auctoritate præstare Synodis Diœcesanis.

Licet constet, primis ut minus octo sæculis 109
Concilia præsertim generalia convocata fuisse per Imperatores, uti perspicuum est ex litteris, quibus ipsi præfata Concilia indixerunt, & quemadmodum inter alios notavit Edmundus Richerius in Historia Conciliorum; nihilominus & hoc constat, sæculo IX. & sequentibus credi cœpisse hanc convocandorum Conciliorum auctoritatem penes Apostolicam Sedem esse.

Ita ut inter speciales prærogativas Romano 110
Pontifici competentes hæc recenseatur; sicuti colligitur ex Dictatu vulgo Gregorii VII. ubi dicitur: *Quod nullà Synodus absque præcepto Summi Pontificis debet generalis vocari.*

Verum uti & notat D. Fleury in sua Hi- 111
storia Eccles. *lib.* 63. *num.* 11. cum hæc doctrina, prout ex falsis Decretalibus extracta, sit pristinæ disciplinæ omnino contraria, infertur, quod hæc Romani Pontificis prærogativa circa convocanda Concilia admitti cœperit solummodo postquam in auctoritatem receptæ fuerunt falsæ Decretales.

ARTICULUS II.

De his, quæ concernunt Conc. Provinc.

1 CONcilium Provinciale (ſic dictum ex quo
repræſentet Eccleſiam unius Provinciæ per
2 Abb. *in cap. Grave in fin. de Præbend.*) eſt
Conſeſſus Epiſcoporum Provincialium coactus
ab habente poteſtatem congregandi, vocatis
vocandis de Jure, vel de conſuetudine; Qua-
rant. *in Summ. Bullar. verb. Concilium Provin-
ciale* 2. Navarr. *conſ.* 4. *num.* 3. *de verb. ſigni-
ficat.* & re coincidit cum dictis *ſupra art.* 1.
3 *num.* 5. Indicere autem, convocare, & cele-
brare hoc Provinciale Concilium ſpectat ad
Metropolitanum; *cap. ſi Epiſcopus* 13. *cap. ſi
quis Epiſcopor.* 14. *& cap. propter* 15. *diſt.* 18.
*cap. Quod ſicut §. præterea, de electione. cap. ſicut
olim* 25. *de accuſationibus, Concil. Trid. ſeſſ.*
4 24. *cap.* 2. *de reformat.* Etiam ſine auctoritate
Primatis, ſeu Patriarchæ, *cap. de Conciliis* 2.
diſt. 18. & ibi Præpoſitus *num.* 2. Fagnan. *in*
5 *d. cap. ſicut olim* 25. *de accuſat. num.* 5. Et
hæc Concilii Provincialis convocatio debet fieri
a Metropolitano, ſeu Archiepiſcopo per ipſum,
non autem per Vicarium Generalem; textu
expreſſo iu Concilio Tridentino *loc. cit.* ibi:
6 *Quare Metropolitani per ſeipſos &c.* Metropo-
litano autem legitime impedito, convocatio
Concilii ſpectat ad Coepiſcopum antiquiorem,
ut littera expreſſa Concil. Trident. *loco citato*
ibi: *Seu illis legitime impeditis, Coepiſcopus*
7 *antiquior*. Et ſic etiam ad Coepiſcopum anti-
quiorem ſpectat convocatio Concilii Sede Me-
tropolitana vacante, & non ad Capitulum
Metropolitanæ, ſeu ad ejuſdem Metropolita-
næ Vicarium Capitularem, & ſic expreſſe de-
claravit Sacra Congregatio ejuſdem Concilii
in Tarraconenſi 13. *Maii* 1604. Idem quippe
eſt Archiepiſcopum eſſe impeditum, & non
inter vivos; Bottæus de Synodo *par.* 1. *num.*
43. Archidiacon. & Gemin. *in cap. placuit;*
Bellarmin. & Turrecremata *in cap. propter Ec-
cleſiaſticas num.* 8. Præpoſitus *in cap. de Con-
ciliis* 3. *notabili, diſt.* 18. Quaranta *in Summa
Bullarii verb. Concilium Provinciale num.* 2.
Fagnan. *loc. cit. n.* 17. Barboſa ad Concilium
Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 2. *num.* 4. & alii paſ-
8 ſim. Licet enim antiquitus ante Tridentinum,
Capitulum Metropolitanæ Sede vacante con-
vocaret Concilium Provinciale, ut docent Pa-
vin. *de Poteſt. Capitul. Sede vacante part.* 1.
quæſt. 7. *ſub num.* 3. Bott. *de Synodo Epiſcopor.
par.* 1. *n.* 43. Quarant. *loc. cit.* Petra *tom.* 1.
*commentar. ad Conſtitut. unic. Honorii ſecundi
ſect.* 1. *ſub num.* 13. & alii; Tamen poſt Tri- 9
dentinum ceſſavit poteſtas Capituli Metropo-
litani Sede vacante celebrandi Concilium Pro-
vinciale, ac Suffraganeos convocandi, & de-
mandata eſt Coepiſcopo antiquiori; ut patet
ex ſupra citata declaratione Sacræ Congrega-
tionis ejuſdem Concilii *in dict. Tarraconenſi*.
Quaranta *in Summa Bullarii verb. Concilium
Provinciale num.* 2. in fine; Barboſa *loco cit.
num.* 4. Petra *loco cit. ſub num.* 23. Fagnan.
Turrecremata, Archidiac. Gemin. Præpoſitus
locis citatis ſub num. 7. & alii paſſim. An au- 10
tem convocare Concilium Provinciale abſen-
te, vel impedito, ſeu mortuo Archiepiſcopo,
ſpectet ad Epiſcopum antiquiorem ex Suffra-
ganeis, aut ad Epiſcopum exemptum, qui
cum non ſit Suffraganeus elegit intervenire in
Concilio Provinciali talis Metropolis, & eſt
antiquior omnibus Suffraganeis? Reſpondetur
ſpectare ad antiquiorem ex Suffraganeis, non
autem ad exemptum eligentem, etiamſi anti-
quiorem; ſic teſte Eminentiſs. Petra *loco cit.
num.* 31. reſolvit Sacra Congreg. Conc. *in una
Burgen. die* 17. *April.* 1649.

Ad Concilium Provinciale vocandi ſunt, & 11
admittendi omnes Epiſcopi Suffraganei cum
voto deciſivo; *cap. non oportet; cap. Pervenit;
cap. Quoniam; cap. Si Epiſcopus; cap. Placuit;
& cap. Si quis Epiſcoporum diſt.* 18. & expreſſe
cap. Sicut olim 25. *de accuſationibus*, ibi: *Me-
tropolitani ..... cum ſuis Suffraganeis Provin-
cialia non omittant Concilia celebrare*, & Tri-
dentin. *loco cit.* Quod locum habet etiam in 12
Epiſcopo electo, & confirmato, quamvis non-
dum conſecrato; Iſte enim Epiſcopus poteſt
intereſſe Concilio, ac proinde de neceſſitate
eſt ad illud vocandus; Proſper de Auguſtino
in addit. ad Quarant. *in Summa Bullarii verb.
Concil. poſt qu.* 6. Barboſa *ad Concilium Tri-
dent. ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *de reformat. num.* 6. &
alii. Et hoc etiam eſt intelligendum de Epi- 13
ſcopis exemptis, ut eſt ſtatutum in Concilio
Lateranenſi *ſeſſ.* 10. ſub Leone X. in Conſti-
tutione incip. *Regimini*, & expreſſe in Conc.
Trident. *d. ſeſſ.* 24. *cap.* 2. ibi: *Itidem Epiſco-
pi, qui nulli Archiepiſcopo ſubjiciuntur, ali-
quem vicinum Metropolitanum ſemel eligant, in
cujus Synodo Provinciali cum aliis intereſſe de-
beant, & quæ ibi ordinata fuerint, obſervent,
& obſervari faciant*. Epiſcopi tamen exempti, 14
qui ſunt in Provincia Romana, veluti qui
ſunt inter Provincias Piſanam, & Capuanam,
non tenentur ad talem electionem Metropoli-
tani; *cap. nos, de Offic. Vicar. ex* declaratio-
ne

ne Sacræ Congregat Concil. apud Fagnan.
in cap. & si membra 19. de his, quæ fiunt a
Prælatis num. 36. & Petram *loc. cit. num. 30.*
15 Ad Concilium Provinciale vocanda sunt de ne-
cessitate Capitula Cathedralia Sede Episcopali
vacante, & possunt mittere suum Vicarium
Capitularem cum speciali mandato dandi vo-
cem decisivam; Quaranta *loc. cit. n. 3. qu. 4.*
Prosper de Augustino *in addit. ad* Quarant.
loc. cit. sub num. 3. quæst. 4. Barbosa *loco cit.*
num. 11. Petra *loco cit. num. 35.* Marchet. *in*
praxi Vicar. cap. par. 2. tit. 11. num. 17. ubi
dicit, quod cum ad Vicarium Capitularem
transeat sine mandato speciali Jurisdictio Ca-
pituli, Vicarii erit adire Concilium, & vo-
16 tum dare. Vocanda sunt etiam, sua Sede va-
cante, Capitula Collegiatarum quasi Episcopa-
lem Jurisdictionem habentia, ut decisum fuis-
se a Sac. Congr. Conc. 19. *Decemb.* 1597. re-
fert Sellius *in Selectis Canon. cap. 25. num. 6.*
Barbosa *ad Conc. Trid. d. sess. 24. cap. 2. n.*
11. Petra *loc. cit. num. 36.* Fagn. *in cap. Et*
si membra 10. de his, quæ fiunt a Prælatis n. 3.
17 Abbates, & alii Prælati habentes proprium
Territorium, & Jurisdictionem quasi Episco-
palem exercentes intra ambitum ipsius Provin-
ciæ, sunt vocandi ad Concilium Provinciale,
& in eo habent votum decisivum; Prosper de
Augustino *d. verb. Concilium post qu. 3.* Bar-
bosa *loco cit. num. 8.* Petra *loc. cit. num. 39.*
18 Procuratores Episcoporum, omniumque supra-
dictorum quasi Episcopalem Jurisdictionem ha-
bentium, si principalibus legitime impeditis,
sint cum speciali mandato deputati ad Conci-
lium, habent votum decisivum, si Concilio
placuerit; Fagnan. *in cit. cap. Et si membra*
num. 53. & ita rescripsisse Summum Pontifi-
cem occasione celebrationis Synodi Rothoma-
gensis anno 1581. cum voto Sacræ Congrega-
tionis Concil. refert ex Vanespen Petra *loco*
cit. num. 39.
19 Capitula Cathedralium, etiam vivente Epi-
scopo, vocanda sunt, & admittenda, aut eo-
rum Nuncii ad Concilia Provincialia, & præ-
sertim ad ea tractanda, quæ spectant ad ipsa
Capitula, textu expresso *in cap. Et si mem-*
bra 10. de his, quæ fiunt a Prælatis sine consen-
su Capituli, ibi: *Visum fuit nobis, & Fratri-*
bus nostris, ut Capitula ipsa ad hujusmodi Con-
cilia debeant invitari, & eorum Nuncii ad tra-
ctatum admitti maxime super illis, quæ ipsa Ca-
pitula contingere dignoscuntur; Barbosa *de Ca-*
nonicis cap. 42. num. 21. Quaranta *in Summa*
Bullar. verb. Concilium Provinciale vers. quar-
to quæro; Fagnan. *in cit. cap. Et si membra*
num. 40. Abbas *ibid. num. 4.* Immo Capitula 20
Cathedralium admitti debent ad Concilium
Provinciale etiam pro negotiis ipsa Capitula
non contingentibus, ut colligitur ex verbo il-
lo *Maxime* adducto *in cit. textu*; talis enim di-
ctio implicat idem esse in casu contrario; *lib.*
1. §. vel maxime, ff. de collat. bonor. l. Scire
etiam oportet, §. Sed etsi maxime, ff. de excusat.
tutor. Et sic tenent *in d. cap. Et si membra*,
Vincent. Hostiens. *num. 2. in fin.* Joann. An-
dreas *num. 3. in verb. Maxime*, Butr. *num. 6.*
Card. *num. 3. vers. oppone;* Ancharan. *n. 5.*
Imola *num. 4. & 5.* dicens hanc partem esse
veriorem; Abbas, & Joann. de Anan. *num. 4.*
ex quibus ut refert Fagnan. *ibid. num. 13.*
patet hanc esse communem opinionem; Sic 21
etiam Capitula Collegiatarum Jurisdictionem
quasi Episcopalem habentia adhuc vivente suo
Prælato vocanda sunt ad Concilia Provincia-
lia, ut decisum fuisse a Sac. Congr. Conc. re-
fert, & tenet ex Prospero August. Barb. *de*
Canonicis cap. 42. num. 22. & lib. 1. Juris
Ecclesiast. Univers. cap. 31. num. 22. Fagnan.
loc. cit. num. 3. Ipsa tamen Capitula sive Ca- 22
thedralium, sive Collegiatarum exemptarum,
quasi Episcopalem Jurisdictionem habentia, in
Conciliis Provincialibus, adhuc viventibus suis
Episcopis, & respective Prælatis, non sunt
Conjudices, nec habent votum decisivum, sed
solum consultivum, in quantum scilicet sicut
unusquisque Episcopus, seu consimilis Præla-
tus cum consilio sui Capituli expedire debet
gravia, & non aliter, ut *in cap. 1. de exces-*
sibus Prælat. ita omnes Episcopi, & consimi-
les Prælati Provinciæ ibi existentes cum con-
silio suorum Capitulorum expedire debent ea,
quæ in Provinciali Concilio aguntur, *argum.*
cap. Humiles, de majorit. & obedient. In Con- 23
cilio enim Provinciali omnia gerenda esse de
consilio Capitulorum Provinciæ, dicunt expres-
se Hostiens. *in cap. Et si membra 10. de his,*
quæ fiunt a Prælatis num. 2. in verb. Nuncii,
& Joann. Andreas *ibid. num. 3.* Præpositus *in*
cap. Propter Ecclesiasticos, dist. 18. n. 9. vers.
Aliter; Innocent. *in cap. Grave, de præbend.*
num. 8. Abbas *in d. cap. Et si membra n. 2.*
Fagnan. *ibid. n. 40. & seqq.* Sic etiam Ab- 24
bates Commendatarii in Conciliis Provinciali-
bus habent dumtaxat votum consultivum, ut
decisum fuisse a Sac. Congr. Conc. refert Fa-
gnan. *loco cit. num. 53.*

Ad Concilia Provincialia vocari, & inter 25
venire debent generaliter loquendo omnes, qui
de Jure, vel consuetudine intervenire solent,
textu expresso in Concil. Tridentino *dict. sess.*

24. *cap.* 2. ibi: *Episcopi omnes, & alii qui de Jure, vel consuetudine interesse debent, convenire omnino tenentur; & sess.* 25. *cap.* 2. ibi: *Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & omnibus aliis, qui de Jure, vel consuetudine*
26 *in Concilio Provinciali interesse debent*. Sic etiam generaliter loquendo ad Concilia Provincialia accedere possunt pro Justitia assequenda omnes, qui se gravatos existimant, textu expresso *in cap. Propter Ecclesiasticos* 1. *dist.* 18. ibi: *In ipsis autem Conciliis, & Presbyteros, & Diaconos præsentes esse oportet, & omnes quot-*
27 *quot se læsos existimant*. Laici autem non permittuntur interesse Conciliis Provincialibus, nisi ad Justitiam petendam, vel defendendam; *cap. Novit, de Judic. cap.* 1. *de Sponsalibus;* In Ecclesiasticis enim negotiis, & ubi tractatur de Clericorum correctionibus non sunt vocandi Laici, immo omnino sunt excludendi; *argum. cap. Messana, de elect.* Et Sacra Congr. Concil. non approbat dictam vocationem, *ut in Oriolen.* 27. *Martii* 1632. Et nullum Jus habere Laicos petendi assistentiam in Synodo denegando remissoriam, resolvit *in Lycien.* 10.
28 *Januarii, &* 10. *Aprilis* 1688. Omnes, qui de Jure, vel consuetudine interesse tenentur Conciliis Provincialibus, si vocati non compareant, cessante legitimo impedimento, puniuntur; *cap. Pervenit 6. & cap. Placuit* 1. *dist.* 18. & textu expresso in Concil. Trid. *d. sess.* 24. *cap.* 2. in fine, ibi: *Quod si in his tam Metropolitani, quam Episcopi, & alii suprascripti negligentes fuerint, pœnas Sacris Ca-*
29 *nonibus sancitas incurrant*. Pœna autem contra ipsos non interessentes sine legitimo impedimento, vel contra illicentiatos discedentes, est Excommunicatio; & contumax vocatur ille, qui illicentiatus recedit; Decius *in cap.* 1. *de Judiciis n.* 43. Quaranta *quæsit.* 11. & 18. & faciunt *cap. Non oportet* 5. *cap. Pervenit* 6. *cap. Episcopus* 9. *cap. Placuit* 10. *cap. Si quis* 12. *cap. Si quis Episcopus* 13. *& cap. Si quis*
30 *Episc.* 14. *dist.* 18. Talis vero Excommunicatio privat solummodo communione aliorum Episcoporum usque ad futurum Concilium, textu expresso in cit. *cap. Si quis Episcoporum* 14. *dist.* 18. ibi: *Si quis Episcoporum commonitus a Metropolitano ad Synodum, nulla gravi necessitate intercedente corporali, venire contempserit, sicut statuta Patrum sanxerunt; usque ad futurum Concilium cunctorum Episcoporum cha-*
31 *ritatis communione privetur*. Poterunt tamen tales non interessentes contumaces insuper a communione fidelium segregari, & aliis pœnis Canonicis per Metropolitanum affici, sed præ via trina monitione; cum ad incurrendam veram Excommunicationem, tribus vicibus debeat quis citari; *cap.* 1. *de sentent. Excommunicationis in* 6. ubi ad infligendam dictam primam pœnam, cum non sit vera Excommunicatio, & sit sola pœna Canonica, sufficit unica monitio; Card. Petra *l. c. n.* 111.

Concilia Provincialia secundum antiquos Ca- 32
nones debebant celebrari bis in anno per singulas Provincias; *c. de Conciliis* 2. *c. Habeatur* 3. *c. Propter Ecclesiasticos* 4. *& c. Pervenit dist.* 18. Semel quidem ante dies Quadragesimæ; Secundo vero circa tempora Autumni; ut expresse *in d. c.* habetur. Vel semel post tertiam Hebdomadam Paschæ; & Secundo idi-
bus Octobris, ut expresse *in d. c. Propter Ec-* 33
clesiasticos. Postea tamen in sexta Synodo Universali talis antiqua Constitutio fuit correcta, ac propter fatigationem, & ut opportune haberentur ad iter agendum, qui congregandi erant, a Sanctis Patribus definitum fuit, ut omnibus modis hoc Concilium fieret semel in anno; ut expresse *in c. Quoniam quidem* 9. *dist.* 18. & hoc statutum sextæ Synodi innovatur, & præcipitur observari *in cap. Sicut olim* 25. *de accusationibus*, ibi: *Sicut olim a Sanctis Patribus noscitur institutum, Metropolitani singulis annis cum suis Suffraganeis Provincialia non omittant Concilia celebrare; & cap. Cum sit* 16. *de Judæis*, ibi: *Per Provinciale Concilium, quod sin-*
gulis annis præcipimus celebrari &c. Verum 34
quia neque hoc servabant Metropolitani, idcirco in Concilio Lateranensi V. sub Leone X. anno 1517. sess. 10. Constitut. incip. *Regimini*, circa finem §. *Matura quoque consideratione, tom.* 4. *Conciliorum part.* 2. *pag.* 99. *col.* 1. antiqua Jura fuerunt correcta, & statutum fuit, ut de cætero Concilia Provincialia fierent singulis trienniis; Quod & fuit iterum expresse ordinatum in Concilio Tridentino *sess.* 24. *c.* 2. *de reform.* ibi: *Ut Provincialia Concilia sicubi omissa sunt, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis, aliisque ex Sacris Canonibus permissis renoventur. Quare Metropolitani per seipsos, seu illis legitime impeditis, Coepiscopus antiquior intra annum ad minus a fine præsentis Concilii, & deinde quolibet saltem triennio post Octavam Paschæ Resurrectionis D. N. J. C. seu alio commodiori tempore pro more Provinciæ non prætermittant Synodum in Provincia*
sua cogere. Ex quibus verbis habes quod Me- 35
tropolitani possint quidem intra triennium etiam pluries Synodum convocare, si id expediens judicetur, ut clare patet ex illa dictione

ne *saltem*; Sed ultra triennium protrahere non debent, ut patet clare ex illis verbis *non prætermittant*.

36 Immo Metropolitanus omittens, & negligens celebrare Concilium Provinciale intra triennium subjacet, pœnis Canonicis; *ex cap. Quoniam quidem dist.* 18. & incurrit pœnam Suspensionis a sui executione Officii, ut expresse statuitur *in d. c. sicut olim* 25. *de occupationibus*, ibi: *Quisquis autem hoc salutare statutum neglexerint adimplere, a sui executione Of-*
37 *ficii suspendatur*. Quæ tamen pœna Suspensionis non est latæ Sententiæ, sed ferendæ secundum Hostiens. *in d. c. Olim* in fine, Joannes Andreas *ibid. n.* 7. & Fagn. *ibid. n.* 107. Et sic intelligendum est decretum *dict. Lateranen. Conc. sub Leone X. sess.* 10. in Constit. incip. *Regimini*, ibi; *Circa hoc autem negligentes, pœnas in iisdem Canonibus contentas se noverint incursuros*. Et ita pariter intelligendum venit Decretum Conc. Trid. *in d. sess.* 24. *c.* 2. *in fin.* ibi: *Quod si in his tam Metropolitani, quam Episcopi negligentes fuerint, pœnas sacris*
38 *Canonibus sancitas incurrant*. Et ratio est, quia præcitata Decreta relationem habent ad pœnas a Jure statutas, ut intellexit Sac. Cong. Conc. relat. a Fagn. *loc. cit. sub n.* 109. ubi cum inter alia quæsita, fuisset, ut infra, dubitatum, *Tertio, dato quod censeatur imposita* (scilicet pœna Suspensionis) *an ipsa pœna, quæ secundum d. c. sicut olim, incurritur mediante sententia, hodie ipso Jure incurratur propter illa verba d. c.* 2. *in fin.* ibi: *Pœnas sa-*
39 *cris Canonibus sancitas incurrant?* Sacra Congregatio *ad tertium censuit per Concilium Tridentinum non esse alteratum, nec immutatum modum incurrendi pœnam d. c. sicut olim; quia Concilium utitur illis verbis: Incurrant pœnas sancitas, quæ nihil innovant*.

40 Locus autem eligendus pro congregando Concilio debet esse commodus quantum fieri potest omnibus, qui intervenire debent, ut non fatigentur propter discrimina itinerum; *c. Quoniam quidem* 7. *dist.* 18. & ibi notat Præpositus *n.* 1. Henric. Bottæus, *de Synodo Episcopor. p.* 1. *q.* 10. *n.* 56. & Fagn. *in cit. cap.*
41 *sicut olim n.* 26. Et electio talis loci pro Concilio Provinciali celebrando spectat ad Archiepiscopum, qui tamen cessantibus justis impedimentis, Metropolitanam Ecclesiam, modo in ea adsint commoditates ad id necessariæ, relinquere non debet. Sic censuit Sac. Congr. Conc. ut refert Fagn. *in d. c. sicut olim n.* 47.
42 Concilium Provinciale postquam in loco indicto est congregatum, solet celebrari per spatium trium, vel quatuor dierum; Hostiens. *in c. Grave, de præbend.* Nec potest ultra Hebdomadam protrahi, nisi id exigentibus negotiis imminentibus; Genuens. *in praxi c.* 69. *n.* 13. Card. Petra *loc. cit. n.* 113.

Quando in Concilio Provinciali Metropolitanus est unius sententiæ, Suffraganei autem 43
omnes sunt alterius; quænam prævaleat, & num consulendus sit Summus Pontifex? variant Doctores, & varia etiam fuerunt vota Cardinalium Sacræ Congregationis Concilii in Ulixbonensi circa tale propositum dubium. *Die enim* 10. *Jan.* 1577. (postquam *die* 11. *Oct.* 1576. censuerat amplius deliberandum super hoc dubio) ex novem qui erant congregati Cardinales, scilicet, Mor. Columin. Gess. Lancel. Alciat. Senon. Mont. alt. S. Sixtus, & Caraffa; Quatuor, nempe Mar. Gess. Lancel. & Caraffa censuerunt sententiam Suffraganeorum præferendam esse sententiæ Metropolitani, quia illi habent votum decisivum, & sunt Conjudices; Alii autem quatuor scilicet, Columin. Alciat. Senon. & Mont. alt. (nam S. Sixtus quid sentiret non aperuit) dixerunt neutri sententiæ adhærendum, nec Suffraganeorum, nec Metropolitani, sed absolute in quacumque causa adeundum esse Papam. Quia autem Sanctis- 44
simus *die* 14. *Jan.* audita relatione Congregationis, inclinavit potius in opinionem illam, quod prævaleat Sententia Suffraganeorum, & quia habent votum decisivum, & sunt Conjudices, & quia Doctores dicunt, quod debet Metropolitanus statuere de consilio, & assensu eorum, seu majoris partis, ut refert Fagn. *in d. c. sicut olim* 25. *de accusationibus n.* 24. & 104. tenendum est in tali casu prævalere sententiam Suffraganeorum, ut colligitur ex *c. ne Episcopi* 7. *de temporibus ordinat.* ubi dicitur quod Metropolitanus debet consentire majori parti suorum Suffraganeorum, ibi; *Quod si inter partes aliqua dubitatio fuerit, majori numero Metropolitanus consentiat*. Ita Hostiens. *in c.* 1. *de libell. oblat. ad fin.* Jacobat. *de Concil. lib.* 6. *art.* 2. *vers. Nemo faciat*, Navarr. *cons.* 1. *de his, quæ fiunt a Prælatis sine consens. Capit.* Bottæus de *Synodo p.* 3. *n.* 137. Genuens. *in cit. prax. c.* 89. *num.* 4. Quaranta *loco cit. quæst.* 29. Fagn. *loco cit. num.* 71. & alii. Sententia tamen debet ni- 45
hilominus pronunciari nomine Archiepiscopi de consilio, & consensu Suffraganeorum; Card. Hostiens. & Zabarell. *in cap. Grave, de præbend. num.* 6. Jacobat. *de Concil. l.* 5. *art.* 8. *fol.* 288. *c. sicut, de accusat. & c. Sane d.* 67.
Si vero Archiepiscopus dissentiat pronuntiare 46

 sen-

sententiam ab ipso non approbatam, tunc recurrendum est ad Summum Pontificem; Quaranta *loco cit. quæst.* 30. Petra *loco cit. n.* 73. & alii.

47 Concilium Provinciale nequit dissolvi ab Archiepiscopo solo sine consilio, & assensu, seu voto Suffraganeorum. Ita decisum fuisse a Sacra Congreg. Conc. refert Fagnan. *in dict.*

48 *cap. Sicut olim, de accusat. num.* 98. Completo, & dissoluto Concilio Provinciali de communi consensu, tenentur Episcopi infra sex menses publicare in suis Diœcesibus Conciliaria statuta; textu expresso *in cap. Decernimus*

49 17. *dist.* 18. Non tamen debent publicari inconsulto Romano Pontifice, ut declaravit Sacra Congregatio Concilii *in Januensi* 14. *Junii* 1573. his verbis, *Decreta, quæ in Conciliis Provincialibus conduntur, non debent publicari*

50 *inconsulto Romano Pontifice*. Debent enim Concilia Provincialia prius recognosci, & approbari a Summo Pontifice, seu a Sacra Congregat. Concilii, ut est dispositum a Sixto V. in Constitut. incip. *Immensæ, de Institutione Sacræ Congregationis Concilii*, ibi: *Provincialium vero* (Synodorum) *ubivis terrarum illæ celebrentur, decreta ad se mitti præcipiet, eaque singula expendet, & recognoscet*, & sic declaravit ipsa Sacra Congregat. Concil. *in Januens. de anno* 1573. *& in Hostiens. de anno*

51 1586. Et de facto sic servat Praxis, quod Concilia Provincialia a Sacra Congregatione

52 Concilii approbentur. Nec tamen per istam approbationem, quæ fieri solet a Sacra Congregatione Concilii, ipsa decreta Conciliaria obligant extra Provinciam, ut decisum fuisse ab ipsa Sacra Congregatione Concilii refert Sellius *in Selectis Canonicis, cap.* 25. & Bar-

53 bosa *ad Tridentin. sess.* 24. *cap.* 2. *n.* 2. Bene vero obligant omnes Subditos Provinciæ, & contra inobedientes Juris remediis est procedendum, cum afficiant omnes de Provincia; *cap. cum omnes, de Constitutionibus*, & expresse Tridentinum *dict. sess.* 14. *cap.* 2. præcipit Episcopis, ut observent, & faciant observari talia Conciliaria Decreta, ibi: *Et quæ ibi ordinata fuerint, observent, & observari faciant.* Et Sacra Congregatio *sub die* 6. *Aug.* 1695. *in una Montis Morani executionis decretorum* mandavit exequenda esse Decreta Conc. Prov. Beneventani in dicta Diœcesi; & Rota *in Cracovien. exemptionis* 16. *Jan.* 1689. §. *Illud, cor. Card. Caccia*.

54 Immo Decreta Conciliaria Provincialia ligant etiam Episcopum Successorem, licet sit elapsum decennium ab ultima Synodo Provinciali, ut fuit decisum *in una Marsicana*.

Non tamen hæc decreta obligant ad culpam, 55
sed ad pœnam, nisi specialiter ad culpam obligare declaraverit ipsum Concilium; Concil. Toletan. XXI. *cap.* 2. Petra *l. c. n.* 120.

Conciliorum, & Synodorum celebratio Epi- 56
scopis juxta Conc. Trid. dispositionem efficaciter suadetur; Benedict. XIV. tom. 1. Const. 28. incip. *Quamvis* §. 5. & Constitut. 31. incip. *Singularis* §. 2.

CONCILIUM EPISCOPALE, DIŒCESANUM, SEU SYNODALE. Vide verb. *Synodus*.

CONCIONATOR. Vide verb. *Prædicator per tot.*

CONCORDATA QUOAD BENEFICIA. Vide verb. *Beneficia art.* 11. *per tot.*

CONCUBINARIUS, CONCUBINATUS. Vide verb. *Absolutio, art.* 2. *a num.* 11. verb. *Luxuria num.* 7. & verb. *Pœna art.* 2. *a n.* 74. *ad* 81.

CONCURSUS.

Aliqua præmittenda.

Quia concursus ad Parochiales debet omnino fieri juxta dispositionem Sacri Concilii Tridentini *sess.* 24. *cap.* 18. & juxta dispositionem Constitutionis Sancti Pii V. incip. *In conferendis*; ut ab omnibus in promptu, & præ oculis semper tamquam regula habeatur, utraque ipsa dispositio hic ad litteram in primis adducitur. 1

Expedit maxime (sunt præcisa verba Concilii *loc. cit.*) Expedit maxime animarum saluti, a dignis, atque idoneis Parochis gubernari: id ut diligentius, ac rectius perficiatur, statuit Sancta Synodus, ut Parochialis Ecclesiæ vacatio, etiamsi cura Ecclesiæ, vel Episcopo incumbere dicatur, & per unum, vel plures administretur, etiam in Ecclesiis patrimonialibus, seu receptivis nuncupatis, in quibus consuevit Episcopus uni, vel pluribus curam animarum dare, quos omnes ad infrascriptum examen teneri mandat, per obitum, vel resignationem, etiam in Curia, seu aliter quomodocumque contigerit, etiamsi ipsa Parochialis Ecclesia reservata, vel affecta fuerit generaliter, vel specialiter, etiam vigore indulti, seu privilegii in favorem Sanctæ Romanæ Ec- 2

cle-

clesiæ Cardinalium, seu Abbatum, vel Capitulorum: debeat Episcopus statim habita notitia vacationis Ecclesiæ, si opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua, ejus arbitrio, fructuum portionis assignatione constituere, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore provideatur. Porro Episcopus, & qui Jus Patronatus habeat, intra decem dies, vel aliud tempus, ab Episcopo præscribendum, idoneo, aliquot Clericos ad regendam Ecclesiam coram deputandis Examinatoribus nominet. Liberum sit tamen etiam aliis, sit aliquos ad id aptos noverint, eorum nomina deferre, ut possit postea de cujuslibet ætate, moribus, & sufficientia fieri diligens inquisitio; Et si Episcopo, aut Synodo Provinciali pro regionis more videbitur magis expedire, per Edict um etiam publicum vocentur, qui volent examinari: Transacto constituto tempore omnes, qui descripti fuerint, examinentur ab Episcopo, sive eo impedito, ab ejus Vicario generali, atque ab aliis Examinatoribus, non paucioribus, quam tribus; quorum votis, si pares, aut singulares fuerint, accedere possit Episcopus, vel Vicarius, quibus magis videbitur; Examinatores autem singulis annis in Diœcesana Synodo ab Episcopo, vel ejus Vicario ad minus sex proponantur, qui Synodo satisfaciant, & ab ea probentur; Advenienteque vacatione &c. reliqua brevitatis gratia vid. *in d. cap.* 18.

3 In conferendis (sunt præcisa verba dictæ Constitutionis S. Pii V.) in conferendis Beneficiis Ecclesiasticis, & præsertim Parochialibus Ecclesiis personis dignis, & habilibus, quæ in loco residere, & per se ipsos curam exercere valeant, quantam diligentiam adhiberi oporteat, Alexandri III. in Lateranensi, & Gregorii X. in Lugdunensi Generalibus Conciliis, Innocent. similiter III. & aliorum Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum editæ Constitutiones testantur; quod ut diligentius, ac rectius perficiatur, statuit etiam Synodus Tridentina, ut occurrente vacatione Parochialis Ecclesiæ, etiam generaliter, & specialiter, etiam vigore indulti in favorem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, aut alias quomodolibet reservatæ, vel affectæ, debeat Episcopus habita notitia vacationis Ecclesiæ, si opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua, ejus arbitrio, fructuum portionis assignatione constituere, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore provideatur: Et deinde Episcopus, & qui Juspatronatus habet, intra decem dies, aut aliud tempus ab Episcopo præscribendum, aliquos Clericos ad regendam Ecclesiam idoneos Examinatoribus juxta formam ejusdem Synodi deputatis, nominet, & nonnisi ejusdem Examinatoribus per concursum aliorum Examinatorum, etiam tamquam magis idoneo ab Episcopo judicato; & electo de Ecclesia provideatur, alias provisiones, seu institutiones omnes præter formam prædictam factæ, subreptitiæ censeantur. Sed quoniam res humanæ semper in deterius prolabuntur, nisi sit, qui eas retineat, ac debitæ executioni demandet, & verendum sit, ne propter Constitutionum hujusmodi transgressionem maximi abusus oriantur; Nos, ad quorum notitiam non sine gravi molestia pervenit, nonnullis ex Venerabilibus Fratribus nostris Archiepiscopis, & Episcopis occurrente vacatione Paroch. Ecclesiarum, eas nullo, aut minus rite servato examine, præsertim illo, quod per concursum fieri debet ex Concil. Trident. vel etiam examine rite servato, personis minus dignis, carnalitatis, aut aliæ humanæ passionis affectum, non rationis judicium sequentes contulisse, & de eis providisse, volentes, quantum cum Deo possumus, hujusmodi, atque etiam futuris periculis occurrere, eorumdem Prædecessorum nostrorum Constitutiones præfatas etiam innovando, auctoritate Apostolica tenore præsentium omnes, & singulas collationes, provisiones, institutiones Parochialium Ecclesiarum ab eisdem Episcopis, & Archiepiscopis, ac quibusvis aliis collatoribus, tam Ordinariis, quam Delegatis, etiam S. R. E. Cardinalibus, ac Sedis Apostolicæ Legatis, vel nunciis, præter, & contra formam ab eodem Concilio Tridentino præsertim in examine per concursum faciendo præscriptam, factas, aut in futurum faciendas, nullas, irritas, ac nullius roboris, vel momenti, fore, & esse, nullumque provisis Jus, aut titulum, etiam coloratum possidendi præbere; & Parochiales Ecclesias hujusmodi, quæ vacabant, ex tunc vacare statuimus, decernimus, & declaramus, easque omnes eorum, quibus Jus conferendi eas, præterquam Episcopis, & Archiepiscopis, qui curam dicti examinis juxta decretum ejusdem Concilii habere debent, competet, dispositioni reservamus; Insuper ne Parochiales Ecclesiæ diu in suspenso maneant, in maximum animarum periculum, quarumcumque Parochialium Ecclesiarum, quarum, dum pro tempore vacant, ad Episcopos, & Archiepiscopos, Primates, & Patriarchas, & quosvis alios Ordinarios Collatores, in mensibus Ordina-

dinariis Collatoribus etiam per nostras regulas assignatis, provisio, & collatio spectat, & pertinet, de quibus eisdem Episcopi, & Ordinarii intra sex mensium spatium a die vacationis earumdem perfecto examine juxta formam Concilii Tridentini præfati non providerint, ac illarum etiam, quarum collationes Nobis, & dictæ Sedi generaliter, vel specialiter ex quavis causa reservatæ, seu affectæ existunt, aut aliis ex indulto Sedis Apostolicæ competunt, ad quas occurrente illarum vacatione Episcopi, & Archiepiscopi præfati personas pro examine concursu mutuo habito juxta dicti Conc. Tridentini formam approbatas, & magis idoneas non elegerint, aut electas Nobis vel Successoribus nostris, aut iis, ad quos collatio spectabit pro collatione obtinenda intra quatuor mensium spatium a die illius vacationis non significaverint, nec non Parochialium Ecclesiarum similium, quæ Juris Patronatus Ecclesiastici, vel Laicorum, vel Clericorum, & Laicorum simul fuerint, si præsentatus intra tempus eisdem patronis a Jure præfixum, prævio examine juxta formam dicti Concilii approbatus petatur institui, institutioque ipsa per duos menses a die præsentationis dilata fuerit, collationem, provisionem, institutionem, ac omnimodam dispositionem Nobis, & ipsi Sedi, ac personis indulta hujusmodi conferendi, providendi, ac instituendi obtinentibus respective reservamus, data tamen in Parochialibus Jurispatronatus optione ipsis Patronis, ut si institutio ad Ordinarios spectabit, ipsis Ordinariis illam facere negligentibus, & ultra dictos duos menses differentibus, possint pro hujusmodi institutione obtinenda habere recursum ad Metropolitanum, vel viciniorem Ordinarium, aut ad Sedem Apostolicam: Prohibentes etiam eisdem Ordinariis, ne tempus decem dierum eisdem Ordinariis, & Patronis, ab eodem Concilio Tridentino ad nominandum idoneos Clericos coram deputatis Examinatoribus præfixum, ultra alios decem dies prorogare audeant, vel præsumant. Districtius inhibentes, ne quis præter Roman. Pontific. aut alios Indulta hujusmodi obtinentes, ut præfertur, quacumque sit super hoc auctoritate munitus, de hujusmodi Beneficiis sic reservatis, ut præfertur, disponere, vel circa illa, etiam per viam permutationis, vel alias innovare quoquo modo præsumat. Ut autem non solum dignis, sed magis idoneis repertis juxta ejusdem Concilii decretum Parochiales Ecclesiæ conferantur, volumus, & eadem auctoritate declaramus, quod si Episcopus minus habilem, posthabitis magis idoneis, elegerit, possint ii, qui rejecti fuerint, a mala electione hujusmodi ad Metropolitanum, vel si ipse eligens Metropolitanus, aut exemptus fuerit, ad viciniorem Ordinarium uti nostrum, & Sedis hujusmodi Delegatum, aut alias ad ipsam Sedem Apostolicam appellare, ac prælectum ad novum examen coram ipso appellationis Judice, & ejus Examinatoribus provocare, & constito de prioris eligentis irrationabili judicio, eoque revocato, Parochialis magis idoneo per eumdem Judicem appellationis auctoritate nostra (quatenus collatio ad Episcopum, a quo appellatum fuit, spectaret) conferatur; alias eidem magis idoneo per Judicem appellationis approbato conferenda remittatur ad eum, ad quem collatio, provisio, vel institutio spectabit; Hæc tamen appellatio interposita interim non impediat, aut suspendat, quo minus electio per Ordinarium primo loco facta interim debitæ demandetur executioni, & provisus ab eadem Ecclesia, causa appellationis hujusmodi pendente, non amoveatur. Et si quis a sententia per Judicem appellationis lata duxerit appellandum, is tunc ad Sedem ipsam Apostolicam appellabit; si secus in præmissis omnibus, & singulis actum, & attentatum fuerit, irritum decernimus, & inane. Volumus autem, quod præsentium transumptis manu alicujus Notarii &c. Dat. Romæ anno ab Incarn. Dom. 1566. 15. Kal. Apr.

Epistola Encyclica methodum, ac normam præscribens observandam ab omnibus Episcopis, aliisque Prælatis facultatem habentibus indicendi concursum ad Parochiales Ecclesias in examine, sive concursu ad easdem Ecclesias, quoties earum vacatio contigerit, instituendo.

Reverendissime Domine uti Frater; Quo Parochiales Ecclesiæ dignioribus personis gubernandæ traderentur, statuit, ut notum est, Sacrosancta Tridentina Synodus *sess.* 24. *cap.* 18. ut vacante Ecclesia Parochiali, indiceretur, & fieret Concursus, ac postquam Concurrentes ab Episcopo, vel ejus Vicario Generali, atque ab Examinatoribus Synodalibus saltem tribus examinati, & approbati essent, Episcopus eum eligeret, quem ætate, moribus, doctrina, prudentia, aliisque rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam necessariis, & opportunis, digniorem cæteris, magisque idoneum judicaret; Adjecitque ad hanc Concilii sanctionem validius confirmandam, re, & nomine

ne Sanctissimus Pontifex Pius V. quod si unquam Episcopus minus habilem, postpositis magis idoneis, elegisset, possint ii qui rejecti essent a mala ejusmodi electione ad Metropolitanum, vel si ipse eligens Metropolitanus, aut exemptus foret, ad viciniorem Ordinarium, ut Sedis Apostolicæ Delegatum, vel alias ad ipsam Sedem Apostolicam appellare, ac Prælectum ad novum examen coram ipso appellationis Judice, & ejus Examinatoribus provocare, ea tamen cautione, ut appellatio non in suspensivo, sed in devolutivo esse deberet; quemadmodum in ejus Constitutione, quæ trigesima tertia est, latius cavetur; consulendo, quod constito de prioris eligentis irrationabili judicio, eoque revocato, Parochialis Ecclesia magis idoneo conferatur.

Cum autem neque Concilii Decreto, neque Pontificis Bulla examinis in concursu peragendi forma, seu methodus ulla certa, ac peculiaris servanda proponatur; difficile dictu est, quanta examinum aliorum alibi diversitas extiterit; Atque hinc occasio querelarum; Nam alicubi cum non eædem omnibus quæstiones, non iidem casus propositi fuissent; erant identidem, qui vel in judicio, vel extra conquererentur; sibi quidem postpositis difficiliores, Prælecto autem faciliores ad solvendum quæstiones obtigisse: Alibi vero eædem quidem omnibus quæstiones propositæ fuerunt, sed neque hæ, neque datæ a Concurrentibus responsiones scripto, seu litteris consignabantur. Cumque postmodum nec raro contingeret, ut e postpositis quispiam Jure Bullæ supradictæ novum ad examen coram Judice appellationis, ejusque Examinatoribus electum provocaret, Sacra Congregatio usque ab anno 1603. considerans gravamen non alia ratione, quam novo examine probari posse; provocationem ad novum examen censuit admittendam gravamine nec dum probato, & requisitis tantummodo probationibus in subsequenti judicio, in quo probato per novum examen Appellationis gravamine quo ad doctrinam, probanda superest ejusdem præ jam electo in reliquis ad regendam Ecclesiam requisitis præstantia, ut de majori alterutrius ad Parochialis Ecclesiæ gubernium idoneitate sententia ferri possit, cum non continuo, si quis est doctior, is etiam aptior, seu magis idoneus ad id regimen habeatur, vel etiam habendus sit. Quam Sacræ Congregationis sententiam scriptores, & Tribunalia laudarunt. Aliis demum in Diœcesibus laudabilis invaluit consuetudo, ut eædem omnibus quæstiones, iidemque casus proponantur; ac (ne qua detur ansa Cancellario quidquam suo marte addendi, minuendi, mutandi) ut ipsimet Concurrentes quæ interrogati fuerint, quæque responderit, sua manu perscribant; Atque Ordinarii, qui morem hunc longe optimum in examinando tenuere, Sacræ deinde Congregationi etiam atque etiam considerandum reliquerunt, his, qui sic examinati essent, atque postpositi, in posterum ut solent, Appellantibus, indulgenda nec ne statim electi novum ad examen provocatio, nulla gravaminis prærequisita probatione videretur; Cum isti ex actis primi examinis gravamen Doctrinæ facile alioquin probare possint: quod alii aliter nimirum examinati probare, nisi secundo seu novo examine, non poterant. Nec defuere alii probitatis, ac peritiæ in administrandis diu Ecclesiis laude præstantes, qui monerent, frænum aliquod hujusmodi Appellantium licentiæ tandem injiciendum, eorumque jam nimis crebras novum ad examen provocationes esse reprimendas; quippe quæ vix unquam sine magno Ecclesiarum damno contingunt. Nam cum novum examen coram Judice appellationis longe procul a Parochia peragendum sit, Electus ab Episcopo, qui provocatur, Parochiam, quam possidet, cogitur interea temporis deserere, eamque Œconomo, vel Vicario cuipiam veluti sponsam ignotis Custodibus relinquere, Sponso non parumper, sed diu sane absfuturo, dum neque implicita, ut fit, lite, terna etiam, vel quaterna, alia ex aliis examina super præstantia primum Doctrinæ, tum deinde aliorum, quæ ad integrandam idoneitatem opportuna sunt, contentiose multiplicentur, & commode, ne dicam otiose, transigantur, antequam deliberari possit, utri concurrentium Parochia sit adjudicanda.

Ad tollendam ejusmodi non minus querelarum, quam incommodorum occasionem; Sac. Cong. Concilii Tridentini interpres; postquam rem omnem a capite repetitam in gemina sessione prima Octobris, & 16. Novembris 1720. summo studio recognovit, tandem, Sanctissimo etiam annuente, statuit (quod per præsentes Litteras encyclicas exequitur) omnes, & singulos Episcopos, aliosque Prælatos, penes quos sit Jus, & auctoritas faciendi Concursum, hortari, ut examen ejusmodi instituere non graventur, quale jam, & multæ Diœceses, & Urbs ipsa observat, atque Apostolica etiam Dataria postulat, sive cum, Sede vacante, vacat Ecclesia aliqua Parochialis, cujus collatio ad Sedem Apostolicam pertineat, sive cum vacat Parochialis aliqua, ut dicitur

juxta decretum, sive demum cum vacante in Collegiatis, aut Cathedralibus Ecclesiis Dignitate aliqua majori, annexam habente curam animarum, faciendus est Concursus, atque ad Apostolicam Datariam transmittendus, ut notum est, atque in litteris, quæ de ordine Sanctissimi tunc e Dataria prodeunt, clare præscribitur.

Vacante itaque Ecclesia Parochiali, quæ conferenda sit per Concursum, atque hoc solitis formulis indicto, hæc, quæ sequuntur ex Sacræ Congregationis sententia, consilio, & suasione, servanda proponuntur.

Primum nempe, ut assignentur eædem omnibus Concurrentibus Quæstiones, iidem casus, iidemque textus Evangelii; super quo Sermonis aliquid præscribant ad probandam dicendi pro Concione facultatem.

Alterum, ut Casus, & Quæstiones resolvendæ dictentur omnibus pariter eodem tempore, atque omnibus pariter eodem tempore textus Evangelii tradatur.

Tertium, ut certum idemque omnibus spatium temporis constituatur, intra quod casus resolvant, Quæstionibus respondeant, Conciunculam componant.

Quartum, ut iidem Concurrentes omnes in Conclavi claudantur, unde, quandiu scribent (dabitur enim omnibus scribendi copia) nemo eorum egredi, neque alius quispiam eo ingredi possit, nisi postquam scripta confecerint, & exhibuerint.

Quintum, ut omnes sua quisque manu tum responsa, tum sermonem scribant, subscribantque.

Sextum, ut responsa quidem latine, sermo autem ea, qua ad populum haberi solet, lingua scribatur.

Postremum, ut unumquodque responsum, & unusquisque sermo, cum ab unoquoque Concurrentium exhibebitur, non solum ab eo, qui scripsit, atque a Cancellario Concursus, verum etiam ab Examinatoribus, & ab Ordinario, vel ejus Vicario, qui concursui interfuerint, subscribatur.

Peracto secundum hanc formulam Concursu, collataque ei, qui magis idoneus, ac dignior judicatus fuerit, Ecclesia Parochiali, non admittatur Appellatio, aut a mala relatione Examinatorum, aut ab irrationabili judicio Episcopi, nisi intra decem dies Collationis interponatur.

Si quis autem hoc infra spatium appellaverit, Actaque Concursus petat ad Judicem Appellationis transferenda; mittantur vel Acta ipsa originalia Concursus clausa, & obsignata, vel certe unum aliquod authenticum eorum Exemplum a Cancellario Concursus, atque altero Notario collatum, & auscultatum coram Vicario, vel alio in Ecclesiastica Dignitate constituto, quem eligat Ordinarius, ad quem etiam Notarii Cancellario adjungendi electio pertinebit, nec non ab Examinatoribus Synodalibus, qui Concursui interfuerunt, subscriptum.

Ex quibus actis, vel authentico eorum exemplo, nisi gravamen quoad doctrinam probet is, qui sic, ut præmittitur, examinatus, aut a mala relatione Examinatorum, aut ab irrationabili judicio Episcopi appellaverit, novum ad examen provocandi facultatem a Sacra Congregatione frustra postulabit.

Quemadmodum, & in judicio appellationis persequi Jus suum frustra tentabit is, qui forte se gravatum doleat quoad reliqua, nisi interposita mature, ut dictum est, appellatione ab irrationabili judicio Episcopi, gravamen quo ad illa ostenderit, vel ex actis primi Concursus, vel saltem ex attestationibus, & documentis extrajudicialibus etiam, sed non levibus.

Atque ita quidem sensit Sac. Congregatio, & Sanctissimus assensit. At si quis tamen Ordinariorum aliter, ac supra descriptum est, Concurrentium examina instituere perrexerit, perget & Sacra ipsa Congregatio more pristino Appellantibus, qui se gravatos dixerint, provocationem ad novum examen, nulla gravaminis prævia probatione, indulgere. Interim tamen ne harum Litterarum memoria dilabatur, vult Eadem Sacra Congreg. eas in uniuscujusque Ordinarii Cancellaria perpetuo conservari. Cujus interea consilium, tum voluntatem dum ego omnibus significo, Amplitudini tuæ fausta omnia e Cœlo precor. Romæ hac die 10. Januarii 1721.

Uti Frater

P. M. Card. Corradinus Præfectus.

P. Lambertinus Secretarius.

Quo ad Concursum Parochialium attendenda est novissima Const. Bened. XIV. incip. *Cum illud*, in qua inter alia præscribit, quod Examinatores non solum attendant in Concurrentibus Doctrinæ peritiam, sed etiam inquirant, qui præ aliis ætate, prudentia, probitate morum, præstito antea Ecclesiæ servitio, cæterisque dotibus ad Officium Parochi cumulate obeundum necessariis, essent idonei, & commendabiles. Et ne ab Examinatoribus ignora-

xi

ri possint supradictæ qualitates, præcipit quod Concurrentes ante Concursum intra terminum ab Episcopo assignatum, coram Cancellario Episcopali, vel alteri ab Episcopo deputando, suarum qualitatum, meritorum, & munerum probationes, attestationes, tam judiciales, quam extrajudiciales, aliaque id genus documenta, quæ fraude vacent, exhibeant; Alioquin dicto termino elapso, documenta hujusmodi quæcumque, & qualiacumque ea sint, nullatenus recipiantur; Et eveniente die Concursus a Cancellario Episcopali singulorum merita, qualitates, & Requisita (ut vocant) incorrupta fide deprompta a juribus tempore habili exhibitis, in scriptis summatim redigantur, & copia Epitomes tradatur non solum Episcopo, vel Vicario Generali vices illius obeunti, sed singillatim omnibus Examinatoribus ad Concursum adscitis, ut tum de scientia, tum de vita, moribus, aliisque regendæ Ecclesiæ necessariis dotibus ferant judicium. Absoluto Concursu, Notula compendiaria Requisitorum antea distributa, tradatur Cancellario, qui illam comburat, vel penes Acta custodiat, & nemini ostendat, nisi de mandato Episcopi. Et demum circa Beneficia Sanctæ Sedi reservata, mandat quod ipsis vacantibus Concursus semper ab Episcopo indicatur, & absoluto Concursu, si res sit de Beneficiis Curatis, *quæ tantum ratione Mensium reservata sint*, Episcopus inter approbatos eligat magis idoneum, & Datariæ significet, nec acta Concursus transmittat, nisi a Dataria, cum id opportunum duxerit, requirantur. Sin vero dicta Beneficia, quibus Cura imminet Animarum, *ex alio quovis capite quam Mensium Apostolicorum S. Sedi reservata sint;* Eo sane casu veteri non immutato more abstineat Episcopus a ferendo dignioris judicio, & Acta Concursus ultro Datariæ exhibeat. Licebit tamen Ordinariis pro suo arbitrio, familiaribus Litteris Datario scriptis, eidem denunciare Personam, quam censent regendæ Ecclesiæ magis idoneam, eumdemque commonere, an occulta aliqua, & in Actis justa reticita subsit causa, quæ cuipiam obstet ad Beneficium Curatum obtinendum.

Articulus I.

Ad quem spectet edicere, ac facere Concursum, & quinam debeant, & possint ad illum admitti.

1 Concursum edicere spectat ad Episcopum, seu Ordinarium; Conc. Trid. d. *sess.* 24. *cap.* 18. *de reform.* S. Pius V. d. Const. incip. *In conferendis;* & pluries declaravit Sacra Congreg. Concil. ut infra patebit. Episcopus ta- 2
men non potest solus facere Concursum, quando habet Vicarium Generalem sibi Roma missum, sed assistere debet etiam Vicarius, qui procurabit, ut omnia Canonice fiant; Sacra Congr. Conc. *in Narnien.* 2. *Octob.* 1655. Et si 3
Vicarius sit Apostolicus, ad ipsum solum, non ad Episcopum pertinet facere Concursum, sicut & Synodum, & declarare magis idoneum, quia Episcopus non habet nisi administrationem Ordinis; Sacra Congreg. Conc. *in Lycien.* 9. *Junii* 1608. *&* *in Bisinianen.* 16. *Maii* 1653. Immo 4
si Episcopus reperiretur suspensus a Jurisdictione, & haberet præservatum Jus conferendi Beneficia, non posset ex approbatis in Concursu Parochialis digniorem præeligere; sed hoc Jus pertineret ad Vicarium Apostolicum, ut præter decreta, quæ referuntur a Fagnan. *in cap. Illa* 2. *Ne Sede vacante n.* 30. *&* *seq.* nuper declaravit Sacra Congr. Conc. *in Sorana* 12. *Decembris* 1699. Edicta pro Concursu 5
habendo ad Parochiales vacantes, quarum collatio pertinet ad inferiores Prælatos, qui non habent Territorium distinctum, nec Jus congregandi Synodum, debent publicari ab Episcopo, in cujus Diœcesi Parochialis existit, vel ab alio, qui est vicinior, si sit Nullius, & coram eo Concursus fieri; & ad ipsum Episcopum ex dignis Digniorem eligere, & inferiori Prælato pro collatione, seu institutione remittere spectat; Sacra Congreg. Concil. *in Palentin.* 24. *Octobr.* 1573. *&* *in Forosempronien.* 2. *Decembris* 1628. Et Prælatus inferior 6
habita significatione, non poterit conferre alteri, quam prælecto ab Episcopo, ut respondit Sacra Congregatio Concil. *in Burgi Sancti Sepulcri* 15. *Decemb.* 1696. *ad tertium*. Abbas 7
enim seu Commendatarius, vel alius Prælatus Episcopo inferior, non potest Concursum, & examen instituere ad Parochiales existentes intra fines suæ Jurisdictionis, & collationis, quando non habet potestatem congregandi Synodum, & actu non congregat, sed hujusmodi Concursus, & examen spectat ad Episcopum, intra cujus Diœcesis fines existit Abbas, seu Commendatarius, vel alius Prælatus inferior; & si non constat intra cujus Diœcesis fines existat, id spectat ad Episcopum viciniorem; Sacra Congreg. Concil. *in Castri Durantis* 30. *Aprilis* 1611. Abbates tamen, seu 8
Commendatarii aliique Prælati inferiores Episcopo, qui omnimodam habent Jurisdictionem quasi Episcopalem, nec alicui subsunt, sed sunt

sunt immediate subjecti Sedi Apostolicæ, quique nullius sunt Diœcesis, sed proprium habent Territorium, si habeant Jus congregandi Synodum, & legitime constet illam congregasse, & elegisse Examinatores, possunt Concursum instituere, examinare, approbare, omniaque alia facere, quæ continentur in Decreto Tridentini *sess.* 24. *cap.* 18. *de reformat.* Sacra Congreg. Concil. *in Forosempronien.* 18. *Martii* 1591. *in Castri Durantis* 30. *April.* 1611.
9 *in Caussa Abbatiæ Farfen.* ut refert ex Aldan. Barbosa in Tridentin. *loco cit. num.* 51. & sæpe alibi. Et in specie pro Abbate Monasterii in Monte Cassino Ordinis S. Benedicti, quod nullius sit Diœcesis, & nemini subsit, sed omnimodam Jurisdictionem Episcopalem, ac proprium Territorium, & Jus congregandi Synodum, ac ideo possit Concursum instituere, examinare, approbare, & Œconomum deputare, declaravit Sixtus V. 20. *Februarii* 1589. ut refert Tambur. *de Jur. Abbat. tom.* 1. *disput.* 3. *quæst.* 4. *num.* 2. *ex venerabili Archivio Cassinensi*. Et novissime Benedictus XIII. Constitut. incip. *Quod inscrutabilis*, in qua confirmat etiam Constitutiones Sixti V. Urbani VIII. & Innocentii XI. ad id emanatas.

10 Episcopus manutenendus est in sua quasi possessione instituendi Concursum, donec Prælatus inferior coram Judice competente legitime probaverit Jus cogendi Synodum habere, aliasque coegisse, in eaque Examinatores ad præscriptam Concilii formam deputasse; Sacra
11 Congreg. Concil. 17. *Januarii* 1585. & 4. *Augusti* 1594. Unde Episcopus Forosempronien. ut vicinior manutenendus est in sua quasi possessione Concursum instituendi in vacationibus Ecclesiarum Parochialium della Ravignana, & Juris præeligendi magis idoneos ex approbatis in eisdem Concursibus, donec Abbas Classen. legitime probaverit habere Jus congregandi Synodum, aliasque coegisse, & in ea Examinatores ad præscriptum Concilii Tridentini *sess.* 24. *cap.* 18. *de reformat.* deputasse; Sacra Congreg. Conc. *in Forosempronien.* 2. *Decemb.*
12 1618. Concursus, qui in vacationibus Parochialium fieri solet coram Episcopo viciniori, si occasione pestis Civitas illius sit bannita, & aditus præclusus ad eumdem Ordinarium viciniorem, potest prorogari, ut concessit Sacra Congregatio facultatem Prælato inferiori prorogandi tempus concurrentium, & ut interim provideretur de Œconomis, & Vicariis idoneis; Sacra Congreg. Conc. *in Nullius Terræ Guastallæ, Parmens. Diœcesis* 17. *Augusti* 1630.
13 Concursus edicta Ordinarii proponere debent in Beneficiis Curatis reservatis Sedi Apostolicæ vacantibus per obitum, puta in mensibus reservatis, & a Sede Apostolica provisio facienda est approbato ab Examinatoribus in Synodo Diœcesana deputatis, si fidem approbationis habet ab Ordinario. Ita decisum fuisse a Sac. Congreg. refert Piasec. *in praxi Episcop. par.* 2. *cap.* 20. *n.* 17. Barbosa *in Tridentino loc. cit. n.* 64. Episcopus instituens Concur- 14
sum ad formam Concilii, non potest ut suspectus recusari, sed qui se existimaverint gravatos, appellare poterunt a mala Ordinarii electione, seu judicio ad effectum devolutivum, non suspensivum; Sacra Congreg. Concil. 28. *Septemb.* 1589. Vicarius Generalis Episcopi po- 15
test, Episcopo impedito, proponere Edictum pro Concursu, & coram se examen indicere, textu expresso in Conc. Trid. *loco cit.* ibi: *Ab Episcopo, sive eo impedito, ab ejus Vicario Generali*. Immo examen Concursus posse fieri co- 16
ram Vicario Generali, etiam Episcopo non impedito, tenet Garcias *de Benefic. part.* 9. *c.* 2. *num.* 119. Barbosa *de potestat. Episcopor. part.* 3. *alleg.* 60. *num.* 41. & *in Tridentin. sess.* 24. *c.* 18. *de reformat. n.* 77. & Massobrius *requisi.* 3. *dub.* 3. quia dicunt ipsi prædicta verba Concilii, *sive eo impedito*, sunt solum posita ad denotandum convenire, quod ab ipso Episcopo, cessante impedimento, fiat examen. Qui- 17
nimmo potest Vicarius Generalis proponere Edictum pro Concursu, etiamsi ipsemet velit examen subire; & Episcopus illi sit Ecclesiam ipsam vacantem collaturus. Sic decisum fuisse a Sacra Congr. Concil. super *d. c.* 18. *sess.* 24. refert Sbroz. *de Offic. Vicarii in addit. q.* 188. *lib.* 2. Sic etiam Vicarius Capitularis potest 18
Concursum ad Parochiales vacantes tempore Sedis vacantis facere, ut poterat Episcopus servata forma Sacr. Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 18. *de reformat.* & magis idoneum eligere, & approbationem ad Sanctissimum Dominum, ejusque Eminentissimum Cardinalem Datarium mittere pro confirmatione electionis. Ita declaravit Sacra Congregatio Episcoporum *in Ravennaten.* 3. *Februarii* 1624. & sæpe alibi. * Tota enim jurisdictio Capituli Sede vacante ad Vicarium Capitularem devolvitur; Benedict. XIV. *De Synod. Diœcesana l.* 4. *cap.* 8. §. 10.* & ad hoc juvat adducere id, quod a Sacra Congregatione Concil. actum fuit de observandis in examinibus faciendis pro collatione Parochialium Sede Cathedrali vacante, & ita concepta fuit declarationum formula per manus transmissa, & a Sanctissimo approbata, ut refert Fagnan. *lib.* 3. *Decret. in cap. Illa* 2.

Ne Sede vacante num. 18. *& sequentibus*, & est ut sequitur.

19 In primis Capitulum nullam sibi in hisce examinibus auctoritatem vindicabit, sed constituet Officialem, seu Vicarium infra octo dies post mortem Episcopi, pro ut mandat Concilium Tridentinum *sess.* 20. *cap.* 16. Is Vicarius sic constitutus obibit illa omnia munia, quæ Concilium *sess.* 24. *cap.* 18. statuit obeunda ab Episcopo, seu ejus Vicario, cum Parochialis Ecclesiæ vacatio contigerit; & in specie statim habita notitia vacationis Ecclesiæ, & antequam ullum fiat examen, constituet idoneum in ea Vicarium cum congrua fructuum portionis assignatione, reservatis reliquis fructibus iis, quibus de Jure videbitur. Hic autem Vicarius in Parochiali positus, ejus onera sustinebit, donec ei de Rectore provideatur. Postea per Edictum publicum vocabit omnes, qui voluerint examinari pro obtinenda Parochiali vacante. Deinde examinabit

21 eos, qui concurrerint, adhibitis etiam aliis Examinatoribus, saltem tribus, quorum votis, si paria, aut singularia fuerint, accedere possit ipse Vicarius quibus magis ei videbitur.

22 Curabit idem Vicarius, ut singulis annis a Diœcesana Synodo probentur Examinatores saltem sex, ex quibus tres ipse eliget, eosque congregabit, qui secum examen perficiant ad singulas Parochiales vacantes; Et si duo, vel unus tantum ex dictis Examinatoribus etiam cum Vicario, vel omnes tres, aut etiam sex absque Vicario se ipsos congregaverint, & examen perfecerint, nullum erit, & si ex dictis sex Examinatoribus aliqui intra annum suæ electionis mortui fuerint, tota facultas examinandi ad superstites, etiamsi unus tantum superesset, spectabit eo anno durante. Si contingat sequentibus annis nullos alios Examinatores eligi in Synodo Diœcesana, illi sex qui semel præcedente anno ex Decreto Concilii fuerint electi; pro legitimis habeantur etiam post lapsum annum suæ electionis, & sic in Officio suo perseverare possint, donec alii servata forma Concilii electi fuerint. Et si ex dictis sex Examinatoribus aliqui mortui fuerint, curabit Vicarius, ut lapso anno alii in locum demortuorum sufficiantur seu eligantur in Synodo Diœcesana, alioquin qui supererunt pro legitimis non habeantur.

23 Examen, & approbatio pro legitimis non habeantur ad Parochialem vacantem, si ante ad alias Parochiales, quæ prius vacaverint, fuerint facta, ita ut non sufficiat aliquem judicatum fuisse idoneum præteritis mensibus, aut annis ad aliquas Parochiales; sed semper opus sit novo examine, & nova approbatione ad ipsam Parochialem, de cujus collatione singulis vicibus agitur. Examinatores ex pluribus 24
examinatis non unum solum, sed plures, quos judicaverint idoneos, significabunt Vicario, & ex istis pluribus idoneis per Examinatores judicatis, non ipsi Examinatores, sed solus Vicarius eliget quem cæteris magis idoneum judicaverit. Hæc enim facultas nullo modo Exa- 25
minatoribus competit, cum soli Episcopo a Concilio sit attributa, cujus loco erit Vicarius Sede vacante. Ipse enim solus Vicarius abs- 26
que Examinatoribus scribet Litteras ad Sanctissimum D. N. ad quem collatio Parochialis 27
spectabit, quibus præcipue testabitur propositum fuisse Edictum, & examen per Concursum factum, totque examinatos fuisse, & ex examinatis tot idoneos a tribus saltem Examinatoribus judicatos; se vero ex istis idoneis talem cæteris magis idoneum judicasse elegisseque.

Capitulum, aut Decanus Cathedralis Eccle- 28
siæ nullum sibi Jus vindicet proponendi Edictum, aut deputandi, seu eligendi, vel convocandi coram se Examinatores, nec jubendi, aut curandi, ut coram se, aut Examinatoribus deputatis ab eo, Examen fiat; minus eligendi magis idoneum, aut litteras testimoniales de eo scribendi. Sed hæc omnia, ut supra dictum est, exequetur partim Synodus Diœcesana, partim Vicarius Sede vacante constituendus, quem Capitulum omnino constituere debebit ex dictis *sup. n.* 19. Multo magis idem Capitulum absti- 29
neat a conferendo Parochialem vacantem in Commendam temporalem ei, qui magis idoneus fuerit judicatus. Maxime etiam caveat, ne con- 30
cedat omnes fructus ipsius Parochialis eidem, dicta Commenda durante; Quoniam Concilium 31
hæc omnia prohibuit, dum statuit debere Episcopum statim habita notitia vacationis Parochialis idoneum in ea Vicarium cum congrua fructuum portione constituere, quod minus obibit, ut supra dictum est, Vicarius præcise, Sede vacante, deputatus. Cavebitque & ipse a dicta Commenda, & a concessione omnium fructuum. Et illud quoque sibi interdictum 32
sciet, ne eum, quem magis idoneum ipse judicaverit, constituat Vicarium in Parochiali, aut ei quoquomodo præficiat, donec collatio fiat, sed debet omnino a principio vacationis, & antequam ullum examen fiat, constituere in ea alium Vicarium, qui Curam animarum interea gerat, donec Parochialis fuerit a Sede Apostolica magis idoneo collata. Hactenus Fagnan. *loco supracitato*.

Ad

33 Ad concursum Parochialium non tantum
Diœcesani, sed etiam exteri debent admitti,
nisi adsit aliquod privilegium, quod Beneficia
non conferantur exteris; *Est communis Docto-*
rum, & sic decisum fuisse a S. Cong. Conc.
refert ex Nicol. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 5. *for-*
34 *mul.* 20. *n.* 1. Ad Concursum debent admitti
tam exteri, quam originarii, etiamsi habeant
aliud Beneficium Curatum; Garcias *de Benef.*
p. 9. *c.* 2. *n.* 208. *&* 209. Corrad. *praxi Be-*
neficiar. lib. 3. *par.* 4. *n.* 12. Monacell. *loc.*
35 *cit.* & alii passim. Non enim potest Episco-
pus prohibere Curatis, ne accedant ad Con-
cursum aliarum Parochialium; Sac. Cong. Epis-
copor. 29. *Aug.* 1591. apud Barbos. *de po-*
36 *test. Paroch. par.* 1. *c.* 2. *n.* 48. Originarius
tamen, & de gremio Ecclesiæ, est semper,
cæteris paribus, præferendus extraneo; *arg. Re-*
gul. 17. *Cancellariæ de concurrentibus in data*,
ibi; *Et similiter cæteris paribus oriundus non*
oriundo, & Diœcesanus non Diœcesano præfera-
tur, & c. Nullus dist. 61. *c. Hortamur dist.*
71. *c. ne pro defectu* 61. *de election. c. Bonæ*
memoriæ §. intelleximus de postulat. Prælatorum.
Et ratio est, quia indigena præsumitur oppi-
dum, & Ecclesiam magis diligere, & a po-
pulo plus amari, quam alienigena, juxta S.
Th. 2. 2. *q.* 13. *art.* ibi: *Ille, qui de gre-*
mio Ecclesiæ assumitur, ut in pluribus consuevit
esse utilior, quantum ad bonum commune, quia
magis diligit Ecclesiam, in qua est nutritus.
37 Et est communis. Immo secundum Barb. *p* 3.
de offic. & potest. Episc. alleg. 60. *nu.* 102. &
plurimos alios ab ipso ibi citatos, dignus de
gremio Ecclesiæ potest eligi posthabito dignio-
re extraneo; *arg. c. Nullus* 13. *dist.* 61. ibi:
Tunc autem alter de altera eligatur Ecclesia, si
de Civitatis ipsius Clero nullus (quod evenire non
credimus) dignus poterit reperiri, & c. Obitum
16. *dist. ead.* ibi: *Commonemus etiam Fraterni-*
tatem tuam, ut nullum de alia eligi permittas
Ecclesia, nisi forte inter Clericos ipsius Civita-
tis ... nullus ... dignus, (quod evenire non
credimus,) poterit inveniri.
38 Regulares omnes, quamvis sint Canonici,
sive Præmonstratenses, sive Lateranenses, sive
quicumque alii Canonici Regulares, non sunt
admittendi ad Concursus Parochialium sine dis-
pensatione Apostolica; Sic expresse declaravit
pluries Sacra Congregatio Concilii cum ap-
probatione Sanctissimi. Cum enim, ut refert
Fagn. *in c. Quod Dei timorem* 7. *de stat. Mo-*
nachor. num. 17. fuerit quæsitum: *An Regu-*
laris possit præfici Curæ animarum ab Episcopo
sine dispensatione Apostolica; Sacra Congr. Con-
cilii censuit non posse, nisi accedente dispensa-
tione, quæ non videtur concedenda, nisi instan-
te Episcopo pro necessitate, vel utilitate Eccle-
siæ. Et alias consulta; An Ecclesiæ Parochia- 39
li ex necessitate, nempe ob penuriam Sacerdo-
tum, Regularis perpetuo possit præfici; Re-
spondit permitti posse; itaut deducto victu,
quod reliquum fuerit redditumm in utilitatem
Ecclesiæ, & pauperum convertatur; *Ob id au-*
tem necessariam esse hodie dispensationem contra
opinionem antiquorum Doctorum, quod ita de
stylo servari consuevit. Quod si magis placuerit
Sanctissimo, posse quod petitur ad tempus conce-
di, quod scilicet Episcopus providerit de Clerico
Sæculari, nihil tamen concedendum, nisi instan-
te Episcopo pro necessitate, vel utilitatè Eccle-
siæ. In idemque coincidunt resolutiones ejus- 40
dem Sacræ Congregationis Concilii *in una Cre-*
monensi 1. *Septemb.* 1630. *& in una Taurinensi*
relat. a Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 44. *num.* 25.
quod nullus hodie Regularis absque dispensa-
tione Papæ possit obtinere sæcalare Benefi-
cium, licet Curatum; *& in una Portugallien.*
15. *Jun.* 1652. ubi declaravit Fratres Sacerdotes
professos Ordinum Militaris Christi, S. Jacobi,
& de Avis ibi existentium, esse incapaces abs-
que dispensatione Apostolica Beneficiorum sæ-
cularium cum Cura, & sine Cura, & Canoni-
catus Ecclesiæ Cathedralis, ut refert Pignatell.
tom. 1. *consult.* 254. Et etiam similiter decla- 41
raverat de expressa mente Sanctissimi de Ca-
nonicis Regularibus, ut refert Fagn. *loc. cit.*
n. 16. Cum enim quæsitum fuerit: *An Cano-*
nici Regulares de licentia sui Generalis possint
assumere Curam animarum tam ad tempus, quam
perpetuo? Die 8. *Jul.* 1281. *Sanctissimus Dominus*
Noster Gregorius XIII. noluit licere istis Regu-
laribus etiam de licentia sui Generalis absque
permissu Summi Pontificis assumere Curam etiam
ad tempus, multoque minus Beneficium Cura-
tum in titulum. Et subinde, *cum Canonici Re-*
gulares Lateranenses peterent, ut sibi liceret cum
licentia sui Generalis obtinere Beneficia Curata
in titulum, vel ad tempus, & res a Congrega-
tione delata esset ad Sanctissimum, Sanctitas sua
abnuit. Quod Clemens VIII. (ut refert Pi- 42
gnat. d. consult. 44. n. 25. & Nicolaus *in*
Flosculis verb. Regulares n. 25.) mandavit in-
violabiliter observari, non obstante, quod id
fortasse per Sacros Canones permitteretur Ca-
nonicis Regularibus, præterquam translatis,
ut censuit eadem Sacra Cong. *in Cremon. &*
Taurinen. allegatis. Quare cum hic casus *die*
15. *Maii* 1645. fuisset iterum propositus, ea-
dem Sacra Congregatio perstitit in Decretis,
Cano-

Canonicosque hujusmodi ad Concursum admitti vetuit; Ita quidem ut super hoc eorum Generalis nequeat dispensare, ut jam declaravit 24. *Augusti* 1628.

43 Et de expressa mente, & auctoritate Clementis X. hanc Canonicorum Regularium incapacitatem ad Parochiales cum universali derogatione omnium privilegiorum, Indultorum, consuetudinum etiam immemorabilium &c. pronunciavit Sac. Congregatio Episcoporum, & Regularium in Decreto, ut sequitur.

„ Cum fel. record. Gregor. XIII., aliique „ nonnulli Summi Pontifices Successores, ad „ Regularem disciplinam in Congregatione „ Canonicorum Lateranensium Ordinis Sancti „ Augustini magis, magisque firmandam De„ cretis suis mandaverint, ne dicti Canonici „ Curæ animarum in Ecclesiis sæcularibus e„ xercendæ, juxta Constitutionem Innocentii „ III. recol. mem. incipient. *Quod Dei timo„ rem* &c. cæteroquin capaces ad hujusmodi „ curam in prædictis Ecclesiis exercendam ad„ mittantur; Quorum Decretorum observan„ tiam retinendam esse non semel declara„ tum fuit: Asserentibus vero e contra qui„ busdam dictorum Pontificum mentem haud „ fuisse certa perpetua Lege lata Innocen„ tianam Constitutionem prorsus abrogare. „ Sed immo illorum decreta, seu mandata „ cum ipsis expirasse; ac propterea pro di„ versitate temporum, diversas forsan editas „ fuisse declarationes & interpretationes, & „ nec uniformem servatam praxim. Ideo ex „ prædictis non infrequentes dubitationes & „ controversiæ subortæ noscantur, ob quas „ Religiosa quies perturbari facile posset ac„ curatius in hoc sacro Ordine custodienda; „ cum illius Apostolica instituta primævam „ disciplinæ ac Sanctimoniæ antiquorum Cle„ ricorum imaginem, & Symbolum referant, „ quibus ipsa nascentis Ecclesiæ primordia „ florebant.

„ Quapropter ad hujusmodi dubitationes ex„ plicandas & controversias definiendas, at„ que ut magis accurata disquisitione eo„ rum Canonicorum spiritus, & vocatio di„ gnoscatur, qui dum in tranquillitate Mon„ tis Sion Cælestium contemplatione suavis„ sima pascuntur, ad frangendum in valle la„ crymarum panem parvulis (videlicet e Clau„ stro ad regimen descensuri Parochialium) „ invitantur: Sacra Congregatio Eminentiss. „ & Reverendiss. S. R. E. Cardinal. nego„ tiis, & Consultationibus Episcoporum, & „ Regularium præposita, & re mature exa„ minata, atque audito P. Procuratore Ge„ nerali dictæ Congregationis Lateranensis, „ speciali sibi auctoritate per Sanctissimum „ Dominum Nostrum Clementem Papam X. „ vivæ vocis Oraculo attributa declarat, at„ que decernit, Ut in posterum futuris per„ petuis temporibus nemo ex Canonicis Re„ gularibus Sancti Augustini Congregationis „ Lateranensis, quamvis non translatus, ad „ Curam animarum in Ecclesiis sæcularibus „ etiam de Jure patronatus in perpetuum, „ seu ad tempus quocumque titulo exercen„ dam admittatur; nisi præter Abbatis Ge„ neralis licentiam expressum quoque Sedis „ Apostolicæ Indultum accedat; Quod jux„ ta Sacrorum Ministrorum penuriam, & „ pro ut Animarum postulabit utilitas, in „ contingentibus casibus concedetur; Itaut „ quælibet collatio, institutio, & deputatio „ in favorem hujusmodi Canonicorum aliter „ facta, irrita prorsus, atque inanis cense„ tur, & sic; Ac nulla etiam triennali lon„ gior possessio iisdem suffragetur. Canonicus „ vero, cui ejusmodi concessum fuerit indul„ tum ad mentem præfati Innocentii III. (si „ commode fieri possit) socium unum ex suo „ Ordine, & Congregatione secum habeat, „ cujus in iis, quæ Dei sunt & Regularis ob„ servantiæ tam consortio, quam solatio per„ fruatur.

„ Non obstantibus quo ad supradicta om„ nia, & singula in præsenti decreto contenta, „ supra dicta Constitutione Innocentii III. „ aliisque Constitutionibus, & Ordinationi„ bus Apostolicis necessario, & individue ex„ primendis: Nec non &c. statutis; formula „ professionis in eo Ordine, & Congregatio„ ne emitti solitæ, consuetudinibus etiam im„ memorabilibus, exemptionibus quoque, In„ dultis, & privilegiis, etiam in corpore Ju„ ris clausis &c. nec non irritantibus Decre„ tis &c. quibus quo ad ea, quæ præsentibus „ adversantur, eadem Sacra Congregatio San„ ctitatis suæ auctoritate specialiter, & ex„ presse derogat &c. *Datum Romæ hac die* „ 18. *Martii* 1671.

F. M. Cardinalis Brancatius.

Loco ✠ Sigilli

C. de V. Archiep. Athen.

Licet autem hoc Decretum de mente, & ex- 44
pressa auctoritate Clemen. X., editum, videatur

tur respicere solos Canonicos Lateranenses, tamen vere, & realiter hanc incapacitatem ad Parochiales habent omnes alii Canonici Regulares; tum ratione supra laudati Decreti Gregorii XIII. loquentis indefinite de omnibus Canonicis Regularibus, ibi; *An Canonici Regulares ... Noluit licere istis Regularibus*. Tum etiam ratione ipsius Decreti jussu Clementis X. editi, omnium Canonicorum Regularium comprehensivi communiter intellecti, & signanter a Rota *in Leodiensi Parochialis 11. Decembris 1693. in §. finali*, ubi firmat Decretum præfatum Clementis X. indefinite procedere quo ad omnes Canonicos Regulares facta mentione de Lateranensibus demonstrative tantum, cum Congregatio istorum sit omnium præstantissima, & concurrat in omnibus eadem ratio consulendi pristinæ, & laudabili disciplinæ Regularium, quæ vere unice reperitur in Claustrorum parietibus.

45 Immo nedum hæc ratio a Decreto adducta est omnibus Canonicis Regularibus communis, sed insuper fortius amplectitur reliquas Congregationes Canonicorum, quæ habent majorem regularitatem, quam illam Lateranensium, quæ magis Clericorum speciem refert, ut Card. de Luca *de Præeminent. disc. 24. per tot.* Card. Petra *tom. 2. Comment. ad Constit. 1. Anastasii IV. sect. 1. sub n. 40.*

46 Tum quia hanc omnium indistincte Canonicorum Regularium incapacitatem ad Parochialium Concursus jam expresse pluries declaravit Sacra Congregatio Concilii, & signanter *in Brixiensi 15. Maii 1655. lib. 19. decret. pag. 468.* ibi: *Quæsitum fuit an Regulares Congregationis Canonicorum Lateranensium Sancti Salvatoris, Sancti Georgii in Alga, & Cruciferorum sint admittendi ad Concursum Ecclesiarum Parochialium sæcularium, præsertim*

47 *quando habent licentiam proprii Generalis*: Sacra Congregatio Concilii respondit *negative*, *& dandas esse declarationes jam editas*. Et de fa-

48 cto fuit requisita facultas d. Sacræ Congregat. Concilii *die 23. Augusti 1692. in una Ferrariensi* pro uno Canonico Regulari Sancti Salvatoris, non obstante quod dictus Canonicus prætenderet se esse capacem sine alia dispensatione Sacræ Congregationis. Et non obstante quod anno sequenti dicti Canonici Regulares Sancti Salvatoris exposuissent dictæ Sacræ Congregationi *in una Placentina Præsentationis* se non esse comprehensos nec in Decreto Clementis X. nec in aliis huc usque emanatis prohibitionibus, & contenderent de licentia proprii Generalis absque Sedis Apostolicæ Indulto ad Parochiales Ecclesias vacantes concurrere, & de illis provideri posse in eadem causa sustinerent. Nihilominus Sacra Congregatio Concilii, ad quam causa erat delata, *sub die 14. Novembris 1693.* respondit: *Uniantur decreta, & causa proponatur formiter auditis omnibus Procuratoribus Generalibus omnium Canonicorum Regularium, & interim cum Sanctissimo pro concessione Indulti ad favorem Patris de Georgiis præsentati cum clausula, quatenus opus sit*. Et exinde sua fundamenta in Sacra Congregatione formiter producta apud majorem partem Eminentissimorum Patrum tunc in Sacra Congregatione sedentium, fuerunt habita tamquam nullius ponderis, uti sibi retulisse Eminentissimum Petruccium, tunc ibi sedentem testatur Monacell. *tom. 1. in Appendice ad Formularium Legale practicum in annot. ad d. Decretum Clementis X. n. 4.*

Tum etiam quia, si qua militaret ratio 49 pro aliqua Congregatione Canonicorum Regularium pro capacitate ad beneficia Curata, deberet potissimum esse pro præstantissima Congregatione Lateranensium, cujus Canonici in eorum professione promittunt Beneficia Curata extra Ordinem non suscipere absque licentia Capituli, & Generalis. Unde si istis est dempta talis capacitas ad beneficia Curata, non obstante ipsa formula professionis, ut patet ex supra laudato decreto jussu Clementis X. edito, ibi: *Non obstantibus, &c. statutis, formula professionis in eo Ordine & Congregatione emitti solita &c.* a fortiori erit dempta talis capacitas ad Beneficia Curata aliis Canonicis Regularibus, qui non habent similem formulam Professionis. Et hanc incapa- 50 citatem ad Beneficia Sæcularia Curata comprehendere omnes Canonicos Regulares cujuscumque sint Congregationis, tenent Fagnan. *in dict. c. quod Dei Timorem 7. de statu Monachor. num. 16. & 17. & sequent.* Pignatell. *t. 1. consult. 44. a num. 14. usque ad fin.* Barbosa *in d. c. Quod Dei Timorem num. 3. & lib. 3. Juris Ecclesiastic. num. 80. ad Trid. sess. 14. c. 11. n. 5.* Nicolius *in floscul. verb. Regulares n. 25.* Garcias *part. 7. de Benefic. c. 10. n. 33.* Tondut. *qq. Benefic. tom. 1. c. 80. per tot.* Quarant. *verb. Canonicus Regularis*, Maranta *resp. Juris tom. 4. c. 89. num. 35.* Pignatell. *in observatione ad Lauretum de Franchis q. 86.* ubi testatur de observantia *in praxi*, Corrad. *in praxi dispensationum lib. 6. cap. 1. nu. 13. vers. At vero Ego*; Capon. *disceptat. for. 108. n. 77.* Passerin. *in c. Cum de Beneficio num. 3. de Preb. & dignit. in 6.* Card. de Luca postquam contrarium innuerat, hanc veritatem fatetur *in disc. 64. & 65. de Benefic. & de*

donationibus disc. 25. *n.* 6. Monacell. *loc. cit.* Card. Petra *loc. cit. num.* 39. & alii passim; & firmavit Rota *in Novariens. Prob.* 15. *Junii* 1693. §. *Nec adversari*, *coram Reverendissimo Manuel.* confirmata 2. *Decembr. ejusdem Anni*, & *in Leodiens. Parochialis* 11. *Decembris* 1693. *in* §. *final.* Vide verb. *Habitus num.* 69.

51 Canonici Regulares omnes, multo magis absque speciali dispensatione Apostolica, sunt incapaces ad obtinenda Beneficia sæcularia non Curata, nempe Canonicatum in Collegiata Ecclesia sæculari, aut Beneficium simplex. Hoc enim etiam Jure veteri prohibitum erat, textu expresso *in c.* 16. *Placuit quæst.* 1. ibi: *Nec ad Ecclesias sæculares transire*; & *clarissime in c. Super eo, de Regularibus*, ibi: *Nec amplius in Ecclesiis sæcularibus debent assumi, ne contra votum, quod Domino fecerunt, venire probentur*.
52 Et sic expresse declaravit Sacra Congreg. Conc. *Regulares sunt incapaces Beneficii simplicis, etiamsi essent Canonici Regulares*, ut refert Garcias *cit. c. part.* 7. *cap.* 10. *n.* 31.
53 Et ita etiam in Canonico Regulari alias respondit Gregorius XIII. nam cum dubitaretur, an Canonicus Regularis esset capax Beneficii simplicis, Sacra Congregatio dixit videri incapacem, quia *cap. Quod Dei timorem* loquitur de Parochiali, agendum tamen cum Sanctissimo; *die* 23. *Julii* 1578. Sanctitas sua dixit, licet Tridentinum Concilium non prohibuisset Regularibus obtinere sæculare Beneficium, & Concilium Lateranense sub Leone ad concordata tantum restringeretur, tamen Jus commune obstare, quod nonnisi in Parochialibus dispensat *d. c. Quod Dei timorem*. Hic autem agitur de simplici, sic refert Fagn. *loc. cit. n.* 19.
54 Et anno 1695. cum Carolus Radosnenaschi Canonicus Regularis obtinuisset a Capitulo Generali facultatem consequendi omnia Beneficia, Canonicatus, & Prælaturas in quacumque Diœcesi Regni Poloniæ, & a Sacr. Congr. peteret confirmationem hujusmodi facultatis; Sac. Cong. Episcoporum, & Regularium *die* 7. *Julii* 1685. petitam confirmationem concessit, quo ad Curata tantum ad formam Sacrorum Canonum, & Constitutionum Apostolicarum, eo quod raro permittatur dispensatio ad simplicia Beneficia, ut monet Card. de Luca *in adnot. ad Conc. Trid. disc.* 13. *n.* 7. & etiam dixit Sac. Cong. Conc. *in Taurinensi* 1. *Septemb.* 1603. & 24. *Aug.* 1627. Et sic tenent Hostiens. *in summa de statu Monachor.* §. *Utrum populum*; Joann. Calder. *in d. c. Quod Dei timorem*, Card. *ibid. in* 5. *quæst. numer.* 14. *vers. Si autem assumitur ad Canonicam*; Feder. de Senis *cons.* 136. *Factum tale est sub num.* 4. *vers. sed fortius obstat*; Fagnan. *in d. c. Quod Dei timorem, num.* 10. Petra *loc. cit. n.* 34. & omnes supracitati *sub num.* 50. Unde 55
hæc incapacitas Canonicorum Regularium ad quæcumque Beneficia sæcularia efficit, ut si obtineatur aliquod Beneficium ab Ordinariis absque dispensatione Apostolica, ipsa institutio sit ipso Jure nulla secundum Regulam 43. Cancellariæ, & possit denuo uti vacans impetrari per alium, ut innuit Gonzal. *in cit. cap. Quod Dei timorem, de statu Monachor. in fin.* Petra *loc. cit. num.* 42. Riccius *decis.* 49. *per tot. part.* 1. Garcias *de Benefic. part.* 7. *c.* 10. *n.* 2. & *sequent.* Lauret. de Franchis *de controv. inter Episcopos*, & *Regul. part.* 2. *q.* 86. Marc. Anton. Macerat. *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 20. *num.* 12. & alii passim; & supponitur a Rota *in Leodien. Parochialis* 4. *Julii* 1692. & 11. *Decemb.* 1693. *coram Pio*. Et ratio est clara, 56
quia actus remanet nullus in prima provisione, ex quo Beneficium semper remanet vacans, & expresse hoc statuitur in supra laudato Decreto S. Congr. de expressa mente & auctoritate Clementis X. edito, §. *Qua propter*, ita ut possessor neque triennali possessione posset se tueri, ut expresse ibi cavetur, his præcisis verbis, ibi: *Ita ut qualibet Collatio, institutio, & Deputatio in favorem hujusmodi Canonicorum aliter facta, irrita prorsus, atque inanis censeatur, & sit, ac nulla etiam triennali longior possessio eisdem suffragetur*; Et novissime Benedictus XIV. re prius mature discussa *Const.* incip. *Quam inscrutabili*, consilio, atque motu proprio expresse declaravit, ac definivit Canonicos Regulares incapaces esse cujuslibet Beneficii Sæcularis, aut Pensionis Ecclesiasticæ absque dispensatione Sedis Apostolicæ. Videatur ipsa Constitutio, in qua multa ad rem habentur, & statuuntur merito legenda, & omnino servanda.

Possunt tamen Regulares, & a fortiori ipsi Canonici Regulares assumi in Parochos sine dispensatione Apostolica in Parochiis eorumdem Monasteriorum, vel membris omnimode illis subjectis, ita ut titulus sit amovibilis, & Regularis; *Est communis*, & testatur praxis ubique recepta, quod in Parochialibus etiam extra Claustra plenarie unitis unione subjectiva eorum Monasteriis deputent pro Cura Regulares amovibiles ad nutum suorum Regularium Superiorum. Et posse sic deputari Regulares in Parochos dictarum Parochiarum pluries probavit Sac. Congr. Concil. & signanter in 57 58

in Aurien. 1693. *de mense Maii ; Et in Me-*
59 *chlinen.* 28. *Novemb. ejusdem anni* 1693. Nec
possunt cogi ipsi Regulares deputare Sacerdotem
sæcularem in simili Parochia subjective
unita ipsorum Monasterio ; Sacra Congregat.
Conc. *in Regiensi* 7. *Februarii* 1705. sed libere
sine alia dispensatione possunt Regulares
Superiores in similibus suis Parochiis deputare
pro Parochis suos Religiosos ad eorum nutum
60 amovibiles. Nec ipsi Religiosi ad exercitium
talis Curæ seu Parochiæ deputati possunt reclamare,
si ab ipsis removeantur, ut censuit
Sacra Congreg. Concilii *in Romana* 17. *De-*
61 *cemb.* 1689. Neque possunt congruam pro Curato
sæculari taxatam Monasterio petere, nisi
quantum indigent ad propriam, & onerum
Ecclesiæ sustentationem, & totum id quod superest
debetur fideliter a Curato Religioso suo
Monasterio, cum ipsi, & non sibi acquirat ;
cap. Nolo 10. *cap. Non dicatis* 11. *caus.* 12.
qu. 1. *cum concordant. & Authent. Ingress.C. de
Sacros. Eccles.* Et sic auditis partibus, & caussa
bis proposita respondit Sac. Congreg. Episcop.
& Regularium *in Mediolanensi Congruæ* 4. *Septemb.*
1693. *&* 4. *Martii* 1694. contra N. N.
Monachum Cisterciensem Curatum deputatum
Parochiæ Fellenechiæ Granciæ Monasterii
Murimundi, proponente Eminentissimo Cardinali
Petruccio.

62 Alia ad rem, vide verb. *Beneficium &c. art.* 1. *n.* 15. & verb. *Canonici Regulares.*

Additiones ex aliena manu.

63 An exclusio a Concursu operetur nullitatem
ipsius Concursus independenter a reclamatione
64 exclusi, non levis quæstio est. Negavit Rota,
& quidem raro exemplo respondendo contra
informantem *in Tarraconen. Parochialis* 10. *Novembris*
1634. *coram Pancirol.* impress. apud
Pignatell. *Consult. Canonic. tom.* 1. *consult.* 1.
65 Impetraverat enim quidam Jacobus Torcorella
quoddam Beneficium Parochiale hoc ex
capite, quod in ejus collatione non fuerat servata
forma Concursus, præscripta a Concilio
Tridentino *sess.* 24. *cap.* 18. *de Reformat.*, &
a notissima *Constitutione Piana* : *Ad ostendendum
autem* (sunt verba Decisionis §. 2.) *quod non
fuerit servata forma Concursus adducit, quod
Antonius Gual non fuerit admissus ad examen,
licet comparuerit, & protestatus fuerit pro admissione.*
At Rota censuit : *quod omissio alicujus
ad examen* (sunt verba Decisionis §. 7.) *non
est contra substantialem dispositionem Concilii,
sed debet examinari de justitia, & si non examinatur,
potest agi de contemptu, non autem
quod examen sit nullum, ipso non reclamante,
ut in simili dicitur de vocatione Absentium ad
electionem, quorum contemptus ipsis non reclamantibus
non vitiat electionem. Hæc igitur omissio* 66
*non est de forma Concilii, sed de justitia, quum
de forma illud solum censeatur, quod est adinventum
ab ipso Concilio, non autem quæ ab aliis
Canonibus prius disposita erant. Sed remanent in* 67
suo robore. Secundum vero Canones antiquos li- 68
*cet Episcopus tenebatur eligere digniorem, si tamen
illum omittebat, & eligebat dignum, provisio
sustinebatur. Concilium autem solum inno-* 69
*vavit, ut fiat Concursus, & Episcopus eligat
digniorem. Unde si Episcopus rejecit unum, &
non vult illum examinare, male fecit, & ille
potest dare de contemptu, non autem provisio est
nulla, quia secundum Canones antiquos non erat
nulla.*

At re novissime delata ad idem Sacrum Tri- 70
bunal Rotæ, in ea ipsum videtur fuisse sententia,
ut exclusio alicujus a Concursu nullitatem
ipsius Concursus operetur etiam independenter
a reclamatione exclusi, ita ut possit
Beneficium impetrari ob non servatam formam
Concursus. Vide Decisionem *in Monopolitana
Præbenda Theologalis* 25. *Junii* 1756. *coram R.
P. D. Stadion.*

ARTICULUS II.

Concursus, quando, ubi, & quomodo faciendus ?

EVeniente alicujus Parochialis Ecclesiæ va- 1
catione, debet Episcopus statim illius Vacationis
habita notitia, si opus fuerit, idoneum
in ea Vicarium cum congrua ejus arbitrio
fructuum portionis assignatione constituere,
qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec
ei de Rectore provideatur ; textu expresso in
Concil. Trident. *sess.* 22. *cap.* 18. *de reformat.*
ibi : *Debeat Episcopus statim habita notitia vacationis
Ecclesiæ, si opus fuerit, idoneum in ea
Vicarium cum congrua ejus arbitrio fructuum portionis
assignatione constituere, qui onera ipsius
Ecclesiæ sustineat, donec de Rectore provideatur.*
Verba autem illa *si opus fuerit*, addita sunt 2
ad excludendum casum, quo in eadem Parochiali
Ecclesia adessent alii Ministri Sacramentorum,
qui interea Curam illam, quæ ad defunctum
spectabat, exercerent, ut declarasse
Sacra Congregat. Concilii refert Garcias *de
Benefic. part.* 9. *cap.* 2. *num.* 18. Illa vero di- 3
ctio *statim* videtur importare, quod Episcopus

pus non possit in longum differre, sed quantocius debere hujusmodi in ea Vicarium constituere; posse tamen Episcopum talem deputationem Vicarii usque ad tres dies a die habitæ notitiæ vacationis, non autem ulterius differre, tenet Barbosa *de Offic. & Potest. Episcop. part. 3. allegat.* 60. *sub num.* 2. Massobrius *requisit.* 1. *dub.* 13. & facit Concil. Provincial. Mediolanens. 1. *tit. de proponendo Edicto*, ut statuitur, ut intra triduum proponatur Edictum pro concursu.
4 Episcopus potest differre Concursum usque ad sex menses, si Parochialis in suo mense vacaverit, & usque ad quatuor, si vacaverit in mense Sedi Apostolicæ reservato; ut expresse statuit S. Pius V. in Constitutione incipiente *In conferendis;* & Barbosa *ad Concil. Trid. sess.* 24. *cap.* 18. *de reformat. num.* 38. *& de Offic. & potestate Parochi par.* 1. *cap.* 2. *num.* 40. refert Sacram Congregat. Concilii *in una Tiburtina sub die* 28. *Aprilis* 1629. expresse censuisse, eveniente vacatione Ecclesiæ Parochialis, posse Episcopum intra quatuor, vel sex menses respective a die vacationis apponere Edictum pro concursu dictæ Parochialis.
5 Et isti sex, vel quatuor respective menses concessi ad conferendam Parochialem, incipiunt currere non a die vacationis Parochiæ, sed a die scientiæ vacationis; *argum. cap. Quia diversitatem* 5. *de concession. Præbend. & cap. Licet* 3. *de supplenda negligentia Prælatorum; &* Rota *in una Placentina Parochialis de Malpardida* 28. *Junii* 1585. *coram Seraphino decis.* 702. inter impressas, tenuit tempus sex mensium datum Ordinariis ad conferendum Parochiales ad eorum collationes spectantes per dictam Bullam Sancti Pii V. quæ dicit a die vacationis, intelligi a die vacationis notæ, quamvis Episcopus nondum accepisset possessionem Episcopatus, cum per ipsum stetisset, ut refert Garcias *de Benefic. par.* 10. *c.* 2. *n.* 22. *&* 27.
6 Sic etiam tempus quatuor mensium concessum Ordinariis ad provisionem faciendam de Parochialibus ad Papæ collationem spectantibus non currere nisi a die notitiæ habitæ vacationis, tenuit Rota *in una Toletana* 28. *Novembr.* 1578. *coram Seraphino dec.* 380. *inter impressas.*

7 Tempus sex, vel quatuor respective mensium concessum Episcopis ad conferendas medio Concursu Parochiales vacantes currit ipsis Episcopis, etiam quando accedunt ad Concilium Provinciale. Propositis enim circa hoc dubiis ad instantiam Episcopi Gerundensis in Sac. Congregat. Concilii, *in una Gerunden. Juris conferendi. Primo, an tempus, & tempora, quibus Episcopus ex caussa præfata cogitur a propria Diœcesi abesse, computanda sint in terminum sex mensium, vel potius ex illo detrahenda? Et quatenus computandum; Secundo, an ei indulgenda prorogatio præfati termini?* Sac. Congregat, *die* 7. *Julii* 1685. *respondit ad primum, computandum; Ad secundum, negative.*
8 Pendente termino sex, vel quatuor respective mensium debet Episcopus proponere Edictum Concursus intra decem dies, vel aliud tempus a se præfigendum; Conc. Trident. *loc. cit.* ibi: *Intra decem dies, vel aliud tempus ab Episcopo præscribendum.*
9 Dies in Edicto pro Concursu ab Episcopo præscripti possunt prorogari usque ad viginti dies, sed non ultra. Sic expresse statuit Sanctus Pius V. in dicta Constitutione incip. *In conferendis,* ibi: *Nec tempus decem dierum eisdem Ordinariis, & Patronis ab eodem Concil. Trid. ad nominandum idoneos Clericos coram deputatis Examinatoribus præfixum, ultra alios decem dies prorogare audeant, vel præsumant.*
10 Non tamen Episcopus tenetur terminum Concursus prorogare, sed bene facit prorogando, ut censuit Sac. Congr. Conc. *sub die* 17. *Mart.* 1619.
11 Si vero ex justa caussa Episcopus proroget Concursum ad Beneficia, hujusmodi prorogatio est publicanda, alioquin Concursus erit nullus; ead. S. Congr. Concil. 6. *Jul.* 1606.
12 Concursus habitus infra terminum decem dierum non est nullus, si nemo post examen comparuit, qui se læsum prætendat; Cum enim Episcopus Montis Regalis publicasset Concursum, & statuisset terminum decem dierum Concurrentibus, intra quem terminum habitus fuit Concursus, quæsitumque an propterea sit nullus Concursus intra dictum terminum habitus; *Die* 2. *Aug.* 1607. S. Congr. Conc. *censuit, examen factum intra terminum dictorum decem dierum non esse nullum, si nemo post examen comparuit, qui se læsum propterea prætendat.* Ideo dicendum est, si aliqui fuerint examinati infra decem dies, alii vero post, ita ut nullus ex Concurrentibus remanserit non examinatus; Cum enim vacante Parochiali Ecclesia S. Margaritæ Placentiæ Provinciæ Bononiensis, positis Edictis Concursus decem dierum, & in ultima die, nempe decima, duo ex descriptis fuissent examinati, alii vero post elapsum dicti termini, & cum fuisset quæsitum: An propterea Concursus esset nullus? *Die* 2. *Jul.* 1608. *responsum fuit, tametsi duo examinati sint durante termino, si tamen reliqui omnes fuerint postea examinati: ita ut transacto constituto tempore ante renunciationem Examinatorum, & electionem Episcopi nullus remanse-*

rit non examinatus ex descriptis, satis factum esse formæ Concilii, & Concursum ex hoc capite non esse nullum.

14 Tempus, quo debet esse affixum Edictum, est arbitrarium Episcopo; modo non excedat viginti dies: Concilium enim Trident. nullum tempus ad hoc præcise designat, immo sicut relinquit arbitrio Episcopi tempus præscribendum pro publicando Concursu; *Intra decem dies, vel aliud tempus ab Episcopo præscribendum*, ita videtur relinquere arbitrio Episcopi tempus, quo debeat esse affixum Edictum, *per leg. ff. de Jure deliberand.* Garcias *de Benefic. p. 9. c. 2. n.* 10. Massobrius *in praxi requisit. 2. dub. 9.* Barb. *ad dictum Conc. sess.* 25. *c.* 18.

15 *n.* 67. Dies certa examinis Concurrentium, & propositi Edicti, debet apponi in Litteris citatoriis Concursus, alias ipse Concursus vitiaretur. Sic expresse Rota *in Toletana Parochialis de Alcandete 3. Julii* 1593. *coram Seraphino;* ubi dictum fuit, *Concursum esse defectuosum, nec in eo servatam formam Concil. Trid. quia non fuit apposita dies propositi Edicti, adeo ut sciri non possit, an intra terminum, vel post terminum fuerit Michael examinatus, quod tamen videtur necessarium ad examinis validitatem, cum terminus ille, qui præfigitur juxta dispositionem Conc. sess. 24. c. 18. sit ad convocandum eos, qui concurrere voluerint, & eo transacto non plus debent examinari, & ista non est forma ad effectum, sed præcisa.* Sic Rota ibi: Et de fa-

16 cto, quod non debeat amplius audiri, seu examinari, qui nullo detentus legitimo impedimento non comparuit in tempore Concursui præscripto, fuit decisum a Sac. Cong. Conc. in qua proposito dubio: An si quis non descriptus in tempore Concursui præfixo comparuerit, & legitimo impedimento cessante, ita ut potuerit nomen suum infra præscriptum terminum deferre, & elapso termino, examine nondum facto, seu re integra, petat se ad Concursum admitti, sit ne audiendus? Ead. Sac. Congr. *sub die 7. Julii* 1625. *censuit non esse au-*

17 *diendum*. Qui tamen ratione legitimi impedimenti non comparuit in tempore Concursui præfixo, debet post terminum Edicti re adhuc integra, ad Concursum admitti, etiam reclamantibus aliis oppositoribus; sic declarasse Sac. Congr. Conc. refert Garcias *de Benefic. part. 9. c. 2. n.* 206. & sic tenuit Rota *in Firmana Parochialis 6. Martii 1692. coram Card. Pamphil. senior. & in Calaguritana dimidii Beneficii, sive Portionis 22. Aprilis 1602. coram Ottembergo*, ibi: *Poterit Provisor admittere ad Concursum venientem elapso termino ab eo præfixo, licet contradicat Adversarius, qui comparuit in termino propter auctoritatem* Congr. Conc. *qui in simili casu respondit, si termino elapso alter superveniat, eum re integra esse admittendum, idque æquitas, & favor Ecclesiæ suadere videtur, cujus interest plures oppositores concurrere, & hanc opinionem Domini receptiorem, & de Jure veriorem laudaverunt, argum. l. & si post tres, ff. si quis cautio; cap. consul., de Offic. Delegati.*

Ante lapsum terminum Edicti nullum esse examen, & Concursum factum, maxime si post examen comparuit aliquis, qui se læsum propterea prætendat; resolvit Sacra Congreg. Conc. *in Potentina 4. Maii 1619. & in Cheriensi 28. Julii.* Unde examen statim elapso 18

termino Edicti potest per Episcopum inchoari, sed non potest eadem die claudi, ubi plures fuerunt descripti, quia sunt expectandi, vel vocandi, alioquin vitiabitur Concursus, si ex pluribus descriptis unus, aut non omnes examinentur, & eis non expectatis claudatur Concursus; Sic Rota *in Toletana Parochialis de Alcandete, coram Arazonio 10. Maii* 1596. in qua dictum fuit; *Ideo Concursum fuisse nullum, & invalidum, quia cum infra terminum Edicti plures alii se opposuerint, & se describi fecerint, ideo examinato dicto Michaele Concursus non debebat statim eadem die claudi, pro ut fuit clausum, sed erat expectandum per aliquot dies, videndi gratia, si alii oppositores volebant se examini subjicere.* Et in eadem *coram Corduba 26. Decembr.* 1597. habetur: *Nec Dominis placuit, quod eadem die, qua fuit inceptum examen, fuerit clausus Concursus, examinatus, & approbatus Michael, & facta illi collatio, non vocatis, neque expectatis reliquis oppositoribus, qui intra tempus Edicti fecerant oppositionem, & debebant saltem vocari &c.* Sic refert, & tenet Garcias *de Benefic. cap. 2. part. 9. n.* 33. Seraphin. *Decis.* 1148. *n.* 5. Barb. *ad Concilium Tridentinum dic. sess. 24. c. 18. n. 75. de Offic. & potest. Paroch. part.* 1. *c.* 2. *n.* 46. & sic censuit Sac. Congr. Concilii *in Tarraconensi 2. Decembris 1634. & 12. Maii* 1635. 19

Uno tantum comparente ex pluribus descriptis, fieri potest Concursus, nec est opus, ut proponatur secundum Edictum; Et ratio est, quia verba Tridentini; *Ut omnes descripti examinentur*, debent intelligi quatenus veniant ad examen, alias esset in potestate unius nolle venire, impedireque proinde, ne ulterius procederetur: Sic decisum fuisse a Sacra Congregatione Concilii refert & tenet Garcias *de Beneficiis part. 9. cap.* 2. 20

num.

num. 215. Barbosa *ad Concilium Trident. dict.*
sess. 24. *cap.* 18. *num.* 75. *&* *dict. cap.* 2. *n.*
21 49. Quando unus tantum se describi facit,
nec alii comparent oppositores ad se describi
faciendum, fieri potest Concursus, nec opus
est alio Edicto, aut termini prorogatione; Sic
decisum fuisse a Sacra Congregatione Concilii
refert, & tenet Garcias *dict. part.* 9. *cap.* 2.
num. 215. Ugolin. *de Offic. & potest. Episco-*
porum cap. 50. §. 10. *num.* 4. Barbosa *ad Con-*
cilium Tridentinum loc. cit. num. 76. *& de*
officio, & potest. Episcop. part. 3. *Allegat.* 60.
n. 51. *& de officio & potest. Parochi dict. cap.*
22 2. *n.* 50. Quando nullus ad Concursum com-
paruit, aut certe nullus ex comparentibus vult
subire examen, Episcopus assignare debet aliud
tempus, sive Edictum, & si adhuc nemo com-
paret, vel alias nemo idoneus reperitur, tunc
conferre potest sine Concursu. Sic pluries de-
cisum fuisse a Sacra Congregatione Concil. te-
statur Garcias *loc. cit. n.* 218. Barb. *de Offic.*
& potest. Parochi loc. cit. n. 51.
23 Edictum Concursus debet proponi ab Ordi-
nario loci, ubi existit Beneficium Curatum va-
cans, & ibidem examen est peragendum, etiam-
si Beneficium ab Ordinario alterius Diœcesis
sit conferendum; Sic decisum fuisse a S. Congr.
Conc. refert, & tenet Gonzal. *ad Reg.* 8.
Cancel. §. 2. *proœm. n.* 17. Barbosa *ad Conc.*
Trid. dict. sess. 24. *cap.* 18. *n.* 52. *& de Offic.*
& potestat. Episcopi alleg. 60. *n.* 44. Flamin.
24 Paris. *de resignat. lib.* 8. *cap.* 9. *n.* 102. Episco-
pus Civitatum unitarum potest Concursum fa-
cere in Civitate, in qua reperitur, modo cum
interventu Examinatorum Diœcesis, in qua
sita est Parochialis; Sac. Congr. Conc. *in Ci-*
vitatis Castellanæ, & Hortanæ 24. *Septemb.*
25 1639. Vide tamen verb. *Synodus num.* 6. Con-
cursus Parochialium vacantium, in Abbatiis,
Commendis, aliisque locis subjectis Prælatis
non habentibus Jus congregandi Synodum de-
bet fieri in Civitate residentiali vicinioris Epi-
scopi, cum ad ipsum spectet talium Parochia-
lium Concursum edicere, & convocare, ut
pluries censuit Sacra Congr. Conc. & signan-
ter *in Forosempronienfi* 18. *Martii* 1591. *in Ca-*
stri Durantis 30. *Aprilis* 1611. & sæpe alibi.
26 Adeoque, si Civitas vicinioris Episcopi, oc-
casione Pestis v. g. sit bannita, & aditus sit
præclusus ad eundem Episcopum viciniorem,
detur potius facultas prorogandi tempus Con-
currentium, quam Concursum permittere in lo-
co subjecto Abbati, sive alio inferiori Prælato
non habenti jus congregandi Synodum, & Exa-
minatores Synodales eligendi, ut censuit Sac.

Cong. Conc. *in Nullius Terræ Guastallæ, Par-*
mensis Diœcesis 17. *Aug.* 1630. Immo Episco- 27
pus ipse Abbas, seu Commendatarius Abbatiæ
nullius Diœcesis, non potest ibi Concursum fa-
cere, sed debet Concursum convocare in sua
Diœcesi; Eadem Sac. Cong. *in Celsonen.* 27.
Septemb. 1602. Potest tamen Episcopus in quo- 28
cumque loco existat, etiamsi sit extra locum
examinis, & etiam absentibus Examinatoribus
eligere magis idoneum, cum ad ipsum solum
id spectet sine Examinatoribus; Garcias *de Be-*
nefic. part. 9. *c.* 2. *num.* 59. Massobrius *in sua*
praxi requisit. 5. *num.* 20. Barbosa *de offic. &*
potest. Parochi dict. c. 2. *part.* 2. *num.* 93. & alii;
Cardinal. de Luca *de Paroch. disc.* 1. *num.* 20.
Monacell. *tom.* 1. *tit.* 4. *formul.* 16. *n.* 2.

Examen Concurrentium debet fieri ab Epi- 29
scopo, vel eo impedito ab ejus Vicario, &
aliis Examinatoribus Synodalibus non pau-
cioribus quam tribus, textu expresso *in Con-*
cil. Tridentin. dict. sess. 24. *cap.* 18. ibi: *E-*
xaminentur ab Episcopo, vel eo impedito, ab
ejus Vicario Generali & ab aliis Examinatori-
bus, non paucioribus quam tribus. In Con- 30
cursu possunt adhiberi plusquam tres Exami-
natores Synodales, sed non pauciores. Sic
decisum fuisse a Sacra Congregat. Concilii re-
fert Garcias *de Benefic. part.* 5. *cap.* 9. *num.*
52. Barbosa *ad Trident. d. sess.* 24. *cap.* 18.
num. 80. *& de Offic. & Potest. Parochi part.*
1. *cap.* 2. *num.* 52. Examinatores ad minus 31
sex debent eligi quotannis in Synodo Diœce-
sana, textu expresso *in Tridentino dict. sess.*
24. *cap.* 18. ibi: *Examinatores autem singu-*
lis annis in Diœcesana Synodo ab Episcopo,
vel ejus Vicario, ad minus sex proponantur,
qui Synodo satisfaciant, & ab ea probentur.
Examinatores Synodales in Synodo ad sum- 32
mum viginti eligi posse tenent Aldan. *in*
compend. Canonic. resolut. lib. 3. *tit.* 9. *n.* 29.
& Barbosa *ad Tridentinum loc. cit. num.* 85.
attestantes ita fuisse decisum a Sac. Congreg.
Concil. *in Cæsaraugustana* 13. *Martii* 1623. E-
xaminatores electi in Synodo perdurant us- 33
que ad novam Synodum, licet quolibet an-
no non celebretur; Sacra Congregatio Concil.
in una Imolen. 10. *Decembris* 1695. Si Exami- 34
natores ante celebrationem alterius Synodi mo-
riantur, vel in longinqua recedant, sive o-
mnes, sive tot, ut non remaneant tres, E-
piscopus cum approbatione Capituli subrogabit
alios æque idoneos, dummodo semper uta-
tur existentibus; Sic pluries censuit Sac. Con-
gregat. Conc. *& signanter in una Cæsaraugu-*
stana 13. *Martii* 1622. *& in alia Monopolitana*

 13. *Ju-*

13. *Julii* 1630. & tenuit Rota *in Panormitana Archipresbyteratus* 3. *Decembris* 1618. *coram Buratto*, *& in eadem* 5. *Julii* 1620. *coram eodem inter ejus impressas decis.* 479. *num.* 2. ubi habetur, Clementem VIII. speciali Indulto concessisse Episcopis facultatem deputandi Examinatores extra Synodum, deficientibus, vel impeditis Synodalibus, dummodo infra annum a Synodo celebrata; & decrevisse, quod statim lapso anno talis facultas, & eorum auctoritas expiret, ut refert Barbosa *ad Tridentinum dict. sess.* 24. *c.* 18. *n.* 93. *& de Offic. & Potestate Parochi loc. cit. num.* 59. *& in Collectan. Bullar. verb. Examinatores Synodales n.* 11. Garcias *d. part.* 9. *de Benefic. c.* 2. *n.* 73.

35 Hodie tamen occurrente casu peti solet facultas a Sac. Congregat. Episcop. vel Concilii, quæ subrogationem indulgere solet ad sex menses, & aliquando usque ad proximam futuram Synodum, dummodo casu vacationis occurrente semper utatur existentibus; Ita testatur Nicolius *in flosculis*, *verb. Examen sub num.* 1.

36 Examinatores necessario eligi debent, qui sint Magistri seu Doctores, aut licentiati in Theologia, vel Jure Canonico, si extent; alioquin alii Clerici sunt eligendi, qui ad id videbuntur magis idonei, textu expresso *in Trident. loc. cit.* ibi: *Sint vero hi Examinatores, Magistri, seu Doctores, aut Licentiati in Theologia, aut Jure Canonico, vel alii Clerici, seu Regulares etiam ex Ordine Mendicantium, aut etiam Sæculares, qui ad id magis videbuntur*

37 *idonei*. Unde Sacra Congreg. Concil. *in una Senonensi sub die* 19. *Februarii* 1628. censuit, *Episcopum non posse eligere Examinatores Synodales, qui non sunt Doctores, seu Magistri, aut Licentiati in Theologia, aut Jure Canonico, si extent; alioquin alios Clericos esse eligendos, qui ad id magis idonei videbuntur*. Et postea *in una Turritana sub die* 10. *Martii* 1629. censuit, *in prædictos Examinatores Synodales non posse eligi Clericos sæculares, aut Regulares, qui dictis gradibus non sint insigniti, nisi ulli viri qualitatis superius expressæ non extent, quo casu sunt eligendi, qui ad munus exercendum magis idonei videbuntur, eorumque vota æqualis valoris, & efficaciæ erunt, sicut aliorum*. Et cum

38 quæsitum fuisset: An Examinatores, tam ex Capitulo, quam ex Clero deputati in Synodo, qui non sunt Doctores, debeant denuo deputari ex dispositione Sacri Concilii Tridentini; Sacra Congregat. Concil. *in una Fulginaten.* 18. *Novembris* 1645. *ad cap.* 18. *sess.* 24. *de reformat. censuit electionem sustineri tamquam de magis idoneis*. Tales electi Examinatores debent ad sacra Dei Evangelia jurare 39
se fideliter munus suum executuros; textu expresso in Tridentino *loc. cit.* ibi: *Jurentque omnes ad Sancta Dei Evangelia se, quacumque humana affectione postposita, fideliter munus executuros*. Hoc juramentum est de forma sub- 40
stantiali, eoque deficiente Examinatores non dicuntur legitimi, & Concursus factus coram eis ante præstitum juramentum, est nullus; Sacr. Congreg. Conc. *in una Bisinianen. sub die* 2. *Decemb.* 1628. ubi censuit, *Concursus factos non præstito juramento ab Examinatoribus Synodalibus fuisse nullos, sed ex gratia convalidandos, facto verbo cum Sanctissimo, qui confirmavit, & convalidavit*, ut refert Barbosa *de Offic. & potest. Parochi, loc. cit. n.* 78. *& ad Concilium Trid. loc. cit. n.* 105. *& in Collectan. decis. Apostol. verb. Concursus n.* 18. & tenent communiter Doctores. Sufficit tamen 41
ad validitatem Concursus, quod hoc juramentum sit semel præstitum, sive in Synodo, sive extra Synodum; Non enim requiritur, quod juramentum præstetur in Synodo, ut communiter tradunt Garcias *de Benefic. part.* 9. *cap.* 2. *n.* 359. Loter. *de re Benefic. l.* 2. *qu.* 31. *n.* 94. Pax Jord. *tom.* 2. *lib.* 10. *tit.* 8. *num.* 133. Cardin. de Luca *de Paroch. disc.* 3. *n.* 6. Gavant. *in praxi Synodi, c.* 31. *n.* 8. Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 13. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 6. *form.* 7. *n.* 35 & alii passim; Et desumitur ex ipso Tridentino *loc. cit.* quia cum ibi Concil. concedat posse eligi in Examinatores etiam Regulares, qui non interveniunt in Synodo, manifeste colligitur, & quod extra Synodum possint hujusmodi juramentum præstare; & fuit expresse a Rota decisum *in una Fanen. Parochialis* 28. *Junii* 1596. *coram Corduba*. * Examinatores in Concursu tenentur judices esse non tantum doctrinæ, sed & cæterarum dotium, quæ necessariæ sunt ad Parochiale officium; Bened. XIV. in Const. 68. tom. 1. incip. *Cum illud*.

Concursus est nullus, in quo cum Exami- 42
natoribus Synodalibus alius intervenit, qui non erat de Synodalibus, isque examinavit; Sacra Congregatio Concil. *in Messanen.* 9. *Septembris* 1628. *&* 15. *Decemb.* 1629. Rota *in Bassanensi Parochialis* 18. *Febr.* 1628. *coram Card. Virili*, *& in Niciens. Parochialis* 25. *Junii* 1629. *coram eodem*. Et tenet Fagnan. *in cap. Cum sit ars, de ætate, & qualitate n.* 55. ubi refert, quod Sacra Congregatio consulta ab Episcopo Carthaginensi, an Concursus, & Examen pro Parochialibus providendis factum

extra-

a tribus, vel quatuor Examinatoribus Syno-
dalibus una cum aliis *tribus*, vel quatuor,
ab Ordinario tamen deputatis, sit contra for-
mam Tridentini Concilii; & provisiones Pa-
rochialium, sic ab eo Ordinario factæ, sint
nullæ, & Sedi Apostolicæ reservatæ? *Respon-*
43 *dit esse contra formam a Tridentino Concilio*
præscriptam, nulliusque esse momenti, & colla-
tionem ad Sedem Apostolicam vigore Constitutio-
44 *nis Sancti Pii V. esse devolutam*. Si vero cum
Examinatoribus Synodalibus intersit aliquis,
qui non sit Examinator Synodalis, isque post
examen interroget tantum honoris causa, nec
det votum, nec se subscribat, Concursus est
validus. Talis enim Concursus est habitus
juxta formam Concilii in substantialibus ob-
servatam, cum sit factus ex solo Examinato-
rum Synodalium examine, & voto; & muta-
tio circa non substantialia non inducat muta-
tionem formæ, Rota recent. *p.* 2. *decis.* 26.
n. 3. Non enim prohibet Concilium, quin alii
materialiter intersint Concursui, ac proinde
censetur permittere; *argum. text. in leg. Nec*
non §. *Quod eis*, *ff. ex quibus caus. major.* & ita
expresse declaravit Sacra Congreg. Concilii *die*
2. *Septemb.* 1634. nempe Sacr. Congr. censuit
Concursum esse nullum, quando Examinator non
Synodalis suffragium suum dat cum aliis Syno-
dalibus; Secus si tantum interroget, & alii suf-
45 *fragium ferant in numero debito*. Concursus est
nullus, ubi fuerunt adhibiti Examinatores de-
putati in Synodis præcedentibus, quatenus ta-
men prædicti Examinatores in Synodo poste-
riori non fuerint confirmati; Sacra Congreg.
46 Conc. *in Neapolitanâ* 13. *Julii* 1630. Examen
factum sine Examinatoribus Synodalibus in col-
latione Parochialium Jurispatronatus Ecclesia-
stici, seu Laicalis, vel mixti, quando plures
præsentantur, est nullum; Sacra Congreg. Con-
cilii *in Venellen.* 21. *Martii* 1643.
47 Episcopus non habet votum decisivum in
Concursu, sed tantum accedit, ubi vota sunt
paria, aut singularia; Concilium Tridentinum
loc. cit. ibi: *Quorum votis, si pares, aut sin-*
gulares fuerint, accedere possit Episcopus, vel Vi-
48 *carius, quibus magis videbitur*. Approbatus au-
tem nemo censetur, si ex tribus Examinato-
ribus quilibet eorum unum approbaverit, &
alii duo approbatum ab altero reprobaverint,
49 licet Episcopus uni accedat. Idem dicendum
quando sunt quinque Examinatores, & quili-
bet eorum approbat unum ex examinatis, &
cæteri quatuor reprobant approbatum ab al-
tero, tunc enim nemo approbatus censetur,
50 licet Episcopus uni accedat. Idem etiam di-
cendum si unus tantum compareat ad se exa-
minandum coram tribus Examinatoribus, uno
illorum approbante, & aliis duobus reproban-
tibus, quia illi non potest accedere Episcopus,
& talis examinatus dicitur reprobatus. Ita de-
cisum fuisse a Sacra Congregatione Concilii
refert Garcias *de Benefic. part.* 9. *cap.* 2. *n.* 60.
Non spectat ad Examinatores, sed ad Episco- 51
pum solum judicare, & eligere quis ex Con-
currentibus ad Parochiam vacantem sit magis
idoneus. Sic decisum fuisse a Sacra Congrega-
tione Concilii referunt Zerola *in praxi Episco-*
por. part. 1. *verb. Parochia* §. 2. Garcias *dict.*
cap. 2. *num.* 105. Barbosa *de Offic. & potest.*
Parochi loc. cit. num. 90. *& ad Tridentinum*
loc. cit. num. 121. & alii.

Non est hic omittendum Episcopi Novarien- ☞
sis Josephi Mariæ Maraviglia documentum,
qui in aureo suo tractatu de Legibus Pruden-
tiæ Episcopalis, *Lege* 187. hæc habet: Epi-
scopalis Prudentiæ praxis, & consuetudo ea
est, ut Clericus ille velut aptior ad beneficium
obtinendum, & ad exercendam animarum cu-
ram adprobetur, qui ex majori Synodalium
Examinantium parte magis reputatur idoneus.
Mos iste instituendi, sive probandi Concursus
fere apud omnes Episcopos inolevit, quo ta-
men doctrinæ, vel rationis fundamento id sit
institutum, nemini hactenus satis deprehen-
sum est. Neque praxis ejusmodi sola consue-
tudine firmanda est, cum *ex cap. de consue-*
tud. ex cap. Cleric. de Judiciis, & ex cap. de
Sacros. Eccles. non omnis consuetudo faciat
doctrinam probabilem amplectendam, doctrina
namque probabilis fit talis potius ratione,
quam authoritate, aut consuetudine, ut opti-
me Brav. *exercit.* 1. Pasqualig. *den. s.* 2. & alii
quamplures. Cum igitur Episcopalis pruden-
tiæ munus id unum sit, ut semper rationabi-
lius operetur, & possit Episcopus plerumque
rationabilius agere adhærendo probabiliori unius
Examinatoris judicio, quam minus probabili
plurium sententiæ, & voto, hinc sequitur
apertissime in Episcopi arbitrio positam esse,
idque tutissima conscientia, illius concurren-
tis electionem ad beneficium, cui etiam ma-
jor Examinatorum numerus suis renuat votis;
favente huic doctrinæ Jure Civili, & Cano-
nico *in l.* §. *neque cap. de veter. Jure enuclean.*
ubi habetur; *sed neque ex multitudine autho-*
rum, quod melius, & æquius est judicari de-
bet, cum possit unius forsan sententia, & mul-
tos, & majores aliqua in parte superare; & *ex*
cap. Capellanus de feriis habetur, Summum
Pontificem ex duabus propositis opinionibus,

magis singularem elegisse, ex eo quod meliori, & probabiliori inniteretur rationi. Quæ prudentiæ regula servari poterit ab Episcopo etiam in aliis publicis consulentium Doctorum congressibus ad id genus alias institutis, in quibus unius opinio, dummodo sit optima ratione munita, poterit communiori præferri; omnis enim opinio habet probabilitatem a ratione, quæ dicitur probabilitas intrinseca, nimirum ex principio intrinseco, ad differentiam probabilitatis extrinsecæ, quam facit opinantium authoritas. Cum itaque possit esse melior ratio in uno, quam in pluribus, & ideo etiam probabilitas major, sic poterit ab Episcopo unius tantum opinio eligi, & probari in quocumque eventu, relicta multorum opinione contraria. ☜

52 Rejectus autem in Concursu Parochialis potest provocare ad novum examen coram Judice Appellationis, etiam antequam doceat de irrationabili judicio Episcopi; Sacra Congregatio Concilii *in Urbinaten. sub die 9. Se-*
53 *ptembr.* 1628. Atque ita intelligendam esse Constitutionem Sancti Pii V. alias dixit eadem Sacra Congregatio *in una Montis Regalis* 2.
54 *Augusti* 1607. Et sic pariter fuit declaratum, quod novus Concursus dandus sit in Urbe, ubi fuit appellatum a mala Episcopi electione, & ad eamdem Urbem pro novo Concursu vocandus sit præelectus ab Episcopo; Eadem Sacra Congregat. Concil. *in Reatina* 16. *Martii* 1630. *& in Pisana* 17. *Junii ejusdem anni* 1630. Immo quia in casu illius decisio-
55 nis Sacræ Congregationis præelectus noluit accedere; Eadem Sacra Congregatio *sub die* 17. *Augusti ejusdem anni* 1630. mandavit *significare D. Datario, ut expediret Bullas ad favorem ap-*
56 *pellantis amoto a Beneficio detentore.* Dato quod examen omnium Concurrentium una die fieri non possit, poterit in alia continuari. Si vero suspicio aliqua sit, quod Examinandi secunda die veniant in cognitionem interrogationum Examinis præcedentis, nova tunc poterunt fieri interrogatoria, ut censuit Sacra Congregatio Episcop. & Regularium *sub die* 20. *Jul.* 1591. Nunc tamen servanda est novissima dispositio Clementis XI. & Benedicti XIV. adducta *supra ante art.* 1. *n.* 4. *&* 5.

57 Canonicatus Pœnitentiariæ, & Canonicatus Theologalis, debet conferri per Concursum ex novissima dispositione Benedicti XIII. in Constitution. incip. *Pastoralis.*

58 * In Concursu ad Parochialem, si collatio pertinet ad Episcopum, judicium de digniori ex approbatis ab Examinatoribus, pertinet ad illum; si vero Beneficium sit Patronatus Ecclesiastici, tunc prælatio ad Patronum spectat. Si Patronatus sit laicus, ab Examinatoribus deputatis approbandum, sed sine Concursu, Patronus debet eligere. Si tamen in Patronatu laicali plures sint Patroni, & a singulis suus præsentetur, ita ut singuli non habeant jus præ alio, tunc Concursus instituendus est, & ad Episcopum pertinet prælectio inter approbatos, ut ex Decreto Sac. Congreg. apud Barbosam; Benedictus XIV. *de Synodo Diœcesf. lib.* 4. *cap.* 8. §. 8. *&* 9. *

Concursus habendi pro collatione Parochialium lege præscribuntur a Bened. XIV. tom. 1. Constit. 68. incip. *Cum illud.* Vide supra ante *art.* 1. ubi sub *num.* 5. traditur summarie dispositio dictæ Constitutionis. 59

Quo ad Parochiales, & Beneficia, quæ conferri debent per Concursum, vel non; vide verb. *Beneficium &c. art.* 3. *a num.* 31. *ad num.* 57. 60

Animadversiones Auctoris.

Terminus ille decem dierum, & ad summum viginti dierum, qui prorogari ab Episcopo regulariter nequit, non est pro perfectione Concursus, sed pro convocatione eorum, qui concurrere volunt, ut monent Barbos. *ad Concil. Trident. sess.* 24. *c.* 18. *n.* 58. *de Reform.* Ventrigl. *in Prax. For. Eccl. part.* 3. *adnot.* 5. §. 1. *n.* 15. Loter. *de re Benef. lib.* 2. *quæst.* 35. *num.* 48. *& seq.* Quo fit, ut elapso etiam termino illo liberum Episcopo sit differre Concursum usque ad ultimam diem semestris, si vacatio contigerit in suo mense, & pariter usque ad ultimam diem quadrimestris, si evenerit in mense reservato, ut præter mox allegatos firmant Massobr. *in Prax. habend. Concurs. req.* 5. *dub.* 10. *n.* 2. Fagnan. *de Jurepatron. part.* 5. *con.* 10. *cas.* 1. *n.* 50. 61 62

Quod si Episcopus in edicto pro convocatione nullam habuit mentionem de die, quo Concursus convocandus esset, debet omnibus, qui in Albo Concurrentium se descripserunt, notificare diem hunc, & quidem non *per novum edictum, sed per citationem personalem;* idque quia ubi certus est oppositor, citandus est personaliter, & non per edicta, ut tradunt Ventriglia *in Prax. For. Eccles. tom.* 2. *adnot.* 5. §. 1. *n.* 17. Leuren. *For. Benefic. part.* 1. *cap.* 3. §. 4. *quæst.* 180. *in fin.* 63

CONCUSSIO. Vide verb. *Pœna art.* 2. *ad num.* 82. *ad* 85.

CONDITIO PROUT EST IMPEDIMENTUM MATRIMONII. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 1. *a n.* 16. *ad* 22.

CONDUCTIO, CONDUCTOR. Vide verb. *Locatio per tot.*

CONFESSARIUS.

ARTICULUS I.

Quæ requirantur in Confessario ad valide, & rite ejus officium exercendum.

1 IN Confessario, ut valide ejus Officium exerceat, requiritur Intentio, Potestas Ordinis
2 & Jurisdictionis. Intentio Confessarii est conditio sine qua non, ita ut sine ea Sacramentum Pœnitentiæ sit invalidum, quia Sacramentum debet exerceri modo humano, adeoque
3 debet esse volitum. Et talis intentio ut sit sufficiens debet esse actualis, aut virtualis, nec sufficit habitualis. *Est communis* Doctorum.
4 Potestas Ordinis necessario requiritur in Confessario, quia solus Sacerdos est legitimus Sacramenti Pœnitentiæ Minister, ut de fide definitum est in pluribus Conciliis, & signanter in Trid. *sess.* 7. *canon.* 10. ibi: *Si quis dixerit Christianos omnes in verbo, & omnibus Sacramentis administrandis habere potestatem, anathema sit; & sess.* 14. *cap.* 6. ibi: *Circa ministrum autem hujus Sacramenti declarat Sancta Synodus falsas esse, & a veritate Evangelii penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quosvis homines, præter Episcopos, & Sacerdotes, Clavium ministerium perniciose extendunt &c. & Canon.* 10. *ejusdem sess.* 14. ibi: *Si quis dixerit .... non solos Sacerdotes esse Ministros absolutionis, sed omnibus, & singulis Christi fidelibus esse dictum, quæcumque ligaveritis super terram, erunt ligata & in cœlo, & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cœlo, & quorum remiseritis peccata, remittuntur eis &c. ana-*
5 *thema sit.* Et clare constat ex *cap.* 20. *Joan.* ubi Christus solis Apostolis jam antea in ultima Cœna in Sacerdotes ordinatis, postquam a mortuis resurrexerat, dixit: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta*
sunt. Potestas Jurisdictionis etiam necessario 6
requiritur in Confessario, quia licet solus Sacerdos sit legitimus Sacramenti Pœnitentiæ Minister, non tamen quicumque Sacerdos est talis, sed solum ille, qui præter potestatem Ordinis, habet etiam potestatem Jurisdictionis, idest legitimam Jurisdictionem, vel ordi-
nariam, vel saltem delegatam. Et talis Ju- 7
risdictio Confessarii est jus in subditos ad exercendam potestatem absolvendi, quam ex vi
Ordinis Sacerdos habet. Unde absolutio data 8
a Sacerdote sine Jurisdictione est nulla ex Tridentino *sess.* 14. *cap.* 7. ibi: *Persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, & verissimum esse Synodus hæc confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non*
habet jurisdictionem. Et ad hoc faciunt duæ 9
sequentes propositiones damnatæ ab Alexandro VII. 24. Septemb. 1665. quarum prima, tertiadecima in ordine sic habet: *Satisfacit præcepto annuæ Confessionis, qui confitetur Regulari Episcopo præsentato, sed ab eo injuste reprobato.* Et secunda in ordine 16. sic habet: *Qui Beneficium Curatum habent, possunt sibi eligere in Confessarium simplicem Sacerdotem non approba-*
tum ab Ordinario. Et ratio etiam est clara, 10
quia absolutio est actus judicialis, adeoque ex parte Sacerdotis requirit jurisdictionem in subditos: nam sententia a suo Judice lata, nulla est ex defectu jurisdictionis; *cap. At si Clerici* 4. *de jud. & Regul.* 26. *Juris in* 6. & Trident. *cit. sess.* 14. *cap.* 7. ibi: *Quoniam igitur natura, & ratio Judicii illud exposcit, ut sententia in subditos dumtaxat feratur.*

Unde ex defectu Jurisdictionis simplex Sa- 11
cerdos non approbatus neque valide potest absolvere a peccatis venialibus, aut mortalibus alias confessis, ut tenent Mastrius *disp.* 21. *q.* 8. *n.* 202. Faber, Brancatus, & Scotistæ magis communiter cum variis aliis; & ratio est, quia licet materia sit libera, absolutio tamen est sententia, & actus Judicii, qui actus Judicii in non subditos est nullus; *cit. cap. At si Clerici, & Regul.* 26. *Juris in* 6. & Trid.
cit. sess. 14. *c.* 7. Et ad hoc facit, quod oppo- 12
sitæ opinionis usus fuit prohibitus ab Innocentio XI. 12. Februarii 1679. in Decreto de expresso suo Ordine edito a Sacra Congregatione Concilii circa communionem quotidianam, & Confessionem venialium; ibi: *Non permittant, ut venialium Confessio fiat simplici Sacerdoti non approbato ab Episcopo, aut Ordinario.*

nario. Hinc absolutio impertita a Sacerdote non approbato ab Ordinario loci, nulla declaratur a Benedicto XIV. tom. 1. Bullar.
13 Constit. 100. incip. *Apostolica*. Possunt tamen simplices Sacerdotes in articulo mortis absolvere, nedum a venialibus, & mortalibus alias confessis, sed insuper a quibusvis casibus, & Censuris etiam reservatis, ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 7. ibi: *Verumtamen pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis, atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis, &*
14 *Censuris absolvere possunt*. Pro tali enim casu Ecclesia dat Jurisdictionem omnibus Sacerdotibus, & tollit omne impedimentum Canonicum ex parte ipsorum, ut possint, licet sint degradati, Excommunicati, vitandi, Irregulares, Apostatæ, seu hæretici, absolvere quoslibet fideles a quibuscumque casibus, & Censuris, quantumvis reservatis, maxime si non adsit promptus alius Sacerdos approbatus, aut proprius Parochus, ut est communis Doctorum sententia. (Vide tamen verb. *Sacerdos num.* 38. & notam ad verb. *Absolutio*, *Art.* 1.
15 *num.* 49. in Tomo 1.) Quæ ampla potestas extenditur ad probabile periculum mortis, ut tenet communior Doctorum cum Barbosa *de Offic. & potestat. Episcopi allegat.* 25. *num.* 81. & cum Mastrio *disp.* 21. *q.* 8. *num.* 203. In Jure enim quoad rem pro eodem sumuntur periculum, & articulus mortis; *c.* 29. *Si quis suadente* 17. *q.* 4. *c. Eos qui, de sentent. ex-*
16 *communic. in* 6. Notanter autem fuit dictum, *maxime si non adsit promptus alius Sacerdos approbatus, aut proprius Parochus*, quia probabilius est, quod simplex Sacerdos non possit absolvere præsente Sacerdote approbato, cum tota ratio, propter quam conceditur simplici Sacerdoti facultas tunc absolvendi, sit, ut dicit Tridentinum loco citato: *Ne hac ipsa occasione aliquis pereat*, quod periculum non adest,
17 stante præsente Sacerdote approbato. (*a*) Hinc aliqui Canones exprimebant hanc concessionem fieri in defectum Sacerdotis approbati; *cap. Aurelius* 5. *c. Presbyter* 14. *caus.* 26. *q.* 6. & facit *Regula ff. de regul. Juris*, quod *cum aliquid conceditur propter necessitatem, durat concessio, quatenus urget necessitas*, & *regul.* 78. *Juris in* 6. ibi: *In argumentum trahi nequeunt quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa*. Et sic declarasse Sacram Congregationem Concilii refert Pignatell. *tom.* 10. *consult.* 163. *num.* 15.

Ex dictis colliges primo, quod Confessarius 18
Sacramentum Pœnitentiæ sine debita intentione administrans peccat gravissime, & Sacrilegium committit; defectus enim voluntarius debitæ intentionis in Confessario est gravissima irreverentia facta Deo, & Sacramento, & perniciosissima injuria facta pœnitenti: Immo graviter peccaret & Sacrilegium 19
committeret, etiamsi Sacramentum simularet ex gravi metu, vel alia gravi causa; Sic v. g. si pœnitens absolutione indignus minaretur mortem Confessario, nisi distincte, & integre verba absolutionis proferret, non posset distincte, & integre proferre sine intentione absolvendi. Et ratio est, quia talis simulatio est gravis irreverentia, facta Deo, & Sacramento, quoniam qui affirmat *Ego te absolvo* sine intentione absolvendi, mentitur, affirmat enim se absolvere, cum revera non absolvat; mentiri autem circa formam Sacramenti est magna irreverentia illata Sacramento, & Christo ejus Institutori; propterea simulatio in Sacramentis est ab intrinseco mala, & hac ratione non excusat metus gravis. Colligitur a simili *ex cap. de homine* 7. *de celebration. Missarum*, ubi Innocentius III. refert, & damnat casum de Sacerdote, ut sequitur: *Quæsivistis quid de incauto Presbytero videtur, qui cum se sciat in mortali crimine constitutum, Missarum solemnia, quæ non potest propter necessitatem quamlibet intermittere, propter sui facinoris conscientiam dubitat celebrare, peractisque cæteris circumstantiis Missam celebrare se fingit, & suppressis verbis, quibus conficitur Corpus Christi, panem, & vinum tantummodo pure sumit, ita credens per id, quod prætendit populo satisfacere, ut per hoc quod intendit, Deum non debeat provocare*. Ad quem casum respondet immediate Pontifex præcisis his verbis: *Cum ergo falsa sint abjicienda remedia, quæ veris sint periculis graviora; licet is, qui pro sui criminis conscientia reputat se indignum, peccet graviter, si se ingerat irreverenter ad illud, gravius tamen videtur.*

(*a*) *Nota Romani Theologi*. Falsum omnino est, simplicem Sacerdotem, præsente approbato, absolvere posse; tunc enim necessitas illa deest, ex qua simplex Sacerdos jurisdictionem acquirit. Itaque probabile non est, simplicem Sacerdotem absolvere quempiam posse, approbato ad audiendas confessiones præsente.

tur offendere qui sic fraudulenter illud præsumpserit simulare, cum ille in solius misericordis Dei manum incidat, iste vero non solum Deo (cui non veretur illudere) sed populo, quem decipit,
20 *se adstringat:* Ex quibus Pontificis verbis sic arguitur: Non est minor irreverentia Sacramenti, sed fortasse major dicere verba absolutionis sine intentione absolvendi, quam supprimere verba consecrationis in casu, quo teneatur ea proferre; sed sic supprimere verba consecrationis declarat Pontifex esse illudere Deo; ergo proferre verba absolutionis sine intentione absolvendi, est Deo illudere, quod cum sit contra reverentiam Sacramenti, nullo
21 metu justificari potest. Et facit ad hoc propositio 29. in ordine 65. ex damnatis ab Innocentio XI. 2. *Martii* 1679. ibi: *Urgens metus gravis est causa justa Sacramentorum admi-*
22 *nistrationem simulandi*, Sic Cardenas *disp.* 20. *in proposit.* 29. *cap.* 5. *n.* 49. *&* 61. Qui tamen *n.* 52. concedit quod Confessarius, qui reperit pœnitentem absolutione indignum, quatenus v. g. est in occasione proxima peccati, quam non vult relinquere, ne prodat apud adstantes pœnitentis indignitatem, possit obmurmurando recitare *Pater noster*, *vel hujusmodi*, quia ea non est in rigore simulatio Sacramenti, nam omnino materialiter se habet ad Sacramentum; nec sunt verba absolutionis, unde proprie est medium ad vitandam fractionem Sigilli, ad quod Confessarius tenetur de jure divino, naturali, & Ecclesiastico, & deceptio adstantium, quæ sequitur, non intenditur, sed permittitur.

23 Colliges secundo, quod nemo sine potestate Ordinis, etiamsi esset in Sacris constitutus, potest in ullo casu Confessiones excipere, *lib.* 3. *Constit. Apostol. c.* 10. Leo X. *Constit.* 40. incip. *Exurge*; Concil. Trident. *sess.* 7. *can.* 10. *& sess.* 14. *c.* 6. *& can.* 10. *ejusdem sess.* 14. ut patet ex ejusdem verbis adductis *supra num.* 4.
24 Unde Sacramentaliter audens absolvere, cum non sit Sacerdos, fit suspectus de hæresi, & est cogendus ab Inquisitoribus abjurare de vehementi, & licet esset minor 25. annorum, dummodo compleverit vigesimum annum, est degradandus, & brachio sæculari tradendus, & ultimo supplicio afficiendus ex Clem. VIII. Const. incip. *Et si alias*, & Urban. VIII. Constit. 79.
25 incip. *Apostolatus officium*. Colliges tertio, quod nullus Sacerdos, sive sæcularis, sive Regularis possit præsumere Confessiones excipere sine potestate jurisdictionis, & consequenter etiam sine approbatione, aliter nulla esset absolutio, gravissime peccaret, & posset, immo deberet severe puniri, ut colligitur ex Concil. Trid. *sess.* 23. *cap.* 15. *de reform.* ibi: *Quamvis Presbyteri in sua ordinatione a peccatis absolvendi potestatem accipiant, decrevit tamen Sancta Synodus nullum etiam Regularem posse Confessiones sæcularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale Beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis debetur, obtineat, privilegiis, & consuetudine quacumque etiam immemorabili non obstantibus;* Et de nullitate absolutionis ob defectum jurisdictionis patet expresse ex verbis ejusdem Concilii adductis *supra n.* 8. Et quod gravissime peccaret 26
Sacerdos non approbatus, & sine jurisdictione excipiens Confessiones, patet aperte, ex quo contraveniret in re gravissima expresse Conciliari inhibitioni, & temere, & sacrilege, invalide, & nulliter Sacramentum administraret. Quod autem possit severe puniri Sacerdos 27
etiam audens sine approbatione, & jurisdictione Confessiones sæcularium excipere, habetur ex expressa declaratione Sacræ Congregationis Concilii in *Neapolitana* 14. *Aprilis* 1646. *ad c.* 15. *sess.* 23. *de reform.* ubi cum quæsitum fuisset: *Qua* pœna, & a quo sit puniendus Sacerdos Regularis, qui absque prævia Ordinarii approbatione Confessiones personarum sæcularium audit, eo quod in Sacro Concilio nulla legitur pœna adjecta, nec a quo sit inferenda? Respondit Sacra Congregatio, *posse puniri ab Episcopo pœnis etiam Censurarum;* & sic statuerunt plures Summi Pontifices, & signanter Gregorius XV. Constit. incip. *Inscrutabili*, & Innocent. X. *die* 15. *Maii* 1648. Constit. incip. *Cum sicut accepimus*, ubi postquam confirmavit decretum Sacræ Congregationis specialiter deputatæ super ortis controversiis inter Episcopum Angelopolitanum, & Patres Societatis Provinciæ Mexicanæ, statuit, *contravenientes ab Episcopo tamquam Sedis Apostolicæ delegato coerceri, & puniri posse etiam Censuris Ecclesiasticis in vim Constitutionis Sanctæ memoriæ Gregorii XV. incipient. Inscrutabili Dei providentia: ac proinde memoratis Religiosis, qui hujusmodi approbationem, & licentiam se obtinuisse non docuerunt, potuisse Episcopum, sive ejus Vicarium Generalem, præcipere sub pœna Excommunicationis latæ sententiæ, ut a Confessionibus audiendis... abstinerent.*

Hinc advertendum venit primo, quod jurisdictio, seu potestas jurisdictionis est duplex, ordinaria scilicet, & delegata. *Jurisdictio Ordinaria* est illa, quæ annexa est alicui Officio, seu

seu dignitati, quæ propterea ipso jure competit habenti tale officium, seu dignitatem, idest qua quis ex vi proprii officii (utpote cui annexa est Cura animarum) habet subditos ,
28 quos in Foro Conscientiæ judicare potest. Et talem habet Papa in omnes Christifideles , Episcopus in omnes ad suam Diœcesim pertinentes, Parochus in suos Parochianos, Prælati Regulares in suos subditos , ut Generales , Provinciales , Abbates , Priores , Rectores , Præpositi , Guardiani , & hujusmodi ; ipsi enim omnes alia approbatione non indigent , ut suorum respective subditorum Confessiones excipiant , quia tam de jure communi , quam ex propriis cujusque Religionis Constitutionibus sunt proprii Sacerdotes
29 respectu suorum respective Subditorum . *Jurisdictio delegata* est illa , quæ habetur ex commissione alterius habentis ordinariam , idest quam quis absque collatione alicujus Beneficii Curam animarum habentis , accipit ab habente jurisdictionem ordinariam; & talem habent Sacerdotes sive sæculares , sive Regulares nullum habentes Beneficium Curatum, sed tamen legitime approbati , & admissi ab Ordinariis ad Confessiones excipiendas respectu sæcularium ; & sic Religiosi a Generalibus , vel Provincialibus approbati , & admissi ad Confessiones excipiendas respectu Religiosorum
30 suæ Religionis , vel respectu Provinciæ. Advertendum est hic secundo, quod potestas Ordinis , quantum ad facultatem absolvendi , & potestas jurisdictionis , in hoc inter se differunt, quod potestas Ordinis Presbyteris omnibus data in sua Ordinatione est potestas remota , & in habitu tantum , non autem in actu , seu quantum ad usum , quatenus scilicet Sacerdos vi Ordinationis accepit a Christo potestatem ad absolvendum , sed non accepit pro tunc Subditos , in quos possit actu exercere potestatem ; potestas autem jurisdictionis est potestas proxima, & in actu quantum ad usum, quatenus scilicet Sacerdos per collationem Beneficii Curati , vel per concessionem excipiendi sibi ab Ordinario factam , recipit potestatem actualiter exercendi talem potestatem in subditos sibi actualiter assignatos; ut patet ex Tridentino *in d. cap. 15. sess. 23. de reform.* & tradit Fagnan. *in cap. Omnis 12. de pœnit. & remissionibus sub n.* 84.
31 Et hæc differentia solet exemplificari in Doctore in jure, qui licet in sui creatione, qua Doctor juris declaratur , accipiat potestatem , ut ubique locorum possit jus dicere respectu sibi subditorum , non tamen statim a sui graduatione potest judicium exercere , cum nondum sint sibi assignati subditi , in quos jus possit dicere , sed solum tunc primum potest judicium exercere, cum alicubi, vel ex officio, vel ex delegatione Superioris quosdam acquirit subditos , in quos possit jus dicere , & sententiam valide proferre , cum sententia lata in non subditos, & a Judice non suo , sit nulla ; *l. ultima C. Si non a competen. Judic. l. Factum a Judice , ff. eodem tit. cap. At si Clerici , 4. de Judiciis* , ibi : *Sententia a non suo Judice lata non tenet. Regul. 26. juris in 6.* ibi : *Ea quæ fiunt a Judice , si ad ejus non spectant officium viribus non subsistunt* . Ita a pa- 32
ri servata proportione, discurrendum est de Sacerdote, qui quamvis in sua Ordinatione accipiat potestatem absolvendi a peccatis , non tamen statim a sui Ordinatione potest ipsam exercere, cum nondum sint ipsi assignati subditi, in quos ipsam potestatem exerceat , sed solum tunc primum potest talem potestatem exercere , cum alicubi , vel ex officio , vel ex delegatione Ordinarii quosdam acquirit subditos , in quos possit actu judicium Sacramentale exercere , & sententiam absolutionis valide proferre, cum etiam sententia absolutionis lata in non subditos , & a Judice non suo , sit nulla, ut expresse declarat Conc. Trid. *sess. c. 7.* ibi : *Quoniam igitur natura, & ratio judicii illud exposcit , ut sententia in subditos dumtaxat feratur , persuasum semper in Ecclesia Dei fuit , & verissimum esse Synodus hæc confirmat nullius momenti absolutionem eam esse debere , quam Sacerdos in eum profert , in quem ordinariam , aut subdelegatam non habet jurisdictionem* . Et consimiliter *sess. 23. cap. 15. de reform.* per verba adducta *supra sub n. 25.*

Advertendum tertio , etiam errorem com- 33
munem posse conferre , seu dare jurisdictionem. Error autem communis potest capi du- 34
pliciter : Error communis cum titulo colorato, seu putativo , & Error communis sine titulo colorato , & putativo . Error communis cum titulo colorato , seu putativo est , cum Sacerdos realiter obtinuit a legitimo Superiore titulum requisitum ad actum absolutionis , v. g. titulum Parochi, vel approbati, & admissi Confessarii; sed vel nulliter obtinuit, in quantum erat incapax ob aliquem occultum defectum , & impedimentum Canonicum , nempe quia Simoniacus &c. vel talem titulum amisit; talis vero incapacitas , aut amissio tituli communiter ignoratur , & communiter a fidelibus existimatur , eum habere verum , & legitimum titulum . Error communis sine ti- 35
tulo

tulo colorato, & putativo est, cum Sacerdos non obtinuit realiter a legitimo Superiore titulum requisitum ad actum absolutionis, sed ipse Sacerdos talem titulum fingit, aut ignoranter credit, & dicit habere, & talis fictio, & carentia tituli communiter ignoratur, ut cum Sacerdos, qui cum falsa licentia Confessiones excipit, aut cum falsis Bullis pro Parocho se gerit, communi populi errore legitimus Confessarius, aut Parochus reputatur.
36 Error igitur communis cum titulo colorato, & putativo dat, & confert jurisdictionem ad valide absolvendum, licet occultum subsit impedimentum ex jure positivo proveniens. Hæc sententia est moraliter certa, & sic docent communiter Doctores; *arg. l. Barbarius Philippus*, *ff. de offic. Prat.* & *com. Jurist. axiom.* quod Antonius Gabriellius *communium concl. lib.* 1. *concl.* 8. *de prob. n.* 1. refert: *Communis error facit jus*, & *veritati præfertur*, & *c. Infamis* 1. *caus.* 3. *q.* 7. ibi: *Si servus cum putaretur liber, ex delegatione sententiam daret, quamvis postea in servitutem depulsus sit, sententia ab eo dicta rei judicatæ firmitatem tenet*; Glossa *in l.* 3. *ff. de supellectili legata*, *verb. Error jus facit*; Glossa *in cap. Ad probandum* 24. *de sententia*, & *re judicata*; Abbas *in c. Scissitatus n.* 11. *de rescript.* Mascard. *de probat. concl.* 648. Paludan. *in* 4. *d.* 17. *q.* 6. *art.* 2. Diana, *p.* 8. *tract.* 1. *resolut.* 94. Cardenas *dissertat.* 2. *c.* 6. *art.* 5. Card. de Lugo *de justit. tom.* 2. *disp.* 37. *sect.* 3. *n.* 20. & *sequent.* & innumeri alii tum Jurisperiti, tum Teologi apud ipsos. Et ratio cur Error communis cum titulo colorato, seu putativo det jurisdictionem, est, quia Superior, seu Ecclesia, ob bonum commune ad favorem fidelium, ad vitanda gravia incommoda, quæ alias sequerentur, eo maxime quia alias innumeræ animæ perirent, dat auctoritatem, & valorem, supplet defectum veræ jurisdictionis, & tollit omne impedimentum juris humani, seu a jure positivo proveniens.
37 Secus autem, si defectus, seu impedimentum esset juris naturalis, vel divini, ut si Confessarius esset mulier, vel non esset Sacerdos, quem defectum nec tollere, neque supplere potest potestas humana, neque in eo dispensare, ut recte docent Diana *Tract.* 2. *de potest. Pontificis resolut.* 94. *in fine*, Pignatell. *tom.* 6. *consult.* 1. *n.* 12. Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *sub num.* 9. Cajetan. *verb. Confessio iteranda ex parte Confessarii*, Abbas *in cap.* 2. *de Presbytero non baptizato*, & alii passim.

An autem error communis sine titulo colorato, seu putativo det, seu conferat jurisdictionem ad valide absolvendum, res controversa est inter Doctores. 38
Negativam sententiam tamquam communiorem, & probabiliorem tenent Card. de Lugo *de justit. tom.* 2. *disp.* 37. *num.* 23. Nugnus *q.* 8. *art.* 5. *dub.* 1. *difficul.* 1. *p.* 436. Thomas Saachez *lib.* 3. *de Matr. disp.* 22. *q.* 6. & 7. Cardenas *dissert.* 2. *c.* 6. *art.* 5. *num.* 151. qui ex ipso Sanchez *loc. cit.* adducit pro hac sententia 40. alios Auctores. 39
Affirmativam sententiam, nempe etiam errorem communem sine titulo colorato cum sola possessione officii dare, seu conferre jurisdictionem ad valide absolvendum, docent apud Sanchez, & Carden. *loc. cit.* Innocentius, Hostiensis, Joannes Andreas, Decius, Salicetus, Felinus, Petrus, Cynus, Fulgosus, Cardinalis, Burgos de Paz. & alii, & præcipue Basilius Pontius, qui mordicus defendit hanc opinionem *l.* 5. *de Matrim. cap.* 20. & eam tenent Joann. Sanchez *in select. disp.* 44. *num.* 3. Molfesius, Bordonus, Bonacina, & alii apud Dianam *p.* 8. *tract.* 1. *resol.* 93. & 94. habentem una cum Caspensi, Silvio, Machado, pro probabili opinionem Pontii; sicuti habet Tamburin. *de pœnit. lib.* 5. *c.* 4. §. 7. *n.* 17. Accedit Gobat *tract.* 7. *caus.* 3. *n.* 109. Sporer *tom.* 3. *p.* 3. *c.* 6. *sect.* 1. *q.* 2. *n.* 714. & pro probabiliore tenet Diana *p.* 11. *tr.* 2. *resol.* 69. citans sexdecim Auctores: & quod sit vere, & certo probabilis sententia docens, quod error communis sine titulo colorato jurisdictionem conferat, tenet novissime Felix Potestas *t.* 1. *p.* 4. *c.* 5. *n.* 3265. citans pro se Dianam *p.* 4. *tr.* 4. *resol.* 122. Basilium Pontium *de Matrim. lib.* 5. *c.* 20. Verricelli *tract.* 2. *q.* 25. *z.* 15. Sieri *de Pœnit. n.* 901. Leandrum *de pœnit. Disp.* 11. *q.* 102. ac quamplures alii apud ipsos; Et ratio est, dicit ipse, quia in hoc casu sequerentur eadem incommoda, quæ sequerentur, quando adest error Communis cum titulo colorato. 40
Ut autem quid de me sentiam, aperiam, neutram ex his duabus sententiis reprobare auderem, cum utraque suis fulciatur fundamentis, & utraque plurimos habeat Patronos; 41
Sed quamvis sententia negativa sit communior, affirmativa tamen est magis pia, communi utilitati, & animarum saluti magis consentanea; Nec repugnat, immo pium est credere, quod Ecclesia etiam hic suppleat veræ jurisdictionis defectum, & det auctoritatem etiam Ministris sine titulo colorato introductis ad valide absolvendum, maxime ne innumeræ 42

nieræ animæ hoc communi errore deceptæ si-
ne ulla sua culpa finaliter pereant. (*a*)
43 In Confessario,* ultra tria requisita ad vali-
de absolvendum; scilicet, intentio, potestas
ordinis, & potestas jurisdictionis, de quibus
abunde *a num.* 1. *& sequentibus*, requiruntur
alia tria ad rite, licite, & digne absolven-
dum, scilicet, Probitas, Scientia, & Pruden-
44 tiæ. *Sic communiter Doctores*. Quod in Con-
fessario requiratur probitas, desumitur ex ipsa
sui Ordinatione, qua datur Spiritus Sanctus,
idest gratia Spiritus Sancti in ordine ad hoc
ministerium debite exercendum, dicente Epi-
scopo verba Christi, *Joan.* 20. *Accipite Spiritum
Sanctum, quorum remiseritis peccata &c.* quam
proinde gratiam ad illud ministerium servare,
vel amissam suscitare tenetur juxta monitum
Apostoli 2. *ad Timoth.* 6. ibi: *Admoneo te, ut
resuscites gratiam, quæ est in te per impositionem*
45 *manuum mearum*. Unde Confessarius, existens
in mortali scienter, & sic administrans Sacra-
mentum Pœnitentiæ, peccat mortaliter ex com-
46 munissima sententia omnium Doctorum. Im-
mo Confessarius, si absolvat in mortali, quam-
vis continuate Confessiones audiat, toties pec-
cat, quoties successive aliquem absolvit, quia
administratio Sacramenti toties est completa,
neque una spectat ad alteram; Tum quia sin-
gulis Sacramentis fit gravis injuria. Sic tenet
Escobar, Ovied. Passerin. Dicastill. Borgia,
Platel. cum Claudio la Croix *l.* 5. *c.* 1. *dub.* 3.
art. 2. *n.* 171. *& lib.* 6. *p.* 1. *c.* 2. *dub.* 1. *n.* 93.
Rosignolus *de Sacramento Pœnitentiæ q.* 4. *art.*
47 11. *n.* 29. & alii; (*b*) Quamvis tamen id ne-
gent aliqui cum Rodriq. apud Escobar *l.* 8.
n. 239. & varii aliqui dicant esse probabile,
quod talis Confessarius tantum semel peccet,
ex quo videatur esse unicum tantum continua-
tum Ministerium, & sic satis esse, si talis Con-
fessarius confitendo dicat, excepi aliquot Con-
fessiones continuas in peccato mortali; Sic
Card. de Luca *de Pœnit. disp.* 16. *sect.* 14. §. 2.
n. 558. Gobat *tract.* 7. *n.* 260. Reiffenst. *Theol.
Moral. tract.* 14. *de Sacrament. d.* 1. *num.* 13.
Marchantius *t.* 3. *Tribunalis tract.* 3. *t.* 4. *q.* 2.
Diana *p.* 1. *tract.* 7. *resol.* 41. *&* 43. Sporer *t.*
3. *n.* 435. *&* 775. & alii.
Ut Confessarius licite & digne audiat Con- 48
fessiones, & absolvat, debet habere saltem
scientiam mediocrem, qua cognoscat id, quod
ad suum spectat officium, & quidquid debet
judicare, discernat; *cap. de Pœnitent. d.* 6. §.
Caveat, ibi: *Oportet sciat cognoscere quidquid
debet judicare, judiciaria enim potestas hoc exi-
git, ut quod debeat judicare, discernat*. Dici- 49
tur autem notanter *debere habere saltem scien-
tiam mediocrem*, ad hoc ut advertatur non re-
quiri absolute in Confessariis scientiam emi-
nentem: Duæ enim sunt species scientiæ. Una
dicitur *Scientia eminens*, & altera *scientia me-
diocris*. Scientia eminens est illa, qua quis est
optime versatus in Theologia morali, & ju-
re Canonico, unde casus omnes quantumvis
difficiles scit prompte resolvere, & suarum re-
solutionum fundatam rationem reddere. Hæc
tamen scientia, licet sit utilissima, & toto co-
natu, atque studio prosequenda, nihilominus
absolute necessaria non est; alioquin pauci re-
perirentur sufficientes Confessarii, cum, quod
deplorandum est, major Confessariorum pars
vix scientiam mediocrem attingat. Scientia 50
mediocris est illa, qua Confessarius sciat sal-
tem, quænam sint peccata ex genere suo mor-
talia, & venialia; quænam sint circumstantiæ
speciem peccatorum mutantes, vel non; quæ-
nam sint regulæ communes, quibus quis excu-
sari possit a præcepto, vel a peccato morta-
li; quinam sint casus reservati, & Censuræ,
saltem a quibus ipse absolvere non potest, ne
se extendat ultra suam facultatem, & ea
potis-

(*a*) *Nota ex Edit. Rom.* 1767. Si Sententia negans, errorem communem titulo destitutum sufficere ad absolutionis validitatem, teste Auctore, communior est; non video quomodo contraria affirmans sit *magis pia, communi utilitati, & animarum saluti magis consentanea*. Immo oppositum esse statuendum, vir quisquam prudens judicabit. Quæstio est, utrum absolutio data sine titulo colorato, valida, an invalida sit reputanda: negans sententia communior & probabilior est; & per consequens affirmans, quæ minus communis & minus probabilis est dicenda, fideles periculo exponit frustranee suscipiendi absolutionem. Quis porro dixerit talem sententiam magis piam, communi utilitati, & animarum saluti magis consentaneam? Hinc recedendum omnino non est a sententia communi in jure fundata, videlicet tunc solum jurisdictionem tribui, cum communi errori titulus coloratus accedit. Vide Fagnan. *in cap. Super eo, tit. de Crimine falsi, n.* 8. *t.* 5. *pag. mihi* 163.

(*b*) Caveat hic lector, ne sub probabilitatis larva laxam amplectatur sententiam, quæ vel ipsis primis Theologiæ moralis elementis repugnat.

potissimum, quæ ad legitimam Sacramenti Pœ-
nitentiæ administrationem requirantur; & alia
hujusmodi, ut obligationes, & onera, quæ per
ipsa peccata communiter contrahi solent, ut
sunt restitutiones bonorum, famæ, vel fortu-
51 næ, satisfactiones pro injuria. Et hanc me-
diocrem scientiam tenentur omnes Confessarii
habere secundum magis, & minus, attenta di-
versitate personarum, & locorum; nam in or-
dine ad aliquas personas potest requiri major,
& in ordine ad alias minor scientia: major
enim scientia requiritur in illo Confessario,
qui audire debet personas assuetas negotiationi-
bus, & quæ in rebus arduis implicantur, quam
in eo, qui audit rusticos, ac simplices perso-
nas; sic major scientia, & peritia pro Con-
fessionibus excipiendis in Civitatibus, ubi sunt
arduiora commercia, & implicatiores casus,
quam in Villis, & Pagis, ubi inter simpli-
cem populum pauca ardua solent occurrere.
52 Unde Confessarius, qui conscius suæ insuffi-
cientiæ, & ignorans quæ scientia mediocri sal-
tem principaliter scire tenetur, peccat morta-
liter se exponendo ministerio Confessionis, cum
perverse, & inique tam tremendo ministerio,
& sacramentali judicio se ingerat non idoneus,
53 & insufficiens Judex scienter existens. Immo
Confessarius ignarus ex ignorantia absolvens
quem absolvere non poterat ob reservationem
peccati, vel indispositionem pœnitentis, dupli-
citer peccat mortaliter, nempe, & actuali Sa-
crilegio indebite absolvendo, & ignorantia eo-
rum, quæ ad officium suum spectant, ratione
cujus versatur in continuo statu peccati mor-
talis omissionis, quandiu necessariam scientiam
54 sibi comparare culpabiliter negligit. Quinim-
mo talis ignarus Confessarius, nisi congruam
diligentiam sincere proponat, ipsemet confi-
tens ab alio Confessario absolvi non poterit,
utpote indispositus defectu necessarii propositi
emendandi negligentiam illam mortalem; Sic
Sporer *tom.* 2. *Theolog. Sacramental. num.* 786.
Caveant igitur Confessarii ignorantiæ suæ con- 55
scii, & sciendi incurii, ne dum alios solvere
student a vinculis peccatorum, seipsos strictio-
ribus nexis illaqueent. Nec enim eis prodesse
potest excusatio, quod fuerint ab Episcopo
prævio examine, vel aliter approbati, quan-
doquidem examen illud non facit scientem,
eo vel maxime, si ex illis sint, qui semel ac 56
taliter qualiter approbati sunt, nunquam, aut
fere nunquam oculos Theologorum Moralium
libris admovere dignantur, ne dicam, quod
tamquam mercem proscriptam præ manibus
habere verentur. Sed, & insuper caveant a 57
similibus Confessariis ipsimet pœnitentes, &
ne se æternaliter prodant quærendo ex animo,
& studiose (ut in dies, proh dolor! frequen-
ter accidit) hujus furfuris Confessarios. Qui 58
enim mala fide confitetur Confessario, quem
certo novit esse ignarum, nec scire distinguere
inter lethalia, & venialia, inter lepram, &
lepram, graviter peccat, nec consequitur effe-
ctum absolutionis, unde tenetur eam confessio-
nem iterare; Suarez *tom.* 4. *disp.* 18. *sect.* 2.
num. 9. Reginaldus *lib.* 1. *num.* 151. Rosignol.
de Sacrament. Pœnitent. part. 1. *quæst.* 7. *art.*
13. *num.* 19. ubi dicit in hoc alios communi-
ter convenire, talis enim pœnitens cooperatur
actioni per se malæ quærendo studiose Confes-
sarium indignum in præjudicium animæ suæ,
unde justum est, ut cum circa se sit negli-
gens, negligatur a Deo, juxta *cap.* 1. *de
pœnitent. dist.* 6. *in princip.* ibi: *Qui vult con-
fiteri peccata sua, ut inveniat gratiam, quæ-
rat Sacerdotem scientem ligare, & solvere, ne
cum negligens circa se extiterit, negligatur ab
illo, qui eum misericorditer monet, & petit,
ne ambo in foveam cadant, quam stultus evi-
tare noluit.* (a)

Pru-

(a) *Nota ex Edit. Romana* 1767. Hic subjicienda esse duximus verba Sapientissimi Pontificis Bened. XIV. pro scientia Confessariis necessaria, in Encyclica ad omnes Patriarchas, Archiepiscopos, atque Episcopos data, die 26. Jun. 1749. §. 21. T. 3. Bullar. p. 155. edit. Rom. „ Optandum sane esset, inquit, ut quilibet Confessarius ea polleret scientia, quam eminentem appellant: Verum, cum hæc dos paucorum sit, necesse omnino est, ut competenti saltem scientia sit instructus. Nec meliora sperare licet; cum Moralis Theologia tot, tantasque quæstiones, quæ a Sacrorum Canonum, & Apostolicarum Constitutionum notitia pendent, complectatur, ut ardua plene res sit, posse aliquem omnia simul bene nosse, atque illico nodos quoscumque dissolvere; ut ii solent, qui eminenti scientia præfulgent. Sat igitur erit, si inferioris notæ Confessarii, ope librorum, quos consulant, difficiliora quædam, quæ in Sacramenti administratione occurrunt, rite expediant. Et adductis pro sua sententia verbis Innoc. IV. in Comment. ad C. Cum in cunctis, de Elect. & elect. potestate; subdit: Cum igitur aut difficilior, aut nova quædam facti species ad Confessarium defertur,

ideo-

59 Prudentia Confessarii circa pœnitentes maxime in his consistit, ut discernat conditiones, & qualitates personarum: non enim omnes eodem modo, & tenore excipiendæ sunt; sed aliæ maxima cum benignitate, & humanitate monendæ, aliæ acriter compescendæ; aliis opportune est suadendum, aliis importune insistendum, aliis beneficium absolutionis differendum, aliis immediate impendendum: aliis mitiores, & leviores etiam ob eadem, & similia peccata sunt pœnitentiæ imponendæ, & aliis graviores, dummodo non sint plusquam par est, atroces, & arduæ, ne dum illi compescere student delinquentes, ipsos in desperationem conjiciant, ita ut graviori, ne dicam gravissima mole perterriti, onus universum

60 projiciant. Prudentia Confessarii est, ut omnibus omnia sit factus, sit pro diversis diversus medicus, diversus Doctor, diversus Judex.

61 Diversus medicus, ut juxta *cap. Omnis utriusque sexus, de pœnit. & remission. More periti medici superinfundat vinum, & oleum vulneribus sauciati*, juxta diversitatem vulnerum, & vulnerati, leviter objurgando pœnitentem, ubi humilem, & contritum invenerit, & acriter arguendo, ubi contumacem, & recidive delinquentem agnoverit. Diversus Doctor, ut 62
juxta diversitatem delinquentium, & delictorum diversas instructiones, & correctiones ad diversum captum, & exigentiam pœnitentium accommodans caute adhibeat. Diversus Judex, 63
ut juxta diversa causarum merita sine ulla personarum acceptione juste sententiam absolutionis aliis impendat, aliis vero deneget, vel suspendat. Hæc etenim, & similia exiguntur in prudentia Confessarii, sive qua Medici, sive qua Doctoris, sive qua Judicis, juxta diversas personarum qualitates, & conditiones, ne quæ uni inserviunt ad medelam, alii conferant ad ruinam.

Prudentia Confessarii maxime requiritur in 64
exequendis Brevibus sacræ Pœnitentiariæ, præsertim in certiorandis Conjugibus de nullitate consensus Matrimonii ob impedimentum dirimens,

„ ideoque libros evolvere illi necesse sit, non sine sobrietate, ac librorum delectu id agen„ dum. Notum quippe est, in tanto scriptorum numero aliquos prodiisse, quorum opinio ac „ sententia Evangelicæ simplicitati (N. B.) ac Sanctorum Patrum doctrinæ non bene conso„ nat. " Profert ad rem verba Decreti Alex. VII., additque: „ Nolumus hac in re pressio„ rem Sermonem instituere: nolumus vexatissimas quæstiones, quæ circa scriptorum fidem, eo„ rumque integritatem agitantur, attingere. Sat erit Confessarios monuisse, ut in re dubia pro„ priæ opinioni non innitantur; sed antequam causam dirimant, libros consulant quampluri„ mos, EOS CUM PRIMIS, QUORUM DOCTRINA SOLIDIOR, ac deinde in eam de„ scendant sententiam, quam ratio suadet, ac firmat auctoritas. " (Italice, prout e calamo Piissimi Pontificis prodiit: PRENDA QUEL PARTITO, CHE VEDRA' PIU' ASSISTITO DALLA RAGIONE, E DALL' AUTORITA', „ quibus sane verbis probabilismus pro„ fligari videtur.) Nec aliud sane docuimus in nostra Encyclica super usuris &c. " Referenda hic essent alia, quæ in eadem leguntur Epistola ad Confessarii dotes & munera pertinentia, quæ ne ultraquam par est, longior evadat hæc nota, prætermittimus. Illud dumtaxat animadvertimus, laudari satis non posse zelum Pii Auctoris adversus Confessariorum ignorantiam & socordiam exclamantis. Et ideo ab ejus sententia num. 52. & seq. firmata, recedendum penitus non est, scil. Confessarios ignaros, studio Moralis Theologiæ operam haud navantes, peccato lethali esse obnoxios. Scientia Confessario maxime est necessaria, illa cum primis, quæ non ex quibuscumque Moralis Theologiæ libellis deducitur; de his enim libris optime Celeberrimus Mabillon. *De Studiis Monasticis part. 2. c. 7.* (*edit. Venet. pag. 144.*) *Tantum abest*, inquit, *ut istorum Summistarum studium ad Christianæ Philosophiæ consecutionem quadantenus dirigat, quod potius ex libera ipsos legendi facultate non modicum sequatur detrimentum . . . . fructus longe major ex Ciceronis de Officiis lectione hauritur, quam nonnullorum Summistarum*. Verum scientia, quæ Confessarium decet, ex iis præsertim haurienda est fontibus, unde ea quæ a viro Christiano credenda & facienda sunt, ut vitam assequatur æternam, profluunt, videl. a Scriptura, Traditione, Sacrisque Canonibus. Quapropter & pluribus Conciliis cautum est, ut Confessarii Scripturarum, & Canonum studio incumbant. Et ne in re palmari ostendenda immoremur, sufficiant verba Concilii Toletani IV. c. 25. ubi dicitur: *Sacerdotes legere Sanctas Scripturas frequenter admoneantur: Paulo Apostolo dicente . . . sciant igitur Sacerdotes Scripturas Sanctas, & canones, ut omne opus eorum in prædicatione & doctrina consistat*. T. 5. Conciliorum Edit. Labb. pag. 1713.

mens, quando aliter eorum inscius contraxit, & in Brevi adest infrascripta, vel similis Clausula: *Ut dicta muliere de nullitate prioris consensus certiorata, sed ita caute, ut latoris delictum nusquam detegatur, Matrimonium cum eadem, & uterque inter se de novo secrete ad evi-*
65 *tanda scandala contrahere &c. dispenses.* Circa hunc casum plures a Doctoribus traduntur modi certiorandi partem insciam, ut signanter videri possunt apud Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *disp.* 36. Quia tamen in praxi valde periculosa res est, poterit, & debebit Confessarius, divino implorato lumine, modum illum suggerere, seu adhibere, quem, omnibus pensatis, pruden-
66 tet pro executione magis viderit expedire. Licet enim plures Doctores apud Cardenas *dissert.* 11. *n.* 670. teneant non requiri talem certiorationem, sed sufficere, ut sola pars conscia im-
67 pedimenti consensum renovet; Tamen tenendum est, quod ad revalidandum Matrimonium sit necessaria certioratio nullitatis, saltem in genere, etiam apud inscium Conjugem, ut clare constat ex Clausula Brevis: *Ut dicta mulier de nullitate prioris consensus certiorata &c.* & docent plusquam triginta Doctores apud Sanchez *l. cit. n.* 2. & apud Carden. *l. cit. n.* 671. & varii alii recentiores. Et ratio est, quia consensus fuit ex utraque parte illegitimus, & cum ignorantia circa substantiam contractus, & dan-
68 tem caussam contractui. Sufficiens autem modus certiorationis nullitatis Matrimonii, & revalidationis ipsius, videtur inter alios ille, quem offert Sanchez *loco c. n.* 5. & est, si Conjux impedimenti conscius petat ab alio sic: Me ita diligis, ut si non esset inter nos Matrimonium, denuo contraheres, *ac ex nunc* vis me in Conjugem, ac si non fuisset validum Matrimonium inter nos prius contractum? & respondeat al-
69 ter: *ita volo;* & qui interrogavit dicat. *Ita & ego.* Notanter vero ponitur illud verbum de praesenti, *Volo ut ex nunc*, quia ut optime observat Cardenas *l. cit. n.* 679. & cum aliis La Croix *lib.* 6. *n.* 814. non sufficeret dicere: *Si non consisteret inter nos Matrimonium, denuo contraherem*, qui non est consensus de praesenti hic, & nunc contrahendi, qualis ad Matrimonium requiritur. Ratio autem, quare talis mo- 70
dus certiorationis esset sufficiens ad revalidandum Matrimonium, est ut dicit ipse Sanchez, & Cardenas ipsum referens, quia novus ille consensus conditionate adhibitus procedit ex cognitione aequivalenti scientiae nullitatis Matrimonii; In isto enim casu vult Conjux inscius contrahere denuo Matrimonium sub ea conditione, si prius Matrimonium irritum fuit.

Dato autem quod in quibusdam casibus, at- 71
tenta natura, & qualitate Conjugis inscii impedimenti, gravissima necessitas evitandi extrema mala, & scandala obstringant ad nullimode revelandum impedimentum, tunc optimum expediens erit, quod Conjux conscius impedimenti dicat, se non habuisse consensum, quando contraxit Matrimonium; Non enim sic dicendo mentiretur, quia prior ille consensus, ex quo ratione impedimenti fuerit nullus, re ipsa non fuit consensus. Et hoc expediens non raro prodesse poterit, ut recte advertit Cardenas *loco cit. num.* 680. & tenet Sanchez *loco cit.* Claudius La Croix *loco cit. num.* 814.
in fine, & alii (*a*). Et dato etiam insuper 72
quod neque hoc expediens praevideretur profuturum, immo ratione variarum suspicionum, quae possent oriri in parte inscia, graviora imminerent mala parti consciae impedimenti, ut esset divortium quo ad torum, & vinculum, ex quo prudenter timeret alteram partem esse dissensuram, vel exinde evenire gravissima scandala, & mala sibi, & proli, perpetuas inimicitias, mortes &c. Tunc in his & similibus casibus ratione extremae necessitatis evitandi talia gravissima mala, quae non possent aliter evitari quam omittendo hujusmodi certiorationem,

(*a*) *Nota Romani Theologi.* Numquam expediens est mentiri; cum id Auctore ipso fatente numquam liceat. Conjux vero, qui impedimenti inscius Matrimonium bona fide contraxit, in Matrimonio ineundo sincera voluntate consensit; verum ergo consensum praestitit, qui non in alio, quam in sincera voluntate contrahendi consistit. Si ergo dicat, consensum non praestiti, dum Matrimonium contraxi, negat se voluntatem contrahendi habuisse, quam revera habuit. Ergo mentitur. Quis vero mendacium *expediens optimum* dicat? Ait: nullus erat ille consensus impedimento interposito. At id Matrimonium nullum reddit, non vero consensum, qui verus est praesertim in eo, qui impedimentum ignorat, etsi effectu privetur ob incognitum impedimentum. Ergo dicendo, non consensi, revera mentitur, ut mentiretur ille, qui se ignem applicasse negaret alicui combustibili rei, cui revera applicavit: quod ex applicatione illa optata combustio sequuta non sit. Vide ea, quae in art. de Accusato contra restrictiones mentales adnotavimus.

nem, vel supradictam cautelam, seu expediens, & alia similia, poterit ad praxim deduci contraria sententia defensa a plusquam sexdecim gravibus Doctoribus relatis a P. Thom. Sanchez *lib. 2. de Matrimonio disp. 36. n. 2.* & a Cardenas *loc. cit. n. 670.* quod nempe non requiratur talis certioratio de nullitate præcedenti respectu Conjugis inscii, quando præcipue prudenter timentur talia gravia mala,
73 & scandala; Et sic tenent etiam ipse Sanchez *loc. cit. n. 8.* Cardenas *loc. cit. n. 681.* Diana *part. 4. tit. 4. resolut. 49.* Monacelli *tom. 1. tit. 9. formul. 1. n. 55.* & alii dicentes, quod quando nullo modo extorqueri posset consensus absque periculo, quod pars ignorans impedimentum detrectet, & suspicetur de Matrimonii nullitate, & inde prudenter timeantur gravissima mala supradicta, vel alia similia, tunc etiam absque verbis poterit denuo Matrimonium illud consistere, habita copula affectu maritali ex parte partis consciæ impedimenti, nam ex parte alterius partis insciæ impedimenti, cum putet Matrimonium validum, constat copulam eo maritali affectu haberi.

74 Et ratio est, quia licet ea opinio extra casum necessitatis parum probabilitatis habeat, accedente tamen gravissima necessitate, præcipue favore animæ, accrescit illi major proba-
75 bilitas; Unde cum in dubiis præferenda sit sententia animabus favens, videtur hanc opinionem in praxi sequi posse, præsertim cum supradicta Clausula de certioratione partis insciæ non ponatur ut conditio necessaria, sed ad instructionem Confessarii, ex Sanchez *de Matri-*
76 *mon. lib. 8. disp. 24. n. 61.* Alias hæ dispensationes suo valore frustrarentur, quia sæpe contingit non posse nullitatem detegi, absque periculo detegendi delictum, ut advertit Monacelli *loc. cit. n. 57.* Unde Diana *loc. cit.* in hoc proposito sic præcise ait: *Sed quando timetur scandalum, aut grave damnum, neque ex aliquibus verbis generalibus Conjux potest a Marito consensum extorquere, tunc sufficit copula præcedens ex affectu maritali, & in hoc casu puto sine scrupulo præferri posse secundam opinionem.*
77 Nec valet objicere cum Basilio Pontio *lib. 4. de Matrim. cap. 25. num. 7.* quod si opposita opinio revera probabilis est in praxi, etiam extra casum necessitatis poterit conjux illa uti.
78 Non valet, inquam, quia, ut recte respondet Cardenas *loco cit. num. 682.* id quod est indecens Sacramento extra casum necessitatis, ipsa extrema necessitas facit, quod non sit indecens, maxime cum sit pro bono animæ; ut patet in Sacramento Baptismi, in quo licet indecens, & illicitum esset, & magna irreverentia irrogaretur Sacramento, si quis adhiberet lixivium, quando adesset copia aquæ naturalis, tamen hac aqua naturali deficiente, & in extrema necessitate, nulla fit irreverentia Sacramento, nec quid patratur illicitum; immo quia Sacramenta instituta sunt pro salute animarum, potius cedit in obsequium Sacramenti, cum istud applicatur pro salute animæ ex opinione probabili minus tuta, quando ex hac pendet salus animarum, ut in extrema necessitate, & facit regula juris *tit. 41. lib. 5. Decretalium cap. 4.* ibi: *Quod non est licitum in lege, necessitas facit licitum.*

Prudentia Confessarii potissimum requiritur, 80
cum in Confessione a Pœnitente Sponso, vel Sponsa ei aperitur aliquod impedimentum dirimens, & jam parata sunt omnia ad nuptias, nec potest ab illis abstinere ad evitandam suspicionem alicujus criminis, vel infamiæ inter Sponsos. Tunc enim si impedimentum revera 81
afferret infamiam, aut scandalum, posset pœnitenti Sponso vel Sponsæ consulere, ut statim voveret castitatem ad mensem, & deinde diceret consanguineis, aut etiam aliis, se voto Castitatis obstrictum esse, sibique a Confessario mandatum esse, ut abstineat a Matrimonio, donec obtineatur dispensatio a Sede Apostolica. Et debet prudens Confessarius Pœni- 82
tentem monere, ne dicat votum esse ad mensem, seu ad tempus, ne audientes asserant sufficere dispensationem Episcopi, sicque remedium eludatur. Sic Barbosa *de offic. & potest. Episcop. par. 2. allegat. 35. num. 5.* Felix Potestas *tom. 1. par. 4. cap. 5. num. 3625.* & alii. Si vero impedimentum esset ex illis, quæ 83
non afferrent infamiam, aut scandalum, ut si esset ex copula licita &c. tunc deberet monere pœnitentem, ut ipsemet illud manifestaret, & inde se retraheret, usquequo de remedio provideretur, vel penitus desistendo, vel dispensationem obtinendo; Felix Potests *tom. 1. loco cit. p. 4.* Prudentia Confessarii requiritur pro 84
discernendo quando debeat, vel non, monere pœnitentem de ignorantia alicujus gravis mali laborantem; Si enim orta aliqua dubitatione pœnitens Confessarium pro dilucidatione interroget, tenetur Confessarius veritatem aperire, & de sua obligatione, & malo statu pœnitentem monere, quia aliter silentium esset erroris, & mali approbatio. *Ita communis Doctorum.* Si autem pœnitens Confessarium non 85
interroget, & Confessarius prudenter advertat ignorantiam esse vincibilem, & culpabilem, adhuc tenetur pœnitentem monere, quia repe-

reperitur in statu peccaminoso, & est indispositus ad absolutionem, unde non potest eum absolvere, nisi viderit se emendare, & malum
86 reparare. *Est pariter communis*. Si vero Confessarius prudenter advertat ignorantiam esse invincibilem, quatenus v. g. bona fide Matrimonium contraxit cum impedimento dirimente, vel bona fide retinet rem alterius, & similia, tunc si omnibus perpensis prævideat, aut prudenter timeat, admonitionem suam non esse profuturam, ex quo pœnitens, ipsa monitione non obstante, adhuc sit cum Conjuge remansurus, vel non sit rem alterius restituturus, & hujusmodi, ipsum pœnitentem monere non debet, quia monitio caret suo justo & debito fine; immo monitio esset caussa majoris mali, quia transferret pœnitentem de bona fide in malam fidem, & ubi prius erat in statu solius peccati materialis sine offensa Dei, constitueretur per ipsam monitionem etiam in statu peccati formalis cum offensa Dei; *cap. Si quis* 4. *de pœnitent. dist*. 7. ibi: *Si scirem tibi non prodesse, non te monerem, non te terrerem*.

Nota Romani Theologi. Scio, plures Probabilistas in eadem cum Auctore nostro opinione versari, ac palam docere, non teneri Confessarios, nec monere Pœnitentes debere, qui hujusmodi ignorantia invincibili laborent, vel circa Matrimonii impedimentum, vel circa rem alienam, quam bona fide possideant, aut erga alia hujus generis, dum admonitionem profuturam non esse prudenter timeant. At laxas esse, atque Christiano Theologo indignas hujusmodi opiniones, facile quisque intelliget, si animadvertat quæ Confessarii, quæque Peccatoris confitentis sint munia, dum hujusmodi Sacramentum administratur. Sicut enim Confessarii in hujusmodi Tribunali munus est Judicis, qui absolvit, vel ligat; medici, qui vulnera curat, atque animi infirmitates: & Doctoris, qui instruit, docet, illuminat; ita Pœnitentis munus est ad hujusmodi Tribunal accedere, ut veluti subditus judicetur, ut tamquam infirmus curetur, & ut ignorans doceatur, & illuminetur. Necesse ergo est, ut Pœnitens ita sese Confessario exhibeat, ut huic compertum sit, Pœnitentem humili, demissoque animo Judicis sententiam suscepturum esse, salutarem medicinam exposcere, atque necessariæ doctrinæ, instructionisque avidum esse. Nam si animus in Pœnitente desit vel suscipiendi Judicis sententiam, vel spiritualis medici curationem, vel doctoris instructionem, dispositio illa deest, quæ necessaria est ad significandum detestari vera peccata omnia, ac paratam voluntatem esse ad ea facienda, quæ Deus jubeat. Quis enim in homine eam animi præparationem concipiat, qua sese a peccatis, & creaturis aversum, & conversum ad Deum ostendat, si hunc non ita paratum agnoscat, ut scire a doctore cupiat, quæ facere, quæque omittere debeat, ut Dei voluntatem adimpleat? Si enim ita sese homo Confessario exhibet, ut satis declaret paratum non esse ad omittendum Matrimonii usum, si hunc sciat illicitum, vel ad rem alienam proprio domino restituendam, quam ex invincibili errore suam esse putat; jam satis aperte ostendit paratum ei animum deesse ad peccata omnia detestanda, atque ad Dei voluntatem faciendam, quæ illicitum conjugii usum, illicitamque alienæ rei detentionem declarat. Ubi ergo dispositio, & necessaria animi præparatio est in Pœnitente illo, in quo instructio circa ea, quæ invincibiliter ignorat peccata esse, & divinæ voluntati contraria, nil profutura deprehenditur? In hoc enim non modo amor Dei super omnia, ac peccati detestatio deesset; sed certum quoque appareret peccati affectus indicium, amor nempe sceleris ignorantiæ nube obtecti, & animus in errore obstinatus, ut vel ex ipsis Probabilistarum momentis liquet. Præterea ignorantia hæc invincibilis haudquaquam esset: neque enim invincibilis illa ignorantia est, quæ apertam viam habet veritatem ignorantiæ oppositam agnoscendi. Pœnitenti autem, de quo loquimur, præsto hæc via esset, Confessarius scilicet paratus ad veritatem patefaciendam. Vinci ergo hæc ignorantia posset illius ope, qui doctor a Deo constitutus est, atque docere tenetur: neque enim sufficiens silendi causa est prævisio illa, qua novit, Pœnitentem veritatem amplexurum non esse. Immo conari etiam debet Confessarius, & Pœnitentem, quem ita in errore obfirmatum noverit, hortari tenetur, & objurgare, ut eam in illo animi præparationem excitet, quæ ad digne Sacramentum suscipiendum necessaria est. Omissa enim hac instructione, doctoris munus negligeret: omissa hortatione, atque apta objurgatione, nec medicum, nec judicem se ostenderet. Quid vero, quod Augustinus ipse hanc eamdem quæstionem iisdem ferme verbis versat, ac definit? *Lib. de fide, & bon. oper. c. 7. Quid si, inquiunt, virgo nesciens viro nupserit alieno? Hoc si semper nesciat, numquam ex hoc erit adultera; si autem sciat, jam ex hoc esse incipiet, ex quo cum alieno viro sciens cubaverit. Sicut in jure prædiorum tamdiu quisque bo-*

næ fidei possessor rectissime dicitur, quamdiu se possidere ignorat alienum; cum vero scierit, nec aliena possessione recesserit, tunc malæ fidei perhibetur, tunc juste injustus vocatur . . . Absit ergo, ut sensu non humano, sed plane vano, sic doleamus, cum flagitia corriguntur, tamquam connubia dirimantur maxime in Civitate Domini; in Monte Sancto ejus, hoc est in Ecclesia, ubi nuptiarum non solum vinculum, verum etiam Sacramentum ita commendatur, ut non liceat viro uxorem suam alteri tradere; quod in Republica tunc Romana non solum minime culpabiliter, verum etiam laudabiliter Cato fecisse perhibetur. Neque hinc diutius modo disputare opus est, cum & illi, quibus respondeo, non audeant affirmare nullum hoc esse peccatum; neque negent adulterium, ne ipsi Domino, sanctoque Evangelio aperte convincantur obsistere. Vides ergo, Augustinum non modo admonendam mulierem illam tradere; sed vanam etiam, & a Christiana Theologia alienam declarare contrariam opinionem, quæ monendam mulierem vetat, ne hæc correcta sciens deinceps peccet.

Si Augustino teste non licet mulierem in errore illo invincibili relinquere, sed instruenda, ac monenda est, etiamsi prævideatur correctionem haud profuturam esse; quis dicat, Confessarium, cujus munus est docere, ac illuminare eos, qui ad ipsum accedunt, non teneri ad monendum pœnitentem de errore, in quo versatur? Jam enim dixi, omitti monitionem non posse, quod inutilis, ac pœnitenti potius perniciosa prævideatur: quia si ita illum paratum agnoscit, intelligat necesse est, deesse in eo dispositionem ad recipiendam absolutionem necessariam. Immo dum de eo agitur, qui rei alienæ possessor deprehendatur, potior est ratio, quæ Confessarium ad monendum adstringit. Nam hujusmodi pœnitens ex alienis bonis ditior factus agnoscitur; ideoque cum damno tertii. Quis vero fingat, Judicem Christi nomine sedentem, atque doctorem, non teneri ad instruendum eum, quem de ignorantia novit alterius bona occupare, & cum aliorum jactura factum ditiorem esse? Ubi enim in Confessario illo caritas illa esset, quæ damnum proximi impedire jubet? Ubi in Judice justitia appareret, quæ suum cuique tribuendum præcipit? Ubi denique in Doctore instructio, atque doctrina esset, quæ Dei legem, & naturæ præcepta ignorantibus exponit? Ait, hæc non profutura. At si ex pœnitentis dispositione intelligat nolle hunc aliena bona restituere, ac damna illata compensare, non potest non agnoscere desiderari in eo voluntatem servandi legem Dei; immo & hunc divinæ legis contemptorem esse: nam si Dei legem non contemnat, sed paratus sit totam legem servare, ut necessarium est ad recipiendam absolutionem, sperandum est, profuturam revera monitionem, quæ Dei legem ex ignorantia neglectam servandam jubet, ac illatum aliis damnum resarciendum. Si animadvertas, Confessarium non solo fraternæ correctionis præcepto teneri, quod est Christianis omnibus commune, sed præterea præservandi Sacramentorum sanctitatem, atque hanc sartam tectam custodiendi ab omni sacrilega profanatione, statim intelliges, non idem de Confessario, ac de Christianis reliquis ferendum esse judicium circa obligationem corrigendi. Potest sane tuto omitti fraterna correctio, si prudenter inutilis existimetur. At in Sacramenti hujus administratione omitti non potest, quin Confessarius doctoris muneri desit; quin curam necessariam negligat pœnitentis, cui illa necessaria est admonitio, ut rite ad Sacramentum disponatur; & quin injuriam Sacramento irroget, exponendum ipsum periculo sacrilegæ profanationis. Atque hinc liquet, dici non posse inutilem admonitionem illam; nam etsi otiosa quoad emendationem crederetur; tamen utilis esset ad tollendum gratiæ obicem in suscipiente Sacramentum, & ad impediendum sacrilegium, ut etiam Lacroixius adnotaverat.

Responsio Auctoris.

Vult hic *R. Theologus*, contra ibi a me traditam conclusionem esse monendum pœnitentem laborantem ignorantia invincibili. Ast tamen ultra ibi adducta, celeberrimus Pontas verb. *Confessarius casu* 5. id expresse tenet cum sacris Canonibus, & Auctoribus ibi adductis, & doctissimus Paulus Gabriel Antoine *Rom. edit. tract. de pœnit. quæst. 7. resp. 2. sic expresse habet:* Si error, vel ignorantia sit inculpabilis, & invincibilis... Si tamen probabile periculum sit, ne ex admonitione sequatur peccatum formale pœnitentis, vel grave scandalum & damnum innocentibus, puta liberis, differenda est monitio, donec hoc periculum sit ablatum, & petenda dispensatio, ex *c. 6. de consanguinit., & affinit.* ubi Innocent. III. consultus de Matrimonio invalide contracto respondet: *Dissimulare poteris, ut remaneat in copula sic contracta, quum ex separatione, sicut asseris, grave videas scandalum imminere.* Nam quum Dei offensa per ignorantiam invincibilem vitatur,

tur, illud materiale malum recte permittitur ad impedienda graviora mala. Hæc ille, qui certe est probabiliorista. Et idem *tract. de virtutibus Theologicis quæst.* 2. jam tradiderat, quod corripiendus est, qui male agit ex ignorantia invincibili juris naturalis, vel etiam positivi humani *quando fructus speratur*. Quid pro mea opinione evidentius? Et eruditiss. P. Cajetanus M. a Bergomo Capuccinus nell' *Uomo Apostolico istruito nella sua vocazione al Confessionario* italico idiomate impresso *cap.* 4. *n.* 15. sic ad rem tradit: Si veda la lettera Decretale del Sommo Pontefice Innocenzo III. in rescritto all' Arcivescovo Roffense, registrata nel Canone: Quia circa 6. *de consanguinit.*, & *affinit.* Aveva l' Arcivescovo riferito al Papa non so qual matrimonio invalidamente contratto per una dispensa, che si era ottenuta con pravità surrerizia nel rappresentarsi una Causa falsa per vera, e desiderando egli ancor di sapere, come dovesse diportarsi nel fatto, mentre per una parte si conosceva il matrimonio esser nullo, e per l' altra si persuadeva potere dalla separazione seguirne scandalo, così il Papa rispose: *Dissimulare poteris, ut remaneant in copula sic contracta, quam ex separatione grave videas scandalum imminere*. Questa prudenza è conforme all' intenzioni di S. Chiesa dirette a Dio, permettendosi il peccato materiale per evitare il formale, ed in simili contingenze può il Confessore indi trovarsi pentito più d' aver detto, che d' aver tacciuto. Hæc ille ad litteram. Quid clarius? Et tamen ipse nequaquam est probabilista, sicuti non sunt alii plures inter quos etiam Sancti Patres id defendentes, ut est eruditis compertum. Unde vereor, ne rigidus Theologus noster, de eorum numero sit, de quibus Clemens XI. in sua Constit. ad Catholicos Oland. incip. *Illius vices*, emanat. 7. Aprilis 1703. hæc habet præcisis verbis: *qui obtendunt quidem disciplinæ exactioris speciem ac de rigidioris Theologiæ sibi fama blandiuntur*: ut refert dictus Cajetan. M. *loc. cit. cap.* 1. *n.* 15. Et novissime meam conclusionem tenet clariss. Ubaldus Giraldi cum suo Mascat *tom.* 2. *lib.* 4. *pag.* 458. *n.* 56. suæ edition. Rom. ann. 1757. quamvis, quod mirum est, ipse ut unus ex Revisoribus, probaverit etiam sibi contrariam opinionem Theologi Romani. Videatur insuper doctiss. D. Alphonsus de Liguori, nell' *Istruzione e pratica per li Confessori* italico idiomate impressa Venetiis 1759. ex Typogr. Remondini *cap.* 16. *della Penitenza punto* 6. *n.* 108. ubi expresse hæc habet; All' incontro lo nega la comune, e vera sentenza con Cano, Suarez, Navarro, Soto, Corduba, Sanchez, Lugo, Vasquez, Castrop. Bonac., Anacleto, Roncaglia, Sporer, Viva, & altri innumerabili, ed in ciò trovo, che convengono due altri molto rigidi Autori; cioè Habert & Antoine; parlando Habert del matrimonio nullo per qualche impedimento occulto, dice: *Si adversum malum occultum, & invincibiliter ignotum nullum appareat remedium, & gravia incommoda prævideantur, dissimulandum est* (a Confessario) *impedimentum, & conjux in bona fide relinquenda*. E parimenti Antoine così scrive: *Si probabile periculum sit, ne ex admonitione sequatur peccatum formale pœnitentis, vel grave scandalum &c. Differenda est monitio, & petenda dispensatio*; & *n.* 109. & *seq.* adducit rationes, & solvit omnes objectiones.

Additiones ex aliena manu.

Quo jure Sacerdos potestatem absolvendi obtineat, in varias tum Theologi, tum Canonistæ discedunt sententias. Sunt qui tenent potesta- 87
tem hanc Sacerdoti inesse ex jure divino in potentia, sed in actu, & exercitio ipsum eamdem consequi a jure Ecclesiastico, quo renitente & impediente, Sacerdos carebit tantummodo actu, sed retinebit potestatem, ita ut Ecclesia vere, & de facto, aliquam jurisdictionem Sacerdoti tribuat. 88

At alii sentiunt, jurisdictionem in se actu, 89
& potentia consideratam totam pendere a jure divino, ita tamen ut ab Ecclesia solummodo assignatio subditorum dependeat. Quod in- 90
de probant, quia ut patet ex Matthæi 16. & Joannis 20. Christus jurisdictionem absolvendi, & ligandi integram sine ulla diminutione Sacerdotibus est impertitus, nec usquam legitur quidquam in contrarium tributum Ecclesiæ. Ergo jurisdictio in se, quanta est in Sa- 91
cerdotibus, tota est a Christo.

Patet hinc, qua ratione Summus Pontifex 92
possit subjici Sacerdoti, ab eodem in Sacramento pœnitentiæ absolvi; nam ita faciendo se subjicit jurisdictioni, quæ a jure divino est, cui ipse subjacet. Quod haud ita facile expli- 93
catur ab iis, qui sustinent vere aliquam jurisdictionis potestatem tribui ab Ecclesia Sacerdoti; quippe quia pro ea saltem parte videretur Summus Pontifex Sacerdoti se subjicere minime posse, quum sit ipse Caput Ecclesiæ, nullique Ecclesiasticæ jurisdictioni subjiciatur.

Neque posita hac sententia difficile est ex- 94
plicare, quomodo possint Summus Pontifex, aliique majores Prælati graviora peccata reser-

95 servare. Si enim exiguntur subditi, qui ab Ecclesia conceduntur, potest Superior quædam sibi reservare, quorum judicium inferioribus non committat.

ARTICULUS II.

Quo ad ea, quæ concernunt Confessarium quo ad ejus approbationem. Vide verb. *Approbatio*, ubi diffuse per totum.

ARTICULUS III.

Quo ad ea, quæ concernunt Confessarii facultatem quo ad absolutionem. Vide verb. *Absolutio*, ubi late per totum, & verb. *Complex peccati a num.* 1. *ad* 4. & infra *art.* 4. *n.* 18. *ad* 20. & *n.* 49. 50.

ARTICULUS IV.

Quo ad varia alia, quæ concernunt Confessarium.

1 Confessarius tenetur conformare se quo ad judicium Sacramentale opinioni pœnitentis, si ejus opinio sit vere probabilis, etiam contra propriam opinionem. Unde Confessarius tenetur absolvere pœnitentem alias dispositum juxta sententiam vere probabilem ipsius pœnitentis; Si enim pœnitens bona fide sequatur sententiam, quæ a probatis Auctoribus tamquam tuta, & probabilis defenditur, Confessarius vero eam speculative improbabilem censeat, tenetur Confessarius deposita, ac relicta propria opinione, pœnitentem absolvere; quia pœnitens habet jus eligendi opinionem vere probabilem, & ut alias dispositus absolvatur; Sic Sanchez *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 9. *num.* 27. & *sequent.* Cardenas *disput.* 56. *num.* 1144. & *disput.* 17. *n.* 85. cum communiori Doctorum. Immo Layman *lib.* 1. *tract.* 1. *c.* 5. *n.* 10. dicit reprehendendos esse Confessarios, qui aliter faciunt. *Reprehendenda*, dicit ipse, *est quorumdam Confessariorum consuetudo, qui veriti pœnitentem contra propriam sententiam absolvere, eundem ad alium Confessarium ablegant, qui appositam opinionem probabilem tenet; si enim ille aliter absolvere potest, cur non & tu possis? aut cur tua speculativa persuasio pœnitenti obesse debeat?* Vide tamen ad calcem hujus Artic. Præ-
2 monitionem Censoris Theologi. Confessarius nec debet, nec potest absolvere peccatores recidivos, & consuetudinarios, qui crebro peccant contra legem Dei, naturæ, & Ecclesiæ, si nulla in ipsis appareat spes emendationis; Ita communis post expressam damnationem sequentis propositionis ordine 60. inter damnatas ab Innocentio XI. 2. *Martii* 1679. ibi: *Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra Legem Dei, naturæ, & Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolere, & proponere emendationem.* Nec 3
potest Confessarius absolvere pœnitentem, qui est in proxima occasione peccandi, quam potest, & non vult dimittere, quinimmo directe, aut ex proposito quærit, aut ei se ingerit, non excusante, quod illa occasio multam conferat utilitatem: Sic expresse habetur ex propositionibus damnatis ab eodem Innocentio XI. una ordine 61. ibi: *Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere, quinimmo directe, & ex proposito quærit, aut ei se ingeris*, & altera ordine 62 ibi: *Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando caussa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit.* Nec 4
potest Confessarius absolvere pœnitentes, quos cognoscit culpabiliter ignorare Mysteria Fidei, & præcipue illud Sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis Christi Domini; ita expresse idem Pontifex in propositione damnata ordine 64. ibi: *Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia Mysteriorum Fidei, & etiamsi per negligentiam etiam culpabilem nesciat Mysterium SS. Trinitatis, & Incarnationis Domini Nostri Jesu Christi.* Nec potest Confessarius in magno 5
pœnitentium concursu ipsos solummodo dimidiate audire, & absolvere, sed debet ipsos singillatim integre audire, & nonnisi integre confessos absolvere, & dimittere. Ita etiam expresse habetur ex definitione ipsius Pontificis in propositione damnata ordine 59. ibi: *Licet Sacramentaliter absolvere dimidiate tantum confessos ratione magni concursus, qualis v. g. potest contingere in die magnæ alicujus festivitatis, seu Indulgentiæ.*

Religiosi semel simpliciter approbati possunt 6
in Diœcesi Episcopi approbantis quovis anni tempore etiam Paschali, & quorumcumque etiam infirmorum confessiones audire, absque ulla Parochorum, vel ipsius Episcopi licentia: De qua tamen Confessione tenentur dicti Religiosi eorumdem infirmorum Parochum illico certiorem reddere, & hoc potest illis ab Episcopo sub pœna suspensionis a facultate audiendi Confessiones præcipi; Sufficit tamen, ut certioratio hujusmodi fiat saltem per Scripturam apud ipsum infirmum relinquendam.

Sic

Sic expresse statuit Clemens X, in Constitutione incipiente *Superna*, & jam antea declaraverat Sacra Congreg. Episcop. & Regul. *sub die* 1. *Julii* 1606. *& in una Senogallien.* 22. *Januar.* 1616. *& in Anconitana* 6. *Octobr.* 1645.

7 Valde convenit, ut Confessarii extra casum infirmitatis, aut alterius honestæ causæ nonnisi in Ecclesia audiant Confessiones; Sacra Congreg. Episcop. & Regul. *in Neapolitana* 29.
8 *Martii* 1593. Et eadem Sacra Congregatio *in una Observant.* 16. *Septembr.* 1617. approbavit Ordinarii Constitutionem, quia prohibebatur, quod Regulares non audirent Confessiones Sæ-
9 cularium in propriis Cellis. Confessarii sine necessitate audire non debent Mulierum Confessiones post crepusculum vespertinum, & ante auroram; Sac. Congreg. Episcop. & Reg.
10 *in Paduana* 21. *Januar.* 1620. Prohibitionem audiendi Mulierum, puerorumque Confessiones extra Sedem Confessionalem, vel e conspectu, & non interposita crate sub pœna suspensionis ab audiendis Confessionibus laudavit Sac. Congreg. Episcopor. & Regul. *in Collen.* 18. *Decembr.* 1693. *referente Eminentiss. Petruccio*, & postea Litteris Encyclicis injunxit Congregat.
11 Inquisitionis 4. *Decembr.* 1694. Confessarii possunt juberi ab Episcopo, ut denegent absolutionem Parentibus notabiliter contumacibus, quo ad Filiorum educationem in rebus ad animarum salutem spectantibus; *Clemens XI.* 16. *Martii* 1703. *in Littera Circulari pluribus in locis Italice impressa*, quam utroque idiomate conscriptam refert Genettus *in Theolog. Moral. tom.* 7. *in fine*, *ad Quartum*.

Supplementa Auctoris.

12 Confessarii caveant, ne pœnitentes, quos noverint ab alio sollicitatos absolvant, nisi prius, sive denunciationem fecerint, vel saltem promiserint se denunciaturos quam primum poterunt; Benedictus XIV. Constitut. 20. tom. 1. Bullar. incip. *Sacramentum Pœnitentiæ*.

13 Confessarii ad turpia sollicitantes denunciandi sunt ab eodem pœnitente; quæ denunciatio fieri debet, etiamsi Confessarius sit simplex sacerdos & jurisdictione careat, etiamsi pariter sollicitationi ipse pœnitens consenserit; etiamsi post ipsam sollicitationem longum jam tempus effluxerit; etiamsi sollicitatio fiat a Confessario non pro se, sed pro alio; alioquin pœnitens sollicitatus denunciare detrectans incapax fit absolutionis. *ibid.*

14 Confessarii ad turpia sollicitantes præter pœnas alias a Jure statutas, perpetuam inhabilitatem incurrunt ad celebrationem Missæ, ut patet ex seq. Decreto S. Universalis Inquisitionis, allato tom. 2. Bullar. Benedicti XIV. *in Append. num.* 8.

Feria V. die V. Augusti 1745.

In Generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & Universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Quirinali coram Sanctissimo Domino Nostro Domino Benedicto Divina providentia Papa XIV. & Eminen. ac Reverendiss. S. R. E. Cardinalibus adversus hæreticam pravitatem Inquisitoribus Generalibus a Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

SAnctissimus Dominus Noster sollicite animadvertens, quam grave sit delictum illorum perditorum hominum, qui Sacrosancto Missæ Sacrificio, ac salutaris Pœnitentiæ Sacramento, ad animarum reparationem a Christo Domino institutis, in illorum perniciem, & damnationem abutuntur, decrevit quod in posterum Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares cujuscumque Ordinis, Instituti, Congregationis, & Societatis etiam de necessitate exprimendæ, vel in actu Sacramentalis Confessionis, sive illius occasione, aut prætextu ad turpia sollicitantes, vel Sacrificio Missæ abutentes ad sortilegia, præter pœnas a jure, Apostolicis Constitutionibus, ac signanter sân. mem. Sixti V. & Gregorii XV, contra eosdem inflictas, perpetuam etiam inhabilitationem incurrant ad præfati Sacrificii celebrationem. Quodque ejusmodi Decretum significetur singulis cujuscumque Ordinis Superioribus, ac Præpositis, ad hoc ut de illo, sicuti & de prædictis, aliisque Summorum Pontificum Constitutionibus, juxta præscriptum in Generali Decreto Supremæ Inquisitionis die 15. Decembris 1633. semel saltem in anno, Feria sexta post octavam Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis in publica mensa, vel in Capitulo ad hoc specialiter convocato, ac insuper in quocumque Generali, vel Provinciali Capitulo, vel alio quovis nomine nuncupato Capitulari congressu suos subditos, ac Religiosos commonendos curent, ejusdemque commonitionis coram Suprema Congregatione juratum Testimonium exhibeant. Sic expresse in *Appendice Tomi secundi sui Bullarii pag.* 46. *num.* 8.

Ubi advertendum est, quod publicatio hujus Decreti sufficit, quod fiat per totum residuum mensis Augusti juxta enunciatum Decretum diei 16. Decembris 1633. extensum per aliud ejus-

ejusdem S. Congregationis Decretum diei 11. Februarii 1638. a dicta Feria Sexta ad totum residuum illius ad instantiam Procuratoris Generalis Canonicorum Regularium Lateranensium, quam gratiam omnibus Regularibus suffragari voluit.

15 Calumniatores vero Confessariorum quo ad sollicitationem, priventur beneficio absolutionis, quæ summo Pontifici reservatur extra mortis articulum; Idem cit. Constit. incip. *Sacramentum Pœnitentiæ* §. 3.

16 Injungitur Ordinariis, ut in approbatione Confessariorum Constitutionem Gregorii XV. & præsentem Benedicti XIV. ab omnibus Sacerdotibus approbandis attente legi & observari curent; ex *cit. Constitut.*

17 Constitutio contra sollicitantes a Græcis quoque observari debet; Idem Constit. incipien. *Etsi*, §. 9.

18 Confessarius caret omni auctoritate & jurisdictione absolvendi socium criminis in ordine ad illud crimen cum illo commissum; & si nihilominus ausus fuerit absolutionem hanc impertiri, ipso facto incurrit excommunicatio-
19 nem Summo Pontifici reservatam, quæ absolutio socii criminis neve ipso Jubilæo, vel privilegio Bullæ Cruciatæ impendi valet, *ex cit. Constit.*

20 In mortis vero articulo, si adsit quicumque alius Sacerdos, qui præsenti necessitati provideat, & Confessarius socius criminis pœnitenti alias disposito absolutionem impenderit, absolutio quidem ipsa valet; at Confessarius lethaliter peccat, & excommunicationem reser-
21 vatam incurrit. Quare non potest id agere Confessarius, nisi cum necessitas urgeat mortis, nec adsit alius Sacerdos saltem simplex, qui eamdem absolutionem impertiri possit; vel saltem nisi ipse non posset ab hoc munere vacare sine gravi aliqua infamia, vel scandalo. Tenetur proinde omnia media adhibere citra scandalum, vel infamiam suam ad hoc, ut ipse se subtrahat, & alium si fieri possit, substituat. Sic ex altera Constitut. ejusd. Pontificis incip. *Apostolici muneris*, in qua declarat priorem Constitut. incip. *Sacramentum Pœnitentiæ*. Vide verb. *Complex peccati num.* 22. ubi præf. Constitutio *Apostolici* affertur ad literam.

22 Confessariis interdicitur exquirere a pœnitentibus nomina complicum, sive sociorum in crimine; Idem tom. 1. Constitut. 134. incip. *Suprema*. Et hæc perversa praxis exqui- 23
rendi a pœnitentibus complicum nomina, & denegandi absolutionem, nisi illa manifestarent, damnatur, & prohibetur sub gravissimis pœnis; Idem tom. 2. Constitut. 8. incip. *Ubi primum*. Vide *supra* tradita jam *verb. Complex peccati*. Et declaratur, quod hujusmodi 24
sanctio generalis sit pro omnibus locis, & personis; Idem Constitut. 20. incip. *Ad eradicandum*.

Confessarii hac in re delinquentes cum sus- 25
picione pravi dogmatis denunciandi sunt Officio S. Inquisitionis ab iis, qui quoquo modo eorum delictum cognoverunt; Idem in cit. Constitut. incip. *Ubi primum*. (*a*) Pœnitentes 26
tamen in casibus, & causis propriis non tenentur denunciare; Idem *ibid.* Inquisitionis 27
Officium contra hujusmodi delinquentes procedere debet ad formam suarum consuetudinum, & facultatum; Idem *ibid.* Confessarii in præ- 28
missis delinquentes sine suspicione pravi dogmatis judicandi sunt a suis Ordinariis; Idem *ibid.*

Confessarius Ordinarius Monialium unicus 29
pro tota Communitate deputari debet; Idem tom. 2. Constitut. 16. incip. *Pastoralis Curæ*. Præterea Extraordinarius iisdem concedi debet 30
bis, aut ter in anno ex Decreto Concil. Trident. Idem *ibid.* Quod intellige non de sin- 31
gulis Monialibus peculiariter, sed de tota Communitate; Idem *ibid.* Hic autem Confes- 32
siones omnium Monialium, quæ eidem confiteri velint, audire debet; Idem *ibid.* Moniales tamen non tenentur singulæ eidem peccata 33
sua confiteri, sed sufficit, ut omnes in Monasterio degentes coram ipso se sistant: Idem *ibid.*

Confessarii Extraordinarii electio pertinet ad 34
Ordinarium loci pro Monasteriis sibi immediate subjectis, seu ad Superiorem Regularem pro iis, quibus de cætero Confessarium Ordinarium deputare consuevit; Idem *ibid.* Pro utriusque Confessariis tam Ordinariis, quam 35
Extraordinariis, requiritur expressa approbatio Episcopi, seu Ordinarii loci; Idem *ibid.*

Notandum hic quod Pontifex, quando in 36
suis Constitutionibus injungit, Confessarios Monialium debere esse approbatos ab Episcopo

(*a*) Ne quis decipiatur brevitate, & quadam etiam obscuritate, qua *Auctor* hic indicat mentem Benedicti XIV. legat saltem notam, quam apponit P. Phil. a Carboneano in Tractatu de Pœnitent. P. Antoine *quæst.* 6. *art.* 2: *cap.* 1.

po seu Ordinario loci, non agit de Monialibus, quæ subjacent Prælatis, seu Abbatibus jurisdictione quasi Episcopali gaudentibus in territorio nullius Diœcesis. Hujusmodi enim Prælati, & Abbates possunt in Diœcesi sibi assignata quidquid potest in sua Diœcesi Episcopus, iis tantummodo exceptis, quæ pendent ab Ordinis potestate, ut aperte docet Bened. XIV. *lib.* 13. *de Synodo*, *cap.* 25. *n.* 2. Idem pariter dicendum cum proportione de Abbatissis territorium hujusmodi separatum habentibus. Illæ enim pro suis Monasteriis Confessarios designant approbatos a Viris doctis, quos ipsæ ad hunc effectum destinant; Mendo *in Epitome verb. Abbatissa num.* 4. Neque id novum censendum est, ait Mendo cit. *de Ordin. Militar. disqu.* 7. *q.* 2. *num.* 59. Plures scilicet Abbatissas Monialium gaudere jurisdictione Ecclesiastica respectu suorum Vassallorum, quam per se ipsas nequeunt exercere, sed designant personas, ut eam exerceant, & illico post designationem absque confirmatione Pontificis, & sine licentia alterius Prælati eam exercent; quia a Pontifice derivatur in eos, hoc ipso quod ab Abbatissis designentur, quæ designatio fit ex concessione, & privilegio Sedis Apostolicæ. *Attamen*, subjungit idem Mendo, *ego proprius loquendo, non assererem, eas Abbatissas gaudere jurisdictione spirituali* (prout gaudere affirmant Emanuel Rodriguez *in summ. tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 49. *num.* 1. Flores de Mena *in variis quæst. qu.* 10. *num.* 4. Miranda *in Manuali Prælat. tom.* 2. *de Sacr. Monial. qu.* 6. *art.* 5. *concl.* 4. P. Reginaldus *in summ. tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 7. *sect.* 2. *num.* 117.) *sed gaudere privilegio, ut designent Viros Ecclesiasticos, qua designatione facta, illi a Pontifice eam jurisdictionem accipiant. Quare Pontifex apponit ut conditionem, designationem personarum ab Abbatissis præstandam, qua designatione apposita, ac impleta, jurisdictionem eis personis concedit, non expectato alio requisito, nec confirmatione Pontificia.* Hæc Mendo, cujus doctrina confirmatur in terminis per ea, quæ P. Franciscus Suarez *in* 3. *Part. D. Thomæ Disp.* 26. *de Pœnit. sect.* 1. habet his præcisis verbis: *Aliquando vero contingit in Ecclesia, ut laicis, vel fœminis concedatur facultas providendi, seu nominandi Confessores pro suis familiis, vel subditis: illa vero non est commissio jurisdictionis, quæ talibus personis fiat: sunt enim jurisdictionis spiritualis incapaces: sed solum est potestas ad eligendam, vel designandam talem personam, qua designata, Pontifex, seu Prælatus Ecclesiasticus, qui talem facultatem dedit, confert illi jurisdictionem.* ☜

Prælati Regularis negligentia in deputatione Confessariorum Extraordinariorum suppleri debet ab Ordinario: Ordinarii vero incuria a Cardinali Majori Pœnitentiario; Idem *ibid.* 36
Confessarius Extraordinarius Monialibus peculiaribus denegari non debet in casu gravis infirmitatis; etiam post alteram, aut tertiam concessionem universo Monasterio indultam; Idem *ibid.* Et si a Prælato Regulari denegetur, Ordinarius loci poterit eum deputare; Idem *ibid.* Idem procedit in casu, quo Monialis aliqua firmiter recuset Ordinario Monasterii Confessario confiteri; Idem *ibid.* Si vero Monialis Extraordinarium peculiarem Confessarium optet pro spirituali duntaxat consolatione, & profectu, suadetur Ordinariis, & Regularibus Prælatis, ut faciles se exhibeant in hujusmodi concessionibus; Idem *ibid.* Pœnitentiarii Majoris jura in præmissis firma semper intelliguntur; Idem *ibid.* 37 38 39 40 41

Pro Monialibus, quæ Regularibus subjectæ sunt, Extraordinarius Confessarius deputari potest tam e Clero sæculari, quam ex altero Ordine; Idem *ibid.* Verum saltem semel in anno deputari jubetur Sacerdos, vel Sæcularis, vel alterius Ordinis ab eo, cujus est Monasterii Prælatus; Idem *ibid.* Hanc legem ab Innocentio XIII. & Benedicto XIII. maturo præmisso examine statutam, Pontifex declarat generaliter esse, & ubique observandam, ipseque expresse extendit ad omnia Monasteria Regularibus subjecta; Idem *ibid.* Et dat facultatem Episcopis, sive Ordinariis, supplendi hac in re Regularium Superiorum negligentiam, & defectum; si nempe pensatis rerum circumstantiis, ita expediens esse judicaverint; Idem *ibidem*. 42 43 44 45

Confessarius extra Ordinem alicui Monasterio, vel Moniali deputatus, expleto officio suo, abstinere debet ab accessu ad claustra, nec commercium, etiam spiritualis causæ obtentu, cum Monialibus fovere; Idem *ibid.* 46
Confessarius Ordinarius Monialium Confessiones excipere nequit, durante Officio, & deputatione Extraordinarii: Nec alia ratione huic impedimentum afferre, ne munus suum implere valeat; Idem *ibid.* 47

Confessarius Regularis Monialium, qui non est Monasterii Prælatus, Judex esse non potest in causis super nullitate earum Professionum; Idem tom. 2. Constit. 47. incip. *Si datam*. 48

Confessariorum facultates occasione Jubilæi 49

assignantur a Benedicto XIV. tomo 1. Constitut. 110. incip. *in Suprema* §. 4. & sunt illæ jam assignatæ *in tom. 4. verb. Jubilæum art. 2. Vide ibi*.

50 Confessariorum facultates in vim Bullæ Cruciatæ assignantur ab eodem Constitut. 86. in-
cip. *Quoniam* §. 8. & 10. Vide *tom. 1. verb.*
51 *Bulla Cruciatæ*, ubi abunde de omnibus. Confessarius electus in vim Bullæ Cruciatæ pro
absolutione a Censuris, & peccatis reservatis,
approbatus esse debet ab Ordinario loci, in
quo Confessiones excipit; Idem Constitut. 100.
52 incip. *Apostolica Indulta* §. 2. Quod extendi-
tur ad alia Indulta similia; Idem *ibid.* §. 5.
53 Et declaratur comprehendere omnes personas
in Indulto comprehensas, etiam Regulares,
sub pœna nullitatis absolutionis; Idem *ibid.*
54 §. 6. Confessarius absolvens absque approba-
tione Ordinarii loci incurrit pœnam suspensio-
nis ipso facto, & absolutio est nulla; Idem
ibid. §. 12.

55 Confessarii quotannis, sicut Parochi, vacare debent exercitiis spiritualibus; Idem tom. 1. Const. 2. incip. *Ubi primum* §. 3.

56 * Confessarius, si audierit pœnitentem & non absolverit, requiraturque de attestatione confessionis in scriptis, debet illam concedere, non tamen unquam affirmare debet se illum absolvisse, nec tunc pariter cum illum absolverit, nam alias si de aliquo hoc attestatus fuisset, & de aliquo non, revelationis Confessionis periculum subiret; *Instit. Eccles.* 45. §. 10.

57 Si pœnitens tempore Paschæ absolutionem obtinuit, sed ex consilio Confessarii admonetur, ut aliquo tempore abstineat a communione, potest parere absque peccato. Non tamen potest Confessarius ad arbitrium prorogare eam communionem, ut ex *cap. Omnis utriusque sexus, de Pœnit. & Remiss.* Ibidem §. 16. *

58 Hinc juvat ad rem adducere novissimum Decretum, seu Responsum Sacræ Apostolicæ Pœnitentiariæ ad seq. dub.

EMINENTISSIMI SIGNORI.

Alcune Monache professe esistenti in questa Città di Torino, umilmente prostrate a piè dell' Eminenze Vostre, espongono qualmente avendo ricevuto dalla carità di cotesta Sagra Penitenziaria la facoltà in termini consueti, di potersi tre volte l' anno confessare Sacramentalmente da Confessore approvato dall' Ordinario; anzi dalla recente Constituzione del Regnante Sommo Pontefice per il Giubileo, di cui ha aggraziato li Monisteri, essendo concesso alle Monache potersi, nel tempo ivi prefisso, confessare da qualunque Confessore approvato per Monache; insorto perciò qualche dubbio;

Supplicano l' Eminenze Vostre degnarsi dichiarare in risguardo al primo punto, se quelle parole: *A Confessario approbato ab Ordinario*, quali si leggono nelle Lettere, o Indulti della S. Penitenzieria, possano nel caso surriferito estendersi assolutamente a Confessore già stato ordinario, o straordinario del medesimo Monistero supplicante senz' altra nuova approvazione; In rapporto al secondo punto, se la predetta Constituzione s' intenda pure come sopra, di Confessore stato già approvato per ordinario, o straordinario, o di qualunque altro. Che della Grazia.

DECRETUM

SACRÆ PŒNITENTIARIÆ.

Sacra Pœnitentiaria ex deductis in hoc supplici libello respondet; Indulta, de quibus agitur, per ejusdem Sacræ Pœnitentiariæ organum a Summo Pontefice concedi Monialibus consueta, ex eorumdem Summorum Pontificum mente, ac voluntate non cadere sub regulas in Constitutione S. M. Clementis Papæ X. incip. *Superna*; sive in aliis consimilibus contentas. Quare declarat sufficere, quod Confessarius vigore hujusmodi indulti ejusdem Sacræ Pœnitentiariæ a Moniali eligendus, fuerit alias, etiam semel, ad Monialium Confessiones audiendas ab Ordinario approbatus, nisi constet eundem Confessarium fuisse postea ob demerita, quæ ipsas Confessiones concernant, ab eodem Ordinario positive reprobatum.

Datum Romæ in Sacra Pœnitentiaria die 10. Martii 1750.

Additio Rom. Theologi.

Quoad varia, quæ concernunt Confessarium.

Opinio, quam numero primo recenset, atque inculcare videtur Auctor, Romanis Censoribus non placuit. Quamobrem de eorum sententia præmonendos hic Lectores duximus.
Nec dubitamus, quin attendentes ad Confessa- 59
rii

rii munia statim intelligant, falsam esse opinionem, quæ prædicat, teneri Confessarium ad conformandum se voluntati Pœnitentis, quem absolvat, etsi hanc minus probabilem, atque hanc speculative falsam existimet. Nemo ignorat, Confessarium Dei vices in Tribunali sustinere, atque Doctoris, judicisque
60 personam gerere. Si ut Doctorem se gerere velit, doceat, instruat, atque illuminet Pœnitentes necesse est; & si Judicem a Deo constitutum se ostendere velit, absolvere, aut ligare Pœnitentem debet, prout ex scientia, quam habet in Domino, judicaverit. Hæc sane sunt munia, quæ ex Christi institutione
61 Confessarius exercet. Contra vero Pœnitens ad illius Tribunal accedere tenetur humili, demisso, atque contrito animo, ut a Doctore erudiatur, a medico salutaribus monitis, & satisfactionibus curetur; & ut a Judice sententiam exposcat, atque obtineat juxta legem, cujus is custos, atque interpres habetur. Dum ita rem concipimus, ut concipienda, atque existimanda revera est, fieri ne potest, ut statuamus, teneri Confessarium ad accommodandum se opinioni Pœnitentis, atque ad hunc absolvendum, non solum dum cognoscat probabilius esse versari in periculo perditionis, sed etiam dum id speculative ipse certum omnino habeat? Ubi enim tum munus doctoris in Confessario esset, si Pœnitentem non moneret, viam, quam ipse tenet, probabilius in infernum ducere, immo juxta propriam opinionem etiam certo? Ubi munus medici, si non curaret, ut Pœnitens juxta eam, quam ipse salutarem, ac peccato inimicam doctrinam agnosceret, deinceps viveret? Ubi denique judicem se ostenderet, si juxta rei opinionem, & contra propriam sententiam reum Pœnitentem absolveret, immo absolvere teneretur? Audi S. Bonaventuram *in Confess. cap.* 4. ita exclamantem: *O inauditum philosophandi genus! Judex sententiam ferre debet ad arbitrium rei, & reus judicis judicio obtemperare non tenetur?* Itaque si
62 Confessarius post diligens examen veram, aut verosimiliorem judicat propriam opinionem, absolutionem Pœnitenti impertiri non tenetur opinione contraria persuaso, sed instruere, ac monere eum potest, ut juxta propriam opinionem vitam instituat; & si id renuat, potest etiam absolutionem negare, ac etiam debet, dum eam in Pœnitente animi dispositionem non agnoscat, quæ necessaria in eo est, qui humili, atque contrito animo ad Sacerdotem accedat, e cujus labiis divinam legem
63 exquirere debet. At si Pœnitens sit valde doctus, & probus, & Confessarius minus doctus, dum Pœnitens habet opinionem, quam judicat probabiliorem, & verisimiliorem; tum Confessarius minus doctus, etsi præventus opinione contraria, dum deprehendat Pœnitentem doctum non duci pravo affectu, poterit, inquit P. Gonzalez, proprium judicium deponere, & doctrinam probabiliorem Pœnitentis assumere, suamque facere, & illum absolvere; sed caute procedendum Confessariis, ac cavendum semper ne minus probabilibus, ac laxis Pœnitentium opinionibus indulgeant, recte enim Dei nomine judicare ipsi debent; at recte non judicant, dum probabilius existimant contra Dei legem judicium esse; & dum eum absolvant, quem juxta propriam sententiam probabilius censeant Dei legem violaturum.

Responsio Auctoris.

Negat hic *R. Theologus*, posse ac debere Confessarium contra propriam opinionem absolvere pœnitentem alias dispositum juxta sententiam vere probabilem ipsius pœnitentis, & adducit pro se S. Bonaventuram *in Confessionali cap.* 3. sic exclamantem, & inclamantem: *O inauditum philosophandi genus! Judex sententiam ferre debet ad arbitrium Rei, & Reus judicis judicio obtemperare non tenetur.* Et tamen in S. Bonaventura in dicto *Confessionali tom. 6. Edit. Rom.* ex Typographia Vaticana *an.* 1596. loco a Theologo cit. nullimode reperitur falso allegatus textus. Unde videat eruditus Lector, quid in his, & similibus sit sentiendum; tum quia ultra a me ibi dicta, & allegatos auctores, plures, ac plures alii classici Doctores etiam in latioribus terminis, quam mea conclusio, id defendunt; & signanter clarissimus Sporer *tom. 3. Theol. Sacram. part. 3. cap. 6. sect.* 4. *quæst.* 3. *num.* 1. expresse dicens, quod Confessarius tenetur sub mortali absolvere pœnitentem rite dispositum. *Idque etiam verum est, quando pœnitens sequitur opinionem vere probabilem contra opinionem propriam, quantumvis probabiliorem Confessarii; adhuc enim est recte dispositus per probabilem DD. sententiam volens vitare peccatum, ut ex communi doctrina alibi explicata, idest t.* 1. *tract.* 1. *de conscientia probabili, n.* 47. expresse tradens, *quod Confessarius in judicio Sacramentali etiam contra propriam opinionem sibi magis probabilem, & tutam visum, tenetur se conformare opinioni probabili, & tutæ pœnitentis, & dicit*, quod est communis, & certa sententia Navar-

varri, Suarez, Sanchez, Vasquez, & aliorum cum Layman, & Bardi. Et supra *n.* 43. jam concluserat, quod quilibet potest prudenter sequi opinionem vere probabilem, & vere tutam, nihil obstante, quod alia opinio opposita sit, vel appareat probabilior, ac tutior, & ad id ultra alios a se ibi adductos, dicit, quod quinquaginta duos citat Pasqualigus *decisionum moralium decis.* 5. *num.* 3. *addens sub num.* 44. *Id etiam contra propriam opinionem probabiliorem, & tutiorem visam.* Et Celeberrimus La Croix editionis *Mediolanensis* 1724. *tom.* 1. *lib.* 1. *de conscientia, num.* 443. *ad qu.* 54. *An Confessarius possit vel debeat contra propriam opinionem, etiam probabiliorem, absolvere pœnitentem, qui tenet oppositam probabilem, & de reliquo rite est dispositus?* Ibidem *sub n.* 45. sic præcise respondet: *Supposito casu quæstionis, vel alio simili, omnino videtur certum, quod Confessarius teneatur absolvere pœnitentem,* ita docent auctores communissime, inter quos Victor. *in sum. de Confess. num.* 178. citans Palud. & Goffred. Navarrus *in Man. cap.* 26. *num.* 4. citans Adrianum, Reginaldus *de prud. Confess. cap.* 3. *sect.* 1. §. 1. *num.* 7. Angelus de Clavasio, qui floruit circa annum 1480. *in sum. verb. Confessio* §. 2. Joannes Wider sub *ann.* 1430. *in consolat. timor. consc.* 3. *part. c.* 12. & 15. *citans præterea* Claromontensem, & Erdemberg, Dominic. Sot. *in* 4. *dist.* 18. *qu.* 2. *art.* 5. *ad* 5. Tolet *lib.* 3. *Instruct. Sacerdot. cap.* 20. Suarez *t.* 2. *tract.* 3. *dist.* 12. *sect.* 6. Diana *part.* 1. *tract.* 3. R. 11. addens; licet putet, opinionem pœnitentis esse falsam, dummodo reputet, probabilem; Layman, & Schild. *tract.* 12. *n.* 121. Carden. *in addit. ad* 1. *crisim n.* 13. 14. *& sequent.* Mendo *in stat. dist.* 13. *num.* 205. Stoz. *lib.* 1. *part.* 5. *n.* 117. *& lib.* 2. *n.* 131. Optime Teril. *in Reg. q.* 47. *Ills.* §. 1. *dist.* 1. *n.* 71. & ibi usque ad *n.* 453. efficaciter probat, & solvit objectiones. Et missis pluribus, aliis Felix Potestas tot vicibus impressus & reimpressus, *in Examine Confessariorum, tom.* 1. *part.* 1. *n.* 73. sic expresse tradit; *tertio, teneri Confessarium absolvere pœnitentem alias dispositum juxta sententiam ipsius pœnitentis, dummodo sit vere probabilis, quia pœnitens habet jus ad eligendam opinionem vere probabilem, & ut alias dispositus absolvatur.* Et nostram sententiam defendit novissime cum pluribus aliis D. Alfonso de Liguori *loc. cit. cap.* 16. *punto* 6. *num.* 117. ubi post quam dixerit, quod lo negano Fagnan. Elizal. Concina, Antoine, ed altri fautori della più rigida sentenza, dicendo, che nel Sacramento della Confessione è Giudice il Confessore, ed il penitente deve stare al giudizio del suo Giudice. Ma la sentenza comune insegna, che il Confessore in tal caso può, & è tenuto assolverlo sotto colpa grave . . . & plurimis citatis sequitur sic: ed in ciò consentono anche molti Autori Probabilioristi, come Vigandt, Pontas, Vittoria. Videatur ipse ibi num. 118. & 119. ubi multa ad rem.

CONFESSARIUS MONIALIUM. Vide verb. *Moniales art.* 5. *& supra art.* 4. *a num.* 29. *& n.* 58.

CONFESSARIUS REGULARIUM. Vide verb. *Approbatio art.* 2.

CONFESSARIUS. Quo ad ea, quæ concernunt sollicitationem. Vide verb. *Sollicitatio*, & supra, verb. *Complex* &c. & verb. *Confessarius art.* 4. *a n.* 12. *ad plures seqq.*

CONFESSIO.

Confessiones Sacramentales factæ Sacerdoti actu non approbato ab Ordinario loci, & absolutiones impertitæ ab hujusmodi, nullæ declarantur a Benedicto XIV. Constitut. incip. *Apostolica Indulta* §. * Nemo enim unquam quodcumque privilegium obtinens audire potest Confessiones sæcularium absque approbatione Ordinarii; idque valet etiam pro Confessionibus venialium & mortalium, quæ alias clavibus subjecta sunt. Id etiam comprehendit eos, qui privilegium Bullæ Cruciatæ obtinuerunt, ut ex Bulla Benedicti XIII. firmatur Institut. *Eccles.* §. 8. * 1 2 3

4 Confessionem Sacramentalem audientes, qui reperti fuerint ad Presbyteratum non promoti, Curiæ sæculari traduntur, etiam pro prima vice; prævia degradatione, si alium Ordinem habuerint; dummodo absolutionis formam protulerint, quam si non protulerint, mitiori pœna damnari possunt; Idem Constitut. incip. *Sacerdos* §. 8.

5 Confessiones Capuccinorum Confessariis extraneis permittuntur, deficiente Confessario sui Ordinis; etiam quoad casus reservatos, præstita obligatione se præsentandi; Idem Constitut. incip. *Quod communi*. Vide verb. *Capuccini*, *n.* 5.

Con-

6 Confessiones simultaneæ virorum & uxorum apud Græcos, improbantur; Idem Const. incip. *Etsi*, §. 5.

7 In Confessione Sacramentali aperiendæ sunt circumstantiæ mutantes speciem peccati; Concil. Trident. *sess.* 14. *Can.* 7. ubi anathemate

8 perstringit asserentes contrarium. Et probabilius aperiendæ sunt etiam circumstantiæ aggravantes; idem de *Synodo Diœces. lib.* 6. *c.* 5. *n.* 1. ex pluribus ibi adductis.

9 * Per Confessionem factam cuilibet Sacerdoti sæculari, vel Regulari ab Episcopo approbato satisfieri Canoni *Omnis utriusque sexus* ex Constitutionibus Clementis VIII. an. 1592. & Innocentii X. an. 1645. incip. *Exponi Nobis*, constat, *de Synodo Diœc. l.* 7. *c.* 44. §. 4.

10 Confessionis annuæ præceptum obligat, etiam non commissa gravi culpa, ut quis se peccatorem saltem semel quotannis recognoscat, ut ex S. Thoma *in* 4. *Sent. dist.* 17. *q* 3. *A. C. quæstiunc.* 3. *Eccles.* 18. §. 4.

11 Parochus quamvis plerumque credere debeat parochiano suo asserenti confessionem peregisse, si tamen prudenter credere non possit asserenti, abstinere debet ab administranda eidem communione etiam Paschali, ut ex Roncaglia; *Instit. Eccles.* 45. §. 15.

12 Possunt Episcopi limitatam facultatem audiendi Confessiones dare Regularibus, etiamsi post examen idoneos illos repererint; *Institut. Eccles.* 86. §. 9.

13 In locis, ubi rarissimi sunt Sacerdotes, qui audiant Confessiones, sufficit ad eos approbandos scientia minus quam mediocris, ut ex Card. de Lugo; *Instit. Eccles.* 86. §. 12.

14 Quoad Confessionem factam laico in necessitate, dum non adest copia Sacerdotis, de qua sermo fuit olim apud veteres Theologos, & etiam apud S. Thomam, recte docet eximius Pontifex, neminem ex veteribus illis agnovisse, laicum esse verum ministrum hujus Sacramenti; sed eam Confessionem testimonium esse animi demissi & humiliati, ex quo magis flectitur Deus ad elargiendam uberiorem gratiam, qua quis ad contritionem & justificationem excitetur. Nihilo tamen secius hanc nunquam fieri præstat, cum multis incommodis sit obnoxia; *De Synodo Diœc. lib.* 7.

15 *c.* 15. *per tot.* ubi recte ex Decreto Clementis VIII. illicitam esse & invalidam Confessionem factam Sacerdoti absenti notatur.

Alia ad rem, vide verb. *Pœnitentiæ Sacramentum*.

CONFIRMATIO.

ARTICULUS I.

Confirmatio quo ad ejus esse, institutionem, materiam, & formam.

Confirmatio est Sacramentum, quo homo viator baptizatus inungitur in fronte ab Episcopo cum Chrismate, & præscripta verborum forma ad fidei robur consequendum. 1

Est in re communis. Est de fide, quod Confirmatio sit unum ex septem Sacramentis a Christo Domino institutum; Sic definitum est in Concilio Florentino *in decreto de unione Armenorum* §. *secundum*, ibi; *Secundum Sacramentum est Confirmatio, cujus materia est Chrisma confectum ex oleo (quod nitorem significat conscientiæ) & balsamo (quod odorem significat bonæ famæ) per Episcopum benedicto.* Et in Concilio Tridentino *sess.* 7. *de Sacramentis in genere can.* 1. ibi: *Si quis dixerit Sacramenta novæ legis non fuisse omnia a Jesu Christo Domino Nostro instituta, aut esse plura, vel pauciora, quam septem, videlicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium, aut etiam aliquod horum septem non esse vere, & proprie Sacramentum, anathema sit, & Canon.* 1. *de Confirmatione*, ibi: *Si quis dixerit Confirmationem Baptizatorum otiosam cæremoniam esse & non potius verum, & proprium Sacramentum, aut olim nihil aliud fuisse, quam Catechesim quamdam, qua adolescentiæ proximi Fidei suæ rationem coram Ecclesia exponebant, anathema sit;* Et hæc veritas deducitur ex Sacra Scriptura *Actor.* 8. ibi; *Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum Sanctum*, ibi Eugenius IV. in cit. Conc. Florent. *per manus impositionem, Chrismatis unctionem, & per acipere Spiritum Sanctum* intelligit donum gratiæ sanctificantis; 2

Ex quo loco etiam evidenter colligitur, Confirmationem esse Sacramentum a Baptismo distinctum; dicit enim ibi Sacer textus de Apostolis loquens: *Qui cum venissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum Sanctum; Nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu.* 3

Confirmationis Sacramentum fuit institutum a Chri- 4

Christo in nocte Cœnæ Domini, unde promanavit consuetudo Sacrum Chrisma conficiendi in die Cœnæ Domini, quæ quidem in Ecclesia semper observata fuit, & adhuc observatur: Est communior, & probabilior Doctorum sententia, & hanc sententiam expresse tradidit Fabianus Papa, *Epistola* 2. *c.* 1. *ad Orientales*, ibi: *In illa die Dominus Jesus, postquam cœnavit cum Discipulis suis, & lavit eorum pedes, sicut a Sanctis Apostolis prædecessores nostri acceperunt, nobisque reliquerunt, Chrisma conficere docuit;* ubi per Chrisma Sacramentum Confirmationis intelligitur, quod totum postea confirmavit etiam Catechismus Rom. *de Sacram. Confirmation.* * At Benedictus XIV. *Institut. Eccles.* 6. §. 5. supervacaneum ducit perscrutari, quonam tempore Sacramentum hoc Salvator instituerit; non enim constat, num illud instituerit cum imposuit manus capiti puerorum; *Matth.* 19. num instituerit tantum, non ministraverit; num in ultima Cœna, cum dixit Apostoiis: *Accipite Spiritum Sanctum;* num tandem ipsa Pentecostes die. *

5 Materia remota Sacramenti Confirmationis est Chrisma confectum ex oleo olivarum, & balsamo simul consecratum ab Episcopo. *Est communis*, & habetur expresse ex Concilio Florentino *in decreto de unione Armenorum*, §. *secundum*, ut patet ex præcisis verbis adductis supra *sub num.* 2. & ex Concilio Tridentino *sess.* 7. *can.* 2. *de Confirmat.* ibi: *Si quis dixerit, injurios esse Spiritui Sancto eos, qui Sacro Confirmationis Chrismati virtutem aliquam tri-*
6 *buunt, anathema sit.* Mixtura balsami nunquam omittenda est, cum Chrisma non sit simplex oleum, sed oleum cum balsamo mixtum; *c. unic. de Sacra Unctione*, & *c.* 1. *de*
7 *Sacrament. non iterandis*. Mixturam balsami in Sacramento Confirmationis esse de necessitate præcepit, omnes fatentur; Controversia solum est inter Doctores, an sit etiam talis mixtura necessaria necessitate Sacramenti, seu essentialiter requisita ad validitatem Sacramen-
8 ti. Plurimi tenent, mixturam balsami necessario requiri ad validitatem Sacramenti, taliter quod Sacramentum ministratum cum solo oleo consecrato absque mixtura balsami sit invalidum, & nullum: Et horum sententia colligitur *ex cap. unico*, §. *Per frontis; de Sacra Unction.* ex Conc. Florent. *in cit. decret. de unione Armenorum* §. *secundum*, ubi ait: *Secundum Sacramentum est Confirmatio, cujus materia est Chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiæ, & balsamo, quod odorem significat bonæ famæ, per Episcopum benedicto:* quibus verbis palam confitetur Concilium, quod sicut tam oleum, quam balsamum propriam habet mysticam significationem, ita etiam utrumque æqualiter ingrediatur constitutionem Chrismatis, quod est materia requisita essentialiter ad valorem hujus Sacramenti, & ex verbis Fabiani Papæ *d. Epist.* 2. ibi; *Ex divina institutione provenire, ut oleum cum balsamo conficiatur:* & ex verbis formæ, quæ talis est: *Signo te signo Crucis & confirmo te Chrismate salutis; in nomine Patris &c.* nam hæc verba essent falsa, si solum oleum sufficeret ad validitatem, cum istud non sit Chrisma. Et ita hanc sententiam tuetur Fagnan. *in cit. cap. unica, de Sacra Unctione n.* 53. Bellarmin. *lib.* 2. *de Confirmat. cap.* 8. & 9. Pirhing *lib.* 1. *tit.* 16. *de Sacramentis non iterandis num.* 3. Reiffenstuel *ibid. num.* 21. Filliucius *de Sacrament. Confirmat. cap.* 1. *qu.* 5. Basilius Pontius *eodem tract. part.* 2. *cap.* 2. Pax Jordan. *tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 2. *num.* 34. Villalobos *in Summa tom.* 1. *tract.* 6. *diff.* 2. *num.* 2. aliique passim,
communius, & tutius. Alii vero tenent, mix- 9
turam balsami requiri tantum de necessitate præcepti Ecclesiæ, non autem de necessitate Sacramenti ad validitatem ipsius; Et horum opinio colligitur *ex cap. Pastoralis* 1. *de Sacramentis non iterandis;* & tenet Gonzalez *in cap. Presbyter* 3. *eod. tit.* Cajetanus *in* 3. *part. qu.* 72. *art.* 1. Navarr. *Manual. c.* 22. *num.* 8. Sotus *in* 4. *dist.* 3. *qu. unic. art.* 2. Valent.
contr. tom. 4. *disp.* 5. *qu.* 1. *par.* 2. Unde in 10
hujus materiæ ambiguitate juvat adducere mentem Sacræ Congregationis Concilii, in qua cum fuisset propositum, Bertam suscepisse filiam Caii in Sacramento Confirmationis ab Episcopo per errorem ministrato cum oleo infirmorum, & exinde dubitaretur, an ortum esset impedimentum cognationis spiritualis inter prædictos Matrimonium contrahere cupientes: Sacra Congregatio respondit *ad mentem;* quæ fuit, ut dispensaretur ad cautelam: *die* 4. *April.* 1693. *in dubio cognationis spiritualis*, ex quo ut refert, & tenet Eminentissimus Petra *tom.* 3. *comment. in Constitut.* 14. *Innocent. IV. nu.* 42. videtur dictam Sacram Congregationem magis inclinasse priori sententiæ, ut tutiori, & sic sentio & ego esse tenendum. Sic etiam Rosignolus *de Sacramentis in genere part.* 3. *qu.* 2. *art.* 1. *a num.* 12. & 17. citans S. Thomam, S. Bonaventuram, & Concil. Coloniense, & recte respondens ad Canonem *Pastoralis* 1. *de Sacramentis non iterandis*, ut respondet

det Reiffenstuel, & Pirhing locis citatis. Vide ipsos, ubi multa adducunt ad rem.

11 Materia proxima Sacramenti Confirmationis est unctio cum Chrismate facta in modum Crucis in fronte confirmandi. *Est communis*, & patet ex Concilio Florentino *loc. cit.* Ritualibus, & praxi Ecclesiæ, & colligitur ex Sacra Scriptura 2. *Corinth.* 1. ibi: *Qui confirmat nos vobiscum in Christo, & qui unxit nos Deus, qui & signavit nos, & dedit pignus Spiritus*
12 *Sancti in cordibus nostris*, *loc. cit.* Et quod hæc unctio cum Chrismate debeat fieri in fronte confirmandi, habetur ex usu perpetuo universalis Ecclesiæ, & ex Concilio Florentino *loc. cit.* ubi habentur præcisa verba: *Ideo fronte, ubi verecundiæ Sedes est, confirmatus inungitur, ne Christi nomen confiteri erubescat, & præcipue Crucem ejus, quæ Judæis est scandalum, gentibus autem stultitia, secundum Apostolum, propter quod*
13 *Crucis signo signatur*. Nec valet objicere, quod Apostoli *Actorum* 8. & 19. Confirmantes imponebant manus super baptizatos; adeoque impositio manus Episcopalis, & non unctio cum Chrismate est materia proxima Confir-
14 mationis, Non valet, inquam, quia nulla manus impositio distincta ab ea, quæ reperitur in ipsa Chrismatis unctione, est essentialis Sacramenti Confirmationis materia; Eugenius enim IV. in Concilio Florentino *loc. cit.* expresse ait: *De solis Apostolis legitur (quorum vices tenent Episcopi) quod per manus impositionem Spiritum Sanctum dabant*: loco autem illius manus impositionis, datur in Ecclesia
15 Confirmatio. Tum quia nec in Pontificali Romano, nec apud Græcos fit mentio impositio-
16 nis manus. Quod autem Apostoli in principio nascentis Ecclesiæ per impositionem manus contulerint Spiritum Sanctum, hoc factum est ex singulari Dei dispositione, & speciali Christi privilegio pro eo solum tempore, quo super Baptizatos descendebat Spiritus Sanctus in signis sensibilibus: tunc enim Apostoli non utebantur Chrismatis unctione, quia non erat necessaria materia Sacramentalis, ubi sensibilia signa miraculose apparebant, quæ supplebant vicem ejusdem materiæ, seu Chrismatis
17 unctionis; Quia tamen etiam tempore Apostolorum ille visibilis descensus, seu in signis sensibilibus miraculosa apparitio Spiritus Sancti cessavit, ideo etiam postea Apostoli per unctionem Chrismatis confirmabant. Sic Divus Thomas 3. *par. qu.* 72. *art.* 4. *in respons. ad primum*, Scotus *in* 4. *d.* 7. *q.* 1. Mastrius, Faber, Amicus, Rosignolus, aliique passim.

18 Forma consueta Sacramenti Confirmationis in Ecclesia latina est ista, *Signo te Signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: Sic traditur in præcisis terminis a Concilio Florentino *in decreto de unione Armenorum*. Om- 19
nia verba hujus formæ sunt necessaria necessitate præcepti in Ecclesia Latina. Est communis cum Sancto Thoma 3. *par. qu.* 72. *art.* 4.
Mastrio *in* 4. *disp.* 2. *qu.* 8. Suarez, Coninch. 20
&c. Immo omnia supradicta verba, vel iis æquivalentia sunt etiam necessaria necessitate Sacramenti, seu sunt de essentia, & valore formæ Sacramenti Confirmationis. Est communior, & tutior sententia, teste Mastrio *in*
4. *disp.* 2. *qu.* 8. *num.* 236. Et quod invocatio 21
expressa Sanctissimæ Trinitatis (pro qua est major difficultas) sit essentialis in dicta forma, tenet Divus Thomas *d.* 3. *p. quæst.* 72. *art.* 4. Barbosa *de Offic. & potest. Episc. p.* 2. *allegat.* 30. *num.* 22. Suarez *disp.* 33. *sect.* 5. *vers. Secundo dubitari potest*; Coninch. 3. *par. qu.* 72. *art.* 4. *num.* 66. Petrus de Ledesma *de Sacrament. Confirmat. cap.* 3. Bartholomæus ab Angelo *dialog.* 3. §. 17. Filliucius *tract.* 3. *c.* 1. *quæst.* 11. *num.* 22. & alii magis communiter:
Et ratio desumitur a pari de Baptismo, quia 22
enim homo per Baptismum primo renascitur ad Fidem, necessaria est expressa invocatio Sanctissimæ Trinitatis, quæ est fundamentum ejusdem Fidei: ergo quia per Confirmationem homo roboratur, & quo ad eandem Fidem stabiliendam in corde, & quo ad eam libere profitendam in ore, erit necessaria eadem ex-
pressa invocatio Sanctissimæ Trinitatis. Nec 23
valet dicere, quod fides, & expressa professio Mysterii Sanctissimæ Trinitatis sit jam fixa in Baptismo per susceptionem Baptismi, & consequenter non esse necesse, quod ipsa expressa invocatio, seu professio repetatur in Confirmatione, sicuti de facto non est necesse, quod re-
petatur in aliis Sacramentis. Non valet, in- 24
quam, quia cum Confirmatio sit instituta ad roborandam fidem, quæ in Baptismo suscepta est, & ad eam etiam extrinsece profitendam, necesse est, ut etiam expresse ejus principale Mysterium magis in ipso Baptizato Confirmando firmetur, quod non requiritur in aliis Sacramentis, cum non sint instituta, nec dentur ad ejusdem Fidei firmitatem, & professio-
nem. Tum quia Concilium Florentinum *in* 25
decreto de unione Armenorum pro forma essentiali Sacramenti Confirmationis cum cæteris verbis ejusdem formæ ponit expressam invocationem Sanctissimæ Trinitatis, ut patet ex præcisis suis terminis *sub n.* 18. *relatis*.

A a-

ARTICULUS II.

Quo ad ea, quæ concernunt Ministrum, & subjectum Confirmationis.

1 MInister Ordinarius Sacramenti Confirmationis est solus Episcopus. Est de fide definitum in Concilio Tridentino *sess.* 7. *Can.* 3. *de Confirmatione*, ibi: *Si quis dixerit Sanctæ Confirmationis Ordinarium Ministrum non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem, anathema sit:* & jam antea statuerat Concilium Florentinum *in Decreto Eugenii de unio-*
2 *ne Armenorum*. Omnis Episcopus etiam Excommunicatus, hæreticus, vel degradatus valide potest conferre Sacramentum Confirmationis; quia per hæresim, vel excommunicationem, vel degradationem non amittit Characterem Episcopalem, in quo datur potestas Confirmandi: *Est communis* cum Barbosa *de Offic. & potest. Episc. par.* 1. *allegat.* 30. *num.* 2. & colligitur ex Trident. *sess.* 7. *can.* 12. *de Sacramentis in genere*, ubi de quolibet Sacramentorum Ministro in peccato existente sic definit: *Si quis dixerit Ministrum in peccato mortali existentem, modo omnia essentialia, quæ ad Sacramentum conficiendum, aut conferendum pertinent, servaverit, non conficere, aut non conferre Sacra-*
3 *mentum, Anathema sit*. Episcopus etiam valide confirmat, quamvis non sit confirmatus; Potestas enim confirmandi non venit a Charactere Confirmationis, sed a Charactere Ordinis Episcopalis; unde cum Episcopus licet non confirmatus habeat Characterem Ordinis Episcopalis, in quo fundatur potestas confirmandi, valide confert Confirmationem; Barbosa *loco cit. num.* 3. Bonacina *de Sacram. disp.* 3. *qu. unic. punct.* 2. *num.* 10. Suarez, Henriq.
4 & alii passim. Minister extraordinarius Confirmationis potest esse etiam simplex Sacerdos ex speciali commissione, & delegatione Summi Pontificis: *cap. Pervenit* 1. *dist.* 95. ubi refertur S. Gregorium Papam hanc facultatem concessisse Presbyteris Sardiniæ propter defectum Episcoporum, ibi: *Ubi Episcopi desunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chrismate tangere debeant, concedimus*. Et hoc expresse indicat Eugenius IV. in Concilio Florentino *loco cit.* ibi: *Legitur tamen, aliquando per Apostolicæ Sedis dispensationem, ex rationabili, & urgente admodum causa, simplicem Sacerdotem, Chrismate per Episcopum confecto, hoc*
5 *Sacramentum Confirmationis administrasse*. Et talem facultatem concesserunt etiam alii Summi Pontifices variis Religiosis, ut Innocentius IV. Patribus Prædicatoribus, Joannes XXII. & Leo X. Fratribus Minoribus pro Indis, teste Rodriquez in suo Bullario Regul. in Bulla Leonis X. Gregorius XIII. Patribus Societatis, ut testatur Suarez, Innocentius XIII. Patri Guardiano Sancti Sepulcri Ordinis Minor. de Observantia, Constitut. incip. *Cum ad infrascriptam*. Et ipsi Guardiano eamdem facultatem concessit etiam Benedictus XIV. Constit. incip. *Cum ad infrascriptam*, & Constitut. incip. *Demandatam* §. 14. & alii aliis in terris infidelium remotissimis a Sede Apostolica, ubi Episcoporum Catholicorum copia non adest.
Talis autem facultas non solet concedi, nisi ex 6
urgentissimis caussis, ut etiam indicavit Concilium Florentinum *loco cit.* ibi: *Ex rationabili, & urgente admodum caussa;* & patet ex pluribus similibus petitionibus rejectis a Sacra Congr. Conc. & signanter *in Tarraconensi* 25. *Januar.* 1659. *in una Insularum Philippinarum* 28. *Januar.* 1668. Vide infra *num.* 56. *&c.*

Episcopus non potest in alterius Diœcesi con- 7
firmare suos Subditos, vel Pontificales actus exercere, absque licentia Episcopi, in cujus Diœcesi reperitur, sub pœna suspensionis ab exercitio Pontificalium. Ita Conc. Trid. *sess.* 6. *de reform. cap.* 5. & Sacra Congr. ejusdem Conc. *in Mediolanensi* 15. *April.* 1575. Nec in Diœ- 8
cesi vere Nullius; Sac. Congr. Conc. *in Dirachien.* 21. *Aug.* 1627. *& in Isernien.* 1. *Mart.* 1687. In ministrando enim Confirmationis Sacramento ultra potestatem Ordinis requiritur etiam potestas jurisdictionis, quam non habet Episcopus in Diœcesi alterius, seu vere Nullius. Immo neque potest Archiepiscopus in 9
Diœcesi Suffraganei; Gloss. *in Clem. cap. Archiepiscopo* 2. *de privileg. & excessibus privilegiat.* Barbosa *lib.* 1. *Juris Ecclesiast. cap.* 7. *num.* 132. *& de Offic. & potest. Episc. par.* 1. *tit.* 4. *num.* 49. Card. Petra *loco cit. num.* 54. referens ex Pignatelli sic fuisse in terminis resolutum. Archiepiscopus enim nequit exercere Pontificalia in Ecclesiis Suffraganeorum absque licentia Episcopi Ordinarii; Sac. Congr. Episc. & Regular. 18. *April.* 1599. Quinimmo nec in 10
propria Diœcesi potest Episcopus licite ministrare Confirmationis Sacramentum personis alterius Diœcesis absque consensu Episcopi Confirmandorum, ut expresse resolvit Sac. Congr. Conc. 28. *Novemb.* 1602. *lib.* 10. *decr. pag.* 49. ubi proposito dubio: *An liceret Episcopo personis sibi non subjectis Sacramentum Confirmationis conferre absque consensu proprii Episcopi Confirmandorum?* fuit resolutum omnium consensu.

Non

Non licere; Et sic docent. S. Antoninus *in summa par.* 3. *tit.* 15. §. 5. Sylvester *verb. Confirmatio qu.* 5. Tabien. *eod. verb. Confirmatio* §. 6. Armilla *eodem verb. Confirmatio num.* 5. Tolet. *instruct. Sacerd. lib.* 2. *cap.* 24. *n.* 5. Bellarm. *de Sacram. lib.* 2. *c.* 12. *in fine*; Suarez *par.* 3. *quaest.* 72. *art.* 12. Bartol. ab Angel. *Dialog.* 3. §. 62. quos Auctores nominatim sequuta fuit Sacra Congregatio in adducta resolutione, ut
11 refert Cardin. Petra *loc. cit. num.* 48. Nec desunt Auctores, qui dicant, quod Episcopus aliter faciens suspensionem incurrat, ut Vivald. *tit. de Confirmat. cap.* 4. *num.* 3. Petrus de Ledesma *in summa par.* 1. *de Sacram. Confirmat. cap.* 9. *vers. septima Conclusio*; Bartol. ab Angelo *dict. Dialog.* 3. §. 62. quos refert, & sequitur Bonacina *de Sacramentis disput.* 3.
12 *qu. unic. punct.* 2. *num.* 1. Barbosa tamen cum Diana, Layman, & aliis ab ipso citatis *dict. allegat.* 30. *num.* 14. *par.* 2. *de Offic. & potest. Episc.* verius existimat, Episcopum confirmando in sua Dioecesi subditos alterius, a suspensione, & culpa excusari, cum praesumendum sit hoc ratum, & gratum fore proprio Episcopo, praecipue quando est absens, vel non ministrat hoc Sacramentum, vel confirmat aliquem afferentem dimissorias sui Episcopi, ut ordinetur, quia qui concedit finem, concedit neces-
13 saria ad talem finem. Episcopi vero attentiores talem usum confirmandi non subditos sine facultate suorum Ordinariorum non admittunt, Pax Jordan. *tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 2. *num.* 49. Et Cardin. Archiep. Neapol. in Edicto pro Confirmationis Sacramento id solet prohibere, ut observat Crispin. *in Visit. Pastoral. par.* 2. §. 17.
14 *pag.* 513. Et in tali casu, quod Episcopus se expresse declaret, ut Episcopus Fesulanus Chrisma ministraturus se prius expresse declaravit, nolle, neque intendere confirmare Dioecesanos Florentinos, aliosque, qui legitimam suorum Ordinariorum licentiam non habuissent, tunc ipsi essent invalide confirmati; Cum enim nonnulli Florentini hujus declarationis inscii ad Confirmationem accessissent, fuit dubitatum, *An praefati Dioecesani fuerint valide confirmati*; *sub die* 8. *Augusti* 1682. fuit responsum a Sacra Congregatione Concil. *Negative*.

15 Ad viciniorem Episcopum spectat conferre Chrisma, consecrare Aras, vel Altaria portatilia Sede vacante, & vicarius Capitularis procurare debet ut illi subministretur victus conveniens, & equorum expensae; Sacra Congreg.
16 Episcop. *in Tarentina* 10. *Jan.* 1605. Vicinior Episcopus dicitur ille, cujus Cathedralis est proximior Cathedrali vacanti; licet forte alius esset vicinior loco habitationis impetrantis; Sacra Congreg. Conc. *in Fundana* 14. *Novembris* 1637. Sic etiam in locis exemptis, & in 17
Abbatiis, quae vere Nullius non sunt, Chrisma ministrare pertinet ad Episcopum viciniorem, seu in cujus Dioecesi sita est Abbatia. Ita resolutum refert Pignatell. *tom.* 10. *consultat.* 154. *num.* 11. Unde potest Episcopus 18
in Parochialibus Monachorum exemptorum Sacramentum Confirmationis administrare invitis ipsis Regularibus, & contra eos hujusmodi administrationem impedientes Censuris procedere; Sac. Congreg. Concil. *in Brixien.* 9. *Junii* 1655. *argum. cap. Responso* 43. *de sentent. excommun. & argum. cap. Quoniam* 19. *de sentent. excomm. in* 6. Et si abbas conferre ten- 19
tet Sacramentum Confirmationis, nihil agit, non obstantibus privilegiis obtentis ante Concilium Tridentinum; Sacra Congreg. Concil. 23. *Julii* 1635. Abbas, qui vere est Nullius, 20
& habet Territorium separatum faciens propriam, & distinctam Diaecesim, convocare potest quemcumque maluerit Catholicum Antistitem ad Sacramentum Confirmationis ministrandum: ut saepius resolutum fuisse a Sacra Congreg. Concil. refert Fagn. *lib.* 1. *Decr. in cap. Cum venisset* 1. *de Sacr. Unction.* §. *Per frontis num.* 8. Rota *decis.* 723. *num.* 6. *coram Cerro*, & resolvit eadem Sacra Congregatio Concil. *in Dirachien.* 21. *Augusti* 1627. *lib.* 3. *Decr. pag.* 316. ibi: *Si Abbatia hujusmodi Nullius Dioecesis existat, esse in facultate Commendatarii convocare, quem maluerit Catholicum Antistitem ad Sacramentum Chrismatis ministrandum:* Similiter *in Isernien.* 1. *Martii* 1687. fuit rescriptum, manutenendum esse Abbatem Sancti Vincentii in Vulturno in possessione vocandi Episcopum sibi bene visum ad effectum administrandi Sacramentum Confirmationis in ejus Abbatia, salvo tamen jure Episcopi vicinioris. Non potest 21
Episcopus, nec Archiepiscopus, nec Patriarcha in locis alienae Dioecesis ubi aliquas habet Ecclesias sibi immediate subditas, licentiam concedere extraneo Episcopo administrandi Sacramentum Confirmationis, & Ordinis, nec Pontificalia munia exercendi absque licentia illius Episcopi, in cujus Dioecesi locus est constitutus; Sacra Congreg. Concil. *in Aquilejensi* 14. *Junii* 1569. Si 22
Episcopus sit Commendatarius Abbatiae Nullius, non potest ibi illius subditis Ordines conferre, vel Synodum, aut Concursum facere, sed bene Confirmationis Sacramentum ministrare, Altaria, & Capellas consecrare, alia-

que

que Pontificalia exercere; Sac. Congreg. Episc. & Regul. *in Celsonen.* 27. *Sept.* 1602.

23 Episcopus alienus Sacramentum Confirmationis administrans debet ab Episcopo Diœcesano provideri; Sacra Congreg. Episcop. 15.
24 *Maii* 1582. Quando Ordinarius vadit per Diœcesim extra Visitationis occasionem, licet ad consecrandam, vel reconciliandam Ecclesiam, vel Sacramentum Confirmationis administrandum, neminem cogere potest ad subministrandas expensas, neque pro equis, neque pro victualibus; Sac. Congr. Episcop. *in Florentina*
25 25. *Jan.* 1627. Episcopus enim proprius non potest pro Sacramento Confirmationis administrando procurationem recipere; Sac. Congr. Episcop. *in Ariana* 16. *Jun.* 1636. *juxta cap. Ea quæ* 16. *& c. Ad nostram* 21. *de Simon.* & sic etiam decrevit Sac. Cong. Conc. *in Bojanen.* ubi cum inter varia dubia fuerit *sub num.* 6. quæsitum: *An Episcopo accedenti ad conferendum Sacramentum Confirmationis, teneantur Universitates præstare victualia, nisi concur-*
26 *rat consuetudo legitime præscripta.* Immo Monacell. *tom.* 1. *tit.* 5. *form.* 2. *num.* 22. mordicus tenet, quod Episcopi quantum ad hoc neque juvantur consuetudine, quæ corruptela est; Nec obstat Decretum mox citatum in d. Bojanensi per illa verba; *Nisi concurrat consuetudo legitime præscripta*, nec aliud Decretum ejusdem Sac. Congr. Conc. *in Minerbien.* 14. *Apr.* 1654. *lib.* 19. *Decret. pag.* 452. ubi supposita consuetudine, censuit *Episcopo esse solvendos ab Universitate Montis Leonis Ducatos duodecim pro victualibus occasione administrationis Sacramenti Confirmationis*, quia hodie, ut recte dicit Eminentissimus Petra *loc. c. num.* 76. nec circa hoc suffragatur consuetudo, cum sit expresse sublata *per Taxam Innocentianam in principio*, ibi: *In modo che deve dirsi reproba, ed illecita ogni contraria consuetudine.* Quæ ta-
27 xa fuit edita de mandato expresso Innocentii XI. qui die prima Octobris 1678. eam approbavit, & ejus observantiam, & publicationem injunxit. Sac. Cong. Conc. *& die* 8. *Octobris ejusdem anni* 1678. *Sac. Cong. Eminentiss. S. R. E. Cardinal Concil. Trid. Interpretum inhærendo mandatis Sanctitatis suæ præmissam Taxam, seu declarationes Typis dandas esse, & per litteras ad quoscumque locorum Ordinarios transmittendas, ut eas in Cancellaria in loco omnibus patenti retineri faciant, easdem adamussim observent, ac faciant observari. F. Card. Columna*
28 *Præfectus &c.* Et hæc Taxa Innocentiana justissime reprobat, & illicitat omnem contrariam consuetudinem, ut clare patet *ex c. Non satis* 8. *c. Cum in Ecclesiæ corpore* 9. *c. Ea quæ* 16. *& c. In tantum* 36. *de Simonia*, in quibus omnibus reprobatur tamquam Simoniaca consuetudo aliquid exigendi pro Confirmationis, aliorumque Sacramentorum administratione. Unde Episcopus, nedum nihil potest exi- 29
gere pro administratione Sacramenti Confirmationis, sed & si aliquid exegit, tenetur restituere: ut expresse declaravit Sacra Congregatio Concilii *in Amalphitana ad secundum dubium* propositum contra eumdem Archiepiscopum, ibi: *An occasione ministrationis dicti Sacramenti Confirmationis in Visitatione potuerit, & possit in futurum Procurationem ab universitatibus Laicis exigere, & an exacta restituere teneatur?* Sacr. Congr. *sub die* 18. *Jul.* 1699. *lib.* 49. *Decret. fol.* 252. respondit: *Negative quo ad primam partem, & affirmative quo ad secundam a die habiti recursus*; quæ resolutio confirmata fuit *sub die* 6. *Februar.* 1700. Quod 30
procedit nedum quoad Episcopos Confirmantes, sed etiam quo ad Vicarios, Cancellarios, aliosque familiares, ut præscribitur *in d. Taxa Innocentiana* §. 6. Subjectum capax Confir- 31
mationis valide recipiendæ est omnis homo baptizatus, & nondum confirmatus; *cap. Omnes fideles* 1. *dist.* 5. *de Consecration.* Quod Con- 32
firmandus debeat esse Baptizatus clare patet, quia Baptismus est janua cæterorum Sacramentorum, quorum proinde incapax est qui non est baptizatus; *c. Si quis Presbyter* 1. *& c. Veniens* 3. *de Presbytero non baptizato.* Quod con- 33
firmandus nondum debeat esse confirmatus, est clarum, quia Sacramentum Confirmationis non tantum illicite, sed etiam invalide iteratur; Conc. Trid. *sess.* 7. *de Sacramentis in genere can.* 9. ibi: *Si quis dixerit in tribus Sacramentis Baptismo scilicet, Confirmatione, & Ordine non imprimi Characterem in anima, hoc est signum quoddam spirituale, & indelebile, unde ea iterari non possunt, anathema sit.* Non 34
tamen permittens se bis confirmari, nec bis confirmans eumdem fit irregularis, quia talis irregularitas nusquam invenitur expressa in toto jure; & irregularitas non contrahitur, nisi in casibus a jure expressis: *c. Is qui, de sent. excommunic. in* 6. Et sic tenent Scotus *in* 4. *dist.* 7. *q.* 5. Suarez *de Censuris disp.* 42. *sect.* 4. *num.* 6. Barb. *de offic. & potest. Episcop. dic. part.* 2. *Allegat.* 30. *num.* 30. aliique multi ab ipso ibi citati; Rosignol. *de Confirmat. q.* 7. *art.* 6. *num.* 3. cum aliis ab ipso ibi citatis. Infantes, quamvis valide possint con- 35
firmari ante usum rationis, non tamen licite, ut colligitur *ex c. Ut jejunii* 5. *distinct.* 5.

de

de Consec. ubi dicitur, ut Jejuni ad Confirmationem veniant perfectæ ætatis; ex Catechismo Romano edito jussu Sancti Pii V. qui requirit in confirmando saltem septennium, quod idem statuere videtur Concil. Coloniens. *p.* 7. *cap.* 9. ex Pontificali Romano, quod præcipit, ut confirmandus sciat Doctrinam Christianam, & impingatur ei alapa ad recordationem; quæ videntur in suscipiente exigere usum rationis; ex Concil. Mediolanens. I. quod prohibet confirmari pueros ante usum rationis; & ex communi praxi ubique recepta, quod ante usum rationis pueris non conferatur Sacramentum Confirmationis; quæ omnia certe simul collecta inferunt obligationem sic observandi. Vi-
36 de infra *num.* 59. Sacramentum Confirmationis potest licite conferri amentibus, & furiosis, etiamsi fuerint perpetuo tales; Suarez *tom.* 3. *in tertiam partem D. Thomæ disp.* 35. *sect.* 2. *vers. dicendum nihilominus est*; Layman *Theolog. Moral. l.* 5. *tract.* 3. *c.* 5. *num.* 3. Coninch. *de Sacramentis q.* 72. *art.* 8. *n.* 83. Villalobus *in Summa t.* 1. *tract.* 6. *difficultat.* 6. *num.* 2. Barb. *loc. cit. num.* 21. & alii passim.
37 Muti possunt licite confirmari, etiamsi fuerint a nativitate tales; quamvis enim ipsi ore non possunt, vita tamen, & opere valent Fidem
38 profiteri. *Est communis*. Possunt licite confirmari etiam infirmi morti proximi; Sic Sanctus Thomas *tertia parte q.* 72. *in respons. ad quartum*; S. Bonaventura *in* 4. *dist.* 7. *art.* 3.
39 *qu.* 1. & alii communiter. In adultis, ut valide confirmentur, requiritur intentio saltem habitualis Confirmationem recipiendi; In Infantibus vero, & perpetuo amentibus nulla requiritur intentio, quia hanc in eis supplet Christus, & Ecclesia, sicut in Baptismo. *Com-*
40 *munis*. In adultis, ad licite recipiendam Confirmationem requiritur status gratiæ, *c. Ut jejuni* 5. *de consecrat.* Est enim Confirmatio Sacramentum vivorum, quod non habet producere primam gratiam, quam supponit, sed solummodo secundam, idest augmentum ejus-
41 dem. Non requiritur tamen, ut Confirmationem recipiant jejuni, ut docet praxis Ecclesiæ communiter recepta, teste Jordano *tom.* 2. *l.* 3. *tit.* 3. *num.* 13. ut proinde Doctrina *d. c. Ut jejuni* 5. *dist.* 5. *de consecrat.* fuerit, vel solum consilii, vel abrogata, ut sentit S. Thomas *d. tertia part. q.* 72. *art.* 12. *ad* 2. cum aliis passim.

Supplementa Auctoris.

42 Confirmationis administratio delegari potest simplici Sacerdoti per indultum Apostolicum, ubi concurrat necessitas fidelium, & difficultas habendi Episcopum; Benedict. XIV. tom. 1. Constitut. 129. incip. *Eo quamvis tempore* §. 8. Semper tamen adhiberi debet Chrisma 43
ab Episcopo rite benedictum; Idem *ibid.*
Confirmationis Sacramentum a Presbyteris 44
Italo-Græcis conferri nequit; Idem Constitut. 57. incip. *Et si Pastoralis* §. 3. Proindeque ab 45
Episcopis conferendum est absolute iis, qui ab hujusmodi Presbyteris Chrismate consignati fuerint; Idem *ibid.* sub conditione autem, si 46
verosimiliter dubitari potest, quod ab Episcopis Græcis fuerint baptizati; Idem *ibid.* Et 47
idem dicendum, si Episcopus Latinus ordinet aliquem Græcum ab Episcopo Græco baptizatum, de quo non constet fuisse Chrismate consignatum; Idem *ibid.*
Confirmationis Sacramentum in Ecclesia 48
Occidentali conferri nequit ante usum rationis, Idem Constitut. 129. incip. *Eo quamvis tempore*. §. 6. Ne quidem a Græcis commo- 49
rantibus in Italia, & Insulis adjacentibus; Idem Constitut. 57. incip. *Et si Pastoralis*. §. 2. & cit. Constit. *Eo quamvis tempore* §. 4. Aliud obtinet apud Græcos in Oriente de- 50
gentes ex tolerantia Sedis Apostolicæ; Idem *ibid.* Item apud Copthos; Idem *ibid.* Ubi 51
etiam idem simplex Sacerdos ministrare solet 52
infantibus Baptismum, & Confirmationem; 53
Idem *ibid.* Ecclesiæ Latinæ morem improbare non licet; Idem *ibid.* in cit. Constitut. *Eo quamvis tempore* §. 6. & 7.
Confirmationis Sacramentum conferri non 54
debet pueris parum instructis in Doctrina Christiana; Idem Constitut. 42. incip. *Et si minime* §. 9. Confirmationis Sacramentum mini- 55
strare potest Episcopus in Ecclesiis Regularium, tam Parochialibus, quam non Parochialibus, in Sacra Visitatione, & extra illam; Idem Constitut. incip. *Firmandis* §. 6.
Confirmationis Sacramentum cum oleo, & 56
Chrismate etiam veteri, si novum haberi non possit, sed tamen a catholico Antistite benedictis conferri a P. Guardiano S. Sepulchri Ord. Min. Obs. si defuerit Episcopus latini ritus, in sua diœcesi residens, conceditur ab eodem Pontifice in suo Brevi incip. *Cum ad infrascriptum*, quod extat *tom.* 1. Bullar. *n.* 10. ex quo constat, privilegium esse personale concessum Guardiano petenti. Ab eodem tamen P. Guardiano Terræ Sanctæ, pro tempore existente, Confirmationis Sacramentum *sub conditione* conferri potest Græcis-Melchitis a simplici Sacerdote confirmatis, absente Episcopo

ſcopo Græco Catholico; Idem Conſtitut. 87. incip. *Demandatam*, §. 14. * Item, ejuſdem Sacramenti conferendi facultas conceditur a Sac. Congregatione, confirmante eod. Pontifice Conſtit. incip. *Anno vertente*. Bull. *tom.* 3. *num.* 30. Præfecto Miſſionum Ægypti, donec aliquis Catholicus Epiſcopus in Ægypto habeatur.

57 Confirmationis Sacramentum a Græcis Sacerdotibus collatum in locis Græcorum, in quibus mos iſte non eſt expreſſe improbatus a Sede Apoſtolica, valere cenſendum eſt, ex conſenſu tacito Rom. Pontificis; *de Synodo diœceſ. lib.* 7. *c.* 9. & cit. Conſtit. incip. *Anno vertente;* in qua tamen monetur, Chriſma illud benedicendum eſſe ab Epiſcopo. *

58 Confirmationis Sacramentum conferri poteſt ab Abbatibus Cryptæ Ferratæ Epiſcopali charactere præditis, ſemel ſingulis annis, in illius Monaſterii Eccleſia per ſeipſos; Idem tom. 2. Conſtit. 23. incip. *Inter multa*.

59 Quamvis ex dictis *num.* 35. infantes valide poſſint confirmari ante uſum rationis, non tamen licite; & ex hic ſupra traditis Sacramentum Confirmationis in Eccleſia Occidentali conferri nequeat pueris ante uſum rationis, ut ſtatuit laud. Pontifex tom. 1. Conſtit. 129.

60 incip. *Eo quamvis tempore* §. 6. Tamen idem Pontifex de Synodo Diœceſana *lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 1. docet, quod licet Catechiſmus Romanus non expedire dicat, ut Sacramentum Confirmationis pueris ante ſeptennium conferatur, non tamen prohibet, ne ullo unquam in eventu iiſdem conferri queat, quod ſcite perpendentes Suarez, Layman, Diana, Cotonius, Juenin, Silveſter, Maurus, Roncaglia, & Cardinalis Gottus, ab ipſo citati, aliique plurimi affirmant, ſancte, ac licite, etiam juxta præſentem Diſciplinam, Sacro Chriſmate inungi pueros ante ſeptennium, cum aut prævidetur futura diutina abſentia Epiſcopi, aut iidem verſantur in diſcrimine vitæ, aut alia urget neceſſitas, ſeu juſta cauſa. Ac ſub *n.* 6.

61 ſubjungit: Et profecto, quod Confirmatio non ſit deneganda pueris ante ſeptennium, ſi tali morbo laborent, ut deceſſuri prævideantur, aperte deducitur ex D. Thoma 3. *part. quæſt.*

62 72. *num.* 8. *ad* 4. ubi docet etiam pueris morituris hoc Sacramentum dandum eſſe: *Ut confirmati decedentes, majorem gloriam conſequantur, ſicut & hic majorem obtinent gratiam.*

Articulus III.

Quod ad ea quæ concernunt Confirmationis neceſſitatem, effectum, Patrinum, & Cæremonias.

Licet nullum extet generale præceptum, ſive Divinum, ſive Eccleſiaſticum de recipiendo Sacramento Confirmationis, ac proinde per ſe, ac ſimpliciter loquendo non ſit neceſſarium ad ſalutem, neque neceſſitate medii, neque neceſſitate præcepti, adhuc tamen neceſſarium eſt, ut non contemnatur. Ita Scotus *in* 4. *diſt.* 7. *q.* 2. Divus Bonaventura *diſt.* 7. *art.* 3. *q.* 2. & communis Doctorum. 1
Unde in praxi ſerio admonendi ſunt Fideles, ne Confirmationem ſuſcipere negligant, præſertim oblata opportuniori commoditate illam recipiendi; tum ne ſe privent maximo fructu, virtute hujus Sacramenti conſequendo, tum ne illud contemnere videantur; Judicaretur enim contemptus, ſi omnimode opportunitate oblata, non ſuſciperetur, inquit Scotus *loco cit.* ſolvens inſtantiam adductam *ex c. Omnes fideles* 1. *diſt.* 5. *de conſecrat.* 2
Adeſt tamen ſpeciale præceptum Eccleſiaſticum, ut teneantur prius hoc Sacramentum recipere omnes, qui volunt ad primam Tonſuram, & ad Ordines admitti; Conc. Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 4. *de reform.* ibi: *Prima Tonſura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non ſuſceperint.* 3
Suſcipientes autem primam Tonſuram, & Ordines ante Confirmationem, non peccant graviter, ſi citra contemptum id faciant; Concilium enim non præcipit Ordinandis, ſed Epiſcopo Ordinanti, ne videlicet tales nondum confirmatos prima Tonſura initiet; Sic Barboſ. ad Concil. Trident. *d. ſeſſ.* 23. *c.* 4. *n.* 2. cum Suarez, Navarr. Azorio, & plurimis aliis ibi citatis. 4
Immo Layman *l.* 5. *tract.* 3. *c.* 5. *n.* 4. cum quibuſdam aliis etiam reſpectu Epiſcopi Ordinantis non agnoſcit grave præceptum, ſed admonitionem ejus, quod congrue fieri debeat; quamvis ſi ſecus fiat, peccetur venialiter. Adde tamen, quod promotus ad Ordines Minores ante Confirmationem non poteſt ad altiores aſcendere, nec Beneficia accipere ante diſpenſationem Apoſtolicam; quamvis primam Tonſuram ſic ſuſcepiſſet, & poſtea Confirmatus ad ſuperiores aſcendiſſet; Sac. Congr. Conc. 27. *Septemb.* 1621. apud Monacell. *tom.* 4. *ſupplement. ad* 2. *tom. num.* 401. * Neceſſitatem, quam vocant abſolutam, hujus Sacramenti recipiendi, nemo utique eſſe affir- 5

affirmaverit; sed vel in re, vel in voto plane necessarium est necessitate præcepti, & quidem divini tempore persecutionis. Neque Parochi, neque parentes, nec qui sunt loco parentum, sunt eximendi a lethali culpa, si non instent, ut subjecti sibi parochiani, & quos habent subjectos, Confirmationem ab Episcopo parato recipiant; *Inst. Eccles. 6.* §. *9.* & 10. (*a*)

6 Effectus Confirmationis est triplex. Primus est augmentum gratiæ habitualis, & jus ad gratias actuales roborativas ad fidem fortiter profitendam, ut habetur ex Conc. Flor. *in decreto unionis*, ibi: *Effectus autem hujus Sacramenti est, quia in eo datur Spiritus Sanctus ad robur, sicut datus est Apostolis in die Pentecostes, ut Christianus audacter Christi confiteatur nomen:* Et ex hac firmitate, & robore Fidei profitendæ nomen ipsum Confirmationis suam trahit originem, ut dicit Catechismus Romanus *c. de Confirmat.* §. 16. ibi: *Ab eo nomen rei impositum est, quod hujus Sacramenti virtute Deus in nobis id confirmat, quod Baptismo operari cœpit, nosque ad Christianæ soliditatis perfectionem adducit.* * Et quanquam gratia prodigiorum, quam olim infundebat, modo cessavit, id non amplius exigente Ecclesia, gratiæ tamen sanctificantis donum modo pariter datur, S. Augustino teste, de *Baptism. lib. 3. cap. 16.* Quæ tamen gratia Sacramentum recipientibus amoto peccati obice confertur, ut sit potius gratiæ præcedentis augmentum. Producit etiam robur & firmitatem quamdam spiritualium virium, quibus

7 diabolo resistamus; *Institut. Eccles. 6.* §. *7.* * Secundus effectus est Character, quo Confirmatus signatur ut miles intra militiam Christi ad Fidem cum robore propugnandam, juxta illud S. Melchiadis ex Catechismo Romano: *in Baptismo regeneramur ad vitam, post Baptismum confirmamur ad pugnam.* Et quod Confirmatio imprimat Characterem, habetur definitum in Concilio Florentino *in d. Decreto unionis*, ibi: *Inter hæc Sacramenta, tria sunt, Baptisma, Confirmatio, & Ordo, quæ Characterem, idest spirituale quoddam signum a cæteris distinctum, imprimunt in anima indelebile;* unde in eadem persona non reiterantur; & in Concilio Tridentin. *sess. 7. can. 7.* ibi: *Si quis dixerit in tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione, & Ordine non imprimi Characterem in anima, hoc est signum quoddam spirituale, & indelebile, unde ea iterari non possunt, Anathema sit.* Tertius effectus est 8
cognatio spiritualis; *cap. Si qui filiastrum 12. caus. 30. qu. 1. cap. Quamvis 3. de cognation. spiritual. in 6. Conc. Trid. sess. 24. c. 2. de reform. Matrim.*

Patrinus requiritur in Confirmatione, ut 9
Confirmandum teneat; *cap. in Catechismo* 100. *cap. Non plures* 101. & *cap. in Baptismate, vel in Chrismate* 102. *dist. 4. de consecrat.* Et 10
quidem sub culpa, ut ex communi docet Navar. *in Manual. c.* 22. Busembau, & La Croix *lib. 16. part. 1. n. 394.* & alii passim. Patri- 11
nus in Confirmatione non debet esse nisi unus solus, vel una sola; *c. non plures* 101. *dist. 4. de consec. c. Quamvis, de cognation. spiritual. in 6.* Nec valet dici, quod sicut in Baptismo ex Tri- 12
dent. *sess. 24. cap. 2. de reform. Matrim.* possunt esse duo Patrini, scilicet unus, & una simul, sic etiam duo possint esse in Confirmatione. Non valet, inquam, quia Trid. *l. c.* 13
statuit tantum de Baptismo, quod possint esse duo Patrini, scilicet unus, & una, adeoque non videtur extendendum ad Confirmationem; cum enim sit correctorium juris antiqui *in cit. cap. Non plures, & cit. cap. Quamvis*, debet restringi, nec ampliari potest ultra terminos, in quibus loquitur; Gobat *tract. 2. num.* 785. Cle-

(*a*) *Nota Romani Theologi.* Ex iis, quæ hic ex Institut. Ecclesiasticis Benedicti XIV. Auctor firmat relate ad Præceptum Confirmationis suscipiendæ, retractantur ea quæ n. 1. statuerat, videlicet nullum extare generale præceptum, sive divinum, sive ecclesiasticum de recipiendo Sacramento Confirmationis. Hinc patet, quod si, *neque Parochi, neque Parentes, nec qui sunt loco parentum, sunt eximendi a lethali culpa, si non instent, ut subjecti sibi Parochiani, & quos habent subjectos, Confirmationem ab Episcopo parato recipiant;* neque a simili culpa eximendi erunt illi, qui sui conscii tale Sacramentum recipere negligunt, Episcopo ad conferendum parato. Quomodo igitur a gravi culpa eximi poterunt illi, qui neglecta confirmatione, tonsura, aliisque Ordinibus initiantur, cum præter generale præceptum omnibus fidelibus commune de suscipienda Confirmatione, alia lex & generalis consuetudo eos adstringant, ut nonnisi confirmati tonsuram, aliosque Ordines suscipiant? Consule Nat. ab Alex. Theol. Dogm. & moral. Lib. 11. De Sacram. Confirm. Propositione 2. & regula prima T. 1. p. 217. & 218., & de Sacramento Ordinis C. IV. art. IV. pag. 529. & Pontas, Verbo *Ordines*. Cas. XIX.

Clericat. *c.* 116. *n.* 30. Felix Potestas *tom.* 1. *part.* 4. *num.* 3031. Palaus, Herincx, & alii
14 passim, quibus accedit praxis. Patrinus in Confirmatione debet esse distinctus a Patrino Baptismi extra casum necessitatis; *dic. cap. in Catechismo* 100. *dist.* 4. *de consecrat.* Barb. *d. alleg.* 30. *n.* 51. cum pluribus aliis ibi citatis.
15 Unus Patrinus non potest tenere ultra duos eadem die Confirmationis, ut habetur ex Pon-
16 tificali; Ubi tamen facile non possent haberi plures, qui inservirent pro diversorum Patrinis, tunc posset unus etiam eadem die esse Patrinus plurium; Gobat *loc. cit. n.* 786. Marc. Anton. Genuens. *in Man. Pastorum c.* 4. *n.* 6. Barb. *loc. cit. n.* 52. La Croix *lib.* 6. *part.* 1. *n.*
17 396. Patrinus confirmandi debet esse Confirmatus; *cit. c. in Baptismate, vel in Chrismate* 3. *dist.* 4. *de consecr. & in Pontificali*. Hinc non 18
Confirmatus, si fieret in Confirmatione Patrinus extra necessitatem, graviter peccaret: Est fere communis apud Busemb. & La Croix *loco cit. num.* 394. Immo non Confirmatus invalide 19
obiret munus Patrini, adeoque probabiliter non contraheret cognationem spiritualem, ut colligitur *ex d. cap. in Baptismate, vel in Chrismate*, ubi absolute dicitur non Confirmatum non posse suscipere alium in Confirmatione, ibi: *In Baptismate, vel in Chrismate, non potest alium suscipere filiolum ipse, qui non est baptizatus, vel confirmatus;* Sic Barb. *loco cit. n.* 34. cum pluribus aliis ibi citatis. (*) Pa- 20
trinus debet secundum usum Ecclesiæ, & ritum Pon-

(*) Ex quo jure Canonico statutum sit non posse hominem non confirmatum Patrinum in Confirmatione agere, certum est id non licere; at si revera Patrinum agat, quis inferat vere Patrinum non esse, ac Patrini obligationes non contrahere? Id sane nullibi in jure decernitur. Ergo vere Patrinus esset, licet id illicite ageret, atque vere spiritualem cognationem contraheret. In eo enim vere illa causa occurreret, ob quam cognatio spiritualis contrahitur, atque impedimentum inde consurgens, ut patet consideranti motiva, quibus Ecclesia ad hujusmodi decernendum impedimentum mota est. Quamobrem certum omnino est, etiam a non confirmato Patrino impedimentum contrahi, & improbabilis omnino est Auctoris opinio, quæ perniciosa esse posset, dum occasionem præberet contrahendi matrimonium inter Personas, quæ ob hujusmodi impedimentum contrahere prohiberentur.

Responsio Auctoris.

Asserit hic R. Theologus, quod certum omnino est, a non confirmato Patrino impedimentum contrahi, & quod ipse non confirmatus vere Patrinus esset, atque veram spiritualem cognationem contraheret; & quod improbabilis omnino sit *Auctoris* opinio. Sed revera ejus potius improbabilis est opinio, quinimmo & falsa, ut clare patet ex solidissime & fundatissime adductis ab Eruditiss. Clericato de *Confirmatione dec.* 59, in cujus argumento sic expresse tradit: *propositis pluribus generibus personarum, quæ non possunt esse Patrini in Confirmatione, ostenditur ab his Patrinatus officium suscipientibus, si quis non sit baptizatus, vel non confirmatus, nullam contrahi spiritualem cognationem*; & sequentes, quas juvat referre, adducit convincentes rationes: Primo, quia prohibitio in Patrino Confirmationis provenit ex eodem fonte, & ex eodem textu, a quo prohibitus est etiam homo non baptizatus, nempe *ex cap. in Baptismate, vel in Chrismate* 102. *dist.* 4. *de Consecrat.* (jam a me allato cit. num. 19.) & ideo conveniens est affirmare voluisse textum illum irritare actum in utroque, & sic quemadmodum non baptizatus non contrahit cognationem, ita neque non confirmatus illam contrahat. Secundo, quia mens Ecclesiæ, & intentio Concilii Tridentini est restringere impedimentum cognationis spiritualis ob favorem libertatis contrahentium Matrimonium, ut colligitur *ex sess.* 24. *cap.* 2. *de Reformat.* idcirco censetur conformius menti Ecclesiæ, quod Patrinus non confirmatus nullam contrahat cognationem. Tertio quia Pontificale Romanum *in Rubric. de Confirmandis*, ait: *nullus, qui non sit confirmatus, potest esse in confirmatione Patrinus*. Ubi Ly *non potest* (quo utitur etiam Canon in Baptismate, vel in Chrismate a me supracitatus) habet vim irritandi actum, quia ultra Doctores hanc opinionem tenentes, quos citat, & sequitur Sanchez *de Matrimonio, c.* 7. *disp.* 60. *num.* 20. eamdem opinionem amplectuntur novissime tum Canonistæ, tum Theologi amplissimi nominis, videlicet Coninch, Nugnus, Bissus, Bonald. Basilius Pontius, Diana coordinatus, Franciscus de Lugo, Tamburin. Cotonius, Trullench. Liguorius, Novarius, Barbosa, Jordanus, Nicolius, Bonacina, Layman,

Pontificalis Romani esse ejusdem sexus, cujus est confirmandus. Est communis ex dispositione Pontificalis Romani. Reliqua de Patrino Confirmationis sunt proportionaliter resolvenda juxta dicta de Patrino Baptismi. *Vide ibi.*

21 Cæremoniæ omnes, quæ antecedunt, comitantur, & sequuntur Confirmationem, distincte referuntur a Bellarmino *de Confirmat. cap.* 13. a Castropalao, & variis aliis, unde hic aliqua tantum de istis breviter explanantur.

22 Confirmatio igitur debet administrari ab Episcopo cum Pluviali, Mitra, Stola, & Baculo Pastorali; Sac. Congreg. Conc. *in Brixien.* 19. *Februarii* 1585. Quamvis Episcopus Sacramentum Confirmationis deberet conferre in Ecclesia, quantum commode fieri potest, ut observat Herincx *disp.* 5. *de Sacrament. Confirmat. q.* 8. *n.* 64. & ita stricte teneri asserit Nugnus *in* 3. *part.* D. Thomæ *q.* 72. *art.* 12. *circa finem*, *vers. secundum ritus*: Tamen simpliciter loquendo potest Episcopus illud conferre in quovis loco decenti; Barbosa *loco cit. num.* 13. cum pluribus aliis. 23

Monialibus tamen ministratur ad fenestellam Communionis, unde propterea non datur licentia egressus, vel ingressus; Sac. Congreg. Episcop. *in Cæsenaten.* 6. *Julii* 1601. 24

Episcopus potest Confirmationem con- 25

man, Justus locis ibi ab ipso citatis, Leander *disp.* 5. *quæst.* 5. cum multis aliis ibi citatis, Matthæucci *in cautela Confess. lib.* 9. *cap.* 3. *de Confirmatione*, *n.* 8. Marcantius *in Horto pastorum*, *de confirmatione lib.* 6. in fine; Et Eminentiss. Cardin. de Lauræa *de impediment. Matrimonii*, *disp.* 28. *num.* 102. *& seq.* ubi reddit hanc rationem: *Sicut ideo in Baptismo suscipiens non baptizatus non contrahit, quia non potest dare vitam spiritualem, quam non habet, ita quum non confirmatus non habeat robur hujus Sacramenti, non potest alium roborare:* Idcirco quum tantæ prudentiæ, & experientiæ in Romana Curia Auctorem habeamus (præter cæteros allegatos) docentem, a Patrino non confirmato suscipiente in Confirmatione nullam contrahi cognationem spiritualem, absque hæsitatione resolvendum, & dicendum venit, Titium, de quo in proposito casu, posse ducere in uxorem matrem viduam pueri, quem tenuit in Chrismate. Hæc ille. Quid clarius? Casus autem propositus est iste: *Titius non confirmatus tenuit ad Confirmationem puerum, cujus deinde matrem viduam vult in uxorem ducere. Quæritur, an possit?* Et absolute, & indubitanter resolvit, ut supra, *affirmative*, & quidem merito, quia *in cit. cap. in Baptismate, vel in Chrismate* æque excluditur a suscipiendo in Confirmatione, qui non est confirmatus, ac a suscipiendo in Baptismate, qui non est baptizatus, sine ulla distinctione, & ubi Lex non distinguit, neque nos distinguere debemus: *L. Non distinguemus*, §. 22. *ff. de recep. arbitris*; *L. Præses* 3. *de officio præsidis*. *L. de pretio* 8. *ff. de publiciana in rem actione*, *cap. Quia circa* 22. *de privilegiis*. *Ubi enim eadem est ratio, eadem est legis dispositio. L. Ideo* 26. *ff. de legibus*. *L. Illud* 32. *ff. ad legem Aquiliam*, *cap. Inter corporalia* 2. *de translat. Episc.* Cum ratio legis sit anima legis: *L. cum ratio* 7. *ff. de bonis damnator.* Insuper ultra recensitos plurimi alii meam sustinent conclusionem, & signanter Rosignolus *par.* 3. *de Confirm. qu.* 5. *art.* 13. *num.* 4. *& seq.* Leurenius *eod. lib.* 4. *tit.* 11. *qu.* 209. *n.* 1. Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 10. *per tot.* sic concludens: Et ita declaravit Sac. Congregatio Concilii *in una Licien. die* 13. *Julii* 1654. *nimirum: Non confirmatum non contrahere cognationem spiritualem*; Reiffenstuel *lib.* 4. *decretal. tit.* 11. *n.* 27. testans de communi, & asserens dictam Declarationem Sacræ Congreg. Concilii; Schmalzgrueb eodem *lib.* 4. *tit.* 11. *num.* 41. eandem adducens declarationem Sac. Congreg. Concilii; Roncaglia *de matrim. tract.* 21. *cap.* 3. eandem citans declarationem Sac. Congregat. quam Sacr. Congregat. Concilii Declarationem adducit novissime etiam celeberrimus Ubaldus Giraldi *Institut. Canonic. part.* 2. *lib.* 4. *tit.* 11. *quæst.* 3. *num.* 7. *edition. Roman.* 1756. quamvis ipse, ut Revisor fortasse immemor dictæ a se allatæ Declarationis Sanctæ Congreg. Concilii, saltim implicite probaverit, seu toleraverit etiam contra seipsum, & suum etiam Maschat injustam Theologi censuram meæ conclusionis tot rationibus, juribus, & classicis Doctoribus, ut supra, suffultæ. Unde nescio, quomodo Theologus potuerit, ac voluerit tamquam ex Tripode pronunciare meam opinionem tanto munimine tectam, omnino improbabilem, & suam sic incertam, & a Sac. Congregat. Concil. repulsam, omnino certam. Nisi dicerem, quod sicut supra in verb. *Capellanus num.* 6. voluit suæ censuræ subjicere ipsissima verba Sac. Rom. Rotæ, ita hic noluerit admittere meam conclusionem, licet tot solidissimis fundamentis munitam, & etiam ipsa expressissima nunc allata Sac. Congreg. Concilii declaratione.

conferre in die Feriali; etiam post meridiem, quamvis non jejunus & ipse, & suscipiens, cum hoc nulla lege præscriptum reperiatur, nam solum consulitur *in c. Ut jejuni* 5. *dist.* 5. *de consecr.* ut observat Barbosa *loco cit. n.* 12. Silvester verb. *Confirmatio q. unic.* Bonacin. *de Sacramentis disp.* 3. *q. unic. punct.* 2. *num.* 14.
26 & fuit dictum supra *art.* 2. *n.* 40. Episcopus potest conferre Confirmationem etiam tempore Interdicti, & in loco interdicto: *cap. Responso* 43. *de sent. Excommun. & c. Quoniam* 19. *de sent. excommun. in* 6. Barbosa *de offic. & potestat. Episcop. part.* 2. *allegat.* 31. *n.* 23.
27 cum pluribus ibi cit. Episcopus debet propria manu ungere Chrismate consecrato confirmandum in fronte: Sic præcipit Pontificale Ro-
28 manum. Unde Confirmationis Sacramentum immediate manu Episcopi esse conferendum, ità ut sit nullum, si conferatur medio alio instrumento, resolvunt Diana *part.* 3. *tract.* 4. *resol.* 28. Layman *in Theol. Moral. lib.* 5. *Tract.* 3. *cap.* 2. *n.* 5. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 3. *c.* 1.
29 *n.* 17. apud Barbosam *loc. cit. n.* 26. Inungitur confirmandus in fronte, ad indicandum hujus Sacramenti effectum, qui est gratia collata ad audacter profitendam Christi fidem; cum enim frons sit sedes verecundiæ, par est, ut confirmandus in fronte inungatur, ut sine rubore, & verecundia Christi nomen confiteatur: *Ita*
30 *communis*. Frons Confirmati aliquo panno albo circumcingitur, ne recens unctio defluat, aut deleatur; In hoc tamen est servanda cujusque loci consuetudo, ut monet Suarez, Henriquez, Coninch apud Layman *loco cit. n.* 7. nam alicubi mos est, ut mox post collatum Confirmationis Sacramentum, frons Confirmati abluatur ab aliquo ex assignatis Sacerdotibus spongia, vel alio linteo; alibi expectatur, donec sit exsiccatum Chrisma, & alibi circum-
31 fertur vitta, seu pannus linteus aliquibus diebus. Percutitur alapa ab Episcopo maxilla Confirmati dicendo *pax tecum*, ad hoc ut Confirmatus intelligat se roborari hoc Sacramento ad fortiter, & invicte tolerandas injurias, & imminentia pericula subeunda propter Fidem Christi, & recordetur hujus Sacramenti suscepti, & militiæ, ad quam exercendam conscribitur; *Ita communis* cum Durand. *in Rational. divin. lib.* 6. *cap.* 84. *n.* 6. Barbosa *loco cit.*
32 *num.* 26. Bonacina *loco cit. q. unic. punct.* 4. *n.* 9. Ubi autem resolvit, omissionem alapæ non videri peccatum mortale, & idem tenet Barbosa *loco cit. n.* 27. & Zambran *de casibus occurrentibus cap.* 2. *dub. ultim. n.* 1.
33 * Animi dispositiones ad digne recipiendum hoc Sacramentum sunt status gratiæ, quæ in adultis lethali crimine infectis comparatur plerumque per Sacramentum Pœnitentiæ; Bened. XIV. *Instit. Eccl.* 6. §. 11.

Tempore pestis, eo morbo affectis non tenetur Episcopus hoc Sacramentum ministrare, 34
cum Sacramentum hoc non sit absolutæ necessitatis; *De Synodo Diœc. lib.* 13. *c.* 19. §. 6.

In Confirmatione tempore pestis non potest 35
fieri inunctio frontis mediante penicillo, nec sane valeret sic collata, cum ex consensu fere omnium Theologorum ad valorem requiratur aliqua manus impositio, quæ certe non fieret, quum alio medio, quam pollice, vel manu, confirmandi frons oleo liniretur; *Ibid.* §. 7. *nov. edit.* *

Pro complemento afferuntur instructiones se- 36
quentes editæ Romæ 22. Maii 1722.

INSTRUZIONI, ED AVVERTIMENTI,

Per quelli che vogliono ricevere il Santo Sacramento della Cresima.

Fabricio per la misericordia di Dio Vescovo d'Albano della S. R. C. Card. Paulucci, della Santità di Nostro Signore Vicario Gener. ec.

IL Santo Sacramento della Cresima, di cui 1
è solo Ministro il Vescovo, è stato instituito da Cristo Signor Nostro, affinchè gli Uomini rigenerati alla grazia, ed arrolati alla Cristiana Milizia per mezzo del Santo Sacramento del Battesimo, restino confermati nella Fede, e fortificati in essa per la virtù di questo Santo Sacramento, il quale come a valorosi Soldati non solo gliela fa costantemente confessare, ma anche dà forza di poter combattere, e di resistere alle battaglie de' comuni Nemici, perciò vien detto Sacramento della Confermazione, e benchè non sia assolutamente necessario per la salute eterna, non si deve però da nessun Fedele tralasciare, attesi li molti soprannaturali effetti, che produce, e li doni, che lo Spirito Santo conferisce a quelle Anime, che lo ricevono, quando però non vi sia l'ostacolo del peccato; per lo che la Santa Madre Chiesa, che desidera ardentemente, che tutti i suoi Figli con vera intenzione, e divozione vengano a riceverlo, particolarmente gl' invita, secondo l' antico Ecclesiastico costume, in questo sacro tempo della Pentecoste, in cui si solennizza la venuta del Divino Spirito. Affinchè poi ciascuno sap-

pia quello, che deve fare per disporsi degnamente, e secondo li sacri approvati Riti, abbiamo pubblicata d' ordine di Nostro Signore la seguente Istruzione cavata dai Sacri Canoni, dai Santi Padri, e dal Pontificale Romano, la quale vogliamo, che inviolabilmente si osservi.

II. Primo. Quelli che sono stati una volta Cresimati, si guardino molto bene di farsi Cresimare di nuovo, perchè questo Santo Sacramento non si può reiterare: E chi dubitasse d' essere stato confermato, o no, non ardisca d' accostarsi a riceverlo, se prima non l' avrà significato a Noi, acciocchè considerata la qualità del dubbio, si faccia quella risoluzione, che sarà conveniente in cosa tanto importante.

III. Chi piglierà questo Santo Sacramento deve aver un Compare, o una Commare, acciochè abbia di lui cura spirituale, per lo che conviene, che sia maggiore di età del Cresimando, nè minore di quattordici anni, con questo però, che i Maschi non siano tenuti a Cresima dalle femmine, nè queste da i Maschi: Di più nessuno tenga a Cresima se non uno, o due senza espressa nostra licenza.

IV. Chi non è stato Confirmato non può essere Padrino, o Compare in questo Santo Sacramento, nè il Padre, o la Madre possono tenere i loro Figliuoli, nè il Marito la Moglie, nè la Moglie il Marito: Come anche li Padrini non possono essere Monaci, o Religiosi, nè quelli, che sono stati Compari, o Commari de i medesimi confermati nel Sacramento del Battesimo, secondo l' antichissima consuetudine di questa Santa Romana Chiesa; e senza nostra espressa licenza nissun Ordinato in Sacris possa esser Padrino, o Compare nella Cresima.

V. Nissuno scomunicato, interdetto, scandaloso, o pubblico Peccatore, ovvero, che non si è Confessato, e Comunicato nella passata Pasqua di Risurrezione, come anche chi non sa li rudimenti della Santa Fede, cioè il Pater noster, Ave Maria, Credo, e li dieci Comandamenti, si presenti a ricevere questo Santo Sacramento, o fare l' Officio di Compare, o Commare sotto pena ad arbitrio nostro.

VI. Per ricevere degnamente questo Santo Sacramento, devono li Cresimandi essere in grazia di Dio, e però li Fedeli Adulti prima procureranno di riconciliarsi con S. D. M. ed è più che bene fare una buona Confessione Sacramentale; altrimente se s' accostano in peccato mortale, non solo non riceveranno la grazia di questo Santo Sacramento, ma commetteranno un gravissimo Sacrilegio.

VII. Si avverte, che nel Sacramento della Cresima, li Compari, e le Commari contraggono Parentela spirituale con quelli, che tengono, o presentano, e con il Padre, e la Madre de i medesimi, siccome nel Santo Battesimo, la quale impedisce di contrarre Matrimonio fra di loro, ed essendo fatto non vale. E tal Parentela spirituale si contrae anche tra il Confermato, e il Confermante.

VIII. Benchè li Fanciulli possano essere Cresimati; contuttociò nissuno minore di sett' anni, senza nostra espressa licenza, s' accosti a Cresimarsi, e questo acciochè abbia qualcue capacità d' intendere l' efficacia di questo Santo Sacramento, e possa riceverlo con più divozione; della quale capacità, o disposizione, e che sia ben instruito, come sopra, ne i rudimenti della Santa Fede, dovrà ciascuno Cresimando portar attestato del proprio Parroco (da darsegli gratis) senza di cui non sarà ammesso.

IX. Se alcuno avesse qualche nome profano, ridicolo, o indecente ad un Cristiano, procuri nell' atto della Confermazione farlelo mutare dal Vescovo Cresimante nel nome di qualche Santo, o Santa respettivamente; per imitarne le virtù, ed ottenerne il Patrocinio.

X. Nessuno si accosti colla fronte imbrattata, e colli capelli scomposti, come anche li Cresimandi, e li Compari si presentino senz' Armi, e tanto questi, quanto le Cresimande, e le Commari vengano vestite modestamente.

XI. Per togliere le confusioni, gli uomini si presenteranno dalla parte dritta del circolo; e le Donne dalla parte sinistra, nè ardisca chicchessia entrare nel detto circolo.

XII. Tutti quelli, che saranno presentati all' amministrazione di questo S. Sacramento particolarmente, quando si recitano le Preci, e s' invoca la grazia dello Spirito Santo, stiano in ginocchioni, con divozione, e silenzio, attendendo con quella composizione di corpo, ed applicazione di mente, che potranno maggiore, alla considerazione di sì gran beneficio lasciatoci dal Signore.

XIII. I Cresimati non si partano dalla Chiesa, se non dopo ricevuta la benedizione da Monsig. Vescovo, che li confermerà, e procurino fare scrivere il nome e cognome loro,

del Padre, e del Compare, come anche la propria Parrocchia.

XIV. La Cresima si principierà nella Sacrosanta Basilica di S. Gio: Laterano Domenica prossima di Pentecoste dopo il Vespero, si farà ogni Domenica, ed in tutte le Feste comandate sino alla Domenica dopo la Festa delli Gloriosi Apostoli SS. Pietro, e Paolo; ed ogni volta, che si amministrerà, ordiniamo, che prima d'incominciare la funzione si leggano sul Pulpito ad alta voce li suddetti avvertimenti.

XV. Per ultimo incarichiamo anche da parte di S. B. alli R. R. Curati di notificare al Popolo nelle Feste della Pentecoste, ed altre, tanto nella Messa Parrochiale, che nella Dottrina Cristiana la presente Istruzione, e dichiarare le virtù, e li salutevoli effetti di questo Sacramento secondo la Dottrina del Catechismo Romano, e la disposizione, e divozione, con che si deve ricevere; così anche incarichiamo alli RR. PP. Predicatori annuali, acciochè gli Adulti sappiano, che non si deve trascurare, nè molto differire, ed affinchè possano li medesimi degnamente disporsi a riceverlo più presto, che potranno, particolarmente quelli, che son chiamati da Dio alla Milizia Ecclesiastica, o ad abbracciare lo stato Religioso.

XVI. Per quelli poi, che saranno negligenti, la Sacra Congregazione della Visita con Decreto emanato sotto li 10. Decembre 1661. ordina alli R. R. Parrochi, che nel fare lo stato dell'Anime, debbano informarsi, se quelli, che sono sotto la loro Cura, sono stati Confermati, notando li negligenti in un libro particolare, e con ammonirli paternamente, acciocchè quantoprima procurino ricevere detto Santo Sacramento, e con avvertirli anche, che se per disprezzo sdegnano di riceverlo, non sono immuni da colpa mortale. Avvertano in oltre li Padri, e le Madri di Famiglia, acciocchè non sieno trascurati in far confermare li loro Figli, altrimente dovranno rendere stretto conto della loro negligenza al Tribunale di Dio. Dato in Roma dalla nostra solita Residenza questo dì 22. Mag. 1722.

F. Card. Vicario.

N. A. Canonico Cuggiò Secret.

CONFIRMATIO ELECTIONIS.

Additiones Novissimæ.

Confirmatio electionis, vel nominationis approbatio quoad Episcopos primis Ecclesiæ seculis omnimode erat penes Episcopos Ordinatores, id est Metropolitanum cum Suffraganeis, juxta Canonem IV. Nicænum, quo decernitur: „ Episcopum oportet maxime quidem ab omnibus, qui sunt in Provincia, „ constitui; si tamen sit hoc difficile, vel „ propter urgentem necessitatem, vel viæ „ longitudinem, tres omnino eumdem in locum congregatos, absentibus quoque suffragium ferentibus, scriptisque assentientibus, „ tunc electionem fieri, eorum autem quæ „ fiunt confirmationem in unaquaque Provincia a Metropolitano fieri. 1

Quoniam tamen inter Episcopos Ordinatores, primus & præses esset Metropolitanus; neque semper omnibus Comprovincialibus Episcopis commodum esset, ad singulas Episcoporum ordinationes convenire, sensim ex quodam ut minus tacito Ecclesiæ consensu ad Metropolitanum integrum pene devolutum est jus electiones discutiendi, easque vel ut Canonicas probandi, vel ut minus Canonicas reprobandi. 2

Hæc disciplina Metropolitano confirmationem suorum Suffraganeorum attribuens per tredecim facile secula iuconcussa permansit; eamque & jus commune Decretalium Gregorii IX. apertissime supponit & confirmat; unde uno consensu tradunt Canonistæ, Episcopum de jure communi confirmandum esse a suo Metropolitano. 3

Sicuti vero per Reservationes Pontificias, ad Sedem Apostolicam Seculo XIV. provisiones sive nominationes fuere devolutæ, atque eo titulo electiones Canonicæ quodammodo abolitæ; ita jus confirmandi Episcopos Metropolitanis ademptum, & Sedi Apostolicæ reservatum fuisse compertum est; indignum quippe credebatur, ut a Romano Pontifice ad Episcopatum designatus, a Metropolitano confirmationem petere & accipere juberetur. 4

Et licet Pontificiæ Reservationes quoad Episcopatus & Prælaturas, sive per Concordata, sive per indulta & privilegia Regibus con- 5

concessa fuerint in multis restrictæ; tamen confirmationes Romano Pontifici hactenus reservatæ manserunt; nec quidquam juris Metropolitanis restitutum est.

6 Cum is qui confirmat electum vel nominatum, eundem instituat, ac propriæ Ecclesiæ Pastorem provideat & costituat, merito Sacris Canonibus cautum fuit, ne Metropolitani aliique Prælati, quibus ejus confirmandi seu probandi electiones aut nominationes ad Ministeria Ecclesiastica, præsertim Episcopatus competit, præcipitanter sine prævio, maturo, ac diligenti examine & informatione ad confirmationem prosiliant.

7 Si electus coelectum aut specialem suæ electionis adversarium habeat; is ante confirmationem nominatim vocandus erit; alias ubi concors fuit electio, aut nullus nominatim se electioni opponit, generale ac peremptorium edictum proponendum est in Ecclesia, in qua electio facta est; ut si qui sint, qui se volunt opponere, constituto termino veniant. *Cap. fin. de Elect. in VI.*

8 Confirmationes hisce non observatis factæ ex eodem capite declarantur viribus omnino carere, irritæ & nullæ.

9 Examen, seu informationem esse faciendam non tantum circa electionis processum, sed etiam personam electi, declarat Lateranense Concilium sub Innocentio III. celebratum.

10 Quod tria præcipue inquirenda sint in persona electi, videlicet, ætas legitima, morum honestas, & litteratura sufficiens, scribit idem Innocentius Archiepiscopo & capitulo in *Cap. 19. tit. de Elect. in integra capuano.*

11 Quia vero vita cujusque exactius nosci potest in loco, in quo quis diu conversatus fuit, ibidem inquirendum est de moribus electi. *Cap. 3. tit. de Elect.*

12 Pristina disciplina, quæ facile per decem secula inconcussa permansit, confirmationem Episcoporum ab eorum consecratione vix sejunxit; sed Episcopus electus a Metropolitano & Comprovincialibus examinatus, uno eodemque quasi actu & tempore consecrabatur & confirmabatur; sive potius ordinando confirmabant; neque ante ordinationem Prælatus aut Episcopus dicebatur, nisi ad summum cum addito, *Electus*.

13 Quin ex stylo Decretalium, uti observat cum aliis Fagnanus ad *Cap. Eam te*, *tit. de Rescriptis*, ante consecrationem non dicitur, Episcopus simpliciter, sed electus; & merito, ait, quia electio, & consecratio unum faciunt Episcopum.

Ex quo omnium Episcoporum confirmatio ad Romanum Pontificem spectare cœpit, processus inquisitionis de persona promovenda ex Decreto Concilii Tridentini ad illum ipsum transmitti debet, ut ipse plena totius negotii, & personæ notitia habita, pro gregis Dominici commodo de illa, si idonea per examen factum reperta fuerit, Ecclesiis possit utilius providere. 14

Quod hic dicitur de transmissione processus sive inquisitionis ad Romanum Pontificem, intelligi debet juxta stylum hodiernum, si Ecclesiæ non sint ad nominationem vel præsentationem Imperatoris, vel Regis alicujus, quia si fit de hujusmodi nominatione vel præsentatione, Prælatus qui processum confecit, eum transmittet ad Cardinalem illius Regni vel Provinciæ Protectorem, in qua est Ecclesia providenda Pastore. 15

Totus inquisitionis processus a Cardinale Relatore cum tribus aliis accurate examinari debet; & inde in duobus successivis Consistoriis relatio facienda, quod promovendus præditus sit qualitatibus a jure & a Synodo Tridentina requisitis. 16

Cardinalis proponens, ex stylo hodierno, si de Ecclesia spectante ad nominationem Regis agatur, est Cardinalis Protector illius Regni. Tres alii Cardinales sunt primus Cardin. Episcopus, primus Cardinalis Presbyter, & primus Cardinalis Diaconus. 17

In primo Consistorio fit nuda propositio, vocaturque *Præconizatio*; in secundo fit totalis relatio; atque ex suffragiis Cardinalium nominatum Pontifex sub certa forma Episcopum pronuntiat. 18

Quemadmodum olim Electus a Clero & populo, aut a Rege nominatus, nullatenus Pastor aut Episcopus censebatur Ecclesiæ vacantis, priusquam a Metropolitano & Episcopis Provincialibus confirmatus, & in Ecclesiæ Pastorem, & Episcopum ordinatus esset; ita nec de jure communi & hodierno, electi a Capitulis Cathedralibus, aut Nominati a Regibus, se administrationi Ecclesiæ sive in temporalibus sive spiritualibus quocumque prætextu immiscere possunt ante confirmationem expeditam; *Cap. 17. tit. de Elect.* quia ut ait ibidem Pontifex, *nemo debet sibi honorem assumere; sed qui vocatur a Deo tamquam Aaron*. Hæbr. cap. 5. v. 4. 19

Cum vero nonnulli hanc Concilii sanctionem illudere volentes, sub titulo Œconomi aut Procuratoris se administrationi Ecclesiarum 20

rum ante confirmationem ingererent, Concilium Logudnense sub Gregorio X. his fraudibus obviare volens, generali Constitutione sancivit: „ ut nullus de cætero administra„ tionem dignitatis, ad quam electus est, „ priusquam celebrata de ipso electio confirme„ tur sub Œconomatus vel procurationis no„ mine aut alio de novo quæsito colore, in „ spiritualibus vel temporalibus per se vel „ per alium, pro parte, vel in totum, ge„ rere vel recipere, aut illis se immiscere „ præsumat, omnes illos qui secus fecerint, „ jure, si quod eis per electionem quæsitum „ fuerit, decernens eo ipso privatos. *Cap.* 5. „ *de Elect. in VI.*

21 Nec tantum in electione obtinet hæc Juris decisio, sed & in præsentatione sive nominatione, uti post alios Canonistas tradit Fermosinus ad *Cap.* 15. *tit. de Elect. quæst.* 2. *n.* 11. „ Nam si persona præsentati, ait, se „ ingerat ante Confirmationem, revera dici„ tur *intrusus*, &, subjectus pœnis dicti *Ca*„ *pitis Avaritiæ*.

22 Nullo ergo titulo, Electi aut Nominati se administrationi Ecclesiæ viduatæ ingerere possunt ante confirmationem; eamque juxta stylum hodiernum in Curia Romana expediendam, nisi tamen „ valde remoti sint, vide„ licet ultra Italiam constituti: hi si electi „ fuerunt in concordia (inquit Concilium „ Lateranense sub Innocentio III.) dispen„ sative propter necessitatem Ecclesiarum, & „ utilitates in spiritualibus & temporalibus „ administrent; sic tamen ut de rebus Eccle„ siasticis nihil penitus alienent.

23 Electum aut Nominatum, obtenta confirmatione, tamquam verum pastorem, & Episcopum Ecclesiæ vacantis reputari, ex hactenus dictis compertum est.

24 Hinc Episcopum confirmatum posse plenarie jurisdictionem suam exercere, eaque omnia, quæ ad curam pastoralem & Episcopalem pertinent agere, exceptis his duntaxat, quæ Ordinis seu Characteris sunt Episcopalis, concludunt Canonistæ, probat communis praxis, & decrevit Cœlestinus III. *Cap. Transmissum*, *tit. de Elect. potestate*.

25 Episcopus a Sede Apostolica provisus, sive confirmatus, non potest possessionem adipisci, uti bene notat Zypæus ad titulum *De Causa Possess.* nisi Litteris in forma expeditis.

26 Quin nec sufficit Litteras in Curia Romana in forma esse expeditas, sed insuper desideratur ut provisus eas exhibeat & præsentet ipsi Capitulo; neque sufficit per testes earum expeditionem probare.

Insuper est una omnium doctrina, quod Episcopus etiam confirmatus, vigore litterarum Curiæ Romanæ non possit hujusmodi possessionem accipere, nisi prius ipsæ litteræ Regi vel Principi in suo Consilio exhibitæ & placetatæ fuerint. 27

Provisi de Ecclesiis Cathedralibus, quæ Juri Regaliæ subjectæ sunt, ut post obtentam confirmationem Pontificiam, plenam temporalium sui Episcopatus administrationem, & Beneficiorum collationem obtineant, debent manus Regiæ levationem obtinuisse, sive ut loquuntur, *Regalia debet esse clausa*. 28

Quod ut fiat, requiritur primo, ut Provisi juramentum fidelitatis Regi præstiterint, quod nimirum „ Regi erunt legales, & fideles in „ suo Episcopali statu, & Populum earum „ Civitatum, & Episcopatuum, in quantum „ poterunt, in obedientia & recognitione su„ premæ potestatis erga Regem, & suam suc„ cessionis sanguinis posteritatem tenebunt." Ita refert Philippus Probus in Supplemento ad Tractatum *Juris Regaliæ*. Quod utinam hodie ubique locorum Episcopi, aliique Ecclesiastici Prælati, etiam ubi juramentum ex debito non præstatur, inviolabiliter observarent, ita ut de ipsis querendi nulla occasio Principibus esset; nec unquam ex eorum malo exemplo scandalum paterentur illi ipsi, quibus præsunt, ut maximopere doceant quæ Cæsaris sunt, Cæsari, & quæ Dei, Deo esse tribuenda. 29

CONFRATERNITAS.

ARTICULUS I.

Quo ad ea, quæ concernunt Confraternitatum erectionem, & aggregationem.

Ut Confraternitates legitime, & valide erigantur, & aggregentur, debet omnimode observari Constitutio 115. Clementis VIII. incip. *Quæcumque*, quæ ut ab omnibus commode sciri possit, datur hic per extensum ut jacet. 1

CLEMENS PAPA VIII.

Ad perpetuum rei memoriam.

2 QUæcumque a Sede Apostolica ad promovendam Christi fidelium salutem aliquando concessa sunt, etsi maturo consilio, magnaque prudentia, & cautione sancita, & decreta sint, tamen cum Romanus Pontifex de animarum salute solicitus, progressu temporis animadvertit sensim aliquot abusus in eisdem statutis, & decretis observandis provenire: debet pro sui pastoralis officii munere illis opportuna ratione occurrere, & quantum cum Domino potest, adhibito salutari remedio providere.

§. I. Cum itaque a pluribus Romanis Pontificibus Prædecessoribus Nostris, & forsitan etiam a Nobis nonnullis Regularibus Ordinibus, Religionibus, & Institutis, ac etiam Christifidelium sæcularium Archiconfraternitatibus, & Congregationibus diversarum Nationum, Nominum, & institutorum, tam in Alma Urbe nostra, quam in aliis Civitatibus, & locis Christiani Orbis institutis, facultas erigendi, & instituendi, in eorum, & aliis Ecclesiis, & Collegiis, nec non etiam sibi aggregandi Confraternitates, & Congregationes in eadem Urbe, & in aliis locis existentes, eisque privilegia, indulgentias, facultates, aliasque spirituales gratias, & indulta sibi concessa respective communicandi attributa fuerit, ac nulla certa forma, vel ratio præscripta sit, quæ in hujusmodi erectionibus, institutionibus, aggregationibus, & communicationibus, faciendis servari debeat; propterea, sive negligentia Superiorum Ordinum, Religionum, & Institutorum, vel Officialium Archiconfraternitatum, & Congreg. erigentium, instituentium, aggregantium, & communicantium, quæ Confraternitatibus, & Congregationibus erigendis, instituendis, & aggregandis, & quibus communicationes privilegiorum, indulgentiarum, aliarumque gratiarum prædictarum fiunt, non servant formam in hujusmodi erectionibus, institutionibus, aggregationibus, & communicationibus servari debitam, neque præscribunt modum, quo privilegia, indulgentias, facultates, aliasque spirituales gratias, & indulta prædicta consequi debeant, seu ipsarum Confraternitatum, & Congregationum incuria, quæ non inquirunt ea, quæ præstare oportet, nulla consequantur, nonnullæ pravæ consuetudines irrepserunt, multaque incommoda inde provenerunt.

§. 2. Quibus nos pro commisso nobis Apostolicæ solicitudinis officio, paternaque erga omnes Christifideles Charitate prospicere volentes, hac nostra Constitutione perpetuo valitura, decernimus, atque statuimus, ut in posterum, tam hujus Almæ Urbis nostræ, quam aliarum Civitatum, & locorum totius Christiani Orbis Regularium Ordinum, & Religionum, & Institutorum, quibus in eorum, & quibuscumque aliis Ecclesiis, & Collegiis, Confraternitates Sæcularium erigendi, & instituendis facultas concessa est, nec non etiam Archiconfraternitatum, & Congregationum, cujusvis Nationis, Nominis, & Instituti illæ sint, & in quibuscumque Ecclesiis, Domibus, & Oratoriis, tam Sæcularium, quam ut præfertur, quorumcumque, etiam Mendicantium Ordinum, Religionum, Institutorum Regularium, quamvis tam ordinaria, quam Apostolica auctoritate erectæ, ac institutæ existant, seu alio quovis modo introductæ reperiantur, quibus alias Confraternitates, & Congregationes instituendi, erigendi, ac sibi aggregandi, aliisque privilegia, Indulgentias, facultates, aliasque spirituales gratias, & indulta prædicta elargiendi, & communicandi potestas a Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris, vel a Nobis, & Apostolica Sede attributa fuit, Magistri, Priores, Præpositi, Rectores, Gubernatores, Præceptores, Primicerii, Prælati, Custodes, Guardiani, Præfecti, Administratores, & alii Officiales, seu Superiores, quovis modo nuncupati, Regularium siquidem Ordinum, Religionum, & Institutorum, unam tantum Confraternitatem, & Congregationem, de consensu tamen Ordinarii loci, & cum litteris ejus testimonialibus, quibus Confraternitatis, & Congregationis erigendæ, & instituendæ pietas, & Christianæ Charitatis officia, quæ exercere cupit, apud eos commendentur, in eorum, & quibuscumque aliis Ecclesiis, & Collegiis erigere, & instituere.

§. 3. Cæterarum vero Archiconfraternitatum, & Congregationum, in singulis Civitatibus, Oppidis, vel locis, unam etiam Confraternitatem, & Congreg. duntaxat, quæ Apostolica, vel ordinaria auctoritate prius erecta, ac nulli alteri Ordini, Religioni, Instituto, Archiconfraternitati, & Congregationi ejusdem, vel alterius Nationis, Nominis, & Instituti aggregata sit prævio similiter loci Ordinarii consensu, & cum ejus Litteris testimonialibus, quibus ejusdem Confraternitatis & Con-

Congregationis aggregandæ, institutum, pietas, & Christianæ charitatis officia, quæ exercere consuevit, apud eos commendentur, sibi adjungere, & aggregare possint.

§. 4. Huic vero Confraternitati, & Congregationi erigendæ, instituendæ, seu aggregandæ, ea tantum privilegia, Indulgentias, facultates aliasque spirituales gratias, & indulta, quæ ipsi Ordini, Religioni, Instituto erigenti, instituenti, ac communicanti, seu Archiconfraternitati, & Congregationi aggreganti, nominatim, & in specie, non autem quæ per extensionem, vel communicationem sibi, quovis modo, concessa sunt, & illa quidem non sub generali forma verborum, vel ad instar, sed expresse & in specie communicare valeant.

§. 5. Statuta autem pro regimine Ordinum, Religionum, & Institutorum, erigentium, & instituentium, ac communicantium, seu Archiconfraternitatum, & Congregat. aggregantium edita, Confraternitatibus, & Congreg. erigendis, instituendis, & aggregandis, & quibus Communicationes privilegiorum, & aliorum prædictorum fiunt, impartiri non possint, nisi ea prius ab Episcopo Diœcesano examinata, & pro ratione loci approbata fuerint, quæ nihilominus ejusdem Episcopi Decretis, ac moderationi, & correctioni in omnibus semper subjecta remaneant.

§. 6. Insuper volumus, & ordinamus, ut prædicti Ordines, Religiones, Instituta erigentia, instituentia, ac communicantia, nec non Archiconfraternitates, & Congregationes aggregantes certam erigendi, instituendi, aggregandi, & communicandi formulam a Nobis novissime approbatam diligenter observent, secundum quam privilegia, Indulgentias, facultates, aliasque spirituales gratias, & indulta ipsis Ordinibus, Religionibus, Institutis erigentibus, instituentibus, & Communicantibus, seu Archiconfraternitatibus, & Congregationibus aggregantibus, nominatim, & expresse, non autem per communicationem; neque ad instar, ut supra, concessa, ipsis Confraternitatibus, & Congregationibus erigendis, instituendis, & aggregandis, & quibus communicationes fiunt, communicare possint.

§. 7. Quibus Confraternitates, & Congregationes ejusdem duntaxat Nationis, & Nominis, Ordinis, Religionis, & Instituti, Archiconfraternitatis, & Congreg. cui aggregantur, tam hactenus aggregatæ, quam in posterum aggregandæ utantur, potiantur, & gaudeant, ita ut dictarum Confraternitatum, & Congreg. erectarum, institutarum, & aggregatarum, ac quibus communicationes factæ sunt, Ministri, & Officiales, & alii supradicti privilegia, Indulgentias, facultates, aliasque spirituales gratias, & indulta hujusmodi, prævia tamen recognitione Ordinarii loci, qui adhibitis duobus de ejusdem Ecclesiæ Capitulo, illa juxta Sacri Conc. Trid. Decretum promulganda decernat, debitis temporibus promulgare valeant.

§. 8. Quibus etiam Ministris, Officialibus, & aliis prædictis, eleemosynas, & alia oblata Christianæ Charitatis subsidia, juxta modum, & formam per Ordinarium loci præscribendam, remotis tamen mensis, pelvibus, & capsis, quæ in Ecclesiis, & Oratoriis dictarum Confraternitatum, & Congreg. publice ad hoc exponi consueverunt, excipiendi potestas detur. Atque hoc ipsum Ordines, Religiones, Instituta erigentia, instituentia, ac communicantia, seu Archiconfraternitates & Congregat. aggregantes tam Almæ Urbis nostræ, quam aliarum Civitatum, & locorum quorumcumque juxta modum a Vicario Urbis, & ab Ordinariis locorum respective præscribendum, observare teneantur. Eleemosynas sic collectas in reparationem, & ornatum Ecclesiarum, tam Ordinum, Religionum, Institutorum erigentium, instituentium, & communicantium, ac Archiconfraternitatum, & Congregat. aggregantium, quam Confraternitatum, & Congr. erigendarum, & instituendarum, & quibus communicationes fient, aut in alios earum pios usus, arbitrio ejusdem Vicarii nostri in Urbe, necnon Ordinariorum locorum respective fideliter exponere, atque erogare procurent, ut omnes intelligant cœlestes Ecclesiæ thesauros, non quæstu, aut alicujus lucri causa, sed pietatis, & charitatis excitandæ gratia ex Apostolicæ Sedis benignitate Christifidelibus aperiri.

§. 9. Præterea volumus, ut Confessarii, qui vigore privilegiorum ipsis Ordinibus, Religionibus, Institutis erigentibus, instituentibus, & communicantibus, seu Archiconfraternitatibus, & Congregat. aggregantibus concessorum, ac Confraternitatibus, & Congregationibus aggregandis communicandorum, pro tempore eligi possunt, & poterunt sæculares, scilicet in Alma Urbe a prædicto nostro Vicario, extra Urbem vero a locorum Ordinariis; Regulares autem non solum a prædicto Vicario nostro, & a locorum Ordinariis respective, sed etiam a suis Superioribus approbati sint, utque Confratres confitentes a criminibus, casibus, & Censuris, juxta dictorum privilegiorum

rum (quatenus tamen sint in usu, & Sacri Conc. Trid. Decretis, ac Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum, & nostris Constitutionibus non adversentur, nec revocata, aut sub aliquibus revocationibus comprehensa sint) formam & tenorem duntaxat absolvere valeant. Decernimus insuper, ut iidem Confessarii prædictos Confratres cujuscumque gradus, status, conditionis, præeminentiæ, etiam si speciali nota dignæ fuerint, a casibus contentis in Litteris, quæ die Cœnæ Domini legi consueverunt, nec non violationis immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ, & clausuræ Monasteriorum Monialium, si videlicet sine necessaria, & urgenti caussa, ac sine Superiorum licentia; vel etiam si caussa, & licentia concessa abutentes, prædicta Monasteria ingressi fuerint, nec non violentæ manus injectionis in Clericum, & singularis certaminis, seu duelli, ac ab aliis etiam casibus, tam a Nobis, quam a prædicto nostro in Urbe Vicario, & locorum Ordinariis respective reservatis, & pro tempore reservandis, & etiam a quavis excommunicatione ab homine lata, absolvere, & super irregularitatibus, tam ex aliquo defectu provenientibus, quam occasione delicti contractis cum aliquo dispensare, prætextu dictorum privilegiorum, nullo modo possint.

§. 10. Demum statuimus, & pariter ordinamus, ut Confraternitates, & Congr. ubivis locorum, quavis auctoritate, ut præfertur, erectæ, & institutæ, & quibus communicationes prædictæ factæ sunt, ac cuicumque ex dictis Ordinibus, Religionibus, Institutis, Archiconfraternitatibus, & Congregationibus ubilibet existentibus hactenus aggregatæ, ab eisdem respective Ordinibus, Religionibus, Institutis, Archiconfraternitatibus, & Congregationibus, novas erectionum, institutionum, communicationum, & aggregationum Litteras, juxta formam a Nobis novissime approbatam, infra annum, si in Europa sint, & si extra Europa fuerint, infra biennium a die publicationis præsentium in Romana Curia faciendæ computandos impetrare teneantur, alioquin dicto tempore elapso, erectiones, institutiones, & quæcumque communicationes privilegiorum, facultatum, Indulgentiarum, aliarumque spiritualium gratiarum, & indultorum, & aggregationes illarum vigore ipsis concessæ, nullius sint roboris, & momenti, ac revocatæ, & abolitæ censeantur eo ipso,

§. 11. Erectionum autem, institutionum, communicationum, & aggregationum, tam hactenus factarum, quam deinceps faciendarum Litteræ ab ipsis Ordinibus, Religionibus, institutis, seu Archiconfraternitatibus, & Congregationibus gratis omnino, ac nulla prorsus mercede, etiam a sponte dantibus accepta, expediri, & concedi debeant.

§. 12. Quod si Ministri aliqui, Superiores, vel Officiales quocumque nomine nuncupati Ordinum, Religionum, institutorum, seu Archiconfraternitatum, Congregationum, & Confraternitatum hujusmodi, quavis auctoritate, vel privilegio, & officio fungantur, & præfulgeant, contra præmissa in aliquo venire, vel facere præsumpserint, erectiones, institutiones, & communicationes privilegiorum, Indulgentiarum, facultatum, spiritualiumque gratiarum, & indultorum, aliorumque præmissorum concessiones, nec non aggregationes per ipsos faciendæ, seu renovandæ, nullius sint roboris, & momenti, & quilibet eorumdem Ministrorum, Superiorum, & Officialium, & aliorum prædictorum privationis officiorum, quæ obtinet, ac inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda pœnam, quæ ab alio, quam a Nobis, vel a Romano Pontifice pro tempore existente remitti non possit, incurrat eo ipso.

§. 13. Decernentes præsentes Litteras perpetuo validas, & efficaces existere, & fore, ac ab omnibus, & singulis, ad quos spectat, inviolabiliter observari debere, sicque nostræ mentis, & intentionis existere, & ita, & non aliter per quoscumpue Judices Ordinarios, & delegatos, etiam caussarum Palatii Apostolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, quidquid super his a quocumque, quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 14. Ponuntur clausulæ derogatoriæ.

§. 15. Ponitur forma publicandi hanc Constitutionem, & tempus, quo ligare incipit.

§. 16. Ponitur notificatio fienda per Ordinarios.

§. 17. Fides transumptis adhibenda: quæ cum non faciant ad rem nostram, brevitatis caussa omitto.

Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 7. Decembris millesimo sexcentesimo quarto, Pontificatus Nostri anno tertiodecimo.

In

3 In qua Constitutione, ut vides, Pontifex
plura statuit omnimode observanda. Primo,
statuit quod unica tantum Confraternitas ejus-
dem instituti, & generis possit in Ecclesiis tam
sæcularium, quam Regularium institui, & ag-
4 gregari. Secundo, quod id fiat de consensu Or-
dinarii, & cum Litteris testimonialibus ejus-
5 dem. Tertio, quod instituentes, vel aggregan-
tes Confraternitatem, eidem expresse, & in spe-
cie communicent Privilegia, & Indulgentias
&c. Ordini instituenti, vel aggreganti nomina-
tim concessa; non vero ea, quibus per Privile-
6 gium communicationis gaudet. Quarto, quod
statuta Confraternitatum examinentur, & ap-
probentur ab Ordinario loci, & corrigi possint.
7 Quinto, quod in aggregandis, & instituendis
Confraternitatibus servetur formula ab eodem
8 Pontifice approbata. Sexto, quod Gratiæ, &
Indulgentiæ Confraternitati communicatæ, præ-
via cognitione Ordinarii dumtaxat promulgen-
9 tur. Septimo, quod Confraternitas eleemosy-
nas, & alia charitatis subsidia excipiat juxta
10 formam per Ordinarium præscribendam. Octa-
vo, quod dictæ eleemosynæ pro arbitrio Ordi-
narii in utilitatem Ecclesiæ, aliosque pios usus
11 erogentur. Nono, quod Confessarii Confraterni-
12 tatum sint ab Ordinario approbati. Decimo,
quod, si sint Regulares, a propriis etiam Præ-
latis approbentur; & absolvant Confratres jux-
ta privilegia eisdem concessa, dummodo sint in
usu, nec Concilio Tridentino, cæterisque Pon-
13 tificum Constitutionibus adversentur. Undeci-
mo, quod Confratres non possint absolvi a ca-
sibus infrascriptis. 1. contentis in Litteris Bul-
læ Cœnæ. 2. Violationis Immunitatis Eccle-
siasticæ. 3. Violationis clausuræ Monasteriorum
Monialium, si ingressus fuerit sine urgenti caus-
sa, & absque Superioris licentia, vel cum istius
abusu. 4. Injectionis manus violentæ in Cleri-
cum. 5. Singularis certaminis, seu Duelli. 6.
Et ab aliis Sedi Apostolicæ, & Ordinario loci
respective reservatis, & pro tempore reservan-
dis. 8. Nec non a quavis excommunicatione
ab homine lata. 8. Neque super Irregularitati-
14 bus valeant dispensari. Duodecimo, quod Lit-
teræ erectionis, & aggregationis gratis dentur.
15 Vide verb. *Indulgentia art.* 4. *n.* 30. Tertiode-
cimo, quod prius erectæ novas erectionis Lit-
teras petant juxta formam ab eo approbatam;
alioquin erectiones, & institutiones abolentur,
& annullantur.

16 Formula, qua uti possunt, & debent Superiores Generales Regularium in erigendis, seu instituendis, confirmandisque Confraternitatibus, ac communicandis Indulgentiis, & gratiis, quas fere omnes Religiones a Sancta Sede, & signanter a Paulo V. pro hujusmodi Confraternitatibus obtinuerunt, est tenoris ut sequitur.

N. N. Ordinis N. Generalis.

Religio nostra cum inter alia privilegia, qui- 17
bus a Sede Apostolica decorata est, facultatem habeat sæcularium Confraternitates sub invocatione N. erigendi, eisque spirituales gratias, privilegia, & Indulgentias communicandi, in hujusmodi Confraternitatibus instituendis, si ad Christifidelium salutem promovendam expedire animadvertit, liberalem se præbere consuevit. Nos igitur, qui Generalem totius Ordinis nostri curam gerimus, sperantes fore, ut ex hac spiritualium gratiarum participatione Christifideles ad devotionem, & pietatem magis excitentur, auctoritate Nobis a Summis Pontificibus concessa, Confraternitatem N. in Ecclesia N. loci N. Diœcesis N. de consensu loci Ordinarii, qui ejusdem Confraternitatis institutum, pietatem, ac Religionem, Litteris patentibus Nobis nuper exhibitis commendavit, dummodo talis alia similis in ipso, vel alio ad tria milliaria propinquo loco hactenus erecta non fuerit, per præsentes nostras Litteras erigimus, & instituimus, illisque; & pro tempore existentibus utriusque sexus Confratribus elargimur, & communicamus indulgentias, privilegia, & speciales gratias sigillatim inferius descriptas, nostræ Confraternitati nominatim expresse concessas per Breve Sanctiss. D. N. Pauli Papæ V. tenoris sequentis. Paulus &c. (*& inseratur tenor*) Quibus omnibus Indulgentiis, & spiritualibus gratiis descriptis, Confraternitatem ipsam nunc erectam, ejusque Confratres potiri & gaudere posse decernimus, juxta felicis recordationis Clementis Papæ VIII. Constitutionem sequentem: Clemens &c. (*inseratur tenor.*) In quorum testimonium has litteras fieri, & per nostrum Secretarium subscribi, & publicari mandavimus, Sigilloque Officii nostri muniri. Datum &c.

Formula autem pro aggregationibus debet 18
esse tenoris, ut sequitur.

Dilectis Nobis in Christo Confratribus Societatis N. in Ecclesia N. Auctoritate N. canonice erectæ, Salutem in Domino Sempiternam.

Nos, qui juxta Officii nostri debitum, Fidelium salutem, pietatisque, ac Religionis progressum procurare debemus, libenter nostræ

Archi-

Archiconfraternitati alias ejusdem instituti Confraternitates adjungimus, & aggregamus, illisque sic aggregatis Indulgentias, facultates, ac alias spirituales gratias, & indulta, juxta facultatem Nobis a Summis Pontificibus concessam, impartimur. Qua de re cum D. N. ejusdem Confraternitatis Procurator aggregationem hujusmodi, & Indulgentiarum communicationem enixe postulaverit, Nos Protector, Prior & Custodes prædicti totam ipsam Archiconfraternitatem repræsentantes fel. rec. Clementis Papæ VIII. Constitutioni super hujusmodi aggregationum, & Cœlestis Ecclesiæ Thesauri communicationum moderatione nuper editæ inhærentes, his nostris Litteris solo Dei amore, ac pietatis, Religionisque Christianæ augendæ zelo ducti, Confraternitatem prædictam, canonice, ut superius erectam, attentis Episcopi, seu Ordinarii loci consensu, ac Litteris testimonialibus, quibus ejus institutum, pietas, ac religio commendatur nostræ Archiconfraternitati (dummodo per Nos simili gratia prius alteri in dicto loco N. concessa, & tempore hujusmodi concessionis aliæ Archiconfraternitati aggregata non fuerit) juxta facultatem Apostolicam nobis concessam, adjungimus, & aggregamus, atque illi, ejusque Confratribus Indulgentias, & spirituales gratias infra sigillatim descriptas, nostræ Archiconfraternitati Litteris Pontificiis nominatim, expresse, & præcise concessas, largimur, & communicamus. (*Deinde inseritur tenor Litterarum Apostolicarum Pauli V. in quibus nominatim Indulgentiæ Congregationi, & Societati aggreganti concessæ sunt; postmodum iidem Officiales sic loquuntur.*) Quibus omnibus Indulgentiis, & gratiis Spiritualibus supra sigillatim descriptis, prædicta Confraternitas, ejusque Confratres uti, potiri, & gaudere possint, juxta Constitutionem fel. record. Clem. Pape VIII. tenoris sequentis (*& inseritur totus tenor Constitutionis, & postea Officiales dicunt*) Volentes, & decernentes præsentibus Litteris nostris eamdem Fidem adhiberi, quæ præinsertis Litteris originalibus adhiberetur, si essent exhibitæ, vel ostensæ. In quorum omnium, & singulorum Fidem, & testimonium has Litteras nostras exinde fieri, & per nostræ Archiconfraternitatis Secretarium subscribi, & publicari mandavimus, & sigillorum ipsius Protectoris, & Archiconfraternitatis jussimus, & fecimus appensione muniri. *Datum Romæ in loco solito nostræ Congregationis anno &c. indictione . . . Die ... Mense ... Pontificatus &c. Præsentibus &c.*

Hanc formam refert Cherubin. *in Compend. Bullar. Schol. ad dict. Constit.* 115. *Clement. VIII. incip. Quæcumque*, ubi testatur esse communem omnibus Congregationibus, quæ, si non servetur, actus corruit, & non valet aggregatio; ut docet Leo *Thesaur. for. Eccles. part. 4. cap. 2. num.* 103. *&* 104. & tenent alii passim, quia d. Constitutio Clementis VIII. adducta *sub num.* 2. non tantum ab aliquibus, sed ab omnibus, qui facultatem habent aggregandi, observanda est, ut præcipit expresse Paulus V. in Constitutione 63. incip. *Quæ salubriter*, ibi: *Propterea Nos volentes, ut Constitutio prædicta (idest Clem. VIII.) tam ab eisdem Lateranensis Ecclesiæ Capitulo, & Canonicis, quam ab aliis quibuscumque jus, & facultatem communicandi hujusmodi Indulgentias habentibus, ut par est, sine discrimine in posterum observetur, Constitutiones, & Litteras prædictas dicti Clementis Prædecessoris cum suis clausulis, & decretis ad Basilicæ Lateranensis, & aliarum Basilicarum, & Ecclesiarum quarumcumque, Capitula, Canonicos, & quasvis alias personas similes facultates habentes, illisque utentes, ad effectum videlicet, ut ipsa Capitula, & Canonici, ac personæ, nullas in posterum indulgentias communicari possint, nisi prædictæ Constitutionis forma servata, & eas solummodo, quæ a Nobis illis præscribitur, auctoritate Apostolica tenore præsentium extendimus & sub pœnis in eisdem Litteris contentis, inviolabiliter observari præcipimus, & mandamus.* 19

Ut autem ab omnibus distincte percipiatur, quænam sint Indulgentiæ, & gratiæ similibus Archiconfraternitatibus, & Confraternitatibus concessæ, datur hic Constitutio Pauli V. incip. *Nuper Archiconfraternitati*, edita pro Confraternitatibus erectis, & erigendis a nostra Religione Minorum de Observantia, quæ quantum ad Indulgentias, & gratias concessas fere coincidit cum aliis editis pro Confraternitatibus aliarum Religionum, & est tenoris sequentis. 20

PAULUS PAPA V.

Ad perpetuam rei memoriam.

Nuper Archiconfraternitati Chordigerorum in Ecclesia Domus Fratrum S. Franc. Assisien. Ordinis Minorum Conventualium canonice erectæ, & illius Confratribus certas Indulgentias, & gratias spirituales concessimus per nostras 21

stras in forma Brevis Litteras hujus tenoris, videlicet; Cum certas unicuique Confraternitati Indulgentias, & gratias spirituales, quibus in posterum fruantur, duxerimus præscribendas; Idcirco omnes, & singulas Indulgentias, & peccatorum remissiones, ac pœnitentiarum relaxationem Archiconfraternitati Chordigerorum in Ecclesia Domus Fratrum S. Francisci Assisien. Ordinis Minorum Conventualium canonice erectæ, & illius Fratribus, hactenus per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores nostros concessas revocantes, & annullantes, ac nullius roboris, & momenti post hac data præsentium fore declarantes, de Omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi.

1. Omnibus utriusque sexus Christifidelibus, qui in memoriam ejusdem Sancti Francisci Chordam benedictam ab ejusdem Ordinis Superioribus suscipientes prædictam Archiconfraternitatem de cætero ingredientur, die prima eorum ingressus, si vere pœnitentes, & confessi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, plenariam.

2. Ac tam ipsis pro tempore describendis, quam jam descriptis in dicta Archiconfraternitate Confratribus, & Consororibus, etiam vere pœnitentibus, & confessis, ac sacra communione refectis, qui prædictæ Archiconfraternitatis Ecclesiam, seu Oratorium, in festo principali ejusdem Archiconfraternitatis, a primis Vesperis usque ad occasum solis ejusdem Festi, singulis annis devote visitaverint, & ibi pro Principum Christianorum concordia, hæresum extirpatione; & Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione, pias ad Deum preces effuderint, etiam plenariam.

3. In Mortis quoque articulo eisdem Confratribus, & Consororibus, qui pœnitentes, & confessi, ac sacra communione refecti, vel quatenus facere nequiverint, saltem vere pœnitentes, nomen Jesu ore si potuerint, sin autem, corde devote invocaverint, plenariam similiter omnium peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem misericorditer in Domino concedimus.

4. Nec non ipsis Confratribus, & Consororibus, qui prædictæ Archiconfraternitatis Processioni singulis mensibus fieri solitæ interfuerint, tres annos, & totidem quadragenas, & si fuerint confessi, ac sacra communione refecti, ibique pias ad Deum preces effuderint, etiam plenariam.

5. Qui vero Officio Beatæ Mariæ Virginis ab ejusdem Archiconfrernitatis Confratribus pro tempore celebrando, & recitando, aut cujusvis alteri Officio pariter interfuerint, centum dies.

6. Insuper eisdem, qui Sanctissimum Sacramentum, quando ad Infirmos defertur, comitati fuerint, quinque annos, & totidem quadragenas.

7. Qui vero pœnitentes, & confessi, ac sacra communione refecti, aliquam ex Ecclesiis dicti Ordinis Minorum Conventualium, Sancti Francisci, S. Antonii de Padua, S. Bonaventuræ, S. Ludovici Episcopi, S. Bernardini, S. Claræ, ac S. Didaci Festivitatibus singulis annis visitaverint, & oraverint, ut præfertur, quo die Festivitatem hujusmodi illi egerint, septem annos, & totidem quadragenas.

8. Quoties vero corpora Defunctorum, tam Confratrum, quam aliorum ad sepulturam comitati fuerint; aut alicui pauperi personæ in ejus necessitatibus subvenerint; aut pacem inter inimicos composuerint, toties pro quolibet prædictorum operum, centum de injunctis eis, seu alias quomodolibet debitis pœnitentiis, in forma Ecclesiæ consueta relaxamus.

9. Insuper eisdem Confratribus, & Consororibus, ut supradictas Indulgentias, & gratias spirituales consequi, & illas animabus Defunctorum, per modum Suffragii, applicare possint, per præsentes concedimus, & indulgemus.

Ac propterea dilecto Filio moderno, & pro tempore existenti prædicti Ordinis Minorum Conventualium Ministro Generali, ut Confraternitates Laicorum utriusque sexus, sub dicta invocatione Chordigerorum S. Francisci, in qualibet Ecclesia Domorum Fratrum Ordinis sui Minorum Conventualium S. Francisci erigere, & instituere, servata tamen forma præscripta in Constitut. fel. rec. Sixti Papæ V. sub dat. XIII. Kalend. Decembris, Pontificatus sui anno primo, & Clementis VIII. Prædecessorum nostrorum super hoc editis, possit, & valeat, facultatem impertimur.

Quæ quidem Confraternitates si, & postquam erectæ, & institutæ fuerint, eidem Archiconfraternitati Sancti Francisci Assisien. juxta prædictam Sixti V. Constitutionem, sint, & esse intelligantur aggregatæ. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque, præsentibus perpetuis futuris temporibus duraturis. Dat. Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris die 11. Martii 1606. Pontificatus nostri anno 2.

Cum autem ex concessione fel. rec. Sixti Papæ V. Prædecessoris nostri, dilectis Filiis Ministro

nistro Gener. & Commissario Generali Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci de Observantia in Ecclesiis eorum Ordinis, in locis videlicet, in quibus Ecclesiæ, vel Conventus Fratrum Conventualium non existerent, hujusmodi Confraternitatem Chordigerorum erigendi, & instituendi facultas impertita fuerit; Nos eisdem Ministro Generali, & Commissario Generali specialem gratiam facere, & Christifidelium spirituali consolationi prospicere volentes, de Omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, eisdem Ministro Generali, & Commissario Generali, & eorum cuilibet, ut in Ecclesiis eorum Ordinis tantum, ac in locis, in quibus non existent Conventus, vel Ecclesiæ Ordinis Minorum Conventualium S. Francisci, Confraternitates Chordigerorum S. Francisci utriusque sexus erigere, & instituere, illisque sic erectis, & institutis, Indulgentias, & gratias spirituales supradictas communicare libere, & licite possint, & valeant, servata tamen forma in prædictis Constitutionibus Sixti, & Clementis tradita, ut in præinserto Brevi pro iisdem Conventualibus expedito auctoritate Apostolica, tenore præsentium facultatem, & auctoritatem perpetuo duraturam concedimus, & impertimur. Non obstantibus Nostra de non concedendis Indulgentiis, adinstar, ac aliis Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac utriusque Ordinis hujusmodi, etiam juramento, Confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & Litteris Apostolicis in contrarium præmissorum, quomodolibet concessis, confirmatis, & approbatis, cæterisque quibuscumque. *Datum Romæ apud S. Marcum sub annulo Piscatoris die XXV. Septembris 1607. Pontificatus nostri Anno Tertio.*

22 Confraternitatem Chordigerorum possunt ubique in propriis Ecclesiis erigere Patres Conventuales privative quo ad omnes, ubi ipsi existunt, ex Constit. Sixti V. incip. *Ex Superna Dispositionis*, in qua ipse Pontifex eorundem Archiconfraternitatem in Ecclesia S. P. Francisci Assisien. primo instituit, & ipsi ex tunc omnes alias Chordigerorum Confraternitates in

23 posterum erigendas aggregavit. In locis vero, in quibus non sunt Patres Conventuales, tales Confraternitates possunt erigere Minores de Observantia in suis Ecclesiis, ex concessione ipsius Sixti V. Const. inc. *Divina Charitatis* & Pauli V. d. Const. incip. *Nuper Archiconfraternitati*, & Clementis X. Const. incip. *Dudum felicis*. Ex supradictis Pontificiis Constitutionibus clare deducitur, quod solummodo 24
Prælati Ordinis Minorum, inter quos connumerantur Guardiani, & Præsidentes, possunt recipere volentes aggregari hujusmodi Confraternitati Chordigerorum privative quo ad alios omnes, quia idem Sixtus V. in d. Constit. incip. *Ex Superna Dispositionis*, vult Chordam, quam Confratres gerunt, debere prius esse a Superioribus Ordinis benedictam, immo, & cinctam, & susceptam, ut idem Sixtus statuit in d. alia Const. incip. *Divinæ Charitatis*, & Paulus V. in d. Constit. incip. *Nuper Archiconfraternitati* §. 1. concedit Indulgentiam plenariam omnibus utriusque Sexus Christifidelibus, qui in memoriam ejusdem Sancti Francisci Chordam benedictam ab ejusdem Ordinis Superioribus suscipientes prædictam Archiconfraternitatem de cætero ingredientur, ubi vides quod Chorda benedicta ab ejusdem Ordinis Superioribus debet suscipi; quod & confirmavit, & innovavit Clemens X. in dicta Constitution. incip. *Dudum felicis*.

Confraternitates Sanctissimi Rosarii erigere 25
possunt, & instituere solum Sacri Ordinis Prædicatorum Magistri, vel Vicarii Generales, & per eos deputati Patres ejusdem Ordinis etiam in Sæcularibus Ecclesiis, ut constat ex variorum Pontificum Constitutionibus, & signanter ex Constitutione Sixti V. incip. *Dum ineffabilia*, ubi ipse Pontifex confirmat, & innovat Indulgentias, & privilegia a Prædecessoribus suis Confraternitatibus Sanctissimi Rosarii concessa. Et Innocentius XI. in Const. incip. *Exponi Nobis*, confirmavit, & validavit omnes, 26
& singulas Confraternitates sub titulo Sanctissimi Rosarii in quibusvis locis positas, & existentes, licet de eorum canonica ab initio erectione, & institutione non appareat; & eas in tam valido statu esse, & fore decrevit, ac si illæ canonice erectæ, & institutæ fuissent; servata tamen cæteroquin Constitutionum, & Decretorum Sanctæ Sedis forma, & dispositione circa talium Confraternitatum erectionem, & institutionem. Hinc attendendum est sequens novissimum Decretum S. Congregationis Indulgent. &c. in Constantien.

DECRETUM

Cum experientia.

Cum experientia compertum sit nonnullas SS. Rosarii Confraternitates auctoritate dumtaxat ordinaria, irrequisito Magistro Generali Fratrum Ordinis Prædicatorum erigi, ac pro illis Apostolicum Breve, cum Indulgentiis, cuicumque Confraternitati canonice erectæ, sive erigendæ generaliter concedi consuetis expediri; nonnulli extra Urbem, ac præcipue quidam Ecclesiastici viri, & Sanguinis nobilitate, & morum probitate insignes ex Diœcesi Constantien. recte dubitarunt, num huiusmodi Confraternitates canonicæ reputari valeant, ac revera subsistant? Quare eorum nomine duo subinserta dubia a Sacra Congregatione Indulgentiis, sacrisque Reliquiis præposita decidenda fuerunt exhibita: Primo: An si inscio Patre Generali Ordinis Prædicatorum, per Ordinarium erigatur Confraternitas SS. Rosarii, Confratres reipsa fruantur Indulgentiis in Brevi Apostolico per eosdem obtento expressis? Et quatenus affirmative: Secundo; An fruantur etiam aliis Indulgentiis in dicto Brevi Apostolico per eosdem obtento expressis? quas tamen aliis Confratribus SS. Rosarii a diversis Summis Pontificibus concessas esse constat, ut in Dominicis menstruis, aut aliis diebus? Hisce autem dubiis Sacra eadem Congregatio die 19. Augusti 1747. rationum momentis serio, maturéque perpensis, respondendum esse censuit; ad utrumque Negative. De quibus omnibus facta per me infrascriptum ejusdem Sacræ Congregationis Secretarium die 26. prædicti Mensis SS. D. N. Benedicto PP. XIV. relatione, Sanctitas Sua ipsummet votum, benigne approbando, confirmavit. Ne tamen hujusmodi Confraternitatum inconsulto eodem Magistro Generali erectarum fervor tepescat, sed magis, magisque illarum Confratrum, & Consororum devotio potius augeatur, omnes, & singulas uniuscujusque Confraternitatis SS. Rosarii erectiones in præfata Constantiensi Diœcesi, inscio Magistro Ordinis Prædicatorum pro tempore existente Generali hactenus factas, Motu proprio, de plenitudine suæ Apostolicæ potestatis sanavit, ac validas esse declaravit. Immo prædictæ Diœcesis Constantien. Populum specialibus favoribus prosequi volens, etiam moderno ejusdem Ordinis Prædicatorum Magistro Generali humillime supplicante iisdem Confraternitatibus sic erectis, præter Indulgentias in respectivo earum obtento Brevi expressas; etiam omnes, & singulas alias Confraternitatibus Sanctissimi Rosarii ad formam Constitutionis S. Pii V. die 25. Jun. 1569. incipientis: *Inter desiderabilia*, canonice erectis ab Apostolica Sede qnomodocumque concessas, clementer indulsit. In posterum tamen, ut quodcumque dubium, & quævis abusus, aut molestiæ, vel perturbationis occasio prorsus removeatur, idem Sanctissimus Dominus Noster de Apostolicæ pariter plenitudine potestatis voluit, & expresse mandavit, quod non aliter Confraternitates, seu Societates Sanctissimi Rosarii erigantur, nisi requisitis prius, & obtentis, juxta formam a S. Pio V. in præallegato Brevi præscriptam, a Magistro laudati Ordinis Prædicatorum pro tempore existente Generali litteris facultativis, ut alias a Sacra Rituum Congregatione die 9. Aprilis 1661. resolutum fuit, & ab Auditore Generali Sacræ Apostolicæ Cameræ in consimili causa anno 1662. per sententiam definitum: Sæpe dictus vero Magister Generalis pro hujusmodi Confraternitatum erectione consuetas litteras Sacerdotibus sui Ordinis, vel ubi horum Conventus non existat, aliis Ecclesiasticis personis, sive Regularibus, sive Sæcularibus etiam Episcopo benevisis expediet, ipsæque litteræ, non nisi de consensu Ordinarii, servatisque reliquis omnibus in hujusmodi erectionibus ex Apostolicis Constitutionibus servandis, ac servari solitis, executioni mandentur.

Datum Romæ die 1. Septemb. 1747.

Fr. J. Cardinalis Portocarrero.

Sic Confraternitates Corrigiatorum S. Augu- 27
stini, Scapularis S. Mariæ de Carmelo, & aliæ aliis Regularibus concessæ eriguntur, & instituuntur a suis respective Superioribus, seu deputatis Religiosis, ut patet in suis respecti-
ve privilegiis à Sede Apostolica obtentis. Cum 28
hoc tamen quod omnes ab omnibus erigantur, & instituantur juxta præscriptum à Clemente VIII. in d. Const. incip. *Quæcumque*; & adducta supra *sub n.* 2.

Est autem hic advertendum: primo, quod li- 29
cet in d. Constitutione Clementis VIII. prohibeatur, ne in uno loco erigantur plures Confraternitates ejusdem instituti, & generis, non intelligitur tamen hæc prohibitio de Confraternitate Sanctissimi Sacramenti, quæ immo ex declaratione Sacræ Congr. Indulgentiarum sub *die 7. Febr.* 1607. cum approbatione Pauli V. desideratur; ut erigatur in qualibet Ecclesia Parochia-

rochiali, non obstante quod ibi reperiatur jam erecta quælibet alia Confraternitas, ut patebit infra ex propriis verbis transmissis ad Archiepiscopum Bononiensem cum mandato certiorandi Episcopos suæ Provinciæ, & sic etiam declaravit Sacra Congr. Episcop. *in Vercellensi* 3.
30 *Februar.* 1610. Nec etiam prohibitio Clementis VIII. intelligenda est de Confraternitate Doctrinæ Christianæ, quæ etiam debet erigi in qualibet Parochia, ut decrevit Sac. Congr. Episcopor. *in d. Vercellensi* 3. *Februar.* 1610. & plurimum commendavit Innocentius XI. suis Litteris Circularibus omnibus Episcopis datis
31 22. *Junii* 1686. Nec intelligitur prohibitio de Confraternitatibus jam erectis ante publicationem d. Bullæ, quia ipsæ possunt confirmari plures, etiamsi essent ejusdem Nominis, & instituti; Sacra Congr. Indulgent. 27. *Septembris*
32 1607. Est etiam advertendum secundo, quod licet in formula pro erigendis, & confirmandis Confraternitatibus, eisque communicandis Indulgentiis, & gratiis a Clemente VIII. præscripta, & supra sub *n.* 17. adducta, & a variis Sanctæ Sedis Brevibus, & Decretis requiratur distantia trium Miliarium inter unam, & aliam, tamen Sacra Congregatio Indulgentiarum de mandato Pauli V. ut tolleret varias controversias ortas inter Ordinarios locorum, & Confraternitates, ac Regulares, resolvit, & decrevit, prout Cardinalis Arigonius resolutionem, & Decretum Archiepiscopo Bononiensi cum onere certiorandi Episcopos suæ Provinciæ pro sedandis controversiis in illa exortis, transmisit; ut sequitur.

Molto Illustre, e Reverendiss. Monsig.

33 Avendo risoluto questi miei Illustrissimi Signori della Congregazione dell' Indulgenze, con autorità ed Ordine particolare avuto vivæ vocis oraculo della Santità di N. Signore, di levar alcune difficoltà, che si trovano nell' eseguire la Costituzione di Clemente VIII. di fel. mem. fatta già sopra le aggregazioni delle Confraternite, e dichiarare ancora alcune cose concernenti le istituzioni antiche fatte da Superiori delle Religioni, fanno sapere a V. S. che si contentano, che i Superiori Regolari, a' quali è stata concessa nuova facoltà da sua Beatitudine d' istituire Confraternità secolari (secondo la forma della suddetta Costituzione) possano confermare senza consenso dell' Ordinario de' luoghi quelle Confraternità, le quali si trovano canonicamente erette da' medesimi Superiori Regolari, avanti che si pubblicasse l' istessa Costituzione nelle Chiese proprie loro Collegiate, dove stiano almeno dodici Religiosi di famiglia ordinaria, non ostante che nella patente della Confirmazione si dica espressamente farsi ciò di consenso dell' Ordinario medesimo. Dichiarando però, che nel fare nuova istituzione nelle Chiese tanto Regolari, quanto Secolari di qualunque sorta, e nel confermare eziandio l'antiche erette in Chiese Secolari, e Regolari ancora, nelle quali non stiano dodici Religiosi, si debba necessariamente avere il testimonio, e consenso dell' Ordinario, ed osservare tutto il restante, che si prescrive nell' istessa Costituzione.

Permettono similmente, che i medesimi Regolari, a' quali è stata concessa la suddetta nuova facoltà d' istituire, possano confermare le Confraternità antiche, e istituirne di nuove, ancorchè non sia tutta quella distanza di luoghi, ove sono, o saranno tali Confraternite, che viene prescritta da' Brevi Appostolici, mentre però oltre tutti gli altri requisiti concorra anche a questo il consenso particolare dell' Ordinario del luogo, il quale si dovrà esibire in iscritto, prima che si dispensi sopra tal distanza, e non altrimenti.

Permettono ancora, che ritrovandosi diverse Confraternità di secolari antiche, erette canonicamente, come sopra, in Chiese Regolari Collegiate di dodici Religiosi almeno, si possano confermare, servata però in tutto il resto la forma data dalla medesima Costituzione; e parimente che essendo in una Città, o Terra più d' una Confraternità antica dell' istesso nome, ed istituto, eretta canonicamente da Superiori Regolari, si possano confermare secondo la suddetta forma, ma nell' istituire nuove Confraternità vogliono le Signorie loro Illustrissime, che una sola se ne possa fare in qualunque Città, Terra, o Luoco, eccettuando però la compagnia del Santissimo Sacramento, la quale concedono, anzi desiderano che sia eretta in ogni Chiesa Parrocchiale, non ostante che ci si trovi eretta prima qualsivoglia Confraternità.

E perchè molti dubitano, se per la Costituzione di sua Beatitudine sopra l'Indulgenze concesse ultimamente alle persone Religiose con rivocazione dell' antiche, vengano rivocate anche l' Indulgenze concesse alle Chiese Regolari, ed a quei che le visitano, ancorchè tal Costituzione comprenda chiaramente solo le persone Regolari, senza estendersi alle Chiese loro; tuttavia la Congregazione per levare ogni dubbio, dichiara che l' Indulgen-

ze concesse a quelli, che visitano le Chiese de' Regolari, stiano nella loro forza, e vigore, finchè la Santità sua farà altra deliberazione, e però si possono lasciar pubblicare, quando non osti altra cosa.

Tutto questo è parso alla Congregazione di scrivere a V. S. acciocchè nell' occorrenze di codesta Chiesa sappia ciò, che passa in questo particolare, e lo faccia sapere ancora a' Vescovi della sua Provincia, ed io prego a V. S. dal Signore ogni vero bene.

Di Roma 27. Settembre 1677.

Di V. S. Per servirla.

M. Card. Arigone.

Dominicus Maria Peregrin. Secret.

Illustriss. ac Reverendiss. Archiepisc. Bononien. de mandato.

34 Et insuper advertendum tertio, quod licet ad tenorem d. Constitutionis Clementis VIII. fuerit semper resolutum, quod plures Confraternitates ejusdem Nominis, & instituti non possint erigi, & institui in eodem loco, & solum sustinendam primo erectam, aliasque ultimo erectas post publicationem dictæ Constitutionis esse supprimendas, ut signanter in Foroliviensi his verbis, *Referente Eminentissimo Cæsarino controversiam diu agitatam inter Regulares S. Francisci de Observantia, & Regulares S. Francisci Conventuales circa titulum Confraternitatis Sanctissimæ Conceptionis, Sacra Rituum Congregatio respondit, Confraternitatem erectam in Ecclesia Fratrum Conventualium sub eadem invocatione, quæ jam prius erat assumpta a Fratribus de Observantia, esse supprimendam; die ultima Martii* 1640. in Cassanensi his verbis: *Eminentissimo Cæsarino referente controversiam Confraternitatis Sanctissimi Rosarii loci Morani cum alia Confraternitate sub eadem invocatione, Sac. Rituum Congregatio mandavit dari Decretum factum in his terminis pro Civitate Foroliviensi, & Novariensi die 17. Julii 1640.* Et sæpe alibi consimiliter, ut constat per decreta relata a Pignatell. *tom. 6. Consultat.* 18.

35 Tamen ex suppressione Confraternitatis ultimo erectæ, non potest Confraternitas anterior in eodem loco erecta, prætendere, quod sint suppressi, & inhibiti actus ex devotione exercendi in alia Ecclesia ejusdem loci, & respectu ejusdem Sancti, sub cujus nomine fuit suppressa Societas, non obstante quacumque ea de re inducta transactione, seu alia quavis adstipulata amicabili compositione, ut in Alexandrina pro simili casu inter Minores de Observantia, & Minores Conventuales fuit pronuntiatum in Prætorio A. C. præcisis sequentibus verbis.

„ Christi Nomine invocato. Pro Tribunali „ sedentes, & solum Deum præ oculis habentes per hanc nostram definitivam sententiam, quam de jure Peritorum Consilio „ in his scriptis ferimus in causa, & causis, quæ primo, & in prima coram Nobis, seu alia veriori, versæ fuerunt, & „ vertuntur, instantiis, inter RR. Fratres „ Minores de Observantia Conventus S. Bernardini Civitatis Alexandriæ Actores ex „ una, & RR. Fratres Minores Conventuales Conventus S. Francisci ejusdem Civitatis. Reos conventos ex altera Partibus, de, „ & super rescissione Instrumenti Transactionis inter eos celebrata sub anno 1668. in „ dicta Civitate inter dictos Conventus, & „ RR. Fratres, rebusque aliis, de quibus in „ actis, ad quæ &c. super interdictione, seu „ prohibitione quorumcumque actuum prætextu Societatis, ac etiam devotionis faciendorum in Novena S. Antonii de Padua per „ dictos RR. Fratres Minores de Observantia „ in ipsorum Ecclesia Sancti Bernardini, & „ in Ecclesia Sanctissimæ Annunciationis dd. „ RR. Fratrum Minor. de Observantia in „ Quarterio Burgolii existent., dicimus, definimus, decernimus, & definitive sententiamus dictum Instrumentum Transactionis servandum esse in ea parte tantum, in qua „ continetur suppressio Societatis, & exercitium quorumcumque actuum ejusdem Societatis prætextu faciendorum per dictos RR. „ Fratres Minores de Observantia; In reliquis „ vero rescindendum esse, annullandum, & „ cassandum, prout Nos per hanc nostram „ definitivam sententiam annullamus, rescindimus, & cassamus, & pro annullato, „ rescisso, & cassato haberi volumus, & mandamus, victosque victoribus in expensis condemnamus, quarum taxationem Nobis, „ vel cui de jure in posterum reservamus. Et „ ita dicimus, pronunciamus, definimus, „ decernimus, & definitive sententiamus, non „ solum isto, sed & alio omni meliori modo &c. 36

Aldrovandus Locumtenens.

Lata

Lata die 19. Februarii 1701. per acta D. Francisci Francischini Notarii A. C. Defendente Roccho Matthæuccio totius Cismontanæ Familliæ Min. de Observ. causarum Patrono.

37 Regulares, qui ex Indulto Apostolico facultatem habent instituendi Confraternitates, seu Societates in eorum Ecclesiis, non possunt illas erigere, seu instituere cum usu Saccorum absque Ordinarii loci licentia; Sacra Congreg. Episc. & Regular. *in Chil. 6. Decembr.* 1616.

38 Confraternitates Laicorum erigi, & institui non possunt in Ecclesiis Monialium; Sac. Congreg. Episc. & Regul. *in Baren. 6. April.* 1595. *in Tirasonen. 6. Novemb.* 1595. 15. *Mart.* 1599.

39 *&* 5. *Maii* 1645. Confraternitates ab Ecclesiis, in quibus reperiuntur erectæ, & institutæ, possunt libere discedere, & expelli, etiamsi essent erectæ, & institutæ in Ecclesiis Regularium; Sacra Congreg. Concil. *in Pisana* 23. *Augusti* 1692. Sacra Congreg. Episc. & Regul. *in Venefrana 28. Novembris ejusdem anni* 1692.

40 Rota *coram Coccino dec.* 472. Confraternitatum aggregatio propriorum Ordinum potest fieri a Regularibus in quibuscumque Ecclesiis sive propriis, sive extraneis; ex dict. Constitut. Clementis VIII. incip. *Quæcumque*, & Constit. Pauli V. incip. *Quæ salubriter*, ubi confirmat

41 illam Clementis VIII. Confraternitates aggregatæ Archiconfraternitatibus Urbis non gaudent privilegiis Archiconfraternitatum aggregantium, sed solummodo illarum Indulgentiis, & gratiis spiritualibus; Sac. Congreg. Episc. & Regul. *in una Brugnaten.* 23. *Novembris* 1691. *referente Cardin. Millino*.

42 Unde non obstante quod Confraternitati aggregatæ fuerint per Archiconfraternitatem aggregantem communicata nominatim, & expresse ejus privilegia, & statuta, nihilominus debent ab ipsa Confraternitate aggregata omnimode observari conventiones, pacta, & statuta in limine erectionis Confraternitatis de auctoritate Ordinarii apposita; quia statuta Archiconfraternitatum aggregantium non possunt impertiri Confraternitatibus aggregatis, nisi ea prius ab Episcopo Diœcesano examinata, & pro ratione loci approbati fuerint, ut expresse statuit Clemens VIII. in dict. Constit. incip. *Quæcumque* §. 5. ibi; *Statuta autem pro regimine Ordinum, Religionum, & Institutorum, erigentium, & instituentium, ut communicantium, seu Archiconfraternitatum, & Congregationum aggregantium edita Confraternitatibus, & Congregationibus erigendis, instituendis, & aggregandis, & quibus communicationes privilegiorum, & aliorum prædictorum fiunt, impartiri non possint, nisi ea prius ab Episcopo Diœcesano examinata, & pro ratione loci approbata fuerint, quæ nihilominus ejusdem Episcopi decretis, ac moderationi, & correctioni in omnibus semper subjecta remaneant*. Et sic tenuit in puncto bis causa 43 examinata, & doctis in Jure Advocatis scribentibus Sacra Congregat. Episc. & Regular. *in Cæsenaten. 17. Augusti & 5. Octobr.* 1691.

Per aggregationem nihil detrahitur jurisdictioni Ordinarii, prout pluries declaravit Sacra 44 Congreg. Concilii, & signanter *in Potentina Aggregationis*, in qua propositis dubiis; Primo, *An ad effectum, ut Confraternitates laicales aggregatæ uti possint Regulis, & statutis, ac Constitutionibus, quas observandas recipiunt ab Archiconfraternitatibus aggregantibus, necessaria sit præcedens aggregatio Ordinarii loci?* Secundo, *An ad effectum, ut Confraternitates aggregatæ uti, & gaudere possint Indulgentiis Archiconfraternitatum aggregantium, necessaria sit approbatio Episcopi cum interventu duorum de Capitulo?* Tertio, *An Confraternitatibus aggregatis Archiconfraternitati Mortis de Urbe jus competat sepeliendi Cadavera occisorum tam in Civitate, quam extra, & tam Civium, quam exterorum, quando Parochi parati sunt sepelire dicta cadavera?* Quarto, *An dictæ Confraternitates aggregatæ subsint Ordinario, ita ut earum Administratores rationem Ordinario teneantur reddere? Die* 29. *Maii* 1683. Sac. Congreg. Conc. respondit *ad* 1. 2. *&* 4. *affirmative*, *ad* 3. *negative*, *lib.* 33. *dec. fol.* 148.

Confraternitates Sanctissimi Sacramenti ubique terrarum erectæ, vel erigendæ absque nova concessione, communicatione, vel aggregatione participes fiunt quorumcumque privilegiorum, concessionum, indulgentiarum, & gratiarum Archiconfraternitati de Minerva concessarum, & concedendarum statim ac earumdem erectio, Apostolica, vel auctoritate Ordinaria facta fuerit; Sac. Congreg. Indulgentiarum 15. *Febr.* 1608. Facta erectione, & aggregatione Archiconfraternitati Doctrinæ Christianæ Urbis, cæteræ hujusmodi Confraternitates ejusdem Diœcesis, separata non indigent aggregatione ad hoc, ut gaudeant indulgentiis, ut decrevit Sacra Congreg. Indulgentiarum sequenti Decreto. 45 46

„ Cum Venerabilis Archiconfraternitas Do-
„ ctrinæ Christianæ posita in Ecclesia S. Mar-
„ tini de Urbe Sac. Congreg. indulgentiarum
„ humiliter exposuerit, sæpius a nonnullis du-
„ bitatum fuisse, an attenta Bulla san. mem.

„ Pauli V. edita, quæ incipit: *Ex credito*, „ satis sit, ut una Confraternitas ejusdem Instituti in aliqua Civitate aggregetur, ad „ hoc, ut cunctæ aliæ similes Confraternitates „ ab Ordinario loci erectæ, seu erigendæ aggregatæ pariter censeantur, vel potius insuper requiratur, ut singulæ Confraternitates, „ quæ in tota Diœcesi eriguntur, ab Archiconfraternitate seorsim aggregationem suscipiant; Cumque pariter supplices preces porrexerint, ut Eminentiss. PP. ea de re suum „ Oraculum proferre dignarentur; Eadem Sac. „ Congregatio, etiamsi verba prædictæ Bullæ „ satis clara viderentur; tamen ne ullus in „ posterum dubii locus superesset, die 23. Martii 1711. declaravit sufficere, ut aliqua Confraternitas Doctrinæ Christianæ in una Civitate Archiconfraternitati aggregata sit, ad „ hoc, ut cunctæ aliæ ab Ordinario loci in „ tota Diœcesi erectæ, seu erigendæ aggregatæ censeantur, & omnium spiritualium gratiarum, & Indulgentiarum, quibus dicta „ Archiconfraternitas fruitur, participes sint.

Dat. 26. Martii 1711.

I. M. Card. Gabriellus Præf.

Raphael Cosmus de Hieronymis Secret.

47 Ut de facili autem Confratres quarumcumque Confraternitatum, quæ aggregari cupiunt Archiconfraternitatibus Urbis tam sæcularium, quam Regularium, sciant expensas requisitas pro aggregatione obtinenda, & ne indebite graventur, datur subnexum decretum.

„ Congregatio Illustrissimorum, & Reverendissimorum S. R. E. Cardinalium a Sanctiss. D. N. Paulo divina providentia Papa V. „ Indulgentiarum moderationi præfecta, cum „ acceperit nonnullos Archiconfraternitatum „ Almæ Urbis Ministros in Litteris patentibus Aggregationum expediendis mercedem „ a Confraternitatibus aggregandis, eorumve „ procuratoribus prætendere, & extorquere, „ contra fel. record. Clementis VIII. hoc de „ genere editæ Constitutionis dispositionem, „ qua expresse cautum fuit, ut Litteræ hujusmodi ab Ordinibus, Religionibus, Institutis, seu Archiconfraternitatibus, & Congregationibus gratis omnino, ac nulla prorsus „ mercede etiam a sponte dantibus accepta expediri, & concedi debeant; si vero illorum „ Ministri, Superiores, vel Officiales quocumque nomine nuncupati, quavis auctoritate, „ privilegio, & officio fungantur, & præfulgeant, contravenire præsumpserint, erectiones, institutiones, Indulgentiarum, &c. „ communicationes, nec non aggregationes per „ ipsos faciendæ, seu revocandæ nullius sint „ roboris, ac momenti, & quilibet eorumdem „ Ministrorum, & Superiorum, & Officialium, „ & aliorum prædictorum, privationis Officiorum, quæ obtinet, ac inhabilitatis ad illa, „ & alia in posterum obtinenda pœnam, quæ „ ab alio, quam a Romano Pontifice remitti „ non possit, incurrat eo ipso: Ne abusum „ hujusmodi ulterius serpere, ipsasque Archiconfraternitates sumptibus propterea faciendis minimum gravari patiatur, speciali Sanctitatis suæ ordine vocis oraculo habito, „ præcipit, ac mandat omnibus, & singulis „ earumdem Archiconfraternitatum, tam Sæcularium, quam cujusvis Ordinis, etiam „ Mendicantium, Regularium Præfectis, Administratoribus, Ministris, Officialibus, & „ Superioribus cujusvis conditionis, gradus, „ & status, ne pro earumdem Litterarum expeditione, seu potius expensis desuper faciendis (computatis pergamena, scriptura, „ vel impressionis stipendio, Sigillorum capsulis, chordulis, Cera, Secretarii, Notariique labore, vel mercede, aliisque omnibus) „ ultra scutum unum aureum pro singula aggregatione, institutione, vel confirmatione „ exigere, vel quovis prætextu etiam meræ „ eleemosynæ, vel, (ut ajunt) recognitionis, etiam ante Constitutionis prædictæ promulgationem, aut alia qualibet ratione, vel „ colore debitæ, vel prætensæ, neque a sponte dantibus ullo pacto recipere audeant sub „ iisdem in dicta Constitutione contentis pœnis, quas S. D. N. jussu præsenti decreto renovat, atque adeo etiam privationis facultatis Confraternitates aggregandi, seu instituendi respective eo ipso incurrendis, gravioribusque Sanctitatis Suæ, & Sedis Apostolicæ arbitrio imponendis pœnis.

Dat. Romæ 6. Martii 1608.

R. Cardinalis Bellarminus,

Ant. Episcopus Anagnin. Secretarius.

Supplementa Auctoris.

Advertendum est, quod Constitutio Benedicti XIII. incip. *Ex quo Sedes Apostolica*, edita 1. Aprilis 1727. quoad erectionem Archiconfraternitatis sub titulo B. Mariæ Virginis Immaculatæ, suum non est sortita effectum, ex quo 48

quo una cum aliis moderata & redacta fuerit ad terminos Juris communis, Concilii Tridentini, & Constitutionum Apostolicarum, a Clemente XII. Constit. incip. *Romanus Pontifex*, quæ adducitur tom. 7. hujus Biblioth. sub verb. *Privilegium art.* 4.

49 Confratres Societatis S. Mariæ Virginis de Succursu contra infideles Januæ erectæ, omnibus quadragesimæ diebus, etiam majoris hebdomadæ, servatis tamen jejunii legibus, ovis, & lacticiniis vesci permittuntur; Benedictus XIV. Constit. incip. *Pias Christifidelium*, §. 2. iidem gaudent privilegio eligendi Confessarium ab Ordinario loci approbatum, qui eos absolvat a peccatis etiam eidem Sedi Apostolicæ reservatis, bis in eorum vita, & in eorum-
50 dem mortis articulo; *ibid.* §. 3. Hoc tamen privilegio uti possunt tantum bis in tota eorum vita, non obstantibus iteratis adscriptionibus Confraternitati; nec vi ejusdem absolvi possunt a peccatis Ordinario reservatis.

Additiones ex aliena manu.

51 Confraternitates vel sunt Ecclesiasticæ, vel
52 Laicales. Ad erectionem Confraternitatum Ecclesiasticarum necessaria omnino est auctoritas Superioris Ecclesiastici vel vera, vel saltem præsumpta; Rota *in Pistorien. Beneficii* 13.
53 *Januarii* 1738. *cor. bon. mem. de Vais*. Superior vero Ecclesiasticus in subjecta materia non est semper Episcopus, nam & esse potest Superior Regularium, si agatur de Confraternitatibus erigendis in Ecclesiis ipsorum Regularium.
54 Notæ vero, non aliter Confraternitates in Ecclesiis Regularium erigi posse a Superiore eorumdem quam si de illis sint, quarum erectio ex Apostolico privilegio ad ipsos spectat.
55 Cæterum aliæ Confraternitates in Ecclesiis Regularium erigendæ sunt auctoritate Ordinarii; Rota *in Cassanen. Translationis Confraternitatis* 8. *Maii* 1744. §. 6. *coram Reverendiss. P. D. Bussio Decano*.
56 Sicuti Confraternitatibus licet sese transferre de una in alteram Ecclesiam, ita & Regularibus permissum est ipsas Confraternitates dimittere, idque ad æqualitatem servandam; idem supremum Tribunal *in dicta Cassanen. Translationis Confraternitatis* 8. *Maii* 1744. §.
57 7. *cor. Rev. P. D. Bussio Decano*. Hæc vero translatio fieri nequit sine consensu majoris partis Confratrum collegialiter præstito; Rota *in Taurinen. Confraternitatis* 4. *Februarii* 1744. §. 9. *cor. Illustriss. Molin.*

At non levis quæstio est, an id ipsum obtineat, si agatur de Confraternitatibus illis, 58
quarum erectio ad Superiores Regularium vigore Privilegii Apostolici spectat. Ratio dubi- 59
tandi inde oritur, quod Confraternitates hujus generis sunt membra Ecclesiarum, in quibus sunt erectæ; Bassi *de sodalit. quæst.* 1. *num.* 5. 60
Neque ipsa hac de ratione sacrum Auditorium negativam sententiam videtur amplexum esse *in dict. Cassanen. Translationis Confraternitatis* 8. *Maii* 1744. §. 8. *coram Reverendiss. P. D. Bussio Decano*.

In casu vero permissæ translationis Confra- 61
ternitatis de una ad aliam Ecclesiam, intelligitur quoque permissa translatio Bonorum ad easdem Confraternitates spectantium, idque etiamsi administratio dictorum bonorum concessa in aliquo actu fuerit Regularibus Ecclesiæ, a qua fit discessus, quia dicta administra- 62
tio concessa censeri debet usque adeo, donec dictæ Confraternitates inibi permanerent; Rota *in dict. Cassanen. Translationis Confraternitatis* 8. *Maii* 1744. §. 9. *coram Reverendiss. P. D. Bussio Decano*.

Nova Confraternitas in eodem loco non pro- 63
hibetur erigi, si titulum habeat ab antiqua Confraternitate diversum. Maxime vero si in- 64
stitutum itidem habeat diversum; Rota *in Leopolien. Confraternitatis* 18. *Junii* 1745. §. 7. & *plur. sequent. cor. bon. mem. de Vais*, ubi quod 65
procedat, etiamsi concurrat mixtura tituli.

Ex duabus Confraternitatibus ejusdem titu- 66
li, & instituti, si una prius obtinuerit licentiam, & altera etsi postea habuerit licentiam, prius tamen sit erecta, hæc, & non illa remanere debet; Rota *in dict. Leopolien. Confraternitatis* 18. *Junii* 1745. §. 12. *coram bon. mem. de Vais*.

De Confraternitatibus aggregatis Archicon- 67
fraternitatibus Urbis, an gaudeant ipsarum privilegiis, plene Rota *in Savonen. Aggregationis* 16. *Aprilis* 1714. *cor. clar. mem. Scott. & in Hispalen. Antianitatis* 9. *Januarii* 1735. *coram Eminentissimo Crescentio*.

ARTICULUS II.

Quo ad varia, quæ concernunt Confraternitates, eorum Capellanos, & Parochos.

AD dirimendas controversias, quæ sæpe ori- 1
ri solent inter Confraternitates, eorumque Capellanos, & Parochos non est desumenda regula, & norma ab Archiconfraternitatibus Urbis, quia ex quo in Archiconfrater-

nitatibus Urbis præsidentiam soleant habere Cardinales, aliique magni Prælati, propter eorum præeminentiam, & Archiconfraternitatum præstantiam, potuerunt ipsis concedi aliqua privilega particularia, quæ nequeunt trahi in exemplum a Confraternitatibus aggregatis, quibus ad evitanda varia inconvenientia, quæ inde oriebantur, Clemens VIII. in dict. Constitut. incip. *Quæcumque*, expresse vetuit. talia particularia privilegia communicari, & *pro ratione loci* statuta condi, & reformari mandavit, ut patet ex præcisis suis verbis adductis supra *art.* 1. *n.* 42. & Sacra Congregatio Episcoporum expresse declaravit Confraternitates aggregatas Archiconfraternitatibus Urbis non gaudere earum privilegiis, sed solummodo earum Indulgentiis, & gratiis spiritualibus, ut patet ex Decreto relato supra *art.* 1. *num.* 41. *& sequent.* Unde pro dirimendis controversiis sunt observanda Decreta Sacrarum Congregationum, quæ pluries sanxerunt, Benedictiones solemnes Olivarum, Cinerum, & Candelarum, Benedictionem Fontis Baptismalis, Benedictionem super populum cum Sacramento Eucharistiæ, Missam Solemnem feriæ V. in Cœna Domini, & Missarum Solemnium celebrationem, & alia hujusmodi pertinere ad Parochos, & fieri non posse in Oratoriis publicis Confraternitatum; & signanter Sacra Congregatio Concil. *in Mantuana Jurium Parochialium 3. Julii 1676. ad 6. & 7. dubium*, in *Nullius Nonantulana Jurium Parochialium 17. Februar. 1685. ad secundum, & in Bononien. Jurium Parochialium 17. Novembris 1691. ad tertium, & in Regien. 5. Augusti 1719.* ubi pro Canonicis Collegiatæ Novellariæ cum Confratribus Sanctissimi Rosarii fuerunt proposita, & resoluta sequentia dubia.

1. An annuente, & permittente Archipresbytero, & Parocho possit Archiconfraternitas SS. Rosarii adimplere onera Missarum, & Anniversariorum sibi injuncta mediantibus Presbyteris exteris sibi benevisis; sive potius teneatur uti Ministerio Canonicorum Collegiatæ, & quatenus affirmative quod secundam partem;
2. An prædicti Canonici tempore celebrationis Missarum Cantatarum celebrandarum in eodem Altari, non recedendo ab eodem Choro, possint ibidem Missis Cantatis assistere?
3. An, & in qua summa præstanda sit eleemosyna pro dictis Missis tam lectis, quam cantatis?
4. An Confraternitas possit de licentia, & consensu d. Parochi exponere infra annum in Capella SS. Rosarii publicæ venerationi SS. Eucharistiæ Sacramentum, sive potius requiratur licentia Ordinarii.
5. An Confratres, annuente, & permittente d. Archipresbytero, facere possint Processiones intra, & extra Ecclesiam sine interventu Canonicorum?
6. An, & a quo sit determinanda via Processionum, quæ fiunt extra Ecclesiam, & per Parochiam?
7. An permittente D. Archipresbytero possit d. Archiconfraternitas erigere in dd. Processionibus propriam Crucem?
8. An de licentia ejusdem Archipresbyteri possit d. Confraternitas pulsari facere Organa, & Campanas d. Ecclesiæ; sive potius circa præmissa requiratur quoque consensus Canonicorum?
9. An permittente Archipresbytero, & Parocho, possint Confratres impedire Canonicis celebrationem Missarum in eodem Altari SS. Rosarii; & quatenus negative?
10. An Canonici teneantur concurrere ad manutentionem Altaris & Capellæ?
11. An prædictus Archipresbyter, & Canonici teneantur applicare Missam Conventualem pro Benefactoribus in casu &c.

Resolutiones dubiorum hujus causæ sub titulo *Regien.* propositæ in Congr. Conc. *die 5. Aug.* 1719. sunt sequentes.

Ad primum, Negative quo ad primam partem; affirmative, quo ad secundam.
Ad 2. Affirmative dummodo non assistant in Sacristia.
Ad 3. Præstandam esse eleemosynam tam pro Missis lectis, quam pro cantatis juxta morem loci.
Ad 4. Negative quo ad primam partem, affirmative quoad secundam.
Ad 5. Ad primam dubii partem, & ad secundam negative, dummodo non agatur de Processionibus, quæ fiunt ex Instituto Confraternitatis, & in quibus sufficit, quod Canonici sint vocati.
Ad 6. Esse determinandam a Præfecto Chori interveniente Capitulo.
Ad 7. Negative.
Ad 8. Negative ad primam dubii partem, affirmative ad secundam.

Ad

Ad 9. Negative.
Ad 10. Negative.
Ad 11. Demum affirmative, cum addito in omnibus dictis dubiis, quod caussa amplius non proponeretur.

Et in *Cremonen.* pro Confraternitate Mortis, & Orationis Oppidi Casalis Majoris Cremonensis Diœcesis cum Archipresbytero S. Leonardi ejusdem Oppidi, ubi fuerunt proposita, & resoluta sequentia dubia.

1. An Præposito S. Leonardi invitato, & renuente, aut impedito intervenire Processioni occasione Festi Nativitatis B. Mariæ Virginis, adhuc Confratres Mortis oppidi Casalis Majoris illam facere possint absque licentia d. Parochi in casu &c.
2. An dd. Confratres facere possint eandem Processionem cum interventu Capellani, aut alterius Sacerdotis per ipsos, non autem per Præpositum nominandi?
3. An Præposito S. Leonardi, & simul Confratri dictæ Confraternitatis competerent duo suffragia, vel unum dumtaxat in Congregationibus ejusdem Confraternitatis?

Super quibus dubiis propositis in Congregatione habita *die* 5. *Junii* 1723. quo ad primum emanavit resolutio; *Affirmative* intra ambitum Oratorii, extra vero *negative*, nisi accedat licentia Episcopi; Ad secundum *affirmative*: Ad tertium *Negative* quo ad primam, & *affirmative* quoad secundam partem. Et die 13. April. 1726. propositis in Congr. Concilii sequentibus quatuor dubiis:

1. An sit standum, vel recedendum a decisis sub die 5. Junii 1723. quo ad secundum dubium?
2. An Confraternitas Orationis, & Mortis Oppidi Casalis Majoris aggregata Confraternitati Urbis, possit sine licentia Episcopi in suo Oratorio exponere Eucharistiam infra annum, & præcipue 40. Horarum in Octavâ Defunctorum, aliasque functiones peragere, juxta assertum institutum in casu &c. & quatenus negative.
3. An sufficiat semel dictam licentiam petere tam pro expositione infra annum, quam 40. Horarum, aliisque functionibus, juxta d. ass. Institutum, seu potius illa requiratur, toties, quoties?
4. An petita, & non obtenta dicta licentia, habeatur pro concessa in casu &c.

Ad primum: responsum fuit, in decisis.
Ad secundum: negative quo ad primam partem, & quoad secundam explicentur functiones.
Ad tertium; servetur solitum.
Ad quartum; negative, & amplius in omnibus.

Et in Alexandrina pro Confraternitate Sanctæ Mariæ Misericordiæ, & S. Rochi cum Parocho S. Martini fuerunt proposita, & resoluta duo sequentia dubia.

1. An Confraternitas S. Mariæ Misericordiæ, & S. Rochi Civitatis Alexandrinæ possit sine licentia, & interventu Parochi exponere in suo Oratorio Lignum S. Crucis?
2. An eadem Confraternitas possit pariter sine licentia, & interventu Parochi exponere in suo Oratorio SS. Eucharistiam in casu &c.

Sacra Congreg. Conc. in Alexandrina 21. Februar. 1728. respondit: *Ad utrumque affirmative, accedente licentia Episcopi*. *Et amplius*.

Confraternitas potest facere suas Congregationes absque licentia, & interessentia Parochi; Sac. Congr. Conc. *in Novarien.* 24. *Septembris* 1718. *ad nonum dubium*. Et Capellanus Confraternitatis potest in suo Oratorio benedicere candelas pro Confratribus, & fororibus in Festo Purificationis B. M. V. *in respons. ad* 13. *dubium*.

Parochus debet a Confraternitate invitari, ut præsideat in Congregationibus faciendis tam in imbussolationibus, & extractione Priorum, ac Officialium, quam in redditione rationum; Sac. Congr. Conc. *in Bononien.* 15. *Mart.* 1728. *ad* 2. *dub.* Non debet tamen invitari, ut præsideat Congregationibus faciendis pro distributione dotium, nec non pro his, quæ concernunt temporalia, & rerum Oeconomiam; *Ibid. ad* 5. *dub.*

Decretis Sacræ Congregationis Concilii consonant resolutiones Sacræ Congregationis Episcop. & Regular. *in una Rheginen.* inter Monasterium, & Monachos S. Petri Congregationis Cassinensium, & Confraternitatem Sanctissimi Sacramenti dictæ Civitatis, in qua propositis dubiis: 3

1. An Confraternitas sit exempta a Jurisdictione Ordinarii?
2. An eidem Confraternitati competat facultas

reti-

retinendi Campanas obstrepentes in culmine Oratorii?

3. Processiones faciendi per Parochiam cum Stola, & Cruce occasione associationis Cadaverum, & similium?

4. Continuo asservandi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, etiam cum illius publica expositione?

5. Administrandi publice Sacramentum Confessionis?

6. Benedicendi Candelas, Cineres, Olivas?

7. Functiones peragendi in Majori Hebdomada, signanter in die Cœnæ Domini?

8. Ibique sepeliendi Cadavera absque alio interventu Parochi, istique omnino denegando Jura Parochialia?

Die 5. Junii 1699. Sac. Congreg. referente Eminentissimo Cardinali Tanario, censuit, & decrevit non constare de exemptione, & in reliquis .... *inhærendo* (sunt verba Decreti) *Decretis alias desuper editis, censuit respondendum negative*.

4 Decretis Sacrarum Congregationum Concilii, & Episcoporum & Regularium consonant nova Decreta Sacræ Congregationis Rituum, in qua propositis sequentibus dubiis:

1. An Confraternitates Laicorum legitime erectæ in Ecclesiis Parochialibus, habeant dependentiam a Parocho in explendis functionibus Ecclesiasticis non Parochialibus?

2. An dictæ Confraternitates erectæ in Capellis, vel Oratoriis tum publicis, tum privatis adnexis Parochialibus Ecclesiis, ab eis dependentibus, habeant dictam dependentiam a Parocho quo ad dictas functiones?

3. An Confraternitates erectæ in aliis Ecclesiis publicis, habeant quoad easdem functiones aliquan dependentiam a Parocho, intra cujus Parochiæ limites sitæ sint Ecclesiæ?

4. An Confraternitates erectæ in Oratoriis tam publicis, quam privatis sejunctis ab Ecclesiis Parochialibus quo ad dictas functiones Ecclesiasticas, habeant dictam dependentiam a Parocho?

5. An Benedictiones, & Distributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum, sint de juribus mere Parochialibus?

6. An Benedictiones Mulierum post partum, Fontis Baptismalis, Ignis, Seminis, Ovorum, & similium, sint de juribus mere Parochialibus?

7. An functiones omnes Hebdomadæ Sanctæ sint de juribus mere Parochialibus?

8. An celebratio Missæ solemnis feria quinta in Cœna Domini, sit de dictis juribus Parochialibus?

9. An prima pulsatio Campanarum in Sabbato Sancto sit de juribus Parochialibus?

10. An celebratio Missarum Solemnium per annum, sive pro vivis, sive pro defunctis, sit de dictis juribus Parochialibus?

11. An Expositio quadraginta horarum, & benedictio, quæ fit super populum, sit de dictis juribus Parochialibus?

12. An expositio, quæ fit cum Reliquiis, vel sacris imaginibus, & benedictio, quæ cum eis fit super populum, sit de dictis juribus Parochialibus?

13. An functiones in præcedentibus octo dubiis, videlicet a dubio quinto ad duodecimum expressæ, peragi possint in Oratoriis privatis, contradicente Parocho?

14. An in dictis Oratoriis privatis Confraternitatum per Confratres statis horis recitari possint horæ Canonicæ cum cantu, vel sine, absque licentia Parochi?

15. An in dictis Oratoriis privatis sit licita celebratio Missæ privatæ, assentiente Ordinario loci, & contradicente Parocho?

16. An Capellani Confraternitatum possint populo denunciare Festivitates, & vigilias occurrentes in Hebdomada absque licentia Parochi?

17. An Parochus invitis Confratribus docere possit Doctrinam Christianam in prædictis Ecclesiis, Oratoriis publicis, vel privatis a Parochiali divisis, & separatis.

18. An in sæpe dictis Ecclesiis publicis Confraternitatum possint haberi publicæ Conciones etiam per totum cursum Quadragesimæ, vel Adventus cum licentia Ordinarii, & absque licentia Parochi?

19. An in eisdem Ecclesiis possit celebrari Missa sive lecta, sive cantata ante Missam Parochialem, sive lectam, sive cantatam?

20. An ad Parochum spectet facere officium funebre super cadaveribus sepeliendis in sæpe dictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum?

21. An intra ambitum earumdem Ecclesiarum fieri possint Processiones juxta cujusque Confraternitatis institutum, absque interventu, vel licentia Parochi?

22. An eædem Processiones fieri possint extra ambitum dictarum Ecclesiarum absque licen-

tia

tia illorum Parochorum, per quorum territorium transeundum est?

23. An in dictis Processionibus Capellani Confraternitatum possint deferre Stolam?

24. An Episcopo accedente ad Ecclesias publicas Confraternitatum, quæ non sint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficiatum habeant, porrigendum sit Aspersorium a Parocho, in cujus territorio sint sitæ dictæ Ecclesiæ?

25. An earumdem Ecclesiarum, & Confraternitatum Rectores, & Capellanos possit Parochus, cessante alio speciali, ac legitimo titulo, & solo jure Parochialitatis, compellere invitos ad assistendum functionibus *Ecclesiæ Parochialis*?

26. An in sæpe dictis Ecclesiis Confraternitatum, neque Parochialibus, neque Regularibus retineri possit Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum sine speciali Indulto Sedis Apostolicæ?

27. Præsupposita facultate retinendi, an possit infra annum publice exponi, sine licentia Ordinarii?

28. An possit Parochus se ingerere in Administratione oblationum, vel eleemosynarum in sæpe dictis Ecclesiis recollectarum, vel capsulæ pro illis recipiendis expositæ clavem retinere?

29. An in Ecclesia Parochiali Confratres, vel eorum Capellani, immiscere se valeant, invito Parocho, in ejusdem Ecclesiæ functionibus, sive Parochialibus, sive non Parochialibus?

30. An Confraternitates sive sint erectæ in Ecclesia Parochiali, sive extra illam, possint pro libito, & juxta uniuscujusque peculiaria statuta, congregationes suas facere, absque interventu, vel licentia Parochi?

31. An possint propria bona administrare, atque de illis disponere absque ulla dependentia a Parocho?

32. Quando Parochus eisdem Congregationibus intersit de mandato Ordinarii, & tamquam ejus Delegatus, an possit suffragium decisivum ferre: & quatenus affirmative?

33. An etiam suffragium duplex?

Die 10. Decembris 1703. prout infra respondit.

Ad 1. Affirmative.
Ad 2. Affirmative.
Ad 3. Negative.
Ad 4. Negative.
Ad 5. Negative.
Ad 6. Negative: sed benedictiones Mulierum, & fontis Baptismalis fieri debere a Parochis.
Ad 7. Negative prout jacet.
Ad 8. Negative prout jacet, sed spectare ad Parochum.
Ad 9. Negative prout jacet, sed spectare ad Ecclesiam digniorem ad formam Const. Leon. X. n. 22. §. 14.
Ad 10. Negative prout jacet, sed licere Confratribus dumtaxat in Festivitatibus solemnioribus ejusdem Ecclesiæ, vel Oratorii, ut in Brundusina sub die 1. Junii 1601.
Ad 11. Negative.
Ad 12. Negative, & quo ad benedictiones cum Reliquiis, & Imaginibus serventur Decreta.
Ad 13. Satis provisum in superioribus.
Ad 14. Affirmative, nisi aliter Ordinarius statuat ex rationabili caussa.
Ad 15. Affirmative.
Ad 16. Affirmative.
Ad 17. Negative.
Ad 18. Affirmative.
Ad 19. Negative, nisi aliter Episcopus disponat.
Ad 20. Affirmative, quando tumulandus est subditus Parocho, intra cujus fines est Ecclesia, vel Oratorium.
Ad 21. Affirmative.
Ad 22. Negative, nisi adsit licentia Episcopi.
Ad 23. Negative extra propriam Ecclesiam.
Ad 24. Negative.
Ad 25. Negative.
Ad 26. Negative.
Ad 27. Negative.
Ad 28. Negative.
Ad 29. Negative.
Ad 30. Affirmative, dummodo non impediant functiones, & divina Officia.
Ad 31. Affirmative.
Ad 32. Negative.
Ad 33. Negative.

Supplementa Auctoris.

Ad rem adhuc attendendæ sunt Resolutiones Sac. Congregationis Concilii desuper editæ, quas videre est in *Appendice* tom. X. hujus Bibliothecæ, nempe sub *num.* 16. in Lancianen. *Confraternitatis*; *n.* 45. in Novarien. *Aggregationis*; *num.* 69. & 97. in Cremonen. *num.* 117. in Maceraten. *num.* 123. in Alexandrina; *num.* 124. in Bononien. *num.* 199. in Fir- 5

Firmana *Jurium parochialium* ; *num.* 200. & 204. in Juvenacen. *Administrationis* ; *num.* 217. in Hortana *Jurium parochialium* ; *num.* 224. in Senogallien. *Juris sepeliendi* ; *num.* 245. in Viterbien. *num.* 262. in Fanen. *Procurationis* ; *num.* 346. in Apten. & ad uberiorem notitiam videri possunt quæ scite & & erudite more suo tradit Bened. XIV. Institut. Eccles. 105. a n. 93. ad plures sequentes ; cujus fragmenta quidem habes inter additiones ad hunc tit. *Confraternitas* singulis articulis appositas ; sed Institutio illa 105. omnino in fonte consulenda est in præsenti materia.

6 Ad complementum tamen advertenda sunt, quæ tradit eruditissimus P. Gaudentius de Janua in suo eximio Opere novissime Romæ impresso anno 1748. *de Visitatione*, *cap.* 3. *dubitat.* 9. *sect.* 2. *num.* 22. *pag.* 321. *ibi*. Cæterum regula generalis est pro Confraternitatibus, licet aggregatis, ac etiam speciali quolibet privilegio munitis : quod aliqua quidem exercere queunt sine licentia Parochi ; immo hoc contradicente, sed numquam absque Ordinarii placito, atque consensu ; ut quantum ad aggregatas clare legitur in Lunen. Sarzanen. 19. *August.* 1690. *decr. lib.* 40. in Novarien. *pariter Aggregationis* 24. *Sept.* 1718. *decr. lib.* 68. in responsis utrobique ad plura dubia, in quibus auctoritas Ordinarii ejusque jurisdictio semper præservatur ; Et quantum ad alias, specialibus utcumque privilegiis munitas, colligitur ex *Mileten.* 18. *Septembris* 1690. ubi Confraternitas Sanctissimi Sacramenti exempta in sui erectione, medio privilegio Apostolico ante Concilium concesso, a jurisdictione Ordinarii, cum facultate retinendi Tabernacula, & asservandi Sanctissimum Sacramentum, declaratum fuit, quod potuerit continuare in celebratione Solemnitatis Corporis Christi cum expositione ejusdem Venerabilis a Dominica Palmarum usque ad Feriam tertiam Majoris hebdomadæ, nec non in qualibet sexta feria mensis Martii, *Arbitrio tamen Episcopi tantum* ; *decr. lib.* 40. Prout ibidem neque sustinetur exemptio a jurisdictione, & Visitatione Episcopi ejusdem, licet in privilegio expressa. Quod confirmatum fuit *in Sutrina Jurisdictionis* 7. *Decembris* 1715. videlicet : quod jure Ordinario possit Episcopus visitare Ecclesiam, & Hospitale a Confraternitate laicali gubernatum ; atque exigere quolibet anno rationem administrationis dictæ Ecclesiæ, & Hospitalis : *Non obstante asserto Brevi*, *concedente Officialibus ejusdem Hospitalis administrationem independentem* ; *decr. lib.* 65.

7 Distincta, his non obstantibus, in dies privilegia hujusmodi aggregatæ Confraternitates non cessant prætendere, quæ per Ordinarios iisdem denegantur ; propterea non abs re erit quædam alia referre contra hujusmodi prætensiones Sacræ Cong. Conc. Decreta. Et primo generaliter sancitur : quod Capellani Confraternitatum aggregatarum Archiconfraternitatibus Urbis, non possunt in Ecclesiis Confraternitatum ministrare Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ Fidelibus ad eas confluentibus, sine speciali licentia Episcop. *in Lunen. Sarzanen.* 29. *Augusti* 1690. *ad tertium decr. lib.* 40. Neque possunt in die Purificationis Beatæ Virginis Feria 4. Cinerum, & Dominica Palmarum peragere benedictiones solemnes Candelarum, Cinerum, & Palmarum in eadem Ecclesia ; immo neque privatim in Sacrario ; ut in eadem *Lunen. Sarzanen. ad quartum*. Putarem tamen, quod hæ benedictiones prohibeantur speciatim, quantum ad affluentem populum ; ut in responsione præcedente ; nec dubito, quin pro Confratribus solis ad Functiones, & Officia concurrentibus possint expleri, annuente præsertim, & approbante Episcopo : ex Bulla Clementis VIII. In solemnioribus item Festivitatibus non possunt Capellani præfati canere Missas, & Vesperas, absque licentia Parochi ; ut *in Lunen. eadem* in respons. *ad quintum*, neque in Processionibus extra Oratorium deferre Stolam ; possunt tamen in Processionibus intra idem ; ut in *Cremonen.* 23. *Januar.* 1706. *ad nonum decr. lib.* 56. *Novarien.* 24. *Septembris* 1718. *ad* 6. *decr. lib.* 68. Quod etiam intelligendum venit, nisi licentia Episcopi accedat, cujus jurisdictioni ipsi, & Parochi subduntur ex dictis. Idem concluditur, quantum ad expositionem Reliquiarum ; ex declaratione Sacræ Congr. Conc. *in Alexandrina* 21. *Febr.* 1728. in qua rescriptum fuit : Quod Confraternitas aggregata Archiconfraternitati Urbis valeat sine licentia, & interventu Parochi, accedente tamen licentia Episcopi, exponere in suo Oratorio Lignum Sanctæ Crucis : *lib. decr.* 78. & in Thesaur. *resol. tom.* 4. Confraternitates deinde in specie aggregatæ Basilicæ Lateran. vigore dictæ aggregationis non possunt prætendere erectionem in propriis Oratoriis, vel Ecclesiis, Scalæ Sanctæ sic nuncupatæ, cum indulgentiis Scalæ Sanctæ de Urbe ; *In Neapolitana Indulgentiarum* 9. *Jun.* 1717. *ad primum decr. lib.* 67. Idcirco possunt ab Or-

Ordinario compelli ad removendum lapidem, positum super Scalam cum inscriptione; pro Visitantibus quotidie *Indulgentiæ*, *sicut in Basilica Lateranensi*; ibidem *in Neapolitana ad tertium*. Similiter Confraternitas Mortis aggregata Archiconfraternitati Mortis Urbis non potest sine licentia Episcopi exponere in proprio Oratorio Sanctissimam Eucharistiam infra annum, & præcipue in functione quadraginta horarum, per Octavam defunctorum. Ita in *Cremonen.* 13. *Apr.* 1726. *ad secundum decr. lib.* 76. An autem sufficiat semel dictam licentiam petere; tum pro expositione intra annum, tum quadraginta horarum? Responsum fuit in dicta *Cremonen. Ad tertium servetur solitum*; Cum expressione tamen, quod licentia petita, & non obtenta, nequaquam habeatur pro concessa: ibi eadem hæc Confraternitas Mortis aggregata non potest sepelire Cadavera occisorum in Ecclesia Parochiali, quoties paratus est ea sepelire ipsemet Parochus; *in Novarien. Aggregationis* 24. *Septemb.* 1718. *ad* 10. *decr. lib.* 68. *&* 13. *Jun.* 1720. *lib. decr.* 70. Quamvis Parocho recusante non solum privilegium habeat ea sepeliendi, sed Ecclesiæ fores aperiendi per vim; In dicta *Novarien.* 1718. *ad* 11. Hæc ille expressis verbis.

8 Quo ad discordias inter Parochos, & Rectores, seu Capellanos distinctarum Ecclesiarum, seu Oratoriorum existentium intra limites Parochiæ, sine ulla Confraternitate, seu Societate, attendenda sunt Decreta Sacræ Congreg. Concil. *in Forolivien. Jurium Parochialium* 18. *Novemb.* 1684. nempe, *quod non liceat Parocho quæstuare in Ecclesia sita intra limites Parochiæ, quæ sit Patronalis, vel quæ habeat proprium Rectorem in Respon. ad primum*; Item *quod non liceat retinere claves capsulæ eleemosynarum existentis in eadem Ecclesia in Respons. ad secundum*; Item *quod possit Rector ejusdem Ecclesiæ ibidem Missam celebrare ante Missam celebratam a Parocho; nisi aliter Episcopus statuat in Respons. ad* 5. *ibid. lib. Decr.* 34. Et *in Melevitana Jurium Parochialium* 22. *Jun. &* 20. *Sept.* 1715. videlicet, *Non ad Parochum, sed ad Rectorem Ecclesiæ sitæ intra limites Parochiæ, spectare deputationem, seu electionem Diaconi, & Subdiaconi assistentis celebrationi Missæ solemnis in dicta Ecclesia &c. occasione alicujus Festivitatis, & si ejusmodi Ecclesia careat Rectore, deputatio pertineret ad Patronum, & si non adsit Patronus, ad Custodes, seu Syndicos deputatos ab Episcopo, lib.* 75. *decret.* attentis item decis. Rotæ *in Civitatis Plebis* 3. *Jul.* 1705. coram Molines, *&* 6. *Jun.* coram Ansaldo.

Item attendenda sunt decreta *in Thelesina Anniversarii, & Missæ solemnis*, in qua ad dubia; 1. *An celebratio Missæ solemnis pro defunctis cum Anniversario in Ecclesia S. Nicolai sita infra limites Parochiaiis, & Collegiatæ Ecclesiæ Sancti Martini Civitatis Cerreti, spectet ad Archipresbyterum, & Canonicos dictæ Collegiatæ privative quo ad omnes, sive potius ad Capellanum dictæ Ecclesiæ cum facultate assumendi in dicta Missa, & Anniversario Presbyteros sibi benevisos?* 2. *An celebratio Missæ solemnis cum primis, & secundis Vesperis in die Festo S. Nicolai spectet ad dictum Archipresbyterum; vel potius ad Capellanum dictæ Ecclesiæ independenter, & sine licentia Parochi, & cum facultate assumendi Presbyteros, quos voluerit in casu &c.* S. C. C. *die* 9. *Febr.* 1732. respondit: *Ad utrumque Negative quoad primam partem, & affirmative quoad secundam, & amplius*: apud Thesaurum Resolut. *tom.* 5. *in d. Thelesina*. 9

Item attendenda sunt decreta a Sac. Congr. Concilii in Asculana *Jurium*, & *Functionum Parochialium* sub *die* 29. *Aug.* 1733. jam relata in tom. 10. sub *num.* 165. Vide ibi, & adverte, quod ubi in ipsa ad V. dubium: *An idem Rector teneatur permittere, ut Parochus doceat in dicto Oratorio Doctrinam Christianam, vel possit hoc impedire?* Sac. Congregatio respondit: *Arbitrio Ordinarii*; attamen Sac. Congregatio Rituum in celeberrimis Decretis Urbis & Orbis *sub die* 10. *Decemb.* 1703. a Sanctissimo approbatis, quo ad hoc jam resolverat contra Parochum. Vide ipsa Decreta hoc ipso in *artic. n.* 4. supra relata, in responsione *ad decimum septimum*. Item observanda sunt Decreta in *Nullius*, *seu* Nonantulana *Jurium Parochialium* sub *die* 28. *Jun.* 1744. jam adducta tom. x. in Appendice sub *num.* 265. 10

Additiones ex aliena manu.

Si qua est Resolutio alicujus Sac. Congregationis, quæ finem imponere valeat dissidiis Parochos inter & Confraternitates, ea certe est anno 1704. edita a Sac. Congreg. Rituum, & a Summo Pontifice, ut refert Bened. XIV. *Instit. Eccles.* 105. *n.* 92. approbata, quam refert Auctor *n.* 4. 11

Statuit dicta Sac. Congr. discrimen Confraternitates Sæcularium erectas in Ecclesiis Parochialibus, aut in Sacellis, vel Oratoriis publicis, vel privatis, quæ a parochia dependent, ipsisque adjiciuntur, inter, & Confraternitates 12

con-

constitutas in publicis Ecclesiis, aut Oratoriis
publicis, quæ intra ipsius limites positæ sunt;
13 & fere omnia tribuit Parochis in Confraterni-
tates primi generis; non item in Confraterni-
tates secundi generis.
14 Post hanc resolutionem S. Congregationis
Rituum nonnulli Scriptores putant, plura in
Confraternitatibus, & ab eorum Capellanis
fieri haud posse, licet Sac. Congreg. statuerit
illa ad jus Parochiale minime pertinere; nam
inquiunt, multa inter jura Parochialia non
recensentur, sed inter munia solis Parochis
15 in sua ditione convenientia. Ut autem hanc
opinionem comprobent, allegant Decreta Sac.
Congregationum, quibus sancitur hoc, vel
illud spectare ad Parochum, non autem
Sodalitiis, eorumque Capellanis tribuenda.
16 Inter alios vero Baptistellus Fulginatensis Epi-
scopus *in appendice ad suam Synodum pag.*
257. *Benedictiones* (ait) *Cinerum*, *Cande-
larum*, *Ramorum Olivæ*, *Ovorum*, *delationes
Sanctissimi Sacramenti*, *Missæ*, *ac Vesperæ so-
lemnes aliæque Ecclesiasticæ functiones*, *quæ
etsi stricte de juribus Parochialibus non sunt*,
*aliquam tamen cum eis connexionem & affini-
tatem habent*, *juxta communem infrascriptorum
Doctorum sententiam*, *non ad Confraternitates*,
earumque Capellanos, *sed ad Parochos spectant*,
excepto casu, *quo Parochus ipse requisitus hujus-
modi functiones se gratis exhibere nolle*, *alias
non posse declaravit*.
17 Confutat vero hos Bened. XIV. *dict. Instit.
Ecclesiast.* 105. *a num.* 100. *ad num.* 111. una
monens præter jura Parochialia functiones quo-
que alias dari, quæ cum iisdem juribus ita
implicitæ, & connexæ sunt, ut soli Parocho
18 liceat ipsis in sua ditione exercere. Vide om-
nino eumdem, tum Rot. *cor. Coccin. decis.*
2089. *cor. Molin. dec.* 990. & *cor. Lanceta
dec.* 988.

ARTICULUS III.

Confraternitates, quo ad illa, quæ respectu
ipsarum Episcopus potest facere, vel non.

1 CONfraternitates Laicorum cum usu Sacco-
rum non solum in propriis Oratoriis, sed
etiam in Regularium Ecclesiis, in quibus re-
periuntur erectæ, possunt visitari ab Episcopo
in his, quæ respiciunt administrationem, &
adimplementum onerum, vel relationem ha-
bent ad Confratres; Sac. Cong. Episcop. &
Regul. *in una S. Angeli* 2. *August.* 1581. *in
Bisaccien.* 12. *Jun.* 1582. *in Cauen.* 22. *Feb-
ruar.* 1595. *in Thelesina* 20. *August.* 1596. *in
Derthonen.* 22. *Mart.* 1604. *in Aquens.* 31. *De-
cemb.* 1610. *in Vercellen.* 17. *Juli* 1625. *in Leo-
polien.* 31. *Januar.* 1641. Sac. Cong. Concil. *in
Nucerina Paganorum* 23. *Jun.* 1629. & *in
Urbanien.* 23. *Septemb.* 1690. & item Sac.
Congr. Episcop. & Regul. *in Fanen.* 10.
Aprilis 1693. & *in Hieracen.* 14. *Novembris*
1698. directa Episcopo illius Civitatis Epi-
stola pro ut sequitur: „ Questi Eminentissi- 2
„ mi miei Signori m' hanno comandato di
„ significarle, che da questa S. C. de' Vesco-
„ vi, e Regolari è stato più volte risoluto,
„ che gli Ordinarj possono visitare le Confra-
„ ternite de' Laici, erette nelle Chiese de'
„ Regolari, ed altre persone esenti, non so-
„ lo in quanto agli beni ed entrate loro, con
„ rivedere i conti, ma anche le Cappelle
„ stesse in quanto a quello, che risguarda l'
„ amministrazione, ed altri obblighi persona-
„ li che spettano alla Compagnia, e Confrati
„ ascritti a quella, cioè in riconoscere se l' en-
„ trate, ed elemosine, che si danno per ador-
„ nare, e mantenimento della Cappella, e per
„ accrescere ivi il culto Divino, e divozione
„ del Popolo, siano spese fedelmente, e con
„ effetto s' impieghino ad utilità, ed in bene-
„ ficio della stessa Cappella, e non in altri
„ usi, non toccando però il restante, che spet-
„ ta alla cura, e total amministrazione de'
„ Frati, e Regolari, che son Padroni di tut-
„ to il Corpo della Chiesa, dove sono dette
„ Capelle, e Confraternite, come gli Altari,
„ Immagini, ed altre cose materiali affisse, ed
„ utensili Sacri applicati a quelle, sopra de'
„ quali nè i Vescovi, nè altri Ordinarii hanno
„ da ingerirsi, nè usar alcuna giurisdizione, e
„ sopraintendenza; a segno tale, che non l' è
„ permesso usar alcun atto giurisdizionale nel-
„ le suddette Chiese de' Regolari, fuora di
„ quanto s' è detto di sopra. Onde V. S. do-
„ vrà governarsi in questa conformità, che
„ tale è sempre stato il senso della Sacra Con-
„ gregazione." Ubi vides non posse Epi- 3
copum visitare Ecclesias vel Altaria etiam pro
servitio dictarum Confraternitatum a Regula-
ribus assignata, nisi quo ad onera, prout jam
declaraverat Sac. Cong. Episcop. & Regul. *in
Bisaccien.* 12. *Jun.* 1582. Immo neque visita- 4
re potest Episcopus Altaria, & Capellas in
Regularium Ecclesiis per Sæcularium Confra-
ternitates constructa, ut declaravit eadem Sac.
Cong. Episc. & Regul. *in Papien.* 22. *August.*
& *in Tarracon.* 22. *Januar.* 1616. apud Barb.
Apostolicar. decis. collectan. 728. *n.* 15.

Con-

5 Confraternitates Laicorum visitari possunt ab Episcopis, etiamsi essent erectæ in Ecclesiis, seu Oratoriis fundatis, & extructis in solo, & territorio Religionis Hierosolymitanæ, prout partibus contradicentibus decisum fuit a Sac. Congr. Concil. *in Novarien. Orat.* 17. *Novembris* 1686. in qua fuit declaratum, & firmatum, quod Ordinarius potest visitare Oratorium, & Confraternitatem, & cogere Officiales ad reddendam rationem absque interventu alicujus personæ e Religione Hierosolymitana deputandæ, & prohibere Confessariis, ne Confessiones Confratrum, & aliorum audiant in
6 Oratorio absque Episcopi facultate. Quinimmo Episcopi visitare possunt etiam Confraternitates, quæ non a primæva sua fundatione sunt sub immediata Regum protectione, sed solum ex post sub sui immediata protectione sunt a Rege acceptæ: ad hoc enim ut Confraternitates, aliaque Pia Loca existentia sub immediata protectione Regum sint immunia a Visitatione Ordinariorum, debent esse talia a primæva sua fundatione, cum hæc protectio non concedatur, nisi a Sede Apostolica, & in ipso actu fundationis dumtaxat; Si enim Confraternitates, & alia pia loca accipiantur ex post a Rege sub immediata sui protectione, non eximuntur a jurisdictione Ordinarii, ut patet in responsionibus datis ad sequentia dubia in simili de Hospitali: *In una Messanen. fuit dubitatum*,
7 Primo: *An Hospitale alias non exemptum, si accipiatur a Rege sub immediata sui protectione eximatur a jurisdictione Ordinarii, ita ut ab eo visitari non possit, juxta Sacri, Concil. Trid. dispositionem sess.* 22. *cap.* 8. *de reform.* Secundo: *An Hospitale, in quo Rex habet juspatronatus, si alias exemptum non fuerit, visitari possit ab Ordinario?* Tertio: *An per immemorabilem consuetudinem non visitandi aliquod Hospitale excludatur Ordinarius a jure illud in posterum visitandi? Die* 11. *Decembr.* 1621. Sac. Congr. Conc. Ad primum respondit, *Hospitale alias non exemptum non ideo esse immune ab Ordinarii jurisdictione, etiamsi acceptum fuerit a Rege sub immediata ejus protectione, ac propterea hoc non obstare, quo minus ab Archiepiscopo visitari valeat.* Ad secundum, *Hospitale, in quo Rex habet juspatronatus, si alias exemptum non fuerit, utique posse ab Ordinario visitari.* Ad tertium, *Ejusmodi consuetudinem etiam immemorabilem esse sublatam decreto cap.* 8. *sess.* 22. *de reform. ac proinde per eam numquam excludi Ordinarium a ju-*
8 *re Hospitalia visitandi.* Et ratio est, quia Concilium *cap.* 8. *sess.* 22. *de reform.* in quo excipiuntur Pia Loca, quæ sub protectione Regum existunt, nequaquam jurisdictioni Ordinarii in aliquo derogavit, aut detraxit respectu talium locorum, ut respondit Sac. Congr. Concil. *in Neapolitana* 12. *Decemb.* 1601. nec tribuit aliquam novam exemptionem prædictis locis, sed tantum præservat, si quam prius habebant, ut sæpius declaravit Sac. Congr. ejusdem Concil. & signanter re diligenter examinata *die* 12. *Decemb.* 1602. *in eadem Neapolitana*.

Administratores Confraternitatum, sicut & 9
aliorum Piorum Locorum possunt compelli ab Episcopis ad reddendam rationem administrationis, & ad asportandum libros administrationis etiam ad Palatium Episcopale, si sint in loco residentiæ, seu alterius stationis, & permanentiæ Episcopi; Sac. Congr. Conc. *in Narnien.* 8. *Augusti* 1693. *Montisfalisci* 27. *Augusti* 1695. *in Hispalen. Visitationis* 18. *Augusti* 1696. *in Novarien.* 17. *Novemb.* 1696. *in Calaguritana Visitationis* 18. *Junii* 1701. *& in Ortonen.* 2. *Maii* 1704. Vide verb. *Administrator num.* 20. Etiamsi tales 10
administratores rationem administrationis aliis reddere solerent, adhuc vigore dispositionis Concilii principaliter erit adhibendus Episcopus; Sac. Congr. Conc. *in Conversanen.* 2. *Martii* 1697. *& in Milevitana* 20. *Martii* 1700. Immo redditio rationis administrationis danda est Ordinariis etiam a Confraternitatibus, aliisque Locis Piis, quæ sunt sub immediata Regum protectione; Et ratio est, 11
quia exceptio locorum, quæ sunt sub immediata Regum protectione non legitur nisi *in cap.* 8. *sess.* 22. *de reformat.* in quo capite, ut legenti patet, agitur tantum de jure visitandi; non autem *in cap.* 9. *ejusdem sess.* 2. ubi agitur de rationibus Ordinario reddendis; Caput enim 9. restringit se ad dispositionem juris communis dicens: *In casibus a jure communi concessis*; sed caput 9. loquitur indistincte, & generaliter etiam in casibus a jure jam non concessis, ut pluries declaravit Sacra Congregatio ejusdem Concilii, & expresse *in Gravinen.* 9. *Augusti* 1569. Et ideo ut refert Pi- 12
gnatell. *tom.* 1. *consult.* 45. *num.* 46. *&* 47. Sacra Congregatio Concil. sæpius respondit in Neapolitana ut sequitur: Sacra Congreg. &c. *censuit cap.* 8. *sess.* 22. *de reform. Concil. Trident. intelligi, & habere locum in casibus a jure communi permissis. Licere tamen Ordinario ab eis rationem administrationis exigere ex Decreto cap.* 9. *ejusdem sessionis, nulla habita ratione juris communis.* Ex quo patet, dicit citatus Do- 13
ctor, Concilium ampliorem facultatem tribuisse

se Episcopis in rationibus exigendis, quam in
Visitatione Piorum Locorum; ideo non mirum,
si quo ad Visitationem excipit loca sub Re-
gum protectione existentia; secus vero quo ad
reddendas rationes, ut etiam notat, & tenet
Barbosa *Apostolicarum Decisionum collectan.* 13.
verb. Administrator num. 2. ubi citat Decretum
supradictum Sacræ Congregationis Concil. *in
Neapolitana* 11. *Augusti* 1618. & Sellius *in se-
lect. Canon. cap.* 23. *num.* 5.
14 Episcopus manutenendus est in quasi posses-
sione cogendi Confraternitates Laicorum, quæ
utuntur sacco, per Edicta pœnalia, exactio-
nem pœnarum, aliaque juris, & facti reme-
dia, ad conveniendum solitis Processionibus,
non obstante aggregatione, nisi haberent privi-
legium speciale exemptionis; Sac. Congreg.
Episcop. & Regul. *in Viterbien.* 9. *Decemb.* 1586.
in Turritana 16. *Octobris* 1600. *in Nolana* 2.
Maii 1601. *in Papien.* 15. *Februarii* 1622. *in
Camerinen.* 16. *Julii* 1624. *in Florentina Viola-
tionis Interdicti ad relationem Eminentiss. Card.*
15 *de Abdua*, 2. *Februar.* 1692. Et in casu quod
adsit consuetudo, sic decrevit etiam Sac. Con-
greg. Conc. *in Nucerina Paganorum* 15. *Aprilis*
1690. *& in Novarien. Processionum* 16. *Aprilis*
16 1692. Ordinarius, seu Episcopus potest per se-
ipsum, vel per suum Delegatum intervenire,
& assistere Congregationibus Confraternitatum,
& electionibus Officialium, modo non faciat
novitates; Sac. Congr. Episc. & Regul. *in Ra-
gusina* 1. *Aprilis* 1596. *& in Consentina* 14. *Ju-*
17 *lii* 1600. Immo potest Episcopus per se ipsum,
vel per suum delegatum intervenire, & assiste-
re Congregationibus Confratrum, etiamsi fiant
in Ecclesiis, & Oratoriis Regularium, in qui-
bus reperiuntur Societates erectæ, absque eo
quod possit excludi; ut respondit Sac. Congr.
Episc. & Regul. *in Cæsenaten.* 24. *Novembris*
1690. votum tamen dare non debet, ut re-
spondit Sac. Congr. Conc. *in Senogallien.* 4. *Ju-*
18 *nii* 1707. Episcopus pro contributione Semina-
ri potest taxare Confraternitatum bona, quate-
nus sint Ecclesiastica; Sac. Congr. Conc. *in*
19 *Signina* 18. *Novemb.* 1628. Supposita taxa pro
Seminario cum solutione continuata ultra tri-
ginta annos tenentur Confraternitates ad illius
solutionem in futurum, quia ex solutione tot
annorum præsumitur, vel quod bona sint Ec-
clesiastica, vel quod aliquod Beneficium sit eis
unitum, & ideo potest Episcopus illas compel-
lere remediis censurarum Ecclesiasticarum, se-
questrationis fructuum, & similium; Sac. Con-
greg. Concil. *in Tudertina ad cap.* 18. *sess.* 23.
20 *de reform.* 5. *Novembr.* 1644. Confraternitates
tenentur contribuere pro victualibus Visitato-
ris, seu Episcopi visitantis; Sac. Congr. Conc.
in Dertonen. ad cap. 3. *sess.* 24. *de reformat.* 4.
Maii 1652. *in Bojanen.* 14. *Decemb.* 1654. Et 21
non obstante consuetudine contraria non contri-
buendi; Sac. Cong. Conc. *in Signina* 1670. 2.
Augusti. Servari debet Decretum Episcopi, ne 22
in Oratoriis Confraternitatum celebretur in Fe-
stis ante Parochialem, modo Parochus celebret
hora competenti; Sac. Congr. Episc. *in Corto-
nen.* 9. *Januar.* 1587. *in Senogallien.* 29. *Janua-
rii* 1613. Vide Decreta relata *art.* 2. *n.* 4.
Non potest Episcopus se ingerere in admi- 23
nistratione bonorum Confraternitatum Laico-
rum, dum illa non dilapidant; Sacra Congr.
Episc. & Regular. *in Castellaneten.* 14. *Novem-
bris* 1603. Licet enim Episcopus possit, im- 24
mo debeat ad tollendos abusus, & præjudicia
Locorum Piorum, Edictis præcavere, ut bona
fideliter administrentur: non tamen in admi-
nistratione se ingerere valet, sed illam Con-
fratribus relinquere, reservato sibi jure compe-
tente ex Concilii Tridentini dispositione *c.* 8.
& 9. *sess.* 22. nempe confirmandi Œconomos,
& Administratores electos, & ab eis exigendi
computa administrationis; nec non etiam ju-
ramentum de fideliter administrando, pro ut
auditis partibus declaravit Sac. Congr. Conc.
in Aliphana 8. *Maii* 1706. & antea *in Feren-
tina* 15. *Martii* 1704. Episcopus non potest 25
prohibere Confraternitatibus Laicorum erectis
auctoritate Ordinaria, ne faciant expensas ex-
traordinarias excedentes summam scutorum vi-
ginti sine sua licentia, quemadmodum declara-
vit Sacra Congr. Concil. *in Urbinaten.* 10. *Mar-
tii* 1663. *ad cap.* 9. *sess.* 22. *de reform.* Episco- 26
pus non debet compellere ad unionem Confra-
ternitates; Sac. Congr. Episc. & Regul. *in Nar-
nien.* 13. *Nov.* 1612. Unde Confraternitatum 27
Sanctissimi Nominis Dei, & Sanctissimi Sacra-
menti terræ Capitonis Narnien. Diœcesis unio
facta sine aliqua caussa, & absque auctoritate
in Visitatione a Vicario Generali Episcopi
Narnien. declaratur nulla; Sacra Congr. Rit.
in Narnien. Capitonis 24. *Januar.* 1615. Nulla 28
Confraternitas impediri debet, ne accedat ad
funera, modo sine Jurium Parochialium præ-
judicio; Sac. Congr. Episcop. & Regul. *in Ca-
merinen.* 26. *Augusti* 1616. Episcopus impedire 29
non potest, ne Confratres Societatis Mortis in-
cedant cum capite caputio cooperto; Sac. Con-
greg. Episcop. & Regul. *in Cajetana* 24. *Julii*
1606. Episcopus non potest prohibere, vel re- 30
stringere Confraternitatibus præsertim aggrega-
tis, solita exercitia, puta Societati Mortis se-
pe-

pelire Defunctos post horam 23. Sac. Congr. Episcop. & Regul. *in Ferrarien.* 12. *Januarii*
31 1592. Vel facere consuetam disciplinam secreto, & sine lumine; Sac. Cong. Episcopor. &
32 Regular. *in Camerinen.* 1. *Septemb.* 1576. Secus de exercitiis insolitis, si possunt esse occasio scandali, vel disturbandi antiqua; Sacra Congregat. Episcop. & Regul. 17. *April.* 1602.
33 Confraternitates possunt congregari ubi, & quoties magis eis placuerit, etiam absque Episcopi licentia; Sac. Congr. Episc. & Regul. *in una Nullius Putiniani* 21. *Augusti* 1584. quæ rescripsit Vicario dicti loci, quod non potuerat prohibere, ne Societas Sacramenti non se congregaret, neque ullam resolutionem caperet absque sua licentia; Eo enim ipso quod Confraternitas reperitur legitime erecta, habet jus tanquam legitimum Collegium se congregandi, quoties sibi placuerit absque licentia Superioris; Rota *coram Coccin. decis.* 2174. *n.* 11. *&* 12. Frances *de Eccles. Cathedral. cap.* 25. *n.* 330. Barbosa *decis. Apost. collect.* 27. *num.* 12. Ricciul. *Ecclesiast. lucubrat. lib.* 4. *cap.* 3. *in princip. & cap.* 5. *num.* 5. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 6. *formul.* 11. *num.* 18. 19. *&* 20. ubi mordicus sustinet hanc opinionem contra Pignatell. *tom.* 9. *consult.* 128. contrariam senten-
34 tiam tenentem. Unde concludit, quod Episcopus non potest generaliter prohibere, quod Confraternitates non possint congregari sine licentia, & præsentia Delegati Episcopi sub pœna nullitatis agendorum, quia est contra juris dispositionem, cui Episcopus non potest derogare; Sicque dicit ipse, cum talis prohibitio de jure sustineri non valeat universim pro omnibus Congregationibus, poterit Episcopus ea uti in aliqua re gravi, quæ involvat præjudicium irreparabile, vel damnum notabile, per modum tamen hortationis, & numquam sub pœna nullitatis, quam infligere actibus Colle-
35 gii legitime congregati non potest. Et hæc fuit sententia Eminentissimi Petrucci, qui votum suum aperire jussus a Sac. Cong. Conc. *in una Pisaur. sub diebus* 28. *Decembr.* 1697. *&* 14. *Junii* 1698. ita Decretum Episcopi super gubernio Confraternitatum cum hac prohibitione latum, moderandum esse censuit; & Sacra Congregatio censuram voti approbavit. Vide Decreta relata *Art.* 1. *num.* 4. *in respon-*
36 *sione ad trigesimum*. Capellani Confraternitatum non debent ab Episcopo sine causa amoveri reluctantibus Confratribus, ut censuit Sacra Congreg. Episcop. & Regul. *in Forosempronien.* 3. *Octobris* 1692.
37 * Confratres non possunt quæstuare etiam per propriam Ecclesiam, nisi de licentia Ordinarii, ut ex decreto S. Congregationis; Missas vero ex quæstubus illis collectas, celebrandas esse in eadem Ecclesia, non vero in Parochiali censuit S. Congregatio Concilii; *Institut. Eccles.* 105. *n.* 132.

Additiones ex aliena manu.

Quoad potestatem Episcopo competentem visitandi Confraternitates erectas in Ecclesiis Regularium exemptorum, celebris est Resolutio Sacræ Congregationis Concilii interpretis *in Nucerina Paganorum* 23. *Junii* 1719. *Sacra &c. Inhærendo declarationibus jam factis censuit, Confraternitates Laicorum in Ecclesiis Regularium exemptorum institutas subesse jurisdictioni & visitationi Episcopi, illasque ab eo visitari posse, necnon illarum Capellas in iisdem Ecclesiis Regularium existentes, in his tamen quæ Confraternitatum administrationem respiciunt. Et si Confraternitatibus incumbit onus manutenendi altare & illius cultum, Episcopum posse visitare circa ea, quæ respiciunt ipsam manutentionem, cultum, & ornamenta Altaris, seu Capellæ, onera Missarum atque divinorum officiorum ibidem celebrandorum, & circa ea omnia, quæ ad obligationem eorumdem Confratrum relationem habent.* 38

Hæc autem resolutio licet in casu particulari edita sit, tamen, ut monet Bened. XIV. *Institut. Eccles.* 105. *num.* 88. tanquam Lex generalis probata deinde fuit, ipsique S. Congregatio se conformavit, quum ejusdem generis causæ propositæ fuerunt, ut in *Consentina Visitationis, & censurarum* 16. *Septemb.* 1722. *in Spoletina* 3. *Septembris* 1730. *& in Ravennaten.* 7. *Aprilis* 1731. 39

Confraternitates vero in Lateranensi solo excitatæ Episcopis minime subsunt ob vetustissimum privilegium Bonifacii IX. quod licet a Pio V. abrogatum fuerit, tamen a Sixto V. in pristinum fuit restitutum. 40

Notandum vero, quod tunc valet hoc Privilegium, quum Ecclesiæ, Sacella, sive Confraternitates in eo fundo eriguntur, qui prius ad Basilicam Lateranensem jure dominii pertinebat. Aliter vero se res habet, si postquam hæ sacræ ædes fundatæ fuerint, eidem Basilicæ subjiciantur, annuumque tributum ob hanc caussam solvatur; Rota *cor. Emerix Jun. dec.* 228. *n.* 5. *& seq. & dec.* 260. *fer. per tot. & cor.* Lancett. *dec.* 1385. *num.* 5. *& plur. seq.* 41 42

Nec omittendum, quod Sixtus V. Episcopo in Ecclesias, aut Oratoria, posita in solo Latera- 43

teranensi, tribuit idem jus, quod in ipsum Episcopum a Tridentina Synodo confertur. Ideoque delegata jurisdictio Episcopo competit. Poterit itaque Episcopus tamquam delegatus visitare sacras ædes hujusmodi, & Confraternitates. Consule Benedict. XIV. *Instit. Eccles.* 105. *num.* 90.

Articulus IV.

Confraternitates, quo ad immunitatem a potestate & jurisdictione Laicali.

1 Confraternitates auctoritate Apostolica, vel
Ordinaria erectæ subsunt jurisdictioni Episcopi, ac etiam ipsi Confratres, ubi agitur
de interesse spiritualitatis, & confraternitatis;
Sac. Congr. Immunitatis *in Papien.* 10. *Septem-*
2 *bris* 1629. *lib.* 1. *Decr. Paul. pag.* 6. Cognitio
causæ contra Confratres Confraternitatis N.
spectat ad Archiepiscopum; Ead. Sac. Congr.
Immunit. *in Mediolanen.* 17. *Novemb.* 1654.
3 *lib.* 5. *Decr. Paul. pag.* 57. Sicut & causa contra Confraternitatem habentem requisita spectat ad Judicem Ecclesiasticum; Eadem Sac.
Congr. *in Gravinen.* 21. *Septembr.* 1663. *lib.* 2.
4 *Decret. Paul. pag.* 131. Causæ jam cognitæ a
Judice Ecclesiastico circa bona debita Confraternitatibus spectant ad Judicem Ecclesiasticum, nec potest Judex Laicus eas reassumere, seu inhibere; Ead. Sac. Congr. *in Ortana* 28.
Septembr. 1693. *lib.* 1. *Decret. Valleman. pag.*
5 149. Confraternitates Ecclesiasticæ gaudent
exemptione a gabella pro pane, qui ab eisdem datur Custodibus animalium ipsarum Confraternitatum pro eorum victu; Eadem Sacra
Congr. *in Potentina* 24. *Januar.* 1611. *lib.* 4.
6 *Decr. Paul. pag.* 135. Domus Confraternitatis
contigua Ecclesiæ Confratrum gaudet immunitate, etiam quoad confugientes; Ead. Sac.
Cong. *in una Civitatis Castelli* 23. *Jul.* 1652.
lib. 4. *Decret. Paul. pag.* 189. *in Forolivien.*
19. *Decembr.* 1690. *lib. Decret. Mart. pag.* 698.
7 Locata vero Laicis non gaudet; Eadem Sac.
8 Congr. *in Reatina* 14. *Decemb.* 1628. Administratores & Procuratores Confraternitatum, Ecclesiarum, & Capellarum auctoritate Episcopali fundatarum, quarum proventus in Opera Pia insumuntur, etiamsi sæculares, quo ad ea, quæ pertinent ad dictam administrationem, conveniri debent ante forum Ecclesiasticum;
Ead. Sac. Congr. *in Carinolen.* 15. *Aug.* 1668.
9 *lib.* 1. *Decret. Altovit. pag.* 253. Judices sæculares, qui Confraternitates, seu Confratres per præcepta compellunt ad se subjiciendum suis judiciis pro rebus ipsarum Confraternitatum, & pro actibus, quos faciunt in locis sacris, & alios, ut processionum & similium, tamquam usurpatores jurisdictionis Ecclesiasticæ declarandi sunt incurrisse Excommunicationem Bullæ Cœnæ, ex Riccio *in praxi var. resol.*
c. 413. Pignatell. *tom.* 2. *consult.* 47. *n.* 7. Un- 10
de datur facultas absolvendi Gubernatorem, dummodo prius revocet præceptum factum Officialibus Confraternitatis, & omnia alia acta ab ipso facta in præjudicium Jurisdictionis Episcopalis; Sac. Congreg. Immunit. *in Alatrina* 13. *Decembr.* 1692. *lib.* 1. *Decret. Valleman. par.* 10.

Et ad hanc rem facit Epistola scripta Ar- 11
chiepiscopo Mediolani a Sacra Congregatione Immunitatis in hæc verba a Pignatelli *loco cit. n.* 8. relata: „ Questa Sacra Congregazione dell' „ Immunità Ecclesiastica per rimediare agli „ abusi, che si vanno introducendo in Milano da quegli Assistenti Regj, che deputa il „ Senato a tutte le Congregazioni, e Capitoli di Confraternità, Ospedali, e Luoghi „ Pii, dove congregandosi persone laiche, questi trapassano i limiti della propria autorità, ed instituto, non solo ingerendosi nell' „ amministrazione dell' entrate, distribuzione „ di elemosine, adempimento di Legati, elezioni d' Officiali, e governo spirituale de' „ medesimi, ma col voler ancora aver voto „ negli stessi Capitoli in grave pregiudizio dell' „ Immunità Ecclesiastica, dopo matura riflessione ha risolto, che V. Eminenza proibisca „ a' detti Assistenti Regj l' uso del votare nelle Congregazioni, e Capitoli, che si fanno „ negli Ospedali, Confraternità, e Luoghi „ Pii, e che in oltre s' incarichi alla pastorale „ sua vigilanza di così far eseguire, ed insieme „ di non permettere, che tali persone Laiche „ s' ingeriscano all' amministrazione, e governo „ de' suddetti Luoghi Pii, al qual effetto si vaglia V. E. delle sue facoltà Ordinarie, il „ cui esercizio ben si promette la medesima Sacra Congregazione di aver sempre mai ad „ osservare con zelo unito alla solita prudenza „ dell' E. V. alla quale bacio umilmente le mani, a' 20. di Settembre 1667. *Item alia Epi-*
„ *scop. Nolano missa ad hunc tenorem:* Questa 12
„ Sacra Congregazione avendo sentito da quanto le ha fatto rappresentare V. S. col suo memoriale, il pregiudizio, che vien inferito alla „ libertà, e giurisdizione Ecclesiastica dal Reggente della giurisdizione Laica per aver egli „ ordinato, che i Fratelli di alcune Confraternità di cotesta Dioceesi per venire all' elezio-

ne

„ ne de' loro Offiziali non si radunino più co„ me prima per uso inveterato, ma si radunino nelle piazze, senza che v' intervengano „ gli Ecclesiastici, è venuta in parere, che „ V. S. in ciò debba procedere, servatis servandis, come di ragione; e per quanto le „ occorrerà l' assistenza di Monsignor Nuncio, „ basterà che V. S. glie ne accenni il bisogno, „ avendo già egli avuto l' ordine di prestargliela secondo che da lei ne verrà richiesto; „ a' 22. di Novembre 1667.

Additiones ex aliena manu.

13 De materia hujus articuli confer Bass. *de sodalit. quæst.* 8. *per tot.* ubi una docet, quando Confraternitates dicendæ sint Ecclesiasticæ, quando Laicales.

Articulus V.

Confraternitates, & Confratres quoad sepulturas.

1 Confraternitatibus potest ab Episcopo concedi privilegium sepulcri; *Sic communiter*
2 *Doctores* teste praxi. Confratres tamen decedentes non electa sibi explicite sepultura in sepulcro sui Oratorii, seu Confraternitatis, debent sepeliri in Ecclesia Parochiali, si alias non habeant proprium sepulcrum majorum; Sac. Congreg. Concil. *in Neapolitana* 13. *Fe-*
3 *bruarii* 1660. *in respons. ad septimum*. Electio sepulturæ facta Confratribus collective, & collegialiter, sustinetur, & valet solum pro illis, qui individualiter consenserunt, ut patet ex sequentibus declarationibus, super electione se-
4 pulturæ facta, ut sequitur: *Confratres, & consorores consueverunt collective, & collegialiter per publicum instrumentum eligere sepulturæ suæ locum in aliis Ecclesiis, & signanter Regularium, in quibus eædem sodalitates erectæ reperiuntur, absque tamen voto, juramento, aut promissione de non revocando electionem; & nuper Confratres Artifices Congr. Assumptæ erectæ in Ecclesia Presbyterorum Oratorii S. Philippi Nerii per libellum a Sanctissimo D. N. remissum supplicarunt hujusmodi electionis sepulturæ modum validum declarari.*
5 *Super his confecto processu per Eminentissimum Archiepiscopum, dataque relatione, quæ in folio per manus Eminentiss. PP. transmittitur, hodie informante tantum Capitulo Ecclesiæ Archiepiscopalis Neapolis, quæritur; An hujusmodi electio sepulturæ collective, & collegialiter facta sustineatur in casu, de quo agitur.*

Die 16. *Maii* 1682. Sac. Cong. Conc. &c. 6
respondit sustineri electionem sepulturæ collective factam per Confratres, individualiter consentientes. Et die 9. *Dec. ejusdem anni* 1682. *repropofita hujusmodi caussa, utraque parte ore, & scriptis informante stetit in decisis*, addita clausula ... *revocabiliter tamen*.

F. Card. Columna Præfectus.

A. Altovitus S. C. C. Secretarius.

Ubi vides per illa verba, *individualiter con-* 7
sentientes, aperte denotari, quod Confratres, quamvis collective, & collegialiter sepulturam eligant, adhuc non comprehenduntur illi, qui nominatim, & individualiter non consenserunt, cum Confratres præsentes, & individualiter pro se ipsis consentientes non possint pro aliis absentibus, & successoribus sepulturam eligere, ut declaravit etiam Sac. Congr. Episcop. & Regul. *in Camerinen.* 18.
Augusti 1690. Hinc Confratres Confraternita- 8
tis etiam erectæ in Cathedrali decedentes non electa sepultura, sepeliendi sunt in Parochiali, & non in sepulcro a Societate in Cathedrali constructo, etiamsi adesset statutum approbatum ab Ordinario, quod in sepulcro Confraternitatis essent tumulandi, & communiter tradunt Genuens. *in praxi c.* 74. *num.* 6. Samuel *de sepultur. disp.* 5. *controv.* 10. *conclus.* 1. & *sequent.* Sperell. *decis.* 87. *num.* 10. & alii, quos cumulat, & sequitur Panimoll. *decis.* 5. *annot.* 3. *n.* 53. & Monacell. *tom.* 4. *supplem. ad* 2. *tom. n.* 350.

Officium super defunctis in Ecclesia, vel 9
Oratorio Confraternitatis non exemptæ fit a Parocho, non a Capellano Confraternitatis; Sac. Congr. Episc. & Regul. *in Laudens.* 20.
Augusti 1601. Et Sacra Congregat. Concilii *in* 10
Regiensi in respons. ad octavum dubium, in quo quærebatur: *An Confraternitati competat facultas ibi sepeliendi cadavera absque ullo interventu Parochi, istique omnino denegando Jura Parochialia?* Cui dubio *die* 5. *Jun.* 1699. Sac. Cong. censuit respondendum *negative*. Vide su-
pra *art.* 2. *sub num.* 3. Et sic etiam Sacra 11
Congreg. Rituum in decretis generalibus relatis supra *art.* 2. *num.* 4. in responsione ad vigesimum dubium, in quo quærebatur: *An ad Parochum spectet facere officium funebre super cadaveribus sepeliendis in sæpe dictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum?*
Cui dubio die 10. Decembris 1703. Sac. Con- 12
greg. respondit *affirmative, quando tumulandus est subditus Parocho, intra cujus fines est Ecclesia, vel Oratorium;* Sacra tamen Congr. Episcop. & Regular. *in d. Laudensi* 20. *Augusti*

 1601. de-

1601. decrevit quod Parochus intervenire potest in funeribus, quæ fiunt in Ecclesiis Confraternitatum, licet defuncti non sint de sua
13 Parochia. Unde videntur concilianda hæc decreta hoc modo, scilicet quod decretum Sacræ Congregat. Rituum loquatur de Confraternitatibus exemptis, ut sunt Confraternitates Urbis, cum Romæ Confraternitates soleant esse exemptæ a Parochia; Et decretum Sacræ Congregation. Episcopor. loquatur de Confraternitatibus non exemptis a Parochia. Conce-
14 ditur ex gratia Confraternitati, ut sepelire possit in sua Ecclesia omnes suos Confratres, ante infirmitatem, de qua decesserunt, in ea Confraternitate descriptos, de consensu hæredum, & sine præjudicio emolumentorum, quæ spectarent ad Capitulum, vel Parochum; Sac. Congr. Episcop. & Regul. *in Anconitana* 19. *Dec.* 1608. & docet praxis plurimis in locis recepta, quod Confratres sepeliuntur pacifice in suis respective Oratoriis, salvis tamen Juribus Parochialibus.

Hic addenda sunt ad rem decreta sequentia, & notabilia advertenda.

15 Hæres Defuncti invitare potest numerum Sacerdotum, seu Sæcularium, seu Regularium, immo & Confraternitatum sibi bene visum; Sac. Congr. Episcop. & Reg. 5. *Maii* 1617.

16 Hæredes defuncti invitare possunt numerum Sacerdotum Sæcularium, aut Regularium, immo & Confraternitatum, sibi bene visum, nec cogi possunt ad vocandum Capitulum, vel alios, sed solum Parochum, cui debetur duplum Eleemosynæ illa, quæ datur aliis Sacerdotibus simplicibus; Sac. Congregat. Episcop. & Regular. 17. *Martii* 1579. 11. *Octobr.* 1580. 24. *Januar.* 1581. 11. *Jan.* 1647. & 11. *Decemb.* 1649.

17 An liceat in Ecclesiis Confraternitatum habere Sepulcra, & respective possint cadavera tumulari absque licentia Parochi, & in præjudicium jurium Parochialium? Sacra Congr. Concil. respondit: Licere habere sepulcra accedente licentia Episcopi, & posse in eis cadavera tumulari, si eligatur sepultura, absque licentia Parochi, sed salvis juribus Parochialibus, *die* 10. *Maii* 1727.

18 An in Sepulcro Confraternitatis in propria Ecclesia sito, sepeliendi sint Confratres, qui sine sepulturæ electione decedunt? Resp. *Negative* Sac. Congr. Conc. 13. *Febr.* 1666.

19 An ad Parochum spectet facere Officium funebre super cadaveribus sepeliendis in Ecclesiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum? Resp. *Affirmative*, quando tumulandus est subjectus Parocho, intra cujus fines est Ecclesia, vel Oratorium; S. R. C. 1. *Decembr.* 1603. *approbante Clem. XI. die* 12. *Jan.* 1704.

An liceat Confraternitati Salutis sepelire in 20
propria Ecclesia cadavera Confratrum, & Consororum, qui ibidem elegerint sepulturam; & an ejusdem Capellanus absente Parocho valeat Officium, aliasque functiones super iisdem cadaveribus explere; Sac. Congr. Conc. respondit: *Affirmative quoad primam partem, quoad secundam Negative*, nisi Parochus vocatus renuat, vel alium Sacerdotem non substituat; *die* 28. *Julii* 1724.

Additiones ex aliena manu.

Ex statuto a S. Sede confirmato possunt 21
Confratres sepeliri in sepultura Ecclesiæ suæ Confraternitatis; Murg. *disquisit. Canon.* 1. *tom.* 1. *tract.* 8. *disquis.* 2. *sect.* 2. *dub.* 25. Samuel *de Sepultur. tract.* 1. *disp.* 5. *controv.* 10. *conclus.* 1. Amost. *de Causis piis lib.* 9. *cap.* 8. *num.* 90. Bass. *de sodalitat. quæst.* 2. *num.* 5.

Quæstionis vero est, utrum hoc in casu of- 22
ficium funebre super Cadaveribus facere spectet ad Capellanum Confraternitatis, an ad
Parochum? Porro ubi Confratres ex propria 23
electione sepeliendi sunt in sepultura Ecclesiæ suæ Confraternitatis, dubium nullum esse potest, quin Parochi sit, & non Capellani Confraternitatis, officium funebre facere super Cadaveribus, quum actus electionis sepulturæ hoc Parocho præjudicium inferre nequeat; Marchett. *de sepult. tit.* 38. §. 2. *n.* 64. Bass. *de Sodalit. quæst.* 2. *n.* 5.

At ubi Confratres sepeliri debent in Eccle- 24
sia suæ Confraternitatis ex mox dicto statuto a S. Sede confirmato, videndum quod dispo-
situm de hoc sit in ipso. Nota vero, quod si 25
statutum obscurum, vel ambiguum sit, ita interpretandum est, ut Parocho intactum maneat jus faciendi officium funebre super Cadaveribus in ipsa Ecclesia Confraternitatis.

Alia ad rem, vide verb. *Sepultura a n.* 11. 26
ad 14.

Articulus VI.

Quo ad varia alia Confraternitates concernentia.

Confraternitates Ecclesiasticæ nequeunt alie- 1
nare bona sine beneplacito Apostolico; Gratian. *disceptat.* 517. *num.* 7. & Marc. Anton.

ton. *var. resol. l.* 1. *resol.* 14. *num.* 7. Panimoll. *decis.* 13. *annotat.* 5. *num.* 40. Card. de Luca *lib.* 7. *de alien. disc.* 1. *num.* 11. *& sequent.* Rota *decis.* 502. *num.* 2. *& sequent. coram Bichio*, *& in Urbanien. Archipresbyteratus* 17. *Maii* 1697. *num.* 6. *& sequent. coram Ansald. decis.* 9. *impress. Romæ*; Sac. Congr. Rit. *in una Civitatis Castellanæ* 2. *Augusti* 1641. *& in*
2 *Viterbien.* 27. *Jul.* 1647. Immo requiritur beneplacitum Apostolicum in cessione bonorum Confraternitatis, etiam in favorem alterius Ecclesiæ, ut expresse declaravit Sacra Congregatio Concilii *in Terracin. Capellaniarum* 20.
3 *Augusti* 1701. Et sic etiam requiritur beneplacitum Apostolicum pro Confraternitatibus, & Oratoriis laicorum erectis in Ecclesiis Regularium auctoritate Ecclesiastica; Sacra enim Congregatio Concilii *in dubio alienationis rerum Ecclesiæ die* 7. *Augusti* 1683. *An Superioribus Regularibus, qui hujusmodi Oratoriis præsunt, liceat absque Solemnitatibus, & Apostolicæ Sedis beneplacito dicta mobilia, & supellectilia distrahere sine incursu pœnarum, quæ per Sacros Canones sunt præscriptæ adversus alienantes*
4 *res Ecclesiæ?* Respondit, *Negative*. Confraternitates autem mere Laicales, sicuti & Collegia mere Laicalia, licet ibi Opera Pia exerceantur, & proinde dicantur Loca Pia, possunt
5 alienare res suas absque solemnitatibus; Secus vero si sint loca auctoritate Ecclesiastica erecta, quamvis administrentur a Laicis, tamen bona subduntur prohibitioni Extravagantis *Ambitiosæ*, *& de rebus Eccles. non alienand.* Barbosa *de offic. & potest. Episcop. part.* 3. *alleg.* 85. *n.* 31. *&* 32. Card. de Luca *de alienat. prohib. disc.* 1. *n.* 12. *& disc.* 60. *n.* 3. *de Jurisdict.* Rota *decis.* 58. *n.* 4. *& sequent. apud Tondut. de pension.* 313. *n.* 9. *part.* 10. *dec.* 248. *num.* 18. *& sequent. part.* 11. *recent.* Coccin. *in Hortana Rectoriarum die* 26. *Jun.* 1630. *quæ* 1900. *& in Romana Census* 1. *Aprilis* 1630. *coram Bichio, quæ est decis.* 502., & bene *in Romana Laud.* 4. *Julii* 1694. §. *emanavit coram Cardin. Caprara* inter quæ *dec.* 140. *tom.* 1. *inter ejus impress. typis Lucen. anno* 1725. ibi: *Inanis autem visa fuit appositio, quia Collegium dicitur Locus Pius, utpote destinatum ad alendos Juvenes studiis incumbentes; nihilominus hæc sola qualitas satis non est, ut dicatur subjectum*
6 *dispositioni* Extravagant. *Ambitiosæ*, de rebus Eccles. non alienand., *sed ulterius requiritur, quod sit locus Ecclesiasticus, videlicet erectus auctoritate Ordinarii, vel aliis signis Ecclesiasticis.*
7 Hinc Confraternitates, & Societates, Conservatoria, Seminaria, Collegia, & hujusmodi, si sint erecta auctoritate Ordinarii, & sic sint Ecclesiastica, subjiciuntur d. Extravag. incip. *Ambitiosæ*; Secus si non sint talia. Unde Se- 8
minaria erecta in vim Concilii Tridentini, sunt loca Ecclesiastica, & eorum bona nequeunt alienari sine solemnitatibus, & beneplacito Apostolico; Sacra enim Congregatio Concilii *in una Salutiarum* 20. *Septembris* 1642. *ad secundum*; An bona stabilia, Seminario in hæreditate relicta, postquam fuerint incorporata, possint alienari inconsulto Romano Pontifice pro solutione æris alieni, ab ipsa hæreditate debiti, absque incursu pœnarum; Censuit *Non posse alienari*. Collegia vero Puerorum, 9
& Alumnorum erecta absque auctoritate Ordinarii, etsi dicantur Loca Pia, non tamen sunt Ecclesiastica, & sic non subjiciuntur dict. Constitutioni *Ambitiosæ*, ut de Collegio Ghislerio Urbis, non esse Ecclesiasticum, & sic non subjacere dispositioni dictæ Extravagantis censuit Rota *in dict. Romana Laud.* 4. *Julii* 1692. *coram Cardin. Caprara*. Sic Collegia Artificium, 10
& Universitates Professorum, cum non sint loca Ecclesiastica, non subjacent Extravaganti, *Ambitiosæ*, Rota *dec.* 382. *&* 882. *coram Merlino*, licet habeant Capellam pro eorum usu tantum; Et sic in Urbe sunt subjecta Senatori; Card. de Luca *disc.* 8. *de alienat. prohib. num.* 6. Mons vero Misericordiæ Civitatis Nea- 11
polis petiit beneplacitum Apostolicum pro alienatione Domus; Sac. Congr. Concilii, *in Neapolitana Beneplaciti* 31. *Julii*, *&* 18. *Decembris* 1706.

Confraternitates Laicorum approbatæ, & eo- 12
rum Capellani possunt facere solitas Processiones, quando non fiunt in Parochiali, & in primaria Ecclesia; Sac. Congreg. Rit. *in Melit. Galatri* 9. *Febr.* 1608. Confraternitatum 13
Processiones non debent extendi per vias, sed circa muros Regularium, quæ eas regunt; extra vero ambitum Ecclesiæ non licet neque Regularibus, neque Confraternitatibus facere processiones, nisi de licentia, consensu, aut cum Cruce Parochi, exceptis tamen illis Ecclesiis, quæ habent in hoc speciale privilegium; Sac. Congr. Rit. *in Hispalen.* 26. *Febr.* 1628. *& in Limana* 15. *Decemb.* 1632. In Pro- 14
cessionibus peragendis extra ambitum Ecclesiarum, in expositione Eucharistiæ, benedictione solemni super populum, aliisque similibus, quoties interveniat licentia Ordinarii, Parochus non potest se opponere, ne a Capellanis, & Officialibus Confraternitatum fiant, quia animarum Cura, & populi directio principaliter incumbit Episcopo, qui est Parochus Pa-

rochorum; Sacra Congregat. Concil. *in Savo-*
15 *nen.* 12. *Februar.* 1689. Confraternitates Laico-
rum in Processionibus procedere, & præcedere
debent inter se juxta Bullam Gregorii XIII.
incip. *Exposcit;* Sic S. Congr. Rit. *in Nepesi-*
na 10. *Maii* 1608. & *in Thelesina* 19. *Mar-*
16 *tii* 1611. Unde Confraternitas, quæ prius sac-
cum induit, præcedere debet aliis, quæ postea
induerunt; Sac. Congr. Rit. *in Sorana* 7. *Au-*
gusti 1628. & *in S. Severine Præcedentiæ* 24.
17 *Septemb.* 1712. Excipitur tamen Confraternitas
Sanctissimi Sacramenti, cui debetur præceden-
tia supra omnes alias Confraternitates in illis
Processionibus, in quibus defertur Sanctissimum
Sacramentum, pro ut declaravit Sacra Con-
greg. Rit. *in Vercellen.* 18. *Jun.* 1695. *in Cre-*
18 *mon.* 3. *Augusti* 1697. In aliis vero Processio-
nibus Confraternitas Sanctissimi Sacramenti de-
bet procedere, & præcedere juxta suam antia-
nitatem sicuti cæteræ aliæ; Sac. Congr. Rit.
in Lauden. 18. *Julii* 1628. & *Nullius* 30. *Se-*
19 *ptembris ejusdem anni* 1628. Jus præcedentiæ
non attenditur in regressu a Processionibus;
Eadem Sac. Congreg. Rit. *in Vercellensi* 18.
20 *Junii* 1695. Confratres ad conveniendum soli-
tis Processionibus compellere potest Episcopus
sub pœnis ejus arbitrio imponendis stante pos-
sessione illos vocandi per Edicta; Sacra Con-
greg. Conc. 21. *Januar.* 1622. & 8. *Maii* 1627.
vid. sup. Art. 3. *n.* 14. & 15.
21 Confraternitates Episcopo assentiente possunt
statuta condere; Sacra Congr. Conc. *in Ulys-*
siponen. 2. *Junii* 1690. & hoc illis expresse con-
ceditur in cit. Constit. Clement. VIII. incip.
22 *Quæcumque*. Statuta autem confirmare nemo
potest invito, vel inconsulto Episcopo, sed ad
ipsum privative, quo ad alios spectat; Sacra
Congregatio Rit. *in Elboren.* 7. *Octobr.* 1617.
23 Confraternitas legitime, ut moris est, intima-
ta, & coadunata poterit determinare, & re-
solutionem capere, etiamsi non interveniant
duæ ex tribus partibus, aut major pars Con-
fratrum; nam major pars Universitatis, Colle-
gii, seu Capituli constituitur per præsentes,
non habita ratione absentium; Rota *coram Bu-
rat. decis.* 573. *num.* 22. & *coram Cels. decis.*
85. *num.* 9. *impressa apud Tondut. quæst. Bene-
fic. tom.* 2. *part.* 3. *cap.* 157. *num.* 56. dum-
modo tamen non adsit statutum, quod aliud
24 determinet. Confraternitates erigere possunt,
& ampliare suas Ecclesias, vel Oratoria sine
præjudicio Jurium Parochialium, non tamen
mutare titulum; Sacra Congreg. Episcop. &
Regul. *in Bononien.* 13. *Maii* 1603. *in Sorana* 9.
25 *Septemb.* 1635. Confraternitates possunt elee-
mosynas quærere secundum suum institutum;
Sacra Congregat. Episcop. & Regul. *in Viter-
bien.* 25. *Maii* 1601. Confraternitates non pos- 26
sunt accedere ad funeralia mortuorum, nisi
specialiter & expresse vocentur; Sacra Congr.
Rit. *in Bonon.* 9. *Decemb.* 1617. Confraterni- 27
tates sæcularium funera associantium, de in-
torticiis, seu cereis, quartam funeralem Pa-
rochis non debent; Sac. Congregat. Episc. &
Reg. *in Firmana* 5. *Martii* 1616. Habitus mu- 28
tatio non debet Confraternitatibus de facili
indulgeri; Sacra Congreg. Episcop. & Regul.
in Anconitana 20. *Febr.* 1601. Si Confraterni- 29
tates ejusdem loci deferunt eundem Saccum,
distingui debent addito aliquo coloris signo;
Sacra Congregatio Episc. & Reg. *in Novarien.*
13. *Maii* 1586. Confraternitates quædam, quæ 30
extra Urbem sunt, & dependent a Capitulo
Sancti Joannis Laterani, vel S. Petri, vel
S. Sebastiani, subduntur Ordinariis, ac Recto-
ribus Ecclesiarum; Pius IV. Const. 57. incip.
Regimini.

* Inter Confraternitates laicorum illa præ- 31
cedit, quæ est in possessione præcedenti: &
cum nihil ea de re constet, præcedere illa de-
bet, quæ prius saccis induta est, ut ex Con-
stit. 84. Gregorii XIII. constat; Bened. XIV.
Institut. Eccles. 105. *n.* 84.

Sed in Processionibus, in quibus defertur 32
SS. Eucharistia, confraternitas SS. Sacramenti
si sacco induatur, præcedit cæteras, ut deci-
sum in Rota Romana; *ibid. n.* 85. *

Additiones ex aliena manu.

De officio funebri super Cadaveribus Con-
fratrum in Ecclesia Confraternitatis, libet ali-
qua hic addere.

Si disseratur de Cadaveribus Confratrum, 33
qui haud sunt de Parochia, ubi sita est Eccle-
sia Confraternitatis, dubium esse haud potest,
quin ipsi Confraternitati excluso Parocho jus
sit officium funebre faciendi. Officium enim
funebre inter jura parochialia tunc recenseri
potest, quum defunctus in Parochia tumulan-
dus eidem Parochiæ sit subjectus; Marant. *Re-
spons.* 22. *per tot.* & *signanter num.* 34.
part. 4. Murg. *disquisit. Canon. tom.* 1. *tract.* 7.
disquis. 6. *dub.* 1. *num.* 13. idque ex ratione
illa, quod jus funeris est accessorium quid ad
sacramentorum administrationem. Parochus
autem jus tantummodo habet Sacramenta Pa-
rochianis suis administrandi, & consequenter
respectu ipsorum, & non aliorum jus funeris
habe-

habere debet; Maranta *loco mox citato n.* 18. *& seq.*

34 At si agatur de Cadaveribus Confratrum, qui subjecti sunt Parochiæ, in qua Ecclesia Confraternitatis posita est, quidquid olim senserit Rota *coram Coccin. decis.* 289. *per tot.* hodie post decreta generalia anni 1703. Sac. Congregationis Rituum, incontroversa res est, quod spectat ad Parochum facere super iis officium funebre; Dubio enim 23. *An ad Parochum spectet facere officium funebre super Cadaveribus in sæpedictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum?* respondit mox dicta S. Congregatio; *Affirmative quando tumulandus est subjectus Parocho, intra cujus fines est Ecclesia vel Oratorium.*

35 Potest tamen jus hoc faciendi funebre officium super hisce Cadaveribus spectare ad ipsorum Confraternitatem ex peculiaribus Conventionibus a S. Sede confirmatis, ut in terminis Ecclesiæ Confraternitatis positæ in ipsa Ecclesia Parochiali dixit Rota *in Neapolitana quarto Dubio* 23. *Jun.* 1760. §. 3. *coram R. P. D. Frangipane.*

36 Dubium vero haud leve hinc oritur, an in funebri hoc officio Confraternitas propriam Crucem elevare queat, ejusque Capellano permitti possit delatio Pluvialis & Stolæ. In Affirmativam autem sententiam ivit idem Sacrum Tribunal *in d. Neapolitana super quarto Dubio* 23. *Jun.* 1760. §. 7. *coram R. P. D. Frangipane.* Et merito. Etenim Officium funebre ex Ecclesiæ ritu sine hisce fieri nequit. Concesso igitur jure faciendi officium Funebre, concessa & ipsa dici debent.

37 An liceat in Ecclesia Confraternitatum habere Sepulcra, & respective possunt cadavera tumulari absque licentia Parochi, & in præjudicium jurium Parochialium? Sacra Cong. Conc. respondit: Licere habere sepulcra accedente licentia Episcopi, & posse in eis cadavera tumulari, si eligatur sepultura, absque licentia Parochi, sed salvis juribus Parochialibus, *die* 10. *Maii* 1627.

38 An in Sepulcro Confraternitatis in propria Ecclesia sito, sepeliendi sint Confratres, qui sine sepulturæ electione decedunt? Resp. Negative Sac. Congr. Conc. 13. *Febr.* 1666.

39 An ad Parochum spectet facere Officium funebre super cadaveribus sepeliendis in Ecclesiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum? Resp. *Affirmative*, quando tumulandus est subjectus Parocho, intra cujus fines est Ecclesia, vel Oratorium; S. C. C. 10. *Decemb.* 1703. *approbante Clem. XI. die* 12. *Januar.* 1704.

An liceat Confraternitati Salutis sepelire in propria Ecclesia cadavera Confratrum, & Consororum, qui ibidem elegerint sepulturam; & an ejusdem Cappellanus absente Parocho valeat Officium, aliasque functiones super iisdem cadaveribus explere? Sac. Congr. Conc. respondit *Affirmative quoad primam partem, quoad secundam Negative*, nisi Parochus vocatus renuat, vel alium Sacerdotem non substituat, *die* 28. *Jul.* 1724. 40

Quoad dissensiones inter Confraternitates, Episcopos, & Parochos, ultra allata supra, attendendæ sunt resolutiones Sacræ Congregationis Concil. *tom.* 10. & signanter in Lancianen. *Confraternitatis* 20. *Septemb.* 1710. in Novarien. *Aggregationis* 23. *Septembris* 1718. Novarien. *Aggregationis* 13. *Januarii* 1720. Cremon. 5. *Jun.* 1723. Cremon. 13. *Apr.* 1726. Maceraten. 10. *Maii* 1727. Alexandr. 21. *Febr.* 1728. Bonon. 15. *Maii* 1728. Firmana *Jurium Parochialium* 2. *Jul.* 1736. Juvenacen. *Administrationis* 7. *Jul. &* 17. *Novemb.* 1736. Hortana *Jurium Parochialium* 5. *Jul.* 1738. Senogallien. *Juris sepeliendi* 14. *Jan.* 1739. Viterb. 16. *Decemb.* 1741. Et ad uberiorem notitiam videri possunt scite, & erudite suo more tradita ab Eminentissimo Card. de Lambert. postea Summo Pontifice Benedict. XIV. *tom.* 5. *notific.* 17. §. 3. 4. 5. & 6. ubi plurima ad rem. 41

Aliæ Additiones ex aliena manu.

De mutatione statutorum Confraternitatum frequentes in Foro quæstiones sunt. Regula vero est, quod possit Ordinarius ea mutare; Monacell. *in formul. Jur. Eccles. part.* 21. *adnot. ad form.* 1. *num.* 49. Bass. *de sodalit. q.* 4. *num.* 1. 42

Dubitatur autem, an hæc ipsa facultas Ordinario competat, quoad statuta condita in vim contractus? Negat Rota *cor. Duran. dec.* 291. *n.* 37. ubi simul explicat quando statuta condita dicantur in vim contractus. 43

Dubitatur etiam, an Ordinarius valeat mutare statuta a S. Sede cofirmata? Negat Bass. *de sodalit. dict. quæst.* 4. *num.* 1. ubi quod ita quoque sensit Sac. Congregatio Episcopor. & Regularium negotiis præposita *in Asporicen.* 17. *Febr.* 1603. tum Rota *cor. Duran. dict. decis.* 291. *num.* 41. 44

De statutis, ne quis admittatur nisi aliquid solvat, ne Confrater possit Confratrem in jus vocare, ut adscribatur quis in altera Con- 45

fraternitate, & aliis id genus peculiaribus statutis quid sentiendum sit, vide Bass. *de sodalit. dict. 4. n. 2. ad fin.*

CONFUSIO PRO ACQUIRENDO RERUM DOMINIO. Vide verb. *Dominium art. 3. a n. 71. ad 75.*

CONGRUA.

Articulus I.

Congrua quibus debetur? & in primis quo ad ea, quae concernunt Congruam Episcoporum, eorumque Coadjutorum.

1 Congrua debetur omnibus Ecclesiarum Rectoribus Curam animarum exercentibus, eorum Vicariis, & Coadjutoribus; *cap. de Monachis* 12. *Cap. Cum secundum Apostolum* 16. *cap. Extirpandae* 30. *de Praebend. c. eod. in* 6. *c. de Rectoribus* 3. *de Clerico aegrotante*; Conc. Trid. *sess.* 7. *cap.* 5. *sess.* 21. *cap.* 4. & *sess.*
2 24. *cap.* 13. *de reformat.* ubi pro Episcopis taxata est Congrua in scutis mille, & pro Parochis in scutis centum, ibi: *Ad haec in posterum omnes hae Cathedrales Ecclesiae, quarum redditus summam Ducatorum mille, & Parochiales, quae summam Ducatorum centum secundum verum annuum valorem non excedunt, nullis pensionibus, aut reservationibus fructuum graventur.*
3 Pro Episcopis igitur generaliter loquendo fuit a Trident. *cit. sess.* 24. *cap.* 13. Congrua taxata in scutis mille de moneta illarum partium, in quibus situs est Episcopatus; Rota *p.* 2. *recent. decis.* 352. *n.* 5. *decis.* 449. *n.* 6. *cum sequent.* & *decis.* 762. *n.* 11. *cum sequent.* & *p.* 18. *t.* 1. *decis.* 389. *n.* 18. *cum sequent.*
4 In regno tamen Neapolitano fuit taxata Episcopo in scutis 700. Rota *part.* 18. *tom* 1. *de-*
5 *cis.* 352. *num.* 2. Verum certa regula in hac materia praescribi nequit, sed totum remittitur prudenti Judicis arbitrio in Congrua taxanda; Rota *p.* 18. *num.* 1. *decis.* 351. *n.* 3. *cum se-*
6 *quent.* & *decis.* 379. *n.* 21. In quo arbitrio habenda est ratio de dignitate, & qualitate personae; Rota *part.* 18. *tom.* 1. *decis.* 351. *n.*
7 3. *cum sequent.* De Officialibus, & Familia; Rota *part.* 18. *t.* 1. *decis.* 23. *n.* 10. *cum sequent.* De oneribus Seminarii, manutentionis
8 Ecclesiae, Palatii, Itineris ad Sacra Limina, eleemosynarum, sustentationis litium circa immunitatem Ecclesiae, & de similibus; Rota *part.* 18. *t.* 1. *dec.* 23. *n.* 11. *cum seq.* & *decis.*
389. *n.* 19. *cum seq.* Et demum de consuetudine regionis; Rota *part.* 18. *tom.* 1. *dec.* 351. *n.* 4. 9
Episcopo petenti sibi condecentia alimenta denegari non potest Congrua, quae loco alimentorum succedit, ex qua ipse ali, ejus Familia nutriri, & Episcopatus Majestas praeservari debet; *c. de Monachis* 12. *c. Cum secundum Apostolum* 16. *c. Extirpandae* 30. *de Praebend.* & *cap.* 1. *eod. tit. in* 6. Rota *part.* 18. *tom.* 1. *decis.* 23. *num.* 1. & *decis.* 389. *n.* 1. 10
& *sequent.* Etiamsi habeat aliunde, adhuc debet consequi Congruam ex fructibus Ecclesiae, quia Congrua datur in remunerationem ponderis diei, & aestus, quod suffert Episcopus, aut rector in regimine animarum: unde non cogitur proprio stipendio militare, ex *prima ad Corinth. cap.* 9. cum dignus sit operarius mercede sua; *cap. Quicumque* 66. & *cap. Ecclesiasticis* 67. *caus.* 12. *quaest.* 2. Rota *part.* 18. *tom.* 1. *decis.* 23. *num.* 5. *cum sequent.* & *dec.* 351. 11
n. 7. *cum sequent.* Etiamsi Episcopus acceptaverit Episcopatum nimis tenuem, aut nimis gravatum pensione, quia non inde repelli debet a consecutione Congruae, quae est privilegium Ordinis elargitum a jure, ne Episcopi, aut Rectores in opprobrium dignitatis mendicent, aut curam commissi sibi gregis deserant, ut declarando dixit Rota *part.* 1. *decis.* 420. *num.* 4. & *part.* 2. *recentior. decis.* 449. *num.* 5. 12
& *part.* 18. *tom.* 1. *decis.* 23. *num.* 13. Etiamsi Episcopus consenserit, & se obligaverit ad pensionem. Non enim talis praestitus consensus, sive tacite, sive expresse est sufficiens ad impediendam hanc Congruae assignationem, ex quo non potest oriri ipsi Episcopo aliquod praejudicium ab hujusmodi acceptatione, & consensu, quia non habet privilegium ad sui favorem tantum concessum, sed illud toti Ordini, & dignitati Clericali fuit impertitum, & ideo ne propter mendicitatem, & egestatem a suis Dioecesanis contemnatur, quorum veneratio ipsi pura, & incorrupta praeservari debet, & ne impediatur animarum curae vigilare, nec tacitus, nec expressus consensus ad hunc effectum in aliqua consideratione haberi debet; Rota *part.* 1. *recent. decis.* 420. *num.* 5. *part.* 18. *tom.* 1. *decis.* 23. *num.* 14. *decis.* 351. *num.* 10. *cum sequent.* & *decis.* 389. *num.* 25. 13
* Vide etiam Josephum Mariam Maraviglia *Leg.* 194. *Prudentiae Episcop.* ubi mordicus hanc opinionem defendit. *
Et talis Congrua debetur ipsi Episcopo ex fru- 14

fructibus suæ Ecclesiæ; Rota *par.* 18. *tom.* 1.
15 *decis.* 351. *n.* 1. Et regulariter illam præstare
debet, qui Beneficii fructus recipit; *c. De Mo-
nachis*, *c. Avaritiæ*, *cap. Extirpandæ*, *& cap.
In Lateranensi*, *de Præbend. cap. Sicut*, *de sup-
16 *plend. neglig. Prælat.* Rota *part.* 3. *recent. de-
cis.* 745. *num.* 1. Et sic Reservatarius Beneficii
tenetur Episcopo Congruam præstare actione
reali, & personali; Rota *d. dec.* 745. *n.* 2. Rea-
17 li, quia fructus pro Congrua semper hypothe-
cati remanent in quemcumque transeant; Ro-
ta *in una Pampilonen. Jurispatronatus de Gon-
zaga* 30. *Januar.* 1609. *coram Reverendiss. Bo-
18 *nonien. & d. decis.* 745. *num.* 2. Personali ve-
ro, cum etiam conditione ex lege de fructibus
perceptis Congrua debeatur; cujus conditionis
vigore personalis actio contra quemcumque pos-
sessorem competit; §. *Sic itaque*, *discretis au-
19 *tem*, *vers. appellamus*, *de instit. action.* Et
præsertim contra possidentem fructus, qui ali-
mentorum loco, qualis est Congrua, succe-
dunt; *l. Lucius*, *ff. de alim. & cib. leg.* Rota
20 *d. decis.* 745. *n.* 2. *&* 3. Reservatarius enim
dando schedulam solutionis Congruæ Episco-
po, censetur cum Episcopo contraxisse, & se
ad solvendam illam annuatim obligasse; *d. l.
Lucius*, *ff. de alim. & cib. leg.* Rota *in una
Toletana*, *Pensionis* 5. *Decembr.* 1603. *coram
21 *Justo*, *& part.* 3. *recent. dec.* 745. *num.* 4. Sic
etiam Episcopis gravatis pensionibus assignari
solent pro Congrua mille ducati annui, de
quibus securi jam redditi per schedulam men-
sariam, vel alio modo, coguntur relinquere
pensionariis administrationem bonorum men-
sæ, seu alterius Beneficii; Sac. Congr. Episc.
& Regul. *in Alerien.* 25. *Jun.* 1658. *&* 29.
Mart. & 34. *Maii ejusdem anni*, apud Pigna-
tell. *tom.* 4. *consult.* 727. *n.* 5.

22 Episcopus in Congrua non tenetur imputa-
re redditus sui patrimonii, si reservationi pen-
sionis non consensit, minusque de suo solvere
se obligavit. Licet enim Episcopus pingue
patrimonium possideat, non tamen per hoc
Congruæ Beneficio venit spoliandus, quæ num-
quam denegatur, cum illa soleat assignari in
recompensationem laborum, quibus subjacent
illi, qui indefessis vigiliis curæ animarum præ-
sunt, qui enim servit Altari, de Altari vi-
vere debet; *cap. Cum secundum Apostolum* 16.
de Præbend. & cap. Clerici omnes 10. *caus.* 1.
quæst. 2. Rota *part.* 18. *tom.* 1. *dec.* 23. *num.*
23 4. *& decis.* 389. *num.* 3. *cum sequent.* Secus
vero si Episcopus obligavit, & hypothecavit
sua bona patrimonialia pro pensione; Rota *in
una S. Severini Congruæ* 22. *Jun.* 1665. §. *one-
ra coram D. Ottalora Præside Granaten. & d.
par.* 18. *tom.* 1. *dec.* 388. *num.* 2. Primo lo- 24
co, & ante omnia alia onera Episcopatus est
solvenda Congrua Episcopo; Rota *par.* 1. *re-
cent. decis.* 763. *num.* 1. *cum seq. & par.* 18.
tom. 1. *dec.* 351. *num.* 6. Maxime si in impo- 25
sitione onerum fuit addita clausula, *demptis
pro Episcopo scutis mille*; *d. dec.* 763. *n.* 1. *in
fine*. Ita ut consentientes huic decreto reser- 26
vationis ad favorem Episcopi, tenetur illud
observare; *d. decis.* 763. *num.* 2. Et sic Con-
grua est deducenda ante pensionem, ubi ea est
solvenda; Rota *par.* 2. *recnt. dec.* 352. *num.* 5.
Cum Episcopi, deductis prius impensis cultu- 28
ræ pro credito Congruæ, uti potiores præfe-
rendi sint Pensionariis, qui uti Creditores fru-
ctuum ex illis solum satisfieri debent; Rota
in d. S. Severini Congruæ 22. *Jun.* 1665. *coram
Ottalora*, §. *neque revelat in fine*, *& par.* 2.
recent. decis. 763. *num.* 1. *& par.* 18. *tom.* 1.
dec. 389. Episcopi loco Congruæ, si indigeant, 29
solent erigere Charitativum subsidium. Epi-
scopi tamen, qui habent Congruam pinguem,
quæ excedat taxam a Concilio præscriptam,
non exigunt Charitativum subsidium; S. Con-
greg. Concil. *in Gerunden.* 17. *Febr.* 1663. &
Sac. Congreg. Episc. *in Policastren.* 19. *Apri-
lis* 1697.

Episcopus adjutus debet præstare Congruam 30
Episcopo Coadjutori, seu suffraganeo; Co-
adjutor enim debet recipere congruam portio-
nem de proventibus Ecclesiæ, seu Beneficii,
cujus Prælato datus est; *arg. cap. de Rectorib.*
3. *de Clerico ægrot.* ibi: *De facultatibus Eccle-
siæ ad sustentationem suam Congruam recipiat
portionem*; *cap. Pastoralis unic. de Clerico ægro-
tant. in* 6. §. *Præsenti*, ibi: *Præsenti quoque
adjicimus sanctioni*, *ut Coadjutores hujusmodi
proventibus Prælatorum*, *in quorum assumentur au-
xilium*, *sumptus recipiant moderatos* Et de fa- 31
cto Episcopo Amiciensi Coadjutori Archiepi-
scopi Alborensis in Sardinia fuerunt assignata
mille scuta annua monetæ Romanæ absque in-
certis, quæ cedere deberent Archiepiscopo;
Sac. Congreg. Episc. & Regular. *in Orestano*
18. *Novembris* 1639. Et die 11. Junii 1568. 32
apud Sanctum Petrum in Consistorio Sanctitas
Sua decrevit omnes pensiones assignatas Suf-
fraganeis super fructibus Ecclesiarum, quibus
præficiuntur, transire ad Successores, dummo-
do illis Ecclesiis, quarum sunt suffraganei,
deserviant, vel saltem per ipsos non stet,
quin inserviant, alias censeantur extinctæ;
Suffraganei vero deinceps dari non possint Ar-
chiepiscopis, & Episcopis, etiam quibus so-
lent

lent concedi, nisi pro eorum sustentatione assignentur super fructibus Ecclesiarum, quibus suffragari debent, trecenti, vel saltem ducenti
33 aurei de Camera. Si Coadjutor, vel suffraganeus Episcopi est pauper, non potest congruam sibi in Litteris Apostolicis assignatam remitte-
34 re; Sac. Congreg. Conc. 26. *Jun.* 1621. Præterea debet Episcopus adjutus dare suo Coadjutori commoditatem habitationis in Palatio Episcopali, & omnia necessaria pro exercitio Pontificalium, & aliis Episcopalibus functionibus; Sac. Congr. Episcop. *in Nicoteren.* 27. *Junii* 1619.

Additiones ex aliena manu.

35 Utri, Pensionario ne an Episcopo incumbat onus probandi, quod Episcopo remaneant scuta mille pro Congrua, non incongrue hic quæ-
36 ritur. Invaluit distinctio, quod si Pensionarius agit in judicio possessorio, Episcopo onus incumbit probandi, quod ipsi non remaneant scuta mille pro Congrua, quum possessio relevet ab onere probandi, nec qui est in possessione tenetur exprimere causam suæ possessionis.
37 Quod si Episcopus agit contra Pensionarium in petitorio judicio dicens se non teneri ad pensionem, eo quia reservatio nullitate laborat, onus probandi, quod mille pro Congrua remaneant Episcopo, incumbit Pensionario, quia cum agatur de jure percipiendi pensionem, causa exprimi debet ab eo, qui ipsam sibi deberi asserit; Confer Barbosam *de Offic. & Potest. Episc. allegat.* 120. *n.* 14. Rotam *in magistrali dec.* 169. *per tot. cor. Montic.*

ARTICULUS II.

Quo ad ea, quæ concernunt Congruam Parochorum, eorumque Vicariorum.

1 CONgrua debetur Parochis, seu Curatis nedum de jure communi, *cap. de Monachis* 12. *cap. Cum secundum Apostolum* 16. *cap. Extirpandæ* 30. *de præbend. cap.* 1. *eod. in* 6. *cum concordant.* sed etiam ex Concil. Trident. *sess.* 21. *cap.* 4. *de reformat. & Constit.* S. Pii V. incip. *Ad exequendum;* Rota *par.* 3. *recent. de-*
2 *cis.* 392. *num.* 2. *par.* 16. *dec.* 316. *num.* 4. Et hæc Congrua Parochis, & Curatis debita generaliter loquendo taxatur in Scutis centum non solum ab ipso Concilio Trident. *sess.* 24. *cap.* 13. *de reform.* sed etiam a S. Pio V. in dicta Constit. incip. *Ad exequendum;* Rota *par.* 18. *tom.* 1. *recent. decis.* 374. *num.* 2. & *par.* 19. *tom.* 2. *dec.* 112. *num.* 4. Et ubi aliter non fuerit a Papa expressum, intelligitur 3
de moneta loci Beneficii; Rota *par.* 17. *dec.* 245. *num.* 29. & 30. Congrua non debet ordinarie taxari major dictis scutis centum, nec 4
minor scutis 50. annuis; S. Pius V. in dict. Constitut. incip. *Ad exequendum;* Rota *par.* 6. *dec.* 230. *num.* 2. & *par.* 8. *dec.* 246. *num.* 10. In hac tamen materia non potest assignari certa regula, sed hujus taxatio remittitur arbi- 5
trio Judicis; Rota *par.* 13. *recent. dec.* 392. *num.* 12. *par.* 18. *tom.* 1. *dec.* 389. *num.* 21. *par.* 19. *tom.* 1. *dec.* 1. *num.* 5. *dec.* 112. *n.* 6. *dec.* 206. *num.* 13. Quandoque enim fuit taxa- 6
ta in scutis centum auri, & quandoque etiam plus; Rota *par.* 19. *tom.* 1. *dec.* 1. *num.* 8. & *dec.* 112. *num.* 7. Unde generaliter loquendo 7
taxanda est Congrua, quæ sit sufficiens ad commodam, & honestam sustentationem personæ, habita ratione de loco, fructuum quantitate, & onerum, qualitate personæ, & similibus; Rota *par.* 4. *tom.* 1. *dec.* 595. *num.* 1. *par.* 6. *dec.* 220. *num.* 11. *par.* 8. *dec.* 246. *num.* 11. *par.* 14. *dec.* 439. *num.* 7. *par.* 19. *tom.* 1. *decis.* 1. *num.* 4. *dec.* 206. *num.* 13. *decis.* 282. *n.* 1. In Congrua taxanda debet haberi etiam 8
ratio de numero excessivo animarum, ad quarum curam sit necesse Coadjutores etiam habere; Rota *par.* 1. *recent. decis.* 420. *num.* 9. & 10. *par.* 19. *tom.* 1. *decis.* 1. *num.* 4. Sic 9
etiam de Constitutionibus Synodalibus Provinciarum; Rota *par.* 14. *dec.* 439. *num.* 8. Et 10
potissimum de consuetudine regionis, cui plurimum est deferendum; Rota *par.* 4. *tom.* 1. *dec.* 595. *num.* 6. *par.* 18. *tom.* 1. *decis.* 351. *num.* 4.

Licet in taxatione, & assignatione Congruæ 11
pro Parochis, & Curatis possint ab Episcopo considerari, & comprehendi emolumenta incerta, ut habetur *in d. Constitutione* S. Pii V. incip. *Ad exequendum.* Hæc tamen debet intelligi de incertis, quæ habent aliquam certitudinem, ut sunt decimæ frumenti, vini, olei, aliique fructus, & emolumenta incerta solum ratione summæ, & quantitatis; ipsa enim omnia comprehenduntur in Congrua taxanda; Rota *par.* 6. *rec. dec.* 230. *n.* 3. *par.* 13. *dec.* 392. *n.* 8. *par.* 19. *tom.* 1. *n.* 11. Non au- 12
tem debet intelligi de emolumentis omnino incertis, ut sunt redditus, seu fructus consistentes in funeralibus, oblationibus nuptialibus, eleemosynis Altaris & similibus, qui redditus cum sint de omnino incertis, non sunt imputandi in Congruam; Rota *par.* 1. *decis.* 420. *n.* 2. *p.* 6. *dec.* 230. *n.* 4. *par.* 11. *dec.* 247. *n.* 8.

13 n. 8. p. 29. tom. 1. dec. 1. n. 9. cum seq. Nisi
de consuetudine loci aliter introductum docea-
tur ; Rota par. 19. tom. 1. decis. 1. num. 10.
14 Congrua enim debetur loco alimentorum ; Ro-
ta par. 6. dec. 230. n. 5. par. 18. tom. 1. dec.
15 351. n. 5. dec. 289. n. 1. dec. 400. n. 8. Unde
repugnat ipsam Congruam dependere ab incer-
to eventu, cum venter non patiatur dilatio-
nem ; Rota par. 1. dec. 420. num. 2. p. 6. dec.
230. num. 5. par. 17. dec. 41. num. 14. par. 18.
tom. 1. dec. 130. n. 9. & tom. 2. ejusdem partis
16 dec. 411. n. 7. Nec in Congruam sunt impu-
tanda, quæ debentur Parocho ratione laboris,
17 & servitii ; Rota par. 13. dec. 347. n. 8. Nec
quæ extra Ecclesiam vel extra Curam ipsam
animarum percipiuntur, quia ista non sunt fru-
ctus Beneficii ; sed merces, & præmium labo-
ris tantum inserventi debita ; Rota par. 13.
18 dec. 347. n. 9. Neque sunt imputandi in Con-
gruam Parochi fructus sui Patrimonii, si re-
servationi pensionis non consensit, cum nemo
cogatur propriis stipendiis militare ex prima
ad Corinth. cap. 9. & dignus sit operarius mer-
cede sua ; *cap. Quicumque 66. de præbend.* Ro-
ta par. 18. tom. 1. dec. 23. n. 4. & dec. 389.
19 num. 3. Secus vero si in reservatione pensionis
sua bona obligationi, & hypothecæ supposuit,
quæ operatur ut sint imputandi in Congruam
singuli redditus patrimoniales ; Rota par. 18.
tom. 1. dec. 389. num. 2. cum seq.
20 Congrua debetur Parocho, etiamsi Benefi-
cium tenue acceptaverit non sufficiens pro su-
stentatione necessaria ; Rota par. 1. dec. 420.
21 num. 4. & par. 6. dec. 230. num. 6. Quidquid
dicant alii in hoc casu, Parochum non esse
audiendum, cum sibi imputare debeat, si ac-
ceptavit Beneficium nimis tenue ; Rota par. 2.
22 recent. dec. 7. num. 3. & dec. 239. n. 1. Quia
non militat talis ratio, ubi certe apparet in-
sufficiens, cum agatur de præjudicio Ordinis
Clericalis, & Ecclesiæ ; Rota par. 3. dec. 437.
num. 3. par. 6. dec. 230. n. 7. & seq. par. 13.
dec. 347. num. 11. par. 19. tom. 1. dec. 1. n. 13.
23 Non enim potest oriri ipsi Parocho aliquod
præjudicium ab hujusmodi acceptatione, quia
non habet privilegium ad sui favorem tantum
concessum, sed illud toti ordini, & dignitati
Clericali fuit impertitum, ne Rectores anima-
rum in opprobrium dignitatis mendicent, aut
curam commissi sibi gregis deserant, ut decla-
rando dixit Rota par. 1. dec. 420. num. 4. &
par. 2. recent. decis. 449. num. 5. & par. 18.
24 tom. 1. dec. 23. num. 13. Congrua enim tali-
ter sufficiens debetur Parocho, ut ea commo-
de sustentari possit ; Rota par. 13. decis. 347.

num. 2. & 6. Et Congrua ab Episcopo assi- 25
gnata præsumitur sufficiens, nisi probetur dimi-
nuta ; Rota par. 9. tom. 1. dec. 222. num. 15.
& par. 13. dec. 347. num. 4. Præsertim si illa 26
fuerit sufficiens pro aliis Rectoribus antecesso-
ribus, qui per longissimum tempus ea con-
tenti fuerunt ; Rota par. 13. dec. 48. num. 11.
cum seq. & part. 18. tom. 1. dec. 218. n. 10.
Unde Congrua semel assignata, non debet 27
amplius assignari, vel augeri ; Rota part. 2.
dec. 329. num. 1. & par. 13. dec. 48. num. 2.
Sicuti non potest amplius diminui ; Rota par. 28
18. tom. 1. dec. 81. num. 50. Cum semel con- 29
stituta Congrua non possit regulariter immu-
tari nisi ex caussa ; Rota par. 18. tom. 1. de-
cis. 218. num. 6. & 7. Hinc Parochus petens 30
Congruæ augmentum debet, probare assigna-
tam non esse sufficientem, & consequenter de-
bet probare paupertatem superventam ; Rota
part. 4. tom. 1. decis. 595. num. 1. part. 18.
tom. 1. dec. 218. num. 11. & 24. In tali ca- 31
su Parochus non potest nisi ad supplementum
agere, & Episcopus debet prius arbitrari cir-
ca redditus Ecclesiæ, si sufficiant, & postea
in subsidium cogere populum, vel alio modo
providere ; Rota par. 4. tom. 1. dec. 595. nu-
mer. 1. cum sequ. Sacra Congreg. Episcop. &
Regular. *in Interamnen.* 27. *Martii* 1601. &
18. *Junii* 1602. & 18. *Martii* 1603. Si Con- 32
grua fuerit sufficiens tempore reservationis pen-
sionis, quoties ex post diminuatur, augenda
est de fructibus ipsius pensionis ; Rota par. 17.
decis. 120. num. 26. parochi enim pro conse- 33
quendo Congruæ credito, præferendi sunt, de-
ductis prius impensis culturæ Pensionariis ;
Rota par. 18. tom. 1. dec. 389. num. 17.
Vicariis perpetuis debet assignari Congrua 34
portio de redditibus, fructibus, emolumen-
tis, & proventibus Ecclesiæ incorporatæ Mo-
nasterio, Collegio, Capitulo, Universitati,
& hujusmodi ; *cap. de Monachis 12. cap. Ex-
tirpandæ 30. de præbend. & cap. 1. eod. in 6.*
Concil. Trident. sess. 7. cap. 5. & cap. 7. de
reformat. S. Pius V. in Constitut. incip. *Ad
exequendum*. Talis Congrua est taxanda, & 35
assignanda arbitrio Episcopi habito respectu
ad qualitatem personæ, & loci, & temporis
& ad abundantiam, seu paupertatem fru-
ctuum, & radditunm Ecclesiæ, dummodo non
sit minor quinquaginta, nec major centum
aureis pro quolibet anno, ex cit. Constitut.
S. Pii V. incip. *Ad exequendum*, ubi §. 2.
Episcopis expresse præcipit, in assignatione
portionis Vicariis perpetuis ita se continere,
& arbitrari, ut non major centum, nec mi-
nor

nor quinquaginta ſcutorum aureorum ſumma,
computatis omnibus, etiam incertis emolumentis, & aliis obventionibus communiter
percipi ſolitis, eis omnino aſſignetur; & ſic
etiam Sacra Congregatio Concil. *in Aſten.* 28.
Octobr. 1585. & Rota *par. 6. recent. dec.* 230.
36 *num.* 2. Ubi *ſub num.* 3. *& ſequ.* ſubjungit,
quod pro emolumentis incertis ſunt intelligenda ſolum ea, quæ habent quandam certitudinem, ut ſunt decimæ frumenti, vini, olei,
aliique fructus, & emolumenta, & obventiones, quæ penes Vicarium ſunt ſolum incertæ
reſpectu ſummæ, & quantitatis, quam ex illis percipere poſſit; Non autem ſunt intelligenda emolumenta omnino incerta; ut ſunt
eleemoſynæ Altaris, funeralium, & ſimilium,
quia iſta non computantur in Congruam,
quia venter non debet pendere ab incerto,
cum venter non patiatur dilationem; Vide ſu-
37 pra *a num.* 11. *uſque ad num.* 17. Et ſic etiam
cenſuit Sacra Congreg. Conc. *in Iſernien.* 20.
April 1696. ubi propoſito dubio: *An in Congrua Canonici Curati imputari debeant diſtributiones quotidianæ, quæ dantur ratione ſervitii perſonalis, intereſſentiæ Choro, nec non cætera emolumenta Parochialia expreſſa in ſententia Epiſcopi?* Sacra Congregatio reſpondit,
Affirmative quo ad diſtributiones; & quo ad expreſſa in ſententia Epiſcopi, Negative. In ſententia autem Epiſcopi expreſſum ſic erat; *Computatis tamen in eadem Congrua fructibus Præbendæ; omnibus etiam incertis, & aliis obventionibus percipi ſolitis.*
38 Congruam certam debet habere Curatus,
ſeu Vicarius ſubſtitutus ad formam dict. Conſtitutionis S. Pii V. incip. *Ad exequendum*,
quamvis ſit amovibilis, ut declaravit Sacra
Congregat. Viſitationis Apoſtolicæ *in Fanen.*
39 21. *Novemb.* 1603. Congrua ſemel ſufficienter
aſſignata Curato, ſeu Vicario, niſi ſuperveniat notabilis mutatio, & interſit nova rationabilis cauſſa, non eſt locus aſſignationi novæ
Congruæ, ſeu augmento; Rota *par.* 18. *tom.* 1.
dec. 218. *num.* 6. *&* 7. & Sacra Congregatio
Epiſcop. & Regular. *in una Cuſentina Con-*
40 *grua* 31. *Julii* 1695. Nec poteſt minui, quamvis Curatus electus, & deputatus diminutioni
conſentiat; & pro minori quantitate ſpondeat
deſervire, quia hujuſmodi pactio ſapit Simoniam; Sacra enim Congregatio ſuper ſtatu Regularium *ſub die* 8. *Octobris* 1570. expreſſe declaravit, quod ſuperioribus Regularibus minime fas ſit cum ipſis Vicariis jam deputatis
ſeu deinceps deputandis publicas, aut ſecretas
pactiones, ſeu conventiones inire ſuper diminutione, aut alteratione, ſeu variatione dictæ
Congruæ, eaſque pactiones, ſeu Conventiones, tamquam de ſimoniaca labe, atque avaritia ſuſpectas Sac. Congreg. omnino rejicit,
atque interdicit, eoſque, qui contrafecerint,
pœnis adverſus Simoniacos editis teneri decrevit quibuſcumque non obſtantibus; ſic refert
Pignatell. *tom.* 3. *conſult.* 31. *num.* 1. *in fine.*
Et hujuſmodi pactio fuit iterum damnata a 41
Sacra Congreg. Conc. *in una Burgi S. Sepulcri, Congruæ* 5. *Septembris* 1699. in una contra Monachos Camaldulenſes fuit additum,
Et Monachi ſe juſtificent ſuper aſſerta Simonia 42
coram Sacra Congregat. Congrua autem Curato, ſeu Vicario non taxata, vel inſufficiens
aſſignata, ſi petatur, debetur in quantitate,
prout juris eſt, a die petitionis, ſeu motæ litis, ut reſpondit Sacra Congregatio Epiſc. *in Civitatis Plebis* 17. *Septembris* 1695. & Sacra
Congreg. Concil. *in Iſernien.* 20. *April.* 1697.
in reſponſione ad tertium.

Alia. Vide verb. *Vicarius Parochialis a n.* 43
10. *ad* 14.

Additiones ex aliena manu.

De eo ſæpe diſputari ſolet, an Parochus, 44
qui vel interitum vel diminutionem paſſus eſt
redditurum Parochialium, agere vel pro Congrua, vel pro ejus ſupplemento valeat adverſus illos, qui decimas vel alia bona Parochiæ
poſſident? Affirmant *ex text. in cap. De Monachis, de Præbend.* Wameſ. *conſil. canon.* 172.
n. 13. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 366. *n.* 2.
& ſeq. Loter *de re Beneſic. lib.* 2. *quæſt.* 12.
num. 27. *& ſeq.* Rota *in Leodien. Congruæ* 27.
Januarii 1716. §. 2. *cor. bon. mem. Cerr. & in Toletana Decimarum de Capilla ſuper Congrua*
9. *Decemb.* 1720. §. *Quo vero, coram bon. mem. Foſcar. & in Theleſina Congruæ* 18. *Junii* 1731.
§. *Et in his, cor. Eminentiſſ. Rezzonico.*

Idque adeo verum eſt, ut nec centenaria, 45
nec immemorabilis a Decimatoribus allegari
valeat contra Parochum, qui ex immutato rerum ſtatu deficientem ſibi Congruam aſſignari
petit ex decimis, vel aliis Parochiæ bonis,
ut proſequitur Rot. *in d. Toletana Decimarum de Capilla ſuper Congrua* 9. *Dec.* 1740. §. *Quoad Immemorabilem; cor. bon. mem. Foſcaro.*

Alia autem hic oritur quæſtio, utrum plu- 46
res poſſeſſores decimarum vel aliorum bonorum
Parochiæ teneantur in ſolidum, an ſinguli pro
rata? Laicos haud poſſe conveniri, ſi ſint Eccleſiaſtici qui pariter poſſideant decimas, vel
alia Parochiæ bona; videtur firmare Rot. *in*

Mo-

Moguntina Reparationis Chori 29. *Aprilis* 1748. §. 8. & *seq. cor. bon. mem. de Vais*, & 4.
47 *Julii* 1749. §. 8. *cor. Illustrissi. Clemente*, in quibus decisionibus licet agatur de onere reparationis Ecclesiæ; idem tamen obtinere debet quoad onus Congruæ.
48 Ecclesiasticos vero posse in solidum conveniri, salvo tamen ei, qui convenitur, jure agendi contra cæteros, tenet Porray *de Con-*
49 *grua portione lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 19. Nec ab hac negativa opinione alienum videtur Tribunal Rotæ *in d. Moguntina Reparationis Chori*; At Wamesf. *consil. canon.* 453. *num.* 1. & 3. Louvrex *dissert. canon.* 15. *num.* 50. Barbosa *de Paroch. part.* 1. *cap.* 13. *num.* 2. Christin. *dec. Belgic. dec.* 14. *num.* 6. eadem Rota *in recent. dec.* 184. *num.* 17. & 19. *par.* 17. in ea sunt sententiæ, ut nonnisi pro rata teneantur.
50 Monet vero Louvrex *dict. dissert. canon.* 15. *num.* 51. quod si quis sit decimator simul & Parochus primitivus, curam scilicet habitualem obtineat, is prius teneatur ad Congruam, vel ad supplementum ipsius Congruæ. *Tunc enim* (ait) *præsumendum est, portionem decimarum, quam Parochus habitualis possidet, illam esse, quæ olim ante Ecclesiæ unionem ad Rectorem spectabat, & quæ proinde prius excutienda est, quam contra alios decimatores agi possit*. Convenit etiam Vanespen *de Congrua Portione c.* 4. *n.* 9.
51 An in libertate eorum, qui decimas vel bona alia Parochiæ possident, sit ea dimittere, ut se liberent ab onere Congruæ: Et num id ipsum obtineat in Parocho primitivo? Confer Louvrex *dict. dissert. canon.* 15. *n.* 55. & *plur. seq.* ubi quod in subsidium tenentur Parochiani ad Congruam, vel ad ejus supplementum.

CONJUGES, CONJUGIUM.

1 Conjuges dicuntur mas, & fœmina in legitimo Matrimonio conjuncti. *Commu-*
2 *nis*. Matrimonium vocatur conjugium a conjungendo sub uno mutuo jugo, quia virum, & mulierem sub uno eodemque quasi mutuo jugo ad servandam fidem, & onera Matrimonii sustinenda constituit; Catechismus Romanus *de Matrim. c.* 1.
3 Post contractum, & nondum consummatum Matrimonium habet uterque Conjux bimestre ad deliberandum, an in Conjugio manere, vel ad Religionem transire velit: *Communis*, textu expresso *in cap. Ex publico* 1. *de conversione Conjugatorum*. Intra dictum bimestre uterque Conjux 4
licite petit, & licite etiam negat debitum Conjugale. *Communis, arg. cit. cap. Ex publico*; Uterque enim potest libere, & licite uti Jure sibi a Lege *in d. cap. Ex publico* concesso.
Si intra dictum bimestre a Jure concessum Vir 5
ab Uxore invita copulam vi obtineat, potest Uxor adhuc ingredi Religionem, saltem in casu, quo ipsa Viro vim inferre nitenti excipiendo manifestaverit se velle ingredi Religionem, aut circa hoc nondum plene deliberasse; Glossa *in cap. Ultim. verb. Invitus dist.* 55. Abbas *in c. Verum* 2. *n.* 9. *de convers. Conjugator.* Joannes Andreas *in c. Quæ contra Jus* 64. *n.* 6. *Regul. Juris in* 6. Fagn. *in cit. c. Ex publico* 7. *n.* 27. *de conversione Conjugator.* Sanchez *lib.* 2. *de Matrimon. disp.* 22. *n.* 6. La Croix *lib.* 1. *pag.* 3. *n.* 421. cum aliis ibi citatis; Pirhing *lib.* 3. *decret. tit.* 31. *n.* 56. Reiffenstuel *ib. n.* 6. cum communiori, & probabiliori aliorum contra Zoesium, Armillam, Sylvestrum, & nonnullos alios; Et ratio nostra est, quia sine culpa nemo debet suo Jure privari, *cap. Discretionem* 6. *ad fin. de eo, qui cognovit*: Rem enim, quæ culpa caret, in damnum vocari non convenit; *cap. Cognoscentes* 2. *de Constitutionibus*: Neque debet quis alterius odio prægravari; *cap. Non debet* 22. *de Regul. Juris in* 6. & *l. Non debet* 74. *ff. de Reg. Jur.* cum peccata suos debeant tenere auctores; *l. Sancimus* 22. *Cod. de pœnis*, *cap. Quæsivit* 7. *De his, quæ fiunt a majori parte Capituli*, adeoque tale indultum Mulieri a Jure beneficium non est ipsi dissentienti auferendum; *cap. Indultum* 17. *de Reg. Jur. in* 6. Tum quia talis Maritus injuriam infert Uxori, & inique agit; *cit. cap. Ex publico* 7. *de conversione Conjugatorum*; Nemo autem ex sua malitia debet commodum reportare, nec ex suo delicto meliorem suam conditionem quis facere potest; *l. Non fraudantur* 134. *ff. de Regul. Jur. cap. intelleximus* 7. *de Judiciis*, cum similibus.
Si ultra bimestre maneant Conjuges sine con- 6
summatione Matrimonii, potest uterque, etiam altero invito, Religionem ingredi: Post Matrimonium enim ratum, & nondum consummatum semper, etiam post viginti, & plures annos, licitum est cuivis Conjugum, etiam altero invito, Religionem intrare. *Communis*, textu expresso *in cit. cap. Verum* 2. *de Conversione Conjugatorum*, ibi: *Verum post consensum legitimum de præsenti licitum est alteri, altero etiam repugnante, eligere monasterium (sicut Sancti quidam de nuptiis vocati fuerunt) dummodo car-*

carnalis commixtio non intervenerit, addita ibidem ratione: *Quia cum non fuissent una caro simul effecti, satis potest unus ad Deum transire, & alter in sæculo remanere*. Et concordat *cit. cap. Ex publico 7. eodem*, ubi, ut observat Pirhing *loc. cit. n.* 54. Mulier illa, cui potestas transeundi ad Religionem datur, jam diu ante Matrimonium contraxerat.

7 Immo si ultra bimestre maneant Conjuges sine consummatione Matrimonii, possunt libere ad Religionem transire, etiamsi illicite negassent sibi debitum. Sic expresse la Croix *lib. 6. par. 3. n.* 419. cum Sanchez, Layman, Gobat ibi citatis, & concordat Glossa *in cit. cap. Ex publico, verb. Infra duorum*; Pirhing *loc. cit. num.* 54. & alii.

8 Post dictum bimestre tenetur Conjux debitum reddere alteri, & ad id compelli potest etiam sub pœna Excommunicationis, si Religionem non ingrediatur, quam Excommunicationem re ipsa incurret, si intra tempus sibi a Judice præfixum non pareat, *Communis* per text. *in cit. cap. Ex publico*, & Glossa *ibidem*

9 *verb. Infra duorum*. Et si etiam post illud tempus elapsum Conjux ingrediatur Religionem, revocari non debet, valetque Professio, & post ingressum absolvendus est ab Excommunicatione; Glossa *in cit. cap. Ex publico, verb. Infra duorum*; Sanchez *lib. 2. de Matrimonio disput.*

10 24. *n.* 28. Pirhing *loc. cit. n.* 54. & alii. Per solemnem enim Religionis Professionem dissolvitur in quocumque tempore quo ad vinculum Matrimonium ratum, & nondum consummatum; *cap. Verum 2. cap. Ex publico 7. c. Ex par.* 14. *de conversione Conjugatorum*, & expresse Concil. Trid. *sess.* 24. *de Sacram. Matrim. Canon.* 6. ibi: *Si quis dixerit Matrimonium ratum, non consummatum, per solemnem Religionis Professionem alterius Conjugium non dirimi, anathema sit*.

11 Unde si unus Conjugum Religionem ingrediatur, & in ipsa professionem solemnem emittat, potest alter post dictam emissam Professionem libere ad secunda vota transire, seu cum alio Matrimonium contrahere. *Communis*, textu expresso *in cit. cap. Verum 2. de Conversione Conjugatorum*, ibi: *Et alteri remanenti in sæculo* (*si commonitus continentiam servare noluerit*) *licitum est ad secunda vota transire*.

12 Post consummatum autem Matrimonium nullus Conjux potest sine consensu alterius Religionem ingredi, & Professionem emittere. *Communis* claris textibus *in c. Quidam 3. cap. Cum sit 4. c. Uxoratus 8. cap. Placet 12. cap. Ad Apostolicam 13. de Conversione Conjugatorum* cum similibus.

Et si absque consensu alterius Conjugis dictam Professionem in Religione emittat, jubetur Vir ad Uxorem, & e contra Uxor ad Virum redire, & declaratur Professio nulla, adeo ut, nec mortuo altero Conjuge, ad Religionem redire teneatur. *Communis*, textu expresso *in cap. Quidam 3. & cap. Placet 12. de conversione Conjugatorum*. 13

Mortuo tamen altero Conjuge non potest licite propter simplex votum Castitatis alium ducere, nec potest petere debitum a vivente; quamvis ei illud reddere teneatur. *Communis*, textu expresso *in cit. c. Quidam, & cit. cap. Placet*, si vero aliud Matrimonium contraheret, esset validum, quamvis illicitum. Vide *infra n.* 67. 14

Potest autem unus Conjux cum consensu alterius post consummatum Matrimonium ad Religionem transire, si requisitæ adimpleantur conditiones. *Communis*, claris textibus *in cap. Sunt qui dicant 19. cap. Agathosa 21. caus. 27. qu. 2. cap. Cum sis 4. de Conversione Conjugatorum*, ibi, *Prohibemus ne Virum vel Mulierem* (*nisi uterque ad Religionem migraverit*) *transire permittas; Verum si ita Uxor senex est, & sterilis, quod sine suspicione possit esse in sæculo, dissimulare poteris, ut ea in sæculo remanente, & Castitatem promittente ad Religionem transeat Vir ejusdem*. Concordat *cap. Uxoratus* 8. *& cap. Ad Apostolicam* 13. *eod* ibi: *Cum autem Vir, & Uxor una caro sint per copulam conjugalem effecti, nec una pars converti possit ad Dominum, & altera in sæculo remanere, profecto non est alter Conjugum recipiendus ad observantiam Regularem, nisi reliquus perpetuam continentiam repromittat; sed & vitam debet mutare, nisi forte sit ejus ætatis, ut sine suspicione incontinentiæ valeat in sæculo remanere*. 15

Conditiones copulative requisitæ ad hoc ut unus Conjux, altero remanente in seculo, possit Religionem ingredi, & ibi Professionem emittere, sunt quatuor. Prima est, ut interveniat consensus alterius Conjugis; *c. Quidam 3. c. Cum sis 4. c. Uxoratus 8. c. Placet 12. c. Ad Apostolicam 13. de conversione Conjugatorum*. 16

Secunda est, ut Conjux in sæculo remanere volens sit senex, *cit. c. Cum sit 4. de conversione Conjugatorum*, ibi: *Si ita senex est &c. & cit. c. Ad Apostolicam 13. eod* ibi: *Nisi forte sit ejus &c. & c. Significavit 28. eod.* ibi: *Si est ita, & est talis ætatis &c.* Si enim sit juvenis, quantumvis ob optimos suos mores absit suspicio, & periculum incontinentiæ, debet necessario Religionem intrare, ut alter 17

Conjux

Conjux licite, & valide ingredi, & profiteri valeat; Abbas *in cap. Conjugatus* 5. *num.* 4. *de conversione Conjugatorum*; Fagnan. *in cit. cap. Cum sis* 4. *num.* 10. Reiffenstuel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 32. *num.* 14. & alii.

18 Quanta autem senectus requiratur ad hoc, ut, uno Conjuge Religionem intrante, possit alter in sæculo remanere? arbitrari debet Episcopus cum judicio Medicorum, attentis omnibus circumstantiis sexus, temperamenti, seu roboris, & hujusmodi dicti Conjugis, an ratione ætatis sit jam factus inhabilis ad generandum? cum ubi ratione ætatis potentia generandi cessat, etiam calor naturalis incontinentiæ incentivus deficere, & consequenter periculum, ac suspicionem incontinentiæ abesse præsumatur; *arg. c. Cum sis* 4. *de conversione Conjugator.* ibi: *Si ita Uxor senex est, & sterilis, quod sine suspicione possit esse in sæculo*; sic Fagnan. *in cit. cap. Cum sis num.* 22. Sanchez *loc. cit. num.* 16. Reiffenstuel *loc. cit. num.* 18. & alii.

19 Tertia est, ut Conjux in sæculo remanere volens non sit suspectus de periculo incontinentiæ ratione morum; *cap. Uxoratus* 8. *de conversione Conjugatorum*, ibi: *Quæ integræ opinionis existat, ita quod nulla suspicio habeatur eam ad secunda vota velle migrare, vel quod minus continenter debeat vivere*. Si autem non obstante, quod sit senex, & sterilis, constet eum incontinentiæ adhuc esse deditum, vel de incontinentia esse suspectum, tunc altero in Religionem intrante, debet & ipse intrare, nec potest in sæculo remanere; textu expresso *in cit. cap. Uxoratus*, ibi: *Si autem talis fuerit quod suspicione non careat, Voto continentiæ celebrato, a Sæcularium hominum se conversatione removeat, & in loco Religioso, ubi Deo serviat, perpetuo commoretur*; Fagnan. *loc. cit. n.* 9. Pirhing *loc. cit. num.* 6. Reiffenstuel *loc. cit. num.* 19. & alii.

20 Quarta est, ut Conjux in sæculo remanere volens, perpetuum Votum Continentiæ emittat; *cap. Cum sis* 4. *de conversione Conjugatorum*, ibi: *Ut ea in sæculo remanente, & Castitatem promittente*, *cap. Ad Apostolicam* 13. *eod.* ibi: *nisi reliquus perpetuam continentiam repromittat* cum aliis similibus.

21 Professio emissa a Conjuge cum consensu alterius Conjugis, est valida, quamvis non adhibitæ, & observatæ sint aliæ tres ultimæ assignatæ conditiones: Nullibi enim in Jure irrita declaratur talis Professio; Immo in Jure habetur potius, quod sit valida, ut patet *in c. Ex part.* 9. *de conversione Conjugatorum* ubi cum vir de licentia Uxoris sine dictis tribus aliis conditionibus Religionem professus, & revocante Uxore, iterum egressus, mortua eadem, aliam duxisset, Matrimonium fuit declaratum nullum, & Vir compulsus Religionem priorem intrare, quod aperte declarat ejus Professionem validam fuisse. Sic Glossa *in cit. cap. Ex parte verb. De Jure*, Abbas *ibid. n.* 2. 3. & 5. Reiffenstuel *loco cit. n.* 22. & alii *arg. cap. Agathosa* 21. *caus.* 27. *qu.* 2. & *cit. cap. Ex parte* 9. *de conversione Conjugator.*

Si Conjux in sæculo remanens, perpetuam Castitatem voverit, Conjux de ejus licentia Professus nequit amplius revocari, sive Conjux in sæculo remanens sit juvenis, sive senex, sive de incontinentia suspectus, vel suspecta, sive non. *Communis*, *arg. cap. Præterea* 1. *de conversione Conjugatorum*, ubi ut patet ex verbis mox adducendis *numero sequenti*, ad hoc ut Professio conjugis de licentia alterius emissa irrevocabiliter valeat, divisive solum requiritur, ut alter Conjux, vel ad Religionem transierit, vel perpetuam Castitatem voverit, non distinguens in hoc casu inter juvenem, & senem, inter suspectum de incontinentia, & non suspectum, adeoque &c. cum ubi Lex non distinguit, neque nos distinguere debeamus; *c. Quia circa* 22. *de privil.* & *l. de pretio* 8. *ff. de Publiciana in rem actione*. 22

An autem, si unus Conjugum de licentia alterius Professionem in Religionem emittat, & alter in sæculo remanens perpetuam Castitatem non voveat, Professus ad Uxorem iterum revocari possit, & debeat? Variant Doctores Reiffenstuel enim *loc. cit. n.* 23. tenet sententiam affirmativam per textum *in cap. Præterea* 8. *de conversione Conjugatorum*, ibi: *Dicimus, quod nisi Uxor ad Religionem transierit, aut perpetuo Castitatem servare promiserit, Vir potest, & debet de Monasterio revocari*, dicitque sic hic tenere Doctores communiter. Alii vero cum distinctione procedunt sic: Vel Conjux remanens in sæculo sine emisso voto perpetuæ Castitatis dando licentiam alteri conjugi ingrediendi Religionem fuit conscius Juris disponentis non posse unum Conjugem profiteri, nisi alter ad id licentiam concedens voveat perpetuam Castitatem, si sit senex, & non suspectus de incontinentia, & ingrediatur Religionem, si sit juvenis, & de incontinentia suspectus: Vel fuit talis Juris ignarus; si fuit talis Juris ignarus, tunc dicunt, posse Conjugem Professum revocari juxta *cit. c. Præterea*; Si autem fuit talis Juris conscius, tunc dicunt, non posse Conjugem Professum revocari, 23

ri, quia Conjux conscius talis Juris dando licentiam alteri Conjugi Professionem emittendi, censetur se obligasse ad id, quod Jus requirit, videlicet quod & ipse Religionem ingredi velit, si sit juvenis & suspectus de incontinentia; vel perpetuam Castitatem vovere, & observare in sæculo, si sit senex, & de incontinentia non suspectus; nam qui vult aliquid, censetur velle omne id, per quod pervenitur ad illud; *c. Præterea* 5. *c. Prudentiam* 21. *& c. Suspicionis* 39. *de Officio Delegati*, *l. Cui Jurisdictio* 2. *ff. de Jurisdictione*, *l. Ad rem nobilem*, *& l. Ad Legatum*, *ff. de Procurator.* Atqui ingressus unius Conjugis in Religionem non potest irrevocabiliter fieri, nisi alter Conjux, vel ingrediatur etiam ipse in Religionem, vel saltem in sæculo manens voveat perpetuam Castitatem, juxta *d. cap. Præterea* 1. *de conversione conjugator.* ergo dando conscius talis Juris licentiam, censetur ad alterutrum se obligasse, adeoque Conjugem Professum revocare non potest; Abbas *cit. c. Præterea n.* 4. *& cap. Ex parte* 9. *num.* 4. *de conversione Conjug.* & multi alii apud Fagnan. *in cit. cap. Præterea* 1. *num.* 7. *& in c. Conjugatus* 5. *num* 8. *de conversione Conjugator.* Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. disp.* 33. *num.* 14. Pirrhing *loco cit. n.* 14. & alii sic intelligentes, & explicantes *dict. cap. Præterea:* Quamvis ipse Pirhing *ib. vers. Id autem in fine* dicat non esse improbabilem priorem affirmativam sententiam.

24 Conjux remanens in tali casu in sæculo, si sit juvenis & de incontinentia suspectus, compelli potest ab Episcopo, ut & ipse Religionem ingrediatur, saltem ad evitandas evagationes, & pericula incontinentiæ. Sic Doctores passim *argum. c. Significavit* 18. *de conversione Conjugatorum*. Et quidem si fuit conscius Juris, quod dans in tali casu licentiam, & ipse profiteri debeat; *arg. c. uxorem* 10. *caus.* 33. *q.* 5. compellendus est, non solum ad Religionem ingrediendam, sed etiam ad ipsam profitendam; *arg. cit. c. Uxorem*, *& cit. c. Significavit.* In tali enim casu censetur ad id tacite se voluisse obligare. Si autem fuit talis Juris ignarus, compelli solum potest, ut Religionem, seu Monasterium ingrediatur ad evitandas evagationes, & pericula incontinentiæ, quia nec tacite, nec expresse se voluisse ad Professionem obligare censetur. Sic Abbas *in cit. c. Præterea n.* 8. & ibi Fagn. *num.* 4. *ad finem*, Sanchez *loco cit. num.* 27. Pirhing *loco cit. num.* 14. *vers. Porro*, Reiffenstuel *loco cit. num.* 25. & alii.

Quamvis de Jure communi non requiratur licentia Episcopi, ad hoc ut unus Conjux de consensu alterius Religionem ingrediatur, ibique valide profiteatur, ut notant Glossa *in c. Si vir* 23. *caus.* 27. *q.* 2. Abbas *in cit. c. Præterea*, Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. disp.* 32. *n.* 3. Reiffenstuel *loc. cit. n.* 11. & ipso teste alii communiter; *arg. cit. c. Præterea* 1. *de conversione Conjugatorum*, ubi Professio conjugis, ignorante Episcopo facta, censetur valida; Tamen saltem, ut licite fiat talis Conjugis Professio, licentia Episcopi est necessaria; *c. Si Vir* 23. *caus.* 27. *q.* 2. ubi ex Synodo Eugenii Papæ sic expresse habetur: *Si Vir, & Uxor divertere pro sola Religiosa inter se consenserint vita, nullatenus sine Episcopi conscientia fiat;* Glossa *in cit. cap. Præterea verb. Revocari;* Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 3. *cap.* 7. *num.* 3. Reiffenstuel *loc. citat. numer.* 21. & alii. Per talem enim ingressum, & Professionem fit separatio Conjugum quo ad torum, quæ sine licentia Episcopi fieri universaliter prohibetur. *cap. Multorum* 10. *caus.* 36. *quæst.* 7. Tum quia ex dictis *supra num.* 13. ad Episcopum spectat judicare, an aliquis Conjux sit ita senex, ut sine suspicione incontinentiæ, altero Religionem intrante, & profitente, possit voto perpetuæ Castitatis emisso, remanere in sæculo; *c. Cum sit* 4. *de conversione Conjugatorum*. 25

Quando unus Conjugum adulterium committit, potest, eo invito, Conjux innocens Religionem ingredi. Vide verb. *Divortium num.* 44. 26

Et si adulterium sit publicum, & notorium, potest Conjux innocens ingredi Religionem propria auctoritate, non expectata sententia Judicis. Vide *ibid. n.* 45. 27

Si vero adulterium sit occultum, debet expectare sententiam divortii a Judice. Vide *ibid. num.* 46. 28

Conjux innocens, si post alterius adulterium ei voluntarie cohabitat petendo & reddendo debitum Conjugale, non potest, eo invito, Religionem ingredi. Vide *ib. n.* 47. 29

Sic etiam Conjux innocens, si ex post & ipse adulterium committat, non potest, invito primo adultero, Religionem ingredi. Vide *ib. num.* 48. 30

Quando Conjux innocens Religionem non ingreditur, sed in sæculo manens divortium facit a Conjuge adultero etiam quo ad cohabitationem, non potest Conjux adulter sine licentia Conjugis innocentis ingredi Religionem. Vide *ib. n.* 49. 31

Po-

32 Potest tamen Coniux adulter Religionem ingredi, & in ea profiteri, etiam inscio, & invito Conjuge innocente, si hic prius est Religionem ingressus, & in ea professus. Vide *ib. num.* 50.

33 Quotiescumque Vir ob adulterium Uxoris, ea invita, potest Religionem ingredi, potest etiam Ordines Sacros in sæculo quoque manens recipere. Vide *ib. num.* 51.

34 Affertur, & solvitur instantia. Vide *ibid. num.* 52.

35 Propter adulterium spirituale potest alter Conjux fidelis, etiam alio invito, Religionem ingredi, vel Sacros Ordines suscipere, etiam postquam ad veram Fidem rediit iterum Conjux adulterans; Dummodo separatio ob tale adulterium spirituale auctoritate Ecclesiæ, & non propria, sit facta. Vide *ibid. num.* 53.

36 Propter adulterium spirituale, seu lapsum in Hæresim, seu Gentilismum alterius Conjugum, potest Conjux innocens, etiam propria auctoritate licite facere divortium quo ad torum, & cohabitationem; Cum hac tamen advertentia, quod, si Conjux innocens propria auctoritate, & sine judicio Ecclesiæ divortium fecit a Conjuge in hæresim lapso, & ipse reus hæresis sese ab errore revocaverit, tunc tenetur eum iterum recipere, seu ad eum iterum redire. Vide *ib. num.* 21. 22. 23. & 24.

37 Si vero Conjux innocens judicio Ecclesiæ divortium fecit, non compellitur Conjugem conversum recipere, seu ad eum iterum redire, sed potest Religionem intrare, si vult. Vide *ib. num.* 23.

38 Si tamen Religionem ingredi noluerit, etiam hic redire compellitur. Vide *ibidem num.* 24.

39 Non enim solvitur Matrimonium quo ad vinculum, si unus Conjugum transeat ad Infidelitatem, seu labatur in hæresim. Vide verb. *Impedimentum Matrimonii, art.* 1. *n.* 95.

40 Immo nedum non dirimuntur Matrimonia propter Hæresim, sed & valide contrahuntur cum Hæreticis, si ritu Catholico contrahantur. Vide *ib. num.* 96.

41 Quinimmo secundum multos Matrimonia cum Hæreticis, nedum sunt valida, sed etiam licita in locis, ubi Hæretici, & Catholici permixti vivunt, cum quibusdam tamen conditionibus. Vide tamen verb. *Hæreticus a n.* 21. *ad* 26.

Talia tamen Matrimonia ordinarie sunt illicita sub peccato mortali, nisi Papa dispenset, aut rationabilibus caussis excusentur. Vide verb. *Hæreticus a n.* 21. *ad* 26. (*a*) 42

Impiissimum, & graviter peccaminosum est, tam contra Jus Ecclesiasticum, quam Divinum, illud pactum, quod in aliquibus locis dicitur adjici Matrimonio Catholici cum Hæretica, nempe ut masculi educentur in Fide Catholica Patris, & Fœminæ in secta Hæretica Matris, vel e contra. Vide *ib. n.* 25. 43

Nec valet immemorabilis consuetudo in contrarium. Vide *ib. n.* 26. 44

Si ambo Conjuges Infideles convertantur ad Fidem Catholicam, possunt, & debent in Matrimonio prius contracto permanere, quamvis cum impedimento Ecclesiastico, seu secundum Canones dirimente contraxerint. *Communis*, textu expresso *in c. Gaudemus* 8. *de divortiis*, juncto ejus Summario, ubi sic expresse habetur: *Pagani juncti in gradu probibito Lege Canonica tantum, conversi ad Fidem non separantur;* & insuper *in cit. c. Gaudemus* assignatur hæc ratio: *Quia* Infideles *Constitutionibus Canonicis non arctantur (quid enim ad nos secundum Apostolum eumdem, de his, qui foris sunt, judicare?) in favorem præsertim Christianæ Religionis, & Fidei, cujus perceptione per Uxores se deseri timentes Viri possent facile revocari; Fideles hujusmodi matrimonialiter copulari libere possunt, & licite remanere conjuncti, cum per Sacramentum Baptismi non solvantur Conjugia, sed crimina dimittantur.* 45

Si Vir Infidelis plures habuit Uxores, debet, cæteris dimissis, solam primam retinere, si hæc etiam convertatur, vel saltem pacifice, & sine periculo perversionis cum converso habitare velit. *Communis* per text. *in citat. cap. Gaudemus* 8. *de divortiis*, juncto ejus Summario sic expresse dicente: *Si Paganus prius plures Uxores habeat, post Fidem susceptam adhærebit primæ;* Et ratio est clara, quia cum Polygamia Jure Divino sit prohibita, cum sola prima verum, ac validum contraxit Matrimonium. 46

Hinc si prima nolit se convertere, nec absque periculo perversionis, & injuria Creatoris cum con- 47

(*a*) De Divortio, deque Hæreticorum, atque Infidelium Conjugiis, plura hic addenda atque explicanda esse Romani Censores monuerunt; nos vero omnia propriis in locis exponemus.

converso habitare velit, non teneretur Vir conversus aliquam aliam ex Uxoribus seu potius Concubinis habitis, retinere, etiamsi omnes se converterent, sed posset pro libito alteri nubere, quia cum nulla ex ipsis, prima excepta, verum, ac validum contraxit Matrimonium; Barbosa cum aliis *in cit. c. Gaudemus n. 11. & seq.* Reiffenstuel *lib. 3. Decret. tit. 33. n. 3.* & alii passim.

48 Si vir Infidelis secundum ritum suum primam legitimam repudiavit Uxorem, & cum secunda contraxit, etiam post susceptum Baptismum dimittet secundam, & adhærebit primæ repudiatæ, etiamsi repudiata cum alio contraxisset; Nec, ipsa vivente, poterit aliam ducere, nisi ipsa prima non conversa renuat habitare cum ipso, vel si consentiat habitare, nolit tamen sine contumelia Creatoris, & periculo perversionis Conjugis conversi. *Communis*, text. expresso *in cit. cap. Gaudemus §. Qui autem*, ibi: *Qui autem secundum ritum suum legitimam repudiavit Uxorem, cum tale repudium Veritas in Evangelio reprobaverit, numquam, ea vivente, licite poterit aliam etiam ad Fidem Christi conversus habere, nisi post conversionem ipsius illa renuat cohabitare cum ipso, aut etiamsi consentiat, non tamen absque contumelia Creatoris, vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum, quo casu restitutionem petenti, quamvis de injusta spoliatione constaret, restitutio negaretur, quia secundum Apostolum Frater, aut Soror non est hujusmodi subjectus servituti &c.* & concordat ejus Summarium sic præcise cantans: *Et si, repudiata Uxore, cum secunda contraxerit, etiam post Baptismum dimittet secundam, & adhærebit primæ repudiatæ, etiamsi repudiata cum alio contraxisset.*

49 Secus autem esset dicendum, si ipsa repudiata, non solum cum alio contraxisset, sed alias fornicata fuisset. *Communis*, textu expresso *in cit. c. Gaudemus in fine*, ibi: *Non tamen dimissor poterit objicere fornicationem dimissæ, pro eo quod nupsit alii post repudium, nec alias fuerit fornicata*, & concordat ejus Summarium, ubi sic expresse dicitur, *Secus si fornicata fuisset.*

50 Si ex duobus Conjugibus Infidelibus unus tantum convertatur ad Fidem, & alter monitus, & rogatus nolit converti, nec cohabitare sine injuria Creatoris, & periculo perversionis Conversi, tunc Matrimonium, etiamsi fuerit consummatum, dissolvitur quo ad vinculum, ita ut Conjux Fidelis possit aliud Matrimonium contrahere cum Fideli ante omnem sententiam; Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art. 1. n. 93.*

Tale autem Matrimonium non statim ipso facto dissolvitur, cum unus Infidelium Conjugum convertitur ad Fidem, sed tunc primum, quando conversus ad alias nuptias actu transierit; Unde si alter Conjux adhuc Infidelis, antequam Conjux conversus cum alio Fideli contrahat, ad Fidem quoque convertatur, huic adhærere debet; *cit. c. Gaudemus* 8. *de divortiis §. Qui autem*, ibi: *Quod si conversum ad Fidem, & illa conversa sequatur, antequam propter caussas prædictas legitimam ille ducat Uxorem, eam recipere compelletur*, & ibi Gloss. verb. *Compelletur;* Engel *lib. 3. Decretal. tit. 33. n. 2.* Reiffenstuel *ib. n. 4.* & alii. 51

Non potest autem Conjux conversus ad Fidem solvere Matrimonium, quando Infidelis vult cohabitare sine injuria Creatoris, & sine periculo perversionis conversi, licet nolit ipse converti; Vide d. verb. *Impedimenta Matrimonii art. 1. n. 94.* 52

Si Conjuges Infideles habeant prolem, & unus eorum convertatur ad Fidem, eidem sive Pater, sive Mater sit, restitui debet tota proles doli adhuc incapax. *Communis, ac certa*, textu expresso *in c. Judæi 10. caus. 28. q. 1. c. Ex litteris 2. de conversione Infidelium*, juncto ejus Summario sic dicente: *Si alter Infidelium Conjugum venit ad Fidem, altero remanente in Infidelitatis errore, communis proles assignatur converso.* 53

Si autem proles sit jam doli, & rationis capax, ejus libertati relinquitur, an conversum ad Fidem, vel potius Infidelem parentem sequi velit. *Communis* per text. *in cap. ad finem 33. caus. 23. quæst. 5.* ubi expresse dicitur: *quod ad Fidem nullus cogendus est invitus;* quod etiam statutum fuit in Concilio Toletano IV. *c. 56.* relato *in c. Judæis 5. dist. 45.* ibi: *De Judæis autem præcepit Sancta Synodus nemini deinceps ad credendum vim inferri;* ubi insuper hæc ratio subjungitur: *Cui enim vult, Deus miseretur, & quem vult, indurat; non enim tales inviti salvandi sunt, sed volentes, ut integra sit forma Justitiæ; Sicut enim homo propria abitrii voluntate serpenti obediens periit, sic vocante se gratia Dei propria mentis conversione quisque credendo salvatur; ergo non vi, sed libera arbitrii sui voluntate, & facultate, ut convertantur suadendi sunt, non potius compellendi.* 54

In dubio tamen an proles sit rationis, & doli capax; judicandum est pro favore Religionis, & consequenter proles parenti converso est restituenda; *argum. cit. cap. Ex litteris* 55

ris 2. *de convers. Infidelium*, *&* *l. Sunt Personæ* 43. *ff. de Religios. & sumptib. funer.* ubi dicitur: *summam esse rationem*, *quæ pro Religione facit*; Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. disp.* 73. *num.* 16. Reiffenstuel *loco cit. num.* 7. & alii passim.

56 Conjugatus in Ecclesia latina non potest ad Sacros Ordines promoveri, nisi ab Uxore continentiam profitente expressam licentiam obtinuerit. *Communis*, textu expresso *in c. Conjugatus* 5. *de conversione Conjugator.* ibi: *Nullus Conjugatorum est ad Sacros Ordines promovendus*, *nisi ab Uxore continentiam profitente fuerit absolutus*, & coocordat *c. Sane* 6. *eodem*, *c. Seriatim* 14. *dist.* 23. *& c. Episcopus* 6. *dist.* 77.

57 Et hoc, etiamsi Matrimonium nondum fuerit consummatum. *Communis*, textu expresso *in Extravagant. Antiquæ Joann. XXII. de voto*, ibi: *Auctoritate Apostolica districtius inhibetur*, *ne quispiam*, *durante Matrimonio nondum etiam consummato*, *aliquem de Sacris Ordinibus præsumat suscipere*, *nisi prout Sacris Canonibus noverit convenire*.

58 Potest tamen Conjugatus etiam post Matrimonium consummatum ad Sacros Ordines promoveri etiam sine licentia Uxoris, immo ipsa invita, & reclamante, si habeat legitimam divortii caussam ob notorium v. g. aut legitime probatum ipsius Uxoris adulterium: Ob talem enim caussam Jure Divino *Matthæi cap.* 19. & quidem in perpetuum; *c. significasti* 4. *de divortiis*, potest Vir in posterum continens dimittere Uxorem suam quo ad cohabitationem, & sic ipsa etiam invita, & reclamante ad Sacros Ordines promoveri; Et ratio est, quia Uxor adultera totum suum Jus amisit ad Virum; Unde sicuti ex dictis *supra num.* 26. *& sub verb. Divortium num* 44. cum communi Doctorum, quando unus Conjugum adulterium committit, potest, eo invito, & reclamante, alter Conjux innocens Religionem ingredi, ita etiam Vir innocens potest, Uxore adultera invita, & reclamante, Ordines Sacros recipere, cum non sit major ratio, cur in tali casu Uxore invita, & reclamante, possit Vir Religionem ingredi, & non in sæculo manens Ordines Sacros recipere; Sic Glossa *in cap. Constitutus* 15. *de conversione Conjugator. verb. Ad gradum Sacerdotii*, & ibi Abbas *num.* 4. Navarr. *lib.* 4. *de Sponsalib. consil.* 23. *num.* 6. Silvester verb. *Divortium quæst.* 17. *num.* 20. Pirhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 32. *num.* 34. Sanchez *lib.* 10. *de Matrimonio disp.* 22. *num.* 16. citans plurimos alios; Reiffenstuel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 32. *num.* 33. testans de communiori, & probabiliori contra Innocentium, & Joann. Andream, Hostiens. & alios, & eodem *lib.* 3. *Decretal. tit.* 3. *num.* 32. ubi testatur de communi; *arg. cit. cap. Constitutus* 15. *de conversione Conjugatorum*. Vide d. verb. *Divortium n.* 51. *&* 52. (a)

Conjugatus non solum ad Sacros, sed nec etiam ad primam Tonsuram, & Minores Ordines promoveri potest sine Uxoris licentia, & aliis requisitis numero sequenti assignandis; Glossa *in cap. Conjugatus* 5. *de conversione Conjugatorum verb. Ad Sacros*, & ibi, Joann. Andreas *num.* 3. & alia Glossa *in cap. ult. de temporibus Ordinat. in* 6. *verb. Definitum*; Abbas *in cap. Sane* 2. *de Clericis Conjugatis num.* 3. Barbosa *in Extravagan. Antiquæ Joann. XXII. de voto num.* 4. Reiffenstuel *l.* 3. *Decretal. t.* 3. *num.* 53. Pirhing *ibid. num.* 2. & *l.* 3. *Decretal. tit.* 32. *num.* 57. Sanchez *lib.* 7. *de Matrimon. disp.* 38. *num.* 9. & alii passim per text. *in cap. ult. de temporibus Ordinat. in* 6. ubi expresse statuitur, quod *nullus Episcopus*, *vel quivis alius Clericalem præsumat conferre Tonsuram Conjugato*, *nisi voluerit Religionem intrare*, *aut ad Sacros Ordines promoveri*, *prout est Sacris Canonibus definitum*: Ecclesia enim non permittit, nec potest Episcopus dispensare in hoc, ut Conjugatus fiat Clericus ad permanendum in sola Tonsura, & solis Minoribus; *per cit. c. Ult. de Temporibus Ordinat. in* 6. & Conc. Trid. *sess.* 23. *de reform. cap.* 4. ubi statuitur *Clericalem Tonsuram non esse conferendam illis*, *de quibus probabilis Conjectura non sit*, *eos non sæcularis Judicii fugiendi fraude*, *sed ut Deo fidelem cultum præstent*, *hoc vitæ Clericalis genus elegisse*; Talis autem probabilis Conjectura nequit haberi de Clericis uxora- 59

(*a*) *Nota Romani Theologi*. Non ita liber est Conjux innocens ad in Religionem ingrediendum, ut re nondum judicata separari, & Religionem ingredi possit; præcedere etenim debet Ecclesiastici Judicis sententia. Publica namque separatio requirit publicam Judicis Ecclesiastici auctoritatem, *ex cap.* 3. *&* 6. *de divort.* alioqui scandalum & perturbatio oriretur, uti Antoine *tom.* 2. *tract. de matrim. quæst.* 9. animadvertit, cui concinit etiam Cabassutius *in Theor. & Prax. Juris Canon. cap.* 28. ubi habet, non posse Conjugem Religionem ingredi, nisi adulterium juridice probetur.

uxoratis, nisi voluerint Religionem intrare, aut ad Sacros Ordines promoveri.

60 Ut Conjugatus igitur ad Ordines promoveri possit, præter licentiam Uxoris, requiritur etiam, ut ipsa Uxor in sæculo manens perpetuam castitatem voveat, si sit senex, & sine suspicione, ac periculo incontinentiæ; si autem sit juvenis, vel suspecta de incontinentia, etiam Religionem ingredi debet, juxta dicta *supra num.* 24. Et ratio est, quia si Uxor Professi in Religione, cum est senex, & sine suspicione, ac periculo incontinentiæ, sufficit, quod in sæculo manens perpetuam Castitatem voveat, & cum est juvenis, vel suspecta de incontinentia, requiritur insuper, ut Religionem, seu Monasterium ingrediatur, *cap. Cum sis* 4. *cap. Uxoratus* 7. *cap. ad Apostolicam* 13. *de conversione Conjugator.* multo magis id dicendum est de Uxore Clerici sæcularis promoti ad Ordines, quia facilius potest talis Clericus Uxorem invisere, ideoque majus subest periculum incontinentiæ, quam ex parte Professi in Religione; Sic Glossa fere communiter recepta *in cap. Conjugatus verb. Ab uxore, de conversione Conjugator.* Abbas *n.* 4. La Croix *lib.* 6. *par.* 2. *n.* 2220. testans de communiori, & probabiliori; Sanchez *lib.* 7. *de Matrimon. disp.* 39. *num.* 6. Pirhing *loco cit. num.* 59. & alii per text. *in cap. Episcopus* 6. *dist.* 77. ubi sic habetur: *Sane si Conjugati juvenes consenserint ordinari, etiam Uxorum voluntas ita requirenda est, ut sequestrato mansionis cubiculo, Religione promissa posteaquam pariter conversi fuerint, ordinentur.* Vide *supra n.* 24. & discurre ut *ibi*.

61 Conjugatus non potest ordinari Episcopus, nisi de expressa licentia Uxoris; & nisi ipsa Uxor prius Religionem profiteatur, nec sufficit, quod illa perpetuam Castitatem in sæculo voveat, quamvis sit senex, & sine suspicione incontinentiæ: *Communis*, textu expresso *in cap. Sane 6. de conversione Conjugator.*, juncto ejus Summario sic expresse dicente: *Uxoratus in Episcopum promoveri non potest nisi Uxor Religionem profiteatur;* Cum enim ibi Pontifex generaliter loquatur de Uxore Episcopi, non distinguens de sene, aut juvene, de suspecta, aut non suspecta incontinentiæ, etiam nos indistincte de quacumque Uxore Episcopi intelligere debemus, cum verba generalia generaliter sint intelligenda, & ubi Lex non distinguit, neque nos distinguere debeamus; *cap. Quia circa* 22. *de privileg. & l. De pretio* 8. *ff. de Publiciana in rem actione*.

62 Ut autem Conjugatus possit promoveri ad Cardinalatum, requiritur ingressus Uxoris in Religionem solum in illo casu, in quo requiritur talis ingressus pro Uxore conjugati promovendi ad Ordines; Sanchez *lib.* 7. *de Matrimonio disp.* 41. *n.* 4. Pirhing *loco cit. n.* 63. *in fine*, & alii; Et ratio est, quia non habetur in hoc casu ratio, quæ aliud statuendum cogat, nec reperitur Jus speciale aliquid specialiter decernens de Uxore promovendi ad Cardinalatum, sicuti de Uxore promovendi ad Episcopatum reperitur *in cit. cap. Sane 6. de conversione Conjugatorum*.

Ut tamen Conjugatus possit promoveri ad 63
Papatum requiritur, quod ejus Uxor, sicuti dictum est *supra n.* 61. de Uxore Episcopi, prius Religionem profiteatur; *arg. cit. c. Sane 6. de conversione Conjugatorum*.

Conjugatus absque licentia Uxoris ad Pres- 64
byteratum, Episcopatum, Cardinalatum, & Papatum promotus, potest ab ipsa ad consortium conjugale revocari, & tunc teneretur ei debitum reddere. Et ratio est, quia Conjugatus per talem promotionem non potuit præjudicare Juri, quod habuit Uxor in Corpus ipsius, juxta Apostolum 1. *ad Corinth. c.* 7. *n.* 4. ibi: *Similiter autem & Vir sui corporis potestatem non habet, sed Mulier*, etiamsi bona fide promotus fuisset, putans Uxorem jam fuisse mortuam. Vide verb. *Papa art.* 1. *n.* 50.

Non posset tamen talis Conjugatus debitum 65
petere, quia obligaretur voto Castitatis annexo Ordini Sacro suscepto, quod votum servare teneretur, in quantum Lex Matrimonii permitteret, scilicet Debitum Conjugale non exigendo, quamvis illud reddere posset, & teneretur. *Communissima*.

Nec talis Conjugatus posset, mortua dicta 66
sua Uxore, ad alias nuptias transire, & si de facto aliud Matrimonium contraheret, illud esset nullum: Votum enim annexum Sacro Ordini est solemne, adeoque impedit Matrimonium in posterum contrahendum, ac dirimit contractum; *c. Unic. de voto in* 6. Reiffenstuel *lib.* 3. *decretal. tit.* 3. *n.* 39. & 40. Pirhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 32. *n.* 61. *verb. Notandum secundo;* Abbas *in cap. Placet* 12. *de conversione Conjugatorum n.* 7. Sanchez *loc. cit. disp.* 38. *n.* 24. & alii passim.

Nec valet objicere, quod sicuti Conjuga- 67
tus, qui sine licentia Uxoris est professus Religionem, & ab ipsa revocatus, post mortem illius ad alias nuptias transire potest, saltem valide, etsi non licite propter simplex votum Castitatis, juxta *c. Quidam* 3. & *c. Placet* 12. *de convers. Conjug.* ita etiam Conjugatus, qui sine

sine licentia Uxoris est promotus ad Sacros Ordines, & ab ipsa revocatus, post mortem illius ad alias nuptias saltem valide, etsi non licite transire poterit. Non valet, inquam, cum adsit magna disparitas, & ratio disparitatis, seu diversitatis est, quia in tantum Conjugatus sine licentia Uxoris professus, & ab ipsa revocatus post mortem illius ad alias nuptias saltem valide transire potest, quia talis Professio fuit irrita, & invalida, adeo ut nec mortua uxore teneatur ad Religionem redire, per text. *in cap. Quidam 3. & cap. Placet 12. de convers. Conjugator.* juxta dict. *supra num. 13.* & ideo per illam Professionem irritam. & nullam non potest dirimi Matrimonium subsequens, sicque si talis Conjugatus, mortua Uxore, aliud Matrimonium contrahat, erit validum, quamvis illicitum, ex quo licet defectu consensus, & licentiæ Uxoris suum votum non fuerit solemne, fuit tamen simplex Castitatis; At vero Ordo Sacer etiam sine licentia Uxoris est valide collatus, & receptus, & in ejus collatione, & susceptione ex Ecclesiæ constitutione intervenit, non solum votum simplex, sed & solemne Castitatis, aptum ad impediendum Matrimonium in posterum contrahendum, & ad dirimendum jam contractum; text. express. *in c. Unic. de Voto in 6.* adeoque talis Conjugatus in Sacris Ordinatus non posset, sicuti posset Professus, mortua Uxore, ad alias nuptias valide transire, & si de facto aliud Matrimonium contraheret, illud esset nullum; Sic Abbas *in cit. cap. Placet 12. n. 7. de Convers. Conjug.* Sanchez *lib. 7. de Matrim. disput.* 38. *num.* 24. Pirhing. *lib. 3. Decretal. tit.* 32. *num.* 81. *vers. Notandum secundo*, & alii.

68 An autem si Conjugatus cum Uxoris spontanea licentia ad Ordines Sacros sit promotus, & ipsa Uxor in sæculo manens perpetuam Castitatem non voveat, possit ab ipsa revocari ad consortium Conjugale? Discurrendum est juxta d. distinctionem *supra num.* 23. uti præter Doctores ibi citat. tenent etiam Glossa *in cap. Seriatim* 14. *verb. Post mortem dist.* 32. Henrich. Boich. *in cap. Uxoratus* 5. *num.* 12. *de convers. Conjug.* Angel. verb. *Matrimonium* 4. *n.* 9. apud Fagnan. *in cit. cap. Uxoratus n.* 9. quamvis ipse *ibi n.* 8. dicat, quod consentiunt omnes, tam Theologi quam Canonistæ, quod in tali casu absolute non possit Uxor revocare Virum, cum eo ipso, quod licentiam dederit Viro suscipiendi Sacros Ordines, censeatur etiam vovisse Castitatem & privatum esse usu Conjugii, & consequenter etiam Jure revocandi Virum.

Si Conjugatus cum licentia spontanea Uxoris Sacros Ordines susceperit, tunc Uxor non potest eo mortuo, valide aliud Matrimonium inire; *cap. Quia sunt* 10. *dist.* 28. & ibi Glossa *final.* Azorius *part.* 1. *lib.* 13. *cap.* 14. *q.* 11. Sanchez *loc. cit. disp.* 40. *num.* 3. Pirhing *loc. cit. n.* 61. *vers. Notand.* 4. Et ratio est, quia ex Ecclesiæ Constitutione ob reverentiam Ordinis Sacri suscepti a Viro cum spontanea licentia Uxoris voventis Castitatem, ipsa quoque reddita est inhabilis ad aliud subsequens Matrimonium ineundum. 69

Si autem Vir Ordinem Sacrum susceperit Uxore contradicente, vel ignorante, potest ipsa, eo mortuo, aliud Matrimonium valide contrahere, quia delictum Viri non debet præjudicare Uxori, cum peccata suos debeant tenere Auctores; *cap. Quæsivit 2. de his, quæ fiunt a majori parte Capituli; l. Sancimus 2. Cod. de pœnis.* Nec debet aliquis alterius odio prægravari; *cap. Non debet 22. de Regul. Juris in 6. l. Non debet 74. ff. de Regul. Jur.* Et rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non debeat; *cap. Cognoscentes 2. de Constitutionib.* Sic Sanchez *loc. cit. num.* 4. Pirhing *loco cit. num.* 61. *vers. Notandum* 3. & alii passim. 70

Conjugatus sine spontanea Uxoris licentia ad Ordinem Sacrum transiens fit irregularis, & nequit, durante Matrimonio, immo nec Matrimonio per obitum, aut Professionem Religiosam Uxoris soluto, in suscepto Ordine ministrare, nec ad superiores Ordines provehi, nec ad aliquod Beneficium, vel Officium Ecclesiasticum promoveri, nisi aliquam de Religionibus approbatis canonice fuerit ingressus, quo casu poterit Episcopus super præmissis cum eo dispensare. *Communis*, text. express. *in Extrav. Antiquæ Joann. XXII. de voto & voti redemptione.* 71

Et si Matrimonium nondum fuerit consummatum, talis Conjugatus sine spontanea licentia Uxoris ad Ordines Sacros promotus est instanter monendus, & inducendus ab Episcopo ad Religionem ingrediendam; Et si Religionem noluerit ingredi, si sponsa ejus institerit, est per Ecclesiasticam Censuram ad consummandum Matrimonium compellendus. *Communis*, textu expresso *in cit. Extravag. Antiquæ in fine*, ibi: *Ad ingressum hujusmodi sic ordinatum (si Matrimonium consummatum non fuerit) per Diœcesanum instanter moneri præcipimus, & induci; Quod si forsan renuerit adimplere, ipsum (si sponsa ejus institerit)* 72

per Censuram Ecclesiasticam compellendum decernimus contractum Matrimonium consummare.

73 Si unus Conjux pro certo cognoscat invaliditatem Matrimonii, eo quod indubitanter sciat subesse impedimentum dirimens, quamvis hoc in facie Ecclesiæ probare nequeat, non solum non potest petere, sed nec reddere debitum, non obstante, quod per sententiam Judicialem Ecclesiæ, vel etiam per Excommunicationem ad id compellatur, aut ab altero Conjuge absque gravi scandalo, ut etiam absque manifesto vitæ periculo, discedere nequeat; Vide Verb. *Debitum Conjugale*, *Artic.* 1. *n.* 51. *&* 52.

74 Quando Conjuges debitum Conjugale possint, & debeant reddere, vel non? Vid. verb. *Debitum Conjugale*, *Art.* 1. *per tot.*

75 Quo ad ea, quæ concernunt dispensationem super impedimento petendi debitum conjugale. Vide d. verb. *Debitum Conjugale*, *Art.* 2. *per tot.*

76 Quando, & quomodo possint, vel non Conjuges facere divortium? Vide verb. *Divortium per tot.*

77 Conjuges opus conjugii exercentes ob solam voluptatem, non vacant culpa veniali. *Communis*. Contraria enim opinio est expresse damnata ab Innocent. XI. *Die* 2. *Martii* 1679. proposit. 9. ibi: *Opus Conjugii ob solam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.*

78 Conjux in actu conjugali cum sua, se morose delectans in alia, velut præsente, peccat mortaliter, & addit specim adulterii in Confessione explicandam. Vide verb. *Adulter*, *Artic.* 1. *num.* 6. & verb. *Delectatio morosa num.* 26.

79 Delectatio morosa de actu conjugii inter conjuges præsentes, dummodo absit periculum pollutionis, non est peccatum mortale. Vid. d. verb. *Delect. morosa n.* 24.

80 Immo Conjux neque mortaliter peccat, si de maritali copula, altero conjuge absente, cogitans, in re cogitata morose delectetur. Vide *ibid. n.* 25.

81 Omnes tactus, oscula, amplexus, turpiloquia, aspectus lascivi, & hujusmodi, quæ fiunt inter Conjuges sine ordine ad copulam, si fiant cum periculo pollutionis in, uno, vel altero, vel pertineant ad Sodomiam quamdam inchoatam, sunt peccata mortalia; alias non sunt nisi venialia. Vid. verb. *Luxuria n.* 89. verb. *Tactus n.* 12. 13. *&* 14.

82 Conjuges an, & quas donationes possint sibi invicem facere? Vide verb. *Donatio*, *Art.* 2. *a n.* 13. *ad n.* 29.

Quo ad ea, quæ concernunt bona Conjugum. Vide verb. *Bona*, *Artic.* 4. *a num.* 1. *ad* 37. 83

Quibus prius subvenire debeant Conjuges, in extrema, gravi & communi necessitate? Vid. verb. *Necessitas a n.* 25. *ad* 37. 84

Ad quem Conjugem spectet proprietas, & dominium dotis, & quid de ipsa in variis casibus? Vid verb. *Dos*, *Artic.* 1. *&* *Art.* 3. *per tot.* 85

Aliam ad rem Vid verb. *Adulterium*, verb. *Bona art.* 4. verb. *Debitum Conjugale*, verb. *Delect. morosa*, verb. *Divortium*, verb. *Donatio*, verb. *Luxuria*, verb. *Maritus*, verb. *Impedimenta Matrimonii*, verb. *Matrimonium*, verb. *Uxor*. 86

Additiones ex aliena manu.

Matrimonio contracto, & nondum consummato potest alter conjugum, etiam alio invito intra bimestre Religionem ingredi, & remanens in sæculo ad secundas nuptias transire, ut recte *ex text. in cap.* 7. *de Convers. Conjugat.* firmat Auctor *num.* 3. *& plur. sequent.* 87

Quæri hic non incongrue potest, a quo tempore parti volenti Religionem ingredi currat bimestre? Sunt qui tenent numerari debere bimestre a die contracti matrimonii. Vide Zoes. *in Decretal. lib.* 3. *tit.* 32. *n.* 20. Vviestner. *in hunc ipsum titulum num.* 2. Alii vero sentiunt numerandum a die præfixionis termini factæ a Judice; Fagnan. *in c.* 7. *num.* 26. *de Convers. Conjugat.* Schmalzgrueb. *Jur. Eccles. univ. lib.* 3. *part.* 4. *tit.* 32. §. 1. *n.* 3. ubi quod utilis est resolutio hæc ad cognoscendum, quando conjuges sibi debitum negantes peccent, & quando si sponsus sponsam cogat, Religionem amplius ingredi eidem non liceat. 88 89 90

Controversia vero est non levis, an intra hoc bimestre a Judice præfixum teneatur ingredi volens profiteri? Ratio dubitandi inde oritur, quod Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 26. *de Regular.* statuit, ut professioni annus probationis præmittatur, & quidem sub pœna nullitatis; Navarrus summus ille Canonista in utramque partem disputat *consil.* 1. *per tot. de Convers. Conjug.* sed *in Manual. Confessar. cap.* 17. *num.* 27. *affirmativam* tenere videtur sententiam. Hanc ipsam affirmativam sententiam post Vega, Maja, Solis, aliosque acriter tuetur Zoes. *Decretal. lib.* 3. 91 92

tit.

tit. 37. *num.* 21. ubi *Probabile*, inquit, *esse quantum ad hanc rem nihil esse immutatum per Tridentinum, quum Decretum Concilii sit generale & posterius, quod solet per propria specialia restringi & explicari &c. Facit ratio juris antiqui, ne scilicet per moram ingressi detur manenti in sæculo ansa peccandi, quæ ratio etiam obtinet jure novo. Nec videtur quidquam facere negatio universalis posita in dict. cap.* 16. *quum respondeat generali prohibitioni juris antiqui, ut non improbabiliter jus novum ejus distinctioni adaptandum veniat &c. Facit quod priora jura non censeantur abrogari per posteriora, nisi sit in iis expressum.*

92 Communior tamen est opinio negativa, secundum quam bimestre illud ad deliberandum tantum datum intelligitur, & propterea is, qui intra hoc tempus ingressus est Religionem, adhuc integrum habet annum, quo probare religionem possit, antequam teneatur professionem emittere. Vide Fagnan. *cap.* 7. *n.* 19. *de Convers. Conjug.* Wiestner *in Decretal. lib.* 3. *tit.* 32. *num.* 8. Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *decis.* 24. *num.* 6. *& sequent.* ubi tamen non diffitetur *satis probabilem* esse sententiam affirmativam; Pontius *eod. tract. lib.* 9. *cap.* 9. *n.* 2.

93 Quod si constaret authenticas esse binas illas Sacræ Congregat. Concilii interpretis resolutiones, quas pro negativa opinione ex Farinacio affert Pontius, finis jam esset impositus controversiæ huic Doctorum.

94 Consummatum autem matrimonium hac in materia habetur per conjugalem copulam subsequentem, quod est extra dubium.

95 At dubitari potest, an copula antecedens impediat alterum conjugum ingredi. Negat Zoes. *in Decretal. lib.* 3. *tit.* 32. *num.* 4.: *quia* (sunt ipsius verba) *requiritur matrimonialis, quæ sequatur ipsum matrimonium contractum; præcedens enim est tantum fornicatio. Nihil facit, quod matrimonium sequens retrotrahatur ad copulam præcedentem per cap. Tanta, infra, Qui fil. sint legit. nam hoc tantum in favorem Prolis, qui non est extendendus in favorem eorum, qui deliquerunt.*

96 De professione facta consummato matrimonio ab uno conjuge, altero invito vel inscio, disputatur, utrum sit ea irrita, an irritari debeat? Irritam esse tenent Zoes. *in Decretal. lib.* 3. *tit.* 32. *n.* 5. Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disp.* 35. *n.* 1. *&* 10. & quidem *ex text. in c.* 3. *& in c.* 2. *de Convers. Conjug.*

97 Num autem ingressus non revocatus ab altero possit propria auctoritate egredi & ad dimissum redire? Affirmativam sententiam tuetur Zoes. *in Decretal. lib.* 3. *tit.* 32. *n.* 6.

Quid si conjux alter moriatur, an confirmetur professio? Affirmant nonnulli *ex text. in c.* 10. *de Convers. Conjugat.* 98
At Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disp.* 34. *n.* 11. *& seq.* ait, non aliter amplecti posse affirmativam hanc opinionem, quam si ab initio consenserit expresse, vel tacite alter conjux, nam alias professio ab initio irrita non potest convalescere, non sequuta ratihabitione post mortem conjugis. 99

Gravior quæstio est, si uterque conjux ingrediatur sine mutuo consensu? Validam utriusque professionem pronunciant Boich. *in c.* 8. *num.* 13. *de Convers. Conjugat.* Sanchez *lib.* 7. *disput.* 34. *num.* 24. dummodo uterque fuerit conscius alterius. 100
Cæterum si inscius fuerit, non valebit professio, nec tenebitur professus manere in Religione, ut præter allegatos tradit Zoes. *in Decretal. lib.* 4. *tit.* 32. *n.* 8. 101

An altero conjuge ingresso sine consensu alterius, possit & alter ingredi & profiteri valide sine alterius consensu? Negant Zoes. *in Decretal. lib.* 3. *tit.* 32. *n.* 10. Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disput.* 24. *n.* 23. 102

Cæterum dicta de nullitate professionis conjugis, qui non reportavit consensum ab altero conjuge, intellige quoad votum solemne, quod eatenus non habet effectum. 103
At professio hæc operabitur obligationem quoad votum simplex castitatis, quod ponit impedimentum, quod dicunt matrimonii ineundi post mortem alterius; *c.* 3. *& c.* 12. *de Convers. Conjugat.* 104
Ita sane statuit Ecclesia præsumendo profitentem se saltem obligare velle ad id, quod potest citra detrimentum alterius, scilicet ad castitatem independenter a professione, si alia fuerit ipsius profitentis mens, scilicet non continuandi nisi in statu Religioso, *quæ*, ut ait Zoes. *in Decretal. lib.* 3. *tit.* 32. *n.* 11., *faciet votum illud ad nihil utile esse.* 105

De casibus, quibus post matrimonium consummatum liceat ingredi Religionem, vide late differentem Schmalzgrueb. *Jur. Ecclesf. univers. lib.* 3. *part.* 4. *tit.* 32. §. 2. *per tot.* 106

CONSANGUINITAS. Vid. Verb. *Impedimenta dirimentia Matrimonium*, verb. *Cognatio.*

CONSCIENTIA.

1 Conscientia *est dictamen practicum intellectus*
judicantis aliquid in particulari, seu hic,
& nunc agendum ut bonum honestum, vel fu-
giendum ut malum inhonestum esse, vel fuis-
2 *se*. Est in re *communis*. Conscientia, seu
Prudentia differt a Synderesi, seu Ethica, quia
Synderesis, seu Ethica judicat de principiis
moralibus universalibus; Conscientia vero, seu
Prudentia judicat de conclusionibus particula-
3 ribus ex illis deductis. Sit pro exemplo se-
quens, vel consimilis Syllogismus. *Detenti die*
festo talibus impedimentis non tenentur audire Sa-
crum: sed Ego hodierno currenti festo detineor ta-
libus impedimentis: ergo non teneor audire Sa-
crum. In hoc vel simili Syllogismo majorem
universalem format Synderesis, seu Ethica;
minorem autem particularem, & conclusionem
4 efformat Conscientia, seu Prudentia. Hinc
Conscientia secundum Etymon dicitur ab ali-
quibus quasi *concludens scientia*, eo quod ex
principiis communibus concludat in particula-
ri, quid agendum, vel non agendum. A Di-
5 vo Bernardo *l. de Conscientia cap.* 8. dicitur
6 Conscientia, *quasi cordis scientia*. A Divo Tho-
ma *in.* 2. 2. *d.* 5. *qq.* 2. *art.* 4. *in corp.* dici-
tur Conscientia, *quasi cum alio scientia*, quia
scientiam practicam universalem applicat, vel
conjungit cum actione in particulari, vel dici-
tur Conscientia quasi *cum seipso scientia*, eo
quod quis per eam sibi ipsi conscius sit recte,
vel male factorum. *Et inde*, sunt verba S. Do-
ctoris loco cit. *Et inde dicitur conscientia, qua-*
si cum alio scientia, quia scientia universalis ad
actum particularem applicatur: vel etiam quia
per eum aliquis sibi conscius est eorum, quæ
7 *fecit, vel facere intendit*. Unde conscientia par-
tim respicit opera nostra præterita, ea vel ac-
cusando tamquam male facta, & dicitur *Remor-*
sus Conscientiæ, seu *Vermis Conscientiæ*, etiam
in Damnatis perseverans juxta illud Isaiæ 66.
Vermis eorum non morietur, & juxta illud Sa-
pientiæ 4. *venient in cogitatione peccatorum suo-*
rum timidi, & traducent illos ex adverso iniqui-
tates eorum; vel ea commendando tamquam
bene facta; juxta illud Apostoli 2. *ad Corinth.*
cap. 1. *Gloria nostra hæc est, testimonium Con-*
8 *scientiæ nostræ*. Partim autem conscientiam re-
spicit opera instantia, seu futura dictando, quæ
agenda sint tamquam bona, seu honesta, &
quæ omittenda tamquam turpia, & inhonesta,
& dicitur alio nomine dictamen rectæ rationis
juxta illud S. Joannis Chrysostomi *homil.* 54.
in Genes. Nullus prætendat, quod virtutem ne-
gligat, vel quod non habeat aliquem viæ Du-
cem, & Demonstratorem; sufficientem habemus
magistrum Conscientiam & fieri non potest, ut
quis illo adjumento privetur.
Hinc colligitur quod Conscientia est intrin- 9
seca, & proxima regula, juxta quam homo
tenetur dirigere suas actiones, cum ab ipsa
proxime derivatur in actum moralitas, scilicet
bonitas, vel malitia. Lex autem est regula 10
extrinseca, & remota, pro ut radix, unde ori-
tur bonitas, vel malitia objecti. Quia vero
lex non transfundit in actus nostros bonitatem,
& malitiam, nisi ut sunt in nostra Conscien-
tia, & ab ea proponuntur nostræ voluntati:
Ideo Conscientia est regula proxima, cui si
actus nostri conformentur, sunt boni, si diffor-
mentur, sunt mali. Potest interdum continge- 11
re, ut actus sit bonus, & objectum in se ma-
lum; & e contra: Ut si quis ex invincibili
ignorantia judicaret licitum esse perjurium ad
salvandam vitam proximi, pejerando non pec-
caret, quamvis ejus objectum sit in se malum,
quia actus non specificatur ab objecto, ut est
in se, sed ut a Conscientiæ dictamine volun-
tati proponitur. Unde Conscientia, quæ est 12
regula proxima humanarum actionum, sumi-
tur hic pro judicio practico intellectus propo-
nente aliquid voluntati hominis ut bonum,
vel malum moraliter, ac proinde prosequen-
dum, vel fugiendum; Ipse enim actus intelle-
ctus practici, quo judicat aliquod esse bonum,
vel malum, aut indifferens in genere moris,
& ut tale illud proponit voluntati, vocatur
proprie *Conscientia*; Quæ dividitur in quinque 13
membra, scilicet in Conscientiam Rectam,
Erroneam, seu falsam, Dubiam, Probabilem,
seu opinativam, & Scrupulosam.
Conscientia recta, seu certa *est, quæ ex prin-* 14
cipiis veris, & certe cognitis, & certe appli-
catis judicat in particulari absque formidine de
opposito, id quod faciendum est, esse bonum,
vel malum, præceptum, vel prohibitum, sicut
revera est: Est in re *communis*. Conscientia 15
erronea, seu falsa *est, quæ ex principiis falsis,*
creditis tamen pro veris dictat aliquid esse fa-
ciendum, vel non faciendum, quod revera tale
non est, absque fundamento probabili. Est in
re *communis*. Dicitur autem notanter, *absque* 16
fundamento probabili, ad differentiam conscien-
tiæ probabilis, quæ quandoque etiam dictat
aliquid esse honestum, vel licitum, quod a
par-

parte rei est inhonestum, ac illicitum; &
tamen, quia id colligit ex motivis probabili-
bus, non dicitur Conscientia erronea, sed pro-
17 babilis. Conscientia erronea dividitur in in-
vincibilem, & vincibilem. *Conscientia erronea
invincibilis* est, cujus error, adhibita diligen-
tia morali, vinci, seu vitari non potuit, ideo-
que talis erroneus actus, nec voluntarius est,
nec ad culpam est imputabilis. *Conscientia er-
ronea vincibilis* est, cujus error moraliter lo-
quendo vitari potuit, & debuit, ac proinde
talis erroneus actus est indirecte voluntarius,
& culpabilis.
18 Conscientiæ erronea sive sit vincibilis, sive
invincibilis obligat negative ad actum dicta-
tum, ne videlicet contra eam operemur, quia
operari contra ejusmodi Conscientiam erroneam
nondum depositam, semper est peccatum, ut
habetur expresse 14. *ad Romanos* ibi: *Omne
quod non est ex fide*, (idest ex dictamine Con-
scientiæ) *peccatum est*. Et ut inquit Innocen-
tius III. *c. Litteras 13. de restitut. spoliat. Quid-
quid fit contra Conscientiam ædificat ad gehen-
19 nam*. Sic *communissima* Doctorum. Conscientia
erronea invincibilis obligat ad actum dicta-
tum, non solum negative, ne scilicet contra
eam operemur, sed obligat etiam positive, ut
ipsam sequamur, ut proinde quis peccet, nisi
dictamen illius in operando sequatur, non ob-
stante quod objectum sit revera malum. Est
etiam *communis*; & ad hoc faciunt etiam tex-
tus mox citati. Et ratio est, quia ex quo
Conscientia est invincibiliter erronea taliter ut
ejus error nulla morali diligentia vinci, ac
deponi possit, ita ipsa se habet in prudenti,
ac inculpabili judicio operantis, ac si esset
simpliciter, & absolute recta, adeoque tene-
tur sic judicans eam sequi, non minus ac con-
scientiam rectam; Licet enim Conscientia er-
ronea invincibilis non sit recta simpliciter, est
tamen recta secundum quid, nempe in ordine
20 ad nos. Conscientia erronea vincibilis non so-
lum non obligat positive ut eam sequamur,
sed neque licite ipsam sequi possumus, obli-
gat tamen ut eam deponamus, ita ut sive jux-
ta eam, sive contra eam agamus, semper pec-
cemus; nam si facimus id, quod revera a le-
ge præceptum est, agimus contra Conscientiam
nostram oppositum dictantem; si vero sequi-
mur dictamen nostræ Conscientiæ, peccamus
contra legem, a qua non absolvimur per er-
rorem nostræ Conscientiæ, utpote mere vinci-
bilem, & culpabilem. Sic communiter Docto-
21 res. Qui peccat ex Conscientia erronea, pec-
cat peccato ejusdem speciei, & qualitatis,
quam intellectus judicat, quia actus non spe-
cificatur ab objecto ut est in se, sed pro ut
hic & nunc a Conscientiæ dictamine volunta-
ti proponitur. Hinc qui habet rem cum libe-
ra, putans eam conjugatam, adulterium com-
mittit; sicuti econtra, qui habet rem cum con-
jugata putans eam liberam, fornicationem com-
mittit. Est communis.
Conscientia dubia *est suspensio intellectus cir- 22
ca utramque partem contradictionis*; idest, est ea,
quæ neutri parti determinatum præstat assen-
sum, sed anceps manet inter utramque, v. g.
an hoc sit peccatum, vel non. Est in re com-
munis. Conscientia dubia differt a Conscientia 23
probabili, quia dubitans, ad neutram partem
se determinat, sed anceps, & suspensus ma-
net inter utramque; Opinans vero determinate
uni parti assentitur. Conscientia dubia varie 24
dividitur juxta variam divisionem dubii; un-
de bene percepta divisione dubii, percepta erit
divisio Conscientiæ dubiæ. Dubium igitur in 25
primis dividitur in dubium speculativum, &
dubium practicum. Dubium speculativum est,
quando dubitatur de aliquo, non quærendo di-
recte de praxi, seu actione humana, num ea
licita sit, nec ne? sed de quodam alio, an ita
se habeat nec ne? v. g. cum dubito an ho-
die sit præceptum jejunandi? an rem quam
possideo, sit vere mea? sistendo in mera du-
bitatione de malitia, aut bonitate objecti, seu
actus in genere. Dubium practicum, est quan- 26
do dubitatur de operatione quærendo directe
de ipsa praxi, seu actione humana, num ea
in talibus circumstantiis sit licita, nec ne? ut
cum dubito de malitia, aut bonitate actionis
hic, & nunc exercendæ, v. g. an hodie te-
neat jejunare? an hic & nunc teneat rem re-
stituere? Secundo. Dubium dividitur in du- 27
bium positivum, & in dubium negativum.
Dubium positivum, est quando quis pro utra-
que parte contradictionis habet rationes proba-
biles, unde stante æqualitate probabilitatis ipsa-
rum in suo judicio manet in æquilibrio, & su-
spensus ad neutram partem se determinans.
Dubium negativum est, quando quis pro neu- 28
tra parte habet rationes probabiles, unde de-
fectu ipsarum remanet in suo judicio suspensus
neque affirmando, neque negando quod talis
actio sit licita, vel illicita. Tertio. Dubium 29
dividitur in dubium juris, & in dubium fa-
cti. Dubium juris est dubium de aliquo jure,
lege, præcepto, statuto &c. præsupposito ad
honestatem actionis exercendæ; v. g. cum du-
bito an adsit tale jus, an sit lata talis lex,
an impositum tale præceptum, exempli gratia
jeju-

30 jejunandi, audiendi Sacrum, &, hujusmodi. Dubium facti est cum dubitatur de aliquo facto, ejusque conditione aliqua spectante ad honestatem actionis exercendæ, v. g. cum dubito an recitaverim Officium nec ne? an confessus sim tale commissum peccatum, & hujusmodi.

31 Qui operatur cum Conscientia speculative dubia juris vel facti, non peccat si practice judicet opus illud esse hic & nunc sibi licitum. *Est communis*. Et ratio est, quia regula proxima nostrarum actionum non est conscientia speculativa, quæ in sola objecti veritate cognoscenda consistit, sed practica, quæ omnium circumstentiarum qualitatem, & conditionem perpendit; Unde cum objectum, quod secundum se, & speculative consideratum apparet dubium, accedentibus certis circumstantiis possit reddi practice certum, quod liceat, stat clarum, quod operari cum Conscientia solum

32 speculative dubia non sit peccatum. Et veritas hujus conclusionis clarificatur exemplis. Si quis v. g. dubitet speculative an res a se possessa, sit sua, nec ne? non obstante tali dubio speculativo, potest practice judicare sibi de facto licitum esse rem possessam retinere, eo quod in dubio melior sit conditio possidentis ex trita regula juris; sicque licite, & absque peccato rem possessam retinebit. Sic etiam Clericus in Sacris constitutus, vel Religiosus professus, qui considerata qualitate suæ infirmitatis speculative dubitat, an sibi liceat a recitandis horis abstinere, accedente Medici, vel Confessarii consilio, practice est certus, id sibi licere, adeoque deposito practice illo suo dubio, non peccat omittendo recitatio-

33 nem Horarum. Qui operatur cum Conscientia practice dubia, peccat pro qualitate dubii, & in ea specie peccati de qua dubitat, itaut si dubitet, an peccet mortaliter, agendo mortaliter peccet, si venialiter, peccet venialiter; & si dubitet an in specie adulterii delinquat, agendo, seu rem habendo, malitiam adulterii contrahat; & sic de aliis. *Est communis*. Et ratio est, quia omnis sciens, & volens exponens se periculo peccati, peccat, & quidem eodem genere peccati, cujus periculo se exponit, ut docet communissima Doctorum cum Divo Thoma *quodlibet*. 8. *art*. 13. Scoto *in 3. d. 25. quæst. unic. & alibi*, ex illo *Ecclesiastici 3. Qui amat periculum, peribit in illo*. Atqui operans cum Conscientia practice dubia de honestate actionis hic & nunc exercendæ, is sciens & volens exponit se periculo peccati, eligit enim voluntarie actionem indiscriminatim sive licitam, sive illicitam, ergo eo ipso peccat, quia ex Apostolo 14. ad Romanos, *Quod non est ex fide, peccatum est*, idest quod non fit ex certa credulitate, seu determinato judicio intellectus, licitum esse, quod hic, & nunc agitur, peccatum est.

Ex his resolves, quod practice dubius debet 34
suam actionem suspendere donec re mature, sed humano more examinata, (idest facta debita morali diligentia, a Doctoribus consilium petendo (dubium prudenter deponat, formando judicium determinatum de honestate actionis hic, & nunc exercendæ. Si vero re ma- 35
ture examinata, & facta debita morali diligentia, adhuc maneat dubius pro utraque parte, & reperiatur in talibus circumstantiis, ut debeat necessario operari, tunc si nequeat dubium deponere, debet eligere partem tutiorem, idest id in quo non est periculum peccandi, aut id quod est minus malum, nam ex *c. Duo in mala* 1. *cap. Nervi* 2. *dist*. 13. *& c. Non solum* 7. *caus*. 22. *q*. 4. duobus malis minus est eligendum, quia tunc non eligit illud ut malum, sed ut bonum, quia hic, & nunc in tali casu nihil facere potest, quod melius sit. Si autem utrumque malum appareat ipsi æqua- 36
le, & repertus in necessitate operandi nequeat discernere quodnam de duobus malis sit majus, vel minus malum, tunc potest eligere quod vult, quia tunc Conscientia dubia evadit invincibiliter erronea, & ideo in tali casu non peccat, ut expresse D. Augustinus *lib. 3. de libero arbitr. cap. 19.* ibi: *Non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras, sed quod negligis quærere, quod ignoras*. Hoc totum 37
liquet in sequenti, vel simili exemplo. Petrus v. g. in die festo assistens infirmo periclitanti, dubitat, aut ex Conscientia erronea putat esse æquale peccatum deserere infirmum, & omittere Sacrum, nec valet dubium, vel errorem deponere, ex quo non habeat Doctorem promptum, quem consulat; tunc potest sine peccato quam partem mavult eligere, quia in tali casu ignorantia est invincibilis, operatio imminet, & non potest exequi simul utrumque præceptum, Caritatis scilicet, & Religionis.

Hinc pro regulis generalibus ad rationabi- 38
liter deponendum dubium, quando propria materiæ motiva non suppetunt, valde confert expendere duo usualiora axiomata ex jure communi deprompta; scilicet: *In dubiis tutior pars est eligenda: In dubiis melior est conditio possidentis*. Primum axioma, scilicet: In dubiis tutior pars est eligenda, desumitur præcipue ex

ex *cap. Juvenis 3. de Sponsalibus*; ubi expresse dicitur: *In his, quæ dubia sunt, quod certius æstimamus, tenere debemus*, *ex capit. Ad audientiam 12. de homicidio*, ubi sic præcise habetur: *Cum in dubiis semitam debeamus eligere tutiorem*, *ex capit. Significasti 18. eod. titul.* ubi de Sacerdote dubio homicida sic expresse dicitur: *A Sacerdotali officio abstinere debet, cum in hoc casu cessare sit tutius, quam temere celebrare*; *ex capit. Petitio tua 24. eod. tit.* ubi in dubio de homicidio commisso a Sacerdote in conflictu contra inimicos Fidei Catholicæ, sic præcise habetur: *Cum sit consultius in hujusmodi dubio abstinere, quam temere celebrare*.
39 Hoc axioma sine dubio universaliter, & semper verum est, quantum ad consilium, & perfectionem; semper enim consultius, & perfectius est in quovis dubio eligere partem tutiorem; ac certe non semper necessarium, seu de præcepto, vel obligatione.
40 Unde tenemur solum ex præcepto partem tutiorem eligere in dubiis sive juris, sive facti quoad valorem Sacramentorum, quia si sint opiniones oppositæ circa aliquid concernens valorem, sequenda est tutior, quia minus tuta, licet fortasse sit probabilior, & quis bona fide secundum illam operetur, facere tamen non potest, ut vel tale aliquid non sit de valore Sacramenti, vel Sacramentum sit validum, si illud omittatur: Si enim v. g. dubium sit, an infans fuerit Baptizatus, an sub legitima forma, materia, & intentione, debet iterum tanquam tutius sub conditione ba-
41 ptizari. Similiter tenemur ex præcepto partem tutiorem eligere, quando aliter immineret proximo periculum gravis damni; Sic Medici, Advocati, aliique similes ad obtinendam proximo sanitatem, vel causæ victoriam, & hujusmodi tenentur adhibere media tutiora, licet occurrerent etiam alia probabiliora, vel plausibiliora; mens enim illorum, qui ipsorum operam conducunt, est ut talem finem, quantum poterunt, tutissime consequantur, ad quem finem sic obtinendum nihil faciet opinio probabilior, aut plausibilior, nisi sit tutior simul: Et idem est dicendum in aliis similibus materiis, maxime in quibus non licet sequi opinionem probabilem relicta tutiori. Similiter etiam esset obligatio sequendi tu-
42 tiorem partem, si quis ad hoc se obligasset voto, vel ad id adstrictus esset per legem, aut per legitimum Superioris mandatum.
43 In aliis autem materiis non tenemur eligere partem tutiorem, nisi lex aliqua præcipiat, ut pars tutior eligatur; quod maxime est verum, si ex parte tutiori grave aliquod incommodum sequeretur. Et ratio est, quia in aliis materiis non adest periculum, quod adest in adductis antecedentibus materiis, & casibus, quale est periculum invaliditatis Sacramenti, aut damni gravissimi tum spiritualis, tum corporalis & temporalis proximi. Et de facto in pluribus aliis materiis tum Pontifices, tum San- 44
cti Patres, docuerunt, & tenuerunt aliqua minus tuta tanquam licita, relicta parte tutiori. Cœlestinus III. *in cap. Laudabilem 5. de frigidis, & malef.* dicit impotentes posse ad triennium experiri usum copulæ, ubi tamen in dubio de valore contracti Matrimonii tutius est abstinere. Plurimi Pontifices dispensarunt in vo- 45
to solemni castitatis contra opinionem tutiorem S. Thomæ, qui 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 1. negat id licere; sic enim dispensavit Alexander III. cum Nicolao Justiniano Veneto Monacho professo, ut, ne ejus illustris familia extingueretur, uxorem duceret, quod fecit, & novem filiis susceptis ad Monasterium rediit, miraculis postea clarus; Innocentius II. dispensavit cum Ramiro Monacho professo ob mortem Regis Aragoniæ sui Patris, & sic uxorem duxit, & Regnum; Cœlestinus III. dispensavit cum Constantia filia Regis Siciliæ, Moniali professa in Monasterio S. Salvatoris Panormi, ut nuberet Henrico Sexto Imperatori; sic de ipsis, & aliis refert Delbene *part. 2. de Inquisit. d. 236. sect. 65. pat. 12.* Quinimo Juditha fuit 46
Monialis Ratisbonensis, dein trium Regum Conjux, scilicet Bretislai Bohem. Mesiconi Polon. & Petri Hungar. sic refert P. Justus Redn. *tom. 2. tit. 8. sect. 4. n. 77. fol. 208.* S. Au- 47
gustinus relatus *in cap. Quid culpatur 4. caus. 23. quæst. 1.* docet posse subditum licite militare in dubio Belli injusti, & fere omnes SS. PP. docent non esse obligationem statim confitendi peccatum mortale, per haustum non frangi jejunium, & alia hujusmodi, & tamen ista, & similia non sunt tutiora.

Secundum axioma, scilicet *in dubiis melior est conditio possidentis*, desumitur præcipue *ex Regula 56. Juris in 6.* ubi sic præcise habetur: 48
In pari delicto, vel causa potior est conditio possidentis. Et ex ff. de regul. Juris, Regul. 128. ubi sic præcise dicitur: *In pari causa possessor potior haberi debet*. Immo ut recte tenet Car- 49
denas *in 1. Crisi d. 65. num. 1241.* hoc axioma fundatur in jure naturæ, sic enim, etiam præscindendo a legibus humanis, foret contra jus naturæ possessorem spoliare sua re propter superveniens dubium. Et verus sen- 50
sus hujus axiomatis est, quod quando neutra

pars

pars sufficienter probatur, possessionis causa debeat sustineri; Lugo *de justitia d.* 17. *n.* 94.

51 Hoc axioma locum habet universaliter in Materia justitiæ, quando videlicet dubium est, an res aliqua sit hujus, vel illius Domini, & unus de facto bona fide possidet talem rem, tunc melior, seu potior est conditio possidentis, ut nec ipse eam restituere teneatur, nec ei etiam in judicio auferri possit, ut sentiunt communiter Doctores. Et ratio est, quia sic declarant regulæ juris adductæ *supra n.* 48. tum quia possidens est veluti reus: alter autem qui est petitor, est actor; habetur autem *Regul.* 154. *ff. regul. Juris; Cum par delictum est duorum, semper oneratur petitor, & melior habetur possessoris causa*. Item *Regul.* 11. *Juris in* 6. sic præcise habetur: *Cum sunt partium jura obscura, reo favendum est potius, quam actori;* adeoque

52 &c. Item tale axioma nedum habet locum quoad possessionem in materia Justitiæ, sed quoad possessionem in materiis aliarum virtutum, voti, legis, &c. maxime si materiæ illæ in primo sui esse pendeant a libertate nostra. *Est jam communior, & fere recepta sententia*, quamvis multi tenuerint valere tale axioma solum in materia justitiæ. Et ratio nostræ conclusionis est, quia ideo præcipue etiam per adversarios valet in materia justitiæ, quia possessor habet aliquam præeminentiam, sive plus juris, ut non privetur re, nisi probetur non esse suam; sed idem est in aliis materiis, quia possessor in quacumque materia per possessionem acquisivit Jus retinendi id, quod habet; ergo potest in hoc tute stare, donec probetur eum non posse licite in tali possessione perseverare.

53 Hinc colliges primo, valere tale axioma indubitanter in materia obedientiæ; Subditus enim in dubio, an id, quod imperatur a Superiore, sit peccatum, tenetur obedire, cum Superior sit in possessione potestatis ad imperandum; sic habetur clare *in cap. Quid culpatur* 4. *cauf.* 23. *q.* 1. ubi S. Augustinus dicit, quod jubente Rege etiam sacrilego possit subditus recte, & licite militare, quamvis dubitet bellum esse injustum; & tenent communiter Do-

54 ctores. Colliges secundo, valere tale axioma in materia Religionis, quia dubius v. g. de voto emisso, non teneretur ad votum, quia libertas, quæ secundum *Reg.* 122. *ff. de Regul. Juris*, omnibus rebus est favorabilior, in possessione

55 est. Colliges tertio, valere axioma in materia fidelitatis, quia Conjux dubius v. g. an matrimonium sit validum, tenetur reddere debitum, quia alter conjux bona fide petens debitum, est in possessione, ut desumitur *ex cap. Inquisitioni* 44. *de sent. excomm.* ubi Innoc. III. de conjuge credente matrimonium esse invalidum, sic præcise ait: *Cum conscientia pulsat animum ex credulitate probabili, & discreta, quamvis non evidenti, reddere potest, sed petere non potest debitum*. Colliges quarto, quod ex 56
regula talis axiomatis, qui vere dubitat an lex, vel præceptum adsit, manet in possessione suæ libertatis contra legem, vel præceptum, quia per obligationem dubiam nemo spoliari potest jure, quod certo possidet; Unde dubius, an pro tali vigilia sit indictum jejunium, vel pro tali die indictum præceptum festandi, non tenetur jejunare, nec festare, quia certa est libertas, & dubia obligatio. E contra vero, 57
qui est certus de lege lata, promulgata, & recepta, & dubitat solum de ejus cessatione, vel abrogatione, lex manet in possessione suæ obligationis contra hominem dubitantem, quia certa est obligatio, & dubia liberatio. Unde certus de lege lata, & recepta v. g. de non ludendo aleis, & hujusmodi, & dubius an talis lex denuo abrogata sit, vel per non usum cessarit &c. is tenetur ad observantiam legis, quia pro ipsa stat possessio contra dubitantem, cum legis obligatio sit certa, & legis libratio per abrogationem, vel cessationem sit dubia.

Colliges quinto ex tali axiomate, quod in 58
dubio facti fundantis legem, dubitans de facto manet in possessione suæ libertatis, quia certa est libertas, & dubia obligatio; Unde qui vere dubitat, an in tali infirmitate, vel periculo fecerit tale votum, non tenetur ad votum, quia nulla est possessio pro voto, sed tota possessio stat pro libertate voluntatis, nam illud factum, vel aliud quid simile v. g. juramentum, & hujusmodi, fundat legem, quod factum, quia in dubio non præsumitur, non potest fundare obligationem contra certam libertatem hominis; & specialiter obligatio voti, juramenti, promissionis, adstruenda non est, nisi liquido cognoscatur; *arg. L. Quidquid, de verbor. obligat.* E contra vero, 59
in dubio facti supponentis legem, lex manet in possessione obligationis contra dubitantem; quia certa est obligatio, & dubia liberatio, seu adimpletio legis; Unde qui dubitat, an horas persolverit, tenetur persolvere: qui dubitat, an votum suum, vel juramentum impleverit, tenetur adhuc implere, quia cum ista sint aliquid facti, in dubio non præsumuntur, & tota possessio, & præsumptio stat pro legis obligatione. Colliges sexto ex tali axiomate, quod

quod in dubio circa tempus inchoandæ obli-
gationis, dubitans manet in possessione suæ li-
bertatis, quia certa est libertas, dubia obliga-
tio. Unde juvenis, qui invincibiliter dubitat,
an expleverit annum vigesimum primum, a
quo incipit obligari jejunio, non tenetur je-
junio, quia est certa possessio suæ libertatis
usque ad expletionem illius anni, expletio au-
61 tem est incerta. E contra vero, in dubio cir-
ca tempus finiendi obligationem, lex manet
in possessione obligationis contra dubitantem;
quia obligatio est certa, & dubia liberatio;
Unde senex dubitans invincibiliter, an exple-
verit annum sexagesimum, manet adstrictus
lege jejunii, cujus obligatio est certa, dubia
autem liberatio; Sic dubitans, an expleverit
annum vigesimum quartum requisitum pro Sa-
cerdotio, debet abstinere, donec de tali æ-
tate constet, quia possessio certa stat pro le-
ge Canonica certo prohibens ante expletum
vigesimum quartum annum ordinari ad Sa-
cerdotium sine dispensatione Apostolica, ex-
pletio autem incerta, & dubia facta non præ-
sumitur.
62 Colliges septimo ex tali axiomate, quod qui
certus est de debito, & dubitat, an solverit; te-
netur solvere; quia certa est obligatio, & dubia
63 liberatio; Unde possessio stat pro creditore
contra debitorem; Nisi etiam creditor ipse du-
bitet, quia tunc Tan. *in* 1. 2. *d.* 2. *quæst.* 6.
64 *d.* 4. censet non teneri. Quo ad hoc tamen
placet limitatio Laymani *in Theol. Moral. lib.* 1.
tr. 1. *cap.* 6. *n.* 42. quod scilicet non teneatur
in tali casu ad integram solutionem, sed so-
lum ad partem ejus pro qualitate dubii. Col-
65 liges octavo ex tali axiomate, quod dubius de
legis justitia, obedire tenetur, quia superior est
in possessione juris præcipiendi, quo spoliari
66 non potest per purum dubium subditi. Colli-
ges nono ex dicto axiomate, quod qui certus
est se vovisse Ecclesiæ v. g. sex mensuras tri-
tici, vel vini, & dubius est de qua mensura in-
tellexerit, ex quo in communi usu suæ patriæ
duplex mensura existat major, & minor, tunc
sive ipse vovens, sive suus hæres tenetur sol-
vere solum ad mensuram minorem, ut expres-
se habetur *in cap. Ex parte* 18. *de censibus*,
ibi: *Cum ergo non constet ad quam mensuram an-
tecessores eorum prædicta vota persolverint, credi-
mus distinguendum; utrum habitatores regionis
ipsius, qui ea continue persolverunt, ad unam &
eamdem mensuram huiusmodi vota persolverint?
an ad varias, & diversas: In primo enim ca-
su, ad eamdem & illi solvere sunt cogendi. In
secundo volentes solvere ad minorem, non sunt
cogendi, ut ad majorem persolvant, quoniam
cum hujusmodi vota gratuita fuerint ab ini-
tio, benignius sunt a veris Ecclesiasticis exi-
genda, ne tamquam exactores videantur lucris
temporalibus inhiare.* Idem dicendum est in si-
mili de scutis, vel Ducatis majoribus, & mi-
noribus ex voto vel legato debitis, ut decer-
nitur *l. Nummis, ff. de Legato*. Et ratio est,
quia de minoribus solum mensuris, vel num-
mis est certitudo, de majoribus autem est du-
bium, adeoque pro illis tantum, non pro his
stat possessio, & præsumptio, juxta enim Re-
gulam 31. Juris in 6. *In obscuris minimum est
sequendum*. Et de primo ad ultimum quo ad 67
dubia, & obscura habetur regula expressa de
mente S. Leonis Papæ *in cap. Sicut quædam* 2.
dist. 14. præcisis his verbis: *In his, quæ vel
dubia fuerint, vel obscura, id noverimus sequen-
dum, quod nec præceptis evangelicis contrarium,
nec decretis Sanctorum Patrum inveniatur ad-
versum.*
Conscientia probabilis, seu opinativa est *ju- 68
dicium practicum intellectus ex gravi ratione, vel
auctoritate adhærentis uni parti contradictionis de-
terminate, sed cum formidine de opposito*; est in
re communis. Conscientia probabilis differt a 69
conscientia recta, seu certa, ex quo hæc re-
linquat intellectum certum de una parte con-
tradictionis, non autem conscientia probabi-
lis, quæ ipsum relinquit cum formidine de op-
posito. Differt etiam a Conscientia dubia, ex 70
quo illa neutri parti determinate adhæret, sed
manet anceps, ac suspensa inter utramque con-
tradictionis partem; Conscientia vero proba-
bilis determinate adhæret, & assentit uni par-
ti ex fundamento probabili, licet cum formi-
dine de opposito. Per hanc autem formidi-
nem de opposito, licet tollatur firmitas assen-
sus, non tollitur tamen ejus determinatio:
adhuc enim intellectus determinate assentit,
& adhæret uni parti, & quidem ex gravi fun-
damento, licet non adeo firmiter, ut fit in
conscientia recta. Conscientia probabilis divi- 71
ditur in probabilem probabilitate intrinseca,
& in probabilem probabilitate extrinseca. Con-
scientia probabilis probabilitate intrinseca est
illa, cujus probabilitas habetur ex ratione,
id est ex principiis intrinsecis talis propositio-
nis, qualia sunt causæ, vel effectus ipsius,
aut definitio, vel circumstantiæ, aut quid si-
mile. Conscientia probabilis probabilitate ex-
trinseca est illa, quæ habetur ab auctoritate,
idest a gravitate, & prudentia Doctorum eam
tenentium. Item Conscientia probabilis alia 72
est vere probabilis, quæ scilicet gravi nititur
fun-

fundamento, & alia est tenuiter solum probabilis, in quantum levi solum nititur fundamento, unde ista improprie dicitur probabilis, & non vere, quia cum sit levi solum suffulta fundamento, non est sufficiens ad formandum judicium prudens, quod secundum eam liceat hic, & nunc operari; & talis est opinio, quam unus, vel alter docet, & non habet rationem intrinsecam, vel si habet, non est firma, sed levis, leve enim censeri debet fundamentum, & auctoritas unius, vel alterius, quando communis aliorum consensus est in contrarium.

73 Hinc resolves primo. Potest homo in rebus moralibus, & actionibus humanis licite sese conformare conscientiæ, seu opinioni vere probabili. *Est communis*. (*a*) Et ratio est, quia operans juxta regulam rectæ rationis, ut facit operans ex Conscientia vere probabili, operatur licite, cum enim in moralibus nequeat semper haberi omnimoda certitudo per rei evidentiam, debet sufficere certitudo practica ex probabilibus desumpta, aliter vix unquam posset aliquid recte, & licite operari propter incertitudinem rerum practicarum, & sic vix unquam haberemus quietam conscientiam. Unde juremerito Alexander VIII. *die 7. Decembris* 1690. sequentem damnavit propositionem tertiam in ordine: *Non licet sequi opinionem, vel inter probabiles probabilissimam*.

74 Opinio autem vere probabilis censetur illa, quæ gravi suffulta fundamento est consona Sacræ Scripturæ, sensui Ecclesiæ, & Conciliorum, traditioni Sanctorum Patrum, & Doctrinæ Theologorum in Ecclesia communiter auctoritatem sortitæ. Unde S. Thomas *in opuscul. 29. de fallac. cap. 2.* sic præcise habet: *Probabilia autem dicuntur, quæ videntur omnibus, vel pluribus sapientibus, aut omnibus, vel præcipuis, & maxime notis*; & fere consimilibus verbis jam definierat Aristoteles *1. top. cap. 1.* ibi: *Probabilia sunt, quæ videntur omnibus, aut pluribus, aut sapientibus, & his vel omnibus, vel pluribus, vel spectatissimis*.

75 Unus tamen Auctor potest facere opinionem vere probabilem, si plures Classicos Doctores pro ea fideliter citet. Immo potest dari casus, ut opinio unius Doctoris sit vere probabilis, etiamsi quamplures Doctores contrarium teneant, si Auctor ille non sit novitatis amicus, & ita solidas afferat rationes, quæ faciliter aliorum rationes infringant; ratio enim est anima legis: Et de facto *in cap. Nicæna Synodus 12. dist. 31.* expresse habetur, quod sententia Paphnutii fuit præposita sententiæ plurimorum in eodem Concilio prætendentium statuere, ne Clerici in Sacris constituti dormirent cum suis uxoribus ante eorum consecrationem legitime ductis, ibi: *Synodusque laudavit Sententiam ejus, & nihil ex hac parte sancivit sed hoc in uniuscujusque voluntate, non necessitate permisit*. *Et l. pen. C. de veteri jure enucleando* sic præcise habetur: *Sed neque ex multitudine Auctorum, quod melius, & æquius est, judicatore, cum possit unius forsan sententia multos, & majores aliqua in parte superare*.

Unus autem Auctor, qui non 76 habeat, nec afferat rationes intrinsecas ita firmas, ut aliorum rationes ab ipsis infringantur, non potest facere opinionem vere probabilem. Unde merito Alexander VII. *die 24. Septemb. 1665.* damnavit sequentem propositionem 27. in ordine: *Si liber sit alicujus junioris, & moderni, debet opinio censeri probabilis, dum non constet rejectam esse a Sede Apostolica tamquam improbabilem*.

Talis enim opi- 77 nio esset solum leviter, & tenuiter probabilis, & ad summum dubiæ probabilitatis, unde non liceret ei prudenter adhærere; Innocentius enim XI. *die 2. Martii 1679.* damnavit sequentem propositionem 3. in ordine: *Generatim dum probabilitate, sive intrinseca, sive extrinseca, quantumvis tenui, modo a probabilitatis finibus non exeatur, confisi aliquid agimus, semper prudenter agimus*.

Resolves secundo. Potest homo licite sequi 78 opinionem vere quidem, sed minus probabilem, minusque tutam, relicta probabiliori, & tutio-

(*a*) *Nota ex Edit. Rom.* 1767. Idest inter Probabilistas. Non enim, auctorem eruditissimum ignorasse arbitror, innumeros pene scriptores doctrina, pietate, ac dignitate perspicuos adversus Probabilismum dimicasse: ipsos Pontifices Maximos, se Probabilismum aversari, non semel ostendisse: Ecclesiæ Prælatos cum in Synodis, tum in Pastoralibus Instructionibus, nullum non movisse lapidem, ut Probabilismum a suis respective Diœcesibus eliminarent: Regularium denique Ordines suis in Comitiis, editis Decretis, Probabilismum repudiasse, adeout nullus fere hodie alicujus nominis Theologus reperiatur, qui Probabilismum ut noxam morum regulam rejiciendum haud arbitretur. Qua de re consul. opus vere aureum P. Joan. Vinc. Patuzzi Ord. Prædic. cui titulus *Trattato della Regola prossima delle azioni umane nella scelta delle opinioni ec.* Venet. editum an. 1758.

tutiori, quando tamen agitur de sola honestate actionis, an licita sit, vel non? *Est jam fere communis*, eamque docent innumeri Doctores tam recentes, quam antiqui, quos omnes adducere nimis esset oblongum, & operosum.

79 Veritas hujus conclusionis ostenditur in primis auctoritate Sacrorum Canonum, & Pontificum; nam *cap. Ego solis* 5. *dist.* 9. de mente S. Augustini epist. 8. ad S. Hieronymum expresse dicitur, rationes probabiles sufficere ad regulandum judicium prudens; *cap. Sicut quædam* 2. *dist.* 14. de mente S. Leonis Papæ sic præcise dicitur: *In his, quæ vel dubia fuerint, vel obscura, id noverimus sequendum, quod nec præceptis Evangelicis contrarium, nec decretis SS. Patrum inveniatur adversum*; ex quo textu hanc Sententiam probat S. Antonin. *apud Esp. in app. num.* 159. Plures Summos Pontifices processisse secundum opinionem sibi visam minus probabilem ostendit Cardenas *in* 1. *Crisi*

80 *d.* 15. *cap.* 2. *num.* 7. Et dispensasse in voto solemni Castitatis contra opinionem tutiorem S. Thomæ, qui 2. 2. *q.* 88. *Art.* 1. negat id licere refert Del Bene *part.* 2. *de Inquisit. d.* 236. *sect.* 65. *p.* 12. Vid. supra *num.* 44. cum sequentibus. Et Adrianum VI. propter unius Cajetani auctoritatem contra propriam opinionem dispensasse in Matrimonio rato, refert Domin. Sot. *in* 4. *dist.* 27. *quæst.* 1. *Art.* 4.

81 Probatur enim ratione. Qui operatur secundum opinionem vere probabilem, ille prudenter operatur; sed qui prudenter operatur, licite agit, & non peccat; ergo &c. minor patet; probatur major: qui operatur secundum rationem firmam & gravem, ille prudenter operatur, quia agit conformiter rationi rectæ; sed qui operatur secundum opinionem vere probabilem, ille operatur secundum rationem firmam, & gravem; ergo &c. adeoque cum liceat prudenter operari, licitum est sequi opinionem minus probabilem, & minus tutam, (dummodo sit vere probabilis, & tuta, ut supponit conclusio) relicta probabiliori, & tutiori,

82 quando agitur de sola honestate actionis: Tum quia qui operatur secundum opinionem vere probabilem, habet conscientiam practice certam quod licite operatur: ultra enim actum opinativum directum, explicite, aut virtualiter habet actum reflexum, quo certe judicat se licite operari, dum hic, & nunc operatur secundum opinionem vere probabilem, & tutam: Opinio enim minus probabilis, & minus tuta est, & manet vere probabilis, & vere tuta, non obstante quod alia opinio opposita sit, vel appareat probabilior, ac tutior, quia major illa probabilitas, & securitas oppositæ sententiæ non destruit probabilitatem, & securitatem quamvis minorem alterius opinionis, quin maneat vere probabilis, & vere tuta; sicuti major bonitas unius actus Virginitatis v. g. non destruit minorem bonitatem alterius actus Conjugalis, quin sit, & maneat vere bonus, & tuto amplectendus; quia opinio certe probabilis non amittit suam probabilitatem per aliam probabiliorem, sed solum per aliam certam, quoniam probabilitas tali certitudini, aut falsitati opponitur, & major probabilitas non excludit falsitatem, immo ex communi Aristotelis axiomate; *Multa falsa sunt probabiliora veris*.

Resolves tertio. Non potest homo licite se- 83
qui opinionem minus probabilem, & minus tutam relicta probabiliori, & tutiori, quando agitur de materia facti, & exinde sequitur certum periculum inferendi damnum proximo. *Est communis*. Et ratio est, quia nemo potest extra casum necessitatis tuto, ac licite sese exponere gravi periculo inferendi damnum notabile proximo; sed qui in materia facti sequitur opinionem minus probabilem, & minus tutam relicta probabiliori, ac tutiori, exponit se periculo inferendi grave damnum proximo, & quidem extra casum necessitatis, cum juxta hypothesim tali periculo facile possit occurrere, sequendo opinionem probabiliorem, & tutiorem: ergo in materia facti cum periculo inferendi grave damnum proximo non licet sequi opinionem minus probabilem, & minus tutam, relicta probabiliori, & tutiori; Major patet ex præcepto Charitatis de diligendo proximo sicut se ipsum. Minor probatur indu- 84
ctione; Si enim Sacerdos in administratione Sacramentorum adhibens materiam, vel formam dubiam, minusque probabilem, & minus tutam, cum possit adhibere certam, aut tutiorem, exponeret sine ulla prorsus necessitate non solum periculo invaliditatis ipsum Sacramentum, sed etiam recipientem periculo non habendi fructum Sacramenti, cum dispendio æternæ salutis, si forte sua sententia minus probabilis a parte rei esset falsa, unde talis Sacerdos graviter peccaret, cum jure merito Innoc. XI. *die* 2. *Martii* 1679. damnaverit sequentem propositionem 1. in ordine: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni*. Hinc sententia probabili tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordi-

85 Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis. Similiter Judex sententians ad favorem partis minus probabile jus habentis, exponeret se periculo inferendi grave damnum parti probabilius jus habenti, & sic peccaret, cum idem Innocentius XI. die qua supra damnaverit sequentem propositionem 2. in ordine: *Probabiliter existimo Judicem posse judicare juxta opinionem etiam minus probabilem.*

86 Hinc Judex in suis sententiis tenetur sequi opinionem probabiliorem, quia censetur institutus a Republica, ut unicuique juxta materiam caussæ omni meliori modo quo potest, jus suum tribuat, ne sit acceptator personarum; Unde cum pars suffulta opinione probabiliori in jure majora habeat merita, & majus jus in caussa, stat quod Judex juxta ea majora merita, & ipsum majus jus decidere debeat; ut expresse deducitur ex mox citata propositione damnata ab
87 Innoc. XI. Immo neque quando litigantes habent pro se opiniones æque probabiles, potest Judex adjudicare caussam cui maluerit; & si munera accipiat, ut ad unius partis potius favorem sententiam pronunciet, peccat mortaliter, & ad restitutionem tenetur; ut clare deducitur ex sequenti propositone 26. inter damnatas ab Alexandro VII. *die* 24. *Septembris* 1665. *Quando litigantes habent pro se opiniones æque probabiles, potest Judex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius præ alio.*
88 In tali enim casu, quando re mature examinata, & accurate discussa, non apparet quænam pars potiori, & probabiliori sit suffulta ratione, & pro utraque parte remanent æque probabiles opiniones, debet Judex, vel compositionem inter partes suadere, vel rem controversam inter litigantes ex æquo dividere in re, vel in pretio, ut docet communior cum Sanchez *lib.* 1. *in Decalog. c.* 9. 47. Layman *lib.* 1. *tract.* 1 *c.* 5. *n.* 16. Sporer *tom.* 1. *tract.* 1. *c.* 1. *sect.* 3. *num.* 61. Bardi, Tam-
89 burinus & alii passim. Excipiendum tamen est semper; Nisi forte alter litigantium esset in possessione bonæ fidei, quia possessio pro possidente facit rationes præponderare, taliter quod non amplius maneant rationes utrinque æque probabiles, sed melior evadat conditio possidentis, juxta commune axioma, *melior est conditio possidentis* adductum, & explicatum *supr.*
90 *sub n.* 48. *cum seq.* Excipiendum est etiam; Nisi alter litigantium sit reus, quia ipsi etiam contra actorem favet possessio juxta *reg.* 154. *ff. de regul. Juris*, ibi: *Cum par delictum est duorum, semper oneratur petitor, & melior habetur possessoris caussa*; & Reg. 11. Juris in 6. ibi; *Cum sunt partium jura obscura, reo favendum est potius, quam actori.* Vid. supra *n.* 51.
Excipiendum est denique; Nisi agatur de caus- 91
sis piis & privilegiatis, quales sunt caussæ fidei, Religionem, & salutem animæ concernentes, caussæ pro Matrimonio, Dote, libertate, Pupillo, pro quibus judicandum est, cæteris paribus, etiam contra reos, quia jus positivum ita disponit; *l. Sunt personæ, ff. de Religios. & sump. fun. & c. Duobus Judicibus* 26. *de sententia, & re judicat.*

Similiter Medicus, & Chirurgus nedum te- 92
nentur sub mortali sequi sententias certas, & securas, relictis incertis, & dubiis, sed etiam certa curatione infirmorum non occurrente, tenentur sequi opiniones probabiliores, relictis minus probabilibus. *Sic certa, & communis Doctorum.* Et ratio est, quia ultra obligationem generalem Caritatis, qua omnes tenentur meliori, & efficaciori modo, quo possunt, auxilium ferre proximo graviter indigenti; adest in Medicis, & Chirurgis ad hoc etiam specialis obligatio justitiæ respectu infirmorum, infirmi enim vel læsi censentur pactum saltem implicitum, & virtuale iniisse cum Medicis, vel Chirurgis de adhibendis remediis securius, & probabilius salutem intentam operantibus, adeoque Medici, & Chirurgi peccant contra pactum, & sic contra justitiam, si relictis remediis probabilioribus, & securioribus, adhibeant remedia minus secura, & minus probabilia, vel periculosa, cum sic periculose agatur de salute corporali infirmorum. Per acci- 93
dens tamen poterunt Medici, & Chirurgi adhibere remedia minus tuta, & minus probabilia, si infirmi, vel læsi non possint aut nolint solvere pretiosa remedia. Sic etiam si quidam 94
infirmus, vel læsus extreme laboret, ut certum, vel verisimillimum sit esse moriturum, nisi aliquo remedio adjuvetur, & nihil aliud occurrat, poterunt Medici, vel Chirurgi adhibere quodcumque remedium, quamvis minus securum, vel dubium, dummodo certe non constet esse mortiferum, & probabilitas juvandi superet periculum nocendi, & habetur consensus ipsius infirmi, vel suorum consanguineorum, quia in tali casu, cum ex una parte vita infirmi jam sit desperata, & ex altera parte asit aliqua spes, vel probabilitas remedii, prudenter, & sine ulla offensa agunt Medici, vel Chirurgi adhibendo remedia minus tuta, dubia, & periculosa. *Sic communis.*
Non licet autem Medicis, & Chirurgis expe- 95
riri in desperatis, an medicamenta sint utilia, vel noxia, quia sic subitur manifestum pe-

riculum mortis accelerandæ. *Ita etiam communiter*.

96 Sic etiam Consiliarii in dandis consiliis, ubi adest periculum, ne proximo fiat damnum, aut injuria, tenentur sequi sententias certas, vel probabiliores. Ita ex communiori Vasquez *opuscul. de restit. cap.* 6. §. 3. Bardi *discept.* 4. *cap.* 22. Sporer *tom.* 1. *cap.* 1. *num.* 62. & alii. Et ratio est, quia Consiliarii in consiliis publicis v. g. de necessitatibus Principis, dum consultatur de tributo aliquo imponendo, an adsint justæ caussæ, nec ne? habent se tamquam Judices inter Principem, & subditos uti partes litigantes, ut consultivum judicium ferant, a quo pendet resolutio Principis pro imponendo vel non, tale tributum, adeoque sicut Judices inter partes litigantes, ita & Consiliarii inter Principem, & subditos tenentur sequi sententiam certam, seu probabiliorem, in favorem scilicet illius, pro quo stat opinio probabilior, & ut recte dicunt Navarr. Adrian. Sporer, & alii, mortaliter peccant contra justitiam, si ex affectu, vel respectu humano semper exquirant sententias faventes placito, & commodis Principis, vel sui principalis, & juxta sententiam minus probabilem consultent in favorem ipsius cum periculo inferendi grave damnum proxi-
97 mo. In dandis autem consiliis, ubi non adest periculum inferendi damnum proximo, possunt Consiliarii sequi sententias minus probabiles,
98 dummodo sint vere probabiles. Immo in similibus casibus possunt Consiliarii significare consulentibus talem opinionem a quibusdam Doctoribus tamquam probabilem defendi, quam proinde ipsis consulentibus sequi liceat, quamvis ipsi Consiliarii eadem speculative falsam esse judicent, & proinde in praxi ipsi sequi non audeant. Et ratio est, quia ipsi consulentes habent jus sequendi opinionem probabilem, & hoc jus suum illi indicare non prohibentur Consiliarii; Layman *lib.* 1. *tract.* 1. *c.* 5. *n.* 9. Bonac. *tract.* 2. *d.* 2. *q.* 4. *p.* 9. *n.* 8. Busemb.
99 *lib.* 1. *c.* 2. *dub.* 2. & alii. Sic Advocati in patrocinandis caussis non tenentur sequi opinionem probabiliorem, sed possunt licite sequi opinionem vere probabilem, idest non possunt suscipere defendendam causam minus probabilem, sed vere probabilem, licet caussa adversaria judicetur ab ipsis probabilior. Ita fere communiter Doctores. Vid. verb. *Advocat. per tot. & præcipue art.* 2. *in fine*.

100 Resolves quarto, licitum esse sequi opinionem aliquam vere probabilem, & vere tutam, etiam contra propriam opinionem probabiliorem, & tutiorem visam; Immo etiam quandoque eam sequi debere. Sic tenent Azor. Vasquez, Layman, Less. Valent. Salas, Bonac. Sot. Bann. Serrat. Bardi, Tanner. Sanchez, Terill. *in Reg. q.* 22. *q.* 35. *a num.* 12. *q.* 46. *n.* 6. Sporer *tom.* 1. *tract.* 1. *c.* 1. *n.* 44. aliique plurimi, & gravissimi Auctores cum Illsung *tom.* 1. *d.* 1. *art.* 6. §. 5. & Mendo *in Stat. d.* 13. *q.* 15. Et ratio primæ partis 101 est, quia in moralibus actionibus necesse non est sequi quod melius, & tutius, sed sufficit sequi bonum ac tutum; sed id, quod docet opinio vere probabilis, licet aliena, & contra propriam opinionem probabiliorem, & tutiorem visam, est vere bonum, ac tutum; ergo licitum est eam sequi, & secundum illam operari; Per hoc enim quod quis suam opinionem judicet esse probabiliorem, ac tutiorem ex principiis intrinsecis, & rationibus quæ ipsi apparent insolubiles, adhuc stat quod oppositam sententiam aliorum Auctorum extrinsece saltem censeat vere probabilem practice, & tuto sequendam in praxi, suasque rationes ab aliis esse solubiles, vel solutas licet ipsi solutio non occurrat; aliter censeretur, quod nimis superbus præsumeret solus ipse sapere, contra Sanctissimum monitum S. Gregorii Nazianz. orat. 27. *Nemo sapientior sit, quam conveniat, nec lege exactior, nec luce splendidior, nec norma rectior, nec præcepto divino sublimior*.

Objicies primo. Qui sequitur alienam opinionem minus probabilem relicta propria opinione sibi probabiliori, & tutiori, agit contra propriam Conscientiam, agit enim contra judicium proprium, quod oppositum magis veritati accedat, & consequenter peccat, quia ex Apost. ad Rom. 14. *Quod non est ex fide* (id est ex dictamine propriæ Conscientiæ) *peccatum est*, *& c. Litteras* 13. *de restit. spoliator*. *Quidquid fit contra Conscientiam, ædificat ad gehennam*. Respondetur negando antecedens, quia 103 quamvis ipse agat contra suam opinionem directam, non tamen agit contra suam conscientiam, sed juxta suam conscientiam practice certam; qui enim operatur juxta opinionem vere probabilem, habet conscientiam practice certam, quod licite operatur; ultra enim actum opinativum directum, explicite, aut virtualiter habet actum reflexum, quo certo judicat se licite operari, dum hic, & nunc operatur, secundum opinionem vere probabilem, licet alienam. Nec valet dicere, quod ex S. Thoma 104 2. 2. *q.* 17. *art.* 2. *Homo in iis, quæ ad propriam personam pertinent, debet formare conscientiam a propria scientia*, adeoque non potest sequi

qui opinionem pure alienam, maxime contra suam probabiliorem, & tutiorem, sibi visam.

105 Non valet, inquam. quia respondetur negando consequentiam, ipse enim format sibi conscientiam a propria scientia, eo quia sciens opinionem alienam esse probabilem, inde sibi format dictamen ultimum reflexum de licito usu illius opinionis, quia qui sic operatur non judicat propriam opinionem sibi visam probabiliorem esse veram, alioquin judicaret oppositam, juxta quam operatur, esse falsam, cum una sit veritas, sed solum judicat eam magis apparere veram, sæpe autem quæ magis apparent vera, reipsa sunt falsa; & regulariter opinio, quæ uni, aut eidem, nunc apparet probabilior, alteri aut eidem postea apparet minus probabilis.

106 Objicies secundo. Nemo potest licite agere, quod probabilius putat esse illicitum; sed sequens alienam opinionem minus probabilem, & tutam contra propriam probabiliorem, & tutiorem sibi visam; probabilius putat esse li-

107 citum, id, quod agit, ergo &c. Respondetur distinguendo majorem. Nemo potest agere, quod probabilius putat esse illicitum practice, concedo majorem; quod probabilius putat esse illicitum speculative tantum, nego majorem, & sic distincta minore negatur consequentia. Licet enim talis juxta suam sententiam probabiliorem, & tutiorem sibi visam, speculative judicet oppositum esse illicitum; quia tamen etiam oppositam sententiam censet vere esse probabilem, inde practice certo se resolvit licitum esse sic operari hic & nunc, & nullo modo esse illicitum; quia regula proxima operandi non est probabilitas, sed recta ratio, videlicet ultimum judicium practicum, seu conscientia practica, & non conscientia speculativa; & eo ipso quod voluntas se determinat ad agendum juxta ultimum judicium practicum, quod nempe actio sit vere probabiliter hic & nunc licita, practice, & exercite operatur licite, & sic non peccat.

108 Secunda pars resolutionis, seu conclusionis; nempe quod etiam quandoque teneamur sequi opinionem alienam minus probabilem, & minus tutam, etiam contra propriam opinionem probabiliorem, & tutiorem nobis visam, sic ostenditur. Omnes tenentur satisfacere suæ obligationi, quando id sine peccato præstare possunt; sed quandoque accidit, quod aliqui obligentur satisfacere suo officio non obstante aliena opinione minus probabili, & minus tuta apud ipsos, ergo cum talem opinionem alienam minus probabilem, & minus tutam sine peccato sequi possint etiam contra suam propriam probabiliorem sibi visam, ut usque modo ostensum est, ipsam quandoque etiam sequi tenentur. Major est clara, & certa; & minor probatur maxime de subdito respectu Superioris, & de Confessario respectu pœnitentis.

Subditus enim tenetur omnino obedire Superiori præcipienti aliquid probabiliter licitum, licet ipsi subdito probabilius videatur illud esse illicitum, quia in materia obedientiæ, quando subditus potest licite obedire, tunc tenetur, sed subditus in hoc casu licite potest obedire, ergo tenetur; Cum enim certum sit, Superiorem posse præcipere secundum opinionem sibi visam probabilem, & sit in possessione suæ potestatis obligandi subditum: Subditus autem non certo, sed solum probabilius putet oppositum v. g. materiam præceptam esse illicitam, aut potestatem Superioris se ad hanc materiam non extendere, & certum per probabile impediri nequeat, subditus non potest formare judicium practice probabile, nedum certum, licere sibi non obedire, sed non obstante sua contraria opinione debet formare judicium practicum, seu conscientiam, quod hic, & nunc, & possit, & debeat obedire Superiori. Colligitur *ex cap. Quid culpatur* 4. *caus.* 23. *quæst.* 1. ubi S. Augustinus dicit: Subditum posse militare ita jubente Rege etiam sacrilego, *si certum non sit bellum esse iniquum*, quamvis autem probabilius esset esse iniquum, tamen hoc nondum esset certum, adeoque posset militare. *Et est communis* Sanctorum Patrum, & Theologorum sententia, talem subditum teneri obedire Superiori in omnibus rebus, in quibus nullum manifestum est peccatum. Sic. S. Bernardus *de precept. & dispensat. cap.* 12. S. Bonaventura *in specul. disciplin. cap.* 4. S. Bernardin. Senens. *in Decalog. de Obedient.* S. Ignatius Loyola 3. *part. Constitut. cap.* 1. §. 23. *& part.* 6. *cap.* 1. *in Declarat. litt. B.* Dionysius Carthusian. *in* 2. *dist.* 39. *quæst.* 3. & sic de cæteris. 109 110

Sic Confessarius in judicio Sacramentali tenetur contra propriam opinionem etiam probabiliorem, & tutiorem sibi visam absolvere pœnitentem, qui tenet oppositam minus probabilem, & minus tutam, dummodo sit vere probabilis, & vere tuta, & de reliquo pœnitens sit rite dispositus. *Est communis*, & certa sententia Navarri *in Manuali cap.* 26. *n.* 4. Layman *lib.* 1. *tract.* 1. *cap.* 5. *num.* 10. Claud. La Croix *lib.* 1. *n.* 445. cum plurimis ibi citatis. Immo Diana *part.* 2. *tract.* 3. *resolut.* 11. addit teneri Confessarium sic pœnitentem absolvere, licet putet opinionem pœnitentis esse falsam, dummodo reputet probabilem, 111 112

lem & Dianam sequuntur quam plurimi alii, & quidem si sermo sit de proprio Confessario sive Parocho ipsius Pœnitentis; Busembau *lib.* 1. *cap.* 2. dicit, quod secundum communem sententiam debet Confessarius sub mortali talem pœnitentem absolvere, licet ipse judicet doctrinam esse falsam, ideoque frustra remittet talem pœnitentem ad alium Confessarium, qui sit ejus-
113 dem sententiæ. Quinimo addit Diana *part.* 2. *tract.* 13. *resolut.* 11. ex Sanchez, & Sancio peccare mortaliter, si nolit absolvere, quando de mortali confessio sit, quamvis non sit proprius ejus Confessarius. Et ratio est, quia Confessarius audita confessione non potest absolutionem negare pœnitenti recte disposito, nullumque peccati obicem ponenti; sed pœnitens sequens opinionem vere probabilem, & tutam, est ex hoc capite recte dispositus, & nullum ponit peccati obicem, cum prudenter operatur, ergo non potest sine gravi injuria ei absolutio denegari, aliter tunc injuste cogeretur bis confiteri eadem peccata, contra suum jus, quod post enarrata peccata per se loquendo, habet ad absolutionem; Immo Confessarius injuriam faceret etiam Auctori Sacramentorum, quia Sacramentum Pœnitentiæ sine justa caussa relinqueret imperfectum. Un-
114 de merito dicit Layman *lib.* 1. *tract.* 1. *cap.* 5. *num.* 10. quod reprehendenda est ex Confessariorum consuetudo, qui veriti confitentem contra propriam sententiam absolvere, ad alium Confessarium ablegant, qui oppositam probabilem opinionem tenet. Si enim ille alter absolvere possit, cur non & tu possis? Aut cur tua speculativa persuasio pœnitenti obesse debeat?

115 Conscientia scrupulosa *est inanis apprehensio, & hinc ortus timor, & anxietas alicubi esse, vel fuisse peccatum, ubi revera non est, nec fuit.* *Est*
116 *in re communis*. Et dicitur signanter *inanis apprehensio*, ut advertatur, quod scrupulosus ex solis frivolis, aut levibus motivis titubat, fluctuat, anxie formidat, aliquid esse vel fuisse peccatum, quod revera non est, nec fuit.
117 Dicitur *esse, vel fuisse*, ut advertatur, quod aliqui sunt scrupulosi circa præsentia, & alii
118 circa præterita. Scrupulosi circa præsentia sunt illi, qui cum deliberare non consentiant in peccata, tamen ubique timent, ne hoc, quod facere volunt, sit peccatum, & ideo ubique hærent, & se ipsos vanis apprehensionibus peccatorum excruciant, & torquent, si ali-
119 quid egerint. Scrupulosi circa præterita sunt illi, qui cum moralem diligentiam adhibuerint in examinandis, detestandis, & confitendis præteritis, nihilominus ex solis frivolis, & levibus motivis, & sine prudenti fundamento, seu ratione continuo timent, an hoc vel illud etiam fecerint, an recte doluerint, an satis confessi sint, & hujusmodi.

Signa Conscientiæ scrupulosæ sunt præcipue 120
sequentia 1. Frequens judiciorum mutatio ex levibus, & frivolis solis motivis, unde oritur in agendo inconstantia v. g. in Horis Canonicis aliquando septies, aliquando decies mutant scrupulosi judicium, num hunc, vel illum versiculum dixerint, & hujusmodi. 2. Pertinacia proprii judicii, qua scrupulosi, nec periti Doctoris, nec prudentis, & experti Confessarii consiliis acquiescunt, sed adhuc manent anxii, & inquieti huc, illucque discurrentes ad hos, vel illos consulendos, nullius tandem judicio acquiescentes, nisi suo. 3. Multiplicitas reflexionum extravagantium, & impertinentium circa innumeras rei circumstantias. 4. Continuus timor, quod in omnibus suis actionibus, vel omissionibus adsit peccatum, & contra sapientum, & Confessariorum, immo & sæpe contra etiam proprium judicium remanere inquietos, & anxios. 5. Experientia quod sæpius similia sine rationabili motivo, & fundamento inaniter apprehenderint. 6. Judicium proprii, & frequentati Confessarii, quod tales sui pœnitentes sint scrupulosi.

Caussæ conscientiæ scrupulosæ, seu scrupulorum sunt præsertim sequentes. 1. Consortium, 121
seu frequens conversatio cum scrupulosis. 2. Ignorantia, qui enim ignorantes sunt, levibus sæpe, & frivolis motivis anxiantur, & circumferuntur. 3. Pusillanimitas, & dejectio animi, ob quam quis nescit timores contemnere. 4. Complexio frigida, & melancholica. 5. Immoderatus, & indiscretus fervor. 6. Imbecillitas capitis, quam homines apprehensivi solent habere. 7. Occulta superbia, ob quam aliquis non vult se submittere judicio, & directioni alterius. 8. Nimius timor servilis, hic enim animam tremulam, & trepidantem facit. 9. Suggestio Dæmonis ut bonum spirituale hominis impediat. 10. Voluntas Dei, quæ interdum ad punienda peccata nostra præsertim superbiæ singulari sua providentia superbiam nostram a scrupulis depasci permittit; vel interdum scrupulos in animum nostrum immittit ad nos instruendos, ut sciamus compati, & dirigere simili malo afflictos; vel interdum ad excutiendam nostram tepiditatem in Dei servitio; vel denique ad meriti nostri exercitium, & augmentum.

122 Remedia conscientiæ scrupulosæ, seu contra scrupulos sunt speciatim sequentia. 1. Seligere Confessarium, aut Consiliarium in rebus moralibus satis probatum, atque expertum, & ejus consilio, & judicio, proprio judicio postposito, firmiter, & ultimate acquiescere sine ulteriori indagine, etiamsi scrupulosus sit vir doctus. 2. Scrupulos contemnere, contra illos agere, nec cogitatione fovere, & ad hoc valde expedit, ut scrupulosus memoria retineat, vel etiam in charta notet scrupulos præteritos, in quibus agnovit, vel a Confessario audivit se inaniter fuisse anxium, sic enim poterit ex horum similitudine novos dijudicare, & contemnere. 3. Assuefacere se ad sequendas sententias mitiores, & etiam minus tutas, & minus probabiles, dummodo sint vere tutæ, & vere probabiles, ne scrupulosi continuo anxientur in indagandis sententiis probabilioribus, & tutioribus. 4. Non judicare quidquam esse peccatum mortale, nisi certo pro tali cognoscatur. 5. Bonorum vitam, & consuetudinem tamquam regulam intueri. Fugere otium, & vagas cogitationes, quia sæpe sæpius sunt scrupulorum origo. 7. Destruere Caussas scrupulorum v. g. solitus frequentare scrupulosos, ipsos devitet; Ignorans, instructionem petat; Pusillanimis, animum concipiat; Melancholicus, evacuet medicamentis atram bilem: Pertinax, frangat suum judicium; Superbus, suæ prætensæ prudentiæ non fidat, & humilitati, & sui abnegationi studeat; Tepidus, spiritus fervori, & virtutum exercitio, meritique augmento incumbat; Timidus, meditetur bonitatem Dei, juxta illud Sapient. 1. *Sentite de Domino in bonitate*, reflectendo non esse tam rigidum Deum, ut hominibus bonæ voluntatis peccata adscribat, pœnamque decernat; Et sic de cæteris proportionaliter. 8. Nosse scrupulosorum privilegia. Nempe quod non teneantur in agendo ad examen, & diligentiam tantam, quantam alii, sed ad valde mediocrem; Et quod non teneantur confiteri dubia, sed solum quæ certo jurare possunt, quod commiserint, aut consenserint, & non sint confessi; Unde ex præteritis Confessionibus nil tenentur repetere, nisi certe sciant esse mortale, aut non esse confessum; non sunt autem certi, quandiu dubitant, quæ privilegia sunt valde notanda a scrupulosis, & scrupulosorum Confessariis.

123 Unde Confessarii non debent permittere, quod scrupulosi confiteantur, & repetant in suis Confessionibus scrupulos, vel dubia, sed solummodo peccata, quæ certo sciunt esse mortalia, & se rite confessos non esse; & debent cum ipsis resolute procedere; & ne scrupulis scrupuli inducantur; debent abstinere a multis discursibus, & probationibus, eum sæpe in illis non desit materia novorum scrupulorum; sed urgendi sunt scrupulosi, ut simpliciter credant, & plene obediant Confessario, quia juxta illud Proverbior. 21. *num.* 28. *Vir obediens loquetur victorias*.

Licitum est operari contra conscientiam scrupulosam manente scrupulo, dummodo judicetur esse scrupulum, & ut talis contemnatur. 124 *Est communis*; & colligitur *ex cap. Inquisitioni* 44. *de sent. excommun.* ubi quæsito, an Conjux scrupulum habens de validitate Matrimonii teneatur abstinere ab ejus usu, respondet Pontifex his præcisis verbis: *Conscientia levis, & temerariæ credulitatis explosa, potest non solum reddere, sed etiam exigere debitum conjugale*. Et ratio est, quia conscientia scrupulosa nititur solum levibus atque frivolis rationibus, ac proinde ejus judicium est imperfectum, atque imprudens; ergo prudenter, licite, ac laudabiliter cum ipsa manente scrupulo potest operari; Unde qui ex assignatis signis *supra n.* 120. & maxime ex Confessarii judicio scit se esse scrupulosum, prudenter contra scrupulum agit; immo debet illum firmiter contemnere, & resolute, ac intrepide contra eum operari; Scrupulus enim non excludit judicium practicum probabile, aut certum, ratione cujus ultimi judicii practici supra scrupulum reflexi scrupulosus judicat licite, & prudenter suam conscientiam scrupulosam cognitam, esse firmiter contemnendam, & contra eam operandum, cum tale judicium reflexum sit dictamen prudens contra imprudens.

Qui operatur, nondum deposita, sed adhuc 125 perseverante conscientia scrupulosa, si non judicet, & teneat esse scrupulum, peccat sive contra, sive juxta eam operetur, quia tunc conscientia scrupulosa transit in conscientiam erroneam vincibilem, ac proinde eodem modo est de ea discurrendum, ut de conscientia erronea vincibili fuit conclusum supra *n.* 20. *&* 21. Si vero quis sit ita perplexus, ut u- 126 trumque oppositorum judicet esse peccatum, & ita sit scrupulis datus, ut nullo suffragante remedio, vel consilio possit judicare esse scrupulum, sed adhuc maneat dubius, an id scrupulum sit, nec ne, ac proinde se resolvere nesciat, tunc conscientia scrupulosa evadit conscientia dubia, ac proinde discurrendum de ea, uti de conscientia dubia fuit resolutum supra *n.* 34. 35. 36. & 37.

Addi-

Additiones ex aliena manu.

127 Definit Auctor, tum dividit Conscientiam cum Scholasticis. Rectius Conscientia definitur. *Judicium, quod quilibet gerit de propriis actionibus comparatis cum ideis, quas tenet de certa norma, quæ lex dicitur, ita ut intra semetipsum colligat illas cum his aut convenire aut non convenire.*
128 Est autem Conscientia vel *antecedens*, vel *consequens*. Illa de nondum edita vel futura actione, hæc de præterita & jam perpetrata actione judicat.
128 Rursus Conscientia vel est *decisiva*, vel *du-*
130 *bia*. *Decisiva* quando decisive & confidenter quis pronuntiat hoc vel illud cum Lege con-
131 gruere, vel eidem adversari. Estque Conscientia *decisiva* vel *demonstrativa*, vel *probabilis*.
132 *Demonstrativa* est, quæ nititur rationibus demonstrativis, quantum quidem rerum moralium indoles patitur, adeoque semper *recta*,
133 aut conformis legi est. *Probabilis*, quæ verisimilibus tantum rationibus nititur, & sic aut
134 *recta* est, aut *erronea*, prout opinio illa in se ipsa cum Lege aut convenire, aut non convenire deprehenditur.
135 *Dubia* est vel *irresoluta*, vel *scrupulosa*.
136 *Irresoluta* est, quando utra amplectenda sit nescimus ob rationes utrinque sese offerentes, si non profecto æqui valoris, tamen ad minimum tales, ut neutrobique quidquam ita validum deprehendamus, cui certum, firmum-
137 que judicium valeamus superstruere. De qua hæc est regula; *Quamdiu in ancipiti hæret judicium, actio erit suspendenda.* Dissentit vero Gott. *Ger. Titius observ. 19. ad* Puffendorf. *lib. 1. cap. 1. §. 6. de Offic. Homin. & civ.*
138 Sed ejus argumentum inde facile dissolvitur, quod is, cui dum aliquid agit perinde est, sive permissum id, sive prohibitum a Deo sit, aperte Deum insultat, ejusque legem reputat pro
139 nihilo. *Scrupulosa* conscientia levissimis, aut inanibus quibusdam difficultatibus animo subortis gignitur, ut interea ab altera parte nulla prægnans appareat dubitandi ratio.

Præmittenda ad Articulum Auctoris de Conscientia, ex Rom. Theologo.

140 Ut doctissimis Censoribus morem gererem, superiori de Conscientia articulo hanc animadversionem subnectendam duxi, qua Lectores moneo, atque hortor ad probabilismi doctrinam præcavendam, atque ad laxas illas opiniones considerandas, quas ex suo probabilismo hausit Auctor noster, atque in omnibus illis locis exposuit, quibus ego ab iisdem Censoribus monitus notas, explicationes, atque etiam confutationes adjeci. Primum vero Romanorum Pontificum hac de re sententiam exponam; deinde Episcoporum in variis Synodis Decreta: Præterea Theologica argumenta, quibus probabilismus omnino convellitur: Ac demum consectaria illa, quibus notatæ a Censoribus propositiones in hoc articulo confutantur.

141 Nemo ex Probabilistis est, qui non statuat ac fateatur, Romanos Pontifices in explicanda, atque inculcanda Christiano populo morum doctrina, errare non posse. Iis enim pascendi Dominici Gregis munus, ac divinæ revelationis depositum concreditum est, atque divinæ illæ factæ sunt promissiones, quæ certos nos faciunt, nunquam adversus Ecclesiam portas Inferi, hoc est errores circa fidem & 142 mores, prævalere posse. Mittimus Decreta Romanorum Pontificum, quæ ante primam probabilismi Epocham in favorem sanioris doctrinæ prodiere: Ac tria tantum edita adversus 143 Probabilismum Decreta referam. Primum erit Alexandri VII. die 24. Septembris anno 1665. editum, quod sic se habet. *Sanctissimus D. N. audivit non sine magno animi sui mœrore, complures opiniones Christianæ disciplinæ relaxativas, & animarum perniciem inferentes, partim antiquas iterum suscitari, partim noviter prodire: & summam illam luxuriantium ingeniorum licentiam in dies magis excrescere, per quam in rebus ad Conscientiam pertinentibus modus opinandi irrepsit alienus omnino ab Evangelica simplicitate, Sanctorumque Patrum doctrina: & quem si pro recta regula fideles in praxi sequerentur, ingens eruptura esset Christianæ vitæ corruptela. Quare, ne ullo unquam tempore viam salutis, quam suprema veritas Deus, cujus verba in æternum permanent, arctam esse definivit, in animarum perniciem dilatari, seu verius perverti contingeret, idem Sanctissimus D. N. ut oves sibi creditas ab ejusmodi spatiosa, lataque, per quam itur ad perditionem, via, pro pastorali solicitudine in rectam semitam evocaret, earumdem opinionum examen pluribus in Sacra Theologia Magistris, & deinde Eminentiss. & Reverendiss. DD. Cardinalibus contra hæreticam pravitatem generalibus Inquisitoribus serio commisit. Qui tantum negotium strenue aggressi, eique sedulo incumbentes, & mature discussis usque ad hanc diem infrascriptis propositionibus &c.* 144 Vides ergo Romanum Pontificem probabilisticum opinandi modum alienum appellare ab evan-

evangelica simplicitate, sanctorumque Patrum Doctrina, dum scribit: „ modus opinandi irrepsit alienus omnino ab evangelica simplicitate, sanctorumque Patrum doctrina, & quem si pro recta regula fideles in praxi sequerentur, ingens eruptura esset christianæ vitæ corruptela.

145 Alterum Decretum est Innoc. XI. qui anno 1679. plurimas propositiones damnavit, & Alexandri VII. Prædecessoris sui Decretum, pro segregandis doctrinarum pascuis ab innoxiis probavit iterum atque inculcavit: & die 26. Junii 1680. hoc aliud ad improbandum probabilismum edidit: *Facta relatione per Lauriam contentorum in litteris P. Tyrsi Gonzalez Soc. Jesu SS. D. N. directis, Eminentissimi dixerunt, scribendum per Secretarium Status Nuncio Apostolico Hispaniarum, ut significet dicto P. Tyrso, quod Sanctitas Sua, benigne acceptis, & non sine laude perlectis ejus litteris, mandavit, ut ipse libere. & intrepide prædicet, doceat, & calamo defendat opinionem magis probabilem, nec non viriliter impugnet sententiam asserentium licitum esse sequi opinionem minus probabilem in concursu probabilioris sic cognitæ, & judicatæ, eumque P. Tyrsum certum faciat, quod quidquid in favorem opinionis magis probabilis egerit, & scripserit, gratum erit Sanctitati Suæ.*

Injungendum pariter Generali Societatis Jesu de ordine Sanctitatis Suæ ne ullo modo permittat Patribus scribere pro opinione minus probabili, & impugnare sententiam asserentium, licitum non esse sequi opinionem minus probabilem in concursu magis probabilis sic cognitæ & judicatæ; verum etiam relate ad omnes Universitates Societatis Jesu mentem Sanctitatis Suæ esse, ut quilibet pro suo libito libere scribat pro opinione magis probabili, & impugnet contrariam prædictam, eisque jubeat, ut mandato Sanctitatis Suæ omnino se submittant.

Intimato dicto ordine Sanctitatis Suæ P. Generali Societatis Jesu per R. P. D. Assessorem, respondit, se in omnibus quanto citius pariturum: licet nec per ipsum, nec per suos Prædecessores fuerit unquam interdictum scribere pro opinione magis probabili, eamque docere.

146 Mittimus hic alia Romanorum Pontificum Decreta, quibus alii Ordines Regulares monentur, in scholis tradere atque tueri probabiliorem tantum, tutioremque moralem doctrinam, atque solum Benedicti XIV. recensere sufficiat verba, quæ habet in Encyclica Epistola ad omnes Patriarchas, Archiepiscopos & Episcopos super præparatione ad Jubilæum, data in Arce Castri Gandulphi die 26. Junii 1749. Pontificatus sui anno IX. De Confessariis enim hæc habet: *Secundum pro Confessariis monitum hoc est, ut si contingat, sicut frequentius quidem contingere solet, Confessarium in suo ministerio aliquid a pœnitente audire, quod examine opus habeat, caveat ne divinando definiat; sed antequam responsum præbeat, tempore congruo, & consilio rem expendat. Optanda in quolibet Confessario esset scientia eminens; Sed mediocris, & sufficiens omnino necessaria est. Nec ultra sperare licet, cum morum Theologia tot tantasque complectatur quæstiones, quæ a canonum, & Apostolicarum Constitutionum notitia pendent: adeo ut fieri vix possit, ut homo præsentia habeat, valeatque, ut dicitur, stans pede in uno, ad quodlibet respondere, quemadmodum præstare solent eminenti scientia præditi; opus isti minime habent ad librorum lectionem confugere, quod facere consuescunt ii, qui sufficienti dumtaxat scientia pollent, ut animadvertit Prædecessor noster Innocentius IV. in commentar. num. titu. de electione & electi potestate, ubi ita scribit:* Scientiam autem reputamus eminentem, quæ subtiles quæstiones discutere, & definire novit, in promptu responsiones habet; ille habet mediocrem, qui scit aliquo modo examinare negotia, quamvis ad omnia nescit respondere, & qui in libris veritatem eorum, quæ scire tenentur, scit quærere, etsi in promptu omnia non habet. *Cum igitur Confessarius in dubiis quæstionibus, aut in iis, quarum notitia certa, evolvere libros coactus sit, non sine defectu id præstet. Nihil quippe novi pronunciabimus, si dixerimus, in tanta scriptorum multitudine reperiri illos, qui opinantur, scribuntque juxta modum ab evangelica simplicitate, & Patrum doctrina prorsus alienum.* Cum plures opiniones Christianæ disciplinæ relaxativas, & animarum perniciem inferentes, partim antiquas interim suscitari, partim noviter prodire, & summam illam luxuriantium ingeniorum licentiam in dies magis excrescere, per quam in rebus ad conscientiam pertinentibus modus opinandi irrepsit alienus omnino ab evangelica simplicitate, sanctorumque Patrum doctrina; & quem si pro recta regula fideles in praxi sequerentur, ingens eruptura esset Christianæ vitæ corruptela. *Verba sunt Prædecessoris nostri Alexandri VII. in decreto suo die 7. Septembr. 1665. Verum, prætermissis implicatissimis quæstionibus, quæ excitari de Scriptorum auctoritate, eorumque doctrinis possent, sat nobis erit Confessarium monere, ne in dubiis controversiis propriæ adhærescat*

rescat

rescat opinioni; sed antequam deliberet, evolvat non unum, sed plures libros: inter istos consulat præstantiores: postea illam amplectatur sententiam, cui magis suffragari rationem, & auctoritatem favere cognoverit. Ita docuimus in nostra Epistola Encyclica de usuris, quæ est 143. in Tom. I. nostri Bullarii §. 8. Suis privatis opinionibus ne nimis adhæreant; sed priusquam responsum reddant, plures Scriptores examinent, qui magis inter cæteros prædicantur; deinde eas partes suscipiant, quas tum ratione, tum auctoritate plane confirmatas intelligent. *Idipsum nunc in memoriam revocamus. Nostra quippe sententia coerceri intra fœnoris confinia non debet, sed ad ea omnia extendi, quæ ad forum sacramentale, & conscientiarum regimen attinent.*

147 His Summorum Pontificum decretis accedunt etiam Sacræ Urbis Congregationes, quæ veluti Pontificis organa reputantur, in quibus probabilismus improbatur. Cujus quidem rei
148 duos afferre testes sufficiat. Primus sit Cardinalis Gabriel Paleotus, Romanæ Curiæ negotiorum peritissimus; Is namque *lib. de Sacri Consistorii consultationibus anno* 1594. *edito part.* 3. *quæst.* 23. hæc scribit: *Cum non de rebus, sed de hominibus, nimirum de actionibus, seu de factis ipsorum hominum agitur; ita in his versari debemus, ut, si revera dubitationem habent, & animus in his dijudicandis in contrarias partes distrahitur, semper in tutiorem partem, si ex alterius electione periculum peccati imminet, juxta Sanctorum Patrum sententiam judicemus... Non loquimur de judicandis actionibus alienis, sed de judicio, quod quisque de rebus suis facere debet in foro interiori, quas, ubi dubium est de peccato, in tutiorem partem interpretari debemus, ut a pœnæ spiritualis periculo longius arceamur. Sapientis enim est cum Beato Job dicere: Verebar omnia opera mea.* Hanc decidendorum casuum regulam non unum Consistorii Collegium, sed cæteræ itidem Congregationes sequuntur.

149 Secundus erit Cardinalis Petra, major Pœnitentiarius a pluribus annis, qui in tractatu *De Sacra Pœnitentiaria anno* 1712. *edito cap.* 9. *num.* 6. hæc profert verba: *In opinionum vero electione Sacra Pœnitentiaria eas amplectitur, ac sequitur, quæ saluti animarum obesse non possunt; & propterea non se credit cuicumque Doctorum in judicio, nisi veritate fulciatur; quod si inter oppositas sententias versetur, ut vere ambiguum, & dubium maneat, quod solide statui debeat, tutiorem partem præeligit, a qua omnino distet qualibet ruinæ spiritualis suspicio, ut animadvertit Syro in citato libello de majoribus Pœnitentiariis quæst.* 7. *prælim. & P. Thesaurus Sacræ Pœnitentiariæ MS. tit.* 43. *num.* 5. Hanc 150
praxim communem esse in aliis Romanæ Curiæ Congregationibus, loco laudato *cap.* 9. *n.* 7. his verbis: *Hujusmodi vero stylum procedendi, quem sequitur Sacræ Pœnitentiariæ Officium, complectuntur quoque qualibet tribunalia majora Urbis, atque consuetudini inhærent Summorum Pontificum, qui semper in certiorem partem confugere solent, quotiescumque intercedit aliquod salutis periculum*: & post plura in medium allata Congregationum exempla, ut hujusce facti testes, hæc alia addit verba: *Summorum Pontificum semper fuit, & est veluti quoddam axioma; In dubiis via tutior est eligenda; & quod certius existimamus, tenere debemus.* His 151
similia tradidit Cardinalis Lambertinus *Tom. II. Notific. notif.* 6. *num.* 17. *Tom. IV. notif.* 10. *& Tom. V. notif.* 18.

Vides ergo, Romanam Ecclesiam, quæ Ma- 152
ter & Magistra est omnium Ecclesiarum, probabilismum rejicere, atque rejiciendum omnino esse docere, atque præcipere. Aliarum quoque Ecclesiarum eadem sententia est; nam vix unam reperire est Ecclesiam, quæ post ortum probabilismum in suis Synodis, in quibus tradita a majoribus doctrina exponitur ac declaratur, veluti perniciosam hujusmodi doctrinam non improbaverit. Celebriorum tantum Ecclesiarum decreta referam, vel indicabo. Primo quidem S. Carolus Borromæus *tom.* 1. *Act. Eccles. Mediolanensis part.* 4. *tit.* 153
21. hæc de Definitore Controversiarum præcipit: *Ejus munus erit, ubi omnium sententias audierit, summatim colligere quæ fuse dicta sunt, prætermissa commemorare, falsa a veris, dubia a certis, singularia a communibus secernere, & quæ verior doctrina sit, exponere, ac rem denique omnem explicare. Ut vero muneris sui partes præclare obeat, magnum in eo studium ponet, ut gravissimos quosque Scriptores evolvat, optimas sententias seligat, quas bene notas, planeque perspectas habeat.* In dubiis quod tutius 154
& probabilius videatur tenendum Confessariis esse, asseruere quoque Gabriel Paleotus in Synodo Sabinæ celebrata anno 1573. ut videre est in collectione Synodorum a Cardinali Albano facta anno 1737. *pag.* 92. Aloysius Molinus Episcopus Tarvisinus in decretis Synodalibus editis anno 1601. *part.* 3. *cap.* 28. *de Congregat. num.* 9. Marcus Maurocenus ejusdem Tarvisinæ Urbis Episcopus in Synodo celebrata anno 1642. *cap.* 35. Marcus Cornelius Episcopus Patavinus in Synodo septima habita

ta anno 1614. *part.* 3. *cap.* 1. Augustinus Priolus Bergomensis Episcopus in Constitutionibus Synodalibus anno 1628. editis *part.* 3. *tit.* 4. aliique diversarum Ecclesiarum Episcopi, apud P. Danielem Concina in Historia Probabilissimi videndi.

155 Hæc sane sufficerent ad penitus evertendam omnem de probabilismo doctrinam, verum præterire haudquaquam possum tutissimas illas de probabilium usu regulas, a totius Franciæ Nationali Concilio anno 1700. celebrato stabilitas, quæ ita se habent: *Absit vero ut probemus eorum errorem, qui negant, licere sequi vel inter probabiles probabilissimam. Sed ad rectum usum probabilium has regulas a jure præscriptas cognoscimus. Primum est, ut in dubiis de salutis negotio, ubi æqualia utrinque animo se offerunt rationum momenta, sequamur id quod tutius, sive quod in eo casu unice tutum: nec id consilii, sed præcepti loco habeamus, dicente Scriptura*: Qui amat periculum, in illo peribit. Hæc est prima regula. Altera, ut *circa probabiles de doctrina Christiana sententias, sequamur id quod Viennense Concilium Œcumenicum circa infusas tam parvulis, quam adultis in baptismate virtutes, decrevit his verbis*: Nos hanc opinionem tamquam probabiliorem, & dictis Sanctorum ac Doctorum modernorum Theologiæ magis consonam & concordem, duximus eligendam. *Quod Concilii judicium, eo magis ad dirigendos mores pertinere constat, quo magis ex ipsis fidelium sanctitas ac salus pendet.*

Ex hac igitur regula fit consequens. Primum ut in rebus theologicis, ad fidei & morum dogmata spectantibus, Theologos quidem etiam modernos audiamus, si tamen consonas SS. Patribus tradant sententias. Deinde si ab eisdem recedant, harum opinionum inhibeatur cursus, nedum earum aliqua habeatur, aut ulla eis tribuatur auctoritas. Denique, ut nemini liceat eligere eam sententiam, quam non magis veritati consentaneam duxerit. Quod ergo in praxi eam nobis liceat sequi sententiam, quam nec ipsi ut probabiliorem eligendam judicemus, hoc novum inauditum, hoc certis, ac notis Auctoribus postremo demum sæculo proditum, & ab eisdem pro morum regula positum, repugnat huic effato (Vincentii Lirinensis commonit. 1. cap. 3.) *celebrato* (quod ubique, quod semper, quod omnibus) *nec habere potest Christianæ regulæ securitatem. Hoc initium malorum esse, atque omnium antedictarum corruptelarum caput. Hoc in censuris Apologiæ Casuistarum ab Antecessoribus nostris viris fortibus, ac religiosis censorie notatum. Hoc sæpe reprehensum, hodieque reprehendi, nullo incusante, immo bonis probantibus, diffiteri nemo potest. Estote prudentes, sicut serpentes, qui protecto, quod præcipuum est, capite sibi consulunt. Nec quisquam in dubio salutis ad actum prosiliat, nisi ipso dubio, non ad nutum voluntatis, aut ex cupiditatis instinctu, sed ex recta ratione deposito, dicente Scriptura*: Rationabile obsequium vestrum: *& iterum*: Sapiens timet, & declinat a malo: stultus transilit & confidit. *Postremo audiatur apostolicum illud*: Omne quod non est ex fide, *idest ex conscientia*, peccatum est. *Denique*, Testimonium reddente conscientia ipsorum, *non aliorum utique, sed ipsorum, & sua.*

In hoc celebri Concilio *laudatur auctoritas Concilii Œcumenici, Synodorum, & Episcoporum præcedentium, atque Universitatis Parisiensis. Hæc omnia Patres Concilii in epistola encyclica ad universum Galliarum Clerum significant. Quare cum ad extrema* (inquiunt) *ventum est tempora, in quibus decor pristinus, imminuta fide, frigescente caritate, labente disciplina morum corruptelis, ac denique, ut fit, fallacium opinionum illuvie deteri videbatur; id egerunt omnes pii, atque ipsa præsertim Ecclesia Gallicana, ut moralis Theologiæ dignitatem vindicarent ... & quidem doctissimæ, ac celeberrimæ Theologiæ facultates, maxime vero Parisiensis cum Lovaniensi conjuncta, etiam interrogantibus Episcopis, pro officio suo gliscentem novandi libidinem represserunt. Compresbyteri quoque nostri parochialium Ecclesiarum Rectores, cæterique Doctores in amplissimis Civitatibus constituti, ad nostra usque tempora non cessarunt exaltare vocem suam in plateis Sion, atque Episcopos in altiore specula collocatos assiduis efflagitationibus incitarunt .... Nec tacere possumus, Religiosissimi Patres, memorabilem sententiam, qua maximus, ac doctissimus Cœtus anno 1655. & sequentibus Parisiis congregatus, gravissimo suo judicio damnavit* perversam, ac falsi nominis scientiam, qua instructi homines non jam accommodarent mores suos ad evangelicæ doctrinæ normam, sed & ipsam potius regulam, ac sancta mandata ad cupiditates suas inflecterent, novaque & inani Philosophia Christianam disciplinam in academicas quæstiones, ac dubias fluctuantesque sententias verterent: *Hæc illi*: *Qua sententia versatilem illam, ac noxiam opinionum flexibilitatem, hoc est, ipsum mali caput conterebant ... Hanc paternam velut hæreditatem, Cleri Gallicani Cœtus an. 1682. Parisiis congregatus exceperat: sed Conventu interrupto, ne salutaris consilii memoria interdiceret, sapientissimi Patres pravarum* prope-

propositionum indiculum, antequam discederent, edi, ac per Ecclesias mitti voluerunt . . . Hujus ergo rei gratia nos in Spiritu Sancto, & in Christi nomine adunati, ejusque ope freti, non tam opus novum aggredimur, quam sancta decreta colligimus.

156 Jam habes Romanorum Pontificum, ac celebriorum Episcoporum, & variorum etiam Conciliorum adversus probabilismum decreta. Itaque ii, quibus depositum divinæ revelationis concreditum est, & qui pascere Christi gregem tenentur per explicationem, ac prædicationem doctrinæ a Deo hominibus traditæ, ut recta salutis via demonstretur, uno fatentur ore, noxiam, ac periculi plenam esse probabilismi doctrinam. Cum hæc expenderet Cardinalis Aguirre, qui probabilista antea fuerat, ita in præf. ad Concil. Hispan. scripsit: *Hic fuit semper spiritus Ecclesiæ, tam in Pontificibus Romanis, Cardinalibus, & Episcopis, quotquot Canones Conciliorum ediderunt, quam in his, qui pietatis & doctrinæ laude illos usque modo imitati sunt. Hæc videtur fuisse praxis assidua SS. Pontificum, ac Theologorum doctrina, ac pietate insignium a tempore nascentis Ecclesiæ usque ad finem fere sæculi præcedentis, quo cœpit reputari securus usus opinionis benignæ probabilis in concursu opinionis austerioris, æque probabilis, aut probabilioris per restrictiones antiquis ignotas.*

157 (margin number beside "babilismi doctrinam" line)

158 Quæ cum ita sint, nemo non videt, solam hanc regulam in formandis moribus, ut optimam, atque ab omni periculo alienam tenendam esse, quam fidelibus sequendam proponunt Summi Pontifices, atque Episcopi bene multi tum in suis instructionibus ad proprias Diœceses, tum in Sanctionibus, quas in Conciliis variis ediderunt. Nam nisi ex hisce fontibus vera agendorum regula desumatur, ac vera morum doctrina, quam quisque tuto amplecti possit, undenam desumi illa possit nullus profecto intelliget. An quis ita desipere potest, ut ineptas aliquas, & millies jam attritas ratiunculas, quibus Probabilismus innititur, præferendas esse censeat infallibilibus documentis virorum Ecclesiasticorum, quibus Christianæ doctrinæ depositum concreditum est? Hæc autem doctrina, sicut ex adductis supra monimentis constat, sic habet, ut minime liceat homini in concursu opinionum, quarum una probabilis, probabilior altera sit, probabilem amplecti, relicta probabiliori. Debet perinde illa opinio eligi, atque actio secundum illam elici, quæ probabilior, ac tutior existimatur.

159 Ne autem quis putet, sola nos ad id asserendum auctoritate aliorum, absque ratione ulla moveri, abs re non erit, aliquas, easque clarissimas, producere rationes, quibus ostenditur illicitus omnino usus opinionum probabilium in concursu probabiliorum. Ac principio quidem numquam potest homo opinionem sequi probabilem relicta probabiliori, quin imprudenter agat, ac sese exponat peccandi periculo, atque adeo peccat juxta illud, *Qui amat periculum, in illo peribit:* Nam ut homo in operando immunis sit a culpa, debet habere, ut fatentur omnes, certitudinem saltem moralem de honestate actionis, quam efficit; atqui si opinionem sequatur probabilem, probabiliori relicta, certitudine illa omnia caret; graviora siquidem motiva trahunt in suam partem intellectum, atque ita superant motiva minus gravia, ut in concursum cum gravioribus nullam efficere valeant verisimilitudinem, certitudinemque moralem. Igitur opinio probabilis in conspectu probabilioris redditur incerta, atque periculosa; Ex quo etiam sequitur, contra prudentiam agere hominem, quæ secunda ratio est, quam contra probabilismum adducimus. Quis enim dicat prudentis esse certis incerta præponere in rebus ad salutem spectantibus? Quis neget hoc generale prudentiæ præceptum, ut in obscuris ac dubiis majorem verisimilitudinem, magisque a peccandi periculo removentem sequamur? At si hoc verum sit, sicut verissimum est, contra præceptum, ac regulas prudentiæ operatur ille, qui in judicando ducitur motivis minus gravibus, relictis gravioribus, præfert enim minorem verisimilitudinem majori, nec quantum in se est conatur a peccandi periculo recedere, ut debet, omni qua potest diligentia.

162 Si brevitas, quam nobis in hisce additionibus præscripsimus, pateretur fusiori nos uti calamo, alia bene multa adducere non gravaremur, quibus palam fieret quam exitialis ac pestilens sit usus opinionum simpliciter probabilium, dum præferuntur magis probabilibus; tum etiam facile esset convellere Probabilismi principia illa, quæ tantopere ab illius Defensoribus jactantur; inter quæ & illud est: *in dubiis melior est conditio possidentis.* Verum hæc omnia qui perspecta & cognita habere cupit, historiam legat Probabilismi Patris Danielis Concina, ejusque Tractationem de usu opinionum probabilium tomo secundo Apparatus ad Christianam Theologiam. Hæc porro, quæ præmissa a nobis sunt, falsitatis evidenter convincunt doctrinam, quam tradidit noster Auctor

ctor variis in locis, ac præsertim paginis 418. 422. & 424. Quæ namque ibidem docet, pura & puta esse videntur Probabilismi consectaria, ac reipsa sunt; quare everso fundamento, illa quoque excidant & corruant necesse est. Juvat tamen breviter, quæ in prædictis
163 locis habet singillatim expendere. Pagina 416. numero 32. docet, posse hominem rem possessam practice retinere, & judicare esse suam, ac proinde eam licite retinere, licet speculative dubitet, an res possessa sit sua. Falsum id est prorsus; nam principium illud, quo id Auctor probat, nempe *in dubiis melior &c.* non ad quæstionem de licito & illicito pertinet, sed ad quæstiones forenses in materia justitiæ, ut passim tradunt Theologi. Deinde superveniente dubio de re possessa etiam sub bona fide, tenetur possessor investigare legitimum possessionis titulum; quod si nullus occurrat, quo constet rem esse alienam, jure, ac licite eam possidere potest, quia suffragatur possessori legitima præscriptio, quam non tollit dubium superveniens, nec possessorem cogit ad possessionem deponendam, sed obligat tamen ad investigandum justum, ac legitimum possessionis titulum.

164 At vero pariter longe distant, quæ Auctor habet de Consiliariis, pag. 422. num. 98. quos dicit posse aliquem consulere juxta opinionem aliquorum probabilem, quam tamen in praxi ipsi non sequantur, ac falsam judicent. Debent enim Consiliarii non fallere, sed quæ vera sibi videntur exponere; at si persuaderent aliis opinionem sequendam minus probabilem & tutam, dum ipsi alia ducuntur probabiliori ac tutiori, profecto & contra propriæ conscientiæ dictamen consulerent, & contra propriam mentem irent, ac incertam indigitarent viam, dum ipsi certiorem, tutioremque agnoscerent. Num id liceat, prudens judicet lector. Mirum vero non est hæc ab Auctore tradi, qui ubique fere ex semel præjacto principio, Probabilismo nimirum, suas opiniones probat, & confirmat.

165 Ad ea vero, quæ habet pagina 424. non est quod modo quidquam dicamus; videantur quæ ad hanc rem pertinentia diximus in verbo *Confessarius*.

166 Quoniam autem de Conscientia hic brevissime agere instituimus, reliquum nunc est, ut modum, illumque omni ex parte tutum præscribamus, quo possit unusquisque suam formare conscientiam, ubi præsertim dubia praxim respicientia suboriantur. Nil vero utilius ad hunc effectum censemus regulis, quas ex Leonardo Vanroy exscriptas hic subjicimus.

REGULÆ.

Prima. Si sit dumtaxat probabile, quod actio aliqua licita sit, qui eam ponit, periculo se exponit illicite agendi.

Secunda. Si aliquid præter probabilitatem concurrat, quo plane certus evado, quod actio hic & nunc mihi liceat, agendo non sequor sententiam practice probabilem, sed practice certam.

Tertia. Certus fieri nequeo de formali actionis honestate, sive quod mihi liceat agere ex ipsa probabilitate, sive ex eo, quod sit probabile actionem esse licitam, neque ejusmodi certitudinem afferre possunt hæc principia: *Quidquid est practice probabile, est practice tutum. Qui sententiam vere probabilem, vel probabiliorem sequitur, prudenter agit &c.* Quia admodum incerta, & vix, aut ne vix quidem probabilia sunt.

Quarta. Quando est dumtaxat probabile, quod actio licita sit, per principium reflexum certi evadimus quod agere non liceat, nempe per regulam juris naturæ vetantem, ne quis sese periculo peccandi, & legem æternam violandi exponat.

Quinta. Quando actionis legi æternæ repugnantis malitia, vel per tenuissimæ probabilitatis rimam considerationi adfulget, agens invincibilem malitiæ ignorantiam prætexere non potest.

Sexta. Quando probabile est actionem secundum se rectæ rationi, & legi æternæ esse difformem, eam ponere non licet, *nisi omissio* istius actionis etiam verosimiliter *rectæ* rationi repugnet.

Septima. In tali angustia, nempe, quando & actio, & actionis omissio verosimiliter legi æternæ adversantur, pensandum est a qua parte plus sit periculi: omnibusque rite ponderatis illud eligendum est, quod minus malum prudenter judicatur.

Octava. Quantacumque probabilitas in materia juris naturæ periculum peccati abstergere nequit, quia licet maxime foret probabile v. gr. quod mentiri ad innocentem a morte liberandum, juri non repugnet, lex æterna mendacium etiam tunc vetet, regula ista legis æternæ non delebitur ob nostram probabilitatem. Unde qui in tali casu mentiretur, exponeret se periculo ponendi actionem regulæ legis æternæ difformem, adeoque a peccato eximi nullo pacto posset.

Nona. Verum in materia legis positivæ ex magna

gna valde probabilitate ad certitudinem moralem accedente, aliisque circumstantiis epikeya aliquando formari potest, sic ut prudenter judicemus, non esse mentem legislatoris in simili casu nos obligare.

CONSECRARE, CONSECRATIO.

1 Consecratio Episcopalis suscipienda est intra trimestre a die confirmatæ electionis; Conc. Trid. *sess.* 23. *cap.* 2. *de reform.* Bened. XIV. Constit. incip. *In postremo* §. 2. Consecratio Episcopalis die Dominica, vel natalitio Apostolorum est sumenda, nisi Papa dispensaverit; Idem *ibid.* §. 20.

2 Consecratio Episcoporum juxta vetustiorem disciplinam a Metropolitano peragebatur, eoque tantummodo injuste eam denegante, Romanus Pontifex Consecrationis munus impendebat; Idem *ibid.* §. 15. Ad præsens jus consecrandi Episcopos per se, vel per alium, ad Romanum Pontificem est devolutum; Idem *ibid.* §. 15. 16. & 17.

3 Consecrationis Episcopalis delegatio, nunc juxta veterem restitutam formulam juxta mandatum *de consecrando* ad eum dirigitur Episcopum, quem sibi consecrandus elegit. Circa vero Episcoporum consecrationes, quæ in Urbe peraguntur, statutum est, Consecrandum, cui facultas sit eligendi Consecratorem, seligere debere, aut unum ex Cardinalibus Episcopali charactere insignitum, aut aliquem ex quatuor Patriarchis plerumque in Urbe residentibus, scilicet vel Constantinopolitanum, vel Alexandrinum, vel Antiochenum, aut Hierosolymitanum; Eo tantum excepto casu, quo nemo ex præfatis, quod perdificile est, oblatum sibi consecrationis peragendæ munus acceptum haberet; In hac quippe casus hypothesi, facta est Episcopo consecrando facultas adeundi alium quemcumque Archiepiscopum, Episcopumve, qui ei consecrationem impenderet; Idem *ibid.* §. 16. ubi in fine sic subjungit: Neque in his edendis sanctionibus excidit Nobis Metropolitarum memoria, cum constituerimus, ne, si in Urbe præsentes sint Metropolita, ejusque Suffraganeus, consecratio Suffraganei cuiquam, præterquam suo Metropolitæ, delegetur.

4 Presbyter, sive a Pontifice Maximo, sive a quocumque alio Episcopo ordinatus, consecrari nequit Episcopus sine speciali mandato Romani Pontificis; Idem *ib.* §. 17. Consecratio Episcoporum ex Indulto Apostolico peragi potest ab uno Episcopo, una cum duobus Abbatibus, vel aliis duobus in Ecclesiastica Dignitate constitutis; Bened. XIV. Const. incip. *Ex tuis precibus* §. 21.

Consecrationis Ecclesiarum munus est Episcopali dignitati reservatum; Bened. XIV. cit. Const. *Ex tuis precibus*. Diœcesano Episcopo ita competit consecratio Ecclesiarum suæ Diœcesis, ut extraneo cuicumque Episcopo absque Diœcesani delegatione licere non possit; Idem *ib.* §. 2. Simplici Presbytero nequidem ex delegatione Episcopi competere potest facultas consecrandi Ecclesias; Idem *ib.* §. 2. & *sequent.* Ex Pontificia tamen delegatione hujusmodi consecrationis munus simplici Presbytero competere potest; Idem *ib.* §. 1. & 12. Vide ad id jam tradita *in tom.* 3. *verb. Ecclesia art.* 4. 5

Consecrans Ecclesiam Episcopus potest ex justa causa Missam Sacerdoti celebrandam committere; Bened. XIV. Const. incip. *Peracto a Nobis*. §. 1. Consecrationem Ecclesiæ ab uno Episcopo incœptam potest alter perficere, modo nimis longum temporis spatium non intercurrat; Idem *ib.* §. 16. ubi solvit objectum. 6

Consecrationem Ecclesiæ, vel ab uno Episcopo, vel a pluribus simul, tamquam Comministris peragi potest; Idem *ib.* §. 4. & *seq.* ubi id comprobat Scriptorum auctoritate, & exemplis. Ipsum quoque munus benedicendi, ungendique Cruces, Episcopi consecrantes inter se partiri possunt; Idem *ib.* §. 10. & *sequent. usque ad* 16. ubi id probat pluribus exemplis, & argumentis, ac solvit Rescriptum Sac. Cong. Rit. *in Ulyssiponensi*. 7

Consecratio jure peragitur ejus Ecclesiæ, quam merito ambigimus umquam fuisse consecratam; Bened. XIV. Const. incip. *Jam inde* §. 1. 4. & 5. ubi adducit perspicuam ad id definitionem Benedicti XIII. in Concilio Romano *tit.* 25. *cap.* 3. 8

Ecclesia a primo lapide reædificata, vel etiam parietibus tantum renovata, debet nova consecratione dicari; Idem *ib.* §. 10. Si Ecclesiæ parietes non uno tempore, sed per partes, diversisque temporibus fuerint reædificati, vel si Ecclesia igne comburatur, vel corruat, aut destruatur, an, & in quibus ex his casibus, sit reconsecranda Ecclesia? Vide ipsum *ib.* a §. 7. *ad* 13. & jam tradita, & conclusa a nobis in *Tomo tertio, verb. Ecclesia art.* 4. *a n.* 19. *ad* 25. *inclusive*. 9

Con-

10 Consecrationis jam deperditæ Officium an adhuc liceat recitare ? variant Doctores adducti ; Bened. XIV. *ib.* §. 22. merito propendet pro affirmativa continuationis ; fultus potissimum exemplo duarum Basilicarum Lateranensis, & Vaticanæ, in quibus ad veterum Consecrationum recordationem diu fuit retenta Officii recitatio , etsi novis positis constructionibus, veteres amplius non superextarent Consecrationes, uti plane, ait ipse, Bononiæ hactenus factitatum.

11 * Si parietes Ecclesiæ sint destructi , & a fundamentis iterum reædificentur , Ecclesia jam consecrata iterum consecranda est , ut ex *titul. de Consecrat. Eccl. vel alt.* firmant Canonistæ ; *Instit. Eccl. 67.* §. 2. Officium vero recitari debet de priori Consecratione, non de secunda ; *ib.* §. 6.

12 Consecratio Altaris plane distincta est a consecratione Ecclesiæ, ut ex Pontificali Romano adnotatur *ib.* §. 8.

13 Alia ad rem, vide verb. *Altare*, verb. *Ecclesia*, verb. *Episcopus*, & verb. *Eucharistia*.

CONSERVATORES.

ARTICULUS I.

Quo ad ea , quæ concernunt Conservatorum qualitatem, erectionem, & durationem.

1 Conservatores communiter definiri solent , quod sint particulares Judices a Summo Pontifice delegati ad aliquos defendendos contra manifestas injurias , & molestias, & violentias absque indagine judiciali , ut deducitur clare *ex cap. Statuimus* 1. *de Offic. Judic. delegati in 6.* ubi sic præcise habetur : *Statuimus , ut Conservatores , quos plerumque concedimus , a manifestis injuriis , & violentiis defendere possint , quos eis committimus defendendos ; Nec ad alia , quæ judicialem indaginem exigant , suam possint extendere potestatem ;* Et consimiliter colligitur *ex cap. Hac Constitutione* 15. *eod. in 6.*

2 Conservatores sibi eligere possunt Regulares omnes , nedum qui ad hoc expressa , & peculiaria privilegia a Sede Apostolica obtinuerunt, sed & cæteri alii virtute communicationis privilegiornm cum ipsis , ut expresse declaravit S. Congregatio Concilii 12. *Septemb.*

3 1620. Conservatoriæ Regularibus concessæ non sunt sublatæ per Decretum Concilii Tridentini *sess.* 24. *de reform. cap.* 23. etiam quod caussæ graves sint , & plenariam cognitionem requirant ; Sacra Congreg. Conc. *in Mediolanen.* teste Rota *part.* 2. *recent. dec.* 616. *in Oscen. Jurisdictionis* 12. *Decembris* 1614. & sic etiam fuisse decisum *sub die* 18. *Januar.* 1594. refert Aldan. *in Compendio canon. resolut. lib.* 4. *tit.* 8. *num.* 10.

4 Conservatores debent eligi ad præscriptum *cap. Statutum* 11. *de rescriptis ; cap. Statuimus* 1. *& cap. Hac Constit.* 15. *de offic. delegati in 6.* & præcipue ad præscriptum Constit. Greg. XV. incip. *Sanctissimus* , quæ cum sit specialis norma , & regula pro Conservatoribus , hic subnectitur ad promptiorem omnium commoditatem.

5 §. 1. Sanctissimus in Christo Pater & D. N. D. Gregorius divina providentia Papa XV. ex certis rationabilibus caussis animum suum moventibus , & de voto Ven. Fratrum suorum S. R. Eccl. Cardinalium Concil. Tridentin. Interpretum , partim fel. recordat. Clement. Papæ VIII. Prædecessoris sui vestigiis inhærendo renovavit , ac nullas , & invalidas decrevit omnes, & quascumque Judicum Conservatorum erectiones , nominationes, seu deputationes tam in vim litterarum Conservatoriarum juxta formam in quinterno Cancellariæ descriptam , quam in vim quorumcumque privilegiorum perpetuo , vel ad tempus non elapsum Apostolica auctoritate concessorum , seu alias quocumque jure , vel titulo hactenus factas , quo quibuscumque Conventibus , Capitulis , Militiis etiam S. Joannis Hierosolymitani , Congregationibus , Collegiis , Ordinibus , Monasteriis , Hospitalibus , aut aliis quibusvis piis tam sæcularibus, quam cujusvis Ordinis tam Mendicantium , seu Instituti , vel Societatis Regularibus , locis quantumvis exemptis , etiam de necessitate exprimendis , seu illorum personis , cujusvis qnalitatis , seu conditionis existant. 6

§. 2. In futurum vero Sanctitas sua hac generali , & perpetuo valitura Constitutione statuit, & decrevit, ut Judices Conservatores hujusmodi , sive principales , sive subrogati, eligi , nominari, aut deputari non possint , nisi non solum habeant qualitates requisitas , & descriptas in Constitutione simil. Recordat. Bonifacii Papæ VIII. etiam Prædecessoris sui , quæ incipit : *Statutum* ; ita ut vel dignitate Ecclesiastica præditi, vel personatum obtinentes , vel Ecclesiarum Cathedralium Canonici existant ; sed etiam in Conciliis Provincialibus ,

aut

aut Dioecesanis juxta decretum Concilii prædicti judices electi, seu designati sint.

§. 3. Quæcumque deinceps litteræ conservatoriæ per Sedem Apostolicam concedendæ supra scriptis tantum dirigantur, & si quæ litteræ aliter expedientur, illæ, ac deputationes hujusmodi, omniaque exinde sequenda nullius sint roboris, vel momenti.

§. 4. Et nihilominus, qui secus, quam juxta formam superius præscriptam, Conservatores hujusmodi cum effectu eligere, nominare, seu deputare, aut electis, nominatis, seu deputatis uti ausi fuerint, Regulares quidem voce activa, & passiva sint ipso jure privati, adeo ut habilitationem a nemine præterquam a Romano Pontifice consequi valeant, reliqui vero aliis pœnis arbitrio Sanctitatis suæ coerceantur, & prædictorum omnium Conventus, Monasteria, ac loca hujusmodi, eorumque personæ, ac bona careant Conservatore ad annum, ita ut illorum causæ interea coram locorum Ordinariis dumtaxat cognosci, ac definiri debeant.

§. 5. Cæterum, ut latius pateat Conservatorum hujusmodi deligendorum facultas, Sanctitas sua admonitos voluit omnes locorum Ordinarios, ut in Synodis Provincialibus, aut Dioecesanis quamplures personas, ex habentibus qualitates in prædicta Constitutione ejusmodi Bonifacii Prædecessoris contentas, & alioquin ad id aptas designari procurent, & si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci cum Consilio Capituli alium in ejus locum, usque ad futuram Provincialem, aut Dioecesanam Synodum.

§. 6. Insuper Sanctitas sua inhærendo hac in parte Decreto similis record. Gregor. Papæ XIII. etiam Prædecessoris sui statuit, & ordinavit, ut Regulares, ac personæ hujusmodi in Italia infra duos, extra Italiam vero intra sex menses a die publicationis in Urbe præsentis Constitutionis inchoandos, debeant sibi eligere, seu assumere Conservatores juxta formam superius propositam.

§. 7. Ejusque electionis, seu assumptionis documentum infra tempus hujusmodi penes Acta Curiæ Ordinariorum exhibere, & dimittere teneantur; alioquin eo termino elapso, quamdiu Conservatores secundum formam præsentis Constitutionis non elegerint, coram eisdem Ordinariis conveniantur.

§. 8. Quodque Conservatores hujusmodi semel legitime deputati, nisi ex legitima causa a Sede Apostolica, aut locorum Ordinariis, prout iisdem Regularibus, & aliis supradictis libuerit approbanda durante quinquennio a die deputationis, amoveri, aut deputari nullatenus possint, aut valeant.

§. 9. Ad hæc statuit Sanctitas sua, ut coram ipsis Conservatoribus Regulares, ac personæ suprascriptæ conveniri quidem, aut trahi debeant, sed alios convenire, aut trahere non possint, itaut memorati Conservatores in causis, in quibus Regulares, & alii Actores fuerint, nullam prorsus jurisdictionem habeant, sed in iis tantum, in quibus rei extiterint, neque extra Civitates, seu Dioeceses, in quibus fuerint deputati contra quoscumque procedere præsumant.

§. 10. Si qua vero inter Judices Conservatores hujusmodi, & locorum Ordinarios Controversia super competentia Jurisdictionis orta fuerit, nequaquam in Causa procedatur, donec per Arbitros in forma juris electos super Jurisdictionis competentia fuerit judicatum.

§. 11. Quod si Conservatores sive in hac parte, sive alias quomodolibet suos limites excesserint, per annum ab Officio Conservatoris hujusmodi suspensi sint, & pars, quæ hoc fieri procuraverit, sententiam excommunicationis incurrat juxta formam alterius Constitut. ejusdem Bonifacii Prædecessoris, quæ incipit; *Hac Constitut.* quam Sanctitas sua in omnibus, quæ præsenti Constitut. non adversantur, innovavit, ac innovat.

§. 12. Per hoc tamen non intendit Sanctitas sua prohibere, quo minus Regulares, & alii supradicti in casibus a jure permissis petant judicem non suspectum a Principibus, seu Magistratibus sæcularibus; Dum tamen hæc tria copulative concurrant, videlicet, si Regulares, & alii prædicti sint Actores, non autem rei; neque agant contra Laicum, non autem contra Ecclesiasticum, vel alias a Jurisdictione sæculari exemptum; atque ut causa, in qua Judex deputatur, fuerit profana, non autem Ecclesiastica, & in ea, juxta Sacrorum Canonum dispositionem, Laicus ut præfertur eligendus, Judex competens existat.

§. 13. Observantiam præmissorum præcipit cum decreto irritante.

§. 15. Contrariis quibuscumque derogat. (*Et sequitur publicatio*.)

Datum Romæ 20. Septemb. 1621. Pontificatus anno primo; Bullar. tom. 4. pag. 80.

Sequitur dubium super d. Constitutione exortum cum sua declaratione.

In Constitutione de Conservatoribus edita a

San.

San. Memor. Greg. XV. ex sententia Sac. Congregationis Concil. inter cætera statutum est, ut coram Conservatoribus Regulares conveniri quidem, aut trahi debeant, sed alios convenire, aut trahere non possint, ita ut memorati Conservatores in casibus, in quibus Regulares, & alii Actores fuerint, nullam prorsus Jurisdictionem habeant, sed in his tantum, in quibus Rei extiterint.

Dubitatur nunc; An per hæc verba sublata sit facultas, quam habent Conservatores, defendendi Regulares, & alios a manifestis injuriis, & violentiis, quæ illis de facto inferuntur, dum a suis possessionibus dejiciuntur, & propriis bonis uti, ac frui impediuntur.

Sacra Congregatio Card. Concilii Trident. Interpretum censuit ejusmodi verbis minime sublatam fuisse facultatem, quam habent Conservatores defendendi Regulares a manifestis injuriis ac violentiis, dummodo observent formam præscriptam in Constitutionibus Innocentii IV. & Bonifacii VIII. relatis in cap. 1. *& final. de offic. deleg. in sexto.*

Card. de Torres.

Prosper Fagnanus Sac. Congr. Secret.

6 Eligendi in Conservatores debent esse in di-
gnitate Ecclesiastica constituti, textu expresso
in cap. Hac Constitutione 15. *de offic. Delegati*,
& in dicta Constitutione Gregorii XV. §. 2.
7 Unde Conservatores esse non possunt nisi Epi-
scopi, aut eorum Superiores, idest Archiepi-
scopi, Patriarchæ, & Cardinales, vel Abba-
tes, seu dignitates, vel personatus in Cathe-
dralibus, vel Collegiatis Ecclesiis obtinentes;
8 *ib.* (*) Aut Canonici Ecclesiarum Cathedralium
existentes, ex cit. Const. Greg. XV. 2. ibi:
Vel Ecclesiarum Cathedralium Canonici existant;
9 *& cap. Statutum* 11. *de rescriptis*. Canonici
autem Ecclesiæ Collegiatæ, quamvis sint exi-
mii Doctores, nequeunt esse Conservatores, quia
Conservatores ex citata Gregoriana debent es-
se Judices Synodales, & Canonici Ecclesiæ
Collegiatæ non possunt eligi in Judices Syno-
dales, ut declaravit Sacra Congregatio Con-
cil. *in Alexandrina*, ut refert Barbosa *decis.
Apostolicar. collectan.* 90. *num.* 7. & d. Grego-
riana expresse requirit quod sint Canonici Ec-
clesiarum Cathedralium. Vicarius Generalis 10
Episcopi potest eligi in Conservatorem Re-
gularium; Sacra Congreg. Concil. 23. *Octobr.*
1623. Sic etiam posse eligi Vicarium Capitu-
larem Sede vacante tenent Ricc. *variar. resol.
tom.* 2. *resol.* 349. *num.* 3. Monacell. *tom.* 1. *in
appendice ad formularium annotat. ad Constit.
Gregorii XV.* incipient. *Sanctissimus num.* 17.
& alii. Regulares quavis dignitate Regulari 12
fulgentes non posse eligi in Conservatores, res-
pondit Sac. Congr. Episcopor. & Regul. *Ar-
chiepiscopo Turritano* 6. *Septemb.* 1617. ut refert
Barbosa *de Offic. & potest. Episcopi*, *p.* 3. *al-
leg.* 106. *num.* 15. At Sacra Congreg. Concil. 13
sub die 2. *Martii* 1619. censuit *Abbatem Ordi-
nis Olivetani posse eligi in Conservatorem, si Epi-
scopus in Synodo eum deputavit Judicem Synoda-
lem*, ut refert Barbosa *cit.* & tenent Nidus
de Conservatoribus cap. 3. *particula* 3. *n.* 18. cum
Moneta, & Passerin. *ibi cit.* Barbosa *Apostoli-
car. decis. collectan.* 216. *n.* 15. Monacell. *loc.
cit. num.* 17. & alii.
Conservatores debent esse Judices Synodales. 14
Gregorius XV. in d. Constitut. incip. *Sanctis-
simus* §. 2. ibi: *Sed etiam in Conciliis Provin-
cialibus, aut Diœcesanis, juxta decretum Con-
cilii prædicti, Judices electi, seu designati sint.*
Dato autem quod non adsint Judices Synoda- 15
les, possint a Regularibus eligi non Judices,
donec sit celebrata Synodus, & in ea Judices
sint designati, ut pluries declaravit Sac. Con-
gregatio Concil. & signanter 7. *Jun.* 1623. 17.
Aug. 1626. 23. *Aug.* 1627. & Sac. Congregat.
Episcop. & Regul. *die* 4. *Dec.* 1671. decrevit 16
dandam esse infrascriptam declarationem alias
editam, & signanter ad instantiam Patrum So-
cietatis Jesu, quam ad litteram refert Fagn.
lib. 2. *decret. in cap. Si Clericus* 5. *de Foro com-
pet. num.* 56. tenoris, ut sequitur.

Gregorius Papa XV. fel. rec. in sua Const. de Conservatoribus statuit & decrevit, ut in futurum a Regularibus eligi non possint in Conservatores

(*) *Additio ex Romana Editione*. Quod ait Auctor *num.* 7. eligi in Conservatores posse Episcopos, Archiepiscopos, &c. id hodie pacificum haud est, si existant ea in Diœcesi Judices Synodales, idque quia Gregorius XV. Constitutione sua incipien. *Sanctissimus*, demandavit, ut nonnisi Judices Synodales in Conservatores eligi queant; Vide S. M. Bened. XIV. *de Synod. Diœces. lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 4. Deficientibus vero Judicibus Synodalibus non videtur dubitandum, quin eligi in Conservatores possint Episcopi, Archiepiscopi &c. dummodo eligatur Episcopus in sua Diœcesi; Idem Summus Pontifex, ubi supra.

tores nisi Judices in Conciliis Provincialibus, seu Diœcesanis designati, sub pœnis, & censuris in dicta Constitutione contentis.

Quibus stantibus Patres Soc. Jesu, qui in Indiis, & aliis locis degunt, in quibus Archiepiscopi, seu Episcopi Synodum congregare non curant, vel si congregant, Judices Synodales non eligunt, supplicant humiliter DD. VV. Illustrissimis, ut dignentur declarare, si in tali casu, possint uti privilegiis a Sancta Sede Apostolica ante dictam Constitutionem concessis.

Die 17. Aug. 1626. Sac. Cong. Ill. Card. Conc. Trid. Interpretum censuit, Episcopos quamprimum Diœcesanam Synodum omnino celebrare teneri, & interim in Civitatibus, & Diœcesibus, in quibus nulli Judices extant in Conc. Provinciali, aut Diœcesano designati, licere Regularibus, servata in reliquis forma Const. fel. rec. Greg. XV. hac de re editæ, Conservatores nominare habentes qualitates a jure requisitas. Quorum tamen Conservatorum facultas eo ipso expiret, cum primum hujusmodi Synodus celebrata, in eaque Judices designati extiterint.

17 Conservatores debent eligi a Regularibus in unaquaque Diœcesi, in qua Monasteria, Conventus, seu domos Regulares habent, sic enim censuit Sac. Congr. Concil. *in Posnanensi* 15. *April.* 1628. *& in Lancianensi 29. Januar.* 1633. præcisis verbis, nempe: *Regulares debent eligere Conservatores in singulis Diœcesibus, in quibus Monasteria, Conventus, seu Domos Regulares habent.*
18 Regulares licet ex d. Constit. Gregor. XV. *sub* §. 6. fuerint adstricti ad sibi eligendos Conservatores infra duos menses in Italia, & extra Italiam infra sex menses a die publicationis in Urbe ipsius Constitutionis;
19 Tamen si Regulares, qui tempore sibi in dicta Constitutione Gregorii XV. præfixo, Conservatores eligere non curaverunt, dicto tempore elapso, quandocumque his libuerit, Conservatores juxta formam dictæ Constit. eligere possunt, ut declaravit Sac. Congr. Conc. 18. *Septembris* 1627. prout ex Sellio refert, & tenet Barbosa *supra Concil. sess.* 14. *cap.* 5. *num.* 9.
20 Electionis Conservatoris documentum est relinquendum penes Acta Curiæ Episcopalis, alias Regulares sunt conveniendi coram Ordinario loci: Sic dicta Gregoriana §. 7. Et ad hoc tenentur ante exercitium suæ Jurisdictionis sub pœna nullitatis actuum, ut declaravit Sacra particularis Congregatio deputata ab Innocent. X. 16. *April.* 1648. in responsione ad tertium decimum propositum dubium conceptum, ut sequitur: *Tertio decimo, an Conservatores nominati, & electi a Regularibus præscriptis ante exercitium suæ Jurisdictionis teneantur electionis authenticum documentum exhibere coram Ordinario sub pœna nullitatis actuum? Respondit..... Ubique teneri*, & confirmavit ipse Innocent. X. 14. *Maii* 1648. Constitut. incip. *Cum sicut accepimus*.
21 Conservatores sunt eligendi ad præscriptum Constitutionis Gregorii XV. non obstantibus quibusvis privilegiis, utpote reductis ad terminos ipsius Constitutionis. Sic expresse d. specialis Congregatio deputata ab Innocentio X. in responsione ad quintum, & confirmavit ipse Innoc. X. in d. Const. incip. *Cum sicut accepimus*.
22 Regulares eligentes Conservatores non servata forma Gregorii XV. incurrunt ipso jure privationem vocis activæ, & passivæ, nec possunt rehabilitari nisi a Summo Pontifice, & eorum Conventus, & Monasteria, eorumque personæ carent Conservatore ad annum, & interim illorum causæ cognosci, & definiri possunt, & debent solum ab Ordinariis locorum; Sic expresse d. Gregoriana §. 4.

23 Conservatores Regularium possunt eligi, vel a Superioribus Generalibus, vel Provincialibus, vel localibus juxta Religionum consuetudinem; dicta enim Constitutio Gregoriana incip. *Sanctissimus* non specificat personas Regulares, quæ possint, & debeant Conservatores eligere, sed dicit indefinite *Regulares*, unde videtur relinquere electionem juxta probatas Religionum consuetudines, & speciales suas Constitutiones.
24 In iis tamen Religionibus, in quibus juxta suam consuetudinem, Constitutiones, & privilegia, solent Conservatores eligi per Superiores locales, debet intervenire etiam consensus Capituli, ut tenent Bordon. *t.* 2. *Conc. Regul. resolut.* 95. *num.* 10. Passerin. *in cap. Hac Constitutione q. unic. de Offic. delegat. in* 6. *num.* 287. Petrus Martyr Urceam. *in Summar. Ordin. Prædicator. pag.* 4. *cap.* 4. Nidus de Conservatoribus *c.* 1. *particula n.* 2. & alii; & colligitur ex Constitutione S. Pii V. incip. *Ad hoc nos Deus*, in qua de Conservatoribus in Ordine Prædicatorum eligendis sic dicit: *Per eosdem Fratres, seu Moniales, ac dicti Ordinis Fratrum Prædicatorum Superiores, & Domorum Priores, & eorum singulos pro tempore eligendos in eorum, & dictorum eorumdem privilegiorum, indultorum, concessionum, & gratiarum & singulorum aliorum præmissorum Conservatores, & Judices unicos &c.* Quibus verbis modum eligendi Conservatores exprimit, ipsosque per Superiores locales, una cum Fratribus, & respective Sororibus capitulariter congregatis eligendos esse demonstrat,

ſtrat, ut obſervant Petrus Martyr Urcean. &
25 Nidus *loc. cit.* In Ordine autem Minorum de Obſervantia facultas eligendi Conſervatores videtur reſtricta ad Provinciales, privative quo ad Guardianos, ſeu Superiores locales *ex Conſtitutionibus Generalibus Ordinis cap.* 12. §. 21. diſponentibus ut ſequitur: *Provinciales itaque infra ſpatium ſex menſium pro unoquoque loco Conſervatores nominaſſe, & elegiſſe teneantur, ac debeant juxta Apoſtolicas Conſtitutiones, idque ſane ſtatuimus, & decernimus ſub pœna privationis Officii negligentibus ſubeunda*, ex quibus verbis, & præcipue ex illis, *pro unoquoque loco*, deducitur privative quo ad Guardianos,
26 vel Superiores locales. Et ubi adeſt ſimilis Conſtitutio, & probata Conſuetudo, quod eligantur per ſolos Provinciales, valida eſt electio etiam ſine conſenſu Capituli, ut tradunt Confectius *in collect. privileg. tit.* 4. Urceanus, & Nidus *l. c. ſub n.* 7. & alii.

27 Conſervatores Regularium ſemel legitime electi, ac deputati, niſi ex legitima cauſa a Sede Apoſtolica, aut locorum Ordinariis prout eiſdem Regularibus, & aliis prædictis libuerit approbanda, durante quinquennio a die deputationis, amoveri aut mutari nullatenus poſſunt; ſic expreſſe d. Gregoriana incip. *Sanctiſſi-*
28 *mus* §. 2. Cauſæ autem poſſunt eſſe inimicitia ſuborta, impotentia, negligentia, & omnes
29 illæ, ob quas recuſari poteſt Judex. Regulares quinquennio elapſo poſſunt alium Conſervatorem libere ſibi eligere, nam Pontificiæ Conſt. amotionem electi intra quinquennium dumtaxat prohibent. At ſi ad aliam electionem procedere minime curent, aut nolint, electus, etiam elapſo quinquennio, adhuc in officio perſeverat, uſquequo alius eligatur; nec eſt neceſſe ipſum confirmare, vel reeligere, ſiquidem datus eſt ex vi privilegii perpetui. Nec quod Conſervatoris officium poſt quinquennium ſpiret, nulla lege ſancitum fuit; Concil. enim Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 5. *de ref.* dum Conſervatoris officio quinquennium præſcribit, de Regularium Conſervatoribus non loquitur, ut obſervat Moneta *de Conſervatoribus cap.* 10. *n.* 323. Flav. Cherubin. Roderic. & alii cum Nido *de Conſervatoribus cap.* 1. *particula* 9. *num.* 3. & ita etiam cenſuit Sacra Congregatio ejuſdem Concil. teſte Joann. Franc. Leone *in ſuo Theſauro for. Eccleſ. part.* 3. *cap.* 39. *num.* 58. Immo Concilium Tridentinum *loc. cit.* expreſſe excipit Conſervatorias Regularium præciſis his verbis: *Univerſitates autem generales, ac Collegia Doctorum, ſeu Scholarum, & Regularia loca, nec non hoſpitalia, actu hoſpitalitatem ſervantia ac Univerſitatum, Collegiorum, locorum, & hoſpitalium hujuſmodi perſonæ in præſenti Canone minime comprehenſæ, ſed exemptæ omnino ſint, & eſſe intelligantur.* Conſervato- 30
ris rite electi officium, & juriſdictio non exſpirat ex eo, quod poſtea deſinat eſſe Judex Synodalis; ſic decreviſſe Sacram Congregationem Epiſcop. & Reg. refert Nicolius *luc. Can. part.* 2. *tit.* 29. *ſub n.* 11. *v. Cenſuit*.

Ad rem hic adducitur noviſſima Conſtitutio 31
Clem. XIII. merito conſulenda & obſervanda.

Clemens Epiſcopus &c. *ad perpetuam &c.* Cum omnium quidem Eccleſiarum, tum earum præſertim, quæ in remotiſſimis regionibus ſunt conſtitutæ, decet Apoſtolicam Sedem curam gerere. Fideles enim illic degentes, vel Eccleſiæ corpori recens inſerti, vel undique Paganorum ritibus, & ſuperſtitionibus circumdati, niſi novarum plantarum inſtar foveantur, irrigentur, diligenterque cuſtodiantur, periculum eſt, ne paulatim areſcant, in eiſque fructum, quem optat, cœleſtis Paterfamilias non adinveniat. Hinc Romani Pontifices Prædeceſſores noſtri, quorum exemplum Nos quoque ſecuti ſumus, in eaſdem Religiones Seculares & Regulares Clericos bene multos, qui in agro Dominico operarentur, mittendos curarunt. Sed infenſiſſimus humani generis inimicus, qui inter frumentum zizania ſuperſeminare ſolet, diſcordiarum ſemina inter eorum aliquos ſpargere adeo conſuevit, ut non raro ſui muneris obliti, ac Apoſtolicæ legationis immemores, pro eo quod gentibus ac populis ſedentibus in tenebris, & regione umbræ mortis fidei lucem ingerere, & ad veritatis agnitionem perducere curent, ipſi inter ſe leviſſimis de rebus maximas contentiones ineant: quod interdum eo uſque protenditur, ut eodem temporis, ac loci veſtigio, quo Evangelium ſalutis afferunt, & pacem Chriſtianam annunciant, quam Chriſtus diſcipulis ſuis velut unicam hæreditatem teſtamento reliquit, eas ipſi turbas excitant, ut qui eis adhærent, pro partium ſtudio etiam ad arma concurrant, ac manus inter ſe non ſine bonorum omnium gemitu conferant. Id vero eo acerbius ferimus, quo eorum diſſidia Catholicæ fidei propagationi ſummo eſſe impedimento propemodum videamus, atque in meſſe multa veros Operarios adhuc paucos doleamus.

Diſſidiorum cauſa ejuſmodi eſt, quod dum e Regularibus nonnulli in vindicandis privilegiis toti occupantur, interim opus miniſterii ſui, in conſummationem Sanctorum, & in ædificationem Corporis Chriſti, negligentes, in-

interdum quod ore docent, ac verbis adstruunt, factis negare, ac manu destruere videantur.

Nuper siquidem, non sine intimo cordis nostri dolore, accepimus, in Regno Tunkini in Indiis Orientalibus Regulares nonnullos, qui eodem ad Christi religionem propagandam missi sunt, sub obtentu conservandorum privilegiorum, quæ Regularibus eisdem ab Apostolica Sede concessa fuerunt, Conservatores Judices, ut vocant, præter ordinem, & contra Apostolicarum Constitutionum spiritum ac mentem tales sibi delegisse, quos nec ipsa instituti sui ratio pateretur, quique eo temeritatis pervenerunt, ut in Apostolicos nostros Vicarios ibidem degentes, quorum auctoritatem, ut religiosos viros decet, revereri debuissent, maximo cum Christiani nominis apud Ethnicos ipsos dedecore, gravique cum perturbatione illarum Ecclesiarum, excommunicationis, & suspensionis, & interdicti sententiam ferre non dubitaverint.

De quibus omnibus cum a Vicario Apostolico ad Nos essent delatæ querelæ, requiem non habuit caro nostra, sed videntes tumultum in Domo Dei, in qua ne contentiones quidem Apostolus patitur, pro Summi Pastoratus officio duximus tanto malo validioribus remediis quantocius occurrendum. Ut vero cautius in re tanti momenti procederemus, Congregationem particularem nonnullorum S. R. E. Cardinalium, qui negotiis Propagandæ Fidei præpositi sunt, ad rem totam examinandam instituimus. Qui quidem examen diligenter aggressi, primo Dubium illud, an potuerit eligi in Conservatorem Superior Regularis temporarius, pro rei gravitate minime censuere statim, ac protinus definiendum, sed reservato examine ac decisione ejusmodi dubii, inter cætera pro re nata declararunt, inhærendo Constitutionibus Apostolicis, & Decretis alias editis.

1. Quod denegata Regularibus, vel dilata facultas excipiendi Confessiones, sufficiens causa non fuerit eligendi sibi Conservatorem.

2. Quod proinde qui illum ea de causa elegerint Conservatorem, in excommunicationem inciderint ad formam *cap. fin. de offic. & potest. Judic. Delegat. in 6.* speciatim confirmati *in Constit. Gregorii XV.* quæ incipit: *Sanctissimus*.

3. Quod electus hujusmodi Conservator sub pœna suspensionis a divinis, ipso facto incurrenda, a Conservatoris nomine, & officio omnino abstinere se debeat, nullis, ac nullius valoris declaratis omnibus huc usque ab eo actis, & deinceps forsan agendis.

4. Demum quod graviter moneantur Regulares omnes, ut in posterum remotis partium studiis, & proprii Ordinis commodis, ad animarum salutem unice invigilent, ac tandem Sedes Apostolica tot Episcoporum querelis fatigata, privilegia olim Regularibus concessa pro incremento Missionum, quæque nunc ad earumdem perniciem tendere cernuntur, revocare cogatur: Atque ad hunc effectum, nequis esse possit ignorantiæ locus, hujusmodi Decretorum exemplar Superioribus Generalibus respective intimetur, ut eorumdem observantiam, & executionem sollicite curent.

Quæ quidem omnia cum essent a Nobis auctoritate Apostolica confirmata, hoc tamen temporis intervallo in regionibus adeo dissitis discordiarum, & scandalorum incendium nec restingui, nec temperari potuit, immo multo etiam magis auctum, ac dilatatum est, adeo, ut graves querimoniæ ad Nos usque pervenerint, negata etiam fuisse in summo vitæ discrimine Sacramenta nonnullis eorum, qui Judicis Conservatoris judicio, & censuris non obtemperassent. Quibus ex causis haud diutius differendum Dubii huc usque suspensi decisionem rata dicta Congregatio, deductis hinc inde juribus, & re mature perpensa, ac præ oculis habitis Constitutionibus Apostolicis, tum & fere communi juris Canonici peritorum consensu, ac præsertim resolutione Congr. Episcoporum, ac Regularium negotiis præpositæ, quæ ab Episcopo Turritano consulta: *An Regulares unius Conventus, Monasterii, vel Domus aliquem Priorem, Guardianum, vel quemvis alium quavis Regulari dignitate fulgentem in suum Conservatorem eligere, vel deputare possint?* die 8. Octobris anni 1617. rescripsit: *Non posse*: his, aliisque similibus Decretis inhærens die 8. Martii currentis anni, tandem in hunc modum propositum Dubium resolvit; *Consulendum Sanctissimo, ut dignetur declarare Superiores Regulares temporarios nullibi, & in nullo casu posse eligi in Conservatores: in partibus autem Infidelium expedire, ut Conservatores omnino non eligantur.*

Hoc Nobis relatum exhibitumque Decretum jam satis agnovimus quoad utramque partem Apostolicis Constitutionibus consentaneum, & congruum. Jamdudum enim Prædecessores nostri Bonifacius VIII. in Constitutione, quæ incipit: *Statutum*; Gregorius XV. in Constitutione, quæ incipit: *Sanctissimus in Christo Pater*; & Innocentius X. in litteris in forma Brevis, quæ incipiunt: *Alias a Nobis*; animadvertentes Regulares, aliosque, quibus ab Apo-

Apostolica Sede generale, sive speciale privilegium concessum est; ut possint sibi Judices Conservatores eligere, sub ejusmodi privilegii prætextu Episcoporum, aliorumque Judicum ordinariam sive delegatam jurisdictionem perturbare, & electos Judices Conservatores suæ potestatis limites frequenter excedere; optime sane consilio, dum privilegia ipsa sarta tecta esse voluerunt, certum tamen modum Judicum Conservatorum electioni, certosque fines eorumdem potestati imposuerunt, pœnis etiam adversus transgressores constitutis.

Horum igitur Summorum Pontificum Prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, de consilio Congregationis particularis supra memoratæ nonnullorum S. R. E. Cardinalium, qui negotiis Propagandæ Fidei præpositi sunt, videlicet Ven. F. Nostri Josephi S. R. E. Cardinalis Spinelli Episcopi Ostiensis, & Sacri Collegii Decani; ac dilect. fil. nostrorum S. R. E. Cardinalium Stoppani, Galli, Antonelli, & Columnæ de Sciarra; Motu proprio, ex certa scientia, & matura Nostra deliberatione, Nos in primis Constitutiones easdem Bonifacii VIII. & Gregorii XV. necnon Apostolicas Litteras in forma Brevis Innocentii X. quarum tenorem hic pro inserto haberi volumus, cum singulis declarationibus in eisdem contentis innovamus, & confirmamus; ac easdem Constitutiones, & Apostolicas Litteras plenum robur, & firmitatem habere volumus, & mandamus.

Præterea, quoniam in iisdem Constitutionibus cautum est, ut ii dumtaxat in Judices Conservatores eligi possint, qui Dignitatem aut Personatum in Cathedrali, vel Collegiata Ecclesia obtinent, Nos eisdem Constitutionibus inhærentes statuimus & declaramus: non licere quibuscumque in locis Regularibus cujuscumque Ordinis, Monasterii, vel Congregationis, Mendicantibus, vel non Mendicantibus, etiam Societatis Jesu, aliisque quantumvis expresse, & speciatim nominare eos oporteat, cæterisque, quibus ab Apostolica Sede concessum est, ut Judices Conservatores sibi deligere possint, vigore cujuscumque privilegii, cui, quatenus opus sit, expresse derogamus, Præpositos, Rectores, Provinciales, Definitores, Custodes, Priores, Præfectos, Vicarios, Visitatores, aliosque quoscumque Superiores Regulares non perpetuos, sed temporarios proprii, vel alterius Ordinis in Judices Conservatores eligere, quos hac in parte, & ad hunc effectum in dignitate Ecclesiastica constitutos non esse, eorumdemque electionem, etiamsi fiat, servata in reliquis forma Constitutionis Gregorii XV. ipso jure irritam prorsus fore declaramus.

Tandem inhærentes alias decretis in Congregatione Generali de Propaganda Fide coram san. mem. Urbano VIII. habita die 3. Februarii anni 1620. & prospectis etiam periculis, & scandalis, quæ ex electione Judicum Conservatorum in partibus Infidelium, plerumque in animarum perniciem, & publicæ tranquillitatis, atque Ecclesiasticæ Pacis perturbationem emergunt, juxta Decretum præfatæ Congregationis auctoritate Apostolica denunciamus, Regulares Mendicantes, & non Mendicantes, Monachos, & Clericos Regulares cujuscumque Congregationis & Ordinis, etiam Societatis Jesu, aliosque quamvis expresse & speciatim nominare eos oporteat, privilegio sibi concesso eligendi Judices Conservatores, quousque in partibus infidelium degunt, ac Sacras Missiones exercent, nullo modo expedire *ut utantur*: sed omnes & singulos in offensionibus, & causis, quæ ipsorum Ordines, ac privilegia tangunt, ut ad Nos, & ad Apostolicam Sedem recurrant, ut ab hac Ecclesia, Ecclesiarum omnium Matre, & Magistra, cui nihil antiquius est, quam cuique sua jura servare, rectum judicium, ac remedium præstolentur.

Decernentes præsentes Nostras Litteras, & in eis contenta quæcumque, licet Superiores quorumcumque Ordinum etiam Generales, vel Priores itidem Generales seu Missionum, aut Missionarii ipsi, vel ab eis deputati, aut alii quicumque in præmissis ac circa præmissa interesse habentes, vel habere prætendentes ad hæc vocati, citati, vel auditi, sive causæ, propter quas eædem præsentes emanarint, sufficienter adductæ, justificatæ, & verificatæ non fuerint, semper, & perpetuo validas, & efficaces existere, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac ab omnibus inviolabiliter observari: sicque, & non alias per quoscumque Judices Ordinarios, vel Delegatos, quavisque auctoritate fungentes, ac etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, dictæque Sedis Nuntios, ac Vicarios Apostolicos, seu Visitatores quibusvis facultatibus munitos, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, irritum quoque, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non

Non obstantibus Sixti V. favore Ordinum Mendicantium, & Pii V. ac Greg. XIII. incip. *In supereminenti* favore Clericorum Regularium Societatis Jesu extra Europam existentium, ac quibusvis aliis Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, necnon Ordinum, & Institutorum quorumcumque etiam Juramento, Confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis Statutis, & consuetudinibus: Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apostolicis etiam Mare Magnum, vel alias quomodolibet nuncupatis, eisdem Ordinibus, & Institutis, eorumque Superioribus, & Prælatis, ac Personis etiam Missionariis in limine quoque, & actu primævæ illorum expeditionis, ac subinde, & successive, etiam per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores Nostros, ac Sedem Apostolicam prædictam, & per Nos pariter quomodolibet concessis, confirmatis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis: Quibus, & aliis omnibus, quæ præsentibus quomodolibet obstare possent, etiamsi de illis, eorumque totis tenoribus, specifica, & expressa, ac individua, necnon de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, eorumque tenores pro plene, & sufficienter præsentibus expressis, & totaliter insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter, & expresse, amplissime, & plenissime, necnon opportune, & valide derogamus, & derogatum esse volumus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Ut autem præsentes Nostræ Litteræ ad omnium notitiam deducantur, neque aliquis earum ignorantiam prætendere, aut contra eas se excusare valeat; volumus, & mandamus earum exemplar Superioribus Generalibus Ordinum, Congregationum, & Institutorum prædictorum, seu illorum Procuratoribus Generalibus in Urbe existentibus, e quibus Missionarii quicumque extiterint, a dicta Congregatione de Propaganda Fide tradi deberi. Quodque post traditionem hujusmodi omnes, & illos, quos concernunt, & concernent in futurum, perinde arctent, & afficiant, ac si eorum cuilibet personaliter intimatæ fuissent.

Volumus etiam, quod &c.

Nulli ergo omnino &c.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo Septingentesimo Sexagesimosecundo, Nono Kalendas Maji, Pontificatus Nostri Anno Quarto.

ARTICULUS II.

Quo ad ea, quæ concernunt Conservatorum officium, & Jurisdictionem.

Conservatorum officium est defendere eos, 1
quibus sunt concessi, a manifestis injuriis, molestiis, & violentiis, & in propriam rerum, & jurium possessionem conservare, *cap. Statuimus* 1. *de offic. delegat. in* 6. & *cap. Hac constitutione* 15. *eod. in* 6. Unde Conservatores potissimum dantur Regularibus ad tuendum eorum personas, bona, & jura, sub quibus eorumdem continentur privilegia, exemptiones, & immunitates, ut notat Glossa *fin. in d. c. Statuimus:* Pignatell. *tom.* 10. *constit.* 96. *n.* 8. & alii passim. Hinc Conservatores de- 2
fendere possunt, & debent Regulares nedum in caussis, in quibus ipsi Regulares rei existunt, ut videbatur innuere d. Constitutio Gregoriana incip. *Sanctissimus sub* §. 9. sed etiam in caussis, in quibus Regulares actores extiterint, si isti agendo petant, ut defendantur a manifestis injuriis, quæ de facto illis inferuntur, dum a suis possessionibus dejiciuntur, & propriis bonis frui, aut uti impediuntur, ut declaravit Sac. Cong. Conc. ad quam post dictam Gregorianam fuit habitus recursus, & propositum fuit ei sequens dubium: *An per allegata verba* (id est d. Gregorianæ sub §. 9.) *sublata sit facultas, quam habent Conservatores defendendi Regulares, & alios a manifestis injuriis, & violentiis, quæ illis de facto inferuntur, dum a suis possessionibus dejiciuntur, & propriis bonis frui, aut uti impediuntur.* Ad quod Sacr. Congregat. respondit ut sequitur: *Sacr. Congr. Cardinalium Conc. Trident. Interpretum censuit ejusmodi verbis minime sublatam fuisse facultatem, quam habent Conservatores defendendi Regulares a manifestis injuriis, ac violentiis, dummodo observent formam præscriptam a Constitut. Innocent. IV. & Bonifac. VIII. relatis in cap.* 1. & *fin. de offic. Delegat. in* 6. *Cosmus Cardinalis de Torres. Loco* ✠ *Sigilli. Prosper Fagnanus Sac. Congregat. Secretarius. Romæ in Typographia R. Cameræ Apostolicæ* 1624.

Conservatores Regularium non nisi de ma- 3
nifestis injuriis, atque violentiis cognoscere possunt; *c. Statuimus* 1. *de offic. Delegat. in* 6. & *c. Hac Constit.* 11. *eod. in* 6. Injuria autem 4
generaliter dicitur omne id, quod non jure fit, *Inst. de injur. in princ.* & Canonistæ communiter *in cap. Statuimus*; quamobrem omne il-

illud dicitur injuria, quo jus alterius offendi-
5 tur, nec fieri potest nisi injuste. Violentia ve-
ro est, cum quis vim alteri infert; Violentia
enim superaddit injuriæ vim, sive impetum,
ut notant communiter Doctores *in c. Si quis*
6 *suadente* 17. *q.* 4. Et tunc injuria, & violen-
tia dicitur manifesta, quando ita notoria, &
patens est, ut nulla probabili tergiversatione
7 celari possit. Conservatores Regularium non
possunt cognoscere de iis, quæ judicialem in-
daginem requirunt, textu expresso *in d. c. Sta-
tuimus* 1. *de offic. Deleg. in* 6. ibi: *Nec ad
alia, quæ judicialem indaginem exigunt, suam
8 possint extendere potestatem*. Indago autem ju-
dicialis est inquisitio, seu examinatio, quæ
Juris ordine servato, habetur in casibus dubiis
ad veritatem inveniendam, nec non justum,
rectumque proferendum judicium; Glossa *in d.
c. Statuimus, verb. Indaginem*, & ibid. Cano-
nistæ communiter: quoniam indagare, ex quo
indaginis nomen deducitur, est diligenter in-
quirere, ac scrutinari, ut recte notat Moneta
de Conservator. c. 7. *num.* 76. & alii passim.
9 Unde Conservatores si de aliis, quam de ma-
nifestis injuriis, & violentiis cognoscere præ-
sumpserint, seu ad alia, quæ judicialem in-
daginem exigunt, suam extenderint potesta-
tem, eo ipso pœnam suspensionis ab officio
per annum incurrunt, & pars, quæ hoc fieri
procuraverit, incurrit sententiam excommuni-
cationis, textu expresso *in d. c. Hac Constitu-
tione* 15. *de offic. Deleg. in* 6. ibi: *Decernimus,
ut si de aliis, quam de manifestis injuriis, &
violentiis scienter se intromiserint, seu ad alia,
quæ judicialem indaginem exigunt, suam exten-
derint potestatem; eo ipso per unum annum ab
officio sint suspensi: Pars vero, quæ hoc fieri
procurabit, sententiam excommunicationis incur-
rat, a qua non possit absolvi, nisi ei, quem
sic fatigavit indebite, primo satisfaciat integra-
liter de expensis*; Et sic etiam expresse habe-
tur in d. Constit. Gregoriana incip. *Sanctissi-
mus* §. 11.

10 Possunt tamen Regularium Conservatores in
cognitione violentiarum, & injuriarum mani-
festarum adhibere indaginem illam judicialem,
quæ in notoriis adhiberi solet; Sic Canonistæ
communiter *in d. c. Statuimus* 1. *de offic. de-
legat. in* 6. Caussæ enim in notoriis, mani-
festisque injuriis, ac violentiis absque indagi-
ne aliqua sæpe experiri nequeunt; quando au-
tem jurisdictio aliqua committitur, omnia il-
la, sine quibus explicari nequit, demandata
censentur; *l.* 2. *ff. de jurisd. omn. Judic. cap.
Præterea* 5. & *c. Suspicioni* 39. *de offic.* & *po-
test. Jud. Delegat.* Quomodo enim Judex Con-
servator delinquentes in notoriis, manifestis-
que injuriis, punire posset, nisi eos citare,
citatos, ac contumaces in expensis condemna-
re posset? In casu igitur, quo injuria notoria
negetur, & ex negatione res sub dubio rema-
neat, nec clare de notorietate appareat, tunc
poterit Conservator ante omnia summarie exa-
minare, an violentia, seu injuria, de qua
agitur, notoria fuerit, & probationes recipe-
re ad videndum, an suæ sit jurisdictionis, &
si jam notoriam repererit, procedat, alias de-
sistat, quia non habet jurisdictionem defenden-
di injurias, & violentias simpliciter, sed so-
lum qualificatas notorietate; Glossa & Cano-
nistæ communiter *in dict. c. Statuimus*, Mone-
ta *de Conservatorib. c.* 7. *a n.* 82. Barbosa *de
offic. & potest. Episcop. part.* 3. *allegat.* 106.
num. 20. aliique passim. Quando reus fatetur 11
injuriam, seu violentiam, & qualitatem ipsius
fuisse notoriam, tunc Conservator potest sta-
tim procedere, absque ulla examinatione de
notorietate, quia sive in rei veritate injuria
fuerit notoria, sive non, semper processus va-
lidus erit, nam sufficit partis confessio, ut
per illam injuria dicatur notoria, & de no-
torietate appareat, licet aliter illa non probe-
tur; juxta reg. text. *in c. Vestra* 7. ubi Glossa
verb. Non diffitetur; & *c. Quæsitum* 10. *de co-
habitat. Cler.* & *cap. Cum olim* 24. *de verbor.
significat.* cum multis, de quibus Mascard. *de
probationib. concl.* 1107. *n.* 2. Farinac. *in pra-
xi Criminal. tom.* 1. *qu. num.* 31. 32. Barbosa
loc. cit. n. 21. Moneta *l. c. n.* 150. Passerin.
& alii passim.

Conservatores Regulares suæ curæ commissos 12
defendere possunt nedum ab injuriis, & vio-
lentiis illatis, sed etiam a probabiliter infe-
rendis; Glossa *in d. c. Statuimus verb. Descen-
dere*, & ibi Monachus *n.* 5. Franch. *n.* 7. Do-
min. *n.* 13. Joann. Andr. & alii Canonistæ;
Sylvester *verb. Conservator. n.* 3. Lezana *n.* 23.
Azorius *tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 31. *qu.* 9. Miranda
tom. 2. *manual. q.* 47. *art.* 7. *conclus.* 4. Bar-
bosa *l. cit. n.* 34. Molina *tom.* 6. *q.* 29. *n.* 2.
& alii passim. Immo Conservatores Regula- 13
rium possunt ipsos defendere a violentiis, seu
injuriis inferendis non solum aliis modis, sed
etiam proferendo generalem excommunicatio-
nis sententiam in eos, qui illas fecerint, vel
commiserint, dicendo v. g. excommunico o-
mnes, qui talem Conventum, vel Domum
Regularem violenter cum armis intraverint,
vel aliquod notabile damnum, & notoriam in-
juriam, seu violentiam ipsis Regularibus lo-
cis,

cis, & personis attulerint; Glossa *in d. c. Statuimus, verb. Defendere*; & ibi Franch. *n.* 6. & omnes supra citati, & colligitur ex reg. text. *in c. A nobis* 21. *de sentent. excomm.* ibi: *Quisquis furtum fecerit*; & *cap. Dilecto* 6. *eod. tit. in* 6. cum traditis a Covarruv. *cap. Alma Mater q.* 1. §. 10. *n.* 1. Guttier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 20. Suar. *tom.* 5. *de censur. disput.* 3. *sect.* 4. *a n.* 4. Nid. *de Conservatorib. c.* 3. *particula* 1. *n.* 16. & *sequent.* Barb. *loco cit. n.* 34. & alii, qui solide probant posse Judices Ecclesiasticos, ubi aliquod grave crimen probabilibus conjecturis committi timetur, ad illud impediendum caute generalem pronunciare excommunicationem in eos, qui illud commiserint. Nec obstat prohibitio expressa *in c. Romana* 5. *de sent. excomm. in* 6. §. *caveant*, ratione cujus videtur talem generalem excommunicationem hodie ferri non posse. Non obstat, inquam, quia prohibitio, seu potius admonitio illius textus locum non habet, ubi justa intervenit caussa, sicuti aperte, & expresse declarat idem textus in versic. *Nisi* &c. ibi, *aut alia rationabilis caussa subsit*; quæ justa caussa revera manifeste intervenit, ubi violentia inferenda timetur, cui Conservator intendit occurrere, ut bene agnoscunt Monachus *in d. cap. Statuimus num.* 5. Guttier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 20. Suarez *d. sec.* 4. *a num.* 4. Sayr. *de censuris lib.* 1. *c.* 9. *a n.* 24. Barbosa *loc. cit. n.* 35.

14 (margin, beside "rint. Nec obstat")

15 Conservatores Regularium possunt per censuras Ecclesiasticas, aliaque juris remedia procedere contra Episcopos, aliosque Judices ipsorum officium impedientes; Moneta *de Conservatoribus cap.* 8. *num.* 245. Barb. *l. c. n.* 39. Nidus *de Conservat. c.* 8. *partic.* 4. Passerinus, & alii. Et deducitur clare *ex cap. Quia Pontificali* 2. *de offic. delegat. in* 6. ibi: *Ut cum a Judicibus, vel Conservatoribus a Sede Apostolica deputatis contra eos ad coactiones aliquas, sive pœnas fuerit procedendum, gradus, & modestia in hujusmodi processu servetur*; quibus verbis manifeste supponitur, Conservatores agere, & procedere posse contra etiam Episcopos; & *ex Clementina unica de excessibus Prælatorum*, ubi inter alios excessus, etiam iste enumeratur, ibi: *Processus juste factos, seu sententias juste latas a Delegatis Sedis Apostolicæ, vel a Conservatoribus pro exemptis, publicari, seu executioni mandari, a suis subditis non permittant*; ubi Gloss. expresse dicit: *Per hoc possunt a Delegatis, vel Conservatoribus puniri, cum illorum jurisdictionem impediant*; *de offic.*

16 *delegat. cap.* 1. Licet autem Conservatores Regularium ex adductis juribus facultatem habeant procedendi per Censuras Ecclesiasticas etiam contra Episcopos, & nonnulli Regulares specialibus super hoc Sedis Apostolicæ privilegiis sint muniti, ut Religiosi Societatis Jesu ex Constit. Gregorii XIII. incip. *Æquum reputamus* §. 3. tamen quia in his coactionibus, & pœnis Pontificali Dignitati plurimum deferendum est; *cap. Sane* 11. *c. Pastoralis* 27. *de offic. & potest. Judic. Delegati*; *cap. Quia Pontificali* 2. *eod. in* 6. & *c. Quia periculosum* 4. *de sententia excommunicationis in* 6. æquum est ut Conservatores non de facili, & præcipitanter contra Episcopos sententiam excommunicationis proferant; sed si contingat Conservatores procedere contra ipsos, ac contra eos ferre Censuram, debent modestiam, & reverentiam debitam adhibere, & servare ordinem præscriptum *in d. c. Quia Pontificali*, quod scilicet, *Primo*, a Conservatoribus interdicatur Episcopis ingressus in Ecclesiam, vel Sacerdotale officium. *Secundo*, ut suspendantur ab officio. *Tertio*, contra eos Ecclesiastica censura aggravetur, nisi forte aliud fieri suaserit nimiæ contumaciæ protervitas, ut patet ex præcisis verbis *d. c. Quia Pontificali*, ibi: *Quia Pontificali dignitate præditis ob reverentiam sacri officii, quod exercetur, plurimum deferre convenit, & eos plus aliis honorari decet; Ut cum a Judicibus, vel Conservatoribus a Sede Apostolica contra eos ad coactiones aliquas, seu pœnas fuerit procedendum, gradus, & modestia in hujusmodi processu servetur; Ita quod (eis condigna quadam reverentia supportatis) ingressus primo ipsis Ecclesiæ, vel Sacerdotale interdicatur ministerium, ac deinde ab officio suspendantur; subsequenter aggravetur censura Ecclesiastica contra eos*; quæ ultima verba exponens Glossa inquit, *quia scilicet, injurias, & contumeliosa verba Episcopus in Judicem profert*. Hinc juvat adducere resolutionem Sa- 17
cræ Congregat. Conc. in Januen. 30. Februarii 1723. in qua propositis tribus sequentibus dubiis:

1 An Conservator Ven. Collegii PP. Societatis Jesu Civitatis Januæ, tam in casibus, quam extra casus manifestæ violentiæ, vel injuriæ possit procedere, sive PP. Societatis sint Actores, sive Rei?

2 An pendente aliqua Lite coram Ordinario Metropolitano semel introducta cum PP. Societatis Jesu post eorum consensum in jurisdictionem, liceat eisdem convolare ad Judicem Conservatorem?

32 Tunc tutem esset debitum notorium, si debitor fateretur debitum, & negaret se solvere velle, vel si debitum per instrumentum, ac testes omni exceptione majores constaret, etiamsi a debitore negaretur; in præsenti enim injuria, nedum sumitur pro contumelia, vel convitio, sed pro omni eo, quod fit contra jus, & est in damnum Monasterii; *Instit. de injur. in princip.* & Canonistæ communiter *in d. cap. Statuimus*, quia omne illud dicitur injuria, quo jus alterius offenditur, nec fieri potest nisi injuste; Joan. de la Cruz *de stat. Rel. l. 2. c. 10. dub. 5. concl. 2.* Diana, & Nid. *loc.*
33 *cit.* & alii. Quando Regulares sunt debitores Laicis, vel Clericis sæcularibus, non possunt conveniri coram Ordinario, sed conveniendi sunt coram suo Superiore, vel Conservatore; Guttier. *lib. 3. pract. cap.* 10. Fermosin. *in cap. Si Clericus q.* 12. *n.* 40. *de foro compet.* Bordon. *resolut.* 95. *num.* 20. Cevall. *de commun. contra communes quæst.* 897. *num.* 813. Passerin. *num.* 133. Nid. *cap.* 4. *particul.* 4. *num.* 13. &
34 alii. Dispositio enim Constitutionis Innocentii V. incip. *Volentes*, editæ in Generali Concilio Lugdunensi, & Concilii Tridentini *sess.* 7. *cap.* 14. quæ fundamentum præbere videtur opinantibus in contrarium, non comprehendit Regulares, ideoque juxta eorum privilegia coram suis Superioribus, vel Conservatoribus sunt conveniendi, ut testatur resolutum a Sacra Congreg. Concilii, Aldrete *in alleg. pro omnimoda Regul. exemptione p.* 1. *c.* 7. *num.* 2. & Barbosa *super Trident. sess.* 7. *cap.* 14. *n.* 2. *& de offic. & potest. Episcop. p.* 3. *alleg.* 105. *n.* 23. his verbis: Sac. Card. Congreg. Concil. Trident. interpretum *declaravit, neque constitutione in Generali Concilio Lugdunensi edita, quæ incipit Volentes, neque Decreto ejusdem Concilii sess. 7. de reform. cap. 14. comprehendi Regulares, ideoque juxta eorum privilegia coram suis Superioribus, vel Conservatoribus esse convenien-*
35 *dos*. Et sic Regulares pro contractibus, vel debitis, si intra Monasteria maneant, conveniendi sunt coram suis Superioribus, vel Conservatoribus, non autem coram Ordinariis, aut alibi. Ita fuisse decisum a Sacra Congregatione Concilii refert Narbona *l.* 159. *gloss.* 1. *n.* 220. *tit.* 4. *l.* 2. *Recopilat.* & Barbosa *super Trident. sess.* 7. *cap.* 14. *n.* 2. Ordinariis enim conceditur jurisdictio conveniendi coram se Regulares solum quando ipsi Regulares Judicem Conservatorem non habent, ut in pœnam post Gregor. XIII. statuit Gregorius XV. Constitution. incip. *Sanctissimus* §. 7. contra ipsos Regulares, qui Conservatorem non elegerunt, ut coram Ordinariis conveniri debeant; & censuit Sacra particularis Congregatio deputata ab Innocentio X. 16. *Aprilis* 1648. *ad sextum dubium*, conceptum his verbis: Sexto: An Regulares prædicti gravati ære alieno, vel ad ratiocinia, vel testamentorum executores possint conveniri coram Ordinario, si Conservatores non nominaverint intra tempus habile ab Ordinario præscriptum? *Respondit: Regulares in caussis præfatis coram Ordinario loci esse conveniendos, si ad præscriptum Constitutionis San. mem. Gregor. Conservatores non elegerint, ipsumque electionis documentum intra præfinitum tempus in actis Curiæ ipsius Ordinarii non exhibuerint*, & confirmavit ipse Innocentius X. 14. *Maii* 1648. Constitut. incip. *Cum sicut accepimus*.

Conservatores Regularium cognoscere possunt 36
de injuriis factis servis, familiaribus, Syndicis, & Procuratoribus ipsorum, in quantum talibus reduplicative; ut colligitur ex variis Constitutionibus Pontificiis pro concessione Conservatorum Regularium editis, & signanter ex Constitut. S. Pii V. incip. *Ad hoc nos Deus*, in qua concessit Conservatoribus a Dominicanis electis, ut possint procedere *adversus inferentes eis, aut eorum Procuratoribus, agentibus, servitoribus, & familiaribus in præmissis, & eorumdem aliquo molestias, injurias, gravamina, &c.* quæ concessio si intelligatur de injuriis, ac violentiis manifestis, non videtur sublata per d. Gregorianam incip. *Sanctissimus*; non enim adduci potest Clausula aliqua d. Gregorianæ derogatoria Piani privilegii, ut eam legenti patet; Item ex Constitutione Clementis VIII. incip. *Dum consideramus*, pro Minoribus de Observantia edita, ubi sic præcise statuit: *Ut in quibusvis caussis, & rebus ipsos Syndicum & Procuratores concernentibus, civilibus, criminalibus, & mixtis, nonnisi coram Judicibus Conservatoribus Domorum illarum, quarum ipse Syndicus, & Procurator fuerit, de justitia respondere teneatur*. Quæ Constitutio Clement. VIII. quantum ad Syndicos, & Procuratores, una cum variis S. C. C. decretis fuit confirmata ab Innoc. XI. 19. *Junii* 1686. Constitut. incip. *Alias pro parte*. Et sic tenent Passerin. *in cap. Hac Constitutione* 15. *de offic. delegat. in* 6. *n.* 177. Roderic. *tom.* 1. *q.* 65. *art.* 17. *& tom.* 3. *q.* 39. *art.* 4. Portell. *in verb. Syndicus num.* 5. Casarub. *in compend. privileg. verb. Procuratores Fratrum n.* 13. Lezana *p.* 2. *cap.* 10. *a num.* 65. Anton. a Spiritu Sancto *in Direct. Regul. tom.* 1. *disp.* 1. *sect.* 4. *n.* 419. Villalobos *part.* 2. *tract.* 35. *diff.* 6. *n.* 9.

n. 9. Nidus *loc. cit. cap. 5. partic. 4. n. 1. &*
37 10. & alii passim. Et hujusmodi privilegia respectu injuriarum, quæ fiunt servis, familiaribus, Syndicis, & Procuratoribus in quantum talibus reduplicative, certum est non esse abrogata, quia non continent nisi id, quod est de jure communi decernente, quod injuria facta servo, familiari, aut cuique in principalem redundet; quia de caussa Conservator Ecclesiæ cognoscere potest, cum injuria servis Ecclesiarum illata, Ecclesiis ipsis irrogetur; *c. Ecclesiarum Servos 69. caus. 12. quæst. 2. cap. Nullus Judicum 2. de foro compet.* quod est generaliter verum, quotiescumque caussa injuriæ servi Dominum respicit; Nidus *l. c. num.* 11. Passerin. *l. c.* n. 173. & apud ipsum Farinac. *p. 3. prax. q.* 105. *inspect.* 6. & alii.

38 Regulares quicumque in casu, quo Episcopus præcipiat decreta aliqua Concilii Tridentini ab ipsis observari, non possunt eligere Conservatores sub prætextu, quod hujusmodi præcepta infringant sua privilegia. Sic expresse censuit Sacra particularis Congregatio deputata ad primum dubium conceptum his verbis: Primo, an in casu, quo Episcopus præcipiat Decreta aliqua Concilii Tridentini a Regularibus observari, & executioni demandari, Regulares quicumque, etiam Societatis Jesu, sub prætextu, quod hujusmodi præcepta infringant sua privilegia, possint eligere Conservatores? *Congregatio respondit, si Episcopus præcipiat Regularibus etiam Soc. Jesu, ut Decreta aliqua Conc. Tridentini observent, ac exequantur, illis casibus, in quibus per ipsum Concilium, vel Constitutiones Apostolicas, Regulares exempti subjiciuntur jurisdictioni Episcopi, minime licere ipsis Regularibus ob eam caussam Conservatores eligere.* Nec Regulares possunt Conservatores Judices assignare, quando Ordina-
39 rius procedit juris ordine servato adversus Regulares in casibus, in quibus per Concilium, vel Constitutiones Apostolicas ipsi subjiciuntur, ut in terminis censuit dicta deputata particularis Congregatio in responsione ad secundum dubium conceptum ut sequitur; Secundo: An quando Ordinarius procedit juris ordine servato adversus Regulares prædictos in casibus, in quibus per Concilium, vel Constitutiones Apostolicas ipsi subjiciuntur, possint Conservatores Judices assignare? *Respondit, ut ad proximum, non posse.* Quod utrumque decretum fuit confirmatum cum variis aliis ab Innocentio X. 14. *Maii ejusdem anni* 1648.
40 Constitut. incip. *Cum sicut accepimus.* Conservatores, quando sunt Presbyteri sæculares tam in civilibus, quam in criminalibus, seu mixtis subjiciuntur loci Ordinario, ut absolute respondit Sacra Congregat. Concil. *in Faventina 17. Decemb. 1667. ad quartum*, apud Cardinal. de Luca *de jurisdictione disc. 4. num. 2.*

Additiones ex aliena manu.

De Conservatoribus anno 1743. integrum 41
tractatum edidit P. Petrus Maria Forti Societatis Jesu. *At non multum* (inquit *S. M.* Benedictus XIV. *de Synod. Diœcesan. lib. 4. c. 6. num. 4.*) *huic Auctori fidendum est, quoniam multis in locis, sed præsertim artic. 21. Judicum Conservatorum jurisdictionem ultra limites protendit a Sacris Urbis Congregationibus eisdem præscriptos.*

CONSTITUTIO UNIGENITUS. Vide quæ adducuntur Tom. 9. verb. *Viaticum* ex Constitut. novissima Benedicti XIV.

CONSUETUDO.

Consuetudo, quæ ex etymone nominis di- 1.
citur a verbo *consuesco*, sive *consuefacio*, idest simul, ac sæpius facio, quia videlicet, non inducitur nisi a majori parte Communitatis simul, ac sæpius actum frequentantis, 2
est duplex, una *facti*, & altera *Juris*. Consuetudo *facti*, quæ est via ad consuetudinem Juris, est ipsemet communiter repetitus usus, seu frequentatio actuum alicujus populi, seu communitatis sine obligatione, & ista secundum Isidorum *lib. 5. etymol. art. 3. relatum in cap. Consuetudo 5. dist. 1. Vocata est consuetudo, quia in communi usu est.* Consuetudo *Ju-* 3
ris nihil aliud est, quam Jus moribus constitutum, idest Jus quod ex hujusmodi communiter repetito usu, & frequentatione actuum alicujus populi, seu communitatis oritur, unde definitur ab eodem Isidoro relato *in d. c. Consuetudo 5. dist. 1.* quod sit *Jus quoddam moribus institutum, quod pro Lege suscipitur, cum deficit lex.* Et hæc consuetudo Juris cum ten- 4
dat ad novi Juris introductionem, est quasi altera Lex, parem obligandi obtinens potestatem, uti habetur *in l. De quibus 32. ff. de Legibus*, ibi: *De quibus caussis scriptis Legibus non utimur, id custodire oportet, quod moribus, & consuetudine introductum est... Quid*

enim

enim interest suffragiis populus suam voluntatem declaret, an rebus & factis?..... Inveterata consuetudo pro Lege non immerito custoditur; & hoc est Jus, quod dicitur moribus constitutum. Et in l. sequent. *Diuturna consuetudo pro Jure, & Lege in his, quae non ex scripto descendunt, observari solet.* Et *in l. 35. ff. eodem: Sed ea, quae longa consuetudine approbata sunt, & per annos plurimos observata, veluti tacita civium conventio, non minus quam ea, quae scripta sunt Jura, servantur.*

5 Consuetudo generatim capta dividitur tripliciter, scilicet in consuetudinem praeter Legem, secundum Legem, & contra Legem.

6 Consuetudo *praeter Legem*, (quae & *Juris Constitutiva* dicitur) est illa, quae reperitur in casibus illis, qui a Jure communi non sunt decisi, & huic solum convenit definitio tradita ab Isidoro *supra num. 3.* cum haec sola habeat pro suo esse constituere Jus novum, ubi Lex deficit, seu nulla Lex posita fuit, & talis consuetudo quamvis non scripta obligat aeque in conscientia ac in foro externo, sicuti obligat Lex scripta; *l. De quibus 32. ff. de Legibus*, ubi cum Jurisconsultus dixisset inveteratam consuetudinem pro Lege non immerito custodiri, hanc rationem reddit: *Nam cum ipsae Leges nos teneant, quia judicio populi receptae sunt, etiam ea, quae sine ullo scripto populus probavit, omnes tenebunt.* Et §. *Ex non scripto, Institut. de Jur. nat. gent. & civil.* sic habetur: *Ex non scripto Jus venit, quod usus approbavit; nam diuturni mores consensu utentium comprobati Jus efficiunt;* Quia enim ut ait S. Thomas 1. 2. *q. 97. art. 3. per exteriores actus multiplicatos interior voluntatis motus, & rationis conceptus efficacissime declaratur, hinc quando aliquid multoties fit, videtur ex deliberato rationis judicio provenire, & sic consuetudo re ipsa fit Lex communitatis approbantis actus repetitos populi, & inde impotentis obligationem ad actus ejusmodi postea ponendos.* Et ad hoc faciunt omnia alia Jura adducta supra *num.* 4.

7 Ad hoc autem ut haec consuetudo obliget, requiritur quod sit introducta a toto populo, aut majori, & saniori ejus parte cum animo saltem interpretativo se obligandi, seu introducendi consuetudinem obligatoriam, videlicet, faciendi novam Legem, seu Jus non scriptum; Glossa *in cap. Cum tanto 11. de consuetudine, verb. Legitime sit praescripta*, & ibi Abbas *n.* 17. Pirhing *num.* 28. Suarez *lib. 7. de Legibus c. 14. num. 5. & 6.* & alii. Et ratio est quia actus agentium non operantur ultra intentionem eorum; *l. Non omnis 19. de rebus cred. cap. Cum olim 38. de praebend.*

8 Hinc Consuetudines, quae ex devotione populi proficiscuntur, non obligant, nec vim Legis habent, ut ex communi Doctorum sunt consuetudines salutandi Deiparam dato signo certis horis, audiendi missam diebus non festivis, accipiendi initio Quadragesimae cinerem benedictam, aquam benedictam in ingressu Ecclesiae, & similes usus frequentati, & continuati a majore parte populi Christiani ex libera devotione, quibus non inducitur consuetudo obligatoria.

9 Insuper ad hoc ut consuetudo praeter Legem obliget, requiritur praescriptio, ad quam exposcitur, & sufficit decennium, sive sit consuetudo Civilis, sive Canonica, vel Ecclesiastica, etiamsi Princeps sit absens; Glossa *loc. cit.* & alii communiter, *ex cap. Consuetudo 7. dist. 12. & lib. 1. C. Quae sit longa consuetudo, l. sed ea, ff. de Legibus, l. super longi, C. de praescript. longi temp. & §. 1. Institut. de usucap.*

10 Consuetudo *secundum legem*, quae non est Juris, sed facti tantum, est illa quae legem jam praeexistentem supponit, eamque vel deducit in usum, vel si ambigua est, interpretatur; Unde haec consuetudo jus novum non constituit, sed aut Jus praeexistens confirmat, & adjuvat deducendo illud ad executionem, & observantiam; *cap. In istis 3. dist. 4.* ibi: *Leges firmantur, cum moribus utentium approbantur.... Ita moribus utentium ipsae leges confirmantur, & cap. Sopitae 14. de censibus*, ibi: *Inde utique videmus intentionem tuam Jure communi, & praedecessorum tuorum consuetudine adjuvari;* Aut Jus dubium interpretatur, juxta *l. Si de interpretatione 37. ff. de Legibus*, ibi: *Si de interpretatione Legis quaeratur, in primis inspiciendum est, quo Jure Civitas retro in ejusmodi casibus usa fuit. Optima enim Legum interpres consuetudo, & cap. Cum dilectus 8. de consuetudine*, ibi: *Contra consuetudinem approbatam, quae optima est legum interpres.*

11 Consuetudo contra legem est illa, qua lex scripta vel usu nunquam recepta fuit, vel jam recepta usu contrario denuo tollitur, & de hac praecipue sermo est in proposito.

12 Haec consuetudo non potest introduci, nec dari potest contra Jus divinum, & naturale, seu contra legem divinam, & naturalem, textu expresso *in cap. Cum tanto 11. de consuetudine*, ibi: *Nemo sanae mentis intelligit naturali Juri, cujus transgressio periculum salutis inducit, quacumque consuetudine (quae dicenda est verius in hac parte corruptela) posse aliquatenus derogari.*

13 Et de hoc salutis periculo, quod indu-

induceretur per consuetudinem contra Legem divinam, & naturalem, rationem reddit Gregorius IX. *in cit. cap.* dicens: *Cum tanto sint graviora peccata, quanto diutius infelicem animam detinent alligatam*. Hinc prava consuetudo fornicandi, blasphemandi, vel pejerandi numquam potest tollere Legem Divinam de non fornicando, de non blasphemando, de non pejerando. Communissima, & certis-
14 sima. Potest tamen tolli, & penitus abrogari Lex humana positiva sive Civilis, sive Canonica per contrariam consuetudinem, dummodo ea sit rationabilis, ac legitime præscripta, textu expresso *in Cap. Cum tanto*, ibi: *Licet etiam longævæ consuetudinis non sit vilis auctoritas; non tamen est usque adeo valitura, ut vel Juri positivo debeat præjudicium generare, nisi fuerit rationabilis, & legitime præscripta*. *Est communis*. Vide infra *n.* 38.
15 Hinc colligitur, duas potissimum conditiones esse necessarias, ut contraria consuetudo Legem humanam positivam tollat, & abroget, videlicet, ut talis consuetudo sit rationabilis, & sit legitime præscripta; *cit. cap. Cum tanto, in fine*, ibi; *Nisi fuerit ra-*
16 *tionabilis, & legitime præscripta*. Ea autem consuetudo generatim loquendo censetur rationabilis, quæ nec Juri naturali aut Divino adversatur, neque jure Canonico reprobatur, neque peccandi licentiam, aut occasionem præbet, neque alia ratione communi utilitati perniciosa est; quæ vero in aliquo deficit, censetur irrationabilis, & consequenter numquam potest induci per actus legi contrarios; Sic Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 24. *num.* 4. Roch. *in cap. ultim. de consuetud. num.* 26. Suarez *lib.* 7. *de legibus cap.* 6. *n.* 10. Azor. *part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 17. *q.* 5. Reiffenstuel *lib.* 1. *decr. tit.* 4. *num.* 34. & alii plures.
17 Nec valet dicere, quod omnis Lex debet esse rationabilis, & justa, & Reipublicæ utilis; *cap. Erit autem Lex* 2. *dist.* 4. *& lege* 9. *Cod. de Legibus*, & consequenter consuetudo ei directe contraria necessario erit irrationabilis, injusta, ac Reipublicæ perniciosa, quia si unum ex contrariis est rationabi-
18 le &c. necesse est alterum esse irrationabile &c. Non valet, inquam, quia utraque, Lex scilicet, & consuetudo ei directe contraria potest esse rationabilis, & utilis secundum diversas rationes, & in ordine ad diversos fines, ac respectus: nam quamvis consuetudo contra Legem introducta uno fine, seu consideratione, ob quam Lex fuit condita, minus sit utilis, & rationabilis, tamen alio fine seu consideratione potest esse etiam utilis, & rationabilis, quia licet consuetudo contraria Legi sit contra rationem particularem talis Legis, non est tamen contra omnem aliam rationem; sicut etiam duæ oppositæ, & contrariæ sententiæ non raro sunt simul probabiles, atque duæ contrariæ Leges (prout accidit in mutatione, & abrogatione Legum) solent esse rationabiles, ob diversas rationes, considerationes, & respectus *ut cap. Non debet* 8. *de Consanguinitate, & affinitate*, ubi sic expresse habetur: *Non debet reprehensibile judicari, si secundum varietatem temporum statuta quandoque varientur humana, præsertim cum urgens necessitas, vel evidens utilitas id exposcit quoniam ipse Deus ex his, quæ in veteri testamento statuerat, nonnulla mutavit in novo; Cum ergo prohibitiones de conjugio in secundo, & tertio affinitatis genere minime contrahendo, &c.*

Consuetudo tunc dicitur legitime præscripta 19
cum tempore a Legibus definito est continuata. Consuetudo enim legitime præscripta idem est ac usus longævus, seu longa consuetudo, prout appellatur *in cap. Cum consuetudinis* 9. *& cap. Cum tanto* 11. *de consuetud. & in eod. tit. Quæ sit longa consuetudo*. Tempus au- 20
tem requisitum, & sufficiens, ut consuetudo censeatur legitime præscripta, ita ut Legem tollat, & abroget, pro abolenda, & abroganda Lege Civili, est decennium. *Communis*. Et ratio est, quia consuetudo, ut Legem civilem tollat, & abroget, debet esse longa; *lib.* 1. *Cod. Quæ longa sit consuetudo*, ibi: *Et ne quid contra longam consuetudinem fiat, ad solicitudinem suam revocabit Præses; sed per longam consuetudinem* intelligitur illa, quæ decennio duravit, nam decennium in Jure vocatur longum tempus; *leg. Super longi, Cod. de præscript. longi tempor.* ibi: *Super longi temporis præscriptione, quæ ex decem annis introducitur*. Pro abolenda tamen, & abroganda Le- 21
ge Canonica, seu Ecclesiastica requiritur spatium quadraginta annorum, idest consuetudo spatio quadraginta annorum continuata; Rota *part.* 1. *Recentior. decis.* 497. *num.* 4. *part.* 5. *tom.* 1. *dec.* 373. *num.* 10. *& part.* 13. *dec.* 233. *num.* 22. Glossa *in Cap. Cum tanto* 11. *verb. Consuetudo, verb. Legitime*, & ibi Abbas *num.* 11. Imola *in c. Treguas* 1. *de Tregua & Pace num.* 13. & ibid. Fagnan. *n.* 40. *&* 67. Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 24 *de Legibus num.* 6. cum multis ibi citatis; Diana cum pluribus aliis a se citatis *part.* 5. *tract.* 5. *resolut.* 2. §. *sed quid ego*, asserens se hanc sen-

sententiam tenere auctoritate Sacræ Rotæ Romanæ, quæ semper eam canonizavit, ut patet
22 ex decisionibus mox citatis. Et ratio est, quia Lex Canonica, seu Ecclesiastica, est Jus quoddam, sive res immobilis Ecclesiæ, ac subinde etiam Leges Ecclesiasticæ comprehenduntur sub illa Lege Canonica, quæ generatim statuit contra res immobiles, & Jura Ecclesiæ non præscribi nisi spatio quadraginta annorum; *cap. De quarta* 4. *cap. Ad aures* 6. *cap. Audistis* 15. *de prescript. cap. Cum Ecclesia* 3. *de caussa possessionis*.

23 Probabile tamen est, quod etiam pro abolenda, & abroganda Lege Canonica, seu Ecclesiastica sufficiat decennium, sicuti pro abolenda Lege Civili; Lessius *lib.* 2. *de Justit. & Jure cap.* 6. *num.* 46. Lugo *disp.* 7. *de Just. & Jure sect.* 6. *num.* 94. Azorius *part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 18. *quæst.* 6. Castropalao *part.* 1. *tract.* 3. *disput.* 3. *punct.* 2. §. 2. *num.* 6. Sannig. *dist.* 4. *de legibus q.* 1. *n.* 5. Christophorus Haunoldus *t.* 1. *de Justit. & Jure tract.* 1. *c.* 3. *controvers.* 2. *n.* 130. Pirhing *lib.* 1. *dec. titul* 4. *de consuetud. num.* 39. Reiffenstuel ibid. *n.* 105. qui nedum hanc sententiam censent probabi-
24 lem, sed etiam probabiliorem. Et ratio est, quia non est inducenda discrepantia inter Jus Civile, & Canonicum, ubi non habetur expressa dispositio Juris in contrarium; *cap. Intelleximus* 1. *de novi operis nunciatione*; sed pro abolenda, & abroganda Lege Civili per consuetudinem contrariam sufficit decennium, ut dictum est *num.* 19. & in Jure Canonico quo ad hoc non reperitur expressa dispositio
25 in contrarium, ergo &c. Nec obstat, dicunt citati Doctores, quod *in cit. cap. De quarta* 4. *cap. Ad aures* 6. *cap. Audistis* 15. *de præscriptionib. cap. cum Ecclesia* 3. *de caussa possessionis*, & in aliis consimilibus ad præscribendum contra bona, & Jura Ecclesiastica requiratur spatium quadraginta annorum; Respondetur enim, quod ibi est sermo de præscriptione contra bona immobilia Ecclesiarum, atque earum Jura, utpote quæ sunt instar bonorum immobilium, prout desumitur ex ipsomet textu; non autem de præscriptione contra Leges Ecclesiasticas, sive Canonicas; Alioquin enim cum contra Romanam Ecclesiam non currat nisi centenaria præscriptio, *cap. Ad Audientiam* 13. *cap. Cum nobis* 14. *de præscript.* leges Pontificiæ nonnisi centenaria præscriptione, seu consuetudine in contrarium abrogari possent, quod est contra communem Doctorum.

26 Pro abolenda, & abroganda Lege sive Civili, sive Canonica per contrariam consuetudinem via conniventiæ introductam, probabilius est non requiri rigorosum, & determinatum tempus præscriptionis, sed sufficere quod tanto tempore consuetudo sit continuata, quantum viris prudentibus sufficit ad rationabiliter judicandum Principem in eam consensisse. Ita Lessius *lib.* 2. *de Justit. & Jur. cap.* 6. *n.* 45. Verricelli *tract.* 3. *quæst.* 2. *num.* 32. *& tract.* 8. *quæst.* 57. *num.* 9. Pirhing *lib.* 1. *decret. tit.* 4. *de consuetud. n.* 34. Reiffenstuel *ibid. n.* 93. & alii. Et ratio est quia dum Princeps scit suam Legem non servari, & tacet, & tolerat, jam censetur connivendo consentire, & ne Respublica perturbetur, conditæ a se Legis obligationem tollere, eamque revocare. In tali enim casu Lex proprie non tollitur ab inferioribus, sive per contrariam horum consuetudinem, ac via præscriptionis, sed potius ab ipsomet Principe, seu per tacitam ejus revocationem, ac via conniventiæ. Hic advertendum 27
venit, quod consuetudo contra Legem duplici modo potest introduci. Primo modo per viam *conniventiæ*, idest ex consensu saltem tacito Principis, seu Legislatoris, eo scilicet sciente, & tolerante, cum faciliter posset resistere introductioni consuetudinis contrariæ, eamque prohibendo subditos cogere ad observantiam Legis; in tali enim casu Princeps sciens, ac tolerans censetur connivere tali consuetudini contra suam Legem vigenti. Secundo modo per 28
viam *præscriptionis*, idest, longævo usu contrario populi, ignorante & nesciente Principe.

Ad abrogandam Legem per consuetudinem 29
via *conniventiæ* introductam, non requiritur bona fides, quia tunc abrogatio Legis non procedit ab ipsis actibus contrariis, qui quidem facti cum scientia Legis contrariæ, in principio, in fieri consuetudinis fuerunt mali, sed a consensu saltem tacito Legislatoris, qui sciens, & potens faciliter contradicere, si vellet, tolerat, & non contradicit, & sic Lex censetur per tacitam Principis seu Legislatoris revocationem abrogari, unde mirum non est si bona fides non requiratur; Sic Layman *lib.* 1. *Theolog. moral. tract.* 4. *cap.* 24. *a.* 8. & 11. Pirhing *loc. cit. n.* 44. & alii passim. Ad ab- 30
rogandam tamen Legem per consuetudinem via præscriptionis introductam, requiritur necessario bona fides, seu probabilis ignorantia præscribentium, sine qua nulla incipere, vel currere potest præscriptio; *cap. Quoniam* 20. *de præscriptionib.* ibi: *Synodali judicio definimus, ut nulla valeat absque bona fide præscriptio tam*

ca-

canonica, *quam civilis*; *& cap. Possessor* 2. *de regul. Juris in* 6. ibi: *Possessor malæ fidei ullo tempore non præscribit*; ac proinde neque consuetudo præscriptiva inchoari potest, aut procedere sine bona fide, cum ipsa debeat esse justa, & rationabilis, ac legitime sive canonice præscripta; *cap. Cum tanto* 11. *de consuetud.* Glossa *in capit. Non est* 3. *de consuetud. in* 6. *verb. Canonice*; Suarez *lib.* 4. *defensionis Fidei Catholic. cap.* 32. *num.* 20. Lessius *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 46. Layman *loco cit. num.* 11. Azorius *p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 17. *quæst.* 6. Pirhing *loc. cit. num.* 44. Silvester *verb. consuetudo q.* 7.

31 & alii plures. Hic tamen est advertendum, quod licet primi Legem Reipublicæ utilem cognoscentes, eamque illicite transgredientes, non possint ob suam malam fidem præscriptionem, ipsamque consuetudinem re ipsa inchoare; Posteri tamen, qui eorum exempla secuti bona fide Legem non observant, eo quod existimare, & in dubio præsumere possunt, antecessores habuisse justam causam non servandi Legem, possunt præscriptionem, ipsamque consuetudinem inchoare, vel quasi bona fide ab antecessoribus inchoata fuisset, eamdem continuare, & perficere, prout optime explicat Layman *loc. cit. num.* 11. ex Scoto, qui *l.* 1. *de Justit. qu.* 7. *art.* 2. *ad* 12. habet hæc præcisa verba: *Ut Lex positiva antiquetur, consuetudo etiam illa, quæ illicitum habet ortum, potest, licet non apud eosdem homines, tamen apud posteros vim obtinere.* Et sic etiam docet Abbas *in cap. Treguas* 1. *de Tregua, & pace num.* 4. Felin. *ibid. num.* 1. Sylvester *verb. Consuetudo quæst.* 7. Azorius *loc. cit.* Pirhing *loc. cit. n.* 44. & hanc esse communem sententiam testatur Rochus *in cap. ult. de consuetud. sect.* 4.

32 Consuetudo a lege reprobata, & damnata tamquam irrationabilis, & bonis moribus repugnans, non potest, licet sit immemorabilis, abrogare Legem; sic colligitur *ex cap. Ad audientiam* 3. *cap. Cum inter* 5. *& cap. Ex parte* 10. *de consuetud. & cap. Consuetudinem* 1. *eod. in* 6. Et ratio est, quia quando Leges aliquam consuetudinem tamquam simpliciter, & absolute irrationabilem damnant, hoc ipso reddunt illam inefficacem ad inducendam præscriptionem contra Legem. Ita communis Doctorum; atque etiam desumitur *ex Cap. Cum venerabilis* 7. *& cap. Cum tanto* 11. *de consuetud.* ubi dicitur quod talis *non tam consuetudo, quam corruptela merito sit censenda*; adeoque quantumvis immemorabilis non potest abrogare Legem; & sic non est servanda. Consuetu-

33 do a Lege, seu Constitutione reprobata tamquam irrationabilis, & iniqua, intelligitur nedum de consuetudine præsente, seu existente, sed etiam de futura; *cap. Ad audientiam nostram* 3. *c. Cum inter* 5. *de consuetud.* ubi talis ex post facto introducta consuetudo non valere declaratur; Lex enim de sui natura in futurum, atque etiam ad futuros casus ordinatur; *cap. ultim. de consuetud. & l. Leges, C. de Legibus*; ergo ubi Lex reprobat consuetudinem tamquam irrationabilem, & iniquam, etiam futuram reprobare intelligitur, si etiam ipsa irrationabilis, & iniqua adhuc existat. Si ve- 34
ro nova superveniat causa tollens irrationabilitatem, & iniquitatem, quæ ab initio inesse videbatur consuetudini, quando Legislator eam ut irrationabilem, & iniquam reprobavit, tunc potest induci valida consuetudo adversus eam legem, non obstante tali reprobatione; Glossa *in cap. Licet* 1. *de consuetudinib. in* 6. *verb. Expresse*, juncta Glossa marginali, ibi: *Nisi consuetudo juvaretur nova ratione*; Abbas *in cap. Cum tanto* 11. *de consuetud.* id probans ex *cap. Non debet* 8. *de consanguinit. & affinit.* ubi dicitur non debere reprehensibile judicari, si secundum varietatem temporum (sive rationum) leges mutentur; vide verba textus *sub num.* 17. *& l. Si hominum, ff. Mandati*, ubi generalis Procurator potest ex justa causa de novo superveniente, vel antea ignorata mutare ea, quæ a Domino specialiter sunt provisa; Et hoc est certissimum, quia ratio Legis est anima Legis; ergo superveniente nova ratione, sive causæ, quæ tollit irrationabilitatem, & iniquitatem reprobatæ consuetudinis, censetur etiam tolli ipsamet Lex hanc reprobans; *arg. cap. Intelligentia* 6. *de verb. significat.* cum similibus; quoties enim circumstantiæ Legis sunt mutatæ, prudenter judicatur Legislatorem consentire in consuetudinem eam abrogantem.

Per Legem universalem, seu clausulam ge- 35
neralem abrogativam consuetudinis v. g. *non obstante quacumque consuetudine*, aut hujusmodi, non abrogatur consuetudo immemorabilis, nisi de ea fiat specialis mentio; Covarruvias *lib.* 5. *variar. resolut. cap.* 13. *num.* 5. Baldus *l. unic. Cod. de annonis*; Barbosa *caus.* 87. *n.* 4. *&* 8. allegans plurimos alios; Mascard. *de probationib. conclus.* 424. *n.* 4. Castropalao *part.* 1. *tract.* 3. *disp.* 3. *punct.* 5. §. 1. *num.* 10. asserens hanc esse communem sententiam: Et ratio est, quia consuetudo immemorabilis habet majorem vim, & auctoritatem, quam aliæ consuetudines, ut patet *ex l. Hoc Jure §. ductus aquæ, ff. de aqua quotidian.* adeoque ne-

cesse

cesse est, ut ea specialiter & expresse abrogetur, alioquin valebit. Exemplum hujus habetur *in c. Si Episcopus 2. de pœnitent. & remission. in 6.* ubi dicitur nulla posse consuetudine induci, quod aliquis præter sui Superioris licentiam possit sibi eligere Confessarium, & tamen ante Concilium Tridentinum simplices Presbyteri sibi invicem confitebantur, suffragante videlicet ipsis consuetudine immemorabili, quam postmodum expresse revocavit d. Tridentinum *sess. 23. cap. 15. de reformat.* ibi: *Privilegiis, & consuetudine quacumque etiam immemorabili non obstantibus;* & quod consuetudo immemorabilis non comprehendatur sub generali revocatione consuetudinum, sed ad ejus abrogationem requiratur specialis mentio per ly, *etiam immemorabilis*, aut hujusmodi, expresse decrevit Sacra Congregatio teste Fagnan. *in cap. Ad hæc n. 34. de relig. domib.*

36 Consuetudo principaliter differt a Præscriptione, quia Præscriptio datur inter privatos, & a privatis inducitur: Consuetudo vero non inducitur nisi a Communitate, cum ipsa sit Lex, & Jus non scriptum; *l. De quibus 32. ff. de Legib. & §. sine scripto 9. Institut. de Jure naturali.* Unde paucis loquendo; Ex consuetudine acquiritur publico; Ex præscriptione acquiritur privato.

37 * Consuetudo contraria Decretis Sac. Concilii Tridentini non est attendenda, quia in Bulla Pii IV. quæ legitur in fine ejusdem Concilii, habetur Decretum irritans ea omnia, quæ obstant eidem Sacro Concilio, ex quo fluit, ut irritatio ista cadat supra omnia obstantia singulis capitulis ejusdem; *Instit. Eccl. 60. §. 7.*

38 Consuetudo rationabilis & legitime præscripta abrogat omnem legem humanam etiam canonicam, ex textu *in cap. final. de Consuet.*

39 Nefas tamen est Episcopo juxta consuetudinem diœcesis suæ contra Canones legem condere; quod enim valeat consuetudo, est ex quadam

40 tolerantia Superioris legislatoris. Nimiæ autem esset arrogantiæ, si Episcopus legem conderet contra legem Superioris; *De Synodo Diœc. lib. 7. cap. 71. §. 7.*

Additiones ex aliena manu.

41 An ad inducendam Consuetudinem in statu monarchico opus sit scientia & patientia Principis, mire inter se variant Auctores, Negant alii, Hann. ad Wesembec. *lib. 1. tit. 3. num. 10.* Christin *decis. Belgic. vol. 2. decis. 55. n. 6.*

42 Alii affirmant, Treutler. *select. disput. vol. 1. disput. 1. thes. 9. lit. D.* Strykius *in us. modern. Pandect. l. 1. tit. 3. num. 65.* Contrarias hasce 43 opiniones ita alii conciliant, ut procedat opinio negativa, si agatur de consuetudine præter legem, procedat vero opinio affirmativa; si de consuetudine contra legem agatur; Tulden. *in Cod. tit. Quæ sit long. consuetud. n. 1.* Bohemer. *in introduct. in jus digest. lib. 1. tit. 15. n. 19.* Aliis aliæ placent conciliationes, de 44 quibus consule Gann. ad Treutler. *select. disput. vol. 2. disput. 1. quæst. 54.* Mihi negativa opi- 45 nio arridet, & quidem sive res sit de Consuetudine præter legem, sive de Consuetudine contra legem, idque tum in jure civili; *leg. 33. & plur. sequent. ff. de Leg. leg. 1. & 3. cap. Quæ sit long. consuetud.* tum in jure canonic. *cap. final de Consuetud.* generaliter probata est quævis Consuetudo. Non est ergo cur 46 ad ipsam adducendam necessaria esse possit scientia & potentia Principis, si ea probata jam est a Principe. Et quod prætereundum 47 haud est, *in dict. cap. final. de Consuetud.* probata est Consuetudo contraria juri positivo, modo tamen sit rationabilis, & legitime præscripta.

Cæterum si Lex aliqua nominatim prohibeat 48 Consuetudinem sibi contrariam, tunc opus esse videtur scientia & patientia Principis ad consuetudinem inducendam; quam, pro Consuetudine hac non militet mox adducta ratio, quod Princeps probavit Consuetudinem. Quod 49 si consuetudo expressis verbis prohibita a Lege, sit immemorabilis, præsumitur scientia & patientia Principis.

Additiones Novissimæ.

Consuetudinem, quæ est contraria bonis 50 moribus, aut Juri naturali, non tam pro consuetudine, quam pro abusu & corruptela reputandum esse, compertum est.

Non omnium Consuetudinum eadem est vis 51 & auctoritas.

Et quidem quædam sunt Consuetudines, quæ 52 auctoritate, etiam Sacræ Scripturæ cedere non debent, utpote quæ ex Traditione Apostolica ad nos transmissæ habentur.

Sunt consuetudines, quas universalis per or- 53 bem diffusa Ecclesia servat, & quæ ab Apostolis ad nos dimanatæ creduntur.

Aliæ vero, quæ nec contra Scripturam 54 Sacram, nec contra bonos mores esse noscuntur; ac variæ & diversæ pro varietate locorum & populorum reperientur; de quibus agit Sanctus Augustinus Epistola ad Casulanum.

Quæ-

55 Quænam consuetudines, etsi inveteratæ, cum vix, aut omnino nunquam inveniri possint causæ, quas in eis instituendis homines secuti sunt, sine ulla dubitatione resecandæ & extirpandæ sunt.

56 Non locus consuetudinem, sed consuetudo locum commendat, uti docet Gratianus *Can.* 10. sive quod ea sit accipienda consuetudo, sine differentia locorum, quæ plus omnipotenti Deo possit placere.

57 Consuetudines pias & laudabiles observari jussit S. Carolus in suo Concil. Mediol. I.

58 Consuetudo, quæ omnino rationi & veritati conformis est, ex Divo Augustino, retinenda esse videtur; ait enim ipse Sanctus Doctor *Can.* 7. „ Cum consuetudini veritas suffragatur, nihil oportet firmius retineri. "

59 Mutationem antiquarum Consuetudinum & inveteratorum morum solere esse causam turbationis, multaque secum incommoda trahere in Rempublicam Christianam fusius ostendit Franciscus Salgado, in Tract. *De Supplicat. ad Sanctiss. part.* 1. *cap.* 6.

60 A consuetudine suæ Ecclesiæ quoad ritus non facile recedendum est, eo quod hujusmodi licentia paulatim latius serpens, confusionem, aliaque incommoda in ipsos sacros ritus & Sacramentorum administrationem inducere posset.

61 In officiis & honoribus exhibendis non modo videndum est quidquid lege sancitum, sed quid consuetudine valeat; adeo ut in juribus honorificis exhibendis plurimi semper facienda sit recepta consuetudo; ita Franciscus de Roye *Lib.* 2. *cap.* 5. *De Juribus Honorificis.*

62 Consuetudo Canones in totum abrogare non potest, eo quod ipsi quandoque non tantum juri mere positivo, sed etiam naturali inniti videntur.

63 Canones autem qui versantur circa ea quæ sunt juris Naturæ, neutiquam abrogari consuetudine possunt, vel ulla humana relaxatione immutari.

64 Consuetudine abrogari potest tam jus commune, quam statutarium.

65 Præsertim si jus quod alicui tribuitur, non est prohibens, sed concedens.

66 Circa Consuetudinem, quatuor casus figurari valent, in quibus ipsa adesse potest. Primus est, quando jus est conforme consuetudini, disponendo id quod consuetudo recipit: & tunc ista non est consuetudo, sed observantia legis. Secundus, quando jus est simpliciter contrarium consuetudini disponendo id, contra quod introducta fuit consuetudo, & tunc ista dicitur consuetudo contra simplicem dispositionem juris, quæ sola quadragenaria induci potest. Tertius est, ut quando Jus est nedum contrarium consuetudini, sed illi resistit derogando, & prohibendo contrarium usum, & tunc requiritur quadragenaria cum titulo vel immemorabilis. Quartus casus est, quando jus nec assistit, nec resistit consuetudini, sive per contrarietatem, sive per resistentiam prohibitivam, & tunc dicitur consuetudo interpretativa, quæ datur in re dubia, & potest per decennium introduci.

Consuetudo ut vim & auctoritatem legis habeat, tria concurrere debent, videlicet usus longævus, Principis Consensus, & rationabilis causa; ita Doctores omnes in *L. de quibus*, de consuetudine agentes. 67

Quot anni desiderentur ad inducendam consuetudinem vim legis habentem, non constat apud Doctores. Glossa & Bartolus docent decem vel viginti annis induci perfectissimam consuetudinem; Hottomannus vero & Mela existimant tantum tempus desiderari, quantum superstitum hominum nec ætas, nec memoria comprehendere possit. 68

Quidquid sit, receptior opinio est illorum, qui discrimen constituunt inter consuetudinem, quæ est præter jus, & eam quæ est contra jus; ita ut si sit præter jus scriptum, desiderentur tantum decem anni; si vero contra jus, desiderentur quadraginta. 69

Sed sive per decem sive per quadraginta annos inducatur consuetudo, debent per illud tempus actus populi intervenire; quia non verbis, sed factis consuetudo introducitur; qui quidem actus debent esse voluntarii & non coacti, uti pluribus relatis defendit Avendanus *de Metu lib.* 2. *cap.* 36. Hi actus debent etiam esse uniformes, cum ex difformibus consensus colligi non possit. 70 71 72

Ut Consuetudo vim legis obtineat, desideratur Principis consensus sive approbatio, & hæc vel tacita vel expressa. 73

Consensus Principis debet esse rationabilis, ita ut justa ratione nitatur, sive rationi non repugnet quæ lege statui potuit; eadem enim est materia legis, justitiæ & consuetudinis; nam consuetudo est tacita quædam lex; *leg.* 3. *Quæ sit longa consuetudo*. Irrationabilis enim consuetudo corruptela est, quæ nec immemorabili tempore præscribi potest. 74

CON-

CONTRACTUS IN GENERE.

1 COntractus proprie dictus *est pactum*, *ex quo*
ultro citroque oritur obligatio, seu est duo-
rum, vel plurium consensus ultro citroque ob-
ligationem pariens, qualis est v. g. Emptio,
Venditio, Locatio, & hujusmodi, ubi vendi-
tor est obligatus ad dandam mercem; emptor
vero ad refundendum pretium. Est in re com-
munis, & habetur *ex l. Labeo*, *ff. de verbor.*
2 *significat.* Nec contra hanc Contractus defini-
tionem obstat, quod inter Patrem & Filium,
Subditum & Superiorem, Maritum & Uxo-
rem, & hujusmodi detur mutua, sive ultro
citroque obligatio, non tamen Contractus,
adeoque data Contractus definitio non sit bo-
na. Non obstat, inquam, quia respondetur
statim distinguendo antecedens. Inter Patrem
& Filium, subditum & Superiorem &c. da-
tur mutua obligatio, orta ex aliis virtuti-
bus distinctis a justitia commutativa, v. g.
ex Pietate, Obedientia, Fidelitate, & hujus-
modi, conceditur antecedens; orta ex Justi-
tia commutativa, negatur antecedens, & con-
sequentia. Contractus enim est ultro citroque
obligatio, quæ oritur ex motivo justitiæ com-
mutativæ post mutuum contrahentium con-
sensum.
3 Contractuum divisio est multiplex; reticitis
enim hic diversis Contractibus in specie, ut
sunt Contractus Venditionis, Emptionis, Lo-
cationis, Conductionis, Commodati, Societa-
tis, & hujusmodi, de quibus suis respective
locis; Contractus ut sic, dividitur Primo in
Contractum *explicitum*, seu *formalem*, & in
contractum *implicitum*, seu *interpretativum*.
4 Contractus *explicitus*, seu *formalis* est, qui fit
expresso partium consensu; & dicitur explici-
tus, seu formalis, quia ejus obligatio oritur ex
formali, & expressa utriusque contrahentis con-
ventione, juxta quam procedit Regula 85. Juris
in 6. *Contractus ex conventione legem accipere di-*
5 *gnoscuntur*. Contractus *implicitus*, seu *interpre-*
tativus est, qui fit implicite solum, & absque
ulla expressa conventione inter partes, sed in-
terpretativa tantum, ex legis videlicet disposi-
tione. Sic v. g. fit in Tutela, id est quando quis
in se suscipit officium Tutoris, seu quodvis aliud
officium, qui enim Tutelam, seu quodvis aliud
simile officium in se suscipit, eo ipso implici-
te, seu re ipsa Juris interpretatione, absque
alia expressa conventione se se obligat erga al-
terum, & alter obligatur erga seipsum, juxta
leges, & conditiones circa tale officium rece-
ptas. Secundo dividitur Contractus ut sic in 6
Contractum *gratuitum lucrativum*, & in Contra-
ctum *onerosum*. Contractus *gratuitus lucrativus*
est ille, quo ex una tantum parte oritur obliga-
tio, ut nil petatur ex altera parte, ut donatio,
legatum, Precarium, commodatum &c. Con- 7
tractus *onerosus* est ille, quo ex utraque parte
inducitur obligatio, ita ut obligationi unius cor-
respondeat obligatio alterius, ut Emptio, Ven-
ditio, Locatio, Conductio &c. in his enim utri-
que parti contrahentium aliquod onus imponitur
quidpiam dandi, vel præstandi. Alii vero illum 8
appellant Contractum *onerosum*, ex quo oritur
obligatio aliquid rependendi loco ejus quod da-
tur, ut patet in emptione, & venditione, ubi
emptor est obligatus ad rependendum pretium
pro re sibi vendita, & venditor est obligatus
ad tradendam rem pro pretio ab emptore rece-
pto; Contractum vero *gratuitum* illum appel-
lant, in quo nihil rependitur loco ejus quod
datur, ut in donatione, Legato &c. ubi Dona-
tarius, & Legatarius &c. nihil tenentur repen-
dere Donanti, & Leganti &c.

Tertio Contractus ut sic dividitur in Con- 9
tractus *nominatos*, & in Contractus *innominatos*;
Contractus *nominati* sunt illi, qui non sistunt
in nomine generali Contractus, vel pactionis,
sed transeunt in proprium, seu specificum no-
men sibi in Jure attributum, ut sunt Emptio,
Venditio, Locatio, Conductio, Depositum,
Commodatum, Sponsalia, Matrimonium, &
hujusmodi. Contractus *innominati* sunt illi, 10
qui proprio, & specifico nomine carent, &
sistunt in nomine generali Contractus, seu pa-
ctionis. Et horum quatuor sunt species, prout 11
habetur *in l. Naturalis*, *ff. de Præscriptis verbis*,
scilicet *Do*, *ut des*, *Do*, *ut facias*, *Facio*, *ut*
facias, *Facio*, *ut des*. Ubi observa, quod si 12
v. g. ego do tibi vinum, ut tu mihi des tri-
ticum, talis Contractus non est emptio, nec
venditio, quia non datur pretium pro merce,
nec est ullus contractus specifice nominatus,
sed sistit in solo generico nomine Permutatio-
nis, quia nomen permutationis ex se est com-
mune omnibus contractibus respectivis, seu
parientibus mutuam obligationem, ut cum
aliis explicat Lugo *tom. 2. de contractibus in*
genere disp. 22. sect. 2. n. 8. Sporer *tom. 2. tract.*
6. cap. 2. n. 9. & alii; sic etiam fit cum quis
dat Paulo v. g. panem ut sibi laboret, pin-
gat, scribat, vel aliud quid faciat; aut cum
quis colit alteri vineam, ut alter pascat suos
bo-

boves, & hujusmodi; est enim ibi, & in similibus conventio quædam, sed non contra-
13 ctus aliquis nominatus. Discrimen autem est inter utrosque contractus, quod in contractibus nominatis non licet pœnitere, idest a contractu resilire, altera parte non consentiente, ut patet ex *l. Sicut* 5. *C. de action. & oblig.* At vero in contractibus innominatis, quantum est de jure civili, licet pœnitere, seu a Contractu recedere, etiam si pars pœnitens, seu recedens ex sua parte Contractum impleverit, si ex altera parte nondum impletus sit; dummodo tamen altera pars servetur indemnis, si fortasse aliquod damnum occasione talis revocati Contractus incurrat, v. g. quia fecit jam quasdam expensas pro impletione talis Contractus, & postea is fuit per pœnitentiam alterius partis revocatus; exempli gratia, Petrus dedit Paulo pecuniam, ut pergat Romam, Petrus potest pecuniam repetere, quandiu Paulus nondum ivit, dummodo Petrus servet indemnem Paulum, si pro tali faciendo itinere jam quasdam fecit expensas, *l. si pecuniam* 5.
14 *ff. de condictione causa data*. Notanter autem dicitur *quantum est de jure civili*, quia spectato jure Canonico in contractibus innominatis pœnitere non licet, si altera pars parata sit fidem servare, & Contractum adimplere, neque sit in mora hunc adimpleri; In foro enim conscientiæ, cum una pars non recedat, debet utraque stare contractui, nisi circumstantiæ sint notabiliter mutatæ, ut ex communi recte notat Tambur. *lib.* 8. *tract.* 3. *c.* 6. §. 2 & docet Felinus *in c. Antigonus*, *de pactis n.* 13. Molina *tom.* 2. *de justit. & jure disq.* 258. *n.* 7. citans pro hac sententia Baldum *in rubric. C. de rerum permutat.* & sic tenent alii passim. Et ratio est, quia ut supponimus, vere se in conscientia obligavit, atque altera pars cum onere se obligandi acceptavit, unde in conscientia non licet uni parti pœnitere, seu recedere altera parte dissentiente.

15 Quarto, Contractus, ut sic dividitur in Contractum *bonæ fidei*, & in Contractum *stricti juris*. Contractus *bonæ fidei* sunt illi, in quibus Judex multa potest arbitrari, quæ secundum bonam contrahentium fidem censentur inesse, etiam si verbis non fuerint expressa, ut sunt Emptio, Venditio, Locatio, Conductio, Depositum, Societas, & cæteri Contractus, qui enumerantur *in* §. *Actionum au-*
16 *tem*, *Institut. de Actionib.* Contractus *stricti juris* sunt illi, in quibus Judex alligatur ad verba contrahentium, quia in ipsis stricta interpretatio fieri debet secundum id, quod verbis expressis conventum fuit, ut sunt *mutuum*, *census*, *emphyteusis*, *stipulatio*, *donatio gratuita &c. l.* 99. *ff. de verb. obligat.* Hic est adver- 17
tendum ex Glossa communiter recepta *in cap. Cum venerabilis 6. de exceptionibus*, *verb. Bonæ fidei*, quod Contractus *bonæ fidei* non ideo sic dicuntur, quasi in eis tantum servari debeat bona fides, quia hæc etiam in omnibus aliis Contractibus stricti juris requiritur, non enim licet neque eos mala fide celebrare; sed ideo primi dicuntur Contractus bonæ fidei, ex quo cum frequenter soleant fieri inter cives, non solent in iis Contractibus apponi multæ conditiones, quæ alias in aliis Contractibus ponuntur, sed se remittunt ad consuetudines Patriæ in dictis communibus Contractibus intelligi solitas, secundum quas rectus Judex judicare debet, quamvis in similibus Contractibus non sint expressæ tales conditiones, cum secundum bonam contrahentium fidem censeantur inesse; Contractus vero *stricti juris* ideo sic dicuntur, quia in ipsis contrahentes solent omnes particulares conditiones apponere, secundum quas, & præscripta verba Contractus, & non aliter, debet Judex restricte judicare in iis. Numerus actionum 18
bonæ fidei, quæ sunt septemdecim, patet in sequentibus versibus a Glossa loco citato adductis.

Empti, *Conducti*, *mandati*, *depositique*,
Pignora, *Ciscundæ* (idest familiæ Herciscundæ) *communi* (idest communi dividundo) *pro socioque*,

Dotis, *& Hæredis*, *Tutelæ*, *Commoda*, *Gestor*;
Præscriptis verbis si mutat, *sive licetur*.
Ista bonæ fidei sunt; *stricti cætera juris*.

Et eadem Glossa ibi advertit, quod in primo versu per ly *Empti* subintelligitur etiam ly *Venditi*, & per ly *Conducti* subintelligitur ly *Locati*, quia nunquam unum est sine altero, idest nunquam est emptio sine venditione, & conductio sine locatione. Item in quarto versu verba illa *Præscriptis verbis si mutat*, *sive licetur*, duas tantum actiones denotant; nam actio *Præscriptis verbis* est stricti juris, demptis his duobus casibus, videlicet quando ea de æstimato proponitur, vel quando ea ex permutatione competit; Glossa §. *Actionum*, *verb. Ex permutatione*, *institut. de Actionib.*

Contractus possunt perfici aut compleri qua- 19
tuor

tuor modis, scilicet Re, Verbis, Litteris,
seu scriptura, vel saltem consensu. *Est com-
munis* & expresse habetur *in* §. *fin. Institut.
de obligat.* ibi: *Aut enim re contrahitur, aut*
20 *verbis, aut litteris, aut consensu*. Ad validi-
tatem Contractus multæ requiruntur condi-
tiones. Prima est mutuus utriusque contra-
hentis consensus; *l.* 1. §. *Conventiones*, *ff.
de pactis*, ubi sic habetur: *Dixit Pedius nul-
lum esse pactum, nullam obligationem, quæ
non habeat in se consensionem, nam & sti-
pulatio, quæ verbis fit, si non habeat con-
sensum, nulla est*. Idem in terminis habe-
tur *l.* 3. *ff. de obligat. & action.* & patet
clare ex ipsamet definitione Contractus de-
sumpta *ex l. Labeo*, *ff. de verb. significat.*
quo nempe Contractus sit ultro citroque ob-
21 ligatio, vid. *supra num.* 1. Secunda ut Con-
tractus fiat a personis potentibus, & non pro-
hibitis de jure contrahere; *l.* 5. *Cod. de oblig.*
22 Unde invalidi sunt Contractus celebrati ab in-
fantibus usu rationis carentibus, ab amenti-
bus, furiosis, ebriis, & phreneticis; §. 8. *In-
stitut. de inutili stipul. & leg. obligationes* 11.
23 §. 12. *ff. de obligat. & action.* Filius familias
adhuc impubes de quibuscumque bonis suis
etiam cum consensu, & auctoritate Patris sui
ex nullo Contractu obligatur civiliter; *Insti-
tut. de inutil. stipulat.* §. *Sed quod diximus*.
24 Pupillus tamen impubes auctoritate tutoris
contrahens obligatur civiliter: *ibid.* §. *pupil-
lus* 9. Et ratio disparitatis est, quia pupillo
datur actio contra tutorem, si male suaserit,
aut male auctoritatem præstiterit, qualem
actionem non habet filius contra Patrem ob
naturalem reverentiam, ac virtutem pietatis;
25 *l. cum oportet* §. *sub hac tamen ver.* Filius fa-
milias pubes non potest valide contrahere si-
ne consensu Patris de bonis adventitiis, &
profectitiis; *l. ultim.* §. 5. *C. de bonis, quæ*
26 *liberis*. Potest tamen talis filius etiam sine
consensu Patris contrahere de suis bonis ca-
strensibus, & quasi castrensibus, quorum is ab-
solutum habet dominium; *Institut. de inutil.
stipulat.* §. *item inutili* 6. *& l.* 39. *ff. de action.*
27 *& obligat.* Pupillus & Minorennis valide con-
trahit in suum commodum obligando alterum;
non tamen in suum incommodum, seu obligan-
do se alteri sine auctoritate Tutoris, vel Cu-
ratoris; *Instit. de auctor. Tutor. & inutil. sti-
pulat* §. *pupillus*; item *l. Julianus* 13. *ff. de
action. empt. l. Contra Juris* 28. *de pactis*, &
est communis.
28 Pupillus pubertati proximus (id est post
completum annum undecimum cum dimidio,
si masculus sit; vel nondum cum dimidio, si
sit fœmina, *ex* §. *pupillus*, *Institut. de inutil.
stipulat.* juncta Glossa *verb. Infantiæ proxi-
mus*) aut pubes, & multo magis minoren-
nis contrahens cum consensu, & auctoritate
Tutoris, obligatur, & naturaliter, & civili-
ter; *l. impuberes*, *ff. de auctoritat. & consensu
Tutorum*. Excipienda est tamen alienatio bo- 29
norum immobilium, & mobilium pretioso-
rum, quæ servando servari possunt; ista enim
pupillis, & minoribus etiam accedente Tuto-
rum, vel Curatorum auctoritate interdicta est,
nisi Judicis decretum accedat; *l. Lex*, *C. de
administrat. tutorum*, *l. ult. C. quando decreto
opus non est*, *& l. non solum*, §. *minor*, *C. de
prædiis Minorum*, *l. Clarum*, *C. de auctoritat.
præstanda*. Pupillus & Minorennis, seu minor 30
25. annis Curatorem habens, non obligatur
civiliter ex ullo contractu sine Tutoris, aut
Curatoris auctoritate inito. Ita habetur in §.
admonendi, *Instit. Quibus alienare licet*, *& to-
to tit. ff. & Institut. de auctoritat. Tutor*, *&
l.* 3. *C. de integrum in restitut.* Excipiendi ta- 31
men sunt varii casus, in quibus pupillus, vel
minor ex simili Contractu etiam civiliter ob-
ligatur: Primo scilicet, quando res tradita pu-
pillo dolo ejus periit, datur contra eum actio
civilis, qua solvere compellitur; *l.* 1. §. *an
in pupillum*, *ff. depositi*, *l.* 3. §. *pupillus*, jun-
cta Glossa *ff. de negot. gestis*. Secundo, quan-
do pupillus seu Minorennis contractum jura-
mento firmavit, civili etiam actione obliga-
tur; *Authen. Sacramenta puberum*, *C. si adver-
sus venditionem*. Tertio, quando pupillus seu
minorennis ex tali Contractu est factus ditior;
l. pupillus §. *pupillus*, *ff. de auctoritat. Tutor.
C. de usucapione pro emptore*. Nam *Locuple-
tari non debet aliquis cum alterius injuria, vel
jactura*. *Regul.* 48. *juris in* 6. Exempli gra-
tia, si pupillus, vel minorennis mercem sibi
traditam a venditore, ante solutum pretium
bona fide absumpsit vel amisit, potest com-
pelli in foro civili ad reddendum id, in quo
inde factus est ditior.

Quamvis pupillus pubes, vel pubertati pro- 32
ximus, & minorennis sine Tutoris auctoritate
contrahens non obligetur civiliter, ut dictum
est *supra num.* 27. obligatur tamen naturaliter,
sive in foro conscientiæ. Est communior cum
Molina *tom.* 1. *tract.* 2. *disput.* 224. *num.* 31.
Sanchez *lib.* 6. *de Matrimon. disp.* 38. *num.* 21.
Less. *lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 61. Rebell. *part.* 2.
lib. 1. *de contract. q.* 8. *sect.* 2. Gomez 2. *re-
solut. cap.* 14. Card. Delugo *disp.* 22. *sect.* 10.
num. 288. Layman *lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 9. *n.* 7.

Spo-

Sporer *tom.* 2. *tract.* 6. *cap.* 1. *num.* 138. Onnate *de contract. lib. d.* 4. *num.* 40. La Croix *lib.* 3. *part.* 2. *num.* 671. cum plurimis aliis ibi citat. contra Alciat. Covarruv. & varios alios apud Sanchez *num.* 20. Et ratio est quia obligatio naturalis oritur ex consensu; *l. Stichum* §. *naturalis*, *ff. de solut.* sed pupillus pubes, vel pubertati proximus, & a fortiori minorennis sufficientem consensum habent, ut colligitur *ex* §. *pupillus*, *Institut. de inutil. stipulat.* ergo naturaliter, sive in foro conscientiæ obligantur ex contractu. Neque leges civiles tales contractus irritant pro foro conscientiæ, & naturaliter; immo potius multis in locis dicunt pupillum sine tutoris auctoritate contrahentem obligari naturaliter, uti expresse habetur *l. Si pupillus*, *ff. ad l. falcidiam*, *l. Si ejus*, *ff. ad Trebellianum*, *l.* 1. *ff. de Novationibus*, & alibi sæpe, *ut l. Marcellus* 25. *ff. de Fidejussoribus*, ubi expresse dicitur pupillum sine auctoritate tutoris contrahentem obligari: non obligatur autem civiliter, ergo naturaliter.

33 Nec obstat quod *l. pupillus*, *ff. de actionibus*, *& obligat.* *& l. Quod pupillus*, *ff. de condict. indebitis*, negetur pupillum naturaliter obligari; nam respondetur quod illa jura, & alia similia loquuntur de pupillo impubere proximo infantiæ, qui cum infirmum intellectum habeat, & parum a furioso distet, ut dicitur *l. pupillus* 56. *ff. de action. & obligat.* ideo jura civilia ejus contractui resistunt, & omnem obligationem tollunt; Sic Layman *loc. cit. n.* 8. Sporer *loc. cit. n.* 138. & alii passim.

34 Nec etiam obstat, quod *l.* 59. *ff. de obligat.* dicatur pupillum mutuam pecuniam accipiendo nequidem jure naturali obligari; nam sensus est, jure naturali non obligari stare contractui, cum ipse rescindere possit; Sic La Croix *loco cit. n.* 671.

35 Excipiendi tamen varii casus, in quibus pupillus, vel minorennis neque obligatur naturaliter, sive in foro conscientiæ. Primo, scilicet, si pupillus cum ipso tutore contrahat v. g. si Tutori vendat Domum, prædium, & hujusmodi, non obligatur nequidem naturaliter, quia leges hujusmodi contractui resistunt; *l.* 1. *& l. pupillus*, *ff. de auctoritate Tutor. l. Non licet*, *ff. de contrahend. empt.* Dato autem quod pupillus habeat plures tutores, si auctoritate unius contrahat cum altero, tunc pupillus est obligatus; *l. pupillus*, *ff. de auctoritate tutor.* Layman *loco cit. n.* 8. Sanchez *loc. cit. num.* 25. & alii passim. Secundo, si pupillus alienet bona immobilia vel mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt saltem per triennium, Contractus non obligat nequidem naturaliter; quia in his contractibus majoris momenti jus positivum irritat consensum, non solum pupilli, sed etiam tutoris, si consentiat sine decreto Judicis; *l.* 12. *Cod. de administr. tutor.* & communis Doctorum, & *l.* 7. 11. 15. *Cod. de prædiis*. Tertio, si Judex ex speciali caussa interdixerit omnem administrationem pupillo circa res suas, tunc non erit pupillus obligatus nequidem naturaliter per Contractum, quia consensus illius esset jure irritus; Sanchez *loc. cit. n.* 27. La Croix *l. c. n.* 746. & alii.

Uxor sine consensu Mariti non potest valide contrahere de bonis dotalibus, quousque talia bona Dotalia, quo ad usumfructum, & administrationem sunt sub potestate Mariti. 36

Item invalide contrahit servus, sive cum Dominis, sive cum aliis contraxerit, ac proinde neque illis, neque adversus illos conceditur de jure civili actio civilis; *l. In personam*, *l. Quod attinet*, *ff. de regul. Juris*, *l. Servi*, *ff. de actionibus*, *& obligat.* 37

Quantum autem ad Servum limitanda est assertio in casu, quo Servus Domino pecuniam promitteret pro libertate, qua adepta teneretur pecuniam promissam erogare, & pro executione concederetur actio civilis; *l. promissæ*, *Cod. an Servus proprio facto*. 38

Sic pariter Religiosi solemniter professi, ex quo ob votum paupertatis nullius rei Dominium habent, consequenter nequeunt legitime disponere de bonis Monasterii, neque valide contrahere sine consensu Superioris; Superiores autem, & ab eis deputati Administratores bonorum communium, possunt quidem contrahere, sed in multis casibus, non nisi dependenter a consensu Capituli, seu Religiosæ communitatis, & solummodo ad usus determinatos, & quo ad hoc observandæ sunt speciales pro unaquaque Religione Constitutiones, & legitimæ praxes. Ita communis Doctorum. 39

Tertia ex conditionibus requisitis ad validitatem Contractus est, ut res quæ sub Contractu cadit, non sit aliquo jure prohibita cadere sub conventione, sed revera commercium pati queat. Unde defectu hujus conditionis, si res esset v. g. Sacra, aut publica, conventio, seu contractus erit inutilis; §. 2. *Instit. de inutil. stipul.* ibi: *Idem juris est* (hæc stipulatio erit inutilis) *si rem Sacram*, *aut Religiosam*, *quam humani juris esse credebat*, *vel publicam .... vel cujus commercium non habuerit;* Sic invalidus est contractus, quo sine beneplacito Apostolico alienantur, vel permutantur, vel hypothecæ subjiciuntur bona Ec- 40

clesiæ [illegible] immobilia, rei mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt. Extravagant. Pauli II. incip. Ambitiosæ. Quarta conditio
41 est, ut contractus celebretur cum cognitione, & [illegible] idest nullus in conventione interve-niat error, nulla vis, nec metus, nec dolus; Reg. [illegible] §. 2. de regul. juris. ibi: Non vi-dentur qui errant consentire; Nihil consensui tam contrarium est, quam vis, atque me-tus.

42 [illegible] in altero contrahentium con-[illegible] substantiam rei, contractus [illegible] quia tunc deest con-[illegible] cum nullus sit errantis [illegible], ut expresse dicitur l. Non videntur, [illegible] & facti ignorantia, l. 15. ff. de [illegible] l. 11. & 41. ff. de contrah. empt. Sic v. g. [illegible] venditur, & emitur aurichalcum pro auro, vitrum pro gemma, est nullus con-tractus: nam emens intendit emere aurum, vel gemmam, non vero aurichalcum, vel vi-trum, sine consensu autem contractus est nul-lus, l. 1. §. conventiones, ff. de pactis; l. 3. ff.
43 de oblig. & action. Si autem error vel igno-rantia sit solum circa qualitatem rei, non im-pedit consensum ad valorem contractus requi-situm; l. Alter 10. & l. Aliequin 31. de
44 contrah. empt. (a) Metus ab intrinseco, id-est, vel proveniens ab intrinseca complexione hominis, vel incussus a caussa naturali, ut est metus mortis imminentis ob morbum, naufragium, serpentes, feras &c. non invali-dat contractum, quia homo tunc non impel-litur ab alio, sed ipse se in eum contractum libere inducit, uti habetur l. Si mulier 21. ff. quod metus caussa; & colligitur ex cap. Sicut nobis 17. de Regularibus, ubi votum Religio-nis emissum a constituto in lethali infirmitate
45 censetur validum. Similiter metus ab extrin-seco proveniens, juste tamen ab alia caussa li-bera incussus, contractum non invalidat; leg. 3. & 21. ff. quod metus caussa, & colligitur ex cap. Ex litteris 2. de sponsalibus, ubi deci-ditur eum valide contrahere Matrimonium, qui post inita sponsalia metu excommunica-tionis cogitur ad Matrimonium; & ex capite de Renuntiatione 25. de Simonia, ubi de aliquo, qui delinquerat, dicitur debere cogi ad strictio-rem ordinem. Et ratio est, quia metus relin-quit simpliciter voluntarium; quod enim me-tus injuste incussus irritet contractum, non est ratione involuntarii, sed ratione injustitiæ; metus autem juste incussus non infert cuipiam injuriam. Est communis.

Si metus sit gravis ab extrinseco proveniens, 46
seu ab altero contrahente injuste, & in ordi-ne ad extorquendum consensum incussus, om-nes contractus ex hujusmodi gravi metu ad extorquendum consensum injuste incusso cele-brati, vel sunt ipso Jure invalidi, vel saltem per sententiam Judicis rescindendi. Ita com-munis Doctorum, nam licet plurimi, ut Hen-riquez, Bonacina, Reginaldus, Lessius, alii-que supra innumeri, præsertim Canonistæ cum Sanchez de Matrimon. lib. 4. d. 4. n. 4. Illsung. tom. 2. d. 2. n. 249. La Croix loco cit. n. 636. velint, ut certius est, metum ab altero con-trahente injuste, & in ordine ad extorquendum consensum incussum spectato jure naturæ non invalidare contractum, contra Molinam, Re-bell. Valent. Onnat. & varios alios, qui di-cunt omnes hujusmodi contractus esse jure na-turæ irritos; tamen omnes conveniunt, quod tales contractus vel sunt ipso jure positivo ir-riti, vel saltem irritandi. Et hoc desumitur ex cap. Abbas 2. de his, quæ vi metusve caus-sa fiunt, ubi hæc regula generalis traditur, ibi: Quæ metu, & vi fiunt, de jure debent in irritum revocari; & ex cap. Ad audientiam 4. eodem tit. ubi consimiliter habetur, ibi: Quæ vi, metusve caussa fiunt, carere debent robore firmitatis. Unde nostra assertio sub dis- 47
junctione loquens declaratur per inductionem. In primis enim contractus aliqui, scilicet Matrimonium, & Professio Religiosa, pro-missio, vel solutio dotis veluti accessoriæ ad Matrimonium, promissio, vel traditio ex re-bus Ecclesiæ, sunt ipso jure positivo irriti, si fiant

(a) *Nota Romani Theologi*. Non est generatim verum, errorem, & ignorantiam circa rei qualitatem non impedire consensum ad valorem requisitum. Nam si qualitas talis sit, ut con-trahens expresse, vel implicite contrahere noluerit, nisi res tali fuerit qualitate affecta, certe deest consensus ad valorem contractus necessarius. Tunc enim qualitas una cum rei substantia ingreditur objectum substantiale contractus, & voluntas contrahendi deest, si qualitas illa de-sideretur. Hinc si emens pannum, anglicum v. g. velle sibi comparare contendat, vel certæ alterius qualitatis, loco vero istius, diversæ qualitatis pannum tradatur, is in hujusmodi con-tractum non consentiret, quia ob defectum optatæ qualitatis, pannum traditum, illud non esset, quod emptor emere velit.

si fiant ex metu gravi injuste incusso. Idem tenent multi de sponsalibus, renunciatione Beneficii Ecclesiastici, jurisdictione extorta, absolutione a censuris, votis simplicibus, & aliis, de quibus videri possunt Sanchez *de Matrimon. lib.* 4. *d.* 8. Less. *loco cit. num.* 37. Illsung. *loco cit. num.* 120. Onnat. *loc. cit. num.* 230. Illsung. *loco cit. num.* 350. & signanter Glossa magna *in cap. Abbas* 2. *de his, quæ vi me-*
48 *tusve caussa fiunt*, ubi varia jura adducit. Reliqui vero contractus per talem injustum metum extorti non sunt ipso jure positivo irriti, & invalidi, sed tantum irritandi. *Est fere communis* cum Glossa mox citata *in d. cap. Abbas in fine*, ubi ad denotandos contractus caussa gravis, seu coactionis metus ipso jure irritos, & alios solum irritandos, adducit sequentes versus:

Tutor, Judicium, Dos, Sacrum, Copula, Votum:
Hæc sex vi facta de jure scias fore nulla,
Cætera jus patitur, sed postea restituentur.

49 Et ratio est, quia jura de cæteris aliis contractibus loquuntur ut validis, & qui irritatione, seu rescissione indigeant. Sic habetur *in l.* 1. *ff. quod metus caussa, l. dolo vel metu, Cod. de inutil. stipulat. l. Si mulier* 21. §. *si metu coactus* 2. *ff. de eo quod metus caussa, & l. si metus caussa* 84. *ff. de acquirend. hæred.* ubi dicitur adeuntem hæreditatem ex metu hæredem fieri, sed restituendum esse; *& leg. final. Cod. de his, quæ vi*, dicitur: *Venditiones, donationes, transactiones, quæ per potentiam extortæ sunt, præcipimus infirmari*, & cap. *Abbas* 2. *de his, quæ vi metusve caussa fiunt*, præcise habetur, *quæ metu, & vi fiunt, de jure debent in irritum revocari*. Et caussa harum legum fuit, partim ne lites, & jurgia multiplicarentur, si unicuique absque sententia Judicis liceret res suas repetere, partim quia injectio metus injusti est delictum, delicta autem non præsumuntur; hinc jus statuit non dari actionem, nec rescindi contractum, antequam delictum probetur; sic recte suo more La Croix *loco cit.*
50 *num.* 638. Hic tamen est advertendum, quod hactenus dicta intelligenda solum sunt de metu gravi, seu cadente in constantem virum, non autem de metu levi, prout habetur *cap. Cum delictis* 6. *de his, quæ vi, metusve caussa fiunt*.

* Contractus trium contractuum, qui a 51
multis defenditur, ab aliis improbatur, a Pontifice Benedicto XIV. præcise non improbatur, sed facultatem permittit Episcopis, ut in suis Synodis dehortentur subditos suos ab eo exercendo; *de Synodo diœces. lib.* 7. *toto cap.* 50. Vide etiam in nostro tomo 9. verb. *Societas*, ubi fuse de eo.

Contractus *collaticius* is est, quo bos terram 52
arans traditur bubulco, qui solvit Domino bovis certam portionem frumenti lege hac adjecta, ut si bos naturaliter moriatur, damnum sit domino & bubulco commune. Si vero pereat culpa bubulci, is totum damnum subeat. Hic contractus approbatus est a Theologis, nonnullis adjectis conditionibus, quæ probatæ fuerunt a Sac. Congregatione Concilii die 6. Decembris 1730. *De Synodo Diœces. lib.* 7. *cap.* 51. §. 2.

Contractus venditionis cum pacto francan- 53
di, est, cum Titius vendit Sempronio prædium suum cum pacto redimendi rem venditam, prædium tamen retinet tamquam conductor, & pro conductione mercedem solvit, donec idem Titius sibi illud prædium redimat. In hoc contractu pœnitens emptor a Confessario interrogandus est, num re ipsa animum sincerum habuerit emendi; similiter & venditor interrogandus est, num ab emente pecuniam mutuam petierit, eumque renuentem induxerit ad usuram obtegendam pallio pacti francandi. In utroque enim illo casu subintelligitur usura, adeoque illicitum judicandum est; secus vero non; *De Synodo Diœces. lib.* 7. *cap.* 51. §. 5.

Alia ad rem, vide verb. *Societas num.* 3. *ad* 10.

Additiones ex aliena manu.

Nulla jure naturali inspecto intercedit diffe- 54
rentia Pacta inter & Contractus quoad effectum obligationis, utpote quæ in utrisque ex eodem principio sequitur, scilicet quod is qui pacto, seu Contractu jus aliquod alii concedit, & in eum transfert, ex regula justitiæ generalis, id debeat tribuere in quem jus consensu illo translatum est. Recte Modestinus *in* 55
leg. 52. §. 4. *de oblig. & Action. Consentientes* (inquit) *in aliquam rem consensu obligari necessario ex voluntate nostra videmur*.

At Leges Romanæ pacta, quæ sine ulla cau- 56
sa vel præcedenti, vel præsenti, vel futura ineuntur, distinxerunt a pactis, quæ continent Synallagma, idest ubi quis ideo se obligat, vel

vel quia aliquid datum, vel factum est ab altero, vel quia vicissim aliquid præstare debet.
57 Priora pacta *nuda* vocabant, atque ex ipsis ci-
58 vilem obligationem non dabant; Neque enim Civibus temere sua jactare permitti debere credebant, quia non tam animo deliberato, quam præcipitato consilio promisisse censebantur.

59 Posteriora vero pacta Contractus nominabant, civilemque ex iis actionem dabant; *Fidem* (ait Sextus Cæcilius apud A. Gellium *lib.* 2. *noct. Attic. cap.* 1.) *Majores nostri in negotiorum contractibus sanxerunt;* Confer Noodt *de pact. cap.* 9. *& seq. utrobique per tot.*

60 Inter posteriora hæc pacta, quædam frequentiorem usum habebant, & quotidie occurre-
61 bant. Quo factum est, ut Romanæ Legis illi dederint proprium nomen, quod totam negotii naturam exprimeret, eaque Contractus nominatos vocaverint, & actionem inde natam
62 nominarint. Et quum horum Contractuum quidam dationem requirerent, quidam consisterent nudo consensu, quidam verbis, quidam litteris contraherentur, nati inde sunt Contractus reales, consensuales, verbales, & lit-
63 terales. Cæteros Contractus, quibus peculiare nomen haud dedere, innominatos appellarunt; quia quum certum illis nomen impositum non sit, manet ratio naturalis contrahendi illa negotia, per verborum scilicet ambages, circumscribendo id, quod partes inter se actum esse
64 volunt. Unde Actori dabatur actio *præscriptis verbis* ad exigendum id, quod ob causam promissum est.

65 Ex hypothesi itaque Legum Romanarum Contractus sunt pacta, quæ ob causam fiunt, adeoque ubi Synallagma, seu commutatio ju-
66 ris subest. Quare differunt a pactis, quæ talem causam minime habent, adeoque ubi Synallagma non subest.

67 Patet ex dictis cur Leges Romanæ nullam ex pactis, quibus causa non suberat, actionem dederint. Sed tractu temporis æquitas fidei datæ prævaluit, & obligatio pactis plenissime restituta est.

68 Primo ipsæ Leges Romanæ plures excepetunt species pactorum, ex quibus civilem obligationem, id est actionem dederunt, quæque *legitima*, seu *vestita* dixerunt. Huc pertinent *pactum de donando leg.* 35. §. 5. *C. de donat. Promissio dotis leg.* 6. *C. de Jur. dot.* & alia, de quibus vide Noodt *de pact. cap.* 13. *& seq.*

69 Secundo: ex pactis Contractibus bonæ fidei incontinenti adjectis obligationem itidem civilem dederunt; *l.* 7. §. 5. *&* 6. *ff. de pact.* consule Noodt *de pact. cap.* 11.

Tertio: Prætor actionem dedit, si quis pe- 70
cuniam, quam ipse vel alius Titio debet, se soluturum nudo pacto promittit; *tot. tit. ff. de constitut. pecun.*

Idem Prætor demum ex omni pacto exem- 71
ptionem dedit, id est omnes effectus debiti
naturalis ei tribuit præter actionem, ubi ad 72
naturalem æquitatem provocat, & nihil tam fidei humanæ congruum esse inquit, quam pacta conventa servare; *leg.* 1. *in princip. de pact.*

Jus Canonicum restituit jus naturæ, & ex 73
omni pacto actionem dedit. Idque probatur *ex cap. de pact. verb. Conventus sentiat disciplinam Ecclesiast. &c.* Ergo conventus mediante actione compelli ad implendum pactum potest; *ex cap.* 3. *eod.* ubi distincte dicitur, promissum esse servandum *ex cap.* 1. *& final. eod. tit. in verb. Perpetuo inviolabiliter observari.* Vide & alia juris Canonici loca allegata a Stryk. *in usu mod. Pand. lib.* 2. *tit.* 14. §. 2.

Moribus confirmatum est jus Canonicum, 74
ita ut hodie omnia pacta nuda producant obligationem civilem; Groenvveg. *in leg.* 10. *per tot. Cod. de pact.* Stryk. *in usu modern. Pandect. lib.* 2. *tit.* 14. §. 3. At confer præ cæter. Henric. Coccei *in dissert. de Jur. Pœnitent.* 4. §. 10.

Quæ quum ita se habeant, duo inde infer- 75
re licet. Primum est, quod hodie nec in Contractibus innominatis locus sit pœnitentiæ, *Gravis*, ita ad rem disserit Stryk. *in usu modern. Pandect. lib.* 2. *tit.* 14. §. 5. *controversia resultat, an supposita simplici illa pactorum validitate pœnitentiæ adhuc locus sit in Contractibus innominatis? Quippe Romano jure expeditum est, in illis Contractibus non tantum ab initio pœnitentiæ locum esse, sed & illi repetitionem permissam, qui ex sua parte Contractum adimplevit &c. Hodie vero in Contractibus innominatis pœnitentiæ locum non esse ea propter defendit Molin. &c. quia omnia, quæ de pacto nudo ac vestito, de Contractibus nominatis, & innominatis subtiliter potius quam utiliter ab Ethnicis hominibus inventa atque introducta sunt, non congruunt validitati pactorum, quam de jure naturali, & canonico habent. Molinæ sententiam rejicit D. Han. ad Wesembec. &c. Leges Romanas ab iniquitate vindicans, & exemplo perniciosum esse asserens ista, quæ longa deliberatione habita diu in Republica constituta velle abrogare. Verum ut ut facile admittam, non posse iniquitatis incusari Jus Romanum, ut ut in Contractibus innominatis pœnitentiam admittat, quippe omnino ab arbitrio Legislatoris civilis est me-*

dum

dum inducendæ obligationis determinare aut limitare &c. Non tamen video qua ratione hodie defendi possit illorum sententia, qui quamvis ex pacto actionem concedant, pactum tamen permutationis alteriusve Contractus innominati obligationem validam producere negant, sed adhuc pœnitentiæ locum esse asserunt &c. Si enim stipulatio Contractui innominato addita excludit pœnitentiam; quid ni & pactum quod vim stipulationis habet!

76 Alterum est, hodie omnes contractus dici posse consensuales, *Hodie* (ita quoque prosequitur Stryk. *in usu modern. Pandect. lib.* 2. *tit.* 14.) *omnes Contractus veros (si litterarum obligationem exceperis, in qua singularitas notoria) in effectu esse consensuales, sive nominati sint, sive innominati. In eo enim consensualium contractuum vis consistit, quod ex solo consensu inducatur obligatio circa ullius rei interventum &c. Atqui vero consensus contrahentium in quocumque alio contractu pariter adsit necessum est. Supposito consensu supponitur pactum. Ex pacto vero valida resultat obligatio. Id tamen adhuc hodie verum est, consensu non perfici contractum realem, sed rei interventum adhuc necessarium esse. Quis enim pacta de commodando, vel deponendo, commodatum, vel depositum hodie diceret? Sed & id tamen verum est, pactum de commodando obligationem efficacem pariter producere, quam si consensualis contractus pariter fuerit initus. Unde nec commodati, nec depositi actio daretur hodie, sed tantum condictio ex pacto de commodando &c. Ubique tamen suppono interesse alterius necessarium verti in implemento pacti, alioquin cessante interesse pœnitentiæ locus est in omni alio contractu, quum exceptio* tua non interest *omnem agentem repellat*.

77 Cave autem ne confundas tractatus de contrahendo cum pactis, & contractibus. Separandi enim sunt tractatus ab ipsis pactis, & contractibus. Hoc omnino certum, ex nudis tractatibus ad conclusionem non deductis nec hodie oriri obligationem. Quamdiu enim negotium adhuc tractatur, deest consensus ille duorum in idem placitum. Diversum vero est a tractatu pactum de contrahendo. Quocirca omnino obligatur qui mihi promittit, se domum venditurum esse, vel rem mihi esse commodaturum. Adest enim jam tum idem placitum; vide Stryk. *de cautel. Contract. sect.* 1. *cap.* 6. §. 1.

78 Reliquum est, ut dispiciamus, an illa quæ de Jure Romano obtinebat distinctio inter contractus bonæ fidei, & contractus stricti juris, locum sibi vindicet etiamnum.

Contractus illi dicebantur bonæ fidei, ex quibus, vel utrinque principaliter obligatio, ac propterea etiam utrinque directa actio nascebatur, vel ex uno latere principaliter, ex altero per consequentiam quamdam, ac velut ex post facto, adeoque duplex quidem actio competebat, sed directa una, altera contraria; contra vero contractus, qui ex uno tantum latere obligationem pariebant, stricti juris erant. 79

In contractibus autem bonæ fidei quum difficilius esset ob multiplicem circumstantiarum varietatem, ita, vel pactionibus omnia definire, vel cautionibus circumscribere, ut non a prudentissimis quædam omitterentur, justum visum fuit, id quod deesset expressæ partium conventioni per Judicem ex bono, & æquo suppleri, atque ita per eum æstimari quantum Alterum Alteri ex bono, & æquo etiam extra ac præter id, quod in conventionem deductum erat, præstare oporteret. E diverso quum in contractibus stricti juris non tantæ, tamque multiplicatæ occurrerent rerum varietates, visum fuit his definiendis prudentem contrahentis circumscriptionem posse sufficere, ac suæ culpæ, & negligentiæ debere unumquemque accepto ferre, si minus ei per conventionem prospectum sit, ac propterea Judicem in judicando adstrictum esse oportere iis quæ placuerant, nec debere eorum, quæ nominatim cauta non essent, habere rationem; Adisis Vinnium *in Commentar. ad Institut. lib.* 4. *tit. de Action.* §. 28. *num.* 2. 80 81

Ut autem ad propositam quæstionem veniamus, differentiam inter utriusque generis contractus adhuc superesse, & nisi ea retineatur, totam jurisprudentiam subverti debere, tenet Faber *de error. Pragmat. decad.* 9. *error.* 1. Contra Gudelin. *de jur. noviss. lib.* 3. *cap.* 13. Strykius *in usu modern. Pandect. lib.* 44. *tit.* 7. §. 8. & post alios Bohemer. *in Introduct. in jus digestor. lib.* 44. *tit.* 6. *num.* 19. sentiunt, nullum hodie esse usum dictæ differentiæ. 82

CONTRIBUTIO.

Ecclesiæ, & Ecclesiastici tum Sæculares, tum Regulares, sunt immunes ab omnibus Contributionibus, exactionibus, tributis, & oneribus novis, & extraordinariis, etiam illis, quæ ex causa belli, famis, & pestis, ac hujusmodi a Laicis imponuntur. Communis 1

nis per expressos textus *in cap. Non minus* 4. *& cap. Adversus* 7. *de Immunit. Eccles. cap. Quanquam* 4. *de censib. cap. Quia nonnulli* 1. *& cap. Clericis* 3. *de Immunitat. Eccles. in* 6. *Extravagant. Quod olim*, *de Immunit. Eccles.* Bulla Cœnæ §. 18. Constitut. Urbani VIII. incip. *Romanus Pontifex*, Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 20. *l. Placet* 5. *& l. Sancimus* 21. *Cod. de Sacrosanct. Eccles. l. Descriptionis* 1. *Cod. de imponenda lucrativa descript. Authent. Item multa*, *Cod. de Episcop. & Clericis*, *Novella* 131. *cap.* 1. cum similibus, & pluribus aliis juribus, tam Canonicis, quam Civilibus, & innumeris Sacræ Congregationis Immunitatis Decretis, quæ inter alios referuntur a Petro Andrea Riccio *in Synopsi Resolutionum*, *& decretorum Sacræ Congreg. Immunit. verb. Contributio*, *& fere per totum*.

2 Omnes, & singuli cujuscumque Dignitatis, & præeminentiæ etiam Imperialis, Regalis, Ducalis &c. sive per se, sive per alios directe, vel indirecte exigentes sine expressa speciali licentia Romani Pontificis ab Ecclesiis, Ecclesiasticis personis, aut eorum bonis Contributiones, collectas, decimas, taleas, præstantias, & quæcumque alia hujusmodi, seu ad id consilium, auxilium, favorem, concursum, ac exequutionem præstant, præter gravissimum sacrilegii peccatum, & integram debitam omnium restitutionem, incurrunt ipso Jure, & facto excommunicationem majorem Papæ reservatam; Bulla Cœnæ §. 1. *&* 21. *cap. Clericis*, *de Immunit. Eccles. in* 6. Constitut. Urban. VIII. incip. *Romanus Pontifex*, cum aliis citatis juribus.

3 Et hanc excommunicationem incurrunt qui dictas Contributiones, Collectas, & hujusmodi impositas, etiam a sponte dantibus, & concedentibus (hoc est sine alia vi, aut coactione præter exactionem, seu impositionem) recipiunt; Bulla Cœnæ in cit. §. 18. ibi: *Aut sic imposita etiam a sponte dantibus*, *& concedentibus recipiunt*, & cit. Const. Urbani VIII. incip. *Romanus Pontifex* §. 6. ibi: *Etiam a sponte dantibus*, *vel Contribuentibus*, & sæpissime Sac. Congr. Immun.

4 A prædicta excommunicatione extra articulum mortis nemo præter Romanum Pontificem absolvere potest; & in articulo mortis nemo absolvere potest reos, nisi ipsi prius cautionem præstent de satisfaciendo seu restitutionem faciendo, & mandatis Ecclesiæ integre parendo, & similia non ulterius faciendo, textu expresso in Bulla Cœnæ §. 21. *cap. Clericis* 3. *de Immunit. Eccles. in.* 6. cit. Constit. Urbani VIII. incip. *Romanus Pontifex*, cum aliis supra allegatis juribus.

Absque incursu tamen excommunicationis, & culpæ possunt licite imponi Ecclesiis, & bonis Ecclesiasticis contributiones, & collectæ extraordinariæ, easque tenentur Ecclesiæ, & Ecclesiastici solvere, si sex copulative conditiones concurrant; Primo deliberatio Episcopi una cum Clero; Secundo magna necessitas, & utilitas; Tertio ut necessitas, vel utilitas sit communis tam Laicorum, quam Clericorum; Quarto ut Laicorum facultates non suppetant; Quinto ut prius Romanus Pontifex consulatur, & expressam facultatem ad id concedat; nisi grave periculum sit in mora; Sexto ut Contributio fiat sine ulla exactione Laicali, sed exactio fiat per personam Ecclesiasticam a Superiore Ecclesiastico deputandam. Sic per Jura citata *supra num.* 1. expresse Sacra Romana Rota *in Brundusina Tabellæ* 13. *Februarii* 1604. *coram Pegna*, sequuta a S. Congreg. Immunitatis 28. *Aprilis* 1650. relata a Barbosa *lib.* 1. *Jur. Ecclesiastici univers. cap.* 39. §. *6. num.* 8. & a nobis ad litteram adducta sub verb. *Bona Ecclesiastica*, *art.* 2. *num.* 71. & sic Fagnanus *in cap. Non minus* 4. *de Immunitat. Eccles. a num.* 22. Barbosa *loco citato*; Reiffenstuel *lib.* 3. *decr. tit.* 49. *a num.* 254. & communis aliorum, ac aliæ Rotæ decisiones, & innumeræ Sac. Congreg. Immunit. resolutiones apud Riccium *loco cit.* Pignatell. *tom.* 2. *cons.* 14. *& tom.* 3. *cons.* 15. *ac tom.* 4. *cons.* 121. & varios alios. 5

Dicitur autem notanter in quinta requisita conditione, *Nisi periculum sit in mora*, quia in casu urgentis necessitatis hostis imminentis, ac minantis Civitati obsidionem, ignem, & ferrum, & hujusmodi gravissima mala, ac interim nec tempus, nec vis haberetur adeundi tam cito Summum Pontificem, in tali urgenti casu, si cæteræ aliæ requisitæ conditiones adessent, sufficeret consensus Episcopi, & Cleri; Sic expresse Abbas *in cit. cap. Non minus* 4. *num.* 19. *de Immunit. Eccles.* Pignatell. *tom.* 3. *consult.* 15. *num.* 37. Castropal. *par.* 2. *tract.* 12. *disput. unic. punct.* 9. *num.* 7. Diana *par.* 5. *tract.* 1. *resolut.* 11. Sylvester *verb. Immunitas* 1. *num.* 20. Pirhing *lib.* 3. *decr. tit.* 49. *num.* 72. Reiffenstuel *ibid. num.* 260. *vers. Limitatur* testans de communi; *arg. cap. Pervenit* 2. *de Immunit Eccles. l. Tutor qui repertorium* 7. *ff. de administr. Tutor.* Et ratio est, quia *quod non est licitum in Lege*, *necessitas facit licitum*, textu expresso *in cap. Quod non est licitum* 4. *de Reg. Juris*; Necessitas enim 6

non

non habet Legem; *cap. Sicut* 11. *de consecrat. distinct.* 1. *cap. Consilium* 2. *de observat. jejunior. cap. Omnes* 1. *de feriis; cap. Consuluisti* 3. *de celebrat. Missarum*, cum similibus. Tum quia in simili urgenti necessitatis casu adest præsumpta Pontificis voluntas. Tum etiam quia in tali urgenti necessitate subintrat jus naturale, quo Respublica jus habet ad se protegendum etiam contra Ecclesiasticos, si isti in tali imminenti, & gravi periculo ipsam succurrere nolint. Lex enim positiva, sive divina, sive humana sit, non obligat, quando urget vis præcepti naturalis atque divini; D. Thom. *par.* 2. *quæst.* 94. *art.* 1. Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 13. *&* 14. *& par.* 2. *lib.* 4. *c.* 18. Pignatell. *tom.* 3. *cit. consult.* 15. *num.* 37. & alii passim.

7 Advertendum tamen est cum citatis Doctoribus, quod licet talis urgens necessitas, & moræ periculum facile possit contingere in exactione contributionis ad unum, vel alterum actum, seu ad breve tempus; si tamen necessitas diutius duret, & contributio ad longum tempus continuanda sit, tunc pro tali continuatione debet obtineri Papæ consensus, quamvis sine ipsius expresso consensu ratione talis urgentis moræ periculi fuerit incœpta; Cum enim quo ad continuationem Lex de exquirendo Pontificis consensu, non obstante necessitate, servari possit, ut supponitur, debet necessario adimpleri, eo quod caussa excusans cessaverit; *argum. cap. cum cessante* 60. *de appellation. leg. Adigere* 6. §. 2. *ff. de jurepatron.*

8 Item advertendum est, quod sicut urgente moræ periculo absque expresso consensu Papæ contributiones ab Ecclesiasticis exigi, & respective solvi possunt, ita etiam absque expresso consensu Episcopi, & Cleri, si aliqua particularis intervenerit urgens necessitas, & impossibilitas interim adeundi Episcopum; Militat enim eadem ratio in utroque casu; & ubi eadem est ratio, eadem est juris dispositio; *l. Ideo* 27. *ff. de Legibus*, *l. Illud* 31. *ff. ad Leg. Aquil. cap. Inter corporalia* 2. *de translation. Episc.* Sic Reiffenstuel *cit. num.* 260. *vers. Limitatur*, & alii.

9 Nomine Cleri, qui una cum Episcopo debet prius examinare, deliberare, & judicare, an necessitas Reipublicæ tanta sit, ut Laicorum facultates non sufficiant, & consequenter de bonis quoque Ecclesiasticorum sit succurrendum, hic venit non solum Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, sed totus Clerus Diœcesis saltem in suis deputatis; Abbas *in cap. Non minus* 4. *num.* 1. *de Immunit. Eccles.* & ibi Fagnan. *num.* 23. ac Barbosa *num.* 7. Pignatell. *tom.* 3. *consultat.* 15. *num.* 34. Megala *par.* 2. *lib.* 2. *cap.* 17. *quæst.* 6. *num.* 124. Bellet. *Disquisit. Cleric. part.* 1. *tit. de exempt. Clericor.* §. 2. *num.* 5. Bonacina *in Bulla Cœnæ disp.* 1. *qu.* 19. *punct.* 3. *n.* 3. §. 16. Marchin. *de peste par.* 4. *cap.* 4. *num.* 11. & alii passim; Rota *in cit. Brundusina Gabellæ* 13. *Februar.* 164. *cor. Pigna*, quam sequuta est S. Congreg. Immunit. 28. *April.* 1640. apud Barbos. *cit. lib.* 1. *Juris Ecclesiast. cap.* 39. §. 1. *n.* 8. *& in Parm. Placentina*, *Mantuana*, *Aquin. Casalen. Mutinen. Regien. Lucan. Brixien. Cremonen. Nullius Guastallæ*, *& Nonantulæ* 22. *Decembris* 1691. *&* 26. *Novembr.* 1692. *in Mediolanen. & Flor.* 1. *Septembris* 1693. *& in Pedemontana* 15. *&* 16. *Jul.* 1691. apud Riccium *loco citato verb. Contributio causa belli*, ibi: *Auditis Ordinariis locorum*, *& convocatis deputatis Cleri*, *tum sæcularis*, *tum Regularis*, *ad habendum consensum pro suppeditando honesto subsidio in supplementum facultatum Laicorum tempore belli &c.* Vide ibi, ubi plurima alia decreta referuntur ad rem; Unde ad id non sufficit deliberatio Episcopi cum Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, & multo minus solius Episcopi; *argum. Clement.* 1. *&* 2. *de censibus*. Et ratio est, quia concursus Cleri simul requiritur pro forma *in cit. cap. Non minus*, ibi: *Nisi Episcopus*, *& Clerus &c.* & *in cit. cap. Adversus*, ibi; *Si Episcopus simul cum Clericis &c.* Tum quia *quod omnes tangit*, *debet ab omnibus approbari*, textu expresso *in cap. Ad hæc* 7. *de Offic. Archidiaconi; & cap. Quod omnes* 29. *de Reg. Jur. in* 6. quidquid in contrarium sentiant aliqui apud Reiffenstuel *loc. num.* 218.

Et hanc servando statutam formam, consulitur & indemnitati Immunitatis Ecclesiasticæ, & securitati Episcoporum; consulitur indemnitati Immunit. quia per talem formam occurritur collusioni quorumdam Episcop. qui Principum minis perterriti, vel spe præmii allecti, possunt Ecclesias, & Ecclesiasticas personas nimis gravare ad solvendas exuberantes solitas prætendi Contributiones contra dispositionem *c. Clericis* 3. *de Immunit. Eccles. in* 6. Et consulitur securitati Episcoporum, qui, si ex solo suo arbitrio Contributio penderet, non auderent tam facile illam armatis exercitibus, ac Principibus denegare, prout libere facere possunt docendo, quod non a se solis cum Capitulo suæ Cathedralis, sed a toto id Clero dependet, per supra allegata jura, & Decreta, ac alia similia. 10

Quam-

11 Quamvis tamen relinquatur arbitrio Episcopi, & Cleri examen, cognitio, & deliberatio, an tanta adsit communis necessitas, ut Laicorum facultates non sufficiant, non tamen eorum arbitrio relinquitur consentire, vel dissentire ad contribuendum, sed ubi cognoverint, & judicaverint vere evenisse casum tantæ communis necessitatis, ut ad ipsam sublevandam, & reparandam non sufficiant Laicorum facultates, teneantur & ipsi contribuere; Sic Pignatell. *tom. 3. cit. consult. 15. num. 34.* cum Guttierez, Bartolo, & aliis ibi citatis; Reiffenstuel *loc. cit. num. 259.* & alii plures. Et ratio est, quia arbitrium Clero relictum, non intelligitur de libera voluntate Cleri, sed de arbitrio a Jure, & ratione regulato; Verbum enim *existiment in d. c. Non minus*, ibi: *Subsidia per Ecclesias existiment conferenda*, & verbum *duxerint in cit. cap. adversus*, ibi: *Subsidia duxerint per Ecclesias conferenda*, non referuntur ad merum placitum voluntatis, sed ad arbitrium boni viri ratione regulatum; *l. Fideicommiss. 11. §. 7. ff. de Legatis 3.* cum similibus.

12 Per hoc autem quod cognita tali vera communi necessitate teneatur Clerus contribuere, non tenetur tamen, nec potest (nisi grave periculum sit in mora, juxta dicta *supra num. 6.*) Contributionem statim solvere, nisi prius consulatur Summus Pontifex, quia consilium, & consensus Summi Pontificis ad id requiritur pro forma *in cit. cap. Adversus 7. de Immunit. Eccles.* ibi: *Propter impudentiam tamen quorumdam Romanus Pontifex prius consulatur, cujus interest communibus utilitatibus providere*. Et concordat *cap. Clerici 3. de Immunit. Eccles. in 6.* Extravagant. *Quod olim de Immunit. Eccles.* Bulla Cœnæ §. 18. Constit. Urbani VIII. incip. *Romanus Pontifex*, & Sac. Congr. Immunit. quæ innumeris resolutionibus id semper decrevit, ut videri potest apud Riccium *in citata sua Synopsi per tot. & signanter verb. Contributio num. 1.* ibi: *Est opinio vera, & observata, ut in Contributionibus Ecclesiasticorum semper prærequiratur Beneplacitum Apostolicum*; Sacra Cong. Immunit. *in Mutinen. 20. Martii 1643. lib. 3. decret. Pauluc. pag. 197.*

13 Unde advertunt communiter Doctores cum Abbate *in c. Adversus n. 6.* Pignat. *cit. cons. 15. n. 35.* Pirhing *cit. tit. 49. de Immun. Eccles. n. 72.* Reiffenst. *ib. n. 260.* quod non solum Laici exigendo, sed etiam Clerici sponte solvendo Contributiones qualcumque, & Episcopi concedendo, aut consentiendo, ut solvantur sine prævio expresso consensu Summi Pontificis, illicite, & invalide agerent, ac excommunicationem majorem Papæ reservatam incurrerent; *cap. Clericis 3. de Immunit. Eccles. in 6. cum aliis supracitatis juribus* (nisi forte excusarentur per grave periculum in mora juxta dicta *supra n. 6.*)

Clerici enim nequeunt de se renunciare privilegio in favorem totius status Clericalis concesso; *arg. c. Si diligenti 12. de Foro competenti*, ibi: *Cum non sit Beneficium hoc personale, cui renunciare valeat, sed potius toti Collegio Ecclesiastico publice sit indultum, cui privatorum pactio derogare non potest*; & concordat *l. Jus publicum 38. ff. de pactis*. Nec Episcopus eidem derogare, ac præjudicare potest, cum inferior in Legem Superioris nullam habeat potestatem; *c. Inferior 4. dist. 21. cap. Cum inferior 16. de majorit. & obedient. Clement. Ne Romani 2. de electION.* 14

Alia multa ad rem. Vide verb. *Bona Ecclesiastica per tot.* verb. *Clericus art. 2.* verb. *Gabella*, verb. *Immunitas Ecclesiastica per tot. & signanter art. 4.* 15

Additiones ex aliena manu.

De Contributione expensarum pro re communi, quando ea fieri pro æquis partibus debeat, & quando debeat fieri pro rata usus, commodi, & utilitatis, ut qui ex sociis ampliori tempore aut modo utitur, ampliores subeat expensas, late tradit Rot. *in Novarien. Contributionis 22. Mart. 1748. coram Illustriss. Molin.* 16

CONTRITIO. Vide verb. *Pœnitentiæ Sacramentum*.

CONTUMELIA. Vide verb. *Detractio art. 1. num. 8.*

CONVENTUS.

ARTICULUS I.

Quo ad ea, quæ concernunt Conventuum fundationem, & translationem.

PRo legitima, & valida fundatione Conventuum, seu Monasteriorum, vel Cœnobiorum Regularium, sunt omnimode attendendæ Pon- 1

Pontificiæ Const. & signanter Constitutio Clem. VIII. incip. *Quoniam ad instantiam*, Constitutio Greg. XV. incip. *Cum alias*, Constitutio Urb. VIII. incip. *Romanus Pontifex*, & Constit. Innoc. X. incip. *Instaurandæ Regularis disciplinæ* §. 5. Quæ omnes Constitutiones, ut ab omnibus in promptu habeantur, & adamussim observentur, hic ad litteram dantur.

Clementis VIII. Constitutio XCIX. circa erectionem novorum Conventuum.

CLEMENS EPISCOPUS &c.

2 Quoniam ad instantiam Regularium locorum, & personarum reformationem promovendam, & conservandam maxime pertinet, ut in quibuscumqne Domibus, & Monasteriis is tantum numerus Religiosorum, qui commode ibidem ali possit, contineatur, ac eo pariter spectat, ut in quibuscumque Civitatibus, & locis, novæ Domus, & Monasteria præsertim Mendicantium non erigantur, nisi in eisdem Civitatibus, & locis, aliorum Domorum, & Monasteriorum in eis existentium habita ratione, commode sustentari posse dignoscatur;

§. 1. Hac igitur Nos consideratione ducti, & præmissis pro nostro pastorali munere opportune providere volentes, motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, ex voto etiam Venerab. Fratrum nostrorum S. R. E. Card. super consultationibus, & negotiis Episcoporum & Regularium præpositorum; harum serie declaramus, locorum Ordinarios non posse licentiam ad novos Conventus cujuscumque Mendicantium Ordinis, in Civitatibus, & locis eorum ordinariæ jurisdictioni subjectis erigendos impertiri, nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem Civitatibus, & locis existentium Conventuum Prioribus, seu Procuratoribus, & aliis interesse habentibus, & caussa servatis servandis cognita, constiterit, in eisdem Civitatibus, & locis novos hujusmodi erigendos Conventus, sine aliorum detrimento commode sustentari posse.

§. 2. Si vero ab eorum in hujusmodi caussis sententiis ad Nos, & Apostolicam Sedem provocari, & appellari contigerit, ipsos Ordinarios tamdiu erectionem novorum Conventuum suspendere debere, quousque a Nobis, & Apostolica Sede in eadem caussa pronunciatum extiterit; & irritum nihilominus, & inane decernentes quidquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 3. Quo circa universis Vener. Fratribus nostris Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum Ordinariis per præsentes in virtute Sanctæ Obedientiæ districte præcipiendo mandamus, ut præsentes nostras litteras observent, observari curent, & faciant.

§. 4. (*sequitur derogatio ampla Contrariorum.*) Datum Romæ apud S. Marcum 23. Julii 1603. Anno 12. Bullar. tom. 3. pag. 146.

Gregorii XV. Const. XXXI. qua confirmatur & ampliatur præcedens Constitutio Clem. VIII.

GREGORIUS EPISCOPUS, &c.

§. 1. Cum alias fel. rec. Clem. Papa VIII. 3 decreverit, Ordinarios locorum licentias ad novos Conventus cujuscumque præsertim Mendicantium Ordinis in Civitatibus, & locis eorum ordinariæ jurisdictioni subjectis erigendos, impartiri non posse, nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem Civitatibus, & locis existentium Conventuum Prioribus, & aliis interesse habentibus, & ex caussa servatis servandis cognita, in eisdem Civitatibus, & locis novos hujusmodi erigendos Conventus sine aliorum detrimento, commode sustentari posse constiterit. Si vero ab eorum sententiis, ad Sedem Apostolicam provocari, & appellari contigerit, ipsos Ordinarios tamdiu erectionem novorum Conventuum suspendere debere, quamdiu a dicta Sede in ea caussa pronunciatum extiterit, ac alias prout in Decreto hujusmodi plenius continetur.

§. 2. Verum per piæ mem. Paulum Papam V. accepto, plerosque ex Ordinariis prædictis favore, vel nimia exposcentium importunitate ad novos Conventus, seu Domos præter, & contra tenorem prædicti Decreti erigendos plerumque adduci, quo fit, ut non habita debita eleemosynarum, seu redituum cujuscumque Monasterii, Conventus, seu Domus ratione, Monachi, seu Fratres, aut Religiosi ibi degentes, manuteneri nequeant, & ad tam exiguum numerum reducantur, ut cultus divinus in eorum Ecclesiis destituatur, ibique Regularis disciplina, ut convenit, conservari non valeat; Sacra Congreg. Illustrissimorum DD. Cardin. negotiis Regularium Præpositorum, ad quos idem Paulus Papa V. negotium hujusmodi rejecerat, tot incommodis obviam ire, eisque aliquod opportunum remedium adhi-

adhibere cupiens, decreti hujusmodi veriores, ac totos tenores præsentibus ac si de verbo ad verbum insererentur pro plene sufficienter expressis habens, vivæ vocis oraculo a SS. D. N. Gregorio Papa XV. habito Decretum prædictum, quatenus opus sit, innovat, & in usum reducit.

§. 3. Volens, quod de cætero Monasterium, Conventus, Domus, Congreg. vel Societas Religiosorum, seu Regularium, cujuscumque etiam Mendicantium Ordinis, Societatis, & Instituti, quocumque nomine nuncupentur, etiamsi de illis particularis, expressa, & specifica mentio habenda esset, in quacumque Civitate, vel Oppido, seu quocumque alio loco non erigantur, nisi in eo saltem duodecim Fratres, aut Monachi, seu Religiosi inhabitare, ac ex redditibus, & consuetis eleemosynis sustentari valeant, ac Priores, seu Procuratores aliorum Monasteriorum, Conventuum, seu Domorum aliarum Religionum, vel Congreg. seu Societatum, aut Institutorum hujusmodi non solum in prædictis, sed etiam in aliis per quatuor millia passuum circumvicinis locis ad id vocati, & auditi fuerint, vel alias Ordinariis locorum constiterit, Religiosos Monasterii, Conventus, seu Domus Regularis sic erigendi, seu erigendæ, absque detrimento Religiosorum in Monasteriis, seu Domibus ante in Civitatibus, seu locis hujusmodi erectis degentium, ibi in numero duodecim, commode, & congrue manuteneri, & ali posse. Si vero novi Conventus, Domus, Congregatio, vel Societas hujusmodi instituendæ erunt, nullique alii Regulares inibi reperiantur, Ordinarii locorum nihilominus diligenter inquirant, an locorum Incolæ, & Habitatores, quorum & consensum requirant, ac adhibeant, hujusmodi duodecim Religiosos in Conventibus, ut præmittitur, instituendis, commode alere, & manutenere valeant.

§. 3. Si vero a Decreto, seu Decretis per Ordinarios prædictos in caussis hujusmodi ferendis legitime appellari contigerit, ex nunc prout ex ea die, qua appellatio interponetur, ea ad eamd. Sac. Congregation. una cum toto negotio principali devoluta censeatur, appellationeque hujusmodi pendente nihil innovandum esse, irritumque, & inane quidquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernens quibuscumque in contrarium facien. non obstantibus.

Rom. 17. Aug. 1622. *Bullar. tom. 4. p.* 138.

Urbani VIII. Constit. XXV. qua confirmantur & ampliantur præfatæ duæ Constitutiones.

URBANUS EPISCOPUS, *&c.*

Romanus Pontifex, cui Salvator, & Dominus noster, qui Caritas est, & Deus pacis, universalis Ecclesiæ credidit Principatum, ea interdum, quæ certis etiam rationabilibus de caussis a Sede Apostolica concessa sunt, ipsa subinde rerum experientia suadente, & majoribus ex causis, quibus præsertim personarum sub suavi Religionis jugo Altissimo famulantium paci, & quieti consulitur, litibusque, ac controversiis inter eos obviam itur, revocat, & immutat, in hisque pastoralis sollicitudinis, & providentiæ suæ studium interponit, prout rerum, & temporum qualitatibus debite pensatis conspicit in Domino salubriter expedire. 4

§. 1. Cum itaque, sicut Nobis innotuit, complures licentiæ, sive facultates a nonnullis Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris per diversos Ordinum etiam Mendicantium, Cong. Societatum, & aliorum Regularium Institutorum Superiores, seu alios eorum nomine, ubique locorum Monasteria, Domos, Collegia, Conventus, & alia loca Regularia, quovis nomine nuncupata, servata dumtaxat Sacrorum Canonum, & Conc. Trid. Decretorum forma, de sola Ordinarii licentia, seu etiam forsan non servata forma, & absque licentia hujusmodi, & contra Decreta a Sede Apostolica supra præmissis edita, fundandi, erigendi, & instituendi importunis precibus, seu etiam motu proprio, vel alias obtentæ, & extortæ fuerint; Idcirco Nos omnes, & quascumque licentias, ac facultates hujusmodi, litterasque desuper tam sub plumbo, quam in hujusmodi forma Brevis expeditas, earumque tenores etiam veriores, & Dat. præsentibus, ac si specifice, & singillatim exprimerentur, & insererentur, pro plene, & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habentes, justis de caussis animum nostrum moventibus motu proprio, non ad alicujus Nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa scientia, ac matura deliberatione nostra, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, omnes, & quascumque licentias, & facultates hujusmodi, litterasque desuper tam sub plumbo, quam in eadem forma Brevis expeditas, omniaque, & singula in eis quomodolibet contenta, & expressa, etiam quo ad erectiones, fundationes, & in-

& institutiones Monasteriorum, Domorum, Conventuum, & aliorum Regularium locorum hujusmodi, quæ suum nondum sortitæ sunt effectum, tenore præsentium perpetuo revocamus, cassamus, abrogamus, & annullamus, viribusque, & effectu prorsus evacuamus.

§. 2. Præterea Ordinum etiam Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorum Institutorum Regularium Superioribus quocumque nomine nuncupatis, cæterisque personis ad quos spectat in virtute Sanctæ obedientiæ, ac sub privationis vocis activæ, & passivæ, nec non officiorum quorumcumque, ac inhabilitatis ad illa, & ad alia in futurum obtinenda, nec non etiam excommunicationis ipso facto incurrendis pœnis interdicimus, & prohibemus, ne licentiarum, seu facultatum per Nos, ut præfertur, revocatarum, & annullatarum, sive alio quovis prætextu, vel caussa, etiam quantumvis privilegiata, nova Monasteria, Collegia, Domos, Conventus, & alia loca Regularia hujusmodi, nisi de expressa Ordinariorum licentia, ac servata in omnibus, & per omnia Sac. Canonum, & Conc. Trid. nec non Const. fel. rec. Clem. VIII. quæ incip. *Quoniam ad instantiam &c.* ac Decretorum de mandato ejusdem Clem. necnon San. Mem. Greg. XV. Rom. Pont. Prædecess. super editorum forma recipere, erigere, fundare, seu alias quomodolibet instituere, seu incœpta finire & absolvere audeant, seu præsumant.

§§. seq. *Sequuntur clausulæ præservativæ hujus Constitutionis, deputantur Executores, & contrariis amplissime derogatur.*

Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem die 28. Aug. Pontificatus anno secundo. *Bullar. tom. 4. pag. 265.*

Innocentii X. Constitutio super suppressione parvorum Conventuum, ac prohibitione novos erigendi.

INNOCENTIUS EPISCOPUS, *&c.*

Instaurandæ Regularis disciplinæ opus multis laboribus, ac vigiliis a Rom. Pont. Prædecess. nostris jampridem assumptum nobis in dies magis magisque cogitantibus cur ad optatum finem hucusque perduci non potuerit, totque saluberrima decreta, & ordinationes fere in irritum deciderint; illa tandem præcipua sese obtulit originis caussa, quod Religiones quamplures ex parvis Conventibus, ac domibus magna ex parte constantur; in quibus, sive ob aeris intemperiem, sive aliam ob caussam non aluntur, nec ali possunt tot Religiosi, quot ad peragendum rite Divinum cultum, & regularia munia ex cujusque Ordinis præscripto sunt necessarii.

§. 1. Etenim in tam exiguo numero ibi degentes nec divinum Officium nocturnum pariter, & diurnum in Choro celebrare, nec orationi mentali, ac spiritualibus collationibus, & exercitiis, ac studiis in communi vacare, nec silentium, clausuram, vitam communem, cæterasque institutiones servare possunt, quæ ad tria principalia vota ordinantur, & sine quibus consistere vix possunt regularis vitæ bases, & fundamenta. Quamobrem in otium immersi nullum religiosæ vitæ specimen præseferunt: soli incedunt per Urbes, & loca, cum sæcularibus vagantur, ac mundanis negotiis se involvunt. Indeque fit, ut ibi collocari renuant Religiosi probatæ vitæ, ac disciplinæ, & Superiores cogantur illic familiam constituere ex fratribus vitæ laxioris, qui loci licentia pejores fiunt: & si quando ad cœnobia, seu Monasteria Regularis Observantiæ revocantur, a claustro, quasi a squalore carceris abhorrentes vix adduci possunt, ut communem servent in moribus disciplinam, atque aliorum institutionibus se conforment, quin potius cæteros avertunt, vel certo reddunt suo exemplo segniores. Unde relaxationes derivantur in Ordines, & sensim invalescunt in ipsarum Religionum dedecus, & ruinam. Propterea (quod dolentes referimus) ad hujusmodi Conventus, præsertim in locis infrequentibus, & solitariis tamquam ad Asylum facinorosi, & Curiæ contumaces, vel proscripti in dies confugiunt, ibique loci immunitate freti turpiter, ac dissolute viventes, atque inde in tempore exeuntes graviora perpetrant flagitia cum maximo populi scandalo. Cumque Conventus, sive loca parva hujusmodi in effrænatam quasi excreverint multitudinem, hinc licet omnibus intelligere quæcumque reformationis remedia cassa fore, & irrita, quamdiu non fuerint a Religionibus abscissa. Quæ potest enim spes esse corpus languidum, & infirmum ad salutem reducendi, si magna illius pars est curationis incapax, quin potius reliquam partem inficit, atque contaminat? Hæc quippe sunt zizania, quæ cum jam creverint usque ad messem, sunt in fasciculos alliganda, & a Religionum tritico separanda. Hæ sunt vulpes parvulæ, quæ demoliuntur vineas. Hoc est fermentum, quod totam massam corrumpit.

§. 2. Quæ omnia, atque alia plura pro Pasto-

storali nostra solicitudine diu, multumque animo revolventes, ut sacræ Religiones in multitudinem latius incremento fœcunditatis per universam Ecclesiam diffusæ a vepribus, & spinis mundatæ uberes germinent fructus: Nos etiam ab ipsismet Religionum Superioribus reformationem zelantibus crebris precibus interpellati, & frequentibus populorum querimoniis permoti salutare remedium adhibere consulta ordinatione decrevimus. Itaque de voto Congregat. aliquorum Venerab. fratrum nostrorum S. R. E. Cardinal. & dilectorum filiorum Rom. Curiæ Prælatorum super statu Regularium a nobis deputatæ, cui hoc negotium sedulo ac mature examinandum commisimus, motu proprio, certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine omnes, & singulos Conventus quorumcumque Monachorum, ac Regularium virorum bona immobilia possidentium, vel non possidentium, cujuscumque Ord. Mendicantium, vel non Mendicantium, Congregat. Societ. & cujusvis alterius Instituti, etiam Soc. Jesu, etiam si illis animarum cura personarum sæcularium incumbat, sintve Hospitia, vel Grangiæ, seu alterius Monasterii membra, existentes intra fines Italiæ, & Insularum adjacentium litteris ab eadem Congregat. propediem expediendis nominatim exprimendos, in quibus ob parvum numerum Religiosorum regularis disciplina juxta peculiaria cujusque Ordinis Instituta servari non potest, auctoritate Apostolica tenore præsentium perpetuo extinguimus, supprimimus, & abolemus una cum omnibus eorum dignitatibus, officiis, ac ministeriis, illosque ab omni proprietate, dominio, Superioritate, jurisdictione, ac alio quocumque jure Regularium eximimus & totaliter liberamus, omnemque conventualitatem, titulum, essentiam, ac denominationem regularem in eis penitus extinguentes, illos ad statum sæcularem reducimus. Reservata tamen ipsi Congregat. facultate conservandi Religionibus aliquem ex Conventibus expressis in memoratis litteris, si hoc aliqua rationabili caussa expedire judicaverit, salvis etiam juribus, quæ Fundatoribus Conventuum sic suppressorum, vel aliis ex Sacrorum Canonum præscripto, vel ex privilegio Apostolico quomodolibet competunt.

§. 3. Quocirca dilectis filiis quorumcumque Regularium Superioribus tam Generalibus, quam Provincialibus, & localibus, quocumque nomine, ac titulo nuncupentur, in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipimus, & mandamus, ut singuli ad quos pertinet, infra terminum sex mensium inchoandum a die præsentationis Litterarum a prædicta Congreg. ut præmittitur expediendarum faciendæ in Rom. Curia Procuratori Generali cujusque Ord. vel Congr. aut Societ. dimittant realiter, & cum effectu coram Ordinariis locorum sub testimonio publico eidem Congreg. per eosdem Superiores Regulares exhibendo possessionem corporalem Conventuum in eisdem Litteris expressorum, & reservata eis facultate secum asportandi profanam tantum, non autem sacram supellectilem, Religiosos inde amoveant, atque in aliis Monasteriis ejusdem Ordinis, vel Congr. aut Soc. collocent, alioquin pœnas privationis vocis activæ, & passivæ, nec non dignitatum, & officiorum, quæ tunc temporis obtinebant, & perpetuæ inhabilitatis ad illa, vel alia in posterum obtinenda ipso facto absque alia declaratione incurrant.

§. 4. Eoque termino elapso non liceat Regularibus in Ecclesiis dictorum Conventuum Missas, & divina officia celebrare, Confessiones Sacramentales audire, vel alia Sacramenta administrare, ac functiones Parochiales exercere, aut verbum Dei prædicare, vel mortuos sepelire. Quod si secus egerint, eo ipso Ecclesiæ remaneant suppositæ Ecclesiast. interdicto. Et nihilominus locorum Ordinarii, ubi per litteras ipsius Cong. fuerint requisiti, Religiosos rebelles, & refractarios a prædictis Conventibus ejiciant, etiam invocato, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio, & exinde Ecclesiarum, Domorum, bonorumque omnium ad Conventus sic suppressos quomodolibet pertinentium regimen, curam, custodiam, & administrationem suscipiant, curentque, ut ex eorum reddítibus, & proventibus universis in primis, & ante omnia impleantur onera Missarum tam huc usque non celebratarum, quam in posterum celebrand. & alia quæcumque ex lege fundationis, aut largitione fidelium, vel alias quomodolibet eis incumbentia, quibus nullo modo derogare intendimus, & cura animarum, si qua illis immineat, per Presbyteros sæculares idoneos ab ipsis Ordinariis approbandos laudabiliter exerceatur, & Ecclesiæ debito non fraudentur servitio. Cæterum intendentes de prædictis bonis, quotquot superfuerint oneribus ut supra detractis, salubriter providere, earumdem tenore præsentium bona hujusmodi applicamus, & applicata esse decernimus, & declaramus piis usibus in eisdem locis, ubi siti sunt Conventus, iisque non indigentibus, in aliis locis ejusdem Diœcesis juxta designationem, & partitionem, quam eadem Congr.

sin-

singulorum Episcoporum cum suis Capitulis sententia prius audita, & plena totius negotii relatione habita, de mandato nostro faciet in suis litteris ad eosdem Episcopos scribendis, & in Cancel. Episcopali registrandis ad perpetuam rei memoriam.

§. 5. Verum, quia parum est mala praecidere, nisi etiam malorum caussa, & radix evellatur, Constit. fel. rec. Bonif. VIII. quae incipit: *Cum ex eo*, nec non Clement. VIII. incip. *Quoniam ad institutam*, aliorumque Rom. Pont. Praedecess. nostrorum super erectione novorum Conventuum editas earumdem tenores innovantes, illisque addentes, hoc perpetuo prohibemus edicto, ne deinceps aliquis Regul. Ordin. Mendicantium, vel non Mendicantium, Congr. Soc. & cujusvis alterius Instituti, etiam Soc. Jesu in aliqua Civitate, Castro, Villa, seu loco ad habitandum Domos, vel loca quaecumque de novo recipere, seu Monasteria, Conventus, vel Collegia incipere, vel fundare praesumat absque Sedis Apost. licentia speciali plenam, & expressam faciente de prohibitione hujusmodi mentionem in scriptis, & gratis concedenda, praevia examinatione Congregat. negotiis Episcoporum, & Regularium praepositae; si secus egerint, eo ipso incurrant poenas privationis, inhabilitatis ut supra inflictas, & nihilominus receptiones, fundationes, & erectiones sint ipso jure nullae, & invalidae; & Domus, ac loca ipsa, & personae in eis degentes omnimodae jurisdictioni, visitationi, & correctioni Ordinarii loci plene in omnibus subjaceant. Intendimus autem in praemissis etiam ultra Italiam, & Insulas adjacentes, prout expedire videmus, providere.

§. 6. Decern. praesentes Litteras etiam ex eo, quod Superiores Regulares, & caeteri quicumque in praemissis interesse habentes seu habere quomodolibet praetendentes illis non consenserint, nec ad ea vocati, & auditi fuerint, nullo unquam tempore de subreptionis, obreptionis, nullitatis, aut invaliditatis vitio, seu intentionis nostrae, aut alio quovis defectu etiam quantumvis magno inexcogitato, ac substantiali, sive etiam ex eo, quod in praemissis, seu eorum aliquo solemnitates, & quaevis alia servanda, & adimplenda servata, & adimpleta non fuerint, aut ex quocumque alio capite a jure, vel facto, aut statuto, vel consuetudine aliqua resultante, seu etiam enormis, enormissimae, & totalis laesionis, aut quocumque alio colore etiam in corpore juris clauso, seu occasione, vel caussa quantumvis justa, rationabili, & privilegiata etiam tali, quae ad effectum validitatis praemissorum necessario exprimenda foret, aut quod de voluntate nostra hujusmodi, & aliis superius expressis, seu relatis nihil appareret, seu aliter probari posset, notari, impugnari, invalidari, retractari, in jus, vel controversiam revocari, aut ad terminos juris reduci, vel adversus illas restitutionis in integrum, aperitionis oris, reductionis ad viam, & terminos juris, facti, gratiae, vel justitiae remedium impetrari, seu quomodolibet concesso, & impetrato quempiam uti, seu se juvare in judicio, vel extra posse neque ipsas praesentes sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, aut aliis contrariis dispositionibus pro tempore quomodolibet facien. comprehendi, sed semper ab illis exceptas, perpetuoque validas, firmas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac per omnes, & singulos ad quos spectat, & quomodolibet spectabit in futurum, inviolabiliter observari.

§. 7. Sicque & non aliter in praemissis omnibus & singulis per quoscumque Judices Ordinarios, & delegatos, etiam caussarum Sacri Palatii Apost. Auditores, necnon S. R. E. Card. etiam de Latere Legatos, & Nuntios, ac pro tempore existentes in quavis caussa, & instantia, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, irritum quoque, & inane si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 8. Non obstan. quatenus opus sit, Regula nostra de non tollendo jure quaesito, aliisque Cancellariae Apostolicae regulis, caeterisque Constitut. & ordinationibus Apostol. etiam in Conciliis generalibus editis, etiam specialiter in favorem quarumcumque personarum, atque Ordinum tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Congreg. Soc. & cujusvis alterius Instituti, etiam Soc. Jesu, & Monasteriorum, Collegiorum, Domorum, ac locorum Regularium quorumcumque, nec non illorum etiam juramento, confirmatione Apost. vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, vel consuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, Indultis, & privilegiis etiam ex caussa, & titulo oneroso, vel in limine fundationis, & in Mari magno, seu Bulla aurea, aut aliter nuncupatis sub quibuscumque tenoribus, & formis, & cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis Clausulis, nec non irritantibus, & aliis decretis, etiam motu, & scientia,

tia, deliberatione, & potestatis plenitudine similibus, etiam ad Imperatoris, Regum, Reginarum, Rerump. & quorumvis aliorum Principum, & personarum quacumque Ecclesiastica, vel sæculari dignitate fulgentium, seu eorum intuitu, & contemplatione, ac etiam consistorialiter, & alias quomodolibet etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis quo ad ea, quæ præsentibus quomodolibet adversantur, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, & formis specialis, & individua, & de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importans mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut quævis exquisita forma servanda esset, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata inserti forent, præsentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, motu, scientia, deliberatione, ac potestatis plenitudine paribus specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

§. 9. Volumus autem, quod præsentes litteræ in valvis Ecclesiæ Lateran. & Basilicæ Principis Apost. nec non Cancell. Apost. ac in Acie Campi Floræ de eadem Urbe publicentur, & affigantur, quæ postquam affixæ, & publicatæ fuerint, omnes, & singulos, quos illæ concernunt, perinde arctent, & afficiant, ac si unicuique eorum nominatim, & personaliter intimatæ fuissent.

§. 10. Quodque earum præsentium transumptis etiam impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus fides in judicio, & extra illud ubique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus, adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

§. 11. Nulli ergo omnino hominum &c.

Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarn. Dominicæ 1652. Idib. Octob. Pontificatus nostri anno Nono.

6 Constitutiones Apostolicæ pro erigendis novis Conventibus sunt servandæ etiam extra Italiam, & in aliis Provinciis ultra montes, ut declaravit Urbanus VIII. *die* 30. *Jan.* 1638. in Congr. de propaganda Fide habita coram Sanctitate Sua, ut refert Nicolius *Lucubration. Canon. lib.* 3. *tit.* 31. *sub n.* 14. & iterum roboravit Innoc. X. Constit. incip. *Instaurandæ* 5.

7 Tales Pontificiæ Constit. servandæ sunt in erectione Conventuum omnium Regularium tam Mendicantium, quam non Mendicantium, quia præjudicium præexistentium consideratur, non tantum quo ad quæstum, sed etiam quoad receptionem Sacramentorum, & ex quocumque alio capite; Sac. Congr. Episc. & Regul. *in una Montis Regalis* 21. *Apr.* 1690. Immo ser- 8
vandæ sunt tales Constitutiones etiam in reassumptione Conventus antea derelicti, idest servandæ sunt ab omnibus illis Regularibus, qui redeunt ad Conventus, quos antea dereliquerant, ut respondit S. Congr. Episc. & Regul. *Archiepiscopo Turritano* 17. *Novemb.* 1617. his verbis: *Cum Archiepiscopus Turritanus Sacram hanc Congregationem consuluisset, an in reassumptione Conventuum Fratrum Minorum de Observantia suæ Diœcesis, quos ipsi jampridem deseruerant, servandum sit Decretum felic. recordat. Clement. Papæ VIII. super novorum Conventuum erectione editum? Illustrissimi ejusdem Congregationis P. P. id omnino servandum esse censuerunt.*

Insuper non solum decreta Apostolica servanda sunt in fundatione Conventuum, sed rigorosius in aperitione Hospitiorum, quæ permitti nullatenus debent ab Ordinariis, nisi ipsi Regulares ad hoc habeant facultatem specialem a Sacra Congregatione & ad unguem observent conditiones pro Hospitiis præscriptas in sequenti Decreto emanato in Caussa Calaguritana de Bilbao, ubi fuit statutum, Patres Carmelitas Discalceatos posse continuare in Hospitio, vel potius ipsum reducere ad Hospitium sæculare cum habitatione, quæ tantummodo deserviat pro recipiendis Religiosis itinerantibus, quod in illo nulla servetur forma regularis, non erigatur Ecclesia, seu Oratorium formale cum janua in publica via, sed tantum Oratorium internum ad effectum inibi Missas, & Orationes privatas pro illorum spirituali usu tantum celebrandi. Quod ibi Sacramenta non administrentur, nec fiant publicæ conciones, nec Divina officia, aliæque functiones peragantur, non tumulentur cadavera, nec retineatur campana, nec aliquod signum, quod vero Conventui adaptetur, & transcendat naturam, & conditionem meri, & simplicis Hospitii sæcularis, addita prohibitione quæstuandi, nec non quod Regulares ad illud se transferentes non assumant titulum Præsidentis, vel alterius Officialitatis, subjiciendo ulterius in casum contraventionis ipso facto pœnis contra Religiosos degentes extra Claustra, non obstante quacumque exemptione, aliisque arbitrio S. Cong. Et quod super observantia præmissorum Provincialis, & Dif-

Diffinitorium valide se obligent coram Episco-
po, qui Instrumentum d. obligationis ad ean-
dem Sacr. Congreg. transmittat. *Romæ* 15. *Se-*
ptemb. 1699. Hanc Hospitii legem eadem Sac.
Cong. Episcop. & Regul. servari mandavit *in*
Atrien. Hospitii a PP. Discalceatis S. Augusti-
ni 31. *Augusti* 1691. *& in Veliterna a Carme-*
litis Discalceatis 5. *Dec.* 1692. *in utraque refe-*
10 *rente clar. mem. Card. Petruccio*. Et jam plu-
ries consimiliter decreverat eadem Sac. Congreg.
ut refert Nicol. in *Flosculis verb. Hospitium*,
ubi pariter dicit, quod nequeunt Regulares re-
ducere Hospitium in Conventum, *ex Dec.* 14.
Jun. 1641. 27. *April.* 1646. *&* 13. *Febr.* 1647.
11 Non sunt tamen attendendæ d. Constitutio-
nes Apostolicæ in translatione Conventus ad
alium situm ejusdem loci, vel ob salubritatem
aeris, vel ob periculum ruinæ fabricæ, vel ob
aliud grave incommodum, quia hæc non di-
citur nova fundatio, & oppositiones aliorum
Regularium obstare non valent; sic respondit
S. Cong. Episc. & Reg. *in una Carmelitarum Ex-*
calceat. 4. *Aug.* 1625. *in una Capuc.* 13. *Sept.*
1641. *& in Ger.* 19. *Sept.* 1687. his verbis: *Sa-*
cra &c. in caussa, & caussis vertentibus inter
Fratres Carmelitas Calceatos Civitatis Ger. ex
una, & PP. Societatis Jesu, Carmelitas Excal-
ceatos ejusdem Civitatis, & litis Consortes par-
tibus ex altera de, & super translatione, funda-
tione, & constructione Ecclesiæ, & Conventus di-
ctorum Fratrum Carmelitarum Calceatorum in do-
mibus de Abrich per ipsos inhabitatis, partibus
auditis, referente Eminentissimo S. Cæciliæ, cen-
suit, & declaravit supradictæ translationi, fun-
dationi, & constructioni Ecclesiæ, & Conventus
eorundem Fratrum Carmelitarum Calceatorum in
præfatis Domibus de Abrich, Constitutiones Apo-
12 *stolicas non obstare*. Neque sunt attendendæ di-
ctæ Constitutiones Apostolicæ, etiamsi transla-
tio fiat ad situm, in quo reperiantur constru-
cti Conventus aliarum Religionum, quæ privi-
legium habent, quod novi Conventus non eri-
gantur, nisi servata certa distantia; unde præ-
existentes Regulares, neque tunc possent se op-
ponere tali translationi, ut in simili casu ver-
tente inter Patres Minores de Observantia, &
Patres Capuccinos Corleonis Diœcesis Montis
Regalis respondit S. Cong. Episc. & Reg. præ-
cisis his terminis: *Sacra &c. ad relationem Emin.*
Cæsarini utraque parte informante, iterum negotio
mature discusso, censuit Constitutiones, & Decre-
ta Apostolica super novorum Conventuum erectio-
ne edita, etiam in qua parte disponunt de di-
stantia servanda inter Conventus jam erectos,
& erigendos non habere locum, cum mutatur
situs Conventuum jam erectorum in eodem loco,
ac proinde standum esse in decisis præmissis, cæ-
terisque contrariis non obstantibus. *Romæ* 9. *Maii*
1642. Cujus Decreti, & alterius immediate
allati exemplar authenticum fatetur habuisse
apud se Monacelli *t.* 1. *tit.* 6. *formular.* 19.
num. 4. *&* 5. & ibidem *num.* 7. refert quod
in Agrigentina inter P. P. Capuccinos, &
P. P. Minores de Observantia Reformatos,
in qua pariter opponebatur intercapedo novæ
Fabricæ ad relationem Card. Denhoff *sub die*
28. *Mart.* 1697. censuit: *Esse locum translatio-*
ni facto verbo cum Sanctissimo.
Novus Conventus Regularium nequit erigi, 13
& fundari sine beneplacito Apostolico, seu spe-
ciali Sedis Apostolicæ licentia, *cap.* 1. *de ex-*
cessibus Prælator. in 6. *innovat. in Clementin.*
Cupientes 3. *in princip. de pœn. & in cap.*
unico §. *Confirmatos, de Religiosis Domibus in*
6. in Constitution. Innocentii X. incip. *In-*
staurandæ §. 5. Rota *part.* 12. *recent. decis.* 289.
num. 2. *decis.* 309. *num.* 2. *& part.* 13. *decis.*
115. *num.* 1. Neque fundari potest sine con- 14
sensu Ordinarii; Concil. Trident. *sess.* 25.
cap. 3. *de Regularib.* Urban. VIII. Constitut.
incipient. *Romanus Pontifex* §. 3. Rota *part.* 12.
d. dec. 299. *num.* 4. *&* 11. *decis.* 309. *num.*
3. *& part.* 13. *decis.* 115. *num.* 8. Hæc duo 15
requisita, scilicet Consensus Sedis Apostoli-
cæ, & Ordinarii copulative requiruntur, ut
declaravit Sacra Congregatio Episcop. & Re-
gul. teste Rota *part.* 12. *decis.* 289. *num.* 7.
cum sequent. decis. 309. *num.* 4. *part.* 13. *dec.*
87. *num.* 11. *dec.* 231. *num.* 9. *& part.* 18.
tom. 2. *dec.* 536. *num.* 17. Sine licentia Se- 16
dis Apostolicæ fundatio est nulla; d. Consti-
tut. Innocent. X. incip. *Instaurandæ* §. 5. Ro-
ta *p.* 12. *dec.* 289. *num.* 8. *part.* 13. *decis.* 87.
n. 4. Sic pariter est nulla, si sit facta sine con- 17
sensu Ordinarii; Conc. Trid. *loc. cit.* Rota *part.*
12. *decis.* 289. *n.* 15. *part.* 13. *dec.* 87. *n.* 5. *part.*
18. *t.* 2. *dec.* 536. *num.* 17. *& seq.* Ordinario ta-
men licentiam denegante pro fundatione Con- 18
ventus, est recurrendum ad Sac. Cong. Episc. &
Reg. non autem ad Nuncium; Gregor. XV.
Const. incip. *Cum alias* §. 4. Rota *part.* 12.
dec. 289. *n.* 17. *& part.* 13. *dec.* 87. *n.* 10. Pro 19
fundatione novi Conventus requiri consensum
aliorum Regularium in talibus Civitatibus, &
locis existentium, statuit Clem. VIII. Const.
incip. *Quoniam ad institutam*, & Gregor. XV.
Const. incip. *Cum alias* §. 3. & tenuit Rota
part. 12. *dec.* 289. *num.* 21. *dec.* 309. *num.* 8. *&*
part. 13. *dec.* 87. *n.* 12. Adeo ut Religiosi in- 20
tra quatuor milliaria existentes, propter loco-

rum paupertatem, & eleemosynarum tenuitatem possent dictæ fundationi se opponere; Rota *part.* 13. *dec.* 115. *n.* 7.

21 At quia D. Gregorius XV. d. Const. incip. *Cum alias* §. 3. post relatam dispositionem Clementis VIII. quod vocari, & audiri debeant alii Regulares, statim subjungit: *Vel alias Ordinariis locorum constiterit Religiosos Monasterii, Conventus, seu Domus Regularis sic erigendi, seu erigendæ absque detrimento Religiosorum in Monasteriis, seu Domibus antea in Civitatibus, seu locis hujusmodi erectis degentium, ibi in numero duodecim, commode, & congrue manuteneri, & ali posse;* videtur dicendum, quod non sit de necesse exquirendus consensus aliorum Regularium, quando Ordinariis constet novos Conventus erigendos posse commode, & sine aliorum præjudicio sustentari; quia illa dictio *Vel*, tamquam alternativa, cadit inter diversa, casusque disjungit, ex traditis a Gonz. *ad reg.* 8. *gl.* 48. *n.* 17. & *gl.* 52. *n.* 3. idemque importat dictio *Alias*, ut per Put. *dec.* 170. *in fin. l.* 3. *in corr.* & Barb. *dict.* 9. *n.* 3. & Pigna-
22 tell. *t.* 1. *consult.* 32. *n.* 5. Et in hac specie, quod per dicta verba Gregorii tribuatur arbitrium Ordinariis vocandi, vel non vocandi Regulares, quando aliunde possunt esse certi de commoda sustentatione Regularium novi Conventus sine aliorum præexistentium præjudicio, seu detrimento, probat Cespedes *de exempt. Reg. quoad Monast. ædific. c.* 1. *dub.* 4. ubi respondit Peyrino *in addit. ad Const.* 3. *alias* 13. *Urbani VIII. notabil.* 2. contrarium asserenti ea ratione, quod dum Constitutio Urbani incipiens *Romanus Pontifex*, confirmat omnino Constitutionem Clement. VIII. incipient. *Quoniam*, tollit arbitrium, quod Gregorius in d. Constitut. incipient. *Cum alias*, Episcopis tribuerat; Quæ Peyrini assertio, & ratio revera non subsistit, quia Urbanus VIII. non solum confirmavit Constitutionem Clementis VIII. sed etiam Constitutionem Greg. XV. a quo est concessum Episcopis dictum arbitrium; Et dictam Constitutionem Greg. XV. fuisse confirmatam, & non abrogatam per Urbanum VIII. declaravit Sac. Cong. Conc. teste Rota *part.* 12. *dec.* 107. *n.* 30. & hanc sententiam tenent Cespedes *loc. cit.* Pignat. *loc. cit.* Monacell. *tom.* 1. *append. ad formul. annot. ad d. Constitutiones post Constit. Instaurandæ n.* 7. Passerini *in cap. Unico de excessib. Prælator. a num.* 50. *ad* 64. *in* 4. *lib. Decret. in* 6. & alii
23 passim. Et ratio est clara, quia cum ex dictis Urban. VIII. confirmaverit nedum Constitutionem Clementis, sed etiam Constitutionem Gregorii, & Constitutio Gregorii sit quantum ad hoc moderativa Constitutionis Clementis, stat clarum quod ex vi Gregorianæ non sit amplius de necesse exquirendus consensus aliorum Regularium, quando Ordinariis constat novos Conventus erigendos posse commode, & sine aliorum præjudicio in tali Civitate, vel loco sustentari.

Quo ad hæc tamen attendendum est se- 24
quens Breve Innocentii XI. editum 10. Aprilis 1688.

Breve, in quo nonnulla Decreta pro novis erectionibus, seu fundationibus Conventuum, Hospitiorum, & Domorum Regularium, seu habitationum permanentium edita, observari præcipiuntur; assignanturque Judices, qui contra Regulares ea transgredientes, aut violare præsumentes, procedere possint, ac debeant.

Dilectis Filiis, nostro, & Sedis Apostolicæ Nuntio in Regnis Hispaniarum residenti, & Bantanæ vulgo Santillan, ac Sancti Andreæ vulgo Santander Sæcularium, & Collegiatarum Ecclesiarum Provinciæ Burgen. Diœc. Abbatibus, & eorum cuilibet.

INNOCENTIUS PAPA XI.

Ad perpetuam rei memoriam.

Dilecti Filii, salutem, & Apostolicam Benedictionem. Exponi Nobis nuper fecit dilectus Filius Frater Franciscus Diaz a Sancto Bonaventura Commissarius Generalis Ultramontanæ Familiæ totius Ordinis S. Francisci; Quod ab infrascriptis Pontificibus Prædecessoribus nostris emanarunt quam plurimæ Litteræ, etiam in forma Brevis expeditæ, seu Decreta, circa formam observandam in erectionibus novorum Conventuum, Hospitiorum, & habitationum Religiosorum, & circa pœnas infligendas Religiosis quorumcumque Ordinum, qui in Hospitiis Regularibus, & Domibus, aut Locis Piis non Regularibus illegitime fundatis, seu erectis, & in quibus requisita ad fundationes, & erectiones prædictas in dictis Litteris præscripta non inveniuntur, permanere, vivere, seu morari, aut degere ausi fuerint.

Primo a Sanctæ Memoriæ Clemente PP. VIII. Prædecessore Nostro, quarum initium est: *Quoniam ad institutam* sub dat. 22. Julii Anni Domini 1603. & aliæ quæ incipiunt, *Decet Romanum Pontificem* sub dat. 11. Julii Anni ejusdem Domini 1603. & ab eodem Clem. PP. VIII. emanarunt etiam decreta Reformationis de anno prædicti Domini 1598. Secundo a fel.

re-

record. Urbano PP. VIII. etiam Prædecessore Nostro incipientes a verbis: *Romanus Pontifex* sub data 23. Augusti 1624. Tertio a bonæ memoriæ Innocentio PP. X. pariter Prædecessore Nostro incipientes per verba: *Instaurandæ Regularis disciplinæ*, de anno ejusdem Domini 1652. Quarto a piæ memoriæ Alexandro PP. VII. similiter Prædecessore Nostro incipientes sub verbis *Alias*, ac etiam *Alias pro parte* sub die 6. Augusti 1663. & quarta Februarii anni Domini 1664. Quinto a recolendæ memoriæ Clemente PP. X. etiam Prædecessore Nostro incipientes a verbis: *Nuper pro parte* sub dat. 6. Maii Anno Dom. 1673. & in aliquibus ex prædictis Litteris nonnulla decreta Congregationis Negotiis Episcoporum, & Regularium præpositæ, confirmata reperiuntur, quæ in Judicio contradictorio ad formam, & tenorem aliarum Litterarum pro Fratribus Minoribus promulgata fuerunt.

Cum autem, sicut eadem expositio subjungebat, dictæ Litteræ, & etiam decreta prædicta, aliaque super eadem materia emanata a dilectis filiis Superioribus, seu Religiosis diversarum Religionum, & Ordinum præcipue Carmelitanorum Discalceatorum, Trinitariorum, & Capuccinorum in Ultramontanis Provinciis, & præcipue in Burgen. Cantabrien. Compostellan. ac Valentin. Diœcesibus respective degentibus, etiam contra formam Litterarum concernentium confirmationem, & communicationem privilegiorum, & gratiarum, & concessionum, nuper a Nobis emanatarum sub die 5. Septembris Anni prædicti Domini 1684. ad favorem Fratrum Regularis Observantiæ Sancti Francisci in totum, vel in parte non observentur, seu illas, & illa violare, vel impugnare prætendant, vel non vereantur: ideo nomine ejusdem Ordinis Fratrum Minorum Regularis Observantiæ S. Francisci, ut juribus suæ Religionis, & præcipue prædictarum Provinciarum consulere valeat, & dicta Brevia, seu Decreta in posterum in viridi observantia conserventur, seu conservari possint, Nobis humiliter supplicari fecit Exponens prædictus, ut ei in præmissis opportune providere de benignitate Apostolica dignaremur.

Nos igitur dictarum Litterarum, ac Decretorum tenore præsentibus pro expressis habentes, ipsumque Exponentem a quibusvis excommunicationis, suspensionis, & Interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis a jure, vel ab homine, quavis occasione, vel caussa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium tantum consequendum, harum serie absolventes, & absolutum fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, discretioni vestræ, attento quod sicut dictus Exponens asserit, agitur inter exemptos, per præsentes committimus, & mandamus, quatenus Vos, vel duo, aut unus vestrum, vocatis ad id, qui fuerint evocandi, ad dictarum litterarum, & decretorum hujusmodi executionem, juxta illarum, seu illorum formam, & tenorem, prout de jure, auctoritate nostra procedatis, procedique mandetis, & faciatis ab omnibus in posterum observari.

Nos enim Vobis, & cuilibet Vestrum etiam per edictum publicum constito de non tuto accessu quo opus fuerit, citandi, illisque, & quibus videbitur sub sententiis, censuris, & pœnis inhibendi, ac inobedientes in illas incidisse servata forma Conc. Trid. declarandi, aggravandi, reaggravandi, & interdicendi, auxiliumque brachii sæcularis, si opus fuerit, invocandi, cæteraque in præmissis necessaria, & opportuna faciendi, exercendi, & exequendi, plenam, & liberam, Apostolica auctoritate tenore præsentium concedimus facultatem. Non obstant. præmissis, ac Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 10. *Apr.* 1688. *Pontific. nostri anno duodecimo.*

Et pariter attendendæ sunt variæ resolutiones tum Rotæ, tum Sacrarum Congregationum in unum congestæ ab Ursaya *tom.* 1. *part.* 2. *discept.* 13. in Reatina prætensæ Fundationis Conventus pro PP. Minoribus Observantibus Reformatis Sancti Francisci Civitatis Reatis, cum PP. Capuccinis ejusdem Civitatis; quæ caussa delata ad Clementem XI. & ab ipso remissa Sacræ Congreg. Episcop. & Regular. statim ipsa *sub die* 23. *Maii* 1710. rescripsit *Episcopo pro informatione, & voto, auditis omnibus Regularibus, aliisque interesse habentibus;* Et tandem omnibus auditis, & juste perpensis, ex quo non aderat distantia a Constitutionibus Apostolicis requisita, nec consensus aliorum vicinorum Conventuum *die* 15. *Julii* 1712. in Congregat. Episcoporum proposita caussa per Cardinalem Parracianum, responsum fuit: *Non esse locum fundationi Conventus.* 25

In fundatione novi Conventus præservanda sunt jura Parochialia, prout expresse statuit Sacra Congregatio *in Tiburtina Fundationis Conventus* 28. *Februarii* 1698. referente Eminentissimo Acciajolo. Novi Conventus nequeunt erigi, seu fundari, nisi in eis possint susten- 26 27

tari saltem duodecim Religiosi, aliter Conventus de novo erecti, in quibus duodecim saltem Religiosi inhabitare non poterunt, & actu non habitaverint, remanent subjecti visitationi, correctioni, atque omnimodæ jurisdictioni Ordinarii; Gregor. XV. Const. incip. *Cum alias*, Sacra Congreg. Concilii 21. *Junii* 1625. in decreto, jussu, & auctoritate Urbani VIII. edito tenoris, qui sequitur; *Deinceps vero Monasterium, Conventus, Domus, Congregatio, vel Societas Religiosorum, seu Regularium nullibi recipiatur, nisi præter alia ad id requisita, in singulis hujusmodi locis duodecim saltem Fratres, aut Monachi, seu Religiosi degere, & ex redditibus, & consuetis eleemosynis, detractis omnibus, ut supra detrahendis competenter sustentari valeant, ad præscriptum decreti felicis recordat. Gregorii XV. hac de re editi; alioquin Monasteria, & loca hujusmodi posthac recipienda, in quibus duodecim Religiosi, ut supra sustentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non inhabitaverint, Ordinarii loci visitationi, correctioni, atque omnimodæ jurisdictioni subjecta esse intelligantur*. Quod decretum cum aliis ab eadem Sacra Congregat. Concilii super celebratione Missarum emanatis, confirmavit, & approbavit, ac ab omnibus exacte, & perpetuo servari mandavit Innocentius XII. Constitut. incip. *Nuper*, edita anno 1697. 13. *Decembris*; Rota *part.* 12. *recent. decis.* 17. *num.* 12. 26. *cum sequent.* &
28 34. Quod procedit detractis expensis Sacristiæ,
29 & Ecclesiæ; Rota *ibidem num.* 34. Ad quem effectum non est habenda ratio de redditibus difficillimæ exactionis; Rota *ibidem numer.* 34.
30 *cum sequent.* Nec juvat quod Religio offerat supplere de redditibus aliorum Conventuum, quia de illis non est habenda ratio, cum Religioni id facere non liceat absque beneplacito Apostolico; Rota *ibidem n.* 35.

31 Requisita pro fundandis novis Conventibus Religiosorum, habent etiam locum circa erigenda Monasteria Monialium, debent enim eædem solemnitates observari in illis ædificandis, sicuti in illis Regularium; Barbosa *super Trident. sess.* 25. *de Regularibus, & Monialibus cap.* 3. *num.* 29. Sellius *in select. Canon. cap.* 60. *num.* 4. ubi testatur sic fuisse deci-
32 sum sub *die* 19. *Decembris* 1620. Talia tamen requisita locum non habent, nec exiguntur pro Congregationibus Presbyterorum sæcularium collegialiter viventium, & sola auctoritate Ordinarii fundatis, & electis. Sic decisum refert Nicolius *in Floscul. verb. Conventus num.* 1. ibi: Sub decretis super erectione novorum Conventuum non comprehenduntur Congregationes Presbyterorum sæcularium in communi viventium erectæ auctoritate Ordinaria; Sac. Cong. Episcop. & Regul. *in Caputaquensi* 13. *Januarii* 1623. & hanc sententiam tenuit quoque Sac. Congr. Conc. 9. *Aug.*
1625. *ex lib.* 12. *decr. fol.* 298. Regulares, qui 33
possessionis bonorum, & annuorum redditnum sunt capaces, quamvis Ordinum Mendicantium sint, possunt ad novas fundationes admitti, recepta eorundem obligatione non quæstuandi, ut admisit Sacra Congregatio Episc. & Regul. *in Dertonen. pro PP. Scholarum Piarum ad relationem claræ memoriæ Card. Petrucci sub die* 4. *Julii* 1692. in qua rescripsit: *Annuendum fundationi cum strictissima obliga-*
tione non quæstuandi. Apud Minoritas Regula- 34
ris Observantiæ novi Conventus non eriguntur, neque jam erecti deseruntur sine consensu Diffinitorii Provinciæ. Talem enim consensum ultra alia requisita exigunt suæ peculiares *Constitutiones Ord. cap.* 6. *pag.* 106. *n.* 1. Unde si agatur de fundatione Conventus hujus Religionis, consensu Diffinitorii non exhibito, non erit locus erectioni, quamvis cætera requisita concurrant; Sacra Congreg. Episcop. & Regul. *in Aquinaten. pro loco Arcis* 12. *Februarii* 1694.

Pro erectione novorum Conventuum, & Mo- 35
nasteriorum adest novissima dispositio Sac. Congreg. super disciplina Regulari deputatæ, & est ut sequitur. Generalibus Ordinum Regularium renovatur prohibitio alias injuncta non procedendi ad fundationem novorum Conventuum, & Monasteriorum intra Italiam, ac Insulas adjacentes, nisi prius Conventus, vel Monasterii fundandi redditnum sufficientia, & subsistentia coram Sacra Congregatione justificata fuerit.

La Sacra Congregazione sopra la disciplina Regolare destinata dalla San. mem. d' Innoc. XII. a stabilire specialmente l' Osservanza della vita Comune, ed a riconoscere la sufficienza, e sussistenza dell' entrate per essa necessarie nelle fondazioni, che avessero avute a farsi di nuovo di Monasterj, e Conventi dentro l' Italia, ed Isole adjacenti, vedendo che in questa parte tanto essenziale non viene in verun conto adempita la mente di sì zelante Pontefice, non ostanti le pene di privazione di voce attiva, e passiva, sospensione dalle cariche, e dignità, e perpetua inabilità ad esse a' Superiori pro tempore, a' quali appartiene simile incombenza; è venuta in determinazione di ridurre a memoria di tutti i Superio-

periori Regolari l'obbligo preciso, che loro ne corre, avvertendo di non tentare in avvenire fondazione alcuna senza prima giustificare come sopra la sufficienza, e sussistenza dell'entrate avanti la stessa Sacra Congregazione sotto le pene enunciate, ed altre ad arbitrio della medesima.

Monsignor de Vico Segretario, che ne avanza la notizia al P. Procurator Generale &c. per la dovuta esecuzione in ciò che concerne l'interesse della sua Religione, starà attendendo il riscontro in scriptis della ricevuta del presente Viglietto, unitamente con la nota dell'ultima fondazione, specificando il giorno, mese, ed anno, in che seguì, e di cuore lo riverisce.

Di Casa questo dì 23. Febbrajo 1717.

Additiones ex aliena manu.

36 Requisita ad fundationem novi Conventus sunt, Beneplacitum Apostolicum, licentia Ordinarii, consensus Parochi, tum Regularium, qui sunt intra quatuor milliaria, & redditus sufficiens sustentationi duodecim Religiosorum.

37 Quoad Beneplacitum Apostolicum censent nonnulli Doctores relati a Donato *qu. regul. tom. 1. part. 2. tr. 1. qu. 3. n. 4. & seq.* quod dispositio Text. *in cap. unic. de excess. Prælat. in 6.* tum *in cap. 1. §. Confirmato, de Religios. domib. eod.* quia inducta est necessitas Apostolici Beneplaciti in fundatione novi Conventus, sublata fuerit a Concilio Trident. *sess. 25. cap. 3. de regular. in fine*, ubi sancitur, quod *nec de cætero similia loca erigantur sine Episcopi, in cujus Diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta*. At prævaluit contraria opinio, quod scilicet Sancta Synodus ex eo, quod mentionem dumtaxat habet de licentia Episcopi, nequeat dici derogasse requisito Beneplaciti Apostolici, ut pluribus allegatis firmavit Rota *cor. Cels. decis. 60. n. 1. & 3. in Eysteten. Fundationis Hospitii 10. Maii 1726. §. Contrarium, cor. bon. mem. Gamach.*

38 Quæ Beneplaciti Apostolici necessitas locum sibi vindicat, etiamsi agatur de fundatione novi Conventus extra Italiam, eo ipso quod descendit a sacris Canonibus, qui ubique gentium obligant, ut observarunt S. M. Benedictus XIV. *de Synod. Diœces. lib. 9. cap. 1. n. 5.* P. Girald. *in Elench. 6. Apost. Constit. Quæ accesserunt.* Concil. Trid. *n. 85.* & Rota *in Eysteten. Fundationis Hospitii 10. Maii 1726. §.*
39 *Quæ omnia, cor. bon. mem. Gamach.* ubi quod aliter dicendum esset, si dicta necessitas descenderet a Constitutione incipiente *Instaurandæ* S. M. Innocentii X. utpote quæ non egreditur Italiam, Insulasque adjacentes.

40 Potest vero Beneplacitum hoc Apostolicum ex intervallo accedere, modo tamen in judicium deducta haud sit nullitas fundationis novi Conventus; Rota *in dict. Eysteten. Fundationis Hospitii 10. Maii 1726. §. Frustraque, cor. bon. mem. Gamaches.*

Circa consensum Parochi, non importune 41
quæritur, utrum is præstari debeat ab eo, qui
obtinet curam habitualem, an ab illo, qui
curam obtinet actualem. Præstandum esse ab
obtinente curam habitualem tenuit Rota *in*
dict. Eysteten. Fundationis Hospitii 10. Maii
1726. §. Rursus, cor. bon. mem. Gamach. Non 42
omittendum vero, quod in ejus casu ille, qui
obtinebat curam actualem, non erat perpe-
tuus, sed amovibilis ad nutum. At idem di- 43
cendum videtur, etiamsi ille qui curam actua-
lem obtinet, sit perpetuus, nam & hic plus
juris sibi asserere nequit quam simplex exerci-
tium curæ, ut respondit Rota *in Ariminen.*
Functionum super primo dubio 13. Junii 1746.
§. 2. & 6. cor. bon. mem. Lan. Consensus au- 44
tem, de quo agitur non est præstandus ratio-
ne exercitii curæ.

45 De mox dictis requisitis ad fundationem novi Conventus, nec inutilis est quæstio, an ea concurrere etiam debeant, si agatur de Regularibus illis, quibus in loco de quo agitur jam competebat jus quæstuandi. Et affirmative respondit Rota *in dict. Eysteten. Fundationis Hospitii 10. Maii 1726. §. Nam quoad, cor. bon. mem. Gamaches*. Hæc de fundatione novi Conventus.

46 Quod autem attinet ad translationem Conventus, quidquid in utramque partem olim disputatum sit, indubia hodie res est, quod servandæ haud sint Constitutiones Apostolicæ loquentes de fundatione novi Conventus, si translatio fiat ob aliquam justam causam ad alium situm ejusdem loci, ut Sacra Congregatio Episcoporum & Regularium negotiis præposita censuit non solum in resolutionibus allegatis ab Auctore *num. 11. & 12.* verum & novissime *in Majoricen. 5. Aprilis 1754. ad secundum dubium.*

47 Quinimo nec Regulares habentes Privilegium, quod novi Conventus haud fundentur, nisi servetur certa distantia, opponere se possunt translationi Conventus ad aliud ejusdem loci situm, ut rejectis Donato, Passerino, & Pignatello firmat Matthæucci *in Officiali Curiæ cap. 17. num. 9.* ubi allegat resolutiones mox di-

dictæ S. Congregationis *in Montis Regalis* 9. *Junii* 1741. *& in Agrigentina* 28. *Martii* 1697.

Articulus II.

Quo ad ea, quæ concernunt Conventuum suppressionem, & restitutionem, & exemptionem.

1 Conventuum suppressionis, & restitutionis notitia non melius, ac verius potest hic tradi, quam juxta tradita a Fagn. *in cap. Relatum 7. Ne Clerici, vel Monach. num.* 41. *& sequentibus*, utpote qui & deputatæ Sacræ Congregationis Secretarius fuit, & Constitutionum ad hoc editarum minutas confecit. Refert igitur quod Innocentius X. *anno* 1649. *mense Martii* instituit Congreg. nonnullorum S. R. E. Cardinalium, & Romanæ Curiæ Prælatorum super statu, seu reformatione Regularium, in qua fuit primo deliberatum de præfigendo in singulis Monasterijs numero tot personarum, quot ex illorum redditibus absque penuria sustentari possent ad præscriptum Concilii Arelatensis cap. 8. relati *in c.* 1. *de Institut.* Conc. Trid. *sess.* 25. *de Regularibus c.* 3. & Constitutionum Apostolicarum. Atque ab omnibus unanimiter in eam sententiam itum est, ut fieret Constitutio, qua injungeretur Superioribus tam Generalibus, quam Provincialibus, & Localibus quarumcumque Religionum, ut infra terminum quatuor mensium transmitterent statum temporalem singulorum Monasteriorum existentium intra fines Italiæ, & Insularum adjacentium ad Procuratorem Generalem suæ respectivæ Religionis in Urbe commorantem, qui una cum aliis Religiosis ad hoc deputandis præfigeret in unoquoque Monasterio eum tantum numerum, qui ex redditibus propriis, vel consuetis eleemosynis congrue posset sustentari, easque præfixiones infra alios quatuor Menses una cum statu cujusque Monasterii memoratæ Congregationi consignaret, & interim interdiceretur iisdem Superioribus, ne quemquam ad habitum, vel Professionem admitterent sub nullitate actus, & excommunicatione latæ sententiæ, donec præfixiones ut supra exhibitæ fuissent, & ipsi licentiam recipiendi Novitios ab eadem Cong. obtinuissent. Unde mandatum fuit ipsi Fagn., ut minutam Constit. conficeret, quæ postea per manus Cardinalium, ac Prælatorum delata, & a Sanctitate Sua approbata, tandem edita fuit in hunc, qui sequitur, tenorem.

INNOCENTIUS PAPA X.

Ad futuram rei memoriam.

§. 1. Inter cætera, quæ ad Reg. disciplinam instaurandam, conservandamque Sac. Trid. Syn. salubriter decrevit, illud semper præcipuum, & maximi momenti habitum est, quo injungitur, ut in singulis Monast. & Domibus Regul. is tantum numerus constituatur, & in posterum conservetur, qui vel redditibus propriis Monaster. vel consuetis eleemosynis commode possit sustentari.

§. 2. Quapropter ad ejus usum inducendum fel. rec. Clem. VIII. Paul. V. & Urbanus VIII. Romani Pontifices Prædecessores nostri varia Decreta ediderunt; sed quia nihilominus, sive ob injuriam temporum, sive ob Superiorum incuriam, sive alias ob caussas illius executio hucusque protracta est non sine gravi Monasteriorum in spiritualibus, & temporalibus detrimento, ac Religionum jactura; Idcirco Nos nequaquam ignorantes, quantum ex Monasteriis pie institutis, & recte administratis in Ecclesia Dei splendoris, atque utilitatis oriatur, quantumque dignitati, & commodo Ecclesiastici Ordinis detrahat multitudo Religiosorum, quæ sine delectu supra vires Monast. in Religiones invehitur, ac proinde arbitrati valde acceptum Deo, sacrisque Religionibus proficuum fore, ut Decretum tam salubre debitæ executioni demandetur.

§. 3. De consilio nonnullorum Venerabilium Frat. nostrorum S. R. E. Cardinalium, ac dilectorum Filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum, motu proprio, ac ex certa scientia, & matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine tenore præsentium præcipimus, & mandamus omnibus, & singulis dilectis Filiis, Generalibus, Commissariis, Præsidentibus, Provincialibus, Ministris, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Præfectis, Rectoribus, Guardianis, Correctoribus, Vicariis, & quibuscumque aliis Superioribus Monasteriorum, Conventuum, Collegiorum, ac Domorum quorumcumque Monachorum, ac Regularium virorum bona immobilia possidentium, vel non possidentium, cujuscumque Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, Congregationis, Societatis, & instituti etiam necessario, & in individuo exprimendi existentium intra fines Italiæ, & Insularum adjacentium, ut singuli ad quos pertinet, adhibitis duobus, vel tribus Regularibus sui Ordinis pro-

probatioribus, ac rerum usu peritioribus, bona immobilia, census, redditus, ac proventus omnes Monasteriorum, Conventuum, Collegiorum, ac Domorum Regularium hujusmodi (etiamsi sint hospitia, vel ab alio Monasterio dependeant, sintve illius Granciæ, seu membra) sex annorum immediate præcedentium habita ratione, ac detracto omni eo, quod grandines, sterilitates, reparationes, & alii casus hujusmodi absorbere solent, consuetas item eleemosynas, & obventiones, item victus, vestitus, ac medicinalium, & alias quascumque tam ordinarias, quam extraordinarias expensas, æris quoque alieni, nec non Missarum celebrandarum, Fabricæ, Sacristiæ, annuarum præstationum, contributionum, ac procurationum, aliave, ejusque generis onera diligenter, ac mature cognoscant, eaque omnia in scripturam redigant exprimentes illius Monasterii titulum, seu denominationem, item capacitatem, ac situationem, videlicet in qua Diœcesi, & an intra mœnia Civitatis, vel oppidi, anve in pagis, seu villis, vel in silvis, aut nemoribus, & quantum distet a locis frequentibus, & populosis, item a quo tempore fundatum fuerit, quave auctoritate, & cujus sumptibus, anve, & a quo numerus Religiosorum in eo fuerit alias præfixus, & quot ibi Religiosi, & servientes in præsenti degant, specificatis uniuscujusque nomine, cognomine, & patria; scripturamque sic confectam propria manu subscribant, medio juramento attestantes vera esse omnia, quæ in ea continentur, consuetoque sigillo obsignatam infra quatuor menses a publicatione præsentium in hac Alma Urbe nostra ut infra dicenda computandos, transmittant, seu consignent Procuratori Generali sui Ordinis in Urbe commoranti, qui una cum aliquibus gravioribus Religiosis a Congregatione prædictorum Cardinalium, & Prælatorum ad hoc specialiter deputandis, negotio mature perpenso, ac computatis hujusmodi redditibus, eleemosynis, & obventionibus universis, atque oneribus ut supra detractis sedulo examinent, quot Religiosi homines, connumeratis etiam Laicis, aliisque necessariis servientibus in unoquoque Monasterio, Conventu, Collegio, & Domo Regulari, quamvis (ut permittitur, ut Hospitium, seu alterius Monasterii membrum) juxta proprii Instituti morem, victum, & vestitum, ac medicinalia in communi habentes, commode valeant sustentari; omnibusque diligenter discussis, familiæ cujuscumque Monasterii, Conventus, Collegii, ac Domus Regularis hujusmodi in qualibet Provincia, vel Congregatione, certum earum tantum Personarum numerum præfigat, quæ redditibus, eleemosynis, & obventionibus ut supra competenter ali possint, easque numeri præfixiones una cum originalibus scripturis super statu cujusque Monasterii, ac Domus Regularis, a Superioribus, ut præfertur, confectis infra alios quatuor menses eidem Congregationi Cardinalium, ac Prælatorum exhibeat, ut ab ea recognoscantur, & approbentur.

§. 4. Quod si memorati Superiores, ac Procurator Ordinis intra præfixum terminum prædicta adimplere neglexerint, privationis vocis activæ, & passivæ, nec non officiorum, quæ tunc temporis obtinebunt, & inhabilitatis ad illa, vel alia in posterum obtinenda perpetuam pœnam eo ipso absque alia declaratione incurrant, rehabilitatione Nobis, & Sedi Apostolicæ reservata.

§. 5. Interea vero prohibemus, & interdicimus omnibus, & singulis Capitulis, & Congregationibus Generalibus, & Provincialibus, & Conventualibus, necnon Superioribus tam Generalibus quam Provincialibus, & Localibus antedictis, ne deinceps quemquam ad habitum suæ Religionis recipiant, nec jam receptos aut in posterum contra hujusmodi prohibitionem forsan recipiendos ad Professionem admittant, donec scripturæ prædictæ, ac Præfixiones numeri familiæ cujuscumque Monasterii, ac Domus Regularis hujusmodi, eidem Congregationi Cardinalium, & Prælatorum realiter, & cum effectu fuerint exhibitæ, ac deinde memorati Superiores licentiam recipiendi ad habitum, & professionem ab eadem Congregatione obtinuerint. Alioquin receptiones tam ad habitum, quam ad Professionum aliter factæ, sint ipso jure nullæ, nullamque inducant obligationem ad Religionem in specie, vel in genere, aut ad alios quoscumque effectus.

§. 6. Nihilominus contravenientes sententiam excommunicationis incurrant, a qua per alium, quam per Nos, & Romanum Pontificem pro tempore existentem, nisi in mortis articulo constituti absolvi non possint.

§. 7. Non obstantibus quo ad præmissa omnia, & singula Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis in favorem quarumcumque personarum atque Ordinum tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Congregationum, Societatum, & cujusvis alterius Instituti, etiam Societatis Jesu, & Monasteriorum, Conventuum, Collegiorum, Domorum, ac Locorum Regularium quorumcum-

que, nec non illorum etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, vel consuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & privilegiis etiam ex caussa, & titulo oneroso, vel in limine fundationis, etiam in Mari Magno, seu Bulla aurea, aut aliter nuncupatis, seu quibuscumque tenoribus, & formis, & cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, nec non irritantibus Decretis etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, etiam ad Imperatoris, Regum, seu aliorum Principum instantiam, aut alias quomodolibet etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis quo ad ea, quæ præsentibus quomodolibet adversantur, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus, & formis specialis, & individua, & de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut quævis alia exquisita forma servanda esset, tenores hujusmodi ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata inserti forent, præsentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

§. 8. Volumus autem, &c.

§. 9. Quodque earumdem præsentium transumptis, &c.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 17. Decembris 1649. Pontificatus Nostri Anno sexto.

3 Constitutione publicata, ad faciliorem illius executionem confecta est formula typis excusa, & ad Superiores cujusque Monasterii transmissa, in qua Italico idiomate tamquam in tabula monstratum est, quo ordine, quave ratione describendus sit cujusque Monasterii status. Hinc infra terminum octo mensium in prædicta Constitutione præfixum Regulares omnes, cujusque Ordinis, Congregationis, Societatis, & Instituti ea, qua decet obedientia, paruerunt; nam ex omnibus Italiæ Provinciis, & adjacentium Insularum exhibitæ fuerunt scripturæ originales statum singulorum Monasteriorum continentes, subscriptæ, ac juramento firmatæ una cum Summario redituum, & expensarum, ac præfixione familiæ uniuscujusque Monasterii. Post hæc Prælati ipsius Congregationis designati Religionum plene retulerunt illarum statum in genere; & singulorum Monasteriorum in specie, juxta methodum per manus delatam.

Cum vero ex hujusmodi relationibus compertum esset multas Religiones constare ex quamplurimis Conventibus, in quibus ob redituum tenuitatem actu non alebantur, nec ali poterant tot Religiosi, quot sufficerent ad observantiam Regularis disciplinæ, idcirco in pluribus sessionibus mature deliberatum fuit de illorum suppressione, ac redditurum applicatione, & facta Sanctissimo relatione; Sanctitas Sua probavit Congregat. sententiam, & d. Fagnanum ipsius Congregationis Secretarium deputavit die 22. Julii 1652. qui pro rei magnitudine transmisit per manus Cardinalium, ac Prælatorum distinctis vicibus dubia supra sexaginta, quæ in Congregationibus habitis de mandato Sanctissimi per singulas hebdomadas fuerunt accurate discussa, ex quorum resolutionibus conflata est materia pro compilanda Bulla desuper edenda. Et cum d. Fagnano similiter demandata esset provincia conficiendi illius minutam, & illa confecta, & Sanctissimo delata, ab ipsoque mature considerata, atque de ejus mandato Cardinalibus, & Prælatis consideranda, & in plena Congregat. discutienda, & examinanda, tradita, ab ipsisque unanimi consensu approbata, mox Sanctitatis Suæ jussu edita fuit, & locis publicis affixa Constitutio incip. *Instaurandæ Regularis disciplinæ*. Vide ipsam supra *Art.* 1. *num.* 5. 4

Hinc biduo post publicationem Bullæ Sacra Congregatio dedit Litteras ad singulos Superiores Generales Religionum in Curia existentes, in quibus nominatim expressit parvos Conventus in illa Religione suppressos, ut sic satisfieret illis verbis Bullæ; *In litteris ab eadem Congregatione propediem expediendis nominatim exprimendas*. Et subinde *Die* 10. *Decemb. ejusdem anni* 1652. scripsit Litteras circulares cum insertione Bullæ impressæ ad unumquemque Episcopum in Italia, & Insulis adjacentibus, in quibus primum expressit itidem nomina Conventuum suppressorum in illa Diœcesi, ac deinde ipsi Episcopo commisit, ut una cum Capitulo suæ Cathedralis ad præscriptum Bullæ referret, quibus piis usibus existimaret esse applicanda bona cujusque Conventus suppressi, præcipuamque rationem haberet tenuitatis Parochialium, deputationis Coadjutorum pro cura animarum, & Capellanorum pro Missis celebrandis, item manutentionis Seminarii, Hospitalium, Monasteriorum Monialium, & consimilium. 5

Has

6 Has autem relationes ab Episcopo, & Capitulo subscriptas, obsignatasque ad Sac. Congregat. transmissas, atque ubi oportuit emendatas, Sanctitas Sua ad se relatas approbavit, executionique mandari, & in Cancellaria Episcopali registrari præcepit, moxque Decreta hæc applicationis, ac partitionis bonorum una cum Litteris ipsius Congregationis ad singulos Episcopos transmissa fuerunt: & sic pariter satisfactum fuit verbis Bullæ, ibi: *Bona hujusmodi applicamus, & applicata esse decernimus, & declaramus piis usibus in eisdemmet locis, ubi siti sunt Conventus, iisque non indigentibus, in aliis locis ejusdem Diœcesis juxta designationem, & partitionem, quam eadem Congregatio singulorum Episcoporum cum suis Capitulis, sententia prius audita, & plena totius negotii relatione habita, de mandato nostro faciet in suis Litteris ad eosdem Episcopos scribendis, &c.*

7 Quia vero in d. Bulla, *Instaurandæ*, comprehenduntur non modo parvi Conventus, sed etiam Granciæ, seu alterius Monasterii membra, licet Curam animarum habeant annexam: idcirco de mandato Sanctitatis Suæ datæ fuerunt Litteræ tum ad Superiores Generales cujusque Religionis in Curia existentes, tum ad singulos Episcopos in Italia, & Insulis adjacentibus, in quibus nominatim exprimuntur hujusmodi Granciæ, & membra, & mandatur
8 Episcopis, ut Regulares Sacerdotes in eis habitare non permittant, sed pro custodia, & administratione bonorum deficientibus personis
9 sæcularibus idoneis, sinant Regulares uti opera suorum Conversorum; cum hoc tamen, ut in earum Capellis Missæ juxta solitum celebrentur saltem diebus Festis per Sacerdotes sæculares, aut etiam per Regulares, qui tamen
10 in eis non pernoctent. In Curatis vero, seu Parochialibus non permittant Curam animarum exerceri per Regulares, sed ad id deputent Sacerdotes Sæculares idoneos in Vicarios perpetuos, vel amovibiles a Superioribus Regularibus nominandos, cum congrua fructuum portione ipsius Episcopi arbitrio assignanda ad præscriptum S. Concil. Trid. *cap. 7. sess. 7.* & reliqua ipsarum Granciarum, seu Parochialium
11 bona Monasteriis principalibus dimittant. Et in hac dispositione Granciarum, & Parochialium Sanctitas sua declaravit comprehendi etiam Canonicos Regulares Lateranenses, quos noluit extra claustra degere pro Cura animarum exercenda, non obstante dispositione *cap. Quod Dei timorem, de stat. Monach.* & in hanc sententiam scriptæ fuerunt Litteræ ad complures Episcopos.

Quoniam vero in eadem Bulla *Instaurandæ*, 12
sub gravibus pœnis præcipitur Superioribus Regularibus, ut infra terminum sex mensium inchoandum a die præsentationis Litterarum suppressionis Conventuum dimittant illorum possessionem corporalem realiter, & cum effectu coram Ordinariis locorum sub testimonio publico, & nihilominus reservatur ipsi Congregat. facultas conservandi Religionibus aliquem ex Conventibus expressis in memoratis Litteris, si hoc ex aliqua rationabili caussa expedire judicaverit: propterea infra terminum sic præfixum Superiores Religionum fere omnium supplicarunt Sanctissimo pro conservatione, seu restitutione plurimorum Conventuum, & ex illis Sanctitas sua multos reduxit ad primævum statum Regularem, ac Religionibus restituit, quos scilicet ex publicis documentis, & Episcop. attestationibus cognovit habere sufficientes redditus pro alendis Religiosis in numero competenti, & populis esse valde utiles in Missis, & Divinis officiis celebrandis, & Confessionibus audiendis, & præsertim in locis, ubi non sunt alii Regularium Conventus.

Præterea cum Superiores Regulares de jure 13
facultatem non habeant uniendi Ecclesias etiam sibi pleno jure subjectas, ut post Innoc. & Abbat. Antiq. *in c. Sicut unire, de excess. Prælat.* not. Gl. *in Clem. Ne in agro* §. *ad hæc in verb. Ordinarios, de stat. Monach.* quando accidit casus, ut in eadem Civitate, vel Oppido suppressi fuerint duo parvi Conventus ejusdem Religionis, ad supplicationem Regularium, Sanctitas sua univit minorem Conventum cum omnibus ejus bonis Conventui majori. Sed tamen jussit vendi domum Con- 14
ventus uniti infra terminum sex mensium, & pretium inde retractum investiri in tot bonis stabilibus ad utilitatem alterius Conventus, ut sic Fratribus adimeretur occasio redeundi ad Conventum minorem, ibique minus religiose vivendi cum dedecore sui Ordinis.

Rursus quia interdum accidit casus, ut una Religio, puta S. Dominici, haberet Conventum in aliquo loco, in quo alia Religio, puta S. August., habebat Conventum suppressum, & e converso Religio S. Augustini haberet Conventum in alio loco, in quo Religio S. Dominici similiter habebat Conventum suppressum: oblata fuit Superioribus facultas faciendi inter se reciprocas uniones, & permutationes dictorum Conventuum, ita ut Conventus S. Augustini suppressus uniretur Conventui S. Dominici ejusdem loci, & viceversa

sa Conventus suppressus S. Domintci uniretur Conventui S. Augustini alterius loci. Sed tamen sive ob angustiam temporis, sive ob diversitatem Diœcesum, & Provinciarum, sive ob raritatem dictorum casuum, sive ob inæqualitatem permutationum, vel aliam ob causam, Religiones in his non convenerunt, & negotium evanuit.

15 Porro ut in illis Conventibus, qui ut supra Religionibus fuerunt restituti, & in aliis non habentibus numerum sex Religiosorum vivatur cum debita observantia, Sanctitas sua subjecit illos omnimodæ jurisdictioni Ordinarii loci tamquam Sedis Apostolicæ delegati, ut in Decreto, cujus tenor est infrascriptus, videlicet:

„ Ut in parvis Regularium virorum Conventibus a Sanctiss. D. N. Innoc. PP. X. in Constitut. quæ incipit, *Instaurandæ*, primum suppressis, ac deinde ad ipsius Constitutionis limites ob rationabiles causas in pristinum statum Regularem restitutis, & ipsis Religionibus denuo concessis, pie, & religiose vivatur, ac Regularia Instituta quo exactius fieri potest, observentur: Sanctitas sua ex sententia Sacræ Congregationis super statu Regularium omnes, & singulos Conventus hujusmodi sic, ut præfertur, restitutos, & concessos, in Litteris ab eadem Sacra Congregatione expediendis nominatim exprimendos, ac personas tam Regulares, quam sæculares in eis degentes visitationi, correctioni, & omnimodæ jurisdictioni Ordinarii loci, tamquam super hoc a Sede Apostolica delegati, præsentis Decreti tenore plene in omnibus subjecit, ac subditos esse declaravit, donec ipsorum redditus eousque adaucti fuerint, ut in eis commode sustentari valeant, & cum effectu sustententur duodecim Religiosi ad Apostolicorum Decretorum præscriptum, idque eidem Congregationi legitime constiterit; & ejus decreto in singulis contingentibus casibus declaratum
16 fuerit, & non aliter. Interea vero voluit Sanctitas sua, ut in eorum singulis ali debeant, & re ipsa alantur sex saltem Religiosi probatæ vitæ, ex quibus quatuor ad minus sint Sacerdotes maturæ ætatis; alioquin gratia restitutionis, & concessionis hujusmodi nulla sit, & invalida, & Ordinarii locorum in illis exequi possint, ac debeant ea omnia, quæ in aliis Conventibus itidem suppressis per eamdem Constitutionem ipsis demandantur, perinde ac si gratia restitutionis prædictæ, & concessionis non emanasset. Insuper quia multi sunt Conventus, in 17
quibus etsi præfixus fuerit numerus Religiosorum sufficiens ad observantiam Regularis disciplinæ, & idcirco in suppressione ante dicta non fuerint comprehensi; nihilominus sive ob reddituum diminutionem, sive ob Superiorum incuriam, vel malam administrationem, sive ob carentiam Religiosorum, aut aeris intemperiem, vel quamcumque aliam ob causam prædictus numerus cum effectu in eis non alitur cum gravi detrimento Regularis observantiæ: Sanctitas sua intendens huic malo remedium adhibere, omnes, & singulos ejusmodi Conventus, ut præfertur, non suppressos, cujuscumque sint Ordinis, tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Congreg. & Instituti, etiam Soc. Jesu, aut Granciæ, seu membra alterius Monasterii, existentes intra fines Italiæ, & Insularum adjacentium, in quibus nunc non aluntur, vel quandocumque actu non alantur saltem sex Religiosi itidem probatæ vitæ, quorum ad minus quatuor, ut supra, sint Sacerdotes maturæ ætatis, eidem visitationi, correctioni, & omnimodæ jurisdictioni Ordinarii loci similiter ut Sedis Apostolicæ delegati plene in omnibus præsentis pariter Decreti vigore subjectos esse statuit, decrevit, & declaravit. Cæterum 18
quo ad Conventus cum pauciori numero, quam duodecim Religiosorum, erectos post diem 21. Junii 1625. & illorum subjectionem loci Ordinario, Sanctitas Sua voluit in suo robore permanere Decr. S. M. Urbani VIII. jussu editum, cui per præmissa aliquatenus derogare non intendit. Et prædicta omnia, & singula in præsenti Decreto statuta, & ordinata voluit plenarium sortiri effectum, & executioni mandari, non obstantibus omnibus, & singulis, quæ in antedicta Constitutione voluit non obstare, cæterisque contrariis quibuscumque.

„ Datum Romæ die 10. Februarii 1654.

B. Card. Spada.
Loco ✠ Sigilli.
Prosper Fagnanus S. Congr. Sec.

Et hoc Decretum illico transmissum fuit ad 19
quemlibet Episcopum una cum Litteris Congr. continentibus nomina Conventuum Religioni suæ restitutorum in illa Diœcesi; At quia occasione talis Decreti *Ut in parvis* plures controversiæ oriebantur, ad eas sedandas fuerunt S. Congr. infrascripta dubia proposita, ut sequitur.

Posi-

20 Posito Decreto felicis record. Innocentii Papæ X. super subjectione nonnullorum Conventuum correctioni, visitationi, & omnimodæ jurisdictioni Ordinarii loci, tamquam Sedis Apostolicæ Delegati, contingit dubitari de infrascriptis.

1. An Episcopus in Conventibus suæ Jurisdictioni subjectis possit Abbates, Priores, Guardianos, & alios Superiores locales deputare, & familiam constituere?

2. An possit Episcopus a prædictis Conventibus Religiosos amovere?

3. An Regulares eorumdem Conventuum compelli possint ab Episcopo ad exhibendos libros introitus, & exitus, & reddendas rationes administrationis?

4. An Episcopus in eisdem Conventibus se ingerere possit in his, quæ Regularem disciplinam concernunt?

5. An Ecclesiæ dictorum Conventuum, & Capellæ Granciarum, in quibus degunt Conversi pro agrorum cultura, ab Episcopo visitari possint?

6. An ipsæ Granciæ, & conversi in eis degentes subsint visitationi Episcopi?

7. Quid in Ecclesiis, seu Capellis Granciarum, in quibus nullus degit Conversus, an similiter subsint Episcopi visitationi?

8. An liceat Episcopo visitare Conventus tam suppressos, & postea restitutos, quam non suppressos, ad effectum cognoscendi, an in illis re ipsa alantur sex Religiosi?

9. An Episcopus visitans hujusmodi Conventus suæ jurisdictioni suppositos, aut personas in eis degentes, possit a visitatis procurationem exigere in victualibus, vel in pecunia?

10. An jurisdictio Ordinariis locorum, tamquam Sedis Apostolicæ delegatis, attributa in supradicto Decreto, competat Vicariis Generalibus Episcoporum, nec non Abbatibus, & aliis inferioribus Prælatis proprium Territorium, ac jurisdictionem quasi Episcopalem habentibus?

11. An Provinciales, & alii Superiores Regulares possint ejusmodi Conventus, jurisdictioni Ordinarii subjectos, & Religiosos in illis degentes visitare, corrigere, & punire, omnemque jurisdictionem in eos exercere, sicut poterant ante dictum Decretum?

12. Si Superior Regularis in causa prævenerit contra subditum degentem in aliquo ex eisdem Conventibus Ordinario subjectis, fabricando processum, vel eum carceri mancipando, an Episcopus possit hujusmodi causam reassumere, ac Superiori inhibere?

13. Si e converso Episcopus prævenerit in causa contra Religiosum in tali Conventu commorantem, an Superiori Regulari eo casu liceat illum amovere, & in alio Conventu collocare; & si de facto collocaverit, an nihilominus Episcopus possit causam prosequi, ac Religiosum sic amotum revocare ad primum Conventum?

14. Si Provincialis, vel Superior localis voluerit aliquem ex Fratribus a tali Conventu removere, an Episcopus prohibere possit?

15. Si a Conventu primum suppresso, ac deinde Religioni restituto, absint ex aliqua rationabili causa, & ad breve tempus, unus, vel plures, ex numero sex Religiosorum ibi degentium, an gratia restitutionis sit nulla, & Conventus remaneat suppressus, ut prius?

16. Quid si a Conventu non suppresso similiter ex causa rationabili, & ad modicum tempus absit aliquis e sex Religiosis ibi existentibus, an durante tali absentia, Conventus subjaceat jurisdictioni Ordinarii?

17. An Religioso illo redeunte, vel alias impleto numero sex Religiosorum, Conventus recuperet pristinam exemptionem?

18. Si gratia restitutionis Conventus suppressi reddatur nulla ex eo, quod in illo ad formam Decreti cum effectu non alantur sex Religiosi, & postea contingat, ut ejusmodi numerus impleatur, an gratia restitutionis Conventus reviviscat.

19. Ad hoc ut gratia restitutionis sit nulla, & Conventus denuo remaneat suppressus, propterea quod in eo non sustententur sex Religiosi, an debeat præcedere declaratoria Episcopi super facto, prævia causæ cognitione?

20. An ab hujusmodi declaratoria liceat Regularibus ad Sedem Apostolicam appellare ad effectum tum devolutivum, quam suspensivum?

21. Cum ex Decreti præscripto quatuor Sacerdotes in his Conventibus degentes debeant esse maturæ ætatis, quænam dicatur ad hunc effectum ætas matura?

Sacra Congregatio super statu Regularium ad singula dubia superius proposita hunc in modum respondit, videlicet,

Ad 1. Non posse.

Ad 2. Posse ex rationabili causa; commonito tamen prius Superiore Regulari, ad quem pertinet, ut eosdem Religiosos assignet in aliis Conventibus.

Ad 3. Posse compelli.

Ad 4. Posse.

Ad 5. Posse.

Ad 6. Subesse.

Ad 7. Item subesse.

Ad 8. Minime licere, antequam aliunde constet de fundamento intentionis Episcopi in deficientia numeri constituti.

Ad 9. Expedire ut Sanctissimus Dominus Noster decernat, & declaret, non licere Episcopo tales Conventus visitanti quidquam accipere procurationis nomine.

Ad 10. Competere.

Ad 11. Posse sicut prius, non tamen privative ad Episcopum.

Ad 12. Non posse, nisi ex justa causa, veluti cum videt Superiorem Regularem ex odio, vel amore, cupiditate, vel metu, aut ex nimia severitate, vel indulgentia quid durius, aut remissius constituere, quam causa deposcit, in quo ipsius Episcopi conscientia oneratur.

Ad 13. Non licere Superiori Regulari Religiosum ab Episcopo inquisitum a loco amovere, & si amotus fuerit, posse Episcopum causam prosequi, & illum quibuscumque remediis revocare, etiam invocato auxilio Ordinarii, & brachio Sæculari, si opus fuerit, cujuscumque loci, in quo Religiosus ille reperiatur.

Ad 14. Non posse.

Ad 15. Gratiam ob id non esse nullam, cessante omni fraude, nec Conventum remanere suppressum.

Ad 16. Subjacere durante absentia.

Ad 17. Recuperare.

Ad 18. Non reviviscere.

Ad 19. Debere ita præcedere, nec ante declarationem licere Episcopo Conventus possessionem apprehendere, aut Religiosos inde expellere.

Ad 20. Licere ad effectum devolutivum tantum, non autem suspensivum.

Ad 21. Ætatem maturam dici ad hunc effectum, completo anno quadragesimo.

Declarationes suprascriptas SS. D. N. ad se relatas approbavit, & ab omnibus, ad quos pertinet, observari præcepit, contrariis quibuscumque non obstantibus.

Datum Romæ 27. Julii 1655.

21 Quibus deinde accesserunt alia dubia, & declarationes circa jurisdictionem Ordinarii in Granciis Monasteriorum, illarumque Ecclesiis, & publicis Oratoriis, prout infra.

Posita Constitutione fel. rec. Innoc. X. quæ incipit, *Instaurandæ*, nec non illius Decreto incipiente *Ut in parvis*, contigit dubitari de infrascriptis.

I. An Granciæ ex d. Constit. Innocent. suppressæ, & ad statum sæcularem redactæ, illarumque Ecclesiæ, & publica Oratoria possint ab Ordinario visitari?

II. Et quatenus possint, an hoc jus Ordinario competat privative quo ad Superiores Regulares, an vero cumulative cum ipsis?

III. Et quid si prædictis Ecclesiis Cura animarum incumbat?

IV. An Superiores possint in dictis Ecclesiis Curam animarum habentibus nominare Vicarios ad curam animarum exercendam, eosque ad nutum amovere?

V. An Granciæ, seu membra alicujus Monasterii numquam suppressa, in quibus non degunt saltem sex Religiosi, subsint jurisdictioni, ac visitationi Ordinarii loci privative, an cumulative cum Superioribus Regularibus?

Die 11. Septembris 1670. Sac. Congreg. super statu Regularium ad singula dubia superius proposita in hunc modum respondit, videlicet.

Ad 1. Grancias, ut præfertur, suppressas, & ad statum sæcularem redactas, illarumque Ecclesias, & publica Oratoria posse ab Ordinario visitari, dummodo in iis Granciis, quarum proprietas fuit reservata, vel restituta principalibus Monasteriis, idem Ordinarius nullo modo se ingerat in temporalibus.

Ad 2. Quoad Ecclesias, & Oratoria publica, jus visitandi competere Ordinario privative; quoad Conversos autem in eis degentes cumulative: Ordinario scilicet, jure delegato, ad formam Sacr. Concil. Trid. Regularibus vero jure ordinario.

Ad 3. Itidem quo ad Ecclesias dictarum Granciarum Curam animarum habentes, jus visitandi Ordinario competere privative: sed quo ad Conversos in eis degentes hoc jus competere cumulative, nempe Ordinario tamquam Sedis Apostolicæ Delegato, Regularibus vero auctoritate Ordinaria.

Ad 4. Superiores Regulares posse hujusmodi Vicarios nominare, & illos ad nutum amovere, si Ordinarius loci ab initio illos reputaverit amovibiles.

Ad 5. Grancias, seu membra alicujus Monasterii, numquam suppressa, in quibus non degunt saltem sex Religiosi, subesse jurisdictioni, ac visitationi Ordinarii loci, ac Superiorum Regularium cumulative, videlicet Ordinario tamquam Sedis Apostolicæ Delegato, ex prædicto Decreto, *Ut in parvis*, Regularibus autem jure Ordinario.

Et tandem circa jurisdictionem Episcopi in parvis Conventibus sequentes attendantur dispositiones. 22

„ Episcopus visitavit Conventum suæ juris-
„ dictioni subjectum in vim Decreti fel. re-
„ cord. Innocent. X. incip. *Ut in parvis*, pro-
„ pte-

„ pterea quod tunc temporis ibi non erant de „ familia, nec re ipsa alebantur sex Religiosi; sed post absolutam visitationem, sine ulla fraude a Superioribus in eodem Conventu adaucta est familia, & impletus numerus sex Religiosorum, sicque Conventus exemptionem recuperavit juxta declarationes Sac. Congreg. super statu Regularium, nempe decimam sextam, & decimam septimam inter impressas.

„ Hoc posito, consulitur Sacra Congreg. de infrascriptis.

„ Primo. An post exemptionem, ut præfertur, recuperatam Episcopus possit hujusmodi Conventum visitare ad effectum ut videat, an ordinationes, & Decreta ab ipso edita in visitatione præcedenti fuerint adimpleta, nec ne?

„ II. Anve possit Decreta non adimpleta exequi, & pro illorum executione pœnas adjicere, & aggravare?

„ III. Et quatenus possit: an hæc facultas, quæ ex dicto Decreto, *Ut in parvis*, competit Episcopo tamquam Sedis Apostolicæ Delegato, expiret, lapso integro anno a die publicationis Decretorum?

„ IV. An Episcopus post exemptionem a Conventu recuperatam possit condemnare, & punire, etiam pœna corporis afflictiva Religiosum, qui pro delicto in Curia Episcopali fuerat inquisitus, & carceri mancipatus eo tempore, quo Conventus erat jurisdictioni Episcopi subjectus?

„ Die 19. Novem. 1671. Sac. Cong. super statu Regularium ad singula dubia superius proposita respondit ut sequitur, videlicet.

„ Ad primum. Posteaquam Conventus exemptionem recuperavit, Episcopum nequaquam posse illum visitare, etiam ad effectum, ut videat, an Decreta edita in præcedenti visitatione fuerint executioni mandata.

„ Ad secundum. Itidem non posse post hujusmodi exemptionem Decreta non adimpleta exequi, minusque pœnas adjicere, & aggravare pro illorum executione.

„ Ad tertium. Jurisdictionem ex dicto Decreto, *Ut in parvis*, Episcopo attributam in Conventu non habente Religiosorum numerum ibi præscriptum expirare eo ipso, quod Conventus ob familiam sine fraude adauctam, & impletum numerum Religiosorum præfixum, exemptionem recuperavit.

„ Ad quartum. Cum contra dictum Religiosum non solum caussa, sed etiam persona sit præventa eo tempore, quo Conventus erat subjectus jurisdictioni Episcopi, & exemptio superveniens non invenerit eum liberum, utique Episcopum, tamquam Sedis Apostolicæ Delegatum, posse hujusmodi caussam tempore habili inchoatam prosequi etiam post exemptionem, & eumdem Religiosum condemnare, & punire etiam pœna corporis afflictiva.”

Hinc est advertendum, quod quamvis ex Decreto Innocentii X. *Ut in parvis*, Conventus erecti post diem 11. Junii 1625. si in ipsis non permaneant saltem duodecim Religiosi, relinquantur subjecti visitationi, & correctioni Ordinarii loci juxta Decretum jussu Urbani VIII. editum, *& Art.* 1. *sub n.* 7. relatum, tamen Sacra Congregatio super statu Regularium diversimode censuit de omnibus generaliter Conventibus non suppressis. Cum enim nonnulli Episcopi virtute d. Decreti Innoc. X. visitare niterentur Conventus Patrum Capuccinorum, & aliorum Regularium, in quibus actualiter non morabantur plures quam sex Religiosi, quamvis in illis essent collocati majori numero; ad instantiam Procuratoris Generalis eorumdem Patrum Capuccinorum; 23

Sac. Congreg. super statu Regularium censuit Conventus numquam suppressos, in quibus actu degunt de familia plures quam sex Religiosi, minime comprehendi in Decreto sanctæ memoriæ Innoc. X. quod incipit. Ut in parvis; *ac proinde locorum Ordinarios nequaquam, posse in vim Decreti in hujusmodi Conventibus, aut illorum personis ullam sibi jurisdictionem vindicare. Dat. Romæ 29. Novembris 1657. in Regest. ejusdem Congreg. fol.* 325. Panimolle *dec.* 84. *adnot.* 2. *num.* 62.

Quo enim ad alios Conventus antea erectos, & nunquam suppressos pro exemptione ab Ordinarii jurisdictione sufficiunt sex tantum Religiosi, ex ipsomet Decreto *Ut in parvis*. 24

Conventus autem suppressi, & iterum restituti, remanent subjecti visitationi, & correctioni Ordinarii loci, donec ipsorum redditus eo usque adaucti fuerint, ut in eis commode sustentari valeant, & cum effectu sustententur duodecim Religiosi, ut expresse statuit Innocent. X. in Decreto *Ut in parvis*, relat. *supra num.* 14. 25

Tales vero Conventus primum suppressi, ac deinde Religioni restituti, non remanent iterum suppressi, nec gratia restitutionis est nulla, si ab ipsis ex aliqua rationabili caussa, & ad breve tempus absit unus, vel plures ex numero sex Religiosorum ibi degentium, ut patet ex Decreto Sac. Congr. in respon- 26

responsion. ad quintum decimum ; Vid. supra
27 *sub n.* 19. *&* 20. Si tamen a Conventibus non suppressis, licet ex caussa rationabili, absit aliquis e sex Religiosis ibi existentibus, Conventus subjacent jurisdictioni Ordinarii durante
28 tali absentia; Et illo Religioso redeunte, vel alias impleto numero sex Religiosorum, Conventus recuperant pristinam exemptionem, ut patet ex d. Decr. Sac. Congreg. in responsion. *ad* 16. *&* 17. Vid. *ibid. sub num.* 19. *&* 20.
29 Conventus omnes erecti post diem 23. *Decemb.* 1697. si in ipsis non permaneant saltem duodecim Religiosi, remanent subjecti visitationi, correctioni, atque omnimodæ jurisdictioni Ordinarii loci; Innocent. XII. Constitut. incip. *Nuper*, edita dicta *die* 23. *Decemb.* 1697. *Vid. Art.* 1. *sub n.* 27.
30 Hinc quo ad parvos Conventus attendenda est sequens novissima Epistola Encyclica ad universos Italiæ, Insularumque adjacentium Ordinarios jussu Summi Pontificis conscripta, qua ipsis distincte injungitur, ut vitam, mores, & disciplinam Regularem in parvis Conventibus degentium diligenter inquirant, inobservantes corrigant, ac ubi resipiscentiæ spes non extet, eos Sacræ Cougregationi denuncient.

Pervenuta la notizia a nostro Signore, che i Superiori delle Religioni sogliano per ordinario collocare di stanza ne' Conventi più piccoli, e specialmente fuori di mano li Soggetti meno osservanti delle loro Regole, e che questi per la licenza del luogo divenuti più liberi, in vece di edificare, distruggono la Casa del Signore, Sua Santità per la premura particolare, che altamente nodrisce, che in ogni luogo si mantenga, e si accresca sempre più lo splendore delle Religioni, e si stabilisca in esse l'esatta osservanza Regolare, a tenore rispettivamente delle loro Costituz. si è mossa ad ordinare, che per via di questa Sac. Congr. sopra la disciplina Regolare s'ingiunga strettamente a V. S. come si fa colla presente Lettera, perchè ella usando il suo Zelo, invigili attentamente, che i Religiosi dimoranti pro tempore ne' suddetti Conventi dentro, e fuori di cotesta Città, e Diocesi, osservino esattamente quanto devono al Signore in corrispondenza allo stato, a cui sono stati chiamati e in virtù de' Voti da essi fatti solennemente; Onde ella dovrà paternamente ammonirli della mente di Sua Beatitudine, e della stessa Sac. Cong. e in caso di trasgressione correggerli seriamente secondo la disposizione del Decreto *Ut in parvis* emanato d'ordine della San. mem. d'Innoc. X. li 10. Febbr. 1654. e quando non si scorga in essi segno alcuno di resipiscenza, darne subito parte alla Sagra Congregaz. perchè possa la medesima opportunamente provvedere. Si serva pertanto ella di quel Zelo, che le somministra la causa, e di quelli eccitamenti, che le detta l'onore di Diò, pregandole dal Cielo vere felicità.

Roma 26. Gennajo 1707.

G. R. Card. Imperiali Prefetto.
F. de Vico Segretario.

Episcopus visitans parvos Conventus sibi suppositos nequit a visitatis aliquid accipere procurationis nomine, neque in pecunia, neque in victualibus, ut expresse fuit resolutum sequenti Decreto: *Cum Sac.* Congreg. *super statu Regularium alias consulta, An Episcopus visitans parvos Conventus suæ jurisdictioni suppositos, aut personas in eis degentes ad præscriptum Decreti San. mem. Innocent. X. quod incipit* Ut in parvis &c. *possit a visitatis procurationem exigere in victualibus, vel in pecunia, duxerit expedire, ut Sanctissimus D. N. decernat, & declaret non licere Episcopo tales Conventus visitanti quidquam accipere procurationis nomine; Sanctitas Sua Congregat. sententia audita, eam expresse approbavit, noluitque licere Episcopis hujusmodi Conventus visitantibus aliquid accipere procurationis nomine, seu in pecunia, seu in victualibus, & ita observari præcepit. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, etiam in corpore Juris clausis, cæterisque contrariis quibuscumque.* 31

Datum Romæ 15. *Junii* 1665.

Marcus Antonius Card. Fran.
Loco ✠ *Sigilli*
Prosper Fagnanus Sec. Custos.

Supplementa Auctoris.

Addenda sunt quæ adducit sapientissimus P. Gaudentius de Janua in suo celeberrimo Opere recens Romæ impresso anno 1748. *de Visitatione cap.* 4. *num.* 17. *pag.* 362. ibi: His nihilominus dispositionibus supervenit declaratio Sacræ Congregationis super statu Regularium, quod generaliter Conventus nunquam suppressi, in quibus actu degant plures, quam sex Religiosi, minime comprehendantur in dicto Innocentii X. Decreto: propterea in hujusmodi Conventibus, aut illorum personis, Locorum Ordinarii nullam possint sibi jurisdictio- 32

ctionem vindicare, prout refert Lantusca *cit. num.* 13. & firmat Panimoll. *Dec.* 84. *adnot.* 2. *num.* 62. quæ quidem declaratio innovata legitur cum diminutione Religiosorum, redactorum ad sex, licet non plures, per Sacram Congregationem Concil. nimirum: *Conventum Regularium, in quo semper extiterunt de familia sex Religiosi, nec qui unquam fuit suppressus, non comprehendi in Decreto* S. M. Innocentii X. *Ut in parvis*. Sic in *Pientina Synodi* 15. *Septembris* 1703. *Dec. lib.* 53. Quinimmo invenio recentiorem, quantum ad omnes Conventus, decisionem ejusdem S. C. C. *Quod*, videlicet, *visitandi Conventum, & Ecclesiam nullum jus habet Episcopus, vigore Decreti, ut in parvis, si adsint sex Religiosi permanentes: in Ugent. sive Hydruntina Jurisdictionis, & censurarum* 16. *Martii* 1715. in respons. *ad secundum lib. decret.* 65. At omnibus dispositionibus, & declarationibus anteactis prævaleret equidem ultima, quæ a Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium *prodiit sub die* 17. *Aprilis* 1744. *in Auximana*; scilicet quod Conventus omnes Regularium, licet nunquam suppressi, in quibus non degant de Familia duodecim Religiosi, uti supra, comprehensi intelligantur in Decreto Innocentii X. *Ut in parvis*, ideoque subsint Ordinarii Visitationi, ac jurisdictioni: non obstantibus Decretis quibuscumque præcedenter in favorem Regularium, si, & quatenus, editis. Verumtamen Decreto huic ultimo deest approbatio Sanctissimi, ad quem deferri debuerat: proinde adhuc sub Judice lis esse censenda est. Cum siquidem in hujusmodi causa, vertente inter Promotorem Fiscalem Curiæ Episcopalis Auximi, ex una; & Conventum, ac Patr. Minor. Conventuales Sancti Francisci Terræ Staphili, ex altera partibus, propositum fuisset infrascriptum dubium, videlicet.

33 An liceat Episcopo visitare Conventum RR. PP. Convent. d. Terræ Staphili; ita ut sit standum, vel recedendum ab alias decisis in casu &c. S. C. Eminentissimo Gentili Ponente, partibus auditis, & re mature perpensa, ad supradictum dubium respondit:

34 Prævio recessu a decisis, &c. *Affirmative; & ad mentem*. Mens fuit: quod supplicetur Sanctissimo pro declaratione: *licere Episcopis, ad formam Decreti, Ut in parvis, visitare Conventus suppressos in Bulla Instaurandæ; & in litteris circularibus descriptos; etiam si suppressio non sit executioni mandata die* 17. *Aprilis* 1744. Instantibus autem PP. Conventualibus pro nova audientia; eadem S. C. sub die 22. Aprilis benigne concessit, & mandavit, supersederi usque ad primam Congregationem; die vero 19. Junii 1744. cum petita fuerit prorogatio, ipsamet S. C. decrevit, ut sequitur: *Quoad Conventum Staphili rejiciendam esse instantiam; prout rejecit; & in reliquis prorogavit supersessionem usque &c.* Inde *die* 13. *Novembris ejusdem anni* 1744. exiit absolutum Decretum, quantum ad omnes Conventus parvos in casu etiam numquam suppressos, ab Ordinariis respective visitandos scilicet. *In decisis die* 17. *Aprilis ejusdem anni: non obstantibus resolutionibus, & quibuscumque Decretis hactenus emanatis*. Sed deinceps a Sanctissimo nulla provisio amplius prodiit, ut debuisset, ex vi supplicationis ipsi porrigendæ: attento antedicto primo Decreto *sub die* 17. *Aprilis*. Hinc quantum ad Conventus non suppressos in casu, adhuc stant in terminis priora Decreta, quod nempe nequaquam subsint Visitationi &c. quoad usque Sanctissimus determinet. *Hæc ille expressis verbis*.

Additiones ex aliena manu.

Quoad Conventus, in quibus exigua inhabitat Familia, ad vitandum errorem sequentia sunt notanda. I. Conventus fundati ante Decreta de celebratione Missarum die 21. Junii 1625. edita a S. Congregatione Concilii interprete, & approbata a S. M. Urbano VIII. & non suppressa vigore Constitutionis incipientis: *Instaurandæ*, S. M. Innocentii X. si duodecim haud habeant Religiosos, subjecti sunt jurisdictioni Episcopi in concernentibus non solum disciplinam Ecclesiasticam, sed & institutum regulare, ut Sacra Congregatio super statu Regularium de anno 1655. rescripsit in 2. dubio. 35 36

II. Conventus suppressi virtute mox dictæ Constitutionis S. M. Innocentii X. & postea restituti, si sex Religiosos minime habeant, subjecti itidem sunt jurisdictioni Episcopi, tum quoad Ecclesiasticam disciplinam, tum quoad institutum regulare, juxta eamdem resolutionem S. Congregationis super statu Regularium *in dict. 4. dubio*. 37

III. Conventus fundati post dicta decreta, si Religiosos duodecim nequaquam habeant, subjecti utique sunt jurisdictioni Episcopi, at circa dumtaxat disciplinam Ecclesiasticam, non item circa regulare institutum, ut tradunt Pignatell. *consult. Canon. tom.* 2. *consult.* 136. *n.* 24. optime Del Bene *de Immunit. & Jurisdict. part.* 2. *c.* 24. *dub.* 21. *n.* 5. 38

Non

39 Non importune hic quæritur, utrum Con-
ventus, de quibus disseritur, subsint jurisdictio-
40 ni Episcopi ordinariæ an delegatæ? Quod at-
tinet ad Conventus fundatos ante præfata de-
creta, & non suppressos, tum ad Conventus
suppressos & postea restitutos, non ordinariæ,
sed delegatæ jurisdictioni Episcopi subesse pa-
tet ex decreto *Ut in parvis*, lato in exequu-
tionem dict. Constitutionis *Instaurandæ*, in quo
expresse habetur, quod subjecti ii sint Episco-
41 po tamquam Sedis Apostolicæ delegato. At
quod concernit Conventus fundatos post toties
memorata decreta, eosque præsertim, qui a
principio non habuerunt duodecim Religiosos,
tuto affirmari haud potest, subesse ipsos dele-
gatæ Episcopi jurisdictioni; idque quia mini-
me in iis dictum fuit, quod subjecti ipsi sint
Episcopo uti delegato Apostolicæ Sedis, sed
postquam jussum fuit, ut non fundentur Con-
ventus, nisi redditus habeant sufficientes susten-
tationi duodecim Religiosorum, subditum fuit:
*Alioqui Monasteria, & loca hujusmodi post hac
recipienda, in quibus duodecim Religiosi ut su-
pra sustentari atque inhabitare non poterunt, &
actu non inhabitaverint, Ordinarii loci visitatio-
ni, correctioni, & omnimodæ jurisdictioni sub-
jecta esse intelligantur.*
42 Utilis autem est hæc observatio ad plures
effectus. Ut alios taceamus, in Ecclesiis Con-
ventuum illorum, qui nonnisi delegatæ juris-
dictioni Episcopi subsunt, nequit Parochus Pa-
rochiæ, in qua positi ii sunt, officium funebre
peragere super cadavere sui Parochiani; pro-
pterea quod durat adhuc exemptio, quæ im-
pedit, quominus dictum officium funebre a Pa-
rocho super Cadavere sui Parochiani peraga-
tur, ut rejectis Romaguer. *ad Synodal. Gerund.
lib.* 3. *tit.* 3. *cap.* 3. *n.* 22. Brasch. *in Promptuar.
Synod. cap.* 110. *n.* 38. Monacell. *Formul. Ec-
clesi. tom.* 2. *tit.* 13. *formul.* 1. *n.* 70. *aliisque*,
videtur sensisse Sacra Congregatio Concilii in-
terpres *in Volaterrana* 16. *Martii* 1726. *ad* 5.
dub. tum S. Congregatio Episcoporum & Re-
gularium negotiis præfecta *in Nullius seu Ter-
ræ Pontian. Jurium Parochialium* 20. *Mart.* 1739.
43 *& in Pientina* 4. *Februarii* 1757. Sed in Ec-
clesiis aliorum Conventuum, qui ordinariæ E-
piscopi jurisdictioni sunt subjecti, quum cesset
privilegium illud exemptionis natura sua, ut
dictum est, impediens quominus possit Paro-
chus officium funebre peragere super Cadavere
sui Parochiani; non est cur excludi ab eo possit
44 Parochus. Quoties enim Ecclesia posita est in-
tra limites Parochiæ, nec est exempta, jus est
Parocho peragendi Officium funebre super ca-
davere sui parochiani; Marant. *Respons.* 21.
num. 54. *tom.* 4. Lanfredin. *Respons. Eccles.*
17. *num.* 8.

ARTICULUS III.

Quo ad ea, quæ concernunt Conventuum Clausuram.

OMnes Regulares, quicumque sint, obligan- 1
tur ad habendum aliquod genus Clausu-
ræ in Claustris, & Conventibus suorum Or-
dinum, *cap. Placuit* 8. *cap. Juxta* 11. *cap. Mo-
nachi* 33. *caus.* 16. *qu.* 1. *& cap. Pervenit* 20.
caus. 18. *quæst.* 2. ubi prohibentur introduci
mulieres in Monasteria virorum, ut omnis ra-
dicitus evellatur occasio violandi votum Ca-
stitatis. Specialius tamen Conventuum Regu- 2
larium Clausuram respiciunt duæ Constitutio-
nes S. Pii V. quarum prima incipiens *Regu-
larium personarum*, revocat omnes facultates
ingrediendi Monasteria, & loca virorum Re-
gularium quorumcumque Ordinum mulieribus
concessa.; Et per ipsam Mulieres ingredientes 3
clausuram Conventuum virorum prætextu li-
centiarum, excommunicantur excommunicatio-
ne Papæ reservata. Regulares vero ipsas præsu 4
mentes introducere, vel admittere, officiis pri-
vantur, inhabiles ad illa, & alia obtinenda
declarantur, & a Divinis ipso facto, sine alia
declaratione, suspenduntur. Secunda S. Pii V. 5
Constitutio incipiens *Decet Romanum Pontificem*
extendit easdem pœnas etiam ad mulieres sine
licentiarum prætextu Clausuram Monasterio-
rum virorum ingredientes, & ad Religiosos
eas intra Monasterii Clausuram etiam absque
ullo licentiarum prætextu admittentes. Regu-
lares quamvis ex dictis duabus Constitutioni-
bus S. Pii V. non ligentur excommunicatione
introducendo, vel admittendo fœminas intra
Conventuum suorum Clausuram, ipsam tamen
excommunicationem incurrunt, introducendo,
vel admittendo ipsas sub licentiarum prætex-
tu, ut declaravit Gregorius XIII. Constit.
incip. *Ubi gratiæ*. Et ipsam excommunicatio- 7
nem absolute incurrunt introducendo sive præ-
textu licentiarum, sive sine talium licentia-
rum prætextu, ut declaravit Sacra Congrega-
tio Episc. & Regul. cujus decreti tenor fuit
a Cardinali Matthæjo Ordinis Minorum Pro-
tectore transmissus Commissario Generali Mi-
nor. de Observant. ei ordinando, ut significa-
ret omnibus Provincialibus, & Custodibus, 8
„ che li SS. Cardinali della Congregazione de'
„ Vescovi, e Regolari hanno deciso, e deter-
„ mi-

„ minato, che dove è il Guardiano con la fa-
„ miglia, eziandio che il luogo non sia affat-
„ to compito, nè circondato da muri, fossi,
„ o siepe, e che sia aperto, ivi sia clausura,
„ siccome ha deciso la fel. mem. di Papa Pio
„ V. ed entrandovi le Donne siano scomu-
„ nicate, e li Frati, così Prelati come suddi-
„ ti, introducendole, incorrano nella stessa sco-
„ munica riservata al Papa, restando *ipso facto*
„ privi dell'officio loro, ed inabili *in futurum*.
„ Il medesimo si dice delle selve, che non
„ sono circondate, *ut supra*, *etiam* che siano
„ grandissime: in quella parte però s'intende
„ clausura, ove li Frati sogliono ordinaria-
„ mente passeggiare, dicendo le loro divozio-
„ ni: ma dove fosse selva grande, che serve
„ per legname, e li Frati ordinariamente non
„ vi sogliano conversare, nè praticare, o che
„ sia luogo aperto, ivi non s'intende Clausura.
„ Ma nelli luoghi, dove non sono più che
„ tre, o quattro Frati alla cura della Fabbri-
„ ca, ivi non è Clausura, tanto nella selva,
„ quanto negli Orti; nulladimeno se li Frati
„ introdurranno le Donne nelle stanze, dove
„ abitano, dormono, mangiano, o cucinano,
„ siano penitenziati, e privi come di sopra.
„ E' vero che dove è consuetudine, che le Don-
„ ne servano per manipolo, portando calce,
„ pietre, e simili, se bene ci fosse il Guardiano
„ con la sua Famiglia, e le Donne fossero en-
„ trate per l'espedizione della Fabbrica, così
„ nell'orto, selve, e parte del Monistero, ove
„ si fabbrica, come ove sta serrato, purchè non
„ vadano in parte, dove abitano, dormono,
„ e mangiano detti Frati, non incorrono in
„ scomunica. E nostro Signore la prosperi."

Roma 4. Ottobre 1588.

Come Fratello.

Il Card. Mattei Protettore.

9 Nomine Clausuræ Conventuum, in quam
est fœminis interdictus ingressus, intelligitur to-
tum illud spatium, quod intra septa Monaste-
rii, seu Conventus continetur, id est Claustra,
Cellæ, Officinæ, Cœnaculum, seu Refecto-
rium, Dormitorium, Infirmaria, Coquina,
10 & hujusmodi. *Est communis*. Viridaria, seu
horti, & prata cum Conventu, & Claustra
conjuncta veniunt nomine clausuræ, ita ut
mulieres ipsa ingredientes excommunicationem
incurrant; Sacra Congregat. Episcop. & Re-
gular. *in una Dominic.* 24. *April.* 1582. *in Lau-
densi* 13. *Septemb.* 1583. *& in Arben.* 3. *Junii*
11 1606. Secus vero si ipsa Viridaria, & prata
sint a Clausura separata clavi, & muro conve-
12 nienti; Ead. Sac. Cong. *ib.* Sacristia, ad quam
non patet aditus nisi per januam, quæ sit in
Claustro, comprehenditur sub clausura; Secus 13
vero si habet ingressum a sola Ecclesia, quia
sic censetur pars Ecclesiæ, & ejusdem, & non
Conventus Officina; Donatus *tom.* 1. *tract.* 4.
qu. 12. *p.* 2. Bonacina *tom.* 1. *de Clausura q.* 5.
punct. 1. *sub n.* 1. Sorbo *verb. ingredi Monaste-
ria Fratrum, & Monialium;* Ameno, Matthæ-
ucci, & alii passim. Si vero ad Sacristiam du- 14
plici porta, una in Claustro, & alia in Eccle-
sia existente pateat aditus, contineri sub Clau-
sura docuerunt Bonacina, & Ameno post Sor-
bo ponderantes Sanctum Pium V. & Grego-
rium XIII. duas supralaudatas Constitutiones
edidisse ad consulendum Religiosorum quieti,
ipsosque liberandos ab innumeris molestiis, &
periculis ex mulierum frequentatione, & con-
versatione oriri solitis; quæ omnia, cum æque
faciliter oriri possint per mulierum ingressum
in Sacristiam, cui patet aditus ab Ecclesia,
& a Claustro, videntur per eumdem sanctissi-
mum finem ab ea prorsus arcendæ. Et hujus
mentis videtur fuisse Sac. Congr. Episcop. &
Reg. teste Gavanto *in Manuali Episcoporum*,
verb. Regularium virorum Monasteria, ibi: *Sacri-
stia comprehenditur sub Clausura;* Cong. Episc.
Regul. 28. *April.* 1605. & Barbosa *supra Trid.
sess.* 25. *de Regul. cap.* 5. *n.* 115. ibi: *Sacristia
Choro contigua alicujus Monasterii Religiosorum
est sub Clausura comprehensa;* Ead. Sac. Cong.
Episcop. & Regul. *in Sulmonen.* 10. *Augusti*
1615. Sed praxis fere ubique videtur in con-
trarium. Mulieres, quæ vadunt in prima Clau- 15
stra ad hauriendam aquam, modo Conventus
habeat alia Claustra invia Mulieribus, non in-
cidunt in excommunicationem; Sac. Congreg.
Episcop. & Reg. *in una Venetiarum* 16. *Maii*
1582. *in una Assisiensi* 17. *Septembris* 1583. te-
ste Nicol. *in Floscul. verb. Claustrum n.* 3.

Nomine mulierum, quibus prohibetur in- 16
gressus in Monasteria Religiosorum, veniunt
omnes fœminæ cujuscumque status, gradus,
ordinis, & conditionis, etiam Comitissæ, Mar-
chionissæ, Ducissæ, textu expresso in d. Con-
stitutione S. Pii V. incip. *Regularium persona-
rum*, ibi: *Mulieribus cujuscumque status, gra-
dus, ordinis, conditionis, & quacumque dignita-
te, ac præeminentia præditis, etiam Comitissis,
Marchionissis, Ducissis &c.* & in d. Constitutio-
ne Greg. XIII. incip. *Ubi gratiæ*, ibi: *Quibus
etiam Comitissis, Marchionissis, Ducissis, & aliis
cujuscumque status, & conditionis mulieribus &c.*
Attende tamen novissimam dispositionem Be-
nedicti XIV. adductam *infra sub n.* 36. Etiam 17
fundatrices Conventuum, quantumvis nobiles

sint,

sint, & excellentes, comprehenduntur sub ista prohibitione, quia hoc creditur fuisse intentum S. Pii V. & Gregorii XIII. in laudatis Constitutionibus, ideo enim in eis expresserunt Ducissas, & similes, quia istæ solent esse Fundatrices; Rodriquez *in exposition. Motus proprii S. Pii V. n.* 3. Lezana *in summa quæstionum Regular. cap.* 10. *num.* 10. & alii; observa tamen
18 dictam novissimam dispositionem. Etiam puellæ parvulæ cujuscumque sint ætatis, ut colligitur ex Constitutione Eugenii IV. edita pro Congregatione S. Justinæ de Padua incip. *Et si quaslibet personas*, ubi sic expresse cavetur: *Nulli hominum liceat quascumque Mulieres Laicas, seu Religiosas (cujuscumque ætatis, status, gradus, auctoritatis, vel conditionis existant) quavis occasione ducere, sive ipsis mulieribus ingredi, seu commorari infra septa Monasteriorum præfatæ Congregationis S. Justinæ de Padua; quod si aliter scienter attentatum fuerit, tam ipsæ mulieres, quam earum ductores, sed & ipsi receptores, si voluntarie hoc fecerint, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, a qua dictæ Congregationis Personæ absolvi possint per Præsidem, & Visitatores Congregationis hujusmodi*. Sic apud Confectium *fol.* 34. *Constit.*
19 3. *dicti Pontificis*. Et sic pro Clausura Monasteriorum Monialium statuit Concil. Trident. *sess.* 25. *de Regular. & Monialibus cap.* 5. ibi: *Ingredi autem intra septa Monasterii nemini liceat cujuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerint*. Et sæpe sæpius declaravit Sacr. Congregat. Episc. & Regul. quod introducens infantes cujusvis sexus, vel ætatis incurrit censuras violatæ clausuræ; & signanter *in Tudertina* 7. *April.* 1759. *in Neapolitana* 22. *Martii* 1580. *in Taurinensi* 10. *Junii* 1650. Unde tolerari non debet, quod puellæ licet parvulæ ingrediantur, & egrediantur ad libitum, *in Pistoriensi* 24. *Febr.* 1759. Et Abbatissa, quæ hoc permittat, privatur officio, voceque passiva, *in una S. Severini* 8. *Maii* 1595. Hinc si tolerari non debet in Monasteriis Monialium, ut puellæ licet parvulæ ingrediantur, & egrediantur ad libitum; a fortiori videtur non esse tolerandum in Conventibus, & Monasteriis virorum.

20 At praxis pluribus in locis videtur contraria, & posse puellas parvulas intrare in Monasteria virorum, non obstante prædicta prohibitione, tenent Rodriquez in expositione *Motus proprii S. Pii V. n.* 12. Sanch. *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 27. *n.* 2. Lezana *in Summa quæstionum Regular. cap.* 10. *n.* 10. & alii plures. Et ratio ipsorum est, quia, dicunt ipsi, finis prohibitionis est, ne detur Religiosis occasio impudicitiæ, quæ occasio cessat in parvulis puellis. Sic etiam praxis videtur contraria de Du- 21
cissis suprema auctoritate, & jurisdictione gaudentibus, & de Fundatricibus, apud plures, quia tales Ducissæ in suis ditionibus æquiparantur Reginis, cum in ipsis suprema gaudeant auctoritate, & jurisdictione, ac ipsæ Reginæ; Et Fundatrices intrantes videntur tolerari a quibusdam Summis Pontificibus, ut a Julio II. Constitut. incip. *Licet*; ubi in Conventus Minimorum S. Francisci de Paula prohibet ingressum Mulierum non Fundatricum, nec de stirpe Regia, apud Peyrin. *de privileg. Regul. tom.* 1. *Constit.* 6. *Julii II.* qui ibidem §. 6. *n.* 6. *pag.* 1090. subjungit: *Regula Ordinis Minimorum S. Francisci de Paula, (in qua cavetur, ne Superiores aliquas Mulieres in dicti Ordinis Conventus ullatenus intrare permittant; Veruntamen singulæ Dominæ de stirpe Regia procreatæ, ac etiam omnes hujusmodi Ordinis Fundatrices honeste cum sua comitiva intrare, ac devote visitare tolerentur). non est derogatum per Constitutionem Pii V. supra positam, & editam anno* 1566. 24. *Octobris, quo ad Reginas, vel Fundatrices duntaxat, prout declaravit Gregorius XIII. etiam ex sententia Congregationis Concilii* 21. *Novembris* 1577. Imperatrices, earumque Filiæ possunt 22
intrare in Monasteria Religiosorum cum sua decenti comitiva; Quia cum Pontifices in supra laudatis Constitutionibus non fecerint mentionem de illis, credendum est noluisse ipsas comprehendere sub prohibitione; Rodriquez *tom.* 1. *quæst. Regul. qu.* 48. *art.* 1. Sanchez *lib.* 6. *in decalog. cap.* 17. *num.* 5. Lezana *in Summa quæstion. Regular. cap.* 10. *n.* 10. & alii passim cum praxi universali; Attende tamen d. novissimam dispositionem.

Mulieres omnes possunt licite ingredi in Con- 23
ventus Religiosorum tempore Processionum, dummodo Processionem sequantur, nec ad interiores officinas, vel Religiosorum cellas divertant. Hoc expresse concessit S. Pius V. Constit. incip. *Decet Romanum Pontificem*, quæ cum eis concedat posse licite ingredi etiam quando in eis Missæ, & alia Divina Officia celebrantur, ac aliis piis contingentiis, ut ab omnibus sciatur ad quæ se extendit, hic ad litteram datur, prout refertur etiam a Confectio *in collectione privilegiorum Regularium fol.* 182.

PIUS PAPA V.

Ad perpetuam rei memoriam.

24 DEcet Romanum Pontificem certissimum mentis suæ interpretem, si quando quippiam dubietatis in Litteris ab eo emanatis occurrit, suæ declarationis oraculo quam primum explanare. Cum alias a Nobis emanaverint quædam Litteræ in simili forma Brevis sub *die* 24. *Octobris* 1566. Pontificatus nostri anno primo, in quibus mulieribus quibuscumque Monasteriorum Regularium ingressus cum derogatoriis clauf. & irritantibus Decretis prohibetur, & alias prout in illis plenius continetur, Nos intuitu, & in favorem Congregationis Montis Virginis, aliquas dubitationes, quæ circa dictarum Litterarum, & mentis nostræ intelligentiam oriri possent, elucidare, ac submovere volentes, supplicationibus dictæ Congregationis, Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, Apost. auct. tenore præsentium dicimus, & declaramus fuisse, & esse mentem, & intentionem nostram, quod dictæ Litteræ non solum comprehenderent & comprehendant Mulieres habentes, & prætendentes facultatem, & indulta ingrediendi Monasteria, sed etiam omnes & quascumque Mulieres alias tam in genere, quam in specie, significantes nihilominus, prout significamus, quod propter hoc, & prædictas nostras Litteras non intelleximus, nec intelligimus, quod Mulieribus præcluderetur, nec præcludatur aditus ad Monasteria, & loca Regularia dictæ Congregat. ac eorum Claustra, quando in eis Missæ, & alia divina Officia celebrantur, ac cum Processiones fiunt, & quando Christifidelium cadavera ibi sepeliuntur, ac etiam pro eis suffragia fiunt, sed libere perpetuo concedimus eisdem omnibus mulieribus facultatem, ut ad illa loca dictæ Congregat. in quibus dicta pia opera exercentur, cum aliis Catholicis personis accedere libere & licite possint, & valeant, & similiter quod quando divinum Verbum in Claustris Monasteriorum, & Regularium locorum Congregationis hujusmodi proponitur vel per aliam quamcumque causam, tantus concursus populi fuerit, quod commode ingredi non possint, & egredi per portam Ecclesiæ, perpetuo concedimus, ut dictæ mulieres, una cum aliis sæcularibus personis, possint ingredi portam Claustri Monasteriorum locorum Regularium Congregationis hujusmodi (dummodo recto tramite accedant ad portam, qua exitur e Monasterio) sicque volumus pariter, & indulgemus. Decernentes &c. sublata &c. irritum &c. non obstantibus &c.

Romæ 16. Julii 1570.

Circa hæc autem Barbosa *part.* 3. *de offic. & potest. Episcop. alleg.* 102. *n.* 49. refert Decretum Sacræ Congregationis Rituum tenoris sequentis, videlicet: *Illustrissimi, & Reverendissimi Dom. Archidiaconus Oriolensis exponit DD. VV. Illustrissimis, & Reverendissimis qualiter in Civitate Oriolensi usu, seu forsan etiam consuetudine immemorabili introductum est in aliquibus Monasteriis Regularium, scientibus & non contradicentibus Episcopis pro tempore, ut annuatim faciant suas Processiones tam solemnes Rogationum, Candelarum, Palmarum, de Sanctiss. Sacramento, ac alias, quam privatas de Cruce tempore passionis, de Rosario, de Carmine, de Cingulo Sancti Francisci, de Corrigia Sancti Augustini, cum similibus, singulis mensibus per Claustra dictorum Monasteriorum comitantibus undique devotionis, & Religionis causa utriusque sexus fidelibus; quod cum videatur contrarium Constitutionibus Sanct. mem. Pii V. & Gregorii XIII. quibus præcluditur aditus mulieribus accedendi ad Claustra Regularium, ideo Orator supplicat declarari, an hoc jure liceat? Sacra Congregatio Rituum respondit non licere mulieribus comitari Processiones per Claustra Monasteriorum Regularium, nisi adsit in hoc expressa licentia Sedis Apost. Die* 30. *Sep.* 1628. *Fr. Fulvius Secret.* 25

At vero cum talis petitio exhibita Sacræ Congregationi Rituum nullum verbum faciat de dicta declaratione, ac nova concessione facta mulieribus a S. Pio V. in d. Constitutione incip. *Decet Romanum Pontificem*, potest censeri, Decretum illud vel fuisse subreptitium, vel in observantiam deductum non fuisse, cum saltem quantum ad ingressum tempore Processionum sit contraria praxis communis, & præsertim Urbis Romæ, cui nullum adversari constat; Donat. *tom.* 1. *p.* 2. *tr.* 4. *qu.* 19. Matthæucci *Officialis quo ad Conventus n.* 29. Lezana *loco cit n.* 12. Rodriquez *tom.* 1. *qu.* 48. *art.* 3. *& in exposit. Motus proprii Pii V.* Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 17. *num.* 22. Coriolan. *de casibus reservatis par.* 2. *cauf.* 3. *n.* 33. Lantusca *verb. Claustrum num.* 3. & alii passim. 26

27 Quia tamen tale privilegium, quoad ingressum mulierum in Conventus Religiosorum, non videtur ubique in usu, nisi pro tempore, quo Processiones fiunt, in his erit laudabilis usus retinendus, & abusus vitandus. Ita laudati Doctores & alii. Nunc autem quo ad supradicta est omnino attendenda dicta novissima dispositio Benedicti XIV. Superior nequit processio- 28 nem

nem extraordinariam instituere ad solas preces Mulierum nobilium, & divitum, ut ipsæ possint Conventum ingredi ad satisfaciendum suæ curiositati, & si hoc faciat, peccat mortaliter, & incurrit pœnas taxatas; Non enim potest prudenter præsumi, quod S. Pius voluerit suam concessionem ampliare ad similes Processiones pro sola satisfacienda mulierum curiositate institutas, sed solummodo ad Processiones ex devotione, & juxta Ecclesiasticos ritus fieri consuetas; Sorbo *verb. Ingredi Monasteria vers. circa quem*, Matthæucci *loco cit. n.* 20. Fr. Emanuel *in explicatione Bullæ Cruciatæ fol.* 511. Rodericus, Joannes de la Crux, Donatus, &
29 alii. Nec potest Superior, sive alius Religiosus mulieres introducere, quando murus Clausuræ materialis ex accidenti est dirutus, quia semper remanent fundamenta, quæ sunt limites Clausuræ jam positæ, quam non potest Superior localis variare, & loca Monasterii reputantur, ut prius; sic cum Ameno *n.* 18. Matthæucci *loc. cit. n.* 19. & alii. Et de facto Sac. Congr. in similibus casibus consuevit semper declarare transgressores in pœnas taxatas.

30 Nomine Religiosorum introducentium, vel admittentium mulieres in Clausuram Conventus veniunt omnes Religiosi active influentes in talem ingressum Mulierum, ut sunt invitantes, consulentes, hortantes, approbantes, monstrantes iter, auferentes impedimenta, januam aperientes, eas recipientes, concedentes, & auctoritative, sive ratione sui officii permittentes ut intrent; Sorbo *verb. Ingredi Monasteria, vers. est etiam notandum*; Matthæuc. *l. c. n.* 25. cum aliis, & deducitur clare ex verbis S. Pii V. in cit. Constit. incip. *Regularium personarum in fine*; ibi: *Introducere, admittere præsumant*, & ex verbis Gregorii XIII. in cit. Constit. incip. *Ubi gratiæ* §. *in fine*, ibi: *In-*
31 *gredi faciant, vel permittant*. Religiosus etiam, qui nec introduxit, nec admisit, nec consuluit, nec invitavit, nec januam aperuit, nec recepit, nec auctoritative, neque ratione officii sui permisit Mulierem intrare, aut hujusmodi, sed eam jam introductam ex urbanitate salutat, & ex decentia status illius per Conventum comitatur, incurrit pœnas taxatas contra admittentes, recipientes, aut introducentes, si ipse sit causa efficax, quod fœmina diu-
32 tius detineatur in Conventu. Si tamen comitaretur, ut ea citius e Conventu egrederetur, & per rectam, & breviorem viam ad egressum urgeret, nullam pœnam incurreret; Matthæucci *l. c. n.* 26. cum Ameno *n.* 31. & aliis.

33 Quamvis viris sæcularibus non sit absolute prohibitus ingressus in Conventus Regularium, nec absolute prohibita in ipsis commoratio; prohibetur tamen aliquibus Regularibus eos recipere, & admittere in certis temporibus, & circumstantiis, ut signanter pro Fratribus Minoribus de Observantia editum fuit Decretum a S. Congr. Episc. & Regul. 1. *Decemb.* 1679. cujus dispositio reperitur confirmata a san. mem. Innocent. XI. *die* 20. *Septemb.* 1685. *Director. trium Ordinum Constit.* 8. prout sequitur: *Emanavit alias*, & infra: *Decretum tenoris, qui sequitur*, videlicet: *Sac. Congreg. &c. Religiosæ quieti, & tranquillitati Fratrum Minorum S. Francisci de Observantia benigne consulens, injungendum censuit, prout præsentis decreti tenore injungit omnibus, & singulis dicti Ordinis Superioribus Provincialibus, Localibus, eorumque subditis, sub pœna privationis officiorum Ordinis immediate incurrenda, ne ullo unquam tempore, quovis prætextu, vel quæsito colore permittant, aut consentiant sæculares quoscumque ingredi septa suorum Conventuum, deferendo per silvas, hortos, & prata sclopos ad venandum, sive alia armorum genera, vel illa apud Fratres, tam Superiores, quam subditos deponere; pariterque ludere quomodolibet per Claustra, aliaque loca publica, vel privata ipsorum Conventuum; & convivere ac pernoctare in eis ultra triduum tantum piæ hospitalitatis titulo; & sic servari mandat: non obstantibus &c. decernens easdem præsentes Litteras semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac ab illis ad quos spectat, & pro tempore spectabit inviolabiliter observari; non obstantibus &c.* Sub hac prohibitione compre- 34
hendunturetiam Clerici, nisi sint vita exemplares; Ead. Sac. Congr. 10. *Maii* 1680. præcisis his verbis: *Sac. Congr. &c. Referente Eminentiss. Casanate censuit suprascriptam prohibitionem extendendam esse etiam ad Clericos, exceptis tamen Clericis, qui exemplarem vitam ducunt*. A supradicta tamen prohibitione ex- 35
cipiuntur Syndici Apostolici Conventuum præfatorum Fratrum, ut eadem Sac. Congr. respondit ad sequens dubium; *An scilicet dicti Syndici comprehendantur in Decreto emanato die* 1. *Decemb.* 1679. *Sac. Congr. &c. audito Patre Ministro Generali Ordinis, & attentis narratis, censuit, ac declaravit præfatos Syndicos Apostolicos Conventuum ejusdem Ordinis, non comprehendi in enunciato Decreto.*

Romæ 4. *Decembris* 1699.

G. Cardinalis Carpineus.

Joseph Emydius Ferrus Pro-Secret.

Super

36 Super Clausura Monasteriorum quorumcumque Virorum Regularium attendenda est novissima Summi Pontificis Benedicti XIV. Constitutio, incip. *Regularis disciplina*, in qua inter alia confirmat omnes Constitutiones Apostolicas & Decreta Concilii Tridentini quo ad dictam Clausuram sub iisdem pœnis ibi inflictis; Et deinde revocat quæcumque Indulta, & Privilegia admittendi fœminas intra Clausuram Conventuum quacumque de caussa, etiam devotionis, associandi Processiones, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum. Prohibetque quibuscumque etiam Cardinalibus, sive singulis, sive eorumdem Cardinalium Congregationibus, ne facultates, & licentias ingrediendi Clausuram Conventuum Religiosorum fœminis ullo modo concedant, & concessas omnino invalidas declarat; ac decernit quemlibet ipsorum, & aliorum quorumcumque, etiam speciali mentione dignorum, quacumque facultate hujusmodi temere uti audentem, ipso facto absque ulla alia declaratione pœnas, & Ecclesiasticas Censuras incurrere, & incursas esse, a quibus præterquam a Romano Pontifice, nisi in mortis articulo, absolvi possit. Cæterum per hanc Constitutionem non intendit derogatum esse iis concessionibus, quæ ad favorem quarumcumque Nobilium Fœminarum, ex eo quod sive eorumdem majores, ac pro tempore existentes de familia fuerint, & habeantur Fundatores, vel insignes Benefactores illius Monasterii, intra cujus Claustra, vel septa fœminas etiam de familia ingredi, vel concessum, vel cautum esse sibi voluerunt, & de concessione hujusmodi confirmationem ab Apostolica Sede obtinuerunt; sive fœminæ hujusmodi sint consanguineæ, & affines eorum, qui sunt Domini in Temporalibus locorum, in quibus Monasteria sita reperiuntur; & quacumque legitima tituli, vel consuetudinis caussa, & occasione ingressu hujusmodi de præsenti gaudent, factæ, & impertitæ fuerunt; dummodo concessiones hujusmodi per Apostolicas Litteras in forma Brevis, vel sub plumbo expeditas dumtaxat, & non aliter omnino factas, & impertitas fuisse, prius Ordinariis locorum Antistitibus, vel Præsulibus per legitima, & authentica documenta constare fecerint; Et dummodo, nec vagandi, nec otiandi, nec comedendi, cœnandique, nec per ambulacra, cubicula, cœnacula, aliaque loca, & officinas discurrendi caussa; sed ad Ecclesiam accedendi, Sacrosanctum Missæ Sacrificium audiendi, aliaque erga Deum pietatis officia, & opera exercendi studio ingrediantur; Et dummodo de earum adventu, & ingressu, interdiu, & opportune faciendo, Superiores pro tempore existentes prius certiores fiant, ad hoc ut absque Fratrum incommodo, & offensione recto tramite ad Ecclesiam pergatur, & alia de jure servanda serventur.

* Circa clausuram multa erudite ac prudenter animadvertit sæpe laudatus Episcopus Joseph M. Maraviglia in suis *Legibus Prudentiæ Episcopalis*, lege 241. *& seqq.* quem consule *

Hic ad rem subnectuntur sequentia Decreta ejusdem S. C. super Disciplina Regulari deputatæ.

DECRETUM,

Quo disposita, atque sancita a Vice-Commissario Generali Minor. Observ. Reformat. S. Francisci pro Conventibus Recessus, seu Recollectionis nuncupati confirmantur.

Sacra Congregatio super Disciplina Regulari expenso tenore Epistolæ circularis Vice-Commissarii Generalis Min. Observantium Reformatorum S. Francisci datæ die 6. Januarii 1707. in qua sub num. 6. ubi de Conventibus Recessus, seu Recollectionis agitur, hæc habentur: *E in detto Convento, o Conventi, ne' quali dovrà attendersi al solo spirito, divozione, ed orazione, non vi potrà essere studio, ne' Lettori, o altro Religioso esente da qualunque atto comune*. Et mature perpensis omnibus, & singulis deductis tam a dicto Vice-Commissario Generali, & Procuratore Generali Strictioris Observantiæ Sancti Francisci ex una, quam a Patribus habitantibus in Conventibus Recessus Provinciarum Reformatarum Marchiæ, & Boroniæ Patribus ex altera, pro stabilitate Conventuum Recessus, sive Recollectionis cum peculiaribus legibus rescripsit: Executioni mandetur in omnibus Provinciis prædicta Epistola Circularis Vice-Commissarii Generalis sub die nona Januarii 1707. Et tam Superiores Generales, quam Provinciales omnino provideant Conventus Recollectionis, alias Sacra Congregatio providebit. Dat. Romæ hac die 24. Martii 1708.

J. R. Card. Imperialis Præfectus.

F. de Vico Secretarius.

DECRETUM

De instituendis in unaquaque Provincia Strictioris Observantiæ Sancti Francisci Conventibus spiritualis recessus pro Religiosis ferventioribus ad præscriptum Epistolæ Circularis P. a Monte Buso Vice-Commissarii alias a Sacra Congregatione confirmatæ.

Cum ad aures Sacræ Congregationis super

Disciplina Regulari pervenerit, & multiplici fide dignorum testimonio fuerit comprobatum: in multis Provinciis strictioris Observantiæ S. Francisci per Italiam, & Insulas adjacentes Epistolam Circularem Vice-Commissarii Generalis a Monte Buso, datam 9. Januarii 1707. & ab hac Sacra Congregatione confirmatam 24. Martii 1708. plenum non sortiri effectum quoad demandatos spiritualis Recessus Conventus: Volens propterea Sacra Congregatio, ne talis inobservantia in Regularis Disciplinæ detrimentum diutius protrahatur, opportune, & efficaciter providere, re mature discussa, auditisque pluries, tum voce, tam scripto Superioribus Ordinis, referente Eminentissimo Fabrono rescripsit. Pro omnimoda observantia præfatæ Epistolæ Circularis Vice-Commissarii Generalis a Monte Buso confirmatæ, ut supra, a Sacra Congregatione, de instituendis in unaquaque Provincia supradictis Conventibus spiritualis Recessus pro Religiosis ferventioribus, & non concedatur licentia admittendi ad habitum, & professionem, nisi in Provinciis, in quibus Sacræ Congregationi constiterit, præfatos Conventus re ipsa institutos esse, ac sedulo, & cum effectu a Superioribus Generalibus detur notula, ubi sint respective instituti dicti Conventus. Romæ 10. Decembris 1714.

J. R. Card. Imperialis Præfectus.

F. de Vico Secretarius.

DECRETUM

Consimile præcedenti pro Minoribus Observantibus Sancti Francisci.

Cum ad aures Sacræ Congregationis super Disciplina Regulari pervenerit, & multiplici fide dignorum testimonio fuerit comprobatum in multis Provinciis Minorum de Observantia Sancti Francisci per Italiam, & Insulas adjacentes Breve San. mem. Innocentii XI. quod incipit *Militantis Ecclesiæ &c.* editum die 22. Novembris 1679. plenum non sortiri effectum, quoad demandatos Recollectionum Conventus; Volens propterea eadem Sacra Congregatio, ne talis inobservantia in Regularis Disciplinæ detrimentum diutius protrahatur, opportune, & efficaciter providere, re matura discussa, auditisque pluries, tum voce, tum scriptis Superioribus Ordinis, referente Eminentissimo Fabrono, censuit: Supersederi pro nunc in expeditione novi Brevis, sed omnino servandam esse dispositionem Brevis San. mem. Innocentii XI. 22. Novembris 1679. de non concedenda licentia admittendi ad habitum, & ad Professionem in illis Provinciis, in quibus plene non constiterit Sacræ Congregationi, supradictos Recollectionum Conventus institutos fuisse juxta formam in eodem Brevi præscriptam. Et interim detur a Superioribus Generalibus nota, ubi respective sunt Recollectionum Conventus. Romæ 10. Decembris 1714.

J. R. Card. Imperialis Præfectus.

F. de Vico Secretarius.

DECRETUM,

Quo officium Prioratus Conventus S. Marcelli de Urbe Ordinis Servorum B. M. V. declaratur incompatibile cum cura Animarum ejusdem Ecclesiæ, ac præterea statuitur, ut prædicta duo munia, tamquam incompatibilia in omnibus Conventibus cujuscumque Ordinis, Societatis, & Instituti seorsim, distinctisque personis demandentur.

Mature discussa in Sacra Congregatione super Disciplina Regulari, habita sub die 28. Maii currentis Anni 1715. Causa Incompatibilitatis Prioratus Conventus Sancti Marcelli de Urbe Ordinis Servorum B. M. V. & Curæ Animarum ejusdem Ecclesiæ, unitim in Persona Patris Hieronymi Allegri, Eminentissimi Patres, auditis Partibus, unanimiter censuerunt, prædicta duo munia esse inter se incompatibilia, & insuper nominationem præfati Patris Allegri in Priorem dicti Conventus esse nullam: Mandantes insimul, Sanctissimo Domino Nostro approbante, ut enunciata duo Officia seorsim provideantur in omnibus, & singulis Conventibus cujuscumque Ordinis, Societatis, aut Instituti, quibus Cura Animarum incumbit, aut incumbere contigerit. Et ita perpetuo, & inviolabiliter observetur sub pœnis arbitrio ejusdem Sacræ Congregationis.

J. R. Card. Imperialis Præfectus.

F. de Vico Secretarius.

Additiones ex aliena manu.

De excommunicatione quam indiscriminatim incurrere ait Auctor n. 5. & plur. seq. Fœminas ingredientes clausuram Conventuum Virorum, tum Religiosos ipsas introducentes, vide quid sentiant Pirhing *in Decretal. lib. 3. tit.* 35. *§. 6. n.* 45. Engel *in Collegio Jur. Canon. lib.* 3. *tit.* 35. *n.* 13. Schmalzgrueber *Jur. Eccles. univ. lib.* 3. *part.* 4. *tit.* 35. §. 4. *n.* 131. Suar. *de Censur. disput.* 22. *sect.* 6. *n.* 10. *& plur. seq.* 41

CRA-

CRAPULA. Vide verb. *Clericus art.* 5. *a num.* 15. *&* 23.

CRIMEN PROUT EST IMPEDIMENTUM MATRIMONII. Vide verb. *Impedimenta Matrim. art.* 5. *a n.* 79. *ad* 90.

C R U X.

1 CRux Christi a Sancta Helena Constantini Magni Imperatoris Matre fuit adinventa. Ipsa enim in somnis admonita, conquirendæ, & adorandæ Crucis studio Jerosolymam petiit; ibique, ut scribit S. Ambrosius *in oratione de obitu Theodosii*, aperit humum, decutit pulverem, tria patibula confusa reperit, quæ ruina contexerat, inimicus absconderat; sicque Divinis monita visionibus Beatissimum Crucis Lignum Sanctissima Imperatrix invenit; Nicephorus *lib.* 8. *cap.* 29. Socrates *lib.* 1. *cap.* 11. Theodoretus *lib.* 1. *cap.* 18. & alii cum Baronio *tom.* 3. *anno* 326.

2 Cum autem tres simul fuissent Cruces repertæ, & Titulus Dominicæ Crucis seorsim ab illis, propterea que dubitaretur, quænam illa foret, in qua Dei Filius pependisset, eam dubitationem sustulit miraculum; quippe Macarius Jerosolymorum Episcopus, factis Deo precibus, eas in conspectu Imperatricis cuidam Fœminæ gravi morbo laboranti admovit, cui cum reliquæ nihil profuissent, adhibita tertia Crux, statim eam sanavit: Sic Ruffinus Aquilejensis *lib.* 1. *Histor. cap.* 7. *&* 8. Theodoretus *lib.* 1. *cap.* 18. Socrates *lib.* 1. *cap.* 13. Sozomenus *lib.* 2. *cap.* 1. apud Baronium *tom.* 3. *anno* 326. *n.* 47. & concordat Breviarium Romanum *lection.*

3 5. *in Festo Inventionis Sanctæ Crucis*. Sanctus Paulinus tamen *epistol.* 11. *ad Severum*, & ipse Severus *Histor. lib.* 2. apud Baronium *loc. cit. num.* 46. non seminecem fœminam sanitati restitutam, sed mortuum ad vitam revocatum tradit, dicens quod cadaveri illato Cruces duæ adhibitæ fuerunt, quas mors sprevit; At vero ubi tertia admota est, Dominicam Cucem esse prodidit resurrectio; & ad salutaris signi tactum morte profuga, funus excussum, & corpus erectum est; tremefactisque viventibus, stetit mortuus, & funebribus, ut Lazarus quondam, vinculis expeditus, illico inter spectatores suos redivivus incessit. Nicephorus vero *l.* 8. *c.* 29. apud Baronium *l. c. n.* 47. *in fine*, utrumque miraculum accidisse tradit, cum subdit: *Dicunt quoque, postea mortuo prorsus Crucem impositam, in vitam illum repente revocasse*.

Crux suæ præcisionis damnum non sentit, sed crescit, ac multiplicatur; Tanta enim est Dei Bonitas, scribit Bosius *lib.* 6. *de Cruce*, relatus, & sequutus a Beyerlinck *in Theatro vitæ humanæ verb. Crux*, *fol.* 613. *litt.* E. quod pro fidelis populi solatio eam virtutem suæ Cruci impartiatur, ut cum omnium hominum desiderio per particularum ejusdem distributionem fiat satis, nullo tamen sui detrimento id eveniat. Et Sanctus Paulinus *Epist.* 11. *ad Severum* sic habet: *Operante Divina virtute jugi miraculo Crux in materia insensata vim vivam tenens, ita ex illo tempore innumeris pene quotidie hominum votis lignum suum commodat, ut detrimenta non sentiat, & quasi intacta permaneat, quotidie dividuam sumentibus, & semper totam venerantibus, sed istam imputribilem virtutem, & indetribilem soliditatem de illius profecto Carnis sanguine bibit, quæ passa mortem, non vidit corruptionem*; sic apud Baronium *cit. tom.* 3. *anno* 326. *num.* 50. ubi ipse subdit, quod de multiplicatione in Crucis divisione divinitus impartita, quam S. Paulinus testatur, testis fidelis accedere videtur S. Cyrillus Hierosolymitanus *Catechesi* 10. *cum ait: Quinque panes testantur in quinque millia multiplicati; Lignum Crucis testatur ad hodiernum diem apud nos apparens, & apud eos, qui secundum fidem ex illo capientes, hinc universum Orbem fere jam repleverunt*. Unde Baronius ipse *loc. cit. num.* 50. sic concludit: *Hæc igitur a S. Cyrillo tertium repetita, & a S. Paulini disertis verbis asserta ora obstruunt subsannantium Hæreticorum, atque adeo objectantium, quomodo fieri possit, ut Crux una tot in partes toto reperiatur Orbe diffusa*. 4

Crucis D. N. Jesu Christi Titulus inventus fuit Romæ in Ecclesia Sanctæ Crucis in Hierusalem die vigesima mensis Januarii 1492. Græcis, Hebraicis, & Latinis Characteribus conscriptus; Alexander VI. Constitut. 4. incipient. *Admirabile*. 5

Crucem deosculandam porrigere Episcopo ingredienti in aliquam Civitatem spectat ad digniorem illius loci, etiamsi non ad illius Ecclesiam, sed ad aliam Parochialem dirigatur. Cum vero ingreditur Parochialem Ecclesiam, debet hoc præstari a digniore illius Ecclesiæ, licet sint præsentes Canon. Cathedr. vel Collegiatæ; Sac. Cong. Rit. *in Calaguritana* 1. *Jun.* 1602. *apud Barbos. l. c. num.* 5. 6

In Processionibus ita debet Crux deferri, quod 7

quod imago Crucifixi terga vertat Clero, seu Populo sequenti, quasi Christus praeire videatur; ad differentiam Crucis Papalis, vel Archiepiscopalis, in qua imago Crucifixi respicit Papam, vel Archiepiscopum, quasi ex illius aspectu in summa animarum cura ii recreentur, ut indicatur *in Caeremon. Episc. l.* 1. *c.* 15. *& lib.* 2. *c.* 16. & aperte *in Caerem. Marcelli lib.* 3. *cap.* 20. *& Crassis lib.* 2. *cap.* 42. Sic Gavant. *Commentar. in Rubricas part.* 1. *tit.* 19. *num.* 3. Synodus Alexandrina XI. *tit.* 10. *Decret. unic.* citans ad id Decretum Sacr. Rit. Congreg.

8 Crux in Processionibus deferenda est a Regularibus, cum velo pendente, seu pallio; Sac. Cong. 14. *Januar.* 1657.

9 Capuccini in Processionibus possunt erigere propriam Crucem; Ead. Sac. Rit. Congr. 21. *Maii* 1618. & Paulus V. Constitut. 9. incip. *Pastoralis Officii*.

10 Capuccini post sibi concessam propriae Crucis erectionem, debent in Processionibus locum cedere Regularibus illis, qui sub propria Cruce, & in proprio loco incedebant, antequam ipsi propriam Crucem deferrent; Ead. Sac. Congr. 23. *Martii* 1619.

11 Reformati, Discalceati, & Recollecti S. P. Francisci in Processionibus incedunt sub Cruce Minorum de Observantia; Ead. Sac. Rit. Congreg. 3. *Junii* 1617.

12 Crux in Processionibus deferri debet a Religiosis Laicis, seu Conversis, non autem a Clericis Professis; Sacra Congr. Episcop. & Regular. *in Provincia S. Angeli, Delationis Crucis* 16. *Septembris* 1718. *Ponente Card. Casono*, teste Ursaya *tom.* 3. *part.* 1. *discept.* 5. *per totum*.

13 In funeralibus unica tantum Crux defertur illius Ecclesiae, in qua Defunctus sepeliri debet. Sic servandum esse ubique decrevit Sac. Congreg. Episcop. & Regul. *in Barensi* 29. *Julii* 1616. *& in Potentina* 14. *Jun.* 1647. & saepe alibi. Et declaravit Sac. Rit. Cong. *in alia Barensi Terrae Melagni* 2. *Augusti* 1631. *& in Messanensi* 12. *Februar.* 1653. per haec verba: *In funeribus deferenda est unica tantum Crux illius Ecclesiae, ad quam corpus transfertur; post quam sequi debent immediate personae illius Ecclesiae, & deinde caeteri secundum antianitatem*, ut censuit eadem Sacr. Rituum Congregat. *in Narniensi* 30. *Septemb.* 1614. *& in Andriensi* 22. *Nov.* 1631. *ad* 3. & elicitur ex Rituali Romano *in Rubric. de exequiarum Ordine*, atque Romae observatur. Sic refert Pignatell. *tom.* 6. *consult.* 58. *num.* 13. qui *tom.* 8. *consult.* 83. *num.* 175. affert ad id etiam Decretum Sacrae Congregationis Concilii praecisis his verbis: *Die* 17. *Januar.* 1682. Sac. Congr. Concilii *declaravit Crucem deferendam esse debere illius Ecclesiae, ad quam funus ducitur, illamque deferendam esse a Clerico ejusdem Ecclesiae post Confratres ante Clerum, & ita servari mandavit &c.* Et resolvit ead. Sac. Congregatio Concilii *in Aquensi Terrae Incisae Jurium Parochialium* 9. *Jun.* 1708. *ad decimum tertium dubium*, ibi: *sub unica Cruce Ecclesiae tumulantis*. Et idem statuit Sac. Congreg. Episcop. & Regular. *in una Civitatis Castelli Juris funerandi die* 16. *April.* 1723. in responsion. ad 5. ex dubiis pro PP. Conventualibus, & Parochis ejusdem Civitatis propositis, & resolutis ut infra.

I. An PP. Conventuales Terrae Citernae, accedentes ad publicas, & Generales Processiones, incedere possint sub propria Cruce absque licentia Parochi? *Affirmative*.

II. An constet de immemorabili accedendi PP. Conventuales occasione associationis Cadaverum recta via ad Domum Defuncti? *Et quatenus constet;* An vigore ejusdem immemorabilis possint dd. Pat. sic continuare: vel potius teneantur accedere ad Parochialem?

Ad 2. *Assertam etiam immemorabilem non suffragare*.

III. An possint dicti Patres accedere ad Ecclesiam, in qua depositum est Cadaver ad effectum sepeliendi in alia Ecclesia; Vel potius teneantur accedere ad Parochialem?

Affirmative quo ad primam partem. Negative quo ad secundam.

IV. An pro Cadaveribus illorum, qui sibi Sepulturam elegerunt in Ecclesia eorumdem Patrum, Exequiae ab ipsis fieri debeant, vel potius a Parocho?

Affirmative quo ad primam partem. Negative quo ad secundam.

V. An in dicto casu electionis Sepulturae in Ecclesia Patrum Conventualium, Clerus Saecularis incedere debeat sub propria Cruce, vel potius sub illa eorumdem Patrum?

Negative quo ad primam partem, & Affirmative quo ad secundam.

VI. An iidem Conventuales cogi possint ad associanda Cadavera in eorum Ecclesia tumulanda, vel potius illa expectare possint in Janua propriae Ecclesiae?

Negative quo ad primam partem, & Affirmative quo ad secundam. Sic refert Ursaya *t.* 5. *part.* 2. *disceptat.* 25. *n.* 50. *ad* 55.

14 Id tamen intelligendum est, dummodo Processioni funerali non interveniat Capitulum Eccle-

Ecclesiæ Cathedralis, quia tunc omnes de Clero tam Sæculari, quam Regulari invitati, ad Ecclesiam Cathedralem convenire, & sub unica illius Cruce ad Ecclesiam tumulantem incedere debent. Sic Samuel *de sepulturis tract.* 1. *disp.* 3. *controvers.* 3. *conclus.* 6. *num.* 37. & Monac. *t.* 1. *tit.* 5. *formul.* 7. *num.* 37. ibi: *In defunctorum associatione, si Capitulum Cathedralis incedat cum Regularibus, tantum una Crux est ferenda ab Ecclesia Cathedrali ob illius reverentiam. Cadaver si sepeliatur in Ecclesia Regularium, non erigenda est ab eis alia Crux, si vero ab Ecclesia Cathedrali non defertur, tum Regulares erigent, si Cadaver est tumulandum in sua Ecclesia.* Sic Sac. Rit. Congreg. sancivit *in una Pisauren.* 22. *Maii* 1632. Et magis præcise ead. Sac. Rit. Congr. *in Fossanen.* 21. *Julii* 1645. Decreto tenoris sequentis: *Episcopus duobus dubiis humiliter petiit responderi. Primo, an servandum sit Decretum ab ipso factum, quod ad funera vocatis non liceat expectare Defunctum per vias, vel illius Domum petere, sed quod debeant intervenire ad Ecclesiam Parochialem, ad quam funus defertur, vel ad Cathedralem, si Cathedralis capitulariter interveniat, consuetudine immemorabili in contrarium non obstante. Secundo, an cum Cathedralis, & Parochi soleant deferre singuli suas Cruces, ac Vexilla Confraternitatum in suis Ecclesiis respective existentium, ut captent duos Cereos pro singulis Crucibus, & Vexillis, possit idem Orator præcipere, ut Clerus sæcularis totus incedat sub unica Cruce, Cathedralis videlicet, quando capitulariter, alias Parochialis, ad quam funus defertur remotis hujusmodi Vexillis etiam Regularium, prædicta consuetudine non obstante?*

Sac. Rit. Cong. ad primum respondit, tam Sæculares, quam Regulares etiam exemptos ad funera mortuorum vocatos in Ecclesiam Cathedralem, alias in Parochialem, ad quam funus deferatur, convenire debere, & nullo modo permittendum, quod expectent per vias, vel adeant Domum Defuncti, consuetudine immemorabili in contrarium non obstante.

Ad secundum sub unica Cruce incedere debere omnes associantes funus, & ea sit illius Ecclesiæ, ad quam Corpus defertur sepeliendum, nisi intervenerit, ut supra, Capitulum Cathedralis, vel Collegiatæ; quo casu sub una duarum respective Cruce omnes incedere debent, prædicta consuetudine non obstante. Die 21. *Julii* 1645. *Ita reperitur &c.* Quod decretum confirmavit postea ead. Congreg. *in Aretina de anno* 1664. *inter Monachos Cassinenses, & Capitulum Cathedralis, & denuo inter easdem partes* 22. *Decembr.* 1697. *in responsione ad primum.* Sic Monacell. *loc. cit. n.* 38. & 39.

Ubi ut vides stante supra dicto Decreto non 15
solum cum intervenit Capitulum Cathedralis, sed etiam cum intervenit Capitulum Collegiatæ, omnes ad funus invitati incedere debent sub unica illius Cruce. Quod & decrevit Sacra Congreg. Episcoporum, & Regularium *in Nullius Atinæ Juris sepeliendi die* 2. *Augusti* 1709. *in responsione ad* 2. *ex dubiis pro PP. Reformatis S. P. Francisci, & Capitulo* Ecclesiæ Collegiatæ ejusdem loci propositis & resolutis, ut infra.

I. An PP. Reformati S. Franc. Atinæ teneantur solvere quartam Parochiali, & Collegiatæ Ecclesiæ ejusdem loc., pro illis Defunctis, qui in eorum Ecclesia sepulturam elegerunt?

II. An in associatione cadaveris in propriam Ecclesiam possint iidem Patres incedere sub propria Cruce, vel potius teneantur incedere sub illa Ecclesiæ Collegiatæ, & Parochialis?

III. An possit Capitulum ejusdem Parochialis, & Collegiatæ Ecclesiæ cum Stola & Cruce ingredi Ecclesiam dd. Patrum, in eaque functiones aliquas facere circa Cadaver, antequam sepulturæ tradatur, seu potius debeat tantum dare ultimum Vale? Et quatenus affirmative quo ad 2. partem:

IV. An dictum ultimum Vale consistat in simplici benedictione Cadaveris, recto tramite introducendi in Ecclesiam Regularium: Vel potius in recitatione alicujus Psalmi, vel alterius Orationis?

V. An tempore Processionum, quo Capitulum præfatam Ecclesiam ingredi solet, possit Celebrans recitare preces, & etiam Missam celebrare, & teneantur Patres Capitulum urbaniter excipere, & Campanas pulsare?

Die 2. Augusti 1709. Ponente Eminentissimo Cardinali Corsino.

Ad primum responsum fuit Negative.

Ad 2. Negative quo ad primam partem, & quo ad secundam Affirmative in casu, de quo agitur, quando Canonici accedunt capitulariter.

Ad 3. Negative, quo ad primam partem; Et quo ad secundam, Affirmative quoad ingressum, & ultimum Vale.

Ad 4. Ultimum Vale consistere in simplici benedictione.

Ad 5. Episcopo pro informatione.

Reproposita vero per eumdem Ponentem in Congreg. habita die 7. Septemb. 1710. rescriptum fuit:

Capitulo licet ingredi cum Stola, & Cruce in casu, de quo agitur; nullum tamen peragere Offi-

Officium circa Cadaver in Ecclesia, & ultimum Vale esse dandum extra Ecclesiam. Sic refert Ursaya *tom. 3. part. 1. discept. 31. in principio & a n. 11. ad 17. & a n. 51. ad 57.*

Sic etiam respondit eadem S. Congr. Episc. & Regular. *in alia Nullius seu Aquinaten. Juris sepeliendi die 6. Septemb. 1709. in responsione ad primum* ex sequentibus dubiis.

I. An in associatione Cadaveris ad propriam Ecclesiam Regulares possint incedere sub propria Cruce, vel potius teneantur incedere sub illa Ecclesiæ Parochialis Collegiatæ?

II. An possit Capitulum ejusdem Parochialis, & Collegiatæ Ecclesiæ cum Stola, & Cruce ingredi Ecclesiam dictorum Patrum, in eaque functiones aliquas facere circa Cadaver, antequam Sepulturæ tradatur; seu potius debeat tantum dare ultimum Vale? & quatenus affirmative quoad secundam partem.

III. An dictum ultimum Vale consistat in simplici benedictione Cadaveris, recto tramite introducendi in Ecclesiam Regular.; vel potius in recitatione alicujus Psalmi, vel alterius Orationis?

Sacra Congreg. *6. Septembris 1709. auditis partibus respondit*:

Ad 1. Negative quoad primam partem, & quoad secundam affirmative in casu, de quo agitur.

Ad 2. Negative quo ad primam partem, & quoad secundam Affirmative in casu, de quo agitur.

Ad 2. Negative quo ad primam partem, & quoad secundam Affirmative quoad ingressum, & ultimum *Vale*.

Ad 3. Ultimum *Vale* consistere in simplici benedictione.

Sic refert Matthæucci *Official. Curiæ c. 19. quoad Exequias n. 14.*

16 Ac id competere etiam Ecclesiæ Collegiatæ jam cum aliis censuerat Pignatell. *tom. 6. n. 1.* referens sic resolvisse Sacram Congr. *die 14. Maii 1644.* ibi: Sac. Congreg. *censuit, ac declaravit in funeribus unicam Crucem adhibendam esse illius Ecclesiæ, ad quam Cadaver defertur, nisi Capitulum Cathedralis, vel Collegiatæ funeri interfuerit; Quo casu Crux Capitularis privative adhibenda est.*

17 An autem, si favore Regularium concurrat immemorabilis consuetudo circa delationem propriæ Crucis, ipsi suffragetur, affirmat relatis declarationibus ejusdem Sac. Congreg. Passerinus *de homin. statu qu. 187. art. 4. num. 181. cum seq. tom. 2.* relat. etiam a Pignatell. *loc. cit. num. 2.* qui *tom. 6. consult. 58. n. 14.* de similis consuetudinis valore sic habet expresse: *Dummodo non extet consuetudo a tempore immemorabili observata, quod in associatione Cadaverum, etiam quando interveniunt Capitulum, & Canonici Cathedralis, non deferatur solummodo Crux ejusdem Cathedralis, sed etiam Crux Ecclesiæ, ad quam corpus defuncti defertur, aliorumque etiam Regularium, qui fuerint vocati.* Et ibidem *num. 15.* subjungit, quod licet Capitulum Cathedralis habeat pro se regulam, quod quando funeri intervenit, debeant omnes incedere sub unica ejusdem Cruce, *id tamen non procedit in iis locis, in quibus adest consuetudo in contrarium, quæ sit in viridi observatione;* & ad id adducit Conc. Lateranense, & plura Decreta Sac. Congreg. Rituum. Et de facto Sac. Congr. Episc. & Regul. *in una Nucerina Paganorum 15. Septemb. 1690.* manutentionem concessit PP. Basilianis in erectione Crucis occasione associationis Cadaverum in eorum Ecclesia tumulandorum, etiam interveniente Capitulo Cathedralis.

Pro Urbe *a Statuto Cleri Romani* in forma specifica a SS. D. N. *cap. 5. §. 7.* sic habetur dispositum, ibi: *Demum procedant omnes gradatim sub una tantum Cruce, illius videlicet Ecclesiæ, ad quam Cadaver tumulandum defertur, nec alias Crux, sive Crucifixus sub quovis prætextu, vel consuetudine, quæ potius dicenda est corruptela, erigatur, sive sit propriæ Parochiæ, sive Regularium, sive Laicarum Confraternitatum, sive etiam Capitulum Collegiatorum, etiam insignium, & Parochialium.* 18

Quo ad erectionem autem Crucis Confraternitatum pro sedandis litibus, & controversiis inter eas, & Parochos Urbis extant responsa Sacra Congr. Concil. ut infra: *Cum multis ab hinc annis ortæ fuissent controversiæ inter RR. Parochos, & Ven. Societates Urbis, occasione Processionum funeralium, & partes habuissent recursum ad Sacr. Congreg. Concil. hæc dubiis tunc porrectis dedit infrascriptas responsiones, videlicet.* 19

Primo. An Archiconfraternitas possit in funeralium Processionibus erigere suam Crucem, quando defuncti tumulandi deferuntur ad ipsius Ecclesiam, in qua sepulturam elegerunt?

Secundo. An eadem Confraternitas possit suam Crucem erigere, tam per viam, quam in Ecclesia Parochiali, quando est invitata ad associandum cadaver sepeliendum in ipsa Ecclesia Parochiali?

Tertio. An Capellanus ejusdem Archiconfraternitatis indutus Cotta, & Stola possit, post absolutum a Parocho Officium funeris, in Ecclesia Parochiali, una cum Confratribus canere

re Psalmos *Miserere*, *& De profundis*, *cum* aspersione aquæ Benedictæ?

Quarto. An possit Parochus Officium funeris peragere in Ecclesia Archiconfraternitatis super Cadaver defuncti in eadem Ecclesia tumulandi, etiamsi sit Parochus, intra limites cujus Parochiæ Ecclesia Archiconfraternitatis est?

Ad primum. Præcedat Confraternitas, deinde Crux ejusdem Ecclesiæ, deferenda per Clericum ipsius: postea sequatur Clericus Regularis, & tandem sæcularis.

Ad Secundum. Negative, tam in Ecclesiis, quam Processionibus funeralibus præsente Parocho.

Ad Tertium, & Quartum. Negative.

Quorum observantiam præcepit Eminentiss. Urbis Vicarius Gaspar Card. Carpineus.

Die . . . Anno 1698. *apud Impressorem Cameralem*; Sic apud Matthæucc. *loc. c. n.* 12.

20 Confraternitates generatim nequeunt in Processionibus propriam erigere Crucem; sic pluries censuit Sac. Congr. Conc. apud Ursayam *tom.* 3. *part.* 2. *discept.* 23. *n.* 13. *& signanter in Regiensi* 5. *Augusti* 1719. *in resp. ad septimum* apud eumdem *l. c. num.* 82. Unde ipsis Confraternitatibus, non Crux adinstar Cleri Sæcularis, & Regularis, sed sola Imago SS. Crucifixi, vel illius Sancti, sub cujus Instituto militant, permissa est, ut replicatis oraculis Sacræ Congreg. referunt Donatus *Prax. Rerum Regularium tom.* 3. *tit.* 8. *de Confraternit. Laic. qu.* 28. *n.* 8. Ricciul. *variar. lucubrat. lib.* 4. *de Confraternit. Laic. cap.* 14. *num.* 3. *vers. Ubi Confraternitates*; Ursaya *l. c. num.* 13.

21 Cruces Altarium, & Processionum non sunt benedicendæ de præcepto, & quilibet Sacerdos eas private benedicere potest; Sac. Rit. Congr. *die* 12. *Julii* 1704. Vide verb. *Benedicere*, *Benedictio art.* 5. *n.* 23. ubi affertur Decretum. In

22 Altari etiamsi sit expositum Venerabile, semper requiritur Crux cum Imagine Crucifixi. Sic declaravit Sac. Rit. Cong. 14. *Maii* 1707. * iterum vero causa reproposita die 2. Septemb. 1741. decrevit, ut quælibet Ecclesia consuetudinem suam retineret. Ita ex Constit. Benedicti XIV. incip. *Accepimus*: edita die 16. Julii 1746. cujus hæc præcisa verba: *Satis commendari non possunt ea, quæ prudenter sapienterque decreta fuere a prædicta Sacrorum Rituum Congregatione, nempe, ut quælibet Ecclesia, vel Diœcesis suam retineat consuetudinem ita ut nihil immutetur in ea Diœcesi, ubi Crux in Altari constitui soleat, dum Missa celebratur, etiamsi Sacra Eucharistia publice prostet; neque nova excitetur Disciplina in ea Diœcesi, ubi contraria hujusce rei consuetudo jampridem invaluerit*. Ex qua Constitutione plura ad rem protulimus Tom. I. verb. *Altare num.* 59. ibi videnda. Ad dubium autem, num committat peccatum grave celebrans in Altari, in quo Crux abest, communis sententia tenet id quidem nonnisi venialem culpam inducere; Idem Benedictus XIV. *de Sacrific. Missæ lib.* 3. *cap.* 13. §. 1. *

In fine Missæ ad quodcumque Altare celebratæ, fit reverentia Cruci infra gradus, capite semper aperto; Sac. Rituum Congreg. 27. *Augusti* 1627. Vide verb. *Missa art.* 12. *num.* 67. 23

Cruces, quæ fiunt a Sacerdote super Oblata, non sunt faciendæ manu transversa, sed manu recta in transversa parte Crucis, & digitis conjunctis; Sac. Rituum Congregatio 4. *Augusti* 1663. Vide d. verb. *Missa art.* 12. *n.* 80. 24

Signum, quod fit cum Patena a fronte ad pectus, fit integre cum signo Crucis; Sac. Rit. Congreg. 13. *Mart.* 1627. 25

Manus Sacerdotis ad *Hanc igitur Oblationem* debent ita extendi, ut palmæ sint apertæ pollice dextro super sinistrum in modum Crucis supra manus, non vero infra manus; Sacra Rit. Congr. 4. *Augusti* 1663. Vid. dict. verb. *Missa art.* 12. *num.* 70. 26

Cruces formantur, non signando manu quatuor quasi puncta in aere, nec manu ducta in circulum, sed per duas lineas alteram rectam versus Sacerdotem, alteram diametraliter transversam; Quæ super Calicem fiunt, non debent excedere Pallæ magnitudinem; Quæ autem fiunt super Calicem, & Hostiam, simul incipi debent a labio extremo Calicis, usque ad spatium imminens primæ parti Hostiæ versus Sacerdotem, non debet tamen manus deprimi ad Hostiam, sed recta trahitur hæc Crux æqualiter alta super Calicem, & Hostiam. Sic expresse doctissimus P. La Croix *lib.* 6. *pag.* 2. *num.* 491. 27

Tolerari non debet, quod in locis publicis, & sordidis stent depictæ diversæ Cruces, ac Sanctorum Imagines in derisum Christianæ Religionis; Sacra Rit. Cong. 22. *Maii* 1596. Ursaya *Institut. Criminal. lib.* 3. *tit.* 1. *n.* 10. asserens nimis indecens, indecorum & omni Jure prohibendum, quod signum Sanctissimæ Crucis pingatur in locis lutuosis, ad hoc ut ipsius Majestas plebem arceat minctúrientem; ibique ad id citat plures alios Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *formul.* 1. *n.* 10. cum pluribus ibi citatis, & habetur ad rem textus expressus in 28

l. Cum

l. Cum sit, unic. Cod. nemini licere Signum Salvatoris Christi &c.

29 Cruces, vel nova insignia præter solitum in Processionibus deferre non licet; Sacra Rit. C. *in Carapolitana Nullius 4. Mart.* 1606. apud Barb. *in Summa Apostolicar. Decis. verb. Crux n.* 6.

30 Crucem propriam in Processionibus erigere non possunt Presbyteri alicujus Ecclesiæ intra limites propriæ Parochiæ, sed debent incedere sub Cruce Parochiæ; Sacra Rit. Congr. *in una Urbis* 12. *Mart.* 1616. apud Barb. *loco cit. num.* 7.

31 Archiepiscopi possunt ante se deferre Crucem, etiam per loca exempta suarum Dioecesum; & idem possunt Episcopi habentes privilegium deferendi ante se Crucem. Sic pluries censuit Sac. Congr. Episcop. & Regul. & signanter *in Vestana* 26. *Maii* 1592. *in Sypontina* 26. *Maii* 1592. *in Acherontina* 20. *Decembr.* 1616. *in Amalphitana* 5. *Jun.* 1656. *in Papiensi* 8. *Februar.* 1681. ubi sequenti dubio: *An Episcopus Papiensis, qui habet usum Pallii &c. possit tam in dictum Collegium* (hoc est Ghislerium, quod est plenissime exceptum) *quam alia quæcumque loca intra suam Civitatem, & Diœcesim existentia, intrare cum Cruce, non intendens per hoc præjudicium inferre privilegiis, & exemptionibus prætensis?* Respondit *Affirmative*. Quam resolutionem confirmavit *die* 13. *Januar.* 1685. & 1. *Mar.* 1687. non obstante allegata observantia in contrarium.

32 Idem decrevit eadem Sac. Congr. Episcop. & Regul. *in alia Papiensi Juris deferendi Crucem* 17. *Septemb.* 1707. in qua dubio: *An Eminentissimo Episcopo Papiensi licuerit in suo accessu ad Carthusiam Papiensem &c. ingredi erecta Cruce Ecclesiam, & Monasterium ejusdem Carthusiæ?* Responsum fuit: *Affirmative quo ad Ecclesiam; Negative quo ad Monasterium;* confirmata *die* 22. *Septembr.* 1708. quo ad Ecclesiam, & prævio recessu a decisis, extensa etiam quo ad Monasterium, his verbis: *Licere Eminentissimo Episcopo ingredi una cum Cruce, in casu, de quo agitur, etiam in Monasterium, absque ullo tamen exercitio Jurisdictionis*. Sic refert Ursaya *tom.* 2. *part.* 2. *discept.* 1. *n.* 15. 16. & 17.

33 Qui ibidem *n.* 52. subjungit, quod similiter statuit ead. Sac. Cong. Episcop. & Regular. *Ponente Eminentiss. Corsino in Ragusina die* 26. *Maii* 1711. in qua partibus acerrime informantibus, *censuit, & declaravit licuisse & licere Archiepiscopo Ragusino ingredi Conventum prædictorum Patrum Dominicanorum cum Cruce erecta*, non ad explendos actus aliquos necessarios, minusque a Conc. Trid. præscriptos, sed ad merum, & simplicem effectum cæremonialem, hoc est ad invisendum Episcopum Ascrivii, seu Cathari suum Suffraganeum, moram facientem in Conv. dict. PP. Dominicanorum.

Et ita etiam resolvit Sac. Cong. Conc. *in Lucana Juris deferendi Crucem die* 8. *August.* 1716. in qua, proposito dubio: *An liceat Episcopo Lucano ingredi erecta Cruce Ecclesiam Sancti Frigidiani Canonicorum Lateranensium in casu &c.* Respondit: *Affirmative*. Cui responsioni dd. Canonici Lateranenses acquieverunt. Sic apud eumdem Ursayam *loco cit. n.* 136. 34

Alia ad rem; vide verb. *Indulgentia, art.* 5. *num.* 63. & 64. verb. *Processiones, num.* 21. & 22. & Decreta S. R. C. in nostro tomo 10. 35

Crucis Caravacensis origo. Kazizius Agarenor. Rex, Christianos quos in sua arce Caravacensi captivos habebat, e carcere accitos ad se humaniter interrogavit, quamnam singuli artem scirent, & inter hos unum qui respondit se esse Sacerdotem, & omnes artes Regumque omnium potentiam quamcumque superari suo ministerio. Rex se intueri velle hujusmodi ministerium, & ut illud in suo conspectu celebraret, mandavit; Sacerdos contra respondit destitui se rebus necessariis ad sacram rem peragendam. Quare Rex continuo jubet, ut e proximo Christianorum oppido peterentur, quæ ad hoc Mysterium celebrandum opportuna esse videbantur. Afferuntur ea; orsurus tamen Missam Sacerdos constitit. Caussam cunctationis Regi sciscitanti Crucem esse dixit, quæ consuescit his ritibus, & præsertim illo die (erat Festum Inventionis S. Crucis) adhiberi. Vix hæc erat effatus, cum fornice, qui Altari imminebat, desciscente magnus splendor effulsit, & per illum tum duo Angeli de Cœlo illapsi Crucem ligneam bipalmarem deferentes super Altare paratum deposuerunt. Stupet Rex Agarenus cum suis aulicis tanto Miraculo conspecto. Fidem cum iisdem amplectitur, & Sacello intra arcem constructo, Angelicam illam Crucem intra arcam pretiosam reponit. Miraculum plane est, quadringentis, & amplius annis viguisse illud lignum citra cariem, & teredinem, aut ullum vitium, illæsum perdurasse. Sic expresse Gobat *t.* 1. *tract.* 3. *n.* 286. 36

Supplementa Auctoris.

Addendum est, quod ex Decreto S. C. R. *sub die* 10. *Decemb.* 1708. ut ex Pittono refert P. Cavalieri *in agenda Defunctorum cap.* 15. *Decret.* 41. *num.* 2. ubi viget consuetudo,

in funeralibus tot Cruces elevari poterunt, quot sunt Capitula, seu Communitates, licet Capitulum Cathedralis intersit funeri; Tunc enim juxta pluralitatem diversi Cleri, etiam plures Cruces deferri possunt, ut etiam ex actis Eccles. Mediolanens. *part.* 1. *tit. de funeribus, & exequiis*, & ex Notificat. Benedict. XIV. probat d. Eruditissimus Cavalieri. Vide supra *num.* 17. & Decret. Sacræ Congregat. Concil. *ann.* 1726. & 1735. *allat. verb. Cadaver.*

38 Sacerdos, dum se induit vestibus sacris pro Missa de requiem, non debet omittere osculum Crucum in Amictu, Manipulo, & Stola, nec *Gloria Patri* in fine Psalmorum præparationis ejusdem Missæ; Cæremonial. Seraphic. impress. Mediolani 1744. *cap.* 15. *num.* 324. Cavalieri *loc. cit. cap.* 12. *num.* 1. & 2. testans de communi, & praxi contra paucos. Et ratio est, quia talia oscula non sunt a Rubrica enumerata inter omittenda in Missis Defunctorum, & nec *Gloria Patri* in præparatione ad ipsas, si enim voluisset & ista esse omittenda expressisset, ut expressit alia, quod enim voluit, expressit. Unde cum ista non expresserit, non sunt omittenda; *arg. cap. Inter corporalia* 2. §. *Sed neque istud, de translation. Episcop. c. Ad audientiam* 12. *de Decimis, cap. Quia circa* 22. *de privileg.*

39 Subdiaconum cum Cruce in absolutione ad tumulum absente cadavere, debere semper se sistere contra Altare ad pedes tumuli, seu lecticæ, inter januam Ecclesiæ, & lecticam versa facie ad Altare, tenent communiter Doctores per textum Rubricæ XIII. Missalis sic expresse dicentis: *Subdiaconus cum Cruce sistit se ad pedes tumuli, seu lecticæ mortuorum contra*

40 *Altare*. Discrepant autem in assignando locum, ubi præsente cadavere sistere se debeat Subdiaconus cum Cruce. Cum enim Rituale Roman. *in titulo de exequiis*, præscribat, quod si cadaver sit laici, caput habeat versus januam Ecclesiæ, & si cadaver sit Sacerdotis (non Diaconi, aut alterius inferioris) caput teneat versus Altare; & aliunde idem Rituale Subdiaconum cum Cruce expresse collocet ad caput Defuncti, *Accedit ad feretrum, & se sistit ad caput Defuncti cum Cruce* &c. Bauldry *in Manuali part.* 3. *c.* 14. *n.* 5. & *cap.* 15. *num.* 8. vult quod juxta dispositionem Ritualis Romani, Subdiaconus cum Cruce semper stet ad caput Defuncti, sive sit Laici, sive Sacerdotis, & celebrans ad pedes ejusdem. Sic etiam Gavant. *part.* 2. *tit.* 13. *lit. m.* Simon Buongiovanni *in Silva Sacrarum Cæremoniarum lib.* 8. *c.* 3. *in fin.* Cæremonial. novissime impressum pro Franciscanis Reformatis Mediolani 1744. *in cap.* 27. *num.* 608. & alii inhærentes dictæ dispositioni Ritualis Romani jussu Pauli V. editi, & Cæremonial. Episcop. *lib.* 2. *cap.* 11. §. 15. & 24. Quod Cæremoniale *cap.* 38. *circa finem*, circa exequias Cadaveris Defuncti Episcopi, sic expresse insuper habet: *In Ecclesia collocatur feretrum in medio Ecclesiæ, & ibidem Prior, seu Dignior Canonicorum, vel prima Dignitas, si adsit indutus pluviali faciat officium, hoc est dicet ad pedes feretri* &c. ubi dum collocat Sacerdotem ad pedes cadaveris in feretro, videtur aperte collocare Subdiaconum cum Cruce ad caput ipsius.

Econtra Castaldus *Cæremon. lib.* 2. *cap.* 39. 41
Baruffaldus *tit.* 26. *n.* 249. Merati *part.* 2. *tit.* 13. *num.* 24. Cavalieri *in Agenda Defunctorum cap.* 15. *Decret.* 42. *num.* 6. 7. & 8. & alii semper collocant Subdiaconum cum Cruce inter januam Ecclesiæ, & feretrum, & celebrantem inter feretrum & Altare, sive præsente cadavere Laici, sive Sacerdotis. Et eorum non spernenda ratio est, quia verba Ritualis Romani non ita rigorose interpretanda sunt, ut accipienda sint pro hoc, vel illo casu particulari, qui raro eveniat, ut de exequiis Sacerdotis, sed de solis exequiis Laicorum, quæ quotidie occurrunt. Leges enim adaptantur ad ea, quæ ut plurimum contingunt, non autem ad illa, quæ raro accidunt, ad text. *in Authentic. Ut sine prohibitione matres in l. Ex his* 4. & *l. Nam ad ea* 5. *ff. de Legibus*, se fundantes insuper in praxi etiam omnium fere Ecclesiarum, ut testatur Baruffaldus, & ex ipso Merati *locis citatis*. Et in citata Rubrica XIII. Missalis, quæ collocat Celebrantem *inter Altare & tumulum aliquantulum versus cornu Epistolæ*, ne, ut scite Cavalieri *loc. cit.* terga vertat Cruci Altaris, quod eveniret, si in exequiis Cadaveris defuncti Sacerdotis collocati cum capite versus Altare, Subdiaconus cum Cruce sistere se deberet ad caput ipsius. Quæ consuetudo, si legitima vere reperiatur maxime ob rationes allatas, esset observanda, cum ipsa sit optima Legum interpres, textu expresso in *l. Si de interpretatione* 37. *ff. de Legibus cap. cum dilectus* 8. *de consuetudine*. Alias non esset recedendum a dispositione Ritualis Romani sine distinctione inter Cadaver laici, & Sacerdotis, absolute semper collocantis Subdiaconum cum Cruce *ad Caput Defuncti*. Ubi enim Lex non distinguit, neque nos distinguere debemus; *L. Non distinguemus* 32. *ff. de recept. Arbitr. L. Præses* 3. *ff. de*

3. *ff. de Officio Præsidis*, *L. De pretio* 8. *ff. de publiciana in rem action. cap. Quia circa* 22. *de privileg.* Maxime quia si Rituale id voluisset, expressisset, quod enim voluit, expressit, *arg. c. Inter corporalia* 2. §. *Sed neque istud*, *de translat. Episcop. cap. Ad audientiam* 12. *de decimis*, cum similibus; præsertim cum occurri possit indecentiæ & deformitati vertendi terga Cruci Altaris, si Subdiaconus se sistat non humeris, sed solo tergo versus Altare, ut tradit cit. Cæremonial. Mediolani impressum 1744. *in cap.* 17. *n.* 608. adinstar dispositionis dictæ Rubricæ 13. Missalis ob id statuentis celebrantem aliquantulum ex parte Epistolæ; & concurrente ad id dispositione Cæremonialis Episcop. *loco cit.* & auctoritate allegatorum Auctorum pro prima opinione.

42 Crucem ante se deferendi mos a Summo Pontifice ad ejus Legatos primum, inde ad Patriarchas, Primates, & paulatim ad omnes Archiepiscopos dimanavit, etiam per loca suæ Provinciæ exempta; & ad aliquos privilegiatos Episcopos; Benedict. XIV. *de Synodo Diœcesf. lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 2. *&* 3. ex pluribus ibi erudite adductis; Vide *supra a n.* 31. *ad* 34. ubi afferuntur varia Decreta ad rem.

Additiones ex aliena manu.

43 Crux adhiberi in Ecclesia solet veluti insigne quoddam, per quod unum ab altero corpore distinguitur, ita ut ex unicitate Crucis unicitas corporis, & versa vice ex multiplicitate Crucium multiplicitas corporum inferatur, ut post alios firmant Pignatell. *conf. Canon. tom.* 4. *conf.* 30. *num.* 7. optime Ursaja *discept. Eccles. tom.* 1. *part.* 1. *discept.* 26. *num.* 39. *& seq.* & rursus *tom.* 5. *part.* 2. *discept.* 26. *num.* 11. *& sequent.* Rot. *in Mantiss. ad Card. de Luca lib.* 3. *decis.* 23. *n.* 32. *& decis.* 28. *n.* 14.

44 At id non est perpetuum. In una enim eademque Ecclesia quum repugnet existentia plurium distinctorum corporum, uti post celebre *consil.* 5. Calderin. *de his, quæ fiunt a Prælatis* firmavit. Rot. *coram Molin. decis.* 1220.

45 *num.* 49. delatio plurium Crucium in Ecclesiasticis functionibus ad denotandum non plura corpora ipsius, sed plures ejus prærogativas adhibita dici debet; Confer Livizan. *de Rit. Sanctiss. Cruc. Roman. Pontific. præferend. lib.* 2. *cap.* 12.

46 De hisce vero Ecclesiis, quæ in Ecclesiasticis functionibus plures Cruces deferre solent, consule Claud. Joli *in tract.* gallice edito *de Schol. Episcopal. cap.* 8. tum Edmund. Marten. *in tractat. de Ecclesiast. discipl. in divin. recit. offic. cap.* 20. §. 8. tum alios.

At prætereunda haud est Neapolitana Ecclesia. Hæc ab antiquo in nonnullis Ecclesiasticis functionibus duas Cruces deferre solita 47
est, alteram Canonicorum dictam, alteram nuncupatam Hebdomadariorum. Excitata vero ab Hebdomadariis præsidio hujus Crucis, 48
quæ ab ipsis denominationem accepit, prætensione, quod Corpus ii efformarent a Canonicis distinctum, Sacra Congregatio Particularis destinata a san. mem. Benedicto XIV. causa mature discussa die 15. Novembris anni 1752. sententia definivit, ambas Cruces Capituli esse, adeoque non efformare Hebdomadarios Corpus a Canonicis distinctum. Et sequuta sententiam hanc Sacra Congregatio Rituum postea die 2. Decembris anni 1753. rescripsit, teneri Hebdomadarios in Ecclesia Neapolitana servare omnia illa, quæ Mansionariis aliarum Ecclesiarum præscribuntur a Cæremoniali Episcoporum, tum ab Apostolicis Constitutionibus.

C U L P A.

Culpa alia est Theologica, alia est Juridica. Culpa Theologica est offensa Dei, 1
idest peccatum, sive sit mortale, sive veniale. Culpa juridica est omissio diligentiæ debitæ, ex qua omissione sequitur aliquod damnum proximo. Culpa juridica potest esse homini 2
omnino involuntaria, & omni peccato vacans coram Deo; Qui enim *v. g.* ex *naturali* oblivione librum sibi commodatum in publico loco reliquit, unde secuta est ejus amissio, Culpam juridicam commisit, licet coram Deo nihil peccaverit, seu nullam Culpam theologicam commiserit. Culpa Juridica est triplex; 3
scilicet lata, levis, & levissima. Culpa juridica lata est omissio illius diligentiæ, & circumspectionis, quam communiter, & ordinarie adhibere solent homines ejusdem conditionis, ideoque, re ipsa adjunctam habet positivam negligentiam, ut si quis librum commodatum sibi relinquat in loco publico, si inde surripiatur, tunc dicitur periisse Culpa lata ipsius commodatarii; Et talis Culpa lata, licet dolus proprie non sit, tamen in Jure æquiparatur dolo; *l.* 1. *ff. si mensor falsum*, ibi: *Lata culpa plane dolo comparatur*. Culpa levis est omis- 4
sio illius diligentiæ, & circumspectionis, quam homines diligentiores suæ conditionis adhibere solent,

solent, ut si quis rem sibi commodatam relinquat in cubiculo, vel arca non obserata, si inde surripiatur, tunc dicetur periisse culpa ipsius commodatarii; quia homines diligentio-
5 res solent claudere cubiculum, vel arcam. Culpa levissima est omissio illius diligentiæ, & circumspectionis, quam homines diligentissimi, & prudentissimi suæ conditionis adhibere solent, ut si quis rem sibi commodatam reliquit in cubiculo, quod quidem clausit, & putavit clausum, sed non tentavit manu, an esset bene obseratum, & revera non erat bene obseratum, si inde surripiatur, tunc dicetur periisse culpa levissima ipsius commodatarii, quia homines diligentissimi post clausum ostium solent manu tentare, an sit bene obseratum.

6 Culpa Juridica valde differt a casu, & dolo. Culpa enim juridica, quæcumque illa sit, sive omissio alicujus diligentiæ, & circumspectionis, quam homines diligentes, vel diligentiores, vel saltem diligentissimi talis status, & conditionis adhibere solent, potest caveri
7 diligentia, & circumspectione humana. Casus vero est rei inopinatæ eventus, qui neque ab homine diligentissimo prævideri, vel impediri potest; Unde de casu fortuito, ut de terræmotu, rapina, impetu prædonum, grandine, fulmine, & similibus damnum caussantibus, nemo tenetur, quia est extra humanam providentiam, textu expresso *in leg. Contractus*, §. *animalium*, *ff. de Regul. Juris*, ibi: *Animalium vero casus*, *mortes*, *quæcumque sine culpa accidunt*, *fugæ servorum*, *qui custodiri non solent*, *rapinæ*, *tumultus*, *incendia*, *aquarum magnitudines*, *impetus prædonum a nullo præstan-*
8 *tur*. Dolus autem dicitur omnis calliditas, fallacia, & machinatio, ad circumveniendum, fallendum, & decipiendum alterum adhibita; *l.* 1. §. *Dolum*, *de dolo malo*.

9 De Jure vero naturæ non est in conscientia obligatio restituendi pro damno sine ulla culpa Theologica illato; Ita Lessius, Vasquez, Tanner., Lugo, Tamburinus, Dicastill. *de restit. d.* 3. *a num.* 7. Illsung *tom.* 4. *d.* 3. *n.* 4. Sporer *tom.* 4. *cap.* 2. *num.* 42. & alii passim. Et ratio est, quia quod fit sine culpa, moraliter imputari non potest; In foro enim conscientiæ non potest esse obligatio restituendi propter injuriam, nisi in foro conscientiæ commissa sit injuria; atqui ubi nulla adfuit culpa theologica, nulla fuit in foro conscientiæ injuria, ergo &c. Cum autem Doctores præsertim antiquiores docent culpam juridicam latam inducere in conscientia obligationem restitutionis, ideo sic docent, quia culpa lata juridica, seu civilis ordinarie est etiam simul theologica, ordinarie enim late culpabilis, omittens scilicet diligentiam, & circumspectionem communiter ab hominibus suæ conditionis adhiberi solitam, circa res proximi, advertit, vel saltem advertere debuisset damnum proximi secuturum, & hoc ipso theologice fit culpabilis.

Neque etiam de Jure positivo (præscindendo a Contractu) est in conscientia obligatio 10
reparandi damnum sine ulla culpa theologica illatum, nisi accedat sententia Judicis; Ita Molina, Vasquez, Lugo, Haunoldus *tom.* 2. *n.* 172. *&* 176. Esparsa *q.* 26. Illsung *loco c. n.* 5. & alii passim. Et ratio est, quia Leges civiles ejusmodi pœnales, ut 1. *Inst. & ff. si quadrupes* 2. *Inst. ff. & Cod. de noxalibus actionibus*, *l.* 1. *& penult. ff. de his qui effuderint l.* 5. *statuitur*, 4. *Inst. & ff. ad l. Aquilium*; & aliæ Leges hujusmodi, quæ possent contra nostram assertionem adduci, essent nimis duræ, si ante sententiam Judicis obligarent ad exequendam in se ejusmodi pœnam propter actionem non imputabilem in conscientia ad culpam; ergo dicendum est tales Leges non intendisse obligare ante sententiam Judicis: Et dato etiam quod forte intendissent obligare ante sententiam Judicis, dicendum est non esse in eo rigore receptas, aut per usum contrarium contra eas præscriptum esse; quia, ut experientia constat, nemo est, qui propter talem Culpam mere juridicam sponte sua restituat, adeoque signum est, eas Leges non obligare an-
te sententiam Judicis. Sic etiam si nulla inter- 11
venerit culpa theologica, ordinarie non est obligatio in conscientia ante sententiam Judicis compensandi damna, quæ quis caussat in officio v. g. Tutoris, Consiliarii, Confessarii, Professoris, Judicis, Advocati, Procuratoris, Medici, Chirurgi, Pharmacopolæ &c. Ita Vasquez, Lugo, Esparsa, Haunoldus, Tamburinus, Lessius *lib.* 2. *cap.* 7. *d.* 7. Sporer *tom.* 2. *tract.* 4. *cap.* 2. *num.* 240. Illsung *loc. cit. n.* 34. aliique plures. Et ratio est, quia admittentes ejusmodi officium, vel curam, ordinarie non intendunt se obligare ad culpam juridicam levissimam, aut levem, sed tantum ad communem diligentiam, & circumspectionem, cavendo dolum, aut culpam latam, quæ conjuncta sit cum culpa theologica, & non aliter; alias si in conscientia censerentur ipsi tales obligari, nullus reperiretur, qui vellet similia officia tanto onere assumere.

Post sententiam Judicis est obligatio in con- 12
scien-

scientia ad reparandum damnum etiam sine ulla culpa theologica illatum. *Est communis*; & ratio est, quia alias sententia Judicis esset frustranea, damnificans enim posset non parere Judici; & sententiam eludere; Tum quia non obtineretur finis Legum, qui est major cautela, diligentia, & circumspectio pro evitandis hu-
13 jusmodi damnificationibus. Sic etiam potest ex contractu esse obligatio in conscientia reparandi damna caussata absque ulla culpa theologica. *Est etiam communis*; Et ratio est, quia potest quis ex contractu aliquo suscipere in se omne periculum, ita ut, si res quomodocumque pereat, se obliget ad restitutionem; Sicut enim potest fieri contractus assecurationis, quo assecurans vult accipere in se onus damni etiam pro casibus fortuitis, in quibus non est ulla sua culpa; a fortiori id fieri poterit pro casibus non fortuitis, in quibus est saltem
14 Culpa aliqua juridica ex parte sui. De casu autem fortuito cum sit extra omnem humanam prævidentiam, & providentiam, regulariter nemo tenetur, nisi in tribus casibus, scilicet: Primo, quando culpa sua fuit data occasio tali casui fortuito, seu sua culpa præcessit casum fortuitum, ut cum quis equum commodatum usque Placentiam, duxit Mutinam, & in itinere Mutinam versus raptus est a latronibus, tunc enim culpa præcessit casum, & commodatarius sua culpa dedit occasionem tali casui fortuito: Secundo, quando intervenit pactum, quo quis se obligavit ad casum fortuitum: Tertio, quando quis v. g. commodatatius fuit in mora culpabili reddendi equum commodatum, & per hanc periit apud ipsum commodatarium, tunc enim commodatarius tenetur etiam de casu fortuito, dummodo tamen non esset etiam equus commodatus periturus apud dominum: Habentur hi tres casus expresse excepti *in c. unico, de commodato*, ibi: *Cum gratia sui tantum quis commodatum accepit, de levissima etiam culpa tenetur; Licet casus fortuitus (nisi acciderit culpa sua, vel intervenerit pactum, seu in mora fuisset) sibi non debeat imputari; & concordat textus clarus in l. si ut certo §. Nunc videndum, ff. de commodato, & l. 1. Cod. eod.* 1. *& l. Contractus, ff. de Regul. juris.*

15 Pro generali hujus materiæ, seu obligationis intelligentia juvat hic adducere tres potissimum regulas a Doctoribus passim assignatas, & desumptas ex variis utriusque Juris textibus; & præsertim *ex l. Si ut certo §. Nunc videndum*, juncto Bartolo *in Summario, ff. commodati*. Prima regula est; Quando contractus 16
fit in favorem solius recipientis, uti fit in commodato, tunc ipse recipiens tenetur non solum de culpa lata, & levi, sed etiam de culpa levissima, textu expresso *in cit. c. unic. de commodato*, ibi: *cum gratia sui tantum quis commodatum accepit, de levissima etiam culpa tenetur*, & concordat textus apertus *in l. Si ut certo, §. Nunc videndum, & l. in rebus, §. 1. ff. de commodato, & l. Contractus, ff. de commodato, & l. Contractus, ff. de Regul. juris, & l. 1. §. Is quoque, ff. de actionibus, & obligationibus*. Secunda regula est; Quan- 17
do contractus fit in favorem solius dantis, uti fit in deposito, tenetur recipiens, seu depositarius solum de dolo, & culpa lata; *arg. l. 1. C. depositi, & cit. l. Si ut certo §. Nunc videndum.*, cum similibus. Tertia regula est; 18
Quando contractus fit in favorem utriusque, scilicet, & dantis, & recipientis, ut fit in pignore, venditione, locatione &c. tunc præstatur solum culpa lata, & levis, non autem culpa levissima; *arg. cit. l. Si ut certo §. Nunc videndum, ff. commodati.*

Additiones ex aliena manu.

Solet communiter culpa dividi in latam, le- 19
vem, & levissimam. At plerique errant in sta- 20
tuenda Culpa lata, Culpa levi, & Culpa levissima. Nec perpetua est ea, quæ ab Aucto- 21
re *n.* 115. *& plur. seq.* tum ab aliis inculcatur doctrina de præstatione Culpæ pro modo utilitatis perceptæ secundum *leg.* 5. *ff. Commodati;* Stryk. *in usu modern. Pandect. lib.* 1. *tit.* 6. §. 12. Bohemer. *in introd. in jus digest. lib.* 13. *tit.* 6. *num.* 17. Latior vero est hæc 22
materia, ut intra cancellos hujus additionis coarctari queat. Vide pro re nata Jacobum Gothofredum *in leg.* 23, *ff. de Regul. Juris* & Frider. Esaiam Puffendorf. in commentatione peculiari, eaque præstantissima *de Culpa*, Lemgoviæ 1741. typis excusa.

CULTUS DISPARITAS. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 1. *a n.* 91. *ad* 97.

CULTUS SANCTORUM. Vide verb. *Veneratio Sanctorum*.

CURA, CURATOR. Vid. verb. *Tutela Tutor.*

CUSTODES CONDUCTI AD IMPEDIENDA DAMNA. Vide verb. *Locatio n.* 10. 11. *& verb. Restitutio art.* 1. *n.* 70. 71.

FINIS TOMI SECUNDI.